

Bác sĩ
PHẠM NGỌC TRÍ

TÙ DIỄN *yhoc* ANH-VIỆT

ẤN PHẨM MỚI - ĐẦY ĐỦ - CẬP NHẬT
ENGLISH - VIETNAMESE

MEDICAL DICTIONARY

PHIÊN ÂM QUỐC TẾ CHUẨN XÁC - ĐẦY ĐỦ
CÁC THUẬT NGỮ VÀ THÔNG TIN

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC

Bs. PHẠM NGỌC TRÍ

ENGLISH VIETNAMESE **MEDICAL DICTIONARY**
TỪ ĐIỂN Y HỌC
ANH - VIỆT

Ấn bản mới - có sửa chữa & bổ sung

- ☛ ĐẦY ĐỦ CÁC THUẬT NGỮ VÀ THÔNG TIN TRONG NỀN Y HỌC HIỆN ĐẠI
- ☛ PHIÊN ÂM QUỐC TẾ CHUẨN XÁC...
- ☛ CÁC THAM KHẢO CHÉO CUNG CẤP THÊM THÔNG TIN VÀ MỞ RỘNG THÊM TẤM NHẬN THỨC
- ☛ NHIỀU MINH HỌA VÀ CHÚ GIẢI Ở NHỮNG ĐỀ MỤC CẨN THIẾT
- ☛ LÀ MỘT CUỐN TỪ ĐIỂN KHÔNG THỂ THIẾU CỦA CÁC BÁC SĨ - SINH VIÊN Y KHOA VÀ TẤT CẢ BẠN ĐỌC TRONG HỌC TẬP - NGHIÊN CỨU - ĐỌC SÁCH BÁO CỔ LIÊN QUAN ĐẾN Y HỌC

Nhà Xuất Bản Y Học

Copyright by Anatomyquiz.book

Chủ biên

Bs. PHẠM NGỌC TRÍ

Qìng cōng tác:

VĨNH QUYỀN
NHƯ QUỲNH

LỜI NÓI ĐẦU

Thuật ngữ y học hiện nay không còn đơn giản như mười, mươi lăm năm trước đây. Cùng với sự nỗ lực đạt đến những thành công trong nghiên cứu y khoa để chế ngự và đẩy lùi bệnh tật, từ ngữ y học đã phát sinh thêm nhiều từ mới quan trọng và cần thiết.

Chúng tôi cho biên soạn **Từ Điển Y Học Anh - Việt** hầu kip thời phục vụ các bạn dựa trên những từ điển uy tín và khoa học của nhiều nước với trọng tâm giải thích rõ ràng từng đề mục, từng từ ngữ để các bạn nắm vững ý nghĩa những từ cần phải tra cứu. Và luôn luôn bao đảm ý nghĩa nội dung của từ gốc.

Phong phú - Khoa học - Đề hiểu là ba phương châm hàng đầu trong quá trình biên soạn quyển từ điển này. Chúng tôi hy vọng đáp ứng được một phần nào nhu cầu to lớn và chính đáng của các bạn.

Trong quá trình biên soạn, mặc dù đã hết sức cố gắng và thận trọng cũng chưa chắc đã tránh hết được những sai sót, chúng tôi rất mong nhận được những ý kiến đóng góp và chỉ bảo của các bạn để lần tái bản sau từ điển được hoàn hảo hơn.

Nhóm biên soạn

HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG TỪ ĐIỂN

- Mục từ chính tiếng Anh được in theo thứ tự A, B, C; các thuật ngữ tiếng Anh tương đương cũng được in đậm.
- Mỗi thuật ngữ tiếng Anh đều có hướng dẫn phiên âm cách đọc trong ngoặc (//).
- Các từ loại của thuật ngữ được đi liền sau phiên âm.

n ---> noun dt ---> danh từ

a ---> adjective tt ---> tính từ

v ---> verb v ---> động từ

-
- "Xem" được sử dụng khi cần tra cứu đến một mục từ khác.
 - Các từ chuyên dùng trong lĩnh vực bệnh lý, dược phẩm, thương mại, ... được in nghiêng.

Copyright by Anatomyquiz.book

a- (an-)/ ci/ prefix denoting absence of; lacking; not. Examples: *amastia* (absence of breasts); *amorphic* (lacking definite form); *atoxic* (not poisonous).

tiếp đầu ngữ có nghĩa là vắng, thiếu, không có. *Thí dụ amastia* (không có vú); *amorphic* = không định hình (thiếu xác định hình dạng); *atoxic* = Không độc (không có chất độc).

ab- prefix denoting away from. Example: *abembryonic* (away from or opposite the embryo)

tiếp đầu ngữ có nghĩa là xa, ngoài. *Thí dụ abembryonic* xa hoặc đối phái).

abarticulation/ abarticul­on/ n. 1. the dislocation of a joint. 2. a synovial joint (see diarthrosis)

(dt) 1. sự rời chỗ của một khớp. 2. một khớp hoạt dịch (xem diarthrosis = khớp động).

abasia n. an inability to walk for which no physical cause can be identified. See also astasia.

chỗngh thất hành (J) không thể di được mà không thấy có nguyên nhân thực thể. Cũng xem từ Astasia.

abdomen / ə'bɒdənəmənt/ n. the part of the body cavity below the chest (see thorax), from which it is separated by the "diaphragm. The abdomen contains the organs of digestion - stomach, liver, intestines, etc. - and excretion - kidneys, bladder, etc.; in women it also contains the ovaries and womb. The regions of the abdomen are shown in the illustration. – *abdominal* adj.

bụng (dt) một phần xoang cơ thể dưới ngực (xem thorax) chia cách ngực bởi hoành cách mỏ. Bụng chứa các cơ quan tiêu hóa-dạ dày-gan-ruột v.v... và cơ quan bài tiết - thận, bàng quang v.v...; ở đàn bà, bụng còn chứa buồng trứng và tử cung. Các vùng của bụng được biểu thị trong phần minh họa. – *abdominal* (tl).

abdomin- (abdomino-) combining form denoting the abdomen. Examples: *abdominalgia* (pain in the abdomen); *abdominothoracic* (relating to the abdomen and thorax). từ phổi hợp có nghĩa là thuộc về bụng. *Thí dụ abdominalgia* (đau bụng); *abdominothoracic* (liên quan với bụng và ngực).

abdominoscopy n. see laparoscopy.

soi ở bụng (dt) xem từ Laparoscopy.

abducens nerve the sixth cranial nerve (VI), which supplies the lateral rectus muscle of each eyeball, responsible for turning the eye outwards.

thân kinh vận nhãn ngoài* **thân kinh số sáu** VI điều khiển cơ thẳng bên của mỗi nhãn cầu và vận hành mắt quay về hướng ngoài.

abduct / ə'bʌkt/ vb. to move a limb or any other part away from the midline of the body.

– *abduction* n.

giang (dt) vận hành một chi hoặc một phần khác của cơ thể rời xa đường giữa cơ thể. – *abduction* (dt).

abductor/ ə'bʌktər/ n. any muscle that moves one part of the body away from an-

other or from the midline of the body.

cơ giang (dt) *bất cứ một cơ nào làm chuyển động một phần của cơ thể di xa một phần khác hoặc xa đường giữa của cơ thể.*

aberrant /ə'berənt/ adj. abnormal; usually applied to a blood vessel or nerve that does not follow its normal course.

sai lạc, bất thường (lt) thường được áp dụng cho mạch máu hoặc dây thần kinh không theo đường lối bình thường.

abiotrophy n. degeneration or loss of function without apparent cause; for example, *retinal abiotrophy* is progressive degeneration of the retina leading to impaired vision, occurring in genetic disorders such as "retinitis pigmentosa.

sự mất sinh lực (dt) *thoái hóa hoặc mất chức năng mà không có một nguyên nhân rõ rệt;* *Thí dụ retinal abiotrophy là thoái hóa dần vắng mạc dẫn tới khiếm thị, xảy ra trong các bệnh di truyền như bệnh "viêm võng mạc sắc tố.*

ablatio n. see abruptio, detached retina (ablatio retinae).

sự tách, bong (dt) xem abruptio, bong võng mạc (ablatio retinae).

ablation /ə'bletʃn/ n. the removal of tissue, a part of the body, or an abnormal growth usually by cutting.

sự bong, tách (dt) *sự cắt bỏ; cắt bỏ một mô, một phần của cơ thể hoặc vùng sinh trưởng bất thường.*

ablepharia n. absence of or reduction in the size of the eyelids.

tật khuyết mi (dt) *không có hoặc giảm kích thước của mi mắt.*

ablepsia n. an absolute term for "blindness.

tật mù mắt (dt) *một từ cổ giống nhau từ "blindness.*

abortifacient n. a drug that induces abortion or miscarriage.

tác nhân gây sảy thai (dt) *thuốc gây sảy thai.*

abortion /ə'bɔ:tʃn/ n. the expulsion or remove of an embryo or fetus from the womb at a stage of pregnancy when it is incapable of independent survival (i.e. at any time between conception and the 28th week of preg-

nancy). In *threatened abortion* there is abdominal pain and bleeding from the womb but the fetus is still alive; once the fetus is dead abortion becomes *inevitable*. It is *incomplete* so long as the womb still contains some of the fetus or its membranes. Abortion may be *spontaneous* (a miscarriage) or it may be *induced* for medical or social reasons (termination of pregnancy). The *abortion rate* (the number of pregnancies lost per 1000 conceptions) is impossible to calculate precisely but is generally reckoned to be between one fifth and one third.

Induction or attempted induction of abortion are both criminal offences in Britain unless carried out within the terms of the Abortion Act. Two doctors have to agree that termination of pregnancy is necessary and the operation must be performed in an approved hospital or clinic. Methods in current use include vacuum aspiration of the products of conception through a thin cannula; dilatation and curettage; opening the womb through an abdominal incision (hysterotomy); or the use of prostaglandins or other drugs to induce premature labour. Termination carries little risk early in pregnancy, but complications are more likely after the 13th week.

Sự sẩy thai (dt) *sự lấy ra khỏi tử cung một phôi hoặc thai nhi tại một thời điểm nào đó của thai kỳ khi thai chưa thể sống độc lập được (như bất kỳ thời điểm nào giữa khi mang thai và 28 tuần của thai kỳ). Trong đợt sẩy thai, có đau bụng và chảy máu từ tử cung nhưng thai vẫn còn sống. Một khi thai nhi đã chết, sự sẩy thai không thể tránh khỏi. Sẩy thai không hoàn toàn khi tử cung vẫn còn sót một phần thai nhi và màng bọc. Sự sẩy thai có thể là tự phát hoặc nó được tạo ra bởi các lý do y tế và xã hội (sự chăm sóc thai kỳ). Tỷ lệ sẩy thai (số sẩy thai/1000 người có thai) không thể tính dưới một cách chính xác nhưng có thể ước lượng vào khoảng giữa 1/5 và 1/3. Việc gây ra hoặc toàn tĩnh gây ra sẩy thai đều là phạm pháp ở nước Anh, ngoại trừ trong khuôn khổ luật phá thai, hai bác sĩ phải đồng ý rằng việc chăm sóc thai kỳ là điều cần thiết và phải được tiến hành trong bệnh viện được nhà nước cho phép. Các phương pháp thường dùng gồm: "hút chân không" các sản phẩm của thai qua một ống nhỏ, "nong và*

nạo thai: mổ tử cung qua đường rãnh bụng (hysterotomy) hoặc dùng thuốc "prostaglandins" hoặc các loại thuốc khác để tạo ra sanh sớm. Sự phá thai sẽ có ít nguy cơ khi được tiến hành lúc thai còn nhỏ. Các biến chứng sẽ xảy ra nhiều hơn sau tuần lễ thứ 13 của thai kỳ.

abortus /ə'bɔ:təs/ n. a fetus, weighing less than 500g, that is expelled from the mother's body either dead or incapable of surviving.

thai hụt (dt) thai nhi có trọng lượng < 500 grs đã chết hoặc không có khả năng sống bị tống ra khỏi cơ thể người mẹ.

ABO system /eɪbi'əʊsɪm/ see blood group

Hệ thống ABO xem nhóm máu.

abrasion /ə'breɪʃn/ n. 1. a graze: a minor wound in which the surface of the skin or a mucous membrane is worn away by rubbing or scraping. 2. the wearing of the teeth, particularly at the necks by overvigorous brushing. 3. any rubbing or scraping action that produces surface wear.

1. sự trầy da (dt): một vết thương nhỏ ở bề mặt da hoặc niêm mạc bị mài mòn do chà sát hoặc co quặt. 2. sự mài mòn của răng đặc biệt ở cổ răng do chải quá mạnh. 3. mọi chà sát và co quặt làm mòn bề mặt.

abreaction /ə'bri'eکʃn/ n. the release of strong emotion associated with a buried memory. While this can happen spontaneously, it is usually deliberately produced by a therapist using psychotherapy, hypnosis, or drugs such as amphetamines or barbiturates. The technique is used as a treatment for hysteria, anxiety state, and other neurotic conditions, especially when they are thought to be caused by "repression of memories or emotions.

sự gạt bỏ ký niệm phiền muộn (dt) loại trừ cảm xúc mạnh và chôn vùi ký niệm. Khi sự phiền muộn xảy ra một cách tự phát, bác sĩ điều trị sẽ tìm cách loại bỏ những ký ức phiền muộn bằng cách dùng tâm lý liệu pháp, thời miên hoặc dùng thuốc như amphetamine hoặc barbiturates (thuốc ngủ). Kỹ thuật này được dùng để điều trị các chứng bệnh hysteria, tình trạng lo âu và các chứng bệnh thần kinh khác, đặc biệt khi có

những suy nghĩ do đồn neden của những kỷ niệm và cảm xúc.

abruptio (ablatio) n. separation. In abruptio placentae (ablatio placentae) the placenta separates from the lining of the womb before the usual time. Bleeding and pain are experienced at the point of separation, and the womb undergoes constant contraction. Severe cases involve shock. The condition is often associated with high blood pressure or "pre-eclampsia". If the neck of the womb is firm and undilated, a live fetus may be delivered by "Caesarean section.

(suy) **tách, bong** (dt) = tách ra. Trong chứng bong nhau thai, nhau bị tách ra khỏi lớp trong tử cung trước thời điểm bình thường. Khi nhau bị tróc, có chảy máu và đau, và tử cung phải chịu co thắt liên tục. Những trường hợp nặng có thể gây sốc. Điều này thường phối hợp với cao huyết áp hoặc tiền sản giật. Nếu cổ tử cung đóng chặt và không nở, cần phải mở da con để lấy thai ra nếu thai còn sống.

abscess /'æbsɪs/ n. a localized collection of pus anywhere in the body, surrounded and walled off by damaged and inflamed tissues. A "boil" is an example of an abscess within the skin. The usual cause is local bacterial infection, often by staphylococci, that the body's defences have failed to overcome. In a *cold abscess*, sometimes due to tubercle organisms, there is swelling, but little pain or inflammation (as in acute abscesses). Antibiotics, aided by surgical incision to release pus where necessary, are the usual forms of treatment.

áp xe (dt) tu mủ cục bộ ở bất cứ nơi nào trong cơ thể, bị bao quanh và ngăn cách bởi các mô bị viêm và hư hại. Nhợt là một thí dụ của một áp xe trong da. Nguyên nhân thường gặp là nhiễm trùng cục bộ, thường do staphylococci, lúc sức đề kháng của cơ thể bị suy yếu. Trong áp xe lành, đôi khi do nhiễm vi khuẩn lão, nó có thể sưng nhưng ít đau và ít viêm. Cách chữa trị thường dùng là rạch ra lấy mủ và dùng trù sinh.

abscission /ə'bɪ'sɪsn/ n. removal of tissue by cutting.

sự cắt bỏ (dt) sự loại bỏ một mô bằng cách cắt.

Absidia *n.* a genus of fungi that sometimes cause disease in man (see phycomycosis)
(dt) một loài nấm dại khi gây bệnh ở người (xem phycomycosis).

absorption /ə'bɔ:pʃn/ *n.* (in physiology) the uptake of fluids or other substances by the tissues of the body. Digested food is absorbed into the blood and lymph from the alimentary canal. Most absorption of food occurs in the small intestine - in the jejunum and ileum - although alcohol is readily absorbed from the stomach. The small intestine is lined with minute finger-like processes (see villus), which greatly increase its surface area and therefore the speed at which absorption can take place. See also assimilation, digestion.

sự hấp thu *(dt)* (trong sinh lý học) sự lấy vào chất dịch và các chất khác bởi các mô của cơ thể. Thực ăn đã tiêu hóa được hấp thu vào trong máu và bạch huyết từ các ống thực ăn. Phần lớn sự hấp thu thực ăn xảy ra ở ruột non - trong h้อง tràng và hối tràng - mặc dù rượu được hấp thu nhanh từ dạ dày - Ruột non tạo thành giống như ngón tay nhỏ (xem villus), nó tăng thêm bề mặt và do đó có thể đẩy mạnh sự hấp thu. Cũng xem assimilation, digestion.

abulia *n.* absence or impairment of will power. The individual still has desires but they are not put into action; initiative and energy are lacking. It is commonly a symptom of *schizophrenia.

Sự mất ý chí *(dt)* vắng hoặc suy yếu sức mạnh ý chí. Cố thể vẫn còn mong muốn, nhưng không hành động; sự chủ động và năng lực bị thiếu. Nó thường là 1 triệu chứng của bệnh tâm thần phân liệt.

acalculia *n.* an acquired inability to make simple mathematical calculations. It is a symptom of disease in the *parietal lobe of the brain. See Gerstmann's syndrome.

sự mất khả năng tính toán *(dt)* không thể làm được một bài toán đơn giản. Nó là một triệu chứng của bệnh bên trong thùy định của não bộ. Xem hội chứng Gerstmann.

acantha *n.* 1. a spine projecting from a *vertebra. 2. the *backbone.

gai *(dt)* 1. gai mọc từ đốt xương sống. 2.

xương sống.

acanthion *n.* the tip of the spine formed where projecting processes of the upper jaw bones (maxillae) meet at the front of the face.

dinh gai mui trước *(dt)* chóp của gai xương nhô ra từ xương hàm trên gấp ở phía trước mặt

acanthosis *n.* generalized thickening of the innermost (prickle-cell) layer of the *epidermis, with abnormal multiplication and increase in the number of cells. In *anthosis nigricans* dark warty growths occur, especially in skin folds such as the groin, armpit, and mouth. It is usually a sign of internal cancer.

chứng dày lớp gai *(dt)* dày toàn diện lớp tận cùng (tế bào gai) của biểu bì, với sự gia tăng số lượng của các tế bào. Trong chứng dày lớp gai đen, sự phát triển mụn cám sầm màu xảy ra đặc biệt ở lớp gấp da như háng, nach, miếng. Nó thường là một dấu hiệu của bệnh ung thư bên trong.

acapnia *n.* a condition in which there is an abnormally low concentration of carbon dioxide in the blood. This may be caused by breathing that is exceptionally deep in relation to the physical activity of the individual.

chứng giảm carbon dioxyd huyết
(dt) trạng thái nồng độ carbon dioxyd thấp một cách bất thường trong máu. Điều đó có thể do thở sâu khác thường liên quan tới hoạt động thể chất của cá thể.

acariasis *n.* an infestation of mites and ticks and the symptoms, for example allergy and dermatitis, that their presence may provoke.

chứng nhiễm ve *(dt)* nhiễm ký sinh ve và tick và các triệu chứng thí dụ như dị ứng và viêm da do các con ve kích thích gây ra.

acaricide *n.* any chemical agent used for destroying mites and ticks.

thuốc diệt ve *(dt)* tác nhân hóa học dùng diệt ve, tick.

acarid *n.* a *mite or *tick.
(dt) con ve, con tick, con bét.

Acarina *n.* the group of arthropods that includes the *mites and *ticks.

(dt) nhóm tiết tủy gồm con ve, con tick, con bét.

Acarus (Tyroglyphus) *n.* a genus of mites. The flour mite, *A. siro* (*T. farinae*), is nonparasitic, but its presence in flour can cause a severe allergic dermatitis in flour-mill workers.

(dt) một loại ve ở trong bột mì. *A. siro* (*T. farinae*), không phải là ký sinh trùng nhưng nó có trong bột mì và là nguyên nhân gây ra viêm da dị ứng nặng ở những người thợ xay bột mì.

acatalasia *n.* an inborn lack of the enzyme "catalase, leading to recurrent infections of the gums (gingivitis) and mouth. It is most common in the Japanese.

bệnh thiếu catolaza (dt) thiếu phân hóa tố catolaza bẩm sinh dẫn tới nhiễm trùng hối quy ở nướu (lợi) răng (viêm nướu) và miệng. Bệnh thường gặp nhiều nhất ở Nhật Bản.

acceptor/ ak'septər/ *n.* (in biochemistry) a substance that helps to bring about oxidation of a reduced "substrate by accepting hydrogen ions.

chất nhũn (dt) (trong sinh hóa) một chất giúp gây ra sự oxyd hóa của một chất khử do nhận ion Hydرو.

accessory nerve (spinal accessory nerve)/ ək'sesəri nɜːv/ the eleventh "cranial nerve (XI), which arises from two roots, cranial and spinal. Fibres from the cranial root travel with the nerve for only a short distance before branching to join the vagus and then forming the recurrent laryngeal nerve, which supplies the internal laryngeal muscles. Fibres from the spinal root supply the sternomastoid and trapezius muscles, in the neck region (front and back).

thần kinh gai sống (dt) thần kinh số thứ 11 (XI) phát sinh từ 2 rẽ: số và tủy sống. Sợi phát xuất từ rẽ số đi tới dây thần kinh chỉ có một khoảng ngắn trước khi phân nhánh nối với thần kinh phế vị (XI) tạo thành dây thần kinh quặt ngược nó điều khiển cơ thanh quản trong. Dây thần kinh xuất phát từ rẽ tủy sống điều khiển cơ ức chún và cơ thang trong vùng cổ (trước và sau).

accommodation/ ə.kom'meɪʃn/ *n.* adjustment of the shape of the lens to change

the focus of the eye. When the ciliary muscle (see ciliary body) is relaxed, suspensory ligaments attached to the ciliary body and holding the lens in position are stretched, which causes the lens to be flattened. The eye is then able to focus on distant objects. To focus the eye on near objects the ciliary muscles contract and the tension in the ligaments is thus lowered, allowing the lens to become rounder.

sự điều tiết (dt) sự điều chỉnh hình dạng của thấu kính để thay đổi tiêu cự của mắt. Khi cơ mi (xem thể mi) bị giãn ra, dây chằng treo nối với thể mi giữ thấu kính ở vị thế bị căng ra và đó là nguyên nhân làm thấu kính mỏng hơn. Mắt có thể điều chỉnh được tiêu cự tùy theo khoảng cách của vật. Để làm cho tiêu cự của mắt thích ứng với vật ở gần, các cơ mi co lại và áp lực trong dây chằng treo hạ thấp xuống do đó thấu kính trở nên phồng hơn.

accommodation reaction (convergence reaction)/ ə.kom'meɪʃn rɪ'ækʃn/ the constriction of the pupil that occurs when an individual focuses on a near object.

phản ứng điều tiết (dt) (phản ứng hội tụ) sự co lại của đồng tử xảy ra khi một cá thể điều chỉnh tiêu điểm trên một vật ở gần.

accouchement/ ə'ku:tʃmənt/ *n.* delivery of a baby.

sự sinh đẻ (dt) sự sinh ra của một đứa trẻ. **acentric** *n.* (in genetics) a chromosome or fragment of a chromosome that has no centromere. Since acentrics cannot attach to the spindle they are usually lost during cell division. They are often found in cells damaged by radiation. —**acentric adj.**

ngoài trung tâm (dt) (trong di truyền) một nhiễm sắc thể hay một mảnh của nhiễm sắc thể, không có tâm đồng. Vì sự ngoài trung tâm không thể gắn vào thời chia nhân, chúng thường mất trong lúc phân chia tế bào. Chúng thường thấy trong tế bào bị hư hại vì chiếu xạ. — **acentric (t)**.

acephalus *n.* a fetus without a head.

quái thai không đầu (dt) thai không có đầu.

acerculus cerebri a collection of gran-

ules of calcium-containing material that is sometimes found within the *pineal body as its calcification proceeds (normally after the 17th year): *brain sand.

cát não, sự tụ hội của những hạt vật chất nhỏ chủ Calcium đôi khi tìm thấy trong thể tùng như sự calcification tiến triển (thường sau 17 tuổi): cát não.

acetabulum (cotyloid cavity) n.

either of the two deep sockets, one on each side of the hip bone, into which the head of the thigh bone (femur) fits.

ó cối (khoang hình cối) (dt) mỗi một trong hai hốc sâu, một trên mỗi bên của xương hông trong đó đầu của xương đùi ăn khớp vào trong đó.

acetanilide n. a drug that relieves pain and reduces fever. Since it can cause haemolytic anaemia and prolonged use may lead to habituation, it has largely been replaced by safer analgesics.

(dt) thuốc giảm đau và hạ sốt. Vì nó có thể gây ra chứng thiếu máu tan huyết và dùng lâu có thể dẫn tới nghiện thuốc, nên nó thường được thay thế bởi các thuốc giảm đau khác an toàn hơn.

acetarsol n. an arsenic-containing drug administered by mouth for the treatment of amoebic dysentery, yaws, and *Vincent's angina; as vaginal tablets for vaginitis; and as a rectal *suppository for *proctitis. Possible side-effects include skin rashes (after oral administration) and local irritation (with vaginal tablets).

(dt) một loại thuốc có chứa arsenic dùng uống để điều trị bệnh kiết lỵ do amip, ghẻ cóc, và viêm họng vincent; viên thuốc phèn đặt âm đạo để chữa viêm âm đạo, tọa được để chữa viêm trực tràng. Phản ứng phụ có thể xảy ra gồm: đỏ da (thuốc uống) và kích thích cục bộ (viêm âm đạo).

acetazolamide n. a *diuretic used in the treatment of glaucoma to reduce the pressure inside the eyeball. Side-effects include drowsiness and numbness and tingling of the hands and feet. Trade names: *Acetazide, Diamox*.

(dt) thuốc lợi tiểu dùng để điều trị chứng tăng nhãn áp (glaucom) để làm giảm áp suất trong nhãn cầu. Phản ứng phụ gồm: buồn ngủ, tê

và cảm giác kiến bò ở tay và chân. Tên thương mại: *Acetazide, Diamox*.

acetoacetic acid an organic acid produced in large amounts by the liver under metabolic conditions associated with a high rate of fatty acid oxidation (for example, in starvation). The acetoacetic acid thus formed is subsequently converted to acetone and excreted. See also ketone.

một chất acid hữu cơ được tạo thành với số lượng nhiều bởi gan dưới những điều kiện biến dưỡng phối hợp với tỷ lệ cao của sự oxyd hóa acid béo (thí dụ trong sự thiếu đói). Acetoacetic acid được thành lập như vậy sau đó sẽ biến thành acetone và được bài tiết ra ngoài.

acetohexamide n. a drug that reduces the level of blood sugar, used in the treatment of *diabetes mellitus. It is administered by mouth; side-effects include headache, dizziness, and nervousness. See also tolbutamide, chlorpropamide.

(dt) một loại thuốc làm giảm lượng đường huyết, dùng trong việc điều trị chứng đái tháo đường. Nó được dùng uống; tác dụng phụ gồm có: nhức đầu, chóng mặt, bồn chồn. Cũng xem: tolbutamide, chlorpropamide.

acetone /'æsɪtən/ n. an organic compound that is an intermediate in many bacterial fermentations and is produced by fatty acid oxidation. In certain abnormal conditions (for example, starvation) acetone and other ketones may accumulate in the blood (see ketosis). Acetone is a volatile liquid that is miscible with both fats and water and therefore of great value as a solvent. It is used in chromatography and in the preparation of tissues for enzyme extraction.

(dt) một hợp chất hữu cơ là một chất trung gian trong nhiều sự lên men do vi khuẩn và được tạo thành bởi sự oxyd hóa acid béo. Trong một vài điều kiện bất thường (như sự thiếu đói) acetone và các ketone khác có thể tích lũy trong máu (xem Ketosis). Acetone là một chất lỏng bay hơi có thể trộn lẫn với cả chất béo lẫn nước vì vậy nó là một dung môi có giá trị lớn. Nó được dùng trong sắc ký và trong việc chuẩn bị các mô để trích xuất phản hóa tố.

acetone body (ketone body) /'æsɪtə

'budi/ see ketone.

thể acetone (ketone body) xem ketone.

acetonuria n. see ketonuria.

acetone niệu (dt) xem ketone niệu.

acetylcholine n. the acetic acid ester of the organic base choline; the "neurotransmitter released at the synapses of parasympathetic nerves and at "neuromuscular junctions. After relaying a nerve impulse, acetylcholine is rapidly broken down by the enzyme "cholinesterase. Atropine and curare cause muscular paralysis by blocking the action of acetylcholine at muscle membranes; physostigmine prolongs the activity of acetylcholine by blocking cholinesterase.

(dt) là muối acetic acid của chất choline hữu cơ căn bản. Chất dẫn truyền thần kinh được phóng thích ra ở khớp nối của thần kinh đối giao cảm và ở chỗ nối thần kinh cơ. Sau khi tạo ra luồng kích thần kinh, acetylcholine nhanh chóng bị phân hủy bởi phân hóa tố cholinesterase. Atropin và curare làm liệt cơ do phong bế tác dụng acetylcholine tại mảng cơ. Physostigmine kéo dài tác dụng của acetylcholine do nó phong bế phân hóa tố cholinesterase.

acetylcysteine n. a drug used to break down thick mucous secretions. It is administered as an aerosol, primarily for the treatment of respiratory diseases, such as bronchitis, and cystic fibrosis. Side-effects may include spasm of the bronchial muscles, nausea, vomiting, and fever.

(dt) một loại thuốc dùng để phá hủy sự bài tiết dâm nhớt. Nó được làm khí dung, trước tiên để điều trị bệnh phổi, như viêm cuống phổi và nang sợi. Tác dụng phụ gồm có co thắt cơ cuống phổi, buồn nôn, ốm mửa và sốt.

acetylsalicylic acid see aspirin.

xem aspirin.

achalasia (cardiospasm) n. a condition in which the normal muscular activity of the oesophagus (gullet) is disturbed, which delays the passage of swallowed material. It may occur at any age; symptoms include difficulty in swallowing liquids and solids, slowly increasing over years; sometimes regurgitation of undigested food; and occasionally severe chest pain caused by spasm of the

oesophagus. Diagnosis is by a barium X-ray examination. Treatment is by forceful stretching of the tight lower end of the oesophagus (cardia) or by surgical splitting of the muscular ring in that area (*cardiomomyotomy*).

sự mất gián (co thắt tam vị) tình trạng sự hoạt động của thực quản bị rối loạn, nó cản trở sự di chuyển của các chất được nuô. Nó có thể xảy ra ở bất cứ tuổi nào: triệu chứng gồm khó nuốt cá chất lỏng lẫn đặc, tăng một cách chậm chạp qua nhiều năm, đôi khi có sự ứa lên của thức ăn không tiêu; và đôi khi làm đau ngực nhiều do co thắt thực quản. Đánh bệnh bằng X-quang có uống barium. Điều trị bằng cách nong mạnh chỗ bị hẹp ở tam vị hoặc mở tách vòng cơ tại vùng đó (*cardiomomyotomy*).

Achilles tendon/ ə'kili:z 'tendən/ the tendon of the muscles of the calf of the leg (the "gastrocnemius and soleus muscles), situated at the back of the ankle and attached to the calcaneus (heel bone).

gân gót (Achilles) gân của cơ bắp chân (cơ bung chân và cơ dép) ở tại phía sau của mắt cá chân và nối với xương gót chân.

achlorhydria n. absence of hydrochloric acid in the stomach. Achlorhydria that persists despite large doses of histamine is associated with atrophy of the lining (mucosa) of the stomach. In this condition there is usually an absence of secretion of "intrinsic factor, which will lead to "pernicious anaemia. In some people, however, achlorhydria is not associated with any disease, produces no ill-effects, and needs no treatment.

chứng thiếu axit vị (dt) không có hydrochloric acid trong dạ dày. Chứng thiếu axit vẫn tồn tại phối hợp với teo niêm mạc dạ dày mặc dù có dùng histamin liều cao. Trong điều kiện đó thường thấy không tiết ra yếu tố nội tiết, có thể dẫn tới thiếu máu ác tính. Ở một vài người, chứng thiếu axit không phối hợp với bất cứ bệnh nào, không teo ra bệnh và không cần phải chữa trị.

acholia n. absence or deficiency of bile secretion or failure of the bile to enter the alimentary canal (for example, because of an obstructed bile duct).

chứng thiếu mật (dt) không có hoặc ít tiết

mật hoặc ít mật vào trong ống tiêu hóa (thí dụ như đường dẫn mật bị bít tắc).

acholuria *n.* absence of the *bile pigments from the urine, which occurs in some forms of jaundice (*acholuric jaundice*). — *acholuric adj.*

không sắc tố mật-niệu (*dt*) không có sắc tố mật trong nước tiểu, xảy ra trong một vài dạng vàng da (*acholuric jaundice*) — *acholuric (it)*.

achondroplasia *n.* an inherited disorder in which the bones of the arms and legs fail to grow to normal size due to a defect in both cartilage and bone. It results in a type of "dwarfism" characterized by short limbs, a normal-sized head and body, and normal intelligence. — *achondroplastic adj.*

chứng loạn sản sụn (*dt*) một bệnh di truyền trong đó xương của tay và chân thiếu tăng trưởng tới kích thước bình thường do khuyết cả sụn lẫn xương, nó tạo thành một dạng của chứng lùn, biểu thị bởi chân tay ngắn, thân hình và đầu có kích thước bình thường và trí thông minh bình thường. — *achondroplastic (it)*.

achromatic/ə'krɔm'atɪk/ adj. without colour.

vô sắc (*it*) không có màu sắc.

achromatic lenses/ə'krɔm'atɪk'lenz/ lenses specially designed for use in the eyepieces of microscopes and other scientific instruments. They give clear images, unblurred by the coloured fringes that are produced with ordinary lenses (caused by splitting of the light into different wavelengths).

thấu kính tiêu sắc thấu kính đặc biệt được dùng trong những thị kính của kính hiển vi và các thiết bị khoa học khác. Nó cho hình ảnh sáng, không bị mờ bởi các tua màu thường có ở các loại thấu kính thường (tạo nên bởi sự phân tách của ánh sáng trong nhiều độ dài sóng khác nhau).

achromatopsia *n.* the inability to perceive colour. Such complete "colour blindness" is very rare and is usually associated with poor "visual acuity"; it is usually determined by hereditary factors.

chứng mù sắc (*dt*) không thể nhận ra màu

sắc. Sự mù sắc hoàn toàn như vậy rất hiếm và thường phối hợp với khuyết thị. Nó thường được xác định do các yếu tố di truyền.

achylia *n.* absence of secretion. The term is usually applied to a nonsecreting stomach (*achylia gastrica*) whose lining (mucoea) is atrophied (see *achlorhydria*).

chứng thiếu nh჈ ch p (*dt*) không có tiết dịch. Từ thường dùng cho chứng dạ dày không tiết dịch (*achylia gastrica*), niêm mạc bị teo (xem *achlorhydria*).

acidaemia *n.* a condition of abnormally high blood acidity. This may result from an increase in the concentration of acidic substances and/or a decrease in the level of alkaline substances in the blood. See also acidosis. Compare alkalaemia.

chứng acid huyết (*dt*) tình trạng acid trong máu cao bất thường. Nó có thể do tăng nồng độ của chất acid hoặc giảm mức độ của chất kiềm trong máu. Cũng xem acidosis, đối nghịch với alkalaemia.

acid-base balance /'æsɪd'beɪns/ the balance between the amount of carbonic acid and bicarbonate in the blood, which must be maintained at a constant ratio of 1:20 in order to keep the hydrogen ion concentration of the plasma at a constant value (pH 7.4). Any alteration in this ratio will disturb the acid-base balance of the blood and tissues and cause either acidosis or alkalosis. The lungs and the kidneys play an important role in the regulation of the acid-base balance.

cân bằng acid-base (toan kiềm) sự cân bằng giữa số lượng carbonic acid và bicarbonate trong máu, nó phải được duy trì ở tỷ lệ cố định 1:20 để giữ nồng độ ion H trong huyết tương ở một trị số cố định (pH 7.4). Bất cứ sự thay đổi nào của tỷ số này sẽ làm rối loạn sự cân bằng acid-base và gây ra hoặc toan hóa hoặc kiềm hóa. Phổi và thận đóng một vai trò quan trọng trong việc điều hòa cân bằng acid-base.

acid-etch technique /'æsɪd etʃ tek'nɪk/ a technique for bonding resin-based restorative materials to the enamel of teeth. A porous surface is created by applying phosphoric acid for approximately one minute.

kỹ thuật kháng acid một kỹ thuật để ghép chất bá có gốc resin vào men răng. Một mài rỗ được tạo thành bằng cách chấm phosphoric acid khoảng một phút.

acid-fast/ 'æsɪd fɑ:s̩t/ adj. 1. describing bacteria that have been stained and continue to hold the stain after treatment with an acidic solution. For example, tuberculosis bacteria are acid-fast when stained with a *carbol fuchsin preparation. 2. describing a stain that is not removed from a specimen by washing with an acidic solution

kháng acid (tl) 1. mô tả vi khuẩn đã được nhuộm màu và tiếp tục giữ màu sau khi điều trị bằng dung dịch acid. Ví dụ: vi khuẩn lao là kháng acid khi nhuộm màu với carbol fuchsin. 2. mô tả màu không bị mất đi khỏi một vật phẩm khi rửa bằng một dung dịch acid.

acidophil (acidophilic) adj. 1. (in histology) describing tissues, cells, or parts of cells that stain with acid dyes (such as eosin). 2. (in bacteriology) describing bacteria that grow well in acid media.

ua acid (át toan) (tl) 1. (trong tổ chức học) diễn tả mô, tế bào hoặc một phần của tế bào nhuộm màu với thuốc nhuộm acid. 2. (trong vi trùng học) diễn tả vi trùng tăng trưởng màu trong môi trường acid.

acidosis/ 'æsɪ'do:sɪs/ n. a condition in which the acidity of body fluids and tissues is abnormally high. This arises because of a failure of the mechanisms responsible for maintaining a balance between acids and alkalis in the blood (see acid-base balance). In *gaseous acidosis*, more than the normal amount of carbon dioxide is retained in the body, as in drowning. In *renal acidosis*, kidney failure results in excessive loss of bicarbonate or retention of phosphoric and sulphuric acids. Patients with diabetes mellitus suffer from a form of acidosis in which sodium, potassium, and *ketone bodies are lost in the urine.

sự nhiễm acid (tl) tình trạng tính acid của dịch chất và máu của cơ thể tăng cao một cách bất thường. Sự tăng cao này là do sự suy yếu của cơ năng giữ thăng bằng giữa acid và kiềm trong máu (xem cân bằng acid-base). Trong nhiễm acid khí; số lượng carbon dioxide lớn

hơn bình thường được giữ lại trong cơ thể như chết đuối. Trong chứng nhiễm toan do thận, suy thận làm mất số lượng lớn bicarbonate hoặc làm ứ đọng phosphoric và sulfuric acid. Bệnh nhân bị bệnh dài thời gian phải chịu một dạng nhiễm acid do Na, K và thể ketone bị mất đi trong nước tiểu.

acinus n. (pl. acini) 1. a small sac or cavity surrounded by the secretory cells of a gland. Some authorities regard the term as synonymous with *alveolus, but others distinguish an acinus by the possession of a narrow passage (lumen) leading from the sac. 2. (in the lung) the tissue supplied with air by one terminal "bronchiole." Emphysema is classified by the part of the acinus involved (i.e. centracinar, paracinar, or pericinar). – **acinous adj.**

tuyến nang (dt) (s.h. chùm nang) 1. một túi nhỏ hoặc khoang bị bao bọc bởi các tế bào tiết ra từ một tuyến. Một vài tác giả cho rằng từ này đồng nghĩa với alveolus, nhưng các tác giả khác phân biệt acinus bởi lồng ống hẹp dẫn ra từ túi. 2. (trong phổi) mảng chứa khí bởi một cuống phổi nhỏ tận cùng. Khí thủng được phân hang bởi một phần của tuyến nang liên quan (như centracinar, paracinar hoặc pericinar = tuyến nang trung tâm, tuyến nang toàn thể hoặc tuyến nang xung quanh). – **acinous (tl)**.

aclasia n. see diaphysial aclasis.

loạn sản cục bộ (dt) xem loạn sản thận xương.

acne/ 'ækni/ n. a skin disorder in which the sebaceous glands become inflamed. The commonest variety, *acne vulgaris*, generally starts in adolescence and is caused by overactivity of the sebaceous glands. The sebum produced by the glands cannot escape because the hair follicles become blocked by a keratin plug and a pustule forms, with fluid leaking into the surrounding tissue. The keratin plug turns black, forming the familiar black-head. Acne vulgaris occurs mainly on the face, chest, and back; it is usually mild, disappearing in adulthood, but can be severe and chronic, causing infected cysts and scarring of the skin. The course of this condition may be helped by regular washing, the removal of blackheads, and sometimes the use

of antibiotics. There are many other varieties of acne, some being caused by contact with chemical substances (such as tar). See also rosacea.

viêm nang lông (trứng cá) (*dt*) bệnh ngoài da trong đó tuyến bã nhon bị viêm, biến thể khác nhau thường thấy nhất là trứng cá hay viêm nang bã, khởi phát ở tuổi dậy thì và do sự hoạt động quá nhiều của tuyến bã. Chất bã tạo nên bởi tuyến không thoát ra được do nang lông bị bít tắc bởi một nút chặn bằng keratin (chất sừng) và tạo thành mụn mủ với dịch chất dờ rí vào các mô xung quanh, nút chặn sừng quay ra sau lưng thường tạo thành một cái đầu đèn. Mụn trứng cá thường thấy ở mặt, ngực và lưng; nó thường là nhẹ và dễ biến mất khi trưởng thành, nhưng nó cũng có thể nặng và mẫn tính tạo thành các nang nhiễm trùng và thành seo ở ngoài da, tình trạng này cần chữa bằng cách rửa sạch đều đặn, loại bỏ đầu đèn và đổi khi phải dùng thuốc kháng sinh. Có rất nhiều biến thể trứng cá khác nhau, có một vài dạng là do tiếp xúc với hóa chất (như là hắc In). Cũng xem rosacea.

aconite /'akɔ:nɪt/ *n.* the dried roots of the herbaceous plant *Aconitum napellus* (monkshood or wolfsbane), containing three analgesic substances: *aconine*, *aconitine*, and *picroaconitine*. Aconite was formerly used to prepare liniments for muscular pains and a tincture for toothache, but is regarded as too toxic for use today.

phu tử, cù ấu tau (*dt*) rễ khô của một cây thuộc giống cỏ *aconitum napellus* (cây monkshood hoặc wolfsbane) có chứa ba chất giảm đau: aconine, aconitine, và picroaconitine. Aconite được dùng để điều chế dầu xoa bóp chữa đau cơ bắp và cồn thuốc để chữa rãnh đau nhung ngày nay nó bị coi là quá độc.

acoustic /ə'ku:stɪk/ *adj.* of or relating to sound or the sense of hearing

thuộc thính giác (*lt*) thuộc về hoặc liên quan với âm thanh và thính giác.

acoustic holography /ə'kju:tɪk hɒləgræfi/ *a technique of building up a three-dimensional picture of structures within the body using ultrasound waves. Two sepa-*

rate sound sources cause ultrasound waves to be transmitted through and reflected from the organs being examined. The interference patterns produced on a liquid surface are illuminated by laser light and photographed to form a hologram.

siêu âm đồ toàn thể *một kỹ thuật dùng ién môi hình bã chiếu của cấu trúc bên trong cơ thể bằng cách dùng sóng siêu âm. Hai nguồn âm thanh riêng biệt tạo thành sóng siêu âm được truyền qua và phản chiếu lại từ cơ quan cần khảo sát. Mô hình giao thoa được tạo ra trên mặt chất lỏng được chiếu sáng bởi tia laser và được chụp hình tạo thành siêu âm đồ toàn thể.*

acoustic nerve /ə'ku:stɪk nɜ:v/ *see vestibulocochlear nerve.*

dây thần kinh thính giác *xem vestibulocochlear nerve.*

acquired /ə'kwɔ:rd/ *adj.* describing a condition or disorder contracted after birth and not attributable to hereditary causes. Compare congenital.

mắc phái (*tl*) *mô tả tình trạng hoặc bệnh mắc phái sau khi sinh và không liên quan gì tới những nguyên nhân di truyền. So sánh với di truyền.*

acquired immunodeficiency syndrome /ə'kwɔ:rd ,imju:nodf'sɪnsɪs' sindrom/ *see AIDS.*

hội chứng suy giảm miễn dịch mắc phái *xem AIDS.*

acrania *n.* congenital absence of the skull, either partial or complete, due to a developmental defect.

chứng không sọ (*dt*) *sự thiếu sót bẩm sinh hoặc một phần hoặc hoàn toàn do một sự khiếm khuyết phát triển.*

acriflavine *n.* a dye used as an antiseptic on skin and mucous membranes and to disinfect contaminated wounds. It may cause sensitivity of the skin to sunlight.

(*dt*) *một loại thuốc nhuộm màu dùng chống vi trùng trên da và màng niêm mạc và diệt khuẩn trên những vết thương ở niêm. Nó có thể gây ra mẩn cảm ở da khi phơi ra ánh sáng mặt trời.*

acro /ə'kro:/ *prefix denoting 1. extremity;*

tip. Example; *acrohypothermy* (abnormal coldness of the extremities (hands and feet)).

2. height; promontory. Example: *acrophobia* (morbid dread of heights). 3. extreme, intense. Example: *acromania* (an extreme degree of mania).

tiếp đầu ngữ có nghĩa là: 1. đầu tận cùng, đầu mút. **Thí dụ:** *acrohypothermy* (sự lạnh giá bất thường của các đầu chi (Tay và chân)); 2. chỗ tối lên, chiều cao. **Thí dụ:** *acrophobia* (sợ hãi độ cao một cách bệnh hoạn); 3. cực độ, mãnh liệt. **Thí dụ:** *acromania* (chứng điên cực điểm).

acrocentric/ .ækro'sentrik/ n. a chromosome in which the *centromere is situated at or very near one end. – *acrocentric adj.*

xa trung tâm (dt) *một nhiễm sắc thể trong đó tâm đóng ở tại hoặc rất gần một đầu tám cung.* – *acrocentric (lt)*

acrocyanosis/ .ækro'seɪnə'sɪzɪs/ n. bluish-purple discoloration of the hands and feet due to slow circulation of the blood through the small vessels in the skin.

chứng xanh tím đầu chi (dt) *tay và chân có máu đỏ tía pha xanh do tuần hoàn máu chậm qua các mạch nhỏ trong da.*

acrodermatitis/ .ækro'de'ma'taɪtɪs/ n. inflammation of the skin of the feet or hands. A diffuse chronic variety produces swelling and reddening of the affected areas, followed by atrophy. The cause is unknown and there is no treatment.

chứng viêm da đầu chi (dt) *viêm da ở đầu chân hoặc tay. Một biến thể mãn tính phản ứng tạo nên sưng và đỏ ở vùng da bị bệnh, sau đó là bị teo. Không rõ nguyên nhân và không có cách điều trị.*

acodynbia n. see pink disease.

chứng đau đầu chi (dt) *xem Pink disease.*

acromegaly n. increase in size of the hands, feet, and the face due to excessive production of *growth hormone (somatotrophin) by a tumour of the anterior pituitary gland. The tumour can be treated with X-rays or surgically removed. See also gigantism.

bệnh to cục (dt) *tăng kích thước của tay, chân và mắt do tạo ra quá nhiều kích thích tố sinh trưởng (somatotrophin) do một búi cầu tuyến tùng trước. Búi cầu có thể chữa trị bằng*

tia X hoặc giải phẫu cắt bỏ. Cũng xem gigantism.

acromion n. an oblong process at the top of the spine of the *scapula, part of which articulates with the clavicle (collar bone) to form the acromioclavicular joint – *acromial adj.*

móm cùng vai (dt) *chỗ nhô hình thuôn ở chóp của gai xương bả vai, phần ăn khớp với xương đòn gánh tạo thành khớp móm đòn.* – *acromial (lt)*

acroparaesthesiae n. a tingling sensation in the hands and feet.

dị cảm đầu chi (dt) *cảm giác kiến bò ở tay và chân.*

acrosclerosis/ .ækroskle'rosis/ n. a skin disease thought to be a type of generalized *scleroderma. It also has features of *Raynaud's disease, with the hands, face, and feet being mainly affected.

bệnh cứng bì các cục (dt) *một dạng của chứng cứng bì toàn diện. Nó cũng là đặc điểm của bệnh Raynaud với tay, mặt và chân bị nhiễm bệnh.*

acrosome/ .ækro'səm/ n. the caplike structure on the front end of a spermatozoon. It breaks down just before fertilization, releasing a number of enzymes that assist penetration between the follicle cells that still surround the ovum.

cục đau (của tinh trùng) thể nhọn (dt) *cấu trúc giống chóp ở cục đau của tinh trùng, nó rời xuống ngay trước khi thụ tinh, phóng thích ra một số phân hóa tố giúp cho sự xuyễn qua giữa các tế bào noãn còn bao quanh trứng.*

acrylic resin/ .æk'rɪlik 'rezɪn/ one of a group of polymeric materials used for making denture teeth, denture bases, and formerly as a dental filling material.

một trong nhóm những chất trung hợp dùng để làm bộ răng giả và trước kia dùng làm chất hàn răng.

ACTH (adrenocorticotrophic hormone, adrenocorticotrophin, corticotrophin) / .æd'renəkɔ:tɪk'trofɪn, .æd'renəkɔ:tɪk'trofɪn/

a hormone synthesized and stored in the anterior pituitary gland, large amounts of

which are released in response to any form of stress. ACTH controls the secretion of 'corticosteroid hormones from the adrenal gland. It is administered by injection to test adrenal function and to treat conditions such as rheumatic diseases (especially in children) and asthma.

ACTH một kích thích tố tổng hợp và có dự trữ ở tuyến tùng trước, một lượng lớn của ACTH được phóng thích ra để đáp ứng với mọi dạng stress. ACTH kiểm soát sự tiết ra chất corticosterol từ tuyến thượng thận. Nó được dùng tiêm để thử nghiệm chức năng thượng thận và để điều trị một vài bệnh như bệnh thấp (đặc biệt ở trẻ em) và bệnh hen suyễn.

actin/ akt'ün/ n. a protein, found in muscle, that plays an important role in the process of contraction. See striated muscle.

(dt) một chất đậm, thấy ở trong cơ bắp, nó đóng một vai trò quan trọng trong quá trình co cơ. Xem cơ vân.

Actinobacillus n. a genus of Gram-negative nonmotile aerobic bacteria that are characteristically spherical or rodlike in shape but occasionally grow into branching filaments. Actinobacilli cause disease in animals. The species *A. mallei* causes 'glanders, an infection of horses that can be transmitted to man.

(dt) một loại vi trùng gram âm hüük khí không di động nó có hình dạng hình cầu hoặc giống que nhưng thỉnh thoảng tăng trưởng bên trong những sợi phân nhánh. *Actinobacilli* gây ra bệnh ở súc vật. Loài *A. mallei* gây ra bệnh loét mũi, một bệnh nhiễm trùng của ngựa có thể truyền qua người.

Actinomyces n. a genus of Gram-positive nonmotile fungus-like bacteria that cause disease in animals and man. The species *A. israelii* is the causative organism of human 'actinomycosis.

(dt) một giống vi trùng giống nấm không di động, gram dương gây bệnh trên súc vật và người. Loài *A. israelii* là nguyên nhân gây bệnh actinomycosis ở người.

actinomycin n. a 'cytotoxic drug, produced by *Streptomyces* bacteria, that inhibits the growth of cancer cells. There are two forms, both of which are administered by injection. Actinomycin C may damage bone marrow. Actinomycin D may cause nausea, vomiting

diarrhoea, blood disorders, and bone-marrow damage.

(dt) một thuốc độc cho tế bào, tạo ra bởi vi trùng *streptomyces*, nó ngăn cản sự tăng trưởng của tế bào ung thư. Có 2 dạng, cả hai đều dùng để tiêm. Actinomycin C có thể có hại cho tủy xương. Actinomycin D có thể gây ra buồn nôn, ói mửa, tiêu chảy, bệnh về máu, và tổn hại xương.

actinomycosis n. a noncontagious disease caused by the bacterium *Actinomyces israelii*, which most commonly affects the jaw but may also affect the lungs, brain, or intestines. The bacterium is normally present in the mouth but it may become pathogenic following an 'apical abscess or extraction of a tooth. It is characterized by multiple sinuses that open onto the skin. Treatment is by drainage of pus and a prolonged course of antibiotics.

bệnh do actinomycetes (dt) một bệnh không truyền nhiễm gây ra bởi vi khuẩn *actinomyces israelii*. Nó thường gây bệnh ở hàm nhưng cũng có thể gây bệnh ở phổi, não và ruột non. Vì khuẩn bình thường có ở trong miệng, nhưng nó có thể trở nên gây bệnh tiếp theo một áp xe răng hoặc nhổ răng. Nó được biểu thị bởi nhiều hang mở ra trên da. Chữa trị bằng cách dẫn lưu mủ và dùng kháng sinh lâu dài.

actinotherapy n. the treatment of disorders with 'infrared or 'ultraviolet radiation.

liệu pháp tia sáng (dt) điều trị bệnh bằng tia hồng ngoại hoặc tia tử ngoại.

action potential/ 'ækʃən pəʊ'tenʃəl/ the change in voltage that occurs across the membrane of nerve or muscle cell when a 'nerve impulse is triggered. It is due to the passage of charged particles across the membrane (see depolarization) and is an observable manifestation of the passage of an impulse.

thể động tác sự thay đổi điện thế xảy ra ngang qua màng tế bào thần kinh hoặc cơ bắp khi một xung lực thần kinh được tạo nên. Nó là do những hạt nhỏ mang điện đi qua màng (xem sự khử cực) và là một sự biểu lộ có thể thấy được sự di qua của một luồng xung lực.

active transport /'æktyv 'trænsپɔ:t/ (in biochemistry) an energy-dependent process in which certain substances (including ions, some drugs, and amino acids) are able to cross cell membranes against a concentration gradient. The process is inhibited by substances that interfere with cellular metabolism (e.g. high doses of digitoxin).

sự chuyển tải tích cực (ở sinh hóa) một tiến trình phụ thuộc vào năng lượng ở đó một vài chất (gồm ion, vài thứ thuốc, và amino-acid) có thể xuyên qua màng tế bào chống lại nồng độ gradient. Tiến trình bị ngăn cản bởi các chất làm nhiễu loạn sự biến đổi của các tế bào (như là dùng digitaline liều cao).

actomyosin *n.* a protein complex formed in muscle between actin and myosin during the process of contraction. See striated muscle. (dt) một phức hợp chất dam tao thành trong cơ bắp giữa actin và myosin trong lúc cơ sự co cơ. Xem cơ vân.

acupuncture /'ækjupʌŋktʃə/ *n.* a traditional Chinese system of healing in which symptoms are relieved by thin metal needles inserted into selected points beneath the skin. The needles are stimulated either by rotation or, more recently, by an electric current. Recent hypotheses suggest that the needling activates deep sensory nerves, which cause the pituitary and midbrain to release "endorphins" - the brain's natural pain-killers. Acupuncture is widely used in the Far East for the relief of pain and in China itself has become an alternative to anaesthesia for some major operations. Acupuncturists in the West may be medically qualified but many are not.

châm cứu (dt) một hệ thống chữa bệnh cổ xưa của Trung Quốc trong đó, các triệu chứng được làm giảm bởi bằng các kim nhỏ bằng kim loại đâm vào những điểm đã được chọn lựa ở dưới da. Những kim này được kích thích bằng cách quay vòng hoặc mới đây được kích thích bằng một dòng điện. Giả thuyết mới đây cho rằng kim tác động tới dây thần kinh cảm giác sâu để tạo ra sự phóng thích ra endorphine ở giữa não và ở tuyến tủy - chất diệt đau thiên nhiên của não. Châm cứu được sử dụng rộng rãi ở viễn

dông để diệt đau và ở Trung Quốc nó được thay thế thuốc tê cho một số cuộc giải phẫu lớn. Các nhà châm cứu phương Tây có thể coi như là dù tiêu chuẩn ở y khoa, nhưng nhiều người chưa dù.

acute /'akjut/ *adj.* 1. describing a disease of rapid onset, severe symptoms, and brief duration. Compare chronic. 2. describing any intense symptom, such as severe pain.

cấp tính (lt) 1. miêu tả một bệnh khởi phát nhanh, các triệu chứng nặng và kéo dài một thời gian ngắn. Trái với mãn tính. 2. miêu tả bất cứ một triệu chứng mạnh nào đó như là đau nhiều.

acute abdomen /'akjut 'æbdəmən/ an emergency surgical condition caused by damage to one or more abdominal organs following injury or disease. The patient is in severe pain and often in shock. Perforation of a peptic ulcer or a severely infected appendix, or rupture of the liver or spleen following a crushing injury, all produce an acute abdomen requiring urgent treatment.

đau bụng cấp tính trạng cấp cứu ngoại khoa do tổn hại một hay nhiều cơ quan trong bụng sau khi bị thương hoặc bị bệnh. Bệnh nhân đau dữ dội và thường trong tình trạng sốc. Thủng dạ dày do loét nhiễm trùng ruột thừa nặng hoặc vỡ gan hay lách sau khi bị thương nặng, tất cả đều là đau bụng cấp và cần phải điều trị khẩn cấp.

acute rheumatism /'akjut 'ru:mətizəm/ see rheumatic fever.

bệnh thấp cấp tính xem sốt do thấp.

acyclovir *n.* an antiviral drug that inhibits DNA synthesis in cells infected by "herpesviruses. Administered by mouth or intravenously, it is useful in patient whose immune systems are disturbed and also possibly in the treatment of genital herpes and herpes encephalitis.

(dt) một loại thuốc chống virus nó ngăn cản sự tổng hợp DNA trong tế bào bị nhiễm bệnh bởi herpes viruses. Dùng để uống hoặc tiêm tĩnh mạch, nó được dùng cho bệnh nhân có hệ miễn dịch bị rối loạn, và cũng có thể dùng điều trị bệnh herpes sinh dục và viêm não do herpes.

ad-/ ad/ prefix denoting towards or near. Ex-

amples: *adaxial* (towards the main axis); *adoral* (towards or near the mouth).

tiếp đầu ngữ có nghĩa là hướng về hoặc gần.
Thí dụ: *adaxial* (hướng về trục chính); *adoral* (hướng về miệng hoặc gần miệng).

adamantinoma *n.* an obsolete term for an *ameloblastoma.

u men răng (*dt*) từ cổ để chỉ ameloblastoma = u nguyên bao fao men.

Adam's apple (*laryngeal prominence*) /'ædəmz 'æpl/ a projection, lying just under the skin of the thyroid cartilage of the larynx.

quá táo của Adam (*chỗ thanh quản nhô lên*) *chỗ lồi của sụn giáp trong của thanh quản nằm ngay dưới da.*

Adams-Stokes syndrome

/'ædəmz'stɔks 'syndrom/ see *stokes-Adams syndrome*.

hội chứng Adams-Stokes xem *hội chứng Stokes-Adam*.

adaptation /ædæpt'eɪʃn/ *n.* the phenomenon in which a sense organ shows a gradually diminishing response to continuous or repetitive stimulation. The nose for example, may become adapted to the stimulus of an odour that is continuously present so that in time it ceases to report its presence. Similarly, the adaptation of touch receptors in the skin means that the presence of clothes can be forgotten a few minutes after they have been put on.

sự thích ứng (*dt*) hiện tượng trong đó cơ quan cảm giác giảm dần sự đáp ứng với kích thích liên tục hoặc lặp đi lặp lại. Thí dụ như mũi có thể thích ứng với sự kích thích của một mùi liên tục có mặt tới khi nó biến mất. Tương tự như vậy sự thích ứng của vật nhện tiếp xúc ở ngoài da có nghĩa là sự hiện diện của quần áo có thể được quên trong vài phút sau khi mặc.

addiction /ə'dɪkʃn/ *n.* a state of *dependence produced by the habitual taking of any of certain drugs. Strictly speaking, the term implies the state of physical dependence induced by such drugs as morphine, heroin, and alcohol, but it is also used for the state of psychological dependence, produced by

drugs such as barbiturates. Treatment is aimed at gradual withdrawal of the drug and eventually total abstention. See also alcoholism tolerance.

Sự nghiện (*dt*) tình trạng lệ thuộc tạo nên bởi sự dùng thường xuyên một vài loại thuốc. Ngoài hơn, từ này nói đến tình trạng lệ thuốc thế chất gây ra các loại thuốc như là morphin, heroin và rượu, nhưng từ đó cũng có thể dùng cho tình trạng lệ thuộc về tâm lý tạo thành bởi thuốc như là barbiturates. Điều trị nhằm mục đích giảm dần thuốc và sau cùng, bỏ thuốc hoàn toàn. Cũng xem alcoholism, tolerance

Addison's disease /'ædɪsnz dɪ'zɪz/ a syndrome due to inadequate secretion of corticosteroid hormones by the *adrenal glands, sometimes as a result of tuberculous infection. Symptoms include weakness, loss of energy, low blood pressure, and dark pigmentation of the skin. Formerly fatal, the disease is now curable by replacement hormone therapy.

bệnh Addison một hội chứng do sự tiết không đủ chất kích thích tố corticosteroid bởi tuyến thượng thận đối khi nó do bệnh nhiễm lao. Các triệu chứng gồm suy nhược, mất năng lực huyết áp thấp và sắc da sạm màu. Bệnh này ngày xưa rất nguy hiểm nhưng ngày nay có thể chữa được bằng cách thay thế số kích thích tố bị thiếu.

adduct /'ædʌkt/ *vb* to move a limb or any other part towards the midline of the body. – *adduction* (*dt*).

khép (*dt*) làm chuyển động một chi hoặc một phần cơ thể về phía đường giữa của cơ thể. – *adduction* (*dt*).

adductor /'ædəktər/ *n.* any muscle that moves one part of the body towards another or towards the midline of the body.

cơ khép (*dt*) bắt cử một cơ bắp nào làm chuyển động một phần cơ thể về phía phần khác hoặc về phía đường giữa của cơ thể.

aden- (adeno-) prefix denoting a gland or glands. Examples: *adenalgia* (pain in); *adenogenesis* (development of); *adenopathy* (disease of).

tiếp đầu ngữ có nghĩa là một hoặc nhiều tuyến. Thí dụ *adenalgia* (đau trong tuyến)

adenogenesis (sự phát triển của) **adenopathy** (bệnh của).

adenine *n.* one of the nitrogen-containing bases (see purine) that occurs in the nucleic acids DNA and RNA. *See also ATP.*

(*dt*) *một trong những chất có chứa Nitrogen (xem purine) xảy ra trong acid nhân DNA và RNA*. Cũng xem ATP.

adenine arabinoside a compound with antiviral activity, particularly against *herpes-viruses. It is also active against tumours but its clinical use is restricted by its toxicity.

một hợp chất có hoạt tính chống virus, đặc biệt chống herpes virus, nó cũng có thể chống lại khối u nhưng việc sử dụng trong lâm sàng bị hạn chế do độc tính của nó.

adenitis *n.* inflammation of a gland or group of glands. For example, *mesenteric adenitis* affects the lymph glands (nodes) in the membranous support of the intestines (the mesentery); *cervical adenitis* affects the lymph glands in the neck.

viêm hạch (*dt*) *viêm một hoặc một nhóm tuyến.* *Thí dụ, mesenteric adenitis là viêm tuyến bạch huyết (hạch) trong màng nang ruột (màng ruột). Cervical adenitis là viêm hạch bạch huyết ở cổ.*

adenocarcinoma *n.* a malignant epithelial tumour arising from the glandular structures, which are constituent parts of most organs of the body. The term is also applied to tumours showing a glandular growth pattern. These tumours may be sub-classified according to the substances that they produce, for example *mucus-secreting* and *serous adenocarcinomas*, or to the microscopic arrangement of their cells into patterns, for example *papillary* and *follicular adenocarcinomas*. They may be solid or cystic (*cystadenocarcinomas*). Each organ may produce tumours showing a variety of histological types; for example, the ovary may produce both mucinous and *serous cystadenocarcinomas*.

ung thư tuyến (*dt*) *một bướu biểu mô ác tính mọc lên từ tổ chức tuyến, nó tạo thành một phần hoặc toàn bộ cơ quan của cơ thể.* *Từ này cũng dùng cho các bướu tăng trưởng trong tuyến. Các bướu này có thể được phân loại tùy theo chất mà nó tạo thành, thí dụ*

mucus-secreting và serous adenocarcinoma, hoặc phân loại tùy theo sự sắp xếp vi mô của các tế bào trong bướu, thí dụ papillary (như, núm) và follicular (nang) adenocarcinoma. Nó có thể đặc hoặc kết nang (cystadenocarcinomas). Mỗi cơ quan có thể tạo thành bướu có nhiều dạng tổ chức học khác nhau; thí dụ buồng trứng có thể tạo nên ung thư thanh mạc cá nhầy nhớt lẫn thanh dịch.

adenohypophyseal *n.* the anterior lobe of the *pituitary gland.

thùy trước tuyến tùng (tuyến yên)

(*dt*) *thùy trước của tuyến yên.*

adenoidectomy *n.* surgical removal of the *adenoids, commonly combined with tonsillectomy in a child who suffers recurrent sore throats and difficulty in breathing through the nose.

nạo VA, nạo sùi vòm họng

(*dt*) *phẫu thuật cắt bỏ hạch VA phổi hợp với cắt bỏ amidan (hạch hạnh nhân) ở đứa trẻ bị đau họng bất thường và làm khó thở qua đường mũi.*

adenoids (pharyngeal tonsils)

/'ædɪnoɪdz/ *n.* the collection of lymphatic tissue at the rear of the nose. Enlargement of the adenoids from recurrent throat infections may cause obstruction to breathing through the nose (*see adenoidectomy*).

hạch hạnh nhân ở họng (*dt*) *sứ tập hợp của mô bạch huyết ở phía sau hốc mũi.* *Sứ nở lớn của hạch do nhiễm trùng họng có thể gây ra tắc đường thở qua mũi (xem adenoidectomy).*

adenoma *n.* a benign tumour of epithelial origin that is derived from glandular tissue or exhibits clearly defined glandular structures. Adenomas may become malignant (*see adenocarcinoma*). Some show recognizable tissue elements, such as fibrous tissue (*fibro-adenomas*), while others, such as bronchial adenomas, produce active compounds giving rise to clinical syndromes (*see argyll-caffinoma*). Tumours in certain organs, including the pituitary gland, are often classified by their histological staining affinities, for example *eosinophil, basophil, and chromophobe adenomas*.

u tuyến (*dt*) *bướu lành có nguồn gốc biểu mô*

bắt nguồn từ mô tuyến hoặc nó là cấu trúc tuyến mót cách rõ rệt. U tuyến có thể trở nên ác tính (xem adenocarcinoma). Một vài loại có thể nhận ra yếu tố mô như mô sợi (fibroadenoma) trong khi ở các loại khác như u tuyến cuống phải tạo ra các hợp chất hoạt tính làm tăng lên các triệu chứng lâm sàng (xem argentalinoma). U trong một vài cơ quan gồm tuyến tùng thường được phân loại theo ái lực tổ chức học, thí dụ như eosinophil (ái toàn), basophil (ái kiềm), chromophobe (ky sắc) adenomas.

adenosine *n.* a compound containing adenine and the sugar ribose. It occurs in ATP. See also nucleoside.

(dt) một hợp chất chứa adenine và đường ribose. Nó có trong ATP. Xem nucleoside.

adenosine diphosphate *see ADP.*
xem ADP.

adenosine monophosphate *see AMP.*
xem AMP.

adenosine triphosphate *see ATP.*
xem ATP.

adenosis *n.* (*pl. adenoses*) 1. excessive growth or development of glands. 2. any disease of a gland, especially of a lymph gland (nodo).

bệnh hạch (dt) 1. tăng trưởng và phát triển quá mạnh của tuyến. 2. bất thường nào của hạch đặc biệt ở một tuyến bạch huyết.

adenovirus *n.* one of a group of DNA-containing viruses causing latent infections of the upper respiratory tract that produce symptoms resembling those of the common cold.

(dt) một trong nhóm virus chứa DNA gây ra nhiều bệnh tiềm ẩn ở đường hô hấp trên, nó tạo ra các triệu chứng giống như bị cảm lạnh.

adhesion/ əd'hi:ʒn/ *n.* 1. the union of two normally separate surfaces, such as the moving surfaces of joints, by fibrous connective tissue developing in an inflamed or damaged region. (The fibrous tissue itself is also called an adhesion). Adhesion between loops of intestine may occur following abdominal surgery, possibly obstructing the alimentary canal. If the pericardial sac is affected by adhesion, the movements of the heart may be restricted. 2. a healing process in which the

edges of a wound fit together. In primary adhesion there is very little 'granulation tissue'; in secondary adhesion the two edges are joined together by granulation tissue.

sự dính, gia nhập (dt) 1. sự dính lại của hai mặt bình thường tách rời nhau, như là mặt chuyển động của các khớp bởi mô sợi liên kết phát triển trong một vùng bị tổn hại hoặc bị viêm (chính mô sợi cũng được gọi là một chất kết dính). Sự kết dính giữa các vòng ruột có thể xảy ra sau khi mở bụng, có thể làm tắc ống ruột. Nếu túi mang ngoài tim bị dính, cử động của tim sẽ bị hạn chế. 2. một tiến trình lähm bệnh trong đó các bờ của vết thương khớp lại với nhau. Trong sự kết dính sơ cấp có rất nhiều mô hạt nhỏ. Trong kết dính thứ cấp, hai bờ mép được nối lại với nhau bởi mô hạt.

adiadochokinesis *n.* see dysdiadochokinesis.

chứng mất liên động (dt) xem dysdiadochokinesis.

Adie's syndrome (Holmes-Adie syndrome) / 'cidiz'sindrom/ an abnormality of the pupils of the eyes, often affecting only one eye. At rest the affected pupil is larger than the normal one; it reacts slowly to light and the response on convergence of the eyes is also slow. Eventually the affected pupil will constrict much more completely than its fellow. One or more tendon reflexes may be absent. The condition is almost entirely restricted to women.

hội chứng Adie (holmes Adie) một sự bất thường của đồng tử mắt, thường chỉ có ở một bên mắt. Lúc ngủ, đồng tử bị bệnh lớn hơn bình thường. Nó đáp ứng chậm đối với ánh sáng và sự đáp ứng trên độ hội tụ của mắt cũng chậm. Cuối cùng, đồng tử bị bệnh sẽ co thắt hoàn toàn nhiều hơn bên kia lành mặt hoặc nhiều phần xa gần có thể không có. Tình trạng hầu hết xảy ra ở đàn bà.

adipocere/ əd'i:pər'sis/ *n.* a waxlike substance, consisting mainly of fatty acids, into which the soft tissues of the body can be converted after death. This usually occurs when the body is buried in damp earth or is submerged in water. Adipocere delays post-mortem decomposition and is a spontaneous

form of preservation without mummification.
(dt) chất giống sáp ong gồm có phần lớn các acid béo, trong đó các mô mềm của cơ thể có thể bị biến đổi sau khi chết. Điều này xảy ra khi cơ thể bị chôn vùi hoặc chìm trong nước. Adipocere làm chậm lại sự phân hủy sau khi chết và là một hình thức bảo quản tự nhiên mà không cần phảiướp xác.

adipose tissue /'ædɪpoʊz 'tɪʃu:/ fibrous connective tissue packed with masses of fat cells. It forms a thick layer under the skin and occurs around the kidneys and in the buttocks. It serves both as an insulating layer and an energy store; food in excess of requirements is converted into fats and stored within these cells.

mô mỡ mô sơi liên kết tập hợp lại thành những khối tế bào mỡ, nó tạo thành một lớp dày ở dưới da và ở xung quanh thận và ở trong mông đít. Nó dùng làm lót đệm và trữ năng lượng; thức ăn quá dư nhận vào sẽ được chuyển hóa thành chất béo dự trữ trong các tế bào đó.

adiposis (liposis) n. the presence of abnormally large accumulations of fat in the body. The condition may arise from overeating, hormone irregularities, or a metabolic disorder. In *adiposis dolorosa*, a condition affecting women more commonly than men, painful fatty swellings are associated with defects in the nervous system. See also obesity.

chứng béo phì (nhiễm mỡ) (dt) sự tu mỡ bất thường trong cơ thể. Tình trạng này do ăn quá nhiều, không điều hòa kích thích tố hoặc do một bệnh biến dưỡng. Trong bệnh phì đại, thường có ở dân bà nhiều hơn dân ông, chất béo sưng và đau phối hợp với khiếm khuyết trong hệ thần kinh. Càng xem obesity.

aditus n. an anatomical opening or passage; for example, the opening of the tympanic cavity (middle ear) to the air spaces of the mastoid process.

đường vào (dt) chỗ mở ra hoặc đi qua; *thì du* chỗ mở của hang máng nhĩ (tai giữa) ra khoảng không của lối xương chũm.

adjuvant n. any substance used in conjunction with another to enhance its activity. Aluminium salts are used as adjuvants in the preparation of vaccines from the toxins of

diphtheria and tetanus; by keeping the toxins in precipitated form, the salts increase the efficacy of the toxins as antigens.

chất hổ trợ (dt) chất dùng kết hợp với chất khác làm tăng thêm hoạt tính của chất đó. Muỗi nhóm được dùng để phụ trợ trong việc bào chế thuốc chủng từ độc tố của vi trùng bạch hầu và uốn ván; để giữ độc tố ở dạng trầm hiên, muỗi tăng hiệu quả của độc tố dùng như là chất kháng nguyên.

adnexa pl. n. adjoining parts. For example, the uterine adnexa are the Fallopian tubes and ovaries (which adjoin the womb).

bộ phận phụ (số nhiều, dt) phần phụ nối vào. *Thí dụ* bộ phận phụ của tử cung là với Fallop và các buồng trứng (chúng nối liền với tử cung).

ADP (adenosine diphosphate) /'eɪdi'piːfəs/ a compound containing adenine, ribose, and two phosphate groups. ADP occurs in cells and is involved in processes requiring the transfer of energy (see ATP).

ADP một hợp chất chứa adenine, ribose và hai nhóm phosphate. ADP thấy ở tế bào và tham gia vào quá trình di chuyển năng lượng (xem ATP).

adrenal glands (suprarenal glands)

/ə'driːnl glændz/ two triangular endocrine glands, each of which covers the superior surface of a kidney. Each gland has two parts, the *medulla* and *cortex*. The medulla forms the grey core of the gland; it consists mainly of chromaffin tissue and is stimulated by the sympathetic nervous system to produce *adrenaline* and *noradrenaline*. The cortex is a yellowish tissue surrounding the medulla. It is derived embryologically from mesoderm and is stimulated by pituitary hormones (principally *ACTH*) to produce three kinds of *corticosteroid hormones*, which affect carbohydrate metabolism (e.g. *cortisol*) electrolyte metabolism (e.g. *aldosterone*) and the sex glands (*oestrogens* and *androgens*).

tuyến thượng thận hai tuyến hình tam giác phủ vào mặt trên của mỗi thận. Mỗi một tuyến có hai phần: tuy và vỏ. Tuy tao nên phần lõi xám của tuyến. Nó gồm có mô ưa crôm và được kích thích bởi hệ thần kinh giao

cảm chế tạo ra adrenaline và noradrenaline. Phần vỏ là một mảng màu vàng bao quanh phần tủy. Nó được bắt nguồn theo phôi học từ trung phôi bì và nó được kích thích bởi kích thích tố tuyến tùng (chất kích thích là ACTH) để tạo thành ba loại kích thích tố corticosteroid; chúng tác động đến biến dưỡng của carbohydrate (như cortisol), chuyển hóa chất điện giải (như aldosterone) và ảnh hưởng tới hệ sinh dục (estrogen và androgen).

adrenaline (epinephrine)

/ə'drenælin/ n. an important hormone secreted by the medulla of the adrenal gland. It has the function of preparing the body for 'fright, flight, or fight' and has widespread effects on circulation, the muscles, and sugar metabolism. The action of the heart is increased, the rate and depth of breathing are increased, and the metabolic rate is raised; the force of muscular contraction improves and the onset of muscular fatigue is delayed. At the same time the blood supply to the bladder and intestines is reduced, their muscular walls relax, and the sphincters contract. Sympathetic nerves were originally thought to act by releasing adrenaline at their endings, and were therefore called adrenergic nerves. In fact the main substance released is the related substance *noradrenaline, which also forms a portion of the adrenal secretion.

Adrenaline given by injection is valuable for the relief of bronchial asthma, because it relaxes constricted airways. It is also used during surgery to reduce blood loss by constricting vessels in the skin.

(dt) một kích thích tố quan trọng tiết ra bởi phần tủy của tuyến thượng thận. Nó có chức năng chuẩn bị cơ thể để "hoảng sợ, bay, hoặc chiến đấu" và có những tác động rất rộng đến hệ tuần hoàn, cơ bắp, và chuyển hóa đường. Hoạt động của tim được tăng cường, tỷ lệ thở và thở sâu được tăng thêm, sức co cơ bắp được tăng tiến và sự mệt cơ chậm hơn. Tại cùng thời điểm đó, lượng máu cung cấp cho thận và ruột giảm, vách cơ giãn ra và cơ vòng co thắt. Dây thần kinh giao cảm được kích thích vận hành bởi sự phóng ra chất adrenaline ở đầu cùng của nó và do đó được gọi là thần kinh gây tiết adrenaline. Thật vậy chất

chính được phóng thích là chất có liên quan *Noradrenaline, nó cũng tạo ra một phần của sự tiết ra ở tuyến thượng thận.

Adrenaline được dùng tiêm để chữa hen phế quản vì nó làm giãn các đường khí đang bị co thắt. Nó cũng được dùng trong phẫu thuật để làm giảm chảy máu do nó làm co mạch ở ngoài da.

adrenergic adj. descending nerve fibres that release *noradrenaline as a neuro-transmitter. Compare cholinergic.

gây tiết adrenalín (it) mô tả sợi thần kinh phóng thích ra chất adrenaline làm chất dẫn truyền thần kinh. So sánh với cholinergic.

adrenocorticotrophic hormone (adrenocorticotrophin) see ACTH.

xem ACTH.

adrenogenital syndrome precocious sexual development and apparent masculinization in girls, caused by overproduction of hormones by the adrenal cortex in infancy.

hội chứng tuyến thượng thận - sinh dục (dt) phát triển tình dục sớm và nam hóa rõ rệt ở các cô gái, do sản xuất quá nhiều kích thích tố do vòi thượng thận tiết ra ở tuổi còn nhỏ.

adrenolytic adj. inhibiting the activity of *adrenergic nerves. Adrenolytic activity is opposite to that of *adrenaline.

ức chế thần kinh tiết adrenaline (it) ngăn cản hoạt động của dây thần kinh tiết adrenalín, hoạt động ức chế adrenaline ngược với hoạt động của adrenaline.

advancement/ ad'vensmənt/ n. the detachment by surgery of a muscle or tendon from its normal attachment site and its reattachment at a more advanced (anterior) point. The technique is used, for example, in the treatment of squint or in repositioning the womb.

(thủ thuật) gán về phía trước (dt) giải phẫu tách cơ bắp hoặc gán ra khỏi chỗ kết dính bình thường và đeo gán lại vào một điểm khác ở phía trước. Thủ thuật này được sử dụng để chữa trị liệt mắt lác hoặc tái định vị tử cung.

adventitia (tunica adventitia) n. 1.

the outer coat of the wall of a "vein or "artery. It consists of loose connective tissue and networks of small blood vessels, which nourish the walls. 2. the outer covering of various other organs of parts.

vỏ, ngoại mạc (dt) 1. áo ngoài của thành tinh mạch hoặc động mạch. Nó gồm có mô liên kết không chất và các mạng lưới mạch máu nhỏ để nuôi vách động mạch. 2. vỏ bọc ngoại bao bọc nhiều cơ quan khác nhau hoặc các phần khác nhau.

adventitious/əd'ven'tiʃəs/ adj. 1. occurring in a place other than the usual one. 2. relating to the adventitia.

ở vị trí khác thường (tl) 1. xảy ra ở một nơi khác hơn là nơi bình thường. 2. liên quan tới, thuộc về ngoại mạc.

Aedes n. a genus of widely distributed mosquitoes occurring throughout the tropics and subtropics. Most species are black with distinct white or silvery-yellow markings on the legs and thorax. *Aedes* species are not only important as vectors of dengue, "yellow fever," filariasis, and Group B viruses causing encephalitis but also constitute a serious biting nuisance. *A. aegypti* is the principal vector of dengue and yellow fever.

(dt) một giống muỗi phân bố rất rộng ở vùng nhiệt đới và cận nhiệt đới. Phần lớn các loài là màu đen với màu trắng hoặc vàng ánh bạc ở chân và ngực. *Aedes* không phải chỉ mang mầm bệnh dengue (sốt xuất huyết), sốt vàng da, bệnh giun chỉ và virus nhóm B gây bệnh viêm não mà nó còn tạo nên rất khó chịu ở chỗ cắn. *A. aegypti* là vật chủ trung gian chính của bệnh sốt xuất huyết và sốt vàng da.

aegophony n. see vocal resonance.

âm vang (dt) xem vocal resonance.

-aemia suffix denoting a specified condition of the blood. Example: hyperglycaemia (excess sugar in the blood).

tiếp vỉ ngữ có nghĩa là điều kiện được định rõ của máu. *Thí dụ hyperglycaemia (qua liều đường trong máu).*

aer- (aero-)/'eərəʊ/ prefix denoting air or gas. Examples: aerogastria (gas in the stomach); aerogenesis (production of gas). tiếp đầu ngữ có nghĩa là không khí hoặc khí.

Thí dụ như aerogastria (khí ở trong dạ dày); aerogenesis (sự tạo thành khí).

aerobe n. any organism, especially a microbe, that requires the presence of free oxygen for life and growth. See also anaerobe, microaerophilic.

vì khuẩn ua khí (dt) bất cứ sinh vật nào đặc biệt là vi khuẩn, cần có oxy tự do để sống và lớn lên. Xem anaerobe, microaerophilic.

aerobic adj. 1. of or relating to aerobes; requiring free oxygen for life and growth. 2. describing a type of cellular respiration in which foodstuffs (carbohydrates) are completely oxidized by atmospheric oxygen, with the production of maximum chemical energy from the foodstuffs.

ua khí (tl) của hoặc liên hệ tới vi khuẩn ua khí: 1. đòi hỏi oxy tự do để sống và lớn lên. 2. Mô tả một dạng hô hấp tế bào trong đó thực phẩm (carbohydrate) đã được oxy hóa hoàn toàn bởi oxygen trong khí quyển với sự tạo thành năng lượng hóa học tối đa từ thực phẩm.

aerodontalgia n. pain in the teeth due to change in atmospheric pressure during air travel or the ascent of a mountain.

sự đau răng do khí (dt) đau răng do thay đổi áp suất khí quyển trong khi không khí chuyển động hoặc leo núi.

aeroneurosis n. a syndrome of anxiety, agitation, and insomnia found in pilots flying unpressurized aircraft and attributed to "anoxia."

chứng loạn thần kinh của phi công

(dt) một hội chứng của sự lo âu, kích động và mất ngủ thấy ở phi công bay trong máy bay không được điều áp và dẫn tới thiếu oxy.

aerophagy n. the swallowing of air. This may be done voluntarily to stimulate belching, accidentally during rapid eating or drinking or unconsciously as a habit. Voluntary aerophagy is used to permit oesophageal speech after surgical removal of the larynx (usually for cancer).

chứng nuốt hơi (dt) có thể do tự ý nuốt hơi để kích thích co lên hoặc tình cờ trong lúc ăn nhanh hoặc uống nhanh hoặc không ý thức được như là một thói quen. Nuốt hơi có chủ ý được dùng để nói bằng thực quản sau phẫu

thuật cải bù thanh quản (thường là bị ung thư).

aerosol/ 'eərəsɔ:l/ *n.* a suspension of extremely small liquid or solid particles (about 0.001 mm diameter) in the air. Drugs in aerosol form may be administered by inhalation.

khi dung (dt) treo dịch chất hoặc các phần tử đặc cực nhỏ (khoảng 0.001 mm đường kính) trong không khí. Thuốc trong khi dung được hấp thụ bằng cách hít vào.

aetiology (etiología)/ .e:tɪ'ɒlədʒɪ/ *n.* 1. the study or science of the causes of disease. 2. the cause of a specific disease.

nguyên nhân học (dt) 1. học hỏi hoặc khoa học về nguyên nhân của bệnh tật. 2. nguyên nhân của một bệnh đặc thù.

afebrile adj. without, or not showing any signs of, a fever.

không sốt (tt) không, hoặc không chỉ rõ bất cứ triệu chứng sốt nào.

affect/ 'e:fekt/ *n.* (in psychiatry) a wave of emotion or the emotion associated with a particular idea. – **affective adj.**

sự xúc động (dt) (trong tâm lý học) một sóng cảm xúc hoặc cảm xúc phối hợp với một ý nghĩ đặc biệt. – **affective (tt)**.

afferent/ 'e:fərənt/ *adj.* 1. designating nerves or neurones that convey impulses from sense organs and other receptors to the brain or spinal cord, i.e. any sensory nerve or neurone. 2. designating blood vessels that feed a capillary network in an organ or part. 3. designating lymphatic vessels that enter a lymph node. Compare efferent.

tới, vào (tt) 1. chỉ rõ các dây thần kinh hoặc tế bào thần kinh truyền đi những kích thích cơ quan cảm giác và các thụ thể khác truyền tới não hoặc từ sống như là bắt cứ dây hoặc tế bào thần kinh cảm giác não. 2. chỉ các mạch máu cung cấp máu cho mạng lưới vi mạch trong một cơ quan hoặc một phần. 3. chỉ mạch bạch huyết đi vào một hạch bạch huyết. So sánh với efferent.

afibrinogenaemia n. complete absence of the coagulation factor "fibrinogen in the blood. Compare hypofibrinogenaemia.

chứng không có fibrinogen huyết
(dt) hoàn toàn vắng yếu tố đông máu fibrino-

gen trong máu. So sánh với hypofibrinogenaemia = giảm.

aflatoxin *n.* a poisonous substance produced in the spores of the fungus *Aspergillus flavus*, which infects peanuts. The toxin is known to produce cancer in certain animals and is suspected of being the cause of liver cancers in human beings living in warm and humid regions of the world, where stored nuts and cereals are contaminated by the fungus.
(dt) chất độc lao thành trong bào tử của nấm *Aspergillus flavus*, nó làm nhiễm độc củ đậu phộng (lac). Độc tố này được biết là gây ra ung thư ở một vài loài vật và nghi ngờ có thể là nguyên nhân gây ung thư gan ở người sống ở vùng ẩm, và ấm trên thế giới, ở đó người ta dự trữ củ và ngũ cốc bị nhiễm độc bởi nấm.

afterbirth/ 'a:ftəba:θ/ *n.* the placenta, umbilical cord, and ruptured membranes associated with the fetus, which normally become detached from the womb and expelled within a few hours of birth.

khối rau thai (dt) rau thai, cuống rốn và các màng bị rách phôi hợp với thai bình thường tách ra khỏi tử cung và bị tống ra ngoài trong vài giờ sau sinh.

after care/ 'a:ftə keə/ long-term surveillance as an adjunct or supplement to formal medical treatment of those who are chronically sick or handicapped. After care includes the provision of special aids and the adaptation of homes to improve daily living.

điều trị dưỡng bệnh, hậu phẫu theo dõi thời gian dài là để phụ thêm hoặc bổ túc cho việc điều trị bằng thuốc cho những người bệnh mẫn tính. Thời kỳ dưỡng bệnh bao gồm dự phòng những sự giúp đỡ đặc biệt và sự thích ứng ở nhà để cải thiện đời sống hàng ngày.

after-image/ 'a:ftə 'imædʒ/ *n.* an impression of an image that is registered by the brain for a brief moment after an object is removed from in front of the eye, or after the eye is closed.

thị giác lưu tồn (dt) ấn tượng của một hình ảnh còn được ghi nhận trong não một thời gian ngắn, sau khi vật đã lấy ra khỏi tầm mắt hoặc sau khi đã nhắm mắt.

after-pains/ 'a:ftə peinz/ *pl. n.* pains in

the womb during the first few days after childbirth, caused by contraction of the womb muscles as its nonpregnant dimensions are restored. After-pains can be relieved by the use of such drugs as aspirin.

đau hậu sản (số nhiều, dt) đau trong tử cung trong vài ngày đầu sau khi sinh, do co thắt cơ tử cung khi tử cung trở lại kích thước lúc chưa có thai, đau hậu sản có thể được làm giảm bằng cách dùng thuốc như aspirin.

agalactia n. absence or abnormally low production of milk in a woman who has just given birth.

chứng mất sữa (cạn sữa) (dt) không có hoặc có rất ít sữa ở người đàn bà vừa mới sinh xong.

agammaglobulinaemia n. a total deficiency of the plasma protein *gamma globulin. Compare hypogammaglobulinaemia.

vô gammaglobulin huyết (dt) hoàn toàn thiếu loại chất đậm gammaglobulin, so sánh với hypogammaglobuline huyết.

agar/ 'eɪgər/ n. an extract of certain seaweeds that forms a gel suitable for the solidification of liquid bacteriological *culture media. Blood agar is nutrient agar containing 5-10% horse blood, used for the cultivation of certain bacteria or for detecting haemolytic (blood-destroying) activity.

thạch (dt) chất trích xuất từ một vài loại tảo biển tạo thành thể keo đặc thích hợp cho việc làm đặc môi trường cấy vi trùng. Thạch máu là chất thạch dinh dưỡng dùng để cấy vài loại vi trùng hoặc tìm hoạt tính làm tan huyết (phản ứng hủy huyết).

Age Concern/ eɪdʒ kon'sən/ (in Britain) a voluntary agency with particular interest in the problems of the aged.

Cơ quan tuổi già (ở Anh) một cơ quan tư nguyện có liên quan đặc biệt đến các vấn đề của tuổi già.

agenesis n. absence of an organ, usually due to total failure of its development in the embryo.

không có một bộ phận (dt) thường do suy toàn diện sự phát triển của nó trong phôi.

agglutination (clumping)

/ ə'glju:t'nейʃн/ n. the sticking together, by

serum antibodies called *agglutinins*, of such microscopic antigenic particles as red blood cells or bacteria so that they form visible clumps. Any substance that stimulates the body to produce an agglutinin is called an *agglutinogen*. Agglutination is a specific reaction: in the laboratory, sera containing different known agglutinins provide an invaluable means of identifying unknown bacteria. When blood of different groups is mixed, agglutination occurs because serum contains natural antibodies (*isoagglutinins*) that attack red cells of a foreign group, whether previously encountered or not. This is not the same process as occurs in *blood coagulation.

sự ngưng kết (dt) sự dính lại với nhau do kháng thể huyết thanh gọi là *agglutinine*, nó có thể làm ngưng tụ những phần tử rất nhỏ như hồng cầu và vi trùng thành những cục lớn có thể nhìn thấy được. Mọi chất kích thích có thể tạo ra *agglutinine* được gọi là *agglutinogen* (kháng nguyên ngưng kết tố). *Sự ngưng kết* là một phản ứng đặc biệt: trong phòng thí nghiệm, chứa nhiều *agglutinine* khác nhau đã được biết cung cấp những phương tiện vô giá để nhận diện vi khuẩn chưa biết. Khi máu của các nhóm khác nhau được trộn lẫn, *sự ngưng kết* sẽ xảy ra vì huyết thanh có chứa kháng thể tự nhiên (*isoagglutin*) nó tấn công hồng cầu của nhóm máu lạ dù trước kia có tiếp xúc với nhau hay không. Điều đó không phải cùng một tiến trình như xảy ra trong *sự đông máu*.

agglutinin n. an antibody that brings about the *agglutination of bacteria, blood cells, or other antigenic particles.

(dt) một kháng thể gây ra sự ngưng kết vi khuẩn, tế bào máu hoặc các phần tử kháng nguyên khác.

agglutinogen n. any antigen that provokes formation of an agglutinin in the serum and is therefore likely to be involved in *agglutination.

(dt) kháng nguyên kích thích sự tạo thành kháng thể *agglutinine* trong huyết thanh và do đó nó có liên quan đến sự ngưng kết.

aglossia n. congenital absence of the tongue.

tật không lưỡi (dt) sự không có lưỡi bẩm sinh.

agnathia n. congenital absence of the lower

jaw, either partial or complete.

tật không hâm dưới (*dt*) *thiếu hâm dưới bẩm sinh hoặc một phần hoặc hoàn toàn.*

agnosia *n.* a disorder of the brain whereby the patient cannot interpret sensations correctly although the sense organs and nerves conducting sensation to the brain are functioning normally. It is due to a disorder of the 'association areas' in the parietal lobes. In *auditory agnosia* the patient can hear but cannot interpret sounds (including speech). A patient with *tactile agnosia* (*astereognosis*) retains normal sensation in his hands but cannot recognize three-dimensional objects by touch alone. In *visual agnosia* the patient can see but cannot interpret symbols, including letters (see *alexia*).

sự mất nhận thức (*dt*) *bệnh của não bộ do đó, bệnh nhân không thể giải thích những cảm giác đúng mặc dù cơ quan và dây thần kinh dẫn truyền cảm giác tới não vẫn bình thường. Đó là do bệnh của những vùng kết hợp trong thùy枕.* Trong chứng mất nhận thức nghe, bệnh nhân có thể nghe được, nhưng không thể hiểu được âm thanh (gồm cả ngôn ngữ) mà bệnh nhân bị mất nhận thức xúc giác (*astereognosis*) nhận được cảm giác bình thường ở tay nhưng không thể nhận ra vật ba chiều chỉ bằng xúc giác không mè thổi. Trong chứng mất nhận thức thị giác bệnh nhân nhìn nhưng không thể hiểu biểu tượng, gồm cả chữ viết (xem *alexia*).

agonal *adj.* describing or relating to the phenomena, such as cessation of breathing or change in the ECG or EEG, that are associated with the moment of death.

hấp hối (*tl*) *diễn tả hoặc liên quan đến hiện tượng như ngưng thở hoặc thay đổi trong ECG hoặc EEG. Điều đó phối hợp với lúc chết.*

agonist (prime mover) *n.* a muscle whose active contraction causes movement of a part of the body. Contraction of an agonist is associated with relaxation of its 'antagonist.'

cơ chủ vận (*dt*) *một cơ chủ động co lại làm cử động một phần cơ thể. Sự co lại của cơ chủ vận phối hợp với sự giãn ra của cơ đối nghịch.*

agoraphobia *n.* a morbid fear of public places and/or of open spaces. See also phobia.

chứng sợ khoảng rộng (*dt*) *tật sợ các chỗ công cộng hoặc các khoảng không gian mở rộng. Cũng xem phobia.*

agranulocytosis *n.* a disorder in which there is a severe acute deficiency of certain blood cells ('neutrophils') as a result of damage to the bone marrow by toxic drugs or chemicals. It is characterized by fever, with ulceration of the mouth and throat, and rapidly leads to prostration and death. Treatment is by administration of antibiotics in large quantities. When feasible, transfusion of white blood cells may be life-saving.

chứng mất bạch cầu hạt (*dt*) *một bệnh trong đó có sự thiếu hụt trầm trọng cấp của một vài loại tế bào máu ('tế trung tính) như là kết quả của một tổn thương từ tuy xương bởi các loại thuốc có độc tính hoặc các chất hóa học. nó được biểu thị bởi sốt, với lở miệng và họng, và nhanh chóng dẫn tới suy kiệt và chết. Điều trị bằng trại sinh với số lượng lớn. Khi có thể được, việc truyền bạch cầu có thể cứu sống được bệnh nhân.*

agraphia (dysgraphia) *n.* an acquired inability to write, although the strength and coordination of the hand remain normal. It is related to the disorders of language and it is caused by disease in the 'parietal lobe of the brain. See Gerstmann's syndrome.

chứng mất khả năng viết (*dt*) *một bệnh mất khả năng viết mắc phải, mặc dù sức mạnh và sự phối hợp của bàn tay vẫn còn bình thường. Nó có liên quan tới bệnh của tuổi gây ra bởi bệnh trong thùy枕 của não bộ. Xem Hồi chứng Gerstmann.*

agromania *n.* a pathologically strong impulse to live alone in open country.

chiêng ua tinh mịch ở thôn quê (*dt*) *sự thúc đẩy mạnh mẽ một cách bệnh hoạn về sống một mình ở thôn quê.*

ague /'ægju:/ *n.* see malaria.

sốt rét, rét run (*dt*) *xem malaria.*

AID/cid/ *see artificial insemination.*

AID *xem sự thụ tinh nhân tạo (artificial insemination).*

AIDS (acquired immunodeficiency syndrome)/ eɪdz/ a viral disease characterized by loss of the cell-mediated immune response due to decreased numbers of certain T-lymphocytes. After a long incubation period (up to several years), the patient suffers fever, weight loss, and enlargement of the lymph nodes, eventually succumbing to life-threatening infections (e.g. a severe pneumonia caused by the normally harmless protozoan *Pneumocystis carinii*) or cancers, particularly Kaposi's sarcoma. The viruses, principally HIV (human immunodeficiency virus), are transmitted in blood, semen, and vaginal fluid, and in western countries AIDS is most prevalent among male homosexuals, haemophiliacs who have received transfusions of infected blood, and intravenous drug users sharing needles.

AIDS (hội chứng suy giảm miễn dịch mắc phái) một bệnh do virus biểu thị bởi sự mất khả năng đáp ứng miễn dịch của tế bào trung gian do sự giảm số lượng của một vài tế bào lympho T. Sau một thời gian dài ủ bệnh (có thể tới nhiều năm) bệnh nhân sẽ bị sút, mất trọng lượng cơ thể, cuối cùng chết do nhiễm trùng nặng (như viêm phổi nặng do một sinh vật nguyên bào binh thường và/or pneumocystic carinii) hoặc ung thư đặc biệt là bệnh sacom Kaposi. Virus HIV truyền nhiễm qua máu, tình dịch và dịch âm đạo và ở các nước phương Tây, bệnh AIDS thường gặp ở những người đồng tính nam, những người ưa chảy máu được truyền máu bị nhiễm trùng và các người nghiên dùng thuốc tiêm qua đường tĩnh mạch mà không khử trùng.

AIH see artificial insemination.

AIH xem thụ tinh nhân tạo.

ainhum n. loss of one or more toes due to slow growth of a fibrous band around the toe that eventually causes a spontaneous amputation. The condition is found in negroes and is associated with going barefoot.

bệnh anhum (châu Phi) (dt) mất một hoặc nhiều ngón chân do sự chậm tăng trưởng của dải sợi quanh ngón chân, cuối cùng nó gây ra sự cutt chi tự nhiên. Tình trạng này tìm thấy ở người da đen và phối hợp với

việc đi chân không.

air bed/ eɪ bɛd/ a bed with a mattress whose upper surface is perforated with thousands of holes, through which air is forced under pressure. The patient is thus supported, like a hovercraft, on a cushion of air. This type of bed is invaluable for the treatment of patients with large areas of burns.

giường nệm hơi một giường có nệm ở mặt trên có hàng ngàn lỗ qua đó không khí bị nén dưới áp lực, do đó người bệnh được nâng đỡ giống như ở máy bay trên một nệm không khí. Loại giường này có giá trị để chữa những bệnh nhân bị bỏng nhiều vùng rộng.

air embolism/ eɪ 'embəlɪzəm/ an air lock that obstructs the outflow of blood from the right ventricle of the heart. Air may gain access to the circulation as a result of surgery, injury, or intravenous infusions. The patient experiences breathlessness and chest discomfort and develops acute heart failure. Tipping the patient head down, lying on the left side, may move the air lock.

nghẽn mạch do khí khí làm bế tắc dòng chảy ra của máu từ tâm thất phải của tim. khí có thể tới hệ tuần hoàn như là hậu quả của giải phẫu, bị thương hoặc truyền máu. Bệnh nhân cảm thấy khó thở, nồng ngực và suy tim cấp. Đầu nhẹ đêu bệnh nhân xuống, đặt nằm bên trái, có thể làm chuyển động khí.

air sickness/ eɪ 'sɪknɪs/ see travel sickness.

say máy bay xem say khi di chuyển.

akinesia n. a loss of normal muscular tonicity or responsiveness. In *akinetie epilepsy* there is a sudden loss of muscular tonicity, making the patient fall with momentary loss of consciousness. *Akinetic mutism* is a state of complete physical unresponsiveness although the patient's eyes remain open and appear to follow movements. It is a consequence of damage to the base of the brain. – *akinetic adj.*

chứng mất vận động (dt) sự mất trương lực cơ bắp bình thường hoặc mất đáp ứng. Trong chứng động kinh mất vận động, có sự mất trương lực cơ đột ngột, làm bệnh nhân rơi vào tình trạng mất trí thức trong chốc lát. Chứng cảm bất động là một tình trạng hoàn

*toàn mặt đáp ứng thể chất mặc dù mắt bệnh nhân vẫn mở và có vẻ theo những chuyển động. Nó là hậu quả của sự tổn thương dây não – **akinetic** (t).*

ala/ ə'lə:/ n. (pl. alae) (in anatomy) a winglike structure; for example, either of the two lateral flared portions of the external nose or the winglike part of the ilium.

cánh (ở cơ thể học) (dt.) một cấu trúc giống cánh; thí dụ một trong hai phần lõe ra ở biến của mũi ngoài hoặc phần giống cánh của xương chậu.

alactasia n. absence or deficiency of the enzyme lactase, which is essential for the digestion of milk sugar (lactose). All babies have lactase in their intestines, but the enzyme disappears during childhood in about 10% of northern Europeans, 40% of Greeks and Italians, and 80% of Africans and Asians. Alactasia causes symptoms only if the diet regularly includes raw milk, when the undigested lactose causes diarrhoea and abdominal pain.

chứng thiếu lactase (dt) vắng hoặc thiếu phân hóa tố lactase, rối loạn cho sự tiêu hóa của đường sữa (lactose). Mọi đứa trẻ đều có lactase trong ruột non, nhưng phân hóa tố biến mất trong thời thơ ấu ở khoảng 10% người Bắc Âu, 40% người Hy Lạp và Ý và 80% người châu Phi và châu Á. Chứng thiếu lactase chỉ gây ra triệu chứng nếu chế độ ăn đều đặn gồm có sữa sống, khi sự không tiêu hóa lactase gây ra tiêu chảy và đau bụng.

alanine n. see amino acid.

(dt) xem amino acid.

alastrim n. a mild form of smallpox, causing only a sparse rash and low-grade fever. Medical name: variola minor.

bệnh đậu mùa nhẹ (dt) một dạng nhẹ của bệnh đậu mùa chỉ gây ra những vết đỏ rải rác và ở mức độ thấp. Tên y học: variola minor.

Albers-Schonberg disease see osteopetrosis

bệnh Albers-Schonberg xem osteopetrosis = bệnh xương hóa đá.

albinism/ 'ælbɪnɪzəm/ n. the inherited absence of pigmentation in the skin, hair, and eyes (söe albino).

chứng bạch tạng (dt) không sắc tố ở da tóc và mắt do di truyền (xem albino).

albino/ əl'bɪnoʊ/ n. an individual lacking the normal body pigment (melanin). Albinos have white hair and pink skin and eyes. The pink colour is produced by blood in underlying blood vessels, which are normally masked by pigment.

người bạch tạng (dt) người thiếu sắc tố cơ thể bình thường (melanin). Người bạch tạng có tóc trắng, da và mắt hồng. Màu hồng là do mạch máu ở lớp dưới bình thường bị che phủ bởi sắc tố.

albumin/ 'ælbjʊmɪn/ n. a protein that is soluble in water and coagulated by heat. An example is *serum albumin*, which is found in blood plasma and is important for the maintenance of plasma volume. Albumin is synthesized in the liver; the inability to synthesize it is a prominent feature of chronic liver disease (*cirrhosis).

(dt) một chất đậm tan trong nước và đông lại khi nóng. Thí dụ như albumin trong huyết thanh tim thấy trong huyết tương và là một chất quan trọng trong việc duy trì khối lượng huyết tương. Albumin được tổng hợp trong gan. Sự không thể tổng hợp được albumin là một đặc điểm nổi bật của chứng bệnh gan mãn tính (xơ gan).

albuminuria (proteinuria)

/ ,ælbju:mɪ'njʊrɪə/ n. the presence of serum albumin, serum globulin, or other serum proteins in the urine. This may be associated with kidney or heart disease. Albuminuria is not always associated with disease; it may occur after strenuous exercise or after a long period of standing (*orthostatic albuminuria*).

chứng albumin niệu (dt) sự có mặt của albumin huyết thanh, globulin hoặc các chất đậm huyết thanh khác trong nước tiểu. Điều này có thể phối hợp với bệnh tim hoặc thận. Chứng albumin niệu không phải luôn luôn kết hợp với bệnh. Nó có thể xảy ra khi tập luyện rèn sức hoặc sau khi đứng quá lâu (*orthostatic albuminuria*).

albumose n. a substance, intermediate between albumin and peptones, produced during the digestion of proteins by pepsin and other endopeptidases (söe peptidase).

(dt) một chất trung gian giữa albumin và peptones, được tạo thành trong lúc tiêu hóa chất dam bởi pepsin và các phản hóa tố endopeptidases khác (xem peptidase).

alcaptonuria (alkaptonuria) *n.* congenital absence of an enzyme, homogentisic acid oxidase, that is essential for the normal breakdown of the amino acids tyrosine and phenylalanine. Accumulation of *homogentisic acid causes dark brown discoloration of the skin and eyes (*ochronosis*) and progressive damage to the joints, especially of the spine. The gene responsible for the condition is recessive, so that a child is affected only if both parents are carriers of the defective gene.

ancaption niệu (dt) thiếu phản hóa tố homogentisic acid oxydase, nó cần cho sự phân tích bình thường của Aminoacids Tyrosine và phenylalanine. Sự tích tụ của homogentisic acid là nguyên nhân gây nên sự biến màu thành màu nâu sẫm của da và mắt (*ochronosis*) và gây ra tổn thương khớp đặc biệt ở cột sống. Gen gây ra tình trạng này là gen lặn, vì vậy một đứa trẻ chỉ bị bệnh nếu cả cha lẫn mẹ đều mang gen bệnh.

alcohol /'alkohol/ *n.* any of a class of organic compounds formed when a hydroxyl group (-OH) is substituted for a hydrogen atom in a hydrocarbon. The alcohol in alcoholic drinks is ethyl alcohol (*ethanol*), which has the formula C₂H₅OH. It is produced by the fermentation of sugar by yeast. Pure alcohol contains not less than 94,9% by volume of ethyl alcohol. It is obtained by distillation. A solution of 70% alcohol can be used as a preservative or antiseptic. When taken into the body ethyl alcohol depresses activity of the central nervous system (see also alcoholism). *Methyl alcohol (methanol) is extremely poisonous.

ruou (dt) loại hợp chất hữu cơ được tạo thành khi một nhóm (-OH) thay thế cho nguyên tử H trong một chất Hydrocarbon. Rượu dùng để uống là rượu ethyl (*ethanol*) có công thức C₂H₅OH. Nó được tạo thành bởi sự lên men của đường bởi men rượu. Rượu nguyên chất chứa không ít hơn 94,9% khối lượng rượu. Nó được tạo thành bằng cách chưng cất. Một dung dịch 70% được dùng như chất phòng

phản hủy và sát trùng. Khi uống vào cơ thể, rượu làm giảm hoạt tính của hệ thần kinh trung ương (xem nghiên rượu). Rượu methanol rất độc.

Alcoholics Anonymous / .ælkə'huliks ə'njuənəs/ a voluntary agency of self help that is organized and operated locally among those with alcoholic dependency and has national and international support. Members are expected to admit to their drink problems, discuss these openly and frankly at the regular meetings of the group, and also to take part in efficient family support schemes to help those members who have lapses.

Viện cai rượu một cơ quan tư nguyện để tự giúp đỡ được tổ chức và hoạt động cục bộ với phái phụ thuộc rượu và có sự trợ giúp của nhà nước và quốc tế. Các thành viên được nhận những vấn đề về sự uống rượu của họ, thảo luận rộng rãi về điều đó tại các cuộc họp đều đặn của nhóm và cũng có một phản sự hỗ trợ có hiệu quả của gia đình để giúp đỡ các thành viên đã bị sa ngã.

alcoholism / 'alkoholtzam/ *n.* the syndrome due to physical *dependence on alcohol, such that sudden deprivation may cause withdrawal symptoms - tremor, anxiety, hallucinations, and delusions (see *delirium tremens*). The risk of alcoholism for an individual and its incidence in a society depend on the amount drunk. Countries such as France, where heavy drinking is socially acceptable, have the highest incidence. Usually several years' heavy drinking is needed for addiction to develop, but the range is from one to 40 years. Alcoholism impairs intellectual function, physical skills, memory, and judgment; social skills, such as conversation, are preserved until a late stage. Heavy consumption of alcohol also causes *cardiomyopathy, peripheral *neuritis, *cirrhosis of the liver, and enteritis. Treatment is usually given in a psychiatric hospital, where the alcoholic is first "dried out" and then helped to understand the psychological pressures that led to his heavy drinking. Drugs such as *disulfiram (*Antabus*), which cause vomiting if alcohol is taken, may help in treatment.

chứng nghiện rượu (dt) hội chứng do lạm dụng thể chất đối với rượu và sự thiếu rượu

đốt ngót có thể gây ra những triệu chứng - run rẩy, lo âu, ám giác, ám tưởng (xem mè sảng do rượu). Sự nguy hiểm của rượu đối với một cá nhân và sự tác động của nó vào xã hội tùy thuộc vào số lượng uống. Nhiều nước như là nước Pháp, ở đó uống rượu nhiều được xem là chấp nhận, có rất nhiều nguy cơ do rượu. Thường phải nhiều năm uống rượu nhiều mới gây nghiện nhưng phạm vi nghiện khoảng từ 1 đến 40 năm. Rượu làm hư hại chức năng trí thức, kỹ năng thể chất, trí nhớ và sự phản đoán kỹ năng xã hội như là đâm thoei được dành cho tới giai đoạn sau. Uống quá nhiều rượu cũng gây ra bệnh tim, viêm thận kinh ngoại biên, xơ gan và viêm ruột. Việc điều trị thường được thực hiện ở bệnh viện tâm thần, ở đó người nghiện rượu trước tiên được cho ngưng uống và sau đó được giúp đỡ cho hiểu những sức ép về tâm lý do uống rượu nhiều. Thuốc như disulfiram (antabuse) gây ra đi mưa khi uống rượu có thể dùng trong việc điều trị.

Aldomet n. see methyldopa.

(dt) xem methyldopa.

aldosterone n. a steroid hormone (see corticosteroid) that is synthesized and released by the adrenal cortex and acts on the kidney to regulate salt (potassium and sodium) and water balance. It may be given by injection as replacement therapy when the adrenal cortex secretes insufficient amounts of the hormone and also to treat shock.

(dt) kích thích tố loại steroid (xem corticosteroid) được tổng hợp và phóng thích ra từ vò nang thượng thận và tác động lên thận để điều hành cân bằng muối và nước, nó có thể dùng để kiểm soát điều trị thay thế khi tuyến thượng thận tiết ra không đủ số lượng của kích thích tố và cũng dùng để điều trị sốc.

Aldosteronism n. overproduction of aldosterone, one of the hormones secreted by the adrenal cortex, leading to abnormalities in the amounts of sodium, potassium, and water in the body. It is one cause of raised blood pressure (hypertension).

chứng tăng aldosterone (dt) sản xuất quá nhiều aldosterone, một trong những kích thích tố tiết ra từ vò thượng thận dẫn tới sự bất thường về số lượng của sodium, potassium và nước trong cơ thể. Nó là một nguy cơ

nhân gây ra chứng cao huyết áp.

Aleppo boil/ a'lepoo boil/ see oriental sore.

nhợt aleppo xem nhợt lở phương đông (oriental sore).

aleukaemic adj. describing a stage of leukaemia in which there is no increase in the number of white cells in the blood. The stage is almost invariably followed by one in which excessive numbers of white cells are produced, as typical in leukaemia.

không tăng bạch cầu (it) (ở bệnh bạch cầu) mô tả một giai đoạn không tăng bạch cầu trong máu. Giai đoạn hau hết không thay đổi được tiếp theo bởi một giai đoạn diễn hình của bệnh bạch cầu, trong đó một số lớn bạch cầu được tạo thành.

alexia/ a'leksiə/ n. an acquired inability to read. It is due to disease in the left hemisphere of the brain in a right-handed person. In agnosic alexia (word blindness) the patient cannot read because he is unable to identify the letters and words, but he retains the ability to write and his speech is normal. This is a form of agnosia. A patient with aphasic alexia (visual agraphia) can neither read nor write and often has an accompanying disorder of speech. This is a form of aphasia. See also dyslexia.

chứng mù đọc (dt) một bệnh mắc phải mắt không đọc. Nó là do một bệnh ở bán cầu não bên trái ở một người thuận tay phải. Ở chứng mù đọc mất nhận thức (mù chữ) bệnh nhân không thể đọc vì không thể nhận diện được chữ và từ, nhưng vẫn còn có khả năng viết và ngôn ngữ vẫn bình thường. Đó là một dạng mất nhận thức. Một bệnh nhân với chứng mù đọc mất biểu tượng nhìn, không thể cả đọc lẫn viết và thường kèm theo bệnh về ngôn ngữ. Đó là một dạng mất ngôn ngữ. Cũng xem dyslexia.

alexin n. a former name for the serum component now called "complement".

(dt) tên xưa chỉ thành phần của huyết thanh, ngày nay gọi là complement (bổ thể).

alexithymia n. a lack of psychological understanding of one's own emotions and moods. It is considered by some psychiatrists to be a way in which people develop "psycho-

somatic symptoms.

chứng mất hiểu biết (dt) thiếu sự hiểu biết các tâm trạng và cảm xúc của chính mình. Một vài nhà tâm lý cho rằng đây là một triệu chứng tâm thần thực thể.

algesimeter n. a piece of equipment for determining the sensitivity of the skin to various touch stimuli, especially those causing pain.

thông kê, máy đo đau (dt) thiết bị để xác định cảm giác của da đối với những kích thích khác nhau đặc biệt là những kích thích gây đau.

-algia suffix denoting pain. Example: *neuralgia* (pain in a nerve).

tiếp vĩ ngữ có nghĩa là đau. Ví dụ: đau dây thần kinh (*neuralgia*).

algid adj. cold; usually describing the cold clammy skin associated with certain forms of malaria.

lạnh giá, cảm hàn (tt): thường mô tả da bị lạnh ẩm phổi hợp với một vài dạng sốt rét.

alienation/ .eɪlə'neɪʃn/ n. (in psychiatry)

1. the experience that one's thoughts are under the control of somebody else, or that other people participate in one's thinking. It is a symptom of "schizophrenia". 2. insanity.

bệnh tâm thần (trong tâm thần học) 1. một người nghĩ rằng ý nghĩ của mình phải chịu sự kiểm soát của người nào khác hoặc người khác can thiệp vào ý nghĩ của mình. Đó là một triệu chứng của bệnh tâm thần phân liệt. 2. loạn tâm thần

alimentary canal/ .ælɪ'mentəri keɪnəl/ the long passage through which food passes to be digested and absorbed (see illustration). It extends from the mouth to the anus and each region is specialized for a different stage in the processing of food, from mechanical breakdown in the mouth to chemical digestion and absorption in the stomach and small intestine and finally to faeces formation and storage in the colon and rectum.

ống thực ăn đoạn dài thực ăn xuyên qua để được tiêu hóa và hấp thu (xem minh họa) nó kéo dài từ miệng đến hậu môn và mỗi phần được chuyên biệt hóa cho các giai đoạn khác nhau của sự tiêu hóa thực ăn. Từ sự nghiên cứu học ở miệng đến tiêu hóa và hấp thu hóa học ở dạ dày và ruột non và sau cùng

tạo thành phân và tích trữ ở ruột già và trực tràng.

alizarin (alizarin carmine)

/ alizə'reɪn / n. an orange-red dye derived from coal tar and originally isolated from the plant madder (*Rubia tinctorum*). Alizarin is insoluble in water but dissolves in alkalis, alcohol, and ether. It is used as a pH indicator and as a histochemical reagent for calcium, thallium, titanium, and zirconium.

(dt) một thuốc nhuộm màu cam đỏ trích xuất từ nhựa đường thận da, phản ứng từ cây thiên thảo (*Rubia tinctorum*). Alizarin không tan trong nước nhưng tan trong kiềm rượu và ete. Nó được dùng làm chất chỉ thị pH và dùng làm thuốc thử tổ chức hóa học để tim calcium, thallium titanium và zirconium.

alkalaemia n. abnormally high blood alkalinity. This may be caused by an increase in the concentration of alkaline substances and/or a decrease in that of acidic substances in the blood. See also alkalosis. Compare acidæmia.

kiềm huyết (dt) tình kiềm trong máu cao bất thường có thể do tăng nồng độ của các chất kiềm hoặc giảm nồng độ acid trong máu. Càng xem Alkalosis. So sánh acidæmia.

alkaloid n. one of a diverse group of nitrogen-containing substances that are produced by plants and have potent effects on body function. Many alkaloids are important drugs, including morphine, quinine, atropine, and codeine.

(dt) một trong một nhóm khác nhau của các chất chứa Nitrogen được tạo thành bởi cây cỏ và có hiệu quả trên chức năng cơ thể. Rất nhiều alkaloids là những thuốc quan trọng gồm morphine, quinine, atropine và codeine.

alkalosis n. a condition in which the alkalinity of body fluids and tissues is abnormally high. This arises because of a failure of the mechanisms that usually maintain a balance between alkalis and acids in the arterial blood (see acid-base balance). Alkalosis may be associated with loss of acid through vomiting or with excessive sodium bicarbonate intake. Breathing that is abnormally deep in relation to the amount of physical exercise may lead to respiratory alkalosis. Alkalosis may produce symptoms of muscular weakness or

cramp.

chứng nhiễm kiềm (dt) tình trạng lượng kiềm trong dịch chất và trong mô của cơ thể tăng cao một cách bất thường. Sự tăng cao là do sự suy yếu của cơ chế duy trì cân bằng giữa kiềm và acid trong máu động mạch (xem cân bằng acid-base). Chứng nhiễm kiềm có thể phối hợp với sự mất acid do ói mửa hoặc dùng quá liều sodium bicarbonate. Sự thay đổi một cách bất thường liên quan với số lượng luyến tập thể chất có thể dẫn tới chứng kiềm hóa hít. Chứng nhiễm kiềm có thể tạo ra các triệu chứng mệt mỏi và co rút cơ bắp.

alkaptonuria n. see alcaptonuria.

alhapton niệu (dt) xem alcaptonuria.

allantois n. the membranous sac that develops as an outgrowth of the embryonic hindgut. Its outer (mesodermal) layer carries blood vessels to the "placenta" and so forms part of the "umbilical cord". Its cavity is small and becomes reduced further in size during fetal development (see urachus). – **allantoic adj.**

niệu nang (dt) túi mang phát triển do sự tăng trưởng nhanh của đoạn cuối ruột phôi. Ở lớp ngoài của nó (trung bì) có mang các mạch máu tới rau thai và như vậy tạo một phần của cuống rốn. Xoang của nó nhỏ và thu nhỏ hơn nữa trong lúc phát triển bào thai (xem ống niệu rốn). – **allantoic (tt)**.

allele (allelomorph) n. one of two or more alternative forms of a gene, only one of which can be present in a chromosome. Two alleles of a particular gene occupy the same relative positions on a pair of "homologous chromosomes. If the two alleles are the same, the individual is "homozygous for the gene; if they are different he is "heterozygous. See also dominant. – **allelic adj.**

(dt) một của hai hoặc nhiều dạng luân phiên của một gen, chỉ có một trong số đó có thể có mặt trong một nhiễm sắc thể. Hai allele của một gen đặc biệt chiếm cùng chỗ trên một cặp nhiễm sắc thể tương đồng. Nếu hai allele là cùng một thứ, cá thể sẽ là đồng hợp tử đối với một gen; nếu chúng khác nhau, nó sẽ là dị hợp tử. Cũng xem dominant (uu). – **allelic (tt)**.

allelomorph n. see allele.

(dt) xem allele.

allergen n. any "antigen that causes" allergy in a hypersensitive person. Allergens are diverse and affect different tissues and organs. Pollens, fur, feathers, mould, and dust may cause hay fever; house mites have been implicated in some forms of asthma; drugs, dyes, cosmetics, and a host of other chemicals can cause rashes and dermatitis; some food allergies may cause diarrhoea or constipation, or simulate acute bacterial food poisoning. When a patient's allergen has been identified, it may be possible to attempt "desensitization to alleviate or prevent allergic attacks. – **allergenic adj.**

dị ứng nguyên (dt) mọi kháng nguyên gây ra dị ứng trên một người quá mẫn. Dị ứng nguyên rất khác nhau và tác động đến các mô khác và các cơ quan khác nhau. Bụi, lông thú, lông chim, mốc meo, rác, phấn hoa có thể gây ra bệnh sốt mùa hè (mùa cỏ khô); con ve trong nhà có liên quan đến một vài dạng hen suyễn; thuốc, thuốc nhuộm, thuốc xịt và các chất hóa học khác có thể gây ra đỏ da và viêm da, một vài chứng dị ứng do thức ăn có thể gây ra tiêu chảy hoặc táo bón hoặc gây ra nhiễm khuẩn độc cấp do thức ăn. Khi một kháng nguyên của một bệnh nhân được nhận biết, nó có thể cố gắng giải mãn cảm để làm giảm nhẹ hoặc phòng ngừa sự tấn công của chứng dị ứng. – **allergenic (tt)**.

allergy /'ælədʒɪ/ n. a disorder in which the body becomes hypersensitive to particular antigens (called "allergens"), which provoke characteristic symptoms whenever they are subsequently encountered, whether inhaled, ingested, injected, or otherwise contacted. Normally anti-bodies in the bloodstream and tissues react with and destroy specific antigens without further trouble. In an allergic person, however, the reaction of allergen with tissue-bound antibody (reagin) also leads, as a side-effect, to cell damage, release of histamine and serotonin, inflammation, and all the symptoms of the particular allergy. Different allergies afflict different tissues and may have either local or general effects, varying from asthma and hay fever to severe dermatitis or gastroenteritis or extremely serious shock (see anaphylaxis). – **allergic adj.**

dị ứng (n) một bệnh trong đó cơ thể trả nên quá mẫn cảm đối với các kháng nguyên đặc biệt (gọi là dị ứng nguyên), nó kích động các triệu chứng đặc biệt mỗi khi nó bắt gặp sau đó, dù rằng hít vào, ăn vào, tiêm vào hay tiếp xúc. Bình thường kháng thể trong đường máu và các mô phản ứng với và hủy diệt các kháng nguyên đặc biệt mà không có một rối loạn nào khác. Trong một người bị dị ứng, phản ứng của kháng nguyên với kháng thể gần trong mô (reagin) cũng dẫn đến tổn thương tế bào như là một tác dụng phụ, phong thích ra histamin và serotonin viêm và tất cả triệu chứng của chứng dị ứng đặc biệt. Các chứng dị ứng khác nhau làm tổn hại các mô khác nhau và nó có thể có tác dụng hoặc cục bộ hoặc toàn thể, thay đổi từ chứng hen suyễn và sốt mùa cổ khò đến chứng viêm da nặng hay viêm dạ dày-ruột hoặc tới cực điểm là gây sốc nặng (xem phần Vệ). – *allergic* (adj).

allograft n. see homograft.

miêng ghép cùng loại (dt) xem homograft.

alloisoleucine n. one of the isomers of the amino acid isoleucine.

(dt) một trong những chất đồng phân của amino acid isoleucine.

allopathy /ə'lɒpəθi/ n. (in homeopathic medicine) the orthodox system of medicine, in which the use of drugs is directed to producing effects in the body that will directly oppose and so alleviate the symptoms of a disease. Compare homeopathy.

liệu pháp đối chứng (dt)
(trong y học vi lượng đồng căn) hệ thống chính thống của y học trong đó sự dùng thuốc nhằm mục đích tạo ra hiệu quả trong cơ thể nó sẽ đối kháng trực tiếp và như vậy làm nhẹ bớt các triệu chứng của bệnh. So sánh *liệu pháp vi lượng đồng căn*.

allopurinol n. a drug used in the treatment of chronic gout. It acts by reducing the level of uric acid in tissues and blood. It is administered by mouth; side effects include nausea, vomiting, diarrhoea, headache, fever, stomach pains, and skin rashes. Occasionally, nerve damage and enlargement of the liver may occur.

(dt) một thuốc dùng để điều trị bệnh thống

phong (bệnh gút) mãn tính. Nó tác động bằng cách làm giảm lượng acid uric trong mô và máu. Nó được dùng để uống; tác dụng phụ gồm có: buồn nôn, ù mũi, tiêu chảy, nhức đầu, sốt, đau da dày, đỏ da. Thỉnh thoảng, có thể có tổn hại thần kinh và làm lớn gan.

alloxan n. a *pyrimidine derivative that has been used to induce diabetes in experimental animals as it destroys the cells of the pancreatic islets of Langerhans that produce insulin. (dt) một chất dẫn xuất từ pyrimidine được dùng để làm gây ra bệnh đái tháo đường ở một con vật thí nghiệm vì nó hủy diệt các tế bào của đảo Langerhans ở lá mía (các tế bào này tạo ra insulin).

allylestrenol (allyloestrenol) n. a synthetic female sex hormone (see progestogen) used in the treatment of abnormal bleeding from the womb and threatened abortion. It is administered by mouth. Trade name: Gestanin.

(dt) một chất kích thích tố sinh dục nữ tổng hợp (xem progestogen) dùng để điều trị chứng ra huyết bất thường từ tử cung và để điều trị sẩy thai. Nó được dùng uống. Tên thương mại: Gestanin.

almoner /'a:mənər/ n. a former name for a "medical social worker".

(dt) một danh từ xưa để chỉ người làm việc y học xã hội.

alopecia (baldness) n. absence of hair from areas where it normally grows. Alopecia may be hereditary (the usual progressive loss of scalp hair in men); it may be due to disease or injury, or it can occur in old age. *Alopecia areata* is a condition of unknown origin in which hair falls out in patches.

chứng rụng lông tóc (dt) không có lông từ những vùng bình thường vẫn mọc lông. Chứng rụng lông có thể di truyền (sự mất dần ở đầu tóc của đàn ông) nó có thể do bệnh hoặc vết thương hoặc nó có thể xảy ra ở tuổi già. Chứng rụng tóc từng vùng là một tình trạng không biết nguyên nhân trong đó lông tóc rụng từng mảng.

aloxiprin n. a compound made from aluminium oxide and *aspirin. Its actions and uses are similar to those of aspirin, but it is said to be more stable and less liable to cause irritation and bleeding of the stomach.

(dt) một hợp chất tea thành từ aluminium oxide và aspirin. Tác dụng của nó tương tự như aspirin nhưng nó bền hơn và ít gây ra kích thích và chảy máu bao tử.

alpha-fetoprotein (afp) n. a protein formed in the liver of the fetus and present in the amniotic fluid in small amounts. In anencephaly and spina bifida the amount of afp in the fluid is greatly increased in the first six months of pregnancy, and this can be detected by amniocentesis. As there is a 1 in 20 chance of recurrence after one child with these defects and a 1 in 10 chance or higher after two affected babies, amniocentesis early in the second trimester of the next pregnancy is advisable, with a view to termination if the afp level is abnormally high.

(dt) một chất đạm được tạo ra ở trong gan, thai nhi và có trong dịch đầu ói với số lượng ít. Trong chứng không đầu và chứng nứt cột sống, số lượng afp trong dịch tăng rất cao trong sáu tháng đầu của thai kỳ, và điều đó có thể được phát hiện bằng cách chọc dò túi đầu ói. Vì có 1/20 khả năng tái lai các khuyết khuyết kể trên sau khi đã có một đứa trẻ bệnh, và có 1/10 khả năng tái hồi sau khi đã có 2 đứa trẻ trước bị bệnh, nên cần phải làm chọc dò sớm ở tam cá nguyệt thứ hai của thai kỳ kế tiếp, để có thể quyết định chấm dứt thai kỳ nếu afp tăng cao một cách bất thường.

alprenolol n. a drug used to treat arrhythmia and angina of the heart and to reduce high blood pressure (see beta blocker). Its actions and uses are similar to those of propranolol, but it is less likely to affect respiratory function.

(dt) một loại thuốc dùng để điều trị chứng loạn nhịp tim và chứng đau thắt ngực và làm giảm áp huyết áp (xem chất phòng bế β (beta blocker)). Tác dụng và cách dùng của nó tương tự như của propanolol, nhưng nó ít tác động đến chức năng hô hấp.

ALS/ aɪl̩s/ 1. xem antilymphocytic serum. 2. amyotrophic lateral sclerosis. See motor neurone disease.

ALS 1. xem huyết thanh chống lympho bào
2. xơ cứng cột bén teo cơ. Xem bệnh thần kinh vận động.

altitude sickness (mountain sickness)/ 'æltɪtju:d 'sɪknes/ the condition that

results from unaccustomed exposure to a high altitude (4500 m or more above sea level). Reduced atmospheric pressure and shortage of oxygen cause deep rapid breathing (*hyperventilation), which lowers the concentration of carbon dioxide in the blood (see alkalosis). Symptoms include nausea, exhaustion, and anxiety. In severe cases there may be acute shortness of breath due to fluid collecting in the lungs (pulmonary oedema), which requires treatment by diuretics and return to a lower altitude.

chứng say độ cao (say núi) tình trạng không quen ở độ cao (4500m cao hơn mực biển). Sự giảm áp suất khí quyển và thiếu đường khí gây ra chứng thở nhanh và sâu (thông khí quá nhiều) nó làm hạ nồng độ CO_2 trong máu (xem chứng kiềm hóa). Các triệu chứng gồm có buồn nôn, kiệt sức và lo âu. Trong các trường hợp nặng, có thể xảy ra chứng thiếu hụt hấp cấp tính do chất dịch tu phổi (phổi) điều đó đòi hỏi phải điều trị bằng thuốc lợi tiểu và đưa trở về cao độ thấp hơn.

aluminium hydroxide/ ,æljʊ'mɪnum haɪ'drɔksaɪd/ a safe slow-acting antacid and laxative. It is administered by mouth as a gel in the treatment of indigestion, gastric and duodenal ulcers, and reflux oesophagitis.

một chất chống acid tác dụng chậm và nhuần tráng. Nó được dùng uống dưới dạng thô keo trong việc điều trị chứng không tiêu, loét dạ dày và tá tràng và viêm thực quản hối húm.

alveolitis n. inflammation of an alveolus or alveoli. Chronic inflammation of the walls of the lung alveoli is usually caused by inhaled inorganic dusts (see pneumoconiosis) or organic dusts (see farmer's lung). It is sometimes associated with rheumatoid arthritis or systemic sclerosis. The condition progresses slowly to the state of fibrosis, emphysema, and bronchiectasis known as honeycomb lung. Alveolitis can be controlled with corticosteroid therapy.

viêm phế nang (dt) viêm mủ hoặc nhiều phế nang. Viêm mủ tĩnh vách phế nang thường do hít vào bụi vô cơ (xem bệnh bụi phổi) hoặc bụi hữu cơ (xem bệnh phổi của nông dân). Đôi khi nó phối hợp với viêm thấp

khớp hoặc xơ hóa hệ thống. Bệnh tiến triển chậm tới giai đoạn xơ hóa, khí thông và giãn phế quản được biết dưới tên "phổi tảo ong". Bệnh viêm phế nang có thể được kiểm soát bởi corticosteroid liều thấp.

alveolus/ al'veələs/ n. (pl. alveoli) 1. (in the 'lung) a blind-ended air sac of microscopic size. About 30 alveoli open out of each *alveolar duct*, which leads from a respiratory 'bronchiole. The *alveolar walls*, which separate alveoli, contain capillaries. The alveoli are lined by a single layer of *pneumocytes, which thus form a very thin layer between air and blood so that exchange of oxygen and carbon dioxide is normally rapid and complete. Children are born with about 20 million alveoli. The adult number of about 300 million is reached around the age of eight. 2. the part of the upper or lower jawbone that supports the roots of the teeth (see also mandible, maxilla). After tooth extraction it is largely absorbed. 3. the sac of a *Tracemose gland (see also acinus) 4. any other small cavity, depression, or sac. – *alveolar adj.*

nang, phế nang (dl) 1. (trong phổi) một túi khí rất nhỏ ở đầu mũi cuống phổi nhỏ. Khoảng 30 phế nang mở ra từ ống phế nang, nó di từ các cuống phổi nhỏ. Vách phế nang, nó phân chia các phế nang, có chứa các vi mạch. Phế nang được bao bằng một lớp đơn tế bào phổi, chúng tạo thành một lớp mỏng giữa khí và máu để có thể trao đổi khí O₂ và CO₂ được nhanh và hoàn toàn. Trẻ em sinh ra có khoảng 20 triệu phế nang. Người trưởng thành có khoảng 300 triệu phế nang. (số này đạt tới khoảng 8 tuổi). 2. một phần của xương hàm trên hoặc dưới nâng đỡ rễ của răng (cũng xem xương hàm dưới, xương hàm trên) sau khi nhổ răng, nó được hấp thu rộng rãi. 3. túi của tuyến chùm (cũng xem acinus = chùm nang). 4. bất cứ xoang, chỗ lõm hoặc túi nào khác. – *alveolar (tl)*.

alveus n. a cavity, groove, or canal. The *ad-veus hippocampi* is the bundle of nerve fibres in the brain forming a depression in which the hippocampus lies.

ống (dl) một khoang, khe mảng, hoặc ống. Ông trên sừng amon là một bô sơi thần kinh trong não tạo thành một chỗ lõm trong đó có chứa sừng amon.

Alzheimer's disease a progressive form of 'dementia occurring in middle age, for which there is no treatment. It is associated with diffuse degeneration of the brain. Compare Pick's disease.

bệnh Alzheimer một dạng tăng dần của chứng sa sút trí tuệ ở tuổi trung niên và không có cách điều trị. Nó phối hợp với chứng thoái hóa não lan tỏa. So sánh bệnh Pick.

amalgam/ ə'mælgəm/ n. any of a group of alloys containing mercury. In dentistry amalgam fillings are made by mixing a silver-tin alloy with mercury.

(dl) bất cứ chất nào thuộc nhóm hợp kim có chứa thủy ngân. Trong nha khoa, amalgam để hàn răng được tạo thành bằng cách trộn một hợp kim bạc thiếc với thủy ngân.

Amanita n. a genus of fungi that contains several species of poisonous toadstools, including *A. phalloides* (death cap), *A. pantherina* (panther cap), and *A. muscaria* (fly agaric). They produce toxins that cause abdominal pain, violent vomiting, and continuous diarrhoea. In the absence of treatment death occurs in approximately 50% of cases, due to severe liver damage.

nấm amanita (dl) một giống nấm chứa rất nhiều loại mủ độc, gồm *A. phalloides* (nấm bla) *A. pantherina* (nấm báo) *A. muscaria* (nấm diệt ruồi). Chúng tạo ra độc tố gây nên đau bụng, ói mửa dữ dội và tiêu chảy liên tục. Nếu không chữa trị, tử vong vào khoảng 50% các trường hợp do lâm tốn thương gan trầm trọng.

amantadine n. an antiviral drug that probably acts by preventing the penetration of the virus into the host cell. It is used in the treatment of influenza infections and parkinsonism. Common side-effects include nervousness, loss of muscular coordination, and insomnia. Trade name: Symmetrel.

(dl) một thuốc chống virus, có thể có tác động bằng cách ngăn ngừa sự xâm nhập của virus vào trong tế bào vật chủ. Nó được dùng để điều trị nhiễm influenza và bệnh Parkinson. Tác dụng phụ gồm trạng thái bồn chồn mất kết hợp cơ bắp và mất ngủ. Tên thương mại: Symmetrel.

amaurosis/ ə'mɔ:rəsɪs/ n. partial or

complete blindness. For example, *amaurosis fugax* is a condition in which loss of vision is transient. – *amaurotic adj.*

chứng mù (dt) mù một phần hoặc hoàn toàn. Thị dụ như chứng thoảng mù là một tình trạng mất thị giác tạm thời. – *amaurotic (tl)*. **amaurotic familial idiocy** see Tay-Sachs disease.

chứng ngu và mù thuộc gia đình
xem bệnh Tay-Sachs.

ambivalence/ æm'bælvəns/ n. (in psychology) the condition of holding opposite feelings (such as love and hate) for the same person or object. Excessive and prevalent ambivalence was thought by Bleuler to be a feature of schizophrenia.

tinh đối chiếu (dt) (trong tâm lý học) tinh trạng có những cảm giác trái ngược (như yêu và ghét) đối với cùng một người hoặc một vật. Tinh đối chiếu quá độ và thường thấy là một đặc điểm của chứng tâm thần phân liệt (theo Bleuler).

Amblyomma n. a genus of hard ticks, several species of which are responsible for transmitting tick typhus. The bite of this tick can also give rise to a serious and sometimes fatal paralysis.

(dt) một giống ve cưng, nhiều loại có thể truyền bệnh sốt do ve. Ve cắn cồn có thể gây ra bệnh liệt nặng đối khi chết người.

amblyopia n. poor sight, not due to any detectable disease of the eyeball or visual system. In practice this strict definition is not always obeyed. For example, in toxic amblyopia, caused by tobacco, alcohol, certain other drugs, and vitamin deficiency, there is a disorder of the optic nerve. The commonest type is *amblyopia ex anopsia*, in which factors such as squint (see strabismus), cataract, and other abnormalities of the optics of the eye (see refraction) impair its normal use in early childhood by preventing the formation of a clear image on the retina.

chứng giảm thị lực (dt): thị lực kém, không thấy có nguyên nhân là do bệnh nào của nhân cầu hoặc hệ thống nhĩ. Trên thực tế, sự định nghĩa chính xác không phải lúc nào cũng có thể được. Thị dụ trong chứng giảm thị lực do độc chất, gây ra bởi thuốc lá,

rượu, một vào loại thuốc và thiếu sinh tố, có một bệnh về dây thần kinh thị giác. Dang thường gặp nhất là chứng giảm thị lực do không sử dụng trong đó, các yếu tố như tật lác mắt (xem strabismus) cườm và các bất thường khác của thần kinh mắt (xem sự khúc xạ) làm sút giảm việc sử dụng mắt bình thường lúc con trẻ nhỏ, ngắn cần sự tạo thành hình ảnh rõ ở võng mạc.

amblyoscope (orthoptoscope, synoptophore) n. an instrument for measuring the angle of a squint and assessing the degree to which a person uses both eyes together. It consists of two L-shaped tubes, the short arms of which are joined by hinge so that the long arms point away from each other. The subject looks into the short end and each eye sees, via a system of mirrors and lenses, a different picture, which is placed at the other end of each tube. If a squint is present, the tubes may be adjusted so that the short arms line up with the direction of each eye.

máy đo giám thị lực (dt) một thiết bị để đo góc độ tật lác mắt và đánh giá mức độ sử dụng cả hai mắt ở bệnh nhân, nó gồm có hai ống hình L, nhánh ngắn của ống được nối với một bản lề sao cho nhánh dài hướng ra xa nhau, chủ thể nhìn vào trong đầu mũi ngắn và mỗi mắt nhìn qua một hệ thống gương và thần kinh, một hình ảnh khác nhau được đặt ở đầu tận cùng khác của mỗi ống. Nếu có tật lác mắt, các ống có thể được điều chỉnh sao cho nhánh ngắn sắp thành hàng với chiều của mỗi mắt.

ambutonium n. a drug with actions similar to those of atropine. It is given by mouth to treat indigestion and peptic ulcer.

(dt) một loại thuốc với tác dụng tương tự như atropin. Nó được dùng để uống và điều trị chứng ợ không tiêu và loét dạ dày tá tràng.

amelia/ ə'mi:lɪə/ n. congenital total absence of the arms or legs due to a developmental defect. It is one of the fetal abnormalities induced by the drug thalidomide taken early in pregnancy. See also phocomelia.

tật không chi (dt) hoàn toàn không có tay hoặc chân bẩm sinh do một sự khiếm khuyết phát triển. Nó là một trong các chứng thai dị

dang gây ra bởi thuốc thalidomide được dùng quá sớm lúc có thai. Xem phocomelia = quái tượng giống hải cẩu.

ameloblast *n.* a cell that forms the enamel of a tooth and disappears before tooth eruption.

nguyên bào tạo men (*dt*) một tế bào tạo ra men răng và biến mất trước khi răng mọc như lén.

ameloblastoma *n.* a locally malignant tumour in the jaw. It is considered to develop from ameloblasts although it does not contain enamel. The term *adamantinoma*, formerly used for this tumour, is now no longer in use as it suggests (incorrectly) a growth that is as hard as enamel.

nguyên bào tạo men (*dt*) một bướu ác tính cục bộ trong xương hàm, nó được coi như là phát triển từ nguyên bào tạo men mặc dù nó không chứa men răng. Từ *adamantinoma*, được dùng trước kia để chỉ loại bướu này, ngày nay nó không được dùng nữa vì nó gợi ra (một cách không đúng) rằng sự tăng trưởng cũng cứng như là men răng vậy.

amelogenesis *n.* the formation of enamel by *ameloblasts, which is completed before tooth eruption. *Amelogenesis imperfecta* is a hereditary condition in which enamel formation is disturbed. The teeth have an unusual surface but are not more prone to decay.

sự tạo men răng (*dt*) sự tạo thành men răng bởi nguyên bào tạo men, nó được hoàn thành trước khi răng mọc như lén. *Sự tạo men răng bất toàn* là một bệnh di truyền trong đó sự tạo men bị rối loạn. Răng có một bề mặt không thông thường nhưng không bị sâu mực

amenorrhoea *n.* the absence or stopping of the menstrual periods. It is normal for the periods to be absent before puberty, during pregnancy and milk secretion, and after the end of the reproductive period (see menopause). In *primary amenorrhoea* the menstrual periods fail to appear at puberty, often because of a congenital defect (e.g. *Turner's syndrome). In *secondary amenorrhoea* the menstrual periods stop after establishment at puberty, for a great variety of reasons including disorders of the hypothalamus (a part of the brain), deficiency of ovarian

hormone, *pituitary or thyroid gland deficiency, diabetes mellitus, disturbance, depression, anorexia nervosa, change of surroundings, and removal of the womb or ovaries.

chứng vô kinh (*dt*) sự không có hoặc ngưng có kinh. Nó là điều bình thường trong những thời kỳ không có trước khi dậy thi, trong khi mang thai và cho bú và sau khi chấm dứt thời kỳ sinh dục (xem thời kỳ mãn kinh). Trong chứng vô kinh tiền phát, chu kỳ kinh nguyệt không xuất hiện lúu dây thi, thường là do khiếm khuyết bẩm sinh (như hội chứng Turner). Trong chứng vô kinh thứ phát chu kỳ kinh nguyệt bị ngừng lại sau khi đã có ở tuổi dậy thi nguyên nhân gây ra rất khác nhau bao gồm bệnh ở não (một phần của não bộ) thiếu kích thích tố buồng trứng, thiếu năng tuyến tùng hoặc tuyến giáp, bệnh đái tháo đường, rối loạn tâm thần, trầm cảm, chán ăn tâm thần, thay đổi môi trường xung quanh, và cắt bỏ tử cung hoặc buồng trứng.

amentia *n.* failure of development of the intellectual faculties. See subnormality.

thiếu năng tâm thần, chứng lẩn (*dt*) suy giảm phát triển tâm thần. Xem subnormality.

amethocaine *n.* a potent local anaesthetic. It is applied to skin or mucous membranes for eye, ear, nose and throat surgery but it has also been employed for *spinal anaesthesia.

(*dt*) thuốc gây tê cục bộ, nó được dùng ngoài da hoặc niêm mạc ở mắt, tai, mũi và giải phẫu họng, nhưng nó cũng được dùng để gây tê cột sống.

metropia *n.* any abnormality of *refraction of the eye, resulting in blurring of the image formed on the retina. See astigmatism, hypermetropia, myopia. Compare emmetropia.

vô chính thị (*dt*) mọi bất thường của khúc xạ ánh sáng của mắt làm mờ hình ảnh tạo thành trên võng mạc. Xem loạn thị, viễn thị, cận thị. So sánh chính thị.

amiloride *n.* a diuretic that causes the increased excretion of sodium and chloride. It may produce dizziness and weakness and its continued use may lead to an excessive concentration of potassium in the blood. Trade

name: Midamor.

(dt) thuốc lợi tiểu là nguyên nhân gây ra sự bài tiết quá nhiều sodium và chloride. Nó có thể gây ra chóng mặt và suy yếu nếu tiếp tục dùng có thể dẫn đến sự tăng cao nồng độ K trong máu. **Tên thương mại:** Midamor.

aminacrine *n.* an antiseptic with the same actions and uses as *acriflavine. Unlike acriflavine, it does not cause staining.

(dt) một chất sát trùng có cùng tác dụng và dùng như acriflavine. Không giống như acriflavine, nó không gây ra mầu.

amino acid *n.* an organic compound containing an amino group (-NH₂) and a carboxyl group (-COOH). Amino acids are fundamental constituents of all *proteins. Breakdown of proteins found in the body yields the following amino acids: alanine, arginine, asparagine, aspartic acid, cysteine, cystine, glutamic acid, glutamine, glycine, histidine, isoleucine, leucine, lysine, methionine, phenylalanine, proline, serine, threonine, tryptophan, tyrosine, and valine. Some of these amino acids can be synthesized by the body; others, the "essential amino acids," must be obtained from protein in the diet. Certain amino acids present in the body are not found in proteins; these include *citrulline, ornithine, taurine, and *gamma-aminobutyric acid.

hop chất hữu cơ có chứa nhóm amino (-NH₂) và một nhóm carboxyl (-COOH). Amino acid là những thành phần cơ bản của tất cả các chất đạm. Sự phân tích các chất đạm tìm thấy trong cơ thể sinh ra các amino acid sau đây: alanine, arginine, asparagine, aspartic acid, cysteine, cystine, glutamic acid, glutamine, glycine, histidine, isoleucine, leucine, lysine, methionine, phenylalanine, proline, serine, threonine, tryptophan, tyrosine, và valine. Một vài chất trong số amino acids kể trên có thể được tổng hợp trong cơ thể; các chất khác, gọi là acid amin tối cần thiết, phải được nhận từ thức ăn. Một vài amino acid có trong cơ thể không tìm thấy trong chất đạm, nó gồm có citrulline, ornithine, taurine và gamma aminobutyric acid.

aminobenzoic acid *see para-aminobenzoic acid.*

xem para-aminobenzoic acid.

aminoglutethimide *n.* a drug used in the

treatment of advanced breast cancer. It inhibits synthesis of adrenal steroids (medical adrenalectomy) and the peripheral conversion of androgens to oestrogens. It is administered by mouth, usually with corticosteroid replacement therapy. Side-effects, which are largely dose-related, include drowsiness, dizziness, and a transient skin rash. **Trade name:** Orimeten.

(dt) một loại thuốc dùng để điều trị ung thư phổi tiến triển. Nó ngăn cản tổng hợp chất steroid thượng thận (cắt thượng thận nội khoa) và làm chuyển đổi androgen thành oestrogen. Nó được dùng uống, thường dùng chung với corticosteroid để thay thế chất steroid bị thiếu. Tác dụng phụ khi dùng liều lớn gồm có buồn ngủ, chóng mặt, đỏ da tạm thời. **Tên thương mại:** Orimeten.

aminophylline *n.* a drug that relaxes smooth muscle and stimulates respiration. It is widely used to dilate the air passages in the treatment of asthma and emphysema, to dilate the coronary arteries in angina pectoris, and as a "diuretic, particularly in cases of oedema. Administered by injection or in suppository, it may cause nausea, vomiting, dizziness, and fast heart rate. See also theophylline.

(dt) một loại thuốc làm giãn cơ trơn và kích thích hô hấp. Nó được dùng rộng rãi để làm giãn đường dẫn khí trong việc điều trị chứng hen suyễn và khí thũng, làm giãn mạch vành trong chứng đau thắt ngực, và nó có thể làm lợi tiểu, đặc biệt trong trường hợp phù. Dùng để tiêm, hoặc tọa dược, nó có thể gây ra buồn nôn, ói mửa, chóng mặt, tim đập nhanh. Cũng xem theophylline.

amitosis *n.* division of the nucleus of a cell by a process, not involving *mitosis, in which the nucleus is constricted into two.

sự trục phân (dt) sự phân chia nhân của tế bào bởi một tiến trình, không liên hệ đến nguyên nhân, trong đó nhân chia thành hai.

amitriptyline *n.* a tricyclic *antidepressant drug that has a mild tranquilizing action. Common side-effects include drowsiness, dizziness, numbness, and tingling of limbs. **Trade names:** Elatrol, Tryptizol.

(dt) một thuốc chống trầm cảm có ba vòng, nó có tác dụng an thần nhẹ. Tác dụng phụ

thường gặp gồm buồn ngủ, chóng mặt, sự tê liệt, cảm giác tê như kiến bò ở chân. Tên thương mại: Elatrol, tryptizol.

amnesia /əm'ni:ziə/ *n. total or partial loss of memory following physical injury, disease, drugs, or psychological trauma (see confabulation, fugue, repression). Anterograde amnesia is loss of memory for events following some trauma, retrograde amnesia is loss of memory for events preceding the trauma. Some patients experience both types.*

chứng quên, mất trí nhớ (dt) *mất trí nhớ hoàn toàn hoặc một phần sau tổn thương thể chất, bệnh, dùng thuốc hoặc chấn thương tâm thần (xem chuyên phiếm, can điện bù nhả đi, suy đần nệm) chứng quên về sau là mất trí nhớ đối với các sự việc sau một vài chấn thương. Chứng quên về trước là mất trí nhớ đối với các sự việc trước khi chấn thương. Một vài bệnh nhân gồm cả hai dạng trên.*

amniocentesis *n. withdrawal of a sample of the fluid (amniotic fluid) surrounding an embryo in the womb by piercing the amniotic sac through the abdominal wall. As the amniotic fluid contains cells from the embryo (mostly shed from the skin), cell cultures enable chromosome patterns to be studied so that prenatal diagnosis of chromosomal abnormalities (such as *Down's syndrome) can be made. Metabolic errors and other diseases, such as *spina bifida, can also be diagnosed prenatally from the biochemistry of the cells or that of the fluid (see alpha-fetoprotein). Although the risks of amniocentesis, in skilled hands, are extremely low, there is no point in under-taking it unless the parents agree to a termination of the pregnancy if a serious abnormality is discovered. The tests must be completed by the 16th week. Amniocentesis can also be used in the later weeks of pregnancy to assess the severity of fetal (Rh) haemolytic disease and, by measuring lecithin compounds, the risk of the baby developing the *respiratory distress syndrome.*

chọc dò màng ối qua bụng (dt) *rút ra mẫu chất dịch đầu ối bao quanh phổi trong tử cung bằng cách chọc xuyên vào túi đầu ối qua thành bụng. Vì dịch đầu ối có chứa tế bào*

tử phổi (phần lớn rò rỉ ra từ da) cây tế bào cho phép lập mẫu nhiệm sắc thể để khảo sát những bất thường về nhiễm sắc thể và định bệnh trước khi sinh (như là hội chứng DOWN). Các sai sót về biến dưỡng và các bệnh khác như cột sống bất đối, cũng có thể được chẩn đoán trước khi sinh từ sinh hóa học của tế bào hoặc của dịch chất (xem alpha-fetoprotein). Mặc dù thủ thuật chọc dò túi đầu ối nếu được làm với các chuyên viên lành nghề thì sẽ có nguy cơ thấp. Không có vấn đề trong việc thực hiện thủ thuật trừ khi cha mẹ đồng ý chấm dứt thai kỳ nếu khám phá được những bất thường nghiêm trọng. Xét nghiệm phải được hoàn thành ở tuần lễ thứ 16.

Chọc dò túi đầu ối cũng có thể được sử dụng trong những tuần trễ hơn của thai kỳ để đánh giá độ trầm trọng của bệnh tan huyết do (Rh), và bằng cách đo hợp chất lecithin đánh giá được nguy cơ của đứa trẻ có thể bị hội chứng suy hô hấp.

amniography *n. the making of X-ray pictures (amniograms) of the amniotic sac, which enables the placenta and umbilical cord to be visualized.*

chụp X quang khoang ối (dt) *chụp hình bằng tia X túi đầu ối, cho phép có thể thấy được nhau thai và cuống rốn.*

amnion *n. the membrane that forms initially over the dorsal part of the embryo but soon expands to enclose it completely within the amniotic cavity. It expands outwards and fuses with the chorion, obliterating virtually all the intervening cavity. The double membrane (amniochorion) normally ruptures at birth.*

amniotic adj.

màng ối (dt) *màng được lập thành trước tiên phủ phần lưng của phổi, nhưng sau đó mở rộng và bao bọc toàn thể phổi vào trong khoang đầu ối, nó mở rộng ra ngoài và nối với màng dẻo, thực sự xoá đi toàn bộ khoang ở giữa. Màng đôi (amniochorion) bình thường vỡ ra lúc sinh. – **amniotic** (lt).*

amnioscopy *n. examination of the inside of the amniotic sac by means of an instrument (amnioscope) that is passed through the abdominal wall. This allows the developing infant within the cavity to be viewed directly. Cervical amnioscopy, performed late in preg-*

nancy, enables the amniotic sac to be inspected through the neck of the womb, using a different instrument. When transilluminated, its fluid volume can be appraised without puncture and any meconium observed.

sỏi túi đầu ối (dt) xét nghiệm bên trong túi đầu ối bằng cách dùng một thiết bị được đưa qua thành bụng, nó cho phép nhìn trực tiếp sự phát triển của thai nhi bên trong khoang bụng. Sỏi đầu ối qua cổ tử cung được thực hiện trễ trong thai kỳ. Có thể xem xét kỹ túi đầu ối qua cổ tử cung, dùng thiết bị khác nhau. Khi được chiếu sáng xuyên qua, khối lượng dịch có thể được biết mà không cần phải đâm thủng và mọi cát sỏi được quan sát.

amniotic cavity (la) fluid-filled cavity between the embryo and the "amnion". It forms initially within the inner cell mass of the "blastocyst" and later expands over the back of the embryo, eventually enclosing it completely. See also amniotic fluid.

khoang màng ối dịch chứa đầy trong khoang giữa phổi và màng bọc. Nó bắt đầu tạo thành bên trong khối tế bào của các phổi bao và sau đó trôi rộng ra quanh phần sau của phổi và sau cùng hoàn toàn bao bọc phổi. Cũng xem dịch ối.

amniotic fluid the fluid contained within the "amniotic cavity". It surrounds the growing fetus, protecting it from external pressure. The fluid is initially secreted from the "amnion" and is later supplemented by urine from the fetal kidneys. Some of the fluid is swallowed by the fetus and absorbed through its intestine. See also amniocentesis.

dịch đầu ối chất dịch chứa bên trong khoang đầu ối. Nó bao quanh phổi thai đang lớn, bao vây phổi khỏi các áp lực từ bên ngoài. Chất dịch trước tiên được tiết ra từ màng ối và sau đó bởi nước tiểu tiết ra từ thận của thai nhi. Một số chất dịch được nuốt vào người thai nhi và được hấp thu qua ruột của thai. Cũng xem chọc dò túi đầu ối.

amniotomy n. the artificial puncturing of the membranes surrounding the baby in the womb by means of a special instrument (*amniotome*). Labour generally follows naturally, but in some cases it must be started artificially by additional measures.

thủ thuật chọc màng ối (dt) chọc màng ối qua màng bao quanh thai nhi trong tử cung bằng cách sử dụng một dụng cụ đặc biệt (*amniotome*). Lúc sinh màng ối tự vỡ ra nhưng trong vài trường hợp ta phải làm thủ thuật chọc vỡ màng ối bằng các phương tiện nhân tạo.

amodiaquine n. an antimalarial drug with effects and uses similar to those of "chloroquine". It has also been used for the treatment of lupus erythematosus, leprosy, and rheumatoid arthritis. Doses used to treat malaria have almost no side-effects, but prolonged use may cause blue-grey deposits on the cornea of the eye, fingernails, and hard palate.

(dt) một thuốc chống sốt rét với cách dùng và hiệu quả tương tự như chloroquine. Nó cũng được dùng để chữa chứng Lupus đỏ, bệnh hói và viêm thấp khớp. Liều dùng để chữa sốt rét hầu hết không có tác dụng phụ nhưng khi dùng lâu dài, có thể gây ra đọng cặn ở kết mạc mắt, móng tay và vòm miệng cứng.

amoeba/ə'mi:bə/ n. (pl. amoebae) any singlecelled microscopic animal of jelly-like consistency and irregular and constantly changing shape. Found in water, soil and other damp environments, they move and feed by means of flowing extensions of the body (see pseudopodium). Some amoebae cause disease in man (see Entamoeba). See also Protozoa. - **amoebic** adj

a-mip (dt) sinh vật đơn bào có độ đặc giống như thạch không đều và thay đổi hình dạng. Tìm thấy trong nước, trong đất và những chỗ ẩm ướt khác ở môi trường xung quanh. Nó chuyển động và ăn các chất chảy ra từ cơ thể (xem pseudopodium) một vài loại a-mip có thể gây bệnh cho người (xem Entamoeba) cũng xem Protozoa. - **amoebic** (tt).

amoebiasis n. see dysentery.

bệnh kiết ly do a-mip (dt) xem dysentery (kiết ly).

amoebocyte n. a cell that moves by sending out processes of its protoplasm in the same way as an amoeba.

tế bào giông a-mip (dt) một tế bào chuyển động bằng cách đẩy lối ra tế bào chất của nó

giống như sự chuyển động của amip.

amoeboma *n.* a tumour that occurs in the rectum or caecum of the large intestine and is caused by the parasite *"Entamoeba histolytica"*, a protozoan that invades and destroys the walls of the gut. Tumours may ulcerate and become infected with pus-forming (pyogenic) bacteria, causing severe inflammation of the bowel wall. The tumours usually harden and may even obstruct the bowel.

bướu amip (*dt*) một bướu tạo thành trong trực tràng và manh tràng do một ký sinh trùng *Entamoeba histolytica*, một động vật nguyên bào nó xâm chiếm và hủy diệt thành ruột. Bướu có thể lở ra và nhiễm trùng gây ra viêm nặng thành ruột. Bướu thường cứng lại và có thể làm tắc ruột.

amok/ a'mɒk/ *n.* a sudden outburst of furious and murderous aggression, directed indiscriminately at everybody in the vicinity. It is encountered only in certain cultures, such as that of the Malays.

chứng hoang tưởng sát nhân (*dt*) sự bắc phát thính linh khuynh hướng giận dữ điên cuồng và giết người nhầm vào bất cứ người nào ở gần; chứng này chỉ gặp ở một vài nền văn hóa như ở Mã Lai.

AMP (adenosine monophosphate)

/eɪdə'nɔɪsɪf/ a compound containing adenine, ribose, and one phosphate group. AMP occurs in cells and is involved in processes requiring the transfer of energy (*see ATP*).

AMP một hợp chất có chứa adenine, ribose và một nhóm phosphat. AMP có trong tế bào và có can dự vào tiến trình chuyển đổi năng lượng (xem ATP).

ampere/ 'æmpər/ *n.* the basic 'SI unit of electric current. It is equal to the current flowing through a conductor of resistance 1 ohm when a potential difference of 1 volt is applied between its ends. The formal definition of the ampere is the current that when passed through two parallel conductors of infinite length and negligible cross section, placed 1 metre apart in a vacuum, produces a force of 2×10^{-7} newton per square metre between them. Symbol: A.

(*dt*) một đơn vị cường độ căn bản của dòng

diện. Nó bằng dòng điện đi qua một dây dẫn có điện trở 1 ohm khi hiệu số điện thế là 1 volt giữa hai đầu của điện trở. Định nghĩa chính thức của ampere là dòng điện mà khi nó đi qua hai dây dẫn song song có độ dài không giới hạn và có thiết diện không đáng kể, đặt 1m về một phía trong chân không, tạo nên một lực bằng 2×10^{-7} newton/ m^2 giữa chúng. Ký hiệu: A.

amphetamine *n.* a 'sympatho-mimetic' drug that has a marked stimulant action on the central nervous system. It alleviates fatigue and produces a feeling of mental alertness and well-being. The drug has been used in the treatment of 'narcolepsy', mild depressive neuroses, and obesity. It is administered by mouth; side-effects include insomnia and restlessness. 'Tolerance of amphetamine develops rapidly, and prolonged use may lead to 'dependence.'

(*dt*) thuốc có tác dụng giống thần kinh giao cảm nó có tác động kích thích trên hệ thần kinh trung ương. Nó làm giảm bớt sự mệt mỏi và tạo nên cảm giác tinh táo và hạnh phúc. Thuốc được dùng để điều trị con buồn ngủ, bệnh thần kinh trầm cảm nhẹ, và chứng béo phì. Nó dùng uống; tác dụng phụ gồm mất ngủ và bồn chồn. Thích ứng với thuốc phát triển nhanh và nếu dùng lâu dài có thể dẫn tới nghiện thuốc.

amphiarthrosis *n.* a slightly movable joint in which the bony surfaces are separated by fibrocartilage (*see symphysis*) or hyaline cartilage (*see synchondrosis*).

khớp bán động (*dt*) một khớp có thể chuyển động nhẹ trong đó các mặt xương được chia cách bởi sụn sợi (xem khớp bán động *symphysis*) hoặc sụn trong (xem khớp sụn).

amphoric breath sounds/ æm'fɔrɪk breθ saʊndz/ *see breath sounds.*

tiếng thở phổi xem *breath sound*.

amphotericin *n.* an 'antibiotic', derived from the bacterium *Streptomyces griseus*, used to treat deep-seated fungal infections; it is inactive against bacteria and viruses. It can be administered by mouth, but is usually given by intravenous injection. Common side-effects include headache, fever, muscle

pains, and diarrhoea. In some cases kidney damage may occur.

(dt) một chất kháng sinh trích xuất từ vi trùng *Streptomyces griseus*, dùng để điều trị chứng nhiễm nấm ở trong sâu. Nó không có tác dụng chống vi khuẩn và virus. Nó có thể được dùng để uống nhưng thường dùng bằng đường tiêm tĩnh mạch nhiều hơn. Tác dụng phụ thường gặp gồm nhức đầu, sốt, đau cơ bắp, tiêu chảy. Trong vài trường hợp có thể làm tổn hại thận.

ampicillin *n.* an antibiotic used to treat a variety of infections, including those of the urinary, respiratory, biliary, and intestinal tracts. It is inactivated by penicillinase and therefore cannot be used against organisms producing this enzyme. It is given by mouth or injection; side-effects include nausea, vomiting, and diarrhoea, and some allergic reactions may occur. Trade names: **Amcill**, **Penbritin**, **polycillin**, **Principen**.

một loại thuốc sinh dùng để điều trị nhiều loại nhiễm trùng khác nhau gồm nhiễm trùng đường tiểu, hô hấp, mật và đường ruột. nó bị làm vô hiệu hóa bởi penicillin và do đó không thể dùng để chống các vi sinh vật có sẵn xuất loại men kể trên. nó được dùng để uống hoặc tiêm. Tác dụng phụ gồm có, buồn nôn, đi mũi và tiêu chảy và một vài phản ứng dị ứng có thể xảy ra. Tên thương mại: **Amcill**, **Penbritin**, **polycillin**, **Principen**.

ampoule (ampule)/ 'æmpu:l/ *n.* a sealed glass or plastic capsule containing one dose of a drug in the form of a sterile solution for injection.

ống, túi nang (dt) một bao nang bằng thủy tinh hay bằng plastic gắn kín chứa một liều thuốc dưới dạng dung dịch vô trùng để tiêm.

ampulla/ æm'pʊlə/ *n.* (pl. **ampullae**) an enlarged or dilated ending of a tube or canal. The semicircular canals of the inner ear are expanded into ampullae at the point where they join the vestibule. The **ampulla of Vater** is the dilated part of the common bile duct where it is joined by the pancreatic duct.

bóng, túi, nang (dt) phần cuối của một ống hoặc một kênh nở lớn ra. Ống bán nguyệt của tai trong phồng lên, vào trong túi nang tai một điểm mà nó nối liền với tiền đình. Túi Vater là phần phồng lên của ống

mặt chung ở đó nó nối với ống tá mia.

amputation/ ,æmpjʊ'teʃn/ *n.* the removal of a limb, part of a limb, or any other portion of the body (such as a breast). The term is customarily modified by an adjective showing the particular type of amputation. Once a common operation in surgery, it is now usually performed only in cases of severe injury to limbs or, particularly in elderly people, when circulation to a limb is inadequate and gangrene develops. In planning an amputation the surgeon takes account of the patient's work and the type of artificial part (prosthetic) that will be fitted.

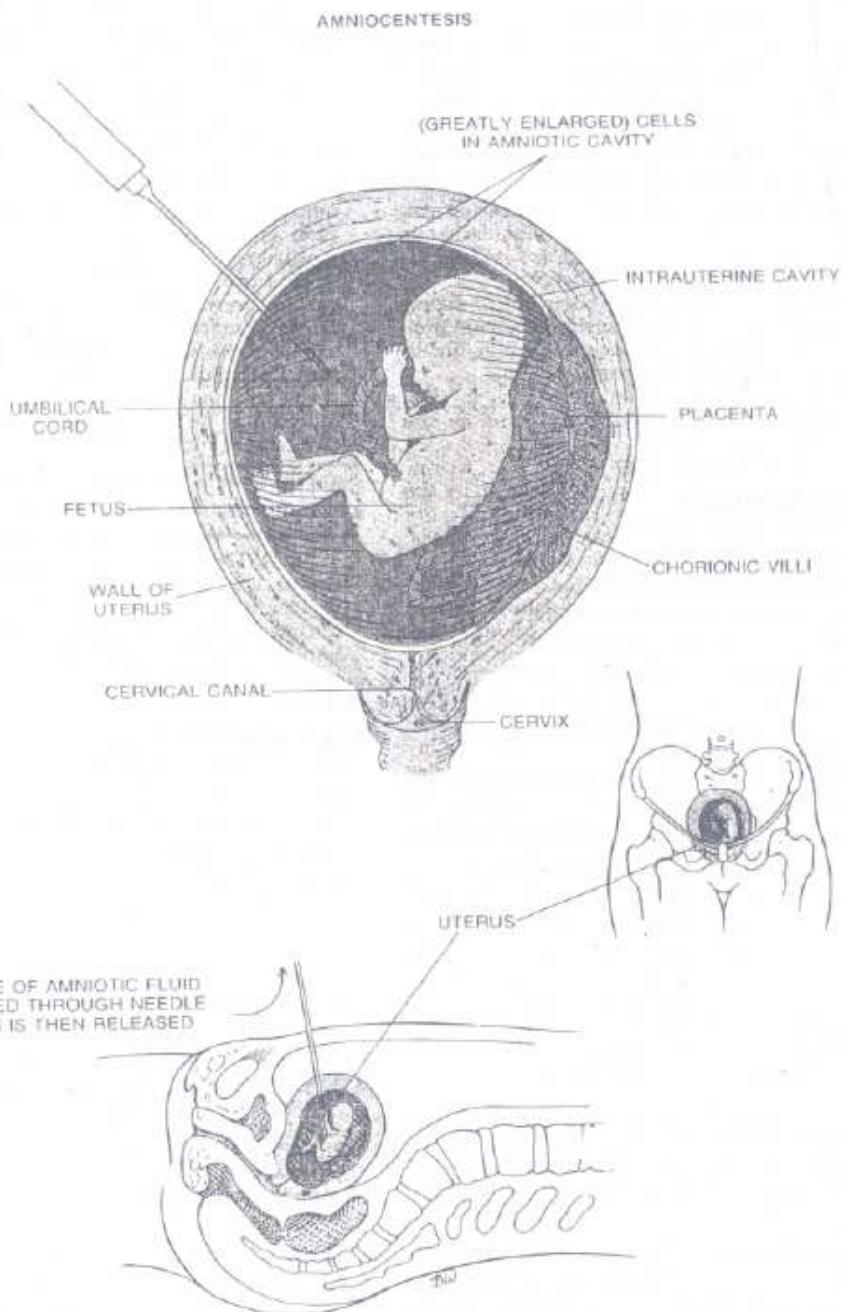
sự cắt cụt (dt) sự lấy đi một chi, một phần chi hay bất cứ phần nào của cơ thể (như là phổi). Từ này được bổ nghĩa bởi một tính từ để chỉ đang đặc thù của sự cắt cụt. Trước kia nó là một cuộc giải phẫu thông thường, ngày nay nó chỉ được thực hiện trong các trường hợp bị thương nặng ở chi hoặc đặc biệt ở những người có tuổi, khi tuân hoàn tới chi Không đủ và có phát triển chứng hoại thư. Trong việc lên kế hoạch cắt cụt, người phẫu thuật phải kế đến công việc của bệnh nhân và kiểu mẫu của phần nhân tạo sao cho thích hợp.

amygdala (amygdaloid nucleus) *n.* one of the 'basal ganglia: a roughly almond-shaped mass of grey matter deep inside each cerebral hemisphere. It has extensive connections with the olfactory system and sends fibres to the hypothalamus; its functions are apparently concerned with mood, feeling, instinct, and possibly memory for recent events.

hạch hạnh nhân một trong những hạch căn bản (dt) một khối hình hạnh nhân không đều của vật chất màu xám ở sâu bên trong mỗi bán cầu não. Nó có những chỗ nối rộng rãi với hệ thống khứu giác và đưa những coi tới vùng đối. Chức năng của nó có liên quan rõ rệt với tình cảm, cảm giác, năng khiếu và trí nhớ cho những sự kiện mới xảy ra.

amylase *n.* an enzyme that occurs in saliva and pancreatic juice and aids the digestion of starch, which it breaks down into glucose, maltose, and dextrose. Amylase will also hydrolyse glycogen to yield glucose, maltose and dextrose.

A

trins.

amyl nitrite a drug that relaxes smooth muscle, especially that of blood vessels. Given by inhalation, amyl nitrite is used mainly in the treatment of angina pectoris. It is rapidly absorbed and acts quickly, producing a fall in arterial blood pressure. Side-effects include flushing, faintness, and headache. High dose may cause restlessness, vomiting, and blue coloration of the skin.

Thuốc làm giãn cơ trơn, đặc biệt cơ trơn của mạch máu. Dùng qua đường hít khí dung, amyl nitrite được dùng chính yếu là để điều trị bệnh đau thắt ngực. Nó được hấp thu và tác động rất nhanh, tạo thành sự giảm mạch huyết áp. Tác dụng phụ gồm: con sốt, ngất xỉu, đau đầu. Liều cao có thể gây ra bồn chồn ái mửa và da xanh tái.

amylobarbitone *n.* an intermediate-acting barbiturate, administered by mouth as a hypnotic in the treatment of insomnia, as a preoperative sedative, and to treat for anxiety. It is also injected intravenously to produce mental relaxation before psychoanalysis. Prolonged use may lead to dependence and overdosage has serious toxic effects (see barbiturism). Trade names: Amytal, Amobarbital.

(dt) một loại thuốc ngủ barbiturate có tác dụng trung gian dùng để uống, để điều trị bệnh mất ngủ, để an thần tiền giải phẫu và để chữa chứng lo âu. Nó cũng được dùng tiêm tĩnh mạch để làm thư giãn tâm thần trước khi phân tích tâm lý. Dùng lâu dài có thể dẫn tới lệ thuộc thuốc và dùng quá liều sẽ gây nhiễm độc nặng (xem barbiturism). Tên thương mại: **Amytal, Amobarbital**.

amyloid *n.* a glycoprotein, resembling starch, that is deposited in the internal organs in amyloidosis.

dạng tinh bột (dt) một loại glycoprotein giống như tinh bột nó dạng lại trong các cơ quan nội tạng trong bệnh thoái hóa dạng tinh bột.

amyloidosis *n.* infiltration of the liver, kidneys, spleen, and other tissues with amyloid, a starchlike substance. In primary amyloidosis the disorder arises without any apparent cause; secondary amyloidosis occurs as

a late complication of such chronic infections as tuberculosis or leprosy and also in "Hodgkin's disease. Amyloidosis is also very common in the genetic disease familial Mediterranean fever (see polyserositis).

chứng thoái hóa dạng tinh bột (dt) chất dạng tinh bột xâm nhập vào gan, thận, lá lách và các mô khác. Trong chứng thoái hóa dạng tinh bột tiến phát, không thấy có nguyên nhân nào rõ rệt. Chứng thoái hóa dạng tinh bột thứ phát xảy ra như là biến chứng trầm của các bệnh nhiễm trùng mãn tính như bệnh lao, bệnh hủi và bệnh Hodgkin. Chứng thoái hóa dạng tinh bột cũng rất thường là bệnh di truyền sốt đái trung hắc gia đình (xem chứng viêm nhiều thành mạc).

amylopectin *n.* see starch.

(dt) xem tinh bột (starch).

amyotonia congenita (floppy baby syndrome) a disorder, present at birth, in which the child's muscles are weak and floppy. A gradual spontaneous improvement occurs and the child's progress is thereafter normal. It must be distinguished from the hypotonic form of "cerebral palsy, infantile motor neurone disease, and congenital myopathy, which are usually progressive.

bệnh mất trương lực cơ bẩm sinh

một bệnh, xảy ra lúc mới sinh, trong đó các cơ bắp của đứa trẻ yếu ớt và mất trương lực. Một sự cải thiện tự nhiên dần dần xảy ra và đứa trẻ sau đó trở nên bình thường. Nó phải được phân biệt với dạng giảm trương lực của chứng té não, bệnh thần kinh vận động ở trẻ em, bệnh cơ bắp bẩm sinh thường tiến triển không ngừng.

amyotrophy *n.* a progressive loss of muscle bulk associated with weakness of these muscles. It is caused by disease of the nerve that activates the affected muscle. Amyotrophy is a feature of any chronic neuropathy and it may be the most prominent neurological symptom of diabetes mellitus and meningo-vascular syphilis. A combination of amyotrophy and spasticity characterizes "motor neurone disease".

chứng leo cơ (dt) mất dần khỏi lượng lớn cơ bắp với sự suy yếu của các cơ bắp đó. Nguyên nhân do bệnh của dây thần kinh điều

khiển cơ. *Chứng teo cơ là một đặc điểm của bất cứ bệnh thần kinh mản não và có thể là triệu chứng thần kinh nổi bật nhất của bệnh đái tháo đường và của bệnh giang mai mạch màng não. Sự kết hợp của chứng teo cơ với sự co cứng là đặc tính của bệnh thần kinh vận động.*

an- prefix. see a-.

tiếp đầu ngữ. Xem a-.

anabolic/ *a'na:ba:lik/ adj.* promoting tissue growth by increasing the metabolic processes involved in protein synthesis. Anabolic agents are usually synthetic male sex hormones (see androgen); they include *ethyoestrenol, *metha-dienone, nandrolone, norethandrolone, oxymesterone, and stanolone. They are used to help weight gain in underweight patients, such as the elderly and those with serious illnesses, and to strengthen the bones in osteoporosis. Some anabolic steroids cause virilization in women and liver damage.

hợp hóa, đồng hóa (dt) làm tăng sự tăng trưởng mô bằng cách tăng quá trình biến dưỡng trong sự tổng hợp chất đạm. Chất hợp hóa thường là các kích thích tố sinh dục nam tổng hợp (xem androgen). Chúng gồm có ethyoestrenol, metha-dienone, nandrolone, norethandrolone, oxymesterone và stanolone. Chúng được dùng để giúp tăng trọng ở bệnh nhân có trọng lượng thấp, như người có tuổi và người có bệnh nặng và để cung cấp xương trong bệnh loãng xương. Một vài steroid hợp hóa gây ra nam hóa ở đàn bà và làm tổn hại gan.

anabolism/ *a'na:ba:loizm/ n.* the synthesis of complex molecules, such as proteins and fats, from simpler ones by living things. See also anabolic, metabolism.

sự hợp hóa, sự đồng hóa (dt) sự tổng hợp của phân tử phức tạp như chất đạm và chất béo, từ các phân tử đơn giản hơn bởi các sinh vật. Cũng xem anabolic, metabolism.

an acidity n. a deficiency or abnormal absence of acid in the body fluids.

sự giảm toàn (dt) sự thiếu hoặc không có acid trong dịch chất của cơ thể.

anacrotism n. the condition in which there is an abnormal curve in the ascending line of

a pulse tracing. It may be seen in cases of aortic stenosis. –*anacrotic adj.*

hiện tượng mạch đổi nhánh lên (dt) tình trạng có một đường cong bất thường trong nhánh lên của mạch đùi. Nó có thể được thấy trong trường hợp bị bệnh hẹp động mạch chủ. – *anacrotic (lt).*

anaemia/ *a'ni:mɪə/ n.* a reduction in the quantity of the oxygen-carrying pigment haemoglobin in the blood. The main symptoms are excessive tiredness and fatigability, breathlessness on exertion, pallor, and poor resistance to infection. There are many causes of anaemia. It may be due to loss of blood (haemorrhagic anaemia), resulting from an accident, operation, etc., or from chronic bleedings, as from an ulcer or haemorrhoids. Iron-deficiency anaemia results from lack of iron, which is necessary for the production of haemoglobin (see sideropenia). Haemolytic anaemias result from the increased destruction of red blood cells (which contain the pigment). This can be caused by toxic chemicals, autoimmunity, the action of parasites, especially in malaria, or conditions such as thalassaemia and sickle-cell disease, associated with abnormal forms of haemoglobin, or spherocytosis, which is associated with abnormal red blood cells. (See also haemolytic disease of the newborn). Anaemia can also be caused by the impaired production of red blood cells, as in leukaemia (when red-cell production in the bone marrow is suppressed) or pernicious anaemia.

Anaemias can be classified on the basis of the size of the red cells, which may be large (macrocytic anaemias), small (microcytic anaemias), or normal-sized (normocytic anaemias). (See also macrocytosis, microcytosis). The treatment of anaemia depends on the cause. – *anaemic adj.*

bệnh thiếu máu (dt) sự suy giảm số lượng của sắc tố mang oxy haemoglobin trong máu. Các triệu chứng chính là mệt mỏi quá độ và suy kiệt, thở hắt hơi khi gắng sức, xanh tái và lì sức để kháng đối với nhiễm trùng. Có nhiều nguyên nhân gây thiếu máu, có thể do mất máu (thiếu máu do xuất huyết) từ một tai nạn, giải phẫu v.v... hoặc từ chứng

xuất huyết mẫn tĩnh như ở chỗ lở của chứng tri. Thiếu máu thiếu sắt là do không đủ cung cấp chất sắt để thành lập haemoglobin (xem sideropenia). Thiếu máu tan huyết là do gia tăng sự hủy diệt tế bào hồng cầu (có chứa sắc tố). Điều này có thể là do nhiễm độc hóa học, do bệnh tự miễn, do tác động của ký sinh trùng, đặc biệt là bệnh sốt rét hoặc là như bệnh thalassemie và bệnh tế bào liềm phôi hợp với dạng bất thường của hemoglobin hoặc chứng hồng cầu tròn phôi hợp với hồng cầu bất thường (cũng xem bệnh tan huyết của sơ sinh). Thiếu máu cũng có thể có nguyên nhân là sự sản xuất ra hồng cầu bị rối loạn như trong bệnh bạch cầu (khi sự sản xuất hồng cầu trong tủy xương bị hủy diệt) hoặc thiếu máu ác tính.

Bệnh thiếu máu có thể được xếp loại căn cứ vào kích thước của hồng cầu, nó có thể lớn (thiếu máu dai hồng cầu), nhỏ (thiếu máu tiểu hồng cầu) hoặc bình thường (thiếu máu đẳng sắc). (cũng xem macrocytosis, microcytosis) Điều trị thiếu máu tùy thuộc vào nguyên nhân. – **anaemic** (lt).

anaerobe n. any organism, especially a microbe, that is able to live and grow in the absence of free oxygen. A *facultative anaerobe* is a microorganism that grows best in the presence of oxygen but is capable of some growth in its absence. An *obligate anaerobe* can grow only in the absence of free oxygen. Compare *aerobe*, *microaerophilic*.

vì khuẩn ky khí (dt) vi sinh vật, đặc biệt là vi khuẩn có thể sống và tăng trưởng trong môi trường không O₂. Vi sinh vật ky khí không bắt buộc là vi sinh vật có thể tăng trưởng tốt khi có O₂ nhưng cũng có thể tăng trưởng ít hơn khi không có O₂. Một vi khuẩn ky khí bắt buộc chỉ có thể sống được ở chỗ không có O₂. So sánh *aerobe*, *microaerophilic*.

anaerobic adj. 1. of or relating to anaerobes. 2. describing a type of cellular respiration in which foodstuffs (usually carbohydrates) are never completely oxidized because molecular oxygen is not used. Fermentation is an example of anaerobic respiration.

kỵ khí (lt) 1. thuộc về hoặc liên quan tới vi khuẩn ky khí. 2. mô tả một kiểu hô hấp tế bào trong đó thực phẩm (thường là carbohydrate)

không bao giờ oxid hóa hoàn toàn vì phân tử O₂ không được dùng. Sự lên men là một thí dụ về hô hấp ky khí.

anaesthesia /ænɪs'teziə/ n. loss of feeling or sensation in a part or all of the body. Anaesthesia of a part of the body may occur as a result of injury to or disease of a nerve; for example in leprosy. The term is usually applied, however, to the medical technique of reducing or abolishing an individual's sensation of pain to enable surgery to be performed. This is effected by administering drugs (see *anaesthetic*) or by the use of other methods, such as acupuncture or hypnosis. General anaesthesia is total unconsciousness, usually achieved by administering a combination of injections and gases (the latter are inhaled through a mask). It is induced for such major operations as removal of the stomach or a lung. Recently, anaesthesia has been used in combination with artificial lowering of the body temperature (hypothermia) in certain complex operations, such as cardiac surgery. Local anaesthesia abolishes pain in a limited area of the body and it is used for minor operations, particularly many dental procedures. It may be achieved by injections of substances such as lignocaine (commonly used in dentistry) close to a local nerve, which deadens the tissues supplied by that nerve. Local anaesthesia may be combined with intravenous sedation. An appropriate injection into the spinal column produces spinal anaesthesia in the lower limbs or abdomen.

(sự) **gây mê, mất cảm giác** (dt) mất cảm giác ở một phần hoặc toàn bộ cơ thể. Mất cảm giác ở một phần cơ thể xảy ra như là một hậu quả của vết thương hoặc một bệnh của thần kinh. Thí dụ như bệnh hói. Tuy nhiên từ này thường được áp dụng cho một kỹ thuật y khoa để làm giảm hoặc mất cảm giác đau của một cá thể để có thể thực hành phẫu thuật. Người ta dùng thuốc hoặc các phương pháp khác để gây mê như dùng châm cứu hoặc thuốc ngủ.

Gây mê toàn thể là hoàn toàn mất trí giác, có thể thực hiện bằng cách phổi hợp liêm và khí (dùng để hít vào qua một mặt nạ). Nó được thực hiện để giải phẫu lớn như cắt bỏ da dày hoặc phổi. Hiện nay, gây mê được dùng phổi

hợp với việc hạ nhiệt độ cơ thể một cách nhän tao trong một vài cuộc giải phẫu phức tạp như giải phẫu tim. Gây té cục bộ làm mất đau đớn ở một vùng giới hạn của cơ thể và được dùng cho tiểu phẫu đặc biệt dùng trong nha khoa. Nó có thể thực hiện bằng cách tiêm thuốc như lignocaine (thường dùng trong nha khoa) làm té một dây thần kinh cục bộ và làm mất cảm giác ở mô mà dây thần kinh này tác động tới. Gây té cục bộ có thể phối hợp với tiêm thuốc làm êm dịu (IV). Tiêm vào tủy sống gọi là gây té tủy sống ở vùng chi dưới hoặc bụng.

anaesthetic/ə'ne思'teitɪk/ 1. *n.* an agent that reduces or abolishes sensation, affecting either the whole body (*general anaesthetic*) or a particular region (*local anaesthetic*). General anaesthetics, used for surgical procedures, depress activity of the central nervous system, producing loss of consciousness. *Anaesthesia is induced by short-acting *barbiturates (such as thiopentone) and maintained by inhalation anaesthetics (such as *halothane). Local anaesthetics inhibit conduction of impulses in sensory nerves in the region where they are injected or applied; they include *cocaine and *lignocaine. 2. *adj.* reducing or abolishing sensation.

thuốc gây mê 1. *(dt)* một chất làm giảm hoặc làm mất cảm giác hoặc cho toàn bộ cơ thể (gây mê toàn thể) hoặc một vùng đặc biệt (gây té cục bộ). Gây mê toàn thể dùng cho giải phẫu, làm giảm hoạt động của hệ thần kinh trung ương tạo thành sự mất tri giác. Sự gây mê được tạo thành bởi dùng thuốc barbiturates (như là thiopentone) và duy trì bởi sự hit vào thuốc gây mê (như là halothane). Gây té cục bộ ngăn cản dẫn truyền kích thích trong thần kinh cảm giác ở vùng có tiêm thuốc hoặc xịt thuốc. Các thuốc gồm cocaine và lignocain. 2. *(tt)* giảm hoặc mất cảm giác.

anaesthetist/ə'nɪsθe'tɪst/ *n.* a medically qualified doctor who administers an anaesthetic to induce unconsciousness in a patient before a surgical operation.

bác sĩ gây mê, chuyên viên gây mê *(dt)* người bác sĩ thực hiện việc gây mê trước khi giải phẫu.

anákhre *n.* see goundou.

(dt) xem bệnh dây xương mũi châu Phi (goun-

dou).

anal *adj.* of, relating to, or affecting the anus; for example an anal *fissure or an anal *fistula.

thuộc hậu môn *(lt)* của, liên can tới hoặc tác động tới hậu môn; thí dụ nứt hậu môn hoặc đường rò hậu môn.

analeptic *n.* a drug that restores consciousness to a patient in a coma or faint; for example, *ethamivan or *nalorphine. Anelectics stimulate the central nervous system to counteract the effects of large doses of narcotic drugs, which depress the central nervous system.

thuốc hồi sức *(dt)* một loại thuốc làm hồi phục lại ý thức ở một bệnh nhân đang bị hôn mê hoặc ngủ siu; thí dụ ethamivan hoặc nalorphine. Thuốc hồi sức kích thích hệ thần kinh trung ương, làm mất tác dụng của các loại thuốc mê dùng liều cao, các loại thuốc mê này làm suy giảm hệ thần kinh trung ương.

analgesia/ə'næl'dʒiːzɪə/ *n.* reduced sensitivity to pain, without loss consciousness and without the sense of touch necessarily being affected. The condition may arise accidentally, if nerves are diseased or damaged, or be induced deliberately by the use of pain-killing drugs (see analgesic). Strictly speaking, local *anaesthesia should be called local analgesia. See also relative analgesia.

(vụ) giảm đau *(dt)* cảm giác đau không có mất tri thức và không có cảm giác tiếp xúc cần thiết để gây đau. Tình trạng đau có thể xuất hiện ngẫu nhiên, nếu dây thần kinh bị bệnh hoặc bị tổn thương hoặc được gây ra một cách thận trọng bởi việc dùng thuốc giảm đau (xem analgesic). Nói một cách chính xác, gây té cục bộ có thể được gọi là giảm đau cục bộ. Cũng xem relative analgesia.

analgesic *1. n.* a drug that relieves pain. Mild analgesics, such as *aspirin and *paracetamol, are used for the relief of headache, toothache, and mild rheumatic pain. More potent narcotic analgesics, such as *morphine and *pethidine, are used only to relieve severe pain since these drugs may produce *dependence and *tolerance. Some analgesics, including aspirin, *ibuprofen, *in-

domethacin, and *phenylbutazone, also reduce fever and inflammation and are used in rheumatic conditions. 2. adj. relieving pain.

thuốc giảm đau 1. (dt) loại thuốc làm giảm đau. Thuốc giảm đau nhẹ như là aspirin hoặc paracetamol được dùng để chữa nhức đầu, đau răng và đau thấp nhẹ. Thuốc giảm đau gây ngủ có hiệu lực hơn như morphine và pethidine chỉ được sử dụng để làm giảm đau nặng vì các loại thuốc này có thể tạo nên lệ thuộc và quen thuốc. Một vài thuốc giảm đau gồm aspirin, ibuprofen, indomethacine và phenylbutazone cũng làm giảm sốt và viêm và được dùng trong bệnh thấp. 2. (ft) giảm đau.

analogous/ ə'nalɔdʒɪs/ adj. describing organs or parts that have similar functions in different organisms although they do not have the same evolutionary origin or development. Compare homologous.

tương tự (lt) mô tả các cơ quan, hoặc bộ phận có chức năng tương tự trên các cơ thể khác nhau mặc dù chúng không có cùng một gốc tiến hóa hoặc phát triển. So sánh homologous = tương đồng.

analysand n. a person undergoing 'psychoanalysis.

(dt) người chịu phân tích tâm lý.

analysis/ ə'næləsɪs/ n. (in psychology) any means of understanding complex mental processes or experiences. There are several systems of analysis used by different schools of psychology; for example, *psychoanalysis; transactional analysis, in which people's relationship are explained in psychoanalytic terms; and functional analysis, in which a particular kind of behaviour is thoroughly described with reference to its frequency, its antecedents, and its consequences.

sự phân tích (dt) (trong tâm lý) mọi phương pháp để tìm hiểu tiến trình tâm thần phức tạp hoặc những kinh nghiệm. Có nhiều hệ thống phân tích được dùng bởi các trường dạy về tâm lý học; thí dụ phân tích tâm lý; thực hành phân tích trong đó mối quan hệ giữa con người được giải thích bằng những từ ngữ phân tích tâm lý và phân tích chức năng trong đó tính chất đặc biệt của thái độ cư xử được mô tả hoàn toàn với sự nhắc đến tần số xuất hiện, tiền sử và hậu quả của nó.

anamnesis n. memory, particularly the recollection by patient of the symptoms that he noticed at the time when his disease was first contracted.

tri nhớ (dt) hồi ức, đặc biệt sự hồi tưởng của bệnh nhân về những triệu chứng mà bệnh nhân ghi nhận được tại thời điểm khi chứng bệnh bắt đầu khởi phát.

anankastic adj. describing a collection of long-standing personality traits, including stubbornness, meanness, an over-methodical concern to be accurate in small details, a disposition to check things unnecessarily, severe feelings of insecurity about personal worth, and an excessive tendency to doubt evident facts. See personality disorder, obsession.

tính tìn mẩn, ám thị (it) mô tả một sự tập hợp những nét đặc biệt cá nhân từ lâu bao gồm tính bướng bỉnh, tính hèn hạ, sự tì mỉ quá độ liên can tới sự chính xác đến từng chi tiết nhỏ, khuynh hướng kiểm tra sự việc một cách không cần thiết, cảm tưởng nặng nề về sự không an toàn xung quanh giá trị cá nhân và khuynh hướng nghĩ ngờ quá đáng những sự việc có thật. Xem bệnh cá nhân chủ nghĩa, ám ảnh.

anaphase n. the third stage of *mitosis and of each division of *meiosis. In mitosis and anaphase II of meiosis the chromatids separate, becoming daughter chromosomes, and move apart along the spindle fibres towards opposite ends of the cell. In anaphase I of meiosis the pairs of homologous chromosomes separate from each other. See disjunction

hậu kỳ, pha sau (dt) giai đoạn thứ ba của sự nguyên phân và của mỗi sự chia rẽ của phân bào giảm nhiễm. Trong sự nguyên phân và hậu kỳ II của phân bào giảm nhiễm, các nhiễm sắc thể phân chia ra trở thành nhiễm sắc thể con, và chuyển động dọc theo những sợi thẳng về phía đoạn cuối đối nghịch với tế bào. Trong hậu kỳ I của phân bào giảm nhiễm cặp đôi nhiễm sắc thể tương đương phân chia ra thành hai. Xem sự phân cách, tách rời.

anaphylaxis n. abnormal reaction to a particular antigen, in which histamine is released from tissues and causes either local

or widespread symptoms. An allergic attack (see allergy) is an example of localized anaphylaxis. Rarer, but much more serious, is *anaphylactic shock*: an extreme and generalized allergic reaction in which widespread histamine release causes swelling (oedema), constriction of the bronchioles, heart failure, circulatory collapse, and sometimes death. – **anaphylactic adj.**

phản ứng (dt) một phản ứng bất thường đối kháng với một kháng nguyên đặc biệt trong đó histamine được phóng thích từ các mô và gây ra các triệu chứng cực bã hoặc tan rã. *Cơn dị ứng* (xem *dị ứng*) là một thí dụ của phản ứng cực bã. Hiếm hoi nhưng rất nặng là sốc phản ứng, là một phản ứng dị ứng toàn thể cực mạnh trong đó số lượng lớn histamine được phóng thích ra, gây nên sưng (phù), co thắt các cuống phổi, suy tim, suy sụp tuần hoàn và đột khi tử vong. – **anaphylactic (tt).**

anaplasia *n.* a loss of normal cell characteristics or differentiation, which may be to such a degree that it is impossible to define the origin of the cells. Anaplasia is typical of malignant tumours.

sự mất biệt hóa, thoát biến (dt) (sự) mất tính chất hoặc chuyên biệt của tế bào, như vậy nó có thể ở một mức độ nào đó không thể xác định được nguồn gốc của tế bào. *Sự thoát biến* là diễn hình của bướu ác tính.

anasarca *n.* massive swelling of the legs, trunk, and genitalia due to retention of fluid ('oedema); found in congestive heart failure and some forms of renal failure.

phù toàn thân (dt) sưng lớn chân, ngực, bộ phận sinh dục do ứ đọng chất dịch (phù). *Thùy trong bệnh suy tim và một vài dạng suy thận.*

anastomosis/ .ænəstə'mnəsɪs/ *n.* 1. (in anatomy) a communication between two blood vessels without any intervening capillary network. See arteriovenous anastomosis. 2. (in surgery) an artificial connection between two tubular organs or parts, especially between two normally separate parts of the intestine. See also shunt.

sự thông nhau của hai mạch, sự nối (dt) 1. (trong cơ thể học) *Sự thông nhau giữa hai mạch máu mà không có mạng lưới mạch*

trung gian. Xem thông động tĩnh mạch. 2 (trong giải phẫu học) *Sự nối nhau tạo giữa hai cơ quan ống hoặc hai phần, đặc biệt giữa hai phần bình thường tách biệt của ruột. Cũng xem Shunt.*

anatomy/ ə'nætəmɪ/ *n.* the study of the structure of living organisms. In medicine it refers to the study of the form and gross structure of the various parts of the human body. The term *morphology* is sometimes used synonymously with anatomy but it is usually used for *comparative anatomy*: the study of differences in form between species. See also cytology, histology, physiology. – **anatomical adj.** – **anatomist n.**

cơ thể học (dt) *sự khảo sát cấu trúc của cơ thể sống. Trong y học, nó xem xét nghiên cứu hình dáng và cấu trúc lớn của các phần khác nhau của cơ thể. Từ hình thái học đôi khi được sử dụng đồng nghĩa với cơ thể học, nhưng nó thường được dùng cho cơ thể học so sánh: là sự khảo sát những khác nhau về hình dạng giữa các loại. Cũng xem tế bào học, tổ chức học, sinh lý học. – anatomical (tt). – anatomist (dt).*

anatoxin *n.* a former name for 'toxic

giải độc tố (dt) *từ xưa dùng như là từ toxic*

anconeus *n.* a muscle behind the elbow that assists in extending the forearm.

co khuỷu tay (dt) *một cơ ở phía sau khuỷu tay tham dự vào cử động duỗi ra của tay trước.*

Ancylostoma (Ankylostoma) *n.* a genus of small parasitic nematodes (see hook worm) that inhabit the small intestine and are widely distributed in Europe, America, Asia, and Africa. The worms suck blood from the gut wall, to which they are attached by means of cutting teeth. Man is the principal and optimum host for *A. duodenale*.

giun móc (dt) *một loài giun tròn ký sinh nhỏ (xem hook worm) cư ngụ ở bên trong ruột non và phân bố rất rộng ở châu Âu, châu Mỹ, châu Á và châu Phi. Giun móc hút máu ở thành ruột, nòi móc vào thành ruột bằng răng. Người là chỗ ở chính của A. duodenale.*

ancylostomiasis *n.* an infestation of the small intestine by the parasitic hookworm *Ancylostoma duodenale*. See hookworm dis-

ease.

ancylostomiasis Bệnh giun móc (dt) nhiễm giun móc trong ruột non. Xem bệnh hook-worm.

andr- (andro-) prefix denoting man or the male sex. Example: *androphobia* (morbid fear of).

andr- (andro-) tiếp đầu ngữ có nghĩa là người đàn ông hoặc giống nam. Thí dụ *Androphobia* (tật sợ giống nam).

androblastoma (arrhenoblastoma)

n. a tumour of the ovary, composed of Sertoli cells, Leydig cells, or both. It can produce male or female hormones and may give rise to "masculinization"; in children it may cause precocious puberty. Up to 30% of these tumours are malignant, but probably as many as 85% of all cases are cured by surgery alone.

nguyên bào nam tính (dt) một bướu của buồng trứng gồm có các tế bào Sertoli, tế bào Leydig hoặc cả hai. Nó có thể sản xuất ra các kích thích tố nam hoặc nữ và có thể gây ra nam hóa; ở trẻ em, nó có thể gây ra dậy thì sớm. Khoảng hơn 30% các bướu này là ác tính nhưng khoảng 85% các trường hợp có thể chữa khỏi chỉ bằng phẫu thuật.

androgen n. one of a group of steroid hormones, including *testosterone* and *androstosterone*, that stimulate the development of male sex organs and male secondary sexual characteristics (e.g. beard growth, deepening of the voice, and muscle development). The principal source of these hormones is the testis (production being stimulated by "luteinizing hormone") but they are also secreted by the adrenal cortex and ovaries in small amounts. In women excessive production of androgens gives rise to "masculinization". Naturally occurring and synthetic androgens are used in replacement therapy (to treat such conditions as delayed puberty in adolescent boys, "hypogonadism, and impotence due to testicular insufficiency"), as "anabolic agents; and in the treatment of breast cancer. Side-effects include salt and water retention, increased bone growth, and masculinization in women. Androgens should not be used in patients with cancer of the prostate gland or in pregnant women. – *androgenic* adj.

kích thích tố nam (dt) một trong nhóm kích thích tố steroid, gồm có testosterone và androsterone, nó kích thích sự phát triển của cơ quan sinh dục nam và đặc tính sinh dục thứ cấp nam (như là mọc râu, giọng trầm và nở cơ bắp). Nguồn gốc chính của các kích thích tố này là ở tinh hoàn (sự sản xuất được kích thích bởi kích thích tố hoáng thể) nhưng nó cũng có thể được tiết ra từ vỏ thượng thận và buồng trứng với số lượng nhỏ. Ở đàn bà sự sản xuất ra quá nhiều kích thích tố nam sẽ gây ra chứng nam tính hóa.

Kích thích tố nam thiên nhiên và tổng hợp được dùng để điều trị thay thế (chữa các bệnh như chậm dậy thi ở con trai, chứng giảm năng sinh dục và chứng bất lực do thiếu năng tinh hoàn) nó còn được dùng như một tác nhân hợp hóa, và để điều trị ung thư vú. Tác dụng phụ gồm có ứ đọng muối và nước, tăng sinh trưởng xương và nam tính hóa ở phụ nữ. Kích thích tố nam không được dùng trong trường hợp bệnh ung thư niếp hộ tuyến hoặc cho đàn bà mang thai. – *androgenic* (lt).

androstosterone n. a steroid hormone (see androgen) that is synthesized and released by the testes and is responsible for controlling male sexual development.

(dt) một kích thích tố steroid (xem adrogen) được tổng hợp và phóng thích ra từ tinh hoàn và nó phụ trách việc kiểm soát sự phát triển sinh dục nam.

anencephaly n. partial or complete absence of the bones of the rear of the skull and of the cerebral hemispheres of the brain. It occurs as a developmental defect and is not compatible with life for more than a few hours. It is often associated with other defects of the nervous system, such as "spina bifida. Tests for anencephaly can be made early in pregnancy in women from families with a history of the condition (see amniocentesis, alpha-fetoprotein).

quái thai không não (dt) sự thiếu vắng một phần hoặc hoàn toàn của xương sau sọ và của bán cầu não của não bộ. Nó xảy ra như là một sự khiếm khuyết phát triển và không thích hợp với cuộc sống lâu hơn một vài giờ. Nó thường phối hợp với các khiếm khuyết khác của hệ thần kinh như nứt đốt sống. Xét nghiệm để khám phá ra quái thai

không não, phải được làm sớm ở dân bà có thai mà tiểu sử gia đình đã có bệnh này (xem amniocentesis, alpha-fetoprotein).

anergy *n.* 1. lack of response to a specific antigen or allergen. 2. lack of energy. – *anergic adj.*

chứng mất ứng, suy nhược (*dt*) 1. thiếu phản ứng đối với kháng nguyên đặc thù hoặc dị ứng nguyên. 2. thiếu năng lực. – *energy* (*tt*).

aneuploidy *n.* the condition in which the chromosome number of a cell is not an exact multiple of the normal basic (haploid) number. See monosomy, trisomy, compare euploidy. – *aneuploid adj. n.*

hiện tượng lệch bội lẻ (*dt*) tình trạng trong đó số nhiễm sắc thể của một tế bào không phải là bội số đúng của số căn bản bình thường. (*thể đơn bội*) xem monosomy (*đơn thể*), trisomy (*thể ba*), so sánh euploidy (*nguyên bội*). – *aneuploid* (*tt*).

aneurin/ a'neurin/ *n.* see vitamin B1.
(*dt*) xem sinh tố B1.

aneurysm *n.* a balloon-like swelling in the wall of an artery. This may be due to degenerative disease or syphilitic infection, which damages the muscular coats of the vessel, or it may be the result of congenital deficiency in the muscular wall. An aortic aneurysm may develop anywhere in the aorta. A *dissecting aneurysm* usually affects the first part of the aorta results from a degenerative condition of its muscular coat. This weakness predisposes to a tear in the lining of the aorta, which allows blood to enter the wall and track along (dissect) the muscular coat. A dissecting aneurysm may rupture or it may compress the blood vessels arising from the aorta and produce infarction (localized necrosis) in the organs they supply. The patient complains of severe chest pain that has a tearing quality and often spreads to the back or abdomen. Surgical repair may help in some cases. A *ventricular aneurysm* may develop in the wall of the left ventricle after myocardial infarction. A segment of myocardium becomes replaced by scar tissue, which expands to form an aneurysmal sac. Heart failure may result or thrombosis within the aneurysm may act as a

source of embolism.

Most aneurysms within the brain are congenital; there is a risk that they may burst, causing a 'subarachnoid haemorrhage'. *Charcot-Bouchard aneurysms* are small aneurysms found on tiny arteries within the brain of elderly and hypertensive subjects. These aneurysms may rupture, causing cerebral haemorrhage. See also arteriovenous aneurysm. – *aneurysmal adj.*

phình mạch (*dt*) *phình ra trong vách động mạch* giống như quả bóng. Nó có thể do bệnh thoái biến hoặc nhiễm giang mai, làm tổn hại lớp cơ ngoài của mạch máu hoặc có thể do mồi khiếm khuyết bẩm sinh trong thành cơ. *Chứng phình động mạch chủ* có thể xuất hiện bất cứ chỗ nào trong động mạch chủ. *Chứng phình mạch tách thường thấy ở phần đầu của động mạch chủ và do tình trạng thoái biến của áo cơ của động mạch chủ.* Sự yếu nhược dần dần chỗ rách trong vách động mạch chủ, ở đó dần dần máu di vào trong vách và di dọc theo (tách raj) vỏ cơ. *Phình mạch tách* có thể vỡ ra hoặc nó có thể ép vào máu trong mạch tăng lên từ động mạch chủ và tạo nên nhồi máu (hoặc tử cung bộ) trong cơ quan mà nó cung cấp máu. *Bệnh nhân cảm thấy đau ngực như bị xé ra và thường lan rộng ra sau lưng.* Trong vài trường hợp có thể giải phẫu được. *Chứng phình tâm thất* có thể phát triển trong vách của tâm thất trái sau khi bị nhồi máu cơ tim. Một doan của cơ tim được thay thế bởi mô seos, nó sẽ lan rộng tạo thành một túi phình. *Suy tim* có thể xảy ra hoặc cục máu đông trong túi phình có thể làm thành thuyền tắc.

Phần lớn các túi phình trong não là bẩm sinh, gây ra xuất huyết dưới màng nhện. Phình mạch Charcot-Bouchard là chỗ phình nhỏ tìm thấy trên những động mạch tì hon trong não ở người nhiều tuổi và có huyết áp cao. Các chỗ phình này có thể vỡ ra gây xuất huyết não. Cũng xem phình động-tĩnh mạch. – *aneurysmal* (*tt*).

angi- (*angio-*) prefix denoting blood or lymph vessels. Examples: *angiectasis* (abnormal dilation of); *angiopathy* (disease of); *angiotomy* (cutting of).

tiếp đầu ngữ có nghĩa là mạch máu hoặc mạch bạch huyết. Ví dụ: angiectomy (lời

mạch bất thường), angiopathy (bệnh của mạch), angiomy (cắt mạch).

angiitis (vasculitis) *n.* a patchy inflammation of the walls of small blood vessels. It may result from a variety of conditions, including *polyarteritis nodosa, acute nephritis, and serum sickness. Symptoms include skin rashes, arthritis, purpura, and kidney failure. In some cases treatment with cortisone derivatives may be beneficial.

viêm mạch (*dt*) viêm thành mạch máu nhỏ. Nó có thể do sự thay đổi tình trạng mạch bao gồm viêm da, động mạch nổi cục, viêm thận cấp và bệnh huyết thanh. Triệu chứng gồm có nổi đỏ ngoài da, viêm khớp ban xuất huyết, và suy thận. Trong vài trường hợp có thể chữa bằng các trích xuất của cortisone.

angina /ən'dʒaɪnə/ *n.* a sense of suffocation or suffocating pain. See angina pectoris, Ludwig's angina.

chứng đau thắt (*dt*) cảm giác nghẹt thở hoặc đau nghẹt thở. Xem cơn đau thắt ngực, viêm họng Ludwig.

angina pectoris pain in the centre of the chest, which is induced by exercise and relieved by rest and may spread to the jaws and arms. Angina pectoris occurs when the demand for blood by the heart exceeds the supply of the coronary arteries and it usually results from coronary artery *atheroma. It may be prevented or relieved by such drugs as *glyceryl trinitrate and *propranolol. If drug treatment proves ineffective, *coronary angioplasty or *coronary bypass grafting may be required, the former being less invasive than the latter.

cơn đau thắt ngực đau ở trung tâm ngực, gây ra bởi sự tập luyện và giảm bớt lúc nghỉ, có thể lan ra tới xương hàm và cánh tay. Cơn đau thắt ngực xảy ra khi nhu cầu về máu của tim vượt quá lượng cung cấp từ mạch vành và nó thường do vữa mạch vành. Cơn đau có thể ngừa bằng thuốc glyceryl trinitrate và propanolol, nếu điều trị thuốc không hiệu quả, cần phải làm giải phẫu tạo hình mạch vành hoặc làm mạch vành nổi tắt, phương pháp trước ít tổn thương hơn phương pháp sau.

angiography *n.* X-ray examination of blood vessels. A dye that is opaque to X-rays is injected into the artery and a rapid series X-ray films is taken (see arteriography). Fluorescein angiography is a common method of investigation in ophthalmology. *Fluorescein sodium is injected into a vein in the arm, from which it circulates throughout the body. Light of an appropriate wavelength is shone into the eye, causing the dye in the retinal blood vessels to fluoresce. This allows the circulation through the retinal blood vessels to be observed and photographed.

of the chambers of the heart after introducing a *radio-opaque contrast medium into the blood in the heart. The contrast medium (e.g. Cardioconray) is injected directly into the atria, ventricles, or great vessels of the heart by means of a slim sterile flexible tube (*cardiac catheter*), which is manipulated into position from an accessible point, such as a vein or artery in a limb (see *(cardiac) catheterization*). Its progress through the heart is followed by a rapid series of X-ray films or by the use of cine film (*cineangiography). The X-ray is called an *angiogram*. Angiography is an important aid in diagnosing and planning the surgical repair of heart defects.

chụp X quang tim mạch (*dt*) xét nghiệm X quang các buồng tim sau khi tiêm vào máu trong tim chất cản quang. Chất cản quang (như cardioconray) được tiêm trực tiếp vào tim nhĩ, tim thất hoặc các mạch lớn của tim bằng cách dùng một ống dò nhỏ dẫn hối và vô trùng (ống thông tim), nó được luồn vào từ một điểm có thể tối được như một tĩnh mạch hoặc động mạch trong một chi (xem *cardiac catheterisation*). Tiến trình dò vào tim của ống dò được theo dõi bởi một loạt phim X quang hoặc dùng phim chiếu (cineangiography). Phim X quang gọi là phim chụp X quang tim mạch. Chụp X quang tim mạch là một xét nghiệm rất quan trọng để chẩn đoán và lên kế hoạch mổ tim.

angiography *n.* X-ray examination of blood vessels. A dye that is opaque to X-rays is injected into the artery and a rapid series X-ray films is taken (see arteriography). Fluorescein angiography is a common method of investigation in ophthalmology. *Fluorescein sodium is injected into a vein in the arm, from which it circulates throughout the body. Light of an appropriate wavelength is shone into the eye, causing the dye in the retinal blood vessels to fluoresce. This allows the circulation through the retinal blood vessels to be observed and photographed.

chụp X quang mạch máu (*dt*) xét nghiệm mạch bằng tia X. Một thuốc cản quang được tiêm vào trong động mạch và một loạt phim X quang chụp nhanh được thực hiện (xem arteriography). Chụp huỳnh quang

mạch là một phương pháp thường dùng để điều nghiên trong nhân khoa. Chất sodium huỳnh quang được tiêm vào trong tĩnh mạch tay từ đó nó di khắp cơ thể. Ánh sáng có độ dài sóng thích hợp được chiếu vào trong mắt, sẽ làm sáng thuốc b亲身 trong mạch máu ở võng mạc. Điều này cho phép ta quan sát sự tuần hoàn trong mạch máu võng mạc và chụp hình được các mạch.

angioïd adj. resembling a blood vessel.

dạng mạch (t) giống mạch máu.

angiokeratoma n. a localized collection of thin-walled blood vessels covered by a cap of warty material. It is most often seen as an isolated malformation in the genital skin of the elderly or on the hands and feet of children. It is not malignant and its cause is unknown. Angiokeratomas may be removed surgically. Multiple angiokeratomas affecting the viscera and skin are seen as a rare inherited and fatal disease (*Fabry's disease*).

u mạch sưng hóa (dt) một sự tập hợp cục bộ của những mạch máu vách mỏng bao phủ bởi một lớp giống hớt cám. Nó thường thấy như là một đốm dạng đơn độc ở da bộ phận sinh dục của người lớn tuổi hay trên bàn tay bàn chân trẻ em. U không ác tính và chưa rõ nguyên nhân. U mạch sưng hóa có thể lấy đi bằng phẫu thuật. Trường hợp có nhiều u mạch sưng hóa tác động đến nội tạng và da là một bệnh hiếm, có tính thừa kế và gây chết (bệnh Fabry).

angiology n. the branch of medicine concerned with the structure, function, and diseases of blood vessels.

mạch học (dt) một ngành của y học liên quan đến cấu trúc, chức năng và bệnh của mạch máu.

angioma (arteriovenous malformation) n. a knot of distended blood vessels overlying and compressing the surface of the brain. It commonly causes epilepsy and less often one of the vessels may burst, causing a "subarachnoid haemorrhage". It may be associated with a purple birthmark on the face; this is called the *Sturge-Weber syndrome*. See also haemangioma, lymphangioma.

u mạch (biến dạng động tĩnh mạch) (dt) một nút các mạch máu bị phồng ra nằm

trên ép vào bờ mắt nào. Điều này thường gây ra động kinh và đôi khi một mạch máu bị vỡ ra, gây xuất huyết dưới nhện*. U mạch cũng có thể kết hợp với một vết châm máu tia trên mặt và được gọi là hội chứng *Sturge-Weber*. Cũng xem u mạch máu, u hạch bạch huyết.

angioneurotic oedema an allergic condition producing transient or persistent swelling of areas of skin accompanied by itching, which may be severe. It is caused by allergy to food substances, drugs, or other allergens or it may be precipitated by heat, cold, or emotional factors. See also urticaria.

phù nề loạn thần kinh mạch một trạng thái dị ứng gây phù thoảng qua hay lâu dài trên các vùng da kèm theo ngứa, đôi khi ngứa nặng. Trạng thái này gây ra do dị ứng với các chất trong thực phẩm, thuốc, hay các dị ứng nguyên khác; cũng có thể xảy ra mau hơn do nhiệt, lạnh hay các nhân tố cảm xúc.

angiospasm n. see Raynaud's disease.

co thắt mạch (dt) xem bệnh Raynaud.

angiotensin n. a protein in the blood, derived from a plasma protein and released by the action of an enzyme (*renin*) from the kidneys, that causes an increase in the output of aldosterone from the adrenal cortex. Angiotensin is also capable of causing constriction of blood vessels, thus raising blood pressure.

(dt) một protein trong máu, chuyển hóa từ một protein huyết tương và phóng thích bởi tác động của một enzyme (*renin*) thận, enzyme này làm tăng sản sinh aldosterone từ vỏ thượng thận. Angiotensin cũng có thể gây co mạch, vì thế sẽ làm tăng huyết áp.

angle/ 'æŋgəl/ n. 1. (in anatomy) a corner. For example, the *angle of the eye* is the outer or inner corner of the eye; the *angle of the mouth* is the site where the upper and lower lips join on either side. 2. the degree of divergence of two lines or planes that meet each others; the space between two such lines. The *carrying angle* is the obtuse angle formed between the forearm and the upper arm when the forearm is fully extended and the hand is supinated.

góc (dt) 1. (trong giải phẫu học) góc. Thị dụ

góc mắt là góc ngoài và góc trong của mắt; góc miệng là nơi môi trên và môi dưới gặp nhau ở mỗi bên. 2. độ phân ly của hai đường thẳng hay hai mặt phẳng cắt nhau; khoảng giữa hai đường này. Góc mang là góc tù tạo thành giữa cánh tay trước và cánh tay trên khi cánh tay trước duỗi hết ra và bàn tay lật ngược.

angstrom/ 'ængstrəm/ n. a unit of length equal to one ten millionth of a millimetre (10^{-10} m). It is not a recommended *SI unit but is sometimes used to express wavelengths and interatomic distances: the "nanometre (1 nm

$= 10 \text{ \AA}$

is now the preferred unit. Symbol A^o). (dt) một đơn vị chiều dài bằng một phần mươi triệu millimet (10^{-10} m). Angstrom không được đề nghị trong đơn vị SI* nhưng đôi khi cũng được dùng để biểu thị độ dài sóng hay khoảng cách giữa các nguyên tử. Hiện nay

đơn vị nanomet (1 nm = 10 \AA) được ưa chuộng hơn. Ký hiệu A^o.

anhidrotic 1. n. any drug that inhibits the secretion of sweat, such as *parasympatholytic drugs. 2. adj. inhibiting sweating.

giảm tiết mồ hôi 1. (dt) mọi loại thuốc ức chế sự tiết mồ hôi, như các thuốc kim hủy phô giao cảm. 2. (lt) ức chế tiết mồ hôi.

anhydramia n. a decrease in the proportion of water, and therefore plasma, in the blood.

giảm nước máu (dt) giảm tỷ lệ nước trong máu, vi thể huyết tương cũng giảm đi.

anhydrase n. an enzyme that catalyses the removal of water from a compound.

(dt) enzyme xúc tác việc chuyển nước ra khỏi một hợp chất.

anidrosis (anhidrosis) n. the abnormal absence of sweating, accompanying disease or occurring as a congenital defect.

không ra mồ hôi (dt) sự không có mồ hôi bất thường, là một bệnh di kèm hay xảy ra như một khuyết tật bẩm sinh.

anileridine n. a synthetic narcotic analgesic drug, given by mouth or by injection to relieve pain or support anaesthesia. It has the same uses, actions, and toxic effects as *morphine. Drug *dependence, with marked with-

drawal symptoms, is easily produced by repeated administration. Trade name: Lertine.

(dt) một loại thuốc giảm đau gây ngủ tổng hợp, dùng uống hay chích để giảm đau hay giúp gây mê. Anileridine có cùng công dụng, tác động và đặc tính như morphine*. Dùng thuốc nhiều lần rất dễ gây ra quen thuốc*, với các triệu chứng rút thuốc rất rõ. Tên thương mại : Lertine.

anima n. (in Jungian psychology) an *archetype that is the feminine component of a male's personality.

(dt) (trong tâm lý học Jung) một nguyên mẫu* thành phần nữ của một nhân cách nam.

animus/ 'æniməs/ n. the *archetype that is the masculine component of a female's personality.

(dt) một nguyên mẫu* thành phần nam của một nhân cách nữ.

aniridia n. congenital absence of the iris (of the eye).

không mống mắt (tật) (dt) tật không có mống mắt bẩm sinh.

aniseikonia n. a condition in which the image of an object differs markedly in size or shape in each eye.

hình vông mạc không đều (chứng) (dt) tình trạng hình ảnh của một vật trong hai mắt khác nhau rất nhiều về hình dáng hay kích thước.

anisocytosis n. an excessive variation in size between individual red blood cells. Anisocytosis may be noted on microscopical examination of blood film; from this a graph of the numbers of cells of different sizes may be drawn. Anisocytosis may be a feature of almost any disease affecting the blood.

hồng cầu không đều (dt) sự biến thiên nhiều về kích thước giữa các cá thể hồng cầu. Có thể thấy hồng cầu không đều khi xem xét tiêu bản máu trên kính hiển vi, từ đó có thể vẽ được biểu đồ về số tế bào có kích thước khác nhau. Hồng cầu không đều có thể là đặc trưng của hầu hết các bệnh về máu.

anisomelia n. a difference in size or shape between the arms or the legs.

chi không đều (tật) (dt) khác biệt về kích thước hay hình dạng giữa các tay hay các chân.

anisometropia *n.* the condition in which the power of "refraction in one eye differs markedly from that in the other.

khúc xạ hai mắt không đều (tật)
(dt) tình trạng lực khúc xạ ở mắt này khác hẳn ở mắt kia.

ankle/'æŋkl/ *n.* 1. the hinge joint between the leg and the foot. It consists of the "talus" (ankle bone), which projects into a socket formed by the lower ends of the "tibia" and "fibula". 2. the whole region of the ankle joint, including the "tarsus" and the lower parts of the tibia and fibula..

mắt cá chân (dt) 1. khớp nối giữa chân và bắp chân, gồm xương sên" (xương mắt cá) nhô ra gần vào một ở phần cuối cùng xương chày và xương mác". 2. toàn bộ vùng mắt cá, bao gồm cả khối xương cổ chân" và các phần dưới của xương chày và xương mác.

ankylosing spondylitis *see* spondylitis

viêm cứng khớp đốt sống *xem* thoái hóa đốt sống.

ankylosis *n.* fusion of the bones across a joint space, either by bony tissue (bony ankylosis) or by shortening of connecting fibrous tissue (fibrous ankylosis). Ankylosis is a complication of prolonged joint inflammation, as may occur in chronic infection (e.g. tuberculosis) or rheumatic disease (e.g. ankylosing spondylitis).

cứng khớp (chứng) (dt) định cứng các xương qua một khoảng nối, do tạo thành mô xương (cứng khớp do xương) hay do mô xương kết ngắn đi (cứng khớp xơ). Cứng khớp là một biến chứng của viêm khớp kéo dài như trong nhiễm trùng mẩn (ví dụ lao) hay bệnh thấp khớp (như viêm cứng khớp đốt sống").

Ankylostoma *n. see* Ancylostoma.

giun móc (dt) *xem* phasin dịch chử Ancylostoma.

annulus *n.* (in anatomy) a circular opening or ring-shaped structure. – **annular** *adj.*

hình khuyên (dt) (trong giải phẫu học) một chỗ hở hình tròn hay một cấu trúc hình nhẫn. – **annular** (lt).

anodontia *n.* absence of the teeth because they have failed to develop. It is more com-

mon for only a few teeth to fail to develop (see hypodontia).

thiếu răng bẩm sinh (tật) (dt) không có răng vì răng không phát triển. Thường chỉ có một số ít răng không phát triển (xem chứng răng thừa).

anodyne/'ænədəm/ *n.* any treatment or drug that soothes and eases pain.

giảm đau (dt) mọi liệu pháp hay thuốc làm giảm đau.

anomalopia *n.* Obsolete. defective colour vision (see colour blindness).

sắc mạnh (dt) Từ cổ, nay ít dùng. Khuyết tật không nhìn được màu sắc (xem mù màu).

anomaloscope *n.* an instrument for testing colour discrimination. By adjusting the controls of the instrument the subject has to produce to mixture of red and green light to match a yellow light. The matching is done on a brightly illuminated disc viewed down a telescope.

kính kiểm tra loạn sắc (dt) dụng cụ để thử sự phân biệt màu sắc. Bằng cách điều chỉnh đường cự, người thử phải tạo ra một hỗn hợp hai loại ánh sáng đỏ và xanh lá cây để hợp thành ánh sáng vàng. Việc hợp màu này được thực hiện trên một đĩa chiếu sáng nhìn qua một kính viễn vọng.

anomalous pulmonary venous drainage/'ənəmələs 'pʌlmənəri 'viːnəs 'dreɪnɪdʒ/ a congenital abnormality in which the pulmonary veins enter the right atrium or vena cava instead of draining normally into the left atrium. The features are those of an atrial "septal defect".

đi tắt dẫn lưu tĩnh mạch phổi một dạng bẩm sinh trong đó các tĩnh mạch phổi đi vào tâm nhĩ phải hay tĩnh mạch cửa thay vì bình thường đi vào tâm nhĩ trái. Đặc trưng này là khuyết tật của vách "tâm nhĩ".

anomaly/'ənəməlɪ/ *n.* any deviation from the normal, especially a congenital or developmental defect.

đi tắt (dt) mọi sự sai lệch so với bình thường, đặc biệt một khuyết tật bẩm sinh hay phát triển.

anomia *n.* 1. form of "aphasia" in which the patients is unable to give the names of ob-

jects, although retaining an understanding of their use and the ability to put words together into speech. 2. absence of respect for laws and established customs, which is a feature of "psychopathy".

mất khả năng định danh (chung)

(dt) 1. Một dạng của chứng mất nghĩa ngữ* trong đó bệnh nhân không thể gọi tên các vật dù vẫn biết được các công dụng của chúng và vẫn có thể ghép chữ thành lời. 2. Không tôn trọng luật pháp và các phong tục đã được công nhận, đây là một dạng của bệnh nhân cách.

anonychia n. congenital absence of one or more nails.

thiếu móng (tật) (dt) thiếu bẩm sinh một hay nhiều móng tay chân.

Anopheles/ a'nfilēz/ n. a genus of widely distributed mosquitoes, occurring in tropical and temperate regions, with some 350 species. The malarial parasite (see Plasmodium) is transmitted to man solely through the bite of female Anopheles mosquitoes. Some species of Anopheles may transmit the parasites of bancroftian *filariasis.

(dt) một giống muỗi phân bố rộng thấy ở các vùng nhiệt đới và ôn đới, với khoảng 350 loài. Ký sinh trùng sốt rét (xem Plasmodium) chỉ truyền được qua người do bị muỗi Anopheles cắn đốt. Vài loài Anopheles có thể truyền bệnh giun chỉ* Bancroft.

anorchism n. congenital absence of one or both testes.

không tinh hoàn (dt) thiếu bẩm sinh một hay cả hai tinh hoàn.

anorexia/ ,ənə'reksɪə/ n. loss of appetite.

chán ăn (dt) không thích ăn.

anorexia nervosa a psychological illness, most common in female adolescents, in which the patients have no desire to eat; eating may, in fact, be abhorrent to them. The problem often starts with a simple desire to lose weight, which then becomes an obsession. The result is severe loss of weight and sometimes even death from starvation. The cause of the illness is complicated - problems within the family and rejection of adult sexuality are often factors involved. Patients must usually be treated by "psychotherapy".

chán ăn do thần kinh bệnh tâm lý thường thấy nhất ở phụ nữ trưởng thành, trong đó bệnh nhân không còn muốn ăn gì, thậm chí ghê tởm cả sự ăn. Vấn đề thường bắt đầu đơn giản bằng ước muốn sút cân, rồi trở thành sún răng. Kết quả là sự cahn nghiêm trọng, đôi khi còn chết vì nhịn đói. Nguyên nhân bệnh khá phức tạp - các vấn đề trong gia đình và sự từ chối tình dục thường là những nhân tố liên quan. bệnh nhân thường phải chữa bằng tâm lý liệu pháp.

anosmia n. a loss of the sense of smell. This is most often due to a head cold but it may be caused by a fracture through the anterior fossa of the skull or a frontal brain tumour.

mất khứu giác (dt) mất cảm giác mùi. Thường do nhiễm lạnh vùng đầu nhưng cũng có thể do gây qua hổ trước hộp sọ hay do u não vùng trán.

anovular (anovulatory) adj. not associated with the development and release of a female germ cell (ovum) in the ovary, as in anovular menstruation.

không phóng noãn (tt) không kết hợp với sự phát triển và phóng thích tế bào sinh dục nữ (noãn) trong noãn sào, như trong kinh nguyệt không phóng noãn.

anoxaemia n. a condition in which there is less than the normal concentration of oxygen in the blood. See also anoxia, hypoxaemia.

giảm bão hòa oxy-huyết (dt) một tình trạng trong đó nồng độ oxy trong máu kém hơn bình thường. Cũng xem giảm oxy mồ, giảm oxy huyết.

anoxia n. a condition in which the tissues of the body receive inadequate amounts of oxygen. This may result from low atmospheric pressure at high altitudes; a shortage of circulating blood, red blood cells, or haemoglobin; or disordered blood flow, such as occurs in heart failure. It can also result from insufficient oxygen reaching the blood in the lungs due to poor breathing movements or because disease, such as pneumonia, is reducing the effective surface area of lung tissue. See also hypoxia. – anoxic adj.

giảm oxy mồ (dt) một tình trạng trong đó các mô cơ thể không nhận được đủ số lượng oxy. Điều này có thể do ép suất không khí

thấp ở độ cao, giảm máu lưu thông, giảm hồng cầu hay hemoglobin, hay rối loạn dòng huyết, như khi bị suy tim. Giảm oxy mờ cũng có thể do không đủ oxy cung cấp cho máu ở phổi vì hoạt động thở kém hay vì một bệnh như viêm phổi làm giảm diện tích có hiệu lực của mồ phổi. Cũng xem giảm oxy huyết. – anoxic (tl).

ansa *n.* (in anatomy) a loop; for example, the *ansa hypoglossi* is the loop formed by the descending branch of the hypoglossal nerve.

quai (dt) (trong giải phẫu học) một vòng; thí dụ quai dưới lưỡi là một vòng làm thành bởi nhánh xuống của thần kinh dưới lưỡi.

ansiform *adj.* (in anatomy) shaped like a loop. The term is applied to certain lobules of the cerebellum.

dạng quai (tl) (trong giải phẫu học) có hình dạng như một cái vòng, chữ này dùng cho một vài tiêu thụy ở tiêu não.

anti- / ant- (*anti-*/'æntɪ/) *prefix denoting opposed to; counteracting; relieving.* Examples : *antiarthritis* (relieving arthritis); *antibacterial* (destroying or stopping the growth of bacteria).

tiếp đầu ngữ chỉ sự chống lại, tác động ngược lại, làm giảm bớt. Thí dụ: antiarthritis (giảm viêm khớp); antibacterial (tiêu diệt hay làm vi khuẩn ngừng tăng trưởng).

Antabuse *n.* see disulfiram.

(dt) xem disulfiram.

antacid/ ,ænt'ækəd/ *n.* a drug that neutralizes the hydrochloric acid secreted in the digestive juices of the stomach. Antacids, which include aluminium hydroxide, calcium carbonate, magnesium hydroxide, and sodium bicarbonate, are used to relieve pain and discomfort in disorders of the digestive system, including peptic ulcer.

kháng acid (dt) một loại thuốc trung hòa hydrochloric acid tiết ra trong dịch tiêu hóa ở dạ dày. Các loại kháng acid gồm aluminium hydroxide, calcium carbonate, magnesium hydroxide, và sodium bicarbonate, dùng để giảm đau và khó chịu trong các rối loạn về hệ tiêu hóa kể cả loét tiêu hóa.

antagonist/ æn'tægənɪst/ *n.* 1. a muscle whose action (contraction) opposes that of another muscle (called the agonist or prime

movet). Antagonists relax to allow the agonists to effect movement. 2. a drug or other substance with opposite action to that of another drug or natural body chemical, which it inhibits. Examples are the *antimetabolites. – **antagonism** *n.*

đối kháng (dt) 1. một cơ có tác động (co) chống lại tác động của một cơ khác (gọi là chủ vận). Cơ đối kháng dẫn ra để cơ chủ vận hoạt động. 2. một loại thuốc hay một chất khác có tác động ngược với tác động của một thuốc khác hay một chất thiên nhiên của cơ thể, tức ức chế hoạt động. Thí dụ như các chất chống chuyển hóa*. – **antagonism (dt)**.

antazoline *n.* a short-acting *antihistamine drug, given by mouth to relieve the symptoms of allergic reactions. It is less irritating than the other antihistamines, but it produces their characteristic side-effects, such as drowsiness, dizziness, and incoordination.

(dt) một loại thuốc kháng histamin tác động ngắn, dùng uống để giảm các triệu chứng dị ứng. Thuốc này ít kích thích hơn các loại kháng histamin khác, nhưng gây ra những tác dụng phụ đặc trưng như buồn ngủ, chóng mặt, và mất điều hòa.

ante- *prefix denoting before.* Examples: *antenatal* (before birth); *anteprandial* (before meals).

tiếp đầu ngữ chỉ trước. Thí dụ antenatal (trước khi sanh), anteprandial (trước khi ăn).

anteflexion *n.* the abnormal bending forward of an organ, especially the bending of the body of the womb towards the front.

tư thế gấp trước (dt) một cơ quan cong bất thường về phía trước, đặc biệt chỉ sự cong về phía trước của thân tử cung.

ante mortem before death. Compare post mortem.

trước khi chết. So sánh với post mortem.

antenatal diagnosis / ,æntrɪ'neɪtl ,dɪəg'nəʊzɪs/ see prenatal diagnosis.

chẩn đoán tiền sinh xem chẩn đoán trước khi sanh.

Antepar *n.* see piperazine.

(dt) xem piperazine.

antenpartum *adj.* occurring before the onset of labour.

(tt) xảy ra trước khi bắt đầu đẻ.

anterior/ an'terɪər/ adj. 1. describing or relating to the front (ventral) portion of the body or limbs. 2. describing the front part of any organ.

trước (tt) 1. chỉ hay liên quan tới phần trước (phần bụng) của cơ thể hay các chi. 2. chỉ phần trước của mọi cơ quan.

anteversion n. the normal forward inclination of the womb.

tư thế đỡ ra trước (dt) sự nghiêng bình thường về phía trước của tử cung.

anthelmintic 1. n. any drug or chemical agents used to destroy parasitic worms (helminths), e.g. tapeworms, roundworms, and flukes, and/or remove them from the body. Anthelmintics include *dichlorophen, *mepacrine, and *piperazine. 2. adj. having the power to destroy or eliminate helminths.

chống giun sán 1. (dt) mọi loại thuốc hay tác nhân hóa học dùng diệt các loại giun sán ký sinh như sán dây, giun, sán lá và/hay tổng chúng ra khỏi cơ thể. Các thuốc chống giun sán gồm dichlorophen*, mepacrine*, và piperazine*. 2. (tt) có khả năng tiêu diệt hay loại trừ giun sán.

anthracosis n. a lung disease - a form of 'pneumoconiosis' - caused by coal dust. It affects mainly coal miners but also other exposed workers, such as lightermen, if the lungs' capacity to accommodate and remove the particles is exceeded.

bệnh nhiễm bụi than phổi (dt) một bệnh phổi - một dạng của bệnh bụi phổi - gây ra do bụi than. Bệnh tác động tới các thùy mỏ và các công nhân tiếp xúc khác như thủy thủ xà lan, một khi khả năng của phổi để thích nghi và tẩy trừ các hạt nhỏ bị vượt qua.

anthracycline n. any of 500 or so antibiotics synthesized or isolated from species of *Streptomyces*. Doxorubicin is the most important member of this group of compounds, which have wide activity against tumours.

(dt) bất cứ loại nào trong khoảng 500 kháng sinh tổng hợp hay phân lập từ các loài *Streptomyces*. Doxorubicin là thành viên quan trọng nhất của nhóm hợp chất này, thuốc có tác động rộng chống các u bướu.

anthrax/ 'ænθræks/ n. an acute infectious

disease of farm animals caused by the bacterium *Bacillus anthracis*, which can be transmitted to man by contact with animal hair, hides, or excrement. In man the disease attacks either the lungs, causing pneumonia (*woolsorter's disease*), or the skin, producing severe ulceration (known as *malignant pustule*). Untreated anthrax can be fatal but administration of large doses of penicillin or tetracycline is usually effective.

bệnh than (dt) một bệnh nhiễm cấp của gia súc do vi trùng *Bacillus anthracis* gây ra. bệnh có thể lây cho người do tiếp xúc với lông, da, phân. Ở người, bệnh nhiễm ở phổi, gây viêm phổi (bệnh của nhân viên lâm len) hay nhiễm vào da, gây loét da nặng (thường gọi là mủ ác tính). Bệnh có thể gây chết nếu không chữa trị, nhưng thường được chữa khỏi với penicillin hay tetracycline dùng liều cao.

anthrop- (*anthro-*) prefix denoting the human race. Examples: *anthropogenesis* (origin and development of); *anthropoid* (resembling); *anthropology* (science of).

tiến tố chỉ loài người. *Thí dụ anthropogenesis* (nguồn gốc và sự phát triển của); *anthropoid* (giống như), *anthropology* (khoa học về).

anthropometry/ ænθrə'pɒmɪtri/ n. the taking of measurements of the human body or its parts. Comparisons can then be made between individuals of different sexes, ages, and races to determine the difference between normal and abnormal development. – *anthropometric* adj.

nhân trắc học (dt) phép đo cơ thể và các phần của người. Sau đó so sánh giữa các các thể khác nhau về phái tính, tuổi và chủng tộc để xác định khác biệt giữa phát triển bình thường và bất thường. – *anthropometric* (tt).

anthropozoonosis n. a disease that is transmissible from an animal to man, or vice versa, under natural conditions. Diseases that are found primarily in animals and sometimes affect man include 'anthrax', 'rabies', and 'leprosy'.

bệnh lây chéo người-súc vật (dt) bệnh truyền từ súc vật sang người và ngược lại, trong các điều kiện tự nhiên. Các bệnh thấy chủ yếu ở súc vật và đôi khi truyền sang người gồm có 'bệnh than', 'bệnh da', và 'bệnh

xoắn khuẩn.

antibiotic/ æn'tɪbaɪ'ɒtɪk/ n. a substance, produced by or derived from a microorganism, that destroys or inhibits the growth of other microorganisms. Antibiotics are used to treat infections caused by organisms that are sensitive to them, usually bacteria or fungi. They may alter the normal microbial content of the body (e.g. in the intestine, lungs, bladder) by destroying one or more groups of harmless organisms, which may result in infections due to overgrowth of resistant organisms. These side-effects are most likely to occur with *broad-spectrum antibiotics* (those active against a wide variety of organisms). Resistance may also develop in the microorganisms being treated (for example, through incorrect dosage), and some antibiotics may cause allergic reactions. Antibiotics should not be used for minor infections, which will clear up unaided. See also *cephalosporin*, *chloramphenicol*, *penicillin*, *streptomycin*, *tetracycline*.

kháng sinh (dt) một chất sản xuất bởi hay có nguồn gốc từ một loại vi sinh vật, tiêu diệt hay ức chế tăng trưởng một loại vi sinh vật khác. Kháng sinh dùng chữa các bệnh nhiễm do các vi sinh vật nhạy cảm với chúng gây ra, thường là vi trùng, hay vi nấm. Kháng sinh có thể làm thay đổi khu hệ vi trùng bình thường của cơ thể (như trong ruột, phổi, bàng quang) bằng cách tiêu diệt một hay nhiều nhóm sinh vật vô hại, điều này có thể gây nhiễm do các sinh vật để kháng sinh sản nhiều hơn. Các tác động phụ này thường xảy ra với các kháng sinh phổ rộng (có tác động chống lại nhiều loại vi sinh vật). Sự để kháng cũng có thể xảy ra với loại vi sinh vật được chữa trị (thí dụ do dùng liều không đúng), vài loại kháng sinh cũng có thể gây dị ứng. Không được dùng kháng sinh trong các trường hợp nhiễm nhẹ vì có thể tự khỏi không cần chữa trị. Cũng xem *cephalosporin*, *chloramphenicol*, *penicillin*, *streptomycin*, *tetracycline*.

antibody n. a special kind of blood protein that is synthesized in lymphoid tissue in response to the presence of a particular antigen and circulates in the plasma to attack the antigen and render it harmless. The production of specific antibodies against antigens

as diverse as invading bacteria, inhaled pollen grains, and foreign red blood cells is the basis of both 'immunity' and 'allergy'. Antibody formation is also responsible for tissue or organ rejection following transplantation. Chemically, antibodies are proteins of the globulin type; they are classified according to their structure and function (see immunoglobulin).

kháng thể (dt) một loại protein máu đặc biệt tổng hợp trong các mô deng lympho để đáp trả sự có mặt của một kháng nguyên đặc biệt và lưu hành trong huyết tương để tấn công. Kháng nguyên này và làm cho nó trở thành vô hại. Việc sản xuất các kháng thể đặc hiệu chống lại các kháng nguyên rất thay đổi như vi trùng xâm nhập, phản ứng hít vào, và hồng cầu la, nên là cơ sở của cả tính miễn dịch và tính di ứng. Việc thành lập kháng thể cũng là nguyên do của sự chối bỏ các mô hay bộ phận ghép. Về mặt hóa học, Kháng thể là các protein kiểu globulin, chúng được phân loại theo cấu trúc và chức năng (xem globulin miễn dịch).

anticholinergic adj. inhibiting the action of *acetylcholine. *Parasympatholytic drugs are anticholinergic.

kháng phó giao cảm (tl) ức chế hoạt động của acetylcholine*. Các thuốc kìm hủy phó giao cảm* là kháng phó giao cảm.

anticholinesterase n. any substance that inhibits the action of *cholinesterase, the enzyme responsible for the breakdown of the neurotransmitter acetylcholine, and therefore allows acetylcholine to continue transmitting nerve impulses. Drugs with anticholinesterase activity include *neostigmine and *physostigmine; their uses include the diagnosis and treatment of *myasthenia gravis. See also parasympathomimetic.

kháng cholinesterase (dt) mọi chất ức chế tác động của cholinesterase, enzyme có tác động phân hủy acetylcholine dẫn truyền thần kinh, và như vậy sẽ cho phép acetylcholine tiếp tục dẫn truyền các xung lực thần kinh. Các thuốc có tác động kháng cholinesterase gồm neostigmine* và physostigmine*, dùng chẩn đoán và điều trị chứng nhược cơ nặng*. Cũng xem giống phó giao cảm.

anticoagulant *n.* an agent that prevents the clotting of blood. The natural anticoagulant "heparin" directly interferes with blood clotting and is active both within the body and against a sample of blood in a test tube. Synthetic drugs, such as "dicoumarol", "phenindione", and "warfarin", are effective only within the body, since they act by affecting blood "coagulation factors". They take longer to act than heparin. Anticoagulants are used to prevent the formation of blood clots or to break up clots in blood vessels in such conditions as thrombosis and embolism. Incorrect dosage may result in haemorrhage.

kháng đông (*dt*) một tác nhân ngăn cản sự đông máu. Chất kháng đông thiên nhiên "heparin" can thiệp trực tiếp vào sự đông máu và có tác động cả trong cơ thể cũng như với các mẫu máu trong ống nghiệm. Các loại thuốc tổng hợp như "dicoumarol", "phenindione", và "warfarin" chỉ có tác động trong cơ thể vì chúng hoạt động bằng cách tác động đến các nhân tố đông máu. Chúng cũng cần thời gian tác động lâu hơn heparin. Các chất kháng đông dùng phòng ngừa sự thành lập những cục máu hay để làm tan các cục máu trong mạch trong các tình trạng như huyết khối và nghẽn mạch. Dùng liều không đúng có thể gây xuất huyết.

anticonvulsant *n.* a drug that prevents or reduces the severity of fits (convulsions) in various types of epilepsy. The choice of anticonvulsant is dictated by the type of fit and the patient's response. Some anticonvulsants, such as "sodium valproate", are used to treat all types of epileptic fits. Others are used specifically for petit mal (e.g. "ethosuximide" and "trroxidine") or for focal and grand mal epilepsy (e.g. "phenytoin", "primidone", "carbamazepine"). The dosage must be adjusted carefully as individuals vary in their response to these drugs and side-effects may be troublesome.

chống co giật (*dt*) một loại thuốc dùng ngừa hay làm giảm độ nghiêm trọng của các cơn (co giật) trong các kiểu động kinh khác nhau. Chọn thuốc chống co giật tùy theo kiểu cơn và đáp ứng của bệnh nhân. Vài loại chống co giật như "sodium valproate" chưa được mọi kiểu động kinh. Các loại khác chỉ

đặc biệt dùng cho petit mal (như "ethosuximide" và "trroxidine") hay cho grand mal và động kinh cục bộ (như "phenytoin", "primidone", "carbamazepine"). Cần điều chỉnh liều dùng kỹ lưỡng vì đáp ứng thuốc của mỗi các thể rất khác nhau và các tác động phụ có thể gây rắc rối.

antidepressant *n.* a drug that alleviates the symptoms of depression. The most widely prescribed antidepressants are a group of drugs with a basic chemical structure of three benzene rings, called *tricyclic antidepressants*, which include "amitriptyline" and "imipramine". These drugs are useful in treating a variety of different depressive symptoms. Side-effects commonly include dry mouth, blurred vision, constipation, drowsiness, and difficulty in urination. The other main group of antidepressants are the "MAO inhibitors", which have more severe side-effects.

chống trầm cảm (*dt*) một loại thuốc dùng giảm các triệu chứng trầm cảm. Loại chống trầm cảm dùng nhiều nhất là nhóm thuốc có cấu trúc hóa học cơ bản gồm ba vòng benzene gọi là thuốc "chống trầm cảm ba vòng", bao gồm "amitriptyline" và "imipramine". Các thuốc này có ích trong điều trị một số triệu chứng trầm cảm khác nhau. Tác động phụ thường là khô miệng, mờ mắt, táo bón, buồn ngủ và khó bài niệu. Nhóm chống trầm cảm khác là các chất ức chế MAO, nhóm này có tác động phụ nghiêm trọng hơn.

antidiuretic hormone (ADH) *see vasopressin.*

hormone kháng bài niệu (ADH) *xem vasopressin.*

antidote *n.* a drug that counteracts the effects of a poison. For example, "dimercaprol" is an antidote to arsenic, mercury, and other heavy metals.

thuốc giải độc (*dt*) loại thuốc làm trung hòa tác động của một chất độc. *Thí dụ dimercaprol là thuốc giải độc của arsenic, thủy ngân và các kim loại nặng khác.*

antidromic *adj.* describing impulses travelling "the wrong way" in a nerve fibre. This is rare but may happen in shingles, when the irritation caused by the virus in the spinal canal initiates impulses that travel outwards

in normally afferent nerves. The area of skin that the sensory nerves supply (usually a strip on the trunk) becomes painfully blistered. Antidromic impulses cannot pass 'synapses which work in one direction only.

ngược chiều (tt) mô tả các xung lực đi "nhầm đường" trong một sợi thần kinh. Điều này hiếm nhưng có thể xảy ra trong bệnh zona, khi các kích thích do virút trong cột sống làm cho các xung lực đi về phía ngoài trong các thần kinh bình thường hướng tâm. Vùng da do các thần kinh cảm giác dẫn tới (thường là một dài trên thân) bị phồng lên và rất đau. Các xung lực ngược chiều không thể vượt qua được các tiếp hợp thần kinh vì chỉ hoạt động một chiều.

antiemetic n. a drug that prevents vomiting. Various drugs have this effect, including some *antihistamines (e.g. cyclizine, promethazine) and *anticholinergic drugs. They are used for such conditions as motion sickness and vertigo and go to counteract nausea and vomiting caused by other drugs.

antiemetic chống nôn (dt) một loại thuốc dùng ngừa nôn. Nhiều loại thuốc khác nhau có tác động này, gồm vài loại kháng histamine* (như cyclizine, promethazine) và các thuốc kháng phó giao cảm*. Các thuốc chống nôn dùng trong các trường hợp bệnh di chuyển và chóng mặt, và để chống buồn nôn và nôn do các thuốc khác.

antigen n. any substance that the body regards as foreign or potentially dangerous and against which it produces an 'antibody'. Antigens are usually proteins, but simple substances, even metals, may become antigenic by combining with and modifying the body's own proteins. These are called *hapten*. - *antigenic* adj.

kháng nguyên (dt) mọi chất mà cơ thể coi là vật la hay có tiềm năng nguy hiểm và sản xuất ra kháng thể để chống lại. Kháng nguyên thường là protein, nhưng nhiều chất đơn giản, kể cả kim loại, cũng có thể trở thành kháng nguyên bằng cách kết hợp với và biến đổi protein của chính cơ thể. Các chất này gọi là *hepten* - *antigenic* (tt).

antihelix (anthelix)/ ,ænti'bi:liks/ n. the curved inner ridge of the 'pinna of the ear.

gò vành tai (dt) bờ cong phía trong của loai tai.

antihistamine/ ,ænti'hɪstəmɪn/ n. a drug that inhibits some of the effects of *histamine in the body, in particular its role in allergic reactions. Examples are *chlorpheniramine, *diphenhydramine, and *mepyramine. Antihistamines are used mainly for the relief of hay fever, pruritis (itching), rhinitis, urticaria (nettle rash), and other allergic reactions. Many antihistamines, e.g. *cyclizine and *promethazine, also have strong 'antiemetic activity and are used to prevent motion sickness. The most common side-effect of antihistamines is drowsiness and because of this they are sometimes used to promote sleep. Other side-effects include dizziness, blurred vision, tremors, digestive upsets, and lack of muscular coordination.

kháng histamine (dt) một loại thuốc ức chế một số tác động của histamin trong cơ thể, đặc biệt vai trò của nó trong việc gây dị ứng. Thị dụ như chlorpheniramine*, diphenhydramine* và mepyramine. Kháng histamine dùng chủ yếu là giảm sút cảm khứ, ngứa, viêm mũi, mày đay và các phản ứng dị ứng khác. Nhiều loại kháng histamine như cyclizine* và promethazine cũng có tác động chống nôn mạnh và được dùng để ngừa bệnh di chuyển. Tác động phụ thường nhất của kháng histamin là buồn ngủ, và vì vậy đôi khi chúng còn dùng để gây ngủ. Các tác động phụ khác gồm chóng mặt, mờ mắt, run, rối loạn tiêu hóa, và thiếu điều hòa cơ.

antiketogenic n. an agent that prevents formation of 'ketones in the body.

chống sinh ketone (dt) một tác nhân ngăn ngừa sự tạo thành các ketone* trong cơ thể.

antilymphocytic serum (ALS) an 'antiseraum, containing antibodies that suppress lymphocytic activity, prepared by injecting an animal with lymphocytes. ALS may be given to a patient to prevent the immune reaction that causes tissue rejection following transplantation of such organs as kidneys. Administration naturally also impairs other immunity mechanisms, making infection a serious hazard.

huyết thanh kháng lympho-bào

(ALS) một loại kháng huyết thanh* có chứa kháng thể ngăn chặn tác động của lympho bào, chế tạo bằng cách chích lympho bào cho sức vật. ALS (antilympocytic serum) có thể dùng cho bệnh nhân để phòng ngừa phản ứng miễn dịch gây ra việc chối bỏ mô ghép như trong việc ghép thận. Tất nhiên thuốc dùng cũng gây tổn hại cho các cơ chế miễn dịch khác nên nhiễm trùng sẽ trở thành một nguy cơ nghiêm trọng.

antimetabolite *n.* a drug that interferes with the normal metabolic processes within cells by combining with the enzymes responsible for them. Some drugs used in the treatment of cancer, e.g. *fluorouracil, *methotrexate, and *mercaptopurine, are antimetabolites that prevent cell growth by interfering with enzyme reactions essential for nucleic acid synthesis. Side-effects of antimetabolites can be severe, involving blood cell disorders and digestive disturbances. See also cytotoxic drug.

chất chống chuyển hóa (dt) một loại thuốc gây trễ ngai cho tiến trình chuyển hóa bình thường trong tế bào bằng cách kết hợp với những enzyme có trách nhiệm trong tiến trình này. Vài loại được dùng điều trị ung thư như fluorouracil*, methotrexate*, và mercaptopurine*, là các chất chống chuyển hóa ngăn cản tăng trưởng tế bào bằng cách can thiệp vào các phản ứng enzyme thiết yếu cho sự tổng hợp nucleic acid. Tác động phụ của các chất chống chuyển hóa có thể nghiêm trọng, bao gồm rối loạn tưới máu và rối loạn tiêu hóa. Cũng xem thuốc gây độc tế bào.

antimitotic *n.* a drug that inhibits cell division and growth, e.g. *procarbazine. The drugs used to treat cancer are mainly antimetotics. See also antimetabolite, cytotoxic drug.

chống gián phân (dt) một loại thuốc ức chế phân chia và tăng trưởng tế bào như procarbazine*. Các thuốc dùng điều trị ung thư chủ yếu là các chất chống gián phân. Cũng xem chất chống chuyển hóa, thuốc gây độc tế bào.

antimony potassium tartrate (tar-tar emetic) / 'æntɪmɔni pə'tæstəm/ a toxic and irritating salt of antimony. It is ad-

ministered (usually by slow intravenous injection) for the treatment of *schistosomiasis and *leishmaniasis but may produce severe side-effects, particularly vomiting; it should not be used in patients with heart, kidney, or liver disease. A salt with similar effects and uses is *antimony sodium tartrate*.

một loại muối độc và gây kích thích của antimony, thuốc thường dùng bằng cách chích tĩnh mạch chậm để trị các bệnh do schistosoma và leishmania nhưng có thể gây tác động phụ nghiêm trọng, đặc biệt là nôn mửa; thuốc không được dùng cho các bệnh nhân có bệnh về tim, thận hay gan. Cũng dùng *antimony sodium tartrate* là một loại muối có tác động tương tự.

antimutagen *n.* a substance that can either reduce the spontaneous production of mutations or prevent or reverse the action of a mutagen.

không gây đột biến (dt) một chất có thể giảm các đột biến tự phát hay phòng ngừa hoặc đảo ngược tác động của một chất gây đột biến.

antimycotic *n.* a drug active against fungi. Antimycotics are used to treat fungal infections; they include *griseofulvin and *nystatin.

kháng nấm (dt) một loại thuốc có tác động chống nấm. Thuốc kháng nấm dùng điều trị các bệnh nhiễm nấm; các thuốc kháng nấm gồm griseofulvin* và nystatin*.

antiperistalsis *n.* a wave of contraction in the alimentary canal that passes in an oral (i.e. upward or backwards) direction (compare peristalsis). It was formerly thought that antiperistalsis occurred in vomiting but modern physiological studies indicate that it never takes place in man.

phản nhu động (dt) luồng co thắt trongống tiêu hóa đi theo hướng miệng (tức là đi lên hay đi về phía sau) (so sánh với nhu động). Trước đây người ta cho rằng phản nhu động xảy ra khi nôn nhưng các nghiên cứu sinh lý học hiện đại cho thấy điều này không bao giờ xảy ra ở người.

antipruritic *n.* an agent that relieves itching (*pruritus). Examples are *calamine and *crotamiton, applied in creams or lotions, and

some *antihistamine drugs, used of the itching is due to an allergy.

chống ngứa (dt) một tác nhân làm giảm ngứa*. *Thí dụ như calamine* và crotamiton* dùng thoa ở dạng kem hay thuốc nước, và vài loại kháng histamin nấu ngứa do dị ứng.*

antipyretic/ .æntɪ'pi'retɪk/ n. a drug that reduces fever by lowering the body temperature. Several analgesic drugs have antipyretic activity, including *aspirin, *mefanamic acid, *paracetamol, and *phenylbutazone.

hạ nhiệt (dt) một loại thuốc làm giảm sốt bằng cách hạ thân nhiệt. Nhiều loại thuốc giảm đau có tác động hạ nhiệt như aspirin*, mefanamic acid*, paracetamol* và phenylbutazone*.

antisepsis/ .æn'ti'septɪs/ n. the elimination of bacteria, fungi, viruses, and other microorganisms that cause disease by the use of chemical or physical methods.

sát trùng (dt) sự loại trừ vi trùng, vi nấm, vi rút và các vi sinh vật gây bệnh bằng các phương pháp vật lý học hóa học.

antiseptic/ .æntɪ'septɪk/ n. a chemical that destroys or inhibits the growth of disease-causing bacteria and other microorganisms and is sufficiently nontoxic to be applied to the skin or mucous membranes to cleanse wounds and prevent infections or to be used internally to treat infections of the intestine and bladder. Example are *crystal violet, *dequalinium, and *hexamine.

sát khuẩn (dt) một hóa chất tiêu diệt hay ức chế tăng trưởng của vi trùng và các vi sinh vật gây bệnh khác; hóa chất này phải không độc để có thể dùng ngoài da hay niêm mạc để rửa vết thương và ngừa nhiễm trùng hay dùng trong cơ thể để ngăn ngừa nhiễm trùng đường ruột hay bằng quang. *Thí dụ như crystal violet, dequalinium, và hexamine.*

antisera n. (pl. antisera) a serum that contains antibodies against antigens of a particular kind; it may be injected to treat, or give temporary protection (passive *immunity) against, specific diseases. Antisera are prepared in large quantities in such animals as horses. In the laboratory, they are used to identify unknown organisms responsible for

infection (see agglutination).

kháng huyết thanh (dt) huyết thanh có chứa kháng thể chống lại một loại kháng nguyên đặc biệt, dùng chính để điều trị hay để tạm thời bảo vệ cơ thể (miễn dịch "thu động") chống lại các bệnh đặc hiệu. Kháng huyết thanh được sản xuất với số lượng lớn trong các loài vật như ngựa. Trong phòng thí nghiệm, kháng huyết thanh dùng để xác định các vi sinh vật gây bệnh chưa biết rõ (xem ngung kết).

antispasmodic n. a drug that relieves spasm of smooth muscle. See spasmolytic.

chống co thắt (dt) một loại thuốc làm giảm co thắt các cơ trơn. Xem trừ co giật.

antitoxin/ .æntɪ'tuksɪn/ n. an antibody produced by the body to counteract a toxin formed by invading bacteria or from any other source.

kháng độc tố (dt) một kháng thể do cơ thể sản xuất để chống lại một độc tố do vi trùng xâm nhập hay do bất cứ một nguồn nào khác.

antitragus n. a small projection of cartilage above the lobe of the ear, opposite the tragus. See pinna.

dôi bình tai (dt) một chỗ sụn lồi nhỏ trên thùng tai, dôi diện với gờ bình tai. Xem lobe of ear.

antitussive n. a drug, such as *dextromethorphan or *pholcodine, that suppresses coughing, possibly by reducing the activity of the cough centre in the brain and by depressing respiration. Some analgesic drugs also have antitussive activity, e.g., *codeine, diamorphine (see heroin), and *methadone.

chống ho (dt) một loại thuốc, như dextromethorphan hay pholcodine, có tác động ngăn chặn ho, có thể bằng cách giảm hoạt động của trung tâm ho trong não và giảm hô hấp. vài loại thuốc giảm đau cũng có tác động chống ho như codeine*, diamorphine (xem heroin), và methadone*.

antivenene (entivenin) n. an *antiserum containing antibodies against specific poisons in the venom of such an animal as a snake, spider, or scorpion.

kháng nọc (dt) một loại kháng huyết thanh có kháng thể chống lại chất độc đặc hiệu trong nọc các loài vật như rắn, nhện, và bò

cáp.

antrectomy *n.* 1. surgical removal of the bony walls of an *antrum. See antrostomy. 2. a surgical operation in which a part of the stomach (the antrum) is removed. Most secretions of acid, pepsin, and the hormone gastrin occur in the antrum and the operation is used (usually combined with *vagotomy) in the treatment of peptic ulcers.

thủ thuật cắt bỏ hang (*dt*) 1. phẫu thuật lấy đi thành xương hang. Xem thủ thuật mở hang. 2. phẫu thuật cắt đi một phần dạ dày (hang). Hang này là nơi tiết ra hau hết các acid, pepsin, và hormone gastrin và phẫu thuật được dùng để chữa loét tiêu hóa (thường kết hợp với cắt thần kinh phế vị).

antoscope *n.* an *endoscope that can be introduced into the stomach via the oesophagus to obtain a view of the pyloric antrum, the region of the stomach wall near the pyloric sphincter.

dèn soi hang (*dt*) một loại đèn nội soi có thể đưa vào dạ dày qua thực quản để có thể thấy được hang môn vị. Là vùng của thành dạ dày gần cơ thắt môn vị.

antrostomy *n.* a surgical operation to produce a permanent or semipermanent artificial opening to an *antrum in a bone so providing drainage for any fluid. The operation is sometimes carried out to treat infection of the *paranasal sinuses.

thủ thuật mở hang (*dt*) phẫu thuật tạo nên một chỗ mở nhám tạo đường xuyên hay bán thường xuyên đến một hang trong xương, từ đó có thể dẫn lưu mọi loại chất lỏng. Thảo tác này đôi khi được thực hiện để chữa nhiễm trùng xoang cảnh mũi.

antrum/ 'æntrəm/ *n.* 1. a cavity, especially a cavity in a bone. The *mastoid* (or *tympanic*) *antrum* is the space connecting the air cells of the *mastoid process with the chamber of the inner ear. 2. the part of the *stomach adjoining the pylorus (*pyloric antrum*).

hang (*dt*) 1. một xoang, đặc biệt xoang trong xương. Hang chũm (hay tai giữa) là khoảng nối các tế bào khí của mõm xương chũm với phòng tai trong. 2. phần dạ dày* nối với môn vị (hang môn vị).

anuria *n.* failure of the kidneys to produce

urine. This can occur in a variety of conditions that produce a sustained drop in blood pressure. Urgent assessment is required to differentiate lack of production of urine from an obstruction to the flow of urine from the kidneys, which can readily be relieved. Anuria is associated with increasing *uraemia and may require *haemodialysis.

vô niệu (*dt*) thận không thực hiện được việc sản xuất nước tiểu. Điều này có thể xảy ra trong nhiều tình trạng gây giảm huyết áp kéo dài. Cần đánh giá khẩn cấp để phân biệt với sự thiếu sản xuất nước tiểu do tắc dòng chảy nước tiểu từ thận ra để sẵn sàng can thiệp. Vô niệu thường kết hợp với tăng urê huyết và có thể cần thẩm thâm tích máu.

anus/ 'eɪnəs/ *n.* the opening at the lower end of the alimentary canal, through which the faeces are discharged. It opens out from the anal canal, below the rectum, and is guarded by two sphincters. The anus is closed except during defecation. ~ *anal adj.*

hậu môn (*dt*)- chỗ mở ở đầu dưới của ống tiêu hóa, qua đó phân sẽ thoát ra ngoài. hậu môn mở ra từ ống hậu môn ở dưới trực tràng và giữ bằng hai cơ thắt. Hậu môn thường khép kín trừ khi đại tiện. – *anal* (*tt*).

anvil/ 'ænvɪl/ *n.* (In anatomy) see incus.

xương đẽ (*dt*) (trong giải phẫu học) xem phần dịch chữ *incus*.

anxiety/ æŋ'zaetɪ/ *n.* generalized pervasive fear. Anxiety state is a form of neurosis in which anxiety dominates the patient's life. It can be treated with psychotherapy, behaviour therapy, and tranquilizing drugs.

lo âu (*dt*) sợ hãi thâm nhập toàn diện. Tình trạng lo âu là một dạng của chứng loạn thần kinh trong đó lo âu chi phối đời sống bệnh nhân. Tình trạng này có thể chữa bằng liệu pháp tâm lý, liệu pháp cư xử và thuốc an thần.

aorta/ eɪ'ɔ:tə/ *n.* (pl. aortae or aortas) the main artery of the body, from which all others derive. It arises from the left ventricle (*ascending aorta*), arches over the top of the heart (see aortic arch) and descends in front of the backbone (*descending aorta*), giving off large and small branches and finally dividing to form the right and left *iliac arteries*. The part of the descending aorta from the aortic

arch to the diaphragm is called the *thoracic aorta*; the part below the diaphragm is the *abdominal aorta*. – *aortic adj.*

động mạch chủ (dī) động mạch chính của cơ thể, từ đó xuất phát tất cả các động mạch khác. Động mạch này đi lên từ tâm thất trái (động mạch chủ lên), uốn cong phía trên tim (xem cung động mạch chủ) và đi xuống trước xương lưng (động mạch chủ xuống), chia ra các nhánh lớn và nhỏ, và sau cùng chia ra thành động mạch chủ phải và trái. Phần động mạch chủ xuống từ cung động mạch chủ tới cơ hoành gọi là động mạch chủ ngực, phần dưới cơ hoành gọi là động mạch chủ bụng. – *aortic (t)*.

aortic arch/er'ɔ:tɪk ɑ:tʃ/ that part of the aorta that extends from the ascending aorta, upward over the heart and then backward and down as far as fourth thoracic vertebra. Stretch receptors in its outer wall monitor blood pressure and form part of the system maintaining this at a constant level.

cung động mạch chủ là phần động mạch chủ chạy dài từ động mạch lên, hướng lên trên tim rồi hướng về sau và xuống dưới cho tới đốt sống ngực thứ tư. Các thuỷ tinh ở thành ngoài cung động mạch chủ giám sát huyết áp và tạo thành một phần của hệ thống giữ huyết áp ở mức ổn định.

aortic regurgitation /eɪ'ɔ:tɪk rɪ'gɜ:rdʒɪt̬eʃn/ reflux of blood from the aorta into the left ventricle during diastole. Aortic regurgitation most commonly follows scarring of the aortic valve as a result of previous acute rheumatic fever, but it may also result from other conditions, such as syphilis or dissecting aneurysm. Mild cases are symptom-free, but patients more severely affected develop breathlessness, angina pectoris, and enlargement of the heart; all have a diastolic murmur. A badly affected valve may be replaced surgically with a prosthesis.

hồi lưu động mạch chủ là dòng máu chảy ngược từ động mạch chủ vào tâm thất trái trong thời kỳ tâm trương. Hồi lưu động mạch chủ thường thấy nhất sau khi các van động mạch chủ bị hóa sẹo do trước đó đã bị sốt thấp khớp cấp, nhưng cũng có thể do các tình trạng khác như giang mai hay phình mạch tách. Các ca nhẹ không có triệu chứng,

nhưng các bệnh nhân bị nặng hơn sẽ bị mất thở, đau thắt ngực và lớn tim, tất cả đều có tiếng thổi tâm trương. Khi van đã bị hư hại, có thể thay thế bằng phẫu thuật với một van nhân tạo.

aortic stenosis narrowing of the opening of the aortic valve due to fusion of the cusps that comprise the valve. It may result from previous rheumatic fever, or from calcification and scarring in a valve that has two cusps instead of the normal three, or it may be congenital. Aortic stenosis obstructs the flow of blood from the left ventricle to the aorta during systole. Breathlessness on effort, angina pectoris, and fainting may follow. The patient has a systolic murmur. When symptoms develop the valve should be replaced surgically with a mechanical prosthesis (such as a Starr-Edwards ball-cage valve) or with an aortic valve graft.

hẹp động mạch chủ hẹp lỗ van động mạch chủ do các lá van dính lại với nhau. Điều này có thể do trước đây đã bị sốt thấp khớp cấp, hay do hóa sẹo hay hóa sẹo trong một van chỉ có hai lá thay vì bình thường có ba, hay cũng có thể do bẩm sinh. hẹp động mạch chủ làm tắc dòng máu chảy từ tâm thất trái đến động mạch chủ trong thời kỳ tâm thu. Sau đó có thể là hắt hơi khi cổ gắng, đau thắt ngực và ngất xỉu, bệnh nhân có tiếng thổi tâm thu. Khi các triệu chứng tiến triển, van phải được thay thế bằng phẫu thuật với một bộ phận giả cơ học (như van lồng cầu Starr-Edwards) hay bằng cách ghép van động mạch chủ.

aortic valve/er'ɔ:tɪk valv/ a valve in the heart, lying between the left ventricle and the aorta. It consists of three pockets, shaped like half-moons, that prevent blood returning to the ventricle from the aorta. See also semilunar valve.

van động mạch chủ một van trong tim, nằm giữa tâm thất trái và động mạch chủ. Van gồm ba túi, có hình bán nguyệt, dùng ngăn máu từ động mạch chủ trở về tâm thất. Xem van bán nguyệt.

aortitis n. inflammation of the aorta, which most commonly occurs as a late complication of syphilis. Aortitis principally affects the ascending thoracic aorta and may result in

aperient	66	aphasia (dysphasia)
		các mạch máu và dây thần kinh đi từ tủy đến các mô quanh tim. – apical (tt).
		apex beat/ eipeks/ the impact of the heart against the chest wall during *systole. It can be felt or heard to the left of the breastbone, in the space between the fifth and sixth ribs.
		định đập sú và chạm của tim vào thành ngực trong thời kỳ lâm thư . Định đập có thể cảm thấy hay nghe thấy ở phía trái xương ngực, ở khoang giữa xương sườn thứ năm và thứ sáu.
		Apgar score a method of rapidly assessing the general state of a baby immediately after birth. A maximum of 2 point is given for each of the following signs: type of breathing, heart rate, colour, muscle tone, and response to stimuli. Thus an infant scoring 10 points at 60 minutes after delivery would be in optimum condition. When the score is low, the test is repeated at intervals as a guide to progress.
		thang điểm Apgar một phương pháp để đánh giá nhanh tình trạng chung của một em bé ngay sau khi sinh. Cho tối đa 2 điểm cho mỗi dấu hiệu sau: kiểu thở, nhịp tim, màu sắc, trương lực cơ, và đáp ứng với kích thích. Như vậy một đứa trẻ có 10 điểm vào 60 phút sau khi sinh là ở tình trạng tốt nhất. Khi điểm số thấp, lặp lại thử nghiệm nhiều lần để đánh giá tiến bộ.
		aphakia n. absence of the lens of the eye; the state of the eye after a cataract has been removed.
		thiểu thể thủy tinh (dt) Không có thể thủy tinh trong mắt; tình trạng mắt sau khi đã lấy đi thể thủy tinh bị đục.
		aphasia (dysphasia)/ ə'fɪzɪə/ n. a disorder of language affecting the generation of speech and its understanding and not simply a disorder of articulation (see dyslalia). It is caused by disease in the left half of the brain (the dominant hemisphere) in a right-handed person. It is commonly accompanied by difficulties in reading and writing. – aphasic adj.
		mất ngôn ngữ (loạn phổi hợp tử) một rối loạn về ngôn ngữ ảnh hưởng đến việc phát ra lời nói và hiểu được lời, không phải đơn giản là một rối loạn về phát âm (xem chứng nói ngọng). Điều này do có bệnh ở não

bán não (bán cầu trội) của người thuận tay phải và thường đi kèm với khó khăn về đọc và viết. – **aphasic** (tl).

aphonia /eɪ'fənɪə/ *n. absence of or loss of the voice through disease of the larynx or mouth; if loss of speech is due to a defect in the brain the disorder is *aphasia.*

mất tiếng (chứng) (dt) *không có hay mất tiếng vì do bệnh ở thanh quản hay miếng. Nếu mất lời nói do một khuyết tật ở não, rồi loạn gọi là mất ngôn ngữ.*

aphrenia *n. failure of development of the intellectual faculties. See subnormality.*

sự sút trí tuệ (dt) *không hoàn thành được sự phát triển của khả năng trí tuệ. Xem tình dưới bình thường.*

aphrodisiac /afro'diʒiæk/ *n. an agent that stimulates sexual excitement.*

kích dục (dt) *một tác nhân kích thích ham muốn tình dục.*

aphtha /'æfθə/ *n. (pl. aphthae) a small ulcer, occurring singly or in groups in the mouth as white or red spots. Their cause is unknown and only palliative treatment is available. – **aphthous adj.***

(dt) *một vết loét nhỏ, thấy mót minh hay từng nhóm trong miệng như những đốm trắng hay đỏ. Nguyên nhân không rõ và cũng chỉ có cách chữa tạm.* – **aphthous** (tl).

apical abscess /'æpɪkl 'æbsɪs/ *an abscess in the bone around the apex of a tooth. An acute abscess is extremely painful, causing swelling of the jaw and sometimes also the face. It invariably results from death and infection of the pulp of the tooth. Treatment is drainage and *root treatment or extraction of the tooth.*

áp xe đỉnh áp xe trong xương quanh đỉnh răng. Áp xe cấp rất đau, gây phồng xương hàm và đôi khi sưng cả mặt. Áp xe này luôn luôn do túy răng bị chết và nhiễm trùng. Điều trị gồm dẫn lưu và chữa chân răng* hay nhổ răng đi.

apicectomy *n. (in dentistry) surgical removal of the apex of the root of a tooth. It is carried out when *root treatment cannot be done or has failed.*

thuật cắt cuống răng (dt) (trong nha khoa) phẫu thuật lấy đi đỉnh chân răng. Điều

này thực hiện khi chữa chân răng không làm được hay đã thất bại.

aplasia *n. total or partial failure of development of an organ or tissue. See also agenesis. – **aplastic adj.***

bất sản (dt) *không thực hiện được từng phần hay toàn bộ việc phát triển của một cơ quan hay mô. Cũng xem vô sinh.* – **aplastic** (tl).

apneusis *n. a state in which prolonged inhalation occurs. It occurs when the appropriate inhibitory influences are prevented from reaching the inspiratory centre of the brain.*

hít sâu (dt) *một tình trạng hít vào sâu và dài. Điều này xảy ra khi ảnh hưởng ức chế đúng bị ngăn cản không tới được trung tâm hít vào ở não.*

apnoea *n. temporary cessation of breathing from any cause. Attacks of apnoea are common in newborn babies and should be taken seriously although they do not necessarily indicate serious illness. – **apnoeic adj.***

ngừng thở (dt) *ngưng thở tạm thời do mọi nguyên nhân. Các cơn ngừng thở thường thấy ở trẻ sơ sinh và phải coi là nghiêm trọng dù chúng không nhất thiết chỉ một bệnh nghiêm trọng.* – **apnoeic** (tl).

apocrine *adj. 1. describing sweat glands that occur only in hairy parts of the body, especially the armpit and groin. These glands develop in the hair follicles and appear after puberty has been reached. The strong odours associated with sweating result from the action of bacteria on the sweat produced by apocrine glands. Compare eccrine. 2. describing a type of gland that loses part of its protoplasm when secreting. See castration.*

huy cực (tl) 1. chỉ các tuyến mồ hôi chỉ thấy ở các vùng có lông của cơ thể, đặc biệt ở nách và háng. Các tuyến này phát triển trong nang lông và xuất hiện sau khi đến tuổi dậy thì. Mùi nồng kết hợp với ra mồ hôi do tác động của vi trùng trên mồ hôi sinh ra từ tuyến huy cực. So sánh với xuất tiết. 2. chỉ một loại tuyến bị mất một phần chất nguyên sinh khi phân tiết. Xem phân tiết.

apomorphine *n. an emetic that produces its effect by direct action on the vomiting centre in the brain. It is given by subcutaneous injection and acts within a few minutes. It*

is employed in the treatment of poisoning by noncorrosive substances that have been taken by mouth. In nonemetic (lower) dosage, apomorphine has sedative, hypnotic, and expectorant actions.

(dt) một chất gây nôn* hoạt động bằng cách tác động trực tiếp trên trung tâm gây nôn trong não. Thuốc dùng chích dưới da và tác động trong vòng vài phút. Thuốc dùng chữa ngộ độc do các chất không ăn mòn vào cơ thể theo đường miệng. Với liều không gây nôn (thấp hơn), apomorphine có tác động làm dịu, gây ngủ và long đờm.

aponeurosis *n.* a thin but strong fibrous sheet of tissue that replaces a 'tendon' in muscle that are flat and sheetlike and have a wide area of attachment (e.g. bones). — **aponeurotic** *adj.*

cân (dt) một loại mô xơ mỏng nhưng mạnh thay cho gân* trong các cơ mỏng và dẹp như lá và có vùng gắn rộng (thí dụ vào xương). — **aponeurotic** (tl).

apophysis *n.* 1. a projection from a bone. 2. projection of any other part, e.g. of the brain (*apophysis cerebi*; the 'pineal body').

móm hay mấu (dt) 1. một chỗ lồi ra của xương. 2. một chỗ lồi ra của bất cứ phần nào khác như của não (móm não: tuyến tùng).

apophysitis *n.* inflammation of one or more of the synovial joint between the posterior arches of the vertebrae (*apophyseal joints*). This may occur in rheumatoid arthritis or ankylosing spondylitis and causes pain. It contributes to partial dislocation (subluxation) of the vertebrae in arthritis and to rigidity of the spine (due to fusion of the joints) in ankylosing spondylitis.

viêm máu (dt) viêm một hay nhiều khớp hoạt dịch giữa các cung sau của đốt sống (khớp máu). Điều này có thể xảy ra trong viêm khớp dạng thấp hay viêm cung khớp đốt sống và gây ra đau. Điều này góp phần vào sự sai khớp tùng phẩn của đốt sống trong viêm khớp và làm cung cột sống (do các khớp dính vào nhau) trong viêm cung khớp đốt sống.

apoplexy *n.* see stroke.

đột quỵ (dt) xem phản ứng chấn thương.

appendectomy /ə'pen'dektəmɪ/ *n.* the

usual US term for 'appendectomy'.

thủ thuật cắt bỏ ruột thừa (dt) thuật ngữ Mỹ dùng chữ appendectomy thay vì appendicectomy.

appendectomy *n.* surgical removal of the vermiform appendix. See also appendicitis.

thủ thuật cắt bỏ ruột thừa (dt) phẫu thuật cắt bỏ ruột thừa. Cũng xem viêm ruột thừa.

appendicitis /ə'pendi'saitɪs/ *n.* inflammation of the vermiform appendix. **Acute appendicitis**, which has become common this century, usually affects young people. The chief symptom is abdominal pain, first central and later (with tenderness) in the right lower abdomen, over the appendix. Unusual positions of the appendix may cause pain in different sites, leading to difficulty in diagnosis. Vomiting and diarrhoea sometimes occur, but fever is slight. If not treated by surgical removal (appendectomy) the condition usually progresses to cause an abscess or generalized peritonitis. Conditions that mimic appendicitis include mesenteric lymphadenitis, acute ileitis (see Crohn's disease), pyelonephritis, and pneumonia. **Chronic appendicitis** was a popular diagnosis 20-50 years ago to explain recurrent pains in the lower abdomen. It is rare, and appendectomy will not usually cure such pains.

viêm ruột thừa (dt) viêm ruột thừa cấp đã trở thành thông thường trong thế kỷ này và thường gặp ở những người trẻ. Triệu chứng chính là đau bụng, lúc đầu ở giữa bụng và sau đó (với chăm sóc) ở bụng dưới bên phải trên vùng ruột thừa. Các vị trí bất thường của ruột thừa có thể gây đau ở những nơi khác nhau nên có khó khăn khi chẩn đoán. Nôn và tiêu chảy đôi khi xảy ra, nhưng chỉ sốt nhẹ. Nếu không chữa bằng phẫu thuật (cắt bỏ ruột thừa), bệnh sẽ tiến triển, gây áp xe hay viêm màng bụng*. Các trường hợp giống như viêm ruột thừa gồm viêm hạch bạch huyết* mảng treo ruột, viêm hối trắng cấp (xem bệnh Crohn), viêm thận-bể thận*, và viêm phổi. Viêm ruột thừa mãn là một chẩn đoán dân gian 20-50 năm trước để giải thích các cơn đau tái hồi ở bụng dưới. Điều này (xảy ra và cắt bỏ ruột thừa thường cũng không g chưa

được các cơn đau như vậy.

appendicostomy *n.* an operation in which the vermiform appendix is brought through the abdominal wall and opened in order to drain or decompress the intestine. It is now rarely performed. *ileostomy, *caecostomy, or *colostomy being preferred.

thủ thuật mở ruột thừa (*dt*) một thao tác trong đó ruột thừa được mang qua thành bụng và mở ra để dẫn lưu hay giảm áp đường ruột. Thủ thuật này hiện ít dùng, các thủ thuật mở hói trắng*, mành trắng* hay đại trắng* được ưa chuộng hơn.

appendicular *adj.* 1. relating to or affecting the vermiform appendix 2. relating to the limbs; the **appendicular skeleton** comprises the bones of the limbs.

(*tt*) 1. *liên quan hay ảnh hưởng đến ruột thừa.*
2. *liên quan đến các chi:* **appendicular skeleton** *xương tứ chi.*

appendix (vermiform appendix)

/'pendiks/ *n.* the short thin blind-ended tube, 7-10 cm long, that is attached to the end of the caecum (a pouch at the start of the large intestine). It has no known function in men and is liable to become infected and inflamed, especially in young adults (see appendicitis).

ruột thừa (ruột dư) (*dt*) ống ngắn, mỏng, kín một đầu, dài 7-10 cm, nối vào phần cuối mành trắng (là một túi ở phần đầu ruột già). Không biết có chức năng gì ở người. Ruột thừa có khả năng bị nhiễm và viêm, nhất là ở người trưởng thành còn trẻ (xem viêm ruột thừa).

apperception/ .æpə'septʃn/ *n.* (in psychology) the process by which the qualities of an object, situation, etc., perceived by an individual are correlated with his/her preexisting knowledge.

tri giác (*dt*) (trong tâm lý học) tiến trình theo đó các tính chất của một vật, một tình huống v.v... ghi nhận bởi một cá thể có liên quan đến kiến thức đã có trước của người đó.

applicator/ 'æplɪkətər/ *n.* any device used to apply medication or treatment to a particular part of the body.

thiết bị chuyên dụng (*dt*) mọi dụng cụ dùng cấp thuốc hay chữa trị một phần đặc

bịt của cơ thể.

apposition/ ,æpə'zɪʃn/ *n.* the state of two structures, such as parts of the body, being in close contact. For example, the fingers are brought into apposition when the fist is clenched, and the eyelids when the eyes are closed.

khép (*dt*) tình trạng hai cấu trúc, như các phần của cơ thể, đặt sát vào nhau. *Thí dụ các ngón tay khép lại khi tay nắm chặt, và các mi mắt khép lại khi nhắm mắt.*

apraxia (dyspraxia) *n.* an inability to make skilled movements with accuracy. This is a disorder of the *cerebral cortex resulting in the patient's inability to organize the movements rather than clumsiness due to weakness, sensory loss, or disease of the *cerebellum. It is most often caused by disease of the *parietal lobes of the brain and sometimes be disease of the frontal lobes.

mất phổi hợp đồng tác (khó phổi hợp đồng tác) (*dt*) không có khả năng thực hiện các động tác khéo léo một cách chính xác. Điều này là một rối loạn của vỏ não làm cho bệnh nhân mất khả năng tổ chức các vận động hơn là sự vụng về do yếu ớt, mất cảm giác hay bệnh ở tiểu não*. Điều này thường do bệnh ở thùy đỉnh của não, đôi khi do bệnh ở thùy trán.

aproctia *n.* congenital absence of the anus or its opening. See imperforate anus.

tật tịt hậu môn (*dt*) không có hậu môn hay lỗ hậu môn bẩm sinh. Xem hậu môn không có lỗ.

aprosenia *n.* inability to fix the attention on any subject, due to poor eye-sight, defective hearing, or mental weakness.

mất tập trung (*dt*) không có khả năng tập trung chú ý vào một vật gì vì mắt nhìn kém, khuyếtたり thính giác, hay yếu tâm thần.

apryxia *n.* the absence of fever.

không sốt (*dt*) không lên cơn sốt.

aqueduct/ 'ækwɪdʌkt/ *n.* (in anatomy) a canal containing fluid. For example, the **aqueduct of the midbrain** (**cerebral aqueduct**, **aqueduct of Sylvius**) connects the third and fourth *ventricles.

cổng (*dt*) (trong giải phẫu học) một ống có

chứa chất lỏng. thí dụ cống não giữa (cống não, cống Sylvius) nối các não thất* thứ ba và thứ tư.

aqueous humour /'eɪkwɪəs 'hjuːmə/ the watery fluid that fills the chamber of the eye immediately behind the cornea and in front of the lens. It is continually being formed - chiefly by capillaries of the ciliary processes - and it drains away into Schlemm's canal, at the junction of the cornea and sclera.

thủy dịch chất lỏng như nước chứa trong phòng mắt* ngay sau giác mạc và trước thể thủy tinh. Thủy dịch được thành lập thường xuyên - chủ yếu do các mao mạch ở bờ mi - và chảy đi theo ống schlemm, ở chỗ tiếp giáp của giác mạc và võng mạc.

arachidonic acid see essential fatty acid.
xem acid béo thiết yếu.

arachnidism/ə'ræknidizm/ n. poisoning from the bite of a spider. Toxins from the less venomous species of spider cause only local pain, redness, and swelling. Toxins from more venomous species, such as the black widow (*Lactrodectus mactans*), cause muscular pains convulsions, nausea, and paralysis.

nhiễm nọc nhện (dt) ngộ độc do bị nhện cắn. Độc tố của các loại nhện có nọc ít độc chỉ gây đau tại chỗ, đỏ và sưng. Độc tố các loại có nọc độc hơn như loại góa phu đen (*Lactrodectus mactans*) gây đau cơ, co giật, buồn nôn, và té liệt.

arachnodactyly n. abnormally long and slender fingers: usually associated with excessive height and congenital defects of the heart and eyes in "Marfan's syndrome."

ngón chân nhện (dt) các ngón tay mảnh và dài bất thường, thường kết hợp với cao quá đà và các khuyết tật bẩm sinh ở tim và mắt trong hội chứng Marfan.

arachnoid (arachnoid mater) n. the middle of the three membranes covering the brain and spinal cords (see meninges), which has a fine, almost cobweb-like, texture, between it and the pia mater within lies the subarachnoid space, containing cerebrospinal fluid and large blood vessels; the membrane itself has no blood supply.

màng nhện (dt) màng giữ của ba màng bao

bọc não và dây cột sống (xem màng não) có cấu trúc mịn như tơ nhện. Giữa màng nhện và màng nuôi phía trong có một khoảng dưới nhện chứa dịch não tủy và các mạch máu lớn; màng nhện từ nó không được cung cấp máu.

arachnoid villus one of the thin-walled projections outwards of the arachnoid membrane into the blood-filled sinuses of the dura, acting as a one-way valve for the flow of cerebrospinal fluid from the subarachnoid space into the bloodstream. Large villi, known as *arachnoid granulations* (or *Pacchionian bodies*), are found in the region of the superior sagittal sinus. They may be so distended as to cause pitting of the adjacent bone.

nhung mao nhện một trong những chỗ lồi ra phía ngoài có thành mỏng của màng nhện vào trong các xoang dày máu ở màng cứng, hoạt động như một van một chiều cho dịch não tủy chảy từ khoảng dưới nhện vào dòng máu. Các nhung mao lớn, gọi là hạt nhện (hay thể Pacchioni) thấy trong vùng xoang dọc trên. Các nhung mao này có thể căng tới mức gây ra các vết rỗ ở vùng xương tiếp giáp.

arbor /'a:bər/ n. (in anatomy) a treelike structure. *Arbor vitae* is the treelike outline of white matter seen in sections of the cerebellum; it also refers to the treelike appearance of the inner folds of the neck of the womb.

cây (dt) (trong giải phẫu học) một cấu trúc giống như cây. Cây tiêu não là các đường nét giống như cây của chất trắng thấy khi cắt tiêu não. Chữ này cũng dùng chỉ các nếp gấp ở cổ tử cung có hình dáng giống như cây.

arbovirus n. one of a group of RNA-containing viruses that are transmitted from animals to man* by insects (i.e. arthropods; hence arthropod-borne viruses) and cause disease resulting in encephalitis or serious fever, such as dengue and yellow fever.

(dt) một loại trong nhóm vi rút có RNA do côn trùng truyền từ sức vật sang người. Gọi là virus arbo vì do côn trùng (arthropod = tiết tác) mang (borne). Arbovirus gây viêm não hay sốt nặng như sốt dengue (gồm sốt xuất huyết) và sốt vàng.

arc-eye /'a:kai/ n. a painful condition of the eyes caused by damage to the surface of the cornea by ultraviolet light from arc welding. It

usually resolves if the eyes are padded for 24 hours. It is similar to 'snow blindness' and the condition caused by overexposure of the eye to sun-tanning lamps.

cung mắt (dt) một tình trạng bị đau ở mắt do tổn thương bít mí giác mạc vì các tia tử ngoại khi han cung. Bằng mắt trong 24 giờ sẽ tự khỏi. Điều này cũng tương tự như mù tuyết và tình trạng gây ra do mắt tiếp xúc lâu với các đèn mặt trời đứng thuộc da.

arch- (arche-, archi-, archo-)/ ə:tʃ/ prefix denoting first; beginning; primitive; ancestral. Example: *archinephron* (first formed embryonic kidney).

nguyên thủy tiếp đầu ngữ chỉ đầu tiên, bắt đầu, ban sơ, cổ xưa. Ví dụ *archinephron* = thân nguyên thủy (thân hình thành đầu tiên trong bào thai).

archenteron n. a cavity that forms in the very early embryo as the result of gastrulation (see gastrula). In man it forms a tubular cavity, the *archenteric canal*, which connects the amniotic cavity with the yolk sac. –*archenteric* adj.

nguyên tràng (dt) là một xoang hình thành trong giai đoạn rất sớm của phôi vị hóa (xem phôi vị). Ở người đó là một xoang hình ống, tức ống nguyên tràng nối xoang màng ối với túi noãn hoàng. – *archenteric* (lt).

archetype/ ə:ktaɪtp/ n. (in Jungian psychology) an inherited idea or mode of thought supposed to be present in the unconscious mind and to derive from the experience of the whole human race, not from the life experience of the individual.

nguyên mẫu (dt) (trong tâm lý học Jung) một ý tưởng kế thừa hay cách suy nghĩ cho rằng có trong vô thức và bắt nguồn từ kinh nghiệm toàn thể nhân loại. Không phải do kinh nghiệm sống của một cá thể.

archipallium n. the hippocampal formation of the cerebrum. The term is seldom used.

vỏ não nguyên thủy (dt) sự thành lập sừng Ammon của não. Chữ này ít khi dùng.

arcus n. (in anatomy) an arch; for example the *arcus aortae* (*aortic arch).

vòng cung (dt) (trong giải phẫu học) một cung; ví dụ cung động mạch chủ.

arcus senilis a greyish line in the periphery of the cornea, concentric with the edge but separated from it by a clear zone. It begins above and below but may become a continuous ring. It consists of an infiltration of fatty material and is common in the elderly. When it occurs in younger people it may indicate abnormal fat metabolism, but there is great racial variation in its incidence. It never affects vision.

vùng thoái hóa tuổi già một đường màu xám lợt ở ngoài vi giác mạc, đồng tâm với bờ giác mạc nhưng cách bờ giác mạc một vùng sáng. Đường này bắt đầu ở trên và ở dưới nhưng có thể thành một vòng liên tục. Đường này gồm sự thâm nhiễm của các chất béo và thường thấy ở tuổi già. Khi thấy ở người trẻ tức là đã có bất thường về chuyển hóa chất béo. Số phát bệnh thay đổi nhiều theo chủng tộc. Vùng này không bao giờ ảnh hưởng đến thị lực.

areola/ ə'reələ/ n. 1. the brownish or pink ring of tissue surrounding the nipple of the breast. 2. the part of the iris that surrounds the pupil of the eye. 3. a small space in a tissue. – *areolar* adj.

quảng (dt) 1. một vòng mõ màu hồng hay nâu nhạt chung quanh núm vú. 2. phần mõng mắt chung quanh đồng tử. 3. một khoảng nhỏ trong một mõ. – *areolar* (lt).

areola, tissue/ ə'reəla 'tɪʃu:/ loose connective tissue consisting of a meshwork of collagen, elastic tissue, and reticular fibres interspersed with numerous connective tissue cells. It binds the skin to underlying muscles and forms a link between organs while allowing a high degree of relative movement.

mô quản mô liên kết mềm, gồm một mạng collagen, mô đàn hồi và các sợi lưới rải rác với nhiều tế bào mô liên kết. Mô quản nối da với các cơ phía dưới và làm thành vùng nối giữa các cơ quan nên các cơ quan này sẽ có được mức chuyển động tương đối khá cao.

Argasidae n. see tick.

họ Argasidae (dt) xem ve.

argentaffin cells cells that stain readily with silver salts. Such cells occur, for example, in the crypts of Lieberkühn in the intestine.

tế bào ua bạc các tế bào nhuộm được bằng các muối bạc. Các tế bào này thấy trong các hố Lieberkuhn ở ruột.

argentaffinoma (carcinoïd) *n.* a tumour of the "argentaffin cells in the glands of the intestine. Argentaffinomas typically occur in the tip of the appendix and are among the commonest tumours of the small intestine. They may also occur in the rectum and other parts of the digestive tract and in the bronchial tree (*bronchial carcinoid adenoma*). Argentaffinomas sometimes produce 5-hydroxytryptamine (*serotonin), prostaglandins, and other physiologically active substances, which are inactivated in the liver. If the tumour has spread to the liver excess amounts of these substances are released into the systemic circulation and the *carcinoid syndrome* results - flushing, headache, diarrhoea, asthma-like attacks, and in some cases damage to the right side of the heart.

u có tế bào ua bạc (dạng ung thư)

(dt) một loại u của các tế bào ua bạc" trong các tuyến của ruột. U có tế bào ua bạc điển hình thấy ở đỉnh ruột thừa và là một trong số các u thường gặp nhất của ruột non. U cũng có thể thấy ở trực tràng và các phần khác của đường tiêu hóa và trong phế quản (u tuyến phế quản dạng ung thư). U có tế bào ua bạc đôi khi sinh ra 5-hydroxytryptamine (serotonin), prostaglandin và các chất có hoạt tính sinh lý khác, tất cả các chất này đều bị phân hủy trong gan. Nếu u lan tới gan, một số lượng lớn các chất này sẽ vào hệ tuần hoàn và gây ra hội chứng dạng ung thư - đỏ mặt, nhức đầu, tiêu chảy, các cơn như suyễn và trong vài trường hợp tác hại đến phần tim bên phải.

arginine *n.* an *amino acid that plays an important role in the formation of *urea by the liver.

một amino acid* giữ vai trò quan trọng trong việc tạo thành ure* ở gan.

Argyll Robertson pupil /ə'gɔ:lɪn 'piju:ppl/ a disorder of the eyes, common to several diseases of the central nervous system, in which the "pupillary (light) reflex is absent. Although the pupils contract normally for near vision, they fail to contract in bright light.

đồng tử Argyll Robertson một rối loạn của mắt, chung cho nhiều bệnh ở hệ thần kinh trung ương, trong đó đồng tử không có phản xạ với ánh sáng. Dù các đồng tử vẫn co thắt bình thường khi nhìn gần, chúng không co lại được khi gặp ánh sáng.

argyria *n.* a form of silver poisoning in which the skin becomes dark bluishgrey due to the accumulation of the metal in the tissues. The mucous membranes and internal organs are also affected. Argyria is now rare, due to the decline in the use of silver compounds in medicine and industry (except the photographic industry).

nhiễm độc muối bạc (dt) một dạng nhiễm độc bạc trong đó da trở nên xanh-xám đậm do kim loại tích tụ trong mô. Các mảng nhầy và cơ quan nội tạng cũng ảnh hưởng. Hiện nay ít gặp nhiễm độc muối bạc vì các hợp chất bạc ít còn dùng trong y khoa và công nghiệp (ngoài trừ công nghiệp nhiếp ảnh).

riboflavinosis *n.* the group of symptoms caused by deficiency of riboflavin (vitamin B2). These symptoms include inflammation of the tongue and lips and sores in the corners of the mouth.

bệnh thiếu riboflavin (dt) một nhóm triệu chứng gây ra do sự thiếu hụt riboflavin (sinh tố B2). Các triệu chứng này gồm viêm lưỡi và môi và loét ở các góc miệng.

Arnold-Chiari malformation /'ɑ:nɔ:lɪd - .mælfɔ:m'neɪʃn/ a congenital disorder in which there is distortion of the base of the skull with protrusion of the lower brainstem and parts of the cerebellum through the opening for the spinal cord at the base of the skull. It is commonly associated with *hydrocephalus.

đi dạng Arnold-Chiari một rối loạn bẩm sinh trong đó dây hộp sọ bị vẹo di chuyển não dưới và một phần tiểu não lồi ra qua lỗ thông dành cho dây cột sống ở dây hộp sọ. Điều này thường kết hợp với khuyết tật "đèn thần kinh" và "tràn dịch não".

arousal /ə'rəʊzəl/ *n.* 1. a state of alertness and of high responsiveness to stimuli. It is produced by strong motivation, by anxiety, and by a stimulating environment. 2. physiological activation of the "cerebral cortex" by

centres lower in the brain, such as the 'reticular activating system, resulting in wakefulness and alertness. It is hypothesized that unduly high or low degrees of arousal lead to neuropsychiatric problems, such as 'narcolepsy and 'mania.

tinh thức (dt) 1. một tình trạng tinh táo và có đáp ứng cao với các kích thích. Điều này có thể bị thúc đẩy mạnh, do lo âu, hay do kích thích ở môi trường. 2. sự hoạt hóa sinh lý của vỏ não* do các trung tâm ở dưới não như hệ thống hoạt hóa lưới, gây ra yếu tố và tinh táo. Người ta cho rằng những mức độ thấp hay cao quá mức của tinh thức sẽ đưa đến những vấn đề về bệnh học thần kinh-tâm thần như cơn ngủ thoáng qua* và cơn hung cảm*.

arrhenoblastoma n. see andro-blastoma.

u nam tinh hóa (dt) xem u nguyên phát nam hóa.

arrhythmia n. any deviation from the normal rhythm (sinus rhythm) of the heart. The natural pacemaker of the heart (the sinoatrial node), which lies in the wall of the right atrium, controls the rate and rhythm of the whole heart under the influence of the autonomic nervous system. It generates electrical impulses that spread to the atria and ventricles, via specialized conducting tissues, and cause them to contract normally. Arrhythmias result from a disturbance of the generation or conduction of these impulses and may be intermittent or continuous. They include 'ectopic beats (extrasystoles), ectopic 'tachycardias, 'fibrillation, and 'heart block (which is often associated with slow heart rates). Symptoms include palpitations, breathlessness, and chest pain. In more serious arrhythmias the 'Stokes-Adams syndrome or 'cardiac arrest may occur. Arrhythmias may result from most heart diseases but they also occur without apparent cause.

loan nhịp (dt) mọi sai lệch về nhịp tim bình thường (nhịp xoang). Trung tâm tự động tự nhiên của tim (nút xoang nhĩ) nằm trong thành tim nhĩ phải kiểm soát tốc độ và nhịp của toàn bộ tim dưới ảnh hưởng của hệ thần kinh tự trị. Nút này phát ra các xung lực điện tới các tâm nhĩ và tâm thất qua những mô dẫn truyền đặc biệt và làm cho chúng co thắt bình

thường. Loan nhịp do có rối loạn về phát di hay dẫn truyền các xung lực này, và có thể gián đoạn hay liên tục. Loan nhịp gồm đập lạc vị* (ngoại tâm thu), nhịp tim nhanh* lạc vị, rung và phong bế* tim (thường kết hợp với nhịp tim chậm). Triệu chứng gồm hồi hộp, hít hơi và đau ngực. Trong loạn nhịp nặng hơn, hội chứng Stokes Adams* hay ngưng tim* có thể xảy ra. Loan nhịp do hầu hết các bệnh tim gây ra nhưng cũng có thể không có nguyên nhân rõ rệt.

arsenic /'arsenik/ n. a poisonous greyish metallic element producing the symptoms of nausea, vomiting, diarrhoea, cramps, convulsions, and coma when ingested in large doses. Drugs used as antidotes to arsenic poisoning include 'dimercaprol. Arsenic was formerly readily available in the form of rat poison and in fly-papers and was the poisoner's first choice during the 19th century, its presence in a body being then difficult to detect. Today detection is relatively simple. Arsenic was formerly used in medicine, the most important arsenical drugs being arsphenamine (*Salvarsan*) and neoarsphenamine, used in the treatment of syphilis and dangerous parasitic diseases. Symbol: As.

(dt) một nguyên tố kim loại độc có màu xám nhạt, gây ra các triệu chứng buồn nôn, đi mưa, tiêu chảy, chuột rút, co giật và hôn mê khi nuốt phải liều cao. Thuốc dùng giải độc gồm dimercaprol. Trước đây Arsenic lúc nào cũng có sẵn dưới dạng thuốc diệt chuột và trong giấy giết ruồi và được những người đầu độc và chuồng trong thế kỷ 19 vì vào thời đó khó phát hiện được chất độc này trong cơ thể. Ngày nay việc phát hiện tương đối đơn giản. Trước đây Arsenic có dùng trong y học, các thuốc có arsenic quan trọng nhất là arsphenamine (*Salvarsan*) và neoarsphenamine, dùng chữa giang mai và các bệnh ký sinh nguy hiểm. Ký hiệu As.

artefact /'ɑːfɪfɛkt/ n. see artifact.

hình giả tạo (dt) xem phản dịch chữ artifact.

arter- (arteri-, arterio-) prefix denoting an artery. Examples: *arteriopathy* (disease of); *arteriorrhaphy* (suture of); *arteriovenous* (relating to arteries and veins).

arter- (*arteri-, arterio-*) tiếp đầu ngữ chỉ động mạch. *Thí dụ arteropathy* (bệnh của); *arteriorrhaphy* (khâu); *arteriovenous* (liên quan đến các động mạch và tĩnh mạch).

arterectomy *n.* surgical excision of an artery or part of an artery. This may be performed as a diagnostic procedure (for example, to take an arterial biopsy in the diagnosis of arteritis) or during reconstruction of a blocked artery when the blocked segment is replaced by a synthetic graft.

thủ thuật cắt bỏ động mạch (*dt*) phẫu thuật cắt bỏ một động mạch hay một phần động mạch. Điều này có thể dùng như một thủ pháp chẩn đoán (thí dụ để làm sinh thiết động mạch khi chẩn đoán viêm động mạch) hay khi cần tái tạo một động mạch bị nghẽn bằng cách thay đoạn bị nghẽn bằng mô ghép tổng hợp.

arteriogram *n.* a tracing of the wave form of an arterial pulse. This can be made directly, by means of an arterial needle puncture and pressure recording, or indirectly, by a recorder placed on the skin over an artery. The tracing may be recorded on a paper strip or on a screen (oscilloscope). Some heart defects produce characteristic pulse wave forms.

động mạch đồ (*dt*) ghi đường, kẻ làn sóng của mạch động mạch. Điều này có thể làm trực tiếp bằng cách chích kim động mạch và ghi áp suất, hay gián tiếp bằng một thiết bị ghi đặt trên da trên động mạch. Đường kẻ được ghi trên một mảnh giấy hay trên một màn (kinh dạo động). Vài khuyết tật tim sẽ cho các dạng sóng mạch đặc biệt.

arteriography *n.* X-ray examination of an artery that has been outlined by the injection of a "radio-opaque contrast medium. The major uses of arteriography are to demonstrate the site and extent of atheroma, especially in the coronary arteries (*coronary angiography*) and leg arteries (*femoral angiography*), and to reveal the site of aneurysms within the skull or cerebral tumours (*carotid and vertebral artery angiography*).

chụp X-quang động mạch (*dt*) xét nghiệm X-quang một động mạch đã được chích chất cản quang*. Công dụng chính của

việc chụp X-quang động mạch là để xác định vị trí và quy mô của bệnh vừa động mạch, đặc biệt ở động mạch vành (chụp X-quang mạch vành) và động mạch chân (chụp X-quang động mạch đùi), và để khám phá vị trí phình mạch trong hố sọ hay trong các u não (chụp X-quang động mạch cảnh và động mạch cột sống).

arteriole *n.* a small branch of an artery, leading into many smaller vessels - the capillaries. By their constriction and dilation, under the regulation of the sympathetic nervous system, arterioles are the principal controllers of blood flow and pressure.

tiểu động mạch (*dt*) một nhánh nhỏ của động mạch, chia ra thành nhiều mạch nhỏ hơn gọi là mao mạch. Bằng cách co lại hay giãn ra dưới sự điều khiển của hệ thần kinh giao cảm, các tiểu động mạch là những cơ quan chính để điều khiển dòng máu chảy và huyết áp.

arteriolitis *n.* inflammation of the arterioles (the smallest arteries), which may complicate severe hypertension. This produces *necrotizing arteriolitis*, which may result in kidney failure. A similar condition may affect the lung in pulmonary hypertension.

viêm tiểu động mạch (*dt*) viêm các động mạch nhỏ nhất có thể gây biến chứng cao huyết áp nặng. Điều này sẽ sinh ra viêm tiểu động mạch hoại tử và gây suy thận. Một tình trạng tương tự có thể ảnh hưởng tới phổi trong cao huyết áp phổi.

arterioplasty *n.* surgical reconstruction of an artery, for example, in the treatment of aneurysms.

thủ thuật tạo hình động mạch (*dt*) phẫu thuật tái tạo một động mạch, thí dụ khi chửa phình mạch*.

arteriosclerosis/ a'terio'skler'o'sis/ *n.* an imprecise term used for any of several conditions affecting the arteries. The term is often used as a synonym for atherosclerosis (see atheroma). It may also be used for *Monckeberg's degeneration*, in which calcium is deposited in the arteries as part of the ageing process, and *arteriolarsclerosis*, in which the walls of small arteries become thickened due to ageing or hypertension.

xơ cứng động mạch (dt) một từ không chính xác dùng chỉ bất cứ dạng nào trong số nhiều tình trạng ảnh hưởng đến động mạch. Từ này cũng thường dùng đồng nghĩa với **xơ vữa động mạch** (xem **vữa động mạch**). Từ này cũng có thể dùng cho thoái hóa Monckeberg trong đó các động mạch bị đóng với do tuổi già, và cho **xơ xung tiểu động mạch** trong đó thành các tiểu động mạch bị dày lên do lão tuồi hay do cao huyết áp.

arteriotomy n. an incision into, or a needle puncture of, the wall of an artery. This is most often performed as a diagnostic procedure in the course of 'arteriography' or cardiac 'catheterization'. It may also be required to remove an embolus (see **embolectomy**).

thủ thuật mò động mạch (dt) rạch hay chích kim vào thành động mạch. Điều này thường được thực hiện nhất để chẩn đoán khi chụp X-quang động mạch' hay khi thông tim'. Cũng có thể cần thủ thuật này để lấy đi vật nghẽn mạch (xem **thủ thuật cắt bỏ vật nghẽn mạch**).

arteriovenous anastomosis a thick-walled blood vessel that connects an arteriole directly with a venule, thus bypassing the capillaries. Arteriovenous anastomoses are commonly found in the skin of the lips, nose, ears, hands and feet; their muscular walls can constrict to reduce blood flow or dilate to allow blood through to these areas.

nối động mạch-tĩnh mạch một mạch máu có thành dày nối trực tiếp tiểu động mạch với một tiểu tĩnh mạch, như vậy đã bỏ qua các mao mạch. **Nối động mạch-tĩnh mạch** thường thấy trong da của môi, mũi, tai, bàn tay và bàn chân; các thành cơ của vùng nối có thể co vào để giảm dòng máu chảy hay dẫn ra để cho máu đi qua các vùng này.

arteriovenous aneurysm a direct communication between an artery and vein, without an intervening capillary bed. It can occur as a congenital abnormality or it may be acquired following injury or surgery. It may affect the limbs, lungs, or viscera and may be single or multiple. If the connection is large, the short-circuiting of blood may produce heart failure. Large isolated arteriovenous aneurysms may be closed surgically.

phình động mạch-tĩnh mạch một chỗ nối trực tiếp giữa một động mạch và một tĩnh mạch, không có thâm mao mạch ở giữa. Điều này có thể là một dị dạng bẩm sinh hay cũng có thể mắc phải sau chấn thương hay phẫu thuật. Điều này có thể ảnh hưởng đến các chi, phổi hay nội tạng và có thể ở một nơi hay nhiều nơi. Nếu chỗ nối lớn, sự chấp mạch của máu có thể đưa đến suy tim. Phình động mạch-tĩnh mạch lớn và đơn lẻ có thể đóng lại bằng phẫu thuật.

arteriovenous malformation see angioma.

biến dạng động mạch-tĩnh mạch xem **u mạch**.

arteritis/ ,a:tə'rætɪs/ n. an inflammatory disease affecting the muscular walls of the arteries. It may be part of a 'collagen disease' or it may be due to an infection, such as syphilis. The affected vessels are swollen and tender and may become blocked. Temporal or giant-cell arteritis occurs in the elderly and most commonly affects the arteries of the scalp. The patient complains of severe headache, and blindness may result from thrombosis of the arteries to the eyes. Treatment with cortisone derivatives is rapidly effective.

viêm động mạch (dt) một bệnh viêm tác động đến thành cơ của động mạch. Viêm động mạch có thể là một phần của bệnh collagen' hay có thể do nhiễm trùng như giang mai. Mạch viêm bị phồng lên và mềm đi và có thể bị tắc. Viêm động mạch thái dương hay tế bào khổng lồ thấy ở người lớn tuổi và thường tác động tới các động mạch da đầu. Bệnh nhân bị nhức đầu dữ dội và có thể bị mù vì chứng huyết khối ở các động mạch tới mắt. Điều trị với các dẫn chất cortisone sẽ có kết quả nhanh chóng.

artery/ 'ærətɪ/ n. a blood vessel carrying blood away from the heart. All arteries except the 'pulmonary artery' carry oxygenated blood. The walls of arteries contain smooth muscle fibres (see illustration), which contract or relax under the control of the sympathetic nervous system. See also **aorta**, **arteriole**.

động mạch (dt) mạch máu mang máu ra

khỏi tim. Tất cả các động mạch trừ động mạch phổi đều mang máu đã được cấp oxy.* Thành động mạch chứa các sợi cơ trơn (xem hình), co lại hay dãn ra dưới sự điều khiển của hệ thần kinh giao cảm. Cũng xem *động mạch chủ, tiểu động mạch*.

arthr- (*arthro-*) prefix denoting a joint. Examples: *arthrology* (science of); *arthrosclerosis* (stiffening or hardening of).

arthr- (*arthro-*) chỉ một khớp. *Thí dụ arthrology (khớp học), artherosclerosis (cứng khớp).*

arthralgia n. pain in a joint, without swelling or other signs of arthritis. Compare *arthritis*.

dau khớp (dt) đau trong một khớp, không có sưng hay các dấu hiệu khác về viêm khớp. So sánh với *viêm khớp*.

arthrectomy n. surgical excision of a joint. It is usually performed on a painful joint that has ceased to function, as may result from intractable infection.

thủ thuật cắt bỏ khớp (dt) phẫu thuật cắt bỏ một khớp thường thực hiện khi khớp bị đau và đã ngưng hoạt động vì có thể do một bệnh nhiễm trùng khớp chưa.

arthritis/ a'ritris/ n. inflammation of one or more joints, characterized by swelling, warmth, redness of the overlying skin, pain, and restriction of motion. Over 80 diseases may cause arthritis, including "rheumatoid arthritis," "osteoarthritis," "gout," "tuberculosis," and other infections. Diagnosis is assisted by examination of the pattern of distribution of affected joints, X-rays, blood tests, and examination of synovial fluid obtained by "aspiration" of a swollen joint. *Mono* or *oligo-arthritis* is inflammation of one joint, *pauciartthritis* of a few, and *polyarthritis* of many joints, either simultaneously or in sequence. Any disease involving the synovial membranes or causing degeneration of cartilage may cause arthritis. Treatment of arthritis depends on the cause, but aspirin and similar analgesics are often used to suppress inflammation, and hence reduce pain and swelling. See also *psoriatic arthritis, haemarthrosis, pyarthrosis, hydrarthrosis*. – *arthritic adj.*

viêm khớp (dt) viêm một hay nhiều khớp, có đặc điểm gồm sưng, ấm, đỏ vùng da phía trên, đau và hạn chế vận động. Có hơn 80 bệnh có thể gây viêm khớp, gồm viêm khớp dạng thấp*, viêm xương khớp*, thoảng phong*. Iao* và các bệnh nhiễm khác. Chẩn đoán bằng cách xem xét kiểu phân bố các khớp viêm, X-quang, thử nghiệm máu, và xét nghiệm dịch màng hoạt dịch hút* ra từ một khớp bị sưng. Viêm đơn khớp là viêm ở một khớp, viêm thiểu khớp ở một số ít, và viêm đa khớp ở nhiều khớp, đồng thời hay lẩn lượn. Bất cứ bệnh nào liên quan đến màng hoạt dịch hay gây thoái hóa sụn đều có thể gây viêm khớp. Điều trị viêm khớp tùy theo nguyên nhân nhưng aspirin và các thuốc giảm đau tương tự được dùng để ngăn chặn viêm, và như vậy sẽ giảm đau và sưng. Cũng xem viêm khớp vẩy nến, tràn máu khớp, viêm khớp mù, tràn dịch khớp. – *arthritis (t)*.

arthrodesis n. fusion of bones across a joint space by surgical means, which eliminates movement. This operation is performed when a joint is very painful, highly unstable, grossly deformed or chronically infected, or when an "arthroplasty" would be inadvisable or impossible.

thủ thuật làm cứng khớp (dt) nối tiếp xương qua một khoảng khớp bằng các phương tiện phẫu thuật, như vậy sẽ loại trừ việc cử động. Thao tác này thực hiện khi khớp rất đau, bất ổn cao, biến dạng nhiều hay bị nhiễm trùng mãn, hay khi không nên hoặc không thể chỉnh hình khớp.

arthrodic joint (gliding joint) a form of "diarthrosis" (freely movable joint) in which the bony surfaces slide over each other without angular or rotational movement. Examples are the joints of the carpus and tarsus.

khớp mặt phẳng (khớp trượt) m. t. t. dang khớp động* (khớp cử động tự do) trong đó các bề mặt xương lướt trên nhau mà không có cử động góc hay cử động quay. *Thí dụ như các khớp cổ tay và cổ chân.*

arthrography n. an X-ray technique for examining joints. A "contrast medium (either air or a liquid opaque to X-rays) is injected into the joint space, allowing its outline and contents to be traced accurately.

chụp X-quang khớp (dt) một kỹ thuật X-quang để xem xét các khớp. Một chất cản quang (không khí hay chất lỏng ngắn được tia X) được chích vào trong khớp để hình dáng và các chất trong khớp được chụp ra chính xác.

arthropathy n. any disease or disorder involving a joint.

bệnh khớp (dt) mọi bệnh hay rối loạn liên quan đến khớp.

arthroplasty n. surgical remodelling of a diseased joint. To prevent the ends of the bones fusing after the operation, a large gap may be created between them (*gap arthroplasty*), a barrier of artificial material may be inserted (*Interposition arthroplasty*), or one or both bone ends may be replaced by a *prosthesis of metal or plastic (*replacement arthroplasty*).

chỉnh hình khớp (dt) phẫu thuật tu sửa một khớp bệnh. Để ngăn các đầu xương dính lại với nhau sau thao tác, cần tạo ra một khe hở lớn giữa chúng (chỉnh hình khớp hở), hay đặt vào một vật cẩn nhân tạo (chỉnh hình khớp gian vị), hay một hoặc cả hai đầu xương được thay bằng bộ phận giả bằng kim loại hay plastic (chỉnh hình khớp thay thế).

arthropod n. any member of a large group of animals that possess a hard external skeleton and jointed legs and other appendages. Many arthropods are of medical importance, including the *mites, *ticks, and *insects.

tiết túc (dt) mọi loại thuộc một nhóm động vật lớn có bộ xương ngoài cứng và chân và các phụ bộ khác có khớp. Nhiều loại tiết túc quan trọng với y học gồm mạt*, ve* và côn trùng*.

arthroscope n. an instrument for insertion into the cavity of a joint in order to inspect the contents, before *biopsy or operation on the joint.

kính soi khớp (dt) một dụng cụ dùng đặt vào trong xoang của một khớp để kiểm tra trong khớp trước khi làm sinh thiết* hay thao tác về khớp.

arthrotomy n. surgical incision of a joint capsule in order to inspect the contents and drain pus (if it is present).

thủ thuật mở khớp (dt) phẫu thuật rạch

một nang khớp để kiểm tra các chất trong khớp và dẫn lưu mủ (nếu có).

articulation/ ərtɪkjʊ'leɪʃn/ n. (in anatomy) the point or type of contact between two bones. See joint.

khớp (dt) (trong giải phẫu học) điểm hay kiểu tiếp xúc giữa hai xương.

articulator/ ərtɪkju'lætər/ n. (in dentistry) an apparatus for relating the upper and lower models of a patient's dentition in a fixed position, usually with maximum tooth contact. Some articulators can reproduce jaw movements. They are used in the construction of crowns, bridges, and dentures.

thiết bị khớp răng (dt) (trong nha khoa) một dụng cụ để liên kết các mô hình bộ răng trên và răng dưới của bệnh nhân vào một vị trí cố định, thường để các răng tiếp xúc với nhau tối đa. Vật thiết bị khớp răng có thể làm được cử động hàm. Thiết bị này dùng làm thân răng, cầu răng và răng giả.

artifact (artefact)/ ərtɪfækɪt/ n. (in microscopy) a structure seen in a tissue under a microscope that is not present in the living tissue. Artifacts, which are produced by faulty fixation or staining of the tissue, may give a false impression that disease or abnormality is present in the tissue when it is not.

hình giả tạo (dt) (khi soi kính hiển vi) một cấu trúc thấy trong mô khi soi kính hiển vi nhưng thực ra không có trong mô sống. Hình giả tạo có do sai tầm khi cố định hay khi nhuộm mô, làm ta có cảm tưởng sai lạc rằng mô có bệnh hay có điều bất thường, trong khi thực ra không có.

artificial insemination / ,a:tɪ'fɪʃnl ɪn'semɪneɪʃn/ instrumental introduction of semen into the vagina in order that the woman may conceive. Insemination is timed to coincide with the day on which the woman is expected to ovulate (see menstrual cycle). The semen specimen may be provided by the husband (AIH - *artificial insemination husband*) in cases of *impotence or by an anonymous donor (AID - *artificial insemination donor*) in cases where the husband is sterile.

thu tinh nhân tạo dùng dụng cụ đưa tinh trùng vào âm đạo để người phụ nữ có thể mang thai. Khi thu tinh cần tinh sao cho phù

hợp với ngày rung trứng của người nữ. (xem chu kỳ kinh nguyệt). Mẫu tinh dịch có thể là của người chồng (giáo nhân tạo tinh dịch chồng - AIH = artificial insemination husband) trong trường hợp bất lực hay của một người cho vò danh (giáo nhân tạo tinh dịch người cho - AID = artificial insemination donor) khi người chồng bị vô sinh.*

artificial kidney (dialyser) / .ærtɪʃn'fɪzər/

'kidnɪ/ see haemodialysis.

thận nhân tạo (máy thẩm thách) xem thẩm thách máu.

artificial lung/ .ærtɪʃn'lʌŋ/ see respirator.

phổi nhân tạo xem máy hô hấp.

artificial respiration / ,ærtɪʃn'reʃn/

an emergency procedure for maintaining a flow of air into and out of a patient's lungs when the natural breathing reflexes are absent or insufficient. This may occur after drowning, poisoning, etc., or during a surgical operation on the thorax or abdomen when muscle-relaxing drugs are administered. The simplest and most efficient method is the mouth-to-mouth technique (the "kiss of life"). In hospital the breathing cycle is maintained by means of a "respirator".

hở hắp nhân tạo một thủ pháp cấp cứu để giữ khí lưu thông vào và ra khỏi buồng phổi bệnh nhân khi các phản xạ thở tự nhiên không còn hay không đủ. Điều này có thể xảy ra sau khi chết đuối, ngộ độc... hay trong khi thực tác phẫu thuật ở ngực hay bụng và có dùng các thuốc dẫn cơ. Phương pháp đơn giản nhất và công hiệu nhất là kỹ thuật miệng ép miệng ("nu hồn hồi sinh"). Trong bệnh viện, chu kỳ thở được duy trì bằng một máy hô hấp.

arytenoid cartilage / .ærɪ'tenɔɪd/

'ka:tɪlɪdʒ/ either of the two pyramid-shaped cartilages that lie at the back of the "larynx next to the upper edges of the cricoid cartilage.

sụn bòi một trong hai miếng sụn hình tháp nằm sau thanh quản* kế bò trên sụn nhĩ.

asbestosis/ æs'bɛstɔ̄sɪs/ n a lung disease - a form of *pneumoconiosis - caused by fibres of asbestos inhaled by those who are exposed to large amounts of the mineral. The

incidence of lung cancer is high in such patients, particularly if they smoke cigarettes. See also mesothelioma.

bệnh bụi amiăng (d) một bệnh phổi - một dạng bệnh bụi phổi - do hút phải các sợi amiăng khi phải tiếp cận với số lượng lớn kim loại này. Bệnh nhân loại này có tần số phát bệnh ung thư phổi cao, đặc biệt nếu có hút thuốc. Cũng xem ủ trong biểu mô.

ascariasis n a disease caused by an infestation with the parasitic worm *"Ascaris lumbricoides"*. Adult worms in the intestine can cause abdominal pain, vomiting, constipation, diarrhoea, appendicitis, and peritonitis; in large numbers they may cause obstruction of the intestine. The presence of the migrating larvae in the lungs can provoke pneumonia. Ascariasis occurs principally in areas of poor sanitation; it is treated with "piperazine".

bệnh giun đũa (d) bệnh gây ra do nhiễm phải giun ký sinh *Ascaris Lumbricoides*. Giun trưởng thành trong ruột có thể gây đau bụng, nôn, táo bón, tiêu chảy, viêm ruột thừa, và viêm phúc mạc; khi có nhiều giun có thể bị tắc ruột. Khi có ấu trùng di trú ở phổi cũng có thể bị viêm phổi. Bệnh giun đũa thấy ở các vùng có điều kiện vệ sinh kém. Chữa bệnh bằng piperazine*.

Ascaris n. a genus of parasitic nematode worms. A *lumbricoides*, widely distributed throughout the world, is the largest of the human intestinal nematodes - an adult female measures up to 35 cm in length. Eggs, passed out in the stools, may be transmitted to a new host in contaminated food or drink. Larvae hatch out in the intestine and then undergo a complicated migration, via the hepatic portal vein, liver, heart, lungs, windpipe, and pharynx, before returning to the intestine where they later develop into adult worms (see also ascariasis).

giun đũa (d) giống giun tròn ký sinh. *Ascaris lumbricoides* phân bố khắp thế giới, là loài giun tròn lớn nhất trong ruột người - giun cái trưởng thành có thể dài tới 35 cm. Trứng theo phân ra ngoài có thể truyền sang một ký chủ mới do thức ăn và nước uống bị lây nhiễm. Ấu trùng nở trong ruột rồi di trú một vòng phức tạp qua tĩnh mạch cửa gan, tim, phổi, khí quản, và họng, trước khi trở lại ruột

để phát triển thành giun trưởng thành (cũng xem bệnh giun dây).

ascites (hydroperitoneum) *n.* the accumulation of fluid in the peritoneal cavity, causing abdominal swelling. Causes include infections (such as tuberculosis), heart failure, *portal hypertension, *cirrhosis, and various cancers (particularly of the ovary and liver). See also oedema.

cổ trường (tràn dịch màng bụng)

(dt) tích tụ dịch trong xoang phúc mạc, gây căng phồng bụng. Nguyên nhân gồm nhiễm trùng (như lao), suy tim, cao huyết áp cửa, xơ gan* và nhiều loại ung thư (đặc biệt của nieren sỏi và gan). Cũng xem phù nề.

ascorbic acid/ *ə'skrɒbɪk 'æsɪd/* see vitamin C.

-ase suffix denoting an enzyme. Examples: lactase; dehydrogenase.

-ase hau tố chỉ một enzyme. Ví dụ: lactase dehydrogenase.

asepsis/ *ə'sɛpsɪs/* *n.* the complete absence of bacteria, fungi, viruses, or other micro organisms that could cause disease. Asepsis is the ideal state for the performance of surgical operations and is achieved by using *sterilization techniques. -- *aseptic adj.*

vô trùng (dt) không có hoàn toàn các loại vi trùng, vi nấm, vi rút, hay, các vi sinh vật có thể gây bệnh khác. Vô trùng là tình trạng lý tưởng để thực hiện các thao tác phẫu thuật, đạt được tình trạng này bằng cách dùng các kỹ thuật tiệt khuẩn". – *aseptic* (lt).

asparaginase *n.* an enzyme that inhibits the growth of certain tumours and is used in the treatment of acute lymphoblastic leukaemia. It may cause allergic reactions and *anaesthesia.

(dt) enzyme ức chế tăng trưởng của một số khối u, dùng điều trị ung thư bạch cầu nguyên bào lympho cấp. Enzyme này có thể gây phản ứng dị ứng và phản vệ*.

asparagine *n.* see amino acid.

(dt) xem amino acid.

aspartic acid (aspartate) *n.* see amino acid.

xem amino acid.

aspergillosis *n.* a rare disease in which the fungus *Aspergillus fumigatus* grows freely in pre-existing lesions in the lungs and bronchioles. Occasionally the fungus attacks the mucous membranes of the eyes, nose, or urethra or such internal organs as the lung, liver, and kidneys.

bệnh nấm Aspergillus (dt) một bệnh hiếm do nấm *Aspergillus fumigatus* mọc tự do trong các thương tổn đã có trước ở phổi và các tiêu phế quản. Đôi khi nấm tấn công các mảng nhầy ở mắt, mũi, hay niệu đạo, hay các cơ quan nội tạng như phổi, gan, và thận.

Aspergillus *n.* a genus of fungi, including many common moulds, some of which cause infections of the respiratory system in man. The species *A. fumigatus* causes *aspergillosis. *A. niger* is commonly found in the external ear and can become pathogenic.

(dt) một giống nấm bao gồm nhiều loài mốc thông thường, vài loại trong số này gây nhiễm hệ hô hấp ở người. *A. fumigatus* gây bệnh nấm *Aspergilium*, *A. niger* thường thấy ở tai ngoài và có thể sinh bệnh.

aspermia *n.* strictly, a lack or failure of formation of semen. More usually, however, the term is used to mean the total absence of sperm from the semen (see azoospermia).

không tinh trùng (dt) dung ra là sự thiếu hay không thực hiện được việc thành lập tinh dịch. Tuy nhiên từ này thường dùng chỉ sự không có hoàn toàn tinh trùng trong tinh dịch (xem chung vô tinh trùng).

asphyxia/ *ə'sfɪksɪə/* *n.* suffocation: a life-threatening condition in which oxygen is prevented from reaching the tissues by obstruction of or damage to any part of the respiratory system. Drowning, choking, and breathing poisonous gas all lead to asphyxia. Unless the condition is remedied by removing the obstruction (when present) and by artificial respiration if necessary, there is progressive *cyanosis leading to death. Brain cells cannot live for more than about four minutes without oxygen.

ngạt (dt) nghẹt thở: một tình trạng nguy hiểm đến tính mạng do oxy bị ngắt không tối được các mô vì bị tắc hay tổn thương bất cứ phần nào của hệ hô hấp. Chết đuối, tắc thở hay hít

phải khi độc đều dần đến ngạt. Trừ khi tình trạng được cải thiện bằng cách lấy vật làm tác ra (khí có) hay bằng hó hấp nhân tạo nếu cần, bệnh nhân sẽ bị xanh tím tiến triển dần dần tử vong. Khi không có oxy, tế bào não không thể sống lâu hơn khoảng bốn phút.

aspiration/ æs'pa:rɪʃn/ *n.* the withdrawal of fluid from the body by means of suction using an instrument called an **aspirator**. There are various types of aspirator: some employ hollow needles for removing fluid from cysts, inflamed joint cavities, etc.; another kind is used to suck debris and water from the patient's mouth during dental treatment.

hút (*dt*) rút dịch ra khỏi cơ thể bằng cách hút với một dụng cụ gọi là máy hút. Có nhiều kiểu máy hút; có loại dùng kim rỗng để hút dịch ra khỏi các nang, xoang khớp viêm v.v..., loại khác dùng hút các mảnh vụn và nước trong miệng bệnh nhân khi điều trị nha khoa.

aspirin (acetylsalicylic acid)

/'æspərɪn/ *n.* a widely used drug that relieves pain and also reduces inflammation and fever. It is taken by mouth - alone or in combination with caffeine, phenacetin, or codeine - for the relief of the less severe types of pain, such as headache, toothache, neuralgias, and the pain of rheumatoid arthritis. It is also taken to reduce fever in influenza and the common cold. Aspirin may irritate the lining of the stomach, causing nausea, vomiting, pain, and bleeding. Tablets should not be held on the gum adjacent to a painful tooth as ulceration may occur. High doses cause dizziness, disturbed hearing, mental confusion, and overbreathing. *See also* analgesic. (*dt*) một loại thuốc dùng phổ biến để làm giảm đau và giảm viêm, hạ nhiệt. Thuốc dùng đường miệng - một mình hay phối hợp với caffeine, phenacetin hay codeine - để làm giảm các kiểu đau ít nghiêm trọng như nhức đầu, đau răng, đau thần kinh và đau do viêm khớp dạng thấp. Thuốc cũng dùng hạ nhiệt khi bị cảm hay cảm lạnh thông thường. Aspirin có thể kích thích niêm mạc dạ dày, gây buồn nôn, nôn, đau, và xuất huyết. Không được ngâm viên thuốc trên nướu gán chỗ răng đau vì có thể bị loét. Dùng liều cao sẽ bị chóng mặt, rối loạn thính giác, l่าน và hó hấp quá

mức. Cũng xem giảm đau.

assay/ ə'seɪ/ *n.* a test or trial to determine the strength of a solution, the proportion of a compound in a mixture, the potency of a drug, or the purity of a preparation. *See also* bio-assay.

thử nghiệm (*dt*) xét nghiệm hay thử để xác định nồng độ một dung dịch, tỷ lệ một chất trong hỗn hợp, tiềm năng của một loại thuốc, độ tinh khiết của một chế phẩm. Cũng xem thử nghiệm sinh học.

assimilation/ ə'sɪmɪ'læʃn/ *n.* the process by which food substances are taken into the cells of the body after they have been digested and absorbed.

đóng hóa (*dt*) tiến trình theo đó các chất trong thực phẩm được đưa vào tế bào cơ thể sau khi đã được tiêu hóa và hấp thu.

association area/ ə'sosɪ'eɪʃn 'eərɪə/ an area of cerebral cortex that lies away from the main areas that are concerned with the reception of sensory impulses and the start of motor impulses but is linked to them by many neurones known as **association fibres**. The areas of association are thought to be responsible for the elaboration of the information received by the primary sensory areas and its correlation with the information fed in from memory and from other brain areas. They are thus responsible for the maintenance of many higher mental activities. *See also* body image.

vùng liên hợp một vùng của vỏ não nằm xa các vùng chính liên quan đến việc nhận các xung lực cảm giác và bắt đầu các xung lực vận động, nhưng nối với các vùng này bằng nhiều nơron gọi là nơron liên hợp. Vùng liên hợp được coi là có trách nhiệm trong việc soạn thảo các thông tin do vùng cảm giác sơ cấp nhận được, và tương quan giữa các thông tin này với những thông tin đã ghi trong trí nhớ và từ các vùng não khác. Như vậy vùng liên hợp có trách nhiệm trong việc duy trì các hoạt động tinh thần cao hơn. Cũng xem hình tượng cơ thể.

association of ideas/ ə'sosɪ'eɪʃn 'ɒf aɪ'dzəz/ (in psychology) linkage of one idea to another in a regular way according to their meaning. In **free association** the linkage of

ideas arising in dreams or fantasy may be used to discover the underlying motives of the individual. In *word association tests* stimulus words are produced to which the subject has to respond as quickly as possible.

Liên hợp ý niệm (trong tâm lý học) **liên hợp** một ý niệm này với một ý niệm khác một cách có qui cá tùy theo ý nghĩa của chúng. Trong **liên hợp tự do**, sự **liên hợp** các ý tưởng hiện ra trong mơ hay trong tưởng tượng có thể dùng để khám phá những động cơ thực đẩy cơ bản của ca thể. Trong thử nghiệm **liên hợp chữ**, sẽ dùng một số chữ có tác động kích thích và người chịu thử nghiệm phải trả lời trong giới hạn nhanh nhất có thể được.

astasia *n.* an inability to stand for which no physical cause can be found. **Astasia-abasia** is an inability to stand or walk in the absence of any recognizable physical illness. The patient's attempts are bizarre and careful examination reveals contradictory features. It is most commonly an expression of "hysteria".

hội chứng khó đứng (*dt*) **mất khả năng đứng** mà không thấy được nguyên nhân nào thuộc cơ thể. **Hội chứng khó đứng là sự mất khả năng đứng hay đi khi không có bệnh nào về cơ thể.** Các cơn co giật của bệnh nhân rất kỵ là và xem xét kỹ sẽ thấy những điểm mâu thuẫn. **Đây là biểu lộ thường nhất của bệnh hysteria.**

aster/ 'æstər/ *n.* a star-shaped object in a cell that surrounds the *"centrosome* during mitosis and meiosis and it concerned with the formation of the "spindle".

thể sao (*dt*) **một vật hình sao** trong tế bào, **bao quanh trung thể** trong giàn phân hay giàn phân, và **liên quan đến sự thành lập thời**.

astereognosis *n.* *see agnosia.*

mất nhận thức sờ (*dt*) *xem* **mất nhận thức.**

asthenia/ ə'sθēnɪə/ *n.* weakness or loss of strength.

suy nhược (*dt*) **yếu ớt** hay **mất sức mạnh.**

asthenic/ ə'sθēnɪk/ *adj.* describing a personality disorder characterized by low energy, susceptibility to physical and emotional stress, and a diminished capacity for pleasure.

nhược thần (*tt*) **mô tả** một rối loạn nhân cách có đặc điểm thiếu nghị lực, nhạy cảm với các stress vật lý và cảm xúc và giảm khả năng về khoái cảm.

asthenopia *n.* *see eyestrain.*

mỏi mắt do điều tiết (*chứng*)

(*dt*) *xem* **mỏi mắt.**

asthma/ 'æsməl/ *n.* a condition characterized by paroxysmal attacks of bronchospasm, causing difficulty in breathing. **Bronchial asthma** may be precipitated by exposure to one or more of a large range of stimuli, including *"allergens* (including some drugs, such as aspirin), exertion, emotions and infections. The first attacks can occur at any age but are normally in early life, when - in allergic people - they may be associated with other manifestations of hypersensitivity, such as eczema and hay fever. Powerful drugs, including corticosteroids, are now available to control asthmatic attacks, which may be very serious and prolonged (see *status asthmaticus*). Avoidance of known allergens, and *"desensitization* to them, may help to reduce the frequency of attacks. **Cardiac asthma** occurs in left ventricular heart failure and must be distinguished from bronchial asthma, for which the treatment is different. - **asthmatic adj.**

suyễn (*dt*) **một tình trạng đặc thù** với những **cơn co thắt phế quản** kích phát gây khó khăn về hô hấp. **Suyễn phế quản** có thể bị nặng hơn nếu tiếp cận với một hay nhiều trong hàng loạt các kích thích như *dị ứng* nguyên (gồm cả một số thuốc như aspirin), cố gắng quá sức, xúi động, và nhiễm trùng. **Cơn đau** **titan** có thể xảy ra ở mọi tuổi, nhưng thường khi còn trẻ, khi - trong các người dị ứng - các cơn này có thể phối hợp với những biểu lộ khác về quá nhạy cảm, như chàm và sởi có khò. Hiện nay đã có những loại thuốc mạnh, gồm cả corticosteroids, để kiểm soát các cơn suyễn, các cơn này có thể rất nghiêm trọng và kéo dài (xem *trang thái suyễn*). Tránh các *dị ứng* nguyên này có thể làm giảm tần số phát cơn. **Suyễn** **tím** xảy ra trong suy tim thất trái và cần phân biệt với suyễn phế quản vì cách điều trị khác nhau. - **asthmatic** (*tt*).

astigmatism/ ə'stigmatizəm/ *n.* a defect

of vision in which the image of an object is distorted, usually in either the vertical or the horizontal axis, because not all the light from it comes to a focus on the retina. Some parts of the object may be in focus but light from other parts may be focused in front of or behind the retina. This is usually due to abnormal curvature of the cornea and/or lens (see refraction), whose surface resembles part of the surface of an egg (rather than a sphere). The defect can be corrected by wearing cylindrical lenses, which produce exactly the opposite degree of distortion and thus cancel out the distortion caused by the eye itself. – **astigmatic adj.**

loạn thị (dt) một khuyết tật về thị giác trong đó ảnh của một vật bị méo dì, thường theo trục thẳng đứng hay trục ngang vì không phải mọi tia sáng phát ra từ vật đều đến một tiêu điểm trên võng mạc. Vài phần của vật có thể rõ nét, nhưng ánh sáng từ những phần khác có thể tập trung ở trước hay sau võng mạc. Điều này thường do độ cong bất thường của giác mạc và/hay của thể thủy tinh, bề mặt của những bộ phận này giống như một phần của vỏ trứng (thay vì như bề mặt của hình cầu). Khuyết tật này có thể điều chỉnh bằng cách mang kính hình trụ. Kính này gây ra độ méo ngược lại và như vậy hủy bỏ được độ méo do mắt gây ra. – **astigmatic** (tl).

astragalus/`astragalo/ n. see talus.

xuồng sén (dt) xem phản dịch chữ talus.

astringent/`astrindʒənt/ n. a drug that causes cells to shrink by precipitating proteins from their surfaces. Astringents are used in lotions to harden and protect the skin and to reduce bleeding from minor abrasions. They are also used in mouth washes, throat lozenges, eye drops, etc., and in antiperspirants.

chất làm se (dt) một loại thuốc làm tế bào co lại bằng cách kết tủa protein trên bề mặt tế bào. Các chất làm se dùng trong các thuốc nước để làm cứng và bảo vệ da và để giảm xuất huyết trong các vết ráy nhỏ. Chúng cũng được dùng trong các thuốc xịt miếng, viên ngậm họng, thuốc nhỏ mắt, v.v... và trong thuốc chống tiết mồ hôi.

astrocyte (astrogliar cell) n. a type of cell with numerous sheet-like processes ex-

tending from its cell body, found throughout the central nervous system. It is one of the several different types of cell that make up the "glia". The cells have been ascribed the function of providing nutrients for neurones and possibly of taking part in information storage processes.

tế bào hình sao (dt) một kiểu tế bào có nhiều môm móng chạy dài từ thân tế bào, thấy khắp nơi trong hệ thần kinh trung ương. Đây là một trong nhiều kiểu tế bào khác nhau tạo thành thần kinh đậm*. Các tế bào này được coi là có chức năng cung cấp dưỡng chất cho các nơron và có thể góp phần vào việc lưu trữ thông tin.

astrocytoma n. a brain tumour derived from non-nervous cells ("glia"), which unlike the neurones-retain the ability to reproduce themselves by mitosis. All grades of malignancy occur, from slow-growing tumours whose histological structure resembles normal glial cells, to rapidly growing highly invasive tumours whose cell structure is poorly differentiated (see glioblastoma). In adults astrocytomas are usually found in the cerebral hemispheres but in children they also occur in the cerebellum.

u tế bào hình sao (dt) một u náo do các tế bào không - thần kinh (thần kinh đậm*). Các tế bào này - không giống như nơron - còn giữ được khả năng tự sinh sản bằng gián phân. Có thể thấy mọi cấp độ ác tính, từ các u phát triển chậm có cấu trúc mô học giống như các tế bào thần kinh đậm bình thường cho tới các u phát triển nhanh và lan tràn cao và có cấu trúc tế bào khó phân biệt (xem u nguyên bào thần kinh đậm). Ở người lớn, u tế bào hình sao thường thấy ở bán cầu não nhưng ở trẻ em các u này cũng thấy ở tiểu não.

asymbolia n. see alexia.

chứng mất tượng trưng (dt) xem chứng mù đọc.

asymptomatic adj. not showing any symptoms of disease, whether disease is present or not.

không triệu chứng (tl) Không biểu lộ một triệu chứng bệnh nào, dù bệnh có hay không.

asynclitism n. the entry of the head of the baby at birth into the vagina at an oblique

angle.

sự lọt nghiêng (dt) khi sanh ra, đầu em bé lọt vào âm đạo theo một góc nghiêng.

asyndesis n. a disorder of thought, in which the normal association of ideas is disrupted so that thought and speech become fragmentary. It is a symptom of schizophrenia, dementia, or confusion.

mất liên hợp (dt) một rối loạn về tư tưởng, trong đó sự liên hợp bình thường các ý niệm bị đứt quãng nên lời nói và ý nghĩ trở thành rời rạc. Đây là triệu chứng của bệnh tinh thần phân lập, sa sút trí tuệ, hay lẩn.

asynergia n. see dyssynergia.

mất điểu hòa (dt) xem loạn động vận.

asystole n. a condition in which the heart no longer beats, accompanied by the absence of complexes in the electro - cardiogram. The clinical features, causes, and treatment are those of "cardiac arrest".

suy tim (dt) một tình trạng trong đó tim không đập nữa, kèm theo là việc không có các phức hợp trên điện tâm đồ. Đặc trưng lâm sàng, nguyên nhân và điều trị như trong ngừng tim".

ataraxia n. a state of calmness and freedom from anxiety, especially the state produced by tranquillizing drugs.

sự không động tâm (dt) một tình trạng bình yên và thoát khỏi mọi lo âu, đặc biệt tình trạng gây ra do thuốc an thần.

atavism/ 'ætəvɪzəm/ n. the phenomenon in which an individual has a character or disease known to have occurred in a remote ancestor but not in his parents.

di truyền giàn tiếp (dt) hiện tượng trong đó một cá thể có tính chất hay bệnh được biết đã có ở thế hệ ông bà hay xa hơn nhưng không có ở cha mẹ.

ataxia/ 'ætæksɪə/ n. the shaky movements and unsteady gait that result from the brain's failure to regulate the body's posture and the strength and direction of limb movements. It may be due to disease of the sensory nerves or the cerebellum. In cerebellar ataxia there is clumsiness of willed movements. The patient staggers when walking; he cannot pronounce words properly and has 'nystagmus'. Friedreich's ataxia is an inherited disorder

appearing first in adolescence. It has the features of cerebellar ataxia, together with spasticity of the limbs. The unsteady movements of sensory ataxia are exaggerated when the patient closes his eyes (see Romberg's sign). See also tabes dorsalis (locomotor ataxia) – ataxic adj.

mất điểu hòa (dt) cử động run và dáng đi không vững do não không thực hiện được việc điều hoà tư thế cơ thể và sức mạnh và hướng vận động chí. Điều này có thể do bệnh của các thần kinh cảm giác hay của tiểu não". Khi mất điểu hòa do tiểu não các cử động do ý chí trở nên vung về. Bệnh nhân lảo đảo khi đi, không thể phát ám dung và có rung giật nhần cầu". Mất điểu hòa Friedreich là một rối loạn có tính kế thừa, xảy ra lần đầu tiên khi thành niên, và có những đặc trưng của mất điểu hòa tiểu não, cùng với tính co cứng của các chi. Những cử động không vững của mất điểu hòa cảm giác sẽ tăng thêm khi bệnh nhân nhầm mắt (xem dấu hiệu Romberg). Cũng xem tabes túy sống (mất điểu hòa vận động). – **ataxic** (tl).

Atebrin n. see mapacrine.

(dt) xem mapacrine.
atel- (atelo-) prefix denoting imperfect or incomplete development. Examples: ateloccephaly (of the brain), atelocardia (of the heart).

tiếp đầu ngữ chỉ không hoàn toàn hay không phát triển đầy đủ. Thí dụ atelencephaly (của não) atelocardia (của tim).

atelectasis n. failure of part of the lung to expand. This occurs when the cells lining the air sacs (alveoli) are too immature, as in premature babies, or too damaged by inhaled substances or secretions to produce the wetting agent (surfactant) with which the surface tension between the alveolar walls is overcome. The lung can usually be helped to expand by physiotherapy and supportive measures, but prolonged atelectasis becomes irreversible.

xẹp phổi (dt) một phần phổi không nở ra được. Điều này xảy ra khi các tế bào lót những túi khí (phế nang) còn quá non nớt, như trong trẻ sinh sớm, hay quá tổn hại vì hút phải các chất hay chất tiết để sản xuất tác nhân ướt (chất giảm hoạt bế mặt) từ đó sức

căng bối mặt giữa các thành phế nang bị vượt qua. Phổi thường được giúp nở ra bằng liệu pháp sinh lý và các biện pháp tăng lực, nhưng xép phổi kéo dài sẽ không đảo ngược được.

ateleiosis *n.* failure of sexual development owing to lack of *pituitary hormones. See infantilism, dwarfism.

thiếu phát dục (*dt*) không thực hiện được việc phát triển tính dục vì thiếu hormone tuyến yên. Xem tình ái trễ, chứng lùn.

atheroma *n.* degeneration of the walls of the arteries due to the formation in them of fatty plaques and scar tissue. This limits blood circulation and predisposes to thrombosis. It is common in adults in Western countries. A diet rich in animal fats (see cholesterol) and refined sugar, cigarette smoking, obesity, and inactivity are the principal causes. It may be symptomless but often causes complications from arterial obstruction in middle and late life (such as angina pectoris, heart attack, stroke, and gangrene). Treatment is by prevention, but some symptoms may be ameliorated by drug therapy (e.g. angina by glyceryl trinitrate) or by surgical bypass of the arterial obstruction.

bệnh vữa động mạch (*dt*) thoái hóa thành động mạch do có ở đó các mảng chất béo và các mô sẹo. Điều này làm hạn chế máu lưu thông và có khuynh hướng bị chia cắt huyết khối. Bệnh thường thấy ở người trưởng thành ở các nước phương Tây. Chế độ ăn uống giàu mỡ động vật (xem cholesterol) và đường tinh luyện, hút thuốc lá, béo phì và không hoạt động là các nguyên nhân chính. Bệnh có thể không triệu chứng nhưng thường gây các biến chứng về tắc động mạch ở giữa và cuối đời (như đau thắt ngực, cơn đau tim, đột quỵ, và hoại thư). Điều trị bằng phòng ngừa, nhưng một số triệu chứng lại nặng hơn khi dùng thuốc (như đau thắt ngực do glyceryl trinitrate) hay phẫu thuật đặt ống nối vượt qua nơi tắc động mạch.

atherosclerosis *n.* a disease of the arteries in which fatty plaques develop on their inner walls, with eventual obstruction of blood flow. See atheroma.

vữa xơ động mạch (*dt*) một bệnh của động mạch trong đó các mảng chất béo ở thành trong động mạch phát triển tới mức làm

tắc động mạch. Xem vữa động mạch.

athetosis *n.* a writhing involuntary movement especially affecting the hands, face, and tongue. It is usually a form of *cerebral palsy. It impairs the child's ability to speak or use his hands; intelligence is often unaffected.

chứng múa vòn (*dt*) một cử động vẫn veo không cố ý đặc biệt ở bàn tay, mắt và lưỡi. Đây thường là một dạng của liệt não*. Điều này làm tốn hai đến ba năng của trẻ về nói và sử dụng bàn tay; nhưng thường không ảnh hưởng đến trí thông minh.

athlete's foot /'æθli:tz fu:d/ a fungus infection of the skin between the toes; a type of *ringworm. Medical name: *tinea pedis*.

chan lục sỉ một bệnh nhiễm nấm ở da giữa các ngón chân: một kiểu nấm ngoài da*. Tên y học: *tinea pedis*.

athyreosis *n.* absence of or lack of function of the thyroid gland, causing *cretinism in infancy and *myxoedema in adults life.

thiếu tuyến giáp (*dt*) không có hay thiếu hoạt động tuyến giáp, gây chứng dần dัน* ở trẻ em và phù nề nhầy ở người lớn.

atlas /'ætləs/ *n.* the first *cervical vertebra, by means of which the skull is articulated to the backbone.

đốt sống đồi (*dt*) đốt sống cổ* thứ nhất, có nhiệm vụ khớp hợp sọ với cột sống.

atonny /'ætoni/ *n.* a state in which muscles are floppy, lacking their normal elasticity. – atonic adj.

mất trương lực (*dt*) một tình trạng các cơ bị nhão, thiếu tính đàn hồi bình thường. – atonic (tl).

atopen *n.* any substance responsible for *atopy.

quá mẫn nguyên (*dt*) mọi chất gây quá mẫn*.

atopy *n.* a form of *allergy in which the hypersensitivity reaction may be distant from the region of contact with the substance (atopen) responsible. For example, a substance that is swallowed may give rise to a form of eczema, called *atopic dermatitis*. – atopic adj.

quá mẫn (*dt*) một dạng dị ứng* trong đó phản ứng quá mẫn cảm có thể ở xa vùng tiếp xúc

với chất liên quan (quá mẫn nguyên). Thị dụ một chất nuốt vào có thể gây ra một dạng cảm gọi là cảm quá mẫn. – **atopic** (t).

ATP (adenosine triphosphate) / .et
ti: pi:/ a compound that contains adenine, ribose, and three phosphate groups and occurs in cells. The chemical bonds of the phosphate groups store energy needed by the cell, for muscle contraction; this energy is released when ATP is split into ADP or AMP. ATP is formed from ADP or AMP using energy produced by the breakdown of carbohydrates or other food substances. See also mitochondrion.

ATP một hợp chất chứa adenine, ribose, và ba nhóm phosphate có trong tế bào. Liên kết hóa học giữa các nhóm phosphate có chứa năng lượng cần cho tế bào, cho sự co cơ. Năng lượng này được phóng thích khi ATP tách thành ADP hayAMP. ATP được tạo thành từ ADP hayAMP dùng năng lượng của sự phân hủy carbohydrates hay các chất khác trong thực phẩm. Cũng xem ty lạp thể.

atresia n. 1. congenital absence or abnormal narrowing of a body opening. *Biliary atresia* (affecting the bile duct) causes obstructive jaundice in infancy and is lethal unless corrected surgically; *tricuspid atresia* obstructs the blood flow within the heart from the right atrium to the right ventricle. 2. the degenerative process that affects the majority of ovarian follicles. Usually only one Graafian follicle will ovulate in each menstrual cycle. – *atretic* adj.

hẹp (dt) 1. thiếu bẩm sinh hay hẹp bất thường ở một ống hay lỗ của cơ thể. Hẹp ống mật gây vàng da do nghẽn tắc ở trẻ em, bệnh này gây chết nếu không điều chỉnh bằng phẫu thuật; hẹp van ba lá làm tắc dòng máu chảy trong tim từ tâm nhĩ phải đến tâm thất phải. 2. tiến trình thoái hóa ảnh hưởng đến phần lớn các nang noãn sáu. Thường chỉ có một nang Graff sẽ phóng noãn trong mỗi chu kỳ kinh nguyệt. – *atretic* (t).

atri- (atrio-) prefix denoting an atrium, especially the atrium of the heart. Example: *atrioventricular* (relating to the atria and ventricles of the heart).

atri- (atrio-) tiếp đầu ngữ chỉ tâm nhĩ hay

tiến dinh, thường dùng cho tâm nhĩ. Thị dụ: *atrioventricular* (liên quan đến tâm nhĩ và tâm thất).

atrioventricular bundle (AV bundle, bundle of His) a bundle of modified heart muscle fibres (*Purkinje fibres*) passing from the *atrioventricular (AV) node forward to the septum between the ventricles, where it divides into right and left bundles, one for each ventricle. The fibres transmit contraction waves from the atria, via the AV node, to the ventricles.

bó nhĩ thất (bó AV, bó His) một bó sợi cơ tim đã thay đổi (sợi Purkinje) đi từ nút nhĩ thất (AV) đến vách ngăn các tâm thất rồi chia làm hai bó bên phải và bên trái, mỗi bó cho một tâm thất. Các sợi này truyền sóng co thắt từ tâm nhĩ, qua nút AV, đến các tâm thất.

atrioventricular node a mass of modified heart muscle situated in the lower middle part of the right atrium. It receives the impulse to contract from the *sinoatrial node, via the atria, and transmits it through the *atrioventricular bundle to the ventricles.

nút nhĩ thất (dt) một khối cơ tim đã biến đổi nằm ở phần dưới giữa của tâm nhĩ phải. Nút này nhận các xung lực co thắt từ nút xoang nhĩ*, qua tâm nhĩ, và truyền đi theo bó nhĩ thất đến các tâm thất.

atrium / 'eɪtriəm/ n. (pl. *atria*) 1. either of the two upper chambers of the heart. Their muscular walls are thinner than those of the ventricles; the left atrium receives oxygenated blood from the lungs via the pulmonary vein, the right atrium receives deoxygenated blood from the venae cavae. See also auricle. 2. any of various anatomical chambers into which one or more cavities open. – *atrial* adj. (dt) 1. tâm nhĩ một trong hai phòng phia trên tim. Thành cơ tâm nhĩ mỏng hơn tâm thất; tâm nhĩ trái nhận máu đã cấp oxy từ phổi qua tĩnh mạch phổi; tâm nhĩ phải nhận máu đã nhả oxy từ tĩnh mạch chủ. Cũng xem tiểu nhĩ. 2. tiến dinh bất cứ phòng nào trong cơ thể có thông với một hay nhiều xoang. – *atrial* (t).

Atromid-S n. see clofibrate.

(dt) xem clofibrate.

atrophy / 'ætrəfi/ n. the wasting away of a normally developed organ or tissue due to

degeneration of cells. This may occur through undernourishment, disuse, or ageing. Forms of atrophy peculiar to women include the shrinking of the ovary at the menopause and of the *corpus luteum during the menstrual cycle. **Muscular atrophy** is associated with various diseases, such as poliomyelitis.

teo (dt) sự hao mòn của một cơ quan hay mô đã phát triển bình thường do thoái hóa các tế bào. Điều này có thể xảy ra trong quá trình thiếu nuôi dưỡng, sử dụng sai, hay lão hóa. Các dạng teo đặc biệt ở phụ nữ gồm có nôn sás khi tắt kinh và có thể vàng trong chu kỳ kinh nguyệt. Teo cơ kết hợp với nhiều bệnh khác nhau, thí dụ bệnh bại liệt trẻ em.

atropine/ 'ætrəpɪn/ *n.* a drug extracted from deadly nightshade (*see belladonna*) that inhibits the action of certain nerves of the autonomic nervous system (*see parasympatholytic*). Atropine relaxes smooth muscle and is used to treat biliary colic and renal colic. It also reduces secretions of the bronchial tubes, salivary glands, stomach, and intestines and is used before general anaesthesia and to relieve peptic ulcers. It is also used to dilate the pupil of the eye. Atropine is administered by mouth, injection, or as eye-drops; common side-effects include dryness of the throat, thirst, and impaired vision.

(dt) một loại thuốc chiết xuất từ cây cà độc được (*xem belladonna*) có tính chất ức chế hoạt động của một số dây thần kinh thuộc hệ thần kinh tự trị (*xem kim hủy phó giao cảm*). Atropine làm dãn các cơ trơn và dừng chữa các con đêu bụng quẩn mật hay thận. Thuốc cũng làm giảm tiết trong các phế quản, tuyến nước bọt, da dày, và ruột và được dùng trước khi gây mê* để giảm loét đường tiêu hóa. Thuốc cũng được dùng làm dãn đồng tử. Atropin dùng uống, chích, nhỏ mắt, các tác động phụ thường thấy là khô họng, khát, và tốn hại thị giác.

attachment/ ə'tætʃmənt/ *n.* (in psychology) the process of developing the first close selective relationship of a child's life, most commonly with the mother. The relationship acts to reduce anxiety in strange settings and forms a base from which children develop further relationships.

quyền luyến (dt) (trong tâm lý học) tiến trình

phát triển quan hệ gắn gũi chọn lọc trong đời sống trẻ em, thường nhất với người mẹ. Quan hệ này có tác động giảm lo âu trong môi trường lạ và là căn bản để trẻ phát triển các quan hệ xa hơn.

attenuation/ ə'tenjʊ'eɪʃn/ *n.* reduction of the disease-producing ability (*virulence*) of a bacterium or virus by chemical treatment, heating, drying, by growing under adverse conditions, or by passing through another organism. Treated (*attenuated*) bacteria or viruses are used for many *immunizations.

giảm độc lực (dt) giảm khả năng gây bệnh (độc lực) của vi trùng hay vi rút bằng xử lý hóa học, nhiệt, khô, bằng cách cho mọc dưới các điều kiện bất lợi hay bằng cách truyền qua một sinh vật khác. Vi trùng hay virus đã xử lý (giảm độc lực) được dùng trong các việc gây miễn dịch*.

attrition/ ə'triʃn/ *n.* (in dentistry) the wearing of tooth surfaces by the action of opposing teeth. A small amount of attrition occurs with age but accelerated wear may occur in *bruxism and with certain diets.

mài mòn (dt) (trong nha khoa) mòn trên bề mặt răng do tác động của răng đối diện. Một số nhô trưởng hợp mài mòn xảy ra theo tuổi, mài mòn nhanh hơn thấy khi nghiên răng* và với một vỉa chế độ ăn uống.

audi- (*audio-*)/ 'audɪ/ prefix denoting hearing or sound.

audi- (*audio-*) tiếp đầu ngữ chỉ thính giác hay âm thanh.

audiogram *n.* the graphic record of a test hearing carried out on an audiometer.

thính lực đồ (dt) biểu đồ ghi trong thử nghiệm thính giác thực hiện trên một thính lực kế*.

audiometer/ ɔ:dɪ'omɪtər/ *n.* an apparatus for measuring hearing at different sound frequencies, so helping in the diagnosis of deafness. – **audiometry** *n.*

thính lực kế (dt) thiết bị đo khả năng nghe các tần số âm thanh khác nhau để giúp chẩn đoán bệnh điếc. – **audiometry** *(dt)*.

auditory/ ɔ:dɪtɔ:rɪ/ *adj.* relating to the ear or to the sense of hearing.

thính giác (tl) liên quan đến tai hay đến giác

quan nghe.

auditory nerve/'auditorɪ nɜːvə/ see vestibulocochlear nerve.

thân kinh thính giác xem phần dịch chữ vestibulocochlear nerve.

Auerbach's plexus (myenteric plexus) a collection of nerve fibres - fine branches of the "vagus nerve" - within the walls of the intestine. It supplies the muscle layers and controls the movements of "peristalsis".

túng Auerbach (túng thành ruột)

một tập hợp các sợi thần kinh các nhánh nhỏ của thần kinh phế vị" - trong thành ruột. Túng này tiếp tế cho các lớp cơ và kiểm soát nhu động".

aura/'ɔːrə/ n. the forewarning of an attack. The true epileptic aura is felt as a breeze or coldness passing over the body. The migraine aura usually affects the patient's eyesight with brilliant flickering lights or blurring of vision.

tiền triệu(dt) dấu hiệu báo trước một cơn bệnh. Tiền triệu động kinh thực sự cảm thấy như một cơn gió nhẹ hay cơn lạnh tràn qua cơ thể. Tiền triệu như nửa đầu thường tác động tới thị giác, bệnh nhân thấy ánh sáng chói lung lung hay bị mờ mắt.

aural/'ɔːrəl/ adj. relating to the ear.

(thuộc) tai(tt) liên quan đến tai.

Aureomycin/'ɔːriə'mai:sɪn/ n. see chlorotetracycline.

(dt) xem chlorotetracycline.

auricle/'ɔːrikl/ n. 1. a small pouch in the wall of each "atrium of the heart": the term is also used incorrectly as a synonym for atrium. 2. see pinna.

tiểu nhĩ(dt) 1. một túi nhỏ trong thành của mỗi tâm nhĩ: từ này cũng dùng như đồng nghĩa với tâm nhĩ (không chính xác). 2. xem foa tai.

auriscope (otoscope) n. an apparatus for examining the eardrum and the passage leading to it from the ear (external meatus). It consists of a funnel (speculum), a light, and lenses (see illustration).

ống soi tai(dt) một thiết bị để xem xét màng tai và đường đi từ tai tới đó (ống tai ngoài).

Thiết bị này gồm một ống hình phễu (dung cụ banh), một đèn, và các thấu kính (xem hình).

auscultation/'aʊskəl'teɪʃn/ n. the process of listening, usually with the aid of a "stethoscope, to sounds produced by movement of gas or liquid within the body. Auscultation is an aid to diagnosis of abnormalities of the heart, lungs, intestines, and other organs according to the characteristic changes in sound pattern caused by different disease processes. -- auscultatory adj.

thính chẩn(dt) tiền trình nghe, thường bằng một ống nghe", các âm thanh gây ra do chuyển động của không khí hay chất lỏng trong cơ thể. Thính chẩn (nghe bệnh) giúp chẩn đoán các bất thường của tim, phổi, ruột và các cơ quan khác tùy theo những thay đổi đặc biệt về kiểu âm gây ra do các tiền trình bệnh khác nhau. - auscultatory (tt).

auscultatory gap/'aʊskəl'teɪtɔːrɪ gæp/ a silent period in the knocking sounds heard with a stethoscope over an artery, between the systolic and diastolic blood pressures, when the blood pressure is measured with a sphygmomanometer.

gián đoạn thính chẩn một thời kỳ im lặng trong các âm gó nghe qua ống nghe trên một động mạch, giữa các huyết áp tam thu và tam trương, khi đo huyết áp bằng một máy lực kế.

Australia antigen an antigen that has been detected by serological tests in the serum of patients suffering from serum hepatitis. This disease is thought to be due to a virus.

kháng nguyên Úc mèt kháng nguyên được phát hiện do các thử nghiệm huyết thanh học trong huyết thanh của các bệnh nhân bị viêm gan" huyết thanh. Bệnh này được cho là do virút gây ra.

aut- (auto-) prefix denoting self. Example, autokinesis (voluntary movement).

tiếp đầu ngữ chỉ tự, tư có. Ví dụ: autokinesis (cử động tự ý).

autism/'ɔ:tɪzəm/ n. 1. (Kanner's syndrome, infantile autism) a rare and severe psychiatric disorder of childhood, with an onset before the age of $2\frac{1}{2}$ years. It is marked by an

inability to communicate by speech or to form abstract concepts; repetitive and limited patterns of behaviour (see stereotypy); and obsessive resistance to tiny changes in familiar surroundings. Autistic children are unable to form normal personal relationships but they can become emotionally attached to objects. Most (but not all) are intellectually subnormal (see idiot savant). Genetic factors and brain damage are probably important causes. Treatment is not specific, but lengthy specialized education is usually necessary. Behaviour problems and anxiety can be controlled with behaviour therapy and drugs (such as phenothiazines). 2. the condition of retreating from realistic thinking to self-centred fantasy thinking: a symptom of personality disorder and schizophrenia. – *autistic adj.*

tự kỷ (dt) 1. (hội chứng Kanner, tự kỷ trẻ thơ) một rối loạn tâm thần nghiêm trọng và hiếm ở trẻ thơ, phát triển trước $2\frac{1}{2}$ năm tuổi. Bệnh biểu

lộ bằng việc không có khả năng truyền đạt bằng lời hay tạo các ý niệm trừu tượng; cách cư xử giới hạn và lặp lại (xem chứng lặp lại lời nói, điêu bô); và ám ảnh chống lại những thay đổi nhỏ nhất trong môi trường quen thuộc. Trẻ tự kỷ không tạo được những mối quan hệ cá nhân nhưng chúng có thể quá quyền luyến với những vật dụng. Hầu hết (nhưng không phải tất cả) có trí thông minh dưới mức bình thường (xem thông ngõe bác học). Các nhân tố di truyền và tổn hại não có lẽ là những nguyên nhân quan trọng. Điều trị không có gì đặc hiệu, nhưng giáo dục đặc biệt và lâu dài thường tỏ ra cần thiết. Các vấn đề về cư xử và lo âu có thể kiểm soát được bằng liệu pháp cư xử và thuốc (như phenothiazines). 2. tình trạng rút lui từ những ý tưởng thực tế đến những ý nghĩa tưởng tượng tự cho mình là trung tâm, một triệu chứng của rối loạn nhân cách và tâm thần phân lúp. – *autistic (lt)*.

autoagglutination *n.* the clumping together of the body's own red blood cells by antibodies produced against them, which occurs in acquired haemolytic anaemia (an "autoimmune disease").

tự ngưng kết (dt) sự kết lại với nhau thành một khối hồng cầu của chính cơ thể do việc

sản sinh những kháng thể chống lại chúng. Điều này thấy trong bệnh thiếu máu tan huyết mắc phải (một bệnh tự miễn")

autoantibody *n.* an antibody formed against one of the body's own components in an 'autoimmune disease'.

tự kháng thể (dt) một kháng thể tạo ra để chống lại các thành phần của chính cơ thể trong một bệnh tự miễn".

autochthonous /o:tɒkθənəs/ *adj.* 1. remaining at the site of formation. A blood clot that has not been carried in the bloodstream from its point of origin is described as autochthonous. 2. originating in an organ without external stimulus, like the beating of the heart.

bản địa (lt) 1. ở lại tại nơi tạo thành. Một cục máu đông không bị dòng máu mang đi khỏi điểm gốc được gọi là bản địa. 2. bắt nguồn từ một cơ quan không do một kích thích bên ngoài, như sự đập tim.

autoclave *1. n.* a piece of equipment for sterilizing surgical instrument dressings, etc. It consists of a chamber, similar to a domestic pressure cooker, in which the articles are placed and treated with steam at high pressure. *2. vb.* to sterilize in an autoclave.

1. (dt) nồi hấp, một thiết bị dùng để trùng các dụng cụ phẫu thuật, bông băng, v.v... Nồi gồm một phòng tương tự như nồi áp suất gia dung trong đó có đặt các vật dụng để xử lý bằng hơi nước và áp suất cao. 2. hấp tiệt trùng(dt) tiệt trùng bằng lò hấp.

autogenous vaccine *see* autovaccine.
vắc xin tự sinh *xem* vắc xin bản thân.

autograft *n.* a tissue graft taken from one part of the body and transferred to another part of the same individual. The repair of burns is often done by grafting on strips of skin taken from elsewhere on the body, usually the upper arm or thigh. Unlike "homografts", autografts are not rejected by the body's immunity defences. *See also* skin graft.

ghép tự thân (dt) mô ghép lấy từ một phần cơ thể và chuyển đến một phần khác của chính cơ thể đó. Việc chữa lành các vết phỏng thường làm bằng cách ghép các mảng da lấy từ một nơi khác trên cơ thể, thường là

tay trên hay dưới. Không như khi ghép đồng loại, ghép tủy thần không bị hệ miễn dịch của cơ thể từ chối. Cũng xem ghép da.

autoimmune disease one of the growing number of otherwise unrelated disorders now suspected of being caused by inflammation and destruction of tissues by the body's own antibodies (*autoantibodies*). These disorders include acquired haemolytic anaemia, pernicious anaemia, rheumatic fever, rheumatoid arthritis, glomerulonephritis, and several forms of thyroid dysfunction, including Hashimoto's disease. It is not known why the body should lose the ability to distinguish between substances that are 'self' and those that are 'non-self'.

bệnh tự miễn một trong số ngày càng nhiều các bệnh không liên quan đến điều gì khác ngày nay được cho là gây ra do viêm và tiêu hủy các mô bởi các kháng thể của chính cơ thể (tự kháng thể). Các rối loạn này gồm thiếu máu tan huyết mắc phái, sốt thấp khớp, viêm khớp dạng thấp, viêm thận-tiểu cầu, và nhiều dạng rối loạn chức năng giáp trạng, kể cả bệnh Hashimoto. Người ta chưa biết tại sao cơ thể mất khả năng phân biệt những gì "của mình" và những gì "không phải của mình".

autoimmunity *n.* a disorder of the body's defence mechanisms in which antibodies (*autoantibodies*) are produced against certain components or products of its own tissues, treating them as foreign material and attacking them. See *autoimmune disease*, immunity.

tự miễn dịch (dt) một rối loạn của cơ chế bảo vệ cơ thể, trong đó các kháng thể (tự kháng thể) được sản sinh để chống lại và tiêu hủy thành phần hay sản phẩm của chính các mô, xem chúng như vật lạ và tấn công chúng. Xem bệnh tự miễn, miễn dịch.

autoinoculation *n.* the accidental transfer of inoculated material from one site in the body to another. Following vaccination against smallpox, for example, satellite lesions may occur around the site of inoculation. Sometimes the conjunctiva is affected.

tự truyền qua da (dt) sự truyền ngẫu nhiên một chất tiêm chủng từ nơi này đến nơi khác của cơ thể. Thí dụ sau khi chủng ngừa bệnh phỏ đậu, các thương tổn vệ tinh có thể

xảy ra quanh nơi tiêm chủng. Đôi khi kết mạc cũng bị ảnh hưởng.

antointoxication *n.* poisoning by a toxin formed within the body, in contrast to a substance swallowed or absorbed from outside.

tự nhiễm độc (dt) nhiễm độc do một độc tố tạo thành trong cơ thể ngược lại việc nhiễm độc do một chất nuốt vào hay hấp thu từ bên ngoài.

autolysis *n.* the destruction of tissues or cells brought about by the actions of their own enzymes. See lysosome.

tự tiêu (dt) sự phá hủy các mô hay tế bào do các enzyme của chính nó gây ra. Xem thể tiêu.

automatism /ə'tɔːmətizəm/ *n.* one of the symptoms of temporal lobe epilepsy, in which the patient performs well-organized movements. These movements may be simple and repetitive, such as hand clapping, or they may be so complex as to mimic a person's normal conscious activities.

tĩnh tư động (dt) một trong các triệu chứng của động kinh thùy trán, trong đó bệnh nhân thực hiện những cử động có tổ chức. Các cử động này có thể đơn giản và lặp lại, như vỗ tay, hay phuộc tay đến mức bắt chước các hoạt động của người có ý thức bình thường.

autonomic nervous system

/ˌɔːtə'nɔmɪk 'naːvəs 'sɪstəm/ the part of the nervous system responsible for the control of bodily functions that are not consciously directed, including regular beating of the heart, intestinal movements, sweating, salivation, etc. The autonomic system is subdivided into *sympathetic* and *parasympathetic nervous systems*. Sympathetic nerves lead from the middle section of the spinal cord and parasympathetic nerves from the brain and lower spinal cord. The heart, smooth muscles, and most glands receive fibres of both kinds: the interplay of sympathetic and parasympathetic reflex activity (the actions are often antagonistic) governs their working. Sympathetic nerve endings liberate norepinephrine as a neurotransmitter; parasympathetic nerve endings release acetylcholine.

hệ thần kinh tự trị một phần của hệ thần kinh có trách nhiệm kiểm soát các chức năng

cơ thể không do ý thức điều khiển gồm tim đập đều, chuyển động ruột, ra mồ hôi, tiết nước bọt, v.v... Hỗn hợp được chia thành hệ thần kinh giao cảm và phó giao cảm. Các dây thần kinh giao cảm xuất phát từ phần giữa của dây cột sống, và các dây thần kinh phó giao cảm từ não và phần dưới dây cột sống. Tim, các cơ trơn, và hầu hết các tuyến đều nhận các sợi thần kinh của cả hai loại: tác động qua lại của hoạt động phản xạ giao cảm và phó giao cảm (các tác động thường đối kháng) chỉ phối hợp đồng của các cơ quan này. Các mút thần kinh giao cảm phóng thích noreadrenaline là chất dẫn truyền thần kinh, các mút dây thần kinh phó giao cảm phóng thích acetylcholine*.*

autoploidy *n.* the normal condition in cells or individuals, in which each cell has a chromosome set consisting of "homologous pairs", which allows cell division to occur in a normal manner. – *autopoloid adj., n.*

đồng bộ nhiễm sắc thể (*dt*) *một tình trạng bình thường của tế bào hay cá thể trong đó mỗi tế bào có một nhiễm sắc thể gồm các đôi tương đồng*, điều này cho phép tế bào phân chia bình thường. – *autoplaid (t), (dt)*.

autopsy (necropsy, post mortem) *–*

/'ɔ:tɔpsɪ/ *n.* dissection and examination of a body after death in order to determine the cause of death or the presence of disease processes.

mổ khám tử thi (*dt*) *giải phẫu và xem xét một cơ thể sau khi chết để xác định nguyên nhân chết hay sự hiện diện của quá trình bệnh.*

autoradiography (radioautography) *n.* a technique for examining the distribution of a radioactive "tracer" in the tissues of an experimental animal. The tracer is injected into the animal, which is killed after a certain period. Thin sections of its organs are placed in close contact with a radiation-sensitive material, such as a photographic emulsion, and observed under a microscope. Blackening of the film indicates a high concentration of radioactive material.

phương pháp chụp vật tự phóng xạ (*dt*) *một kỹ thuật để xem xét sự phân bố của*

một nguyên tố đánh dấu phóng xạ trong các mô của một vật thí nghiệm. Nguyên tố đánh dấu được chích vào vật, con vật này sẽ bị giết sau một thời gian. Các mẫu cắt móng các cơ quan con vật được đặt sát một vật liệu nhạy cảm với phóng xạ, thí dụ như một núm tia X và quan sát dưới kính hiển vi. Phim bị đen đi chứng tỏ có nồng độ cao vật liệu phóng xạ.

autosome *n.* any chromosome that is not a "sex chromosome and that occurs in pairs in diploid cells. – *autosomal adj.*

thể nhiễm sắc định hình (*dt*) *mỗi thể nhiễm sắc không phải là thể nhiễm sắc giới tính* thấy từng đổi trong các tế bào nhị bội. – *autosomal (t).*

autosuggestion/ˌɔ:təsədʒestʃən/ *n.* self-suggestion or self-conditioning that involves repeating ideas to oneself in order to change psychological or physiological states. Autosuggestion is used primarily in *autogenic training*, a technique used to help patients control their anxiety or their habits. See suggestion.

tự âm thi (*dt*) *còn gọi là tự kỹ âm thi hay tự tạo điều kiện, tự lặp lại nhiều lần các ý tưởng cho chính mình để thay đổi các tình trạng tâm lý hay sinh lý. Tự âm thi dùng chủ yếu trong huấn luyện tự sinh là một kỹ thuật để giúp bệnh nhân kiểm soát lo âu hay các thói quen. Xem âm thi.*

autotransfusion *n.* reintroduction into a patient of blood that has been lost from the patient's circulation during surgical operation. The blood is collected by suction during the operation, filtered to remove bubbles and small blood clots, and returned into one of the patient's veins through a drip.

tự truyền máu (*dt*) *cấp lại cho bệnh nhân số máu đã ra khỏi hệ tuần hoàn bệnh nhân trong theo tác phẫu thuật. Máu được thu thập bằng cách hút trong khi thao tác, lọc để loại bỏ bụi và các cục máu đông nhỏ, và đưa trở về vào một trong các tĩnh mạch của bệnh nhân qua một bộ phận truyền nhỏ giọt.*

autotrophic (lithotrophic) adj. *describing organisms (known as *autotrophs*) that synthesize their organic materials from carbon dioxide and nitrates or ammonium*

compounds, using an external source of energy. *Photoautotrophic* organisms, including green plants and some bacteria, derive their energy from sunlight; *chemoautotrophic* (*chemosynthetic*) organisms obtain energy from inorganic chemical reactions. All autotrophic bacteria are nonparasitic. Compare heterotrophic.

tự dưỡng (tt) mô tả các sinh vật (gọi là sinh vật tự dưỡng) có khả năng tổng hợp các chất liệu hữu cơ của chúng từ carbon dioxide, và nitrates hay các hợp chất ammonium bằng cách dùng nguồn năng lượng từ bên ngoài. Các sinh vật quang tự dưỡng, gồm thực vật xanh và một số vi trùng, dùng ánh sáng mặt trời làm nguồn năng lượng; các sinh vật hóa tự dưỡng (hóa tổng hợp) lấy năng lượng từ các phản ứng hóa học không hữu cơ. Tất cả các vi trùng tự dưỡng đều không ký sinh. So sánh với dị dưỡng.

autovaccination *n.* the use of an 'autovaccine'.

liệu pháp vacxin bán thân (dt) sử dụng vacxin bán thân.

autovaccine (autogenous vaccine)

n. a 'vaccine prepared by isolating specimens of bacteria from an infected patient, culturing them, and killing them. By injecting this vaccine back into the patient, it was hoped that the body's resistance to the infection would be stimulated. Although such vaccines were once much favoured for the treatment of boils, there is no good evidence that the dead bacteria are any more likely to stimulate immunity than the living and dead bacteria already present in the body.

vacxin bán thân (vacxin tự sinh) (dt) một vacxin làm bằng cách phân lập vi trùng từ một bệnh nhân bị nhiễm, nuôi cấy chúng rồi giết chết chúng đi. Bằng cách chích vacxin này lại cho bệnh nhân, người ta hy vọng sẽ kích thích được sự đề kháng của cơ thể với bệnh nhiễm. Dù các vacxin như vậy đã có lúc được ưu chuộng để chữa các nhọt, vẫn không có chứng cứ rõ rệt rằng các vi trùng chết này sẽ kích thích miễn dịch tốt hơn các vi trùng sống và chết đã có trong cơ thể.

aux- (auxo-) prefix denoting increase; growth. Example: auxocardia (enlargement of the heart).

tiếp dầu ngữ chỉ tăng, tăng trưởng. *Thí dụ: auxocardia (tim lớn).*

auxotroph *n.* a strain of a microorganism, derived by mutation, that requires one or more specific factors for growth not needed by the parent organism.

sinh vật dị tăng trưởng (dt) một nòi vi sinh vật, do đột biến, cần một hay nhiều nhân tố đặc hiệu để tăng trưởng trong khi các sinh vật cha mẹ không cần đến.

avascular *adj.* lacking blood vessels or having a poor blood supply. The term is usually used with reference to cartilage.

thiếu mạch (tt) thiếu các mạch máu hay chỉ được cung cấp máu ở mức độ thấp. Từ này thường dùng liên quan đến sún.

aversion therapy /ə've:ʃn 'θerəpi/ a form of 'behaviour therapy that is used to reduce the occurrence of undesirable behaviour, such as sexual deviations or drug addiction.' Conditioning is used, with repeated pairing of some unpleasant stimulus with a stimulus related to the undesirable behaviour. An example is pairing the taste of beer with electric shock in the treatment of alcoholism. See also sensitization.

liệu pháp ác cảm một dạng của liệu pháp cư xử dùng làm giảm các cư xử không mong muốn như lèch lạc tình dục hay quen (nghiện) thuốc. Thường dùng cách tạo điều kiện bằng cách lặp lại nhiều lần sự ghép đôi một kích thích khó chịu với một kích thích liên quan đến cách cư xử không mong muốn. *Thí dụ: ghép đôi mùi bia với điện giật khi điều trị nghiện rượu. Cũng xem gây nhạy cảm.*

avitaminosis *n.* the condition caused by lack of a vitamin. See also deficiency disease.

chứng thiếu vitamin (dt) một tình trạng gây ra do thiếu một vitamin. Cũng xem bệnh thiếu vitamin.

avulsion (evulsion) *n.* 1. the tearing or forcible separation of part of a structure. For example, a tendon may be torn from the bone to which it attaches or the skin of the scalp may be torn from the underlying tissue and bone. 2. (in dentistry) the knocking out of a tooth by trauma. The tooth may be 'reimplanted.'

sự giật ra (sự nhổ bật ra) (dt) 1. giật ra

hay tách rời bằng sức mạnh một phần của cấu trúc. Thủ dù một gân dính vào xương có thể bị giật ra hay lớp da dầu có thể bị giật ra khỏi các mô nằm dưới và xương. 2. (trong nhà khoa) sự bết rết của một răng do chấn thương. Răng này có thể trống lại".

axilla/ aksi'la/ n. (pl. axillae) the armpit. – *axillary adj.*

nách(d) còn gọi là *hở nách, hõm nách, - axillary (t)*.

axis/ 'aksɪs/ n. 1. a real or imaginary line through the centre of the body or one of its parts or a line about which the body or a part rotates. 2. the second cervical vertebra, which articulates with the atlas vertebra above and allows rotational movement of the head.

(d) 1. *trục một đường có thực hay tưởng tượng qua trung tâm cơ thể hay một trong các phần cơ thể hay một đường quanh đó cơ thể hay phần cơ thể quay được. 2. đốt sống trục đốt sống cổ thứ hai, khớp với đốt đồi ở trên, có nhiệm vụ với các cử động quay đầu.*

axolemma n. the fine cell membrane, visible only under the electron microscope, that encloses the protoplasm of an axon.

màng bao tạng thần kinh(d) *nâng đỡ bảo móng, chỉ thấy được dưới kính hiển vi điện tử. Màng này bao bọc bao tạng của sợi trục.*

axon n. a nerve fibre; a single process extending from the cell body of a neurone and carrying nerve impulses away from it. An axon may be over a metre in length in certain neurones. In large nerves the axon has a sheath (*neurilemma*) made of myelin; this is interrupted at intervals by gaps called nodes of *Ranvier*, at which branches of the axon leave. An axon ends by dividing into several branches called *telodendria*, which make contact with other nerves or with muscle or gland membranes.

sợi trục(d) *một sợi thần kinh: một dây kéo dài từ thân tế bào của một neuron và mang xung lực thần kinh từ đó đi. Một số neuron có sợi trục dài hơn mét. Trong các dây thần kinh lớn, sợi trục có một bao (bao thần kinh) làm bằng myelin; bao này bị đứt quãng ở nhiều khoảng bởi những chỗ trống gọi là nút*

Ranvier từ đó tỏa ra các nhánh sợi trục. Một sợi trục tên cũng bằng cách chia ra nhiều nhánh nhỏ gọi là đuôi gai thần kinh, đuôi này tiếp xúc với các dây thần kinh khác hay với cơ hay v. I các mảng tuyết.

axoplasm n. the semiliuid material of which the "axon of a nerve cell is composed. It flows slowly outwards from the cell body.

bao tạng sợi trục(d) *chất nửa lỏng cấu thành của sợi trục của một tế bào thần kinh. Chất này chảy chậm ra phía ngoài từ thân tế bào.*

azepetine n. a short-acting drug that relieves spasm of small arteries and capillaries and improves the blood flow to the skin. Its effects and uses are similar to those of tolazoline. Trade name: Ildar.

(d) *một loại thuốc có tác động ngắn làm giảm co thắt các động mạch nhỏ và mao mạch và cải thiện dòng máu chảy tới da. Tác động thuốc và sử dụng tương tự như tolazoline". Tên thương mại: Ildar.*

azathioprine n. an immunosuppressive drug, used mainly to aid the survival of organ or tissue transplants. It has also been used in the treatment of acute and chronic leukaemias and inflammatory bowel disease (e.g. ulcerative colitis). Azathioprine may damage bone marrow, causing blood disorders. It may also cause muscle wasting and skin rashes. Trade name: Imuran.

(d) *một loại thuốc ức chế miễn dịch", có công dụng chính giúp sự tồn tại của các cơ quan hay mô ghép. Thuốc cũng dùng điều trị ung thư bạch cầu cấp và mãn và bệnh viêm đường ruột (như viêm loét đại tràng). Azathioprine có thể làm tổn hại tủy xương, gây rối loạn máu. Thuốc cũng có thể gây nhược cơ và ban ngoài da. Tên thương mại: Imuran.*

azo- (azoto-) prefix denoting a nitrogenous compound, such as urea. Example: azoathermia (fever due to nitrogenous substances in the blood).

tiếp dầu ngũ cốc một hợp chất có nitơ, như urê. Thủ dụ: azoathermia (sốt do các chất sinh nitơ trong máu).

azoospermia (aspermia) n. the complete absence of sperm from the seminal fluid. This is due either to failure of formation of sperm by the seminiferous tubules within

the testes or to a blockage in the ducts that conduct sperm from the testes. A biopsy of the testis is necessary to differentiate these two causes of azoospermia; if a blockage is present it may be possible to relieve it surgically.

vô tinh trùng(d) hoàn toàn không có tinh trùng trong tinh dịch. Điều này hoặc do không thực hiện được việc thành lập tinh trùng trong các tiểu quản sinh tinh của dịch hoàn hoặc do tắc trong các ống dẫn tinh trùng đi từ dịch hoàn. Cần làm sinh thiết dịch hoàn để phân biệt hai nguyên nhân này; nếu do tắc, có thể chữa bằng phẫu thuật.

azotaemia n. a former name for ureaemia.
nitơ huyết(d) tên cũ của urê huyết.

azoturia n. the presence in the urine of an abnormally high concentration of nitrogen-containing compounds, especially urea.

A

nitơ-niệu(d) sự có trong nước tiểu một nồng độ cao bất thường các hợp chất chứa nitơ, đặc biệt urê.

azygos vein an unpaired vein that arises from the inferior vena cava and drains into the superior vena cava, returning blood from the thorax and abdominal cavities.

tĩnh mạch đơn một tĩnh mạch lẻ xuất phát từ tĩnh mạch chủ dưới chảy vào tĩnh mạch chủ trên, dẫn máu về từ các xoang ngực và xoang bụng.

Copyright by Anatomyquiz.book

Babinski reflex see plantar reflex.

phản xạ Babinski xem phản xạ bàn chân.

bacillaemia n. the presence of bacilli in the blood, resulting from infection.

trục khuẩn huyết (dt) tình trạng máu có nhiều trục khuẩn, do nhiễm trùng.

bacille Calmette-Guérin see BCG:

trục khuẩn Calmette-Guérin xem BCG.

bacilluria n. the presence of bacilli in the urine, resulting from a bladder or kidney infection. See cystitis.

trục khuẩn niệu (dt) tình trạng có nhiều trục khuẩn trong nước tiểu, do nhiễm trùng thận hay bàng quang. Xem viêm bàng quang.

bacillus n. (pl. bacilli) any rod-shaped bacterium. See also Bacillus, Lactobacillus, Streptobacillus

trục khuẩn (dt) mọi loại vi trùng hình que. Cũng xem Bacillus, Lactobacillus, Streptobacillus

Bacillus/ ba'silis/ n. a large genus of Gram-positive spore-bearing rodlike bacteria. They are widely distributed in soil and air (usually as spores). Most feed on dead organic material and are responsible for food

spoilage. The species *B. anthracis* which is nonmotile, causes anthrax, a disease of farm animals transmissible to man. *B. polymyxa*, commonly found in soil, is the source of the 'polymyxin' group of antibiotics. *B. subtilis* may cause conjunctivitis in man; it also produces the antibiotic 'bacitracin'.

(dt) một giống gồm nhiều loại vi trùng Gram dương, hình que, có mang bào tử. *Bacillus* có nhiều trong đất và không khí (thường dưới dạng bào tử). Hầu hết sống nhờ các chất liệu hữu cơ chết và là tác nhân làm hư thực phẩm. Loại *B. anthracis* không di động, gây bệnh than là bệnh của gia súc truyền được sang người. *B. polymyxa* thường thấy trong đất, là nguồn sản xuất kháng sinh nhóm Polymyxin. 'B. subtilis' có thể gây viêm kết mạc ở người; và cũng là nguồn sản xuất bacitracin'.

bacitracin n. an antibiotic produced by certain strains of bacteria and effective against a number of microorganisms. It is usually applied externally, to treat infection of the skin, eyes, or nose, but can be given by mouth as an intestinal antiseptic or by injection. The principal toxin effect is on the kidneys.

(dt) một kháng sinh chiết xuất từ một số nòi vi trùng có công hiệu chống một số loại vi sinh vật. Bacitracin thường dùng ngoài da để chữa

các bệnh nhiễm ở da, mắt mũi, nhưng cũng có thể dùng ống để sát khuẩn đường ruột, hay cũng có dạng chích. Thuốc gây độc chủ yếu trên thận.

backbone (spinal column, spine, vertebral column) /'bækbaʊn/

n. a flexible bony column extending from the base of the skull to the small of the back. It encloses and protects the spinal cord, articulates with the skull, ribs, and hip girdle, and provides attachment for the muscles of the back. It is made up of individual bones (see vertebra) connected by discs of fibrocartilage (see intervertebral disc) and bound together by ligaments. The backbone of a newborn baby contains 33 vertebrae :seven cervical (neck), 12 thoracic (chest), five lumbar (lower back), five sacral (hip), and four coccygeal. In the adult the sacral and coccygeal vertebrae become fused into two single bones (sacrum and coccyx, respectively); the adult vertebral column therefore contains 26 bones (see illustration). Anatomical name : *rachis*.

xương sống (cột sống) (dt) một cột xương có thể uốn được, chạy từ đáy hộp sọ đến cuối lưng. Cột xương này bao bọc và bảo vệ dây sống. Cột sống khớp với hộp sọ, xương sườn, đai hông, và là nơi bám của các cơ lưng. Cột sống gồm nhiều xương (xem đốt sống) nối với nhau bằng các đĩa xơ sụn (xem đĩa liên sống) và có các dây chằng kết dính với nhau. Xương sống của trẻ sơ sinh có 33 đốt sống : bảy đốt cổ, 12 đốt ngực, 5 đốt thoái lồng, 5 đốt hông và 4 đốt cụt. Khi trưởng thành, các đốt hông và các đốt cùng dính lại với nhau, chỉ còn lại hai là hai xương củng và xương cụt. Vì thế cột sống người trưởng thành có tất cả 26 xương (xem hình). Tên giải phẫu học : *rachis*.

bacteraemia n. the presence of bacteria in the blood; a sign of infection.

nhiễm trùng huyết (dt) tình trạng có nhiều vi trùng trong máu; dấu hiệu nhiễm trùng.

bacteri- (bacterio) prefix denoting bacteria. Example : *bacteriolysis* (dissolution of). Tiếp đầu ngữ chỉ vi trùng. *Thí dụ: bacteriolysis* (làm tiêu vi trùng).

bacteria/ bæk'terɪə/ pl. n. (sing. *bacterium*) a group of microorganisms all of which lack a distinct nuclear membrane (and hence are considered more primitive than animal and plant cells) and have a cell wall of unique composition (many antibiotics act by destroying the bacterial cell wall). Most bacteria are unicellular; the cells may be spherical ("coccus"), rodlike ("bacillus"), spiral ("Spirillum"), comma-shaped ("Vibrio") or corkscrew-shaped ("spirochaete"). Generally, they range in size between 0.5 and 5 μm . Motile species bear one or more fine hairs (flagella) arising from their surface. May possess an outer slimy capsule, and some have the ability to produce an encysted or resting form ("endospore"). Bacteria reproduce asexually by simple division of cells; incomplete separation of daughter cells leads to the formation of colonies of different numbers and arrangements of cells. Some colonies are filamentous in shape, resembling those of fungi. Some bacteria may reproduce sexually by "conjugation". Bacteria are very widely distributed. Some live in soil, water, or air; others are parasites of man, animals, and plants. Many parasitic bacteria do not harm their hosts; some cause diseases by producing poisons (see endotoxin, exotoxin).

vì trùng (dt) một nhóm vi sinh vật tất cả đều không có màng nhân rõ (vì thế được coi như nguyên thủy hơn các tế bào động vật và thực vật), và có thành tế bào chỉ có một thành phần (nhiễm kháng sinh tác động bằng cách tiêu hủy thành tế bào). Hầu hết vi trùng là đơn bào; tổ bào có thể hình cầu (cầu trùng*), hình que (trục khuẩn*), hình xoắn (*Spirillum*), hình phẩy (*Vibrio*) hay hình xoắn ruột gà (xoắn khuẩn*), kích thước vi trùng thường trong khoảng 0,5-5 μm . Các loại di động có một hay nhiều sợi móng (roi). Nhiều loại có một nang* móng bên ngoài, một số có khả năng sinh bào mang hay đang không hoạt động (nội bào tử*). Vi trùng sinh sản vô tính bằng cách phân chia tế bào; khi phân chia không đồng bộ các tế bào con, sẽ tạo thành những khuẩn lạc* có số và cách phân bố tế bào khác nhau. Một số khuẩn lạc có dạng sợi giống như khuẩn lạc vi nấm. Một số vi trùng

có thể sinh sản hữu tính bằng cách tiếp hợp*
Vi trùng có phân bố rất rộng. Nhiều loại sống trong đất, nước, không khí, nhiều loại khác sống ký sinh ở người, súc vật và cây cối. Nhiều loại vi trùng ký sinh không gây hại cho ký chủ; một vài loại gây bệnh bằng cách sản xuất chất độc (xem nội độc tố, ngoại độc tố).

bactericidal adj. being capable of killing bacteria. Substances with this property include antibiotics, antiseptics, and disinfectants; they are known as bactericides. Compare bacteriostatic.

diệt khuẩn(tl) có khả năng giết vi trùng.
Các chất có tính chất này gồm các loại kháng sinh, sát trùng và tẩy trùng, gọi chung là thuốc diệt khuẩn. So sánh với kim khuẩn.

bacteriolysin n. see lysis.

tiêu khuẩn (dt) xem tiêu tá.

bacteriology/ bæk'teriə'lɒdʒɪ/ n. the science of bacteria. See also microbiology. – **bacteriological** adj. – **bacteriologist** n.

vi trùng học(dt) khoa học về vi trùng. Cũng xem vi sinh vật học. – **bacteriological** (tl). – **bacteriologist** (dt).

bacteriophage (phage) n. a virus that attacks bacteria. In general, a phage consists of a head, tail, and tail fibres, all composed of protein molecules, and a core of DNA. The tail and tail fibres are responsible for attachment to the bacterial surface and for injection of the DNA core into the host cell. The phage grows and replicates in the bacterial cell, which is eventually destroyed with the release of new phages. Each phage acts specifically against a particular species of bacterium. This is utilized in *phage-typing*, a technique of indentifying bacteria by the action of known phages on them. See also lysis.

thực khuẩn (dt) một loài vi rút có khả năng tấn công các loại vi trùng. Thực khuẩn gồm một đầu, đuôi và các sợi đuôi, tất cả đều là những phân tử protein, và một nhân DNA. Đầu và các sợi đuôi có nhiệm vụ bám vào màng tế bào vi trùng và bơm nhân DNA vào trong tế bào ký chủ. Thực khuẩn tăng trưởng và sinh sản trong tế bào vi trùng. Vi trùng sau

cũng sẽ chết đi và phóng thích ra những thực khuẩn mới. Mỗi loại thực khuẩn có tác động đặc hiệu với một loài vi trùng. Tính chất này áp dụng trong kỹ thuật thực khuẩn phân định, dùng xác định các loại vi trùng bằng những thực khuẩn đã biết.

bacteriostatic adj. capable of inhibiting or retarding the growth and multiplication of bacteria. Compare bactericidal.

kim khuẩn(tl) có khả năng ức chế hay làm chậm lại sự tăng trưởng và sinh sản của vi trùng. So sánh với diệt khuẩn.

bacterium/ bek'trɔkəm/ n. see bacteria.
(dt) vi trùng (số tl) xem bacteria = vi trùng (số nhiều).

Bacteroides. a genus of Gramnegative, mostly nonmotile, anaerobic rodlike bacteria. They are normally present in the alimentary and urinogenital tracts of mammals and are found in the mouth, particularly in dental plaque associated with periodontal disease. Some species cause infections (see Fusobacterium)

(dt) một giống vi trùng Gram âm, hình que, ký khí, hầu hết không di động. *Bacteroides* thường thấy trong đường tiêu hóa và niệu đạo, các loài có vú. Cũng thấy trong miệng, đặc biệt ở các mảng răng trong bệnh nha chu. Các loài cũng gây nhiễm (xem *Fusobacterium*).

Bactrim. see co-trimoxazole. (dt) xem co-trimoxazole.

Baghdad boil/ ,ba:g'dæd bo:l/ see oriental sore

nhot baghdad xem loét phương đông.

BAL (british Anti-Lewisite)/ bi:t'ærəl/ see dimercaprol.

BAL xem dimercaprol.

balanitis n. inflammation of the glans penis, usually associated with tightness of the foreskin (*phimosis). It is more common in childhood than in adult life. An acute attack is associated with redness and swelling of the glans. Treatment is by antibiotics, and further attacks are prevented by *circumcision.

viêm quy đầu (dt) viêm quy đầu dương vật thường kết hợp với căng lớp da phía trước

(*hẹp bao quy đầu*). Thường thấy ở trẻ em non ở tuổi trưởng thành. Quy đầu bị đỏ và phồng lên khi viêm cấp. Chữa bằng kháng sinh, và ngừa các cơn viêm sau này bằng thủ thuật cắt bao quy đầu.

balanoposthitis *n.* inflammation of the foreskin and the surface of the underlying glans penis. It usually occurs as a consequence of *phimosis and represents a more extensive local reaction than simple *balantitis. The affected areas become red and swollen, which further narrows the opening of the foreskin and makes passing urine difficult and painful. Treatment of an acute attack is by administration of antibiotics, and further attacks are prevented by *circumcision.

viêm quy đầu-bao (*dt*) viêm lớp da trước và bộ mặt dưới lớp da này của quy đầu dương vật. Thường là hệ quả của *hẹp bao quy đầu* * và là một phản ứng cục bộ nặng hơn viêm quy đầu * đơn giản. Vùng viêm bị đỏ và phồng lên, từ đó đường kính lớp da trước bị hẹp lại nên khó đi tiểu và đi tiểu đau. Chữa cơn viêm cấp bằng kháng sinh và ngừa các cơn viêm cấp tiếp theo bằng thủ thuật cắt bao quy đầu*.

balantidiasis *n.* an infestation of the large intestine of man with the parasitic protozoan **Balantidium coli*. Man usually become infected by ingesting food or drink contaminated with cysts from the faeces of a pig. The parasite invades and destroys the intestinal wall, causing ulceration and *necrosis, and the patient may experience diarrhoea and dysentery. Balantidiasis is a rare cause of dysentery, mainly affecting farm workers; it is treated with various antibiotics, carbasone, and *diiodohydroxyquinoline.

bệnh Balantidium (*dt*) bệnh do nhiễm động vật nguyên sinh *Balanitidium coli* ký sinh trong ruột già người. Người lây nhiễm do ăn phải thực phẩm hay dùng đồ uống có lẫn nấm của *B. coli* từ phân heo. Ký sinh xâm nhập và phá hủy thành ruột, gây loét và hoại tử*, và bệnh nhân có thể bị tiêu chảy hay kiết lỵ. Bệnh *Balanitidium* là một nguyên nhân hiếm của chứng kiết lỵ, chủ yếu thấy ở cộng đồng các nông trại. Chữa bằng các loại kháng sinh, carbasone, và diiodohydroxyqui-

noline.

Balantidium *n.* a genus of one of the largest parasitic * protozoans affecting man (70 µm or more in length). The oval body is covered with threadlike cilia (for locomotion). *B. coli*, normally living in the gut of pigs as a harmless * commensal, occasionally infects man (*see balantidiasis*).

(*dt*) một trong số các động vật nguyên sinh ký sinh lớn nhất của người (70 µm hay hơn). Cơ thể hình bầu dục có một lớp mao nhú coi bao bọc bên ngoài (để di chuyển). *B. coli* thường sống trong ruột heo như một loài cộng sinh * vô hại, đôi khi lây nhiễm cho người (*xem bệnh Balantidium*).

balldness/ baldness/ *n.* *see alopecia.*

hở đầu (*dt*) xem *chứng rụng tóc (alopecia)*

ball-and-socket joint /'ba:l ænd 'snkɪt dʒɔɪnt/ *see enarthrosis.*

khớp chỏm xem *phản dịch chửa enarthrosis.*

ballistocardiograph *n.* an instrument for recording the displacement of the whole body produced by the ejection of blood with each heart beat. The normal record produced by such an instrument (*ballistocardio-gram*) may be altered by disease of the heart or aortic valve (*see aortic regurgitation, aortic stenosis*).

tâm thần động ký (*dt*) một dụng cụ để ghi chuyển động của toàn bộ cơ thể gây ra do sự bơm máu khi tim đập. Biểu đồ do dụng cụ này ghi được (tâm thần động đập) có thể thay đổi khi có bệnh ở tim hay van động mạch chủ (*xem hối lưu động mạch chủ, hेप động mạch chủ*).

ballottement *n.* the technique of examining a fluid-filled part of the body to detect a floating object. During pregnancy, a sharp tap with the fingers, applied to the womb through the abdominal wall or the vagina, causes the fetus to move away and then return to impart an answering tap to the examiner's hand as it floats back to its original position. This confirms that swelling of the uterus is due to a fetus rather than a tumour or other abnormality.

hiện tượng bập bênh (*dt*) kỹ thuật dùng

B

xem xét một phần dây dịch của cơ thể để phát hiện một vết nỗi. Khi mang thai, dùng các nhón tay ấn mạnh vào tử cung qua thành bụng hay âm đạo sẽ làm cho thai nhi chuyển động đi rồi sau đó trở lại để truyền đạt một tiếng trả lời cho bàn tay người khám nghiệm khi thai trôi về vị trí cũ. Điều này chứng tỏ tử cung phồng lên do mang thai chứ không phải do một khối u hay một bất thường nào khác.

balneotherapy *n.* the treatment of disease by bathing, usually in the mineral-containing waters of hot springs. The once fashionable "water cures" taken at spas, certainly had a more psychological than physical effect. Today, specialized remedial treatment in baths, under the supervision of physiotherapists, is used to alleviate pain and improve blood circulation and limb mobility in arthritis and in nerve and muscle disorders.

liệu pháp ngâm tắm (*dt*) kỹ thuật chữa bệnh bằng cách tắm, thường trong nước có chứa muối khoáng của các suối nước nóng. Cách "chữa bệnh bằng nước" này mất thời gian được coi là hợp thời trang chắc chắn có tác động tâm lý nhiều hơn về cơ thể. Ngày nay có những cách chữa đặc biệt về tắm, có các chuyên gia về sinh lý trị liệu trong coi, dùng giảm đau và tăng tuần hoàn máu và cử động chỉ trong viêm khớp và trong các rối loạn thần kinh-co.

benethonium *n.* a drug that relaxes smooth muscle and dilates the peripheral blood vessels. It is used in the treatment of vascular disease to relieve spasm of the arteries and improve blood flow to the tissues. Common sideeffects include flushing, gooseflesh, and tingling.

(*dt*) một loại thuốc làm giãn các cơ trơn và làm nở các mạch máu ngoại vi. Thuốc dùng chữa các bệnh về mạch để giảm co thắt động mạch và tăng lượng máu chảy đến các mô. Tác động phụ gồm đỡ mặt đột ngột, da sần gai ốc, và ử tai.

bandage/ 'bændɪdʒ/ *n.* a piece of material, in the form of a pad or strip, applied to a wound or used to bind around an injured or diseased part of the body.

băng (*dt*) một miếng vật liệu có dạng mỏt tấm

hay một dải dùng dấp vào vết thương hay dùng cột chung quanh một phần cơ thể bị tổn thương hay bị bệnh.

Bandl's ring see retraction ring.

vòng Bandl xem vòng co rút.

Banti's syndrome a disorder in which enlargement and overactivity of the spleen occurs as a result of increased pressure within the splenic vein. The commonest cause is cirrhosis of the liver.

hội chứng Banti một rối loạn trong do lách bị lớn ra và tăng hoạt động vì áp suất tĩnh mạch lách tăng cao. Nguyên nhân thường nhất là xơ gan.

barbitone (barbital) /'bə:bɪtən/ *n.* a long-acting barbiturate, used as a hypnotic, as a sedative, for the suppression of convulsions, as an analgesic, and as an anaesthetic. Prolonged use may lead to dependence and overdosage has serious toxic effects (see barbiturism). Trade name : Veronal.

(*dt*) một loại barbiturate tác động lâu, dùng làm thuốc ngủ, thuốc làm dịu, dùng chấn can co giật, giảm đau và gây mê. Dùng lâu dài có thể bị nghiện * và dùng lâu dài sẽ bị gây độc nghiêm trọng (xem ngô độc barbiturate). Tên thương mại : Veronal.

barbitone sodium /'bə:bɪtənəʊdəm/ a barbiturate that has properties, uses, and side-effects similar to those of barbitone but acts more rapidly. It can be given by mouth or by injection.

một loài barbiturate có tính chất, công dụng, và tác động phụ giống như barbitone nhưng tác động nhanh hơn. Thuốc có thể dùng uống hay chích.

barbiturate/ bə:bɪtjʊət/ *n.* any of a group of drugs, derived from barbituric acid, that depress activity of the central nervous system. Most barbiturates, including amylobarbitone and pentobarbitone, are taken as sleeping pills. Very slowacting barbiturates (such as phenobarbitone) are used as sedative and to control epilepsy; those with a rapid and short-lived effect (such as thiopentone) are injected as anaesthetics. Because they

produce "tolerance and psychological and physical 'dependence, have serious toxic side-effects (see barbiturism), and can be fatal following large over dosage. barbiturates have been largely replaced in clinical use by safer drugs. The use of barbiturates with alcohol should be avoided since these drugs reinforce each other, producing serious effects. (dt) bất cứ loại nào trong nhóm thuốc dẫn xuất từ barbituric acid, làm giảm hoạt động của hệ thần kinh trung ương. Hầu hết các barbiturate kể cả amylobarbitone* và pentobarbitone* đều dùng làm thuốc ngủ. Các barbiturate tác động rất chậm (như phenobarbitone*) dùng như thuốc làm dịu và để kiểm soát động kinh; các thuốc có tác động nhanh và đỡ sóng ngắn (như thiopentone) dùng chính gây mê. Vì thuốc có hiện tượng dung nạp* và gây nghiện* về tâm lý và cơ thể, cũng như có tác động phụ nghiêm trọng (xem ngộ độc barbiturate) và có thể gây chết khi dùng liều quá cao, các barbiturate đã được thay thế trong làm sáng bằng các loại an toàn hơn. Cần tránh dùng barbiturate với rượu vì hai chất này làm tăng sức mạnh lẫn nhau nên gây tác động nghiêm trọng.

barbiturism /'ba:bɪtʊrɪzəm/ n.

addiction to drugs of the barbiturate group. Signs of intoxication include confusion, slurring of speech, yawning, sleepiness, loss of memory, loss of balance, and reduction in muscular reflexes. Withdrawal of the drugs must be undertaken slowly, over 1-3 weeks, to avoid the withdrawal symptoms of tremors and convulsions, which can prove fatal.

ngộ độc barbiturate (dt) nghiện các loại thuốc thuộc nhóm barbiturate. Các dấu hiệu ngộ độc gồm lẩn lộn, nói lắp, ngáp, buồn ngủ, mất trí nhớ, mất cân bằng và giảm phản xạ cơ. Khi ngưng thuốc cần thực hiện chậm, trong vòng 1-3 tuần để tránh các triệu chứng như run và co giật, có thể gây chết.

baritosis n. a lung disease - a form of pneumoconiosis caused by inhaling barium dust. It gives dramatic shadows on chest X-rays but no respiratory disability.

bệnh bụi barium (dt) một bệnh phổi-một dạng của bệnh bụi phổi-gây ra do hít phải bụi

barium. Bệnh nhân có những vết mờ rất gây ấn tượng khi chụp X-quang ngực nhưng không mất khả năng hô hấp.

barium sulphate /'ba:bɪəm 'sʌfə:t/ a barium salt, insoluble in water, that is opaque to X-rays and is used as a contrast medium in radiography of the stomach and intestines. See also enema.

một muối barium không tan trong nước, có tính cản X-quang, dùng làm chất cản quang khi chụp X-quang dạ dày và ruột. Cũng xem thụt rửa.

baroreceptor (baroceptor) n. a collection of sensory nerve endings specialized to monitor changes in blood pressure. The main receptors lie in the *carotid sinuses and the *aortic arch; others are found in the walls of other large arteries and veins and some within the walls of the heart. Impulses from the receptors reach centres in the medulla; from here autonomic activity is directed so that the heart rate and resistance of the peripheral blood vessels can be adjusted appropriately.

thụ thể cảm áp (dt) một tập hợp các dấu thần kinh cảm giác chuyên biệt để giám sát thay đổi về huyết áp. Các thụ thể chính nằm trong xoang cảnh* và cung động mạch chủ*, số khác thấy trong thành các động mạch và tĩnh mạch lớn khác, một số thấy trong thành tim. Xung lực phát ái từ những thụ thể này đến các trung tâm trong tủy sống, từ đó các hoạt động tự trị được điều khiển sao cho nhịp tim và tinh để kháng của các mạch máu ngoại vi được điều chỉnh thích hợp.

barotitis n. discomfort in the ears due to changing air pressure during air travel.

viêm tai khi áp (dt) một sự khó chịu về tai do thay đổi áp suất không khí khi di chuyển trên Không.

barotrauma n. damage to the middle ear or *Eustachian tube due to changes in atmospheric pressure associated with air travel.

chấn thương khi áp (dt) tổn hại tai giữa hay với Eustachian* do thay đổi áp suất không khí khi di chuyển trên không.

Barr body /ba:bɪdɪ/ ba: 'bi:dɪ/ see sex chromatin.

thé Barrxem chất nhiễm sắc giới tính.

bartholinitis (vulvovaginitis) n

inflammation of the mucus-secreting glands alongside the vaginal opening (*Bartholin's glands). In chronic bartholinitis cysts may form in the glands. In acute bartholinitis the glands are blocked and an abscess develops.

viêm tuyến Bartholin (viêm âm hộ- âm đạo) (dt) viêm các tuyến tiết chất nhầy đặc theo lỗ âm đạo (tuyến Bartholin).

Khi viêm tuyến Bartholin mãn, có thể có những nang trong tuyến. Khi viêm tuyến Bartholin cấp, các tuyến bị tắc và có áp xe phát triển

Bartholin's glands (greater vestibular glands) a pair of glands that open at the junction of the vagina and the external genitalia (vulva). Their secretions lubricate the vulva and so assist penetration by the penis during coitus. The lesser vestibular glands, around the vaginal opening, perform the same function

tuyến Bartholin (tuyến tiền đình lớn)một đôi tuyến mở ra ở nơi tiếp giáp của âm đạo và bộ phận sinh dục ngoài (âm hộ).

Chất tiết của chúng làm trơn âm hộ, như vậy sẽ giúp cho dương vật dễ vào khi giao hợp. Các tuyến tiền đình nhỏ chung quanh lỗ âm đạo cũng có nhiệm vụ như vậy.

Bartonella n. a genus of parasitic rod-shaped or rounded microorganisms, usually regarded as intermediate between the bacteria and rickettsiae. They occur in the red blood cells and cells of the lymphatic system, spleen, liver, and kidneys. *B. bacilliformis* cause *bartonellosis in man.

(dt)một giống vi sinh vật ký sinh hình que hay hình tròn, thường được coi là trung gian giữa vi trùng và rickettsiae. Bartonella thấy trong hồng cầu và các tế bào của hệ bạch huyết, lách, gan, và thận. *B. bacilliformis* gây bệnh Bartonella trên người.

bartonellosis n. an infectious disease, confined to high river valleys in Peru, Ecuador, and Colombia, caused by the parasitic microorganism *Bartonella bacilliformis. The parasite, present in red blood cells and cells of the lymphatic system, is transmitted to man

by sandflies. There are two clinical types of the disease. Oroya fever (Carrion's disease), whose symptoms include fever, anaemia, and enlargement of the liver, spleen and lymph nodes; and verruga peruana, characterized by wartlike eruptions on the skin that can bleed easily and ulcerate. Oroya fever accounts for nearly all fatalities. Bartonellosis can be treated successfully with penicillin and other antibiotics and blood transfusions may be given to relieve the anaemia.

bệnh Bartonella(dt) một bệnh nhiễm giới hạn trong các vùng thung lũng sông cao ở Peru, Ecuador, và Columbia, gây ra do một loài vi sinh vật ký sinh Bartonella* bacilliformis. Ký sinh này do ruồi cát truyền sang người, thấy trong hồng cầu và các tế bào hệ bạch huyết. Bệnh có hai kiểu lâm sàng: sốt Oroya (bệnh Carrion) có các triệu chứng sốt, thiếu máu, và gan, lách và các hạch bạch huyết đều lớn ra; và Verruga peruviana có đặc điểm phát ban như mụn cám trên da, các nốt này rất dễ chảy máu và bị loét. Bệnh sốt Oroya giải thích cho gần như tất cả các trường hợp tử vong. Bệnh Bartonella có thể chữa thành công với Penicillin và các loại kháng sinh khác và có thể truyền máu để giảm sự thiếu máu.

basal cell carcinoma /'beɪsl sel kər'kənəmə/ see rodent ulcer.

ung thư biểu mô tế bào đáy xem loét gầm nhám

basal ganglia/'beɪsl 'gænggliə/ several large masses of grey matter embedded deep within the white matter of the *cerebrum (see illustration). They include the *caudate* and *lenticular nucleus* (together known as the *corpus striatum*) and the *amygdaloid nucleus*. The lenticular nucleus consists of the *putamen* and *globus pallidus*. The basal ganglia have complex neural connections with both the cerebral cortex and thalamus; they are involved with the regulation of voluntary movements at a subconscious level.

hạch đáy nhiều khối chất xám lớn bọc sâu trong chất trắng của não (xem hình). Chúng gồm các nhân dưới và nhân đậu (cũng được gọi là thể nhân) và nhân hạnh nhân. Nhân

đau gổm nhán vỏ hến và cầu nhạt. Hạch đáy có những liên hệ thân kinh phức tạp với cả vỏ não và đồi não, chúng liên quan đến việc điều chỉnh các cử động tự ý ở mức độ tiềm thức.

basal metabolism /'beɪsl mē'tabəlizəm/

the minimum amount of energy expended by the body to maintain vital processes, e.g. respiration, circulation, and digestion. It is expressed in terms of heat production per unit of body surface area per day (*basal metabolic rate -BMR*), and for an average man the BMR is 1.7 Calories (7.115 kilojoules) per day. BMR may be determined by the direct method, in which the subject is placed in a respiratory chamber and the amount of heat evolved is measured, or (more normally) by the indirect method, based on the *respiratory quotient. Measurements are best taken during a period of least activity, i.e. during sleep and 12-18 hours after a meal, under controlled temperature conditions. Various factors, such as age, sex, and particularly thyroid activity, influence the value of the BMR.

chuyển hóa cơ bản số năng lượng tối thiểu cần dùng cho cơ thể để duy trì các chức năng sống như hô hấp, tuần hoàn, và tiêu hóa. Chuyển hóa cơ bản biểu lộ bằng sự sản xuất nhiệt cho mỗi đơn vị bề mặt cơ thể trong một ngày (tỷ lệ chuyển hóa cơ bản-BMR = basal metabolic rate). Với mỗi người trung bình BMR là 1.7 Calo (7.115 kilojoule) mỗi ngày. BMR có thể xác định bằng phương pháp trực tiếp bằng cách đặt chủ thể trong phòng thở và đo lượng nhiệt phát ra, hay (thường hơn) bằng phương pháp gián tiếp, căn cứ trên thương số hô hấp. Tốt nhất là đo vào thời kỳ ít hoạt động nhất, tức là trong giấc ngủ và 12-18 giờ sau khi ăn, trong điều kiện kiểm soát nhiệt độ. Nhiều nhân tố như tuổi, phái tính và đặc biệt hoạt động luyện giàp có ảnh hưởng đến số liệu của BMR.*

basement membrane /'beɪsmənt 'membreɪn/

the thin delicate membrane that lies at the base of an *epithelium. It is composed of mucopolysaccharide and fibres of protein.

màng mêm màng mỏng nằm dưới đáy biểu

mô. Màng gồm mucopolysaccharide và các sợi protein.*

base pairing/ beɪs 'peəriŋ/ the linking of the two strands of a DNA molecule by means of hydrogen bonds between the bases of the nucleotides. Adenine always pairs with thymine and cytosine with guanine. See DNA.

cặp đôi đường nối hai dây của phân tử DNA bằng các cầu hydro giữa các base của những nucleotide. Adenine luôn luôn cặp đôi với thymine và cytosine với guanine. Xem DNA.

basilar artery/ bə'zɪlər 'a:təri/ an artery in the base of the brain, formed by the union of the two vertebral arteries. It extends from the lower to the upper border of the pons Varolii and then divides to form the two posterior cerebral arteries.

động mạch nền số một động mạch ở đáy não, tạo thành do sự hợp lại của hai động mạch đồi sừng. Động mạch này đi từ bờ dưới tới bờ trên của cầu Varole, sau đó chia thành hai động mạch não sau.

basilar membrane/ bə'zɪlər 'membrən/ a membrane in the *cochlea of the ear that separates the two of the three canals (scalae) that run the length of the spiral cochlea. The organ of Corti is situated on the basilar membrane, inside the scala media.

lá nền một màng trong óc tai, chia hai trong số ba rãnh chạy theo chiều dài đường xoắn ốc tai. Cơ quan Corti ở trên lá nền, trong rãnh giữa.

basilic vein/ 'ba'zɪlk vɪn/ a large vein in the arm, extending from the hand along the back of the forearm, then passing forward to the inner side of the arm at the elbow.

tĩnh mạch nền một tĩnh mạch lớn trong cánh tay, chạy từ bàn tay dọc theo mặt sau tay trước, sau đó đi tới bờ trong cánh tay ở nách.

basion *n.* the midpoint of the anterior border of the large hole (foramen magnum) at the base of the skull.

lỗ đáy (at) điểm giữa các bờ trước một lỗ lớn (để chân) ở đáy hộp sọ*.

basophil *n.* a variety of white blood cell distinguished by the presence in its cyto-

plasm of coarse granules that stain purple-black with Romanowsky stains. The function of basophils is poorly understood, but they are capable of ingesting foreign particles and contain histamine and heparin. There are normally 0.03 - 0.15 x 10⁹ basophils per litre of blood.

bach cầu ái kiềm một loại bạch cầu trong tế bào chất có những hạt nhuộm màu tia-đen với thuốc nhuộm Romanowsky. Chức năng các bạch cầu ái kiềm chưa được biết rõ, chỉ biết chúng có khả năng nuốt các vật lạ nhỏ và có chứa histamine và heparin. Thường có 0.03 - 0.15 x 10⁹ bạch cầu ái kiềm trong một lít máu.

basophilia *n.* 1. a property of a microscopic structure whereby it shows an affinity for basic dyes. 2. an increase in the number of certain white blood cells ("basophils") in the blood, which may occur in a variety of blood diseases.

(dt) 1. tính ái kiềm: tính chất của một cấu trúc vi thể có ái lực với các thuốc nhuộm kiềm. 2. chung tăng bạch cầu ái kiềm có thể thấy trong một số bệnh máu.

basophilic *adj.* readily stainable by basic dyes; showing "basophilia".

ái kiềm (t) nhuộm được bằng các thuốc nhuộm kiềm, cho thấy có tính ái kiềm.

bathyaesthesia *n.* sensation experienced in the deeper parts of the body, such as the joints and muscles.

cảm giác sâu (dl) cảm giác thấy trong các phần sâu của cơ thể như các khớp và các cơ.

battered baby syndrome /'bætəd 'bebi 'sɪndrəʊd/ injuries inflicted on babies or young children by their parents, who are often emotionally disturbed or have themselves suffered from physical abuse in infancy or early childhood. The highest incidence of battering occurs in the first six months of life; it commonly takes the form of facial bruises, cigarette burns, bites, head injuries (often with brain damage), and fractured bones. Child abuse may be triggered by such crises as an unwanted pregnancy, unemployment, and debts; frequently, signs of

older bruises, fractures, etc., are revealed when the child is brought for treatment. 60% of battered children suffer from further injury if discharged from hospital without the intensive support of a social worker and surveillance of family doctor and health visitors; a care order is often necessary to safeguard a child from further abuse.

hội chứng hành hạ trẻ thơ tổn thương do cha mẹ gây ra cho các em bé hay trẻ nhỏ. Cha mẹ các trẻ này thường bị rối loạn cảm xúc hay chính họ cũng từng bị lạm dụng cơ thể khi còn nhỏ. Số trẻ bị hành hạ cao nhất thường ở 6 tháng đầu sau khi sinh, biểu lộ dưới dạng các vết bầm trên mặt, phỏng thuốc lá, các vết cắn, tổn thương dầu (thường có tổn hại đến não), và gãy xương. Lạm dụng trẻ em có thể gây phát do các khung hoàng như có thai ngoài ý muốn, thất nghiệp, mắc nợ, thường thấy các dấu hiệu đã bị bầm, bị gãy xương trước đây khi cha mẹ mang trẻ đến chữa trị. 60% trẻ bị hành hạ sẽ tiếp tục chịu những tổn thương nếu khi xuất viện không có được những nâng đỡ tích cực của nhân viên các tổ chức xã hội và sự giám sát của các bác sĩ, gia đình, cũng như các nhân viên y tế. Cần có lệnh chăm sóc để đảm bảo trẻ sẽ không còn bị lạm dụng.

Bazin's disease /dʒɪ:zɪ:/ a disease of young women in which tender nodules develop under the skin in the calves. The nodules may break down and ulcerate though they may clear up spontaneously. The cause is unknown but the disease may be associated with tuberculosis or, more commonly, "perniosis. Medical name: erythema induratum.

bệnh Bazin một bệnh của phụ nữ trẻ có các nốt mềm phát triển dưới da bắp chân. Các nốt này có thể vỡ ra và loét dù chúng cũng có thể tự lành. Nguyên nhân không rõ, nhưng bệnh có thể kết hợp với bệnh lao hay thường hơn, với chứng viêm da ẩm lạnh. Tên y học: ban đỏ rắn (erythema induratum).

BCG (bacille Calmette-Guérin) /'bi:si: 'dyɔ:/ a strain of tubercle bacillus that has lost the power to cause tuberculosis but retains its antigenic activity; it is therefore used

to prepare a vaccine against the disease.
một nồi thực khuẩn lao để mất khả năng gây bệnh lao nhưng còn còn giữ được tác động kháng nguyên, vì vậy được dùng làm vắcxin ngừa bệnh này.

beclamide *n.* an anticonvulsant drug used in the treatment of epilepsy. It is administered by mouth and often given together with phenobarbitone. Side-effects may include stomach upsets, dizziness, and nervousness. Trade name: **Nydrene**.

(dt) một loại thuốc chống co giật" dùng chữa bệnh động kinh. Thuốc dùng uống và thường dùng chung với phenobarbitone. Có thể gây tác động phụ như cảm giác da dày, chóng mặt, và bồn chồn. Tên thương mại: **Nydrene**.

beclomethasone *n.* a corticosteroid drug that reduces inflammation and is applied externally in the treatment of various skin disorders. High dosage may cause retention of sodium and water and delayed wound healing. Trade name: **Propaderm**.

(dt) một loại corticosteroid" làm giảm viêm và thường dùng bên ngoài để chữa nhiều loại rối loạn về da. Liều cao có thể gây giữ sodium và nước và làm chậm lành vết thương. Tên thương mại: **Propaderm**.

becquerel *n.* the "SI unit of activity of a radioactive source, being the activity of a radionuclide decaying at a rate of one spontaneous nuclear transition per second. It has replaced the curies. Symbol: Bq.

(dt) đơn vị SI" về hoạt động của một nguồn phóng xạ, tức hoạt động của một chất phóng xạ phân hủy ở tốc độ mỗi chuyển nhán từ phát mỗi giây. Đơn vị này đã dùng thay cho curie. Ký hiệu: Bq.

bed bug/ bed bug/ a bloodsucking insect of the genus *Cimex*. *C. hemipterus* of the tropics and *C. lectularius* of temperate regions have reddish flattened bodies and vestigial wings. They live and lay their eggs in the crevices of walls and furniture and emerge at night to suck blood; although bed bugs are not known vectors of disease their bites leave a route for bacterial infection. Premises can be disinfested with *DDT.

rệp một loài côn trùng hút máu thuộc giống

Cimex. *C. hemipterus* ở vùng nhiệt đới và *C. lectularius* ở vùng ôn đới. Có cơ thể dẹp, màu đỏ nhạt, và cánh thoái hóa chỉ còn vết. Chúng sống và đẻ trứng trong các khe tường và đồ đạc, ban đêm di ra để hút máu. Dù rệp không phải là vector truyền bệnh, vết cắn của chúng cũng mở đường cho nhiễm trùng. Nhà cửa có thể tẩy trùng bằng DDT*.

bed occupancy/ bed 'okjupansu/ the number of hospital beds occupied by patients expressed as a percentage of the total beds available in the ward, specialty, hospital, area, or region. It may be recorded in relation to a defined point in time or more usefully for a period, when the calculation is based on bed-days. It is used with other indices (such as 'discharge rate') to assess the demands for hospital beds in relation to diseases, specialties, or populations and hence to gauge an appropriate balance between health needs and residential (hospital) resources.

giường có người số giường trong bệnh viện có bệnh nhân nằm, tính bằng phần trăm trên tổng số giường của một khu, một khoa, một bệnh viện, một khu vực, hay một vùng. Có thể ghi vào một thời điểm nhất định, hay tốt hơn trong một thời kỳ, khi tính toán cần cứ trên số ngày nằm. Số liệu này được dùng cùng với những chỉ số khác (như tỷ lệ xuất viện*) để đánh giá yêu cầu về giường bệnh, liên quan đến bệnh đến chuyên khoa hay đến quản thể và từ đó xác định được mức cân bằng giữa các nhu cầu y tế và nguồn chỗ ở (bệnh viện).

bedsore (decubitus ulcer, pressure sore) *n.* an ulcerated area of skin caused by irritation and continuous pressure on part of the body; a hazard to be guarded against in all bedridden (especially unconscious) patients. Healing is hindered by the reduced blood supply to the area, and careful nursing is necessary to prevent local gangrene. The patient's position should be changed frequently, and the buttocks, heels, elbows, and other regions at risk kept dry and clear.

loét theo tư thế nằm (loét do áp suất) (dt) một vùng da bị loét do kích thích và

áp suất liên tục trên một phần cơ thể. Đây là một nguy cơ cần chú ý nơi các bệnh nhân nằm liệt giường (nhất là bị hôn mê). Vùng loét lâu lành vì lượng máu cung cấp tới đó bị giảm đi, và cần chăm sóc cẩn thận để phòng ngừa hoại thư cục bộ. Cần thường xuyên thay đổi vị trí bệnh nhân, và giữ cho khô và sạch ở các vùng móng, đầu gối, khuỷu tay và ở những nơi dễ bị khác.

**bedwetting/ bed'wetɪŋ/ n. see enuresis
đái dầm (dt) xem phản dịch chử enuresis.**

behaviourism/ bɪ'həvɪərɪzəm/ n. an approach to psychology postulating that only observable behaviour need be studied, thus denying any importance to unconscious processes. Behaviourists are concerned with the laws regulating the occurrence of behaviour (see conditioning). – behaviourist n.

thuyết tập tính (dt) một phương pháp tâm lý học cho rằng chỉ cần nghiên cứu những tập tính quan sát được, như vậy đã có thể nắm bắt quan trọng của những tiến trình không thuộc ý thức. Thuyết tập tính quan tâm đến những quy luật điều hòa các tập tính (xem tạo điều kiện). – behaviourist (dt).

behaviour modification / bɪ'bɛvɪər'modɪfɪkʃn/ the use of the methods of behaviourist psychology (see behaviourism) - especially operant conditioning-to alter people's behaviour. Behaviour modification has wider applications than 'behaviour therapy, since it is also used in situations in which the client is not ill; for example, in education. See also chaining, prompting.

thay đổi tập tính việc dùng phương pháp của những chuyên gia tâm lý học theo thuyết tập tính*, đặc biệt thực hiện việc tạo điều kiện "để thay đổi những tập tính của con người. Thay đổi tập tính có ứng dụng rộng hơn liệu pháp tập tính*, vì cũng được dùng khi khách hàng không có bệnh, thí dụ trong giáo dục. Cũng xem trói buộc, thúc đẩy.

behaviour therapy / bɪ'bɛvɪər'θeərapɪ/ treatment based on the belief that psychological problems are the products of faulty learning and not the symptoms of an underlying disease. Treatment is directed at the problem

or target behaviour and is designed for the particular patient, not for the particular diagnostic label that has been attached to him. See also aversion therapy, conditioning, desensitization.

liệu pháp tập tínhcách chữa trị căn cứ trên sự tin tưởng rằng các vấn đề tâm lý là sản phẩm của những học hỏi sai lầm, không phải là triệu chứng của một bệnh cơ bản. Chữa trị hướng về vấn đề hay tập tính mục tiêu và được soạn đặc biệt cho bệnh nhân, không theo chẩn đoán. Cũng xem liệu pháp ác cảm, tạo điều kiện, giải cảm thư.

bejel (endemic syphilis) n. a long-lasting nonvenereal form of 'syphilis' that occurs in the Balkans, Turkey, eastern Mediterranean countries, and the dry savannah regions of North Africa; it is particularly prevalent where standards of personal hygiene are low. The disease is spread among children and adults by direct body contact. Early skin lesions are obvious in the moist areas of the body (mouth, armpits, and groin), and later there may be considerable destruction of the tissues of the skin, nasopharynx, and long bones. Wartlike eruptions in the anal and genital regions are common. Bejel, which is rarely fatal, is treated with penicillin.

bejel (dịch giang mai địa phương) một dạng không hoa liễu kéo dài của bệnh giang mai, thấy ở vùng Balkans, Thổ Nhĩ Kỳ, các xứ phía đông Địa Trung Hải, và các vùng Savan khô ở Bắc Phi; bệnh đặc biệt lan truyền trong các trẻ em và người lớn bằng tiếp xúc cơ thể trực tiếp. Các thương tổn da sớm thấy rõ ở những vùng ẩm ướt của cơ thể (miệng, nách, và háng), sau đó các mô da, mũi họng và các xương dài có thể bị hủy hoại nặng. Cũng thường thấy các phát ban như mụn cám ở các vùng hậu môn và bộ phận sinh dục, bejel hiếm khi gây chết và chưa được bằng Penicillin.

**bel/ bel/ n. see decibel.
(dt) xem decibel.**

belladonna/ ,belə'dənoʊ/ n. 1. deadly nightshade (*Atropa belladonna*): a plant from which the drugs atropine and hyoscyamine are obtained. 2. the poisonous alkaloid de-

rived from deadly nightshade, from which atropine and hyoscyamine are extracted.

(dt) 1. cây cà dược (Atropa belladonna), từ đó có được các thuốc atropine và hyoscyamine. 2. một loại alkaloid độc tây từ cây cà dược, từ đó trích được atropine và hyoscyamine.

bell and pad /'bel ænd pæd/ n. a psychological method of treating bed-wetting. When the child starts to pass urine it is detected by a pad (or by sheets of metallic mesh) and this sets off a bell (or loud buzzer), which wakes the child. He then empties his bladder fully. A process of conditioning leads to his learning to be dry. It is effective in about 80% of cases.

chuông và nệm một phương pháp tâm lý để chữa bệnh dài dãm. Khi trẻ bắt đầu tiết nước tiểu, lâm nệm lót (hay các tờ lưới kim loại) sẽ phát hiện được và làm chuông (hay còi) kêu để trẻ thức dậy. Khi đó trẻ sẽ đi tiểu bình thường. Tiến trình tạo điều kiện này sẽ làm cho trẻ biết giờ khát. Phương pháp này có công hiệu trong khoảng 80% trường hợp.

Bell's palsies /'belz 'pɔ:lzi:/ paralysis of the facial nerve causing weakness of the muscles of one side of the face and an inability to close the eye. In some patients hearing may be affected so that sounds seem abnormally loud, and a loss of taste sensation may occur. The cause of this condition is unknown and recovery normally occurs spontaneously.

liệt Bell liệt dây thần kinh mặt gây yếu các cơ một bên mặt và mất khả năng nhấp mắt, ở một số bệnh nhân, thính giác có thể bị ảnh hưởng; các âm thanh nhẹ to bất thường, và cũng có thể mất vị giác. Không rõ nguyên nhân tình trạng này và thường bệnh tự lành.

belly /'beli:/ n. 1. the abdomen or abdominal cavity. 2. the central fleshy portion of a muscle.

bung 1. bung hay xoang bung. 2. phần có thịt ở giữa cơ.

Bence-Jones protein (Bences-Jones albumose) a protein of low molecular weight found in the urine of patients with multiple myeloma, lymphoma, leukaemia, and Hodgkin's disease.

một protein có trong "Móng phân tử thấp thấy trong nước tiểu các bệnh nhân da u tủy", u Lymphô, ung thư bạch cầu, và bệnh Hodgkin*

B

bendrofluazide (bendroflu-methazide) n. a potent diuretic used in the treatment of conditions involving retention of fluid, such as congestive heart failure, hypertension, oedema, and obesity. Its actions and side-effects are similar to those of "chlorothiazide".

(dt) một loại thuốc lợi niệu mạch dùng chữa các tình trạng liên quan đến giữ nước như suy tim sung huyết, cao huyết áp, phì nộ* và béo phì*. Tác động và tác động phụ của thuốc giống như chlorothiazide.

bends /'bendz/ n. see compressed air illness.

bệnh tho lặn (dt) xem bệnh khí ép.

Benedict's test /'benidikt's test/ a test for the presence of sugar in urine or other liquids. A few drops of the test solution are added to **Benedict's solution**, prepared from sodium or potassium citrate, sodium carbonate, and copper sulphate. The mixture is boiled and shaken for about two minutes, then left to cool. The presence of up to 2% glucose is indicated by the formation of a reddish, yellowish, or greenish precipitate, the highest levels corresponding to the red coloration, the lowest (about 0.05%) to the green.

thú nghiệm Benedict thử nghiệm để phát hiện đường trong nước tiểu hay trong các chất lỏng khác. Nhỏ vài giọt dung dịch cần thử nghiệm vào dung dịch Benedict chế tạo từ sodium hay potassium citrate, sodium carbonate và sulphat đồng. Đun sôi hỗn hợp và lọc trong khoảng 2 phút. Nếu có glucose cho tới 2% sẽ thấy kết tủa đỏ nhạt, vàng nhạt hay xanh lá cây nhạt, mức cao nhất tương ứng với máu đỏ, mức thấp nhất (khoảng 0,05%) với máu xanh lá cây.

benethamine penicillin an antibiotic effective against most Gram-positive bacteria (streptococci, staphylococci, and pneumococci). A derivative of benzylpenicillin, it can be administered by mouth but is usually given as an intramuscular injection, from which it

liberates benzylpenicillin slowly. Patients hypersensitive to penicillins may suffer allergic reactions. See also penicillin.

một kháng sinh có công hiệu với hầu hết các vi trùng Gram dương (các loại liên cầu khuẩn, tụ cầu khuẩn và phế cầu khuẩn). Là một chất dẫn xuất của benzylpenicillin, thuốc này có thể dùng uống nhưng thường dùng chích trong cơ, từ đó sẽ phóng thích benzylpenicillin. Các bệnh nhân quá nhạy cảm với penicillin có thể bị dị ứng. Cũng xem penicillin.

benign/ bɪ'namɪ/ adj. 1. describing a tumour that does not invade and destroy the tissue in which it originates or spread to distant sites in the body, i.e. a tumour that is not cancerous. 2. describing any disorder or condition that does not produce harmful effects. Compare malignant.

lành tính (lt) 1. mô tả một khối u không xâm phạm và tiêu hủy mô các khối u đó, hay lan tới các nơi khác xa hơn trong cơ thể, tức là một khối u không ung thư. 2. mô tả bất cứ rối loạn hay tình trạng nào không gây ra những tác động có hại. So sánh với ác tính.

benign intracranial hypertension (pseudotumour cerebri) a syndrome of raised pressure within the skull caused by impaired reabsorption of cerebrospinal fluid. The symptoms include headache, vomiting, double vision, and *papilloedema. It normally subsides spontaneously but treatment may be required to protect the patient's vision.

tăng áp nội sọ lành tính (u não giả) hội chứng tăng áp suất trong hộp sọ do rối loạn tái hấp thụ u dịch não tủy. Các triệu chứng gồm như đau, nôn, nhìn đôi và phù gai thị. Tình trạng này thường tự lành nhưng có thể cần chữa trị để bảo vệ thị lực bệnh nhân.*

benorylate n. a drug, derived from *paracetamol, that relieves pain, inflammation, and fever. It is an alternative to aspirin, particularly in the treatment of rheumatoid arthritis. Side-effects may include drowsiness, noises in the ears, and skin rashes. Trade name: Benoral.

(dt) một loại thuốc dẫn xuất của paracetamol, có tác dụng giảm đau, kháng viêm và hạ

nhiệt. Thuốc dùng thay cho aspirin đặc biệt trong việc điều trị khớp dạng thấp. Các tác động phụ gồm buồn ngủ, ủ tai, và ngoại ban. Tên thương mại: Benoral.

benzalkonium n. a detergent disinfectant with the same uses and effects as *cetrimide.

(dt) một chất làm sạch và tẩy trùng có cùng công dụng và tác động như cetrimide.

benzathine penicillin a long acting antibiotic, given by mouth or intramuscular injection, that is slowly absorbed and effective against most Gram-positive bacteria (streptococci, staphylococci, and pneumococci). Patients hypersensitive to the penicillins suffer allergic reactions. Trade names: Bicillin, Penidural. See also penicillin.

một kháng sinh có tác động lâu, dùng uống hay chích bắp. Thuốc được hấp thụ chậm và tác động chống lại hầu hết các vi trùng Gram dương (các loại liên cầu khuẩn, tụ cầu khuẩn, và phế cầu khuẩn). Các bệnh nhân quá nhạy cảm với penicillin sẽ bị các phản ứng dị ứng. Tên thương mại: Bicillin, Penidural. Cũng xem penicillin.

benzethonium n. a detergent disinfectant with use similar to those of *cetrimide.

(dt) một chất làm sạch và tẩy trùng có công dụng như cetrimide.*

benzhexol n. a drug that has actions and side-effects similar to those of *atropine. Taken by mouth, it is used mainly to reduce muscle spasm in parkinsonism. Trade names: Artane, Pipanol.

(dt) một loại thuốc có tác động và tác động phụ tương tự như atropine. Thuốc dùng uống, chủ yếu để giảm co thắt cơ trong hội chứng liệt rung Parkinson. Tên thương mại: Artane, Pipanol.*

benzocaine n. a local anaesthetic used in the form of an ointment, suppository, or aerosol to relieve painful conditions of the skin and mucous membranes. Virtually non-toxic, it can also be given by mouth to treat such conditions as lacerations of the mouth or tongue and gastric ulcers.

(dt) một loại thuốc gây mê cục bộ dùng dưới dạng pomét, thuốc đạn hay khí dung, dùng giảm đau ngoài da và các niêm mạc. Thuốc

không có độc tính nên cũng có thể dùng uống để chữa các trường hợp rách miệng, rách lưỡi hay loét da dày.

benzodiazepines *n.* a group of pharmacologically active compounds used as minor *tranquillizers and hypnotics. The group includes 'chlor diazepoxide', 'diazepam', and 'oxazepam'.

(dt) *một nhóm hợp chất có tác động được lý dùng làm thuốc an thần* và thuốc ngủ nhẹ. Nhóm này gồm chlor diazepoxide', diazepam* và oxazepam'.*

benzoic acid /ben'zoik' eisid/ *n.* an antiseptic, active against fungi and bacteria, used as a preservative in foods, and pharmaceutical preparations, as well as for the treatment of fungal infections of the skin.

một loại thuốc sát trùng có tác động chống lại các vi nấm và vi trùng, dùng làm chất bảo quản thực phẩm và dược phẩm, cũng dùng chữa các bệnh nhiễm nấm ngoài da.

benzphetamine *n.* a drug with actions and side-effects similar to those of 'amphetamine'. It is given by mouth in the treatment of obesity. Trade name: *Didrex*.

(dt) *một loại thuốc có tác động và tác động phụ tương tự như amphetamine*. Thuốc dùng uống để chữa bệnh béo phì. Tên thương mại: Didrex.*

benzthiazide *n.* a diuretic used in the treatment of conditions involving fluid retention, such as congestive heart failure, 'oedema, hypertension, and obesity. Trade name: *Exna*.

(dt) *một loại thuốc lợi niệu* dùng chữa trị các tình trạng liên quan đến việc lưu dịch như suy tim, xung huyết, phì nề*, tăng huyết áp, và béo phì. Tên thương mại: Exna.*

benztropine *n.* a drug similar to 'atropine', but that also acts as an antihistamine, local anaesthetic, and sedative. Given by mouth it is used mainly in the treatment of parkinsonism to reduce rigidity and muscle cramps. It is well tolerated, but produces drowsiness and confusion.

(dt) *một loại thuốc tương tự như atropine*, nhưng cũng có tác động kháng histamine, gây mê cục bộ, và làm dịu. Thuốc dùng uống*

chủ yếu để trị hội chứng liệt rung Parkinson để giảm cứng cơ và chuỗi rút. Thuốc dùng nắp tốt nhưng gây buồn ngủ và lẫn lộn.

benzyl benzoate *n.* an oily aromatic liquid that is applied to the body - in the form of a lotion - for the treatment of scabies. It is also useful in treating pediculosis.

một chất lỏng như dầu có mùi thơm dùng thoa trên cơ thể - dưới dạng dầu xịt - để chữa ghẻ. Thuốc cũng dùng chữa bệnh chấy rận.

benzylpenicillin *n.* see penicillin.

(dt) *xem penicillin.*

beriberi /'beri'beri/ *n.* a nutritional disorder due to deficiency of vitamin B₁ (thiamin). It is widespread in rice-eating communities in which the diet is based on polished rice, from which the thiamin-rich seed coat has been removed. Beriberi takes two forms: *wet beriberi*, in which there is an accumulation of tissue fluid ('oedema'), and *dry beriberi*, in which there is extreme emaciation. There is nervous degeneration in both forms of the disease and death from heart failure is often the outcome.

(dt) *một rối loạn dinh dưỡng do thiếu Vitamin B (thiamin). Bệnh phổ biến ở các cộng đồng ăn gạo mà chế độ dinh dưỡng dựa trên gạo trắng, tức là gạo đã mất đi phần vỏ giàu thiamin. Beriberi có hai dạng: beriberi ướt có tích tụ dịch (phù nề*) và beriberi khô có gầy mòn. Trong cả hai dạng đều có thoái hóa thần kinh và kết quả thường là chết do suy tim.*

berylliosis *n.* poisoning by inhalation of beryllium or its compounds. This may be acute and sometimes fatal, but is more often chronic with the development of 'fibrosis' affecting all parts of the lungs. In Britain some workers with fluorescent light tubes were affected but this use was abolished in 1948.

bệnh ngộ độc beryllium (dt) *ngộ độc do hít phải beryllium hay các hợp chất của nó. Ngộ độc có thể cấp tính, đôi khi gây chết nhưng thường là mãn tính và xơ hóa phát triển trong tất cả các phần của phổi. Tại Vương Quốc Anh một số công nhân làm đèn huỳnh quang bị nhiễm bệnh này nhưng việc dùng beryllium đã được bỏ từ 1948.*

beta blocker /'bieta'blkər/ *n.* a drug that

prevents stimulation of the beta-adrenergic receptors of the nerves of the sympathetic nervous system and therefore decreases the activity of the heart. Beta blockers include 'oxprenolol' and 'propranolol', which are used to control abnormal heart rhythms, to treat angina, and to reduce high blood pressure. Blockade of beta receptors may cause constriction of air passages in the lungs and care has to be taken with the use of beta blockers in patients with any bronchial conditions. See also sympatholytic.

chất phong bế Beta một loại thuốc ngăn chặn sự kích thích các thụ thể Beta-giải phóng adrenalin của các dây thần kinh thuộc hệ thần kinh giao cảm và vì vậy làm giảm hoạt động của tim. Các chất phong bế Beta gồm 'oxprenolol' và 'propranolol' được dùng để kiểm soát nhịp tim không bình thường, chữa trị đau thắt ngực và giảm huyết áp cao. Phong bế các thụ thể beta có thể gây co thắt các đường dẫn khí trong phổi vì vậy cần thận trọng khi dùng các chất phong bế beta cho các bệnh nhân có bất kỳ bệnh nào về phế quản.

betamethasone n. a synthetic corticosteroid drug with effects and uses similar to those of 'prednisolone'. The side-effects are those of 'cortisone'. Trade names: **Betnelan**, **Betnesol**, **Betnovate**.

(dt) một loại corticosteroid tổng hợp có tác động và công dụng tương tự như prednisolone. Tác động phụ giống như cortisone. Tên thương mại: **Betnelan**, **Betnesol**, **Betnovate**.

betatron n. a device used to accelerate a stream of electrons (beta particles) into a beam of radiation that can be used in 'radiotherapy'.

(dt) một thiết bị dùng thúc đẩy một dòng điện tử (các hạt beta) vào một chùm bức xạ. Chùm bức xạ này có thể dùng trong liệu pháp X-quang.

bethanidine n. a drug that lowers blood pressure. It is given by mouth and acts by blocking the sympathetic nerves that supply the blood vessels. Common side-effects include dizziness, fainting, oedema, and

breathlessness. Trade names: **bethamid**, **Esbatal**.

(dt) một loại thuốc làm hạ huyết áp. Thuốc dùng uống và tác động bằng cách phong bế các dây thần kinh giao cảm dẫn đến các mạch máu. Tác động phụ thường thấy gồm: chóng mặt, bất tỉnh, phù nề, và mất thở. Tên thương mại: **Bethamid**, **Esbatal**.

bezoar n. a mass swallowed foreign material within the stomach. The material, which is usually swallowed by psychiatrically disturbed patients, accumulates and ultimately causes gastric obstruction. Its removal often requires a surgical operation. See also trichobezoar.

dị vật dạ dày (dt) một khối các vật la ruột vào trong dạ dày, thường thấy ở các bệnh nhân bị rối loạn tâm thần. Các vật lạ này tích tụ lại và sau cùng gây tắc dạ dày và thường phải dùng theo tác phẫu thuật để lấy ra. Cũng xem **dị vật tóc lông**.

biconcave adj. having a hollowed surface on both sides. Biconcave lenses are used to correct short-sightedness. Compare **biconvex**.

hai mặt lõm (tt) có bề mặt trũng ở cả hai phía. Thấu kính hai mặt lõm dùng điều chỉnh tật cận thị. So sánh **hai mặt lõm**.

biconvex adj. having a surface on each side that curves outwards. Biconvex lenses are used to correct long-sightedness. Compare **biconcave**.

hai mặt lồi (tt) có bề mặt cong ra ngoài ở mỗi bên. Thấu kính hai mặt lồi dùng điều chỉnh tật viễn thị. So sánh với **hai mặt lõm**.

bicornuate adj. having two hornlike processes or projections. The term is applied to an abnormal uterus that is divided into two separate halves at the upper end.

hai sừng (tt) có hai phần mõm hay hai phần nhô ra giống như sừng. Từ này dùng cho một tử cung bất thường chia ra thành hai nửa riêng biệt ở đầu trên.

bi- prefix denoting two; double. Example: **biciliate** (having two cilia); **binucleate** (having two nuclei).

(tiếp đầu ngữ) chỉ hai, đôi. Thị dụ: **biciliate**

(có hai tiềm mao); binucleate (có hai nhân).

biceps/ /baɪsɛps/ *n.* a muscle with two heads. The *biceps brachii* extends from the shoulder joint to the elbow (see illustration). It flexes the arm and forearm and supinates the forearm and hand. The *biceps femoris* is situated at the back of the thigh and is responsible for flexing the knee, extending the thigh, and rotating the leg outwards.

cơ hai đầu (dt) một cơ có hai đầu. Cơ hai đầu cánh tay (*biceps brachii*) chạy dài từ khớp vai đến khuỷu tay (xem hình). Cơ này làm cong cánh tay và cánh tay trước, và lật ngược cánh tay trước và bàn tay. Cơ hai đầu đùi (*biceps femoris*) nằm phía sau đùi và có nhiệm vụ co đầu gối, duỗi đùi, và xoay chân về phía ngoài.

bicuspid/ /baɪ'kʌspɪd/ *adj.* 1. having two cusps, as in the premolar teeth and the mitral valve of the heart. 2. *n.* (in the USA) a premolar tooth.

hai lá 1. (tt) có hai lá hay hai nún, như trong răng tiền hàm và van hai lá của tim. **2. (dt) (ở Mỹ) một răng tiền hàm.**

bicuspid valve/ /baɪ'kʌspɪd vəlv/ *see mitral valve.*

ván hai lá xem mitral valve.

bifid *adj.* split or cleft into two parts.

hai nhánh (tt) lách hay chẻ thành hai phần.

bifocal lenses/ /baɪ'fɔ:kəl 'lenzɪz/ glasses in which the upper part of the lens is shaped to give a sharp image of distant objects and the lower part is for use in near vision, such as reading. *See also trifocal lenses, multifocal lenses.*

kính hai tròng kính đeo mắt trong đó phần trên dùng nhìn các vật xa và phần dưới dùng nhìn gần, như khi đọc sách. Cũng xem kính ba tròng, kính đa tròng.

bifurcation/ /baɪ'fʊrkeɪʃn/ *n.* (in anatomy) the point at which division into two branches occurs; for example in blood vessels or in the trachea.

rẽ hai (dt) (trong giải phẫu học) điểm từ đó chia ra hai nhánh, thí dụ trong mạch máu hay trong khí quản.

bile /baɪl/ *n.* one of the two swellings that develop in the roof of the midbrain during its development in the embryo.

thể đôi/một trong hai chỗ phồng phát triển trên mai não giữa trong giai đoạn phôi thai.

bigeminy *n.* the condition in which alternate ectopic beats of the heart are transmitted to the pulse and felt as a double pulse beat (*pulsus bigeminus*). It is a common manifestation of digitalis poisoning.

mạch nhấp đôi (dt) tình trạng trong đó nhịp đập tim lạc vị truyền vào mạch nén có cảm thấy như mạch đập đôi. Đây thường là biểu lộ của ngộ độc digitaline.

bilateral/ /baɪ'lætərəl/ *adj.* (in anatomy) relating to or affecting both sides of the body or of a tissue or organ or both of a pair of organs (e.g. the eyes, breasts, or ovaries).

hai bên (tt) (trong giải phẫu học) liên quan đến hay ảnh hưởng đến cả hai bên của cơ thể, của một mô hay của một cơ quan hay đến cả một dải cơ quan (như mắt, ngực hay noãn sào).

bile/ /baɪl/ *n.* a thick alkaline fluid that is secreted by the liver and stored in the gall bladder, from which it is ejected intermittently into the duodenum via the common bile duct. Bile may be yellow, green, or brown, according to the proportions of the bile pigments (excretory products) present; other constituents are lecithin, cholesterol, and bile salts. The bile salts help to emulsify fats in the duodenum so that they can be more easily digested by pancreatic lipase into fatty acids and glycerol. Bile salts also form compounds with fatty acids, which can then be transported into the lacteals. Bile also helps to stimulate peristalsis in the duodenum.

mật (dt) một chất dịch kiềm đặc do gan * tiết ra và chứa trong túi mật*, từ đó tung lục để vào tá tràng theo ống dẫn mật*. Mật có thể màu vàng, xanh lá cây hay nâu, tùy theo tông các sắc tố mật (chất bài tiết); các thành phần khác gồm lecithin, cholesterol và muối mật*. Các muối mật giúp nhuộm các chất béo trong tá tràng để các chất béo này được lipase tuy tăng biến đổi dễ dàng hơn thành

các acid béo và glycerol. Muối mật cũng kết hợp với acid béo thành những hợp chất chuyển vào các ống dẫn đường chất". Mật cũng giúp kích thích nhu động trong tá tràng.

bile acid/ /baɪl 'æsɪd/ - the organic acids in bile; mostly occurring as bile salts (sodium glycocholate and sodium taurocholate). They are cholic acid, deoxycholic acid, glycocholic acid and taurocholic acid.

acid mật các acid hữu cơ trong mật, hầu hết dưới dạng các muối mật (sodium glucocholate và sodium taurocholate). Các acid mật gồm cholic acid, desoxycholic acid, glycocholic acid, và taurocholic acid.

bile duct/ /baɪl dʌkt/ - any of the ducts that convey bile from the liver. Bile is drained from the liver cells by many small ducts that unite to form the main bile duct of the liver, the hepatic duct. This joins the cystic duct, which leads from the gall bladder, to form the common bile duct, which drains into the duodenum.

ống dẫn mật bất cứ ống nào chuyên chở mật từ gan. Mật bái đầu được dẫn đi từ các tế bào gan theo nhiều ống nhỏ, các ống nhỏ này kết hợp thành ống dẫn mật chính của gan gọi là ống gan. Ống này đổ vào ống túi mật đi từ túi mật để hợp thành ống dẫn mật chung chảy vào tá tràng.

bile pigments/ /baɪl 'pɪgмент/ - coloured compounds - breakdown products of the blood pigment haemoglobin that are excreted in bile. The two most important bile pigments are bilirubin, which is orange or yellow, and its oxidized form biliverdin, which is green. Mixed with the intestinal contents, they give the brown colour to the faeces (see urobilinogen).

sắc tố mật các hợp chất có màu-sản phẩm phân hủy của sắc tố máu hemoglobin - tiết ra trong mật. Hai sắc tố mật quan trọng nhất là bilirubin màu cam hay vàng, và dạng oxy hóa của nó là biliverdin màu xanh lá cây. Các sắc tố mật trộn với các chất chứa trong ruột làm phần có màu nâu (xem urobilinogen).

bile salts/ /baɪl sɔːts/ - sodium glycocholate and sodium taurocholate - the alkaline salts of bile - necessary for the emulsification

of fat. After they have been absorbed from the intestine they are transported to the liver for reuse.

muối mật sodium glycocholate và sodium taurocholate - các muối kiềm của mật - cấu thiết để nhũ hóa các chất béo, sau khi được hấp thu ở ruột, chúng được chuyển đến gan để tái sử dụng.

Bilharzia n. see Schistosoma.

(dt) xem Schistosoma.

bilharziasis n. see schistosomiasis.

bệnh Bilharziasis (dt) xem bệnh schistosoma.

bili - prelex denoting bile

(tiếp đầu ngữ) chỉ mật

bililiary/ /'bɪljəri/ adj. relating to or affecting the bile duct or bile. See also fistula.

thuốc mật (tt) liên quan đến hay ảnh hưởng tới mật hoặc ống mật. Cũng xem fistula.

biliary colic /'bɪljɔːrɪ 'kɔːlk/ - pain resulting from obstruction of the gall bladder or common bile duct, usually by a stone. The pain, which is very severe, is usually felt in the upper abdomen (in the mid-line or to the right). It often occurs about an hour after a meal (particularly if fatty), may last several hours, and is usually steady in severity (unlike other forms of 'colic'). Vomiting often occurs simultaneously.

đau bụng mật đau do tắc túi mật hay ống dẫn mật chung, thường vì bị sỏi. Đau dữ dội thường thấy ở bụng trên (ở đường giữa hay bên phải). Đau thường xảy ra khoảng một giờ sau khi ăn (đặc biệt khi dùng chất béo), có thể kéo dài nhiều giờ, và thường không giảm mức độ (không như các dạng đau bụng khác). Thường cũng bị nôn khi đau.

bilious/ /'bɪljʊs/ adj. 1. containing bile; for example bilious vomiting is the vomiting of bile-containing fluid. 2. a lay term used to describe attacks of nausea or vomiting.

mật (tt) 1. có chứa mật, thí dụ nôn mật là nôn ra dịch có chứa mật. 2. mật từ không chuyên môn dùng mô tả con buồn nôn hay nôn mửa.

bilirubin n. see bile pigments.

(dt) xem sắc tố mật.

bilirubinaemia *n.* an excess of the bile pigment bilirubin in the blood; normally there is under 0.8mg bilirubin per 100ml blood; when the concentration of bilirubin is above 1-1.5mg per 100ml, visible *jaundice occurs.

bilirubin huyết (dt) sự tăng quá mức sắc tố mêt *bilirubin trong máu. Bình thường chỉ có dưới 0.8mg bilirubin trong 100ml máu; khi nồng độ bilirubin lên tới 1-1.5mg trong 100ml sẽ bị chứng vàng da.

biliuria (choluria) *n.* the presence of bile in the urine; a feature of certain forms of jaundice.

mật niệu (dt) có mật trong nước tiểu, đây là đặc trưng của một số dạng vàng da.

biliverdin *n.* see bile pigments.
(dt) xem sắc tố mật.

bimanual *adj.* using two hands to perform an activity, such as a gynaecological examination.

hai tay (tt) dùng hai tay để thực hiện một hành động, như khi khám phụ khoa.

binaural /'baɪnərɔ:l/ *adj.* relating to or involving the use of both ears.

hai tai (tt) liên quan đến hay bao gồm việc dùng cả hai tai.

binder /'baɪndər/ *n.* a bandage that is wound around a part of the body, usually the abdomen, to apply pressure or to give support or protection.

giải buộc (dt) băng buộc quanh một phần cơ thể, thường là bụng, để tạo áp suất, nâng đỡ hay bảo vệ.

binocular /'buɪnʊkjʊlər/ *adj.* relating to or involving the use of both eyes.

hai mắt (tt) liên quan đến hay bao gồm việc dùng cả hai mắt.

binocular vision /'buɪnʊkjʊlər 'vɪʒn/ the ability to focus both eyes on an object at the same time, so that a person sees one image of the object he is looking at. It is not inborn, but acquired during the first few months of life. Binocular vision enables judgment of distance and perception of depth. See also stereoscopic vision.

thị giác hai mắt khả năng tập trung đồng

thời hai mắt trên một vật, từ đó người ta chỉ nhìn thấy một hình của vật muốn quan sát. Điều này không phải bẩm sinh mà do tạo được trong mấy tháng đầu đời. Thị giác hai mắt giúp ta có thể đánh giá được khoảng cách và nhận thức được chiều sâu. Cũng xem thị giác nói.

bio *prefix denoting life or living organisms.* Example: biosynthesis (formation of a compound within a living organism).

sinh (tiếp) đầu ngữ chỉ đời sống hay cơ thể sống. Ví dụ: biosynthesis (sinh tổng hợp) là sự tạo thành một hợp chất trong một cơ thể sống.

bioassay *n.* estimation of the activity or potency of a drug or other substance by comparing its effects on living organisms with effects of a preparation of known strength. Bioassay is used to determine the strength of preparations of hormones or other material of biological origin when other physical or chemical methods are not available.

sinh thử nghiệm (dt) giá hoạt động hay tiềm năng của một loại thuốc hay các chất khác bằng cách so sánh tác động của nó trên cơ thể sống với tác động của một chế phẩm đã biết. Sinh thử nghiệm dùng để xác định hoạt lực của một chế phẩm hormone hay các vật liệu có nguồn gốc sinh học khác khi không có được các phương pháp vật lý và hóa học.

biochemistry /baɪo'kemɪstri/ *n.* the study of the chemical processes and substances occurring in living things. – biochemical *adj.*, – biochemist *n.*

sinh hóa (dt) môn học về các tiến trình hóa học và các hóa chất xảy ra trong cơ thể sống. – biochemical (tl), – biochemist (dt).

biofeedback *n.* the giving of immediate information to a subject about his bodily processes (such as heart rate), which are usually unconscious. These processes can then be subject to operant conditioning. This is an experimental treatment for disturbances of bodily regulation, such as hypertension.

sinh hồi tiếp (dt) cung cấp thông tin tức khắc cho một chủ thể về các tiến trình cơ thể

(như nhịp tim), các tiến trình này thường không nhận thức được. Sau đó các tiến trình này có thể tuy thuộc vào việc tạo điều kiện". Đây là một liệu pháp thực nghiệm cho các rối loạn về điều hòa cơ thể, như tăng huyết áp.

biology/'baɪə'lɒdʒɪ/ n. the study of living organisms - plants, animals, and microorganisms - including their structure and working and their relationships with one another and with the inanimate world. -- *biological adj.*

sinh học(dt) môn học về các cơ thể sống - cây cỏ, động vật và vi sinh vật - gồm cấu trúc, vận hành và tương quan của chúng với nhau và với thế giới và sinh - *biological* (tl).

biometry/baɪ'ɒmɪtri/ n. the measurement of living things and the processes associated with life, including the application of mathematics, particularly statistics, to problems in biology.

sinh trắc học(dt) do các vật sống và các tiến trình kết hợp với sự sống, bao gồm việc áp dụng toán học, đặc biệt thống kê, vào các vấn đề trong sinh học.

bionics n. the science of mechanical or electronic systems that function in the same way as, or have characteristics of, living systems. Compare cybernetics. – *bionic adj.*

sinh kỹ thuật(dt) khoa học về các hệ thống điện tử hay cơ học, hoạt động hay có những đặc điểm của cơ thể sống. So sánh với điều khiển học. – *bionic* (tl).

bionomics n. see ecology.

(dt) xem sinh thái học.

biopsy n. the removal of a small piece of living tissue from an organ or part of the body for microscopic examination. Biopsy is an important means of diagnosing cancer from examination of a fragment of tumour. It is often carried out with a special hollow needle, inserted into the liver, kidney, or other organ, with relatively little discomfort to the patient.

sinh thiết(dt) sự lấy ra một miếng nhỏ mô sống từ một cơ quan hay một phần cơ thể để xét nghiệm dưới kính hiển vi. Sinh thiết là một phương tiện quan trọng để chẩn đoán ung thư từ việc xét nghiệm một mẫu khối u. Thường

làm sinh thiết bằng một kim rỗng đặc biệt chích vô gan, thận hay một cơ quan khác, điều này cũng phần nào gây khó chịu cho bệnh nhân.

biostatistics n. statistical information and techniques used with special reference to studies of health and social problems. It embraces, overlaps, and is to some extent synonymous with the fields of *vital statistics* (e.g. "fertility and "mortality rates) and "demography".

sinh thống kê học(dt) thông tin và các kỹ thuật thống kê dùng đặc biệt cho nghiên cứu về các vấn đề y tế xã hội. Thống kê này bao gồm, bao trùm và có phần nào đồng nghĩa với lãnh vực thống kê sinh dã-gia thú (thí dụ tần số tử vong" và "tỷ lệ sinh sản", và nhân khẩu học").

biotin n. a vitamin of the B complex that is essential for the metabolism of fat, being involved in fatty acid synthesis and "gluconeogenesis. A biotin deficiency is extremely rare in man; it can be induced by eating large quantities of raw egg white, which contains a protein - avidin - that combines with biotin, making it unavailable to the body. Rich sources of the vitamin are egg yolk and liver. (dt) một vitamin của phức hợp B thiết yếu cho việc chuyển hóa các chất béo, liên quan đến việc tổng hợp các chất béo và tạo glycogen. Rất hiếm thấy người bị thiếu biotin, có thể tạo ra bằng cách ăn một khối lượng lớn lòng trắng trứng sống, có chứa một loại protein - avidin - kết hợp với biotin làm cơ thể không còn được cung cấp nữa. Nguồn giàu biotin là lòng đỏ trứng và gan.

bipara n. a woman who has been pregnant twice and has given birth to a living child at the end of each pregnancy.

sanh hai(dt) một phu nữ đã mang thai hai lần và đã sanh ra con sống sau mỗi lần mang thai.

biparous/'bɪpərəs/ adj. giving birth to two children at the end of a pregnancy.

sanh đôi(tl) sanh hai đứa trẻ sau một lần mang thai.

biperiden n. a drug with effects similar to

those of atropine, used in the treatment of parkinsonism, certain form of spasticity, and to control the muscular incoordination that may result from the use of some tranquillizers. It is given by mouth; side-effects are those of atropine. Trade name: *Akineton*. (dt) một loại thuốc có tác động tương tự như atropine dùng chữa trị hội chứng liệt rung Parkinson, vài dạng co cứng và để kiểm soát sự mất điều hòa cơ do việc dùng một vài loại thuốc an thần. Thuốc dùng uống, tác động phụ như atropine*. Tên thương mại: *Akineton*.

bipolar adj. (in neurology) describing a neurone (nerve cell) that has two processes extending in different directions from its cell body.

tương cự(t) (trong thần kinh học) mô tả một nơron (tế bào thần kinh) có hai phần lối về hai hướng khác nhau từ thân tế bào.

birefringence n. the property possessed by some naturally occurring substances (such as cell membranes) of doubly refracting a beam of light, i.e. of bending it in two different directions. – *birefringent* adj.

tương chiết quang(dt) tính chất của một số chất có trong thiên nhiên (như màng tế bào) làm một chùm tia sáng bị khúc xạ kép, tức là làm lệch chùm tia này về hai hướng khác nhau. – *birefringent* (t).

birth/ bɔ:θ / n. (in obstetrics) see labour.

sanh(dt) (trong sản khoa) xem đau đẻ.

birth control/ bɔ:t kən'trɔ:l / the use of "contraception" or "sterilization" (male or female) to prevent unwanted pregnancies.

kiểm soát sanh việc dùng các phương pháp ngừa thai hay gây vô sinh" (nam hoặc nữ) để phòng ngừa mang thai ngoài ý muốn.

birthmark/ 'ba:θmɑ:k / n. a skin blemish or mark present at birth. The cause is unknown but most birthmarks grow before the baby is born. See naevus.

vết chàm(dt) một vết da hay một dấu hiệu trên da thấy khi sanh. Nguyên nhân không rõ nhưng hầu hết các vết chàm đều mọc trước khi em bé sanh ra. Xem dấu chàm.

birth rate/ bɔ:θ reɪt / see fertility rate.

tỷ lệ sinh sản xem fertility rate.

bisacodyl n. a laxative that acts on the large intestine to cause reflex movement and bowel evacuation. It is administered by mouth or in a suppository. The commonest side-effect is the development of abdominal cramps. Trade name: *Dulcolax*

(dt) một loại thuốc nhuận trường tác động trên ruột già, gây các cử động phán xa làm trống ruột. Thuốc dùng đường miệng hay dưới dạng thuốc đặt. Tác động phụ thường nhất là gây co cứng bụng. Tên thương mại: *Dulcolax*

bisexual/ .bi'sɛkʃənl / adj. 1. describing an individual who is sexually attracted to both men and women. 2. describing an individual who possesses the qualities of both sexes.

tương tình(t) 1. mô tả một cá thể bị lỗi cuộn tình dục với cả đàn ông và phụ nữ. 2. mô tả một cá thể có các tính chất của cả hai phái.

Bismarck brown/ 'bɪzma:k braʊn / a basic aniline dye used for staining and counterstaining histological and bacterial specimens.

nâu Bismarck (dt) một loại thuốc nhuộm aniline cơ bản dùng nhuộm và nhuộm lại các mẫu mô học và vi khuẩn.

- **bistoury**/ 'bɪstɔ:rɪ / n. a narrow surgical knife, with a straight or curved blade (see illustration).

dao mổ(dt) một loại dao phẫu thuật hẹp có lưỡi thẳng hay cong (xem hình).

bite-raiser/ 'baɪt 'reɪzərl / n. an appliance to prevent normal closure of the teeth in the treatment of the "temporomandibular joint syndrome".

dụng cụ cắn cắn(dt) một thiết bị để ngừa các răng khớp lại bình thường khi chữa trị hội chứng khớp thái dương - hàm.

bite-wing/ 'baɪt wɪŋ / n. a dental X-ray film that provides a view of the crowns of the teeth in part of both upper and lower jaws. This view is used in the diagnosis of caries and periodontal disease.

bên cắn(dt) một phim X-quang răng chụp một số thân răng ở cả hai hàm trên và hàm dưới. Phim này dùng chẩn đoán sâu răng và

bệnh nha chu

bivalent /'baɪ.və.lənt/ *n.* (in genetics) a structure consisting of homologous chromosomes attached to each other by *chiasmata during the first division of *meiosis. — **bivalent adj.**

nhiết đắng (dt) (trong dì truyền học) một cấu trúc bao gồm các sợi nhiễm sắc tương đồng nối với nhau bằng các giao thoa trong lần chia đầu tiên khi giàn phân. — **bivalent (t)**.

blackdamp (chokedamp) *n.* (in mining) the poisonous gas containing carbon dioxide, carbon monoxide, or other suffocating material, sometimes found in pockets in underground workings. Compare firedamp.

khi mỏ (dt) (trong khai mỏ) khí độc có chứa carbon dioxide, carbon monoxide, hay các chất gây ngạt khác, đôi khi thấy trong túi các thô mỏ. So sánh với khí mỏ gây cháy.

Black death /'blæk deθ/ — see plague.
tử thần đen xem dịch hạch.

black eye /'blæk aɪ/ — bruising of the eyelid.

đen mát bám mí mắt.

black fly /'blæk flaɪ/ — a small widely distributed bloodsucking insect of the genus *Simulium*. Black flies are also known as buffalo gnats from their humpbacked appearance. Female flies can inflict painful bites and constitute a serious pest to man at certain times of the year. *S. damnosum* in Africa and *S. ochraceum* in Central America and Venezuela transmit the parasites causing *onchocerciasis.

ruồi đen một loài côn trùng hút máu nhỏ có phân bố rộng thuộc giống *Simulium*. Ruồi đen còn gọi là ruồi trâu vì trông có vẻ gù. Ruồi cái cần rất đau và là một vật hại quan trọng với người vào một số thời điểm trong năm. *S. damnosum* ở Châu Phi và *S. ochraceum* ở Trung Mỹ và Venezuela truyền ký sinh trùng *Onchocerca*.

blackhead /'blæk.hed/ *n.* a plug formed of fatty material (sebum and keratin) in the outlet of a *sebaceous gland in the skin. Oxidation of the keratin in the blackhead is the cause of the black coloration. See also acne. Medical

name: **comedo**.

nhân trừng cá (dt) một nốt do các chất liệu béo tạo thành (sebum và keratin) ở lỗ thoát của tuyến bã nhờn trên da. Keratin ở đây bị oxy hoá sẽ biến thành màu đen. Cũng xem trừng cá. Tên y học: **comedo**.

blackwater fever /'blæk.wɔ:tər/ — a rare and serious complication of malignant tertian (falciparum) malaria in which there is massive destruction of the red blood cells, leading to the presence of the blood pigment haemoglobin in the urine. The condition is probably brought on by inadequate treatment with *quinine; it is marked by fever, bloody urine, jaundice, vomiting, enlarged liver and spleen, anaemia, exhaustion, and - in fatal cases - a reduced flow of urine resulting from a blockage of the kidney tubules. Treatment involves rest, administration of alkaline fluid and intravenous glucose, and blood transfusions.

sốt nước đen một biến chứng nghiêm trọng nhưng hiếm của sốt rét cách nhật (falciparum), trong đó có sự hủy hoại rất nhiều hồng cầu nên sắc tố hemoglobin sẽ thấy trong nước tiểu. Tình trạng này có thể do chữa trị bằng quinine không đầy đủ và biểu lộ bằng sốt, nước tiểu có máu, vàng da, nôn, gan và lách lớn, thiếu máu, kiệt sức, và - trong các trường hợp tử vong - giảm lượng nước tiểu do tắc các tiểu quản thận. Chữa trị gồm nghỉ ngơi, truyền các dung dịch kiềm và glucose, truyền máu.

bladder /'bla:də/ *n.* 1. (urinary bladder) a sac shaped organ that has a wall of smooth muscle and stores the urine produced by the kidneys. Urine passes into the bladder through the ureters; the release of urine from the bladder is controlled by a sphincter at its junction with the *urethra. 2. any of several other hollow organs containing fluid, such as the *gall bladder.

bọng (dt) 1. (bàng quang) một cơ quan hình túi có thành gồm các cơ trơn và chứa nước tiểu từ thận. Nước tiểu đi vào bàng quang qua niệu quản, nước tiểu từ bàng quang thoát ra được kiểm soát bởi một cơ thắt ở nơi tiếp giáp với niệu đạo. 2. bất cứ cơ quan nào rỗng và

có chứa dịch như mật.

bladderworm/ 'blædəwɜːm/ n. see cysticercus.

giun bong (dt) xem geo (cysticercus).

blast suffix denoting a formative cell. Example: osteoblast (formative bone cell).

blast: bào (tiếp vĩ ngữ) chỉ tế bào đang tạo thành. Ví dụ: osteoblast (tạo cốt bào) là các tế bào tạo xương.

blastema n. any zone of embryonic tissue that is still differentiating and growing into a particular organ. The term is usually applied to the tissue that develops into the kidneys and gonads.

mầm gốc (dt) bất cứ vùng nào của mô bào thai còn đang phân hóa để phát triển thành một cơ quan đặc biệt. Từ này thường dùng cho các mô sẽ phát triển thành thận và các tuyến sinh dục.

blasto- prefix denoting a germ cell or embryo. Example: blastogenesis (early development of an embryo).

basto-phôi bào (hay nguyên bào)

(tiếp đầu ngữ) chỉ tế bào mầm hay bào thai. Ví dụ: blastogenesis (sự tạo phôi) là sự phát triển lúc đầu của phôi.

blastocoel n. the fluid-filled cavity that develops within the "blastocyst". The cavity increases the surface area of the embryo and thus improves its ability to absorb nutrients and oxygen.

khoang phôi mang (dt) môt xoang đầy dịch phát triển trong túi phôi. Xoang này tăng diện tích bề mặt của phôi và như vậy sẽ làm tăng khả năng hấp thụ dưỡng chất và oxy.

blastocyst n. an early stage of embryonic development that consists of a hollow ball of cells with a localized thickening (the *inner cell mass*) that will develop into the actual embryo; the remainder of the blastocyst is composed of *trophoblast* (see illustration). At first the blastocyst is unattached, but it soon implants in the wall of the womb (uterus). See also implantation.

túi phôi (dt) một giai đoạn phát triển sớm của bào thai gồm một bong tế bào rỗng có một

phản dày (khối tế bào trong) sẽ phát triển thành phôi thực sự. Phản con lại của túi phôi gồm có lõi nuôi* (xem hình). Lúc đầu túi phôi không dính vào đâu, nhưng không lâu sau nó sẽ飞跃 vào thành da con (hùcung). Cũng xem ghép cấy.

blastomere n. any of the cells produced by cleavage of the zygote, comprising the earliest stages of embryonic development until the formation of the 'blastocyst'. Blastomeres divide repeatedly without growth and so decrease in size.

nguyên bào (dt) các tế bào sinh ra do sự phân tách* của hợp tử, gồm các giai đoạn sớm nhất của sự phát triển bào thai cho đến khi thành lập túi phôi*. Các nguyên bào phân chia liên tục nhưng không tăng trưởng nên kích thước sẽ giảm đi.

blastomycosis n. any disease caused by parasitic fungi of the genus *Blastomyces*, which may affect the skin (forming wartlike ulcers and tumours on the face, neck, hands, arms feet, and legs) or involve various internal tissues, such as the lungs, bones, liver, spleen, and lymphatics. There are two principal forms of the disease. *North American blastomycosis* (*Gilchrist's disease*), caused by *B. dermatitidis*, and *South American blastomycosis*, caused by *B. brasiliensis*. Both disease are treated with antibiotics (such as amphotericin).

bệnh nấm blastomycosis (dt) một bệnh gây ra do nấm ký sinh *Blastomyces*, có thể ở da (tạo thành những vết loét như hột cơm ở mắt, cổ, bàn tay, cánh tay, bàn chân và chân) hay ở các cơ quan nội tạng như phổi, xương, lách và hệ bạch huyết. Bệnh có hai dạng chính, bệnh *blastomycosis Bắc Mỹ* (bệnh *gilchrist*) gây ra do *B. dermatitidis* và bệnh *Blastomycosis Nam Mỹ* gây ra do *B. brasiliensis*. Cả hai bệnh đều chữa được bằng kháng sinh (như amphotericin).

blastopore n. the opening that forms as a result of invagination of the surface layer of the early embryo ("gastrula"). It is very much reduced in man, in which it gives rise to the archenteric canal (see archenteron).

phôi khẩu (dt) chỗ mở tạo thành do việc lõm

vào trên bề mặt phôi ở giai đoạn sớm (phôi vi'). Ở người phôi khâu rất nhỏ, từ đó sẽ sinh ra ống nguyên tràng (xem nguyên tràng*).

blastula *n.* an early stage of the embryonic development of many animals. The equivalent stage in mammals (including man) is the *blastocyst.

phôi nang(*dt*) một giai đoạn sớm trong việc phát triển phôi của nhiều động vật. Giai đoạn tương đương ở các loài có vú (kể cả người) là túi phôi.

bleeding/ 'blidɪŋ/ *n.* see haemorrhage.

chảy máu(*dt*) xem xuất huyết.

blenn-(*blenno-*) *prefix denoting mucus.*

Example: *blennorrhagia* (excessive production of).

(tiếp đầu ngữ) chỉ chất nhầy. Thí dụ: *blennorrhagia* (chứng tiết dịch nhầy).

blennophthalmia *n.* Obsolete *conjunctivitis in which there is a sticky yellow discharge from the eye.

viêm mắt có nhầy(*dt*) từ xưa, nay ít dùng. Viêm kết mạc* có tiết dịch vàng và dinh.

blennorrhagia *n.* a copious discharge of mucus, particularly from the urethra. This usually accompanies *urethritis and sometimes acute *prostatitis. Treatment is directed to clearing the underlying causative organism by antibiotic administration.

chứng tiết dịch nhầy(*dt*) sự tiết ra nhiều dịch nhầy đặc biệt từ niệu đạo. Điều này thường kèm với viêm niệu đạo* và đôi khi viêm tuyến tiền liệt* cấp. Chữa trị bằng cách dùng kháng sinh để loại trừ vi sinh vật gây bệnh.

blennorrhoea *n.* a profuse watery discharge from the urethra. This, like *blennorrhagia, is associated with either prostatitis or urethritis, and is cleared by the usual measures undertaken in the treatment of these conditions.

chứng tiết dịch(*dt*) sự tiết ra nhiều dịch lỏng ở niệu đạo. Điều này giống như chứng tiết dịch nhầy* thường phối hợp với viêm tuyến tiền liệt hay viêm niệu đạo, và thường chữa bằng các biện pháp thường dùng cho các tình trạng này.

bleomycin *n.* an antibiotic with action against cancer cells, used in the treatment of Hodgkin's disease and other lymphomas and in squamous-cell carcinoma. It is administered by injection and can cause toxic side-effects in the skin and lungs; it should not be used in patients with impaired kidney function or lung disease.

(*dt*) một kháng sinh có tác động chống các tế bào ung thư, dùng chữa bệnh Hodgkin và các u lympho khác và ung thư tế bào sừng. Thuốc dùng chích và có thể gây tác động phụ độc ở da và phổi, không dùng cho các bệnh nhân có tổn hại chức năng thận hay có bệnh phổi.

blephar-(*blepharo-*) *prefix denoting the eyelid.* Example: *blepharotomy* (incision into).

(tiếp đầu ngữ) chỉ mi mắt. Thí dụ: *blepharotomy* (rạch mi mắt).

blepharitis *n.* inflammation of the eyelids. In squamous blepharitis, often associated with dandruff of the scalp, white scales accumulate among the lashes. Chronic ulcerative blepharitis is characterized by yellow crusts overlying ulcers of the lid margins. The lashes become matted together and tend to fall out or become distorted. Allergic blepharitis may occur in responses to drugs or cosmetics put in the eye or on the eyelids.

viêm mi mắt(*dt*) trong viêm mi đóng vảy, thường kết hợp với bong vảy cám da đầu, có những vảy trắng tích tụ trong lông mi. Viêm mi mắt mãn tính đặc biệt có các vảy vàng trên các vết loét ở bờ mi. Các lông mi bị dính với nhau và có khuynh hướng rụng đi hay xoắn lại. Viêm mi dị ứng có thể xảy ra sau khi dùng thuốc hay mỹ phẩm đặc trong mắt hay trên mi mắt.

blepharon *n.* see eyelid.

mi(*dt*) mi mắt.

blepharophimosis *n.* narrowing of the aperture between the eyelids. It may be congenital but can be acquired if the skin contracts at the outer corner of the eye as a result of chronic inflammation.

hở khe mi(*dt*) hở kẽ hở giữa các mi mắt.

Điều này có thể do bẩm sinh nhưng cũng có thể mắc phải nếu lớp da ở góc mắt ngoài có tái do viêm mẩn tinh.

blepharoplasty (tarsoplasty) n.

any operation to repair or reconstruct the eyelid. It involves either rearrangement of the tissues of the lid or the use of tissue from other sites (e.g. skin or mucous membrane).

thủ thuật tạo mi (thủ thuật tạo sụn mi) (dt) mọi thao tác dùng sửa chữa hay tái tạo mi mắt. Điều này bao gồm việc sắp xếp lại các mô ở mi mắt hay dùng các mô ở nơi khác (như da hay màng nhầy).

blepharospasm n. involuntary tight contraction of the eyelids, usually in response to painful condition of the eye.

chứng co quắp mi (dt) sự co chật ngoài ý muốn các mi mắt thường trong các trường hợp bị đau ở mắt.

blindness/ 'blaindnis/ n. the inability to see. Lack of all light perception constitutes total blindness but there are degrees of visual impairment far less severe than this that maybe classed as blindness for administrative or statutory purposes. For example, marked reduction in the 'visual field' is classified as blindness. Even if objects are still seen sharply. The commonest causes of blindness are 'trachoma', 'onchocerciasis', and vitamin A deficiency (*see night blindness*) but there is wide geographic variation. In Great Britain the commonest causes are diabetes mellitus, myopic degeneration, and 'glaucoma'.

chứng mù (dt) sự mất khả năng nhìn. Khi không còn một chút nhận thức nào về ánh sáng là mù toàn bộ, nhưng có những mức độ hư hại thị giác ít nghiêm trọng hơn nhiều vẫn có thể xếp vào loại mù vì các mục đích hành chính hay luật pháp. Thị dụ khi vùng nhìn bị suy giảm nhiều thường được coi như mù cho dù vẫn nhìn rõ được các vật. Nguyên nhân mù thường nhất là bệnh mắt hột', bệnh Onchocerca, và bệnh thiếu vitamin A (*xem chứng quáng gà*) nhưng có nhiều thay đổi theo địa lý. Ở Vương Quốc Anh, các nguyên nhân thường nhất là dài tháo đường thoái hóa cận thị và tăng nhãn áp'.

blinking

blind register/ 'blaind 'redʒɪstr/ (in Britain) a list of persons who are technically blind due to reduced visual acuity (inability to read a car number plate from a distance of three metres) or who have severely restricted fields of vision (see blindness). Such people are entitled to special education and to financial and other social benefits. See also partially sighted register.

sở đăng ký mù (đ) Vương Quốc Anh) danh sách những người bị mù kỹ thuật do giảm thị lực (mắt khả năng đọc một bảng số xe từ một khoảng cách ba mét) hay những người có vùng nhìn bị thu hẹp nghiêm trọng (xem chứng mù). Những người này được ghi vào danh sách được giáo dục đặc biệt và được hưởng phúc lợi tài chính và các phúc lợi xã hội khác. Cũng xem sở đăng ký mù từng phần.

blind spot/ 'blaind spot/ the small area of the retina of the eye where the nerve fibres from the light-sensitive cells (see cone, rod) lead into the optic nerve. There are no rods or cones in this area and hence it does not register light. Anatomical name: **punctum caecum**.

điểm mù vùng nhỏ của võng mạc trong mắt nơi các sợi thần kinh từ các tế bào mẫn cảm với ánh sáng (xem hình nón, hình que) dẫn tới thần kinh thị giác. Trong vùng này không có các tế bào hình nón hay hình que nên không ghi nhận được ánh sáng. Tên giải phẫu học: punctum caecum.

blind trial/ 'blaind 'trail/ see intervention study.

thú nghiệm mù xem nghiên cứu can thiệp.

blinking/ 'blinkɪŋ/ n. the action of closing and opening the eyelids, which wipes the front of the eyeball and helps to spread the 'tears'. Reflex blinking may be caused by suddenly bringing an object near to the eye; the eyelids close involuntarily in order to protect the eye.

chớp mắt (dt) hoạt động đóng và mở các mi mắt, điều này giúp chải mắt trước nhãn cầu và trái đều nước mắt. Có thể gây phản xạ chớp mắt bằng cách bắt ngờ đưa một vật lại

gắn mắt, các mi mắt sẽ tự đóng khép lại để bảo vệ mắt.

blister/ 'blɪstər/ *n.* a swelling containing watery fluid (serum) and sometimes also blood (blood blister) or pus, within or just beneath the skin. Blisters commonly develop as a result of unaccustomed friction on the hands or feet or at the site of a burn. Blisters may be treated with antiseptics and dressings. An unduly painful blister may be punctured with a sterile needle so that the fluid is released.

bóng nước(d) một chỗ phồng có chứa dịch lỏng (huyết thanh) và đôi khi cả máu (bóng huyết) hay mủ, ở trong hay ngay dưới da. Bóng nước thường phát triển ở bàn tay hay bàn chân khi bị cọ sát ở những nơi không quen bị cọ sát, hay ở các vết phồng. Bóng nước có thể chữa bằng cách sát trùng và băng. Bóng nước gây đau qua mức có thể dùng kim vô trùng chích cho nước thoát ra.

block/ blɒk/ *n.* any interruption of physiological or mental function, brought about intentionally (as part of a therapeutic procedure) or by disease. See also heart block, nerve block.

phong bế(d) mọi gián đoạn chức năng sinh lý hay tâm thần, gây rạo cợ ý (như một phần của thủ pháp tri liệu) hay do bệnh. Cũng xem phong bế tim, phong bế thần kinh.

blocking/ 'blɒkɪŋ/ *n.* (in psychiatry) 1. a sudden halting of the flow of thought or speech. Blocking of thought, accompanied by the sensation of thoughts being removed from the mind, is a symptom of schizophrenia. Blocking of speech may be a consequence of thought block or a result of a mechanical impediment in speech, such as 'stammering. 2. failure to recall a specific event, or to explore a specific train of thought, because of its unpleasant associations.

chặn(d) (trong tâm thần học) 1. ngưng bất chợt dòng suy nghĩ hay ngôn ngữ. Chặn dòng suy nghĩ, kèm theo cảm giác các ý nghĩ ra khỏi tâm trí, là một triệu chứng của bệnh tinh thần phân lập*. Chặn dòng nói có thể là hệ quả của chặn dòng suy nghĩ hay do một trở ngại cơ học về lối nói như 'tắt nói lắp'. 2. Không nhớ lại một biến cố đặc hiệu hay không dò được một dòng suy nghĩ đặc hiệu

vì có những kết hợp khó chịu.

blood/ blɒd/ *n.* a fluid tissue that circulates throughout the body, via the arteries and veins, providing a vehicle by which an immense variety of different substances are transported between the various organs and tissues. It is composed of 'blood cells, which are suspended in a liquid medium, the plasma. An average individual has approximately 70ml of blood per kilogram body weight (about 5 litres in an average adult male).

máu(d) một mô lỏng lưu thông khắp cơ thể qua các động mạch và tĩnh mạch, tạo thành phương tiện cho một số rất lớn các chất được chuyên chở giữa các mô và các cơ quan khác nhau. Máu gồm các tế bào máu' lơ lửng trong môi trường lỏng gọi là huyết tương". Một cơ thể trung bình có khoảng 70ml máu cho mỗi kilogram thể trọng (khoảng 5 lít cho mỗi người nam trưởng thành trung bình).

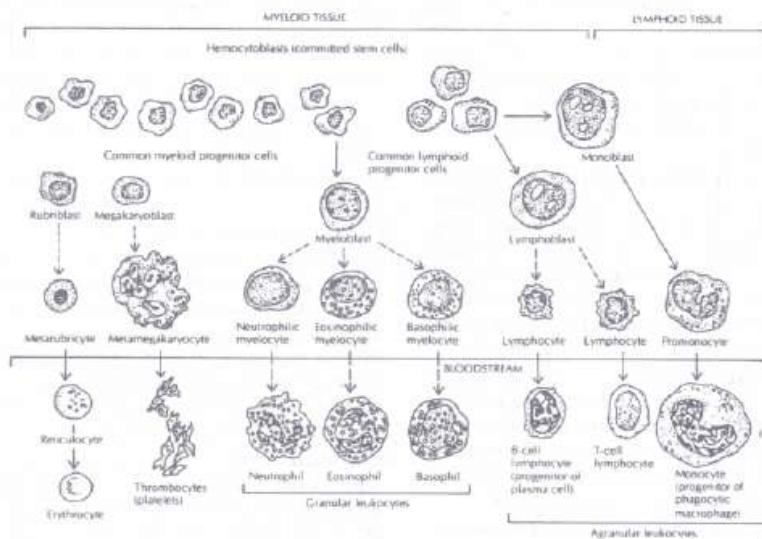
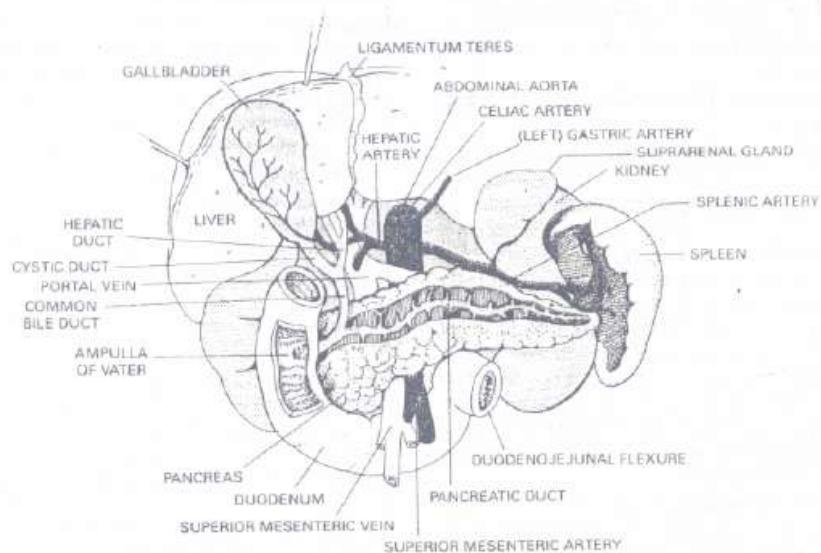
blood bank/ / blɒd bæk/ a department within a hospital or blood transfusion centre in which blood collected from donors is stored prior to transfusion. Blood must be kept at a temperature of 4° and may be used up to three weeks after collection.

ngân hàng máu một khoa trong bệnh viện hay một trung tâm truyền máu trong đó máu của những người cho được tồn trữ trước khi truyền. Máu phải được giữ ở nhiệt độ 4°C và có thể dùng cho tới ba tuần sau khi lấy.

blood-brain barrier/ blɒd 'breɪn 'baɪərɪ/ the mechanism whereby the circulating blood is kept separate from the tissue fluids surrounding the brain cells. It is a semipermeable membrane allowing solutions to pass through it but excluding solid particles and large molecules.

hàng rào máu-não một cơ chế nhỏ để máu lưu thông được giữ cách biệt với các mô lỏng bao quanh tế bào não. Đó là một màng bán thấm cho phép các dung dịch thẩm qua nhưng giữ lại các hạt rắn và các phân tử lớn.

blood cell (blood corpuscle) / blɒd sel/ any of the cells that are present in the blood in health or disease. The cells may be subclassified into two major categories,

B

presence or absence of antigens A and B: blood of groups A and B contains antigens A and B, respectively; group AB contains both antigens and group O neither. Blood of group A contains antibodies to antigen B; group B blood contains anti-A antibodies; group AB has neither antibody and group O has both. A person whose blood contains either (or both) of these antibodies cannot receive a transfusion of blood containing the corresponding antigens. The table illustrates which blood groups can be used in transfusion for each of the four groups.

nhóm máu bất cứ loại nào trong số nhiều kiểu dùng phân loại máu người, cần cứ trên sự có hay không có một số kháng nguyên kế thừa trên bê mặt hồng cầu. Máu thuộc nhóm này có chứa những kháng thể trong huyết thanh chống lại các huyết cầu của nhóm khác.

Có hơn 30 hệ thống nhóm máu, quan trọng nhất là hệ thống ABO. Hệ thống này căn cứ trên sự có hay không có các kháng nguyên A và B. Máu thuộc nhóm A và B lần lượt có các kháng nguyên A và B; nhóm AB có cả hai kháng nguyên và nhóm O không có kháng nguyên nào. Máu thuộc nhóm A có chứa kháng thể với kháng nguyên B; máu nhóm B có kháng thể kháng A, nhóm AB - không có kháng thể nào và nhóm O có cả hai. Máu người nào có chứa một (hay cả hai) kháng thể này sẽ không nhận máu truyền có kháng nguyên tương ứng. Bảng sau đây sẽ cho thấy nhóm máu nào có thể dùng truyền cho mỗi loại trong bốn nhóm.

blood plasma *see plasma.*

huyết tương *xem phân dịch chất plasma.*

blood poisoning the presence of either bacterial toxins or large numbers of bacteria in the bloodstream causing serious illness.

See pyaemia, septicaemia, toxæmia.

ngộ độc máu sự có mặt của các độc tố vi trùng hay một số lượng lớn các vi trùng trong máu gây bệnh nặng. Xem *nhiễm máu*, *nhiễm trùng huyết*, *nhiễm độc huyết*.

blood pressure /blod 'preʃər/ the pressure of blood against the walls of the main arteries. Pressure is highest during "systole, when the ventricles are contracting (*systolic pressure*), and lowest during "diastole, when

the ventricles are relaxing and refilling (*diastolic pressure*). Blood pressure is measured in millimetres of mercury by means of a "sphygmomanometer at the brachial artery of the arm, where the pressure is most similar to that of blood leaving the heart. The normal range varies with age, but a young adult would be expected to have a systolic pressure of around 120mm and a diastolic pressure of 80mm. These are recorded as 120/80.

Individual variations are common. Muscular exertion and emotional factors, such as fear, stress, and excitement, all raise systolic blood pressure (see hypertension). Systolic blood pressure is normally at its lowest during sleep. Severe shock may lead to an abnormally low blood pressure and possible circulatory failure (see hypotension). Blood pressure is adjusted to its normal level by the "sympathetic nervous system and hormonal controls.

huyết áp áp suất máu trên thành các động mạch chính. Áp suất cao nhất trong thời kỳ "tâm thu" khi các tâm thất co lại (huyết áp tâm thu) và thấp nhất trong thời kỳ "tâm trương". Khi các tâm thất dãn ra và đẩy lại huyết áp tâm trương, huyết áp tĩnh bằng millimet thủy ngân, do bằng huyết áp kế" đặt ở động mạch cánh tay và nói áp suất giống như áp suất khí máu rời tim. Biến độ bình thường thay đổi theo tuổi, nhưng ở người trưởng thành trẻ tuổi sẽ có áp suất tâm thu khoảng 120mm và huyết áp tâm trương khoảng 80mm. Các số liệu này ghi tắt là 120/80.

Thường có những thay đổi theo cơ thể. Hoạt động cơ quái sức hay các nhân tố cảm xúc như sợ hãi, stress và kích động đều làm tăng huyết áp tâm thu (xem tăng huyết áp). Huyết áp tâm thu mức thấp nhất khi ngủ. Sức nồng có thể đưa đến huyết áp thấp bất thường và có khả năng suy tuần hoàn (xem giảm huyết áp). Huyết áp được điều chỉnh đến mức bình thường do hệ thần kinh giao cảm" và kiểm soát hormones.

blood serum /blod 'serəm/ *see serum.*

huyết thanh *xem serum.*

blood sugar /blod 'ʃʊgə/ the concentration of glucose in the blood, normally expressed in millimoles per litre. The normal

namely red cells (*erythrocytes), and white cells (*leucocytes), which include granulocytes, lymphocytes, and monocytes (see illustration). Blood cells and *platelets account for approximately 40% of the total volume of the blood in health; red cells comprise the vast majority.

tế bào máu (tiểu thể máu) *mỗi tế bào có trong máu khi mạnh khỏe hay bị bệnh. Các tế bào này có thể chia làm hai loại, hồng cầu, và bạch cầu; hồng cầu gồm các bạch cầu hạt lympho béo và bạch cầu đơn nhân (xem hình), các tế bào máu và tiểu cầu chiếm khoảng 40% tổng thể tích máu khi mạnh khỏe; hồng cầu chiếm đại đa số.*

blood clot /blod klot/ *a solid mass formed as the result of *blood coagulation, either within the blood vessels and heart or elsewhere (compare thrombus). A blood clot consists of a meshwork of the protein *fibrin which various blood cells are trapped.*

cục máu *một khối cứng tạo thành sau khi máu đông, hoặc trong các mạch máu, trong tim hoặc ở bất cứ đâu (so sánh với huyết khối). Cục máu gồm một mạng fibrin (là một protein) trong đó có giữ các tế bào máu.*

blood clotting /blod 'klotiŋ/ *see blood coagulation.*

máu đông *cục xem máu đông (hiện tượng đông máu).*

blood coagulation (blood clotting)

/blod ko:gio'letʃn/ *the process whereby blood is converted from a liquid to a solid state. The process may be initiated by contact of blood with a foreign surface (*intrinsic system*) or with damaged tissue (*extrinsic system*). These systems involve the interaction of a variety of substances (*coagulation factors) and lead to the production of the enzyme thromboplastin, which converts the soluble blood protein *fibrinogen to the insoluble protein *fibrin. Blood coagulation is an essential mechanism for the arrest of bleeding (*haemostasis).*

hiện tượng đông máu *tiến trình nhớ đó máu được chuyển từ trạng thái lỏng sang trạng thái rắn. tiến trình bắt đầu do máu tiếp xúc với một bề mặt là (hệ thống nội tại) hay với một mô bị hư hại (hệ thống ngoại tại). Các*

hệ thống này bao gồm sự tương tác của nhiều chất (các yếu tố đông máu); sau đó đến sự thành lập enzyme thromboplastin enzyme này chuyển protein fibrinogen tan trong máu thành protein không tan fibrin. Hiện tượng đông máu là một cơ chế làm ngưng chảy máu (cấm máu).

blood corpuscle /blod 'ku:psl/ *see blood cell.*

tiểu thể máu *xem tế bào máu.*

blood count /blod 'kaunt/ *the numbers of different blood cells in a known volume of blood, usually expressed as the number of cells per litre. A sample of blood at known dilution is examined in a special counting chamber. Blood-count investigations are important in the diagnosis of blood disease. See also differential leucocyte count.*

dسم máu *số lượng các loại tế bào máu trong một thể tích máu đã biết, thường tính bằng số tế bào trong một lít. Một mẫu máu có độ pha loãng đã xác định được xem xét trong một phòng dسم đặc biệt. Dسم máu là quan trọng trong việc chẩn đoán các bệnh về máu. Cũng xem đến bạch cầu phân biệt.*

blood donor /blod 'daʊnə/ *a person who gives blood for storage in a *blood bank. The blood can then be used for *transfusion into another patient. In Britain collection is organized by the National Blood Transfusion Services, but the armed forces have their own services. See also blood group.*

người cho máu *một người cho máu để giữ trong ngân hàng máu. Máu này sẽ dùng để truyền cho một bệnh nhân khác. Ở Vương Quốc Anh việc thu nhập máu được tổ chức do cơ quan truyền máu quốc gia, nhưng quân đội có những cơ quan riêng. Cũng xem nhóm máu.*

blood group /blod gru:p/ *any one of the many types into which a person's blood may be classified, based on the presence or absence of certain inherited antigens on the surface of the red blood cells. Blood of one group contains antibodies in the serum that react against the cells of other groups.*

There are more than 30 blood group systems, one of the most important of which is the ABO system. This system is based on the

range is 3.5–5.5 mmol/l. Blood-sugar estimation is an important investigation in a variety of diseases, most notably in diabetes mellitus. See also hyperglycaemia, hypoglycaemia.

dương huyết *ngô glucose trong máu*, thường ghi bằng millimol trong một lít. Biên độ bình thường là 3.5–5.5 mmol/l. Ước định đường huyết là một điều nghiêm trọng trong nhiều loại bệnh, đáng chú ý nhất là trong bệnh đái tháo đường. Cũng xem tăng đường huyết, hạ đường huyết.

blood test /blʌd tɛst/ – any test designed to discover abnormalities in a sample of a person's blood, such as the presence of alcohol, drugs, or bacteria, or to determine the "blood group."

thí nghiệm máu *mỗi thử nghiệm có mục đích phát hiện những bất thường trong một mẫu máu người, như sự có mặt của rượu, được phâmn, hay vi trùng, hay để xác định nhóm máu**.

blood transfusion /blʌd trænfjuːʒn/ – see transfusion.

truyền máu xem transfusion.

blood vessel /blʌd 'vesl/ – a tube carrying blood away from or towards the heart. Blood vessels are the means by which blood circulates throughout the body. See artery, arteriole, vein, venule, capillary.

mạch máu *một ống mang máu từ tim ra hay về tim. Mạch máu là phương tiện cho máu lưu thông khắp cơ thể. Xem động mạch, tiểu động mạch, tĩnh mạch, tiểu tĩnh mạch, mao mạch.*

blue baby /blu: 'beɪbi:/ – an infant suffering from congenital malformation of the heart as a result of which some or all of the blue (deoxygenated) blood is pumped around the body instead of passing through the lungs to be oxygenated. The skin and lips have a purple colour. Advances in cardiac surgery have enabled remedial operations or even total correction to be performed, usually in the first few days or weeks of life. Those that cannot be corrected or improved may survive for months or years with persistent "cyanosis".

bé xanh *một em bé bị dạng tim bẩm sinh do*

đó một số' hay toàn bộ máu xanh (đã bị khử oxy) được bơm quanh cơ thể thay vì lên phổi để nhận oxy. Da và môi bệnh nhi có màu tía. Những tiến bộ về phẫu thuật tim đã cho phép thực hiện được những thao tác chữa trị, hay ngay cả điều chỉnh toàn bộ, thường trong những ngày hay những tuần đầu sau khi sinh. Các bệnh nhi không thể điều chỉnh hay cải thiện được có thể sống nhiều tháng hay nhiều năm với chứng xanh tím' dai dẳng.

body /'bodi/ n. 1. an entire animal organism. 2. the trunk of an individual, excluding the limbs. 3. the main or largest part of an organ (such as the stomach or uterus). 4. a solid discrete mass of tissue; e.g. the carotid body. See also corpus.

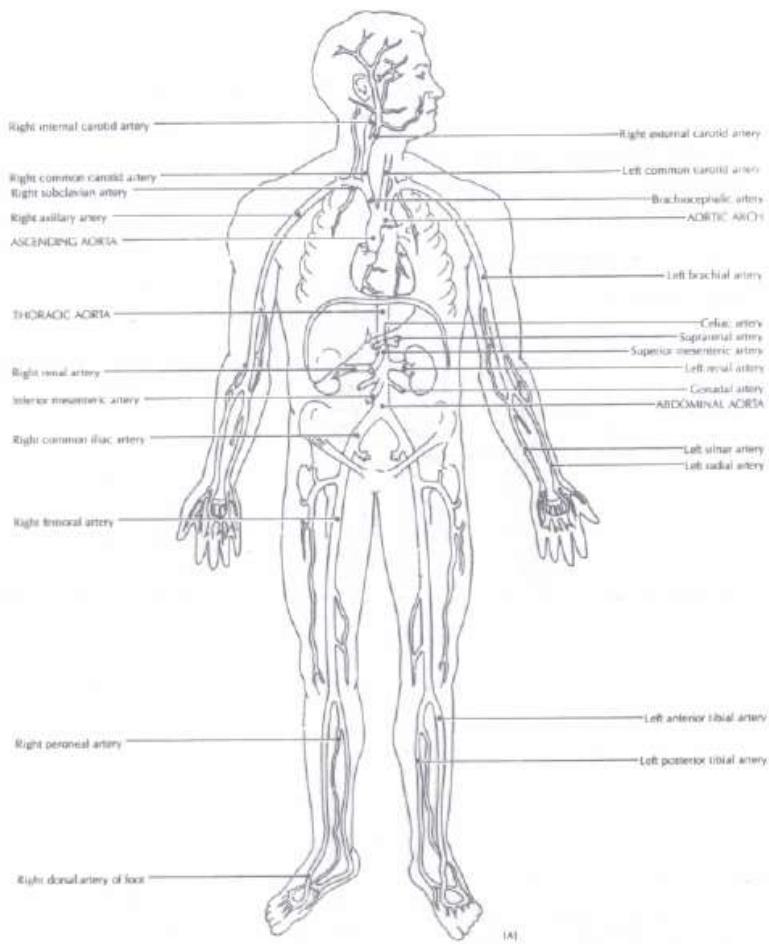
thân (dt) 1. *một cơ thể động vật toàn vẹn*. 2. *thân của một cá thể, không kể các chi*. 3. *phần chính hay phần lớn nhất của một cơ quan (như dạ dày hay tử cung)*. 4. *một khối mô cùng riêng biệt, thí dụ thân động mạch cảnh (hach cảnh)*. Cũng xem thể vật

body image (body schema) /'bodi 'ɪmɪdʒ/ – the individual's concept of the disposition of his limbs and the identity of the different parts of his body. It is a function of the 'association areas of the brain. See also Gerstmann's syndrome.

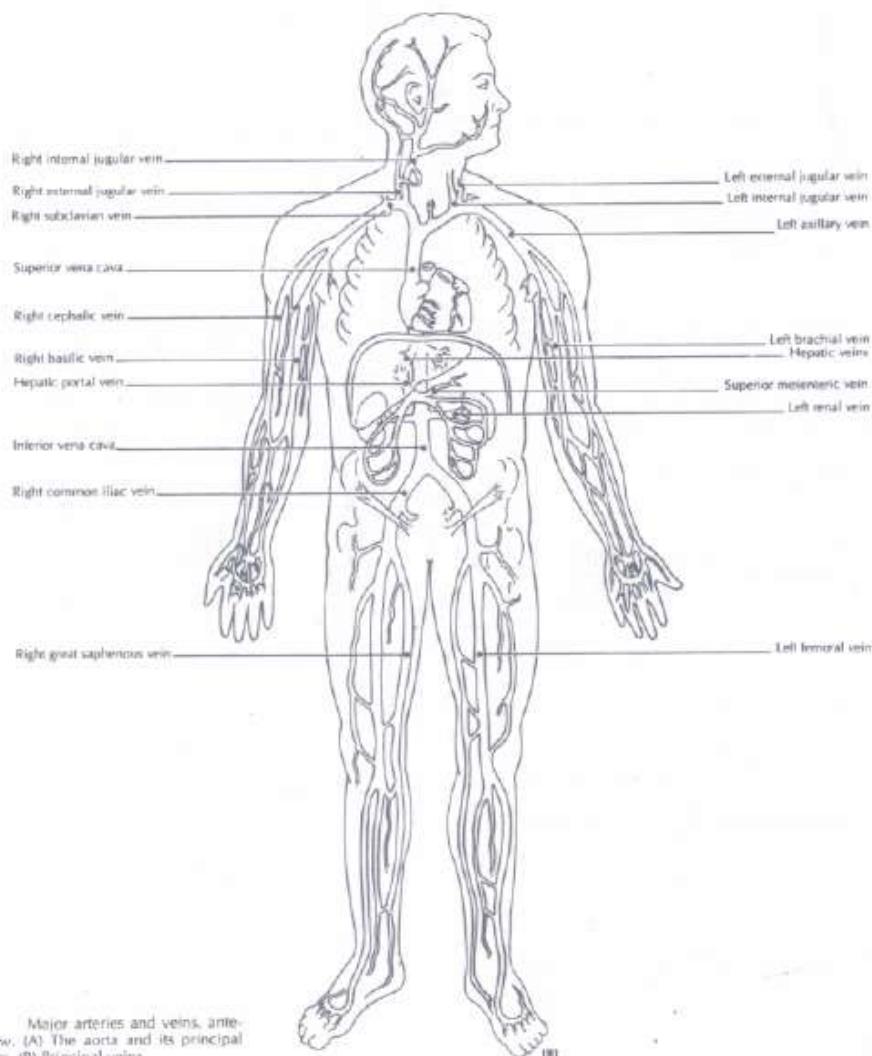
hình ảnh thân (sơ đồ thân) *ý niệm của một cá thể về phân bố các chi và sự xác định các phần khác nhau của cơ thể. Đây là chức năng của các vùng phối hợp' trong não. Cũng xem hội chứng Gerstmann.*

body temperature /'bodi 'temprətʃər/ – the intensity of heat of the body, as measured by a thermometer. Body temperature is accurately controlled by a small area at the base of the brain (the 'hypothalamus'); in normal individuals it is maintained at about 37°C (98.4°F). Heat production by the body arises as the result of vital activities (e.g. respiration, heart beat, circulation, secretion) and from the muscular effort of exercise and shivering. A rise in body temperature occurs in fever.

thân nhiệt *cường độ nhiệt trong cơ thể đo bằng nhiệt kế. Thân nhiệt được kiểm soát chính xác do một vùng nhỏ ở đáy não (vùng dưới đồi); trong các cá thể bình thường thân*

B

(A)

Major arteries and veins, anterior view. (A) The aorta and its principal branches. (B) Principal veins.

nhiệt được giữ ở khoảng 37°C (98,4°F). Sự sản sinh nhiệt trong cơ thể tăng do các hoạt động duy trì sự sống (như hô hấp, đập tim, tuần hoàn, phân tiết) và do các cổ gáy về cơ khi hoạt động và khi run. Sự tăng thân nhiệt xảy ra khi sốt.

body type (somatype) /'bɒdɪ taɪp/ the characteristic anatomical appearance of an individual, based on the predominance of the structures derived from the three germ layers (ectoderm, mesoderm, endoderm). The three types are described as *ectomorphic, *mesomorphic, and *endomorphic.

kiểu thân (kiểu thể chất) biểu hiện cơ thể học đặc trưng của mỗi cá thể, căn cứ trên sự vượt trội của các cấu trúc xuất phát từ ba lớp mầm (ngoại bì, trung bì, nội bì). Có ba kiểu thân là ngoại hình*, trung hình*, và nội hình.

boil/ boɪl/ n. a tender inflamed area of the skin containing pus. The infection is usually caused by the bacterium *Staphylococcus aureus* entering through a hair follicle or a break in the skin, and local injury or lowered constitutional resistance may encourage the development of boils. Boils usually heal when the pus is released or with antibiotic treatment, though occasionally they may cause more widespread infection. Medical name: **furuncle**.

nhot(dt) một vùng viêm mềm ngoài da có chứa mủ. Nhiễm trùng thường do *Staphylococcus aureus* qua nang lông hay chỗ nứt ngoài da, và khi bị tổn thương cục bộ hay giảm sức chống đỡ về thể trạng sẽ làm nhot phát triển hơn. Nhot thường lành khi mủ thoát ra hay khi chữa trị bằng kháng sinh dù đôi khi chúng cũng có thể gây nhiễm lan rộng hơn. Tên y học: **furuncle**.

bolus/ 'baʊləs/ n. a soft mess of chewed food that is ready to be swallowed.

miếng nuốt(dt) một khối mềm của thực phẩm đã nhai và sẵn sàng để nuốt.

bonding/ 'bɒndɪŋ/ n. 1. (in psychology) the development of a close and selective relationship, such as that of *attachment. *Mother-child bonding* is the supposed process in which physical contact between mother and child in the child's first hours of

life promotes the mother's loving and caring for her baby. 2. (in dentistry) the attachment of dental restorations, sealants, and appliances to teeth. Bonding may be mechanical (see acid-etch technique) or chemical, by the use of adhesive *cements.

cầu nối(dt) 1. (trong tâm lý học) sự phát triển một mối tương quan chọn lọc và gần gũi như trong sự quyền luyến*. Cầu nối mẹ-con là tiến trình được cho là xảy ra khi có tiếp xúc cơ thể giữa mẹ và con trong những giờ đầu tiên sau khi sinh lâm cho người mẹ yêu con và chăm sóc cho con. 2. (trong nha khoa) sự gắn các hình tạo răng, các thiết bị cho răng. Cầu nối có thể là cơ học (xem kỹ thuật khắc acid) hay hóa học, bằng cách dùng các loại xi măng dính.

bone/ boʊn/ n. the hard extremely dense connective tissue that forms the skeleton of the body. It is composed of a matrix of collagen fibres impregnated with bone salts (chiefly calcium carbonate and calcium phosphate). *Compact* (or *cortical*) bone forms the outer shell of bones; it consists of a hard virtually solid mass made up of bony tissue arranged in concentric layers (*Haversian systems*). *Spongy* (or *cancellous*) bone, found beneath compact bone, consists of a meshwork of bony bars (*trabeculae*) with many interconnecting spaces containing marrow. (See illustration). Individual bones may be classed as long, short, flat, or irregular. The outer layer of a bone is called the *periosteum. The *medullary cavity* is lined with *endosteum and contains the marrow. Bones not only form the skeleton but also acts as stores for mineral salts and play an important part in the formation of blood cells.

xương(dt) một loại mô liên kết rất đặc và cứng tạo thành bộ xương của cơ thể. Xương gồm một mạng sợi collagen có thấm các muối xương (chủ yếu là calcium carbonate và calcium phosphate). Xương đặc (hay vỏ xương) tạo thành lớp ngoài của xương, lớp này gồm một khối cứng và rất chắc có các mô xương xếp thành những lớp đồng tâm (hệ Havers). Xương sợi thấy dưới lớp xương đặc gồm một mạng lưới các thanh xương (bô) với nhiều khoảng trống thông với nhau có chứa tủy (xem hình).

Một xương có thể xếp vào loại dài ngắn, dẹp, hay không đều. Lớp ngoài của xương gọi là *cốt mạc*. *Xoang* tuy có một lớp nội cốt*, và có chứa tủy. Xương không những chế tạo thành bộ xương mà còn là nơi dự trữ các muối khoáng và giữ vai trò quan trọng trong việc tạo thành các tế bào máu.

bone marrow (marrow) /'baʊn̩ mərəʊ/

The tissue contained within the internal cavities of the bones. At birth, these cavities are filled entirely with blood-forming *myeloid tissue (red marrow)* but in later life the marrow in the limb bones is replaced by fat (*yellow marrow*). Samples of bone marrow may be obtained for examination by 'aspiration' through a stout needle or by 'trephine biopsy'. See also haemopoiesis.

tủy xương mỏ ở các xoang trong xương, khi sanh, các xoang này chứa đầy mỏ dạng tủy (tủy đỏ) tạo thành máu nhưng sau này tủy ở các xương chỉ sẽ bị mỡ thay thế (tủy vàng). Có thể lấy các mẫu tủy xương bằng cách dùng một kim to để hút* hay làm sinh thiết khoan*. Cũng xem sự tạo máu.

bonny labyrinth /'boʊni ləbərnmθ/ see labyrinth.

mẽ cung xương xem mẽ cung.

borax /'bɔːræks/ n. a mild astringent with a weak antiseptic action, applied externally to skin and mucous membranes. Borax and boric acid are used in mouth and nasal washes, gargles, eye lotions and contact-lens solution, and in dusting powder. Side-effects from external application are rare; most reported cases of poisoning are in infants.

(d) một chất làm se nhẹ các động tác sát trùng yếu dùng thoa ngoài da và các màng nhầy. Borax và boric acid được dùng súc miệng và rửa mũi, làm thuốc súc họng, thuốc rửa mắt và các dung dịch cho kính sát trùng, và trong phẩn rác. Tác động phụ khi dùng ngoài da rất hiếm, hầu hết các trường hợp độc đều thấy ở trẻ thơ.

borborygma n. (pl. *borborygmi*) an abdominal gurgle due to movement of fluid and gas in the intestine. Excessive borborygmi occur when intestinal movement is increased, for example in the 'irritable bowel syndrome' and in intestinal obstruction, or

when there is more intestinal gas than normal.

sôi ruột (d) một tiếng ồn ồn trong bụng do chuyển động của các dịch và khí trong ruột. Sôi ruột xảy ra khi chuyển động ruột tăng, thí dụ trong hội chứng kích thích ruột* và khi bị tắc ruột, hay khi ruột có nhiều khí hơn bình thường.

Bordetella n. a genus of tiny Gram-negative aerobic bacteria. *B. pertussis* causes 'whooping cough', and all the other species are able to break down red blood cells and cause diseases resembling whooping cough.

(d) một giống vi trùng nhỏ, hiếu khí, Gram âm. *B. pertussis* gây ho gà, và tất cả các loại khác đều có thể làm phần hủy hỏng cầu và gây bệnh giống như ho gà.

boric acid /'bɔːrik 'eɪsɪd/ see borax.
xem borax.

Bornholm disease (devil's grip, epidemic myalgia, epidemic pectoralgia) a disease caused by Coxsackie viruses. It is spread by contact and epidemics usually occur during warm weather in temperate regions and at any time in the tropics. Symptoms include fever, headache, and attacks of severe pain in the lower chest. The illness lasts about a week and is rarely fatal. There is no specific treatment.

bệnh bornholm (móng quý, dịch đau co, dịch đau mảng phổi) một bệnh do virus Coxsackie* gây ra. Bệnh lan trên do tiếp xúc và dịch thương xảy ra trong mùa ấm vùng ở ôn đới và bắt cứ lúc nào ở vùng nhiệt đới. Các triệu chứng gồm sốt, nhức đầu và các cơn đau dữ dội ở ngực dưới. Bệnh kéo dài khoảng một tuần và hiếm khi gây chết. Không có cách chữa đặc hiệu.

Borrelia n. a genus of large parasitic 'spirochaete' bacteria. The species *B. duttoni*, *B. novyi*, and *B. recurrentis* cause 'relapsing fever' in W Africa, North America, and Europe, respectively. *B. vincentii* is found in close association with the bacillus *Fusobacterium fusiformis* in 'ulcerative gingivitis'.

(d) một giống xoắn khuẩn ký sinh lớn. Các loại *B. duttoni*, *B. novyi*, và *B. recurrentis* là lỵ gây sốt hồi quy* ở Tây Phi, Bắc Mỹ, và Châu Âu. *B. vincentii* thường kết hợp với vi

khuẩn Fusobacterium fusiformis trong viêm nướu foét.

botulism/ 'bɒtjʊlɪzəm/ n. a serious form of food poisoning from foods containing the toxin produced by the bacterium **Clostridium botulinum*. The toxin selectively affects the central nervous system; in fatal cases, death is often caused by heart and lung failure resulting from a malfunction of the cardiac and respiratory centres of the brain. The bacterium thrives in improperly preserved foods, typically canned raw meats. The toxin, being rather unstable to heat, is invariably destroyed in cooking.

bệnh ngộ độc Clostridium (dt) một dạng ngộ độc thực phẩm nặng do thực phẩm có chứa các độc tố vi trùng *Clostridium botulinum*. Độc tố có tác động chọn lọc với hệ thần kinh trung ương: trong các trường hợp tử vong, bệnh nhân chết thường do suy tim và phổi do sự giảm chức năng của các trung tâm tim và hô hấp trong não. Vi trùng phát triển trong các thực phẩm tồn trữ không đúng cách, tiêu biểu là thịt tươi đóng hộp. Độc tố có phản ứng không bền với nhiệt và sẽ bị tiêu hủy khi nấu.

bougie/ 'bu:ʒi:/ n. a hollow or solid cylindrical instrument, usually flexible, that is inserted into tubular passages, such as the oesophagus (gullet), rectum, or urethra. Bougies are used in diagnosis and treatment, particularly by enlarging "strictures (for example, in the urethra).

nén nong(dt) một dung cụ hình trụ đặc hay rỗng, thường uống được, dùng để luồn vào các cơ quan hình ống như thực quản, trực tràng, hay niệu đạo. Nén nong dùng trong chẩn đoán và điều trị, đặc biệt để nong các chỗ co hẹp (thí dụ trong niệu đạo).

bowel/ 'baʊəl/ n. see intestine.

ruột(dt) xem phần dịch chữ intestine.

Bowen's disease/ 'baʊnz dɪ'zɪz/ a type of carcinoma of the squamous epidermal cells of the skin that does not spread to the basal layers.

bệnh Bowenmột kiểu ung thư biểu mô của các tế bào biểu bì sừng trên da, không lan tràn tới các lớp dưới.

bow-legs/ 'boʊlegz/ pl. n. abnormal out-

curving of the legs resulting in a gap between the knees on standing. A certain degree of bowing is normal in small children, but persistence into adult life, or later development of this deformity, results from abnormal growth of the *epiphysis (as in *Stilts disease) or arthritis. The condition can be corrected by *osteotomy or interposition arthroplasty. Medical name: **genu varum**.

chân vòng kiềng(dl) các chân cong bất thường ra ngoài, tạo thành một khoảng trống giữa các đầu gối khi đứng. Ở trẻ nhỏ chân hơi vòng kiềng là bình thường, nhưng nếu vẫn giữ như vậy khi lớn lên hay về sau mới có dị dạng này thì là do tăng trưởng bất thường ở đầu xương* (như trong bệnh Stilts) hay do viêm khớp. Tình trạng này có thể điều chỉnh bằng thủ thuật đục xương* hay tạo hình khớp*. Tên y học: **genu varum**.

Bowman's capsule / 'bɔːmənseɪpʃəl/ the cup-shaped end of a *nephron, which encloses a knot of blood capillaries (glomerulus). It is the site of primary filtration of the blood into the kidney tubule.

nang Bowman phần cuối hình chén của một nephron* bao quanh một nút mao mạch cuộn tiểu cầu. Đây là nơi lọc chính của máu vào hố quản thận.

brachi- (brachio-) prefix denoting the arm. Example: **brachialgia** (pain in). (hèp đầu ngứ) chỉ cánh tay. **Thí dụ:** **brachialgia** (đau đùi).

brachial/ 'breɪkjəl/ adj. relating to or affecting the arm.

(thuộc) **cánh tay**(tl) liên quan đến hay tác động đến cánh tay.

brachial artery/ 'breɪkjəl 'a:təri/ an artery that extends from the axillary artery, at the armpit, down the side and inner surface of the upper arm to the elbow, where it divides into the radial ulnar arteries.

động mạch cánh tay động mạch di từ động mạch nách ở nách, xuống mặt bên phía trong của cánh tay trên cho đến khuỷu tay, ở đây động mạch chia thành động mạch trù và động mạch quay.

brachial plexus / 'breɪkjəl 'pleksəs/ a network of nerves, arising from the spine at the base of the neck, from which arise the

nerves supplying the arm, forearm and hand, and parts of the shoulder girdle (see illustration). See also radial nerve.

tùng thần kinh cánh tay *một mang dây thần kinh xuất phát từ cột sống ở dây cổ, từ đó phát ra những dây thần kinh cung cấp cho cánh tay, tay trước và bàn tay, và các phần của vai. Cũng xem thần kinh quay.*

brachialis /'breɪkjelɪəs/ *n.* a muscle that is situated at the front of the upper arm and contracts to flex the forearm (see illustration). It works against the triceps brachii.

cơ cánh tay *(dt) một cơ nằm ở trước cánh tay trên và khi co sẽ làm tay trước gấp lại (xem hình). Cơ này hoạt động ngược với cơ ba đầu cánh tay.*

brachiocephalic artery *see innominate artery.*

động mạch cánh tay đầu *xem động mạch không tên.*

brachium *n. (pl brachia)* the arm, especially the part of the arm between the shoulder and the elbow.

cánh tay *(dt) toàn bộ cánh tay, thường chỉ phần cánh tay giữa vai và khuỷu tay.*

brachy- *prefix denoting shortness. Example: brachydactylia (shortness of the fingers or toes).*

(tiếp đầu ngữ) chỉ sự ngắn. Ví dụ: brachydactylia (ngón tay hay ngón chân ngắn).

brachycephaly /'brækɪkefəlɪ/ *n.* shortness of the skull, with a "cephalic index of about 80. -brachycephalic adj.

đầu ngắn *(dt) hộp sọ ngắn, chỉ số đầu vào khoảng 80. –brachycephalic (t).*

brady- /'breɪdi/ *prefix denoting slowness. Example: bradylia (abnormally slow speech).*

(tiếp đầu ngữ) chỉ sự chậm. Ví dụ: bradylia (nói chậm bất thường).

bradycardia *n. slowing of the heart rate less than 50 beats per minute. Sinus bradycardia is often found in healthy individual, especially athletes, but it is also seen in some patients with reduced thyroid activity, jaundice, hypothermia, or vasovagal attacks. Bradycardia may also result from arrhythmias.*

mias, especially complete 'heart block'. When the slowing is often extreme and often causes loss of consciousness.

nhịp tim chậm *(dt) tim đập chậm đến mức ít hơn 50 lần trong một phút. Nhịp xoang tim chậm thường thấy ở các cá thể mạnh khỏe, đặc biệt các vận động viên, nhưng cũng thấy ở một số bệnh nhân bị giảm hoạt động tuyến giáp, vàng da, hạ thân nhiệt, hay các cơ mạch-phế vị*. Nhịp tim chậm cũng có thể do loạn nhịp*, đặc biệt khi phong bế tim toàn bộ, khi đó nhịp tim chậm lên đến cực điểm và thường gây bất tỉnh.*

bradykinesia *n.* a symptom of parkinsonism comprising a difficulty in initiating movements, slowness in executing movements, and an inability to make adjustment to the posture of the body.

vận động chậm *(dt) một triệu chứng của hội chứng liệt rung parkinson, gồm khó khăn khi bắt đầu cử động, chậm chạp khi thực hiện các cử động, và mất khả năng điều chỉnh tư thế cơ thể.*

bradykinin *n.* a naturally occurring polypeptide consisting of nine amino acids. Bradykinin is a very powerful vasoconstrictor and cause contraction of smooth muscle; it is formed in the blood under certain conditions and is thought to play an important role as a mediator of inflammation. *See kinin.*

(dt) một polypeptide có tự nhiên gồm chín amino acids. bradykinin là một chất giãn mạch rất mạnh và gây co các cơ trơn. Chất này được tạo thành trong máu trong một số tình huống và được coi như có vai trò quan trọng như một chất trung gian của chứng viêm. Xem kinin.

braille /'breɪl/ *n.* an alphabet, developed by Louis Braille (1809-1852) in 1837, in which each letter is represented by a pattern of raised dots, which are read by feeling with the finger tips. It is the main method of reading used by the blind today.

chữ braille *(dt) một hệ thống chữ cái do Louis Braille (1809-1852) lập ra năm 1837, trong đó mỗi chữ cái được biểu lộ bằng một kiểu chấm nổi nén có thể đọc được bằng cảm nhận khi rờ bằng các đầu ngón tay. Hiện nay chữ braille vẫn là phương pháp chính cho các người mù đọc chữ.*

brain/ b्रeɪn/ *n.* the enlarged and highly developed mass of nervous tissue that forms the upper end of the "central nervous system (see illustration). The average adult human brain weighs about 1400g (approximately 2% of total body weight) and is continuous below with the spinal cord. It is invested by three connective tissue membranes, the "meninges, and floats in "cerebrospinal fluid within the rigid casing formed by the bones of the skull. The brain is divided into the hindbrain (rhombencephalon), consisting of the "medulla oblongata, "pons Varolii, and "cerebellum; the "midbrain (mesencephalon); and the forebrain (prosencephalon), subdivided into the "cerebrum and the "diencephalon (including the "thalamus and "hypothalamus). Anatomical name: **encephalon**.

não(d) một khối lớn và rất phát triển của mô thần kinh, tạo thành phần trên của hệ thần kinh trung ương" (xem hình). Trọng lượng não người trưởng thành trung bình khoảng 1400g (khoảng 2% tổng trọng lượng cơ thể), não nối tiếp với dây sống phía dưới. Não có ba lớp màng mỏ liên kết bao bọc gọi là màng não* và nằm trong một lớp dịch não tủy* trong một khoảng cứng tạo thành bởi các xương của hộp sọ. Não được chia thành não sau (rhombencephalon) gồm hành tủy*, cầu varole*, và tiểu não*, não giữa (mesencephalon)* và não trước* (prosencephalon), não trước lại chia thành não* và não trung gian* (bao gồm đồi não* và vùng dưới đồi). *Tên giải phẫu học:* **encephalon**.

brain death/ b्रeɪn deθ/ *see death.*

chết não xem **chết**.

brainstem *n.* the enlarged extension upwards within the skull of the spinal cord, consisting of the medulla oblongata, the pons, and the midbrain. The pons and medulla are together known as the *bulb*, or *bulbar area*. Attached to the midbrain are the two cerebral hemispheres. See **brain**.

cuống não(d) vùng dây sống mở rộng về phía trên vào hộp sọ, gồm hành tủy, cầu varole và não giữa. Cầu và hành tủy gọi chung là *vùng hành**. Tiếp nối với não giữa là hai bán cầu não. Xem **não**.

brain tumour/ b्रeɪn 'tju:mər/ *see cere-*

bral tumour.

u náoxem phần dịch chữ cerebral tumour.

branchial arch/ 'bræŋkiəl a:tʃ/ *see pharyngeal arch.*

cung mangxem cung họng.

branchial cleft/ 'bræŋkiəl kle:t/ *see pharyngeal cleft.*

khe mangxem khe họng.

branchial cyst/ 'bræŋkiəl sist/ a cyst that arises at the site of one the embryonic pharyngeal pouches due to a developmental anomaly.

nang mangmột nang tạo nên ở vị trí của một trong các túi họng* do dị dạng phát triển.

branchial pouch/ 'bræŋkiəl paʊtʃ/ *see pharyngeal pouch.*

túi mangxem túi họng.

breakbone fever / 'breɪkbəun 'fi:vər/ *see dengue.*

sốt đêp xúongxem dengue.

breast/ b्रeɪst/ *n.* 1. the mammary gland of a woman; one of two compound glands that produce milk. Each breast consists of glandular lobules - the milk-secreting areas - embedded in fatty tissue (see illustration). The milk passes from the lobules into ducts, which join up to form 15-20 lactiferous ducts. Near the front of the breast the lactiferous ducts are dilated into ampullae, which act as reservoirs for the milk. Each lactiferous duct discharges through a separate orifice in the nipple. The dark area around the nipple is called the areola. See also lactation. Anatomical name: **mamma**. 2. the front part of the chest (thorax).

ngực(d) 1. tuyến vú của một phụ nữ: một trong hai tuyến kép sinh sữa. Mỗi ngực gồm các lỗ thύy tuyến boc trong mô mỡ (xem hình). Sữa đi từ các lỗ thýy vào trong các ống nhỏ, các ống này nối với nhau tạo thành 15-20 ống dẫn sữa. Gần mặt trước ngực, các ống dẫn sữa phình ra tạo thành các bóng dùng làm nơi dự trữ sữa. Mỗi ống dẫn sữa chảy qua một lỗ riêng gọi là núm vú. Vùng đám chung quanh núm vú gọi là *quầng vú*. Cũng xem sự tiết sữa. *Tên giải phẫu học:* **mamma**. 2. Phần trước của vùng ngực.

breastbone/ 'breɪstbo:n/ *n.* *see ster-*

B

num.

xương ngực (dt) xem xương ức.

breast cancer/ brest 'kænsər/ a malignant tumour of the breast, usually a "carcinoma" but sometimes a "sarcoma". It is rare in men but is the commonest form of cancer in women, in some cases involving both breasts. The cause is not known but it tends to run in families, and in countries such as Japan, where prolonged breast feeding is the rule, the incidence of breast cancer is very low.

The classic sign is a lump in the breast, which is often noticed after minor local injury; bleeding or discharge from the nipple may occur infrequently. Sometimes the first thing to be noticed is a lump in the armpit, which is due to spread of the cancer to the drainage lymph nodes. The tumour may also spread to the bones, lungs, and liver. Current treatment of a localized tumour is usually by surgery, with or without radiotherapy; cytotoxic drugs and hormone therapy are used for widespread disease.

ung thư viêm một u ác tính của vú, thường là ung thư biểu mô", nhưng đôi khi là sarcoma". Dạng này rất hiếm ở đàn ông nhưng là một dạng ung thư thường gặp nhất ở phu nữ, trong vài trường hợp có ở cả hai vú. Nguyên nhân không rõ nhưng có khuynh hướng xảy ra trong dòng họ và ở các xứ như tại Nhật có thói quen cho bú lâu, tần số phát bệnh ung thư vú rất thấp.

Dấu hiệu cổ điển là một chỗ lồi trong vú, thường chú ý thấy khi bị tổn thương nhỏ tại chỗ, có thể có chảy máu hay tiết dịch không thường xuyên ở đầu vú. Đôi khi điều đầu tiên gây chú ý là một chỗ lồi trong nách do ung thư lan đến các hạch bạch huyết. U có thể lan tới xương, phổi và gan. Hiện nay thường chữa một khối u còn định vị bằng phẫu thuật; nếu bệnh đã lan tràn, dùng các thuốc gây độc tế bào hay liệu pháp hormone.

breathing/ 'breiðɪŋ/ n. the alternation of active *inhalation* (or *inspiration*) of air into the lungs through the mouth or nose with the passive *exhalation* (or *expiration*) of the air. During inhalation the "diaphragm and "intercostal muscles contract, which enlarges the chest cavity and draws air into the lungs.

Relaxation of these muscles forces air out of the lungs at exhalation. (See illustration). Breathing is part of respiration and is sometimes called external respiration. There are many types of breathing in which the rhythm rate, or character is abnormal. See also apnoea, bronchospasm, Cheyne-Stokes respiration, dyspnoea, stridor.

thở(dt) sự luân phiên giữa việc chủ động hít khí vào phổi qua miệng hay mũi với việc thở khì ra. Khi hít vào, cơ hoành* và các cơ liên sườn co lại làm xoang ngực nở ra và hít khí vào phổi. Khi các cơ này dần ra, không khí bị buộc phải ra khỏi phổi, đó là lúc thở ra (xem hình). Thở là một phần hô hấp* và đôi khi được gọi là hô hấp ngoài. Có nhiều kiểu thở trong đó các nhịp, tốc độ, hay tính chất không bình thường. Cũng xem ngưng thở, co thắt phế quản, hô hấp Cheyne-Stokes, khó thở, thở rít.

breathlessness/ 'breθləns/ n. see dyspnoea.

không thở(dt) xem khó thở.

breath sounds/ brəθ saundz/ the sounds heard through a stethoscope placed over the lungs during breathing. Normal breath sounds are soft and called vesicular-they may be increased or decreased in disease states. The sounds heard over the larger bronchi are louder and harsher. Breath sounds transmitted through consolidated lungs in pneumonia are louder and harsher; they are similar to the sounds heard normally over the larger bronchi and are termed *bronchial breath sounds*. Crepitations and rhonchi are sounds added to the breath sounds in abnormal states of the lung. Amphoric or cavernous sounds have a hollow quality and are heard over cavities in the lung; the amphoric quality may also be heard in voice sounds and on percussion.

tiếng thở các âm nghe được qua ống nghe đặt trên phổi trong khi thở. Tiếng thở bình thường thì dịu và gọi là tiếng rì rào phế nang. Tiếng này có thể tăng hay giảm khi bệnh. Tiếng nghe ở phế quản lớn hơn và khàn hơn. Tiếng thở truyền qua phổi, bị đặc lại khi viêm phổi cũng lớn hơn và khàn hơn, các tiếng này cũng giống như tiếng thở bình thường ở phế quản nên được gọi là tiếng thở phế quản.

Tiếng lạo xạo* và tiếng ran ngáy* là các âm thêm vào trong các tình trạng bất thường của phổi. **Tiếng thở vỏ** hay **tiếng thở hụt** có tính chất rõ ràng và nghe được trên các xoang trong phổi. **Tính chất thở vỏ** cũng có thể nghe được trong các âm nói và khì gõ khám.

breech presentation / brie:tʃ/

prezon'leɪʃn/ the position of a baby in the womb such that it is delivered buttocks first (instead of the normal head-first position). Since this can result in a difficult birth, the baby is often turned head first before labour; if this is not possible, the delivery can be facilitated by careful manipulation of the baby during labour.

ngôi mông vị trí của em bé trong tử cung sao cho mông ra trước tiên khi sanh (thay vì bình thường đầu ra trước), vị điều này có thể gây sanh khó nên em bé thường được xoay lại cho đầu ra trước tiên trước khi sanh. Nếu không thực hiện được việc này có thể giúp sanh dễ hơn bằng cách thao tác thận trọng đối với em bé khi sanh ra.

bregma n. the point on the top of the skull at which the coronal and sagittal *sutures meet. In a young infant this is an opening, the anterior *fontanelle.

thóp bregma(dt) điểm trên đỉnh hộp sọ nơi các khớp trán-thái dương* và khớp đứng dọc giữa* gặp nhau. Ở trẻ sơ sinh đây là một chỗ mở gọi là **thóp trước**.

bridge/ brɪdʒ/ n. (in dentistry) a fixed replacement for missing teeth. The artificial tooth is attached to one or more natural teeth, usually by a crown.

răng cầu(dt) (trong nha khoa) một sự thay thế cố định cho (các) răng đã bị mất. Răng nhân tạo được nối với một hay nhiều răng tự nhiên, thường bằng một vòng.

Bright's disease/ brɪdʒz dɪ'zi:z/ see nephritis.

bệnh Brightxem viêm thận.

British Anti-Lewisite (BAL) see dimercaprol.

xem dimercaprol.

British thermal unit / 'brɪtɪʃ 'θɜ:məl 'ju:nɪt/ a unit of heat equal to the quantity of heat required to raise the temperature of 1

pound of water by 1° Fahrenheit. 1 British thermal unit = 1055 joules. Abbrev: Btu.

đơn vị nhiệt lượng Anh một đơn vị nhiệt lượng bằng lượng nhiệt cần thiết để tăng nhiệt độ của một cัน Anh nước lên 1° Fahrenheit. 1 đơn vị nhiệt lượng Anh = 1055 joule. Viết tắt theo tiếng Anh là Btu (British thermal unit).

Broca's area the area of cerebral motor cortex responsible for the initiation of speech. It is situated in the left frontal lobe in most (but not all) right-handed people, in the region of *Brodmann areas 44 and 45.

vùng Broca vùng vỏ não vận động có nhiệm vụ khởi động ngôn ngữ. Vùng này ở thùy trán trái trong hầu hết (nhưng không phải tất cả) những người thuận tay phải, trong các vùng 44 và 45 của miền Brodmann*.

Brodie's abscess an abscess of bone: a form of chronic bacterial *osteomyelitis, not due to tuberculosis or syphilis. Treatment is by surgical drainage and antibiotics.

áp xe Brodi một áp xe xương, một dạng viêm xương tuy nhiễm trùng mãn tính không do lao hay giang mai. Chữa trị bằng dẫn lưu phẫu thuật và kháng sinh.

Brodmann areas the numbered areas (1-47) into which a map of the *cerebral cortex may conveniently be divided for descriptive purposes, based upon the arrangement of neurones seen in stained sections under the microscope. On the map area 4, for example corresponds, to primary motor cortex, while the primary visual cortex comes into area 17.

các vùng Brodmann các vùng có ghi số (1-47) trong đó một bản đồ phân chia vỏ não có thể được thực hiện để thuận tiện cho các mục đích mô tả, căn cứ trên sự sắp xếp của các nơron thấy dưới kính hiển vi khi quan sát các mẫu cắt có nhuộm. Thí dụ trên bản đồ vùng 4 tương ứng với vỏ não vận động chính, trong khi vỏ não thị giác chính ở vùng 17.

bromhexine n. an *expectorant that acts by increasing the volume and reducing the viscosity of bronchial secretions. It is used in the treatment of bronchitis and may cause nausea. Trade name: Bisolvon.

(dt) một loại thuốc long đàm* tác động bằng cách tăng thể tích và giảm độ nhớt của chất

tiết phế quản. Thuốc dùng điều trị viêm phế quản và có thể gây nôn. Tên thương mại: *Bisolvon*.

bromides/ 'braʊmɪdz/ pl. n. salts of bromine, including potassium bromide, once widely used as sedatives because of their depressant action on the central nervous system. See also bromism.

(dt) các muối bróm bao gồm potassium bromide, có lúc được dùng rộng rãi như một thuốc làm dịu vì có tác động trầm cảm trên hệ thần kinh trung ương. Cũng xem nhiễm độc bróm.

bromidrosis n. bacterial breakdown of sweat, usually in the armpit or on the feet, which causes an unpleasant smell.

chứng mồ hôi nặng mùi (dt) sự phân hủy mồ hôi do vi trùng, thường trong nách hay trên bàn chân, và gây ra mùi khó chịu.

bromism n. a group of symptoms caused by excessive intake of *bromides. Overuse for long periods leads to mental dullness, weakness, drowsiness, loss of sensation, slurred speech, and sometimes coma. A form of acne may also develop. Treatment is by immediate withdrawal.

nhiễm độc bróm(dt) một nhóm triệu chứng gây ra do việc dùng quá độ các bromides. Dùng quá nhiều trong thời gian dài sẽ đưa đến dần dần táo thán, yếu ớt, buồn ngủ, mất cảm giác, nói lùn nhút, và đôi khi hôn mê. Cũng có thể có một dạng trứng cá. Chữa trị bằng cách ngừng dùng ngay các muối bróm.

bromodiphenhydramine n. an *anti-histamine given by mouth to relieve the symptoms of allergic reactions, especially hay fever and rhinitis. It is also used to prevent travel sickness. Common side-effects include drowsiness, dizziness, dryness of the throat, and digestive upsets. Trade name: Ambodryl.

(dt) một loại kháng histamine dùng đường miệng để giảm các triệu chứng dị ứng, đặc biệt sốc cơ khứ và viêm mũi. Thuốc cũng dùng để ngừa chứng say tàu xe. Các tác động phụ thường thấy gồm buồn ngủ, chóng mặt, khô họng, và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: *Ambodryl*.

brompheniramine n. an antihistamine

that has the same uses and side-effects as *bromodiphenhydramine. Trade name: *Dimelane*.

(dt) một loại kháng histamine có công dụng và tác động phụ như bromodiphenhydramine. Tên thương mại: *Dimetane*.

bromsulphthalein n. a blue dye used in tests of liver function. A small quantity of the dye is injected into the bloodstream, and its concentration in the blood is measured after 5 and then 45 minutes. The presence of more than 10% of the dose in the circulation after 45 minutes indicates that the liver is not functioning normally.

(dt) một loại thuốc nhuộm xanh dùng trong các thử nghiệm về chức năng gan. Một lượng nhỏ thuốc nhuộm được tiêm vào máu, sau đó đo nồng độ thuốc trong máu sau 5 rồi sau 45 phút. Khi thấy có hơn 10% liều dùng trong máu sau 45 phút là gan không hoạt động được bình thường.

bronch- (broncho-) prefix denoting the bronchial tree. Examples: bronchopulmonary (relating to the bronchi and lungs); bronchotomy (incision into).

(tiếp đầu ngữ) chỉ cây phế quản. thí dụ bronchopulmonary (liên quan đến phế quản và phổi) bronchotomy (thuật mở phế quản).

bronchial tree/ 'brɒŋkjəl tri:/ a branching system of tubes conducting air from the trachea (windpipe) to the lungs; includes the bronchi (see bronchus) and their subdivision and the bronchioles.

cây phế quản một hệ thống các ống phân nhánh dẫn khí từ khí quản tới phổi. Hệ thống này gồm các phế quản, các nhánh phế quản và tiểu phế quản.

bronchiectasis n. widening of the bronchi or their branches. It may be congenital or it may result from infection (especially whooping cough or measles in childhood) or from obstruction, either by an inhaled foreign body or by a growth (including cancer). Pus may form in the widened bronchus so that the patient coughs up purulent sputum, which may contain blood. Diagnosis is on the clinical symptoms and by X-ray. Treatment consists of antibiotic drugs to control the infection and physiotherapy to drain the sputum. Surgery may be used if only a few seg-

ments of the bronchi are affected.

chứng dân phế quản (dt) sự mở rộng phế quản và các nhánh phế quản. Điều này có thể là bẩm sinh hay có thể do nhiễm trùng (đặc biệt ho gà hay sởi ở trẻ em) hay do bị tác vi hít phải một vật lạ hoặc virus lây sinh (gồm cả ung thư). Mù có thể tạo thành trong vùng phế quản bị dân và bệnh nhân ho ra kèm có mù, có thể lẫn máu. Chẩn đoán dựa trên các triệu chứng lâm sàng và bằng X-quang. Chữa trị gồm việc dùng kháng sinh để kiểm soát nhiễm trùng và liều pháp sinh lý để dân lưu đàm. Có thể dùng phẫu thuật nếu có một vài đoạn phế quản bị ảnh hưởng.

bronchiole n. a subdivision of the bronchial tree that does not contain cartilage or mucous glands in its wall. Bronchioles open from the fifth or sixth generation of bronchi and extend for up to 20 more generations before reaching the terminal bronchioles. Each terminal bronchiole divides into a number of respiratory bronchioles, from which the alveoli open. Each terminal bronchiole conducts air to an acinus in the lung. – **bronchiolar** adj.

tiểu phế quản (dt) nhánh chia của phế quản có thành không chứa sụn và các tuyến nhầy. Các tiểu phế quản bắt đầu từ thế hệ thứ năm hay thứ sáu của phế quản và tiếp tục phân chia cho tới hơn 20 thế hệ trước khi đến các tiểu phế quản tận cùng. Mỗi tiểu phế quản tận cùng chia thành một số các tiểu phế quản hở hấp từ đó mở ra các phế nang*. Mỗi tiểu phế quản tận cùng dẫn khí đến một chùm nang trong phổi*. – **bronchiolar** (t).

bronchiolitis n. inflammation of the bronchioles, due to infection by bacteria or viruses. These very small tubes easily become blocked with mucus, which prevents air from reaching the alveoli of the lungs. The patient becomes short of oxygen (see cyanosis); in infants the breathing appears difficult and ineffectual. The condition is treated with oxygen, which is paramount, and antibiotics.

viêm tiểu phế quản (dt) viêm các tiểu phế quản do nhiễm vi trùng hay virus. Các ống rất nhỏ này dễ bị tắc do các mù nhầy ngán không khí không tới được các phế nang trong phổi. Bệnh nhân trở nên thiếu hụt oxy (xem chứng xanh tim); ở trẻ sơ sinh sự hít happe sẽ tỏ ra

khó khăn và không hiệu quả. Tình trạng này chưa bằng oxy, đây là điều tối cần thiết, và kháng sinh.

bronchitis /brong'kaitis/ n. inflammation of the bronchi (see bronchus). Acute bronchitis is caused by viruses or bacteria and is characterized by coughing, the production of mucopurulent sputum, and narrowing of the bronchi due to spasmodic contraction (see bronchospasm). In chronic bronchitis the patient coughs up excessive mucus secreted by enlarged bronchial mucous glands; the bronchospasm cannot be relieved by bronchodilator drugs. It is not primarily an inflammatory condition, although it is frequently complicated by acute infection. The disease is particularly prevalent in Britain in association with cigarette smoking, air pollution, and *emphysema.

viêm phế quản (dt) viêm các phế quản, viêm phế quản cấp gây ra do virút hay vi trùng, đặc biệt có ho, sinh đàm nhầy mù, và hẹp phế quản do co thắt (xem co thắt phế quản). Trong viêm phế quản mãn bệnh nhân ho ra rất nhiều chất nhầy do các tuyến nhầy phế quản lớn ra, chứng co thắt phế quản không giảm dù đã dùng thuốc dân phế quản. Đây chủ yếu không phải là một tình trạng viêm, mặc dù điều này thường là biến chứng của một bệnh nhiễm cấp. Bệnh đặc biệt lan tràn ở Anh kết hợp với sự hút thuốc, ô nhiễm không khí và tràn khí*.

bronchoconstrictor

/brongkoukon'striktor/ a drug that causes narrowing of the air passages by producing spasm of bronchial smooth muscle.

co phế quản (dt) một loại thuốc làm hẹp các đường hô hấp cách gây co thắt các cơ trơn phế quản

bronchodilator /brongkao'dilato/ n. an agent that causes widening of the air passages by relaxing bronchial smooth muscle. *Sympathomimetic drugs that stimulate beta-receptors, e.g. *ephedrine, *isoprenaline, and *salbutamol, are potent bronchodilators and are used for relief of bronchial asthma and chronic bronchitis. These drugs are often administered as aerosols, giving rapid relief, but at high doses they may stimulate the heart.

dần phế quản (dt) một tác nhân làm rộng các đường khí bằng cách làm dần các cơ trơn phế quản. Các thuốc giống giao cảm* kích thích những thụ thể beta như ephedrine*, isoprenaline*, và salbutamol* là những chất dần phế quản mạnh và dùng để giảm suyễn phế quản và viêm phế quản mãn. Các thuốc này thường dùng ở dạng khí dung có tác động nhanh, nhưng với liều cao có thể tim sẽ bị kích thích.

bronchography n. X-ray examination of the bronchial tree after it has been made visible by the injection of *radioopaque dye or the inhalation of radioopaque particles, such as tantalum. It is used particularly in the diagnosis of *bronchiectasis.

chụp X-quang phế quản (dt) xét nghiệm cây phế quản bằng X-quang sau khi đã chuẩn bị để chụp được bằng cách chích thuốc nhuộm cản quang* hay hít các hạt cản quang như tantalum. Xét nghiệm này đặc biệt dùng trong chẩn đoán chứng dần phế quản*.

bronchophony n. see vocal resonance.

tiếng vang phế quản (dt) xem cộng hưởng âm.

bronchopneumonia

/brongkoo'neunja/ n. see pneumonia.

viêm phổi-phế quản (dt) xem viêm phổi.

bronchoscope /brongkoo'skoop/ n. an instrument used to look into the trachea and bronchi; in addition to the rigid tubular metal type, used for many years, there is now a narrower flexible *fibre-optic instrument with which previously inaccessible bronchi can be inspected. With either instrument the bronchial tree can be washed out, and samples of tissue and foreign bodies can be removed with long forceps. —bronchoscopy n.

ống soi phế quản (dt) dụng cụ dùng quan sát phía trong khí quản và phế quản. Thêm vào kiểu bằng kim loại ống cũng đã dùng trong nhiều năm, hiện nay có loại dụng cụ bằng sợi quang học* dẻo và nhỏ hơn nên có thể khéo sát được những phần phế quản trước đây không thấy được. Với cả hai loại dụng cụ có thể rửa sạch được cây phế quản và lấy ra các vật lạ hay lấy mẫu mô bằng các kẹp dài. —sự soi phế quản (dt).

bronchospasm /brongkoo'spazom/ n.

narrowing of bronchi by muscular contraction in response to some stimulus, as in *asthma, and *bronchitis. The patient can usually inhale air into the lungs, but exhalation may require visible muscular effort and is accompanied by expiratory noises that are clearly audible (see wheeze) or detectable with a stethoscope. The condition in which bronchospasm can be relieved by bronchodilator drugs is known as *reversible obstructive airways disease* and includes asthma; that in which bronchodilator drugs have no effects is *irreversible obstructive airways disease* and includes chronic bronchitis.

co thắt phế quản (dt) hẹp phế quản vì các cơ co lại do một số kích thích như trong suyễn* và viêm phế quản*. Bệnh nhân thường vẫn có thể hít khí vào phổi nhưng khi thở ra sẽ thấy rõ phải vận dụng cơ và thường kèm theo các tiếng thở ra nhẹ rất rõ (xem thở rít) hay ít nhất cũng phát hiện được khi dùng ống nghe. Nếu tình trạng co thắt phế quản giảm đi khi dùng các loại thuốc dần phế quản, ta gọi là bệnh tắc đường thở thuận nghịch và gồm bệnh suyễn; khi các thuốc dần phế quản không có tác động, ta có bệnh tắc đường thở không đảo ngược được bao gồm viêm phế quản mãn.

bronchspirometry n. a technique used to assess the efficiency of ventilation of a lung or of a segment of the lung. A catheter with an inflatable cuff is passed into the appropriate airway, through a *bronchoscope, and the volume and rate of gas exchange is estimated.

phế quản-phế dung (dt) một kỹ thuật dùng đánh giá tính hiệu quả của sự thông khí của phổi hay một đoạn phổi. Một ống thông có đầu phình ra được cho vào đường thở nơi cần đo bằng một ống soi phế quản, từ đó đánh giá được thể tích và tốc độ trao đổi khí.

bronchus /brongkooz/ n. (pl. bronchi) any of the air passages beyond the *trachea (windpipe) that has cartilage and mucous glands in its wall (see illustration). The trachea divides into two main bronchi, which divide successively into five lobar bronchi, 20 segmental bronchi, and two or three more divisions. See also bronchiole. —bronchial adj.
phế quản (dt) một đường thông khí đi từ khí

*quần** có thành *cô sun* và các tuyến nhầy (xem hình). Khi *quần* chia thành *hai phế quản* chính, mỗi phế quản chính lán lượt chia thành *năm phế quản* thùy, 20 phế quản phân đoạn, và *hai hay ba* lán chia nữa. Cũng xem *tiểu phế quản*. – **bronchial** (lt)

brown fat /braʊn fæt/ n. a form of fat in adipose tissue that is a rich source of energy and can be converted rapidly to heat. There is speculation that a rapid turnover of brown fat occurs to balance excessive intake of food and unnecessary production of white fat (making up the bulk of adipose tissue). Some forms of obesity may be linked to lack of or inability to synthesize brown fat.

chất béo nâu (dt) một dạng chất béo trong mô mỡ giàu năng lượng và có thể chuyển mau thành nhiệt. Có ước đoán cho rằng sự chuyển nhanh các chất béo nâu xảy ra để cân bằng việc dùng quá độ thực phẩm và sự sản sinh không cần thiết của chất béo trắng (tao thành phần lớn các mô mỡ). Vài dạng béo phi có thể liên quan đến sự thiếu-hay không có khả năng tổng hợp-chất béo nâu.

Brown-Séquard syndrome

/'sindrəʊm/ the neurological condition resulting when the spinal cord has been partly cut through. In those parts of the body supplied by the damaged segment there is a flaccid weakness and loss of feeling in the skin. Below the lesion there is a spastic paralysis on the same side and a loss of pain and temperature sensation on the opposite side.

hội chứng Brown-Séquard tình trạng thần kinh xảy ra khi dây sống bị cắt ngang một phần. Trong các phần cơ thể do đoạn bị hại này cung cấp, có sự yếu nhão và mất cảm giác da. Phần dưới tổn thương có liệt cơ cứng ở cùng một phía và mất cảm giác nóng và đau ở phía bên kia.

Brucella n. a genus of Gram-negative aerobic spherical or rodlike parasitic bacteria responsible for "brucellosis (undulant fever) in man and contagious abortion in cattle, pigs, sheep, and goats. The principal species are *B. abortus* and *B. melitensis*. *Brucella ring test* is a diagnostic test for brucellosis involving the clumping together of a standard *Brucella* strain by antibodies in an infected

person's serum.

(dt) một giống vi trùng ký sinh dạng que hay hình cầu, hiếu khí. Gram âm, gây bệnh *Brucella** ở người và bệnh xáo thai truyền nhiễm ở trâu bò, heo, cừu, và dê. Các loại chính gồm *B. abortus* và *B. melitensis*. Thủ nghiệm vòng *brucella* là một thử nghiệm chẩn đoán bệnh *Brucella* bao gồm sự kết khối của một vôi *brucella* với các kháng thể của huyết thanh người có bệnh.

brucellosis (Malta fever, mediterranean fever, undulant fever)

n. a chronic disease of farm animals caused by bacteria of the genus *Brucella*, which can be transmitted to man either by contact with an infected animal or by drinking nonpasteurized contaminated milk. Symptoms include headache, sickness, loss of appetite, and weakness, progressing to chronic fever and the swelling of lymph nodes. Untreated the disease may last for years but prolonged administration of antibiotics and sulphonamides is effective.

bệnh Brucelle (sốt malta, sốt Địa trung hải, sốt gợn sóng) (dt) một bệnh mãn tính của gia súc do vi trùng thuộc giống *brucella*. Bệnh lây cho người hoặc do tiếp xúc với súc vật bệnh hoặc do uống sữa nhiễm bệnh không tiệt trùng theo phương pháp Pasteur các triệu chứng gồm nhức đầu, đau bụng, mất ăn, và yếu ớt, liên tới sốt mãn tính và sưng các hạch bạch huyết. Nếu không chữa, bệnh có thể kéo dài nhiều năm nhưng dùng kháng sinh hay sulphonamides lâu dài sẽ có công hiệu.

Brufen n. see ibuprofen.

(dt) xem ibuprofen.

brugia n. a genus of threadlike parasitic worms (see *filariae*). *B. malayi* infects man throughout southeast Asia, causing filariasis and elephantiasis (especially of the feet and legs). *B. pahangi*, a parasite of wild cats and domestic animals produces an allergic condition in man, with coughing, breathing difficulty, and an increase in the number of eosinophils in the blood. *Brugia* undergoes part of its development in mosquitoes of the genera *Anopheles* and *Mansonia*, which transmit the parasite from host to host.

(dt) một giống giun ký sinh dạng sợi (xem

B

giun chỉ). B. malayi ký sinh trong người ở khắp vùng Đông Nam Á, gây bệnh giun chỉ và bệnh phù voi* (đặc biệt ở bàn chân và bắp chân). B. pahangi ký sinh trong mèo hoang và các gia súc, gây tình trạng dị ứng trên người gồm ho, khó thở, và tăng bạch cầu ur eosin* trong máu. Brugia trải qua một giai đoạn phát triển trong muỗi thuộc các giống Anopheles và Mansonia. Các muỗi này truyền ký sinh từ ký chủ sang ký chủ.*

bruise (contusion) / bru:z/ n. an area of skin discoloration caused by the escape of blood from ruptured underlying vessels following injury. Initially red or pink, a bruise gradually becomes bluish, and then greenish yellow, as the haemoglobin in the tissues breaks down chemically and is absorbed. It may be necessary to draw off blood from very severe bruises through a needle, to aid healing.

vết bầm (dt) một vùng da bị đổi màu do máu thoát ra từ các mạch bị vỡ sau tổn thương. Lúc đầu đỏ hay hồng, vết bầm dần dần trở thành xanh lá rồi xanh lá cây lạt và vàng, vì hemoglobin trong các mô bị phân hủy hoá học và hấp thu. Khi bị bầm nặng có thể cần dùng kim hút máu ra cho mau lành.

bruit / bru:t/ n. see murmur.

tiếng (dt) xem tiếng rít rào.

Brunner's glands compound glands of the small intestine found in the duodenum and the upper part of the jejunum. They are embedded in the submucosa and secrete mucus.

tuyến Brunner các tuyến kép của ruột non, thấy trong tá tràng và phần trên không tràng. Các tuyến này nằm trong lớp màng nhầy dưới và tiết ra chất nhầy.

brush border / braʃ'bo:dər/ see microvillus.

chùm biền xem vi nhung mao.

bruxism n. a habit in which an individual grinds his teeth, which leads to excessive wear.

thói nghiến răng (dt) một thói quen của người thích nghiến răng nên răng sẽ bị mòn quá đà.

bubo / 'bju:bəʊ/ n. a swollen inflamed lymph node in the armpit or groin, commonly

developing in venereal disease, bubonic plague, and leishmaniasis.

hạch xoáy (dt) một hạch bạch huyết bị viêm và sưng lên trong nách hay háng, thường thấy trong bệnh hoa liễu, dịch hạch thể hạch và bệnh leishmania.

bubonic plague / 'bju:bɒnɪk pleɪg/ see plague.

dịch hạch thể hạch xem dịch hạch.

buccal / 'bækəl/ adj. 1. relating to the mouth or the hollow part of the cheek. 2. describing the surface of a tooth adjacent to the cheek.

(thuộc) miệng (tt) 1. liên quan đến miệng hay phần rỗng của má. 2. mõ tả bề mặt của một răng sát với má.

buccal cavity / 'bækəl 'keɪvətɪ/ the cavity of the mouth, which contains the tongue and teeth and leads to the pharynx. Here food is tasted, chewed, and mixed with saliva, which begins the process of digestion.

xoang miệng xoang trong miệng có chứa lưỡi và răng và dẫn đến họng. Ở đây thực phẩm được nếm, nhai và trộn với nước bọt, tức bắt đầu tiến trình tiêu hóa.

buccal glands / 'bækəl glændz/ small glands in the mucous membrane lining the mouth. They secrete material that mixes with saliva.

tuyến miệng các tuyến nhỏ của lớp màng nhầy lót trong miệng. Các tuyến này tiết ra những chất liệu trên lẫn với nước bọt.

buccinator n. a muscle of the cheek that has its origin in the maxilla and mandible (jaw bones). It is responsible for compressing the cheek and is important in mastication.

cơ mút (dt) một cơ má bắt nguồn từ hàm trên và hàm dưới (các xương hàm). Cơ này có nhiệm vụ ép má và giữ vai trò quan trọng khi nhai.

buclizine n. an antihistamine with marked sedative properties. Given by mouth, it is used to treat mild anxiety states and tension, as well as for allergic conditions and vertigo. Side-effects include drowsiness, dizziness, dryness of the throat, and gastro-intestinal upsets. Occasionally teratogenic effects may occur. Trade names: Softran, Vibazine.

(dt) một loại kháng histamine có tính chất làm dịu mạnh. Thuốc dùng uống để trị các tình trạng lo âu nhẹ và căng thẳng, cũng như các tình trạng dị ứng và chóng mặt. Tác động phụ gồm buồn ngủ, choáng váng, khó hít và rối loạn dạ dày ruột. Đôi khi có thể có tác động sinh quái thai. *Tên thương mại: Softran, Vibazine.*

Budd-Chiari syndrome/ 'sindrom/ a rare condition that follows obstruction of the hepatic vein a blood clot or tumour. It is characterized by ascites and cirrhosis of the liver.

hội chứng Budd-Chiari một tình trạng hiếm xảy ra sau khi tĩnh mạch gan bị tắc do một cục máu đông hay do khối u. Hội chứng này có đặc điểm tràn dịch màng bụng và sẹo gan.

Buerger's disease/ bɜːzɪz/ an inflammatory condition affecting the arteries, especially in the legs, of young male Jews who smoke cigarettes. Intermittent claudication (pain due to reduced blood supply) and gangrene of the limbs may develop. Coronary thrombosis may occur and venous thrombosis is common. The treatment is similar to that of *atheroma but cessation of smoking is essential to prevent progression of the disease. Medical name: *thromboangiitis obliterans*.

bệnh Buerger một tình trạng viêm tắc động đến các mạch đặc biệt ở chân ở phái nam trẻ người-Do Thái có hút thuốc lá. Có thể có chứng khập khẽn" gián đoạn (đau do giảm cung cấp máu) và hoại thư các chi. Huyết khối mạch vành có thể xảy ra, còn huyết khối tĩnh mạch là thường xuyên, chữa trị tương tự như bệnh vữa động mạch "nhưng ngưng hút thuốc lá thiết yếu để ngừa bệnh tiến triển. *Tên y học: thromboangiitis obliterans.*

buffer/ 'ba:fə/ n. a solution whose hydrogen ion concentration (pH) remains virtually unchanged by dilution or by the addition of acid or alkali. The chief buffer of the blood and extracellular body fluids is the bicarbonate (H_2CO_3/HCO_3^-) system. See also acid base balance.

dung dịch đậm(dt) một dung dịch có nồng độ ion hydro được giữ gần như không đổi khi pha loãng hay khi thêm acid hay kiềm. Dung

dịch đậm chủ yếu của máu và các dịch cơ thể ngoài tế bào là hệ bicarbonate (H_2CO_3/HCO_3^-). Cũng xem cân bằng acid kiềm.

bulb/ bulb/ n. (in anatomy) any rounded structure or a rounded expansion at the end of an organ or part.

hành(dt) (trong giải phẫu học) bất cứ cấu trúc hình tròn hay một chỗ phồng hình tròn ở cuối một cơ quan hay một phần cơ quan.

bulbar adj. 1. relating to or affecting the medulla oblongata. 2. relating to a bulb. 3. relating to the eyeball.

(thuộc) **hành**(tl) 1.liên quan đến hay ảnh hưởng tới hành tủy. 2. liên quan đến hành. 3. liên quan đến nhân cầu.

bulbourethral glands see Cowper's glands.

tuyến hành-niệu quản xem tuyến Cowper.

bulimia n. insatiable over-eating. This symptom may be psychogenic, occurring, for example, as a phase of *anorexia nervosa (*bulimia nervosa*); or it may be due to neurological causes, such as a lesion of the *hypothalamus.

chứng ăn vô độ(dt) ăn quá nhiều không biết chán. Triệu chứng có thể do tâm thần, thí dụ xảy ra như một giai đoạn của chứng chán ăn thần kinh (chứng ăn vô độ thần kinh) hay cũng có thể do nguyên nhân thần kinh, như một tổn thương ở vùng dưới đồi".

bullock n. (pl. bullae) 1. a large blister, containing serous fluid. 2. (in anatomy) a rounded bony prominence. 3. a thinwalled air-filled space within the lung, arising congenitally or in *emphysema. It may cause trouble by rupturing into the pleural space (see pneumothorax), by adding to the air that does not contribute to gas exchange, and/or by compressing the surrounding lung and making it inefficient. – **bullous** adj.

bóng giặt(dt) 1. một bóng lớn chứa đầy dịch huyết thanh. 2. (trong giải phẫu học) một mao xuong tròn. 3. một túi có thành mỏng chứa đầy khí trong phổi, có do bẩm sinh hay trong khí thủng". Túi này có thể gây rối loạn khí vò trong xoang phổi (xem trên khí màng phổi) bằng cách thêm không khí không tham

B

gia vào việc trao đổi khí, và/hay bằng cách nén vùng phổi chung quanh tâm vùng này không hoạt động được. – **bullosis** (f)

bundle/ 'bʌndl/ n. a group of nerve fibres situated close together and running in the same direction; e.g. the "atrioventricular bundle.

bó (dt) một nhóm sợi thần kinh ở gần nhau và cùng chạy về một hướng. Thí dụ bó nhĩ thất".

bundle branch block / 'bʌndl brə:nɒʃ blɒk/ a defect in the specialized conducting tissue of the heart (see arrhythmia) that is recognised as an electrocardiographic abnormality. Left or right bundle branch blocks, affecting the respective ventricles, may be seen. Occasionally both left and right bundle branch blocks occur simultaneously and the patient develops complete "heart block. The causes are similar to those of complete heart block.

phong bế bó nhánh một khuyết tật trong mô dẫn truyền chuyên biệt của tim (xem loạn nhịp) ghi nhận được như một bất thường thuộc điện tâm đồ. Phong bế bó nhánh phải hay trái sẽ tác động đến lâm thất tương ứng. Đôi khi có phong bế đồng thời cả hai nhánh phải và trái và bệnh nhân sẽ bị phong bế tim toàn bộ. Nguyên nhân cũng tương tự như trong phong bế tim toàn bộ.

bundle of His / 'bʌndl ɒv hɪz/ see atrioventricular bundle.

bó His xem bó nhĩ thất.

bunion/ 'baʊnjən/ n. a swelling of the joint between the great toe and the first metatarsal bone. A "bursa often develops over the site and the great toe becomes displaced towards the others. Bunions are usually caused by ill-fitting shoes and may require surgical treatment.

viêm bao hoạt dịch ngón chân cái (dt) một chỗ sưng khớp giữa ngón cái và xương bàn chân thứ nhất. Thường thấy một búi ở đây và ngón cái bị lệch chỗ về phía các ngón khác. Viêm bao hoạt dịch ngón chân cái thường do di giày không vừa và thường cần điều trị phẫu thuật.

buphenine n. a drug whose main action is to dilate blood vessels, particularly those in skeletal muscles. Taken by mouth, it is used

to increase the blood flow to muscle, especially in vascular disease due to spasm of the arteries. It may cause palpitations and stimulate gastric secretion. Trade names: Arlidin, Perdilatal.

(dt) một loại thuốc có tác động chính là làm giãn các mạch máu, đặc biệt mạch trong các cơ xương. Thuốc dùng uống để tăng dòng máu tới các cơ, đặc biệt trong các bênh mạch máu do co thắt động mạch. Thuốc có thể gây hồi hộp và kích thích phân tiết trong da dày. Tên thương mại: Arlidin, Perdilatal.

buphthalmos (hydropthalmos) n. infantile or congenital glaucoma; increased pressure within the eye due to a defect in the development of the tissues through which fluid drains from the eye. Since the outer coat (sclera) of the eyeball of children is distensible, the eye enlarges as the inflow of fluid continues. It affects both eyes and may accompany congenital malformations in other parts of the body. Treatment is by surgical operation, e.g. "goniotomy, to improve drainage of fluid from the eye. Spontaneous arrest of buphthalmos may occur before vision is completely lost.

chứng mắt trâu (tràn dịch mắt) (dt) tăng nhãn áp bẩm sinh hay tuổi thơ; tăng áp suất trong mắt do một khuyết tật trong sự phát triển các mô dẫn lưu các dịch trong mắt. Vì lớp vỏ ngoài (cung mac) của nhãn cầu trẻ em có thể nở được, mắt sẽ lớn ra khi dịch liếp tục chảy vào. Chứng này tác động tới cả hai mắt và có thể kèm theo các dị dạng bẩm sinh ở các phần khác của cơ thể. Chữa trị bằng theo tác pháp thuật như rạch góc tiền phòng để cải thiện dẫn lưu dịch ra khỏi mắt. Chứng mắt trâu có thể tự nhiên ngừng lại trước khi hoàn toàn mất thị lực.

bupivacaine n. a potent local anaesthetic, used mainly for regional "nerve block. It is significantly longer-acting than many other local anaesthetics. It has been used in childbirth, but may cause slowing of the baby's heart, with a risk of death. Trade name: Marcaïn.

(dt) một loại thuốc gây mê cục bộ mạnh, dùng chủ yếu để phong bế thần kinh vùng. Thuốc có tác động lâu hơn hẳn so với nhiều thuốc gây mê cục bộ khác. Thuốc đã được

dùng cho trẻ thơ nhưng có thể làm tim em bé đập chậm và có rủi ro gây chết. Tên thường mại: *Marcalin*.

bur (burr)/ bər/ n. a cutting drill that fits in a dentist's handpiece. Burs are mainly used for cutting cavities in teeth.

thiết bị khoan rãng(d) một máy khoan lắp vừa vào bộ phận cầm tay của nhà sĩ. Thiết bị dùng khoan các xoang trong răng.

Burkitt's tumour (Burlitt's lymphoma) a malignant tumour of the lymphatic system, most commonly affecting children and largely confined to tropical Africa in a zone 15° north and south of the equator. It can arise at various sites, most commonly the facial structures, such as the jaw, and in the abdomen. Complications affecting the nervous system occur in up to 50% of cases. Viruses may possibly play a role in the origin and growth of the tumour, which has been shown to be very sensitive to "cytotoxic drug therapy.

u Burkitt (u lymphô Burkitt) một u ác tính của hệ bạch huyết, thường thấy nhất ở trẻ em và giới hạn ở Châu Phi nhiệt đới trong vùng 15° Bắc và Nam xích đạo. U có thể thấy ở nhiều vị trí khác nhau, thường nhất ở các cấu trúc mặt như hàm, và ở bụng. Các biến chứng tác động đến hệ thần kinh xảy ra trong tới 50% trường hợp. Virus có thể giữ một vai trò nào đó trong nguồn gốc và sự tăng trưởng của khối u, các khối u này đã được chứng tỏ rất nhạy cảm với liệu pháp dùng thuốc gây độc tế bào".

burn/ bɜːn/ n. tissue damage caused by such agents as heat, chemicals, electricity, sunlight, or nuclear radiation. A *first-degree burn* affects only the outer layer (epidermis) of the skin. In a *second-degree burn* both the epidermis and the underlying dermis are damaged. A *third-degree burn* involves damage or destruction of the skin to its full depth and damage to the tissues beneath. Burns cause swelling and blistering, due to loss of plasma from damaged blood vessels. In serious burns, affecting 15% or more of the body surface in adults (10% or more in children), this loss of plasma results in severe shock and requires immediate transfusion of blood or saline solution. Burns may also lead

to bacterial infection, which can be prevented by administration of antibiotics. Third-degree burns may require skin grafting.

phỏng(d) sự tổn hại mô do các tác nhân như nhiệt, hóa chất, điện, ánh nắng hay bức xạ hạt nhân. Phỏng là một chi ánh hưởng đến lớp ngoài (biểu bì) của da. Khi phỏng độ hai, cả hai lớp biểu bì và bì đều bị tổn hại. Phỏng độ ba bao gồm tổn hại hay hủy diệt toàn bộ bì dày của da và tổn hại tới các mô phía dưới. Phỏng gây sưng và bóng nước vì mất huyết tương từ các mạch máu bị tổn hại. Khi bị phỏng nặng, ảnh hưởng tới 15% hay hơn bề mặt cơ thể ở người lớn (10% hay hơn ở trẻ em), sự mất huyết tương có thể gây sốc nặng và cần lập tức truyền máu hoặc dung dịch muối. Bóng cũng có thể dẫn tới nhiễm trùng, nó có thể được ngăn ngừa bằng cách dùng trụ sinh. Bóng độ ba cần phải ghép da.

burr/ bər/ n. see bur.

mũi khoan(d) xem bur.

bursa n. (pl. bursae) a small sac of fibrous tissue that is lined with *synovial membrane and filled with fluid (synovia). Bursae occur where parts move one another, they help to reduce friction. They are normally formed round joints and in places where ligaments and tendons pass over bones. However, they may be formed in other places in response to unusual pressure of friction.

túi, bìu, nang(d) một túi nhỏ bằng mỏ sợi nối với màng hoạt dịch và chứa đầy chất dịch (hoạt dịch). Túi ở chỗ các phần chuyển động quanh nhau, nó làm giảm ma sát. Chúng thường tạo thành các khớp tròn và ở những chỗ các dây chằng và gân đi qua xương. Tuy nhiên các túi có thể được tạo trong các chỗ khác trong việc phản ứng lại với các ma sát và áp lực thường xuyên.

bursitis n. inflammation of a *bursa, resulting from injury, infection, or rheumatoid *synovitis. It produces pain and tenderness and sometimes restricts movement at a nearby joint; for example, at the shoulder. Treatment of bursitis not due to infection is by rest and corticosteroid injection. See also housemaid's knee.

viêm túi thanh mạc(d) viêm túi do chấn thương, nhiễm trùng hoặc viêm hoạt dịch do

B

thấp. Nó tạo thành đau và mềm và đôi khi làm giới hạn cử động của khớp ở gần. thí dụ ở vai. Điều trị viêm túi thanh mạc không do nhiễm trùng bằng cách nghỉ ngơi và dùng corticoid tiêm. Cũng xem bệnh sưng gối.

busulphan *n.* a drug that destroys cancer cells by acting on the bone marrow. It is administered by mouth, mainly in the treatment of chronic myeloid leukaemia. It may cause blood disorders producing bleeding. Trade name: Myleran.

(dt) một loại thuốc diệt trừ các tế bào ung thư bằng cách tác động lên tủy xương. Nó được dùng uống, chủ yếu là để chữa trị bệnh bạch cầu tủy mạn tính. Nó có thể gây ra bệnh máu và làm chảy máu. tên thương mại: Myleran.

butacaine *n.* a local anaesthetic used to produce surface anaesthesia, mainly in eye, ear, nose and throat surgery. Trade name: Butyn.

(dt) thuốc té cục bộ dùng để gây té mặt ngoài, chủ yếu để giải phẫu mắt, tai, mũi, và họng. Tên thương mại: Butyn.

butobarbitone (butobarbital) *n.* an intermediate-acting *barbiturate, used for the treatment of insomnia and for sedation. It produces sleep within 30 minutes when given by mouth and its sedative effects lasts for about six hours. Prolonged administration

may lead to "dependence and its use with alcohol should be avoided; overdosage has serious effects (see barbiturism). Trade name: Soneryl.

(dt) một chất barbiturate tác dụng trung gian, dùng để điều trị chứng mất ngủ, và để làm êm dịu. Nó tạo nên giấc ngủ trong vòng 30 phút nếu dùng uống và tác dụng êm dịu tồn tại khoảng 6 giờ. Dùng lâu dài có thể dẫn đến quen thuốc, và không nên dùng chung với rượu. Dùng quá liều có thể có những hậu quả nghiêm trọng (xem barbiturism). Tên thương mại: Soneryl.

byssinosis *n.* an industrial disease of the lungs caused by inhalation of dusts of cotton, flax, or hemp. The patient characteristically has chest tightness and "wheeze after the weekend break, which wears off during the working week. The causal agent has not been identified.

bệnh bụi bông phổi (dt) một bệnh kỵ nghề do phổi hít bụi bông, sợi lanh, sợi gai. Bệnh nhân cảm thấy khó thở, khó khé sau kỳ nghỉ cuối tuần và nó lại qua đi trong tuần lễ làm việc, tác nhân gây bệnh chưa được tìm thấy.

C

Copyright by Anatomyquiz.book

cac- (caco-) prefix denoting disease or deformity. Example: cacosmia (unpleasant odour).

Tiếp đầu ngữ chỉ bệnh hoặc sự biến dạng. Thí dụ cacosmia (mùi khó người).

cachet/ 'kæʃeɪt/ n. a flat capsule containing a drug that has an unpleasant taste. The cachet is swallowed intact by the patient.

viên nhện(d) mót bao dẹp đựng thuốc có mùi vị khó chịu. Viên nhện dùng nuốt chửng.

cachexia n. a condition of abnormally low weight, weakness, and general bodily decline associated with chronic disease. It occurs in such conditions as cancer, pulmonary tuberculosis, and malaria.

chứng suy mòn(d) tình trạng nhẹ cân bất thường, yếu ớt, suy sụp cơ thể toàn diện phổi hợp với một bệnh mãn tính, thường gặp ở các bệnh ung thư, lao phổi và sốt rét.

cacosmia n. a disorder of the sense of smell in which scents that are inoffensive to most people are objectionable to the sufferer or in which a bad smell seems to be perpetually present. The disorder is usually due to damage to pathways within the brain rather than in the nose or olfactory nerve.

chứng do giác mùi thối (d) một bệnh về khứu giác, ở bệnh đó, bệnh nhân có cảm giác người thấy mùi khó chịu hoặc mùi thối mà thật ra không có và đối với phần lớn các người khác thì không thấy mùi gì cả. Bệnh thường do sự tổn thương đường dẫn truyền trong não non là trong mũi hoặc trong thần kinh khứu

giác.

cadmium/ 'kædmɪəm/ n. a silvery metallic element that can cause serious lung irritation if the fumes of the molten metal are inhaled. Long-term exposure may also cause kidney damage. Symbol: Cd.

(dt) một nguyên tố kim loại óng ánh như bạc có thể gây ra kích thích phổi mạnh nếu hít phải khói của kim loại nấu chảy. Tiếp xúc lâu dài có thể gây tổn thương thận. Ký hiệu Cd.

caecostomy n. an operation in which the caecum is brought through the abdominal wall and opened in order to drain or decompress the intestine, usually when the colon is obstructed or injured.

(thủ thuật) mở thông manh tràng

(dt) một cuộc giải phẫu trong đó manh tràng được đem ra ngoài thành bụng để dẫn lưu hoặc giảm sức ép ở ruột, thường được thực hiện khi đại tràng bị tắc hoặc bị tổn thương.

caecum/ 'si:kəm/ n. a blind-ended pouch at the junction of the small and large intestines, situated below the ileocaecal valve. The upper end is continuous with the colon and the lower end bears the vermiform appendix. See alimentary canal.

manh tràng(d) một túi tân cung ở chỗ nối giữa ruột non và ruột già, ở dưới van hối manh tràng. Phần tân cung phía trên nối với ruột già, và phần tân cung phía dưới mang một khúc ruột du hình con sâu. Xem ống tiêu hóa (alimentary canal).

caeruloplasmin n. a copper-containing

protein present in blood plasma. Congenital deficiency of caeruloplasmin leads to abnormalities of the brain and liver (see Wilson's disease).

(dt) một chất đậm đặc có trong huyết tương. Suy thiếu hụt chất caeruloplasmin bẩm sinh dẫn tới sự bất thường của não và gan (xem Wilson's disease = bệnh Wilson).

Caesarean section /'si:zə're:n ˈsekʃn/ n. a surgical operation for delivering a baby through the abdominal wall; it should not be performed before the 28th week of gestation. It is carried out when there are risks to the baby from natural child-birth, for example if it is too large to pass through the birth canal or shows signs of lack of oxygen (anoxia), in a breech presentation that cannot be turned, or if the placenta obstructs the outlet of the womb and may cause dangerous bleeding. It is also performed for the safety of the mother, for example in acute *toxaemia of pregnancy, failure to induce labour, or prolonged ineffectual labour.

Mô caesarean giải phẫu da con để lấy con ra qua đường thành bụng: không được thực hiện trước 28 tuần tuổi. Nó được thực hiện khi có nhiều nguy cơ cho đứa trẻ nếu để sinh bình thường. Thí dụ như thai quá lớn không sinh thường được hoặc thai bị ngạt, hoặc thai ngồi móng không thể xoay lại được; hoặc nếu nhau thai bịt đường ra khỏi tử cung và có thể gây chảy máu nguy hiểm. Nó cũng được chỉ định cho sự an toàn của người mẹ thí dụ như trong chứng bệnh thai độc cấp tính, quá mệt khi sinh hoặc sinh quá kéo dài không kết quả.

caesium-137 /'si:zi:əm/ n. an artificial radio-active isotope of the metallic element caesium. The radiation given off by caesium-137 is employed in the technique of *radiotherapy. Symbol: Cs¹³⁷. See also telecurietherapy.

một chất đồng vị phóng xạ nhân tạo của nguyên tố kim loại caesium. Xạ truyền phóng ra từ caesium 137 được dùng trong kỹ thuật xạ tuyển liêu pháp. Ký hiệu Cs¹³⁷. Cũng xem liêu pháp ra-di-um-xa.

caffeine /'kæfɪn/ n. an alkaloid drug, obtained from coffee and tea, that has a stimulant action, particularly on the central nervous

system. It is used to promote wakefulness and increase mental activity; it also possesses diuretic properties and will help relieve certain forms of headache. It is often administered with aspirin, codeine, or phenacetin as an analgesic preparation.

(dt) một loại thuốc alkaloid, có trong cà phê và trà, nó có tác dụng kích thích, đặc biệt trên hệ thần kinh trung ương. Nó được dùng để làm tăng sự tỉnh táo và tăng hoạt tính làm thận. Nó cũng có tính chất lợi tiểu và giúp giảm vài dạng nhức đầu. Nó thường được dùng chung với aspirin, codein hoặc phenacetin để làm thuốc giảm đau.

caisson disease /'keɪsən dɪ'ziz/ see compressed air illness.

Bệnh Caissonxem bệnh do khí bị nén (compressed air illness).

calamine /'kaləmən/ n. a preparation of zinc carbonate used as a mild astringent on the skin in the form of a lotion, cream, or ointment.

(dt) chất carbonat thiếc được dùng làm thuốc sán da dưới dạng thuốc xịt, kem hoặc thuốc mỡ.

calc- (**calci-, calco-**) prefix denoting calcium or calcium salts.

tiếp đầu ngữ chỉ calcium hoặc muối calcium.

calcaneus (heel bone) n. the large bone in the *tarsus of the foot that forms the projection of the heel behind the foot. It articulates with the cuboid bone in front and with the talus above.

xương gót(dt) xương lớn trong khối xương cổ chân tạo thành chỗ lồi ra của gót chân ở phía sau bàn chân. Nó ăn khớp với xương hộp ở phía trước và xương sên ở phía trên.

calcar n. a spurlike projection. The calcar avis is the projection in the medial wall of the lateral ventricle of the brain.

cựa(dt) một chỗ lồi giống cựa. Cựa chim là một chỗ lồi trong vách giữa của não thất bên.

calcicosis n. *pneumoconiosis in marble cutters. The term is not in current use.

Bệnh bụi calcic phổibệnh bụi phổi ở thợ cắt đá cầm thạch, từ không thường dùng.

calciferol n. see vitamin D.

(dt) xem sinh tố D (vitamin D).

calcification/ 'kælsɪfɪ'keɪʃn/ n. the deposition of calcium salts in tissue. This occurs as part of the normal process of bone formation (see ossification).

sự vôi hóa(dt) sự đóng muối vôi ở trong mô, nó xảy ra như là một phần của sự tạo mốm (gai) xương bình thường (xem sự cốt hóa).

calcinoses n. the abnormal deposition of calcium salts in the tissues. This may occur only in the fat layer beneath the skin or it may be more widespread.

chứng ngấm vôi(dt) sự đóng muối vôi bất thường trong các mô, điều này thường chỉ xảy ra ở lớp mỡ cạnh da hoặc có thể trải rộng hơn.

calcitonin n. see thyrocalcitonin.

(dt) xem thyrocalcitonin.

calcium/ 'kælkjʊm/ n. a metallic element essential for the normal development and functioning of the body. Calcium is an important constituent of bones and teeth: the matrix of "bone, consisting principally of calcium phosphate, accounts for about 99% of the body's calcium. It is present in the blood at a concentration of about 10 mg/100 ml, being maintained at this level by hormones (see thyrocalcitonin, parathyroid hormone). It is essential for many metabolic processes, including nerve function, muscle contraction, and blood clotting. The normal dietary requirement of calcium is about 1 g per day: dairy products (milk and cheese) are the principal sources. Its uptake by the body is facilitated by "vitamin D; a deficiency of this vitamin may therefore result in such conditions as "rickets, "osteoporosis, and "osteomalacia. A deficiency of calcium in the blood may lead to "tetany. Excess calcium may be deposited in the body as "calculi (stones), especially in the gall bladder and kidney. Symbol: Ca.

chất vôi(dt) một nguyên tố kim loại cần thiết cho sự phát triển bình thường và chức năng của cơ thể. Calcium là một thành phần quan trọng của xương và răng. Chất cơ bản của xương phần chính gồm phosphate calcium chiếm khoảng 99% của lượng calcium trong cơ thể. Calcium có trong máu với một nồng độ khoảng 10 mg/ 100 ml, được duy trì ở mức độ trên bởi các kích thích tố (xem thyrocalci-

tonin, kích thích tố phó giáp trạng). Nó rất cần thiết cho nhiều tiến trình biến dưỡng bao gồm chức năng thần kinh, cơ cơ bắp và đông máu. Bình thường, số lượng Ca cần thiết phải ăn vào là 1 g trong 1 ngày. Các sản phẩm sữa (sữa và phomát) là nguồn calcium chính. Sinh tố D làm dễ dàng sự hấp thu calcium vào cơ thể; sự thiếu sinh tố D tạo nên bệnh cốt xương, chứng loãng xương, chứng nhuyễn xương. Sự thiếu Calcium trong máu có thể dẫn tới chứng co giật cơ. Quá nhiều calcium có thể gây ứ đọng trong cơ thể dưới dạng sỏi, đặc biệt ở trong túi mật và thận. Ký hiệu: Ca.

calculosis n. the presence of multiple calculi (stones) in the body. See calculus.

bệnh sỏi(dt) có nhiều sỏi trong cơ thể. Xem calculus.

calculus/ 'kælkjʊləs/ n. (pl. calculi) 1. a stone: a hard pebble-like mass formed within the body, particularly in the gall bladder (see gallstone) or anywhere in the urinary tract (see cystolithiasis, nephrolithiasis). Calculi in the urinary tract are commonly composed of calcium oxalate and are usually visible on X-ray examination. Most of these stones cause pain, whether sited in the kidney, ureter, or bladder; stones passing down a duct (such as the ureter) cause severe colicky pain. Such stones are usually removed surgically to prevent or cure urinary obstruction and infection. 2. a calcified deposit that forms on the surfaces of teeth. Supragingival calculus forms above the "gingivae (gums), principally in relation to the openings of the salivary gland ducts. Subgingival calculus forms beneath the crest of the gingivae. Calculus hinders the cleaning of teeth.

Sỏi(dt) 1. một hòn đá: một khối cứng giống đá cuội được tạo thành trong cơ thể, đặc biệt trong túi mật (xem gallstone = sỏi mật) hoặc bất cứ nơi nào trong đường tiểu (xem cystolithiasis = sỏi bàng quang, nephrolithiasis = sỏi thận). Sỏi trong đường tiểu thường gồm có calcium oxalate và thường thấy được khi chụp X-quang. Phần lớn các loại sỏi gây ra đau đớn dù nó ở trong thận, niệu đạo hoặc túi mật, sự di chuyển của sỏi xuống một ống dẫn (như niệu đạo) gây ra đau thắt bụng rất nặng. Các loại sỏi như vậy cần được giải phẫu loại bỏ để ngừa hoặc điều trị tắc đường tiểu và

nhiễm trùng. 2. một sự dụng calci trên mệt ngoài răng. Sỏi trên nướu tạo ra ở trên nướu tăng liên hệ tới lỗ của ống tuyến nước bọt. Sỏi dưới nướu tạo thành gán mào nướu, sỏi làm cản trở việc làm sạch răng.

calibrator/ 'kælibreɪtər/ *n.* 1. an instrument used for measuring the size of a tube or opening. 2. an instrument used for dilating a tubular part, such as the gullet.

dụng cụ nong niệu đạo(dt) 1. một dụng cụ để đo kích thước của một ống hoặc một lỗ hổ. 2. dụng cụ để nong lớn một phần của ống như là thực quản.

calliper (caliper)/ 'kælipər/ *n.* 1. an instrument with two prongs or jaws, used for measuring diameters: used particularly in obstetrics for measuring the diameter of the pelvis. 2. (also called calliper splint) a leg splint that consists of metal rods attached to a padded ring at the top of the leg, taking the weight of the body used to exert traction on a deformed or paralysed leg as part of orthopaedic treatment.

Com-pa do lường(dt) 1. dụng cụ có hai nhánh dùng để đo đường kính đặc biệt dùng trong sản khoa để đo đường kính khung chậu. 2. (cũng gọi là bộ thanh nẹp) một thanh nẹp chân gồm có 2 thanh kim loại gắn liền vào một vòng đệm ở đầu mút của chân mang trọng lượng của cơ thể ở khung chậu. Nẹp có thể được dùng để kéo một chân bị liệt và bị biến dạng trong khoa điều trị chỉnh hình.

callosity (callus)/ kæ'løsiti/ *n.* a hard thick area of skin occurring in parts of the body subject to pressure or friction. The soles of the feet and palms of the hands are common sites, and if much hard dead skin develops a callosity can become painful. A *corn is a type of callosity.

chỗ chai cứng(dt) một vùng da dày và cứng xảy ra ở những phần cơ thể chịu áp lực hoặc chà sát. Gan bàn chân và lòng bàn tay là những nơi thường có chai cứng và nếu nhiều da chết tạo thành mảng cá chân và cổ thể trở nên đau đớn. Một mảng cá chân là một dạng của chai cứng.

callus *n.* 1. a mass of blood and *granulation tissue, containing bone-forming cells, that forms around the bone ends following a frac-

ture. Callus formation is an essential part of the process of healthy union in a fractured bone. The callus, which is visible on X-ray as a slightly opaque area, eventually becomes calcified and modelled. 2. see callosity.

chai, can sẹo(dt) 1. một khối máu và mô hạt chưa tế bào tạo xương được tạo nên xung quanh chỗ lấn cung xương gãy. Sự tạo thành sẹo xương là một phần thiết yếu của quá trình nối liền chỗ xương gãy. Sẹo xương thấy được trên phim X quang là một vùng sáng mở, cuối cùng bị voi hóa và thành xương. 2. xem callosity.

calor/ 'kælər/ *n.* heat; one of the classical signs of inflammation in a tissue, the other three being *rubor (redness), *dolor (pain), and *tumor (swelling). An inflamed region has a higher temperature than normal because of the distended blood vessels, which allow an increased flow of blood.

nhiệt(dt) nóng: một trong những dấu hiệu cổ điển của chứng viêm một mô, ba dấu hiệu khác là rubor (đỏ), dolor (đau), và tumor (sưng). Vùng viêm có nhiệt độ cao hơn chỗ bình thường vì các mạch máu bị giãn ra kéo theo tăng luồng máu.

calorie/ 'kæləri/ *n.* a unit of heat equal to the amount of heat required to raise the temperature of 1 gram of water from 14.5°C to 15.5°C (the 15° calorie). One Calorie (also known as the kilocalorie or kilogram calorie) is equal to 1000 calories; this unit is used to indicate the energy value of foods. Except in this context, the calorie has largely been replaced by the *joule (1 calorie = 4,1855 joules).

calo(dt) đơn vị đo nhiệt lượng bằng số lượng nhiệt cần thiết để nâng nhiệt độ 1 gram nước từ 14°5C tới 15°5C. 1 kilocalorie = 1000 calories. Đơn vị này dùng để chỉ năng lượng của thức ăn. Ngoài trừ trong phạm vi này, calo được thay thế bằng joule (1 calo = 4,1855 joules).

calorimeter/ .kælə'rɪmɪtər/ *n.* any apparatus used to measure the heat lost or gained during various chemical and physical changes. For example, calorimeters may be used to determine the total energy values of different foods in terms of calories. – cal-

calorimetry *n.*

nhiệt lượng kế (*dt*) máy dùng để đo nhiệt lượng mất đi hoặc nhận được trong nhiều sự trao đổi vật lý và hóa học khác nhau. Thị dụ nhiệt lượng kế có thể dùng để xác định trị số năng lượng tổng quát của các thức ăn khác nhau bằng từ calo. – *Calorimetry* (*dt*).

calvaria *n.* the vault of the 'skull'.

vòm sọ (*dt*) vòm của xương sọ.

calyx/'keiliks/ *n.* (*pl. calyces*) a cup-shaped part, especially any of the divisions of the pelvis of the 'kidney'. Each calyx receives urine from the urine-collecting tubes in one sector of the kidney.

dài (*dt*) phần hình cái chén (*ly*); đặc biệt chỗ chia ra của bốn thận. Mỗi thận nhận nước tiểu từ ống chứa tiểu trong một phần của thận.

camphor/'kæmfər/ *n.* a crystalline substance obtained from the tree *Cinnamomum camphora* that has been used to treat flatulence. It is used in the form of camphorated oil (camphor in cottonseed oil) in liniments as a counterirritant.

long não (*dt*) một chất kết tinh lấy từ cây *cinnamomum camphora*, được dùng để điều trị chứng đầy hơi. nó được dùng dưới dạng dầu long não trong thuốc xoa bóp để kích thích giảm đau.

campimetry *n.* a method of assessing the central part of the 'visual field'. The patient looks steadily with one eye at a target in the centre of a black screen two metres away. A small object on the end of a black rod is moved onto the screen and the patient tells the examiner when he sees it. This is repeated many times from different directions until a map is built up of the area in front of the eye in which such an object can be seen. Campimetry allows examination only of that part of the field of vision within 30° in all directions from the centre.

(phép) xem xét trung tâm thị trường (*dt*) một phương pháp đánh giá phần trung tâm của thị trường. Bệnh nhân nhìn chằm chằm một mắt vào một mục tiêu ở trung tâm của màn đèn đặt cách xa hai mét. Một vật nhỏ trên đầu tay cung của một cây gậy đèn chuyển động trên màn và bệnh nhân hãy nói

cho người làm xét nghiệm biết khi nào nhìn thấy vật đó. Việc đó được lặp lại nhiều lần ở nhiều hướng khác nhau tới khi vẽ được một bản đồ của những vùng phía trước mắt trong đó có thể nhìn thấy được một vật. Máy đo trung tâm thị trường chỉ cho phép xét nghiệm phần trung tâm thị trường trong vòng 30° trong mọi hướng bắt nguồn từ trung tâm.

camptodactyly *n.* congenital inward bending of a finger, most commonly the little finger.

chứng cong ngón (*dt*) một ngón tay cong vào trong bẩm sinh, thường thấy ở ngón tay út.

canal/'keɪnæl/ *n.* a tubular channel or passage; e.g. the 'alimentary canal and the auditory canal of the ear'

ống, đường (*dt*) một kênh hình ống hoặc một hành lang; như là ống tiêu hóa, ống thính giác của tai.

canaliculus *n.* (*pl. canaliculi*) a small channel or canal. Canaliculi occur, for example, in compact bone, linking lacunae containing bone cells. Bile canaliculi are minute channels within the liver that transport bile to the bile duct.

tiểu quản (*dt*) một kênh hoặc ống nhỏ. Các ống nhỏ thường thấy ở xương đặc nối các hốc xương chứa tế bào xương. Tiểu quản mật là các kênh rất nhỏ trong gan, nó chuyên chở mật tới ống dẫn mật.

cancellous *adj.* lattice-like; applied to the bony tissue laid down by 'osteoblasts during development of bone and in the 'consolidation stage of fracture repair.'

cơ cấu hình lưới xốp (*tl*) giống lưới, áp dụng cho mô xương, bố trí ở dưới bởi các tao cốt bảo trong lúc xương tăng trưởng và trong thời kỳ cứng cố xương ở chỗ xương gãy.

cancer/'keɪnsər/ *n.* any 'malignant tumour, including 'carcinoma' and 'sarcoma'. It arises from the abnormal and uncontrolled division of cells that then invade and destroy the surrounding tissues. Spread of cancer cells ('metastasis') may occur via the bloodstream or the lymphatic channels or across body cavities such as the pleural and peritoneal spaces, thus setting up secondary tumours at sites distant from the original

tumour. Each individual primary tumour has its own pattern of local behaviour and metastasis; for example, bone metastasis is very common in breast cancer but very rare in cancer of the ovary. There are probably many causative factors, some of which are known, for example, cigarette smoking is associated with lung cancer, radiation with some bone sarcomas and leukaemia. Some tumours, such as retinoblastoma, are inherited. Treatment of cancer depends on the type of tumour, the site of the primary tumour, and the extent of spread.

ung thư (dt) tất cả mọi búi ác tính gồm carcinoma và sarcoma. Nó mọc lên từ sự phân chia tế bào bất thường và không kiểm soát được, rồi chúng xâm lấn và hủy diệt các mô xung quanh. Sự lan rộng của các tế bào ung thư (chuyển di) có thể xảy ra qua đường máu hoặc bạch huyết hoặc xuyên qua các xoang của cơ thể như khoang phổi và màng bụng, rồi sau đó các búi thứ cấp mọc lên ở một nơi cách xa búi ban đầu. Mỗi mỗi búi tiên phát đặc thù đều có kiểu mẫu riêng về búi và di căn của nó; thí dụ: di căn xương rất thường có trong ung thư phổi nhưng rất hiếm thấy trong bệnh ung thư buồng trứng. Có thể có nhiều yếu tố, nguyên nhân, một vài yếu tố đã được biết, thí dụ hút thuốc lá có thể gây ung thư phổi, chiếu xạ có thể gây ung thư xương và bệnh bạch huyết. Một vài búi như là u nguyên bào vông mac có nguyên nhân do di truyền. Điều trị ung thư tùy thuộc vào dạng búi, vị trí của búi tiên phát và sự lan rộng của búi.

cancrum (canker) n. ulceration, mainly of the lips and mouth (cancrum oris).

loét, hoại thư (dt) là loét chủ yếu là ở môi và miệng (cancrum oris = viêm miệng hoại thư).

candela n. the "SI unit of luminous intensity, equal to the intensity in a horizontal direction of a surface of 1/600,000 square metre of a black body at a temperature of 2040 kelvins and a pressure of 101,325 pascals. Symbol: cd.

(dt) đơn vị cường độ ánh sáng, bằng cường độ theo hướng nằm ngang của một mặt phẳng 1/600,000 mét vuông của một vật thể đen ở nhiệt độ 2040 kelvin và áp suất 101,325

pascals. Ký hiệu: cd.

candididin n. a fungicide, produced by the bacterium *Streptomyces griseus* and used to treat candidiasis, particularly of the vagina.

(dt) một loại thuốc diệt nấm được tạo ra bởi vi khuẩn *Streptomyces griseus* và được dùng để chữa trị bệnh nấm Candida, đặc biệt ở âm đạo.

Candida /'kændɪdə/ n. a genus of yeastlike fungi (formerly called monilia) that inhabit the vagina and alimentary tract and can - under certain conditions - cause candidiasis. The species *C. albicans*, a small oval budding fungus, is primarily responsible for candidiasis of the mouth, lungs, intestine, vagina, skin, and nails.

(dt) một chủng loại nấm giống như men rượu (ngày xưa gọi là *Monilia*) sống trong âm đạo và đường tiêu hóa và có thể dưới một vài điều kiện - gây nên bệnh do nấm candida. Chủng loại *C. albicans*, một giống nấm nhỏ hình bầu dục là nguyên nhân đầu tiên gây ra bệnh nấm candida ở miệng, phổi, ruột, âm đạo, da và móng.

candidiasis n. infection with a yeastlike fungus of the genus "Candida", usually the species *C. albicans*. The infection - formerly called moniliasis - is usually superficial, occurring in moist areas of the body, such as the skin folds, mouth, respiratory tract, and vagina (candidiasis of the mouth and vagina is popularly known as thrush). Rarely, candidiasis infection may spread throughout the body. Candidiasis of the mouth appears as white patches on the tongue or inside the cheeks. Candidiasis sometimes develops in patients receiving broad-spectrum antibiotics. It is treated with antibiotics - especially "nystatin - applied locally, inhaled, or taken by mouth.

bệnh nấm candida (dt) nhiễm nấm giống men rượu loại *Candida*, thường là giống *C. albicans*. Sự nhiễm nấm - trước kia gọi là moniliasis - thường là ở bề mặt, xảy ra ở những chỗ ẩm ướt của cơ thể như là những nếp gấp da, môi, đường hô hấp và âm đạo (bệnh nấm candida ở miệng và âm đạo trong dân gian được biết dưới tên thrush = bệnh tua tre em). Rất hiếm khi bệnh nấm candida lan rộng xuyên qua cơ thể. Bệnh nấm miệng có

những đốm trắng trên lưỡi và trong má. Bệnh nấm đôi khi phát triển ở bệnh nhân có sử dụng kháng sinh phổ rộng. Nó được điều trị bằng kháng sinh đặc biệt là Nystatin, dùng cục bô, hít hoặc uống.

canine/ 'keɪnɪn/ *n. the third tooth from the midline of each jaw. There are thus four canines, two in each jaw, in both the permanent and deciduous (milk) dentitions. It is known colloquially as the eye tooth.*

Răng nanh (dt) *răng thứ ba tính từ đường giữa của mỗi hàm. Như vậy có tất cả bốn răng nanh, hai trên mỗi hàm ở cả răng sữa lẫn răng vĩnh viễn. Nó được biết thông thường dưới tên "răng mắt" (eye tooth).*

canities *n. loss of pigment in the hair, which causes greying or whitening. It is usually part of the ageing process, when it starts at the temples. White patches may occur as a result of "alopecia areata" or "vitiligo".*

(sự) bạc tóc, lông (dt) *mất sắc tố ở tóc làm tóc thành màu xám hoặc trắng. Nó thường là một phần trong quá trình lão hóa khi bắt đầu bạc ở hai thái dương. Các mảng tóc trắng có thể gặp ở bệnh rung tóc từng vùng hoặc bệnh bạch biến.*

canker/ 'kæŋkə/ *n. see cancrum.
(dt) xem cancrum.*

cannabis/ 'kænəbɪs/ *n. a drug prepared from the Indian hemp plant (*Cannabis sativa*), also known as pot, mariguana, hashish, and bhang. Smoked or swallowed, it produces euphoria and hallucinations affects perception and awareness, particularly of time. Cannabis has no therapeutic value and its use is illegal there is evidence that prolonged use may cause brain damage and lead the user onto "hard" drugs, such as heroin. See also dependence.*

cây cần sa (dt) *một loại thuốc điều chế từ một loại cây gai Ấn Độ ("cannabis sativa") cũng được biết dưới nhiều tên: pot, marijuana, hashish bhang. Dùng hút hoặc nuốt, nó tạo cảm giác sảng khoái và ảo giác làm ảnh hưởng đến trí giác và nhận thức, đặc biệt về thời gian. Cần sa không có giá trị để trị liệu và sự sử dụng nó là bất hợp pháp. Thật rõ ràng là việc sử dụng thuốc lâu dài làm não bộ bị tổn thương và dẫn dụ người sử dụng nó tiến*

tới những loại thuốc tai hại hơn như heroin. Cũng xem sự lạm dụng thuốc thuốc.

cannula/ 'kænjuːlə/ *n. a hollow tube designed for insertion into a body cavity, such as the bladder, or a blood vessel. The tube contains a sharp pointed solid core (trocar), which facilitates its insertion and is withdrawn when the cannula is in place.*

ống thông (dt) *một ống rỗng được dùng để thông vào trong xoang của cơ thể là mật hoặc mạch máu. Ống có chứa một lõi cứng nhọn và sắc (trocar = giùi chọc dò) nó làm cho dễ xuyên qua và nó được rút ra khi ống thông đã được cho vào đúng chỗ.*

cantharidin *n. the active principle of cantharides, or Spanish fly (the dried bodies of a blister beetle, *Lytta vesicatoria*). A toxic and irritant chemical, cantharidin causes blistering of the skin and was formerly used in veterinary medicine as a counterirritant and vesicant. If swallowed it causes nausea, vomiting, and inflammation of the urinary tract, the latter giving rise to its reputation as an aphrodisiac. It is very dangerous and may cause death.*

*(dt) yếu tố hoạt tính của cantharides hoặc của con ruồi Tây Ban Nha (xác khô của bọ ban miêu *Lytta vesicatoria*). Cantheridin là một hóa chất độc và kích thích, nó làm phồng rộp da và xua kia được dùng trong thú y để do luồng kích thích và làm rộp da. Nếu nuốt phải sẽ bị nôn mửa và viêm đường tiêu và chính điều sau cùng này gây cho nó một tiếng tăm là chất kích thích tình dục. Nó vô cùng nguy hiểm và có thể gây tử vong.*

canthus *n. either corner of the eye, the angle at which the upper and lower eyelids meet. – canthal adj.*

góc mắt (dt) *một góc của mắt hợp thành bởi góc gấp nhau của mi mắt trên và dưới. – canthal (tl).*

cap/ kæp/ *n. a covering or a cover-like part. The duodenal cap is the superior part of the duodenum as seen on X-ray after a barium meal.*

chóp, mũ, nắp, bọc (dt) *lớp bọc hoặc phần giống như nắp bao. Bọc tá tràng là phần trên của tá tràng thấy được trên phim X-quang sau khi uống thuốc cản quang.*

Capgras' syndrome (illusion of doubles) the delusion that a person closely involved with the patient has been replaced by an identical-looking impostor. It is often, but not necessarily, a form of paranoid schizophrenia.

Hội chứng Capgras (ảo giác gấp đôi) có ác tưởng rằng một người có liên hệ mật thiết với bệnh nhân bị thay thế bởi một kẻ mạo danh giống hệt. Nó thường là, nhưng không nhất thiết, một dạng của chứng tâm thần phân liệt, dạng hoang tưởng.

capillary/ kə'pɪləri/ n. an extremely narrow blood vessel, approximately 5-20 μm in diameter. Capillaries form networks in most tissues; they are supplied with blood by arterioles and drained by venules. The vessel wall is only one cell thick; which enables exchange of oxygen, carbon dioxide, water, salt, etc., between the blood and the tissues (see illustrations).

mao mạch (dt) một mạch máu vòi cùng hép đường kính khoảng 5-20 μm . Mao mạch tạo thành mạng lưới trong hầu hết các mô, nó được cung cấp máu từ các động mạch nhỏ và được tháo ra bởi các tĩnh mạch nhỏ. Thành mạch chỉ gồm có một tế bào chiều dày nó cho phép trao đổi khí O₂, CO₂, nước, muối, v.v... giữa máu và mô (xem tranh minh họa).

capitate adj. head-shaped; having a rounded extremity..

hình đầu(tl) có hình dáng của cái đầu, có một đầu tròn.

capitate bone a bone of the wrist (see carpus). It articulates with the scaphoid and lunate bones behind and with the third metacarpal bone in front.

xương cánh tay (xem carpus) nó nối khớp với xương thuyền và xương bán nguyệt ở phía sau và với xương bán tay thứ ba ở phía trước.

capitellum n. see capitulum.

lối cầu(dt) xem capitulum = lối cầu xương cánh tay.

capitulum/ kə'pitʃələm/ n. the small rounded end of a bone that articulates with another bone. For example, the capitulum humeri (or capitulum) is the round promi-

nence at the elbow end of the humerus that articulates with the radius.

lối cầu đầu(dt) đoạn cuối tròn nhỏ của một xương, nối khớp với xương khác. Thí dụ lối xương cánh tay là một chỗ nhỏ ra tròn tại đầu cùng ở khuỷu tay của xương cánh tay, nó nối khớp với xương quay.

capping/ 'kepɪŋ/ n. (in dentistry) 1. crowning the technique of fitting a tooth with an 'artificial crown. 2. the technique of protecting tooth pulp that has been exposed by caries, by means of a small metal or celluloid cover.

bao, chụp(dt) (trong nha khoa) 1. mũ chụp: một kỹ thuật bọc kín vào răng với một bao chụp nhân tạo. 2. kỹ thuật bao vỗ răng bị sâu bằng cách dùng một bao nhỏ bọc lại, bằng kim loại hoặc bằng chất celluloid.

capreomycin n. an antibiotic, derived from the bacterium *Streptomyces capreolus*, that is used in the treatment of tuberculosis. It is given with other antituberculosis drugs to reduce the development of resistance by the infective bacteria. Capreomycin is poorly absorbed from the gastro-intestinal tract and therefore must be administered by intramuscular injection. The more serious side-effects include ear and kidney damage.

(dt) một thuốc trị sinh, trích xuất từ vi khuẩn *streptomyces capreolus* được dùng để chữa trị bệnh lao, nó được dùng cùng với các thuốc khác để làm giảm sự kháng thuốc của vi trùng lao. Capreomycin hấp thụ trong ruột rất kém, vì vậy nó phải dùng tiêm bắp. Tác dụng phụ nặng là làm tổn hại tai và thận.

capsule/ 'kæpsjʊl/ n. 1. a membrane, sheath, or other structure that encloses a tissue or organ. For example, the kidney, adrenal gland, and lens of the eye are enclosed within capsules. A joint capsule is the fibrous tissue, including the synovial membrane, that surrounds a freely movable joint. 2. a soluble case, usually made of gelatin, in which certain drugs are administered. 3. the slimy substance that forms a protective layer around certain bacteria. It is usually made of polysaccharide.

nang, bao(dt) 1. màng, bao hoặc cấu trúc khác bao bọc mô hoặc cơ quan. Thí dụ: thận,

tuyến thượng thận và thầu kinh của mắt được bao trong một nang: nang khớp là mô sợi gồm màng hoạt dịch bao quanh một khớp có thể chuyển động tự do. 2. một túi có thể tan trong nước thường làm bằng gelatin trong đó có chứa thuốc. 3. một chất nhầy tạo thành một lớp bọc bảo vệ xung quanh một vài vi khuẩn. Nó thường được tạo thành bằng chất polysaccharide.

capsulitis *n.* inflammation of the capsule surrounding a joint.

viêm bao nang viêm bao quanh khớp.

capsulotomy *n.* an incision into the capsule of the lens. In some operations for cataract the lens capsule is not removed and tends to become opaque. A tiny knife (cystitome) is inserted into the eye and a hole cut in the centre of the capsule, thus providing a clear path for light rays to reach the retina.

mờ bao thể thủy tinh ở mắt (*dt*) Rach trong bao thủy tinh thể, trong một vài cuộc giải phẫu cắt, bao thủy tinh thể không được loại bỏ và có khuynh hướng trở nên đặc. Một dao mổ rất nhỏ (cystitome) được lồng vào trong mắt và cắt một lỗ tại trung tâm của bao tạo nên một đường trong suốt để cho tia sáng có thể đi tới được võng mạc.

caput succedaneum a temporary swelling of the soft parts of the head of a newly born infant that occurs during birth, due to compression by the muscles of the neck of the womb.

chòm sung ở đầu trẻ sơ sinh một chòm sung tạm thời của phần mềm của đầu trẻ mới sanh xảy ra trong lúc sanh, do sự đe nén của các cơ bắp cổ tử cung.

carbachol *n.* a 'parasympathomimetic' drug used to relieve pressure within the eye in glaucoma. It is also used after surgical operations to restore the function of inactive bowels or bladder. Side-effects may include sweating, nausea, and faintness. Trade name: **Carcholin**.

(*dt*) một loại thuốc có tác dụng giống thần kinh đối giao cảm dùng để làm giảm áp suất trong mắt trong bệnh tăng nhãn áp. Nó cũng được dùng sau khi giải phẫu để khôi phục lại chức năng của ruột và mắt đã bị bất động khi mổ. Tác dụng phụ bao gồm đổ mồ hôi, buồn

nôn, và uể oải. **Tên thương mại:** **carcholin**.

carbamazepine *n.* an anticonvulsant drug used in the treatment of epilepsy and to relieve the pain of trigeminal neuralgia. Common side-effects include drowsiness, dizziness, and muscular incoordination; abnormalities of liver and bone marrow may occur with long-term treatment. Trade name: **Tegretol**.

(*dt*) một loại thuốc chống co giật được dùng để điều trị chứng động kinh và làm giảm đau trong bệnh đau dây thần kinh sinh ba. Tác dụng phụ thường có là buồn ngủ, choáng váng chóng mặt, và không phối hợp được với cơ bắp; chữa trị lâu dài có thể gây ra bất thường ở gan và tủy xương. **Tên thương mại:** **Tegretol**.

carbenicillin *n.* a synthetic penicillin: an antibiotic that is effective against a wide range of bacterial infections. It is poorly absorbed from the gastrointestinal tract and must be given by intra-muscular injection. Allergic reactions are common side-effects. Trade names: **Pyopen**.

(*dt*) một loại penicillin tổng hợp; là một trุ sinh có hiệu quả để chống lại nhiều loại nhiễm trùng. Nó được hấp thu rất ít trong ruột, vì vậy phải dùng tiêm bắp. Phản ứng dị ứng là một tác dụng phụ thường có. **Tên thương mại:** **Pyopen**.

carbenoxolone *n.* a drug that reduces inflammation, used mainly to promote healing in the treatment of gastric ulcers or ulcers of the mouth. It is given by mouth; side-effects include the retention of salt and water (see oedema), weight gain, and raised blood pressure. Trade names: **Biogastrone, Bioral**.

(*dt*) một loại thuốc để làm giảm viêm, được dùng chính yếu để thúc đẩy việc chữa khỏi bệnh loét bao tử và loét miệng. Nó được dùng để uống; tác dụng phụ gồm có: làm ứ đọng muối và nước (xem phì = oedema), tăng cân và tăng áp huyết. **Tên thương mại:** **Biogastrone, Bioral**.

carbimazole *n.* a drug used to reduce the production of thyroid hormone in cases of overactivity of the gland (thyrotoxicosis). It is administered by mouth; some allergic reactions may occur and high dosage may cause enlargement of the thyroid gland, which may

C

obstruct the windpipe. Trade names: **Bimazol, Neo-Mercazole**.

(dt) một loại thuốc dùng để làm giảm sự chèo kéo kích thích tố tuyến giáp trong trường hợp tăng hoạt tính của tuyến (nhiễm độc do tuyến giáp). Nó được dùng để uống; dùng liều cao có thể gây ra vài phản ứng và có thể làm tuyến giáp bị phì đại làm tắc khí quản. Tên thương mại: **Bimazol, Neo-mercazole**.

carbinoxamine *n.* a short-acting anti-histamine, given by mouth in the treatment of allergic conditions, particularly hay fever and rhinitis, and to prevent travel sickness. Trade name: **Clistin**.

(dt) một loại thuốc chống histamine tác dụng ngắn, dùng uống để điều trị chứng dị ứng, đặc biệt trong bệnh cảm và viêm mũi và để phòng ngừa say khi di chuyển. Tên thương mại: **Clistin**.

carbohydrate /'ka:bəʊ'deɪtrɪət/ *n.* any one of a large group of compounds, including the "sugars" and "starch", that contain carbon, hydrogen, and oxygen and have the general formula $C_x(H_2O)_y$. Carbohydrates are important as a source of energy: they are manufactured by plants and obtained by animals and man from the diet, being one of the three main constituents of food (see also fat, protein). All carbohydrates are eventually broken down in the body to the simple sugar "glucose", which can then take part in energy-producing metabolic processes. Excess carbohydrate, not immediately required by the body, is stored in the liver and muscles in the form of "glycogen". In plants carbohydrates are important structural materials (e.g. cellulose) and storage products (commonly in the form of starch). See also disaccharide, mono-saccharide, polysaccharide.

(dt) bất cứ chất nào trong nhóm các hợp chất bao gồm đường và tinh bột, trong đó có chứa các chất carbon, hydrogen và oxygen và có công thức tổng quát là $C_x(H_2O)_y$. Carbohydrate là một nguồn năng lượng rất quan trọng. Nó được tạo thành bởi cây cỏ và là một trong ba thành phần chính trong thức ăn cho người và súc vật (cũng xem chất béo và chất đạm). Tất cả các chất carbohydrate sau cùng được tách ra thành những chất đơn giản glucose trong cơ thể và là một phần năng

lượng tạo nên quá trình chuyển hóa. Lượng carbohydrate thừa chưa cần dùng ngay được tích trữ trong gan và cơ bắp dưới dạng glycogen. Trong thực vật, carbohydrate là 1 chất liệu cấu trúc quan trọng (ví dụ như cellulose) và là 1 sản phẩm dự trữ (thường dưới dạng tinh bột). Cũng xem: disaccharide, mono-saccharide, polysaccharide.

carbol fuchsin /'kɑ:bɒl 'fʊksɪn/ *n.* a red stain for bacteria and fungi, consisting of carabolic acid and "fuchsin dissolved in alcohol and water.

một chất nhuộm màu đỏ dùng để nhuộm vi khuẩn và nấm gồm có chất carabolic acid và fuchsin tan trong rượu và nước.

carabolic acid /'kɑ:bɒlik 'æsɪd/ *n.* see phenol.

xem phenol.

carbon dioxide /'kɑ:bən daɪ'ɔksaɪd/ *n.* a colourless gas formed in the tissues during metabolism and carried in the blood to the lungs, where it is exhaled (an increase in the concentration of this gas in the blood stimulates respiration). Carbon dioxide occurs in small amounts in the atmosphere; it is used by plants in the process of "photosynthesis". It forms a solid (dry ice) at -75°C (at atmospheric pressure) and in this form is used as a refrigerant. Formula: CO_2 .

một chất khí không màu được tạo thành trong mô trong khi biến dưỡng và được máu chuyên chở vào phổi và được thở ra ngoài (sự tăng lượng CO_2 trong máu làm kích thích sự hô hấp) CO_2 có trong khí quyển với lượng nhỏ, nó được cây cối sử dụng trong quá trình quang hợp. Nó trở thành thể rắn ở -75°C (ở áp suất thường) và ở dạng này nó được dùng để làm lạnh. Công thức CO_2 .

carbon monoxide /'kɑ:bən mə'nəksaɪd/ *n.* a colourless almost odourless gas that is very poisonous. When breathed in it combines with haemoglobin in the red blood cells to form "carboxyhaemoglobin", which is bright red in colour. This compound is chemically stable and thus the haemoglobin can no longer combine with oxygen. Carbon monoxide is present in coal gas and motor exhaust fumes. Formula: CO .

một chất không màu, phần lớn không mùi vị, nó là một chất rất độc hại. Khi hít vào, nó phổi

hợp với hemoglobin trong hồng cầu tạo thành carboxyhemoglobin, có màu đỏ chói. Hợp chất này rất bền và do đó làm cho hemoglobin không phối hợp được với oxygen. Carbon monoxide có trong khí than đá và khói của các động cơ. Công thức: CO.

carbon tetrachloride a pungent volatile fluid used as a dry-cleaner. When inhaled or swallowed it may severely damage the heart, liver, and kidneys, causing cirrhosis and nephrosis, and it can also affect the optic nerve and other nerves. Treatment is by administration of oxygen.

một chất lỏng cay dễ bay hơi dùng làm chất tẩy khô. Khi hít phải hoặc nuốt phải, nó có thể gây tổn thương nặng cho tim, gan và thận, tạo nên xơ gan và viêm thận, và nó cũng có thể tác động tới thần kinh thị giác và các thần kinh khác. Chứa trị bằng Oxygen.

carboxyhaemoglobin *n.* a substance formed when carbon monoxide combines with the pigment haemoglobin in the blood. Carboxyhaemoglobin is incapable of transporting oxygen to the tissues and this is the cause of death in carbon monoxide poisoning. Large quantities of carboxyhaemoglobin are formed in carbon monoxide poisoning, and low levels are always present in the blood of smokers and city dwellers.

(dt) một chất được tạo thành khi CO phối hợp với sắc tố Hemoglobin trong máu. Carboxyhemoglobin không thể chuyên chở O₂ tới các mô và đó là nguyên nhân gây tử vong khi bị nhiễm độc CO. Số lượng lớn carboxyhemoglobin được tạo thành khi bị nhiễm độc khí CO và mức độ thấp có trong máu của những người hút thuốc và những người cư ngụ ở đô thị.

carboxylase *n.* an enzyme that catalyses the addition of carbon dioxide to a substance. (dt) một phản ứng hóa học làm xúc tác cho sự thêm vào một chất của carbon dioxyd.

carbromal *n.* a weak sedative and hypnotic, given by mouth and used in the treatment of mild insomnia. Its action lasts for a few hours but prolonged use may lead to "dependence". (dt) một chất gây ngủ và làm êm dịu nhẹ, dùng để uống và để chữa trị chứng mất ngủ nhẹ. Tác dụng của nó kéo dài vài giờ nhưng việc dùng thuốc lâu dài có thể gây nghiện.

carbuncle/ 'ka:bʌŋkl/ *n.* collection of boils with multiple drainage channels. The infection is usually caused by *staphylococcus aureus* and normally results in an extensive slough of skin. Treatment is with antibiotics and sometimes also by surgery.

nhọt độc(dt) sự tập hợp của nhiều nhọt với nhiều đường dẫn lưu. Sự nhiễm trùng thường do *staphylococcus aureus* và thường tạo thành những vùng da lớn bị tróc. Điều trị bằng trù sinh và đôi khi bằng giải phẫu.

carcin- (carcino-) prefix denoting cancer or carcinoma. Example : *carcinogenesis* (development of).

tiếp đầu ngữ chỉ ung thư hoặc carcinoma. Thị dụ *carcinogenesis* (sự phát triển của).

carcinogen *n.* any substance that, when exposed to living tissue, may cause the production of a carcinoma. Such substances are known to exist in cigarette smoke and may cause lung cancer. The chemical benzidine, once used in medical laboratories, is also known to be a carcinogen. Many chemicals known to produce cancer in laboratory animals have yet to be proved to do so in man. – *carcinogenic adj.*

(dt) bất cứ một chất nào, khi tiếp xúc với một mô sống có thể tạo thành carcinoma. Những chất như vậy được biết là có trong khói thuốc và có thể gây ra ung thư phổi. Hóa chất Benzidine được dùng trong phòng thí nghiệm y khoa cũng là một chất gây ung thư. Nhiều chất hóa học đã được biết rõ là gây ung thư ở các con vật thí nghiệm cũng có thể gây ung thư ở người. – *carcinogenic (tl).*

carcinoid *n.* see *argentaffinoma*.

(dt) xem *argentaffinoma* = u tế bào ưa bạc.

carcino-embryonic antigen (CEA) a protein produced in the fetus but not in normal adult life. It may be produced by carcinomas, particularly of the colon, and is a rather insensitive marker of malignancy.

kháng nguyên ung thư phổi (CEA)
một chất đặc sản được tạo ra trong phổi nhưng không có trong đời sống trưởng thành. Nó có thể được tạo thành bởi carcinoma đặc biệt ở ruột già và đúng hơn, nó là một chất chỉ sự ác tính không nhạy cảm.

carcinoma/ .kə:s't næomə/ *n.* any "cancer

that arises in epithelium, the tissue that lines the skin and internal organs of the body. It may occur in any tissue containing epithelial cells. In many cases the site of origin of the tumour may be identified by the nature of the cells it contains. Organs may exhibit more than one type of carcinoma; for example, an adenocarcinoma and a squamous carcinoma may be found in the cervix (but not usually concurrently). Treatment depends on the nature of the primary tumour, different types responding to different drug combinations. – **carcinomatous adj.**

(dt) *mỗi ung thư mọc lên từ biểu bì, mô tạo thành lớp da và các cơ quan nội tạng của cơ thể. Nó có thể xảy ra ở bất cứ mô nào có chứa tế bào biểu bì. Trong nhiều trường hợp vị trí và nguồn gốc của buồng có thể được nhận diện bởi tính chất của tế bào mà nó chứa. Các cơ quan có thể biểu lộ nhiều hơn một loại carcinoma. Ví dụ: 1 carcinoma tuyến và 1 carcinoma vẩy có thể thấy được trong cổ tử cung nhưng thường không xảy ra cùng một lúc. Việc điều trị tùy thuộc vào tính chất của buồng tiên phát. Các dạng buồng khác nhau đáp ứng với nhiều cách phối hợp thuốc khác nhau.* – **carcinomatous (fl).**

carcinomatosis *n.* carcinoma that has spread widely throughout the body. Spread of the cancer cells occurs via the lymphatic channels and bloodstream and across body cavities, for example the peritoneal cavity.

ung thư di căn toàn thân

(dt) *carcinoma lan rộng xuyên qua cơ thể. Sự lan rộng của tế bào ung thư xảy ra qua đường ống bạch huyết và qua máu và qua các xoang của cơ thể, ví dụ như xoang bung.*

carcinosarcoma *n.* a malignant tumour of the cervix, uterus, or vagina containing a mixture of **adenocarcinoma*, *sarcoma* cells, and stroma. It is often bulky and polypoid, with grape-like fronds (sarcoma botryoides). Tissues of mesodermal origin, such as bone, cartilage, or striated muscle, may also be present.

(dt) *bướu ác tính ở cổ tử cung, tử cung hoặc âm đạo chứa hỗn hợp carcinoma tuyến, tế bào sarcoma và chất nền; nó thường rất lớn và có dạng polyp, với u giống hình lá nho (sarcoma botryoides). Các mô có nguồn gốc*

trung phổi bị như xương, sụn hoặc cơ vận động có thể xuất hiện

cardi- (*cardio-*) prefix denoting the heart. Example: *cardiomegaly* (enlargement of); *cardiopathy* (disease of).

tiếp đầu ngữ chỉ tim. Ví dụ cardiomegaly (to tim); cardiopathy (bệnh tim).

cardia *n.* 1. the opening at the upper end of the stomach that connects with the oesophagus (gullet). 2. the heart.

tâm vị, tim (dt) 1. chỗ mở ra ở đầu mút trên của bao tử nối với thực quản (gullet) 2. tim.

cardiac /'kɔ:dɪæk/ *adj.* 1. of, relating to, or affecting the heart. 2. of or relating to the upper part of the stomach (see *cardia*).

thuộc tim (fl) 1. *của, liên quan tới hoặc tác động tới tim.* 2. *của, hoặc liên hệ tới phần trên của bao tử (xem cardia).*

cardiac arrest /'kɔ:dɪæk ə'rest/ the cessation of effective pumping action of the heart, which most commonly occurs when the muscle fibres of the ventricles start to beat rapidly without pumping any blood (ventricular fibrillation) or when the heart stops beating completely (*asystole). There is abrupt loss of consciousness, absence of the pulse, and breathing stops. There are many causes of cardiac arrest but the most common cause is *myocardial infarction. Unless treated promptly, irreversible brain damage and death follow within minutes. Some patients may be resuscitated by massage of the heart, artificial respiration, and *defibrillation.

ngừng tim sự ngừng lại hoạt động bơm có hiệu quả của tim, thường xảy ra nhiều nhất khi các sợi cơ của tâm thất bắt đầu đập nhanh mà không bơm được máu (rung thất) hoặc khi tim ngừng đập hoàn toàn (không tim thu). Có sự mất đột ngột tri thức, tim ngưng đập và phổi ngừng thở. Có nhiều nguyên nhân gây ra ngừng tim nhưng nguyên nhân thường gặp nhất là nhồi máu cơ tim. Trừ khi được chữa trị ngay tức khắc, sự tổn hại não bất tái tạo sẽ xảy ra và cái chết đến sau vài phút. Một vài bệnh nhân có thể được hồi sinh bằng cách xoa bóp tim, hô hấp nhân tạo và phế rung tim.

cardiac cycle /'kɔ:dɪæk 'saɪkl/ the sequence of events between one heart beat and the next, normally occupying less than a sec-

ond. The atria contract simultaneously and force blood into the relaxed ventricles. The ventricles then contract very strongly and pump blood out through the aorta and pulmonary artery. During ventricular contraction, the atria relax and fill up again with blood. See diastole, systole.

chu trình chuyển tim một chuỗi sự kiện xảy ra giữa hai tiếng đập của tim, nhỏ hơn một giây. Hai tâm nhĩ cùng đập một lúc và đẩy máu vào trong các tâm thất để dần ra. Rồi các tâm thất co bóp rất mạnh và推动 máu ra ngoài đi vào động mạch chủ và động mạch phổi. Trong khi các tâm thất co bóp, các tâm thất dần ra và lại chứa đầy máu. Xem thi tâm trương, tâm thu.

cardiac muscle/'ka:dɪæk 'mʌsl/ the specialized muscle of which the walls of the heart are composed. It is composed of a network of branching elongated cells (fibres) whose junctions with neighbouring cells are marked by irregular transverse bands known as *intercalated discs*.

cơ tim cơ chuyên biệt tạo thành vách tim. Nó gồm mạng lưới các nhánh tê bao dài (sợi) mà các chỗ nối của nó với tế bào lân cận được bìu thi băng những dải nằm ngang được biết dưới tên là *đỉa xen kẽ*.

cardiac reflex/'ka:dɪæk 'ri:fleks/ reflex control of the heart rate. Sensory fibres in the walls of the heart are stimulated when the heart rate increases above normal. Impulses are sent to the cardiac centre in the brain, which stimulates the vagus nerve and leads to a reflex slowing of the heart rate.

phản xạ tim phản xạ điều khiển nhịp đập của tim. Các sợi cảm giác trong vách tim được kích thích khi nhịp tim tăng cao hơn bình thường. Luồng kích thích được chuyển tới trung tâm tim ở trong não bộ, nó sẽ kích thích thần kinh đối giao cảm và dẫn tới phản xạ làm chậm nhịp tim lại.

cardinal veins/'ke:dɪnl'venz/ two pairs of veins in the embryo that carry blood from the head (*anterior cardinal veins*) and trunk (*posterior cardinal veins*); they unite to form the *common cardinal vein*, which drains into the sinus venosus of the heart.

Tĩnh mạch chủ hai đôi tĩnh mạch trong

phổi chuyên chở máu từ đầu (tĩnh mạch chủ trước) và thân mình (tĩnh mạch chủ sau) chung với nhau tạo thành tĩnh mạch chủ chung dẫn máu vào trong xoang tĩnh mạch của tim.

cardiology/'ka:dɪ'ɒlədʒɪ/ n. the science concerned with the study of the structure, function, and diseases of the heart. - **cardiologist** n.

tim học(dt) khoa học liên quan tới sự khảo sát về cấu trúc, chức năng và bệnh của tim.
- **cardiologist** (dt): chuyên viên về tim.

cardiomyopathy n. any chronic disorder affecting the muscle of the heart. It may be inherited but can be caused by various conditions, including virus infections, alcoholism, beriberi (vitamin B deficiency), and amyloidosis. The cause is often unknown. It may result in enlargement of the heart, *heart failure, *arrhythmias, and embolism. There is often no specific treatment but patients improve following the control of heart failure and arrhythmias.

Bệnh cơ tim(dt) bất cứ một bệnh mẩn linh nào tác động đến cơ tim. Nó có thể do di truyền hoặc do nhiều nguyên nhân khác nhau bao gồm nhiễm virus, nghiện rượu, bệnh beriberi (thiếu sinh tố B) và bệnh thoái hóa dạng tinh bột. Nó có thể tạo thành tim lớn, suy tim, loạn nhịp tim, và nghẽn mạch, thường không có cách chữa trị đặc thù nhưng có thể cải thiện được bằng cách kiểm soát sự suy tim và chứng loạn nhịp.

cardiomyotomy n. see achalasia.

giải phẫu mở cơ tim(dt) xem mổ dân cơ tim (achalasia).

cardiopulmonary bypass a method by which the circulation to the body is maintained while the heart is deliberately stopped during heart surgery. The function of the heart and lungs is carried out by a pump-oxygenator (*heart-lung machine) until the natural circulation is restored.

tim phổi nhân tạo một phương pháp trong đó sự tuần hoàn tới cơ thể được duy trì trong khi ngừng tim để giải phẫu tim. Chức năng của phổi và tim được mang ra bởi một máy bơm (máy tim phổi) cho tới khi sự tuần hoàn tự nhiên được tái lập.

C

cardiospasm *n.* see achalasia.

co thắt tim (*dt*) xem *mất dần cơ tim* (*achalasia*).

cardiotocography *n.* the automatic recording in graphic form of fetal heart rate and the amplitude, duration, and frequency of the muscular contractions of the womb during labour.

máy ghi nhịp tim thai và co thắt tử cung (*dt*) tự động ghi dưới dạng biểu đồ nhịp đập tim thai và biến độ, thời gian và tần số co thắt tử cung lúc sanh.

cardiotomy syndrome (postcardiotomy syndrome) a condition that may develop weeks or months after surgery to the heart and the membrane surrounding it (pericardium) and is characterized by fever and *pericarditis. Pneumonia and pleurisy may form part of the syndrome. It is thought to be an *autoimmune condition and may be recurrent. A similar syndrome (*Dressler's syndrome*) may follow myocardial infarction. It may respond to anti-inflammatory drugs, such as aspirin, indomethacin, or corticosteroids.

hội chứng sau thủ thuật mổ tim *linh trang* xảy ra nhiều tuần hoặc nhiều tháng sau phẫu thuật tim và mảng tim, biểu thị mảng bởi sỏi và viêm ngoài tim. Viêm phổi và viêm mảng phổi có thể là một phần của hội chứng này. Nó có thể do tình trạng tự miễn và có thể tái phát. Một hội chứng tương tự (hội chứng *Dressler*) có thể xảy ra sau khi nhồi máu cơ tim. Có thể điều trị bằng các thuốc chống viêm như Aspirin, indomethacin hoặc corticosteroids.

cardiovascular system (circulatory system) the heart together with two networks of blood vessels - the *systemic circulation and the *pulmonary circulation (see illustration). The cardiovascular system effects the circulation of blood around the body, which brings about transport of nutrients and oxygen to the tissues and the removal of waste products.

Hệ tim mạch (hệ tuần hoàn) tim có hai mạng lưới mạch máu - tuần hoàn toàn thể (đại tuần hoàn) và tuần hoàn phổi (tiểu tuần

hoàn) (xem minh họa) hệ tim mạch tác động lên sự tuần hoàn của máu quanh cơ thể, nó chuyên chở chất nuôi dưỡng và dưỡng khí đến các mô và lấy đi các chất phế thải

cardioversion (countershock) *n.* a method of restoring the normal rhythm of the heart in patients with increased heart rate due to arrhythmia. A controlled direct-current shock, synchronised with the R wave of the electrocardiograph, is given through electrodes placed on the chest wall of the anaesthetized patient. The apparatus is called a *cardiovertor* and is a modified defibrillator (see defibrillation).

sự khử rung (*dt*) một phương pháp để làm phục hồi lại nhịp đập bình thường ở bệnh nhân bị tăng nhịp tim do loạn nhịp. Một dòng điện trực tiếp chống rung được kiểm soát đồng thời với sóng R trên điện tâm đồ được phóng ra các điện cực được đặt trên thành ngực của bệnh nhân để được gây mê. Thiết bị này được gọi là máy khử rung và là một loại máy đã được cải thiện (khử rung).

caries/ 'keariz/ *n.* decay and crumbling of the substance of a tooth (see dental caries) or a bone. – **carious** adj.

Bệnh sâu răng, bệnh mực xương (*dt*) Sự phân rã và vỡ ra của chất tạo răng (xem dental caries) hoặc của một xương. – **carious** (*tt*).

carina *n.* a keel-like structure, such as the keel-shaped cartilage at the bifurcation of the trachea into the two main bronchi.

cựa (*dt*) một cấu trúc giống như sống thuyền, như là sụn hình sống thuyền ở chỗ cuống phổi phải đổi thành hai cuống phổi chính.

cariogenic adj. causing caries, particularly dental caries.

mực xương, sâu răng (*tt*) gây sâu răng, mực xương.

cariso - prodol *n.* a drug with muscle-relaxant, analgesic, and tranquillizing action. It is used in the treatment of spastic conditions, such as parkinsonism, and for back pain, sprains, and other injuries. It is administered by mouth; there are few side-effects, but drowsiness or dizziness may occur. Trade names: **Carisoma, Rela, Soma**.

(*dt*) một loại thuốc làm dần cơ, giảm đau và

an thần. Thuốc được dùng để điều trị các trạng thái co thắt như bệnh Parkinson và chữa đau lưng, bong gân và các chấn thương khác. Nó được dùng uống, và có một vài tác dụng phụ như buồn ngủ và chóng mặt. Tên thương mại: *Carlsoma, Rela, Soma.*

carminative/ 'kə:minatɪv/ n. a drug that relieves flatulence, used to treat gastric discomfort and colic.

(dt) thuốc giảm chứng hơi dùng để chữa trị chứng ách bao tử và ruột già.

carneous mole a fleshy mass that develops from blood clots, membranes, or pieces of placenta left in the womb after abortion.

nhau thai sót lai một khối thịt phát triển từ máu cục, màng và các mảnh nhau thai còn lại trong tử cung sau khi sẩy thai.

carotenaemia n. see xanthoæmia.

carotene huyết (dt) xem xantha huyết.

carotene n. a yellow or orange plant pigment - one of the carotenoids - that occurs in three forms: alpha (α), beta (β), and gamma (γ). The most important form is β -carotene, which can be converted in the body to retinol (vitamin A). Foods containing β -carotene (milk and some vegetables) are therefore a source of the vitamin.

(dt) một sắc tố của cây có màu vàng hoặc màu cam. Một trong những chất carotenoids - gồm có ba dạng: alpha (α), beta (β) và gamma (γ). Dạng quan trọng nhất là β -carotene nó có thể biến đổi thành retinol (sinh tố A) ở trong cơ thể. Các thức ăn có chứa β -carotene (sữa và vài loại rau) là một nguồn cung cấp sinh tố A.

carotenoid n. any one of a group of about 100 naturally occurring yellow to red pigments found mostly in plants. The group includes the *carotenes.

(dt) bất cứ chất nào trong nhóm khoảng 100 chất sắc tố từ màu vàng đến màu đỏ tìm thấy phần lớn trong cây cỏ. Nhóm bao gồm các chất carotene.

carotid artery/ kə'rotɪd 'a:təri/ either of the two main arteries in the neck whose branches supply the head and neck. The common carotid artery arises on the left side directly from the aortic arch and on the right from the innominate artery. They ascend the

neck on either side as far as the thyroid cartilage (Adam's apple), where they each divide into two branches, the *internal carotid*, supplying the cerebrum, forehead, nose, eye, and middle ear, and the *external carotid*, sending branches to the face, scalp, and neck.

động mạch cánh mỗi một trong hai động mạch chính yếu ở cổ, phân nhánh và cung cấp máu cho đầu và cổ. **Động mạch cánh chung** phát xuất ở bên trái trực tiếp từ động mạch chủ và ở bên phải từ động mạch không tên. Chúng di lên cổ ở mỗi bên cùng một khoảng cách sụn tuyến giáp (quả táo Adam) ở đó, mỗi một động mạch chia ra làm hai nhánh: động mạch cánh trong, cung cấp máu cho não bộ, trán, mũi, mắt và tai giữa, và động mạch cánh ngoài phân nhiều nhánh tới mặt, da đầu và cổ.

carotid body/ kə'rotɪd 'bodi/ a small mass of tissue in the carotid sinus containing chemoreceptors that monitor levels of oxygen, carbon dioxide, and hydrogen ions in the blood. If the oxygen level falls, the chemoreceptors send impulses to the cardiac and respiratory centres in the brain, which promote increases in heart and respiration rates

thể động mạch cánh một mô nhỏ trong xoang động mạch cánh chứa hóa thụ thể giám sát mức độ O₂, CO₂ và ion hydrogen trong máu. Nếu mức O₂ giảm xuống, hóa thụ thể sẽ phát ra những xung động tới trung khu tim và hô hấp trong não bộ và trung khu này sẽ thúc đẩy sự gia tăng nhịp tim và hô hấp.

carotid sinus/ kə'rotɪd 'saɪnəs/ a pocket in the wall of the carotid artery, at its division in the neck, containing receptors that monitor blood pressure (see baroreceptor). When blood pressure is raised, impulses travel from the receptors to the vasomotor centre in the brain, which initiates a reflex 'vasodilation and slowing of heart rate to lower the blood pressure to normal.

xoang động mạch cánh một túi trong vách của động mạch cánh ở vị trí phân nhánh của động mạch cánh ở cổ, có chứa thu thể để giám sát áp huyết (xem thụ thể cảm áp = baroreceptor). Khi huyết áp tăng, xung lực phát ra từ thụ thể di tới trung khu vận mạch trong não bộ làm khởi phát ra phản xạ giãn

C

mạch và làm chậm lại nhịp tim để hạ thấp huyết áp xuống mức bình thường.

carp- (carpo-) prefix denoting the wrist (carpus).

tiếp đầu ngữ chỉ cổ tay (carpus).

carpal/ 'ku:pɔ:l/ 1. adj. relating to the wrist. 2. n. any of the bones forming the carpus.

thuộc cổ tay, khớp cổ tay 1. (tt) Hết quan tới cổ tay. 2. bắt cứ xương nào tạo thành cổ tay = xương cổ tay (dt).

carpal tunnel/ 'ku:pəl 'tʌnl/ the space between the carpal bones of the wrist and the connective tissue (retinaculum) over the flexor tendons. It contains the flexor tendons and the median nerve.

ống cổ tay khoảng không gian giữa các xương cổ tay và mô liên kết (dây chằng vòng bao quanh gân gấp) nó chứa gân gấp và dây thần kinh giữa.

carpal tunnel syndrome / 'ka:pəl 'tʌnl 'sɪndrəm/ compression of the median nerve as it enters the palm of the hand (see carpal tunnel). This causes pain and numbness in the index and middle fingers and weakness of the abductor muscle of the thumb.

hội chứng ống cổ tay chén ép dây thần kinh giữa khi nó đi vào lòng bàn tay (xem ống cổ tay) Điều này tạo ra đau và té ngã ở ngón tay trỏ và ngón giữa và làm mồi cơn giang của ngón tay cái.

carphology (floccillation) n. pluck-king at the bedclothes by a delirious patient. This is often a sign of extreme exhaustion and may be the prelude to death.

chứng tay bắt chuồn chuồn (dt) sự nắn kéo các đồ vật trên giường ở người bệnh bị mê sảng. Đó thường là dấu hiệu của sự kiệt quệ và báo trước cái chết.

carpopedal spasm see spasm.

co cứng khớp xương bàn tay bàn chân xem sự co cứng (spasm).

carpus n. the eight bones of the wrist (see illustration). The carpus articulates with the metacarpals distally and with the humerus and radius proximally.

xương cổ tay, cổ tay (dt) tám xương của cổ tay (xem minh họa). Cổ tay nối khớp với

xương bàn tay phía ngoài và với xương cánh tay và xương quay ở trong.

carrier/ 'kærɪər/ n. 1. a person who harbours the microorganisms causing a particular disease without experiencing signs or symptoms of infection and who can transmit the disease to others. 2. (in genetics) a person who bears a gene for an abnormal trait without showing signs of the disorder, the carrier is usually *heterozygous for the gene concerned, which is *recessive. 3. an animal, usually an insect, that passively transmits infectious organisms from one animal to another or from an animal to man. See also vector.

người mang mầm bệnh(dt) 1. một người có chứa các vi sinh vật gây bệnh đặc thù nhưng không có dấu hiệu và triệu chứng bệnh và có thể truyền bệnh cho người khác. 2. (trong di truyền học) một người mang gen có điểm bất thường nhưng không có triệu chứng bệnh, gen mang trong người thường là di hợp tử và thường là gen lặn. 3. một sức vật - thường là côn trùng - truyền mầm bệnh một cách thụ động từ một con vật tới một con vật khác hoặc từ sức vật truyền cho người. Cũng xem vật chủ trung gian: vector.

cartilage/ 'ku:tɪlɪdʒ/ n. a dense connective tissue composed of a matrix produced by cells called *chondroblasts*, which become embedded in the matrix as *chondrocytes*. It is a semiopaque grey or white substance, consisting chiefly of 'chondroitin sulphate, that is capable of withstanding considerable pressure. There are three types: *hyaline cartilage*, *elastic cartilage*, and *fibrocartilage* (see illustration). In the fetus and infant cartilage occurs in many parts of the body, but most of this cartilage disappears during development. In the adult hyaline cartilage is found in the costal cartilages, larynx, trachea, bronchi, nose, and at the joints of movable bones. Elastic cartilage occurs in the external ear, and fibrocartilage in the intervertebral discs and tendons.

sụn(dt) một mô liên kết đặc gồm một chất cơ bản được tạo nên bởi các tế bào gọi là nguyên bào sụn, nó trở thành tổ bào sụn và gắn liền vào chất cơ bản. Nó là một chất hơi mờ đục màu xám hoặc trắng chưa thành phần chính

là chất chondroitin sulphate và nó có thể chịu đựng được áp suất đáng kể. Có ba loại: sun trong, sun đần hồi và sun sợi (xem hình minh họa) trong phổi thai và trẻ nhỏ, sun thấy có ở nhiều phần cơ thể nhưng phần lớn biến mất trong khi phát triển. Ở người trưởng thành sun trong có trong sun xương sườn, thanh quản, phế quản, cuống phổi, mũi và ở khớp xương động. Sun đần hồi có trong tai ngoài, sun sợi có trong dia gian đốt sống và gân.

caruncle /'kærəŋkl/ n. a small red fleshy swelling. The lacrimal caruncle is the red prominence at the inner angle of the eye. Hymenial caruncles occur around the mucous membrane lining the vaginal opening.

núm (dt) một chỗ thịt u lèn nhỏ và có màu đỏ. Núm là một chỗ nhỏ ra nhô ở góc trong của mắt. Núm mảng trinh thấy ở quanh mảng nhảy ở lỗ âm đạo.

caseation n. the breakdown of diseased tissue into a dry cheeselike mass; a type of degeneration associated with tubercular lesions.

sự lắng casein, sự bã đậu hóa (dt) mô bệnh bị hủ nát thành một khối khô giống phomat, một dạng thoái hóa phổi hợp với tổn thương do bệnh lao.

case control study/ kæs'kən'tru:tl 'stʌdi/ comparison of a group of people who have a disease with another group free from that disease, in terms of "variables" in their backgrounds (e.g. cigarette smoking in those who have died from lung cancer and in those dying from other causes). In the more precise *matched pair* study every individual with the disease is paired with a control matched on the basis of (say) age, sex, or occupation in order to place greater emphasis on a factor for which the pairs have not been matched. Compare cohort study, cross-sectional study.

nghiên cứu so sánh các nhóm người được khảo sát so sánh một nhóm người có bệnh với một nhóm người khác không bị bệnh đó (ví dụ những người hút thuốc lá trong đó một số chết vì ung thư phổi và một số chết vì các nguyên nhân khác). Chính xác hơn, khảo sát cặp đôi phù hợp mọi cá thể có bệnh với một sự kiểm tra phù hợp trên một nền tuổi, giới tính hoặc nghề nghiệp để đặt tầm quan

trong lớn hơn trên một yếu tố trong đó có các cặp không được phù hợp. So sánh khảo sát nhóm, khảo sát tiết diện.

case fatality ratio/ keɪs'fæt'äləti 'reɪʃn/ the number of fatalities from a specified disease in a given period per 100 episodes of the disease arising in the same period. Unless all such deaths occur rapidly after the onset of the disease (e.g. cholera) they are likely to be the outcome of episodes that started in an earlier period (hence the term *ratio* rather than *rate*). Comparison of the annual number of admissions and fatalities in a given hospital in respect of a specific disease is known as the *hospital fatality ratio*.

tỷ lệ tử vong con số tử vong của một bệnh đặc thù trong một thời kỳ trên 100 trường hợp bệnh cũng trong thời kỳ đó. Ngoài trừ mọi sự tử vong xảy ra quá nhanh ngay sau lúc khởi phát bệnh (như bệnh dịch tả), chúng có thể là kết quả của những giai đoạn đã được khởi phát sớm hơn (do đó người ta dùng từ *ratio* hơn là *rate*). Sự so sánh của con số hàng năm, các trường hợp nhập viện và tử vong trong một bệnh viện đối với một bệnh đặc biệt được gọi là tỷ lệ tử vong trong bệnh viện.

casein/ 'keɪsɪn/ n. a milk protein. Casein is precipitated out of milk in acid conditions or by the action of rennin: it is the principal protein of cheese. Casein is very easily prepared and is useful as a protein supplement, particularly in the treatment of malnutrition.

(dt) một chất đạm có trong sữa. Casein sẽ trầm tích ra khỏi sữa trong môi trường acid hoặc do tác động của chất rennin: nó là một chất đạm chính trong phomat. Casein rất dễ điều chế và được dùng để bổ sung chất đạm đặc biệt dùng để điều trị suy dinh dưỡng.

case work/ keɪs wa:k/ see social services.

bệnh nghề nghiệp xem sở xã hội (social services).

cassette/ ko'set/ n. (in radiography) a thin light-proof box in which a piece of X-ray film is placed during the taking of an X-ray. It usually contains special screens that fluoresce under the influence of X-rays and so intensify the image that is formed on the film.

hộp đựng phim (dt) (trong X quang học)

một hộp kín, nhẹ, mỏng trong đó có một phim X quang để chụp bằng tia X. Nó thường chứa những mảng huỳnh quang đặc biệt sáng khi có tia X chiếu vào và do đó tăng cường độ rõ của hình ảnh chụp trên phim.

cast/ kæst/ *n.* 1. a rigid casing for a limb, made with open-woven bandage impregnated with plaster of Paris and applied while wet. A plaster cast is designed to protect a broken bone and prevent movement of the aligned bone ends until healing has progressed sufficiently. 2. a mass of dead cellular, fatty, and other material that forms within a body cavity and takes its shape. It may then be released and appear elsewhere. For example, "granular casts appearing in the urine indicate kidney disease.

băng bột, vật đúc khuôn(d) 1. một bao cứng để bọc một chi lâm băng băng dệt hở có tấm thạch cao và băng lót ướt. Băng bột được chỉ định để bảo vệ xương gãy và ngừa những cử động của xương dài tới khi sự lành xương được đầy đủ. 2. Một khối tế bào chết, chất béo và các vật chất khác tạo thành trong xoang cơ thể và mang hình dạng của xoang đó. Nó có thể tạo thành và xuất hiện ở bất cứ nơi nào. Ví dụ: vật đúc hết xuất hiện trong nước tiểu chỉ cho biết có bệnh ở thận.

castor oil/ kæ'stər oɪl/ see laxative.

dầu thầu dầu xem nhuận tràng (laxative).

castration/ kæ'streɪʃn/ *n.* removal of the sex glands (the testes or the ovaries). Castration in childhood causes failure of sexual development but when done in adult life (usually as part of hormonal treatment for cancer) it produces less marked physical changes in both sexes. Castration inevitably causes sterility but it need not cause impotence or loss of sexual desire.

sự thiến(d) sự loại bỏ tuyến sinh dục (tinh hoàn hoặc buồng trứng). Sự thiến trong trẻ em tạo ra suy yếu về phát triển tinh dục nhưng nếu nó được thực hiện ở người trưởng thành (thường là để điều trị ung thư do kích thích tố) nó ít tạo ra sự thay đổi thể chất ở cả hai phái. Sự thiến tạo ra vô sinh nhưng nó không nhất thiết là nguyên nhân gây bất lực hoặc mất ham muốn.

cata- prefix denoting downward or against.
tiếp đầu ngữ chỉ đi xuống hoặc chống lại.

catabolism *n.* the chemical decomposition of complex substances by the body to form simpler ones, accompanied by the release of energy. The substances broken down include nutrients in food (carbohydrates, proteins, etc.) as well as the body's storage products (such as glycogen). See also metabolism. – catabolic adj.

sự giải hóa(d) sự phân hủy hóa học của các chất phức hợp thực hiện trong cơ thể để tạo thành những chất đơn giản hơn, kèm theo là sự phóng thích năng lượng. Các chất phân giải gồm các chất nuôi dưỡng trong thức ăn (carbohydrate, đạm chất, v.v...) cũng như các chất được cơ thể dự trữ (như là glycogen). Cũng xem sự biến dưỡng. – catabolic (tt).

catalase *n.* an enzyme, present in many cells (including red blood cells and liver cells), that catalyses the breakdown of hydrogen peroxide.

(d) một phản hóa tố, có trong nhiều tế bào (gồm hồng cầu và các tế bào gan) nó phân giải sự tách ra của hydrogen peroxide.

catalepsy/ 'kætəlepsɪ/ *n.* the abnormal maintenance of postures or physical attitudes, occurring in "catatonia. These may have arisen spontaneously or they may be induced by the examiner. There is no resistance to passive movements, which distinguishes it from "flexibilitas cerea.

chứng giữ nguyên thế(d) sự duy trì bất thường của tư thế hoặc đáng điều thể chất, thấy trong bệnh giảm trương lực. Điều này có thể xảy ra tự phát hoặc nó có thể được gọi là bởi người làm xét nghiệm. Không có đối kháng ở những cử động thu động, điều này cho phép phân biệt với chứng thụ động.

catalyst/ 'kætəlist/ *n.* a substance that alters the rate of a chemical reaction but is itself unchanged at the end of the reaction. The catalysts of biochemical reactions are the enzymes.

chất xúc tác(d) một chất làm thay đổi tốc độ của phản ứng hóa học nhưng chính nó không thay đổi khi kết thúc phản ứng. Chất xúc tác trong các phản ứng sinh hóa được gọi là phản hóa tố.

catamenia *n.* see menstruation.

kinh nguyệt (*dt*) xem menstruation.

cataphoresis *n.* the introduction into the tissues of positively charged ionized substances (cations) by the use of a direct electric current. See iontophoresis.

diện chuyển (*dt*) sự nạp vào trong các mô các chất ion mang điện tích dương (cation) bằng cách dùng dòng điện trực tiếp. Xem liệu pháp ion hóa (iontophoresis).

cataplasia *n.* degeneration of tissues to an earlier developmental form.

biến thái nghịch, thoái biến (*dt*) sự thoái hóa của các mô đang ở dạng phát triển sớm hơn.

cataplexy *n.* a recurrent condition in which the patient suddenly collapses to the ground without loss of consciousness. Laughter or any strong emotion can provoke an attack. It is usually associated with *narcolepsy.

chứng mất trung lực (*dt*) một trạng thái thường tái diễn trong đó bệnh nhân bất thình linh bị ngã xuống đất mà không có sự mất trí thức, cười quá độ hoặc cảm xúc quá mạnh có thể kích thích xảy ra chứng này. Nó thường phối hợp với cơn ngủ thoáng qua.

cataract /'kætərek/ *n.* any opacity in the lens of the eye, resulting in blurred vision. The commonest type is *senile cataract*, seen frequently in the elderly, but some cataracts are congenital, while others are due to metabolic disease, such as *diabetes, *galactosaemia, and *hypocalcaemia. Cataracts may also result from direct or indirect injury to the lens and prolonged exposure of the eye to infrared rays (e.g. *glass-blowers' cataract*) or ionising radiation. Minor degrees of cataract do not necessarily impair vision seriously.

Cataract is treated by surgical removal of the affected lens (*cataract extraction*). The lens is usually removed intact (*intracapsular extraction*), but there are several techniques in which the capsule of the lens is left behind (*extracapsular extraction*).

bệnh đục thủy tinh thể, cườm (*dt*) sự mờ đục của thủy tinh thể mắt làm cho nhìn mờ đi, dạng thường thấy nhất là cườm do lão hóa thường thấy ở người có tuổi, nhưng vài loại cườm là do bẩm sinh, trong khi vài loại

khác do bệnh biến dưỡng như là bệnh đái đường, bệnh galactose huyết và bệnh giảm calci huyết. Cườm cũng có thể do tổn thương thủy tinh thể và do chịu tác động lâu dài của tia hồng ngoại (như bệnh cướm ở người thổi ống bể làm đồ thủy tinh) hoặc do xe trolley ion hóa. Cướm ở mức độ nhẹ không nhất thiết làm suy yếu thị giác.

Điều trị bằng cách mổ lấy đi thủy tinh thể đã bị đục. Thủy tinh thể thường được loại bỏ nguyên vẹn (sự lấy ra trong bao) nhưng có nhiều kỹ thuật trong đó bao thủy tinh thể còn lại ở phía sau (lấy đi ngoài bao).

catarrh /'kɑ:tɑ:/ *n.* the excessive secretion of thick phlegm or mucus by the mucous membrane of the nose, nasal sinuses, nasopharynx, or air passages. The term is not used in any precise or scientific sense.

viêm thuốc long đờm (*dt*) sự tiết nhiều chất đờm đặc hoặc nhớt bởi màng nhầy của mũi, xoang mũi, mũi họng hoặc đường khí. Từ này không được sử dụng trong bất cứ ý nghĩa chính xác và khoa học nào.

catatonia *n.* a syndrome of motor abnormalities associated with an abnormal mental state. The symptoms may be *excited*: *stereotypy, stilted overactivity, and purposeless violence; or *inhibited*: stupor, *catalepsy, *flexibilitas cerea, and *negativism. Commonly they are features of catatonic *schizophrenia but they are also seen in other conditions, including encephalitis and hysteria. The syndrome can often be modified by *suggestion. The symptoms usually respond transiently to intravenous *barbiturates. The major *tranquillizers are effective therapy, and *electroconvulsive therapy is sometimes used. – *catatonic adj.*

sự gián trung lực (*dt*) một hội chứng bất thường trong vận động phối hợp với trạng thái tâm thần bất thường. Các triệu chứng có thể là kích động: nói lắp bắp, cử động qua, khoa trương, và cuồng nộ và cẩn cù hoặc triệu chứng ức chế: chứng giữ nguyên tư thế, tình trạng thụ động, trạng thái phủ định. Thông thường, nó là đặc điểm của chứng tâm thần phân liệt nhưng thường nhung cũng có thể thấy trong các bệnh khác như viêm não và bệnh hysteria (chứng cuồng loạn). Hội chứng này có thể được cải thiện thay đổi bởi

sự am thi , nó có thể dập ứng tạm thời khi tiêm IV thuốc ngủ. Dùng các loại thuốc an thần chính là cách điều trị có hiệu quả, đôi khi dùng điện giật liệu pháp. – **catatonic** (lt).

catchment area/ 'kætʃmənt 'eərɪə/ the geographic area from which a hospital can expect to receive patients and on which in Britain the designated population of the hospital is based. There is no statutory requirement forcing patients to use the hospital(s) of their area, but a code of zoning practice exists for some specialties (e.g. geriatrics, mental illness). A hospital may have a smaller catchment area (e.g. a National Health Service District) for common specialties than for rarer ones, which may be shared between several districts or regions.

lưu vực sông vùng địa chất má từ đó có thể xây dựng những bệnh viện nhận các bệnh nhân và trên đó ở nước Anh dân cư chọn lọc của bệnh viện được tạo thành. Không có luật nào đòi hỏi bệnh nhân bắt buộc phải vào bệnh viện loại này, nhưng nó có một điều lệ trong thực tế được áp dụng cho vào trường hợp đặc biệt (như là bệnh già và bệnh tâm thần) một bệnh viện có thể có một lưu vực nhỏ hơn (như là khu vực phục vụ sức khỏe quốc gia) cho những ngành chuyên môn thông thường hơn là cho các ngành hiến hàn, các ngành này có thể được phân phối giữa nhiều khu vực hoặc vùng.

catecholamines pl. n. a group of physiologically important substances, including "adrenaline," "noradrenaline," and "dopamine," having various different roles (mainly as "neurotransmitters") in the functioning of the sympathetic and central nervous systems. Chemically, all contain a benzene ring with adjacent hydroxyl groups (catechol) and an amine group on a side chain.

(dt số nhiều) một nhóm các chất sinh lý học quan trọng bao gồm: adrenaline, noradrenaline, và dopamine, có nhiều vai trò khác nhau (chủ yếu là chất dẫn truyền thần kinh) trong chức năng của hệ thần kinh trung ương và hệ giao cảm. Về phương diện hóa học tất cả các chất này đều chứa một vòng benzen với các nhóm hydroxyl ở bên cạnh (catechol) và một nhóm amine ở một chuỗi phụ.

catgut/ 'kætgʌt/ n. a fibrous material pre-

pared from the tissues of animals, usually from the walls of sheep intestines, twisted into strands of different thicknesses and used to sew up wounds (see suture) and tie off blood vessels during surgery. The catgut gradually dissolves and is absorbed by the tissues, so that the stitches do not have to be removed later. This also minimizes the possibility of long-term irritation at the site of operation. Some catgut is treated with chromic acid for different periods during manufacture. This gives catguts of various 'lives', lasting for different lengths of time before absorption is complete.

chỉ catgut(dt) một chất sợi được điều chế từ các mô súc vật thường là vách ruột của con cừu, được tết lại thành dây to nhỏ khác nhau và được dùng để khâu lại các vết thương (xem chỉ khâu phẫu thuật) và để buộc lại các mạch máu trong khi giải phẫu. Chỉ catgut tan dần và được hấp thu bởi các mô do đó các mồi khâu không phải cắt chỉ sau này. Nó cũng làm giảm thiểu khả năng kích thích lâu dài ở chỗ khâu. Một vài loại chỉ catgut được tẩm chất crôm acid cho những thời kỳ khác nhau trong lúc chế tạo, điều này cho ra các loại catgut có đời sống dài ngắn khác nhau, còn tồn tại trong những thời gian khác nhau trước khi được hấp thụ hoàn toàn.

catharsis/ kə'thɑ:sɪs/ n. purging or cleansing out of the bowels by giving the patient a laxative (cathartic) to stimulate intestinal activity.

xổ, tẩy(dt) xổ và làm sạch ruột bằng cách cho bệnh nhân dùng thuốc nhuận tràng (thuốc xổ) để kích thích hoạt động của ruột.

cathartic/ kə'tɑ:tɪk/ n. see laxative.

thuốc xổ(dt) xem laxative.

cathepsin n. one of a group of enzymes found in animal tissues, particularly the spleen, that digest proteins.

(dt) một chất trong nhóm các chất phân hủy tố tim thấy trong mô súc vật đặc biệt là ở lá lách, nó giúp cho sự tiêu hóa chất đạm.

catheter/ 'kæθɪtə/ n. a tube for insertion into a narrow opening so that fluids may be introduced or removed. Urinary catheters are passed into the bladder through the urethra to allow drainage of urine in certain disorders

and to empty the bladder before abdominal operations.

ống thông, que thâm(dt) một ống dùng để đút vào trong một lỗ hở và có thể bơm chất dịch vào hoặc rút ra. Ống thông niệu được đút vào trong bọng đái qua niệu quản để dẫn lưu nước tiểu trong một vài bệnh và để làm rỗng bọng đái trước khi giải phẫu bụng.

catheterization n. the introduction of a catheter into a hollow organ. This is most often performed as *urethral catheterization*, when a catheter is introduced into the bladder to relieve obstruction to the outflow of urine. *Cardiac catheterization* entails the introduction of special catheters into the arteries and veins of the arms or legs through which their tips are manipulated into the various chambers of the heart. Cardiac catheterization provides data on pressures and blood flow within the various chambers of the heart. It permits *angiocardiography*.

sự thông(dt) sự đút một ống thông vào trong một cơ quan rỗng. Thông tiểu là thủ thuật thường được thực hiện nhiều nhất, một ống thông được đút vào trong bọng đái để làm thông đường thoát ra của nước tiểu bị bế tắc. Thông tim theo thứ tự được đút vào trong động mạch và tĩnh mạch của tay hoặc chân - một ống thông đặc biệt mà đầu mút của nó được đưa tới trong những phòng tim khác nhau. Thông tim cung cấp những dữ kiện về áp suất của luồng máu trong các buồng tim khác nhau. Nó cho phép chụp hình tim mạch.

cation-exchange resins /'kætəneɪn ɪks'teɪndʒ 'rezɪnz/ complex insoluble chemical compounds that may be administered with the diet to alter the electrolyte balance of the body in the treatment of heart, kidney, and metabolic disorders. For example, in patients on a strict low-sodium diet such resins combine with sodium in the food so that it cannot be absorbed and passes out in the faeces.

nhựa trao đổi ion một hợp chất hóa học phức tạp không tan trong nước có thể uống cùng thức ăn để làm thay đổi cân bằng chất điện giải của cơ thể trong việc điều trị bệnh biến dưỡng, bệnh thận, bệnh tim. thí dụ ở

những bệnh nhân phải có chế độ ăn ít sodium, chất nhựa sẽ phối hợp với Na trong thức ăn và vì vậy sodium không thể hấp thu được và bị thải ra phân.

CAT scanner see computerized axial tomography.

Máy quét chụp cắt lớp quanh trực bằng máy tính xem computerized axial tomography.

cat-scratch fever /'keɪtskrɛfʃəfəvər/ an infectious virus disease transmitted to man following injury to the skin by a cat scratch, splinter swelling, or thorn. Mild fever and glandular swelling develop about a week after infection. In some cases serious abscess formation occurs, but generally recovery is complete.

chứng sốt do mèo cào một bệnh nhiễm virus truyền cho người sau khi bị tổn thương do mèo cào, mảnh vỡ hoặc do gai cào. Sốt nhẹ và sưng tuyến phát triển khoảng một tuần sau khi bị nhiễm. Trong vài trường hợp, có áp xe nặng, nhưng thường sẽ bình phục hoàn toàn.

cauda n. a tail-like structure. The cauda equina is a bundle of nerve roots from the lumbar, sacral, and coccygeal spinal nerves that descend nearly vertically from the spinal cord until they reach their respective openings in the vertebral column.

đuôi(dt) một cấu trúc giống như cái đuôi. Đuôi ngựa là một bộ rễ thần kinh từ sống lưng, thiêng và xương chung, nó đi xuống gần như thẳng đứng từ tủy sống và đi tới những lỗ hở tương ứng trong cột sống.

caudal /'kɔ:dəl/ adj. relating to the lower part of tail end of the body.

thuộc về đuôi, phần cuối (lt) liên quan tới phần dưới hoặc phần đuôi sau cùng của cơ thể.

caul /'kɔ:l/ n. 1. (in obstetrics) a membrane that may cover an infant's head at birth. This membrane is part of the sac ('amnion) that encloses the fetus during pregnancy. 2. (in anatomy) see omentum.

màng chùm đầu, mạc nội lớn(dt) 1. (trong sản khoa) một màng bao phủ đầu của thai nhi lúc sinh. Màng này là một phần của

túi (màng ối) bao quanh phổi thai lúc mang thai. 2. (trong cơ thể học) xem mạc nối, màng nối (omentum).

causal agent/'kɔ:zɪl'cidʒənt/ a factor associated with the definitive onset of an illness (or other response, including an accident). Examples of causal agents are bacteria, trauma, and noxious agents. The relationship is more direct than in the case of a 'risk factor.'

tác nhân gây bệnh một yếu tố phối hợp với sự khởi phát rõ ràng của một bệnh (hoặc phản ứng khác bao gồm tai nạn). Ví dụ tác nhân gây bệnh là vi khuẩn, chấn thương hoặc các chất độc. Sự liên can ít trực tiếp hơn trong trường hợp yếu tố gây nguy cơ.

causalgia n. an intensely unpleasant burning pain felt in a limb where there has been partial damage to the sympathetic and somatic sensory nerves. The blood supply to the limb and the growth of the skin and nails may also be abnormal.

chứng hóa thống (dt) đau bỏng nhiều ở một chỗ do tổn thương một phần dây thần kinh giao cảm và thần kinh cảm giác thân thể. Máu cung cấp cho chỉ và sự tăng trưởng của da và móng cũng có thể bất thường.

caustic/'kɔ:stɪk/ n. an agent, such as silver nitrate, that causes irritation and burning and destroys tissue. Caustic agents may be used to remove dead skin, warts, etc., but care must be taken not to damage the surrounding area.

án mòn (chất), (chất) nóng bỏng (dt) một chất như nitrat bạc, gây ra kích thích và đốt cháy và hủy diệt mô. Chất ám mòn có thể được sử dụng để loại bỏ da chết, mụn cám, v.v... nhưng phải thận trọng để không làm tổn thương vùng bao quanh.

caustic soda/'kɔ:stɪk'səʊdə/ see sodium hydroxide.

soda ám mòn xem sodium hydroxide.
cauterize/'kɔ:təraɪz/ v. to destroy tissues by direct application of a heated instrument (known as a *cautery*): used for the removal of small warts or other growths. – *cautery* n.

đốt (dt) hủy diệt các mô bằng cách dùng một dụng cụ được đốt nóng và ép vào mô (*cautery*): được dùng để loại bỏ những mụn cám

nhỏ hoặc các khối u khác. – *cautery* (dt).

cavernitis n. inflammation of the corpora cavernosa of the *penis or the corpus cavernosum of the clitoris.

viêm hang (dt) viêm thể hang của dương vật hoặc thể hang của âm vật.

cavernous breathing /'kevənəs 'breɪðɪŋ/ see breath sounds.

thở hang xem âm thanh thở (breath sounds).

cavernous sinus /'kevənəs 'saɪnəs/

one of the paired cavities within the *sphenoid bone, at the base of the skull behind the eye sockets, into which blood drains from the brain, eye, nose, and upper cheek before leaving the skull through connections with the internal jugular and facial veins. Through the sinus, in its walls, pass the internal carotid artery and the abducens, oculomotor, trochlear, ophthalmic, and maxillary nerves.

xoang thể hang một trong hai khoang trong xương bướm ở đáy sọ phía sau hốc mắt, trong đó dẫn lưu máu cho não, mắt, mũi, và phía trên mặt trước khi ra khỏi sọ và nối với tĩnh mạch cảnh trong và tĩnh mạch mắt. Xuyên qua xoang, trong vách của nó, có động mạch cảnh trong và các dây thần kinh vận nhãn ngoài, vận nhãn chung, cơ chéo mắt to, mắt willis và hàm.

cavity/'kevətɪ/ n. 1. (in anatomy) a hollow enclosed area; for example, the abdominal cavity or the buccal cavity (mouth). 2. (in dentistry) a. the hole in a tooth caused by caries or abrasion. b. the hole shaped in the tooth by a dentist to retain a filling.

khoang, ổ (dt) 1. (trong cơ thể học) một vùng rỗng khép kín; thí dụ *khoang ổ* bụng hoặc *khoang miệng*. 2. (trong nha khoa) a. lỗ thủng trong răng do sâu răng hoặc bị bão mòn. b. hình lỗ do nha sĩ tạo ra để trám răng.

cavity varnish/'kevətɪ 'væ:nɪʃ/ (in dentistry) a solution of natural or synthetic resin in an organic solvent. It is used as a sealer for amalgam fillings or as a coating over newly inserted cement fillings.

véc nỉ khoang (trong nha khoa) một dung dịch resin thiên nhiên hoặc tổng hợp trong một dung môi hữu cơ. Nó được dùng như là

một chất cạo cấu bùa để trét dây amalgam hoặc như là một chất phủ ngoài chỗ mồi trám xi măng.

CBW (chemical and Biological Warfare) / sɪ:bi: 'dæblju:/ the use of poison gases and other chemicals, bacteria, viruses, and toxins during war.

CBW (chiến tranh hóa học và sinh học) việc sử dụng hơi độc và các hóa chất khác, vi trùng, vi rút và chất độc trong chiến tranh.

-cele (-coele) suffix denoting swelling, hernia, or tumour. Example: *gastrocele* (hernia of the stomach).

tiếp vĩ ngữ chỉ sưng, thoát vị hoặc bướu. Ví dụ: *gastrocele* (thoát vị dạ dày).

cell / sel / n. the basic unit of all living organisms, which can reproduce itself exactly (see mitosis). Each cell is bounded by a *cell membrane* of lipids and protein, which controls the passage of substances into and out of the cell. Cells contain *cytoplasm*, in which are suspended a *nucleus* and other structures (*organelles*) specialized to carry out particular activities in the cell (see illustration).

Complex organisms such as man are built up of millions of cells that are specially adapted to carry out particular functions. The process of cell differentiation begins early in the development of the embryo and cells of a particular type (e.g. blood cells, liver cells) always give rise to cells of the same type. Each cell has a particular number of *chromosomes* in its nucleus. The sex cells (sperm and ova) always contain half the number of chromosomes of all the other cells of the body (see meiosis); at fertilization a sperm and ovum combine to form a cell with a complete set of chromosomes that will develop into the embryo.

tế bào (dt) đơn vị cơ bản của mọi sinh vật, nó có thể tự sản (xem nguyên phân = mitosis). Mỗi tế bào có một màng bao bằng chất lipid và protein, màng này kiểm soát các chất ra và vào trong tế bào. Tế bào có chứa tế bào chất trong đó có một nhân và các cấu trúc khác (các nội bào quan) đặc thù để thực hiện các hoạt động đặc biệt bên trong tế bào (xem minh họa).

Có thể phức tạp như người được cấu tạo bởi hàng triệu tế bào được chuyên biệt hóa để tiến hành các chức năng đặc biệt. Tiến trình phân biệt tế bào bắt đầu sớm trong sự phát triển của phôi và các tế bào có dạng đặc biệt (như tế bào máu, gan) luôn luôn sinh ra các tế bào cùng loại. Mỗi tế bào có một số nhiễm sắc thể đặc biệt trong nhân. Tế bào sinh dục (tinh trùng và trứng) luôn luôn chứa một nửa số nhiễm sắc so với các tế bào khác (xem phân bào giảm nhiễm = meiosis); lúc thụ tinh, một tinh trùng và trứng kết hợp tạo thành một tế bào có đủ số nhiễm sắc thể mà nó có thể phát triển trong phôi.

cell body (perikaryon) / sel 'bɒdi / the enlarged portion of a *neurone* (nerve cell), containing the nucleus. It is concerned more with the nutrition of the cell than with propagation of nerve impulses.

thân tế bào (nguyên sinh tế bào)

phần rộng của một tế bào thần kinh có chứa nhân. Nó liên can nhiều với sự dinh dưỡng tế bào hơn là với sự dẫn truyền xung lực thần kinh.

cell division / sel dɪ'vɪʒn /

reproduction of cells by division first of the chromosomes (karyokinesis) and then of the cytoplasm (cytokinesis). Cell division to produce more body (somatic) cells is by *mitosis*; cell division during the formation of gametes is by *meiosis*.

sự phân tế bào sự sinh sản của tế bào bằng cách phân chia trước các nhiễm sắc thể (sự nguyên phân) rồi sau đó phân chia tế bào chất (động lực tế bào) sự phân chia tế bào tạo nên nhiều cơ thể tế bào là do sự phân bào nguyên nhiễm; sự phân chia tế bào trong lúc tạo thành các giao tử là do sự phân bào giảm nhiễm.

cellulitis n. inflammation of the connective tissue between adjacent tissues and organs. This is commonly due to bacterial infection and usually requires antibiotic treatment to prevent its spread to the bloodstream.

viêm tế bào (dt) viêm mô liên kết giữa các mô và các cơ quan kế cận nhau. Điều này thường do nhiễm trùng và thường đòi hỏi cần phải dùng kháng sinh liệu pháp để ngăn ngừa sự lan rộng vào trong máu.

cellulose /'seljʊləʊs/ *n.* a carbohydrate consisting of linked glucose units. It is an important constituent of plant cell walls. Cellulose cannot be digested by man and is a component of dietary fibre (roughage).

(dt) một chất carbohydrate gồm có các đơn vị đường glucose kết hợp. Nó là một thành phần quan trọng của vách tế bào thực vật. Cellulose không thể tiêu hóa được ở người và là một thành phần của chế độ ăn xơ (chất không tiêu được).

Celsius temperature (centigrade temperature)

/'selsɪəs/ temperature expressed on a scale in which the melting point of ice is assigned a temperature of 0° and the boiling point of water temperature of 100°. For many medical purposes this scale has superseded the Fahrenheit scale (see Fahrenheit temperature). The formula for converting from Celsius (C) to Fahrenheit (F) is:

$$F = \frac{9}{5} (C + 32).$$

Nhiệt độ Celsius (nhiệt độ bách phân) nhiệt độ được chia theo thang độ trong đó nước đá được cho là 0° và nước sôi là 100°. Để nhằm nhiều mục tiêu y học, thang độ này được thay thế bởi thang độ Fahrenheit (xem nhiệt độ Fahrenheit) công thức chuyển đổi từ độ bách phân (C) sang Fahrenheit (F) là $F = \frac{9}{5} (C + 32)$.

$$5$$

cement /'sɪment/ *n.* 1. any of a group of materials used in dentistry either as fillings or as cements for crowns. Glass ionomer cements are used for filling, and zinc phosphate, zinc polycarboxylate, and glass ionomer cements are used for luting. Zinc oxide-eugenol cements are widely used as temporary fillings.
2. see cementum.

xì măng (dt) 1. bất cứ một nhóm chất nào được sử dụng trong nha khoa hoặc dùng để trám răng hoặc dùng làm chất gắn chụp răng giả. Xì măng trong được dùng để trám và phosphate kẽm polycarboxylate kẽm và xi măng trong được dùng để làm chất gắn. Oxyde-eugenol kẽm được dùng rộng rãi để trám tạm thời. 2. xem cementum (xương răng).

cementocyte *n.* a cell found in cementum.

tế bào xương răng (dt) tế bào thấy ở xương răng.

cementoma *n.* a benign overgrowth of cementum.

u xương răng (dt) u lành tính của xương răng.

cementum (cement) *n.* a thin layer of hard tissue on the surface of the root of a tooth. It attaches the fibres of the periodontal membrane to the tooth.

xương răng (dt) một lớp mỏng mô cứng ở bề mặt của rễ răng (chân răng). Nó gắn các sợi của màng nha chu vào răng.

censor /'sensər/ *n.* (in psychology) the mechanism, postulated by Freud, that suppresses or modifies desires that are inappropriate or feared. The censor is usually regarded as being located in the *superego but was also described by Freud as being in the *ego itself.

sự kềm dực (dt) (trong tâm lý học) cơ chế hủy diệt hoặc thay đổi những ước vọng không chính đáng hoặc ghê sợ được định ra do Freud. Sự kềm dực thường được coi như là nằm trong "siêu ngã" nhưng theo Freud, nó cũng ở trong "tự ngã".

-centesis suffix denoting puncture or perforation. Example: amniocentesis (surgical puncture of the amion).

tiếp đầu ngữ chỉ sự đâm vào hoặc chọc thủng. *Thí dụ: amniocentesis (đâm vào trong túi đầu ói).*

centi- prefix denoting one hundredth or a hundred.

tiếp đầu ngữ chỉ thứ mốt trăm hoặc mốt trăm.

centigrade temperature /'sentɪgrēd/ 'tempratʃər see Celsius temperature.

nhiệt độ bách phân xem Celsius temperature = nhiệt độ Celsius.

Central Manpower Committee

'sentrəl 'mænpaʊə .kɒmi'ti:/ see manpower committee.

ủy ban nhân lực trung ương xem Ủy ban nhân lực.

central nervous system (CNS)

/'sentrəl 'naʊəvs 'sistəm/ the brain and the

*spinal cord, as opposed to the cranial and spinal nerves and the *autonomic nervous system, which together form the *peripheral nervous system*. The CNS is responsible for the *integration of all nervous activities.

hệ thần kinh trung ương (CNS) *n.* bộ và tủy sống trái ngược với dây thần kinh số và thần kinh tủy sống và hệ thần kinh tự động. Tất cả các dây thần kinh đó tạo thành hệ thần kinh ngoại biên. Hệ thần kinh trung ương có nhiệm vụ điều phối tất cả các hoạt động của thần kinh.

centre /'sentər/ *n.* (in neurology) a collection of neurones (nerve cells) whose activities control a particular function. The respiratory and cardiovascular centres, for example, are regions in the lower brainstem that control the movements of respiration and the functioning of the circulatory system, respectively.

trung tâm thần kinh (trong thần kinh học) một tập hợp các tế bào thần kinh mà mọi hoạt động của chúng kiểm soát một chức năng đặc biệt, thí dụ trung tâm hô hấp và trung tâm tim mạch, là những vùng ở dưới não kiểm soát các cử động hô hấp và chức năng của hệ tuần hoàn một cách riêng rẽ.

centrencephalic *adj.* (in electroencephalography) describing discharges that can be recorded synchronously from all parts of the brain. The source of this activity is in the *reticular formation of the midbrain. *Centrencephalic epilepsy* is associated with a congenital predisposition to fits.

thuộc điện não (t) (trong điện não đó) mô tả sự phóng điện có thể ghi nhận được cùng một lúc từ tất cả các phần của não. Nguồn gốc của hoạt động này là ở trong hệ thống lưới ở trung não. Sự phóng điện tâm não ở chung động kinh phối hợp với khuynh hướng lên cơn bẩm sinh.

centri- prefix denoting centre. Example: *centrilobular* (in the centre of a lobule (especially of the liver)).

tiếp đầu ngữ chỉ trung tâm. Thí dụ: *giữa thùy* (trong trung tâm của một thùy (đặc biệt ở gan)).

centrifugal /sen'trifjʊgl/ *adj.* moving away from a centre, as from the brain to the peripheral tissues.

Ly tâm (t) di ra xa khỏi trung tâm như là từ não bộ di ra các mô ngoại biên.

centrifuge *n.* a device for separating components of different densities in a liquid, using centrifugal force. The liquid is placed in special containers that are spun at high speed around a central axis.

máy ly tâm (t) một phương cách phân chia các thành phần có tỷ trọng khác nhau trong một chất lỏng bằng cách dùng sức ly tâm. Chất lỏng được chứa trong những chỗ chứa đặc biệt được quay tròn với vận tốc lớn quanh một trục.

centriole *n.* a small particle found in the cytoplasm of cells, near the nucleus. Centrioles are involved in the formation of the *spindle and aster during cell division. During interphase there are usually two centrioles in the *centrosome; when cell division occurs these separate and move to opposite sides of the nucleus, and the spindle is formed between them.

tiểu thể trung tâm (t) một phần tử nhỏ tìm thấy trong tế bào chất của một tế bào, ở gần nhân. Tiểu trung thể can dự vào sự lập thành trực và thể sao trong khi phân bào. Trong gian kỳ thường có hai tiểu trung thể trong một thể trung ương khi xảy ra phân bào, các tiểu trung thể này di chuyển về các phía đối nghịch với nhau, và một trực được lập thành giữa chúng.

centripetal /sen'triptl/ *adj.* moving towards a centre, as from the peripheral tissues to the brain.

hướng trung tâm, hương vỏ não (t) di chuyển về, hướng về trung tâm như là từ ngoại biên, d. về c não.

centromere (kinetochore) *n.* the part of a chromosome that joins the two *chromatids to each other and becomes attached to the spindle during *mitosis and *meiosis. When chromosome division takes place the centromeres split longitudinally.

tâm động (t) phần của nhiễm sắc thể nối hai nhiễm sắc tử với nhau và gắn vào trực trong lúc nguyên phân hoặc giảm phân. Khi sự phân chia nhiễm sắc thể được hoàn tất, các tâm động nứt ra theo chiều dọc.

centrosome (centrosphere) *n.* an area

of clear cytoplasm, found next to the nucleus in nondividing cells, that contains the "centrioles.

thể trung tâm(dt) một vùng của tế bào chất trong tim thấy ở bên cạnh nhân trong tế bào không phân chia. Nó có chứa các tiểu trung thể.

centrosphere *n.* 1. an area of clear cytoplasm seen in dividing cells around the poles of the spindle. 2. see centrosome.

cầu trung tâm, trung cầu(dt) 1. một vùng tế bào chất trong nhìn thấy trong tế bào đang phân chia quanh các cực của trục. 2. xem thể trung tâm.

centrum/ 'sentrəm/ *n.* (*pl. centra*) the solid rod-shaped central portion of a vertebra.

phản trung tâm(dt) phản trung tâm hình que của cột sống.

cephal- (*cephalo-*) prefix denoting the head. Example: *cephalagia* (pain in). Tiếp đầu ngữ chỉ đầu. Ví dụ *cephalagia* (đau đầu).

cephalad *adj.* towards the head.

hướng đầu(dt) về phía đầu.

cephalexin *n.* a semisynthetic anti-biotic, administered by mouth, used in the treatment of a variety of infections. See cephalosporin. Trade names: *Ceporex, Keflex*.

(dt) một loại trù sinh bén tổng hợp được dùng để uống và để điều trị nhiều loại nhiễm khuẩn khác nhau. Xem *cephalosporin*. Tên thương mại: *Ceporex, Reflex*.

cephalhaematoma *n.* an egg-sized swelling on the head caused by a collection of bloody fluid between one of the skull bones (usually the "parietal bone) and its covering membrane (periosteum). It is most commonly seen in newborn infants delivered with the aid of forceps or subjected to pressures during passage through the birth canal. No treatment is necessary and the swelling disappears in a few weeks. A cephalhaematoma in an older baby or child is evidence of some recent injury to the head; occasionally an unsuspected fracture is revealed on X-ray.

u máu đầu(dt) một chỗ sưng lên bằng quả trứng ở trên đầu do tụ máu giữa một trong các xương đầu (thường là xương đỉnh) và màng

bao (màng xương). Nó thường thấy nhiều nhất ở những trẻ sơ sinh phải sử dụng kẽm để sanh hoặc bị áp lực trong khi đi qua ống xương chậu lúc sanh, không cần phải điều trị gì trong trường hợp này và chỗ sưng sẽ biến mất trong vài tuần lễ. Một u máu đầu ở đứa trẻ lớn hơn thường là do chấn thương đầu, đôi khi do gãy xương đầu được phát hiện khi chụp X-quang.

cephalic/ ke'fəlik/ *adj.* of or relating to the head.

(thông) đầu(dt) của hoặc liên quan tới đầu.

cephalic index/ ke'fəlik 'indeks/ a measure of the shape of a skull, commonly used in craniometry: the ratio of the greatest breadth, multiplied by 100, to the greatest length of the skull. See also brachycephaly dolichocephaly.

chi số đầu sự đo hình dạng của đầu, thường được dùng trong phép đo số: tỷ số của chiều rộng lớn nhất nhân với 100 với chiều dài lớn nhất của so. Cũng xem, tật đầu ngắn, đầu dài (brachycephaly, dolichocephaly).

cephalic version/ ke'fəlik 've:ʒn/ a procedure for turning a fetus that is lying in a breech or transverse position so that its head will enter the birth passage first. It cannot be performed after labour is well advanced.

thứ thuật quay đầu một phương pháp xoay thai nhi nằm ngồi móng hoặc nằm ngang chuyển thành ngồi đầu. Điều này không thể thực hiện được sau khi đã có triệu chứng sanh.

cephalin *n.* one of a group of phospholipids that are constituents of cell membranes and are particularly abundant in the brain.

(dt) một trong nhóm các chất phospholipid tạo thành màng tế bào và đặc biệt có nhiều trong não bộ.

cephalocele *n.* see neural tube defects.

thoát vị não(dt) xem *khiếm khuyết ống não*

cephaloglycin *n.* a semisynthetic anti-biotic, given by mouth for the treatment of urinary tract infections. The main side-effects are gastrointestinal irritation and allergy. Cross-sensitivity with the penicillins may occur and cephaloglycin should be used with

caution in patients known to be sensitive to these drugs. See cephalosporin.

(dt) một loại trụ sinh bén tổng hợp dùng uống để điều trị nhiễm trùng tiết niệu. Tác dụng phụ là kích thích da dày ruột và dị ứng. Sự nhạy cảm chéo với Penicillin có thể xảy ra và cephaloglycin phải được dùng một cách thận trọng trong bệnh nhân được biết là nhạy cảm với những thuốc đó. Xem cephalosporin.

cephalogram *n.* a special standardized X-ray picture that can be used to measure alterations in the growth of skull bones.

chụp phim đầu(dt) một hình X quang chuẩn đặc biệt được dùng để đo sự biến đổi trong tăng trưởng của xương sọ.

cephalometry *n.* the study of facial growth by examination of standardized lateral radiographs of the head. It is used mainly for diagnosis in orthodontics.

phép do đầu(dt) khảo sát sự tăng trưởng của mặt bằng cách xét nghiệm hình chụp X quang chuẩn nghiêng của đầu. Nó được dùng chủ yếu để định bệnh trong việc chỉnh hình răng hàm mặt.

cephaloridine *n.* a semisynthetic antibiotic, given by intravenous or intramuscular injection. It is used in the treatment of a variety of severe infections, including those of bones, joints, the bloodstream, and the urinary and respiratory tracts. See cephalosporin. Trade name: Loridine.

(dt) một loại thuốc trụ sinh bén tổng hợp dùng tiêm mạch hoặc tiêm bắp. Nó được sử dụng trong việc điều trị các loại nhiễm trùng nặng khác nhau gồm nhiễm trùng xương, khớp, máu tiết niệu và hô hấp. Xem cephalosporin. Tên thương mại: Loridine.

cephalosporin *n.* any one of a group of semisynthetic antibiotics, derived from the mould *Cephalosporium*, which are effective against a wide range of microorganism and are therefore used in a variety of infections (see cephalixin, cephaloglycin, cephaloridine, cephalothin sodium). Cross-sensitivity with penicillin may occur and the principal side-effects are allergic reactions and irritation of the digestive tract.

(dt) bất cứ một chất nào trong nhóm các trụ sinh bén tổng hợp, trích xuất từ mầm cepha-

losporium, nó có hiệu quả chống được rất nhiều vi khuẩn và được sử dụng để điều trị nhiều loại nhiễm trùng khác nhau (xem cephalixin, cephaloglycin, cephaloridine, cephalothin sodium). Sự nhạy cảm chéo với Penicillin có thể xảy ra và tác dụng phụ chính yếu là phản ứng dị ứng và kích thích đường tiêu hóa.

cephalothin sodium *a semisynthetic antibiotic, given by intramuscular or intravenous injection in the treatment of a number of infections. See cephalosporin. Trade name: Keflin.*

một loại trụ sinh bén tổng hợp được dùng tiêm bắp hoặc tiêm tĩnh mạch trong việc điều trị một số bệnh nhiễm trùng. Xem cephalosporin. Tên thương mại: Keflin.

cercaria/ sə:kə'reɪə/ *n. (pl. cercariae) the final larval stage of any parasitic Trematode (see fluke). The cercariee, which have tails but otherwise resemble the adults, are released into water from the snail host in which the parasite undergoes part of its development. Several thousand cercariae may emerge from a single snail in a day.*

ấu trùng có đuôi(dt) giai đoạn ấu trùng cuối cùng của mọi loài sán lá ký sinh (xem fluke = sán lá). Vì ấu trùng có đuôi nhưng mắt khác nó tượng tự như con sán, trưởng thành, được phóng thích ra trong nước từ vật chủ ốc sên trong đó ký sinh trùng trải qua một phần đời trong việc phát triển của nó. Nhiều ngàn ấu trùng có thể thoát ra khỏi một con ốc sên duy nhất trong một ngày.

cerebellum/ ,sə'rebə'ləm/ *n. the largest part of the hindbrain, bulging back behind the pons and the medulla oblongata and overhung by the occipital lobes of the cerebrum. Like the cerebrum, it has an outer grey cortex and a core of white matter. Three broad bands of nerve fibres - the inferior, middle, and superior cerebellar peduncles - connect it to the medulla, the pons, and the midbrain respectively. It has two hemispheres, one on each side of the central region (the vermis), and its surface is thrown into thin folds called folia (see illustration). Within lie four pairs of nuclei.*

The cerebellum is essential for the maintenance of muscle tone, balance, and the syn-

chronization of activity in groups of muscles under voluntary control, converting muscular contractions into smooth coordinated movement. It does not, however, initiate movement and plays no part in the perception of conscious sensations or in intelligence. – **cerebellar adj.**

tiểu não(dt) phần lớn nhất của não sau, phẳng ra phía sau cầu não và hành tủy và nhô ra bởi thùy chẩm của tiểu não. Cũng như não nó có vỏ chất xám ở ngoài và chất trắng ở trong. Ba dải rộng các sợi thần kinh - cuống tiểu não dưới, giữa và trên - nối liền nó với tủy và cầu não và trung não. Nó có hai bên cầu ở hai bên vùng trung tâm (vermix : thùy không tiểu não) và bể mặt của nó được đưa vào trong những khúc cuộn mỏng gọi là lá = folia (xem minh họa), bên trong có bốn cấp nhân.

Tiểu não rất quan trọng trong việc giữ trương lực cơ, sự cân bằng và sự đồng bộ của hoạt động trong các nhóm cơ bắp dưới sự kiểm soát chủ động, biến đổi những co thắt cơ bắp thành cử động có điều phối nhịp nhàng. Tuy nhiên nó không khởi phát cử động và không đóng vai trò gì trong việc nhận những cảm giác có ý thức hoặc trong trí thông minh. – **cerebellar** (lt).

cerebr- (cerebri-, cerebro-) prefix denoting the cerebrum or brain.

tiếp đầu ngữ chỉ tiểu não hoặc não.

cerebral aqueduct (aqueduct of Sylvius)/ 'seribral 'ækwidʌkt/ the narrow channel, containing cerebrospinal fluid, that connects the third and fourth "ventricles of the brain.

cổng não (**cổng Sylvius**) ống hẹp chứa dịch não tủy, nối não thất thứ ba và não thất thứ tư.

cerebral cortex/ 'seribral 'kɔ:tɛks/ the intricately folded outer layer of the "cerebrum, making up some 40% of the brain by weight and composed of an estimated 15 thousand million neurones (see grey matter). This is the part of the brain most directly responsible for consciousness, with essential roles in perception, memory, thought, mental ability, and intellect, and it is responsible for initiating voluntary activity. It has connections, direct or

indirect, with all parts of the body. The folding of the cortex provides a large surface area, the greater part lying in the clefts (sulci), which divide the upraised convolutions (gyri). On the basis of its microscopic appearance in section, the cortex is mapped into "Brodmann's areas; it is also divided into functional regions, including "motor cortex," "sensory cortex," and "association areas." Within, and continuous with it, lies the "white matter," through which connection is made with the rest of the nervous system.

vỏ não lớp ngoài gấp cuộn lại một cách phức tạp của não, tạo thành khoảng 40% trọng lượng não và gồm có ước lượng khoảng 15 ngàn triệu tế bào thần kinh (xem chất xám = grey matter). Đó là một phần não bộ có nhiệm vụ trực tiếp tới ý thức với vai trò thiết yếu trong trí giác, ký ức, suy nghĩ, khả năng tinh thần và trí thông minh, và nó có nhiệm vụ khởi động các cử động có ý thức. Nó có những mối liên lạc trực tiếp hoặc gián tiếp với tất cả mọi phần của cơ thể. Các nếp gấp của vỏ não tạo nên những vùng bể mặt rộng lớn. Phần lớn nhất nằm trong các khe (rãnh) nó chia thành những khúc cuộn nhỏ lén. Cái vỏ não sao trên kính hiển vi, vỏ não được chia ra thành những vùng Brodmann. Nó cũng được phân chia thành những vùng chức năng gồm vỏ vận động, vỏ cảm giác và vùng phối hợp. Ở bên trong và tiếp nối với vỏ còn lại của hệ thần kinh.

cerebral haemorrhage /'seribral 'hemoridʒ/ bleeding from a cerebral artery into the tissue of the brain. It is usually caused by degenerative disease of the blood vessels and high blood pressure. The extent and severity of the symptoms depend upon the site and volume of the haemorrhage; they vary from a transient weakness or numbness to profound coma and death. See also atheroma, hypertension, stroke.

xuất huyết não chảy máu từ một động mạch não vào mô não, nguyên nhân là do bệnh thoái hóa mạch máu và huyết áp. Các triệu chứng nhiều hay ít, nặng hay nhẹ tùy thuộc vào vị trí và khối lượng máu xuất ra. Triệu chứng thay đổi từ sự yếu đuối tạm thời hoặc liệt tay chân mê và chết. Xem thêm Atheroma = xơ vữa mạch, cao huyết áp, đột

quy.

cerebral hemisphere /'sɛrɪbrəl 'hemisfɪər/ one of the two paired halves of the *cerebrum.

bán cầu não một trong hai nửa của não bộ
cerebral palsy /'sɛrɪbrəl 'pa:lzi/ a developmental abnormality of the brain resulting in weakness and incoordination of the limbs. The brain damage may be caused by injury during birth, haemorrhage, lack of oxygen before birth, meningitis, viral infection, or faulty development. The most common disability is a *spastic paralysis (an affected child is called a *spastic*), which may slowly increase from contractures to cause fixed deformities of the limbs. Defective sensory perception, including lack of balance, is always present in some degree, and intelligence is often impaired. Posture and speech may be severely affected. Other disabilities that may occur include involuntary writhing movements (*athetosis) and epilepsy. Management of cerebral palsy is aimed at improving movement (by physiotherapy and other means), combined with prevention or surgical amelioration of fixed deformities due to muscle imbalance and the judicious use of appliances or locomotor aids. Speech therapy may also be required.

Liệt não một bất thường trong việc phát triển não, não bị suy kiệt và mất điều phối các chỉ. Tốn thương não có thể do chấn thương trong lúc sanh, xuất huyết, thiếu oxy, từ lúc sanh, viêm màng não nhiễm siêu vi, hoặc phát triển sai lạc. Chứng bất lực thường thấy nhất là chứng liệt cứng (trẻ bệnh được gọi là trẻ co cứng), nó có thể già tăng một cách chậm chạp những co thắt và làm biến dạng cố định các chi. Khiếm khuyết trong việc nhận cảm giác bao gồm thiểu cảm bằng thường thấy ở một vài mức độ và trí thông minh có thể bị hư hỏng, suy yếu. Tư thế và ngôn ngữ có thể bị tổn hại nặng nề. Các loại bất lực khác có thể có bao gồm chữ viết không chủ động được (athetosis = chứng múa vốn) và động kinh. Cách xử lý chữa trị chứng liệt não nhằm mục đích cải thiện cử động (bằng vật lý trị liệu và các phương cách khác) phối hợp với phòng ngừa hoặc giải phẫu làm giảm các biến dạng cố định do mất cân bằng cơ bắp và việc sử

dụng một cách thận trọng trang thiết bị hoặc các dụng cụ trợ giúp vận động. Chưa ngôn ngữ cũng cần được xét đến.

-**cerebral tumour** /'sɛrɪbrəl 'tju:mər/ an abnormal multiplication of brain cells. This forms a swelling that compresses or destroys the healthy brain cells and - because of the rigid nature of the skull - increases the pressure on the brain tissue. Malignant tumours grow rapidly, spreading through the otherwise normal brain tissue and causing progressive neurological disability. Benign tumours grow slowly and compress the brain tissue, sometimes causing epileptic fits.

bướu não, u não một sự tăng giá bất thường số tế bào não. Điều này tạo nên chỗ sưng lên, nó chèn ép và phá hủy các tế bào não lành và - vì so người là xương cứng - nó làm tăng áp lực trên mô não. Bướu ác tính phát triển nhanh lan rộng qua mô não bình thường và tạo nên sự liệt thần kinh tiến triển. Bướu lành tăng trưởng chậm và chèn ép mô não, đôi khi tạo nên các cơn động kinh.

cerebration /'sɛrɪ'bretʃn/ n. 1. the functioning of the brain as a whole. 2. the unconscious activities of the brain.

hoạt động của não (dt) 1. chức năng của não. 2. hoạt động vô thức của não.

cerebroside n. one of a group of compounds occurring in the *myelin sheaths of nerve fibres. They are *glycolipids, containing *sphingosine, a fatty acid, and a sugar (usually galactose or glucose).

(dt) một trong nhóm hợp chất trong màng myeline của sợi thần kinh. Chúng là các chất glycolipids, chứa sphingosine, là một acid béo và một loại đường (thường là galactose hoặc glucose).

cerebrospinal fever (spotted fever) a type of *meningitis caused by the bacterium *Neisseria meningitidis*. Bacteria are transmitted by coughing and sneezing; outbreaks occur most commonly in overcrowded conditions, and children are more susceptible than adults. After an incubation period of 3-5 days, symptoms appear suddenly, including severe headache, fever, stiffness of the neck muscles, and a rash of small red spots on the trunk. Occasionally the disease enters a

chronic state in which deafness, blindness, and serious mental deterioration may occur. Without treatment death can occur within a week, but administration of penicillin or sulphonamide drugs is usually effective.

sốt não tuy (sốt nôi mun) một dạng viêm màng não do vi khuẩn *Neisseria meningitidis*. Vi khuẩn truyền nhiễm do ho và hắt hơi; cơn bộc phát thường xảy ra nhiều nhất trong những điều kiện quá đông đúc và trẻ em dễ mắc bệnh hơn người lớn. Sau thời kỳ ủ bệnh 3-5 ngày, các triệu chứng xuất hiện đột ngột gồm nhức đầu dữ dội, sốt, cứng cơ các khớp thịt ở cổ và những đốm đỏ nhô xuất hiện trên thân mình. Đôi khi bệnh chuyển qua mãn tính trong đó có chứng điếc tai, mù mắt và tốn hai thần kinh trầm trọng có thể xảy ra. Nếu không chữa trị; có thể tử vong trong một tuần lễ, nhưng nếu được điều trị bằng penicillin hoặc sulfonamide, bệnh sẽ được cải thiện tốt.

cerebrospinal fluid (CSF) the clear watery fluid that surrounds the brain and spinal cord. It is contained in the 'subarachnoid space and circulates in the 'ventricles of the brain and in the central canal of the spinal cord. The brain floats in the fluid (its weight so being reduced from about 1400 g to less than 100 g) and is cushioned by it from contact with the skull when the head is moved vigorously. The CSF is secreted by the 'choroid plexuses in the ventricles, circulates through them to reach the subarachnoid space, and is eventually absorbed into the bloodstream through the 'arachnoid villi. Its normal contents are glucose, salts, enzymes, and a few white cells, but no red blood cells.

dịch não tuy (CSF) chất dịch trong giống như nước bao quanh não và tuy sống. Nó được chứa trong khoảng dưới màng nhện và tuôn hoàn trong các não thất và trong ống trung tâm và tuy sống. Não bộ nổi trong dịch chất (trọng lượng não giảm từ 1400 g bất đி khoảng hơn 100 g) và làm chất dặm làm giảm va chạm với xương đầu khi đầu chuyển động quá mạnh. Dịch não tuy được tiết ra từ đàm rỗi màng mạch trong não thất và lưu chuyển tới khoảng không dưới màng nhện và sau cùng được hấp thụ vào dòng máu qua nhung mao màng nhện. Dịch não tuy bình thường

chứa glucose, muối, phân hủy tố và một vài bạch cầu nhưng không có hồng cầu.

cerebrovascular disease any disorder of the blood vessels of the brain and its covering membranes (meninges). Most cases are due to atheroma and/or hypertension, clinical effects being caused by rupture of diseased blood vessels ('cerebral or 'subarachnoid haemorrhage) or inadequacy of the blood supply to the brain (ischaemia), due to cerebral thrombosis or embolism. The term *cerebrovascular accident* is sometimes given to the clinical syndrome accompanying a sudden and severe attack, which leads to a 'stroke.'

bệnh mạch não một bệnh của mạch máu não và mạch máu ở màng bao (màng não). Phấn lớn các trường hợp có nguyên nhân do xơ vữa và/hoặc do huyết áp cao, triệu chứng lâm sàng xảy ra do vỡ các mạch máu bị bệnh (xuất huyết não hoặc xuất huyết dưới màng nhện) hoặc do không đủ máu cung cấp cho não (inghiền mạch) do cục máu đông trong não hoặc do tắc mạch. Từ tai biến mạch máu não đôi khi được dùng để chỉ các triệu chứng lâm sàng tiếp theo sau một sự tấn công bất ngờ trầm trọng, cơ thể dần tới đột quỵ.

cerebrum (telencephalon)

/'srib्रam/ n. the largest and most highly developed part of the brain, composed of the two *cerebral hemispheres*, separated from each other by the *longitudinal fissure* in the midline (see illustration). Each hemisphere has an outer layer of grey matter, the '*cerebral cortex*', below which lies white matter containing the '*basal ganglia*'. Connecting the two hemispheres at the bottom of the longitudinal fissure is the *corpus callosum*, a massive bundle of nerve fibres. Within each hemisphere is a crescent-shaped fluid-filled cavity (lateral 'ventricle), connected to the central third ventricle in the 'diencephalon'. The cerebrum is responsible for the initiation and coordination of all voluntary activity in the body and for governing the functioning of lower parts of the nervous system. The cortex is the seat of all intelligent behaviour. - *cerebral adj.*

não bộ (doan não) (dt) phần lớn nhất và phát triển cao nhất của não gồm cả hai bán

cầu nǎo, phần chia bởi một khe dọc ở đường giữa (xem minh họa). Mỗi bán cầu nǎo có một lớp ngoài chất xám gọi là vỏ nǎo, dưới vỏ là chất trắng có chứa hạch nén. Chỗ nối hai bán cầu nǎo ở phần dày của khe dọc là thể chai, một bô lớn các sợi thần kinh. Bên trong mỗi bán cầu nǎo là một khoang hinh tưới liềm chứa đầy chất dịch (nǎo thất bên) nối với nǎo thất trung tâm thứ ba trong nǎo trung gian. Nǎo có trách nhiệm khởi động và điều phối mọi hoạt động chủ động trong cơ thể và các quan chức năng của phần dưới của hệ thần kinh. Vỏ nǎo là chỗ ở của trí thông minh. – *cerebral* (tt)

cerumen (earwax)/ /sɪ'ruːmən/ – *n.* the waxy material that is secreted by the sebaceous glands in the external auditory meatus of the outer ear. Its function is to protect the delicate skin that lines the inside of the meatus.

ray tai(qt) chất sáp tiết ra bởi tuyến bã nhời của ống tai ngoài chức năng của nó là bảo vệ lán da mỏng manh nằm bên trong ống tai ngoài.

cervie- (*cervico-*) prefix denoting 1. the neck. Example: *cervicodynia* (pain in). 2. the cervix, especially of the uterus. Example: *cervicectomy* (surgical removal of).

tiếp đầu ngữ chỉ 1. *cổ*. *Thí dụ cervicodinia* (dau cổ). 2. *cổ tử cung*. *Thí dụ cervicectomy* (cắt bỏ cổ tử cung).

cervical/ /sɪ'veɪkl/ – *adj.* 1. of or relating to the neck. 2. of, relating to, or affecting the cervix (neck region) of an organ, especially the cervix of the womb.

(thuộc) cổ(tt) 1. của hoặc liên quan đến cổ. 2. của hoặc liên quan tới cổ của một cơ quan đặc biệt cổ tử cung.

cervical cancer/ /sɪ'veɪkl 'kænsəl/ cancer in the neck (cervix) of the womb. The growth can be detected at an early stage by periodic microscopical examination of cells released from the affected region (see cervical smear), and it can then be eradicated before it has been able to spread. Vaginal discharge, especially with blood, may be a symptom.

ung thư cổ tử cung ung thư ở cổ tử cung. Sự phát triển ung thư cổ thể được khám phá

ở giai đoạn sớm bởi các khảo sát vi mô định kỳ ở những vùng bị bệnh (xem kính phết cổ tử cung) và do đó nó có thể được cắt bỏ trước khi bệnh trưởng. Bệnh ở âm đạo, đặc biệt có chảy máu có thể là triệu chứng bệnh.

cervical smear/ /sɪ'veɪkl smεər/ – a specimen of cellular material scraped from the neck (cervix) of the womb and examined under a microscope in order to determine whether cancer is present.

kính phết cổ tử cung một liệu pháp bao cao ra được từ cổ tử cung và được khảo sát trong kính hiển vi để xác định xem có ung thư hay không.

cervical vertebrae / /sɪ'veɪkl 'vɜːtibri:/ – the seven bones making up the neck region of the "backbone". The first cervical vertebra - the atlas - consists basically of a ring of bone that supports the skull by articulating with the occipital condyles (see occipital bone). The second vertebra - the axis - has an upward-pointing process (the *odontoid process* or *dens*) that forms a pivot on which the atlas can rotate, enabling the head to be turned. See also vertebra.

xương sống cổ bày xương ở vùng cổ của cột sống. Xương sống cổ thứ nhất - đốt sống dõi - gồm có một vòng xương đỡ xương sống sọ bằng cách kết khớp với lối cầu xương chẩm (xem xương chẩm) xương sống cổ thứ hai - đốt sống trực - có một lối nhọn phía trên (mõm răng hoặc răng) nó tạo thành một trục trên đó đốt sống dõi có thể quay được và làm đầu quay được. Cũng xem xương sống (vertebra).

cervicitis *n.* inflammation of the neck (cervix) of the womb.

viêm cổ tử cung(qt) sưng cổ của tử cung.

cervix/ /sɜːvɪks/ – *n.* a necklike part, especially the *cervix uteri*, the narrow passage at the lower end of the uterus (womb), which connects with the vagina. Its cavity is normally filled with mucus, the viscosity of which changes throughout the menstrual cycle. The cervix is capable of very wide dilation during childbirth.

cổ(qt) một phần giống như cái cổ đặc biệt là cổ tử cung, lối qua hẹp ở phần tận dưới của tử cung, ở đó nó thông với âm đạo. Trong lồng của nó bình thường chứa đầy niêm dịch, độ

nhảy của nó thay đổi theo chu kỳ kinh nguyệt. Cổ tử cung có thể dẫn nở rất lớn trong khi sanh đẻ.

cestode *n.* see tapeworm.

sán dây(dt) xem tapeworm.

cetrimide *n.* a detergent disinfectant, used for cleansing skin surfaces and wounds, sterilizing surgical instruments and babies' nappies, and in shampoos. There are few adverse reactions from external application; most toxic effects are due to poisoning from ingestion. Trade name: *Cetavlon*.

(dt) một chất tẩy uế được sử dụng để làm sạch mặt ngoài da và vết thương, khử trùng các dụng cụ giải phẫu và胎 lót trẻ em và dùng trong thuốc gội đầu. Có một vài phản ứng phụ khi dùng ngoài da, tác dụng độc lớn nhất khi bị ngộ độc do uống. Tên thương mại: Cetavlon.

cetylpyridinium *n.* a detergent disinfectant, used for the disinfection of skin, wounds, and burns and as a mouthwash.

(dt) một chất tẩy uế, được dùng để sát trùng ngoài da, ở vết thương, chỗ bị bỏng và để漱 miệng.

Chagas' disease a disease caused by the protozoan parasite **Trypanosoma cruzi*. It is transmitted to man when the trypanosomes, present in the faeces of nocturnal bloodsucking ** reduviid* bugs, come into contact with wounds and scratches on the skin or the delicate internal tissues of the nose and mouth. The presence of the parasite in the heart muscles and central nervous system results in serious inflammation and lesions, which can prove fatal. The disease, limited to poor rural areas of South and Central America, is especially prevalent in children and young adults. There is no effective treatment. See also *trypanosomiasis*.

bệnh Chagas *bệnh có nguyên nhân do ký sinh trùng nguyên sinh Trypanosoma Cruzi. Bệnh được truyền qua người khi ký sinh trùng có trong phân của loài rệp hút máu ban đêm tới tiếp xúc với vết thương và chỗ trầy da hoặc móng mảnh bên trong mũi và miệng. Sự có mặt của ký sinh trùng trong cơ tim và hệ thần kinh trung ương gây nên viêm trâm trong và tổn thương có thể dẫn tới tử vong. Bệnh*

giới hạn ở những vùng nông thôn ở Nam và Trung Mỹ, đặc biệt thấy ở trẻ em và những người còn trẻ. Không có cách điều trị hiệu quả. Cũng xem Trypanosomiasis.

chaining/ 'tʃeɪnɪŋ/ *n.* a technique of behaviour modification in which a complex skill is taught by being broken down into its separate components, which are gradually built up into the full sequence. Usually the last component in the sequence is taught first, as it is this component that is followed by *reinforcement; this is termed *backwards chaining*.

sự kết chuỗi(dt) *một kỹ thuật làm thay đổi tập tính trong đó mỗi chất phức hợp tính vì được chỉ rõ bằng cách tách ra thành nhiều thành phần riêng biệt, chúng dần dần được xây dựng thành chuỗi dây nối tiếp nhau. Thông thường, thành phần sau cũng trong chuỗi được chỉ rõ trước tiên vì nó được kết nối bằng cách tăng cường thêm vào. Nó được gọi là sự kết chuỗi phía sau.*

chalazion (meibomian cyst) *n.* a swollen sebaceous gland in the eyelid, caused by chronic inflammation following blockage of the gland's duct. The gland becomes converted into a jelly-like mass, producing disfigurement of the lid. It may become secondarily infected, when it will be painful and may discharge. Treatment is by application of antibiotic ointments or surgical incision and curettage of the gland.

cháy(dt) sự sưng lên của tuyến bã nhờn ở mi mắt, có nguyên nhân do viêm mẩn tính và sau đó làm bể tắc ống của tuyến, tuyến trở thành một khối giông như thạch làm biến dạng mi mắt, nó có thể bị nhiễm trùng thứ cấp, khi nó trở nên đau đớn và chảy mủ. Điều trị bằng cách bôi mỡ trù sinh hoặc mở rách ra và nạo tuyến.

chalcosis *n.* pneumoconiosis occurring in stone cutters: a variety of *silicosis. The term is not in current use.

bệnh bụi đá phổi *(dt) một bệnh xảy ra ở thợ cắt đá. Một dạng khác của chứng bệnh bụi silic phổi. Từ này ít được sử dụng.*

chancre/ 'fæŋkə/ *n.* a painless ulcer that develops on the lips, penis, urethra, or eyelid as the primary symptom of such infections as sleeping sickness and syphilis.

s่าง(d) một chỗ lở không đau phát triển ở mũi, dương vật, niệu đạo hoặc mi mắt. Đó là triệu chứng đầu tiên của bệnh nhiễm trùng như bệnh ngứa và bệnh giang mai.

chaneroid n. see soft sore.

hở cam(d) xem mủ lở mềm (soft sore).

Charcot-Leyden crystals fine colourless sharp-pointed crystals seen in the sputum of asthmatics.

tinh thể Charcot-Leyden tinh thể không màu, nhọn thấy trong đờm của người bị bệnh hen suyễn.

Charcot-Marie-Tooth disease (peroneal muscular atrophy) an inherited disease of the peripheral nerves causing a gradually progressive weakness and wasting of the muscles of the legs and the lower part of the thighs. The hands and arms are eventually affected.

bệnh Charcot-Marie-Tooth (bệnh teo cơ mèo) một bệnh di truyền của dây thần kinh ngoại biên tạo nên sự suy yếu dần dần các cơ bắp của cẳng chân và phần dưới đùi. Bàn tay và cánh tay sau cùng cũng bị bệnh.

Charcot's joint a damaged, swollen, and deformed joint, often the knee, resulting from repeated minor injuries of which the patient is unaware because the nerves that normally register pain are not functioning. The condition may occur in syphilis, diabetes mellitus, and syringomyelia.

bệnh đau khớp Charcot khớp biến dạng, sưng và bị tổn hại do nhiều vết thương nhỏ tái diễn mà bệnh nhân không hay biết vì dây thần kinh tiếp nhận sự đau không hoạt động. Tình trạng này có thể xảy ra ở bệnh giang mai, đại tháo đường và bệnh rồng tuy sống.

Charnley clamps/ 'tʃɑ:li ki:mpz/ parallel metal rods driven through the ends of two bones that are to be joined to form an "arthrodesis". The rods are connected on each side of the joint by bolts bearing wing nuts; tightening of the screw arrangements forces the surfaces of the bones together. When the two bones have joined, by growth and reshaping, the clamps can be removed.

kẹp Charnley các thanh kim loại song song

xuyên qua chỗ tận cùng của hai xương và nó được nối liền tạo thành một thủ thuật làm cứng khớp. Các thanh kim loại được nối với nhau ở mỗi bên bằng các болт mang đầu ốc cố định. Sự sắp xếp chặt chẽ các ốc vít làm vững chắc các bề mặt với nhau. Khi hai xương nối liền với nhau do tăng trưởng và tái tạo, kẹp có thể lấy ra.

cheil- (cheilo-) prefix denoting the lip(s).

Example: cheioplasty (plastic surgery of).

tiếp đầu ngữ chỉ môi. Ví dụ: cheioplasty (giải phẫu tạo hình môi).

cheilitis n. inflammation of the lips.

viêm môi(d) sự viêm ở môi.

cheiloplasty n. see labioplasty.

giải phẫu tạo hình môi (d) xem labioplasty.

cheiloschisis n. see harelip.

chứng sứt môi(d) xem harelip (khe hở môi).

cheilosis n. swollen cracked bright-red lips.

This is a common symptom of many nutritional disorders, including ariboflaviosis (vitamin B₂ deficiency).

chứng khô nứt môi(d) môi sưng nứt máu đỏ sáng. Đó thường là triệu chứng của nhiều bệnh về dinh dưỡng, gồm có chứng thiếu riboflavin (thiếu sinh tố B₂).

cheir- (cheiro-) prefix denoting the hand(s). Examples: cheiralgia (pain in); cheioplasty (plastic surgery of).

tiếp đầu ngữ chỉ bàn tay. Ví dụ: cheiralgia (đau bàn tay); cheioplasty (tạo hình bàn tay).

cheiropompholyx n. a type of eczema affecting the sides and fronts of the palms and fingers, with a similar distribution on the feet. The thickness of the skin in these areas prevents the eczema vesicles from breaking and eventually the skin peels after a period of intense itching. Attacks start suddenly, often in the summer, and last up to six weeks. Secondary infection is common.

chứng tổ dia(d) nốt đang của chứng Eczema (chám) ở phía bên và trước của bàn và ngón tay, với sự phản ứng tự ở bàn chân. Da bị dày lên ở các vùng đó làm ngăn cản các bọc nước vỡ ra và sau cùng da bị lột ra, tróc da sau một thời gian ngắn ngày dữ dội.

Chứng bệnh khởi phát đột ngột, thường là trong mùa hè và kéo dài trong 6 tuần lễ. Thường có nhiễm trùng thứ phát.

chelating agent a chemical compound that forms complexes by binding metal ions. Some chelating agents, including *desferrioxamine and *penicillamine, are drugs used to treat metal poisoning; the metal is bound to the drug and excreted safely. Chelating agents often form the active centres of enzymes.

tác nhân giải độc một hợp chất hóa học tạo thành một phức hợp bằng cách nhận vào một ion kim loại. Một vài chất giải độc bao gồm desferrioxamine và penicillamine, là các loại thuốc được sử dụng để chữa trị ngộ độc kim loại: kim loại bị buộc vào trong thuốc và thải ra một cách an toàn. Chất giải độc thường lập thành các trung tâm hoạt tính của phản ứng tố.

cheloid n. see keloid.

sẹo lồi (dt) xem keloid.

chem- (*chemo-*) prefix denoting chemical or chemistry.

tiếp đầu ngữ chỉ hóa học hoặc thuốc hóa học.

chemoreceptor n. a cell or group of cells that responds to the presence of specific chemical compounds by initiating an impulse in a sensory nerve. Chemoreceptors are found in the taste buds and in the mucous membranes of the nose. See also receptor.

hóa thu thể (dt) một tế bào hoặc một nhóm tế bào phản ứng khi có mặt một hợp chất hóa học đặc biệt bằng cách khởi phát một xung động trong thần kinh cảm giác. Hóa thu thể được thấy trong nụ vị giác và trong màng viêm mạc của mũi. Cũng xem thụ thể = receptor.

chemosis n. swelling (oedema) of the 'conjunctiva'. It is usually due to inflammation but may occur if the drainage of blood and lymph from around the eye is obstructed.

phù kết mạc (dt) sunn (phù) ở kết mạc, thường do viêm nhưng có thể xảy ra khi sự dẫn lưu máu và bạch huyết quanh mắt bị tắc.

chemotaxis n. movement of a cell or organism in response to the stimulus of a gradient of chemical concentration.

hóa ứng động (dt) sự cử động của một tế bào hoặc một sinh vật để phản ứng lại một kích thích do một gradien của nồng độ hóa học.

chemotherapy n. the prevention or treatment of disease by the use of chemical substances. The term is sometimes restricted to the treatment of infectious disease with antibiotics and other drugs or to the control of cancer with antimetabolites and similar drugs (in contrast to 'radiotherapy').

hóa liệu pháp (dt) phòng ngừa hoặc chữa trị bệnh bằng cách dùng một chất hóa học. Từ này đôi khi được sử dụng theo nghĩa hẹp là điều trị bệnh nhiễm trùng bằng trụ sinh và các thuốc khác hoặc kiểm soát ung thư với chất chống biến dưỡng và các thuốc tương tự (trái ngược với xạ liệu pháp).

chest /tʃest/ n. see thorax.

ngực (dt) xem thorax.

Cheyne-Stokes respiration /'tʃeɪni:

stɔks respə'reɪʃn/ n. striking form breathing in which there is a cyclical variation in the rate, which becomes slower until breathing stops for several seconds before speeding up to a peak and then slowing again. It occurs when the sensitivity of the respiratory centres in the brain is impaired, particularly in states of coma.

hở hắp Cheyne-Stokes một dạng nổi bật của hở hắp trong đó có sự thay đổi nhịp thở theo chu kỳ, nhịp thở trở nên chậm dần tới khi ngừng thở trong nhiều giây trước khi tăng tốc tới cao điểm rồi lại chậm trở lại. Nó xảy ra khi độ nhạy cảm của trung tâm hở hắp trong não bị hư hỏng, đặc biệt trong tình trạng hôn mê.

chiasma n. (pl. chiasmata) 1. (in genetics) the point at which homologous chromosomes remain in contact after they have started to separate in the first division of 'meiosis'. Chiasmata occur from the end of prophase to anaphase and represent the point at which mutual exchange of genetic material takes place (see crossing over). 2. see optic chiasma.

sự giao thoa (dt) 1. (trong di truyền học) một điểm tại đó các nhiễm sắc thể đồng đẳng vẫn còn tiếp xúc với nhau sau khi nó bắt đầu phân chia trong kỳ phân thứ nhất của giám phân.

Sự giao thoa xảy ra ở cuối pha đầu tới pha sau và biểu thị điểm ở đó các trao đổi hô hấp của các chất di truyền được thực hiện. 2. Xem optic chiasma.

chickenpox/ 'tʃɪkɪnpɒks/ n. a mild highly infectious disease caused by a herpesvirus that is transmitted by airborne droplets. After an incubation period of 11-18 days a mild fever develops, followed within 24 hours by an itchy rash of dark red pimples. The pimples spread from the trunk to the face, scalp, and limbs; they develop into blisters and then scabs, which drop off after about 12 days. The only treatment is bed rest and the application of calamine lotion to the spots to discourage scratching. Scarring is unusual. The patient is infectious from the onset of symptoms until all the spots have gone. Since an attack in childhood generally confers life-long immunity, chickenpox is rare among adults. Medical name: varicella.

bệnh thủy đậu (dt) một bệnh nhiễm khuẩn nhẹ do siêu vi herpesvirus truyền nhiễm bởi các giọt nhỏ trong không khí sau khi ủ bệnh từ 11-18 ngày, có sốt nhẹ, sau đó trong vòng 24 giờ xuất hiện ban ngứa có mủ maul đỏ sầm. Các mụn lan rộng từ thân mình tới mặt, da đầu và các chi, chúng phát triển phồng rộp lên rồi đóng vảy, rồi rớt ra sau khoảng 12 ngày. Cách chữa trị duy nhất là nghỉ tại giường và bôi thuốc nước calamine vào chỗ vết đốm để ngăn cản sự gãi. Thường không có sẹo. Bệnh nhân thường bị nhiễm trùng từ khi bắt đầu có triệu chứng tới khi tất cả các vết đốm biến mất. Nếu hối nhớ bị bệnh, nó sẽ cho miễn dịch rất lâu. Thủy đậu ít xảy ra ở người trưởng thành. Danh từ y học: Varicella.

chiclero's ulcer a form of leishmaniasis of the skin caused by the parasite *Leishmania tropica mexicana*. The disease, occurring in Panama, Honduras, and the Amazon, primarily affects men who visit the forests to collect chicle (gum) and takes the form of an ulcerating lesion on the ear lobe. The sore usually heals spontaneously within six months.

vết loét Chiclero một dạng bệnh do leishmania ở ngoài da do ký sinh trùng *leishmania* nhiệt đới ở México. Bệnh thấy ở Panama, Honduras và vùng Amazon, trước tiên gây

bệnh ở những người du lịch ở rừng về sau tóm chài gồm và bị một dạng loét trên thùy tai. Bệnh thường tự nhiên khỏi trong vòng sáu tháng.

Chief Administrative Medial Officer / tʃif'əd'mɪnɪstrətɪv 'medɪkl 'ɔfɪsə/ a physician at Area level under the NHS (Scotland) Act. See National Health Service

Chánh văn phòng điều hành y tế một thầy thuốc cấp vùng dưới quyền của Sở y tế quốc gia. Xem National Health Service.

chigger n. see Trombicula.

bọ chét chigger (dt) xem Trombicula.

chigoe n. xem Tunga.

bọ chigoe (dt) xem bọ Tunga.

Chikungunya fever a disease, occurring in Africa and Asia, caused by an arbovirus and transmitted to man by mosquitoes of the genus *Aedes*. The disease is similar to dengue and symptoms include fever, headache, generalized body pain, and an irritating rash. The patient is given drugs to relieve the pain and reduce the fever.

bệnh sốt do chikungunya một bệnh thấy ở châu Phi và châu Á do một loại arbovirus và truyền bệnh cho người bởi con muỗi loại *Aedes*. Bệnh tương tự như bệnh sốt xuất huyết dengue và triệu chứng gồm sốt, nhức đầu, đau nhức toàn thân và các ban kích thích. Bệnh được chữa bằng thuốc giảm đau và giảm sốt.

chilblain/ 'tʃɪlblein/ n. a red round itchy swelling of the skin, occurring generally on the fingers or toes in cold weather. Chilblains form part of a group of related conditions (see perniosis). Treatment is by keeping the limbs warm, though vasodilator drugs may help. Medical name: pernio.

bệnh cuốc (dt) một chỗ sưng đỏ trên và ngứa ở ngoài da thường thấy ở trên ngón tay hoặc ngón chân vào mùa lạnh. Bệnh cuốc là một phần của nhóm có liên quan (xem perniosis). Điều trị bằng cách giữ cho chỉ được ấm, tuy nhiên, có thể dùng thuốc dẫn mạch. Tên y học: pernio.

childbed/ 'tʃaɪldbed/ n. xem puerperium.

giường đẻ (dt) xem kỳ ở cũ.

child health clinic (CHC) / tʃaɪld hiːl

*'klimɪk/ (In Britain) a special clinic for the routine care of infants and preschool children, formerly known as a child welfare centre. Sometimes these clinics are staffed by doctors, health visitors, and clinic nurses employed by District Health Authorities; the children attending them are drawn from the district around the clinic. Alternatively general practitioners may run their own CHC, say once a week, with health visitors and other staff in attendance; it is unusual for children not registered with the practice to attend such clinics. The service provides screening tests for congenital dislocation of hips, suppressed squint (see cover test), and impaired speech and/or hearing. The *Guthrie test may also be performed if this has not been done before the baby leaves hospital. The staff of CHCs also educate mothers (especially those having their first child) in feeding techniques and hygiene and see that children receive the recommended immunizations against infectious diseases. They also ensure that the families of handicapped children receive maximum support from health and social services and that such children achieve their maximum potential in the preschool period.*

bệnh viện sán sóc sức khỏe trẻ em (CHC) (ở Anh quốc) một bệnh viện đặc biệt để sán sóc sức khỏe thông thường cho trẻ em trước tuổi đến trường. Trước kia nó có tên là trung tâm sức khỏe nhí đồng. Đôi khi, những bệnh viện đó có các bác sĩ, thăm khám và sán sóc sức khỏe dưới quyền của cơ quan y tế quận. Trẻ em được gửi từ quận tới bệnh viện. Luân phiên nhau, các thầy thuốc đang hành nghề có thể điều hành CHC từ của riêng mình, một lần một tuần thăm khám sức khỏe và các nhân viên khác trong bệnh viện; đó là những buổi khám bắt thường cho các trẻ em không đăng ký ở các bệnh viện như thế. Bệnh viện có làm các xét nghiệm sàng lọc cho các lệc khớp hông bẩm sinh, tật lác mắt (xem xét nghiệm bao phủ), hụ hóng ngôn ngữ và thính giác. Xét nghiệm Guthrie cũng có thể được thực hiện nếu nó chưa được làm trước khi đưa trẻ rời bệnh viện. Các cán bộ của bệnh viện phải chỉ bảo cho người mẹ (đặc biệt là các bà mẹ mới có con lần đầu) về các kỹ thuật nuôi dưỡng và vệ sinh và cho thấy

rằng đứa trẻ đã nhận được sự miễn chống lại các bệnh nhiễm trùng. Họ cũng bảo đảm rằng các gia đình của những đứa trẻ sức khỏe kém sẽ nhận được sự giúp đỡ tối đa về sức khỏe và trợ giúp xã hội và đảm bảo rằng đứa trẻ sẽ đạt tới khả năng tối đa trong thời kỳ trước khi đi học.

chir- (chiro-) prefix denoting the hand(s).

See also cheir-.

tiếp đầu ngữ chí tay. Càng xem cheir.

chiropody (podiatry) /ki'ropodi/ n. the study and care of the foot, including its normal structure, its diseases, and their treatment. – **chiropodist** n.

môn học về điều trị chân (dt) khảo sát và săn sóc bàn chân bao gồm sự cấu trúc bình thường của nó, bệnh của chân và điều trị. – **chiropodist** = chuyên viên điều trị chân (dt).

chiropractic n. a system of treating diseases by manipulation, mainly of the vertebrae of the backbone. It is based on the theory that nearly all disorders can be traced to the incorrect alignment of bones, with consequent malfunctioning of nerves and muscle throughout the body.

thuật nắn bóp cột sống (dt) một hệ thống điều trị bệnh bằng cách dùng tay nắn bóp, chủ yếu là cột sống và xương lưng. Nó căn cứ vào lý thuyết cho rằng gần như là tất cả các bệnh của cột sống là do sự không thẳng hàng của xương, với hậu quả là làm hư chức năng của thần kinh và bắp thịt dọc suốt cơ thể.

Chlamydia n. a genus of virus-like micro-organisms that cause disease in man and birds. Some *Chlamydia* infections of birds can be transmitted to man (see ornithosis, parrot disease). *Chlamydia trachomatis* is the causative agent of the eye disease *trachoma. The organisms appear to resemble bacteria but are of similar size to viruses and all are obligate parasites.

(dt) một loài vi sinh vật giống vi rút gây ra bệnh ở người và chim. Một vài bệnh nhiễm chlamydia có thể truyền cho người (xem ornithosis = bệnh virus chim, bệnh parrot = bệnh ở con vẹt). Vi khuẩn *chlamydia trachomatis* là nguyên nhân gây ra bệnh đau mắt hột. Vì

sinh vật giống như vi khuẩn nhưng có kích thước bằng virus và tất cả chúng đều sống ký sinh.

chloasma (melasma) *n.* the appearance of brown patches, up to several centimetres in diameter, mainly on the forehead, temples, and cheeks. It is due to a localized increase in the dark pigment melanin and occurs sometimes in pregnancy (when the nipples also turn brown) as well as during the menopause. Women taking the contraceptive pill may also develop chloasma.

chứng rám da (*dt*) *sự xuất hiện các đốm nâu có đường kính nhiều phân tây. Thường gặp ở tay trước, vùng thái dương và má. Nguyên nhân do tăng cục bộ sắc tố đậm màu melanine và dài khi thấy khi có thai (khi đầu nũm vú biến thành màu nâu), cũng như trong thời kỳ mãn kinh. Đàn bà sử dụng ngừa thai cũng có thể bị rám da.*

chlor- (*chloro-*) *prefix denoting 1. chlorine or chlorides. 2. green.*

tiếp dầu ngũ chỉ 1. chlorine hoặc chloride. 2. màu xanh.

chloracne *n.* an occupational acne-like skin disorder that occurs after regular contact with chlorinated hydrocarbons. These chemicals are derived oil and tar products; cutting oils used in engineering also cause the disease. The skin develops blackheads, papules, and pustules, mainly on hairy parts (such as the forearm). Warts and skin cancer may develop after many years of exposure to these chemicals.

chứng ban clor (*dt*) *bệnh ngoài da do nghề nghiệp giống bệnh trứng cá (viêm nang lông) xảy ra sau khi tiếp xúc đều đặn với các chất hydrocarbone có chứa clor. Các chất hóa học đã được trích xuất từ các sản phẩm dầu và hắc ín. Dầu dùng trong kỹ nghệ cũng có thể gây bệnh này. Da phát triển đều đen, thành nốt nhức và nung mù, chủ yếu ở phần cổ lồng (như cánh tay trước). Mụt cóc và ung thư da có thể phát triển sau nhiều năm tiếp xúc với các hóa chất đó.*

chloral hydrate /'klɔ:rl 'haɪdrət/ *a sedative and hypnotic drug used, mainly in children and the elderly, to induce sleep or as a daytime sedative. It is rapidly absorbed*

from the alimentary canal and is usually given by mouth as a syrup, although it can be administered rectally. Toxic effects are usually only seen with overdosage. Prolonged use may lead to dependence. Trade names: Noctec, Somnos.

một loại thuốc làm êm dịu và gây ngủ. Sử dụng chủ yếu ở trẻ em và trẻ lớn để gây ngủ hoặc làm êm dịu ban ngày. Thuốc được hấp thu nhanh từ đường tiêu hóa và thường được dung uống dưới dạng sirô. Tuy nhiên nó cũng có thể dùng nhét hậu môn. Tác dụng độc thường chỉ có khi dùng quá liều. Sử dụng thuốc lâu dài có thể dẫn tới lệ thuốc thuốc. Tên thương mại: Noctec, Somnos.

chlorambucil *n.* a drug that destroys cancer cells. It is given by mouth and used mainly in the treatment of chronic leukaemias. Prolonged large doses may cause damage to the bone marrow. Trade name: Leukeran.

(dt) một loại thuốc tiêu diệt các tế bào ung thư. Nó dùng uống và chủ yếu để điều trị chứng bạch cầu mòn tính. Dùng liều cao lâu ngày có thể làm tổn hại tủy xương. Tên thương mại: Laukeran.

chloramphenicol *n.* an antibiotic derived from the bacterium *Streptomyces venezuelae* and also produced synthetically, that is effective against a wide variety of microorganisms. However, due to its serious side-effects, especially damage to the bone marrow, it is usually reserved for serious infections (such as typhoid fever) when less toxic drugs are ineffective. Trade names: Chloromycetin, Mycinol, etc.

*(dt) một loại trù sinh, trích xuất từ vi khuẩn *Streptomyces venezuelae* và cũng được bảo chế bằng tổng hợp. Thuốc có công hiệu chống lại nhiều loại vi sinh vật khác nhau. Tuy nhiên, do tác dụng phụ của nó rất trầm trọng, đặc biệt làm tổn hại tủy xương, nên thuốc chỉ được dùng cho các bệnh nặng (như bệnh thương hàn) khi các loại thuốc ít độc hơn bị mất hiệu lực. Tên thương mại: chloromycetin, Mycinol, v.v...*

chlorbutol *n.* an antibacterial and antifungal agent used as a preservative in injection solutions, in eye and nose drops, in powder form for topical use in irritational skin conditions, and occasionally by mouth as a mild sedative

in travel sickness.

(dt) một tác nhân chống vi khuẩn và chống nấm được dung như là một thuốc phòng bệnh dưới dạng dung dịch để tiêm thuốc nhỏ mắt và mũi, thuốc bôi dùng ngoài da trong những bệnh kích thích da và đặc khi dùng uống để làm êm dịu nhẹ trong chứng say tàu xe.

chlorcyclizine *n.* an antihistamine drug that is slow-acting but produces long-lasting effects. Given by mouth, it is used mainly to relieve the symptoms of allergic reactions and to prevent travel sickness. Principal side-effects are drowsiness, dizziness, and dryness of the mouth and throat. Trade names: **Di-paralene, Histanline.**

(dt) một loại thuốc chống histamine, tác dụng chậm nhưng kéo dài hiệu quả lâu. Dùng uống chủ yếu là để làm giảm các triệu chứng dị ứng và để ngăn ngừa say tàu xe. Tác dụng phụ chính là buồn ngủ, chóng mặt, khô miệng và họng. Tên thương mại: **Di-paralene, Histanline.**

chlordantoin *n.* an antifungal drug, used mainly for the treatment of fungus infections (candidiasis) of the vagina. It is applied in the form of a cream or pessaries, and local skin reactions occasionally occur.

(dt) một loại thuốc chống nấm được sử dụng chủ yếu để điều trị bệnh nhiễm nấm (candidia) ở âm đạo. Thuốc được dùng dưới dạng kem hoặc thuốc đặt âm đạo, phản ứng da cục bộ có thể xảy ra.

chlor diazepoxide *n.* a sedative and tranquilizing drug with muscle relaxant properties, used to relieve tension, fears and anxiety and in the treatment of alcoholism. It is administered by mouth or injection. Common side-effects are nausea, skin reactions, and muscular incoordination. Trade names: **Librium, Diapox, Elenium.** See also tranquilizer.

(dt) một loại thuốc làm êm dịu và an thần có đặc tính làm dẫn cơ bắp, được dùng để làm giảm căng thẳng, sợ hãi, lo âu và để điều trị chứng nghiện rượu. Nó được dùng uống hoặc tiêm. Tác dụng phụ thường có là buồn nôn, phản ứng da, và mất điều phối cơ bắp. Tên thương mại là: **Librium, Diapox, Elenium.** Xem thêm thuốc an thần.

chlorhexadol *n.* a sedative and hypnotic

drug with uses similar to those of *chlorhydrate. Trade name: **Medodorm.**

(dt) một loại thuốc làm êm dịu và gây ngủ được sử dụng như chlorhydrat. Tên thương mại: **Medodorm.**

chlorhexidine *n.* an antiseptic used as a general disinfectant for skin and mucous membranes as a preservative (for example, in eye drops). Chlorhexidine is used in solution, creams, gels, and lozenges and in some preparations is combined with *cetrimide. In very dilute solutions it can be used as an effective mouthwash for the control of infections of the mouth. Skin sensitivity to chlorhexidine occurs rarely. Trade name: **Hibitane.**

(dt) một loại thuốc sát trùng dùng để sát trùng ngoài da và niêm mạc hoặc để phòng ngừa (ví dụ dùng nhỏ mắt). Chlorhexidine được làm dưới dạng dung dịch, kem, keo đặc, thuốc hít hơi và dùng phối hợp với cetrimide. Trong dung dịch rất loãng nó được dùng để xức miếng rất hiệu quả để kiểm soát sự nhiễm trùng trong miệng. Nếu có mẩn cảm ngoài da đối với thuốc. Tên thương mại: **Hibitane.**

chlorination /'klorineɪtʃn/ *n.* the addition of noninjurious traces of chlorine (often one part per million) to water supplies before human consumption to ensure that disease-causing organisms are destroyed.

chlor hòa(dt) thêm một ít chlor không có hại (thường một phần triệu) vào trong nước trước khi dùng cho người để đảm bảo rằng các vi sinh vật gây bệnh ở trong nước đều bị tiêu diệt.

chlorine /'klorin/ *n.* an extremely pungent gaseous element with antiseptic and bleaching properties. It is widely used to sterilize drinking water and purify swimming baths. In high concentrations it is toxic; it was used in World War I as a poison gas in the trenches. Symbol: Cl.

khí clor(dt) một chất khí rất cay nồng có tính chất sát trùng và tẩy trắng. nó được sử dụng rộng rãi để sát trùng nước uống và làm sạch nước tắm. Ở nồng độ cao, nó rất độc. Trong chiến tranh thế giới lần I, nó được sử dụng để làm khí độc trong giao thông hào. Ký hiệu: Cl.

chlormadinone *n.* a synthetic sex hormone (see progestogen) that was formerly used in oral contraceptives as a sequential and progestogen pill. Chlormadinone produces variations in the length of the menstrual cycle and abnormal bleeding; nausea, vomiting, and weight gain may also occur.

(*dt*) một loại kích thích tố sinh dục tổng hợp (xem progestrone), ngày xưa nó được dùng để ngừa thai, là loại thuốc uống liên tục và chỉ có chứa progestogen. Chlormadinone tạo nên sự thay đổi suối chu kỳ kinh nguyệt và gây ra chảy máu bất thường, buồn nôn, ói mửa, và tăng cân cũng có thể xảy ra.

chlormethiazole *n.* a sedative and hypnotic drug used to treat insomnia in the elderly (when associated with confusion, agitation, and restlessness) and drug withdrawal symptoms (especially in alcoholism). It is administered by mouth or injection and the most common side-effects are tingling sensations in the nose and sneezing. Trade name: Heminevrin.

(*dt*) một loại thuốc làm êm dịu và gây ngủ được dùng để điều trị chứng mất ngủ ở người già (khi có phối hợp với chứng l้า lêt, kích thích và bồn chồn) hoặc dùng làm thuốc chữa triệu chứng (đặc biệt trong chứng nghiện rượu) nó được dùng uống hoặc tiêm, tác dụng phụ thường xảy ra nhiều nhất là cảm giác ngứa ngày trong mũi và hắt hơi. Tên thương mại: Heminevrin.

chlormezanone *n.* a tranquilizing drug used in the treatment of mild anxiety and tension, including premenstrual tension. It is also used to relieve pain and muscle spasm. Chloramezanone is administered by mouth; the most common side-effects are drowsiness and dizziness. Trade name: Trancopal.

(*dt*) một loại thuốc an thần dùng để điều trị chứng lo âu và căng thẳng, gồm cả căng thẳng tiền kinh. Nó cũng được dùng làm thuốc giảm đau và giảm co thắt cơ bắp. Thuốc được dùng uống. Tác dụng phụ thường gặp nhiều nhất là buồn ngủ và chóng mặt. Tên thương mại: Trancopal.

chlorocresol *n.* antiseptic derived from phenol, used as a general disinfectant and, at low concentrations, as a preservative in injections, creams, and lotions and also in eye

drops. Strong solutions applied to the skin may cause sensitivity reactions.

(*dt*) một loại thuốc sát trùng xuất từ phenol, được dùng làm chất sát trùng tổng quát, và ở nồng độ nhẹ, được dùng để phòng ngừa dưới dạng tiêm, kem, và thuốc nước và cũng dùng làm thuốc nhỏ mắt. Dung dịch đậm đặc dùng ngoài da có thể gây nên phản ứng mẫn cảm.

chloroform /'klɔːfɔːm/ *n.* a volatile liquid formerly widely used as a general anaesthetic. Because its use as such causes liver damage and affects heart rhythm, chloroform is now used only in low concentrations as a flavouring agent and preservative, in the treatment of flatulence, and in liniments as a rubefacient.

(*dt*) một chất lỏng dễ bay hơi, ngày xưa dùng để làm thuốc mê. Vì dùng thuốc này có thể gây ra tổn hại gan và tác động vào nhịp tim, ngày nay, chloroform chỉ được sử dụng ở nồng độ thấp làm một tác nhân gây thuận lợi và phòng ngừa trong việc điều trị chứng đái hơi, và làm thuốc xoa bóp, gây nén xung huyết da.

chloroma *n.* a tumour that arises in association with myeloid leukaemia and consists essentially of a mass of leukaemic cells. A freshly cut specimen of the tumour appears green, but the colour rapidly disappears on exposure to air. It shows red fluorescence with ultraviolet light and responds to specific antileukaemic treatment.

u Lục (*dt*) một bướu mọc lên phối hợp với bệnh bạch cầu myeloid và bao gồm một khối các tế bào bạch cầu. Cắt ngang vật phẩm còn tươi của bướu sẽ thấy màu xanh, nhưng màu xanh này nhanh chóng biến mất khi tiếp xúc với không khí. Nó chỉ rõ màu huỳnh quang đỏ với tia cực tím và phản ứng với việc điều trị đặc thù chống bệnh bạch cầu.

chlorophenothane *n.* see DDT.

(*dt*) xem DDT.

chlorophyll /'klorofɪl/ *n.* one of a group of green pigments, found in all green plants and some bacteria, that absorb light to provide energy for the synthesis of carbohydrates from carbon dioxide and water (photosynthesis). The two major chlorophylls, *a* and *b*, consist of a porphyrin/magnesium complex.

(dt) một trong nhóm sắc tố màu xanh lục, thấy ở tất cả mọi cây xanh và vài loại vi khuẩn, nó hấp thụ ánh sáng để cung cấp năng lượng cho sự tổng hợp carbohydrate từ CO₂ và nước (quang hợp) hai loại chlorophyll chính là a và b gồm có porphyrin/phức hợp Magné.

chloropsia *n.* green vision, a rare symptom of digitalis poisoning.

chứng mù lục (dt) nhìn màu lục: một triệu chứng hiếm của chứng nhiễm độc digitalis.

chloropyrilene *n.* an *antihistamine administered by mouth to treat allergies and other reactions involving release of histamine.

(dt) một chất chống histamine dùng uống để chữa các chứng dị ứng và các phản ứng khác liên can đến việc phóng thích ra histamine.

chloroquine *n.* a drug used principally in the treatment and prevention of malaria but also used in rheumatoid arthritis, certain liver infections and skin conditions, and lupus erythematosus. It is administered by mouth or injection; a side-effect of prolonged use in large doses is eye damage. Trade names: **Avloclor**, **Nivaquine**.

(dt) một loại thuốc được sử dụng chính yếu trong việc chữa trị và phòng ngừa bệnh sốt rét nhưng cũng được dùng trong bệnh viêm khớp do thấp, một vài bệnh nhiễm trùng gan và bệnh da, và bệnh lupus đỏ. Nó dùng để uống hoặc tiêm; một tác dụng phụ khi sử dụng thuốc lâu dài và với liều lớn là làm tổn hại mắt. Tên thương mại: **Avloclor**, **Nivaquine**.

chlorosis *n.* a severe form of *anaemia produced by gross deficiency of iron, so called because the greenish skin pallor that it produces.

bệnh xanh lướt (thiếu nồng) (dt) một dạng nặng của chứng thiếu máu do thiếu nhiều chất sắt, được gọi bằng tên như vậy vì máu da xanh tái do bệnh tạo nên.

chlorothiazide *n.* a *diuretic used to treat fluid retention (oedema) and high blood pressure (hypertension). It is administered by mouth and may cause skin sensitivity reactions, stomach pains, nausea, and reduced blood potassium levels. Trade name: **Salur**.

ric.

(dt) một loại thuốc lợi tiểu được dùng để điều trị chứng ứ đọng nước (phù) và cao huyết áp. Nó dùng uống và có thể gây ra phản ứng mẩn cảm ngoài da, đau bao tử, buồn nôn, và giảm mức độ potassium trong máu. Tên thương mại: **Saluric**.

chlorotrianisene *n.* a synthetic *oestrogen administered by mouth to treat symptoms of the menopause, to suppress lactation in mothers not breast feeding, and to relieve symptoms in cancer of the prostate gland. Trade name: **Tace**.

(dt) một loại thuốc oestrogene tổng hợp dùng uống để chữa trị các triệu chứng của thời kỳ mãn kinh, để dừng sữa ở người mẹ không nuôi con bằng sữa mẹ và để giảm triệu chứng bệnh ung thư tuyến hạch tuyến. Tên thương mại: **Tace**.

chloroxylenol *n.* an *antiseptic, derived from *phenol but less toxic and more selective in bactericidal activity, used mainly in solution as a skin disinfectant. Trade name: **Dettol**.

(dt) một chất sát trùng, trích xuất từ phenol nhưng ít độc hơn và có tác dụng diệt khuẩn tốt hơn, được sử dụng chủ yếu trong dung dịch để sát trùng ngoài da. Tên thương mại: **Dettol**.

chlorphenesin *n.* a compound, active against bacteria and fungi, that is applied to the skin as a cream or dusting powder to treat fungal infections, such as athlete's foot. Trade name: **Mycil**.

(dt) một hợp chất, có hoạt tính chống vi khuẩn và chống nấm dùng bôi ngoài da dưới dạng kem hoặc bột để điều trị nhiễm nấm như ở chân của vận động viên. Tên thương mại: **Mycil**.

chlorpheniramine *n.* a potent *antihistamine used to treat such allergies as hay fever, rhinitis, and urticaria. It is administered by mouth or, to relieve severe conditions, by injection. Trade name: **Piriton**.

(dt) một loại thuốc chống histamine rất hiệu quả được sử dụng để điều trị những chứng dị ứng như bệnh sốt mùa có khò, viêm mũi và nổi mày đay, nó được dùng uống để làm giảm bệnh, hoặc dùng tiêm trong các trường hợp nặng. Tên thương mại: **Piriton**.

chlorphenoxamine *n.* a drug with atropine-like and *antihistamine action, administered by mouth to treat muscle stiffness in parkinsonism; it does not affect tremor. Trade name: **Clorevan**.

(*dt*) một loại thuốc giống như atropine và có tác dụng chống histamine, dùng uống để điều trị chứng cứng cơ bắp trong bệnh Parkinson. Nó không có tác động đến chứng rung. Tên thương mại: **Clorevan**.

chlorphentermine *n.* a drug used to suppress appetite in the treatment of obesity. It has a similar action to *amphetamine but is less potent. It is administered by mouth and may cause dizziness, insomnia, or drowsiness.

(*dt*) một loại thuốc được sử dụng để làm giảm sự thèm ăn trong việc điều trị bệnh béo phì. Nó có tác dụng tương đương với amphetamine nhưng nó ít hiệu quả hơn. Thuốc được sử dụng uống và có thể gây ra chóng mặt, mất ngủ hoặc tình trạng lờ mờ.

chlorproguanil *n.* a drug administered by mouth to prevent and treat malaria. Side-effects are rare, but large doses may cause stomach discomfort and vomiting.

(*dt*) một loại thuốc dùng uống để phòng và trị bệnh sốt rét. Tác dụng phụ rất hiếm nhưng dùng liều lớn có thể gây ra khó chịu trong dạ dày và ói mửa.

chlorpromazine *n.* a major *tranquillizer and antipsychotic drug. It is used in the treatment of *schizophrenia and *mania, to control severe anxiety and agitation; and to control nausea and vomiting. It also enhances the effects of *analgesics and is used in terminal illness and preparation or anaesthesia. Chlorpromazine is administered by mouth or injection or as a rectal suppository; common side-effects are drowsiness and dry mouth. It also causes abnormalities of movement, especially *dystonias, *dyskinesia, and *parkinsonism. Trade names: **Chloractil, Largactil**.

(*dt*) một loại thuốc an thần mạnh và chống bệnh tâm trí. Thuốc được dùng để điều trị chứng tâm thần phân liệt và cơn hưng cảm, để làm giảm lo âu và kích động và chống òi mửa và buồn nôn. Thuốc cũng làm tăng hiệu quả của thuốc giảm đau và được dùng trong giai đoạn cuối của bệnh và chuẩn bị để gây

mê. **Chlorpromazine** được dùng uống hoặc tiêm hoặc tọa được; tác dụng phụ gồm lờ mờ buồn ngủ và khô miệng. Nó cũng gây ra cử động bất thường đặc biệt chứng loạn trương lực, loạn vận động và bệnh Parkinson. Tên thương mại: **chloractil, Largactil**.

chlorpropamide *n.* a drug that reduces blood sugar levels and is used to treat diabetes in adults. It is administered by mouth and can cause such side-effects as skin sensitivity reactions and digestive upsets. Trade names: **Diabinese, Melitase**. See also sulphonylurea.

(*dt*) một loại thuốc làm giảm lượng đường trong máu và được dùng để điều trị chứng đái tháo đường ở người lớn. Nó được dùng uống và có thể gây phản ứng phụ như phản ứng ngoài da và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: **Diabinese, Melitase**. Xem thêm sulphonylurea.

chlorprothixene *n.* a major *tranquillizer and sedative used to treat agitation, anxiety, insomnia, delusions, and hallucinations. It is administered by mouth; common side-effects are dry mouth and drowsiness. Trade name: **Taractan**.

(*dt*) một loại thuốc an thần mạnh và làm êm dịu được sử dụng để điều trị chứng kích động, lo âu, mất ngủ, áo tưởng và hoang tưởng. Nó được dùng uống. Tác dụng phụ thường thấy là khô miệng và buồn ngủ. Tên thương mại: **Taractan**.

chlortetracycline *n.* an antibiotic active against many bacteria and fungi. It is administered by mouth or injection or as ointment or cream (for skin and eye infections); side-effects are those of the other *tetracyclines. Trade names: **Aureomycin, Chlortetrin, Deteclo**.

(*dt*) một loại thuốc trừ sinh vật hoạt tính chống nhiều loại vi trùng và nấm. Nó được dùng uống hoặc tiêm hoặc thuốc mỡ và kem (dùng ngoài da và nhiễm trùng mắt). Tác dụng phụ giống như của Tetracycline. Tên thương mại: **Aureomycin, Chlortetrin, Deteclo**.

chlorthalidone *n.* a *diuretic used to treat fluid retention (oedema) and high blood pressure (hypertension). It is administered by mouth and may cause skin sensitivity reactions, stomach pains, nausea, and reduced

blood potassium levels. Trade name: Hygrotan.

(dt) một loại thuốc lợi tiểu được dùng để điều trị triệu chứng ứ đọng nước (phù) và áp suất máu cao. Nó được dùng uống và có thể gây ra phản ứng da, đau da dày, buồn nôn, và giảm mức potassium trong máu. Tên thương mại: Hygrotan.

choana *n.* (*pl. choanae*) a funnel-shaped opening, particularly either of the two openings between the nasal cavity and the pharynx.

khoang hình phễu, lỗ mũi sau (*dt*) một lỗ hình phễu ở mỗi bên trong hai lỗ giữa khoang mũi và họng.

chokedamp /'tʃo:k dæmp/ *n.* see black-damp.

hở ngạt (*dt*) xem blackdamp.

chol- (*chole-*, *cholo-*) *prefix* denoting bile. Example: *cholemesis* (vomiting of).

tiếp dầu ngũ cốc mật. *Thí dụ cholemesis =* chứng nôn mật.

cholagogue *n.* a drug that stimulates the flow of bile from the gall bladder and bile ducts into the duodenum.

thuốc thông mật (*dt*) một loại thuốc kích thích luồng mật từ túi mật và ống dẫn mật vào trong tá tràng.

cholangiography *n.* X-ray examination of the bile ducts, used to demonstrate the site and nature of any obstruction to the ducts or to show the presence of stones within them. A medium that is opaque to X-rays is introduced into the ducts either by injection into the bloodstream (*intravenous cholangiography*); direct injection into the liver (*percutaneous transhepatic cholangiography*); direct injection into the bile ducts at operation (*operative cholangiography*); or by injection into the duodenal opening of the ducts through a 'duodenoscope' (*endoscopic retrograde cholangiopancreatography*; see ERCP).

chụp X-quang đường mật (*dt*) khảo sát đường dẫn mật bằng tia X để tìm ra vị trí và tính chất của mọi sự bít tắc đường dẫn hoặc chỉ rõ sỏi trong đường dẫn. Một chất cản quang được dẫn vào trong đường mật bằng cách tiêm vào trong máu (chụp hình mật tiêm tĩnh mạch) hoặc tiêm trực tiếp vào trong gan

(chụp hình đường mật xuyên qua da và gan) tiêm trực tiếp thuốc cản quang vào trong đường mật trong lúc đang giải phẫu (chụp hình đường mật iúc mổ) hoặc tiêm vào trong lỗ tá tràng của đường mật qua soi tá tràng (chụp hình lỗ mía nghịch hành qua nội soi xem ERCP).

cholangiolitis *n.* inflammation of the smallest bile ducts (*cholangioles*). See cholangitis.

viêm tiêu quản mật (*dt*) viêm các đường dẫn mật nhỏ. Xem cholangitis.

cholangioma *n.* a rare tumour originating from the bile duct.

u đường mật (*dt*) một bướu hiếm có nguồn gốc từ đường mật.

cholangitis *n.* inflammation of the bile ducts. It usually occurs when the ducts are obstructed, especially by stones, or after operations on the bile ducts. Symptoms include intermittent fever, usually with rigors, and intermittent jaundice. Initial treatment is by antibiotics, but removal of the obstruction is essential for permanent cure. Liver abscess is a possible complication, and recurrent episodes of cholangitis lead to secondary biliary cirrhosis.

viêm đường mật (*dt*) viêm các đường dẫn mật. Nó thường xảy ra khi đường dẫn mật bị bít tắc, đặc biệt do sỏi, hoặc sau khi mở đường mật. Triệu chứng gồm có sốt cách hồi với rét run và thỉnh thoảng có vàng da. Điều trị lúc đầu bằng trù sinh, nhưng cần phải loại bỏ chỗ bít tắc mới chữa khỏi được lâu dài. Áp xe gan có thể là một biến chứng và nhiều kỳ viêm dai dẳng có thể dẫn tới xơ mật thứ phát.

cholecalciferol *n.* see vitamin D.

(dt) xem sinh tố D.

cholecyst- *prefix* denoting the gall bladder. Example: *cholecystotomy* (incision of).

tiếp dầu ngũ cốc túi mật. *Thí dụ cholecystotomy =* rạch túi mật.

cholecystectomy *n.* surgical removal of the gall bladder, usually for *cholecystitis or gallstones.

(thủ thuật) cắt bỏ túi mật (*dt*) mổ cắt bỏ túi mật để chữa viêm đường mật hoặc sỏi mật.

cholecystenterostomy *n.* a surgical procedure in which the gall bladder is joined to the small intestine. It is performed in order to allow bile to pass from the liver to the intestine when the common bile duct is obstructed by an irremovable cause.

mở thông túi mật non(d) một phương cách phẫu thuật trong đó túi mật được nối với ruột non. Nó được thực hiện để dẫn mật từ gan vào ruột khi ống dẫn mật chủ bị bít tắc bởi một nguyên nhân bất di dịch.

cholecystitis *n.* inflammation of the gall bladder. Acute cholecystitis is due to bacterial infection, causing fever and acute pain over the gall bladder. It is usually treated by rest and antibiotics. Chronic cholecystitis is often associated with gallstones and causes recurrent episodes of upper abdominal pain. Recurrent bacterial infection may be the cause, but the physical processes leading to gallstone formation may also be important. It may require treatment by "cholecystectomy. See also cholesterosis.

viêm túi mật(d) viêm túi đựng mật. Viêm túi mật cấp tính do nhiễm trùng, gây ra sốt và đau quanh vùng túi mật. Nó thường được chữa trị bằng cách nghỉ ngơi và sử dụng truskinh. Viêm túi ruột mán tính thường phối hợp với sỏi và gây ra các thời kỳ đau bụng trên dài dằng. Nhiễm trùng khó trị có thể là nguyên nhân nhưng các tiến trình vật lý dẫn tới sự lão ra sỏi cũng rất quan trọng. Nó thường đòi hỏi phải cắt bỏ túi mật. Xem thêm cholesterosis.

cholecystoduodenostomy *n.* a form of "cholecystenterostomy in which the gall bladder is joined to the duodenum.

mở thông túi mật tá tràng (d) một dạng của thủ thuật mở thông túi mật ruột non trong đó túi mật được nối với tá tràng.

cholecystogastronomy *n.* a form of "cholecystenterostomy in which the gall bladder is joined to the stomach. It is rarely performed.

(thủ thuật) mở thông túi mật dạ dày (d) một dạng của thủ thuật mở thông túi mật-ruột trong đó túi mật được nối với dạ dày. Nó ít khi được thực hiện.

cholecystography *n.* X-ray examination

of the gall bladder. A compound containing iodine and therefore opaque to X-rays is taken by mouth, absorbed by the intestine, and excreted by the liver into the bile, which is concentrated in the gall bladder. An X-ray photograph (cholecystogram) of the gall bladder indicates whether or not it is functioning, and gallstones may be seen as contrasting (nonopaque) areas within it. A fatty meal is usually also given, to demonstrate the ability of the gall bladder to contract.

chụp tia X túi mật(d) khảo sát túi mật bằng tia X. Một hợp chất có chứa iodine và cần tia X được uống vào trong ruột và bài tiết bởi gan vào trong mật, và thuốc cần quang tự vào trong mật. Hình chụp X quang túi mật chỉ cho biết túi mật có hoạt động hay không và sỏi mật có thể nhìn thấy được ở vùng tương phản (không cần quang) trong đường mật. Người ta thường cho ăn chất béo để chứng tỏ khả năng co bóp của túi mật.

cholecystokinin-pancreozymin *n.* a hormone from the small intestine (duodenum) that causes contraction of the gall bladder and expulsion of bile into the intestine and stimulates the production of digestive enzymes by the pancreas. See also pancreatic juice.

(d) một kích thích tố tiết ra từ ruột non (lá tràng) làm co thắt túi mật và đẩy mật vào trong ruột và kích thích sự tạo thành các phân hóa tố tiêu hóa tiết ra bởi lá mía. Xem thêm dịch lá mía (pancreatic juice).

cholecystotomy *n.* a surgical operation in which the gall bladder is opened, usually to remove gallstones. It is performed only when "cholecystectomy would be impracticable or dangerous.

(thủ thuật) mở thông túi mật(d) giải phẫu mở túi mật thường để loại bỏ các sỏi. nó chỉ được thực hiện khi việc mở cắt bỏ túi mật nguy hiểm và không thể thực hiện được.

choledoch- (*choledoco-*) prefix denoting the common bile duct. Example: *choledochoplasty* (plastic surgery of).

tiếp đầu ngũ chi đường mật chung, thí dụ *choledochoplasty* (giải phẫu tạo hình ống dẫn mật chủ).

choledocholithiasis *n.* stones within the

common bile duct. The stones usually form in the gall bladder and pass into the bile duct, but they may develop within the duct after *cholecystectomy.

bệnh sỏi ống mật chủ (dt) sỏi ở trong ống mật chủ. Sỏi thường được tạo thành trong túi mật và di chuyển vào trong đường mật, nhưng chúng cũng có thể phát triển trong ống mật sau khi giải phẫu cắt bỏ túi mật.

choledochotomy n. a surgical operation in which the common bile duct is opened, to search for or to remove stones within it. It may be performed at the same time as *cholecystectomy or if stones occur in the bile duct after cholecystectomy.

(*thủ thuật*) mổ rộng ống mật chủ
(dt) giải phẫu mở rộng ống mật để tìm và lấy sỏi ra. Thủ thuật này có thể được thực hiện cùng một thời gian với thủ thuật cắt bỏ túi mật hoặc nếu sỏi tạo thành trong ống mật sau khi cắt bỏ túi mật.

cholelithiasis n. the formation of stones in the gall bladder (see gallstones).

bệnh sỏi mật (dt) sự tạo thành sỏi trong túi mật (xem gallstone).

cholelithotomy n. removal of gallstones by *cholecystotomy.

(*thủ thuật*) mổ đường mật lấy sỏi
(dt) sự loại bỏ sỏi mật bằng cách mổ đường mật.

cholera/ 'klu:ərə/ n. an acute infection of the small intestine by the bacterium *Vibrio cholerae*, which causes severe vomiting and diarrhoea (known as ricewater stools) leading to dehydration. The disease is contracted from food or drinking water contaminated by faeces from a patient. Cholera often occurs in epidemics; outbreaks are rare in good sanitary conditions. After an incubation period of 1-6 days symptoms commence suddenly; the resulting dehydration and imbalance in the concentration of body fluids can cause death within 24 hours. Treatment involves intravenous infusion of salt solution; antibiotics only hasten recovery. The mortality rate in untreated cases is over 50%. Vaccination against cholera is effective for only 6-9 months.

bệnh dịch tả (dt) một bệnh nhiễm trùng cấp

ở ruột non do vi khuẩn *vibrio cholera*, nó gây ra ái mửa và tiêu chảy trầm trọng (được biết với phần giống như nước gạo) dẫn tới mất nước. Biểu hiện bệnh do thức ăn và nước uống bị nhiễm khuẩn từ phân của người bệnh. Bệnh tả thường thành dịch, sự bốc phát rất hiếm xảy ra trong những điều kiện vệ sinh tốt. Sau một thời gian ủ bệnh từ 1 đến 5 ngày, các triệu chứng xuất hiện đột ngột. Sự mất nước và mất cân bằng điện giải trong dịch chất của cơ thể có thể gây ra tử vong trong vòng 24 giờ. Điều trị bằng cách truyền tĩnh mạch dung dịch muối (trị sinh) chỉ làm cho sự bình phục nhanh hơn. Tỷ lệ tử vong ở những người bệnh không được điều trị là hơn 50%. Chứng ngừa bệnh chỉ có hiệu quả trong 6-9 tháng.

choleresis n. the production of bile by the liver.

sự tiết mật (dt) sự tạo thành mật do gan.

choleretic n. an agent that stimulates the secretion of bile by the liver thereby increasing the flow of bile.

thuốc lợi mật (dt) một tác nhân kích thích sự bài tiết mật ở gan do đó làm tăng lượng mật.

cholestasis n. failure of normal amounts of bile to reach the intestine, resulting in obstructive *jaundice. The cause may be a mechanical block in the bile ducts, such as a stone (*extrahepatic biliary obstruction), or liver disease, such as that caused by the drugs *chlorpromazine in some hypersensitive individuals (*intrahepatic cholestasis). The symptoms are jaundice with dark urine, pale faeces, and usually itching (pruritis).

tả mật (dt) lượng mật vào trong ruột lùm binh thường do vàng da thuyên tắc. Nguyên nhân có thể là bế tắc cơ học trong ống mật như là có sỏi (Tắc mật ngoài gan) hoặc do bệnh gan, chẳng hạn như khi dùng thuốc chlorpromazine ở vài người bệnh cao huyết áp (ứ mật trong gan). Triệu chứng gồm có vàng da với nước tiểu sâm màu, phân mềm lat và thường có bị ngứa.

cholestcatoma n. a mass consisting mainly of cellular debris in which cholesterol crystals may be demonstrated. Cholesteatomas occur mainly in the middle ear and, by pressure, cause destruction of surrounding

structures. They may also occur in other parts of the skull and nervous system.

(dt) một khối gồm có chủ yếu là các mảnh tế bào trong đó có các tinh thể cholesterol. Cholesteatoma thấy chủ yếu trong tai giữa và do áp lực của nó, có thể gây hủy diệt các cấu trúc ở xung quanh. Nó cũng có thể thấy trong các phần khác của sọ và trong hệ thần kinh.

cholesterol/ /kə'lestərol/ n. a fatlike material (a *sterol) present in the blood and most tissues, especially nervous tissue. Cholesterol and its esters are important constituents of cell membranes and are precursors of many steroid hormones and bile salts. Western dietary intake is approximately 500-1000 mg/day. Cholesterol is synthesized in the body from acetate, mainly in the liver, and blood concentration is normally 140-300 mg/100 ml (3.6-7.8 mmol/l). Elevated blood concentration is often associated with *atheroma, of which cholesterol is a major component. Cholesterol is also a constituent of *gallstones.

(dt) một chất giống như chất béo (loại sterol) có trong máu và trong hầu hết các mô, đặc biệt ở mô thần kinh. Cholesterol và các muối của nó là các thành phần quan trọng của màng tế bào và là tiền chất của nhiều kích thích tố Steroid và muối mật. Số lượng cholesterol cần hàng ngày ở phương Tây là khoảng 500-1000 mg/ngày. Cholesterol được tổng hợp trong cơ thể từ acetate, chủ yếu là tổng hợp ở gan. Nồng độ trong máu thường là 140-300 mg/100 ml (3.6-7.8 mmol/l). Sự gia tăng nồng độ trong máu thường phối hợp với chứng xơ vữa mạch trong đó cholesterol là một thành phần chính. Cholesterol cũng là một thành phần của sỏi mật.

cholesterosis n. a form of chronic *cholecystitis in which small crystals of cholesterol are deposited on the internal wall of the gall bladder, like the pips of a strawberry; hence its descriptive term *strawberry gall bladder*. The crystals may enlarge to become *gallstones.

(chứng) **đọng cholesterol** (dt) một dạng của chứng viêm túi mật trong đó các tinh thể nhỏ cholesterol đọng lại trang vách của túi mật, giống như hạt của trái dâu, vì vậy nó được gọi là túi mật dâu. Tinh thể có thể lớn

để trở thành sỏi túi mật.

cholestyramine n. a drug that binds with bile salts so that they are excreted. It is administered by mouth to relieve conditions due to irritant effects of bile salts - such as the itching that occurs in obstructive jaundice - and also to lower the blood levels of cholesterol and other fats. Common side-effects include constipation, diarrhoea, heartburn, and nausea. Trade names: Cuemid, Questran.

(dt) một loại thuốc kết hợp với muối mật và do đó chúng bị bài tiết ra ngoài. Thuốc được dùng uống để làm giảm tình trạng do tác dụng kích thích của muối mật gây ra như là chứng ngứa ngày trong bệnh vàng da ứ mật - và cũng làm giảm mức độ của cholesterol trong máu và các chất béo khác. Tác dụng phụ thường có gồm táo bón, tiêu chảy, nóng tim, buồn nôn. Tên thương mại: Cuemid, Questran.

cholic acid (cholalic acid) see bile acids.

acid mật xem bile acids.

choline n. a basic compound important in the synthesis of phosphatidylcholine (lecithin) and other *phospholipids and of *acetylcholine. It is also involved in the transport of fat in the body. Choline is sometimes classed as a vitamin but, although it is essential for life, it can be synthesized in the body.

(dt) một hợp chất căn bản quan trọng trong việc tổng hợp chất phosphatidylcholine (lecithin) và các chất phospholipid và acetylcholine. Nó cũng liên can vào việc vận chuyển chất béo trong cơ thể. Choline đôi khi được xếp vào loại như sinh tố nhưng mặc dù nó cần thiết cho cuộc sống, nó có thể được tổng hợp trong cơ thể.

cholinergic adj. describing nerve fibres that release *acetylcholine as a neurotransmitter. Compare adrenergic.

tiết acetylcholine (t) mô tê dây thần kinh phong thích ra acetylcholine là một chất dẫn truyền thần kinh. So sánh adrenergic.

choline salicylate an analgesic, related to *aspirin, that is applied locally to relieve earache, mouth ulcers, and other painful conditions. Trade names: Audax, Bonjela, Teejet.

một chất giảm đau có liên quan tới aspirin dùng cục bộ để làm giảm đau tai, lở miệng và mọi chứng đau khác. Tên thương mại : **Audax, Bonjela, Teejet.**

cholinesterase *n.* an enzyme that breaks down a choline ester into its choline and acid components. The term usually refers to *acetylcholinesterase*, which breaks down the neurotransmitter "acetylcholine" into choline and acetic acid. It is found in all "cholinergic" nerve junctions, where it rapidly destroys the acetylcholine released during the transmission of a nerve impulse so that subsequent impulses may pass. Other cholinesterases are found in the blood and other tissues.

(dt) một phản ứng tách rời muối choline thành choline và thành phản ứng. Từ thường dùng là *acetylcholinesterase*, nó phản ứng tách dán truyền thần kinh acetyl-choline thành choline và acid acetic. Nó có mặt trong tất cả các chỗ nối thần kinh có phong thích ứng acetylcholin, ở đó chất acetyl-choline bị phản ứng nhanh chóng trong lúc có xung lực dẫn truyền thần kinh sao cho luồng thần kinh có thể đi qua. Các chất cholinesterase khác được tìm thấy trong máu và các mô khác.

choline theophyllinate a drug used to dilate the air passages in asthma and chronic bronchitis. It is administered by mouth and can cause digestive upsets and nausea. Trade name: **Choledyl.**

một loại thuốc được sử dụng để làm giãn đường hô hấp khi trong bệnh hen suyễn và viêm phế quản mãn tính. Thuốc được dùng uống và có thể gây ra khó chịu trong đường tiêu hóa và buồn nôn. Tên thương mại: *choledyl*.

choluria *n.* bile in the urine, which occurs when the level of bile in the blood is raised, especially in obstructive "jaundice". The urine becomes dark brown or orange, and bile pigments and bile salts may be detected in it.

sắc tố mật niệu(dt) có mặt ở trong nước tiểu, xảy ra khi mức độ mật trong máu tăng cao đặc biệt trong chứng vàng da do tắc mật. Nước tiểu trở thành màu nâu sậm hoặc màu cam, và sắc tố mật và muối mật có thể tìm thấy trong nước tiểu.

chondr- (*chondro-*) prefix denoting carti-

lage. Example: *chondrogenesis* (formation of).

tiếp đầu ngữ chỉ sụn. Thí dụ *chondrogenesis* (sự tạo sụn).

chondrium *n.* a material that resembles gelatin, produced when cartilage is boiled.

(dt) một chất giống như gelatin, được tạo thành khi sụn bị nấu.

chondriosome *n.* see mitochondrion.

Ty thể (dt) xem mitochondrion.

chondroblast *n.* a cell that produces the matrix of "cartilage".

nguyên bào sụn(dt) một tế bào tạo ra chất căn bản của sụn.

chondroblastoma *n.* a tumour derived from "chondroblasts", having the appearance of a mass of well-differentiated cartilage.

u nguyên bào sụn(dt) một u nốt trich xuất từ nguyên bào sụn có hình dạng một khối sụn đã được biệt hóa tốt.

chondrocalcinosis *n.* the presence of calcium phosphate crystals in joint cartilage, as seen by X-ray in "pseudogout".

chìng với hóa sụn khớp(dt) có mặt các tinh thể calcium phosphate tại sụn khớp, thấy trong phim chụp X-quang trong chứng thống phong giả (bệnh gút giả).

chondroblast *n.* a cell that is concerned with the absorption of cartilage.

huy sụn bào (dt) một tế bào có nhiệm vụ hép thu sụn.

chondrocranium *n.* the embryonic skull, which is composed entirely of cartilage and is later replaced by bone. See also meninx.

so phổi(dt) so của phổi thai gồm toàn bộ là sụn và sau đó được thay thế bằng xương. Xem thêm meninx (màng não).

chondrocyte *n.* a "cartilage cell, found embedded in the matrix.

sụn bào(dt) một tế bào sụn thấy nằm trong chất căn bản của sụn.

chondrodysplasia (chondroosteodystrophy, chondrodystrophy, Morquio-Braiford disease) *n.*

a hereditary disorder of cartilage formation, due to a defect in mucopolysaccharide metabolism. It results in deformities in the weight-

bearing bones, which leads to dwarfism. Osteoporosis is marked, and the cornea and heart may also develop abnormally. The condition is diagnosed by X-rays, which show characteristic malformation of the growing ends (epiphyses) of the bones, and examination of the urine.

chứng loạn sinh sụn (loạn sinh sụn xương, bệnh Morquio-Braillsford)

một bệnh di truyền của sự tạo sụn do thiếu biến dưỡng mucopolysaccharide. Nó làm biến dạng xương dẫn tới chứng lùn. Có thể loãng xương rõ rệt và giác mạc và tim cũng có thể phát triển bất thường. Bệnh được chẩn đoán X quang, nó chỉ rõ sự biến dạng của đầu tảng trưởng (đầu xương) của xương, và được chẩn đoán bằng xét nghiệm nước tiểu.

chondrodystrophy *n.* see chondrodysplasia.

chứng loạn dưỡng sụn(dt) xem chondroplasia.

chondroitin sulphate a mucopo-lysaccharide that forms an important constituent of cartilage, bone, and other connective tissues. It is composed of glucuronic acid and N-acetyl-D-galactosamine units.

một chất mucopolysaccharide tạo nên một thành phần quan trọng của sụn, xương và các mô liên kết khác nó gồm có chất glucuronic acid và N-acetyl-D-galactosamine.

chondroma *n.* a benign tumour of cartilage-forming cells, which may occur at the growing end of any bone but is found most commonly in the bones of the feet and hands. See also dyschondroplasia, enchondroma, eochondroma.

u sụn(dt) một bướu lành của tế bào tạo sụn, có thể thấy ở đầu tảng trưởng của bất kỳ một xương nào, nhưng hầu hết thường thấy trong các xương của chân và tay. Xem thêm dyschondroplasia, enchondroma, eochondroma.

chondromalacia *n.* degeneration of cartilage at a joint. Chondromalacia patellae is a roughening of the inner surface of the kneecap, resulting in a pain, a grating sensation, and a feeling of instability on movement.

chứng nhuyễn sụn(dt) sự thoái hóa sụn

trong một khớp. Chứng nhuyễn sụn xương bánh chè là sụn săn sùi ở mắt trong xương đầu gối, gây đau, cảm giác gai người và có cảm tưởng không vững khi cử động.

chondro-osteodystrophy *n.* see chondrodysplasia.

chứng loạn dưỡng sụn xương (dt) xem chondroplasia.

chondrosarcoma *n.* a malignant tumour of cartilage cells, occurring in a bone. Treatment is by surgical removal, which may necessitate amputation of a limb, and radiotherapy.

sa cõm sụn(dt) u ác tính của tế bào sụn ở trong một xương. Điều trị bằng cách giải phẫu cắt bỏ, có thể phải cắt đoạn cẳng chi và dùng xạ liệu pháp.

chord- (*chordo-*) prefix denoting 1. a cord. Example: chordotomy (surgical incision of the spinal cord). 2. the notochord.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. tuy sống. Thị dụ: chordotomy (mổ rach tuy sống). 2. nguyên sống.

chorda *n.* (*pl. chordae*) a cord, tendon, or nerve fibre. The *chordae tendinae* are string-like processes in the heart that attach the margins of the mitral and tricuspid valve leaflets to projections of the wall of the ventricle (*papillary muscles*). Rupture of the chordae, through injury, endocarditis, or degenerative changes, results in 'mitral incompetence'.

dây chằng, thừng(dt) một dây, gân, hoặc sợi thần kinh. Dây gân tim là một sợi giống như sợi dây trong tim nó nối bờ của van hai lá và ba lá với thành tâm thất (các cơ nhú) khi bị chấn thương làm đứt dây gân tim hoặc do viêm nội mạc tim hoặc do thoái hóa, sẽ tạo nên chứng suy van hai lá.

chordee *n.* acute angulation of the penis. In 'Peyronie's disease, this is due to a localized fibrous plaque in the penis, which fails to engorge on erection. As a result, the penis angulates at this point making intercourse impossible. In a child, downward chordee is an associated deformity in 'hypospadias and the more severe forms are corrected surgically.'

chứng cong dương vật(dt) sự gãy góc cấp tính của dương vật. Trong bệnh Peyronie, sự gãy góc dương vật là do mảng kết sợi cục bộ trong dương vật. Kết quả là dương

vật cong ở điểm này làm cho không thể giao hợp được. Ở trẻ em, dương vật cong xuống dưới là một dị dạng phổ biến trong bệnh tổ tiêu thấp, các dạng bệnh nặng cần điều trị bằng phẫu thuật.

chorditis n. inflammation of a vocal cord.
See laryngitis.

viêm dây thanh(dt) viêm dây phát âm thanh, xem viêm thanh quản.

chordoma n. a tumour arising from remnants of the embryologic "notochord. The classical sites are the base of skull and the region of the sacrum.

u nguyên sống(dt) một bướu mọc lên từ những tồn lưu của nguyên sống phôi. Vị trí kinh điển là ở dây sọ và ở vùng xương củng.

chorea/ kr'riə / n. jerky involuntary movement particularly affecting the shoulders, hips, and face. Each movement is sudden but the resulting posture may be prolonged for a few seconds. The symptoms are due to disease of the "basal ganglia. In *Huntington's chorea* the involuntary movements are accompanied by a progressive "dementia; there is widespread neuronal degeneration throughout the brain. It is inherited as a "dominant characteristic, appearing in half of the children of the patients with this condition. *Senile chorea* occurs sporadically in elderly people and there is no dementia. *Sydenham's chorea* affects children and is associated with rheumatic fever. It responds to mild sedatives.

chứng múa giật(dt) cử động giật không chủ động được đặc biệt ở vai hông và mông. Mỗi mỗi cử động đều bất ngờ nhưng tư thế đó có thể kéo dài trong vài giây. Triệu chứng này là do bệnh của hạch nền. Trong bệnh *huntington* cử động ngoài ý muốn có kèm theo sự sa sút trí tuệ tiến triển; có thoái hóa thần kinh lan rộng xuyên qua não bộ. Chứng múa giật có di truyền với tinh ưa thấy ở 1/2 trẻ có cha mẹ bị bệnh này. Chứng múa giật do lão hóa thính thoáng thấy ở người có tuổi nhưng không có sa sút trí tuệ. Chứng múa giật *Sydenham* tác động vào trẻ em và phải hợp với sốt do thấp. Nó có đáp ứng với thuốc làm êm dịu nhẹ.

chorion n. the embryonic membrane that

totally surrounds the embryo from the time of implantation. It is formed from "trophoblast lined with mesoderm and becomes closely associated with the "allantois. The blood vessels (supplied by the allantois) are concentrated in the region of the chorion that is attached to the wall of the womb and forms the "placenta. See also villus. – **chorionic** adj.

màng dệm(dt) một màng phôi bao quanh toàn bộ phôi từ thời điểm trứng lâm tôt. Nó được tạo thành từ các lá nuôi phôi cùng với trung bì và đóng kín phôi hợp với niệu nang. Các mạch máu (cung cấp bởi niệu nang) tụ lại trong vùng mản dệm và nó gắn với vách của tử cung tạo thành nhau thai. Xem thêm villus (nhung mao). – **chorionic** (tl).

chorionepithelioma (choriocarcinoma) n. a rare form of cancer originating in the outermost of the membranes (chorion) surrounding the fetus and affecting the womb or the site of a pregnancy outside the womb, e.g. a Fallopian tube (see ectopic pregnancy). Chorionepithelioma, which rapidly invades and causes secondary deposits, is highly malignant; it may occur after "hydatidiform mole, pregnancy, or abortion.

ung thư nhau (carcinoma nhau)(dt) một dạng hiếm của bệnh ung thư có nguồn gốc ở phía ngoài cùng của màng nhau bao quanh phôi và tác động vào tử cung hoặc có chỗ thai ngoài tử cung như ở vòi Fallop (xem thai ngoài tử cung) ung thư nhau xâm thực nhanh chóng và tạo thành chuyển di thứ phát, do đó nó rất ác tính. Ung thư nhau có thể xảy ra sau khi bị thai trứng, mang thai hoặc sảy thai.

chorionic gonadotrophin (human chorionic gonadotrophin, HCG) a hormone, similar to the pituitary "gonadotrophins, produced by the placenta during pregnancy. Large amounts are excreted in the urine, and this is used as the basis for most "pregnancy tests. HCG maintains the secretion of "progesterone by the corpus luteum of the ovary, the secretion of pituitary gonadotrophins being blocked during pregnancy. HCG is given by injection to treat delayed puberty, undescended testes, premenstrual

tension, and (with *follicle-stimulating hormone) sterility due to lack of ovulation.

một kích thích tố tương tự như gonadotrophin ở não thùy, được tạo ra bởi nhau thai trong lúc có thai. Phần lớn được bài tiết ra nước tiểu và điều này được sử dụng như là điều cơ bản của hầu hết các xét nghiệm về thai kỳ. HCG duy trì sự tiết ra progesterone bởi hoàng thể của trứng. Sự tiết ra ngoài gonadotrophin nǎo thùy bị ách lại trong lúc có thai. HCG được dùng tiêm để điều trị chứng dậy thi châm, tình hoàn không xuống, căng thẳng tiền kinh nguyệt và (với kích thích tố kích thích nang) điều trị vô sinh do thiếu rung trứng.

choroid *n.* the layer of the eyeball between the retina and the sclera. It contains blood vessels and a pigment that absorbs excess light and so prevents blurring of vision. See eye.

màng mạch(dt) một lớp trong nhǎn cầu giữa võng mạc và cung mạc. Nó chứa các mạch máu và một sắc tố hấp thụ các tia sáng quá độ và do đó ngăn ngừa làm mờ thị giác. Xem: mắt (eye).

choroiditis *n.* inflammation of the choroid layer of the eye. It may be inflamed together with iris and ciliary body, but often is involved alone and in patches (*focal or multifocal choroiditis*). Vision becomes blurred but the eye is usually painless. See uveitis.

viêm màng mạch(dt) viêm lớp màng mạch của mắt, nó có thể bị viêm cùng lúc với mống mắt và thể mi, nhưng thường nó vì viêm đơn độc và thành đốm (viêm màng mạch tiêu điểm hoặc nhiễm tiêu điểm) thi giác bị mờ nhưng mắt thường không đau. Xem uveitis (viêm màng mạch nhỏ).

choroid plexus a rich network of blood vessels, derived from those of the pia mater, in each of the brain's ventricles. It is responsible for the production of *cerebrospinal fluid.

đám rối màng mạchmột mạng lưới mạch máu dày đặc dẫn xuất từ mạch máu của màng mềm, trong mỗi tám thất não. Nó có nhiệm vụ tạo thành dịch não tủy.

Christmas disease/ /krɪsməs dɪ'zɪz/ a disorder that is identical in its effects to *haemophilia, but is due to a deficiency of a differ-

ent blood coagulation factor, the *Christmas factor* (Factor IX).

bệnh Christmasmột bệnh có tác động giống như bệnh ứa chảy máu nhưng nguyên nhân do thiếu một yếu tố đông máu khác đó là yếu tố *Christmas* (yếu tố IX).

chrom- (chromo-) prefix denoting colour or pigment.

tiếp đầu ngữ chỉ màu hoặc sắc tố.

chromaffin *n.* tissue in the medulla of the *adrenal gland consisting of modified neural cells containing granules that are stained brown by chromates. Adrenaline and noradrenaline are released from the granules when the adrenal gland is stimulated by its sympathetic nerve supply. See also neuro-hormone.

ura crôm(dt) một mô trong tuy của tuyến thượng thận gồm có các tế bào thần kinh đã được sửa đổi chứa các hạt có thể nhuộm màu nâu bởi chromates. Adrenalin và Noradrenalin được phóng thích từ các hạt khi nang thượng thận bị kích thích bởi dây thần kinh giao cảm. Xem thêm Kích thích tố thần kinh (neuro hormone).

-chromasia suffix denoting staining or pigmentation.

tiếp vĩ ngữ chỉ màu sắc hoặc sắc tố.

chromat- (chromato-) prefix denoting colour or pigmentation.

tiếp đầu ngữ chỉ màu hoặc sắc tố.

chromatid *n.* one of the two threadlike strands formed by longitudinal division of a chromosome during *mitosis and *meiosis. They remain attached at the *centromere. Chromatids can be seen between early prophase and metaphase in mitosis and between diplotene and the second metaphase of meiosis, after which they divide at the centromere to form daughter chromosomes.

nhiễm sắc tố(dt) một trong hai thành phần giống sợi được tạo thành bởi sự phân chia nhiễm sắc thể trong phân bào nguyên nhiễm và phân bào giảm nhiễm. Chúng vẫn còn định nhau ở tâm động nhiễm sắc tử có thể thấy giữa tiền kỳ sớm và hậu kỳ trong phân bào nguyên nhiễm và giữa giai đoạn giảm phân I và hậu kỳ II của phân bào giảm nhiễm. Sau đó chúng chia ra tại tâm động để tạo thành nhiễm sắc thể con.

chromatin *n.* the material of a cell nucleus that stains with basic dyes and consists of DNA and protein: the substance of which the chromosomes are made. See euchromatin, heterochromatin.

chất nhuộm sắc (*dt*) một chất của nhân tế bào nhuộm màu được với thuốc căn bản và gồm có DNA và chất đạm: chất mà nhuộm sắc thể được tạo thành. Xem euchromatin, heterochromatin.

chromatography *n.* any of several techniques for separating the components of a mixture by selective absorption. Two such techniques are quite widely used in medicine, for example to separate mixtures of amino acids. In one of these, paper chromatography, a sample of the mixture is placed at the edge of a sheet of filter paper. As the solvent soaks along the paper, the components are absorbed to different extents and thus move along the paper at different rates. In column chromatography the components separate out along a column of a powdered absorbent, such as silica or aluminium oxide.

sắc ký (*dt*) một trong nhiều kỹ thuật để phân chia các thành phần của một phức hợp bởi sự hấp thụ chọn lọc. Hai kỹ thuật như vậy được sử dụng hoàn toàn rộng rãi trong y học, thí dụ, để phân chia hỗn hợp amino acid. Một trong những kỹ thuật trên, giấy sắc ký, một mẫu hỗn hợp được đặt tại cạnh của một tấm giấy lọc. Vì dung môi những chất theo giấy, các thành phần được hấp thụ theo cách riêng khác nhau và chuyển động dọc theo giấy theo những tốc độ khác nhau. Trong cột sắc ký, các thành phần phân chia ra dọc theo cột có chất bột hấp thụ như chất silica hoặc aluminium oxyde (oxid nhôm).

chromatolysis *n.* the dispersal or disintegration of the microscopic structures within the nerve cells that normally produce proteins. It is part of the cell's response to injury.

(*sự*) **phân hủy nhuộm sắc tố** (*dt*) sự phân tán hoặc phân hủy của cấu trúc vi mô bên trong của tế bào thần kinh mà bình thường nó tạo ra chất đạm. Đó là một phần của phản ứng của tế bào đối với vết thương.

chromatophore *n.* a cell containing pigment. In man chromatophores containing

*melanin are found in the skin, hair, and eyes.
sắc tố bào (*dt*) một tế bào có chứa sắc tố. Ở người sắc tố bào có chứa chất melanin được thấy ở trong da, tóc và mắt.

chromatopsia *n.* abnormal coloured vision: a rare symptom of various conditions. Sometimes everything looks reddish to patients after removal of their cataracts: patients suffering from digitalis poisoning may see things in green or yellow. Similar disturbances of colour may be experienced by people recovering from inflammation of the optic nerve.

loạn sắc thị (*dt*) sự nhìn thấy màu bất thường: một triệu chứng hiếm có của nhiều bệnh khác nhau. Đôi khi các bệnh nhân sau khi cắt bỏ cataract nhìn thấy mọi vật toàn màu đỏ; các bệnh nhân bị nhiễm độc digitalis nhìn thấy mọi vật thành xanh hay vàng. Sự loạn sắc tương tự có thể có ở người bị viêm dây thần kinh thị giác.

chromoblastomycosis (chromomycosis) *n.* a chronic fungal infection of the skin usually caused by injury; for example, a wound from a wood splinter. It produces pigmented wartlike lumps - mainly on the feet and legs - that sometimes ulcerate. The disease is often found in rural communities.

bệnh nấm màu (*dt*) nhiễm nấm mốc tinh ở ngoài da thường do vết thương thí dụ vết thương do những mảnh gỗ gây ra. Nó tạo thành chỗ lồi lên giống mục cáo. Chủ yếu là ở bàn chân và cẳng chân. Đôi khi nó bị lở ra. bệnh thường thấy ở vùng quê.

chromosome /'kroʊməsoʊm/ *n.* one of the threadlike structures in a cell nucleus that carry the genetic information in the form of "genes. It is composed of a long double filament of "DNA coiled into a helix together with associated proteins, with the genes arranged in a linear manner along its length. It stains deeply with basic dyes during cell division (see meiosis, mitosis). The nucleus of each human somatic cell contains 46 chromosomes, 23 being of maternal and 23 of paternal origin (see illustration). Each chromosome can duplicate an exact copy of itself between each cell division (see interphase) so that each new cell formed receives

a full set of chromosomes. See also chromatid, centromere sex chromosome. – **chromosomal adj.**

Human male chromosomes, arranged in numbered pairs according to a standard classification. The female set differs only in the sex chromosomes (XX instead of XY).

nhiêm sắc thể (*dt*) một trong những cấu trúc giống nhau sợi trong nhân tế bào, nó mang các thông tin di truyền dưới dạng gen. Nó gồm có một sợi đai dài chất DNA xoắn lại trong một đường xoắn ốc phối hợp với các chất đậm với các gen xếp đặt theo đường thẳng dọc theo chiều dài của nó, nó nhuộm màu sậm với chất nhuộm căn bản trong *kết* phân bào (xem nguyên phân và giảm phân). Nhân của mỗi tế bào ở người chứa 46 nhiễm sắc thể, 23 ở người mẹ và 23 ở người cha (xem minh họa). Mỗi nhiễm sắc thể có thể sao chép lại bao sao của chính nó giữa mỗi kỳ phân bào (xem pha giữa) do đó mỗi tế bào được thành lập đều mang đầy đủ các nhiễm sắc thể. Cũng xem chromatid, centromere, sex chromosome. – **chromosomal** (*tt*).

Nhiễm sắc thể nam ở người, được sắp đặt theo cặp có đánh số tùy theo phân loại chuẩn. Bộ nhiễm sắc thể nữ chỉ khác ở nhiễm sắc thể sinh dục (XX thay vì XY).

chron- (*chrono-*) prefix denoting time. Example: *chronophobia* (abnormal fear of).

tiếp đầu ngữ chỉ thời gian. *Thí dụ:* *chronophobia* (chứng sợ thời gian bất thường).

chronaxie *n.* a measurement of the electrical excitability of a nerve or muscle, formerly used in the detection of damage to the motor nerves. Its use has largely been superseded by *electromyography, the direct recording of electrical activity in the muscles.

thời trị (*dt*) do khả năng kích thích điện của một dây thần kinh hoặc của một cơ bắp, xưa kia được dùng trong việc khám phá tổn thương của thần kinh vận động, nó được thay thế bởi phương pháp ghi cơ điện trực tiếp ghi điện trong cơ bắp.

chronic /'kronik/ *adj.* describing a disease of long duration involving very slow changes. Such disease is often of gradual onset. The term does not imply anything about the severity of a disease. Compare acute.

mẫn tính (*tt*) mô tả một bệnh kéo dài lâu và thay đổi rất chậm. Các bệnh mẫn tính thường khởi phát từ từ. Từ này không nói tới mức độ trầm trọng của bệnh. So sánh: cấp tính.

Chronic Sick and Disabled Persons Act (1970) /'krɔnik sɪk ənd dɪ'seblɪd'

'pə:sns əkju/ (In Britain) an Act providing for the identification and care of those suffering from a chronic or degenerative disease for which there is no cure and which can be only partially alleviated by treatment. Such patients are usually distinguished from the elderly who may also suffer from chronic diseases. It is the responsibility of local authorities to identify those with such problems and to ensure that services are available to meet their needs and that the people concerned are aware of the available services. Identification can be difficult unless doctors and health visitors notify the appropriate Social Service Departments, but there is no compulsion to make such notifications.

Đạo luật về những người mắc bệnh mẫn tính và mất khả năng lao động

(ở Anh) một đạo luật nhằm điều tra phát hiện và săn sóc cho những người mắc bệnh mẫn tính hoặc bệnh thoái hóa không được điều trị giảm nhẹ một phần. Các bệnh nhân như vậy được phân biệt với những người già thường hay mắc bệnh mẫn tính. Đó là trách nhiệm của chính quyền địa phương để điều tra nhận biết những bệnh như vậy và đảm bảo rằng các cơ quan sẵn sàng đáp ứng nhu cầu của họ và làm cho bệnh nhân biết được các cơ quan đó: sự điều tra nhận biết có thể rất khó khăn ngoại trừ các bác sĩ và những người thăm khám sức khỏe thông báo cho sở xã hội thích hợp, nhưng không có sự bắt buộc nào về các thông báo như vậy.

chrys- (*chryso-*)

prefix denoting gold or gold salts.

tiếp đầu ngữ chỉ vàng hoặc muối vàng.

Chrysops *n.* a genus of bloodsucking flies, commonly called deer flies. Female flies, found in shady wooded areas, bite man during the day. Certain species in Africa may transmit the tropical disease *loiasis to man. In the USA *C. discalis* is a vector of *tularaemia.

Ruồi Chrysops(dt) một giống ruồi hút máu thường được gọi là ruồi nai. Con ruồi cái, thấy ở những vùng cây nhiều bóng râm, cắn người vào ban ngày. Một vài loài ở châu Phi có thể truyền bệnh nhiệt đới, giun chỉ Loa Loa cho người. Ở Mỹ ruồi Chrysops discalis là vật truyền bệnh sốt do ruồi nai (bệnh tularemia).
chrysotherapy *n.* the treatment of disease by the administration of gold or its compounds. The injection of gold salts is claimed by some authorities to be extremely effective in the treatment of arthritis. However, many patients develop severe side-effects, including blood disorders, dermatitis, and upsets of liver and kidney function.

Liệu pháp vàng(dt) điều trị bệnh bằng vàng hoặc các hợp chất của vàng. Sự tiêm muối vàng được xem là có hiệu quả rất cao để điều trị bệnh viêm khớp. Tuy nhiên, nhiều bệnh nhân thấy có nhiều hiệu ứng phụ trầm trọng bao gồm rối loạn máu, viêm da, và rối loạn chức năng gan và thận.

chyle/ kül/ *n.* an alkaline milky liquid found within the lacteals after a period of absorption. It consists of lymph with a suspension of minute droplets of digested fats, which have been absorbed from the small intestine. It is transported in the lymphatic system to the thoracic duct, which drains into the subclavian vein.

nhũ tráp(dt) một chất kiềm giống như sữa tim thấy ở trong sữa sau một thời kỳ hấp thụ. Nó gồm có bạch huyết với những giọt nhỏ treo của chất béo đã tiêu hóa; nó được hấp thu bởi ruột non. Nó được chuyển đến hệ bạch huyết từ ống ngực, và dẫn lưu vào trong tĩnh mạch dưới đòn.

chylomeron *n.* an microscopic particle of fat present in the blood after fat has been digested and absorbed from the small intestine.

vị thế nhũ tráp(dt) những phần nhỏ ly tì của chất béo có trong máu sau khi chất béo được tiêu hóa và hấp thụ từ ruột non.

chyluria *n.* the presence of chyle in the urine.

nhũ tráp niệu(dt) sự có mặt của nhũ tráp trong nước tiểu.

chyme *n.* the semiliquid acid mass that is the

form in which food passes from the stomach to the small intestine. It is produced by the action of *gastric juice and the churning movements of the stomach.

dương tráp, dịch nuôi(dt) một khói acid nứa lỏng là một dạng trong đó thức ăn đi qua từ dạ dày xuống ruột non. Nó được tạo thành bởi tác động của dịch vị và chuyển động trên đầu của dạ dày.

chymotrypsin *n.* a protein-digesting enzyme (see peptidase). It is secreted by the pancreas in an inactive form, chymotrypsinogen, that is converted into chymotrypsin in the duodenum by the action of *trypsin.

(dt) phản hóa tố đậm tiêu hóa (xem peptidase) nó được tiết ra bởi lá mía dưới dạng không hoạt tính gọi là chymotrypsinogen, rồi nó được biến đổi thành chymotrypsin trong tá tràng bởi tác động của trypsin.

chymotrypsinogen *n.* see chymotrypsin.(dt) xem chymotrypsin.

cicatrix/ 'sikatriks/ *n.* a scar: any mark left after the healing of a wound, where the damaged tissue fail to repair themselves completely and are replaced by connective tissue.

seo(dt) mồi vết còn lại sau khi lành một vết thương, ở đó các mô bị tổn hại không được hồi phục hoàn toàn và được thay thế bởi mô liên kết.

-cide suffix denoting killer or killing. Examples: bactericide (of bacteria); infanticide (of children).

tiếp vĩ ngữ chỉ giết dí. Ví dụ: bactericide (giết vi khuẩn); infanticide (giết trẻ con).

ciliary body/ 'siliəri 'bɒdi/ the part of the eye that connects the choroid with the iris. It consists of three zones: the ciliary ring, which adjoins the choroid; the ciliary processes, a series of about 70 radial ridges behind the iris to which the suspensory ligament of the lens is attached; and the ciliary muscle, contraction of which alters the curvature of the lens (see accommodation).

thể mimột phần của mắt nối mảng mạch với mảng mắt. Nó gồm có ba vùng: vùng mi giáp với mảng mạch; lối mi, một lỗ khoảng 70 luồng quay phia sau mảng mắt ở đó có gắn các gân treo mắt; và cơ mi, sự co thắt của cơ mi làm thay đổi độ lồi của thấu kính mắt (xem

(diều tiết = accommodation).

cilium *n.* (*pl. cilia*) 1. a hairlike process, large numbers of which are found on certain epithelial cells on certain (ciliate) protozoa. Cilia are particularly characteristic of the epithelium that lines the upper respiratory tract, where their beating serves to remove particles of dust and other foreign material. 2. an eyelash or eyelid. – *ciliary* *adj.*

lông mi (*dt*) *lông rung* 1. *chỗ lối ra giống tóc, mọc sốt rất lớn thấy trên vải bao biểu mô và trên một vài nguyên sinh động vật.* Lông là đặc tính của biểu mô đường tiêu hóa trên ở sự khua dập của chúng dùng để loại bỏ các phần tử bụi bặm và các vật lạ khác. 2. *Lông mi hoặc mi mắt.* – *cillary* (*tt*).

cimetidine *a drug that reduces secretion of acid in the stomach and is used to treat stomach and duodenal ulcers, inflammation of the oesophagus, and other digestive disorders. It is administered by mouth or injection and the most common side-effects are dizziness, diarrhoea, muscular pains, and rash. Trade name: Tagamet.*

(dt) *một loại thuốc làm giảm acid trong dạ dày và được dùng để điều trị bệnh loét dạ dày và tá tràng, viêm thực quản và các bệnh tiêu hóa khác. Nó được dùng uống hoặc tiêm và tác dụng phụ thường thấy nhất là chóng mặt, tiêu chảy, đau cơ bắp, đỏ da (ban). Tên thương mại: Tagamet.*

Cimex *n.* *see bed bug.*

Rệp Cimex (*dt*) *xem rệp giường (bed bug).*

cinehoocaine *n.* *a local anaesthetic used in dental and other operations and to relieve pain. It is applied directly to the skin or mucous membranes or injected at the site where anaesthesia is required or into the spine. Side-effects such as yawning, restlessness, excitement, nausea, vomiting, and allergic reactions sometimes occur.*

(dt) *một loại thuốc tê cục bộ dùng trong nha khoa và các cuộc giải phẫu khác và để làm giảm đau. Nó được bôi trực tiếp vào da hoặc màng niêm mạc hoặc tiêm vào chỗ cần gây tê hoặc tiêm vào trong cột sống. Tác dụng phụ như ngáp, sự thao thức, bồn chồn, kích động, buồn nôn, ói mửa và phản ứng dị ứng đối khi có xảy ra.*

cinchona /sɪŋ'kaʊnə/ *n.* *the dried bark of Cinchona trees, formerly used in medicine to stimulate the appetite and to prevent haemorrhage and diarrhoea. Take over prolonged periods. It may cause "cinchonism". Cinchona is the source of "quinine".*

vỏ cây kina (*dt*) *vỏ cây khô của cây canh kina, xưa kia được dùng trong y học để kích thích ăn ngon và phòng ngừa xuất huyết và tiêu chảy. Dùng trong thời gian quá dài nó có thể gây bệnh ngộ độc canh kina. Canh kina là nguồn gốc của thuốc quinine.*

cinchonism *n.* *poisoning caused by an overdose of cinchona or the alkaloids quinine, quinidine, or cinchonine derived from it. The symptoms are commonly ringing noises in the ears, dizziness, blurring of vision (and sometimes complete blindness), rashes, fever, and low blood pressure. Treatment with "diuretics increases the rate of excretion of the toxic compounds from the body.*

bệnh ngộ độc canh kina (*dt*) *ngộ độc do dùng quá liều canh kina hoặc các loại quinine, quinidine hoặc cinchonine dẫn xuất từ canh kina.* Triệu chứng thường là nghe thấy tiếng chuông ở trong tai, chóng mặt, mờ mắt (và đôi khi mù mắt), ban sởi, huyết áp thấp. Điều trị bằng thuốc lợi tiểu để làm tăng bài tiết chất độc ra khỏi cơ thể.

cineangiography *n.* *a form of angiography in which the X-ray pictures are recorded on cine film. This allows the dynamic movements of the heart to be studied when the film is projected.*

(phép) chụp X quang tim mạch động (*dt*) *một dạng của phép chụp tim mạch trong đó hình X quang được ghi vào phim xiné. Điều này cho phép thấy chuyển động của tim để khảo sát khi phim được chiếu.*

cinefluorography *n.* *the technique of taking a rapid succession of photographs of the fluorescent screen of a "fluoroscope, so that the recorded events may be later analysed.*

(phép) chụp X quang tim động (*dt*) *một kỹ thuật chụp các ảnh nối tiếp nhau trên màn huỳnh quang của máy soi huỳnh quang để cho các dữ kiện ghi được sẽ được khảo sát về sau.*

cineradiography *n.* *the technique of tak-*

ing a rapid succession of X-ray photographs, to capture on film events that occur rapidly during a particular radiographic investigation.

Chụp X quang động (dt) một kỹ thuật chụp nhanh các ảnh X quang liên tiếp xảy ra để nắm bắt được các sự kiện xảy ra nhanh trong khi điều nghiên X quang đặc biệt.

cingulectomy *n.* surgical excision of the cingulum. The procedure is sometimes carried out as *psychosurgery for intractable mental illness.

(thủ thuật) cắt bỏ bó liên hợp khứu-hải má (dt) mổ cắt bỏ bó liên hợp khứu hải má. Thủ thuật đôi khi được thực hiện như là cuộc phẫu thuật tâm lý để chữa bệnh tâm thần khó trị.

cingulum *n.* (*pl. cingula*) 1. a curved bundle of nerve fibres in each cerebral hemisphere, nearly encircling its connection with the corpus callosum. See cerebrum. 2. a small protuberance on the lingual surface of the crowns of incisor and canine teeth.

dai, num, bó (dt) bó liên hợp khứu hải má.
1. bó dây thần kinh cong ở mỗi bán cầu não, chạy quanh gần chỗ nối của nó với thể chai. Xem cerebrum. 2. một chỗ nhú nhỏ trên mặt lưỡi của thân răng của và răng nanh.

circle of Willis /'sɪkləvɪs/ a circle on the undersurface of the brain formed by linked branches of the arteries that supply the brain (see illustration). This helps to maintain the blood supply in the event of a feeding vessel being blocked. Most cerebral *aneurysms occur on or near the circle of Willis.

vòng Willis một vòng ở mặt dưới não được tạo thành bởi các nhánh động mạch liên kết lại để cung cấp máu cho não (xem minh họa). Nó giúp cho sự duy trì cung cấp máu trong trường hợp một mạch máu nuôi bị tắc. Hầu hết các chỗ phình mạch não để xảy ra ở hoặc gần vòng Willis.

circulatory system /'sa:kjɔ:lɪk:təri:sɪstəm/ see cardiovascular system.

hệ tuần hoàn xem hệ tim mạch (cardiovascular system).

circum- prefix denoting around; surrounding. Example: *circumanal* (around the anus), *tiếp đầu ngữ chỉ xung quanh; bao bọc quanh*.

thì dụ *circumanal* (xung quanh hậu môn).

circumcision /'sɪkəm'sɪzən/ *n.* surgical removal of the foreskin of the penis. This operation is usually performed for religious and ethnic reasons but is sometimes required for medical conditions, mainly *phimosis and *paraphimosis.

(thủ thuật) cắt bao quy đầu (dt) một phẫu thuật cắt bỏ bao quy đầu của dương vật. Cuộc giải phẫu này thường được thực hiện vì lý do tôn giáo và dân tộc, nhưng nó đôi khi vì lý do y khoa với vài bệnh chủ yếu là hẹp bao quy đầu và nghẹt quy đầu.

circumduction *n.* a circular movement, such as that made by a limb.

động tác quay tròn (dt) cử động vòng tròn như là cử động của một chi.

circumflex nerve /'sa:kamfleks nə:v/ a mixed sensory and motor nerve of the upper arm. It arises from the fifth and sixth cervical segments of the spinal cord and is distributed to the deltoid muscle of the shoulder and the overlying skin.

dây thần kinh hình cung một dây thần kinh hỗn hợp cảm giác và vận động ở cánh tay trên. nó phát xuất từ đốt sống cổ thứ năm và thứ sáu và được phân bố tới cơ del-to của vai và vùng da bao bọc cơ.

circumoral *adj.* situated around the mouth.

quanh miệng (t) ở xung quanh miệng.

circumstantiality

/'sa:kəm,stanʃəlɪtəti/ *n.* a disorder of thought in which thinking and speech proceed slowly and with many unnecessary trivial details. It is sometimes seen in organic *psychosis, in *schizophrenia, and in people of pedantic and obsessional personality.

bệnh chỉ ly vụn vặt (dt) một bệnh về tư tưởng trong đó sự suy nghĩ và ngôn ngữ tiếp diễn chậm với nhiều chi tiết không cần thiết và vô giá trị. Đôi khi bệnh này được thấy trong chứng loạn tâm thần hữu cơ trong chứng tâm thần phân liệt và ở những người bị ám ảnh và thẳng thắt rigm.

cirrhosis /'sɪrəʊsɪs/ *n.* a condition in which the liver responds to injury or death of some of its cells by producing interlacing strands of fibrous tissue between which are nodules of

regenerating cells. The liver becomes tawny and characteristically knobbly (due to the nodules). Causes include *alcoholism (*alcoholic cirrhosis*), viral hepatitis (*postnecrotic cirrhosis*), chronic obstruction of the common bile duct (*secondary biliary cirrhosis*), autoimmune diseases (*chronic aggressive hepatitis*, *primary biliary cirrhosis*), and chronic heart failure (*cardiac cirrhosis*). In at least half the cases of cirrhosis no cause is found (*cryptogenic cirrhosis*). Complications include *portal hypertension, *ascites, *hepatitis encephalopathy, and *hepatoma. Cirrhosis cannot be cured but its progress may be stopped if the cause can be removed. This particularly applies in alcoholism (when all alcohol must be prohibited); in hepatitis (in which corticosteroid treatment may reduce inflammation); in secondary biliary cirrhosis (in which surgery may relieve obstruction); and in cardiac failure that can be treated. – *cirrhotic adj*

xơ gan (dt) một bệnh trong đó gan phán ứng với chấn thương hoặc chết vài tế bào bằng cách tạo nên những phần mỏ sợi kết lại với nhau ở giữa chúng là nhú hòn nhỏ chứa các tế bào tái sinh. Gan trở thành màu hung đen và đặc biệt có những u nhô (do các hòn nhô). Nguyên nhân gồm có nghiện rượu (xơ gan do rượu), viêm gan siêu vi (xơ gan sau hoại tử) bể tắc mao mạch mật chủ (xơ gan thứ phát do mật), bệnh tự miễn (viêm gan xâm thực mao mạch, xơ gan do mật tiền phát), và suy tim mao mạch (xơ gan do tim). Có ít nhất là một nửa các trường hợp xơ gan không tìm thấy nguyên nhân (xơ gan nguyên gốc ẩn). Bệnh chúng bao gồm tăng áp lực của tĩnh mạch cửa, cổ trướng, bệnh não do gan, và u gan. Xơ gan không thể chữa trị được, nhưng sự tiến triển của nó có thể chặn đứng nếu loại bỏ được nguyên nhân gây bệnh. Điều này đặc biệt được áp dụng trong trường hợp nghiện rượu (khi kiêng không uống bất cứ loại rượu nào) trong bệnh viêm gan (trong đó việc điều trị bằng corticosteroide có thể làm giảm viêm). Trong xơ gan do mật thứ phát (trong đó cần giải phẫu làm mất bể tắc) và trong xơ bệnh suy tim có thể điều trị được. – *cirrhotic* (tt).

cirs- (cirso-) prefix denoting a varicose

vein. Example: *cirsectomy* (excision of). tiếp dầu ngũ cốc dồn tĩnh mạch. Thủ thuật cắt tĩnh mạch dồn.

cirrroid adj. describing the distended knotted appearance of a varicose vein. The term is used for a type of tumour of the scalp (*cirrroid angioma*), which is an arteriovenous aneurysm.

dạng dồn tĩnh mạch (tt) mô tả sự xuất hiện những nốt bị căng ra của một tĩnh mạch bị dồn. Từ này được sử dụng cho một loại búi của da dầu (phình tĩnh mạch) nó là một chỗ phình động-tĩnh mạch.

cisplatinum n. a heavy-metal compound; a cytotoxic drug that impedes cell division by damaging DNA. Administered intravenously. It is important in the treatment of testicular and ovarian tumours. It is highly toxic; side-effects include nausea, vomiting, kidney damage, peripheral neuropathy, and hearing loss. Trade name: *Neoplatin*.

(dt) một hợp chất kim loại nặng; một loại thuốc độc với tế bào nó ngăn cản sự phân chia tế bào bằng cách làm tổn hại DNA. Nó được dùng để tiêm tĩnh mạch và là thuốc quan trọng trong việc điều trị búi buồng trứng và tim hoành. Thuốc có độc tính cao, tác dụng phụ gồm có buồn nôn, ói mửa, tổn hại thận, bệnh thần kinh ngoại biên và mất thính giác. Tên thương mại: *Neoplatin*.

cisterna n. (pl. *cisternae*) 1. one of the enlarged spaces beneath the *arachnoid that act as reservoirs for cerebrospinal fluid. The largest (*cisterna magna*) lies beneath the cerebellum and behind the medulla oblongata. 2. a dilatation at the lower end of the thoracic duct, into which the great lymph ducts of the lower limbs drain.

bể chứa (dt) 1. một trong những khoảng rỗng bên cạnh màng nhện, nó được sử dụng như là một bể dự trữ cho dịch não tủy. Bể lớn nhất (*cisterna magna*) nằm ở bên cạnh tiểu não và ở phía sau hành tủy. 2. một chỗ nở ra tại đầu dưới của ống ngực, trong đó ống dẫn bạch huyết lớn của chi dưới được dẫn lưu vào.

cistron n. the section of a DNA or RNA chain that controls the amino-acid sequence of a single polypeptide chain in protein synthesis. A cistron can be regarded as the functional

C

equivalent of a 'gene'.

(dt) **đoạn cắt của chuỗi DNA hoặc RNA** nó kiểm soát chuỗi amino acid của dải polypeptide đơn độc trong việc tổng hợp chất dam. Một cistron có thể được coi như là có chức năng tương đương với một gen.

citric acid /'sɪtrɪk 'eɪsɪd/ an organic acid found naturally in citrus fruits. Citric acid is formed in the first stage of the *Krebs cycle, the important energy-producing cycle in the body.

một acid hữu cơ tìm thấy ở thiên nhiên trong trái chanh. Acid citric được tạo thành trong thời kỳ thứ nhất của chu kỳ Krebs, một chu kỳ tạo năng lượng quan trọng trong cơ thể.

citric acid cycle /'sɪtrɪk 'eɪsɪd 'sایکل/ see Krebs cycle.

chu kỳ citric acid xem chu kỳ Krebs.

citrullinaemia n. an inborn lack of one of the enzyme concerned with the chemical breakdown of protein to urea; in consequence both the amino acid citrulline and ammonia accumulate in the blood. Affected children fail to thrive, and show signs of mental retardation.

citrulline huyết(dt) một sự thiếu hụt trong lúc sinh của phân hóa tố liên quan với sự phân tách protein thành urê, hậu quả là cả hai amino acid là citrulline và ammonia tu lại trong máu. Trẻ em bị bệnh thiếu sức lớn dấu hiệu chậm phát triển tâm thần.

citrulline n. an amino acid produced by the liver as a by-product during the conversion of ammonia to *urea.

(dt) **một amino acid được tạo thành bởi gan** như là một sản phẩm phụ trong khi biến đổi ammonia thành urea.

clamp /klæmp/ n. surgical instrument designed to compress a structure, such as a blood vessel or a cut end of the intestine (see illustration). A variety of clamps have been designed for specific surgical procedures. Blood-vessel clamps are to stop bleeding from the cut vessels. Intestinal clamps prevent the intestinal contents from leaking into the abdominal cavity during operations on the intestines and are designed not to damage the intestinal wall.

kẹp(dt) một dụng cụ giải phẫu để ép một tổ

chức như là một mạch máu hoặc ở đầu cắt của ruột (xem minh họa). Một loại kẹp khác được dành cho các phương cách giải phẫu đặc biệt. Kẹp mạch máu được sử dụng để làm ngưng chảy máu từ các mạch bị cắt. Kẹp ruột để ngăn ngừa các chất chưa trong ruột không lọt được vào trong khoang bụng trong khi mổ ruột và không được làm tổn thương thành ruột.

clasmocyte n. see macrophage.

thực bào(dt) xem đại thực bào (macrophage).

clasp /klə:sp/ n. (in dentistry) the part of a denture that keeps it in place. It is made of flexible metal.

móc(dt) (trong nha khoa) phần của bộ răng giữ giữ cho bộ răng ở tại chỗ. Nó được làm bằng kim loại dẻo.

claudication n. limping. *Intermittent claudication* is a cramping pain, induced by exercise and relieved by rest, that is caused by an inadequate supply of blood to the affected muscles. It is most often seen in the calf and leg muscles as a result of *atheroma of the leg arteries. The leg pulses are often absent and the feet may be cold. The treatment is that of atherosclerosis.

khập khiêng(dt) tật đi khập khiêng. Khập khiêng cách hồi là đau do co rút do tập luyện và giảm đi khi nghỉ ngơi. Nguyên nhân là do cung cấp máu không đủ và làm tắc động đến cơ bắp. Nó thường thấy hầu hết ở cơ bắp chân và cơ cẳng chân do bị xơ vữa động mạch của cẳng chân. Mạch ở chân thường không có và bàn chân bị lạnh. Điều trị chứng này bằng cách chữa bệnh xơ vữa.

claustrophobia /klaʊstri'fobɪə/ n. a morbid fear of enclosed places. See also phobia.

chứng sợ bị nhốt kín(dt) sợ sợ hãi bệnh hoạn những chỗ kín. Xem thêm phobia.

claustrum n. a thin vertical layer of grey matter in each cerebral hemisphere, between the surface of the *insula and the lentiform nucleus (see basal ganglia).

nhán trước tướng(dt) một lớp thẳng, móng của chất xám ở mỗi bán cầu não, giữa bề mặt của thùy đảo và nhán đậu (xem hạch nền basal ganglia).

clavicle /'klævɪkəl/ n. the collar bone; a long slender curved bone, a pair of which form the front part of the shoulder girdle. Each clavicle articulates laterally with the *scapula and medially with the manubrium of the sternum (breastbone). — **clavicular** adj

xương đòn (dt) xương vòng, một xương cong dài thanh mảnh, mỗi cặp xương đòn tạo thành phần trước của vòng dai vai. Mỗi xương đòn nối khớp với xương bả vai ở phía bên và với cản xương ức (xương ngực). — **clavicular** (t)

clavus n. 1. see corn. 2. a sharp pain in the head, as if a nail were being driven in.

chai, cảm giác đinh đóng vào đầu (dt) 1. xem chai; corn. 2. đau sắc nhọn ở đầu như là khi có cái đinh lùa vào trong đầu.

claw-foot /'klɔ:fʊt/ n. an excessively arched foot, giving an unnaturally high instep. In most cases the cause is unknown, but the deformity may sometimes be due to an imbalance between the muscles flexing the toes and the shorter muscles that extend them; this type is found in some neuromuscular diseases, such as Friedreich's ataxia. Surgical treatment is effective in childhood but less so in adults life. Medical name: **pes cavus**.

bàn chân quặp (dt) một bàn chân quặp cong, tạo thành mu bàn chân quá cao. Trong hầu hết các trường hợp, nguyên nhân không được biết nhưng sự biến dạng đôi khi có thể do sự mất cân bằng giữa các cơ gấp của ngón chân và các cơ ngắn dưới của chúng. Dạng này thường thấy ở vào bệnh thần kinh cơ bắp như là bệnh mất điều hòa (thất điều) Friedreich. Điều trị bằng phẫu thuật rất có hiệu quả khi còn trẻ con nhưng ít hiệu quả khi đã trưởng thành. Tên y khoa: **pes cavus**.

claw-hand /'klɔ:hænd/ n. flexion and contraction of the fingers with extension at the joints between the fingers and the hand, giving a claw-like appearance. Any kind of damage to the nerves or muscles may lead to claw-hand; cause include injuries, *syringomyelia, and leprosy. See also Dupuytren's contracture.

bàn tay quặp (dt) sự gấp vào và co thắt của các ngón tay với sự duỗi ra tại khớp nối giữa ngón tay và bàn tay tạo thành trạng thái co quặp. Một loại tổn thương đối với thần kinh

hoặc cơ bắp có thể dẫn tới bàn tay quặp. Nguyên nhân gồm có: chấn thương, bệnh rồng tủy sống, bệnh hủi. Cũng xem co thắt Dupuytren.

clearance (renal clearance)

/'klɛərəns/ n. a quantitative measure of the rate at which waste products are removed from the blood by the kidneys. It is expressed in terms of the volume of blood that could be completely cleared of a particular substance in one minute.

thanh thải (thanh thải thận) (dt) do tốc độ loại bỏ các chất thải từ máu do thận thải ra. Nó được biểu thị bằng khối lượng máu đã được thanh thải hoàn toàn một chất đặc biệt trong một phút.

clearing /'klɛərɪŋ/ n. (in microscopy) the process of removing the cloudiness from microscopical specimens after dehydration by means of a *clearing agent*. This increases the transparency of the specimens. Xylene, cedar oil, methyl benzoate plus benzol, and methyl salicylate plus benzol are commonly used as clearing agents.

sự thanh lọc (làm sạch) (dt) (trong kính hiển vi) phương pháp loại bỏ chỗ vẩn bẩn từ vật phẩm ở kính hiển vi sau khi loại nước bằng cách dùng các tác nhân thanh lọc. Điều này làm tăng độ trong suốt của vật phẩm. Xylene, dầu cây tuyết tùng methyl benzoate thêm benzol và methyl salicylate thêm Benzol là các tác nhân thanh lọc thường được sử dụng.

cleavage /'kli:vɪdʒ/ n. (in embryology) the process of repeated cell division of the fertilized egg to form a ball of cells that becomes the *blastocyst. The cells (*blastomeres*) do not grow between divisions and so they decrease in size.

sự phân cắt (dt) (trong phôi học) phương cách tái lập sự phân chia tế bào của một trung đế được thu tinh để tạo thành một quả bóng tế bào, các tế bào này sẽ trở thành phôi bào. Tế bào (nguyên phôi bào) không lớn lên khi phân chia, do đó tế bào mới tạo thành sẽ giảm kích thước.

cleft palate /'kleft 'palet/ a fissure in the midline of the palate due to failure of the two sides to fuse in embryonic development. Only

part of the palate may be affected, or the cleft may extend the full length with bilateral clefts at the front of the maxilla; it may be accompanied by a 'harelip' and disturbance of tooth formation. Cleft palates can be corrected by surgery.

khe hở vòm miệng một chỗ nứt trong đường giữa của vòm miệng do trong lúc phát triển phôi hai bên của vòm miệng không nối liền được chỉ có một phần của vòm miệng là bị tác động, hoặc đường nứt có thể lan rộng khớp chiều dài với hai đường nứt phía trước xương hàm; nó có thể kéo theo tật sứt môi trên và rối loạn trong việc thành lập răng. Khe hở vòm miệng có thể được chỉnh hình bằng cách giải phẫu.

cleid- (cleido-, clid-, clido-) prefix denoting the clavicle (collar bone). Example: cleidocranial (of the clavicle and cranium).

tập đầu ngứa chỉ xương đòn. Ví dụ cleidocranial (thuộc về xương đòn và sọ).

cleidocranial dysostosis a congenital defect of bone formation in which the skull bones ossify imperfectly and the collar bones (clavicles) are absent.

loạn phát xương đòn sọ một khiếm khuyết bẩm sinh của sự tạo xương trong đó xương sọ hóa cốt không hoàn toàn và xương đòn không có.

clemizole n. an *antihistamine used to treat such allergies as hay fever and urticaria. It is administered by mouth or injection or applied to the skin as a cream.

(dt) một chất thuốc chống histamine dùng để điều trị dị ứng cũng như chứng cảm mao và nổi mày đay. Nó được dùng uống hoặc tiêm hoặc bôi ngoài da dưới dạng kem.

client-centred therapy (Rogerian therapy) /'klaɪənt'sentred 'θerəpi/ a method of psychotherapy in which the therapist refrains from directing his client in what he should do and instead concentrates on communicating understanding and acceptance. Frequently he reflects the client's own words or feelings back to him. The aim is to enable the client to solve his own problems.

liệu pháp hướng tâm cho thân chủ (liệu pháp Rogerian) một phương pháp tâm lý liệu pháp trong đó điều trị viên

kim hâm lai những điều thân chủ có thể làm trong khi hướng dẫn bệnh nhân và thay thế bằng sự tập trung thông hiểu và chấp nhận. Thông thường, điều trị viên phản ánh những lời nói riêng tư của thân chủ và thông cảm với họ. Mục đích là để cho thân chủ có thể giải quyết được những vấn đề riêng tư.

climacteric /klai'mækterɪk/ n. 1. see menopause. 2. declining sexual drive and fertility in men, usually occurring in middle age.

hội chứng tắt dục (dt) 1. xem mãn kinh. 2. sự xuống dốc của khả năng sinh dục của người đàn ông, thường thấy ở tuổi trung niên.

clindamycin n. an *antibiotic used to treat serious bacterial infection. It is administered by mouth; possible side-effects are nausea, vomiting, diarrhoea, and occasional hypersensitivity reactions.

(dt) một loại thuốc sinh được dùng để điều trị chứng nhiễm trùng nặng. Nó được dùng uống; tác dụng phụ có thể là buồn nôn, ói mửa, tiêu chảy và phản ứng quá mẫn cảm đối khi xảy ra.

clinic /'klinik/ n. 1. an establishment or department of a hospital devoted to the treatment of particular diseases or the medical care of out-patients. 2. a gathering of instructors, students, and patients, usually in a hospital ward, for the examination and treatment of the patients.

lâm sàng học, bệnh khoa (dt) 1. sự thiết lập hoặc trang bị một bệnh viện dành cho việc điều trị các bệnh đặc biệt hoặc sản sóc nội khoa cho các bệnh nhân ngoại trú. 2. cuộc hội thảo của các trợ giáo sư, sinh viên và bệnh nhân thường trong một bệnh viện có bảo trợ, để khảo sát và điều trị cho các thân chủ.

clinical medicine /'klinɪkl 'medsm/ the branch of medicine dealing with the study of patients in bed and the diagnosis and treatment of disease at the bedside as opposed to the study of disease by *pathology or other laboratory work.

y học lâm sàng một nhánh của y học chuyên khảo sát bệnh nhân ở trên giường và sự chẩn đoán và điều trị bệnh ở tại giường, trái với việc khảo sát bệnh bằng bệnh học

hoặc trong phòng thí nghiệm.

clioquinol *n.* an iodine-containing antiseptic active against amoebae and other microorganisms. It is used to treat bowel infections, such as dysentery, and skin infections and is administered by mouth, as suppositories, or in ointments, creams, or lotions.

(dt) một loại thuốc sát trùng có chứa iodine chống lại bệnh lý amip và các vi sinh vật khác. Nó được dùng để điều trị nhiễm trùng ruột như là bệnh kiết lỵ và nhiễm trùng ngoài da và được dùng uống, hoặc tọa dưới hoặc thuốc mỡ, kem, thuốc nước.

clitoris / 'klitoris/ *n.* the female counterpart of the penis, which contains erectile tissue (see corpus cavernosum) but is unconnected with the urethra. Like the penis it becomes erect under conditions of sexual stimulation, to which it is very sensitive.

ám vật(dt) một bộ phận của phái nữ giống như dương vật, nó có chứa mô cương cứng (xem corpus cavernosum) nhưng nó không thông với niệu đạo. Giống như dương vật, nó trở nên cương cứng khi có kích thích tình dục, và nó rất nhạy cảm.

clivus *n.* (in anatomy) a surface that slopes, such as occurs in part of the sphenoid bone.

mặt dốcmột mặt nghiêng thấy ở một phần của xương budm

cloaca / kləʊ'seɪkə/ *n.* the most posterior part of the embryonic hindgut. It becomes divided into the rectum and the urinogenital sinus, which receives the bladder together with the urinary and genital ducts.

6 nhóp(dt) phần sau cùng của đoạn cuối ruột phổi. Nó chia ra thành trực tràng và xoang sinh dục-niêu sẽ thành bọng đái (bàng quang) với các đường niệu và sinh dục.

clofibrate *n.* a drug that reduces the levels of blood lipids, including cholesterol, and is used to treat atherosclerosis and angina. It is administered by mouth; side-effects can include stomach discomfort, nausea, and diarrhoea. Trade names: *Atromid-S, Liprinat*.

(dt) một loại thuốc làm giảm mức độ của chất béo trong máu bao gồm cholesterol. Nó được dùng để chữa trị chứng xơ vữa động mạch và chứng đau thắt ngực. Nó được dùng uống; tác

dụng phụ có thể có là khó chịu trong bao tử, buồn nôn và tiêu chảy. Tên thương mại: *Atromid-S, Liprinat*.

clomipramine *n.* a drug used to treat various depressive states (see antidepressant). It is administered by mouth or injection; common side-effects are dry mouth and blurred vision. Trade name: *Anafranil*.

(dt) một loại thuốc dùng để điều trị các tình trạng trầm cảm khác nhau (xem thuốc chống trầm cảm). Nó được dùng uống hoặc tiêm; tác dụng phụ thường thấy là khô miệng và mất视力. Tên thương mại: *Anafranil*.

clomocycline *n.* an antibiotic used to treat infections caused by a variety of microorganisms and also used for long-term treatment of acne. It is administered by mouth and may cause digestive upsets and allergic reactions. Trade name: *Megaclor*.

(dt) một loại kháng sinh được sử dụng để điều trị nhiễm trùng do nhiều loại vi sinh vật khác nhau và cũng được dùng lâu dài để chữa bệnh trứng cá. Nó được dùng uống và có thể gây ra rối loạn tiêu hóa và phản ứng dị ứng. Tên thương mại: *Megaclor*.

clonazepam *n.* a drug with anticonvulsant properties, used to treat epilepsy and other conditions involving seizures. It is administered by mouth or injection; drowsiness is a common side-effect. Trade name: *Rivotril*.

(dt) một loại thuốc có tính chất chống co thắt được dùng để chữa trị bệnh động kinh và các bệnh khác. Nó được dùng uống hoặc tiêm. Tình trạng lờ mờ thường là tác dụng phụ của nó. Tên thương mại: *Rivotril*.

clone 1. *n.* a group of cells (usually bacteria) descended from a single cell by asexual reproduction and therefore genetically identical to each other and to the parent cell. 2. *vb.* to form a clone.

đồng vô tính1. (dt) một nhóm tế bào (thường là vi khuẩn) bắt nguồn từ một tế bào đơn độc do sinh sản không giới tính và do đó nó đồng nhất với nhau về giống hệt như tế bào cha. 2. (dt) tạo thành đồng vô tính.

clonic *adj.* of, relating to, or resembling clonus. The term is most commonly used to describe the rhythmical limb movements in convulsive epilepsy (see grand mal).

giật rung (dt) của, liên quan tới hoặc giống như giật rung. Từ này được dùng để mô tả cử động theo nhịp của chỉ trong chứng động kinh giật (xem động kinh lớn).

clonidine n. a drug used to treat high blood pressure (hypertension) and migraine. It is administered by mouth or injection and commonly causes drowsiness and dry mouth. Trade name: Catapres.

(dt) một loại thuốc được dùng để điều trị huyết áp cao và chứng thiên đầu thống. Nó được dùng uống hoặc tiêm và thường gây ra lờ mờ buồn ngủ và khô miệng. Tên thương mại: Catapres.

chonorchiasis n. a condition caused by the presence of the fluke *Clonorchis sinensis* in the bile ducts. The infection, common in the Far East, is acquired through eating under-cooked, salted, or pickled freshwater fish harbouring the larval stage of the parasite. Symptoms include fever, abdominal pain, diarrhoea, liver enlargement, loss of appetite, emaciation and - in advanced cases - cirrhosis and jaundice. Treatment is unsatisfactory although chloroquine diphosphate has proved beneficial in some cases.

bệnh sán lá gan nhỏ (dt) một bệnh do sự có mặt của sán lá *Clonorchis sinensis* trong ống mật. Sự nhiễm trùng thường ở Viễn Đông do ăn thức ăn không chín, ướp muối hoặc cá mắm có chứa ấu trùng của ký sinh trùng. Các triệu chứng gồm có sốt, đau bụng, tiêu chảy, lớn gan, mất ăn ngon, gây mòn và trong các trường hợp bị quá lâu có thể gây nên xơ gan và vàng da. Điều trị không được tốt mặc dù chloroquine diphosphates tỏ ra có hiệu lực trong vài trường hợp.

Clonorchis n. a genus of liver flukes, common parasites of man and other fish-eating mammals in the Far East. The adults of *C. sinensis* cause clonorchiasis. Eggs are passed out in the stools and the larvae undergo their development in two other hosts, a snail and a fish.

sán lá gan nhỏ (dt) một giống sán ở gan, thường sống ký sinh ở người và vài loại động vật có vú ăn cá ở Viễn Đông. Sán trưởng thành của loài *C. sinensis* gây ra bệnh sán lá gan nhỏ. Trứng được thải ra ngoài phân và

Ấu trùng phát triển trong 2 vật chủ khác, con ốc sên và con cá.

clonus n. rhythmical contraction of a muscle in response to a suddenly applied and then sustained stretch stimulus. It is most readily obtained at the ankle when the examiner bends the foot sharply upwards and then maintains an upward pressure on the sole. It is caused by an exaggeration of the stretch reflexes and is usually a sign of disease in the brain or spinal cord.

giật rung (dt) co thắt theo nhịp của cơ bắp phản ứng với sự chạm vào bất ngờ và thêm vào đó phải chịu một kích thích kéo căng. Phản ứng này thấy rõ ở cổ chân khi người ta ướm cổ chân một cách đột khoát lên phía trên và duy trì một áp lực lên phía trên gót chân. Phản ứng có được là do sự già tăng quá mức của phản xạ căng kéo và thường là dấu hiệu của bệnh não và tủy sống.

clopamide n. a diuretic used to treat fluid retention (oedema) and high blood pressure (hypertension). It is administered by mouth and side-effects are uncommon. Trade name: Brinaldix.

(dt) một loại thuốc lợi tiểu được dùng để chữa chứng ứ đọng nước (phù) và huyết áp cao. Nó được dùng uống và tác dụng phụ của nó rất hiếm. Tên thương mại: Brinaldix.

clorazepate potassium a tranquillizing drug used to relieve anxiety, tension, and agitation. It is administered by mouth; side-effects can include dizziness, digestive upsets, blurred vision, and, occasionally, drowsiness. Trade name: Tranxene. một loại thuốc an thần dùng để làm giảm lo âu, căng thẳng, và kích động. Nó được dùng uống. Tác dụng phụ có thể có là chóng mặt, rối loạn tiêu hóa, mờ mắt và đôi khi lờ mờ buồn ngủ. Tên thương mại: Tranxene.

clorecoxolone n. a diuretic with prolonged action, used to treat fluid retention (oedema) and high blood pressure (hypertension). It is administered by mouth; common side-effects are nausea and loss of appetite, and reduced blood potassium levels may develop. Trade name: Nefrolan.

(dt) một loại thuốc lợi tiểu có tác dụng dài được dùng để chữa chứng ứ đọng nước (phù) và huyết áp cao. Nó được dùng uống; tác

dung phu thường thấy là buồn nôn và ăn mất
ngon và làm giảm mức potassium trong máu.
Tên thương mại: **Nefrolan.**

clorindione *n.* an anticoagulant used to prevent further blood clotting in coronary and other thromboses. It is administered by mouth and side effects can include nausea, diarrhoea, hair loss, itching, and skin damage.

(dt) một loại thuốc chống đông máu được sử dụng để phòng ngừa máu đông trong động mạch cảnh và các cục máu đông khác. Nó được dùng uống và tác dụng phụ có thể gồm buồn nôn, tiêu chảy, rụng tóc, ngứa và tổn hại da.

Clostridium *n.* a genus of mostly Gram-positive anaerobic spore-forming rodlike bacteria commonly found in soil and in the intestinal tract of man and animals. Many species cause disease in man and animals and produce extremely potent exotoxins. *C. botulinum* grows freely in badly preserved canned foods, producing a toxin causing serious food poisoning ("botulism"). *C. histolyticum*, *C. septicum*, and *C. perfringens* all cause "gas gangrene when they infect wounds. *C. tetani* lives as a harmless commensal in the intestine of animals and man but causes tetanus on contamination of wounds (with manured soil). The species *C. welchii* (*C. perfringens*) - Welch's bacillus-causes blood poisoning, food poisoning, and gas gangrene.

(dt) một loài vi khuẩn hình que có tạo nên bào tử và yếm khí thường thấy ở trong đất và ở trong ruột của người và vật. Nhiều loại gây bệnh ở người và vật và tạo thành ngoại độc tố rất độc. Loại *C. botulinum* sinh sống trong thức ăn đóng hộp không tốt nên một độc tố gây nên ngộ độc thức ăn rất nặng (botulism) các loại *C. histolyticum*, *C. septicum* và *C. perfringens* gây nên chứng hoại thư khí khi nó nhiễm vào vết thương. *C. tetani* sống cộng sinh vô hại trong ruột của súc vật và người nhưng nó gây bệnh phong đòn gánh khí khi nhiễm vào vết thương (với đất đã được bón phân) loại *C. welchii* (*C. perfringens*) - Vi khuẩn Welch - gây ra bệnh nhiễm độc máu, nhiễm độc thức ăn và hoại thư khí.

clotrimazole *n.* an antiseptic used to treat all types of fungal skin infections, including

ringworm and infections of the genital organs. It is applied to the infected part as cream or solution or as vaginal pessaries and occasionally causes mild burning or irritation. Trade name: **Canesten.**

(dt) một loại thuốc sát trùng dùng để chữa tất cả các dạng nhiễm nấm ngoài da gồm có các bệnh nấm da và nhiễm nấm ở các cơ quan sinh dục. Nó được dùng bởi vào phần bị bệnh dưới dạng kem hoặc dung dịch hoặc thuốc đặt âm đạo, đôi khi nó gây ra bỏng nhẹ và kích thích. Tên thương mại: **Canesten.**

clotting factors / 'klu:tɪŋ 'faktəz/ see coagulation factors

yếu tố đông máu *xem coagulation factors.*

clotting time / 'klu:tɪŋ taɪm/ see coagulation time.

thời gian đông máu *xem coagulation time.*

cloxacillin sodium an antibiotic, derived from penicillin, used to treat many bacterial infections. It is administered by mouth or injection diarrhoea sometimes occurs and hypersensitivity reactions occur in penicillin-sensitive patients. Trade name: **Orbenin.**

một loại thuốc trù sinh dẫn xuất từ penicillin được dùng để chữa nhiều chứng nhiễm trùng. Nó được dùng uống hoặc tiêm. Nó có thể gây tiêu chảy và phản ứng quá mẫn ở người bệnh nhạy cảm với penicillin. Tên thương mại: **Orbenin.**

clubbing / 'klʌbɪŋ/ *n.* thickening of the tissues at the bases of the finger and the toe nails so that the normal angle between the nail and the digit is filled in. The nail becomes convex in all directions and in extreme cases the digit end becomes bulbous like a club or drumstick. Clubbing is seen in pulmonary tuberculosis, bronchiectasis, empyema, infective endocarditis, cyanotic congenital heart disease, and lung cancer and as a harmless congenital abnormality.

(chứng) ngón hình thùy (dt) sự dày lên của móng ở đáy móng tay và chân do đó góc bình thường giữa móng và ngón bị dày lên, móng trở nên phồng lên về mọi hướng và trong những trường hợp nặng, đầu ngón trở nên giống như một cái chày hoặc các dùi

trống. Tay hình thùy thấy trong bệnh lao phổi, *dần cuồng phổi*, viêm mủ màng phổi viêm nội tẩm mạc nhiễm trùng, bệnh tim bẩm sinh tim tái, và ung thư phổi; và là một dị dạng bẩm sinh vô hai.

club-foot (talipes)/ 'klab'fʊ/ n. a deformity of one of both feet in which the patient cannot stand with the sole of the foot flat on the ground. In the most common variety (*talipes equinovarus*) the foot is twisted downwards and inwards so that the patient walks on the outer edge of the upper surface of his foot. Other varieties are *talipes varus*, in which the sole of the foot is turned inwards, and *talipes valgus*, in which it is twisted outwards. The defect is present at birth and can be corrected by orthopaedic splinting in the early months of infancy. It may also occur as a complication of muscular paralysis due to poliomyelitis.

bán chân vẹo(dt) một biến dạng của một hoặc cả hai bán chân trong đó bệnh nhân không thể đứng thẳng gót chân của bán chân trên mặt đất. Trong hầu hết các biến thể thường gấp (bán chân ngửa vẹo vào trong) bán chân quặp xuống và vẹo vào trong, và bệnh nhân phải di bằng bờ ngoài của mặt trên bán chân. Biến dạng khác là bán chân vẹo vào, trong đó gót chân quay vào trong và bán chân vẹo ra, trong đó bán chân của bệnh nhân bị quay ra phía ngoài. Sự khiếm khuyết này có từ lúc sanh ra và có thể được điều chỉnh bằng cách dùng nẹp chỉnh hình sớm ngay trong những tháng đầu tiên. Nó cũng có thể xảy ra như là một biến chứng của chứng liệt cơ do bệnh sốt rét liệt.

clumping/ 'klʌmpɪŋ/ n. see agglutination.

(suz) kết thành nhóm(dt) xem agglutination = sự dính kết.

Clutton's joint/ 'klʌtnz dʒɔɪnt/ a swollen joint, usually the knee, caused by inflammation of the synovial membranes due to congenital syphilis.

bệnh khớp Clutton khớp bị sưng, thường là ở đầu gối do viêm màng hoặc dịch gây ra bởi bệnh giang mai bẩm sinh.

clyster/ 'klaɪstə/ n. an old-fashioned term for an enema.

(suz) thuật hậu môn(dt) một từ thời xưa để

chỉ sự thụt hậu môn.

CNS/ si: cn es/ see central nervous system. xem hệ thần kinh trung ương (central nervous system).

coagulant n. any substance capable of converting blood from a liquid to a solid state. See blood coagulation.

chất đông máu(dt) mọi chất có thể biến đổi máu từ trạng thái lỏng sang đặc. Xem blood coagulation = sự đông máu.

coagulase n. an enzyme, formed by disease-producing varieties of certain bacteria of the genus *Staphylococcus*, that cause blood plasma to coagulate. Staphylococci that are positive when tested for coagulase production are classified as belonging to the species *Staphylococcus aureus*.

(dt) một phản hóa tố được tạo thành bởi những biến thể gây bệnh của một vài vi khuẩn thuộc loài *staphylococcus*, phản hóa tố này làm đông huyết tương của máu. Vì khuẩn *staphylococci* dương tính khi xét nghiệm tạo đông máu được phân loại thuộc về loài *staphylococcus aureus*.

coagulation/ kəʊ'ægjʊ'læʃn/ n. the process by which a colloidal liquid changes to a jellylike mass. See blood coagulation.

sự đông(dt) phương cách biến đổi một chất lỏng dạng keo thành một khối giống như thạch. Xem blood coagulation = sự đông máu.

coagulation factors (clotting factors)/ kəʊ'ægjʊ'læʃn 'faktəz/ a group of substances present in blood plasma that, under certain circumstances, undergo a series of chemical reactions leading to the conversion of blood from a liquid to a solid state (see blood coagulation). Although they have specific names, most coagulation factors are referred to by an agreed set of Roman numerals. Lack of any of these factors in the blood results in the inability of the blood to clot. See also haemophilia.

yếu tố đông máu một nhóm chất có trong huyết tương, trong vài trường hợp, trải qua một loạt các phản ứng hóa học dẫn tới việc biến đổi máu từ dạng lỏng sang dạng đặc (xem sự đông máu), mặc dù các yếu tố có những tên riêng, nhưng phần lớn các yếu tố

dòng máu được mệnh danh bằng các chữ số là máu. *Sự thiếu vắng của bất cứ một yếu tố nào trong máu cũng làm cho máu không thể đông lại được.* Xem bệnh ứa chảy máu = haemophilia.

coagulation time (clotting time)

/kəʊ̯.eɪgə̯'taɪ̯m/ – the time taken for blood or blood plasma to coagulate (see blood coagulation). When measured under controlled conditions and using appropriate techniques, coagulation times may be used to test the function of the various stages of the blood coagulation process.

thời gian đông máu thời gian cần thiết để máu có thể đông được (xem sự đông máu = coagulation). Khi được đo lường dưới những điều kiện được điều khiển và dùng những kỹ thuật thích hợp, thời gian đông máu có thể được sử dụng để xét nghiệm chức năng của nhiều thời kỳ trong tiến trình đông máu.

coagulum n. a mass of coagulated matter, such as that formed when blood clots.

cục đông máu (dt) một khối vật chất bị đông lại như là khối được tạo ra khi máu đông.

coalesce/ .kəʊ̯'les/ vb. to grow together or unite. – **coalescence** n.

kết tụ (dt) tảng tu với nhau hoặc kết hợp. – **coalescence** = sự kết tụ (dt).

coarctation n. (of the aorta) a congenital narrowing of a short segment of the aorta. The most common site of coarctation is just beyond the origin of the left subclavian artery from the aorta. This results in high blood pressure (*hypertension) in the upper part of the body and arms and low blood pressure in the legs. The defect is corrected surgically.

sự hẹp (dt) (của động mạch chủ) hẹp bẩm sinh ở một đoạn ngắn của động mạch chủ. Vị trí thường thấy nhất của chứng hẹp ở ngay phía bên kia gốc động mạch trên đòn trái phát xuất từ động mạch chủ. Điều này tạo nên cao huyết áp ở phần trên cơ thể và cánh tay và huyết áp thấp ở phần dưới và chân. Khiêm khuyết này có thể điều chỉnh được bằng phẫu thuật.

cobalamin n. see vitamin B12.

(dt) xem vitamin B12.

cobalt/ kəʊ̯'bo:lt/ n. a metallic element.

The artificial radioisotope cobalt-60, or *radio-cobalt*, is a powerful emitter of gamma radiation and is used in the radiation treatment of cancer (see radiotherapy, telecurie-therapy). Cobalt itself forms part of the *vitamin B12 molecule. Symbol: Co.

(dt) một chất kim loại. *Chất đồng vị phóng xạ nhân tạo Cobalt-60 là một chất phóng xạ tia gamma và được sử dụng trong xạ liệu pháp để điều trị ung thư (xem quang tuyển liệu pháp, liệu pháp curie xạ).* Chính Cobalt là một phần để tạo thành phân tử sinh tố B12. Ký hiệu: Co.

cobalt-chromium /kəʊ̯'bo:lt

.krɒmɪtəm/ n. a silver-coloured nonprecious alloy of cobalt and chromium used for the metal frame of partial dentures.

hợp chất cobalt-chromium (dt) một hợp kim không đắt tiền có màu bạc gồm có chromium và cobalt; được dùng để làm khung kim loại của một phần bô răng giả.

cocaine/ kəʊ̯'keɪn/ n. an alkaloid, derived from the leaves of the coca plant (*Erythroxylon coca*) or prepared synthetically, sometimes used as a local anaesthetic in eye, ear, nose, and throat surgery. It constricts the small blood vessels at the site of application and therefore need not be given with adrenaline. Since it causes feelings of exhilaration and may lead to psychological dependence, cocaine has largely been replaced by safer anaesthetics.

(dt) một chất alkaloid, dẫn xuất từ lá của cây coca (*Erythroxylon coca*) hoặc được điều chế bằng tổng hợp, đôi khi được sử dụng để gây tê cục bộ trong giải phẫu mắt, tai, mũi họng. Nó làm co các mạch máu nhỏ ở chỗ có thuốc bôi vào và vì vậy không cần phải dùng chung với adrenalin. Vì thuốc gây cảm giác phấn chấn và có thể dẫn tới lệ thuộc cảm giác vào thuốc, nên cocaine được thay thế bằng các thuốc gây tê an toàn hơn.

cocainism n. 1. the habitual use of, or addiction to, *cocaine in order to experience its intoxicating effects. 2. the mental and physical deterioration resulting from addiction to cocaine.

(chứng) nghiện cocaine (dt) 1. sự thường dùng hoặc nghiện thuốc cocaine để

chứu dụng được các tác dụng độc của nó. 2. sự tổn hại thể chất và tinh thần do nghiên cứu cocaine.

cocarcinogen *n.* a substance that enhances the effect of a 'carcinogen'.

(sự, chất) **dòng gây ung thư** (*dt*) một chất làm tăng hiệu quả của một tác nhân gây ung thư.

coccidioidomycosis *n.* an infection caused by inhaling the spores of the fungus *Coccidioides immitis*. In the primary form there is an influenza-like illness that usually resolves within about eight weeks. In a few patients the disease becomes progressive and resembles tuberculosis. Severe or progressive infections are treated with intravenous injections of amphotericin-B. The disease is endemic only in the south-western US, Mexico, and Venezuela.

bệnh nấm coccidioides (*dt*) sự nhiễm nấm do hít vào các bào tử của nấm *coccidioides immitis*. Dạng bệnh đầu tiên giống như bệnh cúm và nó thường khởi trong 8 tuần lễ. Ở một ít bệnh nhân, bệnh trở thành tiến triển và giống như bệnh lao. Bệnh nhiễm nấm nặng hoặc tiến triển được điều trị với thuốc amphotericin B tiêm tĩnh mạch. Bệnh trở thành dịch cục bộ chỉ ở vùng tây nam Hoa Kỳ, ở Mexico và Venezuela.

coccobacillus *n.* a rod-shaped bacterium (bacillus) that is so small that it resembles a spherical bacterium (coccus). Examples of such bacteria are *Bacteroides* and *Brucella*.

cầu trực khuẩn (*dt*) một loại vi khuẩn hình que nhưng quá nhỏ và giống như hình cầu. *Thí dụ vi khuẩn Bacteroides và Brucella.*

coccus /'kɔkəs/ *n.* (*pl.* *cocci*) any spherical bacterium. See also gonococcus, meningococcus, Micrococcus, pneumococcus, Staphylococcus, Streptococcus.

cầu khuẩn (*dt*) mọi vi khuẩn hình cầu. Cũng xem gonococcus, meningococcus (màng não cầu khuẩn), micrococcus (vi cầu khuẩn), pneumococcus (phố cầu khuẩn), staphylococcus (tu cầu khuẩn), streptococcus (liền cầu khuẩn).

coccy- (*coccyg-, coccygo-*) prefix denoting the coccyx. Example: *coccyectomy* (*excision of).

tiếp đầu ngũ chỉ xương cụt. *Thí dụ coccygectomy (cắt bả xương cụt).*

coccydynia *n.* pain in the lowermost segment of the spine (coccyx) and the neighbouring area.

(chứng) **đau xương cụt** (*dt*) đau ở phần thấp nhất của cột sống (xương cụt) và ở vùng lân cận.

coccyx /'kɒksɪks/ *n.* (*pl.* *coccyges* or *coccyxes*) the lowermost element of the 'backbone': the vestigial human tail. It consists of four rudimentary *coccygeal vertebrae* fused to form a triangular bone that articulates with the sacrum. See also *vertebra*. – *coccygeal* adj.

xương cụt (*dt*) phần thấp nhất của cột sống: vết tích của đuôi người, nó gồm có bốn đốt sống cùng nhau nối với nhau tạo thành xương hình tam giác, nó nối khớp với xương thiêng. Xem thêm *cột sống*. – *coccygeal* (*tt*).

cochlea /'kɒklɪə/ *n.* the spiral organ of the 'labyrinth of the ear', which is concerned with the reception and analysis of sound. As vibrations pass from the middle ear through the cochlea, different frequencies cause particular regions of the basilar membrane to vibrate: high notes cause vibration in the region nearest the middle ear; low notes cause vibration in the region nearest the tip of the spiral. The *organ of Corti*, which lies within a central triangular membrane bound canal (*scala media* or *cochlear duct*), contains sensory hair cells attached to an overlying *tectorial membrane* (see illustration). When the basilar membrane vibrates the sensory cells become distorted and send nerve impulses to the brain via the *cochlear nerve*. – *cochlear* adj.

ống tai (*dt*) cơ quan xoắn ốc của mè đạo tai, nó can dự vào việc nhận và phân tách âm thanh. Vì sự rung động đi qua từ tai giữa tới ống tai, các tần số khác nhau sẽ tạo nên sự rung động của các vùng đặc biệt của màng đáy. Các âm thanh cao tạo nên sự rung động trong vùng gần tai giữa; các âm thấp tạo nên những rung động ở vùng gần đỉnh vòng xoắn nhất. Cơ quan corti nằm ở trong ống màng tam giác trung tâm (*scala media* = ống ống tai, hoặc *cochlea duct*) có chứa các tế bào cảm giác

cô lồng nối liền với màngまい (xem minh họa). Khi màngđáyrungđộng, tủy bao trùm nènxoắn loai và chuyển xung lực thần kinh tới não qua thần kinh ốc tai. – *cochlear (tl)*.

cochlear duct (scala media) /'kɔklɪə dʌkt/ see cochlea.

ống ốc tai xem cochlea = ốc tai.

cochlear nerve /'kɔklɪə nɜːv/ the nerve connecting the cochlea to the brain and therefore responsible for the nerve impulses relating to hearing. It forms part of the *vestibulocochlea nerve (cranial nerve VIII).

dây thần kinh ốc tai dây thần kinh nối ốc tai tới não nòi, vì vậy, nó có nhiệm vụ truyền xung lực thần kinh liên quan tới thính giác. Nó tạo thành một phần của dây thần kinh ốc tai-liền định (thần kinh số số VIII).

codeine n. an *analgesic derived from morphine but less potent as a pain killer and sedative and less toxic. It is administered by mouth or injection to relieve pain and also to suppress coughs. Common side-effects include constipation, nausea vomiting, dizziness and drowsiness, but *dependence is uncommon.

(dt) một loại thuốc giảm đau dẫn xuất từ morphine nhưng hiệu quả tiêu diệt đau và làm êm dịu kém morphine và ít độc hơn. Nó được dùng uống hoặc tiêm để làm giảm đau và cũng để làm giảm ho. Tác dụng phụ thường có là táo bón, buồn nôn, ốm mửa, chóng mặt. Lờ mờ buồn ngủ, nhưng nó không gây nghiện.

codon n. the unit of the *genetic code that determines the synthesis of one particular amino acid. Each codon consist of a section of the DNA molecule, and the order of the codons along the molecule determines the order of amino acids in each protein made in the cell.

đơn vị mã (dl) một đơn vị mã di truyền, nó quyết định sự tổng hợp của một loại amino acid đặc biệt. Mỗi một codon gồm có một tiết diện của một phân tử DNA, và thứ tự của các codon đọc theo phân tử xác định thứ tự của các amino acid trong mỗi chất đạm tạo thành trong tế bào.

-coele suffix denoting 1. a body cavity. Example: *blastocoel* (cavity of blastocyst). 2. see -cele.

tiếp vĩ ngữ chỉ 1. một xoang của cơ thể. Thị dụ *blastocoel* (xoang của túi phôi). 2. xem -cele.

coeli- (*coelio-*) prefix denoting the abdomen or belly. Example: *coelectasia* (abnormal distention of).

tiếp đầu ngữ chỉ bụng. Thị dụ: *coelectasia* (sự tăng lên bất thường của bụng).

coeliac adj. of or relating to the abdominal region. The *coeliac trunk* is a branch of the abdominal aorta supplying the stomach, spleen, liver, and gall bladder.

thuộc bụng (tl) của hoặc liên hệ tới vùng bụng. Thần tạng là một nhánh của động mạch chủ bụng, cung cấp máu cho dạ dày, lá lách, gan và túi mật.

coeliac disease a condition in which the small intestine fails to digest and absorb food. It affects 0.1-0.2% of the population and is due to sensitivity of the intestinal lining to the protein gliadin, which is contained in *gluten in the germ of wheat and rye and causes atrophy of the digestive and absorptive cells of the intestine. Symptoms include stunted growth, distended abdomen, and pale frothy foul-smelling stools; the disease can be diagnosed by *biopsy of the jejunum and is treated successfully by a strict and lifelong gluten-free diet. Medical name: *gluten enteropathy*.

bệnh tiêu chảy mờ một bệnh trong đó ruột non tiêu hóa và hấp thu kém thức ăn. Bệnh thấy ở 0,1-0,2% dân số và do sự nhạy cảm của màng ruột đối với các chất đạm gliadin, có chứa trong gluten trong mầm lúa mì và lúa mạch đen và là nguyên nhân gây ra leo các tế bào tiêu hóa và hấp thụ của ruột. Các triệu chứng gồm có: cợc không lớn được, bụng căng, phân lạt máu có bọt và có mùi rất hôi thối. Bệnh có thể được chẩn đoán bằng cách làm sinh thiết h้อง tràng và có thể điều trị bởi chế độ ăn không có gluten suốt đời. Tên y khoa: *gluten enteropathy*.

coelioscopy n. the technique of introducing an *endoscope through an incision in the abdominal wall to examine the intestines and other organs within the abdominal cavity.

(thủ thuật) soi bụng (dl) kỹ thuật đút vào một ống nội soi xuyên qua chỗ rạch thành

C

bụng để khắc sát ruột và các cơ quan khác bên trong khoang bụng.

coelom *n.* the cavity in an embryo between the two layers of mesoderm. It develops into the body cavity.

khoang cơ thể phôi(dt) *khoang trong phôi* giữa hai lớp của trung phôi bì. Nó phát triển bên trong khoang cơ thể.

coenzyme *n.* a nonprotein organic compound that, in the presence of an *enzyme, plays an essential role in the reaction that is catalysed by the enzyme. Coenzymes, which frequently contain the B vitamins in their molecular structure, include *coenzyme A, *FAD, and *NAD.

(dt) một hợp chất hữu cơ không phải chất đậm với sự hiện diện của một phản ứng. nó đóng một vai trò cần thiết trong phản ứng được xúc tác bởi phản ứng tổ. **coenzyme**, thường chứa sinh tố B trong cấu trúc phản ứng gồm có: coenzyme A, FAD và NAD.

coenzyme A a nucleotide containing pantothenic acid, which is an important coenzyme in the Krebs cycle and in the metabolism of fatty acids.

một chất nucleotide có chứa pantothenic acid đó là một chất coenzyme quan trọng trong chu trình Krebs và trong sự biến dưỡng của acid béo.

cofactor *n.* a nonprotein substance that must be present in suitable amounts before certain *enzymes can act. Cofactors include *coenzymes and metal ions (e.g. sodium and potassium ions).

đồng yếu tố(dt) chất không phải đậm và hiện diện với một số lượng thích hợp trước khi một vài phản ứng tổ có thể hoạt động được. Đồng yếu tố gồm có đồng phản ứng tổ và các ion kim loại (như ion sodium và potassium).

Cogwheel division /'kɒgwɪl di'venʃən/ see medical committee (hospital).

phân khu Cogwheel xem ủy ban y tế (bệnh viện).

cohort study (longitudinal study, prospective study) /'kohort 'stʌdi/ a systematic follow-up of a group of people for a defined period of time or until the occurrence of a specified event (e.g. retirement or death) in order to observe their pattern of

disease and/or cause of death. On the basis of factors prevailing at the outset of the study or arising during the period of follow-up, two or more separate cohorts may be identified and compared in relation to outcome.

Nghiên cứu nhóm (nghiên cứu hàng dọc, nghiên cứu theo dõi) sự theo sát có hệ thống một nhóm người trong một thời kỳ dưới xác định hoặc khi xảy ra một sự kiện đặc biệt (như hồi lưu hoặc chết) để quan sát diễn tiến bệnh và/hoặc nguyên nhân của sự chết. Dựa vào bản chất của những yếu tố đang diễn tiến tại khởi điểm của cuộc nghiên cứu, hoặc những yếu tố này sinh trong thời kỳ kế tiếp, hai hoặc nhiều nhóm phân liệt có thể được đồng nhất hóa và so sánh để đi đến kết luận.

coitus (sexual intercourse, copulation) /'koitəs/ *n.* sexual contact between a man and a woman during which the erect penis enters the vagina and is moved within it by pelvic thrusts until *ejaculation occurs. See also orgasm. – **coital** adj.

giao hợp(dt) sự tiếp xúc tình dục giữa một người đàn ông và đàn bà trong đó dương vật cương cứng được đưa vào trong âm đạo và chuyển động bên trong âm đạo bằng cách ấn mạnh hông cho tới khi có xuất tinh. Cũng xem orgasm (cảm giác cực khoái). – **coital** (tt).

coitus interruptus /'koitəs/ a contraceptive method in which the penis is removed from the vagina before ejaculation of semen (orgasm). The method is unreliable (10-20 pregnancies per 100 woman-years) and it may lead to sexual disharmony and anxiety in one or both partners.

giao hợp gián đoạn một phương pháp ngừa thai trong đó dương vật được lấy ra khỏi âm đạo trước khi có xuất tinh. Phương pháp này không đáng tin cậy (10-20 có thai trên 100 người đàn bà trong 1 năm) và nó có thể dẫn đến không hòa hợp sinh dục và lo âu ở một trong hai bạn tình.

col- (*coli-*, *colo-*) prefix denoting the colon. Example: *coloptosis* (prolapse of) tiếp đầu ngứa chỉ ruột già. Thi dụ: coloptosis (sa ruột già).

colchicine *n.* a drug obtained from the meadow saffron (*Colchicum autumnale*),

used to relieve pain in attacks of gout. It is administered by mouth; common side-effects are nausea, vomiting, diarrhoea, and stomach pains.

(dt) một loại thuốc lấy từ cây nghệ đồng cỏ (*colchicum autumnale*) được dùng để làm giảm đau trong cơ thống phong. Nó được dùng uống; tác dụng phụ thường thấy là buồn nôn, đờ mửa, tiêu chảy và đau dạ dày.

cold (common cold)/ kəuld/ n. a widespread infectious virus disease causing inflammation of the mucous membranes of the nose, throat, and bronchial tubes. The disease is transmitted by coughing and sneezing. Symptoms commence 1-2 days after infection and include a sore throat, stuffy or runny nose, headache, cough, and general malaise. The disease is mild and lasts only about a week but it can prove serious to young babies and can patients with a pre-existing respiratory complaint.

cảm lạnh (dt) một bệnh nhiễm vi-rút lan rộng tạo nên viêm màng mũi, họng và cuống phổi. Bệnh truyền nhiễm do ho và hắt hơi. Các triệu chứng bắt đầu 1-2 ngày sau khi nhiễm vi-rút và gồm có đau họng, nghẹt và chảy nước mũi, nhức đầu, ho, và khó chịu toàn thân. Bệnh thường nhẹ và chỉ tồn tại khoảng một tuần nhưng nó có thể trở thành nặng ở trẻ nhỏ và ở người bệnh đã có bệnh hô hấp từ trước.

cold sore (herpes simplex)/ kəl dɔ:s/ see herpes.

bệnh herpes mời xem herpes.

colectomy n. surgical removal of the colon.

Total colectomy is removal of the whole colon, usually for extensive *colitis; partial colectomy is removal of a segment of the colon. See also hemicolectomy, proctocolectomy.

(thủ thuật) cắt bỏ kết tràng (dt) giải phẫu cắt bỏ kết tràng. Giải phẫu cắt kết tràng hoàn toàn là loại bỏ toàn thể ruột già, thường được thực hiện khi có bệnh viêm kết tràng lan rộng, giải phẫu cắt bỏ một phần là lấy đi một đoạn ruột già. Cũng xem hemicolectomy (cắt bỏ nửa ruột già), proctocolectomy (cắt bỏ trực tràng-kết tràng).

colic/ 'kɒlik/ n. sever abdominal pain, usually of fluctuating severity, with waves of pain

seconds or a few minutes apart. *Infantile colic* is common among babies, due to wind in the intestine associated with feeding difficulties. *Intestinal colic* is due to partial or complete obstruction of the intestine or to constipation. Colic arising from the small intestine is felt in the upper abdomen; colic from the colon is felt in the lower abdomen. Medical names: anter-algia, termina. See also biliary colic.

đau bụng (dt) **đau bụng** trầm trọng, liên xuông bất thường với các đợt đau vài giây hoặc vài phút. Đau bụng ở trẻ con thường xảy ra do ruột bị cuộn lại kết hợp với khó tiêu. Đau bụng ruột do sự bít tắc một phần hoặc hoàn toàn của ruột hoặc do táo bón. Đau bụng dâng lên từ ruột non lên phần trên bụng; đau bụng phát xuất từ ruột già thì cảm giác đau ở phần dưới bụng. Danh từ y học: *anteralgia, termina*. Xem thêm **đau bụng** mát.

coliform bacteria a group of Gram-negative rodlike bacteria that are normally found in the gastrointestinal tract and have the ability to ferment the sugar lactose. It includes the genera *Enterobacter*, **Escherichia*, and **Klebsiella*.

vì khuẩn dạng coliform một nhóm vi khuẩn hình cầu gram âm thường được tìm thấy trong đường dạ dày ruột và có khả năng làm lên men đường lactose. Nó gồm có các loại: *Enterobacter*, *Escherichia* và *Klebsiella*.

colistin n. an antibiotic administered by mouth to treat gastroenteritis and other bacterial infections. Colistin is a mixture of antimicrobial substances produced by a strain of the bacterium *Bacillus polymyxa*. Trade name: *colomycin*.

(dt) một loại thuốc tự sinh dùng uống để chữa bệnh viêm dạ dày-ruột và các chứng nhiễm khuẩn khác. Colistin là một hỗn hợp của các chất chống vi khuẩn được tạo thành bởi một giống vi khuẩn *Bacillus polymyxa*. Tên thương mại: *colomycin*.

colitis/ kʊ'lɪtɪs/ n. inflammation of the colon. The usual symptoms are diarrhoea, sometimes with blood and mucus, and lower abdominal pain. It is diagnosed by demonstrating inflammation of the colon's lining (mucosa) by *sigmoidoscopy or barium enema X-ray. Colitis may be due to infection by **Entamoeba histolytica* (amoebic colitis) or

bacteria (*infective colitis*); it may also occur in *Crohn's disease (*Crohn's colitis*). *Ulcerative colitis* (*idiopathic proctocolitis*) almost always involves the rectum (see proctitis) as well as a varying amount of the colon, which become inflamed and ulcerated. Its cause is unknown. It varies in severity from month to month, relapses being treated by drugs, including corticosteroids and sulpha-salazine (as tablets, injections, or enemas), and bed rest. Severe, continuous, or extensive colitis may be treated by surgery (see colectomy, proctocolectomy). Diarrhoea or pain where inflammation is absent is often due to *mucous colitis* (see irritable bowel syndrome).

viêm kết tràng(dt) viêm ở ruột già, các triệu chứng thường có là tiêu chảy, đôi khi có lần nháy và máu và đau bụng dưới. Nó được chẩn đoán bởi sự khám phá ra chứng viêm niêm mạc ruột già bằng cách dùng phương pháp soi ruột già sigma hoặc chụp X quang có uống thuốc cản quang barium. Viêm kết tràng có thể do nhiễm trùng *Entamoeba histolytica* (viêm đại tràng do amip) hoặc do vi khuẩn (viêm kết tràng do vi trùng). Nó cũng có thể xảy ra trong bệnh Crohn, viêm lỗ kết tràng (viêm kết trực tràng tự phát) hầu hết luôn luôn lan tới trực tràng (xem proctitis = viêm trực tràng) cũng như một số thay đổi của kết tràng, nó trở nên viêm và tổ. Nguyên nhân gây bệnh không được biết. Nó biến đổi nhanh hơn từ tháng này qua tháng khác, chưa tái phát bằng thuốc gồm corticosteroid và sulfasalazine (viêm, viêm, thuốc thử hậu môn) và nghỉ ngơi tại giường. Viêm kết tràng nặng liên tục hoặc lan rộng có thể điều trị bằng phẫu thuật (xem thủ thuật cắt bỏ kết tràng, cắt bỏ trực tràng). Tiêu chảy và đau ở chỗ không có viêm thường do bệnh viêm niêm mạc kết tràng (xem hội chứng kích thích ruột).

collagen *n.* a protein that is the principal constituent of white fibrous connective tissue (as occurs in tendons). Collagen is also found in skin, bone, cartilage, and ligaments. It is relatively inelastic but has a high tensile strength.

chất tạo keo(dt) một chất dạm là thành phần chính của mô sợi liên kết (như ở gân). Collagen cũng được thấy trong da, xương,

sụn, và dây chằng, nó tương đối ít đàn hồi nhưng chịu được sức căng rất cao.

collagen disease (connective-tissue disease) any one of group of diseases that are characterized by degenerative changes in collagen - the principal component of connective tissue. Collagen diseases, which affect any part of the body in which collagen is found, include *dermatomyositis, *lupus erythematosus, and *polyarteritis nodosa.

bệnh chất tạo keo (bệnh mô liên kết) bất cứ một bệnh nào trong nhóm bệnh biểu thị bởi sự thay đổi thoái hóa trong chất tạo keo - là chất chính trong mô liên kết. Bệnh chất tạo keo tác động đến bất cứ phần nào của cơ thể trong đó có chất collagen, gồm có bệnh viêm cơ bì, bệnh lupus đỏ, viêm da động mạch nứt.

collar bone/ 'kɔlə beon/ see clavicle.

xương đòn/xem clavicle.

collateral/ kə'lɪtərəl/ 1. *adj.* accessory or secondary. 2. *n.* a branch (e.g. of a nerve fibre) that is at right angles to the main part.

bên, nhánh, bung hẽt 1. (tl) phụ hoặc thư cấp. 2. một nhánh (thi dụ của một sợi thần kinh ở góc phải của phần chính).

collateral circulation / kə'lɪtərəl ,sækjə'leɪʃn/ 1. an alternative route provided for the blood by secondary vessels when a primary vessel becomes blocked. 2. the channels of communication between the blood vessels supplying the heart. At the apex of the heart, where the coronary arteries form 'anastomoses, these are very complex.

tuan hoàn băng hẽt 1. một con đường thay thế để cung cấp máu do các mạch thứ cấp khi các mạch chính bị bít tắc. 2. ống thông giữa các mạch máu cung cấp cho tim. Ở đỉnh tim, nơi các động mạch vành tao nên những mạng nối với nhau rất phức tạp.

Colles' fracture/ 'kolɪs' frækʃəf

fracture of the wrist, across the lower end of the *radius, usually caused by a fall on the out-stretched hand. The hand and wrist below the fracture are displaced backwards. The bone is restored to its normal position under anaesthesia, and a plaster slab is applied. The fracture usually unites within six weeks.

*Mal-union is a common complication, resulting in deformity.

gãy xương Colles gãy xương ở cổ tay, ở đầu dưới của xương quay thường do té ngã và chống tay xuống. Bàn tay và cổ tay ở dưới chỗ gãy bị lệch về phía sau. Xương được sửa lại về vị trí bình thường sau khi gãy té, rồi bó bột lại. Xương gãy sẽ liền lại trong vòng sáu tuần lễ. Biến chứng thường gặp là sự liên xương không tốt, làm biến dạng cổ tay.

colliculus *n.* (*pl. colliculi*) a small protuberance or swelling. Two pairs of colliculi, the *superior* and *inferior* colliculi protrude from the roof of the midbrain (see *tectum*).

đục, cát (*dt*) một chỗ nhô ra hoặc chỗ sưng nhô. 2 cặp cù não trên và dưới nhô ra từ mai của trung não (xem *tectum* = *mái*).

collimation /kə'lɪ'meʃn/ *n.* the production of a thin parallel-sided beam of radiation by means of adjustable slits placed at strategic points along the beam. A collimated beam of radiation is necessary in the technique of scintigraphy, when an organ is scanned for radioactivity (see *scintigram*).

sự chuẩn trực (*dt*) sự tạo thành của một chùm tia phóng xạ song song bằng cách đặt những khe hở có thể điều chỉnh được tại những điểm chiến lược dọc theo tia. Một tia đã được chuẩn trực rất cần thiết trong kỹ thuật của nháy nháy đó, khi một cơ quan được quét bởi tia xạ tuyến (xem *nháy nháy đó* = *scintigram*).

collodion /kə'ləʊdʒən/ *n.* a syrupy solution of nitro-cellulose in a mixture of alcohol and ether. When applied to the surface of the body it evaporates to leave a thin clear transparent skin, useful for the protection of minor wounds. Flexible collodion also contains camphor and castor oil, which allow the skin to stretch a little more.

màng keo (*dt*) một dung dịch sirô chất Nitro-cellulose trong một hỗn hợp rượu và ether. Khi bôi vào bề mặt cơ thể, nó bay hơi và để lại một lớp màng trong suốt và sạch, dùng để bảo vệ các vết thương nhỏ. Màng keo dẻo cũng chứa camphor (long não) và dầu thầu dầu cho phép bao phủ da rộng hơn một chút.

collyrium *n.* a medicated solution used to bathe the eyes.

thuốc nhỏ mắt (*dt*) một dung dịch thuốc dùng để rửa mắt.

coloboma *n.* a defect in the development of the eye causing abnormalities ranging in severity from a notch in the lower part of the iris, making it pear-shaped, to defects in the lower part of the retina and choroid (the inner layers of the eyeball). Vision is usually poor in the severe cases. A coloboma of the eyelid is a congenital notch in the lid margin.

tật khuyết của mắt một khiếm khuyết trong sự phát triển của mắt tạo nên những dị dạng được xếp loại nặng nhẹ từ một khuyết lõm ở phần dưới của móng mắt làm cho nó có hình quả lê, cho tới sự khiếm khuyết ở phần dưới của vùng mac và mảng mạch (những lớp bên trong của nhãn cầu). Thị giác thường kém trong các trường hợp nặng. Tật khuyết ở mí mắt là một chỗ lõm bẩm sinh trên bờ mí mắt.

colon /'kɔ:lən/ *n.* the main part of the large intestine, which consists of four sections - the ascending, transverse, descending, and sigmoid colons (see illustration). The colon has no digestive function but it absorbs large amounts of water and electrolytes from the undigested food passed on from the small intestine. At interval strong peristaltic movements move the dehydrated contents (faeces) towards the rectum. – *colonic adj.*

kết tràng (*dt*) phần chính của ruột già, gồm có bốn đoạn: kết tràng lên, ngang, xuống và kết tràng sigma (xem minh họa). Kết tràng không có chức năng tiêu hóa nhưng nó hấp thu số lượng lớn nước và các chất điện giải từ thức ăn chưa được tiêu hóa từ ruột non qua. Như động ruột mạnh làm chuyển động những thành phần khô nước (phân) tới trực tràng. – *colonic (t)*.

colonic irrigation washing out the contents of the large bowel by means of copious enemas, using either water, with or without soap, or other medication.

rửa ruột sạch phân trong ruột già bằng cách dùng nhiều nước bơm thư, dùng nước với hoặc không có xà phòng hoặc các thuốc khác.

colonoscopy *n.* a procedure for examining the interior of the entire colon and rectum

using a flexible illuminated *fibroscopic instrument (*colonoscope*) introduced through the anus and guided up the colon by a combination of visual and X-ray control. It is possible to obtain specimens for microscopic examination using flexible forceps passed through the colonoscope and to remove polyps using a *diathermy snare.

soi ruột kết (kết tràng) (dt) một phương cách khảo sát bên trong của toàn thể kết tràng và trực tràng bằng cách dùng một dụng cụ dây quang học được soi sáng đứt vào trong hậu môn và đưa lên cao trong ruột già phối hợp với nhin. Kiểm tra bằng X quang. Nô cho phép lấy được những bệnh phẩm để khám sáu kính hiển vi bằng cách dùng những kếm có thể uốn được vào trong ống soi và lấy ra các polip bằng cách dùng một thòng lọng nhiệt điện.

colony /'kułəni/ n. a discrete population or mass of microorganisms, usually bacteria, all of which are considered to have developed from a single parent cell. Bacterial colonies that grow on agar plates differ in shape, size, colour, elevation, translucency, and surface texture, depending on the species. This is used as a means of identification. See also culture.

cum khuẩn (dt) một quần thể riêng biệt hoặc một khối vi sinh vật thường là vi khuẩn, toàn thể khối đó là do sự phát triển từ một tế bào mẹ đơn độc. Cum khuẩn tăng trưởng trên những phiến thạch khác nhau về hình dạng, kích thước, màu sắc, độ cao, độ trong suốt và kết cấu bề mặt tùy thuộc vào các chủng loại. Điều này được sử dụng như một phương cách đồng nhất hóa. Xem thêm cấy (culture).

colorimeter n. an instrument for determining the concentration of a particular compound in a preparation by comparing the intensity of colour in it with that in a standard preparation of known concentration. The instrument is used particularly for measuring the amount of haemoglobin in the blood.

sắc kế (dt) một dụng cụ để xác định nồng độ của một hợp chất đặc biệt trong một chế phẩm bằng cách so sánh độ đậm đà của màu sắc của chế phẩm với màu của chế phẩm mẫu đã biết nồng độ. Dụng cụ này được sử dụng đặc biệt để đo số lượng hemoglobin

trong máu.

colostomy n. a surgical operation in which a part of the colon is brought through the abdominal wall and opened in order to drain decompress the intestine. The part of the colon chosen depends on the site of obstruction. An *iliac colostomy* opens onto the left lower abdomen; a *transverse colostomy* on the upper abdomen. The colostomy may be temporary, eventually being closed after weeks or months to restore continuity, or permanent, usually when the rectum or lower colon has been removed. An appliance is usually worn over the colostomy opening (*stoma) to prevent soiling the clothes.

(thú thuật) mổ thông ruột kết (dt) một cuộc phẫu thuật trong đó một phần ruột già được mang ra ngoài thành bụng và mở ra ngoài để dẫn lưu hoặc giảm sức ép trong ruột non phần ruột già được chọn lựa tùy theo vị trí của chỗ tắc ruột. Mổ thông ruột kết chân được mở ra trên vùng bụng dưới bên trái. Mổ thông ruột kết ngang được mở ra ở bụng trên. Sự mổ thông kết tràng có thể là tạm thời, và sau đó đóng lại sau nhiều tuần hoặc nhiều tháng khi sự thông ruột được tái lập hoặc là vĩnh viễn khi trực tràng hoặc phần dưới ruột già đã được cắt bỏ. Một dụng cụ thường được dùng bao quanh chỗ mở kết tràng (khí khảng) để ngăn làm nhiễm bẩn quần áo.

colostrum n. the first secretion from the breast, occurring shortly after, or sometimes before, birth. It contains serum, white blood cells, and protective antibodies.

sữa non (dt) sự tiết sữa đầu tiên một thời gian ngắn sau khi, hoặc đôi khi trước khi sinh đẻ. Nó chứa huyết thanh, bạch cầu và các kháng thể.

colour blindness /'kələʊ'blaimdnis/ any of various conditions in which certain colours are confused with one another. True lack of colour appreciation is extremely rare (see monochromat), but some defect of colour discrimination is present in about 8% of Caucasian males, and 0,4% of Caucasian females. The most common type of colour blindness is *Daltonism (protanopia)* - red-blindness - in which the person cannot distinguish between reds and greens. Occasional cases are due to acquired disease of the

retina but in the vast majority it is inherited. The defect is thought to be in the functioning of the light-sensitive cells in the retina responsible for colour perception (see cone). See also deuteranopia, trichromatic.

chứng mù màu sắc mờ trong những bệnh khác nhau trong đó một vài màu sắc bị lẫn lộn với nhau. Sứ mù màu sắc thật sự rất hiếm (xem monochromat = bệnh mù màu hoàn toàn), nhưng một vài sự khiếm khuyết phân biệt màu thường có trong khoảng 8% người Caucasen nam và 0,4% người nữ. Dạng mù màu thường thấy nhiều nhất là chứng mù màu đỏ lục (mù màu đỏ) trong đó người bệnh không thể phân biệt được giữa màu đỏ và màu xanh. Có rất ít trường hợp mù màu do bệnh mắc phải ở võng mạc, nhưng trong phần lớn trường hợp, chứng mù màu là do di truyền. Sự khiếm khuyết là ở chức năng của các tế bào cảm nhận ánh sáng ở võng mạc có nhiệm vụ nhận màu sắc (xem cone = tế bào nón). Xem thêm deuteranopia = chứng mù màu lục, trichromatic = phân biệt ba màu.

colp- (*colpo-*) prefix denoting the vagina. Example: colpoplasty (plastic surgery of).

tiếp đầu ngữ chỉ âm đạo. Ví dụ colpoplasty (giải phẫu tạo hình của).

colpocele (*vaginocele*) *n.* 1. a hernia protruding into the vagina. 2. see colpoptosis.

thoát vị âm đạo (*sa âm đạo*) (*dt*) 1. thoát vị vào trong âm đạo. 2. xem colpoptosis (*sa âm đạo*).

colpoperineorrhaphy (*colpoperineoplasty*) *n.* a tissue grafting operation for repairing tears in the vagina and the area surrounding its opening (perineum).

(thú thuật) khâu âm đạo đáy chậu (*dt*) phẫu thuật ghép mô để sửa lại chỗ rách trong âm đạo và vùng xung quanh lỗ âm đạo (vùng đáy chậu).

colpopexy *n.* the stitching of a displaced vagina to the abdominal wall. Loss of the normal position of the vagina may be caused by the action of gravity if the supporting tissues are weak.

(thú thuật) cố định âm đạo (*dt*) sự khâu âm đạo bị lệch chỗ vào thành bụng. Sự lệch chỗ của âm đạo có thể do tác động của trọng lượng nếu các mô nâng đỡ bị suy yếu.

colpoptosis (*colpocele*) *n.* the dropping of the vagina from its normal position, which may happen under the action of gravity if the supporting tissues are weak. The condition can be corrected by *colpopexy.

chứng sa âm đạo (*dt*) sự lật xuống của âm đạo ra khỏi vị trí bình thường của nó. Điều này có thể xảy ra do sức nặng của âm đạo khi các mô nâng đỡ nó bị suy yếu. Chứng này có thể được sửa chữa lại bằng thủ thuật cố định âm đạo.

colporrhaphy *n.* stitching of the vagina (by 'pleating') in order to reduce its laxity in cases of prolapse of the bladder (*anterior colporrhaphy*) or rectum (*posterior colporrhaphy*)

(thú thuật) khâu âm đạo (*dt*) khâu âm đạo để làm giảm sự lỏng lẻo trong trường hợp sa bàng quang (khâu âm đạo trước) hoặc sa trực tràng (khâu âm đạo sau).

colposcope (*vaginoscope*) *n.* an instrument that is inserted into the vagina and permits visual examination of the neck of the womb and the upper part of the vagina in which it lies. – **colposcopy** *n.*

dụng cụ soi âm đạo (*dt*) một dụng cụ để đưa vào trong âm đạo và cho phép nhìn khảo sát tử cung và phần trên của âm đạo. – **colposcopy** (*dt*).

colpotomy *n.* an incision made into the wall of the vagina.

(thú thuật) mổ âm đạo (*dt*) thủ thuật rạch vách âm đạo.

columella *n.* (in anatomy) a part resembling a small column. For example, the *columella cochleae* (*modio- lus*) is the central pillar of the cochlea, around which the spiral cochlear canal winds. The *columella nasi* is the anterior part of the nasal septum.

cột, lối, trụ giữa (*dt*) (trong cơ thể học) một phần giống như một cột nhỏ. Ví dụ: *columella cochleae* = trụ ốc, *cột ốc* (*modiolus* = trụ ốc) là một trụ giữa của ốc tai, quanh đó, ống xoắn của ốc tai quấn lại. Trụ mũi là phần phía trước của vách mũi.

column /'kʌləm/ *n.* (in anatomy) any pillar-shaped structure, especially any of the tracts of grey matter found in the spinal cord.

cột, trụ (*dt*) (trong cơ thể học) bất cứ một cấu

trục hình cột nào, đặc biệt mọi dài của chất xám thấy trong cột sống.

coma /'kaʊmə/ n. a state of unrousable unconsciousness. Its severity is sometimes graded according to the presence or absence of withdrawal responses to painful stimuli and pupillary and corneal reflexes.

hỗn mê(dt) tình trạng bất tỉnh không còn tri giác. Sự trầm trọng của nó đổi khi được phân hang tùy theo sự hiện diện hay vắng mặt của những phản ứng đối với những kích thích đau đớn và các phản xạ giác mạc và đồng tử.

comedo n. (pl. comedones) see blackhead.
nhân trung cá(dt) xem blackhead (đầu đen).

commando operation /kə'ma:dəʊp're:tʃn/ a major operation performed to remove a malignant tumour from the head and neck. Extensive dissection, often involving the face, is followed by reconstruction to restore function and cosmetic acceptability.

giải phẫu commando một cuộc giải phẫu lớn để loại bỏ khối u ác tính ra khỏi cổ. Sự cắt bỏ rất lớn, thường phạm đến mặt, sau đó tạo dựng lại để sửa chữa lại chức năng và mỹ thuật.

commensal n. an organism that lives in close association with another of a different species without either harming or benefiting it. For example, some microorganisms living in the gut obtain both food and a suitable habitat but neither harm nor benefit man. Compare symbiosis. – **commensalism** n.

cộng tồn, hội sinh(dt) một sinh vật sống phối hợp chia sẻ với sinh vật thuộc loài khác mà không có hại hoặc có ích cho nó. Thí dụ, một vài vi sinh vật sống trong ruột nhận cả thức ăn và môi trường thích hợp nhưng không có hại hoặc có ích cho người. So sánh: Symbiosis (cộng sinh). – **commensalism** (dt).

comminuted fracture /'kɒmɪnju:tɪd 'frækʃə/ a fracture in which the bone is broken into more than two pieces. A crushing force is usually responsible and there is often extensive injury to surrounding soft tissues.

gãy xương mảnh vụn gãy xương trong đó xương bị gãy thành nhiều hơn hai mảnh, một

sức mạnh thường là nguyên nhân gây gãy xương nhiều mảnh và thường có tổn thương lớn ở mô mềm xung quanh.

commissure /'komi:sjʊə/ n. 1. bundle of nerve fibres that crosses the midline of the central nervous system, often connecting similar structures on each side. 2. any other tissue connecting two similar structures.

chỗ nối, mép(dt) 1. một bó sợi thần kinh đi qua đường giữa của hệ thần kinh trung ương, thường là những cấu trúc tương tự nối với nhau ở mỗi bên. 2. bối cự một mô nào khác nối hai cấu trúc giống nhau.

communicable disease (contagious disease, infectious disease)

/kə'mju:nɪkəbl di'zi:s/ any disease that can be transmitted from one person to another. This may occur by direct physical contact, by common handling of an object that has picked up infective microorganisms (see forms), through a disease 'carrier', or by spread of infected droplets coughed or exhaled into the air. The most dangerous communicable diseases are on the list of 'notifiable diseases'.

bệnh truyền nhiễm (bệnh lây, bệnh nhiễm trùng) mọi bệnh có thể truyền nhiễm từ người này qua người khác. Sự lây nhiễm có thể do tiếp xúc thể chất trực tiếp, do sử dụng chung đồ vật đã bị nhiễm vi khuẩn gây bệnh (xem đồ vật truyền bệnh = fomites), qua người mang mầm bệnh, hoặc do sự tỏa rộng của các hạt nhỏ do ho hoặc thở ra trong không khí. Bệnh truyền nhiễm nguy hiểm nhất được xếp vào bảng các bệnh phải khai báo.

communicans adj. communicating or connecting. The term is applied particularly to blood vessels or nerve fibres connecting two similar structures.

thông, nối(dt) lưu thông hoặc liên kết. Từ này được áp dụng đặc biệt cho mạch máu hoặc các sợi thần kinh nối liền hai cấu trúc giống nhau.

community dentistry /kə'mju:nəti 'dentɪstri/ the branch of NHS dentistry under the control of the health authorities. It is principally concerned with the treatment of

children. Its staff are all salaried.

nha khoa công đồng một ngành của nha khoa thuộc NHS dưới sự kiểm soát của nhà chức trách về sức khỏe. Nó liên quan chính yếu đến việc điều trị cho trẻ em. Toàn bộ nhân viên của ngành đều được nhà nước trả lương.

Community Health Council (CHC)

/kə'mju:nəti hełd'kaonsl/ (in Britain) a group of local residents (usually one per district) appointed to voice the views of patients in relation to the 'National Health Service. Serviced by a salaried secretary, these Councils have no executive power but their views must be sought by District Health Authorities (DHA) on all matters that affect the provision of health services in the district. The DHA must also receive and consider the annual report of each CHC within its district. Members of a CHC may pay site visits to hospitals or other health service property but not to the private premises of general practitioners. Patients who are dissatisfied with treatment may be advised by the CHC as to how to submit complaints to the DHA; indeed a letter from the secretary of the CHC showing an interest in such a complaint will usually ensure serious consideration even though the CHC lack the authority of the 'health service commissioner to investigate complaints.

Hội đồng sức khỏe cộng đồng (ở Vương quốc Anh) một nhóm các cư dân địa phương (thường là một trong một vùng) được chọn lựa để bày tỏ những quan điểm của bệnh nhân với sở súc khỏe quốc gia. Hội đồng có một thư ký được trả lương phục vụ, các Hội đồng đó không có quyền hành, nhưng quan điểm của hội đồng phải được quan tâm bởi nhà chức trách về sức khỏe của vùng và mọi vấn đề tác động tới sự dự trữ của sở y tế trong vùng. Các nhà chức trách về sức khỏe vùng cũng phải nhận và xem xét báo cáo hàng năm của mỗi hội đồng sức khỏe cộng đồng trong vùng. Các thành viên của CHC được tới các cơ sở tư của bác sĩ đa khoa. Các bệnh nhân không hài lòng về việc điều trị có thể được chỉ dẫn ở hội đồng sức khỏe cộng đồng về việc làm thế nào để trình bày những khiếu nại với nhà chức trách về sức khỏe. Thực vậy, một lá thư của thư ký hội

dồng chỉ rõ sự quan tâm đến lời than phiền, thường sẽ đảm bảo được lưu tâm nghiêm túc cho dù Hội đồng sức khỏe cộng đồng thiếu quyền hạn của một viên chức của sở y tế để điều tra về những khiếu nại.

community medicine

/kə'mju:nju:ni:si:n/ 'medsin / the branch of medicine concerned with assessing needs and trends in health and disease of populations as distinct from individuals. Formerly known as *social medicine*, it includes *epidemiology, public health, *preventive medicine, health care planning, and evaluation of services.

y tế cộng đồng một ngành của y tế liên quan tới nhu cầu và khuynh hướng về sức khỏe và bệnh tật của cộng đồng dân cư khác biệt với cá thể. Xưa kia, người ta dùng từ y tế xã hội, nó bao gồm dịch tễ học, y tế cộng đồng y khoa phòng ngừa, chương trình sản sóc y tế

community nurses

/kə'mju:nju:nəti 'nʌ:sɪz/ (in Britain) a generic for 'health visitors', 'domiciliary midwives', and 'home nurses. See also domiciliary services.'

diều dưỡng cộng đồng (ở Vương quốc Anh) một danh từ chung để chỉ những người thăm nom sức khỏe, có đỗ tại nhà và các điều dưỡng viên tại gia. Xem thêm các dịch vụ tại gia (domiciliary services).

community physician

/kə'mju:nəti fi'zi:n/ (in Britain) a doctor of consultant status with special postgraduate training in community medicine. Community physicians undertake executive functions at each tier of the 'National Health Service, as *Regional Medical Officer (RMO)* or *District Medical Officer (DMO)*. In most appointments the DMO also acts as *Proper Officer* to the appropriate local authority, giving epidemiological and other medical advice to the 'Environmental Health Officer. Other *Specialists in Community Medicine (SCM)* have responsibility for advising on and coordinating appropriate services (e.g. child health, social service, information and planning, and manpower).

bác sĩ cộng đồng (ở Vương quốc Anh) một bác sĩ tư vấn với sự chỉ dẫn về y tế cộng đồng sau khi tốt nghiệp. Bác sĩ cộng đồng phải

dâmnhiệmchứcvụthựchànhtạimỗibậccủasởy tếquốcgiänhưlàviênchứcy tếvùng(RMO)hoặcviênchứcy tếquân(DMO)tronghầu hếtnhữngsựbổnhiệm.viênchứcy tếquân(DMO)cũnghànhđộngnhưlàmộtviênchứcthật.sựcốquyềnhanthíchhợpởđiaphương,dướiranhữngkhuyếncáovédịchtếhọcvàvéy tếvớiácviênchứcy tếxungquanh.Cáctríuchenviênkháctrongy tếcộngđồng(SCM)cótráchnhiệmcốdẫnvàphốihợpvớiácbanđểthíchhợp(nhưlày tếtrẻem,sởxãhội,thôngtinvàkếhoạch,vànhânlực).

community services /'kəmju:niti'se:vɪsɪz/ *see domiciliary services.*

dịch vụ cộng đồng xem *dịch vụ tại gia (domiciliary services).*

comparative mortality figure

/kəm'peərətiv'mɔ:tɪfəlɪ'fɪgər/ *see occupational mortality.*

sốđộtửvongtươngđối xem *tỷ sốvongnghềnghiệp(occupational mortality).*

compatibility /kəm'pætɪ'biliti/ *n.* the degree to which the body's defence systems will tolerate the presence of intruding foreign material, such as blood when transfused or a kidney when transplanted. Complete compatibility exists between identical twins: a blood transfusion between identical twins will evoke no antibody formation in the recipient. In severe *incompatibility*, for example between completely unrelated people, there are likely to be swift immune reactions as antibodies attack and destroy offending antigenic material. *See also histocompatibility, immunity.* – **compatible adj.**

tìnhtươnghợp,hòahợp (dt) *mứcdộtrongđóhệthốngđểkhángcủa cơ thể sêthích ứngvớisựhiệnđiencủamộtvậtlaiđi vào trong cơ thể như khi truyền máu hoặc ghép thận. Sứtươnghợphoàn toàncógiữa cấpsinhđôiđóngnhất; môtcuộctruyềnmáu giúpcặp songsinhdòngnhấtđểkhôngtạo ra khángthểtrongngườinhận.Trongtrường hợpbấttươnghợptrầmtrongnhugiữahai ngườihoàn toànkhôngliênh với nhau, cơ thể cónhữngphản ứngmiễndịchnhanh chóngđokhángthểtấn côngvàhủydiệtmọi chấtkhángnguyênxâmphạm. Càngxem sứ*

tươnghợpmỗ, miễndịch.. – compatible (ii).

compensation /'kʌmpen'seɪʃn/ *n.* the act of making up for a functional or structural deficiency. For example, compensation for the loss of a diseased kidney is brought about by an increase in size of the remaining kidney, so restoring the urine-producing capacity.

sựbùtrù(dt) *sựtácđộngbổkhuyếtcônsứ thiểuhútvécáuchứcvàchứcnăng.Thí dụ:đểbùtrùchoviệcđemtếtmộtthánbịbệnh,bằng cáchtămtăngkíchthướccủathánđểlạiđể phụchồikhảnăgsảnxuấtratuvướctiểu.*

complement /'kɒmplɪmənt/ *n.* a substance in the blood, consisting of a group of nine different fractions, that aids the body's defences when antibodies combine with invading antigens. Complement is involved with the breaking up (*lysis), *agglutination, and *opsonization of foreign cells. Following antibody-antigen reaction it may also attract scavenging cells (*phagocytes) to the area of conflict. *See also immunity.*

bồthể(dt) *mộtchấtcòtrongmáugồmcómột nhóm, chín thành phần khác nhau, giúp cho sựđểkhángcủa cơ thể khi khángthểkếthợpvớiKhángnguyênxâmphạm.Bồthểcandonđi vào sựphảnhủy(lysis), sựkếttụ,vàsựcố địnhopsonin>củatếbảotà.Tiếptheosau phản ứngkhángthể-khángnguyênbồthểcũngcòthểthuhút các tếbảo thanhloc(thubảo)tớivùngcòxungđột.Xemthêm sựmiễndịch(immunity).*

complement fixation /'kɒmplɪmant'sɪk'sɪʃn/ *the binding of complement to the complex that is formed when an antibody reacts with a specific antigen. Because complement is taken up from the serum only when such a reaction has occurred, testing for the presence of complement after mixing a suspension of a known organism with a patient's serum can give confirmation of infection with a suspected organism. The "Wasserman reaction for diagnosis of syphilis is a complement-fixation test.*

sựcốđịnhbồthể *sựkếtđịnhbồthểvào phứchợpđượctaothànhkhi khángthểphản ứngvớimộtchấtkhángnguyêndặcthủ.Vibồthểchỉcóthểlấyrađượctừhuyếtthanh*

khi có xảy ra phản ứng như vậy, xét nghiệm về sự hiện diện của bô thể sau khi trộn lẫn một dung dịch treo của một sinh vật đã được biết với huyết thanh của người bệnh có thể xác định được nhiễm trùng với một sinh vật bị nghi ngờ. Phản ứng Wasserman để chẩn đoán bệnh giang mai là một xét nghiệm cố định bô thể.

complex/ 'kɒmplɛks/ n. (in psychoanalysis) an emotionally charged and repressed group of ideas and beliefs that is capable of influencing an individual's behaviour. The term in this sense was originally used by Jung, but it is now widely used in a looser sense to denote an unconscious motive.

phức hợp(d) (trong khoa phân tích tâm lý) một nhóm những ý tưởng chứa đầy cảm xúc và đồn nén và những tin ngưỡng có thể ảnh hưởng tới hành vi cá nhân. Từ dùng với nghĩa này đã được sử dụng trước tiên do Jung, nhưng ngày nay, nó được sử dụng rộng rãi với nghĩa rộng để chỉ một động cơ vô thức.

complication/ 'kɒmplɪ'keɪʃn/ n. a disease or condition arising during the course of or as a consequence of another disease.

bệnh chung(d) một bệnh hoặc một trạng thái xảy ra trong quá trình của một bệnh hoặc là hậu quả của một bệnh khác.

composite resin/ .kɒmpozɪt 'rezzɪn/ a tooth-coloured filling material for anterior teeth. It is composed of two different materials: an inorganic filler held in an organic resin.

chất composite resin một chất trám răng có màu giống răng để trám các răng trước. Nó gồm có hai chất khác nhau: một chất lắp đầy và có chứa trong một chất resin hữu cơ.

compress/ 'kɒmpreß/ n. a pad of material soaked in hot or cold water and applied to an injured part of the body to relieve the pain of inflammation.

gạc(d) một miếng thấm nước nóng hoặc lạnh dập vào phần vết thương ở cơ thể để làm giảm đau và viêm.

compressed air illness (caisson disease)/ 'kɒmprest eɪr 'ɪlnəs/ a syndrome occurring in people working under high pressure in diving bells or at great depths with breathing apparatus. On return to normal atmospheric pressure nitrogen dissolved in the

bloodstream expands to form bubbles, causing pain (the bends) and blocking the circulation in small blood vessels in the brain and elsewhere (*decompression sickness*). Pain, paralysis, and other features may be eliminated by returning the victim to a higher atmospheric pressure and reducing this gradually, so causing the bubbles to redissolve. Chronic compressed air illness may cause damage to the bones (avascular necrosis), heart, and lungs.

C

bệnh khí nén (bệnh caisson: bệnh thợ lặn) một hội chứng xảy ra ở những người làm việc dưới áp suất cao trong những cái chuồng chìm sâu hoặc lặn với độ sâu với thiết bị thở. Lúc trở lại với áp suất không khí bình thường, Nitrogen tan trong máu tỏa rộng ra tạo thành những bong bóng, gây nên đau (bệnh khí ép) và làm tắc tuần hoàn máu trong các mạch máu nhỏ ở não và ở nơi nào khác (bệnh do giảm áp) đau, liệt và các đặc điểm khác có thể biến mất khi cho bệnh nhân trở lại môi trường áp suất cao và sau đó giảm dần, do đó các bong bóng sẽ tan trong máu trở lại. Bệnh khí ép mãn gây nên tổn thương cho xương (hoại tử do không có mạch máu), tim, và phổi.

compulsion/ kəm'pʌlʃn/ n. an *obsession that takes the form of a motor act, such as repetitive washing based on a fear of contamination.

xung lực cuồng bức(d) một sự ám ảnh có dạng của hành động máy móc như là quét diệt lại vì sợ dơ bẩn.

compulsory admission / kəm'pɔl- səri əd'mju:n/ (in Britain) the entry and detention of a person within an institution (hospital or Part III Accommodation) without his consent, either because of mental illness (see Mental Health Act) or severe social deprivation (see National Assistance Act). Application by a *mental welfare officer or *social worker supported by a general practitioner and/or suitably qualified specialist must be approved by a court of law except in emergencies relating to mental illness, in which the patient must either agree to stay as a voluntary admission or the emergency order is ratified by a court within seven days. When a

patient has committed a dangerous act the court may order compulsory admission to a hospital with special security arrangements (e.g. Broadmoor). Compare voluntary admission.

sự nhập viện bắt buộc (Ở Vương quốc Anh) nhập viện và cầm giữ một người trong một viện (bệnh viện hoặc nhà trợ vùng III) mà không cần có sự đồng ý của người đó hoặc do cơ bệnh tâm thần (xem luật y tế tâm thần) hoặc do mất quan hệ xã hội trầm trọng (xem luật bảo hiểm quốc gia). Áp dụng bởi một viên chức sản sóc tâm thần hoặc một người làm công tác xã hội được yểm trợ bởi một bác sĩ đang hành nghề và/hoặc một chuyên viên thích hợp phải được sự đồng ý bởi một đạo luật của tòa án ngoại trừ những trường hợp khẩn cấp liên quan đến bệnh tâm thần trong đó bệnh nhân phải hoặc đồng ý nhập viện tự nguyện hoặc có lệnh khẩn cấp của một tòa án trong vòng bảy ngày. Khi một bệnh nhân phạm phải một hành động nguy hiểm, tòa án có thể ra lệnh cưỡng bức nhập viện vào một bệnh viện có những biện pháp an ninh đặc biệt (như là Broadmoor). So sánh: voluntary admission.

computerized axial tomography (CAT)/ kəm'pjū:tərائز'd əks'siəl tə'mogrəfi/ a development of diagnostic radiology for the examination of the soft tissues of the body. For example, within the skull it can be used to reveal the normal anatomy of the brain, the ventricles, and other structures and to distinguish pathological conditions, such as tumours, abscesses, and haematomas. The technique involves the recording of 'slices' of the body with an X-ray scanner (CAT scanner); these records are then integrated by computer to give a cross sectional image. This investigation is without risk to the patient. See also tomography. Compare positron emission tomography (PET).

chụp hình cắt lớp trực thông qua máy tính-một phát triển của cách chẩn đoán bằng X quang để khảo sát các mô mềm trong cơ thể. Thị dụ: bên trong số, CAT được sử dụng cho thấy cơ học bình thường của não, các não thất và các cấu trúc khác, và để phân biệt với các trạng thái bệnh, như là bướu, áp xe, và bướu máu. Kỹ thuật chụp là

ghi lại các lát mỏng cơ thể với một máy quét X quang (CAT scanner). Các điều ghi được đó đem cho máy tính phân tích cho ra một hình cắt ngang qua một lớp. Phương cách này không có nguy hiểm gì cho người bệnh. Xem thêm chụp cấp độ. So sánh chụp hình cắt lớp bằng máy phát positron (PET = positron emission tomography).

conation/ kəʊ'neyʃn/ n. the group of mental activities (including drives, will, and instincts) that leads to purposeful action

ý chí(dt) nhóm hoạt động tinh thần (gồm sự ham muốn, ý chí và bản năng) điều khiển các hoạt động có chủ đích.

conception/ kən'sepʃn/ n. 1. (in gynaecology) the start of pregnancy, when a male germ cell (sperm) fertilizes a female germ cell (ovum) in the *Fallopian tube. 2. (in psychology) an idea or mental impression.

sự thụ tinh, thụ thai(dt) 1. (trong phu khoa) sự bắt đầu có thai, khi tế bào phôi nam (tinh trùng) thụ tinh với một tế bào phôi nữ (trứng) trong vòi Fallop. 2. (trong tâm lý học) một ý tưởng hoặc một ấn tượng tâm thần.

conceptus n. the products of conception; the developing infant and its enclosing membrane at all stages in the womb.

thai(dt) do sự thụ tinh tạo thành: một đứa trẻ phát triển và mang bao của nó tại tất cả các thời kỳ trong dạ con.

concha/ kən'keɪə/ n. (pl. conchae) (in anatomy) any part resembling a shell. For example, the *concha auriculae* is a depression on the outer surface of the pinna (auricle), which leads to the external auditory meatus of the outer ear. See also nasal concha.

xoắn(dt) (trong cơ thể học) mọi phần giống như một con sò. Thị dụ xoắn tai là một chỗ lõm ở mặt ngoài của tai (auricle); nó dẫn tới lỗ tai ngoài của phần tai ngoài. Xem thêm xoắn mũi (nasal concha).

concordance/ kən'kɔ:dəns/ n. similarity of any physical characteristic that is found in both of a pair of twins.

sự hòa hợp(dt) sự giống nhau của bất cứ tinh chất nào về thể chất thấy được ở cả hai người trong một cặp song sinh.

concretion/ kən'kri:jn/ n. a stony mass

formed within such an organ as the kidney, especially the coating of an internal organ (or foreign body, such as a urinary catheter) with calcium salts. See also calculus.

sự kết sỏi (dt) một khối đá tea thành với muối calcium bên trong một cơ quan như lá thận đặc biệt ở vỏ ngoài của một cơ quan nội tạng (hoặc một vật là như lá ống thông tiền). Xem thêm calculus = sỏi.

concussion /'kɒn'kjʊn/ n. a limited period of unconsciousness caused by injury to the head. It may last for a few seconds or a few hours. There is no recognizable structural damage to the brain, although repeated concussion eventually causes symptoms suggesting brain damage. See also punch drunk syndrome.

sự chấn động (dt) một thời kỳ giới hạn của sự mất trí giác gây ra bởi chấn thương ở đầu. Nó có thể chỉ vài giây hoặc một vài giờ. Không có tổn thương cấu trúc não, mặc dù sự chấn động lặp đi lặp lại có thể gây ra những triệu chứng giống như bị tổn thương não. Xem thêm hội chứng say đòn (punch drunk syndrome).

condenser /'kɒndɛnsə/ n. (in microscopy) an arrangement of lenses beneath the stage of a microscope. It can be adjusted to provide correct focusing of light on the microscope slide.

vật ngưng tự (dt) (trong kính hiển vi) một sự xếp đặt thấu kính bên cạnh tầng lớp của một kính hiển vi, nó có thể điều chỉnh cho đúng tiêu cự điểm của ánh sáng trên bán kính đường của kính hiển vi.

conditioned reflex /'kɒn'dɪʃnd 'ri:fleks/ a reflex in which the response occurs not to the sensory stimulus that normally causes it but to a separate stimulus, which has been learnt to be associated with it. In Pavlov's classic experiments, dogs learned to associate the sound of a bell with feeding time and would salivate at the bell's sound whether food was then presented to them or not.

phản xạ có điều kiện một phản xạ trong đó sự phản ứng không xảy ra do kích thích cảm giác mà bình thường gây ra phản xạ nhưng do những kích thích riêng rẽ không định dâng gì tới chỗ phản ứng. Những kích

thích khác biệt này đã được huấn luyện phối hợp với phản ứng trên. Trong thí nghiệm cổ điển của Pavlov những con chó đã được huấn luyện phối hợp tiếng chuông với bữa ăn và nó sẽ tiết ra nước bọt khi có tiếng chuông mà không cần biết có thực ăn hay không.

conditioning /'kɒndɪʃnɪŋ/ n. the establishment of new behaviour by modifying the stimulus/response associations. In *classical conditioning* a stimulus not normally associated with a particular response is presented together with the stimulus that evokes the response automatically. This is repeated until the first stimulus evokes the response by itself (see conditioned reflex). In *operant conditioning* a response is rewarded (or punished) each time it occurs, so that in time it comes to occur more (or less) frequently (see reinforcement).

điều kiện hóa (dt) sự thiết lập một thái độ mới bằng cách thay đổi sự phối hợp kích thích/phản ứng. Trong việc điều kiện hóa cổ điển, một kích thích bình thường không kết hợp với một phản ứng đặc biệt được biểu thị cùng lúc với sự kích thích tạo ra một phản ứng tư động. Điều này được lặp đi lặp lại cho tới khi nguồn kích thích thứ nhất gây ra phản ứng bởi chính nó (xem phản xạ có điều kiện). Trong điều kiện hóa tăng cường, một phản ứng được thưởng (hoặc phạt) mỗi khi nó xảy ra cho tới khi nó xảy ra thường hơn hoặc ít hơn (xem sự tăng cường = reinforcement).

condom (French letter, rubber)

/'kɒndəm/ n. a sheath made of latex rubber, plastic, or silk that is fitted over the penis during sexual intercourse. Use of a condom protects both partners against the transmission of venereal diseases and, carefully used, it is reasonably reliable contraceptive (between 2 and 10 pregnancies per 100 woman-years).

bao cao su (dt) một bao được làm bằng nhura cao su, chất plastic hoặc tơ bao quanh dương vật trong lúc giao hợp. Việc sử dụng bao cao su sẽ bảo vệ cho cả hai người chồng lại sự truyền nhiễm của bệnh phong tính và, dùng một cách thận trọng nó sẽ là một phương pháp ngừa thai hữu hiệu (khoảng 2-10 người có thai trên 100 người phụ nữ trong 1 năm).

condylarthrosis (condyloid joint)

n. a form of 'diarthrosis (freely movable joint) in which an ovoid head fits onto an elliptical cavity. Examples are the knee joint and the joint between the mandible (lower jaw) and the temporal bone of the skull.

khớp lồi cầu(dt) một dạng của khớp động (khớp cử động được tự do) trong đó một đầu xương dạng trứng khớp với một lõm xương hình ellip. Thí dụ: khớp gối và khớp giữa xương hàm dưới và xương thái dương của sọ.

condyle/ 'kɒndɪl/ *n.* a rounded protuberance that occurs at the ends of some bones, e.g. the *occipital bone, and forms an articulation with another bone.

lồi cầu(dt) một chỗ tròn ở đầu cùng của một vài xương, như xương chẩm, và tạo thành một khớp với xương khác.

condyloma *n.* a raised wartlike growth. The commonest type, *condyloma acuminatum*, is found on the vulva, under the foreskin, or on the skin of the anal region. Condylomas are infectious and are probably transmitted during sexual contact. *Condyloma latum* is an infectious warty lesion of the secondary

bướu Condylom(dt) một sự tăng trưởng giống mụn cơm. Dạng thường thấy nhất là *condyloma acuminatum* = *condylom* mào gà thấy ở âm hộ dưới bao quy đầu hoặc ở hậu môn. *Bướu condylom* truyền nhiễm và có thể truyền qua người khác qua giao hợp. *Bướu condylom* phẳng là một vết thương giống như mụn cóc nhiễm trùng của giai đoạn thứ cấp của bệnh giang mai xảy ra xung quanh âm hộ và hậu môn.

cone/ kəʊn/ *n.* one of the two types of light-sensitive cells in the *retina of the eye (compare rod). The human retina contains 6-7 million cones; they function best in bright light and are essential for acute vision (receiving a sharp accurate image). The area of the retina called the *fovea contains the greatest concentration of cones. Cones can also distinguish colours. It is thought that there are three types of cone, each sensitive to the wavelength of a different primary colour - red, green, or blue. Other colours are seen as combinations of these three primary colours.

tế bào nón(dt) một trong hai loại tế bào cảm

nhận ánh sáng trong võng mạc của mắt (so sánh: tế bào que) võng mạc người chứa 6-7 triệu tế bào nón; chức năng của nó hoạt động tốt trong ánh sáng chói và rất cần cho sự nhìn sắc nét (nhận hình ảnh chính xác và sắc nét). Vùng võng mạc gọi là "hố" có chứa nồng độ tế bào nón lớn nhất. Tế bào nón cũng có thể phân biệt được màu sắc. Người ta được biết có ba loại tế bào nón, mỗi loại nhạy cảm với độ dài sóng của các màu cơ bản khác nhau: đỏ, xanh lá cây, hoặc xanh. Các màu khác được thấy do sự kết hợp của ba màu cơ bản trên.

confabulation/ kən'febju'leɪʃn/ *n.* the invention of circumstantial but fictitious detail about events supposed to have occurred in the past. Usually this is to disguise an inability to remember past events. It may be a symptom of any form of loss of memory, but typically occurs in *Korsakoff's syndrome.

chứng bịa chuyện(dt) sự sáng tác ra các chi tiết tưởng tượng nhưng không có thật về những sự kiện đã xảy ra trong quá khứ. Điều này cần phân biệt với chứng không nhớ những sự kiện trong quá khứ. Chứng bịa chuyện có thể là một triệu chứng của mọi dạng mất trí nhớ, nhưng đặc biệt xảy ra trong Hội chứng Korsakoff.

confection/ kən'fekʃn/ *n.* (in pharmacy) a sweet substance that is combined with a medicinal preparation to make it suitable for administration.

(sư) **phà chế(trong dược học)** một chất ngọt được phối hợp với một chất thuốc để làm cho nó trở nên dễ uống.

conflict/ 'konflɪkt/ *n.* (in psychology) the state produced when a stimulus produces two opposing reactions. The basic types of conflict situation are *approach-approach*, in which the individual is drawn towards two attractive - but mutually incompatible - goals; *approach-avoidance*, where the stimulus evokes reactions both to approach and to avoid; and *avoidance-avoidance*, in which the avoidance reaction to one stimulus would bring the individual closer to an equally unpleasant stimulus. Conflict has been used to explain the development of neurotic disorders, and the resolution of conflict remains an important part of psychoanalysis. See also

conversion.

sự máu thuần (dt) (trong tâm lý học) một tình trạng được tạo thành khi một kích thích tao nên hai phản ứng trái ngược. Các dạng căn bản của sự máu thuần là đến gần - đến gần, trong đó người bệnh tiến gần hai mục tiêu hấp dẫn nhưng không tương hợp với nhau; đến gần-tránh xa; ở đó, sự kích thích tao ra cả hai phản ứng tiến đến gần và tránh xa, và tránh xa - tránh xa trong đó phản ứng tránh xa đối với một kích thích khó chịu tương đương. Sự máu thuần được sử dụng để giải thích sự phát triển của bệnh về thần kinh và việc giải quyết máu thuần còn là một phần quan trọng của phép phân tích tâm lý. Xem thêm sự chuyển biến (conversion).

confluence /'kɒnfloʊəns/ n. a point of coalescence. The confluence of the sinuses is the meeting point of the superior sagittal, transverse, straight, and occipital venous sinuses in the dura mater in the occipital region of the skull.

hội lưu (dt) một điểm của sự liên hợp ở hội lưu của các xoang là điểm gặp nhau của các xoang tĩnh mạch dọc trên, ngang, thẳng, và xoang chẩm trong màng cứng ở vùng chẩm của sọ.

congenital /kən'dʒenɪtl/ adj. describing a condition that is recognized at birth or that is believed to have been present since birth. Congenital malformations include all disorders present at birth whether they are inherited or caused by an environmental factor.

bẩm sinh (tl) mô tả một điều kiện nhận được lúc sinh ra hoặc tin là nó có mặt từ khi sinh ra. Dị dạng bẩm sinh gồm có tất cả các bệnh có ngay lúc mới sinh hoặc do di truyền hoặc gây ra bởi các yếu tố xung quanh.

congestion /kən'dʒestʃən/ n. an accumulation of blood within an organ, which is the result of back pressure within its veins (for example congestion of the lungs and liver occurs in heart failure). Congestion may be associated with oedema (accumulation of fluid in the tissues). It is relieved by treatment of the cause.

sự xung huyết (dt) một sự tập hợp của máu trong một cơ quan, và là hậu quả của áp suất phía sau trong tĩnh mạch của cơ quan (thí dụ:

xuất huyết phổi và gan xảy ra trong bệnh suy tim). Sự xung huyết có thể phối hợp với phù (tụ hợp nước trong mô). Nó sẽ thuyền giảm nếu được điều trị nguyên nhân.

Congo red /'kɒŋgrəʊ red/ a dark-red or reddish-brown pigment that becomes blue in acidic conditions. It is used as a histological stain. *Amyloidosis is indicated if over 60% of the dye disappears from the blood within one hour of injection.

(chất) **dò congom** một sắc tố đỏ sẫm hoặc đỏ nâu, trở thành xanh trong môi trường acid. Nó được sử dụng như một thuốc nhuộm màu trong tổ chức học. Chứng thoái hóa dạng tinh bột được chỉ định nếu quá 60% thuốc nhuộm bị biến mất trong máu sau khi tiêm một giờ.

coniine n. an extremely poisonous alkaloid, found in hemlock (*Conium maculatum*), that paralyses the nerves, mainly the motor nerves. Coniine has been included in drug preparations for the treatment of asthma and whooping cough.

(dt) một chất alkaloid cực độc, tìm thấy trong cây cần chuốt (*conium maculatum*), nó làm tê liệt các dây thần kinh, chủ yếu là thần kinh vận động. Coniine được sử dụng để điều chế thuốc chữa bệnh hen phế quản và ho gà.

conization n. surgical removal of a cone of tissue. The technique is commonly used in excising a portion of the cervix (neck) of the womb.

(thú thuật) **cắt bỏ nón mổ**, **cắt bỏ phần cổ tử cung** (dt) giải phẫu cắt bỏ phần nón của mổ. Kỹ thuật thường được sử dụng để loại bỏ một phần của cổ tử cung.

conjugate (conjugate diameter, true conjugate) /'kɒndʒʊgət/ n.

the distance between the front and rear of the pelvis measured from the most prominent part of the sacrum to the back of the public symphysis. Since the true conjugate cannot normally be measured during life it is estimated by subtracting 1.3-1.9 cm from the diagonal conjugate, the distance between the lower edge of the symphysis and the sacrum (usually about 12.7 cm). If the true conjugate is less than about 10.2 cm delivery of an infant through the natural passages may be difficult or impossible, and *Caesarean section may

have to be performed.

dương kính góc nhỏ sau mu (dt)

khoảng cách giữa mắt trước và phần sau của xương chậu do từ phần nhỏ ra nhiều nhất của xương thiêng tới phía sau của xương mu vì dương kính thực sự bình thường không thể đo được khi còn sống, nó được đọc luồng từ dương kính chéo trừ đi 1,3-1,9 cm là khoảng cách giữa bờ dưới của xương mu và xương thiêng (thường vào khoảng 12,7 cm). Nếu dương kính thực sự nhỏ hơn 10,2 cm, sự sanh đẻ qua đường thiên nhiên có thể rất khó khăn hoặc không thể sanh được và cần phải mổ đẻ can đẻ lấy thai ra.

conjugation/ 'kəndʒu'geɪʃn/ *n.* the union of two microorganisms in which genetic material (DNA) passes from one organism to the other. In some bacteria, a minute projection on the donor 'male' cell (a pilus) forms a bridge with the recipient 'female' cell through which the DNA is transferred. Conjugation is comparable to sexual reproduction in higher organisms.

(**sự tiếp hợp**) (dt) sự nối lại của hai vi sinh vật trong đó chất liệu di truyền (DNA) qua từ sinh vật này sang sinh vật khác. Trong vài vi khuẩn một chỗ nhỏ ra nhỏ trên tế bào cho 'đực' (một pilus) làm thành một cầu nối với tế bào nhân 'cái' qua đó DNA được truyền qua. Sự tiếp hợp có thể so sánh với sinh sản sinh dục trong các sinh vật cao cấp hơn.

conjunctiva/kən'dʒʌktɪv'taɪvə/ *n.* the delicate mucous membrane that covers the front of the eye and lines the inside of the eyelids. The conjunctiva lining the eyelids contains many blood vessels but that over the eyeball contains few and is transparent. – **conjunctival** adj.

kết mạc(dt) màng niêm mạc mỏng bao phủ mắt trước của mắt và phía bên trong của mi mắt. Kết mạc nằm trong mắt trong mi mắt chứa nhiều mạch máu nhưng kết mạc bao bọc nhãn cầu chứa ít mạch máu và nó trở thành trong suốt. – **conjunctival** (lt).

conjunctivitis (pink eye)

/kən'dʒʌŋktɪ'vertɪtɪs/ *n.* inflammation of the conjunctiva, which becomes red and swollen and produces a watery or pus-containing discharge. It causes discomfort rather than

pain and does not usually affect vision. Conjunctivitis is caused by infection (in which case it usually spreads rapidly to the other eye), allergy, or physical or chemical irritation. The patient usually recovers with no after-effects in one to three weeks; bacterial infections respond to antibiotic eye drops. See also trachoma, ophthalmia neonatorum.

viêm kết mạc (đau mắt đỏ) (dt) viêm kết mạc, kết mạc trở thành đỏ và sưng và tạo nên nước hoặc lẩn mủ. Điều này làm cho khó chịu nhiều hơn là đau và thường không có tác động gì tới thị giác cả. Viêm kết mạc có nguyên nhân do nhiễm trùng (trong trường hợp này, nó lan rộng nhanh chóng sang mắt bên kia), dị ứng, hoặc kích thích hóa học hoặc chất chât. Bệnh nhân thường khỏi bệnh trong 1-3 tuần lễ mà không có dấu chứng. Nhiễm vi khuẩn đáp ứng tốt với thuốc trị sinh nhỏ mắt. Cũng xem Trachoma (bệnh đau mắt đỏ), ophthalmia neonatorum (viêm mắt trẻ sơ sinh)

connective tissue/ kə'nektɪv 'tɪʃu/ *n.* the tissue that supports, binds, or separates more specialized tissues and organs or functions as a packing tissue of the body. It consists of an amorphous ground substance of mucopolysaccharides in which may be embedded white (collagenous), yellow (elastic), and reticular fibres, fat cells, 'fibroblasts,' 'mast cells,' and 'macrophages' (see illustration). Variations in chemical composition of the ground substance and in the proportions and quantities of cells and fibres give rise to tissues of widely differing characteristics, including bone, cartilage, tendons, and ligaments as well as 'adipose,' areolar, and 'elastic' tissues.

mô liên kết/mô năng động, kết hợp hoặc tách rời nhiều mô chuyên biệt và các cơ quan hoặc các chức năng như một mô dệm của cơ thể. Nó gồm có một chất nền vô định hình ma-copolysacharide trong đó có thể có màu trắng (chất tao keo); vàng (chất dán hồi), và sợi lưới, tế bào mỡ, nguyên bào sợi, đường bào và đại thực bào (xem minh họa). Sự thay đổi trong thành phần hóa học của chất nền và trong tỷ lệ và khối lượng của tế bào và sợi làm tăng các mô có tính chất khác biệt lớn lao, gồm xương, sụn, gân, và dây chằng cũng

như các mô mỏ, mô xốp và mô đàn hồi.

connective-tissue disease

/kə'nektɪv'tjuːdɪzɪz/ see collagen disease.

bệnh mô liên kết xem bệnh chất tạo keo.

consanguinity /kɒnsæŋ'gwænəti/ n. relationship by blood; the sharing of a common ancestor within a few generations.

dòng huyết, cùng dòng máu (dt) có liên hệ về máu; sự phân truyền của tổ tiên chung trong vài thế hệ.

conservative treatment /kən'sɜːvətɪv/

'treatment' treatment aimed at preventing a condition from becoming worse, in the expectation that either natural healing will occur or progress of the disease will be so slow that no drastic treatment will be justified. Compare radical treatment.

điều trị duy trì điều trị nhằm mục đích phòng ngừa một tình trạng (khỏi trở nên xấu, trong dự tính rằng hoặc bệnh sẽ tự nhiên khỏi hoặc biến triển của bệnh sẽ chậm đi đến mức không cần phải điều trị quá mạnh. So sánh: chữa căn = radical treatment.

consolidation /kən'sɔːlɪdʒn/ n. 1. the state of the lung in which the alveoli (air sacs) are filled with fluid produced by inflamed tissue, as in 'pneumonia'. It is diagnosed from its dullness to 'percussion', bronchial breathing (see breath sounds) in the patient, and from the distribution of shadow on the chest X-ray. 2. the stage of repair of a broken bone following 'callus formation', during which the callus is transformed by 'osteoblasts' into mature bone.

sự đồng đặc (dt) 1. trạng thái của phổi trong đó phế nang (túi khí) chứa đầy chất dịch tạo nên bởi mô bị viêm, như là trong bệnh viêm phổi. Nó được chẩn đoán do tính đặc khi gõ vào phổi, thở cuống phổi (xem tiếng thở) ở người bệnh, và dịch bệnh đó có những bóng mờ trên phim chụp X quang. 2. giai đoạn chỉnh lý của xương gây tiếp theo là sự tạo cục chai, sau đó cục chai xương biến thành xương bởi các nguyên bào xương.

constipation /kən'stɪ'peɪʃn/ n. a condition in which bowel evacuation occurs infrequently, or in which the faeces are hard and

small, or where passage of faeces causes difficulty or pain. The frequency of bowel evacuation varies considerably from person to person and the normal cannot be precisely defined. Constipation developing in a person of previously regular bowel habit may be a symptom of intestinal disease. Recurrent or longstanding constipation is treated by increasing 'dietary fibre (roughage)', 'laxatives', or 'enemas'.

bệnh táo bón tràng phân thái ra không thường xuyên, hoặc phân bị cứng và nhỏ,

hoặc khi đi đại tiện trở nên khó khăn và đau. Số lần đại tiện thay đổi đáng kể tùy theo từng người và không thể xác định được tần số bình thường. Chứng táo bón xảy ra ở một người mà trước đó có thói quen đi cầu đều đặn có thể là một triệu chứng của bệnh ruột. Chứng táo bón dai dẳng và kéo dài được điều trị bằng cách tăng cường ăn chất xơ (chất không tiêu được), thuốc nhuận tràng hoặc bơm thụt.

constrictor /kən'strɪktər/ n. any muscle that compresses an organ or causes a hollow organ or part to contract.

cơ khít (dt) mọi cơ bắp ép vào một cơ quan hoặc gây ra một cơ quan lõm hoặc dự phản co thắt.

consultant /kən'saltənt/ n. a fully trained specialist in a branch of medicine who accepts total responsibility for patient care. In Britain consultants are usually responsible for the care of patients in hospital wards but they are allowed to opt for some sessions in private practice in addition to any National Health Service commitments. After registration, doctors continuing in hospital service are appointed successively senior house officer, registrar, and senior registrar (all full-time training grades with increasing responsibilities). While in the training grades specialist examinations are taken and consultant appointment is based on a combination of qualifications by examination and practical experience in post. See also doctor.

bác sĩ tư vấn (dt) một chuyên viên được đào tạo đầy đủ về một ngành của y tế đảm nhận toàn thể trách nhiệm săn sóc bệnh nhân. Ở vương quốc Anh, bác sĩ tư vấn thường chịu trách nhiệm săn sóc bệnh nhân ở bệnh viện nhưng họ cũng được phép lựa

chọn vài phòng khám bệnh tư thêm vào mới giao phó của sở y tế quốc gia. Sau khi đăng ký, các bác sĩ tiếp tục trong bệnh viện được bổ nhiệm lần lượt làm viên chức tại già cao cấp, thư ký và thư ký cấp cao (tất cả các lớp huân luyện toàn thời gian với sự tăng trách nhiệm). Trong khi trong những lớp huân luyện, các cuộc khảo sát chuyên khoa được mở ra và chức vụ tư vấn được căn cứ vào sự kết hợp của phẩm chất trong thi cử và kinh nghiệm thực tế trong chức vụ. Cũng xem bác sĩ (doctor).

consumption/kən'sampʃn/ n. any disease causing wasting of tissues, especially (formerly) pulmonary tuberculosis. – **consumptive** adj.

(sự) **tiêu huyệt**(dt) mọi bệnh gây ra sự hao mòn của các mô, đặc biệt (xưa kia) là bệnh lao phổi. – **consumptive** (lt).

contact/'kɒntækt/ n. transmission of an infectious disease by touching or handling an infected person or animal (*direct contact*) or by *indirect contact* with airborne droplets, faeces, etc., containing infective microorganism.

(sự) **tiếp xúc**(dt) sự lan truyền của một bệnh nhiễm trùng do sờ mó hoặc cầm vào một người hoặc vật nhiễm bệnh (*tiếp xúc trực tiếp*) hoặc do tiếp xúc gián tiếp với các giọt nhỏ trong không khí, trong phân, v.v... có chứa các vi sinh vật gây bệnh.

contact lenses/'kɒntækt 'lɛnsɪz/ glass or plastic lenses worn directly against the eye, separated from it only by a film of tear fluid. *Corneal microlenses* cover only the cornea, while *haptic lenses* cover some of the surrounding sclera as well. Contact lenses are used mainly in place of glasses to correct long and short sightedness and other errors of refraction, but they may be used in a protective capacity in some types of corneal disease.

thấu kính tiếp xúc thấu kính bằng thủy tinh hoặc bằng chất dẻo được lắp trực tiếp vào trong mắt, chỉ ngăn cách với mắt bởi một lớp nước mắt. Vi kính giác mạc chỉ bao phủ giác mạc trong khi kính xúc giác bao phủ xung quanh cung mạc. Kính tiếp xúc chủ yếu được dùng tại chỗ để chỉnh lý tầm nhìn xa hoặc gần và các sai lạc khác về khúc xạ.

Nhưng nó cũng có thể được sử dụng để bảo vệ trong vài dạng bệnh về giác mạc.

contact therapy/'kɒntækt θerəpi/ a form of radiotherapy in which a radioactive substance is brought in close contact with the part of the body being heated. Needles or capsules of the isotope may be implanted in or around a tumour so that the radiation they emit will destroy it. Compare telecurietherapy.

liệu pháp tiếp xúcmột dạng xa tuyến liệu pháp trong đó chất phóng xạ được đem vào bên trong tiếp xúc với phần cơ thể bị bệnh. Kim hoặc bao nang chất đồng vị phóng xạ có thể được ghép vào trong hoặc xung quanh búu đái xa tuyến phóng ra hủy diệt búu. So sánh xa tuyến pháp xạ.

contagious disease/kən'tædʒəs/ originally, a disease transmitted only by direct physical contact; now usually taken to mean any communicable disease.

bệnh truyền nhiễmtùc dầu nó chỉ bệnh chỉ truyền nhiễm do tiếp xúc thể chất trực tiếp: ngày nay nó thường có nghĩa là bất cứ một bệnh nào có thể truyền qua người khác.

contra- prefix denoting against or opposite. Example: *contraversion* (turning away from). Tiếp dầu ngữ chỉ chống lại hay đối nghịch. Thị dụ *contraversion* (quay ra xa từ).

contraception/kəntrə'septʃn/ n. the prevention of unwanted pregnancy. Fertilization may be prevented by mechanical methods, including *coitus interruptus*, the *condom*, or the *diaphragm*; by fitting the woman with an intrauterine contraceptive device (*IUD*); by *sterilization*; or by altering the woman's hormonal balance by regular doses of an *oral contraceptive* (the Pill) or by long-acting injections of a hormonal drug (a *progestogen*). Couples whose religious beliefs forbid the use of mechanical or hormonal contraceptives may use the *rhythm* method, in which intercourse is limited to those days in the menstrual cycle when conception is least likely.

(sự) **ngừa thai**(dt) sự ngăn ngừa có thai ngoài ý muốn. Sự thụ tinh có thể được ngăn ngừa bằng các phương pháp cơ học gồm: giao hợp gián đoạn, bao cao su hoặc màng

chấn; bằng cách lắp vào người đàn bà bằng dụng cụ ngừa thai trong tử cung (IUD); bằng cách vô sinh hóa; hoặc bằng cách thay đổi cần bằng nội tiết của người đàn bà bằng các liều đều đặn của một loại thuốc ngừa thai hoặc bằng cách chích một loại thuốc nội tiết tố có tác dụng dài (progestogen). Những cặp mà tôn giáo cấm không cho dùng các phương pháp ngừa thai cơ học hoặc thuốc nội tiết tố, có thể sử dụng phương pháp chủ kỳ, trong đó, tránh giao hợp vào những ngày trong chu kỳ kinh nguyệt có thể có thai.

contraction/ kən'trækʃn/ n. the shortening of a muscle in response to a motor nerve impulse. This generates tension in the muscle, usually causing movement.

sự co thắt(dt) sự ngắn lại của một cơ bắp để phản ứng tại xung lực thần kinh vận động. Sức căng tạo ra trong cơ, thường tạo nên cử động.

contracture n. fibrosis of muscle tissue producing shrinkage and shortening of the muscle without generating any strength. It is usually a consequence of pain in or disuse of a muscle or limb. See also Dupuytren's contracture.

sự co cứng(dt) sự xơ hóa của mô cơ bắp tạo nên sự co lại và ngắn đi của một cơ bắp mà không do một sức nén tạo ra cả. Nó thường là hậu quả của chứng đau hoặc không sử dụng của một cơ bắp hoặc một chi. Cũng xem sự co cứng Dupuytren.

contraindication n. any factor in a patient's condition that makes it unwise to pursue a certain line of treatment. For example, an attack of pneumonia in a patient would be a strong contraindication against the use of a general anaesthetic.

chống chỉ định(n) mọi yếu tố trong một tình trạng của bệnh nhân làm cho nó không thể tiếp xúc được với phương hướng điều trị. Thí dụ, chống chỉ định việc dùng gây mê toàn thân.

contralateral adj. on or affecting the opposite side of the body; applied particularly to paralysis (or other symptoms) occurring on the opposite side of the body from the brain lesion that caused them.

đối bên(dt) trên hoặc tác động vào bên đối

nghịch của cơ thể: áp dụng đặc biệt cho chứng liệt (hoặc các triệu chứng khác) xảy ra trên phía đối nghịch của cơ thể từ tổn thương não gây ra chứng liệt đó.

contrast medium /'kəntræst'mi:djəm/ any substance that is used to improve the visibility of structures during radiography. Barium, given orally or as an enema to show up the alimentary tract on X-ray, is an example of a contrast medium. Air is occasionally useful as a contrast medium; it may be used to displace the cerebrospinal fluid during X-ray examination of the ventricles of the brain. See also radio-opaque.

thuốc cản quangbất cứ chất nào được dùng để tăng cường sự nhìn thấy được của cấu trúc khi chụp hình X quang. Barium, dùng uống hoặc dùng bơm thụt chỉ rõ đường tiêu hóa trên phim X quang là một thí dụ của chất cản quang. Không khí thịnh thoảng được sử dụng như là một chất cản quang; nó có thể được dùng để thế chỗ của dịch não tủy trong khi khảo sát X quang của các não thất. Xem thêm cản quang (radio-opaque).

contrecoup n. injury of a part resulting from a blow on its opposite side. This may happen, for example, if a blow on the back of the head causes the front of the brain to be pushed against the inner surface of the skull.

vết thương đối diện(dt) vết thương của một phần gây ra từ một luồng trên phía đối diện với nó. Thí dụ điều này có thể xảy ra, nếu một cú đánh trên phía sau đầu gây ra phía trước não bộ bị đẩy mạnh vào mặt trong của xương sọ.

contusion/ kən'tju:ʒn/ n. see bruise.

sự thâm tím(dt) xem bruise = vết thâm tím.

conus arteriosus the front upper portion of the right ventricle adjoining the pulmonary arteries.

nón động mạch phổi trên phía trước của tâm thất phải sát với động mạch phổi.

conus medullaris the conical end of the spinal cord, at the level of the lower end of the first lumbar vertebra.

nón tuy sống phổi cuối hình nón của tuy sống, ở ngang với đầu dưới của xương sống lưng thứ nhất.

convergence /kən'vædʒəns/ *n* (in neurology) the formation of nerve tracts by fibres coming together into one pathway from different regions of the brain.

(sự) **hội tụ(dt)** (trong thần kinh học) sự tao thành của những đường thần kinh do những sợi cùng nhau trong một đường phát xuất từ nhiều vùng trong não bộ.

conversion /kən'veɪʃn/ *n* (in psychiatry) the expression of 'conflict as physical symptoms. Psychiatrists believe that the repressed instinctual drive is manifested as motor or sensory loss, such as paralysis, rather than as speech or action. This is thought to be one of the ways in which 'hysteria is produced.

(sự) **chuyển dạng(dt)** (trong bệnh học tâm thần) sự biến hiện của xung đột như là những triệu chứng cơ thể. Các chuyên gia về bệnh học tâm thần tin rằng lực xung động bản năng bị dồn ép được biểu thị như là sự mất cảm giác và vận động như chứng liệt hơn là ngôn ngữ và hành động. Người ta nghĩ rằng đó là một trong những con đường dẫn tới bệnh hysteria.

convolution /kən'veluʃn/ *n*. a folding or twisting, such as one of the many that cause the fissures, sulci, and gyri of the surface of the cerebrum.

cuộn, hối(dt) một nếp gấp hoặc xoắn như là một trong nhiều nếp gấp gây ra khe, rãnh, hối của bê-mát não.

convulsion /kən'velʃn/ *n*. an involuntary contraction of the muscles producing contortion of the body and limbs. Rhythmic convulsions of the limbs are part of 'grand mal epilepsy'. Febrile convulsions are provoked by fever in otherwise healthy infants and young children. An afebrile *infantile convolution* is likely to be due to birth injury or a developmental defect of the brain.

(chứng) **co giật(dt)** sự co thắt ngoài ý muốn của cơ bắp tạo nên sự vặn xoắn lại của chứng động kinh lớn. Sự co giật do sốt bị kích thích bởi sốt ở trẻ nhỏ như khóc mạnh khác và ở trẻ em. Chứng co thắt ở trẻ em không sốt là do bị chấn thương lúc sinh hoặc khiếm khuyết phát triển ở não bộ.

Cooley's anaemia see thalassaemia.
bệnh thiếu máu Cooley xem bệnh thiếu

máu thalassemia.

Coomb's test /ku:mz test/ a means of detecting antibodies on the surface of red blood cells that can precipitate simple proteins (globulins) in the blood serum. The test is used in the diagnosis of haemolytic anaemia (resulting from the destruction of red blood cells).

xét nghiệm Coomb một phương cách phát hiện kháng thể trên bề mặt của hồng huyết cầu có thể làm kết tụ các chất đậm đơn giản (globulins) trong huyết thanh. Xét nghiệm này được dùng trong việc chẩn đoán chứng bệnh thiếu máu tan huyết (do việc hủy diệt các hồng huyết cầu).

copr- (copro-) prefix denoting faeces. Example: coprophobia (abnormal fear of).

tiếp đầu ngữ chỉ phân. Ví dụ coprophobia (chứng sợ phân bất thường).

coprolalia *n*. the repetitive speaking of obscene words. It can be involuntary, as part of the 'Gilles de la Tourette syndrome.

chứng nói tục(dt) sự nói lặp lại những lời tục lúu. Nó có thể là ngoài ý muốn và là một phần của hội chứng Gilles de la Tourette.

coprolith *n*. a mass of hard faeces within the colon or rectum, due to chronic constipation. It may become calcified.

sỏi phân(dt) một khối phân cứng trong ruột già hoặc trực tràng do bệnh táo bón mãn tính. Nó có thể bị calcify hóa (hóa vôi).

coproporphyrin *n*. a 'porphyrin compound that is formed during the synthesis of protoporphyrin IX, a precursor of 'haem'. Coproporphyrin is excreted in the faeces during the process of red blood cell formation.

(dt) một chất porphyrin phức hợp được tạo thành trong quá trình tổng hợp chất protoporphyrin IX, một chất bào trước của hem. Coproporphyrin được bài tiết trong phân trong quá trình tạo thành hồng huyết cầu.

copulation /kəpju'leɪʃn/ *n*. see coitus.

sự giao hợp(dt) xem coitus.

cor *n*. the heart.

tim(dt) the heart = trái tim.

coracoid process a beaklike process that curves upwards and forwards from the top of the 'scapula', over the shoulder joint.

mõm què mõm giống như mõm què cong lên trên và phía trước từ đỉnh của xương bả vai, qua khớp vai.

cord/ kɔ:d/ n. any long flexible structure, which may be solid or tubular. Examples include the spermatic cord, spinal cord, umbilical cord, and vocal cord.

thừng, dây(dt) bất cứ cấu trúc nào dài, dàn hồi, có thể đặc hoặc hình ống. Ví dụ: **thừng tinh**, **tủy sống**, **dây rốn**, **dây thanh âm**.

cordectomy n. surgical removal of a vocal cord.

(thủ thuật) cắt dây thanh âm(dt) giải phẫu cắt bỏ dây thanh âm.

cordotomy n. a surgical procedure for the relief of severe and persistent pain in the pelvis or lower limbs. The nerve fibres transmitting the sensation of pain to consciousness pass up the spinal cord in special tracts (the spinothalamic tracts). In cordotomy the spinothalamic tracts are severed in the cervical (neck) region.

(thủ thuật) mổ dây(dt) một phương thức giải phẫu để làm giảm đau nangs và dai dẳng ở vùng chậu và chi dưới. **Dây** là thần kinh truyền cảm giác đau "tới phần ý thức đi qua tủy sống theo một đường đặc biệt (spinothalamic tract = đường tủy đối). Trong thủ thuật mổ dây, đường tủy đối được tách ra ở vùng cổ.

Cordylobia n. see tumbu fly.

ruồi corodylobia(dt) xem ruồi tumbu.

core-and-cluster/ kɔ:ə and 'kləstər/ n. a form of housing for handicapped or subnormal people. Institutional organizations are replaced by small self-contained living units associated with a central facility providing more intensive resources.

(dt) một hình thức định cư cho những người dưới trung bình hoặc bị cản trở. Những tổ chức phường hối được thay thế bằng các đơn vị sinh sống nhỏ tự túc với một trung tâm tạo thuận lợi cung cấp nhiều tài nguyên.

corectopia n. displacement of the pupil towards one side from its normal position in the centre of the iris. When present from birth, the displacement is usually inwards towards the nose. Scarring of the iris from inflammation

may also draw the pupil out of position.

đóng tử lắc chỗ(dt) sự lệch chỗ của đóng tử về một phía so với bình thường ở trung tâm của móng mắt. Khi đóng tử lắc chỗ có ngay lúc sanh, sự lệch chỗ vào trong về phía mũi sẹo của móng mắt sau khi bị viêm có thể làm đóng tử lệch ra ngoài.

corium n. see dermis.

chan bi, da(dt) xem dermis = bl.

corn/ kɔ:n/ n. an area of hard thickened skin on or between the toes; a type of 'callus' produced by ill-fitting shoes. The horny skin layers form an inverted pyramid that presses down into the deeper skin layers, causing pain. A corn may be treated by soaking in hot water or applying softening agents. Medical names: **clavus**.

chai (chan, tay)(dt) một vùng da dày cứng ở trên hoặc giữa các ngón chân; một dạng của chứng chai cứng tạo nên bởi di giày không thích hợp. Lớp da sừng tạo thành một hình tháp ngược ép vào bên trong lớp da sâu hơn; tạo nên đau đớn. Một cục chai (mắt cá) có thể được điều trị bằng cách ngâm trong nước nóng và bởi những tác nhân làm mềm. **Tên y học:** clavus.

cornea/ 'kɔ:nɪə/ n. the transparent circular part of the front of the eyeball. It refracts the light entering the eye onto the lens, which then focuses it onto the retina. The cornea contains no blood vessels and it is extremely sensitive to pain. – **corneal** adj.

giác mạc(dt) phản hình tròn trong suốt phía trước nhãn cầu. Nó khúc xạ ánh sáng vào trong mắt bên trên thủy tinh thể và rồi hội tụ ánh sáng trên võng mạc. Giác mạc không chứa mạch máu và nó rất nhạy cảm với đau đớn. – **corneal** (tt).

corneal graft/ 'kɔ:nɪəl gra:f/ see keratoplasty.

ghép giác mạcxem keratoplasty (thủ thuật tạo hình giác mạc).

cornification n. see keratinization.

sự sưng hóa(dt) xem keratinization (keratin hóa).

cornu n. (pl. cornua) (in anatomy) a horn-shaped structure, such as the horn-shaped processes of the hyoid bone and thyroid car-

tilage See also horn.

sừng (dt) (trong cơ thể học) một cấu trúc có hình sừng như là nhô hình sừng của xương móng và sụn giáp trạng. Xem thêm horn (sừng).

corona /'kɔ:rənə/ n. a crown or crownlike structure. The *corona capitis* is the crown of the head.

vành-vòng tần (dt) cấu trúc hình vành; vòng dầu là một vành của dầu.

coronal /'kɔ:rənl/ adj. relating to the crown of the head or of a tooth. The *coronal plane* divides the body into dorsal and ventral parts (see illustration).

(thuộc) vầng, vành, vòng dầu, vòng răng (tt) liên quan tới vòng dầu hoặc vòng răng. Một phần vòng chia cơ thể thành hai phần: bụng và lưng (xem minh họa).

coronal suture /'kɔ:rənl 'su:tʃər/ see suture (def. 1).

đường khớp vành, đường khớp trám *dinhxem* đường khớp (suture).

corona radiata 1. a series of radial-ting fibres between the cerebral cortex and the internal capsule of the brain. 2. a layer of follicle cells that surrounds a freshly ovulated ovum. The cells are elongated radially to the ovum when seen in section.

tán tỏa tròn 1. một loet những sợi tỏa ra giữa vỏ não và bao trong của não. 2. một lớp tế bào nang bao quanh trứng mới rụng. Các tế bào có hình dài xuyên tâm trứng khi nhìn trên mẫu cắt.

coronary arteries /'kɔ:rənəri 'a:təriz/ the arteries supplying blood to the heart. The *right* and *left coronary arteries* arise from the aorta, just above the aortic valve, and form branches that encircle the heart.

động mạch vành các động mạch cung cấp máu cho tim. Các động mạch vành phải và trái có nguồn gốc từ động mạch chủ, ngay trên van động mạch chủ, và tạo thành các nhánh bao bọc tim.

coronary thrombosis /'kɔ:rənəri

θrom'bəʊsɪs/ the formation of a blood clot (thrombus) in the coronary artery, which obstructs the flow of blood to the heart. This is usually due to atherosoma and results in the

death (infarction) of part of the heart muscle. For symptoms and treatment see myocardial infarction.

chứng huyết khối động mạch vành

tình trạng có một cục máu (huyết khối) trong động mạch vành, làm tắc dòng máu chảy tới tim. Điều này thường do bệnh vữa động mạch và gây chết (nhồi máu) một phần cơ tim, về triều chứng và điều trị xem nhồi máu cơ tim.

coroner /'kɔ:rənər/ n. the official who presides at an 'inquest'. He must be either a medical practitioner or a lawyer of at least five years standing.

điều tra viên những vụ chết bất thường (dt) viên chức chủ trì cuộc điều tra một vụ chết bất thường. Ngôn ngữ này phải là một bác sĩ đang hành nghề hay một luật sư có ít nhất năm năm được công nhận.

coronoid process 1. a process on the upper end of the 'ulna. It forms part of the notch that articulates with the humerus. 2. the process on the ramus of the 'mandible to which the temporalis muscle is attached.

móm vẹt 1. móm ở phần tần cùng trên của xương trụ. móm này lao thành một phần của vùng khuyết khớp với xương cánh tay. 2. móm trên nhánh xương hàm dưới, nơi bám cơ thái dương.

cor pulmonale enlargement of the right ventricle of the heart that results from diseases of the lungs or the pulmonary arteries. Such diseases include those affecting the structure of the lungs (e.g. emphysema) or their function (e.g. obesity) except when these changes result from congenital heart disease or diseases primarily affecting the left side of the heart.

tim suy phổi bệnh tình trạng lớn tim thất phải do bệnh ở phổi hay ở động mạch phổi. Thị dụ như bệnh ảnh hưởng tới cấu trúc phổi (như khí thũng) hay chức năng phổi (như béo phì) trừ khi những thay đổi này do bệnh tim bẩm sinh hay bệnh đã tác động trước tới phần tim trái.

corpus /'kɔ:pəs/ n. (pl. corpora) any mass of tissue that can be distinguished from its surroundings.

thể vật (dt) bất cứ khối mô nào có thể phân

bịt được với vùng chung quanh.

corpus albicans the residual body of scar tissue that remains in the ovary at the point where a *corpus luteum has regressed after its secretory activity has ceased.

thể du phần sót lại của mô seos còn lại trong hoan sào ở nơi thể vàng (hoàng thể) đã thoái hóa sau khi ngưng hoạt động phân biệt.

corpus callosum the broad band of nervous tissue that connects the two cerebral hemispheres, containing an estimated 300 million fibres. *See cerebrum.*

thể chất (gian noãn thể) một băng rộng các mô thần kinh nối tiếp hai bán cầu não, có chứa khoảng 300 triệu sợi. Xem não.

corpus cavernosum either of a pair of cylindrical blood sinuses that form the erectile tissue of the *penis and clitoris. In the penis a third sinus, the corpus spongiosum, encloses the urethra and extends into the glans. All these sinuses have a spongelike structure that allows them to expand when filled with blood.

thể hangmỗi trong hai xoang máu hình trụ tạo thành mô gây cương của dương vật* và âm vật*. Trong dương vật còn có một xoang thứ ba gọi là thể xốp bao quanh niệu đạo và trải dài tới quy đầu. Tất cả các xoang này đều có cấu trúc như bọt biển nên có thể nở ra khi đầy máu.

corpuscle/ 'ko:pasl/ n. any small particle, cell, or mass of tissue.

tiểu thể(dt) bất cứ hạt, tế bào hay khối mỏ nhỏ nào.

corpus luteum the glandular tissue in the ovary that forms at the site of a ruptured *Graafian follicle after ovulation. It secretes the hormone *progesterone, which prepares the womb for implantation. If implantation fails the corpus luteum becomes inactive and degenerates. If an embryo becomes implanted the corpus luteum continues to secrete progesterone until the fourth month of pregnancy, by which time the placenta has taken over this function.

thể vàngmô tuyển trong hoan sào tạo thành ở nơi nang Graaf vỡ ra sau khi rụng trứng. Thể vàng tiết ra hormone progesterone* có nhiệm vụ chuẩn bị cho tử cung sẵn sàng ghép

cấy. Nếu không có đậu thai thể vàng sẽ ngưng hoạt động và thoái hóa. Nếu có phôi ghép vào tử cung, thể vàng tiếp tục tiết progesterone cho tới tháng thứ tư của thai kỳ, tới lúc này nhau thai đã đảm nhận chức năng này.

corpus spongiosum the blood sinus that surrounds the urethra of the male. Together with the corpora cavernosa, it forms the erectile tissue of the *penis. It is expanded at the base of the penis to form the urethral bulb and at the tip to form the glans penis.

thể xốpxoang máu bao quanh niệu đạo của phái nam. Cùng với các thể hang, thể xốp tạo thành mô gây cương của dương vật. Thể xốp trải ra từ đáy dương vật để tạo thành bóng niệu đạo và tới đầu dương vật để tạo thành quy đầu.

corpus striatum the part of the *basal ganglia in the cerebral hemispheres of the brain consisting of the caudate nucleus and the lentiform nucleus.

thể vậnmột phần của hạch dây* trong các bán cầu não gồm nhân đuôi và nhân hạt đậu.

correlation/ .kər'relēn/ n. (in statistics) the extent to which one of a pair of characteristics affects the other in a series of individuals. Such pairs of observations can be plotted as a series of points on a graph. If all the points on the resulting scatter diagram are in a straight line (which is neither horizontal nor vertical), the correlation coefficient of 0 indicates no dependence of the one characteristic on the other of a straight line type. The regression coefficient is the average extent to which a unit increase of one characteristic influences the increase / decrease of the other. Where several factors appear to correlate with the onset of disease the relative importance of each may be calculated by the statistical technique known as multivariate analysis.

tương quan(dt) (trong thống kê học) biến đổi của một đặc tính thuộc một dải đặc tính ảnh hưởng tới đặc tính kia trong một chuỗi cá thể. Các dải đặc tính quan sát như vậy có thể ghi thành một chuỗi điểm trên đồ thị. Nếu tất cả các điểm trên biểu đồ rải rác này ở trên một đường thẳng (không phải là nằm ngang hay

thẳng đứng), *hệ số tương quan bằng 0* chứng tỏ rằng không có tùy thuộc giữa đặc tính này và đặc tính kia trong một kiểu đường thẳng. *Hệ số hồi quy là biến đổi trung bình khi một đặc tính này tăng lên một đơn vị sẽ ảnh hưởng tới sự tăng/giảm của đặc tính kia.* Khi có nhiều nhân tố tỏ ra có tương quan với sự phát bệnh, có thể tính được tầm quan trọng tương đối của mỗi nhân tố bằng kỹ thuật thống kê gọi là phân tích đa biến số.

cortex /'kɔ:tɛks/ n. (pl. **cortices**) the outer part of an organ, situated immediately beneath its capsule or outer membrane; for example, the *adrenal cortex* (see adrenal glands), *renal cortex* (see kidney), or *cerebral cortex*. – **cortical** adj.

vỏ(dt): phần ngoài của một cơ quan ở ngay dưới nang hay mang ngoài của nó. Ví dụ vỏ thượng thận (xem tuyến thượng thận), vỏ thận (xem thận) hay vỏ não". – **cortical** (tt).

corticosteroid (corticoid) n. any steroid hormone synthesized by the adrenal cortex. There are two main groups of corticosteroids. The glucocorticoids (e.g. *hydrocortisone (cortisol), *cortisone, and corticosterone) are essential for the utilization of carbohydrate, fat, and protein by the body and for a normal response to stress. Naturally occurring and synthetic glucocorticoids have very powerful anti-inflammatory effects and are used to treat conditions involving inflammation. The mineralocorticoids (e.g. *aldosterone) are necessary for the regulation of salt and water balance.

bất cứ loại hormone steroid nào do vỏ thượng thận tổng hợp. Corticosteroid có hai nhóm chính. Các glucocorticoid (như hydrocortisone* (cortisol), cortisone*, và corticosterone) có vai trò thiết yếu trong việc sử dụng carbohydrate, chất béo, và protein trong cơ thể, và cho đáp ứng bình thường với stress. Các glucocorticoid có tự nhiên hay tổng hợp đều có tác động kháng viêm mạnh nên được dùng điều trị các tình trạng liên quan đến viêm. Các mineralocorticoid (như aldosterone*) cần thiết cho việc điều hòa cân bằng muối và nước.

corticosterone n. a steroid hormone (see corticosteroid) synthesized and released in small amounts by the adrenal cortex.

(dt) một hormone steroid (xem corticosteroid) do vỏ thượng thận tổng hợp và phóng thích với số lượng nhỏ.

corticotrophin n. *see ACTH.*

cortisol n. *see hydrocortisone.*

(dt) xem hydrocortisone.

cortisone /'kɔ:tɪzəm/ n. naturally occurring "corticosteroid that is used mainly to treat deficiency of corticosteroid hormones in Addison's disease and following surgical removal of the adrenal glands. It is administered by mouth or injection and may cause serious side-effects such as stomach ulcers and bleeding, nervous and hormone disturbances, muscle and bone damage, and eye changes.

(dt) một corticosteroid có tự nhiên dùng chủ yếu để chữa trị chứng thiếu hormone steroid trong bệnh Addison và sau phẫu thuật cắt bỏ tuyến thượng thận. Thuốc dùng uống hay chích và có thể gây tác động phụ nghiêm trọng như loét dạ dày và xuất huyết, rối loạn thần kinh và hormone, tổn hại cơ và xương, và thay đổi về mắt.

cœr triloculare a rare congenital condition in which there are three instead of four chambers of the heart due to the presence of a single common ventricle. *Cyanosis (blueness) is common. Most patients die in infancy.

tim ba phòng một tình trạng bẩm sinh hiếm trong đó tim chỉ có ba thay vì bốn phòng vì chỉ có một lumen chung. Bệnh nhân thường bị chứng xanh tim* và hầu hết đều chết trong thời thơ ấu.

Corynebacterium n. a genus of Gram-positive, mostly aerobic, nonmotile rodlike bacteria that frequently bear club-shaped swellings. Many species cause disease in man, domestic animals, birds, and plants; some are found in dairy products. The species *C. diphtheriae* (*Klebs-Loeffler bacillus*) is the causative organism of diphtheria, producing a powerful exotoxin that is harmful to heart and nerve tissue. It occurs in one of three forms: *gravis*, *intermedius*, and *mitis*.

(dt) một giống vi trùng hình que, Gram dương, không di động, hầu hết hiếu khí, và

thường có những chỗ phồng hình gáy. Nhiều loại gây bệnh trên người, gia súc, chim và cáy cối; một số cũng thấy trong sản phẩm sữa. Loại *C. diphtheriae* (trực khuẩn Klebs-Loeffler) *gây bệnh bạch hầu** sản sinh ra một ngoại độc tố mạnh có hại cho tim và mô thần kinh. *Bệnh xảy ra với một trong ba dạng gravis (nặng), intermedium (trung bình) và mitis (nhẹ).*

coryza (cold in the head) *n.* a catarrhal inflammation of the mucous membranes in the nose due to either a "cold" or "hay fever". See also catarrh.

chứng sốt mũi (lạnh đau) *(dt)* viêm xuất tiết niêm mạc mũi do cảm lạnh* hay sốt có khát*. Cũng xem xuất tiết.

cost- *(costo-)* prefix denoting the rib(s). Example: costectomy (excision of).

tiếp đầu ngữ chỉ (các) xương sườn. thí dụ costectomy (cắt bỏ sườn).

costal /'kɔstəl/ adj. of or relating to the ribs. **(thuộc) sườn** *(tl)* thuốc hay liên quan đến các xương sườn.

costal cartilage /'kɔstəl 'ka:tɪlɪdʒ/ a cartilage that connects a "rib" to the breastbone ("sternum"). The first seven ribs (true ribs) are directly connected to the sternum by individual costal cartilages. The next three ribs are indirectly connected to the sternum by three costal cartilages, each of which is connected to the one immediately above it.

sụn sườn *sụn nối một xương sườn với xương ngực (xương ức').* Bảy xương sườn đầu tiên (xương sườn thực) nối trực tiếp với xương ức bằng các sụn sườn riêng biệt. Ba xương sườn tiếp theo nối gián tiếp với xương ức bằng ba sụn sườn, mỗi sụn này lại nối với sụn ngay trên nó.

costalgia *n.* pain localized to the ribs. This term is now rarely used.

đau sườn *(dt)* đau gòi hạn ở các xương sườn. Từ này hiện ít dùng.

costive /'kɒstɪv/ adj. constipated.

táo bón *(tl)* bị táo bón.

costochondritis *n.* see Tietze's syndrome.

viêm sụn-sườn *(dt)* xem hội chứng Tietze. **cot death /kɒt deθ/** the death of a baby,

usually occurring overnight while it is in its cot, from an unidentifiable. Some 20% of infant deaths in the UK occur in this way. The causes may include virus infections or allergic reactions, but evidence is growing that cot deaths are less likely in breast-fed babies and more likely in households with very low income levels.

chết trong giường cũi *sự chết của một em bé, thường xảy ra ban đêm khi còn đang nằm trong giường cũi, mà không xác định được nguyên nhân.* Ở Vương quốc Anh có khoảng 20% trong số trẻ sơ sinh chết ở trong tình trạng này. Nguyên nhân có thể là do nhiễm virus hay phản ứng dị ứng, nhưng đã có nhiều dấu hiệu cho thấy chết trong giường cũi ít xảy ra ở những trẻ bú mẹ và thường xảy ra trong các gia đình có thu nhập rất thấp.

co-trimoxazole *n.* an antibacterial drug consisting of *sulphamethoxazole and *trimethoprim. Since both these drugs are well absorbed and rapidly excreted - and each potentiates the action of the other - co-trimoxazole is taken by mouth and is particularly useful for treating urinary-tract infections (such as cystitis). Side-effects are those of the *sulphonamides. Trade names: **Bactrim, Septrin.**

(dt) một thuốc kháng vi trùng gồm sulphamethoxazole* và trimetoprim. Vì cả hai thuốc này đều hấp thu tốt và bài tiết mau - và loại này tăng hoạt động của nhau kia - co-trimoxazole được dùng uống và đặc biệt có ích trong điều trị nhiễm đường tiết niệu (như viêm bàng quang). Tác động phụ như của các loại sulphonamides*. Tên thương mại: **Bactrim, Septrin.**

cotyledon /'kɒtɪlɪdən/ n. any of the major convex subdivisions of the mature *placenta. Each cotyledon contains a major branch of the umbilical blood vessels, which branch further into the numerous villi that make up the surface of the cotyledon.

lá nhau *(dt)* bất cứ phần đoạn chính có mặt tối đã phát triển đầy đủ. Mỗi lá nhau có một nhánh chính của mạch máu rốn, nhánh này lại phân chia nhiều để tới các nhung mao trên bề mặt lá nhau.

cotyloid cavity *see acetabulum.*

học khópxem ở cồi.

couching/ 'kaʊtɪŋ/ n. an operation for cataract in which the lens is pushed out of the pupil downwards and backwards into the jelly-like vitreous humour by a small knife inserted through the edge of the cornea. It was widely employed in ancient Hindu civilizations and has been practised ever since. Its sole advantage is speed of performance, but modern developments in surgery and anaesthesia leave little place for it today. The complication rate is very high.

hạ nhân mắt(dt) thao tác về chứng đục thể thủy tinh bằng cách đẩy thể thủy tinh ra khỏi móng mắt về phía sau bằng một dao nhỏ luồn qua bờ giác mạc. Thao tác này đã dùng rộng rãi trong các nền văn minh Hindu cổ và vẫn được thực hiện từ đó đến nay. Lợi điểm duy nhất của phương pháp này là thực hiện nhanh nhưng hiện nay do những tiến bộ về phẫu thuật và gây mê, phương pháp này đã không còn chỗ đứng. Tỷ lệ biến chứng rất cao.

coughing/ 'kɔfɪŋ/ n. a form of violent exhalation by which irritant particles in the airways can be expelled. Stimulation of the cough reflexes results in the glottis being kept closed until a high expiratory pressure has built up, which is then suddenly released. Medical name: *tussis*.

ho(dt) một dạng thở ra dữ dội như đó có thể đẩy ra các hạt kích thích trong đường thở. Kích thích phản xạ ho giữ cho thanh môn khép kín cho đến khi có được áp suất thở cao, khi đó mới bắt chợt mở ra. Tên y học: *tussis*.

coulomb / 'ku:lɒm/ n. the "SI unit of electric charge, equal to the quantity of electricity transferred by 1 ampere in 1 second. Symbol: C.

(dt) đơn vị SI* về diện tích, bằng số lượng điện năng do một ampere chuyển chở trong một giây. Ký hiệu: C.

counselling/ 'kaʊnsɪlɪŋ/ n. a method of approaching psychological difficulties in adjustment that aims the help the client work out his own problems. The counsellor listens sympathetically, attempting to identify with the client, tries to clarify current problems, and sometimes gives advice. It involves less

emphasis on insight and interpretation than does psychotherapy or psychoanalytic therapy. See also client-centred therapy.

khuyến cáo(dt) một phương pháp để giải quyết các khó khăn tâm lý về điều chỉnh có mục đích giúp khách hàng thanh toán được các vấn đề của chính họ. Người khuyến cáo sẽ thâm nhập lắng nghe, tìm cách nhận định với khách hàng, cố gắng làm sáng tỏ các vấn đề đang xảy ra, và dõi theo khi khuyên bảo. Khuyến cáo ít nhấn mạnh về nhìn sâu vào sự kiện và giải thích vấn đề so với liệu pháp tâm lý hay phân tâm học. Cũng xem liệu pháp khách hàng là trung tâm.

counterextension n. an orthopaedic procedure consisting of "traction on one part of a limb, while the remainder of the limb is held steady; used particularly in the treatment of a fractured femur (thigh bone).

kháng duỗi(dt) một thủ pháp chỉnh hình dùng sức kéo" trên một phần chi, trong khi giữ chắc phần còn lại, đặc biệt dùng chữa gãy xương đùi.

counterirritant n. an agent, such as methyl salicylate, that causes irritation when applied to the skin and is used in order to relieve more deep-seated pain or discomfort.

- counterirritation n.

phản kích thích(dt) một tác nhân như methyl salicylate gây kích thích khi đắp vào da, được dùng để giảm đau hay khó chịu ở vùng sâu hơn dưới da. - counterirritation (dt).

countertraction/ 'kaunteɪ n. the use of a balancing opposing force during traction, when a strong continuous pull is applied to a limb so that broken bones can be kept in alignment during healing. To arrange that traction on a limb by weights and pulleys does not pull the patient out of bed, countertraction is often produced by applying tension to metal pins temporarily inserted into the opposite end of the bone.

kéo ngược(dt) sự dùng một lực đối kháng cân bằng trong khi kéo", khi đặt một lực kéo mạnh và liên tục ở chi để các xương gãy có thể giữ thẳng hàng khi đang lành. Để thu xếp sao cho sức kéo trên chi bằng vật nặng và rõ rệt không kéo luôn bệnh nhân ra khỏi

giường, sự kéo ngược được thực hiện bằng cách tạo sức căng ở những kẹp kim loại tạm thời luồn vào phần xương đối diện.

couvade n. 1. a custom in some tribes whereby a father takes to his bed during or after the birth of his child. 2. a symptom of abdominal pain experienced by a man in relation to his wife's giving birth. It may be due to hysteria, anxiety, or sympathy.

nằm ấp(dt) 1. phong tục của một vài bộ lạc để người cha lên giường nằm trong khi hay sau khi sinh đứa con của mình. 2. một triệu chứng đau bụng của người chồng liên quan đến sự sanh con của người vợ. Điều này có thể do chứng hysteria, lo lắng hay cổng cảm.

cover-slip /'kʌvəslɪp/ n. an extremely thin square or circle of glass used to protect the upper surface of a preparation on a microscope slide.

kính dày vật(dt) miếng kính mỏng hình vuông hay tròn dùng bảo vệ mặt trên của một tiêu bản trên kính hiển vi vật.

cover test /'kʌvə test/ a test used to detect a suppressed 'strabismus (squint) in children. The child is asked to look fixedly at an object with one eye while the other is kept open but covered by the hand of the observer. The hand is then withdrawn; if the eye that has been covered is seen to move towards the nose to adjust to the focus of the uncovered eye the child is assumed to have a divergent squint; movement of the eye away from the nose implies a convergent squint.

thử nghiệm che mắt thử nghiệm dùng phát hiện chứng té* tiềm tàng ở trẻ em. Trẻ dưới yêu cầu nhìn chăm chú vào một vật bằng một mắt trong khi mắt kia bị bẩn tay người quan sát che lại. Sau đó rút tay ra, nếu mắt đã bị che di chuyển về hướng mũi để điều chỉnh với tiêu điểm của mắt không bị che, đưa trẻ đã bị té phản kỷ (lác ngoài), nếu mắt chuyển động ra mũi tức là đã có té hội tụ (lác trong).

Cowper's glands (bulbourethral glands) /'kaʊpəz glændz/ a pair of small glands that open into the urethra at the base of the penis. Their secretion contributes to the seminal fluid, but less than that of the prostate gland or seminal vesicles.

tuyến Cowper (tuyến hành - niệu đạo) một đôi tuyến nhỏ mở vào trong niệu đạo ở đáy dương vật. Chất tiết của các tuyến này góp phần tạo thành tinh dịch, nhưng ít hơn của tuyến tiền liệt và túi tinh.

cowpox /'kaʊpkɔks/ n. a virus infection of cows' udders, transmitted to man by direct contact, causing very mild symptoms similar to 'smallpox. An attack confers immunity to smallpox. Medical name: vaccinia.

dại bò(dt) một bệnh nhiễm virút ở bò và bò lây sang người do tiếp xúc trực tiếp, gây ra những triệu chứng rất nhẹ như đậu mùa. Nhiễm đậu bò sẽ được miễn dịch với đậu mùa. Tên y học: vaccinia.

cox- (coxo-) prefix denoting the hip. Example: coxalgia (pain in).

tiếp đầu ngứa chỉ hóng. *Thí dụ coxalgia (đau ở hóng).*

coxa n. (pl. coxae) 1. the hip bone. 2. the hip joint.

(dt) 1. xương hóng. 2. khớp hóng.

Coxiella n. a genus of rickettsia-like micro-organisms that cause disease in animals and man. They are smaller than 'rickettsiae', are transmitted by air-bone droplets rather than by insects, and they produce diseases characterized by inflammation of the lungs, without a rash (compare typhus). The species *C. burnetii* causes 'Q fever.

(dt) một giống vi sinh vật giống như rickettsia gây bệnh trên sức vật và người. Giống này nhỏ hơn rickettsia*, truyền bằng những hạt nhỏ trong không khí hơn là do côn trùng, và gây bệnh có đặc trưng là viêm phổi không có ngoài ban (So sánh với sốt rickettsia). Loài *C. burnetii* gây bệnh sốt Q*.

Coxsackie virus one of a group of RNA-containing viruses that are able to multiply in the gastrointestinal tract (see enterovirus). About 30 different types exist. Type A Coxsackie viruses generally cause less severe and less well-defined diseases, although some cause meningitis and severe throat infections (see herpangina). Type B Coxsackie viruses cause inflammation or degeneration of brain, skeletal muscle, or heart tissue (see Bornholm disease).

virút Coxsackie một trong nhóm các virút

chúa RNA có thể sinh sản trong đường dạ dày-ruột (xem enterovirus). Có khoảng 30 тип khác nhau. Virus Coxsackie type A gây bệnh ít nghiêm trọng hơn và ít xác định rõ hơn, dù đôi khi gây viêm màng não và gây nhiễm nặng ở họng (xem viêm họng rộp). Virus Coxsackie type B gây viêm hay thoái hóa não, cơ xương, hay mồ hôi (xem bệnh Bornholm).

crab louse / kræb laʊz/ see Phthirus.

rận cua xem phthirus.

cradle /'kredl/ n. a framework of metal strips or other material that forms a cage over an injured part of the body of a patient lying in bed, to protect it from the pressure of the bedclothes.

giá treo (dt) một khung bằng các thanh kim loại hay vật liệu khác tạo thành một cái lồng trên vùng cơ thể tổn thương của một bệnh nhân nằm giường, để bảo vệ vùng này khỏi bị sút ép của nệm giường.

cramp /kræmp/ n. prolonged painful contraction of a muscle. It is sometimes caused by an imbalance of the salts in the body, but is more often a result of fatigue, imperfect posture, or stress. Spasm in the muscles making it impossible to perform a specific task but allowing the use of these muscles for any other movement is called *occupational cramp*. It most often affects the hand muscles for writing (*writer's cramp*).

chuột rút (dt) co cứng cơ đau đớn kéo dài. Chuột rút đôi khi do mất cân bằng các muối trong cơ thể, nhưng thường là hệ quả của một tư thế sai, hay stress. Co cứng các cơ làm cho không thể thực hiện được một chức năng đặc hiệu nào đó nhưng vẫn có thể dùng cho các cử động khác gọi là chuột rút do nghề nghiệp. Điều này thường xảy ra cho các cơ bàn tay dùng để viết (bệnh chuột rút của người viết).

crani- (cranio-) prefix denoting the skull. Example: *cranioplasty* (plastic surgery of).

tiếp đầu ngữ chỉ hộp sọ. Thí dụ *cranioplasty* (phẫu thuật chỉnh hình hộp sọ).

cranial nerves the 12 pairs of nerves that arise directly from the brain and leave the skull through separate apertures; they are conventionally given Roman numbers, as follows: I *olfactory; II *optic; III *oculomotor; IV

*trochlear; V *trigeminal; VI *abducens; VII *facial; VIII *vestibulocochlear; IX *glossopharyngeal; X *vagus; XI *accessory; XII *hypoglossal. Compare spinal nerves.

thần kinh sơ 12 đôi thần kinh phát xuất trực tiếp từ não và ra khỏi hộp sọ qua các lỗ hổng riêng biệt. Các đôi này được ghi bằng các số La mã theo qui ước như sau: I khuỷu giác*, II thị giác*; III vận động nhãn*; IV cảm động*; V sinh ba*; VI vận nhãn ngoài*; VII mặt*; VIII sọ não*; IX thiệt hẫu*; X phế vị*; XI tủy sống*; XII hạ thiệt*. So sánh với thần kinh cột sống.

cranioclastism (*cranioclasia*, *cranioclasty*) n. the crushing of the head of the fetus in the womb by means of a special instrument (cranioclast). This may be done in difficult childbirth.

thủ thuật kep sọ (dt) kep đầu thai nhi trong tử cung bằng cách dùng một dụng cụ đặc biệt (kim kep sọ). Điều này có thể thực hiện khi sinh khó.

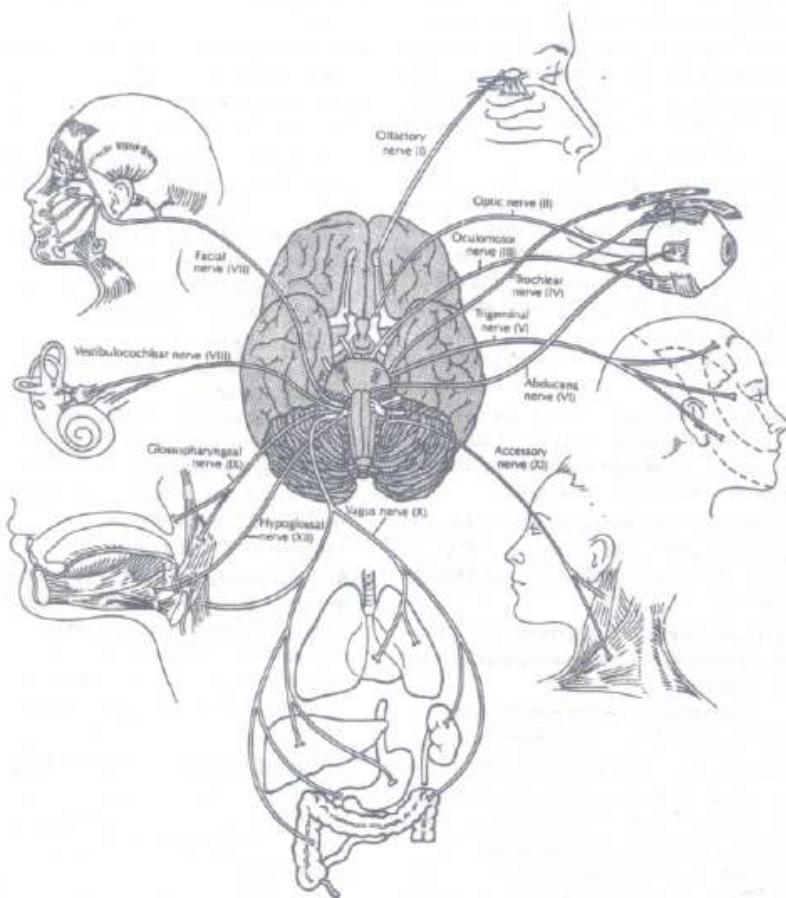
craniopagus (dicephalus) n. Siamese twins united by their heads.

quái thai dính đầu (*quái thai hai đầu*) (dt) một cặp sinh đôi Thái Lan* có đầu dính nhau.

craniopharyngioma n. a brain tumour derived from remnants of Rathke's pouch, an embryologic structure from which the pituitary gland is partly formed. The patient may show raised intracranial pressure and *diabetes insipidus due to reduced secretion of the hormone *vasopressin. An X-ray of the skull typically shows calcification within the tumour and loss of the normal skull structure around the pituitary gland.

u sọ-hầu (dt) một khối u não có nguồn gốc từ phần còn lại của túi Rathke, một cấu trúc phôi tạo thành một phần tuyến yên. Bệnh nhân có thể bị tăng áp suất nội sọ và *đái tháo lat* do giảm phản tiết hormone vasopressin*. Một hình chụp X quang hộp sọ điển hình cho thấy có hóa vôi trong khối u và mất cấu trúc hộp sọ bình thường chung quanh tuyến yên.

craniosynostosis n. premature closing of the *sutures between the cranial bones during development, resulting in deformities of the skull.

tật hộp sọ(dt) sự đóng sầm các khớp* giữa các xương sọ trong khi phát triển, gây biến dạng hộp sọ.

craniotomy *n.* 1. surgical removal of a portion of the skull, performed to expose the brain and meninges for inspection or biopsy or to relieve excessive intracranial pressure (as in a subdural haematoma). 2. surgical perforation of the skull of a dead fetus during difficult labour, so that delivery may continue. For both operations the instrument used is called a craniotome.

thủ thuật mổ hộp sọ(dt) 1. phẫu thuật lấy đi một phần hộp sọ, làm não và màng não lộ ra để xem xét kỹ, làm sinh thiết, hay để giảm áp suất nội sọ (như khi bị ổ tụ máu dưới màng cứng). 2. phẫu thuật đục thủng hộp sọ của một thai nhi để chết khi sinh khó để có thể tiếp tục sanh ra.

Trong cả hai trường hợp đều dùng đến dụng cụ khoan sọ.

cranium /'kreɪnjəm/ *n.* the part of the skeleton that encloses the brain. It consists of eight bones connected together by immovable joints (see skull). – *cranial* adj.

hộp sọ(dt) phần bộ xương bao bọc não. Hộp sọ gồm tám xương nối với nhau bằng các khớp bất động (xem phần dịch chữ Skull); – *cranial* (t).

creatинase (creatine kinase) *n.* an enzyme involved in the metabolic breakdown of creatine to creatinine.

(dt) một enzyme liên quan đến sự phân hủy chuyển hóa creatine thành creatinine.

creatine *n.* a product of protein metabolism found in muscle. Its phosphate creatine phosphate (phosphocreatine, phosphagen), acts as a store of high-energy phosphate in muscle and serves to maintain adequate amounts of ATP (the source of energy for muscular contraction).

(dt) một sản phẩm của chuyển hóa protein thấy trong cơ: muối phosphate của nó, creatine phosphate (phospho creatine, phosphagen), tác động như một nguồn dự trữ phosphate năng lượng cao trong cơ và dùng giữ đầy đủ số lượng ATP* (nguồn năng lượng cho sự co cơ).

creatinine *n.* a substance derived from

creatine and creatine phosphate in muscle. Creatinine is excreted in the urine.

(dt) một chất có nguồn gốc từ creatine và creatine phosphate trong cơ. Creatinine được thải ra ngoài theo nước tiểu.

creatinuria *n.* an excess of the nitrogenous compound creatine in the urine.

creatine-niệu(dt) tăng quá độ hợp chất nitơ creatine trong nước tiểu.

creatorrhoea *n.* the passage of excessive nitrogen in the faeces due to failure of digestion or absorption in the small intestine. It is found particularly in pancreatic failure. See cystic fibrosis, pancreatitis.

rối loạn hấp thu nitơ(dt) sự thải ra quá độ nitơ trong phân do suy tiêu hóa hay kém hấp thu trong ruột non, đặc biệt thấy trong suy tụy tang. Xem xơ hóa nang, viêm tụy tang.

Credé's method 1. a technique for expelling the placenta from the womb. Downward pressure is applied to the womb through the abdominal wall in the direction of the birth canal. 2. the application of 1% silver nitrate solution to the eyes of a newborn baby whose mother has gonorrhoea. The treatment aims to prevent the development of ophthalmia neonatorum in the infant.

phương pháp Credé 1. kỹ thuật trục nhau ra khỏi tử cung bằng cách tạo áp suất trên tử cung qua thành bụng theo hướng sanh. 2. Việc nhỏ mắt cho trẻ sơ sinh bằng dung dịch nitrat bạc 1% vì mẹ đã bị bệnh lậu. Các này dùng ngừa bệnh mắt lâu sơ sinh cho trẻ tha.

creeping eruption (larva migrans)

/'kri:pɪŋ ɪ'tapʃn/ a skin disease caused either by larvae of certain nematode worms (e.g. *Ancylostoma braziliense*) normally parasitic in dogs and cats, or by the maggots of certain flies (see Hypoderma, Gasterophilus). The larva burrow within the skin tissues, their movements marked by long thin red lines that cause the patient intense irritation. The nematode infections are treated with diethylcarbamazine or thiabendazole; maggots can be surgically removed.

bản đường hầm (äu trùng di trú)

bệnh ngoài da gây ra hoặc do ấu trùng của một vài loại giun (như *Ancylostoma brazili-*

iense) bình thường ký sinh trên chó mèo, hoặc do giời của một loại ruồi (xem *Hypoderma, gasterophilus*). Các ấu trùng đào trong mô da, đường di chuyển của chúng tạo thành những đường mỏng máu đỏ nên bệnh nhân bị kích thích dữ dội. Khi bị nhiễm giun có thể chữa bằng *diethylcarbamazine* hay *thiabendazole*, với giời phải lấy đi bằng phẫu thuật.

crenation /'kri:nɛʃn/ *n.* an abnormal appearance of red blood cells seen under a microscope, in which the normally smooth cell margins appear crinkly or irregular. Crenation may be a feature of certain blood disorders, but most commonly occurs as a result of prolonged storage of a blood specimen prior to preparation of a blood film.

hồng cầu khía tai béo (dt) một dạng bất thường của hồng cầu khi nhìn dưới kính hiển vi, không còn bờ nhẵn bình thường mà lại bị gấp nếp và không đều. Hồng cầu khía tai béo có thể là đặc trưng của một vài rối loạn về máu, nhưng thường xảy ra nhất khi máu máu đã được giữa lâu rồi để đem ra làm tiêu bản xét nghiệm.

crepituation (rake) /'krepli'teʃn/ *n.* a soft fine crackling sound heard in the lungs through the stethoscope. Crepitations are made either by air passages and alveoli (air sacs) opening up during inspiration or by air bubbling through fluid. They are not normally heard in healthy lungs but their interpretation is somewhat controversial.

tiếng lạo xao (tiếng ran) (dt) một loại âm răng rắc nhỏ và du nghe thấy ở phổi khi thính chẩn. Tiếng lạo xao tạo thành hoặc do đường khí và các phế nang mở ra trong khi hít vào, hoặc do không khí sủi bọt trong một chất lỏng. Các tiếng lạo xao này bình thường không nghe thấy ở phổi mạnh khỏe, nhưng giải thích như thế nào thì phần nào còn tranh cãi.

crepitus *n.* 1. a crackling sound or grating feeling produced by bone rubbing on bone or roughened cartilage, detected on movement of an arthritic joint. Crepitus in the kneejoint is a common sign of "chondromalacia patellae" in the young and "osteoarthritis" in the elderly. 2. a similar sound heard with a stethoscope over an inflamed lung when the patient

breathes in.

tiếng răng rắc (dt) 1. một âm ran hay cảm giác khó chịu do xương cà vào xương hay một lớp sụn ráp thấy khi cử động một khớp viêm. Tiếng răng rắc ở khớp gối là một chứng thường thấy khi bị nhiễm sụn xương bánh chè* ở người trẻ hay viêm xương khớp* ở người lớn tuổi. 2. âm nghe được khi dùng ống nghe đặt trên một vùng phổi bị viêm khi bệnh nhân hít vào.

cresol *n.* a strong antiseptic effective against many microorganisms and used mostly in soap solutions as a general disinfectant. It is sometimes used in low concentrations as a preservative in injections. Cresol solutions irritate the skin and if taken by mouth are corrosive and cause pain, nausea, and vomiting.

(dt) một loại thuốc sát trùng mạnh có hiệu lực chống lại nhiều loại vi sinh vật, thường dùng trong các dung dịch xà phòng như một loại tẩy trùng thông thường. Chất này đổi khi cũng dung với nồng độ thấp để bảo quản thuốc chích. Dung dịch cresol có tính kích thích da và nếu uống phải sẽ bị ăn mòn và gây đau, buồn nôn và nôn.

crest /krest/ *n.* a ridge or linear protuberance, particularly on a bone. Examples include the crest of fibula and the iliac crest (of the ilium).

mào (dt) một lỗ lắn gợn hay một phần nhô ra dài và hẹp, đặc biệt trên một xương. Thủ dụ như mào xương mác hay mào chậu (trên xương chậu).

cretinism /'kretiṇizəm/ *n.* a syndrome of dwarfism, mental retardation, and coarseness of the skin and facial features due to lack of thyroid hormone from birth (congenital *hypothyroidism).

dần đậm (dt) một hội chứng của chứng lùn; chậm phát triển trí tuệ, da và nét mặt thô do thiếu hormone tuyến giáp từ khi sanh (thiếu năng tuyến giáp bẩm sinh).

cribriform plate see ethmoid bone.

mảng dang sango xem xương sango.

cricoid cartilage /'krɪkɔɪd 'ka:tɪlɪdʒ/ the cartilage, shaped like a signet ring, that forms part of the anterior and lateral walls and most of the posterior wall of the *larynx.

sựn hình khuyễn *sun có dạng như một chiếc nhẫn, tạo thành một phần các thành trước và thành bên và hau hết thành sau của thành quản.*

crisis / 'kraɪsɪs/ *n.* 1. the turning point of a disease, after which the patient either improves or deteriorates. Since the advent of antibiotics, infections seldom reach the point of crisis. 2. the occurrence of sudden severe pain in certain diseases. See also Dietl's crisis.

cơn (dt) 1. *diễn chuyển của một bệnh, sau đó tình trạng bệnh hoặc được cải thiện hoặc xấu đi. Từ khi phát hiện kháng sinh, các bệnh nhiễm lây khi lên tới điểm phát cơn.* 2. *tình trạng bất ngờ bị đau dữ dội trong một số bệnh. Cũng xem cơn Dietl.*

crista *n. (pl. cristae)* 1. the sensory structure within the ampulla of a *semicircular canal within the inner ear (see illustration). The cristae respond to changes in the rate of movement of the head, being activated by pressure from the fluid in the semicircular canals. 2. one of the infoldings of the inner membrane of a *mitochondrion. 3. any anatomical structure resembling a crest.

mào (dt) 1. *một cấu trúc thuộc giác quan trong báu ống bán khuyên ở tai trong (xem hình).* Các mào đáp ứng với những thay đổi về tốc độ chuyển động của đầu, và được hoạt hóa do áp suất dịch ở trong ống bán khuyên. 2. *một trong các nếp gấp ở màng trong của một ty lạp thể.* 3. *mỗi cấu trúc giải phẫu giống như một cái mào.*

Crohn's disease *a condition in which segments of the alimentary tract become inflamed, thickened, and ulcerated. It usually affects the terminal part of the ileum; its acute form (acute ileitis) may mimic *appendicitis. Chronic disease often causes partial obstruction of the intestine, leading to pain, diarrhoea, and *malabsorption. Fistulae around the anus, between adjacent loops of intestine, or from intestine to skin, bladder, etc., are characteristic complications. The cause is unknown. Treatment includes rest, corticosteroids, immunosuppressive drugs, antibiotics, or (in some cases) surgical removal of the affected part of the intestine. Alternative*

names: regional enteritis, regional ileitis.

bệnh Crohn *tình trạng các đoạn của ống dẫn tiêu hóa bị viêm, dày lên và loét. Bệnh thường tác động đến phần cuối của hố tràng; dạng cấp của bệnh (viêm hố tràng cấp) có thể giống như viêm ruột thừa*. Bệnh mãn thường gây tắt ruột từng phần gây ra đau, tiêu chảy và kèm hấp thu*. Các ổ rò* chung quanh hố mòn, giữa các vòng ruột sát nhau, hay từ ruột tới da, bằng quang, v.v... là các biến chứng đặc biệt. Nguyên nhân không rõ. Chữa trị gồm nghỉ ngơi, corticosteroid, thuốc ức chế miễn dịch, kháng sinh, hay (trong một vài trường hợp) phải dùng phẫu thuật cắt bỏ phần ruột bệnh. Các tên khác của bệnh: viêm ruột khu vực, viêm hố tràng khu vực.*

cromolyn sodium *a drug used to prevent and treat asthma and allergic bronchitis. It is administered by inhalation and may cause throat irritation. Trade name: Intal.*

Một loại thuốc dùng ngừa và trị bệnh suyễn và viêm phế quản dị ứng. Thuốc dùng xông hít và có thể gây kích thích họng. Tên thương mại: Intal.

crossbite / 'krɔ:sbaɪt/ *n.* a condition in which some or all of the lower teeth close outside the upper teeth when the mandible is as far back as it will go.

cắn ngang (dt) *tình trạng một số hay tất cả các răng dưới khớp lại bên ngoài các răng trên khi hàm dưới đã lùi hết về sau.*

crossing over / 'krɔ:sɪŋ 'əʊvər/ *(in genetics) the exchange of sections of chromatids between pairs of homologous chromosomes, which results in the recombination of genetic material. It occurs during *meiosis at a chiasma.*

giao thoa *(trong di truyền học) sự trao đổi các đoạn bón nhiễm thể giữa các đôi nhiễm sắc thể tương đồng. Điều này gây ra sự tái tổ hợp các chất liệu di truyền và xảy ra trong giàn phân giảm nhiễm đ kỵ giao thoa.*

cross-over trial / 'krɔ:sɪŋ 'əʊvər 'trɪəl/ *see intervention study.*

thí nghiệm giao thoa *xem nghiên cứu can thiệp.*

cross-sectional study / ,krɒs'sekʃənl 'stʌdi/ *the collection and analysis of infor-*

mation relating to persons in a population or group at a defined point in time, with particular reference to their individual characteristics and exposure to factors thought likely to predispose to disease.

nghiên cứu cắt ngang *sự thu thập và phân tích các thông tin liên quan đến những người trong một quần thể hay một nhóm ở một thời điểm xác định, có chú ý đặc biệt tới các đặc điểm cá thể và sự tiếp cận với các nhân tố được cho là có khả năng đưa đến bệnh.*

crotamiton *n.* a drug that destroys mites and is used to treat scabies and similar skin infections and also to relieve itching. It is applied to the skin as a lotion or ointment and sometimes causes reddening and hypersensitivity reactions. Trade name: Eurax.

(dt) *một loại thuốc diệt mạt dùng chữa ghẻ và các bệnh nhiễm trùng tự ngoài da và cũng dùng giảm ngứa. Thuốc dùng ngoài da dưới dạng dầu thoa hay pomáti, đôi khi có thể gây đỏ da và phản ứng tăng mẩn cảm. Tên thương mại: Eurax.*

croup / kru:p/ *n.* inflammation and obstruction of the larynx in young children (usually aged between six months and two years). In the past diphtheria was the most common cause, but now croup generally results from a viral infection of the respiratory tract (see laryngotracheo-bronchitis). The symptoms are those of laryngitis, accompanied by signs of obstruction - harsh difficult breathing (see stridor), a rising pulse rate, restlessness, and cyanosis. Treatment by humidification and mild sedation usually reverses the alarming symptoms. In severe cases the obstruction may require treatment by tracheostomy or nasotracheal intubation. See also epiglottitis.

bạch cầu thanh quản (dt) *viêm và tắc thanh quản ở trẻ nhỏ (thường từ sáu tháng đến hai năm tuổi). Trước đây bệnh bạch hầu là nguyên nhân thường nhất, nhưng nay bạch hầu thanh quản thường do nhiễm virút đường hô hấp (xem viêm thanh-khí-phế quản). Triệu chứng giống như viêm thanh quản có kèm theo các dấu hiệu bị nghẽn tắc - thở khó và khàn (xem thở rít), nhịp mạch tăng, bồn chồn và xanh tím*. Chữa trị bằng cách gây ấm và*

làm dịu nhẹ thường đảo ngược được các triệu chứng bão động. Trong các ca nặng có thể phải chữa trị nghẽn tắc bằng thủ thuật mở thông khí quản hay đặt ống* mũi-khí quản. Xem thêm viêm tiểu thiệt.*

crown / kraun/ *n.* 1. the part of a tooth normally visible in the mouth and usually covered by enamel. 2. a dental "restoration that covers most or all of the natural crown. It may be made of porcelain, gold, a combination of these, or less commonly other materials. Most crowns are like thimbles and are custom-made to fit over a trimmed-down tooth. A post crown is used to restore a tooth when insufficient of the natural crown remains. A post is inserted into the root and the missing centre of the tooth is built up; over it is fitted a thimble-like crown to restore the natural shape of the tooth. "Root treatment is required before such a crown can be made.

thân răng (dt) *1. phần răng bình thường thấy được trong miệng và thường có men răng bao bọc. 2. sự phục hồi răng bao gồm hầu hết hay toàn bộ thân răng tự nhiên. Thân răng phục hồi có thể làm bằng sứ, bằng vàng, bằng kết hợp hai loại này và đôi khi bằng các vật liệu khác. Hầu hết thân răng đều giống như một ống bọc và làm theo từng người để vừa với chiếc răng vừa bị gãy đi. Cũng dùng một thân răng trụ để phục hồi răng khi phần còn lại của thân răng tự nhiên không đủ. Trước đó luôn vào trong chân răng rồi đắp lại phần giữa răng bị thiếu, trên đó sẽ gắn vào một thân răng như ống bọc để phục hồi dạng răng tự nhiên. Trước đó cần phải chữa trị chân răng.*

crowning / 'kraudnɪŋ/ *n.* 1. the stage of labour when the upper part of the infant's head is tightly encircled by the margins of the vaginal opening. Only the top of the head is visible at this stage. 2. the fitting of an artificial "crown" to a tooth.

1. nhô đỉnh. 2. gắn thân răng (dt) *1. một giai đoạn trong khi sanh, khi đầu đứa trẻ còn bị bờ lỗ âm đạo bao chặt. Ở giai đoạn này chỉ thấy được đỉnh đầu bé. 2. sự gắn một thân răng* nhân tạo cho một răng.*

crude rate / kru:d rət/ *the total number of events (e.g. cases of lung cancer) expressed as a percentage (or rate per 1000,*

C

etc.) of the whole population. When factors such as age structure or sex of populations may seriously affect their rates (as in "mortality or "morbidity rates) it is more meaningful to compare age/sex specific rates using one or more age groups of a designated sex (e.g. lung cancer in males aged 55-64 years). More complex calculations, which take account of the age bias of a population as a whole can produce *standardized rates* or - as currently used for deciding resource allocation in the British National Health Service - *standardized mortality ratios* (SMR). In these the ratios of subgroups are expressed as percentages of that for a designated or standard population (e.g. England and Wales), particularly applied to the age bracket 15-64 years.

tỷ lệ nguyên tổng số một biến cố (thí dụ các ca ung thư phổi) biểu lô bằng tỷ lệ phần trăm (hay phần ngàn, v.v..) trên toàn thể dân chúng. Khi các nhân tố như phân bố tuổi và phái tính có ảnh hưởng lớn đến các tỷ lệ của họ (như trong tỷ lệ tử vong" và tỷ lệ bệnh tật"), sẽ có ý nghĩa hơn khi so sánh các tỷ lệ đặc hiệu về tuổi/phái tính, dùng một hay nhiều nhóm tuổi của một phái tính (thí dụ ung thư phổi ở phái nam từ 55-64 tuổi). Các phép tính phức tạp hơn có chú ý đến khuynh độ tuổi của một quần thể như một thể thống nhất có thể cung cấp các tỷ lệ tiêu chuẩn hay - như hiện dùng để quyết định nguồn trợ cấp ở sở y tế toàn quốc của Vương quốc Anh - tỷ lệ tử vong tiêu chuẩn. Trong các tỷ lệ này, tỷ lệ của mỗi phân nhóm được biểu lô như phần trăm của tỷ lệ chung cho một quần thể chuẩn hay đã xác định (thí dụ xứ Anh hay xứ Wales) đặc biệt cho nhóm tuổi 15-64.

crural adj. 1. relating to the thigh or leg. 2. relating to the crura cerebri (see crus).

1. (thuộc) cẳng chân. 2. (thuộc) cuống não)

1. liên quan đến đùi hay bắp chân. 2. liên quan đến cuống não (xem crus).

crus n. (pl. **crura**) an elongated process or part of structure. The *crus cerebri* is one of two symmetrical nerve tracts situated between the medulla oblongata and the cerebral hemispheres.

cuống(dt) một mõm dài hay một phần của một cấu trúc. Cuống não là một trong hai đường thần kinh đối xứng ở giữa hành tủy và

các bán cầu não.

cry- (*cryo-*) prefix denoting cold.

tiếp đầu ngữ chỉ lạnh.

cryaesthesia n. 1. exceptional sensitivity to low temperature. 2. a sensation of coldness.

tri giác lạnh(dt) 1. mẫn cảm đặc biệt với nhiệt độ thấp. 2. cảm giác lạnh.

cryoglobulin n. an abnormal protein - an immunoglobulin (see paraprotein) - that may be present in the blood in certain diseases. Cryoglobulins become insoluble at low temperatures, leading to obstruction of small blood vessels in the fingers and toes in cold weather and producing a characteristic rash. The presence of cryoglobulins (*cryoglobulinaemia*) may be feature of a variety of diseases, including *macroglobulinaemia*, systemic *"lupus erythematosus* and certain infections.

globulin túa lạnh(dt) một protein bất thường - một loại globulin miễn dịch (xem á protein) - có thể thấy trong máu khi bị một số bệnh. Các globulin túa lạnh trở thành không tan ở nhiệt độ thấp, làm tắc các mạch máu nhỏ ở ngón tay và ngón chân khi trời lạnh và gây ra một phát ban đặc biệt. Sự có mặt của các globulin túa lạnh (chứng *globulin túa lạnh huyết*) có thể là đặc trưng của một số bệnh gồm *macroglobulin-huyết*, *lupus ban đỏ* và một số bệnh nhiễm.

cryoprecipitate n. a precipitate produced by freezing and thawing under controlled conditions. An example of a cryoprecipitate is the residue obtained from fresh frozen blood plasma that has been thawed at 4°C. This residue is extremely rich in a clotting factor, Factor VIII (antihæmophilic factor), and is used in the control of bleeding in haemophilia.

chất kết túa lạnh(dt) chất kết túa có được bằng cách làm đông và làm tan trong các điều kiện có kiểm soát. Thí dụ về chất kết túa lạnh là phần còn lại của huyết tương mới đông lại và cho tan ra ở 4°C. Phần này rất giàu yếu tố đông máu, yếu tố VIII (yếu tố kháng ua chảy máu) và dùng để kiểm soát xuất huyết tương trong bệnh ua chảy máu".

cryoprobe n. see cryosurgery.

que tòa lạnh(dt) xem phẫu thuật lạnh.

cryostat *n.* 1. a chamber in which frozen tissue is sectioned with a *microtome. 2. a device for maintaining a specific low temperature.

thiết bị giữ lạnh (*dt*) 1. một phòng trong đó dùng cắt các mô đông lạnh bằng một dao vi phẫu. 2. một dụng cụ để giữ nhiệt độ thấp đặc hiệu.

cryosurgery *n.* the use of extreme cold in a localized part of the body to freeze and destroy unwanted tissues. Cryosurgery is usually undertaken with an instrument called a *cryoprobe*, which has a fine tip cooled by allowing carbon dioxide or nitrous oxide gas to expand within it. Cryosurgery is commonly used for the removal of cataracts and the destruction of certain bone tumours.

phẫu thuật lạnh (*dt*) việc dùng một dò cực lạnh trong một phần giới hạn của cơ thể để làm đông và tiêu diệt các mô không mong muốn. Phẫu thuật lạnh thường thực hiện bằng một dụng cụ gọi là que tảo lạnh, que này có đầu nhỏ làm lạnh bằng cách cho khí carbon dioxide hay oxyd nitơ tỏa ra trong đó. Phẫu thuật lạnh thường dùng để lấy đi thể thủy tinh dục và tiêu hủy một số khối u xương.

cryotherapy *n.* the use of cold in the treatment of disorders. See cryosurgery, hypothermia (*dt*. 2). Compare thermotherapy.

liệu pháp lạnh (*dt*) việc dùng lạnh để chữa các rối loạn. Xem phẫu thuật lạnh, giảm nhiệt (định nghĩa 2). So sánh với liệu pháp nhiệt.

crypt /kript/ *n.* a small sac, follicle, or cavity; for example, the crypts of Lieberkuhn (see Lieberkuhn's glands), which are intestinal glands.

tiểu nang (*dt*) một túi, nang hay xoang nhỏ; thí dụ tiểu nang Lieberkuhn (xem tuyến Lieberkuhn) là các tuyến ruột.

crypt- (*crypto-*) prefix denoting concealed. Example: *cryptogenic* (of unknown origin).

tiếp đầu ngữ chỉ ẩn, giấu. Thí dụ *cryptogenes* (không rõ căn nguyên).

cryptococcosis (torulosia) *n.* a rare disease occurring in the USA, caused by the fungus *Cryptococcus neoformans*. The fungus attacks the lungs, causing tumour-like lesions (*torulomas*), but it may also spread to the

brain, causing meningitis. Treatment with *amphotericin B may be effective.

bệnh cryptococcus (bệnh Torula) (*dt*) một bệnh hiếm, xảy ra ở Mỹ, do nấm *Cryptococcus neoformans* gây ra. Nấm này tấn công vào phổi gây ra các thương tổn như khối u gọi là u Torula nhưng cũng có thể lan tới não, gây viêm màng não. Chữa bằng amphotericin B* có thể có công hiệu.

Cryptococcus *n.* a genus of unicellular yeastlike fungi that cause disease in man. They are found in soil (particularly when enriched with pigeon droppings), and they are common in pigeon roosts and nests. The species *C. neoformans* causes *cryptococcosis. (*dt*) một giống nấm đơn bào giống như men gây bệnh trên người. Nấm thấy trong đất (đặc biệt khi bón bằng phân bồ câu) và thường thấy trong chỗ đậu và tổ bồ câu. Loại *C. neoformans* gây bệnh *cryptococcus*.

cryptomenorrhoea *n.* absence of blood flow when the internal symptoms of menstruation are present. The condition may arise because the hymen at the entrance to the vagina lacks an opening or because of some other obstruction.

chứng kinh ẩn (*dt*) không có máu chảy ra khi đã có các triệu chứng bên trong về kinh nguyệt. Tình trạng này có thể xảy ra vì màng trinh đ ẩy vào âm đạo không có lỗ thoát hay vì một sự nghiên tắc khác.

cryptophthalmos *n.* apparent absence of the eyes due to the skin having grown over the eyeballs during embryonic development.

tật ẩn nhãn (*dt*) bé ngoài có vẻ không có mắt vì có một lớp da mọc trên nhãn cầu trong khi phát triển phôi.

cryptorchidism (cryptorchism) *n.* the condition in which the testes fail to descend into the scrotum and are retained within the abdomen or inguinal canal. The operation of *orchidopexy is necessary to bring the testes into the scrotum before puberty to allow subsequent normal development; it is thought that the higher temperature in the abdomen interferes with sperm production. – *cryptorchid* adj., *n.*

tật ẩn tinh hoàn (*dt*) tình trạng tinh hoàn không xuống được tới bìu và bị giữ lại trong

C

bụng hay trong ổng ben. Trường hợp này cần thực hiện theo tác cố định tinh hoàn" trước khi dây thi đẻ mang tinh hoàn vào trong bìu đẻ sau này có thể phát triển bình thường. Người ta cho rằng nhiệt độ trong bụng cao hơn sẽ gây trở ngại cho sự sản sinh tinh trùng.
– **cryptorchid** (it, dt).

crystal violet (gentian violet)

/'krɪstl 'vaɪələt/ an antiseptic dye used to treat some skin infections due to bacteria and fungi and also some worm infestations. Crystal violet is administered by mouth, as pessaries, or as ointments, paints; and solutions; side-effects are uncommon but can include nausea, vomiting, and diarrhoea. The dye is also used to stain tissues and microorganisms for microscopical study.

tím crystal (tím gentian) một loại thuốc nhuộm có tính sát trùng dùng chữa một số bệnh ngoài da do vi trùng và vi nấm, và cũng dùng cho vài dạng nhiễm giun ký sinh. Tím crystal dùng đường miệng dưới dạng vòng nồng hay dưới dạng pomáti, phón thoai, và dung dịch. Tác động phụ ít khi xảy ra, có thể có nôn, buồn nôn, và tiêu chảy. Thuốc nhuộm này dùng nhuộm các mô hay vi sinh vật để xem xét dưới kính hiển vi.

CSF / sī: es eff/ see cerebrospinal fluid.

xem dịch não tủy.

CS gas / sī: es gæs/ a powerful incapacitating gas used in warfare and riot control. The sufferer experiences a burning sensation in the eyes, difficulty in breathing, tightness of the chest, nausea, vomiting, and streaming from the eyes and nose. In confined spaces the gas can prove fatal.

hở CS một loại hơi gây mất năng lực mạnh dùng trong chiến tranh và chống bạo loạn. Người hít phải hơi này sẽ bị cảm giác cháy trong mắt, khó thở, chẹn ngực, buồn nôn, nôn, cháy nhiều nước mắt hắt mũi. Trong phòng kín hơi có thể gây chết.

cubital / 'kjubɪtl/ adj. relating to the elbow or forearm; for example the *cubital fossa* is the depression at the front of the elbow.

(thuộc) vùng xương trù (tí) liên quan đến khuỷu tay và cánh tay trước; thí dụ hố vùng trù là chỗ lõm ở trước khuỷu tay.

cuboid bone / 'kjubɔɪd boʊn/ the outer

bone of the "tarsus, which articulates with the fourth and fifth metatarsal bones in front and with the calcaneus (heel bone) behind.

xương hópxuong ngoài của khối xương cổ chân, phía trước khớp với các xương bàn chân thứ tư và thứ năm và phía sau khớp với xương gót chân.

cuirass / kwɪ'ræs/ n. see respirator.

mặt nạ(dt) xem máy hô hấp.

culdoscope n. a tubular instrument with lenses and a light source, used for direct observation of the womb, ovaries, and Fallopian tubes (*culdoscopy*). The instrument is passed through the wall of the vagina behind to the neck of the womb. See also endoscope.

ống nội soi noãn sào - tử cung (dt) mỗi dụng cụ hình ống, có các thấu kính và nguồn sáng, dùng quan sát trực tiếp tử cung, noãn sào và vòi Fallope (phép nội soi noãn sào-tử cung). Dụng cụ này được đưa qua thành âm đạo sau cổ tử cung. Xem thêm nội soi.

Culex n. a genus of mosquitoes, world-wide in distribution, of which there are some 600 species. Certain species are important as vectors of filariasis (see also Wuchereria) and viral encephalitis.

(dt) một giống muỗi phân bố trên toàn thế giới, có khoảng 600 loài. Một số loài quan trọng về y học vì là vectơ của bệnh giun chỉ (xem thêm Wuchereria) và viêm não do virus.

culicide n. an agent that destroys mosquitoes or gnats.

diệt muỗi(dt) một tác nhân diệt muỗi và muỗi malar.

culmen n. an area of the upper surface of the "cerebellum, anterior to the declive and posterior to the central lobule and separated from them by deep fissures.

tiền đình(dt) một vùng ở mặt trên tiểu não, phía trước gó dốc và phía sau tiểu thùy trung tâm. phân cách với những vùng này bằng các rãnh sâu.

culture / 'kʌltʃər/ 1. n. a population of microorganisms, usually bacteria, grown in a solid or liquid laboratory medium (*culture medium*), which is usually agar, broth, or gelatin. A *pure culture* consists of a single bacterial species. A *stab culture* is a bacterial

culture growing in a plug of solid medium within a bottle (or tube); the medium is inoculated by 'stabbing' with a bacteria-coated straight wire. A *stock culture* is a permanent bacterial culture, from which subcultures are made. See also tissue culture. 2. vb. to grow bacteria or other microorganisms in cultures.

nuôi cấy 1. (dt) một quần thể vi sinh vật, thường là vi trùng, mọc trong một môi trường phòng thí nghiệm đặc hay lỏng (môi trường nuôi cấy), thường là thạch, canh thang, hay gelatin". Nuôi cấy thuần chủng gồm một loài vi trùng. Nuôi cấy đậm xuyên là một nuôi cấy vi trùng mọc trong một khối môi trường cứng trong chai hay ống nghiệm, dùng một dây cấy thẳng để nhúng vi trùng đậm vào trong môi trường. Nuôi cấy lưu trú là một nuôi cấy vi trùng liên tục, từ đó sẽ tạo ra những nuôi cấy phụ. Cũng xem nuôi cấy mô. 2. (dl) cấy vi trùng hay các vi sinh vật khác trong môi trường nuôi cấy.

cumulative action /'kjju:mju:lə:tɪv 'ækʃn/ the toxic effects of a drug produced by repeated administration of small doses at intervals that are not long enough for it to be either broken down or excreted by the body.

tác động tích lũy tác động đặc của một loại thuốc gây ra do cấy nhiều lần các liều nhỏ ở các khoảng thời gian cách nhau không đủ dài để thuốc bị phân hủy hay bài tiết ra khỏi cơ thể.

cumulus oophorus /'kjju:mjʊləs/ a cluster of follicle cells that surround a freshly ovulated ovum. By increasing the effective size of the ovum they may assist its entrance into the end of the Fallopian tube. They are dispersed at fertilization by the contents of the 'acrosome'.

khối mang trứng một đám tế bào nang bao quanh một trứng mới rụng. Bằng cách tăng khối lượng hiệu quả của trứng, các tế bào này có thể giúp trứng vào phần đầu của vòi Fallope. Khi thụ tinh, 'tâm thế' ở đầu linh trứng sẽ làm các tế bào này phân tán đi.

cuneiform bones /'kjju:nɪfɔ:m baʊnz/ three bones in the 'tarsus - the lateral (external), intermediate (middle), and medial (internal) cuneiform bones - that articulate respectively with the first, second, and third

metatarsal bones in front. All three bones articulate with the navicular bone behind.

các xương chèm ba xương trong khối xương cổ chân' gồm xương bên (xương ngoài), xương xén (xương giữa), và xương trung (xương trong). Các xương này lần lượt khớp với các xương bàn chân thứ nhất, thứ hai, và thứ ba ở phía trước. Cả ba xương này đều khớp với xương ghe ở phía sau.

cuneus n. a wedge-shaped area of 'cerebral cortex that forms the inner surface of the occipital lobe.

vòm (dt) một vùng hình nêm của vỏ não tạo thành mặt trong của thùy trán

Cuniculus n. a genus of large forest-dwelling rodents, the pacas or spotted cavies, found in South and Central America. In Brazil these animals are a natural reservoir of the parasite *Leishmania brasiliensis*, which causes espondilia (see leishmaniasis).

(dt) một giống gặm nhấm lớn sống trong rừng Nam và Trung Mỹ, thường gọi là pata hay bò đốm. Ở Brasil các súc vật này là nguồn dự trữ của ký sinh *Leishmania brasiliensis* gây bệnh Leishmania.

cupola /'kjju:pələ/ n. 1. the small dome at the end of the cochlea. 2. any of several dome-shaped anatomical structures.

vòm (dt) 1. vòm nhỏ ở phần cuối ốc tai. 2. bất kỳ cấu trúc giải phẫu nào có hình vòm.

cupping /'kʌpɪŋ/ n. the former practice of applying a heated cup to the skin and allowing it to cool, which causes swelling of the tissues beneath and an increase in the flow of blood in the area. This was thought to draw out harmful excess blood from diseased organs nearby and so promote healing. In wet cupping the skin was previously cut, so that blood would actually flow into the cup and could be removed.

giác (dt) một phương pháp xưa, dùng một ống giác nóng đặt trên da rồi để nguội đi, như thế sẽ làm các mô bên dưới phồng lên và máu sẽ đổ về vùng này. Người ta cho rằng điều này sẽ rút ra được máu độc tích tụ trong các cơ quan bị bệnh, và như vậy sẽ mau lành bệnh. Trong giác ướt, có thêm việc cắt da trước khi đặt ống cho máu chảy vào trong ống giác để có thể lấy đi.

cupula *n.* a small dome-shaped structure consisting of sensory hairs embedded in gelatinous material, forming part of a *rista in the ampullae of the semicircular canals of the ear.

đèn hình chén *(dt)* một cấu trúc hình vòm nhỏ gồm các sợi cảm giác lực trong một chất liệu gelatin, tạo thành một phần của một mào trong bầu ống bắn khuyễn ở tai.

curare /'kjooərə/ *n.* an extract from the bark of South American trees (*Strychnos* and *Chondodendron* species) that relaxes and paralyses voluntary muscle. Used for centuries as an arrow poison by South American Indians, curare was formerly employed to control the muscle spasms of tetanus and, more recently, as a muscle relaxant in surgical operations. It has now been replaced in surgery by *tubocurarine.

(dt) một chất chiết xuất từ vỏ cây ở Nam Mỹ (các loài thuộc giống *Strychnos* và *Chondodendron*) có tính chất gây dần và liệt các cơ co chủ động. Dân da đỏ Nam Mỹ đã dùng chất này từ nhiều thế kỷ nay để làm tên độc. Trong y học trước đây cũng đã dùng curare để kiểm soát chứng co thắt cơ trong bệnh uốn ván, và gần đây hơn, dùng làm thuốc dần cơ trong các phẫu thuật. Hiện nay trong phẫu thuật đã thay curare bằng tubocurarine.

curettage (*curettement*) *n.* the scraping of the internal surface of an organ or body cavity by means of a spoon-shaped instrument (*curette*). Curettage is usually performed to remove diseased tissue or to obtain a specimen for diagnostic purposes. See also dilatation and curettage.

nạo *(dt)* sự nạo mệt trong của một cơ quan hay xoang cơ thể bằng một dụng cụ hình muỗng gọi là que nạo. Thường dùng phương pháp nạo để lấy đi các mô bệnh hay để lấy mẫu vật cho các mục đích chẩn đoán. Xem thêm nong và nạo.

curette *n.* a spoon-shaped instrument for scraping tissue from a cavity (*see curettage*).

que nạo *(dt)* một dụng cụ hình muỗng dùng nạo mệt trong một xoang (xem nạo).

curie *n.* a former unit for expressing the activity of a radioactive substance. It has been replaced by the *becquerel. Symbol: Ci.

(dt) đơn vị trước đây dùng chỉ hoạt động của một chất bức xạ, ngày nay đã thay bằng becquerel. Ký hiệu: Ci.

Curschmann's spirals elongated "casts" of the smaller bronchi, which are coughed up in bronchial asthma. They unroll to a length of 2 cm or more and have a central core ensheathed in mucus and cell debris.

vòng xoắn Curschmann một loại trụ "nhảy" ở các tiểu phế quản, ra ngoài khi ho trong bệnh suyễn phế quản. Các vòng này dài tới 2 cm hay hơn và có một nhân trung tâm bọc trong một lớp có nhảy và các mảnh tế bào.

Cushing's syndrome /'kuʃɪŋz 'syndrom/ the condition resulting from excess amounts of "corticosteroid hormones in the body. Symptoms include weight gain, reddening of the face and neck, excess growth of body and facial hair, raised blood pressure, loss of mineral from the bones (osteoporosis), raised blood glucose levels, and sometimes mental disturbances. The syndrome may be due to overstimulation of the adrenal glands by excessive amounts of the hormone ACTH, secreted either by a tumour of the pituitary gland (*Cushing's disease*) or by a malignant tumour in the lung or elsewhere. Other causes include a benign or malignant tumour of the adrenal gland(s) resulting in excess activity of the gland and prolonged therapy with high doses of corticosteroid drugs (such as prednisone).

hội chứng Cushing tình trạng gây ra do quá nhiều hormone corticosteroid trong cơ thể. Các triệu chứng gồm lèn cân, đỏ mắt và cổ, mọc nhiều lông trên mặt và cơ thể, tăng huyết áp, mắt khoảng trong xương (loảng xương), tăng mức đường huyết và đổi khí rối loạn trí tuệ. Hội chứng này có thể do kích thích quá độ các tuyến thượng thận vì có quá nhiều hormone ACTH tiết ra hoặc do một khối u trong tuyến não thùy (bệnh Cushing) hoặc do một u ác tính trong phổi hay ở một nơi nào khác. Các nguyên nhân khác gồm u lành tính hay ác tính ở (các) tuyến thượng thận làm tuyến này hoạt động quá độ, và khi phải điều trị lâu dài với corticosteroid liều cao (như prednisone).

cusp / kʌsp/ *n.* 1. any of the cone-shaped prominences on teeth, especially the molars and premolars. 2. a pocket or fold of the membrane (endocardium) lining the heart or of the layer of the wall of a vein, several of which form a 'valve'. When the blood flows backwards the cusps fill up and become distended, so closing the valve.

1. núm. 2. lá(dt). 1. mọi chỗ lồi hình nón trên răng, đặc biệt các răng hàm và răng tiền hàm. 2. một túi hay nếp gấp của màng lót tim (nội tâm mạc) hay của màng trong thành tĩnh mạch, nhiều lá như vậy hợp thành một van. Khi máu chảy ngược lại, các lá sẽ đẩy và cảng lên, như vậy sẽ đóng các van lại.

cutaneous adj. relating to the skin.

(vẽ) **da(dt)** liên quan tới da.

cuticle *n.* 1. the *epidermis of the skin. 2. a layer of solid or semisolid material that is secreted by and covers an *epithelium. 3. a layer of cells, such as the outer layer of cells in a hair.

tiểu bì(dt) 1. lớp biểu bì* của da. 2. một lớp chất liệu cứng hay nửa cứng do biểu mô* tiết ra và bọc ngoài biểu mô. 3. một lớp tế bào, như lớp tế bào ngoài của một sợi lông hay tóc.

cutis *n.* see skin.

da(dt) xem phản dịch chữ skin.
tiếp đầu ngữ chỉ xanh.

cyanide / 'saɪənaɪd/ *n.* any of the notoriously poisonous salts of hydrocyanic acid. Cyanides combine with and render inactive the enzymes of the tissues responsible for cellular respiration, and therefore they kill extremely quickly; unconsciousness is followed by convulsions and death. Hydrogen cyanide vapour is fatal in less than a minute when inhaled. Sodium or potassium cyanide taken by mouth may also kill within minutes. Prompt treatment with amyl nitrite and sodium thiosulphate or cobalt EDTA may save life. Cyanides give off a smell of bitter almonds.

(dt) bất kỳ loại nào trong số các muối độc của hydrocyanic acid. Cyanide kết hợp với và làm bất hoạt các enzyme của những mô có nhiệm vụ về hô hấp tế bào, vì vậy gây chết rất mau, bất đầu là hôn mê rồi co giật và chết. Hơi hydrogen cyanide khi hít vào sẽ gây chết

trong vòng một phút. Uống phải sodium hay potassium cyanide cũng sẽ chết trong vài phút. Chữa đúng lúc với amyl nitrite và sodium thiosulphate hay cobalt EDTA có thể cứu được mạng sống. Các cyanide có mùi hạnh đào.

cyanocobalamin *n.* see vitamin B12.
(dt) xem vitamin B12.

cyanopsia *n.* a condition in which everything looks bluish.

chứng nhìn xanh(dt) tình trạng nhìn mọi vật đều thấy màu xanh.

cyanosis / ,saɪə'nəʊsɪs/ *n.* a bluish discolouration of the skin and mucous membranes resulting from an inadequate amount of oxygen in the blood. Cyanosis is associated with heart failure, lung diseases, the breathing of oxygen-deficient atmospheres, and asphyxia. Cyanosis is also seen in "blue babies", because of congenital heart defects. -- cyanotic adj.

chứng xanh tim(dt) tình trạng da và các niêm mạc chuyển thành màu xanh nhạt do không có đủ oxy trong máu. Chứng xanh tim kết hợp với suy tim, bệnh phổi, hô hấp trong không khí thiếu oxy, và ngạt thở. Chứng xanh tim cũng thấy ở các bé xanh* vì các khuyết tật tim bẩm sinh. -- cyanotic (t).

cybernetics / ,saɪbə'netɪks/ *n.* the science of communication processes and automatic control systems in both machines and living things; a study linking the working of the brain and nervous system with the functioning of computers and automated feedback devices. See also bionics.

điều khiển học(dt) khoa học về các tiến trình liên lạc và hệ thống điều khiển tự động trong các máy móc và các chất liệu sống: nghiên cứu kết hợp hoạt động của não và hệ thần kinh với hoạt động của các máy điện toán và các thiết bị hoàn ngược tự động. Xem thêm sinh kỹ thuật.

cycl- (cyclo-) prefix denoting 1. cycle or cyclic. 2. the ciliary body. Example: cyclectomy (excision of).

tiếp đầu ngữ chỉ 1. chu kỳ hay thuộc chu kỳ. 2. thể mi. Thị dụ cyclectomy (cắt bỏ thể mi).

cyclamate / 'saɪkləmət/ *n.* either of two compounds, sodium or calcium cyclamate,

that are thirty times as sweet as sugar and, unlike saccharin, stable to heat. Cyclamates were used as sweetening agents in the food industry until 1969, when their use was banned because they were suspected of causing cancer.

(dt) một trong hai hợp chất, sodium hay potassium cyclamate, ngọt hơn 30 lần so với đường và khác với saccharin, bền với nhiệt. Cyclamate được dùng như tác nhân gây ngọt trong công nghiệp thực phẩm cho đến 1969 thì bị cấm sử dụng vì có nghi ngờ chất này có thể gây ung thư.

cyclandelate n. a *vasodilator drug used to improve circulation in cerebro-vascular disease and other conditions in which blood flow is reduced. It is administered by mouth; side-effects are rare but high doses sometimes cause nausea, digestive upsets, and flushing. Trade name: *Cyclospasmol*.

(dt) một loại thuốc dân mạch dùng cải thiện tuần hoàn trong bệnh não mạch và các tình trạng giảm cung cấp máu khác. Thuốc dùng uống, hiếm khi có tác động phụ nhung liều cao có thể gây nôn, rối loạn tiêu hóa, và đỏ mặt. Tên thương mại: *cyclospasmol*.

cyclitis n. inflammation of the *ciliary body of the eye (see uveitis).

viêm thể mi (dt) viêm thể mi trong mắt (xem viêm màng mạch não).

cyclizine n. a drug with *antihistamine properties, used to prevent and relieve nausea and vomiting in travel sickness, vertigo, disorders of the inner ear, and postoperative sickness. It is administered by mouth; common side-effects are drowsiness and dizziness. Trade names: *Marazine*, *Valoid*.

(dt) một thuốc có tính chất kháng histamin, dùng ngừa và giảm buồn nôn và nôn khi say tàu xe, chóng mặt, rối loạn tai trong, và đau yếu sau phẫu thuật. Thuốc dùng uống, tác động phụ thường thấy là buồn ngủ và choáng váng. Tên thương mại: *Marazine*, *Valoid*.

cyclobarbitalone n. a *barbiturate drug used as a hypnotic and sedative in cases of insomnia and anxiety. It is administered by mouth and prolonged use can cause *dependence. Trade name: *Phanodorm*.

(dt) một loại barbiturate dùng gây ngủ và làm dịu trong các trường hợp mất ngủ và lo âu.

Thuốc dùng uống và dùng lâu dài có thể gây quen thuốc*. Tên thương mại: *Phanodorm*.

cyclodialysis n. an operation for *glaucoma in which part of the *ciliary body is separated from its attachment to the sclera, producing a cleft between the two. The aqueous humour comes into contact with the exposed surface of the ciliary body and some of it is absorbed from this surface. The pressure within the eye will be reduced if this absorption adds significantly to the drainage of fluid from the eye.

thi thuật phân tách thể mi (dt) theo tác cho bệnh tăng nhãn áp trong đó một phần thể mi được tách khỏi nơi bám vào cung mac, tạo thành một khe giữa hai bộ phận này. Thủ thuật sẽ gấp bé mặt lột ra của thể mi và một số sẽ được hấp thu tại đây. Áp suất trong mắt sẽ giảm đi nếu sự hấp thu này giúp dẫn lưu dịch ra khỏi mắt.

cyclomethycaine n. a local anaesthetic applied to the skin in solution to relieve discomfort in cuts, abrasions, and minor skin irritations. It sometimes causes skin sensitivity reactions.

(dt) một loại thuốc gây mê tại chỗ dùng trên da dưới dạng dung dịch để giảm khó chịu do vết cắn, ráy, và các kích thích nhẹ ngoài da. Thuốc đôi khi gây phản ứng mẫn cảm da.

cyclopentamine n. a drug that constricts small blood vessels and raises blood pressure (see sympathomi-metic). It is administered by injection to maintain blood pressure during surgery and is also used in nasal decongestants. Large doses sometimes cause giddiness, headache, nausea, and vomiting.

(dt) một loại thuốc làm co thắt các mạch máu nhỏ và tăng huyết áp (xem thuốc giống giao cảm). Thuốc dùng chích để giữ huyết áp trong khi phẫu thuật và cũng dùng giảm tu huyết ở mũi. Liều cao đôi khi gây choáng váng, nhức đầu, buồn nôn, và nôn.

cyclopentiazide n. a *diuretic used to treat fluid retention (oedema), high blood pressure (hypertension), and heart failure. It is administered by mouth and may cause skin sensitivity reactions, nausea, constipation, diarrhoea, and reduced blood potassium levels. Trade name: *Navidrex*.

(dt) một loại thuốc lợi niệu* dùng chữa tình

trạng lưu dịch (phù nể), huyết áp cao (tăng huyết áp), và suy tim. Thuốc dùng uống và có thể gây phản ứng mẩn cảm da, buồn nôn, táo bón, tiêu chảy, và giảm mức potassium huyết. Tên thương mại: Navidrex.

cyclopentolate *n.* a drug, similar to "atropine, that is used in eye drops to paralyse the ciliary muscles and dilate the pupil for eye examinations and to treat some types of eye inflammation. Trade names: **Mydriate**, **Cyclopentolate Hydrochloride Minims**.

*(dt) một loại thuốc tương tự như atropine dùng trong thuốc nhỏ mắt để làm liệt các cơ mi và làm giãn đồng tử để xem xét mắt và để chữa một số kiểu viêm mắt. Tên thương mại: **Mydriate**, **Cyclopentolate Hydrochloride Minims**.*

cyclophoria *n.* a type of squint (see strabismus) in which the eye, when covered, tends to rotate slightly clockwise or anticlockwise.

lé tuân hoàn *(dt) một loại lé trong đó khi che lát, mắt có khuynh hướng quay nhẹ theo chiều kim đồng hồ hay ngược lại.*

cyclophosphamide *n.* a drug used to treat some cancers, often in combination with other "cytotoxic drugs. It also has "immuno-suppressive properties and is used in prolonging the survival of tissue transplants and in other conditions requiring reduced immune response. Cyclophosphamide is administered by mouth or by injection; common side-effects are nausea, vomiting, and - particularly at high doses - hair loss. Trade name: **Endoxana**.

*(dt) một thuốc dùng chữa các loại ung thư, thường kết hợp với các loại thuốc gây độc tế bào". Thuốc cũng có tính chất ức chế miễn dịch" nên được dùng để kéo dài thời gian sống ở các trường hợp ghép mô và các tình trạng khác cần giảm đáp ứng miễn dịch. Cyclophosphamide dùng uống hay chích, Tác động phụ thường thấy là buồn nôn, nôn, và đặc biệt ở liều cao - rụng tóc. Tên thương mại: **Endoxana**.*

cycloplegia *n.* paralysis of the ciliary muscle of the eye (see ciliary body). This causes inability to alter the focus of the eye and is usually accompanied by paralysis of the muscles of the pupil resulting in fixed dilation of the pupil (mydriasis). It is induced by the use

of atropine or similar drugs in order to rest the muscle in cases of inflammation of the iris and ciliary body. It may also occur after injuries to the eye.

liệt mi *(dt) liệt các cơ mi mắt (xem thể mi).* Điều này gây mất khả năng thay đổi tập trung (diều tiết) mắt, và thường kèm theo liệt các cơ đồng tử, làm đồng tử bị giãn ra không có lại được (chứng liệt đồng tử). Liệt mi do việc dùng atropine hay các thuốc tương tự để giãn các cơ trong trường hợp viêm móng mắt và thể mi, và cũng có thể xảy ra sau chấn thương mắt.

cyclopropane *n.* a general "anaesthetic, administered by inhalation for all types of surgical operation. It can cause postoperative nausea, vomiting and headache.

(dt) một loại thuốc gây mê toàn diện dùng xông hít cho tất cả các loại phẫu thuật. Thuốc có thể gây buồn nôn, nôn, và nhức đầu sau phẫu thuật.

cycloserine *n.* an "antibiotic, active against a wide range of bacteria, used as supporting treatment in tuberculosis and in some infections of the urinary tract. It is administered by mouth. side-effects, which can be severe, include dizziness, drowsiness, convulsions, and mental confusion.

(dt) một loại thuốc kháng sinh có tác động chống lại nhiều loại vi trùng, dùng như một liệu pháp chống đỡ trong bệnh lao và vài bệnh nhiễm đường tiêu. Thuốc dùng uống. tác động phụ có thể nghiêm trọng gồm chóng vánh, buồn ngủ, co giật, và lẩn lẩn tăm trí.

cyclosporin A *a drug that suppresses the immune system and is administered to prevent and treat rejection of a transplanted organ or bone marrow.*

một loại thuốc có tác động ức chế miễn dịch và dùng uống để ngăn ngừa và trị tình trạng chối bỏ mô ghép hay tuy xương.

cyclothymia *n.* the occurrence of marked swings of mood from cheerfulness to misery. These fluctuations are not as great as those of "manic-depressive psychosis. They usually represent a personality disorder, for which "psychotherapy is sometimes helpful.

chứng tâm tình xoay chuyển *(dt) tình*

trạng thái đổi tâm tình rõ rệt từ vui vẻ sang khổ đau. Những dao động này không lớn bằng các dao động trong loạn tâm thần hung cảm-trầm cảm". Chứng này thường tiêu biểu cho một rối loạn nhân cách, đối với trường hợp này liệu pháp tâm lý đối kháng có ích.

cyclotron *n.* a machine in which charged particles following a spiral path within a magnetic field are accelerated by an alternating electric field. It produces electromagnetic radiation, which has been used in the treatment of certain cancers.

(dt) một loại máy trong đó các hạt mang điện tích di theo đường xoắn trong một từ trường được gia tốc bằng một điện trường xen kẽ. Máy sẽ phát ra bức xạ điện từ dùng chữa trị một số ung thư.

eyasis *n.* see pregnancy.

mang thai (dt) xem phần dịch chữ pregnancy.

cyn- (*cyno-*) prefix denoting a dog or dogs.

Example: *cynophobia* (morbid fear of).

tiếp đầu ngữ chỉ một hay nhiều con chó. Thi dụ: *cynophobia* (chứng sợ chó).

cyproheptadine *n.* a potent "antihistamine administered by mouth to treat allergies and itching skin conditions; it is also used to stimulate the appetite. Drowsiness is a common side-effect. Trade name: *Periactin*.

(dt) một chất kháng histamin mạnh dùng uống để chữa dị ứng và các tình trạng ngứa da. Thuốc cũng dùng kích thích ăn. Tác động phụ thường thấy là gây buồn ngủ. Tên thương mại: *Periactin*.

cyproterone *n.* a steroid drug that inhibits the effects of male sex hormones (androgens) and is used to treat various sexual disorders in men. It is administered by mouth and common side-effects include tiredness, loss of strength, inhibition of sperm formation, infertility, and breast enlargement (gynaecomastia).

(dt) một loại steroid ức chế hiệu lực của hormone phái tính nam (androgen) dùng chữa nhiều rối loạn tình dục ở phái nam. Thuốc dùng uống, tác động phụ gồm mệt mỏi, mất sức mạnh, ức chế sinh tình trùng, bất thụ, và vú nở lớn (tình trạng nam có vú nữ).

cyrometer *n.* a device for measuring the shape of the chest and its movements during breathing.

dụng cụ đo vòng ngực (dt) một thiết bị dùng đo hình dáng và cử động của lồng ngực trong khi hô hấp.

cyst / *sist/* *n.* 1. an abnormal sac or closed cavity lined with epithelium and filled with liquid or semisolid matter. There are many varieties of cysts occurring in different parts of the body. *Retention cysts* arise when the outlet of a glandular duct is blocked, as in "sebaceous cysts. Some cysts are congenital, due to abnormal embryonic development; for example, "dermoid cysts. Others are tumours containing cells that secrete mucus or other substances, and another type of cyst is formed by parasites in the body (see hydatid cyst). Cysts may occur in the jaws. A *dental cyst* occurs at the apex of a tooth, a *dentigerous cyst* occurs around the crown of an unerupted tooth, and an *eruption cyst* forms over an erupting tooth. See also ovarian cyst.

2. a dormant stage produced during the life cycle of certain protozoan parasites of the alimentary canal, including "*Giardia*" and "*Entamoeba*". Cysts, passed out in the faeces, have tough outer coats that protect the parasites from unfavourable conditions. The parasites emerge from their cysts when are eaten by a new host. 3. a structure formed by and surrounding the larvae of certain parasitic worms.

nang (*u nang*) (dt) 1. một túi hay xoang kín không bình thường, có lớp biểu mô lót bên trong và chứa đầy một chất liệu lỏng hay nửa lỏng. Có nhiều loại nang thấy ở những bộ phận khác nhau trong cơ thể. Nang lưu giữ thấy khi lối ra của tuyến có ống dẫn bị tắt, như nang bã nhón". Một số nang là bẩm sinh do phát triển phôi bất thường như nang dạng bì". Các nang khác là những khối u có chứa những tế bào tiết ra chất nhầy hay các chất khác, còn một dạng khác là nang do ký sinh trùng tạo thành trong cơ thể (xem nang hydatid). Các nang có thể xảy ra trong hàm: nang răng thấy trên đỉnh răng, nang men răng thấy quanh thân của một răng không mọc và nang chồi tạo thành trên một răng đang mọc. 2. một giai đoạn không hoạt động xảy ra trong

vòng đời của một số động vật nguyên sinh ký sinh trong ổ tiêu hóa, kể cả Giardia và Entamoeba. Các nang theo phân ra ngoài có một vỏ ngoài cứng để bảo vệ ký sinh khỏi các tình trạng bất lợi. Khi một ký sinh mới nứt phai, nang sẽ phóng thích ký sinh trùng, một cấu trúc tạo bởi và bao quanh ấu trùng của một số loại giun ký sinh.

cyst- (cysto-) prefix denoting 1. a bladder, especially the urinary bladder. Example: *cystoplasty* (plastic surgery of). 2. a cyst.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. túi, bọng, đặc biệt về bàng quang (bọng đái). *Thí dụ cystoplasty* (phẫu thuật chỉnh hình bàng quang). 2. một nang.

cystadenoma *n.* an adenoma showing a cystic structure.

u nang tuyến (*dt*) u tuyến có cấu trúc nang.

cystalgia *n.* pain in the urinary bladder. This is common in 'cystitis' and when there are stones in the bladder and is occasionally present in bladder cancer. Treatment is directed to the underlying cause.

đau bàng quang (*dt*) đau trong bàng quang. Điều này thường thấy trong viêm bàng quang' và khi có sỏi trong bàng quang, đôi khi thấy trong ung thư bàng quang. Điều trị tùy theo nguyên nhân chính.

cystectomy *n.* surgical removal of the urinary bladder. This is necessary in the treatment of certain bladder conditions, notably cancer. The ureters draining the urine from the kidneys are reimplanted into the colon (see uretersigmoidostomy) or into an isolated segment of intestine (usually the ileum), which is brought to the skin surface as a stoma (see ileal conduit).

cắt bỏ bàng quang (*dt*) phẫu thuật lấy đi bàng quang. Điều này cần phải làm khi chữa trị một số bệnh bàng quang, đặc biệt ung thư. Các niệu quản dẫn nước tiểu từ thận ra được ghép lại trong đại tràng (xem thủ thuật nối thông niệu quản-sigma) hay trong một đoạn ruột riêng biệt (thường là hói tràng); đoạn ruột này được mang tới bề mặt da như một vòi (xem ống hối tràng).

cysteine *n.* a sulphur-containing amino acid that is an important constituent of many enzymes. The disulphide (S-S) links between adjacent cysteine molecules in polypeptide

chains contribute to the three-dimensional molecular structure of protein.

(*dt*) một amino acid có chứa lưu huỳnh và là một chất cấu thành quan trọng của nhiều enzyme. Liên kết disulphide (S-S) giữa các phân tử cysteine cạnh nhau trong các chuỗi polypeptide tạo thành cấu trúc phân tử ba chiều của protein.

cystic /'sistikk/ *adj.* 1. of, relating to, or characterized by cysts. 2. of or relating to the gall bladder or urinary bladder.

1. (thuộc) nang. 2. (thuộc) túi, bọng
(*tt*) 1. thuộc, liên quan đến, hay có đặc điểm là các nang. 2. thuộc hay liên quan đến túi mật hay bàng quang.

cystic duct /'sistikk dʌkt/ see bile duct.

ống dẫn mậtxem phần dịch chữ bile duct.

cysticercosis *n.* a disease caused by the presence of tapeworm larvae (see cysticercus) of the species '*Taenia solium*' in any of the body tissues. Man becomes infected on ingesting tape worm eggs in contaminated food or drink. The presence of cysticerci in the muscles causes pain and weakness; in the brain the symptoms are more serious, including mental deterioration, paralysis, giddiness, epileptic attacks, and convulsions, which may be fatal. There is no specific treatment for this cosmopolitan disease although surgical removal of cysticerci may be necessary to relieve pressure on the brain.

bệnh cysticercus (bệnh gạo) (*dt*) một bệnh gây ra do có ấu trùng sán dây (xem cysticercus) thuộc loại *Taenia solium* trong bất cứ mô nào của cơ thể. Người nhiễm bệnh khi ăn phải trứng sán dây trong thức ăn hay nước uống bị lây nhiễm. Các cysticercus có trong cơ sẽ gây đau và yếu cơ; trong não các triệu chứng nghiêm trọng hơn, kể cả hủy hoại tâm trí, liệt, choang váng, các cơn động kinh, và co giật, có thể gây chết. Không có cách chữa trị đặc hiệu cho loại bệnh này trên toàn thế giới này, dù phẫu thuật lấy đi các cysticercus có thể cần thiết để giảm áp suất lên não.

cysticercus (bladderworm) *n.* a larval stage of some tapeworms in which the scolex and neck are invaginated into a large fluid-filled cyst. The cysts develop in the muscles or brain of the host following ingestion of

tapeworm eggs. See cysticercosis.

giun bọng (dt) giai đoạn ấu trùng của vài loài sán dây, trong đó đầu và cổ lòn vào trong một nang lớn dày dịch. Nang phát triển trong cơ hay trong não ký chủ sau khi ăn phổi trứng sán dây.

cystic fibrosis (fibrocystic disease of the pancreas, mucoviscidosis) a hereditary disease affecting the exocrine glands (including mucus-secreting glands, sweat glands, and others). The abnormality results in the production of thick glands (causing meconium ileus in newborn babies), pancreas (causing deficiency of pancreatic enzymes), and bronchi (causing *bronchiectasis). Respiratory infections, which may be severe, are a common complication. The sweat contains excessive amounts of sodium and chloride, which is an aid to diagnosis. Treatment consists of minimizing the effect of the disease by administration of pancreatic enzymes and bronchial physiotherapy and by preventing and combating secondary infection.

xơ hóa nang (bệnh xơ nang tuy tang, bệnh nhầy nhớt) một bệnh di truyền tạo động lực các tuyến ngoại tiết (gồm các tuyến tiết chất nhầy, tuyến mồ hôi, và các tuyến khác). Điều bất thường là sự sản sinh ra một chất nhầy đặc làm tắc các tuyến ruột (gây tắc ruột* do cút su ở trẻ sơ sinh), tuy tang (gây thiếu các enzyme tuy tang) và các phế quản (gây chứng đờn phế quản*). Biến chứng thường thấy là nhiễm trùng đường hô hấp, có thể nghiêm trọng. Mồ hôi có chứa rất nhiều sodium và chloride, điều này cũng giúp cho chẩn đoán. Chữa bệnh gồm giảm thiểu tác động của bệnh bằng cách cấp các enzyme tuy tang và liệu pháp sinh lý phế quản, và bằng cách ngừa và chống phu nhiễm.

cystine n. see amino acid.

(dt) xem amino-acid.

cystinosis n. an inborn defect in the absorption and metabolism of amino acids, leading to abnormal accumulation, kidneys, and lymphatic system. Excess excretion of cystine in the urine (*cystinuria*) leads to the formation of cystine stones in the kidneys. See also Fanconi syndrome.

bệnh cystine (dt) một khuyết tật bẩm sinh về hấp thu và chuyển hóa các amino acid, dẫn đến sự tích tụ bất thường của amino acid cystine trong máu, thận và hệ bạch huyết. Sự bài tiết quá độ cystine trong nước tiểu (*cystinuria*) đưa đến sự tạo thành các sỏi cystine trong thận. Xem thêm hội chứng Fanconi.

cystinuria n. see cystinosis.

cystine-niệu (dt) xem bệnh cystine.

cystitis / sis'ti-tis/ n. inflammation of the urinary bladder, often caused by infection (most commonly by the bacterium *Escherichia coli*). It is usually accompanied by the desire to pass urine frequently, with a degree of burning. More severe attacks are often associated with the painful passage of blood in the urine, accompanied by a cramp-like pain in the lower abdomen persisting after the bladder has been emptied. An acute attack is treated by antibiotic administration and a copious fluid intake.

viêm bàng quang (dt) viêm bàng quang thường do nhiễm trùng (thường nhất do vi khuẩn *Escherichia coli*). Viêm bàng quang thường đi kèm với chứng thường xuyên muốn đi tiểu, và đi bị rát. Trường hợp nặng hơn thấy đi tiểu đau và có máu, cùng với đau như chuột rút ở bụng dưới kéo dài sau khi đã tiểu xong. Con bệnh cần chữa bằng kháng sinh và uống nhiều nước.

cystitome n. a small knife with a tiny curved or hooked blade, used to cut the lens capsule in the type of operation for cataract in which the capsule is left behind (*extracapsular cataract extraction*). See also capsulotomy.

dao mở nang (dt) một dao nhỏ có lưỡi hơi cong hay có móc, dùng cắt nang thủy tinh thể trong kiểu thao tác về đục thủy tinh thể mà vẫn để lại nang (thao tác lấy bỏ thủy tinh thể ngoài nang). Xem thêm thủ thuật mở nang.

cystocele n. prolapse of the base of the bladder in women. It is usually due to weakness of the pelvic floor after childbirth and causes bulging of the anterior wall of the vagina on straining. When accompanied by stress incontinence of urine, surgical repair (anterior *colporrhaphy) is indicated.

chứng sa bàng quang (dt) sa phần dày bàng quang ở phụ nữ. Điều này thường do

yếu sản châu sau khi sinh và gây lối thành trước âm đạo khi làm việc quá sức. Khi có kèm theo chứng đi tiểu không tự chủ được do stress, cần chỉ định sửa chữa phẫu thuật (thủ thuật khâu bit âm đạo* trước).

cystography *n.* X-ray examination of the urinary bladder after the injection of a contrast medium. The X-ray photographs or films thus obtained are known as *cystograms*. Cystography is most commonly performed to detect reflux of urine from the bladder to the ureters, usually in children (see *vesicoureteric reflex*). If films are taken during voiding then the ureters can also be observed (see *urethrography*).

chụp X-quang bàng quang (*dt*) xét nghiệm X-quang bàng quang sau khi đã chích một môi trường cản quang. *Ảnh hay phim X-quang* có được gọi là *bảng quang dỗ*. Chụp X-quang bàng quang thường thực hiện để phát hiện hồi lưu nước tiểu từ bàng quang đến các niệu quản, thường ở trẻ em (xem *hồi lưu bảng quang-niệu quản*). Nếu chụp phim khi đang đi tiểu, cũng có thể quan sát được các niệu quản (xem *chụp X-quang niệu quản*).

cystolithiasis *n.* the presence of stones (*calculi*) in the urinary bladder. The stones are either formed in the bladder, due to obstruction, urinary retention, and infection (*primary calculi*), or pass to the bladder after being formed in the kidneys (*secondary calculi*). They cause pain, the passage of bloody urine, and interruption of the urinary stream and should be removed surgically. See *calculus*.

sỏi bàng quang (*dt*) tình trạng có sỏi trong bàng quang. Sỏi có thể thành lập trong bàng quang do tắc, lưu giữ nước tiểu, và nhiễm trùng (sỏi nguyên sinh), hay chuyển đến bàng quang sau khi được tạo thành tại thận (sỏi thứ cấp). Sỏi gây đau, đi tiểu ra máu, và đi tiểu bị ngắt quãng, và phải phẫu thuật lấy ra. Xem *sỏi*.

cystometer *n.* an apparatus for measuring pressure within the bladder. Modern investigations also include measurement of urine flow, and the resultant bladder pressure/flow study (*urodynamic investigation*) provides useful information regarding bladder function.

bàng quang kế (*dt*) thiết bị dùng đo áp suất trong bàng quang. Việc nghiên cứu hiện đại cũng bao gồm đo dòng chảy nước tiểu, và nghiên cứu áp suất bàng quang/dòng chảy tổng hợp (nghiên cứu niệu-dòng lực học) sẽ cho những thông tin có ích về hoạt động bàng quang.

cystopexy (vesicofixation) *n.* a surgical operation to fix the urinary bladder (or a portion of it) in a different position. It may be performed as part of the repair or correction of a prolapsed bladder.

thú thuật cố định bàng quang (*dt*) - thao tác phẫu thuật cố định bàng quang (hay một phần bàng quang) ở một vị trí khác. Điều này thực hiện như một phần của việc sửa chữa hay điều chỉnh sa bàng quang.

cystosarcoma phylloides a malignant tumour of the connective tissue of the breast; it accounts for approximately 1% of all breast cancers. Such tumours may show a wide variation in cell structure. The best treatment for a localized tumour is simple "mastectomy".

sarcoma-nang tế bào hình lá - một khối u ác tính của mô liên kết ở vú, thấy trong khoảng 1% các loại ung thư vú. Các khối u này có mức biến thiên lớn về cấu trúc tế bào. Cách chữa tối nhất cho một khối u căn định vị là cắt bỏ vú*.

cystoscopy *n.* examination of the bladder by means of an instrument (*cystoscope*) inserted via the urethra. The cystoscope consists of a metal sheath surrounding a telescope and light-conducting bundles. Irrigating fluid is conducted via the sheath into the bladder and additional channels are available for the catheters to be inserted into the ureters, diathermy electrodes for removing polyps, etc., or biopsy forceps for taking specimens of tumours or other growths.

phép soi bàng quang (*dt*) xem xét bàng quang bằng một dụng cụ gọi là ống soi bàng quang luồn qua niệu đạo. Ống soi bàng quang gồm một màng kim loại bao quanh một kính viễn vọng và các bô dẫn truyền ánh sáng. Nước tươi được truyền qua màng vào trong bàng quang và cũng có các ống phụ để luồn ống thông vào niệu quản, các điện cực thẩm nhiệt để lấy đi các polyp, v.v... hay các

kép sinh khiết để lấy mẫu các khối u hay các tăng sinh khác.

cystostomy *n.* the operation of creating an artificial opening between the bladder and the anterior abdominal wall. This provides a temporary or permanent drainage route for urine.
thú thuật mổ thông bàng quang (dt) *thao tác tạo nên một chỗ mổ nhán tạo giữa bàng quang và thành bụng trước. Điều này sẽ tạo thành một đường dẫn lưu nước tiểu tạm thời hay vĩnh viễn.*

cystotomy *n.* surgical incision into the urinary bladder, usually by cutting through the abdominal wall above the pubic symphysis (*suprapubic cystotomy*). This is necessary for such operations as removing stones or tumours from the bladder and for gaining access to the prostate gland in the operation of transvesical "prostatectomy".

thú thuật mổ bàng quang (dt) phẫu thuật rạch vào trong bàng quang, thường bằng cách cắt qua thành bụng phía trên khớp mu (mở bàng quang trên mu). Điều này cần cho các thao tác như lấy sỏi hay các khối u ra khỏi bàng quang, và để có đường tới được tuyến tiền liệt trong thao tác cắt bỏ tuyến tiền liệt qua bàng quang.

cyt- (cyto-) prefix denoting 1. cell(s); 2. cytoplasm.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. (các) tế bào. 2. bào tương.

cytarabine *n.* a "cytotoxic drug used to suppress the symptoms of some types of leukaemia. It is administered by injection and can damage the bone marrow, leading to various blood cell disorders. Other side-effects are nausea, vomiting, mouth ulcers, and diarrhoea. Trade name: Cytosar.

(dt) một loại thuốc gây độc tế bào dùng chẩn các triệu chứng của vài dạng ung thư bạch cầu. Thuốc dùng chích và có thể gây hại cho tủy xương, đưa tới nhiều rối loạn về huyết cầu. Các tác động phụ khác gồm buồn nôn, nôn, loét miệng, và tiêu chảy. Tên thương mại: Cytosar.

-cyte suffix denoting a cell. Examples: chondrocyte (cartilage cell); osteocyte (bone cell).

tiếp ví ngữ chỉ một tế bào. Ví dụ chondrocyte (tế bào sụn), osteocyte (tế bào xương).

cytidine *n.* a compound containing cytosine

and the sugar ribose. See also nucleoside.

(dt) một hợp chất có chứa cytosine và đường ribose. Xem thêm nucleoside.

cytochemistry *n.* the study of chemical compounds and their activities in living cells.

hóa học tế bào (dt) khoa học về các hợp chất hóa học và hoạt động của chúng trong tế bào.

cytochrome *n.* a compound consisting of a protein linked to haem. Cytochromes act as electron transfer agents in biological oxidation-reduction reactions, particularly those associated with the mitochondria in cellular respiration. See electron transport chain.

(dt) một hợp chất gồm một protein liên kết với sắt hem. Cytochrome hoạt động như một tác nhân chuyển điện tử trong các phản ứng oxy-khử sinh học, đặc biệt các phản ứng kết hợp với các ty lạp thể trong hô hấp tế bào. Xem chuỗi chuyên chở điện tử.

cytogenetics /saɪtə'ɒdʒɪ'nɛtɪks/ *n.* a science that links the study of inheritance (genetics) with that of cells (cytology); it is concerned mainly with the study of the "chromosomes, especially their origin, structure, and functions.

di truyền học tế bào (dt) khoa học liên kết những nghiên cứu về di truyền (di truyền học) và về tế bào (tế bào học). Di truyền học tế bào chủ yếu quan tâm tới việc nghiên cứu các nhiễm sắc thể", đặc biệt về nguồn gốc, cấu trúc và hoạt động.

cytokinesis *n.* division of the cytoplasm of a cell, which occurs at the end of cell division, to form two daughter cells. Compare karyokinesis.

bảo phân (dt) sự phân chia bào tương, xảy ra vào giai đoạn cuối của phân chia tế bào sau khi đã phân chia nhân, để tạo thành hai tế bào con. So sánh với nhân phân.

cytology /saɪ'tɒlədʒɪ/ *n.* the study of the structure and function of cells. The examination of cells under a microscope is used in the diagnosis of various diseases, e.g. cancer (see cervical smear). See also biopsy. – cytological adj.

tế bào học (dt) khoa học về cấu trúc và hoạt động của tế bào. Xem xét tế bào dưới kính hiển vi dùng trong chẩn đoán nhiều loại bệnh

núi ung thư (xem máu phết cổ). Xem thêm sinh thiết. – cytological (tt)

cytolysis *n.* the breakdown of cells, particularly by destruction of their outer membranes.

tiêu tế bào (dt) sự phân hủy tế bào, đặc biệt bằng cách phá hủy lớp màng ngoài tế bào.

cytomegalovirus (CMV) *n.* a member of the herpes group of viruses (see herpesvirus). It commonly occurs in man and normally produces symptoms milder than the common cold. However, in individuals whose immune systems are disturbed (e.g. by cancer) it can cause more severe effects, and it has been found to be the cause of congenital handicap in infants born to women who have contracted the virus during pregnancy.

(dt) một loại của nhóm virus herpes (xem herpesvirus). CMV thường thấy ở người và bình thường chỉ gây những triệu chứng nhẹ hơn cảm lạnh thông thường. Tuy nhiên ở những cá thể có rối loạn hệ miễn dịch (thí dụ do ung thư), virus này có thể có tác động nghiêm trọng hơn, và đã được thấy là nguyên nhân chứng bắt lây bẩm sinh ở trẻ sơ sinh có mẹ đã tiếp xúc với virus này khi mang thai.

cytometer *n.* an instrument for determining the number of cells in a given quantity of fluid, such as blood, cerebrospinal fluid, or urine. See haemocytometer.

tế bào kế (dt) *một dung cụ dùng xác định số tế bào trong một thể tích dịch đã biết như máu, dịch não tủy, hay nước tiểu. Xem huyết cầu kế.*

cytomorphosis *n.* the changes undergone by a cell in the course of its life cycle.

biến dạng tế bào (dt) *những thay đổi một tế bào phải trải qua trong vòng đời.*

cytopenia *n.* a deficiency of one or more of the various types of blood cells. See eosinopenia, erythropenia, lymphopenia, neutropenia, pancytopenia, thrombocytopenia.

chứng giảm tế bào (dt) *sự thiếu hụt hay hơn trong số nhiều loại huyết cầu. Xem giảm bạch cầu ua eosin, giảm hồng cầu, giảm lympho bao, giảm bạch cầu trung tính, giảm toàn thể huyết cầu, giảm tiểu cầu.*

cytophotometry *n.* the study of chemical compounds in living cells by means of a cytophotometer, an instrument that measures

light intensity through stained areas cytoplasm.

quang trắc tế bào (dt) *nghiên cứu các hợp chất hóa học trong tế bào sống bằng cách dùng một quang trắc kế, tức dụng cụ đo cường độ ánh sáng qua các vùng nhuộm của bào tương.*

cytoplasm *n.* the jelly-like substance that surrounds the nucleus of a cell. See also ectoplasm, endoplasm, protoplasm. – **cytoplasmic adj.**

bào tương (dt) *chất giống như thạch bao quanh nhân tế bào. Cũng xem ngoại bào tương, nội bào tương, nguyên sinh chất. – cytoplasmic (tt).*

cytoplasmic inheritance *the inheritance of characters controlled by factors present in the cell cytoplasm rather than by genes on the chromosomes in the cell nucleus. Cytoplasmic inheritance is known to occur in lower animals and in plants but has not so far been found in man.*

di truyền bào tương *di truyền các tính chất do các nhân tố có trong bào tương kiểm soát, hơn là do các gen trên nhiễm sắc thể trong nhân tế bào. Di truyền bào tương được biết đã xảy ra ở các động vật ha đắng và ở cây cối nhưng cho tới nay chưa thấy ở người.*

cytosine *n.* one of the nitrogen-containing bases (see pyrimidine) that occurs in the nucleic acid DNA.

(dt) một trong số các base chứa nitơ thấy trong acid nucleic DNA.

cytosome *n.* the part of a cell that is outside the nucleus.

bào thể (dt) *phản tế bào ở ngoài nhân.*

cytotoxic drug *a drug that damages or destroys cells and is used to treat various types of cancer, with or without the use of radiotherapy. Examples are *cyclophosphamide, *cytarabine, and *mustine; they offer successful treatment in some conditions and help reduce symptoms and prolong life in others. Cytotoxic drugs destroy cancer cells by inhibiting cell division (i.e. they are antimitotic) but they also affect normal cells, particularly in bone marrow, skin, stomach lining, and fetal tissue, and dosage must be carefully controlled. See also antimetabolite.*

C

thuốc gây độc tế bào một thuốc gây hại hay tiêu diệt tế bào dùng chữa nhiều loại ung thư, có hay không kèm theo liều pháp bức xạ*. Thị dụ như *cyclophosphamide*, *cytarabin*, và *mustidine*. Các thuốc này đã chữa thành công một số trường hợp, và giúp giảm triệu chứng và kéo dài cuộc sống trong các trường hợp khác. Các thuốc gây độc tế bào tiêu diệt các tế bào ung thư bằng cách ức chế phân chia tế bào (tức có tính kháng gián phân) nhưng cũng tác động tới các tế bào bình thường đặc biệt ở tủy xương, da, niêm mạc dạ dày, và các mô thai nhi, vì vậy

liều dùng phải được kiểm soát chặt chẽ. Xem thêm chất kháng chuyển hóa.

cytotrophoblast *n.* the part of a trophoblast that retains its cellular structure and does not invade the maternal tissues. It forms the outer surface of the "chorion".

Lớp trong lá nuôi (*dt*) phần lá nuôi còn giữ cấu trúc tế bào và không xâm lấn các mô mẹ. Lớp này tạo thành mặt ngoài của màng đệm*.

D

Copyright by Anatomyquiz.book

dacry- (dacryo-) *prefix denoting 1. tears.*

2. the lacrimal apparatus.

(tiếp đầu ngữ) chỉ 1. nước mắt; 2. bộ phận sinh nước mắt

dacryoadenitis *n. inflammation of the tear-producing gland (see lacrimal apparatus). It usually occurs only in people who are in generally poor health.*

viêm tuyến lệ (dt) viêm tuyến sinh nước mắt (xem bộ phận sinh nước mắt). Viêm thường chỉ xảy ra ở những người có tình trạng sức khỏe xấu.

dacryositis *n. inflammation of the lacrimal sac (in which tears collect), usually occurring when the duct draining the tears into the nose is blocked (see lacrimal apparatus).*

viêm túi lệ (dt) viêm túi nước mắt (trong đó có chứa nước mắt), thường xảy ra khi ống dẫn nước mắt vào mũi bị tắc (xem bộ phận sinh nước mắt).

dacryocystorhinostomy *n. an operation to relieve blockage of the nasolacrimal ducts (which drains tears into the nose), in which a communication is made between the lacrimal sac and the nose by removing the intervening bone. See dacryocystitis, lacrimal apparatus.*

thú thuật mở thông túi lệ mũi (dt) mót thao tác để giảm tắc ống mũi lệ (ống dẫn nước mắt vào mũi) để lập lại lưu thông giữa túi lệ và mũi bằng cách lấy đi đoạn xương ở giữa. Xem viêm túi lệ, bộ phận sinh nước mắt.

daeryops *n. Obsolete a watering eye.*

nhân lệ (dt) từ xưa, nay ít dùng, mắt chảy nước mắt

daetyl- *prefix denoting the digits (fingers or toes). Examples: dactylomegaly (abnormal size of); dactylospasm (painful contraction of).*

(tiếp đầu ngữ) chỉ các ngón (ngón tay hay ngón chân). Ví dụ: dactylomegaly (kích thước bát thường của); dactylospasm (cơ thể đau đón của).

dactylitis *n. inflammation of a finger or toe caused by bone infection (as in tuberculous osteomyelitis) or rheumatic disease.*

viêm ngón (dt) viêm ngón tay hay ngón chân do nhiễm trùng xương (như trong viêm xương tủy do lao) hay bệnh thấp khớp.

dactylography *n. the representation of speech by finger movements; deaf and dumb language.*

ngón học (dt) sự biểu lộ lời nói bằng các cử động ngón tay; ngón ngữ cầm điếc.

Daltonism (protanopia) *n. red-blindness, a defect in colour vision in which a person cannot distinguish between reds and greens. The term has been used to refer to "colour blindness in general.*

chứng mù sắc đỏ (dt) sự mù màu đỏ, một khuyết tật của sự nhìn màu trong đó một người không thể phân biệt màu đỏ hay màu lục. Từ này cũng dùng chỉ chứng mù màu nói chung.

damp / damp/ *n. (in mining) any gas en-*

countered underground other than air. See blackdamp, firedamp.

khi mỏ (dl) (trong công nghiệp mỏ) báu cù khi nào gặp dưới mỏ khác hơn không khí. Xem khi mỏ đen, khi mỏ gây cháy.

D and C / dɪ: ænd sɪ: see dilatation and curettage.

D và C xem dilatation (nóng) và curettage (não).

dandruff (seurf) /'daendrʌf/ n. a common condition in which the scalp is covered with small flakes of dead skin. The flakes, which come away when the hair is brushed or combed, represent an increase in the normal loss of the outer-most skin layer. Some types of dandruff are accompanied by inflammation of the scalp to give a type of seborrhoeic dermatitis (see eczema). If too little sebum is produced the hair becomes dry and brittle, with the formation of white skin flakes; too much sebum gives greasy hair and yellow flakes. Treatment is by regular washing with a detergent shampoo. Medical name: pityriasis capitis.

chứng gáu (bong vảy cảm da đầu)

(dl) tình trạng da đầu có nhiều vảy da chết bao phủ. Các vảy này sẽ bong ra khi chải tóc và cho thấy có tăng sự mất đi bình thường ở lớp ngoài cùng của da. Vài kiểu bong vảy cảm da đầu có kèm theo chứng viêm da đầu tạo thành một kiểu viêm da bã nhón (xem châm). Nếu chỉ có ít bã nhón, tóc sẽ trở nên khô và giòn, và có những vảy da trắng; khi có quá nhiều bã nhón, tóc sẽ bóng và có các vảy vàng. Chữa trị bằng cách gội đầu với một loại thuốc gội đầu có chất tẩy sạch. Tên y học: pityriasis capitis.

dangerous drugs /'deindʒərəs drægs/ see Misuse of Drugs Act (1971).

thuốc nguy hiểm xem luật lạm dụng thuốc (1971).

danthon n. a laxative administered by mouth; it sometimes colours the urine pink or red.

(dl) một loại thuốc nhuận trường" dùng đường miệng, thuốc đái khi làm nước tiểu bị nhuộm màu hồng hay đỏ.

dapsone n. a drug (see sulphone) used to treat leprosy and some types of dermatitis. It

is administered by mouth or injection; the commonest side-effects are allergic skin reactions.

(dl) một loại thuốc (xem sulphone) dùng chữa bệnh cùi và một vài kiểu viêm da. Thuốc dùng uống hay chích. Tác động phụ thường thấy nhất là phản ứng dị ứng da.

dark adaptation /dɑ:k ædæpt' teɪʃn/

the changes that take place in the retina and pupil of the eye enabling vision in very dim light. Dark adaptation involves activation of the "rods - the cells of the retina that function best in dim light - and the reflex enlargement of the pupil (see pupillary reflex). Compare light adaptation.

thích nghi với bóng tối những thay đổi trong võng mạc và đồng tử làm mắt có thể nhìn được trong ánh sáng mờ. Việc thích nghi với bóng tối gồm hoạt hóa các tế bào hình que", -các tế bào vòng mạc hoạt động tốt nhất trong ánh sáng mờ - và phản xạ nở lớn đồng tử. (xem phản xạ đồng tử). So sánh với thích nghi với ánh sáng.

day blindness /deɪ 'blæɪndnɪs/

comparatively good vision in poor light but poor vision in good illumination. The condition is usually congenital and associated with poor visual acuity and defective colour vision. Acquired cases occur when the "cones (light-sensitive cells) at the back of the retina are selectively destroyed by disease. Medical name: hemeralo-pia. Compare night blindness.

mù ngày nhìn tương đối tốt trong ánh sáng mờ nhưng lại không nhìn rõ khi ánh sáng tốt. Tình trạng này thường là bẩm sinh và kết hợp với kém thị lực" và khuyết tật mù màu. Cũng có những trường hợp mắc phải khi những tế bào hình nón (các tế bào nhạy cảm với ánh sáng) ở phía sau võng mạc bị tiêu diệt chọn lọc do bệnh. Tên y học: hemeralopia. So sánh với mù đêm.

day hospital /deɪ 'hɒspɪtl/ a hospital in which patients spend a substantial part of the day under medical supervision but do not stay overnight. Day hospitals are mainly used for the treatment of elderly patients and those with mental disorders.

bệnh viện ngày một bệnh viện cho phép

các bệnh nhân trải qua phần lớn thời gian trong ngày dưới sự giám sát y khoa nhưng không ở lại ban đêm. Bệnh viện ngày thường dùng điều trị các bệnh nhân có tuổi và những người bị rối loạn tâm thần.

DDT (chlorophenothane, dicophane) /'di:t di:t̩ən/ n. a powerful insecticide that has been in wide use for many years against lice, fleas, flies, bed bugs, cockroaches, and other disease-carrying and destructive insects. It is a relatively stable compound that is stored in animal fats, and the quantities now present in the environment - in the form of stores accumulated in animal tissues - raise the question of possible harmful effects on the body. Acute poisoning, from swallowing more than 20g, produces nervous irritability, muscle twitching, convulsions, and coma, but only a few fatalities have been reported.

(dt) một loại thuốc diệt côn trùng mạnh đã được dùng rộng rãi trong nhiều năm để chống lại cháy rắn, bọ chét, ruồi, rệp, dán và các côn trùng phá hoại hay mang bệnh khác. Đây là một hợp chất tương đối bền được tồn trữ trong mô động vật và số lượng ngày nay có trong môi trường-dưới dạng tích trữ trong các mô động vật đã dát ra vẫn để có thể có tác động có hại cho cơ thể. Ngộ độc cấp do nuốt phai hơn 20g sẽ gây kích thích thần kinh, run cơ, co giật, và hôn mê, nhưng chỉ có một số ít trường hợp tử vong.

de- prefix denoting 1. removal or loss. Example: *demineralization* (of minerals from bones or teeth); *devascularization* (of blood supply). 2. reversal.

(tiếp dấu ngữ) chỉ 1. lấy đi hay mất. Thị dụ: *demineralization* (mất khoáng từ xương hay răng); *devascularisation* (mất cung cấp máu). 2. ngược lại.

deafness /'defn̩s/ n. partial or total loss of hearing in one or both ears. *Conductive deafness* is due to a defect in the conduction of sound from the external ear to the internal ear, most commonly an infection affecting the small bones in the middle ear ('otitis media) but also caused by an abnormal condition of the inner ear (see *otosclerosis*) that affects the conduction of sound. *Perceptive deafness* is due to a lesion of the 'cochlea' in the

inner ear, the auditory nerve, or the auditory centres in the brain. It may be present from birth (for example if the mother was affected with German measles during pregnancy). In adults it may be brought on by injury, disease (e.g. 'Ménière's disease), or prolonged exposure to loud noises; progressive perceptive deafness (*presbyacusis*) is common with advancing age. The type of deafness can be diagnosed by various hearing tests (see *Rinne's test*, *Weber's test*), and the treatment depends on the cause. See also hearing aid.

điếc (dt) mất功能 phần hay toàn bộ khả năng nghe ở một hay cả hai tai. **Điếc dần** truyền do một khuyết tật về dẫn truyền âm thanh từ tai ngoài vào tai trong, thường nhất do bệnh nhiễm tác động đến các xương nhỏ trong tai giữa (viêm tai giữa) nhưng cũng do một tình trạng bất thường ở tai trong (xem xơ cứng tai) ảnh hưởng đến sự truyền âm thanh. **Điếc nhận thức** do một thương tổn của ốc tai ở tai trong, của thần kinh thính giác, hay các trung tâm nghe trong não. Loại đieg này có thể có ngay khi mới sinh (thí dụ khi người mẹ bị bệnh sởi Đức khi mang thai). Người lớn có thể bị loại đieg này do tổn thương, bệnh (như bệnh Ménière) hay tiếp cận lâu dài với âm thanh lớn; **điếc nhận thức diễn tiến** (nghenh ngang) thường thấy khi tuổi già. Có thể chẩn đoán khía đieg bằng nhiều thử nghiệm nghe (xem thử nghiệm Rinne, thử nghiệm Weber), chẩn trị tùy theo nguyên nhân. Xem thêm trợ thính.

deamination n. a process, occurring in the liver, that occurs during the metabolism of amino acid. The amino group (-NH₂) is removed from an amino acid and converted to ammonia which is ultimately converted to urea and excreted.

khử amin (dt) tiến trình diễn ra trong gan, xảy ra trong chuyển hóa các amino acid. Nhóm amin (NH₂) được lấy ra từ một amino acid và chuyển thành ammonia, chất này sau cùng sẽ biến thành ure và bài tiết ra ngoài.

death /'deθ/ n. absence of vital functions Medically, death used to be defined as permanent cessation of the heart beat. More recently emphasis has switched to *brain death*, defined as permanent functional

death of the centres in the brainstem that control the breathing, pupillary, and other vital reflexes. Usually two independent medical opinions are required before brain death is agreed, but organs such as kidneys may then legally be removed for transplantation surgery before heart has stopped.

chết (dt) mất các chức năng sống. Về mặt y học, chết có nghĩa là tim ngừng đập vĩnh viễn. Gần đây hơn đã chuyển sang khái niệm chết não, có nghĩa là chết vĩnh viễn chức năng của các trung tâm trong cuống não kiểm soát các phản xạ thở, phản xạ đồng tử và các phản xạ sống khác. Thường cần hai ý kiến y khoa độc lập với nhau để xác nhận sự chết não, nhưng các cơ quan như thận vẫn có thể được lấy một cách hợp pháp dùng cho phẫu thuật ghép trước khi tim ngừng đập.

death certificate / dɛtl sətɪfɪkɪt / n. a medical certificate stating the cause of a person's death, usually also stating the deceased's marital status, occupation, and age. A doctor's diagnosis of the main cause of death and any contributory causes of death, and his signature are registered in Great Britain at Somerset House. Death certificates are required by law in the majority of countries throughout the world.

giấy chứng nhận chết giấy chứng nhận y khoa xác định nguyên nhân chết của một cá thể, giấy này cũng thường ghi tình trạng hôn nhân, nghề nghiệp và tuổi của người chết. Tại Vương Quốc Anh, chẩn đoán của bác sĩ về nguyên nhân chết chính và các nguyên nhân phụ thêm và chữ ký của bác sĩ này được giữ ở Somerset House. Luật pháp của đa số các nước trên thế giới đều yêu cầu giấy chứng nhận chết.

debridement n. the process of cleaning an open wound by removal of foreign material and dead tissue, so that healing may occur without hindrance.

mở ổ (dt) tiến trình làm sạch một vết thương mở bằng cách lấy đi các vật lạ và mô chết để không còn trở ngại nào cho vết thương lành lại.

debrisoquine n. a potent drug used to treat high blood pressure (hypertension). It is administered by mouth; common side-effects

are nausea, headache, sweating, and general malaise. Trade name: Declinax.

(dt) một loại thuốc mạnh dùng trị huyết áp cao (tăng huyết áp). Thuốc dùng uống, tác động phụ thường là buồn nôn, nhức đầu, ra mồ hôi và khó chịu. Tên thương mại: Declinax.

dec- (deca-) prefix denoting ten.
(tiếp đầu ngữ) chỉ mười.

Decadron n. see dexamethasone.

(dt) xem dexamethasone.

decalcification / 'dɪ:kælsɪfɪ'keɪʃn / n. loss or removal of calcium salts from a bone or tooth.

mất calci (dt) mất hay giảm các muối calci của xương hay răng.

decapitation / dɪ:kæpɪ'teɪʃn / n. removal of the head usually the head of a dead fetus to enable delivery to take place. This procedure is very rare nowadays, being undertaken only in dire circumstances when the fetal head is too large to pass through the birth canal, the mother's life is endangered, and Caesarean section impossible.

thái thuật cắt đầu (dt) sự cắt bỏ đầu, thường là đầu của thai nhi đã chết để người mẹ có thể sanh được. Hiện nay rất hiếm thấy trường hợp này, chỉ trừ trong trường hợp thắt búc bách, khi đầu thai nhi quá to không qua được đường sanh, tính mạng người mẹ bị nguy hiểm và không thể mở lối thai.

decapsulation n. the surgical removal of a capsule from an organ; for example, the stripping of the membrane that envelops the kidney.

thái thuật bóc nang (dt) phẫu thuật cắt bỏ một nang* của một cơ quan, thí dụ việc lấy đi các màng bao quanh thận.

decay / dɪ'keɪ / n. (in bacteriology) the decomposition of organic matter due to microbial action.

sự phân rã (dt) (trong vi trùng học) sự phân hủy một số chất hữu cơ do tác động vi trùng

decerebration n. the removal of the higher centres of the brain or cutting across the brain below the cerebrum so that cerebral functions are eliminated. This procedure is carried out on experimental animals, but cer-

tain injuries to the brain in man may cause the same severe neurological signs as occur in an animal that has been decerebrated.

thủ thuật cắt não(dt) sự cắt bỏ các trung tâm cao hơn trong não, hay cắt ngang não ở phía dưới não để loại trừ các chức năng não. Phương pháp này được thực hiện trên các súc vật thí nghiệm, nhưng ở người có một số tổn thương não cũng có thể gây ra các triệu chứng thần kinh nặng như trên các súc vật thí nghiệm đã bị cắt não.

deci- prefix denoting a tenth.

tiếp đầu ngữ chỉ một phần mươi.

decibel (db)/ 'desibcl/ n. one tenth of a bel: a unit for comparing levels of power (especially sound) on a logarithmic scale. A power source of intensity P has a power level of $10 \log_{10} P/P_0$ decibels, where P_0 is the intensity of a reference source. The decibel is much more widely used than the bel. Silence is 0 db; a whisper has an intensity of 20 db, normal speech 50 db, heavy traffic 80 db, and a jet aircraft 120 db.

(dt) một phần nước bel; một đơn vị để so sánh các mức độ lực (đặc biệt về âm thanh) trên thang logarithm. Một nguồn lực có cường độ P có mức độ lực là $10 \log_{10} P/P_0$ decibel, trong đó P_0 là cường độ của một nguồn tham khảo. Decibel (được dùng phổ biến hơn bel, lm lặng là 0 decibel, khi thi thẩm cường độ là 20db, nói bình thường 50db, phương tiện giao thông nặng 80db, máy bay phản lực 120db.

decidua n. the modified mucous membrane that lines the wall of the uterus (womb) during pregnancy and is shed with the afterbirth at parturition (see endometrium). There are three regions: the *decidua capsularis*, a thin layer that covers the embryo; the *decidua basalis* where the embryo is attached; and the *decidua parietalis*, which is not in contact with the embryo. – **decidual** adj.

màng rụng(dt) lớp màng nhầy đã biến đổi lót trong thành tử cung (để con) trong khi mang thai và tróc ra cùng với nhau khi sanh (xem nội mạc tử cung). Màng rụng có ba vùng: màng rụng bao là một lớp móng bao bọc bào thai, màng rụng đáy là nơi dính vào thai và màng rụng thành không tiếp xúc với bào thai – **decidual** (t).

deciduoma n. a mass of tissue within the womb derived from remnants of "decidua. See also choronepithelioma (malignant deciduoma).

u màng rụng(dt) một khối mô trong tử cung có nguồn gốc từ các phần còn lại của màng rụng. Xem thêm ung thư màng rụng (u màng rụng ác tính).

deciduous teeth / di'sidjʊəs ti:θ/ the primary teeth, which are shed just before eruption of their permanent successors. In the absence of permanent successors they can remain functional for many years. See dentition.

răng tạm thời(răng sữa sẽ rụng đi ngay trước khi răng vĩnh viễn mọc. Khi không có răng vĩnh viễn, răng tạm thời có thể hoạt động trong nhiều năm. Xem quá trình mọc răng.

decigravida n. a woman who has been pregnant ten times.

mười lần mang thai(dt) một phụ nữ đã mang thai mười lần.

decipara n. a woman who has been pregnant at least ten times and has given birth to a child capable of survival after each of ten pregnancies.

mười lần sanh(dt) một phụ nữ đã mang thai ít nhất mười lần và đã sanh ra con có khả năng sống còn sau mỗi lần trong số mười lần mang thai.

declive n. an area of the upper surface of the "cerebellum, posterior to the culmen and anterior to the folium of the middle lobe.

vùng dốc(dt) một vùng ở mặt trên tiểu não*, ở phía sau tiền đình và ở trước vùng lá của thùy giữa.

decomposition / .di:kʌmpo'zɪʃn/ n. the gradual disintegration of dead organic matter, usually foodstuffs or tissues, by the chemical action of bacteria and/or fungi.

sự phân hủy(dt) sự tan rã dần dần của một chất hữu cơ chết, thường là thực phẩm hay các mô, do tác động hóa học của vi trùng và/hay vi nấm.

decompression / .di:kəm'preʃn/ n. 1. the reduction of pressure on an organ or part of the body by surgical intervention. Surgical

decompression can be effected at many sites: the pressure of tissue on a nerve may be relieved by incision; raised pressure in the fluid of the brain can be lowered by cutting into the "dura mater"; and cardiac compression - the abnormal presence of blood or fluid round the heart - can be cured by cutting the sac (pericardium) enclosing the heart. 2. the gradual reduction of atmospheric pressure for deep-sea divers, who work at artificially high pressures. See compressed air illness.

giảm áp (dt) 1. sự giảm áp suất trên một cơ quan hay một phần cơ thể bằng can thiệp phẫu thuật. Phẫu thuật giảm áp có thể thực hiện ở nhiều nơi: áp suất của các mô trên một dây thần kinh có thể giảm nhẹ bằng cách rạch; áp suất dịch não tủy có thể hạ thấp bằng cách cắt lớp màng cứng" và khi tim bị ép - một tình trạng bất thường có máu hay dịch chung quanh tim - có thể chữa bằng cách cắt túi bao tim (màng ngoài tim). 2. sự giảm dần áp suất không khí cho các thợ lặn dưới biển sâu làm việc trong áp suất cao nhân tạo. Xem bệnh khí ép.

decompression sickness

/dɪ:kəm'preshn' sɪknhəs/ see compressed air illness.

bệnh giảm áp xâm bệnh khí ép.

decongestant n. an agent that reduces or relieves nasal congestion. Most nasal decongestants are *sympathomimetic drugs, applied either locally, in the form of nasal sprays or drops, or taken by mouth.

giảm xung huyết (dt) một tác nhân làm giảm hay làm nhẹ xung huyết mũi. Hầu hết các chất giảm xung huyết mũi là các thuốc giống giao cảm, hoặc dùng tại chỗ dưới dạng thuốc xịt hay nhỏ giọt, hoặc dùng uống.

decortication n. 1. the removal of the outside layer (cortex) from an organ or structure, such as the kidney. 2. an operation for removing the blood clot and scar tissue that forms after bleeding into the chest cavity (hæ-mothorax).

thú thuật bóc vỏ (dt) 1. sự lấy đi lớp ngoài (vỏ) của một cơ quan hay một cấu trúc, thí dụ như thận. 2. một thủ thuật để lấy đi cục máu và mô seо tao nên sau khi bì chảy máu trong xoang ngực (trán máu mảng phổi).

decubitus n. the recumbent position.

tư thế nằm (dt) vị trí nằm.

decubitus ulcer see bedsore.

loét do tư thế nằm xem phần dịch chữ bedsore.

decussation n. a point at which two or more structures of the body cross to the opposite side. The term is used particularly for the point at which nerve fibres cross over in the central nervous system.

sự bắt chéo (dt) một điểm nơi hai hay nhiều cấu trúc cơ thể giao nhau về phía đối diện. Từ này dùng đặc biệt cho nơi có các sợi thần kinh bắt chéo nhau trong hệ thần kinh trung ương.

deer fly /diə flai/ see Chrysops.

ruồi naixem Chrysops.

defence mechanism

/dɪ'fens/ 'mekanizam/ the means whereby an undesirable impulse can be avoided or controlled (see censor). Many defence mechanisms have been described, including *repression, *projection, and *reaction formation. They may be partly responsible for such problems as tics, stammering, and phobias.

cơ chế bảo vệ các phương tiện nhờ đó có thể tránh được hay kiểm soát được một xung lực không mong muốn (xem giám thị). Để mô tả được nhiều cơ chế bảo vệ, gồm trấn áp, đặt kế hoạch, và tạo phản ứng". Chúng có phần nào chịu trách nhiệm về các vấn đề như tật máy giặt, nói lắp, và ám ảnh, sợ.

deferent /'defrənt/ adj 1. carrying away from or down from. 2. relating to the vas deferentes.

dẫn (tt) 1. mang dì hay mang xuống. 2. liên quan đến ống dẫn tinh.

defervescence n. the disappearance of a fever, a process that may occur rapidly or take several days, depending upon the cause and treatment given.

sự giảm sốt (dt) sự hết sốt, tiến trình này có thể xảy ra mau hay cần nhiều ngày tùy theo nguyên nhân và cách trị liệu.

defibrillation n. administration of a controlled electric shock to restore normal heart rhythm in cases of cardiac arrest due to ven-

tricular fibrillation. The apparatus (*defibrillator*) administers the shock either through electrodes placed on the chest wall over the heart or directly to the heart after the chest has been opened surgically.

sự khử rung (dt) việc gây sốc điện có kiểm soát để lập lại nhịp tim bình thường trong các ca ngưng tim do rung* tam thất. Thiết bị này gọi là máy khử rung sẽ gây sốc, hoặc qua các điện cực đặt trên thành ngực phía trên tim hoặc trực tiếp trên tim sau khi đã phẫu thuật mở lồng ngực.

defibrillation n. the removal of * fibrin, one of the plasma proteins that causes coagulation, from a sample of blood. It is normally done by whisking the blood with a bundle of fine wires, to which the strands of fibrin that form in the blood adhere.

khử fibrin (dt) sự lấy đi fibrin một trong số protein huyết tương gây đông máu, từ một mẫu máu. Điều này thường làm bằng cách khuấy máu với một bó sợi kim loại mịn để các sợi fibrin tạo thành trong máu bám vào đó.

deficiency / dɪ'fɪʃns/ n. (in genetics) see deletion.

thiệt hụt (dt) (trong di truyền học) xem **dứt đoạn**.

deficiency disease / dɪ'fɪnsɪ dɪ'zɪ:z/ any disease caused by the lack of an essential nutrient in the diet. Such nutrients include *vitamins, *essential amino acids, and *essential fatty acids.

bệnh thiếu hụt bất cứ bệnh nào gây ra do thiếu một dưỡng chất thiết yếu trong chế độ ăn uống. Các dưỡng chất này gồm vitamin*, các axit amin thiết yếu* và các acid béo thiết yếu*.

deflorescence n. a disappearance of a rash in those diseases in which a rash is a characteristic part of the illness.

lặn ban (dt) sự biến mất các ngoai ban trong các bệnh có ngoai ban là một phần đặc trưng.

degeneration / dɪ'dʒenə'reɪʃn/ n. the deterioration and loss of specialized function of the cells of a tissue or organ. The changes may be caused by a defective blood supply or by disease. Degeneration may involve the deposition of calcium salts, fat (see fatty de-

generation), or fibrous tissue in the affected organ or tissue. See also infiltration.

thoái hoá (dt) sự hư hỏng và mất chức năng đặc biệt của một tế bào, một mô hay một cơ quan. Những thay đổi này có thể do thiếu cung cấp máu hay do bệnh. Thoái hoá có thể bao gồm việc tích tụ các muối cali, mỡ (xem thoái hoá mỡ) hay mô xơ trong cơ quan hay mô này. Xem thêm **nhiễm**.

deglutition / dɪ'glju:tʃn/ n. see swallowing.

nuốt (dt) xem **phản dịch** từ **swallowing**.

dehiscence / dɪ'haɪsns/ n. a splitting open, as of a surgical wound.

vết nứt (dt) một chỗ nở hình khe, như của một vết thương do phẫu thuật.

dehydration / dɪ'haɪ'dreɪʃn/ n. 1. loss or deficiency of water in body tissues. The condition may result from inadequate water intake and/or from excessive removal of water from the body, for example, by sweating, vomiting, or diarrhoea. Symptoms include great thirst, nausea, and exhaustion. The condition is treated by drinking plenty of water; severe cases require intravenous administration of water and salts (which have been lost with the water). 2. the removal of water from tissue during its preparation for microscopical study, by placing it successively in stronger solutions of ethyl alcohol. Dehydration follows *fixation and precedes *clearing.

mất nước, khử nước (dt) 1. mất hay thiếu nước trong các mô cơ thể. Tình trạng này có thể do không uống đủ nước và/hay bị mất đi nhiều nước trong cơ thể, thí dụ do ra mồ hôi, nôn, hay tiêu chảy. Triệu chứng gồm khát nhiều, buồn nôn và kiệt sức. Chữa bằng cách uống nhiều nước, các can nặng cần truyền tĩnh mạch nước và khoáng (đã mất đi cùng với nước). 2. Sự lấy nước ra khỏi mô khi chuẩn bị khảo sát dưới kính hiển vi bằng cách lặp lượt đặt mẫu mô trong các dung dịch cồn ethyl có nồng độ mỗi lúc mỗi cao hơn. Khử nước thực hiện sau khi cố định* và trước khi làm trong*.

dehydrogenase n. see oxidoreductase.
(dt) xem **oxydoreductase**.

déjà vu a vivid psychic experience in which

immediately contemporary events seem to be a repetition of previous happenings. It is a symptom of temporal lobe "epilepsy. See also *jamais vu*.

(đã thấy) một hiện tượng tâm thần rõ rệt trong đó một biến cố vừa xảy ra hình như là sự lặp lại của một sự việc đã có từ trước. Đây là một triệu chứng của "đông kinh" thủy thai dương. Cũng xem *jamais vu* (chưa hề thấy).

deletion (deficiency) / dɪ'lɪʃn/ n. (in genetics) a type of chromosome mutation in which a part of the chromosome, and therefore the genes carried on that part, is lost.

dứt đoạn (thiếu hụt)(dt) (trong di truyền học) một kiểu đột biến thể nhiễm sắc trong đó thể nhiễm sắc này bị mất đi một phần tức mài đi các gen trên đoạn đó.

Delhi boil / 'dɛli boɪl/ see oriental sore.

nhợt Delhi xem loét phong Đông.

delirium / dɪ'lɪriəm/ n. an acute disorder of the mental processes accompanying organic brain disease. It may be manifested by illusions, disorientation, hallucinations, or extreme excitement and occurs in metabolic disorders, intoxication, deficiency diseases, and infections.

mê sảng(dt) một rối loạn cấp tính của tiến trình tâm thần theo sau bệnh não hữu cơ. Bệnh biểu lộ bằng các cơn ảo tưởng, mất định hướng, ảo giác, hay kích động cực độ, và xảy ra trong các rối loạn chuyển hóa, ngộ độc, bệnh thiếu hụt, và nhiễm trùng.

delirium tremens / dɪ'lɪrɪəm 'trɪmənz/ a psychosis caused by alcoholism, usually seen as a withdrawal syndrome in chronic alcoholics. Typically it is precipitated by a head injury or an acute infection causing abstinence from alcohol. Features include anxiety, tremor, sweating, and vivid and terrifying sensory hallucinations, often of animals and insects. Severe cases may end fatally.

cuồng sảng rượu cát một chứng loạn tâm thần do nghiện rượu, thường thấy như trong hội chứng rút thuốc trong các ca nghiện rượu mãn tính. Biểu hiện là trường hợp bị tổn thương đầu hay bị nhiễm cấp nên bị cấm rượu do đó bệnh sẽ phát ra. Các đặc trưng

bệnh gồm lo áu, run, ra mồ hôi, thay đổi các sự việc sống động và kinh khủng và có những ảo giác, thường về sức vật hay côn trùng. Các ca nặng thường dẫn tới tử vong.

deltoid / 'dɛltɔɪd/ n. a thick triangular muscle that covers the shoulder joints (see illustration). It is responsible for raising the arm away from the side of the body.

cơ deltoid(dt) một cơ hình tam giác dày bao bọc khớp vai (xem hình). Cơ này có nhiệm vụ nâng cánh tay khỏi mặt bên cơ thể.

delusion / dɪ'lʊʒn/ n. an irrationally held belief that cannot be altered by rational argument. In mental illness it is often a false belief that the individual is persecuted by others, is very powerful, is controlled by others, or is a victim of physical disease (see *paranoia*). It may be a symptom of schizophrenia, manic-depressive psychosis, or an organic psychosis.

hoang tưởng hệ thống(dt) một tin tưởng vô lý không thay đổi được bằng các lý lẽ và lý trí. Trong bệnh tâm thần điều này thường là một tin tưởng giả tạo rằng bệnh nhân đang bị các người khác hành hạ, hiện rất mạnh mẽ, đang bị người khác kiểm soát, hay là một nạn nhân của một bệnh cơ thể (xem *hoang tưởng đoán nhận*). Điều này có thể là một triệu chứng của tinh thần phân lập, loạn tâm thần hung cảm-trầm cảm, hay loạn tâm thần hữu cơ.

dementia / dɪ'menʃə/ n. a chronic or persistent disorder of the mental processes due to organic brain disease. It is marked by memory disorders, changes in personality, deterioration in personal care, impaired reasoning ability, and disorientation. *Presenile dementia* occurs in young or middle-aged people; the term is sometimes reserved for Alzheimer's disease and Pick's disease, but it is important to distinguish these conditions from those brain disease for which curative treatment may be available.

sa sút trí tuệ(dt) một rối loạn tiến trình trí tuệ mãn tính hay dai dẳng do bệnh não hữu cơ. Bệnh có đặc điểm rối loạn trí nhớ, thay đổi nhân cách, hư hỏng trong chăm sóc cá nhân, khả năng lý luận bị hư hại và mất định hướng. Sa sút trí tuệ trước khi già xảy ra ở

những người trẻ và trung niên. Từ này đôi khi dùng cho bệnh Alzheimer và bệnh Pick, nhưng điều quan trọng là cần phân biệt các tình trạng này với các bệnh não vì với các bệnh não có thể có những liệu pháp chữa được.

demethylchlortetracycline *n.* an antibiotic that is active against a wide range of bacteria and is used to treat various infections. It is administered by mouth; common side-effects are nausea, diarrhoea, and symptoms resulting from the growth of organisms not sensitive to the drug. Trade name: *Ledermycin*.

một kháng sinh có tác động chống lại một số các loại vi trùng chưa nhiều bệnh nhiễm. Thuốc dùng đường miệng; các tác động phụ thường thấy là buồn nôn, tiêu chảy và các triệu chứng do tăng sinh của các vi sinh vật không mẫn cảm với thuốc. Tên thương mại: *Ledermycin*.

demi- prefix denoting half.

(tiếp dấu ngữ) chỉ một nửa.

Demodex *n.* a genus of harmless parasitic mites, the follicle mites, found in the hair follicles and associated sebaceous glands of the face. They resemble tiny worms, about 0.4mm in length, and their presence give rise to dermatitis.

(dt) một giống mat ký sinh vô hại, còn gọi là mat nang, thấy trong nang lông và các tuyến bã kết hợp trên mặt. Chúng giống như các con sâu nhỏ, dài khoảng 0.4mm và sự hiện diện của chúng có thể gây viêm da.

demography /di'mɔgrəfi/ *n.* the study of the populations of the world, their racial make-up movements, birth rates, death rates, and other factors affecting the quality of life within them. See also biostatistics.

nhân khẩu học (dt) nghiên cứu các dân số trên thế giới, cấu tạo chủng tộc, di chuyển, tỷ lệ sanh, tỷ lệ tử vong, và các nhân tố khác ảnh hưởng đến chất lượng đời sống của họ. Cũng xem sinh thống kê học.

demulcent *n.* a soothing agent that protects the mucous membranes and relieves irritation. Demulcents form a protective film and are used in mouth washes, gargles, etc., to soothe irritation or inflammation in the

mouth.

thuốc làm dịu niêm mạc (dt) một chất làm dịu có tác động bảo vệ các màng nhầy và giảm kích thích. Thuốc làm dịu niêm mạc tạo thành một màng bảo vệ và dùng trong các thuốc súc miệng, súc họng, v.v.. để giảm kích thích hay viêm trong miệng.

demyelination *n.* a disease process selectively damaging the "myelin sheaths in the central or peripheral nervous system. This in turn affects the function of the nerve fibres which the myelin normally supports. Demyelination may be the primary disorder, as in "multiple sclerosis, or it may occur after head injury or strokes.

sự mất myelin (dt) một tiến trình bệnh gây hại chọn lọc cho các bao myelin trong hệ thần kinh trung ương và ngoại vi. Rồi điều này sẽ tác động đến chức năng của các sợi thần kinh bình thường do myelin nâng đỡ. Sự mất myelin có thể là một rối loạn chính như trong chứng da xơ cứng "hay cũng có thể xảy ra sau tổn thương đầu hay đột quỵ.

denaturation *n.* the changes in the physical and physiological properties of a protein that are brought about by heat, X-rays, or chemicals. These changes include loss of activity (in the case of enzymes) and loss (or alteration) of antigenicity (in the case of antigens).

sự biến tính (dt) những sự thay đổi về các tính chất sinh lý và vật lý của một protein gây ra do nhiệt, X-quang, hay hóa chất. Những thay đổi này gồm mất hoạt tính (trong trường hợp enzymes) và mất (hay thay đổi) tính kháng nguyên (trong trường hợp kháng nguyên).

dendrite *n.* one of the shorter branching processes of the cell body of a "neurone, which makes contact with other neurones at synapses and carries nerve impulses from them into the cell body.

đuôi gai (dt) một chỗ lỗi phân nhánh ngắn hơn ở thân tế bào một nốt rộn, đuôi gai tiếp xúc với các nốt rộn khác ở các khớp thần kinh và mang những xung lực thần kinh từ đó vào thân tế bào.

dendritic ulcer a branching ulcer of the surface of the cornea caused by herpes sim-

plex virus. A similar appearance may be produced by a healing corneal abrasion. Dendritic ulcers tend to recur because the virus lies dormant in the tissues; years elapse between attacks.

loét đuôi gai một vết loét phán nhánh trên bề mặt giác mạc do virút herpes simplex gây ra. Một dạng tương tự có thể thấy khi giác mạc đã bị trầy và đang lành. Loét đuôi gai thường tái phát vì virút nằm yên trong các mô, có thể trong nhiều năm trước khi phát lại.

denervation *n.* interruption of the nerve supply to the muscles and skin. The muscle is paralysed and its normal tone (elasticity) is lost. The muscle fibres shrink and are replaced by fat. A denervated area of skin loses all forms of sensation and its subsequent ability to heal and renew its tissues is impaired.

cắt dây thần kinh (*dt*) làm giảm hoặc cung cấp thần kinh cho các cơ và da. Cơ bị tê liệt và mất tính cường cơ bình thường. Các sợi cơ co lại và bị mờ thấy thế. Vùng da bị cắt dây thần kinh sẽ bị mất tất cả các cảm giác, và khả năng sau này để lành và tái tạo các mô cũng bị phương hại.

dengue (breakbone fever) /'dɛŋgə/ *n.* a viral disease transmitted to man principally by the mosquito '*Aedes aegypti*'. Symptoms, which last for a few days, include severe pains in the joints and muscles, headache, sore throat, fever, running of the eyes, and an irritating rash. These symptoms recur in a usually milder form after an interval of two or three days. Death rarely occurs, but the patient is left debilitated and requires considerable convalescence. Dengue occurs throughout the tropics and subtropics. Patients are given aspirin and codeine to relieve the pain and calamine lotion is helpful in easing the irritating rash.

sốt dengue (sốt đập lung) (*dt*) một bệnh virút truyền sang người chủ yếu do muỗi *Aedes aegypti*. Các triệu chứng kéo dài trong vài ngày gồm đau dữ dội ở các khớp và cơ, nhức đầu, đau họng, sốt, chảy nước mắt, và ngoại ban kích thích. Các triệu chứng này phát lại dưới dạng nhẹ hơn trong khoảng hai ba ngày. Bệnh nhân hiếm khi bị chết nhưng bị suy nhược nhiều và cần hồi sức nhiều. Sốt

dengue thấy trong khắp vùng nhiệt đới và bán nhiệt đới. Thường cho bệnh nhân dùng aspirin, và codeine để giảm đau, và thuốc nước calamine để làm dịu ngoại ban kích thích.

dens /dɛnz/ *n.* a tooth or tooth-shaped structure.

răng (*dt*) một răng hay một cấu trúc hình răng.

dens invaginatus literally, an infolded tooth; a specific type of tooth malformation that mainly affects upper lateral incisors to varying degrees.

răng thụt vào theo nghĩa đen là răng bị gấp lại, một kiểu畸形 răng đặc hiệu ảnh hưởng chủ yếu đến các răng cửa bên trên với các mức độ khác nhau.

dent- (*dent-, dento-*) prefix denoting the teeth. Example: *dentoalveolar* (relating to the teeth and associated jaw)

(tiếng Anh) chỉ răng. Ví dụ: *dentoalveolar* (liên quan đến răng và phần hàm liên hệ).

dental auxiliary /'dɛntl ɔ:g'zɪljəri/ *n.* any of several assistants to a dentist. A *dental hygienist* performs scaling and instruction in oral hygiene under the supervision of the dentists. A *dental surgery assistant* helps the dentist at the chairside by preparing materials, passing instruments, and aspirating the mouth. A *dental technician* constructs dentures, crowns, and orthodontic appliances in the laboratory for the dentist. A *dental therapist* performs treatment on children under the direction of a dentist in the community dental services and in hospital.

phụ tá nha khoa một trong số nhiều phụ tá cho nha sĩ. Phụ tá vệ sinh thực hiện việc cao bẹa răng và khuyễn cáo vệ sinh miệng dưới sự giám sát của nha sĩ. Phụ tá phẫu thuật giúp nha sĩ chuẩn bị vật liệu, đưa dụng cụ và hút miệng. Kỹ thuật viên nha khoa làm các hàm răng giả, thân răng và các thiết bị chỉnh hình răng trong phòng thí nghiệm cho các nha sĩ. Phụ tá trị liệu thực hiện việc chữa trị cho trẻ em dưới sự hướng dẫn của nha sĩ trong các cơ sở nha khoa cộng đồng và bệnh viện.

dental caries /'dɛntl 'kɛri:z/ decay and crumbling of the substance of a tooth.

Dental caries is caused by the metabolism of the bacteria in *plaque attached to the surface of the tooth. Acid formed by bacterial breakdown of sugar in the diet gradually etches and decomposes the enamel of the tooth. If left unrepaired it spreads in and progressively destroys the tooth completely, first exposing the deeper dentine, causing toothache, and eventually opening the pulp to allow ingress of infection into the bone and abscess formation (see apical abscess). Frequent intake of sugar is a major cause, and the disease is more common in young people and has a predilection for specific sites. Repair consists of removing the decayed part of the tooth using a *drill and replacing it with a *filling. The resistance of enamel to dental caries can be increased by the application of *fluoride salts to the tooth surface from toothpastes or mouth rinses. Fluoridation of water also makes teeth resistant to caries during the period of tooth development.

sâu răng tình trạng mực và vỡ vụn răng.
Răng sâu do chuyên hoá của các vi trùng trong những mảng* dinh trên bể mặt răng. Acid tạo nên do vi trùng phân hoá đường trong thực phẩm sẽ dần dần ăn mòn và phân hủy men răng, nếu không chữa trị, acid sẽ lan vào trong và dần dần phá hủy hoàn toàn răng, trước tiên làm lộ ra lớp ngà dưới sâu gây đau răng, và sau cùng mở ra lỗ hổng, tạo đường cho nhiễm trùng trong xương và tạo thành áp xe (xem áp xe định). Thường dùng đường là nguyên nhân chính, và bệnh thường thấy hơn ở những người trẻ và có khuynh hướng nghiêng về một số vị trí đặc hiệu. Chữa trị bằng cách dùng máy khoan răng* tay di phần răng mực và thay thế bằng một chỗ trám*. Có thể tăng sức đề kháng của men răng bằng cách dùng các muối fluor trên bể mặt răng với kem đánh răng hay thuốc súc miệng. Cấp fluor* trong nước cũng làm răng đề kháng với sâu trong thời kỳ phát triển răng.

dental committee (local) /'dentl kə'mittɪ/ see medical committee (local).

ủy ban nha khoa (địa phương) xem ủy ban y khoa (địa phương).

dental floss /'dentl flɒs/ fine thread, usually of nylon, used to clean some surface of teeth.

to rõngsợi nhô thường bằng nylon, dùng chui một số bề mặt răng.

dental nerve /'dentl na:v/ either of two nerves that supply the teeth. The *inferior dental nerve* supplies the lower teeth and for most of its length exists as a single large bundle; thus anaesthesia of it has a widespread effect (see inferior dental block). The *superior dental nerve*, which supplies the upper teeth, breaks into separate branches at some distance from the teeth and it is possible to anaesthetize these individually with less widespread effect for the patient.

thân kinh răngmột trong hai dây thần kinh dẫn đến răng. Thần kinh răng dưới đi vào các răng dưới có hình dạng một bó lớn đơn giản trên hầu hết chiều dài vì vậy khi gây tê sẽ có tác động lan rộng (xem phong bế răng dưới). Thần kinh răng trên dẫn đến các răng trên chia làm nhiều nhánh riêng biệt cách răng một khoảng và như vậy có thể gây tê từng răng một mà không có tác động lan rộng với bệnh nhân.

dental unit /'dentl 'ju:nɪt/ a major piece of dental equipment to which are attached the dental drills, aspirator, and compressed air syringes.

đơn vị răngphần chính của thiết bị chữa răng nơi đó có gắn máy khoan răng, máy hút và ống bơm khí nén.

dentate /'dentɪ:tɪ/ adj. serrated; having toothlike projections.

hình răng(ti) hình răng cưa, có các phần lõi như răng.

dentifrice /'dentɪfrɪs/ n. a paste or powder for cleaning the teeth. Toothpastes contain a fine abrasive; an essential ingredient is suitable flavouring to make their use pleasant. Most toothpastes contain *fluoride salts, which help to prevent dental caries.

kem đánh răng(dt) kem hay bột dùng làm sạch răng, kem đánh răng có chứa một chất mài mòn nhẹ và có thành phần thiết yếu là mùi thích hợp để tạo cảm giác dễ chịu khi dùng. Hầu hết kem đánh răng đều có muối fluor* giúp ngừa sâu răng.

dentine /'dentɪn/ n. a hard tissue that forms the bulk of a tooth. The dentine of the crown is covered by enamel and that of the

root by cementum. The dentine is permeated by fine tubules, which close to the centre of the tooth contain cellular processes from the pulp. Exposed dentine is sensitive to touch, heat, and cold.

ngà răng (dt) một mô cứng chiếm phần lớn trong cấu tạo răng. Ngà thân răng có men bảo bọc và ngà chân răng có xương răng. Ngà răng có nhiều ống nhỏ, các ống răng gần nhau có chứa những mõm tế bào từ túy. Ngà răng khi bị lộ ra sẽ nhạy cảm với dung dịch, nhiệt và lạnh.

dentinogenesis /'denti'nɔ:gə:sɪs/ n. the formation of dentine by odontoblasts. Although dentine continues to be formed throughout life, very little is formed later than a few years after tooth eruption. *Dentinogenesis imperfecta* is a hereditary condition in which dentine formation is disturbed, resulting in loss of overlying enamel.

sự hóa ngà (dt) sự thành lập ngà răng do các nguyên bào tạo ngà. Dù ngà răng tiếp tục tạo ra trong suốt đời sống, chỉ có rãnh được thành lập vài năm sau khi mọc răng. Sự hóa ngà không hoàn toàn là một tình trạng di truyền trong đó có rối loạn về thành lập ngà răng đưa đến việc mất men phía trên.

dentist /'dentɪst/ n. a member of the dental profession, who in the UK must be registered with the General Dental Council unless he holds a medical qualification.

nha sĩ (dt) một thành viên của nghề nha Khoa, ở Vương Quốc Anh, nha sĩ phải đăng ký với hội đồng Nha Khoa trừ khi có được sự công nhận y khoa.

dentistry /'dentɪstri/ n. the study, management and treatment of disease and conditions affecting the mouth, jaws, teeth, and their supporting tissue. See endodontics, orthodontics, periodontics, preventive dentistry.

nha khoa (dt) nghiên cứu, xử lý và chữa trị bệnh và các tình trạng ảnh hưởng tới miệng, hàm, răng, và các mô nâng đỡ những bộ phận này. Xem bệnh học nội khoa răng miệng, khoa chỉnh hình răng hàm mặt, bệnh học quanh răng, nha khoa phòng ngừa.

dentition /'den'tɪʃn/ n. the arrangement of teeth in the mouth. The deciduous denti-

tion comprises the teeth of young children. It consists of 20 teeth, made up of incisors, canines, and molars only. The lower incisor erupts first at about 6 months of age, and all the deciduous teeth have usually erupted by the age of 2-3. The lower incisors are shed first at about 6 years of age, and from this time until about 12 years old both deciduous and permanent teeth are present; i.e. there is a mixed dentition. The permanent dentition consists of up to 32 teeth, made up of incisors, canines, premolars, and molars. The first tooth to erupt is the first molar (at the age of 6) and most have appeared by the age of 14 years, although the third molars may not erupt until the age 18-21 years. See illustrations.

bộ răng (dt) sự sắp xếp các răng trong miệng. Bộ răng sữa là bộ răng của trẻ nhỏ, có tất cả 20 răng và chỉ gồm răng cửa, răng nanh và răng hàm. Răng cửa dưới mọc đầu tiên và khoảng 6 tháng tuổi, và tất cả răng sữa thường mọc vào lúc 2-3 tuổi. Răng cửa dưới rụng đầu tiên khoảng năm lẻ sáu, và từ đó cho đến 12 năm tuổi có cả hai loại răng sữa và răng vĩnh viễn, khi đó ta có bộ răng hỗn hợp. Bộ răng vĩnh viễn có tối 32 răng, gồm răng cửa, răng nanh, răng tiền hàm và răng hàm. Răng vĩnh viễn mọc đầu tiên là răng hàm thứ nhất (mọc lúc sáu tuổi) và hầu hết đều xuất hiện lúc 14 tuổi, trừ răng hàm thứ ba có khi phát triển 18-21 tuổi. Xem hình.

denture (prosthesis) /'den'tʃər/ n. a removable replacement for one or more teeth carried on some type of plate or frame. A complete denture replaces all the teeth in one jaw. It is usually made entirely of acrylic resin. A partial denture replaces some teeth because others still remain. It is designed to restore function with the least potential damage to the remaining teeth. The framework of the denture base is often made of metal ('cobalt-chromium) because of its strength. Denture sore mouth is a form of candidiasis related to inadequately cleaned denture bases. Denture hyperplasia is an overgrowth of fibrous tissue covered by mucous membrane, resulting from chronic irritation by a denture.

hàm răng giả (bộ phận giả) (dt) bộ

phản thay thế cho một hay nhiều răng có thể lấy ra được, đặt trên một loại miếng hay khung. Bộ răng giả dày dù thay thế cho tất cả các răng của một hàm, thường làm toàn bộ bằng nhựa acrylic. Bộ răng giả từng phần thay thế cho một số răng vì vẫn còn các răng khác. Bộ này có nhiệm vụ lấp lại chức năng nhai với tiềm năng gây hại tối thiểu cho các răng còn lại. Khung của hàm răng giả thường làm bằng kim loại (*cobalt-chromium*) vì chắc chắn. Loét miệng do răng giả là một dạng của bệnh *Candida* do không chùi sạch đáy bô răng. Tăng sản do răng giả là sự tăng sinh quá mức các mô xơ có mảng nhầy bao bọc do kích thích lâu ngày của bô răng.

deodorant / di'əudərənt / *n.* an agent that reduces or removes unpleasant body odours by destroying bacteria that live on the skin and break down sweat. Deodorant preparations often contain an antiseptic.

thuốc khử mùi (*dt*) một tác nhân làm giảm hay làm mất mùi do các mùi khó chịu của cơ thể bằng cách tiêu diệt những vi trùng sống trên da và phân hóa mồ hôi. Thuốc khử mùi thường có chứa chất sát trùng.

deontology *n.* the study of ethics and correct behaviour or duty. In medicine this includes consideration of the proper behaviour of a doctor towards his patient, whether a patient should be told if his condition is fatal or not, and similar problems for which there may be "Hippocratic oath".

nghĩa vụ luận (quy chế hành nghề)
(*dt*) nghiên cứu về quy chế và cách cư xử đúng hay sai nghĩa vụ. Trong y khoa, điều này bao gồm sự cần nhắc cách cư xử đúng của bác sĩ đối với bệnh nhân, dù bệnh nhân đã được cho biết tình trạng của mình có còn hi vọng gì hay không, và các vấn đề tương tự có thể cần đến lời thề Hippocrate".

deoxycholic acid *see bile acids.*
xem acid mật.

deoxycorticosterone *n.* a hormone, synthesized and released by the adrenal cortex, that regulates salt and water balance. *See also corticosteroid.*

(dt) một hormone điều hòa cân bằng muối và nước do vòi thượng thận tổng hợp và phóng thích. Cũng xem *corticosteroid*.

deoxyribonuclease *n.* an enzyme, located in the *lysosomes of cells, that splits DNA at specific places in the molecule.

(dt) một enzyma ở trong các tiểu thể* tế bào. Enzyme này cắt DNA ở những chỗ đặc hiệu trên phân tử.

deoxyribonucleic acid *see DNA.*
xem DNA.

Department of Health and Social Security / dɪ'pɑ:tment əv helθ ənd 'sɔ:səl sɪ:kjʊərəti / a department of central government that supports the Secretary of State for Health and Social Services in meeting his obligations, which include the "National Health Service and the prevention and control of infectious disease. Information is collated, priorities assessed, and resources allocated to Regional and District Health Authorities. Similar assessments and allocations are made to local authorities for "social" services. The department is staffed by civil servants, including medical and nursing personnel and those from other health professions. Equivalent department support the ministers responsible for similar services in Scotland, Wales, and Northern Ireland.

Cục Y Tế và An Sinh xã hội một cơ quan của chính quyền trung ương có nhiệm vụ giúp Bộ trưởng y tế xã hội hoàn thành nhiệm vụ, cơ quan này bao gồm Sở y tế quốc gia và việc phòng ngừa và kiểm soát các bệnh nhiễm. Cục thực hiện các việc đối chiếu các thông tin, đánh giá các ưu tiên và cấp kinh phí cho các cấp y tế vùng và quận. Các đánh giá tương tự và kinh phí cũng dành cho chính quyền địa phương để thực hiện những công tác xã hội*. Cục do các công chức nhà nước điều hành, gồm các nhân viên y khoa và điều dưỡng và nhân viên các ngành khác liên quan đến y tế. Các cơ quan tương đương cũng giúp các bộ trưởng có trách nhiệm tương tự ở Scotland, Wales và Bắc Ireland.

dependence (drug dependence)

/ di'pendəns / *n.* the physical and/or psychological effects produced by the habitual taking of certain drugs, characterized by a compulsion to continue taking drug. In *physical dependence* withdrawal of the drug causes specific symptoms (with *withdrawal*

*symptoms), such as sweating, vomiting, or tremors, that are reversed by further doses. Substances that may induce physical dependence include alcohol and the "hard" drugs morphine, heroin, and cocaine. Dependence on "hard" drugs carries a high mortality, partly because overdosage may be fatal and partly because their casual injection intravenously may lead to infections such as *hepatitis. Treatment is difficult and requires specialist skills. Much more common is psychological dependence, in which repeated use of a drug induces reliance on it for a state of well-being and contentment, but there are no physical withdrawal symptoms if use of the drug is stopped. Substances that may induce psychological dependence include nicotine in tobacco, cannabis, and many "soft" drugs, such as barbiturates and amphetamines.*

nghiện (quen thuốc) (dt) các tác động cơ thể và/hay tâm lý gây ra do thói quen dùng một số loại thuốc, đặc trưng bởi sự cưỡng bách tiếp tục dùng thuốc. Khi quen thuốc cơ thể nấu ngưng dùng thuốc sẽ gây ra một số triệu chứng đặc hiệu (triệu chứng rút thuốc) như ra mồ hôi, nôn, hay run, các triệu chứng này sẽ hết nếu tiếp tục dùng thuốc. Các chất gây quen thuốc cơ thể gồm rượu và các thuốc "cứng" như morphine, heroin, và cocaine. Nghiện các loại thuốc "cứng" sẽ có tí lệ tử vong cao, phần vì dùng quá liều để đưa đến gây chết, phần vì cấu thể trong khi chích tĩnh mạch có thể đưa tới các bệnh nhiễm như viêm gan*. Chữa trị khó khăn và cần các kỹ năng chuyên khoa. Thường thấy nhiều hơn là sự quen thuốc tâm lý trong đó việc dùng nhiều lần một loại thuốc sẽ gây nên cảm giác dựa vào đó để có được một tình trạng khỏe mạnh và thoải mái, nhưng nếu ngưng dùng thuốc sẽ không có triệu chứng rút thuốc cơ thể. Các chất gây nghiện tâm lý gồm nicotine trong thuốc lá, coca, và nhiều loại thuốc "mềm" như barbiturate và amphetamine.

depersonalization *n.* a state in which a person feels himself becoming unreal or strangely altered, or feels that his mind is becoming separated from his body. Minor degrees of this feeling are common in nor-

mal people under stress. Severe feelings of depersonalization occur in anxiety neurosis, in state of *dissociation, in depression and schizophrenia, and in epilepsy (particularly temporal-lobe epilepsy). See also derealization.

mất nhận cách (dt) tình trạng trong đó một cá thể cảm thấy mình trở thành không có thực hay đã thay đổi rất lạ, hay cảm thấy tâm trí đã tách ra khỏi cơ thể. Mức độ nhẹ của cảm giác này thường thấy trên người bình thường khi bị stress. Cảm giác mất nhận cách nặng xảy ra khi bị loạn thần kinh lo âu, trong các tình trạng phân ly*, trong trầm cảm và tinh thần phân lập, và trong động kinh (đặc biệt động kinh thùy trán). Xem thêm mất thực thể.

depilatory/ dɪ'pɪlətɔɪ/ *n.* an agent applied to the skin to remove hair.

gây rụng lông (dt) một tác nhân dập vào da để lấy lông đi.

depolarization/ 'di:pələræz'seʃn/ *n.* the sudden surge of charged particles across the membrane of a nerve or muscle cell that accompanies a physicochemical change in the membrane and cancels out, or reverses, its resting potential to produce an *action potential. The passage of a *nerve impulse is a rapid wave of depolarization along the membrane of a nerve fibre.

khút cục (dt) sự dâng lên thịnh hành của các hạt mang điện tích qua màng một dây thần kinh hay một tế bào cơ, kèm theo những thay đổi lý hoá trong màng, và hủy bỏ hay đảo ngược thế nghỉ để chuyển sang thế đông. Việc dẫn truyền các xung lực thần kinh là một sóng khút cục nhanh dọc theo màng của sợi thần kinh.

depressant / di'presənt/ *n.* an agent that reduces the normal activity of any body system or function. Drugs such as general anaesthetics, barbiturates, and opiates are depressants of the central nervous system and respiration. "Cytotoxic drugs, such as azathioprine, are depressants of the levels of white blood cells.

gây trầm cảm (dt) một tác nhân làm giảm hoạt động bình thường của bất cứ hệ thống hay chức năng cơ thể nào. Các thuốc như

thuốc gây mê toàn thân, barbiturates và thuốc phiện là thuốc trầm cảm với hệ thần kinh trung ương và hệ hô hấp. Các thuốc gây độc tế bào như azathioprine là trầm cảm ở mức độ bách cát.

depression / dɪ'preʃn / n. a mental state characterized by excessive sadness. Activity can be agitated and restless or slow and retarded. Behaviour is governed by pessimistic or despairing beliefs, and sleep, appetite, and concentration are disturbed. There are several causes. "Manic-depressive psychosis causes severe depression, in which there may be delusions of being worthless, ill, wicked, or impoverished and hallucinations of accusing voices. Loss and frustration also cause depression, which may be prolonged and disproportionate in depressive neurosis. Treatment is with *antidepressant drugs and/or *psychotherapy. Severe cases may need *electroconvulsive therapy. See also endogenous, reactive.

trầm cảm (dt) một tình trạng tâm thần có đặc trưng là buồn cực độ. Các hoạt động có thể bị kích động và không ngừng nghỉ hay chậm chạp và trễ nải. Độ cư xử bị cảm giác bị quan và tuyệt vọng chi phối, và các hoạt động ngủ, ăn, và tập trung đều bị rối loạn. Có rất nhiều nguyên nhân. Loan tâm thần thoả cuồng-trầm cảm gây trầm cảm nặng, trong đó có thể có hoang tưởng rằng mình là vô dụng, bệnh hoạn, độc ác hay nghèo khổ, và có ảo giác đang nghe lời buộc tội. Mất mát hay bị tước đoạt cũng gây trầm cảm, trầm cảm này có thể kéo dài và không tương ứng với loạn tâm thần trầm cảm. Chữa trị bằng các thuốc chống trầm cảm và/hay liệu pháp tâm lý. Cố gắng có thể cần biện pháp co giật điện. Xem thêm nội sinh, gây phản ứng.

depressor / dr'presər / n. 1. a muscle that causes lowering of part of the body. The *depressor labii inferioris* is a muscle that draws down and everts the lower lip. 2. a nerve that lowers blood pressure.

(dt) 1. cơ hạ mặt cơ làm hạ thấp mặt phần cơ thể. Cơ vuông cằm (*depressor labii inferioris*) một cơ kéo môi dưới xuống và lộn ra. 2. thần kinh ức chế một dây thần kinh làm hạ huyết áp.

depualinium n. an antiseptic, active against some bacteria and fungi, used as lozenges or paint treat mouth and throat infections.

(dt) một loại thuốc sát trùng có tác động chống lại một số vi trùng và vi nấm, dùng như viên ngậm hay thuốc bôi để chữa nhiễm trùng miệng và họng.

deradenitis n. inflammation of the lymph nodes in the neck.

viêm hạch cổ (dt) viêm các hạch bạch huyết ở cổ.

derealization n. a feeling of unreality in which the environment is experienced as unreal and as flat, dull, or strange. The experience is unwelcome and often frightening. It occurs in association with *depersonalization or with the conditions that cause depersonalization.

mất thực thể (dt) cảm giác không hiện thực trong đó môi trường chung quanh thấy như không thực và có vẻ phẳng lêng, buồn chán hay xa lạ. Cảm giác này làm khó chịu thường gây sợ hãi, và thường xảy ra kết hợp với mất nhận cách* hay với các điều kiện gây ra mất nhận cách.

dereism n. undirected fantasy thinking that fails to respect the realities of life. When this becomes markedly dominant it may be a feature of *schizoid personality or of *schizophrenia.

hư tưởng (dt) một ý tưởng kỳ lạ không kiểm soát được đưa đến việc không tôn trọng các thực tế cuộc sống. Khi điều này hiện ra rõ rệt, có thể là đặc trưng của nhân cách phân lập* hay tinh thần phân lập.

derm- (derma-, dermo-, dermat(0)) prefix denoting the skin.

(tiếp đầu ngữ) chỉ da.

-derm suffix denoting 1. the skin. 2. a germ layer.

(tiếp vỉ ngữ) chỉ 1. da. 2. một lớp mầm.

Dermacentor n. a genus of hard ticks, worldwide in distribution, the adults of which are parasited of man and other mammals. The wood tick, *D. andersoni*, transmits Rocky Mountain spotted fever to man in the western USA and the dog tick, *D. variabilis*, is the vector of the milder form of this disease in the

east

(dt) một giống ve "cứng thấy trên toàn thế giới. Ve trưởng thành ký sinh trên người và các loại cỏ vú khác. Ve rừng, *D. andersoni* truyền bệnh sốt châm núi Rocky ở miền Tây Hoa Kỳ. Ve chó, *D. variabilis*, là vector của dạng nhẹ hơn của bệnh này ở miền Đông.

dermal /də'mæl/ adj. relating to or affecting the skin, especially the "dermis".

(vẽ) da(dt) liên quan đến hay ảnh hưởng tới da, đặc biệt lớp bì".

Dermanyssus n. a genus of wide-spread parasitic mites. The red poultry mite, *D. gallinae*, is a common parasite of wild birds in temperate regions but can also infest poultry. It occasionally attacks and takes a blood meal from man, causing itching and mild dermatitis.

(dt) một giống mạt ký sinh có phân bố rộng. Mạt gà đỏ, *D. gallinae* là ký sinh thường gặp ở loài chim vùng ôn đới nhưng cũng có thể gây nhiễm ở gia cầm. Đôi khi mạt cũng tấn công và hút máu người, gây ngứa và viêm da nhẹ.

dermatitis / .də:mə'tatɪs/ n. Inflammation of the skin caused by an outside agent; a condition with many causes. the skin is red and itchy and small blisters may develop. In most cases the condition is associated with certain typical changes in the skin that are described as "eczema (eczematous dermatitis). Eczematous dermatitis may result from direct irritation of the skin by a substance (such as a chemical) or it may be an allergic reaction to a particular substance that has been in contact with the skin, injected, or taken by mouth. In cases associated with a different reaction the disorder is described as *noneczematous dermatitis*. Industrial substances are a common cause of *noneczematous dermatitis*, which is sometimes called *occupational dermatitis*. Other types of dermatitis can be caused by soaps or detergents (for example, in nappies) or by sunlight. Treatment of dermatitis depends upon the cause.

viêm da(dt) viêm da do một tác nhân từ bên ngoài; một tình trạng có nhiều nguyên nhân, da bị đỏ, ngứa và có thể có bong nước nhỏ. Trong hầu hết các trường hợp, tình trạng này

kết hợp với một số thay đổi tiêu biểu ở da gọi là "châm" (viêm da dạng châm). Viêm da dạng châm có thể do kích thích da trực tiếp vì một chất nào đó (như hóa chất) hay cũng có thể là một phản ứng dị ứng với một chất đặc biệt đã tiếp xúc với da, da chính hay da uống. Trong các ca có kết hợp với một phản ứng khac, rối loạn này được gọi là viêm da không châm. Các chất dùng trong công nghiệp là nguyên nhân thường thấy của viêm da không châm nên đôi khi còn gọi là viêm da nghề nghiệp. các kiểu viêm da khác có thể gây ra do xà bông hay chất tẩy rửa (thí dụ trong tã lót) hay do ánh sáng mặt trời. Chữa trị tùy theo nguyên nhân.

Dermatobia n. a genus of nonblood sucking flies inhabiting lowland woods and forests of South and Central America. The parasitic maggots of *D. hominis* can cause a serious disease of the skin in man (see myiasis). The maggots burrow into the skin, after emerging from eggs transported by bloodsucking insects (e.g. mosquitoes), and produce painful boil-like swellings. Treatment involves surgical removal of the maggots.

(dt) một giống ruồi không hút máu ở các rừng vùng đất thấp và rừng ở Nam và Trung Mỹ. Giòi của *D. hominis* là ký sinh và có thể gây bệnh nặng trên da người (xem bệnh giòi). Giòi đào hang trong da sau khi nở từ các trứng do các côn trùng hút máu (như muỗi) mang đến gây ra những chỗ sưng giống như nốt và rất đau. Chữa trị bằng phẫu thuật lấy giòi ra.

dermatofibrosarcoma protuberans

a tumour probably derived from "histiocytes" that may occur in any part of the body. It is locally invasive but does not "metastasize". It often recurs locally despite excision.

sarcome bì xơ lồi một khối u có lẽ bắt nguồn từ những mô bào" có thể thấy ở bất cứ phần nào trên cơ thể. Sarcome này lan tràn tại chỗ nhưng không gây di căn", và thường tái phát tại chỗ dù đã cắt bỏ.

dermatoglyphics n. the study of the patterns of finger, palm, toe, and sole prints.

These patterns are formed by skin ridges, the distribution of which is unique to each individual. As well as being of value in criminology, dermatoglyphics is of interest to anthropolo-

gists and to doctors studying genetic disorders. See also fingerprint.

khoa nghiên cứu vân tay chân (dt) nghiên cứu kiểu mẫu các dấu vết của ngón tay, lòng bàn tay, ngón chân và bàn chân. Các kiểu này do các lần gợn trên da tạo thành, và cách phân bố là đặc nhất cho mỗi cá thể. Vân tay chân có giá trị trong tội phạm học và cũng có giá trị cho các nhà nhân chủng học và các bác sĩ nghiên cứu những rối loạn di truyền. Xem thêm vân ngón.

dermatology/də'matolədʒi/ n. the medical specialty concerned with the diagnosis and treatment of skin disorders. - dermatological adj. — dermatologist n.

khoa bệnh ngoài da(dt) một chuyên khoa của y học liên quan đến việc chẩn đoán và chữa trị các rối loạn ngoài da. — **dermatological** (tt) — **dermatologist** (dt)

dermatome n. 1. a surgical instrument used for cutting thin slices of skin in some skin grafting operations. 2. that part of the segmented mesoderm in the early embryo that forms the deeper layers of the skin (dermis) and associated tissue. See somite.

(dt) 1. dao cắt da một dụng cụ phẫu thuật dùng cắt các lớp da mỏng trong một số theo tác ghép da. 2. vùng bị gốc vùng trung bị phân đoạn trong phôi ở giai đoạn sớm tạo thành các lớp sâu của da (bi) và các mô kết hợp. Xem tiền đốt sống.

dermatomyositis n. an inflammatory disorder of the skin and underlying tissue, including the muscles (where breakdown of the muscle fibres occurs). The condition is one of the "collagen diseases". A bluish-red skin eruption occurs on the face, scalp, neck, shoulders, and hands and is later accompanied by severe swelling. Dermatomyositis is often associated with internal cancer.

viêm da cơ(dt) một rối loạn viêm của da và các mô phía dưới gồm cả các cơ (khi xảy ra phân hủy các sợi cơ). Tình trạng này là một trong các bệnh collagen". Các vết phát ban màu xanh lèt-dó thấy trên mặt, da đầu, cổ, vai và bàn tay. Sau đó có kèm theo các chỗ sưng nặng. Viêm da cơ thường kết hợp với ung thư bên trong.

Dermatophagoides n. a genus of "mites

that have been detected in samples of dust taken from houses in various parts of Europe. The mites may occasionally infest the skin of the scalp and cause dermatitis.

(dt) một giống mạt" phát hiện trong các mẫu bụi lầy trong nhà ở nhiều vùng tại Châu Âu. Mạt này đôi khi nhiễm vào da đầu và gây viêm da.

dermatophyte n. any microscopic fungus that grows on the skin and mucous membranes. There are three main genera: "Microsporum", "Epidermophyton", and "Trichophyton". These do not invade the deeper tissues of the body.

nấm ký sinh trên da(dt) bất cứ loại vi nấm nào mọc trên da và các màng nhầy. Có ba giống chính: "Microsporum", "Epidermophyton", và "Trichophyton". Các nấm này không xâm nhập các mô sâu hơn của cơ thể.

dermatophytosis n. any fungi infection of the skin; more specifically, an infection caused by the parasitic fungus "Epidermophyton".

bệnh nấm da(dt) bất cứ sự nhiễm nấm nào trên da, đặc biệt hơn, nhiễm do nấm ký sinh "Epidermophyton".

dermatoplasty n. replacement of damaged or destroyed skin by surgery. See plastic surgery, skin graft.

tạo hình da(dt) thay thế lớp da bị hư hại hay bị tiêu hủy bằng phẫu thuật. Xem phẫu thuật chỉnh hình, ghép da.

dermatosis n. any disease of skin particularly one without inflammation.

bệnh da(dt) mọi bệnh của da, đặc biệt bệnh không có viêm.

dermis (corium) n. the true "skin": the thick layer of living tissue that lies beneath the epidermis. It consists mainly of loose connective tissue within which are blood capillaries, lymph vessels, sensory nerve endings, sweat glands and their ducts, hair follicles, sebaceous glands, and smooth muscle fibres. — **dermal** adj.

bì(dt) lớp da thực sự: một lớp mô sống dày dưới biểu bì. Bì gồm các mô liên kết lỏng, trong đó có mao mạch, mạch bạch huyết, phần cuối của thần kinh cảm giác, tuyến mồ hôi và ống dẫn, nang lông, tuyến bã và các

sợi cơ trơn. – *dermal* (tl).

dermographia *n.* a local allergic reaction caused by pressure on the skin. People with such highly sensitive skin can "write" on it with a finger or blunt instrument, the pressure producing lasting weals.

chứng vạch da vỡ nổi (dt) một phản ứng dị ứng cục bộ gây ra áp suất trên da. Những người có da mẫn cảm cao như vậy có thể "viết" trên da bằng ngón tay hay một vật cùn, áp suất sẽ tạo nên những lằn giữ được lâu.

dermoid *1. adj.* resembling the skin. *2. n.* see dermoid cyst.

dạng bì *1. (tl)* giống như da. *2. (dt)* xem *u nang bì*.

dermoid cyst (dermoid) a cyst containing hair, hair follicles, and *sebaceous glands, usually found at sites marking the fusion of developing sections of the body in the embryo. Sometimes a dermoid cyst may develop after an injury. Treatment is by surgical removal.

u nang bì *một nang có chứa lông, nang lông và các tuyến bã*, thường thấy ở các nơi đánh dấu chỗ nối các khu vực phát triển của cơ thể trong bào thai. Đôi khi u nang bì có thể phát triển sau một tổn thương. Chữa trị bằng phẫu thuật cắt bỏ.

Descemet's membrane the elastic membrane that lines the inner surface of the cornea of the eye, next to the aqueous humour.

màng Descemet *màng dán hối lớp phía trong giác mạc mắt, cạnh thủy dịch.*

desensitization / ,di:sen'tarɪzəʃn/ *n.*

1. (or hyposensitization) a method for reducing the effects of a known allergen by injecting, over a period, gradually increasing doses of the allergen, until resistance is built up. See *allergy*. 2. a technique used in the "behaviour therapy of phobic states. The thing that is feared is very gradually introduced to the patient, first in imagination and then in reality. At the same time the patient is taught relaxation to inhibit the development of anxiety (see *relaxation therapy*). In this way he is able to cope with progressively closer approximations to the feared object or situation.

giảm cảm thụ (dt) 1. (hay giảm cảm ứng) một phương pháp làm giảm tác động của một kháng nguyên đã biết bằng cách chích, trong một giai đoạn, các liều kháng nguyên ngày một tăng, cho đến khi có được sự đề kháng. Xem *đi ứng*. 2. một kỹ thuật của liệu pháp cư xử dùng chữa các tình trạng sợ hãi. Bệnh nhân được tiếp xúc rất từ từ với vật gây sợ, trước tiên bằng tưởng tượng và sau đó trong thực tế. Cùng khi đó bệnh nhân được tập thư giãn để ức chế sự phát triển lo áu (xem *liệu pháp thư giãn*). Bằng cách này bệnh nhân sẽ có thể ứng phó với việc tiếp cận ngày càng gần hơn với vật hay tình huống gây sợ hãi.

deserpipidine *n.* a drug that reduces blood pressure and is used to treat essential hypertension (see *sympatholytic*). It is administered by mouth; side-effects include stuffiness of the nose, diarrhoea, nausea, headache, lethargy, and depression. Trade name: Harmony.

(dt) một loại thuốc giảm huyết áp dùng chữa tăng huyết áp vô căn (xem *kìm hủy giao cảm*). Thuốc dùng uống, tác động phụ gồm nghẹt mũi, tiêu chảy, buồn nôn, nhức đầu, ngủ lịm và trầm cảm. Tên thương mại: Harmony.

desferrioxamine *n.* a drug that combines with iron in body tissues and fluids and is used to treat iron poisoning (including that resulting from prolonged or constant blood transfusion, as for thalassaemia), diseases involving iron storage in parts of the body (see *haemochromatosis*), and for the diagnosis of such diseases. It is administered by mouth, injection, or as eye drops; reactions and pain sometimes occur on injection. Trade name: Desferal.

(dt) một loại thuốc kết hợp với sắt, trong máu và các dịch cơ thể, dùng chữa ngộ độc sắt (kết cả ngộ độc do truyền máu thường xuyên và kéo dài như trong bệnh thiếu máu vùng biển), và các bệnh liên quan đến việc tích trữ sắt trong cơ thể (xem *chứng nhiễm sắt tố sắt*) và để chẩn đoán các bệnh này. Thuốc dùng uống, chích, hay nhỏ mắt, đôi khi chích có gây phản ứng và đau. Tên thương mại: Desferal.

desipramine *n.* a tricyclic antidepressant drug administered by mouth or injection;

common side-effects are dry mouth, blurred vision, insomnia, and unsteadiness in walking. Trade name: **Perlofran**.

(dt) một loại thuốc chống trầm cảm ba vòng dùng uống hay chích, tác động phụ thường thấy là khô miệng, nhìn không rõ, mất ngủ và đi không vững. tên thương mại: **Perlofran**.

desmosome *n.* an area of contact between two adjacent cells, occurring particularly in epithelia. The cell membranes at a desmosome are thickened and fine fibres (*tight-fibrils*) extend from the desmosome into the cytoplasm.

tiểu thể cầu gian bào (dt) một vùng tiếp xúc giữa hai tế bào sát nhau thấy đặc biệt trong các biểu mô. Màng tế bào ở một tiểu thể này dày lên và các sợi nhỏ (tơ nang) chạy từ nơi này vào bào tương.

desquamation *n.* the process in which the outer layer of the epidermis of the skin is removed by scaling.

tróc vảy (dt) tiến trình trong đó lớp ngoài của biểu bì da bị lấy đi do tróc vẩy.

detached retina /dɪ'tæftʃɪt 'retɪnə/ separation of the retina from the layer of the eyeball (choroid) to which it is attached. It commonly occurs when one or more holes in the retina allow fluid from the vitreous cavity of the eyeball to accumulate between the retina and choroid, which are only delicately attached. Sometimes the detachment is secondary to inflammation or tumour of the choroid or disorder of the vitreous humour. Vision is lost in the affected part of the retina. The condition can be treated surgically by creating patches of scar tissue between the retina and the choroid (by application of extreme heat or cold; see photocoagulation), which, combined with plombage, stick it back into place.

bong vồng mạc tách vồng mạc khỏi nơi bám vào lớp trong nhân cầu (mạch mạc). Điều này thường xảy ra khi có một hay nhiều lỗ trên vồng mạc làm cho dịch của xoang thấu quang trong nhân cầu tích tụ lại giữa vồng mạc và mạch mạc, hai mảng này chỉ định nhẹ với nhau. Đôi khi bong vồng mạc là thứ phát của viêm họng u mạch mạc hay rối loạn dịch kính. sức nhìn sẽ bị mất ở phần

vồng mạc bị bong. Tình trạng này có thể chữa trị được bằng phẫu thuật bằng cách tạo ra những miếng vá các mảng sẹo giữa vồng mạc và mạch mạc (bằng cách dùng sức nóng hay độ lạnh cao; xem đóng tụ do ánh sáng). kết hợp với cách trám*, sẽ gắn vồng mạc trở lại vị trí.

detergent /dɪ'tɜːrʒənt/ *n.* a synthetic cleansing agent that removes all impurities from a surface by reacting with grease and suspended particles, including bacteria and other microorganisms. Some detergents, e.g. *cetrimide, are used solely for cleansing; others may be used as *antiseptics and *disinfectants.

chất tẩy rửa (dt) một chất làm sạch tổng hợp dùng tẩy dì tết cá các vết do trên bề mặt bằng cách phản ứng với các dầu mỡ và các hạt lơ lửng. Kể cả vi trùng và các vi sinh vật khác. Vài chất tẩy rửa như *cetrimide** chỉ dùng làm sạch, các chất khác có thể dùng như thuốc sát trùng* và chất diệt khuẩn*.

detoxication (detoxification) *n.* the process whereby toxic substances are removed or toxic effects neutralized. It is one of the functions of the liver.

giải độc (dt) tiến trình nhờ đó lấy đi được các chất độc hại trung hòa được tác động gây độc. Đây là một trong các chức năng của gan.

detrition /dɪ'triʃn/ *n.* the process of wearing away solid bodies (e.g. bones) by friction or use.

sự cọ mòn (dt) tiến trình làm mòn các thể cứng (như xương) do cọ sát hay sử dụng.

Dettol /'detəl/ *n.* see chloroxylenol.
(dt) xem chloroxylenol.

detumescence *n.* 1. the reverse of erection, whereby the erect penis or clitoris becomes flaccid after orgasm. 2. subsidence of a swelling.

sự xẹp (dt) 1. điều ngược lại với sự cương, nhờ đó dương vật hay âm vật sẽ mềm đi sau cực khoái. 2. sự lạn đi của một chỗ sung.

deut- (deuto-, deuter(o)-) prefix denoting two, second, or secondary.
(tiếp đầu ngữ) chỉ hai, thứ hai, hay phu, thứ yếu.

deutanopia *n.* a defect in colour vision in which reds, yellows, and greens are confused. It is thought that the mechanisms for perceiving red light and green light are in some way combined in people with this defect. Compare protanopia, tritanopia. See also colour blindness.

tật mù màu lục (*dt*) một khuyết tật nhìn màu trong đó các màu đỏ, vàng và lục lẫn lộn với nhau. Người ta cho rằng cơ chế nhận biết ánh sáng đỏ và ánh sáng xanh về mặt nào đó đã kết hợp với nhau ở những người khuyết tật này. so sánh với chứng mù màu đỏ, chứng mù màu lam. Cũng xem mù màu.

deutoplasm *n.* see yolk.

chất dự trữ bào tương (*dt*) xem noãn hoàng.

deviance /'di:vjəns/ *n.* variation from normal behaviour beyond the limits acceptable to the majority of the conforming peer group; particularly (though not exclusively) applied to sexual habits (*see also* perversion).

sự lệch lạc (*dt*) sự thay đổi các thái độ bình thường ra ngoài các giới hạn chấp nhận được của đa số những người chung quanh, đặc biệt (dù không hoàn toàn riêng biệt) dùng cho các thói quen tình dục (cũng xem đối trọng).

deviation /'di:vɪ'eɪʃn/ *n.* (in ophthalmology) any abnormal position of one or both eyes. For example, if the eyes are both looking to one side when the head is facing forwards, they are said to be *deviated* to that side. Such deviations of both eyes may occur in brain disease. Deviations of one eye come into the category of squint (see strabismus).

sự lệch (*dt*) (trong nhãn khoa) một vị trí bất thường của một hay hai mắt. Thí dụ nếu hai mắt đều nhìn về một phía khi đầu đang hướng về phía trước, người ta nói rằng mắt bị lệch về phía đó. Sự lệch cả hai mắt như vậy có thể do bệnh não. Lệch một mắt được xếp vào loại lè (xem mắt lè).

Devic's disease see neuromyelitis optica.

bệnh Devic xem viêm thần kinh-tủy thi giác.

devitalization /di'vetɪlætɪ'zeɪʃn/ *n.* (in dentistry) removal of the pulp of a tooth. See root treatment.

tẩy tủy (làm chết răng) (*dt*) (trong nha khoa) tẩy đi phần tủy răng. Xem chữa chân răng.

dexamethasone *n.* a corticosteroid drug used principally to treat severe allergies, skin and eye diseases, rheumatic and other inflammatory conditions, and hormone and blood disorders. It is administered by mouth or injection; side-effects include sodium and fluid retention, muscle weakness, convulsion, vertigo, headache, and hormonal disturbances (including menstrual irregularities). Trade names: Decadron, Oradexon.

(*dt*) một corticosteroid" dùng chủ yếu để trị dị ứng nặng, các bệnh da và mắt, thấp khớp và các tình trạng viêm khác, và các rối loạn về máu và hormone. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ gồm giữ sodium và dịch, yếu cơ, co giật, chóng mặt, nhức đầu, và rối loạn hormone (kể cả kinh nguyệt không đều). Tên thương mại: Decadron, Oradexon.

dexamphetamine *n.* a drug with actions and effects similar to those of amphetamine. Trade names: Dexamed, Dextedrine.

(*dt*) một loại thuốc có hoạt động và tác dụng tương tự như amphetamine". Tên thương mại: Dexamed, Dextedrine.

dextr- (*dextro-*) prefix denoting 1. the right side. Example: *dextroposition* (displacement to the right). 2. (in chemistry) dextrorotation.

tiến tố chỉ 1. phía trước mặt. Thí dụ: *dextroposition* (chuyển vị về bên phải). 2. (trong hóa học) quay về bên mặt.

dextran *n.* a carbohydrate, consisting of branched chains of glucose units, that is a storage product of bacteria and yeasts. Preparations of dextran solution are used in transfusions, to increase the volume of plasma.

(*dt*) một loại carbohydrate, gồm các chuỗi phân nhánh của những đơn vị glucose. Đây là sản phẩm tích lũy của vi trùng và men. Các chế phẩm dung dịch dextran dùng trong truyền dịch để tăng thể tích huyết tương.

dextrin *n.* a carbohydrate formed as an in-

termediate product in the digestion of starch by the enzyme amylase. Dextrin is used in the preparation of pharmaceutical products (as an excipient) and surgical dressings.

(dt) một carbohydrate được tạo thành như một vật phẩm trung gian trong việc tiêu hóa tinh bột do enzyme amylase. Dextrin dùng trong việc chế tạo dược phẩm (như một tá dược) và bằng phẫu thuật.

dextrocardia *n.* a congenital defect in which the position of the heart is a mirror image of its normal position, with the apex of the ventricles pointing to the right. It may be associated with other congenital defects and is often combined with situs inversus, in which the appendix and liver lie on the left side of the abdomen and the stomach lies on the right side. Isolated dextrocardia produces no adverse effects.

chứng tim sang phải (dt) một khuyết tật bẩm sinh trong đó vị trí của tim là hình ảnh nhrin trong gương của vị trí bình thường, với đỉnh tim thất chỉ về bên phải. Chứng này có thể phối hợp với các khuyết tật bẩm sinh khác và thường kết hợp với đảo nghịch vị trí trong đó ruột thừa và gan nằm bên trái bụng và da dày ở bên phải. Chứng tim sang phải riêng biệt không có tác động gây hại.

dextromethorphan *n.* a drug used in lozenges, syrups, and linctuses to suppress coughs (see antitussive). It sometimes causes drowsiness, dizziness, and digestive upsets.

(dt) một loại thuốc dùng trong viên ngậm, sirô, để chữa ho (xem thuốc chống ho). Thuốc đôi khi gây buồn ngủ, choáng váng và rối loạn tiêu hóa.

dextromoramide *n.* an analgesic used to relieve moderate or severe pain. It is given by mouth, injection, or as suppositories and sometimes causes dizziness, reduced blood pressure, nausea, vomiting, and sleepiness. Dextromoramide is similar to morphine and can cause morphine-type dependence. Trade name: Palflum.

(dt) một loại thuốc giảm đau" dùng giảm các cơn đau trung bình và nặng. Thuốc dùng uống, chích, hay dưới dạng thuốc đạn và đôi khi gây choáng váng, giảm huyết áp, buồn nôn, nôn, và buồn ngủ. Dextromoramide

tương tự như morphine và có thể gây quên thuốc kiểu morphine. Tên thương mại: Palflum.

dextropropoxyphene *n.* an analgesic used to relieve mild or moderate pain. It is administered by mouth, often in combination with other analgesics, and sometimes causes dizziness, drowsiness, nausea, and vomiting.

(dt) một loại thuốc giảm đau dùng giảm các cơn đau nhẹ và vừa. Thuốc dùng uống, thường kết hợp với các thuốc giảm đau khác, và đôi khi gây choáng váng, buồn ngủ, buồn nôn, và nôn.

dextrose / 'dekstraʊəs/ *n.* see glucose.

(dt) xem glucose.

dextrothyroxine *n.* a thyroid hormone used to reduce blood cholesterol levels in patients with normally working thyroid glands and also to treat hypothyroidism. It is administered by mouth and side-effects commonly involve chest pains due to angina.

(dt) một hormone tuyến giáp* dùng giảm mức cholesterol trong máu ở các bệnh nhân có tuyến giáp hoạt động bình thường và cũng dùng trị giảm năng tuyến giáp. Thuốc dùng uống, và tác động phụ gồm đau ngực do đau thắt ngực.

dhobie itch a skin disease - a type of allergic dermatitis - caused by clothes laundry-marked with ink used in India by native laundrymen (or women).

ngứa dhobie một bệnh ngoài da - một kiểu viêm da dị ứng - do áo quần đánh dấu giặt bằng mực dùng ở Ấn Độ của các thợ giặt bán xú.

di- prefix denoting two or double.

(tiếp đầu ngữ) chỉ hai hay đôi.

dia- prefix denoting 1. through. 2. throughout or completely. 3. apart.

(tiếp đầu ngữ) chỉ 1. qua. 2. khắp hay hoàn toàn. 3. riêng.

diabetes / ,daɪ'bi:tɪ:z/ *n.* any disorder of metabolism causing excessive thirst and the production of large volumes of urine. Used alone, the term most commonly refers to "diabetes mellitus. See also diabetes insipidus, haemochromatosis (bronze diabetes). - diabetic adj., n.

đái tháo (dt) mót rói loạn chuyển hóa gây khát cực độ và sinh ra một khối lượng nước tiểu lớn. Khi dùng một mình, từ này thường dùng chỉ **đái tháo đường***. Cũng xem **đái tháo lạt**, bệnh nhiễm sắc tố máu (**đái tháo đồng đen**). – **diabetic** (lt.dt).

diabetes insipidus a rare metabolic disorder in which the patient produces large quantities of dilute urine and is constantly thirsty. It is due to deficiency of the pituitary hormone *vasopressin, which regulates re-absorption of water in the kidneys, and is treated by administration of the hormone.

đái tháo lạt một rối loạn chuyển hóa hiếm trong đó bệnh nhân sản xuất một khối lượng lớn nước tiểu loãng và thường xuyên bị khát. Điều đó do thiếu hụt hormone tuyến yên ***vasopressin*** điều hòa việc tái hấp thụ nước ở thận. Chữa bằng cách cấp hormone này.

diabetes mellitus a disorder of carbohydrate metabolism in which sugars in the body are not oxidized to produce energy due to lack of the pancreatic hormone ***insulin**. The accumulation of sugar leads to its appearance in the blood (**hyperglycaemia**), then in the urine; symptoms include thirst, loss of weight, and the excessive production of urine. The use of fats as an alternative source of energy leads to disturbances of the ***acid-base balance**, the accumulation of ketones in the bloodstream (***ketosis**), and eventually to convulsions preceding **diabetic coma**. There appears to be an inherited tendency to diabetes; the disorder may be triggered by various factors, including physical stress. Diabetes that starts in childhood or adolescence is usually more severe than that beginning in middle or old age. Treatment is based on a carefully controlled diet, with adequate carbohydrate for the body's needs, together with injections of insulin or drugs (such as ***tolbutamide**) that are taken by mouth to lower blood-glucose levels. Lack of balance in the diet or in the amount of insulin taken leads to ***hypoglycaemia**. Long-term complications of diabetes include thickening of the arteries, which can affect the eyes (**diabetic retinopathy**).

đái tháo đường một rối loạn về chuyển hóa carbohydrate trong đó đường trong cơ

thể không bị oxy hóa để sinh ra năng lượng vì thiếu hormone tuy tạng **insulin**. Đường tích tụ lại và xuất hiện trong máu (**tăng đường huyết**) rồi trong nước tiểu. Các triệu chứng gồm khát, mất cân nặng và đi tiểu rất nhiều. Vì phải lấy mỡ làm nguồn năng lượng thay thế nên sẽ có những rối loạn về cân bằng acid-kiềm, có tích tụ ketone trong máu (**chứng tích ketone**) và sau cùng bị co giật rõ hồn mê **đái tháo**. Bệnh đường như có **khuyễn hướng di truyền**, các rối loạn có thể gây phát do nhiều nhân tố khác nhau, kể cả **stress** cơ thể. **Đái tháo đường** bắt đầu bị từ khi còn thơ hay lúc thành niên thường nặng hơn khi bị vào lúc trung niên hay lúc già. Chữa bệnh dựa trên việc kiểm soát kỹ lượng chế độ ăn uống, chỉ dùng đủ carbohydrate cho nhu cầu cơ thể, cùng với việc chích **insulin** hay dùng thuốc (như **tolbutamide**) uống để hạ đường huyết. Thiếu cân bằng trong chế độ ăn uống hay trong việc dùng insulin sẽ đưa tới giảm đường huyết. Các biến chứng dài hạn của bệnh gồm cả sự dày các động mạch, điều này có thể ảnh hưởng tới mắt (bệnh võng mạc do **đái tháo**).

dinoclasis n. a fracture made deliberately by a surgeon to correct a deformity in a bone, which has usually resulted from a badly set or untreated fracture.

gãy xương phẫu thuật (dt) một sự gãy xương do bác sĩ phẫu thuật cố tình gãy ra để điều chỉnh biến dạng xương, biến dạng này thường do xương đã gãy không được đặt đúng chỗ hay không được chữa trị.

diaclast n. a surgical instrument used for the destruction of the skull of a fetus. This rare procedure enables a dead fetus to be delivered through the birth canal.

kìm kẹp hộp sọ (dt) một dụng cụ phẫu thuật dùng hủy hộp sọ của thai nhi. Phương pháp giúp thai nhi đã chết ra được theo đường sanh bình thường nhưng rất ít khi dùng.

diagnosis /dī'agnəsəs/ n. the process of determining the nature of a disorder by considering the patients' signs and symptoms, medical background, and when necessary results of laboratory tests and X-ray examinations. See also differential diagnosis, prenatal diagnosis. Compare pro-

gnosis. – **diagnostic adj.**

chẩn đoán (dt) tiến trình xác định bản chất của một rối loạn bằng cách xem xét các dấu hiệu* và triệu chứng* của bệnh nhân, quá trình y học và - khi cần thiết - xem xét kết quả các xét nghiệm* và khảo sát X quang. Cũng xem chuẩn đoán phân biệt, chẩn đoán tiền sinh. So sánh với *tiền lượng*. – **diagnostic** (ft).

diakinesis n. the final stage in the first prophase of 'meiosis, in which homologous chromosomes, between which crossing over has occurred, are ready to separate.

liên hợp (dt) giai đoạn cuối của tiến kỳ gián phân* trong đó các thể nhiễm sắc tương đồng đã có bắt chéo với nhau và sẵn sàng để phân chia.

dialyser n. a piece of apparatus for separating components of a liquid mixture by "dialysis", especially an artificial kidney (see haemodialysis).

dụng cụ thẩm tách (dt) một thiết bị dùng tách các thành phần của một hỗn hợp lỏng bằng thẩm tách*, đặc biệt một thận nhân tạo (xem thẩm tách huyết).

dialysis / dī'älisis / n. a method of separating particles of different dimensions in a liquid mixture, using a thin semipermeable membrane whose pores are too small to allow the passage of large particles, such as proteins, but large enough to permit the passage of dissolved crystalline material. A solution of the mixture is separated from distilled water by the membrane; the solutes pass through the membrane into the water while the proteins, etc., are retained. The principle of dialysis is used in the artificial kidney (see haemodialysis).

thẩm tách (dt)một phương pháp để tách các hạt có kích thước khác nhau trong một hỗn hợp lỏng, dùng một màng bán thẩm màng có lỗ đủ nhỏ để ngăn các phân tử lớn hơn như protein nhưng đủ lớn để cho các vật liệu kết tinh hóa tan đi qua. Màng này ngăn cách một hỗn hợp với nước cất, các dung chất sẽ qua màng vào trong nước, trong khi các protein v.v.. bị giữ lại. Nguyên tắc thẩm tách dùng trong thận nhân tạo (xem thẩm tách huyết).

diamorphine n. see heroin.

xem heroin

diamthazole n. a drug with antifungal activity used to treat skin infections such as athlete's foot and some types of ringworm. It is applied to the infected part as ointment, dusting powder, or tincture and sometimes causes irritation and hypersensitivity reactions.

(dt) một loại thuốc có tác động kháng nấm dùng chữa nhiễm ngoài da như chân vân động viên và vài kiểu nấm da. Thuốc dập trên vùng nhiễm dưới dạng pomá, phấn rắc, hay cồn thoa, đôi khi gây phản ứng kích thích hay quá mẫn cảm.

diapedesis n. migration of cells through the walls of blood capillaries into the tissue spaces. Diapedesis is an important part of the reaction of tissues to injury (see inflammation).

sự xuyễn mạch (dt) sự di chuyển các tế bào qua thành các mao mạch vào trong mô. Xuyễn mạch là một phần quan trọng của phản ứng mô với tổn thương (xem viêm).

diaphoresis n. the process of sweating, especially excessive sweating. See sweat.

sự toát mồ hôi (dt) tiến trình ra mồ hôi, đặc biệt ra quá nhiều. Xem mồ hôi.

diaphoretic (sudorific) n. a drug that causes an increase in sweating, such as "pilocarpine", which stimulates the sweat glands directly. Antipyretic drugs also have diaphoretic activity, which helps reduce the body temperature in fevers.

gây toát mồ hôi (dt) một loại thuốc làm tăng sự toát mồ hôi như pilocarpine*. Kích thích trực tiếp các tuyến mồ hôi, các thuốc hạ nhiệt cũng có tác động gây toát mồ hôi, điều này sẽ giúp giảm thân nhiệt khi sốt.

diaphragm / 'daiprärm / n. 1. (in anatomy) a thin musculomembranous dome-shaped muscle that separates the thoracic and abdominal cavities. The diaphragm is attached to the lower ribs at each side and to the breastbone and the back-bone at the front and back. It bulges upwards against the heart and the lungs, arching over the stomach, liver, and spleen. There are openings in the diaphragm through which the osso-

phagus, blood vessels, and nerves pass. The diaphragm plays an important role in "breathing", it contracts with each inspiration, becoming flattened downwards and increasing the volume of the thoracic cavity. With each expiration it relaxes and is restored to its dome shape. 2. a hemispherical rubber cap fitted inside the vagina over the neck of the womb as a contraceptive. When combined with the use of a chemical spermicide the diaphragm provides reliable contraception with a failure rate as low as 2-10 pregnancies per 100 woman-years.

(dt) 1. cơ hoành (trong giải phẫu học) một cơ mảng hình vòm ngăn cách xoang ngực và xoang bụng. Cơ hoành nối với các xương sườn dưới ở mỗi bên, với xương ức và cột sống ở trước và sau. Cơ hoành phồng lên phía trên, áp vào tim và phổi, và uốn cong trên dạ dày, gan và lách. Cơ hoành có các lỗ để thực quản, các mạch máu, và các dây thần kinh đi qua. Cơ hoành giữ một vai trò quan trọng trong sự thở. Cơ co lại mỗi lần hít vào, trở thành dẹp về phía dưới và tăng thể tích của xoang ngực. Khi thở ra, cơ dần ra và trở lại dạng vòm. 2. màng chấn: một nắp cao su hình bán cầu vừa với mặt trong âm đạo chụp vào cổ tử cung để tránh thai. Khi kết hợp với việc dùng hóa chất diệt sinh trùng, màng chấn là một biện pháp tránh thai đánh tin cậy, tỉ lệ thất bại chỉ là 2-10 lần mang thai cho 100 phụ nữ mỗi năm.

diaphysial aclisis a hereditary abnormality of cartilage and bone growth, resulting in many cartilaginous out-growths (exostoses) from the long bones. Bone growth may also be retarded, causing stunting and deformity.

loạn sản sụn thân xương một bất thường di truyền về tăng trưởng sụn và xương đưa đến sự mọc ra nhiều chồi sụn (lồi xương) từ xương dài. Tăng trưởng xương cũng có thể bị chậm lại, gây còi cọc và biến dạng.

diaphysis *n.* the shaft (central part) of a long bone. Compare epiphysis.

thân xương (dt) thân (vùng rung tâm) của một xương dài, so sánh với đầu xương.

diaphysitis *n.* inflammation of the diaphysis (shaft) of a bone, through infection or

rheumatic disease. It may result in impaired growth of the bone and consequent deformity.

viêm thân xương (dt) viêm thân của một xương do nhiễm trùng hay thấp khớp. Viêm có thể gây hại cho sự tăng trưởng xương đưa đến biến dạng.

diarrhoea /'daɪər'ɪə/ *n.* frequent bowel evacuation or the passage of abnormally soft or liquid faeces. It may be caused by intestinal infections, other forms of intestinal inflammation (such as "colitis" or "Crohn's disease"), "malabsorption", anxiety, and the "irritable bowel syndrome". Severe or prolonged diarrhoea may lead to excess losses of fluid, salts, and nutrients in the faeces.

tiêu chảy (dt) sự bài tiết ruột thường xuyên hoặc đi ra phân mềm bất thường hay lỏng. Tiêu chảy có thể do nhiễm trùng đường ruột, các dạng khác của viêm ruột (như viêm đại tràng) hay bệnh (Crohn's), kém hấp thụ, lo âu, và hội chứng ruột kích thích. Tiêu chảy nặng hay kéo dài có thể đưa đến mất nhiều dịch, muối và dưỡng chất trong phân.

diarthrosis (synovial joint) *n.* a freely movable joint; the ends of the adjoining bones are covered with a thin cartilaginous sheet, and the bones are linked by a ligament (*capsule*) lined with "synovial membrane", which secretes synovial fluid (see illustration). Such joints are classified according to the type of connection between the bones and the type of movement allowed. See arthrodic joint, condylarthrosis, enarthrosis, ginglymus, saddle joint, trochoid joint.

khớp động (khớp hoạt dịch) (dt) một khớp có cử động tự do. Phần cuối của các xương đính nhau có phủ một màng sụn mỏng và các xương nối với nhau bằng một dây chằng (nang) có lót một lớp màng hoạt dịch, màng này tiết ra dịch hoạt dịch (xem hình). Các khớp này được phân loại tùy theo kiểu nối giữa các xương và kiểu thực hiện cử động. Xem khớp mắt phẳng, thoái hóa khớp lồi cầu, thoái hóa khớp nội, khớp bắn lề, khớp yên ngựa, khớp rộng rroc.

diaschisis *n.* a temporary loss of reflex activity in the brainstem or spinal cord following destruction of the cerebral cortex. As time

passes this state of suppressed reflex activity is replaced by one of unduly exaggerated reflexes and spasticity of the limbs.

rối loạn phản xạ (*dt*) mất tạm thời hoạt động phản xạ trong cuống não hay dây cột sống do hủy vỏ não, với thời gian, tình trạng ức chế hoạt động phản xạ này được thay thế bằng một trong những phản xạ quá độ và sự co cứng các chi.

diastase / 'daɪəstəs/ *n.* an enzyme that hydrolyses starch in barley grain to produce maltose during the malting process. It has been used to aid the digestion of starch in some digestive disorders.

(*dt*) một enzyme thủy phân tinh bột trong hạt lúa mạch để sinh ra maltose trong tiến trình gây mạch nha. Enzyme này dùng để giúp tiêu hóa tinh bột trong một số rối loạn tiêu hóa.

diastole / dī'æstōl/ *n.* the period between two contractions of the heart, when the muscle of the heart relaxes and allows the chambers to fill with blood. The term usually refers to ventricular diastole, which lasts about 0.5 seconds in a normal heart rate of about 70/minute. During exertion this period shortens, so allowing the heart rate to increase. See also blood pressure, systole. – **diastolic adj.**

tâm trương (*dt*) thời kỳ giữa hai lần co bóp tim, khi các cơ tim dần ra để máu chảy đầy các phòng tim. Từ này thường dùng chỉ tâm trương tâm thất, kéo dài khoảng 0.5 giây với nhịp đập bình thường khoảng 70 lần/phút. Khi gắng sức, thời kỳ này ngắn lại, như vậy sẽ giúp nhịp tim tăng lên. Cũng xem huyết áp, tâm thu. – **diastolic** (*dt*).

diastolic pressure / dī'æstōlik/ see blood pressure.

áp suất tâm trương xem huyết áp.

diathermy / 'daɪəθɜːmɪ/ *n.* the production of heat in a part of the body by means of a high-frequency electric current passed between two electrodes placed on the patient's skin. The heat generated increase blood flow and can be used in the treatment of deep-seated pain in rheumatic and arthritic condition. See also microwave therapy.

The principle of diathermy is also utilized in

various surgical instruments: a diathermy knife, for example, is used to coagulate tissues. The knife is itself one electrode, the other being a large moistened pad applied to another part of the patient's body. Because blood is coagulated as the knife is used, and small vessels sealed off, virtually bloodless incisions may be made. Diathermy snares and needles can be used to destroy unwanted tissue (see electro-cautery).

phép thấu nhiệt (*dt*) sự sản xuất nhiệt trong một phần cơ thể bằng cách cho một dòng điện có tần số cao đi giữa hai điện cực đặt trên da bệnh nhân. Nhiệt sinh ra sẽ tăng dòng máu chảy và có thể dùng chữa trị đau vùng sâu trong các tình trạng thấp khớp và viêm khớp. Xem thêm liệu pháp vi ba.

Nguyên tắc thấu nhiệt cũng được áp dụng trong nhiều dụng cụ phẫu thuật khác nhau, thí dụ, như dao thấu nhiệt dùng ngưng động mổ. Con dao từ nó là một điện cực, cực kia là một miếng lâm ám đắp ở một phần khác trên cơ thể bệnh nhân. Vì máu đông lại khi dùng dao và các mạch máu nhỏ được hàn lại, có thể thực hiện được các vết cắt không chảy máu. Quai và kim thấu nhiệt có thể dùng tiêu hủy các mô không mong muốn (xem đốt điện).

diathesis *n.* a higher than average tendency to acquire certain diseases, such as allergies, rheumatic diseases, or gout. Such diseases may run in families, but they are not inherited.

tang (*dt*) một khuynh hướng cao hơn trung bình về mắc một số bệnh như dị ứng, bệnh thấp khớp, hay thống phong, các bệnh như vậy có thể xảy ra theo gia đình nhưng không phải do di truyền.

diazepam *n.* a "tranquillizer with *muscle-relaxant and *anticonvulsant properties, used to relieve anxiety and tension and in the treatment of epilepsy and muscular rheumatism. It is administered by mouth or injection; common side-effects are drowsiness and lethargy. Trade name: Valium.

(*dt*) một loại thuốc an thần "do tính chất dẫn cơ" và "chống co giật" dùng giảm lo âu và căng thẳng và để trị bệnh động kinh và thấp khớp. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ thường thấy là buồn ngủ và ngủ lịm, tên

thương mại: Valium.

diazoxide *n.* a drug used to lower blood pressure in patients with hypertension and also used to treat conditions in which the levels of blood sugar are low (including "insulinoma). It is usually administered (by mouth or (for hypertension) injection) with a diuretic as it causes salt and water retention.

(dt) một loại thuốc dùng hạ huyết áp trong các bệnh nhân tăng huyết áp và cũng dùng chữa các tình trạng có mức đường huyết thấp (kể cả u insulin*). Thuốc thường dùng uống hay (với tăng huyết áp) chích, kèm với thuốc lợi niệu vì thuốc làm giữ lại muối và nước.

dibenzepin *n.* an "antidepressant drug administered by mouth. Common side-effects include dry mouth, blurred vision, constipation, sweating, drowsiness, and reduced blood pressure. Trade name: Noveril.

(dt) một thuốc chống trầm cảm dùng uống. Tác động phụ thường là khô miệng, nhìn không rõ, táo bón, ra mồ hôi, buồn ngủ, và giảm huyết áp. *Tên thương mại: Noveril.*

dicephalus *n.* see craniopagus.

quái thai hai đầu (dt) xem quái thai đính đầu.

dichloraphenazole *n.* a "sedative used to relieve pain, fever, and restlessness, mainly in children and elderly patients. It is administered by mouth and sometimes causes skin reactions, nausea, vomiting, and headache. It can also cause (dependence of the barbiturate-alcohol type. Trade names: Paedo-Sed, Well-dorm.

(dt) một loại thuốc làm dịu* dùng giảm đau, sốt và bồn chồn, chủ yếu ở trẻ em và người già. Thuốc dùng uống, đôi khi gây phản ứng da, buồn nôn, nôn, và nhức đầu. Thuốc cũng có thể gây quen thuốc* kiểu barbiturate-rượu, *tên thương mại: Paedo-Sel, Well-dorm.*

dichloraphen *n.* an "anthelmintic drug used to treat human tapeworm infestation. It is administered by mouth and commonly causes abdominal pain and discomfort, diarrhoea, nausea, and vomiting. Trade name: Anthiphen.

(dt) một thuốc chống giun sán* dùng chữa nhiễm sán dây người. Thuốc dùng uống và

thường gây đau bụng và khó chịu, tiêu chảy, buồn nôn và nôn. Tên thương mại: Anthiphen.

dichlorphenamide *n.* a "diuretic used to reduce pressure within the eye in the treatment of glaucoma. It is administered by mouth; side-effects include drowsiness, dizziness, digestive upsets, and skin rashes. Trade names: daranide, Oratrol.

(dt) thuốc lợi niệu* dùng giảm áp suất trong mắt trong bệnh tăng nhãn áp. Thuốc dùng uống; tác động phụ gồm buồn ngủ, chóng váng, rối loạn tiêu hóa và ngoại ban da. *Tên thương mại: daranide, Oratrol.*

dichromatic *adj.* describing the state of colour vision of those who can appreciate only two of the three primary colours. People with such vision match any given colour by a mixture of the two they can distinguish. Compare trichromatic.

tương sắc (tl) mô tả tình trạng nhìn màu của những người chỉ phân biệt được hai trong ba màu chính. Người có thị giác như vậy sẽ hợp các màu cho thấy bằng hỗn hợp hai màu mà họ phân biệt được. So sánh với tam sắc.

Dick test / dix test/ a test for susceptibility to "scarlet fever. If a small quantity of toxin from the bacteria responsible (haemolytic streptococci) is injected under the skin of a person not immune to the disease, a positive reaction results, causing local reddening of the skin.

thử nghiệm Dick thử nghiệm về tình trạng cảm với bệnh tinh hồng nhiệt". Nếu một khối lượng nhỏ độc tố của vi trùng gây bệnh (liền cầu khuẩn tan huyết) được chích dưới da một người không có miễn dịch với bệnh, phản ứng dương tính sẽ gây một vùng đỏ trên da.

dicophane *n.* see DDT.

(dt) xem DDT.

dicoumarol *n.* an "anticoagulant drug used in the treatment of coronary and venous thrombosis. It is administered by mouth and may cause nausea, vomiting, and diarrhoea. Dicoumarol has now largely been replaced in clinical use by "phenindione or "warfarin because it is slow acting, has unpredictable effects, and may produce bleeding from over-dosage.

(dt) một loại thuốc kháng đông máu* dùng chữa bệnh huyết khối* mao mạch và tĩnh mạch. Thuốc dùng uống và có thể gây buồn nôn, nôn, và tiêu chảy. Dicoumerol hiện nay đã được thay thế trong sử dụng làm sáng bằng phenindione* hay warfarin* vì thuốc có tác động chậm, tác động không liên liều được, và có thể gây xuất huyết khi dùng quá liều.

dicrotism *n.* a condition in which the pulse is felt as a double beat for each contraction of the heart. It may be seen in typhoid fever.
— dicrotic adj.

chứng mạch đột đổi (dt) một tình trạng trong đó mạch cảm thấy như một nhịp đập đổi với mỗi lần co thắt tim. Chứng này có thể thấy khi sốt thương hàn.— *dicrotic* (lt)

dictyoma *n.* a tumour of the epithelium lining the ciliary body of the eye. It may be benign or malignant.

u lười (dt) một khối u của một lớp biểu mô lớp "thể mi" của mắt. U có thể lành tính hay ác tính.

dicyclomine *n.* a drug that reduces spasms of smooth muscle and is used to relieve peptic ulcer, infantile colic, colitis, and related conditions. It is administered by mouth; side-effects include dry mouth, thirst, and dizziness. Trade name: *Merbentyl*.

(dt) một loại thuốc làm giảm co thắt các cơ trơn dùng giảm loát dạ dày, cơn đau bụng trẻ em, viêm đại tràng, và các tình trạng liên quan. Thuốc dùng uống, tác động phụ gồm khô miệng, khát, và choáng váng. Tên thương mại: *Merbentyl*.

didym- (*didymo-*) prefix denoting the testis.

(tiếp đầu ngữ) chỉ tinh hoàn.
dieldrin *n.* an insecticide that attacks the central nervous system of insects and has proved useful in the control of various beetles, flies, and larvae that attack crops. Because of its toxic effects, there has been considerable anxiety over its widespread use in situations where food may be contaminated.

(dt) một thuốc diệt côn trùng tấn công hệ thần kinh trung ương của côn trùng và đã tỏ ra có ích trong việc kiểm soát các loại bọ

hung, ruồi, và các ấu trùng tấn công mùa mang. Vì thuốc có tác động đặc, đã có nhiều lo âu về việc sử dụng rộng rãi trong các tình huống có thể gây nhiễm thực phẩm.

diencephalon *n.* an anatomical division of the forebrain, consisting of the epithalamus, thalamus (dorsal thalamus), hypothalamus, and ventral thalamus (subthalamus). See brain.

não trung gian (dt) một sự phân chia não trước về mặt giải phẫu học. Não trung gian gồm vùng trên đổi, vùng đổi (đổi lung), vùng dưới đổi, và vùng đổi bụng (hạ đổi).

dienoestrol *n.* a synthetic female sex hormone (see oestrogen) administered by mouth to treat symptoms of the menopause, to suppress lactation, and to relieve symptoms in cancer of the breast or prostate. It is also applied as a cream to relieve itching or inflammation of the vagina and in acne. Trade name: *Hormofemin*.

(dt) một hormone phái tính nữ tổng hợp (xem oestrogen) dùng uống để chữa các triệu chứng tái kinh, để gây ngưng tiết sữa, và để giảm các triệu chứng trong ung thư vú hay tuyến tiền liệt. Thuốc cũng dùng dưới dạng kem thoa, để giảm ngứa hay viêm âm đạo trong bệnh trứng cá. Tên thương mại: *Hormofemin*.

diet /'daɪət/ *n.* the mixture of foods that a person eats. A balanced diet contains adequate quantities of all the *nutrients.

chế độ ăn (dt) việc phối hợp các thực phẩm cho một người ăn. Một chế độ ăn cân bằng có chứa đủ khối lượng tất cả các dưỡng chất*.

dietary fibre (roughage) /'daɪətɔ:fər/

'faibə/ the part of food that cannot be digested and absorbed to produce energy. Dietary fibre falls into four groups: cellulose, hemicelluloses, lignins, and pectins. Highly refined foods, such as sucrose, contain no dietary fibre. Foods with a high fibre content include wholemeal cereals and flour, root vegetables, nuts, and fruit. Dietary fibre is considered by some to be helpful in the prevention of many of the diseases of Western civilization, such as *diverticulosis, constipation, appendicitis, obesity, and diabetes mellitus.

litis. Communities consuming high-fibre diets very rarely have any of these diseases.

so thực phẩm (thực ăn thô) phần thực phẩm không được tiêu hóa và hấp thu để chuyển thành năng lượng. *Số thực phẩm* gồm bốn nhóm: cellulose, hemicellulose, lignin, và pectin. Các thực phẩm tinh luyện cao như đường không có số thực phẩm. Các thực phẩm có hàm lượng số cao gồm ngũ cốc nguyên bột và bột, rễ rau củ, quả hạch và trái cây. *Số thực phẩm* được nhiều người coi như có ích trong việc phòng ngừa nhiều bệnh của nền văn minh phương Tây như bệnh cholesterol, táo bón, viêm ruột thừa, béo phì, và dài tháo đường. Các cộng đồng dùng thực phẩm có nhiều số rất ít bị các bệnh này.

dietetics/ .daɪə'tetɪks/ n. the application of the principles of nutrition to the selection of food and the feeding of individuals and groups.

thực chế học (dt) việc áp dụng các nguyên tắc dinh dưỡng để chọn lọc thực phẩm và nuôi ăn các cá thể hay các nhóm.

diethylcarbamazine n. an anthelmintic drug that destroys filariae and is therefore, used in the treatment of filariasis, loiasis, and onchocerciasis. It is administered as tablets. Side-effects may include headache, malaise, joint pains, nausea, and vomiting.

(dt) thuốc chống giun sán tiêu diệt được giun chỉ, vì vậy được dùng chữa các bệnh giun chỉ, bệnh Loia, và bệnh Onchocerca. Thuốc dùng dạng viên. Tác động phụ gồm nhức đầu, khó chịu, đau khớp, buồn nôn, và nôn.

diethylpropion n. a drug, similar to amphetamine, that suppresses the appetite and is used in the treatment of obesity. It is administered by mouth and may cause dry mouth, insomnia, depression, headache, constipation, and allergic rashes. Dependence of the amphetamine type can occur. Trade names: Apesate, Tenuate.

(dt) một loại thuốc tương tự như amphetamine, that suppresses the appetite and is used in the treatment of obesity. It is administered by mouth and may cause dry mouth, insomnia, depression, headache, constipation, and allergic rashes. Dependence of the amphetamine type can occur. Trade names: Apesate, Tenuate.

diethylstilboestrol n. a synthetic female sex hormone (see oestrogen) used to treat symptoms of the menopause, menstrual disorders, inflammation of the female genital organs, and cancer of the breast and prostate. It is administered by mouth or injection or as creams and pessaries; side-effects include loss of appetite, abdominal pain, and diarrhoea.

(dt) một hormone phái sinh nữ tổng hợp (xem oestrogen) dùng trị các triệu chứng tắt kinh, rối loạn kinh nguyệt, viêm các cơ quan sinh dục nữ, và ung thư vú hay tuyến tiền liệt. Thuốc dùng uống hay chích hay dưới dạng kem và vùng nồng tử cung; tác động phụ gồm mất ngon, đau bụng và tiêu chảy.

Dietl's crisis acute obstruction of a kidney causing severe pain in the loins. The obstruction usually occurs at the junction of the renal pelvis and the ureter, causing the kidney to become distended with accumulated urine (see hydronephrosis). Sometimes the pelvis drains spontaneously, with relief of pain, but acute decompression of the kidney may be required with surgical relief of the obstruction ("pyeloplasty").

con Dietl tắc thận cấp gây đau dữ dội vùng thắt lưng. Sự nghẽn tắc thường xảy ra ở nơi tiếp giáp của bể thận và niệu quản, làm cho thận bị căng lên vì tích tụ nước tiểu (xem thận ứ nước). Đôi khi bể thận tự dẫn lưu được và con đau giảm đi nhưng có thể cần giải áp thận cấp bách bằng giải tắc nghẽn phẫu thuật (thủ thuật tạo hình bể thận).

differential diagnosis

/ .dɪfə'rensɪəl.dɪəg'nəʊzɪs/ "diagnosis of a condition whose signs and/or symptoms are shared by various other conditions. For example, abdominal pain may be due to any of a large number of different disorders, which must be ruled out in arriving at a correct diagnosis."

chẩn đoán phân biệt chẩn đoán" một tình trạng có các dấu hiệu và/hay các triệu chứng cùng có thể gây ra do nhiều tình trạng khác nhau. Thí dụ đau bụng có thể gây ra do bất cứ loại nào trong một số lớn các rối loạn khác nhau, các rối loạn này cần được trừ đi để có được một chẩn đoán đúng.

differential leucocyte count (differential blood count) / .dif'ə'rentʃəl/

'lu:kɔ:sat/ a determination of the proportions of the different kinds of white cells (leucocytes) present in a sample of blood. Usually 100 white cells are counted and classified under the microscope, so that the results can readily be expressed as percentages of the total number of leucocytes and the absolute numbers per litre of blood. The information often aids diagnosis of disease.

dễm bạch cầu phân biệt (đếm máu phân biệt) xác định tỷ lệ các loại bạch cầu khác nhau trong một mẫu máu. Thường đếm 100 bạch cầu và phân loại dưới kính hiển vi như vậy sẽ có ngay kết quả dưới dạng phần trăm trên tổng số bạch cầu và số lượng tuyệt đối cho một lit máu. Kết quả có được thường có ích trong chẩn đoán bệnh.

differentiation / .dif'ə'renʃə'reɪʃən/ n. the process in embryonic development during which unspecialized cells or tissues become specialized for particular functions.

bíet hoá(di) tiến trình trong phát triển phôi, trong giai đoạn này các tế bào hay các mô không chuyên biệt sẽ trở thành chuyên hoá cho mỗi chức năng riêng

digestion / dɪ'dʒeɪʃən/ n. the process in which ingested food is broken down in the alimentary canal into a form that can be absorbed and assimilated by the tissue of the body. Digestion includes mechanical processes such as chewing, churning, and grinding food, as well as the chemical action of digestive enzymes and other substances (bile, acids etc.). Chemical digestion begins in the mouth with the action of 'saliva' on food, but most of it takes place in the stomach and small intestine, where the food is subjected to 'gastric juice', 'pancreatic juice', and 'succus entericus'.

tiêu hoá(di) tiến trình trong đó các thực phẩm ăn vào được phân hoá trong ống tiêu hoá thành dạng mà các mô cơ thể có thể hấp thu và đồng hoá được. Tiêu hoá bao gồm các tiến trình cơ học như nhai, khuấy, và nghiên thức ăn, cũng như các hoạt động hoá học do các enzyme tiêu hoá và các chất khác (mát,

acid...). Tiêu hoá hoá học bắt đầu trong miệng với tác động của nước bọt trên thực phẩm nhưng hầu hết xảy ra trong dạ dày và ruột non là nơi thực phẩm chịu tác động của dịch vị*, dịch tuy*, và dịch tràng*.

digitalis / .dɪdʒɪ'teɪlis/ n. an extract from the dried leaves of foxgloves (*Digitalis* species), which contains various substances, including *digitoxin and (digoxin, that stimulate heart muscle. Used to treat heart failure, it is administered by mouth, or, in emergency, by injection. High doses can cause nausea, vomiting, loss of appetite, diarrhoea, abdominal pain, and abnormal heart activity. See also digitalization.

(dt) một chiết xuất từ lá khô cây dương địa hoàng (các loại *Digitalis*), có chứa nhiều chất khác nhau, kể cả digitoxine* và digoxin* có tác động kích thích cơ tim. Thuốc dùng uống hay, khi khẩn cấp, chích để chữa suy tim, liều cao có thể gây buồn nôn, nôn, ăn mất ngon, tiêu chảy, đau bụng và hoạt động tim bất thường. Cũng xem điều trị bằng digitalis.

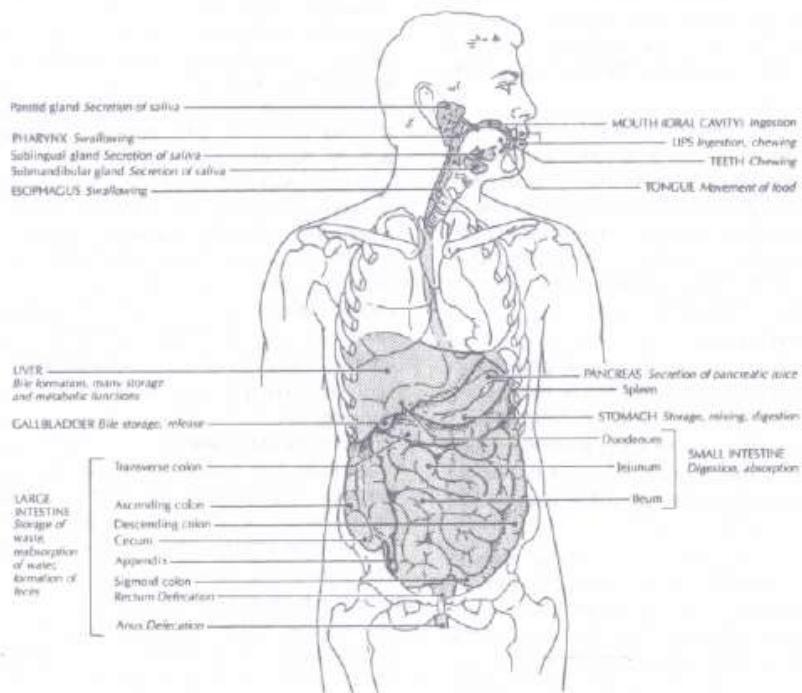
digitalization n. the administration of the drug digitalis or one of its purified derivatives to a patient with heart failure until the optimum level has been reached in the heart tissues. At this stage the control of heart failure should be adequate and there should be few side effects. The process of digitalization may take several days.

điều trị bằng digitalis(dt) việc dùng digitalis hay một trong các dẫn xuất tinh chế của digitalis cho bệnh nhân suy tim cho đến khi đạt được mức độ tốt nhất trong mô tim. Ở giai đoạn này phải kiểm soát được dây dưa sự suy tim và sẽ có ít tác động phụ. Tiến trình điều trị bằng digitalis có thể mất nhiều ngày.

digitoxin n. a drug that increases heart muscle contraction and is used in heart failure. It is slow-acting but the effects are prolonged. Digitoxin is administered by mouth or injection; side-effects are those of *digitalis.

(dt) một loại thuốc làm tăng co bóp cơ tim dùng chữa suy tim. Thuốc hoạt động chậm nhưng có tác động lâu dài. Digitoxin dùng uống hay chích, tác động phụ giống như digitalis*

digoxin n. a drug that increases heart muscle contraction and is used in heart failure. It

is rapidly effective and the effects are short-lived. Digoxin is administered by mouth or injection; side-effects are those of "digitalis".
 (dt) một loại thuốc làm tăng co bóp cơ tim dùng chữa suy tim. Thuốc hoạt động nhanh và tác động không lâu. Digoxin dùng uống hay chích, tác động phụ như digitalis".

dihydralazine *n.* a drug used to lower blood pressure in moderate hypertension. It is administered by mouth, often in combination with reserpine or other hypotensive agents, since side-effects (fast heart rate, headache, loss of appetite, nausea, and vomiting) may be severe.

(dt) một thuốc dùng hạ huyết áp khi bị tăng huyết áp vừa phải. Thuốc dùng uống, thường phối hợp với reserpine hay các tác nhân giảm huyết áp khác vì các tác động phụ (nhịp tim nhanh, nhức đầu, ăn mất ngon, buồn nôn và nôn) có thể nghiêm trọng.

dihydrocodeine *n.* a drug used to relieve pain and suppress coughs (*see* analgesic, antitussive). It is administered by mouth or injection and sometimes causes nausea, dizziness, and constipation. Dependence of the morphine type can also occur, but this is rare.

(dt) một loại thuốc dùng giảm đau và chặn ho (xem giảm đau, chống ho). Thuốc dùng uống hay chích và đôi khi gây buồn nôn, choang váng, và táo bón. Thuốc cũng có thể gây quen thuốc kiểu morphine", tuy điều này hiếm khi xảy ra.

dihydroergotamine *n.* a derivative of ergotamine used to prevent and relieve migraine attacks. It is administered by mouth or injection; side-effects are rare but nausea sometimes occurs.

(dt) một chất dẫn xuất của ergotamine" dùng ngừa và giảm các cơn nhức đầu. Thuốc dùng uống hay chích. Hiếm khi có tác động phụ, chỉ đôi khi có buồn nôn.

diiodohydroxyquinoline *n.* an antiseptic used to treat bowel infections and dysentery. It is administered by mouth or as pessaries and occasionally causes irritation of the digestive system, headache, itching, and boils. Trade name: Diodoquin.

(dt) một loại thuốc sát trùng dùng chữa nhiễm trùng đường ruột và kiết lỵ. Thuốc dùng uống hay dưới dạng vòm nồng, và đôi

khi gây kích thích hệ tiêu hóa, nhức đầu, ngứa, và nhot. Tên thương mại: Diodoquin.

diiodotyrosine *n.* an iodine-containing substance produced in the thyroid gland from which the "thyroid hormones are derived.

(dt) một chất chứa iode do tuyến giáp tiết ra. Hormone tuyến giáp" là chất dẫn xuất của chất này.

dilaceration *n.* a condition affecting some teeth after traumatic injury, in which the root and crown are at an abnormal angle to each other. It usually necessitates removal of the tooth.

veo răng (dt) một tình trạng ảnh hưởng đến một số răng sau tổn thương do chấn thương trong đó chân răng và thân răng hợp thành một góc không bình thường. Răng đã bị veo thường phải nhổ đi.

dilatation /'dileɪtəʃn/ *n.* the enlargement or expansion of a hollow organ (such as a blood vessel) or cavity.

nong (dt) việc làm lớn ra hay rộng thêm một cơ quan rỗng (như một mạch máu) hay một xoang.

dilatation and curettage (D and C)

an operation in which the neck of the womb is expanded, using an instrument called a "dilator, and the lining of the womb is peeled off with a curette (*see* curettage). It is performed for a variety of reasons, including the removal of any remaining material left after a miscarriage, removal of cysts or tumours, and examination of the womb lining in the diagnosis of gynaecological disorders.

nong và nạo một thao tác trong đó cổ tử cung được mở lớn ra bằng cách dùng một dụng cụ gọi là que nong", sau đó dùng một cây nạo để làm trọc ra phần lót tử cung (xem nạo). Thao tác này thực hiện vì nhiều lý do, kể cả việc lấy đi các vật còn sót lại sau khi sẩy thai, cắt bỏ nang hay khối u, và xét nghiệm phần lót tử cung để chẩn đoán rối loạn phụ khoa.

dilator /'dilətər/ *n.* 1. an instrument used to enlarge a body opening or cavity. For example, the male urethra may become narrowed by disease and it can sometimes be restored to its original size by inserting a dilator. Dilators are also used to enlarge the

cannot in the neck of the womb in the procedure of *dilatation and curettage. 2. a drug, applied either locally or systemically, that causes expansion of a structure, such as the pupil of the eye or a blood vessel. See also vasodilator. 3. a muscle that, by its action, opens an aperture or orifice in the body.

(dt) 1. que nong, một dung cụ dùng mở rộng một chỗ mở hay xoang cơ thể. Thị dụ niệu đạo của phái nam có thể bị hẹp lại do bệnh và đôi khi có thể lặp lại được khe thước bình thường bằng cách lồng vào một que nong. Que nong cũng dùng mở cổ tử cung trong thao tác nong và nau. 2. Thuốc dẫn, một loại thuốc dùng tại chỗ hay toàn thân để làm cho một cấu trúc được dẫn ra, như đồng tử mắt hay mạch máu. Cũng xem thuốc dẫn mạch. 3. Cơ mở, một cơ khi hoạt động sẽ làm mở một lỗ hay một khe của cơ thể.

diloxanide *n.* an antiseptic used to treat bowel infections. It is administered by mouth and occasionally causes vomiting, flatulence, itching, and skin rash.

(dt) một thuốc sát trùng dùng chữa nhiễm trùng đường ruột. Thuốc dùng uống và đôi khi gây buồn nôn, đầy hơi, ngứa, và ngoài ban da.

dimenhydrinate *n.* an *antihistamine used to prevent and treat travel sickness, nausea and vomiting due to other causes, vertigo, and inner ear disturbances. It is administered by mouth or injection and commonly causes drowsiness, dizziness, digestive upsets, dry mouth, and headache. Trade name: **Dramamine**.

(dt) một loại kháng histamine* dùng ngừa và chữa chứng say tàu xe, buồn nôn, và nôn do các nguyên nhân khác, chóng mặt và rối loạn tai trong. Thuốc dùng uống hay chích và thường gây buồn ngủ, choáng váng, rối loạn tiêu hóa, khô miệng, và nhức đầu. Tên thương mại: **Dramamine**.

dimercaprol *n.* a drug that combines with metals in the body and is used to treat poisoning by antimony, arsenic, bismuth, gold, mercury, and thallium and in Wilson's disease. It is administered by injection and commonly an nausea, vomiting, and watering of the eyes. Trade name: **British Anti-Lewisite (BAL)**.

(dt) một loại thuốc có tính chất kết hợp với các kim loại trong cơ thể dùng chữa ngộ độc do antimony, arsenic, bismuth, vàng, thủy ngân, và thallium và trong bệnh Wilson. Thuốc dùng chích và thường gây buồn nôn, nôn và chảy nước mắt. tên thương mại: **British Anti-Lewisite (BAL)**.

dimethylsterone *n.* a synthetic female sex hormone (see progestogen) used to treat amenorrhoea and disorders of the lining of the womb and formerly used in sequential oral contraceptives. It is administered by mouth; side-effects are abdominal pains, breast turgidity, nausea, and vertigo.

(dt) một hormone phái sinh nữ tổng hợp (xem progestogen) dùng chữa vô kinh và các rối loạn của màng lót tử cung, và trước đây cũng dùng làm thuốc tránh thai uống liên tục. Thuốc dùng uống, các tác động phụ gồm đau bụng, cương vú, buồn nôn, và chóng mặt.

dimethothiazine *n.* an *antihistamine used to treat allergies such as hay fever. It is administered by mouth; side-effects include drowsiness, dry mouth, nausea, stomach pain, vertigo, diarrhoea, and mild headache. Trade name: **Banistyl**.

(dt) một loại kháng histamine* dùng chữa các dị ứng như sốt cổ khò. Thuốc dùng uống; các tác động phụ gồm buồn ngủ, khô miệng, buồn nôn, đau dạ dày, chóng mặt, tiêu chảy, và nhức đầu nhẹ. Tên thương mại: **Banistyl**.

dimethyl sulphoxide (DMSO) a chemical used in an ointment to treat skin inflammation or in combination with other topically applied drugs to improve their absorption. It may cause skin irritation.

một hóa chất dùng dưới dạng pomáti để chữa viêm da hay phối hợp với các loại thuốc thoa tại chỗ khác để hấp thụ tốt hơn. Chất này có thể gây kích thích da

dimetria (uterus duplex, uterus didelphys) *n.* the condition of having a double womb.

tật tử cung ghép (dt) tình trạng có tử cung đôi.

dioctyl sodium sulphisuccinate a softening agent that is given by mouth or in suppositories, often together with a laxative, to relieve constipation. It is also used in solu-

tion to soften ear wax.

một nhân tố làm mềm dùng uống hay dưới dạng thuốc đạn, thường cùng với một loại nhuân trường, để giảm táo bón. Thuốc cũng dùng trong dung dịch làm mềm rãy tai.

diiodone *n.* an iodine-containing compound that is *radio-opaque and therefore useful in radiographic examination of parts of the body. Injected into the bloodstream, it is concentrated by the kidneys as it is excreted and forms a useful medium for showing up the urinary tract and any abnormalities that may be present (see pyelography).

(dt) một chất chứa iode có tính cản quang nên được dùng trong xét nghiệm X-quang nhiều phần trên cơ thể. Khi chích vào máu, thuốc tập trung ở thận trước khi bị thải ra, như vậy sẽ tạo thành một môi trường tốt để thấy rõ đường tiêu và mọi bất thường có thể có (xem chụp X-quang bể thận).

dioptrē *n.* the unit of measurement of the power of *refraction of a lens. One dioptrē is the power of a lens that brings parallel light rays to a focus at a point one metre from the lens, after passing through it. A stronger lens brings light rays to a focus at a point closer to it than a weaker lens and is a higher number of dioptrēs in power.

(dt) đơn vị đo lực khúc xạ của một thấu kính. Một dioptrē là khả năng của một thấu kính có thể đưa các tia sáng song song đến một tiêu điểm cách thấu kính một mét, sau khi các tia này đi qua thấu kính. Một thấu kính mạnh sẽ đưa ánh sáng tới một tiêu điểm gần hơn so với thấu kính yếu và sẽ có số dioptrē cao hơn.

dipeptidase *n.* an enzyme, found in digestive juices, that splits certain products of protein digestion (dipeptides) into their constituent amino acids. The latter then absorbed by the body.

(dt) một enzyme thấy trong các dịch tiêu hóa. Enzyme này sẽ cắt một số sản phẩm của sự tiêu hoá protein (dipeptide) thành các amino acid. Các amino acid này khi đó sẽ được cơ thể hấp thu.

dipeptide *n.* a compound consisting of two amino acids joined together by a peptide bond (e.g. glycylalanine, a combination of the amino acids glycine and alanine). See dipeptidase.

tidase.

(dt) một hợp chất gồm hai amino acid nối với nhau bằng một nối peptide (như glycylalanine là kết hợp của hai amino acid glycine và alanine). Xem dipeptidase.

diphenhydramine *n.* an *antihistamine used to treat allergic conditions, such as hay fever and rhinitis, and in cough mixtures. It is administered by mouth or injection; side-effects include drowsiness, dry mouth, dizziness, and nausea. Trade name: Benadryl.

(dt) một loại kháng histamine* dùng chữa các tình trạng dị ứng như sốt cổ khô và viêm mũi, và trong các hỗn dược trị ho. Thuốc dùng uống hay chích. tác động phụ gồm buồn ngủ, khô miệng, choáng váng và buồn nôn. Tên thương mại: Benadryl.

diphenoxylate *n.* a drug used, often in combination with *atropine, to treat diarrhoea. It is also used after *colostomy or ileostomy to reduce the frequency and fluidity of the stools. It is administered by mouth; side-effects can include nausea, drowsiness, dizziness, skin reactions, and restlessness.

(dt) một thuốc thường phối hợp với atropine* dùng chữa tiêu chảy. Thuốc cũng dùng sau phẫu thuật mở thông đại tràng hay hối tràng để giảm tần số và trạng thái lỏng của phân. Thuốc dùng uống, tác động phụ có thể gồm buồn nôn, buồn ngủ, choáng váng, phản ứng da, và bồn chồn.

diphtheria / dɪf'θerɪə / *n.* an acute highly contagious infection, caused by the bacterium *Corynebacterium diphtheriae*, generally affecting the throat but occasionally other mucous membranes and the skin. The disease is spread by direct contact with a patient or carrier or by contaminated milk. After an incubation period of 2-6 days a sore throat, weakness, and mild fever develop. Later, a soft grey membrane forms across the throat, constricting the air passages and causing difficulty in breathing and swallowing; a *tracheostomy may be necessary. Bacteria multiply at the site of infection and release a toxin into the blood-stream, which damages heart and nerves. Death from heart failure or general collapse can follow within four days but prompt administration of anti-toxin and penicillin arrests the disease; com-

plete recovery requires prolonged bed rest. An effective immunization programme has now made diphtheria rare in most Western countries (see also Schick test).

bệnh bạch hầu(dt) một bệnh nhiễm cấp rất lây, gây ra do vi trùng *Corynebacterium diphtheriae*, thường ảnh hưởng tới họng, đôi khi cả các mảng nhầy khác và da. Bệnh lan tràn do tiếp xúc trực tiếp với bệnh nhân hay người lành mang trùng, hay do sữa lây bệnh. Sau thời gian ủ bệnh từ 2-6 ngày, bệnh nhân sẽ bị viêm họng loét, yếu ớt và sốt nhẹ. Sau đó một lớp màng xám mềm sẽ mọc ngang qua họng, làm hẹp đường khí và gây khó khăn khi thở và nuốt; có thể cần thủ thuật mở thông khí quản. Vì trùng sinh sản ở nơi nhiễm và tiết độc tố vào máu, độc tố này sẽ gây hại cho tim và các dây thần kinh. Trong vòng bốn ngày sau có thể bị tử vong do suy tim và đột quy tổng quát, nhưng dùng đúng cách kháng độc tố và penicillin có thể chấm dứt bệnh; việc hồi phục hoàn toàn cần có thời gian nghỉ ngơi lâu dài. Hiện nay nhờ chương trình tiêm chủng hữu hiệu, rất hiếm còn bệnh bạch hầu tại các nước phương Tây (xem thêm thử nghiệm Schick).

diphtheroid adj. resembling diphtheria (especially the membrane formed in diphtheria) or the bacteria that cause it.

dạng bạch hầu(rt) giống như bệnh bạch hầu (đặc biệt lớp màng thấy trong bệnh bạch hầu) hay vi trùng gây bệnh bạch hầu.

diphyllobothriasis n. an infestation of the intestine with the broad tape worm, *Diphyllobothrium latum*, which sometimes causes nausea, malnutrition, diarrhoea, and anaemia resulting from impaired absorption of vitamin B12 through the gut. The infestation, common in Baltic countries, is contracted following ingestion of uncooked fish infected with the larval stage of the tape-worm. The tapeworm can be expelled from the gut with the anthelmintic 'meprazine'.

bệnh sán Diphyllobothrium (dt) nhiễm sán dây đường ruột loại *Diphyllobothrium latum*, sán này đôi khi gây buồn nôn, suy dinh dưỡng, tiêu chảy, và thiếu máu do rối loạn hấp thu vita-min B12 qua ruột. Nhiễm sán này thường thấy ở vùng Baltic do ăn cá tươi có nhiễm ấu trùng sán dây. Có thể

dùng thuốc chống giun sán me-prazine* trực sán ra khỏi ruột.

Diphyllobothrium n. a genus of large tapeworms that can grow to a length of 3-10m. The adult of *D. latum*, the broad (or fish) tapeworm, infects fish-eating mammals including man, in whom it may cause serious anaemia (see diphyllobothriasis). The parasite has two intermediate hosts: a freshwater crustacean and a fish (see also plerocercoid).

(dt) một giống sán dây lớn có thể dài từ 3-10m. Sán trưởng thành *D. latum*, còn gọi là sán rộng hay sán cá, nhiễm các loài có vú ăn cá xổng người, và gây bệnh thiếu máu nặng (xem bệnh sán Diphyllobothrium). Sán ký sinh này có hai ký chủ trung gian: một loài tôm nước ngọt và một loại cá (cũng xem plerocercoid).

dipipanone n. a potent 'analgesic' drug used to relieve severe pain. It is administered by mouth or injection and may cause nausea, vomiting, dizziness, and drowsiness.

(dt) một thuốc giảm đau mạnh dùng giảm các cơn đau dữ dội. Thuốc dùng uống hay chích và có thể gây buồn nôn, nôn, choáng váng và buồn ngủ.

dipl- (diplo-) prefix denoting double.
(tiếp đầu ngữ) chỉ đôi.

dipacusis n. perception of a single sound as double owing to a defect of the 'cochlea' in the inner ear.

chứng nghe đôi(rt) sự nghe một âm thành hai do khuyết tật ở ống tai* trong tai trong.

diplegia n. paralysis involving both sides of the body and affecting the legs more severely than arms. *Cerebral diplegia* is a form of 'cerebral palsy' in which there is widespread damage, in both cerebral hemispheres, of the brain cells that control the movements of the limbs. - *diplegic* adj.

liệt hai bên(dt) liệt liên quan đến cả hai bên cơ thể và ảnh hưởng đến chân nặng hơn ở tay. Liệt não hai bên là một dạng liệt não* trong đó có tổn hại các tế bào, ở cả hai bên cầu não, có nhiệm vụ kiểm soát các cử động các chi. - *diplegic* (rt).

diplococcus n. any of a group of non-motile parasitic spherical bacteria that occur in

pairs. The group includes the *pneumococcus.

song cầu khuẩn(dt) bất cứ nhóm cầu khuẩn ký sinh không di động nào hiện ra thành từng đôi. Nhóm này gồm cả phế cầu khuẩn*.

diploe *n.* the lattice-like tissue that lies between the inner and outer layers of the *skull.

tủy xương sọ(dt) một mô hình lưới nằm giữa lớp ngoài và lớp trong của hộp sọ*.

diploid *adj.* describing cells, nuclei, or organisms in which each chromosome except the Y sex chromosome is represented twice. Compare haploid, triploid. *-diploid n.*

nhi bội(tt) mô tả các tế bào, các nhân hay các sinh vật trong đó mỗi thể nhiễm sắc trừ nhiễm sắc phái tính Y đều có thành đôi. So sánh với đơn bội, tam bội. *-diploid (dt)*.

diplopia *n.* double vision: the simultaneous awareness of two images of the one object. It is usually due to a disturbance in the co-ordinated movements of the muscles that move the eyeball, and covering one eye will abolish it. A very slight degree of doubling, which does not disappear when one eye is covered, may be experienced by introspective people. This is *unocular diplopia*, and only in the rarest cases is there any abnormality of the eye.

chứng song thị(dt) nhìn một thành hai, sự nhín thấy đồng thời hai hình ảnh của chỉ một vật. Điều này thường do rối loạn cử động điều hoà các cơ vận động nhãn cầu, và khi che một mắt lại sẽ không còn thấy như vậy nữa. Một người thường nói có thể bị một mức độ song thị nhẹ không mất đi khi che mắt lại. Đây là chứng song thị một mắt, trường hợp hiếm thấy nhất trong số các bất thường về mắt.

diplophase *n.* the fourth stage in the first prophase of *meiosis, in which crossing over occurs between the paired chromatids of homologous chromosomes, which then begin to separate.

kỳ song ty(dt) giai đoạn thứ tư của biến kỳ trong giàn phân, trong đó xảy ra sự giao thoa giữa các đôi bán bán nhiễm thể của các nhiễm sắc thể tương đồng bắt đầu phân chia.

diphylline *n.* a drug that relaxes bron-

chial muscle and stimulates heart muscle. It is used to relieve symptoms in asthma and bronchitis and to treat congestive heart failure. It is administered by mouth, injection, or in suppositories and may cause nausea and vomiting, headache, palpitation, and dizziness, especially following injection. See also bronchodilator. Trade names: *Neutraphylline, Silbephylline*.

(dt) một loại thuốc làm giãn cơ phế quản và kích thích cơ tim. Thuốc dùng làm giảm các triệu chứng suyễn và viêm phế quản và dùng chữa suy tim sung huyết. Thuốc dùng uống, chích hay dưới dạng thuốc đạn và có thể gây buồn nôn và nôn, nhức đầu, hồi hộp và chóng váng, đặc biệt sau khi chích. Xem thêm giãn phế quản. Tên thương mại: *Neutraphylline, Silbephylline*.

diprosopus *n.* a fetal monster with a single trunk and normal limbs but with some degree of duplication of the face.

quái thai hai mặt(dt) một quái thai có một thân và các chi bình thường nhưng có hai mặt với một mức độ nào đó.

dipsomania / .dipsəʊ'meɪniə/ *n.* morbid and insatiable craving for alcohol occurring in paroxysms. Only a small proportion of alcoholics show this symptom. See alcoholism.

cơn thèm uống(dt) một sự thèm rượu và đồ và bệnh hoạn xảy ra trong cơn kích phát của bệnh. Chỉ có một tí lẻ nhỏ những người nghiện rượu có triệu chứng này. Xem chứng nghiện rượu.

Diptera / 'dɪptərə/ *n.* a large group of insects, including *mosquitoes, gnats, midges, house flies and *tsetse flies, that possess a single pair of wings. The mouthparts of many species, e.g. mosquitoes and tsetse flies, are specialized for sucking blood; these forms are important in the transmission of disease (see vector). See also fly.

(dt) một nhóm côn trùng lớn chỉ có một đôi cánh gồm muỗi*, muỗi mắt, ruồi nhué, ruồi nhà và ruồi tsetse*. Phu bộ miệng của nhiều loài như muỗi và ruồi tsetse được chuyển hóa để hút máu, các loài này giữ vai trò quan trọng trong việc truyền bệnh (xem vector). Xem thêm ruồi.

Dipylidium *n.* a genus of tapeworms. *D. caninum*, a common parasite of the small intestine of dogs and cats, occasionally infects man but usually produces no obvious symptoms. Fleas are the intermediate hosts, and children in close contact with pets become infected on ingesting fleas harbouring the parasite.

(*dt*) một giống sán dây. *D. caninum*, thường ký sinh trong ruột non của chó và mèo, đôi khi nhiễm vào người nhưng thường không gây triệu chứng rõ rệt. Bọ chét là ký chủ trung gian, và trẻ em ua gần gũi với các vật nuôi yêu quý sẽ bị nhiễm khi nuốt phải bọ chét có chứa ký sinh.

dipyridamole *n.* a drug that dilates the blood vessels of the heart. It is used to treat reduced heart activity and is given by mouth or injection. It may cause headache, stomach upsets, and dizziness.

(*dt*) một loại thuốc làm giãn các mạch máu ở tim. Thuốc dùng chữa sự giảm hoạt động tim bằng cách uống hay chích. Thuốc có thể gây nhức đầu, rối loạn dạ dày và choáng váng.

director / di'rekta/ *n.* an instrument used to guide the extent and direction of a surgical incision.

ống thông dẫn đường (*dt*) một dụng cụ dùng hướng dẫn biện độ và hướng đi khi rạch phẫu thuật.

dis- prefix denoting separation.

(tiếp đầu ngữ) chỉ phân chia.

disability / di'sabiləti/ *n.* see handicap
sự bất lực (*dt*) xem phần dịch chữ handicap.

Disabled Living Foundation

/ dis'ebilid 'lɪvɪŋ faʊn'deɪʃn/ (in Britain) a voluntary agency interested in all aspects of the care those with "handicaps and in improving their quality of life. It is particularly concerned with aids to daily living, which can be inspected by clients, doctors, and others at a permanent exhibition at the headquarters of the Foundation.

tổ chức săn sóc người bất lực (*dt*) Vương Quốc Anh) một cơ quan tình nguyện quan tâm đến việc chăm sóc những người bất lực và cải thiện cuộc sống của họ. Tổ chức này đặc biệt quan tâm đến những giúp

đó về đời sống hàng ngày và đặt dưới sự kiểm tra của khách hàng, bác sĩ và những người khác ở các cuộc trình bày thường xuyên tại trụ sở.

disabled person / dis'eibld 'pe:snl/ see Employment Service Division.

người bất lực xem Phần Khu Dịch Vụ Lao Động

disaccharide *n.* a carbohydrate consisting of two linked "monosaccharide units. The most common disaccharides are "maltose", "lactose", and "sucrose".

(*dt*) một carbohydrate gồm hai monosaccharide nối với nhau. Các disaccharide thường gặp nhất là maltose*, lactose*, và sucrose*.

disarticulation / 'disa:tɪkju'læʃn/ *n.* separation of two bones at a joint. This may be the result of an injury or it may be done by the surgeon at operation in the course of amputation; for example of a limb, finger, or toe.

sự tháo khớp (*dt*) sự tách rời hai xương ở một khớp. Điều này có thể do tổn thương, hay cũng có thể do bác sĩ phẫu thuật thực hiện khi cần cắt cụt một chi, một ngón tay hay ngón chân.

disc / disk/ *n.* (in anatomy) a rounded flattened structure, such as an "intervertebral disc or the "optic disc".

đĩa (*dt*) (trong giải phẫu học) một cấu trúc dẹp hình tròn, như đĩa liên sống" hay đĩa thị giác".

discharge rate / 'dɪsʃa:dʒ reɪt/ *n.* the number of cases of a specified disease discharged from hospitals related to the population of the "catchment area; usually expressed regionally per 10,000.

tỉ lệ xuất viện số ca của một bệnh đặc biệt được xuất viện so với dân số của một vùng khảo sát", thường ghi trên 10,000 dân theo vùng.

discussion *n.* an operation for cataract in which the front of the lens capsule is cut extensively by a fine knife or needle inserted through the edge of the cornea. Subsequently the lens is absorbed naturally into the surrounding fluid of the eye. It is usually necessary to perform "capsulotomy later.

thủ thuật rạch và thế thủy tinh (dt) một thao tác dùng trong bệnh đục thế thủy tinh: dùng một dao nhỏ hay kim luồn qua bờ giác mạc cắt mạnh mắt trước của nang thế thủy tinh, sau đó để thế suy tinh bị hút tự nhiên vào lớp dịch chung quanh của mắt. Thao tác này cần để thực hiện thủ thuật mở nang sau này.

disease/ dɪ'zɪ:s/ n. a disorder with a specific cause and recognizable signs and symptoms; any bodily abnormality or failure to function properly, except that resulting directly from physical injury (the latter, however, may open the way for disease).

bệnh(dt) một rối loạn có nguyên nhân đặc hiệu và có các dấu hiệu hay triệu chứng thấy được, mọi bất thường về cơ thể hay suy giảm chức năng đúng nghĩa, trừ khi gây ra do tổn thương vật lý (tuy nhiên các tổn thương này có thể mở đường cho bệnh).

disimpaction. n. the process of separating the broken ends of a bone when they have been forcibly driven together during a fracture. *Traction may be required to keep the bone ends separate but in good alignment.

sự tháo móng(dt) tiến trình tách rời các dấu gãy của một xương khi các dấu này bị kéo về nhau do gãy xương. Có thể cần kéo để giữ các dấu xương xa nhau nhưng vẫn giữ được thẳng hàng.

disinfectant/ .dɪsm'fektənt/ n. an agent that destroys or removes bacteria and other microorganisms and is used to cleanse surgical instruments and other objects. Example are *cresol, *hexachloro-phane, and *phenol. Dilute solutions of some disinfectants may be used as *antiseptics or as preservatives in solutions of eye drops or injections.

chất diệt khuẩn(dt) một tác nhân tiêu diệt hay loại trừ được vi trùng hay các vi sinh vật khác dùng tay rửa các dụng cụ phẫu thuật hay các vật dụng khác. Thị dụ như cresol*, hexachlorophane*, và phenol*. Dung dịch loãng của một vài chất diệt khuẩn có thể dùng như thuốc sát trùng hay làm chất bảo quản trong các dung dịch thuốc nhỏ mắt hay thuốc chích.

disinfection/ .dɪsm'fekʃn/ n. the process of eliminating infective microorganisms

from contaminated instruments, clothing, or surroundings by using physical means or chemicals (*disinfectants).

sự diệt khuẩn(dt) tiến trình loại trừ các vi sinh vật gây bệnh ra khỏi các dụng cụ bị nhiễm, quần áo, hay môi trường chung quanh bằng cách dùng các phương tiện vật lý hay hoá học (chất diệt khuẩn).

disinfestation/ .dɪsɪnf'steɪʃn/ n. the destruction of insect pests and other animal parasites. This generally involves the use of insecticides applied either topically, as in de-lousing, or as a spray for eliminating an infestation of fleas or bed bugs in the home.

sự khử nhiễm côn trùng(dt) sự tiêu diệt các côn trùng gây hại và các ký sinh động vật khác. Điều này bao gồm việc dùng các thuốc diệt côn trùng, dập tại chỗ như khử chấy rận hoặc xịt để trừ bỏ chép hay rệp trong nhà.

disintegrative psychosis see Heller's syndrome.

loạn tâm thần phân huy xem hội chứng Heller.

disjunction / dis'dʒʌŋkjən/ n. the separation of pairs of homologous chromosomes during meiosis or of the chromatids of a chromosome during *anaphase of mitosis or meiosis. Compare nondisjunction.

sự phân tách(dt) sự phân chia các đối nhiễm sắc tương đồng trong giàn phân hay phân chia các bán nhiễm thể của một thể nhiễm sắc trong hâu kỳ* của giàn phân hay giàn phân giảm nhiễm.

dislocation (luxation)/ ,dɪsləʊ'keɪʃn/ n. displacement from their normal position of bones meeting at a joint. Dislocation of the shoulder is common in sports injuries, and congenital abnormalities may lead to repeated dislocations of the hip. The bones are restored to their normal positions by manipulation, which may require local or general anaesthesia (see reduction). Compare subluxation.

sai khớp(dt) sự chuyển dịch các xương ở một khớp ra khỏi vị trí bình thường. Sai khớp vai thường thấy trong các tổn thương thể thao, và các dạng bẩm sinh có thể làm cho hông bị sai khớp liên tục. Các xương được

đưa về vị trí bình thường bằng cách nắn, và có thể cần gây mê toàn thân hay tại chỗ (xem nắn xương). So sánh với trật xương khớp nhẹ.

dismemberment / dɪsmembərmənt/ *n.* the amputation of a leg, arm, or part of a limb.
sự cắt chi thể(dt) *sự cắt cụt một chân, một cánh tay, hay một phần chi.*

disoma *n.* a double-bodied fetal monster with a single head.

quái thai hai thân dinh(dt) *quái thai có hai thân dinh nhưng chỉ có một đầu.*

disopyramide *n.* a *parasympatholytic drug used to treat various heart conditions involving abnormal heart rates. It is administered by mouth, side-effects such as dry mouth, blurred vision, difficulty in urination and digestive upsets may occur. Trade names: **Norpace, Rythmodan.**

*(dt) một loại thuốc kim hủy đối giao cảm dùng chữa nhiều loại bệnh tim bao gồm nhấp tim bất thường. Thuốc dùng uống, có thể có những tác động phụ như khô miệng, nhìn không rõ, đi tiểu khó, và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: **Norpace, Rythmodan.***

disorientation / dɪ'sɔrɪən'teɪʃn/ *n.* the state produced by loss of awareness of space, time, or personality. It can be result of drugs, anxiety, or organic disease (such as dementia or 'Korsakoff's syndrome').

mất định hướng(dt) *tình trạng gây ra do mất nhận thức về không gian, thời gian hay nhân cách. Mất định hướng có thể là hậu quả của thuốc, lo âu, hay bệnh hữu cơ (như sa sút trí tuệ hay hội chứng Korsakoff).*

dispensary / dɪ'spensəri/ *n.* a place where medicines are made up by a pharmacist according to the doctor's prescription and dispensed to patients. A dispensary is often part of an out-patient department in a hospital.

được phỏng(dt) *nơi được sĩ bào chế thuốc theo chỉ định của bác sĩ và phân phối cho bệnh nhân. Được phỏng thường là một phần trong Khoa ngoại trú của một bệnh viện.*

displacement / dɪs'plaɪmənt/ *n.* (in psychology) the substitution of one type of behaviour for another, usually the substitution of a relatively harmless activity for a

harmful one; for example, kicking the cat instead of one's boss.

chuyển dịch(dt) *(trong tâm lý học) sự thay đổi một loại sự trù bằng một kiểu khác, thường thay thế một hành động có hại bằng một hành động khác tương đối vô hại, thí dụ đá con mèo thay vì đá ông chủ.*

dissection / dɪ'sekʃn/ *n.* the cutting apart and separation of the body tissues along the natural divisions of the organs and different tissues in the course of an operation. Dissection of corpses is carried out for the study of anatomy.

giải phẫu(dt) *cắt ra và phân tách các mô cơ thể theo các đường phân chia tự nhiên của các cơ quan và các mô. Giải phẫu từ thi được thực hiện để nghiên cứu về giải phẫu học.*

disseminated / dɪ'semɪneɪtɪd/ *adj.* widely distributed in an organ (or organs) or in the whole body. The term may refer to disease organisms or to pathological changes.

lan tỏa(dt) *phản bội rộng trong một hay nhiều cơ quan hay trong toàn cơ thể. Từ này có thể dùng cho vi sinh vật gây bệnh hay các thay đổi bệnh lý.*

disseminated sclerosis

/ dɪ'semɪneɪtɪd skler'oʊsɪs/ see multiple sclerosis.

xơ hoá lan tỏa *xem da xơ hoá.*

dissociation / dɪ'səʊsɪ'eɪʃn/ *n.* (in psychiatry) the process whereby thoughts and ideas can be split off from consciousness and may function independently, thus (for example) allowing conflicting opinions to be held the same time about the same object. Dissociation may be the main factor in cases of hysterical *fugue and multiple personalities.

phân ly(dt) *(trong tâm thần học) tiến trình nhớ đó các ý nghĩ và ý tưởng có thể tách khỏi ý thức và hoạt động độc lập, như vậy (thí dụ) cho phép các ý kiến đối lập về cùng một vật có thể có cùng một lúc. Phân ly có thể là nhân tố chính trong các ca cuồng loạn tâm thần bỏ nhà đi và da nhân cách.*

distal *adj.* 1. (in anatomy) situated away from the origin or point of attachment or from

the median line of the body. For example, the term is applied to a part of a limb that is furthest from the body; to a blood vessel that is far from the heart; and to a nerve fibre that is far from the central nervous system. Compare proximal. 2. (in dentistry) describing the surface of a tooth away from the midline of the jaw.

đoạn xa (dt) 1. (trong giải phẫu học) ở xa gốc hay điểm bám hay từ đường giữa cơ thể. Thị dụ từ này dùng cho phần chỉ xa nhất so với thân, cho các mạch máu ở xa tim, và cho một dây thần kinh ở xa hệ thần kinh trung ương. So sánh với phu cận. 2. (trong nha khoa) mô tả bề mặt răng cách xa đường giữa của hàm.

distichiasis *n.* a very rare condition in which there is an extra row of eyelashes behind the normal ones. They may rub on the cornea.

tổng mì kép (dt) một tình trạng rất hiếm trong đó có thêm một hàng tổng mì sau hàng bình thường. Hàng thứ hai này có thể cọ vào giác mạc.

District Health Authority /'distrɪkt heɪlθ ɔ:tθɔ:rɪti/ *see National Health Service*

giới chức y tế huyện xem *Sở y tế quốc gia*.

District Management team

/'distrɪkt'mænɪdʒmənt t̄m/ *see National Health Service*

tổ quản lý huyện xem *Sở y tế quốc gia*.

District Medical Committee

/'distrɪkt'medɪkl k̄m'it̄/ *see medical committee*.

Ủy ban y khoa huyện xem *Ủy ban y khoa*.

District Medical Officer (DMO)

/'distrɪkt'medɪkl'ɒfɪs/ *see community physician*.

trường phòng y tế huyện xem *bác sĩ cộng đồng*.

district nurse /'distrɪkt n̄səs/ *see home nurse*

điều dưỡng huyện xem *điều dưỡng tại gia*.

District Planning Team /'distrɪkt

'plānɪŋ t̄m/ a multidisciplinary group of doctors, nurses, and others established in a health district to identify gaps in the services and to suggest how they can be improved. Outside agencies (e.g. social services) are included when appropriate. Some teams are permanent (e.g. those dealing with the elderly and mentally sick); others are established on an *ad hoc* basis.

tổ kế hoạch huyện một nhóm nhiều thành phần gồm bác sĩ, điều dưỡng và các nhân viên khác thuộc phòng y tế huyện có nhiệm vụ xác định những thiếu sót trong công tác và đề ra các biện pháp khắc phục. Tổ có thể gồm các nhân viên bên ngoài (thí dụ các tổ chức xã hội) khi cần. Một số tổ là thường trực (như tổ chăm sóc người già và bệnh tâm thần); một số khác chỉ thành lập trong trường hợp đặc biệt.

disulfiram *n.* a drug used in the treatment of chronic alcoholism. It acts as a deterrent by producing unpleasant effects when taken with alcohol, including flushing, breaking difficulties, headache, palpitation, nausea, and vomiting. It is administered by mouth; common side-effects are fatigue, nausea, and constipation. Trade name: *Antabuse*.

(dt) một loại thuốc dùng chữa chứng nghiện rượu mãn. Thuốc tác động như một chất làm nản lòng bằng cách gây ra những tác động khó chịu khi uống rượu như đỏ mặt, thở khó, nhức đầu, hồi hộp, buồn nôn và nôn. Thuốc dùng uống, tác động phụ thường thấy là mệt mỏi, buồn nôn, và táo bón. Tên thương mại: *Antabuse*.

dithiazanine *n.* an anthelmintic drug used to treat certain worm infestations. It is administered by mouth and stains the stools bluish-green. Other side-effects include nausea, vomiting, diarrhoea, fluid retention, and fever.

(dt) một thuốc chống giun sán dùng chữa một số bệnh giun sán. Thuốc dùng uống và làm phân có màu lục-xanh nhạt. Các tác động phụ khác gồm buồn nôn, nôn, tiêu chảy, giữ dịch, và sốt.

dithranol *n.* a drug applied to the skin as an ointment or paste to treat ringworm infections, psoriasis, and other skin conditions. It may irritate the skin on application.

(dt) một thuốc dùng ngoài da dưới dạng pomat hay kem để chữa các loại nhiễm nấm da, bệnh vẩy nến, và các bệnh ngoài da khác. Thuốc có thể gây kích thích da.

diuresis *n.* increased secretion of urine by the kidneys. This normally follows the drinking of more fluid than the body requires, but it can be stimulated by the administration of a "diuretic".

tăng bài niệu (dt) tăng tiết nước tiểu ở thận. Thường do việc uống nước nhiều hơn nhu cầu cơ thể, nhưng cũng có thể do việc dùng thuốc lợi niệu".

diuretic / .dī'yoōrētik/ *n.* a drug that increases the volume of urine produced by promoting the excretion of salts and water from the kidney. Examples are the thiazide diuretics (e.g. "chlorothiazide" and "chlorthalidone"), "frusemide", "spironolactone", and "triamterene". Diuretics are used to reduce the oedema due to salt and water retention in disorders of the heart, kidneys, liver, or lungs. Some mild diuretics, including "acetazolamide", are used to reduce the pressure within the eyeball in glaucoma. Diuretics are also used in conjunction with other drugs - in the treatment of high blood pressure. Treatment with thiazide diuretics often results in potassium deficiency; this is corrected by simultaneous administration of potassium salts.

thuốc lợi niệu (dt) một thuốc làm tăng thể tích nước tiểu sinh ra bằng cách đẩy mạnh việc bài tiết muối và nước ở thận. Thị dụ như các thuốc lợi niệu thiazide (như chlorothiazide" và chlorthalidone"), frusemide", spironolactone", và triamterene". Các thuốc lợi niệu dùng giảm phù nề do giữ muối và nước trong các rối loạn về tim, thận, gan, hay phổi. Một số thuốc lợi niệu nhẹ, bao gồm acetazolamide", dùng giảm áp suất nhán cầu trong bệnh tăng nhán áp. Thuốc lợi niệu cũng dùng - phối hợp với các thuốc khác trong việc chữa trị bệnh tăng huyết áp. Dùng thuốc lợi niệu thiazide thường gây thiểu kali, vì vậy cần đồng thời cung cấp thêm các muối kali.

divagation / .dīvā'gāzhən/ *n.* rambling discursive thought and speech. It is not specific to any one psychiatric condition.

chứng nói rời rạc (dt) ý nghĩ và lời nói lan man, không có mạch lạc. Chứng này không đặc hiệu cho một tình trạng tâm thần nào.

divaricator / dī'verīkātər/ *n.* a scissor-like surgical instrument used to divide portions of tissue into two separate parts during an operation.

dụng cụ phân đoạn (dt) một dụng cụ phẫu thuật giống như kéo dùng chia một mảng thành hai phần riêng biệt trong thao tác.

diverticular disease *a.* condition in which there are diverticula (see diverticulum) in the colon associated with lower abdominal pain and disturbed bowel habit. The pain is due to spasm of the muscles of the intestine and not to inflammation of the diverticula (compare diverticulitis).

bệnh chi nang đại tràng tình trạng có các chi nang* ở đại tràng kết hợp với đau bụng dưới và rối loạn thói quen ruột. Đau này do co thắt cơ ruột, không phải do viêm chi nang (so sánh với viêm chi nang).

diverticulitis *n.* inflammation of a *diverticulum, most commonly of one or more colonic diverticula. This type of diverticulitis is caused by infection and causes lower abdominal pain with diarrhoea or constipation; it may lead to abscess formation, which often requires surgical drainage. A Meckel's diverticulum sometimes becomes inflamed due to infection, causing symptoms similar to appendicitis. Diverticula elsewhere in the alimentary tract are not subject to diverticulitis. Compare diverticular disease.

viêm chi nang (dt) thường thấy viêm một hay nhiều chi nang đại tràng. Kiểu viêm chi nang này thường do nhiễm trùng hay gây đau bụng dưới cùng với tiêu chảy hay táo bón; điều này có thể dẫn tới việc hình thành áp xe và thường cần lưu phẫu thuật. Chi nang Meckel đôi khi bị nhiễm trùng, gây các triệu chứng như "viêm ruột thừa". Chi nang ở các nơi khác trong ống tiêu hoá không bị viêm. So sánh với bệnh chi nang đại tràng.

diverticulosis *n.* a condition in which diverticula exist in a segment of the intestine without evidence of inflammation (compare diverticulitis).

bệnh chi nang ruột non (dt) tình trạng

trong đó có các chi nang ở một đoạn ruột non mà không có viêm (so sánh với viêm chi nang).

diverticulum *n.* (*pl. diverticula*) a sac or pouch formed at weak points in the walls of the alimentary tract. They may be caused by increased pressure from within (*intussusceptional diverticula*) or by pulling from without (*traction diverticula*). A pharyngeal diverticulum occurs in the pharynx and may cause difficulty in swallowing. Oesophageal diverticula occur in the middle or lower oesophagus (gullet); they may be associated with muscular disorders of the oesophagus but rarely cause symptoms. Gastric diverticula affect the stomach (usually the upper part) and cause no symptoms. Duodenal diverticula occur on the concave surface of the duodenal loop; they may be associated with *dyspepsia but usually few symptoms. Jejunal diverticula affect the small intestine, are often multiple, and may give rise to abdominal discomfort and *malabsorption due to growth of bacteria within them. Meckel's diverticulum occurs in the ileum, about 35cm from its termination, as a congenital abnormality. It may become inflamed, mimicking *appendicitis; if it contains embryonic remnants of stomach mucosa it may form a *peptic ulcer, causing pain, bleeding, or perforation. Colonic diverticula, affecting the colon (particularly the lowest portion), become commoner with increasing age and often cause no symptoms. However they are sometimes associated with abdominal pain or altered bowel habit (see diverticular disease) or they may become inflamed (see diverticulitis).

chi nang (*dl*) một túi tạo thành ở các điểm yếu trong thành ống tiêu hoá, có thể do tăng áp suất từ trong (chi nang trong kích thích) hay do kéo dài từ ngoài (chi nang kéo). Chi nang họng có thể gây khó nuốt. Chi nang thực quản, có thể kết hợp với rối loạn cơ thực quản, nhưng ít khi gây triệu chứng. Chi nang dạ dày thường ảnh hưởng tới phần trên da dày và cũng không gây triệu chứng. Chi nang ta tràng thấy trên mặt lồi của quai tá tràng, có thể kết hợp với rối loạn tiêu hoá* nhưng thường chỉ gây ít triệu chứng. Chi nang không

tràng ảnh hưởng tới ruột non và thường thấy nhiều chi nang mỗi lúc. Ví trùng có thể sinh sản trong các chi nang này và gây khó khăn vùng bụng và kém hấp thu*. Chi nang Meckel xảy ra trong hôi tràng, ở khoảng 35cm cách đoạn cuối và là một dị dạng bẩm sinh. Chi nang này có thể bị viêm giống như viêm ruột thừa*, và nếu có chứa tàn dư phổi của niêm mạc da dày, có thể tạo thành loét miếng nổi* gây đau, xuất huyết, hay tống ruột. Chi nang đại tràng ảnh hưởng tới đại tràng, thường ở phần thấp nhất, thường thấy hơn khi tuổi cao và thường không gây triệu chứng. Đôi khi chi nang này có thể phối hợp với đau bụng và thay đổi thói quen ruột (xem bệnh chi nang đại tràng) hay có thể bị viêm (xem viêm chi nang).

division /di'vizn/ *n.* the separation of an organ or tissue into parts by surgery.

sự phân chia (*dt*) phẫu thuật chia một cơ quan hay một mô thành nhiều phần.

divulser *n.* a surgical instrument used to dilate forcibly any canal or cavity, usually the urethra.

dụng cụ nong lực (*dt*) một dụng cụ phẫu thuật dùng lực để nong một ống hay một xoang, thường là niệu quản.

dizygotic twins see twins.

sanh đôi hai hợp tử xem sanh đôi.

DNA (deoxyribonucleic acid) /'du:nə/ the genetic material of nearly all living organisms, which controls heredity and is located in the cell nucleus (see chromosome, gene). DNA is a *nucleic acid composed of two strands made up of units called *nucleotides (see illustration). The two strands are wound around each other into a double helix and linked together by hydrogen bonds between the bases of the nucleotides (see base pairing). The genetic information of the DNA is contained in the sequence of bases along the molecule (see genetic code); changes in the DNA cause *mutations. The DNA molecule can make exact copies of itself by the process of *replication, thereby passing on the genetic information to the daughter cells when the cell divides.

chất liệu di truyền kiểm soát sự di truyền thấy ở trong nhân tế bào của hầu hết các sinh

vật. DNA là một nucleic acid* tạo thành bởi hai chuỗi gồm những đơn vị gọi là nucleotide (xem hình). Hai chuỗi này xoắn lại với nhau thành một hình xoắn kép và nối với nhau bằng những liên kết hydro giữa các base của nucleotide (xem cấp độ base). Thông tin di truyền của DNA nằm trong sự phối hợp các base đọc theo phân tử (xem mã di truyền); những thay đổi của DNA sẽ gây đột biến. Phân tử DNA có thể tạo ra những bản sao giống hệt như mình bằng tiến trình sao chép*, như vậy sẽ truyền các thông tin di truyền cho tế bào con khi phân chia tế bào.

Doctor / 'dɒktər/ n. 1. the title given to a recipient of a higher university degree than a Master's degree. The degree *Medicinae Doctor* (MD) is awarded by some British universities as a research degree. In the US the degree is awarded on qualification. 2. a courtesy title given to a qualified medical practitioner, i.e. one who has been registered by the General Medical Council (GMC). Most doctors in the UK obtain bachelors' degrees in medicine and surgery (MB, BS) or the diplomas of the conjoint boards of the Royal College of Physicians and the Royal College of Surgeons (LRCP, MRCS); these degrees or diplomas and one year's hospital experience are required by the GMC before they will register a person as a doctor. Normally it is compulsory to hold two full-time pre-registration appointments in general subjects at hospital recognized for this purpose. The doctor has the title *house physician* (or *surgeon*), *resident*, or *intern* and is debarred from independence practice. Surgeons in the UK do not use the title Doctor and are referred to, as a mark of distinction, as Mr. In the US qualified dentists and pharmacists also use the courtesy title Doctor. See also consultant.

(dt) 1. *tiến sĩ, danh xưng cấp cho một người có học vị đại học cao hơn học vị Master (thạc sĩ).* Học vị MD (*Medicine Doctor-tiến sĩ y khoa*) là một số trường đại học tại vương quốc Anh cấp như một học vị nghiên cứu. Tại Mỹ học vị này cấp theo trình độ chuyên môn. 2. *Bác sĩ, một danh xưng lịch sử cấp cho một người hành nghề y khoa có trình độ, tức là người đã đăng ký ở Hội đồng Y khoa. Hầu*

hết bác sĩ ở vương quốc Anh đều có học vị bachelor về y học và phẫu thuật (MB, BS) hay có bằng của các ban liên hợp của trường đại học y khoa hoàng gia và đại học phẫu thuật hoàng gia. Hội đồng y khoa cần có các học vị hay bằng cấp này cộng thêm một năm thực tập tại bệnh viện rồi mới cho một người ghi được vào danh sách các bác sĩ. Bình thường bắt buộc phải có hai học kỳ tiền đăng ký về các khoa tổng quát trong các bệnh viện được công nhận cho mục đích này. Một bác sĩ sẽ có danh xưng bác sĩ (hay bác sĩ phẫu thuật) già dinh, bác sĩ thường trú hay bác sĩ nội trú, và không được hành nghề độc lập. Ở vương quốc Anh, các nhà phẫu thuật không dùng danh xưng bác sĩ mà thường được gọi là ông để phân biệt. Tại Mỹ các nhà sĩ và được sĩ có trình độ cũng dùng danh bác sĩ. Cũng xem bác sĩ tu vấn.

dolich- (*dolicho-*) prefix denoting long. Example: *dolichocolon* (abnormally long colon).

(tiếp đầu ngữ) chỉ dài. Thị dụ *dolichocolon* (đại tràng dài bất thường).

dolichocephaly / ,dɒlɪkəʊf'elɪ/ n. the condition of having a relatively long skull, with a *cephalic index of 75 or less. – *dolichocephalic* adj.

dài dài(dài) tình trạng có hộp sọ tương đối dài, với chỉ số dài là 75 hay ít hơn – *dolichocephalic* (th).

dolor / 'duːlər/ n. pain: one of the classical signs in inflammation in a tissue, the other three being calor (heat), *rubor (redness), and *tumor (swelling). The pain in inflammation is thought to be due to the release of chemicals from damaged cells.

(dt) *một trong các dấu hiệu của sự viêm trong một mô, ba dấu hiệu khác là calor* (nóng), *rubor* (đỏ), và *tumor* (sưng). Điều khi viêm được cho là do sự phóng thích các hóa chất ra khỏi các tế bào bị tổn hại.

dolorimetry n. the measurement of pain. See algrometer.

thống trắc(dt) phép đo sự đau. Xem thống giác kế.

domiciliary midwife / ,dɒmju'sɪljəri 'mɪdwaf/ (in Britain) a State Registered Nurse with special training in midwifery (both

hospital and domiciliary practice). She must be registered with the central Midwives' Board order to practise; this requires regular refresher courses to supplement the basic qualification of *State Certified Midwife* (SCM). Planned home deliveries are comparatively rare, the work of domiciliary midwives is mainly concerned with antenatal and postnatal care, especially in those discharged 48 hours or less after delivery, and in some cases conducting deliveries in community hospitals.

nữ hộ sinh tại gia (ở Vương Quốc Anh) một điều dưỡng nhà nước có đăng ký và có huân luyên chuyên môn về sản khoa (cả về hành nghề tại gia và trong bệnh viện). Người nữ hộ sinh này phải đăng ký với Ủy ban Nữ hộ sinh trung ương để được hành nghề, điều này đòi hỏi phải theo học các khoa cập nhật để bổ sung kiến thức cơ bản của Nữ hộ sinh nhà nước có chứng nhận. Việc sinh tại nhà hiện nay tương đối hiếm, công việc của các nữ hộ sinh tại gia chủ yếu là chăm sóc tiền sinh và hậu sản, đặc biệt những người xuất viện sớm hơn 48 giờ sau khi sinh; và trong một số trường hợp nữ hộ sinh cũng đỡ đẻ tại các bệnh viện cộng đồng.

domiciliary services /'domi'siljəri ˌsəvɪsɪz/ (in Britain) health and social services that are available in the home and are distinguished from hospital-based services. They include the services of such personnel as community nurses employed by Area Health Authorities (see home nurse, domiciliary midwife, health visitor) and social workers, home helps, and bath attendants employed by social service departments of local authorities. Also included are services such as meals on wheels, loan equipment for home care, and ambulatery aids. The term *community services* is also applied to these services, but strictly speaking, hospitals and other residential institutes should be included under the latter heading.

dịch vụ tại gia (ở Vương Quốc Anh) các dịch vụ y tế và xã hội cung cấp tại nhà, khác với các dịch vụ tại bệnh viện. Điều này bao gồm công tác của các nhân viên như điều dưỡng cộng đồng thuộc các cơ quan chức năng y tế vùng (xem điều dưỡng tại gia, nữ

hộ sinh tại gia, thăm viếng kiểm tra sức khoẻ) và các nhân viên xã hội, giúp đỡ việc nhà, chăm sóc tắm rửa thuộc khoa dịch vụ xã hội của chính quyền địa phương. Cũng bao gồm các dịch vụ như bữa ăn trên xe đẩy, cho mượn trang bị để chăm sóc gia đình, và giúp các người bệnh không phải nằm. Từ dịch vụ cộng đồng cũng áp dụng cho các dịch vụ này, nhưng nói cho đúng, phải bao gồm cả bệnh viện và các viện khu vực khác.

dominant /'dɒmɪnənt/ adj. (in genetics) describing a gene (or its corresponding characteristic) whose effect is shown in the individual whether its allele is the same or different. If the allele is different it is described as *recessive* and its effects is masked. – dominant n.

trội (trong di truyền học) mô tả một gen (hay tính chất tương ứng với gen) có ảnh hưởng thấy rõ trên cá thể cho dù đối gen đơn vị của nó là như nhau hay khác nhau. Nếu đối gen đơn vị (allele) khác nhau, gen kia được gọi là *lặn* và không có ảnh hưởng. – dominant (dt).

domiphen n. an antiseptic administered in the form of lozenges to treat bacterial and fungal infections of the mouth and throat. It is also used in solution for cleansing wounds and burns, for treating fungal infections of the skin, and for general disinfection of skin and mucous membranes.

(dt) một loại thuốc sát trùng dùng dưới dạng viên ngậm để chữa nhiễm trùng họng và nấm trong miệng và họng. Thuốc cũng dùng để dùng dịch rửa vết thương và vết phỏng, để chữa nhiễm nấm ngoài da hay để diệt tế bào và niêm mạc.

donor /'dəʊnər/ n. a person who makes his own tissues or organs available for use by someone else. For example, a donor may provide blood for transfusion (see blood donor) or a kidney for transplantation.

người cho (dt) người cho phép lấy các mô hay cơ quan của mình để dùng cho người khác. thí dụ người cho có thể cung cấp máu để truyền máu (xem người cho máu) hay cho thận để dùng ghép.

dopa n. dihydroxyphenylalanine: a physiologically important compound that forms an

intermediate stage in the synthesis of catecholamines (dopamine, adrenaline, and noradrenaline) from the essential amino acid tyrosine. It also plays a role itself in the functioning of certain parts of the brain. The form *L*-dopa is administered for the treatment of parkinsonism, a disease in which there is a deficiency of dopamine in the brain.

(dt) **dihydroxyphenylalanine:** một hợp chất quan trọng về mặt sinh lý học, tạo thành giai đoạn trung gian trong việc tổng hợp các catecholamines (dopamine, adrenaline, và noradrenaline) từ amino acid tyrosine. Dopa có công giúp một vai trò trong việc thực hiện chức năng của một số vùng não. Dạng *L*-dopa dùng chữa hội chứng liệt rung Parkinson* là một bệnh có thiếu dopamine trong não.

dopamine *n.* a *catecholamine derived from dopa that is an intermediate in the synthesis of noradrenaline. It is found in high concentrations in the adrenal medulla and is also in the brain, in the caudate nucleus (see basal ganglia), where it may function as a *neurotransmitter.

(dt) **một loại catecholamine có nguồn gốc từ dopa là một chất trung gian trong việc tổng hợp noradrenaline. Dopamine thấy với nồng độ cao trong tủy thượng thận và trong não, trong nhán dưới (xem hạch đáy) và có thể hoạt động như chất dẫn truyền thần kinh.**

dopamine hypothesis *the theory that schizophrenia is caused in part by abnormalities in the metabolism of *dopamine and can be treated in part by drugs (such as *chlorpromazine) that antagonize its action as a neurotransmitter.*

giả thiết dopaminetyl *thuyết cho rằng chứng tinh thần phân lập gây ra phản応 do bất thường trong chuyển hóa dopamine* và có thể chữa được phản応 với các loại thuốc (như chlorpromazine*) tác động đối kháng với dopamine như một chất dẫn truyền thần kinh.*

dors- (dorsi-, dorso-) *prefix denoting 1. the back. Example *dorsalgia* (pain in). 2. dorsal.*

(tiếp đầu ngữ) *chi 1. lưng. Thị dụ *dorsalgia* (đau ở). 2. thuộc về lưng.*

dorsal /'do:səl/ *adj. relating to or situated*

at or close to the back of the body or to the posterior part of an organ.

(thuốc) lưng (lt) *liên quan tới hay ở lại hay ở gần lưng hay mặt sau một cơ quan.*

dorsiflexion *n. backward flexion of the foot or hand or their digits; i.e. bending towards the upper surface.*

uốn về phía lưng (n) *sự uốn về phía sau của bàn chân, bàn tay hay các ngón, tức là gấp về mặt trên.*

dorsoverentral *adj. (in anatomy) extending from the back (dorsal) surface to the front (ventral) surface.*

lưng-bụng (lt) *(trong giải phẫu học) trái từ mặt sau (lưng) tới mặt trước (bung).*

dorsum *n. 1. the back. 2. the upper or posterior surface of a part of the body; for example, of the hand. See also dorsal.*

(dt) *1. lưng. 2. mu, mặt trên hay sau của một phần cơ thể, thí dụ mu bàn tay. Cũng xem (thuốc) lưng.*

dose / do:s / *n. a carefully measured quantity of a drug that is prescribed by a doctor to be given to a patient at any one time. The median effective dose (ED50) is the dose of a drug that produces desired effects in 50% of individuals tested. See also LD50.*

Liều (dt) một số lượng thuốc được đo lường cần thận do bác sĩ chỉ định cho bệnh nhân dùng vào một thời điểm. Liều công hiệu trung bình (ED50) là liều thuốc gây được tác động mong muốn trên 50% cá thể thử nghiệm. Cũng xem LD50.

dosimeter *n. a device to record the amount of radiation received by workers with X-ray or other radiation, usually consisting of a small piece of photographic film in a holder attached to the clothing. At regular intervals the film is examined to discover the amount of radiation it (and therefore the wearer) have received.*

định lượng kế (dt) *một thiết bị để đo lượng bức xạ mà nhân viên X-quang hay các bức xạ khác phải chịu. Thiết bị này thường gồm một miếng phim ảnh nhỏ đựng trong một vật giữ và cột vào quần áo. Miếng phim này được khảo sát ở các thời điểm cách đều nhau để xem nó (cũng là người mang phim) đã nhận được bao nhiêu bức xạ.*

dosimetry *n.* the calculation of appropriate doses for given conditions, usually the calculation for the treatment of cancer in different parts of the body. See radiotherapy.

định lượng pháp (*dt*) phép tính một số lượng đúng cho một tình trạng đã biết, thường là tính số lượng bức xạ cần thiết để chữa ung thư cho các phần cơ thể khác nhau. Xem liều pháp bức xạ.

double-bind /'dʌbl̩.baɪnd/ *n.* a disordered pattern of family relationships in which one family member gives contradictory instructions to another (as when a mother asks her child verbally for affection but simultaneously, by her gestures, indicates that the child should remain distant). The result is that any action the child makes will be wrong, and furthermore he cannot escape from the situation. This has been supposed, but not proved, to be a factor in causing schizophrenia.

yêu cầu hai mặt (*dt*) một loại liên hệ gia đình vô trật tự trong đó một thành viên gia đình đưa ra những yêu cầu trái ngược nhau với một người khác (như khi một người mẹ, bằng lời nói, đòi hỏi con mình tỏ lòng thương yêu, nhưng đồng thời bằng cử chỉ, lại nhắc nhở con mình phải giữ cách xa). Kết quả là mọi hành động của trẻ đều là sai lầm và sau này nó sẽ không thoát khỏi tình trạng đó. Điều này được coi như, tuy chưa được chứng tỏ, là một nhân tố gây chứng tinh thần phân lập.

double-blind trial /'dʌbl̩.blaɪnd 'traɪəl/ *see* intervention study.

thử nghiệm mù đôi xem nghiên cứu can thiệp.

double vision /'dʌbl̩ 'vɪʒn/ *see* diplopia.

chứng nhìn đôi xem chứng song thị.

douche /du:tʃ/ *n.* a forceful jet of water used for cleaning any part of the body, most commonly the vagina. A vaginal douche is extremely unreliable as a method of contraception.

vòi hương sen (*dt*) một vòi nước mạnh dùng rửa mọi phần cơ thể, thường nhất là âm đạo, với tắm âm đạo là một phương pháp

tránh thai không tin cậy được một chút nào.

Down's syndrome /daʊnz 'sɪndroʊm/ a form of mental subnormality due to a chromosome defect (there are three no. 21 chromosomes instead of the usual two). The main physical features are a slightly oblique slant to the eyes, as in the Mongolian races (hence the former name of this condition - *mongolism*); a round head; flat nasal bridge; fissured tongue; abnormalities of the palms, including single transverse creases and characteristic dermal ridges; small round or knotty ears; and short stature. Many of these features are present at birth, enabling an easy diagnosis; the condition can also be diagnosed prenatally, by amniocentesis. The ultimate mental attainment is about that of a five-year-old child, i.e. an IQ of 50-60. Rare partial forms of Down's syndrome occur with a slightly higher IQ (see mosaicism). Medical name: Trisomy 21.

hội chứng Down một dạng bất thường nhô về tâm thần do khuyết tật về thể nhiễm sắc (có ba thể nhiễm sắc số 21 thay vì bình thường chỉ có hai). Các đặc trưng cơ thể chính là mắt hơi nghiêng như người Mông Cổ (vì vậy trước đây tình trạng này có tên là *mongolism*), đầu tròn, sống mũi dẹp, lưỡi có rãnh, bàn tay có những dị dạng gồm các rãnh đơn nằm ngang và các lỗ lèn đặc biệt, tai tròn hay có máu, và vóc người ngắn. Nhiều đặc trưng trên đây đã thấy khi sinh nên có thể định bệnh sớm. Tình trạng này cũng có thể chẩn đoán trước khi sinh bằng cách chụp đồ mổ ối. Mức trưởng thành tinh thần sau cùng là mức của một trẻ năm tuổi, tức chỉ có IQ từ 50-60. Cũng có dạng nhẹ của hội chứng Down có IQ cao hơn một chút (xem hiện tượng khâm thể nhiễm sắc). Tên thường mai: Trisomy 21.

doxepin *n.* a drug used to relieve depression, especially when associated with anxiety (see antidepressant, tranquillizer). It is administered by mouth. side-effects can include drowsiness, dry mouth, blurred vision, and digestive upsets. Trade name: Sinequan.

(*dt*) một loại thuốc dùng giảm trầm cảm, đặc biệt khi kết hợp với lo âu (xem thuốc chống trầm cảm, thuốc an thần). Thuốc dùng uống.

tác động phụ có thể gồm buồn ngủ, khó miêng, nhìn không rõ, và rối loạn tiêu hoá.
Tên thương mại: **Sinequan**.

doxorubicin *n.* an *anthracycline antibiotic isolated from *Streptomyces peucetius caesius* and used mainly in the treatment of leukaemia and various other forms of cancer. Doxorubicin acts by interfering with the production of DNA and RNA (see also antimetabolite). It is administered by injection or infusion; side-effects include bone marrow depression, baldness, gastrointestinal disturbances, and heart damage. Trade name: **Adramycin**.

(dt) một loại kháng sinh anthracycline* phân lập từ *Streptomyces peucetius caesius* dùng chủ yếu trị ung thư bạch cầu và các dạng ung thư khác. Doxorubicin tác động bằng cách can thiệp vào việc sản xuất DNA và RNA (cũng xem chất chống chuyển hoá). Thuốc dùng chích hay tiêm truyền, các tác động phụ gồm suy tủy, rụng tóc, rối loạn dạ dày - ruột, và tổn hại tim. Tên thương mại: **Adramycin**.

doxycycline *n.* an antibiotic used to treat infection caused by a wide range of bacteria and other micro-organisms. It is administered by mouth and side-effects are those of the other *tetracyclines. Trade name: **Vibramycin**.

(dt) một kháng sinh* dùng chữa các bệnh nhiễm do nhiều loại vi trùng và các loại vi sinh vật khác. Thuốc dùng uống, tác động phụ giống như của các loại tetracycline* khác. Tên thương mại: **Vibramycin**.

DPT vaccine /'di:pɪ:t'vi:ksem/ *n.* a combined *vaccine against diphtheria, whooping-cough, and tetanus organisms, prepared from their *toxoids and other antigens.

vắc xin bạch hầu-uốn ván-ho gàm *đt* một loại vắc xin kết hợp chống lại ba bệnh này. Vắc xin chế tạo từ biến đổi tổ* của vi trùng gây các bệnh này, và từ các kháng nguyên khác.

drachm /'dræm/ *n.* 1. unit of weight used in pharmacy. 1 drachm = 3.883g (60 grains). 2. a unit of volume used in pharmacy. 1 fluid drachm = 3.696ml (1/8 fluid ounce).

(dt) 1. một đơn vị trọng lượng dùng trong dược khoa. 1 drachm = 3.883g (60grain). 2.

một đơn vị thể tích dùng trong dược khoa. 1 fluid drachm = 3.696ml (1/8 fluid ounce).

dracontiasis *n.* a tropical disease caused by the parasitic nematode *Dracunculus medinensis* (see guinea worm) in the tissues beneath the skin. The disease is transmitted to man via contaminated drinking water. The initial symptoms, which appear a year after infection, result from the migration of the worm to the skin surface and include itching, giddiness, difficulty in breathing, vomiting, and diarrhoea. Later a large blister forms on the skin, usually on the legs or arms, which eventually bursts and may ulcerate and become infected. Dracontiasis is common in India and West Africa but also occurs in Arabia, Iran, East Africa, and Afghanistan. Treatment involves killing the adult worms with injection of phenothiazine.

bệnh Dracontiasis (dt) một bệnh nhiệt đới gây ra do giun ký sinh *Dracunculus medinensis* (xem giun guinea) trong mô dưới da. Bệnh truyền sang người theo nước uống bị nhiễm. Các triệu chứng ban đầu xuất hiện một năm sau khi nhiễm, gây ra do sự di trú của giun tới bề mặt da, gồm ngứa, choáng váng, thở khó, nôn và tiêu chảy. Sau đó trên da xuất hiện một bong nước lớn, thường ở chân hay cánh tay, bong này sau cùng vỡ ra và có thể bị loét và bị nhiễm trùng. Bệnh *Dracunculus* thường thấy ở Ấn Độ và Tây Phi, nhưng cũng thấy ở Arabia, Iran, Đông Phi và Afghanistan. Chữa bằng cách chích phenothiazine để giết giun trưởng thành.

Dracunculus *n.* see guinea worm.

(dt) xem giun Guinea.

dragée *n.* a *pill that has been coated with sugar.

thuốc viên bọc đường (dt) một viên thuốc* có bọc đường.

drain /'dreɪn/ *n.* 1. *n.* a device, usually a tube or wick, used to draw fluid from an internal body cavity to the surface. A drain is sometimes inserted during an operation to ensure that any fluid formed immediately passes to the surface, so preventing an accumulation that may become infected or cause pressure in the operation site. 2. *vb.* see drainage.

ống dẫn lưu 1. (dt) một dụng cụ, thường là

một ống hay một sao bắc, dùng dẫn chất lỏng từ một xoang trong cơ thể ra ngoài. Một ống dẫn lưu thường dùng trong thao tác phẫu thuật để đảm bảo thoát các loại dịch ra ngoài, như vậy sẽ ngăn ngừa được việc tích tụ dịch có thể bị nhiễm trùng và gây sưng ép ở vị trí phẫu thuật. 2. (dt) xem phản ứng chấn thương.

drainage / 'dreɪnɪdʒ/ n. the drawing off of fluid from a cavity in the body, usually fluid that has accumulated abnormally. For example, serous fluid may be drained from a swollen joint, pus removed from an internal abscess, or urine from an overdistended bladder. See also drain.

sự dẫn lưu(dt) sự rút ra các dịch từ một xoang trong cơ thể, thường dịch tích tụ bất thường. Thí dụ dẫn lưu dịch huyết thanh từ một khớp sưng, dẫn lưu mủ từ một áp xe nội hay nước tiểu từ một bàng quang căng phồng. Cũng xem ống dẫn lưu.

drastic / 'dræstɪk/ n. any agent causing a major change in a body system or function, e.g. strong laxatives.

có tác động mạnh(dt) một tác nhân gây thay đổi lớn về hệ thống hay chức năng cơ thể, thí dụ thuốc xổ mạnh.

draw-sheet / 'drɔ:sju:/ n. a sheet placed beneath a patient in bed that, when one portion has been soiled or become uncomfortably wrinkled, may be pulled under the patient so that another portion may be used. The bed does not have to be remade, and the patient does not have to leave bed.

khăn kéo(dt) một khăn đặt dưới bệnh nhân nằm trên giường, khi một phần khăn bị dơ hay bị nhăn gãy khó chịu sẽ được kéo di chuyển dưới bệnh nhân để dùng phần khác. Như vậy sẽ không phải làm lại giường và bệnh nhân cũng không phải ra khỏi giường.

drepanocyte (sickle cell) n. see sickle-cell disease.

hồng cầu hình liềm(dt) xem bệnh hồng cầu liềm.

drepanocytosis n. see sickle-cell disease.

bệnh hồng cầu hình liềm (dt) xem bệnh hồng cầu liềm.

dressing / 'dresɪŋ/ n. material applied to a wound or diseased part of the body, with or without medication, to give protection and assist healing.

băng(dt) một vật liệu dùng đắp vào vết thương hay vào một phần cơ thể bị bệnh, có thể kèm theo thuốc hay không, để bảo vệ và giúp mau lành.

drill / drɪl/ n. (in dentistry) a rotary instrument used to remove tooth substance, particularly in the treatment of caries. It consists of a handpiece that takes variously shaped 'burs. Most drilling is done with an air-driven turbine handpiece, but some is performed with a much slower mechanically driven handpiece. Drills usually have a water spray coolant.

máy khoan(dt) (trong nha khoa) một dụng cụ có chuyển động quay dùng lấy đi các phần trong răng, đặc biệt trong việc điều trị răng sâu. Máy khoan gồm một tay cầm có thể gắn nhiều loại mũi khoan* có hình dạng khác nhau. Hầu hết máy khoan đều dùng tuabin khí nén, đôi khi cũng dùng máy cơ học chạy chậm hơn. Máy khoan thường có kèm theo dụng cụ xịt nước làm nguội.

drip (intravenous drip) / drip/ n. apparatus for the continuous injection ('transfusion') of blood, plasma, saline, glucose solution, or other fluid into a vein. The fluid flows under gravity from a suspended bottle through a tube ending in a hollow needle inserted into the patient's vein. The rate of flow can be adjusted according to the rate of drips seen on a transparent section of the tube, which also serves as a trap for bubbles.

truyền nhỏ giọt (truyền nhỏ giọt tĩnh mạch)(dt) một thiết bị dùng tiêm truyền (truyền vào máu*) máu, huyết tương, nước muối, dung dịch glucose, hay các dịch khác vào tĩnh mạch. Dịch truyền theo trọng lực chảy từ một chai treo trên cao qua ống tới một kim rỗng luôn trong tĩnh mạch bệnh nhân. Tốc độ dòng chảy có thể điều chỉnh tùy theo tốc độ giọt thấy ở một bát trong suốt của ống, bát này cũng dùng ngăn bụi.

drom- (dromo-) prefix denoting movement or speed.

(tiếp đầu ngữ) chỉ chuyển động hay tốc độ.

dromomania *n.* a pathologically strong impulse to travel, which is said to be present in some vagabonds.

xung động du hành *(dt)* một xung lực bệnh lý mạnh thúc đẩy người ta phải đi đó đây. Người ta cho rằng xung động này có trong nhiều kẻ lang thang.

dropsy *n.* see oedema.

tích dịch *(dt)* xem phù nề.

Drosophila *n.* a genus of very small flies, commonly called fruit flies, that breed in decaying fruit and vegetables. *D. melanogaster* has been extensively used in genetic research as it has only four pairs of chromosomes and those in its salivary glands are easily recognizable. Adult *D. repleta* sometimes feed on faecal matter and may transmit disease organisms.

(dt) một giống ruồi rất nhỏ, thường gọi là ruồi giấm, sinh sản trong trái cây và rau thối rữa. *D. melanogaster* được dùng rất nhiều trong nghiên cứu di truyền học vì loại này chỉ có bốn đôi nhiễm sắc, và các thể nhiễm sắc trong tế bào tuyến nước bọt rất dễ quan sát. Ruồi trưởng thành *D. repleta* đôi khi ăn phân và có thể di truyền các vi sinh vật gây bệnh.

drostanolone *n.* a synthetic male sex hormone (see androgen) used in the treatment of breast cancer, often in conjunction with other drug treatment or surgery. It is administered by injection and with prolonged use may cause such side-effects as growth of hair and deepening of the voice. Trade name: Masteril.

(dt) một hormone phái sinh nam tổng hợp (xem androgen) dùng chữa ung thư vú, thường kết hợp với các liệu pháp khác hay với phẫu thuật. Thuốc dùng chích và nếu dùng lâu ngày sẽ có thể gây tác động phụ như mọc râu tóc và làm trầm giọng nói. Tên thương mại: Masteril.

drug / drug/ *n.* any substance that affects the structure or functioning of a living organism. Drugs are widely used for the prevention, diagnosis, and treatment of disease and for the relief of symptoms. The term *medicine* is sometimes preferred for therapeutic drugs in order to distinguish them from narcotics and other addictive drugs that are used illegally.

thuốc *(dt)* bất cứ chất nào có ảnh hưởng đến cấu trúc hay chức năng của một sinh vật. Thuốc được dùng rộng rãi để phòng ngừa, chẩn đoán hay điều trị các bệnh và để giảm các triệu chứng. Danh từ được phẩm đối khi được dùng thay cho thuốc trị bệnh để phân biệt với ma túy hay các thuốc gây nghiện khác là những thuốc dùng bất hợp pháp.

drug dependence / drug di'pendens/ see dependence.

nghiên thuốc xem quen thuốc.

dry socket / drat 'spikət/ a painful condition in which the normal healing of a tooth socket has been disturbed, instead of being filled with a blood clot the socket is empty. The cause is not clear; treatment is palliative and the condition resolves in 10-14 days.

hở ổ răng một tình trạng gây đau do các rối loạn trong sự lành bình thường của ổ răng: ổ răng trống thay vì có cục máu tấp đầy. Nguyên nhân chưa rõ, chữa trị bằng cách giảm đau tạm thời và tình trạng sẽ ổn định sau 10-14 ngày.

Duchenne dystrophy see muscular dystrophy.

loạn đường Duchenne xem loạn đường cơ.

duct / dakt/ *n.* a tubelike structure or channel, especially one for carrying glandular secretions.

ống dẫn *(dt)* một cấu trúc hình ống hay ống dẫn, đặc biệt ống dẫn chất tiết của một tuyến.

ductless gland / 'daktlis glænd/ see endocrine gland.

tuyến không ống xem tuyến nội tiết.

ductule *n.* a small duct or channel.

ống nhỏ *(dt)* một ống dẫn nhỏ.

ductus *n.* a duct. The *ductus deferens* is the 'vas deferens'.

(dt) **ống dẫn**. *Ductus deferens* là ống dẫn tinh'.

ductus arteriosus a blood vessel in the fetus connecting the pulmonary artery directly to the ascending aorta, so bypassing the pulmonary circulation. It normally closes after birth. Failure of the ductus to close (pat-

(ent ductus arteriosus) produces a continuous 'murmur, and the consequences are similar to those of a *septal defect. It may close spontaneously in childhood but often requires surgical closure.

một mạch máu trong bào thai nối trực tiếp động mạch phổi với động mạch chủ lớn, như vậy sẽ bỏ qua tuần hoàn phổi. Ống này thường đóng lại sau khi sinh. Thường hợp ống không đóng lại (*patent ductus arteriosus*) sẽ gây ra những tiếng thở* liên tục, và các hậu quả cũng giống như của khuyết tật vách ngăn. Ống có thể tự đóng lại trong thời thơ ấu nhưng thường cần can thiệp phẫu thuật.

dumbness /'dʌmni:s/ n. see mutism.

chứng cảm(dt) xem phản ứng cảm.

Dum-dum fever /'dʌmdʌm 'fi:vər/ see kala-azar.

sốt Dumsumxem bệnh kala-azar.

dumping syndrome /'dʌmpɪŋ 'syndrom/ a group of symptoms that sometimes occur after stomach operations, particularly *gastrectomy. After a meal, especially one rich in carbohydrate, the patient feels faint and weak and may sweat and become pale. The attack lasts 30 minutes to two hours and is caused by rapid stomach emptying, leading to falls in blood sugar and the drawing of fluid from the blood into the intestine. Avoidance of carbohydrate meals may relieve the syndrome but further surgery is sometimes required.

hội chứng đổ thoát một nhóm triệu chứng xảy ra sau phẫu thuật dạ dày, đặc biệt khi cắt bỏ dạ dày*. Sau một bữa ăn, đặc biệt khi dùng nhiều carbohydrate, bệnh nhân cảm thấy lâng lâng và yếu ớt, có thể ra mồ hôi và trở nên xanh tái. Cơn kéo dài từ 30 phút đến 2 giờ và gây ra do thức ăn ra khỏi dạ dày quá nhanh, đưa đến việc giảm đường huyết và rút dịch từ máu vào ruột. Hội chứng này có thể giảm đi khi tránh dùng thức ăn nhiều carbohydrate nhưng đôi khi cần phẫu thuật thêm.

duo- prefix denoting two.

(tiếp đầu ngữ) chỉ hai.

duoden- (*duodeno-*) prefix denoting the duodenum. Example : *duodenectomy* (excision of).

(tiếp đầu ngữ) chỉ tá tràng. *Thí dụ duodenectomy* (cắt bỏ tá tràng).

duodenal ulcer /dju:ə'nə:dəl 'ʌlsə/ a n ulcer in the duodenum, caused by the action of acid and pepsin on the duodenal lining (mucosa) of a susceptible individual. It is usually associated with an increased output of stomach acid affects people with blood group O more commonly than others. Symptoms include pain in the upper abdomen especially when the stomach is empty, which often disappears completely for weeks or months; vomiting may occur. Complications include bleeding, *perforation, and obstruction due to scarring. Symptoms are relieved by antacid medicines or reduction of stomach acid; surgery is sometimes required for a permanent cure (see *gastrectomy*, *vagotomy*).

loét tá tràng loét tá tràng gây ra do tác động của acid và pepsin trên lớp màng lót tá tràng (niêm mạc) của một cá thể mẫn cảm. Loét thường phối hợp với tăng tiết acid dạ dày và ảnh hưởng tới những người nhóm máu O nhiều hơn. Triệu chứng gồm đau bụng trên, nhất là khi đói và thường biến mất trong nhiều tuần hay nhiều tháng, có thể bị nôn. Các biến chứng gồm chảy máu, lùng, và tắc do hoà sẹo. Các triệu chứng này giảm đi khi dùng các dược phẩm kháng acid, hay giảm tiết acid dạ dày, đôi khi cần phẫu thuật để chữa vĩnh viễn (xem cắt bỏ dạ dày, cắt dây thần kinh phế vị).

duodenoscope n. a *fibrescope for examining the interior of the duodenum. An end-viewing instrument is used for most examinations, but a side-viewing instruments used for *ERCP.

ống soi tá tràng(dt) một ống soi hình sợi dùng xem xét mệt trong tá tràng. Hầu hết đều dùng dụng cụ soi tận cùng, nhưng cũng có dụng cụ soi bên dùng cho ERCP*

duodenostomy n. an operation in which the duodenum is brought through the abdominal wall and opened, usually in order to introduce food. See also *gastroduodenostomy*.

thủ thuật mở thông miệng tá tràng (dt) một thao tác trong đó tá tràng được mang

qua thành bụng và mở ra, thường để cấp thực phẩm. Cũng xem thủ thuật mở thông da dày - tá tràng.

duodenum / .dju:ə:nəm / n. the first of the three parts of the small intestine. It extends from the pylorus of the stomach to the jejunum. The duodenum receives bile from the gall bladder (via the common bile duct) and pancreatic juice from the pancreas. Its wall contains various glands (including Brunner's glands) that secrete "succus entericus".
- **duodenal adj.**

tá tràng (dt) phần thứ nhất trong ba phần ruột non. Tá tràng di từ môn vị da dày tới không tràng. Tá tràng nhận mật từ túi mật (qua ống dẫn mật chung) và dịch tuy từ tuy tạng. Thành tá tràng có nhiều tuyến (kể cả tuyến Brunner) tiết ra dịch tràng. - **duodenal (tt)**.

Dupuytren's contracture forward curvature of one or more fingers (usually the third and/or fourth) due to fixation of the flexor tendon of the affected finger to the skin of the palm. The condition is treated by surgical division of the fibrous bands joining tendon and skin.

co cứng Dupuytren tình trạng một hay nhiều ngón tay cong về phía trước (thường là ngón thứ ba và/hay ngón thứ tư) do gân co gấp của ngón này dính với da lòng bàn tay. Chưa bằng phẫu thuật chia các bång xơ nối gân và da.

dura (dura mater, pachymeninx)
n. the thickest and outermost of the three meninges surrounding the brain and spinal cord. It consists of two closely adherent layers, the outer of which is identical with the periosteum of the skull. The inner dura extends downwards between the cerebral hemispheres to form the *falk cerebri* and forwards between the cerebrum and cerebellum to form the *tentorium*. A thin film of fluid (not cerebrospinal fluid) separates the inner dura from the arachnoid.

màng cứng (dt) lớp ngoài cùng dày nhất của ba lớp màng não* bao bọc não và dày cốt sống. màng cứng gồm hai lớp dính sát nhau, lớp ngoài giống như cốt mạc hộp so. Lớp trong trải dài xuống dưới giữa các bán cầu

não tạo thành lỗm não và về phía trước giữa não và tiểu não để tạo thành lỗm. Có một lớp dịch móng (không phải dịch não tủy) phân cách lớp trong màng cứng với màng nhện.

dural / 'dju:ərəl / adj. of, relating to, or affecting the *dura.

(thuộc) màng cứng (tt), thuộc, liên quan đến hay ảnh hưởng đến màng cứng.

dwarfism n. abnormally short stature from any cause. The most common type of dwarf is the *achondroplastic dwarf* (see achondroplasia). *Pituitary dwarfs* have a deficiency of growth hormone due to a defect in the pituitary gland; they are well proportioned and show no mental retardation, but may be sexually underdeveloped. *Primordial dwarfs* have a genetic defect in their response to growth hormone. Dwarfism is also associated with thyroid deficiency (see cretinism), in which both physical and mental development is retarded; chronic diseases such as rickets; renal failure; and intestinal malabsorption.

chứng lùn (dt) vóc người ngắn bất thường do mọi nguyên nhân. Kiểu lùn thường gặp nhất là lùn do bất sản sun (xem bất sản sun). Những người lùn do tuyến yên có thiểu hụt hormone tăng trưởng do môi khuyết tật trong tuyến yên; cơ thể họ vẫn rất cân đối và không có chậm phát triển về tinh thần, nhưng có thể xem kém phát triển về phái tính. Những người lùn nguyên thủy có khuyết tật di truyền trong đáp ứng với hormone tăng trưởng. Chứng lùn cũng phối hợp với thiểu năng tuy tùng giáp (xem chứng đần độn) trong đó sẽ có chậm phát triển cả về cơ thể lẫn tinh thần; các bệnh mẫn tính như cồi xương, suy thận, và ruột kém hấp thu.

dydrogesterone n. a synthetic female sex hormone (see progestogen) used to treat menstrual abnormalities (such as dysmenorrhoea) and infertility and to prevent miscarriage. It is administered by mouth and may cause mild nausea and breakthrough bleeding. Trade name: **Duphaston**.

(dt) một hormone phái tính nữ tổng hợp (xem progestogen) dùng chữa các rối loạn kinh nguyệt (như thống kinh) và hiếm muộn và để phòng ngừa xáo thai. Thuốc dùng uống và có thể gây buồn nôn nhẹ và xuất huyết do

lòng, tên thương mại .Duphaslon.*

dynamometer / .daɪnə'mɒmɪtər/ n. a device for recording the force of a muscular contraction. A small hand-held dynamometer may be used to record the strength of a patient's grip. A special optical dynamometer measures the action of the muscles controlling the shape of the lens of the eye.

lực cơ kế(dt) một thiết bị dùng để lực cơ co. Một lực cơ kế nhỏ cầm tay có thể dùng để súc nắn của bệnh nhân. Một lực cơ kế thí giác đặc biệt do được hoạt động của các cơ kiểm soát hình dạng thể thủy tinh trong mắt.

dyne / daɪn/ n. a unit of force equal to the force required to impart to a mass of 1 gram an acceleration of 1 centimetre per second. $1 \text{ dyne} = 10^{-5} \text{ newton}$.

(dt) đơn vị lực, bằng lực cần thiết để nâng một khối lượng 1 gam lên 1cm mỗi giây. $1 \text{ dyne} = 10^{-5} \text{ newton}$.

-**dynia** suffix denoting pain. Example: proctodynia (in the rectum).

(tiếp vĩ ngữ) chỉ đau. Thị dụ: proctodynia (đau trực tràng).

dys- prefix denoting difficult, abnormal, or impaired. Example: dysbasia (difficulty in walking); dysgeusia (impairment of taste).

(tiếp đầu ngữ) chỉ khó, bất thường, hay rối loạn. Thị dụ: dysbasia (khó đi lại), dysgeusia (rối loạn vị giác).

dysaesthesiae pl. n. the abnormal and sometimes unpleasant sensations felt by a patient with partial damage to a peripheral nerve when his skin is touched. Compare paraesthesia.

rối loạn cảm giác(dt) tình trạng bệnh nhân có cảm giác bất thường hay đổi khứ khi bị sờ vào da do tổn hại một phần của một dây thần kinh ngoài biên.

dysarthria / dɪ'səθrɪə/ n. a speech disorder in which the pronunciation is unclear although the linguistic content and meaning are normal.

chứng loạn vận ngôn(dt) một rối loạn về lời nói. Bệnh nhân phát âm không rõ dù ý nghĩa và nội dung ngôn ngữ vẫn bình thường.

dysbarism n. any clinical syndrome due to a difference between the atmospheric pressure outside the body and the pressure of air

or gas within a body cavity (such as the paranasal sinuses or the middle ear). See compressed air illness.

rối loạn áp suất(dt) mọi hỏi chứng lâm sàng do khác biệt giữa áp suất không khí bên ngoài cơ thể và áp suất không khí trong một xoang cơ thể (như các xoang cạnh mũi hay tai trong). Xem bệnh khí ép.

dysbulia n. any disturbance of the will or of the mental processes that lead to purposeful action.

rối loạn ý chí(dt) mọi rối loạn về ý chí hay các tiến trình tinh thần dẫn tới các hoạt động cố ý.

dyschezia n. a form of constipation resulting from a long period of voluntary suppression of the urge to defecate. The rectum becomes distended with faeces and bowel movements are difficult or painful.

chứng khó di cầu(dt) một dạng lão bón do tự ý để né việc bài tiết phân trong một thời gian dài. Trục tràng bị căng lên do đầy phân và các chuyển động ruột bị khó khăn hay đau.

dyschondroplasia n. a condition due to faulty ossification of cartilage, resulting in development of many benign cartilaginous tumours (see chondroma). The bones involved may become stunted and deformed.

loạn sán sụn(dt) tình trạng có rối loạn trong sự xương hoá các sụn nên nhiều ứ sụn lành tính sẽ phát triển. Xương bị tình trạng này sẽ không phát triển được và bị biến dạng.

dyscrasia / dɪs'kreɪzɪə/ n. an abnormal state of the body or part of the body, especially one due to abnormal development or metabolism. In classical medicine the term was used for the imbalance of the four "humours, which was believed to be the basic cause of all diseases.

rối loạn khí chất(dt) một tình trạng bất thường của cơ thể hay một phần cơ thể, đặc biệt tình trạng do phát triển hay chuyển hoá bất thường. Trong y học cổ điển, từ này dùng cho sự mất cân bằng của bốn khí chất* và điều này được tin là nguyên nhân cơ bản của tất cả các bệnh.

dysdiadochokinesis (adiadochokinesis)

nesis) *n.* clumsiness in performing rapidly alternating movements. It is often recognized by asking the patient to tap with his fingers on the back of his other hand. It is a sign of disease of the cerebellum.

rối loạn liên động(dt) sự vụng về khi thực hiện nhanh các động tác luân phiên. Điều này thường nhận thấy khi yêu cầu bệnh nhân gõ ngón tay trên mu bàn tay kia. Đây là một dấu hiệu của bệnh tiểu não.

dysentery /'dɪsnətri/ *n.* an infection of the intestinal tract causing severe diarrhoea with blood and mucus. *Amoebic dysentery (amoebiasis)* is caused by the protozoan *Entamoeba histolytica* and results in ulceration of the intestines and occasionally in the formation of abscesses in the liver (see hepatitis), lungs, testes, or brain. The parasite is spread by food or water contaminated by infected faeces. Symptoms appear days or even years after infection and include diarrhoea, indigestion, loss of weight, and anaemia. Prolonged treatment with drugs, including emetine and tetracyclines, is usually effective in treating the condition. Amoebic dysentery is mainly confined to tropical and subtropical countries.

Bacillary dysentery is caused by bacteria of the genus *Shigella* and is spread by contact with a patient or carrier or through food or water contaminated by their faeces. Epidemics are common in overcrowded insanitary conditions. Symptoms, which develop 1-6 days after infection, include diarrhoea, nausea, cramp, and fever and they persist for about a week. An attack may vary from mild diarrhoea to an acute infection causing serious dehydration and bleeding from the gut. In most cases, provided fluid losses are replaced, recovery occurs within 7-10 days; antibiotics may be given to eliminate the bacteria. *Compare cholera.*

chứng kiết ly(dt) nhiễm đường ruột gây tiêu chảy nặng có máu và chất nhầy. Kiết ly amib (bệnh amib) do động vật nguyên sinh *Entamoeba histolytica* gây loét ruột non và đôi khi gây áp xe gan (xem viêm gan), phổi, dịch hoan, hay não. Ký sinh trùng lan tràn theo thực phẩm hay nước bị nhiễm phân có mang mầm bệnh. Các triệu chứng có thể

xuất hiện nhiều ngày hay dài khi nhiều năm sau khi nhiễm, gồm tiêu chảy, ăn không tiêu, sút cân, và thiếu máu. Tình trạng này thường chữa lành bằng cách điều trị lâu dài với emetine và tetracycline. Kiết ly amib thấy chủ yếu ở các nước nhiệt đới và bán nhiệt đới.

Kiết ký trực khuẩn gây ra do vi trùng thuộc giống *Shigella*. Bệnh lán tràn do tiếp xúc với bệnh nhân hay người lành mang trùng qua thức ăn và nước uống có nhiễm phân của họ. Dịch thường xảy ra trong các tình trạng ở chen chúc và thiếu vệ sinh. Từ 1-6 ngày sau khi nhiễm sẽ có các triệu chứng như tiêu chảy, buồn nôn, co cứng cơ, và sốt; các triệu chứng này kéo dài trong khoảng một tuần. Cơn bệnh có thể thay đổi từ tiêu chảy nhẹ đến mất nước nghiêm trọng và xuất huyết ruột. Trong hầu hết các trường hợp, với điều kiện bù đắp được sự mất nước, bệnh sẽ lành trong 7-10 ngày. Có thể dùng kháng sinh để loại trừ vi trùng. So sánh với dịch tả.

dysgenesis *n.* faulty development; gonadal dysgenesis is failure of the ovaries or testes to develop (see Turner's syndrome).

loạn sinh(dt) phát triển sai lầm. Loạn sinh bộ phận sinh dục là tình trạng noãn sào hay dịch hoan không phát triển được.

dysgerminoma (germinoma, gonocytoma) *n.* a malignant tumour of the ovary, thought to arise from primitive germ cells; it is homologous to the "seminoma of the testis. About 15% of such tumours affect both ovaries; outside the ovary they have been recorded in the anterior mediastinum and near the pineal gland. Dysgerminomas may occur from infancy to old age, but the average age of patients, is about 20 years. They are very sensitive to radiotherapy. Dysgerminomas are also known as *large cell carcinomas* or *alveolar sarcomas* of the ovary.

u tế bào mềm chưa biệt hóa(dt) u ác tính ở noãn sào, được cho là bắt nguồn từ các tế bào mềm nguyên thủy; u này tương đồng với u tính ở dịch hoan, khoảng 15% các u này ảnh hưởng tới cả hai noãn sào, ngoài ra còn thấy ở trung thất trước và gần tuyến tùng. U tế bào mềm chưa biệt hóa có thể xảy ra từ thời thơ ấu cho tới khi già, nhưng tuổi trung bình của các bệnh nhân là 20 tuổi. Các u này rất nhạy cảm với liệu pháp X-

quang. U tể bao mềm chưa biết hoà còn gọi là ung thư biểu mô đại bao hay sarcomas tiểu bao.

dysgraphia / dɪs'græfɪə / n. see agraphia.

chứng khó viết(dt) xem chứng mất khả năng viết.

dysidrosis (dyhidrosis) n. any abnormality of sweating or the sweat glands other than excessive sweating (hyperhidrosis), diminished sweating (hypohidrosis), or absence of sweating (anidrosis); for example, changes in the colour or smell of sweat.

rối loạn bài tiết mồ hôi(dt) mọi bất thường về ra mồ hôi hay về tuyến mồ hôi khác với sự ra mồ hôi nhiều (tăng tiết mồ hôi), ít ra mồ hôi (giảm tiết mồ hôi), hay không có mồ hôi (không ra mồ hôi); thí dụ thay đổi về màu hay mùi mồ hôi.

dyskinesia n. a group of involuntary movements that appear to be a fragmentation of the normal smoothly controlled limb and facial movements. They include "chorea", "dystonia", and those involuntary movements occurring as side-effects to the use of L-dopa and the phenothiazines.

rối loạn vận động(dt) một nhóm các cử động không cố ý có vẻ như một sự chắp vá các cử động mất và cử động chỉ có kiểm soát bình thường. Rối loạn vận động gồm chứng muá vòn, rối loạn trương lực, và các cử động không cố ý xảy ra khi dùng L-dopa và phenothiazine.

dyslalia / dɪsl'æliə / n. a speech disorder in which the patient uses a vocabulary or range of sounds that is peculiar to him. It is a feature of the defective speech acquired by children who have been aphasic from birth (see aphasia).

chứng nói sai(dt) một rối loạn ngôn ngữ trong đó bệnh nhân dùng các từ hay các âm đặc biệt cho riêng mình. Đây là một đặc trưng của khuyết tật ngôn ngữ của các trẻ đã bị mất ngôn ngữ khi sinh.

dyslexia / dɪs'leksiə / n. a developmental disorder selectively affecting a child's ability to learn to read and write. It is an uncommon condition, affecting boys more often than girls, and creates serious educational prob-

lems. It is sometimes called *specific dyslexia* or *developmental dyslexia* to distinguish it from acquired difficulties with reading and writing. Compare alexia. – **dyslexic** adj.

chứng khó đọc-viết(dt) một rối loạn phát triển ánh hưởng đặc biệt tới khả năng của trẻ về đọc và viết. Tình trạng này ít khi xảy ra và ánh hưởng tới các bé trai nhiều hơn bé gái, và gây ra các vấn đề nghiêm trọng về giáo dục. Chứng này đôi khi còn gọi là chứng khó đọc-viết đặc hiệu hay chứng khó đọc-viết phát triển để phân biệt với các khó khăn về đọc và viết mắc phái. – **dyslexic** (n).

dyslogia n. disturbed and incoherent speech. This may be due to "dementia", "aphasia", "subnormality, or mental illness.

chứng loạn ngôn(dt) ngôn ngữ rời rạc và lộn xộn. Điều này có thể do sa sút trí tuệ, mất ngôn ngữ, Kém thông minh, hay bệnh tâm thần".

dysmenorrhoea n. painful or difficult menstruation. The most common type is *primary (essential) dysmenorrhoea*, which begins with the first period and has no apparent cause. In *secondary dysmenorrhoea* painful menstruation is experienced at some stage following the establishment of normal periods, for reasons including inflammation of the womb lining, the presence of tumours in the muscles of the womb, blockage of the blood flow, and mental disturbance.

chứng thống kinh(dt) kinh nguyệt đau hay khó. Kiểu thường thấy nhất là thống kinh nguyên phát bắt đầu từ chu kỳ kinh nguyệt thứ nhất và không có nguyên nhân rõ rệt. Trong thống kinh thứ phát, bệnh nhân trải qua các kỳ đau ở một giai đoạn nào đó sau các kỳ kinh bình thường, vì các lý do như viêm mạc tử cung, có khối u trong các cơ tử cung, tắc động máu, và rối loạn tâm thần.

dysnesia syndrome a disorder of memory in which new information is not learned but old material is well remembered. See Korsakoff's syndrome.

hội chứng rối loạn trí nhớ rối loạn về trí nhớ: không nhớ được các thông tin mới nhưng lại nhớ rõ các việc cũ. Xem hội chứng Korsakoff.

dysmorphophobia n. a fixed distressing

belief that one's body is deform and repulsive, or an excessive fear that it might be so.

chứng ám ánh sợ bị dị dạng(dt) nỗi lo ám ánh rằng cơ thể mình bị dị dạng và gãm ghiếc, hay nỗi sợ hãi vô cùng rằng cơ thể bị như vậy.

dyspareunia *n.* painful or difficult sexual intercourse experienced by a woman. Psychological or physical factors may be responsible (see vaginismus).

chứng giao hợp đau(dt) tình trạng một phu nữ bị đau khi giao hợp hay khó giao hợp. Có thể liên quan đến các nhân tố cơ thể và tâm lý (xem chứng co đau âm đạo).

dyspepsia (indigestion) / dis'pepsiə/ *n.* disordered digestion; usually applied to pain or discomfort in the lower chest or abdomen after eating and sometimes accompanied by nausea or vomiting. — **dyspeptic** adj.

rối loạn tiêu hoá (chứng khó tiêu)
từ này thường dùng chỉ tình trạng đau và khó chịu ở vùng ngực dưới hay vùng bụng sau khi ăn, đôi khi có kèm theo buồn nôn và nôn. — **dyspeptic** (n).

dysphagia *n.* a condition in which the action of swallowing is either difficult to perform, painful (see odynophagia), or in which swallowed material seems to be held up in its passage to the stomach. It is caused by painful conditions of the mouth and throat, obstruction of the pharynx or oesophagus by diseases of the wall or pressure from outside, or by abnormalities of muscular activity of the pharynx or oesophagus.

chứng khó nuốt(dt) tình trạng có khó khăn hay bị đau khi nuốt (xem chứng đau thực quản) hay miếng nuốt dường như bị chặn lại trên đường đi tới dạ dày. Chứng này do đau miếng hay đau họng, tắc họng hay tắc thực quản do bệnh ở thành hay áp suất từ bên ngoài, hoặc do các bất thường về hoạt động cơ ở họng hay thực quản.

dysphasia / dis'fezjə/ *n.* see aphasia.

loan phổi hợp tử(dt) xem chứng mất ngôn ngữ.

dysphemia *n.* see stammering.

chứng nói khó(dt) xem nói lắp.

dysphonía / dis'fouərɪə/ *n.* difficulty in

speaking due to a disorder of the larynx, vocal cords, tongue, or mouth. Compare dysarthria, aphasia.

chứng khó phát âm(dt) có khó khăn khi nói rõ do rối loạn ở thành quản, dây thành âm, lưỡi, hay miệng. So sánh với chứng loạn vận ngôn, chứng mất ngôn ngữ.

dysplasia (alloplasia, heteroplasia)

n. abnormal development of skin, bone, or other tissues. See also fibrous dysplasia.

sự loạn sản (đa sản, dị sản)(dt) sự phát triển bất thường của da, xương, hay các mô khác. Cũng xem loạn sản xơ.

dyspnoea / dis'pn̩iə/ *n.* laboured or difficult breathing. (The term is often used for a sign of laboured breathing apparents to the doctor, *breathlessness* being used for the subjective feeling of laboured breathing). Dyspnoea can be due to obstruction to the flow of air into and out of the lungs (as in bronchitis and asthma), various diseases, affecting the tissue of the lung (including pneumoconiosis, emphysema, tuberculosis, and cancer), and heart disease.

sự khó thở(dt) thở gắng sức hay khó khăn. (thường dùng từ dyspnoea chỉ dấu hiệu thở gắng sức do bác sĩ xác định, còn từ breathlessness chỉ cảm giác thở gắng sức chủ quan). Khó thở có thể do tắc dòng khí vào hay ra khỏi phổi (như trong bệnh viêm phế quản và suyễn), do các bệnh khác nhau ảnh hưởng đến mô phổi (gồm bệnh bụi phổi, khí thũng, lao, và ung thư), và do bệnh tim.

dyspraxia *n.* see apraxia.

chứng khó phổi hợp động tác (dt) xem chứng mất dung động tác.

dyssynergia (asynergia) *n.* clumsily uncoordinated movements found in patients with disease of the cerebellum. They include *dysmetria* (the application of inappropriate force for a movement), intention tremor, *dysdiadochokinesis*, and a staggering wide-based gait.

chứng loạn động vận (mất động vận)(dt) cử động không điều hoà vùng về thắt ở những bệnh nhân có bệnh ở tiểu não.

Điều này gồm chứng động tác sai lầm (dùng sức không thích hợp với động tác), rung vận động hữu ý, rối loạn liên động* và tăng di động và lão đảo.

dystocia *n.* difficult birth, caused by abnormalities in the fetus or the mother. The most common causes of fetal dystocia are excessive size or "mal-presentation" of the baby. Maternal dystocia may result if the pelvis is abnormally small, the womb muscles fail to contract, or the neck of the womb fails to expand. If the cause of dystocia cannot be eliminated, it may be necessary to deliver the baby by Caesarean section or to operate in such a way that it can be removed with the minimum possible risk to the mother.

sự sanh khó(dt) sinh đẻ khó khăn, gây ra do bất thường của thai nhi hay của mẹ. Các nguyên nhân thường nhất của sanh khó do thai nhi là kích thước lớn quá độ hay ngồi thai không bình thường*. Sanh khó do mẹ có thể vì xương chậu nhỏ bất thường, cơ tử cung không co bóp hay cổ tử cung không mở ra. Nếu không loại trừ được nguyên nhân sanh khó, có thể phải mổ lấy thai hay thao tác sao cho việc lấy thai ra có khả năng rủi ro tối thiểu cho người mẹ.

dystonia *n.* a postural disorder caused by disease of the "basal ganglia" in the brain. There is spasm in the muscles of the shoulders, neck, and trunk. The arm is often held in a rotated position and the head is drawn back and to one side.

rối loạn trương lực(dt) rối loạn tư thế do bệnh của hạch đáy* trong não. Các cơ vai, cổ và thân bị co cứng lại. Cánh tay thường giữ vị trí quay, đầu bị kéo về phía sau và về một bên.

dystrophia myotonica a type of "muscular dystrophy in which the muscle weakness and wasting is accompanied by an unnatural prolongation of the muscular contraction after any voluntary effort (see myotonia). The muscles of the face, temples, and

neck are especially wasted. Baldness, endocrine malfunction, and cataracts also occur. The disease can affect both sexes (it is inherited as an autosomal dominant character) and appears in early middle age.

loạn dưỡng trương lực cơ một kiểu loạn dưỡng cơ trong đó tình trạng yếu ớt và hao mòn cơ thường kém theo chứng co cơ kéo dài không bình thường sau mỗi cử động cố ý (xem trương lực cơ). Đặc biệt các cơ mặt, thái dương và cổ bị hao mòn dần. Cũng xảy ra rụng tóc, rối loạn nội tiết, và đặc thù thủy tinh. Bệnh có thể ảnh hưởng tới cả hai phái (bệnh di truyền như một tính trạng thuộc "thể nhiễm sắc định hình) và xuất hiện ở đầu thời trung niên.

dystrophy (dystrophia) / 'distrofɪ/ *n.* a disorder of an organ or tissue, usually muscle, due to impaired nourishment of the affected part. The term is applied to several unrelated conditions; for example, "muscular dystrophy and *dystrophia adiposogenitalis* (see *Frohlich's syndrome*).

loạn dưỡng(dt) rối loạn một cơ quan hay mô, thường là cơ, do vùng bệnh không được nuôi dưỡng đúng mức. Từ này dùng cho nhiều tình trạng không liên quan với nhau, thí dụ loạn dưỡng cơ* và loạn dưỡng béo phì sinh dục (xem bài chứng *Frohlich*).

dysuria / drs'juəri/ *n.* difficult or painful urination. This is usually associated with urgency and frequency of urination if due to "cystitis" or "urethritis". The pain is burning in nature and is relieved by curing the underlying cause. A high fluid intake usually helps.

chứng khó bài niệu(dt) có khó khăn hay đau khi bài niệu. Điều này thường phối hợp với tình trạng ruột và tần số bài niệu nếu do viêm bàng quang* hay viêm niệu quản*. Đau có tính chất buốt và sẽ giảm đi khi chữa được nguyên nhân chính. Uống nhiều nước cũng thường có tác động tốt.

Copyright by Anatomyquiz.book

ear/ ēər/ *n.* the sense organ concerned with hearing and balance (*see illustration*). Sound waves, transmitted from the outside into the external auditory meatus, cause the eardrum (tympanic membrane) to vibrate. The small bones (ossicles) of the middle ear - the malleus, incus, and stapes - transmit the sound vibrations to the fenestra ovalis, which leads to the inner ear (*see labyrinth*). Inside the cochlea the sound vibrations are converted into nerve impulses. Vibrations emerging from the cochlea could cause pressure to build up inside the ear, but this is released through the Eustachian tube. The semicircular canals, *saccule, and *utricule - also in the inner ear - are all concerned with balance.

tai(dt) giác quan liên quan đến việc nghe và cảm bằng (xem hình). Sóng âm thanh từ ngoài truyền đến ống tai ngoài làm cho màng nhĩ rung động. Các xương nhỏ (tiểu cốt) của tai giữa - malleus, incus, và stapes - truyền sóng âm thanh từ cửa sổ bầu dục, từ đó vào tới tai trong (xem mô đạc). Trong óc tai*, rung động âm thanh sẽ chuyển thành xung lực thần kinh. Các rung động từ óc tai có thể gây áp suất trong tai nhưng sẽ thoát đi qua với Eustache. Các kênh bón nguyệt* tiểu nang* và thông nang* ở tai trong tất cả đều liên quan đến sự cảm bằng.

earache/ 'eərek/ *n.* *see* otitis, otalgia.

dau tai(dt) xem viêm tai, thống nhĩ.

eardrum/ 'eədrʌm/ *n.* *see* tympanic membrane.

màng nhĩ(dt) xem phần dịch chữ tympanic membrane

earwax/ 'eəwæks/ *see* cerumen.

rát tai(dt) xem phần dịch chữ cerumen.

eburnation *n.* the wearing down of the cartilage at the articulating surface of a bone, exposing the underlying bone. This is an end result of *osteoarthritis.

chứng xơ cứng xương(dt) sự mòn đi lớp sụn ở mặt khớp xương, làm lộ ra lớp xương phía dưới. Đây là hệ quả sau cùng của viêm xương khớp*.

ec- prefix denoting out of or outside.

tiếp đầu ngữ chỉ ra khỏi hay bên ngoài.

ecbolic *n.* an agent, such as *oxytocin, that induces childbirth by stimulating contractions of the womb.

giục sanh(dt) một tác nhân, như oxytocin*, giúp sanh con mau bằng cách kích thích co bóp tử cung.

echondroma *n.* (pl. *echondromata*) a benign cartilaginous tumour (*see chondroma*) that protrudes beyond the margins of a bone. Compare enchondroma.

lồi sụn(dt) một u sụn lành tính (xem u sụn) lồi ra khỏi bộ xương. So sánh với u nội sụn.

ecchymosis *n.* a bruise: an initially bruish-black mark on the skin, resulting from the release of blood into the tissues either through injury or through the spontaneous leaking of blood from the vessels (as in blood diseases).

bầm máu (dt) một vết bầm trên da lúc đầu màu xanh đen do máu vào trong mô vi tổn thương hay vì máu trong mạch từ tràn ra khỏi mạch (như trong một số bệnh về máu).

eccrine adj. 1. describing sweat glands that are distributed all over the body. Their ducts open directly onto the surface of the skin and they are densest on the soles of the feet and the palms of the hands. Compare apocrine.
2. see meroctine.

xuất tiết (t) 1. mô tả các tuyến mồ hôi phân bố trên khắp cơ thể. Ông dân của các tuyến này mồ trực tiếp trên da và thấy nhiều nhất trên lòng bàn chân và lòng bàn tay. So sánh với tiết dính. 2. xem tiết từng phần.

eccyesis n. see ectopic pregnancy.

mang thai ngoài tử cung (dt) xem mang thai lạc vị.

endemic adj. not occurring normally in the population of a country; applied sometimes to unusual diseases brought in from abroad by immigrants or travellers. Compare endemic.

bệnh ngoại lai (t) không thường xảy ra trong dân chúng ở một xứ, đôi khi dùng chỉ một bệnh bất thường do dân nhập cư hay du khách mang vào. So sánh với bệnh địa phương.

ecdysis n. the act of shedding skin; 'desquamation'.

lột da (dt) sự lột da, tróc vảy.

ECG /ɪk'zi:/ n. see electrocardiogram.
(dt) xem điện tâm đồ.

echinococcosis (echinococcosis)
n. see hydatid disease.

bệnh Echinococcus (dt) xem bệnh nang hydatid.

Echinococcus n. a genus of small parasitic tapeworms that reach a maximum length of only 8 mm. Adults are found in the intestines of dogs, wolves, or jackals. If the eggs are swallowed by man, who can act as a secondary host, the resulting larvae penetrate the intestine and settle in the lungs, liver, or brain to form large cysts, usually 5-10 cm in diameter (see hydatid disease). Two species causing this condition are *E. granulosus* and *E. multilocularis*.

(dt) một giống sán dây ký sinh nhỏ, chỉ dài tối đa tới 8 mm. Sán trưởng thành sống trong ruột non chó, chó sói, và chó rừng. Nếu nuốt phải trứng sán, người ta trở thành một ký chủ trung gian, ấu trùng sán nở ra sẽ đi qua ruột và túi phổi, gan hay dù để tạo thành những nang lớn có đường kính từ 5-10 cm (xem bệnh nang hydatid). Hai loài sán gây bệnh này là *E. granulosus* và *E. multilocularis*.

echoacousia n. a false sensation of echoing after normally heard sound.

chứng nghe dội (dt) nghe thấy một tiếng vang giả tạo sau khi nghe âm bình thường.

echocardiography n. the use of 'ultrasound waves to investigate and display the action of the heart as it beats.

chụp vang siêu âm tim (dt) việc dùng sóng siêu âm để điều nghiên và xác định hoạt động của tim khi đập.

echoencephalography n. investigation of structures within the skull by detecting the echoes of ultrasonic pulses. The chief value of the method is in detecting those disorders causing a displacement of the midline structures of the brain.

chụp vang siêu âm não (dt) điều nghiên các cấu trúc trong hộp sọ bằng cách phát hiện những âm vang của mạch siêu âm. Phương pháp này có giá trị trong việc phát hiện các rối loạn gây chuyển dịch các cấu trúc ở phần giữa não.

echography n. the technique of using 'ultrasound waves to map out and study the internal structure of the body. Ultrasound waves are reflected to different degrees by different structures within the body. The visual recording of these reflected waves is called an echogram. See also ultrasonics.

chụp vang siêu âm (dt) kỹ thuật dùng sóng siêu âm để chụp và nghiên cứu các cấu trúc bên trong cơ thể. Các cấu trúc trong cơ thể sẽ phản chiếu sóng siêu âm với mức độ khác nhau. Bảng ghi các sóng phản chiếu này gọi là âm vang đồ. Cũng xem: siêu âm.

echokinesis n. see echopraxia.

chứng lấp động tác (dt) xem chứng nhại động tác

echolalia n. pathological repetition of the

words spoken by another person. It may be a symptom of language disorders, 'autism', 'catatonia', or 'Gilles de la Tourette syndrome'.

chứng nhại lời(dt) sự lặp lại bệnh lý các lời nói của người khác. Đây có thể là triệu chứng của rối loạn ngôn ngữ, tự kỷ*, tăng trương lực*, hay hội chứng Gilles de la Tourette.

echopraxia (echokinesis) *n.* pathological imitation of the actions of another person. It may be a symptom of 'catatonia' or of 'latah'.

chứng nhại động tác (chứng lặp động tác)(dt) sự nhại lại bệnh lý các động tác của người khác. Đây có thể là triệu chứng của tăng trương lực* hay bệnh Latah.

echotomography *n.* see ultrasonotomography.

chụp vang cắt lớp(dt) xem chụp siêu âm cắt lớp.

echovirus *n.* one of a group of about 30 RNA-containing viruses, originally isolated from the human intestinal tract, that were found to produce pathological changes in cells grown in culture, although they were not clearly associated with any specific disease. These viruses - which were accordingly termed enteric cytopathic human orphan viruses - are now thought to be the cause of nonspecific meningitis, many gastrointestinal and respiratory tract infections, and of many illnesses producing symptoms of the common cold. Compare reovirus.

(dt) một loại trong nhóm các virút chứa khoảng 30 RNA phân lập từ đường ruột người. Virút này được biết đã gây ra những thay đổi bệnh lý trong các tế bào nuôi cấy nhưng chưa rõ có phối hợp với bất cứ bệnh đặc hiệu nào. Do đó virút này được gọi là virút ruột người hay virút phan gây bệnh tế bào. Hiện nay virút này được cho là nguyên nhân của viêm màng não không đặc hiệu, của nhiều bệnh nhiễm hô hấp và da dày-ruột, và của nhiều bệnh gây các triệu chứng cảm lạnh. So sánh với reovirus.

eclabium *n.* the turning outward of a lip.

môi lật(dt) môi lộn ra phía ngoài.

eclampsia/ ēklem̄sɪə/ *n.* a rare and seri-

ous condition, affecting women either at the end of pregnancy or shortly after childbirth, in which the whole body is affected by convulsions and the patient eventually passes into a coma. Blood pressure is high, the urine contains proteins, and the ankles and other part swell because of the accumulation of water in the tissues (oedema). Eclampsia is a threat to the life of both baby and mother. It represents an advanced stage of 'toxaemia of pregnancy' and can be prevented by regular antenatal examinations.

sản kinh(dt) một tình trạng hiếm và nghiêm trọng, tác động tới phụ nữ ở cuối thai kỳ hay ở thời kỳ đầu sau khi sinh. Bệnh nhân bị co giật toàn cơ thể sau đó chuyển sang hôn mê. Bệnh nhân có huyết áp cao, nước tiểu có protein, mắt cá chân và các phần khác phồng lên do tích tụ nước trong mô (phù nề). Sản kinh là một mối đe dọa cho tính mạng của cả mẹ và con. Đây là giai đoạn tiến triển của nhiễm độc huyết khi mang thai và có thể phòng ngừa bằng các xét nghiệm tiền sinh định kỳ.

ecology (bionomics)/ i:kɔlədʒi/ *n.* the study of the relationships between man, plants and animals, and the environment, including the way in which human activities may affect other animal populations and alter natural surroundings. – **ecological adj.** – **ecologist n.**

sinh thái học(dt) nghiên cứu tương quan giữa người, cây cỏ, động vật, và môi trường, kể cả về các hoạt động của con người có thể ảnh hưởng đến những quần thể động vật khác và thay đổi môi trường chung quanh. – **thuộc sinh thái học (t)**, – **nhà sinh thái học (dt)**.

ecraseur *n.* a surgical device, resembling a 'snare', that is used to sever the base of a tumour during its surgical removal.

kẹp nghiên(dt) một dụng cụ phẫu thuật giống như một quai* dùng cắt dây một khối u.

ecstasy/ 'ekstæzɪ/ *n.* a sense of extreme well-being and bliss. The word applies particularly to 'trance' states dominated by religious thinking. While not necessarily pathological, it can be caused by epilepsy

(especially of the temporal lobe) or by schizophrenia.

ngày ngắt(dt) cảm giác sung sướng và hạnh phúc cực độ. Từ này đặc biệt dùng cho tình trạng xuất thần" do niềm tin tôn giáo chí phổi. Tình trạng này không nhất thiết là bệnh lý, nhưng cũng xảy ra khi bị động kinh (đặc biệt về thùy trán) hay tình thần phân lập.

ECT see electroconvulsive therapy.

xem phần dịch chữ electroconvulsive therapy.

ect- (ecto-) prefix denoting outer or external.

tiếp đầu ngữ chỉ bên ngoài hay phía ngoài.

ectasia (ectasis) n. the dilatation of a tube, duct, or hollow organ.

dãn (phình)(dt) sự giãn ra của một ống, ống dẫn hay cơ quan rỗng.

ecthyma n. a skin disease - an ulcerative type of impetigo - in which the infection spreads down to the lower layer of the skin (dermis). Ecthyma heals more slowly than ordinary impetigo and causes scarring.

chốc loét(dt) một bệnh ngoài da - một loại loét kiểu chốc lở" - trong đó da bị nhiễm tới lớp dưới (bi). Chốc loét lành chậm hơn chốc lở thường và gây hóa sẹo.

ectoderm n. the outer of the three "germ layers of the early embryo. It gives rise to the nervous system and sense organs, the teeth and lining of the mouth, and the epidermis and its associated structures (hair, nails, etc.). - ectodermal adj.

ngoại bì(dt) lớp ngoài của ba lớp tế bào mầm* trong phôi ở giai đoạn sớm. Ngoại bì sẽ tạo thành hệ thần kinh và các giác quan, răng và niêm mạc miệng, biểu bì* và các cấu trúc liên quan (lông tóc, móng, v.v..). - ectoderma (tt).

ectomorphic adj. describing a "body type that is relatively thin, with a large skin surface in comparison to weight. - **ectomorph** n. - **ectomorphy** n.

ngoại thái(tt) mô tả một kiểu cơ thể" tương đối gầy, có bề mặt da lớn hơn so với trọng lượng cơ thể. - **ectomorph (dt)**. - **ectomorphy (tt)**

-**ectomy** suffix denoting surgical removal of

a segment or all of an organ or part. Examples: appendicectomy (of the appendix); prostatectomy (of the prostate gland).

tiếp ví ngữ chỉ phẫu thuật cắt bỏ một đoạn hay toàn thể cơ quan hay một phần. Thủ tục appendicectomy (cắt bỏ ruột thừa), prostatectomy (cắt bỏ tuyến tiền liệt).

ectoparasite n. a parasite that lives on the outer surface of its host. Some ectoparasites, such as bed bugs, maintain only periodic contact with their hosts, whereas others, such as the crab louse, have a permanent association. Compare endoparasite.

ngoại ký sinh(dt) một ký sinh sống ở bề mặt ngoài của ký chủ. Vài loại ngoại ký sinh như rệp giường chỉ giữ tiếp xúc định kỳ với ký chủ, trong khi các loại khác như rắn cua, ở thường xuyên trên ký chủ. So sánh với nội ký sinh.

ectopia n. 1. the misplacement, due either to a congenital defect or injury, of a bodily part 2. the occurrence of something in an unnatural location (see ectopic beat, ectopic pregnancy). - **ectopic** adj.

lạc vị(dt) 1. sự đặt sai chỗ một bộ phận cơ thể do khuyết tật bẩm sinh hay tổn thương. 2. sự xảy ra một việc gì đó ở một nơi không tự nhiên (xem đặc lạc vị, mang thai lạc vị). - **ectopic** (tt).

ectopic beat (extrasystole) a heart beat due to an impulse generated somewhere in the heart outside the sinoatrial node. Ectopic beats are generally premature in timing; they are classified as supraventricular if they originate in the atria and ventricular if they arise from a focus in the ventricles. They may be produced by any heart disease, by nicotine from smoking, or by caffeine from excessive tea or coffee consumption; they are common in normal individuals. The patient may be unaware of their presence or may feel that his heart has missed a beat. Ectopic beats may be suppressed by drugs such as quinidine propranolol, and lignocaine; avoidance of smoking and reduction in excessive tea or coffee intake may help. See arrhythmia.

đặc lạc vị (ngoại tâm thu) nhịp đập tim do một xung lực phát đi từ một nơi nào đó

trong tim bên ngoài nút xoang nhĩ. Các nhịp đập lạc vị thường sớm và thời gian và được phân loại thành trên tim thất nếu bắt nguồn trong tim nhĩ và tim thất nếu xuất phát từ tim thất. Đập lạc vị có thể gây ra do mọi bệnh tim, do nicotine trong thuốc lá, hay do caffeine khi uống trà hay cà phê quá độ, cũng thường thấy ở các cá thể bình thường. Bệnh nhân có thể không biết tình trạng này hay chỉ thấy tim mình "thiếu một nhịp". Có thể chặn đập lạc vị bằng các thuốc như quinidine, propanolol, và lignocaine, tránh hút thuốc và giảm trà hay cà phê quá độ cũng có thể có tác động tốt. Xem loạn nhịp.

ectopic pregnancy (extrauterine pregnancy) the development of a fetus at a site other than in the womb. This may happen if the fertilized egg cell remains in the ovary or in the tube leading from near the ovary to the womb (the Fallopian tube) or if it lodges in the free abdominal cavity. The most common type of ectopic pregnancy is a *tubal* (or *oviducal*) pregnancy, which occurs in Fallopian tubes that become blocked or inflamed. The growth of the fetus may cause the tube to burst and bleed. In most cases the fetus dies within three months of conception and is absorbed into the woman's body. However, development sometimes continues to a stage at which a live baby can be delivered by Caesarean section. Medical name: *ectysis*.

mang thai lạc vị (mang thai ngoài tử cung) sự phát triển một thai nhi ở một vị trí khác hơn là tử cung. Điều này xảy ra nếu trứng thụ tinh ở lại trong noãn sào hay ở trong ống dẫn từ gần noãn sào tới tử cung (với Fallope) hay nếu trứng này ở trong xoang bung. Kiểu mang thai lạc vị thường nhất là mang thai ống (hay noãn quản) xảy ra trong với Fallope, với này sẽ bị tắc hay viêm. Khi thai nhi phát triển, với có thể bị vỡ ra và xuất huyết. Trong hầu hết các trường hợp thai sẽ chết trong vòng ba tháng và bị hấp thu trong cơ thể. Tuy nhiên đôi khi thai nhi vẫn phát triển tới giai đoạn có thể có một thai sống khi mổ lấy thai. Tên y học: *ectysis*.

ectoplasm/ 'ektoplazam/ n. the outer layer of cytoplasm in cells, which is denser than the inner cytoplasm ("endoplasm") and

concerned with activities such as cell movement. – *ectoplasmic adj.*

ngoại bào tương/ (dt) lớp ngoại của bào tương trong tế bào, lớp này đặc hơn lớp trong (nội bào tương) và liên quan đến các hoạt động như chuyển động tế bào. – *ectoplasmic (lt)*.

ectro- prefix denoting congenital absence. Tiếp đầu ngữ chỉ thiếu bẩm sinh.

ectrodactyly n. congenital absence of all or part of one or more fingers.

tật thiếu ngón tay/ (dt) thiếu bẩm sinh toàn bộ hay từng phần một hay nhiều ngón tay.

ectromelia n. congenital absence or gross shortening (aplasia) of the long bones of one or more limbs. See also amelia, hemimelia, phocomelia.

tật thiếu chi/ (dt) thiếu bẩm sinh hay ngắn rõ rệt (bất sản) các xương dài của một hay nhiều chi. Cũng xem *tật thiếu chi*, *tật thiếu cẳng tay hay chân*, *quá tật ngắn chi*.

ectropion n. turning out of the eyelid, away from the eyeball. The commonest type is *senile ectropion*, in which the lower eyelid droops because of loss of the elasticity of its tissues in old age. If the muscle closes the eye (*orbicularis oculi*) is paralysed the lower lid also droops. Ectropion may also occur if the lining membrane (*conjunctiva*) of the lid is very thickened or if scarring causes contraction of the skin.

tật lộn mi/ (dt) mi mắt lộn ra ngoài cách xa khỏi nhãn cầu. Thường nhất là lộn mi tuổi già trong đó mi mắt dưới bị rũ xuống vì mô mắt linh đàn hồi theo thời gian. Nếu cơ đóng mắt (*orbicularis oculi*) bị liệt, mi dưới cũng rũ xuống. Tật lộn mi cũng xảy ra khi lớp màng kít mi mắt (kết mạc) bị đẩy lên nhiều hay khi có sẹo làm co da.

eczema/ 'eksəmə/ n. a superficial inflammation of the skin, mainly affecting the epidermis. Eczema causes itching, with a red rash often accompanied by small blisters that weep and become crusted. Subsequent scaling, thickening, or discolouration of the skin may occur. The disorder has several forms, with two major divisions: *eczematous dermatitis*, which results from external factors (see

dermatitis); and *endogenous* (or *constitutional*) eczema, occurring without any obvious external cause. Classification of endogenous eczema is based on its appearance and site. The five types are *atopic*, commonly found in childhood and sometimes associated with a family history of allergy; *discoid*, characterized by small well-defined areas of eczema; **pompholyx*, found on the hands and feet; *seborrhoeic*, in which scaly plaques occur in areas of the greatest sebum production (the scalp, face, etc.); and *varicose* which develops on the legs in association with poor circulation. Treatment of eczema depends on the cause but usually includes the use of locally applied corticosteroids. – *eczematous* adj.

(dt) viêm bỗn mặt da, chủ yếu ảnh hưởng tới bìa bì*. Eczema gây ngứa, có ngoại ban đỏ thường kèm theo các bong nước nhỏ, các bong này thường rỉ nước rồi đóng vảy. Sau đó da có thể bị đóng vảy, dày lên hay biến màu. Eczema có nhiều dạng và được chia làm hai loại chính: viêm da chàm do các nhân tố ngoại lai và eczema nội sinh (hay thể lạng) phát ra mà không thấy được nguyên nhân ngoại lai nào. Chàm nội sinh được chia làm năm kiểu theo vị trí và hình dạng bên ngoài: eczema dị ứng thường thấy ở trẻ em, đôi khi có phối hợp với lịch sử dị ứng gia đình; eczema hình đĩa có dạng đĩa nhỏ; pompholyx* thấy trên bàn tay và bàn chân; eczema tiết bã có mảng vảy ở những vùng sản xuất nhiều bã nhân nhất (da đầu, mặt, v.v...); và eczema dán tĩnh mạch phát triển trên chân phối hợp với tuần hoàn kém. Chữa trị eczema tùy theo nguyên nhân, nhưng thường dùng các corticosteroid tại chỗ. – *eczematous* (t).

edentulous adj. lacking teeth: usually applied to people who have lost their teeth.

không răng (tl) thiếu các răng, thường dùng cho những người đã bị mất các răng.

edrophonium n. a drug that stimulates skeletal muscles (see parasympathomimetic). It is administered by injection in a test for diagnosis of "myasthenia gravis. Side-effects can include nausea and vomiting, increased saliva flow, diarrhoea, and stomach pains. Trade name: Tensilon.

(dt) một loại thuốc kích thích các cơ xương (xem giống phó giao cảm). Thuốc dùng chính trong thử nghiệm chẩn đoán chứng nhược cơ nặng. Tác động phụ có thể gồm buồn nôn và ối mửa, tăng tiết nước bọt, tiêu chảy, và đau dạ dày. Tên thương mại: Tensilon.

EDTA (ethylenediamine tetraacetic acid)/ i: di: 'ti: ei/ a compound used as a "chelating agent in the treatment of poisoning with several different metals, such as lead and strontium. It is normally administered in the form of its calcium sodium salt, called calcium sodium edetate. một hợp chất dùng như một tác nhân ngưng kết* để chữa trị ngộ độc kim loại như chì và strontium. Chất này thường dùng dưới dạng muối calcium sodium, gọi là calcium sodium edetate.

EEG (electroencephalogram) / .i: i: 'dji:/ see electroencephalography.

điện não đồ xem phép ghi điện não.

effector/ i'fektor/ n. any structure or agent that brings about activity in a muscle or gland, such as a motor nerve that causes muscular contraction or glandular secretion. The term is also used for the muscle or gland itself.

bộ phận tác động (dt) mọi cấu trúc hay tác nhân gây hoạt động cơ hay tuyến, thí dụ một thần kinh vận động gây co cơ hay phân tiết ở một tuyến. Từ này cũng dùng cho chính cơ hay tuyến này.

efferent/ 'efərənt/ adj. 1. designating nerves or neurones that convey impulses from the brain or spinal cord to muscles, glands, and other effectors; i.e. any motor nerve or neurone. 2. designating vessels or ducts that drain fluid (such as lymph) from an organ or part. Compare afferent.

đi ra (tl) 1. chỉ các dây thần kinh hay nơron chuyển xung lực từ não hay dây cột sống đến các cơ, tuyến hay bộ phận tác động khác; tức là mọi dây thần kinh hay nơron vận động. 2. chỉ các mạch máu hay ống dẫn dẫn lưu dịch (như bạch huyết) từ một cơ quan hay bộ phận. So sánh với đi vào.

effleurage n. a form of "massage in which the hands are passed continuously and rhythmically over a patient's skin in one di-

rection only, with the aim of increasing blood flow in that direction and aiding the dispersal of any swelling due to 'oedema'.

thoa bóp định hướng (dt) *một dạng thoa bóp dùng tay lướt liên tục và nhịp nhàng trên da bệnh nhân theo một hướng duy nhất. Thoa bóp định hướng có mục đích tăng dòng máu chảy về hướng đó và giúp tan sưng do phù nề.*

effort syndrome/ 'efət 'syndroʊm/ *a condition of marked anxiety about the condition of one's heart and circulatory system. This is accompanied by a heightened consciousness of heartbeat and respiration, which is turn is worsened by the anxiety it induces. Treatment is commonly with reassurance and 'tranquillizers; psychotherapy is only occasionally necessary.*

hội chứng gắng sức *sự lo âu quá mức về tình trạng tim và hệ tuần hoàn của mình. Điều này đi kèm với khả năng nhận biết cao về nhịp tim và hô hấp, nhưng vì vậy các hoạt động này lại xấu đi do lo âu gây ra. Chữa trị thường bằng cách tránh và thuốc an thần, ít khi phải dùng tới liệu pháp tâm lý.*

effusion/ 'ɛfju:ʒn/ *n. 1. the escape of pus, serum, blood, lymph, or other fluid into a body cavity as a result of inflammation or the presence of excess blood or tissue fluid in an organ or tissue. 2. fluid that has escaped into a body cavity.*

1. tràn dịch 2. dịch tràn (dt) *1. sự chảy mủ, huyết thanh, máu, bạch huyết hay các dịch khác vào trong một xoang cơ thể do viêm hay vì có quá nhiều máu hay dịch trong mô hay cơ quan. 2. dịch đã chảy vào trong một xoang cơ thể.*

egg cell/ eɪg sel/ *see ovum.*

tế bào trứng *xem noãn.*

ego/ 'eɡo/ *n. (in psychoanalysis) the part of the mind that develops from a person's experience of the outside world and it is most in touch with external realities. In Freudian terms the ego is said to reconcile the demands of the 'id' (the instinctive unconscious mind), the 'superego' (moral conscience), and reality.*

tiêm thuốc (dt) *(trong phân tâm học)p h à' n tâm trí phát triển từ kinh nghiệm của một*

người về thế giới bên ngoài và tiếp xúc nhiều nhất với các ngoại thực thể. Trong thuật ngữ của Freud, ego điều hòa các đòi hỏi của id (vô thức), superego* (ý thức), và thực tế.*

eidetic adj *see imagery.*

gọi áo (t) *xem tưởng tượng.*

eikonometer *n. an instrument for measuring the size of images on the retina of the eye.*

vòng hình kế (dt) *dụng cụ đo kích thước hình trên vòng mac*

Eisenmenger reactio *a condition in which 'pulmonary hypertension is associated with a 'septal defect, so that blood flows from the right to the left side of the heart or from the pulmonary artery to the aorta. This allows blue blood, poor in oxygen, to bypass the lungs and enter the general circulation. This reduces the oxygen content of the arterial blood in the aorta and its branches, resulting in a patient with a dusky blue appearance ('cyanosis) and an increased number of red blood cells ('polycythaemia). There is no curative treatment at this stage, but the patient may be helped by the control of heart failure and polycythaemia. The condition may be prevented by appropriate treatment of the septal defect before irreversible pulmonary hypertension develops.*

phản ứng Eisenmenger *tình trạng tăng áp động mạch phổi hợp với khuyết tật vách ngăn, vi thể máu chảy từ bên phải tim sang bên trái hay từ động mạch phổi tới động mạch chủ. Điều này làm cho máu xanh chỉ có ít oxy bơ qua phổi và đi vào đại tuần hoàn. Như vậy hàm lượng oxy trong máu ở động mạch chủ và các động mạch nhánh bị giảm đi, bệnh nhân sẽ có vẻ xanh mờ (chứng xanh tim) và bị tăng số hồng cầu (chứng đa hồng cầu). Không có chữa trị trong giai đoạn này, chỉ có thể giúp bệnh nhân kiểm soát suy tim và chứng đa hồng cầu. Tình trạng này có thể phòng ngừa bằng cách chữa trị dùng dần khuyết tật vách ngăn trước khi bị tăng áp động mạch chủ vĩnh viễn.*

ejaculation/ i.dʒækjʊ'eɪʃn/ *n. the discharge of semen from the erect penis at the moment of sexual climax (orgasm) in the male. The constituents of semen are not released simultaneously, but in the following*

sequence: the secretion of 'Cowper's glands followed by that of the *prostate gland and the spermatozoa and finally the secretion of the *seminal vesicles. See also premature ejaculation.

xuất tinh (dt) sự tiết tinh trùng từ một dương vật đang cương ở đỉnh cao sinh dục (vực khoái) của người nam. Các chất tạo thành tinh trùng không phóng ra cùng một lúc nhưng theo thứ tự sau: chất tiết của tuyến Cowper, rồi chất tiết của tuyến tiền liệt và tinh trùng và sau cùng là chất tiết của túi tinh. Cũng xem xuất tinh sớm.

elastic cartilage /'elastɪk 'ka:tɪldʒɪ/ a type of *cartilage in which elastic fibres are distributed in the matrix. It is yellowish in colour and is found in the external ear.

sụn dán hối một kiểu sụn* có các sợi dán hối phân bố trong chất gian bào. Sụn dán hối màu vàng nhạt và thấy ở tai ngoài.

elastic tissue /'elæstɪk 'tɪʃu:/ strong extensible flexible *connective tissue rich in yellow elastic fibres. These are long, thin, and branching and are composed primarily of an albumin-like protein, elastin. Elastic tissue is found in the dermis of the skin, in arterial walls, and in the walls of the alveoli of the lungs.

mô dán hối mô liên kết dẻo, dán được, mạnh và giàu sợi dán hối vàng. Các sợi này dài, mạnh, và phân nhánh, chủ yếu gồm một loại protein giống như albumin gọi là elastin. Mô dán hối thấy trong lớp bì của da, trong thành động mạch và thành phế nang.

elastin n. protein forming the major constituent of *elastic tissue fibres.

(dt) loại protein tạo thành phần chính của các sợi mô dán hối.

elastosis n. degeneration of the yellow fibres in connective tissues and skin (see elastic tissue).

bệnh sợi dán hối (dt) thoái hóa các sợi vàng trong mô liên kết và da (xem mô dán hối).

elevation (exaltation) /'elɪ:ʃn/ n. a state of cheerful excitement and enthusiasm. Marked elevation of mood is a characteristic of *mania or *hypomania.

phản chấn (dt) tình trạng sôi nổi, vui vẻ và

hứng hái. Tâm trạng phản chấn rõ rệt là đặc trưng của hung cảm* hay hung cảm nhẹ*.

electroanaesthesia n. local or general anaesthesia (usually the latter) brought about by passing an electric current through the tissues.

gây mê điện (dt) gây mê toàn thân hay cục bộ (thường toàn thân) bằng cách cho một dòng điện chạy qua các mô.

electrocardiogram (ECG)

/ˌelæk'trəʊ'ku:dɪəgrəm/ n. a recording of the electrical activity of the heart on a moving paper strip (see illustration). The ECG tracing is recorded by means of an apparatus called an **electrocardiograph** (see electrocardiography). It aids in the diagnosis of heart disease, which may produce characteristic changes in the ECG.

điện tâm đồ sự ghi lại các hoạt động điện của tim trên một băng giấy chuyên động (xem hình). Điện tâm đồ ghi bằng một thiết bị gọi là điện tâm ký (xem phép ghi điện tim). Việc này giúp chẩn đoán các bệnh tim theo những thay đổi đặc trưng trên ECG.

electrocardiography

/ˌelæk'trəʊ'ku:dɪəgrəfi/ n. a technique for recording the electrical activity of the heart. Electrodes connected to the recording apparatus (**electrocardiograph**) are placed on the skin of the four limbs and chest wall; the record itself is called an **Electrocardiogram (ECG)**. In conventional **scalar electrocardiography** 12 leads (see lead²) are recorded, but more may be employed in special circumstances (for example, an oesophageal lead, from an electrode within the gutlet, may be used in the analysis of arrhythmias).

Vectorcardiography is less commonly used in Britain, but may be employed to obtain a three-dimensional impression of electrical activity of the heart.

phép ghi điện tim (dt) một kỹ thuật ghi các hoạt động của tim. Các điện cực nối với thiết bị ghi (điện tâm ký) được đặt trên da của bốn chi và thành ngực, biểu đồ ghi được gọi là **điện tâm đồ** (ECG). Trong phép ghi điện tim và hướng quy ước, có 12 dây dẫn (xem phần dịch chữ lead²), nhưng cũng có thể dùng nhiều hơn trong các trường hợp đặc

bíet (thì dù một dây thực quản từ một điện cực trong thực quản, có thể dùng khi phân tích loạn nhịp).

Phép ghi điện tim vectơ (t) được dùng tại Anh nhưng cũng có thể dùng để có được ấn tượng ba chiều về hoạt động điện tim.

electrocardiophonography *n.* a technique for recording heart sounds and murmurs simultaneously with the ECG, which is used as a reference tracing. The sound is picked up by a microphone placed over the heart. The tracing is a phonocardiogram. It provides a permanent record of heart sounds and murmurs and is useful in their analysis.

phép ghi điện-âm tim(dt) một kỹ thuật để ghi các âm và tiếng thổi của tim đồng thời với ECG; ECG dùng như đường tham khảo. Âm tim ghi bằng một micro đặt trên vùng tim. Biểu đồ có được gọi là âm tâm đồ, ghi thường xuyên các âm và tiếng thổi của tim dùng khi cần phân tích những dữ kiện này.

electrocautery (galvanocautery) *n.* the destruction of diseased or unwanted tissue by means of a needle or snare that is electrically heated (see diathermy). Warts, polyps, and other growths can be burned away by this method; the electricity does not pass through the tissue themselves.

dứt điện(dt) việc tiêu hủy các mô bệnh hay mô có ngoài ý muốn bằng cách dùng kim hay quai dâng nóng bằng điện (xem phép tháo nhiệt). Mụn cám, polyp và các khối u khác có thể đứt đi bằng phương pháp này. Điện lực dùng sẽ không truyền được vào mô.

electrocoagulation *n.* the coagulation of tissues by means of a high-frequency electric current concentrated at one point as it passes through them. Electrocoagulation, using a "diathermy knife," permits bloodless incisions to be made during operation.

điện đóng(dt) sự ngưng đóng các mô bằng một dòng điện có tần số cao tập trung ở một điểm khi đi qua mô. Kỹ thuật điện đóng dùng một dao tháo nhiệt, giúp có được những đường rạch không chảy máu khi thao tác phẫu thuật.

electroconvulsive therapy(ECT) a treatment for severe depression and occasionally for schizophrenia and mania. A con-

vulsion is produced by passing an electric current through the brain. The convulsion is modified by giving a "muscle relaxant drug and an anaesthetic, so that in fact only a few muscle twitches are produced. The means by which ECT acts is not yet known. The procedure can also produce confusion, loss of memory, and headache, which almost always pass off within a few hours. These side-effects are reduced by unilateral treatment, in which the current is passed only through the nondominant hemisphere of the brain.

liệu pháp co giật điện(ECT) *m* ô, t phương pháp điều trị trầm cảm nặng, đôi khi cũng dùng cho tình thần phân lập và hưng cảm. Co giật gây ra bằng cách cho một dòng điện chạy qua não. Tình trạng co giật được thay đổi bằng cách dùng thuốc dẫn cơ* và thuốc gây mê*, vì vậy trên thực tế chỉ có một số ít cơ bị co giật. Chưa rõ cơ chế tác động của ECT. Phương pháp này có thể gây lẩn lộn, mất trí nhớ, và nhức đầu, các chứng này sẽ hết đi trong vòng vài giờ. Những tác động phu này có thể giảm đi khi dùng liệu pháp một bên, tức chỉ cho dòng điện đi qua bên cầu não không chiếm ưu thế.

electrodesiccation *n.* see fulguration.

sấy điệnxem liệu pháp tia chớp.

electroencephalogram (EEG) *n.*
see electroencephalography.

điện não đồ(dt) xem phép ghi điện não.

electroencephalography *n.* the technique for recording the electrical activity from different parts of the brain and converting it into a tracing called an electroencephalogram (EEG). The machine that records this activity is known as an encephalograph. The pattern of the EEG reflects the state of the patient's brain and his level of consciousness in a characteristic manner. Electroencephalography is used to detect and locate structural disease, such as tumours, in the brain; it is also used in the diagnosis and management of epilepsy.

phép ghi điện não(dt) kỹ thuật ghi hoạt động điện của các phần não và chuyển thành biểu đồ gọi là điện não đồ (EEG). Thiết bị ghi những hoạt động này gọi là điện não ký. Điện

não để phản ánh trạng thái não và mức độ nhận thức của bệnh nhân theo một cách đặc biệt. Phép ghi điện não dùng phát hiện và định vị bệnh cấu trúc trong não, thí dụ các khối u; cũng dùng chẩn đoán và xử lý động kinh.

eletrokymography n. the technique of recording the movements of an organ, especially the heart, by means of a "fluoroscope and a photoelectric recording system.

phép ghi điện dao động (dt) kỹ thuật ghi các chuyển động của một cơ quan, đặc biệt của tim, bằng cách dùng phương pháp soi X quang và một hệ thống ghi quang điện.

electrolyte /'elektrɔ:laɪt/ n. a solution that produces ions (an ion is an atom or group of atoms that conduct electricity); for example, sodium chloride solution consists of free sodium and free chloride ions. In medical usage electrolyte usually means the ion itself, thus the term serum electrolyte level means the concentration of separate ions (sodium, potassium, chloride, bicarbonate, etc.) in the circulating blood. Concentrations of various electrolyte levels can be altered by many diseases, in which electrolytes are lost from the body (as in vomiting or diarrhoea) or are not excreted and accumulate (as in renal failure). When electrolyte concentrations are severely diminished they can be corrected by administering the appropriate substance by mouth or by intravenous drip. When excess of an electrolyte exists it may be removed by "dialysis or by special resins in the intestine, taken by mouth or by enema.

chất điện phân (dt) m': dung dịch sinh ion (một ion là một nguyên tử hay một nhóm nguyên tử dẫn điện). Thí dụ dung dịch sodium chloride gồm các ion sodium và ion chloride tự do. Trong y khoa từ này thường dùng chỉ các ion, như thế mức điện phân huyết thanh có nghĩa là nồng độ của các ion riêng biệt (sodium, potassium, chloride, bicarbonate v.v..) trong máu lưu thông. Nồng độ các chất điện phân khác nhau có thể thay đổi do nhiều bệnh làm cho cơ thể bị mất chất điện phân (như khi bị nôn hay tiêu chảy) hay không tiết ra được chất điện phân nên bị tích tụ lại (như trong suy thận). Khi nồng độ chất điện phân bị giảm nghiêm trọng, cần điều

chỉnh bằng cách cấp các chất thích nghi theo đường miệng hay truyền nhỏ giọt tĩnh mạch. Khi có quá nhiều một chất điện phân cũng phải lấy đi bằng thẩm tách" hay bằng các nhựa thực vật đặc biệt trong ruột cấp bằng đường miệng hay bằng thuỷ rữa.

electromyography n. continuous recording of the electrical activity of a muscle by means of electrodes inserted into the muscle fibres. The tracing is displayed on an oscilloscope. The technique is used for diagnosing various nerve and muscle disorders and assessing progress in recovery from some forms of paralysis.

phép ghi điện cơ (dt) sự ghi liên tục các hoạt động điện của cơ bằng cách dùng các điện cực luồn trong những sợi cơ. Biểu đồ hiện ra trên một kính soi dao động. Kỹ thuật này dùng chẩn đoán những rối loạn thần kinh cơ và đánh giá tiến bộ trong khi phục hồi một vài dạng liệt.

electronarcosis n. the induction of sleep by passing weak electrical currents through the brain. It is seldom used in Western psychiatry.

gây ngủ điện (dt) gây ngủ bằng cách cho một dòng điện yếu chạy qua não. Điều này ít dùng trong tâm thần học phương Tây.

electron microscope /ɪ,lektrɒn

'maɪkrosko:p/ n. a microscope that uses a beam of electrons as a radiation source for viewing the specimen. The resolving power (ability to register fine detail) is a thousand times greater than that of an ordinary light microscope. The specimen must be examined in a vacuum, which necessitates special techniques for preparing it, and the electrons are usually focused onto a fluorescent screen (for direct viewing) or onto a photographic plate (for a photograph, or *electron micrograph*). A *transmission electron microscope* is used to examine thin sections at high magnification. A *scanning electron microscope* reveals the surfaces of objects at various magnifications its great depth of focus is advantageous.

kính hiển vi điện tử kính hiển vi dùng một chùm điện tử làm nguồn bức xạ để quan sát mẫu vật. Độ phóng đại (khả năng ghi các

chi tiết nhỏ) của kính hiển vi điện tử lớn hơn một ngàn lần so với kính hiển vi dùng ánh sáng thường. Mẫu vật cần được xem xét trong chân không, điều này cần những kỹ thuật đặc biệt để chuẩn bị mẫu. Các điện tử thường tập trung trên một màn huỳnh quang (để xem trực tiếp) hay trên một phim chụp (để chụp hình, tức hình hiển vi điện tử). Kính hiển vi điện tử dân truyền dùng khảo sát các mẫu cắt mỏng với độ phóng đại cao. Kính hiển vi điện tử quét làm nổi lên bề mặt của vật với các độ phóng đại khác nhau, kính có lợi điểm ở việc có thể điều chỉnh ở nhiều độ sâu.

electron transport chain / ɪ.lek'tron træns'po:t tʃeɪn/ a series of enzymes and proteins in living cells through which electrons are transferred, via a series of oxidation-reduction reactions. This ultimately leads to the conversion of chemical energy into a readily usable and storable form. The most important electron transport chain is the *respiratory chain*, present in mitochondria and functioning in cellular respiration.

chuỗi chuyên chở điện tử một chuỗi các enzyme và protein trong tế bào sống di chuyển các điện tử qua một loạt các phản ứng oxy-khử. Điều này sau cùng dẫn tới việc chuyên năng lượng hóa học thành dạng sử dụng ngay hay tồn trữ được. Chuỗi chuyên chở điện tử quan trọng nhất là chuỗi hô hấp thấy trong ty bào thể và hoạt động trong hô hấp tế bào.

electrooculography n. an electrical method of recording eye movements. Tiny electrodes are attached to the skin at the inner and outer corners of the eye, and as the eye moves an alteration in the potential between these electrodes is recorded. The size of this potential at rest also gives an indication of the health of the retina.

phép ghi điện mắt (dt) một phương pháp điện học để ghi các chuyển động của mắt. Các điện cực rất nhỏ được nối vào da ở góc mắt ngoài và góc mắt trong, và khi mắt chuyển động, sẽ ghi lại những thay đổi điện thế giữa các điện cực này. Mức điện thế khi nghỉ cũng cho thấy tình trạng thể chất võng mạc.

electrophoresis n. the technique of separating electrically charged particles, particularly proteins, in a solution by passing an electric current through the solution. The rate of movement of the different components depends upon their charge, so that they gradually separate into bands. Electrophoresis is widely used in the investigation of body chemicals, such as the analysis of the different proteins in blood serum.

diện di (dt) kỹ thuật phân chia các hạt mang điện tích, đặc biệt các protein, trong một dung dịch bằng cách cho một dòng điện chạy qua dung dịch này. Tốc độ di chuyển các thành phần trong dung dịch tùy theo điện tích của chúng, vì vậy dần dần các chất này sẽ chia thành từng băng. Phương pháp điện di dùng rộng rãi trong việc điều nghiên các hóa chất cơ thể, thí dụ khi phân tích các protein khác nhau trong huyết thanh.

electroretinography n. a method of recording changes in the electrical potential of the retina when it is stimulated by light. One electrode is placed on the eye in a contact lens and the other is usually attached to the back of the head. In retinal disease the pattern of electrical change is altered. The technique is useful in diagnosing retinal diseases when such things as cataract make it difficult to see the retina or when the disease produces little visible change in the retina.

phép ghi điện võng mạc (dt) một phương pháp ghi những thay đổi điện thế của võng mạc khi có kích thích ánh sáng. Một điện cực đặt trên mắt trong một kính sát trùng, điện cực kia thường gắn phía sau đầu. Khi võng mạc bị bệnh sẽ có thay đổi điện thế. Kỹ thuật này có ích trong chẩn đoán bệnh võng mạc khi có những trường hợp như đục thể thủy tinh nên không xem xét được võng mạc hay khi bệnh không cho thấy có thay đổi rõ rệt ở võng mạc.

electrotherapy / ɪ.lek'troθεrapɪ/ n. the passage of electric currents through the body's tissues to stimulate the functioning of nerves and the muscles that they supply. The technique is used to bring about improvement in the muscles of patients with various forms of paralysis due to nerve disease or muscle disorder. See also faradism, galva-

nism.

Liệu pháp điện (dt) việc cho dòng điện chạy qua một mô cơ thể để kích thích hoạt động của các dây thần kinh và các cơ thuộc phạm vi của thần kinh này. Kỹ thuật này dùng cai thiện hoạt động các cơ của bệnh nhân bị những dạng liệt do bệnh dây thần kinh hay rối loạn cơ. Cũng xem **liệu pháp điện ứng**. Điều trị bằng dòng điện một chiều.

electuary/'lektjuəri/ n. a pharmaceutical preparation in which the drug is made up into a paste with syrup or honey.

thuốc tê ngọt (dt) một chế phẩm được dạng viên dẻo làm bằng sirô hay mật ong.

elephantiasis/'elɪfən'taɪəsɪs/ n. gross enlargement of the skin and underlying connective tissues caused by obstruction of the lymph vessels, which prevents drainage of lymph from the surrounding tissues. Inflammation and thickening of the walls of the vessels and their eventual blocking is commonly caused by the parasitic filarial worms *Wuchereria bancrofti* and *Brugia malayi*. The parts most commonly affected are the legs but the scrotum, breasts, and vulva may also be involved. Elastic bandaging is applied to the affected parts and the limbs are elevated and rested. Larval forms in the blood are killed with diethylcarbamazine. See also filariasis.

bệnh da voi (dt) da và các mô liên kết phía dưới bị nở lớn do tác các hạch bạch huyết nên không thể dẫn lưu bạch huyết ra khỏi các mô chung quanh. Các loại giun chỉ ký sinh *wuchereria bancrofti* và *Brugia malayi* là nguyên nhân gây viêm và dày các thành mạch, sau cùng là gây nghẽn tắc. Chân là bộ phận bị ảnh hưởng nhiều nhất, nhưng bệnh cũng có thể thấy ở biểu dịch hoàn, vú và âm hộ. Cần băng dán hỏi các bộ phận bệnh, nâng các chi lên và để nghỉ ngơi. Dùng diethylcarbamazine để giết các dạng ấu trùng trong máu. Cũng xem **bệnh giun chỉ**.

elevator/'elɪvətər/ n. 1. an instrument that is used to raise a depressed broken bone, for example in the skull or cheek. A specialized periosteal elevator is used in orthopaedics to strip the fibrous tissue (periosteum) covering bone. 2. a leverlike

instrument used to ease a tooth out of its socket during extraction.

1. dụng cụ nâng xương. 2. dụng cụ nạy răng (dt) 1. một dụng cụ dùng nâng một xương gây bị lún xuống như trên má hay trong hộp sọ. Đặc biệt có dụng cụ nâng cốt mạc dùng trong khoa chỉnh hình để bao lớp mỏ xơ (cốt mạc) bao bọc xương. 2. một dụng cụ giống như đòn bẩy dùng nạy răng ra khỏi ổ khỉ nhổ răng.

elimination/'elɪmɪ'nейʃn/ n. (in physiology) the entire process of excretion of metabolic waste products from the blood by the kidneys and urinary tract

bài tiết (dt) (trong sinh lý học) toàn bộ tiến trình bài tiết các chất thải chuyển hóa ra khỏi máu thực hiện ở thận và đường tiêu.

elixir/'ɛksɪər/ n. a preparation containing alcohol (ethanol) or glycerine, which is used as the vehicle for bitter or nauseous drugs. (dt) chế phẩm có chứa cồn (ethanol) hay glycerine dùng làm tá dược lỏng cho các thuốc đắng hay gây buồn nôn.

elliptocytosis n. the presence of significant numbers of abnormal elliptical red cells (*elliptocytes*) in the blood. Elliptocytosis may occur as a hereditary disorder or be a feature of certain blood diseases, such as *myelofibrosis or iron-deficiency *anaemia.

chứng tăng hồng cầu ellip (dt) tình trạng có một số lớn hồng cầu ellip trong máu. Chứng tăng hồng cầu ellip có thể là một rối loạn bẩm sinh hay là đặc trưng của một số bệnh máu như xơ hóa tủy xương* hay thiếu máu* do thiếu sắt.

elutriation n. the separation of a fine powder from a coarser powder by mixing them with water and decanting the upper layer while it still contains the finer particles. The heavier coarse particles sink to the bottom more rapidly.

phép tách rửa (dt) sự phân chia một loại bột mịn ra khỏi một loại bột thô hơn bằng cách trộn vào nước rồi lấy ra lớp nước trên khi còn chứa các hạt mịn. Các hạt thô nặng hơn nên sẽ chìm dưới nước nhanh hơn.

en- prefix see **en-**, tiếp đầu ngữ, xem **en-**.

emaciation/ i'meisj'eiʃn/ *n.* wasting of the body, caused by such conditions as malnutrition, tuberculosis, cancer, or parasitic worms.

trạng thái gây mòn(dt) sự hao mòn cơ thể do các tình trạng như thiếu dinh dưỡng, lao, ung thư, hay giun ký sinh.

emaculation *n.* the removal of spots, freckles, or similar marks from the skin, usually by surgery.

tẩy(dt) sự cắt bỏ các nốt ruồi, tàn nhang, hay các vết thương tự trên da, thường bằng phẫu thuật.

emasculcation/ i'mæskju'leɪʃn/ strictly, surgical removal of the penis. The term is often used to mean loss of male physical and emotional characteristics, either as a result of removal of the testes (castration) or of emotional stress.

hiến(dt) theo đúng nghĩa là phẫu thuật cắt bỏ dương vật. Tuy nhiên thường dùng chỉ sự mất các đặc tính xúc cảm và cơ thể của phái nam, hoặc do cắt bỏ các dịch hoàn (thiến) hay do stress vi xúc động.

embalming/ ɪm'bæmlɪŋ/ *n.* the preservation of a dead body by the introduction of chemical compounds that delay putrefaction. The ancient Egyptians raised the process to a fine art in the production of their mummies. Today embalming is employed mainly so that a body can be transported long distances and funeral rites can be conducted without undue haste. In the USA embalming is a routine hygienic measure.

ướp xác(dt) việc bảo quản xác chết bằng cách dùng các hợp chất hóa học cản trở sự thối rữa. Người Ai cập cổ nâng tiến trình này thành một nghệ thuật tinh tế trong việc sản xuất các xác ướp. Ngày nay ướp xác chủ yếu dùng khi phải chuyển chở xác chết trong thời gian dài để có thể cử hành các nghi lễ mai táng mà không phải vội vã thái quá. Tại Mỹ ướp xác là một liệu pháp vệ sinh thông thường.

embedding/ ɪm'bedɪŋ/ *n.* (in microscopy) the fixing of a specimen within a mass of firm material in order to facilitate the cutting of thin sections for microscopical study. The embedding medium, e.g. paraffin wax for light

microscopy or Araldite for electron microscopy, helps to keep the specimen intact.

sự gắn(dt) (trong phép soi kính hiển vi) sự cố định một mẫu vật trong một khối chất rắn để có thể cắt thành những lát mỏng dùng nghiên cứu dưới kính hiển vi. Môi trường gắn, thí dụ như sáp paraffin cho kính hiển vi thường hay Araldite cho kính hiển vi điện tử sẽ giúp mẫu vật giữ được nguyên vẹn.

embolectomy *n.* surgical removal of an "embolus in order to relieve arterial obstruction. The embolus may be removed by cutting directly into the affected artery (arteriotomy). In some instances it is removed by a balloon "catheter, which is manipulated beyond the embolus from a small arteriotomy in an accessible artery. The catheter is then withdrawn carrying the embolus with it. In some cases of pulmonary embolism, embolectomy may be life saving. It may also prevent gangrene, with loss of a limb, in cases of a limb artery embolus.

thủ thuật cắt bỏ vật nghẽn mạch

(dt) phẫu thuật lấy đi một vật nghẽn mạch để giảm tắc động mạch. Vật nghẽn mạch có thể lấy đi bằng cách cắt trực tiếp trong động mạch (thủ thuật mở động mạch), Trong một số trường hợp, vật nghẽn mạch được lấy đi bằng một ống thông. Khi cầu, ống thông luồn vào một nơi xa vật nghẽn mạch bằng thủ thuật mở một động mạch để bóc tách. Sau đó rút ống thông ra cùng với vật nghẽn mạch. Trong vài trường hợp nghẽn mạch phổi, dùng thủ thuật cắt bỏ vật nghẽn mạch có thể cứu sống được bệnh nhân. Cách này cũng phòng ngừa được hoại thư dẫn đến việc mất một chi trong trường hợp nghẽn động mạch chi.

embolism/ 'embolizm/ *n.* the condition in which an embolus becomes lodged in an artery and obstructs its blood flow. The most common form of embolism is "pulmonary embolism, in which a blood clot is carried in the circulation to lodge in the pulmonary artery. An embolus in any other artery constitutes a *systemic embolism*. In this case a common source of the embolus is a blood clot within the heart in mitral valve disease or following "myocardial infarction. The clinical features depend upon the site at which an embolus lodges (for example, a stroke may result from

a cerebral embolism and gangrene from a limb embolism).

Treatment is by "anticoagulant therapy with heparin and warfarin. Major embolism is treated by *embolectomy or *streptokinase to remove or dissolve the embolus. See also air embolism.

nghẽn mạch(dt) tình trạng có một vật nghẽn mạch nằm trong động mạch và làm tắc dòng máu chảy ở đó. *Dạng nghẽn mạch thường thấy nhất là nghẽn mạch phổi do một cục máu đông theo dòng tuần hoàn đến nằm trong động mạch phổi. Khi một động mạch khác bị nghẽn sẽ tạo thành nghẽn mạch cơ thể.* Trong trường hợp này nguồn vật nghẽn là một cục máu đông trong tim khi bị bệnh van hai lá hay sau khi bị nhồi máu cơ tim. Đặc trưng lâm sàng tùy theo vị trí cung trú của vật nghẽn mạch (thí dụ đột quỵ do nghẽn mạch não và hoại tử do nghẽn mạch chí).

Chữa trị bằng liều pháp kháng đông, dùng heparin và warfarin. Nghẽn mạch lớn chữa bằng thủ thuật cắt bỏ vật nghẽn mạch* hay streptokinase để lấy đi hay hóa tan vật nghẽn. Cũng xem nghẽn mạch khí.*

embolus *n.* (pl. **emboli**) material, such as a blood clot, fat, air, amniotic fluid, or a foreign body, that is carried by the blood from one point in the circulation to lodge at another point (see embolism).

vật nghẽn mạch(dt) một vật liệu như cục máu đông, chất béo, không khí, dịch ối, hay một vật lạ, do máu mang từ một điểm trong hệ tuần hoàn đến định vị ở một điểm khác (xem nghẽn mạch).

embrasure /'em'bresər/ *n.* the space formed between adjacent teeth.

khoảng răng hở(dt) khoảng trống giữa hai răng gần nhau.

embrocation /'embroʊ'keɪʃn/ *n.* a lotion that is rubbed onto the body for the treatment of sprains and strains.

thuốc chuồm(dt) thuốc nước dùng chà trên cơ thể để chữa bong gân và chuột rút.

embryo /'embraʊ̯/ *n.* an animal at an early stage of development, before birth. In man the term refers to the products of conception within the womb in the first eight weeks of development, during which time all the main

organs are formed (see illustration). Compare fetus. – **embryonic** adj.

phổi(dt) một động vật trong giai đoạn phát triển sớm trước khi sinh. Ở người từ nay dừng chỉ sản phẩm của sự mang thai trong tử cung trong tam tuần phát triển đầu tiên, trong thời gian này tất cả các cơ quan chính đã được thành lập (xem hình. So sánh với thai nhi – **embryonic** (lt)).

embryology /'embri'ɒlədʒi/ *n.* the study of growth and development of the embryo and fetus from fertilization of the ovum until birth. – **embryological** adj.

phổi học(dt) khoa học về tăng trưởng và phát triển của phổi và thai nhi từ khi trứng thụ tinh cho tới khi sinh. – **embryological** (lt).

embryonic disc /'embri'ɒnɪk disk/ *n.* the early embryo before the formation of somites. It is a flat disc of tissue bounded dorsally by the amniotic cavity and ventrally by the yolk sac. The formation of the primitive streak and archenteron in the embryonic disc determines the orientation of the embryo, which then becomes progressively elongated.

đĩa phổi phổi ở giai đoạn trước khi thành lập tiền đốt sống*. Đây là một đĩa mỏ dẹp, mặt lưng có xoang màng ở và mặt bụng là túi noãn hoàng. Sự thành lập dài nguyên phát* và ống nguyên trùng trong đĩa phổi sẽ xác định chiều hướng của phổi, và phổi sẽ dần dần dài ra.

embryotomy *n.* the cutting up of a fetus during difficult birth by means of an instrument called an **embryotome**, in order to aid delivery and reduce the danger to the mother.

thủ thuật cắt thai(dt) việc cắt rời một thai nhi khi sinh khó bằng một dụng cụ gọi là kéo cắt thai để giúp sanh và giảm nguy hiểm cho mẹ.

emesis /'emɪsɪs/ *n.* see vomiting.

nôn(dt) xem phản ứng chả vomiting.

emetic /'emetik/ *n.* an agent that causes vomiting. Strong emetics, such as *apomorphine, are used to induce vomiting following drug overdose. Substances such as common salt, which irritate the stomach nerves if taken in sufficient quantities, also cause

vomiting. Some emetics, e.g. *ippecacuanha, are *expectorants at low doses.

chất gây nôn (dt) một tác nhân gây ra sự nôn. Các chất gây nôn mạnh như apomorphine* dùng gây nôn khi uống thuốc qua tiêu. Các chất như muối ăn, kích thích thần kinh da dày nếu dùng với số lượng đủ, cũng gây nôn. Một số chất gây nôn như ippecacuanha* lại là chất long đờm* khi dùng liều thấp.

emetine n. a drug used to treat infections of the liver, bowel, and intestine caused by amoebae, including amoebic dysentery. It is administered by injection, which may be painful, and irritates the stomach lining and other mucous membranes.

(dt) một thuốc dùng chữa nhiễm amib ở gan, ruột, kê ca kiết lỵ amib. Thuốc dùng chích, có thể gây đau và kích thích niêm mạc dạ dày và các màng nhầy khác.

eminence/ 'emɪnəns/ n. a projection, often rounded, on an organ or tissue, particularly on a bone. An example is the iliac eminence on the hip bone.

gò (dt) một chỗ lồi ra, thường tròn, trên một cơ quan hay mô, đặc biệt trên xương. Thí dụ như gò chàu lược trên xương hông.

Emiscan n. trade name for *computerized axial tomography.

(dt) tên thương mại của máy điện toán cắt lớp theo trực.

emissary veins/ 'emɪsəri veɪnz/ a group of veins within the skull that drain blood from the venous sinuses of the dura mater to veins outside the skull.

tĩnh mạch liên lạc (dt) một nhóm tĩnh mạch trong hộp sọ dẫn máu từ xoang tĩnh mạch của màng cứng đến các tĩnh mạch bên ngoài hộp sọ.

emission/ i'miʃn/ n. the flow of semen from the erect penis, usually occurring while the subject is asleep (*nocturnal emission*).

xuất tinh (dt) chảy tinh dịch từ một dương vật đang cương, thường xảy ra khi đang ngủ (xuất tinh đêm).

emmenagogue n. an agent that stimulates menstruation.

thuốc điều kinh (dt) một tác nhân kích thích kinh nguyệt.

emmertropia n. the state of refraction of the normal eye, in which parallel light rays are brought to a focus on the retina with the accommodation relaxed. Objects further than six metres from the eye are seen clearly without any effort to focus. Compare ametropia, hypermetropia, myopia.

chính thị (dt) trạng thái khúc xạ của mắt thường trong đó các tia sáng song song hội tụ lại ở một điểm trên võng mạc mà không cần điều tiết. Các vật xa hơn sáu mét từ mắt đều thấy rõ mà không cần cố gắng tập trung. So sánh không chính thị, viễn thị, cận thị.

emollient/ i'mɔ:lɪnt/ n. an agent that soothes and softens the skin. Emollients are fats and oils, such as lanolin and liquid paraffin; they are used chiefly in skin preparations as a base for more active drugs, such as anti-biotics.

chất làm mềm da (dt) một tác nhân làm dịu và làm mềm da. Chất làm mềm da là các chất béo và dầu, như paraffin lỏng và lanolin; các chất này dùng chủ yếu cho các chế phẩm ngoài da, làm căn bản cho các thuốc có hoạt tính như kháng sinh.

emotion/ i'mɔ:dʒn/ n. a state of arousal that can be experienced as pleasant or unpleasant. Emotions can have three components: subjective, physiological, and behavioural. For example, fear can involve an unpleasant subjective experience, an increase in physiological measures such as heart rate, sweating, etc., and a tendency to flee from the fear-provoking situation.

xúc cảm (dt) trạng thái gọi lên một cảm giác để chịu hay khó chịu, xúc cảm có thể thành phần: chủ quan, sinh lý và cảm xúc. Thí dụ sợ hãi có thể bao gồm một kinh nghiệm chủ quan khó chịu, một sự tăng các hoạt động sinh lý như nhịp tim, rã mồ hôi v.v... và một khuyễn hướng muốn thoát khỏi tình trạng gây sợ hãi.

empathy/ 'empæθi/ n. the ability to understand the thoughts and emotions of another person. In a psychotherapist empathy is often considered to be one of the necessary qualities enabling successful treatment.

đồng cảm (dt) khả năng hiểu được ý nghĩ và

cảm xúc của người khác. Trong trị liệu tâm thần đồng cảm được coi là một trong số các tính chất cần thiết đưa đến việc chữa trị thành công.

emphysema/ .emfɪ'si:ma/ n. air in the tissues. In pulmonary emphysema the air sacs ('alveoli) of the lungs are enlarged and damaged, which reduces the surface area for the exchange of oxygen and carbon dioxide. Severe emphysema causes breathlessness, which is made worse by infections. There is no specific treatment, and the patient may become dependent on oxygen. The mechanism by which emphysema develops is not understood, although it is known to be particularly common in men in Britain and is associated with chronic bronchitis, smoking, and advancing age.

In surgical emphysema air may escape into the tissues of the chest and neck from leaks in the lungs or oesophagus; occasionally air escapes into other tissues during surgery, and bacteria may form gas in soft tissues. The presence of gas or air gives the affected tissues a characteristic crackling feeling to the touch, and it may be visible on X-rays. It is easily absorbed once the leak or production is stopped.

khi thủng (tràn khí)(dt) có khồng khí trong mô. Trong khi thủng phổi, các túi khí của phổi (phế nang*) lớn ra và bị hủy hoại làm giảm diện tích trao đổi oxy và carbon dioxide. Khi thủng nặng gây khó thở, và tình trạng sẽ xấu hơn do nhiễm trùng. Không có chữa trị đặc hiệu và bệnh nhân có thể trở thành tùy thuộc vào oxy. Chưa rõ được cơ chế phát triển khi thủng dù ở Vương quốc Anh người ta đã biết rằng khi thủng đặc biệt thường thấy ở phái nam và thường phổi hợp với viêm phế quản mãn, hút thuốc và tuổi cao.

Trong khi thủng phẫu thuật, không khí có thể thoát vào trong các mô ngực và cổ qua các lỗ rò trong phổi hay thực quản, đôi khi không khí cũng vào trong các mô khác khi phẫu thuật, và vi trùng có thể sinh hơi trong các mô mềm. Khi có hơi hay không khí trong mô, sờ vào sẽ thấy có tiếng rít đặc biệt, và sẽ thấy nó khi chụp X quang. Khi thủng này dễ dàng tiêu di khi lỗ rò hay nguồn sản xuất

bị ngưng lại.

empirical/ ɪm'pɪrikəl/ adj. describing a system of treatment based on experience or observation, rather than of logic or reason.

theo kinh nghiệm(tt) mô tả một hệ thống điều trị dựa trên kinh nghiệm hay quan sát hơn là logic và lý luận.

Employment Service Division (ESD)/ ɪm'plɔ:mənt 'sə:sɪ:s dɪ'venʃən/ (in Britain) an integral part of the *Manpower Services Commission (MSC)* established in 1974 to take over responsibility from the Department of Employment for running public employment services. Along with the *Training Services Division (TSD)*, it has special responsibility to employ and if necessary train (or retrain) those who are handicapped from any cause. Its *Disability Resettlement Service* relies on specially trained Officers (DRO) who see that those with handicaps find satisfactory employment situations. Recommendations made by DRO include that of registration as *disabled people*, which helps in obtaining and retaining employment. Other ways of assisting include referral to one of 26 *Employment Rehabilitation Centres* for assessment of potential and/or reacclimatization to a working environment for those who have been absent from work through ill-health over a long period. Special training courses may be arranged for handicapped people as part of the *Training Opportunities Scheme (TOPS)* of the TSD. These courses, covering a wide range of skilled and semiskilled occupations and lasting about six months, may be held at colleges, special skill centres, or at the premises of potential employers. For the blind there are special *Blind Persons Resettlement Officers (BPRO)*, though total blindness is not a prerequisite for registration.

Ủy ban Dịch vụ-Lao động (đ. vương quốc Anh) một bộ phận thuộc Hội đồng Dịch vụ Nhân lực thành lập năm 1974 do Bộ Lao động giao nhiệm vụ điều hành các số Lao động quân chủng. Cùng với Ủy ban Dịch vụ-Huấn luyện, Ủy ban này có nhiệm vụ tuyển dụng và nếu cần huấn luyện (hay tái huấn luyện) những người bất lực vì mọi nguyên nhân. Sở tái định cư những người bất

lực gồm các chuyên gia có huấn luyện đặc biệt giúp những người bắt lực có được việc làm thoải mái. Các chuyên gia này yêu cầu đăng ký bắt lực để giúp những người có và giữ được việc làm. Những người này cũng có thể được nhận vào một trong 26 trung tâm phục hồi lao động để đánh giá tiềm năng hay tái thích nghi với môi trường lao động cho những người đã không làm việc trong thời gian dài vì lý do sức khỏe. Cũng có tổ chức những khóa huấn luyện đặc biệt cho những người bắt lực do cơ quan thiết kế huấn luyện thuộc ủy ban dịch vụ huấn luyện. Các khóa này sẽ huấn luyện nhiều nghề chuyên môn và bán chuyên môn và kéo dài khoảng sáu tháng, tổ chức tại các trung tâm cao đẳng, các trung tâm huấn luyện đặc biệt hay tại nhà. Đối với người mù, có các chuyên gia tài ổn định người mù, dù mù toàn bộ không phải là một điều kiện tiên quyết để đăng ký.

empyema (pyothorax)/'empi:təmə/ n. pus in the pleural cavity, usually secondary to infection in the lung or in the space below the diaphragm. It is a life-threatening condition, which can usually only be relieved by surgical drainage of the pus.

tích mù (viêm mù màng phổi)(dt) có mù trong xoang ngực, thường là thứ phát của nhiễm trùng phổi hay nhiễm khuẩn dưới cơ hoành. Đây là một tình trạng đe dọa đến tính mạng, thường chỉ giảm nhẹ được bằng dẫn lưu mù phẫu thuật.

emulsion/ɪ'mʌʃn/ n. a preparation in which fine droplets of one liquid (such as oil) are dispersed in another liquid (such as water). In pharmacy medicines are prepared in the form of emulsions to disguise the taste of an oil, which is dispersed in a flavoured liquid.

nhus tương(dt) một chế phẩm có những giọt nhỏ của một chất lỏng (như dầu) phân tán đều trong một chất lỏng khác (như nước). Trong dược khoa, các dược phẩm chế tạo dưới dạng nhus tương để làm mất mùi dầu bằng cách phân tán dầu trong dung dịch có mùi thơm.

en- (em-) prefix denoting in; inside.
tiếp đầu ngữ chỉ trong, bên trong.

enamel/ɪ'næml/ n. the extremely hard

outer covering of the crown of a "tooth. It is formed before tooth eruption by ameloblasts.

mô răng(dt) lớp vỏ ngoài rất cứng bao bọc thân răng". Lớp này do các nguyên bào tạo men" tạo thành trước khi mọc răng.

enanthema n. an eruption occurring on a mucus-secreting surface, such as the inside of the mouth or vagina.

nội ban(dt) phát ban xảy ra trên một bề mặt tiết nhầy, thí dụ như trong miệng hay âm đạo.

enarthrosis n. a ball-and-socket joint: a type of "diarthrosis (freely movable joint), e.g. the shoulder joint and the hip joint. Such a joint always involves a long bone, which is thus allowed to move in all planes.

khớp chỏm(dt) khớp cầu-đĩ, một kiểu khớp động" (khớp chuyển động tự do) thí dụ khớp vai và khớp hông. Khớp chỏm luôn luôn bao gồm một xương dài, nhờ đó xương này có thể cử động về mọi hướng.

encapsulated adj. (of an organ, tumour, etc.) enclosed in a capsule.

nang hóa(rt) (của một cơ quan, một khối u) bọc trong niết nang.

encephal- (encephalo-) prefix denoting the brain.

encephalin (enkephalin) n. either of two peptides occurring naturally in the brain and having effects resembling those of morphine or other opiates. See also endorphin.

(dt) một trong hai peptide thấy tự nhiên trong não có tác động giống như morphin hay các thuốc phiện khác. Cũng xem endorphin.

encephalitis/ɪnkefə'lɪtɪs/ n. inflammation of the brain. It may be caused by a viral or bacterial infection or it may be part of an allergic response to a systemic viral illness or vaccination (see encephalomyelitis). Viral encephalitis is endemic in some parts of the world, it may also occur epidemically or sporadically. One form - *encephalitis lethargica* - reached epidemic proportions shortly after World War I and was marked by headache and drowsiness, progressing to coma (hence its popular name - *sleepy sickness*). Occasional cases still occur as a complica-

tion of mumps. It can cause postencephalitis 'parkinsonism. Another type of encephalitis that occurs sporadically is due to herpes simplex.

viêm não(d) viêm não có thể do nhiễm virus hay vi rút hay cũng có thể là một phần của đáp ứng dị ứng với một bệnh vi rút toàn thân hay do tiềm chung (xem viêm não tuy). Viêm não do vi rút là dịch địa phương ở nhiều vùng trên thế giới, cũng có thể là dịch bắc phát hay rải rác. Có dạng viêm não lịm tạo thành dịch bắc phát không lâu sau. Thể chất lịm gây dịch bắc phát gây nhức đầu và buồn ngủ rồi tiến tới hôn mê (vt vẫn có tên dân gian là bệnh ngủ). Đôi khi cũng có một số ca do biến chứng của quai bị và có thể gây hối chứng liệt rung Parkinson sau viêm não. Cũng có dạng viêm não do herpes simplex còn xảy ra rải rác.

encephalocele *n.* see neural tube defects.
thoát vị não(d) xem khuyết tật ống thần kinh.

encephalography *n.* any of various techniques for recording the structure of the brain or the activity of the brain cells. Examples are 'echoencephalography' 'electroencephalography' and 'pneumoencephalography'.

chụp não(d) một trong số các kỹ thuật ghi cấu trúc não hay hoạt động của tế bào não. Thí dụ như chụp vang siêu âm não*, phép ghi điện não và chụp não bơm hơi*.

encephaloid *adj.* having the appearance of brain tissue; applied to certain tumours, for example *encephaloid carcinoma of the breast*.

dạng não(d) có dạng như mô não, dùng cho một số khối u, thí dụ ung thư biểu mô vú dạng não.

encephalomyelitis *n.* an acute inflammatory disease affecting the brain and spinal cord. It is sometimes part of an overwhelming virus infection but *acute disseminated encephalomyelitis* is a form of delayed tissue hypersensitivity provoked by a mild infection or vaccination 7-10 days earlier. Survival through the acute phase of the illness is often followed by a remarkably complete recovery.

viêm não tuy(d) một bệnh viêm cấp của não và dây cột sống. Đôi khi điều này là một

phản của nhiễm vi rút toàn thân, nhưng viêm não-tuy lan tỏa cấp tính là một dạng tăng mẫn cảm muộn của mô do nhiễm nhẹ hay tiềm chung 7-10 ngày trước đó. Những người sống sót qua giai đoạn cấp của bệnh thường phục hồi hoàn toàn.

encephalomyopathy *n.* any condition in which there is widespread disease of the brain and spinal cord. *Necrotizing encephalomyopathy of childhood* is a progressive illness with extensive destruction of nerve cells throughout the central nervous system. It is thought to be caused by a disorder of metabolism.

bệnh não tuy(d) bất cứ tình trạng nào có bệnh lan tràn trong não và dây cột sống. Bệnh não tuy hoại tử trẻ thơ là một bệnh diễn tiến với nhiều tế bào thần kinh trong suốt hệ thần kinh trung ương bị tiêu hủy. Bệnh được cho là gây ra do các rối loạn chuyển hóa.

encephalon *n.* see brain.

não(d) xem phần dịch chủ brain.

encephalopathy *n.* any of various diseases that affect the functioning of the brain. See hepatic encephalopathy, Wernicke's encephalopathy.

bệnh não(d) bất kỳ bệnh nào trong số các bệnh tác động tới chức năng não. Xem bệnh não do gan, bệnh não Wernicke.

enchondroma *n.* (pl. *enchondromata*) a benign cartilaginous tumour (see chondroma) occurring in the growing zone (metaphysis) of a bone and not protruding beyond its margins. Such tumours are often solitary; when multiple the condition is known as *enchondromatosis*. Compare ecchondroma.

u nội sụn(d) một loại u sụn lành tính (xem u sụn) xảy ra trong vùng tăng trưởng của xương (xem hành xương) và không lồi ra khỏi giới hạn. U sụn thường đơn độc; tình trạng có nhiều u sẽ dùng từ da u nội sụn. So sánh với u ngoại sụn.

encopresis *n.* incontinence of faeces. The term is used for faecal soiling associated with psychiatric disturbance.

di phẩn(d) tình trạng không kiểm chế được sự bài tiết phân. Từ này dùng cho sự đi cầu không tùy ý phối hợp với các rối loạn tâm

thân.

encounter group/ /ɪn'kaʊntə gru:p/ a form of group psychotherapy. The emphasis is on encouraging close relationships between group members and on the expression of feelings. To this end, physical contact and confrontations between group members are arranged by the group leader. The stress of the experience can be damaging to maladjusted people.

nhóm gặp gỡ một dạng trị liệu tâm lý theo nhóm. Đặc biệt nhấn mạnh về việc khuyến khích những liên hệ mật thiết giữa các thành viên trong nhóm và về biểu lộ cảm xúc. Để đạt tới mục đích này, người trưởng nhóm sẽ thu xếp những tiếp xúc và đương đầu về thể chất giữa các thành viên trong nhóm. Stress do thí nghiệm này gây ra có thể gây hại cho những người kém điều chỉnh.

encysted adj. enclosed in a cyst.

nang hóa(lt) bọc trong một nang.

end- (tendo-) prefix denoting within or inner. Example: *endonasal* (within the nose).

nội tiếp dấu ngữ chỉ phía trong, bên trong.

endarterectomy n. a surgical re-bore of an artery that has become obstructed by *atheroma with or without a blood clot (thrombus); the former operation is known as *thromboendarterectomy*. The inner part of the wall is removed together with any clot that is present. This restores patency and arterial blood flow to the tissues beyond the obstruction. The technique is most often applied to obstruction of the carotid arteries or of the arteries that supply the legs.

thủ thuật cắt bỏ nội mạc động mạch (dt) phẫu thuật mở thông một động mạch để tắc vỉ bị vữa, có thể có cục máu (huyết khối) hay không; khi có sẽ gọi là thủ thuật cắt bỏ nội mạc huyết khối động mạch. Phẫu thuật sẽ lấy đi phần trong của thành mạch cùng với bất kỳ cục động não có mặt. Điều này sẽ lập lại tình trạng mở và máu sẽ chảy được tới các mô bên kia chỗ tắc. Kỹ thuật này dùng khi tắc động mạch cảnh hay các động mạch dẫn tới chân.

endarteritis n. chronic inflammation of the inner (intimal) portion of the wall of an artery, which most often results from late

syphilis. Thickening of the wall produces progressive arterial obstruction and symptoms from inadequate blood supply to the affected part *ischaemia. The arteries to the brain are often involved, giving rise to meningo-vascular syphilis. Endarteritis of the aorta may obstruct the mouths of the coronary arteries, supplying the heart. Endarteritis of the arteries to the wall of the aorta (the *vasa vasorum*) contributes to *aneurysm formation. The syphilis infection may be eradicated with penicillin.

viêm nội mạc động mạch (dt) viêm mãn tính phần trong của thành động mạch, thường do giang mai muộn. Thành mạch bị dày lên nên mạch sẽ dần dần bị tắc và vùng ảnh hưởng sẽ không được cung cấp máu đầy đủ (thiếu máu cục bộ*). Các mạch máu não thường bị viêm như vậy, trường hợp này gọi là giang mai mạch-màng não. Viêm nội mạc động mạch chủ có thể làm tắc miệng các động mạch vành dẫn tới tim. Viêm nội mạc các động mạch đến thành động mạch chủ (*vasa vasorum*) đưa đến phình mạch*. Nhiễm giang mai có thể chữa lành với penicillin.

end artery/ end 'a:təri/ the terminal branch of an artery, which does not communicate with other branches. The tissue it supplies is therefore probably completely dependent on it for its blood supply.

động mạch tận cùng nhánh cuối của một động mạch không còn thông với các nhánh khác. Mô do nhánh này cung cấp vì thế có lẽ hoàn toàn là thuộc vào nó về mặt cung cấp máu.

endemic/ en'demik/ adj. occurring frequently in a particular region or population; applied to diseases that are generally or constantly found among people in a particular area. Compare endemic, epidemic, pandemic.

dịch địa phương(lt) xảy ra thường xuyên trong một khu vực hay một quần thể đặc biệt, từ này dùng cho một bệnh thường xảy ra hay thường xuyên xảy ra trong dân số ở một khu vực. So sánh với dịch ngoài khu vực, dịch bộc phát, dịch toàn vùng.

endemic syphilis/ en'demik 'sifilis/

see *bejel*

dịch giang mai địa phương xem phần
dịch chữ *bejel*.

endocarditis *n.* inflammation of the lining of the heart cavity (endocardium) and valves. It is most often due to rheumatic fever or results from bacterial infection (*bacterial endocarditis*). Temporary or permanent damage to the heart valves may result. The main features are fever, changing heart murmurs, heart failure, and embolism. Treatment consists of rest and antibiotics; surgery may be required to repair damaged heart valves.

viêm nội mạc tim (*dt*) viêm niêm mạc xoang tim (nội tâm mạc) và các van. Điều này thường do sốt thấp khớp hay do nhiễm trùng (viêm nhiễm trùng nội mạc tim), và có thể gây tổn hại tim thời hay vĩnh viễn cho các van tim. Các đặc trưng chính là sốt, thay đổi tiếng thở tim, suy tim, và huyết khối. Chữa trị bằng cách nghỉ ngơi và dùng kháng sinh; có thể cần phẫu thuật để sửa van tim.

endocardium *n.* a delicate membrane, formed of flat endothelial cells, that lines the heart and is continuous with the lining of arteries and veins. At the openings of the heart cavities it is folded back itself to form the cusps of the valves. It presents a smooth - slippery surface, which does not impede blood flow. – *endocardial* *adj.*

nội tâm mạc (*dt*) một màng mỏng do các tế bào mô dẹp tạo thành, lớp ở phía trong tim và tiếp nối với màng lớp các động mạch và tĩnh mạch. Ở miệng các xoang tim, màng này tự gấp lại trên chính nó để tạo thành các lá của van tim. Đây là một màng mỏng và trơn nên không cản trở dòng máu chảy. – *endocardial* (*tt*).

endocervicitis *n.* inflammation of the membrane lining the neck of the womb, usually resulting from infection. Surface cells (epithelium) may die, resulting in a new growth of healthy epithelium over the affected area. The condition is accompanied by a white or yellow discharge.

viêm nội mạc cổ tử cung (*dt*) viêm màng lớp cổ tử cung thường gây ra do nhiễm trùng. Các tế bào bề mặt (biểu mô) có thể chết đi và một lớp tế bào mới mạnh khỏe sẽ

mọc lên trên vùng viêm. Tình trạng này thường kèm theo sự tiết dịch trắng hay vàng.

endocervix *n.* the mucous membrane ("endometrium") lining the neck (cervix) of the womb.

nội mạc cổ tử cung (*dt*) lớp màng nhầy (nội mạc tử cung) lớp cổ tử cung

endochondral *adj.* within the material of a cartilage.

nội sụn (*tt*) ở trong chất sụn.

endocrine gland (ductless gland)

/ en'dokrain gländ/ a gland that manufactures one or more hormones and secretes them directly into the bloodstream (and not through a duct to the pituitary, thyroid, parathyroid, and adrenal glands, the ovary and testis, the placenta, and part of the pancreas).

tuyến nội tiết (tuyến không có ống dẫn) một tuyến sản xuất một hay nhiều hormone và tiết trực tiếp vào máu (không có ống dẫn ra ngoài). Các tuyến nội tiết gồm tuyến giáp, tuyến cận giáp, tuyến não thùy, và tuyến thượng thận, noãn sáo và tinh hoàn, nhau thai và một phần tuyến tụy.

endocrinology *n.* the study of the "endocrine glands and the substances they secrete ("hormones"). – *endocrinologist* *n.*

nội tiết học (*dt*) khoa học về các tuyến nội tiết và các chất tiết của chúng (hormone). – *endocrinologist* (*dt*).

endoderm *n.* the inner of the three "germ layers of the early embryo, which is gives rise to the lining of most the alimentary canal and its associated glands, the liver, gall bladder, and pancreas. It also forms the lining of the bronchi and alveoli of the lung and most of the urinary tract.

nội bì (*dt*) lớp trong của ba lớp tổ bào mầm phôi ở giai đoạn sớm. Lớp này sẽ tạo thành màng lớp của hầu hết ống tiêu hóa và các tuyến phổi hợp, gan, túi mật và tuy tang. Lớp này cũng tạo thành màng lớp phế quản và các phổi nang và hầu hết đường tiêu.

endodontics *n.* the study and treatment of diseases of the pulps of teeth and their sequelae. A major part of treatment is root treatment.

bệnh học nội khoa răng miệng (*dt*)

nghiên cứu và điều trị các bệnh của tủy răng và các đt tật xảy ra. Phần chính của điều trị là điều trị chân răng".

endogenous adj. arising within or derived from the body. For example, *endogenous depression* arises from causes inside the body (see depression). Compare exogenous.

nội sinh(dt) sinh ra ở bên trong hay có nguồn gốc từ cơ thể. Thí dụ trâm cảm nội sinh gây ra do các nguyên nhân bên trong cơ thể (xem trâm cảm). So sánh với ngoại sinh.

endolymph n. the fluid that fills the membranous labyrinth of the ear.

nội bạch huyết(dt) dịch trong mè đạo mang ở trong tai.

endolymphatic duct a blind-ended duct that leads from the sacculus and joins a duct from the utriculus of the membranous labyrinth of the ear.

ống nội bạch huyếtmột ống không có đầu ra, đi từ tiểu nang và nối với một ống từ thông nang của mè đạo mang.

endometriosis n. the presence of membranous material of the kind lining the womb (see endometrium) at other sites within the cavity of the pelvis. In *direct (internal or primary) endometriosis*, the endometrium may penetrate the muscular wall of the womb, the ovaries, or the abdominal wall. The fragments of abnormally located tissue pass through the same periodic changes as the womb lining. Since there is no outlet for the bleeding that occurs from them, the patient suffers severe pain for several days each month. This symptom is not experienced during pregnancy or breast-feeding or after the menopause.

bệnh lạc nội mạc tử cung (dt) tình trạng có các chất liệu màng thuộc loại màng lót tử cung (xem nội mạc tử cung) ở các vị trí khác trong xoang chậu. Trong bệnh lạc nội mạc tử cung trực tiếp (nội tại hay nguyên phát), nội mạc tử cung có thể xâm nhập thành cơ của tử cung, noãn sào, hay thành bụng. Các mảnh mỏ ở những vị trí bất thường này cũng trái qua những thay đổi định kỳ như niêm mạc tử cung. Vì không có đường cho máu ra khi các nội mạc này xuất huyết, bệnh

nhân sẽ phải chịu đau dữ dội trong nhiều ngày mỗi tháng. Triệu chứng sẽ không xảy ra khi mang thai, khi cho con bú hay sau khi tắt kinh.

endometritis n. inflammation of the membrane lining the womb (*endo-metrium). The condition, sometimes restricted to the neck of the womb, is a reaction to bacterial attack upon the membranes, possibly following physical damage. Ulcers may form and the membrane may be cast off. There may also be excessive menstrual bleeding and pain in the lower regions of the back and abdomen. *Decidual endometritis* occurs during pregnancy; *puerperal endometritis* is an acute form developing immediately after childbirth.

viêm nội mạc tử cung(dt) viêm lớp màng lót. Tình trạng này, đôi khi chỉ giới hạn ở cổ tử cung, là một phản ứng khi lớp màng này bị vi trùng tấn công, có thể theo sau một tổn hại cơ thể. Viêm có thể tạo thành loét và lớp màng có thể bị tróc ra. Cổng có thể có chảy nhiều máu kinh nguyệt, đau vùng dưới lưng và bụng. Viêm nội mạc tử cung tam thời xảy ra khi mang thai; viêm nội mạc tử cung hậu sản xảy ra ngay sau khi sanh.

endometrium n. the mucous membrane lining the uterus (womb), which becomes progressively thicker and more glandular has an increased blood supply in the latter part of the menstrual cycle. This prepares the endometrium for implantation of the embryo, but if this does not occur much of the endometrium breaks down and is lost in menstruation. If pregnancy is established the endometrium becomes the "decidua, which is shed after birth.

nội mạc tử cung(dt) lớp màng nhầy lót trong tử cung (đa non). Trong phần sau của chu kỳ kinh nguyệt, lớp màng này sẽ dày càng dày hơn, có nhiều tuyết hơn và được cung cấp máu nhiều hơn. Những chuẩn bị này sẽ giúp nội mạc tử cung sẵn sàng bám vào, nhưng nếu điều này không xảy ra, nhiều nội mạc tử cung sẽ vỡ và ra kinh nguyệt. Nếu có mang thai, nội mạc tử cung sẽ trở thành mảng rụng* và sẽ rụng ra sau khi sanh.

endomorphic adj. describing a "body type that is relatively fat, with highly developed viscera and weak muscular and skeletal de-

development. – **endomorph** n. – **endomorphy** n.

nội hình (dt) mô tả kiểu cơ thể* tương đối mập, có nội tạng phát triển cao nhưng hệ cơ và bộ xương lại kém phát triển. – **endomorph** (dt) – **endomorphy** (dt).

endomyocarditis n. an acute or chronic inflammatory disorder of the muscle and lining membrane of the heart. When the membrane surrounding the heart (pericardium) is also involved the condition is termed *pan-carditis*. The principal causes are rheumatic fever and virus infections. There is enlargement of the heart, murmurs, embolism, and frequently arrhythmias. The treatment is that of the cause and complications. See also endocarditis.

A chronic condition, endomyocardial fibrosis, is seen in African negroes; the cause is unknown.

viêm nội mạc - cơ tim (dt) rối loạn viêm cấp hay mãn tính của cơ và màng lót tim. Khi lớp màng bao quanh tim (ngoại tâm mạc) cũng bị viêm, tình trạng này gọi là viêm toàn tim. Các nguyên nhân chính là sốt thấp khớp và nhiễm virus. Triệu chứng gồm sốt tim, các tiếng thổi, chứng huyết khối, và loạn nhịp thường xuyên. Cũng xem viêm nội tâm mạc. Một tình trạng mãn tính, xơ hóa nội mạc cơ tim thấy ở dân da đen châu Phi; nguyên nhân không rõ.

endomysium n. the fine connective tissue sheath that surrounds a single *muscle fibre. **vỏ nội cơ** (dt) màng mỏ liên kết móng bao bọc một sợi cơ.

endoneurium n. the layer of fibrous tissue that separates individual fibres within a *nerve.

nội mô thần kinh (dt) lớp mỏ xơ phân chia các sợi thần kinh trong một dây thần kinh.

endoparasite n. a parasite that lives inside its host, for example in the liver, lungs, gut, or other tissues of the body. Compare ectoparasite.

nội ký sinh (dt) loại ký sinh sống bên trong ký chủ, thí dụ trong gan, phổi, ruột hay các mô cơ thể khác. So sánh với ngoại ký sinh.

endopeptidase n. a digestive enzyme

(e.g. *pepsin) that splits a whole protein into small peptide fractions by splitting the linkages between peptides in the interior of the molecule. Compare exopeptidase. See also peptidase.

(dt) enzyme tiêm hóa (thí dụ pepsin) tách một protein toàn bộ thành những đoạn peptide nhỏ bằng cách cắt những liên kết giữa các peptide ở bên trong phân tử. So sánh với exopeptidase. Cũng xem peptidase.

endophthalmitis n. inflammation confined to the posterior chamber of the eye, i.e. the part behind the lens. Compare panophthalmitis.

viêm nội nhãn (dt) viêm giới hạn ở phòng sau của mắt, tức phần phía sau thể thủy tinh. So sánh với viêm toàn nhãn.

endoplasm n. the inner cytoplasm of cells, which is less dense than the *ectoplasm and contains most of the cell's structures. – **endoplasmic** adj.

nội bào tương (dt) phần bào tương phía trong không đặc bằng ngoài bào tương và chứa hầu hết các cấu trúc tế bào. – **en-doplasmic** (lt).

endoplasmic reticulum (ER) a system of membranes present in the cytoplasm of cells. ER is described as *rough* when it has *ribosomes attached to its surface and smooth when ribosomes are absent. It is the site of manufacture of proteins and lipids and is concerned with the transport of these products within the cells (see also Golgi apparatus).

lưới nội bào một hệ thống lưới trong bào tương. Lưới nội bào được gọi là nhám khi có các ribosomes bám vào đó, và gọi là nhám khi không có. Đây là nơi chế tạo các protein và lipid và có liên quan đến việc chuyển chở những sản phẩm này trong tế bào. Cũng xem bộ Golgi.

end organ /end 'ɔrgən/ a specialized structure at the end of a peripheral nerve, acting as a receptor for a particular sensation. Taste buds, in the tongue, are end organs subserving the sense of taste.

cơ quan tận cùng một cấu trúc đặc biệt ở phần cuối dây thần kinh ngoại vi, tác động như một thu thể cho một giác quan đặc biệt.

Các gai vị giác trong lưỡi là cơ quan tận cùng phục vụ cho vị giác.

endorphin *n.* one of a group of chemical compounds, similar to the *enkephalins*, that occur naturally in the brain and have pain-relieving properties similar to those of the opiates. The endorphins are derived from a substance found in the pituitary gland called *beta-lipotropin*; they are thought to be concerned with controlling the activity of the endocrine glands.

(dt) một trong số các hợp chất hóa học tương tự như encephalin có tự nhiên trong não và có tính chất giảm đau tương tự như thuốc phiện. Các endorphin có nguồn gốc từ một chất trong tuyến yên gọi là beta-lipotrophin, chúng được cho rằng có liên quan đến việc kiểm soát các tuyến nội tiết.

endoscope *n.* any instrument used to obtain a view of the interior of the body. Examples of endoscopes include the *auriscope*, used for examining the inside of the ear, and the *gastroscope*, for examining the inside of the stomach. Essentially, most endoscopes consist of a tube with a light at the end and an optical system for transmitting an image to the examiner's eye. See also *fibrescope*. – *endoscopic* *adj.* – *endoscopy* *n.*

đèn nội soi (dt) bất kỳ dụng cụ nào dùng quan sát bên trong cơ thể. Thí dụ như ống soi tai" dùng xem xét phía trong tai và ống nội soi dạ dày" để xem xét mật trong dạ dày. Về thực chất, hầu hết đèn nội soi là một ống có đèn ở phần cuối và một hệ thống quang học để chuyển hình ảnh tới mắt người quan sát. Cũng xem *soi nội soi*. – *endoscopic* (tt) – *endoscopy* (dt).

endoscopic retrograde cholangio-pancreatography *see* ERCP.

phép chụp túi mật - tụy tang nội soi nghịch hành *xem* ERCP.

endospore *n.* the resting stage of certain bacteria, particularly species of the genera *Bacillus* and *Clostridium*. In adverse conditions the nucleus and cytoplasm within the normal vegetative stage of the bacterium can become enclosed within a tough protective coat, allowing the cell to survive. On return of favourable conditions the spore changes

back to the vegetative form.

nội bào tử (dt) trạng thái tiềm sinh của một số vi trùng, đặc biệt các loại thuộc giống *Bacillus* và *Clostridium*. Trong các điều kiện bất lợi, nhân và bào tương trong giai đoạn sinh dưỡng bình thường của vi trùng sẽ được bao trong một vỏ bảo vệ cứng, cho phép tồn tại được. Khi gặp lại các điều kiện thuận lợi, bảo tử trở lại dạng sinh dưỡng

endosteum *n.* the membrane that lines the marrow cavity of a bone

nội cốt mạc (dt) lớp màng lót xoang tủy của một xương.

endothelioma *n.* any tumour arising from or resembling endothelium. It may arise from the linings of blood or lymph vessels (*haemangi endothelioma* and *lymphangi endothelioma* respectively); from the linings of the pleural or peritoneal cavities (see mesothelioma); or from the meninges (see meningioma).

u nội mô (dt) bất kỳ khối u nào phát xuất từ hay giống như nội mô. U có thể phát từ màng lót các mạch máu hay mạch bạch huyết (tán lut gọi là u mạch nội mô và u nội mô bạch huyết), từ màng lót các xoang ngực và xoang bụng (xem *u trung biểu mô*) hay từ màng não (xem *u máng não*).

endothelium *n.* the single layer of cells that lines the heart, blood vessels, and lymphatic vessels. It is derived from embryonic mesoderm. Compare epithelium.

nội mô (dt) một lớp đơn tế bào lót trong tim, mạch máu và mạch bạch huyết. Nội mô có nguồn gốc từ trong bì phổi. So sánh với biểu mô.

endothermic *adj.* describing a chemical reaction associated with the absorption of heat. Compare exothermic.

thu nhiệt (tt) mô tả một phản ứng hóa học phối hợp với sự hấp thu nhiệt. So sánh với tỏa nhiệt.

endotoxin *n.* a poison generally harmful to all body tissues, contained within a bacterium and released only when the bacterial cell is broken down or dies and disintegrates. Compare exotoxin.

nội độc tố (dt) một chất độc thường có hại

tới tất cả các mô cơ thể có chứa trong vi trùng và chỉ được phóng thích khi tế bào vi trùng bị vỡ hay chết và phân hủy.

end-plate/ *end'plēt'* *n.* the area of muscle cell membrane immediately beneath the motor nerve ending at a *neuromuscular junction. Special receptors in this area trigger muscular contraction when the nerve ending releases its *neurotransmitter.

mảng tận cùng(d) vùng mảng tế bào cơ ngay dưới phần cuối dây thần kinh vận động ở một cầu nối thần kinh cơ. Các thụ thể đặc biệt trong vùng này sẽ gây co cơ khi phần cuối dây thần kinh tiết ra chất dẫn truyền thần kinh.

enema/ *'enēmə*/ *n.* (*pl.* *enemata* or *enemas*) a quantity of fluid infused into the rectum through a tube passed into the anus. An *evacuant enema* (soap or olive oil) is used to remove faeces. A *barium enema* using barium sulphate, which is opaque to X-rays, is given to demonstrate the colon by X-ray. A *therapeutic enema* is used to insert drugs into the rectum, usually corticosteroids in the treatment of *proctocolitis.

thút rữa(d) truyền một số lượng dịch vào trực tràng theo một ống luồn qua hậu môn. Thút bài tiết (xà bông hay dầu olive) dùng cho phân ra. Thút barium dùng barium sulphate có tính cản X quang để chụp X quang đại tràng. Thút tri liệu dùng cho thuốc vào trực tràng, thường là corticosteroid để chữa viêm trực đại tràng.

enervation/ *'enə'verjən*/ *n.* 1. weakness; loss of strength. 2. the surgical removal of a nerve.

1. yếu ớt. 2. cắt dây thần kinh(dT) 1. mất sức mạnh. 2. phẫu thuật cắt đi một dây thần kinh.

engram *n.* the supposed physical basis of an individual memory

hý ức(d) cái mà người ta cho là cơ sở thể chất của trí nhớ.

enkephalin *n.* see encephalin.
(d) xem encephalin.

enophthalmos *n.* a condition in which the eye is abnormally sunken into the socket. It may follow fractures of the floor of the orbit that allow the eye to sink downwards and

backward.

lởm mắt(dt) tình trạng mắt thụt bất thường vào trong ổ mắt. Điều này có thể do gãy xương ở sán ổ mắt làm cho mắt bị chìm về sau và xuống dưới.

ensiform cartilage see xiphoid process.

sụn kình kiềm xem mõm ức.

Entamoeba *n.* a genus of widely distributed amoebae, of which some species are parasites of digestive tract of man. *E. histolytica* invades and destroys the tissues of the intestinal wall, causing 'dysentery and ulceration of the gut wall, and the parasite may spread to the liver, where it produces an abscess (see amoeboma). *E. coli* is harmless intestinal parasite; *E. gingivalis*, found within the spaces between the teeth, is associated with periodontal disease and gingivitis.

(d) một giống amib phân bố rộng, trong đó có vài loại là ký sinh trong đường tiêu hóa người. *E. histolytica* xâm nhập và phá hủy mô thành ruột, gây chứng kiết lỵ và loét thành ruột. Ký sinh có thể tràn tới gan và tạo ra áp xe ở đó (xem u amib). *E. coli* là ký sinh đường ruột vô hại. *E. gingivalis* thấy ở khoảng giữa các răng phối hợp với bệnh nha chu và viêm họng.

enter- (entero-) prefix denoting the intestine. Example: *enterolith* (calculus in).

tiếp đầu ngũ chí ruột. Ví dụ *enterolith* (sỏi trong ruột).

enteral adj. of or relating to the intestine tract.

(thuộc) đường tiêu hóa(tt) thuộc hay liên quan đến đường ruột.

enteralgia *n.* see colic.

dau ruột(dt) xem cơn đau bụng.

enterectomy *n.* surgical removal of part of the intestine.

cắt bỏ ruột(dt) phẫu thuật cắt bỏ một phần ruột.

enteric/ *'en'terik*/ *adj.* relating to or affecting the intestine.

(thuộc) ruột (tt) liên quan đến hay ảnh hưởng tới ruột.

enteric-coated/ *'en'terik-kōtid*/ *adj.* describing tablets that are coated with a sub-

stance that enables them to pass through the stomach to the intestine unchanged. Enteric-coated tablets contain drugs that are destroyed by the acid contents of the stomach.

tan trong ruột (tl) mô tả các thuốc viên được bọc bằng một chất giúp các viên này qua được dạ dày vào tới ruột mà vẫn còn nguyên. Viên thuốc tan trong ruột chứa các thuốc bị phá hủy khi gặp acid dạ dày.

enteric fever /en'terik 'fiːvər/ see paratyphoid fever, typhoid fever.

sốt trong ruột xem sốt thương hàn, sốt phổi thương hàn.

enteritis /'entərɪtɪs/ n. inflammation of the small intestine, usually causing diarrhoea. *Infective enteritis* is caused by viruses or bacteria; *radiation enteritis* is caused by X-rays or radioactive isotopes. See also Crohn's disease (regional enteritis), gastro-enteritis.

viêm ruột (tl) do virus hay vi trùng gây ra; viêm ruột bức xạ gây ra do tia X hay các phóng xạ đồng vị. Cũng xem bệnh Crohn (viêm ruột vùng), viêm dạ dày-ruột.

enterobiasis (oxyuriasis) n. a disease, common in children throughout the world, caused by the parasitic nematode *Enterobius vermicularis* (see pinworm) in the large intestine. The worms do not cause any serious lesions of the gut wall although, rarely, they may provoke appendicitis. The emergence of the female from the anus at night irritates and inflames the surrounding skin, causing the patient to scratch and thereby contaminate fingers and nails with infective eggs. The eggs may reinfect the same child or be spread to other children. Worms may occasionally enter the vulva and cause a discharge from the vagina. Enterobiasis responds well to treatment with "piperazine" compounds.

bệnh Enterobius (bệnh Oxyurin) (tl) một bệnh thường thấy ở trẻ em trên khắp thế giới gây ra do giun ký sinh *Enterobius vermicularis* (xem giun kim) trong ruột già. Giun này không gây thương tổn nặng nào cho thành ruột, cho dù chúng có thể gây viêm ruột thừa (hiếm). ban đêm giun cái ra tới hậu môn gây kích thích và viêm vùng da quanh

đó, làm cho bệnh nhân phải gãi và do đó ngón tay và móng tay sẽ bị nhiễm trùng truyền bệnh. Trứng có thể gây nhiễm lây cho chính đứa trẻ này hay lan tràn sang các trẻ khác. Đôi khi giun cũng di tới âm hộ và gây tiết dịch âm đạo. Bệnh *Enterobius* đáp ứng tốt khi chữa trị bằng các hợp chất piperazine*.

Enterobius *Oxyuris) n. see pinworm. (tl) xem giun kim.

enterocele n. a hernia of part of the intestine.

thoát vị ruột (tl) thoát vị một phần ruột non.

enterocentesis n. a surgical procedure in which a hollow needle is pushed through the wall of the stomach or intestines to release an abnormal accumulation of gas or fluid.

chọc dò ruột (tl) phương pháp phẫu thuật dùng một kim rỗng chọc qua thành dạ dày hay ruột để phóng thích khí hay dịch tích tụ bất thường.

enterocolitis n. inflammation of the colon and small intestine. See also colitis, enteritis.

bệnh ruột-đại tràng (tl) viêm đại tràng và ruột non. Cũng xem viêm đại tràng, viêm ruột

enterogastrone n. a hormone from the small intestine (duodenum) that inhibits the secretion of gastric juice by the stomach contents pass into the small intestine.

(tl) một hormone của ruột non (tú tràng) ức chế tiết dịch ở dạ dày. Hormone này được phóng thích khi các chất trong dạ dày qua túi ruột non.

enterogenous adj. borne by or carried in the intestine.

theo ruột (tl) mang bởi hay được mang trong ruột.

enterokinase n. the former name for 'enteropeptidase'.

(tl) tên cũ của enteropeptidase*.

enterolith n. a stone within the intestine. It usually builds up around a gallstone or a swallowed fruit stone.

sỏi ruột (tl) một viên sỏi trong ruột. Sỏi ruột thường thành lập từ một sỏi mật hay một hột trái cây nuốt vào.

enteromegaly *n.* Rare enlargement (usually increased diameter) of the intestine.

chứng to ruột (*dt*) hiém. Ruột to ra (thường tăng đường kính).

enteropathy *n.* disease of the small intestine. See also coeliac disease (gluten-induced enteropathy).

bệnh ruột (*dt*) bệnh của ruột non. Cũng xem bệnh phủ tạng (bệnh ruột do gluten gây ra).

enteropeptidase *n.* an enzyme secreted by the glands of the small intestine that acts on trypsinogen to produce trypsin. It is part of the "succus entericus".

(*dt*) enzyme do các tuyến trong ruột non tiết ra, có tác động trên trypsinogen để sản xuất trypsin. Enzym này là một phần của dịch trắng".

enteropexy *n.* a surgical operation in which part of the intestine is fixed to the abdominal wall. This was formerly performed for visceroptosis (a condition in which the abdominal organs were thought to have descended to a lower than normal position), but it is no longer carried out.

thủ thuật cố định ruột (*dt*) thao tác phẫu thuật để cố định một phần ruột non vào thành bụng. Trước đây việc này được thực hiện với chứng sa nội tạng (tình trạng các cơ quan trong bụng được cho là đã xuống một mức thấp hơn so với vị trí bình thường), nhưng nay không còn thực hiện nữa.

enteroptosis *n.* a condition in which loops of intestine (especially transverse "colon) are in a low anatomical position. At one time this was thought to cause various abdominal symptoms, and operations were devised to correct it. It is now known that no symptoms result from simple anatomical variations of this sort.

chứng sa ruột (*dt*) tình trạng các vòng ruột (đặc biệt đại tràng ngang) ở vị trí thấp về mặt giải phẫu học. Có lúc điều này được cho là gây ra nhiều triệu chứng ruột và đã có những phẫu thuật để điều chỉnh. Ngày nay người ta đã biết rằng không có triệu chứng nào có thể xảy ra do những thay đổi giải phẫu học đơn giản thuộc loại này.

enterorrhaphy *n.* the surgical procedure of stitching an intestine that has either perfo-

rated or been divided during an operation.

khâu ruột (*dt*) thủ pháp giải phẫu. Khâu lại ruột đã bị lồng hay bị phân chia trong thao tác.

enterospasm *n.* a powerful contraction of the intestine, usually accompanied by pain.

co thắt ruột (*dt*) co ruột mạnh, thường kèm theo đau.

enterostomy *n.* an operation in which the small intestine is brought through the abdominal wall and opened (soe duodenostomy, jejunos-tomy, ileostomy) or is joined to the stomach (gastroenterostomy) or to another loop of small intestine (enteroenterostomy).

thủ thuật mổ thông ruột (*dt*) thao tác mang ruột non qua thành bụng và mở ra (xem thủ thuật mổ thông tá tràng, không tràng, hối tràng) hay nối với dạ dày (thủ thuật nối vị tràng) hay với một vòng ruột non khác (thủ thuật nối ruột).

enterotomy /ˌentərətəməti/ *n.* surgical incision into the intestine.

thủ thuật mổ ruột (*dt*) phẫu thuật rạch vào ruột.

enterotoxin *n.* a poisonous substance that has a particularly marked effect upon the gastrointestinal tract, causing vomiting, diarrhoea, and abdominal pain.

dộc tố ruột (*dt*) một chất độc đặc biệt có tác động rõ rệt với đường dạ dày - ruột, gây nôn, tiêu chảy, và đau bụng.

enterovirus *n.* any virus that enters the body through the gastrointestinal tract, multiplies there, and then (gene-rally) invades the central nervous system. Enteroviruses include "Coxsackie viruses", "echoviruses", "polioviruses", and "rhinoviruses".

(*dt*) mọi virút vào cơ thể qua đường dạ dày ruột, sinh sản ở đó, và rồi (nói chung) xâm nhập hệ thần kinh trung ương. Enteroviruses bao gồm virút "Coxsackie", "echoviruses", "poliovirus", và "rhinovirus".

enterozoon *n.* any animal species inhabiting or infecting the gut of another. See also endoparasite.

ký sinh trùng ruột (*dt*) bất kỳ loại động vật nào ở hay gây nhiễm ruột loại khác.

entoptic phenomena visual sensations caused by changes within the eye itself, rather than by the normal light stimulation process. The commonest are tiny floating spots that most people can see occasionally, especially when gazing at a brightly illuminated back-ground (such as a blue sky).

hiện tượng trong nhãn cầu cảm giác nhìn gây ra do những thay đổi ở ngay trong mắt hơn là do tiến trình kích thích ánh sáng bình thường. Thường nhất là các điểm nhỏ di động mà hầu hết mọi người đều có lúc nhìn thấy đặc biệt khi chăm chú nhìn một nền sáng (như bầu trời xanh).

entropion n. inturning of the eyelid towards the eyeball. The lashes may rub against the eye and cause irritation (see trichiasis). The commonest type is spastic entropion of the lower eyelid, due to spasm of the muscle that closes the eye (orbicularis oculi). Entropion may also be caused by scarring of the lining membrane (conjunctiva) of the lid.

chứng cup mí (dt) mí mắt quay vào phía trong nhãn cầu. Lông mí có thể cà vào mắt gây kích thích (xem lồng quăm). Loại thường thấy nhất là cup mí có thể của mí mắt dưới do co cứng các cơ khép mắt (orbicularis oculi). Cup mí cũng có thể gây ra do hóa sẹo mảng lót mí (kết mạc).

enucleation n. a surgical operation in which an organ, tumour, or cyst is completely removed. In ophthalmology it is an operation in which the eyeball is removed but the other structures in the socket (e.g. eye muscles) are left in place. Commonly a plastic ball is buried in the socket to provide a firm base on which to fit an artificial eye.

thủ thuật lóc nhãn (thủ thuật cắt bỏ nhãn cầu) (dt) thao tác phẫu thuật cắt bỏ toàn bộ một cơ quan, khối u hay nang. Trong nhãn khoa đây là thao tác cắt bỏ nhãn cầu, nhưng các cấu trúc khác trong ổ mắt (như cơ mắt) vẫn để tại chỗ. Thường sau đó một khối cầu plastic được chôn vào ổ mắt tạo thành nén để gắn mắt nhân tạo.

enuresis/ enju'risis/ n. the involuntary passing of urine, especially bedwetting at night (*Nocturnal enuresis*). This can be

caused by underlying disorders of the urinary tract but is usually functional in nature. The condition settles spontaneously as the child grows older, but it may persist into teenage - and rarely adult - life. The condition can be treated successfully by fluid restriction, various drugs, or use of nocturnal alarm (*see bell and pad*). See also incontinence. - enuretic adj.

chứng dài đầm (dt) không tự chủ được việc bài tiết nước tiểu, đặc biệt vào ban đêm (dài đầm đêm). Điều này có thể do rối loạn đường tiểu nhưng về bản chất là thuộc chức năng. Tình trạng này sẽ tự ổn định khi trẻ lớn lên, nhưng cũng có thể kéo dài đến tuổi thành niên và dài khi tới lúc trưởng thành. Có thể chữa bằng cách giới hạn nước, dùng thuốc hay dùng cách báo động đêm (xem chuông và nệm). Cũng xem không kiểm chế được. - enuretic (tl).

environment/ in'venərəmənt/ n. any or all aspects of the surroundings of an organism, both internal and external, which influence its growth, development, and behaviour.

môi trường (dt) bất kỳ môi trường trong số các khía cạnh của vùng chung quanh một sinh vật, cả về nội tại hay ngoại lai, có ảnh hưởng tới tăng trưởng, phát triển và cư xử của sinh vật này.

Environmental Health Officer (EHO)/ in'venərəmənt helθ 'ofɪsə/ a person, employed by local authorities, with special training in such aspects of environmental health and pollution as housing, sanitation, food, clean air, and water supplies (formerly known as a *Public Health Inspector*). Though not a registered medical practitioner, the EHO is responsible for the health department. If medical (epidemiological) advice is required, the appropriate community physician (Proper Officer) acts in an advisory or consultant capacity.

chuyên gia y tế môi trường một nhân viên thuộc chính quyền địa phương có huấn luyện đặc biệt về các mặt của y tế môi trường và ô nhiễm như nhà cửa, vệ sinh, thực phẩm, không khí sạch và cung cấp nước (trước đây gọi là thanh tra y tế cộng đồng). Dù không

phai là người hành nghề y khoa có đăng ký, chuyên gia y tế môi trường có trách nhiệm tổ chức sở y tế môi trường. Nếu cần các khuyến cáo về y học hay dịch tễ học, sẽ có bác sĩ công đồng thích hợp (chuyên gia chuyên ngành) tham gia tư vấn.

enzyme /'enziəm/ *n.* a protein that, in small amounts, speeds up the rate of a biological reaction without itself being used up in the reaction (i.e. it acts as a catalyst). An enzyme acts by binding with the substance involved in the reaction (the substrate) and converting it into another substance (the product of the reaction). An enzyme is relatively specific in the type of reaction it catalyses; hence there are many different enzymes for the various biochemical reactions. Each enzyme requires certain conditions for optimum activity, particularly correct temperature and pH, the presence of coenzymes, and the absence of specific inhibitors. Enzymes are unstable and are easily inactivated by heat or certain chemicals. They are produced within living cells and may act either within the cell (as in cellular respiration) or outside it (as in digestion). The names of enzymes usually end in -ase; enzymes are named according to the substrate upon which they act (as in lactase), or the type of reaction they catalyse (as in hydrolase).

Enzymes are essential for the normal functioning and development of the body. Failure in the production or activity of a single enzyme may result in metabolic disorders; such disorders are often inherited and some have serious effects. – **enzymatic adj.**

(dt) một protein, với số lượng nhỏ, thúc đẩy tốc độ của một phản ứng sinh học mà lý nó không bị mất đi trong phản ứng (tức là tác động như một chất xúc tác). Một enzyme tác động bằng cách kết hợp với chất liên quan trong phản ứng (cơ chất) và chuyển động đổi thành một chất khác (sản phẩm của phản ứng). Một enzyme tương đối đặc hiệu cho một phản ứng do nó xúc tác, do đó sẽ có nhiều enzyme khác nhau cho các loại phản ứng sinh hóa. Mỗi enzyme cần một số điều kiện để hoạt động được tốt nhất, đặc biệt cần nhiệt độ và pH thích hợp, cần coenzyme* và cần không có các chất ức chế đặc hiệu. Các

enzyme thường không biến và dễ bị nhiệt và một vài hóa chất làm bất hoạt. Các enzyme được sản xuất trong tế bào sống và hoạt động hoặc trong tế bào (như trong hô hấp tế bào) hoặc ngoài tế bào (như trong sự tiêu hóa). Tên enzyme thường tên cùng bằng -ase, enzyme được đặt tên tùy theo cơ chất chịu tác động của nó (thí dụ lactase) hay kiểu phản ứng, nó xúc tác (như hydrolase).

Enzyme rất cần thiết cho các hoạt động phát triển bình thường của cơ thể. Khi một enzyme không được sản xuất hay không hoạt động được có thể sẽ gây nên các rối loạn chuyển hóa, các rối loạn này thường do di truyền và đôi khi có những ảnh hưởng nghiêm trọng. – **enzymatic (tl).**

eonism *n.* the adoption of female manners and dress by a man. See transsexualism, transvestitism.

trá hình nữ (dt) tình trạng một người nam ăn mặc và cư xử như phụ nữ. Xem chuyển giới tính, cái trang.

eosin *n.* a red acidic dye, produced by the reaction of bromine and fluorescein, used to stain biological specimens for microscopical examination. Eosin may be used in conjunction with a contrasting blue alkaline dye taken up by different parts of the same specimen.

(dt) thuốc nhuộm acid đỏ, sản sinh do phản ứng của bromine và fluorescein, dùng nhuộm các mẫu vật sinh học để xét nghiệm dưới kính hiển vi. Eosin có thể dùng kết hợp với thuốc nhuộm kiềm xanh cần quang để nhuộm phần khác của mẫu vật này.

eosinopenia *n.* a decrease in the number of eosinophils in the blood.

chứng giảm bạch cầu ưa eosin (dt) giảm số bạch cầu ưa eosin trong máu.

eosinophil *n.* a variety of white blood cell distinguished by the presence in its cytoplasm of coarse granules that stain orange-red with Romanowsky stains. The function of the eosinophil is poorly understood, but it is capable of ingesting foreign particles, is present in large numbers in lining or covering surfaces within the body, and is involved in allergic responses. There are normally 0.04–0.4 × 10⁹ eosinophils per litre of blood.

bach cầu ua eosin (dt) một loại bạch cầu trong bào tương có những hạt thô nhuộm màu đỏ cam với thuốc nhuộm "Romanowsky". Chức năng của loại bạch cầu này chưa được biết đầy đủ, chỉ biết chúng có khả năng nuốt các hạt lơ, và có mặt với số lượng lớn trong niêm mạc và các bề mặt bao phủ trong cơ thể, và có liên quan đến các đáp ứng dị ứng. Thường có $0,04-0,4 \times 10^9$ bạch cầu ua eosin trong mỗi lít máu.

eosinophilia n. an increase in the number of eosinophils in the blood. Eosinophilia occurs in a variety of diseases, including allergies, parasitic infestations, and certain forms of leukaemia.

chứng tăng bạch cầu ua eosin (dt) sự tăng số lượng bạch cầu ua eosin trong máu. Chứng này xảy ra trong nhiều bệnh gồm dị ứng, nhiễm ký sinh, và trong một vài dạng của ung thư bạch cầu.

eparterial adj. situated on or above an artery.

thượng mạch (dt) a trên hay phía trên một động mạch.

ependyma n. the extremely thin membrane, composed of cells of the "glia (ependymal cells), that lines the ventricles of the brain and the choroid plexuses. It is responsible for helping to form cerebrospinal fluid. – *ependymal* adj.

màng não thất (dt) một lớp màng cực mỏng gồm các tế bào của thần kinh đệm* (tế bào màng não thất). Màng này lót các não thất và tùng mạch mac và có nhiệm vụ tạo thành dịch não tủy. – *ependymal* (it).

ependymoma n. a cerebral tumour derived from the glial (non-nervous) cells lining the cavities of the ventricles of the brain (see ependyma). It may obstruct the flow of cerebrospinal fluid, causing a 'hydrocephalus'.

u màng não thất (dt) một khối u trong não có nguồn gốc từ các tế bào thần kinh đệm (tế bào không thần kinh) lót các xoang não thất (xem màng não thất). U này có thể làm tắc dòng chảy dịch não tủy gây tần dịch não

ephebiatrics n. the branch of medicine concerned with the common disorders of children and adolescents. Compare paediatrics.

thanh khoa (dt) một ngành y khoa liên quan tới những rối loạn thông thường của thanh thiếu niên. So sánh với nhi khoa.

ephedrine n. a drug that causes constriction of blood vessels and widening of the bronchial passages (see sympathomimetic). It is used mainly in the treatment of asthma and other allergic conditions and chronic bronchitis. It is administered by mouth or by inhalation and may cause nausea and vomiting, insomnia, headache, and nervousness. (dt) một loại thuốc gây co thắt các mạch máu và làm nở đường phế quản (xem thuốc giông giao cảm). Thuốc dùng chủ yếu trong điều trị bệnh suyễn, các tình trạng dị ứng, và viêm phế quản mãn. Thuốc dùng uống hay hít và có thể gây buồn nôn và nôn, mất ngủ, nhức đầu, và bồn chồn.

epi- prefix denoting above or upon.

tiếp đầu ngử chỉ trên, ở trên.

epiblepharon n. an abnormal fold of skin, present from birth, stretching across the eye just above the lashes of the upper eyelid or in front of them in the lower lid. It may cause the lower lashes to turn upwards or inwards against the eye. It usually disappears within the first year of life.

nếp thượng mi (dt) một nếp da gấp bất thường có từ lúc mới sinh, chạy ngang mắt ngay trên lông mi, mi mắt trên hay phía trước lông mi mi mắt dưới. Nếp này có thể làm co lông mi dưới quay lên trên hay vào phía trong nhân cầu. Nếp này thường lẹt đi trong đầu đời.

epicanthus (epicanthic fold) n. a vertical fold of skin from the upper eyelid that covers the inner corner of the eye. It is normal in Mongolian races and occurs abnormally in certain congenital conditions, e.g. 'Down's syndrome'. – *epicanthal, epicanthic* adj.

nếp quặt (dt) một xếp da gấp thẳng đứng từ mi trên bao phủ góc mắt phía trong. Điều này là bình thường ở người thuộc nói Mông Cổ nhưng là bất thường trong một số tình trạng bẩm sinh thí dụ hội chứng Down. – *epicanthal, epicanthic* (it).

epicardia n. the part of the oesophagus, about 2 cm long, that extends from the level of the diaphragm to the stomach.

thượng vị(d) phần thực quản dài khoảng 2 cm bắt đầu từ cơ hoành đến dạ dày.

epicardium *n.* the outermost layer of the heart wall, enveloping the myocardium. It is a serous membrane that forms the inner layer of the serous *pericardium. – **epicardial** *adj.*

lớp ngoài tim mạc(d) lớp ngoài cùng của thành tim, bao bọc cơ tim. Đây là thành mạc tạo thành lớp trong của ngoại tim mạc thành dịch. – **epicardial** (*tt*).

epicondyle *n.* the protuberance above a condyle at the end of an articulating bone.

móm gó xương(d) móm trên gó xương ở phần cuối mót xương gần khớp.

epicranium *n.* the structures that cover the cranium, i.e. all layers of the scalp.

căn so(d) các cấu trúc bao bọc so, tức là tất cả các lớp của da đầu.

epicranius *n.* the muscle of the scalp. The frontal portion, at the forehead, is responsible for raising the eyebrows and wrinkling the forehead; the occipital portion, at the base of the skull, draws the scalp backwards.

(*dt*) cơ da đầu. Phần trên có nhiệm vụ nâng lông mày và nhăn trán. Phần thái dương ở đây hợp so kéo da đầu về phía sau.

epicritic adj describing or relating to sensory nerve fibres responsible for the fine degrees of sensation, as of temperature and touch. Compare protopathic.

đặc cảm(tt) mô tả hay liên quan đến các sợi thần kinh cảm giác có nhiệm vụ với những cảm giác tinh tế như nhiệt độ và xúc giác. So sánh với nguyên cảm.

epidemic /ep'i dem'ik/ *n.* a sudden outbreak of infectious disease that spreads rapidly through the population, affecting a large proportion of people. The commonest epidemics today are of influenza. Compare endemic, pandemic. – **epidemic** *adj.*

dịch bộc phát(d) con bộc phát thịnh hành của một bệnh nhiễm, lan tràn nhanh trong nhân dân, ảnh hưởng đến phần lớn dân chúng. Hiện nay dịch bộc phát thường nhất là bệnh cúm. So sánh với dịch địa phương, dịch toàn vùng. – **epidemic** (*tt*).

epidemiology *n.* the study of epidemic disease, with a view to finding means of control

and future prevention. This not only applies to the study of such classical epidemics as plague, smallpox, and cholera but also includes all forms of disease that relate to the environment and ways of life. In thus includes the study of the links between smoking and cancer, and diet and coronary disease, as well as *communicable diseases.

dịch tễ học(dt) khoa học về các bệnh dịch với quan điểm tìm cách kiểm soát và phòng ngừa trong tương lai. Điều này không chỉ áp dụng cho việc nghiên cứu các dịch bộc phát có điển như dịch hạch, phó đậu, và dịch tả, mà còn bao gồm tất cả các dạng bệnh liên quan đến môi trường và cách sống. Như vậy dịch tễ học cũng bao gồm việc nghiên cứu mối liên quan giữa hút thuốc và ung thư, giữa chế độ ăn uống và bệnh động mạch vành, cũng như các bệnh lây.

epidermis/ epi'de mis/ *n.* the outer layer of the *skin, which is divided into four layers (see illustration). The innermost Malpighian or germinative layer (*stratum germinativum*) consists of continuously dividing cells. The other three layers are continually renewed as cells from the germinative layer are gradually pushed outwards and become progressively impregnated with keratin (see keratinization). The outermost layer (*stratum corneum*) consists of dead cells whose cytoplasm has been entirely replaced by keratin. It is thickest on the soles of the feet and palms of the hands. – **epidermal** *adj.*

biểu bì(dt) lớp ngoài của da, lớp màng胎 chia thành bốn lớp (xem hình). Lớp trong cùng là lớp mầm hay lớp Malpighi (*stratum germinatum*) gồm các tế bào phân chia liên tục. Bé lớp kia được đổi mới liên tục vì các tế bào từ lớp mầm dần dần bị đẩy ra ngoài và không ngừng được thâm keratin (xem keratin hóa). Lớp ngoài cùng là lớp sừng (*stratum corneum*) gồm các tế bào chết có bào tượng đã hoàn toàn bị keratin thay thế. Lớp này dày nhất ở gót chân và lòng bàn tay. – **epidermal** (*tt*).

epidermoid/ epi'de moid/ *adj.* having the appearance of epidermis the outer layer of the skin; used to describe certain tumours of tissues other than the skin.

dạng biểu bì(tt) có vẻ như biểu bì (lớp

ngoài của da): dùng mô tả một số khối u hay mô khác hơn da.

epidermolysis *n.* loosening of the outer layer of the skin (epidermis), with the development of large blisters, occurring either spontaneously or after injury.

tiểu biểu bì (*dt*) lớp ngoài của da (biểu bì) bị lỏng ra, cùng với sự phát triển những bong nước lớn, xảy ra tự nhiên hay sau tổn thương.

Epidermophyton *n.* a genus of fungi that grow on the skin and produce the skin infections "athlete's foot" and "dhotie itch".

(*dt*) một giống vi nấm mọc trên da và gây các bệnh nhiễm da như chân vân đồng viên" và ngứa dhotie.

epidiascope /'epɪ'deɪsko:p/ *n.* an apparatus for projecting a greatly magnified image of an object, such as a specimen on a microscope slide, on to a screen.

dèn chiếu phản truyền (*dt*) thiết bị dùng chiếu một hình phóng rất lớn của một vật, như một mẫu vật trên kính mang dùng soi kính hiển vi, lên một màn hình.

epididymis *n.* (pl. *epididymides*) a highly convoluted tube, about seven metres long, that connects the testis to the vas deferens. The spermatozoa are moved passively along the tube over a period of several days, during which time they mature and become capable of fertilization. They are concentrated and stored in the lower part of the epididymis until ejaculation. – **epididymal** *adj.*

mào tinh hoàn (*dt*) một ống xoắn, dài khoảng bảy mét, nối tinh hoàn với ống dẫn tinh. Các tinh trùng di chuyển theo đường đặc theo ống trong thời gian nhiều ngày, trong thời gian đó chúng trưởng thành và có khả năng thụ tinh. Tinh trùng tập trung và chứa tại phần dưới của mào tinh hoàn cho đến khi xuất tinh. – **epididymal** (*tt*).

epididymitis *n.* inflammation of the epididymis. The usual cause is infection spreading down the vas deferens from the bladder or urethra, resulting in pain, swelling, and redness of the affected half of the scrotum. The inflammation may spread to the testicle (*epididymo-orchitis*). Treatment is by administration of antibiotics and analgesics.

viêm mào tinh hoàn (*dt*) viêm mào tinh

hoàn thường do nhiễm trùng từ bàng quang hay niệu quản lan xuống ống dẫn tinh gây đau, sưng và đỏ trên nửa bìu tinh hoàn. Viêm cũng có thể lan tới tinh hoàn (viêm tinh hoàn-mào tinh hoàn). Chữa bằng cách dùng kháng sinh và thuốc giảm đau.

epidural (extradural) *adj.* on or over the dura mater (the outermost of the three membranes covering the brain and spinal cord). The *epidural space* is the space between the dura mater of the spinal cord and the vertebral canal. See also spinal anaesthesia.

trên màng cứng (ngoài màng cứng)

(*tt*) trên hay ngoài màng cứng (lớp ngoài cùng của ba lớp màng bao bọc não và dây cột sống). Khoảng ngoài màng cứng là khoảng giữa màng cứng của dây cột sống và ống cột sống. Cũng xem gáy mề dây cột sống.

epigastrium *n.* the upper central region of the abdomen. – **epigastric** *adj.*

vùng thượng vị (*dt*) vùng trên giữa bụng. – **epigastric** (*tt*).

epigastrocele *n.* a hernia through the upper central abdominal wall.

thoát vị vùng thượng vị (*dt*) một thoát vị qua thành bụng trên giữa.

epiglottis /'epɪ'glɒtɪs/ *n.* a thin leaf-shaped flap of cartilage, covered with mucous membrane, situated immediately behind the root of the tongue. It covers the entrance to the larynx during swallowing.

tiểu thiệt (*dt*) một nắp sun mỏng hình lá có màng nhầy bao bọc ở ngay sau chân lưỡi. Nắp này che đường vào thanh quản khí nuốt.

epiglottitis *n.* inflammation of the mucous membrane of the epiglottis. Swelling and inflammation of the tissues at the laryngeal entrance obstructs the air flow to the lungs, causing a dangerous form of "croup".

viêm tiểu thiệt (*dt*) viêm lớp màng nhầy ở tiểu thiệt. Sưng và viêm các mô ở lối vào thanh quản sẽ cản trở dòng khí tới phổi, gây nên một dạng nguy hiểm của bạch hầu thanh quản".

epilation *n.* the removal of a hair by its roots. This can be done mechanically (by

pulling the hairs individually or using wax to strip an area of hair) or by electrolysis, which removes the hair permanently.

nhổ lông tóc (dt) lấy đi một sợi lông (hay tóc). Điều này có thể thực hiện bằng phương pháp cơ học (bằng cách nhổ từng sợi một hay dùng sáp để lột một vùng lông) hay bằng điện phân thường xuyên lấy đi các lông.

epilepsy/'epilepsi/ n. any one of a group of disorders of brain function characterized by recurrent attacks that have a sudden onset. *Idiopathic epilepsy* is not associated with structural damage to the brain. It includes 'grand mal' and 'petit mal', which can be controlled by the use of different 'anticonvulsant' drugs.

Focal (or *symptomatic*) *epilepsy* is a symptom of structural disease of the brain, and the nature of the fit depends upon the location of the disease in the brain. In *Jacksonian epilepsy* the epileptic discharge spreads over the cerebral cortex, with the resulting manifestations spreading throughout the body. In a *Jacksonian* motor fit the convulsive movements might spread from the thumb to the hand, arm, and face (this spread of symptoms is called the *march*). *Temporal lobe* (or *psychomotor*) *epilepsy* is caused by disease in the cortex of the temporal lobe or the adjacent parietal lobe of the brain. Its symptoms include 'hallucinations of smell, taste, sight, and hearing, paroxysmal disorders of memory, and 'automatism'. Throughout an attack the patient is in a state of clouded awareness and afterwards he may have no recollection of the event (see also *déjà vu*, *jamais vu*). – **epileptic** adj.

động kinh(dt) bất cứ rối loạn não thuộc nhóm các rối loạn chức năng não có đặc trưng là những cơn tái hồi có bộc phát thịnh hành. Động kinh và cần không phối hợp với tồn tại chức năng não, gồm grand mal (động kinh lớn) và petit mal (động kinh nhỏ). Động kinh và cần có thể kiểm soát được bằng những loại thuốc chống co giật.

Động kinh cục bộ (hay triều chứng) là một triệu chứng của rối loạn cấu trúc não, tình chất con bệnh tùy theo vị trí của bệnh trong não. Trong động kinh Jackson, gốc bệnh ở khắp vỏ não gây ra những biểu lộ trên toàn

hở thể. Trong một cơn vận động Jackson, các cử động co giật có thể lan từ ngón cái đến bàn tay, cánh tay và mặt (sự lan tràn triều chứng này gọi là tiến bước). Động kinh thùy thái dương (hay tam thắn vận động) gây ra đợt bệnh trong vỏ não của thùy thái dương hay thùy đỉnh cạnh đó. Triệu chứng gồm có 'đo giấc' về mũi, vị, nghe, thấy, và các rối loạn trí nhớ kịch phát và tình tự động'. Suốt cơn bệnh, bệnh nhân ở trong một trạng thái nhận thức mờ mù và sau đó có thể không nhớ gì về những biến cố đã xảy ra (xem *déjà vu* = đã thấy, *jamais vu* = chưa hề thấy). – **epileptic** (tt, dt)

epileptogenic adj. having the capacity to provoke epileptic fits.

gây động kinh(tt) có khả năng gây ra các cơn động kinh.

epiloia n. see tuberous sclerosis.

xo não cù(dt) xem phản dịch chữ tuberous sclerosis.

epimenorrhagia n. see menorrhagia.

kinh nhiều kéo dài(dt) xem rong kinh.

epimenorrhoea n. menstruation at shorter intervals than is normal.

kinh mau(dt) kinh nguyệt có khoảng cách ngắn hơn.

epimysium n. the fibrous elastic tissue that surrounds a 'muscle'.

mô ngoại cơ(dt) mô xơ dày bao quanh 'một cơ'.

epinephrine n. see adrenaline.
(dt) xem adrenaline.

epineural adj. derived from or situated on the neural arch of a vertebra.

ngoài thân kinh(tt) có nguồn gốc từ hay ở trên cung thân kinh đốt sống.

epineurium n. the outer sheath of connective tissue that encloses the bundles (fascicles) of fibres that make up a 'nerve'.

vỏ bọc thân kinh(dt) lớp mô liên kết ngoài bao bọc một bó sợi tạo thành dây thần kinh.

epiphenomenon n. an unusual symptom or event that may occur simultaneously with a disease but is not necessarily directly related to it. Compare complication.

hiện tượng bên ngoài(dt) một triệu

chứng hay biến đổi bất thường có thể xảy ra đồng thời với bệnh nhưng không nhất thiết có liên hệ trực tiếp với bệnh. So sánh với biến chứng.

epiphora *n.* watering of the eye, in which tears flow onto the cheek. It is due to some abnormality of the tear drainage system (see lacrimal apparatus).

tràn nước mắt (*dt*) chảy nước mắt tràn trên má. Điều này do vài bất thường về hệ thống dẫn lưu nước mắt (xem hệ tiết nước mắt).

epiphysis *n.* 1. the end of a long bone, which is initially separated by cartilage from the shaft (diaphysis) of the bone and the develops separately. It eventually fuses with the diaphysis to form a complete bone. 2. see pineal body.

1. Đầu xương. 2. tuyến tùng quả (*dt*)
1. phần cuối của một xương dài lúc đầu ngắn cách với thân xương bằng một lớp sụn và phát triển riêng biệt. Sau này đầu xương sẽ nối với thân xương tạo thành một xương toàn bộ. 2. xem tuyến tùng quả.

epiphysitis *n.* inflammation of the end (epiphysis) of a long bone. It may result in retardation of growth and deformity of the affected bone.

viêm đầu xương (*dt*) viêm phần cuối của một xương dài. Điều này có thể do chậm phát triển hay biến dạng xương.

epiplo- prefix denoting the omentum. Example: *epiplacele* (hernia containing omentum). Tiếp đầu ngữ chỉ mạc nối. Thí dụ *epiplacele* (hoát vị có chứa mạc nối).

epiploon *n.* see omentum.

mạc nối (*dt*) xem phần dịch chữ omentum.

episio- prefix denoting the vulva. Example: *episiotomy* (plastic surgery of).

tiếp đầu ngữ chỉ âm hộ. Thí dụ *episiotomy* (phẫu thuật chỉnh hình âm hộ).

episiorrhaphy *n.* stitching together the margins of a tear in the tissues around the vaginal opening.

thủ thuật khâu âm hộ (*dt*) khâu các bờ môi vết rách ở vùng mô quanh lỗ âm đạo.

episiotomy *n.* an incision into the tissues surrounding the opening of the vagina (perineum) during a difficult birth, at the stage

when the infant's head has partly emerged through the opening of the birth passage. The aim is to enlarge the opening in a controlled manner so as to make delivery easier and to avoid extensive tearing of adjacent tissues.

thủ thuật cắt tầng sinh môn (*dt*) cắt các mô chung quang lỗ âm đạo (tầng sinh môn) khi sinh khó, vào lúc đầu thai nhỏ ra một phần qua lỗ mở của đường sanh. Mục đích thao tác này để mở lớn đường sanh một cách có kiểm soát để sanh dễ hơn và để các mô phụ cận khỏi bị rách nhiều hơn.

epispadias *n.* a congenital abnormality in which the opening of the *urethra is on the dorsal (upper) surface of the penis. Surgical correction is carried out in infancy.

lỗ tiểu lệch trên (*dt*) một dị dạng bẩm sinh trong đó lỗ mở của niệu đạo* lại ở trên mặt lưng của dương vật. Điều chỉnh phẫu thuật cần thực hiện khi còn nhỏ.

epispastic *n.* see vesicant.

thuốc giập da (*dt*) xem phần dịch chữ vesicant.

epistasis *n.* a type of gene action in which one gene suppresses the action of another (nonallelic) gene. The term is sometimes used for any interaction between nonallelic genes. – *epistatic adj.*

tương tác gen (*dt*) một kiểu tác động gen trong đó một gen ức chế tác động của một gen khác không cùng một allele. Từ này đôi khi cũng dùng cho mọi tương tác giữa các gen không cùng allele. – *epistatic* (*lt*).

epistaxis *n.* see nosebleed.

chảy máu cam (*dt*) xem phần dịch chữ nosebleed.

epithalamus *n.* part of the forebrain, consisting of a narrow band of nerve tissue in the roof of the third ventricle (including the region where the choroid plexus is attached) and the *pineal body. See also brain.

vùng trên đồi (*dt*) một phần của não trước gồm một băng mô thần kinh hép ở trần não thứ ba (kể cả vùng có tủy mạch mạc) và tuyến tùng quả. Cũng xem não.

epithalaxia *n.* loss of layers of epithelial cells from the skin or the lining of the intestine.

tróc mạc(dt) mất các lớp tế bào biểu mô ở da hay ở niêm mạc.

epithelioma *n.* a tumour od *epithelium, the covering of internal and external surfaces of the body; a former term for *carcinoma, but now also used to describe benign tumours.

ung thư biểu mô (dt) một khối u của biểu mô, tức lớp bao bọc mạc ngoài và mạc trong cơ thể. Từ này trước dùng chỉ ung thư nói chung, nhưng nay vẫn dùng chỉ các khối u lành tính.

epithelium/ .epi'θɛliəm/ *n.* the tissue that covers the external surface of the body and lines hollow structures (except blood and lymphatic vessels). It is derived from embryonic ectoderm and endoderm. Epithelial cells may be flat and scalelike (*squa-mous*), *cuboidal*, or *columnar*. The latter may bear cilia or brush borders or secrete mucus or other substances (see goblet cell). The cells rest on a common *basement membrane*, which separates epithelium from underlying *connective tissue. Epithelium may be either *simple*, consisting of a single layer of cells; *stratified*, consisting of several layers; or *pseudostratified*, in which the cells appear to be arranged in layers but in fact share a common basement membrane (see illustration). See also endothelium, meso-theilum. – **epithelial adj.**

biểu mô(dt) mạc bao bọc mạc ngoài cơ thể và lót các cấu trúc rỗng (trừ các mạch máu và mạch bạch huyết). Biểu mô có nguồn gốc từ ngoại bì và nội bì phổi. Các tế bào biểu mô có thể dẹp và hình vảy (tế bào sừng) hay có hình hộp và hình trụ. Các tế bào hình trụ có thể có tiêm mao, các chùm bên hay tiết chất nhầy và các chất khác (xem tế bào hình dài). Các tế bào dựa trên một mảng dày chung, mảng này phân cách biểu mô với mô liên kết phía dưới. Biểu mô có thể đơn giản, tức chỉ có một lớp tế bào; nhiều tầng gồm nhiều lớp; tầng già, tức các tế bào có vẻ xếp thành nhiều lớp nhưng thực ra đều có một mảng dày chung (xem hình). Cũng xem nái biểu mô, trung biểu mô. – **epithelial (t)**.

epitrichium (periderm) *n.* the most superficial layer of the skin, one cell in thickness, that is only present early in embryonic development. It protects the underlying *epi-

dermis until it is fully formed.

chu bão(dt) lớp da ngoài cùng, chỉ gồm một hàng tế bào. Lớp này chỉ thấy trong phát triển phổi ở giai đoạn sớm. Chu bão có nhiệm vụ bảo vệ lớp biểu bì phía dưới cho đến khi lớp biểu bì này được tạo thành dày dặn.

epituberculosis *n.* enlargement of a lymph node in the thorax due to tuberculosis infection, causing the gland to press upon and occlude a bronchiole, which may result in the collapse of a lung segment (see atelectasis).

lao hạch phổi(dt) một hạch bạch huyết trong phổi nở lớn ra do nhiễm lao, hạch này sẽ đè lên và làm tắc một hạch phế quản vì vậy có thể gây xẹp một đoạn phổi (xem xẹp phổi).

eponychium *n.* see nail.

sưng liên móng(dt) xem móng tay, chân.

eponym/ .epɔnɪm/ *n.* a disease, structure, or species named after a particular person, usually the person who first discovered or described it. Eponyms are widespread in medicine, but they are being replaced as more descriptive terms become necessary. Thus the eponyms islets of Langerhans, aqueduct of Sylvius, and Hashimoto's disease are more likely to be designated in text books as pancreatic islands, cerebral aqueduct, and autoimmune thyroiditis, respectively. – **eponymous adj.**

ghép nhân danh(dt) một bệnh, một cấu trúc hay một loại sinh vật đặt theo tên một người đặc biệt, thường là người khám phá hay mô tả lần đầu tiên. Việc ghép nhân danh khá phổ biến trong y học nhưng hiện đang được thay đổi vì cần các thuật ngữ cụ thể hơn. Như thế các việc ghép nhân danh như tiểu đảo Langerhans, cống Sylvius và bệnh Hashimoto sẽ được ghi trong các sách giáo trình lần lượt là tiểu đảo tụy tạng, cống não và viêm tuyến giáp tự miễn. – **eponymous (t)**.

epoophoron *n.* see paroophoron.

phó nodd sào(dt) xem phản dịch chủ paroophoron.

Epstein-Barr virus / 'epstain ba: 'vʌrəs/ the virus thought to be the causa-

tive agent of *glandular fever.

virus Epstein-Barr virus được cho là tác nhân gây bệnh sốt tuyến.

epulis *n.* a swelling on the gum. Most such swellings are due to fibrous hyperplasia.

tiếp đầu ngữ chỉ bằng nhau.

equinia *n.* see glanders.

bệnh ngựa(dt) xem bệnh loét mũi truyền nhiễm.

Erb's palsy a partial paralysis of the arm caused by injury to a baby's *brachial plexus during birth. This may happen if - during a difficult delivery - excess traction applied to the head damages the fifth cervical root of the spinal cord. The muscles of the shoulder and the flexors of the elbow are paralysed and the arm hangs at the side internally rotated at the shoulder.

liệt Erb liệt một phần cánh tay do tổn thương tùng thần kinh cánh tay* em bé trong khi sanh. Điều này có thể xảy ra nếu - khi sanh khó - sức kéo mạnh trên đầu gây tổn hại cho rễ cổ thứ năm của dây cột sống. Các cơ vai và cơ gấp khuỷu tay bị liệt, tay như treo phía vai quay vào trong.

ERCP (endoscopic retrograde cholangiopancreatography) /'e:pi:kɔ:/ a technique in which a catheter is passed through a *duodenoscope into the *ampulla of Vater of the common bile duct and injected with a radio-opaque medium to outline the pancreatic duct and bile ducts radiologically. It is now widely used in the diagnosis of obstructive jaundice and pancreatic disease. See also papillotomy.

phép chụp túi mật - tủy tạng nội soi nghịch hành kỹ thuật dùng ống thông luồn qua một ống nội soi tia X-ray vào trong ống Vater* của ống dẫn mật chung và tiêm vào một môi trường cần quang để có thể chụp X-quang được ống tủy tạng và các ống dẫn mật. Phương pháp này hiện dùng rộng rãi để chẩn đoán chứng vàng da do nghiên tắc và bệnh tủy tạng. Cũng xem thủ thuật cắt ống.

erectile/ 'rektaɪl/ *adj.* capable of causing erection or becoming erect. The penis is composed largely of erectile tissue.

gây cương(tt) có khả năng gây cương hay đang cương. Dương vật được tạo thành phần lớn bởi các mô gây cương.

erection/ 'rekʃn/ *n.* the sexually active state of the penis, which becomes enlarged and rigid (due to the erectile tissue being swollen with blood) and capable of penetrating the vagina. The term is also applied to the clitoris in a state of sexual arousal.

trạng thái cương(dt) trạng thái hoạt động tình dục của dương vật; dương vật nở lớn hơn ra và cứng (do các mô gây cương phồng ra vì máu dẫn vào) và có thể đi vào âm đạo. Từ này cũng dùng cho âm vật trong trạng thái gợi dục.

crepsin *n.* a mixture of protein - digesting enzymes (see peptidase) secreted by the intestinal glands. It is part of the *succus entericus.

(dt) một hỗn hợp các enzyme tiêu hóa protein (xem peptidase) do các tuyến ruột tiết ra. Đây là một phần của dịch tràng".

ereethism *n.* 1. a state of abnormal mental excitement or irritation. 2. rapid response to a stimulus.

trạng thái kích thích(dt) 1. một trạng thái kích thích tinh thần không bình thường. 2. đáp ứng nhanh với một kích thích.

erg/ e:g/ *n.* a unit of work or energy equal to the work done when the point of application of a force of 1 dyne is displaced through a distance of 1 centimetre in the direction of the force. 1. erg = 10^7 joule.

(dt) đơn vị công hay năng lượng bằng công tao thành khi một điểm đặt lực 1 dyne di chuyển một khoảng cách 1 cm về hướng lực. 1 erg = 10^7 joule.

erg- (ergo-) *prefix denoting work or activity.*
tiếp đầu ngữ chỉ công hay hoạt động.

ergocalciferol *n.* see vitamin D.

(dt) xem vitamin D.

ergograph *n.* an apparatus for recording the work performed by the muscles of the body when undergoing activity. Ergographs are useful for assessment of the capabilities

of athletes undergoing training.

trắc lực ký (dt) một thiết bị dùng đo công của các cơ thuốc cơ thể thực hiện khi hoạt động. Trắc lực ký dùng đánh giá khả năng của các vận động viên đang luyện tập.

ergometrine n. a drug that stimulates contractions of the womb. It is administered by injection to assist labour and to control bleeding following delivery.

(dt) thuốc kích thích co bóp tử cung. Thuốc dùng chích để trợ sanh và kiểm soát xuất huyết sau khi sanh.

ergonomics /'ɜ:gə'nɒmɪks/ n. the study of man in relation to his work and working surroundings. This broad science involves the application of psychological as well as physiological principles to the design of buildings, machinery, vehicles, packaging, implements, and anything else with which man comes into contact.

sinh lý lao động (dt) khoa học về mối liên quan giữa con người với công việc và môi trường làm việc. Ngành học này khá rộng và bao gồm việc áp dụng các nguyên tắc tâm lý và sinh lý học vào các việc thiết kế nhà cửa, máy móc, xe cộ, đóng bao bì, dụng cụ và mọi việc khác tiếp cận với con người.

ergosterol /'ɜ:gostərɒl/ n. a plant sterol that, when irradiated with ultraviolet light, is converted to ergocalciferol (vitamin D2). See vitamin D.

(dt) một sterol thực vật khi chiếu tia cực tím sẽ chuyển thành ergocalci-ferol (vitamin D2). Xem vitamin D.

ergot /'ɜ:gɔ:t/ n. a fungus (*Claviceps purpurea*) that grows on rye. It produces several important alkaloids, chemically related to LSD, including ergotamine and ergometrine, which are used in medicine in the treatment of migraine and in childbirth. Eating bread made with rye infected with the fungus has led to sporadic outbreaks of ergotism over the centuries.

nấm cưa gà (dt) nấm *Claviceps purpurea* mọc trên lúa mạch và sản sinh nhiều loại alkaloid quan trọng có liên quan hóa học tới LSD. Các alkaloid này gồm ergotamine và ergometrine dùng trong y khoa để chữa nhức nửa đầu và khi sanh. Ăn bánh mì làm bằng

lúa mạch có nấm này sẽ bị chứng ngô độc ergotin, trong nhiều thế kỷ qua đã có những bức phát rái rác về ngô độc như vậy.

ergotamine n. a drug that causes constriction of blood vessels and is used to relieve migraine. It is administered by mouth, injection, inhalation, or in suppositories. Common side-effects are nausea and vomiting, and ergotism may develop as a result of high doses. Trade names: Femergin, Lingraine.

(dt) thuốc gây co thắt mạch máu dùng giảm chứng nhức đầu. Thuốc dùng uống, chích, hít hay dưới dạng thuốc đạn. Tác động phụ thường là buồn nôn và nôn, dùng liều cao có thể bị chứng ngô độc ergotin. Tên thương mại: Femergin, Lingraine.

ergotism /'ɜ:gətɪzəm/ n. poisoning caused by eating rye infected with the fungus ergot. The chief symptom is gangrene of the fingers and toes, with diarrhoea and vomiting, nausea, and headache. In the Middle Ages the disease was known as *St. Anthony's fire*, because of the inflamed appearance of the tissues afflicted with gangrene and the belief that a pilgrimage to St. Anthony's tomb would result in cure.

ngô độc ergotin (dt) ngô độc do ăn phải lúa mạch có nấm cưa gà. Triệu chứng chính là hoại thư ngón tay, ngón chân, nôn, buồn nôn, và nhức đầu. Trong Trung Cổ bệnh được gọi là lửa Thánh Antony vì các mồ hoai thư có vẻ như có ánh lửa và vì người ta tin rằng hành hương tới mồ Thánh Antony sẽ được khỏi bệnh.

erogenous /'ɪ:rədʒɪnəs/ adj. describing certain parts of the body, the physical stimulation of which leads to sexual arousal.

dục cảm (dt) mô tả một số vùng trên cơ thể khi gặp kích thích vật lý sẽ tạo cảm giác ham muốn tình dục.

erosion /'ɪ:rəʊʃn/ n. 1. an eating away of surface tissue by physical or chemical processes, including those associated with inflammation. A cervical erosion is an abnormal area of epithelium that may develop at the neck of the womb due to tissue damage caused at childbirth or by attempts at abortion. 2. (in dentistry) loss of surface tooth substance, usually caused by repeated

application of acid, as may occur with excessive intake of citrus fruits.

ān mòn (dt) 1. **sự ăn mòn bề mặt mô do các tiến trình vật lý hay hóa học, kể cả các tiến trình phối hợp với viêm.** Ăn mòn có là một vùng biểu mô bất thường phát triển ở cổ tử cung do tổn hại mô khi sanh hay khi muôn gây sẩy thai. 2. (trong nha khoa) mất các chất trên bề mặt răng, thường do tiếp xúc nhiều lần với acid như khi dùng nhiều chanh.

erot- (eroto-) prefix denoting sexual desire or love. Example: *erotophobia* (morbid dread of).

tiếp đầu ngũ chỉ ham muốn tình dục hay tình yêu. *Thí dụ* *erotophobia* (sợ sợ hãi không lành mạnh về).

erotomania n. a delusion that the individual is loved by some person, often a person of importance. Sometimes, but not always, this progresses to schizophrenia.

xung động thè-ha dục (dt) **một ảo tưởng** cho rằng mình được người khác yêu mến, thường đó là một nhân vật quan trọng. **Đôi khi,** nhưng không phải luôn luôn, điều này dẫn tới tình thần phân lập.

eructation/ ɪ'rʌktʃn/ n. belching; the sudden raising of gas from the stomach.

o hơi (dt) **c. sự đắng khi bắt chốt từ da dày.**

eruption/ ɪ'rʌptʃn/ n. 1. any lesion that appears at the surface of the skin and is characterized by its prominence and redness. A *bullous eruption* is an eruption of blisters. 2. (in dentistry) the emergence of a growing tooth from the gum into the mouth.

phát ban (dt) 1. **mỗi thương tổn trên bề mặt da có đặc điểm phồng và đỏ.** Ban mụn nước là phát ban có những bong nước. 2. **mọc răng,** **một răng đang mọc nhô lên khỏi nướu răng.**

erysipelas/ er'i'sipɛləs/ n. an infection of the skin and underlying tissues with the bacterium *Streptococcus pyogenes*. The affected areas, usually the face and scalp, become inflamed and swollen, with the development of raised patches that may be several inches across. The patient is ill, with a high temperature. Attacks may recur in certain individuals, possibly because of a defect in their lymphatic systems. Treatment is

with antibiotics.

viêm quáng (dt) **nhiễm vi trùng Streptococcus pyogenes ở da và các mô phía dưới.** Vùng nhiễm thường là mặt và da đầu, bị viêm và phồng lên tạo thành những mảng nhỏ lén có đường kính nhiều centimét. Bệnh nhân bị yếu ớt và có thân nhiệt cao. Trên một số cá thể, còn có thể tái phát, có lẽ do khuyết tật trong hệ bạch huyết. Chữa bằng cách dùng kháng sinh.

erysipeloid (erythema serpens) n. an infection of the skin underlying tissues with *Erysipelothrix rhusiopathiae*, developing usually in people handling fish, poultry, or meat. Infection enters through scratches or cuts on the hands, and is normally confined to a finger or hand, which becomes reddened, sometimes systemic illness develops. Treatment is with antibiotics.

dạng viêm quáng (ban đỏ đặc) (dt) **nhiễm vi trùng Erysipelothrix rhusiopathiae ở da và các mô phía dưới,** thường thấy ở những người tiếp xúc với cá, gia cầm, hay thịt. Bệnh nhiễm qua các vết trầy, vết cắt ở bàn tay và thường giới hạn ở một ngón tay hay bàn tay, nơi này sẽ bị đỏ lên, đôi khi phát triển thành bệnh toàn thân. Chữa bằng kháng sinh.

Erysipelothrix n. a genus of Gram-positive non-motile rod-shaped bacteria with a tendency to form filaments. They are parasites of mammals, birds, and fish. *E. rhusiopathiae* is a widely distributed species causing the disease 'erysipelas' in swine, which is transmissible to man.

(dt) **giống vi trùng hình que, Gram dương, không di động, thường có khuynh hướng tạo sợi.** Vi trùng này ký sinh ở các loài có vú, chim và cá. *E. rhusiopathiae* là một loại phản ứng rộng, gây bệnh 'viêm quáng' ở heo và có thể lây sang người.

erythema/ er'iθɪ:mə/ n. abnormal flushing of the skin caused by dilation of the blood capillaries. Erythema may be produced by various conditions - it is often a sign of inflammation and infection. For example, *erythema nodosum* is a disease of sudden onset, characterized by fever, joint pains, and an eruption of painful swellings on the legs. In *erythema multiforme*, a disease caused by toxins in the blood, the eruption consists of

circular or irregular red patches, commonly occurring on the backs of the arms and hands and sometimes accompanied by systemic disease.

ban đỏ(dt) tình trạng da ửng đỏ bất thường do dân các mao mạch. Ban đỏ thường là dấu hiệu của viêm hay nhiễm trùng và có thể gây nhiều tình trạng khác nhau. *Thí dụ ban đỏ nút là một bệnh phát triển linh cảm đặc điểm sốt, đau khớp và nổi các chỗ sưng trên chân. Ban đỏ da hình là bệnh do có độc tố trong máu, phát ban gồm các mảng đỏ hình tròn hay không đều, thường xảy ra mặt sau cánh tay và bàn tay, đổi khi kèm theo bệnh toàn thân.*

erythr- (erythro-) prefix denoting 1. redness. Example: erythuria (excretion of red urine). 2. erythrocytes.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. đỏ. *Thí dụ erythuria (tiết nước tiểu đỏ).* 2. hồng cầu.

erythraemia n. see polycythaemia vera.

chứng tăng hồng cầu vỡ cản xem phản ứng chở polycythaemia vera.

erythrasma n. a chronic skin infection due to the bacterium *Corynebacterium minutissimum*, occurring in such areas as the arm-pits, groin, and toes, where skin surfaces are in contact.

hồng bì(dt) nhiễm da mẩn tính do vi trùng *Corynebacterium minutissimum*, xảy ra ở các vùng như nách, háng và ngón chân, tức ở những nơi da tiếp xúc nhau.

erythritol n. a drug that has a mild prolonged action in reducing blood pressure by dilating blood vessels (see vasodilator) and is used to treat hypertension and angina. It is administered by mouth and high doses may cause flushing, headache, fainting, and increased heart rate.

(dt) thuốc có tác động giảm huyết áp nhẹ và lâu dài bằng cách dân các mạch máu (xem thuốc dân mạch) dùng chữa cao huyết áp và đau thắt ngực. Thuốc dùng uống, liều cao có thể gây đỏ mặt, nhức đầu, mệt lả và tăng nhịp tim.

erythroblast n. any of a series of nucleated cells (see normoblast, proerythroblast) that pass through a succession of stages of maturation to form red blood cells ('erythrocytes). Erythroblasts are normally present in

the bloodforming tissue of the bone marrow, but they may appear in the circulation in a variety of diseases. (see erythroblastosis). See also erythropoiesis.

nguyên hồng cầu(dt) bất cứ loại nào trong một chuỗi các tế bào có nhân (xem nguyên hồng cầu). *Tiến nguyên hồng cầu sẽ trải qua một loạt các giai đoạn trưởng thành để tạo thành hồng cầu*. Nguyên hồng cầu thường thấy trong các mô tạo máu ở tủy xương nhưng có thể xuất hiện trong hệ tuần hoàn trong một số bệnh. Xem chứng loạn nguyên hồng cầu.*

erythroblastosis n. the presence in the blood of the nucleated precursors of the red blood cells ('erythroblasts). This may occur when there is an increase in the rate of red cell production, as in haemorrhagic or haemo-lytic anaemia, or in infiltrations of the bone marrow by tumours, etc.

chứng loạn nguyên hồng cầu (dt) tình trạng trong máu có những tiền thân có nhân của hồng cầu (nguyên hồng cầu*). Điều này xảy ra khi tốc độ sản sinh hồng cầu tăng như trong chứng thiếu máu do xuất huyết hay tan huyết, hay do có khối u thâm nhập tủy xương.

erythroblastosis foetalis a severe but rare haemolytic anaemia affecting newborn infants due to destruction of the infant's red blood cells by factors present in the mother's serum. It is usually caused by incompatibility of the rhesus blood groups between mother and infants (see rhesus factor).

chứng loạn nguyên hồng cầu sơ sinh một chứng thiếu máu tan huyết* nặng nhưng hiếm, tác động tới các trẻ mới sinh do bị phá hủy hồng cầu vì những nhân tố có trong huyết thanh của mẹ. Chứng này thường do không tương đồng nhóm máu rhesus giữa mẹ và con (xem yếu tố rhesus).

erythrocyanosis n. mottled purplish discolouration on the legs and thighs, usually of adolescent girls or fat boys before puberty. The disorder sometimes occurs in older women. The condition is worse in cold weather and there is no satisfactory treatment.

chứng đỏ tim(dt) tình trạng đổi màu đỏ tim lốm đốm trên cẳng chân và đùi, thường ở các

*thanhan thiếu niêm nam nữ trước khi dậy thi. Rồi
loan này dời khi xảy ra ở phụ nữ lớn tuổi hơn.
Tình trạng này xấu khi trời lạnh và hiện chưa
có cách điều trị thỏa đáng.*

erythrocyte (red blood cell) n.

a *blood cell containing the pigment *haemoglobin, the principal function of which is the transport of oxygen. A mature erythrocyte has no nucleus and its shape is that of a biconcave disc, approximately $7 \mu\text{m}$ in diameter. There are normally about 5×10^{12} erythrocytes per litre of blood. See also erythropoiesis.

hồng cầu(dt) một tế bào máu chứa hemoglobin có chức năng chính là chuyên chở oxy. Hồng cầu trưởng thành không có nhân và có dạng một đĩa hai mặt lõm, đường kính khoảng $7 \mu\text{m}$. Bình thường có khoảng 5×10^{12} hồng cầu trong mỗi lít máu. Cũng xem sự tạo hồng cầu.

erythrocyte sedimentation rate

see ESR.

tốc độ lắng hồng cầu(xem ESR.)

erythrocytic adj. describing those stages in the life cycle of the malarial parasite (see Plasmodium) that develop inside the red blood cells (see trophozoite). Compare exerythrocytic.

nội hồng cầu(dt) mô tả các giai đoạn thuộc vòng đời của ký sinh trùng sốt rét (xem Plasmodium) phát triển trong hồng cầu (xem thế tự dưỡng). So sánh với ngoại hồng cầu.

erythroderma (exfoliative dermatitis) n. abnormal reddening, flaking, and thickening of the skin, typically affecting a wide area of the body. Commoner after the age of 50, erythroderma affects men three times as often as women and it frequently develops from a preceding skin disease, such as psoriasis.

chứng đỏ da (viêm da tróc mảng)

(dt) tình trạng da bị dày, đỏ và bóc ra từng mảng, thường ánh hưởng tới một vùng lớn trên cơ thể. Thường thấy hơn sau tuổi 50, viêm da tróc mảng thấy trên phái nam ba lần nhiều hơn phái nữ, và thường phát triển sau khi đã bị một bệnh da khác như bệnh vẩy nến.

erythroedema n. see pink disease.

chứng phè đỏ(dt) xem bệnh pink.

erythropoiesis n. see erythropoiesis.

sự sinh hồng cầu(dt) xem sự tạo hồng cầu.

erythromelalgia n. painful paroxysmal dilation of the blood vessels of the skin, usually affecting the feet and extremities.

chứng đỏ đau đầu chi(dt) tình trạng
*dần kích phát các mạch máu ngoài da, gây
đau, thường ánh hưởng tới bàn chân và các
chi.*

erythromycin n. an *antibiotic used to treat infections caused by a wide range of bacteria and other microorganisms. It is administered by mouth or injection. Side-effects are rare and mild, though nausea, vomiting, and diarrhoea occur occasionally. Trade names: Erycen, Erythromia, Erythropea, Ilotycin.

(dt) một kháng sinh dùng chữa các bệnh nhiễm do nhiều loại vi trùng và các vi sinh vật khác. Thuốc dùng uống hay 注射. Tác động phụ ít có và nhẹ, dù buồn nôn, nôn, và tiêu chảy đôi khi xảy ra. Tên thương mại: *Erycen, Erythromia, Erythropea, Ilotycin.*

erythron n. that part of the blood-forming system of the body that is directed towards the production of red blood cells. The erythron is not a single organ but is dispersed throughout the blood-forming tissue of the bone marrow. See also erythropoiesis.

mô tạo hồng cầu(dt) một phần của hệ thống tạo máu trong cơ thể có nhiệm vụ sản sinh hồng cầu. Mô tạo hồng cầu không phải là một cơ quan riêng biệt nhưng phân tán trong khắp các mô tạo máu của tuy xương. Cũng xem sự tạo hồng cầu.

erythropenia n. a reduction in the number of red blood cells (*erythrocytes) in red blood. This usually, but not invariably, occurs in anaemia.

chứng giảm hồng cầu(dt) tình trạng
giảm số lượng hồng cầu trong máu. Điều
này thường, nhưng không phải lúc nào cũng,
xảy ra trong bệnh thiếu máu.*

erythropoiesis (erythropoiesis) n. the process of red blood cell (*erythrocyte) production, which normally occurs in the

blood-forming tissue of the "bone marrow. The ultimate precursor of the red cell is the "haemo-poietic stem cell, but the earliest precursor that can be identified microscopically is the "proerythroblast. This divides and passes through a series of stages of maturation termed respectively early, intermediate, and late "normoblasts, the latter finally losing its nucleus to become a mature red cell. See also haemopoiesis.

sự tạo hồng cầu (sự sinh hồng cầu)

(dt) *tiến trình sản sinh hồng cầu*; bình thường xảy ra trong các mô tạo máu ở tủy xương. *Tiền thân sau cùng của hồng cầu là tế bào tạo huyết dòng, nhưng tiền thân đầu tiên thấy được dưới kính hiển vi là tiền nguyên hồng cầu. Tế bào này phân chia và trải qua một loạt các giai đoạn trưởng thành lần lượt gọi là nguyên hồng cầu sớm, trung gian và muộn, nguyên hồng cầu muộn sau cùng mất nhân di và trở thành hồng cầu trưởng thành.* Cũng xem *sự tạo máu*.

erythropoietin *n.* a hormone secreted by certain cells in the kidney in response to a reduction in the amount of oxygen reaching the tissues. Erythropoietin increases the rate of red cell production (*erythropoiesis) and is the mechanism by which the rate of erythropoiesis is controlled.

(dt) *hormone do một số tế bào thận tiết ra đáp ứng với sự giảm số lượng oxygen tới các mô. Erythropoietin gây tăng tốc độ hồng cầu (tạo hồng cầu) và là cơ chế kiểm soát sự tạo hồng cầu.*

erythropsia *n.* red vision; a rare symptom sometimes experienced after removal of a cataract and also in snow blindness.

chứng nhìn đỏ (dt) *nhìn thấy màu đỏ, một triệu chứng ít khi xảy ra, đôi khi thấy sau thủ thuật cắt bỏ thủy tinh thể đục và trong chứng mù tuyết.*

eschar /'eske:/ *n.* a scab or slough, as produced by the action of heat or a corrosive-substance on living tissue.

mảng mồi hoại tử (dt) *tình trạng kết vảy hay mảng mực gây ra do tác động của nhiệt hay của một chất ăn mòn trên mô sống.*

escharotic /'esko'rɔtik/ *n.* a *caustic agent that produces a dry scab, or slough,

when applied to the skin.

gặng mảng mồi hoại tử (dt) *một tác nhân ăn da gây kết vảy hay mảng mực khi dập vào da.*

Escherichia *n.* a genus of Gram-negative, generally motile, rodlike bacteria that have the ability to ferment carbohydrates, usually with production of gas, and are found in the intestines of man and many animals. *E. coli* - a lactose-fermenting species - is usually not harmful but under certain conditions can cause infection of the urinogenital tract and diarrhoea in children. It is also widely used in laboratory experiments for bacteriological and genetic studies.

(dt) *một giống vi trùng hình que, Gram âm, thường di động, có khả năng lên men Carbohydrate, thường có sản sinh hơi, và thấy trong ruột non người và nhiều loại động vật. E. coli - một loài lên men lactose - thường không gây hại nhưng trong một số tình trạng có thể gây nhiễm đường niệu dục và gây tiêu chảy ở trẻ em. E. coli được dùng rộng rãi trong phòng thí nghiệm để nghiên cứu về vi trùng học và di truyền học.*

eserine *n.* see physostigmine.

(dt) *xem physostigmine*

esophoria *n.* a tendency to squint in which the eye, when covered, tends to turn inwards towards the nose. See also heterophoria.

lác án trong (dt) *xu hướng lé trong đó mắt khi bị che lại có khuynh hướng quay vào trong về hướng mũi.* Cũng xem *lác tiềm tàng*.

esotropia *n.* convergent *strabismus; a type of squint.

lác trong (dt) *một kiểu lé mắt có tính hội tụ.*

espundia (mucocutaneous leishmaniasis) *n.* a disease of the skin and mucous membranes caused by the parasitic protozoan *Leishmania brasiliensis* (see leishmaniasis). Occurring in South and Central America, espundia takes the form of ulcerating lesions on the arms and legs; the infection may also spread to the mucous membranes of the nose and mouth, causing serious destruction of the tissues.

bệnh Leishmania da-niêm mạc (dt) *một bệnh ở da và niêm mạc gây ra do loại động vật nguyên sinh ký sinh Leishmania*

brasiliensis (xem bệnh Leishmania). Bệnh xảy ra ở Nam và Trung Mỹ, và có dạng thường lẩn loét ở cánh tay và chân; bệnh có thể lan tới niêm mạc mũi và miệng làm các mô bị phá hủy nặng.

ESR (erythrocyte sedimentation rate)/ *i:es'ru:t/* the rate at which red blood cells (erythrocytes) settle out of suspension in blood plasma, measured under standardized conditions. The ESR increases if the level of certain proteins in the plasma rises, as in rheumatic diseases, chronic infections, and malignant disease, and thus provides a simple but valuable screening test for the latter condition.

tốc độ lắng hồng cầu tốc độ các hồng cầu chìm xuống khỏi trạng thái dịch treo trong huyết tương, do trong các điều kiện tiêu chuẩn. ESR tăng nếu mức một số protein trong máu lên cao như trong bệnh thấp khớp, nhiễm trùng mãn, và bệnh ác tính, như vậy sẽ là một thử nghiệm sàng lọc đơn giản nhưng có giá trị về tình trạng ác tính.

essence/ *'esnsə:* *n.* a solution consisting of an essential oil dissolved in alcohol.

tinh chất (*dt*) dung dịch có chứa một tinh dầu hòa tan trong cồn.

essential/ *'esenʃəl/* *adj.* describing a disorder that is not apparently attributable to an outside cause; for example, essential hypertension.

nguyên phát (*dt*) mô tả một rối loạn không thấy được có liên quan đến một nguyên nhân bên ngoài, thí dụ tăng huyết áp" nguyên phát.

essential amino acid/ *'esenʃəl 'æməsido:* *n.* a "amino acid that is essential for normal growth and development but cannot be synthesized by the body. Essential amino acids are normally obtained from protein-rich foods in the diet, such as liver, eggs, and dairy products. There are eight essential amino acids: tryptophan, lysine, phenylalanine, threonine, valine, methionine, leucine, and isoleucine.

amino acid thiết yếu một amino acid cần thiết cho tăng trưởng và phát triển bình thường nhưng cơ thể không tự tổng hợp được. Các amino acid thiết yếu thường có trong các thực phẩm giàu protein như gan,

trứng và các sản phẩm sữa. Có tất cả tám amino acid thiết yếu là: tryptophan, lysine, phenylalanine, threonine, valine, methionine, leucine, and isoleucine.

essential fatty acid / i:t'senʃəl 'fætɪsi:əd/ one of a group of unsaturated fatty acids that are essential for growth but cannot be synthesized by the body. The essential fatty acids are linoleic, linolenic, and arachidonic acids; of these, only linoleic acid need be included in the diet as the other two can be synthesized from it in the body. Large amounts of linoleic acid occur in maize (corn) oil and soya bean oil; smaller amounts in pork fat.

acid béo thiết yếu một trong nhóm các acid béo không no thiết yếu cho tăng trưởng nhưng không tổng hợp được trong cơ thể. Các acid béo thiết yếu là acid linoleic, linolenic và arachidonic, trong số này chỉ cần cấp acid linoleic trong thức ăn vì hai loại kia có thể tổng hợp được từ acid linoleic trong cơ thể. Linoleic acid thấy với số lượng lớn trong dầu ngỗ (bắp) và dầu đậu nành, trong mỡ heo chỉ có một số nhỏ.

essential oil/ *'esenʃəl oɪl/* a volatile oil derived from an aromatic plant. Essential oils are used in various pharmaceutical preparations.

tinh dầu loại dầu bay hơi có nguồn gốc từ thực vật có chất thơm. Tinh dầu được dùng trong nhiều loại chế phẩm được.

esterase *n.* an enzyme that catalyses the hydrolysis of esters into their constituent acids and alcohols. For example, fatty-acid esters are broken down to form fatty plus alcohol.

(*dt*) enzyme xúc tác thủy phân ester thành các phần tử acid và cồn. Thí dụ ester acid béo bị phân hủy để tạo thành acid béo và cồn.

ethacrynic acid a "diuretic used to treat fluid retention (oedema), such as that associated with heart failure and kidney and liver disorders. It is administered by mouth or injection. Common side-effects are loss of appetite, difficulty in swallowing, nausea, vomiting, and diarrhoea. Trade name. Edecrin.

(dt) một thuốc lợi niệu dùng chữa tình trạng cầm giữ dịch (phù nề), như cầm giữ dịch phổi hợp với suy tim và các rối loạn gan, thận. Thuốc dùng uống hay chích. Tác động phụ thường thấy là ẩn mắt ngắn, khó nuốt, buồn nôn, nôn, và tiêu chảy. Tên thương mại: Edecrin.

ethambutol *n.* a drug used in the treatment of tuberculosis, in conjunction with other drugs. It is administered by mouth and occasionally causes visual disturbances, which cease when the drug is withdrawn. Allergic rashes and digestive upsets may also occur. Trade name: Myambutol.

(dt) một loại thuốc dùng chữa bệnh lao, kết hợp với các thuốc khác. Thuốc dùng uống và đôi khi gây rối loạn thị giác, nhưng rối loạn này sẽ hết khi ngưng thuốc. Cũng có thể xảy ra ngoại ban dị ứng và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: Myambutol.

ethamivan *n.* an analeptic drug that stimulates breathing and is used to treat reduced or abnormal breathing, particularly in newborn babies and in cases of drug over-dosage. It is administered by mouth or injection; high doses may cause restlessness, sneezing, and gasping. Trade name: Clairvan.

(dt) một loại thuốc hồi sức có tính chất kích thích hô hấp, dùng chữa hô hấp giảm hay bất thường, đặc biệt ở trẻ sơ sinh và trong trường hợp dùng thuốc quá liều. Thuốc dùng uống hay chích, liều cao có thể gây bồn chồn, hắt hơi và thở hổn hển.*

ethanol (ethyl alcohol) *n.* see alcohol. *cồn ethyl* *(dt) xem cồn.*

ethchlorvynol *n.* a drug used to treat insomnia (see hypnotic). It is administered by mouth; side-effects include temporary giddiness, muscle incoordination, nausea, and vomiting. Trade name: Serenesis.

(dt) một loại thuốc dùng chữa mất ngủ (xem thuốc ngủ). Thuốc dùng uống; tác động phụ gồm chóng mặt tạm thời, mất điều hòa cơ, buồn nôn, và nôn. Tên thương mại: Serenesis.

ethebenecid *n.* a uricosuric drug used to treat gout and other conditions involving high blood levels of uric acid. It is administered by mouth and may cause skin rashes, digestive

discomfort, and sedation.

(dt) một loại thuốc gây uric acid-niêu dùng chữa thống phong và các tình trạng khác có mức uric acid-huyết cao. Thuốc dùng uống và có thể gây ngoại ban da, rối loạn tiêu hóa và làm dịu.

ether /'etər/ *n.* a volatile liquid formerly used as an anaesthetic administered by inhalation, though now largely replaced by safer and more efficient drugs. It also has laxative action when administered by mouth. Ether irritates the respiratory tract and affects the circulation.

(dt) một chất lỏng bay hơi trước đây dùng xông để gây mê nhưng nay đã được thay thế bằng các thuốc an toàn hơn và có hiệu lực hơn. Thuốc cũng có tác động nhuận tràng khi uống. Ether kích thích đường tiêu hóa và ảnh hưởng đến tuần hoàn.

ethical committee /'etikl kɔ'miti/ (in Britain) a group of consultants and other experts set up (especially in a hospital) to monitor investigations, concerned with teaching or research, that involve the use of human subjects. It is responsible for ensuring that patients are adequately informed of the procedures involved in a research project (including the use of dummy or placebo treatments as controls), that the tests and/or therapies are safe, and that no one is pressurized into participating.

ủy ban đạo lý (ở Vương quốc Anh) một nhóm các chuyên gia tư vấn và các chuyên gia khác thành lập (đặc biệt trong bệnh viện) để giám sát các công tác điều tra nghiên cứu; liên quan đến giảng dạy và nghiên cứu, có bao gồm việc dùng đến con người. Ủy ban này có trách nhiệm đảm bảo rằng bệnh nhân đã được thông báo đầy đủ về các phương pháp dùng trong công trình nghiên cứu (kể cả việc dùng liệu pháp thuốc giả hay placebo làm đối chứng), rằng các thử nghiệm và/hay liệu pháp đều an toàn, và rằng không có ai bị ép buộc phải tham gia

ethinamate *n.* a mild sedative used to treat insomnia. It is administered by mouth and may cause digestive discomfort.

(dt) một loại thuốc làm dịu nhẹ nhàng chữa mất ngủ. Thuốc dùng uống và có thể gây rối loạn tiêu hóa.

ethinyloestradiol *n.* a synthetic female sex hormone (see oestrogen) administered by mouth to treat symptoms of the menopause and menstrual disorders, to suppress lactation in mothers not breast-feeding, and to treat cancer of the prostate gland. It is also used, in oral contraceptives. Trade name: **Lynoral**.

(dt) một loại hormone phái tính nữ tổng hợp (xem oestrogen) dùng uống để chữa các triệu chứng tắt kinh và rối loạn kinh nguyệt, gây ngưng tiết sữa ở các bà mẹ không cho con bú, và để chữa ung thư tuyến tiền liệt. Thuốc cũng dùng, kết hợp với một loại progestagen, làm thuốc tránh thai đường miệng. Tên thương mại: **Lynoral**.

ethionamide *n.* a drug used to treat tuberculosis, usually in conjunction with other drugs. It is administered by mouth or in suppositories. Loss of appetite, nausea, and vomiting are common side-effects. Trade name: **Tres-catyl**.

(dt) một loại thuốc dùng chữa bệnh lao, thường kết hợp với các thuốc khác. Thuốc dùng uống hay dưới dạng thuốc đặt. Ăn mất ngon, nôn là các tác động phụ thường gặp. Tên thương mại: **Trescatyl**.

ethisterone *n.* a synthetic female sex hormone (see progestogen) used, often in combination with an oestrogen, to treat menstrual disorders, particularly amenorrhoea. It was formerly used in hormone pregnancy tests. It is administered by mouth.

(dt) một hormone phái tính nữ tổng hợp (xem progestogen) dùng, thường kết hợp với một oestrogen để chữa rối loạn kinh nguyệt, đặc biệt chứng vô kinh. Trước đây thuốc cũng đã dùng thử thai hormone. Thuốc cấp theo đường miệng.

ethmoid bone a bone in the floor of the cranium that contributes to the nasal cavity and orbits. The part of the ethmoid forming the roof of the nasal cavity - the *cribriform plate* - is pierced with many small holes through which the olfactory nerves pass. See also nasal concha, skull.

xương sàng một xương ở sán hộp sọ có góp phần vào việc tạo thành xoang mũi và ổ mắt. Phần xương sàng tạo thành nóc xoang mũi - mảnh sàng - có nhiều lỗ nhỏ cho các dây

thần kinh khứu giác đi qua. Cũng xem **xương xoắn mũi, hộp sọ**.

ethnology /'θnələdʒi/ *n.* the study of the different races of mankind and their variations; a branch of anthropology that deals mainly with cultural and social differences between groups and the problems, medical and otherwise, that arise from their particular ways of life. - **ethnic** adj.

dân tộc học (dt) khoa học về các chủng tộc của nhân loại và những thay đổi của các chủng tộc này; đây là một ngành của nhân chủng học nghiên cứu chủ yếu về những khác biệt văn hóa xã hội giữa các nhóm và những vấn đề y học và các vấn đề khác gây ra do lối sống đặc biệt của họ. - **ethnic** (t).

ethoglucid *n.* a drug that prevents the growth of tumours and is used to treat various cancers. It is administered by injection; side-effects commonly include nausea and vomiting. Trade name: **Epodyl**.

(dt) một loại thuốc ngăn chặn được sự phát triển của các khối u dùng chữa nhiều loại ung thư. Thuốc dùng tiêm; tác dụng phụ thường gồm buồn nôn và nôn. Tên thương mại: **Epodyl**.

ethopropazine *n.* a drug that has effects similar to those of atropine and is used to treat parkinsonism. It is administered by mouth and may cause lethargy and drowsiness in the early stages of treatment. Trade name: **Lyslvan**.

(dt) một loại thuốc có hiệu lực tương tự như atropine dùng chữa hội chứng liệt rung Parkinson. Thuốc dùng uống và có thể gây ngủ lịm và buồn ngủ khi mới bắt đầu điều trị. Tên thương mại: **Lyslvan**.

ethsuximide *n.* an anticonvulsant drug used to treat petit mal epileptic fits. It is administered by mouth; side-effects such as drowsiness, depression, and digestive disturbances may occur but are usually temporary. Trade names: **Emeside, Zarontin**.

(dt) một thuốc chống co giật dùng chữa các cơn động kinh petit mal. Thuốc dùng uống; các tác động phụ như buồn ngủ, trầm cảm, và rối loạn tiêu hóa có thể xảy ra nhưng thường chỉ tạm thời. Tên thương mại: **Emeside, Zarontin**.

ethotoxin *n.* an *anticonvulsant drug used, usually in conjunction with other anticonvulsants, to treat grand mal epileptic fits. It is administered by mouth; side-effects can include digestive and visual disturbances and drowsiness. Trade name: *Peganone*.

(dt) một thuốc chống co giật, thường dùng kết hợp với các loại chống co giật khác, để chữa các cơn động kinh grand mal. Thuốc dùng uống; tác động phụ có thể gồm rối loạn tiêu hóa và thị giác, buồn ngủ. Tên thương mại: *Peganone*.

ethyl bisacoumacetate an *anticoagulant drug used to prevent blood clotting. It is administered by mouth and may cause nausea and vomiting, hair loss, and skin rash. Trade name: *Tromexan*.

một loại thuốc kháng đông* dùng phòng ngừa sự thành lập các cục máu. Thuốc dùng uống và có thể gây buồn nôn và nôn, rụng tóc, và ngoài ban da. Tên thương mại: *Tromexan*.

ethylene /'etilien/ *n.* an inflammable gas sometimes used as an anaesthetic administered by inhalation. There are usually no toxic effects, but nausea and vomiting commonly occur after its use.

(dt) một loại khí cháy được đổi khi dùng xông để gây mê. Thuốc thường không có độc tính, nhưng sau khi dùng thường bị buồn nôn và nôn.

ethyoestrenol *n.* a steroid drug with *anabolic properties, used to treat conditions involving wasting of protein and bone, such as osteoporosis. It is administered by mouth and sometimes causes nausea, water retention, and menstrual disturbances at high doses. Trade name: *Orabolin*.

(dt) một loại steroid có tính chất đồng hóa* dùng chữa các tình trạng liên quan đến sự hao mòn protein và xương như chứng loãng xương. Thuốc dùng uống và đôi khi gây buồn nôn, giữ nước, và rối loạn kinh nguyệt khi cấp liều cao. Tên thương mại: *Orabolin*.

ethynodiol *n.* a synthetic female sex hormone (see oestrogen) that is used to treat menstrual disorders and in *oral contraceptives. It is administered by mouth, usually in combination with an oestrogen. Side-effects can include nausea, vomiting, headache,

breast swelling, weight gain, fluid retention, and breakthrough bleeding.

(dt) một hormone phái sinh nữ tổng hợp (xem progestogen) dùng chữa các rối loạn kinh nguyệt và trong thuốc tránh thai đường miệng. Thuốc dùng uống, thường kết hợp với một loại oestrogen*. Tác động phụ có thể gồm buồn nôn, nôn, nhức đầu, cương vú, tăng cân, giữ dịch và xuất huyết.

etiology /i'ti'olədʒi/ *n.* see aetiology.

bệnh căn học (dt) xem phần dịch chữ aetiology.

etoposide (VP16-213) *n.* a *cytotoxic drug derived from an extract of the mandrake plant. It is administered intravenously or by mouth, primarily in the treatment of bronchial carcinoma and lymphomas. Side-effects include alopecia, nausea, and marrow suppression. Trade name: *Vepesid*.

(dt) một loại thuốc gây độc tế bào* chế tạo từ chiết xuất của cây nhân sâm. Thuốc dùng chích tĩnh mạch hay uống, chủ yếu chữa ung thư biểu mô và u nguyên bào lympho. Tác động phụ gồm rụng tóc, buồn nôn, và ức chế tủy. Tên thương mại: *Vepesid*.

eu- prefix denoting 1. good, well, or easy. 2. normal.

- tiếp đầu ngữ chỉ 1. tốt, mạnh khỏe hay dễ dàng. 2. bình thường.

eubacteria *pl. n.* a very large group of bacteria with rigid cell walls and - typically - flagella for movement. The group comprises the so-called 'true' bacteria, excluding those, such as spirochaetes and mycoplasmas, with flexible cell walls.

chân vi trùng (dt) một nhóm rất lớn các vi trùng có thành tế bào cứng và - diễn hình - có chiên mao để di chuyển. Nhóm này gồm các loại được gọi là vi trùng thực sự, từ các loại như xoắn khuẩn và mycoplasma có thành tế bào mềm.

eucalyptol *n.* a volatile oil that has a mild irritant effect on the mucous membranes of the mouth and digestive system. It is taken as pastilles or inhaled as vapour to relieve catarrh. Large doses may cause nausea, vomiting, and diarrhoea.

(dt) một loại dầu bay hơi có tác động kích thích nhẹ trên niêm mạc miệng và hệ tiêu

hóa. Thuốc dùng dưới dạng viên ngâm hay xông hơi để giảm xuất tiết. Liều cao có thể gây buồn nôn, nôn và tiêu chảy.

euchromatin /ju'kro'mati:n/ *n.* chromosome material (see chromatin) that stains most deeply during mitosis and represents the major genes. Compare heterochromatin.

chân nhiễm sắc chất (*dt*) chất liệu của thể nhiễm sắc (xem nhiễm sắc chất) nhuộm màu đậm nhất trong gián phân và chứa các gen chính. So sánh với dị nhiễm sắc chất.

eugenics /ju:dʒenɪks/ *n.* the science that is concerned with the improvement of the human race by means of the principles of genetics. It is mainly concerned with the detection and, where possible, the elimination of genetic disease in man.

di truyền học ưu thế (*dt*) khoa học liên quan đến việc cải tiến nòi giống nhân loài bằng cách áp dụng những nguyên tắc di truyền học. Điều này liên quan đến việc phát hiện và, khi có thể, loại trừ các bệnh di truyền ở người.

eupepsia /ju:pɛpsɪə/ *n.* the state of normal or good digestion; freedom from digestive symptoms.

tiêu hóa tốt (*dt*) trạng thái tiêu hóa bình thường hay tốt, không có triệu chứng gì về tiêu hóa.

euphoria /ju:fɔ:rɪə/ *n.* a state of optimism, cheerfulness, and well-being. A morbid degree of euphoria is characteristic of *mania and *hypomania. See also ecstasy, elation.

sảng khoái (*dt*) trạng thái lạc quan, vui vẻ và dễ chịu. *Mức độ sảng khoái bệnh hoạn là đặc trưng của hung cảm* và hung cảm nhẹ*. Cũng xem ngây ngất, phán chán.*

euplastic *adj.* describing a tissue that heals quickly after injury.

ưu tạo (*lt*) mô tả một mô lành mau sau tổn thương.

euploidy *n.* the condition of cells, tissues, or organisms in which there is one complete set of chromosomes or a whole multiple of this set in each cell. Compare aneuploidy. — **euploid** *adj., n.*

thể nhiễm sắc bình thường (*dt*) tinh

trạng các tế bào, các mô hay các sinh vật có một bộ thể nhiễm sắc đầy đủ hay một bộ số toàn bộ của bộ thể nhiễm sắc này trong mỗi tế bào. So sánh với dị bộ thể nhiễm sắc. — **euploid** (*tt*).

Eustachian tube /ju:stə'ʃi:n tu:b/ *n.* the tube that connects the middle ear to the pharynx. It allows the pressure on the inner side of the eardrum to remain equal to the external pressure.

với **Eustache ống nối tai giữa*** với họng. Ông này giúp áp suất bên trong màng nhĩ giữ được cân bằng với áp suất bên ngoài.

euthanasia /ju:θæ'næzɪə/ *n.* the act of taking life to relieve suffering. In voluntary euthanasia the sufferer asks for measures to be taken to end his life. This may be accomplished by active steps, usually the administration of a drug, or by passive euthanasia - the deliberate withholding of treatment. In compulsory euthanasia society or a person acting on authority gives instructions to terminate the life of a person, such as an infant, who cannot express his wishes. In no country is either voluntary or compulsory euthanasia legal, although many societies exist to promote the cause of voluntary euthanasia.

sự chết bình yên (*dt*) hành động chấm dứt sự sống để giảm đau đớn. Trong chết bình yên tự nguyện người chịu đau khổ sẽ yêu cầu thực hiện liệu pháp để chấm dứt sự sống của mình. Điều này có thể thực hiện một cách chủ động, thường bằng cách dùng thuốc hay bằng cách để chết bình yên thụ động tức cố ý ngừng chữa trị. Trong chết bình yên cường bách một hiệp hội hay một người được ủy quyền sẽ đưa ra khuyến cáo chấm dứt cuộc sống của một người, như trường hợp trẻ thơ, không thể biểu lộ được những mong muốn của mình. Không có nước nào coi chết bình yên tự nguyện hay cường bách là hợp pháp dù có nhiều hiệp hội vẫn tồn tại để vận động cho mục tiêu chết bình yên tự nguyện.

euthyroid *adj.* having a normally functioning thyroid gland. Compare hyperthyroidism, hypothyroidism. — **euthyroidism** *n.*

tuyến giáp tốt (*tt*) có một tuyến giáp hoạt động bình thường. So sánh với tăng năng tuyến giáp, giảm năng tuyến giáp. — **euthy-**

rolidism (dt)**eutocia** *n.* natural uncomplicated labour and childbirth.**sanh bình thường(dt)** *sanh tự nhiên và không có biến chứng.***evacuator/** i'vek'yoo:tər/ *n.* a device for sucking fluid out of a cavity. In its simplest form it consists of a hollow rubber bulb that is attached, via a valve system, to a tube inserted into the cavity. Another valve leads to a discharge tube. Evacuators may be used to empty the bladder of unwanted material during such operations as the removal of a calculus.**dụng cụ hút rữa(dt)** *một dụng cụ dùng hút dịch ra khỏi một xoang. Trong dạng đơn giản nhất dụng cụ này gồm một bóng cao su rộng có van nối với một ống luồn vào xoang. Một van khác dẫn đến một ống thoát. Dụng cụ hút rữa có thể dùng hút ra khỏi bằng quang các chất không mong muốn trong các hao táo như lây sdi.***evagination** *n.* the protrusion of a part or organ from a sheath-like covering or by eversion of its inner surface.**sự nhô lồi(dt)** *tình trạng một cơ quan hay bộ phận nhô ra khỏi bao hay lộn mặt trong ra ngoài.***eventration** *n.* 1. protrusion of the intestines through the abdominal wall. 2. (of the diaphragm) abnormal elevation of part of the diaphragm due to a congenital weakness (but without true herniation), as observed by X-ray.**sự lòe thành bụng(dt)** 1. *tình trạng ruột nhô ra khỏi thành bụng.* 2. (về cơ hoành) *một phần cơ hoành nâng lên bất thường do mềm yếu bẩm sinh (nhưng không có thoát vị) thấy khi chụp X-quang.***event sampling/** i'vent'sa:plɪŋ/ *(in psychology) a way of recording behaviour in which the presence of a particular kind of behaviour is noted whenever it occurs. It is used for precise descriptions of behaviour and for following the course of "behaviour modification. See also time sampling.***ghi mẩu sự kiện(trong tâm lý học)** *một cách ghi nhận thái độ, ghi lại kiểu cư xử đặc biệt mỗi khi xảy ra. Cách này dùng mô tả**chính xác cách cư xử và dừng sau khi áp dụng phương pháp thay đổi thái độ*.***eversion/** i'vez:jn/ *n.* a turning outward; in eversion of the cervix the edges of the neck of the womb turn outward after having been torn during childbirth.**sự lộn ra(dt)** *lật ra ngoài. Khi cổ tử cung lộn ra, các bờ cổ tử cung lật ra ngoài sau khi đã bị rách khi sanh.***evisceration/** i'ves'ri:ʃn/ *n.* (in ophthalmology) an operation in which the contents of the eyeball are removed, the empty outer envelope (sclera) being left behind. Compare enucleation.**thủ thuật mổ bỏ mắt(dt)** *(trong nhãn khoa) thao tác phẫu thuật lấy đi các vật thể trong nhân cầu, để lại lớp màng ngoài (cứng mac). So sánh với thủ thuật lột nhãn.***evulsion/** i'veljn/ *n. see avulsion.***nhổ bỏ(dt)** *xem phản dịch chữ avulsion.***Ewing's sarcoma/** jwɪŋ:s'kaʊmo:/ *a highly malignant tumour of bone occurring in children and young adults. Distinguished from osteosarcoma by J. Ewing in 1921, it commonly arises in the limbs but may affect any bone. It is sensitive to radiotherapy, and systemic therapy with cytotoxic drugs has improved its prognosis.**một loại u xương rất ác tính thấy ở trẻ em và thanh niên. J. Ewing đã phân biệt loại u này với sarcome xương năm 1921. Sarcome Ewing thường thấy ở các chi nhưng cũng có thể ảnh hưởng tới mọi xương. Sarcome này nhạy cảm với liệu pháp bức xạ, và liệu pháp toàn thân dùng các thuốc gây độc tế bào* sẽ cải thiện được tiên lượng.***ex- (exo-)** *prefix denoting outside or outer. Tiếp đầu ngữ chỉ ngoài hay bên ngoài.***exaltation/** egzɔ:l'teɪʃn/ *n. see elation.***phản chấn(dt)** *xem phản dịch chữ elation.***exanthem** *n.* 1. a skin rash accompanying any eruptive disease or fever. 2. any disease characterized by a skin rash. — **exanthematic adj.****ngoại ban(dt)** 1. *ban ngoài da kèm theo mọi bệnh hay sốt có phát ban.* 2. *mọi bệnh có đặc trưng phát ban ngoài da.* — **exanthematous (tt).**

E

excavator/eks'kevətər/ *n.* 1. a spoon-shaped surgical instrument that is used to scrape out diseased tissue, usually for laboratory examination. 2. a type of hand instrument with spoon ends used for removing decayed dentine from teeth. It may also be used as a *curette.

dụng cụ nạo(dt) 1. dụng cụ phẫu thuật có hình muỗng dùng nạo các mô bệnh, thường để làm xét nghiệm. 2. Một loại dụng cụ cầm tay có đầu hình muỗng dùng lấy đi lớp ngà răng mục. Dụng cụ này cũng có thể dùng như muỗng (thìa) nạo.

exchange transfusion /iks'tʃeindʒən/ a technique for treating *haemolytic disease in newborn infants. Using a 20-ml syringe with a three-way tap, Rh positive blood is withdrawn from the baby (via the umbilical vein), ejected, and replaced by 20 ml Rh negative donor blood, without detaching the syringe. By many repetitions of this exchange, red blood cells liable to be destroyed and bilirubin released from those already destroyed are removed, while keeping the baby's blood volume and number of red cells constant.

truyền thay máu kỹ thuật điều trị bệnh tan huyết* ở trẻ sơ sinh. Dùng một ống chích 20 ml có vòi bơ dâu hút máu Rh dương tính của trẻ ra (qua tĩnh mạch rốn), bỏ đi, và thay bằng 20 ml máu Rh âm tính của người cho mà vẫn không phải tháo ống chích ra. Bằng cách lặp lại nhiều lần sự thay đổi này sẽ lấy đi được các hồng cầu có khả năng bị hủy hoại và bilirubin do các hồng cầu đã bị hủy hoại phóng thích ra mà vẫn giữ được thể tích máu và số hồng cầu trong máu của trẻ không bị thay đổi.

excipient *n.* a substance that is combined with a drug in order to render it suitable for administration; for example in the form of pills. Excipients should have no pharmacological action themselves.

tá dược(dt) một chất kết hợp với một loại thuốc để thích hợp cho sử dụng, thí dụ trong dạng thuốc viên. Tá dược tự nó phải không có tác động dược lý.

excise/ek'sais/ *vb.* to cut out tissue, an organ, or a tumour from the body. – **excision**

n.

cắt lọc(dt) cắt một mô, một cơ quan hay một khối u ra khỏi cơ thể. – **excision (dt)**.

excitation/eks'i'teiʃn/ *n.* (in neurophysiology) the triggering of a conducted impulse in the membrane of a muscle cell or nerve fibre. During excitation a polarized membrane becomes momentarily depolarized and an *action potential is set up.

kích thích(dt) (trong sinh lý thần kinh) sự gây phát một xung lực dẫn truyền trong màng một tế bào cơ hay sợi thần kinh. Trong kích thích, màng phản ứng sẽ tạm thời bị khử cực, tạo thành một tác động điện thế.

excoriation/eks'kɔri'eʃn/ *n.* the destruction and removal of the surface of the skin or the covering of an organ by scraping, the application of a chemical, or other means.

trầy da(dt) sự tiêu hủy và lấy đi bề mặt của da hay lớp bao một cơ quan bằng cách nạo, dùng hóa chất hay bằng cách khác.

exerescence/ik'skresns/ *n.* an abnormal out-growth on the surface of the body, such as a wart.

chỗ sẹo(dt) một sự mọc da không bình thường trên bề mặt cơ thể như một hột cám (mùn cọc).

excreta *n.* any waste material discharges from the body, especially faeces.

chất bài tiết(dt) mọi chất thải ra khỏi cơ thể, đặc biệt phân.

excretion/ik'skri:ʃn/ *n.* the removal of the waste products of metabolism from the body, mainly through the action of the *kidneys. Excretion also includes the loss of water, salts, and urea through the sweat glands and carbon dioxide and water vapour from the lungs, and the term is also used to include the egestion of faeces.

sự bài tiết(dt) sự loại bỏ các chất thải do chuyển hóa trong cơ thể, chủ yếu qua hoạt động của thận*. Từ này cũng bao gồm việc mất nước, muối và một phần urê qua các tuyến mồ hôi, sự thải ra hơi nước và carbon dioxide, và sự xuất tiết phân.

exenteration *n.* (in ophthalmology) an operation in which all the contents of the eye socket (orbit) are removed, leaving only the

bony walls intact. The bone is covered by a skin graft. This operation is sometimes necessary when there is a malignant tumour in the orbit.

thú thuật mổ mắt(d) *thao tác lấy đi toàn bộ các vật thể trong hốc mắt (ở mắt), chỉ để lại thành xương, xương này được bọc lại bằng cách ghép da. Theo tác này đối khi cần phải thực hiện khi có khối u ác tính trong ổ mắt.*

exflagellation *n.* the formation and release of mature flagellated male sex cells (see microgamete) by the microgametocytes of the malarial parasite (see Plasmodium). The process, which is completed in 10-15 minutes, occurs after the microgametocytes have been transferred from man to the stomach of a mosquito.

phóng chien mao(d) *sự thành lập và phóng thích các tế bào phái sinh dục trưởng thành có chien mao (xem vi giao tử) của các vi giao tử bào ký sinh trùng sốt rét (xem Plasmodium). Tiến trình này hoàn thành trong vòng 10-15 phút, xảy ra sau khi muỗi hút các vi giao tử này từ người vào dạ dày.*

exfoliation/ eks'fɔli'eɪʃn/ *1. flaking off of the upper layers of the skin. 2. separation of a surface epithelium from the underlying tissue. 3. the natural shedding of deciduous teeth. – exfoliative adj.*

tróc mảnh(d) *1. bong lớp da trên. 2. tách lớp biểu mô trên mặt khỏi vùng mô phía dưới. 3. rãng sữa rụng tự nhiên. – exfoliative (tt).*

exhalation (expiration)/ .eksha'leɪʃn/ *n. the act of breathing air from the lungs out through the mouth and nose. See breathing.*

sự thở ra(d) *động tác thở không khí trong phổi ra qua mũi và miệng. Xem hô hấp.*

exhibitionism/ .eks'i'bɪʃnizm/ *n. exposure of the genitals to another person, as a sexually deviant act. The word is often broadened to mean public flaunting of any quality of the individual.*

chứng phô trương(d) *sự phơi bày bộ phận sinh dục với một người khác như một hành động lèch lạc tình dục. Từ này dùng theo nghĩa rộng để chỉ sự khoe khoang với mọi người một tính chất của mình.*

exo- prefix. see ex-

tiếp đầu ngũ, xem ex-.

exocoelom *n. see extraembryonic coelom. ngoại khoang(d)* *khoang ngoài phôi.*

exocrine gland *a gland that discharges its secretion by means of a duct, which opens onto an epithelial surface.*
An exocrine gland may be simple, with a single unbranched duct, or compound, with branched ducts and multiple secretory sacs. The illustration shows some different types of these glands. Examples of exocrine glands are the sebaceous and sweat glands. See also secretion.

tuyến ngoại tiết *một tuyến xuất ra các chất tiết bằng một ống dẫn mở trên bề mặt biểu mô. Tuyến ngoại tiết có thể là tuyến đơn chỉ có một ống dẫn không phân nhánh, hay tuyến kép có các ống dẫn phân nhánh và nhiều túi tiết. Hình vẽ ở đây cho thấy vài kiểu tuyến tiết khác nhau. Tuyến mở nới và tuyến bã là những tuyến ngoại tiết. Cũng xem phân tiết.*

exoenzyme *n. an enzyme that acts outside the cell that produced it. Examples of exoenzymes are the digestive enzymes.*

ngoại enzyme(d) *một enzyme” hoạt động bên ngoài tế bào sản sinh ra nó. Ví dụ như các enzyme tiêu hóa.*

exoerythrocytic *adj. describing those stages in the life cycle of the malarial parasite (see Plasmodium) that develop in the cells of the liver. Each parasite ('sporozoite') divides repeatedly to produce a schizont containing many merozoites.*

ngoại hồng cầu(d) *mô tả các giai đoạn trong vòng đời của ký sinh trùng sốt rét (xem Plasmodium) phát triển trong tế bào gan. Mỗi ký sinh (“thoi trùng”) phân chia liên tục để tạo thành thể phân lập chứa nhiều thoi trùng.*

exogenous *adj. originating outside the body or part of the body; applied particularly to substances in the body that are derived from the diet rather than built up by the body's own processes of metabolism. Compare endogenous.*

ngoại sinh(tt) *có nguồn gốc bên ngoài cơ thể hay bộ phận cơ thể, dùng đặc biệt cho các chất trong cơ thể bắt nguồn từ chế độ ăn uống hơn là thành lập do chính tiến trình*

chuyển hóa của cơ thể. So sánh với nội sinh.

exomphalos *n.* an umbilical hernia.

thoát vị rốn(d)

exopeptidase *n.* an enzyme (e.g. trypsin)

that takes part in the digestion of proteins by splitting off the terminal amino acids of a polypeptide chain. Compare endopeptidase. See also peptidase.

ngoại peptidase(d) một enzyme (thí dụ trypsin) góp phần vào việc tiêu hóa protein bằng cách cắt amino acid tận cùng của một chuỗi polypeptide. So sánh nội peptidase. Cũng xem peptidase.

exophoria *n.* a tendency to squint in which the eye, when covered, tends to turn outwards. See also heterophoria.

lé án ngoại(d) khuynh lưỡng lé trong đó mắt, khi che lại có khuynh hướng quay ra ngoài. Cũng xem lé tiềm tàng.

exophthalmic goitre (Graves's disease) see thyrotoxicosis.

bướu giáp lồi mắt (bệnh Graves)
xem bệnh tăng năng tuyến giáp.

exophthalmometer (proptometer)

n. an instrument for measuring the degree of protrusion of the eyeball. The distance measured is that from the rim of bone at the outer edge of the eye, forwards to the surface of the front of the cornea.

thước đo lồi mắt(d) một dụng cụ dùng để
mức độ lồi nhau cầu. Độ khoảng cách từ mép xương bờ ngoài của mắt cho tới bề mặt phía trước giác mạc.

exophthalmos *n.* protrusion of the eyeballs in their sockets. This can result from injury or disease of the eyeball or socket but is most commonly associated with overactivity of the thyroid gland (see thyrotoxicosis).

lồi mắt(d) nhau cầu lò ra khỏi ổ mắt do tổn thương hay bệnh ở nhau cầu hay ở ổ mắt nhưng thường phối hợp với sự tăng hoạt động tuyến giáp (xem chứng tăng năng tuyến giáp).

exosmosis *n.* outward osmotic flow. See also osmosis.

ngoại thẩm thấu(d) dòng thẩm thấu ra bên ngoài. Cũng xem thẩm thấu.

exostosis *n.* a benign cartilaginous outgrowth from a bone. See osteoma.

u ngoài cổ(d) lồi xương do tăng sinh sụn lành tính. Xem u xương.

exothermic *adj.* describing a chemical reaction in which energy is released in the form of heat. Compare endothermic.

tốc nhiệt(tt) mô tả một phản ứng hóa học trong đó năng lượng được phóng thích ra dưới dạng nhiệt. So sánh với thu nhiệt.

exotic/ ig'zotik/ *adj.* describing a disease occurring in a region of the world far from where it might be expected. Thus malaria and leishmaniasis are regarded as exotic when they are diagnosed in patients in Britain.

ngoại lai(tt) mô tả một bệnh xảy ra ở một vùng trên thế giới cách xa khỏi nơi bệnh bỗng nhiên xuất hiện. Như thế bệnh sốt rét và bệnh Leishmania được coi là ngoại lai khi chẩn đoán thấy ở các bệnh nhân tại Vương Quốc Anh.

exotoxin *n.* a highly potent poison, often harmful to only a limited range of tissues, that is produced by a bacterial cell and secreted into its surrounding medium. It is generally unstable, being rendered inactive by heat, light, and chemicals. Exotoxins are produced by such bacteria as those causing 'borism', 'diphtheria', and 'tetanus'. Compare endotoxin.

ngoại độc tố(d) một chất độc có tiềm năng cao, thường chỉ có hại cho một số giới hạn các mô, do tế bào vi trùng sản sinh và tiết ra môi trường xung quanh. Độc tố này thường không bền và dễ bị bất hoạt do nhiệt, ánh sáng, và hóa chất. Ngoại độc tố sản sinh từ những vi trùng gây bệnh ngộ độc 'Clostridium', 'bach hầu', và 'uốn ván'. So sánh với nội độc tố.

exotropia *n.* divergent strabismus; a type of squint.

lé ngoại(d) một kiểu lé ra phía ngoài.

expectorant/ ik'spektərənt/ *n.* a drug that enhances the secretion of sputum by the air passages so that it is easier to cough up. Expectorants are used in cough mixtures; they act by increasing the bronchial secretion or make it less viscous (see mucolytic).

Drugs such as ipecacuanha are *stimulant expectorants* in small quantities: they irritate the lining of the stomach, which provides a stimulus for the reflex production of sputum by the glands in the bronchial mucous membrane. At higher doses they produce vomiting.

thuốc long đàm(dt) thuốc làm tăng sự tiết đàm trong đường thở để ho ra. Thuốc long đàm dùng trong các hổn hợp trị ho, tác động bằng cách tăng phản ứng phế quản làm chết tiết bớt nhầy hơn (xem tiêu nhầy). Các thuốc như "ipecacuanha" là thuốc long đàm kích thích khi dùng ở liều thấp; thuốc kích thích niêm mạc dạ dày tiết ra một chất kích thích phản xạ sản sinh đàm của các tuyến ở niêm mạc phế quản. Thuốc sẽ gây nôn khi dùng liều cao hơn.

expectoration/ɪk'spektə'reɪʃn/ n. the act of spitting out material brought into the mouth by coughing.

khạc đàm(dt) hành động nhả ra các chất tràn lèn miệng khi ho.

expiration/ɪk'spi'reɪʃn/ n. 1. the act of breathing out air from the lungs: exhalation. 2. dying.

thở ra(dt) 1. động tác thở không khí từ phổi ra. 2. hép hối

explant 1. n. live tissue transferred from the body (or any organism) to a suitable artificial medium for culture. The tissue grows in the artificial medium and can be studied for diagnostic or experimental purposes. Tumour growths are sometimes examined in this way. 2. vb. to transfer live tissue for culture outside the body. – *explantation* n.

mô cây (cây mô) bên ngoài 1. (dt) mô cây, mô lấy từ cơ thể (hay bất kỳ sinh vật nào) đem đến môi trường thích hợp để nuôi cây. Mô mọc trên môi trường nhân tạo dùng nghiên cứu chẩn đoán hay thực nghiệm. Đối khi có thể khảo sát tăng trưởng các khái u bằng cách này. 2. (dt) cây mô, chuyển mô sống ra ngoài cơ thể để nuôi cây. – *explantation* (dt).

exploration/ɪk'splɔ'reɪʃn/ n. (in surgery) an investigative operation to determine the cause of symptoms. – *exploratory* adj.

thám chẩn(dt) (trong phẫu thuật) một thao

tác phẫu thuật thăm dò để xác định nguyên nhân hay triệu chứng. – *exploratory* (tl).

exposure/ɪk'spoʊzə/ n. (in behaviour therapy) a method of treating fears and phobias that involves confronting the individual with the situation he has been avoiding, so allowing the fears to wane by "extinction". It can be achieved gradually by "desensitization" or suddenly by "flooding".

tiếp cận(dt) (trong liệu pháp cư xử) một phương pháp dùng chữa chứng sợ hãi hay không ưa thích bằng cách để bệnh nhân đương đầu với tình huống muốn tránh né, như vậy giúp cho sợ hãi tan đi vì dập tắt. Điều này có thể đạt được dần dần bằng cách giảm nhẹ cảm "hay dột ngọt bằng cách gác trán ngập".

exsanguinate vb. to deprive the body of blood, for example, as a result of an accident causing severe bleeding or - very rarely - through uncontrollable bleeding during a surgical operation. – *exsanguination* n.

rút kiệt máu(dt) rút ra hết máu trong cơ thể, thí dụ do tai nạn gây xuất huyết nghiêm trọng hay - rất hiếm - do xuất huyết không kiểm soát được khi theo tác phẫu thuật. – *exsanguination* (dt).

exsiccation/ɪksɪ'keɪʃn/ n. drying up, as may occur in tissues deprived of an adequate supply of water during dehydration or starvation.

khô héo(dt) tình trạng bị khô di như trường hợp một mô không được cung cấp đầy đủ nước vì mất nước hay nhịn ăn.

exsufflation n. the forcible removal of secretions from the air passages by some form of suction apparatus.

rút đàm(dt) sự lấy đi các chất bết trong đường thở bằng các thiết bị hút.

extension/ɪk'stenʃn/ n. 1. the act of extending or stretching, especially the muscular movement by which a limb is straightened. 2. the application of traction to a fractured or dislocated limb in order to restore it to its normal position.

duỗi (kéo) thẳng ra(dt) 1. động tác duỗi ra, đặc biệt các cử động làm chỉ thẳng ra. 2. việc dùng sức kéo" ở một chỉ bị gãy hay bị dài chỗ để trở lại vị trí bình thường.

extensor/ ik'stensər/ n. any muscle that causes the straightening of a limb or other part.

cơ duỗi(dt) mọi cơ làm một chi hay một bộ phận được thẳng ra.

exteriorization/ ik'stuəriərɪz'yeɪʃn/ n. a surgical procedure in which an organ is brought from its normal site to the surface of the body. This may be done as a temporary or permanent measure; for example, the intestine may be brought to the surface of the abdomen (see colostomy). The process is also sometimes used in physiological experiments on animals.

sự ngoại hiện(dt) thao tác phẫu thuật chuyển một cơ quan từ vị trí bình thường đến bề mặt cơ thể. Điều này có thể thực hiện như một liệu pháp tạm thời hay vĩnh viễn, thí dụ đem ruột ra khỏi bể mạc ruột (xem thủ thuật tạo miệng thông đại tràng). Phương pháp này đôi khi cũng dùng trong thử nghiệm sinh lý trên động vật.

exteroceptor n. a sensory nerve, ending in the skin or a mucous membrane, that is responsive to stimuli from outside the body. See also chemoreceptor, receptor.

thu thế ngoại vi(dt) một dây thần kinh cảm giác tận cùng ở da hay niêm mạc có đáp ứng với kích thích từ bên ngoài. Cũng xem thu thế hóa học, thu thế.

extinction/ ik'stɪŋkʃn/ n. (in psychology) the weakening of a conditioned reflex that takes place if it is not maintained by reinforcement. This is used as a method of treatment when undesirable behaviour (e.g. destructiveness) is reduced simply by withdrawing whatever rewards it (e.g. the fuss made by other people).

sự dập tắt(dt) (trong tâm lý học) sự suy yếu của một phản xạ có điều kiện, xảy ra khi không được cung cấp. Điều này được dùng như một phương pháp trị liệu thí dụ một số cư xử không mong muốn (như sự phá hoại) được giải đi đơn giản bằng cách rút bỏ những gì khuyến khích nó (như sự quan trọng hóa của người khác).

extirpation/ .ekstə'peɪʃn/ n. the complete surgical removal of tissue, an organ, or a growth.

cắt trù tiệt(dt) phẫu thuật cắt bỏ toàn bộ một mô, một cơ quan hay một tầng sinh.

extra: prefix denoting outside or beyond.
tiếp đầu ngữ chỉ bên ngoài hay bên kia.

extracellular adj. situated or occurring outside cells; for example, extracellular fluid is the fluid surrounding cells.

ngoại bào(dt) ở hay xảy ra bên ngoài tế bào; thí dụ dịch ngoại bào là lớp dịch bao quanh tế bào.

extract/ 'ekstrækٹ/ n. a preparation containing the pharmacologically active principles of a drug, made by evaporating a solution of the drug in water, alcohol, or ether.

chiết xuất(dt) một chế phẩm chứa các yếu tố có hoạt tính được lý của một loại thuốc, làm bằng cách cho bay hơi một dung dịch thuốc trong nước, cồn, hay ether.

extraction/ ik'strækʃn/ n. 1. the surgical removal of a part of the body. Extraction of teeth is usually achieved by applying extraction forceps to the crown or root of the tooth to dislodge it from its socket. When this is not possible, for example because the tooth or root is deeply buried within the bone, extraction is performed surgically by removing bone and dividing the tooth. 2. the act of pulling out a baby from the body of its mother during childbirth.

nhổ (rút, kéo) ra(dt) 1. phẫu thuật lấy đi một bộ phận của cơ thể. Nhổ răng thường thực hiện bằng cách đặt kim nhổ vào thân hay chân răng để lấy răng ra khỏi ổ. Khi điều này không thực hiện được và răng hay chân răng gắn sâu trong xương, phải dùng phẫu thuật nhổ bằng cách cắt xương và phân chia răng. 2. Đóng tát kéo thai nhi ra khỏi cơ thể người mẹ khi sanh con.

extractor/ ik'stræktər/ n. an instrument used to pull out a natural part of the body, to remove a foreign object, or to assist delivery of a baby (see vacuum extractor).

dụng cụ rút (kéo, hút, lấy) ra (dt) dụng cụ dùng kéo ra một bộ phận tự nhiên của cơ thể, dùng lấy đi các vật lạ, hay giúp thai nhi sanh ra (xem máy hút chân không).

extradural adj. see epidural.

ngoài màng cứng(tl) xem trên màng cứng.

extraembryonic coelom (exocoelom) the cavity, lined with mesoderm, that surrounds the embryo from the earliest stages of development. It communicates temporarily with the coelomic cavity within the embryo (peritoneal cavity). Late in pregnancy it becomes almost entirely obliterated by the growth of the *amnion, which fuses with the 'chorion.

Khoang ngoại phổi (ngoại khoang) xoang có lót một lớp trung bì bao quanh phổi từ giai đoạn phát triển sớm nhất. Xoang này tạm thời thông với thể khoang (xoang phổi mạc) trong phổi. Từ cuối thai kỳ, khoang này hầu như hoàn toàn bị mất đi vì màng ối đã phát triển và nối với màng dệm*.

extraembryonic membranes the membranous structures that surround the embryo and contribute to the placenta and umbilical cord. They include the *amnion, *chorion, *allantois, and *yolk sac. In man the allantois is always very small and by the end of pregnancy the amnion and chorion have fused into a single membrane and the yolk sac has disappeared.

màng ngoài phổi các cấu trúc màng bao bọc quanh phổi góp phần tạo thành nhau và dây rốn. Các màng này gồm màng ối*, màng dệm*, niệu nang* và túi noãn hoàng*. Ở người niệu nang luôn luôn rất nhỏ, và vào cuối thai kỳ màng ối và màng dệm đã dính lại với nhau, và túi noãn hoàng đã biến mất.

extrapleural adj. relating to the tissues of the chest wall outside the parietal *pleura.

ngoại phế mạc(tl) xem quan đến các màng của thành ngực ở ngoài màng phổi* thành.

extrapyramidal system the system of nerve tracts and pathways connecting the cerebral cortex, basal ganglia, thalamus, cerebellum, reticular formation, and spinal neurones in complex circuits not included in the *pyramidal system. The extrapyramidal system is mainly concerned with the regulation of stereotyped reflex muscular movements.

hệ ngoại tháp hệ thống các đường dây thần kinh nối vỏ não, hạch dây, vùng đồi, tiểu

não, cầu tau lưới và nơron dây cột sống trong một mạch phức tạp không bao gồm trong hệ tháp*. Hệ ngoại tháp liên quan chủ yếu đến việc điều hòa các phản xạ vận động cơ đã được công thức hóa.

extrasensory perception (ESP)

/ˌekstra'sensoəri pə'septʃn/ a supposed way of perceiving that involves none of the known senses. *Clairvoyance* is the extrasensory perception of current events; *precognition* is extrasensory perception of future events; *telepathy* is extrasensory perception of the thoughts of others.

nhận thức ngoài giác quan là cách giải thích cho những nhận thức không liên quan đến những giác quan đã biết. Thí dụ: thí là nhận thức ngoài giác quan về những biến cố đang xảy ra, tiên tri là nhận thức ngoài giác quan về những biến cố sẽ đến, viễn cảm là nhận thức ngoài giác quan về tư tưởng của người khác.

extrasystole n. see ectopic beat.

ngoại tâm thu(tl) xem dép lục vị.

extrauterine adj. outside the womb.

ngoại tử cung(tl) bên ngoài tử cung.

extravasation/ek'strəvə'seɪʃn/ n. the leakage and spread of blood or fluid from vessels into the surrounding tissues, which follows injury, burns, inflammation, and allergy.

thoát mạch(tl) sự rò và tràn máu hay dịch ra khỏi các mạch vào các mô chung quanh sau chấn thương, phỏng, viêm, và dị ứng.

extraversion n. see extroversion.

sự hướng về ngoại giới(tl) xem phản ứng chủ extraversion.

extrinsic muscle/ek'strɪnsɪk 'mʌskl/ a muscle, such as any of those controlling movements of the eyeball, that has its origin some distance from the part it acts on. See also eye.

cơ ngoại laimột cơ, thí dụ như một trong số các cơ kiểm soát chuyển động nhãn cầu, có nguồn gốc khá xa bộ phận mà nó tác động tới. Cũng xem mắt.

extroversion/ˌekstrə'verʃn/ n. 1. (or extraversion) an enduring personality trait characterized by interest in the outside world

rather than the self. People high in extroversion (*extroverts*), as measured by questionnaires and tests, are gregarious and outgoing, prefer to change activities frequently, and are not susceptible to permanent "conditioning". Extroversion was first described by Carl Jung as a tendency to action rather than thought, to scientific rather than philosophical interests, and to emotional rather than intellectual reactions. Compare introversion. 2. a turning inside out of a hollow organ, such as the womb (which sometimes occurs after childbirth).

1. sự hướng về ngoại giới. 2. sự lật ra ngoại. 1. một nét nhận cách bén vững có đặc điểm quan tâm đến thế giới bên ngoài hơn là đến chính mình. Người hướng ngoại là người có mức độ hướng về ngoại giới cao, thấy được khi lập bằng câu hỏi và thử thách. Những người này thích giao du và vượt trội, và không thể tạo điều kiện thường xuyên. Sự hướng về ngoại giới do Carl Jung mô tả lần đầu tiên như một khuyễn hướng về hành động hơn là suy tư, về khoa học hơn là triết học, và phản ứng theo cảm xúc hơn là theo lý trí. So sánh với hướng về nội tâm. 2. tình trạng một cơ quan rỗng bị lật mặt trong ra bên ngoài, thí dụ như tử cung đòi khi bị như vậy sau khi sinh.

extrusion/ īk'stru:ʒn/ n. (in dentistry) the movement of a tooth beyond its normal alignment.

nhô ra (bị đẩy ra)(dt) (trong nha khoa) tình trạng môi ráng ra khỏi vị trí bình thường.

exudation/ .eksju:dɪʃn/ n. the slow escape of liquid (called the *exudate*) containing proteins and white cells through the walls of intact blood vessels, usually as a result of inflammation. Exudation is a normal part of the body's defence mechanisms.

sự rỉ dịch(dt) sự rỉ ra một chất lỏng (goi là dịch rỉ) có chứa protein và bạch cầu qua thành một mạch máu nguyên vẹn, thường là hệ quả của viêm. Rỉ dịch là một phần bình thường của cơ chế bảo vệ cơ thể.

eye/ aɪ/ n. the organ of sight: a three layered roughly spherical structure specialized for receiving and responding to light (see illustration).

Light enters the eye through the cornea, which refracts it through the aqueous humour onto the lens. By adjustment of the shape of the lens (see accommodation) light is focused through the vitreous humour onto the retina. In the retina light-sensitive cells (see cone, rod) send nerve impulses to the brain via the optic nerve. The arrangement of the two eyes at the front of the head provides binocular vision. Each eye is contained in an orbit, and movement of the eye within the orbit is controlled by extrinsic eye muscles (see illustration).

mắt(dt) cơ quan thị giác: một cấu trúc gần hình cầu có ba lớp được chuyển hóa để tiếp nhận và đáp ứng với ánh sáng (xem hình). Ánh sáng đi vào mắt qua giác mạc, giác mạc khúc xạ ánh sáng này qua thủy tinh dịch tới thể thủy tinh. Bằng cách điều chỉnh hình dạng thể thủy tinh (xem điều tiết) ánh sáng được hội tụ qua pha lê dịch (dịch kính) tới võng mạc. Trong võng mạc, các tế bào nhạy cảm với ánh sáng (xem tế bào hình nón, tế bào hình que) gửi các xung lực thần kinh tới não qua thần kinh thị giác. Sự sắp xếp hai mắt ở phía trước đầu giúp ta nhìn được qua hai mắt*. Mỗi mắt đặt trong một ổ mắt, và cử động mắt trong ổ mắt do các cơ mắt ngoại lai điều khiển (xem hình).

eyeball/ 'aɪbɔ:l/ n. the body of the *eye, which is roughly spherical, is bounded by the *sclera, and lies in the *orbit. It is closely associated with accessory structures the eyelids, conjunctiva, and lacrima (tear-producing) apparatus - and its movements are controlled by three pairs of extrinsic eye muscles (see illustration).

nhân cầu (dt) phần chính của mắt có hình dạng gần như hình cầu, có cứng mạc* bao bọc và nằm trong ổ mắt*. Nhân cầu có liên kết mật thiết với các cấu trúc phụ - các mi mắt, két mạc, và bộ máy sản sinh nước mắt - có tái cấu trúc cơ mắt ngoại lai kiểm soát các chuyển động của nhân cầu (xem hình)

eyebrow/ 'aɪbraʊ/ n. the small fringe of hair on the bony ridge just above the eye. It helps to prevent moisture from running into the eye. Anatomical name: supercilium.

lông mày(dt) một viên lông nhỏ ở trên bờ xương ngay trên mắt. Lông mày giúp ngăn các chất ẩm khỏi chảy vào mắt. Tên giải phẫu học: **Supercilium**.

eyeground/ 'aɪgraʊnd/ n the inside of the eye as seen through an ophthalmoscope; the ocular fundus.

dây mắt(dt) phía trong của mắt khi nhìn qua một kính soi mắt. tên khoa học là **ocular fundus**

eyelash/ 'eɪleʃ/ n. one of the long stiff hairs that form a row projecting outwards from the front edge of the upper and lower eyelids. The eyelashes help keep dust away from the eye. Anatomical name: **cilium**.

lông mi(dt) một trong số các lông dài và cứng tạo thành một hàng nhỏ ra bên ngoài từ bờ trước của mi trên và mi dưới. Lông mi giúp cho bụi không vào được mắt. Tên giải phẫu học: **cilium**.

eyelid/ 'eɪlid/ n. the protective covering of the eye. Each eye has two eyelids consisting of skin, muscle, and connective tissue. Each eyelid is lined with membrane (*conjunctiva) and fringed with eyelashes. Stimulation of the pain receptors in the cornea causes the eyelids to close in a reflex action. Anatomical names. **blepha-ron, palpebra**.

mí mắt(dt) lớp bao ngoài để bảo vệ mắt. Mỗi mắt có hai mí gồm da, cơ, và mô liên kết. Mỗi mí mắt có một màng lót (kết mạc) và có

lông mi viền quanh. Khi các thư thể đau ở giác mạc bị kích thích, các mi mắt sẽ nhấp nhô như một hành động phản xạ. Tên giải phẫu học: **blepharon, palpebra**.

eyepiece/ 'aɪpiːs/ n. the part of an optical instrument, such as a microscope, that is nearest to the eye of the examiner. Compare objective.

thị kính(dt) một phần của một dụng cụ quang học, như kính hiển vi, ở gần mắt người quan sát nhất. So sánh với vật kính.

eyestrain / 'aɪstrən/ n. a sense of fatigue brought on by use of the eyes for prolonged close work or in persons who have an uncorrected error of refraction or an imbalance of the muscles that move the eyes. Symptoms are usually aching or burning of the eyes, accompanied by headache and even general fatigue if the eyes are not rested. Medical name: **asthenopia**.

Chứng mỏi mắt dt. Cảm giác mệt mỏi khi phải nhìn gần trong một thời gian dài, hay khi có khuyễn lật về khía xa "mắt mà không được điều chỉnh, hay khi bị mắt cân bằng các cơ vận nhãn. Triệu chứng thường là mắt bị đau và xót, kèm theo nhức đầu và có thể mệt toàn thân nếu mắt không được nghỉ. Tên y học: **asthenopia**.

Copyright by Anatomyquiz.book

Fabry's disease see an *glokeratoma.
bệnh Fabryxem *mạch sưng hoả*

face-bow /'feɪʃbəʊ/ n. (in dentistry) an instrument for transferring the jaw relationship of a patient to an *articulator allow reproduction of the lateral and protrusive movements of the lower jaw.

vòm mặt(dt) (trong nha khoa) một dụng cụ dùng chuyển liên kết hàm của một bệnh nhân đến một bộ phận tạo khớp* để có thể lắp lại các chuyển động bên và nhô của hàm dưới.
facet /'fækət/ n. a small flat surface on a bone or tooth, especially a surface of articulation.

mặt khớp(dt) một bề mặt phẳng nhỏ trên răng hay xương, đặc biệt mặt của một khớp.

facial nerve /'feɪʃl nɜːv/ the seventh *cranial nerve (VII); a mixed sensory and motor nerve that supplies the muscles of facial expression, the taste buds of the front part of the tongue, the sublingual salivary glands, and the lacrimal glands. A small branch to the middle ear regulates the tension on the ear ossicles.

thần kinh mặtdây thần kinh số thứ bảy (VII); dây là một dây hồn hợp của cảm giác và vận động, dẫn tới các cơ biểu lộ nét mặt, các chồi vi giác ở phần trước lưỡi, tuyến nước bọt dưới lưỡi, và các tuyến lệ. Có một nhánh nhỏ dẫn tới tai giữa có nhiệm vụ điều hòa sức căng trên các liều cốt trong tai.

-facient suffix denoting causing or making.
Example: *abortifacient* (causing abortion).

(tiếp vỉ ngũ) gây hay làm. Thị dụ: *abortifacient* (gây xáo thai).

facies n. facial expression, often a guide to a patient's state of health as well as his emotions. The typical facies seen in adenoids in the vacant look, with the mouth drooping open. A *Hippocratic facies* is the sallow face, sagging and with listless staring eyes, that some read as the expression of approaching death.

vẻ mặt(dt) những biểu lộ trên mặt, thường cho thấy tình trạng sức khỏe cũng như cảm xúc của bệnh nhân. Vẻ mặt tiêu biểu của bệnh nhân sởi vòm họng lá nhín là đáng, miệng mở ra và trề xuống. Vẻ mặt Hippocrate là mặt tái xám, mắt tinh thần, mắt nhìn trừng trừng và lờ đờ nên trông có vẻ như sắp chết.

facilitation /fə'silɪ'teɪʃn/ n. (in neurology) the phenomenon that occurs when a neurone receives, through a number of different synapses, impulses that are not powerful enough individually to start an 'action potential' but whose combined activity brings about some *depolarization of the membrane. In this facilitated state a small additional depolarization will suffice to trigger off an impulse in the cell.

trạng thái thuận lợi(dt) (trong thần kinh học) hiện tượng xảy ra khi một neurone, qua nhiều tiếp hợp khác nhau, nhận được các xung lực không đủ mạnh để tạo nên một tiềm năng hoạt động* nhưng tác động kết hợp của các xung lực này cũng gây ra một mức độ

khú cực ở mảng tế bào. Trong trạng thái thuận lợi đó, chỉ cần thêm vào một sự khú cực nhỏ cũng đủ gây phát một xung lực trong tế bào.

factitious /'fæk'tɪʃəs/ adj. produced artificially, either deliberately or by accident, and therefore not to be taken into account when the results of an experiment are considered or a diagnosis is being made.

giả tạo(t) do con người tạo ra, hoặc vô tình hoặc cố ý, vì vậy không được xét đến khi xem xét một kết quả thử nghiệm hay khi đang chẩn đoán.

Factory Inspectorate /'fækٹɔ:tɔ:tət/ the largest and oldest of the statutory bodies responsible for monitoring the health and safety of factory workers. It is administered by the Department of Employment through the Health and Safety Commission under the terms of the Health and Safety at Work Act. Requirements include a routine examination of young persons and those exposed to toxic hazards (e.g. lead) and the adequate guarding of machinery. Ensuring that the atmosphere inside the factory is free from poisonous fumes and chemicals may cause conflict with local authorities, whose Environmental Health Officers have responsibility to prevent atmospheric pollution.

Hội đồng thanh tra xí nghiệp /'hə:dɒŋg lʊ:tɪn ðɪn hə:t və xu:x nə:t/ có nhiệm vụ giám sát tình trạng sức khỏe và mức độ an toàn của các công nhân xí nghiệp. Hội đồng này trực thuộc Bộ Lao động qua Ủy ban Sức khỏe và An toàn theo quy định của Đạo luật Sức khỏe và An toàn lao động. Luật này đòi hỏi phải có khám nghiệm thường lệ các công nhân trẻ và các công nhân phải tiếp cận với các nguy cơ gây độc (như chì) và che chắn máy đầy đủ. Yêu cầu bảo đảm không khí trong xí nghiệp không bị nhiễm khói và hoá chất độc có thể dung chạm tới các chính quyền địa phương cũng đã có các chuyên gia y tế môi trường có trách nhiệm ngăn ngừa ô nhiễm không khí.

facultative /'fæk'tɪtətɪv/ adj. describing an organism that is not restricted to one way of life. A facultative parasite can live either as a parasite or, in different conditions, as a

nonparasite able to survive without a host. Compare obligate.

không bắt buộc(t) mô tả một sinh vật không bị giới hạn về một cách sống. Một ký sinh không bắt buộc có thể sống ký sinh hay trong các điều kiện khác, vẫn có thể sống không ký sinh, tức là khả năng sống sót được mà không cần tới ký chủ.

FAD (flavin adenine dinucleotide)

/'efef'di:/ a coenzyme, derived from riboflavin, that takes part in many important oxidation-reduction reactions. It consists of two phosphate groups, adenine, and ribose.

một coenzyme có nguồn gốc từ riboflavin tham dự vào nhiều phản ứng oxy-khử quan trọng. FAD gồm hai nhóm phosphate, adenine, và ribose.

fading /'feɪdɪŋ/ n. (in behaviour modification) see prompting.

phai dán(st) (trong thay đổi cư xử) xem nhác nhớ.

faecalith n. a small hard mass of faeces, found particularly in the vermiform appendix; a cause of inflammation.

sỏi phân(dl) một khối phân cứng, nhỏ, đặc biệt thấy trong ruột thừa: đây là một nguyên nhân gây viêm.

faeces /'fi:sɪz/ n. the waste material that is eliminated through the anus. It is formed in the colon and consists of a solid or semisolid mass of undigested food remains (chiefly cellulose) mixed with bile pigments (which are responsible for the colour), bacteria, various secretions (e.g. mucus), and some water. -faecal adj.

phân(dl) chất thải bài tiết qua hậu môn. Phân được tạo thành trong đại tràng và gồm một khối cứng hay nửa cứng các phần còn lại của thức ăn không tiêu hóa (chủ yếu là cellulose) trộn với các sắc tố màu (tạo nên màu phân), vi trùng, các chất phân biệt khác nhau (thí dụ chất nhầy) và một số nước. -faecal adj.

Fahrenheit temperature /'færənhaɪt

'temprətʃəl temperature expressed on a scale in which the melting point of ice is assigned a temperature of 32° and the boiling point of water a temperature of 212°. For most medical purposes the Celsius (centi-

grade) scale has replaced the Fahrenheit scale. The formula for converting from Fahrenheit (*F*) to Celsius (*C*) is: $C = 5/9 (F - 32)$. See also Celsius temperature.

nhiệt độ Fahrenheit *nhiệt độ biểu thị trên một hệ thống chia độ lấy điểm tan của nước là 32° và điểm sôi của nước là 212°. Trong hầu hết các trường hợp về y khoa, độ Celsius (độ bách phân) đã thay thế cho độ Fahrenheit (*F*). Công thức chuyển đổi Fahrenheit (*F*) thành độ Celsius (*C*) là $C = 5/9 (F - 32)$. Cũng xem nhiệt độ Celsius.*

fainting /'feɪntɪŋ/ *n. see syncope.*

ngất (xiu) /dɪə/ *xem phản dịch chữ syncope.*

falciform ligament *a fold of peritoneum separating the right and left lobes of the liver and attaching it to the diaphragm and the anterior abdominal walls as far as the umbilicus.*

dây chằng liềm *một nếp gấp của màng bụng phân cách các thùy gan phải và trái và nối gan với các hoành và thành bụng trước cho đến rốn.*

Fallopian tube (oviduct, uterine tube) /'fæləpiən tju:b/ either of a pair of tubes that conduct ova (egg cells) from the ovary to the womb (see reproductive system). The ovarian end opens into the abdominal cavity via a funnel-shaped structure with finger-like projections (*fimbriae*) surrounding the opening. Movements of the fimbriae at ovulation assist in directing the ovum to the fallopian tube. The ovum is fertilized near the ovarian end of the tube.

vòi Fallope (noãn quản, vòi tử cung) *một trong hai ống dẫn noãn (tế bào trứng) từ noãn sáu đến tử cung (xem hệ sinh sản). Phần cuối noãn mở ra trong xoang bụng qua một cấu trúc hình phễu có những phần nhô ra như ngón tay (vân mao) bao quanh lỗ mở. Các vân mao này sẽ chuyển động khi rụng trứng để hướng noãn về vòi Fallope. Noãn được thụ tinh ở phần cuối vòi gần noãn sáu.*

Fallot's tetralogy *see tetralogy of Fallot.*

tử chứng Fallot *xem phản dịch chữ tetralogy của Fallot.*

falk (falx cerebri) *n. a sickle-shaped*

fold of the "dura mater that dips inwards from the skull in the midline, between the cerebral hemispheres."

tiêm (tiêm não) /dɪəm/ *một nếp gấp hình liềm của màng cứng ở phía trong đường hộp sọ, giữa hai bán cầu não.*

familial adj. *describing a condition or character that is found in some families but not in others. It is often inherited.*

theo gia đình /tɪə mətɪŋ/ *mô tả một tình trạng hay tính chất thấy trong một số gia đình nhưng không thấy trong các gia đình khác. Tình trạng hay tính chất này thường do di truyền.*

family planning /'fæməlɪ 'plænɪŋ/ 1. *the use of contraception to limit or space out the numbers of children born to a couple. 2. provision of contraceptive methods within a community or nation.*

kế hoạch hóa gia đình 1. *dùng biện pháp tránh thai để giới hạn hay làm thưa ra số con của một cặp vợ chồng. 2. cung cấp các phương pháp tránh thai trong một cộng đồng hay một nước.*

Family Practitioner Committee (FPC) /'fæməlɪ 'præk'tju:n kə'mitɪ/ (in Britain) an authority responsible for running general medical services (general practitioners, dentists, pharmacists, and opticians) for the population served by one or more District Health Authorities. Members of the FPC are appointed by the District Health Authority, local authority, local medical committee, local dental committee, local pharmaceutical committee and local optical committee. The general practitioners have independent contracts (as distinct from salaries) with the FPC, which must approve all names included on the *medical list* (a special list of general practitioners working in the National Health Service). Such inclusion is subject to over-all monitoring of the *Medical Practices Committee*, which advise the Department of Health and Social Security; similar arrangements exist for the other three services (see general dental services). Refusal to include a suitable registered practitioner is usually the population being served. However the FPC must also approve the premises and the hours of service. The com-

mittee meets regularly (e.g. every two months) and has separate subcommittees for each of the four services as well as those concerned with vacancies, hours of availability, and allocation of patients who are refused acceptance by all general practitioners in the vicinity.

Ủy ban hành nghề y khoa gia đình (ở Vương Quốc Anh) một cơ quan có trách nhiệm điều hành các dịch vụ y khoa tổng quát (bác sĩ đa khoa, nhà sĩ, dược sĩ, và kỹ thuật viên kính mắt) cho một số dân do một hay nhiều cơ quan y tế quản chăm sóc. Thành viên của ủy ban này được chỉ định bởi cơ quan y tế quản, chính quyền địa phương, Ủy ban y khoa* địa phương, ban nhà sĩ địa phương, ủy ban được sĩ địa phương và ủy ban kỹ thuật kính mắt địa phương. Các bác sĩ đa khoa có những khế ước độc lập với những ủy ban này (khác với liên luồng), và ủy ban này phải công nhận tất cả các bác sĩ có tên trong danh sách y tế (một danh sách đặc biệt các bác sĩ đa khoa làm việc với sở y tế quốc gia). Những ghi nhận này phải chịu giám sát toàn bộ của Ủy ban phòng khám y khoa có nhiệm vụ cố vấn cho Bộ y tế và An ninh xã hội; các điều kiện tương tự cũng áp dụng với ba ngành kia. (xem dịch vụ nhà khoa tổng quát). Nếu một bác sĩ đa khoa có đăng ký bị từ chối, thường đã có đủ số để chăm sóc cho quần thể. Tuy nhiên Ủy ban hành nghề y khoa gia đình vẫn phải công nhận phòng khám và các giờ làm việc. Ủy ban này họp thường kỳ (thí dụ mỗi hai tháng) và có các tiểu ban cho mỗi trong bốn dịch vụ trên cũng như những dịch vụ liên quan đến giờ trống, giờ có hiệu lực, và nhận tất cả các bệnh nhân đã bị các bác sĩ đa khoa trong vùng từ chối.

Fanconi syndrome a disorder of the proximal kidney tubules, which may be inherited or acquired and is most common in children. It is characterized by the urinary excretion of large amounts of amino acids, glucose, and phosphates (though blood levels of these substances are normal). Symptoms may include osteomalacia, rickets, muscle weakness, and 'cystinosis'. Treatment is directed to the cause.

hội chứng Fanconi một rối loạn của tiểu

quán thận ở đoạn gần, có thể do di truyền hay mắc phải và thường thấy nhất ở trẻ em. Hội chứng này có đặc trưng tiết ra trong nước tiểu một số lượng lớn các aminoacids, glucose, và phosphate (dù mức độ các chất này trong máu vẫn bình thường). Các triệu chứng gồm nhuyễn xương, còi xương, yếu cơ và bệnh cystine*. Chữa trị theo nguyên nhân.

fantasy (phantasy) /'fæntazi/ n. a complex sequence of imagination in which several imaginary elements are woven together into a story. An excessive preoccupation with one's own imaginings may be symptomatic of a difficulty in coping with reality. In psychoanalytic psychology, unconscious fantasies are supposed to control behaviour, so that psychological symptoms can be symbols of or defences against such fantasies (see symbolism).

ảo tưởng(dt) một chuỗi tưởng tượng phức tạp trong đó nhiều yếu tố tưởng tượng đan vào nhau thành một câu chuyện. Mối ưu tư quá đáng về những tưởng tượng của mình có thể là triệu chứng của sự khó khăn khi đối mặt với thực tế. Trong phân tâm học, ảo tưởng tiềm thức được cho là đã kiểm soát cách cư xử, vì vậy các triệu chứng tâm lý có thể là biểu tượng của, hay là sự bảo vệ chống lại, những ảo tưởng này. Xem chủ nghĩa biểu tượng.

farad /'ferəd/ n. the *SI unit of capacitance equal to the capacitance of a capacitor between the plates of which a potential difference of 1 volt appears when it is charged with 1 coulomb of electricity. Symbol: F.

(dt) đơn vị SI* về điện dung bằng điện dung của một tụ điện giữa hai bản có một hiệu số điện thế là 1 volt khi được nạp một điện lượng là 1 coulomb. Kí hiệu: F.

faradism /'færədɪzəm/ n. the use of induced rapidly alternating electric currents to stimulate nerve and muscle activity. See also electrotherapy

tiêu pháp điện ứng(dt) việc dùng dòng điện xoay chiều cảm ứng nhanh để kích thích hoạt động các dây thần kinh và cơ. Cũng xem tiêu pháp điện.

farecy /'fæ:sɪ/ n. see glands.

bệnh cam ngựa(dt) xem bệnh chảy máu

mũi ngựa.

farmer's lung /'fɑ:məz lʌŋ/ an occupational lung disease caused by allergy to fungal spores that grow in inadequately dried stored hay. It is an "allergic" alveolitis, such as also results from sensitivity to many other allergens. An acute reversible form can develop a few hours after exposure; a chronic form, with the gradual development of irreversible breathlessness, occurs with or without preceding acute attacks. Avoidance of the allergen is the main principle of treatment.

phổi nồng dân một bệnh phổi nghề nghiệp gây ra do dị ứng với các bào tử nấm mọc trong cỏ chua trong kho nhưng chưa được phơi khô. Đây là một trường hợp viêm phế nang dị ứng cũng gây ra do mầm cảm với nhiều chất gây dị ứng khác. Dạng bệnh cấp phục hồi được có thể phát triển vài giờ sau khi tiếp cận. Dạng bệnh mãn với chứng khó thở phát triển chậm và không đảo ngược được, có thể xảy ra sau khi đã có cơn bệnh cấp hay không có gì. Tránh chất gây dị ứng là nguyên tắc chủ yếu của chữa trị.

fascia /'fæʃiə/ n. (pl. fasciae) connective tissue forming membranous layers of variable thickness in all regions of the body. Fascia surrounds the softer or more delicate organs and is divided into *superficial fascia* (found immediately beneath the skin) and *deep fascia* (which forms sheaths for muscles).

cân mạc (dt) mô liên kết tạo thành các lớp màng có độ dày khác nhau trong tất cả các vùng cơ thể. Cân mạc bao quanh các cơ quan mềm hơn và mỏng manh hơn, và được chia ra cân mạc bể mặt (thấy ngang dưới da) và cân mạc sâu (tạo thành các mảng cơ).

fasciculation /'fæsɪkjʊleɪʃn/ n. brief spontaneous contraction of a few muscle fibres, which is seen as a flicker of movement under the skin. It is most often associated with disease of the motor neurones in the spinal cord or of the nerve fibres.

rung cơ cục bộ (dt) co tự phát và ngắn hạn của một số sợi cơ, thấy như rung hay chuyển động dưới da. Điều này thường kết hợp với bệnh của nơron vận động trong dây cột sống

hay bệnh của các sợi thần kinh.

fasciculus (fascicle) n. a bundle, e.g. of nerve or muscle fibres.

bó (chùm) (dl) một bó hay một chùm, thí dụ của các sợi thần kinh hay sợi cơ.

fasciitis n. inflammation of *fascia. It may result from bacterial infection or from a rheumatic disease, such as *Reiter's syndrome or ankylosing spondylitis.

viêm cân mạc (dt) viêm cân mạc cơ thể do nhiễm trùng hay do bệnh thấp, như hội chứng Reiter* hay viêm cứng khớp đốt sống.

Fasciola n. a genus of *flukes. *F. hepatica*, the liver fluke, normally lives as a parasite of sheep and other herbivorous animals but sometimes infects man (see fascioliasis).

(dt) một giống sán lá. *F. hepatica* hay sán lá gan thường ký sinh ở cừu và các loài ăn cỏ khác nhưng đôi khi có thể nhiễm vào người.

fascioliasis n. an infestation of the bile ducts and liver with the liver fluke, *Fasciola hepatica*. Man acquires the infection through eating wild water-cress on which the larval stages of the parasite are present. Symptoms include fever, dyspepsia, vomiting, loss of appetite, abdominal pain, and coughing; the liver may also be extensively damaged (causing liver rot). *Emetine and "chloroquine have been used in the treatment of fascioliasis.

bệnh Fasciola (dt) tình trạng nhiễm sán lá gan *F. hepatica* trong ống dẫn mật và gan. Người bị nhiễm do ăn phải cải xoong dai có các giai đoạn ấu trùng của ký sinh bám vào đó. Triệu chứng gồm sốt, rối loạn tiêu hoá, nôn, ăn mất ngon, đau bụng, và hơi gan có thể bị tổn hại nặng (gây mục gan do sán lá). Chữa trị bằng Emetine* và chloroquine*.

fasciolopsiasis n. a disease, common in the Far East, caused by the fluke **Fasciolopsis buski* in the small intestine. At the site of attachment of the adult flukes in the intestine there may be inflammation with some ulceration and bleeding. Symptoms include diarrhoea, and in heavy infections the patient may experience loss of appetite, vomiting, and (later) swelling of the face, abdomen, and legs. Death may follow in cases of severe ill health and malnutrition. The flukes

can be removed with an anthelmintic.

bệnh Fasciolopsis(dt) một bệnh thường thấy ở Viễn Đông gây ra do sán lá *Fasciolopsis buski* trong ruột non, ở nơi sán lá trưởng thành bám vào trong ruột, có thể có viêm và một mức độ loét và xuất huyết. Các triệu chứng gồm tiêu chảy, và khi nôn nặng, bệnh nhân có thể bị mất thêm ăn, nôn và (sau đó) sưng mặt, bụng và chân. Bệnh có thể gây tử vong khi sức khỏe kém và suy dinh dưỡng. Có thể dùng thuốc chống giun sán để trục sán lá này ra.

Fasciolopsis n. a genus of large parasitic flukes widely distributed throughout eastern Asia and especially common in China. The adults of *F. buski*, the giant intestinal fluke, live in the human small intestine. Man becomes infected with the fluke on eating uncooked water chestnuts contaminated with fluke larvae and the resulting symptoms can be serious (see fasciolopsiasis).

(dt) một giống sán lá ký sinh lớn phân bố khắp vùng Đông Á, đặc biệt thường thấy ở Trung Quốc. *F. buski* trưởng thành còn gọi là sán lá ruột khổng lồ, sống trong ruột non người. Người bị nhiễm sán lá khi ăn phải cù ấu khổng lồ chín có nhiễm ấu trùng sán, và có thể bị các triệu chứng nghiêm trọng. Xem bệnh *Fasciolopsis*.

fastigium n. the highest point of a fever.

cao điểm sốt(dt) điểm cao nhất của một cơn sốt.

fat / fæt / n. a substance that contains one or more fatty acids (in the form of "triglycerides") and is the principal form in which energy is stored by the body (in "adipose tissue"). It also serves as an insulator in material beneath the skin (in the subcutaneous tissue) and around certain organs (including the kidneys). Much of the carbohydrate of the diet is converted to fat before it is used for providing energy. However, a certain amount of fat is necessary in the diet to provide an adequate supply of "essential fatty acids and for the efficient absorption of fat-soluble vitamins from the intestine. Excessive deposition of fat in the body leads to "obesity. See also brown fat, lipid.

chất béo(dt) một chất có chứa một hay nhiều

acid béo (dưới dạng triglyceride*). Đây là dạng tồn trữ năng lượng chính trong cơ thể (trong các mô mỡ), và cũng dùng làm chất cách ly dưới da (trong các mô dưới da) và chung quanh một vài cơ quan (gồm cả thận). Rất nhiều carbohydrate trong chế độ ăn uống chuyển thành chất béo trước khi được sử dụng để cung cấp năng lượng. Tuy nhiên chế độ ăn uống phải có một số chất béo để cung cấp đủ acid béo thiết yếu* và để ruột hấp thụ được các sinh tố tan trong dầu. Tích tụ quá độ chất béo trong cơ thể sẽ đưa đến chứng béo phì*. Cũng xem chất béo nâu, *lipid*.

fatigue / fə'tɪg / n. 1. mental or physical tiredness, following prolonged or intense activity. Muscle fatigue may be due to the waste products of metabolism accumulating in the muscles faster than they can be removed by the venous blood. Incorrect or inadequate food intake or disease may predispose a person to fatigue. 2. the inability of an organism, an organ, or a tissue to give a normal response to a stimulus until a certain recovery period has elapsed.

mệt(dt) 1. tình trạng mệt mỏi thể chất hay tinh thần do hoạt động lâu dài hay căng thẳng. Chứng mệt cơ có thể do các chất phẩm chuyển hóa tích tụ nhanh hơn khả năng chuyển đi trong máu (hệ mạch). Dinh dưỡng không đúng hay không đủ hay bệnh tật làm người ta dễ bị mệt. 2. Tình trạng mệt sinh vật, một cơ quan hay một mô mất khả năng đáp ứng với một kích thích cho tới khi có thời gian phục hồi.

fatty acid / 'fætɪ 'eɪsɪd / an organic acid with a long straight hydrocarbon chain and an even number of carbon atoms. Fatty acids are the fundamental constituents of many important lipids, including "triglycerides". Some fatty acids can be synthesized by the body; others, the "essential fatty acids, must be obtained from the diet. Examples of fatty acids are *palmitic acid*, *oleic acid*, and *stearic acid*. See also fat.

acid béo một acid hữu cơ có một chuỗi hydrocarbon dài và thẳng có một số nguyên tử carbon tương ứng. Các acid béo là thành phần cơ bản của nhiều loại lipid quan trọng. Kể cả triglyceride. Cơ thể có thể tổng hợp được một số acid béo, trừ các acid béo thiết

yếu phải được cung cấp trong chế độ ăn uống. Thị dụ về các acid béo là palmitic acid, oleic acid, và stearic acid. Cũng xem mỡ.

fatty degeneration /'fæti di.dʒe.nə'reɪʃn/ deterioration in the health of a tissue due to the deposition of abnormally large amounts of fat in its cells. The accumulation of fat in the liver and heart may seriously impair their functioning. The deposition of fat may be linked with incorrect diet, excessive alcohol consumption, or a shortage of oxygen in the tissues caused by poor circulation or a deficiency of haemoglobin.

thoái hóa mỡ tình trạng suy sụp của một mô do tích tụ một lượng mỡ nhiều bất thường trong các tế bào. Mỡ tích tụ trong gan và tim có thể gây hại nghiêm trọng cho hoạt động. Tích tụ mỡ có thể liên kết với chế độ ăn uống sai lầm, uống rượu quá đà, hay thiếu oxy trong mô vì tuần hoàn không tốt hay vì thiếu hemoglobin.

fauces /'fɔ:sizəz/ n. the opening leading from the mouth into the pharynx. It is surrounded by the *glossopalatine arch* (which forms the anterior pillars of the fauces) and the *pharyngopalatine arch* (the posterior pillars).

yếu h้าu (dt) chỗ mở dẫn từ miệng vào họng. Bao quanh yếu h้าu là các cung vòm-lưỡi (tạo thành các cột yếu h้าu trước) và cung vòm-họng (các cột sau).

favism n. an inherited allergy to a chemical substance found in broad beans; it occurs in parts of the Mediterranean and Iran. Destruction of red blood cells may lead to severe anaemia requiring blood transfusion.

ngộ độc đậu tằm (dt) tình trạng dị ứng di truyền với một hoá chất thấy trong đậu tằm, xảy ra trong một số vùng ở Địa trung hải và ở Iran. Các hồng cầu bị phá hủy có thể dẫn tới thiếu máu nặng và phải truyền máu.

favus n. a type of 'ringworm of the scalp', caused by the fungus *Trichophyton schoenleinii*. Favus, which is rare in Europe is typified by yellow-crusts made up of the threads of fungus and skin debris, which form honey-comb-like masses.

nấm da đầu (dt) một loại nấm bléu bl' ở da đầu gây ra do nấm *Trichophyton schoenleinii*.

Nấm da đầu ít thấy ở Châu Âu, có đặc trưng là các vẩy vàng do các sợi nấm tạo thành, và các mảng da kết thành những khối hình tăng ong.

fear /fiər/ n. an emotional state evoked by threat of danger and usually characterized by unpleasant subjective experiences and physiological and behavioural changes. Fear is often distinguished from 'anxiety in having a specific object. Physiological changes can include increases in heart rate, blood pressure, sweating, etc. Behavioural changes can include an avoidance of fear-producing objects or situations and may be extremely disabling; for example, fear of open spaces. These specific disabling fears are known as 'phobias'. Treatment of short-term fears, such as the fear of hearing the results of an examination, can be relieved by tranquillizers, such as diazepam.

sợ (dt) một trạng thái xúc động do bị nguy hiểm đe dọa có những cảm giác khó chịu chủ quan và những thay đổi về tâm lý và cơ thể. Sợ khác với lo âu" vì có một vật thể đặc hiệu để sợ. Những thay đổi về sinh lý có thể gồm tăng nhịp tim, huyết áp, ra mồ hôi...v.v. Những thay đổi về cơ thể gồm tránh các vật thể hay tình huống gây sợ, có khi gây mất khả năng hoạt động đặc hiệu gọi là 'ám ảnh sợ'. Chữa trị một số sợ ngắn hạn, như sợ nghe kết quả thi, bằng cách dùng thuốc an thần như diazepam.

febricula n. a fever of low intensity or short duration.

sốt nhẹ (dt) sốt có cường độ thấp và không kéo dài.

febrifuge /'febrifju:dʒɪ/ n. a treatment or drug that reduces or prevents fever. See antipyretic.

giảm sốt (dt) liệu pháp hay thuốc dùng giảm hay ngừa sốt. Xem hạ nhiệt.

febrile /'febrɪl/ adj. relating to or affected with fever.

(có) sốt (t) liên quan đến hay có ảnh hưởng tới sốt.

feeble-mindedness /'fi:bɪ'maɪndɪdnɪs/ n. a mild degree of mental 'subnormality', corresponding roughly to an 'intelligence quotient of 50-70. It usually caused by an

interaction of genetic and environmental factors, the nature of the psychological environment being of much importance.

kém thông minh (dt) một mức độ nhẹ về trí tuệ dưới mức bình thường*, tương ứng với chỉ số thông minh khoảng 50-70. Kém thông minh thường xảy ra do tương tác giữa các nhân tố di truyền và môi trường, quan trọng nhất là môi trường tâm lý.

feedback / 'fi:dbæk/ n. the coupling of the output of a process to the input. Feedback mechanisms are important in regulating many physiological processes; for example, hormone output and enzyme-mediated reactions. In negative feedback, a rise in the output of a substance (e.g. a hormone) will inhibit a further increase in its production, either directly or indirectly. In positive feedback, a rise in the output of a substance is associated with an increase in the output of another substance, either directly or indirectly.

hồi tiếp (dt) sự gắn liền tiến trình sản sinh với việc nhận vào. Cơ chế hồi tiếp có vai trò quan trọng trong việc điều hòa nhiều tiến trình sinh lý học, thí dụ sản sinh hormone và các phản ứng qua trung gian enzyme. Trong hồi tiếp nghịch, việc tăng sản sinh một chất (thí dụ hormone sẽ ức chế, hoặc trực tiếp hoặc gián tiếp), sự gia tăng sản xuất thêm chất này. Trong hồi tiếp thuận, việc tăng sản sinh một chất sẽ kết hợp trực tiếp hay gián tiếp với sự sản sinh một chất khác.

Fehling's solution a solution used for detecting the presence of sugar in urine. There are two components: Fehling's I (a copper sulphate solution) and Fehling's II (a solution of potassium sodium tartrate and sodium hydroxide), which are kept separate until required for use. Boiling Fehling's solution (equal amounts of Fehling's I and II) is added to an equal volume of boiling urine; a yellowish or brownish coloration indicates the presence of sugar.

dung dịch Fehling một dung dịch dùng phát hiện đường trong nước tiểu. Dung dịch này gồm hai thành phần: Fehling I (dung dịch sulphat đồng) và Fehling II (dung dịch potassium sodium tartrate và sodium hydroxide). Hai loại này cần riêng cho tới khi dùng. Khi thử

nghiệm dùn sôi một Fehling (pha Fehling I và Fehling II thê tích báng nhau) rồi đổ nước tiểu có cùng thể tích đã dùn sôi vào, nếu thấy có màu vàng nhạt hay nâu nhạt là phản ứng dương tính.

Feingold diet a diet that purports to treat many illnesses by the elimination of artificial food colourings, preservatives, and salicylates from the diet. It is particularly recommended for the treatment of hyperkinetic syndrome, but is of unproved value.

chế độ ăn Feingold một chế độ ăn có ý định dùng chữa nhiều loại bệnh bằng cách loại bỏ các chất tạo màu thực phẩm, các chất bảo quản và các salicylate. Chế độ ăn này đặc biệt được khuyến cáo dùng chữa trị hội chứng tăng động*, nhưng chưa được chứng tỏ là có giá trị.

felon / 'felən/ n. see willow

áp xe móng (dt) xâm viêm mủ quanh móng
feminization / fə'mɪnɪzæʃn/ n. the development of female secondary sexual characteristics (enlargement of the breasts, loss of facial hair, and fat beneath the skin) in the male, either as a result of an endocrine disorder or of hormone therapy.

nữ hóa (dt) sự phát triển các đặc tính sinh dục nữ cấp hai (vú lớn ra, mài râu và có mồ hôi dại) ở phái nam do rối loạn nội tiết hay do liều pháp hormone.

femoral / 'femorəl/ adj. of or relating to the thigh or to the femur.

(thuộc) đùi (dt) thuộc hay liên quan đến đùi hay xương đùi.

femoral artery / 'femorəl 'a:təri/ an artery arising from the external iliac artery at the inguinal ligament. It is situated superficially, running down the front medial aspect of the thigh. Two-thirds of the way down it passes into the back of the thigh, continuing downward behind the knee as the popliteal artery.

động mạch đùi một động mạch xuất phát từ động mạch chậu ngoài ở đáy chằng bìen. Động mạch này ở bё mắt, chạy dọc theo mặt đùi giữa phía trước, tới hai phần ba đoạn dưới, động mạch đi về phía sau đùi và tiếp tục xuống phía dưới sau đầu gối tạo thành động mạch khoang.

femoral nerve /'femərəl nɜːv/ the nerve that supplies the quadriceps muscle at the front of the thigh and receives sensation from the front and inner sides of the thigh. It arises from the second, third, and fourth lumbar nerves.

thân kinh đùi dây thần kinh dẫn tới cơ bắp đầu ở phía trước đùi và nhận cảm giác từ mặt trước trong đùi. Dây này bắt nguồn từ các dây thần kinh thắt lưng thứ hai, thứ ba và thứ tư

femoral triangle (Scarpa's triangle)

/'femərəl 'traɪæŋgəl/ a triangular depression on the inner side of the thigh bounded by the sartorius and adductos longus muscles and the inguinal ligament. The pulse can be felt here as the femoral artery lies over the depression.

tam giác đùi (tam giác Scarpa) một vùng tam giác tam giác ở mặt trong đùi bao bọc bằng các cơ may và cơ khép đùi và dây chằng bên. Có thể cảm thấy mạch đập ở dây vi động mạch đùi nằm trên vùng lõm.

femur (thigh bone) /'fɪmər/ n. a long bone between the hip and the knee (see illustration). The head of the femur articulates with the acetabulum of the 'hip bone; the greater and lesser trochanters are protuberances on which the gluteus and psoas major muscles, respectively, are inserted. The lateral and medial condyles articulate with the tibia and the concave grooved patellar surface accommodates the kneecap (patella).

xương đùi (dt) một xương dài ở giữa hai hông và đầu gối (xem hình). Đầu xương đùi khớp với ổ cồi của xương hông. Các mấu chuyển lớn và mấu chuyển nhỏ là các chỗ phóng ra để các cơ mông và cơ đai chậu lớn lấn lướt bám vào. Các chày bên và chày giữa khớp với xương chày, và mặt bánh chè hình rãnh lõm khớp với xương bánh chè.

fenestra /fɪ'nestrə/ n. (in anatomy) an opening resembling a window. The *fenestra ovalis (fenestra vestibuli)* - the oval window - is the opening between the middle ear and the vestibule of the inner ear. It is closed by a membrane to which the stapes is attached. The *fenestra rotunda (fenestra cochleae)* - the round window - is the opening between

the scala tympani of the cochlea and the middle ear. Sound vibrations leave the cochlea through the *fenestra rotunda* which, like the *fenestra ovalis*, is closed by a membrane.

cửa sổ (dt) (trong giải phẫu học) một chỗ mở giống như cửa sổ. Cửa sổ bầu dục là chỗ mở giữa tai giữa và tiền đình của tai trong. Cửa sổ bầu dục có một màng đóng lại, màng này nối với xương bán đập. Cửa sổ tròn là chỗ mở giữa ốc tai và tai giữa. Các rung động âm thanh ra khỏi ốc tai qua cửa sổ tròn, cửa sổ tròn cũng như cửa sổ bầu dục có một màng đóng lại

fenestration /fənɪ'streɪʃn/ n. a surgical operation in which a new opening is formed in the bony labyrinth of the inner ear as part of the treatment of deafness due to 'otosclerosis.

tạo cửa sổ (dt) thao tác phẫu thuật tạo một chỗ mở trong mề đao xương ở tai trong. Đây là một phần trong việc chữa trị chứng điếc do xơ cứng tai

fenfluramine n. a drug, similar to 'amphetamine, that reduces the appetite and is used in the treatment of obesity. It is administered by mouth; common side-effects are drowsiness and diarrhoea. Trade name: Ponderax.

(dt) một loại thuốc tương tự như amphetamine, làm giảm tình thèm ăn nên được dùng chữa bệnh béo phì. Thuốc dùng uống; tác động phụ thường thấy là buồn ngủ và tiêu chảy. Tên thương mại: Ponderax.

fenoprofen n. an 'analgesic drug that also reduces inflammation and is used to treat arthritic conditions. It is administered by mouth and may cause digestive upsets, drowsiness, dizziness, sweating, and headache. Trade name: Fenopron.

(dt) một thuốc giảm đau* và cũng có tác dụng giảm viêm dùng chữa các tình trạng viêm khớp. Thuốc dùng uống và có thể gây rối loạn tiêu hóa, buồn ngủ, choáng váng, ra mồ hôi và nhức đầu. Tên thương mại: Fenopron.

fermentation /fə'men'teɪʃn/ n. the biochemical process by which organic substances, particularly carbohydrates, are decomposed by the action of enzymes to

provide chemical energy. An example is *alcoholic fermentation*, in which enzymes in yeast decompose sugar to form ethyl alcohol and carbon dioxide.

lên men (dt) tiến trình sinh hoá phân hủy các chất hữu cơ, đặc biệt carbohydrate, do tác động của các enzyme để tạo thành năng lượng hóa học. Thí dụ trong sự lên men rượu, các enzyme của men phân hủy đường để tạo thành cồn ethyl và carbon dioxide.

ferrī- (ferro-) prefix denoting iron.

(tiếp đầu ngữ) chỉ sắt.

ferritin n. an iron-protein complex that is one of the forms in which iron is stored in the tissues.

(d) một phức hợp sắt-protein. Đây là một trong các dạng tồn trữ sắt trong mô.

ferrous sulphate /'fersəʊs 'sʌlfət/ – an 'iron salt administered by mouth to treat or prevent iron-deficiency anaemia. There are few serious side-effects; stomach upsets and diarrhoea may be prevented by taking the drug with meals. Similar preparations used to treat anaemia include ferrous fumarate and ferrous succinate.

sulphat sắt một loại muối sắt* dùng uống để chữa và phòng ngừa thiếu máu do thiếu sắt. Thuốc ít gây tác động phụ nghiêm trọng, có thể ngừa rối loạn dạ dày và tiêu chảy bằng cách uống thuốc trong khi ăn. Các chế phẩm tương tự dùng chữa thiếu máu là fumarat sắt và succinat sắt.

fertility rate /'fɜːtlɪtɪ ret/ – the number of live births occurring in a year per 1000 women of child-bearing age (usually 15 to 44 years of age). A less reliable measure of fertility can be obtained from the *live birth rate* (the number of live births per 1000 of the population) or the *natural increase* (the excess of live births over deaths). More rarely quoted are the *gross reproduction rate* (the rate at which the child-bearing female population is reproducing itself) and the *net reproduction rate*, which takes into account female mortality before the age of reproduction. Other measures of fertility include the *legitimate birth rate* (the number of live births per 1000 women married once and aged 15 to 44) and the *illegitimate birth rate* (the number

of illegitimate per 1000 unmarried women and widows aged 15 to 44).

tỷ lệ sinh sản số trẻ em sống sanh ra trên 1000 phu nữ ở tuổi sanh sản (thường từ 15-44 tuổi). Cũng có thể đo mức sinh sản bằng các tỉ lệ sanh sống (số trẻ em sống sanh ra trên 1000 dân) và mức tăng tự nhiên (số trẻ sanh sống trừ đi số chết), nhưng các số liệu này ít được tin cậy hơn. Đôi khi chúng ta cũng gấp tỉ lệ sanh sản thô (tỷ lệ sanh sản của quần thể phu nữ ở tuổi mang thai) và tỷ lệ sanh sản thực có chủ ý đến từ lứa vong của phu nữ trước tuổi sanh sản. Các cách đo thường sanh sản khác gồm tỉ lệ sanh hợp pháp (số trẻ sống sanh ra trên 1000 phu nữ từ 16-44 đã kết hôn một lần) và tỉ lệ sanh không hợp pháp (số sanh không hợp pháp trên 1000 phu nữ không kết hôn hay ở goá, tuổi từ 15-44).

fertilization /fɪ'tɪlaiʃn/ – n. the fusion of a spermatozoon and an ovum. Rapid changes in the membrane of the ovum prevent other spermatozoa from penetrating. Penetration stimulates the completion of meiosis and the formation of the second polar body. Once the male and female pronuclei have fused the zygote starts to divide by cleavage.

sự thụ tinh (d) sự kết hợp của tinh trùng và noãn. Khi đó trong màng noãn sẽ có những thay đổi rất nhanh để ngăn các tinh trùng khác xâm nhập. Việc xâm nhập cung kích thích hoàn thành giảm phân và tạo thành thể cực thứ hai. Khi hai tiền nhân nam và nữ đã kết hợp, hợp tử bắt đầu phân chia bằng chia cắt.

festination n. the short tottering steps that characterize the gait of a patient with *parkinsonism.

đi dăm vám (dt) đi lảo đảo ngắn, đây là điều bộ đặc trưng của bệnh nhân bị hội chứng liệt rung parkinson.

fetishism /'fetiʃɪzəm/ – n. sexual attraction to an inappropriate object (known as a *fetish*). This may be a part of the body e.g. the foot or the hair), clothing (e.g. underwear or shoes), or other objects (e.g. leather handbags or rubber sheets). In all these cases the fetish has replaced the normal object of sex-

ual love, in some cases to the point at which sexual relationships with another person are impossible or are possible only if the fetish is either present or fantasized. Treatment can involve *psychotherapy or behaviour therapy using *aversion therapy and masturbatory conditioning of desirable sexual behaviour. See also perversion.

chứng bài vật (dt) lối cuộn tình dục về một vật không thích đáng (gọi là vật thần). Vật này có thể là một bộ phận cơ thể (thí dụ bàn chân hay tóc), quần áo (thí dụ quần áo lót hay giấy), hay các vật khác (như túi xách tay bằng da hay khăn trải giường). Trong tất cả các trường hợp trên, vật thần đã thay thế vật bình thường về tình dục, đôi khi tới mức không thể quan hệ tình dục với người khác hay chỉ quan hệ được nếu có hay tưởng tượng ra vật thần. Chữa trị bằng liệu pháp tâm lý hay liệu pháp cư xử, dùng liệu pháp ác cảm* hay tạo điều kiện thử dám với thái độ tình dục mong muốn. Cũng xem đối truy.

feto- prefix denoting a fetus.

(tiếp đầu ngữ) chỉ thai nhi.

fetor (foetor) n. an unpleasant smell. *Fetor oris* is bad breath (*halitosis).

mùi hôi (dt) một mùi khó chịu. Hôi miệng là có hơi thở hôi (chứng hôi miệng*).

fetoscopy n. a technique in which a hollow needle is inserted through the abdomen of a pregnant woman and fetal blood is withdrawn from a blood vessel on the placenta, close to the umbilical cord. Fetoscopy, usually performed in the 18th-20th week of gestation, enables the blood of a fetus to be examined for the presence of abnormal cells and hence the *prenatal diagnosis of blood disorders (such as *thalassaemia, haemophilia, and *sickle-cell disease) and Duchenne's *muscular dystrophy.

chọc dò thai nhi (dt) kỹ thuật dùng một kim rỗng luồn qua bụng phụ nữ mang thai để lấy máu thai nhi ở mạch máu thai nhi gần dây rốn. Chọc dò thai nhi thường thực hiện từ tuần 18-20 của thai kỳ để lấy máu thai nhi xét nghiệm về các tế bào bất thường, tức là thực hiện chẩn đoán tiền sinh* về các rối loạn máu (như bệnh thiếu máu vúng biển, bệnh ưa chảy máu, và bệnh hồng cầu liềm) và

chứng loạn dưỡng cơ *Duchenne.

fetus (foetus) n. a mammalian *embryo during the later stages of development within the womb. In man it refers to the products of conception from the beginning of the third month of pregnancy until birth. - *fetal* adj.

thai (nhi) (dt) phôi của một loài có vú trong các giai đoạn phát triển sau trong tử cung. Ở người thai nhi là sản phẩm của sự thụ tinh kể từ tháng thứ ba của thai kỳ cho tới khi sanh. - *fetal* (tt).

Feulgen reaction a method of demonstrating the presence of DNA in cell nuclei. The tissue section under investigation, after hydrolysis with dilute hydrochloric acid, is treated with *Schiff's reagent. A purple colouration develops in the presence of DNA.

phản ứng Feulgen một phương pháp để chứng tỏ sự hiện diện của DNA trong nhân tế bào. Mẫu cắt mô dùng xét nghiệm được thủy phân với hydrochloric acid loãng, sau đó xử lý với thuốc thử Schiff. DNA sẽ bắt màu tía.

fever (pyrexia) /'fi:və/ n. a rise in body temperature above the normal, i.e. above an oral temperature of 98.6°F (37°C) or a rectal temperature of 99°F (37.2°C). Fever is generally accompanied by shivering, headache, nausea, constipation, or diarrhoea. A rise in temperature above 105°F (40.5°C) may cause delirium and in young children, convulsions too. Fevers are usually caused by bacterial or viral infections and can accompany any infectious illness, from the common cold to *malaria. An *intermittent fever* is a periodic rise and fall in body temperature, often returning to normal during the day and reaching its peak at night, as in malaria. A *remittent fever* is one in which body temperature fluctuates but does not return to normal. See also relapsing fever.

sốt (dt) tăng thân nhiệt trên mức bình thường, tức nhiệt độ lây ở miệng cao hơn 98.6°F (37°C) hay nhiệt độ lây ở trực tràng cao hơn 99°F (37.2°C). Sốt thường kèm theo run, buồn nôn, táo bón, hay tiêu chảy. Khi sốt cao hơn 105°F (40.5°C) có thể gây mê sảng và ở trẻ nhỏ có thể bị co giật. Sốt thường gây ra do nhiễm vi trùng hay vi rút, và có thể đi kèm

với bất cứ bệnh nhiễm nào từ cảm lạnh thông thường đến sốt rét". Sốt gián đoạn là thân nhiệt lên xuống theo chu kỳ, thường trở lại bình thường vào ban ngày và lên tối cao điểm vào ban đêm như trong bệnh sốt rét. Sốt tăng con là thân nhiệt dao động và không trở lại bình thường. Cũng xem sốt hối quy.

-fibr- (fibro-) prefix denoting fibres or fibrous tissue.

(tiếp đầu ngữ) chỉ sợi hay mô sợi.

fibre /'faɪbrə/ n. 1. (in anatomy) a thread-like structure, such as a muscle cell, a nerve fibre, or a collagen fibre. 2. (in dietetics) see dietary fibre. -fibrous adj.

1. sợi 2. xơ (dt) 1. (trong giải phẫu học) một cấu trúc hình sợi; như một tế bào cơ, một sợi thần kinh hay một sợi collagen. 2. (trong thực chế học) xem xơ thực phẩm. -fibrous tt.

fibre optics /'faɪbəʊptɪks/ the use of fibres for the transmission of light images. Synthetic fibres with special optical properties can be used in instruments to relay pictures of the inside of the body for direct observation or photography. See fibrescope.

sợi quang học việc dùng các sợi để truyền những hình ảnh ánh sáng. Các sợi tổng hợp có những đặc tính quang học đặc biệt có thể dùng các dụng cụ tiếp sóng các hình ảnh bên trong cơ thể để quan sát trực tiếp hay chụp hình. Xem ống nội soi sợi quang học.

fibrescope /'faɪbəskoʊp/ n. an endoscope that uses fibre optics for the transmission of images from the interior to the body. Fibrescope have a great advantage over the older endoscopes as they are flexible and can be introduced into relatively inaccessible cavities of the body.

ống nội soi sợi quang học (dt) một ống nội soi dùng các sợi quang học để truyền các hình ảnh từ bên trong cơ thể. Ống nội soi sợi quang học có lợi điểm hơn ống nội soi thường vì dễ dàng và có thể luồn vào các xoang bình thường không tới được trong cơ thể.

fibril /'fɪbrɪl/ n. a very small fibre or a constituent thread of a fibre (for example, a myofibril of a muscle fibre). -fibrillar, fibrillary adj.

thớ (dt) một sợi rất nhỏ hay một dây cấu thành của một sợi (ví dụ thớ cơ của một sợi cơ).

-fibrillar, fibrillary tt

fibrillation /'faɪbrɪ'læʃn/ n. a rapid and chaotic beating of the many individual muscle fibres of the heart, which is consequently unable to maintain effective synchronous contractile. The affected part of the heart then ceases to pump blood.

Fibrillation may affect the atria or ventricles independently. *Atrial fibrillation*, a common type of arrhythmia, results in rapid and irregular heart and pulse rates. The main causes are atherosclerosis, chronic rheumatic heart disease, and hypertensive heart disease. It may also complicate various other conditions, including chest infections and thyroid overactivity. The heart rate is controlled by the administration of digoxin; in some cases the heart rhythm can be restored to normal by cardioversion.

When *ventricular fibrillation* occurs the heart stops beating (see cardiac arrests). It is most commonly the result of myocardial infarction.

sự rung (dt) một nhịp đập nhanh và hỗn loạn của nhiều sợi cơ tim riêng biệt, làm tim không thể giữ được tính co bóp đồng bộ. Phản tim bị tác động như vậy sẽ ngừng bơm máu.

Chứng rung có thể ảnh hưởng độc lập tới tâm nhĩ hay tâm thất. Rung tâm nhĩ là dạng thường thấy trong loạn nhịp* làm cho tốc độ mạch và tim không đều và nhanh. Các nguyên nhân chính là xơ vữa động mạch, bệnh thấp tim mạn và bệnh cao huyết áp tim. Rung tâm nhĩ cũng có thể biến chứng sang các tình trạng khác như nhiễm trùng ngực và tăng hoạt động tuyến giáp. Trường hợp này dùng digoxin* để kiểm soát nhịp tim và đôi khi dùng thủ thuật xoang tim* cũng có thể giúp cho nhịp tim trở lại bình thường. Khi xảy ra rung tâm thất, tim sẽ ngừng đập (xem ngừng tim). Điều này thường là kết quả của nhồi máu cơ tim.

fibrin /'faɪbrɪn/ n. the final product of the process of blood coagulation, produced by the action of the enzyme thrombin on a soluble precursor fibrinogen. The product thus formed (fibrin monomer) links up (polymerizes) with similar molecules to give a fibrous meshwork that forms the basis of a blood clot, which seals off the damaged blood ves-

sel.

(dt) sản phẩm sau cùng của tiến trình đông máu, sản sinh ra do tác động của enzyme thrombin trên fibrinogen là tiền thân hoá tan được của fibrin. Sản phẩm tạo ra như vậy là fibrin đơn chất, sau đó các fibrin đơn chất này sẽ nối với nhau (trùng hợp) để tạo thành một mạng lưới làm nén tăng cho cục máu đông dùng lấp lại phần huyết quản bị tổn hại.

fibrinogen *n.* a substance (*coagulation factor), present in blood plasma, that is acted upon by the enzyme thrombin to produce the insoluble protein fibrin in the final stage of *blood coagulation. The normal level of fibrinogen in plasma is 2-4g/l.

(dt) một chất có trong huyết tương (yếu tố đông máu) chịu tác động của enzyme thrombin để sinh ra một loại protein không hòa tan gọi là fibrin trong giai đoạn cuối của sự đông máu. Mức fibrinogen bình thường trong huyết tương là 2-4g/l.

fibrinogenopenia *n.* see hypofibrinogenaemia.

chứng giảm fibrinogen (dt) xem chứng giảm fibrinogen-huyết.

fibrinoid *adj.* resembling the protein fibrin. Fibrinoid material is found in the placenta in increasing amounts as pregnancy advances.

dạng fibrin (t) giống như protein fibrin. Các chất giống như fibrin thấy trong nhau thai, số lượng tăng theo thời gian thai kỳ.

fibrinokinase *n.* one of a group of substances (activators) that convert the inactive substance plasminogen to the active enzyme plasmin, which digests blood clots (see fibrinolysis). Fibrinokinase is insoluble in water and can be extracted from animal tissue.

(dt) một chất trong nhóm các chất kích hoạt chuyên dạng không hoạt động plasminogen thành enzyme hoạt động plasmin để làm tiêu các cục máu đông (xem sự hủy fibrin). Fibrinokinase không tan trong nước và có thể chiết xuất từ các mô động vật.

fibrinolysin *n.* see plasmin.

(dt) xem plasmin.

fibrinolysis *n.* the process by which blood clots are removed from the circulation, involving digestion of the insoluble protein *fibrin by the enzyme *plasmin. The latter exists

in the plasma as an inactive precursor (plasminogen), which is activated in parallel with the *blood coagulation process. Normally a balance is maintained between the processes of coagulation and fibrinolysis in the body; an abnormal increase in fibrinolysis leads to excessive bleeding.

sự hủy fibrin (dt) tiến trình loại bỏ cục máu đông khỏi hệ tuần hoàn, bao gồm việc hủy protein không tan fibrin do enzyme plasmin. Plasmin có trong huyết tương dưới dạng tiền thân không hoạt động (plasminogen) và được hoạt hoá song song với tiến trình đông máu. Bình thường có mức cân bằng giữa tiến trình đông máu và hủy fibrin trong cơ thể, nếu tăng bất thường sự hủy fibrin sẽ dẫn tới xuất huyết quá đờ.

fibroadenoma *n.* see adenoma.

u xơ tuyến (dt) xem u tuyến.

fibroblast *n.* a widely distributed cell in connective tissue that is responsible for the production of both the ground substance and of the precursors of collagen, elastic fibres, and reticular fibres.

nguyên bào sợi (dt) một loại tế bào rộng phân bố trong các mô liên kết* có nhiệm vụ sản xuất chất nền và tiền thân của collagen, sợi đàn hồi và sợi lưỡi.

fibrocartilage *n.* a tough kind of *cartilage in which there are dense bundles of fibres in the matrix. It is found in the intervertebral discs and pubic symphysis.

sụn xơ (dt) một loại sụn cứng có nhiều bô sợi đặc trong ổ. Sụn này thấy trong các đĩa liên sống và khớp mu.

fibrocyst *n.* a benign tumour of fibrous connective tissue containing cystic spaces. -fibrocystic adj.

nang xo (dt) một khối u lành ở mô liên kết sợi có chứa những khoảng nang. -fibrocystic (t).

fibrocystic disease of the pancreas *n.* see cystic fibrosis.

bệnh nang xo tuyến tuy xem xo hoa nang.

fibrocyte *n.* an inactive cell present in fully differentiated *connective tissue. It is derived from a *fibroblast.

tế bào sợi(dt) một tế bào không hoạt động thấy trong mô liên kết đã bịt hoà đầy đủ. Tế bào sợi có nguồn gốc từ nguyên bào sợi*.

fibrodysplasia *n.* abnormal development affecting connective tissue.

loạn sán xơ(dt) phát triển không bình thường ảnh hưởng tới các mô liên kết.

fibroelastosis *n.* overgrowth or disturbed growth of the yellow (elastic) fibres in *connective tissue, especially *endocardial fibroelastosis*, overgrowth and thickening of the wall of the heart's left ventricle.

bệnh tăng sinh sợi dàn hối (dt) sán sinh quá độ hay rối loạn sán sinh các sợi vàng (dàn hối) trong mô liên kết, đặc biệt bệnh tăng sinh sợi dàn hối nội tâm mạc làm thành lâm thất trái bị dày lên.

fibroepithelial polyp a fibrous overgrowth covered by epithelium, often occurring in the mouth in response to chronic irritation. It is sometimes called an *epulis*.

polyp biểu mô sợi tăng sinh sợi có biểu mô bao bọc, thường xảy ra trong miệng do kích thích mẫn tính. Polyp này đôi khi được gọi là u nướu.

fibroid 1. *n.* (fibromyoma, uterine fibroma) a benign tumour of fibrous and muscular tissue, one or more of which may develop in the muscular wall of the womb. Fibroids often cause pain and excessive menstrual bleeding and they may become extremely large. They do not threaten life, but render pregnancy unlikely. It is usually women over 30 years of age who are affected. Fibroids can be removed surgically; in some cases removal of the womb (hysterectomy) may be necessary. If, as frequently happens, discomfort and other symptoms are absent, surgery is not required. 2. *adj.* resembling or containing fibres.

1. *u xơ tử cung* 2. *dạng sợi 1. (dt)* một khối u lành của một mô cơ và sợi, có thể có một hay nhiều u phát triển trong lớp cơ thành tử cung. U xơ thường gây đau và ra nhiều máu kinh nguyệt, đôi khi có thể phát triển rất lớn. U xơ không đe dọa đến mạng sống nhưng sẽ làm cho việc thụ thai không thực hiện được. Bệnh thường thấy ở phụ nữ trên 30 tuổi. U xơ có thể dùng phẫu thuật cắt bỏ, nhưng đôi khi

phải cắt bỏ cả tử cung. Nhưng nếu không có khả chịu hay các triệu chứng khác - điều này thường xảy ra - sẽ không phải dừng lại phẫu thuật. 2. (*ft*) giống như hay có chứa sợi.

fibroma *n.* (*pl. fibromas or fibromata*) a nonmalignant tumour of connective tissue.

u xơ(dt) một khối u không ác tính ở mô liên kết

fibromyoma *n.* a tumour of muscular and fibrous material, usually occurring in the womb (see fibroid).

u xơ cơ(dt) một khối u của mô cơ và sợi, thường xảy ra trong tử cung (xem *u xơ tử cung*).

fibroplasia *n.* the production of fibrous tissue, occurring normally during the healing of wounds. *Retrobulbar fibroplasia* is the abnormal proliferation of fibrous tissue immediately behind the lens of the eye, leading to blindness. It was formerly seen in newborn premature infants due to overadministration of oxygen.

sự tạo xơ(dt) sự sản sinh các mô xơ, xảy ra bình thường khi lành vết thương. **Sự tạo xơ sau thủy tinh thể** là sự tăng sinh bất thường các mô xơ ngay sau thủy tinh thể trong mắt và gây ra mù. Trước đây bệnh này thấy ở các trẻ sinh sớm do cung cấp quá nhiều oxy.

fibrosarcoma *n.* a malignant tumour of connective tissue, derived from *fibroblasts. Fibrosarcomas may arise in soft tissue or bone; they can affect any organ but are most common in the limbs, particularly the leg. They occur in people of all ages and may be congenital. The cells of these tumours show varying degrees of differentiation; the less well differentiated tumours containing elements of histiocytes have been recently reclassified as malignant fibrous histiocytomas. Tumours arising in soft tissue have a considerably better prognosis than those arising in bone.

sarcoma xơ(dt) một khối u ác tính của mô liên kết, có nguồn gốc từ các nguyên bào sợi. Sarcoma xơ có thể thấy ở các mô mềm hay ở xương và có thể tác động tới bất cứ cơ quan nào, nhưng thường nhất ở các chi, đặc biệt là chân. Bệnh có thể gặp ở mọi tuổi và có thể là bẩm sinh. Các tế bào trong những

Khối u này có nhiều mức độ biệt hoá khác nhau. Các khối u ít chuyển hoá nhất có chứa các yếu tố của mô bào gần đây đã được gọi là u mô bào sơ cấp tính. Sarcoma xem thấy trong các mô mềm có tiền lượng tốt hơn khi thấy trong xương.

fibrosis /'fɪbrəsɪs/ *n.* thickening and scarring of connective tissue, most often a consequence of inflammation or injury. *Pulmonary interstitial fibrosis* is thickening and stiffening of the lining of the air sacs (alveoli) of the lungs, causing progressive breathlessness. *See also cystic fibrosis*

sự xơ hoá(d) mô liên kết dày lên và hoà sẹo, thường do viêm hay tổn thương. Xơ hoá gian chất phải là niêm mạc phế nang dày và cứng lên, gây chứng khó thở tiến triển. Cũng xem xơ hoá nang.

fibrositis /'fɪbroʊ'saɪtɪs/ *n.* inflammation of fibrous connective tissue, especially an acute inflammation of back muscles and their sheaths, causing pain and stiffness. *See also muscular rheumatism.*

viêm xo(d) viêm mô kiên kết sợi, đặc biệt viêm cấp cơ lưng và các bao cơ, gây đau và cứng cơ. Cũng xem bệnh thấp cơ.

fibrous dysplasia /'faɪbrəs/ *a developmental abnormality in which changes occur in bony tissue, resulting in aching and a tendency to pathological fracture. In monostotic fibrous dysplasia one bone is affected; polyostotic fibrous dysplasia involves many bones.*

loạn sản sợi *bất thường phát triển tạo nên những thay đổi trong mô xương, gây ra đau và có khuynh hướng gây xương bệnh lý. Trong loạn sản sợi đơn cốt chỉ có một xương bị ảnh hưởng; loạn sản sợi đa cốt bao gồm nhiều xương.*

fibula *n.* the long thin outer bone of the lower leg. The head of the fibula articulates with the tibia just below the knee; the lower end projects laterally as the lateral malleolus, which articulates with one side of the talus.

xương mác(d) *xương mảnh dài ở ngoài bắp chân. Đầu xương mác khớp với xương chày ngang dưới đầu gối, phần dưới xương nhô ra một bên tạo thành mắt cá ngoài khớp với một bên xương sên.*

field of vision /'fiːld ɒv 'vɪʒn/ *see visual field.*

tầm nhìn *xem phản ánh chữ visual field.*

figlu test a test for folic acid or vitamin B12 deficiency. A dose of the amino acid histidine, which requires the presence of folic acid or vitamin B12 for its complete breakdown, is given by mouth. In the absence of these vitamins, formiminoglutamic acid (figlu) - an intermediate product in histidine metabolism - accumulates and can be detected in the urine.

thử nghiệm figlu *một thử nghiệm về thiếu hụt folic acid hay vitamin B12. Cho uống một liều histidine là chất cần có folic acid hay vitamin B12 để có thể phân hủy được hoàn toàn. Nếu không có các vitamin này, formiminoglutamic acid (figlu) - một vật phẩm trung gian trong chuyển hóa histidine - sẽ tích tụ lại và có thể phát hiện được trong nước tiểu.*

filament /'fɪləmənt/ *n.* a very fine thread-like structure, such as a chain of bacterial cells. *-filamentous adj.*

dây(d) *một cấu trúc hình sợi rất mỏng, thí dụ như một chuỗi tế bào vi trùng. -filamentous II.*

filaria *n.* (pl. *filariae*) any of the long thread-like nematode worms that, as adults, are parasites of the connective and lymphatic tissue of man capable of causing disease. They include the genera **Brugia*, **Loa*, **Onchocerca*, and **Wuchereria*. Filariae differ from the intestinal nematodes (see hookworm) in that they undergo part of their development in the body of a bloodsucking insect, e.g. a mosquito, on which they subsequently depend for their transmission to another human host. *See also microfilaria. -filarial adj.*

giun chỉ(d) *bất kỳ loại giun nào có hình sợi dài, khi trưởng thành ký sinh trong các mô liên kết và bạch huyết của người và có thể gây bệnh. Giun chỉ gồm các giống *Brugia*, *Loa*, *Onchocerca*, và *Wuchereria*. Giun chỉ khác với các loại giun đường ruột (xem giun móc) ở điểm chúng phải trải qua một phản ứng dài trong cơ thể một loài côn trùng hút máu, thí dụ như muỗi, và từ đó phải lè thuộc vào côn trùng này để truyền được sang*

một ký chủ (người) khác. Cũng xem *Ấu trùng giun chỉ*. - *filarial lt.*

filariasis *n.* a disease, common in the tropics and subtropics, caused by the presence in the lymph vessels of the parasitic nematode worms *Wuchereria bancrofti* and *Brugia malayi* (see filaria). The worms, transmitted to man by various mosquitoes (including *Aedes*, *Culex*, *Anopheles*, and *Mansonia*), bring about inflammation and eventual blocking of lymph vessels, which causes the surrounding tissues to swell (see elephantiasis). The rupture of urinary lymphatics may lead to the presence of chyle in the urine. Filariasis is treated with the drug (diethylcarbamazine).

bệnh giun chỉ(dt) một bệnh thường thấy ở vùng nhiệt đới và bán nhiệt đới, gây ra do các giun ký sinh *Wuchereria bancrofti* và *Brugia malayi* (xem giun chỉ) trong các mạch bạch huyết. Giun do nhiều loại muỗi (gồm *Aedes*, *Culex*, *Anopheles*, và *Mansonia*) truyền sang người gây viêm và sau cùng gây tắc các mạch bạch huyết, làm cho các mô chung quanh phồng lên (xem bệnh da voi). Các mạch bạch huyết đường tiêu hóa vỡ ra có thể gây tình trạng có đường chất trong nước tiểu. Chữa bệnh giun chỉ bằng diethylcarbamazine.

filiform *adj.* shaped like a thread; for example, the threadlike *filiform papillae* of the tongue.

hình chỉ(tt) có hình dạng như sợi chỉ, thí dụ như các nhú hình chỉ trên lưỡi.

filling /'fɪlɪŋ/ *n.* (in dentistry) the operation of inserting a specially prepared substance into a cavity drilled in a carious tooth. The filling may be temporary or permanent, and various materials may be used (see amalgam, cement, composite resin, gold).

trám(dt) (trong nha khoa) thao tác đắp một chất đã được chuẩn bị đặc biệt vào xoang khoan trong một răng sâu. Có thể trám tạm thời hay vĩnh viễn, và có thể dùng nhiều vật liệu khác nhau (xem hồn hồng, xi măng, nhựa composite, vàng).

filum *n.* a threadlike structure. The *filum terminale* is the slender tapering terminal section of the spinal cord.

dây chỉ(dt) một cấu trúc hình sợi. Dây chỉ tận cùng là phần tần cùng than dài của dây cột sống.

fimbria *n.* (pl. *fimbriae*) a fringe or fringelike process, such as any of the finger-like projections that surround the opening of the ovarian end of the *Fallopian tube.

ván mao(dt) một tua hay một méo hình tua, như các tua hình ngón tay bao quanh chỗ mở ở phần noãn sản của với Fallope".

fingerprint /'fɪngəprɪnt/ *n.* the distinctive pattern of minute ridges in the outer horny layer of the skin. Every individual has his or her own unique pattern, though there are six basic fingerprint formations (see illustration). Fingerprint patterns can show the presence of inherited disorders. See also dermatoglyphics.

dấu tay(dt) kiểu phân bố đặc biệt các đường nhô trong lớp sừng ngoài của da. Mỗi cá thể có một kiểu phân bố độc nhất của mình, tuy nhiên vẫn có thể phân biệt được sáu kiểu dấu tay cơ bản: vòng dài, vòng hình lưỡi, vòng tỏa tròn, vòng cung, vòng xoắn và vòng trù (xem hình). Kiểu dấu tay cũng có thể cho thấy tình trạng có những rối loạn di truyền. Cũng xem văn ngón học.

firedamp /'faɪrdæmp/ *n.* (in mining) an explosive mixture of gases, usually containing a high proportion of methane, occasionally encountered in potholes underground. It is distinguished from *blackdamp (choke-damp), which does not ignite.

khí mỏ nổ(dt) (trong công nghiệp mỏ) một hỗn hợp khí nổ, thường có tỉ lệ methane cao, đối khí gặp trong các túi trong hầm mỏ. Khí này khác với khí mỏ đen (khí mỏ ngọt) không bắt lửa.

first aid /fɜːst eɪd/ procedures used in an emergency to help a wounded or ill patient before the arrival of a doctor or admission to hospital.

cấp cứu các thủ pháp dùng trong trường hợp khẩn cấp để giúp một bệnh nhân bị thương hay bị bệnh trước khi đến bác sĩ hay nhập viện.

first intention /fɜːst int'enʃn/ see intention.

khái niệm đầu tiên xem khái niệm.

fission /'fɪʃn/ *n.* a method of asexual reproduction in which the body of a protozoan or bacterium splits into two equal parts (*binary fission*), as in the **amoebae*, or more than two equal parts (*multiple fission*), for example sporozoite formation in the malarial parasite (see *Plasmodium*). The resulting products of fission eventually grow into complete organisms.

phân cắt(dt) một phương pháp sinh sản vô tính trong đó cơ thể của một động vật nguyên sinh hay vi trùng tách ra làm hai phần bằng nhau (phân cắt đôi) như trong trường hợp các amib, hay tách thành nhiều phần bằng nhau (phân cắt nhân lòn) thí dụ sự thành lập các thoi trùng trong vòng đời của ký sinh trùng sói rét (xem *plasmodium*). Các phần có được sau khi cắt cùng sẽ phát triển thành một sinh vật hoàn chỉnh.

fissure /'fɪʃə/ *n.* 1. (in anatomy) a groove or cleft; e.g. *fissure of Sylvius* is the groove that separates the temporal lobe of the brain from the frontal and parietal lobes. 2. (in pathology) a cleftlike defect in the skin or mucous membrane caused by some disease process; e.g. an *anal fissure* is a break in the skin lining the anal canal. 3. (in dentistry) a naturally occurring groove in the enamel in the surface of a tooth, especial a molar.

khe(dt) 1. (trong giải phẫu học) một rãnh hay một khe nứt, thí dụ khe *Sylvius* là rãnh phân chia thùy thái dương với thùy trán và thùy đỉnh trên não. 2. (trong bệnh học) một khuyết tật hình khe ở da hay niêm mạc gây ra do một biến trình bệnh, thí dụ khe hậu môn là đường nứt ở lớp da lót hậu môn. 3. (trong nha Khoa) một rãnh có tự nhiên trong lớp men trên bề mặt răng, đặc biệt răng hàm.

fissure sealant /'fɪʃə'se:lənt/ (in dentistry) a material that is bonded to the enamel surface of teeth to seal the fissures, in order to prevent dental caries. Composite resins, unfilled resins, and glass ionomer cements have been used as fissure sealants.

chất gắn khe(trong nha Khoa) một vật liệu dùng dập trên bề mặt men răng dùng bit các khe lai để phòng ngừa sâu răng. Các chất gắn khe thường dùng là nhựa composite,

nhựa trắng, xi măng ion kính.

fistula /'fɪstjʊlə/ *n.* an abnormal communication between two hollow organs or between a hollow organ and the exterior. Many fistulas are due to infection or injury. For example, an *anal fistula* may develop after an abscess in the rectum has burst, creating an opening between the anal canal and the surface of the skin. Some fistulas result from malignant growths or ulceration: a carcinoma of the colon may invade and ulcerate the adjacent wall of the stomach, causing a *gastrocolic fistula*. Other fistulas develop as complications of surgery: after gall-bladder surgery, for example, bile may continually escape to the surface through the wound producing a *biliary fistula*. Fistulas may also be a form of congenital abnormality; examples include a *tracheo-oesophageal fistula* (between the windpipe and gullet) and a *rectovaginal fistula* (between the rectum and vagina).

lỗ rò(dt) sự liên lạc bất thường giữa hai cơ quan rỗng hay giữa một cơ quan rỗng và bên ngoài. Các lỗ rò thường xuất hiện sau nhiễm trùng hay tổn thương. Thí dụ lỗ rò hậu môn có thể phát triển sau khi một áp xe trong trực tràng bị vỡ ra, tạo nên một chỗ mở giữa ổng hậu môn và bể mật da. Một số lỗ rò xảy ra do tăng sinh ác tính hay loét: ung thư biểu mô ác tính có thể xâm nhập và gây loét ở thành dạ dày tiếp giáp với đại tràng, gây ra một lỗ rò da dày-dại tràng. Các lỗ rò khác là biến chứng phẫu thuật, thí dụ sau phẫu thuật túi mật, mật có tiếp tục thoát ra trên bể mật qua vết thương gây ra một lỗ rò mật. Lỗ rò cũng có thể là một dị dạng bẩm sinh, thí dụ như lỗ rò khí quản-thực quản và lỗ rò trực tràng-đàm đạo.

fit /fɪt/ *n.* a sudden attack. The term is usually reserved for the attacks of *epilepsy but it is also used more generally, e.g. a fit of coughing.

cơn(dt) một bộc phát bất thình linh. Từ này thường dùng cho các cơn động kinh, nhưng cũng dùng rộng rãi hơn thí dụ cơn ho.

fixation /fɪk'se:fɪə/ *n.* 1. (in psychoanalysis) a failure of psychological development, in which traumatic events prevent a child from progressing to the next developmental

stage. This is said to be a cause of mental illness and of personality disorder. See also psychosexual development. 2. a procedure for the hardening and preservation of tissues or microorganisms to be examined under a microscope. Fixation kills the tissues and ensures that their original shape and structure are retained as closely as possible. It also prepares them for sectioning and staining. The specimens can be immersed in a chemical fixative or subjected to 'freezedrying'.

cố định(dt) 1. (trong phân tâm học) sự ngưng phát triển tâm lý do một biến cố gây tổn thương đã ngán cản đưa trẻ tiến sang giai đoạn phát triển kế tiếp. Điều này được cho là nguyên nhân của bệnh tâm thần và rối loạn nhân cách. Cũng xem phát triển tâm lý-sinh dục. 2. một phương pháp làm chắc và bảo quản các mô hay các vi sinh vật để xét nghiệm dưới kính hiển vi. Phương pháp này làm chết các mô và bảo đảm giữ lại được tối đa hình dáng và cấu trúc ban đầu. Cố định cũng giúp chuẩn bị mẫu vật để cắt và nhuộm. Mẫu vật có thể được nhúng trong một hoá chất định hình' hay làm khô lạnh.

fixative (fixing agent) /'fiksətiv/ n. a chemical agent, e.g. alcohol or osmium tetroxide, used for the pre-servation and hardening of tissues for microscopical study. See fixation (def. 2).

chất định hình(dt) một tác nhân hoá học ví dụ như cồn hay osmium tetroxide, dùng bảo quản và làm chắc các mô để nghiên cứu dưới kính hiển vi. Xem cố định (định nghĩa 2).

flaccid /'flæksɪd/ adj. 1. flabby and lacking in firmness. 2. characterized by a decrease in muscle tone (e.g. flaccid 'paralysis). -flaccidity n.

mềm nhão(t) 1. mềm và thiếu rắn chắc. 2. cơ (thí dụ liệt* nhão). -flaccidity dt.

flagellate /'flædjəleɪt/ n. a type of 'protozoan with one or more fine whiplike threads (see flagellum) projecting from its body surface, by means of which it is able to swim. Some flagellates are parasites of man and are therefore of medical importance. See Trypanosoma, Leishmania, Giardia, Trichomonas.

trùng roi(dt) một loại động vật nguyên sinh có một hay nhiều sợi nhỏ hình roi (xem chiêm mao) nhô ra khỏi bề mặt tế bào dùng làm cơ quan di chuyển. Một số trùng roi là ký sinh ở người, vì vậy có quan trọng về mặt y học. Xem Trypanosoma, Leishmania, Giardia, Trichomonas.

flagellation /'flædʒəleɪʃn/ n. the act of whipping oneself or others as a means of obtaining sexual pleasure (see masochism, sadism). A person displaying this sexual deviation is called a flagellant or flagellomane.

sự đánh bằng roi(dt) hành động dùng roi đánh chính mình hay đánh người khác để có được khoái lạc tình dục (xem khổ dâm, bạo dâm). Người có lích lạc tình dục này gọi là 'ái roi hay cuồng roi'

flagellum /flæ'dʒələm/ n. (pl. flagella) a fine long whiplike thread attached to certain types of cell (e.g. spermatozoa and some unicellular organisms). Flagella are responsible for the movement of the organisms to which they are attached.

chiêm mao(dt) một sợi hình roi dài và mảnh bám vào một số loại tế bào (như tinh trùng và một vài sinh vật đơn bào). Chiêm mao có nhiệm vụ giúp cho tế bào nó bám vào di chuyển được.

flap /flæp/ n. 1. (in surgery) a strip of tissue dissected away from the underlying structures but left attached at one end so that it retains its blood and nerve supply. The flap is then used to repair a defect in another part of the body. The free end of the flap is sewn into the area to be repaired and after about three weeks, when the flap has 'healed into' its new site, the other end is detached and the remainder of the flap is sewn in. Flaps are commonly used by plastic surgeons in treating patients who have suffered severe skin and tissue loss after burns or injuries not amenable to repair by split skin grafting (see skin graft). Skin flaps are also used to cover the end of a bone in an amputated limb. 2. (in dentistry) a piece of mucous membrane and periosteum attached by a broad base. It is lifted back to expose the underlying bone and enable a procedure such as surgical extraction to be performed. It is subsequently re-

placed.

vật ghép (dt) 1. (trong phẫu thuật) một dải mỏ cắt ra khỏi cấu trúc chính nhưng vẫn còn một phần cuối dính vào đó để vẫn được cung cấp máu và thần kinh. Dải này sau đó sẽ dùng sửa chữa khuyết tật ở một nơi khác của cơ thể. Đầu tư do của vật ghép được khâu vào vùng cần sửa chữa và sau khoảng ba tuần, khi vật ghép đã "dính vào" vị trí mới, đầu kia mới được tách ra rồi khâu lại phần còn lại của mảnh ghép. Các vật ghép thường dùng trong phẫu thuật tạo hình để chữa các bệnh nhân đã bị mất nhiều mô và da sau khi phỏng hay tổn thương mà không thể sửa chữa bằng cách ghép tách da (xem ghép da). Vật ghép da cũng dùng bao bọc đầu xương trong trường hợp cắt chi. 2. (trong nha khoa) một miếng niêm mạc và cốt mạc dính bằng một nến rồng. Miếng này được nâng lên để lộ ra lớp xương phiến dưới và giúp cho một thủ pháp như việc nhổ răng* phẫu thuật có thể thực hiện được. Miếng này sau đó sẽ được thay thế.

flare / flæər/ n. 1. reddening of the skin that spreads outwards from a focus of infection or irritation in the skin. 2. the red outside part of an urticarial wheal - the skin's response in an allergic or hypersensitivity reaction (see urticaria).

phản ứng ban đỏ (dt) 1. một vết đỏ tỏa ra phía ngoài trên da từ một ổ nhiễm hay kích thích trong da. 2. phản ứng bên ngoài một mảng da - đáp ứng da với một phản ứng dị ứng hay quá mẫn (xem mảng da).

flat-foot / 'flætfʊt/ n. absence of the arching of the foot, so that the sole lies flat upon the ground. It may be present in infancy or be acquired in adult life, usually either from prolonged standing or from excessive weight. Flat feet need treatment (exercises) only if they cause pain. Medical name: *pes planus*.

bàn chân phẳng (dt) bàn chân không có độ cong nên gót chân nằm phẳng trên mặt đất. Bàn chân phẳng có thể xuất hiện khi con thơ ấu hay mắc phải khi đã trưởng thành, thường do phải đứng nhiều hay vì quá nặng cân. Bàn chân phẳng chỉ cần chữa trị (huyễn tập) nếu có đau. Tên y học: *pes planus*.

flatulence / 'flætjʊləns/ n. 1. the expul-

sion of gas or air from the stomach through the mouth; belching. 2. a sensation of abdominal distension. -*flatulent* adj.

chứng đầy hơi (dt) 1. sự đầy hơi hay không khí ra khỏi dạ dày qua miệng. 2. cảm giác căng bụng. -*flatulant* lt.

flatus / 'fletəs/ n. intestinal gas, composed partly of swallowed air and partly of gas produced by bacterial fermentation of intestinal contents. It consists of hydrogen, carbon dioxide, and methane in varying proportions.

hở ruột (dt) hơi trong ruột gồm một phần là không khí nuốt vào và một phần là hơi sinh ra do lén men vi khuẩn của các chất trong ruột. Hơi ruột gồm hydro, carbon dioxide, và methane với các tỉ lệ khác nhau.

flatworm (platyhelminth)

/ 'flætwɜ:mθ/ n. any of the flat-bodied worms, including the *flukes and *tape-worms. Both these groups contain many parasites of medical importance.

sán dẹp (dt) bất kỳ loại sán nào có cơ thể dẹp, gồm sán lá*, và sán dây*, cả hai nhóm này có nhiều loài ký sinh quan trọng về mặt y học.

flav- (flavo-) prefix denoting yellow.
(tiếp đầu ngữ) chỉ màu vàng.

flavin adenine dinucleotide see FAD.
xem FAD.

flavin mononucleotide see FMN.
xem FMN.

flavoprotein n. a compound consisting of a protein bound to either *FAD or *FMN (called *flavins*). Flavoproteins are constituents of several enzyme systems involved in intermediary metabolism.

(dt) một hợp chất gồm protein kết hợp hoặc với FAD* hoặc với FMN* (gọi là các flavin). Flavoprotein là thành phần của nhiều hệ enzyme liên quan đến chuyển hóa trung gian.

flea / flɪ:/ n. a small wingless bloodsucking insect with a laterally compressed body and long legs adapted for jumping. Adult fleas are temporary parasites on birds and mammals and those species that attack man (*Pulex,

**Xenopsylla*, and **Nosopsyllus*) may be important in the transmission of various diseases. Their bites are not only a nuisance but may become a focus of infection. *DDT and pyrethrum powders are used to destroy fleas in the home.

bọ chét (dt) một côn trùng hút máu nhỏ và không có cánh, có thân dẹp theo mặt bên và chân dài dùng để nhảy. Bọ chét trưởng thành là ký sinh tạm thời của chim và các loài cá vú, và các loại tán công người (*Pulex*, *Xenopsylla*, và *Nosopsyllus*) có tầm quan trọng nhất định trong việc truyền nhiều loại bệnh khác. Vết cắn của chúng không những gây khó chịu mà còn là ổ nhiễm bệnh. Các bột DDT* và pyrethrum dùng diệt bọ chét trong nhà.

flexibilitas cerea a disorder of posture in which a patient's limbs offer a continuous mild resistance to being moved passively by the examiner and remain in the position into which the examiner has moved them. It is a feature of *catalonia. See also catalepsy.

tính dẻ uốn như sáp một rối loạn về tư thế trong đó các chi của bệnh nhân chỉ có tính dẻ khăng khè liên tục với việc bị chuyển động thu động do người xem xét và giữ trong thời gian dài ở vị trí người xem xét đã di chuyển tới. Đây là một đặc trưng của chứng tăng trương lực*. Cũng xem tính giữ nguyên thể.

flexion /'flekʃn/ n. the bending of a joint so that the bones forming it are brought towards each other. *Plantar flexion* is the bending of the toes (or fingers) downwards, towards the sole (or palm). See also dorsiflexion.

gấp (dt) sự uốn ở một khớp để mang các xương tạo thành khớp này đến gần nhau. Gấp bàn chân (hay bàn tay) là uốn các ngón chân (hay ngón tay), về phía dưới, về hướng gót chân (hay lòng bàn tay). Cũng xem gấp khớp lung.

flexor /'fleksər/ n. any muscle that causes bending of a limb or other part.

cơ gấp (dt) bất kỳ cơ nào gấp uốn một chi hay một bộ phận khác.

flexure /'flekʃər/ n. a bend in an organ or

part, such as the *hepatic and splenic flexures* of the "colon".

góc cong (dt) một chỗ uốn trong một cơ quan hay một bộ phận, như các góc dưới gan và góc lách của đại tràng.

floccillation /'fləkju:leɪʃn/ n. see carphology.

tên cụm (dt) xem phần dịch chủ carphology.

flocculation n. a reaction in which normally invisible material leaves solution to form a coarse suspension or precipitate as a result of a change in physical or chemical conditions. Flocculation tests using serum and special reagents are useful in diagnosing liver abnormalities. See also agglutination.

phản ứng kết cụm (dt) một phản ứng trong đó một chất trong dung dịch bình thường không thấy được, tách ra khỏi dung dịch để tạo thành một dịch treo thả hay kết tua vì có thay đổi về các điều kiện vật lý hay hóa học. Thủ nghiệm kết cụm là dùng huyết thanh và các thuốc thử đặc biệt để chẩn đoán các bất thường về gan. Cũng xem ngưng kết.

flocculus n. a small ovoid lobe of the cerebellum, overhung by the posterior lobe and connected centrally with the nodulus in the midline.

phiến diệp (dt) một thùy nhỏ hình bầu dục của tiểu não, nhô ra ở thùy dưới, và có phần trung tâm nói với nốt ở đường giữa.

flooding /'flʌdɪŋ/ n. 1. excessive bleeding from the womb, as in *menorrhagia or miscarriage. 2. (also called implosion) a method of treating *phobias in which the patient is exposed intensively and at length to the feared object, either in reality or fantasy. Although it is distressing and needs good motivation if treatment is to be completed, it is an effective and rapid therapy.

tràn ngáp (dt) 1. tình trạng xuất huyết nhiều ở tử cung, như khi bị rong kinh* hay xáo thai. 2. (còn gọi là bùng nổ) một phương pháp dùng chữa ám ảnh sợ*, cho bệnh nhân tiếp cận lâu dài và mạnh mẽ với vật gây sợ hoặc trong thực tại hoặc trong tưởng tượng.. Dù điều này gây đau khổ và cần động viên tốt, nhưng nếu hoàn tất được việc chữa trị, thì đây là một liệu pháp nhanh và có công hiệu.

floppy baby syndrome /'fləpi 'beibɪ

'sindrom/ see amyotonia congenita.

hội chứng bé lâu đaoxem chứng mệt trung lực cơ bẩm sinh.

flowmeter *n.* an instrument for measuring the flow of a liquid or gas. Anaesthetic equipment is fitted with flowmeters so that the administration of anaesthetic gases in different proportions can be controlled.

thông lượng kế(dt) một dụng cụ dùng để dòng chảy của một chất lỏng hay chất khí. Các thiết bị gây mê đều có gắn thông lượng kế để có thể kiểm soát được việc cấp các khí gây mê với các thành phần khác nhau.

flouxuridine *n.* a drug, similar in its action and side-effects to "fluorouracil", used to treat cancers of the digestive system. It is administered by injection.

(dt) một loại thuốc có tác động và tác động phụ tương tự như "fluorouracil" dùng chữa ung thư trong hệ tiêu hoá. Thuốc dùng chích.

fluctuation /'flʌktʃə'reʃn/ *n.* the characteristic feeling of a wave motion produced in a fluid-filled part of the body by an examiner's fingers. If fluctuation is present when a swelling is examined, this is an indication that there is fluid within and that the swelling is not due to a solid growth.

đao động(dt) cảm giác đặc biệt về sóng chuyển động gây ra trong một bộ phận cơ thể chứa đầy dịch khi người xem xét dùng ngón tay vào. Nếu thấy có dao động khi xem xét một chỗ sưng tức là trong đó có dịch, và chỗ sưng này không phải do tăng sinh cứng chắc.

fludrocortisone *n.* a synthetic "corticosteroid used to treat disorders of the adrenal glands. It is administered by mouth and side-effects include muscle weakness, bone disorders, digestive and skin disorders, and fluid retention. Trade name: Florigel.

(dt) một loại corticosteroid tổng hợp dùng chữa các rối loạn của tuyến thượng thận. Thuốc dùng uống và có tác động phụ như yếu cơ, rối loạn xương, rối loạn tiêu hoá và da, và lưu giữ dịch. Tên thương mại: Florigel.

flufenamic acid an "analgesic drug used to relieve moderate pain, such as headache, rheumatic conditions, and toothache. It is administered by mouth and may cause indigestion, nausea, and diarrhoea. Trade name:

Aref.

một loại thuốc giảm đau dùng giảm các cơn đau vừa phải như nhức đầu, các tình trạng thấp, và đau răng. Thuốc dùng uống và có thể gây không tiêu, buồn nôn, và tiêu chảy. Tên thương mại: Aref.

fluke / fluk/ *n.* any of the parasitic flatworms belonging to the group Trematoda. Adult flukes, which have suckers for attachment to their host, are parasites of man, occurring in the liver (*liver flukes* see *Fasciola*), lungs (see *Paragonimus*), gut (see *Heterophyes*), and blood vessels (blood flukes; see *Schistosoma*) and often cause serious disease. Eggs, passed out with the stools, hatch into larvae called "miracidia", which penetrate an intermediate snail host. Miracidia give rise asexually to "redia" larvae and finally "cercariae" in the snail's tissues. The released cercariae may enter a second intermediate host (such as a fish or crustacean); form a cyst ("metacercaria") on vegetation; or directly penetrate the human skin.

sán lá(dt) bất cứ loại sán dẹp nào thuộc nhóm Trematoda, các sán lá trưởng thành có những giác bám để bám vào ký chủ, là ký sinh của người, thấy trong gan (sán lá gan, xem *Fasciola*), phổi (xem *Paragonimus*), ruột (xem *Heterophyes*) và mạch máu (sán lá máu, xem *Schistosoma*), và thường gây bệnh nặng. Trứng sán lá theo phân ra ngoài nó thành ấu trùng gọi là "miracidium", xâm nhập vào một loài ốc là ký chủ trung gian, các miracidium sinh sán và hình thành các ấu trùng "redia", và sau cùng là "cercaria" trong cơ thể ốc. Các cercaria phóng thích ra ngoài có thể vào một ký chủ trung gian thứ hai (như các loài cá, lom) và tạo thành nang (gọi là "metacercaria") trên thực vật, hay có thể xâm nhập trực tiếp vào da người.

fluorescein sodium a water-soluble dye that glows with a brilliant green colour when light is shone on it. A dilute solution is used to detect defects in the surface of the cornea, since it stains areas where the epithelium is not intact. In retinal "angiography" it is injected into a vein and its circulation through the blood vessels of the retina is viewed and photographed by a special camera.

một thuốc nhuộm tan trong nước tỏa sáng

màu lục chói khi có chiếu sáng. Thuốc dùng một dung dịch loãng để phát hiện những khuyết tật trên bể mít giác mạc vì thuốc này nhuộm vào những biểu mô không còn nguyên vẹn. Trong phép chụp mạch vòng mạc, dùng fluorescein tiêm vào tĩnh mạch, thuốc sẽ tuần hoàn qua các mạch máu ở võng mạc nên có thể thấy và chụp được bằng một máy ảnh đặc biệt.

fluorescence /flu'resns/ *n.* the emission of light by a material as it absorbs radiation from outside. The radiation absorbed may be visible or invisible (e.g. ultraviolet rays or X-rays). See fluoroscope. -fluorescent adj.

huỳnh quang (dt) sự phát ra ánh sáng của một vật chất khi hấp thu các bức xạ từ bên ngoài. Bức xạ hấp thu có thể thấy được hay không thấy được (thí dụ các tia tử ngoại hay tia X). Xem soi X-quang. -fluorescent n.

fluoridation /flu'orid'eɪʃn/ *n.* the addition of fluoride to drinking water in order to reduce dental caries. Drinking water with a fluoride ion content of one part per million is effective in reducing caries throughout life when given during the years of tooth development. See also fluorosis.

cấp fluor (dt) sự thêm các muối fluor trong nước uống để giảm sâu răng. Nước uống có hàm lượng ion fluoride ở mức một phần triệu có công hiệu giảm sâu răng suốt đời; khi được cấp trong thời gian phát triển răng. Cũng xem bệnh fluor.

fluoride /'flɔ:rɔɪd/ *n.* a compound of fluorine. The incorporation of fluoride ions in the enamel of teeth makes them more resistant to dental caries. The ions enter enamel during its formation, by surface absorption. The addition of fluoride to public water supplies is called fluoridation. Fluoride may also be applied topically in toothpaste or by a dentist. If the water supply contains too little fluoride, fluoride salts may be given to children in the form of drops or tablets.

(dt) một hợp chất của fluor. Sự xâm nhập của các ion fluoride trong men răng sẽ làm cho răng được thêm phản để kháng với chứng sâu răng. Ion vào trong men răng trong lúc cấu tạo men, do hấp thu ngoại biên. Sự cộng thêm fluor vào nước cung cấp gọi là fluor hoá. Fluor cũng có thể dùng bên ngoài trong thuốc

đánh răng hoặc do nha sĩ. Nếu nước cung cấp chứa quá ít fluor, cần phải cho thêm muối fluor cho trẻ em dưới hình thức giọt hoặc viên thuốc.

fluoroscope *n.* an instrument on which X-ray images may be viewed directly, without taking and developing X-ray photographs. It consists basically of a fluorescent screen, which is coated of with chemicals that exhibit the property of fluorescence when exposed to X-rays. Fluoroscope are used for mass chest X-ray examinations.

kính huỳnh quang (dt) một dụng cụ trong đó hình X-quang có thể được nhìn thấy trực tiếp. Không cần phải chụp phim. Nó gồm có một màn huỳnh quang được phủ một chất hoá học có tính chất phát sáng khi tiếp xúc với X-quang. Kính huỳnh quang được dùng để khảo sát khối ngực bằng X-quang.

fluorosis *n.* the effects of high fluoride intake. Dental fluorosis is characterized by mottled enamel, which is opaque and may be stained. Its incidence increases when the level of fluoride in the water supply is above 2 parts per million. The mottled enamel is resistant to dental caries. When the level is over 8 parts per million systemic fluorosis may occur, with calcification of ligaments.

chứng nhiễm fluor (dt) hậu quả của việc sử dụng quá nhiều fluor, chứng nhiễm fluor ở răng được biểu thi bởi những vết rỗ trên răng, men răng trở nên đục và có thể bị nhuộm màu. Tỷ lệ mắc bệnh gia tăng khi mức độ fluor trong nước cung cấp lớn hơn 2 phần triệu. Men răng bị vẫn chống cự được với chứng sâu răng. Khi mức fluor vượt quá 8 phần triệu, chứng nhiễm fluor sẽ xảy ra, với sự vôi hoá các dây chằng.

fluorouracil *n.* a drug that prevents cell growth (see antimetabolite) and is used in the treatment of cancers of the digestive system and breast. It is administered by mouth or injection. Side-effects, which may be severe, include digestive and skin disorders, mouth ulcers, hair loss, nail changes, and blood disorders. Fluorouracil is also applied as a cream to treat certain skin conditions, including skin cancer.

(dt) một loại thuốc ngăn ngừa tăng trưởng tế bào (xem thuốc chống biến dưỡng) được sử

dùng trong việc điều trị bệnh ung thư hệ tiêu hoá và ung thư vú. Thuốc được dùng uống hoặc tiêm. Tác dụng phụ gồm rối loạn tiêu hoá và bệnh da, tổ miệng, rung tóc, biến dạng móng, và bệnh máu. Fluorouracil cũng có thể được dùng dưới dạng kem để chữa một vài chứng bệnh ngoài da gồm có ung thư da.

fluphenazine n. a *tranquillizer used to relieve anxiety and tension and to treat nausea and vomiting following anaesthesia. It is administered by mouth or injection. High doses may cause drowsiness, restlessness, and abnormal muscular movements. Trade names: Modecate, Moditen.

(dt) một loại thuốc an thần được dùng để giảm lo âu và căng thẳng và để chữa buồn nôn và ói mửa sau khi gây mê. Nó được dùng uống hoặc tiêm. Liều cao có thể gây nên tình trạng uể oải, buồn nôn và các cử động cơ bắp bất thường. Tên thương mại: Modecate, Moditen.

flurazepam n. a sedative drug used to treat insomnia and sleep disturbances (see hypnotic). It is administered by mouth and sometimes causes morning drowsiness, dizziness, and muscle incoordination. Trade name: Dalmane.

(dt) một loại thuốc làm êm dịu được dùng để chữa bệnh mất ngủ và giấc ngủ bị rối loạn (xem thuốc ngủ hypnotic). Nó được dùng uống và đôi khi gây ra uể oải, chóng mặt và mất phối hợp cơ bắp. Tên thương mại: Dalmane.

flush / flʌʃ / n. reddening of the face and/or neck. Hectic flush occurs in such wasting diseases as pulmonary tuberculosis. A hot flush, accompanied by a feeling of heat, occurs in some emotional disorders and during the menopause.

(chứng) đỏ bừng (dt) đỏ mặt và/hoặc đỏ cổ. Chứng sốt đỏ bừng xảy ra trong những bệnh làm suy kiệt như là bệnh lao phổi. Chứng đỏ bừng nóng kèm theo cảm giác nóng, xảy ra trong một vài rối loạn cảm xúc hoặc trong khí mất kinh.

fluspirilene n. a major *tranquillizer used to treat schizophrenia. It is administered by injection; side-effects can include fatigue, digestive upsets, and drowsiness. Trade

name: Redepin.

(dt) một loại thuốc an thần mạnh dùng để chữa trị chứng tâm thần phân liệt. Nó được dùng tiêm; tác dụng phụ gồm mệt mỏi, rối loạn tiêu hoá và uể oải. Tên thương mại: Redepin.

flutter / 'flʌtlə / n. a disturbance of normal heart rhythm that - like *fibrillation - may affect the atria or ventricles. However, the arrhythmia is less rapid and less chaotic. The causes and treatment are similar to those of fibrillation. See also cardiac arrest, defibrillation.

chứng cuồng động (dt) một rối loạn nhịp tim - giống như sự rung có thể tác động vào tim nhĩ hoặc tim thất. Tuy nhiên, chứng loạn nhịp ít nhanh hơn và ít hỗn loạn hơn. Nguyên nhân và điều trị như chứng rung tim. Cũng xem: ngưng tim, sự khứ rung.

flux / flʌks / n. an abnormally copious flow from an organ or cavity. Alpine flux is *diarrhoea.

sự cháy mạnh, luồng (dt) một luồng lớn bất thường từ một cơ quan hoặc xoang. Alpine flux có nghĩa là tiêu chảy.

fly / flai / n. a two-winged insect belonging to a large group called the Diptera. The mouthparts of flies are adapted for sucking and sometimes also for piercing and biting. Fly larvae (maggots) may infest human tissues and cause disease (see myiasis).

con ruồi (dt) một loài côn trùng có hai cánh thuộc một nhóm lớn gọi là bộ côn trùng hai cánh (Diptera). Phần miệng của muỗi được thích ứng để hút và đôi khi cũng dùng để châm chích và cắn. Ấu trùng ruồi maggot (con giòi) có thể nhiễm vào mô người và gây ra bệnh (xem myiasis: chứng giòi).

FMN (flavin mononucleotide) / 'ef em 'eni / a derivative of riboflavin (vitamin B2) that is the immediate precursor of FAD and functions as a coenzyme in various oxidation-reduction reactions.

một dẫn xuất của riboflavin (sinh tố B2) là một tiền tố trực tiếp của FAD và có chức năng như là một đồng phản hóa tố (coenzym) trong nhiều phản ứng khử oxy khác nhau.

focal distance / 'fɔ:kl 'dɪstəns / (of the eye) the distance between the lens and the

point behind the lens at which light from a distant object is focused. In a normal-sighted person this point of focus is on the retina, but distortion of the shape of the eyeball may result in myopia (shortsightedness) or hypermetropia (longsightedness).

tiêu cự (của mắt) khoảng cách giữa thấu kính và điểm ở sau thấu kính, tại điểm đó ánh sáng phát xuất từ một vật cách xa tự hồi lại. Ở người có thị lực bình thường, điểm hội tụ này nằm trên võng mạc, nhưng sự biến dạng của nhân cầu có thể gây tắt cận thị (nhìn gần) hoặc viễn thị (nhìn xa).

focus /'fɔ:kəs/ 1. n. the point at which rays of light converge after passing through a lens. 2. n. the principal site of an infection or other disease. 3. vb. (in ophthalmology) to accommodate (see accommodation).

tiêu điểm 1. (dt) điểm ở đó các tia sáng hội tụ lại sau khi đi qua một thấu kính. 2. (dt) vị trí chính yếu của chứng nhiễm trùng hoặc bệnh khác. 3. (dt) (trong nhãn khoa) điều tiết (xem sự điều tiết; accommodation).

foetus /'fju:təs/ n. see fetus.

thai nhi (dt) xem fetus.

fold /'fɔ:ld/ n. (in anatomy and embryology) the infolding of two surfaces of membranes.

nếp gấp (dt) (trong cơ thể học và phôi thai học) sự gấp lại của 2 mặt của một màng.

folic acid (pteroylglutamic acid) a B vitamin that is important in the synthesis of nucleic acids. The metabolic role of folic acid is interdependent with that of "vitamin B12 (both are required by rapidly dividing cells) and a deficiency of one may lead to deficiency of the other. A deficiency of folic acid results in the condition of megaloblastic anaemia. Good sources of folic acid are liver and vegetables. The actual daily requirement of folate is not known but the suggested daily intake is 200 µg/day for an adult, which should be doubled during pregnancy.

một loại sinh tố B rất quan trọng trong sự tổng hợp nucleic acid (acid nhân). Vai trò biến dưỡng của folic acid độc lập với vai trò của sinh tố B12 (cả hai đều cần thiết cho sự phân chia tế bào nhanh chóng) và sự thiếu hụt của một chất có thể kéo theo sự thiếu

hụt của chất kia. Sự thiếu hụt folic acid có trong bệnh thiếu máu da lồng cầu. Folic acid có nhiều trong gan và rau cỏ. Nhu cầu hàng ngày của Folate là 200 µg cho người lớn, liều lượng này phải gấp đôi trong trường hợp có thai.

folie à deux (communicated insanity) a condition in which two people who are closely involved with each other share a system of "delusions. Sometimes one member of the pair has developed a "psychosis and has imposed it on the other by a process of suggestion; sometimes both members are schizophrenic and elaborate their delusions or hallucinations together. More than two people may be involved (folie à trois, folie à quatre, etc). Treatment usually involves separation of the affected people and management according to their individual requirements.

bệnh cuồng dối (bệnh tâm thần lan truyền) một bệnh trong đó hai người có định líu chất chে với nhau cũng tham dự vào một hệ thống ảo tưởng. Đôi khi, một thành viên trong 2 người phát triển thành chứng loạn tâm thần và làm ảnh hưởng tới người kia bởi một quá trình ám thị, đôi khi cả cặp đôi đều bị chứng tâm thần phản liệt và có tổ điểm những ảo tưởng và ảo giác với nhau. Có thể có hơn hai người đều mắc bệnh (cuồng ba, cuồng bốn...). Việc điều trị thường là tách 2 người ra xa nhau và xử lý tùy theo những nhu cầu cá nhân của họ.

folinic acid a derivative of folic acid involved in purine synthesis. Administered by mouth or by injection, it is used to reverse the biological effects of "methotrexate and so to prevent excessive toxicity. This action is termed *folinic acid rescue*. Trade name: leucovorin.

một chất dẫn xuất của folic acid liên quan tới sự tổng hợp purin dùng để uống hoặc tiêm, nó được sử dụng để đảo ngược lại tác dụng sinh học của methotrexate và do đó để phòng ngừa độc tính quá mạnh. Tác động này được gọi là folinic acid rescue. Tên thương mại: leucovorin.

folium n. (pl. folia) a thin leaflike structure, such as any of the folds on the surface of the

cerebellum.

lá /dʒ/ một cấu trúc giống cái lá như là mồi nèp gấp trên bề mặt của tiểu não.

follicle /'folɪkəl/ n. a small secretory cavity, sac, or gland, such as any of the cavities in the ovary in which the ova are formed. See also Graafian follicle, hair follicle. - **follicular** adj.

nang /dʒ/ một khoang, túi, hoặc cơ quan nhô tiết dịch như các khoang trong buồng trứng trong đó trứng được tạo thành. Cũng xem nang Graaf, nang lông. - **follicular** tt.

follicle-stimulating hormone (FSH)

/'fɒlikəl'stjuːmjuːlətɪŋ'haʊmoʊn/ a hormone (see gonadotrophin) synthesized and released by the anterior pituitary gland. FSH stimulates ripening of the follicles in the ovary and formation of sperm in the testes. It is administered by injection to treat sterility due to lack of ovulation, amenorrhoea, and decreased sperm production. Stimulation of ovulation by FSH may, in some cases, lead to multiple pregnancy.

một loại kích thích tố (xem gonadotrophin) dưới tổng hợp và phóng thích từ tuyến yên trước. FSH kích thích sự tiết kích thích tố của nang trứng và sự tạo thành tinh dịch trong tinh hoàn. Nó được dùng thêm để điều trị chứng vô sinh do thiếu rung trứng, chứng vô kinh, và làm tăng tinh dịch. Sự kích thích rung trứng do tác dụng của FSH, trong vài trường hợp, có thể dẫn đến sinh da thai.

folliculitis n. inflammation of hair follicles in the skin, commonly caused by infection. See also sycosis.

viêm nang lông /dʒ/ viêm nang lông trên da, thường do bị nhiễm trùng. Cũng xem sycosis.

fomentation /fə'meɪn'eɪʃn/ n. see poultice.

sự chuồm nóng /dʒ/ xem poultice (thuốc đắp nóng).

fomes n. (pl. fomites) any object that is used or handled by a person with a communicable disease and may therefore become contaminated with the infective organisms and transmit the disease to a subsequent user. Common fomites are towels, bed-clothes, cups, and money.

dỗ vật truyền bệnh /dʒ/ bất cứ đồ vật nào được sử dụng hoặc được cầm bởi một người mang bệnh truyền nhiễm và đồ vật này cũng trở nên truyền nhiễm có chứa vi sinh vật truyền bệnh và có thể lây truyền cho người khác cùng sử dụng đồ vật này. Các vật truyền bệnh thường là khăn mặt, khăn trải giường, tách ly và tiền...

fontanelle n. an opening in the skull of a fetus or young infant due to incomplete ossification of the cranial bones and the resulting incomplete closure of the structures. The anterior fontanelle occurs where the coronal, frontal, and sagittal sutures meet; the posterior fontanelle occurs where the sagittal and lambdoidal sutures meet (see illustration).

thóp /dʒ/ một lỗ hở trong xương sọ của phôi thai hoặc nhũ nhi do xương hóa không hoàn toàn của xương sọ và do sự không khớp健全 của các khớp nối. Thóp trước xuất hiện ở chỗ các khớp nối vòm, trán và đặc gấp nhau; thóp sau ở chỗ các khớp nối đặc và lam-dà gấp nhau (xem minh họa).

food handle /'fu:d 'handlə/ a person engaged in the preparation, storage, cooking, and serving of food. Such people should be free from infectious conditions, either in the form of disease or as carriers. They may be subject to inspection to prove freedom from infection, particularly those who handle food that is either to be eaten raw or has previously been subjected to cooking (e.g. meat pies, paté).

người quản lý đồ ăn một người làm công việc điều chế, tích trữ, nấu nướng, và phục vụ ăn uống. Người đó phải không bị mắc bệnh nhiễm trùng và cũng không là người mang mầm bệnh. Họ có thể phải chịu sự kiểm tra để chứng tỏ không bị bệnh, đặc biệt ở những người làm đồ ăn để ăn sống hoặc trước khi đã được nấu chín (như là bánh nhân thịt, paté).

food poisoning /'fu:d 'paʊzniŋ/ an illness affecting the digestive system that results from eating food contaminated either by bacteria or bacterial toxins or, less commonly, by residues of insecticides (on fruit and vegetables) or poisonous chemicals

such as lead or mercury. It can also be caused by eating poisonous fungi, berries, etc. Symptoms commence 1-24 hours after ingestion and include vomiting, diarrhoea, abdominal pain, and nausea. Food-borne infections are caused by bacteria of the genus *Salmonella* in foods of animal origin. The disease is transmitted by human carriers who handle the food, by shellfish growing in sewage-polluted waters, or by vegetables fertilized by manure. Toxin-producing bacteria causing food poisoning include those of the genus *Staphylococcus*, which rapidly multiply in warm foods, and the species *Clostridium welchii*, which multiplies in reheated cooked meals. A rare form of food poisoning - "botulism" - is caused by toxins produced by the bacterium *Clostridium botulinum*, which may contaminate badly preserved canned foods. See also *gastroenteritis*.

ngộ độc thức ăn một chứng bệnh của hệ tiêu hóa do ăn thức ăn bị nhiễm hoặc vi khuẩn hoặc độc tố của vi khuẩn, hoặc ít hơn, do côn trùng trù sâu (ở trái cây và rau củ) hoặc do hóa chất độc như chì và thủy ngân. Nó cũng có thể có nguyên nhân do ăn phải nấm độc, hoặc quả xoan độc v.v... Các triệu chứng bắt đầu có từ 1 đến 24 giờ sau khi ăn phải chất độc và gồm có: ói mửa tiêu chảy, đau bụng và buồn nôn. Nhiễm độc thức ăn mang mầm bệnh thường do vi khuẩn thuộc loài *salmonella* trong thức ăn có nguồn gốc động vật. Bệnh được lan truyền bởi người mang mầm bệnh làm thức ăn, bởi loài sò hến tôm cua sống trong nước cống nhiễm bẩn hoặc bởi các rau củ được bón phân. Vi khuẩn tạo độc gây ra ngộ độc thức ăn bao gồm các loài thuộc loài *staphylococcus*, chúng nhau: chòng sinh sản trong thức ăn ẩm, và thuộc loài *clostridium welchii* sinh sản trong thịt hầm lợn. Một dạng hiểm có gây ngộ độc thức ăn - chứng ngộ độc do *clostridium botulinum* - gây nên bởi độc tố tạo nên bởi *clostridium botulinum*, chúng có thể gây ô nhiễm những đồ hộp làm không kín. Cũng xem *gastroenteritis* = viêm dạ dày ruột.

foramen *n.* (*pl. foramina*) an opening or hole, particularly in a bone. The *apical foramen* is the small opening at the apex of a tooth. The *foramen magnum* is a large hole

in the occipital bone through which the spinal cord passes. The *foramen ovale* is the opening between the two atria of the fetal heart, which allows blood to flow from the right to the left side of the heart by displacing a membranous valve.

lỗ (dt) một lỗ thường có trong một xương, lỗ chớp răng là một lỗ nhỏ ở đỉnh răng. Lỗ chấn là một lỗ lớn ở xương chấn qua đó tủy sống đi qua lỗ bầu dục là một lỗ ở giữa hai tâm nhĩ của tim phổi phái nó cho phép luồng máu đi từ tim phổi phái qua tim trái bởi sự dời chỗ của van màng.

forceps /'fɔ:səps/ *n.* a pincer-like instrument designed to grasp an object so that it can be held firm or pulled. Specially designed forceps - of which there are many varieties - are used by surgeons and dentists in operations (see illustration). The forceps used in childbirth are so designed as to fit firmly round the baby's head without damaging it. Dental extraction forceps are specially designed to fit the various shapes of teeth. By having long handles and short beaks they provide considerable leverage.

kém, kẹp (dt) một dụng cụ giống như cái kẹp để kìm giữ một vật, do đó nó có thể nén chắc hoặc lôi kéo. Cái kìm kẹp đặc biệt có nhiều loại khác nhau - được sử dụng để giải phẫu hoặc phẫu thuật trong nhà khoa (xem minh họa) Kìm được dùng để sành dẻ, được chế tạo vừa khít quanh đầu của dứa tré mà không làm tổn thương đầu. Kìm nhỏ răng được làm đặc biệt vừa khít với các hình dạng khác nhau của răng. Do tay nắm dài và móng ngắn. Kìm có được lực đòn bẩy đáng kể.

forebrain /'fɔ:breɪn/ *n.* the furthest forward division of the "brain, consisting of the diencephalon and the two cerebral hemispheres.

não trước (dt) phần phía trước xa nhất của não gồm não trung gian và hai bán cầu não.

foregut /'fɔ:gʌt/ *n.* the front part of the embryonic gut, which gives rise to the oesophagus (gullet), stomach, and part of the small intestine (from which the liver and pancreas develop).

cơ quan tiêu hóa nguyên thủy (phổi) (*dt*) phần trước của ruột phổi, tạo nên thực

quản, dạ dày và một phần ruột non (tù đó gan và tụy tăng phát triển)

forensic medicine / fo'rensik 'medsin/ the branch of medicine concerned with the scientific investigation of the causes of injury and death in unexplained circumstances, particularly when criminal activity is suspected. Such investigations are carried out chiefly by pathologists at the request of a coroner, in conjunction with other experts and police investigators.

pháp y một ngành của y khoa để điều nghiên các nguyên nhân của vết thương và của cái chết trong các trường hợp không giải thích được đặc biệt khi người ngài có hành vi phạm tội. Các cuộc điều nghiên như vậy được tiến hành bởi chuyên viên bệnh lý học theo yêu cầu của một nhân viên điều tra kết hợp với các điều nghiên chuyên môn khác và của cảnh sát.

forequarter amputation / fo:kwɔ:tə 'ampju:tʃn/ an operation involving removal of an entire arm, including the scapula clavicle. It is usually performed for soft tissue or bone sarcomas arising from the upper arm or shoulder. Compare hindquarter amputation.

cắt đoạn phán tu trước một phẫu thuật cắt bỏ toàn bộ cánh tay bao gồm cả xương bả vai và xương đòn gánh. Nó thường được áp dụng trong trường hợp bì sarcoma xương hoặc phần mềm mọc ở cánh tay trên hoặc vai. So sánh **cắt đoạn phán tu sau**.

foreskin / 'fɔ:skɪn/ n. see prepuce.

bao quy đầu(dt) xem prepuce.

forewaters / fo:'wɔ:təz/ n. fluid that comes out of the vaginal opening when the bag (amnion) around the fetus bursts during labour.

chất nhót ở cổ tử cung(dt) một chất dịch chảy ra ngoài lỗ âm đạo khi bao đầu bì bao quanh thai nhi bị vỡ trong khi sanh đẻ.

formaldehyde / fo'mældihaidi/ n. the aldehyde derivative of formic acid, used as a vapour to sterilize and disinfect rooms and such items as mattresses and blankets. The toxic vapour is produced by boiling formalin in an open container or using it in a sealed autoclave.

(dt) một chất dẫn xuất từ aldehyde của formic acid, được dùng làm chất hơi để khử trùng phòng và nệm, chăn dắt... Hơi độc được tạo thành bằng cách đun sôi formalin trong một bình chứa hở hoặc dùng trong nồi hấp kín.

formalin / fo'mælin/ n. a solution containing 40% formaldehyde in water, used as a sterilizing agent. It is lethal to bacteria, viruses, fungi, and spores. It is used to treat wools and hides to kill anthrax spores. Heating the solution produces the irritating vapour of formaldehyde, which is also used for disinfection.

(dt) một dung dịch chứa 40% formaldehyde trong nước, dùng làm chất sát trùng. Nó rất độc đối với vi khuẩn, virus, nấm và bào tử. Nó được dùng để khử trùng len và da thú để tiêu diệt các bào tử bệnh than. Đun nóng dung dịch tạo ra khí formaldehyde cũng dùng để khử trùng.

forme fruste / fo:mfrʌst/ an atypical form of a disease in which the usually symptoms fail to appear and its progress is stopped at an earlier stage than would ordinarily be expected.

hình thể không điển hình một dạng không điển hình của một bệnh trong đó các triệu chứng thông thường ít xuất hiện và tiến trình của nó chậm dù ở giai đoạn sớm hơn bình thường.

formication / fo:mju'keiʃn/ n. a prickling sensation said to resemble the feeling of ants crawling over the skin. It is a form of paraesthesiae and it is sometimes a symptom of drug intoxication.

cảm giác kiến bò(dt) cảm giác châm chích giống như con kiến bò trên da. Đó là một dạng của chứng dị cảm và đôi khi nó là một triệu chứng của nhiễm độc thuốc.

formulary / fo'mjuləri/ n. a compendium of formulae used in the preparation of medicinal drugs.

lập công thức(dt) bản tóm tắt của công thức được dùng để điều chế thuốc dùng trong y khoa.

fornix n. (pl. fornices) an arched or vaultlike structure, especially the fornix cerebri, a triangular structure of white matter in the brain,

situated between the hippocampus and hypothalamus. The *fornix of the vagina* is any of three vaulted spaces at the top of the vagina, around the cervix of the womb.

cấu trúc hình vòm (*dt*) một cấu trúc cong hoặc giống hình vòm, đặc biệt tam giác nǎo là một cấu trúc hình tam giác của chất trắng trong não nằm giữa hố má và vùng dưới đồi. Túi cùng âm đạo là mỗi một trong ba khoang hình vòm ở đỉnh âm đạo, bao quanh cổ tử cung.

fossa *n.* (*pl. fossae*) a depression or hollow. The *cubital fossa* is the triangular hollow at the front of the elbow joint; the *iliac fossa* is the depression in the inner surface of the ilium; the *pituitary fossa* is the hollow in the sphenoid bone in which the pituitary gland is situated; a *tooth fossa* is a pit in the enamel on the surface of a tooth.

hở (*dt*) một chỗ lõm hoặc một chỗ rỗng. Hố trụ là một chỗ lõm hình tam giác, ở mặt trước của khớp khuỷu tay; hố chậu là một chỗ lõm ở mặt trong của xương chậu. Hố yên là một chỗ lõm trong xương bướm trong đó có tuyến yên. Một hố răng là một lỗ rỗ của men răng trên bề mặt của răng.

fovea *n.* (in anatomy) a small depression, especially the shallow pit in the retina at the back of the eye. It contains a large number of 'cones' and is therefore the area of greatest acuity of vision: when the eye is directed at an object, the part of the image that is focused on the fovea is the part that is most accurately registered by the brain. See also macula (lutea).

hở, ổ (*dt*) (trong cơ thể học) một chỗ lõm nhỏ, đặc biệt là một lỗ can trên vòng mạc ở phía sau mắt. Nó có chứa số lượng lớn tế bào nón do đó nó là vùng chứa khả năng nhìn lớn nhất. Khi mắt hướng về một vật, một phần của hình ảnh được hội tụ trên hố vòng mạc là phần được não bộ ghi nhận một cách chính xác nhất. Cũng xem macula (điểm vàng) (lutea).

foveola *n.* (in anatomy) a small depression.

hở (nhỏ), lõm (*dt*) (trong cơ thể học) một chỗ lõm nhỏ.

fracture/ 'frækʃə/ *n.* breakage of a bone, either complete or incomplete. A *simple fracture*

involves a clean break with little damage to surrounding tissues and no break in the overlying skin. If a bone end pierces the overlying skin the fracture is *compound*, and there is a risk of infection (see osteomyelitis). Fracture of an already diseased bone is termed a *pathological fracture* and may occur after minor injuries. Treatment of a simple fracture includes realignment of the bone ends where there is displacement, immobilization by external splints or internal fixation, followed by rehabilitation. See also comminuted fracture, greenstick fracture).

gãy xương (*dt*) sự vỡ ra của một xương hoặc hoàn toàn hoặc không hoàn toàn. Sự gãy xương đơn giản là gãy hoàn toàn với ít tổn thương các mô xung quanh và không làm rách da. Nếu một đầu xương gãy đâm xuyên qua da nám xung quanh chỗ gãy gọi là gãy xương hở và có nguy cơ bị nhiễm trùng (xem viêm xương tủy) gãy một xương bị bệnh được gọi là gãy bệnh lý, và có thể xảy ra sau một chấn thương rất nhẹ. Điều trị gãy xương đơn giản gồm có làm thẳng các đầu xương gãy đã bị sai lệch chỗ do bị gãy. Bó im xương bằng nẹp ở ngoài hoặc cố định ở bên trong, tiếp theo là sự phục hồi. Cũng xem gãy vụn xương, gãy xương cánh tươi (comminuted fracture, greenstick fracture).

fraenectomy *n.* an operation to remove the fraenum, including the underlying fibrous tissue.

(thủ thuật) cắt bỏ hầm (*dt*) phẫu thuật cắt bỏ chỗ hầm, gồm cả mổ sợi ở bên dưới.

fraenum (frenum, frenulum) *n.* 1. any of the folds of mucous membrane under the tongue or between the gums and the upper or lower lips. 2. any of several other structures of similar appearance.

(cái) hầm (*dt*) 1. một trong những nếp gấp của màng niêm mạc dưới lưỡi hoặc giữa lợi răng và môi trên hoặc dưới. 2. Mỗi một trong nhiều cấu trúc khác tương tự.

fragile-X syndrome / 'freɪdʒəl-eks 'syndrome/ an inherited cause of mental subnormality, and possibly of autism, associated with easily damaged X chromosomes.

hội chứng nhiễm sắc thể X đòn, đòn

và một nguyên nhân di truyền của chứng bát thường về tâm thần và có thể của chứng tự kỷ phối hợp với nhiễm sắc thể X dễ bị tổn thương.

fragilitas n. abnormal brittleness or fragility, for example of the hair (*fragilitas crinium*) or the bone (*fragilitas ossium*; see *osteogenesis imperfecta*).

bát, dòn, mong manh(d) tính dòn hoặc dễ vỡ bát thường, thí dụ như tóc (*fragilitas crinium* = chứng tóc dòn) hoặc xương (*fragilitas ossium* = chứng xương dòn) xem *osteogenesis imperfecta*= bệnh tạo xương bất toàn.

framboesia n. xem *yaws*.

bệnh ghé cóc, chùm bao(d) xem *yaws* (ghé cóc)

framycetin n. an antibiotic used in the form of an ointment, cream, or solution to treat skin, eye, and ear infections. It is also administered by mouth to treat gastroenteritis and food poisoning. Skin sensitivity sometimes occurs and when taken by mouth the drug may cause diarrhoea and disease due to growth of resistant organisms. Trade names: *Framygen*, *Soframycin*.

(d) một loại thuốc sinh dùng dưới dạng thuốc mỡ, kem hoặc dung dịch để chữa bệnh nhiễm trùng da, mắt và tai. Nó cũng được dùng uống để chữa bệnh viêm da dày ruột và nhiễm độc thức ăn. Đôi khi có phản ứng ngoài da, và khi dùng để uống, thuốc có thể gây ra tiêu chảy và bệnh do tăng các sinh vật có sức đề kháng. Tên thương mại: *Framygen*, *Soframycin*.

fraternal twins/ frə'tenəl twi:nz/ **see** twins.

anh em sinh đôixem *twins* (sinh đôi).

freckle/ 'frekl/ n. a brown spot on the skin commonly found on the arms and face of young people with a fair complexion. Freckles, which are harmless, appear where there is excessive production of the pigment melanin in discrete areas of the skin after exposure to sunlight.

tàn nhang, chỗ da bị xám nắng(dT) những điểm nâu trên da thường thấy ở cánh tay và mặt của người trẻ tuổi, với nước da sáng. Các nốt tàn nhang vô hại, xuất hiện ở

chỗ có sự tạo nên quá nhiều sắc tố melanin trong những vùng riêng biệt ở da sau khi phô ra ánh sáng mặt trời.

free association/ fri:ə'sosɪ'teɪʃn/ (in "psychoanalysis) a technique in which the patient is encouraged to pursue a particular train of ideas as they enter consciousness. See also *association of ideas*.

sự liên kết tự do(trong phân tích tâm lý học) một kỹ thuật trong đó bệnh nhân được khuyến khích theo đuổi một dòng ý tưởng đã ăn sâu vào trong ý tưởng. Cũng xem *sự liên tưởng của các ý tưởng* (*association of ideas*).

freeze drying/ fri:z 'draɪɪŋ/ a method for the fixation of histological specimens, involving a minimum of chemical and physical change. Specimens are immersed in isopentane cooled to -190°C in liquid air. This fixes the tissue instantly, without the formation of large ice crystals (which would cause structural changes). The tissue is then dehydrated in a vacuum for about 72 hours at -32.5°C.

làm khô động mạchmột phương pháp để cố định các mẫu vật tổ chức học, làm thay đổi chất và hóa học ít nhất: mẫu vật được ngâm vào chất isopentane lạnh -190°C trong khoảng khí lỏng. Điều này làm cố định mô ngay tức khắc mà không tạo nên những tình trạng băng lớn (tạo nên sự thay đổi cấu trúc) sau đó mô được làm khô trong chân không trong khoảng 72 giờ ở -32.5°C.

freeze etching/ fri:z 'etʃɪŋ/ a technique for preparing specimens for electron microscopy. The unfixed tissue is frozen and then split with a knife and a layer of ice is sublimed from the exposed surface. The resultant image is thus not distorted by chemical fixatives.

sự chạm khắc động lạnhmột kỹ thuật để điều chế mẫu vật dùng để soi kính hiển vi điện tử. Mô chưa được cố định được làm lạnh và sau đó được tách ra với một mũi dao và một lớp băng được làm thăng hoa từ bề mặt phô ra ngoài. Do đó các hình ảnh không bị biến dạng bởi các chất cố định hóa học.

Frei test a diagnostic test for the venereal disease *lymphogranuloma venereum*. A small quantity of the virus, inactivated by heat, is injected into the patient's skin. If the

disease is present a small red swelling appears at the site of injection within 48 hours.

xét nghiệm Frei một xét nghiệm để chẩn đoán bệnh phong lịnh lymphogranuloma (bệnh Nicola Fawie): một lượng nhỏ virus, được làm mất hoạt tính bởi sức nóng, được tiêm vào trong da của bệnh nhân. Nếu có bệnh, chỗ da tiêm thuốc sẽ có một vết sưng nhỏ trong vòng 48 giờ.

fremitus/ 'fremɪtəs/ n. vibrations or tremors in a part of the body, detected by feeling with the fingers or hand (*palpation) or by listening (*auscultation). The term is most commonly applied to vibrations perceived through the chest when a patient breathes, speaks (vocal fremitus), or coughs. The nature of the fremitus gives an indication as to whether the chest is affected by disease. For example, loss of vocal fremitus suggests the presence of fluid in the pleural cavity; its increase suggests consolidation of the underlying lung.

sự rung (dt) những rung động hoặc run trong một phần của cơ thể được khám phá ra bằng cách sờ bằng ngón tay hoặc bàn tay (sờ nắn) hoặc bằng cách nghe (thính chẩn) từ này được dùng thông thường để chỉ những rung động cảm nhận được qua ngực khi bệnh nhân thở hoặc nói (rung thanh âm) hoặc ho. Tính chất của sự rung chỉ cho biết phổi có bị bệnh hay không. Thị dụ sự rung thanh âm gọi cho ta thấy có nước trong khoang màng phổi rung âm thanh thể hiện sự kết cứng.

frenulum n. see frenum.

hám (dt) xem frenum.

frenum n. see frenum.

hám (dt) xem frenum.

frequency distribution / 'frɪ:kwensɪ:dɪstrɪ'bju:ʃn/ (in statistics) presentation of the characteristics (*variables) of a series of individuals (e.g. their heights, weights, or blood pressures) in tabular form or as a histogram so as to indicate the proportion of the series that have different measurements. In a *normal* or *Gaussian distribution* the number of readings and their range on either side of the *mean value is symmetrical; in a *skewed distribution* (e.g. Poisson) the meas-

urements are bunched on one side of the mean and spread out over a wider range on the other.

tần số phân bố (trong thống kê học) biểu thị của các đặc tính (khác nhau) của một nhóm cá nhân (như là chiều cao, trọng lượng hoặc huyết áp) dưới hình thức xếp thành cột hoặc làm biểu đồ tỷ lệ phân phối cũng như tỷ lệ của nhóm có các số đo khác nhau. Trong sự phân bố bình thường hoặc phân bố Gaussian, số của sự dọc và hàng của chúng ở cả hai bên của trị số trung bình đối xứng với nhau. Trong sự phân bố lệch (như cá kích thước tự lai một bên ở trị số trung bình và trái dài ra ở hàng rộng hơn ở bên kia).

Freudian/ 'frɔɪdɪən/ adj. relating to or describing the work and ideas of Sigmund Freud (1856-1939); applied particularly to the school of psychiatry based on his teachings (see psychoanalysis).

(thuộc) **thuyết Sigmund Freud** (t t) liên quan tới hoặc mô tả công việc và ý tưởng của Sigmund Freud (1856-1939) đặc biệt được áp dụng cho các trường phán tâm học (xem psychoanalysis = phán tích tâm lý).

friction murmur (friction rub)

/ 'frɪkʃn 'mʌmər/ a scratching sound, heard over the heart with the aid of the stethoscope, in patients who have *pericarditis. It results from the two inflamed layers of the pericardium rubbing together during activity of the heart.

tiếng cọ xát tiếng sột soạt nghe được ở vùng tim với một ống nghe ở các bệnh nhân bị viêm màng ngoài tim. Tiếng này được tạo thành từ hai lớp màng ngoài tim bị viêm cọ xát vào nhau trong khi tim hoạt động.

Friedman's test a pregnancy test in which a sample of the woman's urine is injected into an unmated female rabbit. After two days the rabbit is killed and its ovaries examined. If the woman is pregnant her urine will contain enough ovary-stimulating hormone (*chorionic gonadotrophin) to induce the development of corpora lutea in the ovaries of the rabbit.

xét nghiệm Friedman một xét nghiệm có thai với mẫu vật là nước tiểu của người đàn bà được tiêm vào một con thỏ cái chưa

có thai sau hai ngày, người ta giết con thỏ và khảo sát cái buồng trứng. Nếu người đàn bà có thai, nước tiểu sẽ chứa đủ số kích thích tố buồng trứng (*chorionic gonadotrophin*) để tạo thành hoàng thể trong buồng trứng của con thỏ.

Friedreich's ataxia *see* ataxia.

chứng thất điệu Friedreich *xem* ataxia (thất điệu)

frigidity/ fri'dʒɪdətɪ/ *n.* lack of sexual desire or inability to reach the climax of sexual excitement. Frigidity may affect either sex, but the term is almost always applied to women only. In some cases the woman feels revulsion towards sexual activity.

chứng lạnh dục nữ(dt) thiếu ham muốn tình dục hoặc không thể đạt tới khoái cảm khi kích thích tình dục. Sự lạnh dục có thể tác động bất cứ phái tính nào nhưng từ này hầu hết được áp dụng cho đàn bà. Trong vài trường hợp người phụ nữ cảm thấy sợ hãi trong quan hệ tình dục.

fringe medicine/ frɪndʒ 'medsɪn/ the various systems of healing that are not regarded as part of orthodox treatment by the medical profession. Some of these are based on theories that coincide to some extent with more orthodox medical ideas; others are based on ideas that bear no relation to standard medicine. Among the more reputable systems of fringe medicine are 'osteopathy', 'acupuncture', 'homeopathy', 'naturopathy', and 'chiropractic'.

ngành phụ của y khoa các hệ thống chữa bệnh khác nhau không được coi như là một phần của cách điều trị chính thống của nghề nghiệp y tế. Một vài ngành được căn cứ vào lý thuyết trùng hợp với một vài phạm vi của các ý tưởng điều trị chính thống ; vài ngành khác căn cứ vào các ý tưởng không có liên quan gì với ngành học chuẩn của y khoa. Trong số vài hệ thống danh tiếng của ngành y khoa phụ có các ngành thao tác tài liệu chăm sóc liệu pháp vi lượng đồng căn, liệu pháp thiên nhiên, thuật nắn bóp cột sống.

Frohlich's syndrome a disorder of the 'hypothalamus (part of the brain) affecting males: the boy is overweight with sexual de-

velopment absent and disturbances of sleep and appetite. Medical name: *dystrophia adiposogenitalis*.

hội chứng Frohlichmột bệnh của phái dưới đồi của não bộ. Tác động trên giới tính nam. Đầu trai trai có trọng lượng quá lớn với sự thiếu vắng phát triển sinh dục và có rối loạn về ngủ và sự thèm ăn. Danh y học: *loạn dưỡng phì sinh dục*.

frontal/ 'fræntl/ *adj.* 1. of or relating to the forehead (*see frontal bone*). 2. denoting the anterior part of a body or organ.

thuộc về trán(tt) 1. của hoặc liên quan tới trán (*xem xương trán*). 2. có nghĩa là phần trước của cơ thể hoặc cơ quan.

frontal bone/ 'fræntl beon/ the bone forming the forehead and the upper parts of the orbits; it contains several air spaces (*frontal sinuses*: *see para-nasal sinuses*). At birth it consists of right and left halves, joined by a suture that usually closes during infancy. See skull.

xương tránxương tạo thành phần trước đầu và phần trên của hốc mắt. Nó có chứa nhiều khoảng khí (xoang trán; *xem xoang quanh mũi*). Ở lứa mới sanh, nó gồm có hai nửa trái và phải, nối với nhau bởi một khớp nối thường đóng kín lại trong thời trẻ con. *Xem xương sọ*.

frontal lobe/ 'fræntl lob/ the anterior part of each cerebral hemisphere (*see cerebrum*), extending as far back as the deep central sulcus (cleft) of its upper and outer surface. Immediately anterior to the central sulcus lies the motor cortex, responsible for the control of voluntary movement; the area further forward - the *prefrontal lobe - is concerned with behaviour, learning, judgment, and personality.

thùy tránphần trước của mỗi bán cầu não (xem não bộ: *cerebrum*) cũng trai rộng ra phía sau như là ranh trung tâm não sâu (khe) của bề mặt trên và ngoài. Ngay phía trước ranh trung tâm có vỏ vận động, có nhiệm vụ kiểm soát các cử động tự ý, vùng xa hơn phía trước - thùy trước trán - liên quan tới thái độ, học vấn, sự phán đoán và cá tính.

frontal sinus/ 'fræntl 'saiməs/ *see* para-nasal sinuses.

xoang tránxem xoang quanh mũi (*paranasal sinuses*).

frostbite/ 'frɒstbaɪt/ *n.* damage to the tissues, caused by freezing. The affected parts, usually the nose, fingers, or toes, become pale and numb. Ice forms in the tissues, which may thus be destroyed, and amputation may become necessary. Frostbitten parts should not be rubbed, since there is no blood circulation in the tissues, but they may be gently warmed in tepid water. Precautions must be taken against bacterial infection, to which frostbitten skin is highly susceptible.

chứng thương tổn do lạnh giá (dt) thương tổn các mô do lạnh giá. Các vùng bị bệnh, thường là mũi, ngón tay ngón chân, trở nên tái và té cong. Dạng băng giá trong các mô, làm hủy diệt mô và cần phải cắt bỏ. Thương tổn do lạnh giá không thể xoa bóp được vì không có tuần hoàn máu trong các mô, nhưng chúng có thể được làm ấm lại trong nước ấm. Cần cẩn thận chống lại sự nhiễm trùng vì da bị lạnh giá có nguy cơ nhiễm khuẩn rất cao.

frottage *n.* rubbing up against somebody (usually in a crowd) as a means of obtaining sexual pleasure. A person displaying this sexual deviation is called a *frotteur*.

tết eo xát(dt) co xát với một người nào đó (thường là trong đám đông), như là một phương tiện tìm cảm giác khoái lạc sinh dục. Một người có khuynh hướng sinh dục này gọi là người có tết eo xát.

frozen shoulder/ 'frozən 'ʃəuldə/

chronic painful stiffness of the shoulder joint. This may follow injury, a stroke, or 'myocardial infarction' or may gradually develop for no apparent reason. Treatment is by gentle stretching and exercises, sometimes combined with 'corticosteroid' injection into the joint. See also capsulitis.

khớp vai bị hạn chế khớp xương vai bị cứng đau mỏi tinh. Điều này có thể tiếp sau khi bị chấn thương, bị đập mạnh, hoặc nhồi máu cơ tim hoặc phát triển dần dần mà không có lý do nào rõ rệt. Điều trị bằng cách kéo căng ra nhẹ nhàng và tập luyện, đôi khi phối hợp với tiêm corticosteroid vào trong khớp. Cũng xem viêm bao khớp.

fructose *n.* a simple sugar found in honey and in such fruit as figs. Fructose is one of the two sugars in 'sucrose'. Fructose from the diet can be used to produce energy by the process known as 'glycolysis', which takes place in the liver. Fructose is important in the diet of diabetics since, unlike glucose, fructose metabolism is not dependent on insulin.

(dt) một loại đường đơn giản thấy trong mật và trong trái cây như trái sung. Fructose là một trong hai loại đường trong cát mía. Fructose từ đó ăn có thể được dùng để tạo ra năng lượng bởi một tiến trình gọi là sự phân hủy đường được thực hiện ở trong gan. Fructose rất quan trọng trong khẩu phần ăn của người bệnh đái tháo đường vì không giống như glucose, sự biến đường fructose không lệ thuộc vào insulin.

fructosuria (levulosuria) *n.* the presence of fructose (levulose) in the urine.

fructose niệu (levulose niệu)(dt) sự có mặt của Fructose (levulose, trong nước tiểu).

frusemide *n.* a 'diuretic' used to treat fluid retention (oedema) associated with heart, liver, or kidney disease and also high blood pressure. It is administered by mouth or injection; common side-effects are nausea and vomiting. Trade name: Lasix.

(dt) một loại thuốc lợi tiểu được dùng để điều trị chứng ứ đọng nước (phù) phối hợp với bệnh tim, gan, thận và cũng phối hợp với chứng cao huyết áp. Nó được dùng uống hoặc tiêm, tác dụng phụ thường có là buồn nôn và ói mửa. Tên thương mại: Lasix.

FSH/ 'ef es' eifʃ/ see follicle-stimulating hormone.

xem follicle-stimulating hormone kích thích tố, kích thích nang trứng.

fuchsin (magenta) *n.* any one of a group of reddish to purplish dyes used in staining bacteria for microscopic observation and capable of killing various disease-causing microorganisms. Acid fuchsin (acid magenta) is a mixture of sulphonated fuchsins; basic fuchsin (basic magenta) and new (trimethyl) fuchsin are basic histological dyes (basic fuchsin is also an antifungal agent).

(dt) bất cứ chất nào trong nhóm thuốc

nhuộm, dỗ và tiá dùng để nhuộm mầm vi khuẩn để khử sát trùng kính hiển vi và nó thể giết chết các vi sinh vật gây bệnh khác nhau. Acid fuchsin (acid magenta) là hỗn hợp của sulphonated fuchsin, basic fuchsin (basic magenta) và fuchsin mới (trime thyl) là một thuốc nhuộm cơ bản trong tổ chức học (basic fuchsin cũng là một tác nhân chống nấm).

fuge suffix denoting an agent that drives away, repels, or eliminates. Example: febrifuge (a drug that reduces fever).

(tiếp vỉ ngữ) chỉ một tác nhân di ra xa, đẩy lui hoặc loại bỏ. Ví dụ febrifuge (một loại thuốc làm giảm sốt)

fugue /'fju:g/ n. a period of memory loss during which the patient leaves his usual surroundings and wanders aimlessly or starts a new life elsewhere. It is often preceded by psychological conflict and depression, and may be associated with hysteria or organic mental disease. See also dissociation.

con vắng ý thức (dt) một thời kỳ mất trí nhớ trong đó bệnh nhân rời bỏ chỗ thường ở quanh minh và đi lang thang không mục đích hoặc bắt đầu một cuộc sống mới ở một nơi khác. Nó thường được báo tin trước bởi những mâu thuẫn tâm lý và trầm cảm và có thể phối hợp với chứng Hysteria hoặc với một bệnh tâm thần hữu cơ.

fulguration (electrodesiccation)

/'fʌlgyə'reɪʃə/ n. the destruction with a diathermy instrument of warts, growths, or unwanted areas of tissue, particularly inside the bladder. This latter operation is performed via the urethra and viewed through a cystoscope.

sự đốt bằng tia điện (dt) sự hủy diệt với một thiết bị điện các mụn cọc, một khối u hoặc những vùng mô không muốn có, đặc biệt bên trong bằng quang. Thủ thuật này được thực hiện qua niệu đạo và nhìn qua máy soi bằng quang.

fulminating (fulminant, fulgorant)

/'fʊlmɪnənt/ adj. describing a condition or symptom that is of very sudden onset, severe, and of short duration.

bao phát (tt) mô tả một tình trạng hoặc một

triệu chứng xuất hiện rất đột ngột, rất trầm trọng và trong thời gian ngắn.

fumigation /'fju:mɪ'geɪʃə/ n. the use of gases or vapours to bring about disinfection of clothing, buildings, etc. Sulphur dioxide, formaldehyde, and chlorine are common fumigating agents.

sự xông hơi (dt) sử dụng hơi khí hoặc hơi nước để tẩy trùng quần áo, nhà cao tầng v.v... Sulphur dioxide, formaldehyde và chlorine là một chất xông hơi thường dùng.

functional disorder /'fʌŋkjʊnl/

disorder a condition in which a patient complains of symptoms for which no physical cause can be found. Such a condition is frequently an indication of a psychiatric disorder. Compare organic disorder.

rối loạn chức năng (dt) một tình trạng trong đó bệnh nhân kêu ca có triệu chứng mà không có nguyên nhân thể chất nào được tìm thấy. Một tình trạng như vậy thường là một chỉ định của một chứng rối loạn tâm thần. So sánh rối loạn hữu cơ

fundus n. 1. the base of a hollow organ: the part farthest from the opening; e.g. the fundus of the stomach, bladder, or uterus. 2. part of the interior of the eye that is situated opposite the pupil.

đáy (dt) 1. đáy của một cơ quan lõm, phần xa nhất so với lõi ra. Ví dụ đáy dạ dày, đáy bàng quang hoặc đáy tử cung. 2. phần bên trong của mắt đối diện với đồng tử.

fungicide /'fʌndʒɪsaɪd/ n. an agent that kills fungi. See also antimycotic.

thuốc diệt nấm (dt) một chất diệt được nấm. Cũng xem antimycotic.

fungoid /'fʌngɔɪd/ 1. adj. resembling a fungus. 2. n. a fungus-like growth.

dạng nấm 1. (tt) giống như nấm. 2. (dt) bướu giống nấm.

fungus /'fʌŋgəs/ n. (pl. fungi) a simple plant that lacks the green pigment chlorophyll. Fungi include the yeasts, rusts, moulds, and mushrooms. They live either as saprophytes or as parasites of plants and animals; some species infect and cause disease in man (see blastomycosis). The single-celled microscopic yeasts are a good source

of vitamin B and many antibiotics are obtained from the moulds (see penicillin). -fungal adj.

nấm (dt) một loại thực vật đơn giản không có sắc tố xanh chlorophyll. Nấm bao gồm men, nấm cây, mốc meo, cây nấm. Chúng sống như là thực vật hoại sinh hoặc như ký sinh trên cây và súc vật, vài loài gây nhiễm bệnh ở người (xem blastomycosis). Vì men đơn bào là một nguồn sinh tố B rất tốt và nhiều loại thuốc trừ sinh làm thành từ mốc meo (xem penicillin). -fungal (tt).

tuniculitis n. inflammation of the spermatic cord. This usually arises in association with *epididymitis and causes pain and swelling of the involved cord. Treatment is by administration of antibiotics and analgesics.

viêm thửng tinh (dt) viêm ống dẫn tinh. Điều này thường phối hợp với viêm mào tinh hoàn và gây đau và sưng dây thửng tinh. Điều trị bằng trứng và thuốc giảm đau.

funiculus/ fju:nikjulas/ n. 1. any of the three main columns of white matter found in each lateral half of the spinal cord. 2. a bundle of nerve fibres enclosed in a sheath; a fasciculus. 3. (formerly) the spermatic cord or umbilical cord.

thừng, cột (dt) 1. mỗi một trong 3 cột chính chất trắng tìm thấy trong mỗi nửa bên của tủy sống. 2. một bó sợi thần kinh nằm bên trong một vỏ; một dải. 3. (ngày xưa) thửng tinh hoặc cuống rốn.

funis n. (in anatomy) any cordlike structure, especially the umbilical cord.

cấu trúc hình thửng, hình dây (trong cơ thể học) một cấu trúc giống như dây thửng đặc biệt là dây cuống rốn.

furcation/ fə'keʃn/ n. the place where the roots fork on a multirooted tooth.

sự phân nhánh chia của chân răng ở một răng có nhiều chân.

furfuraceous adj. describing scaling of skin in which the scales resemble bran or dandruff.

giống gáu, giống vảy cám (tt) mô tả vảy của da giống như cám hoặc giống gáu (đầu).

furor n. indiscriminate violence and destruc-

tiveness occurring especially during a period of mental confusion due to *epilepsy.

con cuồng nhiệt (dt) sự hung bạo không ý thức và phá hoại đặc biệt xảy ra trong thời kỳ hỗn loạn tâm thần do chứng động kinh.

furuncle/ 'fju:ruŋkl/ n. see boil.

nhọt (dt) xem boil.

furunculosis n. 1. the occurrence of several *boils (furuncles) at the same time. 2. the recurrence of boils in the skin over a period of weeks or months. This occurs because of persistence of the infecting bacteria (usually *Staphylococcus aureus*) in the skin. Treatment includes thorough daily disinfection of the skin as well as antibiotic therapy.

bệnh nhọt (dt) 1. sự lây hội của nhiều nhọt trên cùng một vị trí. 2. sự tái hồi của các nhọt ở ngoài da trong nhiều tuần lễ hoặc nhiều tháng. Điều này xảy ra là do sự còn lại của vi khuẩn gây bệnh (thường là *staphylococcus aureus*) ở da. Chữa trị gồm sát trùng kỹ da mỗi ngày cũng như liệu pháp kháng sinh.

fusiform adj. spindle-shaped; tapering at both ends.

hình thoi (tt) thon hai đầu.

fusion/ 'fju:ʒn/ n. (in surgery) the joining together of two structures. For example, fusion of two or more vertebra is performed to produce a stable spine.

nối tiếp (dt) (trong phẫu thuật) nối hai cấu trúc lại với nhau. Ví dụ, nối hai hay nhiều đốt sống để có được một cột sống ổn định.

Fusobacterium n. a genus of Gram-negative rodlike bacteria with tapering ends. Most species are normal inhabitants of the mouth of animals and man and produce no harmful effects, but *F. fusiformis* (*Bacteroides fusiformis*), an anaerobic species, is associated with *Borrelia vincentii* in "ulcerative gingivitis".

(dt) một giống vi trùng hình que, Gram âm, thon hai đầu. Hầu hết các loại sống bình thường trong miêng súc vật và người, và không có tác động gây hại, trừ *F. fusiformis* (*Bacteroides fusiformis*) là một loài ký sinh, phối hợp với "*Borrelia vincentii*" trong "viêm lợi loét".

Copyright by Anatomyquiz.book

GABA /'dʒeɪ:bəf/ *see gamma-aminobutyric acid*
xem gamma-aminobutyric acid.

Gaffkya *n.* a genus of bacteria now classified as **Micrococcus*.
(dt) một giống vi trùng này được xếp vào giống Micrococcus

gag /'geɪg/ *n.* (in medicine) an instrument that is placed between a patient's teeth to keep his mouth open.

dụng cụ banh miệng *(dt) (trong y học)*
một dụng cụ đặt giữa hai hàm răng bệnh nhân để giữ cho miệng mở ra.

galacto- (*galacto-*) *prefix denoting 1. milk. Example: galactosis (formation of). 2. galactose*
hấp dầu ngửi chí 1. sữa. Thị dụ: galactosis (sự tạo thành sữa). 2. đường galactose.

galactagogue *n.* an agent that stimulates the secretion of milk or increases milk flow

thuốc lợi sữa *(dt) một tác nhân kích thích tiết sữa hay tăng dòng chảy sữa.*

galactocele *n.* 1. a breast tumour containing milk, caused by closure of a milk duct. 2. an accumulation of milky liquid in the sac surrounding the testis (see hydrocele)

u nang sữa *(dt) 1. một khối u trong vú có chứa sữa do một ống dẫn sữa bị tắc tai. 2. một túi có chứa dịch như sữa bao quanh tinh hoàn (xem trán dịch tinh mạc).*

galactorrhoea *n.* 1. abnormally copious milk secretion. 2. secretion of milk after breast feeding has been stopped.

1. sự tiết nhiều sữa. 2. sự chảy sữa
1. sự tiết sữa nhiều bất thường. 2. sự hết sữa sau khi ngưng cho con bú.

galactosaemia *n.* an inborn inability to utilize the sugar galactose, which in consequence accumulates in the blood. Untreated, affected infants fail to thrive and become mentally retarded, but if galactose is eliminated from the diet growth and development may be normal.

galactose *huyết* *(dt) sự mất khả năng bám sinh và sử dụng đường galactose, vì vậy đường này sẽ tích tụ trong máu. Nếu không chữa trị, trẻ bị bệnh sẽ không tăng trưởng và bị chậm phát triển trí tuệ; nhưng nếu dùng chế độ ăn không có galactose, tăng trưởng và phát triển có thể bình thường.*

galactose *n.* a simple sugar and a constituent of the milk sugar lactose. Galactose is converted to glucose in the liver. The enzyme necessary for this conversion is missing in infants with a rare inherited metabolic disease called *galactosaemia.

(dt) một loại đường đơn và là chất tạo thành của đường lactose trong sữa. Galactose được biến đổi thành glucose trong gan. Enzyme cần thiết cho sự biến đổi này không có trong các trẻ bị một bệnh chuyển hóa di truyền hiếm gọi là galactose-huyết

galea *n.* 1. a helmet-shaped part, especially the *galea aponeurotica*, a flat sheet of fibrous tissue (see aponeurosis) that caps the skull and links the two parts of the *epicranius muscle. 2. a type of head bandage

cán (dt) 1. một bộ phận hình mủ, đặc biệt can ngoài so là một tám mỏ xơ dẹp phủ trên hắp so và nói hai phần của cơ mang ngoài so.
2. một kiểu hàng bao đầu

galenical /'gælenɪkəl/ n. a pharmaceutical preparation of a drug of animal or plant origin
theo y lý Galien: (dt) một chế phẩm được học của một loại thuốc có nguồn gốc động vật hay cây cỏ

gallamine n. a drug administered by injection to produce muscle relaxation during anaesthesia (see muscle relaxant). It is also used in a diagnostic test for 'myasthenia gravis'. Trade name: **Flaxedil**.

(dt) một loại thuốc dùng chính để gây dần co trung khí gây mê (xem thuốc giãn cơ). Thuốc cũng dùng trong thử nghiệm chẩn đoán chứng nhược cơ nặng. Tên thương mại: **Flaxedil**.

gall bladder /'gæl'bʌdəl/ n. a pear-shaped sac (7-10 cm long), lying underneath the right lobe of the liver, in which bile is stored (see illustration). Bile passes (via the hepatic duct) to the gall bladder from the liver, where it is formed, and is released into the duodenum (through the common bile duct) under the influence of the hormone 'cholecystokinin-pancreozymin', which is secreted when food is present in the duodenum.

túi mật (một túi hình quả lê (dài 7-10 cm) nằm dưới thùy gan phải, trong có chứa mật (xem hình). Mật được tạo thành trong gan rồi theo các ống gan vào trong túi mật, sau đó theo ống dẫn chung đi vào tá tràng do tác động của hormone 'cholecystokinin-pancreozymin' hết ra khi thức ăn vào túi tá tràng.

gallstone /'gælstən/ n. a hard mass composed of bile pigments, cholesterol, and calcium salts, in varying proportions that can form in the gall bladder. The formation of gallstones (cholelithiasis) occurs when the physical characteristics of bile alter so that cholesterol is less soluble, though chronic inflammation of the gall bladder (see cholecystitis) may also be a contributory factor. Gallstones may exist for many years without causing symptoms. However, they may cause severe pain (see biliary colic) or

they may pass into the common bile duct and cause obstructive 'jaundice' or 'cholangitis'. Gallstones containing calcium may be seen as a plain X-ray (opaque stones), but if their calcium content is low they can be seen only by 'cholecystography'. Cholelithiasis is treated by surgical removal of the gall bladder or the stones themselves.

sỏi mật (dt) một khối cứng gồm sắc tố mật, cholesterol, và các muối calcium với các thành phần khác nhau, có thể tạo thành trong túi mật. Sỏi mật được tạo thành khi các đặc trưng vật lý của mật thay đổi làm cho cholesterol bị giám tinh hoà tan, dù viêm túi mật mãn (xem viêm túi mật) cũng có thể là một nhân tố góp phần. Sỏi mật có thể hiện diện trong nhiều năm mà không gây triệu chứng. Tuy nhiên có thể gây đau dữ dội (xem đau bụng mật) hay có thể di vào ổng dẫn mật chung gây vàng da" hay viêm đường mật" do nghiên tắc. Sỏi mật có chứa calcium có thể thấy khi chụp X-quang bình thường, nhưng nếu nham lượng calcium thấp, cần chụp X-quang túi mật". Bệnh sỏi mật chưa bằng phẫu thuật cắt bỏ túi mật hay lấy đi các sỏi mật.

galvanism /'gælvənɪzəm/ n. (formerly) any form of medical treatment using electricity. **Interrupted galvanism** is a form of 'electrotherapy' in which direct current, in impulses lasting for 30 to 100 milliseconds, is used to stimulate the activity of nerves or the muscles they supply. See also faradism

liệu pháp dòng điện một chiều (dt) (từ cũ) bất cứ dạng điều trị y học nào có dòng điện. **Liệu pháp dòng điện một chiều ngắn quang** là một dạng liệu pháp "diện" trong đó dòng điện trực tiếp có xung lực kéo dài từ 30 đến 100 milli giây dùng kích thích hoạt động của một dây thần kinh hay các cơ thuộc phạm vi tác động của dây này. Cũng xem liệu pháp điện ứng

galvanocautery n. see electrocautery
dòng điện (dt) xem phản ứng chấn electrocautery

Gamblers Anonymous /'gæmbələs ə'nɔmənɪs/ an organization, founded in the US in 1957 and established in the UK in 1964, that seeks to assist compulsive gam-

blers. The despair, humiliation, and loneliness of compulsive gamblers is neither widely known nor understood. Invariably their addiction leads to bankruptcy, loss of jobs, rejection by family and friends, and ultimately to criminal means of obtaining money with which to gamble. G.A. offers a form of group therapy similar to that provided by 'Alcoholics Anonymous'. Senior members help the new members to face their creditors and to work out repayment budgets that will eventually free them from their obligations. The sister organization, Gam-Anon, provides advice and encouragement for the families of compulsive gamblers.

Hội nặc danh giúp người cờ bạc

một tổ chức thành lập tại Mỹ năm 1957 và tại Vương quốc Anh năm 1964 có mục đích giúp đỡ những người ham mê cờ bạc không cưỡng lại được. Nỗi tuyệt vọng, nhục nhã và cô đơn của những con bạc này chưa được biết nhiều và cũng chưa được hiểu rõ. Chắc chắn rằng nổi đam mê này sẽ dẫn tới phà sa, mất việc, bị gia đình và bạn bè từ bỏ và sau cùng là các hành động phạm tội để có tiền đánh bạc. Hội này cũng áp dụng liệu pháp nhom giống như Hội nặc danh giúp người nghiện rượu". Các hội viên chính sẽ giúp các hội viên mới đương đầu với các chủ nợ và thanh toán các khoản trả lại, từ đó sau cùng sẽ giúp họ thoát khỏi những ràng buộc. Một tổ chức nặc danh tương tự sẽ khuyên bảo và động viên gia đình những con bạc này.

gamete n. a mature sex cell: the 'ovum' of the female or the 'spermatozoon' of the male. Gametes are haploid, containing half the normal number of chromosomes.

giao tử(d) một tế bào sinh dục trưởng thành; tế bào noãn" của người nữ và tinh trùng" ở phái nam. Giao tử là các tế bào đơn bội, tức chỉ có nửa số nhiễm sắc thể bình thường.

gametocide n. a drug that kills 'gametocytes'. Drugs such as 'primaquine' destroy gametocytes of the malaria parasite (see Plasmodium), so interrupting the life cycle and preventing infection of the mosquito.

diệt giao tử(d) một loại thuốc giết được các giao tử bao. Các thuốc như primaquine,

tiêu diệt giao tử bao của ký sinh trùng sói (*ret oxm plasmodium*), như vậy đã giàn đoạn được vòng đời của ký sinh và ngăn nhiễm vào muỗi.

gametocyte n. any of the cells that are in the process of developing into gametes by undergoing 'gametogenesis'. See also oocyte, spermatoocyte.

giao tử bao(dt) bắt cứ tế bào nào đang trong tiến trình phát triển thành giao tử (đang trải qua giai đoạn sinh giao tử). Cũng xem noãn bào, tinh bào

gametogenesis n. the process by which spermatozoa and ova are formed. In both sexes the precursor cells undergo 'meiosis', which halves the number of chromosomes. However the timing of events and the size and number of gametes produced are very different in the male and female. See oogenesis, spermatogenesis.

sinh bào tử(dt) tiến trình tạo thành tinh trùng và noãn. Ở cả hai phái, các tế bào tiền thân trải qua gián phân giảm nhiễm chia đôi, số nhiễm sắc thể. Tuy nhiên việc xác định thời gian xảy ra và kích thước, số lượng giao tử tạo nên rất khác nhau ở người nam và người nữ. Xem sự sinh noãn, sự sinh tinh trùng.

gamma aminobutyric acid (GABA) an amino acid found in the central nervous system, predominantly in the brain, where it acts as an inhibitory neurotransmitter.

một amino acid thấy trong hệ thần kinh trung ương, đặc biệt trong não. Amino acid này hoạt động ở đây như một chất ức chế dẫn truyền thần kinh".

gamma benzene hexachloride

/'gje:mə 'benzɪlɪd/ a drug used in creams, lotions, solutions, or shampoos to treat irritations caused by scabies, mites, and lice (including head lice). Mild skin reactions occasionally occur. Trade names: **Lorexane**, **Quellada**.

một loại thuốc dùng dưới dạng kem, dầu thoa, dung dịch hay dầu gọi dầu dùng chữa các bệnh nhiễm ghẻ, mạt, chấy rận. Thuốc đối khi gây phản ứng da nhẹ. Tên thương mại: **Lorexane**, **Quellada**.

gamma camera /'gæməʊ 'keɪmərə/ n. a piece of apparatus for taking photographs of parts of the body into which radioactive isotopes that give off gamma rays have been introduced as 'tracers'

máy ảnh gamma một bộ phận của thiết bị chụp hình các bộ phận của cơ thể dùng các chất phóng xạ đồng vị có phát ra tia gamma từ nguyên tố đánh dấu

gamma globulin n. any of a class of proteins present in the blood plasma, identified by their characteristic rate of movement in an electric field (see electrophoresis). Almost all gamma globulin are immunoglobulins. See also globulin

uột cát chất nào trong số các protein có trong huyết tương xác định bằng tốc độ chuyển động đặc biệt trong một điện trường (xem điện di). Hầu như tất cả gamma globulin đều là globulin miễn dịch. Cũng xem globulin.

gamma rays /'gæməʊ rɛz/

electromagnetic radiation of wavelengths shorter than X-rays, given off by certain radioactive substances. Gamma rays have greater penetration than X-rays, they are harmful to living tissues and can be used to sterilize certain materials. Carefully controlled doses are used in radiotherapy.

tia gamma bức xạ điện tử có độ dài sóng ngắn hơn tia X do một chất phóng xạ phát ra. Tia gamma có độ thẩm nhập sâu hơn tia X. Tia này có hại cho các mô sống và có thể dùng tết trung một số vật liệu. Các tia tia gamma có kiểm soát kỹ lưỡng được dùng trong liệu pháp bức xạ.

gamo- prefix denoting marriage

tiếp đầu ngũ chi hôn i tên.

gangli- (**ganglio-**) prefix denoting a ganglion

tiếp đầu ngũ chi một hạch

ganglion /'gæŋgliən/ n. (pl. *ganglia*) 1. (in neurology) any structure containing a collection of nerve cell bodies and often also numbers of synapses. In the sympathetic nervous system chains of ganglia are found on each side of the spinal cord, while in the parasympathetic system ganglia are situated in or nearer to the organs innervated. Swellings in the posterior sensory roots of

the spinal nerves are termed ganglia; these contain cell bodies but no synapses. Within the central nervous system certain well-defined masses of nerve cells are called ganglia (or nuclei); for example, the 'basal ganglia' 2. an abnormal but harmless swelling (cyst) that sometimes forms in tendon sheaths especially at the wrist

hạch (dtl) 1. (trong thần kinh học) bất cứ cấu trúc nào có chứa một tập hợp các thể tế bào thần kinh và thường cũng có một số khớp thần kinh. Trong hệ thần kinh giao cảm, các chuỗi hạch thấy ở mỗi bên dây cột sống, trong khi đó, ở hệ phó giao cảm, các hạch lại ở trong hay ở gần cơ quan chịu tác động hơn. Các chỗ phóng trong rất cảm giác sau của dây thần kinh cột sống cũng gọi là hạch. Ở đây chỉ có các thể tế bào nhưng không có khớp thần kinh. Trong hệ thần kinh trung ương, từ hạch cũng dùng chỉ một vài khối tế bào thần kinh có xác định rõ ràng (còn gọi là phân), thí dụ hạch day. 2. một chỗ phóng bất thường vòi hai (nang) đôi khi thấy trong các lỗ giàn, đặc biệt ở cổ tay.

ganglioside n. one of a group of glycolipids found in the brain, liver, spleen, and red blood cells (they are particularly abundant in nerve cell membranes). Gangliosides are chemically similar to cerebrosides but contain additional carbohydrate groups.

một chất trong nhóm các glycolipid thấy trong não, gan, tách, và hồng cầu (đặc biệt chất này thấy nhiều trong các mang tế bào thần kinh). Vẽ mặt hóa học, ganglioside tương tự như cerebroside nhưng có chứa thêm nhiều nhóm carbohydrate.

gangosa n. a lesion that occasionally appears in the final stage of 'yaws', involving considerable destruction of the tissues of both the hard palate and the nose.

tiêm huy mũi-vòi một thương tổn dài khi xảy ra trong giai đoạn chót của bệnh ghé coc, gồm sự hủy diệt rất nhiều các mô của vòm miệng cũng và mũi.

gangrene /'gæŋgrɪn/ n. death and decay of part of the body due to deficiency or cessation of blood supply. The causes include disease, injury, or atheroma in major blood vessels, frostbite or severe burns, and diseases such as diabetes mellitus and Ray-

naudis disease. *Dry gangrene* is death and withering of tissues caused simply by a cessation of local blood circulation. *Moist gangrene* is death and putrefactive decay of tissue caused by bacterial infection. See also gas gangrene.

hoại thư *dù* tình trạng một bộ phận cơ thể bị chết và phân ra do thiếu hụt oxy và ngưng cung cấp máu. Nguyên nhân gồm bệnh, lão thương hay virus trong các huyết quản chính là cổng hay phong nang, và các bệnh như đái tháo đường* và bệnh Raynaud. Hoại thư khởi đầu là chết và khô héo các mô chỉ vì bị ngưng cung cấp máu. Hoại thư với là các mô bị chết và phân ra có mủ do nhiễm trùng. Cũng xem hoại thư sinh học.

Ganser state (pseudodementia) *a syndrome characterized by approximate answers, i.e. the patient gives grossly and absurdly false replies to questions, but the reply shows that the question has been understood. For example, the question "what colour is snow?" may elicit the reply 'Green'. This can be accompanied by odd behaviour or episodes of stupor. The condition is due to hysteria or to conscious malingering.*

trạng thái Ganser (sa sút trí tuệ - già) *chứng co đặc trưng trả lời gần đúng, tức là bệnh nhân trả lời sai rõ ràng và nhớ ngắn đối với các câu hỏi, nhưng cũng chứng tỏ đã hiểu được các câu hỏi. Thị dụ khi hỏi "tuyệt táu gì?" sẽ được trả lời là "mau lục". Điều này có thể kết hợp với các cơn xù kỵ của hay các cơn sưng sốt". Trạng thái do hysteria* hay giả bệnh có ý thức*

gargoylism /'ga:gɔɪlɪzəm/ *n. see Hunter's syndrome.*

chứng da loạn dưỡng *(dt) xem hội chứng Hunter*

gas gangrene /'geɪɡrɪnɪzəm/ *death and decay of wound tissue infected by the soil bacterium **Clostridium welchii*. Toxins produced by the bacterium cause putrefactive decay of connective tissue with the generation of gas. Treatment is usually by surgery*

hoại thư sinh học *tình trạng các mô bị thương co nhiễm vi trùng đất *Clostridium welchii* bị chết và phân rã. Độc tố vi trùng*

sinh ra sẽ gây thối rữa các mô liên kết và sinh hơi. Chữa trị thường bằng phẫu thuật.

Gasterophilus *n. a genus of widely distributed non-bloodsucking beetle flies. The parasitic maggots normally live in the alimentary canal of horses but, rarely, can also infect man and cause an inflamed itchy eruption of the skin (see creeping eruption). một giống ruồi giông như ong phân bồ nông không hút máu. Giới ký sinh thường sống trong đường tiêu hóa ngựa nhưng đôi khi có thể nhiễm vào người và gây phát ban viêm ngứa ngoài da (xem ban són ngứa).*

gastro- *(gastro-) prefix denoting the stomach. Examples: gastralgia (pain in), gastroscopic (relating to the stomach and colon) tiếp đầu ngúu chí dạ dày. Thị dụ: gastralgia (dau da dày), gastroscopic (liên quan đến dạ dày và đại tràng).*

gastrectasia *n. dilatation of the stomach. This may be caused by pyloric stenosis or it may occur as a complication of abdominal operations or trauma.*

chứng dãn dạ dày *đa dày bị dãn ra do hẹp môn vị hay do biến chứng của phẫu thuật bụng hay do chấn thương*

gastrectomy *n. a surgical operation in which the whole or a part of the stomach is removed. Total gastrectomy, in which the oesophagus is joined to the duodenum, is usually performed for stomach cancer, but occasionally for the 'Zollinger-Ellison' syndrome. In partial (or subtotal) gastrectomy the upper third or half of the stomach is joined to the duodenum or small intestine (gastroenterostomy), an operation usually carried out in severe cases of 'peptic ulcers'. After gastrectomy capacity for food is reduced, sometimes leading to weight loss. Other complications of gastrectomy include 'dumping syndrome', anaemia, and 'malabsorption.*

cắt bỏ dạ dày *(dt) thao tác phẫu thuật lấy đi toàn bộ hay một phần dạ dày. Cắt bỏ dạ dày toàn bộ rời nối thực quản với ta tràng thường thực hiện khi bị ung thư dạ dày hay đôi khi vì hội chứng Zollinger-Ellison*. Trong phẫu thuật cắt bỏ dạ dày từng phần (hay gần toàn phần). Phần ba hay nửa trên dạ dày được nối với ta tràng hay ruột non (thú thuật nối vi tráng). Thao tác này thường thực hiện*

trong các ca loét niềng nỗi nang. Sau khi cắt bỏ dạ dày, nỗi nang ăn bị giảm đi đôi khi đưa lại giảm nhẹ trong. Các biến chứng khác của bệnh bao gồm là hội chứng đỡ thảo, thiếu máu và kẽm hấp thụ.

gastric /'gæstrik/ adj relating to or affecting the stomach.

(thuốc) dạ dày- từ liên quan tới hay ảnh hưởng đến dạ dày.

gastric glands /'gæstrik glændz/ tubular glands that lie in the mucous membrane of the stomach wall. There are three varieties: the cardiac, fundic (oxyntic), and pyloric glands, and they secrete "gastric juice".

tuyến vị: tên tuyến hình ống nằm trong niêm mạc của thành dạ dày. Có ba loại tuyến tuyến vị, tuyến dày và tuyến môn vị, các tuyến này tiết ra dịch vị.

gastric juice /'gæstrik dʒu:s/ the liquid secreted by the "gastric glands of the stomach". Its main digestive constituents are hydrochloric acid, mucus, "rennin", and pepsinogen. The acid acts on pepsinogen to produce "pepsin" which functions best in an acid medium. The acidity of the stomach contents also kills unwanted bacteria and other organisms that have been ingested with the food. Gastric juice also contains "intrinsic factor", which is necessary for the absorption of vitamin B12.

dịch vị chất lỏng do các tuyến vị trong dạ dày tiết ra. Các thành phần có tính chất tiêu hoà chính là hydrochloric acid, mucus, rennin và pepsinogen. Acid tan động trên pepsinogen để sinh ra pepsin, chất này hoạt động tốt nhất trong môi trường acid. Độ acid trong dạ dày cũng tiêu diệt các vi trùng không mong muốn và các vi sinh vật khác vào dạ dày theo thực phẩm. Dịch vị có chứa các nhân tố nói tại cần thiết cho sự hấp thu sinh tố B12.

gastric ulcer /'gæstrik 'alkər/ an ulcer in the stomach, caused by the action of acid, pepsin, and bile on the stomach lining (mucosa). The output of stomach acid is not usually increased. Symptoms include vomiting and pain in the upper abdomen soon after eating, and such complications as bleeding, perforation, and obstruction due to scarring may occur. Symptoms are relieved by anti-

acid medicines, but surgery may be required if the ulcer persists. Since stomach cancer may mimic a gastric ulcer, all gastric ulcers should be examined by a "gastroscope" to aid in their differentiation.

loét dạ dày loét dạ dày thường do tác động của axit pepsin và mật trên niêm mạc dạ dày. Thường không có tăng xuất huyết dạ dày. Các triệu chứng gồm nôn và đau bụng trên không lâu sau khi ăn, và các biến chứng như xuất huyết, tím và táo bón có thể bị hoa tiêu. Các triệu chứng này giảm đi khi dùng các thuốc kháng acid, nhưng phải phẫu thuật nếu vẫn bị loét. Vì ung thư dạ dày cũng có những triệu chứng như loét dạ dày, cần khám ngiệm bằng ống nỗi soi tất cả các đường hố loét dạ dày để chẩn đoán phân biệt.

gastrin n. a hormone produced in the mucous membrane of the pyloric region of the stomach. Its secretion is stimulated by the presence of food. It is circulated in the blood to the rest of the stomach, where it stimulates the production of "gastric juice".

(đt) một hormone do niêm mạc ở vùng thượng vị trong dạ dày tiết ra khi có kích thích của thực phẩm nuốt vào. Hormone này theo máu lưu thông đến các phần còn lại của dạ dày và kích thích những nơi này tiết ra dịch vị.

gastritis /'gæstri'tɪs/ n. inflammation of the lining (mucosa) of the stomach. Acute gastritis is caused by ingesting excess alcohol or other irritating or corrosive substances and causes vomiting. Chronic gastritis is associated with smoking and chronic alcoholism and may be caused by bile entering the stomach from the duodenum. It has no definite symptoms, but the patient is liable to develop gastric ulcers. Atrophic gastritis, in which the stomach lining is atrophied, may succeed chronic gastritis but may occur spontaneously as an "autoimmune" disease. Dyspeptic symptoms such as nausea, vomiting, loss of appetite, and abdominal discomfort, popularly ascribed to gastritis, are not due to inflammation of the stomach.

viêm dạ dày viêm niêm mạc dạ dày. Viêm dạ dày cấp gây ra da ướng, qua nhiều rượu hay các chất kích thích hoặc ăn món khác và gây ra nôn. Viêm dạ dày mãn kết hợp

với hút thuốc và nghiên rượu lâu ngày và có thể gây ra do mất tư thế tràng đi vào dạ dày. Viêm dạ dày mãn không có triệu chứng rõ rệt nhưng bệnh nhân sẽ có khả năng bị loét dạ dày. Viêm leo dạ dày, tức bị leo lớp niêm mạc dạ dày có thể tự xảy ra sau viêm dạ dày mãn nhưng cũng có thể tự xảy ra như một bệnh tật miễn. Các triệu chứng rối loạn tiêu hóa như buồn nôn, nôn, ăn mất ngon, và khó chịu vùng bụng thường được cho là do viêm dạ dày, thực ra không phải do viêm dạ dày.

gastrocele *n.* a hernia of the stomach.

thoát vị dạ dày *(vi)* thoát vị^{*} của dạ dày.

gastrocnemius *n.* a muscle that forms the greater part of the calf of the leg (see illustration). It flexes the knee and foot (so that toes point downwards).

co sinh đòn cẳng chân *(di)* co tao thanh phần lớn bắp chân (xem hình). Cơ nhiệm vụ co đầu gối và bắp chân (saو cho các ngón chân chỉ xuống phía dưới).

gastrocolic reflex a wave of peristalsis produced in the colon by introducing food into a fasting stomach.

phản xạ dạ dày-dại tràng sóng như dòng á lưu tràng sinh ra khi thực ăn vào túi dạ dày lúc đói.

gastroduodenostomy *n.* a surgical operation in which the duodenum (usually the third or fourth part) is joined to an opening made in the sto-mach in order to bypass an obstruction (such as 'pyloric stenosis') or to facilitate the exit of food from the stomach after vagotomy. See also duodenostomy.

thủ thuật nối dạ dày-tá tràng *(h)* *a* *o* *tac* *phẫu* *thuật* *nối* *tá* *tràng* (thường là phẫu thủ bộ hay thủ tư với một chỗ mở ở dạ dày để vượt qua một vùng bị tắc (như hẹp môn vị) hay để tạo đường cho thực phẩm ra khỏi dạ dày sau khi cắt thần kinh pé vị. Cũng xem thủ thuật mở thông tá tràng

gastroenteritis *n.* inflammation of the stomach and intestine. It is usually due to acute infection by viruses or bacteria or to food-poisoning toxins and causes vomiting and diarrhoea. The illness usually lasts 3-5 days. Fluid loss is sometimes severe, especially in infants, and intravenous fluid re-

placement may be necessary.

viêm dạ dày-ruột *(dt)* viêm dạ dày và ruột non do nhiễm vi trùng hay vi rút cấp hay do các độc tố nhiễm độc thực phẩm, thường gây nôn và tiêu chảy. Bệnh thường kéo dài trong 3-5 ngày. Đôi khi có mất nước nặng đặc biệt ở trẻ sơ sinh và có thể phải truyền dịch tĩnh mạch.

gastroenterology *n.* the study of gastrointestinal disease, which includes disease of any part of the digestive tract and also of the liver, biliary tract, and pancreas.

vị tràng học *(dt)* khoa học về các bệnh dạ dày-ruột, gồm bệnh của bãit cù phẳn, ruột thuộc ổng tiêu hóa. Kỹ cả gan, dương nát và tuy tạng

gastroenterostomy *n.* a surgical operation in which the small intestine is joined to an opening made in the stomach. The usual technique is 'gastroduodenostomy'.

thủ thuật nối vị tràng *(vt)* thao tác phẫu thuật nối ruột non với một chỗ mở ở dạ dày. Kỹ thuật thường dùng hàn lá nối dạ dày-tá tràng

gastroileac reflex the relaxation of the ileocaecal valve caused by the presence of food in the stomach.

phản xu dạ dày-hồi tràng tinh trang van hồi manh tràng dần ra khi có thực phẩm trong dạ dày

gastrojejunostomy *n.* a surgical operation in which the jejunum is joined to an opening made in the stomach. This is done in preference to 'gastroduodenostomy' if the latter operation is technically difficult or in special operations to avoid a backflow of bile into the stomach.

thủ thuật nối dạ dày - không tràng *(dt)* thao tác phẫu thuật nối không tràng với một chỗ mở ở dạ dày. Phương pháp này dùng thay cho nối dạ dày-tá tràng khi thao tác này khó thực hiện hay khi cần tránh mật chảy ngược vào dạ dày.

gastrolith *n.* a stone in the stomach, which usually builds up around a 'bezoar'.

sỏi dạ dày *(dt)* sỏi dạ dày thường tạo thành chung quanh một dị vật dạ dày.

gastro-oesophagostomy *n.* a surgical

operation in which the oesophagus (gullet) is joined to the stomach, bypassing the natural junction when this is obstructed by achalasia, stricture (narrowing) of the oesophagus or cancer. This operation is rarely performed, because gastric juices entering the oesophagus through the artificial junction cause inflammation and stricture.

thủ thuật nối thực quản-dạ dày *(dt)* *thao tác phẫu thuật nối thực quản với dạ dày, bộ qua vùng tiếp hợp tự nhiên khi thực quản bị tắc và không dẫn được, có thể (rối) hay khí bị ứ đọng thư. Thảo tác này là khi thực hiện vi dịch vì sẽ qua chỗ nối nhân tạo đi vào thực quản, gây viêm và có thể thắt hẹp*

gastropexy *n.* surgical attachment of the stomach to the abdominal wall

thủ thuật cố định dạ dày *(dt)* *phẫu thuật cố định dạ dày vào thành bụng*

gastoplasty *n.* surgical treatment of a deformity of the stomach, e.g. a deformity due to peptic ulcers

phẫu thuật chỉnh hình dạ dày *(dt)* *phẫu thuật dùng chửa trị dạ dày bị biến dạng, thi dù biến dạng do loét dạ dày.*

gastrophtosis *n.* a condition in which the stomach hangs low in the abdomen. Although the diagnosis was once used to explain various abdominal complaints, it is now known that the stomach may assume various anatomical positions without causing any symptoms.

chứng sa dạ dày *(dt)* *tình trạng dạ dày sa xuống thấp trong bụng. Chứng này đã có lúc dùng để giải thích các bệnh vùng bụng nhưng nay người ta đã biết rằng dạ dày có thể có những vị trí giải phẫu học khác nhau mà không gây triệu chứng gì.*

gastrorrhoea *n.* excessive secretion of gastric juice. See hyperchlorhydria.

chứng đà dịch vị *(dt)* *tiết ra quá độ dịch vị. Xem chứng tăng hydrochloric acid dịch vị.*

gastroscope *n.* an illuminated optical instrument used to inspect the interior of the stomach. For many years these were rigid or semi-rigid instruments affording only limited views, but modern fully flexible 'fibroscopic' instruments allow all areas of the stomach to be seen and photographed and specimens

taken for microscopic examination. As the same instruments can usually be introduced into the duodenum they are also known as gastroduodenoscopes or oesophago-gastroduodenoscopes – **gastroscopy** *n.*

ống soi dạ dày *(dt)* *một dụng cụ quang học có chiếu sáng dùng khảo sát mặt trong dạ dày. Trong nhiều năm đây là các dụng cụ cứng hay nửa cứng và chỉ có được một tầm nhìn giới hạn, nhưng hiện nay đã có những dụng cụ bằng sợi quang học hoàn toàn mềm nên đã có thể xem xét được toàn bộ phần trong dạ dày, chụp hình và lấy mẫu để xem xét dưới kính hiển vi. Vì dụng cụ này cũng có thể lùi vào tá tràng nên còn được gọi là ống soi dạ dày-tá tràng hay ống soi thực quản-dạ dày-tá tràng – **gastroscopy** *(dt).**

gastrostaxis *n.* an old term for haematemesis (bleeding from the stomach).

rdt từ xưa, dùng chỉ xuất huyết dạ dày

gastrostomy *n.* a surgical operation in which the stomach is brought through the abdominal wall and an opening made into it. It is usually performed to allow food and fluid to be poured directly into the stomach when swallowing is impossible because of disease or obstruction of the oesophagus. Sometimes it is used temporarily after operations on the oesophagus, until healing has occurred.

thủ thuật mở thông dạ dày *(dt)* *thao tác phẫu thuật mang dạ dày qua thành bụng và tạo một miệng thông vào dạ dày. Thảo tác này thực hiện để có thể cấp thực phẩm và chất lỏng trực tiếp vào dạ dày khi không thể nuốt được vì thực quản bị bệnh hay bị tắc. Đến khi cùng được thực hiện thảo tác này tạm thời sau phẫu thuật thực quản cho đến khi lành.*

gastrootomy *n.* a procedure during abdominal surgery in which the stomach is opened, usually to allow inspection of the interior (e.g. to find a point of bleeding), to remove a foreign body, or allow the oesophagus to be approached from below (e.g. to pull down a tube through a constricting growth).

thủ thuật mở dạ dày *(dt)* *một thủ pháp trong phẫu thuật bụng trong đó cũng có các phẫu thuật mở dạ dày, thường để khảo sát mặt trong dạ dày (như kiểm tra xuất huyết).*

để lấy đi một vật (gì này để rồi được thuc quan) từ phía dưới như khi cần kéo một ống xuống qua một chỗ hẹp.

gastrula *n.* an early stage in the development of many animal embryos. It consists of a double-layered ball of cells formed by invagination and movement of cells in the preceding single-layered stage (blastula) in the process of gastrulation. It contains a central cavity, the 'archenteron', which opens through the *blastopore* to the outside. True gastrulation only occurs in the embryos of amphibians and certain fish, but a similar process occurs in the embryonic disc in other vertebrates, including man.

phôi vị một giai đoạn sớm trong phát triển phôi của nhiều loại động vật. Phôi vị gồm một khai tử hao hình cầu có hai lớp tao thành do sự lún vào và di chuyển các tế bào của giai đoạn một lớp tế bào trước đó (phôi nang) trong tiến trình phôi vị hóa. Phôi vị có một xoang trung tâm mở ra bên ngoài qua một phôi khâu. Phôi vị thực sự chỉ thấy trong phôi các động vật không cùi và một số loài cá. Ở các loài có xương sống khác kể cả người, tiến trình tương tự xảy ra trong dia phôi.

Gaucher's disease an inborn chemical defect causing accumulation of fatty compounds ('cerebrosides') in the liver, spleen, lymph nodes, and nervous system. The disease is fatal in infancy, a less severe form may become apparent only in adult life.

bệnh Gaucher một khuyết tật hóa học bẩm sinh gây tích tụ các hợp chất béo ('cerebrosides') trong gan, lách, hạch bạch huyết và hệ thần kinh. Bệnh gây chết trong thời thơ ấu, có dạng ít nghiêm trọng hơn chỉ thấy rõ khi đã trưởng thành.

gauss /gaʊs/ *n.* a unit of magnetic flux density equal to 1 maxwell per square centimetre. 1 gauss = 10^{-4} tesla.

đơn vị mật độ dòng từ, bằng 1 maxwell trên mỗi centimet vuông. 1 gauss = 10^{-4} tesla.

Gaussian distribution see frequency distribution, significance.

phân bố Gauss xem tần số phân bố, biểu hiện.

gauze /gaʊz/ *n.* thin open-woven material used in several layers for the preparation of

dressings and swabs

vải gauze /gaʊzdʒ/ một vật liệu dệt thưa xếp làm nhiều lớp để làm băng và các miếng gạc.

gavage *n.* forced feeding, any means used to get an unwilling or incapacitated patient to take in food by mouth, especially via a stomach tube.

nhồi (nuôi dưỡng qua ống thông)

(dt) sự bắt buộc ăn: mọi phương tiện dùng cấp thức ăn cho một bệnh nhân không muốn ăn hay không có khả năng ăn, đặc biệt qua ống da dày.

gel *n.* a colloidal suspension that has set to form a jelly. Some insoluble drugs are administered in the form of gels.

(dt) mọi chất dịch kẹo dẻo định để tạo thành một chất đông. Vài loại thuốc không hòa tan được cấp dưới dạng gel

gelatin /dʒeɪlətɪn/ *n.* a jelly-like substance formed when tendons, ligaments, etc. containing 'collagen' (a protein) are boiled in water. Gelatin has been used in medicine as a source of protein in the treatment of malnutrition, in pharmacy of the manufacture of capsules and suppositories, and in bacteriology for preparing culture media.

(dt) một chất đông tạo thành khi đun sôi các gân dây chằng v.v... có chứa collagen' (một loại protein) trong nước. Gelatin dùng trong y khoa như một nguồn protein khi điều trị suy dinh dưỡng, trong dược khoa để làm các viên nhộng và thuốc đặt, và trong vi trùng học làm các môi trường nuôi cấy.

gemmule *n.* one of the minute spines or surface extensions of a 'dendrite', through which contact is made with another neurone at a 'synapse'.

chồi mầm (dt) một trong số các gai nhỏ hay phần kéo dài của một dưới gai thần kinh dùng làm nơi tiếp xúc với một neuron khác ở một tiếp hợp (khớp) thần kinh.

gene /dʒiːn/ *n.* the basic unit of genetic material, which is carried at a particular place on a 'chromosome'. Originally it was regarded as the unit of inheritance and mutation but is now usually defined as a piece of 'DNA' or 'RNA' that acts as the unit controlling the formation of a single polypeptide chain (see cistron). In diploid organisms, including

man, genes occur as pairs of alleles. Various kinds of gene have been discovered. *structural genes* determine the biochemical makeup of the proteins; *regulator genes* control the rate of protein production (see operon). *Architectural genes* are responsible for the integration of the protein into the structure of the cell, and *temporal genes* control the time and place of action of the other genes and largely control the differentiation of the cells and tissues of the body.

gen (di) đơn vị cơ bản của chất liệu di truyền /'gen/ (di) đơn vị cơ bản của chất liệu di truyền là một chỗ đặc biệt trên nhiễm sắc thể. Lực đầu gen được coi là đơn vị của di truyền và đột biến, nhưng nay thường được định nghĩa là một đoạn DNA* hay RNA* tác động như một đơn vị kiểm soát sự thành lập một chuỗi polypeptide đơn giản (xem cistron). Trong các sinh vật lưỡng bội, kể cả người, gen được biểu lộ bằng các đột allele. Hiện đã phát hiện được nhiều loại gen: gen cấu trúc xác định cấu tạo sinh hóa của protein; gen điều hòa kiểm soát tốc độ sản sinh protein (xem operon). Gen xây dựng có nhiệm vụ hợp nhất các protein trong cấu trúc tế bào, và gen chỉ đạo kiểm soát thời điểm và nơi tác động của các gen khác và trên quy mô lớn. Kiểm soát sự heter hóa tế bào và các mô trong cơ thể.

general dental services /'dʒenərəl 'deɪntəl 'sɜːvɪsɪz/ a part of the NHS dental service. Dentists are included on the dental list of the appropriate 'Family Practitioner Committee' and are independent contractors. They are paid by item of service and the contact with a patient is for a course of treatment only. They are entirely responsible for the financial management of their own practices.

phòng nha khoa tổng quát /mót bô phan thuoc ban nha khoa cua so y te toan quoc/. Các nha sĩ được ghi tên trong danh sách thích hợp của Ủy ban dịch vụ y tế gia đình* và là những người hành nghề độc lập. Nha sĩ nhận thù lao theo mỗi dịch vụ và chia hợp đồng với bệnh nhân trong quá trình điều trị. Họ hoàn toàn chịu trách nhiệm về quản lý tài chính trong phòng khám của mình.

general paralysis of the insane (GPI) /'dʒenərəl pa'relīsɪs ɒf ðə m'ɪnsən/

a late consequence of syphilitic infection. The symptoms are those of a 'dementia and spastic weakness of the limbs'. Deafness, epilepsy, and 'dysarthria (defective pronunciation) may occur. The infecting organism can be detected in the brain cells and the 'Wasserman reaction is usually positive in blood and cerebrospinal fluid. When the symptoms are combined with those of 'tabes dorsalis', the condition is called tabo-paresis. Vigorous treatment with procaine penicillin is required.

tiết tông quát ở người mất trí (GPI) /'tjet tɔːŋ kwɑːt ər 'ngwədri mæst trɪ/ một hé quả muộn của nhiễm giang mai. Triều chứng gồm sa sút trí tuệ và yếu cơ cứng các chi. Cơ thể bị điếc, động kinh và loạn vận ngôn (phát âm thiếu sót). Cơ thể phát hiện sinh vật gây nhiễm trong các tế bào não, và phản ứng Wasserman* trên máu và dịch não tuy thường dương tính. Khi các triệu chứng kết hợp với bệnh tabes tủy sống, tình trạng này gọi là tiết tabes. Cần chữa tích cực với procaine penicillin.

general practitioner (GP)

/'dʒenərəl prɪk'tnjənə/ a doctor who is the main agent of *primary medical care*, through whom patients make first contact with health services for a new episode of illness or fresh developments of chronic diseases. Advice and treatment are provided for those who do not require the expertise of a consultant or other specialist services of hospitals (*secondary medical care*). In the British 'National Health Service patients on the practice list of a GP receive care without payment on an open-access basis. A practitioner may have private patients in addition to NHS patients; a few have exclusively private practices. No NHS patient may be charged for a NHS prescription or for a medical certificate; conversely no private patient may receive a NHS prescription. Two or more practitioners may form a partnership sharing fees and work loads, including cross-cover for each other's NHS patients. When they share premises, secretarial help, and other resources, this constitutes a *group practice* and the premises from which they operate may be privately owned or may be a publicly owned 'health centre'. Remuneration of GPs is

based on a quarterly capitation fee for each registered patient (higher for those over 65 years of age) regardless of the number of consultations; however additional claims can be made for a few services (e.g. antenatal care and household calls during sleeping hours).

bác sĩ đa khoa bác sĩ có nhiệm vụ chủ yếu trong chăm sóc sức khỏe ban đầu qua đó bệnh nhân sẽ tiếp xúc với các cơ sở y tế về một con bệnh mới hay khi mới phát hiện bệnh mạn tính. Bác sĩ đa khoa sẽ khuyến cáo và điều trị cho các bệnh nhân không cần giám định chuyên khoa hay các dịch vụ chuyên môn tại bệnh viện (chăm sóc y tế cấp hai). Ở sở y tế toàn quốc của vương quốc Anh, các bệnh nhân thuộc danh sách khách hàng của một bác sĩ đa khoa sẽ được chăm sóc miễn phí trên cơ sở tự do. Một bác sĩ hành nghề có thể có các bệnh nhân từ ngoài sở bệnh nhân của sở y tế toàn quốc, mét số ít chỉ có bệnh nhân từ Không có bệnh nhân nào thuộc sở y tế phải trả tiền khi nhận toa thuốc của sở y tế hay khi được cấp một chứng chỉ y khoa; ngược lại không có bệnh nhân từ nào nhận được toa thuốc của sở y tế.

Có thể có hai hay nhiều bác sĩ đa khoa hợp thành một nhóm để chia sẻ phi tốn và khôi phục công việc. Kể cả việc trao đổi các bệnh nhân thuộc sở y tế của nhau. Khi họ chia nhau một địa điểm khám, công việc thử kỹ và nguồn khác sẽ tạo thành một phỏng khám nhóm và địa điểm hành nghề của họ có thể thuộc tư nhân hay là một trung tâm y tế của nhà nước. Tiền thu lao của các bác sĩ đa khoa dựa trên phi tốn theo đầu người mỗi giờ cho mỗi bệnh nhân đang ký kao hơn cho những người trên 65 tuổi) không kể số lần khám là bao nhiêu, tuy nhiên có một số dịch vụ có thể được linh động (như chăm sóc trước khi sinh hay gọi đến nhà khám bệnh trong giờ ngủ).

generic /dʒenərɪk/ adj. of or relating to a 'genus.'

(thuộc) giống (thuộc hay liên quan đến giống).

- **genesis** /dʒenənəs/ suffix denoting origin or development. Example: spermatogenesis (development of spermatozoa)

tập ý nghĩa chỉ nguồn gốc hay sự phát triển

Thí dụ spermatogenesis (sự phát triển tinh trùng):

genetic code /dʒenɛtɪk kɔːd/ the information carried by 'DNA and 'messenger RNA that determines the sequence of amino acids in every protein and thereby controls the nature of all proteins made by the cell. The genetic code is expressed by the sequence of 'nucleotide bases' in the nucleic acid molecule, a unit of three consecutive bases (a codon) coding for each amino acid. The code is translated into protein at the ribosomes (see transcription, translation). Changes in the genetic code result in the insertion of incorrect amino acids in a protein chain giving a 'mutation.'

mã di truyền thông tin do DNA* hay RNA thông tin xác định các dây amino acid trong mỗi protein và như vậy kiểm soát bản chất của tất cả các protein thành lập trong tế bào. Mã di truyền biểu lộ bằng một dây các base nucleotide trong phân tử nucleic acid, một đơn vị gồm ba base liên tiếp (một bộ mã) ghi mã cho mỗi amino acid. Mã sẽ được dịch thành protein ở các ribô thể (xem phiên mã, dịch mã). Những thay đổi trong mã di truyền sẽ gây ra việc gán vào một amino acid không đúng trong một chuỗi protein và gây ra đột biến.

genetic drift /dʒenɛtɪk drif/ the tendency for variations to occur in the genetic composition of small isolated inbreeding populations by chance. Such populations become genetically rather different from the original population from which they were derived.

xu thế di truyền khuynh hướng biến đổi xảy ra tình cờ trong thành phần di truyền của một quần thể đồng huyết biệt lập nhỏ. Các quần thể này trở nên khá khác biệt về mặt di truyền so với quần thể ban đầu.

genetics /dʒenɛtɪks/ n. the science of inheritance. It attempts to explain the differences and similarities between related organisms and the ways in which characters are passed from parents to their off-spring. Human and medical genetics are concerned with the study of inherited diseases. See also cytogenetics. Mendel's laws.

di truyền học (dị khoa học về tính kế thừa).

Khoa học này tìm cách giải thích những khác biệt và tương đồng giữa các sinh vật có liên quan, và những cách truyền lại các đặc tính từ cha mẹ sang con cháu. Di truyền học và khoa học Di truyền học về người liên quan đến việc nghiên cứu các bệnh di truyền. Cũng xem di truyền học tế bào, luật Mendel.

geni- (genio-) prefix denoting the chin
tiếp đầu ngú chỉ cằm

-genic suffix denoting 1. producing 2. produced by

tiếp vi ngữ chỉ 1. sinh ra, 2. được sinh ra do.

genicular adj. relating to the knee joint; applied to arteries that supply the knee

(thuộc) khớp gối (tt) liên quan đến khớp gối, áp dụng cho các động mạch dẫn đến đầu gối

geniculum n. a sharp bend in an anatomical structure, such as the bend in the facial nerve in the medial wall of the middle ear

hình gòi (dt) một khúc cong đột ngột trong một cấu trúc giải phẫu, như khúc cong ở dây thần kinh mặt trong thành giữa của tai giữa

genion n. (in craniometry) the tip of the protuberance of the chin.

dinh cảm (dt) (trong phép đo so) định rõ cảm cảm.

genioplasty n. an operation performed in plastic surgery to build up the cheek bone with grafted bone, cartilage, or artificial material.

tạo định cảm (dt) một thao tác thực hiện bằng phẫu thuật tạo hình để tạo nên xương má với các xương ghép, sụn hay vật liệu nhân tạo

genital /'dʒenɪtl/ adj. relating to the reproductive organs or to reproduction

(thuộc) sinh dục (tt) liên quan đến các bộ phận sinh dục hay sự sinh sản

genital herpes /'dʒenɪtl 'hɛrɒps/ see herpes

herpes sinh dục xem herpes

genitalia pl. n. the reproductive organs of either the male or the female. However, the term is usually used in reference to the external parts of the reproductive system. See also vulva

bộ phận sinh dục (dt) các cơ quan sinh

duc của người nam hay người nữ. Tuy nhiên từ này thường được dùng để chỉ bộ phận sinh dục bên ngoài. Cũng xem âm hộ.

genito- prefix denoting the reproductive organs. Examples genitoplasty (plastic surgery of); genitourinary (relating to the reproductive and excretory systems).

tiếp đầu ngú chỉ các cơ quan sinh dục. Thiếu genitoplasty (phẫu thuật tạo hình cơ quan sinh dục), genitourinary (liên quan đến hệ sinh sản và bài tiết).

genogram n. a technique of family 'psychotherapy, in which a family tree and family history are constructed in view of the whole family to help them understand each other better

phá hệ thống một kỹ thuật của liệu pháp tâm lý gia đình, dựng lên một cây gia đình và lịch sử gia đình cho toàn thể gia đình để giúp họ hiểu nhau hơn.

genome n. the basic haploid set of chromosomes of an organism. Man has a genome of 23 chromosomes.

bộ di truyền (dt) bộ đon bộ cơ bản của cơ thể nhiễm sắc của một sinh vật. Người ta có một di truyền gồm 23 nhiễm sắc thể

genotype n. 1. the genetic constitution of an individual or group, as determined by the particular set of genes it possesses. 2. the genetic information carried by a pair of alleles, which determines a particular characteristic. Compare phenotype.

kiểu gen (dt) 1. cấu tạo di truyền của một cá thể hay một nhóm xác định bằng bộ gen đặc biệt của cá thể hay nhóm này. 2. thông tin di truyền mang trên một đòn allele xác định một tính chất đặc biệt. So sánh với kiểu hình.

gentamicin n. an antibiotic used to treat infections caused by a wide range of bacteria. It can be administered by injection or applied in a cream to the skin or in drops to the ears and eyes. Kidney and ear damage may occur at high doses. Trade names: Clidomycin, Genticin.

(dt) một kháng sinh dùng chữa các bệnh nhiễm do nhiều loại vi trùng gây ra. Thuốc có thể dùng chích hay uống dạng kem thoa ngoài da hay dạng giọt để nhỏ mắt và tai. Dùng liều cao có thể gây hại cho gan và thận.

Tên thương mại: **Cidamycin, Gentycin.**
gentian violet /'dʒenɪən vīzətl/ 1. see crystal violet. 2. see methyl violet.

tím gentian 1. xem tím crystal. 2. xem tím methyl.

genu n. 1. the knee. 2. any bent anatomical structure resembling the knee. —**genual** adj. gót (đt) 1. đầu gối. 2. bát cứ cấu trúc giải phẫu nào cong như đầu gối. — **genual** (it).

genus /'dʒenəs/ n. (pl. **genera**) a category used in the classification of animals and plants. A genus consists of several closely related and similar species; for example the genus *Canis* includes the dog, wolf, and jackal.

giống (đt) một hạng dùng trong phân loại động vật và thực vật. Một giống gồm nhiều loài tương tự và có liên quan gần với nhau. *Thí dụ giống *Canis* gồm chó nhà, chó sói, và chó rừng.*

genu valgum abnormal in-curving of the leg, resulting in excessive separation of the feet when the knees are in contact. See knock-knee.

đầu gối khuynh vào các chân cong thường vao trong, làm cho các bàn chân cách nhau rất xa khi hai đầu gối khép lại với nhau. Xem di chân dung gối.

genu varum abnormal outward curving of the legs, resulting in separation of the knees. See bow-legs.

đầu gối khuynh ra các chân cong thường ra phía ngoài làm cho các đầu gối cách xa nhau. Xem chân vòng kiềng.

geo- prefix denoting the earth or soil.
tiếp đầu ngữ chỉ quá đất hay đất.

geophagia n. the eating of dirt. See pica.

chung ăn đất (dt) sự ăn bùn đất.

ger- (gero-, geront(o)-) prefix denoting old age
tiếp đầu ngữ chỉ tuổi già.

geriatrics /'dʒerətrɪks/ n. the branch of medicine concerned with the diagnosis and treatment of disorders that occur in old age and with the care of the aged. See also gerontology.

lão bệnh học (dt) một ngành của y khoa liên quan đến chẩn đoán và điều trị các rối loạn

xảy ra trong tuổi già và sự chăm sóc những người cao tuổi. Cung xem lão học.

germ /'dʒɜːm/ n. any microorganism, especially one that causes disease. See also infection.

mầm bệnh (dt) mọi loại vi sinh vật đặc biệt là gây bệnh. Cung xem nhiễm.

German measles /'dʒerman'miːzəlz/ a mild highly contagious virus infection, mainly of childhood, causing enlargement of lymph nodes in the neck and a widespread pink rash. The disease is spread by close contact with a patient. After an incubation period of 2-3 weeks a headache, sore throat, and slight fever develop, followed by swelling and soreness of the neck and the eruption of a rash of minute pink spots, spreading from the face and the neck to the rest of the body. The spots disappear within seven days but the patient remains infectious for a further 3-4 days. An infection usually confers immunity. As German measles can cause fetal malformations during early pregnancy, girls should be immunized against the disease before puberty. Medical name: rubella. Compare scarlet fever.

bệnh sởi Đức một bệnh virus nhẹ và rất lây thay chủ yếu ở trẻ em, gây sưng các hạch bạch huyết ở cổ và phát ban hồng ở nhiều nơi. Bệnh lan tràn do tiếp xúc gần gũi với bệnh nhân. Sau thời kỳ ủ bệnh từ 2-3 tuần, bệnh nhân thấy nhức đầu, đau họng và sốt nhẹ, sau đó là sưng và đau cổ và phát ban dưới dạng những chấm hồng bắt đầu ở mặt và cổ rồi lan ra khắp cơ thể. Các chấm ban này lặn đi trong vòng một tuần nhưng bệnh nhân vẫn còn gây nhiễm trong 3-4 ngày sau. Bei bệnh rời sẽ có được miễn dịch. Vì sởi Đức có thể gây di dạng thai nhi trong giai đoạn đầu của thai kỳ, các em gái cần được gây miễn dịch chống được bệnh này trước khi dậy thi. Tên y học: rubella. So sánh với sốt tinh hồng nhiệt (bệnh scarlatina).

germ cell (gonocyte) /'dʒɜːm sel/ any of the embryonic cells that have the potential to develop into spermatozoa or ova. The term is also applied to any of the cells undergoing gametogenesis and to the gametes themselves.

tế bào mầm (tế bào sinh dục) bất kỳ

tế bào phôi nǎo cõi tiềm năng phát triển thành
tinh trùng hay noãn. Từ nay cõng dùng chỉ
các tế bào trong các giai đoạn sinh giao tử
và dùng chỉ các giao tử

germicide /'dʒɜːmɪsɪd/ n. an agent that
destroys microorganisms, particularly those
causing disease. See antibiotic, antimycotic,
antiseptic, disinfectant

diệt mầm bệnh dùi một tác nhân diệt được
các loại vi sinh vật, đặc biệt các loại gây
bệnh. Xem khang sinh, thuốc diệt nấm, thuốc
 sát trùng, chất tẩy trùng.

germinal /'dʒɜːrnənl/ adj. 1. relating to
the early developmental stages of an embryo
or tissue 2. relating to a germ

(thuốc) mầm/ (tt) 1. liên quan đến các giai
đoạn phát triển sớm của phôi hay mầm. 2. liên
quan đến mầm mống

germinal epithelium /'dʒɜːrnənl
epɪ'θɛliəm/ the epithelial covering of the
ovary, which was formerly thought to be the
site of formation of oogonia. It is now thought
that oogonia persist in a dormant state from
the prenatal period until required in reproductive
life

biểu mô mầm/ lớp biểu mô bao bọc noãn
sáu, trước đây được coi là nơi thành lập các
noãn nguyên bào, ngày nay người ta cho
rằng noãn nguyên bào ở trong trạng thái
không hoạt động từ thời kỳ trước khi sanh cho
đến khi cần đến trong cuộc sống sinh sản

germinal vesicle /'dʒɜːrnənl 'vesɪkl/
the nucleus of a mature oocyte, prior to
fertilization. It is considerably larger than the
nucleus of other cells

tửu mầm nhân của một noãn nang trưởng
thành trước khi thụ tinh. Nhân này lớn hơn rất
nhieu so với nhân các tế bào khác.

germ layer /'dʒɜːml ˈleɪəl/ any of the three
distinct types of tissue found in the very early
stages of embryonic development (see ecto-
derm, endoderm, mesoderm). The germ layers
can be traced throughout embryonic
development as they differentiate to form the
entire range of body tissues.

lớp mầm/bất cứ lớp nào trong số ba kiểu mô
phân biệt thấy trong các giai đoạn phát triển
phôi rất sớm (xem ngoại bì, trung bì, nội bì).
Các lớp mầm có thể theo dõi trong suốt giai

đoạn phát triển phôi khi chúng biến hóa để
tạo thành toàn bộ các mô cơ thể

germ plasm /dʒɜːm 'plæzəm/ the sub-
stance postulated by 19th century biologists
(notably Weismann) to be transmitted via the
gametes from one generation to the next and
to give rise to the body cells.

chất mầm nguyên sinh các nhà sinh
học ở thế kỷ 19 cho rằng chất mầm nguyên
sinh là chất qua giao tử, truyền từ thế hệ này
sang thế hệ sau, và sẽ sinh ra các tế bào cơ
thể.

gerontology /dʒɜːrəntɔːlədʒi/ n. the
study of the changes in the mind and body
that accompany ageing and the problems
associated with them

**lão học/ат/ khoa học về những thay đổi về
tâm trí và cơ thể khi lớn tuổi và những vấn đề
kết hợp với những thay đổi này.**

Gerstmann's syndrome a group of
symptoms that represent a partial disintegra-
tion of the patient's recognition of his "body
image. It consists of an inability to name the
individual fingers, misidentification of the
right and left sides of the body, and inability
to write or make mathematical calculations
(see acalculia, agraphia). It is caused by dis-
ease in the association area of the left parietal
lobe of the brain.

hội chứng Gerstmann một nhóm triệu
chứng biểu lộ sự phân hủy một phần nhận
thức của bệnh nhân về hình ảnh cơ thể" của
minh. Hội chứng này gồm mất khả năng đọc
tên các ngón tay, không phân biệt được bên
mặt trái cơ thể, và mất khả năng viết hay làm
các phép tính (xem chứng mất khả năng tính,
chứng mất khả năng viết). Nguyên nhân do
bệnh ở vùng phối hợp của thùy trán trái trong
não.

gestaltism n. a school of psychology that
regards mental processes as wholes (gestalts)
that cannot be broken down into con-
stituent parts. From this was developed
gestalt therapy, which aims at achieving a
suitable gestalt within the patient that in-
cludes all facets of functioning.

thuyết tổng thể một trường phái tâm lý
học coi các biến trình tâm trí như một tổng thể
(gestalt) không chia được thành những phần

tử cung thanh Từ đó phát triển ra liệu phao tổng thể có mục đích tạo ra một tổng thể mitch hợp trong bệnh nhân bao gồm được tất cả các mặt chức năng.

gestation /dʒe'steɪʃn/ n. the period during which a fertilized egg cell develops into a baby that is ready to be delivered. Gestation averages 266 days in humans (or 280 days from the first day of the last menstrual period). See also pregnancy.

thai kỳ (dt) thời kỳ từ khi胎 báo trứng thu hình đến khi phát triển thành một thai nhi sẵn sàng ra đời. Thời kỳ ở người trung bình là 266 ngày (hay 280 từ ngày đầu tiên thấy kỳ kinh lần cuối). Cũng xem phần dịch chữ pregnancy.

Ghon's focus the lesion produced in the lung of a previously uninfected person by tubercle bacilli. It is small focus of granulomatous inflammation, which may become visible on a chest X-ray if it grows large enough or if it calcifies. A Ghon focus usually heals without further trouble, but in some patients tuberculosis spreads from it via the lymphatics, the air spaces, or the bloodstream.

đ **Ghon** thường tồn trong phổi của một người trước đây chưa hề bị nhiễm lao. Đây là một ổ viêm ứ hạt nhỏ có thể thấy được khi chụp X-quang ngực nếu ổ này đủ lớn hay bị calcify. Ở Ghon thường tự làm và không gây rối loạn gì thêm, nhưng ở một số bệnh nhân, bệnh lao sẽ phát triển từ đó qua hạch huyết, các khoảng khí hay theo dòng máu.

giant cell /'dʒaɪənt sel/ any large cell, such as a megakaryocyte. Giant cells may have one or many nuclei.

tế bào khổng lồ một tế bào lớn như tế bào nhân khổng lồ*. Tế bào khổng lồ có thể có một hay nhiều nhân.

giant-cell arteritis /'dʒaɪənt sel ær'terɪtɪs/ see arteritis.

viêm động mạch do tế bào khổng lồ xem viêm động mạch

Giardia n. genus of parasitic pear-shaped protozoa inhabiting the small intestine of man. They have four pairs of flagella, two nuclei, and two sucking discs used for attachment to the intestinal wall. *Giardia* is usually

harm-less but may occasionally cause diarrhoea (see giardiasis).

một giardia là một nguyên sinh hình trái le ký sinh trong ruột non người. Giardia có năm đôi chiên mao, hai nhân và hai đĩa giắc dùng bám vào thành ruột. Giardia thường không gây hại nhưng đôi khi có thể tiêu chảy (xem bệnh Giardia).

giardiasis (lambliasis) n. a disease caused by the parasitic protozoan *Giardia lamblia* in the small intestine. Man becomes infected by eating food contaminated with cysts containing the parasite. Symptoms include diarrhoea, nausea, bellyache, flatulence, and the passage of pale fatty stools (steatorrhoea). Large numbers of the parasite may interfere with the absorption of food through the gut wall. The disease occurs throughout the world and is particularly common in children; it responds well to oral doses of quinacrine and *metronidazole.

bệnh Giardia (bệnh Lamblia) (dt) bệnh gây ra do một động vật nguyên sinh *Giardia lamblia* ký sinh trong ruột non. Người bị nhiễm khi ăn phải thực phẩm có lây các nang chua ký sinh. Các triệu chứng gồm tiêu chảy, buồn nôn, đau bụng, đầy hơi, và phân máu tái và có沫 (chứng phân nát). Khi co với số lượng lớn ký sinh có thể cản trở hấp thu thực phẩm qua thành ruột. Bệnh xảy ra trên khắp thế giới và đặc biệt thường thấy ở trẻ em. Bệnh đáp ứng tốt khi chữa trị bằng quinacrine và metronidazole dùng đường miệng.

gibbus (gibbosity) n. a sharply angled curvature of the backbone, resulting from collapse of a vertebra. Infection with tuberculosis was a common cause.

hình gù một đường cong có gác nhọn ở cột sống, do suy sụp một đốt sống, thường do nhiễm lao.

Giems's stain a mixture of *methylene blue and *eosin, used for distinguishing different types of white blood cell and for detecting parasitic microorganisms in blood smears. It is one of the 'Romanowsky stains'.

thuốc nhuộm Giems một hỗn hợp xanh methylen và eosine* dùng phân biệt các loại bạch cầu khác nhau và để phát hiện các vi sinh vật ký sinh trong các vết phết

màu. Đây là một trong các thuốc nhuộm Romanowsky'.

giantism /dʒaɪənt'ɪzəm/ n. abnormal growth causing excessive height, most commonly due to oversecretion during childhood of 'growth hormone (somatotrophin) by the pituitary gland. In eunuchoid giantism the tall stature is due to delayed puberty, which results in continued growth of the long bones before their growing ends (epiphyses) fuse. See also acromegaly

chứng không lồ một sự tăng trưởng bất thường gây cao quá độ, thường do tuyến não thùy tăng phân tiết các hormone tăng trưởng (somatotrophin) trong thời thơ ấu. Trong chứng không lồ đang hoan bệnh nhân cao quá độ do dây thi châm, làm cho các xương dài tiếp tục tăng trưởng trước khi các phần tăng trưởng (đầu xương) liền lại. Cũng xem bệnh to cúc.

Gilbert's syndrome /'gilbətɪz' sɪndrənm/ familial unconjugated hyperbilirubinaemia: a condition due to an inherited congenital deficiency of the enzyme UDP glucuronyl transferase in the liver cells. Patients become mildly jaundiced, especially if they fast or have some minor infection. Occasionally they have mild abdominal discomfort. The jaundice can be diminished by small doses of phenobarbitone, which stimulates enzyme activity. The condition is harmless.

hội chứng Gilbert chứng tăng bilirubin-huyết già dinh không kết hợp: một tình trạng thiếu hụt bẩm sinh do di truyền về enzyme UDP glucuronyl transferase trong các tế bào gan. Bệnh nhân bị vàng da nhẹ, đặc biệt khi đói hay khi bị nhiễm trùng nhẹ. Đói khi cung có khó chịu nhẹ và bung. Chứng vàng da có thể giảm đi khi dùng các liều nhỏ phenobarbitone để kích thích hoạt động enzyme. Hội chứng này vô hại.

Gilles de la Tourette syndrome a condition of severe and multiple tics, including vocal tics and involuntary obscene speech ('coprolalia). The patient may also involuntarily repeat the words or imitate the actions of others (see palilalia). The condition usually starts in childhood and becomes chronic; the causes are unknown. Drug treatment (for example, with 'haloperidol) is

sometimes successful.

Hội chứng Gilles de la Tourette tình trạng mày co nồng và ở nhiều cơ, kể cả mày co thành âm và nói tục không chủ ý (chung nói tục). Bệnh nhân cũng có thể có ý lặp lại lời nói hay bắt chước hành động của người khác (xem chứng nói lắp). Tình trạng này thường bắt đầu trong thời thơ ấu và trở thành mãn tính, nguyên nhân không rõ. Chữa trị bằng thuốc như haloperidol, đôi khi thành công.

gingiv- (gingivo-) prefix denoting the gums. Example: gingivoplasty (plastic surgery of).

tiếp đầu ngữ chỉ nướu. Thi dụ gingivoplasty (phẫu thuật tại hình nướu răng).

gingiva n. (pl. gingivae) the gum: the layer of dense connective tissue and overlying mucous membrane that covers the alveolar bone and necks of the teeth. – **gingival** adj.

nướu (nội)(dt) nướu răng là lớp mô liên kết đặc và nêm mạc bao quanh chân và cổ răng – **gingival** (tt).

gingivectomy n. the surgical removal of excess gum tissue.

cắt bỏ nướu(dt) phẫu thuật cắt bỏ mô nướu dư.

gingivitis /'dʒɪndɪvɪ'tɪs/ n. inflammation of the gums (see gingiva) caused by 'plaque on the surfaces of the teeth at their necks. The gums are swollen and bleed easily. Chronic gingivitis is an early stage of 'periodontal disease but is reversible with good oral hygiene.' Ulcerative gingivitis is painful and destructive.

viêm nướu(dt) viêm nướu thường do các mảng ở bề mặt răng và cổ tay. Nướu sưng lên và dễ bị chảy máu. Viêm nướu mãn là giai đoạn đầu của bệnh nha chu' nhưng có thể lành được khi vệ sinh miệng tốt. Viêm nướu loét' rất đau và có tính phá hủy.

ginglymus (hinge joint) n. a form of 'diarthrosis (freely movable joint) that allows angular movement in one plane only, increasing or decreasing the angle between the bones. Examples are the knee joint and the elbow joint.

khớp bán lề (dt) một dạng khớp động' (khớp chuyển động tự do) chỉ có thể chuyển

dòng trên mặt phẳng /am tảng hay giảm gác giữa các xương/ Thiếu như khớp gối và khớp khuỷu tay.

girdle /'gɪrdl/ n. (in anatomy) an encircling or arching arrangement of bones. See also pelvic girdle, shoulder girdle

đai(dt) (trong giải phẫu học) một sự sắp xếp các xương hình cung hay hình vòng. Cũng xem **đai chậu, đai vai**.

glabella n. the smooth rounded surface of the frontal bone in the middle of the forehead, between the two eyebrows.

u trán giữa(dt) bё́ mặt trán dю́u của xương trán ở giữa trán, giữa các lồng mày.

gladiolus/ 'gladiə'lʊs/ n. the middle and largest segment of the sternum.

thân xương ức(dt) phần lớn nhất ở giữa xương ức.

gland /'glænd/ n. an organ or group of cells that is specialized for synthesizing and secreting certain fluids, either for use in the body or for excretion. There are two main groups of glands, the *exocrine glands, which discharge their secretions by means of ducts, and the *endocrine glands, which secrete their products-hormones-directly into the bloodstream. See also secretion.

tuyến(dt) một cơ quan hay một nhóm tế bào được chuyên hóa để tổng hợp và phân tiết một số chất lỏng để dùng trong cơ thể hay bài tiết. Có hai loại tuyến chính: tuyến ngoại tiết* tiết ra các chất tiết qua các ống dẫn, và tuyến nội tiết* tiết các sản phẩm - các hormone trực tiếp vào máu. Cũng xem **sự phân tiết**

glanders (equinia)/ 'glʌndəz/ n. an infectious disease of horses, donkeys, and mules that is caused by the bacterium *Actinobacillus mallei* and can be transmitted to man. Symptoms include fever and inflammation (with possible ulceration) of the lymph nodes (a form of the disease known as *farcy*) skin, and nasal mucous membranes. In the untreated acute form death may follow in 2-20 days. In the more common chronic form, many patients survive without treatment. Administration of sulphonamides or streptomycin is usually effective.

bệnh chảy máu mũi ngựa (bệnh

ngựa) một bệnh nhiễm của ngựa. Lừa và lây ra do vi trùng *Actinobacillus mallei* và có thể truyền sang người. Triệu chứng gồm sốt và viêm (có thể bị loét) các hạch bạch huyết (một dạng của bệnh) được biết với tên bệnh cam ngựa), da và niêm mạc mũi. Dạng cấp không chữa trị có thể gây chết sau 2-20 ngày. Dạng mạn tính thường thay đổi và bệnh nhân sống sót mà không cần chữa trị. Dùng các sulphonamide hay streptomycin chữa bệnh thường có kết quả tốt.

glandular fever /'glændjyulo 'fi:və/ an infectious disease, thought to be caused by the Epstein-Barr virus, that affects the lymph nodes in the neck, armpits, and groin; it mainly affects adolescents and young adults. After an incubation period of up to seven weeks, symptoms commence with swelling and tenderness of the lymph nodes, fever, headache, a sore throat, and loss of appetite. In some cases the liver is affected causing hepatitis, or the spleen is enlarged. Glandular fever is diagnosed by the presence of large numbers of monocytes in the blood. Complications are rare but symptoms may persist for weeks before recovery. Medical name **infectious mononucleosis**.

bệnh sốt tuyén một bệnh nhiễm được cho là do virus Epstein-Barr gây ra. Bệnh tác động tới các hạch bạch huyết ở cổ, nách và háng, chủ yếu thấy ở thanh thiếu niên và người trưởng thành còn trẻ. Sau thời gian ủ bệnh cho tới bảy tuần, các triệu chứng bắt đầu xuất hiện: hạch bạch huyết sưng và mềm sút, như dầu, viêm họng, và ăn mồi ngọt. Trong vài trường hợp, bệnh tác động tới gan, gây viêm gan* hay lách bị lợn ra. Sốt tuyén chẩn đoán bằng việc có một số lợn hạch cầu đơn nhân* trong máu. Biến chứng ít khi xảy ra nhưng các triệu chứng có thể kéo dài trong nhiều tuần trước khi bình phục. Tên y học: **infectious mononucleosis**.

glans (glans penis) n. the acorn-shaped end part of the penis, formed by the expanded end of the corpus spongiosum (erectile tissue). It is normally covered by the prepuce (foreskin), unless this has been removed by circumcision. The term glans is also applied to the end of the clitoris.

quy đầu /d̩/ phần lõi cung hình quả đậu của dương vật, tạo thành do phần cuối của thể xôp phồng ra (mô dày cường). Quy đầu thường có một lớp da bao bọc (bao quy đầu) trừ khi lớp này đã bị cắt đi trong thủ thuật cắt bỏ bao quy đầu. Từ quy đầu cũng dùng chỉ phần cuối của âm vật.

glaucoma /gl̩'koomə/ n. a condition in which loss of vision occurs because of an abnormally high pressure in the eye. In most cases there is no other ocular disease. This is known as *primary glaucoma* and there are two pathologically distinct types: *acute congestive glaucoma*, in which a sudden rise in pressure is accompanied by pain and marked blurring of vision; and *chronic simple glaucoma*, in which the pressure increases gradually, usually without producing pain, and the visual loss is insidious. The same type of visual loss may occur in eyes with a normal pressure; this is called *low-tension glaucoma*. Primary glaucoma occurs increasingly with age and is an important cause of blindness. Secondary glaucoma may occur when other ocular disease impairs the normal circulation of the aqueous humour and causes the intraocular pressure to rise. In all types of glaucoma the eventual problem is to reduce the intraocular pressure. Drops are put into the eye at regular intervals to improve the outflow of aqueous humour from the eye, and drops and tablets (e.g. diuretics) are used to reduce the production of aqueous humour. If this treatment is inadequate surgery may be performed to make an accessory channel through which the aqueous humour may drain from the eye in sufficient quantities to allow the pressure to return to normal. Such operations are known as *drainage or fistularizing operations*.

bệnh tăng nhãn áp tình trạng mắt thi giác vì áp suất cao bất thường trong mắt. Trong hầu hết các trường hợp đều không có bệnh nào khác ở mắt. Tình trạng này gọi là tăng nhãn áp nguyên phát và có hai dạng: Bệnh ly khac nhau: tăng nhãn áp xung huyết cấp có tăng áp suất bất thình linh kèm theo đau và giảm thị lực rõ rệt; và tăng nhãn áp doon giàn nhãn trong do áp suất chỉ tăng lên dần dần thường không gây đau và sự mất

thi giác có tính cách âm i. Càng có kiều mắt thi giác như vậy ở mắt có áp suất bình thường gọi là glaucoma áp lực thấp. Tăng nhãn áp nguyên phát xảy ra tăng theo tuổi và là một nguyên nhân gây mù quan trọng. Tăng nhãn áp thứ cấp có thể xảy ra khi mắt bị các bệnh khác làm hại đến sự tuần hoàn bình thường của thủy dịch làm áp suất trong mắt tăng lên. Trong tất cả các bệnh tăng nhãn áp vẫn để sau cùng là làm giảm áp suất nhãn. Thường dùng cách nhỏ thuốc vào mắt cách quảng đều đan để giúp thủy dịch chảy ra khỏi mắt, và nhỏ thuốc và uống thuốc (thì du thuốc lợi niệu) để giảm sự sản sinh thủy dịch. Nếu cách chữa này chưa đầy đủ có thể thực hiện phẫu thuật để tạo một đường phuy qua do thủy dịch có thể chảy ra khỏi mắt với số lượng đủ để áp suất trở lại bình thường. Các thao tác như vậy gọi là thao tác dẫn lưu hay đặt ống ra.

gleet n. a discharge of purulent mucus from the penis or vagina resulting from chronic 'gonorrhoea'.

ri mũi /d̩/ tình trạng có chất mủ nhầy thoát ra ở đường mũi hay âm đạo do bệnh lậu mán.

glenohumeral adj. relating to the glenoid cavity and the humerus: the region of the shoulder joint.

(thuốc) khớp vai /t̩/ liên quan đến xoang cháo và xương cánh tay tức vùng khớp vai

glenoid cavity (glenoid fossa) the socket of the shoulder joint: the pear-shaped cavity at the top of the scapula into which the head of the humerus fits.

xoang cháo (hố cháo) ổ khớp vai: xoang hinh trai tê d đinh xương bả vai khớp với đầu xương cánh tay

gli- (glio-) prefix denoting 1. glia 2. a glutinous substance.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. mô dẻm 2. chất dính như keo

glija (neuroglia) n. the special connective tissue of the central nervous system, composed of different cells, including the 'oligodendrocytes', 'astrocytes', ependymal cells (see ependyma), and 'microglia', with various supportive and nutritive functions (see illustration). Glial cells outnumber the neurones by between five and ten to one, and make up

some 40% of the total volume of the brain and spinal cord – **gliat** adj

mô dệm (hỗn kinh dệm) (dt) mô liên kết đặc biệt của hệ thần kinh trung ương gồm nhiều loại: tế bào khác nhau như: tế bào dệm "thanh", tế bào hình sao", tế bào mảng não thất" (xem mảng não thất); và tiểu bào dệm", có các chức năng nuôi dưỡng và nâng đỡ khác nhau. Tế bào dệm có nhiều hơn neuron từ năm đến mười lần, và chiếm khoảng 40% tổng thể tích của não và dây cột sống. – **gliat** (th)

gliadin n. a protein, soluble in alcohol, that is obtained from wheat. It is one of the constituents of 'gluten'

(dt) một loại protein tan trong cồn tẩy được từ lúa mì. protein này là một thành phần của gluten"

glibenclamide n. a drug that reduces the level of sugar in the blood and is used to treat diabetes. It is administered by mouth. Side-effects include mild digestive upsets and skin reactions. Trade name: **Daonil, Euglucon** (dt) một loại thuốc dùng giảm mức đường trong máu dùng chữa bệnh tiểu đường. Thuốc dùng uống. Tác động phụ gồm rối loạn tiêu hóa nhẹ và phản ứng da. Tên thương mại: **Daonil, Euglucon.**

gliding joint /'glaidɪŋ dʒɔɪnt/ see arthrodic joint

khớp trượt xem khớp mặt phẳng.

glioblastoma (spongioblastoma) n. the most malignant type of brain tumour derived from non-nervous (glial) tissue (see astrocytoma). Its rapid enlargement destroys normal brain cells, with a progressive loss of function, and raises the intracranial pressure, causing headache, vomiting, and drowsiness.

u nguyên bào dệm (u nguyên bào xốp) loại u não ác tính nhất có nguồn gốc từ các mô không thần kinh (mô dệm) (xem u tế bào hình sao). U phát triển nhanh nên sẽ tiêu diệt các tế bào não bình thường, gây mất dần chức năng và tăng áp suất nội sọ, sinh ra nhức đầu nón và buồn ngủ.

glioma n. any tumour of non-nervous cells ("glia") in the nervous system. The term is sometimes used for all tumours that arise in

the central nervous system, including "astrocytomas", "oligodendrogiomas", "medulloblastomas", and "ependymomas". Tumours of low-grade malignancy produce symptoms by pressure on surrounding structures; those of high-grade malignancy may invasive.

u thần kinh dệm (dt) mô khối u của các tế bào không thần kinh (mô dệm) trong hệ thần kinh. Từ này đôi khi cũng dùng cho tất cả các khối u trong hệ thần kinh trung ương, gồm u tế bào hình sao", u tế bào dệm "tanh", u nguyên bào tủy, và u tế bào mảng ông nội tủy. Các khối u có độ ác tính thấp, gây triệu chứng do sự ép trên các cấu trúc chung quanh; các u có độ ác tính cao có thể di căn.

gliosome n. a "lysosome in an 'astrocyte'. **thể dệm(dt) thể tiêu hóa** của một tế bào hình sao".

globin n. a protein, found in the body, that can combine with iron-containing groups to form "haemoglobin" (found in red blood cells) and "myoglobin" (found in muscle).

một loại protein có trong cơ thể, có thể kết hợp với các nhóm chứa sắt để tạo thành hemoglobin (thấy trong hồng cầu) và myoglobin (thấy trong cơ).

globulin n. one of a group of simple proteins that are soluble in dilute salt solutions and can be coagulated by heat. A range of different globulins is present in the blood (the serum globulins, including alpha (α), beta (β), and gamma (γ) globulins). Some globulins have important functions as antibodies (see immunoglobulin); others are responsible for the transport of lipids, iron, or copper in the blood.

(dt) một trong nhóm các protein đơn giản tan trong dung dịch muối loãng và có thể đông lại khi dun nóng. Có một loạt các protein khác nhau trong máu (các globulin huyết tánh gồm alpha (α), beta (β), và gamma (γ) globulin). Một số globulin có chức năng quan trọng như các kháng thể (xem globulin miễn dịch); các globulin khác có nhiệm vụ chuyên chở các chất béo, sắt, hay đồng trong máu.

globulinuria n. the presence in the urine of globulins.

globulin-niệu(dt) tình trạng có globulin

trong màng trâm

globus *n.* a spherical or globe-shaped structure, for example the *globus pallidus* part of the lenticular nucleus in the brain (see basal ganglia).

cầu (hòn) (dt) một cấu trúc hình cầu hay dạng cầu, thí dụ cầu nhát là một phần của nhánh hình kính trong não (xem hach dày).

glomangioma *n.* a harmless but often painful tumour usually occurring in the skin at the ends of the fingers and toes. It arises from nerve tissue in the blood vessels.

n cuộn mạch (dt) một khối u vô hại nhưng thường gây đau thường xảy ra ở da đầu ngón tay, ngón chân. U này phát sinh từ các mô thần kinh trong mạch máu.

glomerulitis *n.* any one of a variety of lesions of the glomeruli (see glomerulus) associated with acute or chronic kidney disease. Such lesions are recognized by electron microscopic examination, using immunofluorescent staining techniques, of kidney biopsy specimens taken during the course of the disease.

viêm liên cầu thận (dt) bất kỳ loại nào trong số các thương tổn của tiểu cầu thận (xem cuộn tiểu cầu) kết hợp với bệnh thận cấp hay mạn. Các thương tổn này nhận biết được bằng xem xét trên kính hiển vi điện tử, dùng kỹ thuật nhuộm huỳnh quang các mẫu sinh thiết thận lấy khi đang bệnh.

glomerulonephritis *n.* a disease of the kidneys resulting in the syndrome of acute nephritis: the passage of blood in the urine and occasionally fluid retention and swelling (see oedema). The exact cause of acute glomerulonephritis is obscure, but in most cases it is thought to represent an abnormal allergic response following a streptococcal sore throat. The acute form of the disease usually settles completely, with rapid return to normal kidney function. Occasionally, it progresses to chronic glomerulonephritis and kidney failure, sometimes via the 'nephrotic' syndrome.

viêm thận-tiểu cầu (dt) một bệnh thận gây ra bởi chứng viêm thận cấp có máu trong nước tiểu và dài khi có lưu giữ dịch và sưng (phù nề). Nguyên nhân chính xác của viêm

thận-tiểu cầu cấp chưa được rõ ràng, nhưng trong hầu hết các trường hợp người ta cho rằng đó là một đáp ứng dị ứng bất thường sau khi bị viêm loét họng do liên cầu khuẩn. Dạng cấp của bệnh thường ổn định hoàn toàn và nhanh chóng trở lại chức năng thận bình thường. Đôi khi bệnh tiến triển thành viêm thận-tiểu cầu mãn và suy thận, đôi khi qua hồi chứng hư thận.

glomerulus *n.* (pl. *glomeruli*) 1. the network of blood capillaries contained within the cup-like end (*Bowman's capsule*) of a nephron. It is the site of primary filtration of waste products from the blood into the kidney tubule. 2. any other small rounded mass.

cuộn tiểu cầu (dt) 1. mạng mao mạch chứa trong phần cuối hình chén (nang Bowman) của một nephron. Đây là nơi lọc và bỏ các chất thải trong máu vào trong các tiểu quản thận. 2. bất kỳ khối nhỏ hình tròn nào.

glomus *n.* (pl. *glomera*) a small communication between a tiny artery and vein in the skin of the limbs. It is concerned with the regulation of temperature. Occasionally its malformation and overgrowth produces a small painful tender red swelling (*glomus tumour*). This may be cauterized or removed surgically.

cuộn (dt) một sự lưu thông nhỏ giữa một động mạch nhỏ và một tĩnh mạch ở da các chi, và có liên quan đến việc điều hòa nhiệt độ. Đôi khi bị dang hay tăng sinh ở cuộn này gây ra một chỗ sưng mềm, đỏ, và đau (u cuộn). U này có thể đốt hay dùng phẫu thuật cắt bỏ.

gloss- (glosso-) prefix denoting the tongue. Examples: *glossopharyngeal* (relating to the tongue and pharynx); *glossoplasty* (plastic surgery of).

tiếp đầu ngữ chí tươi. Thí dụ *glossopharyngeal* (liên quan đến lưỡi và họng); *glossoplasty* (phẫu thuật tạo hình lưỡi).

glossa *n.* see tongue.

lưỡi (dt) xem phần dịch chữ tongue

glossectomy *n.* surgical removal of the tongue, an operation usually carried out for cancer in this structure.

thủ thuật cắt bỏ lưỡi (dt) phẫu thuật cắt bỏ lưỡi, thường thực hiện vì ung thư ở cấu trúc này.

Glossina n. see tsetse.

(dt) xem tsetse.

glossitis n. inflammation of the tongue. This can be caused by anaemia, candidiasis, vitamin deficiency, or lichen planus.

viêm lưỡi (dt) viêm lưỡi thường gây ra do thiếu máu, bệnh nấm Candida, thiếu vitamin hay bệnh da lìa tiểu phẳng.

glossolalia n. nonsense speech that mimics normal speech in that it is appropriately formed into an imitation of syllables, words, and sentences. It can be uttered in 'trance' states and during sleep.

chửng nói u ám (dt) nói vô nghĩa bắt chước theo lời nói bình thường, tức là bắt chước các âm, chữ và câu. Chửng này có thể phát ra trong trạng thái lén đồng* và trong khi ngủ.

glossopharyngeal nerve the ninth cranial nerve (IX), which supplies motor fibres to part of the pharynx and to the parotid salivary glands and sensory fibres to the posterior third of the tongue and the soft palate.

thân kinh thiệt hau dây thân kinh số thứ chín (IX), cung cấp các sợi vận động đến một phần của họng và tuyến nước bọt mang tai, và các sợi cảm giác đến phần thứ ba phía sau lưỡi và vom miếng mềm.

glossoplegia n. paralysis of the tongue.

chứng liệt lưỡi (dt) tình trạng lưỡi bị liệt.

glottis /'glɒtɪs/ n. the space between the two vocal cords. The term is often applied to the vocal cords themselves or to that part of the larynx associated with the production of sound.

thanh môn (dt) khoảng giữa hai dây thanh âm*. Từ này cũng dùng chỉ chính các dây thanh âm hay chỉ phần thanh quản có nhiệm vụ phát ra âm thanh.

gluc-(*gluco-*) prefix denoting glucose. Example: glucosuria (urinary excretion of).

tiếp đầu ngửi chỉ glucose. *Thí dụ glucosuria (hai hết glucose trong nước tiểu).*

glucagon n. a hormone, produced by the pancreas, that causes an increase in the blood sugar level and thus has an effect opposite to that of insulin. Glucagon is administered by injection to counteract diabetic hypoglycaemia.

(dt) một hormone do tụy tiết ra gây tăng mức đường huyết và như vậy có tác dụng ngược lại với insulin*. Glucagon cây nang cách cách để chống lại tác động hạ đường huyết do bệnh tiểu đường.

glucocorticoid n. see corticosteroid.

(dt) xem corticosteroid.

glucokinase n. an enzyme, found in the liver, that catalyses the conversion of glucose to glucose-6-phosphate. This is the first stage of glycolysis.

(dt) một enzyme thấy trong gan xúc tác việc chuyển glucose thành gluco-se-6-phosphate. Đây là giai đoạn đầu của sự phân hủy glucose.

gluconeogenesis n. the biochemical process in which glucose, an important source of energy, is synthesized from non-carbohydrate sources, such as amino acids. Gluconeogenesis occurs mainly in the liver and kidney and meets the needs of the body for glucose when carbohydrate is not available in sufficient amounts in the diet.

sự tạo glucose (dt) tiến trình sinh hóa để tổng hợp glucose là một nguồn năng lượng quan trọng từ các nguồn không phải carbohydrate như amino acid. Sự tạo glucose xảy ra chủ yếu ở gan và thận để đáp ứng nhu cầu glucose của cơ thể khi không có đủ carbohydrate trong chế độ ăn uống.

glucosamine n. the amino sugar of glucose, i.e. glucose in which the hydroxyl group is replaced by an amino group. Glucosamine is a component of mucopolysaccharides and glycoproteins; for example, hyaluronic acid, a mucopolysaccharide found in synovial fluid, and heparin.

(dt) dạng đường amin của glucose tức là glucose trong đó nhóm hydroxyl được thay thế bằng một nhóm amin. Glucosamin là một thành phần của mucopolysaccharida* và glycoprotein*, thí dụ như hyaluronic acid là một mucopolysaccharide thấy trong dịch màng hoạt dịch, và heparin*.

glucose (dextrose) /'gljʊkəns/ n. a simple sugar containing six carbon atoms (a hexose). Glucose is an important source of energy in the body and the sole source of energy for the brain. Free glucose is not found in many foods (grapes are an exception).

tion); however, glucose is one of the constituents of both sucrose and starch, both of which yield glucose after digestion. Glucose is stored in the body in the form of glycogen. The concentration of glucose in the blood is maintained at around 5 mmol/l by a variety of hormones, principally insulin and glucagon. If the blood-glucose concentration falls below this level neurological and other symptoms may result (see hypoglycaemia). Conversely, if the blood-glucose level is raised above its normal level, to 10 mmol/l, the condition of hyperglycaemia develops. This is a symptom of diabetes mellitus.

(dt) một loại đường đơn có chứa sáu nguyên tử carbon (một hexose). Glucose là một nguồn năng lượng quan trọng trong cơ thể và là nguồn năng lượng duy nhất của não. Glucose tự do không thấy trong nhiều loại thực phẩm (như là một ngoại lệ); tuy nhiên glucose là một trong các chất cấu thành của cả sucrose và tinh bột, cả hai chất này đều sinh ra glucose sau khi tiêu hóa. Glucose chưa trong cơ thể dưới dạng glycogen. Nồng độ glucose trong máu được giữ trong khoảng 5 mmol/l do tác động của nhiều hormone, chủ yếu là insulin* và glucagon*. Nếu nồng độ glucose trong máu xuống thấp hơn mức này có thể gây ra các triệu chứng khác (xem giảm đường huyết). Ngược lại, nếu mức glucose máu tăng cao hơn mức bình thường, cho tới 10 mmol/l, sẽ có tình trạng tăng đường huyết. Đây là một triệu chứng của dài tháo đường.

glucose tolerance test /'glu:kəʊs tələrəns test/ a test used in the diagnosis of diabetes mellitus. A quantity of glucose is given to the patient by mouth, after a period of fasting, and the concentration of sugar in the blood and urine is estimated at regular intervals during the next few hours. These readings indicate the ability of the patient's body to utilize glucose.

thí nghiệm dung nạp glucose /'nghiem dung trong chẩn đoán dài tháo đường/. Một lượng glucose được cấp cho bệnh nhân bằng đường miệng sau một thời gian nhịn ăn, sau đó đánh giá nồng độ glucose trong máu và nước tiểu cách nhau trong một số giờ sau. Kết quả có được cho thấy khả năng sử dụng glucose của cơ

thể bệnh nhân.

glucoside n. see glycoside.

xem glycoside.

glucuronic acid a sugar acid derived from glucose. Glucuronic acid is an important constituent of chondroitin sulphate (found in cartilage) and hyaluronic acid (found in synovial fluid).

một acid đường có nguồn gốc từ glucose. Glucuronic acid là một thành phần quan trọng của chondroitin sulphate* (thấy trong sụn) và hyaluronic acid* (thấy trong dịch màng hoạt dịch).

glutamate dehydrogenase (glutamic acid dehydrogenase) an important enzyme involved in the deamination of amino acids.

một enzyme quan trọng liên quan đến việc khử amin* của các amino acid.

glutamic acid (glutamate) see amino acid.
xem amino acid.

glutamic oxaloacetic transaminase (GOT) an enzyme involved in the transamination of amino acids. This enzyme is present in blood serum (serum GOT, SGOT); measurement of SGOT may be used in the diagnosis of acute myocardial infarction and acute liver disease.

một enzyme liên quan đến sự chuyển amin* của amino acid. Enzyme này có trong huyết thanh (serum, GOT, SGOT), do SGOT có thể dùng trong chẩn đoán nhồi máu cơ tim* cấp và bệnh gan cấp.

glutamin pyruvic transaminase (GPT) an enzyme involved in the transamination of amino acids. High levels of this enzyme are found in the liver, and measurement of GPT in the serum (serum GPT, SGPT) is used in the diagnosis and study of acute liver disease.

một enzyme liên quan đến sự chuyển amin* của các amino acid. Mức độ cao của enzyme này thấy trong gan, do GPT trong huyết thanh (serum GOT, SGOT) có công dụng trong chẩn đoán và nghiên cứu bệnh gan cấp.

glutaminase n. an enzyme, found in the kidney, that catalyses the breakdown of the

G

amino acid glutamine to ammonia and glutamic acid: a stage in the production of urea
(dt) một enzyme thấy trong thận, enzyme này xúc tác việc phân hủy amino acid glutamine thành ammonia và glutamic acid, một giai đoạn trong sự sản sinh urê.

glutamine n. see amino acid.

(dt) xem amino acid.

glutathione n. a peptide containing the amino acids: glutamic acid, cysteine, and glycine. It functions as a "coenzyme in several oxidation-reduction reactions.

(dt) một peptide có chứa các amino acid: glutamic acid, cysteine và glycine. Glutathione hoạt động như một coenzyme" trong nhiều phản ứng oxy-khí.

glutelin n. one of a group of simple proteins found in plants and soluble only in dilute acids and bases. An example is glutenin, found in wheat (see gluten).

(dt) một trong nhóm các protein đơn thay trong thực vật và chỉ hòa tan trong dung dịch acid hay kiềm loãng. Thí dụ như glutenin thấy trong lúa mì (xem gluten).

gluten/ 'glütən/ n. a mixture of the two proteins gliadin and glutenin. Gluten is present in wheat and rye and is important for its baking properties. When mixed with water it becomes sticky and enables air to be trapped and dough to be formed. Sensitivity to gluten leads to "coeliac disease in children.

(dt) một hỗn hợp hai loại protein gliadin và glutenin. Gluten có trong lúa mì và lúa mạch đen và giữ vai trò quan trọng trong việc làm bánh mì. Khi nhồi với nước, gluten trở nên dinh và giữ được không khí để tạo thành bột nhồi. Trẻ em nhạy cảm với gluten sẽ bị bệnh tăng phổi.

glutethimide n. a drug used to treat insomnia and other sleep disturbances (see hypnotic). It is administered by mouth. Side-effects can include nausea, mental excitement, and skin rashes, and prolonged use may lead to dependence of the "barbiturate type. Trade name: Doriden.

(dt) một loại thuốc dùng chữa chứng mất ngủ và các rối loạn khác về giấc ngủ (xem thuốc gây ngủ). Thuốc dùng uống. Tác động phụ gồm buồn nôn, kích thích tâm trí và phát ban ngoài da. Dùng lâu ngày có thể bị quen

thuốc" theo kiểu barbiturate. Tên thương mại: Doriden.

gluteus n. one of three paired muscles of the buttocks (gluteus maxi-mus, gluteus medius and gluteus mi-nimus). They are responsible for movements of the thigh. -- gluteal adj.

(dt) một trong ba đôi cơ ở móng (cơ móng lớn, cơ móng trung và cơ móng nhỏ). Các cơ này này có nhiệm vụ cử động đùi. -- gluteal (tt).

**glyc- (glyeo-) prefix denoting sugar
tiếp đầu ngữ chỉ đường.**

glyceride n. a lipid consisting of glycerol (an alcohol) combined with one or more fatty acids. See also triglyceride.

(dt) một lipid" có chứa glycerol (một loại rượu) kết hợp với một hay nhiều acid béo. Cũng xem triglyceride.

glycerin (glycerol) / 'glitserin/ n. a clear viscous liquid obtained by hydrolysis of fats and mixed oils and produced as a by-product in the manufacture of soap. It is used as an emollient in many skin preparations, as a laxative (particularly in the form of suppositories), and as a sweetening agent in the pharmaceutical industry.

(dt) một chất dinh và trong có được khi thủy phân các chất béo và các hỗn hợp dầu. Glycerin được sản xuất như một побочный trong việc chế tạo xà phòng. Glycerin dùng như một chất làm mềm" trong nhiều chế phẩm dùng ngoài da, dùng làm thuốc nhuận trường (đặc biệt dưới dạng thuốc đạn) và làm tác nhân gây ngọt trong công nghiệp dược.

glyceryl trinitrate (nitroglycerin)

a drug that dilates blood vessels and is used to prevent and treat angina (see vasodilator). It is administered by mouth and large doses may cause flushing, headache, and fainting. Trade names: Nitrocontin, Sustac.

một loại thuốc gây giãn các mạch máu dùng ngừa và trị các cơn đau thắt ngực (xem thuốc dân gian). Thuốc dùng uống, liều cao có thể gây đỏ mặt, nhức đầu và ngất xỉu. Tên thương mại: Nitrocontin, Sustac.

glycine n. see amino acid.

(dt) xem amino acid.

glycocholic acid see bile acids.

(dt) xem acid mêt.

glycogen /'glɪkəʊdʒen/ n. a carbohydrate consisting of branched chains of glucose units. Glycogen is the principal form in which carbohydrate is stored in the body. It is the counterpart of starch in plants. Glycogen is stored in the liver and muscles and may be readily broken down to glucose.

(dt) một carbohydrate gồm nhiều chuỗi phân nhánh có các đơn vị glucose. Glycogen là dạng tồn trữ carbohydrate chính trong cơ thể, do là chất tương ứng với tinh bột trong cây cỏ. Glycogen được trữ trong gan và cơ, và có thể sản sang phản ứng hủy thành glucose.

glycogenesis n. the biochemical process, occurring chiefly in the liver and in muscle, by which glucose is converted into glycogen.

sự tạo glycogen (dt) tiến trình sinh hóa xảy ra chủ yếu trong gan và cơ để chuyển glucose thành glycogen.

glycogenolysis n. a biochemical process, occurring chiefly in the liver and in muscle, by which glycogen is broken down into glucose-1-phosphate. Glycogenolysis forms the first stage of 'glycolysis'.

sự hủy glycogen (dt) một tiến trình sinh hóa xảy ra chủ yếu trong gan và trong cơ, trong đó glycogen bị phản ứng hủy thành glucose-1-phosphate. Sự hủy glycogen tạo thành giai đoạn đầu tiên của sự hủy glucose.

glycolipid n. a lipid containing a sugar molecule (usually galactose or glucose). The cerebrosides are examples of glycolipids.

(dt) một lipid có chứa một phân tử đường (thường là galactose hay glucose). Thị dụ như các cerebroside.

glycolysis n. the conversion of glucose, by a series of ten enzyme-catalysed reactions, to lactic acid. Glycolysis takes place in the cytoplasm of cells and the first nine reactions (converting glucose to pyruvate) form the first stage of cellular 'respiration'. The process involves the production of a small amount of energy (in the form of ATP), which is used for biochemical work. The final reaction of glycolysis (converting pyruvate to lactic acid) provides energy for short periods of time when oxygen consumption exceeds demand; for example, during bursts of intense

muscular activity. See also lactic acid.

sự hủy glucose (dt) sự chuyển glucose sau một loạt muti phản ứng có enzyme xúc tác thành lactic acid. Sự hủy glucose xảy ra trong bao lồng của các tế bào và chín phản ứng đầu tiên (chuyển glucose thành pyruvate) tạo thành giai đoạn đầu của hô hấp* tế bào. Tiến trình bao gồm việc sản sinh một số năng lượng (dưới dạng ATP) dùng cho các hoạt động sinh hóa. Phản ứng hủy glucose sau cùng (chuyển pyruvate thành lactic acid) cung cấp năng lượng trong một thời gian ngắn khi tiêu thụ oxy vượt quá nhu cầu; thí dụ khi bộc phát hoạt động cơ cao độ. Cũng xem lactic acid.

glycoprotein n. one of a group of compounds consisting of a protein combined with a carbohydrate (such as galactose or mannose). Examples of glycoproteins are certain enzymes, hormones, and antigens.

(dt) một trong nhóm các hợp chất gồm một protein kết hợp với một carbohydrate (như galactose hay mannose). Thị dụ về các glycoprotein là một số enzyme, hormone và kháng nguyên.

glycoside n. a compound formed by replacing the hydroxyl (-OH) group of a sugar by another group. (If the sugar is glucose the compound is known as a glucoside). Glycosides found in plants include some pharmacologically important products (such as 'digitalis'). Other plant glycosides are natural food toxins, present in cassava, almonds, and other plant products, and may yield hydrogen cyanide if the plant is not prepared properly before eating.

(dt) một hợp chất tạo thành bằng cách thay thế nhóm hydroxyl (-OH) của một loại đường bằng một nhóm khác (trường hợp đường là glucose, hợp chất sẽ gọi là glucoside). Glycoside thấy trong thực vật gồm cả một số chất quan trọng về mặt dược học (như digitalis*). Các glycoside thực vật khác là những độc tố thực phẩm thiên nhiên, thấy trong cây khoai mì (sắn), quả hạnh; và các sản phẩm thực vật khác, và có thể sinh ra hydrogen cyanide nếu các thực vật này không được chế biến đúng cách trước khi ăn.

glycosuria n. the presence of glucose in the urine in abnormally large amounts. Only

very minute quantities if this sugar may be found normally in the urine. Higher levels may be associated with diabetes mellitus, kidney disease, and some other conditions.

glucose-niệu (dt) tình trạng có một số lượng ion bát thường glucose trong nước tiểu. Bình thường trong nước tiểu chỉ có một số lượng rất nhỏ glucose. Các mức cao hơn có thể kết hợp với đái tháo đường, bệnh thận, hay với tình trạng khác.

glymiddine n. a drug that reduces the level of sugar in the blood and is used to treat diabetes. It is administered by mouth; the commonest side-effects are digestive upsets and skin reactions. Trade name: **Gondaton**. (dt) một loại thuốc làm giảm mức độ đường trong máu dùng chữa bệnh đái tháo đường. Thuốc dùng đường niêm. Tác động phụ thường thấy nhất là rối loạn tiêu hóa và phản ứng da. Tên thương mại: **Gondaton**.

gnath- (gnatho-) prefix denoting the jaw. Example: **gnathoplasty** (plastic surgery of) (tiếp đầu ngứa) chỉ hám. Ví dụ: **gnathoplasty** (phẫu thuật tạo hình hàm).

gnathion n. the lowest point of the midline of the lower jaw (mandible).

diểm cằm (dt) điểm thấp nhất ở đường giữa xương hàm dưới.

Gnathostoma n. a genus of parasitic nematodes. Adult worms are commonly found in the intestines of tigers, leopards, and dogs. The presence of the larval stage of *G. spinigerum* in man, who is not the normal host, causes a skin condition called 'creeping eruption'.

(dt) một giống giun ký sinh. Giun trưởng thành thấy trong ruột cọp, báo và chó. Khi ăn trúng của *G. spinigerum* nhiễm vào người, vốn không phải là ký chủ bình thường, sẽ gây bệnh ngoài da gọi là phát ban đường hầm'.

gnobiotic adj. describing germ-free conditions or a germ-free animal that has been inoculated with known microorganisms.

định trùng (tl) mô tả một tình trạng vô trùng hay một sức vật vô trùng được cấy vào một số vi sinh vật đã biết.

goblet cell /'goblet scl/ a column-shaped secretory cell found in the epithelium of the respiratory and intestinal tracts.

Goblet cells secrete the principal constituents of mucus.

tế bào hình dài (tl) tế bào phân tiết hình trụ thấy trong biểu mô* của đường hô hấp và tiêu hóa. Các tế bào hình dài tiết ra các thành phần chính của chất nhầy.

goitre /'goitər/ n. a swelling of the neck due to enlargement of the thyroid gland. This may be due to lack of dietary iodine, which is necessary for the production of thyroid hormone; the gland enlarges in an attempt to increase the output of hormone. This was the cause of endemic goitre, formerly common in regions where the diet lacked iodine. Sporadic goitre may be due to simple overgrowth (hyperplasia) of the gland or to a tumour. In exophthalmic goitre (Graves's disease) the swelling is associated with overactivity of the gland and is accompanied by other symptoms (see thyrotoxicosis).

bướu giáp (dt) một chỗ sưng ở cổ do tuyến giáp lớn ra. Điều này có thể do thiếu iodine trong thực phẩm cần thiết cho sự sinh sản hormone thyroid, tuyến giáp sẽ lớn ra để tăng sản xuất hormone. Đây là nguyên nhân của dịch bướu tiếp địa phương trước đây thường thấy trong các vùng có chế độ ăn uống thiếu iodine. Bướu giáp, rái rác có thể do một tăng sinh đơn giản (tăng sản) của tuyến giáp hay do khối u. Trong bướu giáp lộ nhân (bệnh Graves) tuyến giáp lớn ra do hoạt động quá mức và có kèm theo các triệu chứng khác (xem bệnh tăng năng tuyến giáp).

gold /'gould/ n. 1. a bright yellow metal that is very malleable. In dentistry pure gold is occasionally used as a filling. Alloys are used extensively for *crowns, *inlays, and *bridges, either alone or veneered with a tooth-coloured material. Gold alloys are now rarely used as the metal framework for partial dentures, cobalt-chromium alloys being used instead. 2. (in pharmacology) any of several compounds of the metal gold, used in the treatment of rheumatoid arthritis. It is administered by injection. Common side-effects include mouth ulcers, itching, blood disorders, skin reactions, and inflammation of the colon and kidneys. Trade name: **Myocrisin**.

vàng (tl) 1. một kim loại màu vàng sáng rất

dễ uốn và dát mỏng. Trong nhà khoa vàng nguyên chất đôi khi dùng để trám. Các hợp kim vàng dùng rất nhiều để làm "thân răng", "mành ráp" và "cầu răng", có thể dùng một mình hay có một lớp bọc mặt bằng vật liệu có màu răng. Hiện nay các hợp kim vàng ít được dùng làm khung kim loại cho bộ răng giả từng phần, thay vào đó là các hợp kim cobalt-chromium". 2. Một ký chất nào trong số nhiều hợp chất của vàng dùng chữa trị viêm khớp đang thấp. Thuốc dùng chích. Tác động phụ thường gồm loét miệng, ngứa, röt loen mao, phản ứng da, và viêm đại tràng và thận. Tên thương mại: Myo-crisin.

Golgi apparatus a collection of vesicles and folded membranes in a cell, usually connected to the "endoplasmic reticulum. It stores and later transports the proteins manufactured in the endoplasmic reticulum. The Golgi apparatus is well developed in cells that produce secretions, e.g. pancreatic cells producing digestive enzymes.

bộ Golgi một tập hợp các túi và màng xếp trong tế bào, thường nói tiếp với lưới nội bào". Bộ này tồn trữ và sau đó chuyên chở các protein tạo thành trong lưới nội bào. Bộ Golgi rất phát triển trong tế bào sản sinh ra các chất tiết, thí dụ các tế bào tụy tạng sản sinh ra các enzyme tiêu hóa.

Golgi cell types of "neurones (nerve cells) within the central nervous system. Golgi type I neurones have very long axons that connect different parts of the system; Golgi type II neurones, also known as microneurones, have only short axons or sometimes none.

tế bào Golgi các kiểu norôn (tế bào thần kinh) trong hệ thần kinh trung ương. Norôn Golgi typ I có sợi trực* rất dài nói với các phần khác nhau của hệ thống; norôn Golgi typ II cũng được gọi là tiểu norôn chỉ có sợi trực ngắn hay dài khi không có sợi trực.

Golgi tendon organ see tendon organ, cơ quan gân Golgi xem cơ quan gân.

Gomori's method a method of staining for the demonstration of enzymes, especially phosphatases and lipases, in histological specimens

phương pháp gomori một phương pháp nhuộm để biểu hiện các enzy-me, đặc biệt

các phosphatase và Lipase trong các mẫu vật mô học.

gomphosis *n.* a form of "synarthrosis (immovable joint) in which a conical process fits into a socket. An example is the joint between the root of a tooth and the socket in the jawbone.

kép đóng khám (*dt*) một dạng khớp bất động (khép không cử động được) có một gai xương hình non vừa khớp với một ổ. Thị dụ như khớp của chân răng và ổ xương hàm.

gonad /'gɔ:nəd/ *n.* a male or female reproductive organ, which produces the gametes. See ovary, testis.

tuyến sinh dục (*dt*) cơ quan sinh sản nam hay nữ sản sinh ra các giao tử. Xem noãn sáo, tinh hoàn.

gonadotrophin (gonadotropic hormone) *n.* any of several hormones synthesized and released by the pituitary gland that act on the testes or ovaries (gonads) to promote production of sex hormones and either sperm or ova. The main gonadotrophins are "follicle-stimulating hormone and "luteinizing hormone. They may be given by injection to treat infertility. See also chorionic gonadotrophin.

(*dt*) một trong nhiều hormone do tuyến yên tổng hợp và phóng thích có tác động trên tinh hoàn và noãn sáo (các tuyến sinh dục) để gây sự sản sinh các hormone phái tính, và tinh trùng hay noãn. Các gonadotrophin chính là hormone gây trưởng thành noãn (FSH) và hormone tạo hoàng thể (LH). Các hormone này có thể dùng chích để chữa hiếm muộn. Cũng xem gonadotrophin nhau thai.

gonagra *n.* gout in the knee.

thông phong gối (*dt*) thông phong ở đầu gối.

goni- (gonio-) prefix denoting an anatomical angle or corner.

(tiếp đầu ngữ) chỉ góc trong giải phẫu học

goniometer /'gɔ:nɪ'me:tər/ *n.* an instrument for measuring angles, such as those made in joint movements.

giác kế (*dt*) một dụng cụ dùng đo góc, như các góc tạo nên trong chuyển động khớp

gonion *n.* the point of the angle of the lower jawbone (mandible).

góc ham dưới (dt) đỉnh góc của xương ham dưới.

goniopuncture /ˌgoʊniəˈpʌnkjʊtʃə/ *n.* an operation for congenital glaucoma (*see* bupthalmos) to enable fluid to be drawn from the eye. Using a fine knife, an incision is made from within the eye into Schlemm's canal, at the junction of the cornea and sclera, and continued outwards until the knife appears beneath the conjunctiva. This creates a pathway for fluid to drain from the anterior chamber of the eye to the subconjunctival tissue. The tip of the knife within the eye is observed through a special contact lens.

thú thuật rạch góc (dt) thao tác thực hiện trong lồng nhán áp bẩm sinh (xem chứng mắt trâu) để dẫn lưu dịch ra khỏi mắt. Dùng dao nhô rạch một đường trong mắt vào trong ống Schlemm, ở nơi tiếp hợp các giác mạc và cung mạc, rồi tiếp tục ra phía ngoài cho tới khi lưỡi dao hiện ra dưới kẽ mạc. Như vậy sẽ tạo được một đường dẫn lưu dịch trong tiền phòng tại lấp mỏ dưới kẽ mạc. Hình dao trong mắt có thể thấy được qua một kính sát trùng đặc biệt.

gonioscope /ˌgoʊniˈɔːskoʊp/ *n.* a special lens used for viewing the structures around the edge of the anterior chamber of the eye (in front of the lens). These structures are hidden behind the sclera just beyond the edge of the cornea and are not accessible to direct viewing.

đèn soi tiền phòng (dt) một thấu kính đặc biệt dùng xem xét các cấu trúc quanh bờ tiền phòng (phía trước thủy tinh thể). Các cấu trúc này thường bị che sau cung mạc ngang bên kia bờ giác mạc nên không thấy được khi nhìn trực tiếp.

gonitomy (trabeculotomy) *n.* an operation for congenital glaucoma (*see* bupthalmos) in which a fine knife is used to make an incision into Schlemm's canal from within the eye. It is the first stage of 'goniopuncture'.

thú thuật mó góc (thú thuật cắt rạch) (dt) thao tác dùng cho tăng nhán áp bẩm sinh (xem chứng mắt trâu), dùng dao

nhô rạch một đường trong ống Schlemm vào trong mắt. Đây là giai đoạn đầu của thủ thuật rạch góc.

gonococcus *n.* (*pl.* gonococci) the causative agent of gonorrhoea: the bacterium '*Neisseria gonorrhoeae*'. **gonococcal** *adj.*

lậu cầu (dt) tác nhân gây bệnh lậu: vi trùng *Neisseria gonorrhoeae*. • **gonococcal** (*tt*)

gonocyte *n.* see germ cell.

tế bào sinh dục (dt) xem tế bào mầm.

gonorrhoea /ˌgoʊnəˈriːə/ *n.* a venereal disease, caused by the bacterium *Neisseria gonorrhoeae*, that affects the genital mucous membranes of either sex. Symptoms develop about a week after infection and include pain on passing water and discharge of pus (known as *glee*) from the penis (in men) or vagina (in women); some infected women, however, experience no symptoms. If a pregnant woman has gonorrhoea, her baby's eyes may become infected during passage through the birth canal (*see* ophthalmia neonatorum). In untreated cases, the infection may spread throughout the reproductive system, causing sterility; severe inflammation of the urethra in men can prevent passage of water (a condition known as *stricture*). Later complications include arthritis, inflammation of the heart valves (endocarditis), and infection of the eyes, causing conjunctivitis. Treatment with sulphonamides, penicillin, or tetracycline in the early stages of the disease is usually effective. Compare syphilis.

bệnh lậu (dt) một loại bệnh hoa liễu gây ra do vi trùng *Neisseria gonorrhoeae* tác động tới niêm mạc sinh dục ở cả hai phái. Bệnh phát triển khoảng một tuần sau khi nhiễm, gồm đau khi đi tiểu và chảy mủ (gọi là rỉ mủ) ở đường vật (ở đàn ông) hay âm đạo (ở phụ nữ); đôi khi có một số phụ nữ bị nhiễm nhưng không có triệu chứng. Nếu phụ nữ bị bệnh khi mang thai, con sinh ra có thể bị nhiễm bệnh ở mắt khi qua đường sanh (xem viêm mắt lậu sơ sinh). Nếu không chữa trị, bệnh sẽ lan tràn khắp hệ sinh dục gây vô sinh; niêm dao ở đàn ông bị nhiễm nặng có thể gây bi tiểu (tình trạng này gọi là chít hẹp). Các biến chứng sau đó gồm viêm khớp, viêm các van tim (viêm nội tâm mạc*) và nhiễm trùng mắt, gây viêm kết mạc. Chữa bằng các sulphon-

amide, penicillin, hay tetracycline trong giai đoạn của bệnh thường có công hiệu. So sánh với bệnh giang mai.

good neighbour scheme /gʊd 'neɪbər skem/ (in Britain) a voluntary experimental scheme organized by Social Service Departments of local authorities to bridge the gap in the care of the elderly between total independence and the provision of a home help. See also social services.

kết hoạch hàng xóm tốt /o/ Vương quốc Anh) một kế hoạch thực nghiệm từ nguyên do Ban Dịch vụ Xã hội của các chính quyền địa phương tổ chức để lập nhưng thiếu sót trong việc chăm sóc các người già giữa sự độc lập hoàn hoàn và việc grup đỡ tay nhau. Cũng xem dịch vụ xã hội.

goose flesh /gu:s flæʃ/ the reaction of the skin to cold or fear. The blood vessels contract and the small muscle attached to the base of each hair follicle also contracts, causing the hairs to stand up; this gives the skin an appearance of plucked goose skin. Medical name, *cutis anserina*.

da són gai óc (da ngỗng) phần ứng của da do lạnh hay sợ. Các mạch máu co lại và các cơ nhỏ ở đây các nang lông cũng co lại làm cho các lông dựng lên, vì thế da sẽ có vẻ như da ngỗng da nhó lông. Tên y học: *cutis anserina*.

gorget /'gɔ:tʃɪt/ n. an instrument used in the operation for removal of stones from the bladder. It is a 'director or guide with a wide groove.

ống khoang /dɪ/ một dụng cụ dùng trong thao tác lấy sỏi trong bàng quang. Đây là một ống thông đưa đường hay ống dẫn có rãnh lõi.

gouge /'gaʊdʒ/ n. a curved chisel used in orthopaedic operations to cut and remove bone (see illustration).

cây đục máng /dɪ/ một cái đục cong dùng trong thao tác chỉnh hình để cắt và lấy đi các xương (xem hình).

goundou (anakhré) n. a condition following an infection with 'yaws in which the nasal processes of the upper jaw bone thicken (see hyperostosis) to form two large bony swellings, about 7cm in diameter, on

either side of the nose. The swellings not only obstruct the nostrils but also interfere with the field of vision. Initial symptoms include persistent headache and a bloody purulent discharge from the nose. Early cases can be treated with injections of neosalvarsan; otherwise surgical removal of the growths is necessary. Goundou occurs in central Africa and South America.

bệnh goundou (bệnh anakhré) tình trạng sau khi bị nhiễm ghé cao* trong đó các chồi mũi của xương hàm trên bị dày lên (xem chứng tăng sinh xương) tạo thành hai móm xương lớn có đường kính khoảng 7 cm ở hai bên mũi. Hai móm xương này không những làm tắc lỗ mũi mà còn cản trở tầm nhìn. Các triệu chứng ban đầu gồm nhức đầu dai dẳng và chảy nước mũi có máu và mủ. Ca bệnh biệt sốm có thể điều trị bằng cách chích neo-salvarsan, nếu không phải phẫu thuật cắt bỏ vùng xương tăng sinh. Bệnh goundou thấy ở Trung Phi và Nam Mỹ.

gout /'gau:t/ n. a disease in which a defect in uric metabolism causes an excess of the acid and its salts (urates) to accumulate in the bloodstream and the joints. It results in attacks of acute gouty arthritis and chronic destruction of the joints and deposits of urates (tophi) in the skin and cartilage, especially of the ears. The excess of urates also damages the kidneys, in which stones may form. Treatment with drugs that increase the excretion of urates ('uricosuric drugs) or with allopurinol, which slows their formation, has largely controlled the disease. See also podagra.

thông phong bệnh do khuyết tật về chuyển hóa uric acid làm acid này và muối của nó (urate) tích tụ nhiều trong dòng máu và trong khớp. Bệnh gây các cơn viêm khớp thông phong cấp và tình trạng phá hủy mẩn tĩnh các khớp và lắng đọng urate (sản urate) ở da và sụn, đặc biệt ở tai. Tình trạng có quá nhiều urate cũng gây hại cho thận, và có thể tạo thành sỏi thận. Chữa trị bằng các thuốc tăng bài tiết urate (thuốc uric acid-nieu*) hay bằng allopurinol* để làm chậm việc tạo thành các urate, nhờ đó đã kiểm soát tốt được bệnh này. Cũng xem phản ứng chử podagra.

Graafian follicle a mature follicle in the

ovary prior to ovulation, containing a large fluid-filled cavity that distends the surface of the ovary. The oocyte develops inside the follicle, attached to one side.

tiểu nang Graff một nang trưởng thành trong noãn sáu trước khi rụng trứng, nang có chứa một xoang đầy dịch làm bể mặt noãn sáu căng lên. Noãn nang* phát triển trong tiểu nang này, định vào một bên.

graft /grɑ:t/ 1. n. any organ, tissue, or object used for transplantation to replace a faulty part of the body. A skin graft is a piece of skin cut from a healthy part of the body and used to heal a damaged area of skin. A healthy kidney removed from one person and transplanted to another individual is described as a kidney (or renal) graft. Corneal grafts are taken from the eye of a recently dead individual to repair corneal opacity (see keratoplasty). Artificial valve grafts are used to replace faulty heart valves. 2. vb. to transplant an organ or tissue.

1. mảnh ghép (dt) 2. ghép (dt) 1. *bất cứ cơ quan, mô hay vật nào dùng ghép* để thay thế một số bộ phận cơ thể bị hư hỏng.* Mảnh da ghép* là một miếng da lấy ở một phần tách mạnh của cơ thể để giúp làm lành một vùng da bị tổn hại. Ghép thận là lấy thận tách mạnh của một người ghép sang cho một cá thể khác. Mảnh ghép giác mạc lấy từ mắt của một người mới chết để thay thế giác mạc bị mất (xem tạo hình giác mạc). Mảnh ghép van nhân tạo dùng thay thế các van tim đã bị hư. 2. *thao tác ghép một cơ quan hay một mô.*

graft-versus-host disease /grɑ:t'vesəs hɔ:st dɪ'seɪz/ a condition that occurs following bone marrow transplantation, in which lymphocytes from the grafted marrow reject the host tissues. The skin, gut, and liver are the most severely affected. Drugs that suppress the immune reaction, such as steroids and cyclosporin A, reduce the severity of the rejection.

bệnh mảnh ghép chống lại ký chủ tình trạng xảy ra sau khi ghép tủy xương, trong đó các lympho bào của tủy ghép chống lại các mô của ký chủ. Da, ruột, và gan bị tác động nặng nhất. Các thuốc ức chế phản ứng miễn dịch như steroid và cyclosporin A làm

giảm mức nghiêm trọng của bệnh.

grain /græn/ n. a unit of mass equal to 1/7000 of a pound (avoirdupois); 1 grain = 0.0648 gram.

(dt) đơn vị khối lượng nhỏ bằng 1/7000 cân Anh, 1 grain = 0,0648 gam.

gram /græm/ n. a unit of mass equal to one thousandth of a kilogram. Symbol: g.

gram (dt) đơn vị khối lượng bằng một phần ngàn Kilogram. Ký hiệu: g.

-**gram** suffix denoting a record, tracing. Example: *electrocardiogram* (record of an electrocardiograph).

tiếp vi ngữ chí bảng ghi, đồ hình. Thí dụ *electrocardiogram* (bảng ghi của điện tâm ký).

gramicidin h. an antibiotic that acts against a wide range of bacteria. It is used alone or in combination with other antibiotics or antiseptics in ointments, solutions, or sprays for the treatment of infected ulcers, wounds, and burns.

(dt) *một kháng sinh* có tác động chống lại nhiều loại vi trùng.* Thuốc dùng đơn độc hay kết hợp với các kháng sinh hay thuốc sát khuẩn khác dưới dạng pomat, dung dịch hay thuốc xịt để chữa các vết loét, vết thương, hay vết phòng co nhiễm trùng.

Gram's stain /'græmz stæn/ a method of staining bacterial cells, used as a primary means of identification. A film of bacteria spread onto a glass slide is dried and heat-fixed, stained with a violet dye, treated with decolourizer (e.g. alcohol), and then counter-stained with red dye. Gram-negative bacteria lose the initial stain but take up the counter-stain, so that they appear red microscopically. Gram-positive bacteria retain the initial stain, appearing violet microscopically. These staining differences are based on variations in the structure of the cell wall in the two groups.

nhuộm Gram một phương pháp nhuộm các tế bào vi trùng, dùng như một phương tiện xác định bước đầu. Một vết phết vi trùng trên kính mang vật dưới lâm khai rõ cố định bằng nhiệt, sau đó nhuộm tim, rồi xử lý bằng một chất làm bay màu (như cồn) sau cùng nhuộm lại với thuốc nhuộm đỏ. Vi trùng gram

àm mắt đeo mèo nhuộm ban đầu nhưng sau đó bắt mèo nhuộm lại. Vì thế sẽ có màu đỏ khi xem dưới kính hiển vi. Vì trùng gram dương giữ được màu nhuộm ban đầu nên sẽ có màu tím. Những khác biệt về nhuộm màu này do cấu trúc thành tế bào của hai nhóm có khác nhau.

grand mal (major epilepsy) /'grænd mæl/ an epileptic fit, sometimes called the tonic-clonic fit. At the onset the patient falls to the ground unconscious with his muscles in a state of spasm. The lack of any respiratory movement results in a bluish discolouration of the skin and lips (cyanosis). This - the tonic phase - is replaced by convulsive movements, when the tongue may be bitten and urinary incontinence may occur (the clonic phase). Movements die away and the patient may rouse in a state of confusion, complaining of headache, or he may fall asleep. See also epilepsy.

động kinh lớn một cơn động kinh, đôi khi còn gọi là cơn trương lực - giật rung. Khi phát cơn, bệnh nhân ngã xuống đất bất tỉnh và các cơ ở trạng thái co cứng. Vì không có hoạt động hô hấp nên da và môi bị chuyển sang màu xanh (chứng xanh tim). Sau giai đoạn trương lực này là các cơn co giật, khi đó bệnh nhân có thể cảm vào tay và không tự chủ được việc đi tiểu (giai đoạn giật rung). Sau cùng các cơn co giật này hết đi, bệnh nhân dùng lên trong trạng thái mơ hồ và kêu nhức đầu hay cũng có thể nằm ngủ yên. Cũng xem động kinh.

granular cast /'grenjulər ka:st/ a cellular cast derived from a kidney tubule. In certain kidney diseases, notably acute 'glomerulonephritis', abnormal collections of renal tubular cells are shed from the kidney, often as a cast of the tubule. The casts can be observed on microscopic examination of the centrifuged deposit of a specimen of urine. Their presence in the urine indicates continued activity of the disease.

trụ niệu hạt một trụ niệu* lỗ bao có nguồn gốc từ các tiểu quản thận. Trong một số bệnh thận, đặc biệt viêm thận - tiểu cầu* cấp sẽ có những tập hợp bất thường các tế bào thận hình ống bị trọc ra khỏi thận thường dưới dung trụ niệu của tiểu quản. Các trụ niệu có

thể thấy được khi xem xét dưới kính hiển vi phần cần sau khi ly tâm một mẫu nước tiểu. Khi có trụ niệu trong nước tiểu chứng tỏ bệnh còn tiếp tục hoạt động.

granulation /grænju'leɪʃn/ n. the growth of small rounded outgrowths, made up of small blood vessels and connective tissue, on the healing surface of a wound (when the edges do not fit closely together) or an ulcer. Granulation is a normal stage in the healing process.

mô hạt (dt) tình trạng mọc ra các chồi nhỏ hình tròn gồm các mạch máu nhỏ và các mô liên kết trên bề mặt một vết thương đang lành (khi các bờ vết thương chưa dính lại với nhau) hay trên một vết loét. Mô hạt là giai đoạn bình thường trong khi lành vết thương.

granulocyte n. any of a group of white blood cells that, when stained with "Romanowsky stains", are seen to contain granules in their cytoplasm. They can be subclassified on the basis of the colour of the stained granules into "neutrophils", "eosinophils", and "basophils".

bạch cầu hạt (dt) bất cứ loại nào trong nhóm bạch cầu khi nhuộm bằng phương pháp Romanowsky thấy có những hạt trong bào tương. Tùy theo tình trạng bất thường của hạt, các bạch cầu này được phân loại thành "bạch cầu trung tính", "bạch cầu ua eosin", "bạch cầu ái kiềm".

granulocytopenia n. a reduction in the number of "granulocytes" (a type of white cell) in the blood. See neutropenia.

chứng giảm bạch cầu hạt (dt) giảm số lượng bạch cầu hạt* (một loại bạch cầu) trong máu. Xem chứng giảm bạch cầu trung tính.

granuloma n. (pl. granulomata or granulomas) a mass of "granulation tissue" produced in response to chronic infection, inflammation, a foreign body, or to unknown causes. Infections giving rise to granulomata include tuberculosis, "Wegener's granuloma", leprosy, and some fungal diseases, such as coccidioidomycosis. Granulomata may occur as reactions to such foreign bodies as starch and talc following surgical procedures or to some metals, such as beryllium.

and zirconium. Sarcoidosis and Crohn's disease are granulomatous diseases of which the causes are not known. A granuloma may occur around the apex of a tooth root as a result of inflammation or infection of its pulp. – **granulomatous adj.**

u hạt (dt) một khối mô hạt sinh ra sau khi bị nhiễm mẩn tinh viêm, một vết lở hay vì các nguyên nhân không rõ. Các bệnh nhiễm có sinh u hạt gồm: lao, giang mai, bệnh u hạt bén", bệnh u hạt Wegeber", cút, và vết lở nấm như bệnh *coccidiomycosis*. Các u hạt có thể xảy ra khi phản ứng với các vật lõi như tinh bột hay phần talc sau các phao phẫu thuật, hay với vật kim loại như beryllium và zirconium. Bệnh sarcoid và bệnh Crohn là các bệnh sinh u hạt không rõ nguyên nhân. U hạt có thể xảy ra quanh đỉnh một chân răng do viêm hay nhiễm trùng tủy răng. – **granulomatous (II)**

granuloma inguinale an infectious disease caused by the bacterium *Donovania granulomatis*, usually transmitted during sexual intercourse. It is marked by a pimply rash on and around the genital organs, which develops into a granulomatous ulcer. The disease responds to treatment with tetracyclines and streptomycin.

u hạt bẹn (dt) một bệnh nhiễm gây ra do vi trùng *Donovania granulomatis*, thường truyền trong khi giao hợp. Bệnh biểu lộ bằng phát ban có nốt mủ trên lông hay quanh cơ quan sinh dục, sau đó phát triển thành loét hạt. Bệnh đáp ứng tốt với chữa trị bằng tetracycline và streptomycin.

granulomatosis n. any condition marked by multiple widespread "granulomas".

bệnh u hạt (dt) bất cứ tình trạng nào có nhiều u hạt" lan tràn.

granulopoiesis n. the process of production of "granulocytes" which normally occurs in the blood-forming tissue of the "bone marrow". Granulocytes are ultimately derived from a "haemopoietic stem cell", but the earliest precursor that can be identified microscopically is the "myeloblast". This divides and passes through a series of stages of maturation termed respectively "promyelocyte", and "metamyelocyte", before becoming a mature granulocyte. See also haemopoiesis.

esis

sự tạo bạch cầu hạt (dt) tiến trình sản sinh các bạch cầu hạt" bình thường xảy ra trong các mảng tủy xương". Các bạch cầu hạt cơ bản có nguồn gốc từ một tế bào gốc tủy huyết", nhưng tiến trình sớm nhất xác định được trên kính hiển vi là nguyên bào tủy". Nguyên bào tủy phân chia và trải qua một loạt các giai đoạn trưởng thành lần lượt gọi là tiền tủy bào, tủy bào, và hấu tủy bào, trước khi trở thành một bạch cầu trưởng thành. Xem thêm haemopoiesis.

graph- (grapho-) prefix denoting handwriting.

tiếp dấu ngữ chỉ viết tay, thủ thư

-graph suffix denoting an instrument that records. Example: *electrocardiograph* (instrument recording heart activity).

tiếp vi ngữ chỉ dụng cụ ghi. Thị dụ *electrocardiograph* (dụng cụ ghi hoạt động tim).

graphology /graɪfələdʒɪ/ n. the study of the characteristics of handwriting to obtain indications about a person's psychological make-up or state of health. It is possible to detect certain signs of physical disease, such as fine nervous tremors or irregularity of the pulse.

thú bút học (dt) khoa học nghiên cứu các đặc trưng về viết tay để có những chỉ định về bản chất tâm lý hay tình trạng sức khỏe của một người. Thú bút học có thể giúp phát hiện một số dấu hiệu về bệnh cơ thể như run thốn nhẹ hay mạnh không đều.

grattage n. the process of brushing or scraping the surface of a slowly healing ulcer or wound to stimulate healing. Grattage removes "granulation tissue", which - though a stage in the healing process - sometimes overgrows or becomes infected and therefore delays healing.

grao (dt) tiến trình vuốt chải hay cao bể mặt của một vết thương hay vết loét lâu lành để kích thích mao lách. Cao như vậy sẽ lấy đi được các mô hạt - dù là một giai đoạn bình thường của tiến trình lành - nhưng đôi khi sinh sán quá độ hay bị nhiễm làm vết thương lâu lành.

gravel /'grævəl/ n. small stones formed in the urinary tract. The stones usually consist

of calcareous debris or aggregations of other crystalline material. The passage of gravel from the kidneys is usually associated with severe pain (*ureteric colic*) and may cause blood in the urine. See also calculus.

sỏi (dt) sỏi nhỏ trong đường tiểu. *Sỏi thường là các mảnh vụn có calci hay các khối kết tấp những vật liệu tinh thể khác. Sỏi di ra khỏi thận thường kết hợp với đau dữ dội (cơn đau bụng về niệu quản) và có thể gây di tiểu ra máu. Cũng xem sỏi.*

Graves's disease (exophthalmic goitre) / grævz drɪzɪt / see thyrotoxicosis.

bệnh Graves (bướu giáp lò nhau) xem bệnh tăng năng tuyến giáp.

gravid adj pregnant.

có chửa (t) xem mang thai.

Grawitz tumour see hypernephroma.

a Grawitz xem ung thư thận

gray / greɪ / n. the 'SI unit of absorbed dose of ionizing radiation, being the absorbed dose when the energy per unit mass imparted to matter by ionizing radiation is 1 joule per kilogram. It has replaced the rad. Symbol: Gy

(dt) đơn vị SI* về liều hấp thu bức xạ ion hóa, tức là liều hấp thu cho một đơn vị khối lượng phân chia thành vật chất do bức xạ ion hóa là 1 joule trên kilogram. Đơn vị này thay cho đơn vị rad. Ký hiệu: Gy.

green monkey disease / ɡriːm ˈmaŋki drɪzɪt / see Marburg disease.

bệnh khỉ mặt xanh xem bệnh Marburg

greenstick fracture / ˈgrɪnstɪk

'frækʃən / an incomplete break in a long bone occurring in children, whose bones have greater flexibility. See also fracture.

gãy xương kiêu cánh / tuərɪs / gãy không hoàn toàn một xương dài xảy ra ở trẻ em vì xương có độ uốn lớn hơn. Cũng xem gãy xương.

grey matter / gaɪ ˈmaٹə / the darker coloured tissues of the central nervous system, composed mainly of the cell bodies of neurones, branching dendrites, and glial cells (compare white matter). In the brain grey matter forms the 'cerebral cortex and the outer layer of the cerebellum; in the spinal

cord the grey matter lies centrally and is surrounded by white matter.

hát xám vung mô màu sẫm hơn trong hệ thần kinh trung ương, chủ yếu gồm các thân tế bào của neuron, các đùi gai phân nhánh và các tế bào đêm (so sánh với chất trắng). Trong não chất xám tạo thành vỏ não* và lớp ngoài của tiểu não; trong dây cáp sống chất xám nằm ở phần giữa và có chất trắng bao bọc.

gripe / grɪpl / n. severe abdominal pain (see colic).

chứng đau bụng quản (dt) đau bụng dữ dội (xem cơn đau bụng).

griseofulvin n. an antibiotic administered by mouth to treat fungal infections of the hair, skin, and nails, such as ringworm. Mild and temporary side-effects such as headache, skin rashes, and digestive upsets may occur. Trade names: Fulcin, Grisovin.

(dt) một kháng sinh dùng uống để chữa các bệnh nhiễm nấm ở tóc, da, và móng tay như các loại nấm biểu bì. Có thể xảy ra tác động phụ nhưng chỉ nhẹ và thoáng qua như nhức đầu, phát ban ngoài da và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: Fulcin, Grisovin.

groin / ɡ्रɪn / n. the external depression on the front of the body that marks the junction of the abdomen with either of the thighs. See also inguinal.

bẹn (dt) vùng lõm bế mặt ở phía trước cơ thể đánh dấu nơi tiếp nối giữa bụng và mông bên dưới. Cũng xem (thuốc) bẹn.

grommet n. a double-cuffed tube that is inserted in the eardrum to allow drainage of fluid from the middle ear in secretory otitis media (glue ear).

ống dẫn lưu tai (dt) một ống có hai phần gấp dùng luồn qua màng nhĩ để dẫn lưu dịch ở tai giữa trong bệnh viêm tai giữa phản tiết (tai dinh).

ground substance / gaʊnd ˈsʌbstəns / the matrix of 'connective tissue, in which various cells and fibres are embedded.

chất nền (m) khuôn mỏ liên kết bao bọc nhiều tế bào và sợi

group practice / ɡru:p ˈpræktɪs / see general practitioner.

phòng khám nhóm xem bác sĩ đa khoa
group therapy /gru:p 'θerapi/ 1. (group psychotherapy) *psychotherapy involving at least two patients and a therapist. The patients are encouraged to understand and analyse their own and one another's problems. See also encounter group, psychodrama. 2. therapy in which people with the same problem, such as *alcoholism, meet and discuss together their difficulties and possible ways of overcoming them.

liệu pháp nhóm 1. (liệu pháp tâm lý theo nhóm) một liệu pháp tâm lý bao gồm ít nhất hai bệnh nhân và một người điều trị. Các bệnh nhân được khuyến khích tìm hiểu và phân tích các vấn đề của mình và của người khác. Cũng xem nhóm gấp gối, liệu pháp tâm lý dụng kích. 2. liệu pháp của nhiều người có cùng một vấn đề, như nghiện rượu gặp nhau và cùng thảo luận các khó khăn của họ và các phương cách để khắc phục chúng.

growth hormone (GH, somatotrophin) /graʊθ 'haʊmən/ a hormone, synthesized and stored in the anterior pituitary gland, that promotes growth of the long bones in the limbs and increases protein synthesis. Excessive production of growth hormone results in *gigantism before puberty and *acromegaly in adults. Lack of growth hormone in children causes *dwarfism.

hormone tăng trưởng một hormone do tuyến yên trước tổng hợp và tồn trữ có nhiệm vụ xúc tiến tăng trưởng các xương dài ở các chi và tăng tổng hợp protein. Khi hormone này được sản sinh quá độ sẽ đưa đến chứng không lối trước đây thì và bệnh to cực* ở người lớn. Trẻ em thiếu hormone tăng trưởng sẽ bị chứng lùn*.

grumous adj coarse; lumpy; clotted; often used to describe the appearance of the center of wounds or diseased cells or the surface of a bacterial culture.

tầy nhầy(ti) thô, lợn nhốn, có dạng cục thường dùng để mô tả vẻ ngoài ở giữa một vết thương hay các tế bào bệnh, hay bề mặt của một nốt cấy vi trùng.

guaiaphenesin n. an *expectorant used in cough mixtures and tablets.

(dt) một loại thuốc long đờm* dùng trong các

hỗn hợp hay viên tr/ho.

guanethidine n. a drug that is used to reduce high blood pressure (see sympatholytic). It is administered by mouth; common side-effects are diarrhoea, faintness, and dizziness. Trade name: Ismelin.
 (dt) một loại thuốc dùng giảm huyết áp cao (xem thuốc kim hủy giao cảm). Thuốc dùng uống; tác động phụ thường thấy là tiêu chảy, mệt lả và choang váng. Tên thương mại: Ismelin.

guanine n. one of the nitrogen-containing bases (see purine) that occurs in the nucleic acids DNA and RNA.

(dt) một trong các base có chứa nitơ thấy trong các nucleic acid DNA và RNA.

guanosine n. a compound containing guanine and the sugar ribose. See also nucleotide.

(dt) một hợp chất có chứa guanine và đường ribose. Cũng xem nucleotide.

gubernaculum n. (pl. gubernacula) either of a pair of fibrous strands of tissue that connect the gonads to the inguinal region in the fetus. In the male they guide and possibly move the testes into the scrotum before birth. In the female the ovaries descend only slightly within the abdominal cavity and the gubernacula persist as the round ligaments connecting the ovaries and uterus (womb) to the abdominal wall.

dái dồn(dt) một trong hai sợi xơ của mô nội các tuyến sinh dục với vùng ben trong thai nhi. Ở bé trai dái này hướng dẫn và có lẽ chuyển tinh hoàn vào trong bìu trước khi sanh. Ở bé gái các noãn sào chỉ xuống rất ít trong xoang bụng và dái này còn tồn tại dưới dạng một dây chằng trên nối noãn sào và tử cung với thành bụng.

Guillain-Barré syndrome a disease of the peripheral nerves in which there is numbness and weakness in the limbs. It usually develops 10-20 days after a respiratory infection that provokes an allergic response in the peripheral nerves. A rapidly progressive form of the disease is called Landry's paralysis. See polyradiculitis.

hội chứng Guillain-Barré một bệnh của các dây thần kinh ngoại vi gây liệt và yếu

các chi. Bệnh thường phát triển 10-20 ngày sau khi bị nhiễm đường hô hấp, tạo ra một đáp ứng dị ứng trong các dây thần kinh ngoại vi. Cố dạng tiến triển nhanh của bệnh gọi là liệt Laudry. Xem viêm da rễ thần kinh.

guillotine /'gi:lətɪn/ n. a surgical instrument used for removing the tonsils. It is loop-shaped and contains a sliding knife blade (see illustration).

dao cắt amydan(dt) một dụng cụ phẫu thuật dùng cắt bỏ amydan. Dao hình quai và có một lưỡi dao chuyển động.

guinea worm /'gīnē wə:m/ a nematode worm, *Dracunculus medinensis*, that is a parasite of man. The white threadlike adult female, 60-120 cm long, lives in the

giun guineamột loài giun, *Dracunculus medinensis* ký sinh ở người. Giun cái trưởng thành có dạng sợi trắng, dài 60-120 cm, sống trong các mô liên kết dưới da. Giun cái đẻ ấu trùng trong các bống nước lớn ở chân và cánh tay. Khi các chi được ngâm trong nước, các ấu trùng thoát ra ngoài rồi được một loài bọ chét nước nhỏ (*cyclops*) ăn vào, và sẽ tiếp tục phát triển trong cơ thể loại này. Người bị bệnh *Dracunculus** khi uống phải nước có nhiễm *Cyclops*.

gullet /'gʌlt/ n. see oesophagus.

thực quản(dt) xem phản dịch chủ oesophagus.

gum /'gʌm/ n. (in anatomy) see gingiva.

nướu(dt) (trong giải phẫu học) xem phản dịch chủ gingiva

gumboil /'gʌmbɔɪl/ n. the opening on the surface of the gum of a chronic abscess associated with the roots of a tooth. It may be accompanied by varying degrees of swelling, pain, and discharge and is more often related to deciduous than to permanent teeth.

áp xe nướu(dt) chỗ nốt trên bề mặt nướu của một áp xe mủn tĩnh ở chân răng. Áp xe này có nhiều mủ dỗ về sưng, đau và chảy máu và thường liên quan đến răng sữa hơn là với răng vĩnh viễn.

gumma n. a small soft tumour, characteristic of the tertiary stage of 'syphilis', that occurs in connective tissue, the liver, brain, testes, heart, or bone.

gôm giang mai(dt) một khối u mềm nhô đặc trưng của giang mai thời kỳ ba, thấy trong các mô liên kết, gan, não, tim hoàn, tim, hay xương.

gumshield /'gʌmʃild/ n. a soft flexible cover that fits over the teeth for protection in contact sports. The best type is specially made to fit the individual.

miếng đệm nướu(dt) một miếng che dẻo và mềm khớp vừa với các răng để bảo vệ trong các môn thể thao có tiếp cận. Loại tốt nhất được làm vừa vặn cho mỗi cá thể.

gustation /'gʌstətʃn/ n. the sense of taste or the act of tasting.

vị giác(dt) giác quan nếm hay hành động nếm.

gustatory /'gʌstətɔri/ adj. relating to the sense of taste or to the organs of taste.

(thuộc) vị giác(dt) liên quan đến vị giác hay các cơ quan dùng để nếm.

gut /gʊt/ n. 1. see intestine. 2. see catgut. 1. ruột. 2. chỉ tiêu(dt) xem phản dịch chủ intestine (1) và catgut (2).

Guthrie test /'gʌθri test/ examination of blood obtained from a heel stab to exclude the presence of 'phe- nylketonuria'. This rare metabolic disorder (estimated incidence 1/20,000) has severe consequences in terms of mental handicap unless the child receives a special diet from an early age.

thí nghiệm Guthrie xét nghiệm máu lấy từ một vết đâm ở gót chân để loại trừ sự hiện diện của phenyl keton-niệu. Rối loạn chuyển hóa này hiếm (số phát bệnh ước chừng 1/20.000) và có những hậu quả nghiêm trọng về mặt bất lực tâm trí trừ phi có được một chế độ ăn uống đặc biệt từ khi còn nhỏ.

gutta /'gʌtə/ n. (pl. guttae) (in pharmacy) a drop. Drops are the form in which medicines are applied to the eyes and ears.

giọt thuốc(dt) thuốc nhỏ giọt là dạng thuốc dùng cho mắt và tai.

gutta percha /'gʌtə 'pɜ:tʃə/ the juice of an evergreen Malaysian tree, which is hard at room temperature but becomes soft and elastic when heated in boiling water. On cooling gutta percha will retain any deformity

imparted to it when hot; thus it was used in dentistry as an impression material and as a temporary filling material. It has been superseded by better materials but is still used as the core of 'root fillings'.

nhựa cây két nhựa một loại cây xanh thường xuyên ở Malaysia. có đặc tính cứng ở nhiệt độ thường nhưng lại mềm và dẻo khi nhúng trong nước sôi. Khi người đi nhựa cây ket sẽ giữ được hình dạng có được khi nong. Vì vậy nhựa này được dùng trong nha khoa làm vật liệu in dấu và để trám tạm thời. Nhựa này đã được thay thế bằng các vật liệu tốt hơn nhưng vẫn còn dùng làm chất trám chân răng.

guttate adj. describing lesions in the skin that are shaped like drops

hình giọt (lit) mô tả các thương tổn trên da có dạng giọt nước

gyn- (gyno-, gynaec(o)-) prefix denoting women or the female reproductive organs.

tiếp dầu ngữ chỉ phụ nữ hay cơ quan sinh dục nữ.

gynaecology /'gaɪnəkɒlədʒɪ/ n. the study of diseases of women and girls, particularly those affecting the female reproduc-

tive system. Compare obstetrics. -**gynaecological** adj. -**gynaecologist** n.

phụ khoa(dt) khoa học về các bệnh của phụ nữ và thiếu nữ, đặc biệt về hệ sinh dục nữ. So sánh với sản khoa. – **gynaecological** (tt). – **gynaecologist** (dt).

gynaecomastia n. enlargement of the breasts in the male, due either to hormone imbalance or to hormone therapy.

chứng phái nam có vú nữ (dt) tình trạng vú nở lớn ở phái nam do mất cân bằng hormone hay do chữa trị bằng hormone.

gypsum/'dʒipsəm/ n. see plaster of Paris.

bột bó(dt) xem thạch cao.

gyr- (**gyro-**) prefix denoting 1. a gyrus. 2. a ring or circle.

tiếp dầu ngữ chỉ 1. mảng hõi. 2. một cuộn hay một vòng.

gyrus n. (pl. gyri) a raised convolution of the cerebral cortex, between two sulci (clefts).

nảng hõi(dt) một khúc cuộn cao của vỏ não, giữa hai rãnh (khe).

H

Copyright by Anatomyquiz.book

habituation /haɪbɪtʃʊeɪtʃn/ *n.* (in pharmacology) the condition of being psychologically dependent on a drug, following repeated consumption, marked by a craving for the drug if it is withdrawn. See also dependence.

quen thuốc (*dt*) (trong dược khoa) tình trạng tuy thuộc tâm lý vào một loại thuốc sau khi đã dùng nhiều lần, biếu lợ bằng sự thêm thuốc sau khi ngưng dùng. Cũng xem phần dịch *chữ dependence*.

habitus *n.* an individual's general physical appearance, especially when this is associated with a constitutional tendency to a particular disease.

sắc diện (*dt*) *dien mao tóng quát* của một cá thể, đặc biệt khi kết hợp với khuynh hướng thể chất về một bệnh đặc biệt.

haem *n.* an iron-containing compound (a porphyrin) that combines with the protein globin to form 'haemoglobin', found in the red blood cells.

hem (*dt*) *một hợp chất có chứa sắt (porphyrin)* kết hợp với protein globin tạo thành *'hemoglobin'* trong hồng cầu.

haem- (haema-, haemo-, haemat(o)- prefix denoting blood. Examples: *haemogenesis* (formation of); *haemophobia* (fear of).

tiếp dầu ngũ chi máu. *Thí dụ:* *haemalogensis* (sự tạo thành máu); *haemophobia* (chứng sợ máu).

haemangioblastoma (*Lindau's tu-*

mour) *n.* a tumour of the brain or spinal cord arising in the blood vessels of the meninges or brain. It is often associated with 'phaeochromocytoma' and 'syringomyelia'. See also von Hippel-Lindau disease.

u nguyên bào mạch (u Lindau) (*dt*) *một khối u ở não hay dây cáp sống phát sinh từ các mạch máu ở màng não hay não. U này thường kết hợp với u tế bào uve crôm* (*u lồi thường thận*) và *bệnh rỗng tuy sống*. Cũng xem *bệnh von Hippel-Lindau*.

haemangioma *n.* a benign tumour of blood vessels. It often appears on the skin as a type of birthmark (see naevus). For example, a *strawberry haemangioma* is seen in newborn babies and infants, usually on the face; it is red and may attain a very large size, but usually disappears spontaneously within the first year of life. *Senile haemangiomas* occur in the elderly. See also angioma.

u huyết quản (*dt*) *một khối u lành ở các mạch máu.* *U này thường xuất hiện trên da dưới dạng dấu chàm (xem vết chàm).* *Thí dụ trẻ sơ sinh hay trẻ nhỏ có thể bị u huyết quản máu đầu thường ở mặt và có thể có kích thước lớn, nhưng thường tự biến mất trong năm đầu.* *U huyết quản tuổi già thấy ở những người lớn tuổi.* Cũng xem *u mạch*.

Haemaphysalis *n.* a genus of hard ticks. Certain species transmit tick typhus in the Old World; *H. spinigera* transmits the virus causing 'Kyasanur Forest disease' in India. (*dt*) *một giống ve* cũng. *Vài loài truyền bệnh sốt ban* do *ve* ở *Cựu Thế Giới*. *H. spinigera*

truyền virus gây bệnh Rừng Kyasanur ở Ấn Độ.

haemarthrosis *n.* joint pain and swelling caused by bleeding into a joint. This is may follow injury or may occur spontaneously in a disease of the blood, such as 'haemophilia'. Treatment is by immobilization, cold compresses, and correction of the blood disorder (if present). Removal of blood from the joint may relieve the pain.

tràn máu khớp *(dt)* đau khớp và đau do xuất huyết trong khớp. Tràn máu khớp có thể do tổn thương hay tự phát khi có bệnh về máu như bệnh ưa chảy máu*. Chữa bằng cách giữ bất động, băng lạnh, và điều chỉnh các rối loạn máu (nếu có). Lấy máu ra khỏi khớp có thể giảm được cơn đau.

haematemesis *n.* the act of vomiting blood. The blood may have been swallowed (e.g. following nosebleed or tonsillectomy) but more often arises from bleeding in the oesophagus, stomach, or duodenum. Common causes are gastric and duodenal ulcers gastritis brought on by irritating food or drink, and varicose veins in the oesophagus. If much blood is lost, it is usually replaced by blood transfusion.

thó huyêt *(dt)* tình trạng nôn ra máu. Có thể đây là máu đã nuốt vào (sau khi chảy máu cam hay cắt ami-dan) nhưng thường do xuất huyết trong thực quản, dạ dày hay tá tràng. Nguyên nhân thường là loét dạ dày do kích thích của đồ ăn hay thức uống, và dân tình mạch thực quản. Nếu mất máu nhiều phải truyền máu.

haemathidrosis (haematohidrosis) *n.* see haematohidrosis.

chứng mồ hôi máu *(dt)* xem phản dịch chủ haematohydrosis.

haematin *n.* a chemical derivative of 'haemoglobin' formed by removal of the protein part of the molecule and oxidation of the iron atom from the ferrous to the ferric form.

(dt) chất dẫn xuất hóa học của hemoglobin* có được bằng cách lấy đi phân protein của phân tử và oxy hóa nguyên tử sắt từ dạng sắt II sang dạng sắt III.

haematinic *n.* a drug that increases the amount of 'haemoglobin' in the blood, e.g.

ferrous sulphate and other iron-containing compounds. Haematinics are used, often in combination with vitamins and 'folic acid', to prevent and treat anaemia due to iron deficiency. They are used particularly to prevent anaemia during pregnancy. Digestive disturbances sometimes occurs with haematinics.

thuốc tạo huyết *(dt)* thuốc làm tăng số lượng hemoglobin trong máu như sulphat sắt hay các hợp chất có chứa sắt khác. Thuốc tạo máu thường dùng kết hợp với các vitamin và folic acid* để ngừa và trị chứng thiếu máu do thiếu sắt; đặc biệt ngừa thiếu máu khi mang thai. Thuốc đôi khi gây rối loạn tiêu hóa.

haematocoele *n.* a swelling caused by leakage of blood into a cavity, especially that of the membrane overlying the front and sides of the testis. A parametric (pelvic) haematocoele is a swelling near the womb formed by the escape of blood, usually from a Fallopian tube in ectopic pregnancy.

huyết thũng *(dt)* một chỗ sưng do máu泄露 vào một xoang, đặc biệt xoang của mang nằm trên mặt trước và mặt bên tinh hoàn. Huyết thũng sau tử cung là một chỗ sưng gần tử cung tạo nên do máu tụ vào, thường từ một ống Fallope khi mang thai lạc vị.

haematocolpos *n.* the accumulation of menstrual blood in the vagina because the hymen at the entrance to the vagina lacks an opening. See cryptomenorrhoea.

bọc huyết âm đạo *(dt)* tình trạng tích tụ máu trong âm đạo vì màng trinh ở lại vào âm đạo không có lỗ mở. Xem chứng ẩn kinh.

haematocrit *n.* see packed cell volume.
(dt) xem thể tích huyết cầu đặc.

haematocyst *n.* a cyst containing blood.

huyết nang *(dt)* một nang có chứa máu.

haematogenous (haemato-genic)

adj. 1. relating to the production of blood or its constituents, haematopoietic. 2. produced by, originating in, or carried by the blood.

1. sinh huyết **2. huyết sinh** *(dt)* 1. liên quan đến sự sản xuất máu hay các thành phần của máu; tạo huyết. 2. do máu sản sinh ra, có nguồn gốc từ máu hay do máu mang đi.

haematohidrosis (haemathidrosis, haematiidrosis) n. the secretion of sweat containing blood.

chứng mồ hôi máu (dt) sự tiết ra mồ hôi có chứa máu.

haematology n. the study of blood and blood-forming tissues and the disorders associated with them. -**Haematological adj.** -**haematologist n.**

huyết học (dt) khoa học về máu và các mô tạo máu và các rối loạn liên quan đến các phần này. -**Haematological (tt)**. -**haematologist (dt)**.

haematoma n. an accumulation of blood within the tissues that clots to form a solid swelling. Injury, disease of the blood vessels, or a clotting disorder of the blood are the usually causative factors. An *intracranial haematoma* causes symptoms by compressing the brain and by raising the pressure within the skull. Injury to the head may tear the middle meningeal artery, giving rise to a rapidly accumulating *extradural haematoma* requiring urgent surgical treatment. In elderly people a relatively slight head injury may be tear the veins where they cross the space beneath the dura, giving rise to a *subdural haematoma*. Excellent results are obtained by surgical treatment. An *intracerebral haematoma* may be a consequence of severe head injury but is more often due to atherosclerosis of the cerebral arteries and high blood pressure. See also perianal haematoma.

đốm huyết (dt) tình trạng máu tích tụ trong mô và đóng lại làm thành mảng sưng cứng. Các nhân tố gây bệnh là tổn thương, bệnh ở các mạch máu, và rối loạn về đông máu. Ở tu huyết nội so gãy ra các triệu chứng bằng việc ép nát và tăng áp suất nội so. Tổn thương đầu có thể làm rách động mạch màng não glide, gây ra một đốm huyết ngoài màng cứng tích tụ rất mau và cần điều trị phẫu thuật khẩn cấp. Ở người già, một tổn thương đầu tương đối nhẹ có thể làm rách các tĩnh mạch ở dưới màng cứng, gây ra một đốm huyết dưới màng cứng. Ở tu huyết trong não có thể là hé quả của tổn thương đầu nặng nhưng thường do xơ vữa động mạch não và

cao huyết áp. Cũng xem đốm huyết quanh hông mòn.

haematometra n. 1. accumulation of menstrual blood in the womb. 2. abnormally copious bleeding in the womb.

chứng tích máu từ cung (dt) 1. tích tụ máu kinh nguyệt trong tử cung. 2. chảy máu nhiều bất thường trong tử cung.

haematomyelia n. bleeding into the tissue of the spinal cord. This has been thought to be the cause of acutely developing symptoms that mimic "syringomyelia".

Xuất huyết tủy sống (dt) chảy máu trong các mô dày cột sống. Điều này được cho là nguyên nhân của các triệu chứng phát triển cấp giống như bệnh rỗng tủy sống.

haematopoiesis n. see haemopoiesis.

sự tạo huyết (dt) xem phần dịch chư haemopoiesis.

haematorphyrin n. a type of *porphyrin produced during the metabolism of haemoglobin.

(dt) một loại porphyrin* sinh ra trong chuyển hóa haemoglobin.

haematosalpinx (haemosalpinx) n. the accumulation of menstrual blood in the *Fallopian tubes.

huyết thũng noãn quản (dt) tích tụ máu kinh nguyệt trong các vòi Fallope.

haematoxylin n. a colourless crystalline compound extracted from logwood (*Haematoxylum campechianum*) and used in various histological stains. When oxidized haematoxylin is converted to haematein, which imparts a blue colour to certain parts of cells, especially cell nuclei. *Herdehaein's iron haematoxylin* is used to stain sections that are to be photographed, since it gives great clarity at high magnification.

(dt) một hợp chất kết tinh không màu chiết xuất từ gỗ huyết mộc (*Haematoxylon campechianum*) dùng trong nhiều loại nhuộm mực. Khi bị oxy hóa, hematoxylin chuyển thành hematein, chất này làm cho một vài phần tế bào, đặc hiệu nhân tế bào, bát màu xanh. *Hematoxylin sắt Herdehaein* dùng nhuộm nhiều mẫu cắt để chụp hình vi nhìn rất rõ ở độ phóng đại lớn.

haematuria n. the presence of blood in the

urine. The blood may come from the kidneys, one or both ureters, the bladder, or the urethra, as a result of injury or disease.

huyết niệu *(dt)* tình trạng có máu trong nước tiểu. Máu có thể ra từ thận, một hay cả hai niệu quản bằng quang, hay niệu đạo do tổn thương hay do bệnh.

haemin *n.* a chemical derivative of haemoglobin formed by removal of the protein part of the molecule, oxidation of the iron atom, and combination with an acid to form a salt (compare haematin). Chlorohaemin forms characteristic crystals the identification of which provides the basis of a chemical test for blood stains.

(dt) một chất dẫn xuất hóa học của hemoglobin, tạo thành bằng cách lấy đi chất protein của phân tử oxy hóa nguyên tử sắt, và kết hợp với một axit để tạo thành một muối (so sánh với hematin). Chlorohaemin tạo thành các tinh thể đặc biệt, việc xác định các tinh thể này là căn bản của thử nghiệm hóa học cho các thuốc nhuộm máu.

haemo- prefix see haem-.
tiếp đầu ngữ xem haem-.

haemochromatosis (bronze diabetes, iron-storage disease) *n.* a hereditary disorder in which there is excessive absorption and storage of iron. This leads to damage and functional impairment of many organs, including the liver, pancreas, and endocrine glands. The main features are a bronze colour of the skin, diabetes, and liver failure. Iron may be removed from the body by blood letting or an iron 'chelating agent' may be administered. Compare haemosiderosis.

chứng nhiễm sắc tố sắt (đại tháo đồng đèn, bệnh tòn trù sắt)

(dt) một rối loạn di truyền có hép thu và tốn trù sắt qua mucus. Điều này gây hại và làm suy yếu chức năng của nhiều cơ quan, bao gồm gan, lách và các tuyến nội tiết. Đặc trưng chính của bệnh là da có màu đồng đèn, đại tháo và suy gan. Có thể lấy sắt ra khỏi cơ thể bằng cách trích máu hay cung cấp một tác nhân ngưng tự sắt. So sánh với chứng nhiễm hemosiderin.

haemoconcentration *n.* an increase in

the proportion of red blood cells relative to the plasma, brought about by a decrease in the volume of plasma. Haemoconcentration may occur in any condition in which there is a severe loss of water from the body. Compare haemodilution.

Sự cô máu *(dt)* tình trạng tăng tỷ lệ hồng cầu so với huyết tương, gây ra do thể tích huyết tương bị giảm đi. Sự cô máu có thể xảy ra trong mọi trường hợp có thể bị mất nước nghiêm trọng. So sánh với chứng loãng máu.

haemocytoblast *n.* Obsolete a type of cell found in the bone marrow that was thought by early microscopists to be the ultimate precursor from which all blood cells were derived. See also haemopoietic stem cell.

huyết nguyên bào *(dt)* từ xưa, nay ít dùng. một loại tế bào thấy trong tuy xương được các nhà huyết học trước đây cho là tiền thân cơ bản của tất cả các loại huyết cầu. Cũng xem mầm tạo máu.

haemocytometer *n.* a special glass chamber of known volume into which diluted blood is introduced. The numbers of the various blood cells present are then counted visually, through a microscope. Haemocytometers have been largely replaced by electronic cell counters.

bộ đếm huyết cầu *(dt)* một phông kính đặc biệt có thể tích đã biết để chứa máu để pha loãng. Số lượng các huyết cầu trong đó được đếm bằng mắt thường qua một kính hiển vi. Bộ đếm huyết cầu này ngày nay đã được thay thế bằng máy điện tử đếm tế bào.

haemodialysis *n.* a technique of removing waste materials or poisons from the blood using the principle of 'dialysis'. Haemodialysis is performed on patients whose kidneys have ceased to function; the process takes place in an *artificial kidney*, or *dialysate*. A stream of blood taken from an artery is circulated through the dialysate on one side of a semipermeable membrane, while a solution of similar electrolytic composition to the patient's blood circulates on the other side. Water and waste products from the patient's blood filter through the membrane, whose pores are too small to allow passage of blood cells and proteins. The purified blood is then

returned to the patient's body through a vein. **thăm tách máu** (dt) một kỹ thuật lấy đi các chất thải hay các chất độc trong máu dùng nguyên tắc thăm tách*. Thăm tách máu dùng cho các bệnh nhân có thận đã ngưng hoạt động, thực hiện bằng một thận nhân tạo hay một may thăm tách. Một dòng máu lấy từ động mạch được cho lưu thông trong may thăm tách ở bên một mảng bao thăm, trong khi đó một dòng dịch có thành phần điện phân tương tự với máu bệnh nhân cũng lưu thông ở bên kia mảng. Nước và các chất thai trong máu sẽ thẩm qua mảng nhưng các lô của mảng này qua nhô nén các protein và huyết cầu không qua được. Khi đó máu tinh khiết sẽ đưa trở lại bệnh nhân theo đường tĩnh mạch.

haemodilution *n.* a decrease in the proportion of red blood cells relative to the plasma, brought about by an increase in the total volume of plasma. This may occur in a variety of conditions, including pregnancy and enlargement of the spleen. Compare haemoconcentration.

chứng loạn máu (dt) tình trạng giảm tỷ lệ hồng cầu so với huyết tương gây ra do thể tích huyết tương tăng lên. Điều này có thể xảy ra trong nhiều trường hợp, kể cả mang thai và khi bị chứng lách to. So sánh với sự cô máu.

haemoglobin /hem'oglōbin/ *n.* a substance contained within the red blood cells (erythrocytes) and responsible for their colour, composed of the pigment haem (an iron-containing porphyrin) linked to the protein globin. Haemoglobin has the unique property of combining reversibly with oxygen and is the medium by which oxygen is transported within the body. It takes up oxygen as blood passes through the lungs and releases it as blood passes through the tissues. Blood normally contains 12–18 g/dl of haemoglobin. See also oxyhaemoglobin.

(dt) một chất có trong hồng cầu và làm cho hồng cầu có màu đỏ. Hemoglobin gồm có sắc tố hem (một porphyrin có chứa sắt) liên kết với một protein globin. Hemoglobin có đặc tính duy nhất kết hợp thuận nghịch với oxy và là môi trường dùng chuyên chở oxy trong cơ thể. Chất này nhận oxy khi máu đi

qua phổi và trả oxy ra khi máu tới các mô. Bình thường máu có chứa từ 12–18 g hemoglobin/dl. Cũng xem oxy/hemoglobin

haemoglobinometer *n.* an instrument for determining the concentration of haemoglobin in a sample of blood, which is a measure of its oxygen-carrying power

hemoglobin-ké (dt) dụng cụ dùng xác định nồng độ hemoglobin* trong một mẫu máu, tức là do khả năng chuyên chở oxy của máu

haemoglobinopathy *n.* any of a group of inherited diseases, including *thalassaemia and *sickle-cell disease, in which there is an abnormality in the production of haemoglobin.

bệnh hemoglobin (dt) bất kỳ bệnh nào trong số bệnh di truyền có bắt thường trong sản sinh hemoglobin như bệnh thiếu máu vùng biển và bệnh hồng cầu liềm.

haemoglobinuria *n.* the presence in the urine of free haemoglobin. Haemoglobinuria occurs if haemoglobin, released from disintegrating red blood cells, cannot be taken up rapidly enough by blood proteins. The condition sometimes follows strenuous exercise. It is also associated with certain infectious diseases (such as blackwater fever), ingestion of certain chemicals (such as arsenic), and injury

hemoglobin-niệu (dt) tình trạng có hemoglobin tự do trong nước tiểu. Hemoglobin niệu xảy ra nếu hemoglobin phóng thích ra khi các hồng cầu bị phân hủy không được các protein máu thu nhận kịp thời. Tình trạng này đôi khi xảy ra sau khi luyện tập quá gắng sức. Hemoglobin-niệu cũng kết hợp với một số bệnh nhiễm (như sốt nước đen), khi người phải một số hóa chất (như arsenic), hay tổn thương

haemogram *n.* the results of a routine blood test, including an estimate of the blood haemoglobin level, the 'packed cell volume, and the numbers of red and white blood cells (see blood count). Any abnormalities seen in microscopic examination of the blood are also noted

huyết đồ (dt) các kết quả thử nghiệm máu thường lệ, gồm ước lượng mức hemoglobin máu, thể tích huyết cầu đặc*, và số lượng các

*hồng cầu và bạch cầu (xem dêm máu).
Huyết đồ cũng có ghi mọi bất thường khi xét nghiệm máu dưới kính hiển vi.*

haemolysin *n.* a substance capable of bringing about destruction of red blood cells ('haemolysis'). It may be an antibody or a bacterial toxin.

tan huyết tố(dt) một chất có khả năng làm các hồng cầu bị tiêu hủy (tan huyết). Chất này có thể là một kháng thể hay độc tố vi trùng.

haemolysis *n.* the destruction of red blood cells ('erythrocytes). Within the body, haemolysis may result from defects within the red cells or from poisoning, infection, or the action of antibodies in mismatched blood transfusions and it leads to anaemia. Haemolysis of blood specimens may result from unsatisfactory collection or storage or be brought about intentionally as part of an analytical procedure (see laking).

tan huyết(dt) sự tiêu hủy các hồng cầu. Trong cơ thể, sự tan huyết có thể xảy ra do các khuyết tật trong hồng cầu, do ngô độc, nhiễm trùng, hay tác động của các kháng thể khi truyền máu không tương hợp; và điều này sẽ dẫn đến thiếu máu. Tan huyết trong các mẫu máu có thể do lấy máu hay tồn trữ không đúng cách, hay cố tình gây ra khi cần phân tích (xem tao hồ).

haemolytic *adj.* causing, associated with, or resulting from destruction of red blood cells ('erythrocytes). For example, a *haemolytic antibody* is one that causes destruction of red cells; a *haemolytic anaemia* is due to red-cell destruction (see anaemia).

(vẽ) **tan huyết**(tt) gây ra, kết hợp với hay do tiêu hủy hồng cầu. Thị dụ kháng thể tan huyết là kháng thể làm cho các hồng cầu bị tiêu hủy; thiếu máu tan huyết là thiếu máu do tiêu hủy hồng cầu (xem thiếu máu).

haemolytic disease of the newborn the condition resulting from destruction (haemolysis) of the red blood cells of the fetus by antibodies in the mother's blood passing through the placenta. This most commonly happens when the red blood cells of the fetus are Rh positive (i.e. they have the 'Rhesus factor') but the mother's red cells are

Rh-negative. The fetal cells are therefore incompatible in her circulation and evoke the production of antibodies. This may result in very severe anaemia of the fetus, leading to heart failure with oedema ('hydrops foetalis') or stillbirth. When the anaemia is less severe the fetus may reach term in good condition, but the accumulation of the bile pigment bilirubin from the destroyed cells causes severe jaundice after birth, which may require 'exchange transfusion'. If untreated it may cause serious brain damage (see kernicterus).

A blood test early in pregnancy enables the detection of antibodies in the mother's blood and the adoption of various precautions for the infant's safety. Some cases of predictably very severe haemolytic disease have been successfully treated by intrauterine transfusion. The incidence of the disease has been greatly reduced by preventing the formation of antibodies in a Rh negative mother. If fetal cells are detected in a woman's blood soon after delivery or after an abortion (using the Kleihauer technique), she is given an injection of Rh antibody (anti-D immunoglobulin). This rapidly destroys any Rh positive fetal cells so that they do not remain long enough to stimulate antibody production in her blood (which could affect her next pregnancy).

bệnh tan huyết trẻ sơ sinh tình trạng hồng cầu của thai nhi bị tiêu hủy (tan huyết) do các kháng thể trong máu người mẹ đi qua nhau. Điều này thường xảy ra nhất khi hồng cầu của thai nhi là Rh dương (tức có yếu tố Rhesus*) nhưng hồng cầu của người mẹ lại là Rh âm. Các hồng cầu thai nhi vì vậy không tương hợp với tuần hoàn của người mẹ sẽ gây ra sự sản sinh kháng thể. Điều này có thể làm thai nhi thiếu máu rất nặng, dẫn tới suy tim và phì nề (thai tích dịch) hay sahnh ra thai chết. Khi tình trạng thiếu máu ít nghiêm trọng hơn, có thể sahnh được thai ra với tình trạng tốt, nhưng vì có tích tụ sắc tố mật bilirubin do hồng cầu bị phân hủy nên thai nhi dễ bị chứng vàng da nặng có thể phải cần truyền thay máu. Nếu không chữa trị tình trạng này có thể gây ra tổn hại não nghiêm trọng (xem chứng vàng da nhân).

Thử nghiệm máu sớm trong thai kỳ có thể

phát hiện được kháng thể trong máu người mẹ và áp dụng nhiều biện pháp để phòng cần thiết cho sự an toàn của em bé. Đã chữa trị thành công được một số trường hợp dự đoán sẽ có tan huyết mạnh bằng cách truyền máu trong tử cung. Tỷ lệ phát bệnh này đã giảm rất nhiều bằng cách ngăn ngừa sự tạo thành kháng thể ở các bà mẹ có Rh âm. Nếu phát hiện được các tế bào thai nhỉ trong máu người mẹ không lâu sau khi sinh hay sau khi xáo thai (dùng kỹ thuật Kleihauer); người mẹ sẽ được chích kháng thể Rh (globulin miễn dịch anti-D). Kháng thể này sẽ nhanh chóng tiêu diệt các tế bào thai nhỉ Rh dương nên các tế bào này không có đủ thời gian để kích thích sản sinh kháng thể trong máu người mẹ (để khởi ánh hưởng tới lần mang thai sau).

haemolytic uraemic syndrome

a condition in which sudden rapid destruction of red blood cells (see haemolysis) causes acute renal failure due partly to obstruction of small arteries in the kidneys. The haemolysis also causes a reduction in the number of platelets, which can lead to severe haemorrhage. The syndrome may occur as a result of septicaemia, eclamptic fits in pregnancy (see eclampsia), or as a reaction to certain drugs. These may also be small sporadic outbreaks of the condition without any obvious cause.

hội chứng urê-huyết cao - tan huyết

tình trạng các hông cầu bị tiêu hủy nhanh và đột ngột (xem tan huyết) gây suy thận cấp phần nào do tắc các động mạch thận nhỏ. Tan huyết cũng gây ra giảm tiểu cầu đưa đến xuất huyết nặng. Hội chứng có thể xảy ra do nhiễm trùng huyết, các cơn kinh giật khi mang thai (xem chứng kinh giật) hay do phản ứng với vài loại thuốc. Cũng có những trường hợp phát bệnh rải rác không rõ nguyên nhân.

haemopericardium *n.* the presence of blood within the membranous sac (pericardium) surrounding the heart, which may result from injury, tumours, rupture of the heart (e.g. following myocardial infarction), or a leaking aneurysm. The heart is compressed (*cardiac tamponade*) and the circulation impaired; a large fall in blood pressure and cardiac arrest may result. Surgical drainage of the blood may be life saving.

tràn máu màng tim *(dt)* tình trạng có máu trong túi màng bao quanh tim (màng tim) do tổn thương, khối u, hay nứt tim (thí dụ sau nhồi máu cơ tim), hay phình mạch rò. Tim bị ép lại (chèn ép tim) và tuần hoàn bị phương hại có thể gây ra giảm huyết áp nhiều và ngừng tim. Phẫu thuật dẫn lưu máu có thể cứu sống bệnh nhân.

haemoperitoneum *n.* the presence of blood in the peritoneal cavity, between the lining of the abdomen or pelvis and the membrane covering the organs within.

tràn máu phúc mạc *trạng có máu trong xoang bụng, giữa màng bụng hay khung chậu và màng bao bọc các cơ quan trong bụng.*

haemophilia / .hi'moo'filiə / a hereditary disorder in which the blood clots very slowly, due to a deficiency of one of the coagulation factors (antihaemophilic factor or Factor VIII). The patient may experience prolonged bleeding following any injury or wound, and in severe cases there is spontaneous bleeding into muscles and joints. Bleeding in haemophilia may be treated by transfusions of plasma (which contains Factor VIII). Alternatively concentrated preparations of Factor VIII, obtained by freezing fresh plasma, may be administered (see cryoprecipitate). Haemophilia is controlled by a sex-linked gene, which means that it is almost exclusively restricted to males: women can carry the disease - and pass it on to their sons - without being affected themselves.

bệnh ưa chảy máu *(dt)* một rối loạn di truyền có máu đông rất chậm, do thiếu hụt một trong các yếu tố đông máu (yếu tố chống ưa chảy máu hay yếu tố VIII). Bệnh nhân có thể bị xuất huyết kéo dài sau bất kỳ tổn thương hay vết thương nào, trường hợp nặng có xuất huyết tự phát trong cơ hay khớp. Có thể chữa xuất huyết ở người có bệnh ưa chảy máu bằng cách truyền máu (có chứa yếu tố VIII). Có thể thay bằng các chế phẩm yếu tố VIII đậm đặc chế tạo bằng cách làm đông huyết tương (xem kết tủa lạnh). Chứng ưa chảy máu do một gen lặn kết giới tính kiểm soát, tức là bệnh chỉ thấy ở phái nam; phụ nữ có thể có gen mang bệnh mà không bị ảnh

hưởng gi nhung ván có thể truyền bệnh cho con trai

Haemophilus n. a genus of Gram-ne-gative aerobic nonmotile parasitic rodlike bacteria frequently found in the respiratory tract. They can grow only in the presence of certain factors in the blood and/or certain coenzymes; they are cultured on fresh blood agar. Most species are pathogenic: *H. aegyptius* causes conjunctivitis, and *H. ducreyi* soft sore (chancroid). *H. influenzae* is associated with acute and chronic respiratory infections and is a common secondary cause of influenza infections.

*laji một giống vi trùng ký sinh, hình que. Không di động, tiêu khí, gram âm thường thấy trong đường hô hấp. Vi trùng này chỉ có thể mọc khi có một số nhân tố trong máu và/hoặc một số coenzyme vì vậy phải cấy trên môi trường thach-máu tươi. Hầu hết các loài đều gây bệnh. *H. aegyptius* gây bệnh viêm kết mạc, và *H. ducreyi* gây viêm loét mềm (ha cam mềm). *H. influenzae* kết hợp với nhiễm hô hấp cấp và mãn và là nguyên nhân phụ thông thường của nhiễm cúm*

haemophthalmia n. bleeding into the *vitreous humour of the eye.

nhát huyết nội nhân (dt) chảy máu trong dịch pha lê ở mắt

haemopneumothorax (pneumo-hemothorax) n. the presence of blood and air in the pleural cavity, usually as a result of injury. Both must be drained out to allow the lung to expand normally. See also haemothorax.

tràn máu - khí phế mạc (dt) tình trạng có máu và không khí trong xoang phổi thường là hệ quả của tổn thương. Cần dẫn lưu cả máu và khí để phổi nó ra được bình thường. Cũng xem tràn máu màng phổi.

haemopoiesis n. the process of production of blood cells and platelets which continues throughout life, replacing aged cells (which are removed from the circulation). In healthy adults, haemopoiesis is confined to the *bone marrow, but in embryonic life and in early infancy, as well as in certain diseases, it may occur in other sites (extramedullary haemopoiesis). See also erythropoiesis, leu-

copoiesis, thrombopoiesis. -haemopoietic adj

sự tạo huyết (dt) tiến trình sản sinh các tế bào máu và tiểu cầu xảy ra suốt đời để thay thế các tế bào già bị loại ra khỏi hệ tuần hoàn. Ở người lớn mạnh khỏe, tiến trình tạo huyết chỉ hạn chế ở tủy xương, nhưng khi còn ở giai đoạn phôi thai hay trong thời thơ ấu cũng như trong một số bệnh, tiến trình này có thể xảy ra ở nơi khác (tạo huyết ngoài tủy xương). Cũng xem sự tạo hồng cầu, sự tạo bạch cầu, sự tạo tiểu cầu. -haemo-poietic (dt)

haemopoietic stem cell the cell from which all classes of blood cells are derived. It cannot be identified microscopically, although some workers believe that it is identical in appearance with a *lymphocyte. It can be demonstrated by *tissue culture of the blood-forming tissue of the bone marrow, as well as in certain other sites. See also haemopoiesis.

tế bào mầm tạo huyết tế bào phát sinh ra tất cả các loại huyết cầu. Tế bào này không xác định được khi xem xét dưới kính hiển vi, nhưng một số nhà nghiên cứu tin rằng tế bào này nhìn bề ngoài giống như một lymphoblast*. Tế bào này có thể thấy rõ khi nuôi cấy* các mô tạo máu ở tủy xương cũng như ở một số nơi khác. Cũng xem sự tạo máu.

haemoptysis n. the coughing up of blood. This symptom should always be taken seriously, however small the amount. In some patients the cause is not serious; in others it is never found. But it should always be reported to a doctor.

khác huyết (dt) ho ra máu. Tình trạng này cần được xem xét nghiêm chỉnh cho dù số lượng ho ra có nhỏ đến đâu. Ở một số bệnh không có gì nghiêm trọng, cũng có khi không thấy được nguyên nhân. Nhưng dù sao vẫn phải báo cáo tình trạng này với bác sĩ.

haemorrhage (bleeding) /'hemərɪdʒ/ n. the escape of blood from a ruptured blood vessel, externally or internally. Arterial blood is bright red and emerges in spurts, venous blood is dark red and flows steadily.

while damage to minor vessels may produce only an oozing. Rupture of a major blood vessel such as the femoral artery can lead to the loss of several litres of blood in a few minutes resulting in shock, collapse and death, if untreated. See also haematemesis, haematuria, haemoptysis.

xuất huyết (chảy máu) (dt) tình trạng máu thoát ra khỏi một mạch máu bị đứt, ra bên ngoài hay bên trong cơ thể. Máu động mạch máu đó tươi và phun ra từng tia, máu tĩnh mạch máu đỏ xám và chảy chậm, còn tồn tại các mạch máu nhỏ chỉ chảy ra nhanh. Đứt một mạch máu lớn như động mạch徇道 có thể gây mất nhiều lit máu trong vài phút, gây ra sốc, trụy, và tử vong nếu không kịp thời điều trị. Cũng xem thẻ huyết, huyết niệu, khas huyết.

haemorrhagic adj. associated with or resulting from blood loss. (See haemorrhage.) For example, haemorrhagic anaemia is due to blood loss (see anaemia).

(thuộc) **xuất huyết (it)** kết hợp với hay gây ra do xuất huyết (xem xuất huyết). Thiếu máu do xuất huyết là thiếu máu do mất máu (xem thiếu máu).

haemorrhoidectomy n. the surgical operation for removing 'haemorrhoids', which are tied and then excised. Possible complications are bleeding or, later, anal stricture (narrowing). The operation is usually performed only for second- or third-degree haemorrhoids.

thủ thuật cắt trĩ (dt) thao tác phẫu thuật cắt bỏ trĩ, bằng cách cột lại và cắt đi. Có thể có biến chứng xuất huyết hay sau đó bị hẹp hậu môn. Thao tác này thường chỉ thực hiện với trĩ độ hai hay độ ba.

haemorrhoids (piles) / hemorrhoids /

pl. n. enlarged (varicose) veins in the wall of the anus (internal haemorrhoids), usually a consequence of prolonged constipation or, occasionally, diarrhoea. They most commonly occur at three main points equidistant around the circumference of the anus. Uncomplicated haemorrhoids are seldom painful; pain is usually caused by a 'fissure'. The main symptom is bleeding, and in *first-degree haemorrhoids* which never appear at the anus, bleeding at the end of defaecation

is the only symptom. *Second-degree haemorrhoids* protrude beyond the anus as an uncomfortable swelling but return spontaneously; *third-degree haemorrhoids* remain outside the anus and need to be returned by pressure. First- and second-degree haemorrhoids may respond to bowel regulation using a high-fibre diet with faecal softening agents. If bleeding persists, an irritant fluid (a sclerosing agent) may be injected around the swollen veins to make them shrivel up. Forceful dilation of the anus under general anaesthesia is also effective. Third-degree haemorrhoids often require surgery (see haemorrhoidectomy), especially if they become 'strangulated' (producing severe pain and further enlargement). *External haemorrhoids* are either prolapsed internal haemorrhoids or - more often - 'perianal haematomas' or the residual skin tags remaining after a perianal haematoma has healed.

bệnh trĩ (lồi dom) (dt) tình trạng các tĩnh mạch trong thành hậu môn lõi ra (chứng dân tĩnh mạch) (trĩ nội) thường do lâu болезнь dài hay đổi khi đi tiêu chảy. Trĩ thường xảy ra ở ba điểm chính cách nhau quanh vòng hậu môn. Trĩ không biến chứng ít khi gây đau, thường chỉ bị đau khi có khe' (nut) hậu môn. Triệu chứng chính là xuất huyết. Trĩ độ một không bao giờ xuất hiện ở hậu môn, triệu chứng duy nhất là xuất huyết sau khi đi tiêu. Trĩ độ hai nhỏ ra khỏi hậu môn thành một chỗ sưng gây khó chịu nhưng tự rút vào, trĩ độ ba ở lõi bên ngoài hậu môn và cần phải đẩy vào. Trĩ độ một và độ hai đáp ứng tốt với phương pháp điều hòa ruột bằng chè dâ ăn uống nhiều xà vú dùng các chất làm mềm phân. Nếu vẫn còn xuất huyết, dùng một dịch kích thích (tac nhân gây xơ cứng) chích quanh nó: tĩnh mạch phồng ra để gây co mạch. Nang hậu môn (cần gây mê toàn thân) cũng có công hiệu. Trĩ độ ba thường cần phẫu thuật (xem thủ thuật cắt trĩ), đặc biệt khi bị xoắn lại (gây đau dữ dội và sưng nhiều hơn).

Trĩ ngoại là trĩ nội lồi ra ngoài, nhưng thường hơn là các ổ tụ huyết quanh hậu môn' hay các nẹp da cũn sút lại sau khi đã lành các ổ tụ này ở quanh hậu môn.

haemosalpinx *n.* see haematosalpinx.

huyết thũng noãn quản (*dt*) xem phần dịch chở haematosalpinx.

haemosiderin *n.* a substance composed of a protein shell containing iron salts which may be present inside certain cells, being one of the forms in which iron is stored within the body. It is insoluble and may be demonstrated microscopically in suitably stained tissue preparations.

(*dt*) một chất gồm một bao protein có chứa sắt thấy trong một số tế bào và là một dạng tồn tại sắt trong cơ thể. Hemosiderin không tan và có thể thấy dưới kính hiển vi trong các mẫu mô nhuộm dùng cách.

haemosiderosis *n.* a disorder caused by excessive deposition of iron, which in turn results from excessive intake or administration of iron, usually in the form of blood transfusions. It results in damage to various organs, including the heart and liver. Compare haemochromatosis.

chứng nhiễm hemosiderin (*dt*) một rối loạn gây ra do tích tụ sắt quá mức, sắt bị tích tụ quá mức vì chế độ ăn uống có quá nhiều sắt hay vì được cấp sắt quá nhiều, thường dưới hình thức truyền máu. Chứng này gây tổn hại cho nhiều cơ quan, kể cả tim và gan. So sánh với chứng nhiễm sắc tố sắt.

haemostasis *n.* the arrest of bleeding, involving the physiological processes of blood coagulation and the contraction of damaged blood vessels. The term is also applied to various surgical procedures (for example the application of ligatures or diathermy to cut vessels) used to stop bleeding.

sự cầm máu (*dt*) việc làm ngưng chảy máu, bao gồm các tiến trình sinh lý về đông máu và sự co thắt các mạch đã bị tổn hại. Từ này cũng dùng cho các thủ pháp phẫu thuật khác nhau để làm ngưng chảy máu (thí dụ cắt mạch máu hay dùng phép thấu nhiệt để cắt các mạch máu).

haemostatic (stytic) *n.* an agent that stops or prevents haemorrhage, for example, phytomenadione and thromboplastin. Haemostatics are used to control bleeding due to various causes and may be used in treating bleeding disorders, such as haemo-

philia.

thuốc cầm máu (*dt*) một tác nhân làm ngưng hay phòng ngừa xuất huyết như phytomenadione* hay thromboplastine*. Các thuốc cầm máu dùng kiểm soát xuất huyết do các nguyên nhân khác nhau hay dùng chữa các rối loạn máu như bệnh ứ chảy máu*.

haemothorax *n.* blood in the pleural cavity, usually due to injury. If the blood is not drained dense fibrous adhesions occur between the pleural surfaces, which can impair the normal movement of the lung. The blood may also become infected (see empyema).

tràn máu màng phổi (*dt*) tình trạng có máu trong xoang ngực, thường do tổn thương. Nếu không dẫn lưu máu, sẽ có chất dính đặc xuất hiện giữa các bể nát màng phổi, làm phổi không chuyển động được bình thường. Máu tràn cũng có thể bị nhiễm trùng (xem viêm mủ màng phổi).

haemozoin *n.* an iron-containing pigment present in the organisms that cause malaria (*Plasmodium species).

(*dt*) một sắc tố có chứa sắt thấy trong các sinh vật gây bệnh sốt rét (các loài Plasmodium*).

hair / lông/ *n.* a threadlike keratinized outgrowth of the epidermis of the skin. It develops inside a tubular hair follicle. The part above the skin consists of three layers: an outer cuticle; a cortex, forming the bulk of the hair and containing the pigment that gives the hair its colour; and a central core (medulla), which may be hollow. The root of the hair, beneath the surface of the skin, is expanded at its base to form the bulb, which contains a matrix of dividing cells. As new cells are formed the older ones are pushed upwards and become keratinized to form the root and shaft. A hair may be raised by a small erector muscle in the dermis, attached to the hair follicle.

lông, tóc (*dt*) một tang sinh keratin hóa hình sợi của biểu bì da*. Lông tóc phát triển trong một nang lông. Phần lông tóc trên da gồm ba lớp: lớp biểu bì bên ngoài, lớp vỏ là phần tóc chính có chứa các sắc tố nên tóc sẽ có màu, và lớp tủy ở giữa có thể rỗng. Chân tóc, lông ở dưới bề mặt da có phần dày phòng tên tạo

thành một hành có chứa một khối tế bào đang phân chia. Khi đã tạo thành các tế bào mới, các tế bào già hơn bị đẩy lên trên và được keratin hóa để tạo thành chân và thân lông, tóc. Lông, tóc có thể dùng làm vi có một cơ cương nhỏ ở trong bì, bám vào nang lông.

hair follicle /haɪf'olɪkl/ a sheath of epidermal cells and connective tissue that surrounds the root of a 'hair'.

nang lông một bao gồm các tế bào biểu bì và các mô liên kết bao quanh chân một sợi lông hay tóc.

hair papilla /haɪp'pɪlə/ a projection of the dermis that is surrounded by the base of the hair bulb. It contains the capillaries that supply blood to the growing 'hair'.

nhú lông một chỗ bị nhô ra bao quanh dây một hành tóc hay lông. Nhú lông có chứa các mao mạch cung cấp máu cho lông h., tóc đang phát triển.

hairy cell /'heəri sɛl/ an abnormal white blood cell that has the appearance of an immature lymphocyte with fine hairlike cytoplasmic projections around the perimeter of the cell. It is found in a rare form of leukaemia most commonly occurring in young men.

tế bào lông một bạch huyết cầu bất thường có vẻ như một lympho bào chưa trưởng thành, có các sợi bao tượng nhô quanh chún vi tế bào. Tế bào lông thấy trong một dạng ung thư bạch cầu hiếm, thường thấy nhất ở phái nam con trai.

halfway house /'haʊf'weɪ haʊs/ a residential home for a group of people where some professional supervision is available. It is used as a stage in the rehabilitation of the mentally ill, usually they have just been discharged from hospital and are able to work but are not yet ready for independent life.

nhà nua đường nhà ở có giám sát chuyên nghiệp dành cho một nhóm người, thường dùng trong giai đoạn phục hồi cho các bệnh nhân tâm thần mới xuất viện và có thể làm việc được, nhưng chưa sẵn sàng sống tự lập.

halitosis /haɪlɪt'ɒnɪs/ n. bad breath. Causes of temporary halitosis include recently eaten strongly flavoured food, such as garlic or onions, and drugs such as paraldehyde. Other causes include mouth breathing,

*periodontal disease, and infective conditions of the nose, throat, and lungs (especially *bronchiectasis). Constipation, indigestion, and some liver diseases may also cause the condition.

chứng thở hôi (dt) hơi thở xấu. Thở hôi tạm thời do mới ăn phải thực phẩm nặng mùi như tỏi hay hành, hoặc dùng thuốc như paraldehyde. Các nguyên nhân khác gồm thở miệng, bệnh họng chủ và các tình trạng nhiễm trùng ở mũi, họng và phổi (đặc biệt chứng dày đặc phết quản). Hơi thở hôi cũng có thể là do téo bén, ăn không tiêu hay bị một vài bệnh gan.

hallucination /ha'lju:sɪ'neɪʃn/ n. a false perception of something that is not really there. Hallucinations may be visual, auditory, tactile, gustatory (of taste), or olfactory (of smell). They may be provoked by psychological illness (such as 'schizophrenia') or physical disorders in the brain (such as temporal lobe epilepsy) or they may be caused by drugs or sensory deprivation. Hallucinations should be distinguished from dreams and from illusions (since they occur at the same time as real perceptions).

ảo giác (dt) một nhân thức giả tạo về một điều gì đó không có thực tại chỗ. Ảo giác có thể về thị giác, thính giác, xúc giác, vị giác hay khứu giác. Ảo giác có thể do bệnh tâm thần (như tinh thần phản liệt) hay rối loạn vật lý trong não (như động kinh* thủy thai dương). Ảo giác cũng có thể gây ra do được phẩm hay mất cảm giác. Cần phân biệt ảo giác với các giác mộng ảo tưởng* (vì ảo giác xảy ra như một tri giác có thực).

hallucinogen n. a drug that produces hallucinations, e.g. 'cannabis and 'lysergic acid diethylamide'. Hallucinogens were formerly used to treat certain types of mental illness.

-hallucinogenic adj.

thuốc gây ảo giác (dt) một loại thuốc làm sinh ra các ảo giác, thí dụ như大麻 (cannabis*) và lysergic acid diethylamide. Thuốc gây ảo giác trước đây được dung chữa một số loại bệnh tâm thần. -hallucinogenic (tt).

hallux n. (pl. halluces) the big toe.

ngón chân cái (dt) ngón chân lớn.

haloperidol n. a tranquilizer used to relieve anxiety and tension in the treatment of

schizophrenia and other psychiatric disorders. It is administered by mouth or injection; muscular incoordination and restlessness are common side-effects. Trade names: **Haldol, Serenace**.

(dt) một loại thuốc an thần dùng giảm lo âu và căng thẳng trong trí liệu bệnh tâm thần phân liệt và các rối loạn tâm thần khác. Thuốc dùng uống hay 注射; tác động phụ thường thấy là mất điều hòa cơ và bồn chồn. Tên thương mại: **Haldol, Serenace**.

halophilic adj. requiring solutions of high salt concentration for healthy growth. Certain bacteria are halophilic. **-halophile** n.

chiu mặn (t) cần các dung dịch có nồng độ muối cao để tăng trưởng tốt. Vì trùng có một số loại chiu mặn. **-halophile** (dt).

halos pl. n. coloured rings seen around lights by people with acute congestive glaucoma and sometimes by people with cataract.

vòng quang (dt) các vòng có màu khi nhìn ra sáng ở những người bị tăng nhãn áp hay đôi khi ở những người bị đục thể thủy tinh

halothane n. a potent general anaesthetic administered by inhalation, used for inducing and maintaining anaesthesia in all types of surgical operations. Reduced blood pressure and irregular heartbeat may occur during halothane anaesthesia. Trade name: **Fluothane**.

(dt) một loại thuốc gây mê toàn thân mạnh cấp theo đường hít vào, dùng gây mê và duy trì mê trong mọi loại phẫu thuật. Khi gây mê bằng halothane có thể bị giảm huyết áp và đập tim không đều. Tên thương mại: **Fluothane**.

hamartoma n. an overgrowth of mature tissue in which the elements show disordered arrangement and proportion in comparison to normal. The overgrowth is benign but malignancy may occur in any of the constituent tissue elements.

u mô thừa (dt) sự tăng sinh một mô trưởng thành trong đó có rối loạn về phân bố và tỷ lệ các yếu tố so với mô bình thường. Tăng sinh này thường lành tính nhưng cũng có thể xảy ra ác tính trong bất kỳ yếu tố cấu thành nào của mô.

hamate bone (unciform bone) a hook-shaped bone of the wrist (see carpus). It articulates with the pisiform and triquetral bones behind and with the fourth and fifth metacarpal bones in front.

xương móc một xương hình móc ở cổ tay (xem cổ tay). Xương móc khớp với các xương hạt đầu và xương thấp ở phía sau và với các xương bàn tay thứ tư và thứ năm ở phía trước.

hammer /'ha:mən/ n. (in anatomy) see malleus.

xương búa (dt) (trong giải phẫu học) xem phân tích chữ malleous

hammer toe /'ha:mə:tɔ:/ n. a deformity of a toe, most often the second, caused by fixed flexion of the first joint. A corn often forms over the deformity, which may be painful. If severe pain does not respond to strapping or corrective footwear, it may be necessary to perform arthrodesis at the affected joint.

ngón chân búa một dị dạng của ngón chân, thường là ngón thứ hai, do khớp thứ hai bị gấp bất động. Vùng biến dạng thường bị chai và có thể bị đau. Nếu băng bó hay mang giày điều chỉnh không giám được con đau dữ dội, có thể phải thực hiện thủ thuật tam cứng khớp ở khớp bị đau.

hamstring /'hæmstrɪŋ/ n. any of the tendons at the back of the knee. They attach the hamstring muscles (the biceps femoris, semitendinosus, and semimembranosus), to their insertions in the tibia and fibula.

gân khoeo (gân nhượng chân) (dt) bắt cứ gân nào ở phía sau đầu gối. Những gân này nối các cơ khoeo (cơ nhị đầu dài, cơ bén gân, và cơ bén mac) với các chỗ bám ở xương chày và xương mac.

hamulus n. (pl. hamuli) any hooklike process, such as occurs on the hamate, lacrimal, and sphenoid bones and on the cochlea.

móc (dt) bất kỳ chỗ lồi nào có hình móc, như ở các xương móc, xương lê, xương bướm và trên ốc tai.

handicap /'ha:ndɪkəp/ n. partial or total inability to perform a social, occupational, or other activity. It reflects the extent to which an individual is disadvantaged by some partial or total disability when compared with those in a peer group who have no such

disability. A handicap is usually related to an identifiable structural *impairment*, often based on a range of two standard deviations from the 'mean' observation obtained from studying a large number of apparently healthy subjects. It may also reflect functional impairment, which may be unsuspected by the individual and discovered by clinical observation or testing. The alternative terms *abnormality*, *defect*, or *malfomation* (for impairment) and *malfunction* (for disability) are used by many authorities but this may sometimes cause confusion.

kém năng lực (*dt*) mất khả năng từng phần hay toàn bộ để thực hiện một hoạt động xã hội, nghề nghiệp hay các hoạt động khác. Điều này phản ánh tình trạng một cá thể bị thua thiệt vì bất lực từng phần hay toàn bộ khi so sánh với những người *ngang hàng* không bị bất lực như vậy. Kém năng lực thường liên quan đến một suy yếu cấu trúc có thể xác định được, thường căn cứ trên biến đổi hai độ lệch chuẩn tính từ số trung bình* có được khi khảo sát một số lớn cá thể có bệ ngoài mạnh khỏe. Kém năng lực cũng có thể phản ánh một suy yếu chức năng mà người bệnh không nghĩ tới và chỉ phát hiện được khi khám nghiệm lâm sàng hay thử nghiệm. Nhiều cơ quan thẩm quyền còn dùng các từ *bất thường*, *khuyết tật*, hay *đáng* (trong trường hợp suy yếu) và *thiếu* *chức năng* (cho tình trạng *bất lực*) nhưng điều này đôi khi có thể gây nhầm lẫn.

Hand-Schuller-Christian disease
see reticuloendotheliosis.

bệnh Hand-Schuller-Christian *xem* *bệnh lười nội mô*

Hansen's bacillus *see* *Mycobacterium*
Trục khuẩn Hansen *xem* *Mycobacterium*.

haploid (monoploid) *adj* describing cells, nuclei, or organisms with a single set of unpaired chromosomes. In man the gametes are haploid following meiosis. Compare diploid, triploid. **-haploid** *n.*

đơn bội (*tt*) mô tả các tế bào, nhân, hay các sinh vật chỉ có một bộ nhiễm sắc thể không ghép đôi. Các giao tử ở người là đơn bội sau khi đã trải qua giảm phân*. So sánh với *lưỡng*

bội, tam bội, -haploid (*dt*).

hapt-(hasto-) prefix denoting touch.
tiếp đầu ngữ chỉ sờ.

hapten *n.* see antigen.
(*dt*) xem *kháng nguyên*.

haptoglobin *n.* a protein present in blood plasma that binds with free haemoglobin to form a complex that is rapidly removed from the circulation. Depletion of plasma haptoglobin is a feature of anaemias in which red blood cells are destroyed inside the circulation with the release of haemoglobin into the plasma.

(*dt*) một loại protein thấy trong huyết tương có nhiệm vụ kết hợp với hemoglobin tự do để tạo thành một phức hợp; phức hợp này sẽ bị thải mau le ra khỏi tuần hoàn. Haptoglobin huyết tương bị rút hết là một đặc trưng của bệnh thiếu máu vì hồng cầu bị tiêu hủy sẽ phóng thích ra hemoglobin trong tuần hoàn

harara *n.* a severe and itchy inflammation of the skin occurring in people continuously subjected to the bites of the 'sandfly' *Phlebotomus papatasii*. The incidence of this allergic skin reaction, prevalent in the Middle East, may be checked by controlling the numbers of sandflies.

bệnh harara (*dt*) viêm da nặng và có ngứa xảy ra ở những người thường xuyên bị ruồi cát *phlebotomus paratasii* đốt. Bệnh lan tràn ở vùng Trung Đông và tỷ lệ phát bệnh da dí ứng này có thể ngăn chặn được bằng cách kiểm soát số lượng ruồi cát.

harelip /'heɪlɪp/ *n.* the congenital deformity of a cleft in the upper lip, on one or both sides of the midline. It occurs when the three blocks of embryonic tissue that go to form the upper lip fail to fuse and it is often associated with a cleft palate. Medical name: **cheiloschisis**.

sứt môi (*dt*) di hình bẩm sinh có một khe nứt ở một bên hay cả hai bên đường giữa môi trên. Điều này xảy ra khi ba khía mỏ bao thai tạo thành môi trên không liền lại được với nhau và thường kết hợp với khe vòm miệng*. Tên y học: **cheiloschisis**.

Harrison's sulcus /'hærɪsnz 'sʌlkəs/ a depression on both sides of the chest wall of a child between the pectoral muscles and the

lower margin of the ribcage. It is caused by exaggerated suction of the diaphragm when breathing in and develops in conditions in which the airways are partially obstructed or when the lungs are abnormally congested due to some congenital abnormality of the heart.

rãnh Harrison một chỗ lõm ở hai bên thanh ngực của một đứa trẻ giữa các cơ ngực và bờ dưới của khung sườn. Rãnh này do có hoành bí hút lên quá đât khi thở vào và phát triển trong các tình trạng bị tắc một phần đường thở hay khi phối bí tự huyết bất thường do một số bất thường bẩm sinh của tim.

Hartnup disease a hereditary defect in the metabolism of the amino acid tryptophan leading to mental retardation, thickening and roughening of the skin, and lack of muscular coordination

bệnh Hartnup một khuyết tật di truyền trong chuyển hóa amin acid tryptophan, dẫn đến chậm phát triển trí tuệ, da bị dày lên và nhám, và mất điều hòa cơ.

harvest mite /'hʌvɪstmaɪt/ see Trombicula

mặt mùa gặt xem *Trombicula*

Hashimoto's disease chronic inflammation of the thyroid gland (*thyroiditis*) due to the formation of antibodies against normal thyroid tissue (autoantibodies). Its features include a firm swelling of the thyroid and partial or total failure of secretion of thyroid hormones; often there are autoantibodies to other organs such as the stomach

bệnh Hashimoto viêm tuyến giáp mãn tính do sự tạo thành các kháng thể chống lại mô tuyến giáp bình thường (tự kháng thể). Đặc trưng của bệnh là sưng cứng tuyến giáp và mất một phần hay toàn bộ khả năng tiết hormone tuyến giáp; thường cũng có tự kháng thể với các cơ quan khác như dạ dày.

hashish /'haʃiʃ/ n. see cannabis.

cây gan An /ən/ xem *cannabis* (cây da mai)

haustrum n. one of the pouches on the external surface of the 'colon'

túi dai trắng /drl/ một trong các túi ở mặt ngoài da trắng'.

Haversian canal one of the small canals

(diameter about 50 µm) that ramify throughout compact bone. See also Haversian system.

ống Harvers một trong các ống nhỏ (đường kính khoảng 50 µm) chia nhánh trong suốt xương đặc. Cũng xem hệ Havers

Haversian system one of the cylindrical units of which compact bone is made. A Haversian canal forms a central lumen around which are alternate layers of bone matrix (lamellae) and lacunae containing bone cells. The lacunae are linked by minute channels (canalicular).

hệ Havers một trong các đơn vị hình trụ tạo thành xương đặc. Chính giữa là một ống Havers, chung quanh là các lớp khung xương (lá) và các ô khuyết xen kẽ nhau, có chứa tế bào xương. Các ô khuyết nối với nhau bằng các rãnh nhỏ (hiểu quẩn).

hay fever /hei'fɪvə/ a form of 'allergy due to the pollen of grasses, trees, and other plants, characterized by inflammation of the membrane lining the nose and sometimes of the conjunctiva. The symptoms of sneezing, running or blocked nose, and watering eyes are due to histamine release and often respond to treatment with 'antihistamines'. If the allergen is identified, it may be possible to undertake 'desensitization'. Medical name, *allergic rhinitis*.

sốt có khóm một dạng dị ứng do phấn hoa của cỏ, cây và các thực vật khác, có đặc trưng viêm niêm mạc mũi và đôi khi viêm kết mạc. Các triệu chứng như hắt hơi, chảy nước mũi hay tắc mũi và chảy nước mắt đều do việc phóng thích các histamine, và thường đáp ứng tốt khi chữa trị bằng các thuốc kháng histamine. Nếu xác định được chất sinh dị ứng, có thể dùng phương pháp giải cảm thư. Tên y học: viêm mũi dị ứng

HCG /'eɪtfɪsi: 'ɛʃɪf/ see chorionic gonadotrophin.

xem *chorionic gonadotrophin*.

head /hed/ n. 1. the part of the body that contains the brain and the organs of sight, hearing, smell, and taste. 2. the rounded portion of a bone, which fits into a groove of another to form a joint; for example, the head of humerus or femur.

đau (dt) 1 *phản co thể* có chứa não và các cơ quan nhìn, nghe, ngửi, và nêm. 2 *phản tròn* của một xương khớp với một rãnh ở một xương khác tạo thành một khớp, thí dụ đầu xương cánh tay hay xương đùi.

headache /'hedleɪk/ n. pain felt deep within the skull. Most headaches are caused by emotional stress or fatigue but some are symptoms of serious intracranial disease. See also migraine.

nhức đầu (dt) cảm giác đau ở sâu trong hộp sọ. Hầu hết các trường hợp nhức đầu đều do stress, xúc động hay do mệt mỏi nhưng đôi khi là triệu chứng của bệnh nặng trong số.

health centre /'helθ 'sentər/ (in Britain) a building owned or leased by a District Health Authority, that houses personnel and/or services from one or several sections of the National Health Service (e.g. general practitioners, community nurses, dentists, child health clinics, and facilities for X-rays, laboratory tests, and electrocardiography). Services provided by local authorities, such as social services, chiropody, and child psychology, may also operate from such a centre.

trung tâm chăm sóc sức khỏe (a) Vương quốc Anh: một tòa nhà thuộc sở hữu của cơ quan y tế quản lý do cơ quan này thuê, có các nhân viên và/ hay dịch vụ của một hay nhiều phân khoa thuộc sở y tế toàn quốc (thí dụ các bác sĩ da khoa, điều dưỡng cộng đồng, nhà sĩ, bệnh viện chăm sóc trẻ em, và các phương tiện về X-quang, thử nghiệm, và đo điện tâm đồ). Các dịch vụ do chính quyền địa phương cung cấp như các dịch vụ xã hội, phép chữa bệnh chân, và tâm lý trẻ em, cũng có thể hoạt động trong một trung tâm như vậy.

health education /'helθ 'edju'keɪʃn/ persuasive methods used to encourage people (either individually or collectively) to adopt life styles that the educators believe will improve health and to reject habits regarded as harmful to health or likely to shorten life expectancy. The term is also used in a broader sense to include instruction about bodily function, etc., so that the public is better informed about health issues.

giáo dục chăm sóc sức khỏe a: c phương pháp có tính cách thuyết phục dùng khuyến khích dân chúng (từng cá nhân hay từng nhóm) áp dụng các cách sống mà người giảng dạy tin là sẽ cải thiện được sức khỏe và từ bỏ các thói quen được coi như có hại cho sức khỏe hay có khả năng làm cho người ta bị chết sớm hơn. Từ này cũng dùng theo nghĩa rộng để chỉ các giảng dạy về chức năng cơ thể v.v... để công chúng được thông tin tốt hơn về các vấn đề sức khỏe.

health service commissioner (ombudsman) /'helθ 'sɜːvɪs kɔ'mɪʃnən/ an official responsible to Parliament and appointed to protect the interests of patients in relation to administration of the 'National Health Service'. He can investigate complaints and allegations of maladministration but not of professional negligence.

Ủy viên dịch vụ y tế (kiểm tra viên) một viên chức có trách nhiệm với Quốc hội và được bổ nhiệm để bảo vệ quyền lợi của các bệnh nhân liên quan đến sự quản lý của sở y tế toàn quốc. Nhân viên này sẽ điều tra về những tham biến và những điều nêu lên về quản lý kém, nhưng không can thiệp đến những sở sót về chuyên môn.

health visitor /'helθ 'vɪzɪtə/ a trained nurse with experience in midwifery and special training in preventive medicine (including health education). The training usually takes place at a technical college over three academic terms, the course being approved by the all births are notified to the appropriate health visitor, most of whose work is concerned with routine visiting of selected preschool children (though the elderly and chronic sick also receive routine visits). Health visitors do not carry out practical nursing care but seek to educate parents or relatives how best to care for their charges, in particular by drawing attention to unmet needs in terms of health care and those of the social services likely to improve health. A few health visitors have specialist roles (e.g. handicapped children, the elderly, or the tuberculous). Many belong to a professional body known as the *Health Visitors Association* but membership is not obligatory.

T: "mì viêng chăm sóc sức khỏe" à t

điều dưỡng có huấn luyện và có kinh nghiệm về sản khoa, và có huấn luyện đặc biệt về y học dự phòng (gồm cả giáo dục sức khỏe). Việc huấn luyện thường thực hiện ở các trường kỹ thuật qua ba học kỳ chính khoa, khoa học được công nhận do Ủy ban trung ương Vương quốc thống nhất về điều dưỡng, sản khoa và tham viêng chăm sóc sức khỏe. Tất cả các trẻ sinh ra đều được ghi vào danh sách của nhân viên tham viêng thích hợp hầu hết công việc của những người này liên quan đến việc tham viêng thương kỹ các trẻ em trước tuổi đi học đã được chọn lọc (các người già và những người mang bệnh mãn tính cũng được tham viêng thường xuyên). Nhân viên tham viêng không thực hiện chăm sóc điều dưỡng thực hành nhưng tìm cách giáo dục cha mẹ hay thân nhân về cách tốt nhất để thực hiện công việc chăm sóc, đặc biệt lưu ý về các nhu cầu chưa thực hiện được về chăm sóc sức khỏe và các dịch vụ xã hội có khả năng cải thiện sức khỏe. Một số nhân viên tham viêng có vai trò chuyên gia (như trẻ em khuyết tật, người già, hay người bị lao). Nhiều người thuộc một tổ chức chuyên nghiệp gọi là Hiệp hội các nhân viên tham viêng chăm sóc sức khỏe, nhưng việc nhập hội không có tính bắt buộc.

hearing aid /'hiərinɪŋ eɪd/ an electronic device to enable a deaf person to hear, consisting of a miniature sound receiver, an amplifier, and either an earpiece or a vibrator to transfer the amplified sound to the ear. The earpiece fits into the ear; the vibrator (used in cases of conductive "deafness") fits behind the ear and transmits through the bone directly to the inner ear. The aid is powered by a battery, and the whole unit is usually small enough to fit behind the ear inconspicuously.

máy trợ thính thiết bị điện tử giúp một người điếc có thể nghe được, gồm một máy thu âm nhỏ, một bộ phận khuếch đại, và hoặc một nút nghe hoặc một máy dao động để truyền âm thanh đã khuếch đại vào tai. Nút nghe gắn vừa vào tai, còn máy dao động (đứng trong trường hợp điếc) đeo sau tai và truyền trực tiếp vào tai trong qua xương. Máy trợ thính hoạt động bằng pin và toàn bộ máy thường đủ nhỏ để đặt sau tai mà không gây chú ý gì.

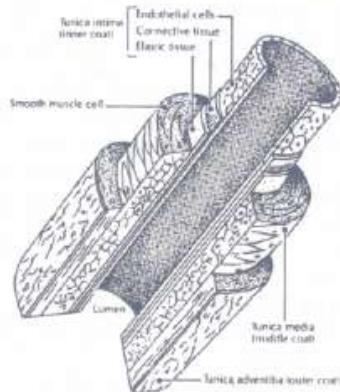
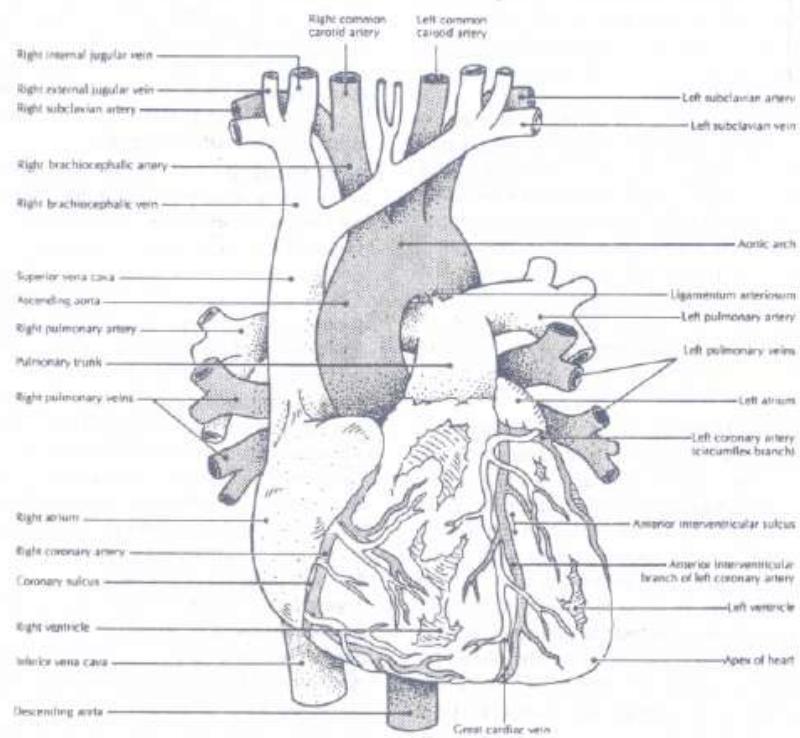
heart / hɑ:t / n. a hollow muscular cone-shaped organ, lying between the lungs, with the pointed end (apex) directed downwards, forwards, and to the left. The heart is about the size of a closed fist. Its wall consists largely of *cardiac muscle (myocardium), lined and surrounded by membranes (see endocardium, pericardium). It is divided by a septum into separate right and left halves each of which is divided into an upper *atrium and a lower *ventricle (see illustration). De-oxygenated blood from the *venae cavae passes through the right atrium to the right ventricle. This contracts and pumps blood to the lungs via the *pulmonary artery. The newly oxygenated blood returns to the left atrium via the pulmonary veins and passes through to the left ventricle. This forcefully contracts, pumping blood out to the body via the *aorta. The direction of blood flow within the heart is controlled by *valves.

tim(dt) một cơ quan có hình nón rộng nằm giữa hai lá phổi và có dấu nhọn (đỉnh tim) hướng về dưới, ra phía ngoài và bên trái. Tim có kích thước cỡ một bàn tay nắm lại. Tim gồm phần lớn là các cơ tim, có màng lót bên trong và bao bên ngoài (xem nội tâm mac, ngoại tâm mac). Tim có một vách chia làm hai nửa phải trái riêng biệt, mỗi nửa lại chia thành tâm nhĩ ở trên và tâm thất ở dưới (xem hình). Máu đã nhà oxy từ các tĩnh mạch chủ đi qua tâm nhĩ phải đến tâm thất phải. Tâm thất phải co lại và bơm máu đến phổi qua động mạch phổi. Máu mới nhận oxy trở lại làm nhĩ trái qua tĩnh mạch phổi và đến tâm thất trái. Tâm thất trái bóp lại sẽ bơm máu đi khắp cơ thể qua động mạch chủ. Tim có các van để kiểm soát các hướng máu chảy.

heart attack / hɑ:t ə'tæk/ see myocardial infarction

con đau tim xem nhồi máu cơ tim.

heart block / hɑ:t blɒk/ a condition in which conduction of the electrical impulses generated by the natural pacemaker of the heart (the "sinoatrial node") is impaired so that the pumping action of the heart is slowed down. In *partial* or *incomplete heart block* conduction between atria and ventricles is delayed (*first degree heart block*) or not all the impulses are conducted from the atria to

the ventricles (*second degree heart block*). In *third degree or complete heart block* no impulses are conducted and the ventricles beat at their own slow intrinsic rate (20-40 per minute).

Heart block may be congenital or it may be due to heart disease, including myocardial infarction, myocarditis, cardiomyopathy, and disease of the valves. It is most frequently seen in the elderly as the result of chronic degenerative scarring around the conducting tissue. There may be no symptoms, but when very slow heart and pulse rates occur the patient may develop heart failure or "Stokes-Adams syndrome". Symptoms may be abolished by the use of an artificial 'pace-maker'.

phong bế tim *tình trạng dẫn truyền các xung lực điện từ các cơ quan điều chỉnh tốc độ tự nhiên của tim (nút xoang nhĩ) bị tổn hại, vì vậy hoạt động bom của tim bị chậm lại. Trong phong bế tim một phần hay không hoàn toàn, dẫn truyền giữa tâm nhĩ và tâm thất chậm lại (phong bế tim độ một), thường họp không truyền được tất cả các dẫn truyền từ tâm nhĩ đến tâm thất là phong bế tim độ hai. Trong phong bế tim độ ba hay phong bế tim toàn bộ, không còn dẫn truyền nào được truyền đi và tâm thất với tốc độ nhanh tại chậm (20-40搏/ phút)*

Phong bế tim có thể là bẩm sinh hay do bệnh tim, bao gồm nhồi máu cơ tim, viêm cơ tim, bệnh cơ tim, và các bệnh của van. Phong bế tim thường thấy nhất ở tuổi già do hóa sesotho hoa mản tinh quanh các mô dẫn truyền. Cũng có thể không có triệu chứng, nhưng khi nhịp tim và nhịp đập chậm lại, bệnh nhân có thể bị suy tim hay hội chứng Stokes-Adams. Có thể chữa trị các triệu chứng bằng cách dùng thuốc điều hòa vận động.

heartburn (pyrosis) / 'ha:tburn/ *n. discomfort or pain, usually burning in character, that is felt behind breastbone and often appears to rise from the abdomen towards or into the throat. It may be accompanied by the appearance of acid or bitter fluid in the mouth and is usually caused by regurgitation of the stomach contents into the gullet or by oesophagitis.*

chứng ợ nóng (Ợ chua)(dt) *tình trạng*

khó chịu hay đau, thường có cảm giác nóng, thấy phía sau xương ngực và thường có vẻ đi từ bụng lên tới họng hay vào trong họng. Chứng này có thể kèm theo sự xuất hiện của axit hay dịch chua trong miệng và thường gây ra do các chất trong dạ dày ợ lên thực quản hay do viêm thực quản.

heart failure / 'ha:t 'feiləf/ *a condition in which the pumping action of the ventricle of the heart is inadequate. This results in back pressure of blood with congestion of the lungs and liver. The veins in the neck become engorged and fluid accumulates in the tissues (see oedema). There is a reduced flow of arterial blood from the heart, which in extreme cases results in peripheral circulatory failure (cardiogenic shock). Heart failure may result from any condition that overloads, damages, or reduces the efficiency of the heart muscle. Common causes are coronary thrombosis, hypertension, chronic disease of the valves, and arrhythmias. The patient experiences breathlessness, even when lying flat, and oedema of the legs.*

Treatment consists of rest, a low salt diet, diuretic drugs (e.g. frusemide), and digitalis derivatives (e.g. digoxin). Structural abnormalities, such as defective valves, may be corrected surgically.

suy tim *tình trạng hoạt động bom của tim nhĩ không thực hiện được đầy đủ. Điều này gây ra áp suất ngược của máu, và phổi và gan bị tụ huyết. Các tĩnh mạch cổ phồng lên và dịch tích tụ trong các mô (xem phù nề). Đóng chảy động mạch từ tim ra bị giảm đi, trường hợp nặng sẽ gây suy tuần hoàn ngoại vi (sốc tim). Suy tim có thể do mọi tình trạng về quá tải, tổn hại, hay giảm hiệu quả cơ tim. Nguyên nhân thường là huyết khối mạch vánh, cao huyết áp, bệnh van mản tính, và loạn nhịp. Bệnh nhân bị khó thở ngay cả khi nằm thẳng, và phù nề chân.*

Chữa trị gồm nghỉ ngơi, chế độ ăn uống ít muối, thuốc lợi niệu (như frusemide) và các dẫn xuất của digitalis (như digoxin). Các dị dạng về cấu trúc như huyết khối tắt van có thể sửa chữa bằng phẫu thuật.

heart-lung machine / ha:t'lʌŋ ma:jɪn/ *an apparatus for taking over temporarily the functions of both the heart and the lungs*

during heart surgery. It incorporates a pump to maintain the circulation, and equipment to oxygenate the blood. Blood is taken from the body by tubes inserted into the superior and inferior venae cavae, and the oxygenated blood is returned under pressure into a large artery, such as the femoral artery. The surgeon is therefore able to undertake the repair or replacement of heart valves or perform other surgical operations involving the heart and great blood vessels.

máy tim phổi *một thiết bị để đảm nhận tạm thời các chức năng của tim và phổi trong khi thực hiện phẫu thuật tim. Máy gồm một bơm để giữ tuần hoàn và các trang bị để cấp oxy cho máu. Máu lấy ra khỏi cơ thể bằng cách luồn ống vào trong các tĩnh mạch chủ trên và dưới, và sau khi được cấp oxy, máu sẽ được bơm lại vào cơ thể qua một động mạch lớn như động mạch đùi. Như vậy nha phẫu thuật có thể thực hiện việc sửa chữa hay thay thế các van tim, hay các thao tác phẫu thuật khác liên quan đến tim và các mạch máu lớn.*

heat exhaustion / hēt' ēks'yōn/ fatigue and collapse due to the low blood pressure and blood volume that result from loss of body fluids and salts after prolonged or unaccustomed exposure to heat. It is most common on new arrivals in a hot climate and is treated by giving drinks or intravenous injections of salted water.

hiệt sức do nhiệt *mệt và truy do huyết áp và thể tích máu giảm đi vì mất dịch và mêt trong cơ thể sau khi tiếp xúc lâu dài hay không quen với nhiệt. Chứng này thường thấy ở những người mới tới một vùng nóng, và chưa trị bằng cách cho uống nước hay truyền tĩnh mạch dung dịch muối.*

heat rash / hēt rāsh/ *see prickly heat.*

ban nhiệt *xem chứng nổi rôm.*

heatstroke (sunstroke) / hēt strok/ *n. raised body temperature (pyrexia), absence of sweating, and eventual loss of consciousness due to failure or exhaustion of the temperature-regulating mechanism of the body. It is potentially fatal unless treated immediately; the body should be cooled by applying damp cloths and body fluids restored by giving drinks or intravenous injections of salted water.*

say nóng (dt) *tăng thân nhiệt (sốt), không ra mồ hôi và sau cùng bất tỉnh do cơ chế điều hòa nhiệt của cơ thể bị suy yếu hay cạn kiệt. Say nong có nguy cơ gây tử vong nếu không chữa trị ngay: cần làm lạnh cơ thể bằng cách đắp quần áo ẩm và cấp bu dịch bằng cách cho uống nước hay chích tĩnh mạch dung dịch muối.*

hebephrenia *n. a form of *schizophrenia. It is typically a chronic condition, and the most prominent features are disordered thinking; inappropriate emotions with thoughtless cheerfulness, apathy, or querulousness; and silly behaviour. It typically starts in adolescence or young adulthood. Social and occupational rehabilitation are the most important therapies for most patients; drugs such as the *phenothiazines or butyrophenones can also help. -hebephrenic adj.*

tâm thần phân liệt thanh xuân (dt) *một dạng tâm thần phân liệt*, tiêu biểu ở tình trạng mẫn tỉnh và đặc trưng nổi bật nhất là rối loạn suy nghĩ, cảm xúc không thích đáng với vui vẻ không suy nghĩ, mất cảm xúc, hay ưa gầy gò, và cư xử ngớ ngẩn. Bệnh bắt đầu ở tuổi thanh niên hay ở người trưởng thành còn trẻ. Liệu pháp quan trọng nhất với hầu hết bệnh nhân là phục hồi nghề nghiệp và xã hội, các loại thuốc như phenothiazine* hay butyrophenone cũng có công hiệu. -hebephrenic (dt).*

Heberden's node / 'hēbədənz nōd/ *a lump of cartilage-covered bone arising at the terminal joint of a finger in *osteoarthritis. It is often inherited.*

nút Heberden *một chỗ xương có bao sụn nhỏ lên ở khớp ngón tay cuối cùng trong bệnh viêm xương khớp*. Bệnh thường do di truyền.*

hebetude *n. apathy and emotional dullness. This is not a symptom specific to any one condition; extreme degrees are found in *schizophrenia and *dementia.*

chứng ngây dại (dt) *trạng thái hờ hững và chậm chạp trong cảm xúc. Đây không phải là một triệu chứng đặc hiệu cho một tình trạng nào, mức độ nặng nhẹ trong tâm thần phân liệt* và sa sút trí tuệ*.*

hectic / 'hēktik/ *adj. occurring regularly*

A **hectic fever** typically develops in the afternoons, in cases of pulmonary tuberculosis
định kỳ(it) xảy ra đều đặn. Sốt định kỳ triều biến xảy ra vào buổi trưa trong trường hợp bị lao phổi

hecto- prefix denoting a hundred
 tiếp đầu ngữ chỉ một trăm.

heel / hɪ:l / n. the part of the foot that extends behind the ankle joint, formed by the heel bone (see calcaneus).

gót chân(dt) phần chân dưới khớp mắt cá, phía trong cổ xương gót chân.

Hegar's sign / 'hegarz sain / an indication of pregnancy that may be detectable during the second and third months. If fingers of one hand are inserted into the vagina and those of the other are placed over the pelvic cavity, the lower part of the womb, including the neck, can easily be compressed between the two hands. See also Jacquemier's sign.

dấu Hegar một dấu hiệu về mang thai có thể phát hiện được vào các tháng thứ hai và thứ ba. Nếu các ngón tay của một bàn tay luồn vào trong âm đạo và các ngón tay của bàn tay kia đặt trên hố niệu, phần dưới tử cung, kể cả cổ, có thể dễ dàng thấy giữa hai bàn tay. Cũng xem dấu Jacquemier.

haleo-(haleo-) prefix denoting an ulcer.
 tiếp đầu ngữ chỉ loét.

heloplasty n. the surgical repair of ulcers by skin grafting. See skin graft.

tạo hình vết loét(dt) phẫu thuật điều trị các vết loét bằng cách ghép da. Xem ghép da.

helicotrema n. the narrow opening between the scala vestibuli and the scala tympani at the tip of the 'cochlea' in the ear.

tổ óc tai(dt) chỗ mỏ hẹp giữa tiền đình và màng nhĩ ở müt óc tai.

helio- prefix denoting the sun.
 tiếp đầu ngữ chỉ mặt trời.

heliotherapy n. the use of sunlight to promote healing, sunbathing.

tiêu pháp tắm nắng(dt) dùng ánh sáng mặt trời để làm mau lành.

helix / 'hɪ:lis / n. the outer curved fleshy ridge of the 'pinna' of the outer ear.

luân tai(dt) bờ thịt cong phía ngoài (ear).

ở tai ngoài.

Heller's syndrome (disintegrative psychosis) / 'hɛləz 'sɪndrom / a rare mental illness of childhood. Abnormalities of behaviour may be only sign at first but the condition progresses to psychotic manifestations, such as stereotypies and hallucinations, and ultimately to dementia. Nearly always a physical cause can be found. The illness progresses to severe incapacity or death.

hội chứng Heller (rối loạn tâm thần

phản ứng một bệnh tâm thần hiếm của tuổi thơ. Lúc đầu có thể chỉ có bất thường về cư xử nhưng sau sẽ tiến tới các biểu lộ tâm thần như 'chứng rập khuôn' và 'ảo giác và sa sút' là sa sút trí tuệ. Nguyên nhân về cơ thể hầu như luôn luôn thấy được. Bệnh tiến tới tình trạng mất năng lực nặng hay tú vong.

Heller's test / 'hɛləz test / a test for the presence of protein (albumin) in the urine. A quantity of urine is carefully poured onto the same quantity of pure nitric acid in a test tube. A white ring forms at the junction of the liquids if albumin is present. However, a similar result may be obtained if the urine contains certain drugs or is very concentrated. A dark brown ring indicates the presence of an abnormally high level of potassium indoxyl sulphate in the urine (see indicanuria).

thí nghiệm Heller một thí nghiệm về tình trạng có protein (albumin) trong nước tiểu. Đổ nhẹ nhàng một lượng nước tiểu vào một ống nghiệm có chứa cùng một lượng nitric acid tinh khiết. Khi nước tiểu có albumin sẽ thấy một vòng trắng ở nơi tiếp giáp giữa hai chất lỏng. Tuy nhiên cũng có thể có kết quả tương tự nếu nước tiểu có chứa một vài loại thuốc hay nước tiểu quá đậm đặc. Một vòng nâu đậm chứng tỏ nước tiểu có mức độ cao bất thường về potassium indoxyl sulphate (xem indican-niệu).

Helly's fluid / 'hɛli:z 'flu:d / a mixture of potassium bichromate, sodium sulphate, mercuric chloride, formaldehyde, and distilled water, used in the preservation of bone marrow.

dung dịch Helly một hỗn hợp gồm potas-

sium bichromate, sodium sulphate, clorua thủy ngân, formaldehy-de, và nước cất, dung bảo quản tủy xương.

helminth /'helminθ/ n. any of the various parasitic worms, including the *flukes, *tape worms, and *nemato-des.

giun sán (dt) bất kỳ loại nào trong nhóm các ký sinh trùng gồm sán lá*, sán dây* và giun*.

helminthiasis n. the diseased condition resulting from an infestation with parasitic worms (helminths).

bệnh giun sán (dt) tình trạng bệnh do nhiễm các loại giun sán ký sinh

helminthology n. the study of parasitic worms.

giun sán học (dt) khoa học về các loại giun sán ký sinh.

heloma n. a *callosity or *corn on the foot or hand.

chai (dt) vết chai ở bàn tay hay bàn chân.

hemeralopia n. see day blindness.

chứng quáng gà (dt) xem chứng mù ngày.

hemi- prefix denoting (in medicine) the right or left half of the body. Example: *hemianesthesia* (anaesthesia of one side of the body).

*tiếp đầu ngữ chỉ (trong y học) phần nửa cơ thể bên phải hay bên trái. Ví dụ: *hemianesthesia* (gây mê một bên cơ thể).

hemiachromatopia n. loss of colour appreciation in one half of the visual field.

chứng bán mù sắc (dt) mất nhận biết màu sắc ở một nửa vùng nhìn.

hemianopia n. absence of half of the normal field of vision. The commonest type is *homonymous hemianopia*, in which the same half (right or left) is lost in both eyes. Sometimes the inner halves of the visual field are lost in both eyes, producing a *binasal hemianopia*, while in others the outer halves are lost, producing a *bitemporal hemianopia*. Very rarely both upper halves or both lower halves are lost, producing an *altitudinal hemianopia*.

bán manh (dt) tình trạng mất một nửa vùng nhìn bình thường. Kiểu thường thấy nhất là bán manh cùng bên, cùng mắt một nửa (phải hay trái) ở cả hai mắt. Đôi khi cả hai mắt cùng mất vùng nhìn ở nửa trong, gây tình trạng

bán manh hai bên mũi; còn khi cùng mất vùng nhìn ở vùng ngoài sẽ gọi là bán manh hai bên thái dương. Rất hiếm khi cùng mất vùng nhìn ở hai nửa trên hay hai nửa dưới, tức là bán manh theo chiều ngang.

hemiballismus n. a violent involuntary movement usually restricted to one arm and primarily involving the proximal muscles. It is symptom of disease of the *basal ganglia.

chứng múa vùng bán thân (dt) cử động không chủ ý thường giới hạn ở một cánh tay và liên quan chủ yếu đến các cơ đoạn gần. Đây là một triệu chứng của bệnh trong hạch dày*.

hemicolecotomy n. surgical removal of about half the *colon (large intestine), usually the right section (*right hemicolecotomy*) with subsequent joining of the ileum to the transverse colon. This is performed for disease of the terminal part of the ileum (such as *Crohn's disease) or of the caecum or ascending colon (such as cancer or Crohn's disease).

thu thuật cắt nửa đại tràng (dt) thao tác phẫu thuật lấy đi khoảng một nửa đại tràng* (ruột già), thường là phần bên mặt (cắt nửa đại tràng phải), sau đó nối hồi tràng với đại tràng ngang. Điều này thực hiện khi có bệnh ở cuối hồi tràng (như bệnh Crohn) hay của mang tràng hay của đại tràng lên (như ung thư hay bệnh Crohn).

hemiceranía n. 1. the headache affecting only one side of the head, usually *migraine. 2. absence of half of the skull in a developing fetus.

nửa sọ (dt) 1. nhức đầu chỉ ảnh hưởng tới một bên đầu, thường gọi là nhức nửa đầu. 2. khuyết chỉ có một nửa sọ.

hemimelia n. congenital absence or gross shortening (aplasia) of the distal portion of the arms or legs. Sometimes only one of the two bones of the distal arm (radius and ulna) or leg (tibia and fibula) may be affected. See also ectromelia.

tật thiếu nửa chi (dt) không có hay chỉ có rất ít (bất sản) phần dưới của tay hay chân. Đôi khi chỉ có một trong hai xương của cánh tay dưới (xương quay và xương trụ) hay của cẳng chân (xương cháy và xương mắc) bị

ánh hưởng. Cũng xem liệt thiêu chí.

hemiparesis *n.* see hemiplegia.

liệt nhẹ bán thân (*dt*) xem liệt bán thân

hemiplegia (hemiparesis) n. para-

lysis of one side of the body. Movements of the face and arm are often more severely affected than those of the leg. It is caused by disease of the opposite (contralateral) hemisphere of the brain.

liệt bán thân (liệt nhẹ bán thân) (*dt*)

liệt một bên cơ thể. Cử động ở mặt và ở cánh tay thường bị nặng hơn ở chân. Điều này gây ra do bệnh ở bán cầu não đối diện (ở phía bên kia).

hemisacralization *n.* fusion of the fifth

lumbar vertebra to one side only of the sacrum. See sacralization.

bán cùng hóa (*dt*) chỉ kết hợp đối sống thất

lung thứ năm ở một bên xương chậu. Xem cùng hóa.

hemisphere /'hemɪsfɪər/ *n.* one of the two halves of the cerebrum, not in fact hemispherical but more nearly quarter-spherical.

bán cầu não (*dt*) một trong hai nửa cầu não, thực ra không phải hình bán cầu mà chỉ khoảng một phần tư hình cầu.

hemizygous *adj.* describing genes that are carried on an unpaired chromosome, for example the genes on the X chromosome in man. -hemizygote *n.*

(thuộc) **bán hợp tử** (*dt*) mô tả các gen mang trên một nhiễm sắc thể không ghép đôi, thí dụ các gen trên nhiễm sắc thể X ở phái nam. -hemizygote (*dt*).

hemlock *n.* the plant *Conium maculatum*, found in Britain and central Europe. It is a source of the poisonous alkaloid *conine.

cây độc cắn (*dt*) cây *Conium maculatum* thấy ở Anh và Trung Âu. Đây là nguồn alkaloid độc conine*.

hemp /'hemp/ *n.* see cannabis.

cây gai dâu (*dt*) xem cây dại ma.

Henle's loop the part of a kidney tubule that forms a loop extending towards the centre of the kidney. It is surrounded by blood capillaries, which reabsorb water and selected soluble substances back into the bloodstream.

quai Henle phần tiền quản thận tạo thành một quai trái về hướng trung tâm thận. Quai Henle có các mao mạch bao bọc, có nhiệm vụ tái hấp thu nước và các chất hòa tan chọn lọc trở lại dòng máu.

henry /'henri/ *n.* the *SI unit of inductance, equal to the inductance of a closed circuit with a magnetic flux of 1 weber per ampere of current. Symbol: H.

henry (*dt*) đơn vị SI* về điện ứng, bằng điện ứng của một mạch điện kín có luồng từ là 1 weber trên mỗi ampe. Ký hiệu: H.

Hensen's node (primitive knot)

/'hensnɔɪ nəʊd/ the rounded front end of the embryonic *primitive streak.

nút Hensen (nút nguyên phát) phán cuối hình tròn phía trước dài phôi nguyên phát.

heparin *n.* an anticoagulant produced in liver cells, some white blood cells, and certain other sites, which acts by inhibiting the action of the enzyme *thrombin in the final stage of *blood coagulation. An extracted purified form of heparin is widely used for the prevention of blood coagulation both in patients with thrombosis and similar conditions and in blood collected for examination. The drug is usually administered by injection and the most important side-effect is bleeding.

(*dt*) một chất kháng đông sản sinh trong các tế bào gan, một vài bạch cầu, và ở một số nơi khác. Heparin tác động bằng cách ức chế hoạt động của enzyme thrombin* trong giai đoạn cuối của sự đông máu. Dạng heparin trích ly tinh chế được dùng rộng rãi để phòng ngừa đông máu ở các bệnh nhân bị chứng huyết khối và các tình trạng tương tự, và cả trong các mẫu máu để xét nghiệm. Thuốc thường dùng chích, tác động phụ quan trọng nhất là xuất huyết.

hepat- (*hepato-*) prefix denoting the liver.

Examples: *hepatopexy* (surgical fixation of); *hepatorenal* (relating to the liver and kidney).

tiếp dầu ngũ cốc gan. Thí dụ *hepatopexy* (phẫu thuật cố định gan), *heparenal* (tấn quan tới gan và thận).

hepatalgia *n.* pain in or over the liver. It is caused by liver inflammation (especially an abscess) or swelling (as in cardiac failure).

chứng đau gan (dt) đau ở trong hay trên gan, do viêm gan (đặc biệt khi có áp xe) hay khi bị sưng (như trong suy tim).

hepatectomy n. the operation of removing the liver. *Partial hepatectomy* is the removal of one or more lobes of the liver; it may be carried out after severe injury or to remove a tumour localized in one part of the liver.

thủ thuật cắt gan (dt) thao tác cắt bỏ gan. Cắt gan từng phần là cắt bỏ một hay nhiều thùy gan, có thể phải thực hiện sau tổn thương nặng hay khi phải lấy đi một khối u trong một phần gan.

hepatic / hɪ'pɪtɪk/ adj. relating to the liver.

(vẽ) **gan** (lt) liên quan đến gan.

hepatic duct / hɪ'pɪtɪk dʌkt/ see bile duct.

ống gan xem ống mật.

hepatic encephalopathy (portosystemic encephalopathy) a condition in which brain function is impaired by the presence of toxic substances, absorbed from the colon, which are normally removed or detoxified by the liver. It occurs when the liver is severely damaged (as in cirrhosis) or bypassed. Symptoms include drowsiness, confusion, difficulty in performing tasks (e.g. writing), and coma. Treatment consists of stopping protein intake and giving antibiotics (to prevent bacterial production of toxins) and enemas and cathartics (to remove colonic toxins).

bệnh não do gan (bệnh não do hệ cửa) tình trạng chức năng não bị tổn hại do có các chất độc hép thu ở đại tràng, bệnh thường được loại bỏ đi hay khú độc ở gan. Điều này xảy ra khi gan bị tổn hại nặng (như khi bị xơ gan) hay bị vượt qua. Triệu chứng gồm buồn ngủ, l้า力气, khó thực hiện động tác (như viết), và hôn mê. Chữa trị gồm ngưng ăn protein, cấp kháng sinh (để phòng ngừa các vi trùng sản sinh ra độc tố), thụt rửa và dùng thuốc nhuận trường (để loại bỏ các độc tố đại tràng).

hepatic flexure / hɪ'pɪtɪk 'fleksʃə/ the bend in the colon just underneath the liver, where the ascending colon joins the trans-

verse colon.

góc dưới gan khúc cong ở đại tràng* ngay dưới gan ở nơi đại tràng lên nối với đại tràng ngang.

hepaticostomy n. a surgical operation in which a temporary or permanent opening is made into the main duct carrying bile from the liver.

thủ thuật mổ ống gan (dt) thao tác phẫu thuật tạo một chỗ mở tạm thời hay vĩnh viễn vào trong ống dẫn mật chính từ gan.

hepatic vein / hɪ'pɪtɪk veɪn/ one of several short veins originating within the lobes of the liver as small branches, which unite to form the hepatic veins. These lead directly to the inferior vena cava, draining blood from the liver.

tinh mạch gan một trong nhiều tinh mạch ngắn bắt nguồn từ các nhánh nhỏ trong các thùy gan, các nhánh này kết hợp lại để tạo thành tinh mạch gan. Các tinh mạch gan dẫn lưu máu từ gan trực tiếp vào tinh mạch chủ dưới.

hepatitis / hɪ'pætɪtɪs/ n. inflammation of the liver due to a virus infection or such diseases as amoebic dysentery and lupus. *Infectious hepatitis* (*epidemic hepatitis, epidemic jaundice*) is transmitted by food or drink contaminated by a carrier or patient and commonly occurs where sanitation is poor. After an incubation period of 15-40 days, the patient develops fever and sickness. Yellow discolouration of the skin (see jaundice) appears about a week later and persists for up to three weeks. The patient may be infectious throughout this period. Serious complications are unusual and an attack often confers immunity. Injection of gamma globulin provides temporary protection.

Serum hepatitis is transmitted by infected blood or blood products containing hypodermic needles, blood transfusions, or tattooing needles; it often occurs in drug addicts. Symptoms, which develop suddenly after an incubation period of 1-6 months, include headache, fever, chills, general weakness, and jaundice. Most patients make a gradual recovery but mortality rate is 5-20%. Patients may be detected by identification of the Australia antigen in their blood.

viêm gan(dt) viêm gan có thể do nhiễm vi rút hay do các bệnh như *kiết lỵ amib và lupus*. Viêm gan nhiễm (viêm gan dịch tế bào) hay vàng da dịch tế bào truyền di bằng thực phẩm hay nước uống tẩy nhiễm do bệnh nhân hay người lành mang trùng và thường xảy ra khi tình trạng vệ sinh kém. Sau thời gian ủ bệnh từ 15-40 ngày, bệnh nhân bị sốt và bị bệnh. Tình trạng da chuyển sang màu vàng (xem chứng vàng da) xuất hiện khoảng một tuần sau và tồn tại cho tới ba tuần. Bệnh nhân có thể truyền bệnh trong suốt thời kỳ này. Ít khi thấy có các biến chứng nghiêm trọng và khi bị bệnh thường có miếng dịch. Chích gamma globulin* có thể gây được bảo vệ tạm thời. Viêm gan huyết thanh truyền di bằng các kim chích bị lây nhiễm do máu hay các sản phẩm máu, bằng đường truyền máu hay bằng các kim xâm da, bệnh thường thấy ở những người nghiên cứu tủy. Các triệu chứng phát triển đột ngột sau thời gian ủ bệnh từ 1-6 tháng, gồm nhức đầu, sốt, ớn lạnh, yếu ớt toàn thân, và vàng da. Hầu hết bệnh nhân dần dần phục hồi nhưng tỷ lệ tử vong cũng từ 5-20%. Có thể phát hiện được bệnh nhân bằng cách xác định kháng nguyên *Üc châu** trong máu.

hepatization / .hi'peɪtæz'eɪʃn/ n. the conversion of lung tissue, which normally holds air, into a solid liver-like mass during the course of acute lobar pneumonia.

gan hóa(dt) sự biến đổi mô phổi, bình thường có chứa không khí, thành một khối đặc như gan trong quá trình viêm phổi thùy cấp.

hepato- prefix. see hepat-.
tiếp đầu ngữ xem hepat-.

hepatoblastoma n. a malignant tumour of the liver occurring in children, made up of embryonic liver cells. It is often confined to one lobe of the liver; such cases may be treated by partial hepatectomy.

u nguyên bào gan(dt) một khối u ác tính ở gan xảy ra ở trẻ em, tạo thành từ các tế bào gan phôi thai. U này thường giới hạn ở một thùy gan, như vậy có thể chữa bằng phẫu thuật cắt bỏ một phần gan.

hepatocellular adj. relating to or affecting the cells of the liver.

(thuộc) tế bào gan(dt) liên quan đến hay

ảnh hưởng tới các tế bào gan.

hepatocyte n. the principal cell type in the liver: a large cell with many metabolic functions, including synthesis, storage, detoxification, and bile production.

tế bào gan(dt) kiêng tế bào chính trong gan, đây là một tế bào lớn với nhiều chức năng chuyển hóa, gồm tổng hợp, tồn trữ, khử độc, và sản xuất mật.

hematoma n. a malignant tumour of the liver, originating in mature liver cells. In Western countries it is rare in normal livers, but often develops in patients with cirrhosis. In Africa and other tropical countries it is frequent, possible causes including fungi (see aflatoxin) and other ingested toxins. Hepatomas often synthesize alpha-fetoprotein, which circulates in the blood and is a useful indicator of these tumours.

The term hepatoma is often, though incorrectly, used to include malignant tumours arising in the bile duct (cholangiocarcinomas).

ung thư gan(dt) một khối u ác tính ở gan, có nguồn gốc từ các tế bào gan trưởng thành. Ở các nước Phương Tây, ung thư gan ít khi thấy ở gan bình thường, nhưng thường phát triển ở các bệnh nhân xơ gan. Ở châu Phi và các xứ nhiệt đới khác, ung thư gan lại thấy thường xuyên, nguyên nhân có thể gồm nấm (xem aflatoxin) và các độc tố nuôi phái khác. Ung thư gan thường tổng hợp alpha-fetoprotein*, chất này sẽ lưu hành trong máu và là một chỉ dẫn tốt về tình trạng bệnh.

Tù ung thư gan cũng dùng, dù không chính xác, để bao gồm cả các khối u ác tính phát triển ở ổ bụng dưới (ung thư ổ bụng).

hepatomegaly n. enlargement of the liver to such an extent that it can be felt below the rib margin. This may be due to congestion (as in heart failure), inflammation, infiltration (e.g. by fat), or tumour.

chứng gan to(dt) tình trạng gan lớn ra tới mức có thể cảm thấy được dưới bờ xương sườn. Điều này có thể do lỵ huyết (như trong suy tim), viêm, thâm nhiễm (thí dụ do mèo) hay khối u.

hepatotoxic adj. damaging or destroying liver cells. Drugs such as *paracetamol and

*phenacetamide can cause liver damage at high doses or with prolonged use.

gây độc gan (*tt*) gây tổn hại hay tiêu diệt các tế bào gan. Các loại thuốc như paracetamol* và phenacetamide* có thể gây tổn hại gan khi dùng liều cao hay dùng lâu dài

hept- (hepta-) prefix denoting seven
hép dấu ngữ chỉ bảy

heptabarbitone *n* a barbiturate administered by mouth to treat insomnia. A common side-effect is drowsiness, and prolonged use can lead to dependence. Trade name: **Medo-min**

(*dt*) một loại barbiturate dùng uống để chữa mất ngủ. Tác động phụ thường thấy là buồn ngủ và dùng lâu dài có thể bị quen thuốc. Tên thương mại: **Medomin**.

hereditary /hə'redɪtərɪ/ *adj*. transmitted from parents to their offspring; inherited.

(thuộc) **di truyền** (*tt*) truyền được từ cha mẹ sang các con

heredity /hə'redɪtɪ/ *n*. the process that causes the biological similarity between parents and their offspring. *Genetics is the study of heredity.

di truyền (*dt*) tiến trình gây ra tương đồng sinh học giữa cha mẹ và con cái. *Di truyền học* là khoa học về di truyền.

heredo- prefix denoting heredity.
tiếp dấu ngữ chỉ di truyền.

hermaphrodite/hərməfro'daɪt/ *n*. an individual in which both male and female sex organs are present or in which the sex organs contain both ovarian and testicular cells. Human hermaphrodites are very rare. -**hermaphroditism** *n*

tương tình (*dt*) một cơ thể có cả hai loại cơ quan sinh dục nam và nữ hay có cơ quan sinh dục gồm cả noãn sao và tinh hoàn. Người tương tình rất hiếm thấy. -**hermaphroditism** (*dt*)

hernia /'hɛrnɪə/ *n*. the protrusion of an organ or tissue out of the body cavity in which it normally lies. An *inguinal hernia* (or *rapture*) occurs in the lower abdomen; a sac of peritoneum, containing fat or part of the bowel, bulges through a weak part (*inguinal canal*) of the abdominal wall. It may result from physical straining or coughing. A scrotal

hernia is an inguinal hernia so large that it passes into the scrotum; a *femoral hernia* is similar to an inguinal hernia but protrudes at the top of the thigh, through the point at which the femoral artery passes from the abdomen to the thigh. A *diaphragmatic hernia* is the protrusion of an abdominal organ through the diaphragm into the chest cavity; the most common type is the *hiatus hernia*, in which the stomach passes partly or completely into the chest cavity through the hole (*hiatus*) for the oesophagus (gullet). An *umbilical hernia*, most common in young children, appears as a bulge at the navel. Hernias may be complicated by becoming impossible to return to their normal site (*irreducible*); swollen and fixed within their sac (*incarcerated*); or cut off from their blood supply, becoming painful and eventually *gangrenous* (*strangulated*). The best treatment for hernias, especially if they are painful, is surgical repair (see *hernioplasty*).

thoát vị (*dt*) tình trạng một cơ quan hay một mô bình thường ở trong một xoang cơ thể này bị lôi ra ngoài. Thoát vị ben xảy ra ở bụng dưới, một túi phúc mạc có chứa mỡ hay một phần ruột lôi ra qua phần yếu của thành bụng (đồng ben). Thoát vị đồi cũng tương tự như thoát vị ben nhưng lôi ra ở phần trên đùi, ở nơi động mạch đùi đi ra khỏi bụng. Thoát vị cơ hoành là một cơ quan trong bụng lôi ra qua cơ hoành vào trong xoang ngực, kiểu thường thấy nhất là thoát vị khe trong đó một phần hay toàn bộ da dày đi vào trong xoang ngực, qua khe dành cho thực quản. Thoát vị rốn thường thấy nhất ở trẻ nhỏ, thấy như một chỗ lồi ở rốn.

Thoát vị có thể có biến chứng khi không thể trả lại được vị trí bình thường (không thể thành nguyên trạng), khi bị sưng lên và bắt đầu trong túi (bị cầm giữ), hay khi bị mất nguồn cung cấp máu, gây đau và sau cùng là hoại tử (bị nghẹt). Cách chữa trị thoát vị tốt nhất là sửa chữa bằng phẫu thuật (xem thủ thuật tạo hình vùng thoát vị).

hernio- prefix denoting a hernia.
tiếp dấu ngữ chỉ thoát vị.

hernioplasty *n*. the surgical operation to repair a hernia, in which the abnormal opening is sewn up and/or the weakness strength-

ened with suture material.

thủ thuật tạo hình vùng thoát vị(dt) phẫu thuật sửa chữa một thoát vị bằng cách khâu lại lỗ mở bất thường và/hay làm chắc lại chỗ yếu bằng các đường khâu.

herniorrhaphy n. surgical repair of a hernia.

thủ thuật khâu vùng thoát vị(dt) sửa chữa phẫu thuật một thoát vị.

heroin (diamorphine) /'hɛrɔɪn/ n. a white crystalline powder derived from morphine but with a shorter duration of action. Like morphine it is a powerful narcotic analgesic whose continued use leads to "dependence."

(dt) một loại bột kết tinh màu trắng dân xuất của morphine" nhưng có thời gian tác động ngắn hơn. Cũng như morphine đây là một chất giảm đau gây ngủ nhanh và dung hiến tục sẽ bị nghiện thuốc.

herpangina n. a viral infectious disease of sudden onset that causes fever, blisters, and ulceration of the soft palate and tonsillar area.

viêm họng herpes(dt) một bệnh nhiễm virus bốc phát đợt ngắt gác sốt, bóng nước, và loét vùng vòm miệng niêm và vùng amygdala.

herpes /'hɛpɪz/ n. inflammation of the skin caused by virus and characterized by collections of small blisters. *Herpes simplex* (cold sore) can cause an acute "conjunctivitis" or inflammation of the mouth or vagina, but many people contract the virus without showing any symptoms. The disease may recur. *Genital herpes*, caused by *herpes simplex II* virus, is sexually transmitted disease characterized by painful blisters in the genital region. It is recurrent and extremely contagious as the blisters burst to release viruses that infect the sexual partner. *Herpes zoster* (shingles) usually starts with pain along the distribution of a nerve (often in the face, chest, or abdomen), followed by the development of vesicles. The disease subsides in about three weeks, though sometimes severe pain may persist for many months in the area of the affected nerve. The virus that causes *herpes zoster* can also cause chickenpox in children. See also Ramsay Hunt syndrome.

say Hunt syndrome.

bệnh herpes(dt) viêm da do virus có đặc trưng là tập hợp các bóng nước nhỏ (mụt rộp). *Herpes simplex* (loét lanh) có thể gây viêm kết mạc* cấp hay viêm miệng và viêm âm đạo, nhưng có nhiều người nhiễm virus mà không có triệu chứng gì. Bệnh có thể tái phát *herpes sinh dục* gây ra do virus simplex II là một bệnh truyền qua đường sinh dục có đặc trưng là những bóng nước đau ở vùng sinh dục. Bệnh có tính tái hồi và rất lây khi các bóng nước vỡ ra và phóng thích các virus lây sang người bạn tình. *Herpes zoster* (bệnh zona) lúc đầu thấy đau theo đường phân bố một dây thần kinh (thường ở mặt, ngực hay bụng), sau đó xuất hiện các mụn nước. Bệnh giảm đi trong khoảng ba tuần, dù đôi khi vẫn còn đau dữ dội trong nhiều tháng ở vùng có dây thần kinh bị tác động. Virus gây bệnh *herpes zoster* cũng có thể gây bệnh thủy đậu ở trẻ em. Cũng xem hội chứng Ramsay Hunt.

herpesvirus /'hɛpsɪvəs/ n. one of a group of DNA-containing viruses causing latent infections in man and animals. The herpesviruses are the causative agents of herpes and chickenpox. The group also includes the cytomegalovirus and Epstein-Barr virus. *Herpesvirus simiae* (virus B) causes an infection in monkeys similar to *herpes simplex*, but when transmitted to man it can produce fatal encephalitis.

virus herpes(dt) một loại trong nhóm các virus chứa DNA gây nhiễm tiềm tàng ở người và súc vật. Các virus herpes là tác nhân gây bệnh herpes* và thủy đậu. Nhóm này cũng bao gồm cytomegalovirus và virus Epstein-Barr. Herpesvirus simiae (virus B) gây nhiễm ở khỉ tương tự như herpes simplex, nhưng khi truyền sang người, virus B có thể gây nhiễm não dẫn đến tử vong.

hertz n. the "SI unit of frequency, equal to one cycle per second. Symbol: Hz" (dt) đơn vị SI* về tần số, bằng một chu kỳ trong một giây. Ký hiệu: Hz.

heter- (hetero-) prefix denoting difference, dissimilarity.

tiếp đầu ngữ chỉ sự khác biệt, sự không tương đồng.

heterochromatin n. chromosome material (see chromatin) that stains most deeply

when the cell is not dividing. It is thought not to represent major genes but may be involved in controlling these genes, and also in controlling mitosis and development. Compare euchromatin.

dị nhiễm sắc chất (dt) chất liêu của nhiễm sắc thể (xem **nhiễm sắc chất**) nhuộm màu đậm nhất khi tế bào không phân chia. Dị nhiễm sắc chất được cho là không tương ứng với gen chính nhưng có thể liên quan đến việc kiểm soát các gen này và đến việc kiểm soát giàn phân và phát triển. So sánh với **chân nhiễm sắc chất**.

heterochromia n. colour difference in the iris of the eye, which is usually congenital but is occasionally secondary to inflammation of the iris. In *heterochromia iridis* one iris differs in colour from the other; in *heterochromia iridum* one part of the iris differs in colour from the rest.

dị sắc (tập sắc) (dt) sự khác biệt về màu của mống mắt, thường do bẩm sinh nhưng đôi khi cũng là thu phát của viêm mống mắt. Dị sắc mống mắt là mống mắt này có màu khác với mống mắt kia, còn tập sắc mống mắt là một phần của mống mắt có màu khác với phần còn lại.

heterogametic adj. describing the sex that produces two different kinds of gamete, which carry different sex chromosomes, and that therefore determines the sex of the offspring. In humans men are the heterogametic sex: the sperm cells carry an X or a Y chromosome. Compare homogametic.

dị giao tử (dt) mô tả một phái tính sản sinh ra hai loại giao tử khác nhau, tức có mang gen nhiễm sắc thể phái tính để xác định phái tính của các con. Ở người, phái nam là phái có dị giao tử, tính trung sẽ mang hoặc nhiễm sắc thể X hoặc nhiễm sắc thể Y. So sánh với **đồng giao tử**.

hetergraft (xenograft) n. a living tissue graft that is made from one animal species to another. For example, attempts have been made to graft animal organs into humans.

ghép dị loại (dt) ghép một mô sống của một loài này cho một loài khác. thí dụ hiện đang tìm cách ghép các cơ quan của súc vật cho người.

heterophoria n. a tendency to squint. Under normal circumstances both the eyes work together and look at the same point simultaneously, but if one eye is covered it will move out of alignment with the object the other eye is still viewing. When the cover is removed the eye immediately returns to its normal position. Most people have a small degree of the type of heterophoria known as *exophoria*, in which the covered eye turns outwards away from the nose (compare *esophoria*). Heterophoria often produces eyestrain because of the unconscious effort required to keep the two eyes coordinated. See also *strabismus*.

lé tiêm tàng (dt) tình trạng co khuyễn hương lè. Trong các trường hợp bình thường cả hai mắt đều hoạt động với nhau và cùng nhìn về một điểm, nhưng nếu che một mắt lại, mắt này sẽ di chuyển không thẳng hàng với mắt ma mắt kia đang nhìn, khi không bị che nữa, mắt này sẽ lập tức trở về vị trí bình thường. Người ta hầu hết đều có một mức độ nhỏ về lé tiêm tàng gọi là lé ăn ngoài khi mắt bị che quay ra phía ngoài, cách xa khỏi mũi (so sánh với lé ăn trong). Lé tiêm tàng thường gây mỏi mắt vì cần cố gắng không ý thức để giữ cho hai mắt điều hòa với nhau. Cũng xem fe.

Heterophyes n. a genus of small parasitic flukes occurring in Egypt and the Far East. Adult flukes of the species *H. heterophyes* live in the small intestine of man and other fish-eating animals; in man the flukes can produce serious symptoms (see *heterophyiasis*). The fluke has two intermediate hosts, a snail and a mullet fish.

(dt) một giống sán lá ký sinh nhỏ thấy ở Ai Cập và vùng viễn đông. Sán lá trưởng thành loại *H. heterophyes* sống trong ruột non người và các súc vật ăn cá khác. Ở người sán lá này có thể gây các triệu chứng nghiêm trọng (xem bệnh *Heterophyes*). Sán lá *Heterophyes* có hai ký chủ trung gian gồm một loại ốc và một loài cá đât.

heterophyiasis n. an infestation of the small intestine with the parasitic fluke *Heterophyes heterophyes*. Man becomes infected on eating raw or salted fish that contains the larval stage of the fluke. The

presence of adult flukes may provoke symptoms of abdominal pain and diarrhoea; if the eggs reach the brain, spinal cord, and heart (via the bloodstream) they produce serious lesions. *Tetrachloroethylene is used in treatment of the infection.

bệnh Heterophyes (dt) bệnh nhiễm sán lá kỵ sinh H heterophyes trong ruột non. Người nhiễm bệnh khi ăn cá sống hay cá muối có chứa ấu trùng sán lá. Sán trưởng thành trong ruột có thể gây các triệu chứng đau bụng và tiêu chảy. Nếu trung sán tới được não, dây cột sống và tim (qua dòng máu) sẽ gây ra các thương tổn nghiêm trọng. Chữa bệnh bằng Tetrachloroethylene*.

heteroplasty n. the grafting of tissue from an animal of one species to another.

tạo hình dị loại (dt) sự ghép mô từ một loài động vật này sang một loài khác

heteropsia n. different vision in each eye
dị biệt thị giác (dt) tình trạng thị lực hai mắt khác nhau.

heterosexuality n. the pattern of sexuality in which sexual behaviour and thinking are directed towards people of the opposite sex. It includes both normal and deviant forms of sexual activity. -**heterosexual** adj., n.

sinh dục dị tinh (dt) kiểu hoạt động tình dục có các sự xử và suy nghĩ về tình dục hướng về một người khác phái. Điều này bao gồm các dạng bình thường và lệch lạc về hoạt động tình dục. -**heterosexual** (lt, dt)

heterosis n. hybrid vigour: the increased sturdiness, resistance to disease, etc., of individuals whose parents are of different races or species compared both with their parents and with the offspring of genetically similar parents.

ưu thế giống lai (dt) ưu thế đạt được khi lai giống: tăng tính cường tráng, sức đề kháng với bệnh của các cá thể có cha mẹ thuộc nội hay loại khác nhau so với cha mẹ và với con cái của các cha mẹ cùng nội.

heterotopia (heterotopy) n. the displacement of an organ or part of the body from its normal position.

phát sinh khác chỗ (dt) tình trạng một cơ quan hay một bộ phận cơ thể di chuyển khỏi vị trí bình thường

heterotrophic (organotrophic) adj. describing organisms (known as heterotrophs) that use complex organic compounds to synthesize their own organic materials. Most are *chemoheterotrophic*, i.e. they use the organic compounds as an energy source. This group includes the majority of bacteria and all animals and fungi. Compare autotrophic.

dị dưỡng (lt) mô tả một sinh vật (gọi là sinh vật dị dưỡng) cần dùng các hợp chất hữu cơ phức tạp để tổng hợp các chất liệu hữu cơ của mình. hầu hết các sinh vật này đều là hóa dị dưỡng, tức là cần dùng các hợp chất hữu cơ làm nguồn năng lượng. Nhóm này bao gồm đa số các loại vi trùng và tất cả các động vật và nấm. So sánh với tự dưỡng.

heterotropia n. see strabismus.

mắt lé (dt) xem phần dịch chữ strabismus.

heterozygous adj. describing an individual in whom the members of a pair of genes determining a particular characteristic are dissimilar. See allele. Compare homozygous. -**heterozygote** n.

dị hợp tử (lt) mô tả một cá thể có các thành phần khác nhau trong một đôi gen xác định một tính chất đặc biệt. Xem allele. So sánh với đồng hợp tử. -**heterozygote** dt.

hex- (hexa-) prefix denoting six.
tiếp đầu ngữ chỉ sáu.

hexacanth n. see oncospHERE.

ấu trùng sán mõe (dt) xem phần dịch chữ oncospHERE.

hexachlorophane n. a disinfectant similar to phenol, formerly used in soaps and creams to treat skin disorder. Its use in medicinal products was limited by law in 1973 because of the toxic effects it might produce when absorbed into the body.

(dt) một chất tẩy trùng tương tự như phenol, trước đây dùng trong xà bông và kem để chữa các rối loạn ngoài da. Chất này có thể có tác động gây độc khi hấp thu vào da nên việc dùng trong các chế phẩm y học đã bị giới hạn từ năm 1973.

hexachromia n. the ability to distinguish only six of the seven colours of the spectrum, the exception being indigo. Most people cannot distinguish indigo from blue or violet.

lực sắc (dt) tình trạng chỉ phân biệt được sáu trong số bảy màu quang phổ, màu không nhận được là màu chàm. Nhiều người không phân biệt được màu chàm với màu xanh hay tim.

hexamine (methenamine) n. an antiseptic with a wide range of antibacterial activity, used to treat infections and inflammation of the urinary tract, such as cystitis. High doses may cause irritation of the stomach or bladder. Trade names: **Hiprex**, **Mandelamine**.

(dt) một chất sát trùng có phô hoạt động rộng dùng chữa tình trạng nhiễm và viêm đường tiêu, như viêm bàng quang. Liều cao có thể gây kích thích dạ dày hay bàng quang.

Tên thương mại: **Hiprex**, **Mandelamine**.

hexobarbitone n. an intermediate-acting barbiturate administered by mouth to treat insomnia. Prolonged use can lead to dependence.

(dt) một loại barbiturate có tác động trung gian dùng uống trị mất ngủ. Dùng lâu dài có thể dẫn tới quen thuốc.

hexokinase n. an enzyme that catalyses the conversion of glucose to glucose-6-phosphate. This is first stage of glycolysis.

(dt) enzyme xúc tác việc biến đổi glucose thành glucose-6-phosphate. Đây là giai đoạn đầu của sự hủy glucose.

hexosamine n. the amino derivative of a hexose sugar. The two most important hexosamines are glucosamine and galactosamine.

(dt) chất dẫn xuất amin của một đường hexose. Hai loại hexosamine quan trọng nhất là glucosamine và galactosamine.

hexose n. a simple sugar with six carbon atoms. Hexose sugars are the sugars most frequently found in food. The most important hexose is glucose.

(dt) một đường đơn có sáu nguyên tử carbon. Các loại đường hexose là đường thường thấy nhất trong thực phẩm. Hexose quan trọng nhất là glucose.

hiatus /haɪə'teɪəs/ n. an opening or aperture. For example, the diaphragm contains hiatuses for the oesophagus and aorta.

khe (dt) một chỗ mở hay lỗ hổng. Thị dụ cơ

hoành có các khe dành cho thực quản và động mạch chủ.

hiatus hernia /haɪ'etəs 'ha:nɪə/ see hernia.

thoát vị khe xem thoát vị.

hiccup n. abrupt involuntary lowering of the diaphragm and closure of the sound-producing folds at the upper end of the trachea, producing a characteristic sound as the breath is drawn in. Hiccups, which usually occur repeatedly, may be caused by indigestion or more serious disorders, such as alcoholism. Medical name: **singultus**.

nắc cụt (dt) tình trạng cơ hoành không tùy ý hạ xuống đột ngột và các hép gây âm thanh ở phần trên khí quản đóng lại, gây ra một âm đặc biệt khi thở vào. Nắc cụt thường xảy ra nhiều lần, có thể do ăn không tiêu hay do một rối loạn nghiêm trọng hơn như nghiện rượu. Tên y học: **signultus**.

hidr- (hidro-) prefix denoting sweat. Example: hidropoiesis (formation of).

tiếp dầu ngũ cốc mồ hôi. Thị dụ hidropoiesis (sự tạo thành mồ hôi).

hidradenitis (hidrosadenitis) n. inflammation of the sweat glands, usually occurring when the glands becomes blocked. This may occur in the armpit, around the nipple or umbilicus, or in the groin; if infection develops the condition is called hidradenitis suppurativa.

viêm tuyến mồ hôi (dt) viêm tuyến mồ hôi thường xảy ra khi các tuyến này bị tắc. Điều này thường xảy ra ở nách, quanh núm vú hay quanh rốn, hay trong háng; nếu có nhiễm trùng tình trạng này gọi là nhợt tuyến mồ hôi.

hidroa n. see hydro.

chứng phồng nước (dt) xem phản ứng chử hydroa.

hidrosis n. 1. the excretion of sweat. 2. excessive sweating.

chứng tiết mồ hôi (dt) 1. sự tiết mồ hôi. 2. sự ra mồ hôi quá mức.

hidrotic n. an agent that causes sweating. Parasympathomimetic drugs are hidrotics.

chất gây tiết mồ hôi (dt) một tác nhân gây ra mồ hôi. Các loại thuốc chống phó giao cảm là các chất gây tiết mồ hôi.

hilus *n.* (*pl.* *hila*) a hollow situated on the surface of an organ, such as the kidney or spleen, at which structures such as blood vessels, nerve fibres, and ducts enter or leave it.

cuống (*dt*) *một chỗ lõm trên mặt một cơ quan như thận hay lá lách. Đây là nơi vào hay ra của các cấu trúc như mạch máu, sợi thần kinh, và các ống dẫn.*

hindbrain /'haɪndbreɪn/ *n.* the part of the brain comprising the cerebellum, pons, and medulla oblongata. The pons and medulla contain the nuclei of many of the cranial nerves, which issue from their surfaces, and the reticular formation. The fluid-filled cavity in the midline is the fourth ventricle.

não sau (*dt*) *phần não bao gồm, tiểu não, cầu não và hành tủy. Cầu não và hành tủy có chứa nhân của nhiều dây thần kinh sơ bắt nguồn từ bề mặt các nốt này, và cầu tạo lối. Xoang đầy dịch ở đường giữa là não thất thứ tư*

hindgut /'haɪndgʌt/ *n.* the back part of the embryonic gut, which gives rise to part of the large intestine, the rectum, bladder, and urinary ducts. *See also cloaca.*

hậu tràng (*dt*) *phần sau của ruột phổi, từ đó sẽ sinh ra một phần ruột già, trực tràng, bàng quang, và các ống dẫn tiểu. Cũng xem ổ huyết*

hindquarter amputation

/haɪnd'kwaɪələz .æmpjʊ'teɪʃn/ *an operation involving removal of an entire leg and part of all of the pelvis associated with it. It is usually performed for soft tissue or bone sarcomas arising from the upper thigh, hip, or buttock. Compare forequarter amputation.*

cắt cụt góc sau *hao tác liên quan đến việc cắt bỏ toàn bộ chân và một phần hay tất cả vùng chậu kết hợp với chân này. Điều này thường thực hiện khi có sarcoma của xương hay mô mềm lan tràn từ đùi trên, hông, hay mông. So sánh với cắt cụt góc trước.*

hinge joint /'hɪndʒ dʒɔɪnt/ *see ginglymus.*

khớp bán /tə'keɪp/ *hinge chit ginglymus*

hip /'hɪp/ *n.* the region of the body where the thigh bone (femur) articulates with the *pelvis; the region on each side

hông (*dt*) *vùng cơ thể nơi xương đùi khớp với khung chậu: vùng ở mỗi bên khung chậu*

hip bone (innominate bone) /'hɪp baʊn/ *a bone formed by the fusion of the ilium, ischium, and pubis. It articulates with the femur by the acetabulum, a deep socket into which the head of the femur fits. Between the pubis and ischium, below and slightly in front of the acetabulum, is a large opening - the obturator foramen. The right and left hip bone forms part of the *pelvis.*

xương hông (xương chậu) *một xương tạo thành do sự hợp nhất các u dài, u ngồi và xương mu. Xương hông khớp với xương đùi ở ổ cồi là một hố sâu khớp với đầu xương đùi. Giữa xương mu và u ngồi, ở phía dưới và hơi về mặt trước ổ cồi là một chỗ mở lớn gọi là lỗ bit. Các xương hông lên phải và bên trái tạo thành một phần khung chậu.*

hip girdle /'hɪp 'gaɪrdl/ *see pelvic girdle.*
dai hông *xem dai chậu.*

Hippelates *n.* a genus of small flies. The adults of *H. pallipes* are suspected of transmitting "yaws in the West Indies. Other species of *Hippelates* may be involved in the transmission of conjunctivitis.

(*dt*) *một giống ruồi nhỏ. Ruồi trưởng thành *H. pallipes* bị nghi là truyền bệnh ghé các ở vùng Tây Án. Các loại *Hippelates* khác có thể liên quan đến việc truyền bệnh viêm kết mạc.*

hippocampal formation *a curved band of cortex lying within each cerebral hemisphere; in evolutionary terms one of the brain's most primitive parts. It forms a portion of the "limbic system and is involved in the complex physical aspects of behaviour governed by emotion and instinct.*

cầu tạo hải mã *một băng cong của vỏ não nằm trong mỗi bán cầu não, nói theo thuật ngữ tiến hóa, đây là một trong các phần nguyên thủy nhất của não. Cầu tạo hải mã tạo thành một phần của hệ chi và liên quan đến các mặt cư xử vật chất phức tạp do cảm xúc và bản năng chi phối.*

hippocampus *n.* a swelling in the floor of the lateral "ventricle of the brain. It contains complex foldings of cortical tissue and is involved, with other connections of the "hip-

campal formation, in the workings of the 'limbic system'. -**hippocampal adj.**

chân hải mã (dt) một chỗ phóng ở sán não thất bên. Chân hải mã có chứa các nếp mó vó phức tạp, và liên quan đến - cùng với các mối quan hệ của cấu tạo hải mã - hoạt động của hệ chì". -**hippocampal (t)**.

Hippocratic oath the oath taken by a doctor that binds to observe the code of behaviour and practice followed by the Greek physician Hippo-crates (460-370 BC), called the "Father of Medicine", and the students of the medical school in Cos where he taught.

tội thề Hippocrates lời thề của một bác sĩ nguyên sẽ tuân theo các quy luật cư xử và hành nghề của bác sĩ Hy lạp Hippocrates (460-370 trước công lịch), gọi là "cha đẻ của y học", và các sinh viên y khoa ở đảo Cos là nơi Hippocrates đã giảng dạy.

hippus n. abnormal rhythmical variations in the size of the pupils, independent of the intensity of the light falling on the eyes. It is occasionally seen in various diseases of the nervous system.

chứng nháy đồng tử (dt) biến đồng chung bất thường về kích thước của đồng tử. không liên quan đến cường độ ánh sáng chiếu vào mắt. Điều này đôi khi thấy trong các bệnh khác nhau về hệ thần kinh.

Hirschsprung's disease a congenital condition in which the rectum and sometimes part of the lower colon have failed to develop a normal nerve network. The affected portion does not expand or conduct the contents of the bowel, which accumulate in and distend the upper colon. Symptoms, which are usually apparent in the first weeks of life, are abdominal pain and swelling and severe or complete constipation. Diagnosis is by X-ray and by microscopic examination of samples of the bowel wall, which shows the absence of nerve cells. Treatment is by surgery to remove the affected segment and join the remaining (normal) colon to the anus. See also megacolon.

bệnh Hirschsprung một tình trạng bẩm sinh có trực tràng và đôi khi phần đại tràng dưới không phát triển được một mạng thần kinh bình thường. Phần bị ảnh hưởng không

dẫn ra hay chuyển đi được chất chứa trong ruột, nên các chất này sẽ tích tụ lại và làm căng phần đại tràng trên. Các triệu chứng thường thấy rõ trong tuần đầu tiên sau khi sanh, gồm đau bụng và sưng, và táo bón nghiêm trọng hay hoán toàn. Chẩn đoán bằng X-quang và bằng xét nghiệm dưới kính hiển vi các mẫu thành ruột cho thấy không có các tế bào thần kinh. Chữa trị bằng cách cắt bỏ đoạn bị ảnh hưởng và nối phần đại tràng còn lại (bình thường) với hậu môn. Cũng xem chứng đại tràng dân to.

hirsutism/ 'haɪsju:təm/ n. excessive hairiness, particularly in women. Rarely, the cause may be a disturbance of the hormone systems but usually the cause is not known.

chứng rậm lông (dt) tình trạng có quá nhiều lông, đặc biệt ở phụ nữ. Rất ít trường hợp có thể có nguyên nhân là rối loạn nội tiết, nhưng thường không xác định được nguyên nhân.

hirudin n. an anticoagulant present in the salivary glands of leeches and in certain snake venoms, that prevents blood coagulation by inhibiting the action of the enzyme "thrombin".

(dt) chất kháng đông có trong nước bọt của rết và trong một số nọc rắn. Chất này ngăn sự đông máu bằng cách ức chế tác động của enzyme thrombin".

hist- (**histio-, histo-**) prefix denoting tissue.

tiếp đầu ngữ chí mỗ.

histaminase n. an enzyme, widely distributed in the body, that is responsible for the inactivation of histamine.

(dt) một enzyme phân bố rộng rãi trong cơ thể có nhiệm vụ bắt histamine.

histamine/ 'histəmɪn/ n. a compound derived from the amino acid histidine. It is found in nearly all tissues of the body, associated mainly with the 'mast cells. Histamine has pronounced pharmacological activity, causing dilation of blood vessels and contraction of smooth muscle (for example, in the lungs). It is an important mediator of inflammation and is released in large amounts after skin damage (such as that due to animal venoms and toxins), producing a characteristic skin reaction (consisting of flushing, a flare, and a

wheat). Histamine is also released in anaphylactic reactions and allergic conditions, including asthma, and gives rise to some of the symptoms of these conditions. See also anaphylaxis.

(dt) một hợp chất có nguồn gốc từ amino acid histidine. Chất này thấy ở hầu hết các mô cơ thể, kết hợp chủ yếu với các lạp bào*. Histamine có tác động được lý rõ rệt, làm dồn các mạch máu và co các cơ trơn (thí dụ trong phổi). Đây là chất trung gian quan trọng trong quá trình viêm và được phóng thích với số lượng lớn sau khi bị tổn hại da (như tổn hại do nọc động vật và độc tố), gây nên một phản ứng đặc biệt ngoài da (gồm cả mẩn đỏ ngọt phản ứng ban đầu, và nổi mày đay). Histamine cũng được phóng thích trong các phản ứng phản vệ và các tình trạng dị ứng, kể cả suyễn, và làm phát ra một số triệu chứng của các tình trạng này.

histamine acid phosphate

/'histəmɪn 'æsɪd 'fɒfspɛt/ a derivative of histamine used to test for acid secretion in the stomach in conditions involving abnormal gastric secretion, such as *Zollinger-Ellison syndrome. It is administered by injection and can cause headache, wheezing, rapid heart beat, disturbed vision, and digestive upsets. một chất dẫn xuất của histamine* dùng thử nghiệm về phản ứng acid trong dạ dày trong các tình trạng liên quan đến phản tiết dạ dày không bình thường như hội chứng Zollinger-Ellison. Thuốc dùng chích và có thể gây nhức đầu, thở rít, tim đập nhanh, rối loạn thị giác và rối loạn tiêu hóa.

histidine *n.* an amino acid from which histamine is derived.

(dt) một axit amin. Histamine có nguồn gốc từ histidine.

histiocyte *n.* a fixed *macrophage, i.e. one that is stationary within connective tissue.

mô bào (dt) một đại thực bào* cố định, tức là một đại thực bào không di chuyển trong mô liên kết.

histiocytoma *n.* a tumour that contains *macrophages or *histiocytes, large cells with the ability to engulf foreign matter and bacteria. See also fibrosarcoma (malignant fibrous histiocytoma).

u mô bào (dt) một khối u có chứa các đại thực bào* hay mô bào, tức các tế bào lớn có khả năng nuốt các vật lạ và vi trùng. Cũng xem sarcoma xơ (u mô bào xơ ác tính).

histiocytosis *n.* any of a group of diseases in which there are abnormalities in certain large phagocytic cells (*histiocytes), leading to biochemical defects, such as abnormal storage of fats (as in *Gaucher's disease), and other poorly understood conditions, such as Letterer-Siwe disease and Hand-Schuller-Christian disease (see reticuloendotheliosis).

bệnh mô bào (dt) bất sự bệnh nào trong nhóm bệnh có bất thường về một số thực bào lớn (mô bào*) đưa đến các khuyết tật sinh học như tổn trú mô bất thường (như trong bệnh Gaucher) và các tình trạng chưa biết rõ như bệnh Letterer-Siwe và bệnh Hand-Schuller-Christian (xem bệnh lưới nội mô).

histochemistry *n.* the study of the identification and distribution of chemical compounds within and between cells, by means of stains, indicators, and light and electron microscopy. -**histochemical** *adj.*

mô hóa học khoa học về xác định và phân bố các hợp chất hóa học trong tế bào và giữ các tế bào bằng cách nhuộm, dùng các chất chỉ định, và dùng kính hiển vi quang học hay kính hiển vi điện tử. -**histochemical** *adj.*

histocompatibility *n.* the form of compatibility that depends upon tissue components, mainly specific glycoprotein antigens in cell membranes. A high degree of histocompatibility is necessary for a tissue graft or organ transplant to be successful. -**histocompatible** *adj.*

tương hợp mô (dt) dạng "tương hợp" tùy thuộc vào thành phần mô, chủ yếu là các kháng nguyên gluco protein đặc hiệu trong màng tế bào. Cần có mức tương hợp cao để việc ghép mô hay ghép cơ quan được thành công. -**histocompatible** *adj.*

histogenesis *n.* the formation of tissues.

(sự) tạo mỏ sự thành lập các mô.

histogram *n.* a form of statistical graph in which values are plotted in the form of rectangles on a chart, a bar-chart.

biểu đồ cột (dt) một dạng biểu đồ thống kê

trong đó các giá trị được ghi dưới dạng các hình chữ nhật trên một đồ thị.

histoid adj. 1. resembling normal tissue 2. composed of one type of tissue.

dạng mô(tt) 1. giống như một mô bình thường 2. chỉ có một kiểu mô

histology/ hɪ'stɒlədʒɪ / n. the study of the structure of tissues by means of special staining techniques combined with light and electron microscopy -*histological* adj.

mô học(dt) khoa học về cấu trúc mô bằng cách dung các kỹ thuật nhuộm đặc biệt kết hợp với xem xét dưới kính hiển vi quang học hay kính hiển vi điện tử. -*histological* tt.

histone n. a simple protein that combines with a nucleic acid to form a 'nucleoprotein' (dt) một protein đơn giản kết hợp với một nucleic acid để tạo nên một nucleoprotein'

Histoplasma n. a genus of parasitic yeastlike fungi. The species *H. capsulatum* causes the respiratory infection 'histoplasmosis'.

(dt) một giống nấm ký sinh giống như men. Loài *H. capsulatum* gây bệnh Histoplasma nhiễm đường hô hấp.

histoplasmin n. a preparation of anti-genic material from a culture of the fungus *Histoplasma capsulatum* used to test for the presence of the disease 'histoplasmosis' by subcutaneous injection.

(dt) một chế phẩm vật liệu kháng nguyên tủy từ nấm nấm *Histoplasma capsulatum* dùng thử nghiệm tình trạng có bệnh Histoplasma bằng cách chích dưới da.

histoplasmosis n. an infection caused by inhaling spores of the fungus *Histoplasma capsulatum*. The primary pulmonary form usually produces no symptoms or harmful effects and is recognized retrospectively by X-rays and positive 'histoplasmin' skin testing. Occasionally, progressive histoplasmosis, which resembles tuberculosis, develops. Symptomatic disease is treated with intravenous amphotericin-B. The spores are found in soil contaminated by faeces, especially from chickens and bats. The disease is endemic in the northern and central US, Argentina, Brazil, Venezuela, and parts of Africa.

bệnh Histoplasma(dt) bệnh nhiễm do hít phải bào tử nấm *Histoplasma capsulatum*.

Dạng phổi ban đầu thường không gây triệu chứng hay tác động có hại và chỉ nhận biết được khi hồi cứu bằng X-quang và thử nghiệm da dương tính với histoplasmin. Đôi khi có dạng bệnh histoplasma tiến triển giống như bệnh lao. Chữa trị các ca có triệu chứng bằng cách chích tĩnh mạch amphotericin-B. Bào tử nấm thấy trong đất có nhiễm phân, đặc biệt phân gà và dơi. Bệnh này là dịch địa phương ở Bắc và Trung Hoa Kỳ, Argentina, Brazil, Venezuela và nhiều vùng ở Châu Phi.

histotoxic adj. poisonous to tissues; applied to certain substances and conditions.

gây độc mô(tt) nhiễm độc các mô, dùng cho một số chất và tình trạng.

hives/ huːvz / n. see urticaria.

phát ban ngoài da(dt) xem mày đay.

HL-A system/ ˌeɪl ˈeɪ ˈsɪstəm /

histocompatibility lymphocyte-A system: a group of eight antigens that are the most important of the 20 or more antigens responsible for 'histocompatibility'. Successful tissue transplantation requires a minimum number of HL-A differences between donor's and recipient's tissues.

Hệ HL-A hệ thống tương hợp mô lympho bao-A, một nhóm làm kháng nguyên quan trọng nhất trong số 20 hay hơn kháng nguyên có tầm quan trọng trong tương hợp mô. Nếu muốn ghép mô thành công cần một số tối thiểu về khác biệt HL-A giữa các mô của người cho và của người nhận.

hobnail liver/ ˈhɒbnel ˈlaɪvə / the liver of a patient with cirrhosis, which has a knobbly appearance caused by regenerating nodules separated by bands of fibrous tissue.

gan đóng đinh gan của một bệnh nhân bị xơ gan có vẻ như có nhiều nốt gây ra do các nốt thoái hóa phần cách bởi các băng mô xơ

Hodgkin's disease/ ˌhɒdʒkɪnz di'zɪz /

a malignant disease of lymphatic tissues, usually characterized by painless enlargement of one or more groups of lymph nodes in the neck, armpits, groin, chest, or abdomen; the spleen, liver, bone marrow, and bones may also be involved. Apart from the

enlarging glands, there may also be weight loss, fever, profuse sweating at night, an itching (known as *B symptoms*). Treatment depends on the extent of disease and may include surgery, radiotherapy, drug therapy, or a combination of these. Drugs used in the treatment of the disease include nitrogen mustard, vinorelbine, procarbazine, prednisone, chlorambucil, and vinblastine. Many patients can be cured; in the early stages of the disease this may be in the order of 85% or more.

bệnh Hodgkin một bệnh ác tính của các mô bạch huyết, thường có đặc trưng là một hay nhiều nhóm hạch bạch huyết lớn ra và không đau, thấy ở cổ, nách, háng, ngực, hay bụng, có thể gồm cả lách, gan, tủy xương và xương. Ngoài các hạch bị sưng, có thể còn bị mệt trong lương, sốt, ra mồ hôi nhiều ban đêm, và ngủ (gọi là triệu chứng B). Chữa trị tùy theo mức độ bệnh, gồm phẫu thuật, liệu pháp bức xạ, dược liệu pháp, hay kết hợp các liệu pháp này. Thuốc dùng điều trị bệnh gồm mü tac-nito, vincristine, procarbazine, prednisone, chlorambucil, và vinblastine. Chữa trị có kết quả tốt trong nhiều bệnh nhân; khi bệnh mới phát, điều này có thể lên tới 85% hay hơn.

holistic adj. describing an approach to patient care in which the physical, mental, and social factors in the patient's condition are taken into account, rather than just the diagnosed disease.

tổng thể (dt) mô tả một phương pháp chăm sóc bệnh nhân có lưu ý tới các tình trạng cơ thể, tâm lý và các nhân tố xã hội thay vì chỉ chú trọng tới bệnh đã chẩn đoán.

Holmes-Adie syndrome/ hoalmz 'ædɪ 'sɪndrom/ see Adie's syndrome.

hội chứng Holmes-Adie xem hội chứng Adie.

holo- prefix denoting complete or entire.
tiếp đầu ngữ chỉ đầy đủ hay hoàn toàn.

holocrine adj. describing a gland or type of secretion in which the entire cell disintegrates when the product is released.

toàn tiết (t) mô tả một tuyến hay một kiểu phản tiết trong đó toàn bộ tế bào bị phân hủy khi phóng thích ra vật phẩm.

home help/ həʊm helph/ see social services.

giúp đỡ tại giao dịch vụ xã hội.

home nurse (district nurse)/ həʊm nɜːs/ (in Britain) a trained nurse with special training in *domiciliary services. Formerly all home nurses were State Registered, but in recent years increasing numbers of State Enrolled Nurses are working in this field. Prior to 1974 they were employed either by voluntary agencies or by these authorities directly. The home nursing service is now the responsibility of District Health Authorities; normally day care only is provided but under special circumstances out of hours nursing can be arranged. Formerly each nurse was allocated to a geographic district and doctors requiring the services for their patients had to contact the local headquarters. However, it is now common for nurses to be allocated to a designated general practice, an arrangement sometimes known as attachment.

điều dưỡng tại gia (điều dưỡng quan) (ở Vương quốc Anh) một điều dưỡng có huấn luyện được đào tạo đặc biệt về các dịch vụ trong nhà. Trước đây tất cả các điều dưỡng tại gia đều có đăng ký nhà nước, nhưng trong những năm gần đây ngày càng có nhiều điều dưỡng do nhà nước tuyển dụng làm việc trong lãnh vực này. Trước năm 1974 họ được các tổ chức tình nguyện tuyển dụng và chính quyền địa phương sẽ trả tiền lao cho các tổ chức này, hay do chính quyền địa phương trực tiếp thu nhận. Dịch vụ điều dưỡng ngày nay thuộc trách nhiệm của cơ quan y tế quận, bình thường chỉ có chăm sóc ban ngày nhưng trong các trường hợp đặc biệt có thể thử xếp điều dưỡng ngoài giờ. Trước đây mỗi điều dưỡng có một khu vực địa lý thuộc quận và các bác sĩ cần dịch vụ này cho bệnh nhân của họ phải liên hệ với chính quyền địa phương. Tuy nhiên hiện nay các điều dưỡng được phân phối theo chuyên ngành và sắp xếp chăm sóc đổi mới gọi là hợp đồng.

homeo- (homoeo-) prefix denoting similar, like.

tiếp đầu ngữ chỉ tương tự, giống như.

homeopathic (homoeopathic) adj. 1. of or relating to homeopathy. 2. infinitesimally small, as applied to the dose of a drug.

vิ ลูง ดอง คัน (it) 1. thuốc hay liên quan đến pháp vi lượng đồng cản. 2. cúc nhỏ, dùng cho một liệu hay một loại thuốc.

homeopathy (homeopathy) n. a system of medicine based on the theory that "like cures like". The patient is treated with extremely small quantities of drugs that are themselves capable of producing symptoms of his particular disease. The system was founded by Samuel Hahnemann (1755-1843) at the end of the 18th century and is followed by a minority of doctors in the UK. There is a Royal London Homeopathic Hospital. See also fringe medicine. -homeopathist n.

liệu pháp vi lượng đồng cản (dt) "một hệ thống của y học dựa trên lý thuyết "điều trị đặc". Bệnh nhân được chữa trị bằng các liều rất nhỏ loại thuốc mà chính nó có thể gây ra các triệu chứng của loại bệnh này. Hệ thống này do Samuel Hahnemann (1755-1843) thành lập vào cuối thế kỷ 18 và có một số nhỏ các bác sĩ ở Vương quốc Anh noi theo. Cũng có một bệnh viện hoàng gia vi lượng đồng cản Luân đôn. Cũng xem y học ngoại vi. -homeopathist (dt).

homeostasis n. the physiological process by which the internal systems of the body (e.g. blood pressure, body temperature, acid-base balance) are maintained at equilibrium, despite variations in the external conditions. -homeostatic adj.

(sự) hằng định nội môi (dt) tiến trình sinh lý học trong đó các hệ bên trong cơ thể (như huyết áp, thân nhiệt, cân bằng acid-khí) được giữ ở mức cân bằng, bất kể các thay đổi từ bên ngoài. -homeostatic (it).

homo- prefix denoting the same or common; *hetero-* *different*.

homoeopathy n. see homeopathy.

phép vi lượng đồng cản (dt) xem phần dịch chữ homeopathy.

homogametic adj. describing the sex that produces only one kind of gamete, which carries the same sex chromosome, and that therefore does not determine the sex of the

offspring. In humans women are the homogametic sex: each egg cell carries an X chromosome. Compare heterogametic.

dòng giao tử (it) mô tả một phái tính chỉ sản sinh ra một loại giao tử, tức là mang cùng một nhiễm sắc thể phái tính và vì vậy không xác định phái tính của các con. Ở người, phái nữ là phái tính dòng giao tử, mỗi tế bào trứng mang một nhiễm sắc thể X. So sánh với dòng giao tử.

homogenize/ hō'mōjənīz/ vb. to reduce material to a uniform consistency, e.g. by crushing and mixing. Organs and tissues are homogenized to determine their overall content of a particular enzyme or other substance. -homogenization n.

đồng nhất hóa (dt) sự chuyển các vật liệu về một dạng đồng nhất, thí dụ bằng cách nghiền và trộn. Các cơ quan và các mô được đồng nhất hóa để xác định tổng hàm lượng về một enzyme đặc biệt hay về một chất khác. -homogenization (dt).

homogentisic acid a product formed during the metabolism of the amino acids phenylalanine and tyrosine. In normal individuals homogentisic acid is oxidized by the enzyme homogentisic acid oxidase. In rare cases this enzyme is lacking and a condition known as alcaptonuria, in which large amounts of homogentisic acid are excreted in the urine, results.

một phản vật tạo nên trong chuyển hóa các amino acid phenylalanine và tyrosine. Trong các cá thể bình thường có enzyme homogentisic acid oxydase để oxy hóa homogentisic acid. Rất hiếm khi không có enzyme này và khi đó sẽ có nhiều homogentisic acid trong nước tiểu, tình trạng này gọi là alcapton-niệu.

homograft (allograft) n. a living tissue or organ graft between two members of the same species; for example, a heart transplant from one person to another. Such grafts will not survive unless the recipient is treated to suppress his body's automatic rejection of the foreign tissue.

ghép đồng loại (ghép chéo) (dt) một cơ quan hay mô sống dùng để ghép giữa hai cá thể cùng một loài, thí dụ ghép tim của một người này sang một người khác. Các mảnh ghép như vậy sẽ không sống được trừ phi

người nhân được chữa trị để ức chế phản ứng tự động chối bỏ mô lá của cơ thể.

homiothermic adj. warm-blooded: able to maintain a constant body temperature independently of, and despite variations in the temperature of the surroundings. Mammals (including man) and birds are homiothermic. Compare poikilothermic. -homiothermy n.

dòng nhiệt(ti) có máu nóng: có thể giữ được nhiệt độ cơ thể không thay đổi không liên quan tới hay bất kể đến các biến động của nhiệt độ xung quanh. Các loài có vú (kể cả người) và loài chim là dòng nhiệt. So sánh với biến nhiệt. -homiothermy (dt).

homolateral adj. see ipsilateral.

dòng bên(ti) xem phân dịch chủ ipsilateral

homologous/ hə'mɒləgəs/ adj. 1. (in anatomy) describing organs or parts that have the same basic structure and evolutionary origin, but not necessarily the same function or superficial structure. Compare analogous. 2. (in genetics) describing a pair of chromosomes of similar shape and size and having identical gene loci. One member of the pair is derived from the mother, the other from the father.

tương đồng(ti) 1. (trong giải phẫu học) mô tả các cơ quan hay các bộ phận có cùng một cấu trúc cơ bản và cùng một nguồn gốc tiền hóa, nhưng không nhất thiết có cùng chức năng hay cùng cấu trúc bê mặt. 2. (trong di truyền học) mô tả một đôi nhiễm sắc thể có hình dáng và kích thước tương tự, và có cùng nơi định vị trên gen. Một thành viên của đôi nhiễm sắc thể này có nguồn gốc từ mẹ, thành viên kia từ cha.

homoplasty n. surgical repair of defective or damaged tissues or organs with a homograft.

tạo hình ghép dòng loại (dt) phẫu thuật sửa chữa các mô hay cơ quan bị tổn hại hay khiếm khuyết khi ghép dòng loại.

homosexuality/ hə'moʊsɛksjju'ætlɪ/ n. the condition of being sexually attracted, covertly or overtly, by members of one's own sex; it can affect either sex (see also lesbianism). The cause of homosexuality remains unclear, although explanations in terms of either a deviant family structure or an envi-

ronment with limited opportunities for heterosexual contacts are increasingly accepted. Homosexuality is no longer generally regarded as a psychological disorder but therapy may be offered to individuals wishing to change their sexual orientation. There are no drugs available for changing sexual orientation, although it is possible to depress the sexual drive. Treatment consists of psychotherapy or specific 'behaviour therapy designed to eliminate homosexual behaviour and fantasy and to increase heterosexual behaviour. Persons seeking help for their homosexuality may benefit from 'counselling to reduce their anxiety and guilt, rather than trying to change their sexual behaviour. -homosexual adj., n.

dồng tính luyến ái(dt) tình trạng bị lôi cuốn về mặt tình dục kín đáo hay lộ liễu, với một cá thể cùng phái tính. Điều này có thể xảy ra ở cả hai phái (cũng xem đồng tính luyến ái nữ). Nguyên nhân đồng tính luyến ái hiện chưa rõ, tuy nhiên những giải thích về lách lẩn trong cấu trúc gia đình hay về môi trường ít tạo điều kiện cho các tiếp xúc luyến ái dị phái ngày càng được chấp nhận nhiều hơn. Đồng tính luyến ái không còn được coi là một rối loạn tâm thần nhưng các cá thể muốn thay đổi khuynh hướng tình dục của mình cũng sẽ được chữa trị. Không có thuốc có tác động thay đổi khuynh hướng tình dục, dù có thể giảm được xung động tình dục. Điều trị gồm liệu pháp tâm lý hay liệu pháp cư xử đặc hiệu để loại bỏ thai độ và những ý tưởng kỳ quặc về đồng tính luyến ái, cũng như thái độ luyến ái bình thường. Những người cần giúp đỡ vì mắc đồng tính luyến ái sẽ có lợi hơn khi được khuyến cáo "để giảm lo âu và tội lỗi hơn là cố gắng tìm cách thay đổi thái độ tình dục của họ". -homosexual (ti, dt).

homozygous adj. describing an individual in whom the members of a pair of genes determining a particular characteristic are identical. See allele. Compare heterozygous. -homozygote n.

dòng hợp tử(ti) mô tả một cá thể có thành phần như nhau trong một đôi gen xác định một tính chất đặc biệt. Xem allele. So sánh với dị hợp tử. -homozygote dt.

homunculus *n.* 1. (*manikin*) a dwarf with no deformity or abnormality other than small size. 2. (*manikin*) a small jointed anatomical model of a man. 3. (in early biological theory) a miniature human being thought to be contained within each of the reproductive cells

người nhỏ bé *(dt)* 1. (*người lùn*) một người lùn chỉ có kích thước nhỏ nhưng không có biến dạng hay dị dạng nào khác. 2. (*người già*) một kiểu mẫu nhỏ hình người. 3. (trong lý thuyết sinh học trước đây) một con người thu nhỏ được cho là có ở trong mỗi tế bào sinh sản.

hook / huk / *n.* a surgical instrument with a bent or curved tip, used to hold, lift, or retract tissue at operation.

móc *(dt)* một dụng cụ phẫu thuật có đầu cong dùng giữ, nâng hay đẩy các mô khi thao tác.

hookworm / 'hukwɔ:m / *n.* either of two nematode worms, **Necator americanus* or **Ancylostoma duodenale*, which live as parasites in the intestine of man. Both species, also known as the New and Old World hookworms respectively, are of great medical importance (see hookworm disease).

giun móc *(dt)* một trong hai loài giun *Necator americanus* hay *Ancylostoma duodenale* sống ký sinh trong ruột người. Cả hai loài này, lần lượt được gọi là giun móc của Tân và Cựu thế giới, đều có tầm quan trọng lớn trong y học (xem bệnh giun móc).

hookworm disease / 'hukwɔ:m di:zɪ:s / *a condition resulting from an infestation of the small intestine by hookworms. Hookworm larvae live in the soil and infect man by penetrating the skin. The worms travel to the lungs in the bloodstream and from there pass via the windpipe and gullet to the small intestine. Heavy hookworm infections may cause considerable damage to the wall of the intestine, leading to a serious loss of blood; this, in conjunction with malnutrition, can provoke severe anaemia. Symptoms include abdominal pain, diarrhoea, debility, and mental inertia. The disease occurs throughout the tropics and subtropics and is prevalent in areas of poor personal hygiene and sanitation. Bephenium hydroxynaphthoate, reliable and easy to administer, is used in treatment.*

bệnh giun móc *tình trạng gây ra do nhiễm giun móc ở ruột non. Ấu trùng giun móc sống trong đất và nhiễm vào người bằng cách đi xuyên qua da. Ấu trùng theo dòng máu lên tới phổi và từ đó đi qua khí quản và thực quản để đến ruột non. Nhiễm giun móc nặng có thể tốn hai năng cho thành ruột đưa tới mất máu nghiêm trọng, điều này kết hợp với suy sinh đường sá đưa đến thiếu máu nặng. Triều chứng gồm đau bụng, tiêu chảy, suy nhược và châm chích trí tuệ. Bệnh xảy ra trên khắp vùng nhiệt đới và bán nhiệt đới và lưu hành trên các vùng có vệ sinh cá nhân và vệ sinh môi trường kém. Bephenium hydroxynaphthoate dùng chữa bệnh này là một loại thuốc được tin cậy, và dễ sử dụng.*

hordeolum *n. see style.*

lẹo mắt *(dt)* xem chớp mắt

hormone / hɔ:rmən / *n.* a substance that is produced in one part of the body (by an endocrine gland, such as the thyroid, adrenal, or pituitary), passes into the bloodstream and is carried to other (distant) organs or tissues, where it acts to modify their structure or function. Examples of hormones are corticosteroids (from the adrenal cortex), growth hormone (from the pituitary gland), and androgens (from the testes).

(dt) một chất sản sinh trong một bộ phận cơ thể (do một tuyến nội tiết" như tuyến giáp, tuyến thượng thận, hay tuyến yên), đi vào trong máu và theo máu tới một cơ quan hay mô khác (ở ca), ở đó chất này sẽ hoạt động để thay đổi cấu trúc hay chức năng của mô này. Ví dụ về các hormone là corticosteroid (từ vỏ thượng thận), hormone tăng trưởng (từ tuyến yên) và các adrogen (từ tinh hoàn).

horn / hɔ:n / *n. (in anatomy) a process, outgrowth, or extension of an organ or other structure. It is often paired. In the spinal cord crescent-shaped areas of grey matter (seen in cross section) are known as the dorsal and ventral horns.*

sừng *(dt)* *(trong cơ thể học) một mỏm chóp hay phần kéo dài của một cơ quan hay một cấu trúc khác. Sừng thường có đôi. Trong dây cột sống, vùng chất xám hình trăng khuyết (thầy kia cắt ngang) được gọi là các sừng lưng và sừng bụng.*

Horner's syndrome

'sindrəʊm/ a group of symptoms that are due to a disorder of the sympathetic nerves in the cervical (neck) region. The syndrome consists of a constricted pupil, drooping of the upper eyelid ('ptosis), and an absence of sweating over the affected side of the face.

hội chứng Horner một nhóm triệu chứng do rối loạn các dây thần kinh giao cảm trong vùng cổ. Hội chứng này gồm có thất đồng tử, mím mắt trên rủ xuống (chứng sạm*) và không tiết mồ hôi trên phia mặt bị tác động.

horseshoe kidney/ 'hɔ:sju: ki:dni/ an anatomical variation in kidney development whereby the lower poles of both kidneys are joined together. This usually causes no trouble but it may be associated with impaired drainage of urine from the kidney by the ureters, which cross in front of the united lower segment.

thận hình móng ngựa một biến đổi giải phẫu học về thận trong đó các cực dưới của cả hai thận nối lại với nhau. Điều này thường không gây rối loạn gì nhưng có thể kết hợp với việc dẫn lưu nước tiểu ra khỏi thận bị tổn hại vì các niệu quản bắt chéo nhau trước đoạn định tiền.

hospice/ 'hɒspɪs/ n. an institution that specializes in the care of terminally ill patients, using narcotic drugs in carefully controlled doses for the relief of pain.

viện chăm sóc đặc biệt(dt) một bệnh viện chuyên trách về chăm sóc các bệnh nhân ở giai đoạn cuối, dùng các loại thuốc ngủ có kiểm soát kỹ lượng để giảm đau.

hospital/ 'hɒspɪtl/ n. an institution offering residential, investigatory, and/or therapeutic care regarded as too complex or specialized for provision as a 'domiciliary' service. Such care may be residential (in-patient), including the care of patients for a whole day and their return home at night (day hospital). Out-patient services include consultation with designated specialists by prior appointment, X-ray, laboratory tests, physiotherapy, and accident and emergency services for those requiring urgent care. Most Health Districts have a general hospital (DGH), which provides sufficient basic for the

population of the District. Some larger hospitals have resources that are more highly specialized, to meet the needs of a wider population, providing so-called regional or supra-regional (national) services. Such hospitals often provide training for medical students (teaching or university hospitals) and for postgraduate education. Some smaller hospitals - known as community hospitals - are staffed mainly or exclusively by general practitioners and are intended for patients for whom home care is impracticable on social grounds.

bệnh viện(dt) một viện cung cấp các phương tiện lưu trú, điều nghiên và/hay tri liệu được xem như quá phức tạp để có thể thực hiện tại nhà. Các chăm sóc này có thể thực hiện trong bệnh viện (bệnh nhân nội trú) suốt ngày, hay chỉ thực hiện ban ngày và bệnh nhân có thể về nhà qua đêm (bệnh viện ngày). Các dịch vụ cho bệnh nhân ngoài trú gồm khám nghiệm chuyên khoa cơ bản trước, X-quang, thử nghiệm phòng thí nghiệm, liệu pháp sinh lý và các dịch vụ về tai nạn và cấp cứu cho các bệnh nhân cần chăm sóc khẩn cấp. hầu hết các cơ quan y tế quân đều có một bệnh viện đa khoa cung cấp đầy đủ các dịch vụ y tế cơ bản cho nhân dân trong quân. Một số bệnh viện lớn hơn có các phương tiện chuyên môn cao để đáp ứng yêu cầu của một số lượng nhân dân lớn hơn, và sẽ cung cấp các dịch vụ gọi là dịch vụ vùng hay dịch vụ toàn quốc. Các bệnh viện này thường dùng để giảng dạy cho các sinh viên y khoa (bệnh viện giảng dạy hay bệnh viện đại học) và cho việc giảng dạy sau tốt nghiệp. Một số bệnh viện nhỏ hơn gọi là bệnh viện công đồng chủ yếu hay hoàn toàn do các bác sĩ đa khoa phụ trách dành cho các bệnh nhân không chăm sóc tại nhà được vì các lý do xã hội.

Hospital Activity Analysis / 'hɒspɪtl æk'tɪvɪtี้ ə'nælɪsɪs/ see Hospital In-patient Enquiry.

Phân tích hoạt động bệnh viện xem điều tra bệnh nhân nội trú.

hospital fatality ratio/ 'hɒspɪtl fæt'litี้ rɪ:tjɒɪ/ see case fatality ratio.

tỷ lệ tử vong bệnh việnxem tỷ lệ tử vong

do bệnh

Hospital In-patient Enquiry

/'hɒspɪtl 'ɪn,pɛtɪnt ɪn'kwaɪrɪ/ (in Britain) statistical review, organized jointly by the *Department of Health and Social Security and the *Office of Population Censuses and Surveys, providing information about in-patients treated in National Health Service hospitals. The data, based on a sample of episodes of illness (as distinct from individual patients), include diagnosis on discharge or death, duration on the waiting list, and length of stay. More detailed information, including aspects of therapy while in the hospital, are included in *Hospital Activity Analysis*. Compare record linkage.

Điều tra bệnh nhân nội trú (ở vương quốc Anh) một nghiên cứu thống kê thực hiện do kết hợp hai bộ y tế và an ninh xã hội và bộ điều tra và thăm dò dân số*, cung cấp các thông tin về các bệnh nhân nội trú điều trị trong các bệnh viện của sở y tế toàn quốc. Các dữ kiện này, đặt cơ sở trên khuôn mẫu của các giai đoạn bệnh (khác biệt trong mỗi cá thể bệnh nhân) gồm chẩn đoán về xuất viện hay tử vong, thời gian trên danh sách chờ đợi, và số ngày nằm viện. Các thông tin chi tiết hơn gồm các mốc tri liệu khi còn trong bệnh viện được ghi trong bản phân tích hoạt động bệnh viện. So sánh với **liên hợp hồ sơ**.

host /'həʊst/ n. an animal or plant in or upon which a *parasite lives. An *inter-mediate host* is one in which the parasite passes its larval or asexual stages; a *definitive host* is one in which the parasite develops to its sexual stage.

ký chủ (dt) một động vật hay thực vật có ký sinh sống ở trên hay ở trong cơ thể. Ký chủ trung gian là ký chủ có ký sinh sống ở giai đoạn ấu trùng hay vô tính. Ký chủ chính là ký chủ trong đó ký sinh phát triển đến giai đoạn trưởng thành sinh dục.

hourglass contraction /'aʊəgleɪks kən't्रækʃn/ constriction of an organ at its centre as a result of abnormal muscular contraction. Hourglass contraction may be a complication of labour, tending to trap the placenta in the upper part of the constricted womb and possibly leading to excessive

blood loss after delivery

co thắt đồng hồ cát (co thắt số 8) *surgery* co thắt một cơ quan ở khoảng giữa do co thắt cơ bất thường. Co thắt số 8 có thể là một biến chứng khi sanh, có khuynh hướng giữ nhau trong phần trên của tử cung bị co thắt và có thể dẫn tới mất máu quá nhiều sau khi sanh.

housemaid's knee /'haʊsmεɪdز ni:/ a fluid-filled swelling of the bursa in front of the kneecap, often resulting from frequent kneeling. Treatment - and prevention - is by avoidance of kneeling. See also bursitis.

viêm túi thanh dịch đầu gối một chỗ sưng đầy dịch ở túi phía trước xương bánh chè, thường do phải quỳ nhiều. Chữa trị - và phòng ngừa - bằng cách tránh quỳ. Cũng xem viêm bao hoạt dịch.

house physician / surgeon

/'haʊsfi.zɪn/ /'haʊs.sɜːrjən/ see doctor.

bác sĩ / nhà phẫu thuật gia đình
xem bác sĩ.

humectant 1. n. a substance that is used for moistening. 2. adj. causing moistening.

gây ẩm 1. (dt) một chất dùng làm ướt. 2. gây ẩm ướt.

humerus /'hju:mərəs/ n. the bone of the upper arm. The head of the humerus articulates with the *scapula at the shoulder joint. At the lower end of the shaft the *trochlea* articulates with the *ulna and part of the radius. The radius also articulates with a rounded protuberance (*capitulum*) close to the *trochlea*. Depressions (*fossae*) at the front and back of the humerus accommodate the ulna and radius, respectively, when the arm is flexed or straightened.

xương cánh tay (dt) xương của cánh tay trên. Đầu xương cánh tay khớp với xương bả vai* ở khớp vai. Ở phần dưới thân xương có rồng rọc khớp với xương trụ* và một phần xương quay*. Xương quay cũng khớp với mấu tròn (chùy) ở gần rồng rọc. Các chỗ lõm (hở) ở mặt trước và mặt sau xương cánh tay lái luột phù hợp với xương trụ và xương quay khi cánh tay co lại hay dần ra.

humour /'hju:mər/ n. a body fluid. See aqueous humour, vitreous humour.

thể dịch (dt) một loại dịch của cơ thể. Xem

thủy dịch, pha lê dịch.

Hurler's syndrome/ 'hʌrləz 'syndrom/ an inborn defect of metabolism causing the accumulation of mucopolysaccharides and lipids in the cells of the body. This leads to mental retardation, enlargement of the liver and spleen, deformities of the bones, and coarsening and thickening of the features (gargoylism).

hội chứng Hurler/ một khuyết tật bẩm sinh về chuyển hóa gây tích tụ các mucopolysaccharide và lipid trong các tế bào cơ thể. Điều này đưa đến chậm phát triển trí tuệ, lớn gan và脾, biến dạng xương, và mài bút thở và dày lèn (chứng da loạn dưỡng).

Hutchinson's teeth/ 'hʌtʃɪnsz tɛθ/ narrowed and notched permanent incisor teeth: a sign of congenital syphilis.

răng Hutchinson/ răng cửa vĩnh viễn hẹp và hình V. một dấu hiệu của giang mai bẩm sinh.

hyal- (hyalo-) prefix denoting 1. glassy; transparent 2. hyalin 3. the vitreous humour of the eye.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. như thủy tinh, trong suốt.
2. chất thấu quang. 3. pha lê dịch trong mắt.

hyalin/ 'haɪalɪn/ n. a clear glassy material produced as the result of degeneration in certain tissues, particularly connective tissue and epithelial cells.

chất thấu quang(dt) một chất liệu trong suốt như thủy tinh sản sinh ra do thoái hóa trong một số mô, đặc biệt mô liên kết và các tế bào biểu mô.

hyaline cartilage/ 'haɪalɪn 'ka:trɪldʒ/ the most common type of cartilage: a bluish-white elastic material with a matrix of chondroitin sulphate in which fine collagen fibrils are embedded.

sụn trong suốt/ sụn thường thấy nhất: một chất liệu dán hỏi trắng xanh có một khung chondroitin sulphate trong đó có chứa các sợi collagen mỏng.

hyaline membrane disease/ 'haɪalɪn 'menbrən di'zi:s/ see respiratory distress syndrome.

bệnh màng trong suốt/ xem hội chứng suy kiệt hô hấp.

hyalitis n. inflammation of the 'vitreous body of the eye. Asteroid hyalitis is a degenerative condition (rather than an inflammation), in which the vitreous contains many small white opacities.

viêm dịch pha lê(dt) viêm dịch kính trong mắt. Viêm pha lê dịch hình sao là một tình trạng thoái hóa (hơn là một tình trạng viêm) trong đó dịch pha lê có những hạt mờ trắng nhô.

hyaloid artery/ 'haɪəloid 'a:təri/ a fetal artery lying in the 'hyaloid canal of the eye and supplying the lens.

động mạch pha lê/ một động mạch bao thai nằm trong ống pha lê cung cấp cho thủy tinh thể.

hyaloid canal/ 'haɪəloid kə'næl/ a channel within the vitreous humour of the eye. It extends from the centre of the optic disc, where it communicates with the lymph spaces of the optic nerve, to the posterior wall of the lens.

ống pha lê/ một đường hầm trong pha lê dịch của mắt. Ống này chạy dài từ trong tâm của đĩa thị giác là nơi ống thông với các khoảng bạch huyết của thần kinh thị giác, cho tới thành sau của thủy tinh thể.

hyaloid membrane/ 'haɪəloid 'membrən/ the transparent membrane that surrounds the 'vitreous humour of the eye, separating it from the retina.

màng pha lê/ màng trong suốt bao quanh pha lê dịch trong mắt, phân cách pha lê dịch với võng mạc.

hyaluronic acid an acid 'mucopoly-saccharide that acts as the binding and protective agent of the ground substance of connective tissue. It is also present in the synovial fluid around joints and in the vitreous and aqueous humours of the eye.

một acid mucopolysaccharide hoạt động như một tác nhân liên kết và bảo vệ chất nền của các mô liên kết. Hyaluronic acid cũng thấy trong dịch màng hoạt dịch quanh các khớp và trong thủy dịch và pha lê dịch ở mắt.

hyaluronidase n. an enzyme that depolymerizes 'hyaluronic acid and therefore increases the permeability of connective tissue. Hyaluronidase is found in the testes.

in semen, and in other tissues.

(dt) **một enzyme khú trùng hợp hyaluronic acid*** và như vậy làm tăng độ thẩm của các mô liên kết. Hyaluronidase thấy trong tinh hoàn, trong tinh dịch, và trong các mô khác.
hybrid/haɪbrɪd/ n. the offspring of a cross between two genetically unlike individuals. A hybrid, whose parents are usually of different species or varieties, is often sterile.

giống lai/ɪdʒləʊŋ/ con cái của một sự lai giống giữa hai cá thể không giống nhau về mặt di truyền. Một giống lai có cha mẹ thuộc các loài hay thứ khác nhau thường bị vô sinh.

hydatid n. a bladder-like cyst formed in various human tissues following the growth of the larval stage of an 'Echinococcus' tapeworm. *E. granulosus* produces a single large fluid-filled cyst, called *unicular hydatid*, which gives rise internally to smaller daughter cysts. The entire hydatid is bound by a fibrous capsule. *E. multilocularis* forms aggregates of many smaller cysts with a jelly-like matrix called an *alveolar hydatid*, and enlarges by budding off external daughter cysts. Alveolar hydatids are not delimited by fibrous capsules and produce malignant tumours, which invade and destroy human tissues. See also hydatid disease.

(dt) một nang hình bóng tạo nên trong nhiều mô cơ thể do tăng trưởng của ấu trùng sán lá *Echinococcus*. *E. granulosus* sinh ra một nang đơn dày dịch lớn, gọi là *hydatid* một phòng, hydatid này sẽ sinh ra các nang con nhỏ hơn ở mặt trong. Toàn bộ hydatid có một nang xơ bao bọc. *E. multilocularis* tạo thành một lấp hắp nhiều nang nhỏ có một khung như nước đóng, gọi là *hydatid* lỗ ống, và lớn lên bằng cách này chồi các nang con ra bên ngoài. Hydatid lỗ ống không bị nang xơ giới hạn lại và gây ra một khối u ác tính tiêu hủy các mô cơ thể. Cũng xem bệnh hydatid.

hydatid disease (hydatidosis, echinococcosis, echinococcosis) a condition resulting from the presence in the liver, lungs, or brain of the 'hydatid' cysts. The cysts of *Echinococcus multilocularis* form malignant tumours; those of *E. granulosus* exert pressure as they grow and thereby damage surrounding tissues. The presence of hydatids in the brain may result in blind-

ness and epilepsy, and the rupture of any cyst can cause severe allergic reactions including fever and urticaria. Treatment may necessitate surgical removal of the cysts. Spread of hydatid disease, particularly common in sheep-raising countries, can be prevented by the de-worming of dogs.

bệnh hydatid (bệnh echinococcus)

tình trạng gây ta do có các nang hydatid trong gan, phổi, hay não. Các nang của *Echinococcus multilocularis* tạo thành những khối u ác tính còn các nang của *E. granulosus* gây áp suất khi tăng trưởng nên chỉ làm tổn hại các mô chung quanh khi có hydatid trong não có thể bị mù và động kinh, và nếu bất kỳ nang nào bị vỡ có thể gây phản ứng dị ứng nặng kể cả sốt và mày đay*. Chữa trị có thể phải cần phẫu thuật cắt bỏ các nang. Có thể ngừa bệnh lan tràn, đặc biệt ở các xã nuôi cừu bằng cách cho chó uống thuốc trừ giun sán.

hydatidiform mole (hydatid mole

vesicular mole) a collection of fluid-filled sacs that develop when the membrane (chorion) surrounding the embryo degenerates in early pregnancy. These sacs give the placenta the appearance of a bunch of grapes. The embryo dies, the womb enlarges, and there is a discharge of pinkish liquid and cysts from the vagina. A malignant condition may subsequently develop (see chorionepithelioma).

mang thai trúng nước một tập hợp các túi dày dịch phát triển khi lớp màng bao quanh phôi (màng dẻo) thoái hóa đi trong giai đoạn đầu thai kỳ. Các túi này làm cho nhau có vẻ như một chùm nho. Phôi chết đi, tử cung lớn ra, và có dịch tiết máu hồng胎 và các nang ở âm đạo. Một dạng ác tính có thể xảy ra sau đó (xem ung thư nhau).

hydatidosis n. see hydatid disease.

bệnh hydatid(dt) xem phản dịch chủ hydatid disease.

hydr- (*hydro-*) prefix denoting water or a watery fluid.

tiếp đầu ngữ chỉ nước hay chất dịch như nước

hydraemia n. the presence in the blood of more than the normal proportion of water.

chứng máu loãng(dt) tình trạng máu có

tỷ lệ nước cao hơn bình thường.

hydragogue *n.* an agent that produces a watery discharge, particularly a laxative that produces watery stools.

thuốc gây thoát nước (*dt*) một tác nhân gây ra sự tiết nước, đặc biệt thuốc nhuận tràng làm đi ra phân nước.

hydrallazine *n.* a drug that lowers blood pressure and is used, usually in conjunction with *diuretics, to treat hypertension. It is given by mouth or injection; side-effects, including rapid heart rate, headache, faintness, and digestive upsets, can occur, especially at high doses. Trade name: **Apresoline**.

(*dtl*) một loại thuốc làm hạ huyết áp thường dùng kết hợp với một thuốc lợi niệu để chữa bệnh tăng huyết áp. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ gồm nhịp tim nhanh, nhức đầu, mệt mỏi, và rối loạn tiêu hóa có thể xảy ra, đặc biệt khi dùng liều cao. Tên thương mại: **Apresoline**.

hydramnios (hydramnion) *n.* the presence of an abnormally large amount of amniotic fluid surrounding the fetus from about the fifth month of pregnancy. The womb becomes swollen, which causes breathlessness, excess fluid in the body tissues, and other symptoms in the woman, and there may be a difficult birth. Most cases of hydramnios are associated with twin pregnancies.

đa ối (*dt*) tình trạng có lượng lớn bất thường về dịch ối bao quanh thai nhi khoảng tháng thứ năm của thai kỳ. Tử cung bị phồng lên, gây khó thở, có quá nhiều dịch trong các mỗ có thể và các triệu chứng khác ở phụ nữ và có thể sẽ sanh khó. Hầu hết các ca đa ối đều kết hợp với sanh đôi.

hydrargaphen *n.* a mercury-containing drug with antibacterial and antifungal activity, used to treat skin and ear infections. It is applied in a cream, solution, dusting powder, or pessary and has the toxic effects of *mercury.

(*dtl*) một loại thuốc có chứa thủy ngân có tác động kháng trùng và kháng nấm, dùng chữa các bệnh nhiễm ở da và tai. Thuốc dùng dưới dạng kem, dung dịch, bột rắc, hay vòng nang và có tác động đặc của thủy ngân.

hydrargyria *n.* see mercurialism.

chứng nút ối đặc thủy ngân *e* m phần dịch chử mercurialism.

hydrarthrosis *n.* swelling at a joint caused by excessive synovial fluid. The condition usually involves the knees and may be recurrent. Often no cause is apparent; in some cases rheumatoid arthritis develops later.

tràn dịch khớp (*dt*) một chỗ sưng ở khớp gây ra do có quá nhiều dịch màng hoạt dịch. Tình trạng này thường xảy ra ở đầu gối và cổ tay tái hồi. Thường không có nguyên nhân rõ rệt, trong một vài trường hợp, sau đó sẽ bị viêm khớp dạng thấp.

hydroa (hidroa) *n.* an eruption of small blisters accompanied by intense itching, occurring (usually in preadolescent boys) on skin surfaces exposed to sunlight. Hydroa is a severe form of light-sensitive dermatitis, described as polymorphic light eruptions.

chứng phồng nước (*dt*) phát ban ngoài da có các bong nước nhỏ kèm theo ngứa dữ dội, thường xảy ra ở con trai trước tuổi thanh niên, ở các nơi da tiếp xúc với ánh sáng mặt trời. Chứng phồng nước là một dạng nặng của viêm da do mẫn cảm với ánh sáng, gọi là phát ban da hình do ánh sáng.

hydrocele *n.* the accumulation of watery liquid in a sac, usually the sac surrounding the testes. This condition is characterized by painless enlargement of the scrotum; it is treated surgically, by drainage of the fluid or removal of the sac.

tràn dịch tinh não (*dt*) tích tụ dịch như nước trong một túi, thường là túi bao quanh tinh hoàn. Tình trạng này có đặt trọng là bùi phồng ra và không đau. Chữa trị bằng phẫu thuật dẫn lưu dịch hay cắt bỏ túi.

hydrocephalus /'ha:dri:əf'seləs/ *n.* an abnormal increase in the amount of cerebrospinal fluid within the ventricles of the brain. In childhood, before the sutures of the skull have fused, hydrocephalus makes the head enlarge. In adults, because of the unyielding nature of the skull, hydrocephalus raises the intracranial pressure with consequent drowsiness and vomiting. Hydrocephalus may be caused by obstruction to the outflow of cerebrospinal fluid the ventricles or a fail-

ure of its reabsorption into the cerebral sinuses. **Spina bifida* is commonly associated with hydrocephalus.

tràn dịch não(dt) *tình trạng tăng bất thường số lượng dịch não tự do trong các não thất. Khi còn thơ ấu, trước khi các khớp sọ liền lại, tràn dịch não làm cho đầu lớn ra. Ở người lớn, vì hộp sọ đã ổn định, tràn dịch não làm tăng áp suất nội soi, gây buồn ngủ và nôn. Tràn dịch não có thể gây ra do tắc động chảy của dịch não tự do khỏi các não thất hay do không tái hấp thu được dịch não tự do trong các xoang não. Tràn dịch não thường kết hợp với tật nứt đốt sống*.*

hydrochloric acid /haɪdrəklɔɪk 'aɪsɪd/ a strong acid present, in a very dilute form, in gastric juice. The secretion of excess hydrochloric acid by the stomach results in the condition 'hyperchlorhydria'.
một loại acid mạnh thấy trong dịch vị dưới dạng rất loãng. khi da dày tiết ra qua nhiều hydrochloric acid, sẽ có chứng tăng acid dịch vị.

hydrochlorothiazide n. a 'diuretic used to treat fluid retention (oedema) and high blood pressure. It is administered by mouth, and side-effects can include digestive upsets, skin reactions, and dizziness. Trade names: *Direma, Esidrex, Hydrosaluric*'
(dt) một loại thuốc lợi niệu' dùng chữa lưu giữ dịch (phù nề) và cao huyết áp. Thuốc dùng uống, có thể gây tác động phụ như rối loạn tiêu hóa, phản ứng da và choáng váng. Tên thương mại: *Direma, Esidrex, Hydrosaluric*

hydrocolpos n. a cyst containing watery liquid or mucus formed in the vagina.

chứng tích nước âm đạo(dt) *một nang có chứa dịch hay chất nhầy tạo thành trong âm đạo.*

hydrocortisone (cortisol)/ /haɪdrəkɔːr'taɪsən/ n. a steroid hormone; the major glucocorticoid synthesized and released by the human adrenal cortex (see corticosteroid). It is important for normal carbohydrate metabolism and for the normal response to any stress. Hydrocortisone is used to treat adrenal failure ('Addison's disease') and inflammatory, allergic and rheu-

matic conditions (including rheumatoid arthritis, colitis, and eczema). It may be given by mouth, by injection, or in the form of a cream or ointment. Possible side-effects of hydrocortisone therapy include peptic ulcers, bone and muscle damage, suppression of growth in children, and the signs of 'Cushing's syndrome'.

(dt) *một hormone steroid, đây là loại glucocorticoid chính do vòi thượng thận người tổng hợp và phóng thích (xem corticosteroid).* Chất này có vai trò quan trọng trong các hoạt động bình thường về chuyển hóa carbohydrate và đáp ứng với các stress. Hypocortisone dùng chữa suy thượng thận (bệnh Addison') và các tình trạng viêm: dị ứng, và thấp khớp (kể cả viêm khớp dạng thấp, viêm đại tràng, và eczema). Thuốc có thể dùng uống, chích hay dưới dạng kem hay pomát. Tác động phụ của liệu pháp hydrocortisone có thể gồm loét dạ dày, tổn hại xương và cỗ, ngưng tăng trưởng ở trẻ em và các dấu hiệu của hội chứng 'Crushing'.

hydrocyanic acid (prussic acid)

/haɪdrəsnaɪ'etɪk 'aɪsɪd/ an intensely poisonous volatile acid that can cause death within a minute if inhaled. It smells of bitter almonds. See cyanide.

một loại acid bay hơi rất độc rất mạnh có thể gây chết trong vòng một phút khi hít phải. Chất này có mùi hạnh đào. Xem cyanide.

hydroflumethiazide n. a 'diuretic used to treat fluid retention (oedema) and high blood pressure. It is administered by mouth and may cause skin reactions, digestive upsets, dizziness, and weakness. Trade name: *Hydrenox*'.

(dt) *một loại thuốc lợi niệu' dùng chữa lưu giữ dịch (phù nề) và cao huyết áp. Thuốc dùng uống và có thể gây phản ứng da, rối loạn tiêu hóa, choáng váng và yếu ớt. Tên thương mại: *Hydrenox*.*

hydrogenase n. an enzyme that catalyses the addition of hydrogen to a compound in reduction reactions.

(dt) *một enzyme xúc tác việc thêm hydro cho một hợp chất trong phản ứng khử*

hydrogen bond /'haɪdrəgɛn bɒnd/ a weak electrostatic bond formed by linking a hydrogen atom between two electronegative

atoms (e.g. nitrogen or oxygen). The large number of hydrogen bonds in proteins and nucleic acids are responsible for maintaining the stable molecular structure of these compounds.

Liên kết hydro-môt liên kết tinh điện yếu tạo thành bằng cách liên kết một nguyên tử hydro giữa hai nguyên tử có âm điện tự (thì dù nitơ hay oxy). Trong các protein và nucleic acid có một số lớn liên kết hydro để đảm bảo cấu trúc phân tử bền vững của hợp chất

hydrogen peroxide /haɪd�rəlɔɪsɪd pərəksoʊd/ a colourless liquid used as a disinfectant for cleansing wounds and, diluted, as a deodorant mouthwash or as ear drops for removing wax. Strong solutions irritate the skin.

nước oxy già một chất lỏng không màu dùng như một chất tẩy trùng để rửa vết thương và khử pha loãng, dùng làm thuốc súc miệng để khử mùi hôi nhô tại để tẩy đi ray tai. Dung dịch mạnh có tính kích thích để

hydrolase n. an enzyme that catalyses the hydrolysis of compounds. Examples are the "peptidase"

(dt) một enzyme xúc tác thủy phân một hợp chất, thí dụ như các peptidase".

hydroma n. see hygroma.

viêm túi thanh mạc(dt) xem phản ứng chư hygroma

hydromyelia n. a dilatation of the central canal of the spinal cord (which is a continuation of the ventricular system of the brain). It has been suggested that the canal is distended by a rise in the pressure of the ventricular cerebrospinal fluid caused by a blockage to its normal outflow to the surface of the brain. The patient's symptoms are those of "syringomyelia".

chứng dồn ống nội tuy(dt) dồn ống trung tâm của dây cột sống (ống này là phần nối tiếp của các não thất). Người ta cho rằng ống này bị dồn ra do tăng áp suất của dịch não tuy trong các não thất vì dòng chảy bình thường loi bể mà não bị tắc. Triệu chứng của bệnh nhân giống như bệnh rỗng tuy sống.

hydronephrosis n. distension and dilatation of the pelvis of the kidney. This is due to an obstruction to the free flow of urine from

the kidney. An obstruction at or below the neck of the bladder will cause hydronephrosis of both kidneys. The term *primary pelvic hydronephrosis* is used when the obstruction, usually functional, is at the junction of the renal pelvis and ureter. Surgical relief by pyeloplasty is advisable to avoid the back pressure atrophy of the kidney and the complications of infection and stone formation. -hydronephrotic adj.

bệnh thận từ nước(dt) tình trạng bộ thận bị căng và dàn ra do tắc dòng chảy tự do của nước tiểu ra khỏi thận. Khi chỗ tắc ở cổ hay dưới cổ bàng quang cả hai thận đều bị ứ nước. Từ ứ nước bể thận nguyên phát dùng khi bị tắc ở nơi tiếp giáp giữa bể thận và niệu quản, thường là tắc do chức năng. Cần điều trị phẫu thuật bằng cách tạo hình bể thận để tránh ứ thận do áp suất hay các biến chứng về nhiễm trùng và lão hóa. -hydronephrotic (tt)

hydropericarditis n. see hydropericardium

viêm ngoài tâm mạc thanh dịch(dt) xem tràn dịch ngoài tâm mạc.

hydropericardium n. accumulation of a clear serous fluid within the membranous sac surrounding the heart. It occurs in many cases of pericarditis (*hydropericarditis*). If the heart is compressed the fluid is withdrawn (aspirated) via a needle inserted into the pericardial sac through the chest wall (*pericardiocentesis*). See also hydropneumopericardium.

tràn dịch ngoài tâm mạc(dt) tình trạng tích tụ thanh dịch trong túi màng bao quanh tim. Điều này xảy ra trong nhiều trường hợp viêm ngoài tâm mạc* (viêm ngoài tâm mạc thanh dịch). Nếu tim bị chèn ép, cầu rút (hút) dịch ra qua thanh ngực (học đồ ngoài tâm mạc). Cũng xem tràn dịch khí ngoài tâm mạc.

hydroperitoneum n. see ascites.

tràn dịch phúc mạc(dt) xem cổ trường.

hydrophobia/haɪdrəʊfəbɪə/ n. see rabies.

chứng sợ nước(dt) xem bệnh đại

hydronephthalmos n. see buphthalmos.

tràn dịch mắt(dt) xem chứng mắt trâu.

hydropneumopericardium *n.* the presence of air and clear fluid within the pericardial sac around the heart, which is most commonly due to entry of air during pericardiocentesis (see hydropericardium). The presence of air does not affect the management of the patient.

tràn dịch-khi ngoại tâm mạc (*dt*) tình trạng có không khí và dịch trong ổ trong túi ngoại tâm mạc bao quanh tim, thường do không khí lọt vào khi chọc dò ngoại tâm mạc (xem tràn dịch ngoại tâm mạc). Tình trạng có không khí không ảnh hưởng tới việc xử lý bệnh nhân.

hydropneumoperitoneum *n.* the presence of fluid and gas in the peritoneal cavity. This may be due either to the introduction of air through an instrument being used to remove the fluid, because a perforation in the digestive tract has allowed the escape of fluid and gas, or because gas-forming bacteria are growing in the peritoneal fluid.

tràn dịch-khi phúc mạc (*dt*) tình trạng có dịch và khí trong xoang phúc mạc. Tình trạng này có thể do không khí lọt vào theo một đường cu dà dùng để lấy dịch đi, do một chỗ lỗ ở đường tiêu hóa làm dịch và khí thoát ra, hay do các vi trùng sinh hơi phát triển trong dịch phúc mạc.

**hydropneumothorax (pneumophy-
drothorax)** *n.* air and fluid in the pleural cavity. If the patient is shaken the fluid makes a splashing sound (called a *succussion splash*). An effusion of serous fluid commonly complicates pneumothorax, and must be drained.

**tràn dịch-khi phế mạc (tràn khí-
dịch phế mạc)** (*dt*) tình trạng có khí và dịch trong xoang phổi. Nếu lắc người bệnh nhân, dịch trong xoang sẽ tạo nên một tiếng sóng vỗ (gọi là tiếng sóng vỗ do lắc chuyển).

Thanh dịch trào ra thường làm phổi lấp tình trạng tràn khí phế mạc và cần phải dẫn lưu.

hydrops foetalis the state of certain infants severely affected by haemolytic disease. Fluid accumulates in the body cavities, especially in the peritoneal and pleural cavities (see oedema, ascites) and the liver becomes enlarged: these are features of

chronic heart failure due to profound anaemia. Repeated intrauterine transfusions into the fetal peritoneum during pregnancy have saved some infants in whom hydrops foetalis was predicted.

thai tích dịch tình trạng một số trẻ nhỏ bị bệnh tan huyết nặng. Dịch tích tụ trong các xoang cơ thể, đặc biệt ở bụng và xoang ngực (xem phù nề, cổ trường) và gan bị lớn lên: đây là những đặc trưng của suy tim mãn do thiếu máu nặng. Trường hợp đã dự liệu được bệnh thai tích dịch, truyền máu nhiều lần trong tử cung vào trong màng bụng thai nhằm cứu sống được nhiều trẻ.

hydrorrhoea *n.* a watery discharge. Hydrorrhoea gravidarum occurs during pregnancy; excessive secretion by the glands of the womb leads to a discharge from the vagina.

xuất tiết thanh dịch (*dt*) tình trạng có dịch chảy ra. Xuất tiết thanh dịch sản xảy ra trong khi mang thai vì các tuyến ở tử cung phân tiết quá mức nên nước sẽ chảy ra ngoài âm đạo.

hydrosalpinx (hydrops tubae) *n.* the accumulation of watery fluid in one of the Fallopian tubes, which becomes swollen. In intermittent hydrosalpinx so much fluid accumulates that some of it is forced into the womb.

tràn dịch noãn quản (tích dịch vòi Fallope) tích tụ dịch ở một trong các vòi Fallope làm vòi bị sưng lên. Khi bị tràn dịch noãn quản tăng cao, dịch tích tụ quá nhiều nên một phần sẽ chảy vào tử cung.

hydrotherapy /haɪdrəθερəpi/ *n.* the use of water in the treatment of disorders: today restricted in orthodox medicine to exercises in remedial swimming pools for the rehabilitation of arthritic or partially paralysed patients.

thuỷ liệu pháp (*dt*) việc dùng nước để chữa trị các rối loạn. Hiện nay y học chính thống chỉ công nhận thủy liệu pháp trong việc dùng các hồ bơi trị liệu để phục hồi các bệnh nhân viêm khớp hay liệt tùng phán.

hydrothorax *n.* fluid in the pleural cavity. See also hydropneumothorax.

tràn dịch phế mạc (*dt*) tình trạng có dịch

trong xoang phế mạc. Cũng xem tràn dịch khí màng phổi.

hydronephrosis *n.* an accumulation of urine in one of the tubes (ureters) leading from the kidneys to the bladder. The ureter becomes swollen and the condition usually results from obstruction of the ureter by a stone or a misplaced artery

nhiều quản ứ nước (*dt*) *tích tụ nước tiểu ở một trong các ống dẫn từ thận tới bàng quang (nhiều quản)* *lâm cho ống này bị phong lèn. Tình trạng này thường do tắc nhiều quản vì có sỏi hay vì một động mạch lạc vỡ.*

hydrovarium *n.* the accumulation of watery fluid in an ovary.

tích dịch noãn sào (*dt*) *tích tụ dịch trong noãn sào.*

hydroxocobalamin *n.* a cobalt-containing drug administered by injection to treat conditions involving vitamin B12 deficiency, such as pernicious anaemia. Trade names: Cobalin-H, Neo-Cytamen.

(*dt*) *một loại thuốc có chứa cobalt dùng chích để chữa trị các tình trạng liên quan đến thiếu vitamin B12 như thiếu máu ác tính. Tên thương mại: Cobalin-H, Neo-Cytamen.*

hydroxyamphetamine *n.* a sympathomimetic drug used in solution or sprays for the relief of nasal symptoms such as congestion, inflammation, and sinusitis. It is also used to dilate the pupil of the eye for eye examinations. Side-effects can include headache, nausea, vomiting, and palpitations.

(*dt*) *một loại thuốc giống giao cảm dùng dưới dạng dung dịch hay dạng xịt để giảm các chứng bệnh về mũi như tu huyết, viêm mũi, và viêm xoang. Thuốc cũng làm giãn đồng tử để khám nghiêm mắt. Tác dụng phụ có thể gồm nhức đầu, buồn nôn, nôn, và tim đập nhanh.*

hydroxychloroquine *n.* a drug similar to chloroquine, used mainly to treat lupus erythematosus and rheumatoid arthritis. Side-effects such as skin reactions, hair loss, and digestive upsets may occur and prolonged use can lead to eye damage. Trade name: Plaquenil.

(*dt*) *một loại thuốc tương tự như chloroquine chủ yếu dùng chữa trị lupus ban đỏ và viêm khớp dạng thấp. Các tác động phụ như phản ứng da, rụng lông tóc, và rối loạn tiêu hoá có thể xảy ra, và dùng lâu dài có thể bị tổn hại mắt. Tên thương mại: Plaquenil.*

hydroxyprogesterone *n.* a synthetic female sex hormone (see progesterogen) administered by injection to prevent miscarriage and to treat menstrual disorders. There may be pain at the injection site, and progestogens taken by mouth are often preferred. Trade name: Primolut.

(*dt*) *một hormone phái sinh nữ tổng hợp (xem progestogen) dùng chích để ngừa xáo thai và chữa các rối loạn kinh nguyệt. Thuốc có thể gây đau ở chỗ chích nên các loại progestogen uống được chuộng hơn. Tên thương mại: Primolut.*

hydroxyproline *n.* a compound, similar in structure to the *amino acids, found only in *collagen.

(*dt*) *một hợp chất có cấu trúc tương tự như các amino acid, chỉ thấy trong collagen.*

hydroxystibamidine *n.* a drug used to treat infections caused by fungi and protozoa, such as blastomycosis. It is administered by injection and may cause dizziness, headache, nausea, and fainting if injected too quickly.

(*dt*) *một loại thuốc dùng chữa các bệnh nhiễm nấm và các động vật nguyên sinh, thí dụ như bệnh nấm Blastomyces. Thuốc dùng chích và có thể gây choáng váng, nhức đầu, buồn nôn, và ngất đi nếu chích quá nhanh.*

hydroxytryptamine *n.* see serotonin

(*dt*) *xem serotonin*

hydroxyurea *n.* a drug that prevents cell growth and is used to treat some types of leukaemia. It is administered by mouth. Hydroxyurea may lower the white cell content of the blood due to its effects on the bone marrow. Trade name: Hydrea

(*dt*) *một loại thuốc ngăn chặn tăng trưởng tế bào dùng chữa vài loại ung thư bạch cầu. Thuốc dùng uống. Hydroxyurea có thể giảm hàm lượng bạch cầu trong máu vì thuốc tác động tới tủy xương. Tên thương mại: Hydrea.*

hydroxyzine *n.* an *antihistamine drug with sedative properties, used to relieve anxi-

ety, tension, and agitation and to treat nausea and vomiting. It is administered by mouth and may cause drowsiness, headache, dry mouth, and itching. Trade name **Atarax**.

(dt) một loại kháng histamine có tính chất làm dịu dùng giảm lo âu, căng thẳng và kích động, và chữa trị buồn nôn và nôn. Thuốc dùng uống và có thể gây buồn ngủ, nhức đầu, khô miệng, và ngứa. Tên thương mại: **Atarax**.

hygiene *n.* the science of health and the study of ways of preserving it, particularly by promoting cleanliness.

vệ sinh (dt) khoa học về sức khỏe và nghiên cứu các phương pháp bảo tồn sức khỏe, đặc biệt bằng cách giữ sạch sẽ.

hygr- (**hygro-**) prefix denoting moisture. Tiếp dầu ngứa chỉ ẩm ướt.

hygroma (**hydroma**) *n.* a type of cyst. It may develop from a lymphangioma (*cystic hygroma*) or from the liquified remains of a subdural haematoma (*subdural hygroma*).

u nang dịch (dt) một loại nang có thể phát triển từ một u hạch bạch huyết (*u nang dịch*) hay từ phần lỏng còn lại của một ổ tụ máu dưới màng cứng (*u nang dịch dưới màng cứng*).

hymen /'hamen/ *n.* the membrane that covers the opening of the vagina at birth but usually perforates spontaneously before puberty. If the initial opening is small it may tear, with slight loss of blood, at the first occasion of sexual intercourse.

màng trinh (dt) màng che chỗ âm đạo khi sinh nhưng thường tự rách ra khi dậy thi. Nếu lỗ mở ban đầu quá nhỏ, màng này có thể bị rách ra và có xuất huyết nhẹ khi giao hợp lần đầu tiên.

Hymenolepis *n.* a genus of small widely distributed parasitic tapeworms. The dwarf tapeworm, *H.nana*, only 40mm in length, lives in the human intestine. Fleas can be important vectors of this species, and children in close contact with flea-infested dogs are particularly prone to infection. *H.diminuta* is a common parasite of rodents, man occasionally becomes infected on swallowing stored cereals contaminated with insect pets - the intermediate hosts for this pa-

rasite. Symptoms of abdominal pain, diarrhoea, loss of appetite, and headache are obvious only in heavy infections of either species. Treatment involves a course of anthelmintics.

(dt) một giống sán dây ký sinh nhỏ có phân bố rộng. Sán dây lùn, *H. nana*, chỉ dài khoảng 40mm, sống trong ruột người. Bộ chét có thể là một vector quan trọng của loài này, và các trẻ em có tiếp xúc密切 với chó có nhiễm bộ chét là đặc biệt có nguy cơ gây bệnh. *H.diminuta* là ký sinh thường thấy ở loại gặm nhấm, người ta đôi khi cũng bị nhiễm khi ăn phải ngũ cốc tồn trữ có nhiễm các côn trùng gây hại là ký chủ trung gian của ký sinh này. Các triệu chứng như đau bụng, tiêu chảy, mất ăn ngon, và nhức đầu chỉ thấy rõ khi nhiễm nặng một trong hai loài này. Chữa trị bằng cách dùng một liều thuốc chống giun sán.

hymenorrhaphy *n.* a tissue-grafting operation on the hymen at the entrance to the vagina in order to partially or completely close the vagina.

tạo hình màng trinh (dt) thao tác ghép mô trên màng trinh ở lối vào âm đạo để đóng âm đạo lại từng phần hay toàn bộ.

hymenotomy *n.* incision of the hymen at the entrance to the vagina. This operation may be performed on a young girl if the membrane completely closes the vagina and thus impedes the flow of menstrual blood.

thủ thuật rách màng trinh (dt) rách màng trinh ở lối vào âm đạo. Thao tác này có thể thực trên một bé gái nếu màng trinh đóng kín toàn bộ âm đạo và ngăn cản máu kinh nguyệt chảy ra.

hyo- prefix denoting the hyoid bone. Example: **hyoglossal** (relating to the hyoid bone and tongue).

(tiếp dầu ngứa) chỉ xương móng. Thí dụ **hyoglossal** (liên quan đến xương móng và lưỡi).

hyoglossus *n.* a muscle that serves to depress the tongue. It has its origin in the hyoid bone.

cơ móng lưỡi (dt) một cơ dùng hạ lưỡi xuống. Cơ này bắt nguồn từ xương móng.

hyoid bone /'haɪəd bəʊn/ *a small iso-*

leted U-shaped bone in the neck, below and supporting the tongue. It is held in position by muscles and ligaments between it and the styloid process of the temporal bone.

xương móng một xương nhỏ riêng biệt hình chữ U ở trung cổ, ở phía dưới lưỡi và có nhiệm vụ nâng đỡ lưỡi. Xương này được giữ ở vị trí bởi các cơ và dây chằng ở giữa xương móng và móng trầm ở xương thái dương.

hyoscine (scopolamine)/ 'heɪskoʊnɪn/ n. a drug that prevents muscle spasm (see parasympatholytic). It is used in the treatment of gastric or duodenal ulcers, spasm in the digestive system, and difficult or painful menstruation and also to relax the womb in labour. It can also be used to calm excitement in some psychiatric conditions, for pre-operative medication, for travel sickness, and to dilate the pupil and paralyse the muscles of the eye for examination. It is administered by mouth or injection. Side-effects are rare but can include dry mouth, blurred vision, difficulty in urination, and increased heart rate. Trade names: **Buscopan, Pamine**.

(dt) một loại thuốc ngừa co thắt cơ (xem thuốc kim hủy phô giao cảm) dùng chữa trị foét dạ dày và tá tràng, co thắt trong hệ tiêu hóa, và kinh nguyệt khó khăn hay đau, và cũng dùng làm dân tú cung khi sanh. Thuốc cũng có thể dùng làm dịu kích thích trong một số tình trạng tâm thần, dùng làm thuốc tiền phẫu thuật, chữa chứng say tàu xe, và làm dân đồng từ và làm liệt các cơ mắt để khám nghiêm. Thuốc dùng uống hay chích. Hiếm khi thấy tác động phụ, nhưng có thể gây khó miệng, mờ mắt, khó đi tiểu, và tăng nhịp tim. Tên thương mại: **Buscopan, Pamine**.

hyoscyamine n. a drug with similar activity to 'hyoscine', used, often in mixtures, to treat muscle spasm. It is administered by mouth. Trade name: **Peptard**.

(dt) một loại thuốc có tác động tương tự như 'hyoscine' thường dùng ở dạng hỗn hợp để chữa trị co thắt cơ. Thuốc dùng uống. Tên thương mại: **Peptard**.

hyp- (**hypo-**) prefix denoting 1. deficiency, lack, or small size. Example: *hypognathous* (having a small lower jaw). 2. (in anatomy) below; beneath. Example: *hypoglossal* (un-

der the ton-gue).

(tiếp đầu ngữ) chỉ 1. thiếu hụt, thiếu hay kích thước nhỏ. *Thí dụ hypognathous* (cơ hàm dưới nhỏ). 2. (trong cơ thể học) ở dưới, phía dưới. *Thí dụ hypoglossal* (dưới lưỡi).

hypalgnesia n. a abnormally low sensitivity to pain.

chứng tì đau (dt) tình nhạy cảm thấp bất thường về đau đớn.

hyper- prefix denoting 1. excessive; abnormally increased. 2. (in anatomy) above (tiếp đầu ngữ) chỉ 1. quá độ, tăng bất thường. 2. (trong cơ thể học) ở trên.

hyperacusis/ haɪpər'kjʊsɪs/ n. abnormally acute hearing or painful sensitivity to sounds.

tăng thính lực (dt) thính giác nhạy bất thường hay nhạy cảm đau với âm thanh.

hyperadrenalinism n. overactivity of the adrenal glands. See Cushing's syndrome.

chứng tăng năng lượng thận (dt) hoạt động quá mức của các tuyến thận. Xem hội chứng Cushing.

hyperaemia n. the presence of excess blood in the vessels supplying a part of the body. In *active hyperaemia* (*arterial hyperaemia*) the arterioles are relaxed and there is an increased blood flow. In *passive hyperaemia* the blood flow from the affected parts is obstructed.

xung huyết (dt) tình trạng có quá nhiều máu trong các mạch cung cấp cho một bộ phận cơ thể. Trong xung huyết chủ động (xung huyết động mạch), các tiểu động mạch giãn ra và có tăng dòng máu chảy. Trong xung huyết thụ động, dòng máu chảy ra khỏi vùng ảnh hưởng bị tắc lại.

hyperesthesia n. excessive sensibility, especially of the skin.

tăng cảm giác (dt) tăng quá độ tình nhạy cảm, đặc biệt ở da.

hyperalgesia n. an abnormal state of increased sensitivity to painful stimuli.

tăng cảm giác đau (dt) tình trạng tăng bất thường tình nhạy cảm với kích thích đau.

hyperbaric adj. at a pressure greater than atmospheric pressure.

áp suất cao (tl) có áp suất cao hơn áp suất

không khí.

hyperbaric oxygenation a technique for exposing a patient to oxygen at high pressure. It is used to treat carbon monoxide poisoning, gas gangrene, and acute breathing difficulties. It is also used in some cases during heart surgery.

cấp oxy áp suất cao kỹ thuật để bệnh nhân tiếp cận với oxy có áp suất cao, dùng chữa ngộ độc carbon monoxide, hoặc thư khí, và khó thở cấp. Kỹ thuật này cũng dùng trong một vài trường hợp phẫu thuật tim.

hypercalcaemia n. the presence in the blood of an abnormally high concentration of calcium. *Idiopathic hypercalcaemia*, which affects infants who have received too much vitamin D, leads to mental disorder. Compare hypocalcaemia.

tăng calci-huyết (dt) tình trạng có nồng độ calci cao bất thường trong máu. Tăng calci huyết vô căn thấy ở các trẻ sơ sinh quá nhiều vitamin D, sẽ đưa tới các rối loạn tâm thần. So sánh với giảm calci-huyết.

hypercalcinuria (hypercalcuria) n. the presence in the urine of an abnormally high concentration of calcium.

tăng calci-niệu (dt) tình trạng có nồng độ calci cao bất thường trong nước tiểu.

hypercapnia (hypercarbia) the presence in the blood of an abnormally high concentration of carbon dioxide.

tăng CO₂ huyết (dt) tình trạng có nồng độ carbon dioxide (CO₂) cao bất thường trong máu.

hyperchloraemia n. the presence in the blood of an abnormally high concentration of chloride.

tăng ClO₄-huyết (dt) tình trạng có nồng độ chloride cao bất thường trong máu.

hyperchlorhydria n. a greater than normal secretion of hydrochloric acid by the stomach, usually associated with a duodenal ulcer. Extremely high levels of acid secretion are found in the 'Zollinger-Ellison syndrome'.

tăng hydrochloric acid dịch vị (dt) tình trạng tiết hydrochloric acid trong dịch vị nhiều hơn bình thường, thường kết hợp với ta-

trắng. Mức phân tiết acid rất cao thấy trong hội chứng Zollinger-Ellison.

hyperchromatism n. the property of the nuclei of certain cells (for example, those of tumours) to stain more deeply than normal. -**hyperchromatic** adj.

tính ưu sắc (dt) tính chất của nhân một số tế bào (thí dụ các tế bào khối u) bắt màu nhuộm đậm hơn bình thường. -**hyperchromatic** (lt).

hyperdactylism (polydactylism) n. the condition of having more than the normal number of fingers or toes. The extra digits are commonly undersized (rudimentary) and are usually removed surgically shortly after birth.

tật thừa ngón (dt) tình trạng có số ngón tay hay ngón chân nhiều hơn bình thường. Ngón thừa thường có kích thước nhỏ (thô sơ) và thường được lấy đi bằng phẫu thuật không lâu sau khi sinh.

hyperdynamia n. excessive activity of muscles.

tăng lực cơ (dt) hoạt động cơ quá mức.

hyperemesis n. severe vomiting. Hyperemesis gravidarum affects pregnant women: the stomach contents and bile are vomited, and the acidity of the arterial blood increases. If the vomiting is allowed to continue for a long time, liver disease may develop. If rest, restriction of liquid intake, controlled diet, and drugs aimed at stopping the vomiting fail to cure the condition, it may be necessary to terminate the pregnancy. Hyperemesis lactantium is vomiting by babies at the breast-feeding stage.

chứng nôn nhiều (dt) nôn dữ dội. Nôn nhiều do thai nghén tác động tới các phụ nữ có mang. nôn ra chất trong bao tử và cả mật, và độ acid của máu động mạch tăng. Nếu cứ đẻ nôn xảy ra lâu dài, có thể sẽ bị bệnh gan. Nếu đã nghỉ ngơi đầy đủ, giới hạn dùng chất lỏng, theo chế độ ăn có kiểm soát, và dùng thuốc chống nôn mà vẫn không chữa được tình trạng này thì có thể phải chấm dứt việc mang thai. Chứng nôn như nhĩ là tình trạng nôn của em bé còn bú mẹ.

hyperextension n. excessive and forceful extension of a limb beyond the normal limits, usually as part of an orthopaedic procedure.

to correct deformity.

sự duỗi quá mức (dt) tình trạng một chi bắt buộc duỗi ra quá mức, tức là khôi giới hạn bình thường. Biểu này thường là một phần của thủ pháp chỉnh hình để điều chỉnh dị dạng.

hyperglycaemia n. an excess of glucose in the bloodstream. It may occur in a variety of diseases, most notably in "diabetes mellitus", due to insufficient insulin in the blood and excessive intake of carbohydrates. Untreated, it may progress to diabetic coma.

tăng glucose-huyết (dt) tình trạng có quá nhiều glucose trong máu. Điều này có thể xảy ra trong nhiều bệnh, đang chú ý nhất là "đái tháo đường" do không có đủ insulin trong máu và dùng quá đà carbohydrate. Không chữa trị có thể bị hôn mê do đái tháo đường.

hyperhidrosis (hyperhidrosis) n. excessive sweating, which may occur in certain diseases, such as fevers or thyrotoxicosis, or following the use of certain drugs.

chứng tăng tiết mồ hôi (dt) tình trạng ra quá nhiều mồ hôi, thường xảy ra trong một số bệnh như sốt hay tăng năng tuyến giáp, hay sau khi dùng một vài loại thuốc.

hyperinsulinism n. 1. excessive secretion of the hormone insulin by the islet cells of the pancreas. 2. metabolic disturbance due to administration of too much insulin

tăng insulin huyết (dt) 1. tình trạng các tế bào tiêu đảo của tụy tăng tiết ra quá nhiều insulin. 2. rối loạn chuyển hóa do cấp quá nhiều insulin.

hyperinvolution (superinvolution) n. 1. excessive shrinkage of the womb and associated structures after childbirth. The condition may become extreme if breastfeeding continues for a very long time or if the reproductive tract becomes seriously infected shortly after delivery. 2. excessive reduction in the size of any organ after it has attained an extremely large size.

thoát triển quá mức (dt) 1. tình trạng tử cung và các cấu trúc liên hệ co lại quá mức sau khi sinh, có thể lên đến cực điểm nếu tiếp tục cho con bú lâu dài hay nếu đường sinh sản bị nhiễm trùng nặng lâu sau

khi sinh. 2. sự giảm kích thước quá mức của bất kỳ cơ quan nào sau khi đã đạt đến kích thước cực lớn.

hyperkalaemia n. the presence in the blood of an abnormally high concentration of potassium. See electrolyte.

tăng kali-huyết (dt) tình trạng có nồng độ potassium cao bất thường trong máu. Xem chất điện phân.

hyperkeratosis n. thickening of the outer horny layer of the skin. It may occur as an inherited disorder, affecting the palms and soles. Another inherited disorder in which hyperkeratosis occurs is ichthyosis.

tăng sừng hoá (dt) lớp sừng ngoài da bị dày lên, có thể do một rối loạn di truyền tác động tới lòng bàn tay và gót chân. Bệnh này có là một rối loạn bẩm sinh khác có chứng tăng sừng hoá.

hyperkinesia n. a state of overactive restlessness in children. See hyperkinetic syndrome. -hyperkinetic adj.

chứng tăng động (dt) tình trạng hiếu động quá mức ở trẻ em. Xem hội chứng tăng động. -hyperkinetic (tl).

hyperkinetic syndrome a mental disorder, usually of children, characterized by a grossly excessive level of activity and a marked impairment of the ability to attend. Learning is impaired as a result, and behaviour is disruptive and may be defiant or aggressive. The syndrome is most common in the intellectually subnormal, the epileptic, and the brain-damaged. Treatment usually involves drugs (such as amphetamines or haloperidol) and behaviour therapy; the family usually needs advice.

hội chứng tăng động một rối loạn tâm thần thường thấy ở trẻ em có đặc trưng là tăng quá độ mức hoạt động và giảm rõ rệt khả năng chăm sóc. Việc học vùi thế cũng bị phương hại, cư xử bị phá vỡ và có thể bướng bỉnh hay hung hăng. Hội chứng này thường thấy nhất ở trẻ em thông minh dưới mức bình thường, trẻ bị động kinh hay bị tổn hại não. Chữa trị thường gồm cấp thuốc (như các amphetamine hay haloperidol) và liệu pháp cư xử; gia đình trẻ thường cần có khuyến cáo.

hyperlipaemia *n.* the presence in the blood of an abnormally high concentration of fats.

tăng lipid-huyết (*dt*) tình trạng có nồng độ các chất béo cao bất thường trong máu.

hyperlipoproteinaemia *n.* the presence in the blood of abnormally high concentrations of lipoproteins

tăng lipoprotein-huyết (*dt*) tình trạng có nồng độ các "lipoprotein" cao bất thường trong máu.

hypermetropia (long-sightedness)

n. the condition in which parallel light rays are brought to a focus behind the retina when the accommodation is relaxed (see illustration). Objects closer than six metres from the eye appear blurred, and objects, further than six metres from the eye are not seen clearly but in many cases can be made sharp by an effort of accommodation. Normal vision can be restored by wearing spectacles with convex lenses. Compare emmetropia, myopia.

tiễn thị (*dt*) trường hợp các tia sáng song song hội tụ lại sau vòng mac khi không điều tiết (xem hình). Các vật gần mắt dưới sáu mét bị mờ đi, và các vật xa mắt hơn sáu mét cũng không thấy rõ nhưng trong nhiều trường hợp có thể nhìn rõ sau khi cố gắng điều tiết. Có thể mang kính có thấu kính lồi để cố lại thị giác bình thường. So sánh với chính thị (mắt thường), cận thị.

hypermotility *n.* excessive movement or activity, especially of the stomach or intestine.

tăng vận động (*dt*) cử động hay hoạt động quá độ, đặc biệt của dạ dày hay ruột.

hypernatraemia *n.* the presence in the blood of an abnormally high concentration of sodium. See also electrolyte

tăng natri-huyết (*dt*) tình trạng có nồng độ sodium cao bất thường trong máu. Cũng xem chất điện phân.

hypernephroma (Grawitz tumour, renal cell carcinoma) *n.* a malignant tumour of kidney cells, so called because it is said to resemble part of the adrenal gland and at one time was thought to originate from this site. It may be present for some years

before giving rise to symptoms, which include fever, loin pain, and blood in the urine. Treatment is by surgery but tumours are apt to recur locally. The tumour spreads via the bloodstream and can often be seen growing along the renal vein. Secondary growths from a renal cell carcinoma in the lung have a characteristic 'cannon-ball' appearance; these tumours are relatively insensitive to radiotherapy and cytotoxic drugs but some respond to such hormones as progestogens and testosterone.

ung thư thận (u thận Grawitz, ung thư biểu mô tế bào thận) (*dt*) một khối u ác tính của tế bào thận, có khi còn gọi là ung thư thận dạng thương thận vì người ta nói rằng khối u này giống như một phần của tuyến thương thận và có lúc được cho rằng bắt nguồn từ vị trí này. Ung thư thận có thể có vài năm trước khi phát ra các triệu chứng sởi, đau vùng thắt lưng và có máu trong nước tiểu. Chữa trị bằng phẫu thuật nhưng các khối u này có khả năng tái phát tại chỗ. Khối u lan tràn qua đường máu và có thể thấy mọc dọc theo tĩnh mạch thận. Các tăng sinh thử phát từ ung thư thận trong phổi có dạng "đạn đại bác" đặc biệt ung thư thận không nhạy cảm với bức xạ liệu pháp và các thuốc gây độc tế bào, nhưng trong một số trường hợp có đáp ứng với các hormone như progestogen và testosterone.

hyperopia *n.* the usual US term for 'hypermetropia'.

(*dt*) từ dùng tại Mỹ để chỉ viễn thị.

hyperosmia *n.* an abnormally acute sense of smell.

chứng tăng khứu (*dt*) giác quan người nhạy cảm bất thường.

hyperostosis *n.* excessive enlargement of the outer layer of a bone. The condition is harmless and is usually recognized as an incidental finding on X-ray. It commonly affects the frontal bone of the skull (*hyperostosis frontalis*).

chứng tăng sinh xương (*dt*) lớp ngoài của xương bị dày lên quá mức. Tình trạng này vô hại và thường được coi là một phát hiện tình cờ khi chụp X-quang. Chứng này thường tác động tới trên của hộp sọ (tăng

sinh xương tranh).

hypoparathyroidism *n.* overactivity of the parathyroid glands. See von Recklinghausen's disease

chứng tăng nồng tuyến giáp(d . t) *tuyến cận giáp hoạt động quá độ. Xem bệnh von Recklinghausen.*

hyperpiesia *n. see hypertension.*

chứng tăng huyết áp vô căn(dt) *xem tăng huyết áp*

hyperplasia *n.* the increased production and growth of normal cells in a tissue or organ. The affected part becomes larger but retains its normal form. During pregnancy the breasts grow in this manner. Compare hypertrophy, neoplasm.

tăng sản(dt) *tăng sản sinh và tăng trưởng các tế bào bình thường trong một mô hay cơ quan. Bộ phận bị tác động sẽ lớn hơn nhưng vẫn có dạng bình thường. Trong khi mang thai các bầu vú phát triển theo cách này. So sánh với phủ đại, u tân sinh.*

hyperpnoea *n.* an increase in the rate of breathing that is proportional to an increase in metabolism; for example, on exercise. Compare hyperventilation.

tăng hô hấp(dt) *nhịp thở tỷ lệ với tăng chuyển hóa, thí dụ khi luyện tập. So sánh với tăng thông khí.*

hyperpaxia *n.* excessive motor activity, such as is seen in 'mania and the "hyperkinetic syndrome".

tăng hoạt động(dt) *hoạt động vận động tăng quá mức như trong hung cảm* và hồi chứng tăng động*.*

hyperpyrexia *n.* a rise in body temperature above 106°F (41.1°C). See fever.

sốt cao(dt) *tăng nhiệt độ cơ thể trên 106°F (41.1°C). Xem sốt*

hypersensitive/ .haups'ensitiv/ *adj.* prone to respond abnormally to the presence of a particular antigen, which may cause a variety of tissue reactions ranging from 'serum sickness' to an allergy (such as hay fever) or, at the severest, to anaphylactic shock (see anaphylaxis). It is thought that when the normal antigen-antibody defence reaction is followed by tissue damage this may be due

to an abnormality in the working of the complement system. See also allergy immunity.

-**hypersensitivity** *n.*

tăng nhạy cảm(dt) *có khuynh hướng đáp ứng tốt bất thường khi gặp một kháng nguyên đặc biệt, có thể gây ra nhiều phản ứng mờ từ sốt huyết thanh* cho tới dị ứng (như sốt cao khô), hay ở mức nghiêm trọng nhất, tới sốc phản vệ (xem phản vệ). Người ta cho rằng khi phản ứng bao vệ kháng nguyên-kháng thể đưa đến tình trạng các mô bị tổn hại tức là đã có bất thường trong hoạt động của hệ bối thế*. Cũng xem dị ứng, miễn dịch -hypersensitivity (dt)*

hypersomnia *n.* sleep lasting for exceptionally long periods, as occurs in some cases of brain inflammation.

chứng ngủ nhiều(dt) *ngủ trong một thời gian rất dài, xảy ra trong một số trường hợp viêm não.*

hypersplenism *n.* a decrease in the numbers of red cells, white cells, and platelets in the blood resulting from destruction or pooling of these cells by an enlarged spleen. Hypersplenism may occur in any condition in which there is enlargement of the spleen (see splenomegaly).

tăng hoạt láich(dt) *tình trạng máu bị giảm số lượng hồng cầu, bạch cầu và tiểu cầu gây ra do tiêu chảy hay tụ tập các tế bào này trong láich đã bị lún ra. Tăng hoạt láich có thể xảy ra trong bất cứ trường hợp nào có láich phát triển lớn (xem chứng láich to)*

hypersthenia *n.* an abnormally high degree of strength or physical tension in all or part of the body.

cường sức(dt) *tình trạng có mức độ cao bất thường về sức mạnh hay lực tự nhiên trong tất cả các bộ phận cơ thể.*

hypertension/ .haups'tenjən/ *n.* high blood pressure, i.e. elevation of the arterial blood pressure above the normal range expected in a particular age group. Hypertension may be of unknown cause (essential hypertension or hyperpiesia). It may also result from kidney disease, including narrowing (stenosis) of the renal artery (renal hypertension), endocrine diseases (such as Cushing's disease or pheochromocytoma) or

disease of the arteries (such as coarctation of the aorta), when it is known as *secondary* or *symptomatic hypertension*.

Complications that may arise from hypertension include atherosclerosis, heart failure, cerebral haemorrhage, and kidney failure, but treatment may prevent their development. Hypertension is symptomless until the symptoms of its complications develop. Some cases of hypertension may be cured by eradicating the cause. Most cases, however, depend upon long-term drug therapy to lower the blood pressure and maintain it within the normal range. The drugs used include thiazide, 'diuretics,' 'beta blockers,' 'methyldopa,' 'guanethidine,' and many others. Combinations of drugs may be needed to obtain optimum control. See also portal hypertension, pulmonary hypertension.

tăng huyết áp (dt) *huyết áp** cao, tức là *tăng huyết áp động mạch trên biến độ bình thường của nhóm tuổi*. *Tăng huyết áp có thể không rõ nguyên nhân* (*tăng huyết áp vô căn*). *Tăng huyết áp cũng có thể do bệnh thận, kể cả hẹp động mạch thận* (*tăng huyết áp do thận*), *do các bệnh về nội tiết* (như *bệnh Cushing*, *hay u tế bào vú crôm*), *hay các bệnh về động mạch* (như *hẹp động mạch chủ*), *khi đó sẽ gọi là tăng huyết áp triệu chứng hay thứ phát*.

Tăng huyết áp có thể gây các biến chứng như xơ vữa động mạch, suy tim, xuất huyết não và suy thận, nhưng chữa trị sẽ ngăn được các biến chứng này. *Tăng huyết áp không gây triệu chứng cho tới khi thấy các triệu chứng của biến chứng.* Một số trường hợp cao huyết áp chưa lành được sau khi đã loại trừ được nguyên nhân. Tuy nhiên, trong hầu hết các trường hợp, *bệnh nhân phải liều thuốc vào được liệu pháp lâu dài để hạ huyết áp và giữ huyết áp trong biến độ bình thường*. Thuốc điều trị huyết áp gồm các thuốc lợi niệu thiazide*, thuốc phong bế beta*, methyldopa*, guanethidine*, và nhiều loại khác. Có thể cần kết hợp nhiều loại thuốc để có mức kiểm soát tốt nhất. Cũng xem *tăng huyết áp của, tăng huyết áp phổi*.

hyperthermia (hyperthermy) n. 1, exceptionally high body temperature (about 41°C or above). See *fever*. 2, treatment of

disease by inducing fever. Compare *hypothermia*.

tăng thân nhiệt (dt) 1. *nhiệt độ cơ thể tăng rất cao (khoảng 41°C hay hơn)*. Xem *sốt*. 2. *chữa bệnh bằng cách gây sốt*. So sánh với *giảm thân nhiệt*.

hyperthyroidism/ .haɪpə'taɪroidizəm/ n. overactivity of the thyroid gland, either due to a tumour, overgrowth of the gland, or Graves's disease. See thyrotoxicosis.

tăng nồng tuyến giáp (dt) *tình trạng tuyến giáp hoạt động quá mức do tăng sinh hay khối u, hay do bệnh Graves*. Xem *nhiễm độc tuyến giáp*.

hypertonia (hypertonicity) n. exceptionally high tension in muscles.

tăng trương lực (dt) *tình trạng cơ có trương lực rất cao*.

hypertonic adj. 1. describing a solution that has a greater osmotic pressure than another solution. See *osmosis*. 2. describing muscles that demonstrate an abnormal increase in 'tonicity'.

ưu trương (tt) 1. mô tả một dạng dịch có áp suất thẩm thấu cao hơn một dung dịch khác. Xem thẩm thấu. 2. mô tả các cơ có trương lực* cao bất thường.

hypertrichosis n. excessive growth of hair (see *hirsutism*).

chứng tăng lông tóc (dt) *tình trạng lông tóc sản sinh* (xem *chứng rậm lông*).

hypertrophy (hypertrophia)

/haɪ'pətrɔfi/ n. increase in the size of a tissue or organ brought about by the enlargement of its cells rather than by cell multiplication (as during normal growth and tumour formation). Muscles undergo this change in response to increased work. Compare *hyperplasia*.

chứng phi đại (quá đường) (dt) *tình trạng một mô hay cơ quan tăng kích thước do các tế bào lớn ra hơn là do phân chia tế bào* (như trong *tăng trưởng bình thường* hay *khi thành lập khối u*). *Cơ bắp sẽ trải qua tình trạng thay đổi này khi tăng hoạt động*. So sánh với *tăng sản*.

hypertropia n. see *strabismus*.

lé trên (dt) xem *mắt lé*.

hyperuricaemia (lithaemia) n. the presence in the blood of an abnormally high concentration of uric acid. See gout.

tăng uric acid huyệt(dt) tình trạng có nồng độ uric acid cao bất thường trong máu. Xem bệnh thống phong.

hyperuricuria (lithuria) n. the presence in the urine of an abnormally high concentration of uric acid.

tăng uric acid niệu(dt) tình trạng có nồng độ uric acid cao bất thường trong nước tiểu.

hyperventilation n. breathing at an abnormally rapid rate at rest. This can be done deliberately and cause unconsciousness by lowering the carbon dioxide concentration in the blood. It occurs clinically if the carbon dioxide level is abnormally high as a result of impaired gas exchange in the lungs, which occurs, for example, in pneumonia.

tăng thông khí(dt) nhịp thở nhanh bất thường khi ngủ. Điều này có thể có liên thực hiện và gây ra hôn mê do giảm nồng độ Carbon dioxide trong máu. Điều này cũng xảy ra trong lâm sàng nếu mức carbon dioxide cao bất thường do tổn hại trao đổi khí trong phổi, thí dụ khi bị viêm phổi.

hypervitaminosis n. the condition resulting from excessive consumption of vitamins. This is not serious in the case of water-soluble vitamins, when any intake in excess of requirements is easily excreted in the urine. However, fat-soluble vitamins A and D are toxic if taken in excessive amounts.

rối loạn thừa vitamin (dt) tình trạng gây ra do dung vitamin quá nhiều. Tình trạng này không nghiêm trọng trong trường hợp các vitamin tan trong nước vì lượng dung quá mức yêu cầu sẽ dễ dàng được thải ra qua đường tiêu. Tuy nhiên các sinh tố A và D tan trong dầu sẽ gây độc khi cấp với số lượng lớn.

hypervolaemia n. an increase in the volume of circulating blood.

tăng dung lượng máu lớn (dt) tăng thể tích máu lưu thông.

hyphaema n. bleeding into the chamber of the eye that lies in front of the lens.

xuất huyết tiền phòng(dt) chay máu trong phòng mắt phía trước thủy tinh thể

hyphedonia n. a lower than normal capacity for achieving enjoyment.

giảm khoái cảm(dt) khả năng đạt tới khoái lạc thấp hơn bình thường.

hypn- (hypno-) prefix denoting 1. sleep. 2. hypnosis.

tiếp đầu ngủ chỉ 1. ngủ. 2. thói miên.

hypnagogic adj. see imagery.

mơ màng(dt) xem tưởng tượng.

hypnopompic adj. see imagery.

mộng tưởng(dt) xem tưởng tượng.

hypnosis/ hip'no sis/ n. a sleeplike state, artificially induced in a person by a hypnotist, in which the mind is more than usually receptive to suggestion and memories of past events - apparently forgotten - may be elicited by questioning. Hypnotic suggestion has been used for a variety of purposes in medicine, for example as a cure for addiction and in other forms of "psychotherapy".

thói miên(dt) một tình trạng như ngủ do nhà thói miên học gây ra trên một cá thể, khi đó tâm trí sẽ sẵn sàng tiếp nhận các ám thị nhiều hơn bình thường và nhớ về các biến cố đã qua - có vẻ đã quên đi - có thể hiện rõ lại khi gợi ý. Ám thị thói miên dùng cho nhiều mục đích trong y học thí dụ để chữa trị chứng nghiện thuốc hay trong các dạng khác của tâm lý liệu pháp.

hypnotic (soporific)/ hip'notik/ n. a drug that produces sleep by depressing brain function. Hypnotics include "barbiturates", "chloral hydrate", "me-thaqualone", and "nitrazepam". Hypnotics are used for insomnia and sleep disturbances, especially in mental illnesses and in the elderly. They often cause hangover effects in the morning and the barbiturate hypnotics can lead to "dependence".

thuốc gây ngủ (thuốc ngủ) một loại thuốc gây ra giấc ngủ bằng cách làm giảm chức năng não. Các loại thuốc ngủ gồm "barbiturate", "chloral hydrate", "methaqualone", và "nitrazepam". Thuốc ngủ dùng chữa chứng mất ngủ và các rối loạn về giấc ngủ, đặc biệt trong các rối loạn tâm thần và trong tuổi già. Thuốc thường gây cảm giác

buồn nôn vào buổi sáng và các thuốc ngủ barbiturate có thể gây nghiện thuốc.

hypnotism/ /hipnətizəm/ *n. the induction of hypnosis.*

thuật thôi miên(dt) phương pháp thôi miên

hypo- prefix. see hypo-.
tiếp đầu ngữ xem hypo-.

hypoesthesia *n. a condition in which the sense of touch is diminished; uncommonly this may be extended to include other forms of sensation.*

giảm xúc giác(dt) *tình trạng giác quan dùng sờ mó bị giảm thiểu, hiếm khi thấy bao gồm các giác quan khác (giảm cảm giác).*

hypobaric adj. *at a pressure lower than that of the atmosphere.*

áp suất thấp(dt) *có áp suất thấp hơn áp suất không khí*

hypobulia *n. mild deficiency of will power. See abulia.*

nhu nhược(dt) *thiếu ý chí nhẹ. So sánh với mất nghị lực.*

hypocalcaemia *n. the presence in the blood of an abnormally low concentration of calcium. See tetany. Compare hypercalcaemia.*

giảm calci huyết(dt) *tình trạng có nồng độ calci thấp bất thường trong máu. Xem bệnh tetany. So sánh với tăng calci huyết.*

hypocapnia *n. the presence in the blood of abnormally low concentration of carbon dioxide.*

giảm CO₂ huyết(dt) *tình trạng có nồng độ carbon dioxide (CO₂) thấp bất thường trong máu.*

hypochloraemia *n. the presence in the blood of an abnormally low concentration of chloride.*

giảm clo-huyết(dt) *tình trạng có nồng độ chlolate thấp bất thường trong máu.*

hypochlorhydria *n. reduced secretion of hydrochloric acid by the stomach. See achlorhydria.*

giảm hydro chloric acid dịch vị(dt)
giảm phân tiết hydrochloric acid trong dạ dày. Xem thiếu hydrochloric acid dịch vị.

hypochondria/ /haɪpəʊ'knɒndriə/ *n. preoccupation with the physical functioning of the body and with fancied ill health. It may amount to a handicapping neurosis and dominate a person's life. In the most severe form there are delusions of ill health, usually due to underlying depression. Treatment with reassurance, antidepressant drugs, and/or psychotherapy is usual, but the condition is often chronic. -hypochondriac adj.*

bệnh tướng(dt) *có định kiến về các chức năng tự nhiên trong cơ thể và về tình trạng kém sức khỏe. Điều này có thể đưa đến loan thần kinh gây thiếu năng lực và chế ngự đời sống của cá thể. Trường hợp nặng nhất sẽ có áo tưởng về sức khỏe kém, thường do trầm cảm*. Chữa trị bằng cách trấn an, thuốc chống trầm cảm*, và/hay tâm lý liệu pháp, nhưng tình trạng thường trở thành mẩn tính. -hypochondriac (t), (dt).*

hypochondrium/ /haɪpəʊ'kɒndriəm/ *n. the upper lateral portion of the abdomen, situated beneath the lower ribs. -hypochondriac adj.*

vùng hạch sườn(dt) *phần bụng* phía bên, trên, ở dưới các xương sườn sau cùng. -hypochondriac (t), (dt).*

Hypoderma *n. a genus of non-blood-sucking beetle insects - the warble flies - widely distributed in Europe, North America, and Asia. Cattle are the usual hosts for the parasitic maggots, but rare and accidental infections of man have occurred (see myiasis), especially in farm workers. The maggots migrate beneath the skin surface, producing an inflamed linear lesion similar to that of 'creeping eruption'.*

(dt) một giống côn trùng không hút máu giống như ong gọi là ruồi giòi, phân bố rộng khắp châu Âu, Nam Mỹ và châu Á. Trâu bò thường bị giòi ký sinh nhưng cũng có các trường hợp nhiễm vào người (xem bệnh giòi), đặc biệt ở các công nhân nông nghiệp. Giòi di trú dưới da gây một thương tổn viêm theo đường thẳng tương tự như phết ban đường hầm'.

hypodermic/ /haɪpəʊ'deɪmɪk/ *adj. beneath the skin; usually applied to subcutaneous injections. The term is also applied to the syringe used for such injections, and*

sometimes - loosely - to any injection.

dưới da(*dt*) ở dưới da, thường dùng với ch� chich dưới da. Từ này cũng dùng cho ống chich để chich dưới da, và đôi khi - dù không chính xác - chỉ bất kỳ loại chich nào.

hypodermoclysis *n.* the continuous infusion under the skin of saline or other medicated solution to clean away blood, pus, and foreign matter from a wound.

truyền dịch dưới da(*dt*) tiêm truyền liên tục dưới da nước muối hay các dung dịch thuốc khác rửa sạch máu, mủ, và vật lạ khỏi một vết thương.

hypodontia *n.* a reduction in the normal number of teeth through congenital absence.

chứng thiếu răng(*dt*) không có đủ số răng bình thường vì thiếu bẩm sinh.

hypofibrinogenaemia (fibrinogenopenia) *n.* a deficiency of the clotting factor fibrinogen in the blood, which results in an increased tendency to bleed. It may occur as an inherited disorder in which either production of fibrinogen is impaired or the fibrinogen produced does not function in the normal way (*dyst fibrinogenaemia*). Alternatively, it may be acquired.

giảm fibrinogen huyêt (giảm fibrinogen)(*dt*) thiếu yếu tố đông máu fibrinogen* trong máu, làm tăng khuynh hướng xuất huyết. Điều này có thể xảy ra như một rối loạn bẩm sinh trong đó hoặc việc sản sinh fibrinogen bị phong hại hoặc fibrinogen không hoạt động theo phương cách bình thường (rối loạn fibrinogen huyêt). Chứng này có thể là mắc phải.

hypogammaglobulinaemia *n.* a deficiency of the protein gamma globulin in the blood. It may occur in a variety of inherited disorders or as an acquired defect, as in certain lymphomas. Since gamma globulin consists mainly of defensive antibodies (*immunoglobulins), hypogamma-globulinaemia results in an increased susceptibility to infections.

giảm gamma globulin huyêt(*dt*) thiếu protein gamma globulin* trong máu. Điều này có thể xảy ra trong nhiều rối loạn bẩm sinh, hay như một khuyết tật mắc phải như trong một số u bạch huyết*. Vì gamma globulin chủ

yếu gồm các kháng thể bảo vệ (globulin miễn dịch), giảm gamma globulin huyêt sẽ làm tăng tính mẫn cảm với các bệnh nhiễm.

hypogastrum *n.* that part of the central abdomen situated below the region of the stomach. -**hypogastric** *adj.*

vùng hở vị(*dt*) phần bụng trung tâm ở dưới vùng dạ dày. -**hypogastric** (*dt*).

hypogeusia *n.* a condition in which the sense of taste is abnormally weak. See also hypoesthesia.

giảm vị giác(*dt*) tình trạng giác quan nếm bị yếu bất thường. Cũng xem giảm xúc giác.

hypoglossal nerve the twelfth cranial nerve (XII), which supplies the muscles of the tongue and is therefore responsible for the movements of talking and swallowing.

thần kinh hở nhiệtdây thần kinh số thứ mươi hai (XII) dẫn đến các cơ lưỡi và vị vây có nhiệm vụ trong các chuyển động về nói và về nuốt.

hypoglycaemia *n.* a deficiency of glucose in the bloodstream, causing muscular weakness and incoordination, mental confusion, and sweating. If severe it may lead to hypoglycaemic coma. Hypoglycaemia most commonly occurs in diabetes mellitus, as a result of insulin overdosage and insufficient intake of carbohydrates. It is treated by administration of glucose, by injection if the patient is in a coma; by mouth otherwise. -**hypoglycaemic** *adj.*

giảm glucose huyêt(*dt*) tình trạng thiếu glucose trong dòng máu, gây yếu cơ và mất điều hòa, lẫn lộn trí tuệ, và ra mồ hôi. Trường hợp nặng có thể bị hôn mê do giảm glucose huyêt. Giảm glucose huyêt thường thấy nhất trong bệnh đái tháo đường* do dùng quá liều insulin và dùng không đủ carbohydrate. Chữa trị bằng cách cấp glucose, bằng đường chích nếu bệnh nhân đang hôn mê, bằng đường miệng trong các trường hợp khác. -**hypoglycaemic** (*dt*).

hypogonadism *n.* impaired function of the testes or ovaries, causing absence or impairment of the secondary sexual characteristics.

giảm năng tuyển sinh dục(*dt*) tình trạng tổn hại chức năng của tinh hoàn hay

nhân sáo, gây thiểu hay phượng hại các đặc điểm phái tính thư phát.

hypodrosis (hypohidrosis) n. the production of an abnormally small amount of sweat relative to the environmental temperature, bodily activity, or other relevant circumstances

giảm tiết mồ hôi(dt) sản sinh một số lượng mồ hôi nhỏ bất thường so với nhiệt độ môi trường, hoạt động cơ thể hay các trường hợp thích đáng khác.

hypoinsulinism n. a deficiency of insulin due either to inadequate secretion of the hormone by the pancreas or to inadequate treatment of diabetes mellitus.

giảm insulin(dt) thiếu insulin hoặc do tuyến tụy không phân tiết đủ hormone này, hoặc do điều trị dài tháo đường không đúng mức.

hypokalaemia n. the presence of abnormally low levels of potassium in the blood; occurs in dehydration. See electrolyte.

giảm kali huyết(dt) tình trạng có mức độ potassium thấp bất thường trong máu: xảy ra khi mất nước. Xem chất điện phân.

hypomania n. a mild degree of 'mania'. Elated mood leads to faulty judgment behaviour lacks the usual social restraints and the sexual drive is increased; speech is rapid and animated, the individual is energetic but not persistent and tends to be irritable. The abnormality is not so great as in mania and the patient may appear normal and 'a bit of a character' to those who do not know him (see elation, euphoria). Treatment follows the same principles as in mania, and it may be difficult to prevent an individual from damaging his own interests with extravagant behaviour. -**hypomanic adj., n.**

hung cảm nhẹ(dt) hung cảm ở mức độ nhẹ. Tâm trạng phản chấn dựa trên phản ứng sai lầm, cư xử ngoài giới hạn xã hội bình thường và tăng lôi cuốn tình dục, nhanh và sôi nổi. Người bệnh có vẻ đầy nghị lực nhưng không bền và có khuynh hướng bị kích động. Tình trạng bất thường không lan như trong hung cảm, bệnh nhân có thể có vẻ bình thường và với những người không biết họ chỉ thấy có 'một ít cá tính' (xem phản

chấn, sảng khoái). Chưa rõ theo cùng nguyên tắc như với hung cảm, và khó có thể phòng ngừa một cá thể không làm tổn hại đến lợi ích của mình vì cư xử ngông cuồng. -**hypomanic (lt, dt).**

hypomenorrhoea n. the release of an abnormally small quantity of blood at menstruation. The duration of bleeding may be normal or less than normal.

chứng ít kinh nguyệt(dt) tình trạng ra máu kinh nguyệt ít bất thường. Thời gian ra máu có thể bình thường hay ít hơn bình thường.

hyponatraemia n. the presence in the blood of an abnormally low concentration of sodium: occurs in dehydration. See electrolyte.

giảm natri-huyết(dt) tình trạng có nồng độ sodium thấp bất thường trong máu: xảy ra khi mất nước. Xem chất điện phân.

hypoparathyroidism n. subnormal activity of the parathyroid glands, causing a fall in the blood concentration of calcium and muscular spasms (see tetany).

giảm nồng cản giáp (dt) tình trạng tuyến cản giáp hoạt động dưới mức bình thường, gây giảm nồng độ calcium trong máu và co cứng cơ (xem bệnh tetany).

hypophsectomy n. the surgical removal or destruction of the pituitary gland (hypophysis) in the brain. The operation may be conducted by opening the skull or by inserting special needles that produce a very low temperature (see cryosurgery).

thủ thuật cắt tuyến yên(dt) phẫu thuật cắt bỏ hay tiêu hủy tuyến yên trong não. Thủ thuật này có thể thực hiện bằng cách mở孑孔 hay bằng cách luồn vào một kim đặc biệt có nhiệt độ rất thấp (xem phẫu thuật lạnh).

hypophysis n. see pituitary gland.

tuyến yên(dt) xem phản dịch chử pituitary gland.

hypopresis n. abnormally reduced blood pressure in the absence of organic disease (see hypotension).

giảm huyết áp vô căn(dt) giảm huyết áp bất thường mà không có bệnh hữu cơ (xem giảm huyết áp).

hypopituitarism *n.* subnormal activity of the pituitary gland, causing 'dwarfism' in childhood and a syndrome of impaired sexual function, pallor, and premature ageing in adult life (see Simmonds' disease).

giảm nồng tuyến yên(dt) *tình trạng tuyến yên hoạt động dưới mức bình thường, gây chứng lùn* khi còn thơ ấu và hội chứng rối loạn chức năng sinh dục, xanh xao và già trước tuổi ở người trưởng thành (xem bệnh Simmonds).*

hypoplasia *n.* underdevelopment of an organ or tissue. *Dental hypoplasia* is the defective formation of parts of a tooth due to illnesses such as measles or starvation while the tooth is being formed. It is marked by transverse lines of brown defective enamel, which define the date of the illness.

giảm sản(dt) *tình trạng mất cơ quan hay mô kém phát triển. Giảm sản răng là khuyết tật tạo thành các bộ phận răng do các bệnh như sởi hay do ăn dối khi đang tạo hình răng. Giảm sản răng có các đường men khuyết màu nâu nằm ngang xác định ngày bị bệnh.*

hypopnoea *n.* a decrease in breathing rate which indicates that the body is attempting to compensate for metabolic disturbances due to disease in nonrespiratory organs by retaining acid in the form of carbon dioxide.

giảm hô hấp(dt) *nhip thở giảm chứng tỏ cơ thể đang tìm cách bù trừ các rối loạn chuyển hóa do bệnh ở các cơ quan không hô hấp bằng cách giữ lại acid dưới dạng carbon dioxide.*

hypopraxia *n.* 1. condition of diminished and enfeebled activity. 2. a lack of interest in, or a disinclination for, activity; listlessness.

giảm hoạt động(dt) *1. tình trạng hoạt động bị sút kém và yếu ớt. 2. thiếu quan tâm tới, hay không có khuynh hướng về hoạt động, tình thô o*

hypoproteinaemia *n.* a decrease in the quantity of protein in the blood. It may result from malnutrition, impaired protein production (as in liver disease), or increased loss of protein from the body (as in the 'nephrotic syndrome'). It results in swelling ('oedema'), because of the accumulation of fluid in the tissues, and increased susceptibility to infec-

tions. See also hypogammaglobulinaemia.

giảm protein huyết(dt) *giảm số lượng protein trong máu. Điều này có thể do suy dinh dưỡng, tổn hại sản sinh protein (như trong bệnh gan), hay tăng sự mất protein ra khỏi cơ thể (như trong hội chứng hư thán). Điều này sẽ gây ra sưng (phu nề*) do tích lu đich trong các mô, và tăng tính mẫn cảm với các bệnh nhiễm. Cũng xem giảm gamma globulin huyết.*

hypoprothrombinaemia *n.* deficiency of the clotting factor 'prothrombin' in the blood, which results in an increased tendency to bleed. It may occur as an inherited defect, as the result of liver disease, vitamin K deficiency, or anticoagulant treatment.

giảm prothrombin huyết(dt) *tình trạng thiếu yếu tố đông máu prothrombin* trong máu, gây tăng khuynh hướng xuất huyết. Điều này có thể xảy ra như một khuyết tật bẩm sinh, hay do bệnh gan, thiếu vitamin K, hay do trị liệu kháng đông.*

hypopyon *n.* pus in the chamber of the eye that lies in front of the lens.

mũ tiễn phòng(dt) *có mũ trong phòng mắng nằm trước thủy tinh thế.*

hyposensitive/ -hypocensitive *adj.* less than normally responsive to the presence of antigenic material. Compare hyper-sensitive. **-hyposensitivity** *n.*

giảm nhạy cảm(dt) *dập ứng ít hơn bình thường với sự có mặt của các chất liệu kháng nguyên. So sánh với tăng nhạy cảm. **-hyposensitivity** *(dt).**

hyposensitization / hī-pō-sen'sē-tīz'ē-shən / *n.* see desensitization.

gây giảm nhạy cảm(dt) *xem giải cảm thụ.*

hyposmia *n.* a condition in which the sense of smell is exceptionally weak. See also hypoesthesia.

giảm khứu giác(dt) *tình trạng giác quan ngửi rất yếu. Cũng xem giảm xúc giác.*

hypospadias *n.* a congenital abnormality in which the opening of the 'urethra' is on the underside of the penis; either on the glans penis (*glandular hypospadias*), at the junction of the glans with the shaft (*coronal hypo-*

spadias) or on the shaft itself (*penile hypopspadias*). All varieties can be treated surgically, and neither micturition nor sexual function need be impaired.

tật lỗ tiểu lệch dưới (dt) một bất thường bẩm sinh có lỗ niệu đạo ở mặt dưới dương vật, hoặc ở quy đầu (lệch lỗ tiểu tuyền), ở nơi tiếp giáp quy đầu với thân dương vật (lệch lỗ tiểu vành), hoặc ở ngay thân dương vật (lệch lỗ tiểu dưới dương vật). Tất cả các loại này đều có thể chữa bằng phẫu thuật và không cần phải điều trị các chức năng sinh dục và bài tiết.

hypostasis/ haɪpəstæsɪs/ n. accumulation of fluid or blood in a dependent part of the body, under the influence of gravity, in cases of poor circulation. Hypostatic congestion of the lung bases may be seen in debilitated patients who are confined to bed. It predisposes to pneumonia (hypostatic pneumonia) but may be prevented by careful nursing and physiotherapy. A similar condition affects the dependent parts of the body after death. **-hypostatic adj.**

ứ động (dt) tích tụ dịch hay máu trong một phần phụ thuộc của cơ thể dưới ảnh hưởng của trọng lực trong trường hợp tuần hoàn kém. Tụ huyết dày phổi do ứ động có thể thấy ở các bệnh nhân suy nhược phổi năm giờ đồng. Điều này sẽ đưa đến viêm phổi (viêm phổi do ứ động) nhưng có thể phòng ngừa bằng cách súc ký đường và liệu pháp sinh lý. Một tình trạng tương tự cũng ảnh hưởng tới các phần phụ thuộc của cơ thể sau khi chết. **-hypostatic (tt)**.

hypostenia n. a state of physical weakness or abnormally low muscular tension.

nhược sức (dt) tình trạng suy yếu cơ thể hay trương lực cơ thấp bất thường.

hyposthenuria n. the secretion of urine of low specific gravity. The inability to concentrate the urine occurs in patients at the final stage of chronic renal failure.

giảm cô đặc niệu (dt) sự tiết ra nước tiểu có tỷ trọng đặc hiệu thấp. Sự mất khả năng cô đặc nước tiểu xảy ra ở các bệnh nhân ở giai đoạn cuối của suy thận mãn.

hypotension/ haɪpətɛnʃn/ n. a condition in which the arterial blood pressure is

abnormally low. It occurs after excessive fluid loss (e.g. through diarrhoea, burns, or vomiting) or following severe blood loss (haemorrhage) from any cause. Other causes include myocardial infarction, pulmonary embolism, severe infections, allergic reactions, arrhythmias, acute abdominal conditions (e.g. pancreatitis), Addison's disease, and drugs (e.g. an overdose of the drugs used to treat hypertension).

Some people experience a temporary fall in blood pressure when rising from a horizontal position (*orthostatic hypotension*). Temporary hypotension may result in a simple faint (syncope). The patient becomes light-headed, sweats, and may develop impaired consciousness. In severe cases peripheral circulatory failure (cardiogenic shock) develops, with unrecordable blood pressure, weak pulses, and suppression of urine production. The patient is placed flat, with legs elevated, and given oxygen. Fluid and blood replaced by an intravenous infusion as required. Specific treatment of the cause is provided (e.g. corticosteroids in Addison's disease).

giảm huyết áp (dt) tình trạng huyết áp* động mạch xuống thấp bất thường. Điều này xảy ra sau khi mất nhiều dịch (như sau tiêu chảy, phỏng, hay nôn) hay sau khi mất nhiều máu (xuất huyết) vì mọi nguyên nhân. Các nguyên nhân khác gồm nhồi máu cơ tim, nghẽn mạch phổi, bệnh nhiễm nặng, phản ứng dị ứng, loạn nhịp tim, các tình trạng cấp trong ổ bụng (như viêm tuyến tụy), bệnh Addison, và do thuốc (như dùng quá liều các thuốc trị cao huyết áp).

Một số người bị giảm huyết áp tạm thời khi đứng lên từ vị trí nằm ngang (giảm huyết áp tư thế đứng). Giảm huyết áp tạm thời có thể gây ngất. Bệnh nhân thấy đau óc quay cuồng, ra mồ hôi và có thể bị tím tái nhặt thức. Trong các ca nặng sẽ có suy tuần hoàn ngoại vi (sốc do tim), huyết áp không ghi nhận được, mạch yếu, và mất sản sinh nước tiểu. Đáy bệnh nhân nằm thẳng, chân nâng cao và cấp oxy. Cấp dịch và máu bằng tiêm truyền tĩnh mạch khi cần. Chữa trị đặc hiệu nguyên nhân (thí dụ corticosteroid trong bệnh Addison).

hypothalamus/ haɪpəθeɪləməs/ n. the region of the forebrain in the floor of the third ventricle, linked with the thalamus above and the *pituitary gland below (see brain). It contains several important centres controlling body temperature, thirst, hunger, and eating, water balance, and sexual function. It is also closely connected with emotional activity and sleep and functions as a centre for the integration of hormonal and autonomic nervous activity through its control of pituitary secretions (see neuroendocrine system, pituitary gland). -hypothalamic adj.

cấu tạo dưới đốt(dt) vùng não trước ở sau não thất thư ba nối với vùng đốt ở trên và với tuyến yên ở phía dưới (xem não). Cấu tạo này có chứa nhiều trung tâm quan trọng kiểm soát thân nhiệt, khát, đói, và ăn, cân bằng nước, và chức năng tình dục. Cấu tạo dưới đốt cũng liên hệ mật thiết với hoạt động cảm xúc và ngủ và các chức năng như một trung tâm tập hợp thành một thể thống nhất các hoạt động hormone và hoạt động thần kinh tự tri qua việc kiểm soát các phản ứng của tuyến yên (xem hệ thần kinh - nội tiết, tuyến yên). -hypothalamic (t).

hypothenar adj. describing or relating to the fleshy prominent part of the palm of the hand below the little finger. Compare thenar.

(thuộc) **mô út(t)** mô tả hay liên quan đến phần thịt nhô lèn ở lòng bàn tay phía dưới ngón út. So sánh với mô cái.

hypothermia/ haɪpəθərmɪə/ n. 1 accidental reduction of body temperature below the normal range in the absence of protective reflex actions, such as shivering. Often insidious in onset, it is particularly liable to occur in babies and the elderly if they are living in poorly heated homes and have inadequate clothing. 2 deliberate lowering of body temperature for therapeutic purposes. This may be done during surgery, in order to reduce the patient's requirement for oxygen

giảm nhiệt(dt) 1. giảm bớt nhiệt độ cơ thể thường mà không có các hoạt động phản xạ bảo vệ như run. Thường ám i khi bị lạnh, chứng giảm nhiệt đặc biệt thấy ở trẻ sơ sinh và người lớn tuổi khi phải sống trong nhà thiếu sưởi ấm và không mặc quần áo dày dặn. 2. cố tình hạ thân nhiệt vì các mục đích

chữa trị. Điều này có thể làm khi phẫu thuật để giảm yêu cầu oxy của bệnh nhân.

hypothymia n. a diminished intensity of emotional response. It is a feature of "asthenic personalities" of some chronic schizophrenics, and of some depressives.

chứng áu sầu(dt) giảm cường độ đáp ứng cảm xúc. Đây là một đặc trưng của nhân cách suy nhược", của một số người làm thân phận liệt mẫn tính và người bị trầm cảm.

hypothyroidism/ haɪpəθraɪroidizəm/ n. subnormal activity of the thyroid gland. If present at birth and untreated it leads to "cretinism". In adult life it causes mental and physical slowing, undue sensitivity to cold, slowing of the pulse, weight gain, and coarsening of the skin (*myxoedema*). The condition can be treated by administration of thyroxine.

giảm năng tuyến giáp(dt) hoạt động tuyến giáp dưới mức bình thường. Nếu xảy ra khi sinh và không được chữa trị sẽ dẫn tới chứng đần độn". Ở người trưởng thành sẽ gây ra chậm về vật chất và tinh thần, nhạy cảm thái quá với lạnh, mạch chậm, tăng trọng và da bị thô (phù niêm). Tình trạng này có thể chữa bằng cách cấp thyroxine.

hypotonia n. a state of reduced tension in muscle.

giảm trương lực(dt) trạng thái giảm trương lực trong cơ.

hypotonic adj. 1. describing a solution that has a lower osmotic pressure than another solution. See osmosis. 2. describing muscles that demonstrate diminished "tonicity"

nhuộm trương(t) 1. mô tả một dung dịch có áp suất thẩm thấu thấp hơn một dung dịch khác. Xem thẩm thấu. 2. mô tả các cơ bị giảm trương lực.

hypotrichosis n. a condition in which less hair develops than normal.

chứng ít lông(dt) tình trạng có lông, tóc ít hơn bình thường.

hypotropia n. see strabismus.

lé dưới(dt) xem mắt lé.

hypoventilation n. breathing at an abnormally slow rate, which results in an increased amount of carbon dioxide in the blood.

giảm thông khí (*dt*) thở với nhịp chậm bất thường, gây tăng số lượng carbon dioxide trong máu.

hypovitaminosis *n.* a deficiency of a vitamin caused either through lack of the vitamin in the diet or from an inability to absorb or utilize it.

chứng thiếu vitamin (*dt*) thiếu vitamin do không có đủ vitamin trong chế độ ăn uống hay do khả năng hấp thu và sử dụng vitamin.

hypovolaemia (oligaemia) *n.* a decrease in the volume of circulating blood. See shock.

giảm dung lượng máu (*dt*) giảm thể tích máu lưu thông. Xem sôc.

hypoxaemia *n.* the presence in the blood of an abnormally low concentration of oxygen, usually as a result of inadequate uptake of oxygen in the lungs because of lung disease. See also anoxia.

giảm oxy huyết (*dt*) tình trạng có nồng độ oxy thấp bất thường trong máu, thường do không nhận được đủ oxy trong phổi vì có bệnh ở phổi. Cũng xem thiếu oxy mồ.

hypoxia *n.* a deficiency of oxygen in the tissues. See also anoxia, hypoxaemia.

giảm oxy mồ (*dt*) không có đủ oxy trong mồ. Cũng xem thiếu oxy mồ, giảm oxy huyết.

hypsarrhythmia *n.* an abnormal and chaotic pattern of brain activity, demonstrated by encephalography, that is usually associated with infantile spasms.

loạn não (*dt*) một kiểu hoạt động não lộn xộn và bất thường, thấy rõ khi làm não đố; chứng này thường kết hợp với co cứng tuổi thơ.

hyster- (*hystero-*) prefix denoting 1. the womb. 2. hysteria.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. tử cung. 2. chứng hysteria.

hysteralgia (hysterodynia, uteralgia) *n.* pain in the womb.

dau tử cung (*dt*) đau ở dạ con.

hysterectomy /'hista'rektəmɪ/ *n.* the surgical removal of the womb, either through an incision in the abdominal wall or through the vagina. Subtotal hysterectomy involves

removing the body of the womb but leaving the neck (cervix); in total hysterectomy (pan-hysterectomy) the entire womb is removed. The operation is most commonly performed if the womb contains large fibroids; other cases requiring hysterectomy include cervical cancer, malignant tumours or precancerous cells in the womb, or severe damage to the womb following a Caesarean section. Although pregnancy is no longer possible, hysterectomy does not affect sexual desire or activity.

thủ thuật cắt bỏ tử cung (*dt*) phẫu thuật cắt bỏ tử cung, hoặc qua một chỗ rạch ở thành bụng hoặc qua âm đạo. Cắt bỏ tử cung gần toàn bộ gồm cắt di thần tử cung nhưng để lại cổ. Trong cắt bỏ tử cung toàn bộ, toàn thể tử cung bị lấy đi. Thao tác này thường thực hiện nhất khi tử cung có chứa những u xơ lớn; các trường hợp khác cần cắt bỏ tử cung gồm ung thư cổ tử cung, có các khối u ác tính hay các tế bào tiền ung thư trong tử cung hay tử cung bị tổn hại nặng sau khi mổ lấy thai. Dù không thể mang thai được nữa, cắt bỏ tử cung không ảnh hưởng tới ham muốn hay hoạt động tình dục.

hysteria /hi'stəriə/ *n.* 1. neurosis whose principal features consist of emotional instability, repression, 'dissociation, physical symptoms, and vulnerability to suggestion. Freud postulated that hysteria arose as the result of frustrated libidinous impulses. Two types are usually described: conversion hysteria, characterized mainly by physical symptoms, such as paralysis; and dissociative hysteria, in which patients show changes in thinking, such as multiple personality states or amnesia. There is doubt as to whether hysteria constitutes a clinical entity. Patients with such symptoms are usually treated with psychotherapy. See also hysterical. 2. a state of great emotional excitement. (*dt*) 1. một chứng loạn thần kinh có những đặc trưng sau: bắt ẩn cảm xúc, đè nén, phân ly, các triệu chứng cơ thể, và dễ bị tổn thương với ám thị. Freud mặc nhận rằng hysteria xuất hiện do các xung lực dục tình bị tan vỡ. Có hai loại hysteria: hysteria chuyển biến có những triệu chứng về cơ thể như bị liệt, và hysteria phân ly trong đó bệnh nhân có

nhung thay doi ve suy nghĩ như trạng thái da nhân cách hay mất trí nhớ. Cung có những nghĩ ngợ về tình trạng hysteria tạo thành một thực thể làm sáng. Bệnh nhân có các triệu chứng này thường được chữa bằng tâm lý liệu pháp. Cũng xem thuộc hysteria. 2. trạng thái quá kích động về cảm xúc.

hysterical/ hɪ'stərikl/ adj. 1. describing a symptom that is not due to organic disease, is produced unconsciously, and from which the individual derives some gain. For example paralysis can be a hysterical symptom. 2. describing a kind of personality disorder characterized by instability and shallowness of feelings and by superficiality and a tendency to manipulate in personal relationships.

thuộc hysteria (tt) 1. mô tả một triệu chứng không do bệnh hữu cơ, phát ra không thấy rõ, và từ đó có thể có thể thu được một số lợi ích. Thí dụ liệt có thể là một triệu chứng thuộc hysteria. 2. mô tả một loại rối loạn nhân cách có đặc điểm cảm xúc bất ổn và nông cạn, tình cảm hời hợt, và có khuynh hướng vận dụng mánh khoé trong quan hệ cá nhân.

hysterocele (uterocoele) n. hernia (rupture) of the womb, usually during pregnancy.
thoát vị tử cung(dt) *thoát vị (rách) tử cung, thường trong khi sanh.*

hysterocelesis n. surgical closure of the passage from the womb to the vagina at the mouth of the womb.

thú thuật bit lỗ cổ tử cung (dt) phẫu thuật đóng lại đường thông giữa tử cung và âm đạo ở miệng tử cung.

hysteropexy n. stitching the womb to the abdominal wall to prevent its downward displacement. See prolapse.

thú thuật cố định tử cung (dt) khâu tử cung bảo thành bụng để ngừa tử cung bị chuyển chỗ xuống dưới. Xem chứng sa.

hysterorrhaphy n. stitching the womb. See also hysteropexy.

khâu tử cung(dt) khâu dạ con. Cũng xem cố định tử cung.

hysterorrhesis (metrorrhesis) n. rupture of the womb.

vỡ tử cung(dt) rách dạ con

hysterosalpingography n. see uterosalpingography.

chụp X-quang tử cung-vòi (dt) xem phản ứng chẩn đoán uterosalpingography.

hysteroscope (uteroscope) n. a tubular instrument with a light source for observing the interior of the womb. See also endoscope.

ống soi tử cung(dt) một dụng cụ hình ống có nguồn sáng để quan sát mắt trong tử cung. Cũng xem nội soi.

hysterotomy n. incision of the womb, either through the abdominal wall or the vagina. See Caesarean section.

thú thuật mổ tử cung(dt) rách tử cung, hoặc qua thành bụng hoặc qua âm đạo. Xem mổ lấy thai.

I

Copyright by Anatomyquiz.book

-asis suffix denoting a diseased condition.

Example: *Leishmaniasis* (disease caused by *Leishmania* species).

*tiếp vĩ ngữ chỉ một tình trạng bệnh. Thi dụ: Leishmaniasis (bệnh do các loại *Leishmania* gây ra)*

iatro- prefix denoting 1. medicine. 2. doctors.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. dược phẩm. 2. bác sĩ.

iatrogenic /i'atrəʊdʒenɪk/ adj. describing a condition that has resulted from treatment, as either an unforeseen or inevitable side-effect.

do dùng thuốc (tt) mô tả một tình trạng gây ra do trị liệu như một tác động phụ không lường trước hay không tránh được.

ibuprofen n. an analgesic that relieves inflammation, used in the treatment of arthritic conditions. It is administered by mouth and sometimes causes skin rashes and digestive upsets. Trade name: *Brufen*.

(dt) một loại thuốc giảm đau cũng làm giảm viêm đang điều trị các tình trạng viêm khớp. Thuốc dùng uống và đôi khi gây phản ứng ngoài da và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: *Brufen*.

ichor /ɪkɔːr/ n. a watery material oozing from wounds or ulcers.

mùi thối (dt) một chất nước rỉ ra từ vết thương hay vết loét

ichthyosis n. a congenital condition, usually present at birth, in which the skin is dry, rough, and scaly because of a defect in

*keratinization. Ichthyosis varies in severity from slight skin dryness to a severe condition in which an infant is born, usually dead, with skin like armour plate.

bệnh vẩy cá (dt) một tình trạng bẩm sinh thường thấy khi sanh, có da bị khô, nhám và có vẩy vì khuyết tật về sừng hóa. Bệnh vẩy cá thay đổi về độ nghiêm trọng từ khô da nhẹ tới mức độ nặng đến nổi trẻ sanh ra thường bị chết và da giống như mảng áo giáp.

ICSH (interstitial-cell-stimulating hormone) /ˌɪsɪsɪs'cɪtɪŋ/ see luteinizing hormone.

xem hormone sinh lutein (LH).

icterus n. see jaundice.

hoàng đản (dt) xem chứng vàng da.

ictus n. a stroke or any sudden attack. The term is often used for an epileptic fit, stressing the suddenness of its onset.

cơn vật (dt) đột quỵ hay cơn phát thình lình. Từ này thường dùng cho các cơn động kinh dữ nhận mạnh và tình trạng đột ngột khi phát cơn.

id /ɪd/ n. (in psychoanalysis) a part of the unconscious mind governed by the instinctive forces of libido and the death wish. These violent forces seek immediate release in action or in symbolic form. The id is therefore said to be governed by the pleasure principle and not by the demands of reality or of logic. In the course of individual development some of the functions of the id are taken over by the 'ego.'

(dt) (trong phân tâm học) một phần của vở thực do các lực đặc cảm bản năng và nguyên vong chét chế ngự. Các lực mạnh này tìm cách phòng thích trực tiếp ra hành động hay dưới dạng biểu tượng. Vì vậy id được coi như là các nguyên tắc khoái lạc chế ngự chứ không phải do các yếu cầu về thực tế hay về logic. Trong quá trình phát triển cơ thể, một số chức năng của id sẽ được ego* đam nhận.

id *suppix denoting relationship or resemblance to. Example: spermatid (a stage of sperm formation).*

tiếp vi ngữ chỉ liên hệ hay giống như. Thi dụ: spermatid (một giai đoạn trong sự tạo tinh trùng).

ideation *n. the process of thinking or of having *imagery or ideas.*

sự Lập ý (dt) tiến trình của suy tưởng hay của tưởng tượng* hay các ý tưởng.

identical twins/ *ɪd'entɪkl twɪnz/ see twins.*

sanh đôi giống hệt nhau xem sinh đôi.

identification/ *ɪd'entɪfɪ'keɪʃn/ n. (in psychological development) the process of adopting other people's characteristics more or less permanently. Identification with a parent is important in personality formation, and has been especially implicated in the development of a moral sense and of an appropriate sex role.*

đóng nhất hóa (dt) (trong phát triển tâm lý) tiến trình làm theo các đặc điểm của người khác ít nhiều có tính cách thường xuyên. Đóng nhất hóa với cha mẹ là quan trọng trong phát triển nhân cách và đặc biệt liên quan đến sự phát triển tri thức "đạo đức và vai trò phai tinh dung dẫn".

ideo- *prefix denoting 1. the mind or mental activity. 2. ideas.*

tiếp đầu ngữ chỉ 1. tinh thần hay hoạt động trí tuệ. 2. ý tưởng

ideomotor *adj. describing or relating to a motor action that is evoked by an idea. Ideomotor apraxia is the inability to translate the idea of a complex behaviour into action.*

ý thức-vận động (tl) mô tả hay liên quan đến một hoạt động vận động do một ý tưởng gây ra. Mất khả năng ý thức vận động là không có khả năng chuyển một ý tưởng cũ

xử phức tạp thành hành động.

idio- *prefix denoting peculiarity to the individual.*

tiếp đầu ngữ chỉ đặc trưng cho cá thể

idiocy/ *'ɪdɪəsɪ/ n. a profound degree of intellectual "subnormality in which the affected individual can do nothing for himself and cannot speak. The term is now obsolete, but roughly corresponds to an "intelligence quotient of less than 20. There are usually associated physical handicaps and there is always physical damage of the brain.*

chứng ngu si (dt) một mức độ thông minh rái thấp dưới mức bình thường trong đó bệnh nhân không thể làm gì cho mình và cũng không nói được. Từ này hiện không còn dùng nữa, nhưng phần nào cũng tương ứng với một số chỉ số thông minh nhỏ hơn 20. Chứng ngu si thường kết hợp với kém năng lực về cơ thể và luôn luôn có tổn hại vật lý ở não.

idiopathic *adj. denoting a disease or condition the cause of which is not known or that arises spontaneously. -idiopathy n.*

vỏ cán (tl) chỉ một bệnh hay một tình trạng không rõ nguyên nhân hay tự phát. -Idiopathy dt.

idiosyncrasy/ *'ɪdi'saŋkrəsi/ n. an unusual and unexpected sensitivity exhibited by an individual to a particular drug food. -idiosyncratie adj.*

đặc ứng (dt) tình trạng một cá thể có nhạy cảm bất thường và bất ngờ với một loại thuốc hay một thực phẩm. -Idiosyncratic lt.

idiot savant/ *'ɪdɪət 'sevənt/ an individual whose overall functioning is at the level of mental "subnormality but who has one or more special intellectual abilities that are advanced to a high level. Musical ability calculating ability, and role memory are examples of abilities that may be highly developed. Many such individuals suffer from *autism.*

người ngu thòng thái một cá thể có các hoạt động chung ở mức trí tuệ dưới bình thường nhưng có một hay nhiều trí thức đặc biệt phát triển đến mức cao. Khả năng âm nhạc, khả năng tính toán hay trí nhớ thuộc lòng là các thí dụ về những khả năng có thể phát triển cao. Nhiều người như vậy bị chứng tự kỷ*.

idioventricular /ɪdɪəʊ'ventrɪkjuːlər/ *adj* affecting or peculiar to the ventricles of the heart. The term is most often used to describe the very slow beat of the ventricles under the influence of their own natural subsidiary pacemaker (*idioventricular rhythm*)

tâm thất đặc phát(tl) tác động tới hay đặc biệt với tâm thất. Từ này thường dùng mô tả nhịp đập rất chậm của tâm thất dưới ảnh hưởng của hồ điều chỉnh tốc độ bổ sung của chính nó (nhịp tâm thất đặc phát)

idoxuridine *n.* an iodine-containing drug that inhibits the growth of viruses and is used to treat viral infections of the eye (such as keratitis). It is administered in the eye drops or ointment and may cause irritation and stinging on application. Trade names: Dendrid, Kerecid.

(dt) một loại thuốc chữa iode ức chế tăng trưởng các virus dùng chữa các bệnh nhiễm vi rút ở mắt (như viêm giác mạc). Thuốc cấp dưới dạng giọt nhỏ mắt hay pomat và có thể gây kích thích hay đau nhói khi dùng. Tên thương mại: **Dendrid, Kerecid.**

ifosfamide *n.* a cytotoxic drug used in the treatment of malignant disease, particularly sarcomas, testicular tumours, and lymphomas. It is administered intravenously by injection or infusion. Side-effects include nausea, vomiting, alopecia, and haemorrhagic cystitis; concomitant administration of mesna is recommended to prevent cystitis. Trade name: Mitoxana

một loại thuốc gây độc tế bào dùng chữa các bệnh ác tính, đặc biệt các sarcoma, u tinh hoàn, và các u lympho. Thuốc dùng chích tĩnh mạch hay tiêm i.v. Tác động phụ gồm buồn nôn, nôn, rụng tóc lông và viêm bàng quang xuất huyết. Vì vậy nên dùng thuốc đồng thời với mesna* để ngừa viêm bàng quang. Tên thương mại: **Mitoxana.**

ile- (*ileo-*) prefix denoting the ileum. Examples: *ileocaecal* (relating to the ileum and caecum), *ileocolic* (relating to the ileum and colon).

tiếp đầu ngữ chỉ hối tràng. *Thí dụ:* *ileocaecal* (liên quan đến hối tràng và manh tràng); *ileocolic* (liên quan đến hối tràng và đại tràng).

ileal conduit a segment of small intestine

(ileum) used to convey urine from the ureters to the exterior into an appliance. The ureters are implanted into an isolated segment of bowel, usually ileum but sometimes sigmoid colon, one end of which is brought through the abdominal wall to the skin surface. This end forms a spout, or stoma, which projects into a suitable urinary appliance. The ureters themselves cannot be used for this purpose as they tend to narrow and retract if brought through the skin. The operation is performed if the bladder has to be removed or bypassed, for example, because of cancer.

óng hối tràngmột đoạn ruột non (hối tràng) dùng vận chuyển nước tiểu ra ngoài vào một dụng cụ. Các niệu quản được nối với một đoạn ruột cô lập, thường là hối tràng nhưng đôi khi là đại tràng sigma, một dấu đoạn ruột này được mang qua thành bụng đến bề mặt da. Đầu này tạo thành một vòi hay miệng để nối vào một dụng cụ chứa nước tiểu thích hợp. Các niệu quản tự nó không dùng được cho mục đích này vì có khuynh hướng hẹp và co lại khi mang tới da. Thao tác này thực hiện khi bàng quang bị cắt bỏ hay cần được vượt qua, thí dụ vì ung thư.

ileectomy *n.* surgical removal of the ileum (small intestine) or part of the ileum.

cắt bỏ hối tràng(dt) phẫu thuật cắt bỏ hối tràng (ruột non) hay một phần hối tràng.

ileitis *n.* inflammation of the ileum (small intestine). It may be caused by *Crohn's disease*, tuberculosis, or typhoid or it may occur in association with ulcerative colitis (when it is known as *backwash ileitis*).

viêm hối tràng(dt) viêm hối tràng (ruột non) có thể do bệnh Crohn, bệnh lao, bệnh thương hàn, hay kết hợp với viêm loét đại tràng (trường hợp này gọi là viêm hối tràng xoáy ngược).

ileocaecal valve a valve at the junction of the small and large intestines consisting of two membranous folds that close to prevent the backflow of food from the colon and caecum to the ileum.

ván hối manh tràngván ở nơi tiếp giáp giữa ruột non và ruột già, gồm hai nếp mép đóng lại để ngăn thực phẩm trong manh tràng và đại tràng trở lại hối tràng.

ileocolitis *n.* inflammation of the ileum and the colon (small and large intestines). The commonest causes are "Crohn's disease and tuberculosis.

viêm hói đại tràng(dt) viêm hói tràng và đại tràng (ruột non và ruột già). Nguyên nhân thường nhất là bệnh Crohn và bệnh lao.

ileocolostomy *n.* a surgical operation in which the ileum is joined to some part of the colon. It is usually performed when the right side of the colon has been removed or if it is desired to bypass either the terminal part of the ileum or right side of the colon.

thủ thuật nối hói-dại tràng(dt) thao tác phẫu thuật nối hói tràng với một phần nào đó ở đại tràng. Điều này thường thực hiện khi phải cắt đi phần đại tràng bên phải hay khi cần vượt qua phần cuối hói tràng hay phần đại tràng bên phải.

ileoproctostomy (ileorectal anastomosis) *n.* a surgical operation in which the ileum is joined to the rectum usually after surgical removal of the colon (see colectomy).

thủ thuật nối hói tràng-trục tràng (dt) thao tác phẫu thuật nối hói tràng với trực tràng, thường sau phẫu thuật cắt bỏ đại tràng (xem thủ thuật cắt bỏ đại tràng).

ileostomy *n.* a surgical operation in which the ileum is brought through the abdominal wall to create an artificial opening (stoma) through which the intestinal contents can discharge, thus bypassing the colon. Various types of bag may be worn to collect the effluent. The operation is usually performed in association with colectomy; or to allow the colon to rest and heal in cases of colitis, or following injury or surgery to the colon.

thủ thuật mổ thông hói tràng(dt) thao tác phẫu thuật mang hói tràng qua thành bụng để tạo nên một chỗ mổ nhún lão (miếng) để các chất trong ruột thoát ra; tức để vượt qua đại tràng. Bệnh nhân có thể mang nhiều loại túi để chứa các chất này. Thao tác thường thực hiện với thủ thuật cắt bỏ đại tràng, hay để cho đại tràng được nghỉ ngơi và lành lại khi bị viêm đại tràng, hay sau tổn thương hay phẫu thuật ở đại tràng.

ileum *n.* the lowest of the three portions of

the small intestine. It runs from the jejunum to the ileocaecal valve. -ileal, ileac adj.

hở tràng(dt) phần thấp nhất trong ba đoạn ruột non, *đi từ không tràng tới van hói mạnh tràng-ileal, ileac lt*.

ileus *n.* intestinal obstruction, usually obstruction of the small intestine (ileum). Paralytic or adynamic ileus is functional obstruction of the ileum due to loss of intestinal movement (peristalsis), which may be caused by abdominal surgery (see laparotomy), spinal injuries, deficiency of potassium in the blood (hypokalaemia), or peritonitis. Treatment consists of intravenous administration of fluid and nutrients and removal of excess stomach secretions by tube until peristalsis returns. If possible, the underlying condition is treated. Mechanical obstruction of the ileum may be caused by a gallstone entering the bowel through a fistula or widened bile duct (gallstone ileus); thickened meconium in newborn babies with cystic fibrosis (meconium ileus); or intestinal worms, usually the threadworm *Enterobius vermicularis* (verminous ileus).

tắc ruột(dt) tắc ruột thường xảy ra ở ruột non (hở tràng). Tắc ruột do liệt là tắc chúc năng của hói tràng vì mất chuyển động ruột (như động), điều này có thể do phẫu thuật ruột (xem phẫu thuật mở bụng), tổn thương dây cáp sống, thiếu potassium trong máu (giảm kali-huyết) hay viêm phúc mạc. Chữa trị gồm cấp dịch và đường chất qua đường tĩnh mạch và dùng ống lấy đi các chất tiết da dày cho tới khi có lại nhu động. Nếu có thể, điều trị tình trạng gây bệnh. Tắc cơ học ở hói tràng có thể do một sỏi mật đi vào ruột qua một lỗ rò hay qua ống dẫn mật đã rong ra (tắc ruột do sỏi mật), do cát suy dày lên ở trê sợi sinh bì xơ hóa nang* (tắc ruột do cát suy), hay do ký sinh trùng ruột, thường là giun kim *Enterobius vermicularis* (tắc ruột do giun).

ili- (ilio-) prefix denoting the ilium.

iliac arteries/ 'ɪlæk 'a:tərɪz/ the arteries that supply most of the blood to the limbs and pelvic region. The right and left common iliac arteries form the terminal branches of the abdominal aorta. Each branches into the external iliac artery and the smaller internal

iliac artery.

dòng mạch hông các động mạch cung cấp máu hết máu cho các chi dưới và vùng chậu. Các động mạch hông chung bên phải và bên trái là các nhánh cuối cùng của động mạch chủ bụng. Mỗi nhánh sẽ chia thành động mạch hông ngoài và động mạch hông trong nhỏ hơn.

iliacus *n.* a flat triangular muscle situated in area of the groin. This muscle acts in conjunction with the 'psoas muscle to flex the thigh.

cơ chậu (*dt*) cơ dẹp hình tam giác ở vùng ben. Cơ này hoạt động kết hợp với cơ dai lung để gấp đùi.

iliac veins /'iliæk veɪnz/ the veins draining most of the blood from the lower limbs and pelvic region. The right and left common iliac veins unite to form the inferior vena cava. They are each formed by the union of the internal and external iliac veins.

tĩnh mạch hông các tĩnh mạch dẫn lưu máu hết máu từ các chi dưới và vùng chậu. Các tĩnh mạch hông chung bên phải và bên trái kết hợp lại tạo thành tĩnh mạch chủ dưới. Mỗi tĩnh mạch hông lại được tạo thành do kết hợp của các tĩnh mạch hông trong và tĩnh mạch hông ngoài.

iliopectos *n.* a composite muscle, made up of the 'iliacus and 'psoas muscles, which have a common tendon.

cơ dai lung-chậu *một cơ ghép hợp bởi các cơ dai lung và cơ chậu*, các cơ này cùng có một gân chung.

ilium /'ɪliəm/ *n.* the haunch bone: a wide bone forming the upper part of each side of the 'hip bone (see also pelvis). There is a concave depression (*iliac fossa*) on the inside of the pelvis. the right iliac fossa provides space for the vermiform appendix. -*iliac* *adj.*

xương hông (*dt*) một xương lớn tạo thành phần trên ở mỗi bên xương chậu* (xem khung chậu). Ở mặt trong khung chậu có một chỗ lõm (hở hông), hở hông phải là chỗ của ruột thừa. -*iliac* (*lt*)

illusion /'ɪlu:ʒn/ *n.* a false perception due to misinterpretation of the stimuli arising from an object. For example, a patient may misin-

terpret the conversation of others as the voices of enemies conspiring to destroy him. Illusions can occur in quite normal people, when they are usually spontaneously corrected. They may also occur in almost any psychiatric syndrome, especially 'depression. Compare hallucination.

Optical illusions are perceptions that do not agree with the actual object in the external world. They are produced by deceptive qualities of the stimulus and are in no way pathological.

ảo tưởng (*dt*) nhận thức giả tạo do giải thích sai lầm các kích thích đến từ một vật. Thiếu một bệnh nhân có thể hiểu lầm đối thoại của người khác là tiếng nói của kẻ thù đang âm mưu hãm hại mình. Ảo tưởng có thể xảy ra ở người hoàn toàn bình thường, nhưng thường được tự điều chỉnh. Ảo tưởng cũng xảy ra trong hầu hết các bệnh tâm thần, đặc biệt bệnh trầm cảm*. So sánh với ảo giác.

Ảo tưởng thi giác là nhận thức không tương ứng với vật thực trong thế giới bên ngoài, gây ra do tác nhân kích thích có tính chất lừa dối và không phải là bệnh lý.

imagery /'ɪmædʒəri/ *n.* the production of vivid mental representations by the normal processes of thought. Hypnagogic imagery occurs just before falling asleep, and the images are often very distinct. Hypnopompic imagery occurs in the state between sleep and full wakefulness. Like hypnagogic imagery, the experiences may be very vivid. Eidetic imagery, commoner in children than adults, is the production of images of exceptional clarity, which may be recalled long after being first experienced.

hình tượng (*dt*) sự sản sinh các biểu hiện lâm trí sống động bằng tiến trình suy nghĩ bình thường. Hình tượng nhập miên xảy ra ngay trước khi chìm vào giấc ngủ, và các hình ảnh thường rất rõ nét. Hình tượng khi mới thức xảy ra trong trạng thái giữa giấc ngủ và khi tỉnh hẳn. Cũng giống như hình tượng nhập miên, các hình ảnh này có thể rất sinh động. Hình tượng trực quan, thường thấy ở trẻ em hơn ở người trưởng thành, là sự sản sinh các hình ảnh rất rõ và có thể nhớ lại được rất lâu sau khi thấy.

imago /'ɪmeɪgəʊ/ *n.* (in psychoanalysis) the

internal unconscious representation of an important person in the individual's life, particularly a parent.

lưu ảnh (dt) (trong phân tâm học) hình ảnh trong vòi thực của một người quan trọng trong đời sống một cá thể, đặc biệt người cha hay người mẹ

imbecility/ ɪm'bɪsɪləti/ n. a moderate to severe degree of intellectual 'subnormality' that falls short of 'idioty'. The term is now obsolete, but roughly corresponds to an 'intelligence quotient of between 20 and 50. It is almost always caused by physical damage to the brain, and affected individuals usually require help and supervision throughout their lives

hứng dân dộn (dt) mức độ vừa tối nang của tinh trạng dưới bình thường về trí tuệ, nhưng chưa tối mức ngu si. Từ này hiện ít dùng, nhưng coi như tương ứng với chỉ số thông minh trong khoảng 20-50. Điều này luôn luôn do tổn hại vật lý ở não, và những người dân dộn thường cần giúp đỡ và giám sát suốt đời

imipramine n. a drug administered by mouth or injection to treat depression (see antidepressant). Its effects may be slow to develop; common side-effects include dry mouth, blurred vision, constipation, sweating and rapid heart beat. Trade names **Berkamine, Dimipressin, Tofranil.**

(dt) một loại thuốc dùng uống hay chích để chữa trầm cảm (xem thuốc chống trầm cảm). Thuốc có thể chậm tác động; các tác động phụ thường thấy là khô miệng, mờ mắt, táo bón, ra mồ hôi và nhịp tim nhanh. Tên thương mại: **Berkamine, Dimipressin, Tofranil.**

imitation/ ɪm'iteɪʃn/ n. acting in the same way as another person, either temporarily or permanently. This is one of the mechanisms of 'identification'. It can be used in therapy (see modelling).

bắt chước (dt) hành động theo cùng một cách thức của người khác hoặc tạm thời hoặc thường xuyên. Đây là một trong các cơ chế đồng nhất hóa. Điều này cũng có thể dùng trong trị liệu (xem tạo khuôn mẫu).

immersion foot/ ɪm'mershən fʊt/ see trench foot.

nhường chân xem chân trong hào.

immobilization/ ɪm'mobɪlɪz'eɪʃn/ n. the procedure of making a normally movable part of the body, such as a joint, immovable. This helps an infected, diseased, or injured tissue (bone, joint, or muscle) to heal. Immobilization may be temporary (for example, by means of a plaster of Paris cast on a limb) or it may be permanent. Permanent immobilization of a joint is achieved by the operation of 'arthrodesis'.

giữ bất động (dt) phương pháp làm bất động một bộ phận cơ thể bình thường chuyển động được, như một khớp. Điều này giúp cho một mô như xương, khớp, hay cơ bị nhiễm trùng, bị bệnh, hay bị tổn thương, lành lại. Giữ bất động có thể tạm thời (thí dụ bằng cách bó bột một chi) hay vĩnh viễn. Giữ bất động một khớp thực hiện bằng thủ thuật làm cứng khớp.

immune/ ɪ'mju:n/ adj. protected against a particular infection by the presence of specific antibodies against the organisms concerned. See immunity.

có miễn dịch (dt) được bảo vệ chống lại một bệnh nhiễm đặc biệt do các kháng thể đặc hiệu chống lại sinh vật liên quan. Xem miễn dịch.

immunity/ ɪ'mju:nɪtɪ/ n. the body's ability to resist infection, afforded by the presence of circulating antibodies and white blood cells. Antibodies are manufactured specifically to deal with the antigens associated with different diseases as they are encountered. *Active immunity arises* when the body's own cells produce, and remain able to produce, appropriate antibodies following an attack of a disease or deliberate stimulation (see immunization). *Passive immunity*, which is only short-lived, is provided by injecting ready-made antibodies in antiserum taken from another person or animal already immune. Babies have passive immunity, conferred by antibodies from the maternal blood and colostrum, to common diseases for several weeks after birth.

mien dich (dt) khả năng của cơ thể chống lại bệnh nhiễm nhờ có các kháng thể tuần hoàn và các bạch cầu. Các kháng thể được

chế tạo đặc hiệu để đối phó với các kháng nguyên kết hợp với những bệnh khác nhau khi gặp. Miễn dịch chủ động là trường hợp các tế bào của chính cơ thể sản sinh ra và giữ được khả năng sản sinh các kháng thể thích đáng sau khi bị nhiễm bệnh hay khi được cố tình kích thích (xem gãy miễn dịch). Miễn dịch thụ động chỉ tồn tại một thời gian ngắn, tạo nên bằng cách chích các kháng thể đã làm sẵn trong kháng huyết thanh lấy từ người khác hay sức vật đã có miễn dịch. Trẻ sơ sinh có miễn dịch thụ động nhờ có các kháng thể trong máu mẹ và trong sữa non chống lại được các bệnh thông thường trong nhiều tuần sau khi sanh.

immunization/ .imju:nai'zeʃn/ *n.* the production of immunity by artificial means. Passive immunity, which is temporary, may be conferred by the injection of an antiserum, but the production of active immunity calls for the use of treated antigens, to stimulate the body to produce its own antibodies; this is the procedure of vaccination (also called inoculation). The material used for immunization (the "vaccine") may consist of live bacteria or viruses so treated that they are harmless while remaining antigenic or completely dead organisms or their products (e.g. toxins) chemically or physically altered to produce the same effect.

gãy miễn dịch(dt) việc tạo ra miễn dịch bằng các phương tiện nhân tạo. Miễn dịch thụ động chỉ là tạm thời có thể đạt được bằng cách chích kháng huyết thanh, nhưng nếu muốn có được miễn dịch chủ động, phải dùng tới các kháng nguyên đã xử lý để kích thích cơ thể sản sinh ra kháng thể của chính mình. Đây là phương pháp tiêm chủng (cũng gọi là nhiễm truyền). Vật liệu dùng gây miễn dịch (vắc-xin) có thể gồm các vi trùng hay virus sống đã xử lý sao cho chúng không còn gây hại nhưng vẫn giữ được tính kháng nguyên, hay có thể là các sinh vật đã chết hay các sản phẩm của chúng (thí dụ độc tố) đã được thay đổi về mặt vật lý hay hóa học để vẫn có công hiệu như vậy.

immuno- prefix denoting immunity or immunological response.
tiếp đầu ngữ chỉ miễn dịch hay đáp ứng miễn dịch

immuno-electrophoresis *n.* a technique for identifying antigenic fractions in a serum. The components of the serum are separated by electrophoresis and allowed to diffuse through agar gel towards a particular antiserum. Where the antibody meets its antigen, a band of precipitation occurs. See also precipitin.

miễn dịch điện di(dt) một kỹ thuật để xác định các thành phần kháng nguyên trong một huyết thanh. Các thành phần của huyết thanh được phân chia bằng điện di rồi cho khuyếch tán qua gel thạch tới một kháng huyết thanh đặc biệt. Khi kháng thể gặp kháng nguyên của nó sẽ tạo nên một băng kết tủa. Cũng xem kết tủa tő.

immunofluorescence *n.* a technique for observing the amount and/or distribution of antibody or antigen in a tissue section. The antibodies are labelled (directly or indirectly) with a fluorescent dye (e.g. fluorescein) and applied to the tissue, which is observed through an ultraviolet microscope. In direct immunofluorescence the antibody is labelled before being applied to the tissue. In direct immuno-fluorescence the antibody is labelled after it has bound to the antigen, by means of fluorescein-labelled anti-immunoglobulin serum. -immuno-fluorescent adj

miễn dịch huỳnh quang(dt) một kỹ thuật dùng quan sát số lượng và/hay phân bố của kháng thể hay kháng nguyên trong một mẫu mổ cắt. Các kháng thể được đánh dấu (trực tiếp hay gián tiếp) với một thuốc nhuộm huỳnh quang (như fluorescein) dập vào mổ, và sau đó quan sát dưới kính hiển vi từ ngoài. Trong miễn dịch huỳnh quang trực tiếp, kháng thể được đánh dấu trước khi áp vào mổ. Còn trong miễn dịch huỳnh quang gián tiếp kháng thể được tách dấu sau khi đã kết hợp với kháng nguyên bằng cách dùng huyết thanh kháng globulin miễn dịch có đánh dấu với fluorescein. -immuno-fluorescent II.

immunoglobulin (Ig) *n.* one of a group of structurally related proteins (gamma globulins) that act as antibodies. Several classes of Ig with different functions are distinguished -IgA, IgD, IgE, IgM. They can be separated by immuno-electrophoresis. See antibody.

globulin miễn dịch (Ig) một trong nhóm các protein có cấu trúc liên quan (gamma globulin) tác động như một kháng thể. Người ta phân biệt nhiều lớp Ig có chức năng khác nhau - IgA, IgD, IgE, IgG, và IgM. Các chất này có thể phân tách bằng miễn dịch điện di. Xem kháng thể.

immunological tolerance a failure of the body to distinguish between materials that are 'self', and therefore to be tolerated, and those that are 'not self', against which antibodies are produced. For example, the body fails to produce antibodies against foreign materials if an antigen has previously been introduced into the body before the antibody-producing system is mature, apparently the presence of antigen within the growing cells inhibits antibody formation.

dung nạp miễn dịch trường hợp cơ thể không phân biệt được các vật liệu 'của mình', tức là sẽ được dung nạp, với các loại vật liệu 'không của mình' để sản sinh ra các kháng thể chống lại. Thủ tục cơ thể không sản sinh được kháng thể chống lại các vật liệu nếu trước đó đã cho vào một kháng nguyên trước khi hệ sản sinh kháng thể trưởng thành; có vẻ như sự hiện diện của kháng nguyên trong các tế bào đang tăng trưởng đã ức chế sự tạo thành kháng thể.

immunology/im'ju:nəl'ɒlədʒi/ n. the study of immunity and all of the phenomena connected with the defence mechanisms of the body. -immuno-logical adj.

miễn dịch học(ti) khoa học về miễn dịch và tất cả các hiện tượng liên quan đến cơ chế bảo vệ của cơ thể. -immunological tt.

immunophoresis n. a technique, relying upon the 'precipitin reaction', for identifying an unknown antigen or testing for an antibody in a serum. Antibody and antigen are allowed to diffuse towards each other in agar gel.

miễn dịch khuếch tán(dt) một kỹ thuật dựa trên phản ứng kết tủa tố để xác định một kháng nguyên chưa biết hay để thử một kháng thể trong một huyết thanh. Kháng thể và kháng nguyên được cho khuếch tán hướng về nhau trong gel thạch.

immunosuppressive n. a drug, such as

'azathioprine or 'cyclophosphamide', that reduces the body's resistance to infection and other foreign bodies by suppressing the immune system. Immunosuppressives are used to maintain the survival of organ and tissue transplants and to treat various 'autoimmune diseases', including rheumatoid arthritis. Because immunity is lowered during treatment with immunosuppressives, there is an increased risk of infection.

thuốc ức chế miễn dịchmột loại thuốc như azathioprine" hay cyclophosphamide làm giảm sức đề kháng của cơ thể với bệnh nhiễm và với các vật lai khác bằng cách ức chế hệ miễn dịch. Thuốc ức chế miễn dịch được dùng để giữ cho các mô hay cơ quan ghép được sống còn và để chữa các bệnh tự miễn", kể cả viêm khớp dạng thấp. Vì miễn dịch bị suy giảm khi điều trị với các thuốc ức chế miễn dịch, sẽ có tăng nguy cơ nhiễm trùng.

immunotherapy n. the prevention or treatment of disease using agents that may modify the immune response. It is a largely experimental approach, studied most widely in the treatment of cancer.

miễn dịch trị liệu(dt) phòng ngừa hay chữa trị bệnh bằng cách dùng những tác nhân thay đổi đáp ứng miễn dịch. Đây mới chỉ là một phương pháp thử nghiệm, được nghiên cứu nhiều nhất trong việc chữa trị ung thư.

immunotransfusion n. the transfusion of an 'antiserum to treat or give temporary protection against a disease.

miễn dịch tiêm truyền(dt) tiêm truyền một loài kháng huyết thanh để chữa hay để cung cấp bảo vệ tạm thời chống lại một bệnh.

impacted/ɪm'pæktd/ adj. firmly wedged An *impacted tooth* (usually a wisdom tooth) is one that cannot erupt into a normal position, because it is obstructed by other tissues. *Impacted faeces* are so hard and dry that they cannot pass through the anus without special measures being taken (see constipation). An *impacted fracture* is one in which the bone ends are driven into each other. -*impaction* n.

đóng chặt(ti) ném cứng. Răng đóng chặt

(thường là răng khôn) là răng không thể mọc trong một vị trí bình thường vì đã bị nghen trong các mô khác. Phần đóng chất là phần cung khodaen mức không thể ra khỏi hau môn nếu không thực hiện các phương cách đặc biệt (xem tao bón). Gây xương đóng chất là gây xương trong do hai đầu xương bị keo vớ nhau -*impaction d.*

impairment/ im'peɪmənt/ n see han-di-cap.

suy yếu (dt) xem kém năng lực.

impalpable/ im'pælpəbl/ adj describing a structure within the body that cannot be detected (or that can be detected only with difficulty) by feeling with the hand.

không sờ thấy (tt) mô tả một cấu trúc trong cơ thể không phát hiện được (hay khó phát hiện) bằng cảm giác của bàn tay.

imperforate/ im'pəfərət/ adj lacking an opening. Occasionally girls at puberty are found to have an *imperforate hymen* (a fold of membrane close to vaginal orifice), which impedes the flow of menstrual blood.

không thủng lỗ (tt) thiếu một chỗ mở. Đôi khi các bé gái tới tuổi dậy thì được thấy có mảng trinh (một nếp mảng gần lỗ âm đạo) không thủng lỗ làm cản trở máu kinh nguyệt chảy ra.

imperforate anus (proctatresia)

/im'pəfərət ə'nus/ partial or complete obstruction of the anus: a condition, discovered at birth, due to failure of the anus to develop normally in the embryo. There are several different types imperforate anus, including *developmental anal stenosis*, *persistent anal membrane*, and *covered anus* (due to fused genital folds). If the anal canal fails to develop, the rectum ends blindly above the muscles of the perineum. Most mild cases of imperforate anus can be treated by a simple operation. If the defect is extensive a temporary opening is made in the colon (see colostomy), with later surgical reconstruction of the rectum and anus.

hau môn không thủng lỗ (tật tật hau môn) tắc hau môn một phần hay toàn bộ, phát hiện khi sinh ra, do hau môn không phát triển được bình thường trong phôi. Có nhiều kiểu hau môn không thủng lỗ khác nhau, gồm hẹp

hau môn do phát triển, mảng hau môn bẩm vướng, và hau môn bị che đậy (do các nếp gấp sinh dục dính lại với nhau). Nếu ống hau môn không phát triển, trực tràng sẽ tồn cùng bằng một chỗ bịt ở trên các cơ dày chậu, hau hết các trường hợp hau môn không thủng lỗ có thể chữa bằng một thao tác đơn giản. Nếu khuyết tật phát triển nhiều, cần tạo một chỗ mở tạm thời trong đại tràng (xem thủ thuật mổ thông đại tràng) và sau đó phẫu thuật tái tạo trực tràng và hau môn.

impetigo/ im'pi:tigoo/ n a bacterial skin infection usually caused by *sta-phylococci*, though occasionally by *streptococci*. Impetigo is particularly common in babies and children, occurring mainly on the face and limbs. The infection, which spreads quickly over the body, starts as a red patch and develops into small pustules that join together, forming crusty yellow sores. Impetigo is very contagious, especially in communities of children, being readily spread by contact and via towels and face cloths. The condition usually responds to treatment with antibiotics, applied locally, within 7 to 10 days. Impetigo of the newborn is rare today but an outbreak may spread rapidly in a maternity unit.

chốc lở (dt) một bệnh nhiễm trùng ngoài da thường do tụ cầu trùng, đôi khi do chuỗi cầu trùng gây ra. Chốc lở đặc biệt thường thấy ở các em bé và trẻ em, xảy ra chủ yếu trên mặt và ở các chi. Nhiễm trùng lan tràn nhanh khắp cơ thể, bắt đầu là một mảng đỏ rồi phát triển thành những mụn mủ nhỏ, các mụn này kết hợp với nhau tạo thành những vết loét vàng có vảy. Chốc lở rất lây, đặc biệt trong các cộng đồng trẻ em, do tiếp xúc hay qua các khăn mặt và khăn tắm. Bệnh thường đáp ứng với liệu pháp kháng sinh, dùng đắp tại chỗ trong 7-10 ngày. Hiện nay hiếm thấy chốc lở ở trẻ sơ sinh nhưng một bộc phát có thể sẽ lan tràn rất nhanh trong phòng dưỡng nhi.

implant/ 'implənt/ n 1. a substance (such as a drug) or a tissue graft inserted into the skin. 2. (in dentistry) a rigid structure that is embedded in bone or under its periosteum to provide support for replacement teeth on a *denture or a *bridge. Another type pro-

trudes through the end of a shortened tooth root to stabilize it.

mô cấy (viên, miếng, răng cấy) (dt) 1. *một chất (như một loại thuốc) hay một mô ghép luồn vào dưới da.* 2. *(trong nha khoa) một cấu trúc cứng gắn vào xương hay dưới cốt mạc làm chỗ dựa cho răng thay thế một bộ răng già hay một cầu*. Một kiểu khác gắn vào đoạn cuối của một răng bị抜 để ổn định răng.*

implantation/implan'teʃn/ n. 1. *(or nidation) the attachment of the early embryo to the lining of the womb, which occurs at the blastocyst stage of development, six to eight days after ovulation. The site of implantation determines the position of the placenta.* 2. *the placing of a substance (e.g. a drug) or an object (e.g. an artificial pacemaker) within a tissue.* 3. *the surgical replacement of damaged tissue with healthy tissue (see transplantation).*

ghép cấy (dt) 1. *(hay làm tổ) trường hợp phôi mới hình thành bám, vào niêm mạc tử cung, xảy ra ở giai đoạn phôi bào, tức sáu đến tám ngày sau khi phóng noãn. Nơi ghép cấy sẽ xác định vị trí của nhau thai.* 2. *việc đặt một chất (như một loại thuốc) hay một vật (như một bộ điều khiển nhân tạo) trong một mô.* 3. *phẫu thuật thay thế mô bị tổn hại bằng mô lành mạnh (xem ghép).*

implosion/ im'plɔɪʒn/ n. *see flooding.*
bùng nổ(dt) *xem tràn ngập.*

impotence/ 'impotəns/ n. *inability in a man to have sexual intercourse. Impotence may be erectile, in which the penis does not become firm enough to enter the vagina, or ejaculatory, in which penetration occurs but there is no ejaculation of semen (orgasm). Either kind of impotence may be due to a physical disease, such as diabetes (organic) or to a psychological or emotional problem (psychogenic).*

bất lực(dt) *tình trạng một người nam bị mất khả năng giao hợp. Bất lực có thể do cường, tức dương vật không đủ cứng để đi vào âm đạo, hay do phóng tình lực đã vào được âm đạo nhưng không có phóng tình (cực khoái). Một loại bất lực có thể do một bệnh cơ thể, như đại tháo đường (hưu cơ) hay do cơ vấn*

dễ về tâm lý hay cảm xúc (do tâm lý).

impression/ im'preʃn/ n. *(in dentistry) an elastic mould made of the teeth and surrounding soft tissues or a toothless jaw. A soft impression material is placed over the teeth or jaw and sets within several minutes. After removal from the mouth a plaster model is made; on this are constructed *restorations of teeth, *dentures, or *orthodontic appliances.*

dấu ấn(dt) *(trong nha khoa) một khuôn dẻo dùng ghi dấu các răng và mô mềm chung quanh hay một hàm không có răng. Đặt một vật liệu lây dấu mềm trên các răng hay trên hàm và để trong nhiều phút. Sau khi lấy dấu sẽ làm một khuôn mẫu bằng thạch cao để sẵn dụng việc phục hồi răng, hàm răng già hay thiết bị chỉnh hình răng.*

imprinting/ im'prɪntɪŋ/ n. *(in animal behaviour) a rapid and irreversible form of learning that takes place in some animals during the first hours of life. Animals attach themselves in this way to members of their own species, but if they are exposed to creatures of a different species during this short period, they become attached to this species instead.*

ghi dấu(dt) *(trong cư xử của xúc vật) một dạng học hỏi nhanh và không phản hồi của một số loài vật trong những giờ đầu của cuộc sống. Súc vật tự quyền tuyển với các thành viên cùng loại theo cách này, nhưng nếu đặt nó gần các sinh vật của một loại khác trong thời kỳ ngủi này, nó sẽ chuyển sang quyền tuyển với loại này.*

impulse/ 'impuls/ n. *(in neurology) see nerve impulse.*

xung lực(dt) *(trong thần kinh học) xem xung lực thần kinh.*

in- (im-) *prefix denoting 1. not. 2. in; within; into.*

tiếp dấu ngữ chỉ 1. không. 2. trong, ở trong, vào trong.

inanition/ in'a-niʃn/ n. *a condition of exhaustion caused by lack of nutrients in the blood. This may arise through starvation, malnutrition, or intestinal disease.*

đói lá(dt) *tình trạng kiệt sức do thiếu dưỡng chất trong máu. Điều này có thể xảy ra khi*

nhín dài, thiếu dinh dưỡng hay bệnh đường ruột.

inappetence /ɪn'æpətəns/ *n.* lack of desire, usually for food.

chứng ăn mệt ngon /dɪʃ/ thiếu ham muốn, thường về thực phẩm.

in articulo mortis Latin; at the moment of death.

tiếng Latinh, có nghĩa là vào lúc chết.

inbreeding /'ɪnbri:dɪŋ/ *n.* the production of offspring by parents who are closely related; for example, who are first cousins or siblings. The amount of inbreeding in a population is largely controlled by culture and tradition. Compare outbreeding.

dòng huyết /dɪŋ 'hju:tɪɛt/ *trường hợp sản sinh ra thế hệ sau do các cha mẹ có liên hệ gần, thi dụ cha mẹ là anh chị em họ đời thứ nhất hay anh chị em ruột. Trong một quần thể, văn hóa và truyền thống sẽ kiểm soát tình trạng dòng huyết. So sánh với giao phối xa.*

incarcerated /ɪn'kærətreɪtɪd/ *adj.* confined or constricted so as to be immovable, applied particularly to a type of hernia.

bị nghẹt /bɪ 'nghɛt/ *bị giữ lại hay co lại nên không chuyển động được, đặc biệt dùng cho một loại thoát vị.*

incidence rate (inception rate)

/ɪn'sɪdəns rेट/ *a measure of morbidity based on the number of new episodes of illness arising in a population over an estimated period. It can be expressed in terms of sick persons or episodes per 1000 individuals at risk. Compare prevalence rate.*

tỷ lệ phát bệnh *một cách đo tỷ lệ bệnh căn cứ trên số bệnh mới phát trong một quần thể trong một thời gian xác định. Tỷ lệ này biểu lộ bằng số người mới mắc bệnh trên 1000 ca bệnh có nguy cơ. So sánh với tỷ lệ bệnh lưu hành.*

incision /ɪn'sɪzन/ *n.* 1. the surgical cutting of soft tissues, such as skin or muscle, with a knife or scalpel. 2. the cut so made.

rach /dɪʃ/ 1. *phẫu thuật cắt một mô mềm như da hay cơ bằng một dao hay dao mổ.* 2. *đường rach*.

incisor *n.* any of the four front teeth in each jaw, two on each side of the midline. See also

dentition.

răng cửa /dɪʃ/ *bất cứ nào trong số bốn răng trước ở mỗi hàm, mỗi bên hai cái. Cũng xem bộ răng.*

incisure *n.* (in anatomy) a notch, small hollow, or depression.

khuyết /dɪʃ/ *(trong giải phẫu học) một nốt, một hố nhỏ, hay một lỗ lõm.*

inclusion bodies /ɪn'klju:ʒn 'bɒdɪz/

particles occurring in the nucleus and cytoplasm of cells usually as a result of virus infection. Their presence can sometimes be used to diagnose such an infection.

thể virus *các hạt thấy trong nhân và bào tương tế bào, thường sau khi bị nhiễm virút. Đôi khi có thể dùng sự hiện diện các hạt này để chẩn đoán nhiễm virút.*

incompatibility /'ɪnkom'pa:sɪbɪlɪtɪ/ *n.* see compatibility.

không tương hợp /dɪʃ/ *xem tương hợp.*

incompetence /ɪn'kɔmpɪtəns/ *n.* impaired function of the valves of the heart or veins, which allows backward leakage of blood. See aortic regurgitation, mitral incompetence, varicose veins.

bất toàn /dɪʃ/ *tình trạng các van ở tim hay ở tĩnh mạch bị tổn hại, làm máu thoát về phía sau. Xem động mạch chủ phun ngược, bất toàn van hai lá, đón tĩnh mạch.*

incontinence /ɪn'kɒn'tɪnəns/ *n.* 1. the inappropriate involuntary passage of urine, resulting in wetting. *Stress incontinence* is the leak of urine on coughing and straining. It is common in women in whom the muscles of the pelvic floor are weakened after childbirth. *Overflow incontinence* is leakage from a full bladder, which occurs most commonly in old men with bladder outflow obstruction or in patients with neurological conditions affecting bladder control. *Urge incontinence* is leakage of urine that accompanies an intense desire to pass water with failure of restraint. See also enuresis. 2. inability to control bowel movements (faecal incontinence).

không kềm được /dɪʃ/ *1. tình trạng tiết nước tiểu không chủ ý và không dừng lại, gây dài đầm. Không kềm chế được do stress là tiết nước tiểu khi ho và khí gắng sức do các cơ ở sàn chậu bị yếu đi sau khi sinh. Không kềm*

dược do quá tải là thoát nước tiểu ra khỏi bàng quang đã đầy, thường xảy ra nhất ở các ống già bị tắc dòng chảy khỏi bàng quang hay ở các bệnh nhân bị các rối loạn thần kinh ảnh hưởng tới việc kiểm soát bàng quang. Không kèm được do thời thúc là thoát nước tiểu kèm theo tình trạng ước muốn đi tiểu bị ngăn chặn. Cũng xem dài dặm. 2. không có khả năng kiểm soát chuyển động ruột (không kèm được phân).

incoordination *n.* (in neurology) an impairment in the performance of precise rapid movements. These are dependent upon the normal function of the whole nervous system and incoordination may be result from a disorder in any part of it. See apraxia, ataxia, dyssynergia.

mất phổi hợp *(dt)* (trong thần kinh học) tình trạng bị tổn hại trong việc thực hiện các cử động nhanh và chính xác. Các chuyển động này tuy thuộc vào hoạt động bình thường của toàn bộ hệ thần kinh, và rối loạn trong bất cứ phần nào của hệ thần kinh cũng dẫn tới mất phổi hợp. Xem mất dung động tác, mất điều hòa, loạn đồng vận.

incubation/ .ɪn'kejə'beyʃn/ *n.* 1. the process of development of an egg or a culture of bacteria. 2. the care of a premature baby in an incubator.

áp *(dt)* 1. tiến trình phát triển của một trùng hay của một nấm cấy vi trùng. 2. việc chăm sóc một trẻ sinh non trong lồng áp.

incubation period (latent period)

/ .ɪn'kejən'pejəri'piəriəd / 1. the interval between exposure to an infection and the appearance of the first symptoms. 2. (in bacteriology) the period of development of a bacterial culture.

thời kỳ ủ bệnh (thời kỳ tiềm phục)

1. khoảng thời gian từ khi bị nhiễm tới khi có triệu chứng đầu tiên. 2. (trong vi trùng học) thời gian phát triển của một nấm cấy vi trùng.

incubator *n.* a transparent container for keeping premature babies in controlled conditions and protecting them from infection. Other forms of incubator are used for cultivating bacteria in Petri dishes and for hatching eggs.

lồng áp (tú áp) *(dt)* một lồng áp trong suốt

để giữ các trẻ sinh non trong các điều kiện có kiểm soát và để bảo vệ trẻ khỏi bị nhiễm trùng. Cũng có những tủ áp dùng nuôi vi trùng trong các đĩa Petri hay để áp cho trứng nở.

incudectomy *n.* surgical removal of the second ear ossicle, the incus, as in the treatment of chronic middle ear infection 'otitis media).

cắt bỏ xương đít *(dt)* phẫu thuật cắt bỏ tiểu cốt thứ hai trong tai (xương đít) dùng chữa trị nhiễm tai giữa mãn tính (viêm tai giữa).

incus/ .ɪn'kjʊ:s/ *n.* a small anvil-shaped bone in the middle ear that articulates with the malleus and the stapes. See ossicle.

xương đít *(dt)* một xương nhỏ hình đít trong tai giữa, khớp với xương búa và xương bát đập. Xem tiểu cốt.

Inderal *n.* see propranolol.

(dt) xem propanolol.

Indican *n.* a compound excreted in the urine as a detoxification product of 'indoxyl'. Indican is formed by the conjugation of indoxyl with sulphuric acid.

(dt) một hợp chất tiết ra theo nước tiểu như một chất khử độc của indoxyl. Indican tạo thành bằng cách kết hợp indoxyl với sulphuric acid.

indicaturia *n.* the presence in the urine of an abnormally high concentration of 'indican'. This may be a sign that the intestine is obstructed.

indican-niệu *(dt)* tình trạng có nồng độ indican cao bất thường trong nước tiểu. Đây có thể là một dấu hiệu của tắc ruột non.

indication/ .ɪndɪ'keɪʃn/ *n.* (in medicine) a strong reason for believing that a particular course of action is desirable. In a wounded patient, the loss of blood, which would lead to circulatory collapse, is an indication for blood transfusion. Compare contraindication.

chỉ định *(dt)* (trong y học) một lý do mạnh mẽ để tin rằng cần áp dụng một biện pháp đặc biệt. Một bệnh nhân bị thương và mất máu có thể dựa tới truyền hoàn cần được chỉ định truyền máu. So sánh với chống chỉ định.

indigestion/ .ɪndɪ'dʒestʃn/ *n.* see dys-

pepsia.

không tiêu (dt) xem rõi loạn tiêu hóa.

indole n. a derivative of the amino acid tryptophan, excreted in the urine and faeces. Abnormal patterns of urinary indole excretion are found in some mentally retarded patients.
(dt) một chất dẫn xuất của axit amin tryptophan tiết ra trong nước tiểu và phân. Có những dạng bất thường về bài tiết indole trong nước tiểu ở các bệnh nhân chậm phát triển trí tuệ.

indolent /'indələnt/ adj. describing a disease process that is failing to heal or has persisted. The term is applied particularly to ulcers of skin or mucous membrane.

vô cảm (t) mô tả một tiến trình bệnh không lành được hay còn dài dẳng. Từ này đặc biệt dùng cho các vết loét ở da hay niêm mạc.

indomethacin n. an analgesic that relieves inflammation, used in the treatment of arthritic conditions. It is administered by mouth or in suppositories; common side-effects are headache, dizziness, and digestive upsets. Trade names: **Imbrilon, Indocid**.

(dt) một loại thuốc giảm đau cũng có tính giảm viêm dùng chữa trị các tình trạng viêm khớp. Thuốc dùng uống hay dưới dạng thuốc dan. Tác động phụ thường thấy là nhức đầu, chóng vang và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: **Imbrilon, Indocid**.

indoxylin n. an alcohol derived from 'indole' by bacterial action. It is excreted in the urine as 'indican'.

(dt) một loại cồn có nguồn gốc từ Indole do tác động vi trùng. Chất này được tiết ra trong nước tiểu dưới dạng indican.

induction /ɪn'dʌkʃn/ n. 1. (in obstetrics) the artificial starting of childbirth. Labour can often be reduced by giving the pregnant woman a warm bath followed by an enema. If necessary the muscles of the womb may be stimulated to contract by injections of 'oxytocin' or by puncturing the sac surrounding the baby to release some of the amniotic fluid in which it is bathed. Induction of labour is attempted if pregnancy has continued considerably beyond the expected date of birth or if there is a risk to the health of mother or infant. If induction is not successful it may be nec-

essary to perform a 'Caesarean section'. 2. (in anaesthetics) initiation of anaesthesia. General anaesthesia is usually induced by injecting certain drugs, usually barbiturates, into the bloodstream. In acupuncture, anaesthesia is induced by the manipulation of needles in a specified area of skin. 3. (in embryology) the process by which a chemical released from one part of an embryo causes another part to develop in a particular way. Also called: evocation.

gây cảm ứng (dt) 1. (trong sản khoa) gây sanh nhân tạo. Có thể giảm đau để bằng cách cho sản phụ tắm nước nóng rồi thụt sữa. Nếu cần có thể kích thích cơ tử cung co thắt bằng cách chích oxytocin* hay bằng cách bấm túi bao quanh em bé để một số dịch ở bao quanh thai nhanh thoát ra. Có thể phải tìm cách gây cảm ứng sanh nếu đã mang thai quá ngày dự sinh hay nếu có nguy cơ cho sức khỏe của người mẹ hay của thai nhi. Nếu không gây được cảm ứng sanh có thể phải thực hiện mổ lấy thai. 2. (trong gây mê) chuẩn bị gây mê. Thường cần gây cảm ứng trước khi gây mê toàn thân bằng cách chích một số thuốc như barbiturate trong mạch máu. Trong châm cứu, gây cảm ứng trước khi gây mê bằng cách châm kim ở một vùng đặc biệt trên da. 3. (trong phôi học) tiến trình tác động của một chất tiết ra ở phần này trong bào thai làm cho một phần khác phát triển theo một hướng đặc biệt. Cũng gọi là nhắc nhớ.

induration /ɪndju'reɪʃn/ n. abnormal hardening of a tissue or organ. See also sclerosis.

sự hóa cứng (dt) tình trạng một mô hay một cơ quan bị cứng lại bất thường. Cũng xem xơ cứng

indusium n. a thin layer of grey matter covering the upper surface of the 'corpus callosum' between the two cerebral hemispheres.

màng thế chai (dt) một lớp mỏng chất xám bao phủ bề mặt của thế chai* giữa hai bán cầu não.

industrial disease /ɪn'dʌstrɪəl dɪ'zɪz/ see occupational disease.

bệnh công nghiệp bệnh nghề nghiệp.

inertia/ i'nsi:ə/ n. (in physiology) sluggishness or absence of activity in certain smooth muscles. In *uterine inertia* the muscular wall of the womb fails to contract adequately during labour, making the process excessively long. This inertia may be present from the start of labour or it may develop because of exhaustion following strong contractions.

vô lực(dt) (trong sinh lý học) tình trạng một số cơ trơn bị trì trệ hay không hoạt động. Từ cung vô lực là thành cơ từ cung không co thắt dù trong khi sanh nên tiến trình sanh sẽ kéo dài rất lâu. Tình trạng vô lực có thể xảy ra khi bắt đầu sanh hay do đã kiệt sức sau khi co thắt mach

in extremis Latin: at the point of death
tiếng Latinh có nghĩa là vào lúc chết.

infant/ 'infənt/ n. a child incapable of any form of independence from its mother; a child under one year of age, especially a premature or newborn child. In legal use the term denotes a child up to the age of seven years.

trẻ thơ(dt) trẻ em còn tùy thuộc hoàn toàn vào mẹ, tức trẻ dưới một tuổi, đặc biệt trẻ sinh non hay trẻ sơ sinh. Trong luật pháp từ này dùng chỉ các trẻ em cho đến bảy tuổi.

infanticide/ in'fintɪsɪd/ n. (in Britain) under the terms of the Infanticide Act (1938), the felony of child destruction by the natural mother within 12 months of birth when the balance of her mind is disturbed because she has not fully recovered from childbirth and/or lactation. Under such circumstances a charge that would have been one of murder is reduced to manslaughter.

tội giết trẻ thơ(dt) (ở vương quốc Anh) theo các điều khoản của luật về giết trẻ em (1938), tội giết trẻ em do mẹ để thực hiện trong vòng 12 tháng sau khi sanh khi người mẹ bị rối loạn về cảm bằng tâm trí vì chưa phục hồi đầy đủ sau khi sanh và/ hay cho bú. Trong trường hợp này thay vì buộc tội sát nhân, có thể giám thành tội ngộ sát.

infantile/ 'infəntɪl/ adj. 1. denoting conditions occurring in adults that are recognizable in childhood, e.g. poliomyelitis (*infantile paralysis*) and *infantile scurvy*. 2. of, relating to, or affecting infants.

(thuộc) trẻ em(t) 1. mô tả các tình trạng xảy ra cho người lớn có thể nhận biết trong tuổi thơ, thí dụ bệnh bại liệt trẻ em và bệnh scorbut trẻ em. 2. thuốc, liên quan đến, hay ảnh hưởng đến trẻ em.

infantile spasms/ 'infəntɪl 'spæzəmz/ a serious brain disorder of infants, usually beginning under the age of six months. The spasms are involuntary flexing movements of the arms, legs, neck, and trunk; each spasm lasts 1-3 seconds and is associated with flushing of the face, and runs of spasms occur over a period of several minutes. The baby fails to respond to human contact and development is profoundly slowed. An EEG pattern of 'nysarrhythmia is sometimes seen interpretation of the spasms as wind has often delayed diagnosis, but immediate recognition and treatment with corticosteroids and ACTH offers a chance of arresting the disease.

co cứng trẻ em một rối loạn não nghiêm trọng ở trẻ thơ, thường bắt đầu lúc dưới sau tháng tuổi. Co cứng là những cử động gấp không chủ ý ở cánh tay, cẳng chân, cổ, và thân, mỗi lần co cứng kéo dài 1-3 giây, thường kết hợp với đỏ mặt, và các loạt co cứng xảy ra trong nhiều phút. Em bé không đáp ứng với tiếp xúc của người khác và bị chậm phát triển năng. Đôi khi khảo sát diện não đó thấy có dạng loạn não. Việc cho rằng co cứng như vậy là do bị gió sẽ làm chậm chán đoán, nhưng nếu nhận biết ngay và chữa trị bằng ACTH và corticosteroid sẽ có cơ may chặn được bệnh.

infantilism/ in'fæntɪlɪzəm/ n. persistence of childlike physical or psychological characteristics into adult life.

nhi tinh(dt) tình trạng người trưởng thành còn có các đặc điểm về thể chất và tâm lý của trẻ em.

infant mortality rate (IMR) / 'infənt mɔ:tələtə rət/ the number of deaths of infants under one year of age per 1000 live births in a given year. Included in the IMR are the *neonatal death rate* (calculated from deaths occurring the first four weeks of life) and *postneonatal death rate* (from deaths in the remainder of the first year). Neonatal

deaths are further subdivided into *early* (first week) and *late* (second, third, and fourth weeks). In prosperous countries neonatal deaths account for about two-thirds of infant mortalities, the majority being in the first week. The *IMR* is usually regarded more as a measure of social affluence than a measure of the quality of antenatal and/or obstetric care; the latter is more truly reflected in the *perinatal mortality rate* (the sum of stillbirths and first-week or neonatal deaths per 1000 total births).

tỷ lệ tử vong trẻ sơ sinh trê thô dưới một tuổi chết trên 1000 trẻ sinh ra sống trong một năm. Gồm trong tỷ lệ tử vong trẻ sơ sinh có tỷ lệ tử vong sơ sinh (số chết trong bốn tuần đầu tiên sau khi sinh) và tỷ lệ tử vong sau sơ sinh (số chết trong thời gian còn lại của năm đầu). Tỷ lệ tử vong sơ sinh còn chia thêm ra thành sớm (tuần đầu) và muộn (các tuần thứ hai, ba, tư). Trong các nước giàu tỷ lệ tử vong sơ sinh chiếm khoảng hai phần ba tỷ lệ tử vong trẻ thô, số còn lại trong tuần đầu tiên. Tỷ lệ tử vong trẻ thô được coi như là mức độ sự giàu có xã hội hơn là mức độ về chất lượng chăm sóc sản khoa, chất lượng chăm sóc này sẽ phản ánh trung thực hơn qua tỷ lệ tử vong quanh khi sinh (tổng số thai chết khi sinh ra và số chết trong tuần đầu hay khi sơ sinh trên 1000 lần sinh).

infarct *n.* see infarction.

mô nhồi máu (*dt*) xem nhồi máu.

infarction *n.* the death of part or the whole of an organ occurs when the artery carrying its blood supply is obstructed by a blood clot (thrombus) or an "embolus". For example, "myocardial infarction, affecting the muscle of the heart, follows coronary thrombosis. A small localized area of dead tissue produced as a result of an inadequate blood supply is known as an *infarct*.

nhồi máu (*dt*) sự chết một phần hay toàn bộ một cơ quan xảy ra khi động mạch cung cấp máu cho cơ quan này bị tắc vì một cục máu đông (huyết khối) hay một vật nghẽn mạch". Thị dụ nhồi máu cơ tim* ánh hưởng đến tim sau khi bị huyết khối mạch vành. Vùng mô bị chết vì không được cung cấp máu đầy đủ gọi là mô nhồi máu.

infection /'ɪnfekʃn/ *n.* invasion of the

body by harmful organisms (pathogens), such as bacteria, fungi, protozoa, rickettsiae, or viruses. The infective agent may be transmitted by a patient or "carrier in airborne droplets expelled during coughing and sneezing or by direct contact, such as kissing or sexual intercourse (see venereal disease); by animal or insect "vectors"; by ingestion of contaminated food or drink; or from an infected mother to the fetus during pregnancy or birth. Pathogenic organisms present in soil, organisms from animal intermediate hosts, or those living as "commensals on the body can also cause infections. Organisms may invade via a wound or bite or through mucous membranes. After an "incubation period symptoms appear, usually consisting of either localized inflammation and pain or more remote effects. Treatment with drugs is usually effective against all but the viral infections (there is no specific treatment for most of the common viral infections, including the common cold and influenza).

nhiễm trùng (*dt*) tình trạng cơ thể bị xâm nhập do các sinh vật có hại (gây bệnh) như vi trùng, vi nấm, động vật nguyên sinh, rickettsiae, hay virút. Tác nhân gây nhiễm truyền do bệnh nhân hay người lành mang trùng* do các giọt nhỏ bay theo không khí bị tống ra khi ho hay khi hắt hơi, hay do tiếp xúc trực tiếp như hôn hay giao hợp (xem bệnh ho liệu), do các vectơ động vật hay côn trùng, do nuốt phải thức ăn hay nước uống lây nhiễm, hay do mẹ bị nhiễm truyền sang con khi mang thai hay khi sinh. Các sinh vật gây bệnh có trong đất, các sinh vật từ các ký chủ trùng gian động vật, hay các sinh vật sống cộng sinh* trong cơ thể cũng có thể gây nhiễm. Các sinh vật có thể xâm nhập qua vết thương hay vết đốt hay qua niêm mạc. Sau một thời kỳ ủ bệnh, các triệu chứng sẽ xuất hiện, thường gồm viêm và đau tại chỗ hay các lác động xa hơn. Trị liệu bằng thuốc thường có công hiệu với tất cả các loại này trừ khi bị nhiễm virút (hiện không có liệu pháp đặc hiệu cho hầu hết các bệnh nhiễm virút thông thường, kể cả cảm lạnh và cảm).

infectious disease /'ɪnfekʃəs dɪ'ziːz/ *n.* see communicable disease.

bệnh nhiễm xem bệnh lây.

infectious mononucleosis /ɪn'fektɪfəs mə'njuːklo'sɪs/ *n.* see glandular fever.

bệnh tăng bạch cầu đơn nhân do nhiễm xem bệnh sốt tuyến.

inferior/ /ɪn'fɪərɪər/ *adj.* (in anatomy) lower in the body in relation to another structure or surface.

ở dưới(it) (trong giải phẫu học) thấp hơn trong cơ thể so với một cấu trúc hay bề mặt khác.

inferior dental block/ /ɪn'fɪərɪər 'dɛntl blɒk/ a type of injection to anaesthetize the inferior *dental nerve. Inferior dental block is routinely performed to allow dental procedures to be carried out on the lower teeth on one side of the mouth.

phong bế răng dưới một kiểu chích để gây tê dây thần kinh răng dưới. Phong bế răng dưới được thực hiện để có thể thực hiện các thủ pháp nha khoa trên các răng dưới ở một bên miệng.

inferior dental canal/ /ɪn'fɪərɪər 'dɛntl kənæl/ a bony canal in the *mandible on each side. It carries the inferior *dental nerve and vessels and for part of its length its outline is visible on a radiograph.

ống răng dưới một ống xương ở mỗi bên hàm dưới. Ống này mang dây thần kinh răng dưới và các mạch máu, và khi chụp X-quang có thể thấy được một phần chiếu dài ống.

inferiority complex /ɪn'fɪərɪərɪt'ɒplɪks/ 1 an unconscious and extreme exaggeration of feelings of insignificance or inferiority, which is shown by behaviour that defensive or compensatory (such as aggression). 2. (in psychoanalysis) a complex resulting from the conflict between Oedipal wishes (see Oedipus complex) and the reality of the child's lack of power. This gives rise to repressed feelings of personal inferiority.

mắc cảm tự ti 1. cảm nghĩ không ý thức và phô trương cục bộ về tầm thường hay thấp kém, bieu lõi bằng các cư xử có tính cách tự vệ hay bù trừ (như hung hăng). 2. (trong phân tâm học) một mắc cảm gây ra do xung đột giữa những mong muốn Oedipe (xem mắc cảm Oedipe) và thực tế về sự thiếu khả năng của đứa trẻ. Điều này đưa đến những cảm

xúc bị ức chế về tinh tháp kém của bản thân.

infertility/ /ɪnfə'retləti/ *n.* inability in a woman to conceive or in a man to induce conception. Female infertility may be due to failure ovulate, to obstruction of the *Fallopian tubes, or to disease of the lining of the uterus (endometrium). Male infertility may be due to spermatozoa in the ejaculate being defective either in motility (necrospma) or in numbers (see oligospermia) or to a total absence of sperm (see azoospermia).

vô sinh(dt) mất khả năng mang thai ở người nữ hay gây mang thai ở phái nam. Vô sinh nữ có thể do không phóng noãn, do tắc các vòi Fallope hay do bệnh ở mang lót tử cung (nội mạc tử cung). Vô sinh nam có thể do tinh trùng trong dịch phong ra có thiểu sót về di động (tinh trùng chất) hay về số lượng (xem thiểu tinh trùng), hay hoàn toàn không có tinh trùng (xem chứng vô tinh trùng).

infestation/ /ɪnfɪ'steɪʃn/ *n.* the presence of animal parasites either on the skin (for example ticks) or inside the body (for example tapeworms).

nhiễm ký sinh(dt) tình trạng có ký sinh động vật ở ngoài da (thí dụ ve) hay trong cơ thể (như sán dây).

infiltration/ /ɪnfɪ'lɪtreɪʃn/ *n.* 1. the abnormal entry of a substance (infiltrate) into a cell, tissue, or organ. Examples of infiltrates are blood cells, cancer cells, fat, starch, or calcium and magnesium salts. 2. the injection of a local anaesthetic solution into the tissues to cause local anaesthesia. Infiltration anaesthesia is routinely used to anaesthetize upper teeth to allow dental procedures to be carried out.

thâm nhiễm(dt) 1. tình trạng xâm nhập bất thường của một chất (chất thâm) vào trong tế bào, mô, hay cơ quan. Thị dụ về các chất thâm là huyết cầu, tế bào ung thư, mô, tinh bột, hay các muối calcium và magnesium. 2. việc chích dung dịch gây mê* tai chỗ vào trong mô để gây mê cục bộ. Gây mê thâm nhiễm thường dùng gây tê các răng trên để thực hiện các thủ pháp nha khoa.

inflammation/ /ɪnflæ'meɪʃn/ *n.* the body's response to injury, which may be acute or chronic. Acute inflammation is the

immediate defensive reaction of tissue to any injury, which may be caused by infection, chemicals, or physical agents. It involves pain, heat, redness, swelling, and loss of function of the affected part. Blood vessels near the site of injury are dilated so that blood flow is locally increased. White blood cells enter the tissue and begin to engulf bacteria and other foreign particles. Similar cells from the tissues remove and consume the dead cells, sometimes with the production of pus and the process of healing commences. In certain circumstances healing does not occur and **chronic inflammation** ensues.

viêm(dt) đáp ứng cơ thể với tổn thương, có thể cấp hay mãn tính, viêm cấp là đáp ứng bảo vệ lập tức của mô với bất kỳ tổn thương nào do các tác nhân gây nhiễm, hóa học hay vật lý. Viêm bao gồm đau, nóng, đỏ, sưng và mất chức năng ở vùng bị tác động. Các mạch máu ở gần nơi tổn thương bị căng lên, nên máu chảy tới vùng này nhiều hơn. Các cầu sẽ di vào trong mô và bắt đầu nồng vi trùng và các vật lạ khác. Các tế bào lương từ trong mô cũng di chuyển về tiêu thụ các tế bào chết, đôi khi cùng với việc sinh mủ, và bắt đầu tiến trình lành. Có một số trường hợp không lành được và sẽ chuyển sang viêm mãn tính.

influenza/in'flu:en'za/ n. a highly contagious virus infection that affects the respiratory system. The viruses are transmitted by coughing and sneezing. Symptoms commence after an incubation period of 1-4 days and include headache, fever, loss of appetite, weakness, and general aches and pains. They may continue for about a week. After bed rest and aspirin most patients recover, but a secondary infection of the lungs is a common serious complication. An infection - and immunization too - provides protection only against the specific strain of virus concerned.

bệnh cúm(dt) một bệnh nhiễm virus rất lây tác động tới hệ hô hấp. Virus truyền di do ho và hắt hơi. Triệu chứng bắt đầu sau thời gian ủ bệnh từ 1-4 ngày gồm như đau, sốt, mất ăn ngon, yếu ớt, và đau nhức toàn thân. Triệu chứng có thể kéo dài trong một tuần. Sau khi nằm nghỉ và dùng aspirin, hầu hết bệnh nhân

đều phục hồi, nhưng nhiễm trùng phổi thứ phát là một biến chứng nghiêm trọng thường gặp. Sau lần bị nhiễm - và cũng được gây miễn dịch - bệnh nhân chỉ được bảo vệ chống lây nhiễm virus đặc hiệu có liên quan.

infra- prefix denoting below.

tiếp dầu ngữ chỉ ở dưới.

infrared radiation

/in'fra'red'reidʒən/ the band of electromagnetic radiation that is longer in wavelength than the red of the visible spectrum. Infrared radiation is responsible for the transmission of radiant heat. It may be used in physiotherapy to warm tissues, reduce pain, and improve circulation, but is not as effective as diathermy for deep structures. Special photographic film sensitive to infrared radiation is used in thermography.

bức xạ hồng ngoại dài bức xạ điện từ có độ dài sóng dài hơn màu đỏ trong quang phổ thấy được. Bức xạ hồng ngoại có nhiệm vụ truyền nhiệt bức xạ, có thể dùng trong sinh lý liệu pháp để làm ấm các mô, giảm đau và cải thiện tuần hoàn, nhưng không có công hiệu bằng phép thấu nhiệt* đối với các mô sâu. Có loại phim ảnh đặc biệt nhạy cảm với các bức xạ hồng ngoại dùng trong phép nhiệt kỵ.

infundibulum n. any funnel-shaped channel or passage, particularly the hollow conical stalk that extends downwards from the hypothalamus and is continuous with the posterior lobe of the pituitary gland.

(máu) phễu(dt) bát cứ đường hầm hay lối thông nào hình phễu, đặc biệt cuống hình non rỗng chạy xuống dưới từ vùng dưới đất và nối tiếp với thủy sau tuyến yên.

infusion/in'fju:ʒən/ n. 1. a slow injection of a substance (e.g. saline or dextrose) into a vein or subcutaneous tissue. 2. the process whereby the active principles are extracted from the plant material by steeping it in water that has been heated to boiling point (as in the making of tea). 3. the solution produced by this process.

1. truyền thuốc. 2. sắc thuốc. 3. nước thuốc sắc(dt) 1. tiêm chậm một chất (như nước muối hay dextrose) vào tĩnh mạch hay mô dưới da. 2. tiến trình chiết suất các hoạt

chất trong cây có bằng cách nhúng vào nước và nấu tới sôi (như khi pha trà). 3. dung dịch có được khi sắc thuốc.

ingesta /ɪn'gestə/ *n.* food and drink that is taken into the alimentary canal through the mouth

thực ăn uống(dt) *thực phẩm hay nước uống đưa vào đường tiêu hóa qua miệng.*

ingestion *n.* 1. the process by which food is taken into the alimentary canal. It involves chewing and swallowing. 2. the process by which a phagocytic cell takes in solid material, such as bacteria.

sự ăn vào(dt) 1. *tiến trình đưa thực phẩm vào ổng tiêu hóa gồm nhai và nuốt. 2. tiến trình các thực bào nuốt vào một vật cứng như vi trùng.*

ingravescent *adj.* gradually increasing in severity.

ngày càng nặng(tt) *tăng dần độ trầm trọng.*

inguinal /'ɪngwɪnl/ *adj.* relating to or affecting the region of the groin (inguin).

(thuộc) bẹn(tt) *liên quan đến hay ảnh hưởng đến vùng bẹn.*

inguinal canal /'ɪngwɪnl kæ'næl/ either of a pair of openings that connect the abdominal cavity with the scrotum in the male fetus. The inguinal canals provide a route for the descent of the testes into the scrotum, after which they normally become obliterated.

ống bẹn *một trong hai chỗ mở nối xoang bụng với bìu trong bao thai bé trai. Ống bẹn tạo đường đi cho tinh hoàn xuống bìu, sau đó thường bị đóng lại.*

inguinal hernia /'ɪngwɪnl 'hɛrnɪə/ *see hernia.*

thoát vị bẹn *xem thoát vị.*

inguinal ligament (Poupart's ligament) /'ɪngwɪnl 'lɪgəmənt/ a ligament in the groin that extends from the anterior superior iliac spine to the pubic tubercle. It is part of the aponeurosis of the external oblique muscle of the abdomen.

dây chằng bẹn (dây chằng Poupart) *dây chằng trong bẹn chạy từ gai hồng trên trước tới núm mu. Đây là một phần của cản cơ chéo lớn ở bụng.*

INH /aɪ'nɪtʃeɪtɪdʒ/ *see isoniazid.*

xem isoniazid.

inhalation /ɪn'hæl'eɪʃn/ *n.* 1. (or inspiration) the act of breathing air into the lungs through the mouth and nose. See breathing. 2. a gas, vapour, or aerosol breathed in for the treatment of conditions of the respiratory tract.

hit, xông(dt) 1. *(hay hit vào) động tác thở không khí vào phổi qua miệng. Xem thở. 2. một chất khí, chất hơi hay khí dung được hit vào để chữa các bệnh đường hô hấp.*

inhibition /ɪn'hibɪʃn/ *n.* 1. (in physiology) the prevention or reduction of the functioning of an organ, muscle, etc., by the action of certain nerve impulses. 2. (in psychoanalysis) an inner command that prevents one from doing something forbidden. Some inhibitions are essential for social adjustment, but excessive inhibitions can severely restrict one's life. 3. (in psychology) a tendency not to carry out a specific action, produced each time the action is carried out.

ức chế(dt) 1. *(trong sinh lý học) sự ngăn hay giảm chức năng của một cơ quan, một cơ v.v... do tác động của một số xung lực thần kinh. 2. (trong phân tâm học) một mệnh lệnh nói tại ngần người ta không làm một điều gì đó bị cấm đoán. Một số ức chế được coi như thiết yếu cho việc điều hòa xã hội, nhưng nếu ức chế quá đáng sẽ gó bó đời sống con người. 3. (trong tâm lý học) khuynh hướng không thực hiện một hành động đặc hiệu xảy ra mỗi khi thực hiện hành động.*

inhibitor /ɪn'hibitər/ *n.* a substance that prevents the occurrence of a given process or reaction. See also MAO inhibitor.

chất ức chế(dt) *một chất ngăn cản một tiến trình hay một phản ứng đã biết không cho xảy ra. Cũng xem chất ức chế MAO.*

inion *n.* the projection of the occipital bone that can be felt at the base of the skull.

máu ngoài xương chẩm(dt) *máu ngoài xương chẩm có thể thấy ở day hộp sọ.*

injection /ɪn'dʒekʃn/ *n.* introduction into the body of drugs or other fluids by means of a syringe, usually drugs that would be destroyed by the digestive processes if taken by mouth. Common routes for injection are into the skin (*intracutaneous* or *intradermal*);

below the skin (*subcutaneous*), e.g. for insulin; into a muscle (*intramuscular*), for drugs that are slowly absorbed; and into a vein (*intravenous*), for drugs to be rapidly absorbed. *Enemas are also regarded as injections.

chích (tiêm) (dt) sự đưa vào cơ thể các thuốc hay các dịch khác bằng một ống chích, thường là thuốc sẽ bị phá hủy trong đường tiêu hóa nếu cấp theo đường miệng. Các đường chích thông thường là trong da, dưới da, thí dụ với insulin, trong cơ (chích thịt) cho các loại thuốc hấp thu chậm, và trong tĩnh mạch cho các thuốc hấp thu nhanh. Thuốc rữa cũng được coi như chích.

inlay/ 'inleɪ/ *n.* 1. a substance or piece of tissue inserted to replace a defect in a tissue. For example, a bone graft may be inlaid into an area of missing or damaged bone. 2. (in dentistry) a rigid restoration inserted into a tapered cavity in a tooth. It is held in place with a cement *lute. The material most widely used is cast gold

lấp, trám (dt) 1. một chất hay một miếng mỏ để thay thế một khuyết tật trong một mô. Thị dụ một mảnh gheo xương cơ thể lấp vào một vùng xương bị thiếu hay bị tổn hại. 2. (trong nhà khoa) một vật phục hồi cứng luôn vào trong một xoang nhèn trong răng. Vật này được giữ tại chỗ bằng một loại xi-măng nhựa dính. Vật liệu thường dùng nhất là vàng nóng chảy.

inlet/ 'inlet/ *n.* an aperture providing the entrance to a cavity, such as that of the pelvis

eo (dt) một chỗ mở tạo đường vào một xoang, thí dụ như xoang chịu.

innate/ 'innet/ *adj.* describing a condition or characteristic that is present in an individual at birth and is inherited from his parents. See also congenital.

bẩm sinh (dt) mô tả một tình trạng hay đặc điểm có trên một cá thể từ khi sinh và được di truyền từ cha mẹ. Cũng xem phần dịch chữ congenital.

inner ear/ 'inər eər/ see labyrinth.

tai trong xem mè đạo.

innervation/ 'inəv'εrveɪʃn/ *n.* the nerve supply to an area or organ of the body, which

can carry either motor impulses to the structure or sensory impulses away from it towards the brain.

phân bố thần kinh (dt) phân bố các dây thần kinh cho một vùng hay một cơ quan của cơ thể, các dây này có thể mang hoặc các xung lực vận động tới cấu trúc, hoặc các xung lực cảm giác từ đó trả về não.

innocent adj. (of a tumour) benign; not malignant.

vô hại (dt) (đối với ung thư) lành tính không ác tính.

innominate artery (brachiocephalic artery)/ 'innomiːnət 'aːrteri/ a short artery originating as the first large branch of the *aortic arch, passing upwards to the right, and ending at the lower neck near the right sternoclavicular joint. Here it divides into the right common carotid and the right subclavian arteries.

động mạch vô danh (động mạch cánh tay-dầu) một động mạch ngắn bắt nguồn từ nhánh lớn đầu tiên của cung động mạch chủ, đi lên phía trên về bên phải, và tận cùng ở dưới cổ gần khớp úc đòn. Ở đây động mạch này chia thành động mạch cánh chung phải động mạch dưới đòn phải.

innominate bone/ 'innomiːnət bəʊn/ see hip bone.

xương vô danh xem xương chậu.

innominate vein (brachiocephalic vein)/ 'innomiːnət veɪn/ either of two veins, one on each side of the neck, formed by the junction of the external jugular and subclavian veins. The two veins join to form the superior vena cava.

tĩnh mạch vô danh (tĩnh mạch cánh tay-dầu) một trong hai tĩnh mạch, mỗi cái ở một bên cổ, tạo thành do sự hợp lại của tĩnh mạch cánh ngoài và tĩnh mạch dưới đòn. Hai tĩnh mạch vô danh hợp lại thành tĩnh mạch chủ trên.

ino- prefix denoting 1. fibrous tissue. 2. muscle.

tiếp dầu ngữ chỉ 1. mô xà. 2. cơ.

inoculation/ inəkju'leɪʃn/ *n.* the introduction of a small quantity of vaccine in the process of *immunization; a more general

name for "vaccination".

nhiêm truyền (dt) *việc đưa một số lượng nhỏ vắc-xin vào cơ thể trong tiến trình gây miễn dịch, từ nay dùng rộng hơn tiêm chủng*

inoculum *n.* any material that is used for inoculation

chất nhiễm truyền (dt) *bất kỳ chất nào dùng tiêm chủng.*

inositol *n.* a compound similar to a hexose sugar. Inositol is present in many foods, in particular in the bran of cereal grain. It is sometimes classified as a vitamin but it can be synthesized by most animals and there is no evidence that it is essential to man.

(dt) *một hợp chất tương tự như đường hexose. Inositol thấy trong nhiều loại thực phẩm, đặc biệt trong cám ngũ cốc. Inositol đôi khi được coi như một vitamin nhưng hầu hết động vật đều có thể tổng hợp được chất này và không có chứng cứ nào cho thấy chất này là thiết yếu cho con người.*

inotropic *adj.* affecting the contraction of heart muscle. Drugs such as 'digitalis' have positive inotropic action, stimulating heart muscle contractions and causing the heart rate to increase. Beta-blocker drugs, such as 'propranolol', have negative inotropic action reducing heart muscle contractions and causing the heart rate to decrease.

tinh hướng *co* (tt) *ánh hướng tới sự co thắt của cơ tim. Các thuốc như digitalis* có tác dụng hướng cơ dương tinh, tức kích thích co thắt cơ tim và làm nhịp tim tăng lên. Các thuốc phòng bổ beta như propanolol* có tác động hướng cơ âm tinh, tức làm giảm co thắt cơ tim và làm nhịp tim chậm lại.*

in-patient/ 'in peɪʃn/ *n.* a patient who is admitted to a bed in a hospital ward and remains there for a period of time for treatment, examination, or observation. Compare out-patient.

bệnh nhân nội trú (dt) *một bệnh nhân có nhân nội giường trong một khoa ở bệnh viện và ở lại đó một thời gian để chữa trị. xem nghiêm: hay theo dõi. So sánh với bệnh nhân ngoại trú.*

inquest/ 'ɪnkwɛst/ *n.* an official judicial enquiry into the cause of a person's death-

carried out when the death is sudden or takes place under suspicious circumstances. The results of medical and legal investigations that have been carried out are considered by a 'coroner', sitting with or without a jury, and made publicly known. See also autopsy

điều tra tử vong (dt) *một cuộc điều tra pháp lý chính thức về nguyên nhân tử vong của một người, thực hiện khi chết bất ngờ hay trong các tình huống có nghi ngờ. Các kết quả điều tra về y khoa và pháp lý được điều tra viên về tử vong* xem xét cùng với hay có khi không với ban hội thẩm và sẽ được thông báo công khai.*

insanity/ in'senəti/ *n.* a degree of mental illness such that the affected individual is not responsible for his actions or is not capable of entering into a legal contract. The term is used in legal rather than medical contexts

miễn tố vì bệnh tâm thần (dt) *một mức độ bệnh tâm trí đến mức bệnh nhân không có trách nhiệm về những hành động của mình hay không thể tham gia một hợp đồng pháp lý. Từ này dùng trong luật pháp hơn là trong các sách y khoa.*

insect/ 'ɪnsekt/ *n.* a member of a large group of mainly land-dwelling 'arthropods'. The body of the adult is divided into a head, thorax, and abdomen. The head bears a single pair of sensory antennae, the thorax bears three pairs of legs and, in most insects, wings (these are absent in some parasitic groups, such as lice and fleas). Some insects are of medical importance. Various blood-sucking insects transmit tropical diseases, for example the female *Anopheles* mosquito transmits malaria and the *tssetse* fly transmits sleeping sickness. The bites of lice can cause intense irritation and, secondarily, bacterial infection. The organisms causing diarrhoea and dysentery can be conveyed to food on the bodies of flies. See also myiasis.

côn trùng (dt) *một thành viên của một nhóm lớn các loại tiết tủy* chủ yếu sống trên mặt đất. Thành côn trùng thường thành chia ra đầu, ngực, và bụng. Đầu có một đôi anten cảm giác, thân mang ba đôi chân và cánh (hầu hết côn trùng đều có cánh, trừ một vài nhóm ký sinh như chày rắn và bọ chét). Một số côn*

trùng côn tẩm quan trọng về matology. Nhiều loài côn trùng hút máu truyền các bệnh nhiệt đới, thí dụ muỗi *Anopheles* cài truyền bệnh sốt rét và ruồi *tsetse* truyền bệnh ngứa. Vết cắn của chấy rận có thể gây kích thích dữ dội và nhiễm trùng thứ phát. Các sinh vật gây bệnh tiêu chảy và kiết lỵ có thể được chuyên chở tại thực án theo các loại ruồi. Cũng xem bệnh giời.

insecticide/ in'sektisaid/ *n.* preparation used to kill destructive or disease-carrying insects. Ideally, an insecticide should have no toxic effects when ingested by human beings or animals, but modern powerful compounds have inherent dangers and have caused fatalities. Some insect powders contain organic phosphorus compounds and fluorides; when ingested accidentally they may cause damage to the nervous system. The use of such compounds is generally under strict control. See also DDT, diazinon.

thuốc diệt côn trùng(dt) một chế phẩm dùng giết các loại côn trùng phá hoại hay mang bệnh. Thuốc diệt côn trùng lý tưởng phải không có độc tính khi người hay súc vật nuốt phải, nhưng hiện nay các hợp chất mạnh đều gắn liền với nguy hiểm và đã gây các trường hợp tử vong. Một số thuốc diệt côn trùng đang bột có chứa những hợp chất phosphat hữu cơ và các muối flour, và khi nuốt phải do tai nạn sẽ gây hại cho hệ thần kinh. Việc sử dụng các hợp chất này cần được kiểm soát chặt chẽ. Cũng xem DDT, diazinon.

insemination/ in'sem'i neɪʃn/ *n.* introduction of semen into the vagina. See also artificial insemination.

cấy tinh(dt) đưa tinh dịch vào âm đạo. Cũng xem cấy tinh nhân tạo.

insertion/ i'nserʃn/ *n.* (in anatomy) the point of attachment of a muscle (e.g. to a bone) that is relatively movable when the muscle contracts. Compare origin.

dấu bám(dt) (trong giải phẫu học) điểm bám của một cơ (thí dụ vào xương). Điểm này tương đối di động khi cơ co lại. So sánh với điểm gốc.

insight/ 'insaɪt/ *n.* (in psychology) knowledge of oneself. The term is applied

particularly to a patient's recognition that he has psychological problems; in this sense absence of insight is a feature of psychosis. The term is also applied to the patient's accuracy of understanding the development of his personality and his problems; in this sense insight is enhanced by psychotherapy.

tư thi(dt) (trong tâm lý học) hiểu biết về chính mình. Từ này đặc biệt dùng cho tình trạng một bệnh nhân biết được mình đang có tư thi là đặc trưng của rối loạn tâm thần. Từ này cũng dùng cho sự hiểu biết chính xác của bệnh nhân về phát triển nhân cách và các vấn đề của mình; trong nghĩa này tâm lý trị liệu sẽ tìm cách làm tăng tư thi.

insolation/ insə'lēʃn/ *n.* exposure to the sun's rays. See also heatstroke.

phơi nắng(dt) phơi dưới ánh sáng mặt trời. Cũng xem say nắng.

insomnia/ in'somniə/ *n.* inability to fall asleep or to remain asleep for an adequate length of time, so that tiredness is virtually permanent. Insomnia may be associated with disease, particularly if there are painful symptoms, but is more often caused by worry.

chứng mất ngủ(dt) mất khả năng ngủ hay không đủ thời gian nên thường xuyên bị mệt. Chứng mất ngủ có thể kết hợp với bệnh, đặc biệt khi có những triệu chứng đau, nhưng thường do lo âu.

inspiration/ in'spir'eɪʃn/ *n.* see inhalation.

hít vào(dt) xem phản ứng hít.

instillation/ i'nstil'eɪʃn/ *n.* 1. the application of liquid medication drop by drop, as into the eye. 2. the medication, such as eye drops, applied in this way.

nhó giọt(dt) 1. việc cấp một loại thuốc lỏng theo từng giọt, như nhó vào mắt. 2. thuốc dùng bằng cách nhó từng giọt như thuốc nhó mắt.

instinct/ 'instiŋkt/ *n.* 1. a complex pattern of behaviour innately determined, which is characteristic of all individuals of the same species. The behaviour is released and modified by environmental stimuli, but its pattern is relatively uniform and predetermined. 2. an innate drive that urges the indi-

vidual towards a particular goal (for example, "libido in psychoanalytic psychology).

bản nồng (dt) 1. một kiểu mẫu phức tạp về cursive đậm sẵn từ khi sinh ra, điều này là đặc điểm của tất cả các cá thể thuộc cùng một loại. Thái độ cursive lỏ ra và thay đổi theo các kích thích môi trường, nhưng kiểu mẫu vẫn tương đối đồng nhất và đã định trước. 2. một xu hướng bẩm sinh thúc đẩy một cá thể đến một mục đích đặc biệt (thí dụ: dục tình (libido) trong phân tâm học).

institutionalization /ɪn'stɪtʃu:jn/ n. a condition produced by residence in an unstimulating impersonal institution (such as some mental hospitals and orphanages). The individual adapts to the behaviour characteristic of the institution to such an extent that he is handicapped in other environments. The features often include apathy, dependence, and a lack of personal responsibility. Some symptoms, such as stereotropy, are commoner in the institutionalized.

thể chế hóa (dt) tình trạng gây ra do cư trú trong một thể chế không có cá tính và không kích động (như trong các bệnh viện tâm thần hay các viện mồ côi). Các cá thể thích nghi với những đặc điểm cursive của thể chế đến mức đó người này trở nên kém khả năng trong các môi trường khác. Các đặc trưng gồm vô cảm, tùy thuộc, và thiếu trách nhiệm cá nhân. Một vài triệu chứng như chứng rệp khuôn thường thấy hơn trong những người đã bị thể chế hóa.

insufficiency /'ɪnsəfɪsɪənsi/ n. inability of an organ or part, such as the heart or kidney, to carry out its normal function.

thiếu nồng (dt) trường hợp một cơ quan hay một bộ phận, như tim hay thận, mất khả năng thực hiện khả năng bình thường.

insufflation n. the act of blowing gas or a powder, such as a medication, into a body cavity.

bom (dt) hành động thổi hơi hay bột, như một loại thuốc, vào trong một xoang cơ thể.

insula n. an area of the cerebral cortex that is overlapped by the sides of the deep lateral sulcus (cleft) in each hemisphere.

thùy đào (dt) một vùng của vỏ não bị các bờ

của rãnh bên sâu đè lên trong mỗi bán cầu não.

insulin /'ɪnsjʊlɪn/ n. a protein hormone, produced in the pancreas by the beta cells of the "islets of Langerhans", that is important for regulating the amount of sugar (glucose) in the blood. Insulin secretion is stimulated by a high concentration of blood sugar. Lack of this hormone gives rise to "diabetes mellitus", in which large amounts of sugar are present in the blood and urine. This condition may be treated successfully by insulin injections.

(dt) một hormone protein sản sinh trong tuyến tụy do các tế bào beta của tiểu đảo Langerhans, có vai trò quan trọng trong việc điều hòa lượng đường (glucose) trong máu. Nồng độ đường trong máu cao sẽ kích thích sự phân tiết insulin. Khi thiếu hormone này sẽ bị bệnh đái tháo đường* trong đó máu và nước tiểu có lượng đường lớn. Tình trạng này có thể chữa thành công bằng cách insulin.

insulinase n. an enzyme, found in such tissues as the liver and kidney, that is responsible for the normal breakdown of insulin in the body.

(dt) một enzyme thấy trong các mô như gan và thận, có nhiệm vụ phân hủy bình thường insulin trong cơ thể.

insulinoma n. an insulin-producing tumour of the beta cells in the "islets of Langerhans" of the pancreas. Symptoms include sweating, faintness, episodic loss of consciousness, and other features of "hypoglycaemia". Single tumours can be removed surgically. Multiple very small tumours scattered throughout the pancreas cannot be treated by surgery but do respond to drugs that poison the beta cells, including "diazoxide".

u insulin (dt) một khối u sản sinh insulin của các tế bào beta trong các tiểu đảo Langerhans ở tuyến tụy. Triệu chứng gồm ra mồ hôi, mệt mỏi, mất nhận thức từng hồi, và các đặc trưng khác của chứng hạ đường huyết*. Các khối u đơn lẻ có thể dùng phẫu thuật cắt bỏ, nhưng khi có rất nhiều khối u nhỏ rải rác trong khắp tuyến tụy, sẽ không thể điều trị bằng phẫu thuật. Tuy nhiên tình trạng này sẽ đáp ứng tốt với các thuốc gây độc cho các tế bào beta, kể cả diazo-xide*.

Intal n. see cromolyn sodium.

(dt) xem *cromolyn sodium*.

intergration/ int'egretʃn/ n. the blending together of the "nerve impulses that arrive through the thousands of synapses at a nerve cell body. Impulses from some synapses cause "excitation, and from others "inhibition; the overall pattern decides whether an individual nerve cell is activated to transmit a message or not.

tích hợp(dt) việc trộn lẫn với nhau các xung lực thần kinh đến qua hàng ngàn các tiếp hợp ở thân một tế bào thần kinh. Các xung từ một số tiếp hợp gây kích thích", và từ một số khác lại gây ức chế"; mô hình toàn thể sẽ quyết định tế bào thần kinh này sẽ được hoạt hóa để truyền thông tin đi hay không.

integument/ int'egjumənt/ n. 1. the skin. 2. a membrane or layer of tissue covering any organ of the body.

vỏ bọc(dt) 1. da. 2. màng hay lớp màng bao bọc bít cứ cơ quan nào trong cơ thể.

intelligence quotient (IQ)

/ int'elɪdʒəns 'kwoʃnt/ an index of intellectual development. In childhood and adult life it represents intellectual ability relative to the rest of the population; in children it can also represent rate of development ("mental age as a percentage of chronological age). Most intelligence tests are constructed so that the resulting intelligence quotients in the general population have a "mean of about 100 and a "standard deviation of about 15.

thương số thông minhmột chỉ số về phát triển trí tuệ. Trong thời thơ ấu và lúc trưởng thành, thương số này biểu lộ khả năng trí tuệ tương đối so với phần còn lại của quần thể. Ở trẻ em, thương số này cũng tiêu biểu cho tốc độ phát triển (tuổi tâm trí) tính theo phần trăm của tuổi thời gian. Hầu hết các trắc nghiệm thông minh đều được dùng lên sao cho thương số thông minh trung bình của quần thể khoảng 100 với một độ lệch chuẩn khoảng 15.

intelligence test/ int'elɪdʒəns test/ a standardized assessment procedure for the determination of intellectual ability. The score produced is usually expressed as an "intelligence quotient. Most tests present a series of different kinds of problems to be

solved. The best known are the Wechsler Adult Intelligence Scale (WAIS), the Wechsler Intelligence Scale for Children (WISC), and the Stanford Binet Intelligence Scale. Scores on intelligence tests are used for such purposes as the diagnosis of "subnormality and the assessment of intellectual deterioration.

trắc nghiệm thông minh phương pháp đánh giá tiêu chuẩn hóa để xác định khả năng trí tuệ. Điểm số có được thường gọi là thương số thông minh. Hầu hết các xét nghiệm đều đưa ra một loại các kiểu khác nhau về các vấn đề phải giải quyết. Được biết nhiều nhất là thang điểm thông minh Wechsler cho người lớn, thang điểm thông minh Wechsler cho trẻ em, và thang điểm thông minh Stanford Binet. Điểm số của các trắc nghiệm thông minh được dùng cho các mục đích như chẩn đoán tình trạng dưới bình thường" và đánh giá sự hư hỏng trí tuệ.

intention/ int'enʃn/ n. a process of healing. Healing by first intention is the natural healing of a wound or surgical incision when the edges are brought together under aseptic conditions and "granulation tissue forms.

sự liên sẹo(dt) tiến trình lành. Lành bằng sự liên sẹo lần đầu là sự lành tự nhiên của một vết thương hay một đường rạch phẫu thuật khi các bờ liền lại với nhau trong tình trạng vô trùng và tạo thành mờ hật.

intention tremor/ int'enʃn 'trəmər/ see tremor.

rung vận động hữu ý xem run.

inter- prefix denoting between. Examples: *intercostal* (between the ribs); *intertrochanteric* (between the trochanters).

tiếp đầu ngữ chỉ ở giữa. Thí dụ *intercostal* (giữa các xương sườn); *intertrochanteric* (giữa các mấu chuyền).

intercalated/ m'tsækələtɪd/ adj. describing structures tissues, etc., that are inserted or situated between other structures.

xen giữa(dt) mô tả một cấu trúc, một mô v.v... lồng vào hay ở giữa các cấu trúc khác.

intercellular adj. situated or occurring between cells.

gian bao(dt) ở hay xảy ra ở giữa các tế bào.

intercostal muscles/ *intə'kɔ:nl̩ 'mʌslz/* muscles that occupy the spaces between the ribs and are responsible for controlling some of the movements of the ribs. The superficial external intercostals lift the ribs during inspiration; the deep internal intercostals draw the ribs together during expiration.

cơ gian sườn các cơ ở khoảng trống giữa các xương sườn, có nhiệm vụ kiểm soát một vài chuyển động của xương sườn. Cơ gian sườn ngoài trên mặt nâng xương sườn lên khi hít vào, cơ gian sườn trong ở sâu kéo xương sườn lại với nhau khi thở ra.

intercurrent/ *intə'kʌrənt/* adj. going on at the same time: applied to an infection contracted by a patient who is already suffering from an infection or other disease

gian phát (t) tiếp tục cùng một lúc, dùng cho trường hợp một bệnh nhân mắc phải một bệnh trong khi đã mắc phải một bệnh nhiễm hay một bệnh khác.

interferon n. a substance that is produced by cells infected with a virus and has the ability to inhibit viral growth. Interferon is active against many different viruses, but particular interferons are effective only in the species that produces them. Attempts are being made to produce human interferon in large quantities in bacterial host cells.

(dt) một chất do các tế bào bị nhiễm virút sản sinh ra có khả năng ức chế tăng trưởng virút. Interferon có hoạt động chống lại nhiều loại virút nhưng các interferon đặc biệt chỉ có hiệu lực chống lại loại đã sản sinh ra chúng. Hiện đang tìm cách sản xuất các interferon với số lượng lớn trong các tế bào kỵ chìu.

interkinesis n. 1. the resting stage between the two divisions of *meiosis. 2. see interphase.

gian kỳ (dt) 1. giai đoạn nghỉ giữa hai lần giảm phân. 2. xem gian kỳ (trong phân chia tế bào) = interphase.

intermittent claudicatio see claudication.

chứng khập khènh gian cách xem khập khènh.

intermittent fever/ *intə'mju:tənt 'fi:və/* a fever that rises subsides, then returns again. See malaria.

sốt từng con/một con sốt phai ra, hạ xuống, rồi trở lại. Xem sốt rét.

intern/ *'intə:n/* n. see Doctor.

bác sĩ, sinh viên y khoa nội trú và m bác sĩ.

International Classification of Diseases/ *intə'nikeʃənl̩ 'klæsi:fɪ'keɪʃn̩ iv di:zɪ:tɪvɪzɪ:* a list of all known diseases and syndromes published by the World Health Organization every ten years (approximately). Diseases are grouped either according to system (e.g. cardiovascular, respiratory) or type (e.g. malignant growths, accidents); each is allocated a three-digit number for computerization and hence comparison of mortality and morbidity rates, both regionally and nationally. Agreed simplified groupings exist, and some rubrics are subdivided by the use of a fourth digit.

Bảng phân loại Bệnh Thế Giới là danh sách tất cả các bệnh đã biết và các hội chứng do tổ chức y tế thế giới xuất bản mỗi mười năm (xấp xỉ). Các bệnh được phân nhóm theo hệ thống (ví dụ tim mạch, hô hấp) hay theo kiểu (ví dụ: tăng sinh ác tính, tai nạn), mỗi nhóm được ghi bằng ba chữ số để ghi máy điện toán. Từ đó so sánh được tỷ lệ tử vong và tỷ lệ gây bệnh theo từng vùng hay theo từng nước. Để đóng ý việc phân nhóm đơn giản và một số để mục cung được chia nhỏ ra bằng cách dùng chữ số thứ tư.

interneurone/ *intə'nju:rɔ:n/* n. a neurone in the central nervous system that acts as a link between the different neurones in a *reflex arc. It usually possesses numerous branching processes (dendrites) that make possible extensive and complex circuits and pathways within the brain and spinal cord.

nơron trung gian (dt) một nơron trong hệ thần kinh trung ương tác động như một mối liên lạc giữa các nơron khác nhau trong một cung phản xạ*. Nơron này thường có nhiều mao phan nhánh (duôi gai) làm cho các mạch và đường phức tạp giữa não và dây cột sống hoạt động được.

internode/ *in'tə:nɔ:d/* n. the length of axon covered with a myelin sheath. Internodes are separated by nodes of Ranvier, where the sheath is absent.

gian nút (dt) các phần của thể trục có bao myelin bao bọc. Các gian nút cách nhau bởi các nút Ranvier là nơi không có bao myelin.

interceptor *n.* any "receptor organ composed of sensory nerve cells that respond to and monitor changes within the body, such as the stretching of muscles or the acidity of the blood

nội cảm thụ (dt) bất kỳ cơ quan cảm thụ nào gồm các tế bào thần kinh đáp ứng với và giám sát các thay đổi trong cơ thể như dưới cơ hay độ acid trong máu.

interparietal bone (inca bone, incarial bone) / in'ter-pə'relətəl bōn/ the bone lying between the *parietal bones, at the back of the skull.

xương gian đinh xương nằm giữa các xương đinh ở phía sau hộp sọ.

interpeduncular *adj.* situated between the peduncles of the cerebrum or cerebellum.

gian cuồng (dt) ở giữa các cuồng não hay cuồng tiểu não.

interphase (interkinesis) / in'ter-fāz/ *n.* the period when a cell is not undergoing division (mitosis), during which activities such as DNA synthesis occur.

gian kỳ (dt) thời gian tế bào không phân chia (gián phân), trong lúc này xảy ra các hoạt động như tổng hợp DNA.

intersex *n.* an individual who shows anatomical characteristics of both sexes. See hermaphrodite, pseudoghermaphrodism. -
intersexuality *n.*

giới tính trung gian (dt) một cá thể có các đặc trưng giải phẫu học của cả hai giới. Xem tương tính, giả tương tính. -
intersexuality *dt.*

interstice / in'trēstis/ *n.* a small space in a tissue or between parts of the body. -
interstitial *adj.*

khe (dt) một khoảng trống nhỏ trong mô hay giữa các bộ phận cơ thể. -
interstitial *lt.*

interstitial cells (Leydig cells) *t h e* cells interspersed between the seminiferous tubules of the *testis. They secrete *androgens in response to stimulation by *luteinizing hormone from the anterior pituitary gland.

tế bào khe (tế bào Leydig) các tế bào

rải rác giữa những tiểu quản sinh tinh của tinh hoàn. Tế bào khe tiết ra androgen* đáp ứng với kích thích do hormone sinh lutein của tuyến yên trước.

interstitial-cell-stimulating hormone see luteinizing hormone

hormone kích thích tế bào khe xem hormone sinh lutein.

intertrigo *n.* superficial inflammation (dermatitis) of two skin surfaces that are in contact, such as between the thighs or under the breasts, particularly in obese people. The dermatitis is caused by friction, warmth, moisture, and sweat and is often aggravated by infection.

chốc mép (dt) viêm bít mắt (viêm da) của hai lớp da tiếp xúc với nhau, như giữa các dùi hay dưới ngực, đặc biệt ở những người béo phì. Viêm da gây ra do cọ sát; hơi ẩm, ẩm độ và mồ hôi, và thường bị nhiễm trùng làm nặng thêm.

intervention study / in'trēv'yoōn 'styd/ a comparison of the outcome between two or more groups of patients that are deliberately subjected to different regimes (usually of treatment but sometimes of a preventive measure, such as vaccination). Wherever possible those entering the trial should be allocated to their respective groups by means of random numbers, and one such group (control) should have no active treatment (*randomized controlled trial*). Ideally neither the patient nor the person assessing the outcome should be aware of which therapy is allocated to which patient (*blind trial*), nor should the doctor responsible for treatment (*double-blind trial*), and groups should exchange treatment after a prearranged period (*cross-over trial*).

nghiên cứu can thiệp so sánh kết quả giữa hai hay nhiều nhóm bệnh nhân được cung cấp điều trị trong các chế độ khác nhau (thường về trị liệu, nhưng đôi khi là một liệu pháp phòng ngừa, như tiêm chủng). Khi có thể được, các bệnh nhân tham gia thử nghiệm được chia thành bằng các số tinh cát, và có một nhóm (nhóm đối chứng) không nhận trị liệu (thử nghiệm đối chứng tinh cát). Lý tưởng là các bệnh nhân và người đánh giá kết quả

không được biết phép trị liệu đã áp dụng cho nhóm bệnh nhân nào (thử nghiệm mù), và cả bác sĩ có nhiệm vụ điều trị cũng không được biết (thử nghiệm mù kép), và các nhóm sẽ thay đổi với nhau phép trị liệu (thử nghiệm chéo).

intervertebral disc / .intə'vertəbrəl disk/ the flexible plate of fibrocartilage that connects any two adjacent vertebrae in the backbone. At birth the central part of the disc - the *nucleus pulposus* - consists of a gelatinous substance, which becomes replaced by cartilage with age. The intervertebral discs account for one quarter of the total length of the backbone; they act as shock absorbers, protecting the brain and spinal cord from the impact produced by running and other movements. See also prolapsed intervertebral disc.

đĩa liên sống *đĩa sun-xo* đĩa nối bất cứ hai đốt sống nào liền nhau trong cột sống. Khi sinh: phần giữa đĩa (nhân túy) gồm một chất như gelatin, chất này sẽ được thay bằng sụn khi lớn lên. Các đĩa liên sống chiếm một phần tư tổng chiều dài cột sống, hoạt động như một bộ phận giảm xóc để bảo vệ não và dây sống không bị ảnh hưởng khi chạy hay khi thực hiện các động tác khác. Cũng xem sa đĩa liên sống.

intestinal flora / in'testinal 'flora/ bacteria normally present in the intestinal tract. Some are responsible for the synthesis of "vitamin K. By producing a highly acidic environment in the intestine they may also prevent infection by pathogenic bacteria that cannot tolerate such conditions.

khu hệ ruột các vi trùng bình thường thấy trong ống tiêu hóa. Một số vi trùng có nhiệm vụ tổng hợp vita-min K. Bằng cách gây ra một môi trường có nồng độ acid cao, các vi trùng này cũng có thể ngừa được sự nhiễm các vi trùng gây bệnh vốn không thích hợp với các điều kiện này.

intestinal juice / in'testinal dʒu:s/ see succus entericus.

dịch ruột xem dịch trắng.

intestine (bowel, gut) / in'testin/ n. the part of the alimentary canal that extends from the stomach to the anus. It is divided

into two main parts - the small intestine and the large intestine. The *small intestine* is divided into the "duodenum," "jejunum," and "ileum." It is here that most of the processes of digestion and absorption of food take place. The surface area of the inside of the small intestine is increased by the presence of finger-like projections called *villi* (see illustration). Glands in the mucous layer of the intestine secrete digestive enzymes and mucus. The *large intestine* consists of the "caecum," "vermiform" "appendix," "colon," and "rectum." It is largely concerned with the absorption of water from the material passed from the small intestine. The contents of the intestines are propelled forwards by means of rhythmic muscular contractions (see peristalsis). -*Intestinal* adj.

ruột (dt) phần ống tiêu hóa đi từ da dày cho tới hau môn. Ruột chia làm hai phần chính là ruột non và ruột già. Ruột non chia ra ta tràng*, không tràng* và hồi tràng*. Đây là nơi xảy ra hầu hết các tiến trình tiêu hóa và hấp thu. Bề mặt bên trong ruột non được tăng thêm diện tích do có các phần nhô ra như ngón tay gọi là nhung mao (xem hình). Các tuyến trong niêm mạc ruột non tiết ra các enzyme tiêu hóa và chất nhầy. Ruột già gồm có manh tràng*, ruột thừa*, đại tràng* và trực tràng*. Ruột già liên quan phần lớn tới việc hấp thu nước trong các chất do ruột non chuyển sang. Các chất chưa trong ruột được đẩy tới nhờ các co thắt cơ nhíp nhàng (xem nhu động). -*intestinal* tt.

intima (tunica intima) n. 1. the inner layer of the wall of an "artery" or "vein." It is composed of a lining of endothelial cells and an elastic membrane. 2. the inner layer of various other organs or parts.

nội mạc (màng nội mạc) (dt) 1. lớp trong của thành động mạch hay tĩnh mạch. Nội mạc gồm một lớp tế bào nội mô và một màng dày hỏi. 2. lớp trong của nhiều cơ quan hay bộ phận khác.

intolerance / in'tolerans/ n. the inability of a patient to tolerate a particular drug, manifested by various adverse reactions.

không dung nạp (dt) tình trạng bệnh nhân không có khả năng dung nạp một loại thuốc, biểu lộ bằng nhiều phản ứng có hại.

intoxication/ in'toksɪ'keɪʃn/ *n.* the symptoms of poisoning due to ingestion of any toxic material, including alcohol and heavy metals.

nhiễm độc/độc các triệu chứng ngộ độc do nốt phải bất cứ chất độc nào, kể cả rượu và các kim loại nặng.

intra- prefix denoting inside; within. Examples: *intralobular* (within a lobule) *intruterine* (within the womb).

nội tiếp dấu ngữ chỉ bên trong, ở trong. *Thí dụ* *intralobular* (trong một tiểu thùy), *intruterine* (trong tử cung).

intracellular/ in'trə'sel'yulo/ *adj.* situated or occurring inside a cell or cells.

nội bào/ *n.* ở trong hay xảy ra trong một tế bào hay trong các tế bào.

intracranial/ in'trə'krenɪəl/ *adj.* within the skull.

nội sọ/ *trong hộp sọ.*

intradermal/ in'trə'de'məl/ *adj.* within the skin. An *intradermal injection* is made into the skin.

nội bì/ *trong da.* *Chích trong da là chích vào trong lớp bì.*

intramuscular/ in'trə'maskjulo/ *adj.* within a muscle. An *intramuscular injection* is made into a muscle.

trong cơ/ *ở trong một cơ.* *Chích thịt là chích trong một cơ.*

intracocular/ in'trə'okjulo/ *adj.* of or relating to the area within the eyeball.

nội nhãn/ *thuộc hay liên quan tới vùng phía trong nhãn cầu.*

intrathecal *adj.* wit in the meninges of the spinal cord. An *intrathecal injection* is made into the meninges.

nội tuy mạc/ *bên trong não tuy* của dây cột sống.* *Chích nội tuy mạc là chích trong màng não tuy.*

intrauterine device *see IUD.*

dụng cụ trong tử cung *xem IUD.*

intravenous/ in'trə'venəs/ *adj.* into or within a vein. An *intravenous injection* is made into a vein.

trong tĩnh mạch/ *vào trong hay ở trong một tĩnh mạch.* *Chích tĩnh mạch là chích*

trong một tĩnh mạch.

intravenous pyelogram (IVP) a succession of X-ray films of the urinary tract following the injection into a vein of an iodine-containing substance (which is opaque to X-rays). This material is concentrated and excreted by the kidneys, and the IVP reveals details of the kidneys, the ureters, and subsequently the bladder. An IVP tests kidney function and reveals the presence of stones in the kidneys or ureters and other abnormalities of the urinary tract. *See also pyelography.*

chụp bể thận tinh mạch một loạt phim X-quang về đường tiểu chụp sau khi chích trong tĩnh mạch một chất có chứa iodine (có tính cản quang). Chất này tập trung về thận để được bài tiết ra nên chụp bể thận tinh mạch sẽ thấy rõ được các chi tiết ở thận; các niệu quản, và sau đó là bàng quang. Chụp bể thận tinh mạch sẽ trải nghiệm được chức năng thận và cho thấy được các sỏi trong thận hay trong niệu quản và các bất thường khác ở đường tiểu. Cũng xem *chụp bể thận.*

intraversion/ in'trə'vez̄n/ *n.* *see introversion.*

hướng nội *xem phản dịch chữ introversion.*

intra vitam Latin: during life.

tiếng Latinh có nghĩa là trong đời sống.

intrinsic factor/ in't्रɪnsɪk'fakt̄r/ a glycoprotein secreted in the stomach. The secretion of intrinsic factor is necessary for the absorption of "vitamin B12; a failure of secretion of intrinsic factor leads to a deficiency of the vita-min and the condition of "pernicious anaemis."

nhân tố nội tại *một glycoprotein do dạ dày tiết ra, chất này cần thiết cho sự hấp thu vitamin B12 vì vậy khi không tiết ra được nhân tố nội tại, cơ thể sẽ bị thiếu sinh tố này đưa đến tình trạng thiếu máu ác tính.*

intrinsic muscle/ in't्रɪnsɪk'mjuːsl/ a muscle that is contained entirely within the organ or part it acts on. For example, there are intrinsic muscles of the tongue, whose contractions change the shape of the tongue.

cơ nội tại *một cơ hoàn toàn nằm trong một cơ quan hay bộ phận mà nó tác động tới.* *Thí dụ lưỡi có nhiều cơ nội tại; khi các cơ này co*

thất sẽ làm thay đổi hình dáng của tuổi.

intro- prefix denoting in; into.

tiếp đầu ngữ chỉ trong, vào trong.

introitus *n* (in anatomy) an entrance into a hollow organ or cavity.

cứa vào(dt) (trong giải phẫu học) *dường vào một cơ quan rỗng hay một xoang.*

introduction/ *intrəʊdʒekʃn/ n* (in psychoanalysis) the process of adopting, or of believing that one possesses, the qualities of another person. This can be a form of 'defence mechanism. See also identification.

nội nhập(dt) (trong phân tâm học) *tiến trình thu nhận, hay tin tưởng rằng mình có, một tinh chất của người khác. Đây có thể là một dạng của cơ chế bảo vệ. Cũng xem đồng nhất hóa.*

intromission/ *intrəʊ'miʃn/ n* the introduction of one organ or part into another, e.g. the penis into the vagina.

dưa vào(dt) *việc đưa một cơ quan hay bộ phận vào trong một cơ quan hay bộ phận khác, thí dụ dương vật vào trong âm đạo.*

introversion/ *intrəʊ'verʃn/ n* 1. (or intraversion) an enduring personality trait characterized by interest in the self rather than the outside world. People high in introversion (introverts), as measured by questionnaires and psychological tests, tend to have a small circle of friends, like to persist in activities once they have started, and are highly susceptible to permanent 'conditioning'. Introversion was first described by Carl Jung as a tendency to distancing oneself from others, to philosophical interests, and to reserved defensive reactions. Compare extroversion. 2. a turning inwards of a hollow organ (such as the womb) on itself.

hướng nội(dt) 1. *một nét nhận cách bén vững có đặc trưng quan tâm đến bản thân hơn là ngoại giới. Các người có tình hướng nội cao (người hướng nội) do bằng các câu hỏi và các trắc nghiệm tâm lý, có khuynh hướng chỉ có một ít bạn, thích theo đuổi các hoạt động mới khi họ đã bắt đầu, và mẫn cảm cao với việc tạo điều kiện* thường xuyên. Tình hướng nội do Carl Jung mô tả lần đầu tiên như một khuynh hướng giữ mình cách xa khỏi những người khác, quan tâm đến triết*

học và giữ các phản ứng bảo vệ. So sánh với hướng ngoại. 2. tình trạng một cơ quan rỗng quay về phía trong của chính nó.

introvert/ *'intrəvɜ:t/ n. see introversion.*

người hướng nội(dt) *xem hướng nội.*

intubation *n* the introduction of a tube into part of the body for the purpose of diagnosis or treatment. Thus *gastric intubation* may be performed to remove a sample of the stomach contents for analysis or to administer drugs directly into stomach.

đặt ống(dt) *việc đưa một ống vào trong một bộ phận cơ thể với mục đích chẩn đoán hay chữa trị. Như vậy đặt ống da dày có thể thực hiện để lấy mẫu chất chữa trong dạ dày để phân tích hay để cấp thuốc trực tiếp vào dạ dày.*

intumescence/ *in'tju:mɛns/ n* a swelling or an increase in the volume of an organ

phồng(dt) *tình trạng một cơ quan bị sưng lên hay bị tăng thể tích.*

intussusception *n* the telescoping (invagination) of one part of the bowel into another; most common in young children under the age of four. As the contents of the intestine are pushed onwards by muscular contraction more and more intestine is dragged into the invaginating portion, resulting in obstruction. Symptoms include intermittent pain, vomiting, and the passing of red jelly with the stools; if the condition does not receive prompt surgical treatment, shock from gangrene of the bowel may result.

lồng ruột(dt) *tình trạng một phần ruột bị thụt vào trong một phần khác, thường thấy nhất ở trẻ em dưới bốn tuổi. Khi các chất chưa trong ruột bị đẩy tới vì các cơ co thắt lại càng ngày càng có thêm phần ruột bị kéo vào trong phần thụt vào và sẽ gây tắc ruột. Triệu chứng gồm đau gián đoạn, nôn, và diarrhea có chất đồng máu đỏ, nếu không chữa trị kịp thời bằng phẫu thuật, bệnh nhân có thể bị sốc do hoại thư ruột.*

inulin *n* a carbohydrate with a high molecular weight, used in a test of kidney function called *inulin clearance*. Inulin is filtered from the blood stream by the kidneys. By injecting it into the blood and measuring the amount

that appears in the urine over a given period. It is possible to calculate how much filtrate the kidneys are producing in a given time.

(dt) một carbohydrate có trọng lượng phân tử cao dùng trong xét nghiệm chức năng thận gọi là hệ số tinh khiết inulin. Thận lọc inulin ra khỏi dòng máu. Vì vậy chỉ số inulin vào máu và số lượng có trong nước tiểu trong một thời gian nhất định, có thể tính được thận đã sản xuất được bao nhiêu chất lọc trong thời gian này.

inunction *n.* the rubbing in with the fingers of an ointment or liniment

chà xát (dt) việc dùng các ngón tay chà xát cho thấm vào da một pomá hay dầu xoa.

invagination *n.* 1. the infolding of the wall of a solid structure to form a cavity. It occurs in some stages of embryonic development. 2. see intussusception.

thụt vào (dt) 1. tình trạng thành của một cấu trúc cứng gấp vào phía trong để tạo thành một xoang. Điều này xảy ra trong một vài giai đoạn phát triển phôi. 2. xem lồng ruột.

inversion / in'verʃn/ *n.* 1. the turning inwards or inside-out of a part or organ; commonly applied to the state of the womb after childbirth when its upper part is pulled through the cervical canal. 2. a chromosome mutation in which a block of genes within a chromosome are in reverse order, due to that section of the chromosome becoming inverted. The centromere may be included in the inverted segment (*pericentric inversion*) or not (*para-centric inversion*).

1. **lộn ngược.** 2. **đảo ngược.** (dt) 1. tình trạng một bộ phận hay một cơ quan bị xoay vào trong hay lộn mác trong ra ngoài, thường dùng cho tử cung sau khi sinh có phần trên bị kéo ra khỏi cổ. 2. một đột biến nhiễm thể trong đó một khía gen trong nhiễm sắc thể ở vị trí ngược vị doan nhiễm sắc thể này đã bị lộn ngược hai trung tâm có thể ở trong doan đảo ngược (đảo ngược quanh hạt) hay không (đảo ngược bên hạt).

invertebrate / in'verbrit/ *n.* 1. *n.* an animal without a backbone. The following are invertebrate groups of medical importance *insect, *ticks, *nematodes, *flukes, *protozoans, and *tapeworms. 2. *adj.* not possess-

ing a backbone.

1. động vật không xương sống. 2. không xương sống 1. (dt) một động vật không có xương sống. Các động vật không xương sống sau đây có tầm quan trọng về mặt y học: côn trùng*, ve*, giun*, san hô*, động vật nguyên sinh*, và san hô*. 2. (tt) không có xương sống.

in vitro Latin: describing biological phenomena that are made to occur outside the living body (traditionally in a test-tube).

tiếng Latinh: mô tả một hiện tượng sinh học được làm cho xảy ra bên ngoài cơ thể sống (theo truyền thống ở trong một ống nghiệm).

in vitro fertilization / in'vetrəfɪ'lɪzəʃn/ see test-tube baby.

thụt tinh trong ống nghiệm xem em bé ống nghiệm

in vivo Latin: describing biological phenomena that occur or are observed occurring within the bodies of living organisms.

tiếng Latinh: mô tả một hiện tượng sinh học xảy ra hay quan sát được đang xảy ra trong cơ thể một sinh vật sống.

involverum *n.* a growth of new bone, formed from the periosteum, that sometimes surrounds a mass of infected and dead bone in osteomyelitis.

bao xương (dt) sự tăng sinh một xương mới, tạo thành từ cồi mao*, đôi khi bao quanh một khối xương chết hay bị nhiễm trong bệnh viêm xương lây.

involuntary muscle / in'velənterē/ muscle that is not under conscious control, such as the muscle of the gut, stomach, blood vessels, and heart. See also cardiac muscle, smooth muscle.

cơ ngoại ý một cơ không dùng được ý thức để kiểm soát, như các cơ ruột, da dày, mạch máu, và tim. Cũng xem cơ tim, cơ trơn

involution / in'velu:ʃn/ *n.* 1. the shrinking of the womb to its normal size after childbirth. 2. atrophy of an organ in old age.

thoái triển (dt) 1. tình trạng tử cung co lại kích thước bình thường sau khi sinh con. 2. trường hợp một cơ quan bị teo lại trong tuổi già

involutional melancholia / in'velu-

(từ điển Anh - Việt) a severe *depression, usually psychotic, appearing for the first time in the involutorial period of middle life (approximately 40-55 for women, 50-65 for men). Such an illness classically has characteristic features, including agitation; delusions of ill-health, poverty, sin, and sometimes of the nonexistence of the world; and preoccupations with death and loss. However, the features are not always classical, and many authorities do not regard the condition as a clinical entity separate from depressive psychosis. See manic-depressive psychosis.

bệnh u sầu do thoái triển một bệnh trầm cảm nặng, thường thuộc loạn tâm thần, xảy ra lần đầu tiên trong thời kỳ thoái triển của tuổi trung niên (khoảng 40-55 ở phụ nữ, 50-65 ở phái nam). Bệnh này theo kinh điển có các đặc trưng như kích động, hoang tưởng về kém sức khỏe, về nghèo đói, tội lỗi, và đôi khi về sự không hiện hữu trong cuộc đời; và những ưu tư về chết chóc và mất mát. Tuy nhiên đặc trưng bệnh không phải lúc nào cũng theo kinh điển, và nhiều tác giả không coi tình trạng này là một thực thể lâm sàng khác biệt với loạn tâm thần trầm cảm. Cũng xem loạn tâm thần hung cảm-trầm cảm.

iodine /'aʊdɪn/ n. an element required in small amounts for healthy growth and development. An adult body contains about 30 mg of iodine, mostly concentrated in the thyroid gland; this gland requires iodine to synthesize *thyroid hormones. A deficiency of iodine leads to *goitre. The daily requirement of iodine in an adult is thought to be about 150 µg per day; dietary sources of iodine grown in soil containing iodide and also iodized table salt. Radioactive isotopes of iodine (usually iodine-131), which are *radio-opaque, are used in the diagnosis and treatment of diseases of the thyroid gland. Iodine is also used as an antiseptic.

(dt) một nguyên tố cần thiết cho cơ thể với số lượng nhỏ để tăng trưởng và phát triển bình thường. Cơ thể một người trưởng thành chứa khoảng 30 mg iodine, hầu hết tập trung trong tuyến giáp; tuyến này cần iodine để tổng hợp các hormone tuyến giáp. Thiếu iodine sẽ dẫn tới bệnh bướu giáp*. Như cầu

iodine hàng ngày của một người lớn được cho là vào khoảng 150 µg mỗi ngày, nguồn iodine trong chế độ ăn uống là thực phẩm biển, rau mọc trên đất có iodine và muối ăn có pha thêm iodine. Các đồng vị phóng xạ iodine (thường là iodine-131) có tính cản bức xạ được dùng để chẩn đoán và điều trị các bệnh của tuyến giáp. Iodine cũng được dùng như một thuốc sát trùng.

iodipamide n. a *radio-opaque iodine-containing compound used as a *contrast medium in radiography.

một hợp chất chứa iodine có tính cản bức xạ dùng làm môi trường tương phản trong chụp X-quang.*

iodism /'aʊdɪzəm/ n. iodine poisoning. The main features are a characteristic staining of the mouth and odour on the breath. Vomited material may be yellowish or bluish. There is pain and burning in the throat, intense thirst, and diarrhoea, with dizziness, weakness, and convulsions. Emergency treatment includes administration of starch or flour in water and lavage with sodium thiosulphate solution.

nhiễm độc iodine các điểm đặc trưng chính của nhiễm độc đặc biệt là miệng có màu và hơi thở có mùi đặc biệt. Các chất nôn ra có thể vàng lạt hay xanh lạt. Có cảm giác đau và cháy trong họng, khát dữ dội, và tiêu chảy, cùng với choáng váng, yếu ớt và co giật. Chữa trị khẩn cấp gồm cho uống nước có pha bột hay tinh bột, và rửa bằng dung dịch sodium thiosulphate.

iontophoresis n. the technique of introducing through the skin, by means of an electric current, charged particles of a drug, so that it reaches a deep site. The method has been used to transfer salicylate ions through the skin in the treatment of deep rheumatic pain. See also cataphoresis.

diện chuyển ion kỹ thuật đưa các hạt mang điện tích của một loại thuốc qua da bằng cách dùng dòng điện đưa các hạt này vào sâu trong cơ thể. Phương pháp này đã dùng chuyển các ion salicylate qua da để chữa đau khớp sâu. Cũng xem diện chuyển dịch.

iopanoic acid n. a *radio-opaque iodine-containing compound used in radiography to

outline the gall bladder (see cholecystography). Given by intravenous injection, the iopanoic acid is concentrated in the bile by the liver and thus shows up the gall bladder clearly during X-ray examination.

một hợp chất chứa iodine có tính cản bức xạ dùng trong phép chụp X-quang để thấy được túi mật (xem chụp X-quang túi mật). Sau đó chích vào tĩnh mạch, gan sẽ tập trung iopanoic acid trong túi mật và như vậy sẽ thấy rõ được túi mật khi xét nghiệm X-quang.

iophendylate *n.* *radio-opaque iodine-containing compound that is sometimes used in radiography to show up the spinal canal (see myelo-graphy). It is injected through a lumbar puncture needle.

một hợp chất chứa iodine có tính cản bức xạ dời khi dùng trong phép chụp X-quang để chụp dây cáp sống (xem chụp X-quang tủy). Chất này được chích qua kim chọc đốt sống thất lồng.

ippecacuanha /i:pɪkəkju:nə/ *n.* a plant extract used in small doses, usually in the form of tinctures and syrups, as an *expectorant to relieve coughing and to induce vomiting. Ipecacua-nha irritates the digestive system, and high doses may cause severe digestive upsets.

(dt) một chiết suất từ thực vật dùng với liều nhỏ, thường dưới dạng cồn thuốc hay xi-rô, như một chất long đởm để giảm ho và để gây nôn. Ipecacuanha kích thích hệ tiêu hóa, liều cao có thể gây rối loạn tiêu hóa nghiêm trọng.

iprindole *n.* a drug administered by mouth for the treatment of depression (see antidepressant). Response may take place gradually, and side-effects, such as dry mouth, blurred vision, constipation, and sweating, may occur. Trade name: Promadol.

(dt) một loại thuốc dùng uống để trị trầm cảm (xem thuốc chống trầm cảm). Đáp ứng với thuốc có thể xảy ra dần dần, và có thể có tác động như khô miệng, mờ mắt, táo bón, và ra mồ hôi. Tên thương mại: Promadol.

iproniazid *n.* a drug administered by mouth to treat all types of depression (see antidepressant). Side-effects may include constipation, dizziness, difficulty in urination, insomnia, headaches, and impotence. Trade

name: **Marsilid**.

(dt) một loại thuốc dùng uống để chữa tất cả các loại trầm cảm (xem thuốc chống trầm cảm). Tác động phụ có thể gồm táo bón, chóng váng, khó tiêu, mất ngủ, nhức đầu, và bất lực. Tên thương mại: Marsilid.

ipsilateral (*ipselateral, homolateral*) *adj.* on or affecting the same side of the body; applied particularly to paralysis (or other symptoms) occurring on the same side of the body as the brain lesion that caused them. Compare contralateral.

cùng bên (lt) ở hay ảnh hưởng tới cùng một bên cơ thể, dùng đặc biệt cho chứng liệt (hay các triệu chứng khác) xảy ra ở cùng một bên cơ thể do các thương tổn não gây ra. So sánh với đối bên.

IQ *see* intelligence quotient.

xem thương số thông minh.

irid- (*irido-*) *prefix* denoting the iris.
tiếp đầu ngữ chỉ móng mắt.

iridectomy *n.* an operation on the eye in which a part of the iris is removed.

thú thuật cắt móng mắt (dt) thao tác trên mắt trong đó có cắt đi một phần móng mắt.

iridencleisis *n.* an operation for glaucoma in which a small incision is made into the eye, beneath the *conjunctiva and close to the cornea, and part of the iris is drawn into it. The iris acts like a wick and keeps the incision open for the drainage of fluid from the front chamber of the eye to the tissue beneath the conjunctiva.

thú thuật cắt kẹt móng mắt (dt) một thao tác dùng cho tăng nhãn áp bằng cách rạch một đường nhỏ trong mắt, ở dưới kết mạc và sát giác mạc, rồi kéo một phần móng mắt vào đó. Móng mắt hoạt động như một bắc đèn và giữ cho vết rách mở ra để dẫn lưu dịch từ bên phồng trong mắt tới các mó dưới kết mạc.

iridocyclitis *n.* inflammation of the iris and ciliary body of the eye. See uveitis.

viêm móng mắt-thể mi (dt) viêm móng mắt và thể mi trong mắt. Xem viêm móng mạch nha.

iridodialysis *n.* a tear, caused by injury to

the eye, in the attachment of the iris to the ciliary body. Usually a black crescentic gap is seen at the edge of the iris where the tear has occurred, and the pupil is displaced away from the site of the tear.

rách dính móng mắt một chỗ rách, gây ra do tổn thương mắt, ở chỗ móng mắt dính với thể mi. Thường thấy một khoảng đen hình lõm, ở bờ móng mắt bị rách, và móng mắt bị chuyển khỏi nơi rách.

iridodonesis n. tremulousness of the iris when the eye is moved. It is due to absence of support from the lens, against which the iris normally lies, and occurs when the lens is absent or dislocated from its normal position.

rung móng mắt(dt) tình trạng móng mắt bị rung khi mắt chuyển động do không tựa được vào thủy tinh thể (bình thường móng mắt vẫn dựa vào đó). Điều này xảy ra khi không còn thủy tinh thể hay thủy tinh thể bị chuyển khỏi vị trí bình thường.

iridoplegia n. paralysis of the iris which is usually associated with cycloplegia and results from injury, inflammation, or the use of drugs in the eye. In the case of injury, the pupil is usually larger than normal and moves little, if at all, in response to light and drugs.

liệt móng mắt(dt) liệt móng mắt thường kết hợp với liệt thể mi, gây ra do tổn thương, viêm, hay việc dùng các loại thuốc trong mắt. Trong trường hợp tổn thương, đồng tử thường lớn hơn bình thường và chuyển động một ít nếu không một chút nào, đáp ứng với ánh sáng và thuốc.

iridotomy n. an operation on the eye in which an incision is made in the iris.

thú thuật rách móng mắt (dt) thao tác trên mắt trong đó có rách một đường trong móng mắt.

iris n. the part of the eye that regulates the amount of light that enters. It forms a coloured muscular diaphragm across the front of the lens; light enters through a central opening, the *pupil*. A ring of muscle round the margin contracts in bright light, causing the pupil to become smaller (see pupillary reflex). In dim light a set of radiating muscles

contract and the constricting muscles relax, increasing the size of the pupil. The outer margin of the iris is attached to the ciliary body.

móng mắt(dt) bộ phận của mắt dùng điều chỉnh lượng ánh sáng đi vào. Móng mắt tạo thành móng mảng chấn cơ có màu, che phía trước thủy tinh thể. Ánh sáng đi vào qua một lỗ mở ở giữa gọi là đồng tử. Một vòng cơ xung quanh bờ móng mắt sẽ co lại khi chơi sang, làm đồng tử nhỏ hơn (xem phần xa đồng tử). Trong ánh sáng mờ, một bộ cơ tra co lại và các cơ co thắt dần ra làm tăng kích thước đồng tử. Bởi ngoài đồng tử định với thể mi.

iris bombé /'ɪris bɒmbé/ an abnormal condition of the eye in which the iris bulges forward towards the cornea. It is due to pressure from the aqueous humour behind the iris when its passage through the pupil to the anterior chamber of the eye is obstructed.

móng mắt lỗi ra một tình trạng bất thường của mắt trong đó móng mắt bị lỗi ra phía trước giác mạc. Điều này do áp suất của thủy dịch phía sau móng mắt khi dương ra qua móng mắt lỗi tiến phòng bị tắc.

iritis /'ɪritɪs/ n. inflammation of the iris. See uveitis.

viêm móng mắt(dt) tình trạng móng mắt bị viêm. Xem viêm màng mạch nhĩ.

iron /'aɪrən/ n. an element essential to life. The body of an adult contains on average 4 g of iron, over half of which is contained in haemoglobin in the red blood cells, the rest being distributed between myoglobin in muscles, cytochromes, and iron stores in the form of ferritin and haemosiderin. Iron is an essential component in the transfer of oxygen in the body. The absorption and loss of iron is very finely controlled. A good dietary source is meat, particularly liver. The recommended daily intake of iron is 10 mg per day for men and 12 mg per day for women during their reproductive life. A deficiency of iron may lead to anaemia.

Many preparations of iron are used to treat iron-deficiency anaemia. These include preparations taken by mouth, such as ferrous sulphate, and those administered by injection, such as iron dextran.

sắt(dt) một nguyên tố thiết yếu cho đời sống. Cơ thể người trưởng thành chứa trung bình 4g sắt, hơn nữa số này chứa trong hemoglobin* trong hồng cầu, phần còn lại phần bố giữa myoglobin trong cơ, cytochrome, và sắt tồn trú dưới dạng ferritin* và hemosiderin*. Sắt là một phần thiết yếu trong việc chuyển nhượng oxy trong cơ thể. Việc hấp thu và bài tiết sắt được kiểm soát rất tinh vi. Nguồn sắt trong thực ăn tốt nhất là thịt đặc biệt là gan. Lượng sắt khuyên cáo dùng trong một ngày là 10 mg cho phái nam và 12 mg cho phụ nữ trong tuổi sinh sản. Thiếu sắt sẽ dẫn tới thiếu máu*.

Nhiều chế phẩm sắt đã được dùng để chữa các tình trạng thiếu máu do thiếu sắt, gồm các thuốc uống như sulphat sắt II và thuốc chích như dextran sắt.

iron dextran/ 'aɪən 'dɛkstrən/ a drug containing iron and *dextran, administered by intramuscular or intravenous injection to treat iron-deficiency anaemia. Side-effects can include pain at the site of injection, rapid beating of the heart, and allergic reactions. Trade name: Imferon.

dextran sắtmột loại thuốc có chứa sắt và dextran* dùng chích thịt hay chích tĩnh mạch để chữa bệnh thiếu máu do thiếu sắt. Tác động phu gồm đau tại chỗ chích, tim đập nhanh và phản ứng dị ứng. Tên thương mại: Imferon.

iron lung/ 'aɪən lʌŋ/ see respirator.

phổi sắtxem mày hô hấp.

iron-storage disease/ 'aɪən - stɔːridʒ dɪz'ziːz/ see haemosiderosis.

bệnh tốn trữ sắtxem chứng nhiễm sắc tố sắt.

irradiation/ ɪˌraɪdi'eɪʃn/ n. the therapeutic application of electromagnetic radiation (usually alpha, beta, gamma, or X-rays) to a particular structure. See radiotherapy.

chiếu xạ(dt) việc dùng các bức xạ điện tử (thường là các tia alpha, beta, gamma hay tia X) cho một cấu trúc đặc biệt dùng trị liệu. Xem *Hiệu pháp bức xạ*.

irreducible/ ɪr'djʊsəbl/ adj. unable to be replaced in a normal position: applied particularly to a type of hernia.

không giảm(tt) không thể đặt trở lại vị trí bình thường, đặc biệt dùng cho một loại thoát vị.

irrigation/ ɪr'geɪʃn/ n. the process of washing out a wound or hollow organ with a continuous flow of water or medicated solution.

thực rửa(dt) tiến trình rửa sạch một vết thương hay một cơ quan rỗng bằng cách cho chảy liên tục một dòng nước hay dung dịch thuốc.

irritability/ ɪrɪte'biliti/ n. (in physiology) the property of certain kinds of tissue that enables them to respond in a specific way to outside stimuli. Irritability is shown by nerve cells, which can generate and transmit electrical impulses when stimulated appropriately, and by muscle cells, which contract when stimulated by nerve impulses.

tính dễ kích thích(dt) (trong sinh lý học) tính chất của một số loại mô làm cho chúng có thể đáp ứng theo một cách đặc biệt với kích thích bên ngoài. Tính dễ kích thích thấy ở các tế bào thần kinh có thể phát sinh và truyền đi các xung lực điện khi có kích thích thích hợp, và ở các tế bào cơ sẽ co lại khi bị kích thích bởi các xung lực thần kinh.

irritable bowel syndrome (spastic colon, mucous colitis)/ ɪr'ɪtabl 'baʊəl 'sɪndroʊm/ a common condition in which recurrent abdominal pain with constipation and/or diarrhoea continues for years without any general deterioration in health. There is no detectable structural disease; the symptoms are caused by abnormal muscular contractions in the colon. The cause is unknown, but the condition is often associated with stress or anxiety and may follow severe infection of the intestine.

hội chứng kích thích ruột (đại tràng co thắt, viêm đại tràng có nhầy) một tình trạng thường gặp có các cơn đau bụng tái hồi cùng với táo bón và/ hay tiêu chảy tiếp diễn trong nhiều năm nhưng không có suy sụp chung về sức khỏe. Không thấy có bệnh cấu trúc nào, tình trạng này chỉ do co thắt cơ bất thường trong đại tràng. Nguyên nhân không rõ, nhưng tình trạng này thường kết hợp với stress và lo âu và có thể xảy ra

irritant	\$26	isoagglutinogen
<i>sau khi nhiễm đường ruột nặng.</i>		
irritant/ 'irritənt/ n. any material that causes irritation of a tissue, ranging from nettles (causing pain and swelling) to tear gas (causing watering of the eyes). Chronic irritation by various chemicals can give rise to "dermatitis".		<i>bên xương chậu (cũng xem khung chậu).</i> <i>-ischiac, ischial (t).</i>
chất kích thích(dt) bất cứ chất nào gây kích thích một mô, từ cây tầm ma (gây đau và sưng) cho tới hơi cay (gây chảy nước mắt).		ischuria n. retention or suppression of the urine. See anuria, retention.
<i>Kích thích mạn tính do nhiều hóa chất khác nhau có thể gây viêm da.</i>		chứng tắc niệu(dt) tình trạng nước tiểu bị lưu trú hay ngán chặn. Xem vò niệu, lưu giữ.
isch- (ischo-) prefix denoting suppression or deficiency.		island/ 'aɪlənd/ n (in anatomy) an area of tissue or group of cells clearly differentiated from surrounding tissues.
<i>tiếp đầu ngữ chỉ cảm chỉ hay thiếu hụt.</i>		đảo(dt) (trong giải phẫu học) một vùng mô hay nhóm tế bào phân biệt rõ rệt với các mô chung quanh.
ischaemia n. an inadequate flow of blood to a part of the body, caused by constriction or blockage of the blood vessels supplying it. Ischaemia of heart muscle produces "angina pectoris".		islet/ 'aɪslət/ n (in anatomy) a small group of cells that is structurally distinct from the cells surrounding it.
thiếu máu cục bộ(dt) không thể cháy tới một bộ phận cơ thể, gây ra do co khít hay tắc các mạch máu dẫn tới đó. Thiếu máu cục bộ cơ tim sẽ đưa tới đau thắt ngực.		tiểu đảo(d) (trong giải phẫu học) một nhóm nhỏ các tế bào có cấu trúc phân biệt rõ với các tế bào chung quanh.
ischio- (schio-) prefix denoting the ischium.		islets of Langerhans small groups of cells, scattered through the material of the pancreas, that secrete the hormones "insulin" and "glucagon". There are three main histological types of cells: alpha (α), beta (β), and D-cells (δ). The alpha and beta cells produce glucagon and insulin, respectively.
<i>tiếp đầu ngữ chỉ ụ ngồi (tọa cốt).</i>		tiểu đảo Langerhans các nhóm nhỏ tế bào rải rác trong tuyến tụy tiết ra các hormone "insulin" và "glucagon". Có ba kiểu tế bào chính về mặt mô học: tế bào alpha (α), beta (β), và tế bào D (δ). Các tế bào alpha và beta lần lượt tiết ra glucagon và insulin.
ischiorrectal abscess an abscess in the space between the sheet of muscle that assists in control of the rectum (levator ani) and the pelvic bone. It may occur spontaneously, but is often secondary to an anal fissure, thrombosed haemorrhoids, or other disease of the anus. Symptoms are severe throbbing pain near the anus with swelling and fever. Pus is drained from the abscess by surgical incision.		iso- prefix denoting equality, uniformity, or similarity.
<i>áp xe ụ ngồi-trục tràng</i> một áp xe trong khoảng giữa lá cơ kiểm soát trực tràng (cơ nâng hậu môn) và xương chậu. Áp xe này có thể tự phát, nhưng thường là thứ phát của chứng nứt hậu môn, trĩ có huyết khối, và các bệnh khác của hậu môn. Triệu chứng là đau nhức gần hậu môn cùng với sưng và sốt. Cần phẫu thuật rách để dẫn lưu mủ ra khỏi áp xe.		<i>tiếp đầu ngữ chỉ bằng nhau, đồng nhất hay tương tự.</i>
ischium n. a bone forming the lower part of each side of the "hip bone" (see also pelvis).		isoagglutinin (isohaemagglutinin) n. one of the antibodies occurring naturally in the plasma that cause "agglutination of red blood cells of a different group.
<i>-ischiac, ischial adj.</i>		ngưng kết tố đồng loại(dt) trong các kháng thể có tự nhiên trong huyết tương gây ngưng kết hồng cầu của một nhóm khác.
<i>ụ ngồi</i> một xương tạo thành phần dưới ở mỗi		isoagglutinogen n. one of the "antigens" naturally occurring on the surface of red blood cells that is attacked by an isoagglutinin in blood plasma of a different group, so causing "agglutination".
		sinh ngưng kết đồng loại (dt) một

trong các kháng nguyên có tự nhiên trên bề mặt các hồng cầu bị isoagglutinin trong huyết tương của một nhóm khác tấn công, gây ra ngưng kết".

isoaminile *n.* a drug administered in capsules and inhalers to suppress coughs (see antitussive). Rarely, it may cause dizziness, nausea, constipation, and diarrhoea. Trade name, **Dimyril**.

(dt) một loại thuốc dùng dưới dạng viên nang để chấn ho (xem thuốc chống ho). Thuốc có thể gây chóng váng, buồn nôn, táo bón và tiêu chảy nhưng hiếm khi xảy ra. Tên thương mại: **Dimyril**.

isoantibody *n.* an antibody that occurs naturally against the components of foreign tissues from an individual of the same species.

đồng kháng thể (dt) một kháng thể có tự nhiên chống lại các cấu thành của những mô là thuộc một cơ thể cùng loài.

isoantigen *n.* an antigen that forms a natural component of an individual's tissues. Thus the antigens of the "HL-A" system are isoantigens, as are the agglutinogens of the different blood groups.

đồng kháng nguyên (dt) một kháng nguyên tạo thành phần cấu thành tự nhiên trong một cơ thể. Như vậy các kháng nguyên của hệ HL-A là các đồng kháng nguyên, như các ngưng kết tố của các nhóm máu khác nhau.

isodactylism *n.* a congenital defect in which all the fingers are the same length.

tật đồng ngón (dt) một khuyết tật bẩm sinh có các ngón tay có cỡ đều nhau.

isoenzyme (isozyne) *n.* a physically distinct form of a given enzyme. Iso-enzymes catalyse the same type of reaction but have slight physical and immunological differences. Isoenzymes of dehydrogenases, oxidases, transaminases, phosphatases, and proteolytic enzymes are known to exist.

(dt) một enzyme có dạng vật lý khác với một enzyme đặc biệt. Các isoenzyme cũng xúc tác một loại phản ứng nhưng có khác biệt nhẹ về vật lý và miễn dịch. Các enzyme dehydrogenase, oxidase, transaminase, phosphatases, và các enzyme hủy protein đều có

những isoenzyme.

isograft (isogenic graft, syngraft)

n. a "graft of tissue from one identical twin to another or between animals that are genetically identical."

mánh ghép đồng nhất (dt) một mánh ghép mô từ một người này sang người kia thuộc một cặp song sinh đồng nhất hay giữa các súc vật đồng nhất về mặt di truyền.

isohaemagglutinin *n.* see isoagglutinin, **ngưng kết tố đồng loại** (dt) xem ngưng kết tố đồng loại.

isoinnunization *n.* the development of antibodies (isoantibodies) within an individual against antigens from another individual of the same species.

gây miễn dịch đồng loại (dt) sự phát triển cá kháng thể (đồng kháng thể) trong một các thể chống lại các kháng nguyên của một kháng thể cùng loài.

isolation /aɪ'soleɪʃn/ *n.* 1. the separation of a person with an infectious disease from noninfected people. See also quarantine. 2. (in surgery) the separation of a structure from surrounding structures by the use of instruments.

cách ly (dt) 1. sự phân cách một người có một bệnh nhiễm với các người không bị nhiễm. Cũng xem cách ly kiểm dịch. 2. Việc dùng các dụng cụ để ngăn cách một cấu trúc với các cấu trúc xung quanh (trong phẫu thuật).

isoleucine *n.* an essential amino acid. See also amino acid.

(dt) một amino acid thiết yếu. Xem amino acid.

isomerase /aɪ'soməreɪs/ *n.* any one of a group of enzymes that catalyse the conversion of one isomer of a compound into another.

(dt) bất cứ enzyme nào trong nhóm các enzyme xúc tác việc chuyển một chất đồng phân của một hợp chất thành một chất khác.

isometric exercises (isometrics)

/aɪsə'metrik 'eksəsuzɪz/ a system of exercises based on the principle of isometric contraction of muscles. This occurs when the fibres are called upon to contract and do

work, but despite an increase in tension do not shorten in length. It can be induced in muscles that are used when a limb is made to pull or push against something that does not move. The exercises increase fitness build muscle.

thể dục đáng trường một hệ thống luyện tập cẩn cứ trên nguyên tắc co thắt đáng trường trong cơ. Điều này xảy ra khi các sợi cơ muốn co lại và thực sự có hoạt động, nhưng dù có tăng trưởng lực, chiều dài sợi cơ vẫn không bị ngắn đi. Có thể gây ra điểm này trong hoạt động cơ khi dùng một chi để đẩy hay kéo một vật nhung vật này không chuyển động. Tập thể dục như vậy làm tăng sức và giúp cơ phát triển.

isometropia n. an equal power of refraction in both eyes.

đồng thi lực(dt) lực khúc xạ* bằng nhau trong hai mắt.

isomorphism n. the condition of two or more objects being alike in shape or structure. It can exist at any structural level, from molecules to whole organisms. -isomorphic, isomorphous adj.

đồng hình(dt) tình trạng hai hay nhiều vật giống nhau về hình dạng hay cấu trúc. Điều này thấy với mọi mức độ cấu trúc, từ các phân tử cho đến toàn thể sinh vật.

isoniazid (isonicotinic acid hydrazide, INH) n. a drug used in the treatment of tuberculosis, usually taken by mouth. Because tuberculosis bacteria soon become resistant to isoniazid, it is usually given in conjunction with streptomycin or PAS. Occasional side-effects include digestive disturbances and dry mouth; high doses or prolonged treatment may cause inflammation of the nerves, which can be countered by including pyridoxine (vitamin B6) in the preparation.

(dt) một loại thuốc thường dùng uống để chữa bệnh lao. Vì vi trùng lao sẽ mau lẹ phát triển để kháng với isoniazid, nên thuốc thường dùng kết hợp với streptomycin hay PAS. Đôi khi thuốc có tác đồng phu như rối loạn tiêu hóa và khô miệng; điều trị với liều cao hay lâu dài có thể gây viêm các dây thần kinh nên cần ngăn chặn bằng cách thêm

pyridoxine (vitamin B6) trong chế phẩm.

isoprenaline n. a sympathomimetic drug used to dilate the air passages in asthma and other bronchial conditions. It also stimulates the heart and is used to treat some heart conditions involving reduced heart activity. It is administered by inhalation, by mouth, by injection, or in suppositories. Side-effects such as increased heart rate, palpitations, chest pain, dizziness, and fainting may occur. Trade names: Aleudrin, Lomupren, Medihaler-Iso, Prenomiser.

(dt) một loại thuốc giống giao cảm dùng làm giãn đường thở trong bệnh suyễn hay các bệnh khác ở phế quản. Thuốc dùng kích thích tim nên được dùng chữa một số bệnh tim kể cả chứng giảm hoạt động tim. Thuốc dùng, xông hít, uống, chích, hay dưới dạng thuốc đặt. Các tác động phụ như tăng nhịp tim, hồi hộp, đau ngực, choáng váng, và mệt lá có thể xảy ra. Tên thương mại Aleudrin, Lomupren, Medihaler-Iso, Prenomiser.

isopropamide n. a parasympatholytic drug that prevents muscle spasm in the digestive system and helps to reduce acid secretion in the stomach. It is administered by mouth for the treatment of stomach and duodenal ulcers. Side-effects can include dry mouth, disturbed vision, increased heart rate, difficulty in urination, and constipation.

(dt) một loại thuốc kim huy phò giao cảm dùng ngăn co cứng cơ trong hệ tiêu hóa và giúp giảm phản tiết acid trong dạ dày. Thuốc dùng uống để chữa loét dạ dày và tá tràng. Tác động phụ có thể gồm khô miệng, rối loạn thị giác, tăng nhịp tim, khó tiểu, và táo bón.

isotheruria n. inability of the kidneys to produce either a concentrated or a dilute urine. This occurs in the final stages of renal failure.

đồng ty trọng niệu(dt) tình trạng thận mất khả năng sản sinh nước tiểu đậm đặc hay nước tiểu loãng. Điều này xảy ra trong giai đoạn cuối của suy thận.

isotonic adj. 1. describing solutions that have the same osmotic pressure. See osmosis. 2. describing muscles that have equal tonicity.

đáng trường(tl) 1. mô tả các dạng dung dịch có cùng áp suất thẩm thấu. Xem thêm

thẫu. 2. mô tả các cơ có trương lực bằng nhau.

isotope *n.* any one of the different forms of an element, possessing the same number of protons (positively charged particles) in the nucleus, and thus the same atomic numbers, but different numbers of neutrons. Isotopes therefore have different atomic weights. Radioactive isotopes decay into other isotopes or elements emitting alpha, beta, or gamma radiation. Some radioactive isotopes may be produced artificially by bombarding elements with neutrons. These are known as nuclides and are used extensively in radiotherapy for the treatment of cancer.

chất đồng vị(dt) bất cứ chất nào trong số các dạng khác nhau của một nguyên tố, có số proton (hạt mang điện tích dương) như nhau trong nhân, vì vậy có chung số nguyên tử, nhưng số neutron lại khác nhau. Các chất đồng vị như vậy có trong lượng nguyên tử khác nhau. Các chất phóng xạ đồng vị phản huy thành các chất đồng vị hay nguyên tố khác, phát ra những bức xạ alpha, beta hay gamma. Có thể tạo nên một số chất phóng xạ đồng vị bằng cách dùng neutron bắn phá các nguyên tố. Các phóng xạ đồng vị này được dùng nhiều trong bức xạ liệu pháp để chữa trị ung thư.

isoxuprine *n.* a drug that dilates blood vessels and is used to improve blood flows in such conditions as cerebral vascular disease and arteriosclerosis and to inhibit contractions in premature labour. It is administered by mouth or injection and rarely it may cause flushing, increased heart rate, dizziness, and nausea. Trade names: **Duvalidan, Defancin.**

(dt) một chất gây giãn mạch dùng cải thiện dòng máu chảy trong các trường hợp như bệnh não mạch và xơ cứng động mạch và để ngăn co thắt khi sinh sớm. Thuốc dùng uống hay chích và rất ít khi gây đỏ mặt, tăng nhịp tim, choang váng và buồn nôn. Tên thương mại: **Duvalidan, Defencil.**

isozyme *n.* see isoenzyme.

(dT) xem isoenzyme.

isthmus *n.* a constricted or narrowed part of an organ or tissue, such as the band of thyroid tissue connecting the two lobes of the

thyroid gland.

eo(dt) một phần co thắt hay hẹp lại ở một cơ quan hay một mô, thí dụ như băng mô giáp nối hai thùy tuyến giáp.

itch/ itʃ/ *n.* 1. local discomfort or irritation of the skin, prompting the sufferer to scratch or rub affected area. See pruritus. 2. a rarely used common name for 'scabies'.

1. ngứa. 2. **ghé ngứa(dt)** 1. một sự khó chịu hay kích thích trên da thúc đẩy người bị phải gãi hay chà vùng bệnh. Xem phân dịch chữ pruritus. 2. một từ thông dụng ít khi dùng chỉ bệnh ghét.

itch mite/ itʃ maɪt/ see Sarcoptes.

mặt ngứa xem Sarcoptes.

-itis suffix denoting inflammation of an organ, tissue, etc. Examples: *arthritis* (of a joint); *peritonitis* (of the peritoneum).

tiếp vĩ ngữ chỉ viêm ở một cơ quan, mô, v.v..
Thí dụ *arthritis* (viêm khớp); *peritonitis* (viêm phúc mạc).

IUD (intrauterine device) /ju:dʒɪdʒ/ a plastic or metal coil, spiral, or other shape, about 25 mm long, that is inserted into the cavity of the womb to prevent conception. Its exact mode of action is unknown but it is thought to interfere with implantation of the embryo. Early IUDs (such as the *Lippes loop*) were made of plastic; later variants (such as the *Gravigard*) are covered with copper, which slowly dissolves and augments the contraceptive action. Devices such as the *Progestasert* release small amounts of a contraceptive hormone drug. About one-third of women fitted with an IUD find the side-effects (heavy menstrual bleeding or back pain) unacceptable, but most have no complaints. The unwanted pregnancy rate is about 2 per 100 woman-years. If pregnancy should occur there is normally no need to remove the device (it may, however, become detached spontaneously).

dụng cụ trong tử cung (thường gọi là vòng tránh thai) một vòng bằng kim loại hay plastic hình cuộn, hình xoắn hay các dạng khác dài khoảng 25 mm dùng luồn vào trong xoang tử cung để ngăn thụ thai. Phương cách tác động chính xác của vòng này không được rõ nhưng người ta cho rằng

nó tác động tới việc ghép cấy phôi. Các vòng dùng trong thời kỳ đầu (như quai Lippes) làm bằng plastic, các vòng sau này (như vòng gravigard) có bọc một lớp đồng, lớp này sẽ từ từ hóa tan để tăng tác động tránh thai. Cũng có các vòng như Progestasert phong thích ra một lượng nhỏ hormone tránh thai. Khoảng 1/3 phụ nữ đeo vòng bị tác dụng phụ như chảy máu kinh nguyệt nhiều hay đau lưng có thể đến mức không chấp nhận được, nhưng hầu hết không then pien g). Tỷ lệ mang thai ngoài ý muốn vào khoảng 2% (trên 100 phụ nữ trong một năm, nếu có mang thai thường không cần phải lấy vòng ra (tuy nhiên vòng này có thể tự rời ra).

IVP /u.vi./ dii/ see intravenous pyelogram
xem chụp bể thận tĩnh mạch

Ixodes n. a genus of widely distributed parasitic ticks. Several species are responsible

for transmitting the diseases "tularaemia, Queensland tick typhus, and "Russian spring-summer encephalitis. The bite of a few species can give rise to a serious paralysis, caused by a toxin in the tick's saliva.

(dt) một giống ve ký sinh có phân bố rộng. Nhiều loài có liên quan đến việc truyền bệnh tularaemia, sốt ve Queensland, và viêm não Xuân-hè Nga. Vết đốt của một số loài ve có thể gây liệt nặng do độc tố trong nước niêng của ve gây ra.

isodiasis n. any disease caused by the presence of ticks.

bệnh sốt ve (dt) bất cứ bệnh nào do ve gây ra.

Ixodidae n. a family of ticks

(dt) một họ ve.

Copyright by Anatomyquiz.book

Jacksonian epilepsy see epilepsy.

dòng kinh Jackson xem dòng kinh.

Jacquemire's sign (Spiegelberg's sign) a bluish or purplish coloration of the membrane lining the vagina; a possible indication of pregnancy.

dấu Jacquemire (dấu Spiegelberg) tình trạng niêm mạc âm đạo có màu xanh nhạt hay tím lợt có thể là chỉ định của song thai.

jactitation/ .dʒæk'tɪ'eʃn/ n restless tossing and turning of a person suffering from a severe disease, frequently one with a high fever.

quắn quại(dt) tình trạng người bệnh lăn qua lăn lại không yên vì bệnh nặng, thường có sởi cao

jamais vu one of the manifestations of temporal lobe epilepsy, in which there is a sudden feeling of unfamiliarity with everyday surroundings.

chưa hề thấy (jamais vu) một trong các biểu lộ của động kinh thùy thái dương, bối rối có cảm giác xa lạ với môi trường chung quanh vẫn thấy mỗi ngày.

jaundice/ 'dʒaʊndɪs/ n a yellowing of the skin or whites of the eyes, indicating excess bilirubin (a bile pigment) in the blood. Jaundice is classified into three types. *Obstructive jaundice* occurs when bile made in the liver fails to reach the intestine due to obstruction of the bile ducts (e.g. by gallstones) or to cholestasis. The urine is dark, the faeces

pale, and the patient may itch. *Hepatocellular jaundice* is due to disease of the liver cells, such as 'hepatitis', when the liver is unable to utilize the bilirubin, which accumulates in the blood. The urine may be dark but the faeces retain their colour. *Haemolytic jaundice* occurs when there is excessive destruction of red cells in the blood (see haemolysis). Urine and faeces retain their normal colour. Medical name: *icterus*.

chứng vàng da (hoàng đản)(dt) tình trạng da bị vàng và mắt bị trắng, chứng tỏ có quá nhiều bilirubin (một sắc tố mật) trong máu. Chứng vàng da có ba loại: vàng da nghẽn tắc xảy ra khi mật tạo thành trong gan không tới được ruột do tắc các ống dẫn mật ("như do sỏi mật) hay do ứ mật". Nước tiểu có màu đậm, phần có màu tái, và bệnh nhân có thể bị ngứa. Vàng da tố bảo gan do có bệnh ở các lỗ bảo gan như "viêm gan", khi đó gan không thể sử dụng bilirubin nên chất này sẽ tích tụ trong máu. Nước tiểu có thể đậm nhưng phần vẫn có màu bình thường. Vàng da tan huyết xảy ra khi có tiêu hủy quá nhiều hồng cầu trong máu (xem tan huyết). Nước tiểu và máu có màu bình thường. Tên y học: *icterus*.

jaw/ dʒɔ:/ n either the 'maxilla (upper jaw) or the 'mandible (lower jaw). The jaws form the framework of the mouth and provide attachment for the teeth.

hàm(dt) một trong hai hàm trên* hay hàm dưới*. Các hàm tạo thành khung miệng và làm nơi bám cho các răng.

jejun- (jejuno-) prefix denoting the jejunum.

tiếp đầu ngũ chí không tràng.

jejunal biopsy removal of a piece of the lining (mucosa) of the upper small intestine. This can be done by a surgical operation but is usually performed by a special metal capsule, swallowed by the patient. When the capsule is in the 'jejunum' a small knife within it is triggered by suction on an attached tube, cutting off a small piece of mucosa. The specimen may be examined microscopically to assist in the diagnosis of 'coeliac disease' or intestinal infections, or its enzyme content may be measured chemically to detect, for example, 'lactase deficiency'.

sinh thiết không tràng việc lấy ra một miếng màng lót (niêm mạc) phần trên ruột non. Điều này có thể làm bằng thao tác phẫu thuật, nhưng thường thực hiện bằng một viên nang kim loại đặc biệt do bệnh nhân nuốt vào. Khi viên nang này vào lối không tràng, một dao nhỏ trong đó sẽ được khởi động bằng cách húi một ống kèm theo, và cắt đi một miếng niêm mạc nhỏ. Mẫu vật này có thể xét nghiệm dưới kính hiển vi để giúp chẩn đoán bệnh tạng phổi hay nhiễm trùng ruột, hay do ham lượng enzyme bằng các phương pháp hoá học để phát hiện bệnh, thí dụ bệnh thiếu lactase.

jejunal ulcer/ dʒɪ'ðʒʊnəl 'ʌksəl see peptic ulcer, Zollinger-Ellison syndrome.

loét không tràngxem loét dạ dày, hôi chung Zollinger-Ellison.

jejunectomy n. surgical removal of the jejunum or part of the jejunum.

lú thuât cắt bỏ không tràng (dt) phẫu thuật cắt bỏ không tràng hay một phần k ống tràng.

jejunoileostomy n. an operation in which the jejunum is joined to the ileum (small intestine), when either the end of the jejunum or the beginning of the ileum has been removed or is to be bypassed. It is usually performed for intestinal disease (e.g. Crohn's disease) but sometimes for the treatment of obesity.

thu thuật nối không-hôi tràng (dt) thao tác nối không tràng với hôi tràng (ruột

non) khi phần cuối không tràng hoặc phần đầu hôi tràng bị cắt bỏ hay cần vượt qua (như bệnh Crohn) nhưng đôi khi để chữa bệnh béo phì.

jejunostomy n. a surgical operation in which jejunum is brought through the abdominal wall and opened.

thu thuật tạo lỗ rò không tràng(dt) thao tác phẫu thuật nong không tràng qua thành bụng và tạo ra một lỗ rò.

jejunostomy n. a surgical incision into the jejunum in order to inspect the interior or remove something from within it.

rách không tràng(dt) phẫu thuật rách không tràng để khám xét mặt trong hay để lấy đi một vật gì đó trong không tràng.

jejunum/ dʒɪ'dʒʊnəm/ n. part of the small intestine. It comprises about two-fifths of the whole small intestine and connects the duodenum to the ileum. -**jejunal** adj.

không tràng(dt) một phần ruột non, chiếm khoảng hai phần năm chiều dài ruột non và nối tách tràng với hôi tràng. -**jejunal** (t).

jerk/ dʒɜ:k/ n. the sudden contraction of a muscle in response to a nerve impulse. The knee jerk (see patellar reflex) is the reflex kicking movement produced by contraction of the quadriceps' muscle of the thigh after it has been stretched by tapping the tendon below the knee. Eliciting this and other jerks, such as the ankle and elbow jerks, is a means of testing the never pathways, via the spinal cord, which are involved in 'reflexes'.

phản xạ giật(dt) tình trạng một cơ bắt chot co lại đáp ứng với một xung lực thần kinh. Phản xạ giật đầu gối (xem phản xạ xương bánh chè) là phản xạ cù động để gảy ra do co thắt cơ bốn đầu ở đùi sau khi đã giàn ra bằng cách gõ vào gân dưới đầu gối. Gọi ra phản xạ này và các phản xạ giật khác, như phản xạ giật mắt cá và vai, là một cách thử nghiệm các đường thần kinh, qua dây cột sống, liên quan tới các phản xạ'.

jigger/ 'dʒɪkə/ n. see Tunga.

bọ chét nhó(dt) xem Tunga.

joint/ dʒɔɪnt/ n. the point at which two or more bones are connected. The opposing surfaces of bone are lined with cartilaginous, fibrous, or soft (synovial) tissue. The three

main classes of joint are *diarthrosis (freely movable), *amphiarthrosis (slightly movable), and *synarthrosis (immovable).

khớp (dt) *điểm nối của hai hay nhiều xương. Các bê mặt xương đối nhau có lót một lớp sụn, xơ hay mô mềm (màng hoạt dịch). Có ba loại khớp chính. Khớp động* (chuyển động tự do) khớp bán động* (chuyển động nhẹ) và khớp bất động* (không chuyển động).*

joule/ ʃu:l/ *n. the SI unit of work or energy, equal to the work done when the point of application of a force of 1 newton is displaced through a distance of 1 metre in the direction of the force. In electrical terms the joule is the work done per second when a current of 1 ampere flows through a resistance of 1 ohm. Symbol: J. See also calorie. (dt) đơn vị SI* về công hay năng lượng, bằng công của một điểm đặt lực 1 newton di chuyển được một khoảng cách 1 mét về hướng lực. Trong thuật ngữ điện học, joule là công thực hiện trong mỗi giây khi một dòng điện 1 ampere chạy qua điện trở 1 ohm. Ký hiệu: J. Cũng xem calo.*

jugular/ ʃəgɪnlə/ *adj. relating to or supplying the neck or throat.*

(thuộc) cổ (tl) *liên quan tới hay dẫn tới cổ hay họng.*

jugular vein/ ʃəgɪnlə vein/ *any one of several veins in the neck. The internal jugular is a very large paired vein running vertically down the side of the neck and draining blood from the brain, face, and neck. It ends behind the sternoclavicular joint, where it joins the subclavia vein. The external jugular is a*

smaller paired vein running superficially down the neck to the subclavian vein and draining blood from the face, scalp, and neck. Its tributary, the anterior jugular, runs down the front of the neck.

tĩnh mạch cành bát *cử tĩnh mạch nào trong số các tĩnh mạch cổ. Tĩnh mạch cành trong là một tĩnh mạch dài rất lớn chạy thẳng xuống ở phía bên cổ và dẫn lưu máu từ não, mặt và cổ. Tĩnh mạch này tận cùng sau khớp đón ức, ở nơi chảy vào tĩnh mạch dưới đòn. Tĩnh mạch cành ngoài là một tĩnh mạch dài nhỏ hơn chạy trên bề mặt xuống tới tĩnh mạch dưới đòn và dẫn lưu máu từ mặt, da đầu và cổ. Nhánh phụ của nó là tĩnh mạch cành trước chạy xuống phía trước cổ.*

jugum *n. (in anatomy) a ridge or furrow that connects two parts of a bone.*

đường nối (dt) *(trong giải phẫu học) một đường hay một ranh nối hai phần của một xương.*

junction/ ʃʌŋkʃn/ *n. (in anatomy) the point at which two different tissues or structures are in contact. See also neuromuscular junction.*

tiếp giáp, tiếp hợp (dt) *(trong giải phẫu học) điểm tiếp xúc giữa hai mô hay hai cấu trúc khác nhau. Cũng xem tiếp hợp thần kinh-cơ.*

Juxta- *prefix denoting proximity to. Example: juxta-articular (near a joint).*

tiếp đầu ngữ chỉ gần. Thí dụ: juxta-articular (gần một khớp).

K

Copyright by Anatomyquiz.book

Kahn reaction/kahn re'akshən/ a test for syphilis, in which antibodies specific to the disease are detected in a sample of the patient's blood by means of a "precipitin reaction. The test is not as reliable as the "Wassermann reaction, but is useful as confirmation.

phản ứng Kahnmột thí nghiệm về giang mai, phát hiện các kháng thể đặc hiệu của bệnh trong máu mèo bệnh nhân bằng cách dùng phản ứng kết tủa. Thí nghiệm này không có độ tin cậy bằng phản ứng Wassermann, nhưng có ích khi cần xác định.

kala-azar (visceral leishmaniasis Dum dum fever) n. a tropical disease caused by the parasitic protozoan *"Leishmania donovani"*. The parasite, transmitted to man by "sandflies", invades the cells of the lymphatic system, spleen, and bone marrow. Symptoms include enlargement and subsequent lesions of the liver and spleen; anaemia; a low "leucocyte count"; weight loss; and irregular fevers. The disease occurs in Asia, South America, the Mediterranean area, and Africa. Drugs containing anti-moncy are used in the treatment of this potentially fatal disease.

(*bệnh leishmania nội tạng, sốt Dum dum*) (dt) một bệnh nhiệt đới gây ra do động vật nguyên sinh ký sinh *Leishmania donovani*". Ký sinh trùng do ruồi cát truyền sang người sẽ xâm nhập các tế bào của hệ bạch huyết, lách, và tủy xương. Các triệu

chứng gồm gan và lách lớn ra và sau đó bị thương tổn, thiếu máu, giảm bạch cầu, mất cân nặng, và sốt không đều. Bệnh xảy ra ở Châu Á, Nam Mỹ, vùng Địa Trung Hải, và Châu Phi. Bệnh có tiềm năng gây tử vong, và chữa bằng các thuốc có chứa antimony.

kallidin n. a naturally occurring poly-peptide consisting of ten amino acids. Kallidin is a powerful vasodilator and causes contraction of smooth muscle; it is formed in the blood under certain conditions. See kinin. (dt) một polypeptide có tự nhiên gồm mười amino acid. Kallidin là chất giãn mạch mạnh và gây co thắt cơ trơn, chất này tạo thành trong máu trong một số trường hợp. Xem kinin.

kallikrein n. one of a group of enzymes found in the blood and body fluids that act in certain plasma globulins to produce bradykinin and kallidin. See kinin.

(dt) một trong nhóm mười enzyme thấy trong máu và các dịch cơ thể tác động trên một số globulin huyết tương để sản sinh ra bradykinin và kallidin. Xem kinin.

kanamycin n. an antibiotic used to treat a wide range of bacterial infections. It is administered mainly by injection but is given by mouth for infections of the intestine and by inhalation for respiratory infections. Mild side-effects sometimes occur, including skin rashes, fever, headache, nausea, vomiting, and tingling sensations. Trade name: Kan-trex

(dt) một kháng sinh* dùng chữa nhiều loại

nhiễm trùng. Thuốc chủ yếu dùng chính nhưng cũng cho uống để chữa các bệnh nhiễm trùng đường ruột và xông hết cho các bệnh nhiễm trùng đường hô hấp. Đôi khi có một số tác động phụ nhẹ, gồm ngoài ban, sốt, nhức đầu, buồn nôn, nôn, và cảm giác ngứa ran. Tên thương mại: Kantrex.

kaolin/ 'keɪəlɪn/ *n.* a white clay that contains aluminium and silicon and is purified and powdered for use as an adsorbent. It is taken by mouth to treat the diarrhoea and vomiting due to food poisoning and other digestive disorders. Kaolin is also used in dusting powders and poultices.

(đt) một loại đất sét trắng có chứa nhôm và silic được tinh chế và xay thành bột dùng làm chất hấp phụ. Thuốc dùng uống để chữa tiêu chảy và nôn do ngộ độc thực phẩm và các rối loạn tiêu hóa khác. Kaolin cũng được dùng trong các phấn rắc và thuốc đắp.

Kaposi's sarcoma a malignant tumour usually arising in the skin. It is common in Africa but rare in the western world, except in patients with 'AIDS'. The tumour evolves slowly; radiotherapy is the treatment of choice but chemotherapy may be of value in metastatic disease.

một khối u ác tính thường xuất hiện trên da. Bệnh thường thấy ở Châu Phi, ít khi thấy ở phương Tây trừ trong các bệnh nhân AIDS. U phát ra chậm, bức xạ liệu pháp là cách trị liệu tốt nhất, nhưng hoá trị liệu cũng có ích trong trường hợp di căn.

kary- (*katyo-*) prefix denoting a cell nucleus.

(tiếp đầu ngữ) chỉ nhân tế bào

karyokinesis *n.* division of the nucleus of a cell, which occurs during cell division before division of the cytoplasm (*cytokinesis*). See mitosis.

nhân phân(*dt*) phân chia nhân trong một tế bào, xảy ra trong phân chia tế bào trước khi phân chia bào tương (bào phân). Xem gian phân.

karyolysis *n.* the breakdown of the cell nucleus in mitosis.

hủy phân(*dt*) sự phân hủy tế bào trong gian phân.

karyoplasm *n.* see nucleoplasm

dịch phân(*dt*) xem phân dịch chữ nucleoplasm.

karyosome *n.* the dense mass of chromatin found in the cell nucleus, which is composed mainly of chromosomes.

thể nhân(*dt*) một khối đặc nhiễm sắc chất thấy trong nhân bào, gồm chủ yếu là các nhiễm sắc thể.

karyotype *n.* 1. the *Chromosome set of an individual or species described in terms of both the number and structure of the chromosomes. 2. the representation of the chromosome set in a diagram.

biểu hình nhân(*dt*) 1. bộ thể nhiễm sắc của một cá thể hay một loài mô tả bằng số lượng và cấu trúc của các nhiễm sắc thể. 2. sự mô tả bộ nhiễm sắc trên một biểu đồ.

katathermometer *n.* a thermometer used to measure the cooling power of the air surrounding it, having its bulb covered with water-moistened material. The instrument is brought to a steady temperature of 100°F and then exposed to the air. The time taken for the temperature recorded by the thermometer to fall to 95°F gives an index of the air's cooling power.

nhiệt kế lạnh(*dt*) một nhiệt kế dùng đo lực làm lạnh của không khí chung quanh, có bầu được bọc bằng một chất thấm nước. Nhiệt kế được đưa tới 100°F sau đó đem ra không khí. Thời gian cần thiết để nhiệt độ xuống tới 95°F sẽ cho thấy lực làm lạnh của không khí.

Kayser-Fleischer ring a brownish-yellow ring in the outer rim of the cornea of the eye. It is a deposit of copper granules and is diagnostic of *Wilson's disease. When well developed it can be seen by unaided observation, but faint Kayser-Fleischer rings may only be detected by specialized ophthalmological examination.

vòng Kayer-Fleischerm 1. vòng máu vàng-nâu nhạt ở vành ngoài giác mạc ở mắt. Đây là vùng lảng của các hạt đồng và là dấu hiệu chẩn đoán của bệnh Wilson. Vòng này có thể thấy trực tiếp khi phát triển lớn, nhưng thường chỉ có thể phát hiện được bằng khám nghiệm nhãn khoa đặc biệt.

Keloid (cheloid) *n.* hard prominent irregular scar tissue in the skin that often in-

creases in size. It often forms where healing injuries, burns, or surgical incisions are under tension; for example, on the back or neck.

seo lồi (dt) một mô sẹo cứng nhô lên không đều ở da và thường tăng kích thước. Sẹo này thường tạo thành khi các tổn thương, vết phỏng, hay đường rạch phẫu thuật lành lại dưới sức căng, thí dụ ở lưng hay ở cổ.

kelvin/ 'kelvɪn/ n. the *SI unit of temperature, formally defined as the fraction 1/273.16 of the temperature of the triple point of water. A temperature in kelvins is equal to a Celsius temperature plus 273.15°C. Symbol: K.

(dt) đơn vị SI* về nhiệt độ, theo định nghĩa chính thức là phần số 1/273.16 của nhiệt độ ở điểm nhân ba của nước. Một độ kelvin bằng một độ C cộng với 273.15°C. Ký hiệu: K.

kerat- (*kerato-*) prefix denoting 1. the cornea. Example: *keratopathy* (disease of); 2. horny tissue, especially of the skin.

(tiếp đầu ngó) chỉ 1. giác mạc. Thí dụ *Keratopathy* (bệnh ở giác mạc). 2. mô sừng, đặc biệt ở da.

keratalgia n. pain arising from the cornea.
dau giác mạc (dt) đau phát xuất từ giác mạc.

keratectasia n. bulging of the cornea at the site of scar tissue (which is thinner than normal corneal tissue).

u lồi giác mạc (dt) giác mạc lồi ra ở nơi hoai sẹo (mỏng hơn mô giác mạc bình thường).

keratectomy n. an operation in which a part of the cornea is removed, usually a superficial layer.

cắt giác mạc (dt) theo tác láy đi một phần giác mạc, thường một lớp trên mắt.

keratin/ 'keratɪn/ n. a fibrous protein that forms the body's horny tissues, such as fingernails. It is also found in the skin and hair. (dt) một loại protein xơ tạo thành mô sừng của cơ thể, như các móng tay. Keratin cũng thấy ở da và tóc, lông.

keratinization (cornification)

/'kərətɪnaɪzɪfɪk/ n. the process by which cells become horny due to the deposition of *keratin within them. It occurs in the epidermis of the skin and associated structures (hair, nails, etc.), where the cells become flattened, lose their nuclei, and are filled with keratin as they approach the surface.

trees (hair, nails, etc.), where the cells become flattened, lose their nuclei, and are filled with keratin as they approach the surface.

keratin hóa (sừng hóa) (dt) tiến trình hóa sừng các tế bào do có lắng đọng keratin. Sự hóa sừng xảy ra ở biểu bì da và các cấu trúc liên quan (lông, tóc, móng v.v.), ở đó các tế bào bị dẹp lại, nhân mất đi, và chứa đầy keratin khi ra tới bề mặt.

keratitis/ .kera'taitɪs/ n. inflammation of the cornea of the eye. The eye waters and is very painful and vision is blurred. It may be due to physical or chemical agents (abrasions, exposure to dust, vapours, ultraviolet light, etc.) or result from infection. Keratitis not due to infection usually responds to keeping the eyes covered until the corneal surface has healed; infections often require specific drug treatment, e.g. with antibiotics.

viêm giác mạc (dt) viêm giác mạc ở mắt. Mắt bị chảy nước, rất đau và nhìn mờ đi. Điều này có thể do các tác nhân vật lý, hóa học (trầy, tiếp cận với bụi, hơi nước, ta tú ngoài, v.v.) hay do nhiễm trùng. Viêm giác mạc không do nhiễm trùng thường đáp ứng tốt với việc che mắt lại cho đến khi giác mạc lành, khi có nhiễm trùng thường cần được liệu pháp đặc hiệu, thí dụ dùng kháng sinh.

keratoacanthoma (molluscum sebaceum) n. a firm nodule, appearing singly on the skin and growing to a round 2cm across in about six weeks, gradually disappearing during the next few months. Men are affected more often than women, commonly between the ages of 50 and 70. Keratoacanthomas occur on the nose, face, hands and fingers and sometimes on the scalp or neck. The cause is not known. Although the nodules disappear spontaneously they may leave an unsightly scar, therefore treatment by curettage, cauterity, or excision and suture is often carried out.

u gai sừng (u mềm láy) (dt) một nốt cứng xuất hiện trên da và mọc cho tới khoảng 2cm đường kính trong 6 tuần, sau đó biến mất dần trong 1-2 tháng sau. Đàn ông thường bị nhiều hơn phụ nữ, thường trong độ tuổi 50-70. U gai sừng thay đổi trên mũi, mặt, bàn tay và các ngón tay, đặc khi trên da đầu và cổ.

Nguyên nhân không rõ. Dù các nốt này từ biến đổi, chúng vẫn có thể để lại sẹo mờ. Vì vậy thường cần chữa trị bằng cách nạo, đốt hay rạch và khâu.

keratocele (descemetocele) n. outward bulging of the base of a deep ulcer of the cornea. The deep layer of the cornea (Descemet's membrane) is elastic and very resistant to ulceration; it therefore bulges when the overlying cornea has been destroyed.

thoát vị giác mạc (thoát vị mảng Descemet) (dt) tình trạng vùng dày của mắt vét lõi sâu trong giác mạc bị lôi ra ngoài. Lớp sâu của giác mạc (mảng descemet) có tính đàn hồi và rất dễ kháng với lõi, vì vậy mảng này sẽ lôi ra khi lớp giác mạc phía trên bị phá hủy.

keratoconjunctivitis n. combined inflammation of the cornea and conjunctiva of the eye.

viêm giác-mắt (dt) viêm kết hợp giác mạc và kết mạc ở mắt.

keratoconus n. conical cornea: an abnormal condition of the eye in which the cornea, instead of having a regular curvature, comes to a rounded apex towards its centre. The "cone" tends to become sharper with age. It is usually due to a congenital weakness of the centre of the cornea, but may not produce symptoms until later childhood.

giác mạc hình chóp (dt) giác mạc hình chóp là một tình trạng bất thường ở mắt trong đó giác mạc thay vì có hình cong đều lại có một đỉnh tròn ở phía trung tâm. Hình chóp này có khuynh hướng nhọn hơn khi lớn lên. Điều này thường do vùng trung tâm giác mạc bị yếu bẩm sinh, nhưng có thể không gây triệu chứng gì cho đến cuối thời thơ ấu.

keratoglobus (megalocornea) n. a congenital disorder of the eye in which the whole cornea bulges forward in a regular curve. Compare keratoconus.

giác mạc lồi (chứng to giác mạc) (dt) mắt rối loạn bẩm sinh trong đó toàn bộ giác mạc bị lồi ra phía trước tạo thành một đường cong đều. So sánh với giác mạc hình chóp.

keratoma /kərətəʊmə/ n. see kerato-sis.

u sừngxem chứng dày sừng

keratomalacia n. a progressive disease of the eye due to vitamin A deficiency. The cornea softens and may become perforated. This condition is very serious and blindness is usually inevitable. See also kerophthalmia.

nhuyễn giác mạc (dt) một bệnh mắt tiến triển do thiếu vitamin A. Giác mạc bị mềm đi và có thể thủng lỗ. Tình trạng này rất nghiêm trọng và thường bị mù không tránh được. Cũng xem chứng khô mắt.

keratome /kərətəʊm/ n. any instrument designed for cutting the cornea. The simplest type has a flat triangular blade attached at its base to a handle, the other two sides being very sharp and tapering to a point. Power-driven keratomés have oscillating or rotating blades.

dao mổ giác mạc (dt) bất cứ dụng cụ dùng cắt giác mạc. Kiểu đơn giản nhất có lưỡi dẹp hình tam giác có đáy gần vào một tay cầm, hai mặt bên rất sắc và thon về một điểm. Dao mổ giác mạc dùng lực kéo có lưỡi quay hay dao động.

keratometer (ophthalmometer)

/kərə'təʊ'mɪtə/ n. an instrument for measuring the radius of curvature of the cornea. It is used for assessing the degree of abnormal curvature of the cornea in astigmatism. Usually the vertical and horizontal curvatures are measured. All keratometers work on the principle that the size of the image of an object reflected from a convex mirror (in this case, the cornea) depends on the curvature of the mirror. The steeper the curve, the smaller the image. -keratometry n.

thước đo giác mạc (thước đo mắt)

(dt) một dụng cụ dùng đo độ cong giác mạc. Dụng cụ này dùng đánh giá độ cong giác mạc bất thường trong tất loạn thị. Thường do các độ cong thẳng đứng và nằm ngang. Tất cả các thước đo giác mạc hoạt động theo nguyên tắc phản chiếu hình ảnh của vật từ một gương lõm (trong trường hợp này là giác mạc) tùy thuộc vào độ cong của gương. Đường cong càng nhiều hơn thì hình ảnh càng nhỏ hơn. -keratometry (dt).

keratoplasty (corneal graft) n. an

eye operation in which any diseased parts of the cornea are replaced by clear corneal tissue from a donor. All layers of the cornea may be replaced (*penetrating keratoplasty*) or only some of its layers, the deeper layer remaining (*lamellar keratoplasty*). In the latter case the thickness of the replacement cornea is correspondingly reduced.

tạo hình giác mạc (ghép giác mạc)
(dt) phẫu thuật mắt thay thế các phần giác mạc bịt bằng mô giác mạc trong của một người cho. Có thể thay thế tất cả các lớp giác mạc (tạo thành giác mạc sâu), hay chỉ một vài lớp và để lại lớp sâu (tạo hình lá giác mạc). Trong trường hợp sau, bê day của lớp giác mạc thay thế cũng được giảm đi thích hợp.

keratoscope (Placido's disc)/ .ker-o-skōp/ n. an instrument for detecting abnormal curvature of the cornea. It consists of a black disc, about 20 cm in diameter, marked with concentric white rings. The examiner looks through a small lens in the centre at the reflection of the rings in the patient's cornea. A normal cornea will reflect regular concentric images of the rings; a cornea that is abnormally curved (for example in "keratoconus") or scarred reflects distorted rings.

đèn soi bông giác mạc (đèn Placide)
(dt) một dụng cụ dùng phát hiện các đường cong bất thường trên giác mạc, gồm một đèn đèn đường kính khoảng 20cm, có đánh dấu bằng những vòng tròn đồng tâm. Người quan sát nhìn qua một thấu kính nhỏ ở trung tâm phản chiếu các vòng trên giác mạc bệnh nhân. Giác mạc bình thường sẽ phản chiếu các hình đồng tâm đều nhau, giác mạc cong bất thường (thí dụ giác mạc hình chóp) hay có sẹo sẽ phản chiếu các vòng bị biến dạng.

keratosis (keratoma)/ .ker-o-tōsɪs/ n. any horny growth of the skin. There are two common types. *Actinic keratosis* is a well-defined red or skin-coloured warty growth, usually occurring in middle or old age, caused by overexposure to the sun. *Seborrhoeic keratosis* (or warts) are yellow or brown oval spots with clearly marked perimeters and raised surfaces, developing in middle age.

chứng dày sừng (u sừng)(dt) moi tăng sinh sừng trên da, thường có hai loại. Chứng dày sừng quang hoá là một tăng sinh rõ rệt như hột cơm có máu đỏ hay máu da, thường xảy ra trong tuổi trung niên hay tuổi già, gây ra do phơi nắng quá nhiều. Chứng dày sừng bã nhầy (hay hột cơm, còn gọi là mủi cúc) là các hạt màu vàng hay nâu có chu vi xác định rõ và bề mặt nhô cao, phát triển ở tuổi trung niên.

keratotomy n. an incision into the cornea.

rạch giác mạc(dt) theo tác rạch trong giác mạc.

kerion n. a soft inflammatory swelling covered with pustules, caused by a ringworm fungus infection.

nấm tổ ong(dt) một chỗ sưng mềm do viêm có nhiều mụn mủ, gây ra do nhiễm nấm biển bì.

kernicterus n. staining and subsequent damage of the brain by bile pigment (bilirubin), which may occur in severe cases of "haemolytic disease of the newborn". Immature brain cells in the "basal ganglia" are affected, and as brain development proceeds a pattern of "cerebral palsy" emerges at about six months, with uncoordinated movements, deafness, disturbed vision, and feeding and speech difficulties.

vàng da nhân(dt) tình trạng não bị nhuộm màu và sau đó bị tổn hại vì các sắc tố mật (bilirubin), có thể xảy ra trong các ca thiếu máu tan huyết" sơ sinh nặng. Các tế bào não chưa trưởng thành trong hạch đáy" bị ảnh hưởng, và khi não phát triển sẽ gây ra một kiểu liệt não" vào khoảng sáu tháng tuổi, với các triệu chứng cử động không điều hoà, điếc, rối loạn thị giác, khó khăn trong ăn uống và ngủ ngứa.

Kernig's sign a symptom of "meningitis in which the hamstring muscles in the legs are so stiff that the patient is unable to extend his legs at the knee when the thighs are held at a right angle to the body.

dấu Kernig(dt) một triệu chứng của viêm màng não" trong đó các cơ gân khoeo ở chân cứng đến mức bệnh nhân không thể duỗi chân ở đầu gối khi giữ dài thẳng góc với cơ thể.

ketogenesis *n.* the production of *ketone bodies. These are normal products of lipid metabolism and can be used to provide energy. The condition of *ketosis can occur when excess ketone bodies are produced.

sự tạo ketone (*dt*) sự sản sinh các thể ketone. Đây là những vật phẩm bình thường trong chuyển hóa lipid và có thể dùng cung cấp năng lượng. Khi các thể ketone được sản sinh quá mức sẽ có bệnh nhiễm ketone.

ketogenic diet a diet that promotes the formation of *ketone bodies in the tissues. A ketogenic diet is one in which the principal energy source is fat rather than carbohydrate.

chế độ ăn sinh ketone chế độ ăn gây ra sự thành lập các thể ketone trong mô. Chế độ ăn sinh ketone là chế độ ăn có nguồn năng lượng chính là mỡ hơn là các carbohydrate.

ketonaemia *n.* the presence in the blood of *ketone bodies.

ketone huyết (*dt*) tình trạng có các thể ketone trong máu.

ketone *n.* any member of a group of organic compounds consisting of a carbonyl group (= CO) flanked by two alkyl groups. The ketones acetoacetic acid, acetone, and β -hydroxybutyrate (known as ketone (or acetone) bodies) are produced during the metabolism of fats. See also ketosis.

(*dt*) bất cứ chất nào trong nhóm các hợp chất hữu cơ có một nhóm carbonyl (= CO) kẹp giữa hai nhóm alkyl. Các ketone như acetoacetic acid, acetone, và β -hydroxybutyrate (được gọi là các thể ketone hay acetone) được sản sinh trong chuyển hóa các chất béo. Xem bệnh nhiễm ketone.

ketonuria (acetonuria) *n.* the presence in the urine of *ketone (acetone) bodies. This may occur in diabetes mellitus, starvation, or after persistent vomiting and results from the partial oxidation of fats. Ketone bodies may be detected by adding a few drops of 5% sodium nitroprusside solution and a solution of ammonia to the urine; the gradual development of a purplish-red colour indicates their presence.

ketone-niệu (acetone-niệu) (*dt*) tình

trạng có các thể ketone* (acetone) trong nước tiểu. Điều này xảy ra trong bệnh dài tháo đường, khi nhịn đói và sau khi bị nôn dài ngày, và gây ra do oxy hoá không hoàn toàn các chất béo. Có thể phát hiện các ketone bằng cách thêm vài giọt dung dịch sodium nitroprusside 5% và dung dịch ammonia vào nước tiểu, khi có các thể ketone sẽ thấy dung dịch dần dần có màu tía đỏ.

ketoprofen *n.* an *analgesic that reduces inflammation, administered by mouth to treat various arthritic and rheumatic diseases. Side-effects are rare, but indigestion sometimes occurs. Trade name: Orudis.

(*dt*) một loại thuốc giảm đau* có tính giảm viêm dùng uống để chữa nhiều loại bệnh viêm khớp và bệnh thấp. Tác động phụ rất hiếm, đôi khi có khó tiêu. Tên thương mại: Orudis.

ketose *n.* a simple sugar that terminates with a keto group (-C = O); for example, *fructose.

đường ketose (*dt*) một loại đường đơn tận cùng bằng một nhóm keto (-C = O); thí dụ, fructose.

ketosis *n.* raised levels of *ketone bodies in the blood tissues. Ketone bodies are normal products of fat metabolism and can be oxidized to produce energy. Elevated levels arise when there is an imbalance in fat metabolism, such as occurs in diabetes mellitus or starvation. Ketosis may result in severe acidosis. See also ketonuria.

bệnh nhiễm ketone (*dt*) tăng mức độ các thể ketone* trong các mô cơ thể. Các thể ketone là vật phẩm bình thường trong chuyển hóa chất béo và có thể được oxy hoá để sinh ra năng lượng. Mức ketone tăng cao khi có mất cân bằng về chuyển hóa chất béo, như khi bị dài tháo đường hay khi nhịn đói. Nhiễm ketone có thể gây ra nhiễm acid nặng. Cũng xem ketone-niệu.

kidney /'kɪdnɪ/ *n.* either of the pair of organs responsible for the excretion of nitrogenous wastes, principally urea, from the blood (see illustration). The kidneys are situated at the back of the abdomen, below the diaphragm, one on each side of the spine; they are supplied with blood by the renal arteries. Each kidney is enclosed in a fibrous capsule and is composed of an outer cortex and an

inner *medulla*. The active units of the kidney are the 'nephrons, within the cortex and medulla, which filter the blood under pressure and then reabsorb water and selected substances back into the blood. The 'urine thus formed is conducted from the nephrons via the renal tubules into the *renal pelvis* and from here to the *ureter*, which leads to the bladder.

thận (dt) một trong một dồi cơ quan có nhiệm vụ bài tiết các chất thải nitơ, chủ yếu là urê, ra khỏi máu (xem hình). Thận ở phía lưng vùng bụng, ở dưới cơ hoành và có các động mạch thận cung cấp máu. Mỗi thận được bọc trong một bao xơ, và gồm một lớp vỏ ở ngoài và tuy ở bên trong. Đơn vị hoạt động của thận là các nephron ở trong vỏ và trong tuy. Nephron lọc máu dưới áp suất và sau đó tái hấp thu nước và các chất chon lọc trả lại máu. Nước tiểu tạo thành như vậy được dẫn từ các nephron qua các tiêu quản thận vào trong bể thận và từ đây đi vào niệu quản xuống bằng quang.

kilo- prefix denoting a thousand
(tiếp đầu ngữ chỉ một ngàn).

kilocalorie/'kiloh.kalɔri/ n. one thousand calories. See calorie.
(dt) một ngàn calo. Xem calo.

kilogram/'kiloh.græm/ n. the 'SI unit of mass equal to 1000 grams and defined in term of the international prototype (a cylinder of platinum-iridium alloy) kept at Sevres, near Paris. Symbol **kg**.
(dt) đơn vị SI* về khối lượng, bằng 1000gram và được xác định bằng nguyên mẫu quốc tế (một hình trụ bằng hợp kim platinum-iridium) giữ ở Sevres gần Paris. Ký hiệu: **kg**.

kin- (kine-) prefix denoting movement.
(tiếp đầu ngữ chỉ chuyển động).

kinaesthesia n. the sense that enables the brain to be constantly aware of the position and movement of muscles in different parts of the body. This is achieved by means of 'proprioceptors, which send impulses from muscles, joints and tendons. Without this sense coordinated movement would be impossible with the eyes closed.

cảm giác bản thể (dt) cảm giác giúp não co thể thường xuyên biết được vị trí và

chuyển động các cơ trong những bộ phận khác nhau trong cơ thể. Điều này đạt được bằng các cơ quan cảm thụ bản thể" gửi đi những xung lực từ cơ, khớp và gân. Nếu không có cảm giác này sẽ không thể cử động điều hòa khi nhắm mắt lại.

kinaesthesiometer n. an instrument for measuring a patient's awareness of the muscular and joint movements of his own body: used during the investigation of nervous and muscular disorders and certain forms of brain damage.

cảm giác bản thể kế (dt) một dụng cụ dùng để nhận thức của bệnh nhân về chuyển động cơ và khớp trong cơ thể, dùng điều nghiên các rối loạn về thần kinh và cơ, và một số dạng tổn hại não.

kinanaesthesia n. inability to sense the positions and movements of parts of the body, with consequent disordered physical activity.

mất cảm giác bản thể (dt) mất khả năng cảm giác được vị trí và chuyển động của các bộ phận cơ thể, đưa đến rối loạn về hoạt động cơ thể.

kinase n. 1. an agent that can convert the inactive form of an enzyme (see proenzyme) to the active form. 2. an enzyme that catalyses the transfer of phosphate groups. An example is 'phosphofructokinase'.
(dt) 1. một tác nhân có thể chuyển dạng enzyme không hoạt động (xem tiền enzyme) thành dạng hoạt động. 2. một enzyme xúc tác việc chuyển các nhóm phosphate. Ví dụ như phosphofructokinase.

kinematics/'kɪm'etɪk/ n. the study of motion and the forces required to produce it. This includes the different forces at work during the movement of a single part of the body, and more complex movements such as running and climbing.

động học (dt) khoa học về chuyển động và các lực cần thiết để sinh chuyển động. Động học bao gồm các lực khác nhau hoạt động trong chuyển động một bộ phận đơn giản của cơ thể, và các chuyển động phức tạp hơn như chạy hay leo trèo.

kineplasty n. a method of amputation in which the muscles and tendons of the af-

fected limb are arranged so that they can be integrated with a specially made artificial replacement. This enables direct movement of the artificial hand or limb by the muscles.

tạo hình động (dt) một phương pháp cắt chỉ tông do các cơ và gân của chi bị cắt được sắp xếp sao cho chúng có thể hợp nhất với một dụng cụ nhân tạo đặc biệt để thay thế. Điều này làm các cơ có thể chuyển động trực tiếp tay hay chân nhân tạo.

kinesis suffix denoting movement.

(tiếp) vĩ ngữ chỉ chuyển động.

kinetochore n. see centromere.

hạt trung tâm (dt) xem phản dịch chữ centromere

kinin n. one of a group of naturally occurring polypeptides that are powerful vasodilators, which lower blood pressure, and cause contraction of smooth muscle. The kinins bradykinin and kallidin are formed in the blood by the action of proteolytic enzymes (kallikreins) on certain plasma globulins (kinogens). Kinins are not normally present in the blood, but are formed under certain conditions; for example when tissue is damaged or when there are changes in the pH and temperature of the blood. They are thought to play a role in inflammatory response.

(dt) một trong nhóm các polypeptide có tự nhiên, có tính giãn mạch làm giảm huyết áp và gây co thắt các cơ trơn. Các kinin bradykinin và kallidin được tạo thành trong máu do tác động của các enzyme hủy protein (kallikrein) hay một vài globulin huyết tương (các kininogen). Kinins không thường có trong máu, nhưng được tạo ra trong một số trường hợp, thí dụ khi mô bị tổn hại hay khi có thay đổi về pH và nhiệt độ máu. Các chất này được cho là có vai trò trong đáp ứng viêm.

kiss of life /kɪs ɒv laɪf/ emergency artificial respiration, performed mouth-to-mouth, by blowing air into the victim's lungs to inflate them and then allowing exhalation to occur automatically. The operator should aim to produce roughly 20 cycles of respiration per minute, or more for a younger victim.

nụ hôn cứu sống (phương pháp miệng áp miệng) hô hấp nhân tạo cấp

cứu, thực hiện bằng miệng áp miệng, bằng cách thổi không khí vào phổi nạn nhân để phổi phồng ra rồi để thở ra tự nhiên. Nguồn thao tác phải thực hiện khoảng 20 chu kỳ thở mỗi phút, hay nhiều hơn với nạn nhân trẻ.

Klebsiella n. a genus of Gram-negative rod-like nonmotile mostly lactosefermenting bacteria found in the respiratory, intestinal, and urinogenital tracts of animals and man. The species *K. aerogenes* is associated with human urinary infections; *K. pneumoniae* is associated with pneumonia and other respiratory infections. The species *K. rhinoscleromatis* causes 'rhinoscleroma', a chronic infection of the nose and pharynx

(dt) một giống vi trùng gram âm, hình que, không di động, hầu hết lên men lactose, thấy trong các đường hô hấp, tiêu hóa, và niệu đạo của súc vật và người. Các loại *K. aerogenes* kết hợp với nhiễm đường tiêu đẻ người. *K. pneumoniae* kết hợp với viêm phổi và các bệnh nhiễm đường hô hấp khác. Loại *K. rhinoscleromatis* gây bệnh xoá cứng mũi" là một bệnh nhiễm mãn tính ở mũi và họng.

Klebs-Loeffler bacillus see Corynebacterium.

vì khuẩn Klebs-Loeffler xem Corynebacterium.

klepto- prefix denoting stealing.

(tiếp) đầu ngữ chỉ ăn cắp.

kleptomania /'kleptəʊ'menɪə/ n. a pathologically strong impulse to steal, often in the absence of any desire for the stolen object(s). It is sometimes associated with depression.

xung động ăn cắp (dt) một xung lực bệnh lý mạnh thúc đẩy người ta ăn cắp, thường không có ước muốn gì về (các) vật lấy cắp. Điều này đôi khi kết hợp với trầm cảm.

Klinefelter's syndrome a genetic disorder in which there are three sex chromosomes, XXY, rather than the normal XX or XY. Affected individuals are apparently male, but are tall and thin, with small testes, failure of normal sperm production (azoospermia), enlargement of the breasts (gynaecomastia), and absence of facial and body hair.

hội chứng Klinefelter một rối loạn di truyền của người có ba nhiễm sắc thể phái

tình XXY thay vì bình thường chỉ có XX hoặc XY. Người có chứng này có vẻ đần ông, nhưng cao và gầy, chỉ có tình hoài nhả, không sản sinh được tinh trùng bình thường (vô tinh trùng), có vú lớn (nam mang vú nữ), và không có râu và lông cơ thể.

Klumpke's paralysis a partial para-lysis of the arm caused by injury to a baby's brachial plexus during birth. This may result from an obstetric manoeuvre in which the arm is raised at the shoulder to an extreme degree, which damages the lower cervical (neck) and upper thoracic (chest) nerve roots of the spinal cord. It results in weakness and wasting of the muscles of the hand.

liệt Klumpke một chứng liệt tùng phần ở cánh tay gây ra do tổn thương tùng thần kinh cánh tay* của em bé trong khi sanh. Điều này có thể do thao tác sản khoa nâng cánh tay em bé lên tới vai quá mức, làm tổn hại các rễ thần kinh dưới cổ và trên ngực của dây cột sống. Điều này gây ra tình trạng yếu ớt và hao mòn các cơ bắp tay.

kneading/ níu dùy n. see petrissage.

thoa bóp (dt) xem phân dịch chử petrissage.

knight's-move thought/ nailis - muuy (dt) a form of thought disorder, characteristic of schizophrenia, in which the "associations of ideas are bizarre and tortuous.

suy nghĩ nước mắm một dạng rối loạn tư tưởng, đặc trưng của tâm thần phân liệt*, trong đó sự kết hợp các ý tưởng rất quanh co và kỳ lạ.

knock-knee/ nk'ni:/ n. abnormal in-curving of the legs, resulting in a gap between the feet when the knees are in contact. In severe cases there is stress on the knee, ankle, and foot joints, resulting eventually in degenerative arthritis. The condition may be corrected by *osteotomy. Medical name: genu valgum.

dấu gối vẹo trong (dt) tình trạng các chân cong bất thường vào trong, gây ra một khoảng trống giữa các bàn chân khi các dấu gối tiếp xúc với nhau. Trong các ca nặng sẽ có sức ép trên dấu gối, mất cá và các khớp bàn chân, cuối cùng sẽ đưa tới viêm khớp thoái hóa. Tình trạng này có thể chưa được bằng thủ thuật đục xương* Tên y học: genu

valgum.

Koch's bacillus see Mycobacterium

vì khuẩn Koch xem Mycobacterium.

Kohler's disease/ 'koelaz dɪ'zɪ:z/ inflammation of the *navicular bone of the foot (see osteochondritis). It occurs in children, causing pain and limping, and is treated by strapping the foot.

bệnh Kohler viêm xương ghe* ở bàn chân (xem viêm xương sụn). Bệnh này xảy ra ở trẻ em, gây đau và đi khập khiểng, và chữa bằng cách băng bàn chân.

koilonychia n. the development of thin (brittle) concave (spoon-shaped) nails, a common disorder that can occur with anaemia due to iron deficiency, though the cause is not known. Treatment is by treating any underlying disease.

móng hình thuyền (dt) tình trạng các móng tay chân bị móng (giòn) và lõm (hình muỗng). Đây là một rối loạn thường xảy ra cùng với bệnh thiếu máu do thiếu sắt, dù nguyên nhân chưa biết rõ. Điều trị bằng cách chữa bệnh gốc.

Koplik's spots small red spots with bluish-white centres that often appear on the mucous membranes of the mouth in *measles.

đốm Koplik các đốm nhỏ màu đỏ ở giữa có màu trắng-xanh nhạt. Thường thấy trong niêm mạc miệng khi bị sốt*.

koro n. a state of acute anxiety, seen only in certain cultures (such as that of the Chinese of SE Asia), characterized by a sudden belief that the penis is shrinking into the abdomen and will disappear. Occasionally women have a similar belief that their breasts are disappearing into their body. It is usually treated with tranquilizing drugs and reassurance.

(dt) một trạng thái lo âu cấp tính chỉ thấy trong một số nền văn hóa (như trong số các người Trung Quốc ở Đông Nam Á) có đặc trưng bắt chốt tin rằng dương vật đang cuộn bung và sẽ biến đi. Đôi khi phụ nữ cũng có tin tưởng tương tự là vú của họ cũng đang tan vào trong cơ thể. Tình trạng này thường chữa bằng các thuốc an thần và làm yên lòng.

Korsakoff's syndrome (Korsakoff's psychosis) an organic disorder affecting the brain that results in a memory defect in which new information fails to be learnt although events from the past are still recalled; 'disorientation for time and place; and a tendency to invent material to fill memory blanks (see confabulation). The commonest cause of the condition is alcoholism, especially when this has led to deficiency of thiamin (vitamin B1). Large doses of thiamin are given as treatment. The condition often becomes chronic.

hội chứng Korsakoff (loạn tâm thần Korsakoff) một rối loạn hữu cơ ảnh hưởng đến não gây khuyết tật về trí nhớ, không ghi nhận được các thông tin mới nhưng các biến cố đã qua vẫn nhớ lại được, mất định hướng về thời gian và nơi chốn, và có khuynh hướng đặt ra các chất liệu để lấp đầy khoảng trống trí nhớ (xem bài chuyên). Nguyên nhân thường nhất của tình trạng này là do nghiện rượu, nhất là khi điều này đưa đến tình trạng thiếu thiamin (vitamin B1). Chữa trị bằng cách cấp thiamin liều cao. Tình trạng này thường trở thành mãn tính.

kraurosis n. shrinking of a body part, usually the vulva in elderly women (kraurosis vulvae).

xo leo(dị) trường hợp một bộ phận cơ thể bị leo lại, thường là âm hộ của các phụ nữ già (xo leo âm hộ).

krebs cycle (citric acid cycle) a complex cycle of enzyme-catalysed reactions, occurring within the cells of all living animal in which acetate, in the presence of oxygen, is broken down to produce energy in the form of *ATP (via the *electron transport chain) and carbon dioxide. The cycle is the final step in the proteins; some of the intermediary products of the cycle are used in the synthesis of amino acids.

chu trình Krebs (chu trình citric acid) một chu trình phức tạp của các phản ứng do enzyme xúc tác xảy ra trong tế bào của tất cả các động vật sống, trong đó acetate, với sự có mặt của oxy, bị phân hủy để tạo ra năng lượng dưới dạng ATP* (qua chuỗi chuyên chở electron*) và carbon dioxide.

Chu trình Krebs là bước sau cùng trong sự oxy hóa các carbon hydrates, chất béo, và protein: một số các vật phẩm trung gian của chu trình này được dùng tổng hợp các amino acid.

krukenberg tumour a rapidly developing malignant growth in one or (more often) both ovaries; a type of 'fibrosarcoma. The tumour usually arises following the development of a similar growth in the stomach or intestine.

u Krukenberg một tăng sinh ác tính phát triển nhanh ở một hay (thường hơn) ở cả hai nốt sào. Đây là mô kiểu sarcoma xơ. Khối u này thường xuất hiện sau khi các tăng sinh tương tự đã phát triển ở dạ dày hay ruột.

-krypton-81m/ 'kripton/ n. a radioactive gas that is the shortest-lived isotope in medical use (half-life 13 seconds). It can be used to investigate the function of the lungs. The patient breathes a small quantity of the gas, the arrival of which in different parts of the lungs is recorded by means of a 'gamma camera. See also rubidium-81.

(fat) một chất khí phóng xạ, đây là chất đồng vị có đời sống ngắn nhất được dùng trong y học (chu kỳ bán rã 13 giây). Chất này có thể dùng điều nghiên cứu chức năng phổi. Bệnh nhân hít vào một lượng nhỏ khí này, và một máy chụp tia gamma* sẽ ghi lại đường đi của khí tại các phần khác nhau trong phổi. Cũng xem rubidium-81.

Kupffer's cells/ 'kapfəz selz/ phagocytic cells that line the sinu-soids of the liver (see macrophage). They are particularly concerned with the formation of bile and are often seen to contain fragments of red blood cells and pigment granules derived from the breakdown of haemoglobin.

tế bào Kupffer các tế bào thực bào lót trong lưới mạch máu ở gan (xem đại thực bào). Các tế bào này đặc biệt liên quan đến việc tạo mật* và thường thấy có chứa những mảnh hồng cầu và các hạt sắc tố có nguồn gốc từ sự phân hủy hemoglobin.

kuru (trembling disease) n. a disease that affects only members of the Fore tribe of New Guinea. It involves a progressive degeneration of the nerve cells of the central nervous system, particularly in the region of

the brain that controls movement. Muscular control becomes defective and shiver-like tremors occur in the trunk, limbs, and head. Kuru-affects mainly women and children and usually proves fatal within 9-12 months. It is thought to be caused by a virus and transmitted by cannibalism.

bệnh run (dt) một bệnh chí ánh hưởng tới dân của bộ tộc Fore ở Tân Guinea. Bệnh bao gồm sự thoái hóa tiến triển các tế bào thần kinh của hệ thần kinh trung ương, đặc biệt ở vùng não có nhiệm vụ kiểm soát vận động. Từ đó sẽ có thiếu hụt trong kiểm soát cơ và các cơ run như rung minh xảy ra ở thân, các chi và đầu. Kuru tác động chủ yếu đến phụ nữ và trẻ em và thường gây tử vong trong 9-12 tháng. Người ta cho rằng bệnh do virus gây ra và truyền bằng tục ăn thịt người

kwashiorkor n. a form of malnutrition due to a diet deficient in protein and energy-producing foods, common among certain African tribes. Kwashiorkor develops when, after prolonged breast feeding, the child is weaned onto an inadequate traditional family diet. The diet is such that it is physically impossible for the child to consume the required quantity in order to obtain sufficient protein and energy. Kwashiorkor is most common in children between the ages of one and three years. The symptoms are oedema, loss of appetite, diarrhoea, general discomfort, and apathy; the child fails to thrive and there is usually associated gastrointestinal. (dt) một dạng suy dinh dưỡng do chế độ thiếu protein và các thực phẩm sinh năng lượng, thường thấy trong một số các bộ tộc ở Châu Phi. Kwa-shiokor phát triển khi, sau một thời gian bú mẹ, đứa trẻ bị cai sữa và chuyển sang chế độ ăn truyền thống không đầy đủ của gia đình. Chế độ ăn này thuộc loại mà đứa trẻ không tiêu thụ được một số lượng đủ để đạt yêu cầu về protein và năng lượng. Kwashiorkor thường thấy nhất ở trẻ em trong khoảng từ một đến ba tuổi. Các triệu chứng gồm phì nộ*, mất ăn ngon, tiêu chảy, khó chịu toàn thân, và mất cảm xúc, đứa trẻ không tăng trưởng được và thường có kết hợp dạ dày-ruột.

Kyasanur Forest disease a tropical disease, common in southern India, caused

by a virus transmitted to man through the bite of the forest-dwelling tick *Haemaphysalis spinigera*. Symptoms include fever, headache, muscular pains, vomiting, conjunctivitis, exhaustion, bleeding of nose and gums and subsequently internal bleeding and the "necrosis of various tissues. General therapy, in the absence of specific treatment, involves relief of dehydration and loss of blood, analgesics are given to alleviate the pain.

bệnh rừng Kyasanur một bệnh nhiệt đới thường thấy ở miền nam Ấn Độ do virus gây ra. Virus này truyền sang người theo vết đốt của ve rừng *Haemaphysalis spinigera*. Các triệu chứng gồm sốt, nhức đầu, đau cơ, nôn, viêm kết mạc, kiết súc, chảy máu ở mũi và nướu, và theo sau là xuất huyết nội và hoại tử* các mô khác nhau. Vì không có liệu pháp đặc hiệu, chỉ chữa trị toàn thân bằng cách giảm mất nước và mất máu, và cấp thuốc giảm đau để làm giảm đau.

kymograph/'kaimoɡrafi/ n. an instrument for recording the flow and varying pressure of the blood within blood vessels.

-kymography n.

ba động ký(dt) một dụng cụ dùng ghi dòng chảy và biến đổi huyết áp trong các mạch máu. -kymography (dt).

kypho- prefix denoting a hump.

tiếp đầu ngữ chỉ bướu gù.

kyphos p. a sharply localized forward angulation of the spine, resulting in the appearance of a lump (the deformity of the traditional hunchback). The deformity is due to collapse of the anterior part of a vertebra, usually caused by osteoporosis, a secondary malignant deposit, or tuberculosis.

bướu lưng(dt) tình trạng một đoạn cột sống bị bê gác dột ngọt về phía trước, tạo thành một bướu lồi (biện dạng của chứng gù lưng kính đền). Biện dạng này do truy phán trước cột sống, thường vì bị chung loãng xương, bị giật tích tụ ác tính thứ phát hay bị lao.

kyphoscoliosis n. abnormal curvature of the spine both forwards and side-ways: *kyphosis combined with *scoliosis. The deformity may occur during growth for no apparent reason (*idiopathic kyphoscoliosis*) or may result from any of several diseases in-

volving the vertebrae and spinal muscles. Special braces can reduce the extent of the deformity. *osteotomy of the backbone may be required to correct severe deformity.

gù veo (*dt*) tình trạng cột sống bị bé cong bất thường về phía trước và về phía bên, tức là gù lưng, kết hợp với veo cột sống. Biến dạng này có thể xảy ra trong khi tăng trưởng và không có nguyên nhân (gù veo vô căn) hay có thể do bất kỳ bệnh nào trong số các bệnh liên quan đến các đốt sống và các cơ cột sống. Dung mồi bô chỉnh hình đặc biệt có thể giảm được biến độ biến dạng, trường hợp nặng có thể cần thủ thuật đục xương để điều chỉnh cột sống.

kyphosis *n.* excessive outward curvature of the spine, causing hunching of the back. A *mobile kyphosis* may be caused by bad posture or muscle weakness or may develop to compensate for another condition, such as hip deformity. A *fixed kyphosis* may result from collapse of the vertebrae (as in senile *osteoporosis), from *osteoarthritis in the young, or from ankylosing *spondylitis.

Lesser degrees of fixed kyphosis may be balanced by lordosis (inward curvature) in another part of the spine. Treatment depends on the cause, and may include physiotherapy, bracing, and spinal *osteotomy in severe cases. See also kyphos, kyphoscoliosis.

gù lưng (*dt*) tình trạng cột sống bị uốn cong quá mức về phía trước, làm cho lưng bị gù. Gù lưng di động có thể gây ra do tư thế xấu, do yếu cơ hay cơ thể phát triển để bù lại một tình trạng khác như biến dạng hông. Gù lưng cố định có thể gây ra do truy các đốt sống (như chung loãng xương tuổi già), do viêm xương sán trên người trẻ, hay do viêm cứng khớp đốt sống. Các mức độ nhẹ về gù lưng có thể được cân bằng lại do tái uốn cột sống (cong vào trong) ở một phần khác của cột sống. Điều trị tùy theo nguyên nhân, có thể gồm liệu pháp sinh lý, bô chỉnh hình, và thủ thuật đục xương cột sống trong các ca nặng. Cũng xem bướu lưng, gù veo.

Copyright by Anatomyquiz.book

labial/'leɪbiəl/ *adj.* 1. relating to the lips or to a labium. 2. designating the surface of a tooth adjacent to the lips.

(thuộc) môi *1. liên quan đến các môi hay mép. 2. chỗ bé mặt răng tiếp giáp với môi.*

labio- *prefix denoting the lip(s).*
tiếp dấu ngữ chỉ (các) môi

labiomancy *n.* lip reading.

đọc nhảm (*dt*) *đọc lầm nhầm bàng nỗi*

labioplasty (cheiloplasty) *n.* surgical repair of injury or deformity of the lips. .

tạo hình môi (*dt*) *phẫu thuật sửa chữa tổn thương hay biến dạng ở các môi.*

labium/'leɪbiəm/ *n.* (*pl. labia*) *a lip-shaped structure, especially either of the two pairs of skin folds that enclose the "vulva. The larger outer pair are known as the *labia majora* and the smaller inner pair the *labia minora*.*

mép (*dt*) *một cấu trúc hình môi, đặc biệt là trong số hai dải mép da bao quanh âm hộ. Đôi ngoài phát triển hơn gọi là mép lớn, còn đôi phía trong nhỏ hơn là mép nhỏ.*

labour/'leɪbər/ *n.* the sequence of actions by which a baby and the afterbirth are expelled from the womb at childbirth. The process usually starts spontaneously about 280 days after conception, but it may be started by artificial means (*see induction*). In the first stage the muscular wall of the womb begins contracting while the muscle fibres of the cervix (neck of the womb) relax so that the cervix expands. A portion of the membrane-

ous sac (amnion) surrounding the baby is pushed into the opening and bursts under the pressure, releasing amniotic fluid to the exterior. In the second stage the baby's head appears at the cervix and the contractions of the womb strengthen. The passage of the infant through the vagina is assisted by contractions of the abdominal muscles and conscious pushing by the mother. When the top of the baby's head appears at the vaginal opening the whole infant is eased clear of the vagina, and the umbilical cord is cut. If the emergence of the head is impeded a cut may be made in the surrounding tissue (*see episiotomy*). In the final stage the placenta and membranes are pushed out by the continuing contraction of the womb, which eventually returns to its unexpanded state. The average duration of labour is about 13 hours in first pregnancies and about 8 hours in subsequent pregnancies. Labour pains can be lessened by previous training of the use of drugs. *See also Caesarean section.*

sinh (*dt*) *một chuỗi liên tục các hoạt động đưa em bé và thai nhau ra khỏi tử cung. Tiến trình thường tự phát khoảng 280 ngày sau khi mang thai, nhưng cũng có thể gây phát bằng các phương tiện nhân tạo (xem gây cảm ứng). Trong giai đoạn đầu, thành cơ tử cung bắt đầu co thắt lại trong khi các sợi cơ ở cổ tử cung giãn ra làm cổ tử cung mở ra. Một phần túi mang (màng ối) bao quanh thai nhi bị đẩy qua lỗ mở này và vỡ ra do áp suất, phồng thích dịch ối ra ngoài. Trong giai*

doan hai, đầu thai nhỉ xuất hiện ở cổ tử cung và tử cung co thắt mạnh hơn. Các cơ bung cung co thắt và người mẹ cũng chủ ý rặn để giúp em bé di chuyển qua âm đạo. Khi đinh đầu thai nhỉ xuất hiện ở lỗ mở âm đạo, toàn thân em bé được đẩy nhẹ ra khỏi âm đạo và dây rốn bị đứt. Nếu đinh đầu bé không ra được, có thể cắt vùng mô xung quanh (xem cắt tầng sinh môn). Trong giai đoạn cuối, tử cung tiếp tục co thắt để đẩy nhau thai và các mảng ra, rồi sau cùng trở lại trạng thái không giãn. Thời gian sanh trung bình là 13 giờ khi sanh con so và khoảng 8 giờ trong các lần sanh sau. Có thể giảm đau đẻ bằng cách luyện tập các cơ bung từ trước và dùng thuốc. Cũng xem mổ lấy thai.

labrum *n. (pl. labra)* a lip or liplike structure : occurring, for example, around the margins of the articulating socket (acetabulum) of the hip bone.

môi gor(dt) một môi hay cấu trúc hình môi thấy ở một vài nơi như quanh bờ hốc khớp (ở đùi) của xương hông.

labyrinth (inner ear) /'laɪbrənθ/ *n.* a convoluted system of cavities and ducts comprising the organs of hearing and balance. The membranous labyrinth is a series of interconnected membranous canals and chambers consisting of the *semicircular canals, *utricule, and *saccule (concerned with balance) and the central cavity of the *cochlea (concerned with hearing). (see illustration) It is filled with a fluid - *endolymph*. The bony labyrinth is the system of the bony canals and chambers that surround the membranous labyrinth. It is embedded in the petrous part of the *temporal bone and is filled with fluid (*perilymph*).

mẽ đao (tai trong) (dt) một hệ thống cuộn các xoang và các ống tao thành các cơ quan nghe và giữ thăng bằng. Mẽ đao mang gồm một loạt các ống mảng nối với nhau và các phòng gồm các ống bán khuyên, thông nang, và tiểu nang (liên quan đến cân bằng) và xoang giữa các ống tai (liên quan đến thính giác) (xem hình). Mẽ đao này có chứa dây dịch gọi là nội tân dịch. Mẽ đao xương là hệ thống các ống xương và các phòng bao quanh mẽ đao mảng. Mẽ đao xương được bọc trong phần dày của xương

thái dương" và cũng chứa đầy dịch gọi là ngoại tân dịch.

labyrinthitis (otitis interna)

/'laɪbarɪnθɪtɪs/ *n.* inflammation of the inner ear (labyrinth). See otitis.

viêm mẽ đao (viêm tai trong) (dt) viêm ở tai trong (mẽ đao). Xem viêm tai.

laceration /'leɪsə'reɪʃn/ *n.* a tear in the flesh producing a wound with irregular edges.

rách xé (dt) rách ở phần thịt gây ra một vết thương có bờ không đều.

lacertus *n.* a band of fibres or a tendon-like structure.

chẽ cản (dt) một bàng sợi hay một cấu trúc giống như gân.

lacrimal apparatus /'leɪk'rɪməl

/ə'pa'retəs/ the structures that produce and drain away fluid from the eye (see illustration). The lacrimal gland secretes "tears", which drain away through small openings (*puncta*) at the inner corner of the eye into two lacrimal canaliculi. From there the tears pass into the nasal cavity via the lacrimal sac and the *nasolacrimal duct.

bộ máy tiết lệ các cấu trúc sản sinh và dẫn lưu dịch ra khỏi mắt (xem hình). Tuyến lệ tiết ra nước mắt, nước mắt sẽ chảy đi qua các lỗ nhỏ (điểm lệ) ở góc mắt phía trong vào hai ống lệ. Từ đó nước mắt sẽ chảy vào xoang mũi qua túi lệ và ống mũi lệ.

lacrimal bone /'leɪkrɪməl beon/ the smallest bone of the face: either of a pair of rectangular bones that contribute to the orbits. See skull.

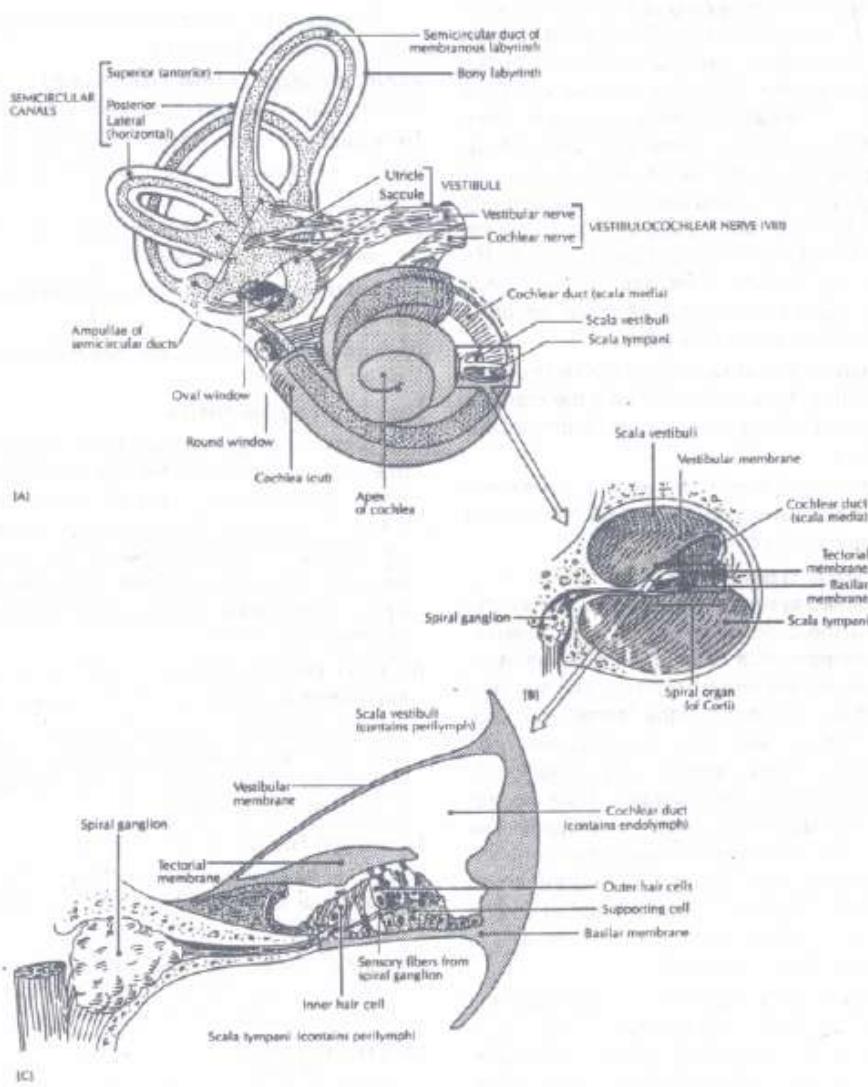
xương lê (xương nhỏ nhất ở mặt, dày là một trong một dội xương hình chữ nhật góp phần tạo thành ổ mắt. Xem hộp số.

lacrimation /'leɪkrɪ'meɪʃn/ *n.* the production of excess tears; crying. See also lacrimal apparatus.

chảy nước mắt (dt) sự sản sinh nước mắt quá nhiều, khác. Cũng xem bộ máy tiết lệ.

lacrimator /'leɪkrɪ'mɪtər/ *n.* an agent that irritates the eyes, causing excessive secretion of tears.

hở gây chảy nước mắt (dt) một tác nhân kích thích mắt, gây tiết nước mắt quá

milk.

lact- (lacti-, lacto-) prefix denoting 1. milk. 2. lactic acid.

tiếp dầu ngực 1. sữa. 2. lactic acid.

lactalbumin *n.* a milk protein present in milk at a lower concentration than *casein. Unlike casein, it is not precipitated from milk under acid conditions; it is therefore a constituent of cheese made from whey rather than curd.

(dt) một protein có trong sữa với nồng độ thấp hơn casein. Khác với casein, lactalbumin trong sữa không kết tủa khi gặp acid, vì vậy lactalbumin là yếu tố cấu tạo của phomat làm từ nước sữa hơn là từ sữa đông.

lactase *n.* an enzyme, secreted by the glands of the small intestine, that converts lactose (milk sugar) into glucose and galactose during digestion.

(dt) một enzyme do các tuyến trong ruột non tiết ra, có nhiệm vụ biến đổi lactose (đường sữa) thành glucose và galactose trong khi tiêu hóa.

lactation /'læk'teɪʃn/ *n.* the secretion of milk by the *mammary glands of the breasts, which usually begins at the end of pregnancy. A fluid called *colostrum is secreted before the milk is produced; both secretions are released in response to the sucking action of the infant on the nipple. Lactation is controlled by hormones (*see* prolactin, oxytocin); it stops when the baby is no longer fed at the breast.

sự tiết sữa (dt) phản tiết sữa do các tuyến vú thường bắt đầu vào cuối thai kỳ. Các tuyến này tiết ra một chất dịch gọi là sữa non trước khi tiết sữa thực sự, cả sữa non và sữa đều tiết ra do tác động hút của em bé ở núm vú. Sự tiết sữa do các hormone kiểm soát (xem prolactin, oxytocin) và sẽ ngưng lại khi em bé không còn bú nữa.

lacteal /'læk'teɪəl/ *n.* a blind-ended lymphatic vessel that extends into a villus of the small intestine. Digested fats are absorbed into the lacteals.

ống dẫn đường chất (dt) một mạch bạch huyết có dầu kin chảy trong nhung mao ruột non có nhiệm vụ hấp thu các chất béo để tiêu hóa.

lactic acid /'læk'tik 'æsɪd/ a compound that forms in the cells as the end-product of glucose metabolism in the absence of oxygen (see glycolysis). During strenuous exercise pyruvic acid is reduced to lactic acid, which may accumulate in the muscles and cause cramp. Lactic acid (owing to its low pH) is an important food preservative. The lactic acid produced by the fermentation of milk is responsible for the preservation and flavour of cheese, yoghurt, and other fermented milk products.

một hợp chất tạo thành trong tế bào như một sản phẩm cuối cùng trong việc chuyển hóa glucose khi không có oxy (xem sự hủy glucose). Trong khi hoạt động gắng sức, pyruvic acid sẽ bị khử thành lactic acid, lactic acid sẽ tích tụ trong cơ và gây ra chuột rút. Lactic acid vì có độ pH thấp nên là một chất bảo quản thực phẩm tốt. Khi lên men sữa, lactic acid sinh ra có nhiệm vụ bảo quản và tạo mùi cho phomat, sữa chua (yaourt) và các sản phẩm lên men khác.

lactiferous *adj.* transporting or secreting milk, as the lactiferous ducts of the breast.

dẫn sữa (dt) chuyên chở hay phân tiết sữa, như các ống dẫn sữa trong vú.

lactifuge *n.* a drug that reduces the secretion of milk. Oestrogenic drugs, such as *chlorotrianisene and *dienoestrol, have this effect and are used to suppress milk production in mothers not breast feeding.

giảm sữa (dt) thuốc làm giảm phản tiết sữa. Các loại oestrogen như chlorotrianisene* và dienoestrol* có tác động này nên được dùng gây ngưng tiết sữa cho các bà mẹ không cho con bú.

Lactobacillus *n.* a genus of Gram-positive nonmotile rodlike bacteria capable of growth in acid media and of producing lactic acid from the fermentation of carbohydrates. They are found in fermenting animal and plant products, especially dairy products, and in the alimentary tract and vagina. They are responsible for the souring of milk. The species *L. acidophilus* is found in milk and is associated with dental caries. It occurs in very high numbers in the faeces of breast- or bottle-fed infants.

(dt) một giống vi trùng hình que, gram-

dương, không di động, có thể mọc trong môi trường acid và có khả năng lén men các carbohydrate để sinh ra lactic acid. *Lactobacillus* thấy trong các sản phẩm lên men động vật và thực vật, cũng thấy trong ống tiêu hóa và trong âm đạo. Vì trùng này là nguyên nhân gây chua sữa. Loài *L. acidophilus* thấy trong sữa và thấy kết hợp trong răng sâu. Loài này cũng thấy rất nhiều trong phân của em bé bú mẹ hay bú bình.

lactogenic hormone see prolactin.

hormone tiết sữa xem prolactin.

lactose/ 'lektəʊs/ n. a sugar, consisting of one molecule of glucose and one of galactose, found only in milk. Lactose is split into its constituent sugars by the enzyme lactase, which is secreted in the small intestine. This enzyme is missing or is of low activity in certain people of some Eastern and African races. This leads to the inability to absorb lactose, known as *lactose intolerance*.

(dt) một loại đường chỉ thấy trong sữa gồm một phần từ glucose và một phần từ galactose. Lactose bị tách thành hai loại đường tạo thành này do tác động của enzyme lactase" tiết ra trong ruột non. Một số dân tộc ở phương Đông và châu Phi có những nơi không có enzyme này hay chỉ có lactase tác động kém nên không hấp thu nước lactose, tình trạng này gọi là không dung nạp lactose.

lactosuria n. the presence of milk sugar ("lactose") in the urine. This often occurs during pregnancy and breast-feeding or if the milk flow is suppressed.

lactose-niệu(dt) tình trạng có đường sữa ("lactose") trong nước tiểu. Điều này thường xảy ra khi mang thai hay khi cho con bú hay khi ngừng tiết sữa.

lacuna/ la'kjʊnə/ n. (pl. lacunae) (in anatomy) a small cavity or depression; for example, one of the spaces in compact bone in which a bone cell lies.

ó khuyết(dt) (trong giải phẫu học) một xoang hay một chỗ lõm nhỏ, thí dụ các khoảng trong xương đặc có chứa những tế bào xương.

laetrile n. a cyanide-containing compound extracted from peach stones. It has been used, despite the lack of evidence for its

therapeutic value, in the treatment of various forms of cancer.

(dt) một hợp chất có chứa cyanide chiết xuất từ quả đào. Chất này được dùng chữa nhiều dạng ung thư dù chưa có chứng cứ gì về tác động trị liệu.

laevo- prefix, see levo-.

tiếp đầu ngữ. xem levo-.

laevocardia n. the normal position of the heart, in which its apex is directed towards the left. Compare dextrocardia.

tim sang trái(dt) vị trí bình thường của tim, có định hướng về bên trái. So sánh với tim sang phải.

lagena (lagena) n. the closed end of the spiral cochlea. This term is more commonly used to describe the structure homologous to the cochlea in primitive vertebrates.

xoán óc tai(dt) phần kín tần cung của óc tai. Từ này thường dùng chỉ các cấu trúc tương đồng với óc tai ở các loại cá xương sống nguyên thủy.

lagophthalmos n. any condition in which the eye does not close completely. It may lead to corneal damage from undue exposure.

hở mắt(dt) tình trạng mắt không nhắm lại được hoàn toàn. Điều này có thể gây tổn hại giác mạc vì bị phơi bày quá mức.

laking/ 'leɪkɪŋ/ n. the physical or chemical treatment of blood to abolish the structure of the red cells and thus form a homogeneous solution. Laking is an important preliminary step in the analysis of haemoglobin or enzymes present in red cells.

hủy hồng cầu(dt) việc xử lý máu bằng các phương pháp vật lý hay hóa học để tiêu hủy cấu trúc các hồng cầu để tạo thành một dung dịch đồng nhất. Hủy hồng cầu là bước đầu phải thực hiện để phân tích hemoglobin hay các enzyme trong hồng cầu.

-lalia suffix denoting a condition involving speech.

tiếp đầu ngữ chỉ một tình trạng liên quan đến lời nói, ngôn ngữ.

lallation (lalling) n. 1. unintelligible speech-like babbling as heard from infants. 2. the immature substitution of one consonant for another (e.g. /f/ for /v/).

tật nói không rõ tiếng (dt) 1. nói bập bẹ không có nghĩa như các em bé. 2. nói phụ âm này thành phụ âm khác (thí dụ nói /i/ thay cho /r/).

lambda/ 'læmdə/ n. the point on the skull at which the lambdoidal and sagittal sutures meet.

(dt) giao điểm của các đường khớp chẩm-thái dương và đường khớp đặc giữa trên hộp sọ.

lambdoidal suture see suture (def. 1).

đường khớp chẩm-thái dương xem đường khớp (dịnh nghĩa 1).

lambliasis n. see giardiasis.

bệnh lamblia xem bệnh Giardia.

lamella/ 'la'mɛlə/ n. (pl. lamellae) 1. a thin layer, membrane, scale, or plate-like tissue or part, in "bone tissue". Lamellae are thin bands of calcified matrix arranged concentrically around a Haversian canal. 2. a thin gelatinous medicated disc used to apply drugs to the eye. The disc is placed on the eyeball; the gelatinous material dissolves and the drug is absorbed.

lá (dt) 1. một lớp mỏng, một mảng, một vảy, một mô hay bộ phận hình lá. Trong mô xương, lá là các băng hóa với mảng xếp đồng tâm quanh một ống Havers. 2. một đĩa gelatin mỏng có thấm thuốc dùng dập trên mắt. Đĩa này đặt trên nhãn cầu, lớp gelatin sẽ tan đi và thuốc thấm vào mắt.

lamina/ 'la'mɪnə/ n. (pl. laminae) a thin membrane or layer of tissue.

phiến (dt) một mảng mỏng hay một lớp mỏng.

laminectomy (rachiotomy) n. surgical cutting into the backbone to obtain access to the spinal cord. The surgeon excises the rear part (the posterior arch) of one or more vertebrae. The operation is performed to remove tumours, to treat injuries to the spine, such as prolapsed intervertebral (slipped) disc (in which the affected disc is removed), or to relieve pressure on a spinal nerve.

thú thuật cắt bỏ cung sau (mở ống sống) (dt) phẫu thuật rạch xương sống để thấy được dây sống. Bác sĩ phẫu thuật sẽ rạch phần sau (cung sau) của một hay nhiều

dây sống. Thao tác này thực hiện để lấy đi các khối u, để chữa các tổn thương dây cột sống như sa (trot) đĩa liên sống (khi đó sẽ cắt bỏ đĩa) hay để giảm áp suất trên một dây thần kinh cột sống.

lanatoside n. a drug similar to *digitalis, used in the treatment of heart failure. It is administered by mouth or injection. High doses may cause loss of appetite, nausea, vomiting, headache, disturbed vision, and abnormal heart activity. Trade name: **Cedilanid**.

(dt) một loại thuốc tương tự như digitalis dùng chữa suy tim. Thuốc dùng uống hay tiêm. Liều cao có thể gây mất ăn ngon, buồn nôn, nhức đầu, rối loạn thị giác, và hoạt động tim bất thường. Tên thương mại **Cedilanid**.

Lancefield classification/ 'la:nsfi:l:d kla:sifi'keɪʃn/ a classification of the **Streptococcus* bacteria based on the presence or absence of antigenic carbohydrate on the cell surface. Species are classified into the groups A-P. Most species causing disease in man belong to group A.

phân loại Lancefield phân loại các vi trùng *Streptococcus* dựa trên sự có hay không có các carbohydrate kháng nguyên trên màng tế bào. Các loại vi trùng chia thành nhóm từ A-P. Hầu hết các loại gây bệnh cho người đều thuộc nhóm A.

lancet/ 'lænsɪt/ n. a broad two-edged surgical knife with a sharp point.

lưỡi trich (dt) dao mổ rộng có hai cạnh sắc và có đầu nhọn.

lancinating adj. describing a sharp stabbing or cutting pain.

đau xé (dt) mô tả một cơn đau như bị đâm hay bị cắt.

Landry's paralysis a rapidly progressive form of the **Guillain-Barré syndrome*.

liệt Landry một dạng diễn tiến nhanh của hội chứng Guillain-Barré.

Lange curve a method of detecting excess globulins in the protein of the cerebrospinal fluid. It is useful in the diagnosis of neurosyphilis and multiple sclerosis.

đường biểu diễn Lange một phương pháp phát triển tính trạng có quá mức globu-

linh trong protein dịch não túy. Điều này có ích trong chẩn đoán giang mai, thâm kinh và da xơ hóa.

lanugo *n.* fine hair covering the body and limbs of the human fetus. It is most profuse at about the seventh month of gestation and is shed in the ninth month.

tổng tơ *(dt)* lông mịn bao phủ cơ thể ở các chi của thai nhi người. Các tổng tơ thấy nhiều nhất vào tháng thứ bảy trong thai kỳ và rụng đi vào tháng thứ chín.

laparo- *prefix denoting the loins or abdomen.*

tiếp đầu ngữ chỉ vùng thắt lưng hay vùng bụng.

laparoscope (peritoneoscope) *n.* a surgical instrument (a type of "endoscope") comprising an illuminated viewing tube that is inserted through the abdominal wall to enable the surgeon to view the organs in the abdomen (see laparoscope).

ống soi ổ bụng (ống soi phúc mạc)

(dt) một dụng cụ phẫu thuật (một kiểu ống nội soi) gồm một ống có đèn chiếu sang luồn qua thành bụng để giúp nhà phẫu thuật có thể nhìn được các cơ quan trong bụng (xem phép soi ổ bụng).

laparoscopy (peritoneoscopy, abdominaloscopy) *n.* examination of the abdominal structures (which are contained within the peritoneum) by means of an illuminated tubular instrument ("laparoscope") passed through a small incision in the wall of the abdomen. Laparoscopy is often used for examining the ovaries and Fallopian tubes as well as for performing one method of sterilization.

phép soi ổ bụng (phéo soi phúc mạc,

phép soi bụng) *(dt)* xem xét các cấu trúc trong bụng (chưa trong phúc mạc) bằng cách dùng một dụng cụ hình ống có chiếu sáng (ống soi ổ bụng), luồn qua một đường rạch nhỏ ở thành bụng. Phép soi ổ bụng thường dùng xem xét noãn sào và các vòi Fallope cũng như để thực hiện một phương pháp gây vô sinh.

laparotomy *n.* a surgical incision into the abdominal cavity. The operation is done to examine the abdominal organs as a help to

diagnosis; for example, to establish the spread of a growth (*exploratory laparotomy*) or as a prelude to major surgery.

mở bụng *(dt)* *phẫu thuật rạch vào trong xoang bụng.* Thảo tác này thực hiện để xem xét các cơ quan trong bụng để giúp chẩn đoán, thí dụ để xem mức độ lan tràn một khối u (mở bụng thăm dò) hay để mở đường cho một phẫu thuật lớn.

lardaceous *adj.* resembling lard; often applied to tissue infiltrated with the starchlike substance amyloid (see amyloidosis).

dạng mờ *(tt)* *giống như mờ: thường dùng cho các mô bị thâm nhiễm do các chất giống như tinh bột (xem thoái hóa dạng tinh bột).*

larva/ 'lʌrvə / n. *(pl. larvae)* the pre-adult or immature stage hatching from the egg of some animal groups, e.g. insects and nematodes, which may be markedly different from the sexually mature adult and have a totally different way of life. For example, the larvae of some flies are parasites of animals and cause disease where as the adults are free-living. *-larval adj.*

ấu trùng *(dt)* *giai đoạn trước khi trưởng thành hay còn non từ khi nở ra khỏi trứng của một vài nhóm động vật như côn trùng và giun. Ấu trùng có thể rất khác với khỉ trưởng thành sinh dục và có một cách sống hoàn toàn khác. Thí dụ ấu trùng một số loại ruồi là ký sinh của động vật và gây bệnh, trong khi thành trùng lại sống tự do. -larval (tt).*

larva migrans/ 'lʌrvə 'maɪgrənz/ *see* creeping eruption.

ấu trùng di trú *xem phát ban đường hầm.*

laryng- *(laryngo-)* *prefix denoting the larynx.*

tiếp đầu ngữ chỉ thanh quản.

laryngeal reflex/ 'lærɪn' dʒɪk'tɛfəs/ a cough produced by irritating the larynx.

phản xạ thanh quản *hô gáy ra do kích thích thanh quản.*

laryngectomy/ 'lærɪn'dʒektəmɪ/ n. surgical removal of the whole or a part of the larynx, as in the treatment of laryngeal carcinoma.

cắt bỏ thanh quản *(dt)* *phẫu thuật cắt bỏ*

toàn bộ hay một phần thanh quản, như khi điều trị ưng thư thanh quản.

laryngismus *n.* closure of the vocal cords by sudden contraction of the laryngeal muscles, followed by a noisy inrawing of breath. It occurs in young children and was in the past associated with low-calcium rickets. Now it occurs when the larynx has been irritated following administration of anaesthetic, when a foreign body has lodged in the larynx, or in 'croup'.

ngạt thanh quản *(dt)* tình trạng các dây thanh âm đóng lại do các cơ thanh quản co lại đột ngột, sau đó là âm vang khí hít vào. Điều này xảy ra ở trẻ nhỏ, trước kia kết hợp với cồi xương do thiếu calcium. Nay nay, ngạt thanh quản xảy ra do thanh quản bị kích thích sau khi cấp thuốc mê, khi có vật lạ nghẹt ở thanh quản, hay trong bệnh bạch hầu thanh quản.

laryngitis /la'ren'gītɪs/ *n.* inflammation of the larynx and vocal cords, due to infection by bacteria or viruses or irritation by gases, chemicals, etc. The cords lose their vibrance (owing to swelling) and the voice becomes husky or is lost completely, breathing is harsh and difficult (see stridor); and the cough is painful and honking. Obstruction of the airways may occasionally be serious, especially in children (see croup). The patient should rest his voice and remain in a warm moisture-laden atmosphere; steam inhalations for 15-20 minutes every 2-3 hours are traditionally beneficial. The patient should avoid cold air or fog and smoking.

viêm thanh quản *(dt)* viêm thanh quản và các dây thanh âm do nhiễm vi trùng hay virus hay do bị kích thích bởi các chất khí, hóa chất v.v... Các dây bị mất tính rung động (vì bị phồng lên) và giọng nói bị khản đi hay mất toàn bộ, thở khàn và khó (xem thở rít); họ cũng bị đau và kêu như cỏi thổi. Bởi khi bị tắc đường thở nghiêm trọng, đặc biệt ở trẻ em (xem bạch hầu thanh quản). Bệnh nhân phải giữ giọng, ở trong phòng ấm và có ẩm độ cao: hít hơi nước trong 15-20 phút mỗi 2-3 giờ theo truyền thống cũng có ích. Bệnh nhân cần tránh không khí lạnh, sương mù, và không được hút thuốc.

laryngocèle *n.* a developmental defect in

which an air sac communicates with the larynx. The sac forms a swelling in the neck that dilates on coughing or straining.

phình thanh quản *(dt)* một khuyết tật về phát triển cơ túi khí thông với thanh quản. Túi này tạo thành một chỗ sưng trên cổ và sẽ phồng ra khi ho hay gắng sức.

laryngofissure *n.* see laryngotomy.

mở rộng thanh quản xem mở thanh quản

laryngology /la'ren'gōlədʒɪ/ *n.* the study of disease of the larynx and vocal cords.

thanh quản học *(dt)* môn học về các bệnh của thanh quản và các dây thanh âm.

laryngopharynx *n.* the part of the pharynx that lies below the hyoid bone.

hở thanh quản *(dt)* phần họng nằm dưới xương máng.

laryngoscope /la'ren'gōskəp/ *n.* an instrument for examining the larynx. There are several types, the simplest consisting of a curved blunt metal blade, used to press the tongue out of the line of vision, and a small light to illuminate the field.

ống soi thanh quản *(dt)* một dụng cụ dùng xem xét thanh quản. Có nhiều loại ống soi thanh quản, đơn giản nhất là một miếng kim loại cong và cùn, dùng ép lưỡi để khỏi che tầm nhìn, và một đèn nhỏ để soi hiện trường.

laryngospasm *n.* closure of the larynx, obstructing the flow of air to the lungs. It usually occurs as part of an allergic reaction, such as 'angio-neurotic oedema'.

co thắt thanh quản *(dt)* tình trạng thanh quản bị đóng lại làm tắc đường khí vào phổi. Điều này thường xảy ra như một phần của phản ứng dị ứng như phù nề thần kinh-mach'.

laryngotomy (laryngofissure) *n.* surgical incision of the larynx. *Inferior laryngotomy*, in which an incision is made in the cricothyroid membrane beneath the larynx, is a life-saving operation when there is obstruction to breathing at or above the larynx. See tracheostomy.

mở thanh quản (mở rộng thanh

quán (dt) phẫu thuật rach thanh quản. Mô thanh quản dưới là rach mảng hoàn giáp ở dưới thanh quản. Đây là một thao tác cứu mạng khi bị tắc đường thở hay ở trên thanh quản. Xem mô thông khí quản.

laryngotracheobronchitis n. a severe infection of the respiratory tract, especially of young children, in whom there may be a dangerous degree of obstruction either at the larynx (see croup) or main air passages (bronchi) due to the thickness and stickiness of the fluid (exudate) produced by the inflamed tissues. Treatment as for laryngitis, with tracheostomy if necessary and bronchoscopy in addition, during which it may be possible to clear the obstructing exudate by bronchial lavage and suction.

viêm thanh-khí-phế quản (dt) mô trường hợp nhiễm nặng về đường hô hấp, đặc biệt ở trẻ nhỏ. Bệnh nhân bị tắc với mức độ nguy hiểm, hoặc ở thanh quản (xembach họng thanh quản), hoặc ở đường thở chính (phế quản) do dịch (dịch ri) của các mô bị viêm tiết ra bì dày lên và cứng lại. Trị liệu, như với viêm thanh quản*, mô thông khí quản nếu cần và thêm vào đó là dùng phép soi phế quản, đồng thời làm tiêu dịch ri gây bít tắc bằng cách rửa và hút phế quản.

larynx/ 'laɪrɪŋks/ n. the organ responsible for the production of vocal sound, also serving as an air passage conveying air from the pharynx to the lungs. It is situated in the front of the neck, above the trachea. It is made up a framework of nine cartilages (see illustration)- the epiglottis, thyroid, cricoid, arytenoid (two), corniculate (two), and cuneiform (two) - bound together by ligaments and muscles and lined with mucous membrane. Within are a pair of 'vocal cords which function in the production of voice. - Laryngeal adj.

thanh quản (dt) cơ quan có nhiệm vụ phát âm, cũng dùng làm đường khí dẫn không khí từ họng đến phổi. Thanh quản ở phía trước cổ, phía trên khí quản, gồm một khung có tất cả chín miếng sụn (xem hình) - tiêu thiết, sụn giáp, sụn hoán (sụn hình nhẫn), sụn bối (hát), sụn súng (hai) và sụn nêm (hai) - chín miếng sụn này dính cùng với nhau do những dây chằng và cơ, và đều có lót một lớp màng nhầy. Trong thanh quản là một đôi dây thanh

âm có chức năng phát âm. - **Laryngeal** (tt). **laser/ 'leɪsr/** n. a device that produces a very thin beam of light in which high energies are concentrated. In surgery laser can be used to operate on small areas of abnormality (for example, in the retina of the eye) without damaging delicate surrounding tissue.

(dt) một thiết bị phát ra một chùm sáng móng có tập trung một nguồn năng lượng cao. Trong phẫu thuật laser dùng thao tác một vùng bất thường nhỏ (thí dụ trong võng mạc) mà không gây tổn hại gì đến các mô móng mảnh chung quanh.

Lasix n. see frusemide.

(dt) xem frusemide.

Lassa fever a serious virus disease confined to Central West Africa. After an incubation period of 3-21 days, headache, high fever, and severe muscular pains develop; difficulty in swallowing often arises. Death from kidney or heart failure occurs in over 50% of cases. Treatment with plasma from recovered patients is the best therapy.

sốt Lassa một bệnh nhiễm virus nặng ở vùng Trung Tây Phi. Sau thời kỳ ủ bệnh từ 3-21 ngày, bệnh nhân sẽ thấy nhức đầu, sốt cao, và đau cơ dữ dội, thường cũng bị khó nuốt. Hơn 50% ca bệnh bị tử vong, vì suy thận hay suy tim. Trị liệu tốt nhất là dùng huyết tương của các bệnh nhân đã bình phục.

latah n. a pattern of behaviour seen only in certain cultures, such as that of Malaysia. After a psychological shock the affected individual becomes very anxious and very suggestible and shows excessive obedience and pathological imitation of the actions of another person (echopraxia).

(dt) một loại hình cư xử chỉ thấy trong một vài nền văn hóa như ở Malaysia. Sau một cơn sốc tâm lý, bệnh nhân trở nên rất bồn chồn và dễ bị ảnh hưởng, có thái độ vâng lời quá đáng và bắt chước bệnh hoạn các hành động của người khác (chứng nhại động tác).

latent period/ 'leɪtənt 'priəriəd/ (in neurology) the pause of a few milliseconds between the time that a nerve impulse reaches a muscle fibre and the time that the fibre starts to contract.

thời kỳ tiềm tàng (trong thần kinh học)

thời gian tạm ngưng trong vài milli giây từ khi xung lực thần kinh đến một sợi cơ cho đến khi sợi cơ này bắt đầu co lại.

lateral/ 'le:tərəl/ adj. 1. situated at or relating to the side of an organ or organism. 2. (in anatomy) relating to the region or parts of the body that are furthest from the "median plane. 3. (in radiology) in the "sagittal plane.

(ở) bên (t) 1. ở hay liên quan đến một cơ quan hay một sinh vật. 2. (trong giải phẫu học) liên quan đến các vùng hay các bộ phận cơ thể ở xa nhất tính từ mặt phẳng giữa. 3. (trong X-quang học) ở mặt dọc giữa.

lateroversion n. a turning or displacement of an organ, for example the womb (*uterine lateroversion*) to one side.

xoay bên (dt) tình trạng một cơ quan xoay hay chuyển dịch về một bên, thí dụ như tử cung (tử cung xoay bên).

lathyrism n. a disease, characterized by muscular weakness and paralysis, found among people whose staple diet consists mostly of large quantities of *Lathyrus sativus*, a kind of chick pea, and/or vetches and pulses related it. Except in mild cases complete recovery does not occur, despite administration of an adequate diet and physiotherapy.

ngô độc đậu lathyrus (dt) một bệnh có đặc trưng yếu cơ bì liệt, thấy ở những người có chế độ ăn chủ yếu gồm hầu hết là các loại đậu già *Lathyrus sativus* và/hay đậu tằm và các loại đậu liên quan. Trừ khi bị nhiễm độc nhẹ, bệnh nhân thường không phục hồi được hoàn toàn dù đã được cung cấp đầy đủ và chữa trị bằng liệu pháp sinh lý.

laudanum/ 'la:dənəm/ n. a hydroalcoholic solution containing 1% morphine, prepared from macerated raw opium. It was formerly widely used as a narcotic analgesic, taken by mouth.

cồn thuốc phiện (dt) một dung dịch cồn có chứa 1% morphine điều chế bằng cách nghiên thuốc phiện sống. Cồn thuốc phiện trước đây được dùng uống làm thuốc giảm đau gây ngủ.

laughing gas/ 'la:fɪŋ gæs/ see nitrous oxide.

hở gây cười xem oxyd nito.

lavage/ 'le:væʒ/ n. washing out a body cavity, such as the colon or stomach, with water or a medicated solution.

thuật rửa (dt) rửa một xoang cơ thể như đại tràng hay dạ dày bằng nước hay dung dịch có pha thuốc.

laxative (cathartic, purgative)

/ 'lækso:tɪv/ n. a drug used to stimulate or increase the frequency or bowel evacuation, or to encourage a softer or bulkier stool. The common laxatives are the irritants castor oil and jalop; senna and its derivatives; magnesium sulphate and other mineral salts; and methylcellulose and other bulking agents.

thuốc nhuận trường (thuốc tẩy nhẹ, thuốc xổ) (dt) một loại thuốc dùng kích thích hay tăng tần số bài tiết ruột, hay để làm phân mềm hơn và có khối lượng lớn hơn. Các loại thuốc nhuận trường thông thường là dầu castor và thuốc tẩy Jalop, lá keo và các chất dẫn xuất, magnesium sulphate và các muối kim loại khác, methyl cellulose và các tác nhân tạo khối lượng khác.

LD₅₀ the dose of a toxic compound that causes death in 50% of a group of experimental animals to which it is administered: used as a measure of the toxicity of drugs.

liều một hợp chất độc gây chết 50% trong một nhóm sức vật thí nghiệm, dùng đo độc tính các loại thuốc.

L-dopa n. see levodopa.

(dt) xem levodopa.

lead¹/ led/ n. a soft bluish-grey metallic element that forms several poisonous compounds. Acute lead poisoning, which may follow inhalation of lead fumes or dust, causes abdominal pains, vomiting, and diarrhoea, with paralysis and convulsions and sometimes encephalitis. In chronic poisoning a characteristic bluish marking of the gums ("lead line") is seen and the peripheral nerves are affected; there is also anaemia. Treatment is with EDTA. The use of lead in paints is now strictly controlled. Symbol: Pb.

Chì(dt) một nguyên tố kim loại mềm màu xám xanh nhạt tạo thành nhiều hợp chất độc. Cơ thể bị ngộ độc chì cấp sau khi hít phải khói hay bụi chì, bệnh nhân bị đau bụng, nôn

mùa, và tiêu chảy, cùng với liệt và co giật, và đôi khi viêm họng. Khi bị ngó đặc chỉ mán tinh, nướu răng có vết máu xanh nhạt (-dương chí) và các thâm kinh ngoại biên bị tổn hại, bệnh nhân cũng bị thiếu máu. Chữa trị bằng EDTA*. Hiện nay việc dùng chí trong son đã bị kiểm soát chặt chẽ. Ký hiệu: Pb

lead² *n.* a portion of an electrocardiographic record that is obtained from a single electrode or a combination of electrode placed on a particular part of the body (see electrocardiogram, electrocardiography). In the conventional ECG, 12 leads are recorded. Each lead represents the electrical activity of the heart as viewed from a different position on the body surface and may help to localize myocardial damage.

sóng điện tâm (*dt*) một phần của điện tâm ký ghi được từ một điện cực hay một nhóm điện cực đặt trên một bộ phận đặc biệt của cơ thể (xem điện tâm đồ, phép ghi điện tâm). Trong điện tâm đồ quy ước có ghi được tất cả 12 sóng điện tâm. Mỗi sóng điện tâm tiêu biểu cho hoạt động điện của tim "nhìn" từ một vị trí trên bề mặt cơ thể và có thể giúp định vị tổn thương tim.

lecithin *n.* one of a group of phospholipids that are important constituents of cell membranes and are involved in the metabolism of fat by the liver. An example is phosphatidylcholine.

(*dt*) một trong nhóm các phospholipid làm thành phần quan trọng trong màng tế bào và có liên quan trong việc chuyển hóa các chất béo ở gan. Thị dụ như phosphatidylcholine.

lecithinase *n.* an enzyme from the small intestine that breaks "lecithin" down into its constituents (i.e. glycerol, fatty acids, phosphoric acid, and choline).

(*dt*) một enzyme trong ruột non phá hủy "lecithin" thành các phần tử cấu thành (glycerol, các acid béo, phosphoric acid, và choline).

Ledermycin *n.* see demethylchlortetracycline.

(*dt*) Xem demethylchlortetracycline.

leech /lēch/ *n.* a type of worm that possesses suckers at both ends of its body. Leeches occur in tropical forests and grasslands and in water. Certain parasitic species

suck blood from animals and man, and their bites cause irritation and, occasionally, infection. Rarely, leeches are taken in which foul drinking water and pass from the mouth to the nose, where they provoke headache and nose bleeds. A leech can be detached from its host either by applying salt or by touching it with a lighted cigarette. Calamine lotion eases the irritation of the bites. Leeches were formerly used in bloodletting.

dia (*dt*) một loại trùng có giác bám ở cả hai đầu tên cũng cơ thể. Đã thấy trong các rừng nhiệt đới, các đồng cỏ, và trong nước. Một số loại ký sinh hút máu súc vật và người, và có thể gây kích thích và đau khi nhiễm trùng. Rất hiếm khi người ta uống phải nước có dia, dia sẽ từ miệng lén mũi, gây nhức đầu và chảy máu mũi. Có thể tách dia ra khỏi ký chủ bằng cách đắp muối hay dung điều thuốc đang hút ăn vào thân dia. Dầu xịt calamine sẽ làm giảm kích thích ở chỗ dia hút. Trước đây dia cũng được dùng để trích máu.

Legg-Calvé-Perthes disease (Perthes disease, pseudocoxalgia)

Inflammation of the heads of the femurs (thighbones), resulting in loss of the blood supply and death of the outer layer of bone (avascular necrosis) (see osteochondritis). It occurs most commonly in boys between the ages of 5 and 10, and causes aching and a limp. Unless early and effective treatment by bed rest and calipers is carried out, deformity, shortening, and secondary osteoarthritis of the bones result.

bệnh Legg-Calvé-Perthes (bệnh Perthes, già lao khớp háng) viêm dài các xương đùi làm vùng này bị mất cung cấp, rệu và lớp xương ngoài chết đi (hoại tử vỏ mạch) (xem viêm xương sụn). Điều này thường xảy ra nhất ở bé trai từ 5-10 tuổi, gây đau và di khớp khiêng. Nếu không trị liệu sớm và có hiệu lực bằng cách nằm nghỉ và dùng già đỡ chân, xương sẽ bị biến dạng, ngắn đi và có viêm xương khớp thứ phát.

legionnaires' disease a bacterial infection of the lungs, named after an outbreak of 182 cases at the American Legion convention in Pennsylvania in 1976. Symptoms appear after an incubation period of about seven days; malaise and muscle pain are

succeeded by a fever, dry cough, chest pain, and breathlessness. There is loss of protein in the urine and impaired kidney function. X-ray of the lungs shows patchy consolidation. Erythromycin provides the most effective therapy.

bệnh cựu chiến binh một bệnh nhiễm trùng phổi, gọi như vậy vì có căn bộc phát với 182 ca bệnh tại hội nghị cựu chiến binh Mỹ ở Pennsylvania năm 1976. Triệu chứng xuất hiện sau thời kỳ ủ bệnh khoảng 7 ngày, bệnh nhân thấy khó chịu và đau cơ, sau đó bị sốt, ho khan, đau ngực và khó thở. Nước tiểu bị mất protein và chức năng thận bị tổn hại. X-quang phổi cho thấy các mảng đặc. Chữa bằng erythromycin có công hiệu nhất.

leio- prefix denoting smoothness. Example: *leiodermia* (abnormal smoothness of the skin).

tiếp đầu ngữ chỉ (s) mềm. Ví dụ *leiodermia* (da mềm bất thường).

leiomyoma n. a benign tumour of smooth muscle. Such tumours occur most commonly in the uterus (see fibroid) but can also arise in the digestive tract, walls of blood vessels, etc. They may undergo malignant change (see leiomyosarcoma).

u mềm cơ trơn (dt) một khối u lành tính ở cơ trơn. U mềm cơ trơn thường thấy nhất ở tử cung (xem u xơ) nhưng cũng có thể phát ra ở ống tiêu hóa, ở thành các mạch máu v.v... U này cũng có thể chuyển thành ác tính (xem sarcoma cơ trơn).

leiomyosarcoma n. a malignant tumour of smooth muscle, most commonly found in the womb, stomach, small bowel, and at the base of the bladder. It is the second most common 'sarcoma of soft tissues'. This tumour is rare in children, occurring most commonly in the bladder, prostate, and stomach.

sarcoma cơ trơn (dt) một khối u ác tính ở cơ trơn, thường thấy nhất ở tử cung, dạ dày, ruột non, và ở dây bàng quang. Đây là loại sarcoma thường thấy thứ nhì ở các mô mềm. U này hiếm thấy ở trẻ em, thường xảy ra nhất ở bàng quang, tuyến tiền liệt và dạ dày.

Leishman-Donovan body see Leishmania.

thể Leishman-Donovan xem Leishma-

nia.

Leishmania n. a genus of parasitic flagellate protozoans, several species of which cause disease in man (see leishmaniasis). The parasite assumes a different form in each of its two hosts. In man, especially in 'kala-azar' patients, it is a small rounded structure, with no flagellum, called a *Leishman-Donovan body*, which is found within the cells of the lymphatic system, spleen, and bone marrow. In the insect carrier it is long and flagellated.

(dt) một giống động vật nguyên sinh có chiên mao ký sinh, có nhiều loài gây bệnh trên người (xem bệnh Leishmania). Ký sinh trùng này có dạng khác nhau trong mỗi loài ký chủ. Ở người, đặc biệt các bệnh nhân Kalaazar, ký sinh có dạng tròn nhỏ và không có chiên mao, gọi là thể Leishman-Donovan, thấy trong các tế bào hệ bạch huyết, lách và tủy xương. Trong côn trùng mang trứng, ký sinh có hình dài và có chiên mao.

leishmaniasis n. a disease, common in the tropics and subtropics, caused by parasitic protozoans of the genus *Leishmania*, which are transmitted by the bite of sandflies. There are two principal forms of the disease: *visceral leishmaniasis*, in which the cells of various internal organs are affected (see kala-azar); and *cutaneous leishmaniasis*, which affects the tissues of the skin. Cutaneous leishmaniasis itself has several different forms, depending on the region in which it occurs and the species of *Leishmania* involved. In Asia it is common in the form of 'oriental sore'. In America there are several forms of leishmaniasis (see chiclero's ulcer, espundia). Leishmaniasis is treated with drugs containing antimony.

bệnh leishmania (dt) một bệnh thường thấy ở vùng nhiệt đới và bán nhiệt đới, gây ra do động vật nguyên sinh ký sinh thuộc giống *Leishmania*, truyền sang người theo vết đốt của ruồi cát. Có hai dạng bệnh chính: bệnh Leishmania nội tạng tác động đến các tế bào của nhiều cơ quan nội tạng (xem kala-azar), và bệnh Leishmania ngoài da tác động đến các mô bì. Bệnh Leishmania ngoài da tự nó lại có nhiều dạng khác nhau tùy theo vùng bị bệnh và loại *Leishmania* liên quan.

Ở châu Á thường thấy dạng lõiет phuong đồng'. Ở châu Mỹ có nhiều dạng bệnh Leishmania (xem loét chiclero, espundia). Bệnh Leishmania chữa bằng các loại thuốc có chứa antimony.

lemniscus *n.* a ribbon-like tract of nerve tissue conveying information from the spinal cord and brainstem upwards through the midbrain to the higher centres. On each side a *medial lemniscus* acts as a pathway from the spinal cord, while an outer *lateral lemniscus* commences higher up and is mainly concerned with hearing.

dải cảm giác (*dt*) một dải mô thần kinh chuyên chở các thông tin từ dây cột sống và cuống não về phía trên qua não giữa đến các trung tâm cao hơn. Ở mỗi bên có một dải cảm giác giữa tám động như một đường từ dây cột sống, trong khi dải cảm giác bên bắt đầu ở cao hơn và liên quan chủ yếu đến thính giác.

lens/ *lenz/* *n.* 1. (in anatomy) the transparent crystalline structure situated behind the pupil of the eye enclosed in a thin transparent capsule. It helps to refract incoming light and focus it onto the 'retina. See also accommodation. 2. (in optics) a piece of glass shaped to refract rays of light in a particular direction. Convex lenses converge the light, and concave lenses diverge it; they are worn to correct faulty eyesight. See also bifocal lenses, contact lenses, trifocal lenses.

1. thủy tinh thể. 2. thấu kính 1. (trong giải phẫu học) một cấu trúc pha lê trong suốt ở phía sau đồng tử ở mắt và bọc trong một nang móng trong suốt. Thủy tinh thể giúp khúc xạ ánh sáng đi vào mắt và hội tụ ánh sáng này trên võng mạc. 2. (trong quang học) một miếng thủy tinh cong dùng khúc xạ ánh sáng về một hướng đặc biệt. Các thấu kính lồi hội tụ ánh sáng, còn các thấu kính lõm là kính phản xạ, người ta mang các thấu kính này để điều chỉnh các khuyết tật thị giác. Cũng xem kính hai trong, kính sát trong, kính ba trong.

lenticonus *n.* a condition in which the central part of the front surface of the lens of the eye (or sometimes, the back) has a much steeper curvature than normal and forwards in a blunted cone. It is usually congenital.

thủy tinh thể hình chóp (*dt*) tình trạng

vùng trung tâm mặt trước thủy tinh thể (đôi khi ở mặt sau) có độ cong nhiều hơn bình thường và lồi ra phía trước thành một hình nón có đầu tròn. Điều này thường là bẩm sinh.

lenticular nucleus (lentiform nucleus) /'len'tikjula 'nju:klaʊs/ *see* basal ganglia.

nhân đốuxem hạch dày.

lentigo *n.* a brown roundish flat spot on the skin caused by excess development of melanin. Commoner in old people, lentigo sometimes turns into a slow-growing skin cancer.

nốt ruồi (*dt*) một điểm tròn dẹp màu nâu ở trên da gây ra do có quá nhiều melanin. Nốt này thường thấy hơn ở người già và đôi khi chuyển thành ung thư da mọc chậm.

leontiasis *n.* overgrowth of the skull bones, said to resemble the appearance of a lion's head; a rare feature of untreated 'Paget's disease. Medical name: **leontiasis ossea**.

dầu sú tử (*dt*) tình trạng các xương hộp sọ phát triển quá mức, có vẻ giống như dầu sú tử. Đây là một dạng hiếm của bệnh Paget không chữa trị. Tên y học: **leontiasis ossea**.

lepidosis *n.* any skin eruption that causes scaling.

bệnh da tróc vảy (*dt*) mọi phát ban ngoài da gây tróc vảy.

lepra reaction an aggravation of lumps on the skin caused by 'leprosy, accompanied by fever and malaise.

phản ứng cuội tình trạng có những u lồi nặng trên da gây ra do bệnh cuội kèm theo sốt và khó chịu.

lepromoma *n.* a lump on the skin characteristic of 'leprosy.

u cuội (*dt*) một u lồi trên da đặc trưng của bệnh cuội.

lepromin *n.* a chemical prepared from lumps on the skin caused by lepromatous 'leprosy.

(*dt*) một hóa chất chế tạo từ các u lồi nhỏ trên da trong dạng cuội kết tiết.

leprosy (Hansen's disease) /'leprəsɪ/ *n.* a chronic disease, caused by the bacterium *Mycobacterium leprae*, that affects the

skin, mucous membranes, and nerves. It is confined mainly to the tropics and is transmitted by direct contact. After an incubation period of 1-30 years, symptoms develop gradually and mainly involve the skin and nerve. *Lepromatous leprosy* is a contagious steadily progressive form of the disease characterized by the development of widely distributed lumps on the skin, thickening of the skin and nerves, and in serious cases by severe numbness of the skin, muscle weakness, and paralysis leading to disfigurement and deformity. Tuberculosis is a common complication. *Tuberculoid leprosy* is a benign, often self-limiting, form of leprosy causing discoloration and disfiguration of patches of skin (sparsely distributed) associated with localized numbness. *Ineterminate leprosy* is a form of the disease in which skin manifestations types. Leprosy can be controlled, but not cured, by prolonged treatment with sulphone drugs.

bệnh cùi (bệnh hói, bệnh Hansen)
 (dt) một bệnh mản tính gây ra do vi trùng *Mycobacterium leprae* tác động đến da, niêm mạc, và các dây thần kinh. Bệnh giới hạn chủ yếu trong vùng nhiệt đới và truyền bằng tiếp xúc trực tiếp. Sau thời kỳ ủ bệnh từ 1-30 năm, các triệu chứng dần dần phát triển, liên quan chủ yếu đến da và các dây thần kinh. Cùi thể kết tiết là một dạng diễn tiến đều đặn rất lâu của bệnh, có đặc trưng là những u lồi phân bố rộng trên da, da và các dây thần kinh bị dày lên, và trong các trường hợp nghiêm trọng da bị tê cứng, cơ bị yếu đi, và bị liệt, đưa đến biến đổi nét mặt và biến dạng. Biến chứng thường thấy nhất là bệnh lao. Cùi dạng lao là một cùi nhẹ, thường tự giới hạn, gây biến màu và biến đổi hình dạng các mảng da (phân bố rải rác) kết hợp với té cục bộ. Cùi thể trung gian là dạng bệnh có biểu lộ ngoài da kết hợp của hai thể chính. Bệnh cùi có thể kiểm soát được - nhưng không chữa được - bằng cách chữa trị lâu dài với các thuốc sulphone".

lept- (lepto-) prefix denoting 1. slender; thin. 2. small. 3. mild; slight.
 tiếp đầu ngữ chỉ 1. mỏng manh 2. nhỏ 3. nhẹ.

leucocyte n. a red blood cell (*erythrocyte)

that is abnormally thin. Leucocytes are seen in certain types of anaemia.

hồng cầu mỏng(dt) một hồng cầu mỏng bất thường. Hồng cầu mỏng thấy trong một vài kiểu thiếu máu.

leptomeninges pl. n. the inner two meninges, the arachnoid and pia mater.

màng não mềm(dt) hai lớp màng não phía trong; màng nhện và màng mỏi.

leptomeningitis n. inflammation of the inner membranes (the 'pia mater and 'arachnoid) of the brain and spinal cord. See also meningitis.

viêm màng não mềm(dt) viêm các lớp màng trong (màng mỏi và màng nhện) của não và dây cột sống. Cũng xem viêm màng não.

leptophonia n. weakness of the voice.

thirsty nói nhỏ(dt) giọng nói yếu.

Leptospira n. a genus of spirochaete bacteria, commonly bearing hooked ends. They are not visible with ordinary light microscopy and are best seen using dark-ground microscopy. The parasitic species *L. icterohaemorrhagiae* is the main causative agent of leptospirosis (Weil's disease), but many closely related species cause similar symptoms.

(dt) một giông xoắn trùng thường có móc ở đầu tận cùng, không thấy được trên kính hiển vi thường nên cần dùng kính hiển vi nền đen. Loài ký sinh *L. icterohaemorrhagiae* là tác nhân chính gây bệnh leptospirosis" (bệnh Weil) nhưng nhiều loại liên quan cũng gây các triệu chứng tương tự.

leptospirosis (Weil's disease) n. an infectious disease, caused by bacteria of the genus *Leptospira*, that occurs in rodents, dogs, and other mammals and may be transmitted to people whose work brings them into contact with these animals. The disease begins with a fever and may affect the liver (causing jaundice) or meninges (resulting in meningitis); in some cases the kidneys are involved.

bệnh Leptospira (bệnh Weil)(dt) một bệnh nhiễm gây ra do vi trùng thuộc giông *Leptospira* xảy ra trên các loài gặm nhấm, chó, và các loài có vú khác, và có thể truyền

sang người vì công việc phải tiếp xúc với các sức vật này. Lệnh bắt đầu với các cơn sốt và có thể tác động tới gan (gây vàng da) hay màng não (gây viêm màng não), đôi khi cũng liên quan đến thận.

leptotene *n.* the first stage in the first prophase of meiosis, in which the chromosomes become visible as single long threads.
bạc ty (*dt*) giai đoạn đầu tiên của tiến kỳ trong giám phân, lúc này các nhiễm sắc thể thấy như các sợi đơn dài.

leteresis *n.* rambling speech, immature both in syntax and pronunciation. It is a feature of dementia.

chứng nói nhiều (*dt*) nói dài, non nói về ca hai mặt phát âm và cú pháp. Đây là một đặc trưng của sa sút trí tuệ.

lesbianism /'lesbi'anizəm/ *n.* the condition in which a woman is sexually attracted to, or engages in sexual behaviour with, another woman (see also homosexuality). Treatment for lesbianism varies: many therapists prefer to reduce the anxiety and guilt associated with the condition rather than try to change it directly. **-lesbian** *adj., n.*

chứng đồng tình luyến ái nữ (*dt*) tình trạng một phụ nữ bị lôi cuốn về tình dục, hay thực hiện các hoạt động tình dục với một phụ nữ khác. Cách chữa rất khác nhau: nhiều người điều trị chọn phương pháp làm giảm đau và mặc cảm tội lỗi với tình trạng này hơn là cố gắng trực tiếp thay đổi thái độ đó. **-lesbian** (*lt, dt*).

lesion /'lɛʒn/ *n.* a zone of tissue with impaired function as a result of damage by disease or wounding. Apart from direct physical injury, examples of primary lesions include abscesses, ulcers, tumours. Secondary lesions [such as crusts and scars] are derived from primary ones.

thương tổn (*dt*) một vùng mô bị suy giảm chức năng do bị tổn hại vì bệnh hay vi bị thương tích. Ngoài trừ trường hợp bị tổn thương vật lý trực tiếp, thí dụ về các tổn thương nguyên phát gồm áp xe, loét, các khói ư; các tổn thương thứ phát (như đóng vảy và hóa sẹo) có nguồn gốc từ các tổn thương nguyên phát.

lethal gene /'letl dʒi:n/ *n.* a gene that, un-

der certain conditions, causes the death of the individual carrying it. Lethal genes are usually 'recessive': an individual will die only if both his parents carry the gene. If only one parent is affected, the lethal effects of the gene will be masked by the dominant allele inherited from the normal parent.

gen gây chết *một gen trong một số trường hợp sẽ gây chết cho cá thể có mang nó. Gen gây chết thường là gen liết, một cá thể chỉ bị chết nếu cả hai cha mẹ đều mang gen này. Nếu chỉ một trong hai người có gen gây chết, gen này sẽ không có tác động vì đã có allele trội của cha (hay mẹ) bình thường.*

lethargy /'leθərdʒi/ *n.* mental and physical sluggishness: a degree of inactivity and unresponsiveness approaching or verging on the unconscious. The condition results from disease (such as sleeping sickness) or hypnosis.

chứng ngủ lìm (*dt*) một tình trạng lờ đờ về tâm trí và thể chất, một mức độ không hoạt động và không đáp ứng gần tới mức hôn mê. Tình trạng này gây ra do bệnh (như bệnh ngủ) hay do thời miên.

Letterer-Siwe disease see reticulendotheliosis.

bệnh Letterer-Siwe xem **bệnh lưỡi nội mô**

leuc- (*leuco-, leuk-, leuko-*) prefix denoting 1. lack of colour, white. 2. leucocytes. *(dt) ngữ chỉ 1. không có màu, màu trắng. 2. bạch cầu.*

leucine *n.* an essential amino acid. See also amino acid.

(dt) một amino acid thiết yếu. Cũng xem amino acid.

leucocidin *n.* a bacterial exotoxin that selectively destroys white blood cells (leucocytes).

(dt) một ngoại độc tố vi trùng có tác dụng tiêu hủy chọn lọc các bạch cầu.*

leucocyte (white blood cell)

/'lu:kɔ:sit/ *n.* any blood cell that contains a nucleus. In health there are three major subdivisions: *granulocytes, *lymphocytes and *monocytes, which are involved in protecting the body against foreign substances and in antibody production. In disease, a

variety of other types may appear in the blood, most notably immature forms of the normal red or white blood cells.

bạch cầu (dt) *mỗi tế bào máu có nhân.* Ở người mạnh khỏe có ba loại bạch cầu chính: bạch cầu hạt, lymphô bào và bạch cầu đơn nhân. Các bạch cầu liên quan đến việc bảo vệ cơ thể chống lại các chất lạ và trong việc sản sinh kháng thể. Ở người bệnh có thể có nhiều loại bạch cầu khác xuất hiện trong máu, đáng chú ý nhất là các dạng non của hồng cầu hay bạch cầu bình thường.

leucocytosis *n.* an increase in the number of white blood cells (leucocytes) in the blood. See basophilia, eosinophilia, lymphocytosis, monocytosis.

chứng tăng bạch cầu (dt) *tình trạng tăng số lượng bạch cầu trong máu.* Xem chứng tăng bạch cầu ái kiềm, tăng bạch cầu ura eosine, tăng lymphô bào, tăng bạch cầu đơn nhân.

leucoderma *n.* see vitiligo.

bệnh bạch biến *bệnh bạch biến*

leucolysin *n.* see lysis.

(dt) xem lysis.

leucoma *n.* a white opacity in the cornea.

Most leucomas result from scarring after corneal inflammation or ulceration. Congenital types may be associated with other abnormalities of the eye.

seo giác mạc (dt) *một vùng đặc trắng trên giác mạc.* Hầu hết seo giác mạc đều do hóa seo sau khi bị viêm hay loét giác mạc. Các dạng bẩm sinh có thể kết hợp với những bất thường khác ở mắt.

leuconychia *n.* white discolouration of the nails, which may be total or partial. The cause is unknown.

chứng móng trắng (dt) *tình trạng các móng bị biến thành màu trắng từng phần hay toàn bộ.* Nguyên nhân không rõ.

leucopenia *n.* a reduction in the number of white blood cells (leucocytes) in the blood. See eosinopenia, lymphopenia, neutropenia.

chứng giảm bạch cầu (dt) *tình trạng bị giảm số lượng bạch cầu trong máu.* Xem chứng giảm bạch cầu ura eosine, giảm lympho bào, giảm bạch cầu trung tính.

leucoplakia (leukoplakia) *n.* thickened white patches on mucous membranes, such as the mouth lining or vulva, due to an overgrowth of the tissues. Some leucoplakia may be caused by excessive smoking or alcohol or by certain infections; occasionally it can become malignant.

chứng bạch sán (dt) *tình trạng có các mảng trắng dày trên niêm mạc, như ở miệng hay âm hộ, do mô tăng sinh.* Vài chứng bạch sán có thể gây ra do hút thuốc hay uống rượu quá độ, hay do một số bệnh nhiễm. Đôi khi bạch sán có thể trở thành ác tính.

leucopoiesis *n.* the process of the production of white blood cells (leucocytes), which normally occurs in the blood-forming tissue of the 'bone marrow'. See also granulopoiesis, haemopoiesis, lymphopoiesis, monoblast.

sự tạo bạch cầu (dt) *tiến trình sản sinh bạch cầu, bình thường xảy ra trong các mầm mống của tủy xương.* Cũng xem sự tạo bạch cầu hạt, sự tạo huyết, sự tạo lympho bào, đại bạch cầu đơn nhân.

leucorrhoea (whites) *n.* a whitish or yellowish discharge of mucus from the vaginal opening. It may occur normally at all times, the quantity increasing before and after menstruation. An abnormally large discharge may indicate infection of the lower reproductive tract, e.g. by the protozoan *Trichomonas vaginalis* (see vaginitis).

khi hư (huyết trắng) (dt) *tình trạng có tiết ra chất nhầy màu trắng hay vàng nhạt ở lỗ mờ âm đạo.* Điều này có thể xảy ra mọi lúc, số lượng thường tăng lên trước và sau khi hành kinh. Khi chất tiết ra nhiều bất thường có thể chứng tỏ đã bị nhiễm ở phần dưới đường sinh sản, thí dụ do động vật nguyên sinh *Trichomonas vaginalis* (xem viêm âm đạo).

leucotomy/ lobotomy/ *n.* the surgical operation of interrupting the pathways of white nerve fibres within the brain. It is the most common procedure in 'psychosurgery'. In the original form, *prefrontal leucotomy/lobotomy*, the operation involved cutting through the nerve fibres connecting the 'frontal lobe with the 'thalamus and the association fibres

of the frontal lobe. This was often successful in reducing severe emotional tension but had serious side-effects, including epilepsy and changes in the personality towards apathy and irresponsibility.

Modern procedures use *stereotaxy and make selective lesions in smaller areas of the brain. Side-effects are uncommon and the operation is used for intractable pain, severe depression, obsessional neurosis, and chronic anxiety, where very severe emotional tension has not been relieved by other treatments.

cắt bạch chất (*dt*) *thao tác phẫu thuật làm giảm đoạn đường đi của các sợi thần kinh trắng trong não, đây là thủ pháp thường nhất trong phẫu thuật tâm thần*. Trong dạng gốc, *cắt bạch chất trước trán* (mở thùy não) là cắt các sợi thần kinh liên hệ thùy trán* với đối não* và các sợi kết hợp với thùy trán. Điều này có hiệu lực trong việc giảm căng thẳng cảm xúc nặng nhưng có tác động phụ nghiêm trọng, bao gồm cả động kinh và thay đổi về nhận cách về hướng vô cảm và vô trách nhiệm.

Các thủ pháp hiện đại dùng phép chuyển động lập thể* và tạo những thương tổn chọn lọc trong các vùng não nhỏ hơn. Tác động phụ ít khi gặp, và thao tác này dùng cho các trường hợp đau khó chữa, trầm cảm nặng, loạn thần am ảnh, và lo âu mãn tính, và bị căng thẳng cảm xúc rất nặng và không giảm được bằng các trị liệu khác.

leukaemia /lu:kimia/ *n.* any of a group of malignant diseases in which the bone marrow and other blood-forming organs produce increased numbers of certain types of white blood cells (*leucocytes). Overproduction of these white cells, which are immature or abnormal forms are immature or abnormal forms, suppresses the production of normal white cells, red cells and platelets. This leads to increased susceptibility to infection (due to *neutropenia), anaemia, and bleeding (due to *thrombocytopenia). Other symptoms include enlargement of the spleen, liver, and lymph nodes.

Leukaemia are classified into acute or chronic varieties depending on the rate of progression of the disease. They are also

classified according to the type of white cell that is proliferating abnormally; for example *lympho-blastic leukaemia* (*see lymphoblast*) and acute myeloblastic leukaemia (*see myeloblast*). (*See also myeloid leukaemia*) Leukaemias are treated with radiotherapy or *cytotoxic drugs, which are aimed at suppressing the reproduction of the abnormal cells.

ung thư bạch cầu (*dt*) *một trong nhóm bệnh ác tính trong đó tuy xương và các cơ quan tạo máu khác sản sinh ra một số lượng lớn một vài loại bạch cầu. Đây là các loại bạch cầu còn non hay bất thường, nên khi được sản sinh quá độ sẽ ức chế sản sinh các bạch cầu, hồng cầu và tiểu cầu bình thường. Điều này dẫn tới tăng mẫn cảm với các bệnh nhiễm (ví giám bạch cầu trung tính), thiếu máu, và xuất huyết (ví bị giám tiểu cầu)*. Các triệu chứng khác gồm lúp lách, gan, và các hạch bạch huyết.

Ung thư bạch cầu cần được phân loại thành các dạng cấp và mãn tùy theo tốc độ diễn tiến của bệnh. Cũng có thể phân loại tùy theo kiêm bạch cầu tăng sinh bất thường; thí dụ ung thư bạch cầu nguyên bào lympho (xem nguyên bào lympho) và ung thư bạch cầu nguyên bào tủy cấp (xem nguyên bào tủy) (cũng xem ung thư bạch cầu dạng tủy). Ung thư bạch cầu chưa bằng bức xạ liệu pháp hay các thuốc gây độc tế bào có mục đích làm giảm sản sinh các tế bào bất thường.*

leukoplakia *n.* *see leucoplakia.*

chứng bạch sán *xem phản ứng chử leucoplakia.*

leukotaxine *n.* a chemical, present in inflammatory exudates, that attracts white blood cells (leucocytes) and increases the permeability of blood capillaries. It is probably produced by injured cells.

(*dt*) *một hóa chất có trong các dịch rỉ do viêm có tính chất lôi cuốn các bạch cầu và làm tăng tính thấm của mao mạch. Chất này có lẽ do các tế bào bị tổn thương tiết ra.*

levallorphan *n.* a drug that counteracts the depression in breathing caused by narcotic analgesic such as morphine without affecting their pain-relieving effects. It is administered by injection, usually before or at the same time as the analgesic. Trade name:

Lortan.

(dt) một loại thuốc có tác động chống lại tình trạng suy hô hấp do các thuốc giảm đau gây ngủ như morphine, mà không ảnh hưởng tới tác động giảm đau. Thuốc thường dùng chích trước khi hay cùng lúc với thuốc giảm đau. *Tên thương mại: Lortan.*

levator *n.* 1. surgical instrument used for levering up displaced bone fragments in a depressed fracture of the skull. 2. any muscle that lifts the structure into which it is inserted; for example, the *levator scapulae* helps to lift the shoulder blade.

1. đòn nâng 2. cơ nâng 1. một dụng cụ phẫu thuật dùng bẩy lên các đoạn xương bị chuyển vị khi hộp sọ bị gãy lún vào. 2. bất cứ cơ nào dùng nâng cấu trúc có nó bám vào, thí dụ cơ nâng vai giúp nâng xương vai.

levo- (*laevo-*) prefix denoting: 1. the left side. 2. (in chemistry) levorotation.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. bên trái. 2. (trong học) quay trái.

levodopa (L-dopa) *n.* a naturally occurring amino acid administered by mouth to treat *parkinsonism. Common side-effects are nausea, vomiting, loss of appetite, and involuntary facial movements; high doses may cause weakness, faintness, and dizziness. Trade names: *Berkdopa, Brocadop, Larodopa, Veldopa*.

(dt) một axit amin tự nhiên dùng uống để chữa hội chứng liệt rung Parkinson. Tác động phụ thường thấy là buồn nôn, nôn, mất ăn ngon, và có các chuyển động mặt không tuy ý, liều cao có thể gây yếu ớt, mệt lả, và choáng váng. *Tên thương mại: Berkdopa, Brocadop, Larodopa, Veldopa.*

levorphanol *n.* a narcotic analgesic, similar to *morphine, used to relieve severe pain. It is administered by mouth or injection and may cause nausea, vomiting, loss of appetite, constipation, and confusion. Dependence may develop. Trade name: *Dromoran*. (dt) một loại thuốc giảm đau gây ngủ tương tự như morphine, dùng giảm đau nặng. Thuốc dùng uống hay chích và có thể gây buồn nôn, nôn, ăn mất ngon, tắc bón, và lẫn lộn. Có thể bị quen thuốc. *Tên thương mại: Dromoran.*

levulosuria *n.* see fructosuria.

levulope-niệu(dt) xem fructose-niệu

Leydig cells *see* interstitial cells.

tế bào Leydig xem tế bào gian khe.

LH/ el enj/ *see* luteinizing hormone. xem hormone tạo hoàng thể.

Lhermitte's sign *n.* tingling shocklike sensation passing down the arms or trunks when the neck is flexed. It is a nonspecific indication of disease in the cervical (neck) region of the spinal cord.

dấu hiệu Lhermitte một cảm giác kiến bô như sốc chạy xuống cánh tay hay thân mình khi gấp cổ lại. Đây là một chỉ dẫn không đặc hiệu về bệnh ở vùng cổ dây cột sống.

libido/ lib'i:dəʊ/ *n.* the sexual drive: the term is often used to refer to the intensity of sexual desires. In psychoanalytic theory, the libido (like the death instinct) is one of the fundamental sources of energy for all mental life. The normal course of development (see psychosexual development) can be altered by fixation at one level and by regression.

đực năng (dt) từ này thường dùng chỉ cường độ các ham muốn tình dục. Trong lý thuyết phân tâm học, libido (giống như bản năng chết) là một trong các nguồn năng lượng cơ bản cho toàn bộ đời sống tinh thần. Tiến trình phát triển bình thường (xem phát triển tâm sinh dục) có thể bị thay đổi do cố định tại mức độ hay do thoái trào.

Librium *n.* *see* chlordiazepoxide.

(dt) xem chlordiazepoxide.

lice/ lais/ pl. n. *see* louse.

chấy rận(dt) xem phản dịch chủ louse.

lichen/ 'lɪkən/ *n.* any of several types of skin diseases in which small round hard lesions occur close together. For example, *lichen planus* is an inflammatory condition in which wide flat mauve pimples are found mainly on the forearms, neck, and between the thighs. It may occur in the mouth and often causes symptomless white patches; occasionally it forms painful erosions.

bệnh dài tiền(dt) một trong số nhiều loại bệnh da có những tổn thương cứng, tròn ở gần nhau. *Thí dụ bệnh dài tiền phảng là một tình trạng viêm có các nốt sẩn phẳng màu hoa cà thấy chủ yếu trên cánh tay trước, cổ*

và giữa các dải. Bệnh này cũng có thể xảy ra trong miệng và gây ra các mảng trắng nhỏ không triều chung, đôi khi có những vùng ẩn mòn gây đau.

lichenification/ lɪkənɪfɪ'keɪʃn/ *n.* the thickening of certain cell layers in the epidermis causing brown or violet patches in the skin with exaggeration of the normal creases. A criss-cross appearance results, containing lozenge-shaped flattened shiny areas. The cause is abnormal scratching or rubbing of the skin.

dài tiền hóa/ dt/ tình trạng một vài lớp tế bào biểu bì bị dày lên, tạo thành các mảng tim hay nâu trên da và làm tăng thêm các nếp nhăn bình thường. Da có dạng dan chéo nhau và có chứa những vùng sáng hình thời eo đình phẳng. Nguyên nhân do gãi hay chà xát bất thường trên da.

lichenoid adj. describing any skin disease that resembles 'lichen'.

dạng dài tiền/ (t) mô tả mọi bệnh ngoài da giống như bệnh dài tiền.

Lieberkuhn's glands (crypts of Lieberkuhn) simple tubular glands in the mucous membranes of the intestine. In the small intestine that lie between the villi. They are lined with columnar epithelium in which various types of secretory cells are found. In the large intestine Lieberkuhn's glands are longer and contain more mucus-secreting cells.

tuyến Lieberkuhn (Khe Lieberkuhn) các tuyến đơn hình ống trong mảng nhầy ruột. Trong ruột non, tuyến này nằm giữa các nhúm mao. Tuyến có lót một lớp biểu mô cốt có chứa nhiều kiểu tế bào phân tiết. Trong ruột già, các tuyến Lieberkuhn dài hơn và chứa nhiều tế bào tiết nhầy hơn.

lien/ lɪən/ *n.* see spleen

lách/ dt/ xem phần dịch chữ steen.

lien- (lieno-) prefix denoting the spleen.
Example: *lienopathy* (disease of).

tiếp dầu ngũ chi lách. Ví dụ *lienopathy* (bệnh ở lách).

lientery *n.* diarrhoea with the passage of undigested food in the faeces. This may indicate simply rapid transit of food through the digestive tract or some form of 'malabsorp-

tion.

tiêu chảy sống/ dt/ tiêu chảy có chứa những thực phẩm chưa tiêu hóa. Điều này có thể chỉ do thực phẩm di chuyển mau qua đường tiêu hóa hay do một vài dạng kém hấp thu.

life table/ laɪf 'teɪbl/ an actuarial presentation of the ages at which a group of males and/or females will die and from which mean life expectancy at any age can be estimated, based on the assumption that mortality patterns current at the time of preparation of the table will continue to apply.

bản thống kê tuổi thọ trung bình

bản thống kê tuổi chết của các nhóm dân ông hay phụ nữ, từ đó sẽ có được tuổi thọ dự tính ở mọi tuổi, căn cứ trên việc ước đoán rằng các kiểu mẫu tử vong ở thời điểm lập bảng sẽ tiếp tục áp dụng được.

ligament/ 'lɪgəmənt/ *n.* 1. a tough band of white fibrous connective tissue that links two bones together at a joint. Ligaments are inelastic flexible; they strengthen the joint and limit its movements to certain directions. 2. a sheet of peritoneum that supports or links together abdominal organs.

dây chằng/ dt/ 1. một bêng mô liên kết xương, cứng, nối hai xương với nhau ở vùng khớp. Các dây chằng không đàn hồi nhưng có thể uốn được, chúng làm khớp mạnh hơn và giới hạn chuyển động khớp về một hướng nào đó. 2. một lá phúc mạc nâng đỡ hay nối các cơ quan trong ổ bụng với nhau.

ligation/ 'lɪgəʃn/ *n.* the application of a 'ligature'.

thắt buộc/ dt/ việc dùng chỉ buộc'.

ligature/ 'lɪgətʃər/ *n.* any material - for example, nylon, silk, catgut, or wire - that is tied firmly round a blood vessel to stop it bleeding or around the base of a structure (such as the pedicle of a growth) to constrict it.

chỉ buộc/ dt/ bắt cử vật liệu nào - thí dụ nylon, tơ, chỉ tiêu, hay dây kim loại - dùng cột chặt quanh một mạch máu để chặn xuất huyết hay quanh dây một cấu trúc (như cuống) của một tăng sinh) để làm cho cấu trúc này bị co lại.

light adaptation/ laɪt ædæpt'eɪʃn/
reflex changes in the eye to enable vision

either in normal light after being in darkness or in very bright light after being in normal light. The pupil contracts (see pupillary reflex) and the pigment in the rods is bleached. Compare dark adaptation.

thích nghi với ánh sáng *thay đổi phản xạ trong mắt để có thể nhìn được hoặc trong ánh sáng bình thường khi từ bóng tối ra, hoặc trong ánh sáng chói sau khi ở ánh sáng thường. Đồng tử mắt co lại (xem phản xạ đồng tử) và các sắc tố trong những tế bào hình que” bị phai đi. So sánh với thích nghi với bóng tối.*

lightening/ 'laɪtnɪŋ/ *n. the descent of the womb into the pelvic cavity at a late stage of pregnancy, usually two to three weeks before labour begins but sometimes, in women who have given birth previously, not until the onset of labour. Lightening occurs when the head of the fetus turns down towards the vagina.*

sự sa bụng *(dt) tình trạng tử cung di xuống trong xoang chậu trong giai đoạn cuối của thai kỳ, thường là hai đến ba tuần trước khi sinh, nhưng đôi khi, ở các phụ nữ đã sinh rồi, bụng chỉ sa lúc bắt đầu sinh. Sự sa bụng xảy ra khi đầu thai nhô quay xuống về hướng âm đạo.*

light reflex/ 'laɪt 'riːfleks/ *see pupillary reflex.*

phản xạ ánh sáng *xem phản xạ đồng tử.*

lignocaine *n. a widely used local anaesthetic administered by injection for minor surgery and dental procedures. It can also be applied directly to the eye, throat, and mouth as it is absorbed through mucous membranes. Lignocaine is also injected to treat conditions involving abnormal heart rhythm, particularly myocardial infarction. When used as a local anaesthetic, side-effects are rare. Trade names: Xylocaine, Xylotax.*

(dt) một loại thuốc gây mê tại chỗ được dùng rỗng rãi bằng cách chích trong các tiểu phẫu và các thủ pháp nha khoa. Thuốc cũng có thể đắp trực tiếp trên mắt, họng, và miệng và nấp thư được qua các màng nhầy. Lignocaine cũng dùng chích để chữa các tình trạng liên quan đến nhịp tim bất thường, đặc biệt trong nhồi máu cơ tim. Khi dùng làm thuốc gây mê cục bộ, tác động phụ rất hiếm. Tên

thường mai: Xylocaine, Xylotax.

limbic system *a complex system of nerve pathways and networks in the brain, involving several different nuclei, that is involved in the expression of instinct and mood in activities of the endocrine and motor systems of the body. Among the brain regions involved are the amygdala, hippocampal formation, and hypothalamus. The activities of the body that are governed are those concerned with self-preservation (e.g. searching for food, fighting) and preservation of the species (e.g. reproduction and the care of offspring), the expression of fear, rage, and pleasure, and the establishment of memory patterns. See also reticular activating system.*

hệ bán tinh *một hệ thống phức tạp các đường và mạng thần kinh trong não, bao gồm nhiều nhân khác nhau. Hệ này liên quan đến việc biểu lộ bản năng và tình khi trong những hoạt động của các hệ nội tiết và vận động của cơ thể. Các vùng não liên quan đến hệ này là “hành nhân não”, cấu tạo hà mã” và vùng dưới đồi. Các hoạt động có thể do hệ này chỉ phối là các hoạt động liên quan đến sự sinh tồn (thí dụ tim thức ăn, chiến đấu) và bảo tồn nòi giống (như sinh sản và chăm sóc con cái), sự biểu lộ sợ hãi, giận dữ và khoan khoái, và sự thiết lập các kiểu mẫu trí nhớ. Cũng xem hệ luối hoạt.*

limbus *n. (in anatomy) an edge or border; for example, the limbus sclerae is the junction of the cornea and sclera of the eye.*

bờ *(dt) (trong giải phẫu học) còn gọi là ranh hay rìa. Thí dụ bờ cung mạc là nơi tiếp giáp giữa giác mạc và cung mạc ở mắt.*

limen */'laɪmən/* *n. (in anatomy) a border or boundary. The limen nasi is the boundary between the bony and cartilaginous parts of the nasal cavity.*

vùng rìa *(dt) (trong giải phẫu học) vùng biên giới. Vùng rìa mũi là biên giới giữa các phần xương và sụn của xoang mũi.*

liminal */'lɪmɪnl/* *adj. (in physiology) relating to the threshold of perception.*

(thuốc) ngưỡng kích thích *(dt) (trong sinh lý học) liên quan đến ngưỡng nhận thức.*

limosis *n. abnormal hunger or an excessive*

desire for food.

dót cồn vào (dt) *dót bát thường hay thêm ăn cúc dở.*

lincomycin *n.* an antibiotic used to treat infections caused by a narrow range of bacteria, including osteo-myelitis. It is administered by mouth or injection and occasionally causes diarrhoea, nausea, and stomach pains. Trade names: **Lincocin Mycivin**.

(dt) *một kháng sinh dùng chữa các bệnh nhiễm do một số vi trùng nhất định gây ra, gồm cả viêm xương tủy. Thuốc dùng uống hay chích và đôi khi gây tiêu chảy, buồn nôn và đau dạ dày. Tên thương mại: Lincocin, Mycivin.*

linetus *n.* a syrupy liquid medicine, particularly one used in the treatment of irritating coughs.

xirô lỏng (dt) *một chế phẩm được đun đặc dạng xirô lỏng, đặc biệt loại dùng trị ho kích thích.*

Lindau's tumour *see* **haemangioblastoma.**

u Lindau xem u nguyên bào mạch.

linea *n. (pl. linea)* (in anatomy) a line, narrow streak or stripe. The *linea alba* is a tendinous line, extending from the xiphoid process to the pubic symphysis, where the flat abdominal muscles are attached.

đường (dt) (trong giải phẫu học) *một đường, một dải hẹp, hay một sọc. Đường trắng là đường gần chạy từ đỉnh ức tới khớp mu, đây là nơi bám cho các cơ bụng dẹp.*

linear accelerator (linac) /'lɪnɪər ək'seləreɪtər/ *a machine that accelerates particles to produce high-energy radiation, used in the treatment of malignant disease.*

máy gia tốc tuyến *một loại máy dùng gia tốc các hạt để sản sinh bức xạ năng lượng cao, dung điều trị các bệnh ác tính.*

lingual /'lɪŋgwəl/ *adj.* relating to, situated close to, or resembling the tongue (lingua). The lingual surface of a tooth is the surface adjacent to the tongue.

(thuộc) lưỡi (tl) *liền quan đến, ở gần, hay giống như lưỡi. Mặt lưỡi của răng là mặt răng tiếp giáp với lưỡi.*

lingula *n.* 1. the thin forward-projecting portion of the anterior lobe of the cerebellum. In

the midline. 2. a small section of the upper lobe of the left lung, extending downwards in front of the heart. 3. a bony spur on the inside of the mandible, above the angle of the jaw. 4. a small backward-pointing projection on each side of the sphenoid bone.

lưỡi (dt) 1. *lưỡi tiêu não: một phần mỏng nhỏ ra phía trước ở đường giữa thùy trước tiểu não. 2. thùy lưỡi: một phần nhỏ của thùy trên phổi trái, chạy xuống dưới thùy trước tim. 3. lưỡi (gai): hạch hầm một mảng xương ở mặt trong họng dưới phía trên góc họng. 4. lưỡi xương bướm: một mảng nhỏ chỉ về phía sau ở mỗi bên xương bướm.*

liniment /'lɪnɪmənt/ *n.* a medicinal preparation that is rubbed onto the skin or applied on a surgical dressing. Liniments often contain camphor and alcohol.

dầu xoa bóp (dt) *một chế phẩm được dùng chà trên da hay đắp trên băng phẫu thuật. Dầu xoa bóp thường chữa long não và cơn.*

linin *n.* the lightly staining material surrounding the much more deeply staining "chromatin in the nucleus of a cell not undergoing division.

ty chất (dt) *chất liệu bất màu nhẹ bao quanh nhiễm sắc chất" bất màu đậm hơn nhiều ở trong nhân một tế bào không ở trong giao đoạn phân chia.*

lining /'laɪnɪŋ/ *n.* (in dentistry) a protective layer placed in a prepared tooth cavity before a restoration is inserted.

chất lót (dt) (trong nha khoa) *một lớp chất bảo vệ đặt trong một xoang răng đã chữa trị xong trước khi trám phục hồi.*

linkage /'lɪŋkɪdʒ/ *n.* the situation in which two or more genes lie close to each other on a chromosome and are therefore very likely to be inherited together. The further two genes are apart the more likely they are to be separated by "crossing over" during meiosis and to come to lie on different homologous chromosomes.

Liên hợp (dt) *tình trạng hai hay nhiều gen nằm gần nhau trên một nhiễm sắc thể, vì vậy có khả năng cũng được di truyền với nhau. Hai gen cùng xa nhau cũng có nhiều khả năng bị tách biệt khi xảy ra giao thoa" trong giám phân và sẽ nằm trên các nhiễm sắc thể*

tương đồng khác nhau.

linoleic acid *see* essential fatty acid.
xem acid béo thiết yếu.

linolenic acid *see* essential fatty acid.
xem acid béo thiết yếu.

lint *n.* a material used in surgical dressings, made of scraped linen or a cotton substitute. It is usually fluffy one side and smooth the other.

băng vải thô(dt) vật liệu dùng trong băng phẫu thuật làm băng vải thô hay sợi băng. Băng này bình thường có một mặt xốp và một mặt nhẵn.

liothyronine *n.* a hormone produced by the thyroid gland that is similar to "thyroxine" and used to treat conditions of thyroid deficiency. It is administered by mouth or injection and has a rapid but short-lived effect.

(dt) *một hormone tuyến giáp tương tự như thyroxine* và dùng chữa các tình trạng thiếu năng lượng tuyến giáp. Thuốc dành uống hay chích vách có tác động nhanh nhưng không bền.

lip- (lipo-) *prefix denoting 1. fat. 2. lipid.*
tiếp đầu ngữ chỉ 1. chất béo. 2. lipid.

lipaemia *n.* the presence in the blood of an abnormally large amount of fat, such as "cholesterol".

lipid huyết(dt) *tình trạng có một số lượng lipid lớn bất thường trong máu, thí dụ cholesterol.*

lipase (steapsin) *n.* an enzyme, produced by the pancreas and the glands of the small intestine, that breaks down fats into glycerol and fatty acids during digestion.

(dt) *một enzyme do tuyến tụy và các tuyến trong ruột non tiết ra, có tác động phân hủy các chất béo thành glycerol và các acid béo trong khi tiêu hóa.*

lipid *n.* one of a group of naturally occurring compounds that are soluble in solvents such as chloroform or alcohol, but insoluble in water. Lipids are important dietary constituents, not only because of their high energy value but also because certain vitamins and essential fatty acids are associated with them. The group includes "fats," "steroids," "phospholipid," and "glycolipids".

(dt) *một chất trong nhóm các hợp chất có tự nhiên, tan trong các dung môi như chloroform*

hay cồn, nhưng không tan trong nước. Các lipid là thành phần quan trọng trong chế độ ăn, không chỉ vì có giá trị năng lượng cao mà còn vì có chứa một số vitamin và acid béo thiết yếu. Nhóm này gồm các chất béo, steroid*, phospholipid*, và các glycolipid*.*

lipidoses (lipoidosis) *n. (pl. -ses)* any disorder of lipid metabolism within the cells of the body. The brain lipidoses (see Gaucher's disease, Hurler's syndrome, Tay-Sachs disease) are inborn defects causing the accumulation of lipids within the brain.

chứng nhiễm lipid(dt) *mọi rối loạn chuyển hóa lipid trong tế bào cơ thể. Chứng nhiễm lipid nào (xem bệnh Gaucher, hội chứng Hurler, bệnh Tay-Sachs) là một khuyết tật bẩm sinh gây tích tụ các lipid trong não.*

lipochondrodystrophy *n.* multiple congenital defects affecting lipid (fat) metabolism, cartilage and bone, skin, and the major internal organs, leading to mental retardation, dwarfism, and deformities of the bones.

loạn đường mỡ-sụn(dt) *đa khuyết tật bẩm sinh ảnh hưởng tới chuyển hóa lipid (chất béo), sụn và xương, da, và các cơ quan nội tang chính, dẫn đến chậm phát triển trí tuệ, chứng lùn, và biến dạng xương.*

lipochrome *n.* a pigment that is soluble in fat and therefore gives colour to fatty materials. An example is "carotene, the pigment responsible for the colour of egg yolks and butter."

(dt) *một sắc tố tan trong chất béo, vì vậy làm cho các chất béo có màu. Thí dụ như carotene là sắc tố tạo màu cho lòng đỏ trứng và bơ.*

lipodystrophy *n.* any disturbance of fat metabolism or of the distribution of fat in the body. In *inferior lipodystrophy* fat is absent from the legs; in *insulin lipodystrophy*, sometimes occurring in diabetics, it disappears from the areas at which insulin is injected.

loạn đường lipid(dt) *mọi rối loạn về chuyển hóa lipid hay về phân bố lipid trong cơ thể. Trong loạn đường lipid phần dưới, các chân không có mỡ. Trong loạn đường lipid do insulin đổi khi xảy ra những bệnh nhân dài thời đường, các chất béo biến mất khỏi*

những vùng có chích insulin.

lipofuscin *n.* a brownish pigment stain-ning which certain fat stains. It is most common in the cells of heart muscle, nerves, and liver and is normally contained within the *lysosomes.

(dt) một sắc tố màu nâu nhuộm với một số thuốc nhuộm chất béo. Lipofuscin thường thấy nhất trong các tế bào cơ tim, dây thần kinh, và gan, và bình thường có chứa trong các tiêu thể.*

lipogenesis *n.* the process by which glucose and other substances, derived from carbohydrate in the diet, are converted to fatty acids in the body.

sự tạo lipid *(dt)* tiến trình biến đổi glucose và các chất khác có nguồn gốc từ các carbohydrate trong thực phẩm thành các acid béo* trong cơ thể.

lipogranulomatosis *n.* an abnormality of lipid metabolism causing deposition of yellowish nodules in the skin.

bệnh u hạt lipid *(dt)* một bất thường về chuyển hóa lipid gây tích tụ các nốt vàng nhạt ở da.

lipoic acid a sulphur-containing compound that can be readily interconverted to and from its reduced form, dihydrolipoic acid. Lipoic acid functions in carbohydrate metabolism as one of the *coenzymes in the oxidative decarboxylation of pyruvate and other keto acids.

một hợp chất có chứa lưu huỳnh có thể biến đổi qua lại với dạng khử của nó là dihydrolipoic acid. Lipoic acid có chức năng trong chuyển hóa carbohydrate như một coenzyme trong phản ứng oxy hóa - khử carboxyl của pyruvate và các keto acid khác.

lipoid factor one of the substances involved in the clotting of blood, important for the activation of plasma *thromboplastin

yếu tố lipoid *một trong các chất liên quan đến sự đông máu, có tầm quan trọng trong việc hoạt hóa thromboplastin* huyết tương.*

lipoidosis *n.* see lipodosis.

chứng nhiễm lipid *xem phần dịch chứng lipodosis.*

lipolysis *n.* the process by which lipids, particularly triglycerides in fat, are broken down

into their constituent fatty acids in the body by the enzyme *lipase. *-lipolytic adj.*

sự hủy lipid *(dt)* tiến trình phân hủy các lipid, đặc biệt các triglycerides trong chất béo, thành các acid béo cấu thành. Điều này xảy ra trong cơ thể do tác động của enzyme lipase. *-lipolytic (tt).*

lipoma *n.* a common benign tumour composed of well-differentiated fat cells. It is doubtful whether malignant change ever occurs.

u mỡ *(dt)* một khối u lành tính thường thấy gồm các tế bào mỡ phân biệt rất rõ. Chưa rõ có khi nào khối u này lại trở thành ác tính.

lipomatosis *n.* 1. the presence of an abnormally large amount of fat in the tissues 2. the presence of multiple *lipomas.

chứng tích mỡ *(dt)* 1. tình trạng có một số lượng mỡ lớn bất thường trong mô. 2. tình trạng có nhiều u mỡ.

lipopolysaccharide *n.* a complex molecule containing both a lipid and a polysaccharide component. Lipopo-lysaccharides are constituents of the cell walls of Gram-negative bacteria and are important in determining the antigenic properties of these bacteria.

(dt) một phần tử phức tạp có cả hai thành phần lipid và polysaccharide. Các lipopolysaccharide là yếu tố cấu tạo của thành tế bào các vi trùng gram âm và có tầm quan trọng trong việc xác định tính chất kháng nguyên của các vi trùng này.

lipoprotein /'lipəʊ,prətɪn/ *n.* one of a group of proteins, found in blood plasma and lymph, that are combined with fats or other lipids (such as cholesterol). Lipoproteins are important for the transport of lipids in the blood and lymph.

(dt) một chất trong nhóm các protein kết hợp với các chất béo hay các lipid khác (như cholesterol) thấy trong huyết tương và bạch huyết. Lipoprotein có tầm quan trọng trong việc chuyển chở các lipid trong máu và bạch huyết.

liposarcoma /'lipəsə:koomə/ *n.* a malignant tumour of fat cells. It is most commonly found in the thigh and is rare under the age of 30 years. There are four main histological types: well-differentiated, myxoid,

pleomorphic, and *round-cell liposarcomas*, the first two of which are the most sensitive to treatment.

sarcoma mờ(dt) một khối u ác tính của các tế bào mỡ. U này thường thấy ở dùi, hiếm khi xuất hiện ở tuổi dưới 30, và có bốn kiểu mô học chính: phân biệt rõ, dạng niêm, da hình và tế bào tròn, hai kiểu đầu tiên mẫn cảm nhất với trị liệu.

liposome/ 'liposam/ n. a microscopic spherical membrane-enclosed vesicle or sac (20-30 nm in diameter) made artificially in the laboratory by the addition of an aqueous solution to a phospholipid gel. The membrane resembles a cell membrane and the whole vesicle is similar to a cell organelle. Liposomes can be incorporated into living cells and are used to transport relatively toxic drugs into diseased cells, where they can exert their maximum effects. For example, liposomes containing methotrexate can be injected into the patient's blood. The cancerous organ is heated to a temperature higher than body temperature, so that when the lipo-some passes through its blood vessels the membrane melts and the drug is released.

vị thể mỡ(dt) một nang hay túi hình cầu, có màng bao bọc, rất nhô (đường kính từ 20-30 mm) tạo ra bằng phương pháp nhân tạo trong phòng thí nghiệm bằng cách thêm một dung dịch nước vào một gel phospholipid. Màng vị thể giống như một màng tế bào và toàn bộ nang tương tự như một vị cơ quan trong tế bào. Các vị thể mỡ có thể xâm nhập vào các tế bào sống và dùng để chuyên chở các thuốc tương đối độc vào trong tế bào bệnh để có được hiệu lực tối đa. Thí dụ các vị thể mỡ có chứa methotrexate có thể chích vào máu bệnh nhân. Cơ quan bị ưng thư sẽ được làm nóng lên so với thân nhiệt, vị thể khi các vị thể mỡ đi qua các mạch máu của cơ quan này sẽ bị cháy ra và phóng thích thuốc.

lipotrophin n. a hormone-like substance from the anterior pituitary gland that stimulates the transfer of fat from the body stores to the bloodstream.

(dt) một chất giống như hormone do vùng trước tuyến yên tiết ra để kích thích việc chuyên chở các chất béo từ những nơi dự trữ

trong cơ thể vào dòng máu.

lipotropic/ 'lipətropik/ adj. describing a substance that promotes the transport of fatty acids from the liver to the tissues or accelerates the utilization of fat in the liver itself. An example of such a substance is the amino acid methionine.

hướng mỡ(t) mờ là một chất gây ra việc chuyên chở các acid béo từ gan tới các mô hay làm tăng việc sử dụng các chất béo ngay trong gan. Thí dụ về một chất như vậy là amino acid methionine.

lipping/ 'lipɪŋ/ n. overgrowth of bone as seen in X-rays near a joint margin. This is a characteristic sign degenerative or inflammatory joint disease and occurs most frequently and prominently in osteoarthritis. See also osteophyte.

mô xương(dt) tăng sinh xương gần một khớp thấy khi chụp X-quang. Đây là dấu hiệu đặc trưng của bệnh khớp viêm hay thoái hóa và xảy ra thường nhất và rõ nhất trong viêm xương tủy. Cũng xem chồi xương.

lipuria n. the presence of fat or oil droplets in the urine.

lipid-niệu(dt) tình trạng có các giọt chất béo hay dầu trong nước tiểu.

liquor/ 'likɔ:/ n. (in pharmacy) any solution, usually an aqueous solution.

thuốc nước(dt) (trong dược khoa) bất kỳ dung dịch nào, thường là dung dịch nước.

Listeria n. a genus of Gram-positive aerobic motile rodlike bacteria that are parasites of warm-blooded animals. The single species, *L. monocytogenes*, infects many domestic and wild animals and, on transmission to man, causes meningoencephalitis and occasionally infection of the womb.

(dt) một giống vi trùng hình que, di động, hiếu khí, gram dương, ký sinh trong các động vật máu nóng. Chỉ có một loài *L. monocytogenes* gây nhiễm nhiều loại sức vật nuôi và sức vật hoang, và khi truyền sang người sẽ gây viêm não - màng não và đột khí nhiễm tử cung.

lith- (litho-) prefix denoting a calculus (stone). Example: lithogenesis (formation of).

tiếp đầu ngữ chỉ sỏi. Thí dụ lithogenesis (sự

tạo sỏi)

-lith *suffix denoting a calculus (stone). Example: faecalith (a stony mass of faeces). Tiếp vĩ ngữ chỉ sỏi. Ví dụ faecalith (một khối phân cứng).*

lithaemia *n. see hyperuricaemia*

uric acid huyết(dt) *xem tăng uric acid huyết*

lithagogue *n. an agent that promotes the removal of stones (calculi), such as kidney stones in the urine or gallstones from the gall bladder.*

trục sỏi(dt) *một tác nhân gây ra việc tống ra sỏi, như sỏi thận trong nước tiểu hay sỏi mật trong túi mật*

olithiasis/ lithosis/ *n. formation of stones (see calculus) in an internal organ, such as the gall bladder (see gallstone), urinary system, pancreas, or appendix.*

bệnh sỏi(dt) *sự tạo sỏi (xem sỏi) trong một cơ quan nội tang như túi mật (xem sỏi mật), hệ tiết niệu, lách hay ruột thừa.*

lithium (lithium carbonate)

/'lithiəm/ *n. a drug given by mouth to prevent manic-depressive psychosis or to treat mania. Side-effects include tremor, weakness, nausea, thirst, and excessive urination. Thyroid function can be interfered with, and changes in the kidney can appear after long-term treatment. Excessive doses can cause anencephalopathy and even death. The levels of lithium in the blood are therefore usually checked during long-term therapy. Trade names: Camcolit, Priadel.*

(dt) *một loại thuốc dùng uống để ngừa loạn tâm thần hung cảm-trầm cảm và để chữa hung cảm. Tác động phụ gồm run, yếu ớt, buồn nôn, khát, và đi tiểu rất nhiều. Thuốc có thể gây trở ngại cho chức năng tuyến giáp và khi chữa trị dài hạn sẽ gây những thay đổi trên thận. Liều quá cao có thể gây bệnh não và ngay cả gây tử vong. Vì vậy cần kiểm soát các mức lithium trong máu khi điều trị lâu dài. Tên thương mại: Camcolit, Priadel.*

litholapaxy (lithotripsy) *n. the operation of crushing a stone in the bladder, using an instrument called a lithotrite. The small fragments of stone can then be removed by irrigation and suction.*

thủ thuật nghiên sỏi(dt) *theo tác nghiên sỏi trong bàng quang, dùng một dụng cụ gọi là bộ nghiên sỏi. Các mảnh sỏi vụn có thể lấy ra bằng tay và hút.*

lithonephrotomy *n. surgical removal of a stone from the kidney. See nephrolithotomy, pyelolithotomy.*

mở thận lấy sỏi(dt) *phẫu thuật lấy sỏi ra khỏi thận. Xem mở thận lấy sỏi, mở bể thận lấy sỏi.*

lithopaedion *n. a fetus that has died in the womb or abdominal cavity and has become calcified (stony).*

thai hóa đá(dt) *một thai nhi đã chết trong tử cung hay xoang bụng và đã calc-hoa (như đá)*

lithotomy *n. the surgical removal of a stone (calculus) from the urinary tract. See nephrolithotomy, pyelolithotomy, ureterolithotomy.*

thủ thuật phá sỏi(dt) *phẫu thuật lấy sỏi ra khỏi đường tiết niệu. Xem mở thận lấy sỏi, mở bể thận lấy sỏi, mở niệu đạo lấy sỏi.*

lithotripsy *n. see litholapaxy.*

thủ thuật nghiên sỏi (dt) *xem phản ứng chấn litholapaxy.*

lithotrile *n. a surgical instrument used for crushing a stone in the bladder. See litholapaxy.*

bộ nghiên sỏi(dt) *dụng cụ phẫu thuật dùng nghiên sỏi trong bàng quang. Xem thủ thuật nghiên sỏi.*

lithotropic adj. *see autotrophic.*

thạch đường(dt) *xem tự đường.*

lithuresis *n. the passage of small stones or "gravel in the urine.*

tiểu ra sỏi(dt) *tình trạng đí tiểu ra nước tiểu có chứa các sỏi nhỏ.*

lithuria *n. see hyperuricuria.*

sỏi niệu (dt) *xem tăng uric acid huyết*

litre/ 'litrə/ *n. a unit of volume equal to the volume occupied by 1 kilogram of pure water at 4°C and 760 mm Hg pressure. In "SI units the litre is treated as a special name for the cubic decimetre, but is not used when a high degree of accuracy is required (1 litre = 1.0000028 dm³). For approximate purposes*

1 litre is assumed to equal to 1000 cubic centimetres (cm^3), therefore 1 millilitre (ml) is often taken to be equal to 1 cm^3 . This practice is now deprecated.

lit(dt) đơn vị thể tích bằng thể tích của một Kilogram nước tinh khiết ở nhiệt độ 4°C và áp suất 760 mm Hg. Trong đơn vị SI* một lit được coi là một tên đặc biệt của một decimetre khối, nhưng không được dùng vì cần độ chính xác cao ($1 \text{ lit} = 1,0000028 \text{ dm}^3$). Nếu tính gần đúng, một lit được coi như bằng 1000 centimet khối (cm^3), vì vậy 1 millilit (ml) thường được coi là 1 cm^3 . Tuy nhiên điều này hiện không được chấp thuận.

Little's disease/ 'lit dl'viːz/ a form of cerebral palsy involving both sides of the body and affecting the legs more severely than the arms.

bệnh Little một dạng liệt não liên quan đến cả hai bên cơ thể và tác động tới các chân nặng hơn ở tay.

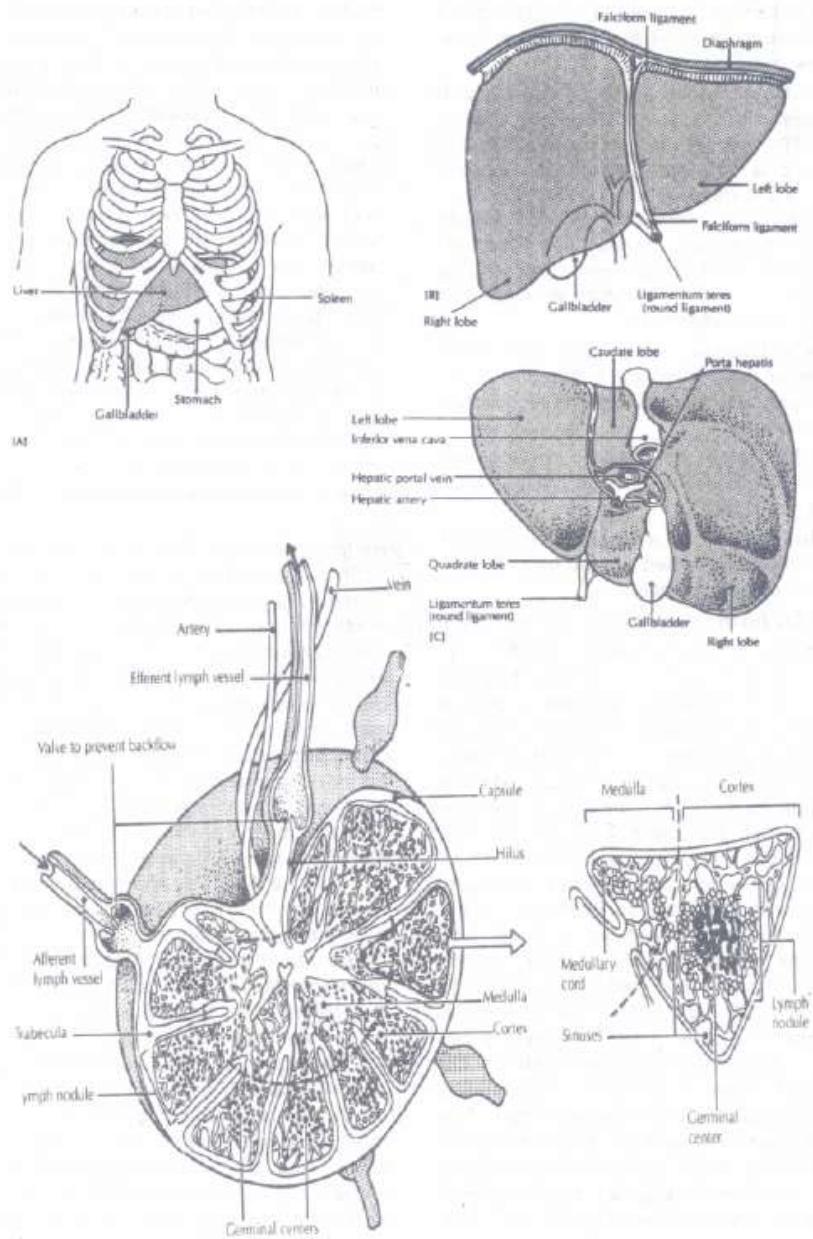
livedo/ 'livdəʊ/ n. a discoloured area or spot on the skin, often caused by local congestion of the circulation.

ban tím bầm(dt) một vùng hay một đám biến màu trên da, thường do tu huyết.

liver/ 'lɪvə/ n. the largest gland of the body, weighing 1200-1600 g. Situated in the top right portion of the abdominal cavity, the liver is divided by fissures (*fossae*) into four lobes: the *right* (the largest lobe), *left*, *quadrate*, and *caudate lobes*. It is connected to the diaphragm and abdominal walls by five ligaments: the membranous *falciform* (which separates the right and left lobes), *coronary*, and *right and left triangular ligaments* and the fibrous *round ligament*, which is derived from the embryonic umbilical vein. Venous blood containing digested food is brought to the liver in the *hepatic portal vein* (see portal system). Branches of this vein pass in between the lobules and terminate in the *sinusoids* (see illustration). Oxygenated blood is supplied in the *hepatic artery*. The blood leaves the liver via a central vein in each lobule, which drains into the *hepatic vein*. The liver is supplied by parasympathetic nerve fibres from the vagus nerve, and by sympathetic fibres from the solar plexus. The liver has a number of important func-

tions. It synthesizes *bile, which drains into the 'gall bladder before being released into the duodenum. The liver is an important site of metabolism of carbohydrates, proteins, and fats. It regulates the amount of blood sugar, converting excess glucose to *glycogen; it removes excess amino acids by breaking them down into ammonia and finally *urea, and it stores and metabolizes fats. The liver also synthesizes *fibrinogen and *prothrombin (essential blood-clotting substances) and *heparin, an anticoagulant. It forms red blood cells in the fetus and is the site of production of plasma proteins. It has an important role in the detoxification of poisonous substances and it breaks down worn out red cells and other unwanted substances, such as excess oestrogen in the male (see also Kupffer's cells). The liver is also the site of *vitamin A synthesis; this vitamin is stored in the liver, together with vitamins B12, D and K.

gan(dt) tuyến lớn nhất trong cơ thể, nặng từ 1200-1600 g. Gan ở phần đỉnh bên mặt xoang bụng và có những rãnh (hở) chia gan thành bốn thùy. Thùy phải (lớn nhất), thùy trái, thùy vuông và thùy đuôi. Gan nối với cơ hoành và thành bụng bằng năm dây chằng gồm bốn dây chằng mảng: dây chằng hình quát (phân cách thùy phải và thùy trái), dây chằng vành, dây chằng tam giác phải và trái, và một dây chằng xơ là dây chằng tròn có nguồn gốc từ tĩnh mạch rốn trong bào thai. Máu tĩnh mạch có chứa thực phẩm đã tiêu hóa được mang tới gan qua tĩnh mạch của gan (xem hệ cửa). Các nhánh của tĩnh mạch này đi vào trong các tiểu thùy và tản cung bằng các vòng huyết quản (xem hình). Máu có oxy dẫn tới gan qua động mạch gan. Máu ra khỏi gan theo các tĩnh mạch giữa trong mỗi thùy rồi chảy vào tĩnh mạch gan*. Gan cũng có các dây thần kinh phế giao ca 76m đi từ thần kinh phế vị, và các sợi thần kinh giao cảm từ tùng mặt trời. Gan giữ nhiều chức năng quan trọng. Gan tổng hợp mật*, mật sẽ tập trung vào túi mật trước khi chảy vào ta tráng. Gan là địa điểm quan trọng của chuyển hóa các carbohydrate, protein, và chất béo. Gan cũng điều hòa lượng đường trong máu, biến đổi glucose thành glycogen*, loại bỏ các amino acid thặng dư,

bằng cách phân hủy chung thành ammonia và sau cùng là uré, và tóm trữ và chuyển hóa các chất béo. Gan cũng tổng hợp fibrinogen* và prothrombin* (các chất đông máu thiết yếu), và heparin và các chất kháng đông. Đây là nơi tạo hồng cầu trong thai nhi và sản sinh các protein huyết tương. Gan cũng có vai trò quan trọng trong việc giải độc các chất độc và phân hủy các hồng cầu già và các chất không mong muốn khác như estrogen thặng dư ở dân ông (cũng xem tế bào Kupffer). Gan cũng là nơi tổng hợp vitamin A, vitamin này tồn trữ trong gan cùng với các vitamin B12, D và K.

liver spot /'lɪvə spɒt/ a local brown discolouration on the skin known medically as senile lentigo. The term is sometimes also used for *chloasma and some medical sources also apply the term to pityriasis versicolor - a mild chronic infection of the skin, caused by the fungus *Malassezia furfur*, that produces discrete depigmented areas on the body.

đốm gan một sự biến màu da tại chỗ y học gọi là nỗi ruồi* tuổi già. Từ này đối khi cũng dùng cho chứng nam da* và một số tài liệu y học cũng dùng từ này chỉ bệnh lang ben là một bệnh nhiễm mầm tinh nhẹ ngoài da do nấm *Malassezia furfur* gây các vùng biến màu rời rạc trên cơ thể.

livid /'lɪvɪd/ adj. denoting a bluish colour of the skin, such as that produced locally by a bruise or of the general complexion in *cyanosis.

tai mét /tai met/ (tl) chỉ tình trạng da có màu xanh nhạt như khi bị bầm, hay nước da trong bệnh xanh tim*.

Loa /loa/ n. a genus of parasitic nematode worms (see filaria). The adults eye worm, *L. loa*, lives within the tissues beneath the skin, where it causes inflammation and swelling (see loiasis). The motile embryos, present in the blood during the day, may be taken up by bloodsucking *Chrysops* flies. Here they develop into infective larvae, ready for transmission to a new human host.

(tl) một giống giun ký sinh (xem giun chi). Giun mắt trưởng thành *L. loa* sống trong các mô dưới da gây viêm và sưng tại nơi đó (xem bệnh Loa). Các phôi trùng di động thấy trong máu vào ban ngày có thể vào được cơ thể

ruồi *Chrysops* khi ruồi này hút máu bệnh nhân, ở đây phôi trùng sẽ phát triển thành áu trùng gây bệnh để sẵn sàng truyền bệnh sang người khác.

lobe /ləʊb/ n. a major division of an organ or part of an organ, especially one having a rounded form and often separated from other lobes by fissures or bands of connective tissue. For example, the brain, liver, and lung are divided into lobes. **-lobar** adj

thùy (tl) một vùng phân chia của một cơ quan hay một phần cơ quan, đặc biệt cơ quan có dạng tròn, một thùy thường phân cách với các thùy khác bằng các rãnh hay các băng mô liên kết. Ví dụ não, gan, và phổi được chia làm nhiều thùy. **-lobar** (tl)

lobectomy /ləʊbektəmi/ n. the surgical removal of a lobe of an organ or gland, such as the lung, thyroid, or brain. Lobectomy of the lung may be performed for cancer or other disease of the lung.

cắt bỏ thùy (tl) phẫu thuật cắt đi một thùy của một cơ quan hay một tuyến, như ở phổi, tuyến giáp, hay não. Cắt bỏ thùy phổi có thể thực hiện khi phổi bị ung thư hay bị một số bệnh khác.

lobeline n. a drug administered by injection * to stimulate breathing or given by mouth as a smoking deterrent. Side-effects can include nausea, vomiting, coughing, headache, tremors, and dizziness.

(tl) một loại thuốc dùng chích để kích thích hô hấp hay dùng uống để cai thuốc lá. Tác động phụ có thể gồm buồn nôn, nôn, ho, nhức đầu, run, và choáng váng.

lobotomy (prefrontal leucotomy)

/ləʊ'bɒtəmi/ xem leucotomy.

mô thùy não (cắt bạch chất trước trán) xem cắt bạch chất

lobule /'ləbju:l/ n. a subdivision of a part or organ that can be distinguished from the whole by boundaries, such as septa, that are visible with or without a microscope. For example, the lobule of the liver is a structural and functional unit seen in cross-section under a microscope as a column of cells drained by a central vein and bounded by a branch of the portal vein. The lung lobule is a practical subdivision of the lung tissue seen

macroscopically in lung slices as outlined by incomplete septa of fibrous tissue. It is made up of three to five lung 'acini'.

tiêu thùy(d) phần chia nhỏ ra của một bộ phận hay một cơ quan, phần này có thể phân biệt với toàn thể cơ quan bằng các biên giới, như vách ngăn, thấy được bằng mắt thường hay chỉ thấy dưới kính hiển vi. *Thí dụ tiêu thùy gan là một đơn vị cấu trúc và đơn vị chức năng, nhìn trong mẫu cắt dưới kính hiển vi thấy như một cột các tế bào có một tĩnh mạch ở giữa và bao quanh bởi một nhánh của tĩnh mạch cửa. Tiêu thùy phổi là một phần chia nhỏ của mô phổi, thấy bằng mắt thường khi cắt ngang phổi như những vùng có vách ngăn không hoàn hoàn bằng các mô xơ. Tiêu thùy gồm từ ba đến năm chùm nang phổi.*

lochia/ /lɒkiə/ *n.* the material eliminated from the womb through the vagina after the completion of labour. The first discharge, *lochia rubra* (*lochia cruenta*), consists largely of blood. This is followed by *lochia serosa*, a brownish mixture of blood and mucus, and finally *lochia alba* (*lochia purulenta*), a yellowish or whitish discharge containing microbes and cell fragments. Each stage may last for several days. *-lochial adj.*

sản dịch(d) chất liệu bài tiết ra khỏi tử cung qua âm đạo sau khi đã sanh xong. Sau đó là sản dịch thanh dịch là một hỗn hợp máu nâu nhạt chưa máu và chất nhầy, và sau cùng là sản dịch trắng là dịch tiết máu vàng nhạt hay trắng nhạt có chứa vi trùng và các mảnh tế bào. Mỗi giai đoạn có thể kéo dài nhiều ngày. *-lochial (t).*

lockjaw/ /lɒk'dʒɔ:f/ *n.* see tetanus.

hàm khóa(d) xem bệnh uốn ván.

locomotor ataxia /lə'kɔ:mətər 'ætæksɪə/ *n.* see tabes dorsalis.

mát điều hòa vận động xem bệnh tabes túy sống.

loculus/ /lɒkjʊləs/ *n.* (in anatomy) a small space or cavity.

ở ngăn(d) (trong giải phẫu học) một khoảng hay một xoang nhỏ.

locum tenens/ /lɒk'ju:mən'ens/ *n.* a doctor who stands in temporarily for a colleague who is absent or ill and looks after the pa-

tients in his practice. Often shortened to locum.

người thay chỗ một bác sĩ tạm thời thay chỗ cho một đồng nghiệp của mình di vắng hay đau bệnh và chăm sóc cho các bệnh nhân trong phòng khám của đồng nghiệp.

locus/ /'laʊkəs/ *n.* 1. (in anatomy) a region or site. The *locus ceruleus* is a small pigmented region in the floor of the fourth ventricle of the brain. 2. (in genetics) the region of a chromosome occupied by a particular gene.

vị trí(dt) 1. (trong giải phẫu học) một vùng hay một địa điểm. Vị trí lâm là một vùng có sắc tố nhô ở sán não thứ tư. 2. (trong di truyền học) vùng nhiễm sắc thể có một gen đặc biệt.

log- (logo-)/ /lɒg/ *prefix denoting words; speech.*

tiếp đầu ngữ chí chữ, lời nói.

logopaedics/ /lɒgə'pi:diks/ *n.* the scientific study of defects and disabilities of speech and of the methods used to treat them; speech therapy.

ngôn ngữ bệnh học(dt) nghiên cứu khoa học về các khuyết tật và thiếu khả năng về ngôn ngữ và các phương pháp chữa trị; ngôn ngữ liệu pháp.

logorrhea/ /lɒgɔ:rɪə/ *n.* a rapid flow of voluble speech, often with incoherence, such as is encountered in 'mania'.

chứng đà ngôn(dt) nói nhanh và lưu loát nhưng thường không có mạch lạc, như trong bệnh hưng cảm'.

-logy (-ology)/ /lɒdʒɪ/ *prefix denoting field of study. Example: cytology (study of cells). Tiếp vĩ ngữ chỉ một ngành học. Thí dụ cytology (ngành học về tế bào).*

loiasis/ /lo'e:sɪs/ *n.* a disease, occurring in West and Central Africa, caused by the eye worm 'Loa loa'. The adult worms live and migrate within the skin tissues, causing the appearance of transitory *calabar* swellings. These are probably an allergic reaction to the worms' waste products, and they sometimes lead to fever and itching. Worms often migrate across the eyeball just beneath the conjunctiva, where they cause irritation and congestion. Loiasis with 'diethylcar-

bamazine, which kills both the adults and larval forms.

bệnh Loa (dt) một bệnh thấy ở Tây và Trung Phi do giun mát Loa loa gây ra. Giun trưởng thành sống và di chuyển trong các mô da, gây ra các chỗ sưng tạm thời như hạt đậu calabar. Các chỗ sưng này có thể là một phản ứng dị ứng với các chất thải của giun. đôi khi có thể đưa tới sốt và ngủ. Giun thường di chuyển ngang qua nhau cầu ngay dưới kẽ mạc, gây kích thích và tụ huyết. Bệnh chữa bằng diethylcarbamazien, thuốc này diệt được cả giun trưởng thành và ấu trùng.

loin/ lɔɪn/ n. the region of the back and side of the body between the lowest rib and the pelvis.

vùng thắt lưng (dt) vùng cơ thể ở sau lưng và hai bên, giữa xương sườn cuối và khung chậu.

long-sightedness/ lɔŋ'saɪt'ntəns/ n. see hypermetropia.

viễn thị (dt) xem phần dịch chữ hypermetropia.

loop/ lu:p/ n. 1. a bend in a tubular organ, e.g. *Henle's loop in a kidney tubule. 2. one of the patterns of dermal ridges in *finger-prints.

quai (dt) 1. một khúc cong của một cơ quan hình ống, thí dụ quai Henle* trong tiểu quản thận. 2. một trong các kiểu mẫu của các gờ da của vân tay*.

lorazepam n. a *tranquillizer used to relieve moderate or severe anxiety and tension and to treat insomnia. It is administered by mouth and may cause drowsiness, dizziness, blurred vision, and nausea. Trade name: Ativan.

(dt) một loại thuốc an thần dùng giảm lo âu và căng thẳng ở mức độ vừa tới nặng và dùng chữa mất ngủ. Thuốc dùng uống và có thể gây buồn ngủ, choáng váng, mờ mắt, và buồn nôn. Tên thương mại: Ativan.

lordosis n. inward curvature of the spine. A certain degree of lordosis is normal in the lumbar and cervical regions of the spine; loss of this is a sign of ankylosing spondylitis. Exaggerated lordosis may occur in adolescence, through faulty posture or as a result

của bệnh ảnh hưởng đến cột sống và cơ спин. Compare kyphosis.

tật ưỡn cột sống (dt) tình trạng cột sống bị cong về phía trong. Bình thường cột sống có một mức độ ưỡn nhất định ở vùng thắt lưng và vùng cổ, khi mất độ ưỡn này là dấu hiệu của viêm cung khớp đốt sống*. Ưawn cột sống quá độ có thể xảy ra ở tuổi thành niên do sai lầm về tư thế hay do bệnh ở các đốt sống và cơ cột sống. So sánh với chứng gù.

lotion/ 'lɔ:sən/ n. a medicinal solution of washing or bathing the external parts of the body. Lotions usually have a cooling, soothing, or antiseptic action.

thuốc rửa (dt) một dung dịch có thuốc dùng rửa hay tắm các bộ phận bên ngoài cơ thể. Thuốc rửa thường có tác động làm lạnh, làm dịu hay sát trùng.

loupe/ lu:p/ n. a small magnifying hand lens used for examining the front part of the eye. It is usually used with a pocket torch to provide illumination.

kính lúp (dt) một thấu kính phóng đại nhỏ để cầm tay dùng xem xét phần mặt trước. Kính này thường dùng kèm với một đèn nhỏ để chiếu sáng.

louse/ lɔ:s/ n. (pl. lice) a small wingless insect that is an external parasite of man. Lice attach themselves to hair and clothing using their well-developed legs and claws. Their flattened leathery bodies are resistant to crushing and their mouthparts are adapted for sucking blood. Lice thrive in overcrowded and unhygienic conditions and they may transmit disease. See also Pediculus, Phthirus.

cháy rận (dt) một loài côn trùng nhỏ không có cánh lá ngoài ký sinh trên người. Cháy rận thường bám vào tóc hay quần áo bằng các chân và càng rất phát triển. Chúng có cơ thể dẹp nên không chết khi bị nghiền và có các phu bộ miệng chuyên hóa cho việc hút máu. Cháy rận phát triển mạnh khi người ta sống chen chúc và thiếu vệ sinh, và chúng cũng có thể truyền bệnh. Cũng xem Pediculus, Phthirus.

lozenge/ 'lɔ:zndʒ/ n. a medicated tablet containing sugar. Lozenges should dissolve slowly in the mouth so that the medication is

applied to the mouth and throat.

viên ngâm(dt) một viên thuốc có chứa đường. Viên ngâm phải tan chậm trong miệng để thuốc thẩm vào miệng và họng.

LSD see lysergic acid diethylamide.

xem lysergic acid diethylamide.

lubb-dupp/ 'lʌb- 'dʌp/ n. a representation of the normal heart sounds as heard through the stethoscope. Lubb (the first heart sound) coincides with closure of the mitral and tricuspid valves; dupp (the second heart sound) is due to closure of the aortic and pulmonary valves.
(dt) cách đọc để mô tả các âm tim bình thường nghe thấy khi dùng ống nghe. Lubb (âm tim đầu tiên) tương ứng với âm phát ra khi các van hai lá và ba lá khép lại; dupp (âm tim thứ hai) là âm do các van động mạch chủ và động mạch phổi phát ra khi khép lại.

Ludwig's angina severe inflammation caused by infection of both sides of the floor of the mouth, resulting in massive swelling of the neck. If untreated, it may obstruct the airways, necessitating tracheostomy.

viêm họng Ludwig viêm nang do nhiễm trùng ở cả hai bên sàn miệng làm cổ bị sưng lên rất lớn. Nếu không chữa trị có thể bị tắc đường thở và cần phải mở thông khí quản.

lues/ lʊəs/ n. serious infectious disease such as syphilis.

bệnh lây(dt) một bệnh nhiễm trùng nặng như bệnh giang mai.

lumbago/ 'lʌmbəgəʊ/ n. low backache, of any cause or description. Severe lumbago, of sudden onset while bending or lifting, can be due either to a slipped disc or to a strained muscle or ligament. When associated with sciatica it is probably due to a slipped disc.

chứng đau lưng(dt) đau phía dưới lưng do mọi nguyên nhân hay mọi loài. Đau lưng nặng và phát ra đột ngột có thể do trật đĩa hay do cơ hoặc dây chằng bị căng. Khi đau lưng kết hợp với đau thần kinh hông* là có khả năng bị trật đĩa.

lumbar/ 'lʌmbər/ adj. relating to the loin.

ngang lưng(tt) liên quan đến vùng thắt lưng.

lumbar puncture a procedure in which

cerebrospinal fluid is withdrawn by means of a hollow needle inserted into the *subarachnoid space in the region of the lower back (usually between the third and fourth lumbar vertebrae). The fluid thus obtained is examined for diagnostic purposes. The procedure is usually without risk to the patient, but in patients with raised intracranial pressure it may be hazardous and the optic fundi must be examined for the presence of *pa-pilloedema. See also Queckenstedt test.

chọc đốt sống thắt lưng một thủ pháp rút dịch não tủy bằng một kim rỗng luồn vào khoang dưới nhện* ở vùng dưới lưng (thường giữa các đốt sống thứ ba và thứ tư). Dịch này được để xem xét với mục đích chẩn đoán. Thảo tác này thường không gây rủi ro cho bệnh nhân, nhưng ở người bị tăng áp suất não so, thảo tác này có thể có nguy cơ và cần xem xét đây là giác xem có phù gai thi.

Cũng xem thử nghiệm Queckenstedt.

lumbar vertebrae/ 'lʌmbo- 'və:tibri:/

the five bones of the *backbone that are situated between the thoracic vertebrae and the sacrum, in the lower part of the back. They are the largest of the unfused vertebrae and have stout processes for attachment of the strong muscles of the lower back. See also vertebra.

đốt sống thắt lưng nǎm xương của cột sống* ở giữa các đốt sống ngực và xương củng, ở phần dưới lưng. Đây là các đốt sống rõ ràng nhất và có những móm lớn cho các cơ mạnh ở vùng dưới lưng bám vào. Cũng xem đốt sống.

lumbo-/ 'lʌmbəs/ prefix denoting the loin; lumbar region.

tiếp đầu ngữ chỉ vùng thắt lưng.

lumbosacral adj. relating to part of the spine composed of the lumbar vertebrae and the sacrum.

(thuộc) thắt lưng-xương củng(tt) liên quan đến phần cột sống gồm các đốt sống thắt lưng và xương củng.

lumen n. 1. the space within a tubular or sac-like part, such as a blood vessel, the intestine, or the stomach. 2. the *SI unit of luminous flux, equal to the amount of light emitted per second in unit solid angle of 1

steradian by a point source of 1 candela. Symbol: lm.

(d) 1. khoảng trong một bộ phận hình ống hay hình túi, như mạch máu, ruột, hay da dày. 2. đơn vị SI⁺ về luồng sáng, bằng lượng ánh sáng phát ra mỗi giây trong góc đơn vị 1 steradian do một nguồn điểm 1 candela. Ký hiệu: lm.

lunate bone/'lju:nit bo:n/ a bone of the wrist (see carpus). It articulates with the capitate bone in front and with the radius and ulna behind.

xương bán nguyệtmột xương ở cổ tay (xem xương cổ tay), khớp với xương lớn ở mặt trước, và với xương trù và xương quay phía sau.

lung/lʌŋ/ n. one of the pair of organs of respiration, situated in the chest cavity on either side of the heart and enclosed by a serous membranes (see pleura). The lungs are fibrous elastic sacs that are expanded and compressed by movements of the rib cage and diaphragm during breathing. They communicate with the atmosphere through the trachea, which opens into the pharynx. The trachea divides into two bronchi (see bronchus), which enter the lungs and branch into bronchioles. These divide further and terminate in minute air sac (see alveolus), the sites of gaseous exchange. (see illustration) Atmospheric oxygen is absorbed and carbon dioxide from the blood of the pulmonary capillaries is released into the lungs; in each case down a concentration gradient (see pulmonary circulation). The total capacity of the lungs in an adult male is about 5.5 litres, but during normal breathing only about 500 ml of air is exchanged (see also residual volume). Other functions of the lung include water evaporation: an important factor in the fluid balance and heat regulation of the body.

phổi(d) một trong một đôi cơ quan hô hấp ở trong xoang ngực ở hai bên tim bao trong một màng thanh dịch (xem phế mạc). Phổi là một túi khí đan hỏi có thể nở ra và ép lại do các chuyển động của khung sườn và cơ hoành trong khi hô hấp. Phổi thông với không khí bên ngoài qua khai quản* mở vào họng. Khai quản chia làm hai phế quản (xem phế quản), hai phế quản này vào hai lá phổi và

chia thành các tiểu phế quản*. Các tiểu phế quản này lại chia ra nhiều lần nữa rồi tận cùng bằng các túi khí nhỏ (xem phế nang) là nơi trao đổi khí (xem hình). Oxy trong không khí được hấp thu và carbondioxide trong máu mao mạch phổi được phóng thích vào trong phổi; trong môi trường hợp đều ha xuống một khuynh độ cố đặc (xem tuần hoàn phổi). Dung tích phổi toàn bộ ở phái nam trưởng thành là 5,5 l, nhưng khí thở bình thường chỉ có khoảng 500ml không khí tham dự vào việc trao đổi (cũng xem thể tích khí dư cẩn). Các chức năng khác của phổi gồm sự bão hòa nước: đây là một nhân tố quan trọng trong việc cân bằng dịch và điều hòa nhiệt trong cơ thể.

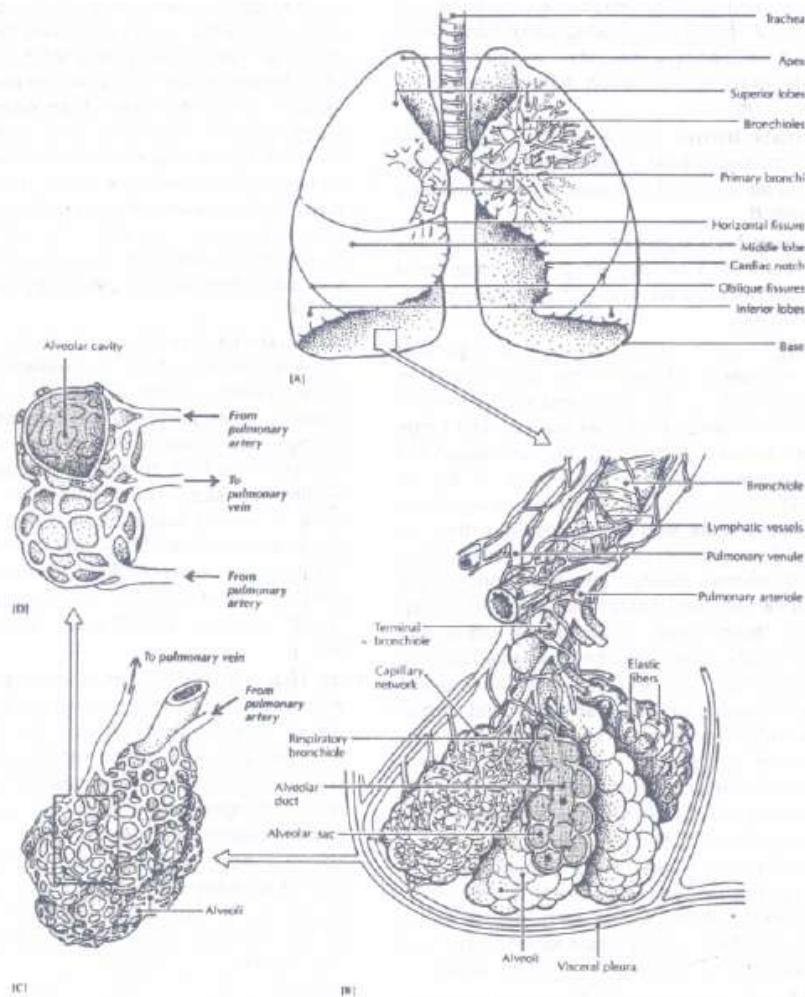
lung cancer/lʌŋ 'ke:nə:s/ cancer arising in the epithelium of the air passages (bronchial cancer) or lung. It is a very common form of cancer, particularly in Britains, and is strongly associated with cigarette smoking and exposure to industrial air pollutants (including asbestos). There are often no symptoms in the early stages of the disease, when diagnosis is made on X-ray examination. Treatment includes surgical removal of the affected lobe or lung (20% of cases are suitable for surgery), radiotherapy, and chemotherapy.

ung thư phổiung thư phát ra trong biểu mô đường thở (ung thư phế quản) hay trong phổi. Đây là dạng ung thư rất thường thấy, đặc biệt ở Vương quốc Anh, và có kết hợp rất mạnh với việc hút thuốc lá và tiếp cận với các tác nhân công nghiệp gây ô nhiễm không khí (kẽ cá bul amiăng). Thường bệnh không có triệu chứng gì trong giai đoạn đầu, khi thực hiện chẩn đoán bằng xét nghiệm X quang. Chữa trị gồm phẫu thuật cắt bỏ phổi hay thủy phổi bị ung thư (20% ca có thể chữa khỏi bằng phẫu thuật), bức xạ liệu pháp, và hóa trị liệu.

lunula/'lu:njulə/ n. the whitish crescent-shaped area at the base of a nail.

quảng móng(d) vùng trắng hình tiêm ở đáy móng* tay chân.

lupus/'lu:pəs/ n. any of several chronic skin diseases. Used alone, lupus generally refers to tuberculosis of the skin (*lupus vulgaris). See also lupus erythematosus, lupus verrucosus.

(dt) **bất cứ dạng nào** trong số **nhiều** bệnh da mẩn tinh. Khi dùng mót minh, từ *lupus thường chỉ bệnh lao da* (*lupus thông thường*). Cũng xem *lupus ban đỏ*, *lupus mứt com*.

lupus erythematosus (LE)/ 'lu:pəs erɪ'thəmətəs/ a chronic inflammatory disease of connective tissue, affecting the skin and various internal organs. Typically, there is a red scaly rash on the face, affecting the nose and cheeks; arthritis; and progressive damage to the kidneys. Often the heart, lungs, and brain are also affected by progressive attacks of inflammation followed by the formation of scar tissue (fibrosis). In a milder form of the disease only the skin is affected. LE is regarded as an "autoimmune disease and can be diagnosed by the presence of abnormal antibodies in the bloodstream, most easily detected by a test that reveals characteristic white blood cells (LE cells). The disease is treated with corticosteroids.

lupus ban đỏ một bệnh viêm mẩn tinh của mô liên kết, tác động tới da và nhiều cơ quan nội tạng. Ở dạng điển hình có phát ban vảy đỏ trên mặt, ánh hướng tới mũi và hai má; viêm khớp, và tổn hại thận diễn tiến. Thường tim, phổi, và não cũng bị ánh hướng do các đợt viêm diễn tiến, theo sau là việc thành lập các mô sẹo (xơ hóa). Trong dạng bệnh nhẹ hơn chỉ có da bị ánh hướng. Lupus ban đỏ được coi là một bệnh tự miễn, có thể chẩn đoán bằng các kháng thể bất thường trong máu, phát hiện dễ nhất bằng thử nghiệm tìm các bạch cầu đặc biệt (tế bào lupus ban đỏ). Chữa bệnh bằng cách dùng các corticosteroid.

lupus verrucosus / 'lu:pəs veru:kə'səs/ a tuberculous infection of the skin - commonly the arm or hand - typified by warty lesions. It occurs in those who have been reinfected with tuberculosis.

lupus mứt com một bệnh nhiễm lao ngoài da - thường là cánh tay và bàn tay - có những thương tổn tiêu biểu như mứt com. Bệnh thấy ở các bệnh nhân bị tái nhiễm lao.

lupus vulgaris / 'lu:pəs 'vulgərɪs/ tuberculous infection of the skin, usually due to direct inoculation of the tuberculosis bacil-

lus into the skin. This type of lupus often starts in childhood, with dark red patches on the nose or cheek. Unless treated lupus vulgaris spreads, ulcerates, and causes extensive scarring. Treatment is with antituberculous drugs.

lupus thông thường nhiễm lao ngoài da, thường do nhiễm truyền trực tiếp vi trùng lao trong da. Kiểu lupus này thường bắt đầu trong tuổi thơ, với các máng đỏ đậm trên mũi và má. Nếu không chữa trị, bệnh sẽ lan tràn, loét ra, và gây hóa sẹo rộng lớn. Chữa bằng các loại thuốc chống lao.

lute/ lu:tə/ n. (in dentistry) a thin layer of cement inserted into the minute space between a prepared tooth and a crown or inlay to hold it permanently in place.

nhựa trám (dt) (trong nha khoa) một lớp ximăng mỏng lutow vào trong khoảng nhỏ giữa một răng đã chuẩn bị và một thân răng hay chỗ trám để giữ tại chỗ vĩnh viễn.

lutein /'lütɪn/ n. 1. see xanthophyll. 2. the yellow pigment of the corpus luteum.

(dt) 1. xem xanthophyll. 2. sắc tố vàng của hoàng thể.

luteinizing hormone (LH)

/'lütɪnaɪzɪŋ 'hɔrmən/ a hormone (see gonadotrophin), synthesized and released by the anterior pituitary gland, that stimulates ovulation, "corpus luteum formation, progesterone synthesis by the ovary (see also menstrual cycle), and androgen synthesis by the interstitial cells of the testes. Also called: **interstitial cell stimulating hormone (ICSH)**.

hormone tạo hoàng thể (LH) một hormone (xem gonadotrophin) do tuyến yên trước tổng hợp và phóng thích, có nhiệm vụ kích thích việc phóng noãn, tạo thành hoàng thể, tổng hợp progesterone ở noãn sào (cũng xem chu kỳ kinh nguyệt) và tổng hợp androgen ở các tế bào gian khe trong tinh hoàn. Cũng gọi là hormone kích thích tế bào gian khe (ICSH).

luteo- prefix denoting 1. yellow. 2. the corpus luteum.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. màu vàng. 2. hoàng thể.

luteotrophic hormone (luteotrophin) see prolactin.

hormone tiết sữa *xem prolactin.*

lux/ laks/ *n.* the "SI unit of intensity of illumination, equal to 1 lumen per square metre. This unit was formerly called the mette candle. Symbol: lx.

(dt) đơn vị SI về cường độ ánh sáng bằng một lumen mỗi mét vuông. Đơn vị này trước đây gọi là nén mét. Ký hiệu: lx.

luxation/ lak'seɪʃn/ *n. see dislocation.****sai khớp*** *(dt) xem phản ứng chấn động.*

lyase/ 'luəs/ *n.* one of a group of enzymes that catalyse the linking of groups by double bonds.

(dt) một trong nhóm các enzyme xúc tác việc nối các nhóm với nhau bằng cầu nối đôi.

lycanthropy *n.* a very rare symptom of mental disorder in which an individual believes that he can change into a wolf.

chứng lang cuồng *(dt) một triệu chứng rất hiếm của rối loạn tâm thần trong đó người bệnh tin rằng mình có thể biến thành một con chó sói.*

lymph/ limf/ *n.* the fluid present within the vessels of the lymphatic system. It consists of the fluid that bathes the tissues, which is derived from the blood and is drained by the lymphatic vessels. Lymph passes through a series of filters ("lymph nodes") and is ultimately returned to the bloodstream via the thoracic duct. It is similar in composition to plasma, but contains less protein and some cells, mainly lymphocytes.

bạch huyết *(dt) dịch có trong các mạch của hệ bạch huyết.* Đây là lớp dịch bao bọc các mô, có nguồn gốc từ máu và dẫn dí theo các mạch bạch huyết. Bạch huyết đi qua một chuỗi các bộ lọc (mạch bạch huyết) và sau cùng trở thành dòng máu qua ống ngực. Bạch huyết có thành phần tương tự như huyết tương, nhưng chứa ít protein hơn và có một số tế bào, chủ yếu là các lymphocyte.

lymphaden- *(lymphadeno-)*

/ 'lɪmfədɛnə/ prefix denoting lymph node(s). Tiếp đầu ngữ chỉ (các) mạch bạch huyết.

lymphadenectomy *n.* surgical removal of lymph nodes, an operation commonly performed when a cancer has invaded nodes in the drainage area of an organ infiltrated by a

malignant growth.

cắt bỏ hạch bạch huyết *(dt) phẫu thuật cắt đi các hạch bạch huyết, một thao tác thường thực hiện khi ung thư đã tràn đến các hạch trong vùng dẫn lưu của một cơ quan bị tăng sinh ác tính thẩm nhiễm.*

lymphadenitis *n.* inflammation of lymph nodes, which become swollen, painful, and tender. Some cases may be chronic (e.g. tuberculous lymphadenitis) but most are acute and localized adjacent to an area of infection. The most commonly affected lymph nodes are those in the neck, in association with tonsillitis. The lymph nodes help to contain and combat the infection. Occasionally generalized lymphadenitis occurs as a result of virus infections. The treatment is that of the cause.

viêm hạch bạch huyết *(dt) viêm các hạch bạch huyết làm các hạch này bị sưng, đau và mềm dí. Một số ca có thể mãn tính (thí dụ viêm hạch bạch huyết do lao) nhưng hầu hết là cấp tính và ở sát với một vùng nhiễm. Thường bị nhiễm nhất là các hạch bạch huyết ở cổ kết hợp với viêm amidan. Các hạch bạch huyết giúp chữa và chống lại các tác nhân gây nhiễm. Đôi khi cũng có viêm hạch bạch huyết toàn diện do nhiễm virút. Chữa trị tùy theo nguyên nhân.*

lymphadenoma *n.* an obsolete term for lymphoma.

u hạch bạch huyết *(dt) từ xưa dùng chỉ u lympho.*

lymphagogue *n.* an agent that stimulates the secretion of lymph.

thuốc lợi bạch huyết *(dt) một tác nhân kích thích sự phân tiết bạch huyết.*

lymphangi- (lymphangio-) *prefix denoting a lymphatic vessel.*

tiếp đầu ngữ chỉ một mạch bạch huyết.

lymphangiectasia *n.* dilatation of the lymphatic vessels, which is usually congenital and produces enlargement of various parts of the body (e.g. the leg in Milroy's disease). It may also be caused by obstruction of the lymphatic vessels (see lymphoedema).

giãn mạch bạch huyết *(dt) giãn các mạch bạch huyết thường là bẩm sinh và làm các bộ phận cơ thể lớn ra (thí dụ như chân*

trong bệnh Milroy). Điều này cũng có thể do tắc các mạch bạch huyết (xem phù nề bạch huyết).

lymphangiography *n.* X-ray examination of the lymphatic vessels and lymph nodes after an contrast medium has been injected into them (see angiography). Its main uses are in the investigation of the extent and spread of cancer of the lymphatic system and in the investigation of lymphoedema.

chụp X-quang mạch bạch huyết (*dt*)
xét nghiệm X-quang các mạch và các hạch bạch huyết sau khi đã được tiêm chất cản quang (xem chụp X-quang mạch). Công dụng chính của xét nghiệm này là để điều nghiên quy mô và mức lan tràn của ung thư hệ bạch huyết và điều nghiên phù nề bạch huyết.

lymphangioma *n.* a localized collection of distended lymphatic vessels, which may result in a large cyst in the neck or armpit (*cystic hygroma*). This can be removed surgically.

u mạch bạch huyết (*dt*) một tập hợp tại chỗ các mạch bạch huyết bị giãn, có thể gây ra một nang lớn trong cổ hay nách (viêm nang thành dịch). Có thể dùng phẫu thuật cắt bỏ u này.

lymphangiosarcoma *n.* a malignant tumour of the lymphatic vessels. It is most commonly seen in the chronically swollen (oedematous) arms of women who have had a mastectomy for breast cancer.

sarcoma bạch mạch (*dt*) một khối u ác tính của các mạch bạch huyết. Sarcoma này thường thấy nhất ở cánh tay bị sưng mẩn tính (phù nề) của các phụ nữ đã cắt bỏ vú vì ung thư.

lymphangitis *n.* inflammation of the lymphatic vessels, which can be seen most commonly as red streaks in the skin adjacent to a focus of streptococcal infection. Occasionally a more chronic form results in lymphoedema. The infected part is rested and the infection can be eliminated by an antibiotic (e.g. penicillin).

viêm mạch bạch huyết (*dt*) viêm các mạch bạch huyết thường nhất như các

sọc đỏ trong da tiếp giáp với một ổ nhiễm chuỗi cầu trùng. Đôi khi có dạng mẩn tính gây phù nề bạch huyết. Vùng nhiễm cần được cho nghỉ ngơi và thanh toán ổ nhiễm bằng kháng sinh (như penicillin).

lymphatic *1. n.* a lymphatic vessel. See lymphatic system. *2. adj.* relating to or transporting lymph.

bạch huyết *1. (dT)* một mạch bạch huyết. Xem hệ bạch huyết. *2. (tl)* liên quan hay chuyên chở bạch huyết.

lymphatic system a network of vessels that conveys electrolytes, water, proteins, etc. - in the form of "lymph- from the tissue fluids to the bloodstream (see illustration). It consists of fine blind-ended lymphatic capillaries, which unite to form lymphatic vessels. At various points along the lymphatic vessels are "lymph nodes. Lymph drains into the capillaries and passes into the lymphatic vessels, which have valves to prevent backflow of lymph. The lymphatics lead to two large channels - the *thoracic duct* and the *right lymphatic duct* - which return the lymph to the bloodstream via the innominate veins.

hệ bạch huyết một mạng các mạch chuyên chở các chất điện phân, nước, protein, v.v... - dưới dạng bạch huyết - từ các dịch mô đến dòng máu (xem hình). Hệ này gồm các mao mạch bạch huyết rất nhỏ có đầu kin, các mao mạch này họp lại để tạo thành các mạch bạch huyết. Ở nhiều điểm dọc theo các mạch bạch huyết có các hạch bạch huyết. Bạch huyết chảy vào các mao mạch và đi vào các mạch bạch huyết, các mạch này có van để ngăn bạch huyết chảy ngược lại. Các mạch bạch huyết chảy vào hai ống dẫn lớn - ống ngực và ống bạch huyết phải - dẫn bạch huyết trở lại dòng máu qua tĩnh mạch vò danh.

lymph node/ lymf node/ one of a number of small swellings found at intervals along the lymphatic system. Groups of nodes are found in many parts of the body; for example, in the groin and armpit and behind the ear. They are composed of lymphoid tissue and act as filters for the lymph, preventing foreign particles from entering the bloodstream; they also produce lymphocytes.

hạch bạch huyết một trong số các chỗ

phóng nhỏ thấy ở nhiều khoảng đặc theo hệ bạch huyết. Ở nhiều nơi trên cơ thể có những nhóm bạch, thí dụ trong ben và nách và phía sau tai. Hạch bạch huyết gồm các mô dạng lymphô và hoạt động như những bộ lọc bạch huyết để ngăn không cho các vật lơ vào dòng máu; chúng cũng sản sinh các lymphô bào.

lympho- prefix denoting lymph or the lymphatic system.

tiếp đầu ngữ chỉ bạch huyết hay hệ bạch huyết.

lymphoblast *n.* an abnormal cell present in the blood and blood-forming organs in a type of leukaemia (*lymphoblastic leukaemia*). It has a large nucleus with very scanty cytoplasm and was once thought to be the precursor of the lymphocyte. -lymphoblastic adj.

nguyễn bào lymphô(dt) một tế bào bất thường thấy trong máu và các cơ quan tạo máu của người bệnh ung thư bạch cầu kiểu ung thư bạch cầu nguyên bào lymphô. Tế bào này có nhân lớn và rất ít tế bào tương, và có lúc đã được cho là tiền của các lymphô bào. -lymphoblastic (it).

lymphocyte *n.* a variety of white blood cell (leucocyte), present also in the lymph nodes, spleen, thymus gland, gut wall, and bone marrow. With Romanowsky stains, lymphocytes are seen to have dense nuclei with clear pale-blue cytoplasm. Lymphocytes with scanty cytoplasm are small lymphocytes; those with abundant cytoplasm are large lymphocytes. There are normally $1.5-4.0 \times 10^9$ lymphocytes per litre of blood. They are involved in immunity and can be subdivided into B-lymphocytes, which produce antibodies, and T-lymphocytes, which are involved in graft rejection, etc. -lymphocytic adj.

lymphô bào (dt) một loại bạch cầu, cũng thấy trong các hạch bạch huyết, lách, tuyếnSEC, thành niết, và tủy xương Khi nhuộm Romanowsky, các lymphô bào có nhân đặc và bào tương màu xanh lạt sáng. Lymphô bào có ít bào tương là tiểu lymphô bào, có nhiều bào tương gọi là đại lymphô bào. Bình thường có $1.5-4.0 \times 10^9$ lymphô bào trong mỗi lít máu. Lymphô bào có liên quan đến tình miễn dịch và có thể chia ra lymphô bào B sản sinh

ra kháng thể và lymphô bào T liên quan đến việc loại trừ mô ghép.

lymphocytopenia *n.* see lympho-nia.

chứng giảm lymphô bào(dt) xem phản ứng chữ lymphopenia.

lymphocytosis *n.* an increase in the number of lymphocytes in the blood. Lymphocytosis may occur in a wide variety of diseases, including chronic lymphocytic leukaemia and infections due to viruses.

chứng tăng lymphô bào(dt) tăng số lymphô bào trong máu. Chứng tăng lymphô bào có thể xảy ra trong nhiều bệnh, kể cả ung thư bạch cầu* lymphô bào mản tính và các bệnh nhiễm virus.

lymphoedema *n.* an accumulation of lymph in the tissues, producing swelling. It may be due to a congenital abnormality of the lymphatic vessels or result from obstruction of the lymphatic vessels by a tumour, parasites, inflammation, or injury. The legs are most often affected. Treatment consists of elastic support, by stockings or bandages, and diuretic drugs. A variety of surgical procedures have been devised but with little success.

phù nề bạch huyết(dt) tích tụ bạch huyết trong các mô, làm các nơi này bị sưng lên. Điều này có thể do một bất thường bẩm sinh của các hạch bạch huyết hay vì bị tắc các mạch bạch huyết do khối u, ký sinh trùng, viêm, hay tổn thương. Chân thường bị nhiều nhất. Chữa trị gồm giá đỡ đan hồi, dùng vớ hay băng, và các thuốc lợi niệu. Cũng đã cố gắng thực hiện một số thủ pháp phẫu thuật nhưng mức thành công chưa cao.

lymphogranuloma venereum a venereal disease that is caused by a virus and is most common in tropical regions. An initial lesion on the genitals is followed by swelling and inflammation of the lymph nodes in the groin; the lymph vessels in the genital region may become blocked, causing thickening of the skin of that area. Early treatment with sulphonamides or tetracyclines is usually effective.

viêm hạch bạch huyết hoa liễum ở t bệnh hoa liễum do virus gây ra, thường nhất trong vùng nhiệt đới. Sau thương tổn

bản đầu ở bộ phận sinh dục các hạch bạch huyết trong bạn sẽ bị viêm và sưng, có thể bị tắc các mạch bạch huyết ở vùng sinh dục ta da ở nơi dây dày lên. Chữa trị sớm bằng các sulphonamides hay tetracycline thường có công hiệu.

lymphography *n.* the technique of injecting radio-opaque material into the lymphatic system in a particular region of the body so that X-ray photographs may be taken of the lymph vessels and nodes. Lymphography can indicate the presence of tumours in the lymphatic system.

chụp X-quang hệ bạch huyết

(dt) kỹ thuật tiêm một chất liệu cản quang vào hệ bạch huyết ở một vùng cơ thể để có thể chụp X-quang được các mạch và hạch bạch huyết. Phép chụp này có thể cho thấy được các khối u trong hệ bạch huyết.

lymphoid tissue a tissue responsible for the production of lymphocytes and antibodies. It occurs as discrete organs, in the form of the lymph nodes, tonsils, thymus, and spleen, and also as diffuse groups of cells not separated from surrounding tissue.

mô dạng lympho một mô có nhiệm vụ sản sinh các lympho bào và các kháng thể. Đó là những mô quan riêng rẽ dưới dạng các hạch bạch huyết, amidan, tuyến tụy, và lách, và cả những nhóm tế bào phân tán không phân cách với các mô chung quanh.

lymphoma *n.* any malignant tumour of lymph nodes, excluding Hodgkin's disease. There is a broad spectrum of malignancy, with prognosis ranging from a few months to many years. The patient usually shows evidence of multiple enlarged lymph nodes and may have constitutional symptoms such as weight loss, fever, and sweating. Disease is usually widespread, but in some cases is confined to a single area, such as the tonsil. Treatment is with drugs such as chlorambucil or combinations of cyclophosphamide, vincristine and prednisone, sometimes with the addition of doxorubicin and/or bleomycin; response to these drugs is often dramatic. Localized disease may be treated with radiotherapy followed by drugs.

u lympho (dt) mô khối u ác tính ở các hạch bạch huyết, ngoại trừ trong bệnh Hodgkin.

Đó ác tính có phổ rất rộng, liên luỵ bệnh có thể từ vài tháng cho tới nhiều năm. Bệnh nhân thường thấy có nhiều hạch bạch huyết lớn ra, và có thể có những triệu chứng thể chất như mất cân, sốt, và ra mồ hôi. Bệnh thường lan tràn nhưng đôi khi giới hạn ở một vùng nhất định như ở amidan. Chữa trị bằng các loại thuốc như chlorambucil, hay các kết hợp của cyclophosphamide, vincristine và prednisone, đôi khi có thêm doxorubicin và thay bleomycin; đáp ứng với các thuốc này thường rất gây ấn tượng. Bệnh cục bộ có thể chữa bằng bức xạ liều pháp rồi sau đó dùng thuốc.

lymphopenia (lymphocytopenia) *n.* a decrease in the number of lymphocytes in the blood, which may occur in a wide variety of diseases.

chứng giảm lympho bào

(dt) giảm số lympho bào* trong máu, thường xảy ra trong rất nhiều loại bệnh.

lymphopoiesis *n.* the process of the production of lymphocytes, which occurs in the bone marrow as well as in the lymph nodes, spleen, thymus gland, and gut wall. The precursor cell from which lymphocytes are derived has not yet been identified.

sự tạo lympho bào tiến trình sản sinh các lympho bào, xảy ra trong tuy xương cũng như trong các hạch bạch huyết, lách, tuyến tụy, và thành ruột. Chưa xác định được tế bào tiền thân của các lympho bào.

lymphorrhagia *n.* the escape of the lymph from lymphatic vessels that have been injured.

sự chảy bạch huyết (dt) tình trạng bạch huyết thoát ra khỏi các mạch bạch huyết đã bị tổn thương.

lymphosarcoma *n.* an old term for certain types of *lymphoma. On the whole these tend to be the types with a better prognosis and some may not need treat-

ment for months or years after the patient has first been examined.

sarcoma lymphô một từ xưa dùng chỉ một vài kiều u lymphô, nói chung có khuynh hướng chỉ các kiều có tiền lượng tốt hơn, và một số có thể không cần chữa trị trong nhiều tháng hay nhiều năm sau khi bệnh nhân được khám nghiệm lần đầu tiên.

lymphuria *n.* the presence in the urine of lymph.

bạch huyết niệu

tình trạng có bạch huyết trong nước tiểu.

lyoestrenol *n.* a synthetic female sex hormone (see progestogen) used mainly in oral contraceptives, together with an oestrogen. It is also used to treat menstrual disorders.

(*dt*) một hormone nữ tổng hợp (xem progestogen) dùng chủ yếu làm thuốc tránh thai uống cùng với một oestrogen. Thuốc cũng dùng chữa các rối loạn kinh nguyệt.

lys-(lysi-, lyso-) prefix denoting lysis; dissolution.

tiếp đầu ngữ chỉ tiêu, tan.

lysergic acid diethylamide (LSD) *a*

*psychedelic drug that is also a *hallucinogen. It has been used to aid treatment of psychological disorders. Side-effects include digestive upsets, dizziness, tingling, anxiety, sweating, dilated pupils, muscle incoordination and tremor. Alterations in sight, hearing and other senses occur, psychotic effects, depression, and confusion are common, and tolerance to the drug develops rapidly. Because of these toxic effects, LSD is used only to treat severe cases.

một loại ma túy có tính gây ảo giác. Thuốc dùng giúp chữa trị các rối loạn tâm thần. Các tác động phụ gồm rối loạn tiêu hóa, choang váng, ngứa ran, lo âu, ra mồ hôi, dân động túi, mất điều hòa cơ và run. Cũng có những thay đổi về thị giác, thính giác và các giác quan khác, tác động loạn tâm thần, và tần liệt, và tính dung nạp thuốc phát triển rất mau. Vì các tác động gây độc này, LSD chỉ

dùng chữa các ca nặng.

lysin *n.* a protein component in the blood that is capable of bringing about the destruction (lysis) of whole cells. Names are given to varieties of lyisin with different targets: for example, haemolysin attacks red blood cells; leucolysin white cells; and a bacteriolysin bacterial cells.

tiêu tố

(*dt*) một phần cấu thành protein trong máu có khả năng gây phân hủy (tiêu) các tế bào toàn bộ. Tiêu tố có những tên khác nhau tùy theo mục tiêu hoạt động, thí dụ tiêu huyết tố tấn công các hồng cầu, tiêu bạch tố các bạch cầu, và tiêu khuẩn tố các tế bào vi trùng.

lysine *n.* an *essential amino acid. See also amino acid.

(*dt*) một amino acid thiết yếu. Cũng xem amino acid.

lysis/ lysis/ *n.* the destruction of cells through damage or rupture of the plasma membrane, allowing escape of the cell contents. See also auto-lysis, lysozyme.

phân giải

(*dt*) sự phá hủy các tế bào do tổn hại hay rách màng bào tương, làm cho các chất liệu trong tế bào thoát ra ngoài. Cũng xem tư phân giải, lysozyme.

-lysis suffix denoting 1. lysis; dissolution. 2. remission of symptoms.

tiếp vĩ ngữ chỉ 1. phân giải, tiêu, tan. 2. sự thuyên giảm các triệu chứng.

lysogenic *adj.* producing *lysis.

sinh phân giải (*tl*) gây ra sự phân giải.

lysogeny *n.* an interaction between a *bacteriophage and its host in which a latent form of the phage (prophage) exists within bacterial cell, which is not destroyed. Under certain conditions (e.g. irradiation of the bacterium) the phage can develop into an active form, which reproduces itself and eventually destroys the bacterial cell.

hoạt hóa thực khuẩn

(*dt*) tương tác giữa thực khuẩn và ký chủ khi có dạng tiềm tàng của thực khuẩn (biến thực khuẩn) trong tế bào vi trùng (không tiêu hủy vi trùng). Trong một tình huống nào đó thì dù

khi chiếu xa vi trùng, tiến thực khuẩn sẽ phát triển thành dạng hoạt động, sinh sản maul, và sau cùng tiêu diệt tế bào vi trùng.

lysosome n. a particle in the cytoplasm of cells that contains enzymes responsible for breaking down substances in the cell and is bounded by a single membrane. Lysosomes are especially abundant in liver and kidney cells. Foreign particles e.g. bacteria taken into the cell are broken down by the enzymes of the lysosomes. When the cells dies, these enzymes are released to break down the cell's components.

tiêu thể

(dt) một hạt trong bào tương tế bào có chứa các enzyme dùng phân hủy các chất trong tế bào. Hạt này có một màng bao bọc. Tiêu thể

đặc biệt thấy nhiều ở các tế bào gan và thận. Các hạt lơ (như vi trùng) đưa vào trong tế bào sẽ bị các enzyme của tiêu thể phân hủy. Khi tế bào chết, các enzyme này sẽ được phóng thích để phân hủy các phần cấu thành tế bào.

lysozyme n. an enzyme found in tears and egg white. It catalyses the destruction of the cell walls of certain bacteria. Bacterial cells that are attacked by lysozyme are said to have been lysed.
(dt) một enzyme có trong nước mắt và lòng trắng trứng. Enzyme này xúc tác việc phá hủy các thành tế bào của một số vi trùng. Các tế bào vi trùng bị lysozyme tấn công được gọi là đã bị phân giải.

M

Copyright by Anatomyquiz.book

maceration/ məsə'retʃn/ *n.* 1. the softening of a solid by leaving it immersed in a liquid. 2. (in obstetrics) the natural breakdown of a dead fetus within the womb.

1. ngâm giâm 2. chết lột(dt) 1. việc làm cho một chất cứng mềm ra bằng cách ngâm trong một chất lỏng. 2. (trong sản khoa) sự phân hủy tự nhiên của một bào thai chết trong tử cung.

macr- (**macro-**) /'mækro-/ *prefix denoting large size.* Example: *macrencephaly* (abnormally enlarged brain).

Tiếp đầu ngữ chỉ kích thước lớn. Ví dụ macrocephaly (não lớn bất thường).

macrocephaly (megalcephaly)

/'mækroʊfɛfəli/ *n.* abnormal largeness of the head in relation to the rest of the body. Compare microcephaly.

tật đầu to (đại thầu)(dt) *đầu lớn bất thường so với phần còn lại của cơ thể. So sánh với tật đầu nhỏ.*

macrocheilia/ mək'rōʊ'keilɪə/ *n.* hypertrophy of the lips; a congenital condition in which the lips are abnormally large. Compare microcheilia.

tật môi to(dt) *môi phi đại: một tình trạng bẩm sinh có các môi lớn bất thường. So sánh với tật môi nhỏ.*

macrocYTE (megalocyte) /mækro'saɪt/ *n.* an abnormally large red blood cell (erythrocyte). See also macrocytosis. -**macrocYTIC** adj.

đại hồng cầu(dt) *một hồng cầu* lớn bất thường. Cũng xem chứng đại hồng cầu.* -
macrocytic (l).

macrocytosis/ 'mæktrəʊsɪ'taʊsɪs/ *n.* the presence of abnormally large red cells (macrocytes) in the blood. Macrocytosis is a feature of certain anaemias (macrocytic anaemias), including those due to deficiency of vitamin B₁₂ or folic acid, and also of anaemias in which there is an increase in the rate of red cell production.

chứng đại hồng cầu(dt) *tình trạng có các hồng cầu bất thường (đại hồng cầu) trong máu. Chứng đại hồng cầu là một đặc trưng của một số dạng thiếu máu (thiếu máu đại hồng cầu), kể cả các bệnh thiếu máu do thiếu vitamin B₁₂ hay folic acid, và các bệnh thiếu máu có tăng tốc độ sản sinh hồng cầu.*

macrodactyly/ mək'rɒdæktɪlɪ/ *n.* abnormally large size of one or more of the fingers or toes.

tật ngón lớn(dt) *tình trạng có một hay nhiều ngón tay hoặc chân lớn bất thường.*

macrodontia/ mək'rɒdɒntɪə/ *n.* a condition in which the teeth are unusually large.

tật răng to (dt) *tình trạng có các răng to bất thường.*

macrogamete/ mək'rɒgə'meɪtə/ *n.* the nonmotile female sex cell of the malarial parasite (*Plasmodium*) and other single-celled animals (see Protozoa). The macrogamete is similar to the ovum of higher animal groups and larger than the male sex

cell (see microgamete).

đại giao tử (dt) tế bào sinh dục cái của ký sinh trùng sốt rét (Plasmodium) và các động vật đơn bào khác (xem động vật nguyên sinh). Đại giao tử tương đương với noãn của các động vật thường đẳng, và có kích thước lớn hơn tế bào sinh dục đực (tiểu giao tử).

macrogametocyte/ mækro'gæmətəʊs'aɪt/ n. a cell that undergoes meiosis to form mature female sex cells (macrogametes) of the malarial parasite (*Plasmodium*). Macrogametocytes are found in the blood of man but must be ingested by a mosquito before developing into macrogametes.

đại giao tử bào (dt) một tế bào sẽ trải qua giám phán để tạo thành các tế bào sinh dục cái trưởng thành (đại giao tử) của ký sinh trùng sốt rét (*Plasmodium*). Các đại giao tử bào thấy trong máu người bệnh nhưng phải được muỗi nuốt vào trước khi phát triển thành các đại giao tử.

macrogenitosoma/ mækro'genitə'sɔmə/ n. excessive bodily growth with marked enlargement of the genitalia. *Macrogenitosoma praecox* is a variant occurring in early childhood.

chứng sinh dục phát triển mạnh (dt) tăng trưởng cơ thể quá mức cùng với các cơ quan sinh dục lớn rõ rệt. Sinh dục sớm phát triển mạnh là một biến thể xảy ra trong thời thơ ấu.

macroglia/ mækro'gliə/ n. one of the two basic classes of "glia (the non-nervous cells of the central nervous system), divided into astrocytes and oligodendrocytes. Compare microglia.

đại giao chất thần kinh (dt) một trong hai lớp căn bản của giao chất thần kinh (hay thần kinh đêm*) (tức các tế bào không thần kinh của hệ thần kinh trung ương), chia ra thành các tế bào hình sao* và các tế bào fil nhánh*. So sánh với tiểu giao chất thần kinh.

macroglobulin (immunoglobulin M)/ mækro'globjʊlɪn/ n. a protein of the globulin series that is present in the blood and functions as an antibody, forming an effective first-line defence against bacteria in the bloodstream. See also immunoglobulin

globulin miễn dịch M một protein trong chuỗi globulin có trong máu và hoạt động như một kháng thể, tạo nên một bão vệ hàng đầu có hiệu lực chống lại các vi trùng trong máu. Cũng xem globulin miễn dịch.

macroglobulinaemia/ mækro'globjʊlinɪə'meɪə/ n. the presence in the blood of an abnormal form of immunoglobulin-M (see macroglobulin), produced by a tumour of the lymphocytes.

macroglobulin huyết (dt) tình trạng có trong máu một dạng globulin miễn dịch M bất thường (xem macroglobulin) do một khối u của các lympho bào sinh ra.

macroglossia/ mækro'glɔ:sɪə/ n. an abnormally large tongue. It may be due to a congenital defect, such as thyroid deficiency (cretinism); to infiltration of the tongue with amyloid or a tumour; or to obstruction of the lymph vessels.

tật lưỡi to (dt) tình trạng có lưỡi lớn bất thường. Điều này có thể do một khuyết tật bẩm sinh như khi thiếu năng tuyến giáp (chứng dân độn), do lưỡi bị thâm nhiễm dạng bột hay một khối u, hay do tắc các mạch bạch huyết.

macrognathia/ mækro'gnæθɪə/ n. marked overgrowth of one jaw relative to the growth of the other.

tật hàm lớn (dt) tình trạng có một hàm lớn rõ rệt so với hàm kia.

macromastia/ mækro'mæstɪə/ n. abnormally large size of the breasts.

chứng vú lớn (dt) tình trạng các vú có kích thước lớn bất thường.

macromelia/ mækro'melɪə/ n. abnormally large size of the arms or legs. Compare micromelia.

tật chi dài (dt) tình trạng tay hay chân có kích thước lớn bất thường. So sánh với tật chi ngắn.

macronormoblast n. an abnormal form of any of the cells ("normo-blasts) that form a series of precursors of red blood cells. Macronormoblasts are unusually large but have normal nuclei (compare megaloblast); they are seen in certain anaemias in which red cell production is impaired.

đại nguyên hồng cầu(dt) một dạng bất thường của bất cứ các tế bào nào tạo thành một chuỗi các tiền thân của hồng cầu (nguyên hồng cầu). Đại nguyên hồng cầu tuy lớn bất thường nhưng vẫn có nhân bình thường (so sánh với nguyên hồng cầu khổng lồ) và thấy trong một số dạng thiếu máu có tổn hại trong việc sản sinh hồng cầu.

macrophage (clasmocyte) / mækrofædʒ/ n. a large scavenger cell (a 'phagocyte') present in connective tissue and many major organs and tissue, including the bone marrow, s- plæn, 'lymph nodes, liver (see Kupp-fer-s cells), and the central nervous system (see microglia). They are closely related to 'monocytes. Fixed macrophages ('histiocytes) are stationary within connective tissue. Free macrophages wander between cells and aggregate at focal sites in infection, where they remove bacteria or other foreign bodies from blood or tissue. See also reticuloendothelial system.

đại thực bào (mô bào)(dt) một tế bào đơn dẹp lớn (một thực bào) có trong mô liên kết và trong nhiều cơ quan và mô chủ yếu như tủy xương, lá lách, hạch bạch huyết, gan (xem tế bào Kupffer) và hệ thần kinh trung ương (xem tiểu giao chất thần kinh). Đại thực bào có liên hệ mật thiết với các bạch cầu đơn nhân'. Đại thực bào cố định (mô bào) ở tai chỗ trong các mô liên kết; đại thực bào tự do di chuyển giữa các tế bào và tụ tập ở các ổ nhiễm để loại bỏ vi trùng và các thể ngoại lai khác ra khỏi các mô và máu. Cũng xem hệ lưới nội mô.

macropolyocyte/ mækro'polisit/ n. an abnormal form of 'neutrophil' (a type of white blood cell) the nucleus of which has an excessively large number of lobes. Macropolyocytes are seen in vitamin B12 or folic acid deficiency.

đại đa bào(dt) một dạng bất thường của bạch cầu trung tính" (một kiểu bạch cầu) có nhân rất nhiều thùy. Đại đa bào thấy khi bị thiếu vitamin B12 hay folic acid.

macropsia/ mækropsɪə/ n. a condition in which objects appear larger than they really are. It is usually due to disease of the retina affecting the 'macula but may also occur in

spasm of 'accommodation and in some brain disorders.

chứng đại thị(dt) tình trạng thấy một vật có vẻ lớn hơn thực tế. Điều này thường do bệnh của võng mạc ánh hưởng tới điểm vàng' nhưng cũng có thể xảy ra khi bị co cứng trong điều tiết' hay khi có một số rối loạn nào.

macroscopic/ skɔ:pɪk/ adj. visible to the naked eye. Compare microscopic.

đại thể(ti) thấy được bằng mắt thường. So sánh với vi thể.

macula/ 'mækjʊlə/ n. (pl. maculae) 1. a small anatomical area that is distinguishable from the surrounding tissue. The macula lutea is the yellow spot on the retina at the back of the eye, which surrounds the greatest concentration of cones (see fovea). Maculae occur in the saccule and utricle of the inner ear (see illustration). Tilting of the head causes the otoliths to bend the hair cells, which send impulses to the brain via the vestibular nerve. See also labyrinth. 2. see macule.

diểm, chấm, vết(dt) 1. một vùng có khác biệt về giải phẫu học với các vùng chung quanh. Điểm vàng là vết màu vàng trên võng mạc phía sau mắt, bao quanh vùng tập trung lớn nhất của các tế bào hình nón (xem hổng). Trong túi ốc tai và túi bầu dục ở tai trong có các vết (xem hình). Khi ta nghiêng đầu, các thạch nhĩ sẽ làm cong các tế bào lông gửi các xung lực đến não qua dây thần kinh tiến định. Cũng xem mèo da. 2. xem macule.

macule (macula)/ 'mækjʊlə/ n. a spot, discoloration, or thickening of the skin that forms a distinct area from the surrounding normal surface. Compare papule.

vết ban(dt) tình trạng do có một điểm, một chỗ biến màu hay dày lên khác với vùng da bình thường chung quanh. So sánh với nốt sần.

maculopapular/ 'mækjʊləpəpju:lər/ adj. describing a rash that consists of both 'macules and 'papules.

ban-sần(dt) mô tả một ngoại ban có cả các vết ban" và các nốt sần".

madarosis/ mædə'rəʊsɪs/ *n.* 1. a congenital deficiency of the eyelashes and eyebrows, which are sometimes absent altogether. 2. a deficiency of the eyelashes alone, caused by chronic ulcerative blepharitis.

chứng rụng lông mi / lông mày(dt) 1. *một khuyết tật bẩm sinh ở lông mi và lông mày, đôi khi không có cả hai loại.* 2. *tình trạng chỉ thiếu các lông mi do viêm mi mắt hoặc mẩn tính.*

Madura foot/ mædjʊərə fʊt/ an infection of the tissues and bones of the foot producing chronic inflammation (mycetoma), occurring in the tropics. It is caused by various filamentous fungi (e.g. *Madurella*) and certain bacteria of the genera *Nocardia* and *Streptomyces*. Medical name: **maduromycosis**.

chân Madura *một bệnh nhiễm các mô và xương chân gây viêm mãn tính (u nấm) xảy ra ở vùng nhiệt đới. Bệnh này do nhiều loại nấm sợi (thí dụ *Madurella*) và một số loại vi trùng thuộc giống *Nocardia* và *streptomyces* gây ra. Tên y học: *maduromyco-sis* (bệnh nấm *Madurella*).*

Madurella/ mædju'rella/ *n.* a genus of widely distributed fungi. The species *M. grisea* and *M. mycetomi* cause the tropical infection "Madura foot."

(dt) *một giống nấm phân bố rộng. Các loài *M. grisea* và *M. mycetomi* gây bệnh chân Madura* ở vùng nhiệt đới.

maduromycosis/ 'medjurəmju'kɔ:sɪs/ *n.* see Madura foot.

bệnh nấm Madurella(dt) xem chân Madura

magenta/ mædʒəntə/ *n.* see fuchsin.

(dt) xem fuchsin.

maggot/ 'mægət/ *n.* the wormlike larva of a fly, which occasionally infests human tissues (see myiasis). Formerly maggots were, in some cases, allowed to feed on dead and rotting tissues and so assist in the cleaning and healing of serious wounds.

giòi(dt) *ấu trùng ruồi giống như giun, đôi khi nhiễm vào các mô ở người (xem bệnh giòi). Trước đây, trong một vài trường hợp, người ta cho giòi sống trên các mô chết hay đang*

thổi rửa để giúp làm lành các vết thương nặng.

magnesium/ mæg'nɪsiəm/ *n.* a metallic element essential to life*. The body of an average adult contains about 25g of magnesium, concentrated mostly in the bones. Magnesium is necessary for the proper functioning of muscle and nervous tissue. It is required as a *cofactor for approximately 90 enzymes. A good source of magnesium is green leafy vegetables.

(dt) *một nguyên tố kim loại thiết yếu cho đời sống. Cơ thể một người trưởng thành trung bình chứa khoảng 25g magnesium, tập trung chủ yếu trong xương. magnesium cần thiết cho hoạt động điều hòa các cơ và các mô thần kinh. Magnesium cần dùng làm trợ tố cho khoảng 90 enzyme. Nguồn magnesium tốt là các loại rau có lá xanh.*

magnesium carbonate/ mæg'nɪsiəm 'ka:bənɪt/ a weak *antacid used to relieve indigestion and also pain due to stomach and duodenal ulcers; it is also used as a mild laxative. It is usually given in mixtures, powders, and tablets.

một loại kháng acid nhẹ dùng chữa ăn khó tiêu và giảm đau do loét dạ dày hay tá tràng cũng dùng làm thuốc xổ nhẹ. Thường cấp thuốc cùng với các hợp chất khác trong các hỗn dược, phán, hay viên.

magnesium hydroxide/ mæg'nɪsiəm 'ha:driksaɪd/ a magnesium salt with effects and uses similar to those of *magnesium carbonate. Trade name: *Milk of Magnesia*. *một muối magnesium có tác động và công dụng tương tự như magnesium carbonate. Tên thương mại: Sữa Ma-gnesia*

magnesium sulphate/ mæg'nɪsiəm 'sʌfə:t/ a magnesium salt given in mixtures or enemas to treat constipation (see laxative). It is also administered by injection to treat magnesium deficiency.

một muối magnesium dùng trong các hỗn dược hay thuốc thụt rửa để chữa táo bón (xem thuốc nhuận tràng). Thuốc cũng dùng chích để chữa trị bệnh thiếu magnesium.

magnesium trisilicate/ mæg'nɪsiəm 'trɪsɪlɪkɪt/ a compound of magnesium with antacid and absorbent properties, used in the

treatment of peptic ulcers and other digestive disorders.

một hợp chất magnesium có tính kháng acid và tính thẩm hút dùng chữa loét dạ dày và các rối loạn tiêu hóa khác.

mal/ mæl/ *n.* illness or disease. See also grand mal, petit mal.

đau bệnh/ dt. đau, nhức hay bệnh. Cũng xem grand mal (động kinh lớn); petit mal (động kinh nhỏ).

mal- prefix denoting disease, disorder, or abnormality.

tiếp đầu ngữ chỉ bệnh, rối loạn hay bất thường.

malabsorption/ mæləb'sɔ:pʃn/ *n.* a state in which absorption of one or more substances by the small intestine is reduced. It commonly affects fat (causing *steatorrhoea), vitamins (such as B₁₂, folic acid, vitamin D, and vitamin K), *electrolytes (such as calcium, potassium), iron, and amino acids. Symptoms (depending on the substances involved) include weight loss, diarrhoea, anaemia, swelling (oedema), and vitamin deficiencies. The commonest causes are *coeliac disease, *pancreatitis, *cystic fibrosis, *stagnant-loop syndrome, or surgical removal of a length of small intestine.

chứng kém hấp thu/ dt. tình trạng mất hay nhiều chất bị giảm hấp thu trong ruột non. Điều này thường ảnh hưởng tới các chất béo (gây chứng phân mỡ*), vitamin (như B₁₂, folic acid, vitamin D, và vitamin K), chất điện phân* (như calcium, potassium), sắt, và amino acid. Triệu chứng (tùy theo các chất liên quan, gồm mất cân, tiêu chảy, thiếu máu, sưng (phù nề), và thiếu vitamin. Nguyên nhân thường thấy là bệnh phổi tạng*, viêm tuyễn tuy*, xơ hóa nang*, hói chứng ứ quai, và cắt bỏ một đoạn dài ruột non.

malacia/ mæləsiə/ *n.* abnormal softening of a part, organ, or tissue, such as bone (see osteomalacia).

chứng nhuyễn/ dt. tình trạng một bộ phận, một cơ quan hay mô bị mềm đi bất thường, thí dụ như xương (xem chứng nhuyễn xương).

-malacia/ mæləsiə/ suffix denoting abnormal softening of tissue. Example: ker-

tomalacia (of the cornea).

tiếp vĩ ngữ chỉ một mô bị mềm bất thường.

Thí dụ keratomalacia (nhuyễn giác mac).

malaise/ mæ'læiz/ *n.* a general feeling of being unwell. The feeling may be accompanied by identifiable physical discomfort and may indicate the presence of disease.

khô ở/ dt. cảm giác chung về tình trạng không mạnh khỏe. Cảm giác này có thể đi kèm với một khó chịu cơ thể xác định được và có thể cho thấy có bệnh.

malar bone/ 'mælər boun/ see zygomatic bone.

xương máxem xương gó má.

malaria (ague, marsh fever, periodic fever, paludism)/ mæ'leəriə/ *n.*

an infectious disease due to the presence of parasitic protozoa of the genus **Plasmodium* (*P. falciparum*, *P. malariae*, *P. ovale*, or *P. vivax*) within the red blood cells. The disease is transmitted by the *Anopheles* mosquito and is confined mainly to tropical and subtropical areas.

Parasites in the blood of an infected person are taken into the stomach of the mosquito as it feeds. Here they multiply and then invade the salivary glands. When the mosquito bites an individual, parasites are injected into the bloodstream and migrate to the liver and other organs, where they multiply. After an incubation period varying from 12 days (*P. falciparum*) to 10 months (some varieties of *P. vivax*), parasites return to the bloodstream and invade the red blood cells. Rapid multiplication of the parasites results in destruction of the red cells and the release of more parasites capable of infecting other red cells. This causes a short bout of shivering, fever, and sweating, and loss of healthy red cells results in anaemia. When the next batch of parasited is released symptoms reappear. The interval between fever attacks varies in different types of malaria: in *quartan malaria* (or fever), caused by *P. malariae*, it is three days; in *tertian malaria* (*P. ovale* or *P. vivax*) two days; and in *malignant tertian* (or *quotidian*) *malaria* (*P. falciparum*) - the most severe kind - from a few hours to two days (see also blackwater fever). Preventative and curative treatment relies on such drugs as *chloro-

quine, *mepacrine, and *proguanil.

sốt rét (sốt đầm lầy, sốt định kỳ) một bệnh nhiễm do có trong hồng cầu các loại động vật nguyên sinh ký sinh thuộc giống *Plasmodium* (*P. falciparum*, *P. malariae*, *P. ovale*, hay *P. vivax*). Bệnh do muỗi *Anopheles* truyền đi và chủ yếu giới hạn trong các vùng nhiệt đới và bán nhiệt đới.

Ký sinh trùng trong máu người bệnh được hút vào da dày mồi khi muỗi đốt, sinh sản trong da dày và sau đó xâm nhập tuyến nước bọt. Muỗi đốt người cũng chích ký sinh vào dòng máu và ký sinh sẽ đến gan và các cơ quan khác để sinh sản. Sau thời kỳ ủ bệnh thay đổi từ 12 ngày (*P. falciparum*) đến 10 tháng (mỗi vài thứ *P. vivax*), ký sinh trùng trở lại dòng máu và xâm nhập vào các hồng cầu. Ký sinh trùng sinh sản rất mau sẽ làm hồng cầu bị tiêu hủy và phóng thích ra nhiều ký sinh mới có khả năng gây nhiễm các hồng cầu khác. Điều này gây ra các cơn ngán có sốt run, và ra mồ hôi, và sẽ gây thiếu máu vì mất nhiều hồng cầu mạnh khỏe. Các triệu chứng xuất hiện lại trong đợt sinh sản và phóng thích ký sinh kế tiếp. Khoảng cách giữa các cơn sốt thay đổi theo kiểu sốt rét: trong sốt rét bốn ngày do *P. malariae* khoảng ba chั́t là ba ngày, trong sốt rét ba ngày (*P. ovale* hay *P. vivax*) khoảng cách là hai ngày, và trong sốt rét ba ngày (hay hàng ngày) ác tính (*P. falciparum*) - dạng nặng nhất - khoảng cách từ vài giờ cho đến hai ngày (cùng xem sốt nước dưa). Chữa trị và phòng ngừa dựa trên các loại thuốc như chloroquine*, mepacrine*, và proguanil*.

Malassezia *n.* a genus of fungi producing superficial infections of the skin. The species *M. furfur* is the causative organism of a form of ringworm.

(dt) một giống nấm gây nhiễm trên bề mặt da. Loại *M. furfur* là tác nhân gây nhiễm trong một dạng nấm biểu bì.

malformation /'mælfɔː'meɪʃn/ *n.* any variation from the normal physical structure, due either to congenital or developmental defects or to disease or injury.

dị dạng (dt) mọi thay đổi về cấu trúc cơ thể bình thường do khuyết tật bẩm sinh hay phát triển, do bệnh hay tổn thương.

malignant /'mælɪgnənt/ *adj.* 1. descri-

bing a tumour that invades and destroys the tissue in which it originates and can spread to other sites in the body via the bloodstream and lymphatic system. If untreated such tumours cause progressive deterioration and death. See cancer. 2. describing any disorder that becomes progressively worse untreated. Compare benign.

ác tính (dt) 1. mô tả một khối u bất nguội trong một mô rồi lan tràn và tiêu hủy mô này sau đó lan tới các nơi khác trong cơ thể theo dòng máu và hệ bạch huyết. Nếu không chữa trị, các khối u này sẽ gây hủy hoại diễn tiến và tử vong. Xem ung thư. 2. mô tả một rối loạn ngày một trở nên xấu hơn nếu không chữa trị. So sánh với lành tính.

malingering /'mælɪŋgərɪŋ/ *n.* pretending to be ill, usually in order to avoid work or gain attention. It may be a sign of mental disorder. (see Munchausen's syndrome).

giả bệnh (dt) giả bộ như có bệnh, thường để tránh việc hay muốn được quan tâm. Đây có thể là một dấu hiệu về rối loạn tâm thần (xem hội chứng Munchausen).

malleolus /'mæliə'lʊs/ *n.* either of the two protuberances on each side of the ankle: the lateral malleolus at the lower end of the fibula or the medial malleolus at the lower end of the tibia.

mắt cá (dt) một trong hai mấu lồi ở mỗi bên cổ chân: mắt cá ngoài ở đầu dưới xương mác* và mắt cá trong ở đầu dưới xương chày*.

malleus /'mæliəs/ *n.* a hammer-shaped bone in the middle ear that articulates with the incus and is attached to the eardrum. See ossicle.

xương búua (dt) xương hình búua ở tai giữa, khớp với xương đà và dính với màng nhĩ. Xem tiêu cát.

Mallory's triple stain /'mælɔːri/ -trip stain/ a histological stain consisting of water-soluble aniline blue or methyl blue, orange G, and oxalic acid. Before the stain is applied the tissue is mordanted, then treated with acid fuchsin and phosphomolybdic acid. Muceli stain red, muscle red to orange, nervous tissue lilac, collagen dark blue, and mucus and connective tissue become blue.

nhuộm tam Mallory một thuốc nhuộm mờ gồm các màu tan trong nước xanh amiline hay methyl cam G, và oxalic acid. Trước khi nhuộm mờ được nhúng vào chất giữ màu, rồi xử lý với acid fuchsin và phosphomolybdic acid. Khi nhuộm xong nhân sẽ có màu đỏ, cơ màu do tơ cam, mô thâm kinh màu hoa cà, collagen xanh đậm, mô liên kết và mô nhầy màu xanh.

malnutrition/ mælnju'triʃn/ n. the condition caused by an improper balance between what an individual eats and what he requires to maintain health. This can result from eating too little (*subnutrition or starvation*) but may also imply dietary excess or an incorrect balance of basic food-stuffs such as protein, fat, and carbohydrate. A deficiency (or excess) of one or more minerals, vitamins, or other essential ingredients may arise from malabsorption of digested food or metabolic malfunction of one or more parts of the body as well as from an unbalanced diet.
suy dinh dưỡng(dt) tình trạng gây ra do mất cân bằng giữa những thức ăn vào và nhu cầu cần thiết để duy trì sức khỏe. Điều này có thể do ăn quá ít (thiếu dinh dưỡng hay nhín đời) nhưng cũng có thể bao hàm việc ăn quá mức hay mất cân bằng trong thành phần các thực phẩm cần thiết như protein, chất béo, và chấtbohydrat. Thiếu (hay thừa) một hay nhiều khoáng, vitamin hay các thành phần thiết yếu khác có thể phát sinh do kém hấp thu các thực phẩm đã tiêu hóa hay do thiếu năng chuyển hóa của một hay nhiều bộ phận cơ thể cũng như do chế độ ăn uống mất cân bằng

malocclusion/ mælɔkluːʒn/ n. the condition in which the upper and lower teeth are abnormally related.

tật răng so le(dt) tình trạng các răng trên và răng dưới không khớp với nhau.

Malpighian body the part of a "ne-phron" comprising the blood capillaries of the glomerulus and its surrounding Bowman's capsule.

thể malpighi một phần của nephron" gồm các mao mạch của cuộn tiểu cầu và nang Bowman chung quanh.

Malpighian layer/ mel'piɡiən 'leɪər/

the stratum germinativum: one of the layers of the *epidermis.

tổp Malpighi lớp nền: một trong các lớp của biểu bì

malposition/ mælpo'zɪʃn/ n. abnormal location of any part of the body.

vị trí bất thường (dt) vị trí bất thường của bất cứ bộ phận nào trong cơ thể.

Malpractice/ mæl'præktɪs/ n. professional misconduct; treatment failing short of the standards of skill and care that can reasonably be expected from a qualified practitioner.

sai lầm trong hành nghề(dt) xú lý kém trong nghề nghiệp: điều trị thiếu các tiêu chuẩn về kỹ năng và chăm sóc so với những gì một bác sĩ có đủ khả năng có thể thực hiện.

malpresentation/ mælpresen'teɪʃn/ n. arrival of the fetus at the opening from the womb other than in the normal head-first position (see presentation). Malpresentation is likely to make birth difficult and may necessitate delivery by "Caesarean section."

ngôi thai bất thường(dt) tình trạng thai non trong tử cung khi sắp sanh có vị trí khác hơn vị trí đầu ra trước (xem ngôi thai). Ngôi thai bất thường có khả năng gây sanh khó và có thể phải mổ lấy thai".

malt/ mælt/ n. a mixture of carbohydrates, predominantly maltose, produced by the breakdown of starch contained in barley or wheat grains. The cereal grain is allowed to germinate and the malt is extracted with hot water. Malt is used for brewing and distilling it has been used as a source of nutrients in wasting diseases.

mạch nha(dt) một hỗn hợp các carbohydrate, chủ yếu là maltose, có được do phản ứng tinh bột trong hạt mạch hay lúa mì. Hạt ngũ cốc được cho nảy mầm và mạch nha được trích ra bằng nước nóng. Mạch nha dùng để bia và cát rượu, và cũng dùng như một nguồn dưỡng chất trong các bệnh gây hao mòn.

Malta fever see brucellosis.

sốt Maltaxem bệnh Brucella.

maltase n. an enzyme, present in saliva and

pancreatic juice, that converts maltose into glucose during digestion.

(dt) một enzyme có trong nước bọt và dịch vị, có tác động biến đổi maltose thành glucose trong khi tiêu hóa.

maltose *n.* a sugar consisting of two molecules of glucose. Maltose is formed from the digestion of starch and glycogen and is found in germinating cereal seeds.

(dt) một loại đường có hai phân tử glucose. Maltose được tạo thành khi tiêu hóa tinh bột hay glycogen và thấy trong các hạt ngũ cốc đang nảy mầm.

malunion *n.* deformity of a bone resulting from union of a fracture in which the bone ends are poorly aligned. Arthritis of adjoining joints may develop as a complication later. *Osteotomy may be needed to correct the deformity and prevent the complication.

liền xương sai lệnh (dt) biến dạng xương do liền lại không đúng cách sau khi bị gãy làm các đầu xương không thẳng hàng với nhau. Tình trạng này có thể gây biến chứng viêm ở khớp kế bên. Có thể cần dùng thủ thuật đục xương để điều chỉnh biến dạng và ngừa biến dạng.

mamilla *n.* see nipple.

núm vú (dt) xem phần dịch chữ nipple

mamillary bodies two paired round-edged swellings in the floor of the *hypothalamus, immediately behind the pituitary gland.

thể núm hai đòn núm trên ở sán vùng dưới đồi, ở ngay sau tuyến yên.

mamma *n.* see breast

vú (dt) xem phần dịch chữ breast

mammary gland/ 'mæməri/ the milk-producing gland of female mammals. See breast.

tuyến vú tuyến sinh sản ở loài có vú giống cái. Xem vú.

mammography *n.* the making of X-ray or infra-red photographs of the breast; used for the early detection of abnormal growths. See also radiography, thermography.

chụp X-quang tuyến vú (dt) chụp hình vú bằng X-quang hay tia hồng ngoại, dùng phát hiện sớm các tăng sinh bất thường. Cũng xem chụp X-quang, nhiệt ký.

mammoplasty *n.* plastic surgery of the breasts, in order to alter their shape or increase or decrease their size. In the case of sagging breasts skin and glandular tissue are removed and the remaining breast tissue is fixed in the normal position. When the breasts are too small, a *prosthesis may be inserted to improve the contour.

tạo hình vú (dt) phẫu thuật tạo hình vú để thay đổi hình dạng hay tăng, giảm kích thước. Khi các vú bị xệ, da và các mô tuyến được lấy đi và phần mô còn lại được cố định ở vị trí bình thường. Khi các vú quá nhỏ, có thể lồng vào một bộ phận giả để cải tiến đường nét.

mammothermography *n.* the technique of examining the breasts for the presence of tumours or other abnormalities by *thermography.

nhiệt ký tuyến vú (dt) kỹ thuật xem xét các vú xem có các khối u hay các bất thường khác bằng phép nhiệt ký.

M-AMSA (amsacrine) *n.* a *cytotoxic drug undergoing evaluation in the treatment of malignant disease. Side-effects include marrow suppression.

(dt) một loại thuốc gây độc tế bào đang được thử nghiệm đánh giá trong việc điều trị các bệnh ác tính. Tác động phụ gồm hủy diệt tủy xương.

mancinism *n.* the condition of being left-handed

thuận tay trái (dt) tình trạng thuận tay trái.

mandelic acid a drug that prevents bacterial growth and was formerly used to treat infections of the urinary system (it has now largely been replaced by antibiotics). Mandelic acid is administered by mouth.

một loại thuốc có tác động ngăn cản sinh sán vi trùng trước đây dùng chữa các bệnh nhiễm trùng đường tiêu (hiện nay có nhiều kháng sinh dùng thay thế). Mandelic acid được cấp theo đường miệng.

mandible/ 'mændibəl/ *n.* the lower jawbone. It consists of a horseshoe-shaped body, the upper surface of which bears the lower teeth (see alveolus (def.2)), and two vertical parts (rami). Each ramus divides into a condyle and a *coronoid process. The con-

dyle articulates with the temporal bone of the cranium to form the **temporomandibular joint** (a hinge joint). See also maxilla, skull. -**mandibular adj.**

hàm dưới(d) xương hàm dưới. Xương này gồm một thân hình móng ngựa, mặt trên có mang các răng dưới (xem ở răng) và hai phần thẳng đứng (cang). Mỗi cành chia thành một chũy và một móng vẹt. Chũy khớp với xương thái dương của sọ, tạo thành khớp thái dương - hàm (một khớp bắn lỏ). Cũng xem hàm trên, hộp sọ. -**mandibular (tt)**.

manganese/ 'mænɪgnəns/ n. a greyish metallic element, the oxide of which, when inhaled by miners in under-ventilated mines, causes brain damage and symptoms very similar to those of 'parkinsonism'.

(d) một nguyên tố kim loại màu xám nhạt. Oxyt kim loại này thèo trong các hòn mỏ không được thông khí tốt, các thợ mỏ khi hít phải có thể bị tổn hại não và có các triệu chứng rất giống với hội chứng liệt rung Parkinson.

mania/ 'mæniəjə/ n. a state of mind characterized by excessive cheerfulness and increased activity. The mood is euphoric and changes rapidly to irritability. Thought and speech are rapid to the point of incoherence and the connections between ideas may be impossible to follow. Behaviour is overactive, extravagant, overbearing, and sometimes violent. Judgment is impaired, and therefore the sufferer may damage his own interests. There may be grandiose delusions. Treatment is usually with drugs such as lithium or phenothiazines. Hospital admission is frequently necessary. Lithium can also be taken to prevent relapses. See manic-depressive psychosis. -**manic adj.**

hung cảm(d) một trạng thái tâm lý có đặc trưng vui vẻ quá đà và tăng hoạt động. Tâm trí trở nên khoái hoạt và thay đổi nhanh tới độ kích động. Tư tưởng và lời nói nhanh đến mức không ăn nhập với nhau và không thể theo dõi được liên kết giữa các ý tưởng. Cứ xúi trêu nên quá nhanh nhau, ngông cuồng, hăng hách, và đôi khi hung bạo. Khả năng xét đoán cũng bị sút kém nên người bệnh có thể làm tổn hại đến các quyền lợi của mình. Cũng có thể có áo giac phô trương. Chữa trị

thường bằng các thuốc như lithium hay phenothiazine, và thường phải nhập viện. Cũng có thể dùng lithium để ngừa tái phát. Xem loạn thần hung cảm-trầm cảm. -**manic (tt)**.

-**mania suffix** denoting obsession, compulsion, or exaggerated feeling for. Example: **pyromania** (for starting fires).

tiếp vĩ ngữ chí ám ánh, cuồng cháy, hay cảm giác cuồng diệu vĩ. Thị dụ pyromania (chứng cuồng phóng lửa).

manic-depressive psychosis a severe mental illness causing repeated episodes of depression, mania, or both. These episodes can be precipitated by upsetting events but are out of proportion to these causes. Sometimes chronic depression or chronic mania can result. There is a genetically inherited predis-position to the illness. Treatment is with phenothiazine drugs for mania and with antidepressant drugs or electroconvulsive therapy for depression. Lithium can prevent or reduce the frequency and severity of attacks, and the sufferer is usually well in the intervals between them.

loạn tâm thần hung cảm-trầm cảm một bệnh tâm thần nặng gây ra nhiều cơn trầm cảm, hung cảm hay cả hai. Các cơn bệnh có thể đến mau hơn khi có những biến cố gây rối loạn, nhưng không tỷ lệ với các nguyên nhân này. Đôi khi có thể gây trầm cảm hay hung cảm mãn tính. Khuynh hướng mắc bệnh có tính cách di truyền. Chữa trị bằng phenothiazine* đôi với hung cảm, và bằng các loại thuốc chống trầm cảm* hay liệu pháp co giật điện đối với trầm cảm. Lithium* có thể phòng ngừa hay làm giảm tần số và mức nghiêm trọng của các cơn bệnh, và trong khoảng giữa các cơn, người bệnh thường vẫn mạnh khỏe.

manikin/ 'mænɪkɪn/ n. see homunculus. **người lùn(d)** xem người nhỏ bé.

manipulation/ mænɪju'leɪʃn/ n. the use of the hands to produce a desired movement or therapeutic effect in part of the body. Physiotherapists and osteopaths use manipulation to restore normal working to stiff joints.

thao tác (dt) việc dùng các bàn tay để có được các chuyển động mong muốn hay để gây ra tác động tri liệu trên một bộ phận cơ thể. Các nhà sinh lý tri liệu hay người nắn xương dùng thao tác để phục hồi hoạt động cho các khớp đã bị cứng.

mannitol *n.* a *diuretic administered by injection to supplement other diuretics in the treatment of fluid retention (oedema), to treat some kidney disorders and to relieve pressure in brain injuries. Headache, chest pain, and dry mouth may occur following injection. (dt) một loại thuốc lợi niệu dùng chích để kích thích bô sung cho các thuốc lợi niệu khác trong tri liệu chứng lưu trữ dịch (phù nề), để chữa một số rối loạn thận và để giảm áp suất khí bô tồn thương não. Nhức đầu, đau ngực, khô miệng có thể xảy ra sau khi chích.

mannomustine *n.* a drug that prevents the growth of cancer cells and is used in the treatment of some types of leukaemia and other cancers. It is administered by injection or by mouth and often causes nausea and vomiting. Trade name: *Degranol*.

(dt) một loại thuốc có tính chất ngăn cản tăng trưởng các tế bào ung thư, dùng điều trị một số dạng ung thư bạch cầu và các ung thư khác. Thuốc dùng chích hay uống và thường gây buồn nôn hay nôn. Tên thương mại: *Degranol*.

Mann-Whitney U test *see* significance. **thí nghiệm Mann-Whitney U** xem ý nghĩa.

manometer /maɪnəmətər/ *n.* a device for measuring pressure in a gas. A manometer often consists of U-tube containing mercury, water, or other liquid, open at one end and exposed to the gas under pressure at the other end. The pressure can be read directly from a graduated scale. See also sphygmomanometer.

áp kế (dt) một thiết bị dùng đo áp suất của một chất khí. Một áp kế thường gồm một ống hình chữ U có chứa thủy ngân, nước, hay các chất lỏng khác; ống này mở ra ở một đầu và đầu kia cho tiếp cận với chất khí nén. Áp suất có thể đọc trực tiếp trên một bảng chia rõ. Cũng xem huyết áp kế.

manpower committee /'mænpu:səʊmɪt/

(in Britain) a special committee established regionally (*Regional Manpower Committee*) and centrally (*Central Manpower Committee*) by the Department of Health and Social Security to advise on medical staffing by specialty and to consider the relative numbers of consultants and training grades of doctors in the National Health Service.

Uỷ ban nhân lực (ở Vương quốc Anh) một ủy ban đặc biệt, do bộ y tế và An ninh xã hội thiết lập tại trung ương (Uỷ ban nhân lực trung ương) và tại các vùng (Uỷ ban nhân lực vùng), có nhiệm vụ khuyến cáo việc bố trí cán bộ y học theo chuyên khoa và xem xét các số liệu tương đối về chuyên gia tư vấn và các mức huấn luyện bác sĩ trong sở y tế toàn quốc.

Manpower Services Commission

see Employment Service Division.

Hội đồng Dịch vụ Nhân lực xem Cơ quan Dịch vụ Lao động.

Mantoux test *see* tuberculin.

thí nghiệm Mantoux xem tuberculin (lao tổ).

manubrium *n.* (pl. *manubria*) 1. the upper section of the breastbone (see sternum). It articulates with the clavicles and the first costal cartilage; the second costal cartilage articulates at the junction between the manubrium and body of the sternum. 2. the handle-like part of the *malleus (an ear ossicle), attached to the eardrum. -*manubrial* *adj.*

chuỗi (dt) 1. phần trên của xương ngực (xem xương ức). Chuỗi ức khớp với xương đòn và sụn sườn thứ nhất; sụn sườn thứ hai khớp ở nơi tiếp giáp giữa chuỗi và thân xương ức. 2. phần giống như cần ở xương búa (một tiểu cốt trong tai) nối với màng nhĩ. -*manubrial* *(tl)*.

MAO *see* monoamine oxidase.

xem monoamine oxydase.

MAO inhibitor a drug that prevents the activity of the enzyme *mono-amine oxidase (MAO) in brain tissue and therefore affects mood. MAO inhibitors include *iproniazid, isocarboxazid, *phenelzine, and *tranylcypromine. They are *antidepressants whose use is now restricted because of the severity

of their side-effects. These include interactions with other drugs (e.g. ephedrine, amphetamine) and foods containing "tyramine" (e.g. cheese) to produce a sudden increase in blood pressure.

chất ức chế MAO một loại thuốc ngăn cản hoạt động của enzyme monoamine oxidase (MAO) trong mô não và vi vậy ảnh hưởng đến tâm tình. Các chất ức chế MAO gồm iproniazid*, isocarboxacid, phenelzine*, và tranylcypromine. Đây là các thuốc chống trầm cảm* nay chỉ sử dụng rất giới hạn vì có tác động phụ nghiêm trọng. Các tác động phụ này gồm tương tác với các thuốc khác (như ephedrine, amphetamine) và với thực phẩm có tyramine* (như phô mai), gây tăng huyết áp đột ngột.

maple syrup urine disease an inborn defect of amino acid metabolism causing an excess of valine, leucine, isoleucine, and alloisoleucine in the urine, which has an odour like maple syrup. Untreated it leads to mental retardation and death in infancy.

bệnh xi-rô-niệu một khuyết tật bẩm sinh về chuyển hóa các amino acid, làm nước tiểu có quá nhiều valine, leucine, isoleucine và allo-isoleucine nên có mùi như xi-rô thích. Nếu không chữa trị bệnh sẽ dẫn đến chậm phát triển trí tuệ và tử vong trong thời thơ ấu.

maprotiline n. a drug used to treat all types of depression, including that associated with anxiety (see antidepressant). It is administered by mouth and may cause drowsiness, dizziness and tremor. Trade name: Ludomil.

(dt) một loại thuốc dùng chữa mọi loại trầm cảm, kể cả trầm cảm với lo âu (xem thuốc chống trầm cảm). Thuốc dùng uống và có thể gây buồn ngủ, choáng váng, và run. Tên thương mại: *Ludomil*.

marasmus n. severe wasting in infants, when body weight is below 75% of that expected for age. The infant looks 'old', pallid, apathetic, lacks skin fat, and has subnormal temperature. The condition may be due to 'malabsorption, wrong feeding, metabolic disorders, repeated vomiting, diarrhoea, severe disease of the heart, lungs, kidneys, or urinary tract, or chronic bacterial or parasitic disease (especially in tropical climates). Ma-

ternal rejection of an infant may cause marasmus through underfeeding. Acute infection may precipitate death. Treatment depends on the underlying cause, but initially very gentle nursing and the provision of nourishment and fluids by gradual steps is appropriate for all.

suy kiệt (dt) suy dinh dưỡng nặng ở trẻ sơ, khi thể trọng thấp hơn 75% của trọng lượng trung bình của tuổi. Đầu bé có vẻ "giả", xanh xao, vỏ cầm, không có mỡ da, và nhiệt độ dưới mức bình thường. Tình trạng này có thể do kém hấp thu, dinh dưỡng sai lầm, rối loạn chuyển hóa, nôn liên tục, tiêu chảy, bị bệnh nặng ở tim, phổi, thận, hay đường tiêu, hay bị bệnh nhiễm trùng hay nhiễm ký sinh máu tinh (đặc biệt trong khí hậu nhiệt đới). Đầu trẻ bị me bó rơ cũng có thể đưa đến tử vong. Chữa trị tùy theo nguyên nhân chính, nhưng bước đầu chăm sóc rất nhẹ nhàng và cung cấp dưỡng chất và cấp dịch từng bước là đúng đắn trong mọi trường hợp.

marble-bone disease see osteopetrosis.

bệnh đá hoa xem bệnh xương đặc.

Marburg disease (green monkey disease) a virus disease of vervet (green) monkeys transmitted to man by contact (usually in laboratories) with blood or tissues from an infected animal. Symptoms include fever, malaise, severe headache, vomiting, diarrhoea and bleeding from mucous membranes in the mouth and elsewhere. Treatment with an antiserum and measures to reduce the bleeding are sometimes effective.

bệnh Marburg (bệnh khí mật xanh) một bệnh virút của khí mật xanh truyền sang người do tiếp xúc (thường trong phòng thí nghiệm) với máu hay mủ của khí bệnh. Triệu chứng gồm sốt, khó chịu, nhức đầu dữ dội, nôn, tiêu chảy, xuất huyết ở niêm mạc miệng và các nơi khác. Chữa bằng kháng huyết thanh và các biện pháp giảm xuất huyết đối khí có hiệu lực.

Marfan's syndrome an inherited disorder of connective tissue characterized by excessive height, abnormally long and slender fingers and toes (arachnodactyly), heart de-

fects, and partial dislocation of the lenses of the eye.

hội chứng Marfan một rối loạn di truyền của mô liên kết cơ dẻo trung cao quá khổ, ngón tay chân dài bất thường (chứng ngón nhện), khuyết tắt tim, và di lệch không hoàn toàn các thùy tim thể trong mắt.

marijuana *n.* see cannabis.

(dt) xem cannabis (dại ma).

marrow /'merəʊ/ *n.* see bone marrow
tủy(dt) xem tuy xương.

marsupialization *n.* an operative technique for curing a cyst. The cyst is opened, its contents removed, and the edges then stitched to the skin incision. The wound is left open until it has healed by 'granulation.'

mở thông nang (dt) kỹ thuật phẫu thuật để chữa trị một nang. Nang được mở ra, lấy đi các chất bên trong, rồi khâu bít nang vào đường rãnh da. Vết thương để mở cho đến khi lành bằng sự tạo mờ hật.

Marzine *n.* see cyclizine.

xem cyclizine.

masculinization *n.* development of excess body and facial hair, deepening of the voice, and increase in muscle bulk (secondary male sexual characteristics) in a female due to a hormone disorder or to hormone therapy. See also virilism, virilization.

nam hóa (dt) tình trạng một phụ nữ có râu và nhiều lông trên cơ thể, giọng nói trầm xuống và tăng khối lượng cơ (đặc tính sinh dục nam cấp hai) do rối loạn hormone hay do hormone liệu pháp. Cũng xem chứng nam hóa (virilization).

masochism /'masoʊkɪz(ə)m/ *n.* sexual pleasure derived from the experience of pain. The word is sometimes used loosely for all forms of behaviour that lead to pain or humiliation. See perversion. -masochist *n.* -masochistic *adj.*

khổ dâm (thống dâm) (dt) khoái lạc tình dục chỉ đạt được khi phải chịu đau đớn. Từ này đối với những không chính xác để chỉ mọi dạng cùi xúi dẫn đến đau đớn hay nhục nhã. Xem dõi truy. -masochist (dt) -ma-sochistic (tt.)

massage /'mæsɪdʒ/ *n.* manipulation of the soft tissues of the body with the hands. Massage is used to improve circulation, reduce oedema where present, prevent adhesions in tissues after injury, reduce muscular spasm, and improve the tone of muscles. See also effleurage, perthesage, tapotement.

xoa bóp (dt) thao tác bằng tay trên các mô mềm của cơ thể. Xoa bóp dùng cải thiện tuần hoàn, giảm phù nề nếu có, ngăn các mô dính lại* với nhau sau tổn thương, giảm co cứng cơ và cải thiện trương lực cơ. Cũng xem chà xát lướt qua, nhồi, vỗ nhẹ.

masseter *n.* a thick muscle in the cheek extending from the zygomatic arch to the outer corner of the mandible. It is important for mastication and acts by closing the jaws.

cơ cắn (dt) một cơ lớn ở má chạy từ cung gó má đến góc ngoài hàm dưới. Cơ có vai trò quan trọng trong việc nhai và hoạt động đóng cách khép các hàm.

mast- (**masto-**) /'mæstə/ prefix denoting the breast.

tiếp đầu ngực chỉ vú.

mastalgia *n.* pain in the breast.

dau vú (dt) đau ở vú.

mastatrophy (**mastatrophia**) *n.* reduction in size (atrophy) of the breasts.

teo vú (dt) giảm kích thước (teo) các vú.

mast cell a large cell in connective tissue with many coarse cytoplasmic granules. These granules contain the chemicals 'heparin', 'histamine', and 'serotonin', which are released during inflammation and allergic responses.

đường bào một tế bào lớn trong mô liên kết có nhiều hạt bào tương đỏ. Các hạt này chứa những hóa chất heparin*, histamin*, và serotonin*, các chất này sẽ được phóng thích khi viêm hay đáp ứng dị ứng.

mastectomy *n.* surgical removal of a breast. If the operation is to combat cancer a radical mastectomy is performed: as well as the breast itself, the lymph nodes in the nearest armpit and the muscles linking the upper part of the chest with the shoulder are also removed, in case the cancer has spread to them.

cắt bỏ vú (*dt*) phẫu thuật cắt bỏ một vú, nếu để chống lại ung thư, có thể phải thực hiện cắt bỏ vú tận gốc, tức cắt bỏ vú và cả những hạch bạch huyết trong vùng gần nhất và các cơ nối phần trên của ngực với vai nếu ung thư đã lan tràn tới đó.

mastication /mætɪ'keɪʃn/ *n.* the process of chewing food.

nhai (*dt*) tiến trình nhai thực phẩm.

mastitis /mæstɪ'tɪs/ *n.* inflammation of the breast, usually caused by bacterial infection through damaged nipples. It most often occurs as acute *puerperal mastitis*, which develops during the period of breast-feeding, about a month after childbirth, and sometimes involves the discharge of pus. Chronic *cystic mastitis* has a different cause and does not involve inflammation. The breast feels lumpy due to the presence of cysts, and the condition is thought to be caused by hormone imbalance.

viêm vú (*dt*) viêm vú thường do nhiễm trùng qua các đầu vú bị tổn hại. Thường thấy nhất là viêm vú sản phát triển trong thời kỳ cho con bú. Khoảng một tháng sau khi sinh, đôi khi có cả tiết mủ. Viêm vú nặng mẩn tính có nguyên nhân khác và không có viêm. Vú cảm thấy như có những chỗ sưng vì có các nang, tình trạng này được coi như do mất cân bằng hormone.

mastoid /'mæstɔɪd/ *n.* the *mastoid process of the temporal bone. See also mastoiditis.

xương chũm (*dt*) mólm chũm* của xương thái dương. Cũng xem viêm xương chũm.

mastoidectomy *n.* an operation to remove some or all of the air cells in the bone behind the ear (the *mastoid process of the temporal bone) when they have become infected (see mastoiditis).

nạo khoét xương chũm (*dt*) thao tác lấy đi một số hay toàn bộ các tế bào khí trong xương ở sau tai (mólm chũm* của xương thái dương) khi nó này bị nhiễm trùng (xem viêm xương chũm).

mastoiditis *n.* inflammation of the *mastoid process behind the ear and of the air space (*mastoid antrum*) connecting it to the cavity of the middle ear. It is usually caused by

bacterial infection that spreads from the middle ear (see otitis (media)). Usually the infection responds to antibiotics, but surgery (see mastoidectomy) may be required in severe cases.

viêm xương chũm (*dt*) viêm mólm chũm ở phía sau tai và của khoáng khí (hang chũm) nội mólm chũm với xoang tai giữa. Viêm xương chũm thường do nhiễm trùng lan từ tai giữa (xem viêm tai (giữa)). Thường chữa được bằng kháng sinh nhưng có thể cần phẫu thuật (xem nạo khoét xương chũm) trong ca nặng.

mastoidotomy *n.* surgical incision of the mastoid bone, usually done to treat infection (see mastoidectomy).

móng xương chũm (*dt*) phẫu thuật rạch xương chũm, thường để điều trị nhiễm trùng (xem nạo khoét xương chũm).

mastoid process a nipple-shaped process on the *temporal bone that extends downward behind the ear canal and is the point of attachment of several neck muscles. It contains many air spaces (*mastoid cells*), which communicate with the cavity of the middle ear via an air-filled channel, the *mastoid antrum*. This provides a possible route for the spread of infection from the middle ear (see mastoiditis).

móng chũm mólm mólm của xương thái dương chạy xuống dưới và về phía trước phía sau ống tai. Đây là điểm bám của nhiều cơ sở. Móng chũm chứa nhiều khoáng khí (té bào chũm) thông với xoang tai giữa qua một ống khí gọi là hang chũm. Điều này có thể tạo đường cho nhiễm trùng từ tai giữa tràn sang (xem viêm xương chũm).

mastoplasia (mazoplasia) *n.* increase in the size of the breasts because of multiplication and growth (*hyperplasia) of normal mammary gland cells.

chứng lớn tuyến vú (*dt*) tăng kích thước của vú vì các tế bào tuyến vú bình thường sinh sản và tăng trưởng (*tăng sản*).

mastoptosis *n.* sagging of the breasts.

chứng vú sệ (*dt*) tình trạng các vú bị sa xuống.

masturbation *n.* physical stimulation of the male or female external genital organs in

order to produce sexual pleasure, which may result in orgasm.

thu dâm (dt) kích thích vật lý bộ phận sinh dục ngoài của người nam hay người nữ để gây khoái cảm tình dục có thể dựa đến cực khoái.

matched pair study see case control study.

nghiên cứu ghép đôi (em) nghiên cứu kiểm soát ca.

materia medica the study of drugs used in medicine, including pharmacognosy, pharmacy, pharmacology, and therapeutics.

nghiên cứu các thuốc dùng trong y học, gồm được liệu học*, bào chế*, dược lý* và trị liệu*.

maternal mortality rate the number of deaths due to complications of pregnancy, childbirth, and the puerperium expressed as a proportion of all births (i.e. including still-births). Formerly the rate was expressed per 1000 births but with the low levels currently reported it is customary to use a base of a 100,000 births. Concern with maternal mortality resulted in Britain in a special confidential enquiry being held into every such death to try and pinpoint the possible shortfall in resources or care.

tỷ lệ tử vong mẹ số tử vong do biến chứng khi mang thai, sinh con, và trong thời kỳ sản sản, tính theo tỷ lệ của tất cả các lần sinh (tức kể cả sinh ra con chết). Trước đây tỷ lệ này tính trên 1000 lần sinh, nhưng hiện nay vì số liệu có được quá nhỏ nên đã tính trên 100.000 lần sinh. Tại Vương quốc Anh, tử vong mẹ rất được quan tâm và mỗi khi xảy ra thường có một cuộc điều tra kín để thu tim và xác định rõ khả năng có thiếu sót trong xử lý hay chăm sóc.

matrix/'meitrikəs/ n. the substance of a tissue or organ in which more specialized structures are embedded, for example, the ground substance of connective tissue.

chất gian bào (dt) chất bao bọc các cấu trúc chuyên hóa cao hơn trong một mô hay một cơ quan. Thị dụ chất nền của mô liên kết.

matrix band a flexible strip that is placed round a tooth to restore a wall, thus simplifying insertion of a dental filling.

băng khuôn một băng dán hối đặt quanh một băng làm khuôn phục hồi thành răng, tạo để dáng cho việc trám răng.

maturation n. the process of attaining full development. The term is applied particularly to the development of mature germ cells (ova and sperm).

trưởng thành (tl) tiến trình đạt tới phát triển đầy đủ. Từ này dùng đặc biệt cho sự phát triển các tế bào mầm trưởng thành (noãn và tinh trùng).

maxilla/'mek'sila/ n. (pl. maxillae or maxillas) loosely, the upper jaw, which bears the upper teeth. Strictly, the maxilla is one of a pair of bones that partly form the upper jaw, the outer walls of the maxillary sinus, and the floor of the orbit. See also mandible, skull. -**maxillary adj.**

hàm trên (dt) từ này thường dùng không chính xác để chỉ toàn bộ cung hàm trên có mang các răng trên. Đứng ra hàm trên là một trong một dải xương lão thành một phần hàm trên, thành ngoài của xoang hàm, và san ở nốt. Cũng xem hàm dưới, hộp sọ. -**maxillary** (lt)

maxillary sinus (maxillary antrum)
see paranasal sinuses.

xoang hàm trên (hang hàm trên)
xem các xoang cảnh mũi.

maxillofacial adj. describing or relating to the region of the face, jaws, and related structures.

hàm-mặt (tl) mô tả hay liên quan đến vùng mặt, hàm và các cấu trúc liên quan.

maxwell/'meksw(ə)l/ n. a unit of magnetic flux equal to a flux of 1 gauss per square centimetre.

(dt) đơn vị từ thông bằng thông lượng một gauss trên mỗi centimet vuông.

mazindol n. a drug that reduces the appetite and is used in the treatment of obesity. It is administered by mouth and may cause constipation, dry mouth, and insomnia. Trade name: Teronac.

(dt) một loại thuốc làm giảm tình thèm ăn dùng chữa chứng béo phì. Thuốc dùng uống và có thể gây táo bón, khô miệng và mất ngủ. Tên thương mại: Teronac.

McBurney's point the point on the abdomen that overlies the anatomical position of the appendix and is the site of maximum tenderness in acute appendicitis. It lies one-third of the way along a line drawn from the anterior superior iliac spine (the projecting part of the hipbone) to the umbilicus.

điểm McBurney điểm ở bụng nằm trên vị trí của ruột thừa. Đây là nơi mềm nhất khi bị viêm ruột thừa cấp. Điểm này nằm ở một phần ba trên đường thẳng kể từ gai hông trên phía trước (phần nhô ra của xương hông) đến rốn.

meals on wheels see social services.

bữa ăn trên xe đẩy xem dịch vụ xã hội

mean (arithmetic mean)/ mi:n / n. the average of a group of observations calculated by adding their values and dividing by the number in the group. When one or more observations are substantially different from the rest, which can influence the arithmetic mean unduly, it is preferable to use the geometric mean (a similar calculation based on the logarithmic values of the observations) or - more commonly - the median (the middle observation of the series arranged in ascending order). A further method of obtaining an average value of a group is to identify the mode - the observation (or group of observations when these occur as a continuous quantitative variable) that occurs most often in the series.

số trung bình (trung bình số học)

trung bình của mỗi nhóm quan sát tính bằng cách cộng giá trị của chúng và chia cho số nhóm. Khi một hay nhiều quan sát có khác biệt nhiều so với phần còn lại, có thể ảnh hưởng không chính xác tới trung bình số học. ta có thể dùng trung bình hình học (linh như trên nhưng dựa trên các giá trị logarithm của quan sát), hay - thường hơn - dùng đến điểm giữa (tức quan sát ở giữa một chuỗi sắp xếp theo thứ tự tăng dần). Cũng có một phương pháp khác để có được giá trị trung bình của nhóm là xác định một thống kê, tức là quan sát (hay nhóm quan sát khi những quan sát này xảy ra như một biến số) định lượng hiện tại xảy ra thường nhất trong chuỗi.

measles/ mi:zli / n. a highly infectious vi-

rus disease that tends to appear in epidemics every 2-3 years and mainly affects children. After an incubation period of 8-15 days, symptoms resembling those of a cold develop accompanied by a high fever. Small red spots with white centres (*Koplik's spots*) may appear on the inside of the cheeks. On the third to fifth day a blotchy slightly elevated pink rash develops, first behind the ears then on the face and elsewhere; it lasts 3 - 5 days. The patient is infectious throughout this period. In most cases the symptoms soon subside by patients are susceptible to pneumonia and middle ear infections. Complete recovery may take 2-4 weeks effective immunity. Medical names: rubella, morbilli.

bệnh sởi(dt) một bệnh nhiễm virus rất lây có khuynh hướng phát thành dịch mỗi 2-3 năm và ảnh hưởng chủ yếu đến trẻ em. Sau thời kỳ ủ bệnh từ 8-15 ngày, các triệu chứng giống như cảm lạnh phát triển kèm theo sốt cao. Trong má có thể xuất hiện những đốm đỏ có tâm trắng (đốm Koplik). Vào ngày thứ ba tới thứ năm, bắt đầu có nổi ban như những vết hồng hoi nhỏ cao, trước tiên ở sau tai rồi ở mặt và khắp nơi, các vết ban kéo dài trong 3-5 ngày. Bệnh nhân lây nhiễm trong suốt giai đoạn này. Trong hầu hết các trường hợp, triệu chứng thuyền giảm mau nhưng bệnh nhân vẫn dễ bị viêm phổi và nhiễm tai giữa. Phải 2-4 tuần mới bình phục hoàn toàn. Vắc-xin chống sởi sẽ gây được miễn dịch. Tên y học: rubella, morbilli.

meat- (meato-) prefix denoting a meatus.

Example: meatotomy (incision into the urethral meatus).

tiếp đầu ngữ chỉ miệng lỗ. *Thí dụ meatotomy (rạch lỗ niệu đạo).*

meatus n. (in anatomy) a passage or opening. The *external auditory meatus* is the passage leading from the pinna of the outer ear to the eardrum. A *nasal meatus* is one of three groove-like parts of the nasal cavity beneath each of the nasal conchae. The *urethral meatus* is the external opening of the urethra.

míeng lỗ(dt) (trong giải phẫu học) một đường thông hay một chỗ mở. Lỗ thính giác ngoài là đường thông từ lỗ tai ngoài đến

mảng nhĩ. *Lỗ khứu giác là một trong ba bô phán hình rãnh trong xoang mũi ở dưới mỗi xương xoắn mũi. Lỗ niệu đạo là chỗ mở ra bên ngoài của niệu đạo.*

mecamylamine *n.* a drug used to lower high blood pressure. It is administered by mouth and may cause dizziness, blurred vision, digestive up-sets, and dry mouth. Trade name: **Inversine**.

(dt) *một loại thuốc dùng hạ huyết áp cao. Thuốc dùng uống và có thể choáng váng, mờ mắt, rối loạn tiêu hóa và khô miệng. Tên thương mại: Inversine.*

mechanoreceptor *n.* a group of cells that respond to mechanical distortion, such as that caused by stretching or compressing a tissue, by generating a nerve impulse in a sensory nerve (see receptor). Touch receptors, proprioceptors, and the receptors for hearing and balance all belong to this class.

thụ thể cơ học (dt) *một nhóm tế bào đáp ứng với biến động cơ học như khi duỗi hay ép một mô bằng cách phát ra một xung lực thần kinh trong một dây thần kinh cảm giác (xem thụ thể). Các thụ thể xúc giác, thụ thể tri giác bản thể* và các thụ thể nghe và cảm bằng đều thuộc loại này.*

mechanotherapy *n.* the use of mechanical equipment during physiotherapy to produce regularly repeated movement in part of the body. This is done to improve the functioning of muscles and joints.

cơ học liệu pháp (dt) *việc dùng trang bị cơ học trong sinh lý trị liệu để gây ra các cử động đau và lặp lại ở một bộ phận cơ thể. Điều này dùng cải tiến chức năng của các cơ và khớp.*

Meckel's cartilage a cartilaginous bar in the fetus around which the 'mandible' develops. Part of Meckel's cartilage develops into the malleus (an ear ossicle) in the adult.

sụn Meckel *một thanh sụn trong thai nhi quanh đó sẽ phát triển hàm dưới. Một phần sụn Meckel phát triển thành xương búa (một tiểu cốt trong tai) khi trưởng thành.*

Meckel's diverticulum see diverticulum.

chi nang Meckel xem chi nang.

meclozine *n.* an antihistamine drug used

mainly to prevent and treat nausea and vomiting, particularly in travel sickness, and also to relieve allergic reactions. It is administered by mouth.

(dt) *một loại thuốc kháng histamine dùng chủ yếu để ngừa và chữa buồn nôn và nôn, đặc biệt trong chứng say tàu xe, và cũng để giảm các phản ứng dị ứng. Thuốc dùng uống.*

meconism *n.* poisoning from the effects of eating or smoking (opium or the products derived from it, especially 'morphine').

ngộ độc thuốc phiện (dt) *ngộ độc do nuốt hay hút thuốc phiện* hay các chất có nguồn gốc thuốc phiện; đặc biệt là morphine*.*

meconium *n.* the first stools of a newborn baby, which are sticky and dark green and composed of cellular debris, mucus, and bile pigments. The presence of meconium in the amniotic fluid during labour indicates fetal distress. See also (meconium) ileus.

cút su (dt) *phân đầu tiên của một em bé mới sinh. Cút su dinh và có màu xanh lục đậm và gồm các mảnh tế bào, chất nhầy, và sắc tố mật. Khi có cút su trong dịch ối chứng tỏ có nguy hiểm cho thai nhi. Cũng xem tắc ruột (do cút su).*

media (*tunica media*) /'mi:dʒə/ *n.* 1. the middle layer of the wall of a vein or artery. It is the thickest of the three layers being composed of elastic fibres and smooth muscle fibres in alternating layers. 2. the middle layer of various other organs or parts.

lớp giữa (*đo giữa*) (dt) 1. *lớp giữa trong thành động mạch hay tĩnh mạch. Lớp này là lớp dày nhất trong ba lớp; gồm các sợi dán hối và các sợi cơ trơn xếp thành các lớp xen nhau. 2. lớp giữa của nhiều cơ quan hay bộ phận khác.*

mediav /'mi:dʒəv/ *adj.* relating to or situated in the central region of an organ, tissue, or the body.

ở giữa (t) *liên quan đến hay ở vùng trung tâm một cơ quan, một mô, hay c là cơ thể.*

median /'mi:dʒən/ *adj.* 1. (in anatomy) situated in or towards the plane that divides the body into right and left halves. 2. (in statistics) see mean.

(thuộc) điểm giữa (t) 1. *(trong giải phẫu học) ở hay về hướng mặt phẳng chia cơ thể*

ra làm hai nửa bên phải và bên trái. 2. (trong thống kê học) xem sổ trung bình.

mediastinitis *n.* inflammation of the midline partition of the chest cavity (mediastinum), usually complicating a rupture of the oesophagus (gullet).

viêm trung thất (*dt*) *viêm ngắn giữa của xoang ngực (trung thất), thường là biến chứng của rách thực quản.*

mediastinum *n.* the space in the thorax (chest cavity) between the two pleural sacs. The mediastinum contains the heart, aorta, trachea, oesophagus, and thymus gland and is divided into anterior, middle, posterior, and superior regions.

trung thất (*dt*) *khoảng xoang ngực giữa hai túi phổi. Trung thất chứa tim, động mạch chủ, khế quản, thực quản, và tuyến vú, và chia thành các vùng trước, giữa, sau và trên.*

medical (*medikl*) *adj.* 1. of or relating to medicine, the diagnosis, treatment and prevention of disease. 2. of or relating to conditions that require the attention of a physician rather than a surgeon. For example, a *medical ward* accommodates patients with such conditions.

1. (thuộc) y học. 2. (thuộc) khoa nội (*ft*) 1. thuộc hay liên quan đến y học, chẩn đoán, điều trị và phòng ngừa bệnh. 2. thuộc hay liên quan đến các tình trạng cần đến một bác sĩ nội khoa hơn là bác sĩ phẫu thuật. *Thí dụ khu nội trong bệnh viện nhận các bệnh nhân như vậy.*

medical certificate a certificate stating a doctor's diagnosis of a patient's medical condition, disability or fitness to work.

giấy chứng nhận y khoa *giấy chứng nhận ghi chẩn đoán của bác sĩ về tình trạng y học của một bệnh nhân, kèm năng lực, hay thích hợp với công việc.*

medical committee 1. (in a hospital) a group of doctors of consultant grade (some or all of the consultants on the hospital staff) who give medical view-points on affairs concerned with overall policies on patient care, resource allocation, and the running of the hospital. Representatives of other hospital professions (nursing, administration, planning, and junior doctors) are usually in attend-

dace. It is generally subdivided into specialist subgroups known colloquially as the *Cog-wheel divisions*, representing the broad divisions of hospital practice (medical, surgical, paediatric, etc.). Usually the chairmen of each Cogwheel division form an executive committee for day-to-day decisions that are ratified at less frequent (quarterly) meetings of the medical committee. 2. (local) (in Britain) a group of representatives of the general practitioners under contract with a single 'Family Practitioner Committee'. The members act as spokesmen for the local practitioner, by whom they are elected. Similar arrangements and responsibilities apply for the *local dental committee*, *local pharmaceutical committee*, and the *local optical committee*. 3. (in Britain) a group of representative specialist and general practitioner who serve as medical advisors and spokesmen to a District or Regional Health Authority (*District Medical Committee* or *Regional Medical Committee*). See also National Health Service.

ủy ban y khoa 1. (trong bệnh viện) *một nhóm các bác sĩ ở trình độ chuyên gia (một số hay tất cả các chuyên gia trong biên chế bệnh viện), đưa ra các quan điểm y học liên quan đến chính sách chung của bệnh viện về chăm sóc bệnh nhân, cấp kinh phí, và điều hành bệnh viện. Đại diện của các ngành khác trong bệnh viện (điều dưỡng, hành chính, kế hoạch, và các bác sĩ phụ tá) cũng thường được tham dự. Ủy ban này thường chia thành nhiều phân ban chuyên khoa, thường gọi là *khoa bộ* phân tiêu biểu cho các Khoa lớn trong bệnh viện (nội khoa, phẫu thuật, nhi khoa, v.v...). Thường các chủ tịch của mỗi khoa bộ phân họp thành ban chấp hành quyết định các công việc hàng ngày theo như đã thông qua ở các buổi họp hàng quý của ủy ban y khoa.* 2. (ở địa phương) (*ở Vương quốc Anh*) *một nhóm đại biểu của các bác sĩ đa khoa có họp đồng chí với Ủy ban bác sĩ gia đình. Các hội viên hoạt động như phát ngôn viên cho các bác sĩ đa khoa địa phương là những người đã bầu ra họ. Tương tự như vậy cũng có những ủy ban nhà khoa địa phương, ủy ban quang học địa phương. 3. (*ở Vương quốc Anh*) *một nhóm đại biểu chuyên**

gia và bác sĩ da khoa phục vụ nhu cỗ vấn y học cho cơ quan y tế vùng hay quận (Ủy ban y khoa quận hay Ủy ban y khoa vùng). Cũng xem Sở y tế toàn quốc.

medical jurisprudence the study or practice of the legal aspects of medicine. See forensic medicine.

y khoa luật *học* *học* *về* *hành* *nghề* *và* *các* *mặt* *pháp* *luật* *của* *y* *học*. Xem pháp y.

Medical Officer of Health formerly the chief health executive of local government. See community physician.

chuyên gia y tế *đây là* *trưởng* *ban* *y* *tế* *của* *chính* *quyền* *địa* *phương*. Xem bác sĩ công đồng.

medical social worker a person with some medical training, employed to assist patients with domestic problems that may arise through illness.

nhân viên y tế xã hội *một* *người* *có* *huấn* *tuyên* *về* *y* *khoa* *được* *tuyển* *dụng* *để* *giúp* *các* *bệnh* *nhân* *về* *các* *vấn* *đề* *gia* *định* *do* *bệnh* *tật* *gây* *ra*.

medicated adj. containing a medicinal drug; applied to lotions, soaps, sweets, etc.

(cô) **thuốc** (tl) *có* *chứa* *một* *loại* *dược* *phẩm*, *dùng* *cho* *các* *nước* *n้ำ*, *xà* *bông*, *kéo*, *v.v..*

medication/'medɪ'keɪʃn/ n. 1. a substance administered by mouth, applied to the body, or introduced into the body for the purpose of treatment. Medicated dressings are applied to wounds to prevent infection and allow normal healing. See also premedication. 2. treatment of a patient using drugs.

cấp thuốc 1. *một* *chất* *dùng* *uống*, *dập* *trên* *cơ* *thể*, *hay* *đưa* *vào* *trong* *cơ* *thể* *với* *mục* *đích* *chữa* *trị*. Các loại băng có thuốc dùng dập vào vết thương để ngăn nhiễm trùng và giúp mau lành. Cũng xem thuốc chuẩn bị gây mê. 2. *chữa* *trị* *một* *bệnh* *bằng* *các* *dược* *phẩm*.

medicine/'medstɪn/ n. 1. the science or practice of the diagnosis, treatment, and prevention of disease. 2. the science or practice of nonsurgical methods of treating disease. 3. any drug or preparation used for the treatment or prevention of disease, particularly a preparation that is taken by mouth.

1. *y* *học*. 2. *nội* *khoa*. 3. *thuốc* 1. *khoa*

học hay thực hành về chẩn đoán, điều trị, và phòng ngừa bệnh. 2. *khoa* *học* *hay* *thực* *hành* *về* *các* *phương* *pháp* *Không* *phẫu* *thuật* *dể* *chữa* *bệnh*. 3. *mỗi* *loại* *thuốc* *hay* *chế* *phẩm* *dùng* *điều* *trị* *hay* *phòng* *ngừa* *bệnh*, *đặc* *biệt* *các* *chế* *phẩm* *dùng* *đường* *miệng*.

medicochirurgical adj. of or describing matters that are related to both medicine and surgery. A medicochirurgical disorder is one that calls for treatment by both a physician and a surgeon.

nội-ngoại khoa (tl) *thuộc* *hay* *mô* *tả* *các* *vấn* *đề* *liên* *quan* *dến* *cả* *nội* *khoa* *và* *phẫu* *thuật*. Một rối loạn nội-ngoại khoa là rối loạn cần điều trị với cả bác sĩ nội khoa và bác sĩ phẫu thuật.

Mediterranean fever 1. see brucellosis. 2. see polyserositis.

sốt Địa trung hải 1. xem bệnh Brucella. 2. xem viêm da thanh mạc.

medium n. 1. any substance, usually a broth, agar, or gelatin, used for the "culture" of microorganisms or tissue cells. An assay medium is used to determine the concentration of a growth factor or chemical by measuring the amount of growth it produces in a particular microorganism; all other nutrients are present in amounts adequate for growth. 2. See contrast medium.

môi trường (tl) 1. *bất* *cứ* *chất* *nào*, *thường* *là* *canh* *thịt*, *thạch*, *hay* *gelatin* *dùng* *nuôi* *cấy* *các* *vi* *sinh* *vật* *hay* *tế* *bào* *mỗ*. Môi trường thử nghiệm là môi trường xác định nồng độ của một yếu tố tăng trưởng hay hóa chất bằng cách đo lượng tăng trưởng do yếu tố hay hóa chất này gây ra trên một vi sinh vật đặc biệt. Tất cả các dưỡng chất khác đều đã có đủ cho tăng trưởng. 2. xem chất cản quang.

medroxyprogesterone n. synthetic female sex hormone (see progestogen) used to treat menstrual disorders, including amenorrhoea, to prevent miscarriage, and (in combination with an oestrogen) in oral contraceptives. It is administered by mouth or injection. Trade name Provera.

một *hormone* *phai* *tinh* *nữ* *tổng* *hợp* (xem progestogen) *dùng* *chữa* *các* *rối* *loạn* *kinh* *nguyệt*, *kết* *cả* *chứng* *vô* *kinh*, *dễ* *ngừa* *xáo* *thai*, *và* *(kết* *hợp* *với* *một* *oestrogen*) *dể* *làm*

thuốc tránh thai uống. Thuốc dùng uống. Tên thương mại: Provera.

medulla *n.* 1. the inner region of any organ or tissue when it is distinguishable from the outer region (the cortex), particular the inner part of the kidney, adrenal glands, or lymph nodes. 2. see medulla oblongata. 3. the 'myelin layer of certain nerve fibres. -medullary adj.

tủy(dt) 1. vùng trong của bất kỳ cơ quan hay mô não, khi có thể phân biệt được với vùng ngoài (vỏ), đặc biệt phần trong của thận, tuyến thương thần, hay các hạch bạch huyết. 2. xem hành tuy. 3. lớp myelin của một số sợi thần kinh. -medullary (tl.)

medulla oblongata (myelencephalon) the extension within the skull of the upper end of the spinal cord, forming the lowest part of the 'brainstem'. Besides forming the major pathway for nerve impulses entering and leaving the skull, the medulla contains centres that are responsible for the regulation of the heart and blood vessels, respiration, salivation, and swallowing. *Cranial nerves VI-XII leave the brain in this region.

hành tuy (não tuy) phần lớn ra trong hộp sọ ở đầu tận cùng trên của dây cột sống; tạo thành phần thấp nhất của cuống não*. Ngoài việc tạo thành đường dẫn chính cho các xung lực thần kinh đi vào và ra khỏi hộp sọ, hành tuy còn có các trung tâm có nhiệm vụ điều hoà tim và các mạch máu, hô hấp, hết nước bọt, và nuốt. Các dây thần kinh số VI và XII rời khỏi não trong vùng này.

medullated (myelinated) nerve fibre any nerve fibre that has a sheath of 'myelin' surrounding and insulating its axon.

sợi thần kinh tuy (sợi thần kinh myelin) bắt cứ sợi thần kinh nào có một lớp myelin bao bọc và cách ly sợi trục.

medulloblastoma *n.* a 'cerebral tumour that occurs during childhood. It is derived from cells that have the apparent potential to mature into neurones. The medulloblastoma usually develops adjacent to the fourth ventricle. It causes an unsteady gait and shaky limb movements. Obstruction to the flow of cerebrospinal fluid causes 'hydrocephalus'. The tumour is sensitive to radiotherapy.'

u nguyên tuy bao(dt) một khối u não xảy ra trong thời thơ ấu. U này có nguồn gốc từ những tế bào có vẻ có tiềm năng trưởng thành thành các neuron. U nguyên tuy bao thường phát triển sát ngay não thất thứ tư, làm cho dáng đi không vững và cử động các chi bị rung. Tác động chảy dịch não tuy sẽ gây tràn dịch não*. Khối u này mẫn cảm với bức xạ liệu pháp.

mefenamic acid an *analgesic that also reduces inflammation and fever and is used to treat headache, toothache, rheumatic pain, and similar conditions. It is administered by mouth; side-effects include digestive upsets, drowsiness, and skin rashes. Trade name: Ponstan.

một loại thuốc giảm đau cũng có tính giảm viêm và hạ nhiệt, dùng chữa nhức đầu, nhức răng, đau khớp và các tình trạng tương tự. Thuốc dùng uống, tác động phụ gồm rối loạn tiêu hóa, buồn ngủ, và phát ban ngoài da. Tên thương mại: Ponstan.

mega-/ 'mego/ prefix denoting 1. large size, or abnormal enlargement or distention. Example: megacaecum (of the caecum). 2. a million. Example: megavolt (a million volts).

tiếp đầu ngũ chỉ 1. kích thước lớn, hay lớn ra hoặc căng bất thường. *Thí dụ:* megacaecum (máu tràng lớn). 2. một triệu. *Thí dụ* megavolt (một triệu volt).

megacolon *n.* dilatation, and sometimes lengthening, of the colon. It is caused by obstruction of the colon, *Hirschsprung's disease, or long-standing constipation, or it may occur as a complication of ulcerative 'colitis (toxic megacolon)'.

chứng to đại tràng(dt) tình trạng đại tràng bị giãn ra và dài khi dài ra. Điều này do bị tắc đại tràng, bệnh Hirschsprung*, táo bón lâu dài, cũng có thể là biến chứng của viêm loét đại tràng (chứng to đại tràng do độc tố).

megakaryoblast *n.* a cell that gives rise to the platelet-forming cell *megakaryocyte, found in the blood-forming tissue of the bone marrow. It is derived from a 'haemopoietic stem cell and matures via an intermediate stage (promegakaryocyte) into a megakaryocyte.

nguyên bào nhán không lõi (dt) một tế

bao sê sinh ra tế bào nhán khổng lồ từ tế bào tao tiểu cầu, thấy trong các mô tao máu ở tủy xương. Nguyên bao này có nguồn gốc từ một tế bào mầm tao huyết và trưởng thành qua một giai đoạn trung gian (tiến bao nhán khổng lồ) thành tế bào nhán khổng lồ.

megakaryocyte *n.* a cell in the bone marrow that produces *platelets. It is large (35–160 μ m in diameter), with an irregularly lobed nucleus, and with *Romanowski stains its abundant cytoplasm appears pale blue with fine reddish granules. See also thrombopoiesis.

tế bào nhán khổng lồ (*dt*) một tế bào trong tủy xương có nhiệm vụ sản sinh tiểu cầu*. Tế bào này lớn (đường kính 35–160 μ m), nhân có nhiều thùy không đều, và khi nhuộm Romanowsky, khối bảo tương rất nhiều của tế bào này sẽ có xanh tái và có các hạt đỏ nhạt. Cũng xem sự tạo tiểu cầu.

megal- (*megalo-*) prefix denoting abnormal enlargement. Example: *megalomelia* (of limbs).

tiếp đầu ngũ chỉ lớn bất thường. Thị dụ *megalomelia* (các chi dài bất thường).

megaloblast *n.* an abnormal form of any of the cells that are precursors of red blood cells (see *erythroblast*). Megaloblasts are usually large and their nuclei fail to mature in the normal way; they are seen in the bone marrow in certain anaemias (*megaloblastic anaemias*) due to deficiency of vitamin B₁₂ or folic acid. -*megaloblastic adj.*

nguyên hồng cầu khổng lồ (*dt*) một dạng bất thường của bết cù tế bào tiền thân não của hồng cầu (xem nguyên hồng cầu). Nguyên hồng cầu khổng lồ có kích thước lớn bất thường và nhân của chúng không trưởng thành được như bình thường. Các nguyên hồng cầu khổng lồ thấy trong tủy xương trong một số dạng thiếu máu (thiếu máu nguyên hồng cầu khổng lồ do thiếu vitamin B₁₂ hay folic acid. -*megaloblastic* *dt*.

megalcephaly *n.* 1. see macrocephaly. 2. overgrowth and distortion of skull bones (see leontiasis).

chứng đau to (*dt*) 1. xem phản ứng chấn macrocephaly. 2. tăng sinh và biến dạng các xương hộp sọ (xem chứng đau sưng tủy).

megalocyte *n.* see macrocyte.

đại hồng cầu (*dt*) xem phản ứng chấn macrocyte.

megalomania / *megalo'menja/ n.* delusions of grandeur, such as being God royalty, etc. It may be a feature of a schizophrenic or manic illness or of cerebral syphilis.

hoang tưởng tự đại (*dt*) có áo tưởng về đại, như coi mình là trời hay là vua v.v... Đây có thể là đặc trưng của lâm thần phân liệt hay hung cảm hay giáng mai não.

-**megaly** suffix denoting abnormal enlargement. Example: *splenomegaly* (of spleen). Tiếp vĩ ngữ chỉ lớn bất thường (phì đại). Thị dụ *splenomegaly* (lách lớn bất thường).

megaureter *n.* gross dilatation of the ureter. This occurs above the site of a long-standing obstruction in the ureter, which blocks the free flow of urine from the kidney. A common cause of megaureter is reflux of urine from the bladder into the ureters (see vesicoureteric reflux), but some of the most striking examples are found in so-called *idiopathic megaureter*. In this condition, which may affect one or both ureters, there is a segment of normal ureter of varying length at the extreme lower end of the bladder, above which the ureter is enormously dilated. Both reflux and idiopathic megaureter progress to urinary infection and/or renal impairment. Treatment is by corrective surgery.

chứng phình niệu quản (*dt*) tình trạng niệu quản bị giãn lớn. Điều này xảy ra trên một chỗ tắc lâu dài ở niệu quản làm tắc dòng nước tiểu từ thận chảy ra. Một nguyên nhân thông thường của phình niệu quản là nước tiểu chảy ngược từ bàng quang về niệu quản (xem hồi lưu bàng quang-niệu quản) nhưng đặc biệt là phình niệu quản vòi cần. Tình trạng này có thể xảy ra ở một hay cả hai niệu quản, chỉ có một đoạn niệu quản có chiều dài thay đổi ở đâu dưới bàng quang là bình thường, còn phần trên bị giãn ra rất lớn. Phình niệu quản vòi cần hay hồi lưu đều đưa tới nhiễm trùng đường tiểu và/hay suy thận. Chữa trị bằng phẫu thuật điều chỉnh.

megestrol *n.* a synthetic female sex hormone (see progestogen) that is used in combination with an oestrogen in oral

contraceptives.

(dt) một hormone phái sinh nữ tổng hợp (xem progestagen) dùng kết hợp với một oestrogen làm thuốc tránh thai uống.

meibomian cyst *n. see chalazion.*

nang Meibomius *xem chắp mắt.*

meibomian glands (tarsal glands)

small sebaceous glands that lie under the conjunctiva of the eyelids.

tuyến Meibomins (tuyến mi) *các tuyến bã nhầy ở dưới kết mạc của mí mắt.*

meiosis (reduction division) *n. a type*

*of cell division that produces four daughter cells, each having half the number of chromosomes of the original cell. It occurs before the formation of sperm and ova and the normal (*diploid) number of chromosomes is restored after fertilization. Meiosis also produces genetic variation in the daughter cells, brought about by the process of 'crossing over'. Meiosis consists of two successive divisions, each divided into four stages (see prophase, metaphase, anaphase, telophase). (see illustration). Compare mitosis.*

-meiotic adj.

giảm phân *(dt) một kiểu phân chia tế bào sinh ra bốn tế bào con, mỗi tế bào con có một nửa số nhiễm sắc thể của tế bào gốc. Điều này xảy ra trước khi thành lập tinh trùng và noãn, và số nhiễm sắc thể bình thường (lưỡng bộ) sẽ được phục hồi sau khi thụ tinh. Giảm phân cũng gây ra những thay đổi về di truyền trong các tế bào con bằng tiến trình giao thoa". Giảm phân gồm hai lần phân chia tế bào kế tiếp nhau, mỗi lần chia làm bốn giai đoạn (xem: tiến kỵ, hậu kỵ, biến kỵ, chung kỵ). (Xem: hình). So sánh với giàn phân -meiotic (tt).*

Meissner's plexus (submucous plexus) *a fine network of parasympathetic nerve fibres in the wall of the alimentary canal, supplying the muscles and mucous membrane.*

tùng Meissner (tùng dưới niêm mạc)

một mạng mỏng các sợi thần kinh phó giao cảm ở trong thành ống tiêu hóa, dẫn đến các cơ và các mảng nhầy.

melaena *n. black tarry faeces due to the presence of partly digested blood from higher*

up the digestive tract. Melaena is not apparent unless at least 500ml of blood has entered the gut. It often occurs after vomiting blood (xem: haematemesis) and the causes are the same.

phân đen *(dt) phân đen như hắc in do có máu tiêu hóa không hoàn toàn ở phần trên đường tiêu hóa. Phân đen chỉ thấy trong khi đã có ít nhất 500ml máu vào tới đường tiêu hóa. Điều này thường xảy ra sau khi nôn ra máu (xem: thó huyết) và có cùng nguyên nhân.*

melan- *(melano-) prefix denoting 1. black coloration. 2. melanin. Example: melanæmia (presence in the blood).*

tiếp đầu ngữ chỉ 1. màu đen. 2. melanin. Thi dụ: melanæmia (có melanin trong máu).

melancholia/ melan'kœljœf *n. see depression, involutional melancholia.*

chứng u uất *xem: trầm cảm, u uất tăng tiến.*

melanin/ 'melænɪn/ *n. a dark-brown to black pigment occurring in the hair, the skin, and in the iris and choroid layer of the eyes. Melanin is contained within special cells (chromatophores); in the skin these are found in the *dermis. Production of melanin in the skin is increased by the action of sunlight (producing tanning), which protects the underlying skin layer from the sun's radiation.*

(dt) sắc tố màu nâu đậm tối đen, thấy trong tóc, da, mống mắt và mạch máu mắt. Melanin chứa trong các tế bào đặc biệt (tế bào tái sắc); ở da các tế bào này thấy trong lớp biểu sinh melanin trong da tăng lên do tác động của ánh sáng mặt trời (gây rám da) để bảo vệ lớp da phía dưới chống lại bức xạ mặt trời.

melanism (melanosis)/ 'melænizəm/

*n. an unusually pronounced darkening of body tissues caused by excessive production of the pigment *melanin. For example, melanism may affect the hair, the skin (after sunburn, during pregnancy, or in *Addison's disease), or the eye.*

chứng nhiễm melanin (bệnh melanin)

(dt) tình trạng các mô cơ thể có màu đậm rõ rệt không bình thường do sản sinh quá mức

sắc tố melanin. Thị dụ chứng nhiễm melanin có thể ảnh hưởng đến tóc, da (sau khi phơi nắng, khi mang thai, hay trong bệnh Addison), hay mắt.

melanocyte (melanophore) n. a cell within the epidermis of skin that produces the dark brown pigment *melanin.

tế bào hắc tố(dt) tế bào trong lớp biểu bì da sản sinh ra sắc tố melanin* màu nâu đậm.

melanocyte-stimulating hormone

(MSH) a hormone synthesized and released by the pituitary gland. In amphibians MSH brings about colour changes in the skin but its physiological role in man is uncertain.

hormone kích thích tế bào sắc tố (MSH) một hormone do tuyến yên tổng hợp và phóng thích. Ở các loài lưỡng cư, hormone này làm da đổi màu, nhưng ở người chưa xác định rõ được vai trò sinh lý của hormone này.

melanoderma n. an abnormal increase in the skin pigment (*melanin).

chứng hắc bì(dt) tình trạng tăng bội thường sắc tố melanin trong da.

melanoma n. a highly malignant tumour of melanin-forming cells, the melanocytes. Such tumours usually occurs in the skin but are also found in the eye and the mucous membranes. They may contain melanin (*melanotic melanomas*) or be free of pigment (*amelanotic melanomas*). Spread of this cancer to other parts of the body, especially to the lymph nodes and liver, is common. In these cases melanin or its precursors (*melanogens*) may be excreted in the urine and the whole of the skin may be deeply pigmented.

u hắc tố(dt) một khối u ác tính cao ở các tế bào tạo melanin (tế bào hắc tố). Các khối u này thường xảy ra trong da nhưng cũng thấy trong mắt và các mảng nhầy. Chứng có thể chứa melanin (u hắc tố có melanin) hay không có sắc tố (u hắc tố không melanin). Ung thư này thường lan tràn đến các bộ phận cơ thể khác, đặc biệt các hạch bạch huyết và gan. Trong những trường hợp này melanin hay tiền thân của nó là melanogen có thể thấy trong nước tiểu và toàn bộ da có thể nhiễm sắc tố nặng.

melanonychia n. blackening of the nails with the pigment *melanin.

nhiễm hắc tố móng tình trạng móng bị đen lại do nhiễm sắc tố melanin.

melanophore n. see melanocyte.

tế bào hắc tố(dt) xem phản ứng chủ melanocyte.

melanoplakia n. pigmented areas of *melanin in the mucous membrane lining the inside of the cheeks.

mảng melanin(dt) các vùng nhiễm sắc tố melanin ở lớp mảng nhầy phía trong má.

melanosis n. 1. see melanism. 2. a disorder in the body's production of the pigment melanin. 3. 'cachexia associated with the spread of the skin cancer *melanoma. -melanotic adj.

bệnh melanin(dt) 1. xem nhiễm melanin. 2. một rối loạn về sản sinh melanin trong cơ thể. 3. suy mòn kết hợp với lan tràn ung thư da u hắc tố*. -melanotic (ti.).

melanuria n. the presence of dark pigment in the urine. This may be caused by the presence of melanin or its precursors, in some cases of *melanoma; it may alternatively be caused by metabolic disease, such as *porphyria.

melanin niệu(dt) tình trạng có sắc tố đậm trong nước tiểu. Điều này có thể do melanin hay các tiền thân của nó trong một số ca u hắc tố*, cũng có thể do một bệnh chuyển hóa như rối loạn chuyển hóa porphyrin.

melasma n. see chloasma.

bệnh den da(dt) xem chứng nám da.

melioidosis n. a disease of wild rodents caused by the bacterium *Pseudomonas pseudomallei*. It can be transmitted to man, possibly by rat fleas, causing pneumonia, multiple abscesses, and septicaemia. It is often fatal.

bệnh chét chuột(dt) một bệnh của loài gặm nhấm hoang do vi trùng *Pseudomonas pseudomallei* gây ra. Bệnh có thể truyền sang người, có thể do bọ chét chuột, gây viêm phổi, nhiều áp xe, và nhiễm trùng huyết. Bệnh thường gây tử vong.

melomelus n. a fetus with one or more pairs of supernumerary limbs.

quái thai nhiều chi (dt) thai nhi có thêm một hay nhiều dôi chi.

melphalan /'melfələn/ *n.* a drug used to treat various types of cancer, including malignant melanoma, tumours of the breast and ovaries, and Hodgkin's disease. It is administered by mouth or injection. Side-effects include digestive upsets, mouth ulcers, and temporary hair loss. Trade name: Alkeran.

(dt) một loại thuốc dùng chữa nhiều loại ung thư, kể cả u hắc tố ác tính, ung thư vú và xoắn sào, và bệnh Hodgkin. Thuốc dùng uống hay chích. Tác động phu gồm rối loạn tiêu hóa, loét miệng, và rụng lông tóc tạm thời. Tên thương mại: **Alkeran**.

membrane /'membərən/ *n.* 1 a thin layer of tissue surrounding the whole or part of an organ or tissue lining a cavity, of separating adjacent structures or cavities. See also basement membrane, mucous membrane, serous membrane. 2 the lipoprotein envelope surrounding a cell (*plasma or cells membrane*). -membranous adj.

màng (dt) 1. một lớp mỏng bao quanh toàn bộ hay một phần cơ quan hay mô, lót trong một xoang, hay phân chia các cấu trúc hay các xoang gần nhau. Cũng xem màng nén, màng nhầy, màng thanh dịch. 2. lớp lipoprotein bao quanh một tế bào (màng tế bào). -membranous tt.

membrane bone /'membərn bəun/ *n.* a bone that develops in connective tissue by direct ossification, without cartilage being formed first. The bones of the face and skull are membrane bones.

xương màng một xương phát triển trong các mô liên kết bằng sự hóa cốt trực tiếp, không qua giai đoạn tạo sụn. Các xương ở mặt và hộp sọ là các xương màng.

membranous labyrinth /'membərənz la'bərinθ/ *n.* see labyrinth

mê đạo màng xem mê đạo.

men- (meno-) prefix denoting menstruation.

tiếp dầu ngũ cốc kinh nguyệt.

menarche /'menətʃə/ *n.* the start of the menstrual periods. This may happen at any age between about 10 and 17 years.

tần hành kinh đầu (dt) lúc bắt đầu có kinh nguyệt, xảy ra trong khoảng từ 10-17 tuổi.

mendelism /'menda'lizəm/ *n.* the theory of inheritance based on "Mendel's laws"

thuyết Mendel (dt) lý thuyết di truyền căn cứ trên luật Mendel".

Mendel's laws rules of inheritance based on the breeding experiments of Gregor Mendel, which showed that the inheritance of characteristics is controlled by particles now known as "genes". In modern terms they are as follows. (1) Each body (somatic) cell of an individual carries two factors (genes) for every characteristic and each gamete carries only one. It is now known that the genes are arranged on chromosomes, which are present in pairs in somatic cells and separate during gamete formation by the process of meiosis. (2) Each pair of factors segregates independently of all other pairs at meiosis, so that the gametes show all possible combinations of factors. This law applies only to genes on different chromosomes; those on the same chromosome are affected by linkage. See also dominant, recessive.

luật Mendel luật di truyền căn cứ trên các thí nghiệm giao giống của Gregor Mendel đã cho thấy sự kế thừa các đặc tính do các hạt này đã biết là gen" kiểm soát. Luật Mendel nói theo thuật ngữ hiện đại như sau: (1) mỗi tế bào cơ thể (tế bào thể tạng) của một cá thể có mang hai nhân tố (gen) cho mỗi đặc tính và mỗi giao tử chỉ mang một. Ngày nay người ta biết rằng các gen xếp thành từng đôi trên nhiễm sắc thể các tế bào thể tạng, và phân ly khi tạo giao tử bằng tiến trình giảm phân". (2) mỗi đôi nhân tố phân ly độc lập với các đối khác khi giảm phân, vì thế các giao tử có mọi khả năng kết hợp các nhân tố. Luật này chỉ áp dụng với các gen trên những nhiễm sắc thể khác nhau, đối với các gen trên cùng một nhiễm sắc thể sẽ có liên kết". Cũng xem trội, liệt.

menidrosis (menhidrosis) *n.* the production of sweat, sometimes containing blood. Instead of the normal menstrual flow.

chứng ra mồ hôi khi hành kinh (dt) sự tiết mồ hôi, đối khi có chứa máu, thay vì

dòng kinh nguyệt bình thường.

Ménière's disease (Ménière's syndrome) a disease affecting the inner ear in which deafness is associated with buzzing in the ears (tinnitus) and vertigo; its cause is not known. Typically, the attacks of vertigo are sudden and explosive and associated with pallor, nausea, and vomiting. Between attacks there may be months without symptoms, but as the disease progresses the deafness becomes more marked. Neither medical nor surgical treatment is uniformly successful.

bệnh Ménière (hội chứng Ménière) một bệnh ảnh hưởng đến tai trong, gây điếc kết hợp với tiếng vù vù trong tai (ù tai) và chóng mặt. Ở dạng điển hình, các cơn chóng mặt đến bất chợt và có tính bùng nổ, và kết hợp với xanh tai, buồn nôn và nôn. Giữa các cơn có thể có nhiều tháng không có triệu chứng gì nhưng khi bệnh tiến triển, chứng điếc sẽ ngày một nặng hơn. Không có liệu pháp nội khoa hay phẫu thuật nào tỏ ra có công hiệu.

mening- (meningo-) /'menɪŋgə/ prefix denoting the meninges.

tiếp đầu ngữ chỉ màng não.

meninges /'menɪndʒɪz/ pl. n. (sing, mening) the three connective tissue membranes that line the skull and vertebral canal and enclose the brain and spinal cord (see illustration). The outermost layer - the "dura mater" (pachymeninx) - is inelastic, tough, and thicker than the middle layer (the "arachnoid mater") and the innermost layer (the "pia mater"). The inner two membranes are together called the *leptomeninges*, between them circulates the "cerebrospinal fluid".

màng não(dt) ba lớp màng mỏ liên kếttot trong hộp sọ và ống sống, bao bọc não và dây cột sống (xem hình). Lớp ngoài cứng - "màng cứng" - không đàn hồi, cứng và dày hơn lớp giữa ("màng nhén") và lớp trong cũng ("màng nuôi"). Loại lớp màng trong gọi chung là màng não mềm có dịch não tuy chảy ở giữa.

meningioma n. a tumour arising from the fibrous coverings of the brain and spinal cord ('meninges'). It is usually slow-growing and

produces symptoms by pressure on the underlying nervous tissue. In the brain the tumour is a cause of focal *epilepsy and gradually progressive neurological disability. In the spinal cord it causes paraplegia and the 'Brown-Séquard syndrome'. Some meningio-mas (known as *meningeal sarcomas*) are malignant and invade neighbouring tissues. Treatment of the majority of cases is by surgical removal if the tumour is accessible. The more malignant varieties may also require additional radiotherapy. Some patients have been known to have symptoms for as long as 30 years before the tumour has been discovered.

u mảng não(dt) một khối u phát xuất từ lớp bao bọc não và dây cột sống (mảng não). U này thường phát triển chậm và gây triệu chứng bằng cách ép các mô thần kinh nằm dưới. Trong não, u này là nguyên nhân của "đóng kinh" cục bộ và dần dần tới mất năng lực thần kinh diễn tiến. Trong dây cột sống, u gây ra liệt hai chi dưới và hội chứng Brown-Séquard. Một vài u mảng não là ác tính (goi là sarcoma mảng não) và lan tràn đến các mô lân cận. Trong đa số các trường hợp, chữa trị bằng phẫu thuật cắt bỏ nếu tái được khối u. Các dạng ác tính cao hơn có thể cần bỏ sung liệu pháp bức xạ. Một số bệnh nhân được biết đã có các triệu chứng từ 30 năm trước khi phát hiện ra khối u.

meningism n. stiffness of the neck mimicking that found in meningitis. It is most common in childhood and is usually a symptom of chest infection or inflammation in the upper respiratory tract. Examination of the "cerebrospinal fluid" reveals no abnormalities.

phản ứng mảng não(dt) tình trạng bi cứng cố giống như khi bị viêm mảng não. thường thấy nhất ở trẻ em. Điều này thường là triệu chứng nhiễm trùng vùng ngực hay viêm đường hô hấp trên. Xét nghiệm dịch não tuy không thấy có gì bất thường.

meningitis /'menɪn'dʒɪtɪs/ n. an inflammation of the "meninges" due to infection by viruses or by the bacteria responsible for pneumonia, syphilis, or tuberculosis. Meningitis causes an intense headache, fever, loss of appetite, intolerance to light and sound, rigidity of muscles, especially those in the

neck (see also Kernig's sign), and in severe cases convulsions, vomiting, and delirium leading to death. Bacterial meningitis can be effectively treated with antibiotics or sulphonamides. Viral meningitis does not respond to drugs; prolonged bed rest, darkness, and quiet is the only treatment. See also cerebrospinal fever, leptomeningitis, pachymeningitis.

viêm màng não (dt) viêm màng não do nhiễm virus hay các vi trùng gây viêm phổi, giang mai, hay lao. Viêm màng não gây nhức đầu dữ dội, sốt, ăn mất ngon, không chịu được ánh sáng và ám thanh, cứng cơ, đặc biệt các cơ cổ (cũng xem dấu Ker-nig), và trong các ca nặng có giật, nôn, và mê sảng dần đến tử vong. Viêm màng não do vi trùng có thể chưa thành công với các kháng sinh hay sulphonamides. Viêm màng não do virus không đáp ứng với dược liệu pháp, cách chữa duy nhất là nghỉ ngơi lâu dài trong tối và giữ yên lặng. Cũng xem sốt não-tủy, viêm màng não mềm, viêm màng cứng.

meningocele n. see neural tube defects

thoát vị màng não (dt) xem khuyết lật ống thần kinh

meningococcaemia n. the presence of meningococci (bacteria of the species *Neisseria meningitidis*) in the bloodstream. See meningitis.

nhiễm não mô cầu huyết (dt) tình trạng có não mô cầu (vi trùng loài *Neisseria meningitidis*) trong máu. Xem viêm màng não

meningocoecus n. (pl. meningoco-cci) one of the bacteria causing meningitis: '*Neisseria meningitidis*'. -meningococcal adj

não mô cầu (dt) một trong các vi trùng gây viêm màng não. *Neisseria meningitidis*. -meningococcal (dt)

meningoencephalitis n. inflammation of the brain and its membranous coverings (the meninges) caused by infection, as with the mumps virus or *Brucella* (the bacterium causing brucellosis). Brucellosis may also involve the spinal cord, producing myelitis with paralysis of both legs, sometimes called meningomyelitis.

viêm não-màng não (dt) viêm não và các lớp màng bao bọc (màng não) do nhiễm

trùng, như virus quai bị hay *Brucella* (vi trùng gây bệnh Brucellosis). Bệnh Brucella cũng có thể gồm cả dây cột sống, gây viêm tủy dẫn đến liệt hai chân, đôi khi gọi là viêm màng não-tủy sống.

meningoencephalocele n. see neural tube defects

thoát vị não-màng não (dt) xem khuyết lật ống thần kinh

meningomyelitis n. see meningoencephalitis.

viêm màng não-tủy sống (dt) xem viêm não-màng não.

meningomyelocele n. see neural tube defects.

thoát vị màng não-tủy sống xem khuyết lật ống thần kinh.

meningo-vascular adj. relating to or affecting the meninges covering the brain and spinal cord and the blood vessels that penetrate them to supply the underlying neural tissues. The term is usually used to describe secondary syphilitic infection of the nervous system.

(thuộc) mạch-màng não (tt) liên quan tới hay ảnh hưởng đến các lớp màng bao bọc và dây cột sống và các mạch máu đi vào trong màng để cung cấp cho các mô thần kinh bên dưới. Từ này thường dùng mô tả nhiễm giang mai thư phát của hệ thần kinh.

meninx n. the thin layer of mesoderm that surrounds the brain of the embryo. It gives rise to most of the skull and the membranes that surround the brain. See also chondrocranium.

màng phổi não (dt) lớp trung bì móng bao quanh não trong giai đoạn phôi. Lớp này sinh ra hầu hết hộp sọ và các màng bao quanh não. Cũng xem sọ sụn.

meniscectomy n. surgical removal of a cartilage (meniscus) in the knee. This is carried out when the meniscus has been torn or is diseased, to relieve pain and locking of the knee joint.

cắt bỏ sụn chêm (dt) phẫu thuật cắt bỏ một miếng sụn (sụn chêm) ở đầu gối. Điều này thực hiện khi sụn chêm bị rách hay bị bệnh, để giảm đau và "khóa" khớp đầu gối

meniscus/ mə'nɪskəs/ *n.* (in anatomy) a crescent-shaped structure, such as the fibrocartilaginous disc that divides the cavity of a synovial joint.

sụn (đĩa) chèm(đi) (trong giải phẫu học) một cấu trúc hình lõm, như đĩa sụn-xo phân chia xoang của một khớp hoạt dịch.

menopause (climacteric) /'menəpauz/ *n.* the time in a woman's life when the ovaries cease to produce an egg cell every four weeks and therefore menstruation ceases and the woman is no longer able to bear children. The menopause can occur at any age between the middle thirties and the late fifties. Menstruation may decrease gradually in successive periods or the intervals between periods may lengthen; alternatively there may be a sudden and complete stoppage of the monthly periods. At the time of the menopause there is a change in the balance of sex hormones in the body, which sometimes leads to hot flushes, palpitations, and dryness of the mucous membrane lining the vagina. Some women may also experience emotional disturbances. -menopausal adj

thời kỳ mãn kinh (đi) thời gian trong dài sống một phụ nữ, khi các hoan sao ngưng sản sinh một tế bào trứng mỗi bốn tuần, vì vậy cũng không còn kinh nguyệt và người này sẽ không còn khả năng mang thai. Thời kỳ mãn kinh có thể xảy ra vào bất cứ tuổi nào trong khoảng giữa ba mươi đến cuối năm mươi. Kinh nguyệt có thể giảm dần trong các kỳ hành kinh tiếp theo sau, hay khoảng cách giữa các kỳ hành kinh dài lên; cũng có khi có ngưng đột ngột và toàn bộ các kỳ hành kinh hàng tháng. Ở thời kỳ mãn kinh có thể có thay đổi về cân bằng hormone sinh dục trong cơ thể, đôi khi dẫn đến đỏ mặt, hồi hộp và khó kiểm soát ám đạo. Một số phụ nữ có thể bị rối loạn cảm xúc. -menopausal (it.)

menorrhagia (epimenorrhagia) n. abnormally heavy bleeding at menstruation, which may or may not be associated with abnormally long periods. Menorrhagia may be associated with high blood pressure, hormonal disturbances, inflammation or tumours (e.g. fibroids) in the pelvic cavity, disease, and many other conditions.

chứng rong kinh(dt) chảy máu kinh nguyệt nhiều bất thường, có thể có hay không kết hợp với kinh dài bất thường. Chứng rong kinh có thể kết hợp với cao huyết áp, rối loạn hormone, viêm hay các khối u (thì du u xơ) trong xoang chậu, thiếu máu, dài tháo đường, bệnh thận, và nhiều tình trạng khác.

menses/ 'mensi:z/ *n.* the blood and other materials discharged from the womb at menstruation.

kinh nguyệt(dt) máu và các chất liệu khác chảy ra khỏi tử cung khi hành kinh.

menstrual cycle/ 'menstruel suklı/ the periodic sequence of events in sexually mature nonpregnant women by which an egg cell (ovum) is released from the ovary at four-weekly intervals until the change of life (see menopause). The stages of the menstrual cycle are shown in the diagram. An ovum develops within a "Graafian follicle in the ovary. When mature, it bursts from the follicle and travels along the Fallopian tube to the womb. A temporary endocrine gland—the corpus luteum—develops in the ruptured follicle and secretes the hormone "progesterone, which causes the lining of the womb to become thicker and richly supplied with blood in preparation for pregnancy. If the ovum is not fertilized the cycle continues: the corpus luteum shrinks and the womb lining is shed at menstruation. If fertilization does take place the fertilized ovum becomes attached to the womb lining and the corpus luteum continues to secrete progesterone, i.e. pregnancy begins.

chu kỳ kinh nguyệt sự nối tiếp các sự kiện có tính chu kỳ ở một phụ nữ trưởng thành sinh dục không mang thai, trong đó một tế bào trứng (noãn) được phóng thích ra khỏi noãn sáu ở khoảng cách mỗi bốn tuần cho đến khi thay đổi cuộc sống (xem thời kỳ mãn kinh). Các giai đoạn của chu kỳ kinh nguyệt được vẽ trên biểu đồ. Một hoàn phát triển trong tiểu nang Graaf trong hoan sáu. Khi trưởng thành, hoan vỡ ra khỏi tiểu nang và di dọc theo Fallope đến tử cung. Một tuyến nội tiết tạm thời - hoàng thể - phát triển trong nang đã vỡ và tiết ra hormone progesterone; hormone này làm niêm mạc tử cung

dày lên và được cung cấp nhiều mạch máu để chuẩn bị mang thai, nếu noãn không được thụ tinh, chu kỳ sẽ tiếp tục: “thả” văng teo lại và niêm mạc tử cung bị tróc ra khi hành kinh”. Nếu có thụ tinh, trứng thụ tinh sẽ bám vào niêm mạc tử cung và “thả” văng tiếp tục tiết ra progesterone, từ đó bắt đầu mang thai.

menstruation (catamenia)

/menstryo'eu̯ən/ n. the discharge of blood and fragments of womb lining from the vagina at intervals of about month in women of child-bearing age (see menarche, menopause). Menstruation is that stage of the menstrual cycle during which the womb lining, which is thickened in readiness to receive a fertilized egg cell (ovum), is cast off if fertilization does not occur within a limited period of time. The normal duration of discharge varies from three to seven days. In *anovular menstruation*, discharge takes place without previous release of an egg cell from the ovary. *Vaginal menstruation* is bleeding from a mucous membrane other than the womb lining when normal menstruation is due. See also amenorrhoea, dysmenorrhoea, epimenorrhoea, hypomenorrhoea, menorrhagia, oligomenorrhoea.

hành kinh (dt) việc tiết ra máu và các mảnh niêm mạc tử cung ở âm đạo cách khoảng một tháng ở phụ nữ trong tuổi mang thai (xem hành kinh lần đầu, thời kỳ mãn kinh). Hành kinh là giai đoạn của chu kỳ kinh nguyệt trong đó niêm mạc tử cung đã dày lên để sẵn sàng nhận tế bào trứng (noãn) đã thụ tinh, bị tróc ra vì đã không có thụ tinh xảy ra trong một thời gian nhất định nào đó. Thời gian ra máu thay đổi từ ba đến bảy ngày. Khi hành kinh không phóng noãn, có xuất huyết nhưng trước đó không có phóng thích trứng ra khỏi noãn sào. Hành kinh thay thế là xuất huyết từ một mảng nhầy khác hòn niêm mạc tử cung khi đến kỳ hành kinh. Cũng xem chứng vô kinh, thống kinh, kinh mau, it kinh nguyệt, rong kinh, kinh nguyệt ít.

mental¹ /'mentl/ adj. relating to or affecting the mind.

(thuộc) tinh thần (tt) liên quan đến hay ảnh hưởng đến tâm trí.

mental² adj. relating to the chin.

(thuộc) cầm (tt) liên quan đến cầm.

mental age /'mentl eɪdʒ/ a measure of an individual's level of intellectual functioning; for example, someone described as having a mental age of 6 years would be functioning at the level of an average 6-year-old child. This measure has largely been replaced by a comparison of the functioning of persons of the same age group (see intelligence quotient, intelligence test).

tuổi tình thần một các do mức độ hoạt động trí tuệ của một cá thể. Thí dụ một người có tuổi tình thần là 6 sẽ hoạt động ở mức trung bình của một đứa trẻ 6 tuổi. Phép đo này hiện không còn dùng nữa, thay vào đó là so sánh hoạt động của những người thuộc cùng nhóm tuổi (xem thường số thông minh, trắc nghiệm thông minh).

mental deficiency /'mentl dɪfɪʃns/ see subnormality.

thiếu năng lực tinh thần xem bán bình thường.

Mental Health Acts /'mentl helθ əkts/ the Acts of Parliament governing the care of the mentally disordered. The Mental Health Acts 1959 provided the framework for England and Wales; similar Acts in 1960 and 1961 provided for Scotland and Northern Ireland. They abolished the old system of certification and established a legal framework for voluntary treatment of the mentally ill on the same basis as other patients. The Act also provides for compulsory admission when the mentally disordered put themselves or other people into danger. It also enjoined local authorities to provide for the community treatment of mental disorder. The Mental Health (Amendment) Acts of 1982 made further provisions for the protection of the civil rights of patients, the restriction of grounds for detention and compulsory treatment, and for a commission to regulate aspects of the practice of psychiatry (see Mental Health Act Commission).

Luật Sức khỏe Tâm thần các Đạo luật của Quốc hội chỉ đạo việc chăm sóc các bệnh nhân rối loạn tâm thần. Luật sức khỏe 1959 làm khuôn khổ cho xứ Anh và xứ Wales, các đạo luật tương tự năm 1960 và 1961 đặt

cơ sở cho Scotland và Bắc Ireland. Các đạo luật này bắt buộc hệ thống chứng nhận cũ và thiết lập cơ cấu pháp lý cho việc chữa trị tinh thần của các bệnh nhân tâm thần trên cùng một cơ sở với các bệnh nhân khác. Luật này cũng gồm cả việc cưỡng chế nhập viện khi bệnh nhân tâm thần có thể gây nguy hiểm cho bản thân hay cho những người khác. Luật cũng chỉ thị cho các chính quyền địa phương cung cấp tài liệu rối loạn tâm thần cho cộng đồng. Luật sức khỏe tâm thần (văn bản bổ sung) năm 1982 cũng dự phòng việc bảo vệ quyền công dân của các bệnh nhân, việc giới hạn các cơ sở để quản thúc và cưỡng bức điều trị, và việc thành lập một ủy ban để điều hòa các mặt về chữa trị tâm thần bệnh học (xem Ủy ban luật Sức khỏe Tâm thần).

Mental Health Act Commission

/'mentl helth akt kə'mju:n/ a regulating body set up by the Mental Health (Amendment) Act of 1982. Its members comprise some 90 psychiatrists, nurses, lawyers, members of other clinical professions, and lay people. They have the responsibilities of regularly visiting psychiatric hospitals (yearly for ordinary hospitals, more frequently for "special hospitals"), reviewing psychiatric care, giving second opinions on the need for certain psychiatric treatments, and acting as a forum for the discussion of psychiatric issues.

Ủy ban Luật Sức khỏe Tâm thần

một cơ quan điều hành thành lập theo luật *sức khỏe tâm thần* (văn bản bổ sung) 1982. Hội viên của Ủy ban này gồm khoảng 90 bác sĩ tâm thần bệnh học, điều dưỡng, luật sư, hội viên các ngành lâm sàng khác, và những người không chuyên môn. Ủy ban này có trách nhiệm thẩm vieng định kỳ các bệnh viện tâm thần (mỗi năm với các bệnh viện thường và thường hơn với các bệnh viện đặc biệt), xem xét về chăm sóc tâm thần bệnh học, cho ý kiến bổ sung về sự cần thiết đối với tri liệu tâm thần, và hoạt động như một diễn đàn để thảo luận các vấn đề tâm thần bệnh học.

mental illness /'mentl 'ilnəs/ a disorder of one or more of the functions of the mind (such as emotion, perception, memory, or

thought), which causes suffering to the patient or others. If the sole problem is that the individual's behaviour as a whole is out of line with society's expectations, then the term 'illness' is not appropriate.

Mental illness should be distinguished from 'subnormality', in which an individual has a general failure of development of the normal intellectual capacities. It is broadly divided into 'psychosis', in which the capacity for appreciating reality is lost, and 'neurosis', in which insight is retained.

bệnh tâm thần rối loạn về một hay nhiều chức năng trí tuệ (như cảm xúc, nhận thức, trí nhớ, hay ý tưởng) gây đau khổ cho bệnh nhân hay những người khác. Nếu vấn đề chỉ là cách cư xử của một cá thể ra ngoài ranh giới quy định của xã hội, cách dùng chữ 'bệnh' tỏ ra không chính xác.

Cần phân biệt bệnh tâm thần với *bản binh thường* vì một cá thể *bản binh thường* có sa sút chung về phát triển khả năng thông minh bình thường. Bệnh tâm thần có thể chia thành *loạn tâm thần* có thực sự mất khả năng nhận thức, và *loạn thần kinh* trong đó bệnh nhân vẫn giữ được sáng suốt.

mental impairment /'mentl 'imp'reɪpmənt/ the presence of seriously antisocial or irresponsible behaviour in a person with mental 'subnormality'.

sa sút tinh thần tình trạng một người *bản binh thường* tâm thần có thái độ vô trách nhiệm và chống lại xã hội nghiêm trọng.

mental welfare officer /'mentl 'wefəʊrəfəsər/ (in Britain) an employee of a local authority with special training in and responsibility for people with mental illness. He contains court orders for 'compulsory admission where necessary and provides surveillance and support for those being treated at home or in designated hostel accommodation, including those discharged from hospital. See also after care.

viên chức chăm sóc tâm thần (ở Vương quốc Anh) một nhân viên của chính quyền địa phương có huấn luyện về, và có trách nhiệm với những người bị bệnh tâm thần. Viên chức này sẽ có được mệnh lệnh của tòa án về *cưỡng chế nhập viện* khi cần.

và giám sát và coi sóc những người đang điều trị tại nhà hay tại những nơi chỉ định, kể cả những người đã xuất viện. Cũng xem chăm sóc sau trị liệu.

mento- prefix denoting the chin.
tiếp đầu ngữ chỉ cằm.

mentum/ 'mentəm/ n. the chin
cằm(d) cằm.

mepacrine n. a drug used to treat various infections and infestations, particularly malaria, giardiasis, and taeniasis. It is administered by mouth. Digestive upsets and headache may occur and the skin often turn yellow. Trade names: **Atebrin, Quinacrine**.
(d) một loại thuốc dùng chữa nhiều loại nhiễm trùng và nhiễm ký sinh, đặc biệt sốt rét, bệnh Giardia và bệnh sán Taenia. Thuốc dùng uống. Rối loạn tiêu hóa và nhức đầu có thể xảy ra và da thường bị vàng. Tên thương mại: **Atebrin, Quinacrine**.

mephenesin n. a 'muscle-relaxant drug used to relieve muscular spasm and abnormal movements in such diseases as parkinsonism, chorea, and athetosis. It is administered by mouth or injection. Side-effects usually include digestive upsets. Trade name: **Myanesin**.
(d) một loại thuốc giãn cơ dùng giảm co cứng cơ và cử động bất thường trong các bệnh như hội chứng lật trung Parkinson, múa giật, múa vón. Thuốc dùng uống hay chích. Tác động phụ thường là rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: **Myanesin**.

meprobamate n. a mild 'tranquillizer used to relieve anxiety and nervous tension. It is administered by mouth or injection; side-effects include digestive upsets, headache, and drowsiness. Trade names: **Equanil, Mepavlon, Milltown**.

(d) một thuốc an thần nhẹ dùng giảm lo âu và căng thẳng thần kinh. Thuốc dùng uống hay chích. Tác động phụ gồm rối loạn tiêu hóa, nhức đầu, và buồn ngủ. Tên thương mại: **Equanil, Mepavlon, Milltown**.

mepyramine n. an 'antihistamine drug administered by mouth or injection to treat allergies and sensitivity reactions and applied as a cream to treat skin allergies and itching. Drowsiness is a common side-effect and

digestive upsets may occur. Trade name: **Anthisan**.

(d) một thuốc kháng histamine" dùng uống hay chích để chữa trị các phản ứng và mẩn cảm, và dùng dưới dạng kem thoa để chữa dị ứng da và ngứa. Buồn ngủ là tác động phụ thường gặp và rối loạn tiêu hóa có thể xảy ra. Tên thương mại **Anthisan**.

meralgia paraesthesia painful tingling and numbness felt over the outer surface of the thigh when the lateral cutaneous nerve is trapped as it passes through the fibrous and muscular tissues of the thigh.

chứng đau đùi dọc cằm cảm giác ngứa đau và tê ở mặt ngoài đùi khi dây thần kinh bên ngoài da bị kẹt khi đi qua các mô xơ ở đùi.

mercaptopurine n. a drug that prevents the growth of cancer cells and is administered by mouth, chiefly in the treatment of some types of leukaemia (see antimetabolite). It commonly reduces the numbers of white blood cells; mouth ulcers and digestive upsets may also occur. Trade name: **Puri-Nethol**.

(d) một loại thuốc ngăn cản tăng trưởng của các tế bào ung thư, thường dùng uống, chủ yếu để điều trị một số dạng ung thư bạch cầu (xem chất chống chuyển hóa). Thuốc thường làm giảm số lượng bạch cầu, và cũng có thể gây loét miệng và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: **Puri-Nethol**.

mercurialism (hydrargyria) / .məkjur'ēəlizəm/ n. mercury poisoning. Metallic mercury is absorbed through the skin and alimentary canal, and its vapour is taken in through the lungs. Acute poisoning causes vomiting, severe abdominal pains, bloody diarrhoea, and kidney damage, with failure to produce urine. Treatment is with 'dimercaprol'. Chronic poisoning causes mouth ulceration, loose teeth, loss of appetite, and intestinal and renal disturbances, with anaemia and nervous irritability. Treatment is removing the patient from further exposure.

nhiễm độc thủy ngân(d) ngộ độc thủy ngân. Thủy ngân kim loại hấp thu qua da và ống tiêu hóa, hơi thủy ngân qua đường hô hấp. Nhiễm độc cấp gây nôn, đau bụng dữ dội, tiêu chảy có máu, và tổn hại thận không

sản sinh được nước tiểu. Chữa trị với dimercaprol*. Ngộ độc mẫn gây loét miệng, lung, họng, mắt ăn ngon, rối loạn ruột và thận, cùng với thiếu máu và kích thích thần kinh. Chữa trị bằng cách di chuyển bệnh nhân để không còn tiếp xúc với chất độc.

mercury/ 'mɜːkjnɔːri/ *n.* a silvery metallic element that is liquid at room temperature. Its toxicity has caused a decline in the use of its compounds in medicine during this century, but mercurial compounds in the form of ointments were formerly used in the treatment of syphilis. The main uses of mercury salts today are in antiseptics, fungicides, and anti-parasitic agents. Symbol: Hg. See also mercurialism.

thủy ngân(dt) một nguyên tố kim loại màu bạc có dạng lỏng ở nhiệt độ thường. Vì có độc tính cao nên việc dùng các hợp chất thủy ngân trong được phẩm đã giảm nhiều trong thế kỷ này, tuy trước đây các hợp chất thủy ngân dưới dạng pommat đã được dùng chữa bệnh giang mai. Hiện nay các muối thủy ngân được dùng trong các thuốc sát trùng, thuốc diệt nấm, và thuốc kháng ký sinh trùng. Ký hiệu: Hg. Cũng xem nhiễm độc thủy ngân.

merocrine (eccrine) *adj.* describing a type of secretion in which the glandular cells remain intact during the process of secretion.

phân tiết (xuất tiết)(n) mô tả một loại phân tiết trong do các tế bào tuyến vẫn còn nguyên trong tiến trình tiết.

merozoite *n.* a stage in the life cycle of the malaria parasite (**Plasmodium*). Many merozoites are formed during the asexual division of the schizont (see schizogony). The released merozoites may invade new red blood cells or new liver cells, and continue the asexual phase with the production of yet more merozoites, effectively spreading the infection. Alternatively, merozoites invade red blood cells and begin the sexual cycle with the formation of male and female sex cells (see microgametocyte, macrogametocyte).

tiểu thể hoa cúc(dt) một giai đoạn trong vòng đời của ký sinh trùng sốt rét (*Plasmodium*). Nhiều tiểu thể hoa cúc được tạo thành khi tế bào phân lập sinh sản vô tính (xem sinh phân lập thể). Các tiểu thể hoa cúc

phổng thích ra sẽ xâm nhập các hồng cầu hay tế bào gan mới và tiếp tục giai đoạn vô tính để sản sinh ra nhiều tiểu thể hoa các mồi nữa làm bệnh nhiễm lan tràn máu. Một số tiểu thể hoa cúc, thay vì tiếp tục sinh sản vô tính, sẽ xâm nhập các hồng cầu và bắt đầu chu kỳ hữu tính với sự tạo thành các tế bào sinh dục đực và cái (xem tiểu giao tử bào, đại giao tử bào).

mes- (*meso-*) prefix denoting middle or medial.

tiếp đầu ngữ chỉ ở giữa hay mặt giữa.

mesaortitis *n.* inflammation of the middle layer (media) of the wall of the aorta, generally the results of late syphilis. Aneurysm formation may result. The infection can be eradicated with penicillin.

viêm áo giữa động mạch chủ(dt) viêm lớp giữa của thành động mạch chủ, thường do giang mai muộn. Có thể gây phình mạch. Có thể loại trừ tác nhân gây nhiễm bằng penicillin.

mesarteritis *n.* inflammation of the middle layer (media) of an artery, which is often combined with inflammation in all layers of the artery wall. It is seen in syphilis, polyarteritis, temporal arteritis, and Buerger's disease.

viêm áo giữa động mạch(dt) viêm lớp giữa của một động mạch, thường kết hợp với viêm tất cả các lớp của thành động mạch. Viêm áo giữa động mạch thấy trong bệnh giang mai, viêm da khớp, viêm khớp tạm thời và bệnh Baerger.

mescaline/ 'meskəlɪn/ *n.* an alkaloid present in *mescal buttons* (the dried tops of the Mexican cactus *Lophophora williamsii*) that produces inebriation and vivid colourful hallucinations when ingested.

(dt) một alkaloid có trong búp mescal (ngọn khô của loài xương rồng Mexico *Lophophora williamsii*) có tính gây say và sinh áo giác mâu sắc sống động khi nuốt phải.

mesencephalon *n.* see midbrain.

não giữa(dt) xem phần dịch chữ midbrain.

mesenchyme *n.* the undifferentiated tissue of the early embryo that forms almost entirely from mesoderm. It is loosely organized and the individual cells migrate to different parts

of the body where they form most of the skeletal and connective tissue, the blood and blood system, and the visceral (smooth) muscles.

trung mô (dt) mô không chuyên hóa trong giai đoạn phôi sớm, tạo thành hầu như toàn bộ từ trung bì. Mô này không được tổ chức chặt chẽ và các tế bào cá thể di chuyển đến các bộ phận khác nhau trong cơ thể để tạo nên hầu hết bộ xương và mô liên kết, máu và hệ máu và các cơ nội tang (cơ trơn).

mesentery n. a double layer of *peritoneum attaching the stomach, small intestine, pancreas, spleen, and other abdominal organs to the posterior wall of the abdomen. It contains blood and lymph vessels and nerves supplying these organs. -mesenteric adj.

màng treo ruột (dt) một lớp phúc mạc* kép nối da dày, ruột non, tuyến tuy, lách, và các cơ quan khác trong ổ bụng với thành bụng sau. Màng này có các mạch máu, mạch bạch huyết và các dây thần kinh cung cấp cho các cơ quan trên. -mesenteric (tt.)

mesial/'mizjəl/ adj. 1. medial. 2. relating to or situated in the *median line or plane. 3. designating the surface of a tooth towards the midline of the jaw.

ở giữa, hướng vào giữa (tt) 1. ở giữa* 2. liền quan đến hay ở trên đường giữa hay mặt phẳng giữa. 3. chỉ bề mặt răng về hướng đường giữa của hàm.

mesiodens n. an extra tooth that may occur in the midline of the palate, between the central incisors, and may interfere with their eruption.

răng giữa (dt) một răng phụ có thể thấy ở đường giữa vòm miệng, giữa các răng cửa giữa có thể gây trở ngại cho việc mọc các răng này.

mesmerism/ 'mesmərɪzəm/ n. *hypnosis based on the ideas of the 18th-century physician Franz Mesmer, sometimes employing magnets and a variety of other equipment.

thuật thôi miên (dt) thôi miên căn cứ trên ý tưởng của bác sĩ Franz Mesmer ở thế kỷ 18, đôi khi có dùng các nam châm và nhiều thiết bị khác.

mesna n. a drug administered intravenously by injection or infusion to prevent the toxic

effect of *ifosfamide and *cyclophosphamide on the bladder. It binds with the toxic metabolite acrolein in the urine.

(dt) một loại thuốc cấp theo đường tĩnh mạch bằng cách chích hay tiêm truyền để phòng ngừa tác động gây độc của ifosfamide* và cyclophosphamide* trên bàng quang. Thuốc này sẽ kết hợp với acrolein là chất chuyên hóa độc trong nước tiểu.

mesoappendix n. the *mesentery of the appendix.

màng treo ruột thừa (dt) màng treo* của ruột thừa.

mesocolon n. the fold of peritoneum by which the colon is fix to the posterior abdominal wall. Usually only the transverse and sigmoid mesocolons persist in the adult, attached to the transverse and sigmoid colon, respectively.

màng treo đại tràng (dt) nếp gấp của phúc mạc nhớ đó đại tràng được cố định vào thành bụng phía sau. Thường ở người trưởng thành chỉ có màng treo đại tràng ngang và màng treo đại tràng sigma, lần lượt nối với đại tràng ngang và đại tràng sigma.

mesoderm n. the middle *germ layer of the early embryo. It gives rise to cartilage, muscle, bone, blood, kidneys, gonads and their ducts, and connective tissue. It separates into two layers - an outer somatic and an inner splanchnic mesoderm, separated by a cavity (coelom) that becomes the body cavity. The dorsal somatic mesoderm becomes segmented into a number of *somites. See also mesenchyme. -mesodermal adj.

trung bì (dt) lớp mâm giữa của phôi trong giai đoạn sớm. Trung bì sẽ sinh ra sụn, cơ, xương, thận, tuyến sinh dục và các ống, và mô liên kết. Trung bì chia làm hai lớp. Lớp ngoài là trung bì bẩm thể, và lớp trong là trung bì nội tang, có một xoang phân chia (không cơ thể) sau này sẽ trở thành xoang cơ thể. Trung bì bẩm thể mất lung sẽ phân đoạn ra thành một số tiền đốt sống*. Cũng xem trung mô. -mesodermal (tt.)

mesometrium n. the broad ligament of the uterus (womb); a sheet of connective tissue that carries blood vessels to the uterus (womb) and attaches it to the abdominal

wall.

dây chằng tử cung (dt) một dây chằng lớn của cung (đá con) một dải mô liên kết mang các mạch máu đến tử cung và nối tử cung với thành bụng.

mesomorphic adj. describing a body type that has a well developed skeletal and muscular structure and a sturdy upright posture.

-mesomorph n. -mesomorphy n.

trung hình (tt) mô tả một kiểu cơ thể có cấu trúc xương và cơ rất phát triển và có tư thế đứng vững chắc. -mesomorph (dt) -mesomorphy (dt)

mesonephros (Wolffian body) n. the second area of kidney tissue to develop in the embryo. Its excretory function only lasts for a very brief period before it degenerates. However, parts of it become incorporated into the male reproductive structures. Its duct - the mesonephric (or Wolffian) duct - persists in males as the epi-didymis and vas deferens, which conduct sperm from the testis. -mesonephric adj.

trung thận (thể Wolff) (dt) vùng mô thận thứ hai phát triển trong phôi. Chức năng xuất tiết của trung thận chỉ kéo dài trong một thời gian ngắn trước khi bị thoái hóa. Tuy nhiên, một số phần còn lại của trung thận sẽ hợp nhất với cơ quan sinh dục nam. Ông trung thận (hay ông Wolff) sẽ trở thành mao tinh hoàn và ông dẫn tinh có nhiệm vụ chuyển tinh trùng ra khỏi tinh hoàn. -mesonephric (tt)

mesophilic adj. describing organisms, especially bacteria, that grow best at temperatures of about 25-45°C. Compare psychrophilic, thermophilic.

hụp trung (tt) mô tả các vi sinh vật, đặc biệt các vi trùng, sinh nhân tối nhât trong nhiệt độ khoảng 25-45°C. So sánh với hụp lạnh, hụp nhiệt.

mesosalpinx n. a fold of peritoneum that surrounds the Fallopian tubes. It is the upper part of the broad ligament, which surrounds the womb.

màng treo vòi noãn (dt) một nếp gấp phúc mạc bao quanh các vòi Fallope. Đây là phần trên các dây chằng lớn bao quanh tử cung.

mesosome n. a structure occurring in some bacterial cells, formed by infolding of the cell membrane. Meso-somes are associated with the DNA and play a part in cell division

gian thể (dt) một cấu trúc thấy trong vài tế bào vi trùng do màng tế bào gấp vào trong tạo thành. Gian bào có kết hợp với DNA và có góp phần trong phân chia tế bào.

mesotendon n. the delicate connective tissue membrane that surrounds a tendon.

giáy nội mạc gán (dt) lớp màng mỏ liên kết mỏng bao quanh một gân.

mesothelioma n. a tumour of the epithelium making up the pleura, peritoneum, or pericardium. The occurrence of pleural mesothelioma has a strong association with exposure to asbestos dust (see asbestosis), and workers in the asbestos industry who develop such tumours are entitled to industrial compensation. In other cases, however, there is no history of asbestos exposure. Some tumours can be surgically removed but most are inoperable; for these cases chemotherapy with doxorubicin may be tried.

u trung biểu mô (dt) một khối u ở biểu mô tạo thành phế mạc, phúc mạc và tám mạc. Ung thư biểu mô mảng phổi có liên hệ nhiều với sự tiếp cận với bụi thạch miến (amiăng) (xem bệnh bụi thạch miến) và các công nhân làm việc trong công nghiệp thạch miến bị các ung thư này sẽ được bồi thường. Tuy nhiên trong các trường hợp khác, không có liên hệ gì với việc tiếp cận với thạch miến. Một vài khối u có thể lấy đi bằng phẫu thuật nhưng hầu hết đều không thể thao tác được, trong các trường hợp này có thể thử dùng hóa liệu pháp với doxorubicin.

mesothelium n. the single layer of cells that lines *serous membranes. It is derived from embryonic mesoderm. Compare epithelium.

trung biểu mô (dt) một lớp tế bào lót các màng thanh dịch* có nguồn gốc từ trung bộ phôi. So sánh với biểu mô.

mesovarium n. the *mesentery of the ovaries.

màng treo noãn sào (dt) màng treo của buồng trứng.

messenger RNA /'mesindʒə wen ɔ:/ a

type of RNA that carries the information of the genetic code of the DNA from the cell nucleus to the ribosomes, where the code is translated into protein. See transcription, translation.

RNA thông tin một loại RNA mang thông tin về mã di truyền từ DNA trong nhân tế bào đến các ribo thể, ở đó mã di truyền sẽ được phiên dịch thành protein. Xem phiên mã, giải mã.

mestranol *n.* a synthetic female sex hormone that is one of the most commonly used oestrogens in *oral contraceptive pills.

(*dt*) một hormone sinh dục nữ tổng hợp, đây là một oestrogen thường dùng nhất trong thuốc uống ngừa thai.

met- (*meta-*) prefix denoting 1. distal to; beyond, behind. 2. change, transformation tiếp đầu ngay chì 1. ở đoạn xa, ở bên kia, phía xa. 2. thay đổi, biến đổi

metabolism/ mē'taబəlizəm/ *n.* 1. the sum of all the chemical and physical changes that take place within the body and enable its continued growth functioning. Metabolism involves the breakdown of complex organic constituents of the body with the liberation of energy, which is required for other processes (see catabolism) and the building up of complex substances, which form the material of the tissues and organs, from simple ones (see anabolism). See also basal metabolism. 2. the sum of the biochemical changes undergone by a particular constituent of the body, for example, protein metabolism. -**metabolic adj.**

chuyển hóa (*dt*) 1. toàn bộ các thay đổi vật lý và hóa học xảy ra trong cơ thể để cơ thể tiếp tục tăng trưởng và hoạt động. Chuyển hóa bao gồm sự phân hủy các thành phần hữu cơ phức tạp của cơ thể cùng với việc phích năng lượng cần thiết cho các tiến trình khác (xem *dị hóa*) và việc tạo lập các chất phức tạp làm vật liệu cho các mô và cơ quan từ các chất đơn giản hơn (xem *đóng hóa*). Cũng xem biến dưỡng cơ bản. 2. toàn bộ các thay đổi sinh hóa của một chất cấu thành cơ thể, thí dụ chuyển hóa protein. -**metabolic** *adj.*

metabolite *n.* a substance that takes part in the process of *metabolism. Metabolites are

either produced during metabolism or are constituents of food taken into the body.

chất chuyển hóa (*dt*) một chất có tham dự trong tiến trình chuyển hóa. Các chất chuyển hóa sản sinh ra trong chuyển hóa hoặc là các thành phần thực phẩm ăn vào cơ thể.

metacarpal 1. *adj.* relating to the bones of the hand (*metacarpus). 2. *n.* any of the bones forming the metacarpus.

(*thuộc*) **xương bàn tay** 1. (*tt*) liên quan tới các xương ở bàn tay (nhóm xương bàn tay). 2. (*dt*) bất cứ xương nào tạo thành nhóm xương bàn tay.

metacarpus *n.* the five bones of the hand that connect the *carpus (wrist) to the *phalanges (digits).

nhóm xương bàn tay (*dt*) nhóm năm xương ở bàn tay nối xương cổ tay với các xương ngón.

metacentric/ 'me'taセntri:k/ *n.* a chromosome in which the centromere is at or near the centre of the chromosome. -**metacentric adj.**

nhiễm thể khuynh tâm (*dt*) một nhiễm sắc thể có hạt ở giữa hay gần trung tâm. -**metacentric** *(tt)*

metacercaria *n.* (*pl.* metacercariae) a mature form of the *cercaria larva of a fluke. Liver fluke metacercariae are enveloped by thin cysts and develop on various kinds of vegetation.

hậu vị ấu trùng (*dt*) dạng trưởng thành của ấu trùng cercaria* (vt ấu trùng) của sán lá. Metaceraria của sán lá bọc trong một nang mỏng và phát triển trên nhiều loại thực phẩm.

metachromasia (metachromatism)

n. 1. the property of a dye of staining certain tissues or cells a colour that is different from that of the stain itself. 2. the variation in colour produced in certain tissue elements that are stained with the same dye. 3. abnormal coloration of a tissue produced by a particular stain. -**meta-chromatic adj.**

tính biến sắc (*dt*) 1. một loại thuốc nhuộm mờ hay tể bao khi nhuộm lên có màu khác với màu của thuốc nhuộm ban đầu. 2. sự thay đổi màu của các thành phần mờ nhuộm với cùng một loại thuốc nhuộm. 3. tình trạng mờ

mô có màu bất thường khi nhuộm bằng một loai thuốc nhuộm đặc biệt -*metachromatic* (ff.)

Metagonimus *n.* a genus of small flukes, usually less than 3 mm in length, common as parasites of dogs and cats in the Far East, N. Siberia, and the Balkan States. Adult flukes of *M. yokogawai* occasionally infect the duodenum of man if undercooked fish (the intermediate host) is eaten. They may cause inflammation and some ulceration of the intestinal lining, which produces a mild diarrhoea. Flukes can be easily removed with tetra-chlorethylene.

(dt) một loại sán lùn nhỏ thường có chiều dài ít hơn 3mm, thường ký sinh trong chó mèo ở vùng viễn đông, bắc Siberia, và các nước vùng balkan. Sán lùn trưởng thành loại *M. yokogawai* đôi khi nhiễm vào tá tràng người nếu ăn phà cá không nấu chín (là một ký chủ trung gian). Sán lùn có thể gây viêm và loét niêm mạc ruột, gây tiêu chảy nhẹ. Sán lùn có thể dễ dàng bị trục ra với tetrachlorethylene.

metamorphopsia *n.* a condition in which objects appear distorted. It is usually due to a disorder of the retina affecting the 'macula' (the most sensitive part).

loạn thị hình thể (dt) tình trạng nhìn các vật đều thấy mờ mịt. Điều này thường do rối loạn vòng mac ảnh hưởng đến điểm vàng là bộ phận nhạy cảm nhất.

metamyelocyte *n.* an immature 'gra-nulo-
cyte (a type of white blood cell), having a kidney-shaped nucleus (*compare myelocyte*) and cytoplasm containing neutrophil, eosinophil, or basophil granules. It is normally found in the blood-forming tissue of the bone marrow but may appear in the blood in a wide variety of diseases, including acute infections. See also granulopoiesis.

hậu tuy bào(dt) một bạch cầu hạt chưa trưởng thành có nhân hình thận (so sánh với tuy bào) và bào tương chưa những hạt trung tính, ưa eosin hay ái kiềm. Hậu tuy bào thường thấy trong các mô tạo máu ở tuy xương nhưng cũng có thể xuất hiện trong máu trong nhiều loại bệnh, kể cả nhiễm trùng cấp. Cũng xem sự tạo bạch cầu hạt.

metanephros *n.* the excretory organ of the fetus, which develops into the kidney and is

formed from the rear portion of the 'nephrogenic cord'. It does not become functional until birth, since urea is transferred cross the placenta to the mother.

hậu thân(dt) cơ quan xuất tiết của thai nhi sẽ phát triển thành thận, tao thành từ phần sau dây sinh thận". Hậu thân không hoạt động cho tới khi sanh vì urê đã được chuyển qua nhau vào máu mẹ.

metaphase *n.* the second stage of mitosis and of each division of meiosis, in which the chromosomes line up at the centre of the 'spindle', with their centromeres attached to the spindle fibres.

biến kỳ(dt) giai đoạn thứ hai trong giàn phân" và trong mỗi lần phân chia của giàn phân". Trong giai đoạn này, các nhiễm sắc thể xếp ở trung tâm thời" và các hạt giữa bám vào những sợi thời.

metaphysis/ meta'fizis/ *n.* the growing portion of a long bone that lies between the 'epiphyses (the ends) and the 'diaphysis (the shaft).

hành xương(dt) phần tăng trưởng của một xương dài nằm giữa đầu xương" và thân xương".

metaplasia/ 'metaplæzɪə/ *n.* an abnormal change in the nature of a tissue. For instance, columnar epithelium lining the bronchi may be converted to squamous epithelium (*squamous metaplasia*): this may be an early sign of malignant change. Myeloid metaplasia is the development of bone marrow elements, normally found only within the marrow cavities of the bones, in organs such as the spleen and liver. This may occur after bone marrow failure.

dị sán(rối) một thay đổi bất thường về bản chất mô. Thí dụ biểu mô cắt lát trong các phế quản bị biến đổi thành biểu mô vảy (di sán vảy), điều này có thể là dấu hiệu ban đầu của một thay đổi ác tính. Dị sán đang tuy là sự phát triển các yếu tố tuy xương trong các cơ quan như lách và gan, thay vì bình thường chỉ thấy trong các xoang tuy ở xương. Điều này có thể xảy ra sau khi bị suy tuy xương.

metastasis/ mə'tæstəsɪs/ *n.* the distant spread of malignant tumour from its site of origin. This occurs by three main routes: (1)

through the bloodstream; (2) through the lymphatic system; (3) across body cavities, e.g. through the peritoneum. Highly malignant tumours have a greater potential for metastasis. Individual tumours may spread by one or all of the above routes, although 'carcinoma' is said classically to metastasize via the lymphatics and 'sarcoma' via the bloodstream. -*metastatic adj.*

di căn(dt) tình trạng một khối u ác tính lan tràn ra xa khỏi vị trí gốc. Điều này xảy ra bằng ba đường chính (1) qua dòng máu; (2) qua hệ bạch huyết; (3) băng qua các xoang cơ thể, thi di qua phúc mạc. Các khối u ác tính cao có tiềm năng di căn lớn hơn. Các khối u đơn độc có thể lan tràn theo một hay tất cả các đường trên, dù ung thư biểu mô vẫn được coi là di căn theo đường bạch huyết và 'sarcoma' theo dòng máu. -*metastatic (tt.)*

metastasize vb. (of a malignant tumour) to spread by 'metastasis'.

(cô) **di căn**(dt) (đối với khối u ác tính) lan tràn bằng di căn.

metatarsal t. adj. relating to the bones of the foot ('metatarsus'). 2. n any of the bones forming the metatarsus.

(thuộc) **xương bàn chân** t. (tt) liên quan đến các xương của bàn chân (nhóm xương bàn chân). 2. (dt) bất cứ xương nào thuộc nhóm xương bàn chân.

metatarsalgia n aching pain in the metatarsal bones of the foot. Repeated injury and deformities of the foot are common causes, and corrective footwear may be prescribed.

nhức xương bàn chân (dt) đau nhức ở các xương bàn chân. Các tổn thương và biến dạng lặp lại của bàn chân là các nguyên nhân thường thấy, có thể cần phải mang giày điều chỉnh.

metatarsus n. the five bones of the foot that connect the 'tarsus' (ankle) to the 'phalanges' (toes).

nhóm xương bàn chân(dt) năm xương ở bàn chân nối nhóm xương cổ chân với các xương ngón chân.

metathalamus n. a part of the 'thalamus' consisting of two nuclei through which impulses pass from the eyes and ears to be

distributed to the cerebral cortex.

thể đau gối(dt) một phần của đốt nách* gồm có hai nhán. Các xung lực thần kinh từ mặt và tai đi qua hai nhán này để được phân bố tới vỏ não.

metencephalon n. part of the hind-brain formed by the pons and the cerebellum and continuous below with the medulla oblongata. See brain.

phản trước não sau(dt) một phần của não sau gồm cầu não và tiểu não, phía dưới ló hành tủy. Xem não.

meteorism n. see tympanites.

trường bụng(dt) xem phản dịch chữ 'tympanitis'.

-**meter** suffix denoting an instrument for measuring. Examples: *perimeter* (instrument for measuring the field of vision)

tiếp vĩ ngữ chỉ một dụng cụ đo. Thị dụ *perimeter* (dụng cụ đo vùng nhìn).

metformin n. a drug that reduces blood sugar levels and is used to treat 'diabetes'. It is administered by mouth and may cause loss of appetite and minor digestive upsets. Trade name: *Glucophage*.

(dt) một loại thuốc có tác động giảm mức đường trong máu dùng chữa đái tháo đường*. Thuốc dùng uống và có thể gây ăn mất ngon và rối loạn tiêu hóa nhẹ. Tên thương mại: *Glucophag-ge*.

methadone n. a potent narcotic analgesic drug administered by mouth or injection to relieve severe pain and as a linctus to suppress coughs. It is also used to treat heroin addiction. Digestive upsets, drowsiness, and dizziness may occur, and prolonged use may lead to dependence. Trade name: *Physopeptone*.

(dt) một loại thuốc giảm đau* gây ngủ mạnh dùng uống hay chích để giảm đau dữ dội và dưới dạng xịt lỏng để chữa ho. Thuốc cũng dùng chữa nghiện heroin. Rối loạn tiêu hóa, buồn ngủ và choáng váng có thể xảy ra, và dùng lâu dài có thể dẫn đến quen thuốc. Tên thương mại: *Physo-peptone*.

methaemalbumin n. a chemical complex of the pigment portion of haemoglobin (haem) with the plasma protein 'albumin'. It is formed in the blood in anaemias in which

red blood cells are destroyed and free haemoglobin is released into the plasma. In such conditions methaemoglobin can be detected in both the blood and urine.

(dt) một phức hợp hóa học gồm phần sắc tố của hemoglobin (haem) kết hợp với albumin huyết tương. Chất này được tạo thành trong máu khi bị thiếu máu trong đó các hồng cầu bị phá hủy và hemoglobin tự do được phóng thích vào huyết tương. Trong trường hợp này methaemoglobin có thể phát hiện được trong ca máu và nước tiểu.

methaemoglobin *n.* a substance formed when the iron atoms of the blood pigment haemoglobin been oxidized from the ferrous to the have ferric form (compare oxyhaemoglobin). Methaemoglobin cannot bind molecular oxygen and therefore cannot transport oxygen round the body. The presence of methaemoglobin in the blood (methaemoglobinæmia) may result from ingestion of oxidizing drugs or from an inherited abnormality of the haemoglobin molecule. Symptoms are fatigue, headache, dizziness and cyanosis.

(dt) một chất tạo thành khi nguyên tử sắt của sắc tố máu hemoglobin đã bị oxy hóa từ sắt II sang sắt III (so sánh với oxyhemoglobin). Methemoglobin không thể kết hợp với oxy phân tử và vì thế không thể chuyên chở oxy quanh cơ thể. Tình trạng có methemoglobin trong máu (methemoglobin huyết) có thể do uống phải các thuốc oxy hóa hay do một bất thường bẩm sinh của phân tử hemoglobin. Triệu chứng gồm mệt mỏi, nhức đầu, choáng váng và xanh tím.

methandienone *n.* a synthetic male sex hormone with anabolic properties, used to build up tissues in wasting diseases, such as osteoporosis, and during convalescence. Methandienone is administered by mouth; side-effects are uncommon, but nausea, menstrual abnormalities, and fluid retention may occur. Trade name: Dianabol.

(dt) một hormone sinh dục nam tổng hợp có tính chất đồng hóa* dùng tạo lập các mô cơ thể trong các bệnh gây suy mòn như chứng loãng xương hay trong giai đoạn hồi sức. Methadie-none cấp theo đường miệng; tác động phụ ít khi xảy ra, đối khi có buồn nôn,

bất thường kinh nguyệt và lưu giữ dịch. Tên thương mại: **Dianabol**.

methandriol *n.* a synthetic male sex hormone (see androgen) with the same actions and uses as *methadie-none. Side-effects may include symptoms of virilization in women, such as growth of body hair and voice changes.

(dt) một hormone sinh dục nam tổng hợp (xem androgen) có cùng tác động và công hiệu như methandienone*. Tác động phụ có thể gồm các triệu chứng nam hóa ở phụ nữ như mọc râu, lông và thay đổi giọng nói.

methanol *n.* see methyl alcohol.

(dt) xem cồn methyl.

methapyrilene *n.* an antihistamine used to relieve 'hay fever' and other allergic reactions. It is administered by mouth and may cause drowsiness.

(dt) một loại kháng histamine dùng giảm bệnh sốt cổ khò* và các phản ứng dị ứng khác. Thuốc dùng uống và có thể gây buồn ngủ.

methaqualone *n.* a hypnotic and sedative drug used to treat insomnia. It is administered by mouth; side-effects include headache, drowsiness, and digestive upsets. Trade name: **Revolan**.

(dt) một loại thuốc ngủ và làm dịu dùng chữa mất ngủ. Thuốc cấp theo đường miệng. Tác động phụ gồm nhức đầu, buồn ngủ và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: **Revolan**.

methenamine *n.* see hexamine.

(dt) xem hexamine.

methenolone *n.* a synthetic male sex hormone with body-building actions (see anabolic). It is administered by mouth or injection and may cause symptoms of virilization in women, such as growth of body hair and voice changes.

(dt) một hormone sinh dục nam tổng hợp có tác động tạo lập cơ thể (xem đồng hóa). Thuốc dùng uống hay tiêm và có thể gây các triệu chứng nam hóa ở phụ nữ như mọc lông, râu và thay đổi giọng.

methimazole *n.* a drug that reduces thyroid activity, used to treat "thyrotoxicosis" and to prepare patients for surgical removal of the thyroid gland. It is administered by mouth or

methionine *n.* a sulphur-containing 'essential' amino acid. *See also* amino acid.

(*dt*) *một loại thuốc giảm hoạt động tuyến giáp, dùng chữa chứng tăng năng tuyến giáp và để chuẩn bị cho bệnh nhân khi phẫu thuật cắt bỏ tuyến giáp. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ gồm phát ban, rối loạn tiêu hóa và nhức đầu.*

methionine *n.* a sulphur-containing 'essential' amino acid. *See also* amino acid.

(*dt*) *một amino acid thiết yếu có chứa lưu huỳnh. Cũng xem amino acid.*

methixene *n.* a drug with effects similar to those of 'atropine', used to control the tremors and other symptoms in parkinsonism and to relieve spasm of smooth muscle in digestive disorders. It is administered by mouth; side-effects can include dry mouth, disturbed vision, flushing, and dizziness. Trade name: **Tremonil**.

(*dt*) *một loại thuốc có tác động tương tự như atropine* dùng kiểm soát chứng run và các triệu chứng khác trong hội chứng liệt rung Parkinson và giảm co cứng cơ trơn trong các rối loạn tiêu hóa. Thuốc dùng uống, tác động phụ có thể gồm khô miệng, rối loạn thị giác, đỏ mắt, và choáng váng. Tên thương mại: Tremonil.*

methoin *n.* an 'anticonvulsant' drug used to prevent or reduce the severity of grand mal fits in 'epilepsy'. It is administered by mouth; common side-effects are drowsiness, dizziness, and nausea. Trade name: **Mesontoin**. (*dt*) *một loại thuốc chống co giật* dùng ngừa hay giảm các cơn động kinh lớn (grand mal) trong bệnh động kinh*. Thuốc dùng uống; tác động phụ thường thấy là buồn ngủ, choáng váng, và buồn nôn. Tên thương mại: Mesontoin.*

methoserpidine *n.* a drug that lowers the blood pressure. It is administered by mouth; common side-effects include lethargy, drowsiness, and digestive upsets. Trade name: **Decaser-pyl**.

(*dt*) *một loại thuốc hạ huyết áp. Thuốc dùng uống, tác động phụ thường thấy là ngủ lịm, buồn ngủ, và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại Decaserpyl.*

methotrexate *n.* a drug that interferes with cell growth and is used to treat various types

of cancer, including leukaemia (*see antimetabolite*). It is administered by mouth or injection; common side-effects include mouth sores, digestive upsets, skin rashes, and hair loss.

(*dt*) *một loại thuốc gây trả ngại cho tăng trưởng tế bào dùng chữa nhiều loại ung thư, kể cả ung thư bạch cầu (xem chất chống chuyển hóa). Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ thường thấy gồm loét miệng, rối loạn tiêu hóa, phát ban ngoài da, và rung lông tóc.*

methotriprazine *n.* a tranquillizer, sedative, and analgesic drug used to treat anxiety, tension, and agitation and to relieve moderate or severe pain. It is administered by mouth or injection; common side-effects are drowsiness and weakness. Trade name: **Veractil**.

(*dt*) *một loại thuốc giảm đau, làm dịu, và an thần dùng chữa lo âu, căng thẳng và kích động, và dùng giảm đau trung bình tới dữ dội. Thuốc dùng uống hay chích; tác động phụ thường thấy là buồn ngủ và yếu ớt. Tên thương mại: Veractil.*

methoxamine *n.* a 'sympathomimetic' drug that causes blood vessels to constrict and thus raises blood pressure. It is administered by injection to maintain the blood pressure during surgical operations. High doses may cause headache and vomiting. Trade name: **Vasoxine**.

(*dt*) *một loại thuốc giống giao cảm* gây co thắt mạch máu từ đó làm tăng huyết áp. Thuốc dùng chích để giữ huyết áp trong khi phẫu thuật. Liều cao có thể gây nhức đầu và nôn. Tên thương mại: Vasoxine.*

methoxyphenamine *n.* a 'sympathomimetic' drug used to treat asthma and other allergic conditions, such as rhinitis, and added to cough mixtures. It is administered by mouth and may cause nausea, dizziness, and dry mouth. Trade name: **Orthoxine**.

(*dt*) *một loại thuốc giống giao cảm dùng chữa suyễn và các tình trạng dị ứng khác như viêm mũi, và thêm vào các hỗn hợp điều trị ho. Thuốc dùng uống và có thể gây buồn nôn, choáng váng và khô miệng. Tên thương mại: Orthoxine.*

methyl alcohol (methanol) /'mɛtləʊkɔ:lɒf/

methanol / wood alcohol: an alcohol that is oxidized in the body much more slowly than ethyl alcohol and forms poisonous products. As little as 10 ml of pure methyl alcohol can produce permanent blindness, and 100 ml is likely to be fatal. The breakdown product formaldehyde is responsible for damage to the eyes; it is itself converted to formic acid, which causes acidosis and death from respiratory failure. See also methylated spirits

cồn methyl cồn gỗ: một loại cồn được oxy hóa trong cơ thể chậm hơn nhiều so với cồn ethyl và tạo thành các sản phẩm độc. Chỉ cần 10 ml cồn methyl nguyên chất cũng đã gây mù vĩnh viễn, và tới 100 ml là có khả năng gây tử vong. Sản phẩm phản ứng là formaldehyde gây tổn hại mắt, và chính formaldehyde lại biến đổi thành formic acid để gây nhiễm acid và tử vong và suy hô hấp. Cũng xem xăng methyl.

methylamphetamine n. a drug with actions and side-effects similar to those of amphetamine. It is administered by mouth to treat narcolepsy and parkinsonism and some depressive states, and to reduce appetite. It is also administered by injection in psychiatry, to restore the blood pressure in surgical procedures, and to treat drug overdosage. Its use is restricted to hospitals.

(dt) một loại thuốc có tác động và tác động phụ tương tự như amphetamine. Thuốc dùng uống để chữa chứng ngủ rũ và hội chứng liệt rung Parkinson và một số dạng trầm cảm, và để giảm ăn ngon. Thuốc cũng dùng chích trong lâm thẩn bệnh học, để phục hồi huyết áp trong các thủ pháp phẫu thuật, và để chữa dùng thuốc quá liều. Thuốc chỉ được dùng trong bệnh viện.

methylated spirits / 'meθɪleɪtɪd 'spi-rits/ a mixture consisting mainly of ethyl alcohol with methyl alcohol and petroleum hydrocarbons. The addition of pyridine gives it an objectionable smell, and the dye methyl violet is ad-ded to make it recognizable as unfit to drink. It is used as a solvent, cleaning fluid, and fuel.

xăng methyl một hỗn hợp gồm chủ yếu là cồn ethyl cùng với cồn methyl và các hydrocarbon dầu thô. Hỗn hợp này có thêm pyridine để tạo mùi khó ngửi và tím methyl để

cho biết là không uống được. Xăng methyl dùng làm dung môi, dịch chói sạch, và làm nhiên liệu.

methylcellulose n. a compound that absorbs water is used as a bulk laxative to treat constipation, to control diarrhoea, and in patients with a colostomy. It is administered by mouth and usually has no side-effects. Trade names: **Celevac, Cellucon, Cologel**. (dt) một hợp chất hấp thu nước dùng làm thuốc nhuận trường* lao khói lượng để chữa táo bón, để kiểm soát tiêu chảy, và cho các bệnh nhân đang có mổ thủng đại tràng*. Thuốc dùng uống và thường không có tác động phụ. Tên thương mại: **Celevac, Cellucon, Cologel**.

methyldopa n. a drug that reduces blood pressure (see sympatholytic). It is administered by mouth or injection, and drowsiness commonly occurs during the first days of treatment. Trade names: **Aldomet, Dopamet, Hydromet, Medomet**.

(dt) một loại thuốc giảm huyết áp (xem kim hủy giao cảm). Thuốc dùng uống hay chích, và thường gây buồn ngủ trong những ngày trị liệu đầu tiên. Tên thương mại: **Aldomet, Dopamet, Hydromet, Medomet**.

methylene blue a blue antiseptic dye that has been used to treat infections of the urinary system, methae-moglobinæmia, and in a test for kidney function. It is also used to stain bacterial cells for microscopic examination.

xanh methylene một thuốc nhuộm xanh có tính sát trùng dùng chữa các bệnh nhiễm đường tiểu, chứng me-themoglobin huyết, và trong thử nghiệm chức năng thận. Chất này cũng dùng nhuộm các tế bào vi trùng để xem xét dưới kính hiển vi.

methylergometrine n. a drug that stimulates contractions of the womb. It is used in childbirth to control bleeding following delivery and to help the womb return to normal. It is administered by mouth or injection and may cause headache and vertigo.

(dt) một loại thuốc kích thích co thắt tử cung. Thuốc dùng trong sản khoa để kiểm soát xuất huyết sau khi sinh và giúp tử cung trở lại bình thường. Thuốc dùng uống hay chích và có thể gây nhức đầu và chóng mặt.

methyl green /'meθil grɛn/ a basic dye used for colouring the stainable part of the cell nucleus (chromatin) and - with pyronin - for the differential staining of RNA and DNA, which give a red and a green colour respectively.

tục methyl một thuốc nhuộm cần bán để nhuộm các phần bất màu trong nhân tế bào (nhiều sắc chất) và - cùng với pyronin - để nhuộm phân biệt RNA và DNA, hai chất này lần lượt sẽ có màu đỏ và xanh.

methylphenidate n. a 'sympathomimetic drug that also stimulates the central nervous system. It is used to improve mental activity in convalescence and some depressive states and to overcome lethargy associated with drug treatment. It is administered by mouth or injection. side-effects such as nervousness and insomnia may occur. Trade name: Ritalin.

(dt) một loại thuốc giống giao cảm cũng có tác động kích thích hệ thần kinh trung ương. Thuốc dùng để cải thiện hoạt động tâm trí trong khi hồi sức và trong một số dạng trầm cảm, và để khắc phục chứng ngủ lịm kết hợp với thuốc pháp. Thuốc dùng uống hoặc chích, tác động phụ như để kích thích và mất ngủ có thể xảy ra. Tên thương mại: Ritalin.

methyl salicylate /'meθil se'lɪsalɪt/ oil of wintergreen: a liquid with *counterirritant and *analgesic properties, applied to the skin to relieve pain in lumbago, sciatica, and rheumatic conditions.

dầu nóng dầu đặc đe: một chất lỏng có tính chống kích thích và giảm đau* dùng đắp vào da để giảm đau trong đau lưng, đau thần kinh tọa và các tình trạng thấp.

methyltestosterone n. a synthetic male sex hormone (see androgen) administered by mouth to treat sexual underdevelopment in men. It is also used to suppress lactation, to treat menstrual and menopausal disorders, and to treat breast cancer in women. Side-effects are those of *testosterone.

(dt) một hormone sinh dục nam tổng hợp (xem androgen) dùng uống để chữa thiếu phát triển sinh dục ở đàn ông. Thuốc cũng dùng để gây ngưng tiết sữa, để chữa các rối loạn kinh nguyệt và rối loạn mãn kinh và để chữa ung thư vú ở phụ nữ. Tác động phụ như

với testosterone.

methylthiouracil n. a drug that inhibits thyroid activity, used to treat over-activity of the thyroid gland (see thyrotoxicosis). It is administered by mouth. side-effects may include rashes, digestive upsets, and headache.

(dt) một loại thuốc ức chế hoạt động tuyến giáp, dùng chữa tình trạng tuyến giáp hoạt động quá mức (xem chứng tăng năng tuyến giáp). Thuốc dùng uống, tác động phụ có thể gồm phát ban, rối loạn tiêu hóa và nhức đầu.

methyl violet (gentian violet)

/'meθil 'vaɪəslət/ a dye used mainly for staining Protozoa.

tím methyl (tim gentian) một loại thuốc nhuộm dùng chủ yếu nhuộm các dạng vật nguyên sinh.

methyprylone n. a hypnotic and *sedative drug used to treat insomnia and to relieve anxiety and tension. It is administered by mouth; side-effects such as headache and drowsiness may occur. Trade name: Noludar.

(dt) một thuốc ngủ và làm dịu* dùng chữa chứng mất ngủ và để giảm lo âu và căng thẳng. Thuốc dùng uống, tác động phụ như nhức đầu và buồn ngủ có thể xảy ra. Tên thương mại: Noludar.

methylsergide n. a drug used to prevent severe migraine attacks and to control diarrhoea associated with tumours in the digestive system. It is administered by mouth; common side-effects are digestive upsets, dizziness, and drowsiness. Trade name: Deseril.

(dt) một loại thuốc dùng ngăn các cơn nhức nửa đầu nặng và kiểm soát tiêu chảy kết hợp với các khói u trong hệ tiêu hóa. Thuốc dùng uống, tác động phụ thường thấy là rối loạn tiêu hóa, chóng váng, và buồn ngủ. Tên thương mại: Deseril.

metoclopramide n. a drug that speeds up digestion. It is used to treat nausea, vomiting, indigestion, heartburn, and flatulence. It is administered by mouth or injection; high doses may cause drowsiness and muscle spasms. Trade names: Ma-xolon, Primperan.

(dt) một thuốc có tính chất đẩy mạnh tiêu hóa, dùng chữa buồn nôn, nôn, không tiêu, ợ nóng, và đầy hơi. Thuốc dùng uống hay chích, liều cao có thể gây buồn ngủ và co cứng cơ. Tên thương mại: **Maxolan, Primoperan.**

metolazone *n.* a diuretic used to treat fluid retention (oedema) and high blood pressure. It is administered by mouth; side-effects include headache, loss of appetite, and digestive upsets, and blood potassium levels may be reduced. Trade name: **Zoroxolyn**.

(dt) một thuốc lợi niệu dùng chữa lưu giữ dịch (phú nôn) và cao huyết áp. Thuốc dùng uống, tác động phụ gồm nhức đầu, mất ăn ngon, và rối loạn tiêu hóa, và có thể bị giảm mức potassium trong máu. Tên thương mại: **Zoroxolyn**.

metoprolol *n.* a drug that controls the activity of the heart (see beta blocker) and is used to treat high blood pressure and angina. It is administered by mouth, the commonest side-effects are tiredness and digestive upsets. Trade names: **Betaloc, Lopressor.**

(dt) một thuốc kiểm soát hoạt động tim (xem phong bế beta) dùng chữa cao huyết áp và cảm đau thắt ngực. Thuốc dùng uống; tác động phụ thường thấy nhất là mệt mỏi và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: **Beta-loc, Lopressor.**

metr- (**metro-**) prefix denoting the womb. Tiếp đầu ngữ chỉ tử cung.

metralgia *n.* pain in the womb.

dau tử cung (dt) đau trong dạ con.

metre /'mi:tə/ *n.* the SI unit of length that is equal to 39.37 inches. It is formally defined as the length of the path travelled by light in vacuum during a time interval of 1/299,729,458 of a second. Symbol: **m.**

mét (dt) đơn vị SI* về chiều dài, bằng 39,37 inch. Mét được định nghĩa chính thức là chiều dài đường đi của ánh sáng trong chân không trong một khoảng thời gian là 1/299.792.458 giây. Ký hiệu **m.**

metritis *n.* inflammation of the womb. See also endometritis, myometritis.

viêm tử cung (dt) viêm dạ con. Cũng xem viêm nội mạc tử cung, viêm cơ tử cung.

metrocolpocele *n.* protrusion of the womb into the vagina, which consequently becomes displaced downwards.

thoát vị tử cung vào âm đạo (dt) tình trạng tử cung lồi vào trong âm đạo. Vì vậy âm đạo cũng bị chuyển về phía dưới.

metronidazole *n.* a drug used to treat infections of the urinary, genital, and digestive systems, such as trichomoniasis, amoebiasis, and giardiasis, and acute ulcerative gingivitis. It is administered by mouth or in suppositories; side-effects are rare but may include digestive upsets, drowsiness and headache. Trade name: **Flagyl.**

(dt) một loại thuốc dùng chữa các bệnh nhiễm trùng đường tiêu, đường sinh dục, và hệ tiêu hóa như bệnh Trichomonas, bệnh amib, và bệnh Giardia, và viêm loét họng cấp. Thuốc dùng uống hay dưới dạng thuốc đặt; tác động phụ hiếm khi xảy ra nhưng có thể rối loạn tiêu hóa, buồn ngủ và nhức đầu. Tên thương mại: **Flagyl.**

metropathia haemorrhagica (essential uterine haemorrhage)

abnormal loss of blood in the womb, resulting from disease. The lining membrane of the womb usually thickens and there may be fluid-filled sacs in the ovary.

bệnh tử cung xuất huyết (xuất huyết tử cung vô căn) tình trạng mất máu bất thường trong tử cung do bệnh gây ra. Niêm mạc tử cung thường bị dày lên và noãn sáu có thể chứa những túi đầy dịch.

metroptosis (uterine prolapse) *n.* the downward displacement of the womb. The neck (cervix) of the womb sometimes protrudes from the vaginal opening. The womb usually drops under the influence of gravity because the supporting tissues are weak or damaged, especially in women who have given birth. A surgical operation may be required in order to correct the condition. Compare metrocolpocele.

sa tử cung (dt) tình trạng tử cung di chuyển xuống phía dưới. Cố tử cung đôi khi nhô ra khỏi lỗ mở âm đạo. Tử cung thường bị sa xuống dưới ảnh hưởng của trọng lực vì các mô nâng đỡ bị yếu hay bị tổn hại, đặc biệt ở phụ nữ đã sinh con. Có thể cần thao tác

phẫu thuật để điều chỉnh. So sánh với *thoát vi tử cung vào âm đạo*.

metorrhagia *n.* bleeding from the womb when menstruation is not due. Metorrhagia may indicate the presence of cancer of the cervix (neck of the womb) or some other disease of the womb.

xuất huyết tử cung (*dt*) chay máu từ tử cung khi chưa đến kỳ kinh. Xuất huyết tử cung có thể cho thấy có ung thư cổ tử cung hay một số bệnh từ tử cung khác.

metrostaxis *n.* a slight but incessant loss of blood from the womb.

tử cung ra huyết (*dt*) mất máu nhẹ nhung không ngừng ở tử cung.

-metry *suffix denoting measuring or measurement.*

tiếp vĩ ngữ chỉ đo hay cách đo

mianserin *n.* a drug used to relieve moderate or severe depression and anxiety. It is administered by mouth; side-effects are usually milder than with other potent antidepressants, the commonest being drowsiness. Trade name *Bolvidon*.

(*dt*) một loại thuốc dùng giảm trầm cảm và lo âu từ trung bình tới nặng. Thuốc dùng uống. tác động phụ thường nhẹ hơn so với các thuốc chống trầm cảm mạnh khác. thường thấy nhất là buồn ngủ. Tên thương mại *Bolvidon*.

micelle *n.* one of the microscopic particles into which the products of fat digestion (i.e. fatty acids and monoglycerides), present in the gut, are dispersed by the action of bile salts. Fat material in this form dispersed form is more easily absorbed by the small intestine.

vị hạt (*dt*) một trong số các hạt vị thể trong do các sản phẩm của sự tiêu hóa chất béo (tức các acid béo và monoglyceride) ở trong ruột non được phân tán dưới tác động của các muối mật. Các chất liệu béo dưới dạng phân tán rất nhỏ sẽ được ruột non hấp thu dễ dàng.

micr- (*micro-*) *prefix denoting* 1. small size. 2. one millionth part.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. kích thước nhỏ. 2. một phần triệu.

microaerophilic *adj.* describing microor-

ganisms that grow best at very low oxygen concentrations (i.e. below the atmospheric level).

vi khuẩn (*dt*) mô tả các vi sinh vật mọc tốt nhất ở các nồng độ oxy rất thấp (từ dưới mức Không khí).

microaneurysm *n.* a minute localized swelling of a capillary wall, which is found in the retina of patients with diabetic retinopathy. It is recognized as a small red dot when the interior of the eye is examined with an ophthalmoscope.

phình mao mạch (*dt*) một chỗ phồng định vị trên thành mao mạch, thấy trong võng mạc các bệnh nhân bị bệnh võng mạc do đái tháo đường. Điều này thấy được như những chấm đỏ nhỏ khi xem xét phía trong mắt bằng kính soi đáy mắt.

microangiopathy *n.* damage to the walls of the smallest blood vessels. It may result from a variety of diseases, including diabetes mellitus, collagen diseases, infections, and cancer. Common manifestations of microangiopathy are kidney failure, haemolysis (damage to red blood cells), and purpura (bleeding into the skin). The treatment is that of the underlying cause.

bệnh mao mạch (*dt*) tổn hại thành của các mạch máu nhỏ nhất. Điều này có thể do nhiều bệnh, kể cả đái tháo đường, bệnh collagen, nhiễm trùng, và ung thư. Các biểu lộ thường thấy của bệnh mao mạch là suy thận, tiêu huyết (tổn hại các hồng cầu), và ban xuất huyết (xuất huyết trong da). Chữa trị theo nguyên nhân chính.

microbe /'maɪkroʊb/ *n.* see microorganism.

vị sinh vật (*dt*) xem phản ứng chủ microorganism.

microbiology /'maɪkrobɪə'lɒdʒɪ/ *n.* the science of "microorganisms". Microbiology in relation to medicine is concerned mainly with the isolation and identification of the microorganisms that cause disease. -microbiological *adj.* -microbiologist *n.*

vị sinh vật học (*dt*) khoa học về các vị sinh vật. Vị sinh vật học liên quan đến y khoa chỉ quan tâm chủ yếu đến việc phân lập và xác định các vị sinh vật gây bệnh. -micro-

biological (lt) - microbiologist (dt)

microblepharon (microblepharism) n. the condition of having abnormally small eyelids.

tật mi nhỏ (dt) tình trạng có các mi mắt nhỏ bất thường

microcephaly n. abnormal smallness of the head in relation to the size of the rest of the body: a congenital condition in which the brain is not fully developed. Compare macrocephaly.

tật đầu nhỏ (dt) đầu nhỏ bất thường so với kích thước phần còn lại của cơ thể. Đây là một tình trạng bẩm sinh trong đó não không phát triển đầy đủ. So sánh với *tật đầu to*.

microcheilia n. abnormally small size of the lips. Compare macrocheilia.

tật môi nhỏ (dt) tình trạng các môi có kích thước nhỏ bất thường. So sánh với *tật môi lớn*.

Micrococcus n. a genus of spherical Gram-positive bacteria occurring in colonies. They are saprophytes or parasites. The species *M. tetragenus* (formerly *Gaffkyia tetragena*) is normally a harmless parasite in man but it can become pathogenic, causing arthritis, endocarditis, meningitis, or abscesses in tissues. It occurs in groups of four.

(dt) một giống vi trùng gram dương hình cầu thấy trong các khuẩn lạc. Các loại này là hoại sinh hay ký sinh. Loài *M. tetragenus* (trước đây gọi là *Gaffky tetragena*) bình thường là một ký sinh vô hại nhưng có thể trở nên gây bệnh, gây viêm khớp, viêm tâm mạc, viêm màng não, hay các áp xe trong mô. Loại này thấy thành từng nhóm có bốn vi trùng.

microcyte n. an abnormally small red blood cell (erythrocyte). See also microcytosis. - **microcytic** adj.

tiêu hồng cầu (dt) một hồng cầu nhỏ bất thường. Cũng xem *bệnh tiêu hồng cầu*. - **microcytic (lt)**

microcytosis n. the presence of abnormally small red cells (microcytes) in the blood. Microcytosis is a feature of certain anaemias (*microcytic anaemias*), including iron-deficiency anaemias, certain "haemoglobinopathies", anaemias associated with

chronic infections, etc

bệnh tiêu hồng cầu (dt) tình trạng có các hồng cầu nhỏ bất thường (tiêu hồng cầu) trong máu. Bệnh tiêu hồng cầu là một đặc trưng của một số dạng thiếu máu (thiếu máu tiêu hồng cầu), kể cả thiếu máu do thiếu sắt, một số bệnh hemoglobin*, thiếu máu kết hợp với nhiễm trùng máu, v.v...

microdactyly n. abnormal smallness or shortness of the fingers.

tật ngón nhỏ (dt) các ngón ngắn hay nhỏ bất thường.

microdissection n. the process of dissecting minute structures under the microscope. Miniature surgical instruments, such as knives made of glass, are manipulated by means of geared connections that reduce the relatively coarse movements of the operator's fingers into microscopic movements. Using this technique it is possible to dissect the nuclei of cells and even to separate individual chromosomes. See also microsurgery.

vi phẫu (dt) tiến trình giải phẫu các cấu trúc nhỏ dưới kính hiển vi. Các dụng cụ phẫu thuật rất nhỏ như dao bằng thủy tinh được thao tác bằng nối tiếp bánh răng để giảm các cử động tương đối thô của người thao tác thành các chuyển động vi thể. Với kỹ thuật này người ta có thể giải phẫu các nhân tế bào và ngay cả phân tách từng nhiễm sắc thể. Cũng xem *vi phẫu thuật*.

microdontia n. a condition in which the teeth are unusually small.

tật răng nhỏ (dt) tình trạng răng nhỏ bất thường.

microelectrode n. an extremely fine wire used as an electrode to measure the electrical activity in small areas of tissue. Microelectrodes can be used for recording the electrical changes that occur in the membranes of cells, such as those of nerve and muscle.

vi điện cực (dt) một dây kim loại cực nhỏ dùng như một điện cực để đo hoạt động điện trong các vùng mô nhỏ. Các vi điện cực có thể dùng ghi nhưng thay đổi về điện xảy ra trong màng các tế bào, như màng tế bào dây thần kinh hay cơ.

microfilaria n. (*pl. microfilariae*) the motile embryo of certain nematodes (see filaria). The slender microfilariae, 150-300 µm in length, are commonly found in the circulating blood or lymph of patients suffering an infection with any of the filarial worms, e.g. *Wuchereria*. They mature into larvae, which are infective, within the body of a bloodsucking insect such as a mosquito
*(dù phái di động của một số loại giun (xem giun chỉ). Microfilaria dài từ 150-300 µm và rất mảnh dẻ, thường thấy trong máu hay bạch huyết của các bệnh nhân bị nhiễm bất kỳ loại giun chí nào, thí dụ như *Wuchereria*. Các microfilaria phát triển thành ấu trùng gây bệnh trong cơ thể một côn trùng hút máu như muỗi.)*

microgamete n. the motile flagellate male sex cell of the malarial parasite (*Plasmodium*) and other single-celled animals (see Protozoa). The microgamete is similar to the sperm cell of higher animal groups and smaller than the female sex cell (see macrogamete).

tiêu giao tử (di) tê bào sinh dục đực có chiên mao di động của ký sinh trùng sốt rét (*Plasmodium*) và các động vật đơn bào khác (xem động vật nguyên sinh). Tiêu giao tử tương tự như tinh trùng trong các nhóm động vật phát triển cao hơn, và có kích thước nhỏ hơn tê bào sinh dục cái (xem đại giao tử).

microgametocyte n. a cell that undergoes meiosis to form 6-8 mature male sex cells (microgametes) of the malarial parasite (*Plasmodium*). Microgametocytes are found in the blood of man but must be ingested by a mosquito before developing into microgametes.

tiêu giao tử bào (dt) một tê bào sẽ trai qua tiến trình giảm phân để tạo thành 6-8 tê bào sinh dục đực trưởng thành (tiêu giao tử) của ký sinh trùng sốt rét (*Plasmodium*). Tiêu giao tử bào thấy trong máu người nhưng phải được muỗi nuốt vào trước khi phát triển thành các tiêu giao tử.

microglia n. one of the two basic classes of "glia" (the non-nervous cells of the central nervous system), having a mainly scavenging function (see macrophage). Compare macroglia.

tiểu thần kinh dệm (dt) một trong hai lớp căn bản của thần kinh dệm* (các tế bào không thần kinh của hệ thần kinh trung ương) có chức năng chủ yếu là đơn dẹp (xem đại thực bào). So sánh với đại thần kinh dệm

microglossia n. abnormally small size of the tongue.

tật lưỡi nhỏ (dt) lưỡi nhỏ bất thường

micrognathia n. a condition in which one jaw is unusually small

tật hàm nhỏ (dt) tình trạng một hàm bị nhỏ bất thường.

microgram n. one millionth of a gram. Symbol, µg.

(dt) một phần triệu gam. Ký hiệu: µg.

micrograph (photomicrograph) n. a photograph of an object viewed through a microscope. An *electron micrograph* is photographed through an electron microscope; a *light micrograph* through a light microscope.

vì ảnh (dt) hình chụp một vật nhìn qua kính hiển vi. Vì ảnh điện tử là hình chụp qua kính hiển vi điện tử. Vì ảnh quang học là hình chụp qua kính hiển vi quang học.

microgyria n. a developmental disorder of the brain in which the folds (convolutions) in its surface are small and its surface layer (cortex) is structurally abnormal. It is associated with mental and physical retardation.

hở não nham (dt) rối loạn phát triển não trong đó các nếp gấp trên bề mặt (khúc cuộn não) nhỏ và lớp bề mặt (vỏ não) có bất thường về cấu trúc. Điều này phối hợp với chậm phát triển trí tuệ và thể chất.

microhaematocrit n. a measurement of the proportion of red blood cells in a volume of circulating blood. It is determined by taking a sample of the patient's blood in a fine tube and spinning it in a centrifuge until settling is complete. See packed cell volume.

vì thể tích huyết cầu (dt) do tỷ lệ hồng cầu trong một thể tích máu lưu thông. Điều này xác định bằng cách lấy mẫu máu bệnh nhân trong một ống rất nhỏ và quay ty tâm cho đến khi lắng toàn bộ. Xem thể tích huyết cầu đặc.

micromanipulation n. the manipulation of extremely small structures under the mi-

scope, as in 'micro-dissection, or 'micro-surgery'

thao tác vi thể(dt) *thao tác các cấu trúc cực nhỏ dưới kính hiển vi, như trong vi phẫu hay vi phẫu thuật.*

micromastia (micromazia) *n.* the condition of having abnormally small breasts

tật vú nhỏ(dt) *tình trạng có vú nhỏ bất thường.*

micromelia *n.* abnormally small size of the arms or legs. Compare macro-melia.

tật ngắn chi(dt) *các tay hay chân có kích thước nhỏ bất thường. So sánh với **tật chi dài**.*

micrometer/ 'maɪkromɪtər/ *n.* an instrument for marking extremely fine measurements of thickness or length, often based upon the movement of a screw thread and the principle of the 'vernier'.

ri kẽ(dt) *dụng cụ dùng để các chiều dài hay bề dày cực nhỏ, thường dựa trên chuyển động của các sợi ốc và nguyên tắc du xích.*

micrometre *n.* one millionth of a metre (10^{-6} m). Symbol: μm .

micromét(dt) *một phần triệu mét (10^{-6} m).* Ký hiệu μm .

microorganism (microbe) *n.* any organism too small to be visible to the naked eye. Microorganisms include 'bacteria, some 'fungi', 'mycoplasmas', 'protozoa', 'rickettsiae', and 'viruses'.

vì sinh vật(dt) *mọi sinh vật quá nhỏ để có thể thấy bằng mắt thường. Các vi sinh vật gồm 'vi trùng', 'một số nấm', 'mycoplasma', 'động vật nguyên sinh', 'rickettsia', và 'virus'.*

microphotograph *n.* 1. a photograph reduced to microscopic proportions 2. (loosely) a 'photomicrograph'

chụp vì ảnh(dt) 1. *một ảnh thu nhỏ đến mức vì thế.* 2. *(không chính xác) một vì ảnh.*

micropipette *n.* an extremely fine tube from which minute volumes of liquid can be delivered. It can also be used to draw up minute quantities of liquid for examination. Using a micropipette it is possible to add or take away material from individual cells under the microscope.

ống hút vi thể(dt) *một ống hút cực mảnh có thể phân phối được các thể tích chất lỏng*

rất nhỏ. *Ống hút này cũng dùng hút một lượng chất lỏng rất nhỏ để xét nghiệm. Có thể dùng micropipette để thêm vào hay lấy ra các chất liệu của một tế bào dưới kính hiển vi.*

micropsia *n.* a condition in which objects appear smaller than they really are. It is usually due to disease of the retina affecting the 'macula' but may occur in paralysis of 'accommodation' and in some brain disorders.

tiểu thị(dt) *tình trạng các vật thấy nhỏ hơn so với thực tế. Điều này thường do bệnh vàng mạc ảnh hưởng đến điểm vàng nhưng cũng có thể xảy ra khi mất điếu bít và trong một số rối loạn não.*

microscope/ 'maɪkroskɔ:p/ *n.* an instrument for producing a greatly magnified image of an object, which may be so small as to be invisible to the naked eye. Light or optical microscopes use light as a radiation source for viewing the specimen and combinations of lenses to magnify the image, usually an 'objective' and an 'eyepiece'. See also electron microscope. -microscopical adj. -microscopy n.

kính hiển vi(dt) *một dụng cụ dùng tạo nên một hình ảnh có độ phóng đại lớn của một vật qua nhò để có thể nhìn được bằng mắt trần. Kính hiển vi quang học dùng ánh sáng làm nguồn sáng để quan sát mẫu vật và kết hợp các thấu kính, thường là một vật kính và một thi kính. Cũng xem kính hiển vi điện tử, kính hiển vi giải phẫu, kính siêu hiển vi.*

-**microscopical** (tt) -**microscopy** (dt)

microscopic /'maɪkro'skɒpɪk/ *adj.* 1. too small to be seen clearly without the use of a microscope. 2. of, relating to, or using a microscope.

(thuộc) kính hiển vi(tt) 1. *quá nhỏ phải dùng kính hiển vi mới thấy được.* 2. *thuộc, liên quan đến, hay dùng kính hiển vi.*

microsome *n.* a small particle consisting of a piece of 'endoplasmic reticulum with ribosomes attached. Microsomes are formed when homogenized cells are centrifuged. -**microsomal** adj.

ri lạp thể(dt) *một hạt nhỏ gồm một miếng lưới nội bào có các ribosome bám vào. Vì lạp thể thấy khi ly tâm các tế bào đã đông đặc*

hóa

microsonation *n.* the use of ultra-sound waves generated inside the body from an extremely small source, such as the tip of a needle or a bubble within the tissues. This technique is used to obtain a picture of the fine structure of the neighbouring tissues. It is a specialized form of "ultrasonography".

siêu âm vú mô (*dt*) việc dùng các sóng siêu âm sinh ra trong cơ thể từ một nguồn rất nhỏ như một đầu kim hay một bong trong mô. Kỹ thuật này dùng để có được hình ảnh của các cấu trúc nhỏ ở vùng mô chung quanh. Đây là một dạng đặc biệt của phép chụp siêu âm.

Microsporum *n.* a genus of fungi causing "ringworm" of the skin, hair, and nails. The species *M. audouini* causes ringworm of the scalp (tinea capitis).

(*dt*) một giống nấm biểu bì" ký sinh trên da, lông tóc, và móng tay chân. Loài *M. audouini* gây bệnh nấm biểu bì ở da đầu (tinea capitis).

microsurgery *n.* the branch of surgery in which extremely intricate operations are performed through highly refined "operating microscopes using miniaturized precision instruments (forceps, scissors, needles, etc). The technique enables surgery of previously inaccessible parts of the eye, inner ear, spinal cord, and brain (e.g. for the removal of tumours and repair of cerebral aneurysms), as well as the reattachment of amputated fingers (necessitating the suturing of minute nerves and blood vessels) and the reversal of vasectomies.

vิ phẫu thuật (*dt*) một ngành phẫu thuật thực hiện các thao tác cực kỳ phức tạp qua kính hiển vi phẫu thuật, dùng các dụng cụ chính xác rất nhỏ (kẹp, kéo, kim, v.v..). Kỹ thuật này cho phép thực hiện được phẫu thuật ở các vùng trước đây không tôi được ở mắt, tai trong, dây cột sống, và não (thí dụ để lấy đi các khối u và sửa chữa phình mạch), cũng như việc nối lại các ngón tay bị đứt (cần khâu các dây thần kinh và mạch máu rất nhỏ), và việc đào chiểu khi cắt bỏ ống dẫn tinh.

microtome *n.* an instrument for cutting extremely thin slices of material that can be examined under a microscope. The material is usually embedded in a suitable medium,

such as paraffin wax. A common type of microtome is a steel knife.

dao vi phẫu (*dt*) một vật liệu để cắt ra các lát mỏng vật cục mỏng để có thể xem xét dưới kính hiển vi. Mẫu vật thường được bọc trong một môi trường thích hợp như sáp paraffin. Dao vi phẫu thường dùng là một dao bằng thép.

microvillus *n.* (*pl. microvilli*) one of a number of microscopic hairlike structures (about 5 µm long) projecting from the surface of epithelial cells (see epithelium). They serve to increase the surface area of the cell and are seen on absorptive and secretory cells. In some regions (particularly the intestinal tract) microvilli form a dense covering on the free surface of the cells; this is called a brush border.

ví nhung mao (*dt*) một trong số các cấu trúc vi thể hình sao (dài khoảng 5µm) nhô ra trên bề mặt các tế bào biểu mô (xem biểu mô). Các ví nhung mao dùng tăng diện tích bề mặt tế bào, thấy trên các tế bào hấp thu và phân tiết. Trong một số vùng (đặc biệt ở đường ruột), các ví nhung mao tạo thành một lớp đặc bao phủ bề mặt tự do của tế bào, lớp này gọi là bờ chổi.

microwave therapy a form of "diathermy" using electromagnetic waves of extremely short wavelength. In modern apparatus the electric currents induced in the tissues have frequencies of up to 25,000 million cycles per second.

liệu pháp vi ba một dạng của phép tháo nhiệt dùng các sóng điện tử có độ dài sóng cực ngắn. Trong các thiết bị hiện đại, dòng điện cảm ứng trong mô có tần số lên đến 25.000 triệu chu kỳ trong một giây.

micturition /miktjoo'renjən/ *n.* see urination.

tiêu tiện (*dt*) xem phản ứng chủ urination

midbrain (mesencephalon) *n.* the small portion of the brainstem, excluding the pons and the medulla, that joins the hindbrain to the forebrain.

não giữa (*dt*) một phần nhỏ của cuống não, không kể cầu não và hành tuy, nối não sau với não trước.

middle ear (tympanic cavity) /'taimpi:nik/

jj / the part of the ear that consists of an air-filled space within the petrous part of the temporal bone. It is lined with mucous membrane and is connected to the pharynx by the 'Eustachian tube and to the outer ear by the eardrum ('tympanic membrane). Within the middle ear are three bones - the auditory ossicles - which transmit sound vibrations from the outer ear to the inner ear (see labyrinth).

tai giữa (xoang màng nhĩ) phần tai gồm một khoảng dãy khí trong phần cứng của xương thái dương'. Tai giữa có lót một lớp màng nhầy và thông với họng bằng với Eustache' và với tai ngoài bằng màng nhĩ. Trong tai giữa có ba xương - các tiêu cốt' thính giác - để chuyển các rung động âm thanh từ tai ngoài vào tai trong (xem mèo đạo).

midgut n. the middle portion of the embryonic gut, which gives rise to most of the small intestine and part of the large intestine. Early in development it is connected with the 'yolk sac outside the embryo via the 'umbilicus.

trung tràng(dj) phần ruột giữa trong phôi sẽ sinh ra hầu hết ruột non và một phần ruột già. Khi mới phát triển ruột già nỗi với lui hoàn hoảng' bên ngoài phôi qua rốn'.

midwifery /'midwifəri/ n. the profession of providing assistance and medical care to women undergoing labour and childbirth. See also domiciliary midwife, obstetrics. -midwife n.

hộ sinh(dj) nghề cung cấp giúp đỡ và cung cấp y khoa cho các phụ nữ mang thai và sanh con. Cũng xem nữ hộ sinh tại gia, sản khoa. -midwife (dt.)

migraine /'migrain/ n. a recurrent throbbing headache that characteristically affects one side of the head. There is sometimes forewarning of an attack (an aura) consisting of flickering bright lights or blurring of vision, which clears up as the headache develops. It is often accompanied by prostration and vomiting.

nhức nửa đầu (thiền đau thông)(dj) nhức đầu đau nhói tái hồi co đặc điểm chỉ ánh hướng tới một bên đầu. Đôi khi có những điểm báo trước căn bệnh (tiền triệu) như thấy ánh sáng chói rực rỡ hay mắt mờ đi, các

tiền triệu này sẽ hết khi đầu bắt đầu nhức. Bệnh thường co kèm mệt lá và nôn

miliaria n. see prickly heat.

ban hạt kê xem chứng nổi rôm.

miliary adj. describing or characterized by very small nodules or lesions, resembling millet seed.

(nhu) hạt kê (lt) mô tả hay có đặc trưng là những nốt hay thương tổn rất nhỏ giống như hạt kê.

miliary tuberculosis acute generalized tuberculosis characterized by lesions in affected organs, which resemble millet seeds.

lao hạt kê (lt) toàn thân cấp có đặc trưng là những thương tổn trong các cơ quan bệnh giống như những hạt kê.

milium n. (pl. milia) a white nodule in the skin, particularly on the face. Up to 4 mm in diameter, milia are round masses of keratin occurring just beneath the outer layer (epidermis) of the skin.

nang kẽ (dt) một nốt trắng trong da, đặc biệt trên mặt. Nang kẽ là những khối keratin tròn có đường kính có thể tới 4mm. thấy ngay dưới lớp ngoài của da (biểu bì).

milk /milk/ n. the liquid food secreted by female mammals from the mammary gland. It is the sole source of food for the young of most mammals at the start of life. Milk is a complete food in that it has most of the nutrients necessary for life: protein, carbohydrate, fat, minerals, and vitamins. The composition of milk varies very much from mammal to mammal. Cow's milk contains nearly all the essential nutrients but is comparatively deficient in vitamins C and D. Human milk contains more sugar (lactose) and less protein than cow's milk.

sữa (dt) thực phẩm lỏng do tuyến sữa của các loài có vú giáng cái tiết ra. Đây là nguồn thực phẩm duy nhất cho con sơ sinh của hầu hết các loài có vú trong giai đoạn đầu đời. Sữa là một loại thực phẩm đầy đủ vì nó hầu hết các dưỡng chất cần thiết cho đời sống: protein, carbohydrate, chất béo, khoáng, và vitamin. Thành phần sữa thay đổi rất nhiều từ loài này sang loài khác. Sữa bò có chứa hầu hết các dưỡng chất thiết yếu nhưng thường đối thiếu các vitamin C và D. Sữa

người chưa nhiều đường (lactose) và ít protein hơn sữa bò.

milk leg *see white leg.*

chân sùaxem *chân trắng.*

milk teeth /mɪlk tɛθ/ *Colloquial* the deciduous teeth of young children. See dentition.

răng sữa *tử thông dung răng tạm thời của trẻ nhỏ. Xem quá trình mọc răng.*

milli- prefix denoting one thousandth part.
tiếp đầu ngữ chỉ một phần ngàn.

milliamperc *n.* one thousandth of an ampere (10^{-3} A). Symbol: mA.

milliamper(d) *một phần ngàn ampe* (10^{-3} A). Ký hiệu: mA.

milligram /'miliɡræm/ *n.* one thousandth of a gram. Symbol: mg.

milligam(d) *một phần ngàn gam.* Ký hiệu: mg.

millilitre *n.* one thousandth of a litre. Symbol: ml. See litre.

milli lit(d) *một phần ngàn lit.* Ký hiệu: ml. Xem lit

millimetre *n.* one thousandth of a metre (10^{-3} m). Symbol: mm.

millimét(d) *một phần ngàn mét* (10^{-3} m). Ký hiệu: mm.

Midtown *n.* see meprobamate.
(at) xem meprobamate.

MIND /maɪnd/ *the National Association for Mental Health. It is a voluntary association, registered as a charity, that promotes the welfare of those with mental illness through advice, education, campaigning, and the provision of resources.*

hiệp hội toàn quốc về sức khỏe tâm thần. Đây là một hội tình nguyện, đăng ký như một tổ chức từ thiện, có mục đích đẩy mạnh việc chăm sóc các bệnh nhân tâm thần qua việc khuyến cáo, giáo dục, vận động và cung cấp nguồn tài trợ.

mineralocorticoid *n.* see corticosteroid.
xem corticosteroid.

minim /'mɪnɪm/ *n.* a unit of volume used in pharmacy, equivalent to one sixtieth part of a fluid drachm.

(d) đơn vị thể tích dùng trong dược khoa.

bằng một phần mươi sáu một drachm lỏng.*

Minamata disease *a form of mercury poisoning (from ingesting methyl mercury in contaminated fish) that caused 43 deaths in the Japanese coastal town of Minamata during 1953–1956. The source of mercury was traced to an effluent containing mercuric sulphate from a local PVC factory. Symptoms include numbness, difficulty in controlling the limbs, and impaired speech and hearing.*

bệnh Minamata *một dạng ngộ độc thủy ngân (do ăn phải cá bị nhiễm methyl thủy ngân), đã gây ra 43 ca tử vong ở thành phố Minamata ở bờ biển Nhật năm 1953–1956. Nguồn thủy ngân do một xí nghiệp PVC địa phương thải ra sulphate thủy ngân vào một nhánh sông. Các triệu chứng gồm tình trạng sưng sù, khó kiểm soát các chi, và bị t榛n h[un] và nghe.*

mino- prefix denoting 1. reduction or di-minution. 2. sedimentary.

*tiếp đầu ngữ chỉ 1. giảm bớt hay thu hồi lại.
2. thô sơ.*

miosis (myosis) *n.* constriction of the pupil. This occurs normally in bright light, but persistent miosis is most commonly due to drug therapy for glaucoma. See also miotic. Compare mydriasis.

chứng đóng tú thu nhỏ(d) *tình trạng đóng tú bị co lại. Điều này xảy ra bình thường trong ánh sáng chói, nhưng đóng tú thu nhỏ dai dẳng thường thấy nhất khi dùng các loại thuốc trị tăng nhãn áp. Cũng xem thuốc thu hẹp đóng tú. So sánh với chứng giãn đóng tú.*

miotic *n.* a drug that causes the pupil of the eye to contract. Miotics, such as *physostigmine and *pilocarpine, are used to counteract the dilation of the pupil caused by drugs such as ephedrine and phenylephrine and to reduce the pressure in the eye in the treatment of glaucoma.

thuốc thu hẹp đóng tú(d) *một loại thuốc làm đóng tú trong mắt co lại. Các loại thuốc thu hẹp đóng tú như physostigmine* và pilocarpine* dùng trong hóa tác động giãn đóng tú của ephedrine và phenylephrine và để giảm áp suất trong mắt khi chữa trị tăng nhãn áp.*

miracidium *n.* (*pl. miracidia*) the first-stage larva of a parasitic *fluke. Miracidia hatch from eggs released into water with the host's excreta. They have cilia and swim about until they reach a snail. The miracidia then bore into the snail's soft tissues and there continue their development as 'sporocysts.'

(*dt*) giai đoạn đầu tiên của các loài sán lá ký sinh. Các miracidium nở ra từ trứng theo phân của ký chủ vào trong nước. Chúng có các tiêm mao và bơi trong nước cho tới khi gặp một loài ốc, khi đó sẽ thâm nhập vào các mô mềm của ốc và tiếp tục phát triển thành các sporocysts."

miscarriage /mɪskərɪdʒ/ *n.* see abortion.

xáo thai (*dt*) xem phân dịch chư abortion.

miso- prefix denoting hatred. Example: *miso-pedia* (of children)

tiếp đầu ngứa chí ghét. Ví dụ: *miso-pedia* (ghét trẻ em).

missed case /mɪst keɪs/ a person suffering from an infection in whom the symptoms and signs are so minimal that either there is no request for medical assistance or the doctor fails to make the diagnosis. The patient usually has partial immunity to the disease, but since the infecting organisms (pathogens) are of normal virulence, nonimmune contacts can be affected with the full manifestations of the illness. The period of infectivity is confined to the shortened duration of the illness (in contrast to a *carrier, in whom the pathogen is present without necessarily causing any ill effect). Alternatively the subject has had the disease but retains some of the pathogens (e.g. in the throat or bowel) and so acts as a continuing reservoir of infection.

ca bó sót trường hợp một người bị nhiễm bệnh nhưng các triệu chứng và dấu hiệu nhỏ đến nỗi bệnh nhân không yêu cầu đến khám sóc y khoa hoặc bác sĩ cũng không chẩn đoán ra. Bệnh nhân thường có miễn dịch không hoàn toàn với bệnh, nhưng vì vi sinh vật gây nhiễm (gây bệnh) vẫn còn nguyên độc lực nên khi tiếp xúc với người không có miễn dịch, bệnh sẽ phát ra toàn bộ. Thời gian lây nhiễm giới hạn trong thời gian ngắn có

bệnh (ngược lại với người lành mang trùng: có tác nhân gây bệnh nhưng không nhất thiết phải gây tác động bệnh lý). Cũng có thể người này đã bị bệnh, nhưng còn giữ lại một số tác nhân gây bệnh (như trong họng hay trong ruột) nên vẫn tiếp tục là một nguồn dự trữ bệnh.

Misuse of Drugs Act (1971) / mɪs'ju:s əv drægz eɪkt/ (in the UK) an Act of Parliament restricting the use of dangerous drugs. These controlled drugs include the natural *opiates and their synthetic substitutes, many stimulants (including amphetamine, cocaine, and pemoline), hallucinogens such as LSD and cannabis, and the sedative methaqualone. The Act specifies certain requirements for writing prescriptions for these drugs.

luật Lạm dụng thuốc (1971) (ở Vương quốc thống nhất) một đạo luật của Quốc hội giới hạn việc dùng các loại thuốc nguy hiểm. Các thuốc có kiểm soát này gồm thuốc phiện thiên nhiên và các chất tổng hợp thay thế thuốc phiện, nhiều chất kích thích (gồm amphetamine, cocaine, và pemoline), các chất gây ảo giác như LSD và cannabis, và thuốc lâm dược methaqualone. Luật này định rõ một số yêu cầu khi kê toa các thuốc này.

mite /maɪt/ *n.* a free-living or parasitic arthropod belonging to a group (Acarina) that also includes the ticks. Most mites are small, averaging 1mm or less in length. A mite has no antennae or wings, and its body is not divided into a distinct head, thorax, and abdomen. Medically important mites include the many species causing dermatitis (e.g. *Dermatophagoides*) and the harvest mite (see Trombicula), which transmits scrub typhus.

mạt (*dt*) một loại tiết tủy sống tự do hay ký sinh thuộc nhóm Acarina gồm cả các loại ve. Hầu hết mạt đều nhỏ, dài trung bình 1 mm hay ít hơn. Mạt không có antenna hay cánh, và cơ thể không chia rõ thành đầu, ức, bụng. Các loại mạt quan trọng trong y học gồm nhiều loại gây viêm da (ví dụ *Dermatophagoides*) và mạt mùa gặt (xem *Trombicula*) truyền bệnh sốt ban bụi hoang.

mithramycin *n.* an antibiotic that prevents the growth of cancer cells. It is used mainly to treat cancer of the testis and is

administered by injection. Common side-effects are digestive upsets and mouth ulcers and, more seriously nosebleeds and vomiting of blood.

(dt) một loại kháng sinh* ngăn cản tăng trưởng của các tế bào ung thư, dùng chủ yếu chữa ung thư tinh hoàn và cấp theo đường chích. Tác động phụ thường thấy là rối loạn tiêu hóa, loét miệng, và nghiêm trọng hơn là chảy máu mũi và nôn ra máu.

mitobronitol *n.* a drug that prevents growth of cancer cells, used to treat leukaemia. It is administered by mouth; common side-effects are digestive upsets, hair loss, skin disorders, menstrual abnormalities, and reduction in the numbers of normal blood cells. Trade name: *Myelobromol*.

(dt) một loại thuốc ngăn cản tăng trưởng các tế bào ung thư, dùng chữa ung thư bạch cầu. Thuốc dùng uống, tác động phụ thường thấy là rối loạn tiêu hóa, rung lóng tóc, rối loạn da, bất thường kinh nguyệt và giảm số huyết cầu bình thường. Tên thương mại: *Myelobromol*.

motochondrion (chondriosome) *n.*

(pl. *mitochondria*) a structure, occurring in varying numbers in the cytoplasm of every cell, that is the site of the cell's energy production. Mitochondria contain *ATP and the enzymes involved in the cell's metabolic activities; each is bounded by a double membrane, the inner being folded inwards to form projections (*cristae*). -mitochondrial *adj.*

ty lạp thể (ty lòi lạp) (dt) một cấu trúc thấy trong bao tạng của mọi tế bào với số lượng thay đổi. Đây là nơi sản xuất năng lượng tế bào. Ty lạp thể có chứa ATP* và các enzyme liên quan đến các hoạt động chuyển hóa tế bào. Mỗi ty lạp thể có một lớp màng kép bao bọc, mảng trong gấp lại vào trong tạo thành những chỗ nhô ra gọi là mào. -mitochondrial (lt.)

mitogen *n.* any substance that can cause cells to begin division (*mitosis).

chất gây giàn phân (dt) mọi chất có thể làm cho các tế bào bắt đầu phân chia (giàn phân*).

mitomycin C an antibiotic that inhibits the growth of cancer cells. It causes severe marrow suppression but is of use in the treatment of stomach and breast cancers.

một kháng sinh ức chế tăng trưởng các tế bào ung thư. Thuốc gây ức chế tuy nghiêm trọng nhưng có công dụng trong việc chữa trị ung thư da dày và ung thư vú.

mitosis /maɪ'toʊsɪs/ *n.* a type of cell division in which a single cell produces two genetically identical daughter cells. It is the way in which new body cells are produced for both growth and repair. Division of the nucleus (*karyokinesis*) takes place in four stages (see prophase, metaphase, anaphase, telophase) and is followed by division of the cytoplasm (*cytokinesis*) to form two daughter cells (see illustration). Compare meiosis. -mitotic *adj.*

giản phân (dt) một kiểu phân chia tế bào trong đó một tế bào đơn độc sẽ sinh ra hai tế bào con đồng nhất về mặt di truyền. Đây là cách sản sinh các tế bào mới của cơ thể để tăng trưởng và thay thế. Phân chia nhân (nhân phân) xảy ra trong bốn giai đoạn (xem tiến kỳ, hậu kỳ, biến kỳ, chung kỳ), sau đó là phân chia bao tạng (bao phân) để tạo thành hai tế bào con (xem hình). So sánh với giàm phân. -mitotic (lt.)

mitral incompetence failure of the mitral valve to close, allowing a reflux of blood from the left ventricle of the heart to the left atrium. It most often results from scarring of the mitral valve by rheumatic fever, but it can also develop as a complication of myocardial infarction or cardiomyopathies. It may occur as a congenital defect. Its manifestations include breathlessness, atrial fibrillation, embolism, enlargement of the left ventricle, and a systolic murmur. Mild cases are symptomless and require no treatment, but in severe cases the affected valve should be replaced with an artificial one (*mitral prosthesis*).

bất toàn van hai lá (tính trạng van hai lá) không khớpkin được, làm máu chảy ngược từ tâm thất trái về tâm nhĩ trái. Điều này thường thấy nhất khi van hai lá bị hóa sẹo do sốt thấp khớp, nhưng cũng có thể xảy ra như một biến chứng của nhồi máu cơ tim hay các bệnh thận, hay như một khuyết tật bẩm sinh. Các biểu lô của bệnh gồm khó thở, rung "tâm nhĩ, nghẽn mạch, lớn tâm thất trái và tiếng "thở" tâm thu. Các ca nhẹ không có triệu

chứng và không cần chữa trị, nhưng trong các trường hợp nặng, cần thay thế van bệnh bằng van nhân tạo (bộ phận giả van hai lá).

mitral stenosis narrowing of the opening of the mitral valve; a result of chronic scarring that follows rheumatic fever. It may be seen alone or combined with "mitral incompetence". The symptoms are similar to those of mitral incompetence except that the patient has a diastolic "murmur". Mild cases need no treatment, but severe cases are treated surgically by re-opening the stenosis (*mitral valvotomy*) or by inserting an artificial valve (*mitral prosthesis*).

hẹp van hai lá hẹp lỗ mở của van hai lá do hóa sẹo mản tính sau khi bị sốt thấp khớp. Điều này xảy ra đơn độc hay kết hợp với bất toàn van hai lá*. Các triệu chứng giống như khi bị bất toàn van hai lá trừ việc bệnh nhân lại có tiếng thổi* tâm trương. Các trường hợp nhẹ không cần chữa trị, nhưng các ca nặng cần thay bằng phẫu thuật bằng cách mở lại chỗ hẹp (mở van hai lá) hay đặt vào một van nhân tạo (bộ phận giả van hai lá).

mitral valve (bicuspid valve) a valve in the heart consisting of two flaps (cusps) attached to the walls at the opening between the left atrium and left ventricle. It allows blood to pass from the atrium to the ventricle, but prevents any backward flow.

van hai lá một van trong tim gồm hai nắp (lá) định vào thành lỗ mở giữa tâm nhĩ trái và tâm thất trái. Van này để cho máu đi qua từ tâm nhĩ trái vào tâm thất, nhưng không cho máu chảy ngược lại.

mittelschmerz *n.* pain in the lower abdomen experienced about midway between successive menstrual periods, i.e. when the egg cell is being released from the ovary. See also menstrual cycle.

dau giữa kinh nguyệt *dau ở bụng dưới thấy ở giữa các kỳ hành kinh, tức là khi tế bào trứng được phóng thích ra khỏi noãn sáu.* Cũng xem chu kỳ kinh nguyệt.

mixed connective tissue disease

/ mikst kə'nektyiv iju: dt'zu:z/ — a disease with features in common with systemic lupus erythematosus, *polymyo-sitis, and *scleroderma.

bệnh mô liên kết hỗn hợp một bệnh có các đặc trưng chung với lupus ban đỏ toàn thân, viêm da cơm và xơ cứng da.

ml *abbrev. for millilitre. See litre.*
viết tắt của millilit. Xem lít.

MLD *minimal lethal dose:* the smallest quantity of a toxic compound that is recorded as having caused death. See also LD₅₀.

liều gây chết tối thiểu: lượng chất độc nhỏ nhất có gây ra tử vong. Cũng xem LD₅₀.

mm Hg a unit of pressure equal to a millimetre of mercury. 1 mmHg = 133.3224 pascals.
đơn vị áp suất bằng một millimet thủy ngân.
1 mmHg = 133.3224 pascal.

modality /'mo:dælit/ *n.* 1. a form of sensation, such as smell, hearing, tasting, or detecting temperature. Differences in modality are not due to differences in the structure of the nerves concerned, but to differences in the working of the sensory receptors and the areas of brain that receive the messages. 2 one form of therapy as opposed to another, such as the modality of physiotherapy contrasted with that of radiotherapy.

phương thức(dt) 1. một dạng cảm giác như ngửi, nghe, nếm, hay cảm nhận nhiệt độ. Khác biệt trong phương thức không do khác biệt về cấu trúc của các sợi thần kinh liên quan, nhưng do khác biệt về hoạt động của các thụ thể cảm giác và các vùng não tiếp nhận thông tin. 2. một dạng liệu pháp đối kháng với một liệu pháp khác, như phương thức sinh lý. Liệu pháp ngược lại với bức xạ liệu pháp.

mode /'mo:d/ *n.* see mean.

một thống kê xem số trung bình.

modelling /'mo:dlin/ *n.* a technique used in behaviour modification, whereby an individual learns a behaviour by observing someone else doing it. Together with 'prompting', it is useful for introducing new behaviours to the individual.

tạo mô hình(dt) kỹ thuật dùng trong thay đổi cư xử*, cho một cá thể học một cách cư xử bằng cách quan sát cư xử của một người khác. Cùng với liệu pháp nhắc nhớ* điều này có ích trong việc tạo các cư xử mới cho cá thể.

modiolus *n.* the conical central pillar of the

* cochlea in the inner ear.

cột ốc tai (dt) cột hình nón ở giữa ốc tai trong tai trong.

Mogadon *n.* see nitrazepam.

(dij) xem nitrazepam.

molar /'maʊlə/ *n.* in the permanent dentition, the sixth, seventh, or eighth tooth from the midline on each side in each jaw (*see also wisdom tooth*). In the deciduous dentition, molars are the fourth and fifth teeth from the midline on each side in each jaw.

răng hàm (dt) các răng vĩnh viễn thứ sáu, thứ bảy và thứ tám, từ đường giữa ở mỗi bên hàm trên và hàm dưới (cũng xem răng khôn). Trong bộ răng tạm thời răng hàm là các răng thứ tư và thứ năm từ đường giữa ở mỗi bên các hàm.

molarity *n.* the strength of a solution, expressed as the weight of dissolved substance in grams per litre divided by its molecular weight, i.e. the number of moles per litre. Molarity is indicated as 0.1 M, 1 M, 2 M, etc.

nồng độ phân tử gam (dt) nồng độ một dung dịch tính bằng cách lấy trọng lượng chất hòa tan (số gam trong một lít) chia cho trọng lượng phân tử chất này, tức là số phân tử gam (mol) trong một lít. Nồng độ phân tử gam ghi là 0,1M; 1M; 2M; v.v..

molar solution /'maʊlər sə'ljuːʃn/ a solution in which the number of grams of dissolved substance per litre equals its molecular weight, i.e. a solution of molarity 1 M.

dung dịch mol một dung dịch có số gam chất hòa tan trong một lít bằng với trọng lượng phân tử chất này, tức là dung dịch có nồng độ phân tử gam là 1M.

mole /'moʊl/ *n.* the *SI unit of amount of substance, equal to the amount of substance that contains as many elementary units as there are atoms in 0.012 kilograms of carbon-12. The elementary units, which must be specified, may be atoms, molecules, ions, electrons, etc., or a specified group of such entities. One mole of a compound has a mass equal to its molecular weight expressed in grams. Symbol: mol.

mol (dt) đơn vị SI* về số lượng của một chất, bằng số lượng chất có chứa một số đơn vị

nguyên tử bằng với số nguyên tử trong 0,012 kilogram carbon-12. Các đơn vị nguyên tử cần được xác định rõ, có thể là các nguyên tử, phân tử, ion, điện tử, v.v... hay một nhóm xác định các thực thể này. Một mol của một hợp chất có khối lượng bằng với trọng lượng phân tử của nó tính bằng gam. Ký hiệu: mol.

mole² *n.* an area of pigment, usually brown, in the skin. Some moles are flat; others are raised and occasionally have hairs growing from them. Certain types of mole can become malignant.

nốt ruồi (dt) một vùng có sắc tố thường là nâu ở trong da. Một số nốt ruồi phẳng, một số khác nhô cao và đôi khi có lông mọc trên đó. Một số kiểu nốt ruồi có thể trở thành ác tính.

molecular biology /'məʊlɪkjuːlə baɪɒlədʒɪ/ the study of the molecules that are associated with living organisms, especially proteins and nucleic acids.

sinh học phân tử khoa học về các phân tử kết hợp với các sinh vật sống, đặc biệt các protein và nucleic acid.

molluscum *n.* any of several skin diseases typified by the development of soft rounded tumours. Commonly, the term is used for *molluscum contagiosum*, a virus disease that produces small rounded pearl-like swellings with craters containing broken down matter. The condition is chronic and treatment is by removal with a 'curette', 'electrocautery', or by instilling carbolic acid locally. See also keratoacanthoma (*molluscum sebaceum*).

u mềm (dt) bất kỳ bệnh nào trong số các bệnh da có các khối u trên mềm tiêu biểu. Từ này thường dùng chỉ u mềm lây là một số bệnh virút sinh ra những chỗ phồng như hạt trai tròn nhỏ có những hố chứa các chất liệu phân hủy. Tình trạng này là mãn tính, và chưa trị bằng cách nào*, đối diện*, hay nổ carbolic acid tại chỗ. Cũng xem u gai giác mạc (u mềm bã nhầy).

mon- (mono-) prefix denoting one, single, or alone.

tiếp đầu ngữ chỉ một, đơn độc, hay một mình.

mongolism *n.* see Down's syndrome

chứng Mông cổ (dt) xem hội chứng Down.

Monilia *n.* the former name of the genus of

tungi now known as **Candida*.

(dt) tên cũ của giống nấm *Candida*.

moniliasis *n.* see candidiasis.

bệnh monilia (dt) xem bệnh *Candida*.

monoamine oxidase (MAO) an enzyme that catalyses the oxidation of a large variety of monoamines, including adrenaline, noradrenaline, and serotonin. Monoamine oxidase is found in most tissues, particularly the liver and nervous system. Drugs that act as inhibitors of this enzyme are widely used in the treatment of depression (see MAO inhibitor).

enzyme xúc tác oxy hóa một số lớn các monoamine, bao gồm adrenalin, noradrenalin, và serotonin. Monoamine oxidase thấy trong hầu hết các mô, đặc biệt gan và hệ thần kinh. Các thuốc có tác động ức chế enzyme này được dùng rộng rãi trong chữa trị trầm cảm (xem chất ức chế MAO).

monoarthritis *n.* see arthritis.

viêm đơn khớp (dt) xem viêm khớp.

monoblast *n.* the earliest identifiable cell that gives rise to a *monocyte. It is probably identical with the *myelo-blast and matures via an intermediate stage (*promonocyte*). It is normally found in the blood-forming tissue of the bone marrow but may appear in the blood in certain diseases, most notably in acute monoblastic leukaemia.

nguyên bạch cầu đơn nhân (dt) tế bào sinh ra bạch cầu đơn nhân xác định được sớm nhất. Tế bào này có lẽ cũng là nguyên tự bao và trưởng thành qua một giai đoạn trung gian (tiền bạch cầu đơn nhân). Nguyên bạch cầu đơn nhân thường thấy trong các mô tạo máu ở tuy xương* nhưng có thể xuất hiện trong máu trong một số bệnh, đáng chú ý nhất là ung thư bạch cầu* nguyên bạch cầu đơn nhân cấp.

monochromat *n.* a person who is completely colour-blind. There are two types. The rod monochromat appears to have totally defective *cones: he has very poor visual acuity as well as the inability to discriminate colours. The cone monochromat has normal visual acuity; his cones appear to respond normally to light but to be completely unable to discriminate colours. It is possible in this

case that the defects does not lie in the cones themselves but in the integration of the nerve impulses as they pass from the cones to the brain. Both types of colour blindness are probably inherited.

người bệnh đơn sắc (dt) người bị mù màu hoan toàn. Có hai kiểu. Người bệnh đơn sắc tế bào hình que có các tế bào hình non* hoan toàn thiếu sót, người này có thị lực rất kém cũng như không có khả năng phân biệt màu sắc. Người bệnh đơn sắc tế bào hình non có thị lực bình thường. Tế bào hình non có vẻ đáp ứng bình thường với ánh sáng nhưng hoan toàn không thể phân biệt màu sắc. Trong trường hợp này khuyết tật có thể không phải ở ngay tại các tế bào hình non nhưng ở trong việc tích hợp các xung lực thần kinh khi các xung lực này đi từ các tế bào hình non tới não. Cả hai trường hợp mù màu có lẽ đều do di truyền.

monoclonal antibody an antibody produced artificially from a cell *clone and therefore consisting of a single type of immunoglobulin. Monoclonal antibodies are produced by fusing antibody-forming lymphocytes from mouse spleen with mouse myeloma cells. The resulting hybrid cells multiply rapidly (like cancer cells) and produce the same antibody as their parent lymphocytes.

kháng thể đơn dòng một kháng thể nhận tạo sản sinh từ một dòng* tế bào vi vây chỉ gồm một kiểu globulin miễn dịch. Kháng thể đơn dòng sản sinh bằng cách hợp nhất các lympho bào tạo kháng thể của chuột với các tế bào u tuy của chuột. Các tế bào lai giống có được sẽ sinh sản rất mau (như các tế bào ung thư) và sản sinh ra cùng một loại kháng thể như các lympho bào cha mẹ.

monocular *adj.* relating to or used by one eye only. Compare binocular.

một mắt (t) liên quan đến hay chỉ dùng một mắt. So sánh với binocular.

monocyte *n.* a variety of white blood cell, 16–20 µm in diameter, with a kidney-shaped nucleus and greyish-blue cytoplasm (when treated with *Romanowsky stains). Its function is the ingestion of foreign particles, such as bacteria and tissue debris. There are normally $0.2\text{--}0.8 \times 10^9$ monocytes per litre of

blood. -monocytic adj.

bach cầu đơn nhân(dt) một loại bạch cầu có đường kính từ 16-20 um, có nhân hình thận và bao tương mai xanh-xám lat (khi xử lý với thuốc nhuộm Romanowsky*). Chức năng bạch cầu đơn nhân là nuốt các hạt lạ, như các vi trùng và các mảnh vụn mô. Bình thường có $0,2-0,8 \times 10^9$ bạch cầu đơn nhân trong một lít máu. -**monocytic (tt.)**

monocytosis n. an increase in the number of *monocytes in the blood. Monocytosis occurs in a variety of dis-seases, including certain leukaemias (*monocytic leukaemias) and infections due to some bacteria and proto-zoa.

chứng bạch cầu đơn nhân (dt) tăng số bạch cầu đơn nhân* trong máu. Chứng tăng bạch cầu đơn nhân xảy ra trong nhiều loại bệnh gồm một số dạng ung thư bạch cầu (ung thư bạch cầu về bạch cầu đơn nhân) và các bệnh nhiễm do một số vi trùng và động vật nguyên sinh.

monodactylism n. the congenital absence of all but one digit on each hand and foot.

tật tay một ngón(dt) tình trạng bẩm sinh có mỗi bàn tay và bàn chân chỉ có một ngón.

monoiodotyrosine n. an iodine-containing substance produced in the thyroid gland from which the *thyroid hormones are derived

(dt) một chất chứa iodium sản sinh trong tuyến giáp. Các hormone tuyến giáp đều có nguồn gốc từ chất này.

monomania/ monomaniacal n. the state in which a particular delusion or set of delusions is present in an otherwise normally functioning person. See also paranoia.

đon hung cảm(dt) tình trạng có một hoang tưởng đặc biệt hay một tập hợp hoang tưởng ở một người hoạt động bình thường về các mặt khác. Cũng xem hoang tưởng đơn nhân.

mononeuritis n. disease affecting a single peripheral nerve. Entrapment of the nerve or interference with its blood supply are the commonest causes. Mononeuritis multiplex is the separate involvement of two or more nerves. Compare polyneuropathy.

viêm đơn thần kinh một bệnh chỉ ảnh hưởng tới một dây thần kinh ngoại biên.

Nguyên nhân thường nhất là dây thần kinh bị mắc kẹt hay vướng vào các mạch máu của nó. Viêm đơn thần kinh phục tạp là tình trạng liên quan đến hai hay nhiều dây thần kinh riêng rẽ. So sánh với bệnh đa thần kinh.

mononucleosis n. the condition in which the blood contains an abnormally high number of mononuclear leucocytes (*monocytes). See glandular fever (infectious mononucleosis).

bệnh tăng bạch cầu đơn nhân(dt) tình trạng máu có số bạch cầu đơn nhân* cao bất thường. Xem sốt tuyễn (tăng bạch cầu đơn nhân do nhiễm trùng).

mionophobia n. an extreme fear of being alone.

chứng sợ cô đơn(dt) rất sợ phải ở một mình.

monophyletic adj. describing a number of individuals, species, etc., that have evolved from a single ancestral group. Compare polyphyletic.

nhất nguyên(tt) mô tả một số cá thể, loài, v.v., xuất phát từ một nhóm tổ tiên duy nhất. So sánh với đa nguyên.

monoplegia n. paralysis of one limb. -**monoplegic adj.**

liệt một chi(dt) bị liệt chi ở một chi. -**monoplegic (tt)**

monoploid adj. see haploid.

đam bộ(t) xem phản dịch chữ haploid.

monorchism n. absence of one testis. This is usually due to failure of one testicle to descend into the scrotum before birth. The term is sometimes used for the condition in which one testicle has been removed surgically or destroyed by injury or dis-sease. If the single testis is normal, no adverse effects result from the absence the other.

chứng một tinh hoàn (dt) không có một tinh hoàn. Điều này thường do một tinh hoàn không xuống được bìu trước khi sanh. Từ này đôi khi cũng dùng chỉ tình trạng một tinh hoàn đã bị cắt bỏ hay bị hủy hoại vì tấn thương hay bệnh. Nếu tinh hoàn duy nhất vẫn bình thường, không có tác động có hại nào do không có tinh hoàn kia gây ra.

monosaccharide n. a simple sugar hav-

ing the general formula $(\text{CH}_2\text{O})_n$. Monosaccharides may have between three and nine carbon atoms, but the most common number is five or six. Monosaccharides are classified according to the number of carbon atoms they possess. Thus *trioses* have three carbon atoms, *tetroses* four, *pentoses* five, and *hexoses* six. The most abundant monosaccharide is glucose (a hexose).

(dt) một đường đơn có công thức chung là $(\text{CH}_2\text{O})_n$. Các monosaccharide có thể có từ ba đến chín nguyên tử carbon, nhưng số thường nhất là năm hay sáu. Monosaccharide được phân loại theo số nguyên tử carbon, như thế triose có ba nguyên tử carbon, tetrose bốn, pentose năm, hexose sáu. Monosaccharide có nhiều nhất là glucose (một hexose).

monosomy *n.* a condition in which there is one chromosome missing from the normal ('diploid') set. Compare trisomy. — *monosomic adj.*

đơn nhiễm thể (dt) tình trạng thiếu mất một nhiễm sắc thể trong bộ lưỡng bội' bình thường. So sánh với tam nhiễm thể. — *monosomic (it.)*

monozygotic twins see twins.

sanh đôi đơn hợp tử xem sanh đôi

mons/ 'mɒns/ *n.* (in anatomy) a rounded eminence. The *mons pubis* is the mound of fatty tissue lying over the pubic symphysis.

gò (dt) (trong giải phẫu học) một vùng nhô tròn. Gò mu là ụ mồ mớ nằm trên khớp mu.

Moraxella *n.* a genus of short rodlike Gram-negative aerobic bacteria, usually occurring in pairs. They exist as parasites in many warm-blooded animals. The species *M. facula-nata* causes conjunctivitis.

(dt) một giống vi trùng hiếu khí gram âm hình que ngắn, thường xếp thành đôi. Các vi trùng này là ký sinh của nhiều động vật máu non. Loài *M. lacunata* gây viêm kết mạc.

morbid/ 'mɔ:bɪd/ *adj.* diseased or abnormal; pathological

(thuộc) bệnh (tý) có bệnh hay bất thường, (thuộc) bệnh lý.

morbidity/ mɔ:bɪ'dɪtɪ/ *n.* the state of being diseased. The *morbidity rate* is the number of cases of a disease found to occur in a

stated number of the population, usually given as cases per 100,000 or per million. Annual figures for morbidity rate give the incidence of the disease, which is the number of new cases reported in the year. See also incidence rate, prevalence rate.

trạng thái bệnh (dt) tình trạng bị bệnh. Tỷ lệ bệnh là số ca bệnh xảy ra trong một dân số xác định, thường là số ca trên 100.000 hay một triệu dân. Số liệu hàng năm về tỷ lệ bệnh sẽ cho thấy tỷ lệ phát bệnh của một bệnh, tức là số ca mới ghi nhận trong một năm. Cũng xem tỷ lệ phát bệnh, tỷ lệ bệnh lưu hành.

morbilli *n.* see measles.

bệnh sởi (dt) xem phản dịch chữ measles.

morbilliform *adj.* describing a skin rash resembling that of measles.

dạng sởi (dt) mô tả phát ban ngoài da giống như khi bị sởi.

morbus *n.* disease. The term is usually used as part of the medical name of a specific disease.

(dt) bệnh. Từ này thường dùng như một phần của danh từ y học chỉ một bệnh đặc biệt.

mordant/ 'mɔ:dənt/ *n.* (in microscopy) a substance, such as alum or phenol, used to fix a stain in a tissue.

chất giữ máu (dt) (trong phép soi kính hiển vi) một chất như phén hay phenol dùng cố định một thuốc nhuộm trong mờ.

moribund/ 'mɔ:rɪbʌnd/ *adj.* dying.

hấp hối (tý) sắp chết.

morning sickness/ 'mɔ:nɪŋ 'sɪkni:s/ nausea and vomiting during early pregnancy. In some women the symptoms disappear if a small amount of food is eaten before rising in the morning. Compare hyperemesis. Medical name: *nausea gravidarum*.

bệnh buổi sáng buồn nôn và nôn khi mới mang thai. Ở một số phụ nữ, các triệu chứng này sẽ hết nếu có ăn một chút trước khi ngồi dậy vào buổi sáng. So sánh với nôn kéo dài. Tên y học: *nausea gravidarum* (nôn do thai nghén).

moron/ 'mɔ:rən/ *n.* Obsolete a person affected by a mild degree of mental subnormality. See feeble-mindedness.

yếu đuối tinh thần (dt) từ xưa nay ít dùng
một người bị đuối binh thường tinh trí ở mức
độ nhẹ. Xem kẽm thông minh.

morphine/ 'mɔ:fɪn/ *n.* a potent analgesic and narcotic drug used mainly to relieve severe and persistent pain. It is administered by mouth or injection; common side-effects are loss of appetite, nausea, constipation, and confusion. Morphine causes feelings of euphoria. Tolerance develops rapidly and dependence may occur.

(dt) một loại thuốc giảm đau và gây ngủ mạnh, dùng chủ yếu giảm đau dữ dội và dài dảng. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ thường thấy là ăn mất ngon, buồn nôn, táo bón, và lặn lợn. Morphine gây cảm giác sảng khoái, dùng nạp thuốc phát triển mau và có thể xảy ra quên thuốc.

morpho- prefix denoting form or structure.
tiếp đầu ngữ chỉ dạng hay cấu trúc.

morpheoa *n.* a localized form of scleroderma in which the skin and sometimes the underlying tissues are replaced with connective tissue, forming areas or bands of infiltrating tissue. These bands may follow the course of nerves. The sweat glands and hair follicles disappear in the affected area.

bệnh xo cứng da tùng máng (dt) một dạng xo cứng da* cục bộ. Da và dây khi các mô bên dưới bị các mô liên kết thay thế, tạo nên các vùng hay các băng mô thâm nhiễm. Các băng này có thể theo các đường dây thần kinh. Vùng bệnh bị mất đi các tuyến mồ hôi và nang lông.

morphogenesis *n.* the development of form and structure of the body and its parts.

sự tạo hình (dt) sự phát triển hình dạng và cấu trúc của cơ thể và các bộ phận cơ thể.

morphology/ mɔ:fə'lɒdʒi/ *n.* see anatomy.

hình thái học (dt) xem giải phẫu học.

-morphous suffix denoting form or structure (of a specified kind).
tiếp vị ngữ chỉ dạng hay cấu trúc (của một loại xác định)

Morquio-Braillsford disease see chondroplasia.

bệnh Morquio-Braillsford xem loan săn sun.

mortality (mortality rate) /'mɔ:tətɪ:tʃu:/ *n.* the incidence of death in the population in a given period. The annual mortality rate is the number of registered deaths in a year, multiplied by 1000 and divided by the population at the middle of the year. See also infant mortality rate, maternal mortality rate.

tỷ vong (tỷ lệ tử vong) (dt) số chết mới phát trong quần thể trong một thời kỳ xác định. Tỷ lệ tử vong hàng năm là số chết ghi nhận trong một năm nhân với 1000 và chia cho số dân ở giữa năm. Cũng xem tỷ lệ tử vong trẻ sơ sinh, tỷ lệ tử vong mẹ.

mortification/ mɔ:tʊfɪ'eɪʃn/ *n.* see necrosis

thối hoại (dt) xem hoại thư.

morula *n.* an early stage of embryonic development formed by cleavage of the fertilized ovum. It consists of a solid ball of cells and is an intermediate stage between the zygote and *blastocyst.

phôi đầu (dt) một giai đoạn sớm trong phát triển phôi tao thành do sự phân chia của trứng thụ tinh. Phôi đầu gồm khối tế bào hình cầu đặc và là giai đoạn trung gian giữa hợp tử và túi phôi*.

mosicism *n.* a condition in which the cells of an individual do not all contain identical chromosomes; there may be two or more genetically different populations of cells. Often one of the cell populations is normal and the other carries a chromosome defect such as "Down's syndrome or "Turner's syndrome. In affected individuals the chromosome defect is usually not fully expressed.
-mosaic adj.

khám nhiễm thể (dt) tình trạng các tế bào của một cá thể không chứa cùng một loại nhiễm sắc thể như nhau; có thể có hai hay nhiều quần thể tổ bào khác biệt nhau về mặt di truyền. Thường một trong các quần thể tế bào là bình thường, các quần thể khác có mang những khuyết tật như hội chứng Down* hay hội chứng Turner*. Trong các cá thể bị bệnh, thường khuyết tật nhiễm sắc thể không biểu hiện ra đầy đủ. -mosaic adj.

mosquito/ mɔ:s'kitəʊ/ *n.* a small winged

blood-sucking insect belonging to a large group - the 'Diptera (two-winged flies). Its mouthparts are formed into a long proboscis for pier-cing the skin and sucking blood. Female mosquitoes transmit the para-sites responsible for several major infectious diseases, such as 'malaria. See Anopheles, Aedes, Culex.

muỗi (dt) một loài côn trùng hút máu nhỏ có cánh thuộc nhóm 'Diptera' là một nhóm lớn côn trùng có hai cánh. Các phu bộ miệng của muỗi tạo thành mũi với để chích qua da và hút máu. Muỗi cái truyền các loại ký sinh gây nhiều bệnh nhiễm quan trọng như sốt rét. Xem Anopheles, Aedes, Culex.

motile/ 'moʊtaɪl/ adj. being able to move spontaneously, without external aid; usually applied to a 'microorganism or a cell (e.g. a sperm cell).

di động (ti) có thể tự chuyển động không cần giúp đỡ từ bên ngoài, thường dùng cho các vi sinh vật hay các tế bào (thí dụ tế bào tinh trùng).

motion sickness/ 'meʊʃn 'sɪknəs/ see travel sickness.

bệnh di chuyển xem say tàu xe.

motor cortex/ 'moʊtaɪkɔ:tɛks/ the region of the 'cerebral cortex that is responsible for initiating nerve impulses that bring about voluntary activity in the muscles of the body. It is possible to map out the cortex to show which of its areas is responsible for which particular part of the body. The motor cortex of the left cerebral hemisphere is responsible for muscular activity in the right side of the body.

vỏ não vận động vùng vỏ não có nhiệm vụ khởi đầu các xung lực thần kinh gây ra các hoạt động chủ ý ở các cơ trong cơ thể. Có thể vỏ được bắn dở vỏ não chỉ rõ vùng nào có nhiệm vụ với các bộ phận đặc biệt nào của cơ thể. Vỏ não vận động ở bán cầu não trái có nhiệm vụ với các hoạt động cơ bên mặt cơ thể.

motor nerve/ 'moʊtaɪnɜ:v/ one of the nerves that carry impulses outwards from the central nervous system to bring about activity in a muscle or gland. Compare sensory nerve.

thần kinh vận động một trong số các dây thần kinh mang xung lực từ hệ thần kinh trung ương ra bên ngoài để gây ra hoạt động trong một cơ hay một tuyến. So sánh với thần kinh cảm giác.

motor neurone/ 'moʊtaɪ'nju:rəʊn/ one of the units ('neurones) that goes to make up the nerve pathway between the brain and an effector organ, such as a skeletal muscle. An *upper motor neurone* has a cell body in the brain and an axon that extends into the spinal cord, where it ends in synapses. It is thus entirely within the central nervous system. A *lower motor neurone*, on the other hand, has a cell body in the spinal cord or brainstem and an axon that extends outwards in a cranial or spinal motor nerve to reach an effector.

nhoron vận động một trong số các đơn vị ('nhorons') góp phần tạo thành đường thần kinh giữa não và một cơ quan thực hiện như cơ xương. Nhoron vận động trên có một thân tế bào trong não và một sợi trục chạy vào trong dây cột sống và lần cùng ở đó bằng các liên hợp thần kinh. Như vậy nhoron này hoàn toàn ở trong hệ thần kinh trung ương. Ngược lại, nhoron vận động dưới có thân tế bào ở trong dây cột sống hay cuống não và sợi trục chạy ra phía ngoài trong một dây thần kinh vận động sợi hay cột sống để tới cơ quan thực hiện.

motor neurone disease / 'moʊtaɪ'nju:rəʊndɪzɪz/ a progressive degenerative disease of the motor system occurring in middle age and causing muscle weakness and wasting. It primarily affects the cells of the anterior horn of the spinal cord, the motor nuclei in the brainstem, and the corticospinal fibres. There are three clinically distinct forms: *amyotrophic lateral sclerosis (ALS)*, *progressive muscular atrophy*, and *progressive bulbar palsy*.

bệnh nhoron vận động một bệnh thoái hóa diễn tiến của hệ vận động xảy ra ở tuổi trung niên, gây yếu cơ và gầy mòn. Bệnh tác động chủ yếu tới các tế bào súng trước của dây cột sống, nhoron vận động ở cuống não, và các sợi não tuy. Có ba dạng lâm sàng: bệnh teo cơ xa cùng bên, bệnh teo cơ diễn tiến, và liệt hành diễn tiến.

mould/ mould/ *n.* any multicellular filamentous fungus that commonly forms a rough fuzzy coating on decaying matter.

nấm mốc (dt) bát cử loài nấm sор đã bão náo thường tạo thành một lớp xù xì như lông thư trên các chất liệu đang phân hủy

moulding/ 'mouldɪŋ/ *n.* the changing of the shape of an infant's head during labour, brought about by the pressures to which it is subjected when passing through the birth passage.

chỉnh khuôn so (dt) sự thay đổi hình dạng của sọ thai nhi vì phải chịu sức ép khi đi qua đường sinh.

mountain sickness / 'maʊntən 'sɪkəns/ see altitude sickness.

chứng say núi xem say độ cao

mouthwash/ 'maʊθwɔːʃ/ *n.* an aqueous solution with antiseptic, astringent, or deodorizing properties used for daily rinsing of the mouth and teeth. Mouthwashes are used to prevent dental 'caries (see also chlorhexidine) and to treat mild throat infections.

thuốc súc miệng (dt) một dung dịch có tính chất sát trùng, làm se, hay tẩy mũi dùng súc miệng và răng hàng ngày. Thuốc súc miệng dùng ngừa sâu răng (cũng xem chlorhexidine) và chữa nhiễm trùng họng nhẹ.

moxibustion *n.* a form of treatment favoured in Japan, in which cones of sunflower pith or down from the leaves of the plant, *Artemisia moxa* are stuck to the skin and ignited. The heat produced by the smouldering cones acts as a counterirritant and is reputed to cure a variety of disorders.

phép cứu bằng ngải (dt) một da trị liệu được ưa chuộng tại Nhật, dùng các nón của ruột cây hướng dương hay các lông của lá cây *Artemisia moxa* dán vào da và đốt. Nhiệt sinh ra do các nón cháy âm ỉ tác động như một tác nhân chống kích thích và được coi là chữa được nhiều rối loạn.

MSH/ em.'es 'eɪtʃ/ *ses* melanocyte-stimulating hormone.

xem hormone kích thích tế bào hắc tố.

mucilage/ 'mju:sɪlɪdʒ/ *n.* (in pharmacy) a thick aqueous solution of a gum used as a lubricant in skin preparations (see also glyc-

erin), for the production of pills, and for the suspension of insoluble substances. The most important mucilages are of acacia, tragacanth, and starch.

chất nhầy (dt) (trong dược khoa) một dung dịch gồm đặc dùng như chất làm tròn trong các chế phẩm dùng ngoài da (cũng xem glycerin), để sản xuất thuốc viên và để làm dịch treo cho các chất không tan. Các chất nhầy quan trọng nhất là cây keo, gồm cây *Astragalus*, và hò bột.

mucin *n.* the principal constituent of mucus. Mucin is a "glycoprotein".

(dt) thành phần chính của chất nhầy. Mucin là một glycoprotein".

muco- prefix denoting 1. mucus 2. mucous membrane.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. chất nhầy. 2. màng nhầy.

mucocoele *n.* a space or organ distended with mucus. For example, it may occur in the gall bladder when the exit duct becomes obstructed so that the mucus secretions are retained and dilate the cavity of the organ. A mucocoele in the soft tissues arising from a salivary gland occurs when the duct is blocked or ruptured.

nang niêm dịch (dt) một khoảng hay cơ quan căng lên do có chứa chất nhầy (niêm dịch). Thị dụ nang niêm dịch có thể xảy ra ở bàng quang do ống thoát bị tắt nên các phân tiết nhầy bị giữ lại và làm căng xoang cơ quan. Nang niêm dịch trong các mô mềm do một tuyến nước bọt có ống dẫn bị tắc hay bị vỡ.

mucolytic *n.* an agent, such as carbocysteine or tyloxaprol, that dissolves or breaks down mucus. Mucolytics are used to treat chest conditions involving excessive or thickened mucus secretions.

tiêu nhầy (dt) một tác nhân, như carbocysteine hay tyloxapol, hòa tan hay phân hủy chất nhầy. Các chất tiêu nhầy dùng trong các tình trạng về ngực liên quan đến việc phân tiết chất nhầy đặc hay quá độ.

mucopolysaccharide *n.* one of a group of complex carbohydrates functioning mainly as structural components in connective tissue. Mucopolysaccharide molecules are usually built up of two repeating sugar units.

one of which is an amino sugar. An example of a mucopolysaccharide is "chondroitin, occurring in cartilage.

(dt) một trong nhóm các carbohydrate phức tạp chủ yếu làm thành phần cấu trúc trong mô liên kết. Các phần tử mucopolysaccharide thường do kết hợp của hai đơn vị đường, một trong số này là một đường amin. Một thí dụ về mucopolysaccharide là chondroitin thấy trong sụn

mucoprotein *n.* one of a group of proteins found in the "globulin fraction of blood plasma. Mucoproteins are globulins combined with a carbohydrate group (an amino sugar). They are similar to "glycoproteins but contain a greater proportion of carbohydrate. (dt) một trong nhóm các protein thấy trong phần globulin" của huyết tương. Mucoprotein là các globulin kết hợp với một nhóm carbohydrate (một đường amin). Mucoprotein tương tự như glycoprotein* nhưng có tỷ lệ carbohydrate cao hơn.

mucopurulent *adj.* containing mucus and pus. See mucopus.

có mù nhầy (tt) có chứa chất nhầy và mù Xem mù nhầy.

mucopus *n.* a mixture of "mucus and "pus. mù nhầy (dt) một hỗn hợp chất nhầy và mù.

Mucor *n.* a genus of mould fungi commonly seen on dead and decaying organic matter. They can be pathogenic in man, causing infections of the skin and respiratory system. (dt) một giống nấm móc thường thấy trên các chất hữu cơ chết hay đang phân rã. Nấm móc này có thể gây bệnh trên người, gây nhiễm ngoài da và hệ hô hấp.

mucormycosis *n.* a disease caused by a fungus of the genus *Mucor*, affecting the external ear, skin and respiratory passages.

bệnh nấm Mucor (dt) một bệnh do nấm thuộc giống *Mucor* gây ra, tác động tới tai ngoài, da, và các đường hô hấp.

mucosa *n.* see mucous membrane. -mucosal *adj.*

niêm mạc (dt) xem màng nhầy. -mucosal (tt.)

mucous membrane (mucosa)

/'mju:kəs'membri:n/ the moist mem-

brane lining many tubular structures and cavities, including the nasal sinuses, respiratory tract, gastro-intestinal tract, biliary, and pancreatic systems. The surface of the mouth is lined by mucous membrane, the nature of which varies according to its site. The mucous membrane consists of a surface layer of "epithelium, which contains glands secreting "mucus, with underlying layers of connective tissue (lamina propria) and muscularis mucosae, which forms the inner boundary of the mucous membrane.

màng nhầy (niêm mạc) lớp mang ẩm lót trong nhiều cấu trúc xoang hình ống, gồm các xoang mũi, đường hô hấp, đường dạ dày-ruột, các hạch mật và hệ tuyến tụy. Bề mặt miệng có lớp màng nhầy có bản chất thay đổi tùy theo vị trí. Màng nhầy gồm một lớp biểu mô bìa mặt, có chứa các tuyến tiết nhầy, cùng với các lớp mô liên kết phía dưới (lá bản thể) và cơ niêm mạc, phần này tạo thành biên giới trong của màng nhầy.

mucoviscidosis *n.* see cystic fibrosis

bệnh nhầy nhót (dt) xem xơ hóa nang.

mucus /'mju:kəs/ *n.* a viscous fluid secreted by "mucous membranes in many parts of the body, including the mouth, bronchial passages, and gut. Mucus acts as a protective barrier over the surfaces of the membranes, as a lubricant, and as a carrier of enzymes. It consists chiefly of "glycoproteins, particularly *mucin*, which are responsible for its viscosity. -mucous *adj.*

dịch nhầy (niêm dịch) (dt) một dịch dinh dưỡng các màng nhầy tiết ra trong nhiều bộ phận cơ thể, gồm miệng, các đường phế quản và ruột. Dịch nhầy tác động như một hàng rào bảo vệ trên bề mặt các màng, như chất lâm tron, và làm chất chuyên chở enzyme. Dịch nhầy gồm chủ yếu là các glycoproteins, đặc biệt *mucin* làm chất này có tính dinh. -mucous (tt.)

Müllerian duct see parameone-phric duct.

ống Müller xem ống trung thận bên.

multi- prefix denoting many; several.

hết dầu ngứa chỉ nhiều.

multifactorial *adj.* describing a condition that is believed to have resulted from the

interaction of genetic factors, usually *polygenes, with an environmental factor or factors. Many disorders, e.g. spinal bifida and anencephaly, are thought to be multifactorial.

đa nhân tố(*dt*) mô tả tình trạng được cho là gây ra do tương tác giữa các nhân tố di truyền, thường do nhiều gen*, với một hay nhiều nhân tố môi trường. Nhiều rối loạn như tật nứt đốt sống và quái thai không nào được cho là do đa nhân tố.

multifocal lenses lenses in which the power (see dioptre) of the lower part gradually increases towards the lower edge. There is no dividing line on the lens as there is between the upper and lower segments of *bifocal lenses. The wearer can see clearly at any distance by lowering or raising his eyes to look through an appropriate part of the lens.

kính đa tròng thấu kính có độ (xem dioptre) ở phần dưới tăng dần về phía bờ dưới. Không có đường phân chia trên thấu kính như ở các đoạn trên và đoạn dưới của kính hai tròng*. Người mang kính có thể nhìn rõ ở bất cứ khoảng cách nào bằng cách điều chỉnh mắt để nhìn qua vùng thích hợp trên thấu kính.

multiparida *n.* a woman who has been pregnant at least twice.

chứa nhiều lần(*dt*) một phụ nữ đã mang thai ít nhất hai lần.

multipara *n.* a woman who has given birth to a live child after each of at least two pregnancies.

sanh nhiều lần(*dt*) một phụ nữ đã sanh ra con sống trong mỗi lần của ít nhất hai lần sanh.

multiple sclerosis (disseminated sclerosis)/ 'mʌltipl sklerəsɪs/ a chronic disease of the nervous system affecting young and middle-aged adults. The *myelin sheaths surrounding nerves in the brain and spinal cord are damaged, which affects the function of the nerves involved. The course of the illness is characterized by recurrent relapses followed by remissions. The disease affects different parts of the brain and spinal cord, resulting in typically scattered

symptoms. These include unsteady gait and shaky movements of the limbs (ataxia), rapid involuntary movements of the eyes (*nystagmus), defects in speech pronunciation (dysarthria), spastic weakness, and retrobulbar neuritis. The underlying cause of the nerve damage remains unknown but evidence points to the patient's abnormal response to a viral infection.

đa xo cứng (xo cứng lan tỏa)

một bệnh mãn tính của hệ thần kinh tác động tới những người trưởng thành con trẻ hay ở tuổi trung niên. bao myelin* bao quanh các dây thần kinh bị tổn hại. ảnh hưởng tới chức năng của dây thần kinh liên quan. Triệu chứng bệnh có đặc trưng ở các con tai phát triển nhiều lần sau những lúc thuyên giảm. Bệnh ảnh hưởng tới các phần khác nhau trong não, gây ra các triệu chứng rải rác đặc hiệu. Các triệu chứng này gồm: tê liệt không vững và run tay chân (mất điều hòa), mất chuyên động nhanh không chủ ý (run giật nhàn cầu*), khuyết tật phát âm (chứng loạn vận ngôn), yếu co giật, và viêm thần kinh sau hành tủy*. Hiện chưa biết nguyên nhân chính gây tổn hại thần kinh nhưng cũng đã có chứng cứ cho thấy là do đáp ứng bất thường của bệnh nhân với một bệnh nhiễm virus

multivariate analysis see correlation
phân tích đa biến số xem tương quan.

mummification/ mʌmɪfɪ'keɪʃn/ *n.* 1. the conversion of dead tissue into a hard shrunken mass, chiefly by dehydration. 2. (in dentistry) the application of a fixative to the dental pulp to prevent its decomposition.

hoại tử khô(*dt*) 1. việc biến đổi một mô chết thành một khối nhân cứng, chủ yếu bằng cách khử nước. 2. (trong nha khoa) việc dập một chất định hình vào tủy răng để ngừa phân hủy.

mumps/ mʌmps/ *n.* a common virus infection mainly affecting children between the ages of five and 15. Symptoms appear 2-3 weeks after exposure: fever, headache, and vomiting may precede a typical swelling of the *parotid salivary glands. The gland on one side of the face often swells up days before the other but sometimes only one side is affected. The symptoms usually vanish within three days, the patient remaining in-

fectious until the swelling has completely disappeared, but the infection may spread to other salivary glands and to the pancreas, brain, and testicles. In adult men, mumps can cause sterility. Most people acquire immunity through a childhood infection. Medical name: **infectious parotitis**.

quai bị(dt) một bệnh nhiễm virus thường thấy, tác động chủ yếu đến trẻ em từ năm đến 15 tuổi. Triệu chứng xuất hiện 2-3 tuần sau khi nhiễm: sốt, nhức đầu và nôn có thể có trước khi sưng các tuyến nước bọt mang tai. Thường xuyên ở một bên sưng lên nhiều ngay trước khi tuyến bên kia bị sưng, nhưng đôi khi bệnh chỉ ảnh hưởng đến một tuyến. Các triệu chứng thường hết đi trong vòng ba ngày, bệnh nhân vẫn còn lây nhiễm cho tới khi hết hẳn sưng, tuy nhiên bệnh có thể lan sang các tuyến nước bọt khác, và đến tuyến tuy não, dịch hoán. Ở người trưởng thành, bệnh quai bị có thể gây vô sinh. Hầu hết người lớn đều đã được miễn dịch vì đã bị nhiễm trong thời còn nhỏ. Tên y học: **infectious parotitis** (viêm tuyến mang tai truyền nhiễm).

Munchausen's syndrome

/mʌn'χaʊzən 'sɪndrəʊm/ a mental disorder in which the patient persistently tries to obtain hospital treatment for an illness that is nonexistent, an extreme form of malingering. The disease may be described in vivid detail, and in some cases injury may be deliberately self-inflicted in an attempt to give the appearance of authenticity to the claims being made.

hội chứng Munchausenmột rối loạn tâm thần trong đó bệnh nhân kháng kháng đối nhập viện để điều trị một bệnh không hề có; đây là một dạng nặng của chứng giả bệnh. Bệnh nhân có thể mô tả bệnh của mình với các chi tiết sống động, và trong một số trường hợp có thể cố tình tự gây ra tổn thương cho mình để những mô tả này có vẻ chính xác.

murmur (bruit)/'mɜːmər/ n. a noise, heard with the aid of a stethoscope, that is generated by turbulent blood flow within the heart or blood vessels. Turbulent flow is produced by damaged valves, septal defects, narrowed arteries, or arteriovenous com-

munications. Heart murmurs can also be heard in normal individuals, especially those who have hyperactive circulation, and frequently in normal children (*innocent murmurs*). Murmurs are classified as *systolic* or *diastolic* (heard in ventricular systole or diastole respectively); *continuous murmurs* are heard throughout systole and diastole.

tiếng thổi (tiếng) (dt) **tiếng động nghe** qua ống nghe sinh ra do máu chảy hỗn loạn trong tim hay các mạch máu. Dong chảy hỗn loạn gây ra do các van bị tổn hại, khuyễn tài vách ngăn động mạch hép lai, hay thông động-tĩnh mạch. Có thể nghe thấy tiếng tim trong các các thế bình thường, đặc biệt những người có tăng hoạt động tuân hoàn, và thường thấy ở trẻ em bình thường (tiếng thổi vô hại). Các tiếng tim được phân loại thành tiếng thổi tam thu hay tiếng thổi tam trương (lần lượt nghe thấy trong thời kỳ tam thu, tam thất hay tam trương) và tiếng thổi liên tục nghe thấy trong suốt các kỳ tam thu và tam trương.

muscae volitantes pl. n. black spots seen floating before the eyes usually due to the presence of opaque specks in the vitreous humour.

ruồi bay(dt) trường hợp thấy các chấm đen di động trước mắt thường do có các hạt mờ trong pha lê dịch.

muscle /'mʌsl/ n. a tissue whose cells have the ability to contract, producing movement or force (see illustration). Muscles possess mechanisms for converting energy derived from chemical reactions into mechanical energy. The major functions of muscles are to produce movements of the body, to maintain the position of the body against the force of gravity, to produce movements of structures inside the body, and to alter pressures or tensions of structures in the body. There are three types of muscle: *striated muscle, attached to the skeleton; *smooth muscle, which is found in such tissues as the stomach, gut, and blood vessels; and *cardiac muscle, which forms the walls of the heart.

cơ(dt) mô có các tế bào có khả năng co lại, sinh ra chuyển động hay lực (xem hình). Trong cơ có các cơ chế chuyển năng lượng

do các phản ứng hóa học thành năng lượng cơ học. Các chức năng chính của cơ là tạo các chuyển động cơ thể, giữ vị trí cơ thể chống lại trọng lực, gây ra chuyển động ở các cấu trúc bên trong cơ thể, và làm thay đổi áp suất hay sức căng của các cấu trúc trong cơ thể. Có ba loại cơ: cơ vân* nối với bô xương; cơ trơn* thấy trong các mô như dạ dày, ruột và các mạch máu; và cơ tim thấy trong thành tim.

muscle relaxant/ 'mʌsl rɪ'lækstənt/ – an agent that reduces tension in muscles. Drugs such as 'chlormezanone', 'diazepam', and 'mephensin' are used to relieve skeletal muscular spasms in various spastic conditions, parkinsonism, and tetanus. Other drugs, e.g. 'gallamine', 'suxamethonium', and 'tubocurarine' paralyse voluntary muscles and are used in addition to anaesthetics to relax the muscles during surgical operations.

thuốc giãn cơ – một tác nhân làm giảm sức cung trong cơ. Các thuốc như chlormezanone*, diazepam*, và mephensin* dùng giảm co cứng cơ xương trong nhiều tình trạng co giật, hội chứng liệt rung Parkinson, và bệnh uốn ván. Các thuốc khác như gallamine*, suxamethonium, và tubo-curarine* làm liệt các cơ chủ ý, dùng với các thuốc gây mê để giãn các cơ trong khi thao tác phẫu thuật.

muscle spindle/ 'mʌsl 'spindl/ – a specialized receptor, sensitive to stretch, that is embedded between and parallel to the fibres of striated muscles. These receptors are important for coordinated muscular movement. See also stretch receptor.

thoi co(mوت) – thu thoi đặc biệt, mẫn cảm với tình trạng duỗi cơ, nằm giữa và song song với các sợi cơ vân. Các thu thoi này có tầm quan trọng trong các chuyển động cơ điều hoà. Cũng xem thu thoi duỗi.

muscular dystrophy / 'mʌskjʊlər 'dɪstriːfəpi/ – any one of a group of muscle diseases in which there is a recognizable pattern of inheritance. They are marked by weakness and wasting of selected muscles; the affected muscle fibres degenerate and are replaced by fatty tissue. The muscular dystrophies are classified according to the patient's age at onset, distribution of the

weakness, the progression of the disease, and the mode of inheritance. Confirmation of the diagnosis is based upon electromyography and muscle biopsy.

The most common form is *Duchenne dystrophy*, which is inherited as a sexlinked recessive character and is nearly always restricted to boys. It usually begins before the age of four, with selective weakness and wasting of the muscles of the pelvic girdle and back. The child has a waddling gait and 'lordosis of the lumbar spine. The calf muscles - and later the shoulders and upper limbs - often become firm and bulky. Although the disease cannot be cured, physiotherapy and orthopaedic measures can relieve the disability. See also dystrophy myotonica.

loạn dưỡng cơ – bất cứ bệnh nào trong số các bệnh có có tính chất di truyền. Các bệnh này có đặc trưng yếu tố và hao mòn các cơ chọn lọc; các sợi cơ bị ảnh hưởng thoái hóa đi, thay vào đó là các mô mỡ. Các chứng loạn dưỡng cơ được phân loại tùy theo tuổi bệnh nhân khi phát bệnh, phân bố tình trạng yếu cơ, diễn tiến bệnh, và cách di truyền. Xác định chẩn đoán căn cứ trên diện cơ kỹ* và sinh thiết cơ.

Đang thường nhất là loạn dưỡng Duchenne, di truyền như một tính chất liết liên kết giới tính, xảy ra hầu như luôn luôn ở trẻ em trai. Bệnh thường bắt đầu trước khi lên bốn, cùng với yếu tố và hao mòn chọn lọc ở các cơ đùi chậu và cơ lưng. Đầu trẻ có dáng đi lách bạch và uốn cong sống* ở các đốt sống thắt lưng. Các cơ bắp chân - và sau đó là vai và các chi trên - thường chắc và lớn ra. Dù bệnh không thể chữa được, sinh lý liệu pháp và các liệu pháp chỉnh hình có thể làm giảm tình trạng kém năng lực. Cũng xem loạn dưỡng cùng cơ.

muscularis n. – a muscular layer of the wall of a hollow organ (such as the stomach) or a tubular structure (such as the intestine or ureter). The *muscularis mucosae* is the muscular layer of a mucous membrane complex, especially that of the stomach or intestine.

áo cơ(dt) – một lớp cơ của thành một cơ quan rỗng (như dạ dày) hay một cấu trúc hình ống (như ruột hay niệu quản). Áo cơ nhầy là lớp

cơ của một phức hợp mang nhảy, đặc biệt của dạ dày hay ruột

muscular rheumatism /'mʌskjʊlər/ any aching pain in the muscles and joints. Commonly the symptoms are due to fibrosis; wear and tear of the joints ('osteoarthritis); or to inflammation of the muscles associated with abnormal immune reactions ('polymyalgia rheumatica).

bệnh thấp khớp *có thể đau nhức trong các cơ và khớp. Các triệu chứng thường gây ra do viêm khớp: hao mòn và rách các khớp (viêm xương-khớp); hay do viêm cơ kết hợp với các phản ứng miễn dịch bất thường (đau nhiều cơ thấp khớp)*

musculo- prefix denoting muscle.
tiếp đầu ngữ chỉ cơ.

musculocutaneous nerve a nerve of the 'brachial plexus that supplies some muscles of the arm and the skin of the lateral part of the forearm

dây thần kinh cơ-đam *một dây thần kinh của tùng cánh tay" cung cấp cho một số cơ cánh tay và lớp da ở phần bên tay trước.*

mushroom /'mʌʃrəʊm/ n. the aerial fruiting (spore-producing) body of various fungi. Edible mushrooms include the field and cultivated mushrooms (*Agaricus campestris* and *A. bisporus*), the chanterelle (*Cantharellus cibarius*), and the parasol (*Lepiota procera*). However, great care must be taken in identifying edible fungi. Many species are poisonous, especially the death cap and panther cap (see Amanita).

tai nấm *thể kết trái trong không khí (sinh bào tử) của nhiều loại nấm. Các tai nấm ăn được là các tai nấm ở đồng và do người trồng (*Agaricus campestris* và *A. bisporus*), nấm mồng gà (*Cantharellus cibarius*) và nấm dù (*Lepiota procera*). Tuy nhiên cần rất thận trọng khi phân biệt các loại nấm ăn được. Nhiều loại là nấm độc, đặc biệt tai nấm từ thán và tai nấm báo (xem Amanita).*

mustine (nitrogen mustard) n. a drug used to treat various types of cancer, including Hodgkin's disease and some types of leukaemia. It is administered by injection; common side-effect include nausea and vomiting, and the drug may damage the

bone marrow, causing serious blood disorders.

mù tặc nitro(d) một loại thuốc dùng chữa nhiều kiểu ung thư, gồm bệnh Hodgkin và một vài kiểu ung thư bạch cầu. Thuốc dùng chích, tác động phụ thường thấy là buồn nôn và nôn, và thuốc có thể gây tổn hại tủy xương, gây ra các rối loạn máu nghiêm trọng.

mutagen n. an external agent that, when applied to cells or organisms, can increase the rate of mutation. Mutagens usually only increase the number of mutants formed and do not cause mutations not found under natural conditions. Several kinds of radiation, many chemicals, and some viruses can act as mutagens. Compare antimutagen.

chất sinh đột biến (d) một tác nhân bên ngoài, khi dùng cho các tế bào hay các sinh vật có thể làm tăng tỷ lệ đột biến". Các chất sinh đột biến thường chỉ làm tăng số đột biến đã có, và không gây ra các đột biến không thấy trong các trường hợp tự nhiên. Nhiều loại bức xạ, hóa chất và một số virus có thể tác động như những chất sinh đột biến. So sánh với kháng đột biến.

mutant n. 1. an individual in which a mutation has occurred, especially when the effect of the mutation is visible. 2. a characteristic showing the effects of a mutation. -mutant adj.

vật đột biến (d) 1. một cá thể đã có đột biến, đặc biệt khi thấy được tác động của đột biến. 2. một đặc điểm cho thấy tác động của đột biến. -mutant (tt.)

mutation /mju:tʃən/ n. a change in the genetic material ('DNA) of a cell, or the change this causes in a characteristic of the individual, which is not caused by normal genetic processes. In a point (or gene) mutation there is a change in a single gene; in a chromosome mutation there is a change in the structure or number of the chromosomes. All mutations are rare events and may occur spontaneously or be caused by external agents ('mutagens). If a mutation occurs in developing sex cells (gametes) it may be inherited. Mutations in any other cells (somatic mutations) are not inherited.

đột biến (d) thay đổi trong chất liệu di truyền

(DNA) của một tế bào, hay thay đổi do điều này gây ra trên một đặc tính của cá thể, đặc tính này không sinh ra do một tiến trình di truyền bình thường. Trong đột biến diêm (hay đột biến gen) chỉ có thay đổi trong một gen, còn trong đột biến nhiễm thể có thay đổi trong cấu trúc hay số nhiễm sắc thể. Mọi đột biến đều là các sự kiện hiếm và có thể xảy ra tự nhiên hay do các tác nhân bên ngoài gây ra (chất sinh đột biến). Nếu đột biến xảy ra trong các tế bào sinh dục đang phát triển (giao tử), đột biến này có thể được di truyền. Các đột biến trong các tế bào khác (đột biến thể tang) không có tính di truyền.

mutism /'mju:tizəm/ n. inability or refusal to speak; dumbness. Innate speechlessness most commonly occurs in those who have been totally deaf since birth (*deaf-mutism*). Inability to speak may result from brain damage (see aphasia). It may also be caused by depression or psychological trauma, in which case the patient either does not speak at all or speaks only to particular persons or in particular situations. This latter condition is called *elective mutism*.

Treatment of mutism due to psychological causes is increasingly by behavioural means, such as 'prompting' people that the patient does not address are slowly introduced into the situation where the patient does speak. This may be done either alone or in combination with more traditional psychotherapy. -*mute adj.*, n.

tật câm (dt). mất khả năng hay không chịu nói. Cảm bẩm sinh thường xảy ra nhất ở những trẻ đã bị điếc hoàn toàn từ khi sinh (cảm điếc). Mất khả năng nói có thể do tật hai não. (xem *mất ngôn ngữ*). Cảm cũng có thể do trầm cảm hay chấn thương tâm thần, trong các trường hợp này bệnh nhân có thể không nói gì hết hay chỉ nói với những người đặc biệt trong các tình huống đặc biệt. Tình trạng sau này gọi là *cảm chọn lọc*.

Chữa bệnh câm do các nguyên nhân tâm lý bằng các phương pháp cư xử ngày càng được dùng nhiều hơn; những người mà bệnh nhân không muốn bộc lộ được từ từ đưa vào các tình huống mà bệnh nhân nói được. Điều này có thể thực hiện một mình hay kết hợp với các liệu pháp tâm lý truyền thống hơn.

-*mute (lt.), (dt.)*

mutualism /'mju:tʃu:lizəm/ n. the intimate but not necessarily obligatory association between two different species of organism in which there is mutual aid and benefit. Compare *symbiosis*.

hỗ sinh (dt) kết hợp mật thiết nhưng không nhất thiết là bắt buộc giữa hai loài sinh vật khác nhau, trong đó có giúp đỡ lẫn nhau và cùng có lợi. So sánh với *hoá sinh*.

my- (myo-) prefix denoting muscle.
tiếp đầu ngữ chỉ cơ.

myalgia n. pain in the muscles
dau cơ (dt) đau trong cơ.

myasthenia gravis a chronic disease marked by abnormal fatigability and weakness of selected muscles, which is relieved by rest or anti-cholinesterase drugs. The degree of fatigue is so extreme that these muscles are temporarily paralysed. Other symptoms include drooping of the upper eyelid (ptosis), double vision, and dysarthria. The cause is uncertain, but appears to be associated with impaired ability of the neurotransmitter acetylcholine to induce muscular contraction. It chiefly affects adolescents and young adults (usually women) and adults over 40. Drug treatment and surgical removal of the thymus lessen the severity of the symptoms.

chứng nhược cơ nặng một bệnh mãn tính có đặc trưng mệt mỏi ở bụng và một số cơ chọn lọc bị suy nhược. Các chứng này giảm đi khi nghỉ ngơi hay bằng cách dùng các thuốc kháng cholinesterase*. Mức độ mệt mỏi lớn đến nỗi các cơ này bị liệt tạm thời. Các triệu chứng khác gồm mí mắt rủ xuống (sa mí mắt), nhìn một hóa hai, và loạn vận ngón*. Nguyên nhân chưa xác định được chắc chắn, nhưng có vẻ kết hợp với tật hai. Khả năng dẫn truyền thần kinh của acetylcholine để gây ra cơ cơ bệnh tác động chủ yếu tới thanh thiếu niên và người trưởng thành còn trẻ (thường là phụ nữ) và những người trên 40. Dược liệu pháp và phẫu thuật cắt bỏ tuyến ac tam giảm độ nghiêm trọng của bệnh.

myc- (myco-, myceli-)
prefix denoting a fungus.

tiếp đầu ngữ chỉ nấm.

mycelium *n. (pl. mycelia)* the tangled mass of fine branching threads that make up the feeding and growing part of a fungus.

khuẩn ty(dt) *dam rỗi các sợi nhô phản nhánh tạo thành phần dinh dưỡng và tăng trưởng của nấm.*

mycetoma *n. a chronic inflammation of tissue caused by a fungus. See Madura foot*
u nấm(dt) *viêm mạn tính một mô do nấm gây ra. Xem chân Madura.*

Mycobacterium *n. a genus of rodlike Gram-positive aerobic bacteria that can form filamentous branching structures. Some species are pathogenic to animals and man: *M. leprae* (*Hansen's bacillus*) causes *leprosy; *M. tuberculosis* (*Koch's bacillus*) causes *tuberculosis. *M. bovis* causes tuberculosis in cattle but can also infect the lungs, joints, and intestines of man.*

(dt) *một giống vi trùng hiểu khi Gram dương hình que, có thể tạo nên các cấu trúc sợi phản nhánh. Một số loại gây bệnh cho sức khỏe và người. *M. leprae* (vì khuẩn Hansen) gây bệnh cùi; *M. tuberculosis* gây bệnh lao*. *M. bovis* gây bệnh lao ở trâu bò nhưng cũng có thể nhiễm vào phổi, khớp và ruột người.*

mycology /maɪ'kɒlədʒɪ/ *n. the science of fungi. See also microbiology. -mycologist* *n. nấm học*(dt) *khoa học về nấm. Cũng xem vi sinh vật học. -mycologist* (dt)

mycoplasma *n. one of a group of minute nonmobile microorganisms that lack a rigid cell wall and hence display a variety of forms. They are regarded by some authorities as primitive bacteria. The group includes some species that cause severe respiratory disease in cattle, sheep, and goats; one of these, *Mycoplasma pneumoniae*, causes a pneumonia-like disease in man. The group also includes the *pleuropneumonia-like organisms* (PPLO).*

(dt) *một loài trong nhóm các vi sinh vật rất nhỏ không di động, không có thành tế bào cứng và vì thế có thể có nhiều dạng. Một số tác giả coi mycoplasma là những vi trùng nguyên thủy. Nhóm này bao gồm một số loại gây bệnh hô hấp nghiêm trọng ở trâu bò, dê cừu, có một loài trong số này gây bệnh như*

*viêm phổi ở người (*Mycoplasma pneumoniae*). Nhóm này cũng bao gồm các vi sinh vật gây bệnh như viêm phổi-mảng phổi (PPLO).*

mycosis *n. any disease caused by a fungus, including actinomycosis, aspergillosis, cryptococcosis, rhinosporidiosis, ringworm, and sporotrichosis.*

bệnh nấm(dt) *bất kỳ bệnh nào do nấm gây ra, gồm bệnh nấm *Actino-myces*, bệnh nấm *Aspergillus*, bệnh nấm *Cryptococcus*, bệnh nấm *rhinosporidium*, bệnh nấm biểu mô, và bệnh nấm *sporotrichum*.*

mycosis fungoides *a disease that is variety of *leprosy usually confined to the skin. Chronic irritating eruptions occur, resembling eczema or psoriasis. Purplish tumours develop and then ulcerate. The disease is fatal, though partial remission may be effected with anti-cancer drugs.*

u sùi dạng nấm*một loại bệnh mô lười thường giới hạn trên da. Có phát ban kích thích mẩn ngứa như enzyme hay bệnh vảy nến. Các khối u máu đỏ tía phát triển và sau đó bị loét. Bệnh gây tử vong dù có thuyền gián phán nào với các thuốc chống ung thư.*

Mycota *n. see undecenoic acid.*

(dt) *Xem undecenoic acid.*

mydriasis *n. widening of the pupil, which occurs normally in dim light. The commonest cause of prolonged mydriasis is drug therapy (see mydriatic) or injury to the eye. See also cycloplegia. Compare miosis.*

chứng giãn đồng tử(dt) *đồng tử mở rộng, xảy ra bình thường trong bóng tối. Các nguyên nhân thường nhất của giãn đồng tử lâu dài là được liệu pháp (xem thuốc giãn đồng tử) hay tổn thương mắt. Cũng xem liệt cơ thể mi. So sánh với chứng hẹp đồng tử.*

mydriatic *n. a drug that causes the pupil of the eye to dilate. Examples are *atropine, *cyclopentolate, and *phenylephrine. Mydriatics are used to aid examination of the eye and to treat some eye inflammations such as iritis and cyclitis.*

thuốc giãn đồng tử(dt) *thuốc làm cho đồng tử trong mắt giãn ra. Ví dụ như atropine*, cyclopentolate*, và phenylephedrine. Các thuốc giãn đồng tử dùng giúp khám*

nghiêm mát và chữa một số viêm trong mặt như viêm móng mắt và viêm thể mề.

myectomy *n.* a surgical operation to remove part of a muscle.

cắt bỏ cơ (*dt*) theo tác phẫu thuật cắt bỏ một phần cơ.

myel- (*myelo-*) prefix denoting 1. the spinal cord. 2. bone marrow. 3. myelin.

hép dầu ngữ chỉ 1. dây cột sống. 2. tủy xương. 3. myelin.

myelencephalon *n.* see medulla oblongata.

não tủy (*dt*) xem hành tủy.

myelin *n.* a complex material formed of protein and phospholipid that is laid down as a sheath around the axons of certain neurones, known as *myelinated* (or *medullated*) nerve fibres. The material is produced and laid down in concentric layers by Schwann cells at regular intervals along the nerve fibre (see illustrations). Myelinated nerves conduct impulses more rapidly than nonmyelinated nerves.

(*dt*) một chất liệu phức tạp có protein và phospholipid, bố trí thành một bao chung quanh sợi trục của một số neurôn, gọi là sợi thần kinh myelin hay sợi thần kinh tủy. Chất liệu này được sản sinh ra và bố trí thành các lớp đồng tâm bởi các tế bào Schwann cách quãng đều nhau dọc theo sợi thần kinh (xem hình). Các sợi thần kinh myelin truyền xung lực nhanh hơn các sợi không myelin.

myelination *n.* the process in which myelin is laid down as an insulating layer around the axons of certain nerves. Myelination of nerve tracts in the central nervous system is completed by the second year of life.

myelin-hóa (*dt*) tiến trình sắp đặt myelin như một lớp cách ly quanh sợi trục của một số dây thần kinh. Việc myelin-hóa các đường thần kinh trong hệ thần kinh trung ương được hoàn thành vào năm thứ hai sau khi sinh.

myelitis *n.* 1. an inflammatory disease of the spinal cord. The most usual kind (*transverse myelitis*) most often occurs during the development of multiple sclerosis, but it is sometimes a manifestation of encephalomyelitis, when it can occur as an isolated attack. The inflammation spreads more or

less completely across the tissue of the spinal cord, resulting in a loss of its normal function to transmit nerve impulses up and down. It is as though the spinal cord had been severed; paralysis and numbness affects the legs and trunk below the level of the diseased tissue. 2. inflammation of the bone marrow. See osteomyelitis.

1. viêm dây cột sống. 2. viêm tủy

(*dt*) 1. một bệnh viêm ở dây cột sống. Thường thấy nhất là viêm dây cột sống ngang xảy ra thường nhật trong tiến trình đe xơ hóa, nhưng đôi khi cũng là một biểu lộ của viêm tủy não khi chỉ có một vùng viêm riêng rẽ. Viêm lan tràn gần như hoàn toàn ngang qua mô dây cột sống, làm dây cột sống mất đi chức năng dẫn truyền các xung lực thần kinh lên và xuống. Có cảm tưởng như dây cột sống đã bị cắt ngang, các chân và vùng thân dưới mực mô viêm bị liệt và tê liệt. 2. viêm tủy xương. Xem viêm xương tủy.

myeloblast *n.* the earliest identifiable cell that gives rise to a granulocyte, having a large nucleus and scanty cytoplasm. It is normally found in the blood-forming tissue of the bone marrow, but may appear in the blood in a variety of diseases, most notably in acute myeloblastic leukaemia. See also granulopoiesis. -*myeloblastic* *adj.*

nguyên tủy bào (*dt*) tế bào xác định được sớm nhất sẽ sinh ra bạch cầu hạt, có nhân lớn và ít bào tương. Nguyên tủy bào thường thấy trong các mô tạo máu của tủy xương, nhưng có thể xuất hiện trong máu trong nhiều loại bệnh, đáng chú ý là ung thư bạch cầu nguyên tủy bào cấp. Cũng xem sự tạo bạch cầu hạt. -*myeloblastic* (*tl*.)

myelocèle *n.* see neural tube defects.

thoát vị dây cột sống (*dt*) xem khuyết tật ống thần kinh.

myelocyte *n.* an immature form of granulocyte having a round nucleus (compare metamyelocyte) and neutrophil, eosinophil, or basophil granules in its cytoplasm (compare pro-myelocyte). It is normally found in the blood-forming tissue of the bone marrow, but may appear in the blood in a variety of diseases, including infections, infiltrations of the bone marrow, and certain leukaemias. See also granulopoiesis.

tủy bào (dt) *một dạng bạch cầu hạt*: còn non có nhân tròn (so sánh với hậu tủy bào) và bào tương chứa nhiều hạt trung tính, ua eosin, hay axit kiềm (so sánh với tiền tủy bào). Tủy bào thường thấy trong các mô tạo máu của tủy xương, nhưng có thể xuất hiện trong máu trong nhiều loại bệnh, gồm các bệnh nhiễm trùng, thảm nhiễm tủy xương và một vài dạng ung thư bạch cầu. Cũng xem *sự tạo bạch cầu hạt*.

myelofibrosis *n.* a chronic but progressive disease characterized by fibrosis of the bone marrow, which leads to anaemia and the presence of immature red and white blood cells in the circulation. Other features include enlargement of the spleen and the presence of blood-forming (myeloid) tissue in abnormal sites, such as the spleen and liver. Its cause is unknown.

chứng xoá hóa tủy xương (dt) *một bệnh mản tính nhưng diễn biến có đặc trưng xoá hóa ở tủy xương, đưa tới thiếu máu và tình trạng có những hồng cầu và bạch cầu chưa trưởng thành trong hệ tuần hoàn*. Các đặc trưng khác gồm lợn lách và có các mô tạo máu (mô dạng tủy) trong các vị trí bất thường, như trong gan và lách. Nguyên nhân không rõ.

myelography *n.* a specialized method of X-ray examination to demonstrate the spinal canal that involves injection of a radio-opaque contrast medium into the subarachnoid space. The X-rays obtained are called *myelograms*. It is of importance in the recognition of tumours of the spinal cord and other conditions compressing the cord or the nerve roots.

chụp X-quang dây cột sống (dt) *một phương pháp đặc biệt về xét nghiệm X-quang để thấy được dây cột sống bằng cách chích một chất cản quang vào khoảng duri nhện. Hình X-quang có được gọi là tủy đố. Tủy đố có tầm quan trọng để nhận biết các khối u của dây cột sống và các tình trạng khác liên quan đến việc ép dây cột sống hay các rễ thần kinh*

myeloid *adj.* 1. like, derived from, or relating to bone marrow. 2. resembling a 'myelocyte'. 3. relating to the spinal cord.

dạng tủy (tl) *1. giống như, có nguồn gốc từ*

hay liên quan đến tủy xương. 2. giống như một tủy bào. 3. liên quan đến dây cột sống

myeloid leukaemia a variety of leukaemia in which the type of blood cell that proliferates abnormally originates in the blood-forming (myeloid) tissue of the bone marrow. Myeloid leukaemias may be acute or chronic and may involve any one of the cells produced by the marrow.

ung thư bạch cầu dạng tủy *một loại ung thư bạch cầu trong đó kiểu huyết cầu tăng nhanh bất thường có nguồn gốc từ mô tạo máu (mô dạng tủy) của tủy xương. Ung thư bạch cầu dạng tủy có thể cấp tính hay mản tính và có thể bao gồm bất cứ tế bào nào do tủy xương sinh ra.*

myeloid tissue a tissue in the 'bone marrow in which the various classes of blood cells are produced. See also haemopoiesis.

mô dạng tủy *mô trong tủy xương*: sản sinh ra nhiều loại huyết cầu. Cũng xem *sự tạo hồng cầu*.

myeloma (multiple myeloma, myelomatosis) *n.* a malignant disease of the bone marrow, characterized by two or more of the following criteria: (1) the presence of an excess of abnormal malignant plasma cells in the bone marrow; (2) typical deposits in the bones on X-ray, giving the appearance of holes; (3) the presence in the serum of an abnormal gamma globulin, usually IgG (an immunoglobulin; see paraprotein). Bence-Jones protein may also be found in the serum or urine. The patient may complain of tiredness due to anaemia and of bone pain and may develop pathological fractures. Treatment is usually with such drugs as melphalan or cyclophosphamide, with local radiotherapy to particular areas of pain. Radiotherapy of the whole body is also used in the primary treatment of myeloma. See also plasma-cytome.

u tủy (đau tủy, bệ..h u tủy) (dt) *một bệnh ác tính của tủy xương; có hai hay hơn trong số các tiêu chuẩn sau:* (1) *có rất nhiều các tướng béo ác tính bất thường trong tủy thường;* (2) *có những tăng đồng diến hình trong xương khi chụp X-quang thấy có vành như những lỗ;* (3) *trong huyết thanh có một loại*

gamma globulin bất thường . thường là IgG (một globulin miễn dịch; xem à protein). Cũng có thể thấy protein *Beace Jokes** trong huyết thanh hay nước tiểu. Bệnh nhân có thể than phiền vì mệt mỏi do thiếu máu* hay về đau xương và có thể bị gãy xương bệnh lý. Điều trị thường bằng các loại thuốc như mephalan hay cyclophosphamide, cùng với bức xạ trị liệu cục bộ tại các vùng đau đặc biệt. Xạ trị trên toàn thể cũng dùng trong điều trị cơ bản về u tuy. Cũng xem u tạng bao.

myelomalacia n. softening of the tissues of the spinal cord, most often caused by an impaired blood supply.

chứng nhuyễn tuy(dt) tình trạng các mô của dây cáp sống bị mềm đi, thường do bị tổn hại cung cấp máu

myelomatosis n. see myeloma.

bệnh u tuy(dt) xem u tuy.

myelomeningocele n. see neural tube defects.

thoát vị màng não-tuy sống (dt) xem khuyết lật ống thần kinh.

myenteric reflex a reflex action of the intestine in which a physical stimulus causes the intestine to contract above and relax below the point of stimulation.

phản xạ áo cơ ruột một hoạt động phản xạ của ruột trong đó một kích thích vật lý sẽ làm ruột co lại ở phía trên và giãn ra ở phía dưới kích thích.

myenteron n. the muscular layer of the intestine, consisting of a layer of circular muscle inside a layer of longitudinal muscle. These muscles are used in "peristalsis". -**myenteric adj.**

áo cơ ruột(dt) lớp cơ của ruột, gồm một lớp cơ vòng ở bên trong một lớp cơ dài. Các cơ này dùng trong nhu động. -**myenteric** (lt.)

myiasis n. an infestation of a living organ or tissue by maggots, the flies normally breed in decaying animal and vegetable matter; myiasis therefore generally occurs only in regions of poor hygiene, and in most cases the infestations are accidental. Various genera may infect man. **Gasterophilus*, **Hypoderma*, **Dematobia*, and *Cordylobia* affect the skin. *Fannia* invades the alimentary canal and the urinary system; **Phormia* and **Wohlfahrtia* infest open wounds and ulcers; **Oestrus* attacks the eyes; and *Cochliomyia* invades the nasal passages. Treatment of external myiasis involves the destruction and removal of maggots followed by the application of antibiotics to wounds and lesions.

bệnh giời(dt) nhiễm giời trong một cơ quan hay mô sống. Ruồi thường sinh sản trên các chất liệu động vật hay thực vật đang phân rã, vì vậy bệnh giời thường chỉ xảy ra ở những vùng có vệ sinh kém, và trong hầu hết các trường hợp, nhiễm giời thường là tình cờ. Nhiều giống ruồi có thể gây nhiễm trên người. *Gasterophilus*, *Hypoderma*, *Dermatobia*, và *Cordylobia* gây nhiễm trên da. *Fannia* xâm nhập ống tiêu hóa và hệ tiêu niệu; *Phormia* và *Wohlfahrtia** gây nhiễm cao vết thương và vết loét mở; *Oestrus* lắn cổng mắt; và *Cochliomyia* xâm nhập đường mũi. Điều trị bệnh giời ngoài da bằng cách tiêu hủy và lấy giời đi, sau đó dắp kháng sinh trên các vết thương và thương tổn.

mylohyoid n. a muscle in the floor of the mouth, attached at one end to the mandible and at the other to the hyoid bone

cơ hàm móng(dt) cơ ở sàn miệng, một đầu bám vào xương hàm và đầu kia vào xương móng.

myo- prefix. see my-.
tiếp đầu ngữ xem my-.

myoblast n. a cell that develops into a muscle fibre. -**myoblastic adj.**

nguyên bào cơ(dt) tế bào sê phát triển thành sợi cơ. -**myoblastic** (lt.)

myocardial infarction death of a segment of heart muscle, which follows interruption of its blood supply (see coronary thrombosis). Myocardial infarction is usually confined to the left ventricle. The patient experiences a "heart attack": sudden severe chest pain, which may spread to the arms and throat. The main danger is that of ventricular fibrillation, which accounts for most of the fatalities. Other arrhythmias are also frequent. Tectopic beats in the ventricle are especially important as they predispose to ventricular fibrillation. Other complications include heart failure, rupture of the heart, phlebothrombosis, pulmonary embolism.

pericarditis, shock, mitral incompetence, and perforation of the septum between the ventricles.

The best results from the management of patients with myocardial infarction follow mobile and hospital-based coronary care with facilities for the early detection, prevention, and treatment of arrhythmias and cardiac arrest. Most survivors of myocardial infarction are able to return to a full and active life, including those who have been successfully resuscitated from cardiac arrest.

nhồi máu cơ tim *trạng bị chết một đoạn cơ tim do hì gián đoạn cung cấp máu (xem huyết nhồi mạch vành). Nhồi máu cơ tim thường giới hạn ở tâm thất trái. Bệnh nhân bị "con tim" thịnh hành đau ngực dữ dội, có thể lan tới các cánh tay và họng. Mỗi nguy hiểm nhất là rung* tâm thất là nguyên nhân của hầu hết các trường hợp tử vong. Cũng thường thấy nhiều loạn nhịp khác: đập lạc vị* trong tâm thất đặc biệt quan trọng vì sẽ dẫn đến rung tâm thất. Các biến chứng khác gồm suy tim, rách tim, huyết khối tĩnh mạch, nghẽn mạch phổi, viêm màng ngoài tim, sỏi, bất toàn van hai lá, và rỗng vách ngăn giữa các tâm thất.*

Các kết quả tốt nhất về xử lý các bệnh nhân bị nhồi máu cơ tim sau khi chăm sóc mạch vành di động và trên cơ sở bệnh viện với các phương tiện để phát hiện sớm, phòng ngừa và chữa trị loạn nhịp và ngưng tim*. Hầu hết những người sống sót của nhồi máu cơ tim đều có thể trở lại đời sống đầy đủ và hoạt động, gồm cả những người đã được hồi sức thành công sau khi ngưng tim.

myocarditis *n.* acute or chronic inflammation of the heart muscle. It may be seen alone or as part of pancarditis (see endomyocarditis).

viêm cơ tim *(dt) viêm cơ tim cấp hay mãn tính, có thể thấy một mình hay như một phần của viêm toàn tim (xem viêm nội mạc cơ tim).*

myocardium *n.* the middle of the three layers forming the wall of the heart (see also endocardium, epicardium). It is composed of cardiac muscle and forms the greater part of the heart wall, being thicker in the ventricles than in the atria. *-myocardial adj.*

cơ tim *(dt) lớp giữa trong ba lớp tạo nên thành*

tim (cũng xem nội mạc, ngoại mạc).
Cơ tim tạo thành phần lớn của thành tim và dày hơn ở các tâm thất so với các tâm nhĩ
-myocardial *(lt.)*

myoclonus *n.* a sudden spasm of the muscles typically lifting and flexing the arms. Occasional myoclonic jerks occur between fits patients with idiopathic epilepsy, and myoclonus is a major feature of some progressive neurological illnesses with extensive degeneration of brain cells. *-myoclonic adj.*

chứng máy cơ *(dt) có cùng bất chợt các cơ nâng và gấp cánh tay. Đôi khi cũng xảy ra phản xạ máy cơ giữa các cơ ở những bệnh nhân bị động kinh* vô căn, và máy cơ là đặc trưng chính của một số bệnh thần kinh diễn tiến cùng với thoái hóa rộng các tế bào não*
-myoclonic *(lt.)*

myocyte *n.* a muscle cell.

cơ bào *(dt) một tế bào cơ.*

myodynbia *n.* pain in the muscles.

dau cơ *(dt) đau trong các cơ.*

myoepithelium *n.* a tissue consisting of cells of epithelial origin having a contractile cytoplasm. Myoepithelial cells play an important role in encouraging the secretion of substances into ducts.

cơ biểu mô *(dt) một mô gồm các tế bào có nguồn gốc từ biểu mô và có bảo tương cơ thất. Các tế bào cơ biểu mô giữ vai trò quan trọng trong việc tiết ra các chất vào trong ống dẫn.*

myofibril *n.* one of numerous contractile filaments found within the cytoplasm of striated muscle cells. When viewed under a microscope myofibrils show alternating bands of high and low refractive index, which give striated muscles its characteristic appearance.

sợi nguyên cơ *(dt) một trong số rất nhiều sợi cơ thất thấy trong bảo tương các tế bào cơ vân*. Khi xem dưới kính hiển vi các sợi cơ cho thấy các băng có chỉ số khúc xạ cao và thấp xen nhau, làm cho cơ vân có được vẻ đặc biệt thường thấy.*

myogenic *adj.* originating in muscle; applied to the inherent rhythmicity of contraction of some muscles (e.g. cardiac muscle), which does not depend on neural influences.

tinh ca(t) có nguồn gốc trong cơ, dùng cho tinh nhíp nhàng cố hữu của các cơ thắt trong một số cơ (thí dụ cơ tim) không phụ thuộc vào tác động thần kinh.

myoglobin *n.* an iron-containing pigment, resembling haemoglobin, found in muscle cells. It acts as an oxygen reservoir within the muscle fibres.

(dt) một sắc tố có chứa sắt giống như hemoglobin thấy trong các tế bào cơ; tác động như một nguồn dự trữ oxy trong các sợi cơ.

myoglobinuria *n.* the presence in the urine of the pigment myoglobin.

myoglobin-niêu(dt) tinh trạng có sắc tố myoglobin trong nước tiểu.

myogram *n.* a recording of the activity of a muscle. See electromyography.

cơ đột(dt) bản ghi hoạt động của cơ. Xem phép ghi điện cơ

myograph *n.* an instrument for recording the activity of muscular tissues. See electromyography.

cơ kỳ(dt) một dụng cụ dùng ghi hoạt động của các mô cơ. Xem phép ghi điện cơ.

myokymia *n.* prominent quivering of a few muscle fibres, not associated with any other abnormal features. It is a benign condition. See also fasciculation.

rung cơ(dt) rung rò rỉ một số sợi cơ, không kết hợp với một đặc trưng bất thường nào khác. Đây là một tình trạng nhẹ. Cũng xem rung cơ cục bộ.

myology *n.* the study of the structure, function, and diseases of the muscles.

cơ học(dt) môn học về cấu trúc, chức năng và bệnh của cơ.

myoma *n.* a benign tumour of muscle. It may originate in smooth muscle (see leiomyoma) or striated muscle (see rhabdomyoma).

u cơ(dt) một khối u lành tính của cơ. U cơ có thể ở các cơ trơn (xem u cơ trơn) hay cơ vân (xem u cơ vân).

myomectomy *n.* an operation in which benign tumours (fibromyomas or fibroids) are removed from the muscular wall of the womb. It is performed instead of hysterectomy when the patients wishes for further pregnancies. **cắt bỏ u cơ(dt)** thao tác cắt bỏ các khối u

lành tính (u xơ cơ hay u cơ) trong thành cơ tử cung. Điều này được thực hiện thay cho việc cắt bỏ tử cung khi bệnh nhân còn muốn mang thai.

myometritis *n.* inflammation of the muscular wall (myometrium) of the womb.

viêm cổ tử cung(dt) viêm thành cơ tử cung.

myometrium *n.* the muscular tissue of the uterus (womb), which surrounds the endometrium. It is composed of smooth muscle that undergoes small regular spontaneous contractions. The frequency and amplitude of these contractions alter in response to the hormones oestrogen, progesterone, and oxytocin, which are present at particular stages of the menstrual cycle and pregnancy.

cơ tử cung(dt) mô cơ của tử cung (đa cơn) bao quanh nội mạc tử cung. Cơ tử cung gồm các cơ trơn có những cơ thắt tự phát nhỏ và đều. Tần số và biên độ những cơ thắt này đổi, đáp ứng với các hormone oestrogen*, progesterone*, và oxytocin* có trong các giai đoạn đặc biệt của chu kỳ kinh nguyệt và thai kỳ.

myoneural junction see neuromuscular junction

tiếp hợp cơ-thần kinh xem tiếp hợp thần kinh cơ.

myopathy *n.* any disease of the muscles. The myopathies are usually subdivided into those that are inherited (see muscular dystrophy) and those that are acquired. The acquired myopathies include polymyositis and muscular, disease complicating endocrine disorders or carcinoma. All are typified by weakness and wasting of the muscles in the upper parts of the arms and legs.

bệnh cơ(dt) mọi bệnh của cơ. Các bệnh cơ thường được chia ra các bệnh do di truyền (xem loạn dưỡng cơ) và các bệnh mắc phải. Các bệnh cơ mắc phải gồm viêm da cơ* và các bệnh cơ lâ biến chứng của các rối loạn nội tiết hay ung thư biểu mô. Tất cả bệnh cơ đều có triệu chứng điển hình là yếu cơ và hao mòn các cơ trong phần trên của tay và chân.

myopia (short-sightedness)

/mai nəpjə/ *n.* the condition in which parallel light rays are brought to a focus in front of

the retina (see illustration). Objects further than six metres from the eye are blurred and cannot be made sharp by *accommodation. The condition is corrected by wearing spectacles with concave lenses. Compare emmetropia, hypermetropia. -*myopic adj.*

cận thị(d) tình trạng các tia sáng song song hội tụ lại ở một điểm phía trước võng mạc (xem hình). Các vật

cách mắt xa hơn 6 m bị mờ đi và không thể điều tiết để nhìn rõ được. Tình trạng này được điều chỉnh bằng cách mang kính có các thấu kính lõm. So sánh với chính thị, viễn thị

-*myopic (it)*

myoplasm n. see sarcoplasm.

co tuong(dt) xem phần dịch chủ sarcoplasm.

myoplasty n. the plastic surgery of muscle, in which part of a muscle is partly, in which part of a muscle is partly detached and used to repair tissue defects or deformities in the vicinity of the muscle.

tạo hình cơ(dt) phẫu thuật tạo hình cơ, trong đó một phần cơ được tách ra dùng chữa lại các khuyết tật hay biến dạng mô trong vùng quanh cơ.

myosarcoma n. a malignant tumour of muscle. See also leiomyosarcoma, rhabdomyosarcoma.

sarcoma cơ(dt) một khối u ác tính ở cơ. Cũng xem sarcoma cơ trơn, sarcoma cơ vân.

myosin/maɪəʊsɪn/ n. the most abundant protein in muscle fibrils, having the important properties of elasticity and contractility. With actin, it comprises the principal contractile element of muscles. See striated muscle.

(dt) protein có nhiều nhất trong các sợi nguyên cơ, có tính chất quan trọng về đàn hồi và co thắt. Cùng với actin, myosin là nguyên tố co thắt chính trong cơ. Xem cơ vân.

myosis/maɪəʊsɪs/ n. see miosis.

đóng từ thu nhỏ (dt) xem phần dịch chủ miosis

myositis n. any of a group of muscle diseases in which inflammation and degenerative changes occur. *Polymyositis is the most commonly occurring example, but myositis may be found in relation to systemic *colla-

gen disorders and a minority are caused by bacterial or parasitic infections.

tiêm cơ(dt) bất kỳ bệnh nào trong nhóm bệnh cơ có viêm và thay đổi thoái hóa. Viêm da cơ là thí dụ thường xảy ra nhất, nhưng viêm cơ có thể thấy liên quan đến rối loạn collagen* toàn thân, và một số nhỏ do nhiễm trùng hay nhiễm ký sinh gây ra.

myotactic adj. relating to the sense of touch in muscles.

(thuộc) xúc giác cơ(dt) liên quan đến giác quan sự mò trong cơ

myotatic reflex see stretch reflex.

phản xạ xúc giác cơ xem phản xạ duỗi.

myotome n. that part of the segmented mesoderm in the early embryo that gives rise to all the skeletal muscle of the body. Visceral (smooth) muscles develop from unsegmented mesoderm (see mesenchyme). See also somite.

co nguyên tiết(dt) phần trung bộ phản ứng trong phôi ở giai đoạn sớm sẽ phát triển thành tất cả các cơ xương trong cơ thể. Các cơ nội tạng (co tròn) phát triển từ trung bộ không phản ứng (xem trung mô). Cũng xem tiến đốt sống.

myotomy n. the dissection or surgical division of a muscle.

(thú thuật mổ cơ) (dt) giải phẫu hay phẫu thuật phân chia cơ.

myotonia n. a disorder of the muscle fibres that results in abnormally prolonged contractions. The patient has difficulty in relaxing a movement (e.g. his grip) after any vigorous effort. It is a feature of a hereditary condition starting in infancy or early childhood (*myotonia congenita*) and of a form of muscular dystrophy (*dystrophia myotonica).

loan lực cơ(dt) rối loạn các sợi cơ gây co thắt bất thường kéo dài. Bệnh nhân có khó khăn khi nới lỏng một cử động (thí dụ khi nắm lại) sau bất cứ một cố gắng mạnh nào. Đây là một đặc trưng của tình trạng di truyền bất đầu khi còn thơ ấu (loan trương lực cơ bẩm sinh) hay là một dạng của loạn dưỡng cơ (loan dưỡng cứng cơ*).

myotonic adj. relating to muscle tone.

(thuộc) trương lực cơ(dt) liên quan đến

trương lực cơ.

myotonus *n.* 1. a tonic muscular spasm.
2. muscle tone

1. co thắt cơ 2. trương lực cơ (*dt.*)

myringa *n.* the eardrum (see tympanic membrane).

mảng nhĩ (*dt.*) xem *phần dịch chũ tympanic membrane*.

myringitis *n.* inflammation of the eardrum. See otitis (media).

viêm mảng nhĩ (*dt.*) xem *viêm tai (giữa)*.

myringoplasty (tympanoplasty) *n.* surgical reconstruction of an eardrum damaged by infection (*otitis media) or injury.

tạo hình mảng nhĩ (*dt.*) phẫu thuật tai tạo một mảng nhĩ bị tổn thương do nhiễm trùng (viêm tai giữa) hay tổn thương.

myringotomy (tympanotomy) *n.* incision of the eardrum to create an artificial opening, which relieves pressure and allows drainage of fluid from an inflamed middle ear (*otitis media).

thủ thuật chọc mảng nhĩ (*dt.*) ra mảng nhĩ để tạo ra một chỗ mổ nhọn tạo làm giảm áp suất dẫn lưu dịch trong tai giữa bị viêm (viêm tai giữa).

myx- (*myxo-*) prefix denoting mucus. Tiếp đầu ngữ chỉ chất nhầy.

myoedema *n.* 1. a dry firm waxy swelling of the skin and subcutaneous tissues found in patients with under-active thyroid glands (see hypothyroidism). 2. The clinical syndrome due to hypothyroidism in adult life, including coarsening of the skin, intolerance to cold, weight gain, and mental dullness. The symptoms are abolished with thyroxine treatment.

phù niêm (*dt.*) 1. một chỗ sưng như sáp cứng khô ở da và các mô dưới da thấy trong các bệnh nhân bị kém (xem thiếu năng tuyến giáp, hypothyroidism). 2. triệu chứng làm sưng do thiếu năng tuyến giáp trong đời sống trưởng thành bao gồm da thô, không thích ứng với lạnh, tăng cân, đắn dôn tinh thần. Các triệu chứng giảm với việc điều trị bằng phyoxine.

myxofibroma *n.* a benign tumour of fibrous tissue that contains myxomatous elements (see myxoma) or has undergone mucoid degeneration.

u xơ niêm (*dt.*) một búu lanh của mô sợi, có chứa các thành phần u niêm (xem Myxoma = u niêm) hoặc có bị thoái hóa niêm mạc.

myxoma *n.* a benign gelatinous tumour of connective tissue. Atrial myxoma is a tumour of the heart, usually of the left side, arising from the septum dividing the two upper chambers. Symptoms may include fever, lassitude, joint pains, and sudden loss of consciousness due to obstruction of the blood-flow. The tumour may be wrongly diagnosed as stenosis of the mitral valve as it can produce a similar murmur. Treatment is by surgical removal. -*myxomatous* *adj.*

u niêm (*dt.*) một loại búu giống keo lanh tính của mô liên kết. U niêm tâm nhĩ là một búu của tim thường ở tim trái mọc từ vách ngăn hai buồng trên của tim. Triệu chứng có thể có là sốt, mệt mỏi, đau khớp, và mất ý thức do tắc luồng máu. Búu có thể được chẩn đoán sai là hẹp van hai lá vì nó có thể tạo nên tiếng thổi tương tự. Chữa trị bằng phẫu thuật loại bỏ búu. -*myxomatous* (*tl.*)

myxosarcoma *n.* a *sarcoma containing mucoid material. It is doubtful whether this represents a true entity and it may be simply a variant of other sarcomas, such as a liposarcoma or a fibrosarcoma.

sa côm niêm (*dt.*) một búu sa côm có chứa chất đang niêm. Người ta không rõ sự biểu hiện này là một thực thể thực sự hoặc nó có thể đơn giản là một biến thể của một sa-côm khác như là liposarcoma (sa-côm mỡ).

myxovirus *n.* one of a group of RNA-containing viruses that includes those causing influenza in animals and man. The related paramyxoviruses include the respiratory syncytial virus (RSV) and the agents causing measles, mumps, and parainfluenza.

(dt.) một loại trong nhóm virus chứa RNA gồm các loại gây bệnh cúm ở súc vật và người. Các virus tên căn paramyxovirus gồm có virus hô hấp hợp bào (RSV) và các tác nhân gây bệnh sối, bệnh quai bị và bệnh phó cúm.

N

Copyright by Anatomyquiz.book

nabothian follicle (nabothian cyst, nabothian gland) one of a number of cysts on the neck (cervix) of the womb, near its opening to the vagina. The sacs, which contain a thick liquid, form when the ducts of the glands in the cervix are blocked by a new growth of surface cells (epithelium) over an area damaged through infection.

nang nabothian (tuyến nabo-thian) một trong số nang của cổ tử cung gần lỗ mót vào âm đạo. Túi nang chứa chất lỏng đặc, tạo thành khi ống dẫn truyền vào trong cổ tử cung bị bít tắc do sự sinh trưởng mới của các tế bào ngoài mêt (biểu mô) qua một vùng bị tổn thương trong lúc nhiễm trùng.

NAD (nicotinamide adenine dinucleotide)/'ne:k'e:dɪ'deɪt/ a coenzyme that acts as a hydrogen acceptor in oxidation-reduction reactions, particularly in the electron transport chain in cellular respiration. NAD and the closely related coenzyme NADP (nicotinamide adenine dinucleotide phosphate) are derived from nicotinic acid; they are reduced to NADH and NADPH, respectively. một loại coenzym tác động như một thư thể khi Hydro trong phản ứng khử oxy, đặc biệt trong chuỗi vận chuyển điện tử trong sự hô hấp tế bào. NAD và loại coenzyme có liên quan chặt chẽ là NADP (nicotinamide adenine dinucleotide phosphate) được trích xuất từ acid nicotinic; chúng bị khử lần lượt trở thành NADH và NADPH.

NADP (nicotinamide adenine dinu-

cleotide phosphate) /'ne:k'e:dɪ'pi:fəʊ:t/ see NAD.

xem NAD.

Naegleria *n.* a genus of amoebae that normally live in damp soil or mud. *Naegleria* species can, however, live as parasites in man and are believed to have caused some rare, but fatal, infections of the brain.

(dt) một loại amip bình thường sống trong đất ẩm hoặc trong bùn. Tuy nhiên loại nargleria có thể sống ký sinh trong người và nó có thể gây ra một vài bệnh nhiễm trùng não, rất hiếm xảy ra nhưng rất trầm trọng.

naevus/ 'ne:vəs/ *n.* (pl. *naevi*) a birthmark, a clearly defined malformation of the skin, present at birth. There are many different types of naevi. Some are composed of small blood vessels (see haemangioma). These blood-vessel birthmarks include the *strawberry mark*, which usually disappears in early life, and the *port-wine stain*, which does not disappear and it best left untreated. Another kind of naevus is the *mole*.

nơ vỉ/đi/ một vết châm: một đốm đang rõ rệt của da có ngay từ khi sinh ra. Có rất nhiều dạng nơ vỉ. Một vài loại gồm có các mạch máu nhỏ (xem búu máu: *haemangioma*). Các vết châm mạch máu đó gồm có các bợt đỏ thường biến mất sớm và vết châm máu rượu vang đỏ không thể biến mất được và tốt hơn hết là không chữa trị gì cả. Một loại nơ vỉ khác là nốt ruồi.

Naga sore /'naga so:/ see tropical ulcer.

mùn loét Nagaxem chứng loét nhiệt đới.

nail /neɪl/ *n.* a horny structure, composed of keratin, formed from the epidermis on the dorsal surface of each fingers and toe (see illustration). The exposed part of the nail is the body, behind which is the root. The whitish crescent-shaped area at the base of the body is called the lunula. Growth of the nail occurs at the end of the nail root by division of the germinative layer of the underlying epidermis (which forms part of the matrix). The growing nail slides forwards over the nail bed. The fold of skin that lies above the root is the nail fold; folds of skin on either side of the nail are the nail walls. The epidermis of the nail fold that lies next to the nail root is called the eponychium (forming the cuticle at the base of the nail). Anatomical name: unguis.

móng (dt) một cấu trúc sừng gồm có keratin được tạo thành từ biểu mô trên mao lông của mỗi ngón tay và ngón chân (Xem hình minh họa) phần móng nhô ra ngoài gọi là thân móng. Phía sau móng gọi là rẽ móng. Phần hình liềm hơi trắng ở đáy thân móng được gọi là liềm móng. Sự tăng trưởng của móng xảy ra ở đoạn cuối của rẽ móng do sự phân chia của lớp mầm của biểu mô nằm ở dưới (nó tạo thành một phần của chất căn bản); móng tăng trưởng trượt về phía trước qua giường móng. Nếp gấp của da nằm ở trên rẽ được gọi là nếp móng; nếp gấp của da ở phía khác của móng nằm gần rẽ móng được gọi là dài biểu bì móng (tạo thành) biểu bì ở đáy móng) danh từ cơ thể học là unguis.

nalidixic acid a drug active against various bacteria and used to treat infections of the urinary and digestive systems. It is administered by mouth; common side-effects are nausea, vomiting, and skin reactions. Trade name: Negram.

một loại thuốc có hoạt tính chống lại nhiều vi trùng khác nhau và được dùng để điều trị các bệnh nhiễm trùng đường tiết niệu và hệ tiêu hóa. Nó được dùng uống. Tác dụng phụ là buồn nôn ói mửa và phản ứng ngoài da. Tên thương mại là Negram.

nalorphine *n.* a drug that reduces the effects of morphine and similar narcotic drugs and is used to stimulate breathing and re-

store consciousness after an overdose of these drugs. It is administered by injection and, given alone, may depress breathing and cause drowsiness or restlessness. Trade name: Lethidrone.

(dt) một loại thuốc làm giảm tác dụng của chất morphine và các chất thuốc gây nghiện tương tự. Nó được sử dụng để kích thích thở và phục hồi lại trí thức sau khi dùng quá liều các loại thuốc gây nghiện kể trên. Thuốc được dùng tiêm và nếu dùng đơn độc có thể là giảm hô hấp và gây ra buồn ngủ hoặc bồn chồn. Tên thương mại: Lethidrone.

androlone *n.* a synthetic male sex hormone with effects and uses similar to those of methandienone. It is administered by injection and high doses may cause signs of virilization in women. Trade name: Durabolin.

(dt) một loại kích thích tố sinh dục nam tổng hợp với tác dụng và sử dụng tương tự như methandienone. Nó được dùng tiêm và nếu dùng liều cao có thể gây ra các dấu hiệu nam tính hóa ở người dân bà. Tên thương mại: Durabolin.

nano- prefix denoting 1. extremely small size. 2. one thousand-millionth part (10^{-9}). Tiếp đầu ngữ chỉ: 1. có kích thước cực nhỏ. 2. một phần của một tỷ (10^{-9}).

nanometre *n.* one thousand-millionth of a metre (10^{-9} m). One nanometre is equal to 10 angstrom. Symbol: nm.

(dt) một phần tỷ của một mét (10^{-9}) một nanometre bằng 10 angstrom; ký hiệu: nm.
naphazoline *n.* a drug that constricts small blood vessels and is used to relieve congestion in rhinitis and sinusitis. It is administered as nasal drops and may cause slight irritation.

(dt) một loại thuốc làm co bóp các mạch máu nhỏ và được dùng để làm giảm sung huyết trong bệnh viêm mũi và viêm xoang. Nó được dùng làm thuốc nhỏ mũi và có thể gây kích thích nhẹ.

napkin rash /'næpkɪn reʃ/ 1. a painful raw area of skin around the anus and buttocks due to contact with frequent irritant stools. It is common between birth and six months of age. 2. reddening over the genitals and napkin area due to the formation of am-

monia in urine-soaked napkins. A neglected rash will become ulcerated. It is common from six to 16 months. 3. red raised areas of skin in the napkin region due to candidiasis. It has some resemblance to 'psoriasis', hence its alternative name *napkin psoriasis*

bàn đờ tã lót 1. một vùng da bị trầy và đau quanh hậu môn và mông do tiếp xúc với phản kích thích thường xuyên. Nó thường có giữa lứa tuổi sinh và 6 tháng tuổi. 2. đỏ ở bộ phận sinh dục và vùng tã lót do sự tạo thành ammonia trong tã có bị thâm uốt nước tiểu. Một chứng ban bi bê sẽ trở thành lở loét. Nó thường xảy ra từ 6 đến 16 tháng tuổi. 3. da vùng da trong khu vực tã lót do nấm candida. Nó có vài điểm giống như bệnh vảy nén (psoriasis), vì vậy nó còn gọi là bệnh vảy nén do tã lót

naprapathy *n.* a system of medicine based on the belief that a great many diseases are attributable to displacement of ligaments, tendons, and other connective tissues and that cure can be brought about only by manipulation to correct these displacements.

thuật nắn dây chằng *(dt)* một hệ thống của y học căn cứ trên niềm tin rằng một số lớn các bệnh được cho là do sự sai lệch của các dây chằng, gân và các mô liên kết khác và các bệnh này có thể chữa trị được chỉ bằng cách chỉnh lý lại cho đúng các sự sai lệch đó.

naproxen *n.* an analgesic drug that also reduces inflammation and fever. It is used to treat rheumatoid arthritis, ankylosing spondylitis, and gout. It is administered by mouth; side-effects may include digestive upsets and rashes. Trade name: **Naprosyn**.

(dt) một loại thuốc giảm đau, nó cũng làm giảm viêm và sốt. Nó được dùng để điều trị bệnh viêm khớp, viêm khớp đốt sống và bệnh gout (thông phong). Thuốc được dùng uống. Tác dụng phụ có thể có là rối loạn tiêu hóa và ban. Tên thương mại: **naprosyn**.

narcissism /nər'sɪzəm/ *n.* excessive self-regard, with or without some rational basis. In Freudian terms it is a state in which the 'ego' has taken itself as a love object. Some degree of narcissism is present in most individuals but when it is shown to an extreme degree it may be a symptom of schizophrenia.

nia, personality disorder, and other conditions. **-narcissistic adj.**

hội chứng tự mê *(dt)* sự tự suy tôn minh một cách thái quá hoặc không có cơ sở hợp lý. Danh từ dùng trong học thuyết của Freud là một tình trạng trong đó cái tôi được tự coi là một vật thể đáng yêu. Một vài mức độ của hội chứng tự mê được thấy trong phần lớn các cá nhân, nhưng khi nó trở nên thái quá, thì đó có thể là một triệu chứng của chứng tâm thần phân liệt, chứng loạn nhân cách và các chứng bệnh khác. **-Narcissistic (it).**

narc- prefix denoting narcosis; stupor
tiếp đầu ngữ chỉ sự mê, trạng thái sững sờ

narcolepsy *n.* an extreme tendency to fall asleep in quiet surroundings or when engaged in monotonous activities. The patient can be woken easily and is immediately alert. It is often associated with 'cataplexy', and when falling asleep the patient may experience auditory hallucinations or transient attacks of muscular paralysis. **-narcoleptic adj., n.**

con ngủ kích phát *khuynh hương ngủ*
kích phát trong sự yên tĩnh ở xung quanh hoặc khi ở trong một hoạt động đơn điệu. Bệnh nhân có có thể được đánh thức dậy một cách dễ dàng và tỉnh táo lại ngay tức khắc. Chứng này thường phối hợp với chứng trường lực, và khi rơi vào giấc ngủ, bệnh nhân có thể trải qua những ảo giác về thính giác hoặc ở tình trạng tê liệt cơ bắp tạm thời.
-narcoleptic (it).

narcosis /nər'kəsɪs/ *n.* a state of diminished consciousness or complete unconsciousness caused by the use of 'narcotic' drugs, which have a depressant action on the nervous system. The body's normal reactions to stimuli are diminished and the body may become sedated or completely anaesthetized.

sự gây mê *(dt)* một tình trạng giảm trí thức hoặc hoàn toàn mất trí thức do sử dụng các loại thuốc gây mê, các loại thuốc này làm suy giảm hoạt động của hệ thần kinh. Các phản ứng bình thường của cơ thể đối với các kích thích bị giảm đi và cơ thể trở nên được làm êm dịu hoặc hoàn toàn mê.

narcotic /nɑ:kətɪk/ *n.* a drug that induces

stupor and insensibility and relieves pain. The term is used particularly for *morphine and other derivatives of opium (see opiate) but is also applied to other drugs that depress brain function (e.g. general anaesthetics and hypnotics). In legal terms a narcotic is any addictive drug subject to illegal use. Narcotics (i.e. morphine and morphine-like drugs) have been largely replaced as sleeping drugs because of their ability to cause dependence and tolerance; they are still used for relief of severe pain (see analgesic).

thuốc gây ngủ, gây mê (dt) một loại thuốc gây nên trạng thái mê và không cảm giác và làm giảm đau. Từ này được sử dụng riêng cho loại thuốc morphine và các dẫn xuất khác của thuốc phiện (xem opiate) nhưng nó cũng được áp dụng cho các loại thuốc khác nhau làm giảm chức năng não (như các loại thuốc gây mê tổng quát và thuốc ngủ). Trong luật pháp, từ này dùng để chỉ bất cứ loại thuốc gây nghiện nào bị pháp luật cấm sử dụng. Thuốc gây nghiện (như morphine và các thuốc giống morphin), được thay thế khi chỉ dùng tám thuốc gây ngủ vì nó có thể gây ra lệ thuộc và quen thuốc, thuốc phiện còn được dùng để làm thuốc giảm đau nặng (xem thuốc giảm đau).

nares/ 'neɪrəz/ pl. n. (sing. **naris)** openings of the nose. The two *external* (or *anterior*) nares are the nostrils, leading from the nasal cavity to the outside. The two *internal* (or *posterior*) nares (*choanae*) are the openings leading from the nasal cavity into the pharynx.

tổ mũi (dt) (số ít. *nasus*) tổ của mũi. Hai tổ mũi ngoài (hoặc trước) được gọi là tổ mũi ngoài xuất phát từ khoang mũi đi ra ngoài. Hai tổ mũi trong (hoặc sau) (*choanae*) là tổ phát xuất từ khoang mũi đi vào trong họng.

nasal bone/ 'neɪzəl bəʊn/ either of a pair of narrow, oblong bones that together form the bridge and root of the nose. See skull.

xương mũi (dt) trong hai xương dài hép tạo thành sống mũi và chân mũi (xem xương sọ = skull).

nasal cavity/ 'neɪzəl 'keɪvətɪ/ the space inside the nose that lies between the floor of the cranium and the roof of the mouth. It is divided into two halves by a septum: each

half communicates with the outside via the nostrils and with the nasopharynx through the posterior nares.

khoang mũi (dt) không bên trong mũi nằm giữa dày sò và vòm miệng. Nó được chia thành hai nửa bởi một vách ngăn. Mỗi nửa thông thường với bên ngoài qua lỗ mũi ngoài và thông với họng qua lỗ mũi sau.

nasal concha (turbinated bone) a *ny* of three thin scroll-like bones that form the sides of the *nasal cavity. The *superior* and *middle* nasal conchae are part of the *ethmoid bone; the *inferior* nasal conchae are a separate pair of bones of the face. See skull.

xương xoắn mũi (dt) một trong ba xương hình xoắn móng tạo thành những cạnh của khoang mũi. Xoắn mũi giữa và trên là một phần của xương sàng. Xoắn mũi dưới là một cặp xương rời của xương mặt (xem xương sọ).

nasion n. the point on the bridge of the nose at the centre of the suture between the nasal and frontal bones.

điểm mũi (dt) một điểm trên cầu mũi tại trung tâm điểm của khớp nối giữa xương trán và xương mũi.

naso- prefix denoting the nose.

tiếp đầu ngủ chỉ mũi.

nasolacrimal adj. relating to the nose and the lacrimal (tear-producing) apparatus.

(thuốc) mũi lệ (dt) liên quan với bộ phận mũi và nước mắt (tạo ra nước mắt).

nasolacrimal duct the duct that passes through the hole (nasolacrimal canal) in the palatine bone of the skull. It drains the tears away from the *lacrimal apparatus into the inferior meatus of the nose.

ống mũi lệ (dt) đường đi xuyên qua họng (kênh mũi lệ) trong xương khâu cái (xương vòm miệng) của xương sọ. Nó dẫn lưu nước mắt từ bộ phận lệ vào bên trong lỗ trong của mũi.

nasopharynx (rhinopharynx)

/ neɪzəf'færɪŋks/ n. the part of the *pharynx that lies above the soft palate.

mặt hông một phần của hông nằm bên trên phần mềm khâu cái.

nates pl. n. the buttocks. -natal adj.

mông (danh từ số nhiều). the buttock. -natal

(II).

National Assistance Act (1945)

/'naʃənl 'ɑ:sɪstəns əkt/ an Act of Parliament providing for the needs of those who, through age, infirmity, or lack of qualifying contributions, are ineligible for benefit under the terms of the National Insurance Act. Cash payments (*supplementary benefit*) may be made from exchequer funds providing the applicants qualify in a means test; under the terms of Part III of the Act local authorities are required to provide accommodation for those in need of care and attention that is not otherwise available to them (*Part III accommodation*). Such accommodation has replaced the workhouse, but the associated stigma and dislike of the means test - deter many who are eligible from applying for help to which they are entitled.

*Luật trợ giúp quốc gia (1945) m. 6. t
đạo luật của nghị viện Anh cung cấp cho các
nhu cầu của những người, thuộc mọi lứa tuổi,
đàn yêu, hoặc thiếu khả năng đóng góp,
không đủ tiêu chuẩn để được trợ cấp theo
đạo luật bảo hiểm quốc gia. Tiền chỉ ra (trợ
cấp bổ sung) được trích ra từ quỹ công trái
của ngân khố cấp cho người xin đủ tiêu
chuẩn trong cuộc thẩm tra theo phần III của
đạo luật, các cấp có thẩm quyền ở địa
phương được yêu cầu cung cấp tiền trợ cấp
cho những người cần giúp đỡ và chú ý tới
những điều khác không thích hợp với phần III
(phần III về trợ cấp) sự trợ cấp như vậy đã
thay thế cho nhà tá bẩn, nhưng những dấu
hiệu bệnh phối hợp - và sự sai lạc của thẩm
tra - làm cản trở nhiều người có đủ tiêu chuẩn
nhận trợ giúp mà họ có quyền được hưởng.*

national census /'næʃənl 'sensəs/ see
Office of Population Censuses and Surveys.

(sự) điều tra dân số xem **sự điều tra và
giám sát dân số**.

National Health Service /'naʃənl helθ
'sevɪs/ (in Britain) a comprehensive service
offering therapeutic and preventive medical
and surgical care, including the prescription
and dispensing of medicines, spectacles,
and medical and dental appliances. Exchequer
funds pay for the services of doctors,
nurses, and other professionals and meet a

substantial part of the cost of the medicines
and appliances. Legislation enacted in 1946
was implemented in 1948 and the services
were subjected to substantial reorganization
in 1974 and again in 1982. In England overall
responsibility is vested in the Secretary of
State for Health and Social Security assisted
by a comprehensive department (see De-
partment of Health and Social Security). Ad-
ministration is based on a system of
delegation downwards and accountability
upwards through a hierarchy of 15 regions,
each subdivided into a number of districts. In
general, *Regional Health Authorities* (RHA),
whose members are all appointed by the
Secretary of State, are responsible for overall
planning and monitoring and for allocating
funds to the *District Health Authorities*
(DHA). DHA, whose chairmen are appointed
by the Secretary of State and the majority of
their members by the RHA, are responsible
for local planning, some of which may be
delegated to districts. Each tier has a team of
officers consisting of a medical officer (see
community physician), administrator, trea-
surer, and nursing officer. The team has ex-
ecutive powers, and decisions are made on
the basis of consensus with ultimate account-
ability to the appropriate authority.

Health authorities are expected to provide all
the normal health services from their own
resources except the salaries and fees for
general practitioners, pharmacists, opti-
cians, and dentists which come from a sepa-
rate fund through the **Family Practitioner
Committee*. Some of the special resources
for patients with rarer complaints are shared
on a regional or supraregional basis. Where-
ever possible, districts have common
boundaries with local authorities in order to
try and ensure liaison with the Social Service
Department, which provides many important
services to support the sick and aged (see
social services). However, many districts in-
clude part of more than one local authority
since the division tends to be made on the
basis of the catchment area of a district gen-
eral hospital. Executive power is vested in
the *District Management Team* (DMT), which
has equivalent composition to the District
Team of Officers with the addition of a gen-

eral practitioner and a hospital consultant. Different arrangements apply in Northern Ireland and Wales, where the appropriate Secretary of State is responsible and the regional tier is omitted. In Scotland (for which there is separate Act) the Secretary of State is also responsible and there is an intermediate tier by which districts are grouped into areas (see Chief Administrative Medical Officer).

Sở Y tế quốc gia (ở Vương quốc Anh) một cơ quan bao quát cung cấp những coi sóc về điều trị, về phòng bệnh nội và ngoại khoa, bao gồm việc cho toa và phân phối thuốc, kính đeo mắt và các trang thiết bị về nhà và y khoa. Tiền chỉ trả lấy từ công trái ở ngân khố cho các công việc của các bác sĩ, y tá và các chuyên viên và thanh toán thực giá phải trả cho thuốc và thiết bị. Luật được ban hành vào năm 1946, được bổ sung 1948 và các ban só phải được tổ chức lại về cơ bản năm 1974 và rồi năm 1982. Ở nước Anh, toàn bộ trách nhiệm được giao phó cho Bộ trưởng y tế và an ninh xã hội được sự trợ giúp của bộ (xem bộ y tế và an ninh xã hội). Việc áp dụng được căn cứ trên một hệ thống ủy quyền xuống cấp dưới và chịu trách nhiệm với bện trên qua hệ thống cấp bậc ở 15 vùng. Mỗi vùng được chia thành một số quận. Thông thường, nhà chức trách về y tế vùng (RHA) má các bộ phận của nó được bổ nhiệm bởi Bộ trưởng, chịu trách nhiệm về toàn bộ các chương trình và quản lý về ngán quỹ được cấp cho nhà chức trách y tế quận (DHA). Người đứng đầu được bổ nhiệm bởi bộ trưởng y tế và da số các thành viên được bổ nhiệm bởi (RHA), có trách nhiệm về các chương trình địa phương; một vài trong số đó có thể được ủy quyền về quản. Mỗi cấp bậc có một đội ngũ các viên chức gồm có một viên chức y tế (xem bác sĩ công đồng), người quản lý, thủ quỹ và nhân viên điều dưỡng. Đội có quyền thực hiện và các quyết định được căn cứ vào sự nhất trí với trách nhiệm cơ bản đối với quyền hạn thích hợp.

Các giới chức y tế cung cấp tất cả mọi dịch vụ y tế thông thường từ nguồn tài nguyên riêng ngoại trừ tiền lương và tiền thù lao cho các thầy thuốc tổng quát, các dược sĩ chuyên gia mài và ràng. Các khoản tiền này lấy từ ngán quỹ riêng qua hiệp hội thầy thuốc gia đình. Một vài nguồn tài nguyên đặc biệt, cho

các bệnh nhân mắc bệnh hiểm có được phân phối trên nền tảng vùng hoặc trên vùng. Ở moi nơi, cấp quản ca những ranh giới chung với viên chức địa phương để có gắng đảm bảo sự liên hệ với bộ xã hội cung cấp nhiều dịch vụ quan trọng giúp đỡ cho bệnh tật và người già (xem sở xã hội). Tuy nhiên, nhiều quận gồm có phần lớn hơn thẩm quyền địa phương bởi vì sự phân chia được thực hiện trên nền tảng của vùng lưu vực của bệnh viện tổng quát quản. Quyền hạn được giao cho Đội quản lý quận (DMT) nó có thành phần tương đương với đội viên chức quận với sự tăng cường bác sĩ đa khoa và bệnh viện tư vấn.

Các sự xếp đặt khác được áp dụng ở miền bắc Ailen và xứ Wales, tại đó Bộ Trưởng thích hợp của quốc gia có trách nhiệm và cấp vùng bị bỏ qua. Ở Tô cách Lan (có đạo luật riêng) Bộ trưởng cũng có trách nhiệm và có một cấp trung gian lập hợp các quận thành các vùng (xem giám đốc sở y tế).

natriuresis *n.* the excretion of sodium in the urine; a normal phenomenon.

natri niệu (*di*) sự bài tiết sodium trong nước tiểu; một hiện tượng bình thường.

natriuretic *n.* an agent that promotes the excretion of sodium salts in the urine. Most "diuretics are natriuretics.

chất kích thích bài tiết natri trong nước tiểu một chất làm xúc tiến sự bài tiết muối sodium trong nước tiểu. Phần lớn các thuốc lợi tiểu đều là chất kích thích bài tiết Na trong nước tiểu.

naturopathy *n.* a system of medicine that relies upon the use of only "natural" substances for the treatment of disease, rather than drugs. Herbs, food grown without artificial fertilizers and prepared without the use of preservatives or colouring material, pure water, sunlight, and fresh air are all employed in an effort to rid the body of "unnatural" substances, which are said to be at the root of most illnesses.

tiêu pháp thiên nhiên (*di*) một ngành y học dựa trên việc chỉ dùng các chất "thiên nhiên" để chữa trị bệnh thay vì dùng các dược phẩm. Dược thảo, thực phẩm khi trống

không dùng các phản ứng nhả và khí **chế biến không dùng các chất bảo quản hay** **vết liệu tạo máu, nước tinh khiết, ánh sáng** **mặt trời, và không khí trong lành đều được** **dùng để loại bỏ ra khỏi cơ thể các chất** **"không thiên nhiên" được coi là nguồn gốc** **của hầu hết các bệnh.**

nausea/ 'nɔ:sə/ *n.* the feeling that one is about to vomit, as experienced in seasickness and in morning sickness of early pregnancy. Actual vomiting often occurs subsequently

buồn nôn(d) cảm giác sắp sủi nôn ra, thấy khi bị say sóng hay bệnh buổi sáng khi mang thai. Thường sau đó sẽ bị nôn thực sự.

navel/ 'nævəl/ *n.* see umbilicus.

rốn(d) xem phần dịch chữ umbilicus.

navicular bone/ 'na:vɪkjʊlər bo:n/ a boat-shaped bone of the ankle (see tarsus) that articulates with the three cuneiform bones in front and with the talus behind.

xương ghe *một xương hình ghe ở cổ chân* (xem xương cổ chân) khớp với ba xương chèm ở phía trước và với xương sên ở phía sau.

nearthrosis *n.* see pseudarthrosis.

khớp giả(d) xem phần dịch chữ pseudarthrosis.

nebula/ 'nebjʊlə/ *n.* a faint opacity of the cornea that remains after an ulcer has healed.

chứng mắt kéo mây(d) một vết mờ nhẹ trên giác mạc còn lại sau khi đã lành một vết loét.

nebulizer *n.* an instrument used for applying a liquid in the form of a fine spray.

ống phun(d) dụng cụ dùng cấp một chất lỏng dưới dạng hơm.

Necator *n.* a genus of "hookworms that live in the small intestine. The human hookworm, *N. americanus*, occurs in tropical Africa, Central and South America, India, and the Pacific Islands. The worm possesses two pairs of sharp cutting plates inside its mouth cavity, which enable it to feed on the blood and tissues of the gut wall. Compare Ancylostoma.

(d) một giống giun móc sống trong ruột non.

Giun móc người *N. americanus* thấy ở châu Phi nhiệt đới, Trung và Nam Mỹ, Ấn Độ, và các đảo Thái Bình Dương. Giun có hai dải mảnh cắt sắc trong khoang miệng để có thể nuốt đường bằng máu và các mô ở thành ruột. So sánh với *Ancylostoma*.

necatoriasis *n.* an infestation of the small intestine by the parasitic hookworm *Necator americanus*. See also hookworm disease.

bệnh Necator(d) *bệnh nhiễm giun móc ký sinh necator americanus trong ruột non* Cứng xem bệnh giun móc

necro- prefix denoting death or dissolution.
tiếp đầu ngữ chỉ chết hay tan rã.

necrobiosis *n.* a gradual process by which cells lose their function and die. *Necrobiosis lipoidica* is patchy degeneration of the skin causing areas of white scarring and thinning. It is most commonly seen in diabetics but is found occasionally in nondiabetics.

hoại tử diến tiến(d) tiến trình các tế bào dần dần mất chức năng và chết. Hoại tử diến tiến đang mở là các mảng thoái hóa trên da tạo thành các vùng hóa sẹo trắng và mỏng. Điều này thường thấy nhất ở những người bị đai thảo đường, đôi khi mới thấy ở những người không có đai thảo đường.

necrology/ 'nɛkroləgi/ *n.* the study of the phenomena of death, involving determination of the moment of death and the different changes that occur in the tissues of the body after death.

tử học(d) *khoa học về hiện tượng chết, bao gồm việc xác định lúc chết và những thay đổi khác nhau xảy ra trong các mô cơ thể sau khi chết.*

necromania *n.* morbid desire for a dead body or bodies. This may be necrophilism, but the attraction is sometimes not sexual. A bereaved person, for instance, who is not grieving normally, may occasionally treasure the body of a loved one.

đam mê xác chết(d) ham muốn bệnh hoan và (các) xác chết. Điều này có thể là bệnh loạn đam mê thi, nhưng đôi khi không phải là ham muốn tình dục. Một người bị mất mát không khác như bình thường đôi khi có thể quay trong xác chết như một người yêu dấu.

necrophilism (necrophilia)

/nek'rofīlizəm/ *n.* sexual attraction to corpses. See also *perversion*. -*necrophile n.*
loạn dâm tử thi (*dt*) bì lôi cuộn về tình dục với xác chết. Cũng xem *dối truy*. -*necrophile dt*

necropsy *n.* see *autopsy*.

giải phẫu tử thi (*dt*) xem *phẫu dịch tử thi*

necrosis (mortification) /nēkro'sis/

n. the death of some or all of the cells in an organ or tissue, caused by disease, physical or chemical injury, or interference with the blood supply (see *gangrene*). Caseous necrosis occurs in pulmonary tuberculosis, the lung tissue becoming soft, dry, and cheeselike.

hoại tử (*dt*) tình trạng một số hay toàn thể các tế bào trong một cơ quan hay mô bị chết do tổn thương bệnh lý, vết thương, hoặc chấn thương, hoặc có thể ngay về cung cấp máu (xem hoại thư). Hoại thư bã đậu thấy trong bệnh lao phổi, mô phổi bị mềm ra, khô và giống như phô mai

necrospermia *n.* the presence of either dead or motionless spermatozoa in the semen. See *infertility*.

tình trạng tinh trùng chết (*dt*) có tình trạng chết hay tình trạng bất động trong tinh dịch. Xem vô sinh

necrotomy *n.* 1. the removal of a dead piece of bone (see *sequestrum*). 2. dissection of a dead body.

giải phẫu mô chết (*dt*) 1. việc cắt bỏ một miếng xương chết (xem mảnh xương mục). 2. giải phẫu tử thi

needle /nid'l/ *n.* a slender sharp-pointed instrument used for a variety of purposes. Needles used for sewing up tissue during surgical operation are of various designs, for specific operations, and are equipped with an eye for threading suture material. Hollow needles are used to inject substances into the body (in hypodermic syringes), to obtain specimens of tissue (see *biopsy*), or to withdraw fluid from a cavity (see *aspiration*). See also *stop needle*.

kim (*dt*) một dụng cụ mảnh có đầu nhọn dùng

nhiều mục đích. Kim dùng khâu các mô trong thao tác phẫu thuật có nhiều kiểu dáng cho các thao tác đặc hiệu và có lỗ để xô chất liệu khâu. Kim rỗng dùng chích các chất vào trong cơ thể (xem ống chích dưới đây, để lấy mẫu mô (xem sinh thiết) hay để rút dịch trong một xoang (xem hũ). Cùng xem kim ngung.

needling /'ni:dlin/ *n.* a form of *"capsulotomy* in which a sharp needle is used to make a hole in the capsule surrounding the lens of the eye.

chọc nang (*dt*) một dạng mổ nang, dùng một kim nhọn tạo một lỗ ở nang bao quanh tinh thể trong mắt

negativism /'negativizəm/ *n.* behaviour that is the opposite of that suggested by others. In *active negativism* the individual does the opposite of what he is asked (for example, he screws his eyes up when asked to open them). This is uncommon in adult life and is usually associated with other features of *'catatonia*. In *passive negativism* the person fails to cooperate (for example, he does not eat). This occurs in *'schizophrenia* and *'depression*.

tinh phủ định (*dt*) một kiểu cư xử đối nghịch lại với những điều do người khác khuyên bảo. Trong phủ định chủ động người bệnh làm ngược lại với việc được yêu cầu (thí dụ nhắm mắt lại khi được nói mở ra). Điều này ít khi thấy ở người trưởng thành và thường kết hợp với các đặc trưng khác của *'tăng trương lực*. Trong phủ định chủ động, người bệnh không chịu hợp tác (thí dụ không chịu ăn). Điều này xảy ra trong tâm thần phân liệt và trầm cảm".

Neisseria *n.* a genus of spherical Gram-negative aerobic nonmotile bacteria characteristically grouped in pairs. They are parasites of animals, and some species are normal inhabitants of the respiratory tract of man. The species *N. gonorrhoeae* (the gonococcus) causes *"gonorrhoea*. Gonococci are found within pus cells of urethral and vaginal discharge; they can be cultured only on serum or blood agar. *N. meningitidis* (the meningococcus) causes *"cerebrospinal fever* and *"meningitis*. Meningococci are found within pus cells infected cerebrospinal fluid and blood or in the nasal passages of carriers.

They too can only be cultured on serum or blood agar.

(dt) một giống vi trùng hình cầu. Gram âm, hiếu khí, không di động có đặc trưng xếp thành dải. Vì trùng này là ký sinh của súc vật, một vài loại sinh sống bình thường trong đường hô hấp ở người. Loài *N. gonorrhoeae* (viêm cầu) gây bệnh lậu. Lâu cầu thấy trong các tế bào mủ của dịch tiết ở niệu quản và âm đạo; và chỉ có thể nuôi cấy trong môi trường thạch máu hay huyết thanh. *N. meningitidis* (não mô cầu) gây bệnh não tủy và viêm màng não*. Não mô cầu thấy trong các tế bào mủ của mao và dịch não tủy bị nhiễm và trong đường mũi của các người lành mang trùng. Não mô cầu cũng chỉ nuôi cấy được trong môi trường thạch máu hay huyết thanh.

nematode (roundworm) *n.* any one of a large group of worms having an unsegmented cylindrical body, tapering at both ends. This distinguishes nematodes from other helminths. Nematodes occur either as free-living forms in the sea, fresh water, and soil or as parasites of plants, animals, and man. *Hookworms and *pinworms infest the alimentary canal. *Filariae are found in the lymphatic tissues. The guinea worm and **Onchocerca* affect connective tissue. Some nematodes (e.g. pinworms) are transmitted from host to host by the ingestion of eggs; others (e.g. **Wuchereria*) by the bite of a bloodsucking insect.

giun (lái) *(dt)* bất kỳ loại nào trong nhóm lớn các loại giun có cơ thể hình trụ không phân đứt và nhọn ở hai đầu. Điều này phân biệt giun với các loại giun sán khác. Giun thấy dưới dạng sống tự do trong biển, nước ngọt, đất hay là ký sinh của thực vật, súc vật và người. Giun móc và giun kim* gây nhiễm ống tiêu hóa. Giun chỉ* thấy trong các mô bạch huyết. Giun Guinea* và *Onchocerca* ánh hưởng đến các mô liên kết. Một số giun (như giun kim) truyền từ ký chủ này sang ký chủ khác do nuốt phôi trứng, các loài khác (như *Wuchereria*) truyền bằng vết đốt của một côn trùng hút máu.

Nembutal *n.* see pentobarbitone.
(dt) xem pentobarbitone.

neo- prefix denoting new or newly formed
tiếp đầu ngữ chỉ mới hay mới thành lập.

neocerebellum *n.* the middle lobe of the cerebellum, excluding the pyramid and uvula. In evolutionary terms it is the newest part, occurring only in mammals.

tâm tiêu não *(dt)* thùy giữa của não* ngoại trừ thùy tháp và thùy lưỡi gà. Trong thuật ngữ tiến hóa đây là phần mới nhất, chỉ thấy ở loài có vú.

neologism /ni'ɒlədʒizm/ *n.* (in psychiatry) the invention of words to which meanings are attached. It is common in childhood, but when it occurs in an adult it may be a symptom of a psychotic illness, such as 'schizophrenia'. It should be distinguished from 'paraphasia', in which new meanings are attached to ordinary words.

dùng từ mới *(dt)* (trong tâm thần học) việc phát minh ra các từ liên hệ đến các ý nghĩa. Điều này thường thấy trong tuổi thơ, nhưng nếu xảy ra ở người trưởng thành, có thể là triệu chứng của bệnh tâm thần như 'tâm thần phân liệt'. Cần phân biệt với chứng 'loạn ngôn' trong đó các ý nghĩa mới được gán cho các từ bình thường.

neomycin *n.* an antibiotic used to treat infections caused by a wide range of bacteria, mainly those affecting the skin and eyes. It is usually applied in creams or drops with other antibiotics, but can also be given by mouth.

(dt) một kháng sinh dùng chữa các bệnh nhiễm gây ra do một số lớn các loại vi trùng, chủ yếu là các loại ánh hưởng đến da và mắt. Thuốc thường dùng trong các loại kem hay thuốc giọt cùng với các loại kháng sinh khác, nhưng cũng có thể dùng uống.

neonatal death rate see infant mortality rate.

tỷ lệ tử vong sơ sinh xem tỷ lệ tử vong trẻ sơ sinh.

neonate /'niənət/ *n.* an infant at any time during the first four weeks of life. The word is particularly applied to infants just born or in the first week of life. -neonatal adj.

trẻ sơ sinh *(dt)* một trẻ sơ sinh ở bất kỳ thời điểm nào trong bốn tuần đầu đời. Từ này đặc biệt dùng cho trẻ mới sanh hay trong tuần đầu tiên khi sanh. -neonatal (tt).

neopallium *n.* an enlargement of the wall of each cerebral hemisphere. In evolutionary

terms it is the newest part of the cerebrum, formed by the development of new pathways for sight and hearing in mammals.

có đại não mới (*dt*) phần lớn ra trên thành của mõi ban cầu não. Trong thuật ngữ tiến hóa, đây là phần mới nhất của não, tạo thành do việc phát triển các đường thần kinh mới dùng cho thị giác và thính giác các loại con vật.

neoplasm *n.* a new and abnormal growth; any 'benign or' 'malignant tumour.'

u tân sinh (*dt*) một tăng sinh mới và bất thường; bất kỳ khối u lành tính hay ác tính nào.

neostigmine *n.* a 'parasympathomimetic' drug that acts by inhibiting the enzyme cholinesterase (see also anticholinesterase). It is used mainly to diagnose and treat 'myasthenia gravis' and as an antidote to some 'muscle-relaxant' drugs, such as tubocurarine. It is also used to treat some intestinal disorders and glaucoma. Neostigmine is administered by mouth, injection, or in eye-drops. Side-effects include digestive upsets and increased saliva flow. Trade name: **Prostigmin**.

(*dt*) một loại thuốc giống giao cảm* tác động bằng cách ức chế enzyme cholinesterase (cũng xem kháng cholinesterase). Thuốc dùng chủ yếu để chẩn đoán và chữa trị chứng nhược cơ nặng* và làm thuốc giải độc cho một số thuốc giãn cơ* như tubo-curarine. Thuốc cũng dùng chữa một số rối loạn đường ruột và tăng nhãn áp. Neostigmine dùng uống, chích hay nhỏ mắt, tác động phụ gồm rối loạn tiêu hóa và tăng tiết nước miếng. Tên thương mại: **Prostigmine**.

neph- (*nephro-*) prefix denoting the kidney(s).

tiếp đầu ngữ chỉ thận.

nephralgia *n.* pain in the kidney. The pain is felt in the loin and can be caused by a variety of kidney complaints.

dau thận (*dt*) đau trong thận, cảm thấy ở vùng thắt lưng và có thể do nhiều loại bệnh thận gây ra.

nephrectomy *n.* surgical removal of a kidney. When performed for cancer of the kidney, the entire organ is removed together

with its surrounding fat and the adjacent adrenal gland (*radical nephrectomy*). Removal of either the upper or lower pole of the kidney is termed *partial nephrectomy*.

cắt bỏ thận (*dt*) phẫu thuật cắt bỏ một thận. Khi phải cắt bỏ vì bị ung thư thận, toàn bộ cơ quan bị lấy đi cùng với lớp mỡ chung quanh và tuyến thượng thận kế bên (cắt bỏ thận). Chỉ cắt bỏ cục trên hay cục dưới của thận gọi là cắt bỏ thận từng phần.

nephritis (Bright's disease)

Infiltrans/ n. inflammation of the kidney. Nephritis is a nonspecific term used to describe a condition resulting from a variety of causes. See glomerulonephritis.

viêm thận (bệnh Bright) (*dt*) viêm thận là từ không đặc hiệu dùng mô tả một tình trạng do nhiều nguyên nhân gây ra. Xem viêm thận-tiểu cầu.

nephroblastoma (Wilms's tumour) *n.* a malignant tumour of the kidney found in children (see cancer). It is rare over the age of eight years and the most obvious symptom is an abdominal swelling. Treatment is by 'nephrectomy followed by radiotherapy and cytotoxic drugs'. Considerable improvement in the results of treatment has occurred in recent years since the use of cytotoxic drugs as a routine.

u nguyên bào thận (U Wilms) (*dt*) một khối u ác tính của thận thấy ở trẻ em (xem ung thư). Bệnh hiếm thấy ở trẻ trên tam tuổi. Triệu chứng rõ nhất là sưng bụng. Điều trị bằng cách cắt bỏ thận* tiếp theo là bức xạ liệu pháp và các thuốc gây độc tế bào*. Kết quả trị liệu đã được cải thiện rõ rệt trong những năm gần đây từ khi việc dùng các thuốc gây độc tế bào đã trở thành thông lệ.

nephrocalcinosis *n.* the presence of calcium deposits in the kidneys. This can be caused by excess calcium in the blood, as caused by overactivity of the parathyroid glands, or it may result from an underlying abnormality of the kidney. The cause of nephrocalcinosis must be detected by full biochemical, radiological, and urological investigation so that appropriate treatment can be undertaken.

chứng nhiễm calcit thận (*dt*) tình trạng

có các lắng đọng calcium trong thận. Điều này có thể gây ra do có quá nhiều calcium trong máu và hoạt động quá mức của tuyến cận giáp, hay cũng có thể do một bất thường chính ở thận. Nguyên nhân gây nhiễm calci thận phải được phát hiện bằng các điều nghiên đầy đủ về sinh hóa, X-quang, và miêu học để việc trị liệu được thực hiện đúng cách.

nephrogenic cord either of the paired ridges of tissue that run along the dorsal surface of the abdominal cavity of the embryo. Parts of it develop into the kidney, ovary, or testis and their associated ducts. Intermediate stages of these developments are the *pronephros, *mesonephros, and *metanephros.

dây sinh thận một trong đôi gờ mỏ chảy dọc theo mặt lưng của xoang bụng phổi. Các phần của dây chằng này sẽ phát triển thành thận, noãn sáu hay dịch hoàn và các ống dẫn liên quan. Các giai đoạn trung gian của sự phát triển này là "tiền thận", "trung thận" và "hậu thận".

nephrolithiasis n. the presence of stones in the kidney (see calculus). Such stones can cause pain and blood in the urine, but they may produce no symptoms. Full investigation is undertaken to determine the underlying cause of stone formation. When stones are associated with urinary obstruction and infection they usually require surgical removal (see nephro-lithotomy, pyelolithotomy).

bệnh sỏi thận (dt) tình trạng có sỏi trong thận (xem sỏi). Các sỏi này có thể gây đau và có máu trong nước tiểu, nhưng cũng có thể không gây triệu chứng gì. Cần điều nghiên đầy đủ để xác định nguyên nhân chính gây tạo sỏi. Khi sỏi kết hợp với tắt đường tiểu và nhiễm trùng thường phải phẫu thuật lấy ra (xem mở thận lấy sỏi, mở bể thận lấy sỏi).

nephrolithotomy n. the surgical removal of a stone from the kidney by an incision into the kidney substance. It is normally performed in combination with an incision into renal pelvis (see pyelolithotomy). See also percutaneous nephrolithotomy.

mở thận lấy sỏi (dt) phẫu thuật lấy sỏi ra bằng cách rạch vào mỏ thận. Điều này thường thực hiện kết hợp với một đường rạch

trong bể thận (xem mở bể thận lấy sỏi). Cũng xem mở thận lấy sỏi qua da.

nephrology n. the branch of medicine concerned with the study, investigation, and management of diseases of the kidney. See also urology -nephrologist n

thận học (dt) một ngành của y khoa liên quan đến việc học, điều nghiên và xử lý các bệnh thận. Cũng xem niệu học.-nephrologist n

nephron n. the active unit of excretion in the kidney (see illustration). Blood, supplied by branches of the renal artery, is filtered through a knot of capillaries (*glomerulus*) into the cup-shaped *Bowman's capsule* so that water, nitrogenous waste, and many other substances (excluding colloids) pass into the *renal tubule*. Here most of the substances are reabsorbed back into the blood, the remaining fluid ("urine") passing into the collecting duct, which drains into the *ureter*.

(dt) đơn vị hoạt động xuất tiết trong thận (xem hình). Máu do các nhánh động mạch thận cung cấp được lọc qua một nút mao mạch (tiểu cầu) vào trong nang Bowman hình chén để cho nước, các chất thải nitơ, và nhiều chất khác (ngoại trừ các dịch keo) đi vào trong tiểu quản thận. Ở đây hầu hết các chất được tái hấp thu vào dòng máu. phần dịch còn lại (nước tiểu*) đi vào ống góp rồi chảy vào niệu quản.

nephropexy n. an operation to fix a mobile kidney. The kidney is fixed to the twelfth rib and adjacent posterior abdominal wall to prevent descent of the kidney on standing (see nephroptosis).

cố định thận (dt) theo tác cố định một thận di động. Thận được cố định với xương sườn thứ mười hai và tiếp giáp với thành bụng phía sau để ngăn thận sa xuống khi đứng (xem chứng sa thận).

nephroptosis n. abnormal descent of a kidney into the pelvis on standing, which may occur if it is excessively mobile (for example, in thin women). If this is accompanied by pain and obstruction to free drainage of urine by the kidney, "nephropesy" may be advised.

chứng sa thận (dt) thận sa bất thường vào trong khung chậu khi đứng, có thể xảy ra khi

thiền rất ứ đọng (thí dụ ở phụ nữ mãn kinh). Nếu điều này kèm theo đau và tắc đường dẫn lưu nước tiểu ra khỏi thận, có thể cần thủ thuật cống định thận.

nephrosclerosis *n.* hardening of the arteries and arterioles of the kidneys. Arteriolar nephrosclerosis is associated with hypertension.

xơ cứng thận *(dt)* tình trạng các động mạch và tiểu động mạch thận bị cứng lại. Xơ cứng tiểu động mạch thận kết hợp với tăng huyết áp.

nephroscope *n.* an instrument used for examining the inside of the kidney (*nephroscopy*) at open operation, usually in an attempt to locate small fragments of calculi in the calyces.

ống soi thận *(dt)* dụng cụ dùng xem xét bên trong thận (*phép soi thận*) khi thao tác mở; thường để tìm cách định vị các mảnh sỏi nhỏ trong dài thận.

nephrosis *n.* (in pathology) degenerative changes in the epithelium of the kidney tubules. The term is sometimes used loosely for the *nephrotic syndrome*.

bệnh hư thận *(dt)* (trong bệnh học) thay đổi thoái hóa biểu mô các tiểu quản thận. T. này đôi khi dùng không chính xác để chỉ *hội chứng hư thận*.

nephrostomy *n.* drainage of urine from the kidney by a tube (catheter) passing through the kidney via the skin surface. This is commonly used as a temporary procedure after operations on the kidney. Long-term urine drainage by nephrostomy may be complicated by the attendant problems of infection and obstruction of the catheter by debris.

thủ thuật mổ thông thận *(dt)* dẫn lưu nước tiểu từ thận bằng một ống (ống thông) đi qua thận qua bê mặt da. Điều này thường dùng như một thủ pháp tạm thời sau khi phẫu thuật thận. Dẫn lưu nước tiểu lâu dài bằng mổ thông thận có thể có các biến chứng kèm theo như nhiễm trùng và tắc ống thông vì các mảnh vụn.

nephrotic syndrome *a condition in which there is great loss of protein in the urine, reduced levels of albumin in the blood, and generalized swelling of the tissues due*

to oedema. It can be caused by a variety of disorders, most usually **glomerulonephritis*.

hội chứng hư thận *tình trạng bị mất nhiều protein trong nước tiểu, giảm mức albumin trong máu và sưng các mô do phù nề. Điều này có thể do nhiều rối loạn gây ra, thường nhất là viêm thận-tiểu cầu.*

nephrotomy *n.* surgical incision into the substance of the kidney. This is usually undertaken to remove a kidney stone (see *nephrolithotomy*).

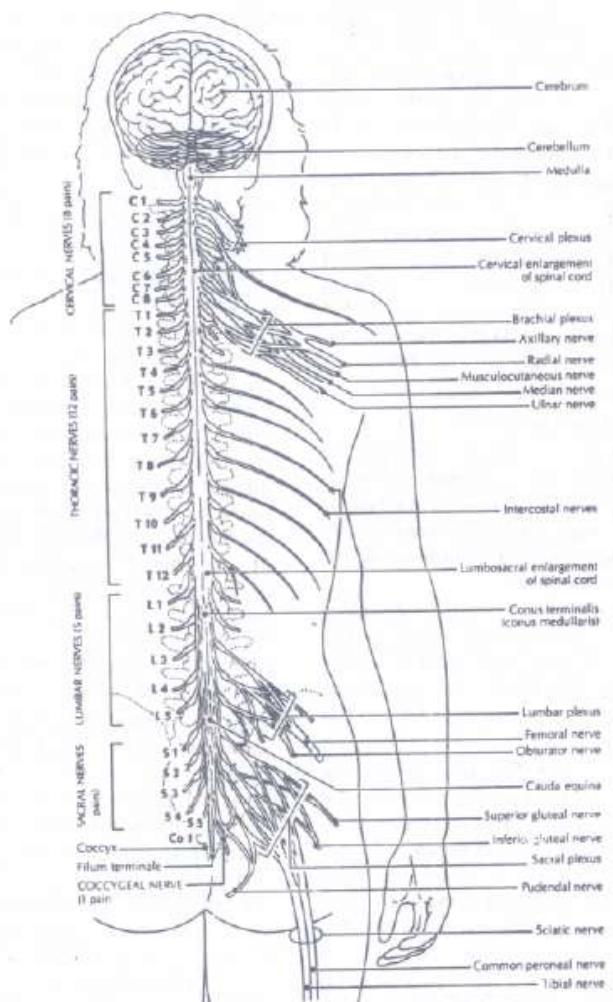
thủ thuật mổ thận *(dt)* phẫu thuật rạch trong mô thận. Điều này thường thực hiện để lấy sỏi thận (xem mổ thận lấy sỏi).

nephroureterectomy (ureteronephrectomy) *n.* surgical removal of a kidney together with its ureter. This operation is performed of cancer of the kidney pelvis or ureter. It is also undertaken when the kidney has been destroyed by **vesicoureteric reflux*, to prevent subsequent continuing reflux into the stump of the ureter that would occur if the kidney alone were removed.

cắt bỏ thận-niệu quản (cắt bỏ niệu quản - thận) *(dt)* phẫu thuật cắt bỏ một thận cùng với niệu quản. Thao tác này thực hiện vị ứng thư bể thận hay niệu quản. Điều này cũng thực hiện khi thận bị hủy hoại vì hồi lưu bàng quang-niệu quản để ngăn hồi lưu vào gốc niệu quản tiếp tục xảy ra nếu chỉ lấy thận.

nerve /nɜːv/ *n.* a bundle of conducting nerve fibres (see illustration) that transmit impulses from the brain or spinal cord to the muscles and glands (*motor nerves*) or inwards from the sense organs to the brain and spinal cord (*sensory nerves*). Most large nerves are mixed nerves, containing both motor and sensory nerve fibres running to and from a particular region of the body.

dây thần kinh *(dt)* một bó sợi thần kinh* dẫn truyền (xem hình) truyền các xung lực từ não hay dây cột sống đến các cơ và tuyến (dây thần kinh vận động) hay ngược lại từ các cơ quan cảm giác đến não và dây cột sống (dây thần kinh cảm giác). Hầu hết các dây thần kinh lớn đều là dây thần kinh hỗn hợp có chứa cả hai loại sợi thần kinh vận động và cảm giác đưa đến và dẫn đi từ một vùng đặc

bịt trên cơ thể.

nerve block/ /nɜːv blɒk/ a method of producing anaesthesia in part of the body by blocking the passage of pain impulses in the sensory nerves supplying it. A local anaesthetic, such as lignocaine, is injected into the tissues in the region of a nerve. In this way anaesthesia can be localized, so that minor operations can be performed without the necessity of giving a general anaesthetic.

phong bế thần kinh/phuong pháp gây mê một bộ phận cơ thể bằng cách phong bế các xung lực đau do các dây thần kinh cảm giác dẫn từ bộ phận này đi. Dùng một loại thuốc gây mê cục bộ chích vào mô trong vùng dây thần kinh. Bằng cách này có thể giới hạn gây mê tại chỗ để thực hiện các tiểu phẫu mà không cần gây mê toàn thân.

nerve cell/ /nɜːv sɛl/ see neurone.

tế bào thần kinh/xem neurone.

nerve ending/ /nɜːv 'endɪŋ/ the final part (terminal) of one of the branches of a nerve fibre, where a neurone makes contact either with another neurone at a synapse or with muscle or gland cell at a neuromuscular or neuroglandular junction.

mút thần kinh/phản sau cùng (rắn cùng) của một trong các nhánh sợi thần kinh, dây ta nơi một norón tiếp xúc với một norón khác ở một liên hợp thần kinh hay với một cơ hay tế bào tuyền ở một liên hợp thần kinh cơ hay thần kinh tuyền.

nerve fibre/ /nɜːv 'faɪbrə/ the long, fine process that extends from the cell body of a neurone and carries nerve impulses. Bundles of nerve fibres running together form a 'nerve'. Each fibre has a sheath, which in medullated nerve fibres is a relatively thick layer containing the fatty insulating material 'myelin'.

sợi thần kinh/một sợi dài mang chạy từ thân tế bào một norón có nhiệm vụ mang các xung lực thần kinh. Nhiều bó sợi thần kinh cùng chạy với nhau tạo thành một dây thần kinh. Mỗi sợi thần kinh có một bao, bao này trong sợi thần kinh myelin là một lớp khía dày có chứa myelin là chất liệu mờ dùng cách ly.

nerve gas/ /nɜːv gæs/ any gas that disrupts the normal functioning of nerves and thus of

the muscles they supply. There are two groups, the G agents and the V agents. The latter are more than 300 times as deadly as mustard gas: one inhalation can kill by paralysing the respiratory muscles. V agents also act through the skin, therefore gas masks are ineffective protection against them.

hơi độc thần kinh/bất kỳ loại hơi báo làm gián đoạn chức năng bình thường của các sợi thần kinh, tức làm gián đoạn chức năng của các cơ do sợi thần kinh này cung cấp. Có hai nhóm: nhóm tác nhân G và nhóm tác nhân V. Nhóm sau này độc hơn 300 lần so với hơi mù tạc, chỉ hít phải một lát cũng đủ gây chết vì té liệt các cơ hô hấp. Các tác nhân V cũng tác động qua da nên việc dùng mặt nạ hơi độc cũng không bảo vệ được.

nerve impulse/ /nɜːv 'impʌls/ the electrical activity in the membrane of a neurone that - by its rapid spread from one region to the next - is the means by which information is transmitted within the nervous system along the axons of the neurones. The membrane of a resting nerve is charged (polarized) because of the different concentrations of ions inside and outside the cell. When a nerve impulse is triggered, a wave of depolarization spreads, and ions flow across the membrane (see action potential). Until the nerve has undergone repolarization no further nerve impulses can pass.

xung lực thần kinh hoạt động điện trong màng một norón. Hoạt động này lan tràn nhanh từ vùng này sang vùng khác nên được dùng làm phương tiện dẫn truyền các thông tin trong hệ thần kinh theo sợi trục các norón. Màng một dây thần kinh khi nghỉ có mang điện tích (có phân cực) vì có khác biệt về nồng độ các ion bên trong và bên ngoài tế bào. Khi có gây phát một xung lực thần kinh, sẽ có một luồng sóng khử cực và các ion sẽ chảy qua màng tế bào (xem tác động phân cực). Cho tới khi dây thần kinh được tái phân cực, sẽ không có xung lực thần kinh nào đi qua được.

nervous system/ /nɜːvəs 'sɪstəm/ the vast network of cells specialized to carry information (in the form of 'nerve impulses') to and from all parts of the body in order to bring about bodily activity. The brain and spinal

cord together form the 'central nervous system, the remaining nervous tissue is known as the 'peripheral nervous system and includes the 'au-tonomic nervous system, which is itself divided into the sympathetic and parasympathetic nervous systems. The basic functional unit of the nervous system is the 'neurone (nerve cell).

hệ thần kinh một mạng lưới lớn các tế bào chuyên hóa để chuyên chở thông tin (dưới dạng các xung lực thần kinh*) đến và đi trong cơ thể. Não và dây cột sống cũng tạo thành hệ thần kinh trung ương, các mô thần kinh còn lại gọi là hệ thần kinh ngoại biên và bao gồm hệ thần kinh tự trị*, hệ này chia thành các hệ thần kinh giao cảm và phó giao cảm. Đơn vị hoạt động căn bản của hệ thần kinh là neuron* (tế bào thần kinh).

nettle rash/ 'nett riʃ/ an allergic skin reaction causing blisters and wheals, resembling those caused by nettle stings. See urticaria.

ban tần mao một phản ứng dị ứng da gây ra bóng nước và mày đay giống như khi bị đụng phải lông ngứa của cây tần ma. Xem mày đay.

neur- (neuro-) prefix denoting nerves or the nervous system

tiếp đầu ngữ chỉ dây thần kinh hay hệ thần kinh.

neural arch/ 'njuərəl a:tʃ/ see vertebra. **cung thần kinh** xem đốt sống.

neural crest/ 'njuərəl krest/ the two bands of ectodermal tissue that flank the neural plate of the early embryo. Cells of the neural crest migrate throughout the embryo and develop into sensory nerve cells and peripheral nerve cells of the autonomic nervous system.

mào thần kinh hai băng mô ngoài bị dọc theo hai bên màng thần kinh trong phôi ở giai đoạn đầu. Các tế bào của mào thần kinh sẽ di trú khắp phôi và phát triển thành các tế bào thần kinh cảm giác và tế bào thần kinh ngoại biên của hệ thần kinh tự trị.

neuralgia/ 'njuə'relɪdʒə/ n. a severe burning or stabbing pain often following the course of a nerve. *Postherpetic neuralgia* is an intense debilitating pain felt at the site of

a previous attack of shingles. In *trigeminal neuralgia (tic dououreux)* there are brief paroxysms of searing pain felt in the distribution of one or more branches of the trigeminal nerve in the face. The facial pain of *migraineous neuralgia* lasts for 30-60 minutes and occurs at roughly the same time on successive days.

dau dây thần kinh (đau) đau nóng bỏng dữ dội hay đau như dao đâm thường theo đường đi của dây thần kinh. Đau thần kinh sau herpes là đau âm ỉ nặng ở nơi trước đó đã bị bệnh zona. Trong đau dây thần kinh sinh ba (máy cơ đau ở mắt) có những cơn kịch phát đau buốt ngắn theo đường phân bố của một hay nhiều nhánh thần kinh sinh ba trên mặt. Đau thần kinh thuộc nhức nửa đầu trên mặt kéo dài từ 30-60 phút và xảy ra gần như cùng thời điểm trong nhiều ngày liên tiếp.

neural plate/ 'njuərəl pleɪt/ the strip of ectoderm lying along the central axis of the early embryo that forms the neural tube and subsequently the central nervous system.

màng thần kinh dài ngoài bị nén dọc theo trục trung tâm của phôi ở giai đoạn đầu, dài này sẽ tạo thành ống thần kinh và sau đó là hệ thần kinh trung ương.

neural spine/ 'njuərəl spɪn/ the spinous process situated on the neural arch of a vertebra.

gai thần kinh móm gai ở trên cung thần kinh của một đốt sống*.

neural tube/ 'njuərəl tju:b/ the embryological structure from which the brain and spinal cord develop. It is a hollow tube of ectodermal tissue formed when two edges of a groove in a plate of primitive neural tissue (neural plate) come together and fuse. Failure of normal fusion results in a number of congenital defects (see neural tube defects).

ống thần kinh cấu trúc phôi sẽ phát triển thành não và dây cột sống. Đây là một ống mỏng ngoài bị rỗng tạo thành khi hai bờ của rãnh trong màng mỏ thần kinh nguyên thủy (màng thần kinh) gặp nhau và liền lại. Khi hai bờ không nối lại với nhau được bình thường sẽ sinh ra một số khuyết tật bẩm sinh (xem khuyết tật ống thần kinh).

neural tube defects / nju:ərəl tju:b

Nhịkis/ a group of congenital abnormalities caused by failure of the "neural tube to close. In "spina bifida" the bony arches of the spine, which protect the spinal cord and its coverings (the meninges), fail to close. More severe defects of fusion of these bones result in increasingly serious neurological conditions. A *meningocele* is the protrusion of the meninges through the gap in the spine, the skin covering being vestigial. There is a constant risk of damage to the meninges, with resulting infection. Urgent surgical treatment to protect the meninges is required. In a *meningocele-focele* (*myelomeningocele*; *myelo-focele*) the spinal cord and the nerve roots are exposed, often adhering to the fine membrane that overlies them. There is a constant risk of infections and this condition is accompanied by paralysis and numbness of the legs and urinary incontinence. Hydrocephalus and the "Arnold-Chiari malformation are usually present. A failure of fusion at the cranial end of the neural tube (*cranium bifidum*) gives rise to comparable disorders. The bone defect is most often in the occipital region of the skull but it may occur in the frontal or basal regions. A protrusion of the meninges alone is called a *cranial meningocele*. The terms *meningoencephalocele*, *encephalocele*, and *cephalocele* are used to indicate the protrusion of brain tissue through the skull defect. This is accompanied by severe mental and physical disorders.

khuyết tật ống thần kinh một nhóm các bất thường bẩm sinh gây ra do ống thần kinh không đóng lại được. Trong tật nứt đốt sống* các cung xương của cột sống dùng bảo vệ dây cột sống và các màng bao (màng não tuy) không đóng lại được. Các khuyết tật nặng hơn về nói liên những xương này gây ra tình trạng thần kinh dien biến năng. Thoát vị màng não tuy là màng tuy sống lồi ra qua khe cột sống, lớp da bao bọc chỉ cón vết tích. Có rò ra thường xuyên về tốn hai màng tuy gây ra nhiễm trùng, nên cần điều trị phẫu thuật khẩn cấp để bảo vệ màng tuy. Trong thoát vị màng tuy-dây cột sống (thoát vị dây cột sống-màng tuy, thoát vị dây cột sống) dây cột sống và các rễ thần kinh lộ ra.

thường định vào lớp màng mỏng bao quanh. Cũng có nguy cơ nhiễm trùng thường xuyên và tình trạng này thường kèm theo liệt và té các chi, và không kiểm chế được tiểu tiện. Cũng thường có trán dịch não" và dị dạng Arnold-Chiari". Trường hợp phần tủy cung phía não của ống thần kinh không nói lại được (tật nứt sọ) sẽ sinh ra các ròi loạn tủy tự. Khuyết tật xương thường thấy nhất ở vùng chẩm trên hộp sọ nhưng cũng có thể xảy ra ở vùng trán hay vùng dày. Khi chi có màng não bị nhô ra sẽ gọi là thoát vị màng não sọ. Các từ thoát vị não-màng não, thoát vị não, và thoát vị đầu dùng chỉ tình trạng màng não bị nhô ra qua khuyết tật hộp sọ. Điều này đi kèm với những ròi loạn tủy thần và tho chất nghiêm trọng.

neapraxia *n.* temporary loss of nerve function resulting in tingling, numbness, and weakness. It is usually caused by compression of the nerve and there is no structural damage involved. Complete recovery occurs.

thần kinh thất dụng (*dt*) mất chức năng thần kinh tạm thời, gây ngứa ran, tê, và yếu ớt. Điều này thường do dây thần kinh bị ép và không tổn hại cấu trúc. Thường phục hồi được hoàn toàn.

neurasthenia/ nju:əsθniə/ *n.* a set of psychological and physical symptoms, including fatigue, irritability, headache, dizziness, anxiety, and intolerance of noise. It can be caused by organic damage, such as a head injury, or it can be due to neurosis. -neurasthenic *adj.*, *n.*

suy nhược thần kinh (*dt*) một nhóm các triệu chứng về tủy thần và tho chất, gồm mệt mỏi, dễ kích thích, nhức đầu, choáng váng, lo âu, và không chịu được tiếng động. Điều này có thể gây ra do tổn hại hữu cơ như tổn thương dây, hay cũng có thể do loạn thần kinh. -neurasthenic (*tt, dt*).

neurectasis *n.* the surgical procedure for stretching a peripheral nerve.

kéo giãn dây thần kinh (*dt*) thủ pháp phẫu thuật kéo giãn một dây thần kinh ngoại biên.

neurectomy *n.* the surgical removal of the whole or part of a nerve.

cắt bỏ dây thần kinh (dt) phẫu thuật lấy đi toàn bộ hay một phần dây thần kinh.

neurilemma (neurolemma) n. the sheath of the axon of a nerve fibre. The neurilemma of a medullated fibre contains 'myelin laid down by Schwann cells. - **neurilemmal** adj.

bao ngoài bờ thần kinh (dt) bao sợi trục của một sợi thần kinh. Bao ngoài bờ sợi thần kinh của một sợi tuy có chứa myelin do các tế bào Schwann tiết ra. - **neurilemmal** (tt).

neurilemmoma n. see neurofibroma.

u thần kinh dẹm (dt) xem u xơ thần kinh.

neurinoma n. see neurofibroma.

u thần kinh (dt) xem u xơ thần kinh.

neuritis /njʊə'raɪtɪs/ n. a disease of the peripheral nerves showing the pathological changes of inflammation. The term is also used in a less precise sense as an alternative to 'neuropathy'. See also retrobulbar neuritis.

viêm dây thần kinh (dt) một bệnh của các dây thần kinh ngoại biên có các thay đổi bệnh lý do viêm. Từ này cũng dùng thay cho 'bệnh thần kinh' dù không được chính xác. Cũng xem viêm dây thần kinh nghịch hành.

neuroanatomy n. the study of the structure of the nervous system, from the gross anatomy of the brain down to the microscopic details of neurones.

giải phẫu thần kinh (dt) khoa học về cấu trúc hệ thần kinh, từ giải phẫu học đại thể của não cho tới các chi tiết vi thể của các nơron.

neurobiotaxis n. the predisposition of a nerve cells to move towards the source of its stimuli during development.

sinh động thần kinh (dt) khuynh hướng tự nhiên của một tế bào thần kinh di chuyển về hướng nguồn kích thích trong khi phát triển.

neuroblast n. any of the nerve cells of the embryo that give rise to functional nerve cells (neurons).

nguyên bào thần kinh (dt) bất kỳ tế bào thần kinh nào của phôi sẽ sinh ra các tế bào thần kinh chức năng.

neuroblastoma n. a malignant tumour composed of embryonic nerve cells. It may originate in any part of the sympathetic nervous system, most commonly in the medulla of the adrenal gland, and secondary growths are often wide-spread in other organs and in bones.

u nguyên bào thần kinh (dt) một khối u ác tính gồm các tế bào thần kinh phôi thai. U này có thể bắt nguồn từ bất cứ phần nào trong hệ thần kinh giao cảm, thường thấy nhất trong lối thương thận, và các tăng sinh thứ phát thường lan tràn vào các cơ quan khác và vào xương.

neurocranium n. the part of the skull that encloses the brain.

sọ thần kinh (dt) phần sọ bao bọc não.

neurodermatitis (neurodermatosis) n. a skin disease in which localized areas itch persistently and, because of constant scratching, become thickened (see lichenification). Women suffer more than men and the cause is uncertain, though psychological factors probably play a part. Common sites are the back of the neck, forearm, upper inner thighs inner side of knees, and outer side of ankle.

viêm da thần kinh (bệnh da thần kinh) (dt) một bệnh ngoài da có các vùng ngứa dai dẳng, và vì gãi thường xuyên nên bị dày lên. (xem dài tiền hóa). Phụ nữ bị nhiều hơn đàn ông, và nguyên nhân chưa được xác định rõ, dù các nhân tố tâm lý có lẽ có vai trò quan trọng. Các vùng viêm thường thấy là phía sau cổ, cánh tay trước, đầu trên phía trong, mặt trong đầu gối, và vùng ngoài cổ chân.

neuroendocrine system the system of dual control of certain activities of the body by means of both nerves and circulating hormones. The functioning of the autonomic nervous system is particularly closely linked to that of the pituitary and adrenal glands. See neurohormone, neurosecretion.

hệ thần kinh nội tiết hệ thống kiểm soát hai mặt về một số hoạt động cơ thể bằng cả các dây thần kinh và các hormone lưu hành. Hoạt động của hệ thần kinh tự trị đặc biệt liên quan mật thiết đến hoạt động của

tuyến yên và các tuyến thương thần. Xem hormone thần kinh, thần kinh phân tiết.

neuropithelioma *n.* a malignant tumour of the retina of the eye. It is a form of 'glioma' and commonly spreads into the brain.

u biếu mô thần kinh(*dt*) một khối u ác tính của võng mạc mắt. Đây là một dạng u thần kinh đậm* và thường lan tràn vào trong não.

neuroepithelium *n.* a type of epithelium associated with organs of special sense. It contains sensory nerve endings and is found in the retina, the membranous labyrinth of the inner ear, the mucous membrane lining the nasal cavity, and the taste buds. *-neuroepithelial adj.*

biểu mô thần kinh(*dt*) một loại biểu mô kết hợp với các cơ quan cảm giác đặc biệt. Biểu mô thần kinh có chứa các mứt thần kinh cảm giác thấy trong võng mạc, mề đảo mang ở tai trong, niêm mạc lót xoang mũi, và các chồi vị giác. *-neuroepithelial (lt)*.

neurofibril *n.* one of the microscopic threads of cytoplasm found in the cell body of a 'neurone' and also in the 'axoplasm' of peripheral nerves.

sợi nguyên thần kinh(*dt*) một trong các sợi vi thể của bao tƣơng thấy trong thần kinh bao của một nơron và cũng thấy trong bao tƣơng sợi trực của các dây thần kinh ngoại biên.

neurofibroma (neurilemmoma, neurinoma, neuroma, Schwannoma) *n.* a benign tumour growing from the fibrous coverings of a peripheral nerve; it is usually symptomless. When it develops from the sheath of a nerve root, it causes pain and may compress the spinal cord.

u xơ thần kinh (u thần kinh đậm, u thần kinh, u dây thần kinh, u Schwann)(*dt*) một khối u lành tính phát triển trên màng bao xơ của một dây thần kinh ngoại biên. U này thường không gây triệu chứng. Khi u phát triển trên bao rễ thần kinh sẽ gây đau và có thể ép dây cột sống.

neurofibromatosis (von Recklinghausen's disease) *n.* a congenital disease, typified by numerous benign tumours

growing from the fibrous covering of nerves (*see neurofibroma*). Tumours may occur in the spinal canal, where they may press on the spinal cord. The tumours can be felt beneath the skin along the course of the nerves; they sometimes become malignant, giving rise to *neurofibrosarcomas*. Pigmented patches on the skin (*café au lait spots*) are commonly found. This condition is often associated with the adrenal tumour '*phaeochromocytoma*'.

bệnh u xơ thần kinh (bệnh von Recklinghausen)(*dt*) một bệnh bẩm sinh có các khối u lành tính tiêu biểu phát triển lớp bao xơ của các dây thần kinh (xem u xơ thần kinh). Các khối u có thể xảy ra trong ổ đĩa sống và ép lên dây cột sống. Các khối u có thể sở thấy dưới da dọc theo đường đi của dây thần kinh, đôi khi có thể trở thành ác tính và sinh ra các sarcoma xơ thần kinh. Cũng thường thấy các điểm có sắc tố trên da (điểm màu cà phê sữa). Tình trạng này thường kết hợp với u thượng thận gọi là u tế bào ưa cream'.

neurogenesis *n.* the growth and development of nerve cells.

phát sinh thần kinh(*dt*) tăng trưởng và phát triển các tế bào thần kinh.

neurogenic adj. 1. caused by disease or dysfunction of the nervous system. 2. arising in nervous tissue. 3. caused by nerve stimulation.

do thần kinh(*lt*) 1. gây ra do bệnh hay rối loạn chức năng của hệ thần kinh. 2. phát sinh từ các mô thần kinh. 3. gây ra do kích thích thần kinh.

neuroglia *n.* *see glia.*

thần kinh đậm(*dt*) xem mô đậm.

neurohormone *n.* a hormone that is produced within specialized nerve cells and is secreted from the nerve endings into the circulation. Examples are the hormones oxytocin and vasopressin, produced within the nerve cells of the hypothalamus and released into the circulation in the posterior pituitary gland, and noradrenaline, released from 'chromaffin tissue' in the adrenal medulla.

hormone thần kinh(*dt*) một hormone

sản sinh trong các tế bào thần kinh chuyên hóa và tiết ra từ các mút thần kinh vào hệ tuần hoàn. Thị dụ như các hormone oxytocin và vasopressin, sản sinh trong các tế bào thần kinh của vùng dưới đồi và phóng thích vào hệ tuần hoàn trong tuyến yên sau, và adrenalin do các mô ưa crôm* trong lối thượng thận phóng thích.

neurohumour n. a. *neurohormone or a *neurotransmitter.

thể dịch thần kinh (dt) một hormone thần kinh hay chất dẫn truyền thần kinh

neurohypophysis n. the posterior lobe of the *pituitary gland.

tuyến yên thần kinh (dt) thùy sau của tuyến yên.

neurolemma n. see neurilemma

bao ngoài bô thần kinh xem phản dịch chữ neurilemma

neurology/ 'nju:ələdʒi/ n. the study of the structure, functioning, and diseases of the nervous system (including the brain, spinal cord, and all the peripheral nerves). -neurological adj. -neurologist n.

thần kinh học (dt) khoa học về cấu trúc, chức năng và các bệnh của hệ thần kinh (gồm não, dây cột sống, và toàn bộ các dây thần kinh ngoại biên). -neurological (tt) -neurologist (dt).

neuroma n. see neurofibroma.

u dây thần kinh (dt) xem u xơ thần kinh.

neuromuscular junction (myo-neural junction) the meeting point of a nerve fibre and the muscle fibre that it supplies. Between the enlarged end of the nerve fibre (*motor end-plate*) and the membrane of the muscle is a gap across which a 'neurotransmitter' must diffuse from the nerve to trigger contraction of the muscle.

tiếp hợp thần kinh-cơ (tiếp hợp co-thần kinh) điểm gặp của một sợi thần kinh và một sợi cơ do nó cung cấp. Giữa phần tản cung lớn ra của một sợi thần kinh (mảng tản cung vận động) và mảng cơ có một khoảng trống để một chất dẫn truyền thần kinh phân tán qua đó và khởi động cơ cơ.

neuromyelitis optica (Devic's disease) a condition that is closely related to

multiple sclerosis. Typically there is a transverse 'myelitis, producing paralysis and numbness of the legs and trunk below the inflamed spinal cord, and 'retrobulbar (optic) neuritis affecting both optic nerves. The attacks of myelitis and optic neuritis may coincide or they may be separated by days or weeks. Recovery from the initial attack is often incomplete but relapses appear to be less common than in conventional multiple sclerosis.

viêm thần kinh tuy thị giác (bệnh Devic) một tình trạng liên hệ mật thiết với da xơ cứng. Ở dạng tiêu biểu có viêm dây cột sống ngang, gây liệt và tê các chân và phần thân phía dưới vùng viêm ở dây cột sống, và viêm thần kinh thị giác. Các cơn viêm dây cột sống và viêm thần kinh thị giác có thể trùng nhau hay cách nhau nhiều ngày tới nhiều tuần. Bệnh nhân thường không bình phục được hoàn toàn sau cơn bệnh đầu tiên, nhưng ít bị tái phát hơn so với da xơ cứng quy ước.

neurone (nerve cell)/ 'nju:reɪn/ n.

one of the basic functional units of the nervous system: a cell specialized to transmit electrical *nerve impulses and so carry information from one part of the body to another (see illustration). Each neurone has an enlarged portion, the *cell body* (*perikaryon*), containing the nucleus; from the body extend several processes (*dendrites*) through which impulses enter from their branches. A longer process, the *nerve fibre* (see axon), extends outwards and carries impulses away from the cell body. This is normally unbranched except at the *nerve ending. The point of contact of one neurone with another is known as a *synapse.

nơron (tế bào thần kinh) một trong số các đơn vị chức năng căn bản của hệ thần kinh; một tế bào được chuyên hóa để dẫn truyền các xung lực thần kinh* điện và như vậy sẽ mang thông tin từ một bộ phận cơ thể đến một bộ phận khác (xem hình). Mỗi nơron có một phần lớn ra gọi là thân tế bào (thân bào) có chứa nhân; từ thân này sẽ trải ra nhiều móm gọi là đuôi gai có nhánh để nhân vào các xung lực. Một móm dài hơn, tức sợi thần kinh (xem sợi trực) hướng ra phía

ngoài và mang các xung lực từ thân tế bào đi. *Sợi thần kinh thường không phân nhánh trả ra ở nút thần kinh*. Điểm tiếp xúc của một nơron với một nơron khác gọi là *l嚢 hợp thần kinh*.

neuronophagia *n.* the process whereby damaged or degenerating nerve cells finally disintegrate and are removed by scavenger cells ('phagocytes').

thực bào thần kinh (*dt*) tiến trình nhờ đó các tế bào thần kinh bị tổn thương thoái hóa được phân hủy và được các tế bào đơn độc (thực bào) mang đi.

neuronoplasty *n.* reconstructive surgery for damaged or severed peripheral nerves

tạo hình thần kinh (*dt*) phẫu thuật tái tạo các dây thần kinh ngoại biên bị tổn hại hay bị cắt đứt.

neuropathy *n.* any disease of the peripheral nerves, usually causing weakness and numbness. In a *mononeuropathy* a single nerve is affected and the extent of the symptoms depends upon the distribution of that nerve. In a *polyneuropathy* many or all of the nerves are involved and the symptoms are most profound at the extremities of the limbs.

bệnh thần kinh bất kỳ bệnh nào của các dây thần kinh ngoại biên, thường gây yếu ớt và tê. Trong bệnh đơn thần kinh, chỉ một dây thần kinh bị ảnh hưởng và biến đổi các triệu chứng tùy thuộc vào phân bố của dây thần kinh này. Trong bệnh đa thần kinh, có nhiều hay tất cả các dây thần kinh đều bị liên quan và các triệu chứng bệnh thấy nặng nhất ở các đầu chi.

neurophysiology *n.* the study of the complex chemical and physical changes that are associated with the activity of the nervous system.

sinh lý thần kinh (*dt*) ngành học về những thay đổi vật lý hay hóa học phức tạp kết hợp với hoạt động của hệ thần kinh.

neuropil *n.* nerve tissue that is visible microscopically as a mass of interwoven and interconnected nerve endings, dendrites, and other neurone components, rather than an ordered array of axons.

mạng thần kinh (*dt*) mảng thần kinh thấy dưới kính hiển vi như một khối các nút thần

kinh, đuôi gai và các thành phần nơron khác nối với nhau và dán vào nhau, không như các sợi trực tiếp xếp cờ trật tự.

neuroretinitis *n.* combined inflammation of the optic nerve and the retina.

viêm thần kinh-vông mạc (*dt*) viêm kết hợp thần kinh thị giác và vông mạc.

neurosecretion *n.* any substance produced within, and secreted by, a nerve cell. Important examples are the hormone-releasing factors produced by the cells of the hypothalamus and released into blood vessels of the pituitary gland, on which they act.

thần kinh phân tiết (*dt*) bất kỳ chất nào sản sinh ở trong và phân tiết bởi tế bào thần kinh. Ví dụ quan trọng là các nhân tố phóng thích hormone do các tế bào của vùng dưới đồi sinh ra và phóng thích vào các mạch máu của tuyến não thùy và tác động ở đó.

neurosis /ˌnjʊə'roʊsɪs/ *n.* (*pl. neuroses*) a mental illness in which insight is retained but there is a maladaptive way of behaving or thinking that cause suffering (compare psychosis). The classification of neuroses is based on the symptoms, which may be a pathologically severe emotional state, as in 'anxiety state or 'depression; distressing behaviour and thoughts, as in 'phobias or 'obsessions; or physical complaints, as in 'hysteria' or 'hypochondria'. In practice the distinction between neurosis and psychosis is often blurred, as the amount of insight retained is very variable. Neurotic symptoms are occasionally the result of overwhelming stress (e.g. in soldiers in battle), but usually represent a complex interaction between stresses and a vulnerable personality. Treatment for neurosis can include chemotherapy (often with 'tranquillizers'), 'psychotherapy', or 'behaviour therapy'. The little evidence there is favours the use of behavioural techniques, such as 'desensitization' and 'flooding'. **-neurotic adj.**

loạn thần kinh (*dt*) một bệnh tinh thần trong đó bệnh nhân vẫn còn sáng suốt nhưng có kém thích nghi về cách cư xử hay suy nghĩ, làm bệnh nhân phải đau khổ (so sánh với bệnh tâm thần). Loạn thần kinh được phân loại theo triệu chứng, có thể là một trạng thái xúc động bệnh lý nghiêm trọng.

như trong trạng thái lo âu hay trầm cảm*: cùn xúi và suy nghĩ buồn rầu như trong lo sợ* hay ám ảnh; hoặc than phiền về cơ chế như trong hysteria* hay bệnh tưởn**. Trong thực tế, khó phân biệt loạn thần kinh với bệnh tâm thần vì mức độ sáng suốt có thể rất thay đổi. Các triệu chứng loạn thần kinh dồn khi do bị stress dồn dập (thí dụ các chiến sĩ ngoài mặt trận) nhưng thường là một tương tác phức tạp giữa các stress và một nhân cách dễ bị tổn thương.

Điều trị loạn thần kinh có thể gồm hóa liệu pháp (thường bằng các thuốc an thần*), tâm lý trị liệu* hay liệu pháp cùn xúi*. Hiện chưa có đủ chứng cứ thuyết phục việc dùng các liệu pháp cùn xúi như giảm cảm thụ* hay gây tê liệt ngáp* -neurotic II.

neurosurgery *n.* the surgical or operative treatment of diseases of the brain and spinal cord. This includes the management of head injuries, the relief of raised intracranial pressure and compression of the spinal cord, the eradication of infection, the control of intracranial haemorrhage, and the diagnosis and treatment of tumours. The development of neurosurgery has been supported by advances in anaesthetics, radiology, and anti-septics.

phẫu thuật thần kinh(dt) điều trị bằng phẫu thuật hay giải phẫu các bệnh ở não và dây cột sống. Điều này bao gồm việc xử lý các tổn thương ở đầu, làm giảm áp suất não so bị tăng cao và dây cột sống bị ép, thanh toán các bệnh nhiễm trùng, kiểm soát xuất huyết nội so, và chẩn đoán và điều trị các khối u. Sự phát triển của phẫu thuật thần kinh đã được dựa vào các tiến bộ về gây mê, bức xạ học, và tiệt trùng.

neurosypphilis *n.* 'syphilis affecting the nervous system.

giang mai thần kinh(dt) bệnh giang mai* ảnh hưởng đến hệ thần kinh.

neuroticism *n.* a dimension of personality derived from questionnaires and psychological tests. People with high scores in neuroticism are anxious and intense and more prone to develop neurosis.

trắc nghiệm thần kinh(dt) xác định nhân cách bằng các bản câu hỏi và các trắc nghiệm tâm lý. Những người có điểm cao

trong trắc nghiệm thần kinh thường hay lo âu và dễ xúc cảm mạnh, và sẽ dễ bị loạn thần kinh.

neurotomy *n.* the surgical procedure of severing a nerve.

cắt thần kinh(dt) thủ pháp phẫu thuật cắt một dây thần kinh.

neurotoxic *adj.* poisonous or harmful to nerve cells.

gây độc thần kinh(tt) độc hay có hại tới các tế bào thần kinh.

neurotransmitter *n.* chemical substance released from nerve endings to transmit impulses across *synapses to other nerves and across the minute gaps between the nerves and the muscles or glands that they supply. Outside the central nervous system the chief neurotransmitter is *acetylcholine; *noradrenaline is released by nerve endings of the sympathetic system. In the central nervous system, besides acetylcholine and noradrenaline, *dopamine, *serotonin, *gamma-aminobutyric acid and several other substances are thought to act as transmitters.

chất dẫn truyền thần kinh (dt) một hóa chất do các mút thần kinh phóng thích ra để truyền xung lực qua các liên hợp* với các dây thần kinh khác và qua các khoảng trống nhỏ giữa các sợi thần kinh và các cơ hay các tuyến do chúng cung cấp. Bên ngoài hệ thần kinh trung ương, chất dẫn truyền thần kinh chính là acetylcholine*; noradrenaline* do các mút thần kinh của hệ thần kinh giao cảm phóng thích ra. Trong hệ thần kinh trung ương, ngoài acetylcholine và noradrenaline, còn có dopamine, serotonin*, gamma-aminobutyric acid, và nhiều chất khác được cho là hoạt động như các chất dẫn truyền thần kinh.

neurotrophic *adj.* relating to the growth and nutrition of neural tissue in the body.

dinh dưỡng thần kinh(tt) liên quan đến tăng trưởng và dinh dưỡng các mô thần kinh trong cơ thể.

neurotropic *adj.* growing towards or having an affinity for neural tissue. The term may be applied to viruses, chemicals, or toxins.

hướng thần kinh(tt) mọc về hướng hay

có ái lực với mô thần kinh. Từ này có thể dùng cho các virus, hóa chất, hay độc tố.

neutropenia *n.* a decrease in the number of neutrophils in the blood. Neutropenia may occur in a wide variety of diseases, including certain hereditary defects, aplastic anaemias, tumours of the bone marrow, agranulocytosis, and acute leukaemias. It results in an increased susceptibility to infections.

chứng giảm bạch cầu trung tính (*dt*) giảm số bạch cầu trung tính trong máu. Giảm bạch cầu trung tính có thể xảy ra trong nhiều loại bệnh, gồm một số khuyết tật di truyền, thiếu máu, bất sản, các khối u ở tủy xương, bệnh mệt bạch cầu hạt, và ung thư bạch cầu cấp. Điều này làm tăng tính mẫn cảm với các bệnh nhiễm trùng.

neutrophil (polymorph) *n.* a variety of granulocyte (a type of white blood cell) distinguished by a lobed nucleus and the presence in its cytoplasm of fine granules that stain purple with Romanowsky stains. It is capable of ingesting and killing bacteria and provides an important defence against infection. There are normally $2.0\text{--}7.5 \times 10^9$ neutrophils per litre of blood.

bạch cầu trung tính (bạch cầu đa hình) (*dt*) một loại bạch cầu hạt có đặc điểm có nhân hình thùy và trong bào tương có nhiều hạt nhô màu đỏ tia khi nhuộm Romanowsky. bạch cầu trung tính có khả năng nuốt và giết các vi trùng, tạo thành một cơ chế bảo vệ quan trọng chống lại các bệnh nhiễm. Bình thường trong một lít máu có $2.0\text{--}7.5 \times 10^9$ bạch cầu trung tính.

newton/ 'nju:tən/ *n.* the 'SI unit of force, equal to the force required to impart to 1 kilogram an acceleration of 1 metre per second per second. Symbol: N.

đơn vị SI" về lực, bằng lực cần thiết để tạo cho 1 kilogram một giá tốc là 1 mét/giây trong một giây. Ký hiệu: N.

nexus/ 'nek:səs/ *n.* (in anatomy) a connection or link.

tiến hệ (*dt*) (trong giải phẫu học) một mối liên quan hay liên kết.

niacin/ 'naɪəsɪn/ *n.* see nicotinic acid.
(*dt*) xem nicotinic acid.

niamide *n.* a drug with effects similar to

'phenelzine, used to treat all types of depression. It is administered by mouth; headache, dizziness, and giddiness are common side-effects. Trade name, Niamid.

(dt) một loại thuốc có tác động tương tự như phenelzine" dùng chữa tất cả các loại trầm cảm. Thuốc dùng uống. Nhức đầu, buồn nôn, chóng váng, và chóng mặt là các tác động phụ thường thấy. Tên thương mại: Niamid.

niche/ 'nɪtʃ/ *n.* (in anatomy) a recess or depression in a smooth surface.

hố (*dt*) một chỗ thụt vào hay lõm xuống trên một mặt phẳng.

nicotinamide *n.* a B vitamin: the amide of 'nicotinic acid.

(dt) một sinh tố B: amide của nicotinic acid.

nicotinamide adenine dinucleotide see NAD.

xem NAD.

nicotine/ 'nɪkətɪn/ *n.* poisonous alkaloid derived from tobacco, responsible for the dependence of regular smokers on cigarettes. In small doses nicotine has a stimulating effect on the autonomic nervous system, causing in regular smokers such effects as raised blood pressure and pulse rate and impaired appetite. Large doses cause paralysis of the autonomic ganglia.

(dt) một alkaloid độc có nguồn gốc từ thuốc lá, là tác nhân gây quen thuộc ở những người hút thuốc lá thường xuyên. Ở liều nhỏ, nicotine có tác động kích thích hệ thần kinh tự trị, gây ra trên người hút thuốc thường xuyên những tác động như tăng huyết áp và tốc độ mạch và giảm độ ăn ngon. Liều cao gây liệt các hạch tự trị.

nicotinic acid (niacin) *a* B vitamin. Nicotinic acid is a derivative of pyridine and is interchangeable with its amide, nicotinamide. Both forms of the vitamin are equally active. Nicotinamide is a component of the coenzymes 'NAD (nicotinamide adenine dinucleotide) and NADP, its phosphate. Nicotinic acid is required in the diet but can also be formed in small amounts in the body from the essential amino acid tryptophan. A deficiency of the vitamin leads to 'pellagra'. Good sources of nicotinic acid are meat, yeast extracts, and some cereals. Nicotinic

acid is present in some cereals (e.g. maize) in a bound unavailable form. The adult recommended intake is 18 mg equivalent per day (1 mg equivalent is equal to 1 mg of available nicotinic acid or 60 mg tryptophan). **một sinh tố B, nicotinic acid là chất dẫn x. It của pyridine và có thể thay đổi qua lar với amide của nó là nicotinamide. Cả hai dạng vitamin đều có tác động như nhau. Nicotinamide là thành phần của coenzyme NAD⁺ (nicotinamide adenine dinucleotide) và NADP là dạng phosphat của nó. Nicotinamide cần có trong chế độ ăn uống cũng có thể được tạo thành với số lượng g nhỏ có thể từ amino acid thiết yếu tryptophan. Thiếu vitamin này sẽ bị bệnh pellagra*, thích chiết xuất men và một số ngũ cốc là nguồn cung cấp tốt của nicotinic acid. Nicotinic acid có trong một số ngũ cốc (như ngô) dưới dạng liên kết không có giá trị. Liều khuyến dùng cho người trưởng thành là 18mg đương lượng mỗi ngày (1 mg đương lượng bằng một mg nicotinic acid có giá trị hay 60mg tryptophan).**

nicotinyl *n.* a drug that dilates blood vessels. It is similar to "nicotinic acid and is used to treat disorders due to poor circulation such as chilblains and Raynaud's disease. It is administered by mouth; side-effects are rare, but temporary flushing of the face may occur. Trade name: **Ronicol**.

(dt) một loại thuốc giãn mạch máu. Chất này tương tự như nicotinic acid và dùng chữa các rối loạn do tuần hoàn kém, như bệnh cười bàn tay chân và bệnh Reynaud. Thuốc dùng uống tác động phu hiếm thấy, nhưng có thể bị đỏ mặt tạm thời. Tên thương mại: **Ronicol**.

nicitation *n.* exaggerated and frequent blinking or winking of the eyes.

mắt nháy nháy(dt) chớp mắt hay nháy mắt thường xuyên và quá mức.

nidation *n.* see implantation.

tam tօ(dt) xem phần dịch chữ implantation.

nidus *n.* a place in which bacteria have settled and multiplied because of particularly suitable conditions: a focus of infection.

tổ(dt) một nơi vi trùng định cư và sinh sản vì có những điều kiện đặc biệt thuận lợi: một ổ nhiễm.

nifuratel *n.* a drug active against various

microorganisms, used mainly to treat fungus infections of the genital and urinary systems (such as candidiasis of the vagina). It is administered by mouth and in pessaries; side-effects are rare, but some digestive discomfort may occur. Trade name: **Magmilor**.

(dt) một loại thuốc có tác động chống lại nhiều loại vi sinh vật, dùng chủ yếu chữa các bệnh nhiễm nấm ở hệ sinh dục và tiết niệu (như bệnh Candida âm đạo). Thuốc dùng uống và trong các vòng nồng. Hiếm khi thấy tác động phụ, nhưng có thể bị một vài khó chịu về tiêu hóa. Tên thương mại: **Magmilor**.

night blindness /nait 'blaindn̄s/ the inability to see in dim light or at night. It is due to a disorder of the cells in the retina that are responsible for vision in dim light (see rod), and can result from dietary deficiency of vitamin A. If the vitamin deficiency is allowed to continue night blindness may progress to xerophthalmia and keratomalacia. Medical name: **nyctalopia**. Compare day blindness.

mù đêm (quang gà)mất khả năng nhìn trong ánh sáng mờ hay vào ban đêm. Điều này do rối loạn tế bào võng mạc có nhiệm vụ nhìn trong tối (xem tế bào hình que), và có thể vì chế độ ăn thiếu vitamin A. Nếu cứ để tiếp tục thiếu vitamin A, chứng mù đêm sẽ tiến triển thành chứng khó mắt* và nhuyễn giác mac*. Tên y học: **nyctalopia**. So sánh với mù ngày.

night sweat /nait swet/ copious sweating during sleep. Night sweats may be an early indication of tuberculosis or other disease.

mồ hôi đêm: mồ hôi nhiều khi ngủ. Mồ hôi đêm có thể là chỉ dẫn sớm của bệnh lao và các bệnh khác.

night terror /nait 'terə/ the condition in which a child (usually aged 2-4 years), soon after falling asleep, starts screaming and appears terrified. The child cannot be comforted because he remains mentally inaccessible; the attack ceases when he wakes up fully and is never remembered. Attacks sometimes follow a stressful experience.

kinh sợ ban đêm: tình trạng một đứa trẻ (thường từ 2-4 tuổi) mới ngủ được không lâu đã hép lên và có vẻ kinh sợ. Không thể an ủi

được vi trè còn chưa hiểu được. Cơn kinh hoàng sẽ ngưng khi linh hồn và tré sẽ không bao giờ nhớ lại. Đôi khi sau cơn kinh sợ tré cũng bị stress.

Nile blue/ 'nail blu:/ an oxazine chloro-de, used for staining lipids and lipid pigments. *Nile blue A (Nile blue sulphate)* which stains fatty acid cha-n-ges from blue to purplish at pH 10-11.

xanh Nile một oxazine chloride dùng nhuộm lipid và các sắc tố lipid. Xanh Nile A (xanh Nile sulphat) dùng nhuộm các acid béo, đổi màu từ xanh sang tím đỏ lat ở pH 10-11.

ninhydrin reaction a histochemical test for proteins, in which ninhydrin (triketohydridene hydrate) is boiled with the test solution and gives a blue colour in the presence of amino acids and proteins.

phản ứng ninhydrin một thử nghiệm hóa mô về protein. dùng ninhydrin (triketohydridene hydrate) nấu sôi với một dung dịch thử. Khi có amino acid và protein dung dịch sẽ có màu xanh.

nipple (mamilla, papilla)/ 'nipl/ n. the protuberance at the centre of the "breast". In females the milk ducts open at the nipple. *núm vú* (dt) phần nhô ra ở giữa vú. Ở phụ nữ, các ống dẫn sữa mở ra ở núm vú.

niridazole n. an anthelmintic drug used particularly in the treatment of schistosomiasis. It is administered by mouth and side-effects may include agitation and confusion, abdominal discomfort, digestive upsets, and headache. Niridazole should not be used in patients with impaired liver function.

(dt) một loại thuốc chống giun sán đặc biệt dùng trị bệnh Schistosoma. Thuốc dùng uống, tác động phụ có thể gồm kích động và lún lõn, khó chịu trong bụng, rối loạn tiêu hóa, và nhức đầu. Niridazole không được dùng cho các bệnh nhân bị tổn hại chức năng gan.

Nissl granules collections of dark-staining material, containing RNA, seen in the cell bodies of neurones on microscopic examination.

hạt Nissl tập hợp các chất liệu nhuộm màu đậm có chứa RNA thấy trong thân tế bào các

nơron khi xem xét dưới kính hiển vi.

nit n. the egg of a louse. The eggs of head lice are firmly cemented to the hair, usually at the back of the head; those of body lice are fixed to the clothing. Nits, 0.6 x 0.3 mm, are visible as light white specks.

trứng chấy rận (dt) trứng chấy dinh chất vào tóc, thường ở phia sau đầu. trứng rận dinh vào quần áo. Trứng có kích thước 0,8-0,3 mm thấy như các vảy trắng sáng.

nitrazepam n. a hypnotic drug administered by mouth to treat insomnia and sleep disturbances. It is often preferred to other hypnotic since side-effects are not severe, though morning drowsiness sometimes occurs. Trade names: **Mogadon, Remnos** (dt) một loại thuốc ngủ dùng uống để chữa mất ngủ và rối loạn giấc ngủ. Thuốc này được ưa chuộng hơn các loại thuốc ngủ khác vì tác động phụ không nghiêm trọng, dù đôi khi cũng bị buồn ngủ vào buổi sáng. Tên thương mại: **Mogadon, Remnos**.

nitric acid/ 'nastrɪk 'æsɪd/ a strong corrosive mineral acid, HNO₃, the concentrated form of which is capable of producing severe burns of the skin. Swallowing the acid leads to intense burning pain and ulceration of the mouth and throat. Treatment is by immediate administration of alkaline solutions, followed by milk or olive oil.

một loại acid vô cơ ăn mòn mạnh, HNO₃, dạng đậm đặc này có thể gây phỏng nặng trên da. Nuốt phải acid này sẽ bị đau rất dữ dội và loét miệng và họng. Chữa trị bằng cách cấp ngay các dung dịch kiềm, sau đó là sữa và dầu olive.

nitrofurantoin n. a drug used to treat bacterial infections of the urinary system. It is administered by mouth and may cause nausea, vomiting, and skin rashes. Trade names: **Berkturin, Furadantin, Furant, Macrodantin**.

(dt) một loại thuốc dùng chữa nhiễm trùng đường tiểu. Thuốc dùng uống và có thể gây buồn nôn, nôn, và phát ban ngoài da. Tên thương mại: **Berkturin, furadantin, Farar, Macrodantin**.

nitrogen/ 'naɪtrədʒən/ n. a gaseous element and a major constituent of air (79 per cent). Nitrogen is an essential constituent of

proteins and nucleic acids and is obtained by man in the form of protein-containing foods (atmospheric nitrogen cannot be utilized directly). Nitrogenous waste is excreted as urea. Symbol: N.

nito(dt) một nguyên tố khí và là thành phần chính của không khí (79 phần trăm). Nito là thành phần thiết yếu của các protein và nucleic acid, người ta có được nito dưới dạng các thực phẩm có protein (nito trong không khí không thể sử dụng trực tiếp). Các chất thải nito được bài tiết dưới dạng urê. Ký hiệu: N.

nitrogen mustard /'naɪtərədʒən 'mʌstəd/ see mustine.

mu tặc nitroxem mustine

nitroglycerin /nɪtrɒglaɪsərɪn/ n. see glyceryl trinitrate.

(dt) xem glycerin trinitrate.

nitrous oxide /'naɪtrʊs 'aksɔɪd/ a colourless gas used as an anaesthetic with good analgesic properties. It is administered by inhalation, in conjunction with oxygen, and is used as a vehicle for potent anaesthetic vapours, such as halothane. A mixture of oxygen and nitrous oxide provides effective analgesia for some dental procedures and in childbirth; such a state is known as 'relative analgesia'. Nitrous oxide was formerly referred to as *laughing gas* because of its tendency to excite the patient when used alone.

oxyd nito một chất khí không màu dùng làm thuốc gây mê, cũng có tính chất giảm đau tốt. Thuốc cấp theo đường hít, kết hợp với oxy, và dùng làm chất chuyên chở các hơi gây mê mạnh như halothane. Một hỗn hợp oxy và oxyd nito tạo được giảm đau có hiệu quả trong một số thủ pháp nha khoa và trong khi sinh, trạng thái như vậy gọi là *gây mê tương đối*. Oxyd nito trước đây được gọi là khí gây cười vì có khuynh hướng kích thích bệnh nhân khi dùng một mình.

nm abbrev. for nanometre.
chữ viết tắt của nanomet.

NMR see nuclear magnetic resonance.
xem phân tích chữ nuclear magnetic resonance.

Nocardia n. a genus of rodlike or filamentous Gram-positive nonmotile bacteria found

in the soil. As cultures age, filaments form branches, but these soon break up into rod-like or spherical cells. Three or more spores may form in each cells; these germinate to form filaments. Some species are pathogenic; *N. asteroides* causes nocardiosis and *N. Madurae* is associated with the disease 'Madura foot.'

(dt) một giống vi trùng hình que hay dạng sợi, gram dương, không di động, thấy trong đất. Khi nuôi cấy lâu ngày, các sợi sẽ phân nhánh nhưng các nhánh này chẳng bao lâu sẽ vỡ ra thành các tế bào hình que hay hình cầu. Một tế bào có thể tạo thành ba hay nhiều bào tử này lại nảy mầm để tạo ra sợi. Một vài loài có gây bệnh: *N. asteroides* gây bệnh Nocardia và *N. madurae* kết hợp với bệnh chân Madura*.

nocardiosis n. a disease caused by bacteria of the genus *Nocardia*, primarily affecting the lungs, skin, and brain, resulting in the formation of abscesses. Treatment involves antibiotics and sulphonamides.

bệnh Nocardia (dt) bệnh do vi trùng thuộc giống *Nocardia* gây ra, chủ yếu ảnh hưởng tới phổi, da, và não, tạo nên các áp xe. Chữa bằng các kháng sinh và sulphonamides.

noxi- prefix denoting pain or injury
tiếp đầu ngữ chỉ đau hay tổn thương.

nociceptive adj. describing nerve fibres, ending, or pathways that are concerned with the condition of pain.

cảm thụ đau (tl) mô tả các sợi thần kinh, mũi thần kinh hay đường thần kinh liên quan đến tình trạng đau.

noct- (nocti-) prefix denoting night.
tiếp đầu ngữ chỉ ban đêm.

noctambulism n. see somnambulism

mộng du (dt) xem phân dịch chữ somnambulism.

nocturia n. the passage of urine at night. In the absence of a high fluid intake, sleep is not normally interrupted by the need to pass urine. Nocturia usually occurs in elderly men with enlarged prostate glands, and is a common reason for patients to request 'prostatectomy'.

chứng tiểu đêm (tl) tiểu vào ban đêm. Khi không uống nhiều nước, giấc ngủ bình

thường không bị gián đoạn vì yêu cầu đi tiểu. Chứng tiêu đêm thường thấy ở đàn ông lớn tuổi có tuyến tiền liệt bị lớn ra, và thường là lý do để các bệnh nhân yêu cầu được cắt bỏ tuyến tiền liệt.

node¹ /nəʊd/ *n.* a small swelling or knot of tissue. See atrioventricular node, sinoatrial node.

nút^(dt) một chỗ phồng nhỏ hay một nốt ở mõ. Xem nút nhĩ thất, nút xoang nhĩ.

node of Ranvier one of the gaps that occur at regular intervals in the *myelin sheath of medullated nerve fibres, between adjacent *Schwann cells.

nút Ranvier một trong các khoảng trống cách đều nhau trong bao myelin của sợi thần kinh tuy, giữa các tế bào Schwann sát nhau.

node² /'nɒdʒu:l/ *n.* a small swelling or aggregation of cells.

nốt^(dt) một chỗ phồng nhỏ hay một kết tập các tế bào.

noma *n.* a gangrenous infection of the mouth that spreads to involve the face. It is rare in civilized communities and is usually found in debilitated or malnourished individuals. Noma is a severe form of *ulcerative gingivitis.

cam tấu mă^(dt) nhiễm trùng hoại thư ở miệng lan tràn ra tới mặt. Cam tấu mă hiếm thấy ở các cộng đồng văn minh và thường thấy ở những cá thể suy nhược hay suy dinh dưỡng. Đây là một dạng nặng của viêm loét họng.

nondisjunction *n.* a condition in which pairs of homologous chromosomes fail to separate during meiosis or a chromosome fails to divide at *anaphase of mitosis or meiosis. It results in a cell with an abnormal number of chromosomes (see monosomy, trisomy).

không phân ly^(dt) tình trạng các đôi nhiễm sắc thể tương đồng không phân chia trong giảm phân hay một nhiễm sắc thể không chia đôi trong biến kỳ* của giảm phân hay giảm phân. Điều này sẽ tạo ra một tế bào có số nhiễm sắc thể bất thường (xem đơn nhiễm thể, tam nhiễm thể).

nongravid^a *n.* a woman who has been pregnant nine times.

có mang chín lần^(dt) một phụ nữ đã mang thai chín lần.

nonipara *n.* a woman who has been pregnant at least nine times and has given birth to an infant capable of survival after each of nine pregnancies.

sanh chín lần^(dt) một phụ nữ đã mang thai ít nhất chín lần và đã sanh được con có khả năng sống sót sau mỗi trong chín lần sanh.

nonsecretor *n.* a person in whose body fluids it is not possible to detect soluble forms of the A, B, or O agglutinogens that determine blood group. Compare secretor.

người không nhóm máu^(dt) một người khi xét nghiệm các dịch cơ thể không phát hiện được dạng hòa tan của các agglutinogen A, B hay O để xác định nhóm máu. So sánh với người có nhóm máu.

noradrenalin (norepinephrine) *n.* a hormone, closely related to adrenaline and with similar actions, secreted by the medulla of the *adrenal gland and also released as a *neurotransmitter by sympathetic nerve endings. Among its many actions are constriction of small blood vessels leading to an increase in blood pressure, increased blood flow through the coronary arteries and a slowing of the heart rate, increase in the rate and depth of breathing, and relaxation of the smooth muscle in intestinal walls.

(dt) một hormone, có liên hệ mật thiết với adrenaline và có tác động tương tự, do lõi thượng thận* tiết ra, và cũng do các nút thần kinh giao cảm phóng thích ra như một chất dẫn truyền thần kinh*. Noradrenalin có rất nhiều tác động như làm co các mạch máu nhỏ đưa đến tăng huyết áp, làm tăng các dòng máu chảy qua các động mạch vành và làm chậm nhịp tim, tăng tốc độ và độ sâu hô hấp, và làm giãn các cơ trơn trong thành ruột.

norepinephrine *n.* see noradrenalin.

(dt) xem noradrenaline.

norethandrolone *n.* a synthetic male sex hormone with body-building action. It has the same effects and uses as *methandienone and is administered by mouth or injection.

(dt) một hormone sinh dục nam tổng hợp có tác động tạo lập cơ thể. Chất này có cùng tác

dòng và công dụng như methandienone* và dung uống hay chích.

norethisterone *n.* a synthetic female sex hormone (see progestogen) administered by mouth to treat menstrual disorders, including amenorrhoea. It is also used in oral contraceptives, often in combination with an oestrogen

(*dt*) một hormone sinh dục nữ tổng, áp (xem progestogen) dùng uống để chữa các rối loạn kinh nguyệt, kể cả chứng vô kinh. Thuốc dùng trong các thuốc tránh thai uống, thường kết hợp với một oestrogen.

norma *n.* a view of the skull from one of several positions, from which it can be described or measured. For example the *norma lateralis* is a side view of the skull; the *norma verticalis* is the view of the top of the skull.

hình so (*dt*) *hình hộp so* nhìn từ một trong nhiều vị trí từ đó có thể mô tả hay do hộp so. *Thí dụ hình so nghiêng là nhìn nghiêng hộp so, hình so đứng là nhìn hộp so từ định.*

normalization /nɔ:mlaɪ'zeɪʃn/ *n.* (in psychiatry) the process of making the living conditions of people with mental subnormality as similar as possible to those of people who are not handicapped. This include moves to living outside institutions and encouragement to cope with work, pay, social life, and civil rights.

bình thường hóa sinh hoạt (*dt*) (trong tâm thần học) liên trình lâm cho các điều kiện sống của những người dưới bình thường về tâm trí giống như (đến mức tối đa có thể được) những người không bị kém năng lực. Điều này gồm việc chuyển ra sống bên ngoài viện và khuyến khích họ đối phó với công việc, trả lương, đổi sống xã hội, và các quyền công dân.

normo- prefix denoting normality.

tiếp đầu ngữ chỉ tính bình thường.

normoblast *n.* a nucleated cell that forms part of the series giving rise to the red blood cells and is normally found in the blood-forming tissue of the bone marrow. Normoblasts pass through three stages of maturation: early (or *basophilic*), intermediate (or *polychromatic*), and late (or *orthochromatic*) forms. See also erythroblast, erythropoiesis.

nguyên hồng cầu bình thường (*dt*)

một tế bào có nhân tạo thành một phần trong chuỗi sản sinh hồng cầu, bình thường thấy trong các mô tạo máu của tủy xương. Các nguyên hồng cầu trái qua ba giai đoạn trưởng thành: đang sớm (hay ái kiềm), đang trung gian (hay da sắc), và đang muộn (hay đãng sắc). Cũng xem nguyên hồng cầu, sự tạo hồng cầu.

normocyte *n.* a red blood cell of normal size. A normocytic anaemia is one characterized by the presence of such cells. -normocytic *adj.*

hồng cầu bình thường (*dt*) *hồng cầu có kích thước bình thường.* Bệnh thiếu máu hồng cầu bình thường là bệnh thiếu máu nhưng các hồng cầu vẫn bình thường. -normocytic *dt.*

normotensive *adj.* describing the state in which the arterial blood pressure is within the normal range. Compare hypertension, hypotension.

huyết áp bình thường (*dt*) *mô tả trạng thái có huyết áp động mạch ở trong biên độ bình thường.* So sánh với tăng huyết áp, giảm huyết áp.

nortriptyline *n.* a tricyclic antidepressant drug used to relieve all types of depression. It is administered by mouth; side-effects may include dry mouth and drowsiness. Trade names: *Allegron, Aventyl.*

(*dt*) một loại thuốc chống trầm cảm ba vòng dùng giảm tất cả các loại trầm cảm. Thuốc dùng uống. Tác động phụ có thể gồm khô miệng và buồn ngủ. Tên thương mại: *Allegron, Aventyl.*

nosef /noʊz/ *n.* the organ of olfaction, which also acts as an air passage that warms, moistens, and filters the air on its way to the lungs. The external nose is a triangular projection in the front of the face that is composed of cartilage and covered with skin. It leads to the *nasal cavity* (*internal nose*), which is lined with mucous membrane containing olfactory cells and is divided into two chambers (*fosseae*) by the *nasal septum*. The lateral wall of each chamber is formed by the three scroll-shaped *nasal conchae*, below each of which is a groovelike passage (*meatus*). The

'paranasal sinuses open into these meatuses.

mũi (dt) *cơ quan khử giác, cũng là đường khí, dùng làm ẩm, làm ấm và lọc không khí trên đường vào phổi. Mũi ngoài là phần nhỏ ra hình tam giác ở trước mặt do sụn tạo thành có da bao bọc. Mũi ngoài dẫn tới xoang mũi (mũi trong) có lót một lớp niêm mạc chứa những tế bào khử giác. Xoang mũi chia làm hai phòng (hở) bởi vách mũi. Thành bên của mỗi phòng tạo nên da bao xương xoắn mũi' hình cuộn, dưới mỗi xương xoắn là một đường hình rãnh (ngách mũi). Các xoang cánh mũi' mở vào trong các ngách mũi này*

nosebleed *n.* bleeding from the nose, which may be caused by physical injury or may be associated with fever, high blood pressure, or blood disorders. The blood often comes from a vessel just inside the nostril, in which case the flow may be stopped by applying pressure on the side of the nose. Otherwise gauze packing may be effective in controlling the loss of blood. Medical name: **epistaxis**.

chảy máu mũi (dt) *chảy máu từ mũi, có thể do tổn thương vật lý hay kết hợp với sốt, cao huyết áp, hay rối loạn máu. Máu thường chảy từ một mạch máu ngay phía trong lỗ mũi, trong trường hợp này có thể làm ngừng chảy máu bằng cách đeo lót bên mũi. Trong trường hợp khác cần đắp gạc để kiểm soát việc mất máu. Tên y học: epistaxis.*

noso- prefix denoting disease.

tiếp dầu ngữ chỉ bệnh

nosocomial infection *an infection originating in a hospital. It may develop in a hospitalized patient without having been present or incubating at the time of admission, or it may be acquired in hospital but only appears after discharge. The term also includes infections developing among hospital staff.*

nhiễm trùng bệnh viện *nhiễm trùng có nguồn gốc trong bệnh viện. Điều này có thể xảy ra ở các bệnh nhân nội trú mà khi nhập viện không có bệnh hay không ở trong thời kỳ ủ bệnh. Cũng có thể bệnh nhân mắc phải khi ở trong bệnh viện và bệnh chỉ phát ra sau khi đã xuất viện. Từ này cũng dùng chỉ các bệnh nhiễm của nhân viên bệnh viện.*

nosology *n.* the naming and classification of

diseases.

đặc tính bệnh học (dt) *khoa học về đặt tên và phân loại bệnh.*

Nosopsyllus *n.* a genus of fleas. The common rat flea of temperate regions, *N. fasciatus*, will, in the absence of rats, bite man and may therefore transmit plague or murine typhus from an infected rat population. The rat flea is also an intermediate host for the larval stage of two tapeworms, **Hymenolepis diminuta* and *H. nana*.

(dt) *một giống bọ chét. Đây là giống chét chuột thường thấy trong vùng ôn đới. *N. fasciatus* khi không có chuột sẽ叮 người, vì vậy có thể truyền bệnh dịch hạch hay sốt ban chuột từ một quần thể chuột nhiễm bệnh. Bọ chét chuột là một ký chủ trung gian cho giai đoạn á'u trùng của hai loài sán là *Hymenolepis** *diminuta* và *H. nana*.*

nostrils /'nastral/ *n.* see *nares*.

lỗ mũi (dt) *xem phần dịch chữ nares.*

noteh *n.* (in anatomy) an indentation, especially one in a bone.

lõm (dt) *(trong giải phẫu học) một chỗ lõm, đặc biệt trong xương.*

notifiable disease /'nɔtɪfɪəblɪ dɪ'seɪz/ *a disease that must be reported to the health authorities in order that speedy control and preventive action may be undertaken if necessary. In Great Britain such diseases must be notified to the Proper Officer for the control of communicable diseases (formerly to the Medical Officer of Health). They include cholera, diphtheria, dysentery, food poisoning, infective jaundice, malaria, measles, poliomyelitis, smallpox, tuberculosis, typhoid, and whooping cough. The list varies for different countries, being largely dependent on the endemic communicable diseases and the diseases that may be imported.*

bệnh phải khai báo *một bệnh phải được khai báo với các giới chức y tế để có thể đẩy mạnh các hoạt động kiểm soát và phòng ngừa nếu cần. Ở Vương quốc Anh, các bệnh như vậy phải báo cáo với viên chức phụ trách kiểm soát các bệnh truyền nhiễm (trước đây với viên chức y tế). Các bệnh này gồm dịch tả, bạch hầu, kiết lỵ, ngô độc thực phẩm, vàng da truyền nhiễm, sốt rét, bại liệt trẻ em,*

phó đậu, lao, thương hàn, và ho gà. Danh sách này thay đổi tùy theo từng nước, tùy theo các bệnh truyền nhiễm địa phương và các bệnh có thể bị nhập khẩu.

notochord *n.* a strip of mesodermal tissue that develops along the dorsal surface of the early embryo, beneath the 'neural tube'. It becomes almost entirely obliterated by the development of the vertebrae, persisting only as part of the intervertebral discs.

nguyên sống (*dt*) một dải mô trung bì phát triển dọc theo mặt lưng của phôi ở giai đoạn sớm, ở dưới ống thần kinh. Nguyên sống hầu như hoàn toàn bị xóa sạch khi các đốt sống phát triển, chỉ còn tồn tại như một phần của các đĩa liên sống.

novobiocin *n.* an antibiotic administered by mouth or injection to treat certain infections resistant to other antibiotics. Side-effects, including digestive upsets and rashes, occur frequently and for this reason other antibiotics are usually preferred.

(*dt*) một loại kháng sinh dùng uống hay chích để chữa một số bệnh nhiễm để kháng với các kháng sinh khác. Các tác động phụ như rối loạn tiêu hóa và phát ban xảy ra thường xuyên, vì lý do này các kháng sinh khác thường được ưu chuộng hơn.

nucha *n.* the nape of the neck. -*nuchal adj.*
gáy (*dt*) phần sau cổ. -*nuchal lt.*

nucle- (*nucleo-*) *prefix denoting a cell nucleus.*

tiếp đầu ngữ chỉ nhân tế bào.

nuclear magnetic resonance (NMR)

/'nju:kli:k meg'nætik 'rezənəns/ a technique of chemical analysis that has recently been applied to the diagnosis of brain abnormalities, vascular disease, and cancer. Based on the absorption of specific radio frequencies by atomic nuclei, it enables the imaging of parts of the body in any plane and is without known risk to the patient.

công hưởng từ-hạt nhân (NMR) *mô t*
kỹ thuật phân-tích hóa học được áp dụng gần
dây để chẩn đoán các bất thường não, bệnh
mạch, và ung thư. Dựa trên việc hấp thu các
tần số radio đặc hiệu của các nhân nguyên
tử, kỹ thuật này giúp có được hình ảnh các
bộ phận cơ thể ở bất kỳ mặt phẳng nào mà

không có rủi ro nào đã thấy xảy ra cho bệnh nhân.

nuclease *n.* an enzyme that catalyses the breakdown of nucleic acids by cleaving the bonds between adjacent nucleotides. Examples are *ribonuclease*, which acts on RNA, and *deoxyribonuclease*, which acts on DNA.
(*dt*) một enzyme xúc tác việc phân hủy các nucleic acid bằng cách phân tách các cầu nối giữa những nucleotide sát nhau. Ví dụ như *ribonuclease* tác động trên RNA, và *deoxyribonuclease* tác động trên DNA.

nucleic acid /'nju:kli:k 'eɪsɪd/ either of two organic acids, *DNA or *RNA, present in the nucleus and in some cases the cytoplasm of all living cells. Their main functions are in heredity and protein synthesis.

(*dt*) một trong hai loại acid hữu cơ, DNA hay RNA, có trong nhân và trong một số trường hợp trong bào tương của mọi tế bào sống. Nucleic acid chủ yếu có chức năng trong di truyền và tổng hợp protein.

nucleolus *n.* (*pl. nucleoli*) a dense spherical structure within the cell nucleus that disappears during cell division. The nucleolus contains *RNA for the synthesis of *ribosomes and plays an important part in RNA and protein synthesis.

hạt nhân (*dt*) một cấu trúc hình cầu đặc trong nhân tế bào, cấu trúc này sẽ biến mất khi phân chia tế bào. Hạt nhân có chứa RNA để tổng hợp các ribo thể và có vai trò quan trọng trong tổng hợp RNA và protein.

nucleoplasm (karyoplasm) *n.* the protoplasm making up the nucleus of a cell.

nhân sinh chất (chất tương) (*dt*) chất nguyên sinh tạo thành nhân tế bào.

nucleoprotein *n.* a compound that occurs in cells and consists of nucleic acid and protein tightly bound together. *Ribosomes are nucleoproteins containing RNA; *chromosomes are nucleoproteins containing DNA.

(*dt*) một hợp chất thấy trong tế bào, gồm nucleic acid và protein kết hợp chặt chẽ với nhau. Ribô thể là các nucleoprotein chứa RNA, nhiễm sắc thể là các nucleoprotein chứa DNA.

nucleoside *n.* a compound consisting of a nitrogen-containing base (a *purine or

'pyrimidine) linked to a sugar. Examples are 'adenosine', 'guanosine', 'cytidine', 'thymidine', and 'uracil'. See also nucleotide.

(dt) một hợp chất gồm một base có chứa nito (một purine* hay pyrimidine*) liên kết với một đường. Thí dụ như adenosine*, guanosine*, cytidine*, thymidine*, và uracil*. Cũng xem nucleotide.

nucleotide *n.* a compound consisting of a nitrogen-containing base (a *purine or *pyrimidine) linked to a sugar and a phosphate group. Nucleic acids (DNA and RNA) are long chains of linked nucleotides (*polynucleotide chains*) which in DNA contain the purine bases adenine and guanine and the pyrimidines thymine and cytosine; in RNA, thymine is replaced by uracil.

(dt) một hợp chất gồm một base có chứa nito (một purine* hay pyrimidine*) liên kết với một đường và một nhóm phosphate. Các nucleic acid (DNA và RNA) là các chuỗi dài các nucleotide liên kết với nhau (chuỗi da nucleotide). Trong DNA các chuỗi này chứa các base purine adenine và guanine, và các pyrimidine thymine và cytosine, còn trong RNA, uracil sẽ thay thế thymine.

nucleus/ 'nju:z; klo:s/ *n.* 1. the part of a *cell that contains the genetic material, *DNA. The DNA, which is combined with protein, is normally dispersed throughout the nucleus as *chromatin. During cell division the chromatin becomes visible as *chromosomes. The nucleus also contains *RNA, most of which is located in the *nucleolus. The nucleus is separated from the cytoplasm by a double membrane, the *nuclear envelope*. 2. an anatomically and functionally distinct mass of nerve cells within the brain or spinal cord.

nhân (dt) 1. phần tế bào có chứa chất liệu di truyền DNA. DNA kết hợp với protein, bình thường phân tán trong nhân như những nhiễm sắc chất*. Khi phân chia tế bào, nhiễm sắc chất sẽ thấy rõ như những nhiễm sắc thể*. Nhân cũng chứa RNA hầu hết tu tập trong hạt nhân*. Nhân có một màng đôi ngăn cách với bao tương gọi là bao nhân. 2. một khối tế bào thần kinh riêng biệt về mặt giải phẫu học và có chức năng rõ ràng ở trong não hay dây cột sống.

nuclide *n.* an artificially produced isotope

that emits radioactive waves and may be used in radiotherapy for the treatment of tumours. See caesium

-137, Cobalt, yttrium-90.

phóng xạ đồng vị (dt) một chất đồng vị nhân tạo phát ra các sóng phóng xạ dùng chữa các khối u. Xem caesium-137, cobalt, yttrium-90.

nuisance *n.* any noxious substance accumulating in refuse or as dust or effluent, that is deemed by British law to be injurious to health or offensive. It can also include dwellings, work premises, or animals.

một gây hại (dt) bất kỳ chất độc hại nào tích tụ trong các chất thải hay dưới dạng bụi hay trong nước thải, mà luật pháp ở Vương quốc Anh cho là có hại cho sức khỏe hay ghê tởm. Điều này cũng có thể gồm nhà ở, nơi làm việc, và sức vật.

null hypothesis/ nʌl haɪ'pɒθɪsɪs/ see significance.

giả thiết không xem ý nghĩa.

nullipara *n.* a woman who has never given birth to an infant capable of survival.

chưa sanh (dt) một phu nữ chưa hé sanh được một trẻ có khả năng sống sót.

nurse/ nɜ:s/ *n.* a person trained and experienced in medical matters and entrusted with the care of the sick and the carrying out of medical and surgical routines under the supervision of a doctor. In Britain student nurses must receive a specified period of training in a hospital approved by the General Nursing Council and pass an examination before qualifying for the State Roll of Assistant Nurses (State Enrolled Nurse) or State Register of Nurses (State Registered Nurse). See also domiciliary midwife, health visitor, home nurse, nursing officer, school nurse.

điều dưỡng (dt) một người được huấn luyện và hành nghề y khoa, có nhiệm vụ chăm sóc người bệnh và thực hiện các công việc thường lệ về y khoa và phẫu thuật dưới sự giám sát của một bác sĩ. Ở Vương quốc Anh, học viên điều dưỡng phải trải qua một thời gian huấn luyện đặc biệt trong một bệnh viện do Ủy ban điều dưỡng công nhận, và qua một kỳ thi trước khi được công nhận trong Danh sách toàn quốc các phụ tá điều dưỡng (Điều

dưỡng nhà nước tuyển dụng) hay Danh sách điều dưỡng nhà nước (Điều dưỡng nhà nước có đăng ký). Cũng xem *nữ hộ sinh tại gia*, *nhân viên thám viếng sức khỏe*, *điều dưỡng tại gia*, *viện chức điều dưỡng*, *điều dưỡng học dưỡng*.

nursing officer/ nəsɪŋ̬ 'oғɪsə - a higher grade of nurse concerned with administration and management in either tier of the British *National Health Service (*Regional or District Nursing Officer*). There are in addition the grades of *Principal Nursing Officer*, who has responsibility for part of the nursing organization within a hospital or in community nursing, and *Senior Nursing Officer*, who is responsible for a group of nurses caring for a designated specialty (e.g. surgical).

viên chức điều dưỡng một bậc cao hơn về điều dưỡng liên quan đến hành chính và quản lý trong mỗi cấp của Sở y tế toàn quốc ở Vương quốc Anh (viên chức điều dưỡng vùng hay quân). Thêm vào đó có các bậc viên chức điều dưỡng chính có trách nhiệm về một phần tổ chức điều dưỡng trong bệnh viện hay trong điều dưỡng cộng đồng, và viên chức điều dưỡng cao cấp có trách nhiệm về một nhóm điều dưỡng chăm lo đến một chuyên khoa riêng biệt (thí dụ phẫu thuật).

nutration/ nju: 'trɪʃn/ - n. the act of nodding the head.

tật lắc lư đau/ (dt) động tác du đưa đầu.

nutrient/ 'nju:trɪnt/ - n. a substance that must be consumed as part of the diet to provide a source of energy, material for growth, or substances to regulate growth or energy production. Nutrients include carbohydrates, fats, proteins, minerals, and vitamins.

dưỡng chất/ (dt) một chất là thành phần của chế độ ăn, cần được tiêu thụ để làm nguồn năng lượng, chất liệu cho tăng trưởng, hay các chất để điều hòa tăng trưởng hay sản sinh năng lượng. Dưỡng chất gồm các carbohydrate, chất béo, protein, khoáng, và vitamin.

nutrition/ nju: 'trɪʃn/ - n. the study of food in relation to the physiological processes that depend on its absorption by the body (growth, energy production, repair of body

tissues, etc.). The science of nutrition includes the study of diets and deficiency diseases.

định dưỡng/ (dt) ngành học về thực phẩm liên quan đến các tiến trình sinh lý tùy thuộc vào sự hấp thu các thực phẩm này trong cơ thể (tăng trưởng, sản sinh năng lượng, tái tạo các mô cơ thể...). Khoa dinh dưỡng học bao gồm việc nghiên cứu các chế độ ăn uống và các bệnh thiếu dưỡng chất.

nux vomica/ nʊks 'vʊmɪkə/ the seed of the tree *Strychnos nux-vomica*, which contains the poisonous alkaloid *strychnine. hạt của cây *Strychnos nux-vomica* có chứa alkaloid độc *strychnine*.

nyct- (nycto-) prefix denoting night or darkness.

tiếp đầu ngữ chỉ đêm hay bóng tối.

nyctalopia n. see night blindness.

giảm thị lực ban đêm xem mù đêm.

nyctophilia n. an intense preference for the darkness and an avoidance of activity in daylight hours. This is sometimes a form of social *phobia.

chứng hụp đêm/ (dt) ưu thích bóng tối mãnh liệt và tránh hoạt động trong các giờ ban ngày. Điều này đôi khi là một dạng của ám ảnh sợ xã hội.

nyctophobia n. extreme fear of the dark. It is common in children and not unusual in normal adults.

chứng sợ đêm/ (dt) rất sợ bóng tối. Điều này thường thấy ở trẻ em và cũng không phải là không thường thấy ở người lớn bình thường.

nyctophobia n. speaking in the night but not in the daytime; a form of selective *mutism.

chứng nói đêm/ (dt) nói vào ban đêm nhưng không nói ban ngày; một dạng của chứng câm (*chứng lặng thinh) chọn lọc.

nymph/ nɪmp/ - n. 1. an immature stage in the life history of certain insects, such as grasshoppers and *reduviid bugs. On emerging from the eggs, nymphs resemble the adult insects except that they are smaller, do not have fully developed wings, and are not sexually mature. 2. the late larval stage of a tick.

thiếu trùng/ 1. một giai đoạn côn non

trong vòng đời của một số loại côn trùng, như chau chau và rệp họ Reduviidae*. Khi nở ra khỏi trứng, thiêu trùng giống như côn trùng trưởng thành, ngoại trừ kích thước nhỏ hơn, không có cánh phát triển đầy đủ và chưa trưởng thành sinh dục. 2. giai đoạn ấu trùng sau cùng của ve.

nympho- prefix denoting 1. the labia minora. 2. female sexuality.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. mép nhô âm hộ. 2. tình dục của phụ nữ.

nymphomania/ nɪmfa'meɪə / n. an extreme degree of sexual promiscuity in a woman. Compare satyriasis. -nymphomaniac adj.. n

chứng loạn dâm ở phu nữ (dt) tình trạng một phu nữ có mức độ cao về lang chay tình dục. So sánh với chứng cuồng dâm của phái nam. -nymphomaniac (it, dt).

nystagmus/ nɪ'stegmas/ n. rapid involuntary movements of the eyes that may be from side to side, up and down, or rotatory. Nystagmus may be congenital and associated with poor sight; it also occurs in disorders of the part of the brain responsible for eye movements and their coordination and in disorders of the organ of balance in the ear or the associated parts of the brain. Optokinetic nystagmus occurs in normal people when they try to look at a succession of objects moving quickly across their line of sight. Jerking movements sometimes occur in normal people when tired, or exaggerated movement of the eyes. These are called *nystagmoid jerks* and they do not imply disease.

rung giật nhân cầu(dt) chuyển động m恁 nhanh và khong chủ ý có thể từ bên này sang bên kia, chuyển động lên xuống hay chuyển động quay. Rung giật nhân cầu có thể là bẩm sinh và kết hợp với kẽm thi lực, cũng có thể xảy ra trong các rối loạn của phần não có nhiệm vụ vận hành và điều hòa vận hành, và các rối loạn của cơ quan thẳng bằng trong tai hay các phần não liên hệ. Rung giật nhân cầu do chuyển động xảy ra trên người bình thường khi cố gắng nhìn một chuỗi các vật chuyển động nhanh ngang qua đường nhìn. Các chuyển động giật đột khi cũng xảy ra trên người bình thường khi mệt mỏi hay khi mắt phải chuyển động quá mức. Điều này gọi là giật nhân cầu đang rung và không phải bệnh lý.

nystatin n. an antibiotic active against fungi. It is applied as a cream for skin infections, by mouth for intestinal infections, as pessaries or suppositories for vaginal or anal infections, or as eyedrops for eye infections. Side-effects include mild digestive upsets. Trade name: *Nystan*.

(dt) một kháng sinh có tác động kháng nấm. Thuốc dùng dưới dạng kem đốt với nhiễm ngoài da, dùng uống cho nhiễm đường ruột, dùng trong Vòng navel hay thuốc đam đốt với nhiễm âm đạo hay hậu môn, hay làm thuốc nhỏ mắt khi bị nhiễm mắt. Tác động phụ gồm các rối loạn tiêu hóa nhẹ. Tên thương mại: *Nystan*.

Copyright by Anatomyquiz.book

oat cell/ oat cell/ a cell type of carcinoma of the bronchus. Oat cells are small round or oval cells with darkly staining nuclei and scanty indistinct cytoplasm. Oat-cell carcinoma is usually related to smoking and accounts for about one quarter of bronchial carcinomas.

tế bào yến mạch một kiểu tế bào của ung thư biểu mô phổi quản. Các tế bào yến mạch là tế bào nhỏ, hình tròn hay bầu dục (trái xoan), có nhân bất màu đậm, và bào tương ít và không rõ rệt. Ung thư biểu mô tế bào yến mạch thường liên quan đến hút thuốc lá và chiếm khoảng một phần tư ung thư biểu mô phổi quản.

obesity/ eo'bessəti/ n. the condition in which excess fat has accumulated in the body, mostly in the subcutaneous tissues. Obesity is usually considered to be present when a person is 20% above the recommended weight for his/her height and build. The accumulation of fat is caused by the consumption of more food than is required for producing enough energy for daily activities. Obesity is the most common nutritional disorder of recent years. -*obese* adj.

béo phì(dt) tình trạng cơ thể tích lũy quá nhiều mỡ, hầu hết trong các mô dưới da. Một người được coi là bị béo phì khi cân nặng hơn 20% so với trọng lượng khuyến cáo của chiều cao với tầm vóc. Việc tích tụ mỡ do tiêu thụ nhiều thực phẩm hơn yêu cầu sản sinh đầy đủ năng lượng cho các hoạt động hàng ngày. Béo phì là rối loạn dinh dưỡng thường thấy nhất trong

những năm gần đây. -*obese* (t)

obex n. the curved lower margin of the fourth ventricle of the brain, between the medulla oblongata and the cerebellum.

bờ dày(dt) bờ cong phía dưới của não thất thứ tư, giữa hành tủy và tiểu não.

objective/ əb'dʒektiv/ n. (in microscope) the arrangement of lenses in a light microscope that is nearest to the object under examination and furthest from the eyepiece. In many microscopes interchangeable objectives with different powers of magnification are provided.

vật kính(dt) (trong phép soi kính hiển vi) việc sắp đặt các thấu kính trong một kính hiển vi quang học gần với vật đang quan sát nhất và xa nhất so với thi kính. Trong nhiều kính hiển vi thường có nhiều vật kính có độ phóng đại khác nhau và có thể thay đổi cho nhau.

obligate adj. describing an organism that is restricted to one particular way of life; for example, an *obligate parasite* cannot exist without a host. Compare facultative.

bắt buộc(dt) mô tả một sinh vật bị giới hạn về một cách sống đặc biệt, thí dụ một loài ký sinh bắt buộc không thể sống được nếu không có ký chủ. So sánh với không bắt buộc.

observer error see validity.

sai số quan sát xem giá trị.

obsession/ əb'seʃn/ n. a recurrent thought, feeling, or action that is unpleasant and pro-

vokes anxiety but cannot be got rid of. Although an obsession dominates the person, he (or she) realizes its senselessness and struggles to expel it. The obsession may be a vivid image, a thought, a fear (for example, of contamination), or an impulse (for example, to wash the hands repetitively). It is a feature of obsessional neurosis and sometimes of depression and of organic states, such as encephalitis. It can be treated with behaviour therapy and also with psychotherapy and tranquillizers. See also anankastic. -**obsessional adj.**

ám ánh (dt) *một ý tưởng, cảm giác hay hành động xảy ra nhiều lần, làm khó chịu và gây lo âu, nhưng không từ bỏ được. Dù ám ánh chép ngự bệnh nhân, người này cũng thấy được sự vô nghĩa của nó và cố gắng loại bỏ đi. Ám ánh có thể là một hình ảnh sống động, một ý tưởng, một nỗi sợ (thí dụ sợ bị tẩy nhiễm), hay một thúc đẩy (thí dụ muốn rửa tay hoải). Đây là một đặc trưng của loạn thần ám ánh, và đôi khi của bệnh trầm cảm, hay của một trạng thái hữu cơ như viêm não. Ám ánh có thể chứa bằng liệu pháp cù xu, hay với tâm lý trị liệu và các thuốc an thần. Cũng xem ám ánh nhân cách. -**obsessional** (lt).*

obstetrics /'ɒbstetɪks/ *n.* the branch of medical science concerned with the care of women during pregnancy, childbirth, and the period of about six weeks following the birth, when the reproductive organs are recovering. Compare gynaecology. -**obstetrical adj.** -**obstetrician n.**

sản khoa (dt) *ngành y học liên quan đến chăm sóc các phụ nữ mang thai, khi sinh, và trong thời kỳ khoảng sáu tuần sau khi sinh, khi các cơ quan sinh sản hồi phục. So sánh với phu khoa. -**obstetrical adj.** -**obstetrician n.***

obstipation *n.* Chiefly US. Severe or complete constipation.

táo bón (dt) *chủ yếu dùng ở Mỹ. Táo bón nặng hay toàn bộ*

obstructive lung disease /ə'bɔ:striktɪv lajŋ di'zi:s/ *see bronchospasm.*

bệnh phổi nghẽn tắc *xem co thắt phế quản.*

obtund *vb.* to blunt or deaden sensitivity, for

example, by the application of a local anaesthetic, which reduces or causes complete loss of sensation in nearby nerves.

vô tri giác (dt) *làm cho cảm giác bị trơ hay chết đi, thí dụ việc dùng thuốc gây mê tại chỗ làm giảm hay làm mất toàn bộ cảm giác ở các dây thần kinh gần đó.*

obturator /'ɒbtjʊ'reɪtə/ *n.* 1. see obturator muscle. 2. a wire or rod within a cannula or hollow needle for piercing tissues or lifting aspirating needles. 3. a removable form of denture that both closes a defect in the palate and also bears artificial teeth for cosmetic purposes. The defect may be congenital, as in a cleft palate, or result from the removal of a tumour.

1. cơ bit 2. que bit 3. hàm che. 1. xem phần dịch chữ obturator muscle. 2. một que hay dây kim loại trong một cannula hay một kim rỗng để chọc vào mô hay gắn vào các kim hút. 3. một dạng hàm giả tháo lắp dùng che môi khuyết tật ở khâu cai và cũng mang các răng giả vì các mục đích thẩm mỹ. Khuyết tật này có thể bẩm sinh như khi bị hở khâu cai, hay do lấy đi một khối u.

obturator foramen a large opening in the 'hip bone, below and slightly in front of the acetabulum. See also pelvis.

tổ bit *một chỗ mở lớn trong xương hông, ở dưới và hơi về phía trước ổ cồi. Cũng xem khung chậu.*

obturator muscle /'ɒbtjʊ'reɪtə 'mʌsl/ either of two muscles that cover the outer surface of the anterior wall of the pelvis (the obturator externus and obturator internus) and are responsible for lateral rotation of thigh and movements of the hip.

cơ bit *một trong hai cơ bao bọc mặt ngoài của thành trước khung chậu (cơ bit ngoài và cơ bit trong) và có nhiệm vụ quay đùi ngang và chuyển động hông.*

obtusion *n.* the weakening or blunting of normal sensations. This may be associated with disease.

dờ đần (dt) *cảm giác bình thường bị yếu đi hay bị trơ. Điều này có thể kết hợp với bệnh.*

occipital bone /'ɒk'sipɪtl baʊn/ a saucer-shaped bone of the 'skull that forms the back and part of the base of the cranium. At

the base of the occipital are two *occipital condyles*: rounded surfaces that articulate with the first (atlas) vertebra of the backbone. Between the condyles is the *foramen magnum*, the cavity through which the spinal cord passes.

xương chẩm một xương hình đĩa của hộp sọ tạo thành mặt sau và một phần của dây so. Ở dây xương chẩm có hai thùy chẩm là các mặt tròn khớp với đốt sống thứ nhất (đốt sống đồi) của cột sống. Giữa các thùy là lỗ chẩm là xoang cho dây cột sống đi qua *occiput*/'ɔkʃɪpət/ n. the back of the head. -*occipital adj*

chòm đầu/dt) mặt sau đầu. -*occipital (t)*

occlusal adj (in dental anatomy) denoting or relating to the biting surface of a premolar or molar tooth.

mặt cắn(t) (trong giải phẫu học răng) chỉ hay liên quan đến mặt cắn của các răng hàm hay răng tiền hàm.

occlusal rim the occlusal extension of a denture base to allow the recording of jaw relations in the construction of 'dentures.'

bờ cắn phần kéo dài mặt cắn của dây hàm giả để ghi nhận liên quan giữa các hàm khi lâm hàm răng giả.

occlusion/ 'ɔklu:ʒn/ n. 1. the closing or obstruction of a hollow organ or part. 2. (in dentistry) the relation of the upper and lower teeth when they are in contact. Maximum contact between the teeth is known as *centric occlusion*. See also malocclusion.

1. **bít.** 2. **khớp cắn(dt)** 1. tình trạng mặt cơ quan rộng bị đóng lại hay bị tắc. 2. (trong nha khoa) liên quan giữa các răng trên và răng dưới khi tiếp xúc với nhau. Khớp cắn giữa là tình trạng các răng tiếp xúc với nhau được tối đa. Cũng xem khớp cắn hở.

occult/ 'ɔ:kəlt/ adj not apparent to the naked eye; not easily determined or detected. For example *occult blood* is blood present in such small qualities, for example in the faeces, that it can only be detected microscopically or by chemical testing.

ẩn(t) không thấy được bằng mắt trần; không dễ xác định hay phát hiện. Thị dụ máu ẩn là máu chỉ có với số lượng rất nhỏ, thí dụ như ở trong phân, và chỉ phát hiện được khi xem

kính hiển vi hay thử nghiệm hóa họa.

occupational disease/ 'ɔkju:tʃənl dɪ'zi:s/ any one of various specific diseases to which workers in certain occupations are particularly prone. In-*dustrial diseases*, associated with a particular industry or group of industries, fall within this category. Examples of such diseases include the various forms of 'pneumoconiosis, which affect the lungs of workers continually exposed to dusty atmospheres; decompression sickness in divers; poisoning from toxic metals in factory and other workers; and infectious diseases contracted from animals by farm workers. See also *prescribed disease*, *sickness benefit*.

bệnh nghề nghiệp bất kỳ bệnh nào trong số nhiều bệnh đặc hiệu mà các công nhân làm một số công việc đặc biệt dễ bị mắc phải. Bệnh công nghiệp kết hợp với một công nghiệp hay nhóm công nghiệp đặc biệt cũng thuộc loại này. Thị dụ về các bệnh nghề nghiệp gồm nhiều dạng của bệnh bụi phổi ánh hưởng tới phổi của các công nhân thường xuyên tiếp cận với không khí nhiễm bụi, bệnh gián ép ở các thợ lặn, nhiễm độc các kim loại đặc ở các công nhân nhà máy và các công nhân khác, và bệnh nhiễm trùng do súc vật truyền sang ở các công nhân nông trại. Cũng xem *bệnh bắt buộc*, *trợ cấp bệnh*.

occupational mortality/ 'ɔkju:tʃənl mɔ:tələti/ rates and causes of death in relation to different jobs, occupational and socioeconomic groups, or 'Social class'. Because some occupations have older incumbents than others (e.g. judges) allowance for age bias is made by comparing either standardized mortality ratios for those aged 15-64 years related to less familiar indices, such as comparative mortality figure proportional mortality ratio.

tỷ lệ tử vong nghề nghiệp tỷ lệ và các nguyên nhân chết liên quan tới các nghề nghiệp khác nhau, các nhóm nghề nghiệp và kinh tế xã hội, hay các tầng lớp xã hội vì một số nghề nghiệp có những người nhiều tuổi hơn (thí dụ thẩm phán), ánh hưởng tuổi được xem bằng cách so sánh tỷ lệ tử vong chuẩn của những người từ 15-64 tuổi hay các tỷ lệ liên quan nhưng ít khi gấp hơn như số liệu tử vong tương đối hay tỷ lệ tử vong cần xung.

occupational therapy/ 'okju:pəlθeəri/

the treatment of physical and psychiatric conditions by encouraging patients to undertake specific selected activities that will help them to reach their maximum level of function and independence in all aspects of daily life. These activities are designed to make the best use of the patient's capabilities and are based on individual requirements. They range from woodwork, metalwork, and printing to pottery and other artistic activities, household management, social skills (for psychiatric patients), and leisure activities (for geriatric patients). Occupational therapy also includes assessment for mechanical aids and adaptations in the home.

Liệu pháp lao động điều trị các tình trạng thể chất hay tâm thần bằng cách khuyến khích bệnh nhân thực hiện các hoạt động chọn lọc đặc hiệu để giúp họ đạt được mức tối đa về hoạt động và tư lập trong tất cả các mặt của đời sống hàng ngày. Các hoạt động này được soạn ra để có thể sử dụng tốt nhất các khả năng của bệnh nhân và dựa trên các yêu cầu của cá thể. Thí dụ như các hoạt động về nghề gỗ, nghề kim loại, in hình trên đồ gốm và các hoạt động nghệ thuật khác, công việc nội trợ, kỹ năng xã hội (cho các bệnh tâm thần) và hoạt động giải trí (cho các bệnh nhân già yếu). Liệu pháp lao động cũng gồm đánh giá các phương tiện giúp đỡ và thích nghi trong nhà.

ochronosis n. the presence of brown-black pigment in the skin, cartilage, and other tissues due to the abnormal accumulation of homogentisic acid that occurs in the metabolic disease 'alcaptonuria'.

bệnh đât son (dt) tình trạng có các sắc tố máu nâu đen trong da, sụn, và các mô khác, do tích tụ bất thường homogentisic acid, thấy trong bệnh chuyển hóa alcapton-niệu.

oct- (octa-, octi-, octo-) prefix denoting eight.

tiếp đầu ngữ chỉ tám.

octigravida n. a woman who has been pregnant eight times.

có mang tam lần (dt) một phụ nữ đã có mang tam lần.

octipara n. a woman who has been pregnant at least eight times and has given birth to an infant capable of survival after each of eight pregnancies.

sanh tam lần (dt) một phụ nữ đã mang thai ít nhất tam lần và đã sanh được một trẻ có khả năng sống sót sau một trong tam lần sanh.

ocular/ 'ɔkjʊlər/ adj. of or concerned with the eye or vision.

(thuộc) mắt (tt) thuộc hay liên quan đến mắt hay thị lực.

oculist/ 'ɔkjʊlist/ n. a North American term for an ophthalmologist.

chuyên gia nhãn khoa (dt) từ dùng ở Bắc Mỹ để chỉ bác sĩ nhãn khoa.

oculo- prefix denoting the eye(s).
tiếp đầu ngữ chỉ (các) mắt.

oculogyric adj. causing or concerned with movements of the eye.

gây vận nhãn (tt) gây ra hay liên quan đến các chuyển động của mắt.

oculomotor adj. concerned with eye movements.

vận nhãn (tt) liên quan đến các chuyển động mắt.

oculomotor nerve the third cranial nerve (III), which is composed of motor fibres distributed to muscles in and around the eye. Fibres of the parasympathetic system are responsible for altering the size of the pupil and the lens of the eye. Fibres outside the eye run to the upper eyelid and to muscles that turn the eyeball in different directions.

thần kinh vận nhãn dây thần kinh số thứ ba (III) gồm các sợi vận động dẫn đến các cơ ở trong và chung quanh mắt. Các sợi thần kinh thuộc hệ phó giao cảm có nhiệm vụ thay đổi kích thước đồng tử và thủy tinh thể trong mắt. Các sợi bên ngoài mắt chạy đến mi trên và tới các cơ quay nhãn cầu và các hướng khác nhau.

oculonasal adj. concerned with the eye and nose.

(thuộc) mắt mũi (tt) liên quan đến mắt và mũi.

odont- (odonto-) prefix denoting a tooth.
Example: *adontalgia* (toothache).

tiếp đầu ngữ chỉ một răng. Ví dụ odontalgia (đau răng)

odontoblast *n.* a cell that forms dentine. Odontoblasts line the pulp and have small processes that extend into the dentine.

nguyên bao tạo ngà (*dt*) *một tế bào tạo ra ngà răng.* Nguyên bao tạo ngà lót trong tủy răng và có những mao nhô ra trong ngà răng

odontoid process *a toothlike process from the upper surface of the axis vertebra. See cervical vertebrae.*

móm răng *móm giống như răng ở mặt trên đốt sống trục. Xem đốt sống cổ.*

odontology *n.* the study of the teeth.

nha khoa (*dt*) *ngành học về răng.*

odontome *n.* an abnormal mass of calcified dental tissue

u răng (*dt*) *một khối mô răng calcit-hóa bất thường.*

-odyn ia *suffix denoting pain in (a specified part).*

tiếp vi ngữ chỉ đau ở (một bộ phận đặc hiệu).

odynophagia *n.* a sensation of pain behind the sternum as food or fluid is swallowed; particularly, the burning sensation experienced by patients with reflux oesophagitis, when hot, spicy, or alcoholic liquid is swallowed.

nuốt đau (*dt*) *cảm giác đau sau xương ức khi nuốt thức ăn hay chất lỏng, đặc biệt cảm giác nóng bỏng ở các bệnh nhân bị viêm thực quản hối lưu khi uống phải chất lỏng, cay hay có rượu.*

oedema /'edəmə/ *n.* excessive accumulation of fluid in the body tissues; popularly known as dropsy. The resultant swelling may be local, as with an injury or inflammation, or more general, as in heart or kidney failure. In generalized oedema there may be collections of fluid within the chest cavity (pleural effusions), abdomen (see ascites), or within the air spaces of the lung (pulmonary oedema). It may result from heart or kidney failure, cirrhosis of the liver, acute nephritis, the nephrotic syndrome, starvation, allergy, of drugs (e.g. phenylbutazone or cortisone derivatives). In such cases the kidneys can usually be stimulated to get rid of the excess

fluid by the administration of diuretic drugs. Subcutaneous oedema commonly occurs in the legs and ankles due to the influence of gravity and (in women) before menstruation; the swelling subsides with rect an elevation of the legs. **-oedematous** *adj.*

phù nề (*dt*) *tích tụ quá mức chất lỏng trong các mô cơ thể, thường gọi là phù. Điều này có thể gây sưng tại chỗ như khi bị tổn thương hay viêm, hoặc tràn rộng hơn như trong suy tim hay suy thận. Khi bị phù nề toàn thân, có thể có tích tụ dịch trong xoang ngực (tràn dịch máng phổi), trong bụng (xem cổ trướng) hay trong các Khoang khí ở phổi (phù phổi). Phù nề có thể do suy tim hay suy thận, sỏi gan, viêm thận cấp, hội chứng hư thận, nhồi máu, dị ứng, dùng thuốc (như phenylbutazone hay các dẫn xuất cortisone). Trong các trường hợp này có thể kích thích thận loại bỏ dư thừa bằng cách dùng các thuốc lợi niệu. Phù nề dưới da thường xảy ra ở chân và cổ chân do ảnh hưởng của trọng lực, và ở phụ nữ trước khi hành kinh; vùng sưng sẽ giảm đi khi nghỉ ngơi và để chân lên cao. -oedematous* *tt.*

Oedipus complex /'ɔ:dipəs 'kɒmplɛks/ *repressed sexual feelings of a child for its opposite-sexed parent, combined with rivalry towards the same-sexed parent; a normal stage of development, first described by Freud. The end of the Oedipus complex in children is marked by a loss of sexual feelings towards the opposite-sexed parent and an increase in identification with the same-sexed parent. Arrest of development at the Oedipal stage is said to be responsible for sexual deviations and other neurotic behaviour.*

mặc cảm Oedipus *cảm giác tình dục bị dồn nén của một đứa trẻ với người khác phái trong cha mẹ, kết hợp với sự thù nghịch với người cha mẹ cùng phái tính; một giai đoạn phát triển bình thường do Freud mô tả lần đầu tiên. Việc chấm dứt mặc cảm oedipus ở trẻ em bắt đầu khi trẻ không còn cảm giác tình dục với người khác phái trong cha mẹ và đã tăng việc đồng nhất hóa với người cha mẹ cùng phái tính. Việc ngừng phát triển ở giai đoạn oedipus được coi là nguyên nhân của các lệch lạc tình dục và các cơn xú loan thần*

Khác.

oesophag- (oesophago-) prefix denoting the oesophagus. Example: *oesophagectomy* (surgical removal of).

tiếp đầu ngứa chỉ thực quản. thí dụ oesophagectomy (phẫu thuật cắt bỏ thực quản).

oesophageal ulcer /ˌɪsəfɪdʒeəl ˈalkɔ:/ see peptic ulcer, oesophagitis.

, **loét thực quản**xem *loét dạ dày, viêm thực quản.*

oesophagitis n. inflammation of the oesophagus (gullet). Frequent regurgitation of acid and peptic juices from the stomach causes *reflux oesophagitis*, the commonest form, which may be associated with a hiatus hernia. The main symptoms are heartburn, regurgitation of bitter fluid, and sometimes difficulty in swallowing; complications include bleeding, narrowing ('stricture) of the oesophageal canal, and ulceration. It is treated by antacid medicines, weight reduction, and avoidance of bending; in severe cases surgery may be required. *Corrosive oesophagitis* is caused by the ingestion of caustic acid or alkali. It is often severe and may lead to perforation of the oesophagus or to extensive stricture formation. Treatment includes avoidance of food and administration of antibiotics and corticosteroids; later dilatation of the stricture may be needed. *Infective oesophagitis* is most commonly due to a fungus (*Candida*) infection in debilitated patients, especially those being treated with antibiotics, corticosteroids, and immunosuppressive drugs, but is occasionally due to viruses (such as cytomegalovirus or herpes virus).

viêm thực quản(dt) dạng viêm thực quản thường thấy nhất là viêm thực quản hối lưu do acid và dịch trong dạ dày thường xuyên bị o lên thực quản. Điều này thường kết hợp với thoát vị* khe Winslow. Các triệu chứng chính là chứng ợ nóng, ợ dịch chua, và đôi khi khó nuốt; các biến chứng gồm xuất huyết, hẹp (co thắt hẹp*) ống thực quản, và loét. Chữa trị bằng các thuốc kháng acid, giảm trọng lượng, và tránh cui xuống, có thể cần phẫu thuật trong các ca nặng. Viêm thực quản do ăn mòn gây ra do nuốt phải acid hay kiềm ăn da. Đây là một trường hợp nặng, có thể dẫn

đến lồng thực quản hay tạo thành co thắt hẹp ở mức độ lớn. Chữa trị gồm ngừng dùng thực phẩm, cấp kháng sinh và corticosteroid, sau đó có thể phải nong chỗ co thắt. Viêm thực quản do nhiễm thường thấy nhất là nhiễm nấm (*Candida*) ở các bệnh nhân suy nhược, đặc biệt những người đã được điều trị bằng các kháng sinh, corticosteroid và các thuốc ức chế miễn dịch, nhưng đôi khi cũng do virus (như cytomegalovirus hay virus herpes).

oesophagocele n. protrusion of the lining (mucosa) of the oesophagus (gullet) through a tear in its muscular wall.

thoát vị thực quản(dt) tình trạng niêm mạc thực quản bị lỗi ra qua một chỗ rách ở thành cơ thực quản.

oesophagoscope n. an illuminated optical instrument used to inspect the interior of the oesophagus (gullet), dilate its canal (in cases of stricture), obtain material for biopsy, or remove a foreign body. It may be a rigid metal tube or a flexible fibroptic instrument (see gastroscope). -oesophagoscopy n.

ống soi thực quản(dt) một dụng cụ quang học có chiếu sáng dùng khảo sát màng trong thực quản, nong ống thực quản (khi bị co thắt hẹp), lấy vật liệu làm sinh thiết, hay lấy đi một vết ta. Ống soi thực quản có thể là một ống cứng hay một dụng cụ dẻo bằng sợi quang học (xem ống soi dạ dày). -oesophagoscopy dt.

Oesophagostomum n. a genus of parasitic nematodes occurring in Brazil, Africa, and Indonesia. It is a rare intestinal parasite of man, producing symptoms of dysentery in cases of heavy infection. The worms may also invade the tissues of the gut wall, giving rise to abscesses. The worms can be eliminated with *tetrachloroethylene.

(dt) một giống giun ký sinh thấy ở Brazil, Châu Phi và Indonesia. Đây là một loại giun đường ruột hiếm ở người, gây chứng kiết lỵ khi bị nhiễm nặng. Giun này cũng có thể xâm nhập các mô ở thành ruột và gây ra áp xe. Tẩy giun bằng tetrachloroethylene*.

oesophagostomy n. a surgical operation in which the oesophagus (gullet) is opened onto the neck. It is usually performed after operations on the throat as a temporary

measure to allow feeding

mô thực quản (*dt*) *phẫu thuật phẫu thuật mô thực quản ở vùng cổ*. Điều này thường thực hiện sau khi theo tác ở họng để tạm thời cung cấp thức phẩm.

oesophagotomy *n* surgical opening of the oesophagus (gullet) in order to inspect its interior or to remove or insert something.

rach thực quản (*dt*) *phẫu thuật rach thực quản để khảo sát mặt trong thực quản hay để lấy dí hoặc đặt vào một vật nào đó*.

oesophagus *n* the gullet: a muscular tube, about 23 cm long, that extends from the pharynx to the stomach. It is lined with mucous membrane, whose secretions lubricate food as it passes from the mouth to the stomach. Waves of 'peristalsis' assist the passage of food.

thực quản (*dt*) *một ống cơ dài khoảng 23 cm chạy từ họng đến dạ dày. Thực quản có lót một lớp màng nhầy có nhiệm vụ tiết ra chất làm trơn thức phẩm khi dí từ miệng đến dạ dày. Thực quản cũng có các sóng nhu động để giúp thức phẩm đi qua*.

oestradiol *n* the major female sex hormone produced by the ovary. See oestrogen. (*dt*) *hormone sinh dục nữ chính do noãn sao tiết ra*. Xem oestrogen.

oestriol *n* one of the female sex hormones produced by the ovary. See oestrogen.

(*dt*) *một trong các hormone sinh dục nữ do noãn sao tiết ra*. Xem oestrogen.

oestrogen/ 'estrəʊdʒən/ *n* one of a group of steroid hormones (including oestriol, oestrone, and oestradiol) that control female sexual development, promoting the growth and function of the female sex organs (see menstrual cycle) and female secondary sexual characteristics (such as breast development). Oestrogens are synthesized mainly by the ovary; small amounts are also produced by the adrenal cortex, testes, and placenta. In men excessive production of oestrogen gives rise to 'feminization'. Naturally occurring and synthetic oestrogens, given by mouth or injection, are used to treat 'amenorrhoea, meno-pausal disorders, androgen-dependent cancers (e.g. cancer of the prostate), and to inhibit lacta-

tion. Synthetic oestrogens are a major constituent of 'oral contraceptives'. Side-effects of oestrogen therapy may include nausea and vomiting, headache and dizziness, irregular vaginal bleeding, fluid and salt retention, and feminization in men. Oestrogens should not be used in patients with a history of cancer of the breast, womb, or genital tract. -oestrogenic *adj*.

(*dt*) *một trong nhóm các hormone steroid (gồm oestriol, oestrone, và oestradiol) kiểm soát phát triển sinh dục ở phụ nữ, làm các cơ quan sinh dục tăng trưởng và hoạt động (xem chu kỳ kinh nguyệt) và gây ra các đặc tính sinh dục nữ cấp hai (như phát triển vú). Các oestrogen chủ yếu do noãn sao tổng hợp. Một số nhỏ cũng được sản sinh ở vỏ thượng thận, tinh hoàn, và nhau thai. Ở đàn ông, việc sản sinh quá nhiều oestrogen sẽ gây chứng nữ hóa*.

Các oestrogen có tự nhiên hay tổng hợp dùng uống hay chích để chữa chứng vô kinh, rối loạn kinh nguyệt, các ung thư tùy thuộc androgen (thí dụ ung thư tuyến tiền liệt) và để ức chế tuyến sữa. Các oestrogen tổng hợp là thành phần chính của thuốc tránh thai uống. Tác động phụ của liệu pháp oestrogen có thể gồm buồn nôn và nôn, nhức đầu và choáng váng, xuất huyết âm đạo không đều, lưu trữ dịch và khoáng, và gây nữ hóa ở đàn ông. Oestrogen không được dùng cho các bệnh nhân có bệnh sử dụng ung thư vú, tử cung hay đường sinh sản. -oestrogenic (*tt*).

oestrone *n* one of the female sex hormones produced by the ovary. See oestrogen.

(*dt*) *một trong các hormone sinh dục nữ do noãn sao tiết ra*. Xem oestrogen.

Oestrus/ 'estrəs/ *n* a genus of widely distributed nonbloodsucking flies, occurring wherever sheep and goats are raised. The parasitic larvae of *O. ovis*, the sheep nostril fly, may occasionally and accidentally infect man. By means of large mouth hooks, it attaches itself to the conjunctiva of the eye, causing a painful 'miasis' that may result in loss of sight. This is an occupational disease of shepherds. Larvae can be removed with forceps following anaesthesia.

(dt) *một giống ruồi không hút máu phân bố rộng, thấy ở bất cứ nơi nào có nuôi cừu và dê. Ấu trùng ký sinh của *O. ovis* tức ruồi lỗ mũi cừu đổi khi có thể tính cờ nhiễm sang người. Bằng cách gai miếng lót, Ấu trùng này bám vào kết mạc mắt, gây một loại bệnh gọi là đau và có thể làm mất thị lực. Đây là một loại bệnh nghề nghiệp của người chăn cừu. Có thể gây mê rồi dùng kẹp lấy ấu trùng đó.*

Office of Population Censuses and Surveys /'ɒfɪs ɒv pɔpjʊləs'ensəs ənd 'sɜːvəsɪz/

(in Britain) a department of central government responsible for the compilation and publication of statistics relating to national and local population and the demographic patterns of births, marriages, and deaths (including the medical cause of death). It organizes a national census at ten-yearly intervals based on the actual presence of individuals in a house or institution on a designated night as distinct from their official address.

Bộ điều tra và nghiên cứu dân số (c^o vương quốc Anh) một bộ của chính quyền trung ương có nhiệm vụ thu thập tài liệu và xuất bản các thống kê liên quan đến dân số toàn quốc và ở mỗi địa phương, và các mô hình nhân khẩu về sanh đẻ, hàn nhân và tử vong (gồm cả nguyên nhân y học và tử vong). Bộ tổ chức một cuộc điều tra toàn quốc mỗi mười năm dựa trên sự có mặt thực tế của các cá thể trong một nhà hay một viện vào một đêm nhất định khác với địa chỉ chính thức của họ.

ohm/ oʊm/ n. the 'SI unit of electrical resistance, equal to the resistance between two points on a conductor when a constant potential difference of 1 volt applied between these points produces a current of 1 ampere. Symbol: Ω.'

(dt) đơn vị SI" về điện trở, bằng điện trở giữa hai điểm trên một chất dẫn truyền khi một hiệu số điện thế cố định 1 volt đặt giữa các điểm này gây ra một dòng điện 1 ampe. Ký hiệu: Ω

-oid suffix denoting like; resembling. Example: *pemphigoid* (condition resembling pemphigus).

tiếp vĩ ngữ chỉ như, giống như. Thí dụ, *pemphigoid* (tình trạng giống như bệnh pemphigus).

phigus).

ointment/ ɔɪntmənt/ n. a greasy material, usually containing a medicament, applied to the skin or mucous membranes.

pommel/ dt/ *một chất liệu nhão, thường có chứa dược phẩm, dùng thoa trên da hay các niêm mạc.*

oleandomycin n. an antibiotic used to treat infections caused by a wide range of bacteria. It is administered by mouth or injection and is usually without side-effects.

(dt) *một kháng sinh dùng chữa các bệnh nhiễm do vi trùng thuốc nhiều nhóm khác nhau gây ra. Thuốc dùng uống hay chích và thường không có tác động phụ.*

olecranon process the large process of the ulna that projects behind the elbow joint.

móm khuỷu/ móm lớn ở xương trùi nhô ra sau khuỷu tay.

oleic acid see fatty acid.

xem acid béo.

oleo- prefix denoting oil.

tiếp dầu ngữ chỉ dầu

oleothorax n. the procedure of introducing a light oil into the 'pleural cavity so that the lung is allowed to collapse. This was sometimes formerly undertaken to allow healing in a lung damaged by tuberculosis.

bơm dầu màng phổi (dt) *phương pháp bơm một loại dầu nhẹ vào trong xoang phổi để phổi có thể xếp lại. Trước đây phương pháp này đôi khi được thực hiện để giúp lành một phổi đã bị tổn hại vì bệnh lao*

oleum n. (in pharmacy) an oil.

(dt) (trong dược khoa) *một chất dầu.*

olfaction n. 1. the sense of smell. 2. the process of smelling. Sensory cells in the mucous membrane that lines the nasal cavity are stimulated by the presence of chemical particles dissolved in the mucus. See nose. -olfactory adj.

khiếu giác 1. *giác quan người.* 2. *tiến trình ngửi.* Các tế bào cảm giác trong niêm mạc xoang mũi bị kích thích bởi các hạt hóa học hòa tan trong niêm mạc. Xem mũi. -olfactory (tt).

olfactory nerve the first cranial nerve (I); the special sensory nerve of smell. Fibres of

the nerve run upwards from small receptors in the nasal mucosa high in the roof of the nose, through minute holes in the skull, join to form the olfactory tract, and pass back to reach the brain.

thần kinh khieu giác dây thần kinh số thứ nhất (*1*) dây thần kinh cảm giác đặc biệt về người. Các sợi thần kinh đi lên phía trên từ các thụ thể ngồi ở niêm mạc trên trán mũi, qua các lỗ nhỏ trong hộp sọ, hợp với nhau thành đường khêu giác, rồi trở lại để đến não.

oligo- (oligo-) prefix denoting 1. few. 2. a deficiency.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. ít, 2. thiếu.

oligaemia *n.* see hypovolaemia.

chứng giảm máu (*dt*) xem giảm thể tích máu.

oligoarthritis *n.* see arthritis.

viêm thiểu khớp (*dt*) xem viêm khớp.

oligodactylysm *n.* the congenital absence of some of the fingers and toes.

chứng ít ngón (*dt*) thiểu bẩm sinh mất số ngón tay, chân.

oligodendrocyte *n.* one of the cells of the 'glia, responsible for producing the 'myelin sheaths of the neurones of the central nervous system and therefore equivalent to the 'Schwann cells of the peripheral nerves.

tế bào ít nhánh một trong các tế bào của thần kinh dệm* có nhiệm vụ sản sinh ra các bao myelin cho các nơron của hệ thần kinh trung ương, vì vậy tương đương với các tế bào Schwann* của các dây thần kinh ngoại biên.

oligodendrolioma *n.* a tumour of the central nervous system derived from a type of 'glia (the supporting tissue) rather than from the nerve cells themselves. See also glioma.

u thần kinh dệm ít nhánh (*dt*) một khối u của hệ thần kinh trung ương có nguồn gốc từ một kiểu thần kinh dệm* (mô nang dời) hơn là từ chính các tế bào thần kinh.

oligodipsia *n.* a condition in which thirst is diminished or absent.

chứng uống ít (*dt*) tình trạng ít hay không khát.

oligodontia *n.* the congenital absence of

some of the teeth.

chứng ít răng (*dt*) thiểu bẩm sinh một số răng.

oligohydramnios *n.* a condition in which the amount of amniotic fluid bathing a fetus during pregnancy is abnormally small. The developing infant may consequently be vulnerable, for example if the mother falls.

chứng ít dịch ối (*dt*) tình trạng dịch ối bao bọc thai nhi trong khi mang thai có số lượng nhỏ bất thường. Vì vậy đứa trẻ đang phát triển sẽ dễ bị tổn hại, thí dụ nếu người mẹ bị bệnh.

oligomenorrhoea *n.* sparse or infrequent menstruation.

chứng kinh nguyệt ít (*dt*) kinh nguyệt rải rác hay không thường xuyên.

oligophrenia *n.* Obsolete. mental subnormality.

thiểu năng tâm thần (*dt*) từ xưa, nay ít dùng : dưới bình thường về tâm trí.

oligospermia *n.* the presence of less than the normal number of spermatozoa in the semen. Normal semen produced on ejaculation usually contains more than 60 million sperm/ml, of which about 80% are motile and morphologically normal. In oligospermia, the sperm usually have poor motility and often include many bizarre and immature forms. Treatment is directed to any underlying cause (such as varicocele). See also infertility.

chứng ít tinh trùng (*dt*) tình trạng tinh dịch có số tinh trùng ít hơn bình thường. Tinh dịch bình thường sản sinh kích thích phóng tinh thường chứa hơn 60 triệu tinh trùng/ml, trong đó khoảng 60% là di động và có hình dạng bình thường. Trong chứng ít tinh trùng, các tinh trùng thường có tính di động kém và thường nhiều dạng lệ và chưa trưởng thành. Chữa trị theo nguyên nhân chính (như giãn tĩnh mạch tinh hoàn*). Cũng xem vô sinh.

oliguria *n.* the production of an abnormally small volume of urine. This may be a result of copious sweating associated with intense physical activity and/or hot weather. It can also be due to kidney disease, retention of water in the tissues (see oedema), loss of blood, diarrhoea, or poisoning.

thiếu niệu (dt) tình trạng có thể tích nước tiểu nhỏ bất thường. Điều này có thể do ra mồ hôi quá nhiều kết hợp với hoạt động cơ thể với cường độ mạnh và/hay với thời tiết nóng; cũng có thể do bệnh thận, lưu giữ nước trong các mô (xem phứ nề), mắt máu, tiêu chảy, hay ngô độc.

oliveri (oliv.) n. a smooth oval swelling in the upper part of the medulla oblongata on each side. It contains a mass of nerve cells, mainly grey matter (olivary nucleus). -olivary adj

hạch oliveri một chó phồng hình quả trám nhẵn trong phần trên và ở hai bên hạch tuy. Hạch này có chứa một khối tế bào thần kinh, chủ yếu là chất xám (nhân olive). -olivary (tt).

-ology suffix. see -logy.

tiếp vĩ ngữ xem -logy.

om- (omo-) prefix denoting the shoulder.
tiếp đầu ngữ chỉ vai

-oma suffix denoting a tumour. Examples: hepatoma (of the liver); lymphoma (of the lymph nodes)

tiếp vĩ ngữ chỉ một khối u. Thí dụ hepatoma (u gan), lymphoma (u hạch bạch huyết).

omentectomy n. the removal of all or part of the omentum (the fold of peritoneum between the stomach and other abdominal organs).

thuật cắt bỏ màng nối (dt) cắt bỏ toàn bộ hay một phần màng nối (nếp gấp phúc mạc giữa dạ dày và các cơ quan khác trong xoang bụng).

omentopexy n. an operation in which the omentum is attached to some other tissue usually the abdominal wall (in order to improve blood flow through the liver) or the heart (to increase the blood supply to the heart).

cố định màng nối (dt) thao tác gắn màng nối vào một mô nào khác, thường là thành bụng (để cải thiện dòng máu chạy tới gan) hay tim (để tăng cung cấp máu cho tim).

omentum (epiploon) n. a double layer of peritoneum attached to the stomach and linking it with other abdominal organs, such as the liver, spleen, and intestine. The great omentum is a highly folded portion of the omentum, rich in fatty tissue, that covers the

intestines in an apron-like fashion. It acts as a heat insulator and prevents friction between abdominal organs. The lesser omentum links the stomach with the liver
-omental adj

màng nối (dt) một lớp phúc mạc kép dính vào dạ dày và nối dạ dày với các cơ quan khác trong xoang bụng, như gan, lách, và ruột. Màng nối lớn là phần màng nối có nhiều nếp gấp và giàu mô mỡ, bao bọc ruột như một lá chắn. Màng nối lớn hoạt động như một chốt cách nhiệt và ngăn cản xát giữa các cơ quan trong bụng. Màng nối nhỏ nối dạ dày với gan. -omental (tt).

Ommaya reservoir a device inserted into the ventricles of the brain to enable the repeated injection of drugs into the cerebrospinal fluid. It is used, for example, in the treatment of malignant meningitis, particularly in children with leukaemia.

bé chữa Ommaya một thiết bị luồn vào trong các não thất để có thể chích thuốc được nhiều lần vào trong dịch não tủy. Thiết bị này dùng trong nhiều trường hợp, thí dụ để chữa viêm màng não ác tính, đặc biệt ở trẻ em bị ung thư bạch cầu.

omphal- (omphalo-) prefix denoting the navel or umbilical cord.

tiếp đầu ngữ chỉ rốn hay dây rốn

omphalitis n. inflammation of the navel, especially in newborn infants.

viêm rốn (dt) viêm ở rốn, đặc biệt ở trẻ sơ sinh.

omphalocele n. a umbilical hernia.

thoát vị rốn (dt) thoát vị ở rốn.

omphalus n. see umbilicus.

rốn (dt) xem phần dịch chữ umbilicus

Onchocerca n. a genus of parasitic worms (see filaria) occurring in central Africa and central America. The adult worms are found in fibrous nodules within the connective tissues beneath the skin and their presence causes disease (see onchocerciasis). Various species of black fly, in which *Onchocerca* undergoes part of its development, transmit the infective larvae to man.

(dt) một giống giun ký sinh (xem giun chỉ) thấy ở Trung Phi và Trung Mỹ. Giun trưởng thành thấy trong các hột xơ trong mô liên kết

dưới da và gây bệnh do sự có mặt của nó. (xem bệnh onchocerca). Nhiều loài ruồi đèn là ký chủ trung gian của onchocerca sẽ truyền các ấu trùng gây nhiễm sang người.

onchocerciasis *n.* a tropical disease of the skin and underlying connective tissue caused by the parasitic worm *Onchocerca volvulus*. Fibrous nodular tumours grow around the adult worms in the skin; these may take several months to appear, and if secondary bacterial infection occurs they may degenerate into abscesses. The skin also becomes inflamed and itches. The migration of the larvae into the eye can cause total or partial blindness - the *river blindness* of Africa. Onchocerciasis occurs in Central Africa and Central America. The drugs 'suramin' and 'diethylcarbamazine' are used in treatment; if possible, the nodules are removed as and when they appear.

bệnh Onchocerca *(dt)* một bệnh nhiệt đới của da và các mô liên kết dưới da do giun ký sinh *Onchocerca volvulus* gây ra. Có nhiều nốt u xơ mọc quanh giun trưởng thành trong da; các nốt u này có thể cản nhiều thang mới hiện ra, và nếu có nhiễm trùng phụ sẽ thoát hoa thành các áp xe. Da cũng bị viêm và ngứa. Các ấu trùng di trú trong mắt có thể gây mù toàn bộ hay từng phần - đây là bệnh mù sông nước ở Châu Phi. Bệnh Onchocerca thấy ở Trung Phi và Trung Mỹ. Chữa bằng các thuốc Suramin* và diethylcarbamazine, nếu có thể, cắt bỏ các nốt khi thấy xuất hiện.

onco- prefix denoting 1. a tumour. 2. volume tiếp đầu ngữ chỉ 1. một khối u. 2. thể tích.

oncogene *n.* a gene in viruses and mammalian cells that can cause cancer. It probably produces proteins regulating cell division that, under certain conditions, become uncontrolled.

gen ung thư *(dt)* một gen của virus và của các tế bào loài có vú có thể gây ung thư. Gen này có lẽ sản sinh ra các protein điều hòa phân chia tế bào, mà trong một số tình trạng, trở thành không kiểm soát được.

onogenesis *n.* the development of a new abnormal growth (a benign or malignant tumour).

sự sinh u *(dt)* sự phát triển mới tăng sinh mới

Không bình thường (một khối u lành tính hay ác tính).

oncogenic *adj.* describing a substance, organism, or environment that is known to be a causal factor in the production of a tumour. Some animal viruses are known to be oncogenic; others are suspected of being so in man, including some papovaviruses, adenoviruses, and herpesviruses. See also carcinogen.

sinh u *(tt)* mô tả một chất, một sinh vật, hay môi trường được biết là nguyên nhân trong việc sản sinh ra khối u. Một số virus động vật được biết có tính sinh u, một số khác bị nghi là có khả năng sinh u trên người, gồm papovavirus, adenovirus, và virus herpes. Cũng xem sinh ung thư.

oncology *n.* the study and practice of treating tumours.

u bướu học *(dt)* môn học và thực hành chữa trị các khối u.

oncolysis *n.* the destruction of tumours and tumour cells. This may occur spontaneously or, more usually, in response to treatment with drugs or radiotherapy.

sự tiêu u *(dt)* sự tiêu diệt các khối u và các tế bào u. Điều này có thể tự xảy ra, hay thường hơn, do đáp ứng với chữa trị bằng thuốc hay bức xạ liệu pháp.

oncometer *n.* an instrument for measuring the volume of blood circulating in one of the limbs. See plethysmography.

dung tích kẽ *(dt)* một dung cụ dùng để thử tích máu lưu thông ở một trong các chi. Xem phép ghi biến đổi thể tích.

oncosphere (hexacanth) *n.* the six-hooked larva of a "tapeworm". If ingested by a suitable intermediate host, such as a pig or an ox, the larva will use its hooks to penetrate the wall of the intestine. The larva subsequently migrates to the muscles, where it develops into a "cysticercus".

ấu trùng sán móc *(dt)* ấu trùng san móc của một loài sán dây*. Nếu được một ký chủ trung gian thích hợp nuốt vào, ấu trùng sẽ dùng móc để xuyên qua thành ruột. Ấu trùng sau đó sẽ di trú đến các cơ, và phát triển ở đó thành một cysticercus (gao).

oncotic *adj.* 1. characterized by a tumour or

swelling. 2. relating to an increase in volume or pressure.

1. sưng u. 2. tăng dung tích (tt) 1. có đặc trưng có một khối u hay chỗ sưng. 2. liên quan đến việc tăng thể tích hay áp suất.

oncotic pressure a pressure represented by the pressure difference that exists between the osmotic pressure of blood and that of the lymph or tissue fluid. Oncotic pressure is important for regulating the flow of water between blood and tissue fluid. See also osmosis.

áp suất thể tích áp suất bieu lô do khác biệt áp suất giữa áp suất thẩm thấu của máu và áp suất thẩm thấu của bạch huyết hay của các dịch mỏ. Áp suất có tầm quan trọng để điều hòa dòng chảy của nước giữa máu và các dịch mỏ. Xem thẩm thấu.

oneir- (*oneiro-*) prefix denoting dreams or dreaming.

tiếp đầu ngữ chỉ nằm mơ hay giấc mơ.

oneirism n. day-dreaming. Obviously this is a normal phenomenon, but in excess it may impair the ability to cope with life. This is a feature of "schizoid" and "asthenic" personalities.

mộng thức(dt) nằm mơ ban ngày. Rõ ràng đây là một hiện tượng bình thường, nhưng khi quá mức sẽ gây phong hại đến khả năng đối phó với cuộc sống. Đây là một đặc trưng của nhân cách suy nhược" và phân lập".

onomatomania n. the repeated intrusion of a specific word or a name into a person's thoughts a form of "obsession".

ám ảnh danh từ(dt) sự xâm nhập lặp lại nhiều lần của một từ đặc hiệu hay một tên vào trong ý tưởng của một cá thể. Đây là một dạng của bệnh ám ảnh".

onomatopoeisis n. inventing words that reflect the sound made by the object or event to be described. It is one of the principles that guide some schizophrenics in the production of "neologisms".

sự tạo danh từ(dt) sự phát minh ra các từ phản ánh âm tạo ra bởi một vật hay một biến cố cần mô tả. Đây là một nguyên tắc hướng dẫn một số bệnh nhân tâm thần phân liệt cách dùng từ mới".

ontogeny/ ɔn'toʊdʒɪni/ n. the history of the

development of an individual from the fertilized egg to maturity.

cá thể phát sinh(dt) lịch sử phát triển của một cá thể từ trứng thụ tinh đến trưởng thành.

onych- (*onycho-*) prefix denoting the nail(s).

tiếp đầu ngữ chỉ (các) móng.

onychiaxsis n. thickening or over-growth of the nails.

chứng dày móng(dt) tình trạng các móng bị dày lên hay có tăng sinh.

onychia n. inflammation of the matrix of the nail, which results in loss of the nail.

viêm móng(dt) viêm khuân móng đưa đến mất móng.

onychogryphosis n. gross thickening and hardening of the nail, which becomes elongated and deformed. The cause is unknown.

móng hóa vuốt(dt) móng dày lớn lên và cứng lại, trở thành dài và biến dạng. Nguyên nhân không rõ.

onycholysis n. separation or loosening of part or all of a nail from its bed, often due to a poor blood supply. The condition may occur in "psoriasis" and in fungus infection of the skin and nail bed.

tróc móng(dt) tình trạng móng phún hay toàn bộ móng bị tách ra và lung lay trên ổ móng, thường do thiếu cung cấp máu. Tình trạng này có thể xảy ra trong bệnh vảy nến" và khi bị nhiễm nấm da hay ổ móng.

onychomadesis n. loss of the nails.

bong móng(dt) mất móng.

onychomycosis n. fungus infection of the nails, usually caused by "Epidermophyton" or "Candida". The nails become white, opaque, thickened, and brittle. See also ringworm.

bệnh nấm móng(dt) bệnh nhiễm nấm ở các móng, thường do "Epidermophyton" hay "Candida" gây ra. Các móng trở thành trắng, đục, dày lên, và giòn. Cũng xem nấm biểu bi. onychosis n. any disease or deformity of the nails.

bệnh móng(dt) bất kỳ bệnh hay biến dạng nào ở móng.

O'nyong nyong fever (joint-breaker fever) an East Africa disease caused

by an *arbovirus and transmitted to man by mosquitoes of the genus **Anopheles*. The disease is similar to "dengue" and symptoms include rigor, severe headache, an irritating rash, fever, and pains in the joints. The patient is given drugs to relieve the pain and fever.

sốt O'nyong nyong (sốt đập khớp)

một bệnh ở miền đông châu Phi gây ra do một virut arbo, và truyền sang người do muỗi thuộc giống *Anopheles*. Bệnh tương tự như sốt dengue*, các triệu chứng gồm cứng, nhức đầu dữ dội, phát ban kích thích, sốt và đau trong các khớp. bệnh nhân được cấp thuốc giảm đau và hạ nhiệt.

oo- prefix denoting an egg; ovum.
tiếp đầu ngữ chỉ trứng, noãn.

oocyesis (ovariooocyesis) *n.* the development of an embryo in the ovary; ovarian pregnancy. See also ectopic pregnancy

mang thai trong noãn sào (dt) tình trạng có một phôi phát triển trong noãn sào; có chứa будущий зародыш. Cũng xem mang thai lạc vị.

oocyst *n.* a spherical structure, 50-60 µm in diameter, that develops from the zygote (*see ookinete*) of the malarial parasite (*Plasmodium*) on the outer wall steadily grows in size and its contents divide repeatedly to form *sporozoites, which are released into the body cavity of the mosquito when the oocyst bursts.

noãn nang (dt) một cấu trúc hình cầu đường kính 50-60 µm phát triển từ hợp tử (xem đồng hợp tử) của kỳ sinh trùng sốt rét (*Plasmodium*) trên thành ngoài da dây muối. Noãn nang tăng kích thước và các chất trong noãn phân chia liên tục, tạo thành những thai trứng*. Khi noãn nang vỡ ra, thai trứng sẽ được phóng thích vào xoang cơ thể muối.

oocyte *n.* a cell in the ovary that undergoes *meiosis to form an ovum. Primary oocytes develop from *oogonia in the fetal ovary as they enter the early stages of meiosis. Only a fraction of the primary oocytes survive until puberty, and even fewer will be ovulated. At ovulation the first meiotic division is completed and a secondary oocyte and a polar body are formed. Fertilization stimulates the

completion of the second meiotic division, which produces a second polar body and an ovum.

noãn sào (dt) một tế bào trong noãn sào sẽ trải qua giám phán* để tạo thành noãn. Noãn bào gốc phát triển từ các nǎo nguyên bào* trong noãn sào thai nhi khi các nǎo nguyên bào này bắt đầu những giai đoạn giám phán đầu tiên. Chỉ có một phần các noãn bào gốc sống sót cho tới dậy thì, và số phát triển thành noãn trưởng thành còn ít hơn nữa. Khi phóng noãn, lần giám phán đầu tiên đã hoàn thành và đã tạo nên một noãn bào cấp hai và một thể cực. Sự thụ tinh sẽ kích thích việc hoàn thành lần giám phán thứ hai để sinh ra một thể cực thứ hai và noãn.

oogenesis *n.* the process by which mature ova (egg cells) are produced in the ovary (see illustration). Primordial germ cells multiply to form 'oogonia, which start their first meiotic division to become 'oocytes in the fetus. This division is not completed until each oocyte is ovulated. The second division is only completed on fertilization. Each meiotic division is unequal, so that one large ovum is produced with a much smaller polar body.

sự sinh noãn (dt) tiến trình tạo nên các noãn trưởng thành (tế bào trứng) trong noãn sào. Các tế bào mầm nguyên thủy phân chia tế bào thành các noãn nguyên bào*, các noãn nguyên bào này sẽ bắt đầu giám phán lần thứ nhất để thành các noãn bào trong thai nhi. Việc phân chia vẫn chưa hoàn thành cho tới khi phóng noãn, và chỉ hoàn thành khi thụ tinh. Mỗi lần giám phán đều không cân xứng, chỉ sản sinh ra một noãn lớn và một thể cực nhỏ hơn rất nhiều.

oogonium *n.* (*pl. oogonia*) a cell produced at an early stage in the formation of an ovum (egg cell). Primordial germ cells that have migrated to the embryonic ovary multiply to form numerous small oogonia. After the fifth month of pregnancy they enter the early stages of the first meiotic division to form 'oocytes. See also oogenesis.

noãn nguyên bào (dt) một tế bào sản sinh ra trong giai đoạn đầu của việc tạo noãn (tế bào trứng). Các tế bào mầm nguyên thủy đã di trú tới noãn sào phôi và phân chia để tạo

thành rất nhiều các noãn nguyên bao phủ. Sau tháng thứ năm của thai kỳ, các noãn nguyên bao này sẽ di vào các giai đoạn đầu tiên của lần giám phán thứ nhất để tạo thành các noãn bào. Cũng xem sự sinh noãn.

ookinete *n.* the motile elongated "zygote" of the malarial parasite (*"Plasmodium"*), formed after fertilization of the "macrogamete". The ookinete bores through the lining of the mosquito's stomach and attaches itself to the outer wall, where it later forms an "oocyst".

động hợp *tùi*: *hợp từ hình dài và di động* của ký sinh trung sâm rét (*plasmodium*) tạo thành sau khi thụ tinh các dài giao tử". Động hợp từ đi qua niêm mạc dạ dày muỗi và bám vào thành ngoài, sau đó sẽ tạo thành noãn nang".

oophor- (*oophoro-*) prefix denoting the ovary.

tiếp đầu ngữ chỉ noãn sào.

oophoralgia (*ovarialgia*, *ovaralgia*) *n.* pain in the ovary.

đau noãn sào (*dt*) *đau trong noãn sào*

oophorectomy (*ovarectomy*) *n.* surgical removal of an ovary, performed, for example, when the ovary contains tumours or cysts or is otherwise diseased. Compare ovariotomy.

cắt bỏ noãn sào (*dt*) *phẫu thuật cắt bỏ một noãn sào, thực hiện khi noãn sào có chứa các khối u hay nang hay bị các bệnh khác. So sánh với mổ noãn sào.*

oophoritis (*ovritis*) *n.* inflammation of an ovary, either on the surface or within the organ. Oophoritis sometimes results from infection of the Fallopian tubes (see salpingitis) or the lower part of the abdominal cavity. Follicular oophoritis is inflammation of the ovarian (Graafian) follicles. A bacterial infection usually responds to antibiotics.

viêm noãn sào (*dt*) *viêm trên bề mặt hay trong noãn sào. Viêm noãn sào đôi khi do nhiễm với Fallope (xem viêm noãn quản) hay viêm ở phần dưới trong xoang bụng. Viêm nang noãn là viêm ở các tiểu nang trong noãn sào (tiểu nang Graaf). Viêm do nhiễm trùng thường đập ứng tốt với kháng sinh.*

oophorocystosis *n.* the formation of an "ovarian cyst".

bệnh nang noãn sào (*dt*) *tình trạng có nang ở noãn sào.*

oopheroma *n.* a rapidly developing cancerous growth in the ovary. Compare ovarian cyst.

u noãn sào (*dt*) *tổng sinh ung thư phát triển nhanh trong noãn sào. So sánh với nang noãn sào.*

oophoropexy (*oophoropeliopexy*, *oophorrhaphy*) *n.* the stitching of a displaced ovary to the wall of the pelvic cavity.

cố định noãn sào (*dt*) *khâu noãn sào đã bị chuyển vị vào thành xoang chậu.*

operant /'ɔpərənt/ *adj.* describing a unit of behaviour that is defined by its effect on the environment. See conditioning.

có tác động (*tl*) *mô tả một đơn vị cư xử xác định bằng tác động của nó trên môi trường. Xem tác điều kiện.*

operating microscope /'ɔpəreɪtɪŋ 'mju:kroskɔ:p/ a binocular microscope used in surgery, e.g. in operations to remove a blood clot from an artery (see endarterectomy). The field of operation is illuminated through the objective lens by a light source within the microscope (see illustration). Many models incorporate a beam splitter and a second set of eyepieces, to enable the surgeon's assistant to view the operation.

kính hiển vi giải phẫu *một kính hiển vi hai mắt dùng trong phẫu thuật. thí dụ trong thao tác lấy đi một cục máu trong động mạch (xem cắt bỏ nội mạch). Vùng thao tác được chiếu sáng bằng một nguồn sáng trong kính hiển vi (xem hình). Nhiều loại có thêm vào một bộ phận tách sáng và một bộ mắt nhìn thứ hai để bác sĩ phẫu thuật phụ tá có thể thấy được thao tác.*

operculum *n.* (*pl. opercula*) 1. a plug of mucus that blocks the cervical canal of the womb in a pregnant woman. 2. (in embryology) a plug of fibrin and blood cells that develops over the side at which a developing fertilized ovum has become embedded in the wall of the womb. 3. (in neurology) one of the folded and overlapping regions of cerebral cortex that conceal the "insula" on each side of the brain.

náp (dt) 1 một nút chất nhầy đóng ở cổ tử cung của một phụ nữ đang mang thai. 2 (trong phôi học) một nút fibrin và các huyết cầu phát triển ở trên nai noãn thu tinh đang phát triển đã bám vào thành tử cung. 3 (trong thần kinh học) một trong các vùng vò não gấp lại và gối lên để che phủ thùy đảo ở mõi bên não.

operon *n.* a group of closely linked genes that regulate the production of enzymes. An operon is composed of one or more *structural genes*, which determine the nature of the enzymes made, and an *operator gene*, which controls the working of the structural genes and is itself controlled by a *regulator gene*, which is not part of the operon.

(dt) một nhóm gen liên hệ chặt chẽ với nhau điều hòa sự sản sinh enzyme. Một operon gồm một hay nhiều gen cấu trúc xác định bản chất của enzyme tạo thành, và một gen hoạt động kiểm soát hoạt động của các gen cấu trúc. Gen hoạt động là chịu kiểm soát của một gen điều hòa không thuộc thành phần của operon.

OPG *see orthopantomogram.*

Xem phân tích chữ orthopantomogram.

ophthalm- (*ophthalmo-*) *n.* *o'fələm/* prefix denoting the eye.

tiếp đầu ngữ chỉ mắt.

ophthalmectomy *n.* an operation in which the eye is removed. *See enucleation.*

Thu thuật khoét mắt *thao tác lấy đi một mắt.* *Xem cắt bỏ nhân cầu.*

ophthalmia */o'fəlmɪə/* *n.* *Obsolete.* inflammation of the eye, particularly the conjunctiva (see conjunctivitis).

dau mắt (dt) *từ xưa, nay ít dùng:* viêm mắt, đặc biệt ở kết mạc (xem viêm kết mạc)

ophthalmia neonatorum a form of conjunctivitis occurring in newborn infants, who contract the disease as they pass through an infected birth canal. The most serious condition occurs if the mother has a gonorrhoeal infection; blindness will result unless antibiotic treatment or silver nitrate eyedrops are given promptly.

dau mắt trẻ sơ sinh một dạng viêm kết mạc xảy ra ở trẻ sơ sinh bị mắc bệnh khi đi qua đường sanh bị nhiễm trùng. Tình trạng

nghiêm trọng nhất là khi người mẹ bị nhiễm đậu cầu: trẻ sẽ bị mù trừ phi liều pháp kháng sinh hay nitrat bạc được thực hiện đúng lúc.

ophthalmic /'o'fəlmɪk/ *adj.* concerned with the eye.

(thuộc mắt) (t) liên quan tới mắt.

ophthalmic nerve /'o'fəlmɪk nɜːv/ the smallest of the three branches of the 'trigeminal nerve'. It supplies sensory fibres to the eyeball, conjunctiva, and lacrimal gland, to a small region of the nasal mucous membrane, and to the skin of the nose, brows, and scalp.

dây thần kinh mắt *nhanh nhỏ nhất trong ba nhánh của dây thần kinh sinh ba.* Nhánh này cung cấp các sợi cảm giác tới nhân cầu, kết mạc, và tuyến lệ, đến một vùng nhỏ ở niêm mạc mũi, và đến da mũi lông mày, và da đầu.

ophthalmitis *n.* inflammation of the eye. See conjunctivitis, uveitis.

viêm mắt (dt) viêm ở mắt. Xem viêm kết mạc, viêm màng mạch não.

ophthalmodynamometry *n.* measurement of the blood pressure in the vessels of the retina of the eye. A small instrument is pressed against the eye until the vessels are seen (through an 'ophthalmoscope') to collapse. The pressure recorded by the instrument reflects the pressure within the vessels of the retina. In certain disorders of the blood circulation to the eye, the pressure in the vessels is reduced and the vessels can be made to collapse by a pressure that is lower than normal.

do huyết áp nhãn (dt) *do huyết áp trong các mạch máu ở võng mạc mắt.* Ép một dụng cụ nhỏ vào mắt cho đến khi thấy được các mạch máu (qua một kính soi dây mắt) xếp lại. Áp suất ghi được bởi dụng cụ này phản ánh được áp suất trong các mạch ở võng mạc. Trong một số rối loạn về tuần hoàn máu ở mắt, áp suất trong các mạch máu võng mạc bị giảm đi và các mạch máu sẽ bị xếp lại với một áp suất thấp hơn bình thường.

ophthalmologist /'o'fələʊ'mɒlədʒɪst/ *n.* a doctor who specializes in the diagnosis and treatment of eye diseases.

bác sĩ nhãn khoa (dt) *một bác sĩ chuyên khoa về chẩn đoán và điều trị các bệnh mắt.*

ophthalmology *n.* the branch of medicine that is devoted to the study and treatment of eye diseases. -*ophthalmological adj.*

nhân khoa(dt) ngành y học liên quan đến nghiên cứu và trị liệu các bệnh mắt. -*ophthalmological (lt).*

ophthalmometer *n.* see keratometer.

nhân kế(dt) xem thước đo giác mạc

ophthalmoplegia *n.* paralysis of the muscles of the eye. *Internal ophthalmoplegia* affects the muscles inside the eye (the iris (which controls the size of the pupil) and ciliary muscle (which is responsible for accommodation)). *External ophthalmoplegia* affects the muscles that move the eye.

chứng liệt cơ mắt(dt) liệt các cơ ở mắt. *Lịt cơ mắt trong ánh hưởng tới các cơ trong mắt: móng mắt (kiểm soát kích thước đồng tử) và cơ thắt mi (cơ nhiệm vụ trong điều tiết).* *Lịt cơ mắt ngoài ánh hưởng tới các cơ vận nhãn.*

ophthalmorrhesis *n.* rupture of the eyeball. This is usually due to a severe blow to the eye.

nứt nhân cầu(dt) nứt hay vỡ nhân cầu. *Điều này thường do bị đấm mạnh vào mắt.*

ophthalmoscope *n.* an instrument for examining the interior of the eye (see illustration). There are two types. The *direct ophthalmoscope* enables a fine beam of light to be directed into the eye and at the same allows the examiner to see the spot where the beam falls inside the eye. Examiner and subject are very close together. In the *indirect ophthalmoscope* an image of the inside of the eye is formed between the subject and the examiner; it is this image that the examiner sees. The examiner and subject are almost at arm's length apart. -*ophthalmoscopy n.*

kính soi đáy mắt(dt) một dụng cụ dùng xem xét phía trong mắt (xem hình). Có hai kiểu. Kính soi đáy mắt trực tiếp phát ra một chùm tia sáng nhòe hướng vào trong mắt và cùng lúc đó cho phép người quan sát thấy được nơi chùm sáng rơi vào trong mắt. Người quan sát và bệnh nhân phải rất gần nhau. Trong kính soi đáy mắt gián tiếp, một hình ảnh về mắt trong mắt được tạo thành giữa

bệnh nhân và người quan sát, và người quan sát sẽ nhìn vào đó. Điều này giúp cho bệnh nhân và người quan sát cách xa nhau khoảng một cánh tay. -*ophthalmoscopy (dt).*

ophthalmotomy *n.* the operation of making an incision in the eyeball.

rạch nhân cầu(dt) thao tác mổ đường rạch trong nhân cầu.

ophthalmotonometer (tonometer)

n. a small instrument for measuring the pressure inside the eye. There are two types, both applied to the cornea after a drop of local anaesthetic has been put in the eye. The *indentation (Schiotz) tonometer* uses a small plunger that indents the cornea by an amount corresponding to the softness (determined by pressure) of the eye. The *applanation tonometer* measures the pressure required to flatten a constant area of the cornea. A high pressure is required when the pressure inside the eye is increased, and vice versa.

nhân áp kế(dt) một dụng cụ nhỏ để đo áp suất trong mắt. Có hai kiểu nhân áp kế đều đập vào giác mạc sau khi đã nhỏ một giọt thuốc gây mê tại chỗ. Nhân áp kế in dấu (nhân áp kế Schiotz) dùng một ống bơm nhỏ ấn vào giác mạc với mức độ tương ứng với độ mềm (xác định bằng áp suất) của mắt. Nhân áp kế tương phẳng đo áp suất cần thiết để làm phẳng một vùng cố định trên giác mạc. Áp suất cần thiết sẽ cao khi áp suất trong mắt tăng, và ngược lại.

-opia suffix denoting a defect of the eye or of vision. Example: asthenopia (eyestrain).

Tiếp vĩ ngữ chỉ một khuyết tật về mắt hay thị lực. Ví dụ asthenopia (mỏi mắt).

opiate /'ɔpiət/ *n.* one of a group of drugs derived from opium, including morphine, codeine, morphine, and papaverine. Opiates depress the central nervous system. They relieve pain, suppress coughing, and stimulate vomiting. The most important opiate - morphine - and its synthetic derivative heroin are narcotics, producing feelings of euphoria before inducing stupor. They are only used for severe pain since they cause dependence.

thuốc gốc thuốc phiện(dt) một trong nhóm các loại thuốc có nguồn gốc từ thuốc

phiện, gồm *apomorphine*^{*}, *codeine*^{*}, *morphine*^{*} và *papaverine*^{*}. Các opiate ức chế hệ thần kinh trung ương làm giảm đau, chặn ho, và kích thích nôn. Opiate quan trọng nhất là *morphine* và chất dẫn xuất tổng hợp của nó là *heroin*. Đây là các loại thuốc ngủ gây cảm giác sang khoái trước khi đưa đến trạng thái *sưng sù*. Các loại này chỉ dùng khi bị đau dữ dội vì sẽ gây nghiện.

opisth- (*opistho-*) prefix denoting 1. dorsal, posterior. 2. backwards.

tiếp đầu ngủ chỉ 1. mặt lưng, phía sau. 2. về phía sau.

opisthorchiasis *n.* a condition caused by the presence of the parasitic fluke **Opisthorchis* in the bile ducts. The infection is acquired through eating raw or undercooked fish that contains the larval stage of the parasite. Heavy infections can lead to considerable damage of the tissues of the bile duct and liver, progressing in advanced cases to 'cirrhosis'. Symptoms may include loss of weight, abdominal pain, indigestion, and sometimes diarrhoea. The disease, occurring in E Europe and the Far East, is treated with 'chloroquine'.

bệnh *Opisthorchis* (*dt*) tình trạng gây ra do có sán lá ký sinh *Opisthorchis* trong các ống dẫn mật. Bệnh nhân bị nhiễm do ăn phải cá sống hay chưa nấu chín có chứa ấu trùng ký sinh. Nhiễm nặng có thể đưa đến tổn hại nhiều ở các ống dẫn mật và gan, trong các ca nặng sẽ dẫn đến xơ gan. Các triệu chứng có thể gồm sụt cân, đau bụng, ăn không tiêu, và đôi khi tiêu chảy. Bệnh thấy ở Đông Âu và vùng Viễn Đông, và chữa trị bằng chloroquine'.

Opisthorchis *n.* a genus of parasitic flukes occurring in E Europe and parts of SE Asia. *O. felineus* is normally a parasite of fish-eating mammals but accidental infections of man have occurred. The adult flukes, which live in the bile ducts, can cause 'opisthorchiasis'.

(*dt*) một giống sán lá ký sinh thấy ở đông Âu và nhiều vùng tại Đông Nam Á. *O. felineus* là một ký sinh bình thường của các loài có vú ăn cá, nhưng bệnh cũng có thể nhiễm vào người do tình cờ. Sán lá trưởng thành sống trong các ống dẫn mật có thể gây bệnh

opisthorchis.

opisthotonus *n.* the position of the body in which the head, neck, and spine are arched backwards. It is assumed involuntarily by patients with tetanus and strychnine poisoning.

uốn người ra sau (*dt*) vị trí cơ thể có đầu, cổ, và cột sống bị cong về phía sau. Điều này thấy ở các bệnh nhân bị uốn vàn hay ngộ độc Strychnine.

opium/ 'ɔ:pjəm/ *n.* an extract from the poppy *Papaver somniferum*, which has analgesic and narcotic action due to its content of 'morphine'. It has the same uses and side-effects as morphine and prolonged use may lead to 'dependence'. See also opiate.

thuốc phiện (*dt*) chất trích của cây thuốc phiện *Papaver Somniferum*, có tác động giảm đau, gây ngủ vì có chứa morphine. Thuốc phiện có cùng công dụng và tác động phy như morphine và dùng lâu dài có thể dẫn đến nghiện*. Cũng xem opiate.

opponens/ 'ɔ:po:nənz/ *n.* one of a group of muscles in the hand that bring the digits opposite to other digits. For example, the *opponens pollicis* is the principal muscle causing opposition of the thumb.

co đối chiếu (*dt*) một trong nhóm các cơ ở bàn tay mang các ngón tay đối diện với các ngón tay khác. Thị dụ co đối chiếu ngón tay cái là co chính gây đối chiếu ngón cái.

opposition/ 'ɔ:p'zɪ:jn/ *n.* (in anatomy) the position of the thumb in relation to the other fingers when it is moved towards the palm of the hand.

đối chiếu (*dt*) (trong giải phẫu học) vị trí ngón cái so với các ngón khác khi ngón cái di chuyển về hướng lòng bàn tay.

-**opsia** suffix denoting a condition of vision. Example: *erythropsia* (red vision). tiếp viogn chỉ một tình trạng nhìn. Thị dụ *erythropsia* (nhìn đỏ).

opsonic index a numerical measurement of the power of a person's serum to attack invading bacteria and prepare them for destruction by 'phagocytes'. It is measured by dividing the average number of bacteria in the blood per phagocyte in the presence of immune serum by the corresponding number in the presence of normal serum. A vaccine

increases the opsonic index.

chi số opsonin phương pháp đo lượng số học về khả năng của huyết thanh một người về tần cống các vi trùng xâm nhập và chuẩn bị các vi trùng xâm nhập và chuẩn bị các vi trùng này cho thực bào tiêu diệt. Chi số này do bằng cách chia số trung bình vi trùng trong máu cho mỗi thực bào khi có huyết thanh miễn dịch với số tương ứng khi có huyết thanh bình thường. Tiêm chúng sẽ làm tăng chỉ số opsonin.

opsonin n. a serum component that attaches itself to invading bacteria and apparently makes them more attractive to phagocytes and thus more likely to be engulfed and destroyed.

(d) một thành phần trong huyết thanh sẽ đến bám vào các vi trùng xâm nhập và có vẻ làm vi trùng này có tính lôi cuốn hơn với thực bào, như vậy sẽ dễ bị nuốt và bị tiêu diệt.

opsonization n. the process by which opsonins render bacteria more attractive to phagocytes by attaching themselves to their outer surfaces and changing their physical and chemical composition.

popsonin hóa (d) tiến trình nhờ đó các opsonin làm cho vi trùng có tính lôi cuốn hơn với các thực bào bằng cách bám vào mặt ngoài vi trùng và làm thay đổi thành phần vật lý và hóa học của màng vi trùng.

opt- (**proto-**) prefix denoting vision or the eye.

tiếp đầu ngữ chỉ thị giác hay mắt.

optic/ /'ɒptɪk/ adj. concerned with the eye or vision.

(thuộc) mắt, (thuộc) thị giác
(t) liên quan đến mắt hay thị giác

optical activity/ /'ɒptɪkəl aktɪviti/ the property possessed by some substances of rotating the plane of polarization of polarized light. A compound that rotates the plane to the left is described as laevorotatory (or L); one that rotates the plane to the right is described as dextrorotatory (or D).

tác động quang học tình trạng một số chất có tính chất làm quay mặt phẳng phân cực của ánh sáng phân cực. Một hợp chất quay mặt phẳng về bên trái gọi là quay sang trái (hay L), nếu quay mặt phẳng về bên phải

sẽ gọi là quay sang phải (hay D).

optical committee (local) / /'ɒptɪkl kə'mittɪ/ see medical committee (local).

ủy ban kinh mắt (địa phương) x e m ủy ban y khoa (địa phương).

optic atrophy/ /'ɒptɪk 'ætrofɪ/ degeneration of the optic nerve. It may be secondary to disease within the eye or it may follow damage to the nerve itself resulting from injury inflammation.

chứng teo thần kinh thị giác h o a / hoa dây thần kinh thị giác. Điều này có thể là thứ phát của một bệnh trong mắt, hay sau khi bị tổn hại ở chính dây thần kinh thị giác do tổn thương hay viêm.

optic chiasma (optic commissure)

the X-shaped structure formed by the two optic nerves, which pass backwards from the eyeballs to meet in the midline beneath the brain, near the pituitary gland (see illustration). Nerve fibres from the nasal side of the retina of each eye cross over to join fibres from the lateral side of the retina of the opposite eye. The optic tracts resulting from the junction pass backwards to the occipital lobes.

giao thoả thị giác (mép thị giác) cấu trúc hình X do hai dây thần kinh thị giác tạo nên. Các dây này từ nhau cấu d i về phía sau và gặp nhau tại đường giữa não, gần tuyến yên (xem hình). Các sợi thần kinh từ mũi của võng mạc trong mỗi mắt sẽ bắt chéo nhau để hợp với các sợi từ mặt bên của võng mạc mắt đối diện. Các đường thị giác do sự kết hợp này di ra phía sau đến thùy chẩm.

optic cup/ /'ɒpɪk kʌp/ either of the paired cup-shaped outgrowths of the embryonic brain that form the retina and iris of the eyes.

chén thị giác một trong hai chồi hình chén của não trong giai đoạn phôi sẽ tạo thành võng mạc và móng mắt.

optic disc (optic papilla) / /'ɒptɪk disk/ start of the optic nerve, where nerve fibres from the rods and cones leave the eyeball. See blind spot.

điểm thị giác (gai thị giác) vung bắt nguồn của dây thần kinh thị giác, nơi các sợi thần kinh từ các tế bào hình nón và hình que

rời khỏi nhân cầu. Xem điểm mù.

optic foramen/ /'ɒptɪk fɔ'remən/ the groove in the top of the *orbit that contains the optic nerve and the ophthalmic artery.

tổ thị giác rãnh trên đỉnh ó mắt có chứa dây thần kinh thị giác và động mạch mắt.

optician/ /'ɒptɪʃn/ n. a person who either makes and fits glasses (*dispensing optician*) or who both tests people for glasses and also makes and fits them (*ophthalmic optician or optometrist*).

kỹ thuật viên kính mắt(dt) mắt người chế tạo và lắp đặt kính mắt (kỹ thuật viên phân phối) hay thứ mắt để mang kính và cũng chế tạo và lắp đặt kính mắt (kỹ thuật viên nhãn khoa hay kỹ thuật viên da mắt).

optic nerve/ /'ɒptɪk naɪv/ the second *cranial nerve (II), which is responsible for vision. Each nerve contains about one million fibres that receive information from the rod and cone cells of the retina. It passes into the skull behind the eyeball to reach the *optic chiasma, after which the visual pathway continues to the cortex of the occipital lobe of the brain on each side.

dây thần kinh thị giác dây thần kinh số thứ hai (II) chịu trách nhiệm về thị giác. Mỗi dây thần kinh có chứa khoảng một triệu sợi, nhận thông tin từ các tế bào hình nón và hình que trong võng mạc. Dây thần kinh thị giác đi vào trong hộp sọ phía sau nhân cầu để tới giao thoa thị giác, sau đó tiếp tục tới vỏ của thùy chẩm ở mỗi bên não.

optic neuritis/ /'ɒptɪk .nju:z'raɪtɪs/ see retrobulbar neuritis.

viêm thần kinh thị giác xem viêm thần kinh nghịch hành.

optometer (refractometer) n. an instrument for measuring the *refraction of the eye. Because the design and use of optometers is very complex, errors of refraction are usually determined using a *retinoscope.

khúc xa kế(dt) dụng cụ dùng do khúc xa ở mắt. Vì các khúc xa kế đều có kiểu dáng và cách sử dụng rất phức tạp, thường dùng một kính soi võng mạc* để xác định sai số khúc xa.

optometrist/ /'ɒptə'metrɪst/ n. see optician.

kỹ thuật viên da mắt(dt) xem kỹ thuật viên kính mắt.

oral/ /'ɔ:rl/ adj. 1. relating to the mouth. 2. taken by mouth; applied to medicines, etc.

(thuốc) **miệng (tl)** 1. liên quan đến miệng 2. dùng đường miệng như với các loại thuốc, v.v..

oral cavity/ /'ɔ:rl'kevəti/ the mouth.

xoang miệng miêng.

oral contraceptive /'ɔ:rl'kəntrə'keprɪfɪv/ the Pill: a preparation, consisting of one or more synthetic female sex conception.

Most oral contraceptives are combined pills, consisting of an *oestrogen, which blocks the normal process of ovulation, and a *progestogen, which acts on the pituitary gland to block the normal control of the menstrual cycle. Progestogens also alter the lining of the womb and the viscosity of mucus in its outlet, the cervix, so that conception is less likely should ovulation occur. These pills are taken every day for three weeks and then stopped for a week, during which time menstruation occurs. Side-effects may include headache, weight gain, nausea, skin changes, and depression. There is also a small risk that blood clots may form in the veins, especially those of the legs (which may lead to *pulmonary embolism), or that prolonged use of hormonal contraceptives may reduce fertility. The unwanted pregnancy rate is less than 1 per 100 woman-years.

Other hormonal contraceptives include minipills, which rely on a progestogen alone, and injections of progestogen, which need be given only every three months. The unwanted pregnancy rate is slightly higher with these preparations: 1-2 per 100 woman-years.

thuốc tránh thai đường miệng i.e. n. thuốc ngừa thai: một chế phẩm gồm một hay nhiều hormone sinh dục nữ tổng hợp cho các phụ nữ uống để tránh thụ thai. hầu hết các thuốc ngừa thai đường miệng đều là các viên thuốc kết hợp, gồm một oestrogen* để phòng bối tiến trình phóng noãn bình thường, và một progestogen* tác động trên tuyến yên để ngăn việc kiểm soát bình thường trên chu kỳ

kinh nguyệt. Progestogen cũng làm thay đổi niêm mạc tử cung và đồ nhầy của niêm mạc cổ tử cung, vì thế cũng khó có khả năng thụ thai cho dù có phóng hoãn. Các viên thuốc ngừa thai phải uống mỗi ngày trong ba tuần, sau đó ngừng một tuần, trong thời gian này sẽ có hành kinh. Tác động phụ có thể gồm nhức đầu, tெn cắn, buồn nôn, thay đổi ngoài da, và trầm cảm. Cũng có một trái ro về việc có thể tạo thành các cục máu trong tĩnh mạch, đặc biệt ở tĩnh mạch chân (có thể đưa đến nghẽn mạch phổi*), hay về việc dùng lâu dài sẽ giảm thụ thai. Tỷ lệ mang thai ngoài ý muốn nhỏ hơn một phần trăm phụ nữ-nam.

Các loại thuốc tránh thai hormone khác gồm viên thuốc ngừa thai nhỏ chỉ có progestogen, và các thuốc chích progestogen chỉ cần chích ba tháng một lần. Tỷ lệ mang thai ngoài ý muốn của các chế phẩm này hơi cao hơn, từ 1-2/100 phụ nữ/năm.

oral rehabilitation /'ɔrəl rɪ'hæbi'lɪteɪʃn/ - the procedure of rebuilding a dentition that has been mutilated as a result of disease, wear, or trauma.

phục hồi miệng - pháp gây dựng lại bô răng đã bị tổn thương vì bệnh, mài mòn, hay chấn thương.

Orbenin n. see cloxacillin sodium.

(dT) xem cloxacillin sodium.

orbicularis/ 'ɔrbɪkjʊlərɪs/ n. either of two circular muscles of the face. The *orbicularis oris*, around the mouth, closes and compresses the lips. The *orbicularis oculi*, around each orbit, is responsible for closing the eye.

cơ vòng mặt (dt) một trong hai cơ vòng trên mặt. Cơ vòng môi ở quanh miệng, khép và ép các môi. Cơ vòng mắt ở quanh mắt ở mắt, có nhiệm vụ nhắm mắt.

orbit /'ɔrbɪt/ n. the cavity in the skull that contains the eye. It is formed parts of the frontal, sphenoid, zygomatic, lacrimal, ethmoid, palatine, and maxillary bones. -*orbital* adj.

ó mắt (dt) xoang trong hộp sọ có chứa mắt. Ó mắt tạo thành do các phần của xương trán, xương buồm, xương gó má, xương lỗ, xương sàng, và xương hàm trên. -*orbital* (t).

orbitotomy n. surgical incision into the bony orbit containing the eye.

mó ó mắt (dt) phẫu thuật rạch trong phần xương của ó mắt.

orchi- (*orchido-*, *orchio-*) prefix denoting the testis or testicle. Example: *orchoplasty* (plastic surgery of).

tiếp đầu ngữ chỉ tình hoán. Ví dụ *orchoplasty* (phẫu thuật tạo hình tình hoán).

orchidalgia n. pain in the testicle. The pain may not be due to a primary condition of the testicle itself; it may be caused by a hernia in the groin, the presence of a stone in the lower ureter, or the presence of a 'varicocele'.

dau tình hoán (dt) đau ở tình hoán. Đau có thể không do một tình trạng gốc ở ngay tình hoán, mà có thể do một thoát vị trong bẹn, có sỏi trong phần dưới niệu quản, hay do dân tình mạch tình hoán*.

orchidectomy n. surgical removal of a testis, usually to treat such diseases as 'seminaloma' (a malignant tumour of the testis). Removal of both testes ('castration') causes sterility.

cắt bỏ tình hoán (dt) phẫu thuật cắt bỏ một tình hoán, thường để chữa các bệnh như u tình* (một khối u ác tính ở tình hoán). Cắt bỏ cả hai tình hoán (thiên*) sẽ gây vô sinh.

orchidopexy n. the operation of mobilizing an undescended testis in the groin and fixing it in the scrotum. The operation should be performed well before puberty to allow the testis every chance of normal development (see cryptorchidism).

cố định tình hoán (dt) thao tác di chuyển một tình hoán không xuống vào trong bẹn và cố định tình hoán này trong bìu. Thao tác này cần thực hiện sớm trước khi dậy thì để tình hoán có mọi cơ may phát triển bình thường. Xem chúng ẩn tình hoán.

orchidotomy n. an incision into the testis, usually done to obtain 'biopsy' material for histological examination, particularly in men with few or no sperm in their semen (see azoospermia, oligospermia).

rạch tình hoán (dt) rạch trong tình hoán, thường thực hiện để lấy vật liệu làm sinh thiết* cho các xét nghiệm mô học, đặc biệt ở dân ông có ít hay không có tinh trùng trong

tinh dịch (xem chứng vô tinh, chứng ít tinh trùng).

orchitis *n.* inflammation of the testis. This causes pain, redness, and swelling of the scrotum, and may be associated with inflammation of the epididymis (**epididymo-orchitis**). The condition may affect one or both testes, it is usually caused by infection spreading down the vas deferens but can develop in mumps. Mumps orchitis affecting both testes may result in sterility. Treatment of epididymo-orchitis is by local support and administration of analgesics and antibiotics. mumps orchitis often responds to corticosteroids.

viêm tinh hoàn viêm ở tinh hoàn sẽ gây đau, đỏ và sưng bù, và có thể kết hợp với viêm mào tinh hoàn (viêm tinh hoàn - mào tinh hoàn). Tình trạng này có thể ảnh hưởng tới một hay cả hai tinh hoàn, và thường do nhiễm trùng lan tràn xuống ống dẫn tinh nhưng cũng có thể do quai bị. Viêm tinh hoàn do quai bị tác động tới cả hai tinh hoàn có thể gây vô sinh. Chữa viêm tinh hoàn - mào tinh hoàn bằng cách nâng đỡ tại chỗ và dùng thuốc giảm đau và kháng sinh. Viêm tinh hoàn do quai bị thường đáp ứng với corticosteroid.

orciprenaline *n.* a drug used to relieve bronchitis and asthma. It has the same actions and side-effects as isoprenaline. Trade name: **Alupent**.

(dt) một loại thuốc dùng giảm viêm phế quản và suyễn. Thuốc có dùng tác động và tác động phụ như isoprenaline*. Tên thương mại: **Alupent**.

orf *n./v.* *n.* a virus infection of sheep and goats that can be transmitted to man, causing a mild skin eruption on the fingers, hands, and forearms.

(dt) một bệnh nhiễm virus ở cừu và dễ có thể truyền sang người, gây phát ban ngoài da nhẹ ở ngón tay, bàn tay và cánh tay trước.

organ *n./gan* *n.* a part of the body, composed of more than one tissue, that forms a structural unit responsible for a particular function (or functions). Examples are the heart, lungs, and liver.

cơ quan *(dt)* một bộ phận cơ thể, gồm nhiều hơn một loại mô, tạo thành một đơn vị cấu

trúc chịu trách nhiệm về một hay nhiều chức năng đặc biệt. Thị dụ như tim, phổi, và gan.

organelle *n.* a structure within a cell that is specialized for a particular function. Examples of organelles are the nucleus, endoplasmic reticulum, Golgi apparatus, lysosomes, and mitochondria.

vị cơ quan *(dt)* một cấu trúc trong tế bào được chuyên hóa cho một chức năng đặc biệt. Thị dụ về các vị cơ quan là nhân, lưới nội bào, bộ golgi, tiêu thể, và ty lạp thể.

organic */ɔ:gənɪk/ adj.* 1. relating to any or all of the organs of the body. 2. describing chemical compounds containing carbon, found in all living systems.

1. **(thuộc) cơ quan.** 2. **hữu cơ.** (t) 1. liên quan đến bất kỳ cơ quan nào hay toàn bộ các cơ quan trong cơ thể. 2. mô tả các hợp chất hóa học có chứa carbon, thấy trong mọi hệ sống.

organic disorder */ɔ:gənɪk dis'ɔ:rdər/* a disorder associated with changes in the structure of an organ or tissue. Compare functional disorder.

rối loạn hữu cơ *roti loan kêt hợp với những thay đổi về cấu trúc của một cơ quan hay mô. So sánh với rối loạn chức năng.*

organism */rɪ'gɔ:nɪzəm/ n.* any living thing, which may consist of a single cell (see micro-organism) or a group of differentiated but interdependent cells.

sinh vật *(dt)* mọi vật sống, có thể chỉ gồm một tế bào (xem vi sinh vật) hay một nhóm tế bào phân biệt nhưng phụ thuộc lẫn nhau.

organo- prefix denoting organ or organic. Examples: **organogenesis** (formation of); **organopathy** (disease of).

- tiếp đầu ngữ chỉ cơ quan hay hữu cơ. Thị dụ: **organogenesis** (sự tạo cơ quan), **organopathy** (bệnh cơ quan).

organ of Corti (spiral organ) */'ɔ:rgən ɒf 'kɔ:tɪ/* the sense organ of the cochlea of the inner ear, which converts sound signals into nerve impulses that are transmitted to the brain via the cochlear nerve.

cơ quan Corti (cơ quan xoắn) *cơ quan cảm giác ở ốc tai* ở tai trong, biến đổi các dấu hiệu âm thanh thành những xung lực

thần kinh để truyền tới não qua dây thần kinh óc tai.

organ of Jacobson (vomeronasal organ)/ /'ɔ:gən əv 'dʒækobz/ a small blind sac in the wall of the nasal cavity. In man it never develops properly and has no function, but in lower animals (e.g. snakes) it is one of the major organs of olfaction.

cơ quan Jacobson (cơ quan lá mũi-mũi) một túi nhỏ không có lối ra trong thành xoang mũi. Ở người cơ quan này không phát triển đầy đủ và không có chức năng gì, nhưng ở các động vật hạ đẳng (thí dụ rắn) đây là một trong các cơ quan chính của khứu giác.

organotrophic adj. see heterotrophic.

hữu cơ dưỡng (lt) xem dị dưỡng.

orgasm/ /'ɔ:gəzəm/ n. the climax of sexual excitement, which - in men - occurs simultaneously with ejaculation. In women its occurrence is much more variable, being dependent upon a number of physiological and psychological factors.

cực khoái (dt) đỉnh cao của kích thích tình dục, xảy ra cùng với lúc phóng tinh ở đàn ông. Ở phụ nữ, tình trạng đạt tới cực khoái thay đổi rất nhiều, tùy thuộc vào một số nhân tố sinh lý và tâm lý.

oriental sore (Baghdad boil, Delhi boil, Aleppo boil)/ /ɔ:r'i:əntl sɔ:/ a skin disease, occurring in tropical and subtropical Africa and Asia, caused by the parasitic protozoan *Leishmania tropica* (see leishmaniasis). The disease commonly affects children and takes the form of a slow-healing open sore or ulcer, which sometimes becomes secondarily infected with bacteria. Antibiotics are administered to combat the infection.

loét phong đồng (nhọt Baghdad, nhọt Delhi, nhọt Aleppo) một bệnh ngoài da thấy ở các vùng nhiệt đới và bán nhiệt đới của châu Phi và châu Á, do động vật nguyễn ký sinh *Leishmania tropica* gây ra (xem bệnh leishmaniasis). Bệnh thường thấy ở trẻ em, có dạng vết loét mủ và chậm lành, đôi khi cũng bị nhiễm trùng thứ phát. Bệnh nhân được cấp kháng sinh để chống nhiễm trùng.

orientation/ /ɔ:r'i:ən'teɪʃn/ n. (in psychol-

ogy) awareness of oneself in time, space, and place. Orientation may be disturbed in such conditions as organic brain disease, toxic drug states, and concussion.

định hướng (dt) (trong tâm lý học) tư nhận thức được thời gian, không gian, và nơi chốn. Định hướng có thể bị rối loạn trong các tình trạng như bệnh não hữu cơ, trạng thái nhiễm thuốc độc, và bị động mạnh.

origin/ /'ɔ:ri:dʒɪn/ n. (in anatomy) 1. the point of attachment of a muscle that remains relatively fixed during contraction of the muscle. Compare insertion. 2. the point at which a nerve or blood vessel branches from a main nerve or blood vessel.

điểm gốc (dt) (trong giải phẫu học) 1. điểm gắn của một cơ còn tương đối giữ được cố định khi co cơ. So sánh với điểm bám. 2. điểm phân nhánh của một dây thần kinh hay của một mạch máu từ dây thần kinh hay mạch máu chính.

ornithine n. an amino acid produced in the liver as a by-product during the conversion of ammonia to urea.

(dt) **một amino acid** sản sinh trong gan như một sản phẩm phụ trong khi biến đổi ammonia thành urê.

Ornithodoros (Ornithodoros) n. a genus of soft ticks, a number of species of which are important in various parts of the world in the transmission of "relapsing fever. (dt) **một giống ve mềm có một số loài quan trọng trong nhiều vùng trên thế giới trong việc truyền bệnh sốt hồi quy".**

ornithosis n. an infectious disease of birds, primarily pigeons, due to a virus-like organism of the genus *Chlamydia*; it can be transmitted to man and causes symptoms resembling those of pneumonia. Compare parrot disease.

bệnh loài chim (dt) một bệnh nhiễm của các loài chim, chủ yếu là bồ câu, do một sinh vật như virus thuộc giống chlamydia gây ra. Bệnh có thể lây sang người, gây các triệu chứng giống như viêm phổi. So sánh với bệnh vẹt.

oro- prefix denoting the mouth.

tiếp đầu ngữ chỉ miệng.

oro-antral fistula a connection between

the mouth and the maxillary sinus (antrum) as a sequel to tooth extraction. It may resolve or require surgical closure.

đường rò miệng - xoang hàm / i n h trang miệng có đường thông với xương hàm trên như một di tật sau khi nhổ răng. Đường rò này có thể lành hay cần đóng lại bằng phẫu thuật.

oropharynx /n/ the part of the pharynx that lies between the soft palate and the hyoid bone (which is situated near the upper portion of the epiglottis).

họng miệng /d/ phần họng* nằm giữa vòm miệng mềm và xương mang (ở gần phần trên của tiêu thất).

Oroya fever see bartonellosis.

sốt oroyaxem bệnh Bartonella.

orphenadrine /n/ a drug that relieves spasm in muscle, used to treat all types of parkinsonism. It is administered by mouth or injection. side-effects may include dry mouth, sight disturbances, and difficulty in urination. Trade name: Disipal.

(dt) một loại thuốc làm giảm co cứng cơ, dùng chữa tất cả các dạng của hội chứng liệt rung Parkinson. Thuốc dùng uống hay chích; tác động phụ có thể gồm khô miệng, rối loạn thị giác, và khó bài niệu. Tên thương mại: Disipal.

ortho- prefix denoting 1. straight. Example: *orthograde* (having straight posture). 2. normal. Example: *orthocrasia* (normal reaction to drugs)

tiếp đầu ngữ chỉ 1. thẳng. Thủ dù *orthograde* (co tu thế thẳng) 2. bình thường. Thủ dù *orthocrasia* (phản ứng bình thường với các loại thuốc).

orthochromatic /o:tθo'kɒrə'mætɪk/ adj describing or relating to a tissue specimen that stains normally.

đảng sắc /t/ mô tả hay liên quan đến một màu mò bắt màu nhuộm bình thường.

orthodiograph /n/ an X-ray photograph designed to give an undistorted picture of part of the body so that accurate measurements may be made from it.

chụp thẳng /t/ một hình chụp X-quang được sắp xếp sao cho có được hình ảnh không biến dạng của một bộ phận cơ thể để

có thể đo được chính xác kích thước bộ phận.

orthodontic appliance / .ɔ:rθo'dentɪk ə'plɪəns/ an appliance used to move teeth as part of orthodontic treatment. A *fixed appliance* is fitted to the teeth and used to perform complex tooth movements. It is used by dentists with specialist training. A *removable appliance* is a dental plate with appropriate retainers and springs to perform simple tooth movements; it is removed from the mouth for cleaning by the patient.

thiết bị chỉnh hình răng hàm mặt

một thiết bị dùng chuyển dịch các răng như một phần của liệu pháp chỉnh hình răng hàm mặt. Thiết bị cố định được gắn vào răng và dùng thực hiện các chuyển dịch răng phức tạp do các nha sĩ có huấn luyện đặc biệt sử dụng. Thiết bị tháo lắp là một máng có các khóa và các vòng thích hợp để thực hiện những chuyển động răng đơn giản. Bệnh nhân có thể lấy thiết bị này ra khỏi miệng để rửa sạch.

orthodontics / .ɔ:rθo'dentɪks/ n. the branch of dentistry concerned with the growth and development of the dentition and the treatment of irregularities. See orthodontic appliance. -*orthodontic* adj

khoa chỉnh hình răng hàm mặt /d/ một ngành của nha khoa liên quan đến tăng trưởng và phát triển của bộ răng và chữa trị những lệch lạc. Xem thiết bị chỉnh hình răng hàm mặt. -*orthodontic* (t).

orthopaedics / .ɔ:rθo'pe:dɪks/ n. the science or practice of correcting deformities caused by disease or damage to the bones and joints of the skeleton. This specialized branch of medicine may require the use of surgery, manipulation, traction, or special apparatus. -*orthopaedic* adj.

khoa chỉnh hình /d/ khoa học hay thực hành điều chỉnh các biến dạng do bệnh hay tổn hại ở các xương và các khớp thuộc bộ xương. Ngành chuyên khoa của y học này có thể cần tới việc sử dụng phẫu thuật, thao tác bằng tay, kéo, hay các thiết bị đặc biệt.

orthopantomogram (OPG) /n/ a special form of tomogram (see tomography) that provides as picture of all the teeth of both jaws on one film.

chụp cắt lớp răng hàm mặt một dạng đặc biệt của chụp cắt lớp (xem phép chụp cắt lớp) cho ra hình ảnh của toàn bộ các răng và hàm trên một phim.

orthophoria *n.* the condition of complete balance between the movements of the two eyes, such as that perfect alignment is maintained even when one eye is covered. This theoretically normal state is in fact rarely seen, since most people have a slight tendency to squint (see heterophoria).

chỉnh vị (*dt*) tình trạng có cân bằng hoàn toàn giữa những cử động của hai mắt, điều này vẫn còn giữ được cho dù khi một mắt bị che lại. Trạng thái bình thường trên lý thuyết này rất ít thấy trong thực tế, vì hầu hết mọi người đều có khuynh hướng lè (lác) nhẹ. (xem *dị vị*).

orthopnoea *n.* breathlessness that prevents the patient from lying down, so that he has to sleep propped up in bed or sitting in a chair. -*orthopneic* *adj.*

khó thở nằm thẳng (*dt*) bị khó thở làm cho bệnh nhân không thể nằm xuống, mà phải ngủ có chống đỡ trên giường hay trong một ghế dựa. -*orthopneic* *tt.*

orthoptics /o'θɒptɪks/ *n.* the practice of using nonsurgical methods, particularly eye exercises, to treat abnormalities of vision and of coordination of eye movements (most commonly strabismus (squint) and amblyopia). Orthoptics also includes the detection and measurement of the degree of such abnormalities. -*orthoptist* *n.*

khoa chỉnh thị (*dt*) việc dùng các phương pháp không phẫu thuật, đặc biệt luyện tập mắt, để chữa các bất thường về nhìn và về điều hòa các cử động mắt (thường nhất là lè (lác) và chung song thị). Khoa chỉnh thị cũng gồm việc phát hiện và đo mức độ các bất thường này. -*orthoptist* (*dt*).

orthoptoscope *n.* see amblyoscope.

kính chữa lè (*dt*) xem kính luyện thị lực.

orthostatic *adj.* relating to the upright position of the body; used when describing this posture or a condition caused by it. *Orthostatic hypotension*, for example, is low blood pressure found in some patients when they stand upright.

(thuộc) **tư thế đứng** (*tt*) liên quan đến vị trí đứng thẳng của cơ thể, đứng khi mô tả tư thế này hay một tình trạng do tư thế này gây ra. *Thí dụ*: giảm huyết áp tư thế đứng là tình trạng một số bệnh nhân bị hạ huyết áp khi đứng thẳng.

os¹ *n.* (*pl. ossa*) a bone.

cốt (*dt*) xương.

os² *n.* (*pl. ora*) the mouth or a mouth-like part.

khẩu (*dt*) miệng hay một bộ phận giống như miệng.

osche- (*oscheo-*) *prefix denoting the scrotum.* Example: *oscheocele* (a scrotal hernia). Tiếp đầu ngữ chỉ biu. *Thí dụ:* *oscheocele* (thoát vị biu).

oscilloscope /ə'silaskoʊp/ *n.* a cathode-ray tube designed to display electronically a wave form corresponding to the electrical data fed into it. Oscilloscopes are used to provide a continuous record of many different measurements, such as the activity of the heart and brain. See electrocardiography, electroencephalography.

kính dao động (*dt*) một ống tia âm cực dùng tạo ra một dạng sóng điện tử tương ứng với cao độ kiến điện vào đó. Kính dao động dùng ghi nhận thường xuyên nhiều phép đo khác nhau, như hoạt động của tim và não. Xem phép ghi điện tim, phép ghi điện não.

osculum *n.* (in anatomy) a small aperture.

miệng (*dt*) (trong giải phẫu học) một lỗ hổng nhỏ.

-osis suffix denoting 1. a diseased condition. Examples: *nephrosis* (of the kidney); *leptospirosis* (caused by *Lepto-spira* species). 2. any condition. Example: *narcosis* (of stupor). 3. an increase or excess. Example: *leucocytosis* (of leucocytes).

tiếp đầu ngữ chỉ 1. một tình trạng bệnh. *Thí dụ:* *nephrosis* (bệnh hư thận); *leptospirosis* (bệnh do các loại leptospira gây ra). 2. bất kỳ tình trạng nào. *Thí dụ:* *narcosis* (gây mê). 3. tăng hay quá mức. *Thí dụ:* *Leucocytosis* (chứng tăng bạch cầu).

osm- (osmo-) *prefix denoting* 1. smell or odour. 2. osmosis or osmotic pressure.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. người hay mũi. 2. thẩm thấu hay áp suất thẩm thấu.

osmic acid see osmium tetroxide.

xem osmium tetroxide.

osmiophilic adj. describing a tissue that stains readily with osmium tetroxide.

và osmium (tt) mô tả một mô nhuộm được bằng osmium tetroxide.

osmium tetroxide (osmic acid)

/'uzumiam/ a colourless or faintly yellowish compound used to stain fats or as a fixative in the preparation of tissues for microscopical study. Osmium tetroxide evaporates readily, the vapour having a toxic action on the eyes, skin, and respiratory tract.

một hợp chất không màu hay màu vàng nhạt dùng nhuộm chất béo, hay dùng làm chất định hình* trong khi chuẩn bị các mô để xem xét dưới kính hiển vi. Osmium tetroxide rất dễ bay hơi, hơi này có tác động độc với mắt, da, và đường hô hấp.

osmole n. a unit of osmotic pressure equal to the molecular weight of a solute in grams divided by the number of ions or other particles into which it dissociates in solution.

(dt) đơn vị áp suất thẩm thấu bằng trọng lượng phân tử của một chất hòa tan tính bằng gam chia cho số ion hay các hạt khác mà chất này phân ly trong dung dịch.

osmoreceptor n. a group of cells in the hypothalamus that monitor blood concentration. Should this increase abnormally, as in dehydration, the osmo-receptors send nerve impulses to the hypothalamus, which then increases the rate of release of vasopressin from the posterior pituitary gland. Loss of water from the body in the urine is thus restricted until the blood concentration returns to normal.

thực thể thẩm thấu (dt) một nhóm tế bào trong vùng dưới đồi giám sát nồng độ máu. Nếu nồng độ này tăng bất thường như khi bị mất nước, các thực thể thẩm thấu sẽ giữ những xung lực thần kinh đến vùng dưới đồi, vùng này khi đó sẽ tăng tốc độ phóng thích vasopressin* ở tuyến yên sau. Như vậy việc mất nước ra khỏi cơ thể do bài niệu sẽ bị giới hạn lại cho đến khi nồng độ máu trở lại bình thường.*

osmosis/ ɒsməsɪs/ n. the passage of a solvent from a less concentrated to a more

concentrated solution through a semipermeable membrane. This tends to equalize the concentrations of the two solutions. In living organisms the solvent is water and cell membranes function as semipermeable membranes, and the process of osmosis plays an important role in controlling the distribution of water. The *osmotic pressure* of a solution is the pressure by which water is drawn into it through the semipermeable membrane; the more concentrated the solution (i.e. the more solute molecules it contains), the greater its osmotic pressure. **-osmotic adj.**

thẩm thấu (dt) sự di chuyển của dung môi từ một dung dịch ít đậm đặc sang một dung dịch đậm đặc hơn qua một màng bán thẩm*. Điều này đưa đến cân bằng nồng độ giữa hai dung dịch. Trong cơ thể sống, dung môi là nước và màng tế bào hoạt động như một màng bán thẩm, và liên trình thẩm thấu giữ một vai trò quan trọng trong kiểm soát phân phối nước. Áp suất thẩm thấu của một dung dịch là áp suất nhờ đó nước rút vào dung dịch qua một màng bán thẩm. Dung dịch càng đậm đặc (tức có chứa nhiều phân tử chất hòa tan), áp suất thẩm thấu càng lớn. **-osmotic (tt).**

osseous/ ɒsɪəs/ adj. bony; applied to the bony parts of the inner ear (cochlea, semicircular canals, labyrinth).

(cô) xương (tt) từ dùng cho các phần có xương ở tai trong (ốc tai, ống bán khuyên, mé đạo).

ossicle/ ɒsklɪ/ n. a small bone. The auditory ossicles are three small bones (the incus, malleus, and stapes) in the middle ear. They transmit sound from the outer ear to the labyrinth (inner ear).

tiểu cốt (dt) một xương nhỏ. Tiểu cốt thính giác là ba xương nhỏ (xương đeo, xương búa, và xương bán đập) ở tai giữa. Các xương này truyền âm thanh từ tai ngoài vào mé đạo (tai trong).

ossification (osteogenesis) /ɒsɪfɪ-keɪʃn/ n. the formation of bone, which takes place in three stages by the action of special cells (osteoblasts). A meshwork of collagen fibres is deposited in connective tissue, followed by the production of a ce-

menting polysaccharide. Finally the cement is impregnated with minute crystals of calcium salts. The osteo-blasts become enclosed within the matrix as *osteocytes* (*bone cells*) in *intracartilaginous* (or *endochondral*) ossification the bone replaces cartilage. This process starts to occur soon after the end of the second month of embryonic life. *Intramembranous ossification* is the formation of a "membrane bone" (e.g. a bone of the skull). This starts in the early embryo and is not complete at birth (see fontanelle).

sự cốt hóa (sự tạo cốt) (dt) sự thành lập xương xảy ra trong ba giai đoạn do hoạt động của các tế bào đặc biệt (tạo cốt bào). Một mạng sợi collagen được tạo thành trong mô liên kết, sau đó sản sinh một polysaccharide ximăng. Sau cùng các tinh thể muối calcium nhỏ sẽ thâm thấu vào lớp ximăng này. Các tạo cốt bào bị bao bọc trong khuôn này sẽ trở thành cốt bào (tế bào xương). Trong tạo cốt nôi sun, xương sẽ thay thế sun. Tiến trình bắt đầu xảy ra không lâu sau tháng thứ hai trong đời phôi. Tạo cốt nôi mac là sự thành lập các xương mảng" (ví dụ một xương ở hộp sọ). Điều này bắt đầu trong phôi ở giai đoạn sớm và tới khi sinh vẫn chưa hoàn thành (xem khớp).

ost- (oste-, osteo-) prefix denoting bone. Examples: *ostalgia* (pain in); *osteocarcinoma* (carcinoma of); *osteal* necrosis (death of); *osteoplasty* (plastic surgery of).

tiếp đầu ngữ chỉ xương. Ví dụ: *ostalgia* (đau xương), *osteocarcinoma* (ung thư biểu mô xương); *osteonecrosis* (hoại tử xương); *osteoplasty* (phẫu thuật tạo hình xương).

osteotomy n. the surgical removal of a bone or a piece of bone. See also osteolomy.

đục bỏ xương(dt) phẫu thuật lấy đi một xương hay một mảnh xương. Cũng xem đục xương.

osteitis/ osteitis/ n. inflammation of bone, due to infection, damage, or metabolic disorder. *Osteitis fibrosa cystica* refers to the characteristic cystic changes that occur in bones during long-standing "hyperparathyroidism. See also Paget's disease (of bone) (osteitis deformans).

viêm xương(dt) viêm xương do nhiễm trùng, tổn hại, hay rối loạn hữu cơ. Viêm

xương xương chỉ những thay đổi nang xảy ra trong xương khi tăng nồng tuyến canxi" kéo dài. Cũng xem bệnh Paget (về xương) (viêm xương biến dạng).

osteo- prefix see ost-

tiếp đầu ngữ xem ost-.

osteoarthritis (osteoarthrosis)

/ .osteo- /'ɔstriəʊ/ n. a disease of joint cartilage, associated with secondary changes in the underlying bone, which may ultimately cause pain and impair the function of the affected joint (usually the hip, knee, and thumb joints). The condition may result from overuse and is most common in those past middle life; it may also complicate many other diseases involving joints, such as "rheumatoid arthritis (secondary osteoarthritis). Osteoarthritis is recognized on X-ray by narrowing of the joint space (due to loss of cartilage) and the presence of "osteophytes and irregularity at the bone margins. Treatment consists of aspirin and other analgesics, reduction of pressure across the joint (by weight loss and the use of a walking stick in osteoarthritis of the hip), and corrective and prosthetic surgery.

viêm xương khớp (bệnh hư xương khớp)(dt) một bệnh của sụn khớp, kết hợp với những thay đổi thứ cấp trong xương, sau cùng có thể gây đau và làm tổn hại chức năng của khớp liên quan (thường là các khớp hông, đầu gối, ngón cái). Tình trạng này có thể do sử dụng quá nhiều và thường thấy nhất ở những người đã qua tuổi trung niên, cũng có thể đây là biến chứng của nhiều bệnh khác liên quan tới khớp, như viêm khớp dạng thấp" (viêm xương khớp thứ phát). Viêm xương khớp nhân thấy trước khi chụp X-quang do có khoảng khớp hẹp lại (ví mài sụn) có các chồi xương", và bộ xương không đều. Chữa trị gồm dùng aspirin và các thuốc giảm đau khác, giảm áp suất ngang khớp (bằng cách sút cân và chống gãy khi bị viêm khớp hông), và phẫu thuật điều chỉnh và đặt bộ phận giả.

osteopathology n. any disease of the bone and cartilage adjoining a joint. *Hypertrophic osteopathology* is characterized by the formation of new bony tissue and occurs as a complication of chronic diseases of the

chest, including pulmonary abscess, mesothelioma, and lung cancer.

bệnh xương khớp(dt) bất kỳ bệnh nào ở xương và sụn tiếp giáp với khớp. Bệnh xương khớp quá duỗi có đặc trưng thành lập các mảng xương mới và xảy ra như một biến chứng của các bệnh mãn tính trong ngực gồm apxe phổi, u trung biểu mô, và ung thư phổi.

osteoarthritis *n.* see osteoarthritis.

bệnh hở xương khớp(dt) xem viêm xương khớp

osteoarthrotomy *n.* surgical excision of the bone adjoining a joint.

rãnh xương khớp(dt) phẫu thuật rãnh xương tiếp giáp với khớp.

osteoblast *n.* a cell, originating in the mesoderm of the embryo, that is responsible for the formation of bone. See also ossification.

tạo cốt bão(dt) một tế bào có nguồn gốc từ trung bì phôi, có nhiệm vụ tạo thành xương. Xem sự tạo cốt.

osteochondritis *n.* inflammation of a bone associated with pain; the deposition of abnormal bony tissue seen on X-ray (see osteosclerosis). The cause is not known and the condition is frequently self-limiting, though permanent deformity of the affected bone may result. Treatment is with analgesics. See also Kohler's disease, Legg-Calvé-Perthes disease.

This condition was formerly known as osteochondrosis.

viêm xương sụn(dt) viêm xương kết hợp với đau. Tăng động mô xương bất thường thấy khi chụp X-quang (xem xơ cứng xương). Nguyên nhân không rõ và tình trạng này thường tự giới hạn, dù có thể gây ra biến dạng vĩnh viễn ở xương bị ảnh hưởng. Điều trị bằng các thuốc giảm đau. Cũng xem bệnh Kohler, bệnh Legg-Calvé-Perthes.

Tình trạng này trước đây gọi là bệnh hở xương sụn.

osteochondritis dissecans release of a small fragment (or fragments) of bone and cartilage into a joint, most frequently the knee, with resulting pain, swelling, and limitation of movement. If the condition persists, or relapses frequently, 'arthroscopy, followed by extraction' of the bone fragments, may be

required.

viêm xương sụn phát tán tình trạng trong khớp có một hay nhiều mảng xương hay sụn, thường thấy nhất ở đầu gối, gây ra đau, sưng và giới hạn chuyển động. Nếu tình trạng này dài dằng hay thường xuyên tái phát, có thể phải giải phẫu mổ khớp và lấy đi các mảng xương.

osteochondroma *n.* (*pl. osteochondromata*) a bone tumour composed of cartilage-forming cells. It appears as a painless mass, usually at the end of a long bone, and is most common between the ages of 10 and 25. As a small proportion of these tumours become malignant if untreated, they are excised.

u xương sụn(dt) một khối u xương gồm các tế bào tạo sụn. U này xuất hiện như một khối không đau, thường ở phần tận cùng một xương dài, và thường thấy nhất trong tuổi từ 10-25. Vì một phần nhỏ các u xương sụn sẽ trở thành ác tính nếu không chữa trị, các khối u này đều được cắt bỏ đi.

osteochondrosis *n.* see osteochondritis.

bệnh hở xương sụn(dt) xem viêm xương sụn.

osteoclasia (osteoclasis) *n.* 1. the deliberate breaking of a malformed or malunited bone, carried out by a surgeon to correct deformity. Also called: **osteoclasty**. 2. dissolution of bone through disease (see osteolysis).

1. **thủ thuật bẻ xương**, 2. **tiêu cốt(dt)**
1. cố ý bẻ một xương bị biến dạng hay không liền lại đúng cách do một bác sĩ phẫu thuật thực hiện để điều chỉnh biến dạng. Cũng gọi là **hủy cốt**. 2. sự tan rã một xương do bệnh (xem tiêu cốt)

osteoclasia *n.* 1. remodelling of bone by osteoclasts, during growth or the healing of a fracture. 2. see osteoclasia.

hủy cốt(dt) 1. làm lại mô hình xương bằng một thiết bị hủy cốt*, trong khi tăng trưởng hay khi đang lành xương gãy. 2. Xem thủ thuật bẻ xương.

osteoclast *n.* 1. a large multinucleate cell that resorbs calcified bone. Osteoclasts are only found when bone is being resorbed and may be seen in small depressions on the bone surface. 2. a device for fracturing bone

for therapeutic purposes.

1. huy cốt bào. 2. thiết bị huy cốt(dt)

1 tế bào lớn có nhiều nhân có nhiệm vụ tái hấp thu xương. Huy cốt bào chỉ thấy khi xương đang được hấp thu và có thể thấy trong những vùng lõm nhỏ ở bề mặt xương.
2. một thiết bị làm giàn xương cho các mục đích trị liệu.

osteoclastoma n. a rare tumour of bone, caused by proliferation of *osteoclast cells.

u huy cốt bào(dt) một khối u hiếm ở xương do tăng sinh các huy cốt bào.

osteocyte n. a bone cell: an *osteoblast that has ceased activity and has become embedded in the bone matrix.

cốt bào(dt) một tế bào xương: một tạo cốt bào* đã ngừng hoạt động và đã bị bao bọc trong khuôn xương

osteodystrophy n. any generalized bone disease resulting from a metabolic disorder. *Renal osteodystrophy* is the characteristic change in bones occurring in chronic kidney failure.

loạn dưỡng xương(dt) bất kỳ bệnh xương toàn diện nào gây ra do một rối loạn chuyển hóa. Loạn dưỡng xương do thận là thay đổi đặc biệt trong xương xảy ra khi suy thận mãn.

osteogenesis n. see ossification.

sinh cốt(dt) xem tạo cốt.

osteogenesis imperfecta (fragilitas ossium) a congenital disorder in which the bones are usually brittle and fragile. No treatment is available, but the tendency to fracture sometimes diminishes at adolescence.

sinh cốt không hoàn bị (xương dễ gãy) một rối loạn bẩm sinh có các xương giòn và dễ gãy. Không có cách chữa trị, nhưng khuyễn hướng gãy xương đối với giám đố khi thành niên.

osteology/o'stē'olōjē/ n. the study of the structure and function of bones and related structures.

cốt học(dt) khoa học về cấu trúc và chức năng của xương và các cấu trúc liên quan.

osteolysis (osteoclasia) n. dissolution of bone through disease, commonly by infection or loss of the blood supply (ischaemia) to the bone. In *acroosteolysis* the terminal

bones of the fingers or toes are affected: a common feature of some disorders involving blood vessels (including *Raynaud's disease), *scleroderma, and systemic *lupus erythematosus.

tiêu cốt (huy cốt) (dt) tiêu huy xương do bệnh, thường do nhiễm trùng hay mất cung cấp máu (thiếu máu cục bộ) cho xương. Trong huy cốt ngón, các xương lân cận của ngón tay hay ngón chân bị ảnh hưởng: một đặc trưng thường thấy trong một số rối loạn liên quan đến mạch máu (gồm bệnh Raynaud), xơ cứng da* và lupus ban đỏ* toàn thân.

osteoma n. a benign bone tumour. A *cancelous osteoma (exostosis)* is an outgrowth from the end of a long bone, usually rising to a point. A *compact osteoma (ivory tumour)* is usually harmless but may rarely compress surrounding structures, as within the skull. An *osteoid osteoma* is an overgrowth of bone-forming cells, usually causing pain in the middle of a long bone. Compact and osteoid osteomas are treated by surgical excision.

u xương(dt) một khối u lành tính ở xương. U xương sít (lồi xương) là tăng sinh ở đầu một xương dài, thường phát xuất từ một điểm. U xương đặc (u ngà) thường vò hai nhung đối khi có thể ép những cấu trúc chung quanh như trong hộp sọ. U xương đang xương là tăng sinh của các tế bào tạo xương, thường gây đau ở giữa một xương dài. Chữa trị u xương đặc và u xương xít bằng cách dùng phẫu thuật cắt bỏ.

osteomalacia n. softening of the bones caused by a deficiency of *vitamin D, either from a poor diet or lack of sunshine or both. It is the adult counterpart of *rickets. Vitamin D is necessary for the uptake of calcium from food: the deficiency therefore leads to progressive decalcification of bony tissues, often causing bone pain. The condition may become irreversible if treatment with vitamin D is not given. Osteomalacia is most common in the Middle and Far East, particularly in women of child-bearing age in whom calcium is lost from the skeleton during pregnancy.

chứng nhuynh xương(dt) xương bị mềm

ra do thiếu vitamin D*, do chế độ ăn không đầy đủ hay thiếu ánh sáng mặt trời; hay do cả hai. Đây là dạng tương ứng khi trưởng thành của bệnh cồi xương*. Vitamin D cần thiết cho sự hấp thu calcium trong thực phẩm, vì vậy khi thiếu sẽ đưa đến việc các mô xương bị mất calcin diễn tiến, thường gây đau xương. Tình trạng này có thể trở thành không đảo ngược được nếu không điều trị bằng vitamin D. Chứng nhuyễn xương thường thấy nhất ở các vùng Trung và Viễn đông, đặc biệt ở phụ nữ trong tuổi mang thai vì bộ xương bị mất calcium khi mang thai.

osteomyelitis *n.* inflammation of the bone marrow due to infection. This is a hazard following compound fractures and must be rigorously guarded against whenever the marrow is exposed during bone or joint surgery. It may also be caused by blood-borne microorganisms. In acute osteomyelitis, most common in children, there is severe pain, swelling, and redness at the site, often in the shaft of a long bone, accompanied by general illness and high fever. Chronic osteomyelitis may follow the acute form or develop insidiously; tuberculosis and syphilis are occasional causes. Both forms are treated by antibiotics in high dosage, and in some cases drainage by surgery may be necessary. Delay in eradicating the infection may lead to bone shortening and deformity.

viêm xương tủy *(dt)* viêm tủy xương do nhiễm trùng. Đây là một nguy cơ sau khi bị gãy xương kép, và cần được đề phòng kỹ lưỡng bất cứ khi nào tủy xương bị phơi bày trong phẫu thuật xương hay khớp. Bệnh này cũng có thể do các vi sinh vật do máu mang đến. Trong viêm xương tủy cấp thường thấy nhất ở trẻ em, có đau dữ dội, sưng, và đỏ ở vùng viêm, thường ở thân một xương dài. Kèm theo bệnh toàn thân và sốt cao. Viêm xương tủy mãn có thể xảy ra sau dạng cấp và phát triển âm ỉ; lao và giang mai là các nguyên nhân ít gặp. Cả hai dạng đều được điều trị bằng kháng sinh liều cao, trong một số trường hợp có thể cần dẫn lưu phẫu thuật. Nếu châm loại trừ nhiễm trùng có thể sẽ bị ngắn xương và biến dạng.

osteopathy /'osɪənpəθi/ *n.* a system of healing based on the theory that most dis-

eases are caused by displacement of bones from their correct positions. Treatment, by manipulation and massage, provides relief for many disorders of bones and joints. **-osteopath n.** **-osteopathic adj.**

thuật nắn xương *(dt)* một hệ thống chữa bệnh căn cứ trên lý thuyết cho rằng hầu hết các bệnh đều gây ra do các xương bị chuyển dịch khỏi vị trí đúng của nó. Chữa trị bằng thao tác tay và xoa bóp sẽ giảm được nhiều rối loạn xương khớp. **-osteopath** *(dt)*. **-osteopathic** *(tt)*.

osteopetrosis (Albers-Schonberg disease, marble-bone disease) *n.* a congenital abnormality in which bones become abnormally dense and brittle and tend to fracture. Affected bones appear unusually opaque to X-rays. See also osteosclerosis.

bệnh đặc xương (bệnh Albers-Schonberg, bệnh xương hóa đá) *(dt)* một bối thường bẩm sinh có các xương đặc bất thường, giòn, và có khuynh hướng gãy. Các xương bị ảnh hưởng thấy rõ bất thường khi chụp X-quang. Cũng xem xơ cứng xương.

osteophyte *n.* a projection of bone, usually shaped like a rose thorn, that occurs at sites of cartilage degeneration or destruction near joints and intervertebral discs. Osteophyte formation is an X-ray sign of "osteoarthritis" but is not a cause of symptoms in itself.

chồi xương *(dt)* một phần xương nhô ra thường có hình như gai hồng, xảy ra ở các vị trí thoái hóa hay tiêu hủy sụn gần các khớp và các đĩa liên sống. Sự tạo chồi xương là một dấu hiệu X-quang của viêm xương khớp, nhưng từ nó không phải là một nguyên nhân hay triệu chứng.

osteoporosis *n.* loss of bony tissue, resulting in bones that are brittle and liable to fracture. Injection, injury, and synovitis can cause localized osteoporosis of adjacent bone. Generalized osteoporosis is common in the elderly, and in women often follows the menopause. It is also a feature of *Cushing's disease and prolonged steroid therapy. The condition may be prevented by oestrogen therapy in the menopause (this use of oestrogens is controversial).

chứng loạn xương *(dt)* mất mô xương.

làm cho các xương bị giòn và sẵn sàng bị gãy. Nhiễm trùng, tổn thương, và viêm màng xương hoạt dịch có thể gây loãng xương cục bộ ở xương tiếp giáp. Loãng xương toàn diện thường thấy ở tuổi già, phụ nữ thường bị sau khi mãn kinh. Đây cũng là một đặc trưng của bệnh Cushing⁺ và tri liệu bằng steroid lâu dài. Tình trạng này có thể phòng ngừa bằng liệu pháp oestrogen trong thời mãn kinh (nhưng việc dùng oestrogen này vẫn còn là vấn đề đang tranh cãi).

osteosarcoma *n.* a malignant bone tumour. It is usually seen in children and adolescents but can occur in adults of all ages, often in association with *Paget's disease of bone. Osteosarcomas can also occur in soft tissue in elderly patients. In children the usual site for the tumour is the leg. Particularly the femur. Secondary growths (metastases) are common, most frequently in the lungs (though other sites, such as the liver, may also be involved). The symptoms are usually pain and swelling at the site of the tumour and there is often a history of preceding trauma, although it is doubtful whether this contributes to the cause. Treatment of disease localized to the primary site is by amputation of the limb. Many centres also give postoperative drug therapy in an attempt to kill any residual microscopic tumour that might have already spread. Drugs used include doxorubicin, vincristine, cyclophosphamide, and methotrexate.

sarcoma xương (*dt*) mảng khối u xương ác tính. Bệnh thường thấy ở trẻ em và thanh thiếu niên nhưng có thể xảy ra trên người lớn ở mọi tuổi, thường kết hợp với bệnh Paget⁺ ở xương. Sarcoma xương có thể xảy ra trong các mô mềm ở bệnh nhân lớn tuổi. Ở trẻ em, u thường thấy ở chân, đặc biệt ở xương đùi. Thường có tăng sinh thứ phát (*di căn*), thường thấy nhất ở phổi (dù các vị trí khác như gan cũng có thể bị liên quan). Triệu chứng thường là đau và sưng ở vị trí khối u, và thường có lịch sử bị chấn thương trước đó, cho dù không có gì chắc chắn rằng điều này đã góp phần sinh bệnh. Chữa bệnh còn định vị gốc bằng cách cắt bỏ chỉ. Nhiều trung tâm cũng dùng được liệu pháp hậu phẫu để tìm cách tiêu diệt bất kỳ khối u vi thể nào có thể

dã lan tràn. Thuốc dùng gồm doxorubicin, vincristine, cyclophosphamide; và methotrexate.

osteosclerosis *n.* an abnormal increase in the density of bone, as a result of poor blood supply, chronic infection, or tumour. The affected bone is more opaque to X-rays than normal bone. See also osteopetrosis.

xơ cứng xương (*dt*) tăng bất thường về tỷ trọng xương do thiếu cung cấp máu, nhiễm trùng mãn, hay do khối u. Xương bị xơ cứng khi chụp X-quang sẽ thấy mờ hơn xương bình thường. Cũng xem bệnh đặc xương.

osteotome *n.* a surgical chisel designed to cut bone (see illustration).

dao cắt xương (*dt*) một dụng cụ đặc dụng trong phẫu thuật để cắt xương (xem hình).

osteotomy *n.* a surgical operation to cut a bone into two parts, followed by realignment of the ends to allow healing. The operation is performed to reduce pain and disability in an arthritic joint, for cases in which conservative treatment has failed. Osteotomy of the jaws is performed to improve severe discrepancies in jaw relation.

thủ thuật đặc xương (*dt*) thao tác phẫu thuật cắt một xương thành hai phần, sau đó làm các đầu xương thẳng hàng lại để giúp lành xương. Thủ thuật này thực hiện để giảm đau và mất năng lực trong một khớp viêm, và cho các ca mà liệu pháp bảo tồn đã bị thất bại. Thủ thuật đặc xương hàm được thực hiện để cải thiện tình trạng không nhất quán trong liên hệ hàm.

ostium/ 'ostjʊəm/ *n.* (*pl. ostia*) (in anatomy) an opening. The *ostium abdominale* is the opening of the Fallopian tube into the abdominal cavity.

lỗ, khẩu (*dt*) (trong giải phẫu học) một chỗ mở. Lỗ mổ phìa bụng là lỗ mở của với Fallope vào trong xoang bụng.

-ostomy suffix. see -stomy.
tiếp vĩ ngữ. Xem -stomy.

ot- (*oto-*) prefix denoting the ear. Example: *ototomy* (surgical incision of).
tiếp đầu ngữ chỉ tai. thí dụ *ototomy* (phẫu thuật rạch tai).

otalgia *n.* pain in the ear. Apart from local causes it may be due to a lesion of the geni-

culate ganglion of the facial nerve (*geniculate otalgia*) or to 'herpes zoster' affecting the facial nerve (*Ramsay Hunt syndrome*).

dau tai /dɔɪ̯tɛɪ̯/ *dau trong tai*. Ngoài các nguyên nhân tai chấn, đau tai có thể do thương tổn ở hạch gốc của dây thần kinh mặt (đau tai hạch gốc) hay do bệnh zona ánh hưởng tới thần kinh mặt (hội chứng Ramsay Hunt).

otiel /'o:tɪ:kəl/ *adj* relating to the ear.

(thuộc) tai /tɪ:l/ *tiến quan đến tai*.

otic capsule /'o:tɪk 'kepsjul/ *the cup-shaped cartilage in the head of an embryo that later develops into the bony *labyrinth of the ear.*

nang tai *sụn bĩnh chén trong đầu của phổi sau này sẽ phát triển thành mè đao* xương ở tai.*

otitis /'o:tɪ:tɪ:s/ *n.* inflammation of the ear. *Otitis externa* is inflammation of the canal between the eardrum and the external opening of the ear (the external auditory meatus) and is often found in swimmers (*swimmer's ear*). *Otitis media* is inflammation, usually due to viral or bacterial infection, of the middle ear (the chamber lying behind the eardrum and containing the three bony ossicles that conduct sound to the inner ear). Symptoms include severe pain and a high fever; unless treated (with antibiotics), it may lead to conductive deafness. *Secretory otitis media* (*glue ear*) is a chronic accumulation of fluid in the tympanic cavity, causing deafness (see grommet). *Otitis interna* (*labyrinthitis*) is inflammation of the inner ear, causing the sudden onset of vomiting, vertigo, and loss of balance.

viêm tai /dɪ̯vɪ̯m tɛɪ̯/ *viêm ở tai*. *Viêm tai ngoài* là viêm ở ống giữa màng nhĩ và lỗ mở ở phía ngoài tai (ống tai ngoài), thường thấy ở những người hay bị lồi (bệnh tai do boi lồi). *Viêm tai giữa* là viêm, thường do nhiễm vi trùng hay virus, ở tai giữa là phòng nằm sau màng nhĩ và chứa ba tiểu cốt truyền âm thanh vào tai trong. Các triệu chứng gồm đau dữ dội và sốt cao, nếu không chữa trị (bảng các kháng sinh) sẽ đưa đến diếc dẫn truyền. *Viêm tai giữa phân tiết* (*tai dinh*) là tích tụ mủ linh các dịch trong xoang màng nhĩ, gây diếc (xem *tai dinh nhầy*). *Viêm tai trong* (*viêm*

mè đao) là viêm ở tai trong, gây bộp phát nôn, chóng mặt và mất thăng bằng.

otoconium *n.* see otolith.

thạch nhĩ /dɪ̯fə:tɪ̯/ *xem sỏi tai.*

otocyst *n.* a small cavity in the mesoderm of the head of an embryo that later develops into the membranous *labyrinth of the ear.

túi thính giác /dɪ̯tʊɪ̯/ *một túi nhỏ trong trung bì ở đầu của phôi, sau này sẽ phát triển thành mè đao* màng trong tai.*

otorhinolaryngology *n.* the study of diseases of the ears and larynx.

khoa tai họng /dɪ̯fɪ̯ə:tɪ̯/ *khoa học về các bệnh ở tai và thanh quản.*

otolith (**otoconium**) *n.* one of the small particles of calcium carbonate associated with a macula in the *saccule or *utricle of the inner ear.

sỏi tai (thạch nhĩ) /dɪ̯sɔɪ̯/ *một trong số các hạt calcium carbonate nhỏ kết hợp với một điểm ở nang* hay thông nang* ở tai trong.*

otology /'o:tɒlədʒɪ:/ *n.* the study of diseases of the ear.

khoa tai /dɪ̯fɪ̯ə:tɪ̯/ *Khoa học về các bệnh của tai.*

-otomy suffix *see -tomy.*
Tiếp vi ngữ, xem -tomy.

otomycosis *n.* a fungus infection of the ear, causing irritation and inflammation of the canal between the eardrum and the external opening of the ear (external auditory meatus). It is one of the causes of *otitis externa.

bệnh nấm tai /dɪ̯fɪ̯ə:n̩m tɛɪ̯/ *nhiễm nấm ở tai, gây kích thích và viêm ở ống giữa màng nhĩ và lỗ mở ở phía ngoài tai (ống tai ngoài). Đây là một trong các nguyên nhân gây viêm tai ngoài.*

otoplasty *n.* surgical repair or reconstruction of the ears after injury or in the correction of a congenital defect (such as 'bat ears').

tạo hình tai /dɪ̯təʊ hɪ̯m tɛɪ̯/ *phẫu thuật sửa chữa hay tái tạo các tai sau tổn thương hay để điều chỉnh mủ khuyết tật bẩm sinh (như "tai lồi").*

otorhinolaryngology *n.* the study of ear, nose, and throat diseases (i.e. ENT disorders).

khoa tai mũi họng /dɪ̯fɪ̯ə:tɪ̯/ *khoa học về các bệnh của tai, mũi, và họng (tức các rối loạn*

về TMH).

otorrhagia *n.* bleeding from the ear.

xuất huyết tai (*dt*) chảy máu ở tai.

otorrhoea *n.* any discharge from the ear, commonly a purulent discharge in chronic middle ear infection ("otitis media").

chảy mủ tai (*dt*) mủ tiết dịch từ tai, thường là chảy mủ trong nhiễm tai giữa mãn tính (viêm tai giữa).

otosclerosis *n.* a hereditary disorder causing deafness in adult life. An over-growth of the bone of the inner ear leads to the third ear ossicle (the stapes) becoming fixed to the fenestra ovalis, which separates the middle and inner ears so that sounds cannot be conducted to the inner ear. *Deafness is progressive and may become very severe, but surgical treatment is highly effective (see fenestration, stapedectomy).

xo cứng tai (*dt*) một rối loạn di truyền gây điếc ở người lớn. Cơ tăng sinh của xương ở tai trong, làm cho tiêu cốt tai thứ ba (xương bàn đạp) bị dính vào cửa sổ báu dục phân chia tai giữa và tai trong, vì thế âm thanh không truyền được vào tai trong. Trường hợp này sẽ gây điếc "diễn tiến", có thể rất nghiêm trọng nhưng điều trị phẫu thuật sẽ rất công hiệu (xem tao cửa sổ, cắt bỏ xương bàn đạp).

otoscope /'ɔtəsko:p/ *n.* see auriscope.

phèu soi tai (*dt*) xem phần dịch chữ auriscope.

ouabain *n.* a drug that stimulates the heart and is used to treat heart failure and other heart conditions. It is administered by mouth or injection and has the same actions and side-effects as "digitalis".

(*dt*) một loại thuốc có tính chất kích thích tim dùng chữa suy tim và các tình trạng tim khác. Thuốc dùng uống hay chích, và có cùng tác động và tác động phụ như digitalis.

outbreeding /'aʊtbri:dɪŋ/ *n.* the production of off-spring by parents who are not closely related. Compare inbreeding.

giao phối xa (*dt*) trường hợp các con sinh ra có cha mẹ không phải là bà con gần. So sánh với giao phối thân thuộc.

outer ear /'aʊtər ɪə(r)/ the pinna and the external auditory meatus of the ear.

tai ngoài *phần tai* gồm *toa tai* và *ống tai* ngoài.

out-patient /'aʊt'pe:tʃnt/ *n.* a patient who receives treatment at a hospital, either at a single attendance or at a series of attendances, but is not admitted to a bed in a hospital ward. Large hospitals have "clinics" at which out-patients with various complaints can be given specialist treatment. Compare in-patient.

bệnh nhân ngoại trú (*dt*) một bệnh nhân nhận điều trị ở bệnh viện trong một hay nhiều lần khám bệnh, nhưng không phải vào nằm trong một khoa ở bệnh viện. Các bệnh viện lớn thường có các khoa thực hành" ở đó các bệnh nhân ngoại trú bị nhiều bệnh khác nhau sẽ được điều trị đặc biệt. So sánh với bệnh nhân nội trú.

oval window /'əʊvl 'wɪndəʊ/ *see* fenestra (ovalis).

cửa sổ báu dục xem phần dịch chữ fenestra (ovalis).

ovari- (*ovario-*) /'əʊvərɪ/ prefix denoting the ovary.

tiếp đầu ngữ chỉ noãn cầu.

ovarian cyst a fluid-filled sac, one or more of which may develop in the ovary. Although most ovarian cysts are not malignant, they may reach a very large size or become twisted on their stalks, producing pain and vomiting. In such cases the cysts are usually surgically removed.

nang noãn sào một túi đầy dịch, một hay nhiều túi có thể phát triển ở noãn sào. Dù hầu hết nang noãn sào đều không ác tính, các nang này có thể có kích thước rất lớn hay xoắn lại ở giữa, gây đau và nôn. Trong các trường hợp này thường dùng phẫu thuật lấy nang di.

ovariectomy *n.* see oophorectomy.

cắt bỏ noãn sào (*dt*) xem phần dịch chữ oophorectomy.

ovariocele *n.* hernia of an ovary.

thoát vị noãn sào (*dt*) thoát vị của một noãn sào.

ovariogenesis *n.* see oogenesis.

mang thai trong noãn sào (*dt*) xem phần dịch chữ oogenesis.

ovariotomy *n.* 1. incision into or surgical removal of an ovary. 2. surgical removal of a tumour of the ovary.

mở noãn sào *(dt)* 1. rạch trong noãn sào hay phẫu thuật cắt bỏ noãn sào. 2. phẫu thuật cắt bỏ một khối u trong noãn sào.

ovaritis *n.* see oophoritis.

viêm noãn sào *(dt)* xem phản ứng chư oophoritis

ovary *n.* the main female reproductive organ, which produces ova (egg cells) and steroid hormones in a regular cycle (see menstrual cycle) in response to hormones ('gonadotrophins') from the anterior pituitary gland. There are two ovaries, situated in the lower abdomen, one on each side of the womb (see reproductive system). Each ovary contains numerous follicles, within which the ova develop (see illustration), but only a small proportion of them reach maturity (see Graafian follicle, oogenesis). The follicles secrete oestrogen and small amounts of androgen. After ovulation a 'corpus luteum' forms at the site of the ruptured follicle and secretes progesterone. Oestrogen and progesterone regulate the changes in the womb throughout the menstrual cycle and pregnancy. *-ovarian adj.*

noãn sào *(dt)* cơ quan sinh dục nữ chính, sản sinh ra noãn (tế bào trứng) và các hormone steroid theo một chu kỳ đều (xem chu kỳ kinh nguyệt) đáp ứng với các hormone ('gonadotrophin') từ tuyến yên trước. Có hai noãn sào ở trong bụng dưới, mỗi cái ở một bên tử cung (xem hệ sinh sản). Mỗi noãn sào có chứa nhiều tiểu nang trong đó có noãn phát triển. (xem hình) nhưng chỉ có một phần nhỏ trong số này đạt tới mức trưởng thành (xem tiểu nang Graaf, sự sinh noãn). Các tiểu nang tiết ra 'oestrogen' và một lượng nhỏ 'androgen'. Sau khi phóng noãn, có một thê vắng* thành lập ở nơi tiểu nang bị vỡ ra và tiết ra 'progesterone'. 'Oestrogen' và 'progesterone' điều hòa nhưng thay đổi trong tử cung trong suốt chu kỳ kinh nguyệt và khi mang thai. *-ovarian (tt).*

overbite */'oʊvərbɪt/ n.* the vertical overlap of the upper incisor teeth over the lower ones.

còn quá mức *(dt)* sự nhô ra thẳng đứng của các răng cửa trên ở trên các răng cửa dưới.

overcompensation */'oʊvəkɒmpen'seɪʃn/*

[In/ n. (in psychology) the situation in which a person tries to overcome a disability by making greater efforts than are required. This may result in the person becoming extremely efficient in what he (or she) is trying to achieve; alternatively, excessive overcompensation may be harmful to the person.]

bù trừ quá mức *(dt)* (trong tâm lý học) tình huống trong đó một người cố gắng khắc phục một sự kém năng lực bằng cách tăng sức nhiều hơn yêu cầu. Điều này sẽ làm cho người đó tỏ ra rất đặc lực trong điều mà họ muốn đạt tới, nhưng bù trừ quá mức có thể sẽ có hại cho bản thân.

overjet */'oʊvə'dʒet/ n.* the horizontal overlap of the upper incisor teeth in front of the lower ones.

phun quá mức *(dt)* sự nhô ra theo chiều ngang của các răng cửa trên phía trước các răng cửa dưới.

overt */'oʊvət/ adj.* plainly to be seen or detected, applied to diseases with observable signs and symptoms, as opposed to those whose presence may not be suspected for years despite the fact that they cause insidious damage. An infectious disease becomes overt only at the end of an incubation period.

hiển nhiên *(tl)* thấy rõ hay phát hiện dễ dàng, dùng cho các bệnh có các dấu hiệu và triệu chứng quan sát được, ngược lại với các bệnh không hề được nghĩ đến trong nhiều năm dù đã gây ra những tổn hại âm ỉ. Một bệnh nhiễm chỉ thấy được hiển nhiên vào cuối thời kỳ ủ bệnh.

ovi- (ovo-) prefix denoting an egg, ovum, tiếp đầu ngữ chỉ trứng, noãn.

oviduct */'oʊvɪdʌkt/ n.* see Fallopian tube.

noãn quản *(dt)* xem với Fallope.

ovulation */'oʊju'ljeɪʃn/ n.* the process by which an ovum is released from a mature 'Graafian follicle'. The fluid-filled follicle distends the surface of the ovary until a thin spot breaks down and the ovum floats out surrounded by a cluster of follicle cells (the cumulus oophorus), and starts to travel down

the Fallopian tube to the womb. Ovulation is stimulated by the secretion of 'luteinizing hormone by the anterior pituitary gland.

sự phóng noãn (dt) *tiết trinh nhở* *đó noãn* *được phóng thích ra khỏi một tiểu nang Graaf trưởng thành*. Tiểu nang đầy dịch làm căng bề mặt noãn sáu cho đến khi một điểm móng vỡ ra và noãn trôi ra ngoài, có một đám tế bào tiểu nang bao bên ngoài (gò trứng); rồi bắt đầu di xuống với Fallope để đến tử cung. Sự phóng noãn được kích thích do hormone hoàng thể hoa do tuyến yên trước tiết ra.

ovum (egg cell, vitellus) /'əvju:m/ n. the mature female sex cell (see gamete). The term is often applied to the secondary oocyte although this is technically incorrect. The final stage of meiosis occurs only when the oocyte has been activated by fertilization.

noãn (tế bào trứng) (dt) *tế bào sinh dục nữ trưởng thành* (xem giao tú). Từ này thường dùng cho noãn bao cấp hai, dù không chính xác về chuyên môn. Giai đoạn sau cùng của giảm phân chỉ xảy ra khi noãn bao da được hoạt hóa do thụ tinh.

oxacillin n. an antibiotic used to treat infections caused by a wide variety of bacteria. It is administered by mouth or injection; side-effects include allergic reactions and digestive upsets.

(dt) *một kháng sinh dùng chữa các bệnh nhiễm do vi trùng thuộc nhiều nhóm khác nhau gây ra*. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ gồm phản ứng dị ứng và rối loạn tiêu hóa.

oxalic acid /'ɒksəlɪk 'æsɪd/ n. an extremely poisonous acid, $C_2H_2O_4$. It is a component of some bleaching powders and is found in many plants, including sorrel and the leaves of rhubarb. Oxalic acid is a powerful local irritant; when swallowed it produces burning sensations in the mouth and throat, vomiting of blood, breathing difficulties, and circulatory collapse. Treatment is with calcium lactate or other calcium salts, lime water, or milk.

một axit rất độc, $C_2H_2O_4$. Đây là thành phần của một số bột tẩy trắng, và thấy trong nhiều loại thực vật, gồm cây me đất và lá cây dại hoàng. Oxalic acid là một chất kích thích tại chỗ mạnh, khi nuốt phải sẽ gây cảm giác

cháy bỏng trong miệng và họng, nón ra máu, khó thở, và truy tuẫn hoán. Chữa trị bằng Calcium lactate hay các muối calcium khác, nước vôi hay sữa.

oxalosis n. an inborn defect of metabolism causing deposition of oxalate in the kidneys and elsewhere and eventually leading to renal failure.

nhiễm độc oxalate (dt) *một khuyết tật chuyển hóa bẩm sinh gây lắng đọng oxalate trong thận và nhiều nơi khác, sau cùng sẽ đưa đến suy thận*.

oxaluria n. the presence in the urine of oxalic acid or oxalates, especially calcium oxalate. Excessive amounts of oxalates are excreted in 'oxalosis'.

oxalate-niệu (dt) *tình trạng có oxalic acid hay các oxalate trong nước tiểu, đặc biệt calcium oxalate. Các oxalate được bài tiết ra với số lượng nhiều khi bị nhiễm độc oxalate*.

oxazepam n. a tranquillizing drug used to relieve anxiety and tension and for the treatment of alcoholism. It is administered by mouth and commonly causes drowsiness. Trade name, Serenid. See also tranquilizer. (dt) *một loại thuốc an thần dùng giảm lo âu và căng thẳng và dùng chữa trị nghiện rượu*. Thuốc dùng uống và thường gây buồn ngủ. Tên thương mại: Serenid. Cũng xem thuốc an thần.

oxethazaine n. a local anaesthetic of skin and mucous membranes, used in indigestion mixtures to relieve heart-burn and pain due to inflammation of the digestive system. Mild side-effects, including dry mouth and nausea, may occur.

(dt) *một loại thuốc gây mê cục bộ của da và các niêm mạc, dùng trong các hỗn hợp chữa ăn không tiêu để giảm chứng ợ nóng và viêm hệ tiêu hóa. Các tác động phụ nhẹ gồm khó miệng và buồn nôn có thể xảy ra*.

oxidase n. see oxidoreductase.

(dt) xem oxidoreductase.

oxidoreductase n. one of a group of enzymes that catalyse oxidation-reduction reactions. This class includes the enzymes formerly known either as dehydrogenases or as oxidases.

(dt) *một trong nhóm các enzyme xúc tác các*

phản ứng oxy-khí Nhóm này gồm các enzyme trước đây gọi là dehydrogenase hay oxidase.

oximeter *n.* an instrument for measuring the proportion of oxygenated haemoglobin (oxyhaemoglobin) in the blood.

oxy-hé (dt) một dụng cụ dùng do lý lệ hemoglobin và oxy hóa (oxyhemoglobin) trong máu.

oxolinic acid an antibacterial drug used to treat infections of the urinary system. It is administered by mouth; side-effects may include digestive upsets and disturbances of vision. Trade name: **Prodoxol**.

một thuốc diệt trùng dùng chữa các bệnh nhiễm trùng đường tiết niệu. Thuốc dùng uống; tác động phụ có thể gồm rối loạn tiêu hóa và rối loạn thị lực. Tên thương mại: **Prodoxol**.

oxprenolol *n.* a drug that controls the activity of the heart (see beta blocker), used to treat angina, high blood pressure, and abnormal heart rhythm. It is administered by mouth or injection; side-effects may include dizziness, drowsiness, headache, and digestive upsets. Trade name: **Trasicor**.

(dt) một loại thuốc kiểm soát hoạt động tim (xem phong bế beta) dùng chữa các cơn đau thắt ngực, cao huyết áp, và nhịp tim bất thường. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ có thể gồm chóng váng, nhức đầu, buồn ngủ, và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: **Trasicor**.

oxycephaly (turricephaly) *n.* a deformity of the bones of the skull giving the head a pointed appearance giving the head a pointed appearance. **-oxycephalic** *adj.*

tật sọ nhọn (tật đầu hình tháp) (dt) một biến dạng của các xương hộp sọ làm đầu có vẻ nhọn. **-oxycephalic** *(it)*.

oxygen /'oksɪdʒən/ *n.* an odourless colourless gas that makes up one-fifth of the atmosphere. Oxygen is essential to most forms of life in that it combines chemically with glucose (or some other fuel) to provide energy for metabolic processes. In man oxygen is absorbed into the blood from air breathed into the lungs. Oxygen is administered therapeutically in various conditions in which the

tissues are unable to obtain an adequate supply through the lungs (see oxygenator, (oxygen) tent). Symbol: O.

oxy (dt) một chất khí không màu không mùi, tạo thành một phần năm không khí. Oxy có vai trò thiết yếu cho hầu hết các dạng sống vì kết hợp hóa học với glucose (hay một số nhiên liệu khác) để cung cấp năng lượng cho các tiến trình chuyển hóa. Ở người, oxy được hấp thu vào máu từ không khí thở vào phổi. Oxy dùng trong trị liệu nhiều tình trạng trong đó các mô không được cung cấp đầy đủ oxy qua phổi (xem thiết bị cấp oxy, iếu oxy). Ký hiệu: O.

oxygenator /'ok'sɪdʒeɪteɪtər/ *n.* a machine that oxygenates blood outside the body. It is used together with pumps to maintain the patient's circulation while he is under-going open heart surgery (see heart-lung machine) or to improve the circulation of a patient with heart or lung disorders that lower the amount of blood oxygen.

thiết bị cấp oxy (dt) một máy dùng oxy hóa máu bên ngoài cơ thể. Thiết bị này dùng cùng với các bơm để giữ sự tuần hoàn của bệnh nhân khi đang phẫu thuật tim mổ (xem máy tim phổi) hay để cải thiện tuần hoàn bệnh nhân bị rối loạn tim hay phổi làm giảm số lượng oxy trong máu.

oxygen deficit /'oksɪdʒən 'defɪsɪt/ a physiological condition that exists in cells during periods of temporary oxygen shortage. During periods of violent exertion the body requires extra energy, which is obtained by the breakdown of glucose in the absence of oxygen, after the available oxygen has been used up. The breakdown products are acidic and cause muscle pain. The oxygen required to get rid of the breakdown products (called the oxygen deficit) must be made available after the exertion stops.

số thiếu hụt oxy một tình trạng sinh lý thấy trong các tế bào trong những thời kỳ thiếu oxy tạm thời. Trong những lúc cố gắng quá đỗ, có thể cần nhiều oxy hơn bình thường, và lấy từ sự phân hủy glucose khi không có oxy sau khi đã dùng hết lượng oxy có sẵn. Các sản phẩm phân hủy có tính acid và gây đau cơ. Lượng oxy cần để loại bỏ các sản phẩm phân hủy này (gọi là số thiếu hụt oxy) cần

(dt) được cung cấp sau khi ngừng resuscitation.
oxygen tent /ɒksɪdʒən tent/ *see tent, lều oxyxem lều.*

oxyhaemoglobin *n.* the bright-red substance formed when the pigment haemoglobin in red blood cells combines reversibly with oxygen. Oxyhaemoglobin is the form in which oxygen is transported from the lungs to the tissues, where the oxygen is released. Compare methaemoglobin.

(dt) chất màu đỏ tươi tạo thành khi sắc tố hemoglobin trong hồng cầu kết hợp thuận nghịch với oxy. oxy hemoglobin là dạng để chuyển chở oxy từ phổi đến các mô để phong thích oxy trong mô. So sánh với methemoglobin.

oxymesterone *n.* a synthetic male sex hormone with body-building action. It has the same action and uses as 'methandienone'.

(dt) một hormone sinh dục nam tổng hợp có tác động tạo lập cơ thể. Oxymesterone có cùng tác động và công dụng như methandienone.

oxytic cells (parietal cells) *cells of the *gastric glands that secrete hydrochloric acid in the fundic region of the stomach.*

tế bào dày (tế bào vách) *(tế bào của các tuyến vị) tiết ra hydrochloric acid ở vùng dày da dày.*

oxypertine *n.* a major *tranquillizer used to treat anxiety and tension in mental illnesses such as schizophrenia. It is administered by mouth and commonly causes drowsiness, dizziness, and restlessness, especially in high doses. Trade name: Integrin.

(dt) một loại thuốc an thần chính dùng chữa lo âu và căng thẳng trong các bệnh tâm thần như tâm thần phân liệt. Thuốc dùng uống và thường gây buồn ngủ, choáng váng, và buồn nôn, đặc biệt khi dùng liều cao. Tên thương mại: Integrin.*

oxyphебutazone *n.* an *analgesic that also reduces inflammation and fever. It is used mainly to relieve pain in rheumatoid arthritis, gout, and similar conditions. It is administered by mouth or in suppositories; common side-effects include nausea, rashes, dizziness, and mouth ulcers. Trade name: Tanderil.

(dt) một loại thuốc giảm đau cũng có tính giảm viêm và hạ nhiệt. Thuốc dùng chủ yếu để giảm đau trong viêm khớp dạng thấp, thông phong, và các tình trạng tương tự. Thuốc dùng uống hay trong thuốc đan, tác động phụ thường thấy là buồn nôn, phát ban, choáng váng, và loét miệng. Tên thương mại: Tanderil.*

oxyphenencyclimine *n.* a drug with actions similar to 'atropine'. Since it slows down the digestive processes, it is used to treat stomach and duodenal ulcers and other digestive disorders. It is administered by mouth; side-effects include dry mouth, thirst, and disturbances of vision. Trade name: Daricon.

(dt) một loại thuốc có tác động tương tự như atropine. Vì thuốc này làm chậm lại các tiến trình tiêu hóa nên được dùng chữa loét dạ dày và tá tràng, và các rối loạn tiêu hóa khác. Thuốc dùng uống, tác động phụ gồm khô miệng, khát, và rối loạn thị giác. Tên thương mại: Daricon.*

oxytetracycline *n.* an *antibiotic used to treat infections caused by a wide variety of bacteria. It is administered by mouth or injection or applied to the skin in a cream; side-effects are those of the other 'tetracyclines'. Trade names: **Abbocin, Bermycen, Clinimycin, Galenomycin, Imperacin, Oxydon, Oxymycin, Stecosolin, Terramycin, Unimycin.**

(dt) một kháng sinh dùng chữa các bệnh nhiễm do vi trùng thuốc nhiều nhóm khác nhau gây ra. Thuốc dùng uống hay chích, hay dưới dạng kem thoa ngoài da. Tác động phụ giống như các tetracycline khác. Tên thương mại: Abbocin, Bermycen, Clinimycin, Galenomycin, Imperacin, Oxydon, Oxymycin, Stecosolin, Terramycin, Unimycin.

oxytocia *n.* labour and childbirth of exceptionally short duration.

sanh mao *(dt) đau đẻ và sanh con trong một thời gian rất ngắn.*

oxytocic *n.* a drug that induces or accelerates labour by stimulating the muscles of the womb to contract. See also oxytocin.

thuốc trợ sanh *(dt) một thuốc gây ra hay thúc đẩy sanh bằng cách kích thích các cơ tử cung co thắt.*

oxytocin/'ɔksi'toʊsɪn/ *n.* a hormone, released by the pituitary gland, that causes increased contraction of the womb during labour and stimulates the ejection of milk from the breasts. Oxytocin may be given by mouth or injection to assist labour.

(dt) một hormone do tuyến yên tiết ra, làm tăng co thắt tử cung trong khi sanh và kích thích tiết sữa trong vú. Oxytocin có thể dùng uống hay chích để trợ sanh.

oxyuriasis *n.* see enterobiasis.

bệnh oxyuris(dt) xem bệnh Enterobius.

Oxyuris *n.* see pinworm.

(dt) xem giun kim.

ozaena *n.* a disorder of the nose in which the bones forming the sides of the nasal cavity becomes atrophied, with the production of an offensive discharge and crusts.

viêm mũi teo hói(dt) ròi loạn mũi có các xương bên của thành mũi bị teo đi, và có tiết

dịch hôi và đóng vảy.

ozone/'oziən/ *n.* a poisonous gas containing three oxygen atoms per molecule. Ozone is a very powerful oxidizing agent and is formed when oxygen or air is subjected to electric discharge. Ozone is found in the atmosphere at very high altitudes and is responsible for destroying a large proportion of the sun's ultraviolet radiation. Without this absorption by ozone the earth would be subjected to a lethal amounts of ultraviolet radiation.

(dt) một khí độc có chứa ba nguyên tử oxy trong mỗi phân tử. Ozone là một chất oxy hóa rất mạnh và được tạo thành khi phóng điện vào oxy không khí. Ozone thấy trong khí quyển ở độ cao rất cao và có nhiệm vụ tiêu huỷ phần lớn các bức xạ từ ngoài của mặt trời. Nếu không có ozone hấp thu, quả đất sẽ phải chịu một số lượng bức xạ từ ngoại gày chết.

P

Copyright by Anatomyquiz.book

Pachionian body see arachnoid villus.

thể Paccionianxem nhung mao nhén.

pacemaker/'peis.mi:kə/ n. 1. a device used to produce and maintain a normal heart rate in patients who have "heart block". The unit consists of a battery that stimulates the heart through an insulated electrode wire attached to the surface of the ventricle (*epicardial pacemaker*) or lying in contact with the lining of the heart (*endocardial pacemaker*). A pacemaker may be used as a temporary measure with an external battery measure with an external battery or it may be permanent, when the whole apparatus is surgically implanted under the skin. Some pacemakers stimulate the heart at the fixed rate; others sense when the natural heart rate falls below a predetermined value and then stimulate the heart (*demand pacemaker*). 2. the part of the heart that regulates the rate at which it beats: the "sinusatrial node".

bộ điều hòa nhịp tim(dt) 1. một thiết bị dùng leo ra và duy trì nhịp tim bình thường cho các bệnh nhân bị phong bế tim". Thiết bị này gồm một pin kích thích tim qua một dây điện cực nối với bể mặt tâm thất (bộ điều hòa ngoại tâm mạc) hay tiếp xúc với niêm mạc tim (bộ điều hòa nội tim mạc). Bộ điều hòa nhịp tim có thể dùng như một liệu pháp tạm thời và pin được đặt bên ngoài, hoặc dùng vĩnh viễn bằng cách phẫu thuật đặt toàn bộ thiết bị dưới da. Một số bộ điều hòa kích thích tim với một nhịp cố định, các bộ khác cảm nhận được khi nào nhịp tim tự nhiên xuống

dưới mức đã định trước, và chỉ khi đó mới kích thích bộ điều hòa theo yêu cầu. 2. phần tim dừng điều hòa nhịp đập: nút xoang nhĩ.

pachy- prefix denoting 1. thickening of a part or parts. 2. the dura mater.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. mỏt hay nhiều bộ phận bị dày lên 2. mảng cứng.

pachyactyly n. abnormal enlargement of the fingers and toes, occurring either as a congenital abnormality or as part of an acquired disease (such as "acromegaly").

chứng ngón tay(dt) các ngón tay ngắn chán lớn bất thường, có thể là một biến dạng bẩm sinh hay là một phần của một bất thường mắc phải (như bệnh to cụt).

pachydermia n. any abnormal thickening of the skin.

chứng dày da(dt) bất kỳ tình trạng nào có da dày bất thường.

pachyglossia n. abnormal thickness of the tongue.

chứng dày lưỡi(dt) lưỡi dày lên bất thường.

pachymeningitis n. inflammation of the dura mater, one of the membranes (meninges) covering the brain and spinal cord (see meningitis).

viêm mảng cứng(dt) viêm mảng cứng là một lớp của màng não bao bọc não và dây sống (xem viêm màng não).

pachymeninx n. the "dura mater, outermost of the three meninges.

ngạnh mạc (dt) màng cứng, là lớp ngoài cùng của bìa lớp màng não.

pachyonychia n. thickening of the nails
Rarely, this may occur as an in-herited disease

chứng dày móng (dt) các móng tay chân bị dày lên. Điều này có thể là bệnh di truyền nhưng rất hiếm.

pachysomia n. thickening of parts of the body, which occurs in certain dis-seases.

chứng dày thân (dt) các bộ phận cơ thể bị dày lên, thấy trong một số bệnh.

pachytene n. the third stage of the first pro-phrase of "meiosis, in which "crossing over begins.

hậu ty (dt) giai đoạn thứ ba của tiến kỳ thứ nhất trong giám phân, lúc bắt đầu giao thoa.

Pacinian corpuscles sensory receptors for touch in the skin, consisting of sensory nerve endings surrounded by capsules of membrane in onion-skin layers. They are especially sensitive to changes in pressure and so detect vibration particularly well.

tiểu thể Pacini Các thu thể xúc giác trong da, gồm các muii thần kinh cảm giác có những nang xếp thành các lớp "vỏ hành" bao bọc. Các thu thể này rất nhạy cảm với những thay đổi ép suất nên dễ dàng phát hiện được những rung động.

pack /pæk/ n. a pad of folded moistened material, such as cotton-wool, applied to the body or inserted into a cavity.

hang âm (dt) một chất liệu ướt như bông gòn gấp lại hay xếp thành xấp dùng đắp trên cơ thể hay luồn vào một xoang.

packed cell volume (haematocrit)

/pæk't sel 'vɔlju:m/ the volume of the red cells (erythrocytes) in blood, expressed as a fraction of the total volume of the blood. The packed cell volum is determined by centrifuging blood in a tube and measuring the height of the red-cell column as a fraction of the total.

thể tích hồng cầu đặc thể tích hồng cầu trong máu tính bằng phần số tổng thể tích máu. Thể tích hồng cầu đặc xác định bằng cách quay ly tâm máu trong một ống và

đo chiều cao của cột hồng cầu rồi tính ra phần số của tổng thể tích.

pad /peɪd/ n. cotton-wool, foam rubber, or other material used to protect a part of the body from friction, bruising, or other un-wanted contact.

đệm (dt) bông gòn, bọt cao su hay các vật liệu khác dùng bảo vệ một bộ phận cơ thể khỏi bị co sát, trầy, hay các tiếp xúc ngoài ý muốn.

paed- (paedo-) prefix denoting children.
tiếp đầu ngữ chỉ trẻ em

paederasty /'pedəræsti/ n. *sodomy with a boy or a young man.

lộn dâm hậu môn trẻ em (dt) loạn dâm hậu môn với một bé trai hay một phái nam trẻ tuổi.

paediatrics /pi:dɪ'ætrɪks/ n. the general medicine of childhood. Handling the sick child requires a special approach at every age from birth (or premature birth) to adolescence and also a proper understanding of parents. It also requires detailed knowledge of genetics, obstetrics, psycho-logical development, management of handicaps at home and in school, and effects of social conditions on child health. The preventive measures associated with all these aspects of paediatrics are the concern of "community physi-cians (child health) of area health authorities or community paediatricians (hospital-based "consultants). See also child health clinic. -paediatrician n.

nhi khoa (dt) y học về trẻ em. Sân sóc trẻ bênh cần những phương pháp đặc biệt ở mỗi tuổi từ khi sanh (hay từ khi sanh non) cho đến tuổi thành niên, và cũng cần cha mẹ có hiểu biết đúng đắn. Bác sĩ nhi khoa cũng cần kiến thức sâu sắc về di truyền học, sản khoa, phát triển tâm lý, xử lý các trẻ kém năng lực tại nhà hay tại trường học, và tác động của các tình trạng xã hội trên sức khỏe trẻ em. Các liệu pháp phòng ngừa với tất cả các mặt này của nhi khoa là điều quan tâm của những bác sĩ cộng đồng* (sức khỏe trẻ em) thuộc cơ quan y tế vùng, hay của các bác sĩ nhi khoa cộng đồng (chuyên gia tham vấn* bệnh viện cơ sở). Cũng xem bệnh viện sức khỏe trẻ em. -paediatrician (dt.)

paedodontics n. the branch of dentistry

concerned with the care and treatment of children's teeth.

nha nha khoa (dt) một ngành của nha khoa liên quan đến chăm sóc và trị liệu răng cho trẻ em.

paedophilia /peɪdəfɪlɪə/ n. sexual attraction to children (of either sex). Sexual activity with any children under the age of 16 is illegal in the UK. The condition is usually caused by psychological and social factors which affect the development of sexuality. Paedophiles may seek treatment because of society's disapproval: "behaviour therapy can be used, or the sexual drive can be reduced by drug treatment. -paedophile n. -paedophilic adj.

luyến ái trẻ em (dt) có lời cuộn về tình dục với các trẻ em (thuộc bất cứ phái nào). Hoạt động tình dục với mọi trẻ em dưới 16 tuổi ở Vương quốc thống nhất bị coi là phạm pháp. Tình trạng này thường gây ra do các nhân tố tâm lý và xã hội ảnh hưởng đến phát triển tình dục. Những người ưa thích trẻ em có thể yêu cầu được trị liệu vì xã hội không công nhận, có thể dùng liệu pháp cai xú, hay giảm xung động tình dục bằng dược liệu pháp. -paedophile (dt) - paedophiliac (lt)

Paget's disease /'peɪdʒɪts dɪzɪz/ 1. a chronic disease of bones, occurring in the elderly and most frequently affecting the skull, backbone, pelvis, and long bones. Affected bones become thickened and their structure disorganized: X-rays reveal patchy "sclero-sis". Severe continuous pain may result, which is relieved by a prolonged course of 'thyrocalcitonin injections. Medical name: **osteitis deformans**. 2. an inflammatory condition of the nipple, resembling eczema in appearance, associated with underlying cancer of the milk ducts of the breast. See also breast cancer.

bệnh Paget 1. một bệnh xương mãn tính xảy ra trong tuổi già, và thường ảnh hưởng nhất tới hộp sọ, cột sống, xương chậu và các xương dài. Các xương bệnh bị dày lên và biến đổi cấu trúc: chụp X-quang sẽ thấy những mảng xơ hóa. Có thể gây đau dữ dội liên tục, và chỉ giảm đi khi chữa trị lâu dài với thyrocalcitonin thích. Tên y học: **osteitis deformans** (viêm xương biến dạng). 2. một tình

trạng viêm ở núm vú, bề ngoài giống như eczema, kết hợp với ung thư các ống dẫn sữa trong vú. Cũng xem ung thư vú.

paint /peɪnt/ n. (in pharmacy) a liquid preparation that is applied to the skin or mucous membranes. Paints usually contain antiseptics, astringents, caustics, or analgesics.

phấn nước (dt) (trong dược khoa) một chế phẩm lỏng dùng đắp trên da hay niêm mạc. Các phấn thoa thường chứa các chất sát trùng, chất làm se, chất ăn mòn, hay thuốc giảm đau.

palaeo- prefix denoting 1. ancient. 2. primitive.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. cũ. 2. nguyên thủy.

palaeocerebellum n. the anterior lobe of the cerebellum. In evolutionary terms it is one of the earliest parts of the hindbrain to develop in mammals.

tiểu não cũ (dt) thùy trước của tiểu não. Trong thuật ngữ tiền hóa, đây là một trong những phần sớm nhất của não sau, thấy phát triển ở loài cổ vũ.

palaeopathology n. the study of the diseases of man and other animals in prehistoric times, from examination of their bones or other remains. By examining the bones of specimens of Neanderthal man it has been discovered that spinal arthritis was a disease that existed at least 50,000 years ago.

cố sinh vật bệnh học (dt) khoa học về các bệnh của người và những động vật khác trong thời tiền sử, bằng cách xét nghiệm xương và các phần còn lại khác của những sinh vật này. Khi xét nghiệm xương các mẫu vật của người Neanderthal, người ta đã thấy rằng bệnh viêm cột sống là một bệnh đã có từ ít nhất 50.000 năm trước.

palaeostriatum n. see pallidum.

cấu nhặt (dt) xem phân dịch chữ pallidum.

palaeothalamus n. the anterior and central part of the thalamus, older in evolutionary terms than the lateral part, the neothalamus, which is well developed in apes and man.

dôi não cũ (dt) phần trước và trung tâm dôi não, cũ hơn về mặt tiến hóa so với phần bên lá dôi não mới rất phát triển ở cá nhân và

người

palate/ 'palet/ *n.* the roof of the mouth, which separates the mouth from the nasal cavity and consists of two portions. The **hard palate**, at the front of the mouth, is formed by processes of the maxillae and palatine bones and is covered by mucous membrane. The **soft palate**, further back, is a movable fold of mucous membrane that tapers at the back of the mouth to form a fleshy hanging flap of tissue - the **uvula**.

vòm miệng (dt) *trán miệng, ngăn chia miệng với xoang mũi, và gồm hai phần. Vòm miệng cung ở phía trước miệng, tạo thành bởi các móm của xương hàm trên và các xương vòm miệng, và có một lớp màng nhầy bao phủ. Vòm miệng mềm ở xa hơn về phía sau, là một hép màng nhầy di động, thon lại về phía sau miệng tạo thành một mảnh mô thịt treo gọi là lưỡi gà.*

palatine bone/ 'paletain baun/ either of a pair of approximately L-shaped bones of the face that contribute to the hard "palate", the nasal cavity, and the orbits. See skull.

xương vòm miệng *một trong hai xương mặt có dạng gân như chữ L, góp phần tạo thành vòm miệng cứng, xoang mũi, và ổ mắt. Xem hộp số.*

palato- *prefix denoting 1. the palate. 2. the palatine bone.*

tiếp đầu ngữ chỉ 1. vòm miệng. 2. xương vòm miệng.

palatoplasty *n.* plastic surgery of the roof of the mouth, usually to correct cleft palate or other defects present at birth.

tạo hình vòm miệng (dt) *phẫu thuật tạo hình trần miệng, thường để điều chỉnh khẽ vòm miệng hay các khuyết tật khác thấy khi sanh.*

palatorrhaphy *n.* see staphylorrhaphy.

khâu vòm miệng (xem phần dịch chữ staphylorrhaphy)

pali- (palin-) *prefix denoting repetition or recurrence.*

tiếp đầu ngữ chỉ lặp lại hay tái hồi.

pallalia *n.* a disorder of speech in which a word spoken by the individual is rapidly and involuntarily repeated. It is seen, with other tics, in the 'Gilles de la Tourette syndrome.'

It is also encountered when encephalitis or other processes damage the 'extrapyramidal system of the brain.

Chứng nói lặp (dt) *một rối loạn về phát âm trong đó một chữ do một cá thể nói ra bị lặp lại nhanh và không chủ ý. Chứng này thấy, cùng với các chứng mày cơ khác, trong hội chứng Gilles de la Tourette*. Chứng này cũng thấy trong bệnh viêm não hay các biến trắc khác gây tổn hại hệ ngoại tháp* của não.*

palindromic/ 'palindromik/ *adj.* relapsing; describing diseases or symptoms that recur or get worse.

tái nhiễm (th) *tái phát: mô tả các bệnh hay các triệu chứng xảy ra lại hay xấu đi.*

palingraphia *n.* writing in which the words and letters are reversed so that they appear as mirror images. Adoption of this as a consistent style is usually a matter of voluntary choice or is 'hysterical'; very occasionally it follows brain damage. Mirror-image reversals of single letters are common in children learning to write and in older children whose language abilities are impaired.

chứng viết lặp (dt) *viết các từ và các chữ ngược lại như nhìn trong gương. Việc chọn cách viết này như một kiểu thường xuyên thường là một sự chọn lựa cố ý hay do bệnh Hysteria*, rất hiếm khi do tổn hại não. Viết ngược các chữ đơn như hình trong gương thường thấy ở trẻ em đang tập viết và ở trẻ em lớn hơn khi khả năng ngôn ngữ bị tổn hại.*

paliphrasia *n.* repetition of phrases while speaking: a form of 'stammering or a kind of 'tic'.

chứng nói lặp cà cà tát (dt) *lặp lại các câu trong khi nói: một dạng nói lặp* hay một kiểu mày co**.

palliative/ 'paletiv/ *n.* a medicine that gives temporary relief from the symptoms of a disease but does not actually cure the disease. Pallatives are often used in the treatment of such diseases as cancer.

thuốc tạm trị (dt) *một loại thuốc chỉ giảm được tạm thời các triệu chứng bệnh nhưng thực ra không chữa được bệnh. Các thuốc tạm trị thường dùng trong trị liệu các bệnh như ung thư.*

pallidectomy *n.* a neurosurgical operation to destroy or modify the effects of the globus pallidus (see basal ganglia). This operation was used for the relief of *parkinsonism and other conditions in which involuntary movements are prominent.

cắt bỏ cầu nhạt *(dt)* thao tác phẫu thuật thần kinh để tiêu hủy hay thay đổi các tác động của cầu nhạt (xem hạch dây). Thao tác này dùng giám hộ chứng liệt trung Parkinson hay các tình trạng khác có nhiều cử động không chủ ý.

pallidum (palaeostriatum) *n.* one of the dense collections of grey matter, deep in each cerebral hemisphere, that go to make up the *basal ganglia.

cầu nhạt *(dt)* một trong các tập hợp đặc của chất xám ở sâu trong mỗi bán cầu não, tạo thành hạch dây.

pallium /'pæliəm/ *n.* the outer wall of the cerebral hemisphere as it appears in the early stages of evolution of the mammalian brain. In the modern brain it corresponds to the *cerebral cortex.

vỏ đại não *(dt)* vách ngoài của bán cầu não ở các giai đoạn sớm trong tiến hóa não ở các loài có vú. Trong não các sinh vật hiện đại, vỏ này tương ứng với vỏ não.

pallor /'pelər/ *n.* abnormal paleness of the skin, due to reduced blood flow or lack of normal pigments. Pallor may be associated with an indoor mode of life; it may also indicate shock, anaemia, cancer, or other diseases.

vẽ xanh xao *(dt)* da nhợt nhạt bất thường do giảm dòng máu chảy hay thiếu các sắc tố bình thường. Xanh xao có thể kết hợp với cách sống ở mãi trong nhà và cũng có thể do bị sốc, thiếu máu, ung thư, hay các bệnh khác.

palmitic acid see fatty acid
xem acid béo.

palpation /'pæl'pejən/ *n.* the process of examining part of the body by careful feeling with the hands and fingertips. Using palpation it is possible, in many cases, to distinguish between swellings that are solid and those that are cystic (see fluctuation). Palpation is also used to discover the presence of

a fetus in the womb (see ballottement).

xúc chấn *(dt)* tiến trình khám nghiệm các bộ phận cơ thể bằng cách chú ý tới các cảm giác ở bàn tay và các ngón tay. Trong nhiều trường hợp xúc chấn có thể phản biêt được một chỗ sưng cứng với một chỗ sưng do nang (xem ba đồng). Xúc chấn cũng dùng phát hiện tình trạng có thai nhi trong tử cung (xem hiện tượng thai bắp bênh).

palpebral *adj.* relating to the eyelid (palpebra).

(thuốc) mi mắt *(dt)* liên quan đến mi mắt.

palpitation /'pælpɪ'teɪʃn/ *n.* an awareness of the heart beat. This is normal with fear, emotion, or exertion. It may also be a symptom of neurosis, arrhythmias, heart disease, and overactivity of the circulation (as in thyrotoxicosis).

tim đập nhanh *(dt)* sự thấy được nhịp đập tim. Điều này là bình thường khi sợ hãi, xúc động, hay gắng sức. Tim đập nhanh cũng có thể là triệu chứng của loạn thần kinh, loạn nhịp, bệnh tim, hay tăng hoạt động tuần hoàn (như trong tăng năng tuyến giáp).

palsy /'pa:zɪs/ *n.* paralysis. This archaic word is retained in compound terms, such as 'Bell's palsy', 'cerebral palsy', and 'Todd's palsy'.

liệt *(dt)* té liệt. Từ này còn dùng trong các danh từ kép như liệt Bell', liệt não', và liệt Todd'.

paludism *n.* see malaria.

sốt rét xem phản dịch chữ malaria.

pan- (**pan(t(o)-)**) *prefix denoting all; every; hence (in medicine) affecting all parts of an organ or the body; generalized.*

tiếp đầu ngữ chỉ tất cả, mọi; vì vậy (trong y khoa) ảnh hưởng tới tất cả các phần của một cơ quan hay mọi bộ phận trong cơ thể toàn thân.

panacea /'pænə'sɪə/ *n.* a medicine said to be a cure for all diseases and disorders, no matter what their nature. Unfortunately panaceas do not exist, despite the claims of many patent medicine manufacturers.

thuốc trị bách bệnh *(dt)* một loại thuốc được cho là chữa được tất cả các rối loạn, bắt kể đó là chất nào. Điều không may là

Không hề có được thuốc trị ba bệnh, dù cho nhiều xí nghiệp được cho là đã chế tạo được.

Panadol/'peɪnədəl/ n. see paracetamol.
(dt) xem paracetamol.

pancarditis n. see endomyocarditis.

viêm toàn tim(dt) xem viêm nói tâm mac.

pancreas/'peɪkriəs/ n. a compound gland, about 15 cm long, that lies behind the stomach. One end lies in the curve of the duodenum; the other end touches the spleen. It is composed of clusters (acini) of cells that secrete 'pancreatic juice'. This contains a number of enzymes concerned in digestion. The juice drains into small ducts that open into the *pancreatic duct*. This unites with the common 'bile duct' and the secretions pass into the duodenum. Interspersed among the acini are the 'islets of Langerhans' - isolated groups of cells that secrete the hormones 'insulin' and 'glucagon' into the bloodstream.

tuyến tụy(dt) một tuyến kép dài khoảng 15 cm, nằm sau dạ dày, một đầu nằm ở đường cong tá tràng, đầu kia dính vào lách. Tuyến tụy gồm các đám tế bào (tuyến nang) tiết ra dịch tụy có chứa một số enzyme liên quan đến tiêu hóa. Dịch tụy dẫn vào các ống nhỏ mà vào ống dẫn tụy. Ông này nối với ống dẫn mật chung và dẫn các chất tiết vào tá tràng. Trong tuyến nang có rải rác các tiểu đảo Langerhans là các nhóm tế bào đơn độc tiết các hormone insulin và glucagon vào dòng máu.

pancreas divisum /'peɪkriəs di- 'vɪzəm/ a congenital abnormality in which the pancreas develops in two parts draining separately into the duodenum, the small ventral pancreas through the main ampulla and the larger dorsal pancreas through an accessory papilla. In rare instances this is associated with recurrent abdominal pain, probably due to inadequate drainage of the dorsal pancreas. Diagnosis is made by *ERCP

tuyến tụy phân chiamột rối loạn bẩm sinh có tuyến tụy phát triển thành hai phần, dẫn lưu riêng biệt vào trong tá tràng: tuyến tụy bụng nhỏ qua bóng chính và tuyến tụy lưng lớn hơn qua gai phụ. Trong một số trường hợp hiếm gặp, điều này kết hợp với đau bụng tái hồi, có lẽ do tuyến tụy lưng

không được dẫn lưu đầy đủ. Chẩn đoán bằng ERCP.

pancreatectomy n. surgical removal of the pancreas. *Total pancreatectomy* (Whipple's operation) involves the entire gland and part of the duodenum. In *subtotal pancreatectomy* most of the gland is removed, usually leaving a small part close to the duodenum. In *partial pancreatectomy* only a portion of the gland is removed. The operations are performed for tumours in the gland or because of chronic or relapsing *pancreatitis. After total or subtotal pancreatectomy it is necessary to administer pancreatic enzymes with food to aid its digestion and insulin injections to replace that normally secreted by the gland

cắt bỏ tuyến tụy(dt) phẫu thuật lấy đi tuyến tụy Cắt bỏ tuyến tụy toàn bộ (thủ thuật Whipple) bao gồm toàn bộ tuyến và một phần tá tràng. Cắt bỏ tuyến tụy gần toàn bộ lấy đi hầu hết tuyến, chỉ để lại một phần nhỏ gần tá tràng. Cắt bỏ tuyến tụy từng phần chỉ lấy đi một phần tuyến. Các thao tác này thực hiện khi tuyến tụy có các khối u, hay khi bị viêm tuyến tụy mãn hay tái hồi. Sau khi cắt bỏ tuyến tụy toàn phần hay gần toàn phần, cần cấp các enzyme tuyến tụy với thực phẩm để giúp tiêu hóa và chích insulin để thay thế insulin bình thường do tuyến tiết ra.

pancreatic juice/'peɪkriətɪk dʒuːs/ the digestive juice secreted by the *pancreas. Its production is stimulated by hormones secreted by the duodenum, which in turn is stimulated by contact with food from the stomach. If the duodenum produces the hormone 'secretin' the pancreatic juice contains a large amount of sodium bicarbonate, which neutralizes the acidity of the stomach contents. Another hormone (see cholecystokinin/pancreozymin) causes the production of a juice rich in digestive enzymes, including trypsinogen and chymotrypsinogen (which are converted to 'trypsin' and 'chymotrypsin' in the duodenum), 'amylase', 'lipase', and 'maltase'.

dịch tụydịch tiêu hóa do dịch tụy tiết ra. Dịch tụy sản sinh do kích thích của các hormone do tá tràng tiết ra, hormone tá tràng thi được kích thích sản sinh khi thực phẩm

tiếp xúc với da dày. Nếu ta trộn sẵn sinh ra hormone secretin', dịch tuy sẽ có nhiều sodium bicarbonate để trung hòa độ acid của chất chua trong dạ dày. Hormone khác (xem cholecystokininpancreozymin) sẽ gây sản sinh dịch tuy giàu enzyme tiêu hoa, gồm trypsinogen và chymotrypsinogen (sẽ biến đổi thành trypsin' và chymotrypsin' trong tá tràng), amylase*, lipase*, và maltase*.

pancreatin n. an extract obtained from the 'pancræas, containing the pancreatic enzymes. Pancreatin is administered for conditions in which pancreatic secretion is deficient; for example, in pancreatitis.

(dt) chiết xuất tuyến tụy' có chứa các enzyme tụy. Pancreatin dùng trong các tình trạng thiếu phân tiết ở tuyến tụy, thí dụ viêm tụy.

pancreatitis n. inflammation of the pancreas. Acute pancreatitis is a sudden illness in which the patient experiences severe pain in upper abdomen and back, with shock; its cause is uncertain. It may be mistaken for a perforated peptic ulcer but differs from this condition in that the level of the enzyme 'amylase' in the blood is raised. The main complication is formation of a 'pseudocyst'. Treatment consists of intravenous feeding - (no food or drink should be given by mouth), and 'anti-cholinergic drugs. Relapsing pancreatitis, in which the above symptoms are recurrent and less severe, may be associated with gallstones or alcoholism; prevention is by removal of gallstones and avoidance of alcohol and fat. Chronic pancreatitis may produce symptoms similar to relapsing pancreatitis or may be painless; it leads to pancreatic failure causing 'malabsorption' and 'diabetes mellitus'. The pancreas often becomes calcified, producing visible shadowing on X-rays. The malabsorption is treated by a low-fat diet with pancreatic enzyme supplements, and the diabetes with insulin.

viêm tụy(dt) viêm tụy cấp là một bệnh phát đột ngột, bệnh nhân bị đau dữ dội ở bụng trên và lưng và có sốc, nguyên nhân không rõ. Viêm tụy có thể nhầm với lúng da dày do loét, nhưng khác ở điểm có tăng mức enzyme amylase trong máu. Biến chứng chính của viêm tụy là việc tạo thành các nang giật

Chữa trị bằng cách nuôi dưỡng qua đường tĩnh mạch (bệnh nhân không được ăn hay uống) và các thuốc kháng phó giao cảm*. Viêm tụy tái hồi có các triệu chứng như trên, tái phát nhiều lần và ít nghiêm trọng hơn, có thể kết hợp với sỏi mật hay chứng nghiện rượu. Phòng ngừa bằng cách lấy đi các sỏi mật và tránh rượu và các chất béo. Viêm tụy mãn có thể có triệu chứng như viêm tụy tái hồi hay có thể không đau, và sẽ dẫn tới suy tụy gây ra kém hấp thu* và dài tháo đường*. Tuyến tụy thường bị vôi hóa, chụp X-quang sẽ thấy rõ các bóng mờ. Chữa trị kém hấp thu bằng chế độ ăn có ít chất béo và bổ sung enzyme tuyến tụy, và chữa dài tháo đường bằng insulin.

pancreatogram n. a radiographic image of the pancreatic ducts obtained by injecting a contrast medium into them by direct puncture under 'ultrasound guidance, at the time of laparotomy or by 'ERCP'.

tuy đó(dt) hình chụp X-quang các ống dẫn tụy bằng cách chích một chất cản quang vào các ống này, chích trực tiếp theo hướng dẫn siêu âm, khi mở ổ bụng, hay bằng ERCP'

pancreatotomy n. surgical opening of the duct of the pancreas in order to inspect the duct, to join the duct to the intestine, or to inject contrast material in order to obtain X-ray pictures of the duct system.

mở tuyến tụy(dt) phẫu thuật mở ống dẫn tụy để kiểm tra ống, để nối ống với ruột, hay để chích chất cản quang khi chụp X-quang hệ ống.

pancreozymin n. see cholecystokininpancreozymin.

(dt) xem cholecystokininpancreozymin.

pancytopenia n. a simultaneous decrease in the numbers of red cells ('anaemia'), white cells ('neutro-penia'), and platelets ('thrombocyto-penia') in the blood. It occurs in a variety of disorders, including aplastic anaemias, 'hypersplenism', and tumours of the bone marrow.

giảm toàn thể huyết cầu (dt) giảm đồng thời về số lượng hồng cầu ('thiếu máu'), bạch cầu* ('giảm bạch cầu trung tính') và tiểu cầu ('chứng giảm tiểu cầu') trong máu. Điều này xảy ra trong nhiều rối loạn, gồm thiếu

máu* bết sần, tăng nồng lách*, và các khối u ở tủy xương.

pandemic/ pæn'demɪk/ *n.* an *epidemic so widely spread that vast numbers of people in different countries are affected. The Black Death, the epidemic plague that ravaged Europe in the fourteenth century and killed over one third of the population, was a classical pandemic. **-pandemic adj.**

dịch toàn vùng/ (dt) mỗi dịch bộc phát* lan tràn rất rộng, ảnh hưởng tới rất nhiều người trong các nước khác nhau. Từ thán den tức dịch hạch bộc phát đã tàn phá châu Âu trong thế kỷ mười bốn và giết chết hơn một phần ba dân số, là một dịch toàn vùng cổ điển. **-pandemic (lt)**

panhysterectomy *n.* the surgical removal of the entire womb, including its neck (cervix). See hysterectomy.

cắt bỏ tử cung toàn bộ/ (dt) phẫu thuật cắt bỏ toàn bộ tử cung kèm cả cổ tử cung. Xem cắt bỏ tử cung.

panhysterocolpectomy *n.* surgical removal of the entire womb and the vagina.

cắt bỏ toàn bộ tử cung - âm đạo/ (dt) phẫu thuật cắt bỏ toàn bộ tử cung và âm đạo.

panhyster-o-oophorectomy *n.* surgical removal of the entire womb and of one or both ovaries.

cắt bỏ toàn bộ tử cung-noãn sào/ (dt) phẫu thuật cắt bỏ toàn bộ tử cung và một hay cả hai noãn sào.

panhysterosalpingo - oophorectomy *n.* surgical removal of the entire womb, the ovaries, and the *Fallopian tubes.

cắt bỏ toàn bộ tử cung - noãn quản-noãn sào/ (dt) phẫu thuật cắt bỏ toàn bộ tử cung, các noãn sào, và các vòi Fallope.

panmixis *n.* random mating within a population, i.e. when there is no selection of partners on religious, racial, social, or other grounds.

lai giống ngẫu nhiên/ (dt) giao phối ngẫu nhiên trong một quần thể, tức không có chọn lọc gì về tôn giáo, chủng tộc, xã hội, hay các cơ sở khác.

panniculitis *n.* inflammation of the layer of fat beneath the skin (*panniculus adiposus*).

leading to multiple tender nodules in the thighs, trunk, and breasts. When there are other features, including fever and enlargement of the liver and spleen, the condition is known as the *Weber-Christian disease*.

viêm lớp mỡ da/ (dt) viêm lớp mỡ dưới da đến việc thành lớp nhiều nốt mềm trong da, thận, và vú. Khi không có các đặc trưng khác gồm sỏi và lớn gan, lớn lách, tình trạng này gọi là bệnh *Weber Christian*.

panniculus *n.* a membranous sheet of tissue. For example, the *panniculus adiposus* is the fatty layer of tissue underlying the skin.

lớp/ (dt) một lớp mề mảng. Thị dụ lớp mỡ dưới da là lớp mỡ của mô nằm dưới da

pannus *n.* invasion of the outer layers of the cornea of the eye by tissue containing many blood vessels, which grows in from the conjunctiva. It is seen as a response to inflammation of the cornea or conjunctiva, particularly in "trachoma".

viêm giác mạc huyết quản *(dt)* tình trạng các lớp ngoài của giác mạc mắt bị xâm nhập bởi các mô chứa nhiều mạch máu phát sinh từ kết mạc. Điều này thấy như một đốp ứng viêm giác mạc hay kết mạc, đặc biệt khi bị bệnh mắt hột".

panophthalmitis *n.* inflammation involving the whole of the interior of the eye.

viêm toàn mắt/ (dt) viêm liên quan đến toàn bộ phần trong của mắt.

Panstrongylus *n.* a genus of large blood-sucking bugs (see reduvid). *P. megistus* is important in transmitting "Chagas's disease to man in Brazil.

(dt) một giống rệp hút máu lớn (xem rệp họ Reduviid). *P. megistus* quan trọng trong việc truyền bệnh Chagas* sang người ở Brasil.

pant- (panto-) prefix. see pan- tiếp đầu ngữ, xem pan-

pantothenic acid a B vitamin that is a constituent of "coenzyme A. It plays an important role in the transfer of acetyl groups in the body. Pantothenic acid is widely distributed in food and a deficiency is therefore unlikely to occur.

một sinh tố nhóm B, thành phần của coenzyme A*. Chất này có vai trò quan trọng trong

P

chuyển dịch các nhóm acetyl trong cơ thể.
Pantothenic acid thấy trong nhiều loại thực phẩm, ví dụ ít có khả năng bị thiếu hụt.

pantropic *adj.* describing a virus that can invade and affect many different tissues of the body, for example the nerves, skin, or liver, without showing a special affinity for any one of them

toàn hướng (*tt*) mô tả một virus có thể xâm nhập và tác động tới nhiều loại mô khác nhau trong cơ thể, ví dụ các dây thần kinh, da, hay gan, và không có ai lực đặc biệt với một mô nào.

papain *n.* a preparation that contains one or more protein-digesting enzymes. It is obtained from the pawpaw fruit and is used as a digestant.

(*dt*) *một chế phẩm có chứa một hay nhiều enzyme tiêu hóa protein. Papain lấy được từ quả đu đủ và dùng như một chất trợ tiêu hóa.*

Papanicolaou (Pap test) a test to detect cancer of the neck (cervix) or lining (endometrium) of the womb. A specimen of tissue taken from the womb is stained and examined under the microscope for the presence of abnormal cells.

thú nghiệm Papanicolaou (thú nghiệm Pap) một *thú nghiệm* dùng phai hiện ung thư ở cổ tử cung hay của màng lót (nội mạc tử cung), bằng cách tìm các tế bào bất thường trong một mẫu mô dã nhuộm và đem xem xét dưới kính hiển vi.

papaverine *n.* an alkaloid, derived from opium, that relaxes smooth muscle. It is administered by mouth or injection to treat muscle spasm in such conditions as colic and in sprays for the relief of asthma. It may cause abnormal heart rate.

(*dt*) *một alkaloid có nguồn gốc từ thuốc phiện, có tính chất làm giãn các cơ trơn. Thuốc dùng uống hay chích để chữa co cứng cơ trong các trường hợp như đau quẩn bụng, hay dùng xịt để giảm sưng. Thuốc có thể gây nhịp tim bất thường.*

papilla /pə'pɪlə/ *n.* (*pl. papillae*) any small nipple-shaped protuberance. Several different kinds of papillae occur on the tongue, in association with the taste buds. The *optic papilla* is an alternative name for the *optic*

disc.

gai (at) bất kỳ phần nhỏ nào nhô ra như hình nút vú. Trên lưới có nhiều loại gai khác nhau kết hợp với các chồi vị giác. Gai thị giác là danh từ dùng thay cho đĩa thị giác.

papillitis *n.* inflammation of the first part of the optic nerve (the optic disc or optic papilla), i.e. where the nerve leaves the eyeball.

viêm gai thị (*dt*) *viêm phần đầu tiên của dây thần kinh thị giác (đĩa thị giác hay gai thị giác) tức là nơi dây thần kinh ra khỏi nhân cầu*

papilloedema *n.* swelling of the first part of the optic nerve (the optic disc or optic papilla).

phù gai thị (*dt*) *sưng phần đầu tiên của dây thần kinh thị giác (đĩa thị giác hay gai thị giác).*

papilloma *n.* a benign growth on the surface of skin or mucous membrane (for example, in the womb). Papillomas, which develop from the **epidermis*, are usually in the form of a conical, flattish, or stalked protuberance, 2-5 mm in diameter. *Warts are a type of papilloma.

u nhú (*dt*) *một tăng sinh lành tính trên bề mặt da hay niêm mạc (ví dụ trong tử cung). Các u nhú phát triển trên biểu bì* thường có dạng móm hình nón, hình dẹp hay dạng cứng, đường kính từ 2-5 mm. Mụt cảm (mụt cóc) là một kiểu u nhú.*

papillomatosis *n.* a condition in which many *papillomas* grow on an area of skin or mucous membrane.

bệnh u nhú (*dt*) *tình trạng có nhiều u nhú mọc trên một vùng da hay niêm mạc.*

papillotomy *n.* the operation of cutting the **ampulla* of *Vater* to widen its outlet in order to improve bile drainage and allow the passage of stones from the common bile duct. It is usually performed using a diathermy wire through a **duodenoscope* following **ERCP*.

mổ gai ống mật (*dt*) *thao tác cắt bóng Vater để mở rộng lối ra để tăng dẫn lưu mật và để các sói trong ống dẫn mật chung co thể đi ra. Thao tác này thường thực hiện bằng một dây thau nhiệt qua một ống sói tá tràng sau khi đã làm ERCP.*

papovavirus n. one of a group of small DNA-containing viruses producing tumours (usually malignant) in animals (subgroup *polyoma viruses*) and nonmalignant tumours in animals and man (subgroup *papilloma viruses*).

(dt) một trong nhóm các virus chứa DNA nhỏ, gây các khối u (thường ác tính) trên sức vật (phân nhóm virus polyoma) và các khối u lành tính trên sức vật và người (phân nhóm virus u nhú).

Pappataci fever see sandfly fever.

sốt Papatacixem sốt ruồi cát.

papule n. a small superficial raised abnormality or spot on the skin. It usually forms part of a rash, such as appears with chickenpox.

nốt sần (dt) một nốt phồng nhỏ hay một điểm bất thường trên bề mặt da. nốt sần thường tạo thành một phần của ngoại ban như trong bệnh thủy đậu.

papulo- prefix denoting a papule or pimple. Tiếp đầu ngữ chỉ nốt sần hay nốt mủ.

papulosquamous adj. 1. describing a rash that is both papular and scaly. 2. denoting a group of skin diseases that have this characteristic, including ** pityriasis rosea*, ** seborrhoeic dermatitis*, ** lichen planus*, and ** psoriasis*.

sần vảy (dt) 1. mô tả một ngoại ban vừa có nốt sần vừa có vảy. 2. Chỉ một nhóm bệnh ngoại da có đặc trưng này, gồm các bệnh vảy phẳng "hồng", viêm da bá nhòn, dài tiến phẳng", và bệnh vảy nến.

para- prefix denoting 1. beside or near. Example: *paranasal* (near the nasal cavity). 2. resembling. Example: *paradysentery* (a mild form of dysentery). 3. abnormal. Example: *paralalia* (abnormal speech).

tiếp đầu ngữ chỉ 1. bên cạnh hay gần. Thị dụ *paranasal* (gần xoang mũi). 2. giống như. Thị dụ *paradysentery* (một dạng kiết lỵ nhẹ). 3. bất thường. Thị dụ: *paralalia* (ngôn ngữ bất thường).

para-aminobenzoic acid a naturally occurring drug used in lotions and creams to prevent sunburn. It was formerly administered by mouth to treat certain infection now treated with antibiotics. High doses may cause nausea, vomiting, itching, and rashes.

một loại thuốc có trong thiên nhiên dùng trong các thuốc thoa hay kem để phòng ngừa cháy nắng. Trước đây thuốc cũng dùng uống để chữa các bệnh ngày nay điều trị bằng kháng sinh. Liều cao có thể gây buồn nôn, nôn, ngứa, và phát ban.

para-aminosalicylic acid (PAS) a drug, chemically related to aspirin, used - in conjunction with isoniazid or streptomycin - to treat various types of tuberculosis. It is administered by mouth and commonly causes nausea, vomiting, diarrhoea, and rashes.

một loại thuốc có liên quan về mặt hóa học với aspirin, dùng kết hợp với isoniazid hay streptomycin để chữa nhiều dạng lao. Thuốc dùng uống và thường gây buồn nôn, nôn, tiêu chảy, và phát ban.

paracentesis n. tapping, the process of drawing off excess fluid from a part of the body through a hollow needle or 'cannula'.

chọc hút (dt) chích ra, tiến trình rút dịch cơ quá mức ra khỏi bộ phận cơ thể bằng kim rỗng hay một cannula.

paracetamol /piərə'si:təmɒl/ n. an analgesic drug that also reduces fever. It is used to treat mild or moderate pain, such as headache, toothache, and rheumatism. It is administered by mouth and may cause digestive upsets; overdosage causes liver damage. Trade names: Panadol, Panasorb, Salzone

(dt) một loại thuốc giảm đau cũng có tính hạ nhiệt, dùng chữa đau từ nhẹ đến vừa, như nhức đầu, đau răng và bệnh thấp. Thuốc dùng uống và có thể gây rối loạn tiêu hóa; dùng quá liều sẽ bị tổn hại gan. Tên thương mại: *Panadol*, *Panasorb*, *Salzone*.

paracholia n. Archaic. disordered bile secretion.

loạn tiết mật (dt) từ xưa, hay là dùng rối loạn phân tiết mật.

Paracoccidioides n. a genus of yeast-like fungi causing infection of the skin and mucous membranes. The species *P. brasiliensis* causes a chronic skin disease, South American **blastomycosis*.

(dt) một giống nấm có dạng men gây nhiễm da và các niêm mạc. Loại nấm *P. brasiliensis*

gây bệnh da mẩn tinh: bệnh nấm Blastomycosis* Nam Mỹ.

paracysis *n.* any abnormality of haemorrhage.

loạn thính giác (*dt*) *mọi bất thường về thính giác.*

paradidymis *n.* the vestigial remains of part of the embryonic *mesonephros that are found near the testis of the adult. Some of the mesonephric collecting tubules persist as the functional *vasa efferentia but the rest degenerate almost completely. A similar vestigial structure (the paroophoron) is found in females.

tinh hoàn phụ (*dt*) *dấu vết còn lại của một phần trung thận* bào thai thấy ở gần tinh hoàn người trưởng thành. Một số tiểu quản thu thập còn lại như các mạch rã*, nhưng phần còn lại thoái hóa gần như toàn bộ. Một cấu trúc vết tích khác (noãn sào phụ) thấy ở phụ nữ.*

paradoxical breathing /pa'redɒk'sikəl/ *breathing movements seen in patients with broken ribs: on inhalation the chest wall moves in instead of out, and vice versa exhalation.*

hở hắp nghịch thường *các chuyển động hở hắp thấy trên những bệnh nhân bị gãy xương sườn: khi hít vào thành ngực xẹp lại thay vì nở ra, và ngược lại khi thở ra.*

paraesthesiae *pl. n.* spontaneously occurring abnormal tingling sensations, sometimes described as *pins and needles*. They are symptoms of partial damage to a peripheral nerve, such as that caused by external pressure on the affected part. Compare dysaesthesiae.

đi cảm (*dt*) *cảm giác tự phát phát thường như kiến bò, đôi khi gọi là cảm chích. Đây là triệu chứng tổn hại turgor phản của một dây thần kinh ngoại biên thí dụ như khi phản ứng hương vị ép từ bên ngoài. So sánh với rối loạn cảm giác.*

paraffin /'pærəfɪn/ *n.* one of a series of hydrocarbenes derived from petroleum. *Paraffin wax (hard paraffin)*, a whitish mixture of solid hydrocarbons melting at 45-60°C, is used in medicine mainly as a base for ointments; it is also used for embedding specimens for microscopical study. *Liquid paraffin*

is a mineral oil, which has been used as a laxative.

(*dt*) *một trong các chuỗi hydrocarbon có nguồn gốc từ dầu thô. Sáp paraffin (paraffin cung) là một hỗn hợp màu trắng nhạt gồm các hydrocarbon rắn nóng chảy ở 45-60°C. dùng trong y khoa, chủ yếu làm chất nền cho các pommat, cũng dùng gắn các mẫu vật để xem xét dưới kính hiển vi. Paraffin lỏng là một loại dầu khoáng dùng làm thuốc nhuận trường.*

paraffinoma *n.* a type of tumour induced by the presence in the tissues of paraffin wax, formerly used in cosmetic surgery to increase the size of the female breasts.

u paraffin (*dt*) *một loại khối u gây ra do có sáp paraffin trong mô, trước đây dùng trong giải phẫu thẩm mỹ để tăng kích thước vú cho phu nữ.*

paraformaldehyde *n.* a white crystal-line polymer of formaldehyde, used as a disinfectant fumigant and in the treatment of certain skin disorders.

(*dt*) *một chất kết tinh màu trắng đóng phán của formaldehyde dùng như một thuốc xông hơi tiệt trùng và chứa một số rối loạn ngoài da.*

paraganglion *n.* one of the small oval masses of cells found in the walls of the ganglia of the sympathetic nervous system, near the spinal cord. They are *chromaffin cells, like those of the adrenal gland, and may secrete adrenaline.

phó hạch (*dt*) *một trong các khối tế bào nhỏ hình bầu dục thấy trong các hạch của hệ thần kinh giao cảm, gần dây cột sống. Đây là các tế bào ua Crôm giống như các tế bào ở tuyến thượng thận, và có thể tiết ra adrenaline.*

parageusia (parageusis) *n.* abnormality of the sense of taste.

loạn vị giác (*dt*) *vị giác bất thường.*

paragonimiasis (endemic haemoptysis) *n.* a tropical disease, occurring principally in the Far East, caused by the presence of the fluke **Paragonithus westermani* in the lungs. The infection is acquired by eating inadequately cooked shellfish, such as crayfish and crabs. Symptoms resemble

those of chronic bronchitis, including the coughing up of blood and difficulty in breathing (dyspnoea). Paragonimiasis is treated with the drugs bithionol and chloroquine.

bệnh Paragonimus (dịch ho ra máu địa phương) (dt) một bệnh nhiệt đới, xảy ra chủ yếu ở vùng viễn Đông, do ký sinh sán là *Paragonimus** *Westermani* trong phổi. Bệnh nhân bị nhiễm do ăn phải các loại giáp xác như tôm, cua chưa nấu chín. Triệu chứng giống như viêm phế quản mãn gồm ho ra máu và khó thở. Chữa bệnh Paragonimus bằng các loại thuốc như bithionol và chloroquine.

Paragonimus n. a genus of large tropical parasitic flukes that are particularly prevalent in the Far East. The adults of *P. westermani* live in the lungs of man, where they cause destruction and bleeding of the tissues (see paragonimiasis). However, they may also be found in other organs of the body. Eggs are passed out in the sputum and the larvae undergo their development in two other hosts, a snail and a crab.

(dt) một giống sán lá* ký sinh lớn ở vùng nhiệt đới, đặc biệt lưu hành ở Viễn Đông. Sán trưởng thành *P. Westermani* sống trong phổi người gây phản忢 mò phổi và xuất huyết (xem bệnh Paragonimus). Sán lá cũng có thể thấy ở các cơ quan khác trong cơ thể. Trứng sán ra ngoài theo đờm và các ấu trùng tiếp tục phát triển trong hai ký chủ khác gồm một loài ốc và một loại cua.

paragranuloma n. an old term for one of the types of ("Hodgkin's disease. It is now known as *lymphocyte-predominant Hodgkin's disease* and has the best prognosis of all the types.

phó u hat (dt) từ xưa, dùng chỉ một trong các kiểu bệnh Hodgkin*, ngày nay gọi là bệnh Hodgkin có ưu thế lymphô bào và có tiêu lượng tốt nhất trong số các dạng bệnh

paragraphia n. a disorder of writing, involving the omission or transposition of letters or of whole words. The appearance of this in adult life is usually due to damage to the brain. In childhood it usually reflects a developmental delay in learning to write correctly.

chứng viết lắn (dt) một rối loạn về viết chữ, gồm việc quên hay chuyển vị các chữ trong một từ. Người lớn bị chứng này thường do tổn hại não. Ở trẻ em, điều này thường phản ánh tình trạng chậm phát triển trong học viết đúng.

para-influenza viruses a group of large RNA-containing viruses that cause infections of the respiratory tract producing mild influenza-like symptoms. They are included in the paramyxovirus group (see myxovi-rus).

virút à cúm một nhóm virút chứa RNA lớn | gây nhiễm đường hô hấp, sinh ra các triệu chứng giống như cúm nhẹ. Các virút này được xếp vào nhóm paramyxovirus (xem myxovi-rus.)

paraldehyde /pa'reldihidrɪ/ n. a hypnotic and anti-convulsant drug used to induce sleep in mental patients and to control convulsions in tetanus. It is administered by mouth, injection, or in suppositories; side-effects may include digestive upsets and, in large doses, prolonged unconsciousness. Tolerance and dependence may result from prolonged use of the drug.

(dt) một thuốc gây ngủ* và chống co giật dùng gây ngủ ở các bệnh nhân tâm thần và kiểm soát co giật ở những người bệnh uốn ván. Thuốc dùng uống, chích, hay trong thuốc đạn; tác động phụ có thể gồm rối loạn tiêu hóa và với liều cao, hôn mê kéo dài. Dùng lâu dài sẽ có dung nạp* và nghiện thuốc*.

paralysis /pə'relɪsɪs/ n. muscle weakness that varies in its extend, its severity, and the degree of spasticity or flaccidity according to the nature of the underlying disease and its distribution in the brain, spinal cord, peripheral nerves, or muscles. See also diplegia, hemiplegia, paraplegia, poliomyelitis. -**paralytic** adj.

liệt (dt) tình trạng yếu cơ, thay đổi về quy mô, mức nghiêm trọng, và độ co cứng* hay mềm nhão, tùy theo bản chất của bệnh cơ sở và phản ứng bệnh trong não, dây cột sống, các dây thần kinh ngoại biên, hay cơ. Cũng xem liệt hai bên, liệt nửa người, liệt hai chi dưới, bại liệt trẻ em. -**paralytic** (lt.)

paramedian /pərə'medɪən/ *adj.* situated close to or beside the 'median plane'.

gần giữa (tt) ở gần hay bên cạnh mặt phẳng giữa'.

paramedical /pərə'medɪkəl/ *adj.* describing or relating to the professions closely linked to the medical profession and working in conjunction with them. Such professions require expert knowledge and experience in certain fields, but no medical degree. Paramedical personnel in a hospital include the nurses, radiographers, physiotherapists, and dietitians.

cán y học (tt) mô tả hay liên quan đến các nghề nghiệp có liên hệ chặt chẽ đến y học và cùng kết hợp làm việc với các nhân viên y tế. Những nghề nghiệp này cần kiến thức chuyên môn và kinh nghiệm thành thạo trong một số lãnh vực, nhưng không có bằng cấp y khoa. Các nhân viên cận y khoa trong bệnh viện gồm các điều dưỡng, các chuyên gia sinh lý trị liệu và các chuyên gia dinh dưỡng.

paramesonephric duct (Mullerian duct) either of the paired ducts that form adjacent to the *mesonephric ducts in the embryo. In the female these ducts develop into the Fallopian tubes, womb, and part of the vagina. However, in the male they degenerate almost completely.

ống cạnh trung thận (ống Müller), một trong đôi ống dẫn tạo thành cạnh các ống trung thận* trong phái. Ở các bé gái, ống này sẽ phát triển thành các vòi Fallope, tử cung, và một phần âm đạo. Tuy nhiên ở bé trai các ống này sẽ thoái hóa gần như hoàn toàn.

parameter /pə'remətər/ *n.* (in medicine) a measurement of some factor, such as blood pressure, pulse rate, or haemoglobin level, that may have a bearing on the condition being investigated.

thông số (dt) (trong y khoa) phép đo một số nhân tố, như huyết áp, nhịp mạch, hay mức hemoglobin, có liên quan đến tình trạng đang điều nghiên.

paramethadione *n.* an 'anticonvulsant' drug used to prevent or reduce petit mal fits in epilepsy. It is administered by mouth; the commonest side-effects include drowsiness,

digestive upsets, and blurred vision. Trade name: **Paradione**.

(dt) một loại thuốc chống co giật" dùng phòng ngừa hay giảm các cơn petit mal (động kinh nhỏ) trong bệnh động kinh. Thuốc dùng uống, tác động phụ thường thấy nhất là buồn ngủ, rối loạn tiêu hóa, và nhìn mờ. Tên thương mại: **Paradione**

parametric test /pərə'metrik test/ *see* significance

trắc nghiệm tham số xem ý nghĩa.

parametritis (pelvic cellulitis) *n.* inflammation of the loose connective tissue and smooth muscle around the womb (the parametrium). The condition may be associated with *puerperal fever.

viêm dây chằng rộng (dt) viêm lớp mô liên kết lỏng và các cơ trơn quanh tử cung (dây chằng rộng). Tình trạng này có thể kết hợp với sốt sánh'.

parametrium *n.* the layer of connective tissue surrounding the womb.

dây chằng rộng (dt) lớp mô liên kết bao quanh tử cung.

paramnesia *n.* a distorted memory, such as *confabulation or *déjà vu.

chứng loạn nhớ (dt) trí nhớ không rõ và không chính xác như 'đã chuyện' hay déjà vu (đã thấy).

paramyoctonus multiplex a benign disorder of the nervous system that is characterized by brief irregular twitch-like contractions of the muscles of the limbs and trunk.

(chứng) thần kinh co giật cơ địa (dt) một rối loạn nhẹ của hệ thần kinh có đặc trưng ở các cơ cơ thể như giật ngắn và không đều của các cơ chi và thân mình.

paramyotonia congenita a rare constitutional disorder in which prolonged contraction of muscle fibres (see myotonia) develops when the patient is exposed to cold. This may be due to a disorder of potassium metabolism.

chứng giật cơ bầm sinh một rối loạn thể chất hiếm thấy có các sợi cơ co thắt kéo dài khi bệnh nhân bị nhiễm lạnh (xem trương lực cơ). Điều này có thể do rối loạn chuyển hóa

potassium.

paranasal sinuses the air-filled spaces lined with mucous membrane, within some of the bones of the skull. They open into the nasal cavity via the meatuses, and are named according to the bone in which they are situated. They comprise the *frontal sinuses* and the *maxillary sinuses* (one pair of each), the *ethmoid sinuses* (consisting of many spaces inside the ethmoid bone), and the two *sphenoid sinuses*. (See illustration).

các xoang cánh mũi các khoảng đáy khi có lát một lớp màng nhầy trong một số xương hộp sọ, mở vào trong xoang mũi qua các ngách. Xoang ở xương nào thì có tên theo xương đó, như các xoang trán và xoang hàm (mỗi thứ một đôi), xoang sàng (gồm nhiều khoảng trong xương sàng), và hai xoang bướu (xem hình).

paranoiac /pərə'nɔɪək/ *n.* a mental disorder characterized by 'delusions organized into a system, without hallucinations or other marked symptoms of mental illness. It is a rare chronic condition; most people with such delusions will in time develop signs of other mental illness.

The same term is sometimes used more loosely for a state of mind in which the individual has a strong belief that he is persecuted by others. His behaviour is therefore suspicious and isolated. This can be a result of 'personality disorder as well as mental illnesses causing 'paranoid states'.

hoang tưởng đoán nhận (dt) một rối loạn tinh thần đặc trưng có những ảo tưởng có tổ chức thành hệ thống, không có những ảo giác hay các triệu chứng rõ rệt khác về bệnh tâm trí. Đây là một tình trạng mẩn tinh hiềm thây, hầu hết những người có những ảo tưởng như vậy với thời gian sẽ phát triển các dấu hiệu của các bệnh tâm trí khác.

Từ này đôi khi cũng được dùng rộng rãi hơn để chỉ một trạng thái tâm trí trong đó một cá thể tin tưởng mãnh liệt rằng mình đang bị những người khác hành hạ. Vì vậy bệnh nhân có thể là hệ quả của rối loạn nhận cách* cũng như của các bệnh tâm trí gây ra các trạng thái hoang tưởng đoán nhận.

paranoid /pərə'nɔɪəd/ *adj.* 1. describing a

mental state characterized by fixed and logically elaborated 'delusions'. There are many causes, including paranoid schizophrenia, 'manic-depressive psychosis, organic psychoses such as 'alcoholism, 'paraphrenia, and **severe emotional stress**. 2. describing a personality distinguished by such traits as excessive sensitivity to rejection by others, suspiciousness, hostility, and self-importance.

dạng hoang tưởng đoán nhận (it) 1

mô tả một trạng thái tâm trí có đặc trưng là nhanh ảo tưởng bền vững và được soạn thảo rất hợp lý. Có rất nhiều nguyên nhân, gồm tâm thần phân liệt hoang tưởng, loạn tinh thần hung cảm, trầm cảm*, loạn tinh thần hữu cơ như nghiên rượu*, hoang tưởng huy vú*, và stress xúc động mạnh. 2. mô tả một nhân cách có những nét nổi bật như quá mẫn cảm với sự từ chối của người khác, nghi ngờ, thù ghét, và tự coi mình là quan trọng.

paraparesis *n.* weakness of both legs, resulting from disease of the nervous system.

liệt nhẹ hai chi dưới (dt) hai chân bị yếu do bệnh ở hệ thần kinh.

paraphasia *n.* a disorder of language in which unintended syllables words, or phrases are interpolated in the patient's speech. A severe degree of paraphasia results in speech that is a meaningless jumble of words and sounds, called *jargon aphasia*.

(chứng) loạn ngôn (dt) một số rối loạn về ngôn ngữ có những vấn, chữ hay câu xen vào lời nói của bệnh nhân một cách ngoài ý muốn. Khi bị loạn ngôn nặng, lời nói chỉ còn là một mớ lộn xộn các âm và các chữ vô nghĩa, gọi là *loạn ngôn liu riu*.

paraphimosis *n.* retraction and constriction of the foreskin behind the glans penis. This occurs in some patients with phimosis on erection of the penis: the tight foreskin cannot be drawn back over the glans and becomes painful and swollen. Manual replacement of the foreskin can usually be achieved under local or general anaesthesia, but circumcision is required to prevent a recurrence.

nghẹt bao quy đầu (dt) tình trạng lớp da trước ở phía sau quy đầu bị co và thắt lại.

Điều này xảy ra ở một số bệnh nhân bị hẹp bao quy đầu* khi cương dương vật: lớp da trước bộ phận không thể kéo lại qua quy đầu nên bị đau và sưng lên. Có thể thao tác bằng tay để đặt lại da quy đầu, có gây mê cục bộ hay toàn thân, nhưng cần thực hiện thủ thuật cắt bao quy đầu* để ngừa tái phát.

paraphrenia *n.* a mental disorder characterized by systematic delusions and prominent hallucinations but without any other marked symptoms of mental illness. The only loss of contact with reality is in areas affected by the delusions and hallucinations. It is typically seen in the elderly and deaf. Some sufferers, if followed up over a period of years, eventually show other symptoms of schizophrenia. It is therefore debatable whether paraphrenia constitutes a separate entity.

hoang tưởng hư vô *(dt)* một rối loạn tâm trí có đặc trưng có những "hoang tưởng" hệ thống và "ảo giác" nổi bật, nhưng không có những triệu chứng rõ rệt khác về bệnh tâm trí. Hoang tưởng và ảo giác chỉ ảnh hưởng tới những lãnh vực mất tiếp xúc với thực tế. Điều này thấy điển hình ở những người lớn tuổi và người điếc, một số người bệnh, nếu được theo dõi trong nhiều năm, sau cùng sẽ lộ ra những triệu chứng khác của tâm thần phản liệt*. Vì vậy vẫn để hoang tưởng hư vô có phải là một thuộc thể riêng biệt hay không vẫn còn là tranh cãi.

paraplegia */pærə'plɪdʒɪə/ n.* paralysis of both legs, usually due to disease or injury of the spinal cord. It is often accompanied by loss of sensation below the level of the injury and disturbed bladder function. *-paraplegic adj., n.*

liệt chi dưới *(dt)* liệt cả hai chân, thường do bệnh hay tổn thương của dây cột sống. Điều này thường kèm theo mất cảm giác ở dưới mực tổn thương và rối loạn chức năng bàng quang. *-paraplegic dt., dt.*

paraprotein *n.* an abnormal protein of the immunoglobulin series. Paraproteins appear in malignant disease of the spleen, bone marrow, liver, etc. Examples of paraproteins are "myeloma globulins," "macroglobulin," and "Bence-Jones protein."

a protein *(dt)* một protein bất thường của

chuỗi globulin miễn dịch*. Là protein xuất hiện trong các bệnh ác tính ở lách, tủy xương, gan, v.v... Thị dụ về a protein là các globulin u tủy*, "macroglobulin", và protein Bence-Jones*.

parasoriasis *n.* any one of a group of skin diseases ("erythrodermas") that develop slowly and are typified by chronic red scaly patches that resemble psoriasis.

bệnh á vảy nến *(dt)* bất kỳ bệnh nào trong nhóm bệnh ngứa da (bệnh đỏ da*) phát triển chậm và có những mảng vẩy đỏ mẩn tinh điển hình, giống như bệnh vẩy nến.

parapsychology */pərəsai'kɒlədʒɪ/ n.* the study of "extrasensory perception," psychokinesis, and other mental abilities that appear to defy natural law.

ngoại tâm lý học *(dt)* khoa học về các nhận thức ngoại cảm*, tâm lý đồng học* và các khả năng tâm trí khác có vẻ như thách đố các quy luật thiên nhiên.

paraquat */'pærəkwɔ:t/ n.* the chemical compound dimethyl dipyridillium, widely used as a weed-killer. When swallowed it exerts its most serious effects upon the lungs, the tissues of which it destroys after a few days. Paraquat poisoning is almost invariably fatal. *(dt)* hợp chất hóa học dimethyl di-pyridillium, dùng rộng rãi như một thuốc diệt cỏ. Khi nuốt phải, chất này có tác động nghiêm trọng nhất ở phổi là mô sê bị tiêu diệt sau vài ngày. Nghiêm trọng paraquat hầu như chắc chắn sẽ tử vong.

parasite */'peɪrəsɪt/ n.* any living thing that lives in (see endoparasite) or on (see ectoparasite) another living organism (see host). The parasite, which may spend all or only part of its existence with the host, obtains food and/or shelter from the host and contributes nothing to its welfare. Some parasites cause irritation and interfere with bodily functions; others destroy host tissues and release toxins into the body, thus injuring health and causing disease. Human parasites include fungi, bacteria, viruses, protozoa, and worms. See also commensal, symbiosis. *-parasitic adj.*

ký sinh trùng *(dt)* bất kỳ vật sống nào sống trong (xem nội ký sinh) hay trên (xem ngoại

ký sinh) một sinh vật sống khác (xem ký chủ). Ký sinh trùng có thể trải qua toàn bộ hay một phần đời sống với ký chủ, lấy thực phẩm và/hay nơi trú ẩn từ ký chủ, và không góp phần gì vào sinh hoạt của ký chủ. Một số ký sinh trùng gây kích thích và gây trở ngại cho các chức năng cơ thể, một số khác tiêu hủy các mô ký chủ và phóng thích độc tố trong cơ thể, như vậy làm tổn hại sức khỏe và gây bệnh. Ký sinh trùng người gồm các loại nấm, vi trùng, virus, động vật nguyên sinh và giun sán. Cũng xem hoại sinh, cộng sinh. -parasitic (lt)

parasiticide *n.* an agent, such as "gamma benzene hexachloride", that destroys parasites (excluding bacteria and fungi). See also acaricide, anthelmintic, trypanocide.

thuốc diệt ký sinh(dt) một tác nhân, như "gamma benzene hexachloride", có tính chất tiêu diệt các ký sinh trùng (ngoại trừ vi trùng và nấm). Cũng xem thuốc diệt ghẻ, thuốc chống giun sán, thuốc diệt trùng roi.

parasitology *n.* the study and science of parasites

ký sinh trùng học(dt) khoa học về các ký sinh trùng.

parasternal *adj.* situated close to the sternum. The *parasternal line* is an imaginary vertical line parallel to and midway between the lateral margin of the sternum and the vertical line through the nipple.

cạnh ức(dt) ở gần xương ức. Đường cạnh ức là một đường thẳng đứng tách xương song song với và ở giữa bờ bên xương ức và đường thẳng qua núm vú.

parasuicide *n.* a self-injuring act (such as an overdose of sleeping tablets) that is not motivated by a genuine wish to die. It differs from attempted suicide in being common in young people who are distressed but not seriously mentally ill. However, many people who have acted in this way go on to attempt, or even to achieve, suicide. Help in sorting out their difficulties should therefore be given. See also Samaritans.

bản tự sát(dt) một hành động tự gây tổn thương (thí dụ uống thuốc ngủ quá liều) không phải do ước muốn thực sự được chết thúc đẩy. Bản tự sát khác với tự sát có dự

mưu ở chỗ thường thấy ở những người trẻ bị tuyệt vọng nhưng không có bệnh tâm trí nghiêm trọng. Tuy nhiên nhiều người đã hành động theo cách này thường tiếp tục tìm cách, và ngay cả đạt được tự sát. Vì vậy cần giúp đỡ họ loại ra được những khó khăn. Cũng xem người hay lâm phúc.

parasympathetic nervous system

one of the two divisions of the "autonomic nervous system, having fibres that leave the central nervous system from the brain and the lower portion of the spinal cord and are distributed to blood vessels, glands, and the majority of internal organs. The system works in balance with the "sympathetic nervous system, the actions of which it frequently opposes.

hệ thần kinh phó giao cảm một trong hai thành phần của hệ thần kinh tự trị*, có các sợi ra khỏi hệ thần kinh trung ương từ não và từ phần dưới đây cột sống rồi được phân bố tới các mạch máu, tuyến, và da số các cơ quan nội tạng. Hệ thống này hoạt động cân bằng với hệ thần kinh giao cảm*, tác động của hai hệ này thường đối nghịch nhau.

parasympatholytic *n.* a drug opposing the effects of the "parasympathetic nervous system. The actions of parasympatholytic drugs are anti-cholinergic (i.e. preventing acetylcholine from acting as a neurotransmitter), they include relaxation of smooth muscle, decreased secretion of saliva, sweat, and digestive juices, and dilation of the pupil of the eye. Atropine and similar drugs have these effects; they are used in the treatment of peptic ulcers (e.g. "propantheline) and parkinsonism (e.g. "chlorphenoxamine), to relieve spasm of smooth muscle (see *spasmolytic*), and as "mydriatics. Characteristic side-effects include dry mouth, thirst, blurred vision, dry skin, increased heart rate, and difficult in urination.

thuốc kim huỷ phó giao cảm (dt) một thuốc đối kháng với các tác động của hệ thần kinh phó giao cảm*. Các thuốc kim huỷ phó giao cảm có hoạt động kháng hoạt choline (tức ngăn cản acetylcholine hoạt động như một chất dẫn truyền thần kinh). Các tác động này gồm giảm cơ trơn, giảm phản tiết nước bọt, mồ hôi, và các dịch tiêu hóa, và làm giãn

dòng từ trong mắt. Atropine* và các thuốc tương tự có những tác động này và được dùng chữa trị loét da dày (như propantheline*) và hội chứng liệt rung parkinson (thi du chlorphenoxamine), để giảm co cứng các cơ trơn (xem thuốc trừ co thắt) và làm thuốc giãn đồng tử. Các tác động phụ đặc trưng gồm khó miếng, khát, nhín mồ, khó da, tăng nhịp tim, và khó bài niệu.

parasympathomimetic *n.* a drug that has the effect of stimulating the 'parasympathetic nervous system. The actions of parasympathomimetic drugs are cholinergic (resembling those of 'acetylcholine) and include stimulation of skeletal muscle, 'vasodilatation, depression of heart rate, increasing the tension of smooth muscle, increasing secretions (such as saliva), and constricting the pupil of the eye. They are used in the treatment of 'myasthenia gravis' (see anticholinesterase), glaucoma (see miotic), and some heart and circulatory conditions (e.g. 'carbachol) and to restore intestinal and bladder function after surgery (e.g. betenecol).

thuốc giông phó giao cảm *một* loại thuốc có tác động kích thích hệ thần kinh phó giao cảm. Các thuốc giông phó giao cảm có tác động tăng hoạt choline (giống như tác động của acetylcholine), gồm kích thích cơ xương, giãn nháy*, giảm nhịp tim, tăng sức cung cơ trơn, tăng phản tiết (như nước bọt), và co thắt đồng tử trong mắt. Các thuốc giông phó giao cảm dùng chữa trị chứng nhược cơ nặng (xem kháng cholinesterase), bệnh tăng nhãn áp (xem thuốc thu hẹp đồng tử), và một số rối loạn tim và tuần hoàn (như carbachol) và để phục hồi chức năng ruột và bàng quang sau phẫu thuật.

paratenon *n.* the tissue of a tendon sheath that fills up spaces round the tendon.

mô quanh gân *(dt)mô* của bao gân lấp đầy các khoảng trống chung quanh gân.

parathion *n.* an organic phosphorus compound, used as a pesticide, that causes poisoning when inhaled, ingested, or absorbed through the skin. Like several other organic phosphorus compounds, it attacks the enzyme 'cholinesterase and causes excessive stimulation of the parasympathetic nervous

system. The symptoms are headache, sweating, salivation, lacrimation, vomiting, diarrhoea, and muscular spasms. Treatment is by administration of 'atropine'.

(dt) một hợp chất lân hữu cơ dùng làm thuốc diệt vặt hại, gây nhiễm độc khi hít vào, nuốt phải hay hấp thu qua da. Giống như nhiều hợp chất lân hữu cơ khác, parathion tấn công enzyme cholinesterase và gây kích thích quá độ hệ thần kinh phó giao cảm. Các triệu chứng gồm nhức đầu, ra mồ hôi, tiết nước bọt, chảy nước mắt, nôn, tiêu chảy, và co cứng cơ. Chữa trị bằng cách cấp atropine'.*

parathormone *n.* see parathyroid hormone.

hormone cận giáp *(dt) xem hormone tuyến cận giáp.*

parathyroidectomy *n.* surgical removal of the parathyroid glands, usually as part of the treatment of 'hyperparathyroidism'.

cắt bỏ tuyến cận giáp *phẫu thuật cắt bỏ tuyến cận giáp, thường là một phần trong điều trị chứng tăng năng tuyến cận giáp'.*

parathyroid glands two pairs of yellowish-brown endocrine glands that are situated behind, or sometimes embedded within, the 'thyroid gland. They are stimulated to produce 'parathyroid hormone by a decrease in the amount of calcium in the blood.

tuyến cận giáp *hai dòi tuyến nội tiết máu vàng nằm ở sau, hay đôi khi bọc trong tuyến giáp. Các tuyến này được kích thích sản sinh ra hormone cận giáp khi lượng calcium trong máu giảm xuống.*

parathyroid hormone (parathormone) *a hormone, synthesized and released by the parathyroid glands, that controls the distribution of calcium and phosphate in the body. A high level of the hormone causes transfer of calcium from the bones to the blood; a deficiency lowers blood calcium levels, causing 'tetany'. This condition may be treated by injections of the hormone. Compare thyrocalcitonin.*

hormone tuyến cận giáp *một hormone do tuyến cận giáp tổng hợp và phóng thích ra, có nhiệm vụ kiểm soát phân bố calcium và phosphate trong cơ thể. Khi hormone ở mức độ cao sẽ gây chuyển dịch calcium từ*

xuống vào máu, khi thiếu hormone này mức calcium trong máu sẽ hạ xuống và gây co giật". Tình trạng này chưa được bằng cách chích hormone. So sánh với thyrocalcitonin.

paratyphoid fever /'pærə'taɪfɔɪd 'fɪvər/ an infectious disease caused by the bacterium *Salmonella paratyphi A, B or C*. Bacteria are spread in the faeces of patients or carriers, and outbreaks occur as a result of poor sanitation or unhygienic food-handling. After an incubation period of 1-10 days, symptoms, including diarrhoea, mild fever, and a pink rash on the chest, appear and last for about a week. Treatment with chloramphenicol is effective. Vaccination with 'TAB' provides temporary immunity against paratyphoid A and B.

sốt phổi thương hàn một bệnh nhiễm do vi trùng *Salmonella paratyphi A, B, hay C* gây ra. Vi trùng lan tràn theo phân của bệnh nhân hay các người lành mang trùng, bệnh phát ra do điều kiện vệ sinh kém hay mất vệ sinh khi xử lý thực phẩm bằng tay. Sau thời gian ủ bệnh từ 1-10 ngày, các triệu chứng gồm tiêu chảy, sốt nhẹ, và phát ban hồng trên ngực bắt đầu xuất hiện và kéo dài khoảng một tuần. Chữa trị bằng chloramphenicol có kết quả tốt. Tiêm chủng với 'TAB' sẽ được miễn dịch tạm thời với phổi thương hàn A và B.

pareidolia n. misperception of random stimuli as real things or people, as when faces are vividly seen in the flames of a fire.

ảo giác dị dại (dt) giải thích sai lầm các kích thích ngẫu nhiên thành các sự vật hay người thật, thí dụ khi thấy rõ rệt một gương mặt trong ngọn lửa.

parenchyma n. the functional part of an organ, as opposed to the supporting tissue (*stroma*).

nhu mô (dt) phần hoạt động của mô cơ quan, ngược lại với nâng đỡ (mô dệm).

parenteral adj. administered by any way other than through the mouth: applied, for example, to the introduction of drugs or other agents into the body by injection.

ngoài đường tiêu hóa (tt) cấp bằng bết cứ đường nào khác hơn qua đường miệng; thí dụ dùng chỉ việc cấp thuốc hay các chất khác vào cơ thể bằng cách chích.

paresis n. muscular weakness caused by disease of the nervous system. It implies a lesser degree of weakness than paralysis, although the two words are often used interchangeably.

liệt nhẹ (dt) tình trạng yếu cơ do bệnh của hệ thần kinh. Điều này bao hàm mức độ động yếu ở mức độ cao khi bị liệt, cho dù hai chữ này thường dùng thay thế cho nhau.

paries n. (pl. **parietes**) 1. the enveloping or surrounding part of an organ or other structure. 2. the wall of a cavity.

vách (dt) 1. phần bao bọc hay bao quanh một cơ quan hay các cấu trúc khác. 2. thành của một xoang.

parietal /pə'reɪətl/ adj. 1. of or relating to the inner walls of a body cavity, as opposed to the contents: applied particularly to the membranes lining a cavity (see peritoneum, pleura). 2. of or relating to the parietal bone.

1. (thuộc) **vách** 2. (thuộc) **xương đình** (tl) 1. thuộc hay liên quan đến thành xương của một xoang cơ thể, ngược lại với các chất chứa trong xoang, đặc biệt dùng cho các mảng lót một xoang (xem phế mạc, phế mạc) 2. thuộc hay liên quan đến xương đình.

parietal bone /pə'reɪətl boʊn/ either of a pair of bones forming the top and sides of the cranium. See skull.

xương đình một trong dải xương tạo thành đình và các bên hộp sọ. Xem hộp sọ.

parietal cells /pə'reɪətl selz/ see oxyntic cells.

tế bào vách xem **tế bào dày**.

parietal lobe /pə'reɪətl lob/ one of the major divisions of each cerebral hemisphere (see cerebrum), lying behind the frontal lobe, above the temporal lobe, and in front of the occipital lobe. It is thus beneath the crown of the skull. It contains the 'sensory cortex and 'association areas.

thùy đình một trong các phần chia chính của mỗi bán cầu não (xem não) nằm sau thùy trán, trên thùy thái dương, và trước thùy chẩm. Như vậy thùy này nằm dưới vòng hộp sọ, và có chứa vỏ cảm giác và các vùng liên hợp.

parity /'pærətɪ/ n. the condition of a

woman with regard to the number of pregnancies she has had that have each resulted in the birth of an infant capable of survival.

tinh trạng sah *tinh trạng một phụ nữ về số lần mang thai đã có và mỗi lần này đã sah được một đứa trẻ có khả năng sống sót.*

parkinsonism /'pɑ:kɪn'sonɪzəm/ n. a disorder of middle-aged and elderly people characterized by tremor, rigidity and a poverty of spontaneous movements. The first and most prominent symptom is tremor, which often affects one hand, spreading first to the leg on the same side and then to the other limbs. It is most pronounced in resting limbs. Interfering with such actions as holding a cup. The patient has an expressionless face, an unmodulated voice, and an increasing tendency to stoop (a shuffling run is needed to maintain balance). Parkinsonism is a disease affecting the basal ganglia of the brain for which in many cases no cause can be found. Drug-induced parkinsonism may complicate the use of psychoactive substances, including the phenothiazines, butyrophenones, and metoclopramide. Uncommonly it can be attributed to the late effects of encephalitis or coal-gas poisoning or to Wilson's disease. Relief of the symptoms may be obtained with anticholinergic drugs and levodopa.

hội chứng liệt rung Parkinson (d.t.) một rối loạn của tuổi trung niên và tuổi già có đặc trưng có những cơ run, cứng, và rãnh các cử động tự phát. Triệu chứng đầu tiên và nổi bật nhất là run, thường ảnh hưởng đến một tay, rồi lan trước hết đến chân cùng bên, sau đó tới các chi khác. Run thấy rõ nhất ở các chi không hoạt động, gây trở ngại đến các động tác như cầm một cái chén. Bệnh nhân có vẻ mặt vô cảm, nói đều đều và có khuynh hướng khom xuống (cần chạy lê chân để giữ thẳng bằng). Hội chứng liệt rung Parkinson là một bệnh ảnh hưởng tới hạch đáy ở não và trong nhiều trường hợp không thấy được nguyên nhân. Hội chứng liệt rung do thuốc gây ra cũng gây phản ứng với việc dùng các chất hoạt động tâm thần, gồm phenothiazine, butyrophenone, và metoclopramide. Đôi khi hội chứng này có thể là tác động muộn của viêm não" hay nhiễm độc khí than hay do

bệnh Wilson". Có thể giảm được các triệu chứng bằng cách dùng những thuốc kháng hoạt choline" và levodopa.

paromomycin n. an antibiotic, active against intestinal bacteria and amoebae used to treat dysentery and gastroenteritis. It is administered by mouth; side-effects include stomach pains, itching, and heartburn. (d.t) một loại kháng sinh có tác động chống lại các vi trùng đường ruột và các amibe dùng chữa các bệnh kiết lỵ và viêm đại dày ruột. Thuốc dùng uống, tác động phụ gồm đau dạ dày, ngứa, và ợ nóng.

paronychia n. inflammation and swelling of the skin folds and tissues surrounding a fingernail or toenail. Chronic paronychia is usually caused by the fungus "Candida" or it can occur in psoriasis. Acute paronychia is the result of bacterial infection. See also whitlow.

viêm mé móng (d.t) viêm và sưng các nếp da và mô bao quanh móng tay hay móng chân. Viêm mé móng mãn thường do nấm Candida gây ra hay có thể xảy ra trong bệnh vảy nến. Viêm mé móng cấp là hệ quả của nhiễm trùng. Cũng xem chín mé.

paroophoron n. the vestigial remains of part of the mesonephric duct in the female, situated next to each ovary. It is associated with a similar structure, the epoophoron. Both are without known function.

noãn sào phụ (d.t) vết tích còn lại của một phần ống trong thận* ở phụ nữ, nằm gần bên mỗi noãn sào. Noãn sào phụ kết hợp với cấu trúc tương tự gọi là noãn sào trên (cơ quan hình lục), cả hai đều không biết có chức năng gì.

parosmia n. any disorder of the sense of smell.

loạn khứu giác (d.t) bất kỳ rối loạn nào của giác quan mùi.

parotid gland one of a pair of salivary glands situated in front of each ear. The openings of the parotid ducts (Stensen's ducts) are on the inner sides of the cheeks, opposite the second upper molar teeth.

tuyến mang tai một trong đôi tuyến nước bọt ở phía trước tai. Lỗ mở của ống dẫn tuyến mang tai (ống Stensen) ở mặt trong má, đối

diễn với răng hàm trên thư hai

parotitis *n.* inflammation of the parotid salivary glands. See mumps (infectious parotitis).

viêm tuyến mang tai (*dt*) viêm tuyến nước bọt mang tai. Xem quai bị (viêm tuyến mang tai truyền nhiễm).

parous *adj.* having given birth to one or more children

dã sanh (*tl*) dã sanh ra mắt hay nhiều con.

paroxysm /'pærəksɪzəm/ *n.* 1. a sudden violent attack, especially a spasm or convulsion. 2. the abrupt worsening of symptoms or recurrence of disease. -**paroxysmal** *adj.*

còn kịch phát (*dt*) 1. một cơn bệnh mạnh và phát bát thịnh hành, đặc biệt có cung hay co giật. 2. tình trạng các triệu chứng xấu đi hay bệnh tái phát đột ngột. -**paroxysmal** (*tl*)

parrot disease /'pærət di'zi:s/ *n.* an infectious disease of parrots and budgerigars due to a virus-like organism of the genus *Chlamydia*, it can be transmitted to man and causes headache, bleeding from the nose, shivering, fever, and complications involving the lungs. Untreated the disease can be fatal, but it responds to tetracyclines or penicillin. Medical name: **psittacosis**. Compare ornithosis.

bệnh vẹt (một bệnh nhiễm của vẹt và vẹt đuôi dài) do một sinh vật giống như virút thuộc giống *Chlamydia* gây ra. Bệnh có thể truyền sang người, gây nhức đầu, chảy máu mũi, rung minh, sốt, và các biến chứng liên quan tới phổi, nếu không chữa trị, bệnh có thể gây tử vong, nhưng bệnh đáp ứng tốt với các tetracycline hay penicillin. Tên y học: **psittacosis**. So sánh với bệnh loài chim.

parts *n.* a specific part of an organ or other structure, such as any of parts of the pituitary gland.

phản (*dt*) một phản đặc biệt của một cơ quan hay một cấu trúc khác như bất kỳ phản nào của tuyến yên.

Part III accommodation /'pɑ:t ɜ:kl'me'deɪʃn/ see National Assistance Act.

bản điều chỉnh phản III xem Đạo luật Trợ giúp Toàn quốc.

parthenogenesis *n.* reproduction in which an organism develops from an unfertilized

ovum. It is common in plants and occurs in some lower animals (e.g. aphids).

sinh sản đơn tính (*dt*) sinh sản trong đó có một cá thể phát triển từ một trứng không thụ tinh. Điều này thường thấy ở thực vật và xảy ra ở một số động vật hạ đẳng (như rệp vừng).

partially sighted register /'pɑ:ʃəlɪst'regɪstreɪtə(r)/ (in Britain) a list of persons who have poor sight but are not technically blind. In general their sight is adequate to permit the performance of tasks for which some vision is essential. Compare blind register.

đăng ký mắt thị giác từng phần (*dt*) Vương quốc Anh) danh sách những người kém thị lực nhưng không bị mù về mắt kỹ thuật. Nói chung thị giác của họ vẫn đủ để có thể thực hiện được các công việc cần đến thị giác. So sánh với đăng ký mù.

parturition /pɑ:tʃʊ'rɪʃn/ *n.* childbirth. See labour

sanh đẻ (*dt*) sanh con. Xem phản dịch chủ lao động.

parvi- prefix denoting small size.
tiếp đầu ngữ chỉ kích thước nhỏ.

PAS see para-aminosalicylic acid.
xem paraaminosalicylic acid.

pascal /'pæskəl/ *n.* the "SI unit of pressure, equal to 1 newton per square metre. Symbol: Pa.

(*dt*) đơn vị SI "về áp suất, bằng một newton mỗi mét vuông. Ký hiệu: Pa."

Paschen bodies particles that occur in the cells of skin rashes in patients with "cowpox" or "smallpox"; they are thought to be the virus particles.

thể Paschen các hạt thấy trong những tế bào của phát ban ngoài da ở các bệnh ngứa đậu" hay phỏ đậu", người ta cho rằng đây là các hạt virút.

passive movement /'pæsɪv 'mu:vment/ movement not brought about by a patient's own efforts. Passive movements are induced by manipulation of the joints by a physiotherapist. They are useful in maintaining function when a patient has nerve or muscle disorders that prevent voluntary mo-

P

vement

cú động thụ động *cú động không do cố gắng của chính bệnh nhân.* Thường các nhà sinh lý trị liệu gán ra những cú động này bằng cách thao tác trên các khớp. Những cú động này có ích để duy trì chức năng khi bệnh nhân bị rối loạn thần kinh hay cơ làm giảm các cú động chủ ý.

pass pointing (past pointing) /pæs pɔɪntɪŋ/ failure to touch a chosen target with an outstretched hand when the eyes are closed. It is a sign of imbalance in the function of the labyrinth of the inner ear. The hand moves towards the side of the affected labyrinth.

chỉ qua (chi quá) không sờ được một mục tiêu đã chọn lựa với cánh tay duỗi ra khi mắt nhắm lại. Đây là dấu hiệu của mất cân bằng trong chức năng của mê đạo trong tai trong. Bàn tay sẽ hướng về bên mê đạo bị ảnh hưởng.

paste^r /peɪstə/ n. (in pharmacy) a medicinal preparation of a soft sticky consistency which is applied externally

thuốc nhão (dt) (trong dược khoa) một chế phẩm dược mềm và dính dùng ngoài da.

Pasteurella a genus of small rodlike Gram-negative bacteria that are parasites of animals and man. The species *P. pestis* causes "plague" in man, and *P. tularensis* causes "tularemia".

một giống vi trùng nhỏ, Gram âm, hình que, ký sinh trong sức khỏe và người. Loại *P. pestis* gây bệnh dịch hạch ở người và *P. tularensis* gây bệnh tularemia.

pasteurization /pæs'tjʊraɪz'eɪʃn/ n. the treatment of milk by heating it to 65°C for 30 minutes, or to 72°C for 15 minutes, followed by rapid cooling, to kill such bacteria as those of tuberculosis and typhoid.

tiệt trùng theo phương pháp Pasteur (dt) xử lý sữa bằng cách đun nóng tới 65°C trong 30 phút, hay 72°C trong 15 phút, sau đó làm lạnh mau, để giết các loại vi trùng như lao và pho thường hàn.

pastille /'pæstɪl/ n. a medicinal preparation containing gelatine and glycerine, usually coated with sugar, that is dissolved in the mouth so that the medication is applied to the

mouth or throat.

viên ngậm (dt) một chế phẩm dược có chứa gelatine và glycerine, thường có bọc đường, dùng ngậm cho tan trong miệng để thuốc ngấm vào miệng hay họng.

patch test /pætʃ test/ a test to discover which, if any, of a number of possible substances is responsible for a patient's allergy. Small quantities of different allergens are applied either to light scratches on the skin of the arm or back or beneath plaster. In common allergies the offending substance causes a patch of swelling and a typical red flare in the skin in 5 to 15 minutes. A delayed reaction may take 24 to 72 hours to develop.

thử nghiệm băng dán (dt) thử nghiệm để tìm xem loại nào nếu có, trong một số chất có gây dị ứng cho bệnh nhân. Những số lượng nhỏ của các dị ứng nguyên khác nhau được dán trên các vết trầy nhẹ trên da cánh tay hay lưng, hay đặt dưới các băng dán. Trong các dị ứng thông thường chàm tác hại sẽ gây mót máng sưng và một vết đỏ điển hình trên da trong 5 đến 15 phút. Phản ứng muộn có thể xảy ra sau 24 đến 72 giờ.

patella /pæ'tɛlə/ n. the lens shaped bone that forms the kneecap. It is situated in front of the knee in the tendon of the quadriceps muscle of the thigh. See also sesamoid bone.

xương bánh chè (dt) xương hình thấu kính tạo thành miếng chè đầu gối. Xương này ở trước đầu gối trong gân của cơ đùi bốn đầu. Cũng xem xương vững.

patellar reflex the knee jerk, in which stretching the muscle at the front of the thigh by tapping its tendon below the knee cap causes a reflex contraction of the muscle, so that the leg kicks. This is a test of the connection between the sensory nerves attached to stretch receptors in the muscle, the spinal cord, and the motor neurones running from the cord to the thigh muscle, all of which are involved in the reflex. Disease or damage may result in absence of the reflex.

phản xạ bánh chè giật đầu gối và duỗi cơ phía trước đùi bằng cách gõ vào gân của cơ này ở dưới xương bánh chè gây ra phản xạ co thắt" cơ làm chân đá lên. Đây là một thử nghiệm về liên lạc giữa các dây thần kinh

cảm giác nói với các thụ thể dưới trong cơ, dây cột sống, và các nơron vận động chạy từ dây cột sống tới cơ dài, tất cả đều có liên quan trong phân xa. Không có phản xạ có thể do bệnh hay tổn hại.

patent ductus arteriosus see ductus arteriosus.

ống động mạch mờ xem ống động mạch.
path- (*patho-*) / pæθ/ prefix denoting disease. Example: *pathophobia* (morbid fear of).

tiếp đầu ngữ chỉ bệnh. *Thí dụ:* *pathophobia* (chứng sợ bệnh).

pathogen/ 'peɪθədʒən/ n. a microorganism, such as a bacterium, that parasitizes an animal (or plant) or man and produces a disease.

tác nhân gây bệnh(*dt*) một vi sinh vật như vi trùng ký sinh trong động vật (hay thực vật) hay người và gây ra bệnh.

pathogenic/ 'peɪθədʒenɪk/ adj. capable of causing disease. The term is applied to a parasitic microorganism (especially a bacterium) in relation to its host. -pathogenicity n.

gây bệnh(*dt*) có khả năng gây bệnh. Từ này dùng cho một vi sinh vật ký sinh (đặc biệt một vi trùng) liên quan tới ký chủ của vi sinh vật này. -pathogenicity (*dt*)

pathognomonic adj. describing a symptom or sign that is characteristic of or unique to a particular disease. The presence of such a sign or symptom allows positive diagnosis of the disease.

dịc trung cho bệnh(*dt*) mô tả một triệu chứng hay dấu hiệu đặc thù hay duy nhất đối với một bệnh đặc biệt. Khi có dấu hiệu hay triệu chứng này, có thể chẩn đoán chính xác được bệnh.

pathological/ ,pæθ'ɒlədʒɪkl/ adj. relating to or arising from disease. For example, a pathological fracture is one associated with disease of the bone.

bệnh lý(*dt*) liên quan đến hay phát sinh do bệnh. *Thí dụ:* *gây xương** bệnh lý là *gây xương kết hợp* với một bệnh ở xương.

pathology/ pæθ'ɒlədʒi/ n. the study of disease processes with the aim of understanding their nature and causes. This is

achieved by observing samples of blood, urine, faeces, and diseased tissue obtained from the living patient or at autopsy, by the use X-rays, and by many other techniques. (See biopsy). *Clinical pathology* is the application of the knowledge gained to the treatment of patients. -pathologist n.

bệnh học(*dt*) khoa học về các triền trình bệnh với mục đích tìm hiểu bản chất và nguyên nhân bệnh. Điều này thực hiện được bằng cách quan sát các mẫu máu, nước tiểu, phân, và các mô bệnh lấy trên cơ thể sống hay khi giải phẫu tử thi, bằng cách dùng X-quang và bằng nhiều kỹ thuật khác (xem sinh thiết). *Bệnh lâm sàng* là việc áp dụng các kiến thức có được để chữa trị các bệnh nhân. -pathologist (*dt*)

-pathy suffix denoting 1. disease. Example: *nephropathy* (of the kidney). 2. therapy. Example: *osteopathy* (by manipulation).

tiếp vĩ ngữ chỉ 1. bệnh. *Thí dụ:* *nephropathy* (bệnh thận). 2. liệu pháp. *Thí dụ:* (thủ thuật nám xương).

pauciarthritis n. see arthritis.

viêm thiếu khớp(*dt*) xem viêm khớp.

pavementation (*pavementing*) / ,peɪv'meɪntɪŋ/ n. the sticking of white blood cells to the linings of the finest blood vessels (capillaries) when inflammation occurs.

tạo vía hè(*dt*) tình trạng các bạch cầu bị định vào màng lót các huyết quản nhỏ nhất (mao mạch) khi có viêm.

peau d'orange a dimpled appearance of the skin over a breast tumour, resembling the surface of an orange. The skin is thickened and the openings of hair follicles and sweat glands are enlarged.

da vú cam tình trạng da trên một khối u vú có gợn sóng lăn tăn như bề mặt quả cam. Da bị dày lên và những lỗ mở của các nang lông và các tuyến mồ hôi bị lớn ra.

pecten n. 1. the middle section of the anal canal, below the anal valves (see anus). 2. a sharp ridge on the upper branch of the pubis (part of the hip bone). -pectineal adj.

mào(*dt*) 1. đoạn giữa của ống hậu môn ở dưới các van hậu môn (xem hậu môn). 2. một cung nhọn ở nhánh trên của xương mu (một

phản của xương hông. -pectinal *adj.*

pectoral /'pektərəl/ *adj.* relating to the chest.

(thuật) ngực (t) liên quan đến ngực.

pectoral girdle /'pektərəl 'girdl/ *see* shoulder girdle.

dai ngực xem **dai vai**.

pectoral muscles /'pektərəl 'maslzi/

the chest muscles (see illustration). The *pectoralis major* is a large fan-shaped muscle that works over the shoulder joint, drawing the arm forward across the chest and rotating it medially. Beneath it, the *pectoralis minor* depresses the shoulder and draws the scapula down towards the chest.

cơ ngực các cơ ở ngực (xem hình). Cơ ngực lớn là một cơ lớn hình quạt hoạt động qua khớp vai, kéo cánh tay về trước qua ngực và quay tay vào giữa. Dưới cơ ngực lớn là cơ ngực nhỏ hất vai xuống và kéo xương vai xuống về hướng ngực.

pectoriloquy *n.* abnormal transmission of the patient's voice sounds through the chest wall so that they can be clearly heard through a stethoscope. Whispered sounds (*whispering pectoriloquy*) can be heard over the lung of a patient with pneumonia.

tiếng ngực (*dt*) sự dẫn truyền bất thường các âm kêu của bệnh nhân qua thành ngực làm cho các âm này có thể nghe được rõ ràng qua ống nghe. Các âm thi thảm (*tiếng ngực thi thảm*) có thể nghe được trên phổi của một bệnh nhân bị viêm phổi.

pectus *n.* the chest or breast.

ngực (*dt*) ngực hay vú

pedicle *n.* 1. the narrow neck of tissue connecting some tumours to the normal tissue from which they have developed. 2. (in plastic surgery) a narrow folded tube of skin by means of which a piece of skin used for grafting remains attached to its original site. A pedicle graft is used when the recipient site is unsuited to take an independent skin graft (for example, because of poor blood supply). See also flap, skin graft. 3. (in anatomy) any slender stemlike process.

cuồng nhô (*dt*) 1. phần mô thắt hẹp nối một vú khói u với mô bình thường là nơi khói u đã phát sinh. 2. (Trong phẫu thuật tạo hình)

một nếp da gấp thành ống hẹp để nối một miếng da ghép với vị trí gốc. Ghép cuồng dùng khi vùng thân không thích hợp cho miếng da ghép độc lập (thí dụ vi thiếu cung cấp máu). Cường xem **vết ghép**, **ghép da**. 3. (trong giải phẫu học) bất kỳ mấu nào hình cuồng.

pediculicide *n.* an agent that kills lice; for example benzyl *benzoate, and *gamma benzene hexachloride.

thuốc diệt chất rắn (*dt*) một tác nhân dùng giết chấy rận, thí dụ như benzyl benzoate và gamma benzene hexachloride.

Pediculoides (Pyemotes) *n.* a genus of widely distributed tiny predaceous mites. *P. ventricosus* occasionally attacks man and causes an allergic dermatitis called grain itch. This complaint most usually affects those people coming into contact with stored cereal products, such as hay and grain.

(*dt*) một giống mạt nhỏ ăn mồi, phản bội rộng. *P. ventricosus* đôi khi tấn công người và gây viêm da dị ứng gọi là ngứa hạt. Chứng này thường thấy ở những người có tiếp xúc với các sản phẩm ngũ cốc tồn trữ trong kho như cỏ khô hay hạt.

pediculosis *n.* an infestation of the body and/or scalp with lice of the genus **Pediculus*, which causes intense itching; continued scratching by the patient may result in bacterial infection of the skin. Untreated pediculosis of the scalp can lead to a condition in which the hair becomes matted together by the exudate from weeping skin lesions. Body lice are destroyed by dusting the body and clothes with DDT powder; head lice are eliminated with gamma benzene hexachloride.

bệnh chấy rận (*dt*) tình trạng cơ thể và/hay da đầu bị nhiễm chấy rận thuộc giống *Pediculus* gây ngứa dữ dội. Vì bệnh nhân gãi liên tục nên da có thể bị nhiễm trùng. Nếu không chữa trị, bệnh chấy da đầu có thể đưa đến tình trạng tóc bị dính lại với nhau do dịch rỉ ra từ các thương tổn da. Trừ rận bằng cách rắc bột DDT trên da và quần áo, còn chấy chữa bằng gamma benzene hexachloride.

Pediculus *n.* a widely distributed genus of lice. There are two varieties of the species affecting man: *P. humanus capitis*, the head louse; and *P. humanus corporis*, the body

louse. The presence of these parasites can irritate the skin (see pediculosis), and in some parts of the world body lice are involved in transmitting "relapsing fever and "typhus". (dt) *một giống cháy rắn có phần bối rộng.* Loài ký sinh trên người có hai thứ: *P. humanus capititis* tức cháy (chí), và *P. humanus corporis* tức rắn. Các ký sinh này sẽ gây kích thích da (xem bệnh cháy rắn), và ở một số vùng trên thế giới, rắn có liên quan đến việc truyền bệnh sốt hói quy", và sốt phát ban".

pedometer/ pɪ'dɒmɪtə / n. a small portable device that records the number of paces walked, and thus the approximate distance covered. A pedometer is usually attached to the leg or hung at the belt.

bộ tinh kế(dt) *một thiết bị nhỏ xách tay dùng để số bước đi như vậy sẽ tính được khoảng cách đã đi qua. Bộ tinh kế thường buộc vào chân hay đeo ở thắt lưng.*

peduncle/ pɪ'daŋkəl / n. a narrow process of stalk-like structure, serving as a support or a connection. For example, the *middle cerebellar peduncle* connects the pons and cerebellum.

cuồng(dt) *một mom hép hay một cấu trúc hình cuồng, dùng nâng đỡ hay kết nối. Thị dụ cuồng nào giữa não cái não với tiểu não.*

pellagra/ pɛl'græfə / n. a nutritional disease due to a deficiency of *nicotinic acid (a B vitamin). Pellagra results from the consumption of a diet that is poor in either nicotinic acid or the amino acid tryptophan, from which nicotinic acid can be synthesized in the body. It is common in maize-eating communities. The symptoms of pellagra are scaly dermatitis on exposed surfaces, diarrhoea, and depression.

bệnh pellagra(dt) *một bệnh dinh dưỡng do thiếu nicotinic acid (một vitamin nhóm B) - Bệnh pellagra gây ra do chế độ ăn uống nghèo về nicotinic acid hay amino acid tryptophan là chất có thể dùng tổng hợp nicotinic acid trong cơ thể. Bệnh thường thấy trong các cộng đồng ăn ngũ cốc. Triệu chứng bệnh pellagra gồm viêm da có vảy ở những nơi không che phủ, tiêu chảy, và suy nhược.*

pellicle n. a thin layer of skin, membrane, or any other substance.

lớp móng(dt) *một lớp da móng, móng móng, hay bất kỳ chất nào khác.*

pelvic girdle (hip girdle) / 'pelvɪk 'ga:dl / the bony structure to which the bones of the lower limbs are attached. It consists of the right and left "hip bones."

dai chậu (dai hông) *cấu trúc xương làm nơi bám cho các chi dưới. Dai chậu gồm các xương hông phải và trái.*

pelvimetry n. the measurement of the four internal diameters of the pelvis (transverse, anteroposterior, left oblique, and right oblique). Pelvimetry helps in determining whether it will be possible for a fetus to be delivered in the normal way. Abnormality of the outlet of the pelvis may be an indication for Caesarean section.

phép đo khung chậu(dt) *đo bốn đường kính trong của khung chậu (ngang, trước sau, nghiêng trái và nghiêng phải). Đo khung chậu sẽ giúp xác định xem thai nhi có thể sanh ra theo đường bình thường không. Có bất thường trong tối ra ở khung chậu có thể là chỉ định việc thực hiện mổ lấy thai.*

pelvis/ 'pelvɪs / n. (pl. **pelvises**) 1. the bony structure formed by the "hip bones," sacrum, and "coccyx": the bony pelvis (see illustration). The hip bones are fused at the back to the sacrum to form a rigid structure that protects the organs of the lower abdomen and provides attachment for the bones and muscles of the lower limbs. 2. the lower part of the abdomen. 3. the cavity within the bony pelvis. 4. any structure shaped like a basin, e.g. the expanded part of the ureter in the kidney (*renal pelvis*). -**pelvic** adj.

khung chậu(dt) 1. *cấu trúc xương tạo thành bởi các xương hông, xương cùng và xương cụt: khung xương chậu (xem hình).* Các xương cùng bảo vệ các cơ quan của bụng dưới và tạo nơi bám cho các xương và cơ của các chi dưới. 2. *phần bụng phía dưới.* 3. *xoang trong khung xương chậu.* 4. *bất kỳ cấu trúc nào có hình chậu, thí dụ phần nở ra của niệu quản trung thận (bể thận).* -**pelvic** (lt.)

pemphigoid n. any of a group of skin disorders that resemble pemphigus but are distinct from it. A common type affects the

elderly, with large, sometimes bloody, blisters occurring on the trunk and limbs. Attacks may be short or recurrent.

dạng pemphigus (*dt*) bất kỳ bệnh nào trong nhóm các bệnh da giống như pemphigus nhưng vẫn có những tính chất khác biệt. Một loại thường thấy ánh hưởng tới những người già, có những bong nước lớn, dôi khi ca mau, ở trên thân mình và các chi. Các bệnh có thể ngắn hay tái hồi.

pemphigus *n.* any of several distinctive skin diseases marked by successive outbreaks of blisters. There are several types: for example, *benign familial pemphigus*, which is a hereditary condition; and *pemphigus vulgaris*, a rare serious disease occurring in middle age and initially affecting the mucous membranes.

(*dt*) bất kỳ bệnh nào trong số nhiều bệnh ngoài da đặc biệt, biểu lộ bằng những cơn bộc phát các bong nước kế tiếp nhau. Có nhiều kiểu, thí dụ như pemphigus mẫn tính là một tình trạng di truyền và pemphigus thông thường là một bệnh nặng hiếm gặp xảy ra ở tuổi trung niên và lúc đầu ánh hưởng tới các niêm mạc.

penetrance *n.* the frequency with which the characteristic controlled by a gene is seen in the individuals possessing it. Complete penetrance occurs when the characteristic is seen in all individuals known to possess the gene. If a percentage of individuals with the gene do not show its effects, penetrance is incomplete. In this way a characteristic in a family may appear to "skip" a generation.

thâm nhập (*dt*) lần só xuất hiện một đặc tính do một gen kiểm soát trên cá thể có mang gen đó. Thâm nhập toàn bộ xảy ra khi đặc điểm thấy trên tất cả các cá thể được biết có mang gen, nếu gen không biểu lộ tác động trên một số cá thể, ta có thâm nhập không hoàn toàn. Bằng cách này một đặc điểm trong gia đình có thể "bỏ quên" một thế hệ.

-penia suffix denoting lack or deficiency. Example: neutropenia (of neutrophils).

hiệp vĩ ngữ chỉ thiếu hụt giảm. Thí dụ neutropenia (chung giảm bạch cầu trung tính)

penicillamine *n.* a drug that binds metals and therefore aids their excretion (see chelating agent). It is used to treat "Wilson's

disease, poisoning by metals such as lead, copper, and mercury, and severe rheumatoid arthritis. It is administered by mouth and commonly causes digestive upsets and allergic reactions. Trade names: **Cuprimine, Distamine**.

(*dt*) một loại thuốc kết hợp với kim loại, như vậy sẽ giúp bài tiết những chất này (xem tác nhân ninh ngưng). Penicillamine dùng chữa bệnh Wilson*, nhiễm độc kim loại như chì, đồng, thủy ngân, và viêm khớp dạng thấp. Thuốc dùng uống, và thường gây rối loạn tiêu hóa và phản ứng dị ứng. Tên thương mại: **Cuprimine, Distamine**.

penicillin (benzilpenicillin, penicillin G) (*pen'si-lin*) *n.* an antibiotic derived from the mould *Penicillium notatum* and used to treat infections caused by a wide variety of bacteria. It is usually administered by injection, but taken orally is widely used to treat dental abscesses and remains the antibiotic of choice for their treatment. There are few serious side-effects, but some patients are allergic to penicillin and develop such reactions as skin rashes, swelling of the throat, and fever. Trade names: **Crystapen, Falapen, Icipen, Stabillin**.

There are several similar drugs prepared *P. notatum* (see benethamine penicillin, benzathine penicillin) and a number of antibiotics derived from the penicillins (including ampicillin and *cloxacillin), known as semi-synthetic penicillins.

(*dt*) một kháng sinh* có nguồn gốc từ mốc *Penicillium notatum* dùng chữa nhiễm trùng thuộc nhiều nhóm khác nhau gây ra. Thuốc thường dùng chích nhưng dạng uống vẫn còn được dùng rộng rãi để chữa các áp xe răng và vẫn là kháng sinh hàng đầu dùng chữa bệnh này. Thuốc có ít tác động phụ nghiêm trọng, nhưng một số bệnh nhân có dị ứng với penicillin và có những phản ứng như phát ban ngoài da, sưng họng và sốt. Tên thương mại: Crystapen, Falapen, Icipen, Stabillin.

Có nhiều loại thuốc tương tự chế tạo từ *P. notatum* (xem benethamine penicillin, benzathine penicillin) và một số kháng sinh có nguồn gốc từ *Penicillium* (gồm ampicillin* và cloxacillin) gọi là penicillin bán tổng hợp.

penicillinase *n.* an enzyme-like substance produced by some bacteria, that is capable of antagonizing the antibacterial action of *penicillin. Purified penicillinase, obtained from a strain of **Bacillus cereus*, may be used to treat reactions to penicillin. It is also used in diagnostic tests to isolate microorganisms from the blood of patients receiving penicillin.

(dt) một chất giống như enzyme do một số vi trùng sản sinh ra, có khả năng đối kháng với tác động kháng trùng của penicillin. Penicillinase tinh chế lấy từ một nòi *Bacillus cereus* có thể dùng chữa các phản ứng với penicillin. Chất này cũng dùng trong các thử nghiệm chẩn đoán để phân lập các vi sinh vật trong máu những bệnh nhân đã dùng penicillin.

Penicillium *n.* a genus of mouldlike fungi that commonly grow on decaying fruit, bread, or cheese. The species *P. chrysogenum* is the major natural source of the antibiotic *penicillin. Some species of **Penicillium* are pathogenic to man, causing diseases of the skin and respiratory tract.

(dt) một giống nấm như mốc thường mọc trên các trái cây, bánh mì, hay phomát đang phân hủy. Loài *P. chrysogenum* là nguồn tự nhiên chủ yếu của kháng sinh penicillin. Một số loài *Penicillium* gây bệnh trên người, gây ra các bệnh ngoài da và bệnh đường hô hấp.

penis/’pi:nɪs/ *n.* the male organ that carries the *urethra, through which urine and semen are discharged (see illustration). Urination can occur in the normal hanging position. Most of the organ is composed of erectile tissue (see corpus cavernosum, corpus spongiosum), which becomes filled with blood under conditions of sexual excitement so that the penis is erected. In this position it can act as a sexual organ, capable of entering the vagina and ejaculating semen. See also glans, prepuce.

dương vật (dt) cơ quan của phái nam có mang niệu đạo. Là dương vật ra của tinh dịch và nước tiểu (xem hình). Việc bài niệu có thể xảy ra ở vị trí treo bình thường. Hầu hết dương vật có các mô cứng tạo thành (xem thể hang, thể xóp), các mô này sẽ căng đầy

máu khi có kích thích tình dục làm dương vật cương lên. Ở vị trí này dương vật có thể hoạt động như một cơ quan sinh dục, có khả năng di vào âm đạo và phóng tinh. Cũng xem quy đầu, bao quy đầu.

pent- (penta-) prefix denoting five.

tiếp đầu ngữ chỉ năm

pentaerythritol *n.* a drug that dilates blood vessels and is used in the treatment of angina and other heart conditions. It is administered by mouth and may cause headache and indigestion. Trade names: Cardiacap, Mycardol, Pentral, Peritrate.

(dt) một loại thuốc làm giãn các mạch máu, dùng chữa cơn đau thắt ngực và các tình trạng tim khác. Thuốc dùng uống, và có thể gây nhức đầu và ăn không tiêu. Tên thương mại: *Cardiacap, Mycardol, Pentral, Peritrate*.

pentagastrin *n.* a synthetic hormone that has the same effects as *gastrin in stimulating the secretion of gastric juice from the stomach. It is injected to test for gastric secretion in the diagnosis of digestive disorders. Trade name: Peptavlon.

(dt) một hormone tổng hợp có cùng tác động như *gastrin trong kích thích phản tiết dịch vị ở dạ dày. Thuốc dùng chích để thử nghiệm về phản tiết dạ dày khi chẩn đoán các rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: *Peptavlon*.

pentazocine *n.* a potent *analgesic drug used to relieve moderate or severe pain. It is administered by mouth, injection, or in suppositories; side-effects include dizziness and digestive upsets. Trade name: Fortral.

(dt) một loại thuốc giảm đau mạnh dùng giảm đau từ trung bình tới nặng. Thuốc dùng uống, chích, hay dưới dạng thuốc đạn; tác động phụ gồm choáng váng và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: *Fortral*.

pentobarbitone *n.* a *barbiturate drug used to relieve insomnia and agitation and also as an anticonvulsant. It is administered by mouth, injection, or in suppositories. Side-effects include rashes, digestive upsets, and lethargy, and prolonged use may lead to dependence. Trade name: Nembutal.

(dt) một loại barbiturate dùng giảm mất ngủ và kích động, và cũng làm thuốc chống co giật. Thuốc dùng uống, chích, hay dưới dạng

thuốc dan. Các tác động phụ gồm phát ban, rối loạn tiêu hóa, và ngứa lịm, dùng lâu dài sẽ dẫn tới nghiện* (quen thuốc). Tên thương mại: *Nembutal*.

pentose *n.* a simple sugar with five carbon atoms; for example, ribose and xylose.

(*dt*) một đường đơn có năm nguyên tử carbon, thi du như ribose và xylose.

pentosuria *n.* an inborn defect of sugar metabolism causing abnormal excretion of pentose in the urine. There are no serious ill-effects.

pentose-niệu (*dt*) một khuyết tật bẩm sinh về chuyển hóa đường, gây ra tình trạng có bài tiết bất thường pentose trong nước tiểu. Điều này không có tác động gây hại.

Pentothal *n.* see thiopentone.

(*dt*) xem thiopentone.

pepsin/ 'pepsin/ *n.* an enzyme in the stomach that begins the digestion of proteins by splitting them into peptones (see peptidase). It is produced by the action of hydrochloric acid on pepsinogen, which is secreted by the gastric glands. Once made, pepsin itself can act on pepsinogen to produce more pepsin.

(*dt*) một enzyme trong dạ dày có nhiệm vụ bắt đầu việc tiêu hóa các protein bằng cách cắt protein thành các peptone (xem peptidase). Enzyme này sinh ra do tác động của hydrochloric acid trên pepsinogen, chất này do các tuyến vị tiết ra. Khi đã được tạo thành, pepsin tự nó cũng tác động trên pepsinogen để sản sinh nhiều pepsin hơn.

pepsinogen *n.* see pepsin.

(*dt*) xem pepsin.

peptic/ 'peptik/ *adj.* 1. relating to pepsin. 2. relating to digestion.

(thuộc) pepsin, (thuộc) tiêu hóa 1.

liên quan đến pepsin. 2. liên quan đến tiêu hóa.

peptic ulcer/ 'peptik/ a breach in the lining (mucosa) of the digestive tract produced by digestion of the mucosa by pepsin and acid. This may occur when pepsin and acid are present in abnormally high concentrations or when some other mechanism reduces the normal protective mechanisms of the mucosa; bile salts may play a part, especially in stomach ulcers. A peptic ulcer may

be found in the oesophagus (*oesophageal ulcer*, associated with reflux *oesophagitis); the stomach (see *gastric ulcer*); duodenum (see *duodenal ulcer*); jejunum (*jejunal ulcer*, usually in the *Zollinger-Ellison syndrome); in a Meckel's diverticulum; and close to a *gastroenterostomy (*stomai ulcer, anastomotic ulcer, marginal ulcer*).

loét tiêu hóa một chỗ thủng ở màng lớp (niêm mạc) đường tiêu hóa do niêm mạc bị pepsin và acid tiêu hóa. Điều này có thể xảy ra khi pepsin và acid nóng độ cao bất thường hay khi có một vách cơ chế khác làm giảm đi các cơ chế bình thường bảo vệ niêm mạc; có thể có vai trò của muối mặt đặc biệt trong loét bao tử. Loét tiêu hóa có thể thấy ở thực quản (loét thực quản, kết hợp với viêm thực quản), hôi lưu, dạ dày (xem loét dạ dày), tá tràng (xem loét tá tràng), không tràng (loét không tràng, thường trong hội chứng Zollinger-Ellison*), trong một chi nang Meckel, và ở gần một chỗ nối dạ dày-ruột (loét miệng nối, loét mối nối, loét, bờ nối).

peptidase *n.* one of a group of digestive enzymes that split proteins in the stomach and intestine into their constituent amino acids. The group is divided into *endopeptidases and *exopeptidases.

(*dt*) một trong nhóm các enzyme tiêu hóa cắt protein trong dạ dày và ruột thành các amino acid cấu thành. Nhóm này chia ra nội peptidase và ngoại peptidase.

peptide/ 'peptaid/ *n.* a molecule consisting of two or more amino acids linked by bonds between the amino group (-NH) and the carboxyl group (-CO). This bond is known as a peptide bond. See also polypeptide.

(*dt*) một phân tử gồm hai hay nhiều amino acid liên kết với nhau bằng các cầu nối giữa nhóm amin (-NH) và nhóm carboxyl (-CO). Cầu nối này gọi là cầu nối peptid. Cũng xem polypeptide.

peptone *n.* a large protein fragment produced by the action of enzymes on proteins in the first stages of protein digestion.

(*dt*) một đoạn protein lớn sinh ra do tác động của các enzyme trên protein trong các giai đoạn tiền hóa protein đầu tiên.

peptonuria *n.* the presence in the urine of *peptides, intermediate compounds formed

during the digestion of proteins.

peptone-niệu(dt) *tình trạng có các peptone* trong nước tiểu, đây là hợp chất trung gian trong khi tiêu hóa các protein.*

perception/ pə'septʃn/ n. (in psychology) the process by which information about the world, received by the senses, is analysed and made meaningful. Abnormalities of perception include 'hallucinations', 'illusions', and 'agnosia'.

n nhận thức(dt) *(trong tâm lý học) tiến trình trong đó các thông tin về thế giới, do các giác quan ghi nhận được phân tích và làm cho có ý nghĩa. Các bất thường về nhận thức gồm: sa giác*, ác tưởng*, và mất nhận thức*.*

percussion/ pə'kʌʃn/ n. the technique of examining part of the body by tapping it with the fingers or an instrument (*plessor*) and sensing the resultant vibrations. With experience it is possible to detect the presence of abnormal solidification or enlargement in different organs and the presence of fluid, for example in the lungs.

gõ khám(dt) *kỹ thuật khám nghiệm một bộ phận cơ thể bằng cách gõ bộ phận này với các ngón tay hay với một dụng cụ (ý cụ gõ khám) và cảm nhận dao động gây ra. Với kinh nghiệm, người khám sẽ có thể phát hiện được một bộ phận bị đặc bất thường hay bị lớn ra và tình trạng có dịch, thí dụ trong phổi.*

percutaneous adj. through the skin: often applied to the route of administration of drugs in ointments, etc., which are absorbed through the skin.

qua da(t) *xuyên qua da; thường dùng chỉ đường cấp thuốc trong các pommat v.v. để thuốc hấp thu qua da.*

percutaneous nephrolithotomy a technique of removing stones from the kidney via endoscope passed into the kidney through a track from the skin surface previously established by the presence of a catheter.

mổ thận lấy sỏi qua da một kỹ thuật lấy sỏi ra khỏi thận qua một ống nối sỏi luồn vào thận qua một đường từ da đã thiết lập từ trước bằng cách đặt một ống thông.

perforation/ pə'fɔ:rəʃn/ n. the creation of a hole in an organ, tissue, or tube. This

may occur in the course of a disease (e.g. a 'duodenal ulcer, colonic *diverticulitis, or stomach cancer), allowing the contents of the intestine to enter the peritoneal cavity, which causes acute inflammation (*peritonitis) with sudden severe abdominal pain and shock. Treatment is usually by surgical repair of the perforation, but conservative treatment with antibiotics may result in spontaneous healing. Perforation may also be caused accidentally by instruments for example a gastroscope may perforate the stomach, a curette may perforate the womb - or by injury, for example to the eardrum.

xuyên thủng(dt) *việc tạo ra một lỗ hổng trong một cơ quan, một mô, hay một ống. Điều này có thể xảy ra trong khi bị bệnh (thí dụ loét tá tràng*, viêm chi nang* đại tràng* hay ung thư da dày) làm cho các chất chứa trong ruột đi vào xoang phúc mạc, gây viêm cấp (viêm phúc mạc*) cùng với đau bụng dữ dội và sốc. Chữa trị thường gồm phẫu thuật và/hoặc hàn, nhưng liệu pháp bảo tồn với các kháng sinh có thể giúp tự lành. Xuyên thủng cũng có thể xảy ra bất ngờ do các dụng cụ - thí dụ ống soi da dày có thể xuyên thủng da dày, một cái nạo có thể làm thủng túi cung - hay do tổn thương; thí dụ đâm với mang nhí.*

perfusion n. 1. the passage of fluid through a tissue, especially the passage of blood through the lung tissue to pick up oxygen from the air in the alveoli, which is brought there by 'ventilation, and release carbon dioxide. If ventilation is impaired deoxygenated venous blood is returned to the general circulation. If perfusion is impaired insufficient gas exchange takes place. 2. the deliberate introduction of fluid into a tissue, usually by injection into the blood vessels supplying the tissue.

truyền dịch(dt) 1. *tình trạng dịch di qua một mô, đặc biệt trường hợp máu di qua mô phổi để nhận oxy trong không khí trong phế nang (oxy được mang tới đây do thông khí*) và phóng thích carbon dioxide. Nếu thông khí bị phương hại, máu tinh mạch đã mất oxy sẽ trở lại dai tuấn hoàn. Nếu truyền dịch bị phương hại, sẽ bị giảm trao đổi khí. 2. sự cố ý cấp dịch vào trong một mô, thường bằng cách chích trong các mạch máu cung cấp cho mô.*

peri- prefix denoting near, around, or enclosing. Examples: *pericardial* (around the heart); *peritonsillar* (around a tonsil).

tiếp đầu ngữ chỉ gần, chung quanh hay bao quanh. *Thí dụ pericardial (quanh tim); peritonsilar (quanh amidan).*

periadenitis *n.* inflammation of tissues surrounding a gland.

viêm quanh hạch (dt) viêm các mô bao quanh một hạch.

perianal haematoma (external haemorrhoid) a small painful swelling beside the anus, occurring after a bout of straining to pass faeces or coughing. Perianal haematomas are caused by the rupture of a small vein in the anus. They often heal spontaneously but occasionally rupture. Rarely this is followed by abscess formation. If severe pain continues, surgical removal can be undertaken. See also haemorrhoids.

ố tụ máu quanh hậu môn (trị ngoại)
một chỗ sưng đau nhói, xảy ra sau một cơn co giật bài tiết phân heo heo. Các ố tụ máu quanh hậu môn gây ra do đứt một tĩnh mạch nhỏ trong hậu môn. Các ố này thường tự lành nhưng đôi khi bị vỡ ra. Hiếm khi điều này đưa tới việc thành lập áp xe. Nếu đau dữ dội tiếp tục, có thể phải dùng phẫu thuật cắt bỏ.
Cũng xem *trị*

periapical *adj.* around an apex, particularly the apex of a tooth. The term is applied to bone surrounding the apex and to X-ray views of this area.

quanh đỉnh (tt) quanh một đỉnh, đặc biệt đỉnh răng. Từ này dùng chỉ xương chung quanh đỉnh và hình chụp X-quang về vùng này.

periarteritis nodosa see polyarteritis nodosa.

viêm quanh động mạch có nốt e m
viêm da động mạch có nốt.

periarthritis *n.* inflammation of tissues around a joint capsule, including tendons and bursae. Chronic *periarthritis*, which may be spontaneous or follow injury, is a common cause of pain and stiffness of the shoulder; it usually responds to local steroid injections or physiotherapy.

viêm quanh khớp (dt) viêm các mô quanh một nang khớp, gồm các gân và túi*. Viêm quanh khớp mán có thể tự phát hay sau khi chỉ bị tổn thương, là nguyên nhân thường thấy của chứng đau và cứng vai, và thường đáp ứng với tiêm steroid tại chỗ hay sinh lý trị liệu.

pericard- (pericardio-) prefix denoting the pericardium.

tiếp đầu ngữ chỉ ngoài tâm mạc

pericardectomy *n.* surgical removal of the membranous sac surrounding the heart (pericardium). It is used in the treatment of chronic constrictive pericarditis and chronic pericardial effusion (see pericarditis).

cắt bỏ ngoại tâm mạc (dt) phẫu thuật cắt bỏ túi màng bao quanh tim (ngoại tâm mạc), dùng trong điều trị viêm ngoại tâm mạc co thắt mán và tràn dịch ngoại tâm mạc mản tính (xem viêm ngoại tâm mạc).

pericardiocentesis *n.* removal of excess fluid from within the sac (pericardium) surrounding the heart by means of needle aspiration. See pericarditis, hydropericardium.

chọc ngoại tâm mạc (dt) lấy dịch có quá nhiều trong túi bao quanh tim (ngoại tâm mạc) bằng một kim hút. Xem viêm ngoại tâm mạc, tràn dịch ngoại tâm mạc.

pericardiolysis *n.* the surgical separation of adhesions between the heart and surrounding structures within the ribcage (adherent pericardium). The operation has now fallen into disuse.

cắt bóc ngoại tâm mạc (dt) phẫu thuật phân tách các bám dính giữa tim và các cấu trúc bao quanh trong khung sườn (đỉnh ngoại tâm mạc). Thủ thuật này hiện không còn được sử dụng.

pericardiorrhaphy *n.* the repair of wounds in the membrane surrounding the heart (pericardium), such as those due to injury or surgery.

khâu ngoại tâm mạc (dt) việc phục hồi các vết thương trong màng bao quanh tim (ngoại tâm mạc) do chấn thương hay phẫu thuật.

pericardiostomy *n.* an operation in which the membranous sac around the heart is opened and the fluid within drained via a

tube. It is sometimes used in the treatment of septic pericarditis.

mở thông ngoại tâm mạc (dt) thao tác mở lớp màng bao quanh tim và dẫn lưu dịch trong đó qua một ống. Thao tác này dài khi được dùng trong chữa trị viêm ngoại tâm mạc nhiễm trùng.

pericarditis n. acute or chronic inflammation of the membranous sac (pericardium) surrounding the heart. Pericarditis may be seen alone or as part of pancarditis (see endomyocarditis). It has numerous causes, including virus infections, uraemia, and cancer. Acute pericarditis is characterized by fever, chest pain, and a pericardial friction rub. Fluid may accumulate within the pericardial 'sac' (pericardial effusion). Rarely, chronic thickening of the pericardium (chronic constrictive pericarditis) develops. This is interferes with activity of the heart and has many features in common with 'heart failure', including oedema, pleural effusions, ascites, and engorgement of the veins. Constrictive pericarditis most often results from tubercular infection.

The treatment of pericarditis is directed to the cause. Pericardinal effusions may be aspirated by a needle inserted through the chest wall. Chronic constrictive pericarditis is treated by surgical removal of the pericardium (pericardectomy).

viêm ngoại tâm mạc (dt) viêm túi màng bao quanh tim (ngoại tâm mạc) cấp hay mãn tính. Viêm ngoại tâm mạc có thể thấy riêng rẽ hay là một phần của viêm toàn tim (xem viêm nội mạc cơ tim), và có rất nhiều nguyên nhân, bao gồm nhiễm vi rút, chứng urê-huyết, và ung thư. Viêm ngoại tâm mạc cấp có đặc trưng sốt, đau ngực, và chà sát ngoại tâm mạc. Dịch có thể tích tụ trong túi ngoại tâm mạc (tràn dịch ngoại tâm mạc). Hiếm khi thấy ngoại tâm mạc bị dày mãn tính (viêm ngoại tâm mạc co thắt mạn). Điều này gây trở ngại cho hoạt động tim và có nhiều đặc trưng chung với suy tim, gồm phù nề, tràn dịch phế mạc, cổ trương, và ứ máu tĩnh mạch. Viêm ngoại tâm mạc co thắt thường thấy nhất khi bị nhiễm lao.

Chữa trị viêm ngoại tâm mạc tùy theo nguyên nhân. Tràn dịch ngoại tâm mạc có

thể hút đi bằng kim luồn qua thành ngực. Viêm ngoại tâm mạc co thắt chữa bằng phẫu thuật lấy đi màng ngoại tim (cắt bỏ ngoại tâm mạc).

pericardium /peri'kardɪəm/ n. the membrane surrounding the heart, consisting of two portions. The outer fibrous pericardium completely encloses the heart and is attached to the large blood vessels emerging from the heart. The internal serous pericardium is a closed sac of 'serous membrane'; the inner visceral portion (epicardium) is closely attached to the muscular heart wall and the outer parietal portion lines the fibrous pericardium. Within the sac is a very small amount of fluid, which prevents friction as the two surfaces slide over one another as the heart beats. -pericardial adj.

ngoại tâm mạc (dt) màng bao quanh tim, gồm hai phần. Bên ngoài là ngoại tâm mạc xơ hoán toàn bao bọc tim và gắn với các mạch máu lớn ra khỏi tim. Bên trong là ngoại tâm mạc thành dịch là một túi màng thành dịch kín: phần trong (lá tang ngoại tâm mạc) gắn bó mật thiết với thành cơ tim và phần vách ngoài (lá ngoại tâm mạc xơ). Trong túi có một số lượng dịch rất nhỏ để ngăn cản sự xát khi hai bề mặt này lướt lên nhau khi tim đập. -pericardial (tt.)

pericardotomy n. surgical opening or puncture of the membranous sac (pericardium) around the heart. It is required to gain access to the heart in heart surgery and to remove excess fluid from within the pericardium.

mở ngoại tâm mạc (dt) phẫu thuật mở hay chọc túi màng bao quanh tim (ngoại tâm mạc). Điều này cần thực hiện để tài được tim khi phẫu thuật tim và để lấy đi dịch có quá nhiều trong ngoại tâm mạc.

perichondritis n. inflammation of cartilage and surrounding soft tissues, usually due to chronic infection. A common site is the external ear.

viêm màng sun (dt) viêm sun và các mô mềm chung quanh, thường do nhiễm trùng mãn. Vị trí thường thấy là tai ngoài.

perichondrium n. the dense layer of fibrous connective tissue that covers the sur-

face of 'cartilage'.

màng sụn (dt) lớp mô liên kết xơ đặc bao trùm bề mặt sụn*.

pericolpitis (paracolpitis) n. inflammation of the connective tissues around the vagina.

viêm quanh âm đạo (viêm cạnh âm đạo) (dt) viêm các mô liên kết chung quanh âm đạo.

pericoronitis n. inflammation around the crown of a tooth, particularly a partially erupted third molar.

viêm quanh thân răng (dt) viêm chung quanh thân răng, đặc biệt răng hàm thứ ba mới mọc được một phần.

pericranium n. the 'periosteum of the skull'.

thú cốt mac (dt) 'cốt mac' của hộp sọ.

pericystitis n. inflammation in the tissues around the bladder, causing pain in the pelvis, fever, and symptoms of 'cystitis'. It usually results from infection in the Fallopian tubes or womb, but can occasionally arise from severe infection in a 'diverticulum of the bladder itself'. Treatment of pericystitis is directed to the underlying cause and usually involves antibiotic therapy. Pericystitis associated with a pelvic abscess clears when the abscess is surgically drained.

viêm quanh bàng quang (dt) viêm các mô chung quanh bàng quang, gây đau trong khung chậu, sốt, và các triệu chứng của viêm bàng quang. Điều này thường do nhiễm trùng trong các vòi Fallope hay tử cung, nhưng đôi khi phát sinh do nhiễm trùng nặng trong một chi nang* ở ngay chính bàng quang. Chữa trị viêm quanh bàng quang tùy theo nguyên nhân chính và thường bao gồm kháng sinh liệu pháp. Viêm quanh bàng quang kết hợp với một áp xe khung chậu sẽ hết sau khi phẫu thuật dẫn lưu áp xe.

pericyte n. a type of cell surrounding the smallest blood vessels (terminal arterioles and venules and capillaries). It is not capable of contraction, and its function is uncertain.

tế bào ngoại mạch (dt) một loại tế bào bao quanh các mạch máu nhỏ nhất (phản lận

cùng các tiểu động mạch, tiểu tĩnh mạch, và các mao mạch). Các tế bào này không có khả năng co thắt và vai trò của chúng chưa được xác định.

periderm n. see epitrichium.

chuỗi (dt) xem phản dịch chữ epitrichium.

perifolliculitis n. inflammation around the hair follicles.

viêm quanh nang (dt) viêm chung quanh nang lông.

perihepatitis n. inflammation of the membrane covering the liver. It is usually associated with abnormalities of the liver (including liver abscess, cirrhosis, tuberculosis) or in chronic peritonitis.

viêm quanh gan (dt) viêm mảng bao quanh gan. Điều này thường kết hợp với các bất thường ở gan (bao gồm áp xe gan, xơ gan, lao) hay khi bị viêm phúc mạc mãn tính.

perikaryon n. see cell body.

thân tế bào (dt) xem phản dịch chữ cell body.

perilymph n. the fluid between the bony and membranous 'labyrinths of the ear'.

ngoại dịch (dt) dịch ở giữa mề da/máng và mề da/xương ở tai.

perimeter/paɪrɪmɪtə(r)/ n. an instrument for mapping the absolute extent of the 'visual field' (see illustration). The patient looks steadily at a target in the centre of the inner surface of the hemisphere. Objects are presented on this surface and the patient says if he sees them. The edge of the visual field can be defined and any gaps in the field can be detected. There are several types of perimeter. In the static perimeter the movable object is replaced by a system of tiny lights, set in a black background, that can be flashed singly or in patterns. If the patient has a field defect he will fail to see the lights that flash in the area of the defect. -perimetry n.

thị trường kẽ (dt) một dụng cụ dùng vạch ra biên độ tuyêt đối của vùng nhìn* (xem hình). Bệnh nhân nhìn chăm chú vào một mục tiêu ở trung tâm mắt trong một hình bàn cầu. Các vật dụng sẽ đặt trên mặt này và bệnh nhân nói có nếu nhìn thấy chúng. Bờ nhìn sẽ được xác định và mọi khoảng trống

trong vùng đều có thể phát hiện được. Có nhiều kiểu thi trường kế. Trong thi trường kế tinh, vật chuyển động được thay bằng một hệ thống các tia sáng nhỏ đặt trên một nón đèn, có thể sáng lên ở một điểm, hay từng chùm. Nếu bệnh nhân có khuyết tật về vùng nhìn người này sẽ không thấy được ánh sáng lóe lên trong vùng khuyết tật. -perimetry (dt.)

perimetritis *n.* Inflammation of the membrane on the outer surface of the womb. The condition may be associated with *parametritis.

viêm màng tử cung (dt) viêm lớp màng trên bể ngoài tử cung. Tình trạng này có thể kết hợp với viêm dây chằng rỗng.

perimetrium *n.* the *peritoneum of the womb (uterus).

màng tử cung (dt) phúc mạc* của tử cung.

perimysium *n.* the fibrous sheath that surrounds each bundle of *muscle fibres.

màng trong cơ (dt) lớp xơ bao quanh mỗi bó sợi cơ.

perinatal /peri'neitəl/ *adj.* relating to the period from about three months before to one month after birth.

chu sanh (tt) liên quan đến thời kỳ từ khoảng ba tháng trước khi sanh tới một tháng sau khi sanh

perinatal mortality rate /peri'neitəl mɔr'taliti ri:t/ see infant mortality rate.

tỷ lệ tử vong chu sanh xem tỷ lệ tử vong trẻ sơ sinh

perineoplasty *n.* a tissue-grafting operation to repair the area between the vulva and anus (the perineum).

tạo hình dây chậu (dt) thủ thuật ghép mô để phục hồi vùng giữa âm hộ và hậu môn (dây chậu).

perineorrhaphy *n.* the stitching of a tear, possibly sustained during childbirth, in the region between the vulva and anus (the perineum). The operation may involve repair of the vaginal wall.

khâu dây chậu (dt) khâu một chỗ rách, có thể bị trong khi sanh, trong vùng giữa âm hộ và hậu môn (dây chậu). Thảo tác này có thể bao gồm phục hồi thành âm đạo.

perinephritis *n.* inflammation of the tis-

sues around the kidney. This is usually due to spread of infection from the kidney itself (see pyelonephritis, pyonephrosis). The patient has pain in the loins, fever, and fits if shivering. Prompt treatment of the underlying renal infection is required to prevent progression to an abscess.

viêm quanh thận (dt) viêm các mô quanh thận. Điều này thường do nhiễm trùng từ ngay trong thận lan ra (xem viêm thận - bể thận), hư thận - bể thận). Bệnh nhân bị đau ở vùng thắt lưng, sốt và có các cơn run. Cần chữa trị kịp thời nguyên nhân nhiễm trùng thận chính để ngăn ngừa diễn tiến tới áp xe.

perineum /peri'nju:m/ *n.* the region of the body between the anus and the urethral opening, including both skin and underlying muscle. In females it is perforated by the vaginal opening. -perineal adj.

dây chậu (dt) vùng cơ thể giữa hậu môn và lỗ mở niệu đạo, bao gồm cả da và các cơ phía dưới. Ở phụ nữ vùng này có lỗ mở âm đạo. -perineal (tt)

perineurium *n.* the sheath of connective tissue that surrounds individual bundles (fascicles) of nerve fibres within a large *nerve.

bao ngoài bô thần kinh (dt) lớp màng mỏ liên kết bao quanh mỗi bô sợi thần kinh trong một dây thần kinh lớn.

periodic acid-Schiff (PAS) reaction a test for the presence of glycoproteins, polysaccharides, certain mucopolysaccharides, glycolipids, and certain fatty acids in tissue sections. The tissue is treated with periodic acid, followed by *Schiff reagent. A positive reaction is the development of a red or magenta coloration.

phản ứng periodic acid-Schiff (PAS) thử nghiệm xem có các glycoprotein, polysaccharide, một số mucopolysaccharide, glycolipid và một số acid béo trong các mẫu cắt mỏ. Mỏ được xử lý với periodic acid, sau đó là thuốc thử Schiff. Phản ứng dương tính sẽ cho thấy máu đỏ hay máu magenta.

periodic fever /peri'o dik fi'verit/ see malaria.

sốt định kỳ xem sốt rét.

periodontal *adj.* denoting or relating to the tissues surrounding the teeth.

(thuộc) nha chu (tl) chỉ hay liên quan đến các mô bao quanh răng.

periodontal abscess an abscess that arises in the periodontal tissues and is invariably an acute manifestation of periodontal disease.

áp xe nha chu áp xe phát sinh trong các mô quanh răng và chân răng là một biểu hiện cấp của bệnh nha chu.

periodontal disease disease of the tissues that support and attach the teeth - the gums, periodontal membrane, and alveolar bone. It is caused by the metabolism of bacterial plaque on the surfaces of the teeth adjacent to these tissues. Periodontal disease includes 'gingivitis' and the more advanced stage of 'periodontitis', which results in the formation of spaces between the gums and the teeth (*periodontal pockets*), the loss of some fibres that attach the tooth to the jaw, and the loss of bone. The disease is widespread and is the most common cause of tooth loss in older people. Poor oral hygiene is a major contributory factor, but the resistance of the patients has some influence.

bệnh nha chu bệnh của các mô nồng đờ và gần răng-nướu răng, mảng nha chu, và xương ổ răng. Bệnh gây ra do chuyển hóa các mảng vi trùng trên bề mặt răng tiếp giáp với các mô này. Bệnh nha chu bao gồm viêm nướu và giai đoạn tiến triển hơn là viêm nha chu gây ra việc thành lập các khoảng trống giữa nướu và răng (túi nha chu), mất một số sợi gần răng với hám, và mất xương. Bệnh lan tràn rộng và là nguyên nhân rụng răng thường thấy nhất ở người lớn tuổi. Về sinh miêng kém là nhân tố góp phần chính, nhưng sức đề kháng của bệnh nhân cũng có một số ảnh hưởng.

periodontal membrane (periodontal ligament) the ligament around a tooth, by which it is attached to the bone.

mảng nha chu (dây chằng nha chu) dây chằng chung quanh răng gắn răng với xương.

periodontal pocket a space between the gingival tissues and tooth occurring in periodontitis. See periodontal disease.

túi nha chu khoảng trống giữa các mô

nướu và răng thấy trong viêm nha chu. Xem bệnh nha chu.

periodontium n. the tissues that support and attach the teeth: the gums (see gingiva), periodontal membrane, alveolar bone, and cementum.

mô nha chu (tl) các mô nồng đờ và gần răng: nướu (xem phản dịch chữ gingiva), mảng nha chu, xương ổ răng, và ximăng.

periodontology n. the branch of dentistry concerned with the tissues that support and attach the teeth and the prevention and treatment of periodontal disease.

nha chu học (tl) ngành nha khoa liên quan đến các mô nồng đờ và gần răng, và việc phòng và chữa bệnh nha chu.

periosteum n. a layer of dense connective tissue that covers the surface of a bone except at the articular surfaces. The outer layer of the periosteum is extremely dense and contains a large number of blood vessels. The inner layer is more cellular in appearance and contains osteoblasts and fewer blood vessels. The periosteum provides attachment for muscles, tendons, and ligaments.

cốt mạc (tl) một lớp mô liên kết đặc bao bọc bề mặt xương trù ra ở các mặt khớp. Lớp ngoài cốt mạc rất đặc và chứa một số lớn mạch máu. Lớp trong có vé tê bão hơn, có chứa các tao cốt bào và ít mạch máu hơn. Cốt mạc là nơi bám cho các cơ, gân, và dây chằng.

periostitis n. inflammation of the membrane surrounding a bone (see periosteum). Acute periostitis results from direct injury to the bone and is associated with a haematoma, which may later become infected. The uncomplicated condition subsides quickly with rest and anti-inflammatory analgesics. Chronic periostitis sometimes follows but is more often due to an inflammatory disease, such as tuberculosis or syphilis, or to a chronic ulcer overlying the bone involved. Chronic periostitis causes thickening of the underlying bone, which is evident on X-ray.

viêm cốt mạc (tl) viêm mảng bao quanh xương (xem cốt mạc). Viêm cốt mạc cấp gây ra do tổn thương trực tiếp ở xương và thường

kết hợp với một ống tu máu". Ở đây sau đó có thể bị nhiễm trùng. Tình trạng không biến chứng sẽ thuyên giảm mau khi được nghỉ ngơi và dùng thuốc giảm đau kháng viêm. Viêm cốt mạc đôi khi xảy ra sau khi bị viêm cấp, nhưng thường do một bệnh viêm như lao hay giang mai, hay do bị loét mẩn trên xương. Viêm cốt mạc mẩn làm lớp xương phía dưới bị dày lên, thấy rõ khi chụp X-quang.

peripheral nervous system / pə'ri-fərəl 'nɜːvəs ˈsɪstəm/ all parts of the nervous system lying outside the central nervous system (brain and spinal cord). It includes the cranial nerves and *spinal nerves and their branches, which link the receptors and effector organs with the brain and spinal cord. See also autonomic nervous system.

hệ thần kinh ngoại biên tất cả các phần của hệ thần kinh nằm bên ngoài hệ thần kinh trung ương (hắc và dây cột sống). Hệ này gồm các dây thần kinh số, dây thần kinh cột sống, và các nhánh của chúng nối các thụ thể và các cơ quan tác động với não và dây chằng cột sống. Cũng xem hệ thần kinh tự trị.

periphlebitis n. inflammation of the tissues around a vein; seen as an extension of *phlebitis.

viêm quanh tinh mạch (dt) viêm các mô chung quanh một tinh mạch, thấy như phần mở rộng của viêm tinh mạch.

perisalpingitis n. inflammation of the membrane on the outer surface of Fallopian tube.

viêm quanh noãn quản (dt) viêm lớp màng trên bề mặt ngoài của một ống Fallope.

perisplenitis n. inflammation of the external coverings of the spleen.

viêm quanh lách (dt) viêm các lớp màng ngoài ở lách.

peristalsis /pərɪ'stælsɪs/ n. a wavelike movement that progresses along some of the hollow tubes of the body. It occurs involuntarily and is characteristic of tubes that possess circular and longitudinal muscles, such as the *intestines. It is induced by distension of the walls of the tube. Immediately behind the distension the circular muscle contracts. In front of the distension the circular muscle

relaxes and the longitudinal muscle contracts, which pushes the contents of the tube forward. -peristaltic adj.

nhu động (dt) một chuyển động như sóng phát triển dọc theo một số ống rỗng trong cơ thể. Điều này xảy ra không chủ ý và là đặc trưng của một số ống có các cơ vòng và cơ dọc như ruột*. Nhu động phát sinh do căng thành ống. Các cơ vòng co lại ngay sau chỗ căng. Ở trước chỗ căng các cơ vòng dần ra và các cơ dọc co lại, như vậy sẽ đẩy chất chứa trong ống về phía trước. -peristaltic (ft.)

peritendineum n. the fibrous covering of a tendon.

bao gân (dt) lớp bao xơ của một gân.

periteninitis n. see tenosynovitis.

viêm bao gân xem viêm bao hoạt dịch gân

peritomy n. an eye operation in which an incision of the conjunctiva is made in a complete circle around the cornea. It is performed for the relief of *pannus.

rạch vòng (dt) thao tác rạch kết mạc mắt bằng cách rạch một đường vòng quanh giác mạc. Thao tác này thực hiện để giảm viêm giác mạc mạch.

peritoneoscope n. see laparoscope.

ống soi phúc mạc (dt) xem ống soi ổ bụng.

peritoneum n. the "serous membrane of the abdominal cavity (see illustration). The *parietal peritoneum* lines the walls of the abdomen, and the *visceral peritoneum* covers the abdominal organs. See also mesentery, omentum. -peritoneal adj.

phúc mạc (dt) màng thành dịch* của xoang bụng (xem hình). Phúc mạc vách lót thành bụng và phúc mạc tang bao bọc các cơ quan trong bụng. Cũng xem màng nối, màng treo. -peritoneal (ft.)

peritonitis /pərɪ'taʊnɪtɪs/ n. inflammation of the *peritoneum. Primary peritonitis is caused by bacteria spread via the bloodstream; examples are pneumococcal peritonitis and tuberculous peritonitis. Symptoms are diffuse abdominal pain and swelling, with fever and weight loss. Fluid may accumulate in the peritoneal cavity (see ascites) or the

infection may complicate existing ascites. Secondary peritonitis is due to perforation or rupture of an abdominal organ (for example, a duodenal ulcer or the vermiform appendix), allowing access of bacteria and irritant digestive juices to the peritoneum. This produces sudden severe abdominal pain, first at the site of rupture but becoming generalized. Shock develops, and the abdominal wall becomes rigid. X-ray examination may reveal gas within the peritoneal cavity. Treatment is usually by surgical repair of the perforation, but in some cases conservative treatment using antibiotics and intravenous fluid may be used. Subphrenic abscess is possible complication.

viêm phúc mạc (*dt*) viêm ổ phúc mạc. Viêm phúc mạc nguyên phát gây ra do vi trùng lan tràn qua dòng máu: thí dụ như viêm phúc mạc do phế cầu hay viêm phúc mạc do lao. Các triệu chứng là đau bụng phát tán và sưng, cùng với sốt và sụt cân. Dịch có thể tích tụ trong xoang phúc mạc (xem cổ trường) hay nhiễm trùng có thể gây biến chứng cổ trường để có sẩn. Viêm phúc mạc thứ phát do lồng hay rách một cơ quan trong bụng (thí dụ loét tá tràng hay ruột thừa), tạo đường cho vi trùng và các dịch tiêu hóa kích thích dò vào phúc mạc. Điều này sẽ sinh ra đau bụng dữ dội đột ngột, lúc đầu ở nơi rách nhưng sau sẽ lan tràn. Bệnh nhân bị sốc và thành bụng cứng lại; xét nghiệm X-quang có thể thấy khí trong xoang phúc mạc. Chữa trị thường bằng phẫu thuật sửa lại chỗ thủng, nhưng trong một số trường hợp, có thể dùng liệu pháp bão tinh dùng kháng sinh và dịch truyền tĩnh mạch. "Apex dưới cát hoành" là một biến chứng có thể xảy ra.

peritonsillar abscess see quinsy.

áp xe quanh amydan xem viêm amydan có mủ

peritrichous adj. describing bacteria in which the flagella cover the entire cell surface.

cô nhu mao (*tl*) mô tả các vi trùng có các chiên mao bao phủ toàn bộ bề mặt tế bào.

perityphilitis n. *Archaic.* Inflammation of the tissues around the caecum. See typhilitis.

viêm quanh manh tràng (*dt*) Từ cũ

viêm các mô quanh manh tràng. Xem viêm manh tràng.

periureteritis n. inflammation of the tissues around a ureter. This is usually associated with inflammation of the ureter itself ("ureteritis") often behind an obstruction caused by a stone or stricture. Treatment is directed to relieving any obstruction of the ureter and controlling the infection with antibiotics.

viêm quanh niệu đạo (*dt*) viêm các mô bao quanh niệu đạo. Điều này thường kết hợp với viêm ở ngay niệu đạo (viêm niệu đạo), thường ở phía sau một chỗ tắc da sói hay thắt hẹp. Chữa trị hướng về việc giảm bất kỳ chỗ tắc nào ở niệu đạo và dùng kháng sinh kiểm soát nhiễm trùng.

perle n. a soft capsule containing medicine.

viên nang mềm (*dt*) viên nang mềm có chứa thuốc.

perleche n. dryness and cracking of the corners of the mouth, sometimes with infection. Perleche may be caused by persistent lip licking or by a vitamin-deficient diet.

bệnh lở mép (*dt*) tình trạng các góc miệng bị khô và nứt, đôi khi có nhiễm trùng. Lở mép có thể gây ra do lèm môi lâu dài hay do thiếu vitamin trong chế độ ăn uống.

pernicious /pərnju:s/ adj. describing diseases that are highly dangerous or likely to result in death if untreated. See also pernicious anaemia.

ác tính (*tl*) mô tả các bệnh có mức nguy hiểm cao hay có khả năng gây tử vong nếu không chữa trị. Cũng xem thiếu máu ác tính.

pernicious anaemia a form of anaemia resulting from deficiency of "vitamin B₁₂". This in turn results either from failure to produce the substance ("intrinsic factor") that facilitates absorption of B₁₂ from the bowel or from dietary deficiency of the vitamin. Pernicious anaemia is characterized by defective production of red blood cells and the presence of "megaloblasts" in the bone marrow. In severe forms the nervous system is affected (see subacute combined degeneration of the cord). The condition is treated by injections of vitamin B₁₂.

thiếu máu ác tính một dạng thiếu máu

gây ra do thiếu vitamin B12. Sư thiếu vitamin B12 do không sản sinh được chất (nhân tố nội tại) tạo điều kiện cho việc hấp thu B12 trong ruột, hay do thiếu vitamin này trong chế độ ăn uống. Thiếu máu ác tính có đặc trưng kèm sản sinh hồng cầu và có các nguyên hồng cầu không lõi trong tủy xương. Trong các dạng nặng hé thần kinh cũng bị ảnh hưởng (xem thoái hóa kết hợp dây cột sống ban cấp). Chữa bệnh này bằng cách chích sinh tố B12.

pernio *n.* see chilblain.

viêm da âm lạnh (*dt*) xem cước.

perniosis *n.* any one of a group of condition caused by the effect of persistent cold on individuals whose skin blood vessels are especially sensitive. The small arteries constrict and the capillaries dilate slowing the blood flow. The blood loses all its oxygen and fluid passes from the stagnant capillary blood into the tissues. The affected area becomes blue, swollen, and cold. Perniosis includes such conditions as "chilblains," "acrocyanosis," "erythrocyanosis," and "Raynaud's disease".

bệnh viêm da âm lạnh (*dt*) bất kỳ bệnh nào trong số các tình trạng gây ra do tác động của lạnh dai dẳng trên những cá thể có mạch máu ngoài da đặc biệt mẫn cảm. Các động mạch nhỏ co lại và mao mạch dần ra làm động máu chảy chậm lại. Máu mất đi toàn bộ oxy và dịch di từ máu ứ đọng trong các mao mạch vào mô. Vùng ảnh hưởng bị xanh, sưng lên và lạnh. Bệnh nhân da âm lạnh bao gồm các tình trạng như cước, chứng xanh tim dầu chí, chứng đỏ tim, và bệnh Raynaud".

pero- prefix denoting deformity; delect. Example: *peromelia* (of the limbs).

tiếp đầu ngữ chỉ biến dạng, khuyết tật. Thị dụ *peromelia* (biến dạng ở các chi).

peroneal *adj.* relating to or supplying the outer (fibular) side of the leg.

(thuốc) xương mác (*dt*) liên quan đến hay cung cấp cho vùng ngoài (vùng xương mác) ở chân.

peroneus *n.* one of the muscles of the leg that arises from the fibula. The *peroneus longus* and *peroneus brevis* are situated at the side of the leg and inserted into the meta-

tarsal bones of the foot. They help to turn the foot outwards.

cơ mác (*dt*) một trong các cơ ở chân phát sinh từ xương mác. Cơ mác dài và cơ mác ngắn ở mặt bên chân và luồn vào các xương bàn chân. Các cơ này giúp quay bàn chân ra ngoài.

peroxidase *n.* an enzyme, found mainly in plants but also present in leucocytes and milk, that catalyses the dehydrogenation (oxidation) of various substances in the presence of hydrogen peroxide (which acts as a hydrogen acceptor, being converted to water in the process).

(*dt*) một enzyme thấy chủ yếu ở thực vật nhưng cũng thấy trong các bạch cầu hay sữa, có nhiệm vụ xúc tác sự khử hydro (oxy hóa) của nhiều chất với sự có mặt của hydrogen peroxide (tác động như một chất nhận hydro và sẽ biến đổi thành nước trong quá trình này).

peroxisome *n.* a small structure within a cell that is similar to a "lyso-some" but contains different enzymes, some of which may take part in reactions involving hydrogen peroxide.

vì thế peroxy (*dt*) một cấu trúc nhỏ trong một tế bào tương tự như tiêu thể" nhưng có chứa các enzyme khác, một số có thể góp phần trong các phản ứng liên quan đến hydrogen peroxide.

perphenazine *n.* a major tranquilizer used to relieve anxiety, tension, and agitation and to prevent nausea and vomiting. It is administered by mouth or injection. Side-effects are similar to those of chlorpromazine. Trade name: Fentazin.

(*dt*) một loại thuốc an thần chính, dùng giảm lo âu, căng thẳng và kích động, và dùng ngừa buồn nôn và nôn. Thuốc dùng uống hay 注射, các tác động phụ tương tự như của chlorpromazine". Tên thương mại: Fentazin.

perseveration *n.* excessive persistence at a task that prevents the individual from turning his attention to new situations. It is a symptom of organic disease of the brain and sometimes of obsessional neurosis.

hiên định (*dt*) tình bén bị quá mức vào một công việc ngăn cản một cá thể chuyển chú ý

vào một tình huống mới. Đây là một triệu chứng của bệnh hưu cơ ở não và đôi khi của loạn thần kinh am ánh.

personality/pə'sonɪələtɪ/ n. (in psychology) an enduring disposition to act and feel in particular ways that differentiate one individual from another. These patterns are sometimes conceptualized as different categories (see personality disorder) and sometimes as different dimensions (see extroversion, neuroticism).

nhân cách(dt) (trong tâm lý học) một thiên hướng bền vững để hoạt động và cảm nhận theo các đường lối đặc biệt để phân biệt người này với người khác. Nhưng kiểu mẫu này đôi khi được hình thành như những loài khác nhau (xem rối loạn nhân cách) và đôi khi như những chiều khác nhau (xem hướng ngoại, chứng loạn thần kinh).

personality disorder a deeply ingrained and maladjusted pattern of behaviour, persisting through many years. It is usually manifest by the time the individual is adolescent. The abnormality of behaviour must be sufficiently severe that it causes suffering either to the patient or to other people (or to both). Some such personalities mature into happier people. Most forms of psychotherapy claim to be of therapeutic value, but the worth of any treatment remains debatable. See anankastic, asthenic, hysterical, paranoid, psychopath, schizoid

rối loạn nhân cáchmột kiểu mẫu cư xử ghi sâu và kem thích hợp, kéo dài trong nhiều năm. Điều này thường lộ ra khi bệnh nhân lớn tuổi thành niên. Các bất thường về cư xử phải đủ nghiêm trọng để gây ra đau khổ, hoặc cho bệnh nhân hoặc cho những người khác (hay cho cả hai). Một số người như vậy khi trưởng thành sẽ trở nên hạnh phúc hơn. Hầu hết các dạng tâm lý liệu pháp đều tự là có giá trị về trị liệu, nhưng hiệu quả của bất kỳ trị liệu nào vẫn còn đang tranh cãi. Xem ám ảnh nhân cách, suy nhược, hysteria, dạng loạn thần kinh, bệnh nhân cách, dạng tâm thần phân liệt.

perspiration n. *sweat or the process of sweating. *Inensible perspiration* is sweat that evaporates immediately from the skin and is therefore not visible; *sensible perspi-*

ration is visible on the skin in the form of drops.

ra mồ hôi(dt) mồ hôi hay tiến trình ra mồ hôi. Mồ hôi không cảm thấy là mồ hôi bốc hơi ngay trên da vì vậy không thấy được, mồ hôi cảm thấy là mồ hôi thấy được trên da thành từng giọt.

Perthes' disease see Legg-Calvé-Perthes disease.

bệnh Perthesxem bệnh Legg-Calve-Perthes

pertussis n. see whooping cough

ho gà(dt) xem phản dịch chữ whooping cough

perversion/pə'verʃn/ n. any abnormal sexual behaviour. (An equivalent term with less derogatory implications is *deviation*). The abnormality may be in the sexual object (as in *homosexuality and *fetishism) or in the activity engaged in (for example, *sadism and *exhibitionism). The activity is sexually pleasurable.

The definition of what is normal varies with different cultures. Treatment is necessary only when the perversion causes suffering. Some people may find that *counselling helps them to adjust to their deviation. Others may wish for treatment to change the deviation: *aversion therapy is used, also *conditioning normal sexual fantasies to pleasurable behaviour. The only helpful effect of drugs is to reduce sexual drive generally.

đổi truy(dt) bất kỳ cư xử bất thường nào về tình dục. (Từ lệch lạc cũng có ý nghĩa tương tự nhưng có vẻ ít dùng châm biếm). Bất thường này có thể về đổi tượng tình dục (như trong đồng tính luyến ái) và loạn dâm đồ vật) hay trong hoạt động thực hiện (thí dụ bạo dâm* hay loạn dâm phô trương*). Hành động này có thể gây khoái lạc tình dục.

Việc định nghĩa thế nào là bình thường thay đổi trong các nền văn hóa khác nhau. Điều trị chỉ cần thiết khi sự đổi truy này gây ra đau khổ. Một số người có thể thấy những lời khuyên bảo* sẽ giúp họ điều chỉnh được lệch lạc. Một số khác có thể muốn được điều trị để thay đổi những lệch lạc này; có thể dùng liệu pháp ác cảm*, cũng như lạm điều kiện*

cho các khả năng tương tương tinh dục bình thường về cùi xùi có thể gây khoái lạc. Tác động của thuốc chí giúp được các xung động tinh dục nói chung.

pes *n. (in anatomy) the foot or a part resembling a foot.*

bàn chân *(dt) (trong giải phẫu học) bàn chân hay một bộ phận giống như bàn chân.*

pes cavus *see claw-foot.*

bàn chân có vuốt xem phần dịch chữ *claw-foot.*

pes planus *see flat-foot.*

bàn chân phẳng *xem phần dịch chữ flat-foot.*

pessary /'pesari/ *n. 1. a plastic or metal instrument, often ring-shaped, that fits into the vagina and keeps the womb in position: used to treat 'prolapse'. 2. a plug or cylinder of cocoa butter or other soft material containing a drug that is fitted into the vagina for the treatment of gynaecological disorders, e.g. vaginitis. Also called: vaginal suppository.*

1. vòng nịt. 2. thuốc đan phụ khoa *(dt) 1. một dụng cụ bằng plastic hay kim loại thường có hình vòng, đặt vừa trong âm đạo để giữ tử cung tại vị trí, dùng chữa chứng sa tử cung*. 2. một nút hay hình trụ bằng bơ dừa hay một chất liệu mềm khác đặt vừa trong âm đạo để chữa các rối loạn phụ khoa như viêm âm đạo. Cũng gọi là viên đặt âm đạo*

pesticide /'pestsaɪd/ *n. a chemical agent used to kill insects or other organisms harmful to crops and other cultivated plants. Some pesticides, such as 'parathion' and 'dieldrin', have caused poisoning in human beings and livestock after accidental exposure.*

thuốc diệt vật hại *(dt) một hóa chất dùng giết côn trùng hay các sinh vật có hại cho mua mang và các cây trồng khác. Một số thuốc diệt vật hại như parathion* và dieldrin* đã gây ngộ độc cho người và gia súc sau khi tiếp cận do tai nạn.*

petechia *n. (pl. petechiae) a small round flat dark-red spot caused by bleeding into skin or beneath the mucous membrane. Petechiae occur, for example, in the 'putpuras.*

đốm xuất huyết *(dt) một điểm nhỏ, tròn, phẳng, có máu đỏ đậm gây ra do xuất huyết trong da hay dưới niêm mạc. Các đốm xuất huyết có thể xảy ra thí dụ khi bị ban xuất huyết.*

pethidine *n. a potent *analgesic drug with mild sedative action, used to relieve moderate or severe pain. It is administered by mouth or injection; side-effects may include nausea, dizziness, and dry mouth, and dependence may occur with prolonged use.*

(dt) một loại thuốc giảm đau mạnh có tác động làm dịu nhẹ, dùng giảm đau từ vừa tới nặng. Thuốc dùng uống hay chích; tác động phụ có thể gồm buồn nôn, choáng váng, và khô miệng, và dùng lâu dài có thể bị nghiện*.*

petit mal /'petɪl 'maɪl/ *a form of idiopathic epilepsy in which there are brief spells of unconsciousness, lasting for a few seconds, during which posture and balance are maintained. The eyes stare blankly and there may be fluttering movements of the lids and momentary twitching of the fingers and mouth. The electroencephalogram characteristically shows bisynchronous wave and spike discharges (3 per second) during the attacks and at other times. Attacks are sometimes provoked by overbreathing or intermittent photic stimulation. As the stream of thought is completely interrupted, children with frequent petit mal may have learning difficulties. Petit mal seldom appears before the age of three or after adolescence.*

*Drug treatment (with *sodium valproate or 'ethosuximide') is usually effective. Petit mal often subsides spontaneously in adult life. It may be accompanied or followed by grand mal.*

động kinh nhó *một dạng động kinh vô căn có những cơn bất tỉnh ngắn vài giây nhưng khi bất tỉnh vẫn giữ được tư thế và cân bằng. Mắt nhìn trừng trừng nhưng không có thần và có thể mi mắt bị rung và co giật ngón tay và miệng trong chốc lát. Điện não đồ đặc biệt cho thấy có sóng đồng bộ kép và các đinh nhọn (3 mỗi giây) trong cơn bệnh và ở các thời điểm khác. Các cơn bệnh đôi khi phát sinh do tăng hô hấp hay kích thích ánh sáng gián đoạn. Vì động từ tưởng hoán toàn bị ngắt quãng, trẻ em bị petit mal thường xuyên*

có khó khăn trong học tập. *Petit mal* ít khi xuất hiện trước khi lên ba hay sau tuổi thành niên.

Dược liệu pháp (với sodium caproate* hay ethosuximide*) thường có công hiệu. *Petit mal* thường thuyên giảm khi trưởng thành. *Petit mal* có thể đi kèm hay xảy ra sau *grand mal* (động kinh lớn).

Petri dish /'pi:tri diʃ/ a flat shallow circular glass or plastic dish with a pillbox-like lid, used to hold solid agar or gelatin media for culturing bacteria.

đĩa Petri /'pi:tri diʃ/ một đĩa phẳng, nồng, hình tròn, bằng thủy tinh hay plastic có nắp như hộp đựng thuốc viên dùng đựng môi trường thử chung hay gelatin để nuôi cây vi trùng.

petrissage *n.* kneading: a form of 'massage in which the skin is lifted up, pressed down and squeezed, and pinched and rolled. Alternate squeezing and relaxation of the tissues stimulates the local circulation and may have a pain-relieving effect in muscular disorders.

dǎm bóp /dəm' bɔ:p/ *tâm quát:* một dạng xoa bóp' trong đó da được nâng lên, ấn xuống và sút lại, và cũng được cấu véo và cuộn lại. Các mô được luân phiên siết lại và thư giãn như vậy sẽ kích thích tuần hoàn tại chỗ, và có thể có tác động giảm đau trong các rối loạn cơ.

petrositis *n.* inflammation of the petrous part of the temporal bone (which encloses the inner ear), usually due to an extension of 'mastoiditis'.

viêm xương đá /də/ *viêm phần đá của xương thái dương (phần bao bọc tai trong), thường do viêm xương chũm lan ra.*

petrous bone see temporal bone.

xương đá xem *xương thái dương*.

-pexy suffix denoting surgical fixation. Example: omentopexy (of the omentum).

tiếp vĩ ngữ chỉ cố định bằng phẫu thuật. *Thí dụ omentopexy (cố định màng nối).*

Peyer's patches oval masses of lymphoid tissue on the mucous membrane lining the small intestine.

màng Peyer các đám mô lymphô hình bầu dục trên niêm mạc trong ruột non.

Peyronie's disease a dense fibrous

plaque in the penis, which can be felt in the erectile tissue as an irregular hard lump. The penis curves or angulates at this point on erection and pain often results. The cause is unknown and treatment unsatisfactory. The pain usually subsides spontaneously, but impotence often results.

bệnh Peyronie một mảng xơ đặc trong quy đầu, có thể cảm thấy trong mô khi cương như một khối cứng không đều. Dương vật cương lại hay bị gör ở điểm này khi cương lên và do đó thường bị đau. Nguyên nhân không rõ, và chữa trị không có kết quả tốt. Đau thường tự thuyên giảm nhưng bệnh nhân thường bị bất lực.

pH /pi: eff/ a measure of the concentration of hydrogen ions in a solution, and therefore of its acidity or alkalinity. A pH of 7 indicates a neutral solution, a pH below 7 indicates acidity, and a pH in excess of 7 indicates alkalinity.

phép đo nồng độ các ion hydro trong một dung dịch, như vậy do được tính acid hay tính kiềm. Dung dịch trung tính có pH bằng 7, pH nhỏ hơn 7 chứng tỏ tính acid và pH lớn hơn 7 chứng tỏ tính kiềm.

phaco- prefix, see phako-.
tiếp đầu ngữ, xem phako-.

phaeochromocytoma *n.* a small vascular tumour of the inner region (medulla) of the adrenal gland. By its uncontrolled and irregular secretion of the hormones 'adrenaline' and 'noradrenaline', the tumour causes attacks of raised blood pressure, increased heart rate, palpitations, and headache.

u tế bào ua crôm /də/ một khối u nhỏ của vùng trong (vùng tủy) tuyến thượng thận. Do phân tiết không kiểm soát được và không điều các hormone adrenaline* và noradrenaline*. khối u này sẽ gây ra các cơn tăng huyết áp, tăng nhịp tim, hồi hộp và nhức đầu.

phag- (phago-) prefix denoting 1. eating.
2. phagocytes.

tiếp đầu ngữ chi 1. ăn. 2. thực bào.

phage *n.* see bacteriophage.

thực khuẩn /də/ xem phần dịch chữ bacteriophage.

phagedaena *n.* rapidly spreading ulceration with sloughing of dead skin. See also

bedsore.

sâu quáng (dt) *loét lan tràn nhanh và có lột da.* Cũng xem *loét vi nấm* *hết giường.*

-**phagia** *suffix denoting a condition involving eating*

tiếp vĩ ngữ chỉ một tình trạng liên quan tới ăn.

phagocyte/ 'fægəktaɪt/ *n.* a cell that is able to engulf and digest bacteria, protozoa, cells and cell debris, and other small particles. Phagocytes include many white blood cells (see leucocyte) and *macrophages, which play a major role in the body's defence mechanism. **-phagocytic adj**

thực bào (dt) *một tế bào có khả năng nuốt và tiêu hóa các vi trùng, đồng vật nguyên sinh, tế bào và mảnh tế bào, và các hạt nhỏ khác.* Thực bào gồm nhiều bạch cầu (xem bạch cầu) và các đại thực bào, có vai trò quan trọng trong cơ chế bảo vệ cơ thể. **-phagocytic lt.**

phagocytosis *n.* the engulfment and digestion of bacteria and other foreign particles by a cell (see phagocyte). Compare pinocytosis.

sự thực bào (dt) *việc một tế bào nuốt và tiêu hóa các vi trùng và các hạt lá khác (xem thực bào).* So sánh với *sự ẩm bão.*

phako- (*phaco-*) *prefix denoting the lens of the eye.*

tiếp đầu ngữ chỉ thủy tinh thể trong mắt.

phakoemulsification *n.* the process of softening the lens of the eye before removing it in a method of surgery for cataract. A fine probe is inserted into the lens and the emulsification is commonly performed by ultrasonic vibration.

nhũ hóa thủy tinh thể (dt) *tiến trình làm mềm thủy tinh thể trước khi lấy ra trong một phương pháp phẫu thuật dùng cho chứng đục thủy tinh.* Một ống thông nhỏ được luồn vào thủy tinh thể và việc nhũ hóa thường thực hiện bằng các sóng siêu âm.

phalangeal cells *rows of supporting cells between the sensory hair cells of the organ of Corti (see cochlea).*

tế bào dội hình *các hàng tế bào nâng đỡ giữa các tế bào cảm giác của cơ quan Corti (xem ống tai).*

phalangectomy *n.* surgical removal of one or more of the small bones (phalanges) in the fingers or toes.

cắt cụt đốt ngón (dt) *phẫu thuật cắt bỏ một hay nhiều xương nhỏ (đốt ngón) ở ngón tay hay ngón chân.*

phalanges *n. (sing. phalanx)* the bones of the fingers and toes (digits). The first digit (thumb/big toe) has two phalanges. Each of the remaining digits has three phalanges. **-phalangeal adj**

đốt ngón (dt) *các xương của ngón tay hay ngón chân.* Ngón thứ nhất (ngón cái) có hai đốt. Mỗi ngón còn lại có ba đốt. **-phalangeal lt.**

phalangitis *n.* inflammation of a finger or toe, causing swelling and pain. The condition may be caused by infection of the soft tissues, tendon sheaths, bone, or joints or by some rheumatic diseases, such as *psoriatic arthritis. See also dactylitic.

viêm đốt ngón (dt) *viêm một ngón tay hay ngón chân, gây sưng và đau.* Tình trạng này có thể gây ra do nhiễm trùng các mô mềm, bao gân, xương hay các khớp, hay do một số bệnh thấp như viêm khớp vảy nến. Cũng xem viêm ngón tay.

phalanx/ 'fælæks/ *n.* see phalanges.

đốt ngón *xem phân dịch chữ phalanges.*

phalloplasty *n.* surgical reconstruction or repair of the penis. It is required for congenital deformity of the penis, as in *hypospadias or *epispadias, and sometimes also following injury to the penis with loss of skin.

tạo hình dương vật (dt) *phẫu thuật tái tạo hay phục hồi dương vật, thực hiện khi có biến dạng bẩm sinh ở dương vật như lỗ tiểu lệch thấp hay lỗ tiểu lệch trên, và đôi khi sau tổn thương ở dương vật có mất da.*

phallus/ 'fæləs/ *n.* the embryonic penis, before the urethral duct has reached its final state of development.

hình dương vật (dt) *dương vật ở giai đoạn phôi, trước khi niệu quản đạt tới giai đoạn phát triển sau cùng.*

phanero- *prefix denoting visible; apparent.* *tiếp đầu ngữ chỉ thấy được, có vẻ.*

phaneromania *n.* an excessively strong

impulse to touch or rub parts of one's own body.

chứng ham sờ mó (dt) tình trạng có thúc đẩy mạnh mẽ về sờ mó hay chạm các bộ phận cơ thể của mình

phantasy n. see fantasy.

điều tương tượng (dt) xem phản dịch chữ fantasy

phantom limb/ 'fæntəm lɪm/ the sensation that an arm or leg, or part of an arm or leg, is still attached to the body after it has been amputated. Pain may seem to come from the amputated part. This may arise because of stimulation of the amputation stump, which contains severed nerves that formerly carried messages from the removed portion.

chân tay mạc cảm thấy một tay hay chân, hay một phần tay hay chân vẫn còn nối với cơ thể sau khi đã cắt cụt. Có thể thấy đau ở phần da bị cắt đi. Điều này có thể do kích thích ở máu thay chân còn lại có chứa những dây thần kinh trước đây mang thông tin từ phần da bị cắt cụt hay cũng đã bị cắt đứt

phantom tumour/ 'fæntəm 'tjuːmən̩/ a swelling, in the abdomen or elsewhere, caused by local muscular contraction or the accumulation of gases, that mimics a swelling caused by a tumour or other structural change. The condition is usually associated with emotional disorder, and the 'tumour' may disappear under anaesthesia.

khối u ma quái một chỗ sưng trong bụng hay ở đâu đó, gây ra do cơ cơ tại chỗ hay do tích tụ khí, giống như một chỗ sưng do khối u hay các thay đổi cấu trúc khác. Tình trạng này thường kết hợp với rối loạn cảm xúc, và khối u có thể biến đi khi gây mê.

pharmaceutical / .fərmə'sjutɪkl/ adj. relating to pharmacy.

(thuộc) **dược khoa** (tl) liên quan đến dược khoa

pharmaceutical committee (local)

/ .fərmə'sjutɪkl ke'mit̩/ see medical committee (local).

uy ban dược khoa (dia phuong) xem **uy ban y khoa** (dia phuong).

pharmacist/ .fərmə'sist/ n. a person who is qualified by examination and registered

and authorized to dispense medicines or to keep open a shop for the sale and dispensing of medicines.

dược sĩ (dt) một người được xác định có đủ tiêu chuẩn sau khi qua được kỳ thi, có bằng kỹ, và có thẩm quyền pha chế và cấp thuốc, hay trông coi một cửa hiệu để bán và phân phối thuốc.

pharmac- prefix denoting drugs. Example: **pharmacophobia** (morbid fear of).

tiếp đầu ngữ chỉ thuốc. Thí dụ: **pharmacophobia** (chứng sợ thuốc).

pharmacognosy n. the knowledge or study of pharmacologically active principles derived from plants.

dược liệu học (dt) kiến thức hay khoa học về các chất có tác động được lý có nguồn gốc từ cây cỏ.

pharmacology/ .fərmə'kɔlədʒi/ n. the science of the properties of drugs and their effects on the body. -**pharmacological** adj.

dược lý học (dt) khoa học về tính chất các loại thuốc và tác động của chúng trên cơ thể -**pharmacological** II.

pharmacomania n. an abnormal desire for taking medicines.

chứng cuồng thuốc (dt) ham muốn bất thường được dùng thuốc.

pharmacopoeia/ .fərmə'kɔpiə/ n. a book containing a list of the drugs used in medicine, with details of their formulae, methods of preparation, dosages, standards of purity, etc.

dược thư (dt) sách có chứa bản danh sách các loại thuốc dùng trong y học, với các chi tiết về công thức, phương pháp điều chế, liều lượng, tiêu chuẩn tính chất.

pharmacy/ .fərməsi/ n. 1. the preparation and dispensing of drugs. 2. premises registered to dispense medicines and sell poisons.

1. **bảo chế** 2. **dược phòng** (nhà thuốc)

1. pha chế và phân phối thuốc 2. cơ sở có đăng ký để pha chế và phân phối thuốc, và bán các thuốc đặc.

pharyng- (pharyngo-) prefix denoting the pharynx. Example: **pharyngopathy** (disease of).

tiếp đầu ngư chi họng. Ví dụ: pharyngopathy (bệnh ở họng)

pharyngeal arch (branchial or visceral arch) any of the paired segmented ridges of tissue in each side of the throat of the early embryo that correspond to the gill arches of fish. Each arch contains a cartilage, a cranial nerve, and a blood vessel. Between each arch there is a 'pharyngeal pouch'

cung họng (cung mang hay cung tang) một trong dải gờ mỏ có phân đoạn ở hai bên họng trong phôi ở giai đoạn sớm, tương đương với các 'cung mang' ở loài cá. Mỗi cung có chưa một sụn, một dây thần kinh số, và một mạch máu. Giữa mỗi cung có một túi họng.

pharyngeal cleft (branchial or visceral cleft) any of the paired segmented clefts in each side of the throat of the early embryo that correspond to the gills of fish. Soon after they have formed they close to form the 'pharyngeal pouches', except for the first cleft, which persists as the external auditory meatus.

khe họng (khe mang hay khe tang) một trong dải khe có phân đoạn ở hai bên họng trong phôi ở giai đoạn sớm, tương đương với mang ở loài cá. Không lâu sau khi tạo thành, các khe này đóng lại để tạo thành túi họng, trừ khe đầu tiên còn lại như ống tai ngoài.

pharyngeal pouch (branchial or visceral pouch) any of the paired segmented pouches in the side of the throat of the early embryo. They give rise to the tympanic cavity, the parathyroid glands, the thymus, and probably the thyroid gland.

túi họng (túi mang hay túi tang) một trong dải túi có phân đoạn ở bên họng của phôi ở giai đoạn sớm. Các túi này sẽ sinh ra xoang mang nhĩ, các tuyến cận giáp, tuyến đục (tuyến họng), và có lẽ tuyến giáp.

pharyngectomy *n.* surgical removal of part of the pharynx.

cắt bỏ họng *(dt.)* phẫu thuật cắt bỏ một phần họng.

pharyngismus *n.* spasmodic contraction of the muscles of the pharynx.

chứng co thắt họng *(dt.)* co thắt không đều các cơ họng

pharyngitis */fərin'dʒaɪtɪs/ n.* inflammation of the part of the throat behind the soft palate (pharynx). It produces 'sore throat' and is usually associated with *tonsillitis.

viêm họng *(dt.)* viêm phần họng sau vom miếng mềm, sẽ gây loét họng* và thường kết hợp với viêm amidan

pharyngocoele *n.* a pouch or cyst opening off the pharynx (see branchial cyst).

thoát vị họng *(dt.)* một túi hay một nang mỏ ra ngoài họng.

pharyngoplegia *n.* muscular paralysis of the pharynx.

liệt cơ họng *(dt.)* liệt cơ ở họng.

pharyngoscope *n.* an 'endoscope for the examination of the pharynx.'

ống soi họng *(dt.)* một ống nội soi* dùng khám nghiệm họng.

pharynx */'fɛriŋks/ n.* a muscular tube, lined with mucous membrane, that extends from the beginning of the oesophagus (gullet) up to the base of the skull. It is divided into the *nasopharynx, *oropharynx, and *laryngopharynx (see illustration) and it communicates with the posterior *nares, *Eustachian tube, the mouth, larynx, and oesophagus. The pharynx acts as a passageway for food from the mouth to the oesophagus, and as an air passage from the nasal cavity and mouth to the larynx. It also acts as a resonating chamber for the sounds produced in the larynx. -**pharyngeal** *adj.*

họng *(dt.)* một ống cơ có lót niêm mạc, chạy từ đầu thực quản lên tới đáy hộp sọ. Họng chia ra thành họng mũi*, họng tai*, và họng thanh quản* (xem hình), và thông với lỗ mũi* sau, với Eustache, miếng, thanh quản, và thực quản. Họng hoạt động như một đường đi qua cho thực phẩm từ miếng vào thực quản, và cũng là đường khí từ xoang mũi và miếng đến thanh quản. Họng cũng hoạt động như một phòng cộng hưởng cho các âm sinh ra trong thanh quản. -**pharyngeal** *(it.)*

phenacemide *n.* an 'anticonvulsant drug used in the treatment of epilepsy. It is administered by mouth; side-effects include diges-

tive upsets, fever, and rash. Mental changes and damage to liver, kidneys, and bone marrow may also occur.

(dt) một thuốc chống co giật" dùng trong điều trị bệnh động kinh. Thuốc dùng uống, các tác động phụ gồm rối loạn tiêu hóa, sốt, và phát ban. Cũng có thể xảy ra những thay đổi về tâm trí và tổn hại gan, thận, và tủy xương.

phenacetin *n.* an *analgesic drug that also reduces fever, used to relieve mild or moderate pain. It is administered by mouth; side-effects may include sweating and skin rashes. Because prolonged high doses may cause kidney damage, its use in Britain was restricted by law in 1974.

(dt) một loại thuốc giảm đau" cũng có tính chất giảm sốt, dùng giảm đau từ nhẹ tới vừa. Thuốc dùng uống, tác động phụ có thể gồm ra mồ hôi và phát ban ngoài da. Vì dùng lâu dài với liều cao có thể gây tổn hại thận, thuốc này đã bị giới hạn sử dụng tại Vương quốc Anh theo luật 1974.

phenazocine *n.* an *analgesic drug used for rapid relief of moderate or severe pain. It is administered by mouth or injection; side-effects may include digestive upsets and dizziness, and prolonged use may lead to 'dependence'. Trade name: **Narphen**.

(dt) một loại thuốc giảm đau" dùng giảm nhanh các cơn đau từ vừa tới nặng. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ có thể gồm rối loạn tiêu hóa và choang váng, và dùng lâu dài có thể bị nghiện". Tên thương mại: **Narphen**.

phenazopyridine *n.* an *analgesic drug used to relieve pain in inflammatory conditions of the bladder and urinary tract, such as cystitis and urethritis. It is administered by mouth and patients with kidney disease. It may damage the red blood cells. Trade name: **Pyridium**.

(dt) một loại thuốc giảm đau dùng giảm đau trong các tình trạng viêm ở bàng quang và đường tiểu như viêm bàng quang và viêm niệu đạo. Thuốc dùng uống, đôi khi gây rối loạn tiêu hóa; ở những người có bệnh thận, thuốc có thể gây tổn hại hồng cầu. Tên thương mại: **Pyridium**.

phenelzine *n.* a drug used to relieve depression and anxiety (see MAO inhibitor). It

is administered by mouth; side-effects include dizziness, drowsiness, tiredness, and digestive upsets. Trade name: **Nardil**.

(dt) một loại thuốc dùng giảm trầm cảm và lo âu (xem thuốc ức chế MAO). Tác động phụ gồm choáng váng, buồn ngủ, mệt mỏi, và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: **Nardil**.

pheneturide *n.* an *anticonvulsant drug used in the treatment of major types of epilepsy. It is administered by mouth; side-effects may include lack of muscular coordination, loss of appetite, and skin reactions. Trade name: **Benuride**.

(dt) một loại thuốc chống co giật" dùng chữa trị các kiểu động kinh chính. Thuốc dùng uống; tác động phụ có thể gồm thiếu điều hòa cơ, mất ăn ngon và phản ứng da. Tên thương mại: **Benuride**.

phenformin *n.* a drug that reduces blood sugar levels and is used to treat *diabetes. It is administered by mouth; side-effects include a metallic taste in the mouth and digestive upsets. Trade names: **Dibotin**, **Dipar**, **Meltrol**.

(dt) một loại thuốc làm giảm mức đường huyết dùng chữa đái tháo đường". Thuốc dùng uống, tác động phụ gồm việc thấy có vị kim loại trong miệng và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: **Dibotin**, **Dipar**, **Meltrol**.

phenindione *n.* an *anticoagulant drug used to treat thrombosis in the blood vessels of the heart and limbs. It is administered by mouth or injections; side-effects may include skin rashes, fever, and diarrhoea. Trade name: **Dindevan**.

(dt) một loại thuốc kháng đông dùng chữa chứng huyêt khối trong các mạch máu ở tim và các chi. Thuốc dùng uống hay chích; tác động phụ có thể gồm phát ban ngoài da, sốt, và tiêu chảy. Tên thương mại: **Dindevan**.

pheniramine *n.* an *antihistamine used to treat allergic reactions such as hay fever and hives. It is administered by mouth or is applied to the skin in an ointment; side-effects may include drowsiness, digestive upsets, and skin reactions. Trade name: **Daneral**.

(dt) một loại thuốc kháng histamin" dùng chữa các phản ứng dị ứng như sốt cổ khổ và chứng phát ban. Thuốc dùng uống hay làm pommat thoa ngoài da; tác động phụ có thể

gồm buồn ngủ, rối loạn tiêu hóa và phản ứng da. Tên thương mại: *Daneral*.

phenmetrazine *n.* a drug that reduces the appetite and was formerly used in the treatment of obesity. It is administered by mouth and its actions and side-effects are similar to those of *amphetamine. Prolonged use and large doses may cause mental depression and 'dependence'.

(*dt*) một loại thuốc làm giảm ăn ngon, trước đây dùng chữa bệnh béo phì. Thuốc dùng uống, tác động và tác động phụ giống như amphetamine. Dùng lâu dài và dùng liều cao có thể gây suy nhược trí tuệ và nghiện thuốc'.

phenobarbitone/'fēnə'bərbətōn/ *n.* a 'barbiturate drug used to treat insomnia and anxiety and as an anticonvulsant in the treatment of epilepsy. It is administered by mouth or injection; side-effects may include drowsiness and skin sensitivity reactions, and dependence may result from continued use.

(*dt*) một loại barbiturate" dùng chữa mất ngủ và lo âu, và dùng như một thuốc chống co giật để chữa bệnh động kinh. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ có thể gồm buồn ngủ và phản ứng mẫn cảm ngoài da, và dùng lâu dài có thể gây nghiện'.

phenol (carbolic acid)/'fēnl/ *n.* a strong disinfectant used for cleansing wounds, treating inflammations of the mouth, throat, and ear, and as a preservative in injections. It is administered as solution, ointments, and lotions and is highly toxic if taken by mouth.

(*dt*) một loại thuốc diệt trùng mạnh dùng rửa sạch các vết thương, chữa viêm trong miệng, họng, và tai, và làm chất bảo quản trong các thuốc chích. Thuốc dùng dưới dạng dung dịch, pom-pát, hay thuốc nước, và có tính gây độc cao nếu uống phải.

phenolphthalein *n.* an irritant laxative administered by mouth, usually given at night to act the following morning. Side-effects may include stomach cramps.

(*dt*) một loại thuốc nhuận tràng" kích thích dùng uống, thường dùng ban đêm để hoạt động vào sáng hôm sau. Tác động phụ gồm co cứng dạ dày.

phenolsulphonphthalein *n.* a red dye

administered by injection in a test for kidney function.

(*dt*) một loại thuốc nhuộm màu đỏ dùng chích để thử nghiệm chức năng thận.

phenothiazines *n.* a group of chemically related compounds with various pharmacological actions. Some (e.g. *chlorpromazine and *trifluoperazine) are major tranquilizers; others (e.g. *piperazine) are anthelmintics.

(*dt*) một nhóm các hợp chất có liên hệ với nhau về mặt hóa học và có những tác động được lý khác nhau. Một số chất như chlorpromazine' và trifluoperazine là các thuốc chống giun sán.

phenotype *n.* the observable characteristics of an individual, which result from interaction between the genes he possesses ('genotype') and the environment.

biểu hình(*dt*) các đặc tính quan sát được của một cá thể có được do tương tác giữa các gen của cá thể (gen hình) và môi trường.

phenoxybenzamine *n.* a drug that dilates blood vessels (see vasodilator). It is used to reduce blood pressure and to treat conditions involving poor circulation, such as Raynaud's disease and chilblains. It is administered by mouth or injection and may cause dizziness and fast heart beat. Trade name *Dibenzyline*.

(*dt*) một loại thuốc làm giãn các mạch máu (xem thuốc giãn mạch), dùng giảm huyết áp và chữa các tình trạng liên quan đến tuần hoàn kém như bệnh Raynaud và bệnh cuốc. Thuốc dùng uống hay chích và có thể gây buồn ngủ và tim đập nhanh. Tên thương mại: *Dibenzyline*.

phenoxymethypenicillin *n.* an antibiotic, similar to *penicillin, used to treat infections caused by a wide variety of microorganisms. It is administered by mouth and may cause diarrhoea and allergic reactions.

(*dt*) một loại kháng sinh" tương tự như penicillin dùng chữa các bệnh nhiễm do vi trùng thuộc nhiều nhóm khác nhau gây ra. Thuốc dùng uống và có thể gây tiêu chảy và các phản ứng dị ứng.

phenouximide *n.* an anticonvulsant drug used to prevent or reduce petit mal fits in

P

epilepsy It is administered by mouth; side-effects may include dizziness, drowsiness, nausea, and loss of appetite.

(d) một loại thuốc chống co giật dùng ngua hay giảm các cơn petit mal trong bệnh động kinh. Thuốc dùng uống, các tác động phụ có thể gồm choang váng, buồn ngủ, buồn nôn, và mất ăn ngon.

phentermine n. a 'sympathomimetic drug that suppresses the appetite and is used in the treatment of obesity. It is administered by mouth, side-effects include dry mouth, nausea, and restlessness, and continued use produces 'tolerance'. Trade names *Duromine, Ionamin*.

(d) một loại thuốc giống giao cảm' ức chế sự ăn ngon dùng chữa bệnh béo phì. Thuốc dùng uống; tác động phụ gồm khó miếng, buồn nôn và bồn chồn, dùng lâu sẽ sinh dùng nạp". Tên thương mại: *Duromine, Ionamin*

phenotolamine n. a drug that dilates blood vessels (see vasodilator) and is used to reduce blood pressure in 'pheochromocytoma' and to treat conditions of poor circulation such as Raynaud's disease and chilblains. It is administered by mouth or injection, side-effects include fast heart beat and digestive upsets. Trade name: *Rogitine*.
 (d) một loại thuốc làm giãn các mạch máu (xem thuốc giãn mạch), dùng giảm huyết áp trong bệnh u tế bào ưa crôm, và chữa các tình trạng tuần hoàn kém như bệnh Raynaud và bệnh cười. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ gồm tim đập nhanh và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: *Rogitine*.

phenylalanine n. an 'essential amino acid that is readily converted to tyrosine. Blockade of this metabolic pathway gives rise to 'phenylketonuria', which is associated with the excretion of large amounts of phenylalanine and phenylpyruvic acid in the urine and retarded mental development.

(d) một amino acid thiết yếu' sẵn sàng biến đổi thành tyrosine. Khi đường chuyển hóa này bị ngăn chặn sẽ sinh ra chứng phenylketone-niệu, kết hợp với việc bài tiết một số lượng lớn phenylalanine và phenylpyruvic acid trong nước tiểu và chậm phát triển tâm trí.

phenylbutazone n. an 'analgesic drug that reduces fever and inflammation and is used to relieve pain in rheumatic and related diseases. It is administered by mouth or injection; common side-effects include digestive upsets, rashes, and fluid retention. Trade names: *Butazolidin, Butazone, Flexazone*.

(d) một loại thuốc giảm đau* cũng có tính giảm sốt và giảm viêm, dùng giảm đau trong các bệnh thấp và các bệnh liên quan. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ thường thấy gồm rối loạn tiêu hóa, phát ban, và lưu giữ dịch. Tên thương mại: *Butazolidin, Butazone, Flexazone*.

phenylephrine n. a drug that constricts blood vessels (see sympathomimetic). It is given by injection to increase blood pressure, in a nasal spray to relieve nasal congestion, and in eye-drops to dilate the pupils. Irritation may occur when applied. Trade name: *Neophryn*.

(d) một loại thuốc gây co thắt các mạch máu (xem thuốc giống giao cảm). Thuốc dùng chích để tăng huyết áp, dùng xịt mũi để giảm xung huyết mũi, và làm thuốc nhỏ mắt để gây giãn đồng tử. Dùng thoa có thể gây kích thích. Tên thương mại: *Neophryn*.

phenylketonuria n. an inborn defect of protein metabolism causing an excess of the amino acid phenylalanine in the blood, which damages the nervous system and leads to severe mental retardation. Screening of newborn infants by testing a blood sample for phenylalanine (the *Guthrie test*) enables the condition to be detected soon enough for dietary treatment to prevent any brain damage: the baby's diet contains proteins from which phenylalanine has been removed. The gene responsible for phenylketonuria is recessive, so that a child is affected only if both parents are carriers of the defective gene.

phenylketone niệu(d) một khuyết tật bẩm sinh về chuyển hóa protein, gây có quá mức amino acid phenylalanine trong máu. làm tổn hại hệ thần kinh và đưa đến chậm phát triển trí tuệ nghiêm trọng. Sàng lọc các trẻ sơ sinh bằng cách thử nghiệm tim phenylalanine trong máu (thử nghiệm Gunther) sẽ giúp phát hiện được tình trạng này dù sớm đã

ngừa mọc tủy hai nǎo, chế độ ăn của bé sẽ chứa các protein đã được lấy đi phenylalanine. Gen 'chứ trách nhiệm về chứng phenylketone-niêu là một gen liết, vì vậy đứa trẻ chỉ bệnh khi cả hai cha mẹ đều mang gen khuyết tật này.

phenylpropanolamine *n.* a drug with actions similar to those of *ephedrine. It is used to relieve allergic conditions, such as asthma and hay fever, and nasal congestion, and is administered by mouth, injection, or by inhalation. Side-effects may include dizziness, headache, digestive disorders, sweating, and thirst.

(dt) một loại thuốc có tác động tương tự như ephedrine dùng giảm các tình trạng dị ứng như suyễn và sốt cổ khô, và xoang huyêt mũi. Thuốc dùng uống, chích hay hít. Tác động phụ có thể gồm choáng váng, nhức đầu, rối loạn tiêu hóa, ra mồ hôi, và khát.

phenylthiocarbamide (PTC) *n.* a substance that tastes bitter to some individuals but is tasteless to others. Response to PTC appears to be controlled by single pair of genes (*alleles); ability to taste PTC is 'dominant' to the inability to taste it.

(dt) một chất có một số người nếm thấy đắng, nhưng người khác lại không có vị gì. Đáp ứng với PTC có vẻ chỉ do một cặp gen (allele) kiểm soát, khả năng nếm PTC là tính 'trội' so với không có khả năng nếm.

phenytoin *n.* an anticonvulsant drug used to control major (grand mal) and focal fits. It is administered by mouth or injection; the side-effects include gum hypertrophy, hirsutism, and skin rashes. Overdosage causes unsteadiness. Trade name: Epanutin.

(dt) một loại thuốc chống co giật dùng chữa các cơn động kinh lớn (grand mal) và cục bộ. Thuốc dùng uống hay chích; tác động phụ thường gồm phì đại nướu, rậm lông, và phát ban ngoài da. Dùng quá liều sẽ gây đái không vững. Tên thương mại: Epanutin.

phial /'fɪəl/ *n.* a small glass bottle for storing medicines or poisons.

chai thuốc (dt) một chai nhỏ bằng thủy tinh đựng dung thuốc hay các chất độc.

-philia suffix denoting morbid craving or attraction. Example: nyctophilia (for darkness). *hiếp vi ngữ chỉ ao ước hay bị lôi cuốn bởi*

cách bệnh hoạn. *Thí dụ: nyctophilia (chứng hấp bong tối)*

phimosis *n.* narrowing of the opening of the foreskin, which cannot therefore be drawn back over the underlying glans penis. This predisposes to inflammation (*see balanitis, balano-posthitis*), which results in further narrowing. Treatment is by surgical removal of the foreskin (*circumcision).

hẹp bao quy đầu (dt) hẹp lỗ mở của bao quy đầu, vì vậy không thể kéo về phía sau qua quy đầu phia dưới. Điều này sẽ tạo điều kiện cho viêm (xem quy đầu, viêm bao quy đầu) làm lỗ mở lại bị hẹp thêm. *Chữa trị bằng phẫu thuật cắt bỏ bao quy đầu (cắt bao quy đầu).*

phleb- (phlebo-) prefix denoting a vein or veins. Example: *phlebectomy* (abnormal position of).

tiếp đầu ngữ chỉ một hay nhiều tĩnh mạch. Thí dụ phlebectomy (vị trí bất thường của các tĩnh mạch).

phlebectomy *n.* the surgical removal of a vein (or part of a vein), sometimes performed for the treatment of varicose veins in the legs (*varicectomy*).

cắt bỏ tĩnh mạch (dt) phẫu thuật cắt bỏ một tĩnh mạch (hay một phần tĩnh mạch), đôi khi thực hiện để chữa trị chứng giãn tĩnh mạch chân (cắt bỏ tĩnh mạch giãn).

phlebitis /'flə'bɪtɪs/ *n.* inflammation of the wall of a vein, which is most commonly seen in the legs as a complication of 'varicose veins'. A segment of vein becomes painful and tender and the surrounding skin feels hot and appears red. Thrombosis (*thrombophlebitis*) commonly develops. Treatment consists of elastic support together with drugs, such as phenylbutazone, to relieve the inflammation and pain. Anticoagulants are not used (*compare phlebothrombosis*). Phlebitis may also complicate sepsis (*see pylephlebitis*) or cancer, especially of the stomach, bronchus, or pancreas. In pancreatic cancer the phlebitis may affect a variety of veins (*thrombophlebitis migrans*).

viêm tĩnh mạch (dt) viêm thành tĩnh mạch, thường thấy nhất ở các chân như một biến chứng của bệnh giãn tĩnh mạch. Một

p

đoạn tĩnh mạch bị đau và mềm ra, và da chung quanh cảm thấy nóng và đỏ. Thường có huyết khối (viêm tĩnh mạch có huyết khối). Chữa trị gồm nâng đỡ chân tối và dùng thuốc như phenylbutazone để giảm viêm và đau. Không dùng thuốc kháng đông (so sánh với huyết khối tĩnh mạch). Viêm tĩnh mạch có thể co biến chứng nhiễm trùng (xem viêm tĩnh mạch cửa) hay ung thư, đặc biệt dạ dày, phế quản, hay tuyến tụy. Trong ung thư tuyến tụy, viêm tĩnh mạch có thể ảnh hưởng đến nhiều tĩnh mạch (viêm tĩnh mạch huyết khối di trú).

phlebography *n. see venography.*

phép ghi mạch tĩnh mạch (dt) *xem phân tích chủ venography.*

phlebolith *n. a stone-like structure, usually found incidentally on abdominal X-ray, that results from deposition of calcium in a venous blood clot. It appears as a small round white opacity in the pelvic region. It does not produce symptoms and requires no treatment.*

sỏi tĩnh mạch(dt) *một cấu trúc giống như sỏi, thường thấy bất ngờ khi chụp X-quang vùng bụng, gây ra do đóng vôi trong một cục máu đông tĩnh mạch. Sỏi này thấy như một vết mờ trắng tròn nhỏ trong vùng khung chậu. Sỏi không gây triệu chứng và không cần chữa trị.*

phlebosclerosis (venosclerosis) *n. a rare degenerative condition of unknown cause, that affects the leg veins of young men. The vein walls become thickened and feel like cords under the skin. It is not related to arteriosclerosis and needs no treatment.*

xo cứng tĩnh mạch(dt) *một tình trạng thoái hóa hiếm gặp, không rõ nguyên nhân. ảnh hưởng đến tĩnh mạch chân của những người còn trẻ. Các thành tĩnh mạch bị dày lên và thấy như các sợi dây thừng dưới da. Chứng này không liên quan đến xo cứng động mạch và không cần chữa trị.*

phlebothrombosis *n. obstruction of a vein by a blood clot, without preceding inflammation of its wall. It is most common within the deep veins of the calf of the leg (in contrast to thrombophlebitis, which affects superficial leg veins (see phlebitis)). Prolonged bed rest, heart failure, pregnancy,*

injury, and surgery predispose to thrombosis by encouraging sluggish blood flow. Many of these conditions are associated with changes in the clotting factors in the blood that increase the tendency to thrombosis; these changes also occur in some women taking oral contraceptives.

The affected leg may become swollen and tender. The main danger is that the clot may become detached and give rise to 'pulmonary embolism'. Regular leg exercises help to prevent phlebothrombosis, and anticoagulant drugs (such as warfarin and heparin) are used in prevention and treatment. Large clots may be removed surgically in the operation of thrombectomy to relieve leg swelling.

huyết khối tĩnh mạch(dt) *tắc một tĩnh mạch do có cục máu đông, mà không có viêm tĩnh mạch trước đó. Chứng này thường thấy nhất trong các tĩnh mạch gần ở bắp chân (ngược lại với huyết khối tĩnh mạch ảnh hưởng đến các tĩnh mạch bể mặt (xem viêm tĩnh mạch)). Nằm nghỉ trên giường lâu ngày, suy tim, mang thai, tổn thương và phẫu thuật sẽ đưa đến chứng huyết khối vì làm chậm dòng máu chảy. Nhiều ca trong số các tình trạng này có kết hợp với thay đổi các yếu tố đông máu trong máu làm tăng khuynh hướng tạo huyết khối, những thay đổi này cũng xảy ra ở một số phụ nữ có dùng thuốc tránh thai đường miệng.*

Chân bị chứng này có thể bị sưng và mềm ra. Nguyên cơ chính là việc cục đông có thể rời ra và gây nghẽn mạch phổi". Tập thể dục chân đều đặn sẽ giúp phòng ngừa huyết khối tĩnh mạch, và các loại thuốc kháng đông (như warfarin và heparin) được dùng trong phòng ngừa và chữa trị. Cục máu đông lớn có thể lấy ra bằng phẫu thuật trong thao tác lấy bỏ cục nghẽn mạch để giảm sưng chân.

Phlebotomus *n. see sandfly.*

(dt) xem ruồi cát.

phlebotomy (venesection) *n. the surgical opening or puncture of a vein in order to remove blood (in the treatment of 'polycythaemia) or to infuse fluids, blood, or drugs in the treatment of many conditions. It may also be required for cardiac catheterization and angiography.*

rạch mó tĩnh mạch(dt) *.phẫu thuật mó*

hay chọc một tĩnh mạch để lấy máu ra (trong chữa trị chứng da hồng cầu) hay để truyền dịch, máu, hay thuốc khi chữa trị nhiều loại bệnh. Cũng có thể phải mở tĩnh mạch khi đặt ống thông tim và khi chụp X-quang tim mạch**

phlegm /flem/ *n.* a nonmedical term for ‘sputum’.

đờm dài /dī/ *một từ không chuyên môn y học dùng cho đám*.*

phlegmon *n.* Archaic inflammation of connective tissue, leading to ulceration.

viêm tấy /dī/ *từ cũ viêm các mô liên kết đưa đến loét.*

phlycten *n.* a small pinkish-yellow nodule surrounded by a zone of dilated blood vessels that occurs in the conjunctiva or in the cornea. It develops into a small ulcer that heals without trace in the conjunctiva but produces some residual scarring in the cornea. Phlyctens, which are prone to recur, are thought to be due to a type of allergy to the tubercle bacillus

nốt phồng /dī/ *một hột nhỏ màu vàng hồng nhạt, có một vùng mạch máu giãn ra bao quanh, thấy trong kết mạc hay võng mạc. Nốt phồng sẽ phát triển thành một vùng loét nhỏ rồi lành đi không để lại dấu vết gì trên kết mạc nhưng sẽ sinh ra sẹo trong giác mạc. Các nốt phồng thường sẵn sàng tái phát và được cho là do một kiểu dị ứng với trực khuẩn lao.*

phobia /'fobɪə/ *n.* a pathologically strong ‘fear of a particular event or thing. Avoiding the feared situation may severely restrict one’s life and cause much suffering. The main kinds of phobia are *specific phobias*, ‘isolated fears of particular things, such as sharp knives); *agoraphobia*, *social phobias* of encountering people; and *animal phobias*, as of spiders, rats, or dogs (see also preparedness). Treatment is with behaviour therapy, especially *desensitization and ‘flooding.’ Psychotherapy and drug therapy are also useful.

ám ánh sơ /dī/ *sơ và có tính cách bệnh lý về một biến cố hay một vật đặc biệt. Tranh tinh huống gây sơ có thể giới hạn nghiêm trọng đời sống của một cá thể và gây*

ra nhiều đau khổ. Các loại ám ánh sơ chính là ám ánh sơ đặc hiệu (sơ riêng biệt các vật đặc biệt, như dao nhọn), chứng sợ khoảng rộng; ám ánh sơ xã hội sơ gặp người; và ám ánh sơ súc vật như sợ bọ cạp, chuột, hay chó (cũng xem chuẩn bị sẵn sàng). Chữa trị bằng liệu pháp cư xử, đặc biệt giải cảm thư và gây tran ngập*. Tâm lý trị liệu và liệu pháp cũng có công hiệu.*

-phobia suffix denoting morbid fear or dread.

tiếp vĩ ngữ chỉ sợ không lành mạnh hay kinh sợ.

phocomelia *n.* congenital absence of the upper arm and/or upper leg, the hands or feet or both being attached to the trunk by a short stump. The condition is extremely rare except as a side-effect of the drug ‘thalidomide’ taken during early pregnancy.

quái thai ngắn chi /dī/ *thiếu bẩm sinh cánh tay trên và/hay chân trên, bàn tay hay bàn chân hay cả hai chỉ nối với thân bằng một mẩu ngắn. Tình trạng này rất hiếm thấy, trừ khi dùng thalidomide* trong những tháng đầu khi mang thai.*

phocodine *n.* a drug that suppresses coughs and reduces irritation in the respiratory system (see antiflussive). It is administered by mouth in cough mixtures and sometimes causes nausea and drowsiness.

(dī) một loại thuốc chữa ho và giảm kích thích trong hệ hô hấp (xem thuốc chống ho). Thuốc dùng uống (pha trong các hỗn dịch trị ho) và đôi khi gây buồn nôn và buồn ngủ.

phon *n.* a unit of loudness of sound. The intensity of a sound to be measured is compared by the human ear to a reference tone of 2×10^{-5} pascal sound pressure and 1000 hertz frequency. The intensity of the reference tone is increased until it appears to be equal in loudness to the sound being measured; the loudness of this sound in phon is then equal to the number of decibels by which the reference tone has had to be increased.

phon /dī/ *đơn vị về âm lượng. Cường độ âm cần đo được đếm so sánh với tai người với một âm chuẩn có áp lực âm bằng 2×10^{-5} pascal và tần số 1000 hertz. Cường độ âm chuẩn được tăng lên cho tới khi có được âm*

tương bằng với âm muốn do. Âm tương của âm muốn do tinh bằng phon sẽ bằng số decibel phải tăng lên của âm chuẩn.

phon- (phono-) prefix denoting sound or voice.

tiếp đầu ngữ chỉ âm hay giọng.

phonasthenia n. weakness of the voice, especially when due to fatigue.

phát âm yếu(at) tiếng nói yếu ớt, đặc biệt khi da mệt mỏi.

phonation n. the production of vocal sounds, particularly speech.

sự phát âm(dt) sự phát tiếng từ miệng, đặc biệt về ngôn ngữ.

phonocardiogram n. see electrocardiograph. -phonocardiography n.

tâm âm ký(dt) xem điện tâm âm ký. -phonocardiography dt

-phoria suffix denoting (in ophthalmology) an abnormal deviation of the eyes or turning of the visual axis. Example: *heterophoria* (tendency to squint).

tiếp vi ngữ chỉ (trong nhãn khoa) mắt lệch lạc bất thường ở mắt hay quay ra khỏi trục nhìn. Ví dụ heterophoria (khuynh hướng lệch).

Phormia n. a genus of non-bloodsucking flies, commonly known as blowflies. The maggot of *P. regina* normally breeds in decaying meat but it has occasionally been found in suppurating wounds, giving rise to a type of 'myiasis'.

*(dt) một giống ruồi không hút máu, thường gọi là ruồi xanh (nhặng). Giới của *P. regina* thường sống trong thịt đang phân hủy nhưng có thể thấy ngẫu nhiên trong các vết thương đang làm mủ, gây ra một loại bệnh giòn.*

phosgene/ 'fɒzdʒɪn/ n. a poisonous gas developed during World War I. It is a choking agent, acting on the lungs to produce oedema, with consequent respiratory and cardiac failure.

(dt) một loại hơi độc, phát triển trong Thế chiến I. Đây là một tác nhân gây ngạt, tác động trên phổi sinh ra phù nề, rồi sau đó là suy hô hấp và suy tim.

phosphagen n. creatine phosphate (see creatine).

(dt) creatine phosphate (xem creatine).

phosphataemia n. the presence of phosphates in the blood. Sodium, calcium, potassium, and magnesium phosphates are normal constituents.

phosphat-huyết(dt) có các phosphate trong máu. Sodium, calcium, potassium, và magnesium phosphate là các phần của thành phần thường.

phosphatase n. one of a group of enzymes capable of catalysing the hydrolysis of phosphoric acid esters. An example is glucose-6-phosphatase, which catalyses the hydrolysis of glucose-6-phosphate to glucose and phosphate. Phosphatases are important in the absorption and metabolism of carbohydrates, nucleotides, and phospholipids and are essential in the calcification of bone. Acid phosphatase is present in kidney, semen, serum, and the prostate gland. Alkaline phosphatase occurs in teeth, developing bone, plasma, kidney, and intestine.

(dt) một trong nhóm các enzyme có khả năng thủy phân các ester của phosphoric acid. Ví dụ như glucose-6-phosphatase xúc tác thủy phân glucose-6-phosphate thành glucose và phosphate. Các phosphatase có vai trò quan trọng trong hấp thu và chuyển hóa các carbohydrate, nucleotide, và phospholipid, và thiết yếu trong sự vôi hóa các xương. Phosphatase acid thấy trong thận, tinh dịch, huyết thanh và tinh dịch. Phosphatase kiềm trong răng, xương đang phát triển, huyết tương, thận, và ruột.

phosphatidylcholine n. see lecithin.

(dt) xem lecithin.

phosphatidylserine n. a cephalin-like

phospholipid containing the amino acid serine.

It is found in brain tissue. See also cephalin.

(dt) một phospholipid giống như cephalin có chứa amino acid serine, thấy trong mô não.

Cũng xem cephalin.

phosphaturia (phosphuria) n. the presence of an abnormally high concentration of phosphates in the urine, making it cloudy. The condition may be associated with the formation of stones (calculi) in the kidneys or bladder.

phosphat niệu (phospho niệu)(dt)

tình trạng có năng độ phosphat cao bất thường trong nước tiểu, làm cho nước tiểu bị vẫn đặc. Tình trạng này có thể kết hợp với việc thành lập sỏi trong thận hay bằng quang.

phosphocreatine *n.* creatine phosphate (see creatine).

(dt) *creatine phosphate* (xem creatine)

phosphofructokinase *n.* an enzyme that catalyses the conversion of fructose-6-phosphate to fructose-1,6-diphosphate. This is an important reaction occurring during the process of *glycolysis.

(dt) một enzyme xúc tác biến đổi fructose-6-phosphate thành fructose-1,6-diphosphate.

Đây là một phản ứng quan trọng trong tiến trình hủy glucose.

phospholipid *n.* a lipid containing a phosphate group as part of the molecule. Phospholipids are constituents of all tissues and organs, especially the brain. They are synthesized in the liver and small intestine and are involved in many of the body's metabolic processes. Examples are *ce-phalins, *lecithins, plasmalogens, and phosphatidylserine.

(dt) một lipid* có chứa nhóm phosphat như một thành phần phân tử. Phospholipid là chất cấu thành của tất cả các mô và cơ quan, đặc biệt trong não. Các phospholipid được tổng hợp trong gan và ruột non và liên quan đến nhiều tiến trình chuyển hóa trong cơ thể. Thị dụ như các cephalin*, lecithin, plasmalogen, và phosphatidyl serine.

phosphonecrosis *n.* the destruction of tissues caused by excessive amounts of phosphorus in the system. The tissues likely to suffer in phosphorus poisoning are the liver, kidneys, muscles, bones, and the cardiovascular system.

hoại tử do nhiễm độc phospho(dt) sự tiêu hủy các mô gây ra do có quá nhiều phospho trong hệ thống. Các mô có khả năng bị nhiễm độc phospho là gan, thận, cơ xương, và hệ tim mạch

phosphorus/ *[fɪləʊrəs]* *n.* a nonmetallic element. Phosphorus compounds are major constituents in the tissues of both plants and animals. In man phosphorus is mostly concentrated in *bone. However, certain phos-

phorus-containing compounds - for example adenosine triphosphate (*ATP) and *creatine phosphate - play an important part in energy conversions and storage in the body. In a pure state, phosphorus is toxic.

phospho(dt) một nguyên tố không kim loại.

Các hợp chất phospho là những phần cấu thành chính trong các mô của cả thực vật và động vật. Ở người, phospho tập trung chủ yếu trong xương*. Tuy nhiên, một số hợp chất có chứa phospho - thí dụ adenosine triphosphate (ATP*) và creatinine phosphate* - giữ vai trò quan trọng trong biến đổi và tồn trữ năng lượng trong cơ thể. Ở dạng tinh khiết, phospho là chất độc.

phosphorylase *n.* any enzyme that catalyses the combination of an organic molecule (usually glucose) with a phosphate group (phosphorylation). Phosphorylase is found in the liver and kidney, where it is involved in the breakdown of glycogen to glucose-1-phosphate.

(dt) một enzyme xúc tác việc kết hợp một phân tử hữu cơ (thường là glucose) với một nhóm phosphat (phosphoryl hóa). Phosphorylase thấy trong gan và thận, ở đó enzyme này liên quan đến việc phân hủy glycogen thành glucose-1-phosphate.

phot- (photo-) prefix denoting light.

tiếp đầu ngữ chỉ ánh sáng.

photalgia *n.* pain in the eye caused by very bright light.

dau do ánh sáng(dt) đau trong mắt do ánh sáng quá chói.

photocoagulation *n.* the destruction of tissue by heat released from the absorption of light shone on it. In eye disorders the technique is used to destroy diseased retinal tissue, occurring, for example, as a complication of diabetes; and to produce scarring between the retina and choroid, thus binding them together, in cases of *detached retina. Several instruments are available for producing the intense light needed; the principle is similar when lasers are used.

ngưng đông quang học(dt) việc tiêu hủy các mô bằng nhiệt phóng thích ra do hấp thu ánh sáng chiếu vào mô. Trong các rối loạn mắt, kỹ thuật này dùng tiêu diệt các mô bệnh

ở võng mạc, thí dụ khi bị biến chứng của bệnh da lão hóa, và có thể gây hóa ses giữa võng mạc và mạch máu, như vậy sẽ kết hợp hai mảng này với nhau trong các trường hợp bị bong võng mạc. Có nhiều dạng cụ dùng sản sinh ánh sáng có cường độ cần thiết; nguyên tắc cũng tương tự như khi dùng laser.

photodermatitis *n.* a condition in which the skin becomes sensitized to a substance (certain antiseptics used in soaps may be a trigger) but only those parts of the skin subsequently exposed to light react by developing dermatitis.

viêm da do ánh sáng (*dt*) tình trạng da bị nhạy cảm với một chất (một số thuốc sát trùng dùng trong xà bông có thể là nguyên nhân gây phát) nhưng chỉ có những phần da sau đó bị phơi ra ánh sáng mới có phản ứng phát ra viêm da.

photomicrograph *n.* an enlarged photographic record of an object taken through an optical or electron microscope. Compare micrograph.

chụp ảnh hiển vi (*dt*) hình phóng lớn mắt vật chụp qua kính hiển vi quang học hay kính hiển vi điện tử. So sánh với chụp vi ảnh.

photophobia *n.* an abnormal intolerance of light, in which exposure to light produces intense discomfort of the eyes with tight contraction of the eyelids and other reactions aimed at avoiding the light. In most cases the light simply aggravates already existing discomfort from eye disease. Photophobia may be associated with dilation of the pupils as a result of drug administration or with migraine, measles, German measles, or meningitis.

chứng sợ ánh sáng (*dt*) không dung nạp bất thường với ánh sáng, biểu lộ bằng những khó chịu dữ dội trong mắt khi tiếp cận với ánh sáng với các mi mắt nhấp nháy và phản ứng khác có mục đích tránh ánh sáng. Trong hầu hết các trường hợp, ánh sáng chỉ đơn giản làm trầm trọng thêm các khó chịu đã có sẵn do có bệnh mắt. Chứng sợ ánh sáng có thể kết hợp với các bệnh nhức nửa đầu, sởi, rubella (sởi Đức), hay viêm màng não.

photophthalmia *n.* inflammation of the eye due to exposure to light. It is usually

caused by the damaging effect of ultraviolet light on the cornea, for example in snow blindness.

viêm mắt cảm quang (*dt*) viêm mắt do tiếp xúc với ánh sáng. Bệnh thường gây ra do tác động gây tổn hại của tia tử ngoại trên giác mạc, thí dụ trong chứng mù tuyết.

photopic *adj.* relating to or describing conditions of bright illumination. For example, photopic vision is vision in bright light, in which the "cones of the retina are responsible for visual sensation. -photopia *n.*

chói (*tt*) liên quan tới hay mô tả các tình trạng khi gặp ánh sáng chói. Thí dụ nhìn thấy chói là nhìn trong ánh sáng chói, trong đó các tế bào hình nón* của võng mạc chịu trách nhiệm về cảm giác nhìn. - chứng chớp mắt (*dt*). -photopia *dt.*

photopsia *n.* the sensation of flashes of light caused by irritation of the retina of the eye, usually due to inflammation or slight movements of the retina.

chứng hoa mắt (*dt*) cảm thấy có lóa sáng gây ra do kích thích võng mạc, thường do viêm hay do các chuyển động nhẹ ở võng mạc.

photoretinitis *n.* damage to the retina of the eye caused by looking at the sun without adequate protection for the eyes. The retina may be burnt by the intense light focused on it; this affects the central part of the visual field, which may be permanently lost (sun blindness).

viêm võng mạc xạ quang (*dt*) tổn hại nhẹ võng mạc trong mắt do nhìn vào mặt trời mà không có bảo vệ mắt đầy đủ. Võng mạc có thể bị đốt cháy do ánh sáng mạnh hội tụ vào đó; điều này ánh hưởng đến vùng trung tâm của thị trường, và có thể bị mất vĩnh viễn (mù mặt trời).

photosensitivity *n.* abnormal and severe reaction of the skin to sunlight. -photosensitive *adj.*

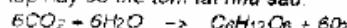
cảm quang (*dt*) phản ứng da nặng và bất thường với ánh sáng mặt trời. -photosensitive *tt.*

photosynthesis *n.* the process whereby green plants and some bacteria manufacture carbohydrates from carbon dioxide and water.

using energy absorbed from sunlight by the green pigment chlorophyll. In green plants this complex process may be summarized thus:

quang tổng hợp (dt) tiến trình nhờ đó các cây xanh và một số vi trùng tạo ra carbohydrate từ carbon dioxide và nước, dùng năng lượng ánh sáng mặt trời do sắc tố lục chlorophyll hấp thụ. Trong cây xanh tiến trình phức tạp này có thể tóm tắt như sau.

phototaxis n. movement of a cell or organism in response to a stimulus of light.

quang ứng động (dt) chuyển động của một tế bào hay một vi sinh vật đáp ứng với kích thích ánh sáng.

photuria n. the excretion of phosphorescent urine, which glows in the dark, due to the presence of certain phosphorus-containing compounds derived from phosphates.

quang niệu (dt) bài tiết nước tiểu có tính phát quang nên sẽ thấy sáng lên trong bóng tối. Điều này do nước tiểu có một số hợp chất chứa phospho có nguồn gốc từ phosphate.

phren- (*phreno-*) prefix denoting 1. the mind or brain 2. the diaphragm. 3. the phrenic nerve.

tiếp vĩ ngữ chỉ 1. tâm trí hay não. 2. mồ hoánh 3. dây thần kinh hoành

phrenemphraxis (phreniclasia) n. surgical crushing of a portion of the "phrenic nerve. This paralyses the diaphragm on the side operated upon, which is then pushed up by the abdominal contents, so pressing on the lung and partially collapsing it. Deliberate collapsing of the lung was a technique formerly used in the treatment of pulmonary tuberculosis.

nghẽn thần kinh hoành (ép thần kinh hoành) phẫu thuật nghiên một phần dây thần kinh hoành, làm liệt cơ hoành ở phía thao tác. Cố hoành như thế sẽ bị các cơ quan trong ổ bụng đẩy lên và ép vào phổi và làm phổi phản忢 bị xẹp lại. Cố tĩnh gây xẹp phổi là một kỹ thuật trước đây dùng chữa trị lao phổi.

-phrenia suffix denoting a condition of the mind. Example: *hebephrenia* (schizophrenia

affecting young adults).

tiếp vĩ ngữ chỉ một tình trạng tâm trí. Thi dụ *hebephrenia* (tâm thần phân liệt ở những người trưởng thành còn trẻ).

phrenic avulsion the surgical removal of a section of the "phrenic nerve, which paralyses the diaphragm. The procedure was used as a means of resting a lung infected with tuberculosis.

cắt bỏ dây thần kinh hoành (dt) u thuật cắt bỏ một đoạn dây thần kinh hoành, làm tê liệt cơ hoành. Theo tác này dùng như một phương tiện cho phổi nhiễm lao được nghỉ ngơi.

phrenicectomy n. surgical division or removal of part of the phrenic nerve. Partial removal of the nerve produces the same results as "phrenemphraxis and division (phrenicotomy); it is done because the nerve sometimes regenerates after the other procedures.

cắt dây thần kinh hoành (dt) phẫu thuật phân chia hay cắt bỏ một phần dây thần kinh hoành. Cắt bỏ một phần dây thần kinh cũng gây hiệu quả như làm nghiên dây thần kinh hoành và phân chia (mổ dây thần kinh hoành). Điều này thực hiện vì dây thần kinh hoành đổi khi tái sinh sau khi dùng các phương pháp khác.

phreniclasia n. see phrenemphraxis

ép dây thần kinh hoành xem nghiên dây thần kinh hoành.

phrenic nerve the nerve that supplies the muscles of the diaphragm. On each side it arises in the neck from the third, fourth, and fifth cervical spinal roots and passes downwards between the lungs and the heart to reach the diaphragm. Impulses through the nerves from the brain bring about the regular contractions of the diaphragm during breathing.

dây thần kinh hoành dây thần kinh cung cấp cho các cơ ở mồ hoành. Ở mỗi bên, dây này phát sinh trong cổ từ các rễ sống cổ thứ ba, thứ tư, và thứ năm rồi đi xuống dưới các lồng phổi và tim để đến mồ hoành. Các xung lực từ não qua dây thần kinh này sẽ gây ra những co thắt đều đặn của mồ hoành trong khi hô hấp.

P

phrenology *n.* the study of the bumps on the outside of the skull in order to determine a person's character. It is based on the mistaken theory that the skull becomes modified over the different functional areas of the cortex of the brain.

cốt tướng học (*dt*) khoa học về các búi ở bên ngoài hộp sọ để xác định tính cách của một người. Điều này dựa trên một lý thuyết sai lầm cho rằng hộp sọ sẽ biến đổi trên các vùng chức năng khác nhau của vỏ não.

phthiriasis *n.* infestation of the crab louse, **Phthirus pubis*, which causes intense itching; continued scratching by the patient may result in bacterial infection of the skin, phthiriasis can be treated with applications containing gamma benzene hexachloride.

bệnh phthirus (*dt*) nhiễm rận của *Phthirus pubis*: gây ngứa dữ dội, có thể gây nhiễm trùng da vì bệnh nhân gãi liên tục. Bệnh Phthirus có thể chữa bằng cách thoa các thuốc chứa gamma benzene hexachloride.

Phthirus *n.* a widely distributed genus of lice. The crab (or pubic) louse, *P. pubis*, is a common parasite of man that lives permanently attached to the body hair, particularly that of the pubic or perianal regions but also on the eyelashes and the hairs in the armpits. Crab lice are not known to transmit disease but their bites can irritate the skin (see phthiriasis). An infestation may be acquired during sexual intercourse or from hairs left on clothing towels, and lavatory seats.

(*dt*) một giống chấy rận có phần bối rộng. Rận của (hay rận mu) *P. pubis* là một ký sinh thường thấy ở người, thường xuyên bám vào lông cơ thể, đặc biệt lông ở vùng mu hay vùng quanh hậu môn, nhưng cũng thấy trên lông mì và lông nách. Rận ưa chưa được biết có truyền bệnh nào, nhưng vết rận đốt sẽ gây kích thích da (xem bệnh Phthitus). Có thể nhiễm bệnh do giao hợp, hay do các lông rơi trên quần áo, khăn, và ở bàn cầu ngát.

phthisis *n.* a former name for: 1. any disease resulting in wasting of tissues; 2. pulmonary tuberculosis.

bệnh teo, bệnh lao (*dt*) một tên cũ dùng cho 1. bất kỳ bệnh nào gây teo các mô. 2. bệnh lao phổi.

phycomycosis *n.* a disease caused by parasitic fungi of the genera *Rhizopus*, *Absidia*, and **Mucor*. The disease affects the sinuses, the central nervous system, the lungs, and the skin tissues. The fungi are able to grow within the blood vessels of lungs and nervous tissue, thus causing blood clots which cut off the blood supply (see infarction). Treatment with the antibiotic 'amphotericin has proved effective.

bệnh nấm *Phycomyces* (*dt*) một bệnh gây ra do nấm ký sinh thuộc các giống *Rhizopus*, *Absidia*, và *Mucor*. Bệnh ảnh hưởng tới các xoang, hệ thần kinh trung ương, phổi, và các mô da. Nấm có thể mọc trong các mạch máu phổi, gây ra các cục máu đông làm nghẽn nguồn cung cấp máu (xem sự sinh nhồi máu). Điều trị với kháng sinh amphotericin* tỏ ra có công hiệu.

phylogensis *n.* the evolutionary history of a species or individual.

phát triển chủng loại (*dt*) lịch sử tiến hóa của một loài hay một cá thể.

physi- (*physio-*) prefix denoting 1. physiology. 2. physical.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. sinh lý học 2. thuộc cơ thể.

physical /'fizɪkəl/ *adj.* (in medicine) relating to the body rather than to the mind. For example, a *physical sign* is one that a doctor can detect when examining a patient, such as abnormal dilation of the pupils or the absence of a knee-jerk reflex (see also functional disorder, organic disorder).

(thuộc) cơ thể (*dt*) (trong y học) liên quan đến cơ thể hơn là tâm trí. Thí dụ một dấu hiệu cơ thể là dấu hiệu bác sĩ cơ thể phát hiện được khi khám nghiêm bệnh nhân, như giãn đồng tử bất thường hay không có phản xạ giật đầu gối (cũng xem rối loạn chức năng, rối loạn hữu cơ).

physical medicine a medical specialty established by the Royal Society of Medicine in 1931. Initially the members pioneered clinics devoted to the diagnosis and management of rheumatic diseases, but later extended their interests to the rehabilitation of patients with physical disabilities ranging from asthma and hand injuries to back

trouble and poliomyelitis. The term has caused confusion in recent years, with many doctors preferring the description *rheumatology and rehabilitation* for this specialist activity. Since 1972, however, when the Royal College of Physicians approved it, physical medicine has become the generally accepted term. See also rheumatology.

y học cơ thể một chuyên ngành của y học do Hội y học Hoàng gia thành lập năm 1931. Lúc đầu các thành viên của hội lập ra các bệnh viện để chẩn đoán và xử lý các bệnh thấp, nhưng sau đó mở rộng phạm vi tới việc phục hồi các bệnh nhân bị bất lực về cơ thể, từ suyễn và lún thường tay cho đến những bệnh lung và bại liệt trẻ em. Từ này đã gây tên tuổi trong những năm gần đây khi nhiều bác sĩ thích dùng chữ bệnh thấp học và phục hồi để chỉ chuyên khoa này. Tuy nhiên, từ 1972, khi Trường y khoa Hoàng gia công nhận, y học cơ thể đã thường được công nhận. Cũng xem bệnh thấp học.

physician/fɪ'sɪʃn/ n. a registered medical practitioner who specializes in the diagnosis and treatment of disease by other than surgical means. In the USA the term is applied to any authorized medical practitioner. See also Doctor.

thầy thuốc (dt) một người hành nghề y khoa có đăng ký, chuyên về chẩn đoán và điều trị các bệnh bằng các biện pháp khác hơn là phẫu thuật. Tại Mỹ, từ này dùng cho bất kỳ người nào được phép hành nghề y khoa. Cũng xem bác sĩ

physiological solution one of a group of solutions used to maintain tissues in a viable state. These solutions contain specific concentrations of substances that are vital for normal tissue function (e.g. sodium, potassium, calcium, chloride, magnesium, bicarbonate, and phosphate ions, glucose, and oxygen). An example of such a solution is "Ringer's solution.

dung dịch sinh lý một trong nhóm các dung dịch dùng giữ các mô ở trạng thái sống được. Các dung dịch này có chứa những chất với nồng độ đặc hiệu thiết yếu cho chức năng bình thường của các mô (thí dụ các ion sodium, potassium, calcium, chloride, magnesium, bicarbonate và phosphate, glucose

và oxy). Thị dụ như *sung dịch Ringer*.

physiology/fɪzi'ɒlədʒi/ n. The science of the functioning of living organisms and of their component parts. -**Physiological** adj. -**physiologist** n.

sinh lý học (dt) khoa học về chức năng của các sinh vật sống và các bộ phận cấu thành của chúng. -**Physiological** (tt) -**physiologist** (dt)

physiotherapy/fɪzɪə'terəpi/ n. the branch of treatment that employs physical methods to promote healing, including the use of light, infrared and ultraviolet rays, heat, electric current, massage, manipulation, and remedial exercise.

vật lý trị liệu (dt) một ngành trị liệu dùng các phương pháp vật lý để giúp lành bệnh, gồm việc dùng ánh sáng, các tia hồng ngoại và tử ngoại, nhiệt, dòng điện, thoa bớp, thao tác tay, và thể dục trị liệu.

physo- prefix denoting air or gas.

tiếp đầu ngữ chỉ không khí hay hơi.

physostigmine (eserine) n. a parasympathomimetic drug used mainly to constrict the pupil of the eye and to reduce pressure inside the eye in glaucoma. It is administered by injection, in eye-drops, or in an ointment; side-effects include digestive upsets and salivation.

(dt) một loại thuốc giống phó giao cảm chủ yếu dùng gây co thắt đồng tử mắt và giảm áp suất nội nhãn trong bệnh tăng nhãn áp. Thuốc dùng chích, trong thuốc nhỏ mắt hay trong pommat, tác động phụ gồm rối loạn tiêu hóa và tiết nước bọt.

phyt- (phyto-) prefix denoting plants; of plant origin.

tiếp đầu ngữ chỉ thực vật, có nguồn gốc thực vật.

phytomenadione n. a form of "vitamin K occurring naturally in green plants but usually synthesized for use as an antidote to over-dosage with anticoagulant drugs. It promotes the production of prothrombin, essential for the normal coagulation of blood.

(dt) một dạng vitamin K₁ thấy tự nhiên trong cây xanh nhưng thường được tổng hợp để dùng làm thuốc giải độc khi dùng quá liều các thuốc kháng đông huyết. Thuốc này sẽ gây

ra việc sản sinh prothrombin là chất thiết yếu cho việc đông máu bình thường.

phytophotodermatitis *n.* an eruption of large blisters occurring after exposure to light in people who have been in contact with certain plants, such as wild parsnip or cow parsley, to which they are sensitive.

viêm da cảm quang gốc thực vật (*dt*) sự mọc ra các bong nước lớn sau khi tiếp cận với ánh sáng ở những người đã tiếp xúc với một số thực vật như cây phong phong dai hay rau mùi tây, vì họ bị mẫn cảm với các thực vật này.

phytotoxin *n.* any poisonous substance (toxin) produced by a plant, such as any of the toxin produced by fungi of the genus *Amanita*.

độc tố thực vật (*dt*) bất kỳ chất độc (độc tố) nào do thực vật sinh ra, thí dụ như các độc tố của nấm thuộc giống *Amanita*.

pia (pia mater)/ .piə/ *n.* the innermost of the three meninges surrounding the brain and spinal cord. The membrane is closely attached to the surface of the brain and spinal cord, faithfully following each fissure and sulcus. It contains numerous finely branching blood vessels that supply the nerve tissue within. The subarachnoid space separates it from the arachnoid.

màng mềm (nhu mạc) (*dt*) lớp trong cùng của ba lớp màng não bao bọc não và dây cột sống. Màng này gắn bó chặt chẽ với bề mặt não và dây cột sống, theo sát từng rãnh và tung khe. Màng này có chứa nhiều mạch máu phân nhánh nhỏ, cung cấp cho mô thần kinh bên trong. Khoang dưới nhện ngăn cách màng này với màng nhện.

pian *n.* see yaws.

bệnh ghé cổ (*dt*) xem phần dịch chử yaws.

pica/ .pīkə/ *n.* the indiscriminate eating of non-nutritious or harmful substances, such as grass, stones, or clothing. It is common in early childhood but may also be found in mentally handicapped and psychotic patients. Although thought to be completely nonadaptive, recent evidence suggests that some patients showing pica may have particular mineral deficiencies (such as iron defi-

cency).

dị thực (ân bụng) (*dt*) ăn không phân biệt các chất không có giá trị dinh dưỡng hay có hại, như cỏ, đá, hay quần áo. Điều này thường thấy ở trẻ nhỏ nhưng cũng có thể thấy ở các bệnh nhân kém năng lực về tâm trí hay các bệnh nhân tâm thần. Dù được cho là hoàn toàn không thích ứng, các chứng cứ gần đây cho thấy một số bệnh nhân có chứng dị thực có thể bị thiếu một loại khoáng đặc biệt (như thiếu sắt).

Pick's disease/ piks 'dīziz/ a rare cause of dementia in middle-aged people. The damage is mainly in the frontal and temporal lobes of the brain, in contrast with the diffuse degeneration of 'Alzheimer's disease.

bệnh Pick một nguyên nhân hiếm về sa sút trí tuệ ở tuổi trung niên. Tổn hại chủ yếu ở trong các thùy trán và thùy thái dương của não, ngược lại với thoái hóa tỏa lan trong bệnh Alzheimer.

pico- prefix denoting one million-million (10^{12}).

tiếp đầu ngữ chỉ một phần triệu triệu (10^{-12})

picornavirus *n.* one of a group of small RNA-containing viruses (pico = small; hence pico-RNA-virus). The group includes Coxsackie viruses, echoviruses, polioviruses, and rhinoviruses.

(*dt*) một trong nhóm các virus nhỏ có chứa RNA (pico = nhỏ, từ đó thành tên gọi pico-RNA-Virus). Nhóm này gồm virus Coxsackie, echovirus, poliovirus và rhinovirus.

pieric acid (trinitrophenol)/ .pīkrik 'äcid/ a yellow crystalline solid used as a dye as a tissue fixative.

một chất rắn kết tinh màu vàng dùng làm thuốc nhuộm và làm thuốc định hình" mới

piedra *n.* a fungal disease of the hair in which the hair shafts carry hard masses of black or white fungus. The black fungus, *Piedraia hortai*, is found mainly in the tropics and the white variety, *Trichosporon cutaneum*, in temperate regions.

bệnh piedra (*dt*) một bệnh nấm tóc, có thân tóc mang những nốt nấm màu đen hay màu trắng. Nấm đen *Piedraia hortai* thấy chủ

yếu trong vùng nhiệt đới, và nấm trắng Trichosporon cutaneum trong vùng ôn đới.

pigeon chest/ 'piđȝn ðȝst/ forward protrusion of the breastbone resulting in deformity of the chest. The condition is painless and harmless.

ngực bô câu các xương ngực nhô ra phía trước gây biến dạng ngực. Tình trạng này không gây đau và vô hại.

pigeon toes/ 'piđȝn tɔ:z/ an abnormal posture in which the toes are turned inwards. It is often associated with "knock-knee".

ngón bô câu một tư thế bất thường có các ngón chân quay vào trong. Điều này thường kết hợp với tắt đầu gối khuỷn hông* (đi chân vòng kiềng).

pigment *n.* a substance giving colour. Physiologically important pigments include the blood pigments (especially "haemoglobin"), bile pigments, and retinal pigment (see rhodopsin). The pigment (melanin occurs in the skin and in the iris the eye. Important plant pigments include "chlorophyll" and the "carotenoids".

sắc tố *(dt)* một chất tạo máu. Các sắc tố quan trọng về mặt sinh lý gồm sắc tố máu (đặc biệt hemoglobin), sắc tố mắt, và sắc tố vóng mạc (xem rhodopsin). Sắc tố melanin thấy trong da và trong móng mạc. Các sắc tố thực vật quan trọng gồm chlorophyll* (diệp lục tố) và các carotenoids.

pigmentation *n.* coloration produced in the body by the deposition of one pigment, especially in excessive amounts. Pigmentation may be produced by natural pigments, such as bile pigments (as in jaundice) or melanin, or by foreign material, such as lead or arsenic in chronic poisoning.

nhiễm sắc tố *(dt)* màu sinh ra trong cơ thể do có lồng đựng một sắc tố, đặc biệt với số lượng lớn. Nhiễm sắc tố có thể gây ra do sắc tố tự nhiên, như muối mạc (như khi bị hoảng dẫn) hay melanin hay do các chất ngoại lai như trong nhiễm độc chì hay arsenic.

piles/ paɪlz/ *n.* see haemorrhoids.

lời đóm *(dt)* xem bệnh trĩ.

pili (fimbriae)/ pili/ pl. n. (sing. pilus, fimbria) hairlike processes present on the surface of certain bacteria. They are thought

to be involved in adhesion of bacteria to other cells and in transfer of DNA during "conjugation".

lông (nhung mao) *(dt)* phần nhô ra như lông trên bề mặt một số vi trùng. Các lông này được cho là dùng cho vi trùng bám vào các tế bào khác, và trong việc chuyển DNA khi phối hợp*.

pill *n.* 1. a small round ball, sometimes coated with sugar, that contains one or more medicinal substances in solid form. It is taken by mouth. 2. **the Pill** see oral contraceptive.

viên thuốc *(dt)* 1. một viên tròn nhỏ, dài khi có bọc đường, có chứa một hay nhiều chất thuốc ở dạng rắn, dùng uống. 2. viên ngừa thai xem thuốc tránh thai đường miệng.

pillar/ 'pilə(r)n/ *n.* (in anatomy) an elongated apparently supportive structure. For example, the pillars of the fauces are folds of mucous membrane on either side of the opening from the mouth to the pharynx.

cột *(dt)* (trong giải phẫu học) một cấu trúc dài có vẻ dùng nâng đỡ. Thí dụ cột hầu là các nếp gấp niêm mạc ở mỗi bên lỗ mở từ miệng tới họng.

pilo- prefix denoting hair. Example: pilosis (excessive development of).

tiếp đầu ngữ chỉ lông. Thí dụ palosis (phát triển lông quá mức).

pilocarpine *n.* a drug actions and uses similar to those of "physostigmine". It is administered as eye-drops and may cause digestive upsets and salivation if absorbed into the system.

(dt) một loại thuốc có tác động và công dụng tương tự như physostigmine, dùng làm thuốc nhỏ mắt. Thuốc có thể gây rối loạn tiêu hóa và chảy nước bọt nếu hấp thu trong hệ thống.

pilomotor nerves sympathetic nerves that supply muscle fibres in the skin, around the roots of hairs. Activity of the sympathetic nervous system causes the muscles to contract, raising the hairs and giving the "goose-flesh" effect of fear or cold.

thân kinh vận mao các dây thần kinh giao cảm cung cấp cho các sợi cơ trong da, quanh các chân lông. Hoạt động của hệ thần

kinh giao cảm số làm các cơ co lại, làm lỏng dung lén, đưa đến việc "nổi da gà" khi sợ hay lạnh.

pilonidal sinus a short tract leading from an opening in the skin in or near the cleft at the top of the buttocks, and containing hairs. The sinus may be recurrently infected, leading to pain and the discharge of pus. Treatment is by surgical opening and cleaning of the sinus.

xoang ổ lông một đường ngắn dẫn từ một lỗ mở trong da ở trong hay ở gần khe trên móng và có lông. Xoang có thể bị nhiễm trùng tái hồi, dẫn đến đau và chảy mủ. Chữa trị bằng phẫu thuật mở và chùi sạch xoang.

pilosebaceous adj. relating to the hair follicles and their associated sebaceous glands.

bá nhảy-lông (lt) liên quan tới các nang lông và các tuyến bá nhảy trong nang.

pilus n. a hair. See also pili.

lông (dt) xem phần dịch chữ pilus.

pinel- (pimelo-) prefix denoting fat; fatty.

tiếp đầu ngữ chỉ chất béo, béo.

pimozide n. a major tranquilizer used to relieve hallucinations and delusions occurring in schizophrenia. It is administered by mouth; side-effects may include skin rashes, tremors, and abnormal movements. Trade name: Orap.

(dt) một loại thuốc an thần mạnh, dùng giảm ám giác và ám tưởng xảy ra trong tâm thần phân liệt. Thuốc dùng uống, tác động phu có thể gồm phát ban da, run, và cử động bất thường. Tên thương mại: Orap.

pimple n. a small inflamed swelling on the skin that contains pus. It may be the result of bacterial infection of a skin pore that has become obstructed with fatty secretions from the sebaceous glands. Pimples occurring in large numbers on the chest, back, and face are usually described as "acne, a common condition of adolescence.

nốt mủ (dt) một chỗ sưng viêm nhỏ trên da có chứa mủ. Nốt mủ có thể do nhiễm trùng ở một lỗ da đã bị các phản tiết mở trong tuyến bá nhảy làm tắc lại. Nốt mủ xảy ra với số lượng lớn trên ngực, lưng, và mặt, thường

được gọi là trứng cá là một tình trạng thường thấy ở tuổi thành niên.

pincement n. one of the techniques used in massage, in which pinches of the patient's flesh are taken between finger and thumb and twisted or rolled before release. This is said to improve the tone of the skin, improve circulation, and alleviate underlying pain.

ngắt nhéo (dt) một trong các kỹ thuật thoa bóp, dùng ngón cái và ngón trỏ kẹp vào thịt bệnh nhân rồi xoắn và lăn trước khi thả ra. Điều này được cho là cải thiện được trương lực da, cải thiện tuần hoàn, và giảm đau phia dưới.

pineal body (pineal gland) a pea-sized mass of tissue attached by a stalk to the posterior wall of the third ventricle of the brain, deep between the cerebral hemispheres at the back of the skull. It may play a part in initiating the development of the gonads, but this is uncertain; in other mammals it secretes the hormone-like substance melatonin. The gland becomes calcified as age progresses, providing a useful landmark in X-rays of the skull. Anatomical name: epiphysis.

thể tùng quả (tuyến tùng quả) mõi t khỏi mô cơ hạt đậu, có cuống, nối với thành sau của não thất thứ ba, nằm sâu giữa các bán cầu não ở phía sau hộp sọ. Tuyến này có thể có vai trò khởi động phát triển các tuyến sinh học, nhưng điều này không chắc chắn. Trong các loài có vú khác, tuyến này tiết ra một chất giống như hormone gọi là melatonin. Tuyến sẽ bị vôi hóa khi lớn tuổi, tạo thành một mõi có ích khi chụp X-quang hộp sọ. Tên giải phẫu học: epiphysis.

pinguecula n. a degenerative change in the conjunctiva of the eye, seen most commonly in the elderly and in those who live in hot dry climates. Thickened yellow triangles develop on the conjunctiva at the inner and outer margins of the cornea.

u mờ mi mắt (dt) thay đổi thoái hóa trong kết mạc mắt thường thấy nhất ở những người già và người sống trong các khí hậu nóng và khô. Những hình tam giác màu vàng phát triển trên kết mạc ở bờ ngoài và bờ trong giác mạc.

pink disease a severe illness of children of the teething age, marked by pink cold clammy hands and feet, heavy sweating, raised blood pressure, rapid pulse, photophobia, loss of appetite, and insomnia. It has been suggested that the condition is an allergic reaction to mercury, since it used to occur when teething powders, lotions, and ointments containing mercury were used. Although there is no definite proof of this, the disease has virtually disappeared since all mercury-containing paediatric preparations have been banned. Medical names: *acrodynia, erythroedema, erythromelalgia*.

bệnh hồng (viêm da thân kinh bì)
một bệnh nặng ở trẻ em ở tuổi mọc răng, biểu hiện bởi các bàn tay và bàn chân bị hồng lên và ấm lạnh, ra nhiều mồ hôi, tăng huyết áp, mạch nhanh, sợ ánh sáng, mất ăn ngon, và mất ngủ. Người ta cho rằng tình trạng này là một phản ứng dị ứng với thủy ngân, vì bệnh thường xảy ra khi dùng các bột mọc răng, thuốc thoa, và pomade có chứa thủy ngân. Dù không có chứng cứ xác định việc này, bệnh rõ ràng đã biến mất khi đã loại bỏ tất cả các chế phẩm nha khoa có chứa thủy ngân. Các tên y học: *acrodynia* (chứng đau ngón), *erythroedema* (chứng phồng đỏ), *erythromelalgia* (chứng đốt đau đầu chẽ).
pink eye /'puɪŋkwaɪ/ see conjunctivitis.

mắt hồng xem viêm kết mạc.

pinna (auricle) n. the flap of skin and cartilage that projects from the head at the exterior opening of the external auditory meatus of the ear (see illustration). In man the pinna is largely vestigial but it may be partly concerned with detecting the direction of sound sources.

loa tai (tiểu nhĩ) (dt) vách da và sụn nhô ra khỏi đầu. ở lỗ mống tai ngoài (xem hình). Loa tai ở người chỉ còn là vết tích nhưng cũng có thể liên quan phần nào tới việc định hướng các nguồn âm thanh.

pinocytosis n. the intake of small droplets of fluid by a cell by cytoplasmic engulfment. It occurs in many white blood cells and in certain kidney and liver cells. Compare phagocytosis

(sự) **đam bảo** (dt) việc đưa các giọt dịch rất

nhỏ vào trong tế bào bằng cách nhận chìm vào trong bào tương. Điều này xảy ra trong nhiều bạch cầu và trong một số tế bào ở gan, thận. So sánh với (sự) **thực bào**.

pinta n. a skin disease, prevalent in tropical America, that seems to affect only the dark-skinned races. It is caused by the **spirochaete Treponema carateum*, a microorganism similar to those causing 'yaws and 'syphilis. The disease is thought to be transmitted either by direct contact between individuals or by flies that carry the spirochaete. Symptoms include thickening and eventual loss of pigment of the skin, particularly on the hands, wrists, feet, and ankles. Pinta is rarely disabling or fatal and is treated successfully with *penicillin.

bệnh pinta (dt) một bệnh ngoài da lan tràn ở châu Mỹ nhiệt đới, hình như chỉ ảnh hưởng tới các chủng tộc da màu đậm. Bệnh gây ra do xoắn khuẩn *Treponema carateum*, một vi sinh vật tương tự như các vi sinh vật gây bệnh ghê "cóc" và "giang mai". Bệnh được cho là truyền di diếp xúc trực tiếp giữa các cá thể hay do ruồi có mang xoắn khuẩn gây nhiễm trên cơ thể. Nhiều chứng gồm dày da và sau đó mất các sắc tố da, đặc biệt ở bàn tay, cổ tay, bàn chân và gót chân. Bệnh pinta hiếm khi gây mất năng lực hay tử vong, và chữa trị với penicillin" có kết quả tốt.

pinworm (threadworm) n. a parasitic nematode worm of the genus *Enterobius* (*Oxyuris*), which lives in the upper part of the large intestine of man. The threadlike female worm, some 12 mm long, is larger than the male; it emerges from the anus in the evening to deposit its eggs, and later dies. If the eggs are swallowed by man and reach the intestine they develop directly into adult worms. Pinworms cause **enterobiasis*, a disease common in children throughout the world.

giun kim (dt) một loại giun ký sinh thuộc giống *Enterobius* (*oxyuris*), sống trong phần trên ruột già người. Giun cái hình sợi, dài khoảng 12 mm. lớn hơn giun đực; giun ra ngoài hậu môn vào buổi tối để đẻ trứng, sau đó chết đi. Nếu trứng được người nuốt phải và đến được ruột, trứng sẽ phát triển trực tiếp thành giun trưởng thành. Giun kim gây bệnh *Enterobius* là một bệnh thường thấy ở trẻ em

trên khắp thế giới.

piperazine *n.* a drug used to treat infestations by roundworms and threadworms. It is administered by mouth; side-effects do not usually occur, but continued treatment at high doses may cause nausea, vomiting, headache, tingling sensations, and rashes. Trade names: **Antepar, Pripara.**

(*dt*) một loại thuốc dùng chữa các loại giun đũa và giun kim. Thuốc dùng uống; tác động thường không xảy ra, nhưng dùng lâu dài với liều cao có thể gây buồn nôn, nôn, nhức đầu, cảm giác ngứa ran, và phát ban. Tên thương mại: **Antepar, Pripara.**

piperidolate *n.* a drug, similar to atropine, used to treat colic and other conditions involving spasm of the stomach and intestine. It is administered by mouth. Trade name: **Dactil.**

(*dt*) một loại thuốc tương tự như atropine, dùng chữa cơn đau bụng và các tình trạng khác liên quan đến co cứng dạ dày và ruột. Thuốc dùng uống. Tên thương mại: **Dactil.**

piriform fossae two pear-shaped depressions that lie on either side of the opening to the larynx.

hốc quả lê hai chỗ lõm có hình quả lê nằm ở mỗi bên lỗ mở thanh quản.

pisiform bone the smallest bone of the wrist ('carpus'): a pea-shaped bone that articulates with the triquetral bone and, indirectly by cartilage, with the ulna.

xương hạt đậu xương nhỏ nhất ở cổ tay (nhóm xương cổ tay): một xương có hình hạt đậu khớp với xương thấp, và khớp gian tiếp qua sún với xương trụ.

pit/ pit' *n.* (in anatomy) a hollow or depression, such as any of the depressions on the surface of an embryo marking the site of future organs.

hở (*dt*) (trong giải phẫu học) một chỗ trũng hay một chỗ lõm, giống như bất kỳ chỗ lõm nào trên bề mặt phôi đánh dấu vị trí của các cơ quan tương lai.

pitiatism *n.* the treatment of certain disorders by persuading the patient that all is well. Disorders that disappear in these circumstances are regarded as manifestations of psychological disturbance and are classi-

fied as hysterical disorders.

ám thị trị liệu (*dt*) chữa trị một số rối loạn bằng cách làm cho bệnh nhân tin rằng tất cả đều đã tốt. Các rối loạn biến đổi trong những trường hợp này được coi là biểu lộ của những xáo trộn tâm lý, và được xếp vào loại các rối loạn thuộc hysteria.

pithing *n.* the laboratory procedure in which a part or the whole of the central nervous system of an experimental animal (such as a frog) is destroyed, usually by inserting a probe through the foramen magnum, in preparation for physiological or pharmacological experiments

hủy não (*dt*) thủ pháp trong phòng thí nghiệm để tiêu hủy một phần hay toàn bộ hệ thần kinh trung ương của một số vật thí nghiệm, thường bằng cách luồn một ống do que lõi châm, để chuẩn bị cho các thí nghiệm sinh lý hay được lý.

pitting *n.* the formation of depressed scars, as occurs on the skin following smallpox or acne. **Pitting oedema** is swelling of the tissues due to excess fluid in which fingertip pressure leaves temporary indentations in the skin.

nốt lõm (*dt*) sự tạo thành các vết sẹo lõm trên da sau khi bị thủy đậu hay trứng cá. Phù nốt lõm là các mảng bị sưng do có quá nhiều dịch, và khi ấn ngón tay vào sẽ để lại một vết lõm tạm thời trên da.

pitucyte *n.* a type of cell found in the posterior lobe of the pituitary gland, similar in appearance to an astrocyte, with numerous fine branches that end in contact with the lining membrane of the blood channels in the gland.

tế bào yên (*dt*) một kiểu tế bào thấy trong thùy sau tuyến yên, có bề ngoài tương tự như một tế bào hình sao", với rất nhiều nhánh nhỏ tiếp xúc với mảng lót của các mạch máu trong tuyến.

pituitary gland (hypophysis) the master endocrin gland: a pea-sized body attached beneath the 'hypothalamus' in a bony cavity at the base of the skull. It has an anterior lobe (**adenohypophysis**), which secretes 'thyroid-stimulating hormone', 'ACTH' (a-drenocorticotropic hormone), 'gonadot-

rophins, "growth hormone", "prolactin", "lipotrophin", and "melanocyte-stimulating hormone". The secretion of all these hormones is regulated by specific *hormone releasing factors*, which are produced in the hypothalamus. The posterior lobe (*neurohypophysis*) secretes "vasopressin" and "oxytocin", which are synthesized in the hypothalamus and transported to the pituitary, where they are stored before release.

tuyến yên *yên* nói tiết chü dao: một thố hình hạt đậu gần phía dưới vùng dưới đồi trong mót xoang xương ở đáy hộp sọ. Tuyến co một thùy trước (*tuyến yên*) tiết ra hormone kích thích tuyến giáp", ACTH" (*adrenocorticotropic hormone*), các gonadotrophin", hormone tăng trưởng", prolactin", lipotrophin", và hormone kích thích tố bảo hắc tố. Việc điều hòa phân tiết tất cả các hormone này là nhiệm vụ của các phân tử phong thích hormone sản sinh trong vùng dưới đồi. Thúy sau (*tuyến yên thần kinh*) tiết ra vasopressin" và oxytocin" là các hormone tổng hợp trong vùng dưới đồi được chuyển đến tồn trú ở tuyến yên trước khi phong thích.

pityriasis/'piti'reisis/ n. (originally) any of a group of skin diseases typified by the development of fine branlike scales. The term is now used only with a modifying adjective. For instance, *pityriasis rosea* is a common skin complaint, of unknown cause, in which flat pink oval spots (macules) develop on the trunk and upper parts of the limbs. It occurs mainly in young people in spring and autumn and typically starts with a localized patch of spots that precedes the general eruption by about seven days. *Pityriasis alba* is a very common condition in children and adolescents in which uneven round pale macules appear on the face. This disease may persist until adulthood. See also dandruff (*pityriasis capitis*), liver spot

bệnh vẩy cam(dt) (từ gốc) bất kỳ bệnh nào trong nhóm bệnh ngoài da tiêu biểu có các vẩy mìn như cam. Từ này hiện chỉ còn dùng với một tình từ kèm theo. Thị dụ vẩy cam hồng là một bệnh ngoài da thường gặp, không rõ nguyên nhân, có những vết báu đặc hồng phảng (vết ban) phát triển trên thân mình và ở phần trên các chi. Bệnh thấy chủ

yếu ở những người trẻ, đang diễn hình bắt đầu với những mảng hay chấm tại chỗ, có trước khi phát ra toàn diện khoáng bảy ngày. Bệnh vẩy cam trắng là một tình trạng rất thường gặp ở trẻ em và thanh thiếu niên, với những vết ban tròn, nhạt, và không đều trên mặt. Bệnh có thể kéo dài tới tuổi trưởng thành. Cũng xem chứng gầu (vẩy cam da dầu), chấm gan.

pivot joint/'pi:vət dʒɔint/ see trochoid joint

khớp chốtxem khớp răng rọc.

placebo/pla'sibəʊ/ n. a medicine that is ineffective but may help to relieve a condition because the patients has faith in its powers. New drugs are tested against placebos in clinical trials: the drug's effect is compared with the *placebo response*, which occurs even in the absence of any pharmacologically active substance in the placebo

thuốc an thần(dt) một loại thuốc không có công hiệu nhưng có thể giúp giảm được một tình trạng bệnh vì bệnh nhân tin vào tác động của nó. Các loại thuốc mới được thử nghiệm tương phản với các placebo trong các thử nghiệm lâm sàng: tác động của thuốc được so sánh với đáp ứng placebo xảy ra cho dù trong placebo không hề có chất nào có tác động được lý.

placenta/pla'sentə/ n. an organ within the uterus (womb) by means of which the embryo is attached to the wall of the uterus. Its primary function is to provide the embryo with nourishment, eliminate its wastes, and exchange respiratory gases. This is accomplished by the close proximity of them maternal and fetal blood systems within the placenta. It also functions as a gland, secreting "chorionic gonadotrophin", "progesterone", and oestrogens, which regulate the maintenance of pregnancy. See also afterbirth. - *placental* adj.

nhau thai(dt) một cơ quan trong tử cung (đa con) dùng cho phôi bám vào thành tử cung. Chức năng chủ yếu của nhau thai là cung cấp các dưỡng chất cho phôi, loại bỏ các chất thải, và thực hiện việc trao đổi khí. Điều này thực hiện bằng sự tiếp cận mật thiết giữa các hệ máu của người mẹ và thai nhi trong nhau thai. Nhau thai cũng hoạt động

như một tuyến, tiết ra gonadotrophin nhau thai', progesterone', và các oestrogen để điều hòa việc duy trì thai kỳ. Cũng xem nhau thai phu. -placental (tl)

placenta praevia the attachment of the placenta to the lower part of the womb (instead of to the upper part, as is normal). As it grows, the placenta may partially or completely cover the outlet from the womb to the vagina. Slight bleeding may occur from about the seventh month of pregnancy, and anaemia may develop. Childbirth may be made difficult because the placenta hinders the movement of the infant through the vagina and delivery by Caesarean section may be necessary.

nhau tiền đạo tình trạng nhau thai bám vào phần dưới tử cung (thay vì bám vào phần trên như bình thường). Khi phát triển, nhau sẽ có thể che mất một phần hay toàn bộ đường ra tử cung tới âm đạo. Có thể có xuất huyết nhẹ vào khoảng thẳng thứ bảy của thai kỳ, và cũng có thể bị thiếu máu. Sản phụ có thể sẽ sờ khoang tử cung để chuyển động của thai nhi qua âm đạo, và có thể phải mổ lấy thai.

placentography n. radiography of the pregnant womb in order to determine the position of the placenta. See also placenta praevia.

chụp X-quang nhau (dł) chụp X-quang tử cung đang mang thai để xác định vị trí nhau thai. Cũng xem nhau tiền đạo.

placode n. any of the thickened areas of ectoderm in the embryo that will develop into nerve ganglia or the special sensory structures of the eye, ear, or nose.

điều dày ngoại phôi diệp (dł) bất kỳ vùng dày nào của ngoại bì phôi sẽ phát triển thành các hạch thần kinh hay các cấu trúc cảm giác đặc biệt của mắt, tai, hay mũi.

plagiocephaly n. any distortion or lack of symmetry in the shape of the head, usually due to irregularity in the closure of the sutures between the bones of the skull.

tật sọ nghiêng (dł) bất kỳ sự méo mó hay thiểu đối xứng nào về hình dạng đầu, thường do các đường khớp giữa các xương hộp sọ gán lại không đều.

plague/ plieg/ n. 1. any epidemic disease with a high death rate. 2. an acute epidemic disease of rats and other wild rodents caused by the bacterium *Pasteurella pestis*, which is transmitted to man by rat fleas. **Bubonic plague**, the most common form of the disease, has an incubation period of 2-6 days. Headache, fever, weakness, aching limbs, and delirium develop and are followed by acute painful swelling of the lymph nodes (see *bubo*). In favourable cases the bubos burst after about a week, releasing pus, and then heal. In other cases bleeding under the skin, producing black patches, can lead to ulcers, which may prove fatal (hence the former name *Black Death*). In the most serious cases bacteria enter the blood-stream (*septicaemic plague*) or lungs (*pneumonic plague*); if untreated, these are nearly always fatal. Treatment with tetracycline, streptomycin, and chloramphenicol is effective; vaccination against the disease provides only partial protection.

điếc hạch 1. bất kỳ bệnh dịch nào có tỷ lệ tử vong cao. 2. một bệnh dịch cấp tính của chuột và các loài gặm nhấm hoang khác do vi trùng *Pasteurella pestis* gây ra, truyền sang người bằng các loài bọ chét chuột. **Điếc hạch** là dạng bệnh thường thấy nhất, có thời kỳ ủ bệnh từ 2-6 ngày. Nhức đầu, yếu ớt, sốt, đau các chi và mệt mỏi là những triệu chứng đầu tiên, sau đó là sưng đau cấp ở các hạch bạch huyết (xem *hở xoáy*). Trong các trường hợp thuận lợi, các hạch xoáy vỡ ra sau khoảng một tuần, chảy mủ, rồi lành. Trong các trường hợp khác, xuất huyết dưới da, sinh ra các mảng đen, có thể dẫn tới loét, và có thể gây tử vong (vì thế tên cũ của bệnh là *Tử thần Đen*). Trong các ca nặng nhất, vi trùng di vào máu (dịch hạch nhiễm trùng huyết) hay phổi (dịch hạch phổi); nếu không chữa trị, hầu như luôn luôn bị tử vong. **Chữa trị** bằng tetracilin, streptomycin, và chloramphenicol đều có công hiệu. **chứng ngừa bảo vệ** được phần nào.

plane/ plien/ n. a level or smooth surface, especially any of the hypothetical flat surfaces- orientated in various directions - used to divide the body; for example, the "coronal and "sagittal planes.

mặt phẳng (dt) một bề mặt bằng phẳng hay nhẵn, đặc biệt bất kỳ bề mặt nào trong số các bề mặt già thiết dùng chia cơ thể, thí dụ các mặt phẳng trán* hay mặt phẳng dọc giữa*.

planoconcave adj. describing a structure, such as a lens, that is flat on one side and concave on the other.

phẳng-lõm (tt) mô tả một cấu trúc, như một thấu kính, có một mặt phẳng và một mặt lõm.

planoconvex adj. describing a structure, such as a lens, that is flat on one side convex on the other.

phẳng-lồi (tt) mô tả một cấu trúc, như một thấu kính, có một mặt phẳng và một mặt lồi.

plantar adj. relating to the sole of the foot (planta). See also flexion.

(thuộc) bàn chân (tt) liên quan đến bàn chân (gan bàn chân). Cũng xem uốn.

plantar arch the arch in the sole of the foot formed by anastomosing branches of the plantar arteries.

cung bàn chân cung ở gan bàn chân tạo thành bởi các nhánh thông của động mạch bàn chân.

plantar reflex a reflex obtained by drawing a bluntly pointed object along the outer border of the sole of the foot from the heel to the little toe. The normal flexor response is a bunching and downward movement of the toes. An upward movement of the great toe is called an extensor response (or Babinski reflex). In all persons over the age of 18 months this is a sensitive indication of disease in the brain or spinal cord.

phan xà bàn chân phân xà có được bằng cách kéo một vật nhọn cùn dọc theo bờ ngoài bàn chân từ gót chân tới ngón chân út. Đáp ứng cơ gấp bình thường là chuyển động các ngón chân xếp lại và hướng về dưới. Chuyển động hướng ngón chân cái lên trên gọi là đáp ứng co đuôi (hay phản xà Babinsky). Ở tất cả những người trên 18 tuổi, đây là một chỉ dẫn nhạy cảm với bệnh não hay dây cột sống.

plantar wart a wart occurring in the skin on the sole of the foot, usually at the base of the toes. See wart.

mụt com bàn chân một mụt com thấy

trong da trên gan bàn chân, thường ở đáy các ngón chân. Xem mụt com.

plantigrade adj. walking on the entire sole of the foot; a habit of man and some animals.

đi bằng gan bàn chân (tt) đi trên toàn bộ gan bàn chân; một thói quen của người và một số động vật.

plaque/ plāk/ n. 1. a layer that forms on the surface of a tooth, principally at its neck, composed of bacteria in an organic matrix. Under certain conditions the plaque may cause "gingivitis", "periodontal disease", or "dental caries". The purpose of oral hygiene is to remove plaque. 2. a raised circu-lar patch of skin or mucous membrane resulting from local damage, usually due to infection.

mảng (dt) 1. một lớp tạo thành trên bề mặt răng, chủ yếu ở cổ răng, gồm có vi trùng trong một khuôn hữu cơ. Trong một số điều kiện, mảng này có thể gây viêm nướu*, viêm nha chu* hay sâu răng*. Mục đích của vệ sinh miệng là để lấy đi các mảng này. 2. một đốm tròn nổi cao trên da hay niêm mạc do tổn hại tại chỗ thường vì nhiễm trùng.

-plasia suffix denoting formation, development. Example: hyperplasia (excessive tissue formation).

tiếp vĩ ngữ chỉ thành lập, phát triển. Thí dụ hyperplasia (thành lập mô quá mức).

plasm- (plasmo-)/'plazm/ prefix denot-ing 1. blood plasma. 2. protoplasm or cyto-plasm.

tiếp vĩ ngữ chỉ 1. huyết tương. 2. nguyên sinh chất hay bào tương.

plasma (blood plasma)/'plazmə/ n. the straw-coloured fluid in which the blood cells are suspended. It consists of a solution of various inorganic salts of sodium, potassium, calcium, etc., with a high concentration of protein (approximately 70 g/l) and a variety of trace substances.

huyết tương (dt) một dịch màu rơm có các huyết cầu lơ lửng trong đó. Huyết tương gồm một dung dịch của nhiều loại muối vô cơ của sodium, potassium, calcium v.v... với nồng độ protein cao (khoảng 70 g/l) và nhiều chất dạng vết.

plasmacytoma n. a malignant tumour of plasma cells, very closely allied to "myeloma".

It usually occurs as a solitary tumour of bone, but may be multiple. Less frequently it affects soft tissues, usually the upper air passages. All of these tumours may produce the abnormal gamma globulins that are characteristic of myeloma, and they may progress to widespread myeloma. The soft-tissue tumours often respond to radiotherapy and to such drugs as melphalan and cyclophosphamide; the bone tumours are less responsive. Tumours originating in soft tissue may spread to bone, producing an appearance on X-ray identical to myeloma deposits; these secondary growths often resolve completely after radiological treatment.

u tƣong bào (dt) một loại u ác tính của các tƣơng bào, có quan hệ rất gần với u tuy. U này thường thấy dan đặc trong xương, nhưng cũng có thể phát ra nhiều. U tƣơng bào ít thấy ảnh hưởng tới các mô mềm, thường là đường hô hấp trên. Tất cả các khối u này đều có thể sinh ra một gamma globulin bắt thường đặc trưng của u tuy, và có thể diến tiến tới u tuy lan trán. Các khối u trong mô mềm thường đáp ứng với bức xạ liệu pháp, và với các loại thuốc như melphalan và cyclophosphamide; các khối u xương ít đáp ứng hơn. Các khối u có nguồn gốc từ mô mềm có thể lan tới xương, khi chụp X-quang sẽ có bể ngoài giống như các lág đong u tuy; những tăng sinh thứ phát này thường tiêu di hoàn toàn sau liệu pháp bức xạ.

plasmalogen n. a phospholipid, found in brain and muscle, similar in structure to "lecithin" and "cephalin".

(dt) một loại phospholipid thấy trong não và trong cơ, có cấu trúc tương tự với lecithin" và cephalin"

plasmapheresis n. a method of removing a quantity of plasma from the blood. Blood is withdrawn from the patients and allowed to settle in a container. The plasma is drawn off the top of the blood, and the blood cells are then transfused back into the patient.

trich huyết tương (dt) một phương pháp dùng lấy ra một số lượng huyết tương trong máu. Máu được rút ra khỏi bệnh nhân và để lắng trong một bình chứa. Rút huyết tương ở mặt trên của máu, rồi truyền lại các huyết cầu cho bệnh nhân.

plasmidotrophoblast (syncytio-trophoblast) n. that part of the "trophoblast" that loses its cellular structure and becomes a "syncytium". This is the invasive part of the trophoblast, which erodes the maternal tissues and forms the villi of the placenta.

lá nuôi hợp bào (dt) phần lá nuôi đã mất cấu trúc tế bào và trở thành một hợp bào. Đây là phần lan tràn của lá nuôi làm hao mòn các mô của người mẹ, và tạo thành những nhung mao của nhau thai.

plasmin (fibrinolysin) n. an enzyme that digests the protein fibrin. Its function is the dissolution of blood clots (see fibrinolysis). Plasmin is not normally present in the blood but exists as an inactive precursor, plasminogen.

(dt) một enzyme tiêu hóa fibrin, có chức năng hòa tan các cục máu đông (xem sự tiêu fibrin). Bình thường không có plasmin trong máu, chỉ có dạng tiền thân không hoạt động là plasminogen.

plasminogen n. a substance normally present in the blood plasma that may be activated to form "plasmin. See fibrinolysis.

(dt) một chất thấy bình thường trong huyết tương, có thể được hoạt hóa để tạo thành plasmin. Xem sự tiêu fibrin.

Plasmodium n. a genus of protozoans (see Sporozoa) that live as parasites within the red blood cells and liver cells of man. The parasite undergoes its asexual development (see schizogony) in man and completes the sexual phase of its development (see sporogony) in the stomach and digestive glands of a bloodsucking "Anopheles" mosquito. Four species cause "malaria" in man: *P. vivax*, *P. ovale*, *P. falciparum*, and *P. malariae*.

(dt) một giống động vật nguyên sinh (xem Sporozoa) sống ký sinh trong hồng cầu và tế bào gan người. Ký sinh trải qua giai đoạn phát triển vô tính (xem schizogony) ở người, và hoàn thành giai đoạn sinh sản hữu tính (xem sporogony) trong dạ dày và các tuyến tiêu hóa của một loài muỗi hút máu thuộc giống *Anopheles*. Có bốn loại gây bệnh sốt rét người: *P. vivax*, *P. ovale*, *P. falciparum*, và *P. malariae*.

plasmolysis n. a process occurring in bac-

teria and plants in which the protoplasm shrinks away from the rigid cell wall when the cell is placed in a 'hypertonic' solution. This is due to withdrawal of water from the cell by osmosis.

(sự) tiêu nguyên sinh chất (dt) triển trình xảy ra ở vi trùng và thực vật, trong đó nguyên sinh chất co lại và rời ra khỏi thành tế bào cùng khi tế bào được đặt trong một dung dịch ưu trương". Điều này do nước bị rút ra khỏi tế bào do thẩm thấu.

plaster/ 'plæstər/ n. adhesive tape used in shaped pieces or as a bandage to keep a dressing in place

băng dán(dt) băng dính dùng như những miếng có hình dạng nhất định hay một băng cuộn để giữ một băng gạc tại chỗ.

plaster model (in dentistry) an accurate cast of the teeth and jaws made from modified plaster of Paris. A pair of models are used to study the dentition, particularly before treatment. Models are also used to construct dentures, orthodontic appliances, or such restorations as crowns.

mô hình thạch cao (trong nha khoa) một khuôn chính xác các răng và hàm làm bằng một loại thạch cao đã biến cải. Một đôi mô hình được dùng để nghiên cứu bộ răng, đặc biệt trước khi chữa trị. Các mô hình này cũng dùng làm bộ răng giả, các thiết bị chỉnh hình răng, hay các thiết bị phục hồi như thân răng.

plaster of Paris a preparation of gypsum (calcium sulphate) that sets hard when water is added. It is used in various modified forms in dentistry to make 'plaster models'. It is also used in orthopaedics for preparing plaster 'casts'.

thạch cao một chế phẩm của thạch cao (calcium sulphate) có tính chất cứng lại khi thêm nước vào. Thạch cao có nhiều dạng đã biến cải dùng trong nha khoa để làm các mô hình thạch cao. Chất này cũng dùng trong khoa chỉnh hình để làm các khuôn bột bù thạch cao.

plastic lymph/ plæstɪk lʌm/ a transparent yellowish liquid produced in a wound or other site of inflammation, in which connective tissue cells and blood vessels develop during healing.

bach huyết tạo hìnhmột chất lỏng trong suốt máu vàng nhạt sản sinh trong một vết thương hay ở các nơi viêm khác, trong đó sẽ phát triển các tế bào mô liên kết và các mạch máu khi vết thương lành.

plastic surgery/ plæstɪk 'sɜːdʒəri/ a branch of surgery dealing with the reconstruction of deformed or damaged parts of the body. It also includes the replacement of parts of the body that have been lost. If performed simply to improve appearances plastic surgery is called cosmetic surgery, but most plastic surgery involves the treatment and repair of burns or accidents and the correction of congenital defects, such as harelip and cleft palate.

phẫu thuật tạo hình một ngành phẫu thuật liên quan đến việc tái tạo các bộ phận cơ thể bị biến dạng hay tổn thương. Ngành này cũng bao gồm việc thay thế các bộ phận cơ thể đã bị mất đi. Nếu chỉ thực hiện để cải thiện bẩm ngoài, phẫu thuật tạo hình được gọi là giải phẫu thẩm mỹ, nhưng hầu hết phẫu thuật tạo hình bao gồm việc điều trị và phục hồi các vết phòng hay các tai nạn, và sửa chữa các khuyết tật bẩm sinh như sút môi và nứt vòm miệng.

plastron n. the breastbone ('sternum) together with the costal cartilages attached to it.

yếm ngực(dt) xương ngực (xương ức) cùng với các xương sườn gắn vào đó.

-plasty suffix denoting plastic surgery Example: *labioplasty* (of the lips).

tiếp véc ngữ chỉ phẫu thuật tạo hình. Thị dụ *labioplasty* (phẫu thuật tạo hình môi).

platelet (thrombocyte) n. a disc-shaped structure, 1-2 µm in diameter, present in the blood. With 'Romanowsky stains platelets appear as fragments of pale-blue cytoplasm with a few red granules. They have functions, all relating to the arrest of bleeding (see blood coagulation). There are normally $150-400 \times 10^9$ platelets per litre of blood. See also thrombopoiesis.

tiểu cầu(dt) một cấu trúc hình đĩa, đường kính 1-2 µm, thấy trong máu. Khi nhuộm Romanowsky, tiểu cầu hiện ra như những mảnh bào tương màu xanh nhạt có một ít hạt

đó. Tiểu cầu có nhiều chức năng, tất cả đều liên quan đến việc làm ngưng xuất huyết (xem sự đông máu). Bình thường có 150-400 x 10⁹ tiểu cầu trong mỗi lít máu. Cũng xem sự tạo tiểu cầu.

platy- prefix denoting broad or flat.
tiếp đầu ngữ chỉ rộng hay hẹp.

platyhelminth n. see flatworm.

sán dẹp (dt) xem phần dịch chữ flatworm.

platysma n. a broad thin sheet of muscle that extends from below the collar bone to the angle of the jaw. It depresses the corner of the mouth.

cơ da eố (dt) một lá cơ mỏng rộng chạy từ dưới xương đòn tới góc hàm. Cơ này dùng hất góc miệng.

pledget n. a small wad of dressing material, such as lint, used either to cover a wound or sore or as a plug.

nút gạc (dt) một nút nhỏ bằng chất liệu bông, như xơ vải, dùng phủ một vết thương hay vết loét, hay dùng như một nút.

-plegia suffix denoting paralysis. Example: hemiplegia (of one side of the body).
tiếp vi ngữ chỉ liệt. Thị dụ: hemiplegia (liệt một bên cơ thể).

pleio- (pleo-) prefix denoting 1. multiple; 2. excessive.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. nhiều; 2. quá mức.

pleiotropy n. a situation in which a single gene is responsible for more than one effect in the phenotype. The mutation of such a gene will therefore have multiple effects.
-pleiotropic adj.

tình đa hướng (dt) tình trạng một gen đơn đáo chịu trách nhiệm về nhiều biến lõi trong biến hình. Vì vậy gen này bị đột biến sẽ gây ra nhiều tác động. -pleiotropic (tt)

pleocytosis n. the presence of an abnormally large number of lymphocytes in the cerebrospinal fluid, which bathes the brain and spinal cord.

chứng tăng lympho bào dịch não tủy
(dt) tình trạng có một số lượng lớn bất thường các lympho bào trong dịch não tủy bao bọc não và dây cột sống.

pleomastia (polymastia) n. multiple breasts or nipples. These are usually sym-

metrically arranged along a line between the mid point of the collar bone and the pelvis (the nipple line).

da nhâú (dt) có nhiều vú hay num vú. Các num vú thường sắp xếp đối xứng nhau dọc theo một đường ở giữa điểm giữa của xương đòn và xương chậu (đường num vú).

pleomorphism n. the condition in which an individual assumes a number of different forms during its life cycle. The malarial parasite (*Plasmodium*) displays pleomorphism.

đa hình (dt) tình trạng một cá thể có nhiều dạng khác nhau trong vòng đời. Ký sinh trùng sốt rét (*Plasmodium*) có tính đa hình.

pleoptics n. special techniques practised by orthoptists (see orthoptics) for developing normal function of the macula (the most sensitive part of the retina). In people whose macular function has previously been disturbed because of strabismus (squint).

khoa phục hồi thị lực (dt) các kỹ thuật đặc biệt do các bác sĩ chỉnh thị thực hiện (xem khoa chỉnh thị) để phát triển chức năng bình thường của điểm vàng (phản nhạy cảm nhất trong võng mạc) ở những người đã bị rối loạn chức năng điểm vàng vì bị lé (lác).

plerocercoid n. a larval stage of certain tapeworms, such as **Diphyllobothrium latum*. It differs from the *cysticercus* (another larval form) in being solid and in lacking a cyst or bladder.

(dt) một giai đoạn ấu trùng của một số sán dây, như *Diphyllobothrium latum*. Plerocercoid khác với *cysticercus* (một dạng ấu trùng khác) ở chỗ cứng và không có nang hay bong.

plessimeter (pleximeter) n. a small plate of bone, ivory, or other material pressed against the surface of the body and struck with a plessor in the technique of *percussion.
mánh gỗ (dt) một miếng nhỏ bằng xương, ngà, hay vật liệu khác dùng ép trên bề mặt và gỗ bằng một búa gỗ* trong kỹ thuật gõ khám.

pressor (plexor) n. a small hammer used to investigate nervous reflexes and in the technique of *percussion.

búa gỗ (dt) một búa nhỏ dùng điều nghiên các phản xạ thần kinh và dùng trong kỹ thuật

gó khém*

plethora/ pləθɔːrə/ *n.* any excess of any bodily fluid, especially blood (see hyperemia). -*plethoric adj.*

da huyết (dt) có quá mức bất kỳ loại dịch nào trong cơ thể, đặc biệt về máu (xem xung huyết). -*plethoric* (lt)

plethysmography *n.* the process of recording the changes in the volume of a limb caused by alterations in blood pressure. The limb is inserted into a fluid-filled watertight casing (oncometer) and the pressure variations in the fluid are recorded.

phép ghi biến đổi thể tích (dt) tiến trình ghi nhận những thay đổi thể tích một chi do thay đổi về huyết áp. Chân được đặt trong một bao kín nước có đầy dịch (dung tích kế), và những thay đổi về áp suất trong dịch sẽ được ghi nhận.

pleur- (*pleuro-*) *prefix denoting* 1. the pleura. 2. the side of the body.
tiếp đầu ngữ chỉ 1. phế mạc. 2. mặt bên cơ thể.

pleura/ plɪərə/ *n.* the covering of the lungs (*visceral pleura*) and of the inner surface of the chest wall (*parietal pleura*). (See illustration) The covering consists of a closed sac of "se-roous membrane, which has a smooth shiny moist surface due to the secretion of small amounts of fluid. This fluid lubricates the opposing visceral and parietal surfaces so that they can slide painlessly over each other during breathing. -*pleural adj.*

phế mạc (màng phổi) (dt) lớp bao bọc phổi (phế mạc tạng) và mặt trong của thành ngực (phế mạc vách) (xem hình). Lớp bao bọc là một túi màng thanh dịch kín, có bề mặt ám bóng, và nhẵn do tiết ra một lượng nhỏ dịch. Dịch này làm trơn các mặt tạng và mặt vách, để các mặt này không gây đau khi lướt lên nhau trong hô hấp. -*pleural* (lt)

pleurocentesis *n.* see pleurocentesis.

chọc hút phế mạc (dt) xem phản dịch chọc pleurocentesis.

pleural cavity the space between the visceral and parietal 'pleura, which is normally very small as the pleural membranes are in close contact. The introduction of fluid (pleu-

ral effusion) or gas separates the pleural surfaces and increases the volume of the pleural space.

xoang phế mạc khoảng giữa phế mạc tạng và phế mạc vách, bình thường rất nhỏ vì các mảng phế mạc ở sát nhau. Chỉ khi có dịch (tràn dịch phế mạc) hay khí ngăn cách các bề mặt mảng phổi, mới làm tăng thể tích phế mạc.

pleurectomy *n.* surgical removal of part of the 'pleura, which is sometimes done to overcome recurrent 'pneumothorax or to remove diseased areas of pleura.

cắt bỏ phế mạc (dt) phẫu thuật cắt bỏ một phần phế mạc*, đôi khi thực hiện để chữa trị tràn khí phế mạc* tái hồi hay để lấy đi các vùng phế mạc bị bệnh.

pleurisy/ plʊərɪsɪ/ *n.* inflammation of the 'pleura, usually due to pneumonia in the underlying lung. The normally shiny and slippery pleural surfaces lose their sheen and become slightly sticky, so that there is pain on deep breathing and characteristic 'rub' can be heard through a stethoscope. Pleurisy is always associated with some other disease in the lung, chest wall, diaphragm, or abdomen.

viêm phế mạc (dt) viêm màng phổi, thường do viêm ở vùng phổi phía dưới. Các bề mặt màng phổi bình thường láng và trơn nay mất đi vẻ sáng bóng và trở nên hơi dính, vì thế sẽ bị đau khi thở sâu và qua ống nghe có thể nghe được một tiếng "co sét" đặc biệt. Viêm màng phổi luôn luôn phối hợp với một vài bệnh khác trong phổi, thành ngực, mồ hôi ánh, hay bụng.

pleurocele *n.* herniation of the pleura. See hernia.

thoát vị phế mạc (dt) thoát vị ở màng phổi. Xem thoát vị.

pleurocentesis (pleuracentesis, thoracentesis, thoracocentesis) *n.*

insertion of a hollow needle into the 'pleural cavity through the chest wall in order to withdraw fluid, blood, pus, or air.

chọc hút phế mạc (dt) luồn một kim vào trong xoang phế mạc* qua thành n, để hút dịch, máu, mủ, hay khí.

pleurodesis *n.* the artificial production of

pleurisy by chemical or mechanical means to obliterate the *pleural cavity, in order to prevent recurrent, usually malignant, pleural effusions.

gây viêm phế mạc (dt) gây viêm phế mạc nhán lao bằng các phương pháp hóa học hay cơ học để xoa bù xoang phế mạc, thực hiện phòng ngừa tràn dịch màng phổi tái hồi (thường là ác tính).

pleurodynia n. severe paroxysmal pain arising from the muscles between the ribs. It is often thought to be of rheumatic origin.

dau phế mạc (dt) đau kích phát nồng phát sinh từ các cơ liên sườn. Điều này thường được cho là có nguồn gốc bệnh thấp.

pleurolysis (pneumolysis) n. surgical stripping of the parietal *pleura from the chest wall to allow the lung to collapse. The procedure was used in the days before effective antituberculous drugs to help tuberculosis to heal.

bóc phế mạc (gây xẹp phổi) (dt) phẫu thuật bóc một lớp phế mạc ra khỏi thành ngực để phổi xẹp lại. Phương pháp này dùng trong những ngày trước khi có thuốc đặc trị lao để giúp phổi lành.

pleuropneumonia n. inflammation involving both the lung and pleura. See pleurisy, pneumonia.

viêm phổi-màng phổi (dt) viêm ở cả phổi và phế mạc. Xem viêm phế mạc, viêm phổi.

pleuropneumonia-like organisms (PPLO) n. see mycoplasma.

sinh vật dạng viêm phổi-màng phổi (PPLO) (dt) Xem mycoplasma.

pleurotomy n. surgical incision of the pleura. See pleurectomy.

rạch phế mạc (dt) phẫu thuật rạch màng phổi. Xem cắt bỏ phế mạc.

pleurotyphoid n. 'typhoid fever involving the lungs.'

thương hàn phổi (dt) sót thương hàn' trên quan đến phổi.

pleximeter n. see plessimeter.

mạnh gá (dt) xem phản dịch chữ plessimeter.

plexor n. see plessor.

búa gá (dt) xem phản dịch chữ plessor

plexus n. a network of nerves or blood vessels. See brachial plexus

tùng (dt) một dạng các dây thần kinh hay các mạch máu. Xem tùng cánh tay.

plica n. a fold of tissue; for example, the plica sublingualis, the mucous fold in the floor of the mouth. -plicate adj.

nếp gấp (dt) một nếp mỏ. thí dụ nếp dưới lưỡi lá nếp gấp niêm mạc trong sàn miệng. -plicate (ft.)

plication n. a surgical technique in which the size of a hollow organ is reduced by taking tucks or folds in the walls.

tạo nếp (dt) kỹ thuật làm giảm kích thước một cơ quan rỗng bằng cách tạo các nếp gấp trong thành cơ quan.

plombage n. 1. a technique used in surgery for the correction of a 'detached retina'. A small piece of silicone plastic is sewn on the outside of the eyeball to produce an indentation over the region where a retina hole has been found. 2. the insertion of plastic balls into the pleural cavity to cause collapse of the lung. This was done in the days before effective antituberculous drugs to help tuberculosis to heal.

trám (dt) 1. một kỹ thuật dùng trong phẫu thuật để chữa vùng bị bong vóng mạc'. Khâu một miếng silicone plastic nhỏ bên ngoài nhân cầu để gây một chỗ lõm trên vùng có tổ vóng mạc. 2. sự cho các bóng plastic vào trong xoang phế mạc để gây xẹp phổi. Điều này thực hiện trong những ngày trước khi có thuốc đặc trị lao để giúp phổi lành.

plumbism n. lead poisoning. See lead.

nhiêm độc chí (dt) ngộ độc chí. Xem chí.

pluri- prefix denoting more than one, several.

tiếp đầu ngữ chí hơn một, nhiều.

pneo- prefix denoting breathing; respiration.

tiếp đầu ngữ chí thở, hô hấp.

pneum- (pneumo-) prefix denoting 1. the presence of air or gas. Example: pneumocolon (within the colon). 2. the lung(s). Example: pneumogastric (relating to the lungs and stomach). 3. respiration.

tiếp đầu ngữ chí 1. có khí hay hơi. thí dụ

pneumocolon (cô hơi trong đại tràng). 2. **phổi**: *Thí dụ pneumogastric* (liên quan tới phổi và dạ dày). 3. **hở hắp**.

pneumat- (**pneumato-**) *prefix denoting*

1. the presence of air or gas.
2. respiration.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. có khí hay hơi. 2. hở hắp.

pneumatization *n.* the presence of air-filled cavities in bone, such as the sinuses of the skull.

khi hóa (*dt*) có các xoang đầy khí trong xương, như các xoang hộp sọ.

pneumatocele *n.* herniation of lung tissue.

See hernia

thoát vị phổi (*dt*) *thoát vị mỏ phổi*. Xem *thoát vị*.

pneumaturia *n.* the presence in the urine of bubbles of air or others gas, due to the formation of gas by bacteria infecting the urinary tract or to an abnormal connection (fistula) between the urinary tract and bowel.

khi niệu (*dt*) có các bong không khí hay các hơi khác trong nước tiểu, do các vi trùng sinh hơi nhiễm vào đường tiểu hay do có liên lạc bất thường (đồng ruột) giữa đường tiểu và ruột.

pneumo- *prefix*, see pneum-.
tiếp đầu ngữ, xem pneum-.

pneumocephalus (**pneumocèle**) *n.* the presence of air within the skull, usually resulting from a fracture passing through one of the air sinuses. There may be a leak of cerebrospinal fluid at the site of the fracture, manifested as a watery discharge from the nose. Pneumocephalus can best be detected by plain X-rays of the skull, which show air and a fluid level inside a cavity.

khi sọ (*u khi*) (*dt*) tình trạng có khí trong hộp sọ thường do bị gãy xương qua một trong các xoang khí. Dịch nào tùy có thể rò ra ở nơi xương gãy làm mũi có chảy nước. Khi sọ có thể phát hiện được dễ nhất bằng cách chụp X-quang hộp sọ, hình chụp sẽ cho thấy không khí và mức dịch trong xoang.

pneumococcus *n.* (*pl. pneumococci*) the bacterium associated with pneumonia.
* *Streptococcus pneumoniae*. -pneumococcal adj.

phế cầu (*dt*) vi trùng gây viêm phổi: *streptococcus pneumoniae*.

pneumoconiosis *n.* a lung disease caused by inhaling dust. The dust particles must be less than 0.5 µm in diameter to reach the depths of the lung and there is usually a long period after initial exposure before shadows appear on the chest X-ray and breathlessness develops. In practice industrial exposure to coal dust (*anthracosis*), silica (see *silicosis*), and asbestos (see *asbestosis*) produces most of the cases of pneumoconiosis. In Britain such cases are examined by the Pneumoconiosis Medical Panels, on whose advice statutory compensation for industrial injury is awarded.

bệnh bụi phổi (*dt*) một bệnh phổi gây ra do hút bụi bụi. Các hạt bụi phải nhỏ hơn 0.5 µm đường kính để tới được các vùng sâu trong phổi, và thường có một thời gian dài từ khi tiếp cận lần đầu tới khi phổi có bóng mờ khi chụp X-quang và bệnh nhân bị khó thở. Trong thực tiễn, tiếp cận công nghiệp với bụi than (bệnh bụi than), silic (xem bệnh phổi nhiễm silic), và amiante (xem bệnh bụi amiante) chiếm hầu hết các ca bệnh bụi phổi ở Vương quốc Anh các ca này được Ủy ban y khoa về bụi phổi xem xét, và theo khuyến cáo của ủy ban này, bệnh nhân sẽ được bồi thường về tổn thương công nghiệp theo luật định.

Pneumocystis *n.* a genus of protozoans. The species *P. carinii* causes pneumonia in immunosuppressed patients, usually following intensive chemotherapy (see also AIDS). The infection is fatal if untreated, but it can be overcome with high doses of "co-trimoxazole".

(*dt*) một giống động vật nguyên sinh, loài *P. carinii* gây bệnh viêm phổi ở các bệnh nhân bị ức chế miễn dịch, thường sau khi dùng hóa liệu pháp mạnh (cũng xem AIDS). Bệnh sẽ gây tử vong nếu không chữa trị, nhưng có thể chữa được khi dùng co-trimoxazole liều cao.

pneumocyte *n.* a type of cell that lines the walls separating the air sacs (see alveolus) in the lungs. Type I pneumocytes are flat and inconspicuous. Type II pneumocytes are cuboidal and secrete "surfactant".

tế bào khí (*dt*) một kiểu tế bào lót trong thành phần chia các túi khí trong phổi (xem phế nang). Tế bào khí type I phẳng và không

thấy rõ. Tê bão khi typ II có hình khối và tiết ra chất gram âm bết mờ.

pneumoencephalography *n.* a technique used in the X-ray diagnosis of disease within the skull. Air is introduced into the cavities (ventricles) of the brain to displace the cerebrospinal fluid, thus acting as a 'contrast medium'. X-ray photographs show the size and disposition of the ventricles and the subarachnoid spaces.

phép chụp khí não (*dt*) một kỹ thuật dùng trong chẩn đoán X-quang các bệnh trong hộp sọ. Không khí được bơm vào các xoang não (não thất) để thay chỗ dịch não tuy, như vậy sẽ tạo động như một chất cản quang*. Hình chụp X-quang sẽ cho thấy kích thước và phân bố các não thất và các khoang dưới nhện.

pneumograph *n.* an instrument used to record the movements made during respiration.

phép động khí (*dt*) một dụng cụ dùng khí các chuyển động thực hiện trong khi hô hấp

pneumohaemothorax *n.* see haemopneumothorax.

trán khí-máu phế mạc (*dt*) xem trán mao-kì phế mạc

pneumohydrothorax *n.* see hydropneumothorax.

trán khí-dịch phế mạc (*dt*) xem trán dịch-kì phế mạc.

pneumolysis *n.* see pleurolysis

gây xẹp phổi (*dt*) xem bắc phế mạc

pneumon- (*pneumono-*) prefix denoting the lung(s). Example: *pneumonopexy* (surgical fixation to the chest wall).

tiếp dầu ngực chí phổi. Thị dụ *pneumonopexy* (phẫu thuật cố định thành ngực)

pneumoneectomy *n.* surgical removal of a lung, usually for cancer.

cắt bỏ phổi (*dt*) phẫu thuật cắt bỏ phổi thường vì ung thư.

pneumonia /nu'ju:mənɪə/ *n.* inflammation of the lung caused by bacteria, in which the air sacs ('alveoli') fill up with pus so that air is excluded and the lung becomes solid (see consolidation). The symptoms depend on the amount of lung involved and the virus-

lence of the bacteria, but they generally include cough and chest pain with shadows on the chest X-ray. The most common type is *bronchopneumonia*, which starts around the bronchi and bronchioles. *Lobar pneumonia* affects whole lobes of either or both lungs and is caused by certain strains of *Streptococcus pneumoniae*. *Hypostatic pneumonia* develops in dependant parts of the lung in people who are otherwise ill, chilled, or immobilized. The bacteria that cause pneumonia are usually sensitive to 'antibiotics', and recovery is usually quick. Compare pneumonitis.

viêm phổi (*dt*) viêm phổi do vi trùng gây ra. làm các túi khí (phế nang) bị chứa đầy mủ nên không khí bị đẩy ra ngoài và phổi cứng lại (xem phổi đặc). Triệu chứng tuy theo số lượng mủ phổi bị nhiễm và độc lực của vi trùng, nhưng thường gồm ho và đau ngực, và có các bóng mờ khi chụp X-quang. Dạng thường thấy nhất là viêm phổi-phế quản bắt đầu quanh các phế quản và tiểu phế quản. Viêm thùy phổi tác động tới toàn bộ các thùy của một hay cả hai phổi, và do một số nồi *streptococcus pneumoniae* gây ra. Viêm phổi do động máu phát triển ở những phần phổi tuy thuộc ở những người bị bệnh khác, bị lạnh, hay nằm bất động. Vi trùng gây viêm phổi thường mẫn cảm với các kháng sinh* và thường phục hồi nhanh. So sánh với viêm thành phế nang.

pneumonitis *n.* inflammation of the lung that is confined to the walls of the air sacs (alveoli) and often caused by viruses or unknown agents. It may be acute and transient or chronic, leading to increasing respiratory disability. It does not respond to antibiotics but corticosteroid may be helpful. Compare pneumonia.

viêm thành phế nang (*dt*) viêm phổi giới hạn ở thành các túi khí (phế nang) và thường gây ra do virus hay các tác nhân chưa biết rõ. Viêm thành phế nang có thể cấp tính, thoảng qua, hay mãn tính, đưa dần đến mất năng lực hô hấp. Viêm thành phế nang không đáp ứng với kháng sinh nhưng chữa trị bằng corticosteroid có thể có ích. So sánh với viêm phổi

pneumopericardium *n.* the presence of

air within the membranous sac surrounding the heart. See hydropneumopericardium.

tràn khí ngoại tâm mạc (dt) tình trạng có không khí trong túi màng bao quanh tim. Xem tràn-dịch-khi ngoại tâm mạc.

pneumoperitoneum n. air or gas in the peritoneal or abdominal cavity, usually due to a perforation of the stomach or bowel. A former treatment of tuberculosis was the deliberate injection of air into the peritoneal cavity to allow the tuberculous lung to be tested (artificial pneumoperitoneum).

tràn khí phúc mạc (dt) có khí hay hơi trong xoang bụng hay xoang phúc mạc, thường do lồng da dày hay ruột. Trước đây có liệu pháp tri lao bằng cách có tính tiềm không khí trong xoang bụng để phổi bị lao được nghỉ ngơi (tràn khí phúc mạc nhân tạo).

pneumoradiography n. X-ray examination of part of the body using a gas, such as air or carbon dioxide, as a 'contrast medium. For example, introduction of air into the ventricles of the brain enables them to be distinguished by X-rays; in their normal (fluid-filled) state they are not sufficiently contrasted with the brain tissue itself.

chụp X-quang khí (dt) xét nghiệm X-quang một bộ phận cơ thể có dùng hơi, như không khí hay carbon dioxide, làm chất cản quang. Thị dụ bom không khí vào trong các nạo thất để có thể phân biệt được khi chụp X-quang, vì trong trạng thái tự nhiên (có đầy dịch), các nạo thất không có đủ độ tương phản với mô não.

pneumothorax n. air in the *pleural cavity. Any breach of the lung surface of chest wall allows air to enter the pleural cavity, causing the lung to collapse. The leak can occur without apparent cause, in otherwise healthy people (spontaneous pneumothorax), or result from injuries to the chest (traumatic pneumothorax). In *tension pneumothorax* a breach in the lung surface acts as a valve, admitting air into the pleural cavity when the patient breathes in but preventing its escape when he breathes out. This air must be let out by surgical incision.

A former treatment for pulmonary tuberculosis - *artificial pneumothorax* - was the deliberate injection of air into the pleural cavity to

collapse the lung and allow the tuberculous areas to heal.

tràn khí phế mạc (dt) có không khí trong xoang phế mạc*. Bất kỳ lỗ thủng nào trên bề mặt phổi hay thành ngực cũng làm cho không khí vào trong xoang phổi và làm phổi bị xẹp lại. Lỗ thủng có thể xảy ra không có nguyên nhân rõ rệt ở những người mạnh khỏe (tràn dịch phế mạc tự phát) hay do tổn thương ở ngực (tràn khí phế mạc do chấn thương). Trong tràn căng khí phế mạc một lỗ thủng trên bề mặt phổi hoạt động như một van. không khí vào mang phổi khi bệnh nhân hít vào nhưng lại ngăn khí thoát ra khi người bệnh thở ra. Không khí này cần được rạch phẫu thuật cho thoát ra.

Trước đây có một cách trị liệu lao phổi bằng cách có tính bom khí trong xoang phế mạc để làm phổi xẹp lại và để các vùng bị lao được lành.

-pnoea suffix denoting a condition of breathing. Example: dyspnoea (breathlessness). Tiếp vĩ ngữ chỉ một tình trạng thở: Thị dụ dysphnoea (khó thở).

pock/ puk/ n. a small pus-filled eruption on the skin characteristic of *chickenpox and *smallpox rashes. See also pustule.

mụn đậu (dt) một phát ban đầy mủ nhỏ trên da, đặc trưng của ngoại ban các bệnh thủy đậu và phó đậu*. Cũng xem: mụn mủ

pocket/ poket/ n. (in dentistry) see periodontal pocket.

túi (dt) (trong nha khoa) xem túi nha chu.

pod/ pod/ prefix denoting the foot. Tiếp đầu ngữ chỉ bàn chân.

podagra/ pod'igrə/ n. gout of the foot, especially the big toe.

thống phong bàn chân (dt) bệnh gút ở bàn chân, đặc biệt ngón chân cái.

podalic version altering the position of a fetus in the womb so that its feet will emerge first at birth. See also version.

xoay thai hướng chân thay đổi vị trí thai nhí trong tử cung sao cho bàn chân sẽ ra trước tiên khi sinh. Cũng xem xoay thai.

-poiesis suffix denoting formation; production. Example: haemopoiesis (of blood cells). Tiếp vĩ ngữ chỉ tao thành, sản sinh. Thị dụ

haemopoiesis (sự tạo hồng cầu).

poikilo- prefix denoting variation, irregularity.

huyết cầu ngữ chi biến đổi, không đều.

poikilocyte *n.* an abnormally shaped red blood cell (*erythrocyte). Poikilocytes may be classified into a variety of types on the basis of their shape; for example elliptocytes (ellipsoid) and schistocytes (semilunar). See also poikilocytosis.

hồng cầu biến dạng(dt) *hồng cầu* có dạng bất thường. Hồng cầu biến dạng có thể xếp vào nhiều loại căn cứ trên hình dạng của chúng, thí dụ hồng cầu ellip (dạng ellip) và hồng cầu vỡ (hình bán nguyệt). Cũng xem bệnh hồng cầu biến dạng.

poikilocytosis *n.* the presence of abnormally shaped red cells (*poikilocytes) in the blood. Poikilocytosis is particularly marked in myelofibrosis but can occur to some extent in almost any blood disease.

bệnh hồng cầu biến dạng(dt) có các hồng cầu hình dạng bất thường (hồng cầu biến dạng) trong máu. Hồng cầu biến dạng đặc biệt thấy trong bệnh xơ tủy nhưng cũng xảy ra có mức độ trong hầu hết các bệnh máu.

poikiloderma *n.* a condition in which the skin atrophies and becomes pigmented, giving it a mottled appearance.

chứng da loang lỗ(dt) tình trạng da leo lại và nhiễm sắc tố như có lốm đốm.

poikilothermic *adj.* cold-blooded; being unable to regulate the body temperature, which fluctuates according to that of the surroundings. Reptiles and amphibians are cold-blooded. Compare homoiothermic. - *poikilothermy* *(dt)*

biến nhiệt(dt) máu lạnh: không thể điều hòa nhiệt độ cơ thể; nên nhiệt độ cơ thể sẽ dao động theo nhiệt độ môi trường xung quanh. Các loài bò sát và lưỡng cư là những động vật máu lạnh. So sánh với đồng nhiệt. - *poikilothermy* *(dt)*

pointillage *n.* a procedure in massage in which the operator's fingers are pressed, fingertip first, deep into the patient's skin. This is done to manipulate underlying structures and break up adhesions that may have

formed following injury.

diêm da(dt) một thủ pháp thoa bóp, dùng đầu ngón tay ấn sâu vào da bệnh nhân, để tác động tới các cấu trúc phía dưới, và phá vỡ các chỗ dính có thể tạo thành sau khi bị tổn thương.

poison /'paizən/ *n.* any substance that irritates, damages, or impairs the activity of the body's tissues. In large enough doses almost any substance acts as a poison, but the term is usually reserved for substances, such as arsenic, cyanide, and strychnine, that are harmful in relatively small amounts.

chất độc(dt) bất kỳ chất nào gây kích thích, làm tổn hại hay làm suy yếu hoạt động các mô cơ thể. Với liều đủ lớn, hầu như bất kỳ chất nào cũng hoạt động như một chất độc, nhưng từ này thường dành cho các chất như arsenic, cyanide, và strychnine, có hại với số lượng tương đối nhỏ.

Poisson distribution /'poizən,distrɪ'bju:ʃn/ see frequency distribution.

phân bố *Poisson* xem phân bố tần số.

polar body /'pɔ:lər,bɔ:dɪ/ one of the small cells produced during the formation of an ovum from an oocyte that does not develop into a functional egg cell.

thể cực một trong các tế bào nhỏ sinh ra trong khi tạo thành noãn từ một noãn bào. Thể cực không phát triển thành một tế bào trưởng hoạt động.

poldine *n.* a drug, similar to atropine, that inhibits gastric secretion and is used to treat such disorders as gastric and duodenal ulcers. It is administered by mouth. Side-effects may include dry mouth, blurred vision, difficulty in urination, and fast heart beat. Trade name: Nacton.

(dt) một loại thuốc tương tự như atropine có tác động ức chế phản tiết dạ dày, dùng chữa các rối loạn như loét dạ dày và tá tràng. Thuốc dùng uống, tác động phụ có thể gồm khó miếng, nhìn mờ, khó bài niệu, và tim đập nhanh. Tên thương mại: Nacton

pole /'pol/ *n.* (in anatomy) the extremity of the axis of the body, an organ, or a cell.

cực(dt) (trong giải phẫu học) đầu mút của trục cơ thể, trục một cơ quan hay một tế bào

poli- (*polio-*) prefix denoting the grey matter of the nervous system.

tiếp đầu ngữ chỉ chất xám trong hệ thần kinh.

polioencephalitis (viral encephalitis) *n.* a virus infection of the brain, causing particular damage to the *grey matter of the cerebral hemispheres and the brainstem. The infection is usually transmitted to man by the bite of a mosquito or tick. Some forms of this illness are endemic in a particular locality (e.g. Japanese (B) encephalitis); others have occurred as epidemic, e.g. encephalitis lethargica (sleepy sickness). See also encephalitis.

viêm não xám (viêm não do virus)

(dt) một bệnh nhiễm virus ở não, đặc biệt gây tổn hại chất xám của các bán cầu não và cuống não. Bệnh nhiễm thường truyền sang người do vết đốt của muỗi hay ve. Một vài dạng bệnh là dịch địa phương trong một nơi đặc biệt (thí dụ viêm não Nhật Bản B), các bệnh khác xảy ra như những dịch bốc phát, thí dụ viêm não ngủ lim (bệnh ngủ). Cũng xem viêm não.

polioencephalomyelitis *n.* any virus infection of the central nervous system affecting the grey matter of the brain and spinal cord. *Rabies is the outstanding example.

viêm não tuy xám (dt) bất kỳ bệnh nhiễm virus nào ở hệ thần kinh trung ương ảnh hưởng tới chất xám của não và dây cột sống. Bệnh dai là một thí dụ rõ nhất.

poliomyelitis (infantile paralysis, polio) *n.* an infectious virus disease affecting the central nervous system. The virus is excreted in the faeces of an infected person and the disease is therefore most common where sanitation is poor. However, epidemics may occur in more hygienic conditions, where individuals have not acquired immunity to the disease during infancy. Symptoms commence 7-12 days after infection. In most cases paralysis does not occur; in abortive poliomyelitis only the throat and intestines are infected and the symptoms are those of a stomach upset or influenza; in nonparalytic poliomyelitis these symptoms are accompanied by muscle stiffness, particularly in the neck and back. Paralytic poliomyelitis is

much less common. The symptoms of the milder forms of the disease are followed by weakness and eventual paralysis of the muscles in *bulbar poliomyelitis* the muscles of the respiratory system are involved and breathing is affected.

There is no specific treatment, apart from measures to relieve the symptoms; cases of bulbar polio may require the use of a *respirator. Immunization, using the *Sabin vaccine (taken orally) or the *Salk vaccine (injected), is highly effective.

bệnh viêm tuy xám (bệnh bại liệt trẻ em, bệnh polio) (dt) một bệnh nhiễm virus ảnh hưởng tới hệ thần kinh trung ương. Virus

được bài tiết ra theo phân người bệnh, vì vậy, bệnh thường thấy nhất ở nơi kém vệ sinh. Tuy nhiên dịch bốc phát cũng có thể xảy ra trong những điều kiện vệ sinh hơn, và các cá thể đã không tạo được miễn dịch với bệnh khi còn thơ ấu. Các triệu chứng bắt đầu 7-12 ngày sau khi nhiễm. Trong hầu hết trường hợp, không có bại liệt xảy ra: trong viêm tuy xám non yếu, chỉ có họng và ruột bị ảnh hưởng, và các triệu chứng giống như rối loạn dạ dày hay cảm, trong viêm tuy xương không gây liệt; các triệu chứng này có kèm theo chứng cứng cơ, đặc biệt ở cổ và lưng. Viêm tuy xám gây liệt rất ít thấy, các triệu chứng của những bệnh nhẹ hơn xảy ra sau đó là yếu ớt, rồi cuối cùng bị liệt các cơ. Trong viêm não tuy xám hành, các cơ của hệ hô hấp bị liên quan và ảnh hưởng tới hô hấp.

Không có chữa trị đặc hiệu, trừ ra những biện pháp để giảm triệu chứng: các ca polio hành tuy có thể cần dùng đến máy thở*. Gây miễn dịch bằng cách dùng vaccine Sabin (uống) hay vaccine Salk (chích) đều có hiệu quả cao.

poliosis *n.* premature greying of the hair.

chứng bạc tóc (dt) tóc hoa râm trước tuổi.

poliovirus *n.* one of a small group of RNA-containing viruses causing *poliomyelitis. They are included within the *picornavirus group.

(dt) một trong nhóm nhỏ các virus chứa RNA gây bệnh viêm tuy xám. Virus này được xếp vào nhóm picornavirus*.

pollex *n.* (pl. pollices) the thumb.

ngón tay cái (dt) ngón lớn nhất ở bàn tay.

pollinosis n. a more precise term than 'hay fever' for an allergy due to the pollen of grasses, trees, or shrubs.

bệnh phấn hoa(dt) một từ chính xác hơn 'sát cỏ khô' dùng chỉ tình trạng dị ứng do phấn hoa của cỏ, cây, hay bụi cây nhỏ.

poly- prefix denoting 1. many; multiple 2. excessive 3. generalized; affecting many parts

hèp dấu nguy chí 1. nhiều, 2. quá mức, 3. toàn thân, ảnh hưởng tới nhiều bộ phận.

polyarteritis nodosa (periarteritis nodosa) a disease of unknown cause in which there is patchy inflammation of the walls of the arteries. It is one of the 'collagen diseases'. Common manifestations are arthritis, neuritis, asthma, skin rashes, hypertension, kidney failure, and fever. The inflammation is suppressed by corticosteroid drugs (such as prednisolone).

niêm da động mạch kết nối (viêm quanh động mạch kết nối) một bệnh không rõ nguyên nhân có viêm tung mảng ở thành động mạch. Đây là một trong các bệnh collagen. Các biểu lộ thường thấy là viêm khớp, viêm thần kinh, suyễn, phát ban ngoài da, tăng huyết áp, suy thận, và sốt. Ngăn chặn viêm bằng các corticosteroid (như prednisolone).

polyarthritis n. rheumatic disease involving several to many joints, either together or in sequence, causing pain, stiffness, swelling, tenderness, and loss of function. 'Rheumatoid arthritis is the most common cause.'

viêm da khớp(dt) một bệnh thấp liên quan đến nhiều khớp, hoặc cùng lúc hoặc kế tiếp nhau, gây đau, cứng, sưng, mềm, và mất chức năng. Viêm khớp dạng thấp là nguyên nhân thường nhất.

polychromasia (polychromatophilia) n. the presence of certain blue red blood cells ('erythrocytes') seen in blood films stained with 'Romanowsky stains', as well as the normal pink cells. The cells that appear blue are juvenile erythrocytes (see reticulocyte).

tình nhiễm da sắc (ua da sắc)(dt) có một số 'hồng cầu' máu xanh trong các vết

phết máu nhuộm Romanowsky cùng với các hồng cầu màu hồng bình thường. Các tế bào có màu xanh là những hồng cầu còn non (xem hồng cầu tươi).

polyuria n. a rare congenital abnormality of the eye in which there are one or more holes in the iris in addition to the pupil.

tật nhiều lỗ móng mắt(dt) một bất thường bẩm sinh ít gặp ở mắt, có móng mắt có thêm một hay nhiều lỗ cùng với đồng tử

polycystic disease of the kidneys

an inherited disorder, transmitted as an autosomal 'dominal', in which the substance of both kidneys is largely replaced by numerous cysts. Symptoms - including haematuria, urinary tract infection, and hypertension - appear between the ages of 20 and 40 and are associated with chronic kidney failure.

bệnh thận đa nang một rối loạn bẩm sinh có tính 'trội' thuộc một nhiễm sắc thể định hình, có nhiều nang thay thế phần lớn các mô của cả hai thận. Triệu chứng gồm 'huyết niệu', nhiễm đường tiểu, và tăng huyết áp - xuất hiện trong khoảng tuổi từ 20 đến 40 và kết hợp với suy thận mòn.

polycythaemia n. an increase in the haemoglobin concentration of the blood. This may be due either to a decrease in the total volume of the plasma (*relative polycythaemia*) or to an increase in the total volume of the red cells (*absolute polycythaemia*). The latter may occur as a primary disease (see *polycythaemia vera*) or as a secondary condition in association with various respiratory or circulatory disorders that cause deficiency of oxygen in the tissues and with certain tumours, such as carcinoma of the kidney.

chứng tăng hồng cầu(dt) tăng nồng độ hemoglobin trong máu. Điều này do giảm thể tích huyết tương (tăng hồng cầu tương đối), hay do tăng tổng thể tích hồng cầu (tăng hồng cầu tuyệt đối). Tăng hồng cầu tuyệt đối có thể là bệnh nguyên phát (xem chứng tăng hồng cầu vô căn) hay là một tình trạng thứ phát kết hợp với nhiều rối loạn hô hấp hay tuần hoàn gây thiếu oxy trong mô, hay với một số khối u, như ung thư biểu mô thận.

polycythaemia vera (erythraemia,

Vaquez-Osler disease a disease in which the number of red cells in the blood is greatly increased (see also polycythaemia). There is often also an increase in the numbers of white blood cells and platelets. Symptoms include headache, thromboses, cyanosis, and 'plethora'. Polycythaemia vera may be treated by blood-letting, but more severe cases are best treated by radiotherapy. The cause of the disease is not known.

chứng tăng hồng cầu vô căn (bệnh Vaquez-Osler) một bệnh trong đó số hồng cầu trong máu tăng lên rõ rệt (xem chứng tăng hồng cầu). Thường số lượng bạch cầu và tiểu cầu cũng tăng. Các triệu chứng gồm nhức đầu, có huyết khối, xanh tim và da huyết. Chứng tăng hồng cầu vô căn có thể chữa bằng cách trích máu, nhưng với các ca nặng hơn, cách chữa tốt nhất là xạ trị. Không rõ nguyên nhân bệnh.

polydactylism n. see hyperdactylism.

tật thừa ngón(dt) xem phản ứng chử hyperdactylism

polydipsia n. abnormally intense thirst, leading to the drinking of large quantities of fluid. This is a symptom typical of diabetes mellitus and diabetes insipidus.

chứng uống nhiều(dt) khát dữ dội bất thường do từ việc uống rất nhiều nước. Đây là triệu chứng điển hình của đái tháo đường và đái tháo lat.

polygene n. one of a number of genes that together control a single characteristic in an individual. Each polygene has only a slight effect and the expression of a set of polygenes is the result of their combined interaction. Characteristics controlled by polygenes are usually of a quantitative nature, e.g. height. See also multifactorial. -**polygenic** adj.

: là một trong một số gen cùng kiểm soát một đặc tính của cơ thể. Mỗi polygene chỉ tác động nhẹ, và đặc tính biểu lộ ra do tương tác kết hợp của cả bộ polygene. Những đặc tính do các polygene kiểm soát thường có tính định lượng, thí dụ như chiều cao. Cũng xem (thuộc) da nhân tố. -**polygenic** (tt)

polymastia n. see pleomastia.

nhiều vú(dt) xem da nhú.

polymer n. a substance formed by the linkage of a large number of smaller molecules known as *monomers*. An example of a monomer is glucose, whose molecules link together to form glycogen, a polymer. Polymers may have molecular weights from a few thousands to many millions. Polymers made up of a single type of monomer are known as *homopolymers*; those of two or more monomers as *heteropolymers*.

chất trùng hợp(dt) một chất tạo thành bằng cách liên kết nhiều phân tử nhỏ hơn gọi là chất đơn hợp. Thị dụ glucose là một chất đơn hợp, các phân tử glucose liên kết với nhau tạo thành glycogen là một chất trùng hợp. Các chất trùng hợp có thể có trọng lượng phân tử từ vài ngàn đến nhiều triệu. Các chất trùng hợp chỉ do một chất đơn hợp tạo thành gọi là đồng trùng hợp, còn do hai hay nhiều chất đơn hợp tạo thành gọi là dị trùng hợp.

polymorph (**polymorphonuclear leucocyte**) n. see neutrophil.

bạch cầu đa hình (**bạch cầu nhân đa hình**)(dt) xem bạch cầu trung tính.

polymorphism n. (in genetics) a condition in which a chromosome or a genetic character occurs in more than one form, resulting in the coexistence of more than one morphological type in the same population.

tinh đa hình(dt) (trong di truyền học) tinh trạng một nhiễm sắc thể hay một tinh chất di truyền có nhiều dạng, đưa đến kết quả có nhiều dạng hình thái cùng hiện diện trong một quần thể.

polymyalgia rheumatica a rheumatic disease causing aching and progressive stiffness of the muscles of the shoulders and hips. The condition is most common in the elderly, rarely occurring before the age of 50. The symptoms respond rapidly effectively to corticosteroid treatment, which must usually be continued for several years. It is often associated with temporal arteritis.

dau eo dạng thấp một bệnh thấp gây đau và cứng diễn tiến các cơ ở vai vào hông. Tình trạng này thường thấy nhất ở tuổi già, hiếm khi gặp trước tuổi 50. Các triệu chứng dap

ứng nhanh và hiệu quả khi điều trị bằng corticosteroid, và thường phải tiếp tục trong nhiều năm. Bệnh thường kết hợp với viêm động mạch thái dương.

polymyositis *n.* a generalized disease of the muscles that may be acute or chronic. It particularly affects the muscles of the shoulder and hip girdles, which are weak and tender to the touch. Microscopic examination of the affected muscles shows diffuse inflammatory changes, and relief of the symptoms is obtained with 'corticosteroid drugs. The skin may be reddened and atrophic. See also dermatomyositis.

viêm da cơ *(dt)* một bệnh cơ toàn thân, có thể cấp tính hay mãn tính. Bệnh đặc biệt ảnh hưởng tới các cơ vai và cơ đai hông, làm các cơ này yếu đi và sờ thấy mềm. Xét nghiệm kinh hiển vi: các cơ bị ảnh hưởng cho thấy có những thay đổi viêm tủa lan, và dùng corticosteroid sẽ giảm được các triệu chứng. Da có thể bị đỏ tấy và teo đi. Cũng xem viêm da co.

polymyxin B an antibiotic used to treat infections caused by Gram-negative bacteria, especially *'Pseudomonas'*. It is usually administered by injection but is also taken by mouth or applied as a solution or ointment for ear and eye infections. The drug may cause mild dizziness. Trade name: **Aerosporin**, một kháng sinh dùng chữa các bệnh nhiễm do các vi trùng gram âm gây ra, đặc biệt *Pseudomonas*. Thuốc thường dùng chích nhưng cũng dùng uống hay thoa dưới dạng dung dịch hay pommát cho các bệnh nhiễm trùng tai hay mắt. Thuốc có thể gây chóng mặt nhẹ. Tên thương mại: *Aerosporin*.

polyneuritis *n.* any disorder involving all the peripheral nerves. The term is often used interchangeably with 'polyneuropathy' although its specific use implies inflammation of the nerves.

viêm da thần kinh *(dt)* bất kỳ rối loạn nào liên quan đến toàn bộ các dây thần kinh ngoại biên. Từ này và từ 'bệnh da thần kinh' thường dùng thay thế cho nhau, dù cách dùng đặc hiệu của từ sau chỉ bao hàm việc viêm các dây thần kinh.

polyneuropathy *n.* any disease involving all of the peripheral nerves. The symptoms

first affect the tips of the fingers and toes (i.e. the extremities of the nerve fibres) and subsequently spread towards the trunk. The symptoms are usually roughly symmetrical. See neuropathy.

bệnh da thần kinh *(dt)* bất kỳ bệnh nào liên quan đến toàn bộ các dây thần kinh ngoại biên. Các triệu chứng thấy đầu tiên ở đầu các ngón tay chân (tức các đầu mút sợi thần kinh) và sau đó lan tràn tới thân mình. Các triệu chứng thường có tính đối xứng. Xem bệnh thần kinh.

polynucleotide *n.* a long chain of linked nucleotides, of which molecules of DNA and RNA are made.

(dt) một chuỗi dài các nucleotide liên kết với nhau, dùng tạo thành các phân tử DNA và RNA.

polyopia *n.* the sensation of multiple images of one object. It is sometimes experienced by people with early cataract. See also diplopia.

da thị *(dt)* cảm thấy có nhiều hình ảnh của một vật. Điều này đôi khi thấy ở người bị đục thủy tinh thể ở thời kỳ đầu.

polyorchidism *n.* a congenital abnormality resulting in more than two testes.

tật nhiều tinh hoàn *(dt)* một bất thường bẩm sinh dựa đến việc có nhiều hơn hai tinh hoàn.

polyp (polypus) *n.* a growth, usually benign, protruding from a mucous membrane. Polyps are commonly found in the nose and sinuses, giving rise to obstruction, chronic infection, and discharge. They are often present in patients with allergic rhinitis, in whom they may develop in response to long-term antigenic stimulation. Other sites of occurrence include the ear, the stomach, and the bowel. Polyps are usually removed surgically (see polypectomy).

bướu thịt *(dt)* một tăng sinh, thường lành tính, nhô ra trên niêm mạc. Polyp thường thấy trong mũi và các xoang, gây tắc, nhiễm trùng mãn, và chảy dịch. Polyp thường thấy ở các bệnh nhân viêm mũi dị ứng, có thể là đáp ứng với kích thích lâu dài của kháng nguyên. Các nơi có polyp khác là tai, dạ dày, và ruột. Thường dùng phẫu thuật cắt bỏ (xem polypectomy).

cắt bỏ polyp)

polypectomy *n.* the surgical removal of a polyp. The technique used depends upon the site and size of the polyp, but it is often done by cutting across the base using a wire loop (snare) through which is passed a coagulating 'diathermy current'.

cắt bỏ polyp (dt) phẫu thuật cắt đi một polyp. Kỹ thuật dùng tùy theo vị trí kích thước polyp, nhưng thường thực hiện bằng cách cắt ngang dây, dùng một vòng dây kim loại (quai) cao truyền một dòng thấu nhiệt ngưng dòng

polypeptide *n.* a molecule consisting of three or more amino acids linked together by peptide bonds. Protein molecules are polypeptides.

(dt) một phân tử gồm ba hay nhiều amino acid liên kết với nhau bằng các cầu peptide". Các phân tử protein là những polypeptide.

polyphagia *n.* gluttonous excessive eating. **chứng ăn nhiều** (dt) ăn tham lam quá độ.

polypharmacy *n.* treatment of a patient with more than one type of medicine.

kết hợp nhiều thuốc (dt) điều trị một bệnh nhân với hơn một loại thuốc

polyphyletic *adj.* describing a number of individuals, species, etc., that have evolved from more than one ancestral group. Compare monophyletic.

đa nguyên (tt) mô tả một số cá thể, loài, v.v... đã tiến hóa từ nhiều hơn một nhóm tổ tiên chung. So sánh với nhất nguyên.

polyploid *adj.* describing cells, tissues, or individuals in which there are three or more complete sets of chromosomes. Compare diploid, haploid. **-polyploidy** *n.*

đa bộ (tt) mô tả các tế bào, mô, hay ca thể có ba hay nhiều bộ nhiễm sắc thể. So sánh với lưỡng bộ; đơn bộ. **-polyploidy** *dt.*

polypoid *adj.* having the appearance of a polyp.

dạng polyp (tt) có bề ngoài như một polyp

polyposis *n.* a condition in which numerous polyps form in an organ or tissue. *Familial polyposis coli* is a hereditary disease in which multiple polyps develop in the colon at puberty. As these polyps often become malignant, patients are usually advised to undergo total removal of the colon. Compare pseudopolyposis.

dergo total removal of the colon. Compare pseudopolyposis.

bệnh polyp (dt) tình trạng có nhiều polyp trong một cơ quan hay mô. Bệnh polyp đại tràng gia đình là một bệnh bẩm sinh có nhiều polyp phát triển trong đại tràng ở tuổi dậy thì. Vì các polyp này thường trở nên ác tính, bệnh nhân thường được khuyến cáo chịu cắt đi toàn bộ đại tràng. So sánh với bệnh polyp giả.

polypus *n.* see polyp.

búon thịt (dt) xem polyp.

polyradiculitis (polyradiculopathy) *n.* any disorder of the peripheral nerves (see neuropathy) in which the brunt of the disease falls on the nerve roots where they emerge from the spinal cord. An abnormal allergic response in the nerve fibres is thought to be the cause of this condition. The Guillain-Barre syndrome is an example.

viêm da rễ thần kinh (bệnh da rễ thần kinh) (dt) bất kỳ rối loạn nào của các dây thần kinh ngoại biên (xem bệnh thần kinh) trong đó耕耘 năng của bệnh rơi vào các rễ thần kinh khi di ra khỏi dây cột sống. Nguyên nhân tình trạng này được cho là do đáp ứng bất thường của các sợi thần kinh. Hội chứng Guillain Barre là một thí dụ.

polyribosome *n.* see polysome.

bộ ribô thể (dt) xem phản dịch chữ polysome.

polysaccharide *n.* a carbohydrate formed from many monosaccharides joined together in long linear or branched chains. Polysaccharides have two important functions: (1) as storage forms of energy; for example "glycogen" in animals and man and "starch" in plants, and (2) as structural elements; for example "mucopolysaccharides" in animals and man and "cellulose" in plants.

(dt) một carbohydrate tạo thành do nhiều monosaccharide nối với nhau thành một chuỗi dài thẳng hay phân nhánh. Polysaccharide có hai chức năng quan trọng: (1) là một dạng trữ năng lượng, thí dụ glycogen" trong sức vật và người và tinh bột" ở thực vật, và (2) là một nguyên tố cấu trúc, thí dụ mucopolysaccharide" ở sức vật và người và cellulose" ở thực vật.

polyserositis *n.* inflammation of the membranes that line the chest, abdomen, and joints, with accumulation of fluid in the cavities. Commonly the condition is inherited and intermittent and is termed *familial Mediterranean fever*. If complicated by infiltration of major organs by a glycoprotein (see amyloidosis) the disease usually proves fatal.

viêm đa thanh dịch (*dt*) viêm các màng lót ở ngực, bụng, và các khớp, cùng với tích tụ dịch trong xoang. Tình trạng này thường là bẩm sinh và có từng cơn, gọi là sốt Địa trung hải gia đình. Nếu có biến chứng thâm nhiễm glycoprotein vào các cơ quan chính (xem thoái hóa dạng tinh bột), bệnh thường gây tử vong.

polysome (polyribosome) *n.* a structure that occurs in the cytoplasm of cells and consists of a group of ribosomes linked together by messenger RNA molecules formed during protein synthesis.

bộ ribo thể (*dt*) một cấu trúc thấy trong bào tương tế bào gồm một nhóm ribo thể liên kết với nhau bằng một phân tử RNA thông tin. Bộ này được thành lập khi tổng hợp protein.

polyspermia *n.* 1. excessive formation of semen. 2. see polyspermy.

1. **sản sinh nhiều tinh trùng.** 2. **thụ tinh nhiều tinh trùng** (*dt*) 1. sinh ra quá nhiều tinh trùng. 2. xem phần dịch chữ polyspermy.

polyspermy (polyspermia) *n.* fertilization of a single ovum by more than one spermatozoon; the development is abnormal and the embryo dies.

thụ tinh nhiều tinh trùng (*dt*) một trứng được thụ tinh do nhiều tinh trùng. Vì vậy sự phát triển sẽ mất bình thường và phải sê chết đi.

polythelia *n.* a congenital excess of nipples (see pleomastia).

da nhú (*dt*) có quá nhiều nốt vú do bẩm sinh (xem phần dịch chữ pleomastia).

polyuria *n.* the production of large volumes of urine, which is dilute and of a pale colour. The phenomenon may be due simply to excessive liquid intake or to disease, particularly diabetes mellitus, diabetes insipidus, and

kidney disorders.

đa niệu (*dt*) sản sinh nước tiểu với thể tích lớn. Hiện tượng này có thể đơn giản do uống quá nhiều, hay do bệnh, đặc biệt dài tháo đường, dài tháo lat, và rối loạn ở thận.

pompholyx *n.* eczema of the hands and feet. Because the horny layer of the skin in these parts is so thick the vesicles typical of eczema cannot rupture; they therefore persist in the skin, looking like rice grains. There is intense itching until the skin eventually peels. There may be secondary infection due to scratching. Pompholyx is commonest in early adulthood and attacks occur suddenly, lasting up to six weeks. The disease may be recurrent or persist as a chronic condition.

bệnh pompholyx (bệnh nốt gạo) (*dt*) eczema ở bàn tay hay bàn chân. Vì lớp sừng của da trong các vùng này quá dày nên các bọng nước tiêu biểu của eczema không vỡ ra được, và sẽ tồn tại trên da, trông như những hạt gạo. Bệnh nhân bị ngứa dữ dội đến khi da tróc đi, có thể có phụ nhiễm do gai. Bệnh pompholyx thường thấy nhất khi mới trưởng thành, các con bệnh xảy ra bất chợt và kéo dài cho tới sáu tuần. Bệnh có thể tái hồi hay tồn tại như một tình trạng mãn tính.

pons *n.* 1. see pons Varolii. 2. any portion of tissue joins two parts of an organ.

cầu não, cầu 1. xem cầu Varolii. 2. bất kỳ phần mô nào nối hai phần của một cơ quan

pons Varolii (pons) the part of the brainstem that links the medulla oblongata and the thalamus, bulging forwards in front of the cerebellum, from which it is separated by the fourth ventricle. It contains numerous nerve tracts between the cerebral cortex and the spinal cord and several nuclei of grey matter. From its front surface the trigeminal nerves emerge.

cầu Varole (cầu não) phần cuối não nối hành tuy với đồi não, nhô ra phía trước ở mặt trước tiêu não, từ đó tách ra để chứa não thất thứ tư. Cầu Varole có chứa nhiều đường thần kinh giữa vỏ não và dây cột sống và nhiều nhân chất xám. Các dây thần kinh sinh ba xuất phát từ mặt trước cầu não.

popliteus *n.* a flat triangular muscle at the back of the knee joint, between the femur and

tibia, that helps to flex the knee. **-popliteal** adj.

cơ khoeo(dt) một cơ dẹp hình tam giác ở mặt sau đầu gối giữa xương đùi và xương chày, dùng gấp đầu gối. **-popliteal** (tt.)

porcelain/'pa:sɔ:lɪn/ n. (in dentistry) a ceramic material used to construct tooth-coloured crowns.

stì(dt) (trong nha khoa) một chất liệu gồm dùng làm các thận răng có màu răng

pore n. a small opening; for example, sweat pores are the openings of the sweat glands on the surface of the skin.

tổ nhò(dt) một tổ nhò, thí dụ tổ mổ hói là chỗ mổ của các tuyến mồ hôi trên bề mặt da.

porencephaly n. an abnormal communication between the lateral ventricle and the surface of the brain. This is usually a consequence of brain injury or cerebrovascular disease; uncommonly it may be a developmental defect, when it would most likely affect both lateral ventricles.

bệnh rỗ não(dt) tình trạng có sự thông nhau bất thường giữa não thất bên và bể não. Điều này thường do tổn thương não hay bệnh mạch não, đôi khi có thể là một khuyết tật phát triển, trong trường hợp này sẽ ảnh hưởng tới cả hai não thất bên.

porocephaliasis n. a rare infestation of the nasal cavities, windpipe, lungs, liver, or spleen by the nymphs of the parasitic arthropod *'Porocephalus'*. Man becomes infected on consumption of water or uncooked vegetables contaminated with the parasite's eggs. There may be some abdominal pain while the parasite is in the gut but generally there no symptoms. Porocephaliasis has been occasionally reported in negroes of central Africa.

bệnh Porocephalus(dt) một loài/niêm ký sinh hiếm gặp, trong các xoang mũi, khí quản, phổi, gan, và lách, có thể lây truyền của *Porocephalus* là một giống tết túc ký sinh. Người bị nhiễm do uống nước hay ăn phải rau có nhiễm trùng ký sinh. Khi ký sinh trùng ở trong ruột có thể gây đau bụng nhưng thường bệnh không có triệu chứng. Bệnh *Porocephalus* đôi khi gặp ở những người da đen ở Trung Phi.

Porocephalus n. a genus of wormlike arthropods occurring mainly in tropical Africa and India. The legless adults are parasites in the lungs of snakes. The eggs, which are ejected with the snake's bronchial secretions, may be accidentally swallowed by man. The larva bores through the gut wall and usually migrates to the liver, where it develops into a nymph (see *porocephaliasis*).

(dt) một giống tết túc có hình giun thấy chủ yếu ở châu Phi nhiệt đới và Ấn Độ. Thành trùng không có chân là ký sinh ở phổi các loài rắn. Trứng theo chất tiết phế quản của rắn ra ngoài, có thể được người tình cờ nuốt phải. Ấu trùng chui qua thành ruột và thường di trú tới gan và phát triển thành thiếu trùng (xem: *bệnh Porocephalus*).

porphin n. a complex nitrogen-containing ring structure and parent compound of the porphyrins.

(dt) một cấu trúc vòng phức tạp có chứa nitơ, và là hợp chất gốc của các porphyrin.

porphobilinogen n. a pigment that appears in the urine of individuals with acute porphyria, causing it to darken if left standing.

(dt) một sắc tố thấy trong nước tiểu của các cá thể bị rối loạn chuyển hóa porphyrin cấp, và làm nước tiểu đậm lại nếu để lắng.

porphyria n. one of a group of rare inherited disorders due to disturbance of the metabolism of the breakdown products (porphyrins) of the red blood pigment haemoglobin. The defect may be primarily in the liver (*hepatic porphyria*) or in the bone marrow (*erythropoietic porphyria*) or both. The prominent features include the excretion of porphyrins and their derivatives in the urine, which may change colour on standing (see porphobilinogen); sensitivity of the skin to sunlight causing chronic inflammation or blistering; inflammation of the nerves (neuritis); mental disturbances; and attacks of abdominal pain.

rối loạn chuyển hóa porphyrin(dt) một trong nhóm các rối loạn di truyền hiếm gặp do có xáo trộn trong chuyển hóa sản phẩm phản hủy (porphyrin) của sắc tố hồng cầu hemoglobin. Khuyết tật này có thể ở ch

P

yếu trong gan (*rối loạn chuyển hóa porphyrin ở gan*), **hay trong tuy xương** (*rối loạn chuyển hóa porphyrin do lão hóa xương*), **hay ở cả hai nơi**. Các đặc trưng nổi bật gồm việc bài tiết porphyrin và các chất dẫn xuất trong nước tiểu, làm nước tiểu có thể đổi màu khi để läng (xem *porphobilinogen*), da mẩn cảm với ánh nắng mặt trời gây *viêm mẩn tinh* hay *sinh bong nước*; *viêm các dây thần kinh* (*viêm thần kinh*); *rối loạn tâm trí*; và *các cơn đau bụng*.

porphyrin *n.* one of a number of pigments derived from *porphin, which are widely distributed in living things. All porphyrins form chelates with iron, magnesium, zinc, nickel, copper, and cobalt. These chelates are constituents of *haemoglobin, *myoglobin, the *cytochromes, and chlorophyll, and are thus important in many oxidation / reduction reactions in all living organisms. See also protoporphyrin IX.

(dt) *mỗi trong số các sắc tố có nguồn gốc từ porphin*, có phân bố rộng trong các sinh vật. Tất cả porphyrin đều tạo thành các chất kết hợp với sắt, magnesium, kẽm, nickel, đồng, và cobalt. Các chất kết hợp này là thành phần của hemoglobin*, myoglobin, các cytochrome, và diệp lục tố, và như vậy có vai trò quan trọng trong nhiều phản ứng oxy-khí trong tất cả các sinh vật. Cũng xem protoporphyrin IX.

porphyrinuria *n.* the presence in the urine of breakdown products of the red blood pigment haemoglobin (porphyrins), sometimes causing discolouration. See porphyria, porphobilinogen.

porphyrin niệu (dt) *tình trạng có trong nước tiểu các sản phẩm phân hủy của sắc tố hồng cầu hemoglobin (porphyrin)*, đôi khi gây biến máu. Xem *rối loạn chuyển hóa porphyrin, porphobilinogen*.

porta *n.* the aperture in an organ through which its associated vessels pass. Such an opening occurs in the liver (*porta hepatis*).

cửa (dt) *lỗ hổng* trong một cơ quan cho các mạch máu kết hợp đi qua. *Lỗ hổng* như vậy thấy ở gan (*cửa gan*)

portacaval anastomosis (portacaval shunt) *1.* a surgical technique in

which the hepatic portal vein is joined to the inferior vena cava. Blood draining from the abdominal viscera is thus diverted past the liver. It is used in the treatment of *portal hypertension, since - by lowering the pressure within the veins of the stomach and oesophagus - it prevents serious bleeding into the gastrointestinal tract. *2.* any of the natural communications between the branches of the hepatic portal vein in the liver and the inferior vena cava.

nối tĩnh mạch cửa - tĩnh mạch chủ

1. *kỹ thuật phẫu thuật nối tĩnh mạch cửa gan với tĩnh mạch chủ dưới*. *Dẫn lưu máu từ các cơ quan trong bụng như vây sẽ được chuyển hướng qua khỏi gan*. Kỹ thuật này dùng chữa trị chứng tăng huyết áp cửa*, vì, bằng cách giảm áp suất trong các tĩnh mạch ở dạ dày và thực quản - sẽ ngừa được xuất huyết nghiêm trọng trong đường dạ dày ruột. 2. *bất kỳ luồng thông tự nhiên nào giữa các nhánh của tĩnh mạch cửa gan trong gan và tĩnh mạch chủ dưới*.

portal /'pɔ:təl/ *adj.* *1.* relating to the portal vein or system. *2.* relating to a porta.

(thuộc) cửa (dt) *1.* *liên quan đến tĩnh mạch cửa hay hệ thống*. *2.* *liên quan đến cửa*.

portal hypertension a state in which the pressure within the hepatic *portal vein is increased, causing enlargement of the spleen, enlargement of veins in the oesophagus (gullet) (which may rupture to cause severe bleeding), and accumulation of fluid in the peritoneal cavity (ascites). The commonest cause is *cirrhosis, but other diseases of the liver or thrombosis of the portal vein will also produce it. Treatment is by *diuretic drugs, but under some circumstances surgery to join the portal vein to the inferior vena cava (bypassing the liver) may be necessary (see portacaval anastomosis).

tăng huyết áp cửa *tình trạng có tăng áp suất trong tĩnh mạch cửa* gan, gây lớn lách, giãn các tĩnh mạch thực quản (có thể vỡ gây xuất huyết nghiêm trọng), và tích tụ dịch trong xoang phúc mạc (cú trưởng). Nguyên nhân thường nhất là xơ gan, nhưng các bệnh gan khác hay huyết khối tĩnh mạch cửa cũng sẽ gây ra tình trạng này. Chữa trị bằng các thuốc lợi niệu*, nhưng trong một số trường

hợp, phẫu thuật nối tinh mạch của với tinh mạch chủ dưới (nối qua gan) có thể cần được thực hiện (xem nối tinh mạch cửa - tinh mạch cửa).

portal system /'pɔ:tlə 'sɪstəm/ a vein or group of veins that terminates at both ends in a capillary bed. The best known is the *hepatic portal system*, which consists of the *portal vein* and its tributaries (see illustration). Blood is drained from the spleen, stomach, pancreas, and small and large intestines into veins that merge to form the portal vein leading to the liver. Here the portal vein branches, ending in many small capillaries called *'sinusoids'*. These permit the passage into the liver cells of nutrients absorbed by blood from the intestines.

hệ cửa một tinh mạch hay một nhóm tinh mạch có hai đầu đều tận cùng bằng một nêm mao mạch. Hệ được biết nhiều nhất là hệ cửa gan gồm tinh mạch cửa* và các tinh mạch nhánh (xem hình). Các tinh mạch dẫn lưu máu từ lách, dạ dày,胰臟, ruột non và ruột già sẽ hợp nhất để tạo thành tinh mạch cửa dẫn tới gan. Trong gan, tinh mạch cửa phân nhánh rời tận cùng bằng nhiều mao mạch nhỏ gọi là *võng mạch**. Võng mạch giúp các dưỡng chất hấp thu từ ruột theo máu tới được các tế bào gan.

portal vein /'pɔ:tlə vین/ a short vein, about 8cm long, forming part of the hepatic 'portal system'. It receives many tributaries, including the splenic vein from the spleen and pancreas, the gastric vein from the stomach, the mesenteric vein from the small and large intestines, and the rectal vein from the rectum and anus.

tinh mạch cửa một tinh mạch ngắn, dài khoảng 8cm, tao thành một phần hệ cửa gan. Tinh mạch này nhận nhiều nhánh, gồm tinh mạch lách từ lách và tuyến tụy, tinh mạch vị từ dạ dày, tinh mạch mảng treo ruột từ ruột non và ruột già, và tinh mạch trực tràng từ trực tràng và hậu môn.

positron emission tomography (PET) /'pozɪtrən ɪ'mju:n tə'mogrəfi/ a technique used to evaluate activity of brain tissues by measuring the emission of radioactive particles from molecules of radiation-labelled 2-deoxyglucose. This substance is

accepted by brain cells in much the same way as glucose, but it is metabolized very slowly after uptake by functioning neurones. Metabolic activity is reduced in damaged brain tissues and radioactive emissions from these areas is absent or reduced considerably if scanned by tomography equipment designed to detect radiation. The 2-deoxyglucose, usually tagged with radioactive oxygen, is injected into the patient to be examined. PET examinations are employed in the diagnosis and treatment of patients suffering from cerebral palsy and similar types of brain damage. See also tomography. Compare computerized axial tomography (CAT).

chụp positron cắt lớp (PET) kỹ thuật đánh giá hoạt động các mô não bằng cách do các hạt bức xạ phát ra từ các phân tử 2-deoxyglucose có đánh dấu phóng xạ. Chất này được các tế bào não tiếp nhận như glucose, nhưng chuyển hóa rất chậm sau khi được chấp nhận vào các neuron. Trong các mô não bị tổn hại, hoạt động chuyển hóa bị giảm đi vì thế ở những vùng này không có hay có rất ít phát xạ khi chụp lớp lạnh bằng thiết bị cắt lớp đặc biệt dùng phóng xạ. 2-deoxyglucose, thường gắn với oxy phóng xạ, được chích cho bệnh nhân cần xét nghiệm. Xét nghiệm PET dùng trong chẩn đoán và chữa trị các bệnh nhân bị liệt não hay bị các tổn hại não tương tự. Cũng xem chụp cắt lớp. So sánh với chụp cắt lớp điện toán theo trục (CAT).

posology *n.* the science of the dosage of medicines.

tiêu lượng học (*dt*) khoa học về tiêu lượng thuốc dùng.

Possum /'pʊsəm/ *n.* a device that enables severely paralysed patients to use type-writers, adding machines, telephones, and a wide variety of other machines. Morden Possum are operated by micro-switches that require only the slightest movement in any limb. The original device worked by blowing and sucking a mouthpiece. The name derives from *Patients-Operated Selector Mechanism (POSM)*.

(*dt*) thiết bị giúp các bệnh nhân bị liệt nặng có thể dùng được máy đánh chữ, các máy

giúp đỡ, dien thoai, và nhiều máy khác. Các Possum hiện đại điều hành bằng những nút cực nhỏ, chỉ cần một cử động rất nhẹ của bắt cứ chi nào. Thiết bị ban đầu hoạt động bằng cách thổi và hút một ống điều khiển. Tên thiết bị này bắt nguồn từ chữ Patient-Operated Selector Mechanism (POSM), có nghĩa là cơ chế bộ chọn lọc do Bệnh nhân điều khiển.

post- prefix denoting 1. following, after. Example: postepileptic (after an epileptic attack) 2. (in anatomy) behind. Example: postoral (behind the mouth).

tiếp đầu ngữ chỉ 1. theo sau, sau khi. *Thí dụ Postepileptic (sau cơn động kinh).* 2. (Trong giải phẫu học) ở sau. *Thí dụ: postoral (sau miệng).*

postcentral adj. 1. situated behind any centre. 2. situated behind the central fissure of the brain

hậu tâm, sau giữa(tl) 1. ở sau bất kỳ một trung tâm nào. 2. ở sau rãnh não giữa

postcibal adj. occurring after eating.

sau khi ăn(tl) xảy ra sau khi ăn.

posterior/ pə'stɪərɪər/ adj. situated at or near the back of the body or an organ.

sau(tl) ở hay gần mặt sau có thể hay mặt cơ quan.

postero- prefix denoting posterior. Example: posterolateral (behind and at the side of) tiếp đầu ngữ chỉ sau. *Thí dụ posterolateral (ở mặt sau và ở mặt bên của).*

posteroanterior adj. from the back to the front. In radiology it denotes a view in the coronal plane

sau trước(tl) từ phía sau ra phía trước. Trong X-quang học, từ này chỉ nhìn từ mặt phẳng trán.

postganglionic adj. describing a neurone in a nerve pathway that starts at a ganglion and ends at the muscle or gland that it supplied. In the sympathetic nervous system, postganglionic fibres are "adrenergic", unlike those in the parasympathetic system, which are "cholinergic". Compare preganglionic.

hậu hạch(tl) mô tả một nơron trong một đường thần kinh bắt đầu ở một hạch và kết thúc ở cơ hay tuyến do sự thần kinh này cung cấp. Trong hệ thần kinh giao cảm, các

sợi hậu hạch giải phóng adrenalin*, không giống như các sợi hậu hạch của hệ phó giao cảm phóng thích ra choline. So sánh với tiền hạch.

posthotomy n. an obsolete term for "circumcision".

rách bao quy đầu(dt) từ xưa, dùng chí cắt bao quy đầu.

posthitis n. inflammation of the foreskin. This usually occurs in association with inflammation of the glans penis (*balanitis*, see *balanoposthitis*). Pain, redness, and swelling of the foreskin occurs due to bacterial infection. Treatment is by antibiotic administration, and subsequent "circumcision prevents further attacks.

viêm bao quy đầu(dt) viêm da quy đầu. Chứng này thường kết hợp với viêm đầu dương vật (viêm quy đầu; xem viêm quy đầu-bao). Đau, đỏ, và sưng bao quy đầu xảy ra di nhiễm trùng. Chữa trị bằng kháng sinh và sau đó là cắt bao quy đầu để phòng ngừa các cơn tiếp theo.

posthumous birth/ 'pʊstjʊməs bɜːθ/ 1. delivery of a child by "Caesarean section after the mother's death. 2. birth of a child after the father's death.

sanh sau khi chết t1 sanh một trẻ bằng cách mổ lấy thai* sau khi người mẹ chết. 2. sanh một trẻ sau khi người cha đã chết.

post mortem/ .paʊst 'mɔ:t̬em/ Latin: after death. See autopsy.

Tiếng Latinh: sau khi chết. Xem giải phẫu tử thi.

postoperative adj. following operation; referring to the condition of a patient or to the treatment given at this time.

hậu phẫu(tl) sau phẫu thuật: liên quan đến tình trạng bệnh nhân hay đến liệu pháp ở thời điểm này.

postpartum adj. relating to the period of a few days immediately after birth.

hậu sản(tl) liên quan đến thời kỳ khoảng vài ngày sau khi sanh.

postprandial adj. occurring after eating.

sau bữa ăn(tl) xảy ra sau khi ăn.

postural muscles (antigravity muscles) muscles (principally extensors) that

serve to maintain the upright posture of the body against the force of gravity.

co tu thê (co kháng trọng lực) các cơ (chủ yếu là cơ dưới) dùng giữ tư thế đứng thẳng của cơ thể chống lại với trọng lực

potassium chloride / pɔt̬ɪsiəm klaɪəraɪd/ a salt of potassium used to prevent and treat potassium deficiency, especially during treatment with certain diuretics. It is administered by mouth or injection, some irritation in the digestive system may occur after oral administration. Trade names: Kalium, Kay-Cee-L, K-Contin, Slov-K.

một loại muối potassium dùng i/gia vă trị chứng thiếu potassium, đặc biệt trong khi chữa trị với một số thuốc lợi niệu. Thuốc dùng uống hay chích. Dùng uống có thể gây một số kích thích trong hệ tiêu hóa. Tên thương mại: Kalium, Kay-Cee-L, K-Contin, Slov-K.

potassium hydroxyquinoline a salt of potassium that has antifungal, antibacterial, and deodorant activities. It is applied to the skin in creams or lotions to treat skin infections and occasionally causes skin irritation.

một loại muối potassium có tác động chống nấm, Kháng trùng, và khử mùi. Thuốc dùng thoa ngoài da dưới dạng kem hay thuốc thoa để chữa nhiễm trùng ngoài da. Thuốc đôi khi gây kích thích da.

potassium perchlorate a salt of potassium that is used to treat overactivity of the thyroid gland (thyrotoxicosis). It is administered by mouth. side-effects may include digestive upsets and rashes. Trade name: Peroidin.

một loại muối potassium, dùng chữa tăng hoạt động của tuyến giáp (chứng tăng năng tuyến giáp). Thuốc dùng uống; tác động phụ cơ thể gồm rối loạn tiêu hóa và phát ban. Tên thương mại: Peroidin

potassium permanganate / pɔt̬ɪsiəm pɜrmænɡeɪnɛt/ a salt of potassium used for disinfecting and cleansing wounds and as a general skin "antiseptic". It irritates mucous membranes and is poisonous if taken into the body.

một loại muối potassium, dùng tẩy trùng và

rửa sạch vết thương và dùng như một loại thuốc sát trùng* ngoài da. Chất này kích thích niêm mạc và gây độc nếu được đưa vào cơ thể

Pott's disease 'tuberculosis of the backbone, usually transmitted by infected cows' milk. Untreated, it can lead to a hunchback deformity.

bệnh Pottlao cốt sống, thường truyền đi do sữa bò nhiễm lao. Không chữa trị có thể biến dạng gù.

pouch / paʊtʃ/ n. (in anatomy) a small sac-like structure, especially occurring as an out-growth of a large structure.

túi cùng(dt) (trong giải phẫu học) một cấu trúc hình túi nhỏ, đặc biệt xảy ra như một tăng sinh của một cấu trúc lớn hơn.

poultice (fomentation) / 'paʊltɪs/ n. a preparation of hot moist material applied to any part of the body to increase local circulation, alleviate pain, or soften the skin to allow matter to be expressed from a boil. Poultices containing kaolin retain heat for a considerable period during use.

thuốc đắp (chuồm nóng)(dt) một chế phẩm bằng chất liệu ẩm và nóng dùng đắp trên bất cứ phần cơ thể nào để tăng tuần hoàn tại chỗ, giảm đau, hay làm mềm da để nén mủ ở nhọt. Thuốc đắp có chứa kaolin giữ nóng được trong một thời gian rất lâu trong khi sử dụng.

Poupart's ligament / 'pɔpɑ:t lɪdʒənt/ ligament/ see inguinal ligament.

dây chằng Poupart xem dây chằng

powder / 'paʊdə/ n. (in pharmacy) a medicinal preparation consisting of mixture of two or more drugs in the form of fine particles.

thuốc bột(dt) (trong dược khoa) một chế phẩm được gồm một hỗn hợp hai hay nhiều loại thuốc dưới dạng các hạt nhỏ.

pox / poks/ n. 1. an infectious disease causing a skin rash. 2. a rash of pimples that become pus-filled, as in "chickenpox and "smallpox.

bệnh có ban(dt) 1. một bệnh nhiễm gây phát ban ngoài da. 2. một nốt ban hay mụn có đầy mủ, như trong bệnh thủy đậu" và phỏ

P

dấu*.

poxvirus/ poks'vüü'res/ *n.* one of a group of large DNA-containing viruses including those that cause *smallpox (variola) and *cowpox (vaccinia) in man, and pox and tumours in animals.

(dt) một trong nhóm các virus lớn có chứa DNA, gồm các virus gây bệnh phổ biến* (dấu múa) và dấu bò* (ngu dấu) ở người, và bệnh có ban và các khối u ở súc vật.

PPLO see mycoplasma.

xem mycoplasma.

practolol *n.* a drug administered by mouth or injection to control abnormal heart rhythm (see beta blocker). It has the side-effects of *propranolol and, in addition, more serious side-effects, particularly affecting the eyes and skin, which led to its withdrawal in 1975. Trade name: Eraldin.

(dt) một loại thuốc dùng uống hay chích để kiểm soát nhịp tim bất thường (xem phong bế beta). Thuốc có những tác động phụ như propanolol*, và có thêm các tác động phụ nghiêm trọng hơn, đặc biệt về mắt và da, nên đã bị cấm sử dụng từ 1975. Tên thương mại: Eraldin.

pre- prefix denoting 1. before; preceding. Example: *premenstrual* (before menstruation); *prenatal* (before birth). 2. (in anatomy) in front of; anterior to. Example: *precardiac* (in front of the heart), *prepatellar* (in front of the patella).

tiếp dấu ngữ chỉ 1. trước, có trước. Thị dụ: *premenstrual* (tiền kinh nguyệt), *prenatal* (trước khi sanh). 2. (trong giải phẫu học) ở trước, phía trước. Thị dụ *precardiac* (ở trước tim), *prepatellar* (ở trước xương bánh chè).

pre-agonal *adj.* relating to the phenomena that precede the moment of death. See also agonal.

trước hép hối (t) liên quan đến những hiện tượng xảy ra trước lúc chết.

precancerous *adj.* describing a growth that is not yet malignant but that is known to become so if left untreated. *Leukoplakia of the vulva is known to be a precancerous condition. See also melanosis.

tiền ung thư (t) mô tả một tăng sinh chưa phải là ác tính nhưng biết rằng sẽ trở thành

ác tính nếu không chữa trị. Chứng bạch sán* âm hộ đã được biết là một tình trạng tiền ung thư. Cũng xem đĩa sán.

precipitin *n.* any antibody that combines with its antigen to form a complex that comes out of solution and is seen as a precipitate. The antibody-antigen reaction is specific, the precipitin reaction is therefore a useful means of confirming the identity of an unknown antigen or establishing that a serum contains may be performed in watery solution or in a semisolid medium such as agar gel. See also agglutination.

(dt) một kháng thể sẽ kết hợp với kháng nguyên của nó để tạo thành một phức hợp thoát ra khỏi dung dịch, trông như một chất kết tủa. Phản ứng kháng nguyên - kháng thể là đặc hiệu; phản ứng precipitin vì vậy là một phương tiện hữu ích để xác định đặc tính của một kháng nguyên chưa biết, hay để chứng minh rằng một huyết thanh có chứa kháng thể của một bệnh đã biết. Thử nghiệm này có thể thực hiện trong dung dịch nước hay trong một môi trường nửa cứng như gel thạch. Cũng xem ngưng kết.

precipitinogen *n.* any antigen that is precipitated from solution by a precipitin.

(dt) bất kỳ kháng nguyên nào kết tủa khỏi dung dịch với một precipitin*.

precision attachment / pri'si:ʒn ə'tækʃəmənt/ (in dentistry) a special machined joint that holds certain types of partial dentures in place. The attachment is in two parts, one fixed to the denture and the other fixed to a crown on one of the teeth abutting the denture.

bộ phận gắn chính xác (trong nha khoa) một khớp đặc biệt làm bằng máy để giữ một số khía răng già* từng phần tại chỗ. Bộ phận gắn gồm hai phần, một phần gắn vào hàm răng già và phần kia gắn với một thân răng của một trong các răng tiếp giáp với hàm răng già.

precocity / pri'kɔ:siti/ *n.* an acceleration of normal development. The intellectually precocious child has a high IQ and may become isolated from his contemporaries or frustrated at school. Mental illness is less common than in those who develop normally. **-precocious adj.**

phát triển sớm *thúc đẩy nhanh phát triển bình thường. Trẻ phát triển sớm về trí thông minh có thương số thông minh cao và có thể bị cò lấp khỏi các bạn đồng lứa hay thất bại ở trường học. Bệnh tâm trí ít thấy hơn ở những người phát triển bình thường. -precocious II.*

precordium *n. the region of the thorax immediately over the heart. -precordial adj.*

vùng trước tim *(dt) vùng ngực ở ngay trên tim. -precordial (tt)*

preceneus *n. an area of the inner surface of the cerebral hemisphere on each side, above and in front of the 'corpus callosum. See cerebrum.*

tiểu thùy túi giạc *(dt) một vùng ở mặt trong bán cầu não ở mỗi bên, ở trên và ở trước thùy char. Xem não.*

predisposition *'pri:dɪspə'zɪʃn/ *n. a tendency to be affected by a particular disease or kind of disease. Such a tendency may be hereditary or may arise because of such factors as lack of vitamins, food, or sleep. See also diathesis.**

bẩm chất *(dt) khuynh hướng bị mắc một bệnh đặc biệt hay một loại bệnh. Khuynh hướng này có thể là di truyền hay phát sinh vì các nhân tố như thiếu vitamin, thiếu ăn, hay thiếu ngủ. Cũng xem tang.*

prednisolone *n. a synthetic 'corticosteroid used to treat rheumatic diseases and inflammatory and allergic conditions. It is administered by mouth, injected into joints, or applied in cream, lotions, and ointments (for skin conditions). Side-effects are those of 'cortisone'. Trade names: **Codelcortone, Delta-Cortef, Deltacortril, Deltastab, Precortisyl, Prednesol.***

*(dt) một loại corticosteroid tổng hợp dùng chữa các bệnh thấp và các tình trạng viêm hay dị ứng. Thuốc dùng uống, chích trong khớp, hay thoa dưới dạng kem, thuốc nước, hay pomáit (cho các tình trạng ngoài da). Tác động phụ giống như cortisone". Tên thương mại: **Codelcortone, Delta-Cortef, Deltacortril, Deltastab, Precortisyl, Prednesol.***

prednisone *n. a synthetic 'corticosteroid used to treat rheumatic diseases, severe allergic conditions, and leukaemia. It is admin-*

*istered by mouth and side-effects are those of 'cortisone'. Trade names: **Deltacortone, Di-Adreson.***

(dt) một loại corticosteroid tổng hợp dùng chữa các bệnh thấp, các tình trạng dị ứng nặng, và ung thư bạch cầu. Thuốc dùng uống, và tác động phụ như của cortisone". Tên thương mại: **Deltacortone, Di-Adreson***

pre-eclampsia *n. a condition that affects women at an advanced stage of pregnancy and is marked by high blood pressure, swelling of the ankles, and the presence of protein in the urine. Pre-eclampsia sometimes develops into a much more serious condition involving convulsions (see eclampsia). See also toxæmia of pregnancy.*

tiền kinh giật *(dt) một tình trạng ảnh hưởng tới phu nữ ở giai đoạn cuối của thai kỳ, biểu lộ bằng huyết áp cao, sưng cổ chân, và có protein trong nước tiểu. Tiền kinh giật đôi khi phát triển thành một tình trạng nghiêm trọng hơn nhiều liên quan đến co giật (xem kinh giật). Cũng xem nhiễm độc huyết do mang thai.*

prefrontal lobe *the region of the brain at the very front of each cerebral hemisphere (see frontal lobe). The functions of the lobe are concerned with emotions, memory, learning, and social behaviour. Nerve tracts in the lobe are cut during the operation of prefrontal leucotomy.*

thúy trước trán *vùng não ở ngay trước mỗi bán cầu não (xem thùy trán). Chức năng của thùy này liên quan đến cảm xúc, trí nhớ, học hỏi, và cư xử xã hội. Các đường thần kinh trong thùy này sẽ bị cắt đi trong thủ thuật mổ thùy não trước trán.*

preganglionic adj. *describing fibres in a nerve pathway that end in a ganglion, where they form synapses with 'postganglionic' fibres that continue the pathway to the effector organ, muscle or gland.*

tiền hạch *(tt) mô tả các sợi trong một đường thần kinh tận cùng trong một hạch, và sẽ tạo thành các liên hợp với các sợi hậu hạch* tại đây để tiếp tục đường đi tới cơ quan tác động, cơ hay tuyến.*

pregnancy */'prɛgnənsi/ *n. the period dur-**

ing which a woman carries a developing fetus. Pregnancy lasts for approximately 226 days, from conception until the baby is born, and the fetus normally develops in the womb (*compare ectopic pregnancy*). During pregnancy menstruation is absent, there may be a great increase in appetite, and the breasts increase in size; the woman may also experience 'morning sickness'. These and other changes are brought about by a hormone ('progesterone') produced at first by the ovary and later by the *placenta. Definitive evidence of pregnancy is provided by various 'pregnancy tests' and by the detection of the heart beat of the fetus. Medical name **cysis**. See also *pseudocyesis* (phantom pregnancy). **-pregnant adj.**

thai kí (dj) thời gian người phụ nữ mang một thai nhi đang phát triển. Thai kí kéo dài khoảng 226 ngày từ khi thụ thai đến khi sanh con, và thai nhi bình thường phát triển trong tử cung (so sánh với mang thai lạc vị). Trong thai kí không có hành kinh, có thể có tăng thêm ăn, và vú lớn ra; phụ nữ cũng có thể bị bệnh buốt sáng*. Những thay đổi này cùng với những thay đổi khác đều gây ra do một hormone (progesterona) lúc đầu do noãn sáu và sau đó do nhau thai* sinh ra. Chúng có xác định có thai là các kết quả thử thai* và nghe được tiếng đập tim của thai nhi. Tên y học: cysis. Cũng xem mang thai giả (mang thai tương tự), **-pregnant** (lt.)

pregnancy test /'prɛgnənsi tɛst/ any of several methods used to demonstrate whether or not a woman is pregnant. A commonly used laboratory test of early pregnancy is based on detection of a hormone, 'chorionic gonadotrophin', in the urine. Mixture of a few drops of urine with a test solution containing an antibody that reacts with the hormone gives an almost immediate result. The test becomes positive within a month of conception and false-positive results are very rare. Alternative tests that require a woman to take hormonal drugs should be avoided if the pregnancy is intended, since there is a risk of damage to the developing embryo.

thử nghiệm mang thai bất kỳ loại nào trong số nhiều phương pháp dùng chứng tỏ

một phụ nữ có mang thai hay không. Một thử nghiệm phòng thí nghiệm thường dùng khi mới mang thai cần cứ trên việc phát hiện hormone gonadotrophin nhau thai trong nước tiểu. Trộn một ít giọt nước tiểu với một dung dịch thử có chứa kháng thể sẽ phản ứng với hormone này và cho kết quả gần như tức khắc. Thử nghiệm sẽ dương tính trong vòng một tháng kể từ khi mang thai, và rất hiếm có trường hợp dương tính giả. Cần tránh các thử nghiệm cho uống các thuốc có hormone nếu muốn mang thai vì có rủi ro gây tổn hại cho phôi đang phát triển.

pregnanediol n. a steroid that is formed during the metabolism of the female sex hormone *progesterone. It occurs in the urine during pregnancy and certain phases of the menstrual cycle.

(dj) một loại Steroid tạo thành trong khi chuyển hóa hormone sinh dục nữ progesterone*. Chất này thấy trong nước tiểu trong khi mang thai và trong một số giai đoạn của chu kỳ kinh nguyệt.

pregnenolone n. a steroid synthesized in the adrenal glands, ovaries, and testes. Pregnenolone is an important intermediate product in steroid hormone synthesis and can - de-pending on the pathways followed - be converted to corticosteroids (gluco-corticoids or mineralocorticoids), androgens, or oestrogens.

(dj) một steroid do tuyến thượng thận, noãn sáu, hay tinh hoàn tổng hợp. Pregnenolone là một vật phẩm trung gian quan trọng trong việc tổng hợp hormone steroid, và có thể - tùy theo hướng tổng hợp - biến đổi thành các corticosteroid (glucocorticoid hay mineralocorticoid), androgen, hay oestrogen.

premature beat /'preɪmətʃuər bi:t/ see ectopic beat.

dập sớm xem **dập lạc vị**.

premature birth /'preɪmətʃuər bɜːθ/ birth of a baby before full term. Since the date of conception is often not precisely known, a premature baby is defined as one weighing less than 2500g (5 1/2lb) at birth. If such babies are unable to maintain a normal body temperature they require special care in an incubator.

sanh non sanh con trước khi đến kỳ hạn. Vì

ngày thu thai thường không được biết chính xác. Trẻ sinh non được định nghĩa là trẻ cản nặng dưới 2500g (5 1/2 lb) khi sinh. Nếu những trẻ sinh non không thể giữ được thân nhiệt bình thường chúng sẽ được chăm sóc đặc biệt trong lồng ấp.

premature ejaculation/ /pre'me:tʃu:lə'keɪʃn/ emission of semen (and consequent loss of erection) during the initial stages of preparation for sexual intercourse, before insertion into the vagina or immediately afterwards.

xuất tinh sớm phong tinh (và do đó hết dương) trong khi còn đang chuẩn bị giao hợp, trước khi đưa vào âm đạo hay ngay sau đó.

premedication/ /pri'medɪkeɪʃn/ n.

drugs administered to a patient before an operation (usually one in which an anaesthetic is used). Premedication usually comprises injection of a 'sedative' to calm the patient down, together with a drug, such as 'atropine', to dry up the secretions of the lungs (which might otherwise be inhaled during anaesthesia).

cấp thuốc tiền mê (dt) cấp thuốc cho bệnh nhân trước khi phẫu thuật (thường là phẫu thuật có gây mê). Cấp thuốc tiền mê thường gồm cách một loại thuốc làm dịu để bệnh nhân người đi, cùng với một loại thuốc như atropine để làm khô các phần tiết phổi (nếu không có thể sẽ bị hút vào trong khi gây mê).

premenstrual tension a condition of nervousness, irritability, emotional disturbance, headache, and/or depression affecting some women for up to about ten days before menstruation. The condition is associated with the accumulation of salt and water in the tissues. It usually disappears soon after menstruation begins.

căng thẳng tiền kinh nguyệt i n h trạng nóng nẩy, dễ kích động, rối loạn cảm xúc, nhức đầu, và/hay trầm cảm ánh hưởng tới một số phụ nữ cho tới khoảng mươi ngày trước khi hành kinh. Tình trạng này kết hợp với việc tích tụ các muối và nước trong mô. Các chứng này thường hết đi không lâu sau khi bắt đầu hành kinh.

premenstruum n. the stage of the 'men-

strual cycle immediately preceding menstruation.

tiền kinh nguyệt (dt) giai đoạn của chu kỳ kinh nguyệt: ngày trước khi hành kinh.

premolar n. either of the two teeth on each side of each jaw behind the canines and in front of the molars in the adults' dentition.

tiền hàm (dt) một trong hai răng ở mỗi bên môi hàm, sau các răng nanh và ở trước các răng hàm trong bộ răng người trưởng thành.

premyelocyte n. *see* promyelocyte.

tiền tủy bào (dt) xem phần dịch chữ promyelocyte.

prenatal diagnosis (antenatal diag-

nosis) /pri'næ:təl dɪədʒ'næzɪs/ diagnostic procedures carried out on pregnant women in order to discover genetic or other abnormalities in the developing fetus. The investigations involve the use of X-rays, 'ultra-sound scanning' thermography, and analysis of amniotic fluid (obtained by 'amniocentesis') or of fetal blood (obtained by 'fetoscopy'). Some of the techniques, including amniocentesis, involve possible risks to the mother and/or fetus and should not be undertaken without good cause. If the results indicate that the child is likely or certain to be born with severe malformation or abnormality, the possibility of abortion is discussed by the doctors involved and the parents.

chẩn đoán tiền sanh các phương pháp chẩn đoán thực hiện trên phụ nữ mang thai để phát hiện các rối loạn di truyền hay các rối loạn khác của thai nhi đang phát triển. Các điều nghiên bao gồm việc dùng X-quang siêu âm (lắp lánh đỡ, phép nhiệt ký), và phân tích dịch ối (tẩy bằng cách chọc do mang ối) hay phân tích máu thai nhi (có được bằng phép soi thai). Một kỹ thuật, kể cả chọc do mang ối, có thể có rủi ro cho người mẹ và/hay thai nhi, và không nên thực hiện nếu không có nguyên nhân thật cần thiết. Nếu kết quả thử nghiệm cho thấy đứa trẻ có nhiều khả năng hay chắc chắn sẽ có dị dạng hay bất thường nghiêm trọng khi sinh ra, các bác sĩ và cha mẹ sẽ thảo luận việc gây xáo thai.

prenylamine n. a drug that dilates blood vessels (*see* vasodilator). It is administered

by mouth to treat angina; side-effects at high doses may include digestive upsets, skin reactions, and drowsiness. Trade name: **Synadrin**.

(dt) một loại thuốc làm giãn các mạch máu (xem thuốc giãn mạch), dùng uống để trị cơn đau thắt ngực, tác động phụ khi dùng liều cao có thể gồm rối loạn tiêu hóa, phản ứng da, và buồn ngủ. Tên thương mại: **Synadrin**.

preoperative adj. before operation; referring to the condition of a patient or to treatment, such as sedation, given at this time.

tiền phẫu(tt) trước khi phẫu thuật: chỉ tình trạng bệnh nhân hay liệu pháp, như việc làm dịu, thực hiện vào thời điểm này.

preparedness n. (in psychology) a quality of some stimuli that makes them much more likely to give rise to a pathological fear. For example, animals or high places are much more likely to become the subject of a "phobia" than are plants or clothes. One theory is that individuals are genetically predisposed to "conditioning of fear to objects that have been a biological threat during the evolution of mankind.

chuẩn bị sẵn sàng(dt) (trong tâm lý học) một đặc tính của một số kích thích làm co nhiều khả năng gây sự hãi hùng lý. Thí dụ súc vật hay các điểm cao có nhiều khả năng tạo ám ảnh sợ hãi thực vật hay quần áo. Cố lý thuyết cho rằng người ta có tạo điều kiện sợ những vật có đe dọa sinh học trong tiến hóa của nhân loại.

pubertal adj. relating to or occurring in the period before puberty.

trước đây thi(tt) liên quan đến hay xảy ra trong thời kỳ trước khi dậy thi.

prepuce (foreskin)/ 'prepjʊns/ n. the fold of skin that grows over the end (glans) of the penis. On its inner surface modified sebaceous glands (**preputial glands**) secrete a lubricating fluid over the glans. The accumulation of this secretion is known as 'smegma'. The foreskin is often surgically removed in infancy (see circumcision). The fold of skin that surrounds the clitoris is also called the prepuce. -**preputial** adj.

bao quy đầu (da quy đầu)(dt) nếp gấp da mọc trên phần cuối dương vật (quy đầu).

Mặt trong lớp da này có các tuyến bã nhầy để biến đổi (tuyến bao quy đầu) tiết ra một dịch làm trơn trên quy đầu. Tích tụ các chất tiết này gọi là bựa sinh dục". Da quy đầu thường được cắt bỏ để bằng phẫu thuật khi còn thơ ấu (xem cắt bỏ quy đầu). Nếp gấp da bao quanh âm vật cũng gọi là bao quy đầu. -**preputial** (tt)

preputial glands modified sebaceous glands on the inner surface of the "prepuce.

tuyến bao quy đầu**tuyến bã nhầy biến đổi ở mặt trong bao quy đầu**.

prepyramidal adj. 1. situated in the middle lobe of the cerebellum, in front of the "pyramid. 2. describing nerve fibres in tracts that descend from the cerebral cortex to the spinal cord, before the crossing over that occurs at the pyramid of the medulla oblongata.

tiền tháp(tt) 1. ở thuy giữa não, phía trước tháp*. 2. mô tả các sợi thần kinh trong các đường chạy từ vỏ não xuống dây cột sống, trước vùng giao thoa ở tháp hành tủy.

presby- (presbyo-) prefix denoting old age.

tiếp đầu ngữ chỉ tuổi già.

presbyacusis n. the progressive perceptive "deafness that occurs with age.

diễn tuối già(dt) diễn nhận thức diễn tiến khi lớn tuổi.

presbyopia n. difficulty in reading at the usual distance (about one foot from the eyes), and in performing other close work, due to the decline with age in the ability of the eye to alter its focus to see close objects clearly. This is caused by gradual loss of elasticity of the lens of the eye which thus becomes progressively less able to increase its curvature in order to focus on near objects.

lão thị(dt) khó đọc ở khoảng cách bình thường (cách mắt khoảng 30cm) và khó thực hiện các công việc cần nhìn gần, do giảm theo tuổi khả năng của mắt về thay đổi tập trung để nhìn rõ các vật gần. Điều này do thay đổi thể chất dẫn tính dân hồi, nên sẽ dẫn đến kèm khả năng tăng độ cong tập trung trên các vật gần.

prescribed disease / pri'skrɪbd di'zɪz/ one of a number of illnesses (currently

48] arising as a result of employment requiring close contact with a hazardous substance or circumstance. Example include poisoning by such chemicals as mercury or benzene, decompression sickness in divers, and infections such as 'anthrax' in those handling wool. Some diseases that occur widely in the population may be prescribed in relation to a specific occupation (e.g. deafness in those working with pneumatic drills or tuberculosis in mortuary attendants).

bệnh phai chịu mót trong số các bệnh (hiện nay là 48) phát sinh do công việc đòi hỏi phải tiếp xúc mật thiết với các chất hay các trường hợp có nguy cơ. Ví dụ gồm ngô đặc các hóa chất như thủy ngân hay benzene, bệnh khí nén ở thợ lặn, và nhiễm các bệnh như bệnh than* ở những công nhân làm len. Một số bệnh thấy nhiều trong dân chúng có thể là bệnh phai chịu liên quan đến một nghề đặc biệt (ví dụ diếc ở những công nhân mày khoan khí hay bệnh lao ở những nhân viên phục vụ mai táng).

prescription/ pri'skriptʃn/ *n.* a written direction from a registered medical practitioner to a pharmacist for preparing and dispensing a drug.

toa thuốc (*dt*) một bản hướng dẫn viết tay của một bác sĩ có đáng ký cho dược sĩ để bào chế và cung cấp thuốc

presenility *n.* premature ageing of the mind and body, so that a person shows the reduction in mental and physical abilities normally found only in old age. See also dementia, progeria. -**presenile adj.**

tiền lão suy (*dt*) già trước tuổi về tâm trí và cơ thể, làm cho một người bị giảm các khả năng cơ thể và tâm trí chỉ thấy ở người già. Cũng xem sa sút trí tuệ, chùng lùn già. -**presenile** (*tt*)

presentation/ prezə'nɛtʃn/ *n.* the part of the infant's body that appears first at the opening form the neck of the womb during childbirth, as perceived on inserting the finger into the vagina. Normally the head appears first (*cephalic presentation*). However, the infant's buttocks (see breech presentation), its side (*transverse presentation*), its feet, or the placenta (see placenta praevia) may be the first parts to appear. These and

other abnormal presentations may cause complications during childbirth, and an attempt may be made to correct them (see cephalic version).

ngóż thai (*dt*) phần cơ thể em bé thấy đầu tiên ở lỗ mở cổ tử cung khi sanh, nhận biết được bằng cách đưa ngón tay vào trong âm đạo. Bình thường đầu xuất hiện trước tiên (ngóż đầu). Tuy nhiên, các phần xuất hiện đầu tiên có thể là mông (xem ngóż mông), mông bên thai nhì (ngóż ngang), bàn chân, hay nhau (xem nhau tiền đạo). Các ngóż thai này hay các ngóż thai bất thường khác có thể gây biến chứng trong khi sanh, và người ta đã cố gắng tìm cách điều chỉnh (xem xoang đầu thai).

pressor *n.* an agent that raises blood pressure. See vasoconstrictor.

thuốc tăng áp (*dt*) một tác nhân làm tăng huyết áp. Xem thuốc có mạch.

pressure point/ 'preʃə paɪnt/ a point at which an artery lies over a bone on which it may be compressed by finger pressure, to arrest haemorrhage beyond. For example, the femoral artery may be compressed against the pelvic bone in the groin.

diểm áp (*dt*) điểm động mạch nằm trên một xương nên có thể dùng ngón tay ép vào đó để ngăn xuất huyết phía xa. Ví dụ động mạch đùi có thể được ép vào xương chậu ở phía trong ben.

pressure sore/ 'preʃə soər/ see bedsore.

loét điểm tỳ xem loét do nằm liệt giường.

presymptomatic *adj.* describing or relating to a symptom that occurs before the typical symptoms of a disease. See also prodromal.

(thuốc) tiền chứng (*tt*) mô tả hay liên quan đến một triệu chứng xảy ra trước khi có triệu chứng điển hình của bệnh. Cũng xem (thuốc) tiền triệu.

presystole *n.* the period in the cardiac cycle just preceding systole.

tiền tâm thu (*dt*) giai đoạn trong chu kỳ tim ngay trước kỳ tâm thu.

prevalence rate/ 'prevalens rət/ a measure of morbidity based on current sickness in a population, estimated either at a

particular time (point prevalence) or over a stated period (period prevalence). It can be expressed either in terms of sick people (persons) or episodes of sickness per 1000 individuals at risk. Compare incidence rate.

tỷ lệ bệnh lưu hành /một cách đo tính chất gây bệnh căn cứ trên số bệnh hiện có trong một quần thể, đánh giá ở một thời điểm đặc biệt (diễn lưu hành) hay trong một thời gian xác định (thời kỳ lưu hành). Tỷ lệ này có thể tính bằng số người bệnh hay các ca bệnh trên 1000 cá thể có nguy cơ. So sánh với tỷ lệ phát bệnh.

preventive dentistry /pri'ventiv 'dentistrɪ/ the branch of dentistry concerned with the prevention of dental disease. It includes dietary counselling, advice on oral hygiene, and the application of fluoride and fissure sealants to the teeth.

nha khoa dự phòng ngành nha khoa liên quan đến việc phòng ngừa các bệnh răng. Ngành này gồm khuyến cáo về chế độ ăn uống, khuyến bảo vệ vệ sinh răng miệng, dùng fluor và các chất gắn nứt răng.

preventive medicine /pri'ventiv 'medisɪn/ the branch of medicine whose main aim is the prevention of disease. This is a wide field, in which workers tackle problems ranging from the immunization of persons against infectious diseases, such as diphtheria or whooping-cough, to finding methods of eliminating 'vectors', such as mala-ria-carrying mosquitoes.

y học dự phòng ngành y khoa có mục đích chính là phòng bệnh. Đây là một ngành rộng, và những người hoạt động trong ngành này phải đối phó với nhiều vấn đề, từ việc gây miễn dịch cho người để chống lại các bệnh nhiễm như bạch hầu hay ho gà, đến việc tìm những phương pháp loại trừ các vector như muỗi mang bệnh sốt rét.

priapism /priəpi'zɪsm/ a persistent erection of the penis. It is commonly due to a blood clot in the erectile tissue of the penis and is most often encountered in patients with kidney failure undergoing intermittent dialysis. Treatment is by early surgical removal of the blood clot and the construction of a venous shunt to permit blood flow from

the penis.

chứng cương dương vật (dt) cương dương vật thường xuyên. Điều này thường do một cục máu đông trong mô cương dương vật, và thường gặp nhất ở các bệnh nhân bị suy thận đã được thẩm tách máu" nhiều lần. Chữa trị bằng phẫu thuật lấy đi cục máu đông và tạo một ống rỗ tĩnh mạch để máu chảy ra khỏi dương vật.

prickle cells /'prɪklɪ selz/ cells with cytoplasmic processes that form intercellular bridges. The germinative layer of the epidermis is sometimes called the prickle cell layer.

tế bào gai tế bào có các mảng bào tương tạo thành những cầu gian bào. Lớp mầm ở biểu bì đời khi được gọi là lớp tế bào gai.

prickly heat (heat rash) /'prɪkli hit/ an itchy rash of small raised red spots. It occurs usually on the face, neck, back, chest, and thighs. Infants and obese people are susceptible to prickly heat, which is most common in hot moist weather. Medical name: miliaria.

rôm sảy (ban hè đỏ) một loại ban ngứa có nhang nốt đỏ nhỏ, thường thấy trên mặt, cổ, lưng, ngực, và đùi. Trẻ em và những người béo phì mẫn cảm với rôm sảy, thường nhất khi trời nóng ẩm. Tên y học: miliaria.

prilocaine n. a local anaesthetic used particularly in ear, nose, and throat surgery and in dentistry. It is applied in a solution to mucous membranes or injected. High doses may cause methaemoglobinemia and cyanosis. Trade name: Citanest.

(dt) một loại thuốc gây mê cục bộ, đặc biệt dùng cho phẫu thuật tai mũi họng và trong nha khoa. Thuốc dùng dưới dạng dung dịch để thoa trên niêm mạc hay chích. Dùng liều cao có thể bị methemoglobin huyết và xanh tim. Tên thương mại: Citanest.

primaquine n. a drug used to treat malaria. It is administered by mouth, usually in combination with other antimalarial drugs, such as chloroquine. High doses may cause blood disorders (such as methaemoglobinemia or haemolytic anaemia) and digestive upsets. Trade name: Mysoline.

(dt) một loại thuốc dùng chữa sốt rét. Thuốc dùng uống, thường kết hợp với các thuốc

chống sốt rét khác như chloroquine". Dùng liều cao có thể gây rối loạn máu (như methemoglobin huyết và thiếu máu tan huyết) và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: My-soline.

primary medical care /'pri:ma:dli:k kə:ə/ see general practitioner.

chăm sóc sức khỏe ban đầu xem bác sĩ da khoa.

prime! /praim/ vb. (in chemotherapy) to administer small doses of "cyclophosphamide" prior to high-dose chemotherapy and/or radiotherapy. This causes proliferation of the primitive bone marrow cells and aids subsequent regeneration of the bone marrow.

mối (đt) (trong hóa trị liệu) cấp các liều nhỏ cyclophosphamide" trước khi dùng hóa trị liệu liều cao và/hay xạ trị. Điều này làm các tế bào tủy xương nguyên thủy sinh sản nhiều và giúp cho việc tái tạo tủy xương sau này.

prime mover! /pri:miv'ma:və/ see agonist

chuyển động đầu tiên xem chủ vận

primidone n. an anticonvulsant drug used to treat major (grand mal) epilepsy. It is administered by mouth; common side-effects, which are usually transient, include drowsiness, muscle incoordination, digestive upsets, vertigo, and sight disturbances. Trade name: Mysoline.

(dt) một loại thuốc chống co giật dùng chữa động kinh lớn (grand mal). Thuốc dùng uống; tác động phụ thường chỉ tạm thời, gồm buồn ngủ, mất điều hòa cơ, rối loạn tiêu hóa, chóng mặt và rối loạn thị giác. Tên thương mại: Myso-line.

primigravida (unigravida) n. a woman experiencing her first pregnancy.

mang thai lần đầu (mang thai con soi) (dt) một phụ nữ có mang lần đầu tiên.

primipara (unipara) n. a woman who has given birth to one infant capable of survival.

sanh lần đầu tiên (sanh con soi) (dt) một phụ nữ đã sanh ra được một đứa trẻ có khả năng sống sót.

primitive streak /'pri:mɪ:tɪv 'stri:k/ the region of the embryo that proliferates rapidly,

producing mesoderm cells that spread outwards between the layers of ectoderm and endoderm.

sọc nguyên thủy trong phôi sinh sản rất nhanh, tạo nên các tế bào trung bì lan trên ra ngoài giữa các lớp ngoại bì và nội bì.

primordial /pri:mɔ:dɪəl/ adj. (in embryology) describing cells or tissues that are formed in the early stages of embryonic development.

nguyên thủy (trong phôi học) mô tả các tế bào hay mô tạo thành trong các giai đoạn phát triển phôi đầu tiên.

pro- prefix denoting 1. before; preceding. 2. a precursor. 3. in front of.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. trước, có trước. 2. tiến, thân. 3. ở trước

probability /prə'bə:biliti/ n. see significance.

xác suất (dt) xem ý nghĩa

proband n. see propositus.

người tiên phong (dt) xem phần dịch chữ propositus.

probang n. a long flexible rod with a small sponge, ball, or tuft at the end, used to remove obstructions from the larynx or oesophagus (gullet). A probang is also used to apply medication to these structures.

ống thông mềm (dt) một que dài dẻo, ở đầu có một miếng bọt biển, bóng, hay một chùm nhỏ, dùng lấy ra các vật lâm tặc ở thanh quản hay thực quản. Ống thông mềm cũng dùng đưa thuốc vào các cấu trúc này.

probe! /proub/ n. a thin rod of pliable metal, such as silver, with a blunt swollen end. The instrument is used for exploring cavities, wounds, fistulas, or sinus channels.

que thám (dt) một que mảnh bằng kim loại uốn được như bạc, có đầu cùn và phồng. Dụng cụ này dùng thám rõ các xoang, vết thương, lỗ rò hay khe xoang.

probenecid n. a drug that reduces the level of uric acid in the blood (see uricosuric) and is used chiefly in the treatment of gout. It is administered by mouth; mild side-effects, such as digestive upsets, dizziness, and skin rashes, may occur. Trade name: Be-nemid. (dt) một loại thuốc làm giảm mức acid uric

trong máu (xem thuốc uric niệu), chủ yếu dùng điều trị bệnh thống phong. Thuốc dùng uống, tác động phụ nhẹ như rối loạn tiêu hóa, choáng váng và phát ban ngoài da có thể xảy ra. Tên thương mại: **Be-nemid**.

procainamide *n.* a drug that slows down the activity of the heart and is used to control abnormal heart rhythm. It is administered by mouth or injection; side-effects may include digestive upsets, dizziness, and allergic reactions. Trade name: **Pronestyl**.

(dt) một loại thuốc làm chậm hoạt động tim dùng kiểm soát nhịp tim bất thường. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ có thể gồm rối loạn tiêu hóa, choáng váng, và phản ứng dị ứng. Tên thương mại: **Pronestyl**.

procaine *n.* a local anaesthetic administered by injection for spinal anaesthesia. It was formerly used in dentistry. Side-effects are uncommon, but allergic reactions may occur. Trade name: **Novutex**.

(dt) một loại thuốc gây mê cục bộ dùng chích để gây mê dây dày cổ sống. Trước đây thuốc này dùng cho nha khoa. Ít khi thấy có tác động phụ, có thể có phản ứng dị ứng. Tên thương mại: **Novutex**.

procaine penicillin *n.* an antibiotic consisting of penicillin and procaine, used to treat infections caused by organisms sensitive to penicillin. It is injected into muscle so that the penicillin is released slowly and remains effective for some time. Trade names: **Bicillin, Depocillin**.

một kháng sinh* gồm có penicillin và procain, dùng chữa các bệnh nhiễm do các sinh vật nhạy cảm với penicillin gây ra. Thuốc dùng chích trong cơ để penicillin được phóng thích chậm và giữ được hiệu quả trong một thời gian. Tên thương mại: **Bicillin, Depocillin**.

procarbazine *n.* a drug that inhibits growth of cancer cells by preventing cell division and is used to treat such cancers as Hodgkin's disease. It is administered by mouth; common side -effects include loss of appetite, nausea, vomiting, diarrhoea, and mouth sores. Trade name: **Natulan**.

(dt) một loại thuốc ức chế tăng trưởng các tế bào ung thư bằng cách ngăn chặn phân chia tế bào, dùng chữa các loại ung thư như bệnh

Hodgkin. Tác động phụ thường thấy là mất ăn ngon, buồn nôn, nôn, tiêu chảy, và loét niêm. Tên thương mại: **Natulan**.

process/ 'proses/ *n.* (in anatomy) a thin prominence or protuberance, for example, any of the processes of a vertebra.

móm, bờ, cù(dt) (trong giải phẫu học) một chỗ lồi hay một mấu nhỏ, thí dụ bất kỳ móm nào ở đốt sống.

prochlorperazine *n.* a major tranquilizer used to treat schizophrenia and other mental disorders, migraine, vertigo, nausea, and vomiting. It is administered by mouth, injection, or in suppositories; side-effects include drowsiness and dry mouth, and high doses may cause tremors and abnormal muscle movements. Trade name: **Stemetil**.

(dt) một loại thuốc an thần mạnh, dùng chữa tâm thần phân liệt và các rối loạn tâm trí khác, như nửa đầu, chóng mặt, buồn nôn, và nôn. Thuốc dùng uống, chích, hay dưới dạng thuốc đặt. Tác động phụ gồm buồn ngủ và khó miêng, huyết cao có thể gây run và cử động cơ bất thường. Tên thương mại: **Stemetil**.

procidentia *n.* the complete downward displacement (*prolapse) of an organ, especially the womb (*uterine procidentia*), which protrudes from the vaginal opening. Uterine procidentia may result from injury to the floor of the pelvic cavity.

sa lòi(dt) chuyển vị toàn bộ về phía dưới (sa*) của một cơ quan, đặc biệt tử cung (sa lòi tử cung) nhô ra khỏi lỗ mổ âm đạo. Sa lòi tử cung có thể gây ra do tổn thương sàn xoang chậu.

proct- (*procto-*) prefix denoting the anus and/or rectum.

tiếp đầu ngữ chỉ hậu môn và/hay trực tràng.

proctalgia (proctodynia) *n.* pain in the rectum or anus. In proctalgia fugax severe pain suddenly affects the rectum and may last for minutes or hours; attacks may be days or months apart. There is no structural disease and the pain is probably due to muscle spasm. Relief is sometimes obtained from a bowel action, inserting a finger into the rectum, or from a hot bath.

dau hậu môn(dt) đau ở trực tràng hay hậu

môn. Trong đau hậu môn tưng cơn, trực tràng bắt chốt bị đau dữ dội và có thể kéo dài nhiều phút hay nhiều giờ; cơn đau có thể cách nhau nhiều ngày hay nhiều tháng. Không có bệnh cầu trực, và đau có lẽ do eo cứng cơ. Đôi khi có thể giảm đau bằng tác động ruột, luồn một ngón tay vào trực tràng, hay tắm nước nóng.

protatresia *n.* see imperforate anus.

hẹp hậu môn (*dt*) xem không có lỗ hậu môn.

proctectasia *n.* enlargement or widening of the rectum, usually due to long-standing constipation (see dyschezia).

giãn trực tràng (*dt*) trực tràng lớn ra hay rộng ra, thường do táo bón lâu dài (xem chứng khó đại tiện).

protectomy *n.* surgical removal of the rectum. It is usually performed for cancer of the rectum and requires the construction of a permanent opening in the colon (see colostomy).

cắt bỏ trực tràng (*dt*) phẫu thuật cắt bỏ trực tràng, thường thực hiện khi bị ung thư trực tràng, và cần tạo ra một lỗ mở thường xuyên cho đại tràng (xem mổ thông đại tràng).

proctitis *n.* inflammation of the rectum. Symptoms are infrequent straining to empty the bowels ('tenesmus), diarrhoea, and often bleeding. Proctitis is invariably present in ulcerative 'colitis and sometimes in 'Crohn's disease, but may occur independently (*idiopathic proctitis*). Rarer causes include damage by irradiation (for example in radiation therapy for cervical cancer) or by lymphogranuloma venereum.

viêm trực tràng (*dt*) viêm ở trực tràng. Triệu chứng gồm rát súc đại tiện nhưng không có phân (cảm giác buốt mới), tiêu chảy, và thường có xuất huyết. Viêm trực tràng luôn thay đổi trong bệnh viêm loét đại tràng' và đôi khi trong bệnh Crohn, nhưng cũng có thể tự xảy ra (viêm trực tràng vô căn). Các nguyên nhân hiếm hơn gồm tổn hại do bức xạ (thí dụ khi dùng liệu pháp bức xạ cho ung thư cổ tử cung) hay do viêm hạch bạch huyết' hoa liễu.

proctocele (rectocele) *n.* bulging or pouching of the rectum, usually a forward

protrusion of the rectum into the vagina in association with prolapse of the womb.

sa trực tràng (*dt*) trực tràng phồng ra hay thông xuống, thường là trực tràng nhỏ ra trong âm đạo kết hợp với sa tử cung.

proctoclysis *n.* an infusion of fluid into the rectum; formerly used to replace fluid but rarely employed now.

truyền trực tràng (*dt*) truyền dịch vào trong trực tràng, trước đây dùng để cấp dịch nhưng nay ít dùng.

proctocolectomy *n.* a surgical operation in which the rectum and colon are removed. In *panproctocolectomy* the whole rectum and colon are removed, necessitating a permanent opening of the ileum (see ileostomy). This is usually performed for ulcerative 'colitis'.

cắt bỏ trực tràng - đại tràng (*dt*) theo tên phẫu thuật cắt bỏ trực tràng và đại tràng. Trong cắt bỏ trực tràng - đại tràng toàn bộ tất cả trực tràng và đại tràng đều bị lấy đi, sau đó cần tạo lỗ mở thường xuyên cho hối tràng (xem mổ thông hối tràng). Điều này thường thực hiện khi bị viêm loét đại tràng'.

procotocolitis *n.* inflammation of the rectum and colon, usually due to ulcerative 'colitis'. See also proctitis.

viêm trực tràng - đại tràng (*dt*) viêm ở trực tràng và đại tràng, thường do viêm loét đại tràng. Xem viêm đại tràng.

proctodeum *n.* the site of the embryonic anus, marked by the depression lined with ectoderm. The membrane separating it from the hindgut breaks down in the third month of gestation. Compare stomodeum.

nguyên hậu môn (*dt*) vị trí của hậu môn trong phôi, thấy như một chỗ lõm có ngoại vi lót phía trong. Mảng ngăn nguyên hậu môn với hậu tràng vỡ ra vào tháng thứ ba trong thai kỳ.

proctdynia *n.* see proctalgia.

đau hậu môn (*dt*) xem phản ứng chờ proctalgia.

proctology *n.* the study of disorders of the rectum and anus.

trực tràng học (*dt*) khoa học về các rối loạn ở trực tràng và hậu môn.

proctorrhaphy *n.* a surgical operation to stitch tears of the rectum or anus.

khâu trực tràng(dt) theo tac phẫu thuật
khâu những chỗ rách ở trực tràng và hậu môn

proctoscope *n.* an illuminated instrument through which the lower part of the rectum and the anus may be inspected and minor procedures (such as injection therapy for haemorrhoids) carried out. -**proctoscopy** *n.*

ống soi trực tràng(dt) một dụng cụ có chiếu sáng dùng khám nghiệm hậu môn và phần dưới trực tràng, và thực hiện các tiểu phẫu (như chích điều trị bệnh trĩ). -**proctoscopy** *dt*

proctosigmoiditis *n.* inflammation of the rectum and the sigmoid (lower) colon. See also proctocolitis

viêm trực tràng-sigma(dt) viêm trực tràng và đại tràng sigma (phần dưới đại tràng). Cũng xem viêm đại tràng-trực tràng.

proctotomy *n.* incision into the rectum or anus to relieve 'stricture (narrowing) of these canals or to open an imperforate (closed) anus.

mổ đại tràng(dt) rách đại tràng hay hậu môn khi các đường này bị 'thắt hẹp' hay để mở hậu môn không có lỗ (hậu môn bịt).

procyclidine *n.* a drug, similar in its effects to 'atropine', used to reduce muscle tremor and rigidity in parkinsonism. It is administered by mouth or injection; common side-effects include dry mouth, blurred vision, and giddiness. Trade name: **Kemadrin**.

(dt) một loại thuốc có tác động tương tự như 'atropine' dùng giảm run và cứng cơ trong hội chứng liệt rung Parkinson. Thuốc dùng uống hay chích. Tác động phụ thường là khô miệng, nhìn mờ và choáng váng. Tên thương mại: **Kemadrin**.

prodromal *adj.* relating to the period of time between the appearance of the first symptoms of an infectious disease and the development of a rash or fever. A *prodromal rash* is one preceding the full rash of an infectious disease.

(thuốc) tiền triệu(dt) liên quan đến khoảng thời gian từ khi xuất hiện những triệu chứng đầu tiên của một bệnh nhiễm cho tới

.khi phát ban toàn bộ trong một bệnh nhiễm

prodrome *n.* a symptom indicating the onset of a disease.

tiền triệu(dt) triệu chứng chỉ cần bắc phát bệnh.

proenzyme (zymogen) *n.* the inactive form in which certain enzymes (e.g. digestive enzymes) are originally produced and secreted. The existence of this inactive form prevents the enzyme from breaking down the cells in which it was made. Once the proenzyme has been secreted it is converted to the active form.

(dt) dạng gốc không hoạt động của một số enzyme (như enzyme tiêu hóa) được sản sinh và tiết ra. Cần có dạng không hoạt động này để ngăn các enzyme không phân hủy các tế bào tạo ra nó. Sau khi tiết ra, proenzyme sẽ được biến đổi thành dạng hoạt động.

proerythroblast *n.* the earliest recognizable precursor of the red blood cell (erythrocyte). It is found in the bone marrow and has a large nucleus and a cytoplasm that stains deep blue with Romanowsky stains. See also erythroblast, erythropoiesis.

tiền nguyên hồng cầu(dt) tế bào tiền thân thấy được sớm nhất trong việc tạo hồng cầu. Tiền nguyên hồng cầu thấy trong tủy xương, có một nhân lớn, và có bào tương bắt máu xanh đậm khi nhuộm Romanowsky. Cũng xem hồng cầu, sự tạo hồng cầu.

profunda *adj.* describing blood vessels that are deeply embedded in the tissues they supply.

sâu(dt) mô tả các mạch máu với sâu trong mô đó nó cung cấp.

progeria *n.* a very rare condition in which all the signs of old age appear and progress in a child, so that 'senility' is reached before puberty.

lão nhi(dt) một tình trạng rất hiếm, thấy tất cả các dấu hiệu của tuổi già xuất hiện và tiến triển ở một đứa trẻ, tức là bị 'lão hóa' trước khi dậy thi.

progesterone *n.* a steroid hormone secreted by the 'corpus luteum of the ovary, the placenta, and also (in small amounts) by the adrenal cortex and testes. It is responsible

for preparing the inner lining (endometrium) of the womb for pregnancy. If fertilization occurs it maintains the womb throughout pregnancy and prevents the further release of eggs from the ovary. See also menstrual cycle.

(dt) một hormone steroid phân tiết bởi thể vú trong ngăn sào nhau thai, và (với số lượng nhỏ) vỏ thương thân và dịch hoàn Progesterone có nhiệm vụ chuẩn bị lớp màng lót phía trong tử cung (nội mạc tử cung) để mang thai nếu có thụ tinh; progesterone sẽ duy trì tử cung trong suốt thai kỳ và ngăn trứng rụng. Cũng xem chu kỳ kinh nguyệt.

progestogen *n.* one of a group of natural occurring or synthetic steroid hormones, including *progesterone, that maintain the normal course of pregnancy. Progestogens are used to treat threatened or habitual abortion, premenstrual tension, *amenorrhoea, and abnormal bleeding from the womb. Because they prevent ovulation, progestogens are a major constituent of *oral contraceptives. Synthetic progestogens may be taken by mouth but the naturally occurring hormone must be given by intramuscular injection.

(dt) một trong nhóm các hormone steroid có tự nhiên hay tổng hợp, bao gồm progesterone, để giữ biến trình mang thai bình thường. Progestogen dùng chữa đe dọa xáo thai hay xáo thai thường xuyên, căng thẳng tiền kinh nguyệt, vô kinh, và xuất huyết tử cung bất thường. Vì có tác động ngăn rụng trứng, progestogen là thành phần chính trong các thuốc ngừa thai uống. Các progestogen tổng hợp có thể dùng uống nhưng hormone có tự nhiên chỉ dùng chích thịt.

proglottis *n.* (*pl. proglottids or proglottides*) one of the segments of a tapeworm. Mature segments situated at the posterior end of the worm, each consist mainly of a branched uterus packed with eggs.

dôi (dt) dôi san. Mỗi dôi trưởng thành ở đoạn cuối thân săn chỉ yếu chứa một tử cung phân nhánh chứa đầy trứng.

prognathism /prə'gnæθɪzəm/ *n.* the state of one jaw being markedly larger than the other and therefore in front of it. -*prognathic* *adj.*

hở (dt) tình trạng một hầm lớn hơn

nhiều so với hầm kia, vì vậy nhô ra ngoài -*prognathic* (*lt*)

prognosis /prɒg'nəʊsɪs/ *n.* an assessment of the future course and outcome of a patient's disease, based on knowledge of the course of the disease in other patients together with the general health, age, and sex of the patient

tiền lượng (dt) đánh giá biến trình sắp tới và hứa quả bệnh trên một bệnh nhân, căn cứ trên hiểu biết về biến trình bệnh trong các bệnh nhân khác cùng với tình trạng sức khỏe chung, tuổi và phái tính bệnh nhân

proguanil *n.* a drug that kills malaria parasites and is used in the prevention and treatment of malaria. It is administered by mouth and rarely causes side-effects. Trade name: Paludrine.

(dt) một loại thuốc giết ký sinh trùng sốt rét dùng phòng và trị sốt rét. Thuốc dùng uống và ít khi gây tác động phụ. Tên thương mại Paludrine.

proinsulin *n.* a substance produced in the pancreas from which the hormone 'insulin' is derived.

tiền insulin (dt) chất do tuyến tuy sinh ra và biến đổi thành insulin

projection /prə'dʒekʃn/ *n.* (in psychology) the attribution of one's own qualities to other people. In psychoanalytic psychology this is one of the 'defence mechanisms'. People who cannot tolerate their own feelings (e.g. anger) may cope by imagining that other people have those feelings (e.g. are persecuting).

gán hình (dt) (trong tâm lý học) gán cho người khác một tính chất của chính mình. Trong phân tâm học, đây là một cơ chế bảo vệ: khi người ta không chịu được những cảm xúc của mình (thí dụ tức giận), họ sẽ tưởng tượng rằng những người khác cũng đang cảm thấy như vậy (thí dụ đang hành hạ).

projective test /prə'ɔɪdʒektɪv tɛst/ a way of measuring aspects of personality, in which the subject is asked to talk freely about ambiguous objects. His responses are then analysed. Examples are the 'Rorschach test' and the Thematic Apperception Test (in which the subject invents stories about a set of pic-

tures).

thử nghiệm gán hình một phép do các mảng nhân cách, yêu cầu chủ thể nói tự do về các vật mơ hồ, rồi phân tích các câu trả lời. Thị dụ như thử nghiệm Rorschach và thử nghiệm tổng giác chủ đề (yêu cầu chủ thể sáng tác ra một câu chuyện về một bộ tranh).

prolactin (lactogenic hormone, luteotrophic hormone, luteotrophin) *n.* a hormone, synthesized and stored in the anterior pituitary gland, that stimulates milk production after childbirth and also stimulates production of "progesterone by the "corpus luteum in the ovary. In both sexes excessive secretion of prolactin gives rise to abnormal production of milk (galactorrhoea).

hormone tiết sữa, hormone kích thích hoàng thể (*dt*) một hormone do tuyến yên trước tổng hợp và tồn trữ, có tác động kích thích sản sinh sữa sau khi sanh và cũng kích thích sản sinh progesterone trong hoàng thể* để noãn sáu. Ở cả hai phái, phản ứng quá độ prolactin sẽ gây tiết sữa bất thường (chảy sữa).

prolapse/ 'prəʊlæps/ *n.* downward displacement of an organ or a part from its normal position. This may happen if the supporting tissues are weak. The womb (see metrorrhagia) and rectum are most commonly affected by this condition.

sá (*dt*) tình trạng một cơ quan hay bộ phận di chuyển về dưới ra khỏi vị trí bình thường. Điều này có thể xảy ra khi các mô nén đỡ bị yếu đi. Túi cung (xem sá túi cung) và trực tràng thường bị ảnh hưởng nhất.

prolapsed intervertebral disc (PID) a "slipped disc": protrusion of the pulpy inner material of an "intervertebral disc through the fibrous outer coat, causing pressure on adjoining nerve roots, ligament, etc. The condition often results from sudden twisting or bending of the backbone. Pressure on a nerve root causes "sciatica", and if severe may damage the nerve's function, leading to abnormalities or loss of sensation, muscle weakness, or loss of tendon reflexes. Treatment is by complete bed rest on a firm surface, manipulation, "traction", and analgesics; if these fail, the protruding portion of the disc

is surgically removed (see laminectomy).

sa dia liên sống "trật đĩa": chất liệu bên trong một đĩa liên sống nhô ra qua mảng xơ bao bên ngoài, ép lên các rễ thần kinh, dây chằng, v.v... tiếp giáp. Tình trạng này thường do vận hay cong cột sống đột ngột. Áp suất trên một rễ thần kinh sẽ gây đau dây thần kinh hông lớn*, nếu nghiêm trọng sẽ tổn hại chức năng thần kinh, dẫn đến những bất thường hay mất cảm giác, yếu cơ, và mất phản xạ gần. Chữa trị bằng cách nằm nghỉ hoàn toàn trên một mặt phẳng cứng, thoa bóp, kéo*, và thuốc giảm đau. Nếu thất bại, phần đĩa nhô ra sẽ được phẫu thuật cắt bỏ (xem cắt bỏ cung sau).

proline *n.* an amino acid found in many proteins.

(*dt*) một amino acid* thấy trong nhiều protein.

promazine *n.* a major tranquilizer used to relieve agitation, confusion, severe pain, anxiety, nausea, and vomiting and in the treatment of alcoholism and drug withdrawn symptoms. It is administered by mouth or injection; common side-effects are drowsiness and dizziness. Trade name: Sparine. (*dt*) một loại thuốc an thần* mạnh, dùng giảm kích động, lẫn lộn, đau dữ dội, lo âu, buồn nôn, và nôn, và dùng chữa trị nghiện rượu và các triệu chứng rút thuốc. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ thường là buồn ngủ và choáng váng. Tên thương mại: Sparine.

promegakaryocyte *n.* an immature cell, found in the bone marrow, that develops into a "megakaryocyte".

tiền bào nhân khổng lồ (*dt*) một tế bào còn non thấy trong tủy xương sẽ phát triển thành tế bào nhân khổng lồ*.

promethazine *n.* a powerful antihistamine drug used to treat allergic conditions and - because of its sedative action - insomnia. It is also used as an antitussive in cough mixtures. Promethazine is administered include drowsiness, dizziness, and confusion. Trade name: Phenergan.

(*dt*) một loại thuốc kháng histamine mạnh dùng chữa các tình trạng dị ứng, và chứng mất ngủ vì có tác động làm dùi. Thuốc cũng dùng làm chất chống ho* trong các hỗn dược trị ho. Promethazine dùng uống hay chích,

tắc động phụ gồm buồn ngủ, choáng váng, và tần lợn. **Tên thương mại:** *Phenergan*.

prominence /'prɒmɪnəns/ *n.* (in anatomy) a projection, such as a projection on a bone. *gò/đi* (trong giải phẫu học) một chỗ nhô ra, như ở trên xương

promontory /'prɒmɒntɔri/ *n.* (in anatomy) a projecting part of an organ or other structure.

góc nhô/đi (trong giải phẫu học) một chỗ nhô ra trên một cơ quan hay cấu trúc khác.

prompting /'prɒmptiŋ/ *n.* a technique used in behaviour modification to elicit a response not previously present. The subject is made to engage passively in the required behaviour by instructions or by being physically but through the movements. The behaviour can then be rewarded (see reinforcement). This is followed by fading, in which the prompting is gradually withdrawn and the reinforcement maintained.

nhắc nhở/đi một kỹ thuật dùng thay đổi cùi xú* để gợi ra một đáp ứng trước đây không có. Bệnh nhân được thu động đưa đến việc thực hiện phép cùi xú muốn có bằng cách chỉ dẫn hay buộc phải trải qua hành động. Khi đã có được cách cùi xú này, bệnh nhân sẽ được hưởng thưởng (xem cung cỗ). Sau đó là giai đoạn phai nhạt, bệnh nhân dần dần không còn được nhắc nhở nữa nhưng vẫn còn cung cỗ.

promyelocyte (premyelocyte) *n.* one of the series of cells that gives rise to the 'granulocytes' (a type of white blood cell). It has abundant cytoplasm that, with Romanowsky stains, appears blue with reddish granules (compare myeloblast, myelocyte). Promyelocytes are normally found in the blood-forming tissue of the bone marrow but may appear in the blood in a variety of diseases. See also granulopoiesis.

tiền tuy bào/đi một trong chuỗi tế bào sẽ sinh ra bạch cầu hạt* (một loại của tế bào bạch cầu). Tiền tuy bào có nhiều bào tương, khi nhuộm Romanowsky sẽ bắt màu xanh và có những hạt đỏ nhạt (so sánh với nguyên tuy bào, tuy bào). Tiền tuy bào bình thường thấy trong mô tạo máu ở tuy xương nhưng có thể thấy trong máu trong nhiều loại bệnh.

Xem sự tạo bạch cầu hạt

pronation *n.* the act of turning the hand so that the palm faces downwards. In this position the bones of the forearm (radius and ulna) are crossed. Compare supination

quay sấp/đi hành động quay bàn tay sao cho lòng bàn tay hướng xuống dưới. Ở vị trí này các xương cách tay trước (xương quay và xương trù) cheo nhau. So sánh với lật ngửa.

pronator *n.* any muscle that causes pronation of the forearm and hand; for example, the *pronator teres*, a two-headed muscle arising from the humerus and ulna, close to the elbow, and inserted into the radius.

cơ sấp (đi) bất kỳ cơ nào làm cánh tay trước và bàn tay úp sấp lại, thí dụ cơ sấp trên là một cơ hai đầu phát sinh từ xương cánh tay và xương trù, ở gần khuỷu tay, và luồn vào xương quay.

prone /'prəʊn/ *adj.* 1. lying with the face downwards. 2. (of the forearm) in the position in which the palm of the hand faces downwards (see pronation). Compare supine.

up sấp (đi) 1. nằm úp mặt xuống dưới. 2 (với cánh tay trước) ở vị trí cổ lòng bàn tay hướng xuống dưới (xem quay sấp). So sánh với ngửa.

pronephros *n.* the first kidney tissue that develops in the embryo. It is not functional and soon disappears. Compare mesonephros, metanephros.

tiền thận (đi) mô thận đầu tiên phát triển trong phôi. Mô này không có chức năng và sẽ biến đi. So sánh với trung thận, hậu thận.

pronucleus *n.* (*pl.* pronuclei) the nucleus of either the ovum or spermatozoon after fertilization but before they fusion of nuclear material. The pronuclei are larger than the normal nucleus and have a diffuse appearance.

tiền nhân (đi) nhân của noãn hay linh trùng sau khi thụ tinh nhưng trước khi hợp nhất các vật liệu nhân. Tiền nhân lớn hơn nhân bình thường và có vẻ phân tán.

propanidid *n.* an anaesthetic that is injected to give rapid complete anaesthesia for a short period of time, for use in minor surgical operations. Side effects may include di-

gestive upsets, abnormal muscle movements, and a fall in blood pressure. Trade name: **Epontol**.

(dt) một loại thuốc gây mê dùng chích để gây mê nhanh và toàn bộ, dùng trong các tiểu phẫu. Tác động phụ có thể gồm rối loạn tiêu hóa, cử động bất thường và giảm huyết áp. Tên thương mại: **Epontol**.

propantheline *n.* a drug that decreases activity of smooth muscle (see parasympatholytic) and is used to treat disorders of the digestive system, including stomach and duodenal ulcers, and enuresis (bed wetting). It is administered by mouth or injection. Side-effects include dry mouth and blurred vision. Trade name: **Pro-Banthine**.

(dt) một loại thuốc giảm hoạt động cơ trơn (xem kim hủy phò giao cảm) dùng chữa các rối loạn ở hệ tiêu hóa, gồm loét dạ dày và tá tràng, và chữa chứng đại dâm. Thuốc dùng uống hay chích; tác động phụ gồm khô miệng và nhìn mờ. Tên thương mại: **Pro-Banthine**.

properdin *n.* a group of substances in blood plasma that, in combination with complement and magnesium ions, is capable of destroying certain bacteria and viruses. The properdin complex occurs naturally, rather than as the result of previous exposure to micro-organisms, and its activity is not directed against any particular species. Compare antibody.

(dt) một nhóm chất trong huyết tương, khi kết hợp với bô thể* và các ion magnesium sẽ có khả năng tiêu diệt một số vi trùng và virus. Phức hợp properdin có tự nhiên hơn là do kết quả của tiếp cận trực tiếp với vi trùng, và không hướng hoạt động chống lại một loại đặc biệt nào.

Proper Officer/ 'propər ɔ:fɪsəl see community physician.

viên chục chính thức xem bác sĩ cộng đồng.

prophase *n.* the first stage of mitosis and of each division of meiosis, in which the chromosomes become visible under the microscope. The first prophase of meiosis takes place in five stages (see leptotene, zygotene, pachytene, diplotene, diakinesis).

tiền kỳ (dt) giai đoạn đầu trong giàn phân và trong mỗi lần phân chia của giàn phân, khi

đó các nhiễm sắc thể sẽ thấy rõ dưới kính hiển vi. Tiền kỳ đầu tiên giàn phân gồm năm giai đoạn (xem bắc ty, hiệp ty, hậu ty, song ty, và liên hợp).

prophylactic/ prɒfɪ'læktɪk/ *n.* an agent that prevents the development of a condition or disease. An example is 'glyceryl trinitrate, which is used to prevent attacks of angina.

thuốc dự phòng (dt) một tác nhân ngăn chặn phát triển một tình trạng hay một bệnh. Thị dụ như glyceryl trinitrate dùng phòng ngừa các cơn đau thắt ngực.

prophylaxis/ prɒfɪ'læksɪs/ *n.* any means taken to prevent disease, such as immunization against diphtheria or whooping cough, or fluoridation to prevent dental decay in children. -**prophylactic** *adj.*

dự phòng (dt) mọi phương tiện dùng phòng bệnh. Thị dụ gây miễn dịch chống lại bạch hầu hay ho gà, và cấp fluor để ngừa sâu răng cho trẻ em. -**prophylactic** (t)

propositus (probando) *n.* the first individual studied in an investigation of several related patients with an inherited or familial disorder.

người tiên phong (dt) người đầu tiên được nghiên cứu trong một cuộc điều nghiên nhằm bệnh nhân có liên hệ bà con về một rối loạn di truyền hay theo gia đình.

propranolol *n.* a drug (see beta blocker) used to treat abnormal heart rhythm, and high blood pressure and also taken to relieve anxiety. It is administered by mouth or injection; common side-effects include digestive upsets, insomnia, and lassitude. Trade name: **Inderal**.

(dt) một loại thuốc (xem phong bế beta) dùng chữa nhịp tim bất thường, đau thắt ngực, cao huyết áp, và cũng dùng giảm lo âu. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ thường thấy là rối loạn tiêu hóa, mất ngủ và uể oải. Tên thương mại: **Inderal**.

proprietary name/ prɒ'priətəri neɪm/ (in pharmacy) the trade name of a drug: the name assigned to it by the firm that manufactured it. For example, Mogadon is the proprietary name for nitrazepam.

bietet dược (trong dược khoa) tên thương mại

của một loại thuốc do xí nghiệp sản xuất thuốc đặt ra. Thị dụ Mogadon là biệt dược của nitraze-pam.

proprioceptor/ prɒpriə'septər/ *n.* a specialized sensory nerve ending (*see receptor*) that monitors internal changes in the body brought about by movement and muscular activity. Proprioceptors located in muscles and tendons transmit information that is used to coordinate muscular activity (*see stretch receptor, tendon organ*). See also mechanoreceptor.

thú thể bán thể (*dt*) một mut thần kinh cảm giác đặc biệt (*xem thú thể*) giảm sạt những thay đổi bên trong cơ thể do cử động và hoạt động cơ gây ra. Các thú thể bán thể ở trong cơ và gân, truyền đi những thông tin đúng điều hòa hoạt động cơ (*xem thú thể dưới, cơ quan gân*). Cũng xem thú thể cơ học.

protometer *n.* see exophthalmometer.

thuốc do lồi mắt (*dt*) xem phản ứng chấn

exophthalmometer

proptosis *n.* forward displacement of an organ, especially the eye (*see exophthalmos*).

chứng lồi mắt (*dt*) tình trạng một cơ quan chuyển vị về phía trước, đặc biệt là mắt (*xem chứng lồi mắt*).

propylthiouracil *n.* a drug that reduces thyroid activity and is used to treat 'thyrotoxicosis' and to prepare patients for surgical removal of the thyroid gland. It is administered by mouth. Side effects may include rashes and digestive upsets.

(*dt*) một loại thuốc làm giảm hoạt động tuyến giáp, dùng chữa bệnh tăng năng tuyến giáp* và để chuẩn bị cho các bệnh nhân sắp được phẫu thuật cắt bỏ tuyến giáp. Thuốc dùng uống; tác động phụ có thể gồm ngoài ban và rối loạn tiêu hóa.

prorennin *n.* see rennin.

(*dt*) xem rennin.

prosencephalon *n.* the forebrain.

tiền não (*dt*) xem não trước.

prosop- (*prosopo-*) prefix denoting the face. Example *prosopodynia* (pain in).

tiếp đầu ngữ chỉ mặt. Thị dụ *proso-podynia* (đau ở mặt).

prospective study/ prɒ'spektɪv 'stʌdɪ/

1. a forward-looking review of a group of individuals in relation to morbidity. 2. *see cohort study*.

nghiên cứu viễn cảnh (*dt*) 1. nghiên cứu tương lai về một nhóm cá thể liên quan đến tình chất gây bệnh. 2. xem nghiên cứu tập hợp.

prostaglandin *n.* one of a group of hormone-like substances present in a wide variety of tissues and body fluids (including the womb, brain, lung, kidney, and semen). Prostaglandins have many actions, one of which is cause contraction of the womb; for this reason they have been used therapeutically to aid labour and induce abortion.

(*dt*) một trong nhóm các chất giống như hormone có trong nhiều loại mô và dịch cơ thể (bao gồm tử cung, não, phổi, thận và tinh dịch). Prostaglandin có nhiều tác động, một trong số này là gây co thắt tử cung; vì lý do này các prostaglandin đã được dùng trong trị liệu để giúp sanh và gây xáo thai.

prostatectomy *n.* surgical removal of the prostate gland. The operation is necessary to relieve of urine due to enlargement of the prostate or to cure the symptoms of frequency and poor urinary flow due to the same cause. The operation can be performed through the bladder (*transvesical prostatectomy*) or through the surrounding capsule of the prostate (*retropubic prostatectomy*). In the operation of *transurethral prostatectomy* (*transurethral resection*) the obstructing prostate can be removed through the urethra using a 'resectoscope'.

cắt bỏ tuyến tiền liệt (*dt*) phẫu thuật cắt bỏ tuyến tiền liệt. Thảo túc này cần thực hiện để giảm do tuyến tiền liệt lớn ra, hay để chữa chứng tiểu nhiều lần và tiểu ít do cùng nguyên nhân. Có thể thực hiện thảo túc này qua bằng quang (*cắt bỏ tuyến tiền liệt qua bằng quang*) hay qua nang bao quanh tuyến tiền liệt (*cắt bỏ tuyến tiền liệt sau mu*). Trong thảo túc cắt bỏ tuyến tiền liệt qua niệu đạo (*cắt qua niệu đạo*), có thể lấy đi tuyến tiền liệt gây tắc nghẽn qua niệu đạo bằng cách dùng một ống soi cắt*.

prostate gland/ 'prɒstətɪ glænd/ a male accessory sex gland that opens into the urethra just below the bladder and vas deferens

(see illustration). During ejaculation it secretes an alkaline fluid that forms part of the *semen. The prostate may become enlarged in elderly men. This obstructs the neck of the bladder, impairing urination. The bladder dilates and the increased pressure is transmitted through the ureters to the kidney nephrons, leading to damage and impaired function of the kidneys. Treatment is by *prostatectomy.

tuyến tiền liệt một tuyến sinh dục phụ ở đàn ông, mổ ra trong niệu đạo ngay dưới bàng quang và ống dẫn tinh (xem hình). Trong khi phóng tinh, tuyến tiền liệt tiết ra một dung dịch kiềm, tạo thành một phần tinh dịch. Tuyến tiền liệt có thể lớn ra ở người có tuổi. Điều này làm tắc cổ bàng quang và làm suy yếu việc bài niệu. Bàng quang bị căng ra, và áp suất tăng sẽ truyền qua niệu quản đến các nephron trong thận, dẫn đến tổn hại và suy yếu chức năng thận. Chữa bằng cách cắt bỏ tuyến tiền liệt*

prostatitis n. inflammation of the prostate gland. This may be due to bacterial infection and can be either acute or chronic. In acute prostatitis the patient has all the symptoms of a urinary infection, including pain in the perineal area, temperature, and shivering. Treatment is by antibiotic administration. In chronic prostatitis the urinary symptoms are variable; if urinary obstruction develops, transurethral *prostatectomy is indicated.

viêm tuyến tiền liệt (dt) viêm ở tuyến tiền liệt có thể do nhiễm trùng và có thể cấp tính hay mãn tính. Trong viêm tuyến tiền liệt cấp, bệnh nhân có tất cả các triệu chứng về nhiễm trùng đường tiêu, gồm đau vùng đáy chậu, sốt và run. Chữa trị bằng kháng sinh. Trong viêm tuyến tiền liệt mãn, các triệu chứng đường tiêu thay đổi; nếu bị tắc đường tiêu, cần chỉ định cắt bỏ tuyến tiền liệt* qua niệu đạo.

prostatorrhoea n. an abnormal discharge of fluid from the prostate gland. This occurs in some patients with acute *prostatitis, who complain of a profuse discharge from the urethra. The discharge is usually thin and watery and is often sterile on culture. The discharge usually subsides when the underlying prostatitis is controlled.

tiết dịch tiền liệt (dt) tiết dịch bất thường từ tuyến tiền liệt. Điều này xảy ra ở một số bệnh nhân bị viêm tuyến tiền liệt

cấp, có nhiều dịch chảy ra ở niệu đạo. Dịch tiết ra thường loãng và có nước, đem nuôi cấy vi trùng thường âm tính. Dịch tiết sẽ giảm đi khi kiểm soát được bệnh viêm tuyến tiền liệt.

prosthesis

/prəʊθɪsɪs/ (pl. prostheses) n. any artificial device that is attached to the body as an aid. Prostheses include dentures, artificial limbs, hearing aids, implanted pacemakers, and many other substitutes for parts of the body that are missing or nonfunctional. -prosthetic adj.

bộ phận giả (dt) bất kỳ thiết bị nhân tạo nào gắn vào cơ thể như một phương tiện trợ giúp. Bộ phận giả gồm hàm răng giả, chân tay giả, chân giả, dụng cụ trợ chính, bộ phận kích động cấy vào mô, và nhiều bộ phận khác they thế cho các bộ phận cơ thể bị thiếu hay không hoạt động. -prosthetic (lt.)

prosthetic dentistry

/prəʊθetɪk 'den-tistrɪ/ the branch of dentistry concerned with the provision of dentures.

nha khoa mảng trợ ngành nha khoa liên quan đến việc chế tạo và cung cấp các hàm răng giả.

protamine n. one of a group of simple proteins that can be conjugated with nucleic acids to form nucleoproteins. Protamine can also be combined with *insulin to form protamine zinc insulin, which - when injected - is absorbed much more slowly than ordinary insulin and thus reduces the frequency of injections.

(dt) một trong nhóm các protein đơn giản có thể kết hợp với các nucleic acid để thành những nucleoprotein. Protamine cũng có thể kết hợp với insulin* để tạo thành insulin protamine kẽm, chất này khi chích vào cơ thể sẽ được hấp thu chậm hơn nhiều so với insulin thường, như vậy sẽ giảm được số lần chích.

protanopia n. a defect in colour vision in which affected persons are insensitive to red light and confuse reds, yellows, and greens. Compare deuteranopia, tritanopia.

chứng mù màu đỏ (dt) một khuyết tật về nhìn màu trong đó bệnh nhân không nhận cảm với ánh sáng đỏ và lẫn lộn các màu đỏ vàng, và lục. So sánh với chứng mù

màu lục, chúng mù màu lam.

protease n. see proteolytic enzyme.
(dt) xem enzyme hủy protein.

protein

/prə'ti:n/ n. one of a group of organic compounds of carbon, hydrogen, oxygen, and nitrogen (sulphur and phosphorus may also be present). The protein molecule is a complex structure made up of one or more chains of amino acids, which are linked by peptide bonds. Proteins are essential constituents of the body; they form the structural material of muscles, tissues, organs, etc., and are equally important as regulators of function, as enzymes and hormones. Proteins are synthesized in the body from their constituent amino acids, which are obtained from the digestion of protein in the diet. Excess protein, not required by the body, can be converted into glucose and used as an energy source.

(dt) một trong nhóm các hợp chất hữu cơ gồm carbon, hydro, oxy, và nito (cũng có thể có lưu huỳnh và phospho). Phân tử protein là một cấu trúc phức tạp tạo thành bởi một hay nhiều chuỗi amino acid' nối với nhau bằng các cầu peptide. Protein là thành phần thiết yếu trong cơ thể, tạo nên chất liệu cấu trúc các cơ, mô, cơ quan, v.v..., và cũng quan trọng không kém, là các chất điều hòa chức năng như các enzyme và hormone. Protein được tổng hợp trong cơ thể từ các amino acid cấu thành có được do tiêu hóa các protein trong chế độ ăn uống. Protein có quá nhiều so với nhu cầu cơ thể sẽ được biến đổi thành glucose và dùng như một nguồn dự trữ năng lượng.

proteinuria n. the presence of protein in the urine. This may indicate the presence of damage to, or disease of, the kidneys. See also albuminuria.

protein-niệu (dt) có protein trong nước tiểu. Điều này có thể cho thấy có tổn hại hay có bệnh ở thận. Cũng xem albumin niệu.

proteolysis n. the process whereby complex protein molecules, obtained from the diet, are broken down by digestive enzymes in the stomach and small intestine into their constituent amino acids, which are then absorbed into the bloodstream. See endopeptidase, exopeptidase. -proteolytic adj.

sự hủy protein (dt) tiến trình nhờ đó các phân tử protein phức tạp trong thực phẩm bị các enzyme tiêu hóa phân hủy trong dạ dày và ruột non thành các amino acid cấu thành để được hấp thu vào máu. Xem nội peptidase, ngoại peptidase. -proteolytic (tt.)

proteolytic enzyme (protease) a digestive enzyme that causes the breakdown of protein. See endopeptidase, exopeptidase.

enzyme hủy protein một enzyme tiêu hóa gây phân hủy protein. Xem nội peptidase, ngoại peptidase.

proteose n. a product of the hydrolytic decomposition of protein.
(dt) một sản phẩm của sự thủy phân protein.

Proteus

/prə'tju:s/ n. a genus of rodlike Gram-negative flagellate highly motile bacteria common in the intestines and in decaying organic material. All species can decompose urea. Some species may cause disease in man; *P. morganii* is associated with acute enteritis in children, and *P. vulgaris* can cause urinary tract infections.

(dt) một giống vi trùng hình que, gram âm, có chồi mao, và rất di động, thường thấy trong ruột và trong các chất hữu cơ đang phân rã. Tất cả các loại proteus đều có thể phân hủy ure. Một số loại có thể gây bệnh trên người: *P. morganii* kết hợp với viêm ruột cấp, và *P. Vulgaris* gây nhiễm trùng đường tiểu.

prothionamide n. a drug used in the treatment of tuberculosis. It is administered by mouth, usually together with other antituberculosis drugs; side-effects may include loss of appetite and digestive upsets. Trade name: Trevintix.

(dt) một loại thuốc dùng chữa trị bệnh lao. Thuốc dùng uống, thường cùng với các loại thuốc chống lao khác; tác động phụ có thể gồm mất ăn ngon và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: Trevintix.

prothipendyl n. a tranquilizer and sedative drug used to relieve anxiety, agitation, restlessness, and excitement, to induce sleep, and to prevent nausea and

vomiting. *It is administered by mouth or injection; common side-effects are dry-mouth and abdominal pains. Trade name: Tolinate.

(dt) một loại thuốc an thần* và làm dịu, dùng giảm lo âu, kích động, bồn chồn, dễ kích thích, dễ gây ngủ, và để phòng ngừa buồn nôn, và nôn. Thuốc dùng uống hay chích - các tác động phụ thường thấy là khô miệng và đau bụng. Tên thương mại: Tolnate.

prothrombin n. a substance, present in blood plasma; that is the inactive precursor from which the enzyme thrombin is derived during the process of blood coagulation. See also coagulation factors.

(dt) một loại thuốc có trong huyết tương, là một tiền chất không hoạt động. Prothrombin sẽ biến đổi thành thrombin trong quá trình đông máu. Cũng xem các yếu tố đông máu.

proto- prefix denoting 1. first. 2. primitive; early. 3. a precursor.
tiếp đầu ngũ chỉ 1. đầu tiên. 2. nguyên thủy, sớm. 3. một tiền chất.

protodiastole n. the short period in the cardiac cycle between the end of systole and the closure of the aortic valve marking the start of diastole.

tiền tâm trương (dt) thời kỳ ngắn trong chu kỳ tim từ sau kỳ tâm thu đến khi các van động mạch chủ đóng lại để bắt đầu kỳ tâm trương.

protopathic adj. describing the ability to perceive only strong stimuli of pain, heat, etc. Compare epicritic.

đặc phát (tt) mô tả khả năng chỉ nhận biết được những kích thích mạnh về đau, nhiệt độ, v.v... so sánh với hậu kỳ.

protoplasm

/prə'toplizəm/ n. the material of which living cells are made, which includes the cytoplasm and nucleus. -protoplasmic adj.

chất nguyên sinh (dt) chất liệu tạo thành các tế bào sống, gồm bào tương và nhân. -protoplasmic (tt)

protoplast n. a bacterial or plant cell without its cell wall.

tế bào nguyên sinh (dt) một tế bào vi trùng hay thực vật không có thành tế bào.

protoporphyrin IX the most common type of porphyrin found in nature. It is a constituent of haemoglobin, myo-

globin, most of the cytochromes, and the commoner chlorophylls.

typ porphyrin thường thấy nhất trong thiên nhiên. Đây là chất cấu thành của hemoglobin, myoglobin, hầu hết các cytochrome, và các diệp lục tố thông thường.

Protozoa

/prə'toʊ'zœə/ n. a group of microscopic single-celled animals. Most Protozoa are free-living but some are important disease-causing parasites of man; for example, "Plasmodium", "Leishmania", and "Trypanosoma" cause "malaria", "kala-azar", and "sleeping sickness" respectively. See also amoeba.

ngành Protozoa (dt) một nhóm động vật đơn bào rất nhỏ. Hầu hết các động vật thuộc ngành Protozoa đều sống tự do nhưng một số là ký sinh trùng gây bệnh quan trọng trên người, thí dụ như Plasmodium", "Leishmania", và "Trypanosoma" lần lượt gây bệnh sốt rét, bệnh Kala-azar, và bệnh ngủ. Cũng xem amib.

protozoan n. a single-celled animal. See Protozoa.

động vật nguyên sinh (dt) một động vật đơn bào. Xem ngành Protozoa.

protozoology n. the study of single-celled animals ("Protozoa").

nguyên sinh động vật học (dt) khoa học về các động vật đơn bào (Protozoa).

protriptyline n. a tricyclic antidepressant drug used to treat moderate or severe depression, especially in apathetic and withdraw patients. It is administered by mouth; side-effects include dry mouth, blurred vision, fast heart beat, digestive disturbances, and skin rashed. Trade name: Concordin.

(dt) một loại thuốc chống trầm cảm ba vòng* dùng chữa trầm cảm từ vừa tới nặng, đặc biệt trong chứng vô cảm và các bệnh nhân bị rút thuốc. Thuốc dùng uống, tác động phụ có thể gồm khô miệng, nhìn mờ, tim đập nhanh, rối loạn tiêu hóa và phát ban ngoài da. Tên thương mại: Concordin.

protrusion

/praɪ'truʒn/ n. (in dentistry) 1. forward movement of the lower jaw. 2. a malocclusion in which some of the teeth are further forward than usual. Compare retrusion.

nho(dt) (trong nha khoa) 1. hàm dưới di chuyển ra phía trước 2. tật răng sứ lè, có một số răng nhô ra phía trước hơn bình thường. So sánh với **thút**

protuberance *n.* (in anatomy) a rounded projecting part, e.g. the projecting part of the chin (*mental protuberance*)

máu lõi(dt) (trong giải phẫu học) một phần nhỏ trên, thí dụ phần cằm nhô ra (*máu cằm*)

provitamin *n.* a substance that is not itself a vitamin but can be converted to a vitamin in the body. An example is β-carotene, which can be converted into vitamin A.

tiến sinh tố(dt) một chất tự nó không phải là vitamin nhưng sẽ biến đổi thành vitamin trong cơ thể. Thí dụ như β-carotene có thể biến đổi thành vitamin A.

proximal /'prɒksɪml/ *adj.* (in anatomy) situated close to the origin or point of attachment or close to the median line of the body. Compare *distal*.

gần gốc(lt) (trong giải phẫu học) ở gần gốc hay điểm bám hay gần mặt phẳng giữa cơ thể. So sánh với *xé gốc*.

prurigo *n.* a chronic itchy skin disease of unknown cause. It usually starts in childhood with small pale pimplles arising deep in the skin. Prurigo may occur in association with hay fever or asthma or start in warm weather. Treatment is unsatisfactory and relapses are frequent.

ngứa sần(dt) bệnh ngứa ngoài da mẩn tinh không rõ nguyên nhân. Bệnh thường bắt đầu trong tuổi thơ với các mụn mủ hạt nhỏ bắt nguồn từ sâu trong da. Bệnh ngứa sần có thể xảy ra kết hợp với sởi có khó huyễn hay bat đắng trong thời tiết ẩm. Chữa trị không có kết quả tốt và thường tái phát.

pruritus *n.* itching, caused by local irritation of the skin or sometimes nervous disorders. Severe itching is a symptom of some forms of jaundice. Pruritus of the vulva in women may be due to vaginal infection, in some cases caused by yeast organisms that flourish in diabetes, when the urine contains sugar. Pruritus of the anal region may be due to poor hygiene, haemorrhoids, or the presence of intestinal worms.

ngứa(dt) ngứa gây ra do kích thích do cục bộ

hay đôi khi do rối loạn thần kinh. Ngứa dữ dội là một triệu chứng của một vài dạng bệnh vàng da. Ngứa âm đạo ở phụ nữ có thể do nhiễm trùng âm đạo, trong một số trường hợp do các sinh vật men phát triển mạnh khi bị tiêu đường vi nấm tiêu có đường. Ngứa hậu môn có thể kèm về sinh, trĩ, hay co giun đường ruột.

prussic acid/ 'prʊsɪk 'eɪsɪd see hydrocyanic acid
xem hydrocyanic acid.

psammoma *n.* a tumour containing gritty sandlike particles (*psammoma bodies*). Such tumours may be found in the meninges (the membranes surrounding the brain), the ovary etc

u sần(dt) một khối u có chứa các hạt nhỏ như cát (thé u sần), có thể thấy trong màng não (màng bao bọc não), xoắn sào, v.v..

psellism *n.* a deficiency of articulation of speech, such as 'stammering.'

tật lắp lại âm tiết(dt) thiếu tao ăn khớp trong ngôn ngữ, như tật nói lắp

pseud- (**pseudo-**) *prefix* denoting superficial resemblance to; false.

tiếp đầu ngữ chỉ bέ ngoài giống như, giả

pseudarthrosis (nearthrosis) *n.* a false joint, formed around a displaced bone end after dislocation. Congenital hip dislocation may result in a pseudarthrosis.

khớp giả(dt) một khớp "giả hiệu", tạo thành quanh một đầu xương đã chuyển vị sau khi bị sai khớp. Sai khớp hông bẩm sinh có thể gây nên một khớp giả

pseudoagglutination *n.* the misleading appearance of clumping during an antiserum-antigen test as a result of incorrect temperature or acidity of the solutions used.

ngưng kết giả vé đóng cục gây nhầm lẫn khi thử nghiệm thoáng huyết thanh - kháng nguyên do nhiệt độ không đúng hay do tính acid của dung dịch sử dụng.

pseudocholinesterase *n.* an enzyme found in the blood and other tissues that - like cholinesterase - breaks down acetylcholine, but much more slowly. Not being localized at nerve endings, it plays little part in the normal breakdown of acetylcholine in synapses and at neuromuscular junctions.

cholinesterase giả (*dt*) enzyme thủy trong máu và các mô khác, có tác động phân hủy acetylcholine như cholinesterase nhưng chậm hơn nhiều. Cholinesterase giả không thấy ở các nút thần kinh, và ít có vai trò trong việc phân hủy bình thường acetylcholine ở các liên hợp thần kinh và các tiếp hợp thần kinh-cơ.

pseudocoaxalgia *n.* see Legg-Calvé-Perthes disease

dau khớp hông giả (*dt*) xem bệnh Legg-Calvé-Perthes

pseudocrisis *n.* a false crisis, a sudden but temporary fall of temperature in a patient with fever. The pseudocrisis is followed by a return to the fever.

con giả (*dt*) con bệnh giả, giảm nhiệt độ đột ngột nhưng chỉ tạm thời ở một bệnh nhân đang bị sốt. Sau con giả bệnh nhân sẽ bị sốt lại.

pseudoeroup *n.* spasmoid contraction of the larynx that is not caused by inflammation of the glottis or associated with coughing. It occurs particularly in children with rickets.

bạch hầu thanh quản giả (*dt*) co thắt thanh quản không do viêm thanh quản hay kết hợp với ho, đặc biệt thấy ở trẻ em bị cởi xương

pseudocryptorchidism *n.* apparent absence of the testes. This is quite common in young boys, who retract their testes into the groin due to involuntary or reflex contraction of the cremasteric muscle of the suspensory cord. The condition is only important in that it needs to be distinguished from true failure of descent of the testes into the scrotum, which requires early surgical treatment (see cryptorchidism).

tinh hoàn ăn giả (*dt*) có vẻ không có tinh hoàn. Điều này rất thường thấy ở các bé trai, co tinh hoàn rút vào trong bẹn do co thắt phản xạ hay không chú ý ở cơ bli dày treo. Tình trạng này chỉ quan trọng ở điểm cần phân biệt dịch hoàn thực sự không xuống được bìu để điều trị phẫu thuật sớm (xem tật ăn tinh hoàn).

pseudocyesis (phantom pregnancy)

n. a condition in which a nonpregnant woman exhibits symptoms of pregnancy, e.g. en-

larged abdomen, increased weight, morning sickness, and absence of menstruation. The condition usually has an emotional basis and is determined by hormones secreted by the pituitary gland.

mang thai giả (*dt*) tình trạng một phụ nữ không có thai nhưng có các triệu chứng mang thai như bụng lớn ra, tăng cân, có bệnh buốt sảng, và không có kinh nguyệt. Tình trạng này thường do cảm xúc và do các hormone tiết ra ở tuyến yên quyết định.

pseudocyst *n.* a fluid-filled space without a proper wall or lining, within an organ. A pancreatic pseudocyst may develop in cases of chronic pancreatitis or as a complication of acute pancreatitis. As the pseudocyst, which is filled with enzyme-rich pancreatic juice, slowly expands it may cause episodes of abdominal pain accompanied by a rise in the level of enzymes in the blood. It may be felt by abdominal examination, or may be seen by radiology as it displaces other organs. Treatment is by surgical drainage, usually by the technique of joining the pseudocyst to the stomach (*marsupialization).

nang giả (*dt*) một khoang đầy dịch trong một cơ quan. Không có thành hay lớp lót thực sự. Nang giả tuy nhiên có thể phát triển khi bị viêm tuy mán, hay là một biến chứng của viêm tuy cấp. Vì nang giả có chứa đầy dịch tuy giàu enzyme và từ từ lớn ra, bệnh nhân có thể bị những cơn đau bụng kèm theo tăng mức enzyme trong máu. Nang giả có thể cảm thấy khi khám nghiệm bụng, hay có thể thấy khi chụp X-quang vì nang này có thể làm các cơ quan khác bị dời chỗ. Chữa trị bằng dẫn lưu phẫu thuật, thường bằng kỹ thuật nối nang giả với da dày (thủ thuật tạo túi).

pseudogout *n.* joint pain and swelling, resembling gout, caused by crystals of calcium pyrophosphate in the synovial membrane and fluid. See also chondrocalcinosis.

thống phong giả (*dt*) đau và sưng khớp giống như bị thống phong, gây ra do các tinh thể calcium pyrophosphate trong màng và dịch hoạt dịch. Cũng xem bệnh với hóa sụn.

pseudohermaphroditism *n.* a congenital abnormality in which the external genitalia of a male or a female resemble those of the opposite sex, for example, a woman would

have enlarged labia and clitoris, resembling a scrotum and penis respectively.

tướng tinh giả(dt) một bất thường bẩm sinh trong do cơ quan sinh dục ngoài của người nam hay người nữ giống như người khác phái. Thị dụ một phụ nữ có các mèp và âm vật lớn, lén lượt giống như bìu và dương vật.

pseudohypertrophy n. increase in the size of an organ or structure caused by excessive growth of cells that have a packing or supporting role but do not contribute directly to its functioning. The result is usually a decline in the efficiency of the organ although it becomes larger. **pseudo-hypertrophic adj.**

phi đại giá(dt) tăng kích thước một cơ quan hay cấu trúc gây ra do tăng sinh quá mức các tế bào có chức năng đệm hay nâng đỡ nhưng không trực tiếp góp phần vào hoạt động cơ quan, kết quả thường là giảm hiệu quả hoạt động của cơ quan dù kích thước tăng. **-pseudohyoertrphic (tl)**

pseudohypoparathyroidism n. a syndrome of mental retardation, restricted growth, and abnormalities due to a genetic defect that causes lack of response to the hormone secreted by the parathyroid glands. Treatment with calcium and vitamin D can reverse most of the features.

giảm năng cân giáp giá(dt) một hội chứng chậm phát triển tâm trí, tăng trưởng hạn chế, và bất thường xương do khuyết tật di truyền gây thiếu đáp ứng với hormone do tuyến cận giáp tiết ra. Piếu trị bằng calcium và vitamin D có thể thay đổi được hầu hết những đặc trưng này.

pseudologia fantastica the telling of elaborate and fictitious stories as if they were true. Often some facts are woven into the tissue of lies. While not necessarily a symptom of chronic mental illness and of personality disorders, particularly psychopathy.

đặt chuyện tưởng tượng kể các câu chuyện hư cấu và tưởng tượng ra như là có thật. Thường có một số sự thực xen trong những điều nói dối. Điều này không hẳn là một triệu chứng bệnh nhưng đôi khi là đặc trưng của bệnh tâm trí mẩn tính hay rối loạn

nhân cách, đặc biệt bệnh tâm thần.

pseudomembrane n. a false membrane consisting of a layer of exudate on the surface of the skin or a mucous membrane. In diphtheria a pseudo-membrane forms in the throat.

giá mạc(dt) một màng giả, gồm một lớp dịch rỉ trên mặt da hay niêm mạc. Trong bệnh bạch cầu, có giá mạc tạo thành trong họng.

Pseudomonas n. a genus of rodlike motile pigmented Gram-negative bacteria. Most live in soil and decomposing organic matter; they are involved in recycling nitrogen, converting nitrates to ammonia or free nitrogen. The species *P. aeruginosa* is pathogenic to man, occurring in pus from wounds; it is associated with urinary tract infections. *P. pseudomallei* is the causative agent of melioidosis.

(dt) một giống vi trùng hình que, di động có sắc tố, Gram âm; hầu hết sống trong đất và các chất hữu cơ đang phân hủy; và có liên quan đến việc lập lại chu kỳ nitit, biến đổi các nitrat thành ammonia hay nitơ tự do. Loại *P. aeruginosa* gây bệnh trên người, thấy trong mủ các vết thương, thường kết hợp với nhiễm trùng đường tiểu. *P. pseudomallei* là tác nhân gây bệnh melioidosis.

pseudomutuality n. a disorder of communication within a family in which a superficial pretence of closeness and reciprocal understanding belies a lack of real feeling. It has been alleged, but not proved, to be a factor in the backgrounds of schizophrenics.

giả tưởng thân(dt) một rối loạn về liên hệ trong gia đình, có vẻ bề ngoài thân mật và hiểu biết nhau làm cho người ta co một ấn tượng sai lầm về tình trạng thiếu cảm xúc thực sự. Điều này được coi như, nhưng chưa chứng tỏ được, là một nhân tố trong nền tảng của các bệnh nhân tâm thần phân liệt.

pseudomyxoma n. a mucoid tumour of the peritoneum, often seen in association with myxomas of the ovary. In pseudomyxoma peritonei material from a myxoma, usually in the ovary, is spilled into the peritoneal cavity and continues to be produced within the abdomen, often to massive proportions.

u nhầy giả(dt) một khối u dạng nhầy ở phúc mạc, thường thấy kết hợp với u nhầy ngoài

P

sao. Trong u nhầy già phúc mạc, các chất liệu từ u nhầy, thường trong hoán sao, tràn vào xoang phúc mạc, và tiếp tục được sản sinh trong bụng thành những khối lớn.

pseudoneuritis *n.* a condition that resembles "retrobulbar neuritis" but is not due to inflammation. The most usual cause is blockage of blood vessels in the optic nerve (*ischaemic optic neuropathy*).

vết mòn thần kinh già *(dt)* một tình trạng giống như viêm thần kinh hấu hành nhưng không do viêm. Nguyên nhân thường nhất là tắc các mạch máu trong dây thần kinh thị giác (loạn thần kinh thị giác do thiếu máu cục bộ).

pseudophakos *n.* the state of the eye after the natural lens has been replaced by a plastic lens implanted inside the eye, approximately in the position previously occupied by the natural lens. This is modern form of surgery for cataract.

thúy tinh thể già *(dt)* tình trạng mắt sau khi thủy tinh thể thiên nhiên đã được thay thế bằng một thủy tinh thể plastic cấy trong mắt, gắn đúng với vị trí trước đây của thủy tinh thể thiên nhiên. Đây là một dạng hiện đại của phẫu thuật chữa đục thủy tinh thể.

pseudoplegia *n.* paralysis of the limbs not associated with organic abnormalities. See also hysterical.

lết già *(dt)* lết các chi không kết hợp với nhau bẩm thường hữu cơ. Cũng xem (thuốc) hysteria

pseudopodium *n.* (*pl. pseudopodiæ*) a temporary and constantly changing extension of the body of an amoeba or an amoeboid cell (see phagocyte). Pseudopodia engulf bacteria and other particles as food and are responsible for the movements of the cell.

giả túc *(dt)* phần mở ra tạm thời và thay đổi thường xuyên của cơ thể các loài amib hay các tế bào dạng amib (xem thực bào). Các giả túc bao bọc và nuốt những vi trùng và các hạt nhỏ như thực phẩm, và chịu trách nhiệm về chuyển động tế bào.

pseudopolyposis *n.* a condition in which the bowel lining (mucosa) is covered by elevated or protuberant plaques (*pseudopolyps*)

that are not true polyps but abnormal growth of inflamed mucosa. It is usually found in chronic ulcerative colitis. The pseudopolyps may be seen with the sigmoidoscope or colonoscope (through which they may be sampled for microscopic examination) or by barium enema examination.

bệnh polyp già *(dt)* tình trạng niêm mạc ruột có những máng nồi cao hay nhô ra bao phủ gọi là polyp già vì không phải là những polyp thực sự, mà chỉ là tăng sinh bất thường của niêm mạc bị viêm. Điều này thường thấy trong viêm loét đại tràng mãn tính. Có thể thấy các polyp già khi dùng ống soi sigma' hay ống soi đại tràng' (qua đó có thể lấy mẫu để xét nghiệm trên kính hiển vi) hay bằng xác nghiệm thực rửa barium.

pseudopseudohypoparathyroidism

n. a condition in which all the symptoms of "pseudohypoparathyroidism" are present but the patient's response to parathyroid hormone is normal. It is often found in families affected with pseudohypoparathyroidism.

giả giảm năng cân giáp già *(dt)* tình trạng có tất cả những triệu chứng của giảm năng cân giáp già nhưng bệnh nhân có đáp ứng bình thường với hormone cân giáp. Điều này thường thấy trong các gia đình bị giảm năng cân giáp già.

pseudotumour cerebri see benign intracranial hypertension.

u não giả xem tăng huyết áp nội soi lành tính

psilosis *n.* see sprue.

kiết ly nhiệt đới *(dt)* xem phân dịch chủ sprue.

psittacosis /psit'ækəsɪs/ *n.* see parrot disease.

bệnh vẹt *(dt)* xem phân dịch chủ parrot disease

psoas (psoas major) *n.* a muscle in the groin that acts jointly with the iliacus muscle to flex the hip joint (see illustration). A smaller muscle, *psoas minor*, has the same action but is often absent.

cơ dài chậu (cơ dài chậu lớn) *(dt)*

một cơ trong bên hoạt động kết hợp với cơ chậu để gấp khớp xương (xem hình). Một cơ

mà hơn, cơ dài chân nhỏ cũng có cùng tác dụng nhưng thường không co

psoriasis /'psɔɪrəsɪs/ n. a chronic skin disease in which itchy scaly red patches form on the elbows, forearms, knees, legs, scalp, and other parts of the body. Psoriasis is one of the commonest skin diseases in Britain, affecting about 1% of the population, but its cause is not known. The disorder often runs in families and may be brought on by anxiety. It is rare in infants and the elderly, the commonest time of onset being in childhood or adolescence. It sometimes occurs in association with arthritis (see psoriatic arthritis). Occasionally the disease may be very severe, affecting much of the skin and causing considerable disability in the patient. There is no known cure and treatment is palliative with lotions or ointments.

bệnh vẩy nến /dʒɪ/ một bệnh ngoài da mãn tính có những mảng vẩy ngứa đỏ tạo thành trên khuỷu tay, cánh tay trước, đầu gối, chân, da đầu và các bộ phận cơ thể khác. Bệnh vẩy nến là một trong các bệnh ngoài da thường thấy nhất ở Vương quốc Anh, ảnh hưởng tới khoảng 1% dân số, nhưng chưa biết được nguyên nhân. Bệnh thường phát theo gia đình và có thể phát ra do lo âu, bệnh hiếm thấy ở các trẻ thơ và người già, thời gian phát bệnh thường thấy nhất là ở thời trẻ em và lúc thành niên. Bệnh đôi khi kết hợp với viêm khớp (xem viêm khớp vẩy nến). Thỉnh thoảng bệnh có dạng rất nghiêm trọng, ảnh hưởng tới nhiều vùng da và gây mất năng lực cho bệnh nhân. Chưa có cách nào chữa trị được bệnh, điều trị chỉ là làm dịu tạm thời bằng các thuốc nước hay pommat.

psoriatic arthritis /ɑr'thritɪs/ associated with psoriasis. It occurs in only a small minority of patients with psoriasis but may be affects small joints, such as the terminal joints of the fingers and toes, or the spine ('spondylitis) and sacroiliac joints ('sacroiliitis).

viêm khớp vẩy nến /viêm kháp kết hợp với vẩy nến/. Điều này chỉ xảy ra ở một số nhỏ bệnh nhân bị vẩy nến, nhưng có thể đau và gây mất năng lực. Bệnh thường ảnh hưởng tới các khớp nhỏ như các khớp tần cung ở ngón tay ngón chân, hay cột sống (viêm đốt

sống') hay các khớp cung chậu (viêm khớp cung chậu).

psych- (*psycho-*) prefix denoting 1. the mind, psyche 2. psychology.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. tâm trí, tinh thần. 2. tâm lý học

psychathenia /'sɪkθənɪə/ n. an obsolete term for a group of neuroses including phobias, anxiety states, and obsessions. The psychiatrist P. Janet divided the neuroses into 'hysterias and psychasthenias.

suy nhược tinh thần /dɪ/ một từ cũ dùng chỉ một nhóm loạn tinh thần bao gồm ám ảnh sợ, các trạng thái lo âu, và ám ảnh. Bác sĩ tinh thần học P. Janet chia các chứng loạn tinh thần thành hysteria và suy nhược tinh thần

psyche /'saɪki/ n. the mind or the soul, the mental (as opposed to the physical) functioning of the individual.

tinh thần /dɪ/ tâm tri hay linh hồn: các hoạt động tinh thần (ngược lại với hoạt động cơ thể) của cơ thể.

psychedelic adj. describing drugs that induce changes in the level of consciousness of the mind. Psychedelic drugs, which include 'lysergic acid diethylamide (LSD) and 'cannabis' are 'hallucinogens and are used legally only for experimental purposes.

(thuốc) ma túy /ɪt/ mô tả các loại thuốc gây thay đổi về mức độ nhận thức tâm trí. Các loại ma túy gồm 'lysergic acid diethylamide' (LSD) và 'cannabis' là các chất sinh ảo giác và chỉ được phép dùng cho các mục đích thí nghiệm.

psychiatrist /sɪk'juatrɪst/ n. a medically qualified physician who specializes in the study and treatment of mental disorders.

bác sĩ tinh thần học /dɪ/ một bác sĩ chuyên khoa về nghiên cứu và chữa trị các rối loạn tinh thần.

psychiatry /sɪk'juatrɪ/ n. the study of mental disorders and their diagnosis, management, and prevention. -psychiatric adj.

tinh thần học /dɪ/ nghiên cứu các rối loạn tinh thần và chẩn đoán, xử lý và phòng ngừa những rối loạn này. -psychiatric (tt.)

psychic /'psaɪkɪk/ adj. 1. of or relating to the

'psyche. 2. relating to parapsychological phenomena. 3. describing a person who is endowed with extrasensory or psychokinetic powers.

(thuộc) tinh thần, linh hồn, tâm

tinh (tt) 1. thuộc hay liên quan tới tinh thần. 2. liên quan đến những hiện tượng ngoài tâm lý. 3. mô tả một người có ngoại cảm hay các năng lực về động lực tinh thần

psychoanalysis/ /sɪkəʊə'næləsɪs/ n. a school of psychology and a method of treating mental disorders based upon the teachings of Sigmund Freud (1856-1939). Psychoanalysis employs the technique of 'free association in the course of intensive 'psy-chotherapy in order to bring repressed fears and conflicts to the conscious mind, where they can be dealt with (see repression). It stresses the dynamic interplay of unconscious forces and the importance of sexual development in childhood for personality development. -**psychoanalyst** n. -**psychoanalytic** adj.

phân tâm học (dt) một trường phái của tâm lý học và một phương pháp chữa trị các rối loạn tâm thần căn cứ trên những điều giảng dạy của Sigmund Freud (1856-1939). Phân tâm học dùng kỹ thuật kết hợp tự do trong tiến trình tâm lý trị liệu* tập trung, mang những sở hội và xung đột bị dồn nén tới ý thức để có thể giải quyết được (xem dồn nén). Phân tâm học nhấn mạnh về ảnh hưởng động lực qua lại của các lực tiềm thức; và tâm quan trọng của phát triển sinh dục trong tuổi thơ đối với phát triển nhân cách. -**psychoanalyst** (dt.) -**psychoanalytic** (lt.)

psychodrama n. a form of group psychotherapy in which individuals acquire insight into themselves by acting out situations from their past with other group members. See group therapy

đóng kịch tâm lý (dt) một dạng tâm lý trị liệu theo nhóm, trong đó các cá thể có dịp nhìn rõ lại chính mình bằng cách tạo ra những tình huống trong quá khứ của họ cùng với các thành viên trong nhóm. Xem liệu pháp nhóm.

psychogenic adj. having an origin in the mind rather than in the body. The term is

applied particularly to symptoms and illnesses.

tâm sinh (tt) có nguồn gốc trong tâm trí hơn là trong cơ thể. Từ này dùng đặc biệt cho các triệu chứng và các bệnh.

psychogeriatrics n. the branch of psychiatry that deals with the mental disorders of old people. -**psychogeriatric** adj.

tâm thần lão học (dt) ngành tâm thần học liên quan đến các rối loạn tâm trí của người già. -**psychogeriatric** tt.

psychokinesis n. a supposed ability of some individuals to alter the state of an object by the power of the mind alone, without any physical intervention. See also parapsychology

tâm thần động lực học (dt) khả năng của là có ở một số cá thể có thể thay đổi trạng thái một vật chỉ bằng năng lực tinh thần. Không có can thiệp nào về vật lý. Cũng xem ngoại tâm lý học.

psychologist/ /sɪk'ɒlədʒɪst/ n. a person who is engaged in the scientific study of the mind. He may work in a university, in industry, in schools, or in a hospital. A **clinical psychologist** has been trained in aspects of the assessment and treatment of the ill and handicapped. He usually works in a hospital, often as one of a multidisciplinary team. An **educational psychologist** has been trained in aspects of the cognitive and emotional development of children. He usually works in close association with schools and advises on the management of children.

nha tâm lý học (dt) một người chuyên môn nghiên cứu khoa học về tâm lý. Người này có thể làm việc trong một trường đại học, trong công nghiệp, trong các trường học, hay trong một bệnh viện. Nha tâm lý học làm sẵn đã được huấn luyện về các mặt trong đánh giá và chữa trị những người bệnh và mất năng lực. Người này thường làm việc trong một bệnh viện, thường là một thành viên trong tổ đa ngành. Nha tâm lý giáo dục được huấn luyện về các mặt phát triển cảm xúc và nhận thức ở trẻ em. Người này thường làm việc kết hợp chặt chẽ với các trường học và khuyến cáo về xử lý trẻ em.

psychology/ /saɪ'kɒlədʒɪ/ n. the science

concerned with the behaviour of man and animals. Different schools of psychology have used different methods and theories. *Experimental psychology* uses laboratory experiments to study processes such as motivation and learning. *Ethology* investigates animal behaviour by observation in the natural environment. *Intrapsychicist psychology* used the method of trained subjects describing their own mental states. Other schools include 'behaviourism', 'gestaltism', and 'psychoanalysis'. -**psychological adj.**

tâm lý học (dt) khoa học liên quan đến cù xú của người và xúc vật. Nhiều trường phái tâm lý học khác nhau đã sử dụng những phương pháp và lý thuyết khác nhau. Tâm lý học thực nghiệm dùng các thử nghiệm trong phòng thí nghiệm để nghiên cứu các tiến trình như thúc đẩy và học hỏi. Phòng thí nghiệm cù xú của sức vật bằng cách quan sát trong môi trường thiên nhiên. Tâm lý học nội quan dùng phương pháp để những chủ thể có huấn luyện mô tả các trạng thái tâm lý của chính mình. Các trường phái khác gồm chủ nghĩa hành vi*, 'thuyết tổng thể'; và phân tâm học. -**psychological** (it.)

psychometrics /saɪkə'metriks/ n. the measurement of individual differences in psychological functions (such as intelligence and personality) by means of standardized tests. -**psychometric adj.**

phép đo nghiệm tinh thần (dt) phép đo những khác biệt cá thể về chức năng tinh thần (như trí thông minh và nhân cách) bằng các thử nghiệm tiêu chuẩn. -**psychometric** (it.)

psychomotor adj. relating to muscular and mental activity. The term is applied to disorders in which muscular activities are affected by cerebral disturbance.

tâm thần vận động (it) liên quan đến các hoạt động cơ và hoạt động tâm trí. Từ này dùng cho các rối loạn trong đó hoạt động cơ chịu ảnh hưởng của các rối loạn trong não.

psychomotor epilepsy see epilepsy.

động kinh tinh thần vận động x e m động kinh.

psychoneurosis n. a 'neurosis that is manifest psychological rather than organic

symptoms.'

loạn thần kinh tinh thần (dt) một chứng loạn thần kinh* biểu lộ bằng các triệu chứng tâm lý hơn là các triệu chứng hữu cơ.

psychopath/'saɪkəpəθ/ n. a person who behaves in an antisocial way and shows little or no guilt for antisocial acts and little capacity for forming emotional relationships with others. There is some evidence that EEG patterns of psychopaths are abnormal. Psychopaths tend to respond poorly to treatment but many mature as they age. See also personality disorder. -**psychopathic** adj. -**psychopathy** n.

người bệnh nhân cách (dt) một người cù xú chống đối với xã hội nhưng ít hay không tỏ ra có tội về những hành động chống lại xã hội và ít có khả năng tạo được các liên hệ cảm xúc với những người khác. Có một số chứng cứ cho thấy diện não đồ của những người bệnh nhân cách không được bình thường. Những người bệnh nhân cách có khuynh hướng kém đáp ứng với chữa trị nhưng nhiều người sẽ trưởng thành khi lớn tuổi. Cũng xem rối loạn nhân cách. -**psychopathic** (it.) -**psychopathy** (dt.)

psychopathology n. 1. the study of mental disorders, with the aim of explaining and describing aberrant behaviour. Compare psychiatry. 2. the symptoms, collectively, of a mental disorder. -**psychopathological** adj.

tâm thần bệnh học 1. Khoa học về các rối loạn tâm trí với mục đích giải thích và mô tả những cù xú khác thường. So sánh với tâm thần học. 2. Các triệu chứng tập hợp của một rối loạn tâm trí. -**psychopathological** (it.)

psychopharmacology n. the study of the effects of drugs on mental processes and behaviour, particularly *psychotropic drugs.

tâm thần được học (dt) Khoa học về tác động của các loại thuốc trên những tiến trình tâm trí và cù xú, đặc biệt các thuốc hướng tâm thần*.

psychophysiology n. the branch of psychology that records physiological measurements, such as the electrical resistance of the skin, the heart rate, the size of the pupil, and the electroencephalogram, and relates

them to psychological events. -**psycho-physiological adj.**

tâm thần sinh lý học (dt) ngành tâm lý học ghi nhận những phép do về sinh lý học như điện tro da, nhịp tim, kích thước đồng tử, và điện não đồ, và liên hệ những phép do này với các biến cố tâm lý. -**psychophysiological (lt.)**

psychosexual development the process by which an individual becomes more mature in his sexual feelings and behaviour. Gender identity, sex-role behaviour, and choice of sexual partner are the three major areas of development. The phrase is sometimes used specifically for a sequence of stages supposed by psychoanalytic psychologists to be universal, in which oral, anal, phallic, latency, and genital stages successively occur. These stages reflect the parts of the body on which sexual interest is concentrated during childhood development.

phát triển tâm lý sinh học tiến trình nhớ do một cơ thể trẻ nên trưởng thành hơn trong cảm xúc về tình dục. Cơ tính giống, cư xử theo vai trò phái tính, và chọn bạn tình là ba lĩnh vực phát triển chính. Cụm từ này dù khi dùng đặc biệt chỉ một chuỗi các giai đoạn mà những nhà phân tâm học cho là phổ biến" lần lượt gồm các giai đoạn miệng, hậu môn, dương vật, tiêm ăn, và sinh dục. Những giai đoạn này phản ánh các bộ phận cơ thể tập trung những quan tâm về tình dục trong phát triển tuổi thơ.

psychosis/saɪk'ɒsɪs/ n. a severe mental illness in which the sufferer loses contact with reality. 'Delusions and 'hallucinations occur and thought processes may be altered. The major varieties are organic and functional. In the latter no physical cause has been demonstrated. The most important functional psychoses are 'schizophrenia and 'manic-depressive psychosis. Psychoses not typical of either of these also occur; oneiroid psychosis is characterized by an acute dreamlike confused state; cycloid psychosis by a tendency to recur; and schizoaffective psychosis by the presence of both schizophrenic and manic-depressive qualities. -**psychotic adj.**

loạn tâm thần (dt) một bệnh tâm trí

nghiêm trọng trong đó bệnh nhân mất tiếp xúc với thực tế. Người bệnh có những ảo tưởng* và ảo giác*, và các liên trình suy nghĩ có thể bị thay đổi. Có hai loại chính là loạn tâm thần hữu cơ và chức năng; trong loại sau không thấy được nguyên nhân nào thuộc cơ thể. Các chứng loạn tâm thần chức năng quan trọng nhất là tâm thần phân liệt và loạn tâm thần hung cảm-trầm cảm. Cũng có những chứng loạn tâm thần không điển hình của hai loại trên: loạn tâm thần đang mộng có trạng thái lẩn lộn như mộng cấp tính, loạn tâm thần dạng chu kỳ có khuynh hướng tái phát, và loạn tâm thần xúc động phản liệt có cả hai tính chất tâm thần phân liệt và hung cảm-trầm cảm. -**psychotic (lt.)**

psychosomatic/saɪkə'sɔmɪtɪk/ adj. relating to or involving both the mind and body usually applied to illnesses that are caused by the interaction of mental and physical factors. Certain physical illnesses, including asthma, eczema, and peptic ulcer, are thought to be in part a response to psychological and social stresses. Psychological treatments sometimes have a marked effect, but are usually much less effective than physical treatments for such illnesses

(thuộc) **tâm thần cơ thể** (lt) liên quan tới hay bao gồm cả tâm trí và cơ thể, thường dùng cho các bệnh gây ra do tương tác giữa các nhân tố tâm trí và cơ thể. Một số bệnh cơ thể, gồm suyễn, eczema, và loét đường tiêu hóa được cho là có góp phần trong các stress tâm lý và xã hội. Các trị liệu về tâm lý đòi hỏi có tác động rõ rệt, nhưng thường ít hiệu quả hơn những biện pháp cơ thể về những chứng bệnh này.

psychosurgery n. surgery of the brain to relieve psychological symptoms. The operation most commonly performed is 'leucotomy, but 'cingulotomy and amygdalectomy are sometimes also used. These are all irreversible treatments and are therefore reserved for the most severe and intractable of symptoms, particularly severe chronic anxiety, depression, and untreatable pain. Side-effects can be severe but are less common with modern selective operations. -**psychosurgical adj.**

phẫu thuật tâm thần (dt) phẫu thuật

nào để giảm những triệu chứng tâm thần. Thảo tác thường thực hiện nhất là mổ thùy não, nhưng đôi khi cũng dùng cách cắt bỏ amidan. Các liệu pháp đều không thể đảo ngược vì vậy chỉ dành cho các triệu chứng nặng nhất và không kiểm soát được, đặc biệt là đau và trầm cảm mãn tính nặng và đau không chữa được. Tác động phụ có thể nghiêm trọng nhưng ít khi xảy ra với các thảo tác chọn lọc hiện đại. -**psychosurgical** (tl.)

psychotherapy /sɪkəʊθeərəpi/ n. psychological (as opposed to physical) methods for the treatment of mental disorders and psychological problems. There are many different approaches to psychotherapy, including *psychoanalysis, *client centred therapy, and group therapy. These approaches share the views that the relationship between therapist and client is of prime importance, that the goal is to help personal development and self-understanding generally rather than to remove symptoms, and that the therapist does not direct the client's decisions. They have all been very widely applied to differing clinical conditions but are of unknown value as treatments of mental illness. See also behaviour therapy, counselling. -**psychotherapeutic** adj. - **psychotherapist** n.

tâm lý trị liệu (dt) dùng các phương pháp tâm lý (ngược lại với các biện pháp vật lý) để trị liệu các rối loạn tâm thần và các vấn đề tâm lý. Có nhiều phương pháp khác nhau và tâm lý trị liệu, gồm pháp 'tâm học', liệu pháp tập trung vào bệnh nhân', và liệu pháp nhóm'. Các liệu pháp này đều có cùng quan điểm, coi quan hệ giữa người trị liệu và bệnh nhân là có tầm quan trọng hàng đầu, và mục đích trị liệu là giúp pháp triển nhân cách và tự hiểu mình nói chung, hơn là làm mất các triệu chứng, và người trị liệu không hướng dẫn những quyết định của bệnh nhân. Các phương pháp này sẽ được áp dụng rộng rãi cho các tình trạng lâm sàng khác nhau nhưng chưa biết được giá trị như các liệu pháp chữa trị bệnh tâm thần. Cũng xem liệu pháp cư xử, khuyên bao. -**psychotherapeutic** (tl.) - **psychotherapist** (dt)

psychoticism n. a dimension of personality derived from psychometric tests, which appears to indicate a degree of emotional

coldness and some cognitive impairment.

chứng bệnh tâm thần (dt) kích thích nhận thức có được từ những thử nghiệm do nghiêm tâm thần, chỉ mức độ vô cảm và một số suy yếu về nhận thức.

psychotropic adj. describing drugs that affect mood. *Antidepressants, *sedatives, *stimulants, and *tranquillizers are psychotropic.

hương tâm thần (tl) mô tả các loại thuốc ánh hương đến tâm tình, như các thuốc chống trầm cảm*, thuốc làm dịu*, thuốc kích thích*, và thuốc an thần*.

psychro- prefix denoting cold.
tiếp đầu ngữ chí lạnh.

psychrophilic adj. describing organisms, especially bacteria, that grow best at temperatures of 0-25°C. Compare mesophilic, thermophilic.

trú lạnh (tl) mô tả các sinh vật, đặc biệt vi trùng, mọc tốt nhất ở nhiệt độ từ 0-25°C. So sánh với trú trung, trú nhiệt.

PTC see phenylthiocarbamide.
xem phenylthiocarbamide

pterion n. the point on the side of the skull at which the sutures between the *parietal, *temporal, and *sphenoid bones meet.

móng pterion (dt) điểm bên hộp sọ nơi đường khớp các xương đỉnh, xương thái dương* và xương bướm* gặp nhau.

pteroylglutamic acid see folic acid.
xem folic acid.

pterygium n. a triangular overgrowth of the cornea, usually the inner side, by thickened and degenerative conjunctiva. It is most commonly seen in people from dry hot dusty climates, and only rarely interferes with vision.

móng thịt (dt) một tầng sinh hình tam giác trên giác mạc, thường ở mắt trong, do kết mạc bị dày lên và thoái hóa. Móng thịt thường thấy nhất ở những người từ những vùng khí hậu nóng khô và nhiều bụi, và ít khi ánh hương đến thị lực.

pterygo- prefix denoting the pterygoid process of the sphenoid bone. Example: *pterygomaxillary* (of the pterygoid process and the maxilla).

tiếp đầu ngũ chi mói chán buồm ở xương buồm. Thị dụ pterygomaxillary (thuộc mói chán buồm và xương hàm trên).

pterygoid process either of two large processes off the sphenoid bone

móng chán buồm một trong hai mói lớn của xương buồm

ptomaine/ 'tɔ:mi:n/ n. any of various substances produced in decaying foodstuffs and responsible for the unpleasant taste and smell of such foods. These compounds - which include putrescine, cadaverine, and neurine - were formerly thought to be responsible for food poisoning, but although they are often associated with toxic bacteria they themselves are harmless.

vật bất kỳ chất nào trong số các chất sản sinh ra trong thực phẩm đang phân hủy và chịu trách nhiệm về mùi khó ngửi của những thực phẩm này. Các hợp chất này gồm: putrescine, cadaverine, và neurine - trước đây được cho là chịu trách nhiệm về ngộ độc thực phẩm, nhưng dù thường kết hợp với những độc tố vi trùng, những chất này tự nó đều vô hại.

ptosis n. drooping of the upper eyelid, for which there are several causes. It may be due to a disorder of the third cranial nerve ('oculomotor nerve), in which case it is likely to be accompanied by paralysis of eye movements causing double vision and an enlarged pupil. When part of 'Horner's syndrome', ptosis is accompanied by a small pupil and an absence of sweating on that side of the face. It may be due to 'myasthenia gravis', in which the ptosis increases with fatigue and is part of a more widespread fatiguable weakness. Ptosis may also occur as an isolated congenital feature or as part of a disease of the eye muscles, when it is associated with weak or absent eye movements.

chùng sa mí mắt(dt) mí mắt trên rủ xuống do nhiều nguyên nhân. Có thể do rối loạn ở dây thần kinh số thứ ba (thần kinh vận nhãn). Trong trường hợp này thường kèm theo chứng liệt cùi đồng mắt gây chứng song thị và đồng tử nở lớn. Khi là một phần của hội chứng Horner, chùng sa mí thường đi kèm với đồng tử nhỏ và không ra mồ hôi ở phía bên này mặt. Cũng có thể do chùng

nhuốc cơ năng", trong trường hợp này sa mí mắt tăng lên khi mệt mỏi, và là một phần của chứng yếu mệt toàn thân. Sa mí mắt cũng có thể là một đặc tính bẩm sinh riêng biệt hay là một phần của bệnh cơ mắt, khi đó sẽ kết hợp với kèm hay mất chuyển động mắt.

-**ptosis** suffix denoting a lowered position of an organ or part; prolapse. Example: colpoptosis (of the vagina).

tiếp vi ngữ chỉ vị trí sa xuống thấp của một cơ quan hay bộ phận. sa. Thị dụ: colpoptosis (sa âm đạo).

ptyal- (**ptyalo-**) prefix denoting saliva. Example: ptyalorrhoea (excessive flow of)

tiếp dầu ngũ chi nước bọt. Thị dụ: ptyalorrhoea (chảy nhiều nước bọt).

ptyalin n. an enzyme (an 'amylase') found in saliva

(dt) một enzyme (một loại amylase) thấy trong nước bọt.

ptyalism (sialorrhea) n. the excessive production of saliva: a symptom of certain nervous disorders, poisoning (by mercury, mushrooms, or organophosphates), or infection (rabies). Compare xerostomia.

tảng tiết nước bọt(dt) tiết nước bọt quá đe: một triệu chứng của một số rối loạn thần kinh, ngộ độc (do thủy ngân, nấm độc, hay các phosphat hữu cơ), hay nhiễm trùng (bệnh dại). So sánh với chứng kiết nước bọt

ptyalith n. a stone ('calculus') in a salivary gland or duct.

sỏi nước bọt(dt) sỏi trong tuyến hay ống dẫn nước bọt.

ptyalography n. see sialography.

chụp X-quang tuyến nước bọt(dt) xem phản ứng chẩn sialography.

puberty/ 'pu:bə:tɪ/ n. the time at which the onset of sexual maturity occurs and the reproductive organs become functional. This is manifested in both sexes by the appearance of 'secondary' sexual characteristics (e.g. deepening of the voice in boys; growth of breasts in girls) and in girls by the start of 'menstruation'. These changes are brought about by an increase in sex hormone activity due to stimulation of the ovaries and testes by pituitary hormones. See also androgen, oestrogen. -**pubertal** adj.

tuoi dậy thi (dt) thời điểm bắt đầu trưởng thành sinh dục và các cơ quan sinh sản bắt đầu hoạt động. Cả hai phải khi dậy thi đều có xuất hiện những đặc tính sinh dục cấp hai như giọng nói trầm lại ở các em trai, và sự phát triển ở các em gái, riêng các em gái bắt đầu có hành kinh. Những thay đổi này gây ra do tăng hoạt động của các hormone sinh dục, do các hormone tuyến yên kích thích nhân sản và tình huân. Cũng xem androgen -pubertal (tt).

pubes n. 1. the body surface that overlies the pubis at the font of the pelvis. It is covered with pubic hair. 2. see pubic -pubic adj.

xương mu (dt) 1. bề mặt cơ thể trên xương mu, phía trước xương chậu, có lông mu bao phủ 2. Xem xương mu -pubic (tt).

pubiotomy n. an operation to divide the pubic bone the symphysis, the front midline where the left and right pubic bones meet. Pubiotomy is performed during childbirth if it necessary to increase the size of an abnormally small pelvis to allow passage of the child.

mô xương mu (dt) *thao tác* phân tách xương mu ở gần khớp gác, ở đường giữa phía trước nơi các xương mu phải và trái gặp nhau. Mô xương mu được thực hiện khi sanh con nếu cần tăng kích thước một khung chậu nhỏ bất thường để thai nhi khi đi qua

pubis n. (pl. pubes) a bone forming the lower and anterior part of each side of the hip bone (see also pelvis). The two pubes meet at the front of the pelvis at the pubic symphysis. See also pubes.

xương mu (dt) một xương tạo thành phần dưới và phần trước ở mỗi bên xương hông (xem xem khung chậu). Hai xương mu gặp nhau ở phía trước khung chậu tạo thành khớp mu. Cũng xem vùng mu.

Public Health Inspector /'pʌblɪk heɪpənʃənt/ the former title of the Environmental Health Officer

Thanh tra Y tế Cộng đồng danh xưng cũ của Viện chức Y tế Môi trường.

Public Health Laboratory (in Britain) a regional service, with head-quarters at Colindale, to assist with the investigation and control of infections. Such laboratories

are a separate organization from hospital laboratories, which are under the control of District Health Authorities, but they can be located within a hospital and can contribute to the day-to-day diagnosis of hospital in-patients and out-patients.

Cơ sở Xét nghiệm Y tế Cộng đồng (c) Vương quốc Anh) một cơ quan cấp vùng, có bộ phận chủ quản đặt tại Colindale, để giúp điều nghiên và kiểm soát các bệnh nhiễm. Những cơ sở xét nghiệm này là những tổ chức riêng biệt với phòng xét nghiệm bệnh viện, đặt dưới sự kiểm soát của cơ quan y tế quản, nhưng có thể đặt trong một bệnh viện, và tham gia vào việc chẩn đoán hàng ngày ở bệnh viện cho các bệnh nhân nội trú và ngoại trú.

pudendum n. (pl. pudenda) the external genital organs, especially those of the female (see vulva). -pudendal adj.

âm hộ (dt) cơ quan sinh dục ngoài, đặc biệt của phụ nữ (xem phần dịch chữ vulva) -pudendal (tt).

puerpera /pjʊərəpərə/ n. a woman who has recently given birth and whose womb has not yet returned to its normal nonpregnant dimensions.

sản phụ (dt) một phụ nữ mới sinh con và có tử cung chưa trở lại kích thước bình thường khi không mang thai.

puerperal (puerperous) /pjʊərəpərəl/ adj. relating to childbirth or the period that immediately follows it.

(thuộc) **sản** (tt) liên quan đến việc sanh con hay thời gian ngay sau khi sanh.

puerperal fever (childbed fever)

/pjʊərəpərəl fiːvəl/ blood poisoning (*septicaemia) in a mother shortly after childbirth resulting from infection of the lining of the womb or the vagina, which have been torn or bruised during labour. Increased standards of hygiene in midwifery and the use of such antibiotics as penicillin have reduced the numbers of deaths caused by puerperal fever from the formerly high level almost to nil.

sốt sản (sốt giường sanh) nhiễm máu (nhiễm trùng huyết) ở người mẹ không lâu sau khi sanh, do nhiễm trùng ở niêm mạc

tử cung hay âm đạo đã bị rách hay bị bầm trong khi sinh. Trước đây tử vong do sút sản ở mức cao, nhưng với việc tăng cường các tiêu chuẩn vệ sinh trong phòng sinh và việc dùng các kháng sinh như penicillin hầu như đã không còn là nỗi lo tử vong do sút sản.

puerperalism/ pju:ə:pərəlizəm/ *n.* illness of a mother or her baby associated with childbirth.

bệnh sản(dt) *bệnh của người mẹ hay em bé kết hợp với việc sinh con.*

puerperium (childbed) *n.* the period of up to about six weeks after childbirth; during which the size of the womb decreases to normal.

sản kỵ(dt) *thời kỳ cho thai khoảng 6 tuần sau khi sinh để kích thước tử cung trở lại bình thường.*

Pulex *n.* a genus of widely distributed *fleas. *P. irritans*, the human flea, is a common parasite of man and its bite may give rise to intense irritation and bacterial infection. It is an intermediate host for larvae of the tape-worms *Hymenolepis and *Dipylidium, which it can transmit to man, and it may also be involved in the transmission of plague. *(d) một giống bọ chét* có phần bờ rộng. Bọ chét người, P. irritans, là ký sinh thường thấy ở người, vết đốt của chúng có thể gây ngứa dữ dội và nhiễm trùng. Bọ chét là ký chủ trung gian cho ấu trùng các san hô Hymenolepis* và Dipylidium* có thể truyền sang người, và cũng liên quan trong việc truyền bệnh dịch hạch.*

pulicide *n.* any chemical agent, for example *DDT or malathion, used for killing fleas.

thuốc diệt bọ chét(dt) *một hóa chất như DDT hay malathion dùng giết bọ chét.*

pulmo- (**pulmon(o)-**) *prefix denoting the lung(s).*

tiếp đầu ngữ chi phổi.

pulmonary/ 'pʌlmənəri/ *adj.* relating to, associated with, or affecting the lungs.

(thuộc) phổi(dt) *liên quan tới, kết hợp với, hay ảnh hưởng đến phổi.*

pulmonary artery/ 'pʌlmənəri 'a:təri/

The artery that conveys blood from the heart to the lungs for oxygenation: the only artery in the body containing deoxygenated blood.

It leaves the right ventricle and passes upwards for 5 cm before dividing into two, one branch going to each lung. Within the lungs each pulmonary artery divides into many fine branches, which end in capillaries in the alveolar walls. See also pulmonary circulation.

động mạch phổi/động mạch dẫn máu từ tim lên phổi để nhận oxy. Đây là động mạch duy nhất trong cơ thể chứa máu đã thiếu oxy. Động mạch phổi đi từ tâm thất phải, đi lên phía trên khoảng 5cm rồi chia làm hai nhánh, mỗi nhánh đi tới một phổi. Trong phổi, mỗi động mạch này chia thành nhiều nhánh nhỏ, và tận cùng bằng các mao mạch trong thành phế nang. Cũng xem tuần hoàn phổi.

pulmonary circulation/ 'pʌlmənəri 'sə:kjʊleɪʃn/ *a system of blood vessels effecting transport of blood between the heart and lungs. Deoxygenated blood leaves the right ventricle by the pulmonary artery and is carried to the alveolar capillaries of the lungs. Gaseous exchange occurs, with carbon dioxide leaving the circulation and oxygen entering. The oxygenated blood then passes into small veins leading to the pulmonary veins, which leave the lungs and return blood to the left atrium of the heart. The oxygenated blood can then be pumped around the body via the systemic circulation.*

tuần hoàn phổi/ một hệ thống các mạch máu thực hiện việc chuyên chở máu giữa tim và phổi. Máu đã thiếu oxy ra khỏi tâm thất phải, theo động mạch phổi tới các mao mạch phế nang. Ở đây sẽ thực hiện sự trao đổi khí, máu nhả carbon dioxide ra và nhận oxy vào. Sau đó máu đã nhận oxy đi vào các tĩnh mạch nhỏ dẫn tới tĩnh mạch phổi để ra khỏi phổi, và trở lại tâm nhĩ trái. Khi đó máu nhận oxy sẽ được bơm quanh cơ thể qua hệ tuần hoàn chung* (đại tuần hoàn).

pulmonary embolism / 'pʌlmənəri 'embəlizəm/

*obstruction of the *pulmonary artery or one of its branches by an *embolus, usually a blood clot derived from *phlebothrombosis of the leg veins. Large pulmonary emboli result in acute heart failure or sudden death. Smaller emboli cause death of sections of lung tissue, pleurisy, and haemoptysis (coughing of blood). Minor pulmonary emboli respond to the *anticoagulant*

drugs heparin and warfarin. Major pulmonary embolism is treated by 'embolectomy' or by dissolution of the blood clot with an infusion of 'streptokinase'. Recurrent pulmonary embolism may result in 'pulmonary hypertension'.

nghẽn mạch phổi nghẽn động mạch phổi hay một trong các nhánh động mạch phổi do một vật nghẽn mạch, thường là một cục máu đông có nguồn gốc từ huyết khối tĩnh mạch ở các tĩnh mạch chân. Các vật nghẽn mạch lớn gây suy tim cấp và chết đột ngột. Các vật nghẽn mạch nhỏ hơn gây chèn tung doan mờ phổi, viêm phế nạc và khai huyết (ho ra máu). Các vật nghẽn mạch rất nhỏ có đáp ứng với những thuốc kháng đông heparin và warfarin. Nghẽn mạch phổi lớn chưa bằng thủ thuật lấy vật nghẽn mạch hay bằng cách tiêm truyền streptokinase để hóa tan cục máu đông. Nghẽn mạch phổi tái hồi có thể gây ra tăng huyết áp phổi.

pulmonary hypertension/ 'pal-mo-nēr-hen-tinz/ a condition in which there is raised blood pressure within the blood vessels supplying the lungs (the pulmonary artery blood pressure is normally much lower than the pressure within the aorta and its branches). Pulmonary hypertension may complicate pulmonary embolism, 'septal defects', heart failure, diseases of the mitral valve, and chronic lung diseases. It may also develop without any known cause (*primary pulmonary hypertension*). The right ventricle enlarges and heart failure, fainting, and chest pain occur. The treatment is that of the cause; drugs used to control 'hypertension' are ineffective.

tăng huyết áp phổi/tinh trạng có tăng huyết áp trong các mạch máu dẫn tới phổi (bình thường huyết áp động mạch phổi thấp hơn nhiều so với huyết áp trong động mạch chủ và các nhánh động mạch chủ). Tăng huyết áp phổi có thể là biến chứng của nghẽn mạch phổi, khuyết tật vách ngăn, suy tim, các bệnh về van hai lá, và các bệnh phổi mãn tính. Cũng có trường hợp không biết được nguyên nhân (tăng huyết áp phổi nguyên phát). Triệu chứng gồm lớn tim phải và suy tim, co giật, và đau ngực. Chữa trị bằng

cách điều trị nguyên nhân, các loại thuốc dùng kiểm soát tăng huyết áp không có tác dụng.

pulmonary stenosis congenital narrowing of the outlet of the right ventricle of the heart to the pulmonary artery. The defect may be in the pulmonary valve (*valvular stenosis*) or in the outflow tract of the right ventricle below the valve (*infundibular stenosis*). It may be isolated or combined with other heart defects (e.g. 'tetralogy of Fallot'). Severe pulmonary stenosis may produce angina pectoris, faintness, and heart failure. The defect is corrected by surgery.

hẹp lỗ động mạch phổi hẹp bẩm sinh lối ra ở tâm thất phải đến động mạch phổi. Khuyết tật này có thể ở van động mạch phổi (hẹp van) hay ở đường ra của tâm thất phải ở dưới van (hẹp cuống). Hẹp lỗ động mạch phổi có thể đơn độc hay kết hợp với các khuyết tật khác ở tim (như tứ bộ Fallot). Hẹp lỗ động mạch phổi nặng có thể gây đau thắt ngực, mệt lá, và suy tim. Khuyết tật này được điều chỉnh bằng phẫu thuật.

pulmonary tuberculosis/ 'pal-moo-narē-tju-berk'ulosis/ see tuberculosis.

lao phổi/xem lao.

pulmonary vein/ 'pal-moo-narē-vēn/ a vein carrying oxygenated blood from the lung to the left atrium. See pulmonary circulation.

tĩnh mạch phổi/tĩnh mạch mang máu đã nhận oxy từ phổi đến tâm nhĩ trái. Xem tuần hoàn phổi.

pulp/ palp/ n. 1. a soft mass of tissue (e.g. example, of the spleen). 2. the mass of connective tissue in the pulp cavity, at the centre of a tooth. It is surrounded by dentine except where it communicates with the rest of the body at the apex.

tủy(dt) 1. một khối mô mềm (thí dụ trong lách). 2. khối mô liên kết ở trong xoang tủy ở giữa mỗi răng, khối này có ngà răng bao bọc trừ ở nơi thông với phần còn lại của thân ở định.

pulpitis n. inflammation of the pulp of a tooth; a frequent cause of toothache.

viêm tủy răng(dt) viêm ở tủy răng; một nguyên nhân thường thấy của đau răng.

pulse¹ /pəls/ *n.* a series of pressure waves within an artery caused by contractions of the left ventricle and corresponding with the heart rate (the number of times the heart beats per minute). It is easily detected on such superficial arteries as the radial artery near the wrist and the carotid artery in the neck. The average adult pulse rate at rest is 60-80 per minute, but exercise, injury, illness, and emotion may produce much faster rates.

mạch (dt) một loạt các sóng áp suất trong một động mạch gây ra do co bóp ở tim thất trái và tương ứng với nhịp tim (số lần tim đập trong một phút). Mạch được phát hiện dễ dàng trên các động mạch ngoại biên như động mạch quay ở gần cổ tay và động mạch cánh ở cổ. Tần số mạch trung bình là 60-80 một phút nhưng khi luyện tập bị tổn thương, bệnh, và xúc động, mạch có thể nhanh hơn nhiều.

pulsus paradoxus a large fall in systolic blood pressure and pulse volume when the patient breathes in. It is seen in constrictive 'pericarditis, pericardial effusion, and asthma.

mạch nghịch thường huyết áp tâm thu và khai lượng mạch giảm mạnh khi bệnh nhân hít vào. Điều này thấy trong viêm ngoại tâm mạc co thắt, tràn dịch ngoại tâm mạc, và suyễn.

pulvinar *n.* the expanded posterior end of the 'thalamus.'

cิ้ว sau đổi nâu phán mở rộng phía sau đổi nâu.

punch-drunk syndrome /'pʌntʃ drʌŋk 'sɪndrom/ a group of symptoms consisting of progressive 'dementia, tremor of the hands, and epilepsy. It is consequence of repeated blows to the head that have been severe enough to cause 'concussion.'

hội chứng say đòn một nhóm triệu chứng gồm sa sút trí tuệ, điên điên, run tay, và động kinh. Đây là hậu quả của việc bị đánh liên tục vào đầu và đánh đủ mạnh để gây chấn động.

punctum *n.* (pl. puncta) (in anatomy) a point or small area, especially the *puncta lacrimalia* - the two openings of the tear ducts in the inner corners of the upper and lower

eyelids (see lacrimal apparatus).

điểm (lỗ) (dt) (trong giải phẫu học) một điểm hay một vùng nhỏ, đặc biệt điểm lỗ là hai lỗ mở của ống dẫn nước mắt ở góc trong của mi trên và mi dưới (xem hệ thống nước mắt).

puncture¹ /'pʌŋktʃə/ *1. n.* a wound made accidentally or deliberately by a sharp object or instrument. Puncture wounds need careful treatment as a small entry hole in the skin can disguise serious injury in an underlying organ or tissue. Punctures are also performed for diagnostic purposes, in order to withdraw tissue or fluid for examination. See also lumbar puncture. *2. vb.* to pierce a tissue with a sharp instrument.

dám, chọc *1. (dt)* một vết thương gây ra do một vật hay một dụng cụ nhọn, có chủ ý hay do tình cờ. Các vết thương do dám cần được chữa trị kỹ lưỡng vì một lỗ nhỏ ngoài da có thể che dấu một tổn thương nghiêm trọng ở cơ quan hay mô phía dưới. Chọc cũng được thực hiện cho các mục đích chẩn đoán, để rút dịch hay lấy mẫu mô dùng xét nghiệm. Cũng xem chọc đổi sống thận lồng. *2. Lám thủng một mô bằng một dụng cụ nhọn.*

pupil¹ /'pjupɪl/ *n.* the circular opening in the centre of the 'iris, through which light passes into the lens of the eye. -pupillary adj.

động tử (dt) lỗ mở tròn ở trung tâm móng mắt để ánh sáng đi qua tới thủy tinh thể.

pupillary reflex (light reflex)

/'pjupɪ:lɪərɪ 'raɪflɛks/ the reflex change in the size of the pupil according to the amount of light entering the eye. Bright light reaching the retina stimulates nerves of the 'parasympathetic nervous system, which cause the pupil to contract. In dim light the pupil opens, due to stimulation of the 'sympathetic nervous system. See also iris.

phản xạ động tử (phản xạ ánh sáng) thay đổi phản xạ về kích thước động tử tùy theo lượng ánh sáng vào mắt. Ánh sáng chiếu vào tới võng mạc sẽ kích thích các dây thần kinh của hệ thần kinh phó giao cảm làm động tử co lại. Trong ánh sáng mờ, động tử mở ra do kích thích của hệ thần kinh giao cảm. Cũng xem móng mắt.

purgation¹ /pɜ:gɪʃn/ *n.* the use of drugs to stimulate intestinal activity and clear the bow-

els. See laxative.

tẩy xô (dt) dùng các loại thuốc để kích thích hoạt động ruột và làm sạch ruột. Xem nhuận tràng.

purgative/ pʊr'geɪtɪv/ n. see laxative.

thuốc xô (dt) xem thuốc nhuận tràng.

purine n. a nitrogen-containing compound with a two-ring molecular structure. Examples of purines are adenine and guanine, which form the nucleotides of nucleic acids, and uric acid, which is the end-product of purine metabolism.

(dt) một hợp chất chứa nitơ có cấu trúc phân tử hai vòng, như adenine và guanine tạo thành các nucleotide của nucleic acid. Uric acid là sản phẩm sau cùng của chuyển hóa purine.

Purkinje cells nerve cells found in great numbers in the cortex of the cerebellum. The cell body is flask-shaped, with numerous dendrites branching from the neck and extending fanwise among other cells towards the surface and a long axon that runs from the base deep into the cerebellum (see illustration).

tế bào Purkinje các tế bào thần kinh thấy rất nhiều trong vỏ tiểu não. Thần tế bào hình bình cổ hẹp, có nhiều đuôi gai phân nhánh ở cổ và trải ra như hình quạt giữa các tế bào khác về hướng bề mặt, và một sợi trục dài chạy từ đáy sâu trong tiểu não.

Purkinje fibres see atrioventricular bundle.

sợi Purkinje xem bo nhĩ thất

purpura n. a skin rash resulting from bleeding into the skin from small blood vessels (capillaries), the individual purple spots of the rash are called petechiae. Purpura may be due either to defects in the capillaries (*nonthrombocytopenic purpura*) or to deficiency of blood platelets (*thrombocytopenic purpura*). Acute idiopathic thrombocytopenic purpura is a disease of children in which antibodies are produced that destroy the patient's platelets. The child usually recovers without treatment. See also thrombocytopenia, Schonlein Henoch purpura.

ban xuất huyết phết ban ngoài da do xuất huyết ở trong da từ những mạch máu nhỏ

(mao mạch). Các điểm đỏ tía riêng biệt của ban này gọi là đốm xuất huyết. Ban xuất huyết có thể do khuyết tật trong các mao mạch (ban xuất huyết không do giảm tiểu cầu) hay do thiếu tiểu cầu (ban xuất huyết do giảm tiểu cầu). Ban xuất huyết cấp do giảm tiểu cầu và cần là một bệnh ở trẻ em có sinh ra những khang thể tiêu diệt cầu của bệnh nhân. Trẻ thường bình phục không cần chữa trị. Cũng xem chứng giảm tiểu cầu, ban xuất huyết Schönlein-Henoch.

purulent/ 'pjuərlənt/ adj. forming, consisting of, or containing pus.

cỏ mu (tt) tao nén, gồm cỏ, hay cỏ chưa mu.

pus/ paʊs/ n. a thick yellowish or greenish liquid formed at the site of an established infection. Pus contains dead white blood cells, both living and dead bacteria, and fragments of dead tissue. See also mucopus, seropus.

mủ (dt) một chất lỏng đặc màu vàng nhạt hay lục nhạt tạo thành ở một nơi bị nhiễm trùng. Mủ có chứa các bạch cầu chết, các vi trùng còn sống hay đã chết, và các mảnh mô chết. Cũng xem mủ nhầy, mủ thanh dịch.

pusule/ 'paʊsljuː/ n. a small pus-containing blister on the skin.

mụn mủ (dt) một bọng nhỏ có chứa mủ trên da.

putamen n. a part of the lenticular nucleus. (see basal ganglia).

nhân có hến (dt) một phần của nhân hạt dầu (xem hạch dày).

putrefaction/ .pjʊ:tɪfɪkʃn/ n. the process whereby proteins are decomposed by bacteria. This is accompanied by the formation of amines (such as putrescine and cadaverine) having a strong and very unpleasant smell.

thối rữa (dt) tiến trình phân hủy protein của các vi khuẩn. Điều này kèm theo việc tạo thành các amin (như putrescine và cadaverine) có mùi nồng và rất khó ngửi.

putrescine n. an amine formed during putrefaction.

(dt) một amine tạo thành trong quá trình thối rữa.

py- (pyo-) prefix denoting pus; a purulent

condition. Example: *pyoureter* (pus in a ureter).

tiếp dầu ngũ cốc mủ, tình trạng có mủ. Thị dụ pyoureter (mủ trong niệu quản).

pyaemia /paɪə'niːmɪə/ n. blood poisoning by pus forming bacteria released from an abscess. Widespread formation of abscesses may develop, with fatal results. Compare *sapraemia*, *septicaemia*, *toxaemia*.

nhiễm mủ huyết /nhiễm độc máu do các vi trùng tạo mủ phóng thích ra từ một áp xe. Có thể tạo thành những áp xe lan tràn đưa đến tử vong. So sánh với *máu nhiễm khuẩn*, *nhiễm trùng huyết*, *nhiễm độc huyết*.

pyarthrosis n. an infected joint filled with pus. Drainage, combined with antibiotic treatment, is necessary, though the joint may already be severely damaged if diagnosis is late.

viêm mủ khớp (dt) Khớp nhiễm trùng chữa đầy mủ. Cần dẫn lưu, kết hợp với kháng sinh liệu pháp nếu cần, dù khớp có thể đã bị tổn hại nghiêm trọng nếu chẩn đoán tr�.

pyel- (*pyelo-*) prefix denoting the pelvis of the kidney. Example: *pyelectasis* (dilation of).

tiếp dầu ngũ cốc bể thận. Thị dụ pyelectasis (giãn bể thận)

pyelitis n. inflammation of the pelvis of the kidney (the part of the kidney from which urine drains into the ureter). This is usually caused by a bacterial infection, which may develop in any condition causing obstruction to the flow of urine. The patient experiences pain in the loins, shivering, and a high temperature. Treatment is by the administration of a suitable antibiotic, together with analgesics and a high fluid intake. Any underlying abnormality of the urinary system must be relieved to prevent further attacks.

viêm bể thận (dt) viêm ở bể thận (là phần thận từ đó nước tiểu dẫn lưu vào niệu quản). Điều này thường gây ra do nhiễm trùng, có thể phát triển trong bất kỳ tình trạng nào gây tắc dòng chảy nước tiểu. Bệnh nhân bị đau ở vùng thắt lưng, run, và sốt cao. Điều trị bằng cách dùng một kháng sinh thích hợp cùng với các thuốc giảm đau và uống nhiều nước. Bất kỳ bất thường cơ bản nào của hệ

tiết niệu phải được giải quyết để phòng các con bệnh về sau.

pyelocystitis n. inflammation of the renal pelvis and urinary bladder (see *pyelitis*, *cystitis*).

viêm bàng quang-bể thận (dt) viêm bể thận và bàng quang (xem *viêm bể thận*, *viêm bàng quang*).

pyelogram n. see *intravenous pyelogram*, *pyelography*.

chụp bể thận (dt) xem *chụp bể thận tinh mạch*, *phép chụp bể thận*.

pyelography (urography) n. X-ray examination of the kidneys using *radio-opaque contrast material. In *intravenous pyelography (excretion urography)* the contrast medium is injected into a vein and is concentrated and excreted by the kidneys (see *intravenous pyelogram*). In *retrograde pyelography*, fine catheters are passed up the ureter to the kidney at *cystoscopy and contrast material is injected directly into the renal pelvis to allow X-ray examination. The X-ray pictures obtained from these procedures are called *pyelograms*.

phép chụp bể thận (phép chụp tiết niệu) xét nghiệm X-quang thận dùng chất liệu cán quang. Trong phép chụp bể thận tinh mạch (chụp đường niệu ngoại tiết) môi trường cán quang được tiêm vào tinh mạch sẽ tập trung ở thận để được bái tiết (xem *chụp bể thận tinh mạch*). Trong chụp bể thận ngược dòng các ống thông nhỏ được đưa lên niệu quản khi sói bàng quang và môi trường cán quang được đưa trực tiếp vào bể thận để có thể xét nghiệm X-quang. Các ảnh X-quang có được bằng những phương pháp này gọi là ảnh bể thận.

pyelolithotomy n. surgical removal of a stone from the kidney through an incision made in the pelvis of the kidney. The incision is usually made into the posterior surface of the pelvis (*posterior pyelotomy*) to gain access to the stone, which can then be lifted clear.

mở bể thận lấy sỏi phẫu thuật lấy sỏi ở thận bằng cách rạch bể thận. Thường rạch ở mặt sau bể thận (mở sau bể thận) để tài được sỏi và lấy sỏi ra.

pyelonephritis *n.* bacterial infection of the kidney substance. In acute pyelonephritis, the patient has pain in the loins, a high temperature, and shivering fits. Treatment is by the administration of an appropriate antibiotic, and a full urological investigation is conducted to determine any underlying abnormality and prevent recurrence. In chronic pyelonephritis, the kidneys become small and scarred and kidney failure ensues. Vesicouretero reflux in childhood is one of the causes.

viêm thận-bé thận (*dt*) nhiễm vi trùng trong mô thận. Trong viêm thận-bé thận cấp bệnh nhân bị đau ở vùng thắt lưng, có sốt cao và nhung con run. Chữa trị bằng cách cấp khang sinh thích hợp, và thực hiện điều nghiên tiết niệu đầy đủ để xác định xem có bất thường cơ bản nào và ngừa tái phát. Trong viêm thận-bé thận mãn, thận bị nhỏ lại và hoa sẹo, và sau đó suy thận. Hồi lưu bang quang-niêu quản' trong thời thơ ấu là một trong các nguyên nhân.

pyeloplasty *n.* an operation to relieve obstruction at the junction of the pelvis kidney and the ureter. See hydronephrosis, Dietl's crisis.

tạo hình bể thận (*dt*) phẫu thuật giải tỏa nghẽn tắc ở nơi tiếp hợp của bể thận và niệu quản. Xem thận tr nước, can Dietl.

pyelotomy *n.* surgical incision into the pelvis of the kidney. This operation is usually undertaken to remove a stone (see pyelolithotomy) but is also necessary when surgical drainage of the kidney is required by a catheter or tube.

mổ bể thận (*dt*) phẫu thuật rạch bể thận. Thuật này thường thực hiện để lấy sỏi (xem mổ bể thận lấy sỏi) nhưng cũng thực hiện khi cần dẫn lưu phẫu thuật thận bằng ống thông hay ống.

Pyemotes *n.* see Pediculoides
(*dt*) xem Pediculoides.

pyg- (*pygo-*) *prefix denoting the buttocks*
tiếp đầu ngữ chỉ mông.

pykno- *prefix denoting thickness or density*
tiếp đầu ngữ chỉ độ dày hay mật độ.

pyknolepsy *n.* Obsolete. a very high fre-

quency of "petit mal attacks".

dòng kinh dày đặc (*dt*) từ xưa, nay có dùng những cơn petit mal (động kinh nhỏ) có tần số rất cao.

pyknosis *n.* the process in which the cell nucleus is thickened into a dense mass, which occurs when cells die. -*pyknotic* *adj.*

dặc nhân (*dt*) liên trình trạng đó nhân tế bào dày lên thành một khối đặc, thấy khi tế bào chết đi. -*pyknotic* (*lt*)

pyl- (*pyle-*) *prefix denoting the portal vein.*
tiếp đầu ngữ chỉ tĩnh mạch cửa.

pylephlebitis (portal pyaemia) *n.* septic inflammation and thrombosis of the hepatic portal vein. This is a rare result of the spread of infection within the abdomen (as from appendicitis). The condition causes severe illness, with fever, liver abscesses, and ascites. Treatment is by antibiotic drugs and surgical drainage of abscesses.

viêm tĩnh mạch cửa (nhiễm mu huyết cửa) (*dt*) viêm nhiễm trùng và có huyết khối trong tĩnh mạch cửa gan. Đây là hậu quả hiếm gặp của nhiễm trùng trong xoang bụng trán đi (như từ viêm ruột thừa). Tình trạng này gây bệnh nghiêm trọng, bệnh nhân bị sốt, áp xe gan và cổ trường'. Chữa trị bằng kháng sinh và dẫn lưu phẫu thuật các áp xe.

pylethrombosis *n.* obstruction of the portal vein by a blood clot (see thrombosis). It can result from infection of the umbilicus in infants, pylephlebitis, cirrhosis of the liver, and liver tumours. "Portal hypertension is a frequent result."

huyết khối tĩnh mạch cửa (*dt*) tắc tĩnh mạch cửa do một cục máu đông (xem huyết khối). Điều này có thể do nhiễm trùng dày rộn ở trẻ thơ, viêm tĩnh mạch cửa, xơ gan, và các khối u gan. Kết quả thường là tăng huyết áp cửa".

pylor- (pyloro-) *prefix denoting the pylorus*. Example: *pyloroduodenal* (of the pylorus and duodenum)
tiếp đầu ngữ chỉ môn vị. Thi dụ: *pyloroduodenal* (thuộc môn vị và tá tràng)

pylorectomy *n.* a surgical operation in which the muscular outlet of the stomach (*pylorus) is removed. See antrectomy, pylo-

roplasty.

cắt bỏ môn vị (*dt*) thao tác phẫu thuật cắt bỏ phần cơ ở lối ra của dạ dày (môn vị*). Xem **cắt bỏ xoang môn vị, tạo hình môn vị**.

pyloric stenosis narrowing of the muscular outlet of the stomach (pylorus). This causes delay in passage of the stomach contents to the duodenum, which leads to repeated vomiting (sometimes of food eaten more than 24 hours earlier), and sometimes visible distension and movement of the stomach. If the condition persists the patient loses weight, becomes dehydrated, and develops 'alkalosis'. *Congenital hypertrophic pyloric stenosis* occurs in babies about 10 to 14 days old (particularly boys) in which the thickened pyloric muscle can be felt as a nodule. Treatment is by the surgical operation of 'pyloromyotomy' (Ramstedt's operation). Recovery is usually complete and the condition does not recur. Pyloric stenosis in adults is caused either by a *peptic ulcer close to the pylorus or by a cancerous growth invading and obstructing the pylorus. Treatment is by surgical removal or bypass (see gastroenterostomy).

hẹp môn vị (*hep vùng cơ ở lối ra của dạ dày (môn vị)*). Điều này làm các chất chứa trong dạ dày chậm đi vào tá tràng, dẫn tới nôn nhiều lần (đôi khi nôn ra thực phẩm đã ăn vào hơn 24 giờ trước đó), và đôi khi thấy dạ dày căng lên và chuyển động. Tình trạng này nếu kéo dài sẽ làm bệnh nhân bị sút cân, mất nước, và bị nhiễm độc kiểm. Hẹp môn vị phi đại bẩm sinh thấy ở các em bé từ 10-14 ngày tuổi (đặc biệt bé trai), có thể sở thấy cơ môn vị dày lên như một nốt nhỏ. Chữa trị bằng phẫu thuật mở môn vị (thủ thuật Rams-tect). Bệnh nhân thường được phục hồi toàn bộ và không bị tái phát. Hẹp môn vị ở người trưởng thành gây ra do loét tiêu hóa* ở gần môn vị hay do tăng sinh ung thư lan tràn và lâm tắc niêm vị. Chữa trị bằng phẫu thuật cắt bỏ hay tạo đường nối (xem phẫu thuật nối dạ dày).

pyloromyotomy (Ramstedt's operation) *n.* a surgical operation in which the muscle around the outlet of the stomach (pylorus) is divided down to lining (mucosa) in order to relieve congenital *pyloric stenosis.

mở cơ môn vị (thủ thuật Ramstedt)

(*dt*) thao tác phẫu thuật rạch lớp cơ quanh lối ra của dạ dày (môn vị) cho lối niêm mạc để chữa hẹp môn vị* bẩm sinh.

pyloroplasty *n.* a surgical operation in which the outlet of the stomach (pylorus) is widened by a form of reconstruction. It is done to allow the contents of the stomach to pass more easily into the duodenum, particularly after 'vagotomy' to treat peptic ulcers (which would otherwise cause delay in gastric emptying).

tạo hình môn vị (*dt*) thao tác phẫu thuật mở rộng lối ra của dạ dày (môn vị) bằng một hình thức tái tạo. Điều này thực hiện để các chất chứa trong dạ dày có thể đi vào tá tràng được dễ dàng hơn, đặc biệt sau khi cắt thắt kinh phế vị* để chữa loét tiêu hóa (nếu không sẽ gây chậm trễ trong việc di chuyển các chất chứa trong dạ dày).

pylorospasm *n.* closure of the outlet of the stomach (pylorus) due to muscle spasm, leading to delay in the passage of stomach contents to the duodenum and vomiting. It is usually associated with duodenal or pyloric ulcers.

co thắt môn vị (*dt*) co thắt cơ làm lối ra của dạ dày (môn vị) bị đóng lại, đưa đến việc các chất chứa trong dạ dày chậm đi vào tá tràng và gây nôn. Điều này thường kết hợp với loét tá tràng hay môn vị.

pylorus /paɪ'lɔːrəs/ *n.* the lower end of the stomach, which leads to the duodenum. It terminates at a ring of muscle - the *pyloric sphincter* - which contracts to close the opening by which the stomach communicates with the duodenum. **-pyloric adj.**

môn vị (*dt*) phần dưới dạ dày* dẫn đến tá tràng. Phần này tấn công bằng một vòng cơ - cơ thắt môn vị - co lại để đóng lối mở nơi dạ dày thông với tá tràng. **-pyloric (ft.)**

pyo- prefix, see **py-**.

tiếp đầu ngù, xem **py-**.

pyocele *n.* a swelling caused by an accumulation of pus in a part of the body.

viêm mủ (*dt*) một chỗ sưng do tích mủ trong một bộ phận cơ thể.

pyocolpos *n.* the presence of pus in the vagina.

bệnh mủ âm đạo(dt) tình trạng có mủ trong âm đạo

pyocyamin n. an antibiotic substance produced by the bacterium '*Pseudomonas aeruginosa*' and active principally against Gram-positive bacteria.

(dt) một chất kháng sinh do vi trùng *Pseudomonas aeruginosa* sinh ra, có tác động chủ yếu chống lại các vi trùng Gram âm.

pyoderma n. any infected skin disease in which pus is produced.

bệnh mủ da(dt) bất kỳ bệnh nhiễm ngoài da nào có sinh mủ

pyogenic adj. causing the formation of pus.

Pyogenic bacteria include *Staphylococcus aureus*, *Streptococcus hemolyticus*, and *Neisseria gonorrhoeae*.

sinh mủ(dt) gây ra việc tạo thành mủ. Các vi trùng sinh mủ gồm *Staphylococcus aureus*, *Streptococcus hemolyticus*, và *Neisseria gonorrhoeae*.

pyometra n. the presence of pus in the womb.

hở mủ tử cung(dt) tình trạng có mủ trong tử cung.

pyometritis n. inflammation of the womb, with the formation of pus.

viêm mủ tử cung(dt) viêm tử cung có tạo thành mủ.

pyomyositis n. bacterial or fungal infection of a muscle resulting in painful inflammation.

viêm mủ cơ(dt) nhiễm vi trùng hay nhiễm nấm ở một cơ gây viêm đau.

pyonephrosis n. obstruction and infection of the kidney resulting in pus formation. A kidney stone is the usual cause of the obstruction, and the kidney becomes distended by pus and destroyed by the inflammation, which extends into the kidney substance itself and sometimes into the surrounding tissues (see perinephritis). Treatment is urgent (nephrectomy under antibiotic cover).

hư thân có mủ(dt) tắc và nhiễm trùng ở thân gây ra sự tạo thành mủ. Sỏi thận là nguyên nhân gây tắc, thận bị căng mủ và bị viêm tiêu hủy, viêm có thể lan vào mô thận và đôi khi vào các mô chung quanh (xem

viêm quanh thận). Chữa bằng thủ thuật cắt bỏ thận khẩn cấp cùng với kháng sinh

pyopneumothorax n. pus and gas or air in the 'pleural cavity'. The condition can arise if gas is produced by gas-forming bacteria as part of an 'empyema' or if air is introduced during attempts to drain the pus from an empyema. Alternatively a 'hydropneumothorax' may become infected.

tràn mủ-khí phế mạc(dt) có mủ và hơi khí trong xoang phế mạc. Tình trạng này có thể xảy ra nếu có vi trùng sinh sôi trong viêm mủ màng phổi hay nếu không khí lọt vào khi tim cách hút mủ. Cũng có thể do tràn dịch-khí màng phổi bị nhiễm trùng.

pyorrhoea/ˌpaɪər'hoʊə/ n. a former name for 'periodontal disease'.

chảy mủ(dt) tên cũ của 'bệnh nha chu'.

pyosalpingitis n. inflammation of a Fallopian tube, with the formation of pus.

viêm mủ noãn quản(dt) viêm với Fallope có tạo mủ.

pyosalpingo-oophoritis n. inflammation of an ovary and Fallopian tube, with the formation of pus.

viêm mủ noãn sào-noãn quản(dt) viêm noãn sào và với Fallope có tạo mủ.

pyosalpinx n. the accumulation of pus in a Fallopian tube.

tích mủ noãn quản(dt) tích tụ mủ trong với Fallope.

pyosis n. the formation and discharge of pus.

mưng mủ(dt) tạo mủ và chảy mủ.

pyothorax n. see empyema.

viêm mủ màng phổi(dt) xem phần dịch chủ empyema.

pyr- (pyro-) prefix denoting 1. fire 2. a burning sensation. 3. fever.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. lửa. 2. cảm giác cháy bùng. 3. sốt.

pyramid/ˈpɪramɪd/ n. 1. one of the conical masses that make up the medulla of the 'kidney', extending inwards from a base inside the cortex towards the pelvis of the kidney. 2. one of the elongated bulging areas on the anterior surface of the 'medulla oblongata' in the brain, extending downwards to the spinal cord. 3. one of the divisions of the

vermis of the *cerebellum in the middle lobe.
4. a protrusion of the medial wall of the vestibule of the middle ear.

tháp (dt) 1. một trong các khối hình nón tạo thành lõi thán, nhô vào phía trong từ dày trong vỏ thán về hướng bể thán. 2. một trong những vùng nhô ra hình dài ở mặt trước hánchez trong não, hướng về dây cột sống. 3. một trong các phần chia của thùy không tiêu não* ở thùy giữa. 4. một chỗ nhô ra trong thanh giữa của tiền đình ở tai trong.

pyramidal cell/'piramidl sel/ a type of neurone found in the *cerebral cortex, with a pyramid-shaped cell body, a branched dendrite extending from the apex towards the brain surface, several dendrites extending horizontally from the base, and an axon running in the white matter of the hemisphere (see illustration).

tế bào tháp một loại neuron thấy trong vỏ não, có thân tế bào hình tháp, một đuôi gai phân nhánh ở đỉnh đi về hướng bể mặt não, nhiều đuôi gai ở đây chạy theo chiều ngang, và một sợi trực đi vào chất trắng của cầu não (xem hình).

pyramidal system/'piramidl 'sistəm/ * a collection of nerve tracts within the *pyramid of the medulla oblongata, en route from the cerebral cortex to the spinal cord. Within the pyramid fibres cross from one side of the brain to the opposite of the spinal cord; this is called the *decussation of the pyramids*.

hệ tháp một tập hợp các đường thần kinh trong tháp* hành tuy, trên đường đi từ vỏ não đến dây cột sống. Trong tháp các sợi thần kinh đi cheo từ phía não bên này tới phía dây cột sống bên kia gọi là *bắt cheo bờ tháp*.

pyrazinamide *n.* a drug administered by mouth, usually in combination with other drugs, to treat tuberculosis. Side-effects may include digestive upsets, joint pains, gout, fever, and rashes, and high doses may cause liver damage. Trade name: *Zina-mide*.

(dt) một loại thuốc dùng uống, thường kết hợp với các loại khác, để chữa bệnh lao. Tác động phụ có thể gồm rối loạn tiêu hóa, đau khớp, thông phong, sốt, và phát ban; liều cao có thể gây tổn hại gan. Tên thương mại: *Zinamide*.

pyret- (*pyreto-*) prefix denoting fever.

tiếp dầu ngũ chi sốt.

pyrexia *n.* see fever.

sốt (dt) xem *phản dịch chữ fever*.

pyridoxal phosphate a derivative of vitamin B₆ that is an important *coenzyme in certain reactions of amino-acid metabolism. See transamination.

một chất dẫn xuất của vitamin B₆ là một coenzyme quan trọng trong một số phản ứng chuyển hóa amino acid. Xem sự chuyển amin.

pyridoxine *n.* see vitamin B₆.

(dt) xem vitamin B₆.

pyrimidine *n.* a nitrogen-containing compound with a ring molecular structure. The commonest pyrimidines are cytosine, thymine, and uracil, which form the 'nucleotides of nucleic acids.

(dt) một hợp chất có nitơ có cấu trúc phân tử vòng. Các pyrimidine thường thấy nhất là cytosine, thymine, và uracil, tạo thành các nucleotide của những nucleic acid.

pyrogen *n.* any substance or agent producing fever. -**pyrogenic** *adj.*

chất gây sốt (dt) bất kỳ chất hay tác nhân nào gây ra sốt. -**pyrogenic** (lt)

pyromania/pa'rəʊ'meɪniə/ *n.* an excessively strong impulse to set things on fire. -**pyromaniac** *adj., n.*

chứng cuồng lửa (dt) xung lực rất mạnh phỏng hỏa các đồ vật. -**pyromaniac** (lt). (dt.)

pyrosis *n.* another term (chiefly US) for 'heartburn'.

chứng ợ chua (dt) từ khác (chủ yếu ở Mỹ) dùng chỉ chứng ợ nóng.

pyruvic acid (pyruvate) a compound derived from carbohydrates, that may be oxidized via a complex series of reactions in the 'Krebs cycle to yield carbon dioxide and energy in the form of ATP.

một hợp chất có nguồn gốc từ các carbohydrate, có thể được oxy hóa trong một chuỗi phản ứng phức tạp trong chu trình Krebs* để sản sinh carbon dioxide và năng lượng dưới dạng ATP.

pyuria *n.* the presence of pus in the urine.

making it cloudy. This is a sign of bacterial infection in the urinary tract.

mù niệu (dt) có mù trong nước tiểu làm nước tiểu bị đục. Đây là một dấu hiệu của nhiễm

trùng đường tiểu.

Q

Copyright by Anatomyquiz.book

Q fever /kju: 'fi:və/ an acute infectious disease of cattle, sheep, and goats that is caused by a rickettsia, *Coxiella burnetti*, and can be transmitted to man primarily through contaminated unpasteurized milk. The disease lasts about two weeks and causes fever, severe headache, and respiratory problems. Treatment with tetracyclines or chloramphenicol is effective. See also typhus.

sốt Q một bệnh nhiễm cấp của trâu bò, dê, cừu gây ra do một loại rickettsia' *Coxiella burnetti*, và có thể truyền sang người. chủ yếu qua sữa nhiễm bệnh không được khử trùng theo phương pháp Pasteur. Bệnh kéo dài khoảng hai tuần và gây sốt, nhức đầu dữ dội, và các vấn đề hô hấp. Chữa trị bằng tetracycline và chloramphenicol có kết quả tốt. Cũng xem sốt ban.

quadrantanopia n. absence or loss of one quarter of the visual field (i.e. upper nasal (inner), upper temporal (outer), lower nasal (inner), or lower temporal (outer). In homonymous quadrantanopia the same quarter is lost in the field of vision of each eye.

mù góc tư (dt) không có hay mất một phần tư thị trường' (thí dụ vùng mũi trên (trong), vùng thái dương trên (ngoài), vùng mũi dưới (trong), hay vùng thái dương dưới (ngoài). Trong mù góc tư đồng nghĩa, thi

trường ở mỗi mắt bị mất cùng một góc tư như nhau.

squareate lobe /'kwɒdrɪət laʊb/ one of the lobes of the liver.

thủy vuông một trong các thủy gan.

quadratus n. any of various four-sided muscles. The *quadratus femoris* is a flat muscle at the head of the femur, responsible for lateral rotation of the thigh.

cơ vuông (dt) bất kỳ cơ nào trong số các cơ có bốn cạnh. Cơ vuông đùi là một cơ dẹp ở đầu xương đùi, chịu trách nhiệm quay đùi về một bên.

quadri- prefix denoting four. Example: quadrilateral (having four sides).

tiếp đầu ngũ chi bốn. thí dụ quadrilateral (có bốn cạnh).

quadriceps n. one of the great extensor muscles of the legs. It is situated in the thigh and is subdivided into four distinct portions: the *rectus femoris* (which also flexes the thigh), *vastus lateralis*, *vastus medialis*, and *vastus intermedius* (see illustration).

cơ tứ đầu Một trong các cơ duỗi lớn ở các chân. Cơ này ở trong đùi và chia làm bốn phần riêng biệt: cơ đùi thẳng (cùng đứng gấp đùi), cơ bên rộng, cơ giữa rộng và cơ trung gian rộng (xem hình).

quadripara n. a woman who has been

pregnant at least four times and who has given birth to an infant capable of survival after each of four pregnancies.

phụ nữ sanh bốn lần (dt) một phụ nữ đã có mang ít nhất bốn lần và đã sanh được một đứa trẻ có khả năng sống sót ở mỗi lần trong bốn lần mang thai.

quadriplegia (tetraplegia) n. paralysis affecting all four limbs. -quadriplegic adj. n.

bệnh tật chi (dt) liệt ánh hưởng tới tất cả bốn chi. -**quadriplegia** (lt. dt).

quarantine /'kwɔːrənti:n/ n. the period for which a person (or animal) is kept in isolation to prevent the spread of a contagious disease. The original quarantine was a period of 40 days, but different diseases now have different quarantine periods.

cách ly kiểm dịch (dt) thời gian một người (hay vật) được giữ cô lập để phòng ngừa lan truyền một bệnh lây. Thời gian cách ly kiểm dịch lúc đầu là 40 ngày, nhưng hiện nay các bệnh khác nhau có những thời gian cách ly khác nhau.

quartan fever /'kwɔːtn̩ 'fɪvə/ see malaria.

sốt cách ba ngày Xem sốt rét.

Queckenstedt test a part of the routine lumbar puncture procedure. It is used to determine whether or not the flow of cerebrospinal fluid is blocked in the spinal canal.

thú nghiệm Queckenstedt một phần của thủ pháp chọc đốt sống thắt lưng thường lệ. Thủ nghiệm này dùng xác định xem dòng chảy dịch não tủy có bị tắc trong ống cột sống hay không.

quellung reaction a reaction in which antibodies against the bacterium *Streptococcus pneumoniae* combine with the bacterial capsule, which becomes swollen and visible to light microscopy.

phản ứng quellung phản ứng của kháng thể chống lại vi trùng *Streptococcus pneumoniae*. Kết hợp với nang vi trùng làm nang bị phồng lên và thấy được trong kính

hiển vi quang học.

quickening /'kwɪkənɪŋ/ n. the first movement of a baby in the womb that is felt by the mother. Quickening is usually experienced after about four months of pregnancy, although it may occur up to about two months earlier. In some normal pregnancies fetal movements may never be felt.

thai dập lần đầu (dt) lần đầu tiên người mẹ cảm thấy cử động của thai nhi trong tử cung. Thai dập lần đầu thấy vào khoảng tháng thứ tư trong thai kỳ, nhưng cũng có thể thấy sớm hơn 1-2 tháng. Trong một số trường hợp mang thai bình thường, có thể không hề thấy thai dập.

quiescent /'kwɪə'seɪnt/ adj. describing a disease that is in an inactive or undetectable phase.

lặng yên (lt) mô tả một bệnh ở giai đoạn không hoạt động hay không phát hiện, được.

quinestradol n. a synthetic female sex hormone (see oestrogen) administered by mouth to treat inflammation of the vagina, particularly after the menopause. Side-effects do not usually occur. Trade name: Pentovis.

(dt) một hormone sinh dục nữ tổng hợp (xem oestrogen) dùng uống để chữa viêm âm đạo, đặc biệt sau khi mãn kinh. Tác động phụ thường không xảy ra. Tên thương mại: Pentovis.

quinestrol n. a synthetic female sex hormone (see oestrogen) used to inhibit lactation in mothers not breast feeding. It is administered by mouth; side-effects are uncommon, though nausea and vomiting sometimes occur. Trade name: Estrovis.

(dt) một hormone sinh dục nữ tổng hợp (xem oestrogen) dùng ức chế tiết sữa cho những người mẹ không cho con bú. Thuốc dùng uống, tác động phụ ít khi xảy ra, dù đôi khi có buồn nôn và nôn. Tên thương mại: Estrovis.

quinidine n. a drug that slows down the activity of the heart and is administered by

mouth to control abnormal and increased heart rhythm. Digestive upsets and symptoms of cinchonism may occur as side-effects. Trade names: **Kinidin, Natisedine, Quinicardine.**

(dt) một loại thuốc làm chậm nhịp tim, dùng uống để kiểm soát nhịp tim tăng hay bất thường. Tác động phụ như rối loạn tiêu hóa và các triệu chứng nhiễm độc cinchonine có thể xảy ra. Tên thương mại: **Kinidin, Natisedine, Quinicardine**.

quinine /'kwinɪn/ n. a drug formerly used to prevent and treat 'malaria, now largely replaced by more effective less toxic drugs. It is administered by mouth or injection; large doses can cause severe poisoning, symptoms of which include headache, fever, vomiting, confusion and damage to the eyes and ears (see cinchonism).

(dt) một loại thuốc trước đây dùng phòng và trị sốt rét, nay đã được thay thế bằng các loại thuốc công hiệu hơn và ít độc hơn. Thuốc dùng uống hay chích, liều cao có thể gây ngộ độc nghiêm trọng với các triệu chứng nhức đầu, sốt, nôn, l้า力, và tổn

hở mắt, tai (xem nhiễm độc cincho-nine)

quinism n. the symptoms of overdosage or too prolonged treatment with quinine. See cinchonism.

nhiễm độc quinine (dt) các triệu chứng quá liều hay điều trị quá lâu với quinine. Xem nhiễm độc cinchonine.

quinsy /'kwɪnzɪ/ n. a pus-filled swelling in the soft palate around the tonsil: a complication of 'tonsillitis. The patient has great difficulty in swallowing and surgical incision of the abscess may be necessary to release the collection of pus. Medical name: **peritonsillar abscess**.

viêm mủ amidan (dt)một chỗ sưng đầy mủ ở khẩu caje mềm quanh amidan: đây là một biến chứng của viêm amidan. Bệnh nhân nuốt rất khó khăn và có thể phải phẫu thuật rạch áp xe để lấy mủ ra. Tên y học: **peritonsillar abscess** (áp xe quanh amidan)

quotidian fever /kwu'tidɪən 'fɪvə/ see malaria.

sốt hàng ngày xem sốt rét.

R

Copyright by Anatomyquiz.book

rabbit fever /'rebit'fevər/ see tularemia

sốt nhỏ Xem bệnh tularemia.

rabies (hydrophobia) /'rebiːz/ n. an acute virus disease of the central nervous system that affects all warm-blooded animals and is usually transmitted to man by a bite from an infected dog. Symptoms appear after an incubation period ranging from 10 days to over a year and include malaise, fever, difficulty in breathing, salivation, periods of intense excitement, and painful muscle spasms of the throat induced by swallowing. In the later stages of the disease the mere sight of water induces convulsions and paralysis; death occurs within 4-5 days.

Daily injections of rabies vaccine, together with an injection of rabies antiserum, may prevent the disease from developing in a person bitten by an infected animal. -*rabid* adj.

bệnh dại (bệnh sợ nước) (dt) một bệnh virus cấp tính của hệ thần kinh trung ương, ảnh hưởng đến tất cả các loại động vật máu non, và thường truyền sang người do bị chó cắn. Các triệu chứng xuất hiện sau một thời kỳ ủ bệnh từ 10 ngày tới hơn một năm, gồm mệt nhọc, sốt, khó thở, hết nước bọt, các thời kỳ kích thích dữ dội, co cứng và đau cơ họng khi nuốt. Bệnh nhân

ở giai đoạn cuối chỉ cần nhìn thấy nước cũng đã bị co thắt và liệt, rồi chết trong vòng 4-5 ngày.

Chích vacxin dại mỗi ngày cùng với kháng huyết thanh dại có thể giúp một người bị chó dại cắn không bị phát bệnh. -*rabid* (tt).

racemose adj. resembling a bunch of grapes. The term is applied particularly to a compound gland the secretory part of which consists of number of small sacs.

hình chùm (tt) giống như một chùm nho. Từ này đặc biệt dùng cho một tụy kép có phần phán tiết gồm một số túi nhỏ.

rachi- (rachio-) prefix denoting the spine.

tiếp đầu ngữ chỉ cột sống.

rachianaesthesia n. spinal anaesthesia.

gây tê tuy sống (dt) gây mê dây cột sống.

rachiotomy n. see laminectomy.

mở ống sống (dt) xem cắt bỏ cung sau.

rachis n. see back bone.

xương sống (dt) xem cột sống.

rachischisis n. see spina bifida.

tật nứt đốt sống (dt) xem phần dịch chữ spina bifida.

rachitic /'rektɪtɪs/ adj. affected with rickets.

(thuộc) còi xương (tt) bị bệnh còi

xương

rad /red/ n. a former unit of absorbed dose of ionizing radiation. It has been replaced by the 'gray'.

(đơn vị) đơn vị tước dây dùng chỉ liều hấp thụ các bức xạ ion hóa, nay đã được thay bằng 'gray'

radial /'reidʒəl/ adj. relating to or associated with the radius (a bone in the forearm)

(thuộc) xương quay (tendon liên quan đến) hay kết hợp với xương quay (một xương ở cánh tay trước)

radial artery /'reidʒəl ə:təri/ a branch of the brachial artery, beginning at the elbow and passing superficially down the forearm to the styloid process of the radius at the wrist. It then winds around the wrist and enters the palm of the hand, sending out branches to the fingers.

động mạch quay một nhánh của động mạch cánh tay, bắt đầu từ khuỷu tay rồi chạy trên bề mặt cánh tay trước xuống tới móm trâm xương quay ở cổ tay, sau đó uốn quanh cổ tay và đi vào lòng bàn tay rồi chia thành các nhánh tới ngón tay.

radial nerve /'reidʒəl neɪv/ an important mixed sensory and motor nerve of the arm, forming the largest branch of the 'brachial plexus'. It extends downwards behind the humerus, supplying muscles of the upper arm, to the elbow, which it supplies with branches, and then runs parallel with the radius. It supplies sensory branches to the base of the thumb and a small area of the back of the hand.

thần kinh quay một dây thần kinh hông cảm giác và vận động quan trọng ở cánh tay, tạo thành nhánh lớn nhất của tùng cánh tay. Dây này chạy xuống dưới ở sau xương cánh tay, chia ra nhiều nhánh để cung cấp cho khuỷu tay, rồi chạy song song với xương quay. Dây thần kinh này cung cấp các sợi cảm giác tới dây ngón cái và một vùng nhỏ ở lưng bàn tay

radial reflex /'reidʒəl ri:fleks/ flexion of the forearm (and sometimes also of the

fingers) that occurs when the lower end of the radius is tapped. It is due to contraction of the brachioradialis muscle, which is stimulated by tapping its point of insertion in the radius.

phản xạ quay gấp cánh tay trước (và đôi khi cả các ngón tay) khi gõ ở đầu cuối xương quay. Điều này gây ra do cơ ngửa dài co lại khi bị kích thích do gõ vào điểm bám ở xương quay

radiation /'reidʒeɪʃn/ n. energy in the form of waves or particles, especially **electromagnetic radiation**, which includes (in order of increasing wavelength), 'gamma rays', 'X-rays', 'ultraviolet rays', visible light, and **infrared rays** (radiant heat), and the particles.

bức xạ (dt) năng lượng dưới dạng sóng hay hạt, đặc biệt bức xạ điện tử, gồm (theo thứ tự độ dài sóng tăng dần) các tia gamma, tia X, tia tử ngoại, ánh sáng thấy được, tia hồng ngoại (nhiệt bức xạ), và các hạt.

radiation sickness /'reidʒeɪʃn ˈsiknis/ any acute illness caused by exposure to rays emitted by radioactive substances, e.g. X-rays or gamma rays. Very high doses cause death within hours from destructive lesions of the central nervous system. Lower doses, which may still prove fatal, cause immediate symptoms of nausea, vomiting, and diarrhoea followed after a week or more by bleeding and other symptoms of damage to the bone marrow, loss of hair, and bloody diarrhoea.

bệnh bức xạ bất kỳ bệnh cấp tính nào gây ra do tiếp cận với các tia phóng xạ như tia X và tia gamma. Liều rất cao sẽ gây tử vong trong vòng vài giờ vì các thương tổn hủy hoại ở hệ thần kinh trung ương. Các liều thấp hơn vẫn có thể gây tử vong, gây ra các triệu chứng tức thời như buồn nôn, nôn và tiêu chảy, rồi sau một tuần hay hơn sẽ có xuất huyết và các triệu chứng khác về tổn hại tủy xương, rụng lông tóc và tiêu chảy có máu.

radical treatment /'reidʒɪkl trی:t'ment/

vigorous treatment that aims at the complete cure of a disease rather than the mere relief of symptoms. Compare conservative treatment.

chữa tận gốc điều trị mạnh với mục đích chữa hết bệnh hơn là chỉ tạm giảm triệu chứng. So sánh với **chữa duy trì**.

radicle/'reidikl/ n. (in anatomy) 1. a small root 2. the initial fibre of a nerve or the origin of a vein. -radicular adj.

rễ (dt) trong giải phẫu học: 1. một rễ nhỏ 2. sợi khởi đầu của một dây thần kinh hay gốc của một tĩnh mạch. -radicular (tt).

radiculitis n. inflammation of the root of a nerve. See polyradiculitis.

viêm rễ thần kinh (dt) viêm rễ một sợi thần kinh. Xem viêm da rễ thần kinh

radio-/'reidio-/ prefix denoting 1. radiation 2. radioactive substances

hiệp đầu ngữ chỉ 1. bức xạ. 2. các chất phóng xạ.

radioactivity/'reidioaktiv'i提viti/ n. disintegration of the nuclei of certain elements, with the emission of energy in the form of alpha, beta, or gamma rays. As particles are emitted the elements decay into other elements. Naturally radioactive elements include radium and uranium. There are many artificially produced isotopes, including iodine-131 and cobalt-60, which are used in radiotherapy. See radioisotope. -radioactive adj.

tia phóng xạ (dt) phản huy nhán của một số nguyên tố và phát ra năng lượng dưới dạng các tia alpha, beta, hay gamma. Khi phong hat, các nguyên tố sẽ bị "phản huy" thành những nguyên tố khác. Các nguyên tố phóng xạ thiên nhiên gồm radium và uranium. Có nhiều chất đồng vị nhân tạo gồm iodine-131 và cobalt-60 dùng trong bức xạ liệu pháp. Xem dảng vi phóng xạ. -radioactive (tt).

radioautography/'reidioautograpi/ n. see autoradiography.

tự chụp bức xạ xem **chụp tự bức xạ**.

radiodermatitis/'reidio'dermati'tis/

n. inflammation of the skin after its exposure to ionizing radiation. This may occur after a short dose of heavy radiation (radiotherapy or atomic explosions) or to prolonged exposure to small doses, as may happen accidentally to X-ray workers. The skin becomes dry, hairless, and atrophied, losing its colouring. Infection is common.

viêm da do bức xạ (dt) viêm da sau tiếp cận với các bức xạ ion hóa. Biểu này có thể xảy ra sau một thời gian ngắn bị bức xạ liều cao (bức xạ liệu pháp hay nổ nguyên tử), hay sau khi tiếp cận lâu dài với các liều nhỏ, như trường hợp các nhân viên X-quang bị nhiễm tinh trùng. Da bị khô đi, rung lóng, teo lát và mất màu. Thường có nhiễm trùng.

radiograph/'reidiografi/ n. an image produced on a film by X-rays, an X-ray picture. See radiography.

anh phim X-quang (dt) ảnh trên phim chụp X-quang; hình X-quang. Xem phép chụp X-quang.

radiographer/'reidio'grafe/ n. a person trained in the technique of taking X-ray pictures of parts of the body. See radiography.

kỹ thuật viên X-quang (dt) một người có huấn luyện về chụp hình X-quang các bộ phận cơ thể. Xem chụp X-quang

radiography/'reidio'grafi/ n. the technique of examining the body by directing X-rays through it to produce images (radiographs) in photographic plates or fluorescent screens. Radiography is used in the diagnosis of such disorders as broken bones, gastric ulcers, and stones in the gall bladder or kidney, when inspection from outside the body is insufficient for diagnosis. It is also widely used in dentistry for detecting dental caries, periodontal disease, periapical disease, the presence and position of unerupted teeth, and disease of the jaws.

phép chụp X-quang (dt) kỹ thuật khám nghiệm cơ thể bằng cách chiếu X-quang qua cơ thể để có được ảnh chụp

(ánh phim X-quang) trên phim nhiếp ảnh hay màn huỳnh quang. Phép chụp X-quang dùng chẩn đoán các rối loạn như gãy xương, loét da dày, có sói trong túi mật hay thận, khi khám nghiệm bên ngoài cơ thể không đủ để chẩn đoán. Phép chụp X-quang cũng dùng rộng rãi trong nha khoa để phát hiện sâu răng, bệnh nha chu, bệnh quanh dinh, tình trạng có và vị trí răng không mọc và bệnh ở hàm.

radioimmunoassay *n.* the technique of using radioactive tracers to determine the levels of particular antibodies in the blood. For example, radioactive iodine may be used to 'label' the hormone insulin. In some diabetic patients insulin provokes the formation of anti-insulin antibodies, which combine with the insulin. After the injection of the tracer insulin, samples of the patient's blood are analysed by 'electrophoresis' or 'chromatography', and the antibody components of the blood are tested for the presence of radioactivity.

thí nghiệm miễn dịch phóng xạ (*dt*) kỹ thuật dùng các nguyên tố đánh dấu phóng xạ để định mức một kháng thể đặc biệt trong máu. Thị dụ iodine phóng xạ có thể dùng đánh dấu hormone insulin. Ở một số bệnh nhân đái tháo đường, insulin gây ra việc thành lập các kháng thể chống insulin sẽ kết hợp với insulin. Sau khi chích insulin đánh dấu, phân tích các mẫu máu insulin bằng điện di hay sắc ký, và các thành phần kháng thể trong máu cũng được thử nghiệm về tính phóng xạ.

radioisotope /'reidioʊtəʊpənɒɪp/ *n.* an isotope of an element that emits alpha, beta, or gamma radiation during its decay into another element. Artificial radioisotopes, produced by bombarding elements with beams of neutrons, are widely used in medicine as tracers and as sources of radiation for the different techniques of radiotherapy.

dòng vị phóng xạ (*dt*) một chất dòng vị của một nguyên tố phóng ra các bức xạ alpha, beta hay gamma trong khi phân

huy thành một nguyên tố khác. Các chất dòng vị phóng xạ, sản sinh bằng cách bắn pha nguyên tố bằng các chùm neutron, được dùng rộng rãi trong y học như những nguyên tố đánh dấu hay làm nguồn bức xạ cho những kỹ thuật xạ trị.

radiologist /'reidɪəlɒdʒɪst/ *n.* a doctor specialized in the interpretation of X-ray photographs for the diagnosis of disorders.

bác sĩ chuyên khoa X-quang (*dt*) một bác sĩ chuyên khoa về giải thích các hình chụp X-quang để chẩn đoán các rối loạn.

radiology /'reidɪələdʒɪ/ *n.* the branch of medicine concerned with the use of radiation, including X-rays, and radioactive substances in the diagnosis and treatment of disease. See also radiotherapy. Compare radiography.

bức xạ học (*dt*) ngành y học liên quan đến việc dùng các bức xạ, bao gồm cả X-quang, và các chất phóng xạ để chẩn đoán và điều trị bệnh. Cũng xem bức xạ liệu pháp. So sánh với phép chụp X-quang.

radionecrosis *n.* necrosis (death) of tissue, most commonly bone, whose ability to heal has been markedly reduced by radiotherapy for a tumour. It is easily induced by injury or surgery (such as tooth extraction) after irradiation.

hoại tử do bức xạ (*dt*) hoại tử (chết) mô, thường nhất là xương, vì khả năng lành bị giảm rõ rệt do xạ trị một khối u. Hoại tử rất dễ xảy ra do tổn thương hay phẫu thuật (như nhổ răng) sau khi chiếu xạ.

radio-opaque /'reidɪəʊ əʊ'peɪk/ *adj.* having the property of absorbing, and therefore being opaque to, X-rays. Radio-opaque materials, many of them containing iodine, are used as contrast media in radiography (see diiodone, iopanoic acid). Barium salts are also radio-opaque and used in barium 'meals' and enemas for the investigation of the digestive tract by X-rays.

có tính cản quang (*tt*) có tính chất hấp thụ tia X, vì thế sẽ bị mờ đi khi chụp X-quang. Các chất cản quang có nhiều loại

chứa Iodine, được dùng cản quang khi chụp X-quang (xem diiodone, iopanoic acid). Các muối baryum cũng có tính cản quang nên được dùng làm thực ăn hay thử rửa để điều nghiên X-quang đường tiêu hóa.

radio pill /'reidʒən pɪl/ *n.* a capsule containing a miniature radio transmitter that can be swallowed by a patient. During its passage through the digestive tract it transmits information about internal conditions (acidity etc.) that can be monitored by means of a radio receiver near the patient.

viên thuốc radio một viên nang có chứa một may phát radio rất nhỏ để bệnh nhân nuốt vào. Trong khi đi qua đường tiêu hóa, viên này sẽ truyền đi các thông tin về tình trạng bên trong (như độ acid, v.v.) để một may thu dắt gần bệnh nhân tiếp nhận và kiểm tra.

radioscopy /'reidʒəskoʊpi/ *n.* examination of an X-ray image on a fluorescent screen (see fluoroscope).

phép soi X-quang (*dt*) xem xét một hình ảnh là X trên một màn huỳnh quang (xem soi huỳnh quang).

radiosensitive /'reidʒə'sensɪtɪv/ *adj.* describing certain forms of cancer cell that are particularly susceptible to radiation and are likely to be dealt with successfully by radiotherapy.

cảm thụ bức xạ (*dt*) mô tả một số dạng tế bào ung thư đặc biệt mẫn cảm với bức xạ và có nhiều khả năng chữa trị được bằng bức xạ liệu pháp.

radiosensitizer /'reidʒə'sen्टɪsaɪzaɪzər/ *n.* a substance that increases the sensitivity of cells to radiation. The presence of oxygen and other compounds with a high affinity for electrons will increase radiosensitivity.

chất gây cảm thụ bức xạ (*dt*) một chất làm tăng tính mẫn cảm của các tế bào với bức xạ. Oxy và các hợp chất khác có ai lực cao với các electron sẽ làm tăng tính cảm thụ bức xạ.

radiotherapy /'reidʒəθe'rapɪ/ *n.* the treatment of disease with penetrating ra-

diation, such as X-rays, beta rays, or gamma rays, which may be produced by machines or given off by radioactive isotopes. Beams of radiation may be directed at a diseased part from a distance (see telecurietherapy), or radioactive material, in the form of needles, wires, or pellets, may be implanted in the body. Many forms of cancer are destroyed by radiation, the chief problem being the risk of damage to normal tissues.

bức xạ liệu pháp (*xạ trị*) (*dt*) chữa bệnh bằng bức xạ xuyên thấu như các tia X, tia beta, hay tia gamma, phát ra từ các may hay các chất đồng vị phóng xạ. Các chùm bức xạ có thể hướng về một bộ phận bệnh từ xa (xem liệu pháp radium từ xa), hay từ các vật liệu phóng xạ dưới dạng kim dây kim loại, hay viên ép, có thể cấy trong cơ thể. Nhiều dạng ung thư bị các bức xạ tiêu diệt vẫn để chính là nguy cơ gây tổn hại cho các mô bình thường.

radium /'reidʒəm/ *n.* a radioactive metallic element that emits alpha and gamma rays during its decay into other elements. The gamma radiation is employed in radiotherapy for the treatment of cancer. Because radon, a radioactive gas, is released from radium, the metal must be enclosed in gas-tight containers during use. Radium is stored in lead-lined containers, which give protection from the radiation. Symbol: Ra. See also thorium-X.

(*dt*) một nguyên tố kim loại phóng xạ phát ra các tia alpha và gamma trong khi phân hủy thành các nguyên tố khác. Bức xạ gamma dùng trong liệu pháp bức xạ để chữa ung thư. Vì radium sản sinh ra radon là một chất hơi phóng xạ, kim loại này phải được giữ trong bình chứa kín hơi trong khi sử dụng. Radium được giữ trong những vật chứa có lót chì để bảo vệ bức xạ không thoát ra ngoài. Ký hiệu: Ra. Cũng xem thorium-X.

radius /'reidʒəs/ *n.* the outer and shorter bone of the forearm (compare ulna). It partially revolves about the ulna, permitting pronation and supination of the hand. The

head of the radius articulates with the humerus. The lower end articulates both with the scaphoid and lunate bones of the carpus (wrist) and with the ulna (via the *ulnar notch* on the side of the bone). **radial** adj.

xương quay (dt) xương ngắn hơn ở phía ngoài cánh tay trước (so sánh với xương trụ). Xương này quay một phần quanh xương trụ, giúp cho bàn tay có thể ngửa lên hay up lại. Đầu xương quay khớp với xương cánh tay*, đầu dưới khớp với cả hai xương thuyền và xương bán nguyệt của nhóm xương cổ tay*, và với xương trụ (qua lỗ trù ở bên xương trụ). **radial** (ft).

radix /'reɪdɪks/ n. see root

gốc rễ (dt) xem rễ.

radon /'reɪdən/ n. a radioactive gaseous element that is produced during the decay of radium. Sealed in small capsules called *radon seeds*, it is used in radiotherapy for the treatment of cancer. It emits alpha and gamma radiation. Symbol: Rn.

(dt) một nguyên tố khí phóng xạ sản sinh trong quá trình phân hủy radium*. Radon được gắn kín trong những nang nhỏ gọi là hạt radon để dùng trong bức xạ trị liệu các bệnh ung thư. Radon phát ra các bức xạ alpha và gamma. Ký hiệu: Rn.

rale /rɔ:l/ n. see crepitation

tiếng ran (dt) xem tiếng lạo xao.

Ramsay Hunt syndrome /'ræmzi/

nhứt (syndrome) /'sɪndrəʊm/ a form of herpes zoster affecting the facial nerve, associated with facial paralysis and loss of taste. It also produces pain in the ear and other parts supplied by the nerve.

hội chứng Ramsay Hunt một dạng herpeszoster* (zone) tác động tới dây thần kinh mặt, kết hợp với liệt mặt và mất vị giác. Cũng có đau ở tai và ở các bộ phận khác do dây thần kinh này cung cấp.

Ramstedt's operation see pyloromyotomy

thủ thuật Ramstedt xem rach co mòn vi.

ramus n. (pl. *rami*) 1. a branch, especially of a nerve fibre or blood vessel. 2. a thin process projecting from a bone, e.g. the rami of the mandible.

nhánh (dt) 1. một nhánh, đặc biệt của một sợi thần kinh hay một mạch máu. 2. một nắp nhỏ nhô ra khỏi một xương, thí dụ các nhánh xương hàm.

randomized controlled trial

/'rændəmɪzɪd'kɔ:ntrold'traɪəl/ see intervention study.

thử ngẫu nhiên có kiểm soát Xem nghiên cứu can thiệp.

random sample /'rændəm'samppl/ a subgroup of a large population (the so-called *universe*) selected by a random process ensuring that each member of the universe has an equal chance of being included in the sample. It is sometimes stratified so that separate samples are drawn from each of several layers of the universe, usually on the basis of age, sex, and social class.

chọn ngẫu nhiên một phần nhóm của một quần thể lớn (được gọi là toàn thể) được chọn lọc bằng tiến trình ngẫu nhiên, đảm bảo rằng mỗi thành viên của toàn thể có cơ may như nhau trong việc được chọn làm mẫu. Đôi khi có chọn mẫu theo tầng, lấy các mẫu riêng biệt từ mỗi trong nhiều lớp của toàn thể, thường trên cơ sở tuổi, phái tính, và tầng lớp xã hội.

ranula n. a cyst found under the tongue formed when the duct leading from a salivary or mucous gland is obstructed and distended.

u nhai (dt) một nang ở dưới lưỡi, lạo nên khi ống dẫn của một tuyến nước bọt hay tuyến nhầy bị tắc và căng lên.

raphe n. a line, ridge, seam, or crease in a tissue or organ, especially the line marking the junction of two embryologically distinct parts that have fused to form a single structure in the adult. For example, the *raphe of the tongue* is the furrow that passes down the centre of the dorsal surface of the

tongue.

dương dan (dt) một dương. lắn gợn, dương nói hay nắp nhăn, đặc biệt dương đánh dấu nơi tiếp giáp của hai bộ phận riêng biệt trong phổi đã hàn lại với nhau để tạo thành một cấu trúc duy nhất ở người trưởng thành. Thị dụ dương dan lưỡi là ranh giữa ở mặt lung lưỡi.

rarefaction /rɪə'refɪkʃn/ n. thinning of bony tissue sufficient to cause decreased density of bone to X-rays, as in osteoarthritis.

(suz) **loãng** (dt) mô xương bị loãng dù để gây giảm độ dày khi chụp X-quang như trong viêm xương khớp.

rash /ræʃ/ n. a temporary eruption on the skin, usually typified by reddening - either discrete red spots or generalized reddening - and itching. A rash may be a local skin reaction or the outward sign of a disorder affecting the body. Rashes commonly occur with infectious diseases, such as chickenpox and measles.

ngoại ban (dt) phát ban tạm thời trên da diễn hình, thường bị đỏ - các chấm đỏ rát hay đỏ cả vùng và ngứa. Ngoại ban có thể là phản ứng da cục bộ hay là dấu hiệu bên ngoài của một rối loạn tác động đến cơ thể. Ngoại ban thường thấy trong các bệnh nhiễm như thủy đậu hay sởi.

raspatory n. a filelike surgical instrument used for scraping the surface of bone (see illustration).

dụng cụ nạo xương (dt) một dụng cụ phẫu thuật giống như cái giữa dùng nạo bỏ mết xương.

rat-bite fever (sodokosis) /'reθəbɛt/ -itis/ a disease, contracted from the bite of a rat, due to infection by either the bacterium *Spilillum minus*, which causes ulceration of the skin and recurrent fever, or by the fungus *Streptobacillus moniliformis*, which causes inflammation of the skin, muscular pains, and vomiting. Both infections respond well to penicillin.

sốt chuột cắn (bệnh sodoku) m. 1

bệnh mắc phải khi bị chuột cắn, do bị nhiễm vi trùng *spilillum minus* gây loét da và sốt hồi qui, hay nhiễm nấm *Streptobacillus moniliformis* gây viêm da, đau cơ, và nôn. Cả hai loại nhiễm đều đáp ứng tốt với penicillin.

rationalization /rɪ'æʃnəlai'zeɪʃn/ n. (in psychiatry) the explanation of events or behaviour in terms that avoid giving the true reasons. For example, a patient may explain not going to a party in terms of being too tired whereas he did not go because he was afraid of meeting new people.

hợp lý hóa (dt) (trong tâm thần học) giải thích các sự kiện hay cách cư xử theo cách nào đó để tránh đưa ra lý do thực sự. Thị dụ một bệnh nhân giải thích rằng không đi da hời vì qua mệt trong khi người này khêng đi vì sợ gặp những người mới.

rauwolfia n. the dried root of the shrub *Rauwolfia serpentina*, which contains several alkaloids, including reserpine. *Rauwolfia* and its alkaloids lower blood pressure and depress activity of the central nervous system. They were formerly used as tranquilizers in the treatment of mental illness but have been replaced by more effective and reliable drugs. *Rauwolfia* is still sometimes used to lower blood pressure.

(dt) rễ khô của cây *Rauwolfia serpentina* có chứa nhiều alkaloid, bao gồm reserpine. *Rauwolfia* và các alkaloid của nó làm giảm huyết áp, và giảm hoạt động của hệ thần kinh trung ương. Trước đây *rauwolfia* được dùng như một thuốc an thần để chữa trị các bệnh tâm trí, nhưng đã được thay thế bằng các thuốc công hiệu hơn và đáng tin hơn. *Rauwolfia* đôi khi vẫn còn dùng hạ huyết áp.

Raynaud's disease a condition of unknown cause in which the arteries of the fingers are unduly reactive and enter spasm (angiospasm or vasospasm) when the hands are cold. This produces attacks of pallor, numbness, and discomfort in the fingers. A similar condition (Raynaud's phenomenon) may result from arteriosclerosis.

collagen diseases, ingestion of ergot derivatives, or the frequent use of vibrating tools. Gangrene or ulceration of the finger tips may result from lack of blood to the affected part. Warm gloves and antispasmodic drugs (such as phenoxybenzamine) may relieve the condition. In unresponsive cases, 'sympathectomy' is of value.

bệnh Raynaud (tình trạng các động mạch ngón tay không rõ vì nguyên nhân nào) có phản ứng quá mức và bị co thắt (co thắt mạch) khi tay lạnh. Điều này gây ra cơn xanh tái tê, và khó chịu ở các ngón tay. Một tình trạng tương tự (hiện tượng Haynaud) cũng thấy khi bị xô vào động mạch các bệnh collagen, nuốt phải cao đắn chất của ga, hay khi thường xuyên dùng các dụng cụ gây rung động. Có thể bị hoại thư hay loet các đầu ngón tay do thiếu máu ở phần bị ảnh hưởng. Dùng gang tay ấm và các thuốc chống co thắt (như phenoxybenzamine) có thể giảm được tình trạng này. Với các ca không đáp ứng, chữa bằng cách cắt dây thần kinh giao cảm.

reaction formation /ri'ækʃən'fɔrməشن/ (in psychoanalysis) a 'defence mechanism by which unacceptable unconscious ideas are replaced by the opposite conscious attitude. For instance, a man might make an ostentatious show of affection to a person for whom he has an unconscious hatred.'

tạo phản ứng (trong phân tâm học) một cơ chế bảo vệ* trong đó các ý tưởng không chấp nhận được trong tiềm thức được thay bằng những thái độ có ý thức ngược lại. Thị dụ một người có thể tỏ ra có tình cảm rõ rệt với một người khác nhưng trong tiềm thức lại không ưa gì người này.

reactive /ri'æktyiv/ adj. describing mental illnesses that are precipitated by events in the psychological environment. For example, reactive depression is distinguished in this way from 'endogenous depression' (do) **phản ứng** (H) mô tả các bệnh tâm lý do các biến cố trong môi trường tâm lý

thúc đẩy xảy ra. Thị dụ trầm cảm do phản ứng khác với trầm cảm nội sinh ở điểm này.

reagin n. a type of 'antibody' formed against an allergen, that has special affinity for cell membranes and remains fixed in various tissues. Subsequent contact with the allergen causes damage to the tissue when the antigen-antibody reaction occurs. The damaged cells, particularly 'mast cells', release histamine and serotonin, which are responsible for the local inflammation of an allergy or the very severe effects of anaphylactic shock (see anaphylaxis). Reagins belong to the IgE class of 'immunoglobulins'.

'điều một loại kháng thể' tạo ra để chống lại một dị ứng nguyên. Kháng thể này có ái lực đặc biệt với các màng tế bào và giữ cố định trong nhiều mô. Khi tiếp xúc với kháng nguyên trong lần sau, phản ứng kháng nguyên-kháng thể sẽ gây tổn hại mô. Các tế bào bị tổn hại, đặc biệt các 'tế bào' sẽ phong thích ra histamine và serotonin. Các chất này chịu trách nhiệm về phản ứng viêm cục bộ trong dị ứng hay các tác động rất nghiêm trọng của sốc phản vệ (xem phản vệ). Reagin thuộc nhóm IgE trong các globulin miễn dịch'.

reamer /'ri:əmər/ n. an instrument used in endodontics to prepare the walls of the root canal.

dao khoét (dt) một dụng cụ dùng trong bệnh học nôi khoa răng miệng' để chuẩn bị thành một ống chân răng.

receptaculum n. the dilated portion of a tubular anatomical part. The receptaculum (or cisterna) chyli is the dilated end of the thoracic duct, into which lymph vessels from the lower limbs and intestines drain.

bể (dt) phần nở ra của một cấu trúc giải phẫu hình ống. Bể (hay bồn) dương chắp là phần nở ra của đoạn cuối ống ngực, nơi các mạch bạch huyết từ các chi dưới và ruột chảy tới.

receptor /ri'septər/ n. a cell or group of cells specialized to detect changes in the environment and trigger impulses in the

sensory nervous system All sensory nerve endings act as receptors, whether they simply detect touch, as in the skin, or chemical substances, as in the nose and tongue, or sound or light, as in the ear and eye. See exteroceptor, interoceptor, mechanoreceptor, proprioceptor.

thụ thể (dt) một tế bào hay một nhóm tế bào nguyên hóa để phát hiện những thay đổi trong môi trường và gây phát các xung tác trong hệ thần kinh cảm giác. Tất cả các mui thần kinh cảm giác đều hoạt động như những thụ thể, chúng có thể chỉ phát hiện cảm giác sờ như ở da, hay phát hiện những hóa chất như trong mũi và lưỡi, hoặc ánh sáng và ánh sang như trong tai và mắt. Xem ngoài thụ thể, nội thụ thể, thụ thể cơ học, thụ thể bản thể.

recess /ri'sesəs/ n. (in anatomy) a hollow chamber or a depression in an organ or other part.

hởm, hõ (dt) (trong giải phẫu học) một phòng rộng hay một chỗ lõm trên một cơ quan hay bộ phận khác *

recessive /ri'sesiv/ adj. describing a gene (or its corresponding characteristic) whose effect is shown in the individual only when its allele is the same. Compare dominant, -**recessive** n.

liết (t) mô tả một gen (hay đặc tính tương ứng với gen này) chỉ biểu lộ trên một cá thể khi hai gen trên allele như nhau. So sánh với trời. -**recessive** (dt)

recipient /ri'sipient/ n. a person who receives something from a "donor", such as a blood transfusion or a kidney transplant.

người tiếp nhận (dt) một người nhận một điều gì do do bác sĩ thực hiện, thí dụ người được truyền máu hay ghép thận.

record linkage /'rekɔ:d 'lɪŋkɪdʒ/ the means by which information about health events from several different sources (e.g. hospital attendance, vaccination, and consultation with general practitioners) are all related to a specific individual in a common file or more usually a computerized record. This contrasts with data in which events

only are recorded (see Hospital In-Patient Enquiry) and two separate individuals treated for the same disease cannot distinguished from one individual treated on two separate occasions.

tiền hợp hồ sơ ghi nhận các thông tin về những sự kiện sức khỏe từ nhiều nguồn khác nhau (thí dụ nhập viện, tiêm chung, hay khám bệnh với các bác sĩ da khoa) nhưng đều liên quan đến một người trong một hồ sơ chung hay thường hơn trong may điện toán. Điều này ngược lại với việc chỉ ghi nhận những sự kiện (xem Điều tra bệnh nhân nói trứ) trong đó hai cá thể riêng biệt cũng được chữa trị một bệnh không phân biệt được với trường hợp một cá thể được chữa trị trong hai lần khác nhau.

recrudescence /ri:kru'desns/ n. a fresh outbreak of a disorder in a patient after a period during which its signs and symptoms had died down and recovery seemed to be taking place.

tái diễn (dt) một cơn rối loạn mới ở một bệnh nhân sau một thời gian không có dấu hiệu hay triệu chứng và có vẻ đã bình phục.

recruitment /ri'krju:mənt/ n. 1. (in physiology) the phenomenon whereby an increase in the strength of a stimulus or repetition of the stimulus will stimulate increasing numbers of nerve cells to respond 2. the *loudness recruitment* test, a test of hearing used to distinguish deafness due to disease of the 'cochlea' (in the inner ear) from other causes of deafness. In cochlear deafness, while quiet sounds are heard with difficulty in the deaf ear compared with the normal one, louder sounds are heard equally well in both ears.

tăng lực (dt) 1. (trong sinh lý học) hiện tượng tăng số tế bào thần kinh đáp ứng khi tăng cường độ kích thích hay lặp lại kích thích. 2. thử nghiệm tăng lực âm thanh: thử nghiệm nghe, dùng phân biệt điếc do bệnh ở óc tai" (trong tai trong) với các nguyên nhân điếc khác, Khi bị điếc do óc tai, các âm nhỏ nghe rất khó khăn trong tai điếc so

và ta bình thường nhưng các âm ion hơn tại ngay đây đều như nhau trong cả hai tai.

recto- (recto-) prefix denoting the rectum.

Examples *rectouterine* (relating to the rectum and womb); *rectovesical* (relating to the rectum and bladder).

neph dâu ngay chí trục trắng. Thị dụ: *rectouterine* (liên quan đến trục trắng và tử cung); *rectovesical* (liên quan đến trục trắng và bàng quang).

rectocoele n. see proctocele

thoát vị trực tràng (dt) xem phần 'dịch chữ proctocele'.

rectosigmoid n. the region of the large intestine around the junction of the sigmoid colon and the rectum.

trục trắng-sigma (dt) vùng ruột già quanh nơi tiếp hợp của đại tràng sigma và trực tràng.

rectum/ 'rekjʊm/ n. the terminal part of the large 'intestine', about 12 cm long, which runs from the sigmoid colon to the anal canal. Faeces are stored in the rectum before defecation. -*rectal* adj.

trục trắng (dt) phần tần cung của ruột già, dài khoảng 12cm, chạy từ đại tràng sigma tới ống hậu môn. Phần được chứa trong trực tràng trước khi bài tiết. -*rectal* (t)

rectus n. any of several straight muscles. The *rectus muscles of the orbit* are some of the extrinsic 'eye' muscles. *Rectus abdominis* is a long flat muscle that extends bilaterally along the entire length of the front of the abdomen. The rectus muscles acting together serve to bend the trunk forwards; acting separately they bend the body sideways. The *rectus femoris* forms part of the 'quadriceps'.

cơ thẳng (dt) bất kỳ cơ nào trong số nhiều cơ thẳng. Cơ thẳng ở mắt là một số cơ mắt ngoài. Cơ thẳng bụng là một cơ dẹp dài chạy dọc hai bên dọc theo toàn bộ chiều dài ở mặt trước bụng. Các cơ thẳng cũng hoạt động với nhau dùng cùi người về phía trước, khi hoạt động riêng rẽ chúng sẽ

nghiêng người về một bên. Cơ thẳng dài là một phần của cơ tử dẫu'.

recurrent/ rɪ'kʌrənt/ adj. (in anatomy) describing a structure, such as a nerve or blood vessel, that turns back on its course, forming a loop.

tai hồi (t) (trong giải phẫu học) mô tả một cấu trúc, như một dây thần kinh hay mạch máu, đang đi lối bỗng quay trở lại và tạo thành một quai.

red blood cell/ red blood cell/ see erythrocyte.

hồng huyết cầu xem hồng cầu.

redia n. (pl. *rediae*) the third-stage larva of a parasitic 'fluke'. Rediae develop within the body of a freshwater snail and undergo a process of asexual reproduction, giving rise to many fourth-stage larvae called 'cercariae'. See also miracidium, sporocyst.

(dt) ấu trùng giai đoạn ba của san lá ký sinh. Các redia phát triển trong cơ thể một loài ốc nước ngọt và sẽ sinh sản vô tính, tạo nên nhiều ấu trùng giai đoạn bốn gọi là cercaria'. Cũng xem miracidium, sporocyst.

reduction/ rɪ'dʌkʃn/ n. (in surgery) the restoration of a displaced part of the body to its normal position by manipulation or operation. The fragments of a broken bone are reduced before a splint is applied; a dislocated joint is reduced to its normal seating, or a hernia is reduced when the displaced organ or tissue is returned to its usual anatomical site.

hồi vị (dt) (trong phẫu thuật) đặt trở lại vị trí bình thường một bộ phận cơ thể bị dời chỗ bằng thủ thuật hay thao tác. Các mảnh xương giàn được hồi vị trước khi đặt nẹp; một khớp bị trật cần được hồi vị (nhập lại); hồi vị một thoát vị là đặt cơ quan hay mô bị dời chỗ trở lại vị trí giải phẫu bình thường.

reduction division/ rɪ'dʌkʃn di'veɪʒn/ the first division of 'meiosis', in which the chromosome number is halved. The term is sometimes used as a synonym for the

whole of meiosis

gian phán giam nhiễm *tần* – phán chia dầu trên trong giam phán; giảm só nhiễm sắc thể xuống còn một nửa. Từ này chỉ khi dùng chỉ toàn bộ tiến trình giam phán.

reduplication /ri'djʌplɪkəʃn/ *n.* doubling of the heart sounds which may be heard in healthy individuals and shows variation with respiration due to slightly asynchronous closure of the heart valves.

tập âm (*dt*) âm tim đôi, có thể nghe thấy ở người mạnh khỏe không tương ứng với số心跳 do các van tim đóng lại hơi không đồng bộ.

reduviid *n.* any one of a group of winged insects (Reduviidae) whose mouthparts - adapted for piercing and sucking - take the form of a long proboscis that is tucked beneath the head when not in use. Some South American genera, notably *Panstrongylus*, *Rhodnius*, and *Triatoma* - the kissing bugs, are nocturnal bloodsucking insects that transmit the parasite causing 'Chagas' disease in man.

rệp reduviid (*dt*) bất kỳ loài nào trong nhóm côn trùng có cánh thuộc họ Reduviidae, có các phụ bộ miệng được chuyên hóa để chích và hút, tạo thành một vòi dài dài dưới đầu khi không sử dụng. Một số giống ở Nam Mỹ, nhất là *Panstrongylus*, *Rhodnius* và *Triatoma* - gọi là rệp hòn, là côn trùng hút máu ban đêm, có thể truyền ký sinh trùng gây bệnh Chagas' cho người.

Reduvius *n.* a genus of predatory blood-sucking reduviid bugs. *R. personatus*, widely distributed in Europe, normally preys upon insects but occasionally attacks man. Its bite causes various allergic symptoms, including rash (see also urticaria), nausea, and palpitations.

(*dt*) một giống rệp reduviid hút máu ăn mồi. Loại *R. personatus* phân bố rộng ở châu Âu, bình thường săn mồi côn trùng nhưng ngẫu nhiên có thể tấn công người. Vết rệp đôi sẽ gây nhiều triệu chứng dị ứng, gồm

ngoài ban (cũng xem may day), buồn nôn, và hồi hộp.

referred pain (synalgia) /rɪ'refɪd peɪn/ pain felt in a part of the body other than where it might be expected. An abscess beneath the diaphragm, for example, may cause a referred pain in the shoulder area, while heart disorders may cause pain in the left arm and fingers. The confusion arises because sensory nerves from different parts of the body share common pathways when they reach the spinal cord.

dau liên quan (cũng đau) đau thấy ở một bộ phận cơ thể khác hơn ở nơi đang bị đau. Thí dụ một áp xe dưới móng hoành có thể gây đau liên quan ở vùng vai trong khi các rối loạn tim có thể gây đau ở cánh tay trái và các ngón tay. Tình trạng lần lữa này xảy ra và các sợi thần kinh cảm giác từ các bộ phận khác nhau trong cơ thể có chung một đường đi khi tới dây cáp sống.

reflex /'rifleks/ *n.* an automatic or involuntary activity brought about by relatively simple nervous circuits, without consciousness being necessarily involved. Thus a painful stimulus such as a pinprick will bring about the reflex of withdrawing the finger before the brain has had time to send a message to the muscles involved. See conditioned reflex, patellar reflex, plantar reflex.

phản xạ (*dt*) một hoạt động tự động hay không chủ ý do một vòng thần kinh tương đối đơn giản gây ra mà không nhất thiết liên quan đến ý thức. Như vậy một kích thích đau như kim chích sẽ gây ra phản xạ rút ngón tay lại trước khi não có thời gian gửi thông tin đến các cơ liên hệ. Xem phản xạ co điều kiện, phản xạ bành che, phản xạ bắn chân.

reflex arc /'rifleks ɔ:k/ the nervous circuit involved in a reflex, being at its simplest a sensory nerve with a receptor, linked at a synapse in the brain or spinal cord with a motor nerve, which supplies a muscle or gland (see illustration). In a simple reflex (such as the 'patellar reflex') only

two neurones may be involved, but in other reflexes there may be several interneurones in the arc.

cung phản xạ vòng thần kinh liên quan trong một phản xạ, ở dạng đơn giản nhất là một sợi thần kinh cảm giác với một thuỷ thể, nói với một hiệp hợp trong não hay dây cột sống với một dây thần kinh vận động cung cấp cho một cơ hay tuyến (xem hình). Trong một phản xạ đơn giản (như phản xạ bắn ché) chỉ có hai neuron liên quan, nhưng trong những phản xạ có thể có nhiều neuron trung gian trong cung phản xạ.

reflux /'rɪfləks/ n. a backflow of liquid, against its normal direction of movement. See also (reflux) oesophagitis, vesicoureteric reflux.

hồi lưu (dt) tình trạng một chất lỏng chảy ngược lại hướng chuyển động bình thường. Cũng xem viêm thực quản (hồi lưu), hồi lưu bàng quang niệu-quán.

refraction /rɪ'frækʃn/ n. 1. the change in direction of light rays when they pass obliquely from one transparent medium to another, of a different density. Refraction occurs as light enters the eye, when it passes from air to the media of the eye, i.e. cornea, aqueous humour, lens, and vitreous humour, to come to a focus on the retina. Errors of refraction, in which light rays do not come to a focus on the retina due to defects in the refracting media or shape of the eye-ball, include astigmatism and long-sightedness; short-sightedness. 2. determination of the power of refraction of the eye. This gives the degree to which the eye differs from normal, which determines whether or not the patient needs glasses and, if so, how strong they should be.

khúc xạ (dt) 1. sự đổi hướng các tia sáng khi đi xiên qua từ một môi trường trong suốt này đến một môi trường trong suốt khác có tỷ trọng khác nhau. Sự khúc xạ xảy ra khi ánh sáng đi vào mắt, tức khi đi từ không khí vào trong các môi trường của mắt như giác mạc, thủy dịch, thủy tinh thể và pha lê dịch, để đến hồi tụ trên võng

mạc. Những sai lầm về khúc xạ trong đó các tia sáng không đi đến một tiêu điểm trên võng mạc do các khuyết tật ở môi trường khúc xạ hay do hình dạng của nhân cầu, gồm loạn thị, viễn thị, và cận thị. 2 xác định lực khúc xạ của mắt. Điều này sẽ cho thấy độ khác biệt của mắt so với mắt thường, như vậy sẽ xác định được bệnh nhân có cần mang kính hay không, và nếu phải mang kính, sẽ mang kính mạnh tới đâu.

refractometer n. see optometer

khúc xạ kế (dt) xem phần đích chữ optometer.

refractory /rɪ'fræktɔːri/ adj. Unresponsive, applied to a condition that fails to respond satisfactorily to a given treatment.

chống kháng (tl) không đáp ứng dùng cho một tình trạng không đáp ứng thỏa đáng với một liệu pháp ổn định.

refractory period /rɪ'fræktoʊrɪ pəriəd/ (in neurology) the time of recovery needed for a nerve cell that has just transmitted a nerve impulse or for a muscle fibre that has just contracted. During the refractory period a normal stimulus will not bring about excitation of the cell, which is undergoing repolarization.

thời kỳ chống kháng Thời gian phục hồi cần thiết cho một tế bào thần kinh vừa truyền đi một xung lực thần kinh hay cho một sợi cơ vừa co thắt xong. Trong thời gian chống kháng, một kích thích bình thường sẽ không kích thích được tế bào vi tế bào đang được tái phân cực.

refrigeration /rɪ'frɪdʒə'reɪʃn/ n. lowering the temperature of a part of the body to reduce the metabolic activity of its tissues or to provide a local anaesthetic effect.

tâm lạnh (dt) hạ thấp nhiệt độ của một bộ phận cơ thể để giảm hoạt động chuyển hóa các mô hay để gây ra một tác động gây mê cục bộ.

regimen /'redʒɪmən/ n. (in therapeutics) a prescribed systematic form of treatment, such as a diet, course of drugs, or special

exercises, for curing disease or improving health.

chế độ trị liệu (dt) (trong điều trị học) một dạng chữa trị có hệ thống do bác sĩ chỉ định, như chế độ ăn uống, dùng thuốc, hay luyện tập đặc biệt để chữa bệnh hay cải thiện sức khỏe.

Regional Health Authority

/'ri:dʒənl hælθ'ɔ:təti/ see National Health Service.

Chuyên gia Y tế Vùng xem Sở Y tế Toàn quốc.

regional ileitis see Crohn's disease

viêm hối tràng vùng vùng xem bệnh Crohn

Regional Manpower Committee

/'ri:dʒənl'men:pau:kə'mitɪ/ see manpower committee

Uỷ ban Nhân lực Vùng xem ủy ban nhân lực

Regional Medical Committee

/'ri:dʒənl'medɪkl'kə'mitɪ/ see medical committee.

Uỷ ban y tế vùng xem ủy ban y tế.

Regional Medical Officer /'ri:dʒənl'medɪkl'ofɪsəl/ see community physician

Viên chức y tế Vùng xem bác sĩ công đồng

registrar /'redʒɪ'strər/ n. (in a hospital) an experienced physician or surgeon responsible for the care of a number of patients with the assistance of junior doctors, whom he instructs. A registrar may work with one or more senior surgeons, physicians, or 'consultants'.

bác sĩ hướng dẫn (dt) (trong môi trường viên) một bác sĩ hay bác sĩ phẫu thuật có kinh nghiệm, chịu trách nhiệm chăm sóc một số bệnh nhân với sự giúp đỡ của nhiều bác sĩ phụ tá mà ông thay đổi ta có nhiệm vụ hướng dẫn. Một bác sĩ hướng dẫn có thể làm việc với một hay nhiều bác sĩ trưởng hay bác sĩ trưởng phẫu thuật, hay với các bác sĩ tư vấn'.

regression /'rɪ:grɛʃn/ n. 1 (in psychiatry)

reversion to a more immature level of functioning. The term may be applied to the state of a patient in hospital who becomes incontinent and demanding. It may also be applied to a single psychological function; for example, psychoanalysts speak of the libido regressing to an early stage of development. 2. the stage of a disease during which the signs and symptoms disappear and the patient recovers.

thoái trào (dt) 1. (trong tâm thần học) trở lại mức hoạt động kém trưởng thành hơn. Từ này có thể dùng cho trạng thái một bệnh nhân trong bệnh viện trở nên không kiểm chế được và hay đòi hỏi. Từ này cũng có thể dùng cho một chức năng tâm lý riêng biệt, thí dụ các nhà phân tâm học có thể nói về sự thoái trào 'độc năng' về một giai đoạn phát triển sớm. 2. giai đoạn bệnh khi các dấu hiệu và triệu chứng mất đi và bệnh nhân bình phục.

regurgitation /rɪ:gɜ:rtʃeɪʃn/ n. 1. the bringing up of undigested material from the stomach to the mouth (see vomiting). 2. the flowing back of a liquid in a direction opposite to the normal one, as when blood surges back through a defective valve in the heart after the heart has contracted.

1. **up (ø)** 2. **phản ngược** 1. tình trạng các chất không tiêu hóa trong dạ dày được đưa lên miệng (xem nôn). 2. tình trạng một chất lỏng chảy lại theo hướng ngược với hướng bình thường, như khi máu phun ngược qua một van tim có khuyết tật sau khi tim co bóp.

rehabilitation /rɪ:habɪ'lɪteɪʃn/ 1. (in physical medicine) the treatment of an ill, injured, or disabled patient by massage, electrotherapy, and graduated exercises to restore normal health and functions or to prevent the disability from getting worse. 2. any means for restoring the independence of a patient after diseases or injury, including employment retraining.

phục hồi (dt) 1. (trong y học thể chất) điều trị một bệnh nhân đau bệnh, bị tổn thương hay mất năng lực bằng thoa bóp

diễn liệu pháp, và các luyện tập tăng dần để phục hồi sức khỏe và hoạt động bình thường hay để phòng ngừa sự mất năng lực sé tối tệ hơn 2. bất kỳ phương pháp nào dùng phục hồi tình độc lập của bệnh nhân sau khi bị bệnh hay tổn thương, bao gồm cả tai huân luyện nghề nghiệp

reimplant (replant) vb. to reinsert a tooth into its socket after its accidental or deliberate removal.

cây lại (trồng lại) (dt) đặt lại một răng vào trong ổ sau khi có ý hay tình cờ lấy ra

reinforcement /ri:nfɔ:sment/ n. (in psychology) the strengthening of a conditioned reflex (see conditioning). In classical conditioning this takes place when a conditioned stimulus is presented simultaneously with - or just before - the unconditioned stimulus. In operant conditioning it takes place when a pleasurable event (or *reinforcer*), such as a reward, follows immediately after some behaviour. The *reinforcement schedule* governs how often when such behaviour is rewarded. Different schedules produce different effects on behaviour

cung có (dt) (trong tâm lý học) lâm bén - vùng một phản xạ có điều kiện (xem *tạo điều kiện*). Trong *tạo điều kiện* kinh điển, điều này xảy ra khi kích thích lạo điều kiện được đưa ra cùng với - hay ngay trước - kích thích không điều kiện. Trong *tạo điều kiện* có điều khiển, điều này xảy ra khi một sự kiện gây thích thu (hay tác nhân cung có) như một phản thường được đưa ra ngay sau khi no cù xử. Lịch cung có sẽ ổn định bao nhiêu lần và khi nào cù xử sẽ được tương thường. Khác biệt về lịch cung có sẽ gây ra những hiệu quả khác nhau về cù xử.

Reissner's membrane the membrane that separates the scala vestibuli and the scala media of the "cochlea of the ear".

màng Reissner màng phân chia địa điểm và dĩa giữa của ốc tai.

Reiter's syndrome a disease of men involving diarrhoea, inflammation of the ure-

thra (see *urethritis*) and conjunctiva (see *conjunctivitis*), and arthritis. Horny areas may develop on the skin. The symptoms resemble those of *gonorrhoea*. No causative agent has been positively identified, although a virus may be implicated.

hội chứng Reiter một bệnh ở đàn ông bao gồm tiêu chảy, viêm niệu đạo (xem *viêm niệu đạo*) và kết mạc (xem *viêm kết mạc*), và viêm khớp. Trên da có thể có những vùng sưng. Các triệu chứng giống như khi bị bệnh lâu. Chưa xác định được nguyên nhân, có thể do virus.

relapse /rɪ'læps/ n. a return of disease symptoms after recovery had apparently been achieved or the worsening of an apparently recovering patient's condition during the course of an illness.

tái phát (dt) có lại các triệu chứng bệnh sau khi đã có vẻ bình phục, hay tình trạng bệnh nhân xấu đi sau khi đã có vẻ bình phục.

relapsing fever /rɪ'læpsɪŋ'fi:və/ an infectious disease caused by bacteria of the genus *'Borrelia'*, which is transmitted by ticks or lice and results in recurrent fever. The first episode of fever occurs about a week after infection; it is accompanied by severe headache and aching muscles and joints and lasts 2-8 days. Subsequent attacks are milder and occur at intervals of 3-10 days; untreated, the attacks may continue for up to 12 weeks. Treatment with antibiotics, such as tetracycline or chloramphenicol, is effective

sốt hồi quy một bệnh nhiễm do vi trùng thuộc giống *Borrelia* gây ra. Bệnh do ve hay chấy rận truyền đi và gây sốt hồi quy. Cơn bệnh đầu tiên xảy ra khoảng một tuần sau khi nhiễm, có kèm theo nhức đầu dữ dội, đau cơ và các khớp, và kéo dài trong 2-8 ngày. Những cơn bệnh tiếp theo nhẹ hơn và cách nhau từ 3-10 ngày, nếu không chữa trị, có thể tiếp tục cho tới 12 tuần. Chữa bằng các kháng sinh như tetracycline hay chloramphenicol có công hiệu.

relative analgesia /'relativ

/rɪ'læksənt/ a sedation technique, used particularly in dentistry, in which a mixture of nitrous oxide and oxygen is given. The patient remains conscious throughout the technique is used to supplement local anaesthesia in nervous patients.

giảm đau tương đối một kỹ thuật làm dịu, đặc biệt dùng trong nha khoa, thực hiện bằng cách cấp một hỗn hợp oxy nitơ và oxy. Bệnh nhân vẫn tỉnh táo suốt trong thời gian sau đó. Kỹ thuật này dùng bổ sung cho việc gây mê tại chỗ đối với các bệnh nhân quá lo lắng.

relaxant /rɪ'lækənənt/ n. an agent that reduces tension and strain, particularly in muscles (see muscle relaxant).

chất thư giãn (dt) một tác nhân làm giảm căng và căng thẳng, đặc biệt với các cơ (xem thuốc giãn cơ).

relaxation /rɪ'lækseɪʃn/ n. (in physiology) the diminution of tension in a muscle, which occurs when it ceases to contract; the state of a resting muscle.

thư giãn (dt) (trong sinh lý học) giảm trương lực cơ, xảy ra khi cơ ngừng co, trạng thái của cơ khi nghỉ.

relaxation therapy /rɪ'lækseɪʃnθeəri/

treatpnl treatment by teaching a patient to decrease his anxiety by reducing the tone in his muscles. This can be used by itself to help people cope with stressful situations or as a part of desensitization to specific fears.

tiêu pháp thư giãn điều trị bằng cách chỉ dẫn cho bệnh nhân biết cách giảm lo âu bằng cách giảm trương lực cơ. Điều này tuy nhiên có thể dùng giúp người ta đối phó với các tình huống gây stress hay là một phần của việc giải cảm thư đối với một ám ảnh sợ đặc hiệu.

relaxin n. a hormone, secreted by the placenta in the terminal stages of pregnancy, that causes the neck (cervix) of the womb to dilate and prepares the womb for the action of oxytocin during labour.

(dt) một hormone do nhau thai tiết ra trong

các giai đoạn cuối thai kỳ. Relaxin làm cổ tử cung giãn ra và chuẩn bị tử cung để oxytocin" tác động trong khi sanh.

reline /rɪ'leɪn/ n. the procedure by which the fitting surface of a denture is rebased to make it fit a jaw that has undergone resorption since the denture was originally made. The procedure is often necessary for dentures that were fitted immediately after extraction of the teeth.

chỉnh lại (dt) phương pháp đặt lại mặt khớp của một bộ răng giả để cho vừa với hàm đã bị lão hóa từ khi mới đặt răng giả. Phương pháp này cần thực hiện với các hàm răng giả đặt ngay sau khi nhổ răng.

rem n. roentgen equivalent man: a former unit dose of ionizing radiation equal to the dose that gives the same biological effect as that due to one roentgen of X-rays. The rem has been replaced by the "sievert".

(dt) viết tắt của chữ roentgen equivalent man = liều roentgen tương đương. Đây là đơn vị cũ về liều bức xạ ion hóa có cùng tác động sinh học với một roentgen tia X. Đơn vị rem này đã được thay bằng sievert".

REM /rɪ'pi:em/ rapid eye movement: describing a stage of sleep during which the muscles of the eyeballs are in constant motion behind the eyelids. People woken up during this stage of sleep generally report that they were dreaming at the time.

viết tắt của chữ rapid eye movement = chuyển động mắt nhanh; mô tả trạng thái ngủ" nhưng các cơ nhán cấu vẫn cử động thường xuyên sau mi mắt. Những người thức dậy trong giai đoạn ngủ hay thường cho biết là họ đang nằm mơ.

remedial profession /rɪ'medɪəlprəfə'sʃn/ prəfə'sʃn/ any profession (including occupational therapy, physiotherapy and speech therapy) in which the therapists use their skills to assist those with "handicap to achieve living and working standards as near normal as possible.

tập đoàn điều trị bất kỳ ngành nghề nào (bao gồm liệu pháp nghệ nghiệp,

tiểu pháp sinh lý, và *tiểu pháp ngắn ngủ*) trong đó người điều trị dùng các kỹ năng của mình để giúp những người kém năng lực* đạt được các tiêu chuẩn sống và làm việc càng gần bình thường bao nhiêu càng tốt.

remission /'rɪmɪʃn/ n. a lessening in the severity of symptoms or their temporary disappearance during the course of an illness.
thuyên giảm (dt) giảm mức trầm trọng của các triệu chứng hay tạm thời không còn triệu chứng trong tiến trình bệnh.

remittent fever see fever.

sốt từng cơn xem *sốt*.

remploy n. (in Britain) a nationally financed system of sheltered employment for those with severe 'handicap' in specially designed workshops managed and financed by the Department of Employment. Limited numbers of ablebodies craftsmen are included on the payroll to assist with administration and supervision and also to carry out tasks that would be potentially dangerous for those with handicap. Goods produced (especially furniture and luggage) are sold on the open market.

cơ sở tuyển dụng người kém năng lực (dt) (ở Vương quốc Anh) một tổ chức do nhà nước tài trợ tuyển dụng những người kém năng lực trong các cơ xưởng thiết kế đặc biệt do bộ lao động quản lý và tài trợ. Có một số giới hạn như lành nghề có đầy đủ sức khỏe được cho vào biên chế để là về hành chính và giám sát, và cũng để thực hiện những công đoạn có tiềm năng gây nguy cơ cho những người kém năng lực. Hàng hóa sản xuất ra (đặc biệt đồ gỗ và hành lý) được đem bán trên thị trường tự do.

renal /'rɛnl/ adj. relating to or affecting the kidneys.

(thuộc) thận (rt) liên quan đến hay ảnh hưởng đến các thận.

renal artery /'rɛnl 'a:təri/ either of two large arteries arising from the abdominal aorta and supplying the kidneys. Each

renal artery divides into an anterior and a posterior branch before entering the kidney.

động mạch thận một trong hai động mạch lớn phát sinh từ động mạch chủ bụng và cung cấp cho các thận. Mỗi động mạch thận chia làm hai nhánh trước và sau trước khi đi vào thận.

renal cell carcinoma /'rɛnl sel kɔ:sɪ:kɔ:nɪmə/ see hypernephroma.

ung thư biểu mô tế bào thận xem tăng u thận.

renal tubule (uriniferous tubule)

/'rɛnl 'tju:bjʊl/ the fine tubular part of a nephron, through which water and certain dissolved substances are reabsorbed back into the blood.

tiểu quản thận (tiểu quản niệu) phần ống nhỏ của một nephron qua đó nước và một số chất hòa tan được hấp thu lại vào dòng máu.

reni- (reno-) prefix denoting the kidney.

hiếp đầu ngũ chi thận.

renin /'rɛnɪn/ n. a substance released into the blood by the kidney in response to stress. It reacts with a substrate from the liver to produce 'angiotensin', which causes constriction of blood vessels and thus an increase in blood pressure. Excessive production of renin results in the syndrome of renal hypertension.

(dt) một chất do thận phóng thích vào dòng máu đáp ứng với stress. Renin tác động với một cơ chất ở gan để sản sinh ra angiotensin, chất này làm mạch máu co lại và như vậy sẽ làm tăng huyết áp. Sản sinh renin quá mức sẽ gây ra hội chứng tăng huyết áp do thận.

rennin n. an enzyme produced in the stomach that coagulates milk. It is secreted by the gastric glands in an inactive form, prorennin, which is activated by hydrochloric acid. Rennin converts caseinogen (milk protein) into insoluble casein in the presence of calcium ions. This ensures that the milk remains in the stomach, exposed to protein-digesting enzymes, for as long as

possible. Rennin is present in the largest amounts in the stomachs of young mammals.

(dt) một enzyme sản sinh trong dạ dày để làm đông sữa. Rennin do các tuyến vị tiết ra dưới dạng không hoạt động gọi là tiền rennin, chất này sẽ được hydrochloric acid hoạt hóa khi có các ion calcium. Điều này sẽ giúp cho sữa ở lại trong dạ dày để tiếp cận với các enzyme tiêu hóa protein trong một thời gian lâu nhất. Rennin có số lượng ion nhất trong dạ dày các loại có vú con nhô.

renography /'renɔgrəfi/ n. the radiological study of the kidneys by a 'gamma camera following the intravenous injection of a radioactive substance, which is concentrated and excreted by the kidneys. The radioactive isotope (usually ^{99m}technetium-131) emits gamma rays, which are recorded by the camera positioned over the kidneys. The resultant graph of each kidney gives information regarding function and rate of drainage.

phép chụp thận (dt) nghiên cứu bức xạ học về thận bằng một máy chụp tia gamma sau khi đã chích vào tĩnh mạch một chất phóng xạ, chất này sẽ tập trung ở thận để bài tiết. Chất đồng vị phóng xạ (thường là technetium-131) phát ra các tia gamma, và một máy hình dát trên thận sẽ ghi lại. Hình chụp có được sẽ cung cấp các thông tin liên quan đến hoạt động và tốc độ dẫn lưu.

reovirus n. one of a group of small RNA-containing viruses that infect both respiratory and intestinal tracts without producing specific or serious diseases (and were therefore termed respiratory enteric orphan viruses). Compare echovirus.

(dt) một loại trong nhóm các virus nhỏ có chứa RNA gây nhiễm đường hô hấp và đường ruột nhưng không gây bệnh đặc hiệu hay nghiêm trọng nào, vì thế được gọi là *respiratory enteric orphan virus* (virus nhỏ có đường hô hấp và đường ruột). So sánh với *echovirus*.

replant /ri'plænt/ vb. *sẽ* reimplant.

trồng lại (dt) xem *cấy lại*.

replication /rɪplɪ'keɪʃn/ n. the process by which DNA makes copies of itself when the cell divides. The two strands of the DNA molecule unwind and each strand directs the synthesis of a new strand complementary to itself (see illustration).

sao chép (dt) tiến trình nhờ đó các phân tử DNA làm các bản sao của chính nó khi tế bào phân chia. hai dây bên của phân tử DNA mở ra và mỗi dây điều khiển sự tổng hợp một dây mới bổ sung cho chính nó (xem hình).

repolarization n. the process in which the membrane of a nerve cell returns to its normal electrically charged state after a nerve impulse has passed. During the passage of a nerve impulse a temporary change in the molecular structure of the membrane allows a surge of ions across the membrane (see action potential). During repolarization ions diffuse back to restore the charge and the nerve becomes ready to transmit further impulses. See refractory period.

tái phân cực (dt) tiến trình trở lại trạng thái tích điện bình thường của màng tế bào thần kinh sau khi một xung lực thần kinh đi qua. Trong khi xung lực thần kinh đi qua, cấu trúc màng tế bào sẽ thay đổi tạm thời để dòng ion đi qua màng (xem hoạt động thế). Trong khi tái phân cực các ion sẽ phân tán lại để lập lại điện tích và tế bào thần kinh sẽ sẵn sàng truyền các xung lực tiếp theo. Xem thời kỳ chống kháng.

repositor /ri'pozɪtɔr/ n. an instrument used to return a displaced part of the body - for instance, a prolapsed womb - to its normal position.

dụng cụ hồi vị (dt) một dụng cụ đặt một bộ phận cơ thể đã bị dời chỗ - thí dụ khi tử cung bị sa - trả lại vị trí bình thường.

repression /rɪ'preʃn/ n. (in *psychoanalysis) the process of excluding an unacceptable wish or an idea from conscious

mental life. The repressed material continues to control behaviour and may give rise to symptoms. One goal of psychoanalysis is to return repressed material to conscious awareness so that it may be dealt with rationally.

dồn nén (dt) (*trong phân tâm học*) tiến trình loại trừ một ước muốn hay ý tưởng không chấp nhận được ra khỏi đời sống tinh thần có ý thức. Chất liệu bị dồn nén sẽ tiếp tục kiểm soát cùi xú và có thể gây ra các triệu chứng. Một trong những mục đích của phân tâm học là đưa những chất liệu bị dồn nén trở lại tình trạng nhận thức có ý thức để có thể đối phó được một cách hợp lý.

reproduction rate /ri'prə'dækʃn reɪt/
see fertility rate.

tỷ lệ sinh sản xem phân dịch chữ fertility rate.

reproductive system /ri'prə'dæktyv 'sitem/ the combination of organs and tissues associated with the process of reproduction. In males it includes the testes, vasa deferentia, prostate gland, seminal vesicles, urethra, and penis; in females, it includes the ovaries, Fallopian tubes, womb (uterus), vagina, and vulva. (See illustration).

hệ sinh sản tập hợp các cơ quan và các mô liên quan đến tiến trình sinh sản. Ở phái nam, hệ sinh sản gồm các dịch hoàn, ống dẫn tinh, tuyến tiền liệt, túi tinh, niệu đạo và dương vật; ở phái nữ, hệ này gồm các hoan sào, với Fallope, da con (tử cung), âm đạo, và âm hộ (xem hình).

resection /rɪ'sekʃn/ n. surgical removal of a portion of any part of the body. For example, a section of diseased intestine may be removed and the healthy ends sewn together. A *submucous resection* is removal of part of the cartilage septum (central division) of the nose that has become deviated, usually by injury. *Transurethral resection (TUR, resection of the prostate)* - an operation performed when the prostate gland becomes enlarged - in-

volves removal of the gland through the urethra using an instrument called a *resectoscope*.

cắt đoạn (dt) phẫu thuật cắt bỏ một phần của bất cứ bộ phận cơ thể nào. Thị du cắt bỏ phần ruột bệnh và khâu các đầu lanh lai với nhau. Cắt đoạn ha niêm là lấy đi một phần vách sụn (vách trung tâm) ở mũi đã bị lệch đi, thường do tổn thương. Cắt đoạn qua niệu đạo (cắt đoạn tuyến tiền liệt) thao tác thực hiện khi tuyến tiền liệt bị lớn ra - gồm việc cắt bỏ tuyến qua niệu đạo bằng cách dùng một dụng cụ gọi là ống soi cắt đoạn.

resectoscope n. a type of surgical instrument (an "endoscope") used in resection of the prostate or in the removal of bladder tumours.

ống soi cắt đoạn (dt) một loại dụng cụ phẫu thuật (một ống nội soi) dùng cắt đoạn tuyến tiền liệt hay cắt bỏ các khối u trong bàng quang.

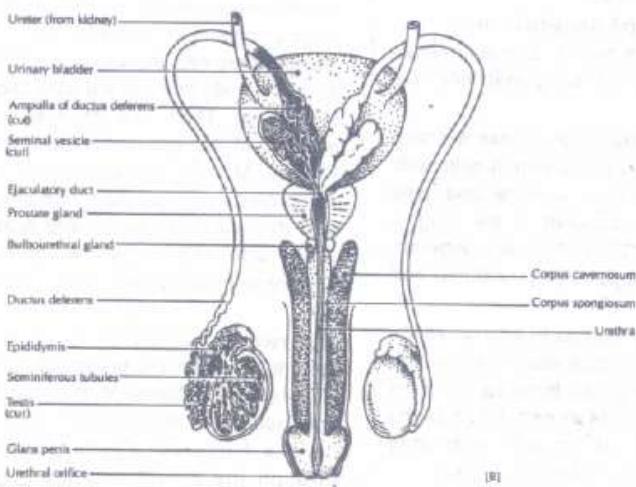
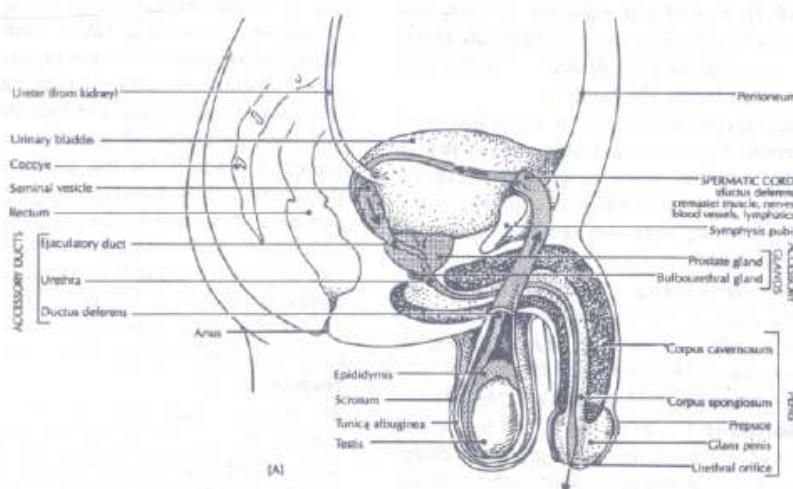
reserpine n. a drug extracted from *rauwolfia* and used to lower high blood pressure and, occasionally, to relieve anxiety. It is administered by mouth or injection; side-effects often include mental depression, nasal congestion, and digestive upsets. Trade name: **Serpasil**.

(dt) một loại thuốc chiết xuất từ *rauwolfia*. dùng hạ huyết áp cao và đôi khi dùng giảm lo âu. Thuốc dùng uống hay chích: tác động phụ thường gồm suy nhược tâm trí, xung huyết mũi, và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: **Serpasil**.

reserve volume /rɪ'zerv 'volum/ the extra volume of air that an individual could inhale or exhale if he is not breathing to the limit of his capacity.

thể tích khí dự trữ thể tích khí có thêm mà một người có thể hít vào hay thở ra nếu người này chưa thở tới giới hạn khả năng.

residual volume /ri'zidjoal 'volum/ the volume of air that remains in the lungs after individual has breathed out as much

as he can. This volume is increased in 'emphysema'.

thể tích khí du cản thể tích khí còn lại trong phổi sau khi một người đã thở ra tối mức tối đa có thể được. Thể tích này tăng lên khi bị khí thũng'.

resistance /rɪzɪ'stəns/ *n.* 1. the degree of 'immunity that the body possesses; a measure of its ability to withstand disease. 2. the degree to which a disease or disease-causing organism remains unaffected by antibiotics or other drugs.

tinh dè kháng (*dt*) 1. mức độ miễn dịch của cơ thể: một cách do lượng khả năng chống lại bệnh. 2. mức độ chống lại được các khang sinh hay thuốc khác của một bệnh hay một vi sinh vật gây bệnh.

resolution /rɪ'zɔ:lju:n/ *n.* 1. the stage during which inflammation gradually disappears. 2. the degree to which individual details can be distinguished by the eye, as through a 'microscope'.

1. tiêu độc 2. phân giải (*dt*) 1. giải đoạn viêm dần dần biến đi. 2. mức độ phân biệt được các chi tiết bằng mắt; như qua một kính hiển vi.

resorcinol *n.* a drug that causes the skin to peel. It is applied to the skin in ointments to treat such conditions as acne, and used in hair lotions for dandruff. If the drug is absorbed into the body, it causes underactivity of the thyroid gland (myxoedema) and convulsions.

(*dt*) một loại thuốc làm da bị tróc ra. Thuốc dùng trên da dưới dạng pommat để chữa các tình trạng như trứng cá, và dùng trong thuốc xịt tóc để trị gáu. Nếu hấp thu vào cơ thể, thuốc sẽ làm giảm hoạt động của tuyến giáp (phù niêm) và co giật.

resorption /rɪ'sɔ:pʃn/ *n.* loss of substance through physiological or pathological means.

tiêu tan (*dt*) mất chất cấu tạo do các phương cách vật lý hay bệnh lý.

respiration /rɪ'spa'reɪʃn/ *n.* the process of gaseous exchange between an organism

and its environment. This includes both external respiration, which involves 'breathing', in which oxygen is taken up by the capillaries of the lung 'alveoli' and carbon dioxide is released from the blood, and internal respiration, during which oxygen is released to the tissues and carbon dioxide absorbed by the blood. Blood provides the transport medium for the gases between the lungs and tissue cells. In addition, it contains a pigment, 'haemoglobin', with special affinity for oxygen. Once inside the cell oxygen is utilized in metabolic processes resulting in the production of energy (see ATP), water, and waste materials (including carbon dioxide). See also lung. -respiratory adj.

hô hấp (*dt*) biến trình trao đổi khí giữa một cá thể và môi trường. Điều này gồm cả ngoại hô hấp bao gồm sự thở, trong đó oxy được nhận vào các mao mạch ở phế nang' và carbon dioxide được phóng thích ra khỏi máu, và nội hô hấp, trong đó oxy được phóng thích cho các mô và carbon dioxide được hấp thu vào máu. Máu là môi trường chuyên chở các khí giữa phổi và các tế bào mô. Thêm vào đó, máu còn chứa một sắc tố hemoglobin* có ái lực đặc biệt với oxy. Một khi đã vào trong tế bào, oxy được dùng trong các biến trình chuyển hóa dẫn đến việc sản sinh năng lượng (xem ATP), nước, và các chất thải (gồm cả carbon dioxide). Cũng xem phổi. -respiratory (*dt*).

respirator /'resپɔ:rɪtə/ *n.* 1. a device used to maintain the breathing movements of paralysed patients. In the positive-pressure respirator air is blown into the patient's lungs via a tube passed either through the mouth into the trachea or through a 'tracheostomy'. Air is released from the lungs when the pressure from the respirator is relaxed. The iron lung is a type of respirator in which the patient is enclosed, except for the head, in an airtight container in which the air pressure is decreased and increased mechanically. This

draws air into and out of the lungs, through the normal air passages. The *cuirass respiator* works on a similar principle, but leaves the limbs free. 2. a face mask for administering oxygen or other gas or for filtering harmful fumes, dust, etc.. See also artificial respiration.

1. máy hở hấp 2. mặt nạ thở hay chống hơi độc (dt) 1. một thiết bị dùng giữ các chuyển động thở của những bệnh nhân bị liệt. Trong máy thở áp suất dương, không khí được thổi vào trong phổi của bệnh nhân qua một ống thông từ miệng tai khi quấn hay qua một chỗ rạch khi quấn. Không khí ra khỏi phổi khi áp suất của máy hở hấp được nới lỏng. Phổi sét là một máy thở để bệnh nhân trong một thùng chứa kín hơi (trừ đầu ở bên ngoài) có áp suất không khí giảm hay tăng bằng các phương tiện cơ học. Điều này sẽ giúp không khí đi vào hay thoát ra khỏi phổi qua đường khí bình thường. Máy hở hấp áo giáp cũng hoạt động với nguyên tắc tương tự nhưng các chi được để tự do. 2. một mặt nạ để nhận oxy hay các khí khác hay để lọc các khói cỏ, bụi, v.v. Cũng xem *hở hấp nhân tạo*.

respiratory distress syndrome

/'respi'retɔri di'stre:s 'syndrom/
the condition of a newborn infant in which the lungs are imperfectly expanded. Initial inflation and normal expansion of the lungs requires the presence of a substance ('surfactant) that reduces the surface tension of the air sacs (alveoli). The condition is most common and serious among premature infants (especially between the 32nd and 37th weeks of gestation), in whom 'surfactant is liable to be deficient. Breathing is rapid, laboured, and shallow, and microscopic examinations of lung tissue in fatal cases has revealed the presence of 'hyaline material in the collapsed air sacs. The condition is treated by careful nursing, intravenous fluids, and oxygen, with or without positive pressure by a 'respirator.

hở chứng suy kiệt hở hấp (bệnh

mảng thấu quang) tình trạng một trẻ sơ sinh có phổi nở ra không được hoàn toàn. Để phổi bước đầu phồng lên được và nở ra bình thường cần có một chất (chất giải hoạt bê mặt") làm giảm sức căng bề mặt của các túi khí (phế nang). Tình trạng này thường thấy nhất và nghiêm trọng nhất ở các trẻ sinh sớm (đặc biệt giữa các tuần thứ 32 và 37 của thai kỳ) có nhiều khả năng bị thiếu chất giải hoạt bê mặt. Bệnh nhân thở nhanh, khó nhọc, và không sâu. Xét nghiệm mổ phổi của các trường hợp tử vong trên kính hiển vi cho thấy có các chất "mảng thấu quang" trong các túi khí bị xép. Chữa trị bằng cách chăm sóc kỹ lưỡng, truyền dịch tĩnh mạch, và cấp oxy có thể có hay không có áp suất dương tĩnh trong máy hở hấp.

respiratory quotient (RQ)

/'respi'retɔri 'kwo:ʃn/
the ratio of the volume of carbon dioxide transferred from the blood into the alveoli to the volume of oxygen absorbed into the alveoli. The RQ is usually about 0.8 because more oxygen is taken up than carbon dioxide excreted.
thương số hở hấp tỷ số giữa thể tích carbon dioxide ra khỏi máu trong các phế nang và thể tích oxy hấp thu vào phế nang. RQ thường vào khoảng 0.8 vì có nhiều oxy hấp thu hơn carbon dioxide thải ra.

respiratory syncytial virus (RSV)
a paramyxovirus (see myxovirus) that causes infections of the nose and throat. It is a major cause of bronchiolitis and pneumonia in young children. In tissue cultures infected with the virus, cells merge together to form a conglomerate (*syncytium*).

virus hở bão hở hấp một loài paramyxovirus (xem myxovirus) gây nhiễm ở mũi và họng, là nguyên nhân chính gây ra viêm tiêu phế quản và viêm phổi ở trẻ nhỏ. Khi nuôi cấy mô có nhiễm virus, các tế bào hòa lẫn với nhau tạo thành một kết khối (hợp bào).

respiratory system /'respi'retɔri 'sistəm/
the combination of organs and tissues associated with "breathing. It includes

the nasal cavity, pharynx, larynx, trachea, bronchi, bronchioles, and lungs and also the diaphragm and other muscles associated with breathing movements.

hệ hô hấp tập hợp các cơ quan và mô liên quan đến sự thở. Hệ hô hấp gồm xoang mũi, họng, thanh quản, khí quản, phế quản, các tiêu phế quản và phổi, và cũng gồm cả mô hoành và các cơ khác liên hệ đến chuyển động thở.

response /'ri:sɒn/ n. the way in which the body or part of the body reacts to a stimulus. For example, a nerve impulse may produce the response of a contraction in a muscle that the nerve supplies.

dáp ứng (dt) cách cơ thể hay một bộ phận cơ thể phản ứng với một kích thích. *Thí dụ một xung lực thần kinh có thể sinh ra một đáp ứng co trong cơ do dây thần kinh này cung cấp.*

restiform body a thick bundle of nerve fibres that conveys impulses from tracts in the spinal cord to the cortex of the anterior and posterior lobes of the cerebellum.

thể hình dây một bó dây các sợi thần kinh chuyên chở những xung lực từ những đường trong dây cột sống đến vỏ các thùy trước và thùy sau của tiểu não.

resting cell /'restɪŋ sel/ a cell that is not undergoing division. See interphase.

tế bào nghỉ một tế bào không đang phân chia. Xem gian kỳ.

restoration /rɪ'stɔ:rəʃn/ n. (in dentistry) any type of dental 'filling or crown, which is aimed at restoring a tooth to its normal form, function, and appearance.

phục hồi (dt) (trong nha khoa) bất kỳ kiểu trám răng hay thân răng nào có mục đích phục hồi răng để có lại được hình dạng, chức năng và bá ngoài bình thường

retainer /rɪ'tenər/ n. (in dentistry) 1. a component of a partial denture that keeps it in place. 2. an orthodontic appliance that holds the teeth in position. 3. a component of a bridge that is fixed to a natural tooth.

vòng giữ (dt) (trong nha khoa) 1. một

thành phần của hàm răng giả* từng phần để giữ hàm này tại chỗ. 2. một thiết bị chỉnh hình răng hàm mặt để giữ các răng tại vị trí. 3. một thành phần của cầu răng gắn vào một răng tự nhiên.

retardation /rɪ:tə'deɪʃn/ n. the slowing up of a process. The term *mental retardation* is used as a synonym for mental 'subnormality; it implies that the subnormality is regarded as a delay in development rather than a qualitative defect. *Psychomotor retardation* is a marked slowing down of activity and speech, which can reach a degree where a patient can no longer care for himself. It is a symptom of severe 'depression.

thiếu năng (dt) sự lâm chậm lại một tiến trình. Từ thiếu năng lâm thẩn được dùng đồng nghĩa với dưới bình thường về tâm trí, có nghĩa là sự dưới bình thường được coi như là chậm phát triển hơn là do một khuyết tật bẩm tính. Thiếu năng tâm thẩn - vận động là sự chậm chạp rõ rệt về hành động và ngôn ngữ, có thể tới mức đó bệnh nhân không còn chăm sóc được cho chính mình. Đây là một triệu chứng của trầm cảm* nặng.

retching /'re:tʃɪŋ/ n. repeated unavailing attempts to vomit.

nôn khan (dt) tìm cách nôn nhiều lần nhưng nôn không ra.

rete n. a network of blood vessels, nerve fibres, or other strands of interlacing tissue in the structure of an organ. The rete testis is a network of tubules conducting sperm from the seminiferous tubules of the testis to the vasa efferentia.

mạng lưới (dt) một mạng các mạch máu, sợi thần kinh, hay các dải mô dán nhau trong cấu trúc một cơ quan. Mạng tinh hoàn là một mạng những tiểu quản dẫn tinh trùng từ các tiểu quản sinh tinh trong tinh hoàn đến ống dẫn tinh.

retention /rɪ'tenʃn/ n. inability to pass urine, which is retained in the urine, which is retained in the bladder. The condition may be acute and painful or chronic and painless. The commonest cause is enlarge-

ment of the prostate gland in men, although many other conditions may result in obstruction of bladder outflow. Retention is relieved by catheter drainage of the bladder before dealing with the underlying problem.

bị tiểu (dt) Không có khả năng bài niệu nên nước tiểu bị giữ lại trong bàng quang. Tình trạng này có thể cấp tính và gây đau hay mẩn tính và không đau. Nguyên nhân thường nhất là tuyến tiền liệt bị lớn ra ở phái nam, nhưng nhiều tình trạng khác cũng gây tắc dòng chảy bàng quang. Bị tiểu được giảm đi bằng cách dẫn lưu qua một ống thông bàng quang trước khi giải quyết vấn đề chính.

retention appliance /ri'tenʃən əpləns/ see dental appliance

thiết bị cầm giữ xem thiết bị nha khoa

retention defect /ri'tenʃən 'dɛfɛkt/ (in psychology) a memory defect in which items that have been registered in the memory are lost from storage. It is feature of 'dementia'.

khuyết tật ghi nhớ (trong tâm lý học) một khuyết tật về trí nhớ. Không tồn trữ được các dữ mục đã ghi trong trí nhớ. Đây là một đặc trưng của sa sút trí tuệ.

reticular activating system

/ri'tikjulər 'æktyveɪtɪng 'sistəm/ the system of nerve pathways in the brain concerned with the level of consciousness - from the states of sleep, drowsiness, and relaxation to full alertness and attention. The system integrates information from all of the senses and from the cerebrum and cerebellum and determines the overall activity of the brain and the autonomic nervous system and patterns of behaviour during waking and sleeping.

hệ lưới hoạt hóa một hệ thống các đường thần kinh trong não liên quan đến nước nhận thức - từ các trạng thái ngủ, buồn ngủ và thư giãn đến hoàn toàn tỉnh táo và chú ý. Hệ này tập hợp thông tin từ tất cả các giác quan và từ não và tiểu não.

từ đó xác định toàn bộ hoạt động của não, của hệ thần kinh tự trị, và các kiểu cư xử trong khi đi và ngủ

reticula fibres /ri'tikjulə 'faibrəz/

microscopic, almost nonelastic, branching fibres of connective tissue that join together to form a delicate supportive mesh-work around blood vessels, muscle fibres, glands, nerves, etc. They are composed of a collagen-like protein (reticulin) and are particularly common in lymph nodes, the spleen, liver, kidneys, and muscles

sợi lưới các nhánh rất nhỏ và hår như không dây hồi của các sợi mô liên kết, hợp lại với nhau để tạo thành một mạng lưới đỡ móng quanh các mạch máu, sợi cơ, tuyến sợi thần kinh, v.v... Các sợi này là một protein giống như collagen (reticulin), đặc biệt thường thấy trong các hạch bạch huyết, lách, gan, thận, và các cơ.

reticular formation /ri'tikjulər 'fɔrmeyʃən/

/ri'mju:n/ a network of nerve pathways and nuclei throughout the brainstem, connecting motor and sensory nerves to and from the spinal cord, the cerebellum and the cerebrum, and the cranial nerves. It is estimated that a single neurone in this network may have synapses with as many as 25,000 other neurones.

cấu tạo lưới một mạng lưới các đường và nhân thần kinh suốt trong cuống não, liên kết các sợi thần kinh cảm giác và vận động tới và từ dây cột sống, tiểu não, não, và các dây thần kinh số. Người ta ước đoán rằng chỉ một neuron trong mạng lưới này đã có liên hợp với rất nhiều, có thể tới 25.000 neuron khác.

reticulin n. a protein that is the major constituent of reticular fibres.

(dt) loại protein làm chất cấu thành chính của sợi lưới.

reticulocyte n. an immature red blood cell (erythrocyte). Reticulocytes may be detected and counted by staining living red cells with certain basic dyes that result in the formation of a blue precipitate (reticu-

lum) within the reticulocytes. They normally comprise about 1% of the total red cells and are increased (*reticulocytosis*) whenever the rate of red cell production increases.

hồng cầu lưới (dt) một hồng cầu còn non. Hồng cầu lưới có thể phát hiện và đếm được bằng cách nhuộm các hồng cầu lưới với một số thuốc nhuộm kiêm, tạo thành một chất kết tủa xanh (*reticulum*) trong những hồng cầu lưới. Bình thường có khoảng 1% hồng cầu lưới trong tổng số hồng cầu. Khi tốc độ sản sinh hồng cầu tăng, số hồng cầu lưới cũng tăng (chung tăng hồng cầu lưới).

reticulocytosis *n.* an increase in the proportion of immature red blood cells (reticulocytes) in the bloodstream. It is a sign of increased output of new red cells from the bone marrow.

chứng tăng hồng cầu lưới (dt) tăng tỷ lệ hồng cầu non (hồng cầu lưới) trong máu. Đây là một dấu hiệu của sự tăng sản sinh hồng cầu trong tủy xương.

reticuloendothelial system (RES)

a community of cells - 'phagocytes - spread throughout the body. It includes 'macrophages and 'monocytes. The RES is concerned with defence against microbial infection and with the removal of worn-out blood cells from the bloodstream. See also spleen.

hệ lưới nội mô (RES) một cộng đồng các tế bào - 'thực bào' - lan tràn khắp cơ thể. Hệ này gồm các đại thực bào' và các bạch cầu đơn nhân'. Hệ này liên quan tới việc bảo vệ cơ thể chống lại nhiễm trùng, và tới việc loại bỏ các huyết cầu già ra khỏi máu. Cũng xem *tách*.

reticuloendotheliosis (histiocytosis X) *n.* overgrowth of cells of the 'reticuloendothelial system, causing either isolated swelling of the bone marrow (*eosinophilic granuloma*) or destruction of the bones of the skull (Hand-Schuller-Christian disease). The most acute form, starting in infancy and usually rapidly fatal, is associated with tumours containing histiocytes in

the internal organs (*Letterer-Siwe disease*).

bệnh lưới nội mô (bệnh mô bào X) (dt) tăng sinh các tế bào của hệ lưới nội mô, gồm ra các chỗ sưng riêng lẻ ở tủy xương (u hạt ura eosin) hay làm tiêu hủy xương hộp sọ (bệnh Hand-Schuller-Christian). Dạng cấp tính nhất phát ra khi con trẻ thơ và thường mau le gây tử vong, dạng này kết hợp với các khối u có chứa các mô bào trong những cơ quan nội tạng (bệnh Letterer-Siwe).

reticulosclerosis *n.* abnormal overgrowth, usually malignant, of any of the cells of the lymphatic glands or the immune system. See lymphoma, Hodgkin's disease, Burkitt's tumour.

bệnh lưới (dt) tăng sinh bất thường, thường là ác tính, của bất kỳ tế bào nào trong số các tế bào của các hạch bạch huyết hay hệ miễn dịch. Xem *u lympho*, bệnh Hodgkin, *u Burkitt*.

reticulum *n.* a network of tubules or blood vessels. See endoplasmic reticulum, sarcoplasmic reticulum.

mô lưới (dt) một dạng các tiểu quản hay các mạch máu. Xem *lưới nội mô*, *lưới cơ tương*.

retin- (retino-) *prefix denoting the retina.* Example: *retinopexy* (fixation of a detached retina).

tiếp dấu ngữ chỉ võng mạc. Thi dụ *retinopexy* (cố định võng mạc bị bong ra).

retina /'retɪnə/ *n.* the light-sensitive layer that lines the interior of the eye. The outer part of the retina, next to the 'choroid', is pigmented to prevent the passage of light. The inner part, next to the cavity of the eyeball, contains 'rods and 'cones (light-sensitive cells) and their associated nerve fibres (see illustration). A large number of cones is concentrated in a depression in the retina at the back of the eyeball called the 'fovea'. *-retinal adj.*

võng mạc (dt) lớp nhạy cảm với ánh sáng ở phía trong mắt. Phần ngoài võng mạc ở gần mạch mạc có nhiều sắc tố để ngăn

ánh sáng đi qua. Phần trong ở gần xoang nhẫn cầu, có chứa những tế bào hình que và hình nón (các tế bào nhạy cảm với ánh sáng) và các sợi thần kinh liên quen (xem hình). Một số lớn tế bào hình nón tập trung ở một chỗ lõm trong võng mạc ở phía sau nhẫn cầu gọi là "điểm vàng". -retinal (it).

retinaculum *n.* (pl. *retinacula*) a thickened band of tissue that serves to hold various tissues in place. For example flexor retinacula are found over the flexor tendons in the wrist and ankle.

dây chằng vòng (dt) một băng mô dày dùng giữ nhiều loại mô tại chỗ. Thị dụ dây chằng vòng gặp thấy ở trên các gân gấp trong cổ tay và cổ chân.

retinal (retinene) *n.* the aldehyde of retinol (vitamin A). See also rhodopsin.

(dt) aldehyd của retinol (vitamin A). Cũng xem rhodopsin

retinene *n.* see retinal.

(dt) xem retinal.

retinitis *n.* inflammation of the retina. In practice, the term is often used for conditions not strictly inflammatory: for example *retinitis pigmentosa*, a noninflammatory hereditary condition involving progressive degeneration of the retina. For such conditions the term "retinopathy" is becoming more widely used.

viêm vòng mạc (dt) viêm ở vòng mạc. Trong thực tiễn, từ này thường dùng chỉ các tình trạng không hẳn là viêm, thí dụ viêm vòng mạc sắc tố là một tình trạng di truyền không do viêm, gồm thoái hóa vòng mạc điển tiến. Đối với những tình trạng này từ bệnh vòng mạc ngày càng được dùng rộng rãi hơn.

retinoblastoma *n.* a rare malignant tumour of the retina, occurring in infants.

u nguyễn bào vòng mạc (dt) một khối u ác tính hiếm thấy ở vòng mạc, thấy trên các trẻ sơ.

retinol *n.* see vitamin A.

(dt) xem vitamin A.

retinopathy *n.* any disorder of the retina

resulting in impairment or loss of vision. It is usually due to damage to the blood vessels of the retina, occurring (for example) as a complication of diabetes (*diabetic retinopathy*) or high blood pressure.

bệnh vòng mạc (dt) bất kỳ bệnh nào ở vòng mạc gây trở ngại hay mất thị lực. Bệnh thường do tổn hại các huyết quản ở vòng mạc, xảy ra (thí dụ) như một biến chứng của bệnh đái tháo đường (bệnh vòng mạc do đái tháo đường) hay huyết áp cao.

retinoscope *n.* an instrument used to determine the power of refraction of the eye. It is held in the hand and casts a beam of light into the subject's eye. The examiner looks along the beam and sees the shadows it produces in the subject's pupil. By interpreting the way the shadows move when he moves the instrument, and by altering them by lenses held in his other hand near the subject's eye, he is able to detect long-or short-sightedness or astigmatism and to determine its degree. -retinoscopy (n).

máy soi vòng mạc (dt) một dụng cụ xác định lực khúc xạ của mắt. Dụng cụ này cầm ở tay và chiếu ra một chùm tia sáng vào mắt đối tượng quan sát. Người quan sát nhìn theo chùm tia và thấy được bóng do chùm tia này gây ra trong đồng tử của đối tượng. Bằng cách ghi nhận cách di động các bóng này khi di động dụng cụ, và bằng cách thay đổi những hình bóng này bằng các thấu kính cầm ở tay kia ở gần mắt đối tượng, người quan sát sẽ có thể phát hiện được các chứng viễn thị, cận thị hay loạn thị và xác định được độ các chứng này. -retinoscopy (dt).

retraction /rɪ'trækʃn/ *n.* 1. (in obstetrics) the permanent shortening of the muscle fibres of the womb wall that occurs each time they contract during labour. 2. (in dentistry) the drawing back of one or more teeth into a better position by an orthodontic appliance.

co rút (dt) 1. (trong sản khoa) các sợi cơ của thành tử cung bị ngắn lại thường xuyên

mỗi khi co lại trong khi sanh. 2. (trong nha khoa) kéo lại một hay nhiều răng về một vị trí tốt hơn bằng một thiết bị chỉnh hình răng.

retraction ring /rɪ'trekʃn rɪŋ/ 1. a depression on the surface of the womb that may be detected during labour by applying the hand to the lower part of the abdomen. It occurs in the region of the neck (cervix) of the womb when the circular muscle fibres fail to relax and it indicates presence of a constriction around the womb, which tends to prevent the infant from emerging into the cervical canal. Also called: Bandl's ring. 2. the dividing line between the upper contracting part of the womb in labour and the lower dilating part.

vòng co thắt 1. một chỗ lõm trên bề mặt tử cung có thể phát hiện được trong khi sanh bằng cách đặt bàn tay trên phần dưới bụng. Điều này xảy ra ở vùng cổ tử cung khi các sợi cơ vòng không giãn ra được, và chung lõi có co thắt chung quanh tử cung ngăn thai nhi đi vào ống cổ tử cung. Cũng gọi là vòng Bandl. 2. đường phân chia giữa phần co thắt phía trên của tử cung trong khi sanh với phần giãn ra phía dưới.

retractor /rɪ'træktaɪə/ *n.* a surgical instrument used to expose the operation site by drawing aside the cut edges of skin, muscle, or other tissues. There are several types of retractors for different operations (see illustration).

ý cụ banh vết mổ (*dt*) một dụng cụ phẫu thuật dùng bắc lột vị trí mổ bằng cách kéo ra hai bên bờ cắt ở da, cơ, hay các mô khác. Có rất nhiều loại dụng cụ banh cho các thao tác khác nhau (xem hình).

retro- prefix denoting at the back or behind Examples: retrobulbar (at the back of the eyeball); retroperitoneal (behind the peritoneum).

tiếp đầu ngữ chỉ ở phía sau hay dâng sau. *Thí dụ:* retrobulbar (ở phía sau nhãn cầu), retroperitoneal (sau phúc mạc).

retrobulbar neuritis (optic neuritis) inflammation of the optic nerve behind the eye, causing increasingly blurred vision. When the inflammation involves the first part of the nerve and can be seen at the optic disc, it is called *optic papillitis*. Retrobulbar neuritis is one of the symptoms of multiple sclerosis but it can also occur as an isolated lesion, in the absence of any other involvement of the nervous system, with the patient recovering vision completely.

viêm thần kinh sau nhãn cầu (*viêm thần kinh thị giác*) viêm dây thần kinh thị giác ở phía sau mắt. làm sức nhìn ngày càng bị mờ đi. Khi viêm ở phần đầu dây thần kinh và có thể thấy ở đáy thị giác, bệnh được gọi là *viêm gai thị*. Viêm thần kinh sau nhãn cầu là một trong các triệu chứng của bệnh đa xơ hóa, nhưng cũng có thể xảy ra như một thương tổn riêng biệt, không có bất kỳ liên quan nào khác ở hệ thần kinh, trường hợp này bệnh nhân sẽ hoàn toàn phục hồi được thị lực.

retroflexion /retro'fleksʃn/ *n.* the bending backward of an organ or part of an organ, especially of the upper part of the womb (*uterine retroflexion*) in relation to the lower part (cervix).

gấp ra sau (*dt*) tình trạng một cơ quan hay một phần cơ quan bị cong ra phía sau, đặc biệt phần trên của tử cung (tử cung gấp sau) so với phần dưới (cổ tử cung).

retrograde /rɪ't्रɔ:gred/ *adj.* going backwards, or moving in the opposite direction to the normal. (See (retrograde) pyelography). *Retrograde amnesia* is a failure to remember events immediately preceding an illness or injury.

nghịch hành (tt) di về phía sau, hay chuyển động theo hướng ngược với bình thường (xem chụp bě thận ngược dòng). Chứng quên về trước là không nhớ được các sự kiện ngay trước khi bị bệnh hay tổn thương.

retropulsion n. a compulsive tendency to walk backwards. It is a symptom of *parkinsonism.

dẩy ngược (dt) một khuynh hướng thúc đẩy di về phía sau. Đây là một triệu chứng của hội chứng liệt rung Parkinson.

retrospective study/ -retrɔ'spektɪv/ (stʌdi) a backward-looking review of the characteristics of a group of individuals in relation to morbidity, embracing some aspects of *cross-sectional and/or *case control studies. The term is sometimes loosely used as a synonym for such studies.

hồi cứu nghiên cứu các đặc điểm trước đây của một nhóm cá thể liên quan đến tính chất gây bệnh, bao gồm một số mặt của nghiên cứu cắt ngang* và/hay nghiên cứu kiểm soát bệnh*. Từ này đôi khi dùng theo nghĩa rộng để chỉ các nghiên cứu này

retroversion/ -retro'versɪən/ n. the backward inclination of an organ, especially of the womb (*uterine retroversion*), when it is tipped back so that the neck (cervix) points towards the pubic symphysis (the bone under the pubic hair).

nghiêng ra sau (dt) tình trạng một cơ quan bị nghiêng ra phía sau, đặc biệt từ cung (tú cung nghiêng ra sau) nghiêng về phía sau và cổ tú cung chỉ về hướng khớp mu (xuống dưới vùng lồng mu).

retrovirus n. an RNA-containing virus that can transfer its genetic material into the DNA of its host's cells. Retroviruses have been implicated in the development of some cancers.

(dt) một virus có chứa RNA có thể chuyển các vật liệu di truyền của nó thành DNA trong tế bào ký chủ. Retrovirus được cho là có liên quan đến sự phát triển một số

khối u.

retrusion n. (in dentistry) 1. backward movement of the lower jaw. 2. a malocclusion in which some of the teeth are further back than usual. Compare protrusion.

hàm dưới thụt vào (móm) (dt) (trong nha khoa) 1. hàm dưới chuyển động về phía sau. 2. một chứng so le trong đó một số răng ở xa hơn về phía sau so với bình thường. So sánh với hàm trên nhô ra (vẩu).

rhabdomyoma n. a rare benign tumour of skeletal muscle or heart muscle.

u cơ vân (dt) một khối u lành tính hiếm gặp của cơ xương hay cơ tim.

rhabdomyosarcoma n. a malignant tumour originating in, or showing the characteristics of, striated muscle. *Pleomorphic rhabdomyosarcoma* occurs in late middle age, in the muscles of the limbs. *Embryonal rhabdomyosarcomas*, affecting infants, children, and young adults, are classified as *botryoid* (in the vagina, bladder, ear, etc.), *embryonal* (most common in the head and neck, particularly the orbit), and *alveolar* (at the base of the thumb). The pleomorphic and alveolar types respond poorly to treatment; botryoid tumours are treated with a combination of radiotherapy, surgery, and drugs. The embryonal type, if treated at an early stage, can often be cured with a combination of radiotherapy and drugs (including vincristine, actinomycin-D, and cyclophosphamide).

sarcoma cơ vân (dt) một khối u ác tính bắt đầu từ hay có những đặc điểm của cơ vân. Sarcoma cơ vân đa hình xảy ra ở cuối thời trung niên trong các cơ chi. Sarcoma cơ vân phổi ảnh hưởng tới trẻ thơ, trẻ em và người trưởng thành còn trẻ, được chia làm nhiều loại: hình chùm sao (trong ám đạo, bàng quang, tai, v.v...); phổi (thường nhất ở đầu và cổ, đặc biệt ác ổ mắt); và nang (ở đáy ngắn cái). Các dạng đa hình và nang không đáp ứng tốt với trị liệu, các u hình chùm nho chữa bằng bằng liệu pháp kết hợp bức xạ, phẫu thuật, và thuốc. Sar-

coma cơ vẫn phải ở giai đoạn sớm thường chưa trị được bằng kết hợp liệu pháp bức xạ và thuốc (gồm vinchristine, actinomycin-D và cyclophosphamide).

rhagades pl. n. cracks or long thin scars in the skin, particularly around the mouth or other areas of the body subjected to constant movement. The fissures around the mouth and nose of babies with congenital syphilis eventually heal to form rhagades.

đường nẻ (dt) đường nứt hay các vết sẹo dài và mảnh, đặc biệt chung quanh miệng hay các vùng khác trên cơ thể có chuyển động thường xuyên. Các đường nứt quanh miệng và mũi các em bé bị giang mai bẩm sinh sau cùng sẽ liền lại để tạo thành các đường nẻ.

rheo- prefix denoting 1. a flow of liquid. 2. an electric current.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. một dòng chất lỏng. 2. một dòng điện.

rhesus factor (Rh factor) /'ri:səs 'faktə(r)/ a group of antigens that may or may not be present on the surface of the red blood cells; it forms the basis of the rhesus blood group system. Most people have the rhesus factor, i.e. they are Rh-positive. People who lack the factor are termed Rh-negative. Incompatibility between Rh-positive and Rh-negative blood is an important cause of blood transfusion reactions and haemolytic disease of the newborn. See also blood group.

yếu tố rhesus (yếu tố Rh) một nhóm các kháng nguyên có thể có hay không có trên bề mặt các hồng cầu, tạo thành cơ sở của hệ thống nhóm máu rhesus. Hầu hết người ta đều có yếu tố rhesus, tức là Rh-dương. Những người không có yếu tố này là Rh-âm. Sự không tương hợp giữa các máu Rh-dương và Rh-âm là nguyên nhân quan trọng của các phản ứng khi truyền máu, và của bệnh tan huyết trẻ sơ sinh. Cũng xem nhóm máu.

rheumatic fever (acute rheumatism) /ru'matik 'fi:və(r)/ a disease affecting

mainly children and young adults that arises as a delayed complication of infection of the upper respiratory tract with haemolytic streptococci (see *Streptococcus*). The main features are fever, arthritis progressing from joint to joint, reddish circular patches on the skin, small painless nodules formed on bony prominences such as the elbow, abnormal involuntary movements of the limbs and head ('chorea), and inflammation of the membrane surrounding the heart. The condition may progress to *chronic rheumatic heart disease*, with scarring and chronic inflammation of the heart and its valves leading to heart failure, murmurs, and damage to the valves. The initial infection is treated with antibiotics (e.g. penicillin) and bed rest, with aspirin for the joint pain.

sốt thấp (bệnh thấp cấp tính)

một bệnh ánh hưởng chủ yếu đến trẻ em và người trưởng thành, phát ra như một biến chứng muộn của nhiễm trùng đường hô hấp trên do chuỗi cầu trùng lan huyết (xem *Streptococcus*). Các đặc trưng chính là sốt viêm khớp diễn tiến từ khớp này sang khớp khác, các mảng tròn đỏ nhạt trên da, các nốt nhọt không đau trên những vùng có xương nhô ra như khuỷu tay, chuyển động bất thường và không chú ý ở các chi và ở đầu (chứng múa vần*), và viêm mảng bao quanh tim. Tình trạng này có thể tiến tới bệnh thấp tim mãn tính có hóa sẹo và viêm mãn tính ở tim và các van tim, dẫn tới suy tim, tiếng thổi tim, và tổn hại các van. Chữa nhiễm trùng ban đầu bằng các kháng sinh (như penicillin) và nằm nghỉ, cùng với aspirin để chống đau khớp.

rheumatism /'ru:mətizəm/ n. any disorder in which aches and pains affect the muscles and joints. See *rheumatoid arthritis*, *rheumatic fever*, *osteoarthritis*, *gout*.

bệnh thấp (dt) bất kỳ rối loạn nào có nhức và đau ở các cơ và khớp. Xem thêm Khớp dạng thấp, viêm xương khớp, thống phong.

rheumatoid arthritis /'ru:mətoid

rheumatism /'ru:mətɪzəm/ a form of arthritis that is the second most common rheumatic disease (after osteoarthritis). It typically involves the joints of the fingers, wrists, feet, and ankles and often the hips and shoulders; the joints are affected symmetrically and there is a considerable range of severity. The condition is diagnosed by a blood test, which shows the presence of the *rheumatoid factor*, and by X-rays revealing typical changes (*rheumatoid erosions*) around the affected joints.

A wide variety of treatments, usually based on anti-inflammatory analgesics, provide relief of symptoms. The condition may resolve spontaneously and often undergoes periods of remission of symptoms.

viêm khớp dạng thấp /mót dang viem khop dung thu hai trong so các bênh thấp (sau viêm xương khớp). Dang dien hinh gồm các khớp ở ngón tay, cổ tay, bàn chân, và cổ chân, và thường ở hông và vai. Bệnh ảnh hưởng tới các khớp đối xứng và có mức độ nghiêm trọng rất khác nhau. Chẩn đoán bằng thử nghiệm máu tìm yếu tố dạng thấp và bằng X-quang để tìm những thay đổi đặc hiệu quanh khớp viêm (xoi móen dạng thấp). Có nhiều cách trị liệu, thường dựa trên các thuốc giảm đau kháng viêm, làm giảm được những triệu chứng. Tình trạng này có thể tự giảm đi và thường có những thời kỳ tái phát những triệu chứng.

rheumatology /'ru:mətɒlədʒi/ n. the medical specialty concerned with the diagnosis and management of diseases involving joints, tendons, muscles, ligaments, and associated structures. See also physical medicine. -*rheumatologist* n.

bệnh thấp học (dt) chuyên ngành y học liên quan đến việc chẩn đoán và xử lý các bệnh liên hệ đến các khớp, gân, cơ, dây chằng và các cấu trúc liên quan. Cũng xem y học thể chất. -*rheumatologist* (dt).

rhexis n. the breaking apart of a blood vessel, organ, or tissue.

vỡ (dt) vỡ, gãy, hay đứt một đoạn mạch

máu, cơ quan hay mô.

Rh factor see rhesus factor

yếu tố Rh Xem yếu tố Rhesus.

rhin- (rhino-) prefix denoting the nose.

tiếp đầu ngũ chi mũi

rhinecephalon n. the parts of the brain, collectively, that in early stages of evolution were concerned mainly with the sense of smell. The rhinen-cephalon includes the olfactory nerve, olfactory tract, and the regions now usually classified as belonging to the "limbic system".

khứu não (dt) các phần não liên quan chủ yếu đến khứu giác trong các giai đoạn tiến hóa sớm*. Khứu não gồm dây thần kinh khứu giác, đường khứu giác, và các vùng hiện nay được coi như thuộc về hệ Limbus*.

rhinitis n. inflammation of the mucous membrane of the nose. It may be caused by virus infection (acute rhinitis, see (common) cold) or an allergic reaction (allergic rhinitis, see hay fever). In *atrophic rhinitis* the mucous membrane becomes thinned and fragile; in *chronic catarrhal rhinitis* there is overgrowth of, and increased secretion by, the membrane.

viêm mũi (dt) viêm niêm mạc mũi, có thể gây do nhiễm virus (viêm mũi cấp; xem cảm lạnh) hay do phản ứng dị ứng (viêm mũi dị ứng; xem sổ cổ khé). Trong viêm teo mũi, niêm mạc mũi bị mỏng ra và dễ vỡ; trong viêm mũi xuất tiết mản tính có tăng sinh hay tăng xuất tiết ở niêm mạc.

rhinolith n. a stone (calculus) in the nose
sỏi mũi (dt) sỏi ở trong mũi.

rhinology /raɪ'nɒlədʒi/ n. the branch of medicine concerned with disorders of the nose and nasal passages.

ty hôc (dt) ngành y học liên quan đến những rối loạn ở mũi và đường mũi.

rhinomycosis n. fungal infection of the lining of the nose.

bệnh nấm mũi (dt) nhiễm nấm ở niêm mạc mũi.

rhinophyma n. permanent redness and

swelling of the nose. It commonly occurs with rosacea, in which the characteristic nodular swelling may produce grotesque deformity. Surgery may be necessary for cosmetic purposes.

bệnh mũi sưng tủy (dt) mũi bị đờ và sưng thường xuyên. Điều này thường thấy cùng với trùng cá đờ* có các nốt sưng đặc trưng có thể gây biến dạng lớn. Có thể cần phẫu thuật vì lý do thẩm mỹ.

rhinoplasty *n.* reparative or cosmetic surgery of the nose, sometimes by the repair of a defect with tissue (skin or bone) taken from elsewhere in the body.

tạo hình mũi (dt) phẫu thuật sửa chữa hay thẩm mỹ mũi, đổi đổi bằng cách sửa chữa một khuyết tật bằng các mô (da hay xương) lấy từ một nơi khác trên cơ thể.

rhinorrhoea *n.* a persistent watery mucous discharge from the nose, as in the common cold.

hở mũi (dt) xuất tiết dài dằng nước nhầy ở mũi, như khi bị cảm lạnh.

rhinoscleroma *n.* the formation of nodules in the interior of the nose and *nasopharynx, which become thickened. It is caused by bacterial infection (with *Klebsiella rhinoscleroma*).

xoé cứng mũi (dt) có những nốt dày lên trong mũi và họng mũi* do nhiễm trùng (*Klebsiella rhinoscleroma*).

rhinoscopy /rɪn'oskɒpi/ *n.* examination of the interior of the nose.

phép soi mũi (dt) xem xét bên trong mũi

rhinosporidiosis *n.* an infection of the mucous membranes of the nose, larynx, eyes, and genitals that is caused by the fungus *Rhinosporidium seeberi* and is characterized by the formation of tiny growths called 'polyps'. It occurs most commonly in Asia.

bệnh nấm Rhinosporidium (dt) nhiễm nấm *Rhinosporidium seeberi* ở mũi, thanh quản, mắt, và bộ phận sinh dục, đặc biệt có những tăng sinh nhỏ gọi là 'polyp'.

thường thấy nhất ở châu Á.

rhinovirus *n.* any one of a group of RNA-containing viruses that cause respiratory infections in man resembling the common cold. They are included in the *picornavirus group.

(dt) bất kỳ loại nào trong nhóm virus có chứa RNA gây nhiễm đường hô hấp giống như cảm lạnh. Các rhinovirus thuộc nhóm picornavirus*.

Rhipicephalus *n.* a genus of hard ticks widely distributed in the tropics. The dog tick (*R. sanguineus*) can suck the blood of man and is commonly involved in the transmission of diseases caused by rickettsiae (see typhus).

(dt) một giống ve cứng phân bố rộng trong vùng nhiệt đới. Ve chó (*R. sanguineus*) có thể hút máu người và thường liên quan đến việc truyền bệnh do rickettsia gây ra (xem sốt ban).

rhiz- (rhizo-) prefix denoting a root. Example: *rhizonychia* (the root of a nail).

tiếp đầu ngù chỉ rễ. Ví dụ *rhizonychia* (rễ móng).

rhizotomy *n.* a surgical procedure in which selected nerve roots are cut at the point where they emerge from the spinal cord. In posterior rhizotomy the posterior (sensory) nerve roots are cut for the relief of intractable pain in the organs served by these nerves. An anterior rhizotomy - the cutting of the anterior (motor) nerve roots - is sometimes done for the relief of severe muscle spasm.

cắt rễ (dt) thao tác phẫu thuật cắt các rễ thần kinh chọn lọc ở điểm xuất pháp từ dây cột sống. Cắt rễ sau là cắt các rễ thần kinh (cảm giác) phía sau để giảm đau không ngăn được ở các cơ quan do dây này cung cấp. Cắt rễ trước là cắt các rễ thần kinh (viện động) phía trước dài khi được thực hiện để giảm co cứng cơ nặng.

Rhodnius *n.* a genus of large bloodsucking bugs (see reduvid). *R. prolixus* is important in the transmission of 'Chagas'

disease in Central America and the northern part of South America.

(dt) một giống rệp hút máu lớn (xem rệp reduvид). *R. prolixus* có tầm quan trọng trong việc truyền bệnh Chagas* ở Trung Mỹ và vùng phía bắc Nam Mỹ.

rhodopsin (visual purple) *n.* a pigment in the retina of the eye, within the rods, consisting of retinal - an aldehyde of retinol ('vitamin A') - and a protein. The presence of rhodopsin is essential for vision in dim light. It is bleached in the presence of light and this stimulates nervous activity in the rods.

sắc tia thị giác một sắc tố trong võng mạc, trong các tế bào hình que, có chứa retinal - là aldehyde của retinol (vitamin A) - và một protein. Rhodopsin có vai trò thiết yếu trong việc nhìn dưới ánh sáng mờ. Khi có ánh sáng, rhodopsin bị mất màu, và điều này sẽ kích thích hoạt động thần kinh trong các tế bào hình que.

rhombencephalon *n.* see hindbrain.

thoi náo (dt) xem náo sau.

rhomboid /'rɒmbɔɪd/ *n.* one of two muscles (*rhomboid major* and *rhomboid minor*) situated in the upper part of the back, between the backbone and shoulder blade. They help to move the shoulder blade backwards and upwards.

cơ thoi (dt) một trong hai cơ (cơ thoi lớn và cơ thoi nhỏ) ở phần lưng trên, giữa xương sống và xương bả vai. Các cơ này giúp chuyển động xương bả vai về sau và lên trên.

rhonchus *n.* (pl. rhonchi) an abnormal musical noise produced by air passing through narrowed bronchi. It is heard through a stethoscope, usually when the patient breathes out.

rung ngày (dt) một tiếng nhạc bất thường do không khí đi qua phế quản bị hẹp lại. Tiếng này nghe được qua ống nghe, thường khi bệnh nhân thở ra.

rhythm method /'rɪfəm, 'metəd/ a contraceptive method in which sexual inter-

course is restricted to the *safe period* at the beginning and end of the *menstrual cycle. The safe period is calculated either on the basis of the length of the menstrual cycle or by reliance on the change of body temperature that occurs at ovulation. A third possible indicator is the change that occurs with ovulation in the stickiness of the mucus at the neck (cervix) of the womb. The method depends for its reliability on the women having uniform regular periods and its failure rate is higher than with mechanical methods, approaching 25 pregnancies per 100 woman-years.

phương pháp nhịp nhàng một phương pháp tránh thai bằng cách chỉ giao hợp trong giai đoạn an toàn vào đầu và cuối chu kỳ kinh nguyệt. Thời gian an toàn tính trên cơ sở độ dài chu kỳ kinh nguyệt hay bằng cách dựa trên sự thay đổi thân nhiệt xảy ra khi rụng trứng. Một chỉ dẫn thứ ba có thể áp dụng là sự thay đổi xảy ra khi phòng ngừa về độ dính của chất nhầy ở cổ tử cung. Mức tin cậy của phương pháp này tùy theo người phụ nữ có chu kỳ kinh nguyệt đều, tỷ lệ thất bại cao hơn các phương pháp cơ học, ở khoảng gần 25 lần mang thai cho 100 phụ nữ trong một năm.

rib /rɪb/ a curved, slightly twisted, strip of bone forming part of the skeleton of the thorax, which protects the heart and lungs. There are 12 pairs of ribs. The head of each rib articulates with one of the 12 thoracic vertebrae of the backbone; the other end is attached to a section of cartilage (see costal cartilage). The first seven pairs - the *true ribs* - are connected directly to the sternum by their costal cartilages. The next three pairs - the *false ribs* - are attached indirectly; each is connected by its cartilage to the rib above it. The last two pairs of ribs - the *floating ribs* - end freely in the muscles of the body wall. Anatomical name, *costa*.

xương sườn (dt) một dải xương cong, hơi xoắn, tạo thành một phần xương ngực để bảo vệ tim và phổi. Có 12 đôi xương

R

sườn. Đầu mỗi xương sườn khớp với một trong số 12 đốt sống ngực của cột sống, đầu kia gắn với một đoạn sún (xem sún sườn). Bảy đốt đầu tiên - xương sườn thực sự - nối trực tiếp với xương ức bởi các sún sườn của chúng. Ba đốt tiếp theo - xương sườn già - chỉ nối gián tiếp với xương ức, một đốt nối với sún sườn của xương trên. Hai đốt xương sườn sau cùng - xương sườn di động - có đầu tần cùng ở trong cơ của thành cơ thể. Tên giải phẫu học: **costa**.

riboflavin /'raɪbəflæɪvɪn/ n. see vitamin B₂.

(dt) xem vitamin B₂.

ribonuclease n. an enzyme, located in the 'lysosomes of cells, that splits RNA at specific places in the molecule.

(dt) một enzyme ở trong tiêu thể* của tế bào, có nhiệm vụ tách RNA ở những chỗ đặc biệt trong phân tử.

ribonucleic acid see RNA.

xem RNA.

ribose n. a pentose sugar (i.e. one with five free carbon atoms) that is a component of tRNA and several coenzymes. Ribosa is also involved in intracellular metabolism. - (dt) một loại đường pentose (tức đường có năm nguyên tử carbon tự do) là thành phần của RNA và nhiều coenzyme. Ribose cũng liên quan đến chuyển hóa nội bào.

ribosome n. a particle, consisting of RNA and protein, that occurs in cells and is the site of protein synthesis in the cell (see translation). Ribosomes are either attached to the 'endoplasmic reticulum or free in the cytoplasm as 'polysomes. -ribosomal adj.

ribô-thể (dt) một hạt gồm RNA và protein thấy trong các tế bào và là nơi tổng hợp protein trong tế bào (xem phiên mã). Ribô-thể có thể quan sát bằng kính hiển vi do trong bào tương như những bô ribô-thể. -ribosomal (tt).

ricin n. a highly toxic albumin obtained from castor-oil seeds (*Ricinus communis*) that inhibits protein synthesis and becomes attached to the surface of cells, resulting in

gastroenteritis, hepatic congestion and jaundice, and cardiovascular collapse. It is lethal to most species, even in minute amounts (1µg/kg body weight); it is most toxic if injected intravenously or inhaled as fine particles.

(dt) một loại albumin có độc tính cao có trong dầu thầu dầu (*Ricinus communis*). ức chế tổng hợp protein và gắn vào bề mặt các tế bào, gây viêm dạ dày-ruột, xung huyết gan và hoang đản, và truy tim mạch. Ricin gây tử vong cho hầu hết các loài, ngay cả với số lượng rất nhỏ (1µg/kg thể trọng); chất này độc nhất khi tiêm tĩnh mạch hay hít vào dưới dạng các hạt mịn.

rickets /'rɪkɪts/ n. a disease of children in which the bones do not harden and are malformed due to a deficiency of 'vitamin D. Without vitamin D nor enough calcium salts are deposited in the bones to make them rigid. They are therefore softer than normal and bend out of shape. See also osteomalacia.

Renal rickets is due to impaired kidney function: the bones are malformed as bone-forming minerals are excreted in the urine.

bệnh cồi xương (dt) một bệnh ở trẻ em, có các xương không cứng lại được và bị biến dạng do thiếu vitamin D. Khi không có vitamin D sẽ không có đủ các muối calci đang trong xương để làm xương cứng lại. Vì vậy các xương này mềm hơn bình thường và cong biến dạng.

Cỏi xương do thận là cỏi xương do suy giảm chức năng thận: các xương bị biến dạng vì các khoáng tạo xương bị bài tiết ra theo nước tiểu.

rickettsiae pl. n. (sing. *rickettsia*) a group of very small nonmotile spherical or rodlike parasitic organisms. They resemble bacteria in their cellular structure and method of asexual reproduction, but - like viruses - they cannot reproduce outside the bodies of their hosts. Rickettsiae infect arthropods (ticks, mites, etc.), through whom they can be transmitted to mammals (including man), in which they can cause se-

vere illness. The species *Rickettsia akari* causes *rickettsial pox, *R. conori*, *R. mooseri*, *R. prowazekii*, *R. quintana*, and *R. tsutsugamushi* cause different forms of typhus, and *R. rickettsii* causes *Rocky Mountain spotted fever. See also Coxiella. **Rickettsial** adj.

(dt) một nhóm sinh vật ký sinh rất nhỏ, hình que hay hình cầu, không di động. Các rickettsia giống như vi trùng về cấu trúc tế bào và cách sinh sản vô tính, nhưng cũng như virus, chúng không thể sống bên ngoài cơ thể ký chủ. *Rickettsia* gây nhiễm cho các loài tiết tủy (ve, mèo, v.v...), từ đó sẽ có khả năng truyền sang các loài có vú (kể cả người) và gây các bệnh nặng. Các loại *R. akari* gây bệnh phát ban do rickettsia, *R. conori*, *R. mooseri*, *R. quintana* và *R. tsutsugamushi* gây các dạng sốt ban khác nhau, và *R. rickettsii* gây bệnh sốt châm núi Rocky. Cũng xem Coxiella. -*Rickettsial* (tt).

rickettsial pox a disease of mice caused by the microorganism *Rickettsia akari* and transmitted to man by mites; it produces chills, fever, muscular pain, and a rash similar to that of *chickenpox. The disease is mild and runs its course in 2-3 weeks. See also typhus.

bệnh phát ban do rickettsia m ô 1 bệnh của chuột do vi sinh vật *Rickettsia akari* gây ra và do mồi truyền sang người. Bệnh gây ớn lạnh, sốt, đau cơ, và có ngoài ban giống như thủy đậu*. Bệnh này nhẹ và kéo dài từ 2-3 tuần. Cũng xem sốt ban.

ridge/ridʒ/ n. 1. (in anatomy) a crest or a long narrow protuberance, e.g. on a bone. 2. (in dental anatomy) see alveolus.

cung 1. (trong giải phẫu học) một mào hay một mào dài hép, thí dụ trên xương. 2. (trong giải phẫu học răng) xem ổ răng.

rifampicin n. an antibiotic used to treat various infections, particularly tuberculosis. It is administered by mouth; digestive upsets and sensitivity reactions sometimes occur. Trade names: Rifadin, Rimactane.

(dt) một kháng sinh* dùng chữa nhiều loại

bệnh nhiễm, đặc biệt bệnh lao. Thuốc dùng uống, đối khi có rối loạn tiêu hóa và phản ứng nhạy cảm. Tên thương mại: Rifadin, Rimactane.

rifamycin n. an antibiotic used to treat certain infections, particularly tuberculosis. It is administered by injection, inhalation, or in a solution applied to the infected area. Side-effects are uncommon.

(dt) một kháng sinh dùng chữa một số bệnh nhiễm, đặc biệt bệnh lao. Thuốc dùng chích, hít, hay dưới dạng dung dịch thoa trên vùng nhiễm. Ít thấy tác động phụ

Rift Valley fever/rif'tiveli'fi:və/ a virus disease of East Africa transmitted from animals to man by mosquitoes and causing symptoms resembling those of influenza.

sốt thung lũng Rift một bệnh virus ở Đông Phi do muỗi truyền từ súc vật sang người và gây ra các triệu chứng giống như cúm.

rigidity/ri'dʒidəti/ n. (in neurology) resistance to the passive movement of a limb that persists throughout its range. It is a symptom of *parkinsonism. A smooth resistance is called *plastic* or *lead-pipe* rigidity while intermittent resistance is called *cog-wheel* rigidity. Compare spasticity.

(tinh) **cứng** (dt) (trong thần kinh học) tình trạng một chi để kháng với chuyển động thu động trong suốt biến đổi cử động chi. Đây là một triệu chứng của hội chứng liệt rung Parkinson. Một độ cứng ít hơn gọi là cứng dẻo hay cứng ống chí, trong khi tình cứng có từng cơn gọi là cứng bánh răng. So sánh với dẻo.

rigor/'raɪgɔ:/ n. 1. an abrupt attack of shivering and a sensation of coldness, accompanied by a rapid rise in body temperature. This often marks the onset of a fever and may be followed by a feeling of heat, with copious sweating. 2. see rigor mortis.

1. **lạnh run** 2. **cứng** (dt) 1. cơn run rất bất chợt và có cảm giác lạnh, kèm theo tăng nhanh thân nhiệt. Điều này thường chỉ

bắt đầu bị sot và sau đó có thể có cảm giác nóng và ra mồ hôi nhiều. 2 Xem xác cứng

rigor mortis /'rɪgɔr'mɔ:tɪs/ the stiffening of a body that occurs within some eight hours of death, due to chemical changes in muscle tissue. It starts to disappear after about 24 hours.

xác cứng cơ thể cứng lại. thấy khoảng tầm giờ sau khi chết, do những thay đổi hóa học trong mô cơ. Xác chết bắt đầu kết cứng sau khoảng 24 giờ.

rima n. (in anatomy) a cleft. The rima glottidis (or glottis) is the space between the vocal cords.

rãnh (dt) (trong giải phẫu học) một khe. Rãnh thanh môn là khoảng giữa các dây thanh âm.

rimeterol n. a drug, similar to isoprenaline, used as a bronchodilator to relieve asthma and chronic bronchitis. It is administered by inhalation; side-effects, following large doses, may include dizziness, fainting, tremor, anxiety, and fast heart rate. Trade name: **Pulmadil**.

(dt) một loại thuốc tương tự như isoprenaline dùng làm chất giãn phế quản để giảm suyễn và viêm phế quản mãn tính. Thuốc dùng xông hít, tác động phụ, sau khi dùng liều cao, có thể gồm choáng váng, mệt mỏi, run, lo âu, và nhịp tim nhanh. Tên thương mại: **Pulmadil**.

ring /rɪŋ/ n. (in anatomy) see annulus .
tiong (dt) (trong giải phẫu học) xem phần dịch chữ annulus.

Ringer's solution (Ringer's mixture) /'rɪŋə:s'səlu:ʒn/ a clear colourless physiological solution of sodium chloride (common salt), potassium chloride, and calcium chloride prepared with recently boiled pure water. The osmotic pressure of the solution is the same as that of blood serum. Ringer's solution is used for maintaining organs or tissues alive outside the animal or human body for limited periods. Sterile Ringer's solution is injected intravenously

to treat dehydration.

dung dịch Ringer (hỗn hợp Ringer) dung dịch sinh lý không màu, trong suốt, gồm sodium chloride (muối ăn) potassium chloride, và calcium chloride chế tạo với nước tinh khiết mới đun sôi. Áp suất thẩm thấu của dung dịch giống như huyết thanh. Dung dịch Ringer dùng giữ các cơ quan hay mô sống ngoài cơ thể sức vật hay người trong một thời gian có hạn định. Dung dịch Ringer vô trùng dùng chích tĩnh mạch để chữa mất nước.

ringworm (tinea) /'rɪŋwɔ:m/ n. a fungus infection of the surface of the skin, particularly the scalp and feet, and occasionally of the nails. Ringworm is caused by various species of the fungi *Miccosporum*, *Trichophyton*, and *Epidermophyton* and it also affects animals, a source of infection for man. Ringworm is highly contagious and can be spread by direct contact or via infected materials. As its name suggests, the infection is ringlike and it causes intense itching. The commonest form of ringworm is *athlete's foot* (*tinea pedis*), which affects the skin between the toes. Another common type is ringworm of the scalp (*tinea capitis*), of which there is a severe form - favus. Ringworm also affects the skin under a beard (*tinea barbae*). The disease is treated with antifungal agents taken by mouth (such as griseofulvin) or applied locally.

bệnh nấm biểu bì (nấm ngoài da) (dt) nấm nhiễm trên bề mặt da, đặc biệt da đầu và bàn chân, đôi khi ở móng tay. Bệnh nấm biểu bì do nhiều loại nấm *Miccosporum*, *Trichophyton* và *Epidermophyton* gây ra, và cũng gây nhiễm trên sức vật. Đây là nguồn nhiễm sang người. Bệnh nấm biểu bì rất lây, có thể lan tràn do tiếp xúc trực tiếp hay do các vật liệu bị nhiễm. Nhiễm nấm tạo thành những hình vòng tròn và gây ngứa dữ dội. Dạng nấm biểu bì thường thấy nhất là chân vận động viên (*tinea pedis*) ảnh hưởng tới da giữa các ngón chân. Dạng thường thấy khác là nấm

da đầu (*tinea capitis*), có dạng nón gọi là *favus*. Nấm biểu bì cũng ảnh hưởng tới da ở dưới bộ râu (*tinea barbae*). Chưa bệnh bằng các tác nhân kháng nấm, dùng uống (như griseofulvin) hay thoa tại chỗ.

Rinne's test a test to determine whether deafness is conductive or perceptive. a vibrating tuning fork is held first in the air, close to the ear, and then with its base placed on the bone (mastoid process) behind the ear. If the sound conducted by air is heard for a longer time than the sound conducted by bone the test is positive and the deafness perceptive; a negative result, when the sound conducted by the bone lasts longer, indicates conductive deafness.

thí nghiệm Rinne Thí nghiệm dùng xác định diếc dẫn truyền hay do nhận thức. Một âm thanh rung động được giữ trong không khí ở gần tai, sau đó đặt mặt dây trên xương phía sau tai (móng châm). Nếu âm truyền trong không khí nghe được trong một thời gian lâu hơn âm truyền theo xương, thí nghiệm là dương tính và diếc là do nhận thức. Khi âm truyền theo xương kéo dài lâu hơn, kết quả là âm tĩnh, và diếc do dẫn truyền.

risk factor /risk 'faktər/ an attribute (such as a habit (e.g. cigarette smoking) or exposure to some environmental hazard) that leads the individual concerned to have a greater likelihood of developing an illness. The relationship is one of probability and as such can be distinguished from a 'causal agent.'

nhân tố rủi ro một nhân tố bổ sung (như một thói quen (thí dụ hút thuốc lá hay tiếp cận với một số nguy cơ trong môi trường) làm cho cá thể có khả năng phát triển một loại bệnh cao hơn. Mối tương quan này là một điều có thể xảy ra, và như vậy có thể phân biệt với tác nhân gây nhiễm.

risk register /risk 'redʒɪstər/ a list of infants who have experienced some event in their obstetric and/or perinatal history known to be correlated with a higher than

average likelihood of serious abnormality. Such children are subjected to extra surveillance. Problems associated with risk registers include limiting the designation of predisposing conditions so as to contain the number on the register within reasonable proportions and ensuring that children not on the register receive adequate surveillance.

dáng ký rủi ro danh sách các trẻ thơ đã phải chịu một số biến cố trong khi sinh hay trong thời chu sanh, được biết có tương quan với một khả năng bị những bất thường nghiêm trọng hơn bình thường. Những trẻ này sẽ được chăm sóc đặc biệt. Các vấn đề liên quan đến việc dáng ký rủi ro gồm việc giới hạn các tình trạng đưa đến rủi ro để có số dáng ký trong tỷ lệ thích hợp, và bảo đảm rằng các trẻ không dáng ký cũng được chăm sóc đầy đủ.

risus sardonicus an abnormal grinning expression resulting from involuntary prolonged contraction of facial muscles, as seen in tetanus.

cười co thắt cười nhặt ráng bất thường do co thắt các cơ mặt kéo dài và không chủ ý, như khi bị bệnh uốn ván.

river blindness /'rɪvər 'blaindnes/ see onchocerciasis.

bệnh mù sông xem bệnh onchocerca.

RNA (ribonucleic acid) /'ri:bənju:kli:k eɪd/ a nucleic acid, occurring in the nucleus and cytoplasm of cells, that is concerned with synthesis of proteins (see messenger RNA, ribosome, transfer RNA, translation). In some viruses RNA is the genetic material. The RNA molecule is a single strand made up of units called 'nucleotides.'

một nucleic acid" thấy trong nhân và bào tử, có liên quan đến việc tổng hợp protein (xem RNA thông tin, ribô-thể, RNA chuyên chở, phiên mã). Trong một số virus, RNA là chất liệu di truyền. Phần tử RNA là một dãy đơn do các đơn vị gọi là nucleotide" tạo thành.

Rocky Mountain spotted fever

/'rɒki 'maʊntən 'spotted 'fevə/ n. a disease of rodents and other small mammals in the USA caused by the microorganism *Rickettsia rickettsii* and transmitted to man by ticks. Symptoms include fever, muscle pains, and a profuse reddish rash like that of measles. If untreated the disease may be fatal, but treatment with tetracycline or chloramphenicol is effective. See also typhus.

sốt châm núi Rocky (sốt châm, sốt ve) một bệnh của các loài gặm nhấm và các loài cá vú nhó khác ở Mỹ do vi sinh vật *Rickettsia rickettsii* gây ra và do ve truyền sang người. Các triệu chứng gồm sốt, đau cơ, và nhiều ban mava đỏ nhất như khi bị sốt. Bệnh có thể gây tử vong nếu không chữa trị, nhưng chữa bằng tetracycline thường có công hiệu. Cũng xem sốt ban

rod /rɒd/ n. one of the types of light-sensitive cells in the 'retina of the eye (compare cone). The human eye contains about 125 million rods, which are necessary for seeing in dim light. They contain a pigment, *visual purple* (*rhodopsin*), which is broken down (bleached) in the light and regenerated in the dark. Breakdown of visual purple gives rise to nerve impulses; when all the pigment is bleached (i.e. in bright light) the rods no longer function. See also dark adaptation, light adaptation.

tế bào hình que (dt) một trong hai loại tế bào nhạy cảm với ánh sáng trong võng mạc¹ mắt (so sánh với tế bào hình nón). Mắt người có khoảng 125 triệu tế bào hình que để nhìn trong ánh sáng mờ. Các tế bào này có chứa một sắc tố gọi là sắc tố thị giác (*rhodopsin*). Sắc tố này bị phân hủy (mất màu) khi ra ngoài ánh sáng và được tái tạo trong bóng tối. Phân hủy sắc tố thị giác sẽ gây ra những xung lực thần kinh, khi tất cả sắc tố đã mất màu (tức trong ánh sáng chói). Các tế bào hình que sẽ không hoạt động nữa. Cũng xem thích nghi với bóng tối, thích nghi với ánh sáng.

rodent ulcer /'rəʊdənt 'ʌlkər/ n. Also/ a slow-growing malignant tumour of the face, usually at the edge of the eyelid, lips, or nostrils. Rodent ulcers occur in middle age or later. If untreated, they destroy skin muscle and bone but they do not spread to other parts of the body. Europeans persistently exposed to hot sun may develop the disease and it is a complication of chronic 'radiodermatitis'. It can be treated by surgery or radiotherapy. Medical name: **basal cell carcinoma**.

loét gậm nhấm một khối u ác tính phát triển chậm, thường ở bờ mí mắt, môi, và lỗ mũi. Loét gậm nhấm thấy từ tuổi trung niên trở đi, nếu không chữa trị, loét sẽ hủy hoại cơ da và xương nhưng không lan tràn đến các bộ phận cơ thể khác. Các người châu Âu thường tiếp cận với ánh sáng mặt trời nồng có thể bị bệnh này, và đây là một biến chứng của viêm da do bức xạ mản tính. Bệnh có thể chữa bằng phẫu thuật hay bức xạ liệu pháp. Tên y học: **basal cell carcinoma** (ung thư biểu mô tế bào day).

roentgen /'rɒntgən/ n. a unit of exposure dose of X- or gamma-radiation equal to the dose that will produce 2.58×10^{-4} coulomb on all the ions of one sign, when all the electrons released in a volume of air of mass 1 kilogram are completely stopped.

(dt) đơn vị liều tiếp cận của tia X hay tia gamma, bằng liều sẽ sinh ra 2.58×10^{-4} coulobomb trên tất cả các ion cùng dấu, khi tất cả các electron phóng thích trong một khối không khí có khối lượng 1 kilogram đã ngưng lại hoàn toàn.

roentgenology n. the study of the applications of X-rays (roentgen rays) in medicine.

X-quang học (roentgen học) ngành học về việc áp dụng tia X (tia roentgen) trong y khoa.

role playing /rəʊl 'pleɪŋ/ acting out another person's expected behaviour, usually in a contrived situation, in order to understand them better. It is used in family psychotherapy, in teaching social skills to

patients, and also in the training of psychiatric (and other) staff.

đóng vai hành động theo cách cư xử của của người khác, thường trong một tình huống đặt ra, để hiểu rõ hơn. Điều này đúng trong liệu pháp tâm lý gia đình, để dạy các bệnh nhân về kỹ năng xã hội và để huấn luyện các nhân viên tâm thần học và các nhân viên khác.

Romana's sign an early clinical sign of 'Chagas' disease, appearing some three weeks after infection. There is considerable swelling of the eyelids of one or both eyes. This may be due to the presence of the parasites causing the disease but it may also be an allergic reaction to the repeated bites of their insect carriers.

dấu Romana dấu hiệu lâm sàng sớm của bệnh Chagas, xuất hiện khoảng ba tuần sau khi bị nhiễm. Mí một mắt hay cả hai mắt bị sưng lên rất to. Điều này có thể do ký sinh trùng gây bệnh nhưng cũng có thể là một phản ứng dị ứng do bị các côn trùng mang bệnh đốt nhiều lần.

Romanowsky stains a group of stains used for microscopical examination of blood cells, consisting of variable mixtures of thiazine dyes, such as azure B, with eosin. Romanowsky stains give characteristic staining patterns, on the basis of which cells are classified. The group includes the stains of Leishmann, Wright, May-Grunwald, Giemsa, etc.

thuốc nhuộm Romanowsky một nhóm thuốc nhuộm dùng xem xét các tế bào máu dưới kính hiển vi, gồm nhiều hỗn hợp thuốc nhuộm thiazine, như azure B, với eosin. Các thuốc nhuộm Romanowsky cho ra những kiểu nhuộm đặc biệt trên cơ sở đó sẽ phân loại các huyết cầu. Nhóm này gồm các thuốc nhuộm Leishmann, Wright, May-Grunwald, Giemsa, v.v...

Romberg's sign evidence of a sensory disorder affecting those nerves that transmit information to the brain about the position of the limbs and joints and the tension in the muscles. The patient is asked to stand

upright. Romberg's sign is positive if he maintains his posture when his eyes are open but sways and falls when his eyes are closed.

dấu Romberg có rối loạn cảm giác ảnh hưởng tới các dây thần kinh dẫn truyền thông tin tới não về vị trí các chi, các khớp, và về trương lực cơ. Khi yêu cầu bệnh nhân đứng thẳng, dấu Romberg sẽ là dương tính nếu người này giữ được tư thế khi mở mắt nhưng sẽ lảo đảo và ngã khi nhắm mắt lại.

rongeur n. powerful biting forceps for cutting tissue, particularly bone.

kẹp cắt kẹp cắt mạnh để cắt các mô, đặc biệt mô xương

root /ru:t/ n. 1. (in neurology) a bundle of nerve fibres at its emergence from the spinal cord. The 31 pairs of 'spinal nerves' have two roots on each side, an anterior root containing motor nerve fibres and a posterior root containing sensory fibres. The roots merge outside the cord to form mixed nerves. 2. (in dentistry) the part of a tooth that is not covered by enamel and is normally attached to the alveolar bone by periodontal fibres. 3. the origin of any structure, i.e. the point at which it diverges from another structure. Anatomical name: radix.

rễ, chân răng, gốc (dt) 1. (trong thần kinh học) một bộ sợi thần kinh ở nơi nhô ra khỏi dây cột sống. 31 dãy dây thần kinh cột sống đều có hai rễ ở mỗi bên, rễ trước có các sợi thần kinh vận động và rễ sau chứa các sợi cảm giác. Các rễ di ra khỏi dây sống để tạo thành những dây thần kinh hỗn hợp. 2. (trong nha khoa) phần răng không có men bao bọc và thường gắn với ổ răng bằng các sợi nha chu. 3. gốc của bất kỳ cấu trúc nào, tức là nơi di ra khỏi một cấu trúc khác. Tên giải phẫu học: radix.

root filling /ru:t 'fi:lɪŋ/ 1. the final stage of 'root treatment', in which the prepared canal inside a tooth root is filled with a suitable material. 2. the material used to fill the canal in the root, usually a core of 'gutta-percha' with a thin coating of sealing

cement

trám rễ 1. giai đoạn chót của việc chữa trị chân răng, trám ống trong chân răng đã chuẩn bị bằng một vật liệu thích hợp. 2. vật liệu dùng trám ống chân răng, thường là nhựa gutta-percha với một lớp xi măng móng.

root induction /ru:t 'indukʃn/ (in endodontics) a procedure to allow continued root formation in an immature tooth with a damaged pulp.

căm ống chân răng (trong bệnh học nòi khoa răng miệng) một phương pháp giúp tiếp tục tạo thành chân răng trong một răng còn non bị tổn hại tuy

root treatment /ru:t 'trit'ment/ (in endodontics) the procedure of removing the remnants of the pulp of a tooth, cleaning and shaping the canal inside the tooth, and filling the root canal (see root filling). The entire treatment usually extends over several visits. It is used to treat toothache and apical abscesses.

điều trị chân răng (trong bệnh học nòi khoa răng miệng) thủ pháp lấy đi các phần tủy răng còn sót lại, chải sạch và tạo hình ống răng, và trám ống chân răng (xem trám rễ). Toàn bộ trị liệu thường kéo dài trong nhiều lần khám bệnh, dùng chữa đau răng và áp xe định.

Rorschach test a test to measure aspects of personality, consisting of ten inkblots, half of which are in various colours and the other half in black and white. The responses to the different inkblots are used to derive hypotheses about the subject. The use of the test for the diagnosis of brain damage is no longer generally supported. See also projective test.

thử nghiệm Rorschach thử nghiệm dùng để xác nhận cách, gồm mười dấu mực, một nửa có những màu khác nhau, và nửa kia chỉ gồm đen và trắng. Đáp ứng với những màu khác nhau này dùng dựa trên những giả thuyết về đối tượng quan sát. Việc dùng những thí nghiệm này để chẩn đoán các tổn hại não không còn được ứng

hợp. Cũng xem thử nghiệm chiêu hình.

rosacea n. a skin disease of the face in which the blood vessels enlarge, giving the cheeks and nose a flushed appearance. The cause is uncertain but irritant foods or drinks or too much alcohol may play a part, and extremes of climate may aggravate the condition. The nose may enlarge (see rhinophyma). Rosacea usually occurs after the age of 30 and affects women more often than men, with the menopause sometimes acting as a trigger.

trứng cá đẻ (dt) một bệnh ở da mặt, có các mạch máu nở ra, làm má và mũi bị ửng đỏ. Nguyên nhân chưa biết chắc, nhưng thức ăn hay đồ uống có tính kích thích, hay uống quá nhiều rượu có thể góp phần, và những quá mức về khí hậu có thể làm tình trạng này trầm trọng thêm. Mũi có thể lớn lên (xem mũi sưng túi). Trứng cá đẻ thường xảy ra sau tuổi 30, ảnh hưởng tới phụ nữ nhiều hơn đàn ông, và kỳ мен kinh đôi khi là một yếu tố gây phát.

roseola /roʊzə'lə/ n. any rose-colou-red rash, such as occurs in measles, the secondary stage of syphilis, or typhoid fever.

bản đào (dt) moi ngoại ban có màu hồng, thấy khi bị bệnh sởi, giang mai giai đoạn hai, hay sốt thương hàn.

rostellum n. (pl. rostella) a mobile and retractable knob bearing hooks, present on the head (scolex) of certain tapeworms, e.g. *Taenia* and *Echinococcus*.

mô chảy (dt) một nút di động có thể rút vào được có mang một số móc, thấy ở đầu (scolax) một số sán dây như *Taenia* và *Echinococcus*.

rostrum n. (pl. rostra) (in anatomy) a beaklike projection, such as that on the sphenoid bone. **-rostral** adj.

mô (dt) phần nhỏ ra hình mô chim, như mô trên xương bồm. **-rostral** tt.

rotator /rə'teɪtər/ n. a muscle that brings about rotation of a part. The rotatores are small muscles situated deep in the back between adjacent vertebrae. They help to ex-

tend and rotate the vertebrae.

co quay (dt) **co làm quay** một bộ phận
Cơ quay đốt sống là các cơ nhí ở sâu trong
lưng giữa các đốt sống tiếp giáp nhau. Các
cơ này giúp giàn và quay các đốt sống.

Rothera's test /'rɒðərəz tɛst/ a method of testing urine for the presence of acetone or acetoacetic acid: a sign of "diabetes mellitus". Strong ammonia is added to a sample of urine saturated with ammonium sulphate crystals and containing a small quantity of sodium nitroprusside. A purple colour confirms the presence of acetone or acetoacetic acid.

thú nghiệm Rothera một phương pháp xét nghiệm nước tiểu để tìm acetone hay acetoacetic acid: một dấu hiệu của đại tháo đường. Thêm ammonia đậm đặc vào một mẫu nước tiểu đã bắc hòa với các tinh thể ammonium sulphate và có chứa một số lượng nhỏ sodium nitroprusside. Nếu dung dịch có màu tía chứng tỏ có acetone hay acetoacetic acid.

Roth spot /rɒθ spot/ a pale area surrounded by haemorrhage sometimes seen in the retina, with the aid of an ophthalmoscope, in those who have bacterial endocarditis, septicaemia, or leukaemia.

điểm Roth một vùng nhạt có xuất huyết chung quanh, đôi khi thấy trong Vòng mạc khi dùng kính soi đáy mắt, ở những người bị viêm nội tâm mạc nhiễm trùng, nhiễm trùng huyết, hay ung thư bạch cầu.

roughage /'raʊfɪdʒ/ n. see dietary fibre.

thực ăn thô (dt) xem sơ thực phẩm.

rouleau n. (pl. rouleaux) a cylindrical structure in the blood formed from several red blood cells piled one upon the other and adhering by their rims.

trụ hồng cầu (dt) một cấu trúc hình trụ trong máu, tạo thành do nhiều hồng cầu xếp chồng lên nhau và dính với nhau ở vòng ngoài

round window /'raʊnd 'wɪndəʊ/ see fenestra (rotunda).

cửa sổ tròn xem phản dịch chữ fenestra

(rotunda).

roundworm /'raʊndwɜːm/ n. see nematode.

giun đĩa (dt) xem giun.

-rrhagia (-rrhage) suffix denoting excessive or abnormal flow or discharge from an organ or part. Examples: **haemorrhage** (excessive bleeding); **menorrhagia** (excessive menstrual flow).

tiếp vĩ ngữ chỉ chảy ra hay xuất tiết bất thường hay quá mức từ một cơ quan hay bộ phận Thị dụ: **haemorrhage** (xuất huyết quá nhanh), **me-norrhagia** (ra kinh nguyệt quá mức).

-rrhaphy suffix denoting surgical sewing; suturing. Example: **herniorrhaphy** (of a hernia).

tiếp vĩ ngữ chỉ khâu trong phẫu thuật Thị dụ: **herniorrhaphy** (phẫu thuật khâu một thoát vị).

-rrhexis suffix denoting splitting or rupture of a part.

tiếp vĩ ngữ chỉ một bộ phận bị nứt hay vỡ ra

-rrhoea suffix denoting a flow or discharge from an organ or part. Example: **rhinorrhoea** (from the nose).

tiếp vĩ ngữ chỉ chảy hay xuất tiết từ một cơ quan hay bộ phận Thị dụ **rhinorrhoea** (xuất tiết ở mũi).

RSV /rɪ'ɛs'viː/ n. see respiratory syncytial virus.

xem phản dịch chữ respiratory syncytial virus.

rubber dam /'rʌbər dæm/ (in dentistry) a sheet of rubber used to isolate one or more teeth during treatment.

vách cao su (trong nha khoa) một miếng cao su dùng cố lắp một hay nhiều răng trong khi chữa trị.

rubefacient /'rʊbfɪʃənt/ n. an agent that causes reddening and warming of the skin. Rubefacients are often used as counterirritants for the relief of muscular pain.

chất gây xung huyết da (dt) một tác nhân làm da bị đỏ lên và ấm lại. Chất gây xung huyết da dùng như một chất chống

kích thích để giảm đau cơ.

rubella /'rʌbələ/ n. see German measles

bệnh ban đào (dt) bệnh sởi Đức

rubeola /'rʊbiələ/ n. see measles.

bệnh rubeola (dt) xem bệnh sởi.

rubidium-81 /ru'biðiəm 'eɪttwenti/ n. an artificial radioactive isotope that has a half-life of about four hours and decays into the radioactive gas *krypton-81m, emitting radiations as it does so.

(dt) một chất đồng vị phóng xạ nhân tạo có thời gian bán hủy khoảng bốn giờ, và phân hủy thành khí phóng xạ krypton-81m, và trong khi đó sẽ phát ra các bức xạ.

rubor /'rʌbər/ n. redness: one of the classical signs of inflammation in a tissue, the other three being *calor (heat), *dolor (pain) and *tumor (swelling). The redness of inflamed tissue is due to the increase in size of the small blood vessels in the area, which therefore contain more blood.

(dt) đỏ, một trong các dấu hiệu cổ điển của viêm trong mô, các dấu hiệu khác là calor (nóng), dolor (đau), và tumor (sưng). Mô viêm bị đỏ lên do các mạch máu nhỏ trong vùng lớn ra, như vậy chứa nhiều máu hơn.

rubrospinal tract a tract of *motor neurones that extends from the midbrain down to different levels in the spinal cord, carrying impulses that have travelled from the cerebral and cerebellar cortex via the nucleus ruber (red nucleus). The tract plays an important part in the control of skilled and dextrous movements.

đường dây sống đỏ một đường nervon vận động chạy từ não giữa xuống tới các mức khác nhau trong dây cột sống, mang các xung lực để di chuyển và vận chuyển não qua nhân đồi. Đường này giữ vai trò quan trọng trong việc kiểm soát các cử động tinh xảo và khéo léo.

rugae n. (pl rugae) a fold or crease, especially one of the folds of mucous membrane that line the stomach.

nếp nhăn (dt) một nếp hay gấp, đặc biệt một trong các nếp ở niêm mạc dạ dày.

rumination /ru'mi'neɪʃn/ n. (in psychiatry) an obsessional type of thinking in which

the same thoughts or themes are experienced repetitively, to the exclusion of other forms of mental activity. The patient commonly feels depressed and guilty after rumination. Rumination may be distinguished from morbid preoccupation in that the thoughts are irrational and resisted by the patient; they often involve abhorrents or aggressive feelings about events in the remote past and are accompanied by a lack of confidence in memory.

nghiên ngâm (dt) (trong tâm thần học) một kiểu suy nghĩ có tính ám ảnh, trong đó các ý nghĩ hay để mục như nhau được nghĩ đi nghĩ lại nhiều lần mà không có các dạng khác của hoạt động trí tuệ. Người bệnh thường cảm thấy phiền muộn và tội lỗi sau khi nghiên ngâm. Nghiên ngâm khác với định kiến bệnh hoạn ở điểm các ý nghĩ đều không thuận lý và bị bệnh nhân chia làm các ý nghĩ này thường gồm những cảm giác ghê tởm hay chống đối về những biến cố trong quá khứ xa xôi và có kèm theo sự thiếu tự tin trong trí nhớ.

rupture /'rʌptʃə/ 1. n. see hernia. 2. n. the bursting apart or open of an organ or tissue; for example, the splitting of the membranes enclosing an infant during childbirth. 3. vb. (of tissues, etc.) to burst apart or open.

vỡ 1. (dt) xem thoát vị. 2. (dt) một cơ quan hay mô bị vỡ ra hay mở ra, thí dụ các màng bao bọc thai nhi tách ra trong khi sinh. 3. (dt) (về mô, v.v.) vỡ ra hay mở ra.

Russian spring-summer encephalitis /'raʃən sprɪŋ'sa:mə.enkefə'lajtɪs/ an influenza-like viral disease that affects the brain and nervous system and occurs in Russia and central Europe. It is transmitted to man either through the bite of forest-dwelling ticks of the species *Ixodes persulcatus* or by drinking the milk of infected goats. Infection of the meninges results in paralysis of the limbs and of the muscles of the neck and back. The disease, which is often fatal, can be prevented by vaccination.

viêm não xuân hè Nga một bệnh do virus giống như cúm ánh hưởng tới não và hệ thần kinh, thấy ở Nga và Trung Âu. Bệnh truyền sang người hoặc do một loài

vết rứt *Ixodes persulcatus* dát, hoặc do uống phải sữa dê bị nhiễm. Nhiễm trùng ở màng não-tủy sống sẽ gây liệt các chi và các cơ ở cổ và lưng. Bệnh thường gây tử vong và có thể phòng ngừa bằng tiêm chủng.

Ryle's tube /raɪlz tjuːb/ a thin flexible tube of rubber or plastic inserted through the

mouth or nose of a patient and used for withdrawing fluid from the stomach or giving a test meal.

ống Ryle một ống mảnh, dẻo, bền cao su hay plastic dùng luồn qua mũi hay miệng bệnh nhân để hút dịch trong dạ dày hay cấp một thức ăn thử nghiệm.

S

Copyright by Anatomyquiz.book

Sabin vaccine/ 'seibin 'vaksin/ an oral vaccine against poliomyelitis, prepared by culture of the virus under special conditions so that it loses its virulence (i.e. it becomes attenuated) but retains its ability to stimulate antibody production.

vắc xin Sabin một loại vắc xin dùng uống để ngừa bệnh bại liệt trẻ em, chế tạo bằng cách nuôi cấy virus trong những tình trạng đặc biệt để virus không còn độc lực (tức đã được giảm độc) nhưng còn giữ được khả năng kích thích sản sinh kháng thể.

sac/ sæk/ n. a pouch or baglike structure. Sac can enclose natural cavities in the body, e.g. in the lungs (see alveolus) or in the lacrimal apparatus of the eye, or they can be pathological, as in a hernia.

túi(d) một túi hay một cấu trúc hình túi. Các túi có thể bao bọc các xoang tự nhiên trong cơ thể, ví dụ trong phổi (xem phế nang) hay trong bộ máy tiết lệ* của mắt, hay có thể là bệnh lý, như khi bị thoát vị.

sacchar- (saccharo-) prefix denoting sugar.

tiếp đầu ngũ chỉ đường.

saccharide n. a carbohydrate. See also disaccharide, monosaccharide, polysaccharide.

(d) một loại carbohydrate. Cũng xem disaccharide, monosaccharide, polysaccharide.

saccharine/ 'sækərin/ n. a sweetening agent. Saccharine is 400 times as sweet as

sugar and has no energy content. It is very useful as a sweetener in diabetic and low-calorie foods. Saccharine is destroyed by heat and is not therefore used in cooking.

(d) một tá chất làm ngọt. Saccharine ngọt hơn đường 400 lần và không chứa năng lượng. Saccharine là một chất làm ngọt có ích cho người bị đái tháo đường và cho các thực phẩm có ít năng lượng. Saccharine bị nhiệt phá hủy vì vậy không dùng nấu.

Saccharomyces n. see yeast.

(d) xem men.

saccule (saceulus) n. the smaller of the two membranous sacs within the vestibule of the ear; it forms part of the membranous labyrinth. It is filled with fluid (endolymph) and contains a macula. This responds to gravity and relays information to the brain about the position of the head.

tiểu nang(d) túi nhỏ hơn trong số hai túi mang ở tiền đình tai, túi này tạo thành một phần mệ đạo* mang. Túi có đầy dịch (nội dịch) và có chứa một vết mổ*. Vết này đáp ứng với trọng lực và truyền thông tin tới não về vị trí đầu.

saccus n. a sac or pouch. The saccus endolymphaticus is the small sac connected to the saccule and utricle of the inner ear by the endolymphatic duct.

nang(d) một túi nang nội dịch là túi nhỏ nối với tiểu nang và thông nang ở tai trong bằng một ống nội dịch.

sacralization/ ,seikrali'zeiʃn/ n. abnor-

mal fission of the fifth lumbar vertebra with the sacrum.

hóa cùng (dt) *kết hợp bất thường của đốt sống thắt lưng thứ năm với xương cùng.*

sacral nerves/ 'seɪk्रə nɜːvz/ the five pairs of "spinal nerves that emerge from the spinal column in the sacrum. The nerves carry sensory and motor fibres from the upper and lower leg and from the anal and genital regions.

thần kinh cùng *nǎm đốt sống thần kinh sống di ra từ cột sống trong xương cùng. Các dây này mang những sợi cảm giác và vận động từ chân, từ hậu môn, và từ vùng sinh dục.*

sacral vertebrae/ 'seɪk्रə 'vɜːtibri:/ the five vertebrae that are fused together to form the "sacrum".

đốt sống cùng *nǎm đốt sống dịch lại với nhau tạo thành xương cùng.*

sacro- prefix denoting the sacrum. Examples: *sacroccygeal* (relating to the sacrum and coccyx); *sacrodynia* (pain in); *sacroiliac* (relating to the sacrum and ilium).

tiếp đầu ngữ chỉ xương cùng. *Thí dụ sacrococcygeal (liên quan đến xương cùng và xương cụt); sacrodynia (đau ở xương cùng); sacroiliac (liên quan đến xương cùng và xương chậu).*

sacroiliitis n. inflammation of the sacroiliac joint. Involvement of both joints is a common feature of ankylosing "spondylitis and associated rheumatic disease, including "Reiter's syndrome and "psoriatic arthritis. The resultant low back pain and stiffness may be alleviated by rest and analgesics.

viêm cùng-chậu (dt) *viêm ở khớp cùng-chậu. Bị viêm cả hai khớp là đặc trưng thường gặp của viêm cùng khớp đốt sống" và kết hợp với bệnh thấp, gồm hội chứng Reiter" và viêm khớp vẩy nến". Đau và cứng vùng dưới lưng do viêm gây ra có thể giảm đi bằng cách nghỉ ngơi và dùng thuốc giảm đau.*

sacrum/ 'seɪkrəm/ n. (pl. *sacra*) a curved triangular element of the "backbone consisting of five fused vertebrae (*sacral vertebrae*). It articulates with the last lumbar vertebra above, the coccyx below, and the hip bones

laterally. See also vertebra. -**sacral adj.**

xương cùng (dt) *một phần tử hình tam giác cong của cột sống gồm năm đốt sống đính lại với nhau (các đốt sống cùng). Xương cùng khớp với đốt sống thắt lưng cuối cùng ở phía trên, với xương cụt ở dưới, và với các xương hông ở hai bên. Cũng xem đốt sống.* -**sacral (tt).**

saddle joint/ 'sædл dʒɔɪnt/ a form of "diarthrosis (freely movable joint) in which the articulating surfaces of the bones are reciprocally saddle-shaped. It occurs at the carpometacarpal joint of the thumb.

khớp yên ngựa *một dạng khớp động" (khớp chuyển động tự do) có các bề mặt xương khớp vào nhau đều có hình yên ngựa, thấy ở khớp bàn chân-ngón chân của ngón cái.*

sadism/ 'seɪdizəm/ n. sexual excitement in response to inflicting or thinking about inflicting pain upon other people. See also masochism, perversion. -**sadist n.** -**sadistic adj.**

bạo dâm (dt) *kích thích tình dục đáp ứng với việc gây ra hay nghĩ tới việc gây đau đớn cho người khác. Cũng xem khổ dâm, đồi trụy.* -**sadist (dt)** -**sadistic (tt)**

safe period/ seɪf 'periɒd/ the days in each "menstrual cycle when conception is least likely. Ovulation generally occurs at the midpoint of each cycle, and in women with regular periods it is possible to calculate the days at the beginning and end of the cycle when coitus is unlikely to result in pregnancy. See rhythm method.

thời kỳ an toàn *Các ngày trong chu kỳ kinh nguyệt ít có khả năng thụ thai nhất. Thường trứng rụng vào khoảng giữa mỗi chu kỳ, vì vậy với những phụ nữ có kinh nguyệt đều, có thể tính các ngày ở đầu và cuối chu kỳ là những ngày giao hợp rất ít có khả năng gây mang thai. Xem phương pháp nhịp nhàng.*

safranin (safranine) n. a group of water- and alcohol-soluble basic dyes used to stain cell nuclei and as counter-stains for Gram-negative bacteria.

safranin (dt) *một nhóm thuốc nhuộm kiểm tra trong nước và trong cồn, dùng nhuộm*

nhân tế bào và nhuộm phân biệt các vi trùng giâm đâm.

sagittal/ 'sædʒɪtl/ adj. describing the dorso-ventral plane that extends down the long axis of the body, dividing it into right and left halves (see illustration).

dọc giữa (tl) mô tả mặt phẳng tung bụng chạy theo trục đứng của cơ thể, và chia cơ thể thành hai nửa bên phải và bên trái (xem hình).

sagittal suture/ 'sædʒɪtl 'su:tʃə/ see suture (def.1).

khâu dọc giữa.xem khâu (định nghĩa 1).

salbutamol n. a drug, similar to "isoprenaline, used as a * bronchodilator to relieve asthma, chronic bronchitis, and emphysema. It is administered by mouth, injection or inhalation; side-effects may include dizziness, tremor, and fast heart rate, particularly after large doses. Trade name: Ventolin.

salbutamol (dt)một loại thuốc tương tự như iso-prenaline "dùng như chất giãn phế quản" để giảm suyễn, viêm phế quản mẩn, và khí thũng. Thuốc dùng uống, chích hay xông hít; tác động phụ có thể gồm choáng váng, run, và nhịp tim nhanh, đặc biệt khi dùng liều cao. Tên thương mại: Ventolin.

salicylamide n. an analgesic drug with effects and uses similar to those of "aspirin. It is administered by mouth and may cause dizziness, sweating, and digestive upsets at high doses. Trade name: Sallmed.

salicylamide (dt)một loại thuốc giảm đau có tác động và công dụng tương tự như aspirin. Thuốc dùng uống và có thể gây choáng váng, ra mồ hôi, và rối loạn tiêu hóa khi dùng liều cao. Tên thương mại: Sallmed.

salicylic acid/ 'sæli'silik 'æsɪd/ a drug that causes the skin to peel and destroys bacteria and fungi. It is applied to the skin to treat ulcers, dandruff, eczema, psoriasis, warts, and corns. Skin sensitivity reactions may occur after continued use.

salicylic acid.một loại thuốc làm tróc da và diệt được vi trùng và nấm. Thuốc thoa trên da để chữa các vết loét, gáu, eczema, bệnh

vẩy nến, mụn com, và chai. Da có thể bị phản ứng nhạy cảm khi dùng lâu dài.

salicylism n. poisoning due to an overdose of aspirin or other salicylate-containing compounds. The main symptoms are headache, dizziness, ringing in the ears (tinnitus), disturbances of vision, vomiting, and - in severe cases- delirium and collapse. There is often severe * acidosis.

nhiễm độc salicylate(dt) ngộ độc do dùng quá liều aspirin hay các hợp chất chứa salicylate khác. Các triệu chứng chính là nhức đầu, choáng váng, nghe kêu trong tai (ú tai), rối loạn thị lực, nôn và - trong trường hợp nặng- mê sảng và trụy. Thường bị nhiễm acid nặng.

saline (normal saline)/ 'selɪn/ n. a solution containing 0.9% sodium chloride. Saline may be used clinically as a diluent for drugs administered by injection and as a plasma substitute.

nước muối (nước muối đẳng trương) (dt) dung dịch có chứa 0.9% sodium chloride. Nước muối dùng trong lâm sàng làm dung môi cho các thuốc chích hay để thay thế huyết tương.

saliva/ se'ləva/ n. the alkaline liquid secreted by the * salivary glands and the mucous membrane of the mouth. Its principal constituents are water, mucus, buffers, and enzymes (e.g. amylase). The functions of saliva are to keep the mouth moist, to aid swallowing of food, to minimize changes of acidity in the mouth, and to digest starch.

-salivary adj.

nước bọt(dt) chất lỏng có tính kiềm do các tuyến nước bọt và niêm mạc miệng tiết ra. Các thành phần chính là nước, chất nhầy, chất đậm, và các enzyme (như amylase). Nước bọt có nhiệm vụ giữ miệng ẩm, giúp tiêu hóa thực phẩm, để giảm các thay đổi về tính acid trong miệng, và tiêu hóa tinh bột.

salivary gland/ sa'lɪvəri glænd/ a gland that produces "saliva. There are three pairs of salivary glands: the * parotid glands, * sublingual glands, and * submandibular glands (see illustration). They are stimulated by reflex action, which can be initiated by the taste, smell, sight, or thought of food.

tuyến nước bọt *tuyến tiết ra nước bọt**. Có ba đặc tuyến nước bọt: tuyến mang tai, tuyến dưới lưỡi và tuyến dưới hòn* (xem hình). Các tuyến này được kích thích do các hoạt động phản xạ, và bắt đầu tiết khi nếm, ngửi, thấy hay nghĩ đến thực phẩm.

salivation/ ,sæli'veɪʃn/ *n.* the secretion of saliva by the salivary glands of the mouth, increased in response to the chewing action of the jaws or to the thought, taste, smell, or sight of food. A small but regular flow of saliva is maintained to promote cleanliness in the mouth even when food is not being eaten. See also ptysias.

tiết nước bọt(dt) *tình trạng các tuyến nước bọt tăng tiết nước bọt trong miệng, đáp ứng với hoạt động nhai hay khi nghĩ đến, nếm, ngửi, hay trông thấy thực phẩm. Bình thường vẫn có một lượng nhỏ nước bọt liên tục được tiết ra để giữ sạch miệng ngay cả khi không ăn.* Cũng xem tăng tiết nước bọt.

Salk vaccine a vaccine against poliomyelitis, formed by treating the virus with formalin, which prevents it from causing disease but does not impair its ability to stimulate antibody production. It is administered by injection.

vắc xin salk *một vắc xin chống bệnh bại liệt trẻ em chế tạo bằng cách xử lý virus với formalin để virus không còn gây bệnh nhưng không làm hại đến khả năng kích thích sản sinh kháng thể. Thuốc dùng chích.*

Salmonella/ ,sælmə'nɛlə/ *n.* a genus of Gram-negative motile rodlike bacteria that inhabit the intestines of animals and man and cause disease. They ferment glucose, usually with the formation of gas. The species *S. paratyphi* causes *paratyphoid fever, and *S. typhi* causes *typhoid fever. Other species of *Salmonella* cause *food poisoning, gastroenteritis, and septicaemia.

Salmonella(dt) *một giống vi trùng hình que, di động, Gram âm, sống trong ruột súc vật và người và gây bệnh. Salmonella có tính chất lên men glucose và thường sinh hơi. Loại *S. paratyphi* gây bệnh phó thương hàn, và *S. typhi* gây sốt thương hàn. Các loại Salmonella khác gây ngộ độc thực phẩm, viêm dạ dày-ruột, và nhiễm trùng huyết.*

salmonellosis *n.* an infestation of the digestive system by bacteria of the genus "Salmonella. See also food poisoning.

bệnh Salmonella(dt) *nhiễm đường tiêu hóa do các vi trùng thuộc giống Salmonella.* * Cũng xem ngộ độc thực phẩm.

salping- (*salpingo-*) *prefix denoting 1. the Fallopian tube 2. the auditory tube (meatus).*

tiếp đầu ngữ chỉ 1. *với Fallope 2. ống thính giác.*

salpingectomy *n.* the surgical removal or cutting of a Fallopian tube. The operation involving both tubes is a permanent and completely effective method of contraception (see sterilization) since it prevents the egg cells passing from the ovaries to the womb.

cắt bỏ noãn quản(dt) *phẫu thuật lấy đi hay cắt với Fallope. Theo tác trên cả hai noãn quản là phương pháp tránh thai có công hiệu hoàn toàn và vĩnh viễn (xem gây vô sinh) vì ngăn được trứng di từ noãn sào đến tử cung.*

salpingitis *n.* inflammation of a tube, most commonly applied to inflammation of one or both of the Fallopian tubes caused by bacterial infection spreading from the vagina or womb or carried in the blood. In acute salpingitis there is a sharp pain in the lower abdomen, which may be mistaken for that of appendicitis, and the infection may spread to the membrane lining the abdominal cavity (see peritonitis). In severe cases the tubes may become blocked with scar tissue and the patient will be unable to conceive. The condition is treated with antibiotics or by surgical removal of the diseased tube(s).

viêm noãn quản(dt) *viêm một noãn quản, thường dùng chỉ viêm một hay cả hai với Fallope, do vi trùng lan tràn từ âm đạo hay tử cung hay theo đường máu đến. Khi viêm noãn quản cấp bệnh nhân bị đau dữ dội ở bụng dưới, có thể nhầm với ruột thừa, và nhiễm trùng có thể lan tới màng lót xoang bụng (xem viêm phúc mạc). Trong trường hợp nặng, noãn quản có thể bị các mô sẹo làm tắc và bệnh nhân sẽ không thể mang thai. Chữa bệnh bằng cách dùng kháng sinh hay dùng phẫu thuật cắt bỏ (các) noãn quản bệnh.*

salpingography *n.* radiography of one or both Fallopian tubes after a "radio-opaque substance has been introduced into them via an injection into the womb.

chụp X-quang noãn quản (*dt*) chụp X-quang một hay cả hai vòi Fallope sau khi đã có chất cản quang trong noãn quản bằng cách chích theo đường tử cung.

salpingo-oophoritis (salpingo-oothecitis) *n.* inflammation of a Fallopian tube and an ovary.

viêm noãn quản-noãn sào (*dt*) viêm một vòi Fallope và một noãn sào.

salpingo-oophorocele (salpingo-oothecocoele) *n.* hernia involving a Fallopian tube and an ovary.

thoát vị noãn sào-noãn quản

(*dt*) thoát vị liên quan đến một vòi Fallope và một noãn sào.

salt depletion/ salt di'pli:ʃn/ excessive loss of sodium chloride (common salt) from the body. This may result from sweating, persistent vomiting or diarrhoea, or loss of fluid in wounds. The main symptoms are muscular weakness and cramps. Miners and workers in hot climates are particularly at risk, and salt tablets are often taken as a preventive measure.

rút kiệt muối/mất quá mức sodium chloride (muối ăn) trong cơ thể. Điều này có thể do chảy mồ hôi, nôn hay tiêu chảy dai dẳng, hay mất dịch trong các vết thương. Triệu chứng chính là yếu cơ và bị chuột rút. Thợ mỏ và các công nhân làm việc trong khí hậu nóng đặc biệt nguy cơ bị chứng này, vì vậy thường được cấp các viên muối để phòng.

Samaritans/ sə'mærɪtənz/ *n.* a British voluntary organization providing a telephone service for the suicidal and despairing. Started in 1953 by the Rev. Chad Varah in the cellars of a London church (St. Stephens. Walbrook) with one telephone, it now has over 170 branches throughout the country manned by some 20,000 volunteers. It offers a nonprofessional, confidential, and (if required) anonymous service at all hours. Samaritans will listen for as long as they are needed and the service is free. They offer little advice, believing that their clients will be

helped to make their own decisions by talking to someone who cares. They also offer a befriending service to support exceptionally distressed clients through a serious crisis.

(*dt*) Một tổ chức tình nguyện ở vương quốc Anh cung cấp dịch vụ điện thoại cho những người muốn tư vấn hay đang tuyệt vọng. Linh mục Chad Varah bắt đầu thực hiện công việc này với một máy điện thoại trong hầm một nhà thờ ở London (St. Stephens. Walbrook) năm 1953, cho tới nay hội có hơn 170 chi nhánh trên khắp nước với khoảng 20.000 người tình nguyện. Hội cung cấp dịch vụ không chuyên nghiệp, giữ bí mật, và (nếu được yêu cầu) không nêu tên tuổi vào bất cứ lúc nào. Các hội viên Samaritans sẽ lắng nghe những nỗi họ còn được yêu cầu và người gọi không trả một phí tổn nào. Họ ít khi đưa ra những lời khuyên vì tin rằng khách hàng của mình sẽ tự có được những quyết định bằng cách nói chuyện được với người cần nói. Các hội viên Samaritans cũng cung cấp dịch vụ đối xử như bè bạn để giúp những người tuyệt vọng cùng cưa qua được một cơn khủng hoảng nghiêm trọng.

sanatorium/ səne'tɔ:rɪəm/ *n.* 1. a hospital or institution for the rehabilitation and convalescence of patients of any kind. 2. an institution for patients who have suffered from pulmonary tuberculosis.

nha an dưỡng(*dt*) 1. một bệnh viện hay viện dùng phục hồi và dưỡng bệnh cho các bệnh nhân thuộc bất cứ loại nào. 2. một bệnh viện dành cho các bệnh nhân đã bị lao phổi.

sandfly/ 'sændflaɪ/ *n.* a small hairy fly of the widely distributed genus *Phlebotomus*. Adult sandflies rarely exceed 3 mm in length and have long slender legs. The blood-sucking females of certain species transmit various diseases, including "leishmania-sis", "sandfly fever", and "bartonellosis".

ruồi cát(*dt*) một loại ruồi nhỏ có lông có phần bờ rộng thuộc giống *Phlebotomus*. Ruồi cát trưởng thành ít khi dài quá 3 mm và có các chân dài và mảnh. Ruồi cái hút máu thuộc một số loại là vector truyền nhiễm bệnh, gồm bệnh leishmaniasis *, sốt ruồi cát *, và bệnh bartonellosis.

sandfly fever (Pappataci fever)
/ 'sændflaɪ 'fi:və/ a viral disease transmit-

ted to man by the bite of the sandfly *Phlebotomus pappatasi*. Sandfly fever occurs principally in countries surrounding the Persian Gulf and the tropical Mediterranean; it occurs during the warmer months, does not last long, and is never fatal. Symptoms resemble those of influenza. There is no specific treatment apart from aspirin and codeine to relieve the symptoms.

Sốt ruồi cát (Sốt Pappataci) m. đ. t bệnh virus truyền sang người theo vết đốt của ruồi cát *Phlebotomus pappataci*. Sốt ruồi cát xảy ra chủ yếu ở các các xứ bao quanh vịnh Ba Tư và vùng địa trung hải nhiệt đới, bệnh xảy ra trong các tháng ấm. Không kéo dài lâu, và không bao giờ gây tử vong. Các triệu chứng giống như bị cảm, không có cách trị liệu đặc biệt ngoài việc dùng aspirin và codeine để giảm triệu chứng.

sanguine- (sanguino) prefix denoting blood.

tiếp dầu ngũ chỉ máu.

sanguineous /sæŋ'gwɪnɪəs/ adj. 1. containing, stained, or covered with blood. 2. (of tissues) containing more than the normal quantity of blood.

có máu, nhiều máu (t) 1. chứa máu, nhuộm máu hay có máu bao phủ. 2. (về các mô) chứa một số lượng máu nhiều hơn bình thường.

sanies n. a foul-smelling watery discharge from a wound or ulcer, containing serum, blood, and pus.

máu mù thối (dt) dịch tiết có mùi hôi thối từ một vết thương hay vết loét, có chứa huyết thanh, máu, và mủ.

saphena n. see saphenous vein.

tĩnh mạch hiến (dt) xem phản dịch chữ saphena vein.

saphenous never a large branch of the femoral nerve that arises in the upper thigh, travels down on the inside of the leg, and supplies the skin from the knee to below the ankle with sensory nerves.

thân kinh hiến (m) nhánh lớn của thân kinh đùi, xuất hiện ở đùi trên, đi xuống phía dưới chân, và cung cấp cho da từ đầu gối đến dưới mắt cá chân với các sợi thần kinh cảm giác.

saphenous vein (saphena) either of two superficial veins in the leg, draining blood from the foot. The *long saphenous vein* - the longest vein in the body - runs from the foot, up the medial side of the leg, to the groin, where it joins the femoral vein. The *short saphenous vein* runs up the back of the calf to join the popliteal vein at the back of the knee.

tĩnh mạch hiến (m) trong hai tĩnh mạch trên bắp mặt chân, dẫn lưu máu từ bàn chân. Tĩnh mạch hiến dài nhất trong cơ thể chạy từ bàn chân lên trên mặt giữa của chân cho tới háng, rồi chảy vào tĩnh mạch dài. Tĩnh mạch hiến ngắn chảy lên phía sau bắp chân để nối với tĩnh mạch khoen ở phía sau đầu gối.

sapr- (sapro-) prefix denoting 1. putrefaction. 2. decaying matter.

tiếp dầu ngũ chỉ 1. thời rữa. 2. chất đang phân hủy.

sapraemia n. blood poisoning by toxins of saprophytic bacteria (bacteria living on dead or decaying matter). Compare pyaemia, septicæmia, toxæmia.

hoại huyết (dt) ngộ độc huyết do độc tố của các vi khuẩn loại sinh (vi trùng sống trong các vật chất chết hay đang phân hủy) So sánh với nhiễm mù huyết, nhiễm trùng huyết, nhiễm độc huyết.

saprophyte /'səprəfajt/ n. any free-living organism that lives and feeds on the dead and putrefying tissues of animals or plants. Compare parasite. -saprophytic adj.

hoại sinh (dt) bất kỳ sinh vật sống tự do nào sống bằng cách mổ động vật hay thực vật chết và đang thối rữa. So sánh với kháng sinh. -saprophytic (t)

sarc- (sarco) prefix denoting 1. flesh or fleshy tissue. 2. muscle.

tiếp dầu ngũ chỉ 1. thịt hay mô thịt. 2. cơ.

sarcocele n. an obsolete term for a fleshy tumour (sarcoma) of the testis.

bướn dịch hoàn (dt) từ xưa dùng chỉ khối u thịt (sarcoma) ở tĩnh hoàn.

Sarcocystis n. a genus of parasitic protozoans (see Sporozoa) that infect birds, reptiles, and herbivorous mammals. *S. lindemanni*, which occasionally infects man, forms cylindrical cysts (*sarcocysts*) in the muscle fibres.

In heavy infections these cysts can cause tissue degeneration and so provoke muscular pain and weakness. Sarcocysts have, in the few positively diagnosed cases, been located in the heart muscles, arm muscles, and larynx.

(dt) *một giống đóng vật nguyên sinh ký sinh (xem Sporozoa) gây nhiễm ở các loài chim, bò sát, và các loài có vú ăn cỏ. *S. lindemannii* dài khi nhiễm vào người, tạo thành các nang hình trụ (sarcocysts) trong các sợi cơ, khi nhiễm nặng, các nang này có thể gây thoái hóa mô, và như vậy sẽ gây đau cơ và yếu cơ. Các Sarcocysts, trong một số ca chẩn đoán dương tính, đã thấy trong các cơ tim, cơ cánh tay, và thanh quản.*

sarcoid 1. adj. 2. n. a fleshy tumour.

1. (tt) *dạng thịt*. 2. *ruột khối u thịt*.

sarcoidosis n. a chronic disorder of unknown in many parts of the body are enlarged and small fleshy nodules (see granuloma) develop in the lungs, liver, and spleen. The skin, nervous system, and the eyes and salivary glands are also commonly affected (see uveoparotitis), and the condition has features similar to *tuberculosis. Recovery is complete with minimal after-effects in two-thirds of all cases.

bệnh sarcoid (dt) *một rối loạn mản tính không rõ nguyên nhân trong đó các hạch bạch huyết của nhiều bộ phận cơ thể bị lớn ra, và nhiều hạt thịt nhỏ (xem u hạt) xuất hiện trong phổi, gan, và lách. Da, hệ thần kinh, mắt, và các tuyến nước bọt thường bị ảnh hưởng (xem viêm tuyến mang tai-mang mạch nhỏ) và tình trạng này có những đặc trưng tương tự như khi bị lao. Trong hai phần ba trường hợp, bệnh nhân phục hồi hoàn toàn và rất ít bị di chứng.*

sarcolemma n. the cell membrane that encloses a muscle cell (muscle fibre).

nhục mạc (dt) *màng tế bào bao bọc một tế bào cơ (sợi cơ)*.

sarcoma /sə:kə'ma/ n. any *cancer of connective tissue. These tumours may occur in any part of the body, as they arise in the tissues that make up an organ rather than being restricted to a particular organ. They can arise in fibrous tissue, muscle, fat, bone, cartilage, synovium, blood and lymphatic

vessels, and various other tissues. See also chondrosarcoma, fibrosarcoma, leiomyosarcoma, liposarcoma, lymphangiosarcoma, osteosarcoma, rhabdomyosarcoma. -**sarcomatous** adj.

(dt) *bất kỳ loại ung thư nào của mô liên kết. Các khối u này có thể xảy ra trong bất cứ bộ phận nào của cơ thể vì chúng phát sinh trong các mô tạo ra cơ quan hơn là giới hạn trong một cơ quan đặc biệt. Các ung thư này có thể thấy trong mô xơ, da, mô mỡ, xương sัน, màng hoạt dịch, máu và các mạch bạch huyết, và trong nhiều loại mô khác. Cũng xem sarcoma sán, sarcoma xơ, sarcoma cơ trơn, sarcoma mô mỡ, sarcoma bạch huyết, sarcoma xương, sarcoma cơ vận. -sarcomatous (tt).*

sarcoma botryoides see carcinosarcoma.

sarcoma hình bô đao xem ung thư biểu mô liên kết.

sarcomatosis n. *sarcoma that has spread widely throughout the body, most commonly through the blood-stream. It is treated with drugs, typically one or a combination of the following: cyclophosphamide, vincristine, actinomycin-D, methotrexate, or doxorubicin.

bệnh sarcoma (dt) *tình trạng sarcoma* đã lan tràn khắp cơ thể, thường nhất là qua đường máu. Bệnh chữa bằng thuốc, thường là một hay kết hợp trong số các loại sau: cyclophosphamide, vincristine, actinomycin D, methotrexate, hoặc doxorubicin

sarcomere n. one of the basic contractile units of which *striated muscle fibers are composed.

tám cơ (dt) *đơn vị cơ cơ bản tạo thành các cơ vận.*

Sarcophaga n. a genus of widely distributed non-bloodsucking flies, the flesh flies. Maggots are normally found in carrion or excrement but occasionally females will deposit their eggs in wounds or ulcers giving off a foul-smelling discharge; the presence of the maggots causes a serious *myiasis. Rarely, maggots may be ingested with food and give rise to an intestinal myiasis.

(dt) *một giống ruồi không hút máu phân bố rộng, tên gọi là ruồi thịt. Giới sarcophaga*

thường thấy trong các xác chết đã thối hay trong phân nhung dôi khi ruồi cái đẻ trứng trong các vết thương hay chỗ loét có chất tiết hôi thối, và gây bệnh giời nặng. Cũng dôi khi giời được cung nướt vào cùng với thức ăn và gây bệnh giời đường ruột.

sarcoplasm (myoplasm) n. the cytoplasm of muscle cells.

cơ tuồng(d) bao lương của các tế bào cơ.

sarcoplasmic reticulum an arrangement of membranous vesicles and tubules found in the cytoplasm of striated muscle fibres. The sarcoplasmic reticulum plays an important role in the transmission of nervous excitation to the contractile parts of the fibres.

Lưới cơ tuồngmột sự sắp xếp các túi và các hieu quản mang thấy trong bao lương các sợi cơ vân. Lưới cơ tuồng có vai trò quan trọng trong việc truyền các kích thích thần kinh đến các phần cơ thắt của sợi cơ.

Sarcoptes n. a genus of small oval mites. The female of *S. scabiei*, the human itch mite, tunnels into the skin, where it lays its eggs. The presence of the mites causes severe irritation, which eventually leads to 'scabies'.

*(d) một giống mạt nhỏ hình bầu dục. *S. scabiei* là mạt ngứa ở người, mạt cái đào hầm trong da và đẻ trứng ở đó, vì vậy sẽ gây kích thích dữ dội và sau cùng là bị ghẻ.*

sarcostyle n. a bundle of muscle fibrils.

vòi cơ(d) một bả sói cơ.

sartorius n. a narrow ribbon-like muscle at the front of the thigh, arising from the anterior superior spine of the ilium and extending to the tibia, just below the knee. The longest muscle in the body, the sartorius flexes the leg on the thigh and the thigh on the abdomen.

cơ may(d) một cơ hình dài băng hẹp ở phía trước đùi, phát xuất từ gai trên trước xương chậu, và di đến xương chày, ngay dưới đầu gối. Đây là cơ dài nhất trong cơ thể dùng gấp chân lên đùi và gấp đùi lên bụng.

satyriasis n. an extreme degree of promiscuous heterosexual activity in men. Compare nymphomania.

chứng cuồng dâm nam(d) hoạt động tình dục khác phái bừa bãi ở mức độ bức á

dần ống. So sánh với chứng loạn dâm phụ nữ.

saucerization/ 'so:səri'zeɪʃn/ n. 1. an operation in which tissue is cut away from a wound to form a saucer-like depression. It is carried out to facilitate healing and is commonly used to treat injuries or disorders in which bone is infected. 2. the concave appearance of the upper surface of a vertebra that has been fractured by compression.

1. cắt lọc vết thương. 2. lõi đĩa. 1. theo tác cách các mô ở một vết thương để tạo thành một chỗ lõm hình đĩa. Điều này được thực hiện để giúp máu lành và thường dùng chữa các tổn thương hay rãnh loạn cơ xương bị nhiễm trùng. 2. hình lõm ở mặt trên một đốt sống đã bị gãy vì sút ép.

Sayre's jacket a plaster of Paris cast shaped to fit around and support the backbone. It is used in cases where the vertebrae have been severely damaged by disease, such as tuberculosis.

đo sayre khuôn thạch cao vừa với thân mình dùng nâng đỡ đốt sống, dùng trong trường hợp các đốt sống đã bị tổn hại nặng do bệnh như khi bị lao.

-scab/ skæb/ n. a hard crust of dried blood, serum, or pus that develops during the body's wound-healing process over a sore, cut, or scratch.

vẩy(d) lớp vỏ cứng do máu, huyết thanh, hay mủ tạo thành khi khô đi trong tiến trình lành vết thương trên một vết loét, vết cắt hay vết ráo.

scabicide n. a drug that kills the mites causing 'scabies'.

thuốc diệt ghé(d) thuốc giết các loại mạt gây bệnh ghé.

scabies/ 'sketbi:z/ n. a skin infection caused by the itch mite, **Sarcoptes scabiei*. Scabies is typified by severe itching (particularly at night), red papules, and often secondary infection. The female mite tunnels in the skin to lay her eggs and the newly hatched mites pass easily from person to person by contact. The intense itching is caused by the mites' secretion. Commonly infected areas are the groin, penis, nipples, and the skin between the fingers. Local treatment is with

hexachlorophane or benzyl benzoate creams, which kill the mites. All members of a family may need treatment, and clothing and bedding should be disinfested.

bệnh ghẻ(dt) nhiễm da do mạt ngứa *Sarcop-*
tes scabiei. Bệnh ghẻ điển hình có ngứa dữ dội (đặc biệt vào ban đêm), nhiều nốt sẩn đỏ, và thường có phụ nhiễm. Mạt cái đào hầm trong da để đẻ trứng và các mạt con mới nở sẽ dễ dàng lây từ người này sang người khác do tiếp xúc. Chất tiết của mạt là nguyên nhân gây ngứa dữ dội. Các vùng thường bị nhiễm là háng, dương vật, đầu vú, và da giữa các ngón tay. Chữa trị bằng kem hexachlorophane hay benzyl benzoate sẽ giết được mạt. Cần chữa trị mọi thành viên trong gia đình, và thay quần áo cùng các vật dụng trên giường đều phải được khử nhiễm kỹ sinh.

scala/ 'skɔ:lə/ *n.* one of spiral canals of the cochlea. The *scala media* (cochlear duct) is the central membranous canal, containing the sensory apparatus of the cochlea; the *scala vestibuli* and *scala tympani* are the two bony canals of the cochlea.

ống xoắn(dt) một trong các ống xoắn của ốc tai. Ống xoắn giữa (vòi ốc tai) là ống màng trung tâm có chứa các bộ cảm giác của ốc tai; ống xoắn tiền đình và ống xoắn màng nhĩ là hai ống xương trong ốc tai.

scald/ skɔ:ld/ *n.* a "burn produced by a hot liquid or vapour, such as boiling water or steam."

phóng nhiệt(dt) vết phóng do chất lỏng hay hơi nóng như nước sôi hay hơi nước gây ra.

scale/ skeil/ *1. n.* any of the flakes of dead epidermal cells shed from the skin. *2. vb.* to scrape deposits of calculus (tar-tar) from the teeth (see scaler).

1. vảy da. 2. cạo vảy. *1. (dt)* bất kỳ mảnh tế bào biểu bì chết nào tróc ra khỏi da. *2. dt.* cạo các chất đóng trên răng (cao răng) (xem máy nạo).

scalenus/ 'skelenəs/ *n.* one of four paired muscles of the neck (*scalenus anterior*, *medius*, *minimus*, and *posterior*), extending from the cervical (neck) vertebrae to the first and second ribs. They are responsible for raising the first and second ribs in inspiration and for bending the neck forward and to

either side.

cơ bắc trung(dt) một trong bốn đôi cơ cổ (các cơ bắc thang trước, giữa, nhỏ, và sau) chạy từ các đốt sống cổ đến các xương sườn thứ nhất và thứ hai. Các cơ này có hai nhiệm vụ nâng xương sườn thứ nhất và thứ hai khi hít vào, và gấp cổ về phía trước và về mỗi bên.

scalenus syndrome (thoracic outlet syndrome)/ 'skelenəs 'syndrəm/ the group of symptoms caused by the scalenus anterior muscle compressing the subclavian artery and the lower roots of the brachial plexus against the fibrous and bony structures of the outlet of the upper thoracic vertebrae. Loss of sensation, wasting, and vascular symptoms may be found in the affected arm.

hội chứng cơ bắc thang (hội chứng lối thoát ngực) nhóm triệu chứng gây ra do cơ bắc thang trước ép động mạch dưới đòn và các rễ dưới của tủy cánh tay trên các cấu trúc xương và xa đới lối ra của các đốt sống ngực trên. Tay và ảnh hưởng có thể bị mất cảm giác, gãy mòn, và các triệu chứng mạch.

scaler/ 'skeler/ *n.* an instrument for removing calculus from the teeth. It may be a hand instrument or one energized by rapid ultrasonic vibrations.

máy nạo(dt) dụng cụ dùng nạo các chất đóng trên răng, có thể là dụng cụ cầm tay hay dụng hoạt động bằng các dao động siêu âm nhanh.

scalpel/ 'skælpel/ *n.* a small pointed surgical knife used by surgeons for cutting tissues. It has a straight handle with detachable disposable blades of different shapes.

dao mổ(dt) *dao phẫu thuật có đầu nhọn* dùng cắt các mô. Dao có cán thẳng và các lưỡi rời tháo lắp có hình dạng khác nhau.

scanning speech/ 'skæniŋ spɪ:tʃ/ a disorder of articulation in which the syllables are inappropriately separated and equally stressed. It is caused by disease of the cerebellum or its connecting fibers in the brain-stem.

chứng nói dồn từng tiếng rối loạn về phát âm, không tách được đúng các vấn và

không nhấn được các ván như nhau, do bệnh ở tiêu não hay các sợi mỏc tiêu não với cương não.

scaphocephaly *n.* an abnormally long and narrow skull due to premature closure of the suture between the two parietal bones, along the top of the skull. It is usually associated with mental retardation. *-scaphocephalic adj.*

sọ hình thuyền *(dt)* sọ hẹp và dài bất thường do các khớp giữa hai xương đinh đóng lại quá sớm theo định số. Điều này thường kết hợp với chậm phát triển trí tuệ. *-scaphocephalic (tt)*

scaphoid bone a boat-shaped bone of the wrist (*see* carpus). It articulates with the trapezium and trapezoid bones in front and with the radius behind.

xương thuyền *xương hình thuyền ở cổ tay* (*xem* nhóm *xương cổ tay*). Khớp với các xương đà giác lớn và xương đà giác nhỏ ở phía trước, và với xương quay ở phía sau.

scapul- (*scapulo*) prefix denoting the scapula.

tiếp đầu ngữ chỉ xương bả vai.

scapula /'skæpjʊlə/ *n.* (*pl.* **scapulae**) the shoulder blade; a triangular bone, a pair of which form the back part of the shoulder girdle (*see* illustration). The *spina* on its dorsal (back) surface ends at the *acromion process* at the top of the shoulder. This process turns forward and articulates with the collar bone (*clavicle) at the *acromioclavicular joint*. It overhangs the *glenoid fossa*, into which the humerus fits to form the socket of the shoulder joint. The *coracoid process* curves upwards and forwards from the neck of the scapula and provides attachment for ligaments and muscles. *-scapular adj.*

xương bả vai *(dt)* *xương dẹp ở vai:* một đôi xương hình tam giác ở phần sau dài vai (*xem* hình). Một lồng (mặt sau) xương bả vai có một gai tận cùng bằng một móm vai ở đầu vai. Móm này xoay về phía trước và khớp với xương đòn ở khớp vai dài, và nhô ra trên ở chéo là nơi xương cánh tay khớp vào để tạo thành hổ khớp vai. Xương vai còn có một móm qua cong lên trên và về phía trước cổ

xương. móm này là nơi bám của các dây chằng và cơ. *-scapular (tt)*

scar *n.* *see* cicatrix.

seo(d) *xem* phản dịch chữ cicatrix.

scarification /'skærɪfɪ'keɪʃn/ *n.* the process of making a series of shallow cuts or scratches in the skin to allow a substance to penetrate the body. This is commonly performed during vaccination against smallpox; the vaccine is administered as a droplet left in contact with the scarified area.

rãnh nồng da *(dt)* *tiến trình tạo ra một loạt các vết cắn hay vết cao nồng trên da để cho một chất thấm vào cơ thể,* thường thực hiện khi tiêm chủng phòng bệnh phò đấu bằng cách nhỏ một giọt vắc xin trên vùng da bị rãnh nồng.

scarlatina /'skrælə'tɪnə/ *n.* *see* scarlet fever.

bệnh scarlatina *(dt)* *xem* bệnh tinh hồng nhiệt.

scarlet fever /'skælət 'fɪvə/ *a highly contagious disease, mainly of childhood, caused by bacteria of the genus "Streptococcus". It is transmitted either from a patient or carrier (by coughing) or through contaminated milk. Symptoms commence 2-4 days after exposure and include fever, sickness, sore throat, and a wide-spread scarlet rash that spreads from the armpits and groin to the neck, chest, back, and limbs and also affects the tongue. Treatment with antibiotics shortens the disease and prevent such complications as ear and kidney infections and swollen neck glands. An infection usually confers life-long immunity. Medical name: scarlatina. Compare German measles.*

bệnh tinh hồng nhiệt *một bệnh rất lây, chủ yếu ở trẻ con, do vi trùng thuộc giống Streptococcus gây ra. Bệnh truyền từ một bệnh nhân hay người mang trùng (khi ho) hay do sữa bị nhiễm. Triệu chứng bắt đầu 2-4 ngày sau khi tiếp xúc, gồm sốt, khó chịu, ho khan, và phát ban mâu đờ tươi, lan tràn từ nách và háng đến cổ, ngực, lưng, và các chi, và cũng ảnh hưởng tới lưỡi. Chữa trị bằng kháng sinh sẽ rút ngắn thời gian bệnh và phòng ngừa được các biến chứng như nhiễm trùng tai, thận và sưng các hạch cổ. Bệnh*

nhân đã bị nhiễm sẽ được miễn dịch suốt đời.
Tên y học: bệnh scarlatina. So sánh với bệnh sởi Đức.

Scarpa's triangle *see* femoral triangle.

tam giác Scarpa xem tam giác xương đùi
seat- (scato) prefix denoting faeces.

tiếp đầu ngữ chỉ phân.

scatter diagram/ 'sketər 'daɪəgræm/ (in statistics) *see* correlation.

biểu đồ rải rác(trong thống kê học) xem tương quan.

Schick test/ tʃɪk test/ a test to determine whether a person is susceptible to diphtheria. A small quantity of diphtheria toxin is injected under the skin; a patch of reddening and swelling shows that the person has no immunity and - if at particular risk - should be immunized.

thử nghiệm Schick thử nghiệm để xác định một người có miễn cảm với bệnh bạch hầu hay không. Chích một lượng nhỏ độc tố bạch hầu dưới da, nếu thấy có một mảng sưng đỏ tức là người này không có miễn dịch, và cần được tiêm chủng nếu có rủi ro cao.

Schiff's reagent/ tʃɪf ri'eidʒənt/ aqueous fuchsin solution decolourized with sulphur dioxide. A blue coloration develops in the presence of aldehydes.

thuốc thử Schiff dung dịch fuchsin làm phai màu bằng sulphur dioxide. Khi có aldehydes sẽ chuyển sang màu xanh.

Schilling test/ 'ʃɪlɪŋ test/ a test used to assess a patient's capacity to absorb vitamin B₁₂ from the bowel. Radioactive vitamin B₁₂ is given by mouth and urine collected for 24 hours. A normal individual will excrete at least 10% of the original dose over this period; a patient with pernicious anaemia will excrete less than 50%.

thử nghiệm Schilling thử nghiệm dùng đánh giá khả năng hấp thu vitamin B₁₂. Cho uống vitamin B₁₂ phóng xạ và lấy nước tiểu trong 24 giờ. Người bình thường sẽ bài tiết ít nhất 10% liều dùng trong thời gian này, còn bệnh nhân bị thiếu máu ác tính sẽ tiết ra ít hơn 50%.

schindylesis n. a form of synarthrosis (immovable joint) in which a crest of one

bone fits into a groove of another.

khớp lồng(dt) một dạng khớp bất động" có mào của xương khớp với một rãnh ở xương kia

-schisis suffix denoting a cleft or split.
 tiếp đầu ngữ khe hay vết nứt.

schism/ 'sɪzɪsm/ n. a disorder of relationships within a family, in which parents quarrel and children are made to take sides. It was proposed as a cause of later schizophrenia in the children, but is more likely to be a nonspecific cause of psychological vulnerability.

chia phe(dt) rối loạn trong quan hệ gia đình khi cha mẹ cãi nhau và lôi kéo con cái về phe mình. Điều này được đề xuất như một nguyên nhân gây tâm thần phân liệt cho trẻ sau này, nhưng có nhiều khả năng chỉ là một nguyên nhân không đặc hiệu của chứng dễ bị tổn thương tâm lý.

schisto- prefix denoting a fissure; split.
 tiếp đầu ngữ chỉ một đường nứt hay một kẽ hở

schistoglossia n. fissuring of the tongue. Congenital fissures are transverse, whereas those due to disease (such as syphilis) are usually longitudinal.

lưỡi chẻ đôi(dt) lưỡi có đường nứt. Các đường nứt bẩm sinh theo chiều ngang, trong khi các đường nứt do bệnh (như giang mai) thường theo chiều dọc.

Schistosoma (Bilharzia) n. a genus of blood flukes, three species of which are important parasites of man causing one of the most serious of tropical diseases (see schistosomiasis). *S. japonicum* is common in the Far East; *S. mansoni* is widespread in Africa, the West Indies, and South and Central America; and *S. haematobium* occurs in Africa and the Middle East.

(dt) một giống sán lá ký sinh trong máu, có ba loại ký sinh trên người gây nên một trong các bệnh nhiệt đới nghiêm trọng nhất (xem bệnh schistosomiasis). *S. japonicum* thường thấy ở viễn đông, *S. mansoni* phổ biến ở Châu Phi, quần đảo West Indies, và ở Nam và Trung Mỹ, còn *S. haematobium* thấy ở Châu Phi và Trung Đông.

schistosomiasis (bilharziasis) n. a

tropical disease caused by blood flukes of the genus **schistosoma*. Eggs present in the stools or urine of infected people undergo part of their larval development within freshwater snails living in water contaminated with human sewage. The disease is contracted when cercaria larvae, released from the snails, penetrate the skin of anyone bathing in infected water. Adult flukes eventually settle in the blood vessels of the intestine (*S. mansoni*) or bladder (*S. haematobium*), the release of their spiked eggs causes anaemia, inflammation, and the formation of scar tissue. Additional intestinal symptoms are diarrhoea, dysentery, enlargement of the spleen and liver, and cirrhosis of the liver. If the bladder is affected, blood is passed in the urine and cystitis and cancer of the bladder may develop. The disease is treated with various drugs, including stibophen and other antimony-containing preparations and niridazole.

(dt) một bệnh nhiệt đới do các sán lá thuộc giống *Schistosoma* kháng sinh trong máu gây ra. Trứng sán ra theo phân hay nước tiểu người bị nhiễm sẽ trải qua một phần giai đoạn phát triển ấu trùng trong ốc nước ngọt sống trong nước có đường cống chảy ra. Người bị nhiễm khi ấu trùng cercaria ra khỏi ốc và xâm nhập qua da người tắm trong nước nhiễm bệnh. Sán trưởng thành sau cùng sẽ sống trong các mạch máu ruột (*S. mansoni* và *S. japonicum*) hay bàng quang (*S. haematobium*). Các trứng sán có gai sanh ra sẽ gây thiếu máu, viêm, và tạo ra các mỏ se. Ngoài ra các triệu chứng đường ruột như tiêu chảy, kiết lỵ, lách và gan lớn ra, và xơ gan. Nếu bị nhiễm sán lá bàng quang hay ung thư bàng quang. Chứa bệnh bằng các thuốc như stibophen* và các chế phẩm chứa antimony khác, hay bằng niridazole*.

schiz- (schizo) prefix denoting a split or division.

tiếp đầu ngữ chỉ phân tích hay phân chia.

schizogony n. a phase of asexual reproduction in the life cycle of a sporozoan (protozoan parasite) that occurs in the liver or red blood cells. The parasite grows and divides many times to form a schizont, which contains many merozoites. The eventual re-

lease of merozoites of **Plasmodium*, the malaria parasite, from the blood cells produces fever in the patient.

liệt phán (dt) Giai đoạn sinh sản vô tính trong vòng đời của các động vật nguyên sinh ký sinh thuộc bộ sporozoa, xảy ra trong gan hay trong hồng cầu. Ký sinh trùng tăng trưởng và sinh sản nhiều lần tạo thành một liệt thể có chứa nhiều liệt tử. Khi các liệt tử của ký sinh trùng sét rét *Plasmodium** được phóng thích ra khỏi các hồng cầu, bệnh nhân sẽ bị sốt.

schizoid personality /'skɪzɔɪd/

psicol. n [adjs] a personality characterized by solitariness, emotional coldness to others, excessive introspection, and eccentricity of behaviour. Some schizophrenics have this personality before their illness, but most schizoid personalities do not become schizophrenic. See personality disorder.

nhân cách phân lập nhân cách đặc trưng bởi sự cô độc, lạnh nhạt với những người khác, hướng nội tối đa và cự xử lập dị. Một số người bệnh tâm thần phân liệt có nhân cách này trước khi phát bệnh, nhưng hầu hết các trường hợp nhân cách phân lập không phát triển tâm thần phân liệt. Xem rối loạn nhân cách.

schizont n. one of the stages that occurs during the asexual phase of the life cycle of a sporozoan. See schizogony.

liệt thể (dt) một trong các giai đoạn sinh sản vô tính trong vòng đời của một côn trùng nguyên sinh sporozoan. Xem liệt phán.

schizonticide n. any agent used for killing schizonts.

thuốc diệt liệt thể (dt) mọi tác nhân giết được các liệt thể.

schizophrenia /'skɪzəʊ'nɪəfiə/ n. a severe mental disorder (or group of disorders) characterized by a disintegration of the process of thinking, of contact with reality, and of emotional responsiveness. Delusions and hallucinations (especially of voices) are usual features, and the patient usually feels that his thoughts, sensations, and actions are controlled by, or shared with, others. He becomes socially withdrawn and loses energy and initiative. The main types of schizophrenia are paranoid schizophrenia, catatonic schizophrenia, and hebephrenic schizophrenia.

nia are *simple*, in which increasing social withdrawal and personal ineffectiveness are the major changes; *hebephrenic*, which starts in adolescence or young adulthood (see *hebephrenia*); *paranoid*, characterized by prominent delusions; and *cataxic*, with marked motor disturbances (see *cataxia*). Schizophrenia commonly - but not inevitably - runs a progressive course. The prognosis has been improved in recent years with drugs such as *phenothiazines and vigorous psychological and social management and rehabilitation. There are strong genetic factors in the causation, and environmental stress can precipitate illness. *-schizophrenic adj.*

tâm thần phân liệt (*dis*) một rối loạn (hay một nhóm rối loạn) tâm thần nghiêm trọng đặc trưng bởi sự phân hủy các biến trình suy tưởng, tiếp xúc với thực tại, và đáp ứng cảm xúc. Đặc biệt thường có hoang tưởng và ảo giác* (đặc biệt về giang nan), và bệnh nhân thường cảm thấy tư tưởng, cảm giác, và hoạt động của mình đều do người khác kiểm soát hay chia sẻ. Người này sẽ tự cô lập với xã hội và mất năng lực sáng tạo. Các loại tâm thần phân liệt chính là đơn giản có những thay đổi chính về tăng cô lập với xã hội và mất năng lực cá nhân; thể thanh xuân phát triển ở thanh thiếu niên hay người trưởng thành còn trẻ (xem *tâm thần phân liệt thể thanh xuân*); dạng hoang tưởng doanh nhận đặc biệt có hoang tưởng nổi bật; và tăng trương lực có rối loạn vận động rõ rệt (xem *tăng trương lực*).

Bệnh tâm thần phân liệt thường - nhưng không phải không tránh được - ở thế di truyền. Trong những năm gần đây đã có thể cải thiện được biến lượng bệnh bằng các loại thuốc như *phenothiazines** cùng với việc tích cực xử lý và phục hồi tâm lý, xã hội. Các nhân tố di truyền có nhiều khả năng góp phần gây bệnh, và các stress môi trường có thể làm bệnh phát triển. *-schizophrenic (it)*

Schlemm's canal a channel in the eye, at the junction of the cornea and the sclera, through which the aqueous humour drains.

ống Schlemm một ống trong mắt ở nơi tiếp giáp giữa giác mạc và cung mạc dùng dẫn lưu thủy dịch.

Schonlein-Henoch purpura a blood

disease that affects young children; its cause is not known. It is characterized by a purple skin rash due to bleeding into the skin from defective capillaries; abdominal pain; and kidney disturbance. Spontaneous recovery is the usual outcome. See also *purpura*.

ban mất huyết Schlein-Henoch một bệnh máu ở trẻ nhỏ, nguyên nhân không rõ. Đặc trưng bệnh là có ngoại ban máu tia do xuất huyết trong da từ các mao mạch bị tổn hại, có đau bụng, và có rối loạn chức năng thận. Bệnh thường tự lành. Cũng xem *ban xuất huyết*.

school health service /sku:l heit/

'se:vɪsɪ/ (in Britain) a service concerned with the early detection of physical, mental, and emotional abnormalities in schoolchildren and their subsequent treatment and surveillance. The service was formerly based on an ideal of three examinations at 5, 11, and 15 years by doctors and nurses specially employed by the Local Education Authority (LEA). It has now been changed to a system of selective examinations based on recommendations by teachers, "school nurses", or parental requests. The service is now the responsibility of the District Health Authority, but ascertainment and responsibility for allocation to *special school remain the responsibility of the LEA.

dịch vụ sức khỏe học đường (ở Vương quốc Anh) dịch vụ liên quan đến việc phát hiện sớm các bất thường về cơ thể, trí tuệ và cảm xúc ở trẻ em đang đi học, cùng với việc trị liệu và giám sát tiếp theo. Dịch vụ này trước đây dựa trên ba lần khám nghiệm vào lúc 5, 11, và 15 tuổi, thực hiện bởi các bác sĩ và điều dưỡng do các giới chức giáo dục địa phương tuyển dụng. Ngày nay dịch vụ này đã chuyển sang hệ thống chọn lọc dựa trên khuyến cáo của giáo viên, các điều dưỡng học đường hay theo yêu cầu của phụ huynh. Dịch vụ này cũng thuộc trách nhiệm của giới chức y tế quận huyện, nhưng xác định và chỉ đạo vào các trường đặc biệt* vẫn là trách nhiệm của giới chức giáo dục địa phương.

school nurse /skul nɔ:s/ a member of the school health service who conducts routine examinations and/or treats minor ailments. *Health visitors may sometimes work

in this capacity but State Registered and State Enrolled Nurses may also perform these tasks.

diều dưỡng học đường một thành viên của dịch vụ y tế học đường thực hiện các khám nghiệm thường lệ và/hay chữa trị các đau bệnh nhỏ. Nhân viên thăm viếng sức khỏe dời khi cung làm việc trong lãnh vực này nhưng các điều dưỡng có đăng ký hay đã kết nạp cũng có thực hiện việc này.

Schwann cells /'ʃwn selz/ the cells that lay down the 'myelin sheath around the axon of a medullated nerve fibre. Each cell is responsible for one length of axon, around which it twists as it grows, so that concentric layers of membrane envelop the axon. The gap between adjacent Schwann cells forms a 'node of Ranvier'.

tế bào Schwann các tế bào sinh ra bao myelin quanh sợi trục của một sợi thần kinh myelin. Mỗi tế bào chịu trách nhiệm về một đoạn dài trên sợi trục, quanh đó tế bào này xoắn lại khi tăng trưởng sạc cho các lớp mành đồng tâm bao quanh sợi trục. Khoảng trống giữa các tế bào Schwann kế tiếp nhau tạo thành nút Ranvier.

schwannoma n. *see neurofibroma.*
(dt) xem u xơ thần kinh.

sciatica n. pain felt down the back and outer side of the thigh, leg, and foot. It is usually caused by degeneration of an intervertebral disc, which protrudes laterally to compress a lower lumbar or an upper sacral spinal nerve root. The onset may be sudden, brought on by an awkward lifting or twisting movement. The back is stiff and painful. There may be numbness and weakness in the leg. Bed rest will often relieve the pain but any persistence of numbness or weakness is an indication for surgical treatment.

đau thần kinh tọa (dt) cảm thấy đau dọc theo mai sau và mai ngoài đùi, chân và bàn chân, thường do thoái hóa ruột đĩa liên sống. Đĩa này nhô ra ở một bên, làm ép ré thần kinh sống thắt lưng dưới hay thần kinh đốt sống cung trên. Bệnh có thể bộc phát bất thình lình và cứ đồng nồng hay xoắn trở nên vùng vể. Lưng bị cứng và đau, chân cũng bị yếu và té. Nằm nghỉ có thể làm giảm đau lưng nhưng nếu vẫn bị yếu và té dai dẳng sẽ phải chửa

trị bằng phẫu thuật.

sciatic nerve /'saɪætɪk nɜːv/ the major nerve of the leg and the nerve with the largest diameter. It runs down behind the thigh from the lower end of the spine; above the knee joint it divides into two main branches, the *tibial* and *common peroneal nerves*, which are distributed to the muscles and skin of the lower leg.

dây thần kinh tọa (dt) dây thần kinh chính ở chân là dây thần kinh có đường kính lớn nhất. Dây này chạy xuống phía sau đùi từ phần cột sống dưới, đến phần trên khớp gối chia làm hai nhánh chính, thần kinh chày và thần kinh khoen chung, hai dây này phân bố cho các cơ và da của chân.

scintigram n. a diagram showing the distribution of the radioactive tracer in a part of the body, produced by recording the flashes of light given off by a scintillator as it is struck by radiation of different intensities. By scanning the body, section by section, a map of the radioactivity in various regions is built up, aiding the diagnosis of cancer or other disorders. Such a record is known as a scintiscan.

lắp lánh đồ (dt) một biểu đồ cho thấy sự phân bố của một nguyên tố đánh dấu phân xạ trong cơ thể, có được bằng cách ghi những tia sáng phát ra từ một chất lắp lánh. Khi được chiếu xạ với các cường độ khác nhau. Bằng cách chọn lắp lánh cơ thể theo từng mảnh cắt, ta sẽ có được một bản đồ về hoạt động phóng xạ trong nhiều vùng cơ thể, giúp cho việc chẩn đoán ung thư hay các rối loạn khác. Hình có được gọi là hình chụp lắp lánh.

scintilloscope /sɪn'tɪloskoʊp/ n. the instrument used to produce a scintigram. It incorporates a scintillator, a device to magnify the fluorescence produced in it by radiations, and a means of recording the results, often aided by a computer. See also gamma camera.

máy chụp lắp lánh (dt) dụng cụ dùng có được một lắp lánh đồ*. Dụng cụ này gồm một chất lắp lánh*, một thiết bị khuếch đại huỳnh quang do chất này sinh ra khi được chiếu xạ, và các phương tiện ghi kết quả, thường có sự giúp đỡ của máy điện toán. Cũng xem máy chụp hình tia gamma.

scintillation counter (scintimeter)

/'sɪntɪlɪtʃn 'kaʊntə/ a device to measure and record the fluorescent flashes in a scintillator exposed to high-energy radiation, as in a scintilloscope.

máy ghi lấp lánh (lấp lánh kế) thiết bị dùng để và ghi các tia huỳnh quang của một chất lấp lánh* khi chiếu bức xạ năng lượng cao, như trong máy chụp lấp lánh.

scintillator /'sɪntɪlɪtər/ n. a substance that produces a fluorescent flash when struck by high-energy radiation, such as beta or gamma rays. In medicine the most commonly used scintillator is a crystal of thallium-activated sodium iodide. The fluorescence, magnified by a phototube multiplier, may be recorded photographically or electronically during the production of a scintigram or scintiscan.

chất lấp lánh (dt) chất sẽ sinh ra các tia huỳnh quang khi có chiếu bức xạ năng lượng cao như các tia beta và gamma. Trong y học, chất lấp lánh thường dùng nhất là sodium iodide hoạt hóa bằng thallium, huỳnh quang phát ra được khuếch đại bằng một ống nhân bội và có thể ghi được bằng phương pháp nhiếp ảnh hay điện tử để có được một lấp lánh đó* hay một hình chọn lấp lánh.

scintiscan n. see scintigram

hình chụp lấp lánh (dt) xem lấp lánh đó

scirrhous /'sɪros/ adj. describing carcinomas that are stony hard to the touch. Such a carcinoma (for example of the breast) is known as a scirrhous.

(thuộc ung thư chai) (tl) mô tả các ung thư sờ vào thấy cứng. Ung thư như vậy (thí dụ ở vú) được gọi là ung thư chai.

scissor leg /'sɪzər leg/ a disability in which one leg becomes permanently crossed over the other as a result of spasticity of its adductor muscles. The condition occurs in children with brain damage and in adults after strokes. A tenotomy sometimes reduces the degree of disability.

chân luối (kéo) một tình trạng mất năng lực do chân thường xuyên bị bắt chéo với chân kia vì các cơ khớp đã bị co cứng lại. Tình trạng này thấy ở trẻ em bị tổn hại não và ở người lớn sau những lần bị đột quỵ. Dùng thử

thuật mổ gần đây khi có thể giảm được độ mất năng lực.

scissura (scission) n. a cleft or splitting, such as the splitting of the tip of a hair or the splitting open of tissues when a hernia forms.

răng chè (dt) một khe hay một đường nứt, như đường nứt ở mái tóc hay đường nứt ở các mô khi có thoát vị.

scler- (sclero) prefix denoting 1. hardening or thickening. 2. the sclera. 3. sclerosis. **tiếp đầu ngữ chỉ** 1. cứng lại hay dày lên. 2. cứng mạc. 3. xo cứng.

sclera (sclerotic coat) n. the white fibrous outer layer of the eyeball. At the front of the eye it becomes the cornea. See eye -scleral adj.

cứng mạc (cương mạc) (dl) lớp xo trắng bên ngoài nhãn cầu. Ở phần trước mắt, cứng mạc trở thành giác mạc. Xem mắt. -scleral (tl)

sclerectomy n. an operation in which a portion of the sclera (the outer white layer of the eyeball) is removed.

hút cứng mạc (dt) thao tác lấy đi một phần cứng mạc (lớp trắng bên ngoài nhãn cầu).

scleritis n. inflammation of the sclera (the white of the eye).

viêm cứng mạc (dt) viêm ở cứng mạc (lớp trắng của mắt).

scleroderma n. persistent hardening and contraction of the body's connective tissue. It can affect any part, including the skin, heart, kidney, lung, or oesophagus (gullet). Scleroderma may be localized (see morphea) or it can spread slowly throughout the body, eventually causing death (there is no effective treatment). The skin is thickened and tough, often with pigmented patches.

xo cứng bì (dt) tình trạng mô liên kết trong cơ thể bị cứng ra và co lại thường xuyên. Điều này có thể ảnh hưởng đến mọi bộ phận, gồm da, tim thận, phổi, hay thực quản. Xo cứng bì có thể định vị (xem xo cứng bì tùng máng) hay từ từ lan tràn ra khắp cơ thể và sau cùng gây tử vong (không có cách chữa trị hiệu quả). Da bị dày lên và cứng, thường có những mảng có sắc tố.

scleroma n. a hardened patch of skin or

mucous membrane, consisting of "granulation tissue.

u xơ cứng(dt) mảng da hay niêm mạc bị cứng lại, gồm có các mô hạt.

scleromalacia *n.* thinning of the sclera (white of the eye) as a result of inflammation. The involved area becomes bluish in colour. Sometimes the sclera fades away completely in an area, and the underlying tissue (usually the ciliary body) bulges beneath the conjunctiva. This state is known as *scleromalacia perforans*.

bệnh nhuyễn cứng mạc(dt) tình trạng cứng mạc (lớp trắng của mắt) bị mỏng ra do viêm, vùng liên quan sẽ có màu xanh lạt. Đến khi cứng mạc bị mất đi hoàn toàn ở một nơi, và lớp mỏ phia dưới (thường là thể mí) nhô ra phia dưới kết mạc. Tình trạng này gọi nhuyễn xuyên cứng mạc.

scleronychia *n.* hardening and thickening of the nails.

xơ cứng móng(dt) các móng bị cứng lại và dày lên.

sclerosis/ skla'rosis/ *n.* hardening of tissue, usually due to scarring (fibrosis) after inflammation. It can affect the lateral columns of the spinal cord and the medulla of the brain (*amyotrophic lateral sclerosis*), causing progressive muscular paralysis (see motor neurone disease). It can also occur in scattered patches throughout the brain and spinal cord (see multiple sclerosis) or in the walls of the arteries (see arteriosclerosis, atherosclerosis). See also tuberous sclerosis.

(sự) **xơ cứng(dt)** mỏ cứng lại, thường do hóa sẹo (xơ hóa) sau khi bị viêm. Điều này có thể ảnh hưởng đến các cột bên của dây cột sống và tủy não (bệnh xơ cứng bên), gây liệt cơ diễn biến (xem bệnh nơ rón vận động). Điều này cũng có thể xảy ra trong các mảng rải rác trên khung não và dây cột sống (xem da xơ cứng) hay trong thành các động mạch (xem xơ cứng động mạch, xơ vữa động mạch) cũng xem xơ cứng dang lão.

sclerotherapy *n.* treatment of varicose veins by the injection of an irritant solution. This causes thrombo-phlebitis, which encourages obliteration of the varicose vein by thrombosis and subsequent scarring.

liệu pháp gây xơ cứng(dt) chữa trị chung giãn tĩnh mạch bằng cách chích một dung dịch kích thích. Điều này sẽ gây viêm tĩnh mạch huyết khối và sẽ giúp làm hắt chung giãn tĩnh mạch do bị huyết khối và sau đó bị hóa sẹo.

sclerotic/ skle'rotik/ *1. (or sclerotic coat) n.* see sclera. *2. adj.* affected with "sclerosis".

1. cứng mạc. 2. thuộc xơ cứng. *1. (dt)* xem phần dịch chủ sclera. *2. (t) bị xơ cứng*

sclerotome *n.* 1. surgical knife used in the operation of "sclerotomy. 2. (in embryology) the part of the segmented mesoderm (see somite) in the early embryo that gives rise to all the skeletal tissue of the body. The vertebrae and ribs retain the segmented structure, which is lost in the skull and limbs.

1. dao mổ cứng mạc. 2. cứng bắn. *1. (dt) dao phẫu thuật dùng trong thao tác mổ cứng mạc*. 2. (dt) (trong phôi học) phần trung bộ phân đoạn (xem liền dốt sống) trong phôi ở giai đoạn sớm, sẽ sinh ra tất cả các mô xương trong cơ thể. Các đốt sống và xương sườn còn giữ cấu trúc phân đoạn, nhưng cấu trúc này không còn thấy ở hộp sọ và các chi.*

sclerotomy *n.* an operation in which an incision is made in the sclera (white of the eye)

mổ cứng mạc(dt) thao tác tạo nên một đường rạch trong cứng mạc (lớp trắng của mắt).

scolex *n.* (pl. scolices) the head of a tapeworm. The presence of suckers and / or hooks on the scolex enables the worm to attach itself to the wall of its host's gut.

dấu sán(dt) dấu của các sán dây. Đầu sán thường có các giác bám và / hay các gai để sán có thể bám vào thành ruột ký chủ.

scoliosis/ skol'iōsis/ *n.* lateral (side-ways) deviation of back backbone, caused by congenital or acquired abnormalities of the vertebrae, muscles, and nerves. Treatment is with spinal braces and, in cases of severe deformity, surgical correction by fusion or "osteotomy. See also kyphosis, kyphoscoliosis.

chứng uốn cột sống(dt) cột sống bị nghiêng sang một bên do các bất thường

bẩm sinh hay mắc phải của các đốt sống, cơ, và các dây thần kinh. Chữa trị bằng cách dùng bàn chỉnh hình cột sống, hay trong các ca bị biến dạng nặng, cần điều chỉnh phẫu thuật bằng cách nối xương hay đục xương. Cũng xem gù, gù vẹo.

-scope suffix denoting an instrument for observing or examining. Example: *gastroscope* (instrument for examining the stomach).

tiếp vĩ ngữ chỉ dụng cụ dùng quan sát hay khám nghiệm. *Thí dụ gastroscope (dụng cụ khám nghiệm dạ dày).*

scopolamine n. see hyoscine.

dt xem hyoscine.

scorbutic/ skɔ:bju:tik/ adj. affected with scurvy.

bị **scorbut** (t) bị bệnh scurvy.

scoto prefix denoting darkness.

tiếp đầu ngữ chỉ bóng tối.

scotoma n. (pl. *scotomata*) a small area of abnormally decreased or absent vision in the visual field, surrounded by normal sight. All people have 'blind spot' in the visual field of each eye due to the small area of retina occupied by the optic disc, which is not sensitive to light. Similar islands of total visual loss in other parts of the field are referred to as *absolute scotomata*. A *relative scotoma* is a spot where the vision is decreased but still present.

ám điểm(dt) một vùng nhỏ trong thị trường bị giảm bớt thường hay bị mất thị lực, nhưng quanh đó vẫn thấy được bình thường. Tất cả mọi người đều có một điểm mù * trong thị trường mỗi mắt do một vùng nhỏ ở võng mạc có dila thị giác không nhạy cảm với ánh sáng. Các vùng mất thị lực tương tự trong các phần thị trường khác được gọi là ám điểm tuyệt đối. Ám điểm tương đối là một điểm có bị suy giảm nhưng vẫn còn thị lực.

scotometer n. an instrument used for mapping defects in the visual field. See also cam-pimetry, perimeter.

ám điểm kế(dt) dụng cụ này dùng vẽ ra những khuyết tật trong vùng nhìn. Cũng xem thị trường kế, máy đo vùng nhìn.

scotopic adj. relating to or describing conditions of poor illumination. For example, *scotopic vision* is vision in dim light in which the

*rods of the retina are involved (see dark adaptation).

tối(t) liên quan hay mô tả các tình trạng thiếu chiếu sáng. *Thí dụ nhìn trong tối là nhìn trong ánh sáng mờ có liên quan đến các tế bào hình que ở võng mạc (xem thích nghi với bóng tối).*

screening test/ 'skrɪ:nɪŋ tɛst/ a simple test carried out on a large number of apparently healthy people to separate those who probably have a specified disease from those who do not. Examples are mass X-rays and cervical smears. Limitations depend on the severity and frequency distribution of the disease and the efficiency and availability of treatment. Other factors to be taken into account are the safety, convenience, cost, and *sensitivity of the test.

thử nghiệm sàng lọc thử nghiệm đơn giản thực hiện trên một số lớn người có vẻ mạnh khỏe để phân biệt những người có một bệnh đặc hiệu với những người không có. *Thí dụ như chụp X-quang hay làm kính phát cổ tử cung hàng loạt. Giới hạn của phương pháp này tùy thuộc vào độ nghiêm trọng và tần số phân bố bệnh, và vào tính hiệu quả và khả năng áp dụng các cách trị liệu. Các nhân tố khác cần chú ý là độ an toàn, sự tiện lợi, giá cả, và độ nhạy cảm với thử nghiệm.*

scrofula/ 'skrɒfjʊlə/ n. *tuberculosis of lymph nodes, usually those in the neck, causing the formation of abscesses. Untreated, these burst through the skin and form running sores, which leave scars when they heal. Treatment with antituberculous drugs is effective. The disease, which is now rare, most commonly affects young children.

-**scrofulous** adj.

bệnh tràng nhạc(dt) bệnh lao các hạch bạch huyết, thường là các hạch ở cổ, gây ra các áp xe. Nếu không chữa trị, các áp xe này sẽ vỡ qua da và tạo thành những vết loét chảy dịch, khi lành sẽ để lại những vết sẹo. Chữa trị bằng các thuốc kháng lao có công hiệu. Ngày nay ít còn gặp bệnh này, thường ánh hưởng nhất ở trẻ nhỏ. -**scrofulous** (t)

scofuloderma n. tuberculosis of the skin in which the skin breaks down over suppurating tuberculous glands, with the formation of irregular-shaped ulcers with blue-tinged

edges. Treatment is with antituberculous drugs, to which scrofuloderma responds better than *'lupus vulgaris*, another type of skin tuberculosis.

gôm lao (dt) bệnh lao da có da vỡ ra trên các tuyến lao co mủ, tạo thủng những áp xe có hình không đều và có bờ màu xanh khi chữa trị bằng các loại thuốc kháng lao. gôm lao đặc ứng tốt hơn lupus thông thường* là một dạng khác của bệnh lao da.

scrotum/ 'skrətəm/ n. the paired sac that holds the testes and epididymides outside the abdominal cavity. Its function is to allow the production and storage of spermatozoa to occur at a lower temperature than that of the abdomen. Further temperature control is achieved by contraction or relaxation of muscles in the scrotum. **-scrotal adj.**

biu (dt) một đồi túi giữ tinh hoàn và mào tinh hoàn bên ngoài xoang bung. Biu có chức năng giữ cho tinh trùng sản sinh ra và tồn trữ ở nhiệt độ thấp hơn nhiệt độ trong xoang bung. Các cơ biu khi co lại hay giãn ra cũng là để kiểm soát nhiệt độ. -scrotal adj.

scrub typhus (tsutsugamushi disease)/ skrib 'tafəs/ a disease, widely distributed in SE Asia, caused by the parasitic microorganism *Rickettsia tsutsugamushi* and transmitted to man through the bite of mites. Only larval mites of the genus, *'Trombicula'* are involved as vectors. Symptoms include headache, chills, high temperature (104°F), a red rash over most of the body, a cough, and delirium. A small ulcer forms at the site of the bite. Scrub typhus is treated with tetracycline antibiotics. See also rickettsiae, typhus.

bệnh ban nhiệt bụi hoang (bệnh tsutsugamushi) một bệnh phản ứng ở Đông nam Á do vi sinh vật ký sinh *Rickettsia tsutsugamushi* gây ra và truyền sang người qua vết cắn của mite. Chỉ có ấu trùng mite thuộc giống *'Trombicula'* là vector truyền bệnh. Triệu chứng gồm như: đau, ớn lạnh, nhiệt độ cao (104°F), phát ban mầu đỏ trên hầu hết cơ thể, ho, và mề sảng. Ở chỗ mite cắn có một vết loét nhỏ. Chữa bằng kháng sinh tetracycline. cũng xem rickettsiae, sốt ban.

scruple/ 'skru:pəl/ n. a unit of weight used in pharmacy. 1 scruple = 1.295 g (20 grains). 3 scruple = 1 drachm.

(dt) đơn vị trọng lượng dùng trong dược khoa. 1 scruple = 1.295 (20 grain). 3 scruple = 1 drachm.

sculpting/ 'skalptɪŋ/ n. a technique of family psychotherapy, in which all the family members are seen together and one member is asked to arrange the others' physical positions to express their relationships and feelings. See also group therapy.

khắc nét (dt) một kỹ thuật tâm lý trị liệu gia đình, trong đó cả gia đình ngồi lại với nhau và một thành viên được yêu cầu thu xếp vị trí tự nhiên của những người khác để biểu lộ tương quan và cảm xúc của họ. Cũng xem liệu pháp nhóm.

seurf/ ske:f/ n. see dandruff

vảy cám (dt) xem gáu.

scurvy n. a disease that is caused by a deficiency of *vitamin C (ascorbic acid). It results from the consumption of a diet devoid of fresh fruit and vegetables. The first sign of scurvy is swollen bleeding gums. This may be followed by subcutaneous bleeding and the opening of previously healed wounds; prolonged deficiency of the vitamin may eventually lead to death. Treatment with vitamin C soon reverses the effects.

bệnh scurvy (bệnh scorbut) (dt) bệnh do thiếu sinh tố C (ascorbic acid), gây ra do chế độ ăn uống không có trái cây và rau tươi. Dấu hiệu đầu tiên là nướu bị sưng và chảy máu. Sau đó có thể chảy máu dưới da và các vết thương trước đây đã lành cũng bị mở lại. Thiếu hụt lâu dài có thể dẫn đến tử vong. Chữa bằng vitamin C sẽ mau lẹ có công hiệu.

seybalum n. a lump or mass of hard faeces.

hòn phán (dt) một miếng hay một khối phán cứng.

seasickness/ 'si:siknis/ n. see travel sickness.

say sóng (dt) xem say tàu xe.

sebaceous cyst (steatoma, wen)

/ si'bɛjəs sist/ a cyst arising in an oil-secreting (sebaceous) gland of the skin. It may grow to a considerable size and be filled with

yellowish cheesy sebum, which sometimes becomes infected. Sebaceous cysts are found most commonly on the scalp, scrotum, and vulva and rarely occur before puberty. Treatment is by surgical excision.

nang bã nhòn (u mờ, búou mờ) nang phát sinh trong tuyến tiết nhày (bã nhòn) của da. Nang có thể phát triển rất lớn và chứa đầy bã nhòn như phô mai màu vàng nhạt. Nang bã nhày thường thấy trên da đầu, bìu, và âm hộ, và ít khi thấy trước tuổi dậy thì. Chứa bã nhòn thường là chất kết tủa.

sebaceous gland /sɪ'bɔ:s̩ glænd/ any of simple or branched glands in the *skin that secrete an oily substance, *sebum. They open into hair follicles and their secretion is produced by the disintegration of their cells. Some parts of the skin have many sebaceous glands, others few. Activity varies with age: the glands are most active at puberty.

tuyến bã nhòn bất kỳ tuyến đơn hay phân nhánh nào trong da tiết ra một chất nhày gọi là bã nhòn. Các tuyến này mở vào trong các nang lông và chất phân tiết là các tế bào tuyến bị phân hủy. Một số vùng da có nhiều tuyến bã nhòn, các vùng khác ít hơn. Hoạt động tuyến thay đổi theo tuổi, thường hoạt động khi dậy thì.

seborrhoea /'sebə'rɪə/ n. excessive secretion of sebum by the *sebaceous glands. The glands are enlarged, especially beside the nose and other part of the face. The condition predisposes to acne and is common at puberty, usually lasting for a few years. Seborrhoea is sometimes associated by a kind of *eczema (seborrhoeic dermatitis). -seborrhoeic adj.

tăng tiết bã nhòn (dt) phản tiết quá mức bã nhòn ở các tuyến bã nhòn. Các tuyến này lớn ra, đặc biệt ở bên mũi và các vùng khác trên mặt. Tình trạng này dẫn đến việc bị trứng cá và thường thấy ở tuổi dậy thì, thường kéo dài trong vài năm. Tăng tiết bã nhòn đôi khi kết hợp với một loại eczema* (viêm da tăng bã nhòn). -seborrhoeic (tl)

sebum n. the oily substance secreted by the *sebaceous glands and reaching the skin surface through small ducts that lead into the hair follicles. Sebum provides a thin film of fat over the skin, which slows the evaporation of

water; it also has an antibacterial effect.

bã nhòn (dt) chất nhày do các tuyến bã nhòn tiết ra và đi lối bể mẩn để qua các ống dẫn nhỏ mở vào trong nang lông. Bã nhày tạo thành một lớp mờ móng trên da làm chậm lại sự bốc hơi nước; bã nhày cũng có tác động kháng trùng.

second /'sekənd/ n. the SI unit of time, equal to the duration of 9, 192, 631, 770 periods of the radiation corresponding to the transition between two hyperfine levels of the ground state of the caesium-133 atom. This unit now the basis of all time measurements. Symbol: s.

giây (dt) đơn vị SI về thời gian, bằng khoảng thời gian của 9, 192, 631, 770 chu kỳ phóng xạ tương ứng với sự chuyển tiếp giữa hai mức siêu mỏng ở trạng thái nén của nguyên tử caesium-133. Đơn vị này hiện là cơ sở của mọi đo lường thời gian. Ký hiệu: s.

secondary medical care /'sekəndəri'medɪkl keər/ see general practitioner.

chăm sóc y khoa bậc hai xem bác sĩ đa khoa.

secondary prevention /'sekəndəri'prɛvənʃn/ the avoidance of alleviation of the serious consequences of disease by early detection. Best known methods include routine examinations, as in *child health clinics and the *school health service, or *screening tests applied to populations regarded as having a high risk of contracting specific diseases.

dự phòng bậc hai tránh hay giảm hậu quả nghiêm trọng của bệnh bằng cách phát hiện sớm. Các phương pháp được biết nhiều nhất là khám nghiêm thường kỳ, như trong các bệnh viện sức khỏe trẻ em* và dịch vụ y tế học đường* hay các thử nghiệm sàng lọc* dùng cho các quần thể được coi như có rủi ro cao bị nhiễm một bệnh đặc hiệu.

secondary sexual characteristics

/'sekəndəri'sekjʊəl,kærəktə'risٹɪks/ the physical characteristics that develop after puberty as a result of sexual maturation. In boys they include the growth of facial and pubic hair and the breaking of the voice. In girls they include the growth of pubic hair and the development of the breasts.

đặc tính sinh dục cấp hai các đặc tính cơ thể phát triển sau khi dậy thi do trưởng thành sinh dục. Ở trẻ em trai, các đặc tính này gồm mọc râu và lông mu, và béo giọng. Ở trẻ em gái là mọc lông mu và vú phát triển.

secretagogue *n.* a substance that stimulates secretion. An example is *pentagastrin, which stimulates the secretion of gastric juice.

chất lợi tiết(*dt*) chất kích thích phân tiết.
Thí dụ pentagastrin kích thích phân tiết dịch vị.

secretin *n.* a hormone secreted from the small intestine (duodenum) when acidified food leaves the stomach. It stimulates the secretion of relatively enzyme-free alkaline juice by the pancreas (*see* pancreatic juice) and of bile by the liver.

(*dt*) một hormone do ruột non (tá tràng) tiết ra khi thực phẩm đã được acid hóa ra khỏi dạ dày. Secretin Kích thích tuy tiết ra một loại dịch tương đối kiềm và không có enzyme (xem dịch trong), và Kích thích gan sản sinh ra mật.

secretion/ sɪ'krɪʃn/ *n.* 1. the process by which a gland isolates constituents of the blood or tissue fluid and chemically alters them to produce a substance that it discharges for use by the body or excretes. The principal methods of secretion - *apocrine, *holocrine, and *merocrine - are illustrated in the diagram. 2. the substance that is produced by a gland.

1. (sự) phân tiết. 2. **chất tiết.** 1. (*dt*) tiến trình trong đó một tuyến tách một chất ra khỏi máu hay dịch mô và biến đổi thành phân hóa học của chúng để tạo ra một chất cho cơ thể sử dụng hay bài tiết ra. Các phương pháp phân tiết chính - 'tiết định', 'tiết toàn', và 'tiết cục bộ' - được minh họa trong đồ hình. 2. chất do một tuyến sản sinh ra.

secretor/ sɪ'krɪ:tər/ *n.* a person in whose saliva and other body fluids are found traces of the water-soluble A, B, or O agglutinogens that determine *blood group.

người phân tiết(*dt*) một người có nước bọt nhiều và các dịch cơ thể khác có chứa các vết của những agglutinogens A, B, hay O tan trong nước; dùng xác định nhóm máu.

section/ 'sekʃn/ 1. *n.* (in surgery) the act of cutting (the cut or division made is also called a section). For example, an *abdominal section* is performed for surgical exploration of the abdomen (*see* laparotomy). A *transverse section* is a cut made at right angles to a structure's long axis. See also Caesarean section. 2. *n.* (in microscopy) a thin slice of the specimen to be examined under a microscope. 3. *vb.* to issue an order for *compulsory admission to a psychiatric hospital under the appropriate section of the *Mental Health Act.

1. cắt rạch. 2. **lát cắt.** 3. **cường chế nhập viện.** 1. (*dt*) (trong phẫu thuật) hành động cắt (cắt hay phân cắt đều gọi là cắt rạch). Thí dụ cắt rạch bụng thực hiện trong phẫu thuật thăm dò ở bụng (xem mở ổ bụng). Cắt rạch ngang là lát cắt thẳng góc với trục dọc của một cấu trúc. Cũng xem mổ lấy thai. 2. (*dt*) (trong xem xét dưới kính hiển vi) một lớp cắt mỏng của mẫu vật dùng xem xét dưới kính hiển vi. 3. *dt.* ra lệnh cường chế nhập viện vào một bệnh viện tâm thần theo điều khoản thích hợp nhất của Đạo luật Sức khỏe tâm thần.

secundigravida *n.* a woman who has been pregnant twice.

có thai lần thứ hai(*dt*) một phụ nữ đã mang thai hai lần.

secundipara *n.* a woman who has been pregnant at least twice and who has given birth to an infant capable of survival after each of two pregnancies.

sanh lần thứ hai(*dt*) một phụ nữ mang thai lần nhất hai lần và đã sanh được bé nhà có khả năng sống sót sau mỗi trong hai lần mang thai.

sedation/ sɪ'deɪʃn/ *n.* the production of a restful state of mind, particularly by the use of drugs (see sedative).

(sự) làm dịu(*dt*) sự tạo nên một trạng thái tâm trí thanh thản, đặc biệt bằng cách dùng thuốc (xem thuốc làm dịu).

sedative/ 'sedatɪv/ *n.* a drug of that has a calming effect, relieving anxiety and tension. Sedatives are *hypnotic drugs, such as *barbiturates, administered at lower doses than those needed for sleep (drowsiness is a com-

mon side - effect). They have largely been replaced by *tranquillizers, which are less likely to cause drowsiness or dependence.

thuốc làm ngủ (adj) một loại thuốc có tác dụng trấn tĩnh, làm giảm lo âu và căng thẳng. Thuốc làm ngủ là các thuốc ngủ* như các barbiturates*, dùng ở liều thấp hơn liều gây ngủ (thường có tác động phụ gây buồn ngủ). Các thuốc này hiện đã được thay thế bằng các thuốc an thần*. Nếu có khả năng gây buồn ngủ hay gây nghiện.

sedimentation rate/ 'sedɪmən'teɪʃn rेट/ the rate at which solid particles sink in a liquid under the influence of gravity. See also ESR (erythrocyte sedimentation rate).

tốc độ lắng tốc độ các hạt cứng chìm trong một chất lỏng do ảnh hưởng của trọng lực. Cũng xem ESC (tốc độ lắng hổng cầu).

segment/ 'segmənt/ n. (in anatomy) a portion of a tissue or organ, usually distinguishable from other portions by lines of demarcation. See also somite.

đoạn, đốt (dt) (trong giải phẫu học) một phần của mô hay cơ quan, thường phân biệt với các phần khác bằng các đường chia ranh giới. Cũng xem tiền đốt sống.

sella turcica a depression in the body of the sphenoid bone that encloses the pituitary gland.

hố yên một chỗ lõm trên thân xương bướu để bao bọc tuyến yên.

semeiology n. see symptomatology.

triệu chứng học (dt) xem phản ứng chủ symptomatology

semen (seminal fluid)/ 'simen/ n. the fluid ejaculated from the penis at sexual climax. Each ejaculate may contain 300-500 million sperms suspended in a fluid secreted by the *prostate gland and *seminal vesicles with a small contribution from *Cowper's glands. It contains fructose, which provides the sperms with energy, and *prostaglandins which affect the muscles of the womb and may therefore assist transport of the sperms. **-semanal** adj.

tinh dịch (dt) dịch phóng ra khỏi dương vật khi đạt đến cực khoái trong giao hợp. Mỗi lần phóng tinh có thể có 300-500 triệu tinh trùng

tại lưỡng trong một chất dịch do tuyến tiền liệt, túi tinh, và phần nào do tuyến Cowper tiết ra. Tinh dịch có chứa fructose để cấp năng lượng cho tinh trùng, và các prostaglandins có tác động đến các cơ tử cung và vì vậy có thể giúp di chuyển tinh trùng. -semanal (lt)*

semi- prefix denoting half

tiếp dầu ngũ chỉ một nửa.

semicircular canals/ ,semɪ'sa:kjɔ:ləʊn'kælz/ three tubes that form part of the membranous *labyrinth of the ear. They are concerned with balance and each canal registers movement in a different plane. At the base of each canal is a small swelling (an ampulla), which contains a *crista. When the head moves the fluid (endolymph) in the canals presses on the cristae, which register the movement and send nerve impulses to the brain.

ống bán khuyên ba ống tạo thành một mé đào mảng trong tai. Các ống này liên quan đến việc giữ cân bằng, và mỗi ống ghi nhận chuyển động trên một mặt phẳng khác nhau. Ở đáy mỗi ống có một chỗ phóng nhỏ gọi là bống có chứa một mào. Khi đầu chuyển động, dịch trong ống (nội dịch) ép trên các mào*, các mào này sẽ ghi nhận chuyển động và gửi những xung lực thần kinh đến não.*

semilunar cartilage/ ,semɪ'lju:nər 'ka:tɪlɪdʒ/ one of a pair of crescent-shaped cartilages in the knee joint situated between the femur and tibia.

sụn bán nguyệt một trong hai sụn hình liềm trong đầu gối, ở giữa xương dài và xương chày

semilunar valve/ ,semɪ'lju:nər 'vi:və/ either of the two valves in the heart situated at the origin of the aorta (**aortic valve**) and the pulmonary artery (**pulmonary valve**). Each consists of three flaps (cusps), which maintain the flow of blood in one direction.

van bán nguyệt một trong hai van trong tim ở gốc động mạch chủ (van động mạch chủ) và động mạch phổi (van động mạch phổi). Mỗi van có ba lá để giữ máu chảy về một hướng.

seminal vesicle/ 'semɪ'lju:nəl 'vesɪklə/ either of a pair of male accessory sex glands that open into the vas deferens before it joins

the urethra. The seminal vesicles secrete most of the liquid component of 'semen'.

túi tinh một trong hai tuyến sinh dục phu ở dân ông, mở vào ống dẫn tinh trước khi ống này đổ vào niệu quản. Túi tinh tiết ra hầu hết thành phần lỏng trong tinh dịch.

seminiferous tubule any of the long convoluted tubules that make up the bulk of the 'testis'.

tiểu quản sinh tinh bất kỳ các tiểu quản nào dài và xoắn tạo nên khối tinh hoàn.

seminoma *n.* a malignant tumour of the testis, appearing as a swelling, often painless, in the scrotum. It tends to occur in an older age group than the 'teratomas'. The best treatment for localized disease is surgery involving removal of the testis (see orchidectomy). Secondary tumours in the lungs can be treated with intravenous cyclophosphamide followed by low-dose irradiation to the lungs. A similar tumour occurs in the ovary (see dysgerminoma).

u tinh (dt) một khối u ác tính của tinh hoàn, thấy như một chỗ sưng, thường không đau, trong bùn. So với u quái, u tinh có khuynh hướng thấy ở các nhóm lớn tuổi hơn. Cách chữa trị tốt nhất khi bệnh còn định vị là phẫu thuật cắt bỏ tinh hoàn (xem cắt bỏ tinh hoàn). Các khối u thứ phát trong phổi có thể chữa bằng cyclophosphamide chích tĩnh mạch sau đó chiếu xạ phổi với liều thấp. Một khối u tương tự thấy trong noãn sáu (xem u tế bào mầm).

semipermeable membrane

/sem'pa:mabl/ 'membrin/ a membrane that allows the passage of some molecules but not others. *Cell membranes are semipermeable. Semipermeable membranes are used clinically in 'haemodialysis for patients with kidney failure.

màng bán thấm màng chỉ cho một số phân tử đi qua nhưng các phân tử khác bị chặn lại. Màng tế bào là một màng bán thấm. Trong y học các màng bán thấm dùng trong việc thẩm tách máu cho các bệnh nhân suy thận.

semiprone /semipron/ adj. describing the position of a patient lying face downwards, but with one or both knees flexed to

one side so that the body is not lying completely flat. Compare prone, supine.

nằm sấp (tt) mô tả vị trí của một bệnh nhân nằm úp mặt xuống, nhưng một hay hai đầu gối cong về một bên nên cơ thể không hoàn toàn nằm thẳng. So sánh với nằm sấp, nằm ngửa.

senescence /sɪ'nɛns/ n. the condition of ageing, which is often marked by a decrease in physical and mental abilities. -senescent adj.

(sự) già yếu (dt) tình trạng lão hóa, thường có suy giảm rõ rệt về năng lực cơ thể và trí tuệ. -senescent (t)

senile dementia /'sɛnɪl dɪ'menɪə/ loss of the intellectual faculties, beginning for the first time in old age. See also dementia.

sa sút trí tuệ tuổi già mất khă năng vận dụng trí tuệ, xuất hiện lần đầu tiên khi lớn tuổi, cũng xem sa sút trí tuệ.

senior house officer /'sɪ:nɪə haʊs 'o:fɪ:sə/ see consultant.

viện chức gia đình cấp cao e m chuyên gia tham vấn.

senna /'sɛnə/ n. the dried fruits of certain shrubs of the genus *Cassia*, used as an irritant laxative to relieve constipation and to empty the bowels before X-ray examination. It is administered by mouth; side-effects do not usually occur, but severe diarrhoea may follow large doses.

keo lá nhọn (dt) trái nhỏ của một số cây bụi thuộc giống *Cassia* dùng như một thuốc xổ kích thích để giảm táo bón và để xả ruột trước khi khám nghiệm X-quang. Thuốc dùng uống, tác động phụ thường không xảy ra, nhưng có thể bị tiêu chảy nặng khi dùng liều cao.

sensation /sen'seɪʃn/ n. a feeling; the result of messages from the body's sensory receptors registering in the brain as information about the environment. Messages from 'exteroceptors' are interpreted as specific sensations - smell, taste, temperature, pain, etc. - in the conscious mind. Messages from 'interoceptors', however, rarely reach the consciousness to produce sensation.

cảm giác (dt) một cảm xúc, đây là kết quả

của những thông báo của các thụ thể cảm giác trong cơ thể, ghi trong não như những thông tin về môi trường. Thông báo từ các ngoại thụ thể* được ghi nhận như những cảm giác đặc hiệu - ngủi, nếm, nhiệt độ, đau, vv. - trong ý thức. Tuy nhiên, thông báo từ những nội thụ thể* ít khi tái được ý thức để tạo ra cảm giác.

sense/ sens/ *n.* one of the faculties by which the qualities of the external environment are appreciated - sight, hearing, smell, taste, or touch

tri giác(d) một trong những khả năng biết các tính chất của môi trường bên ngoài - nhìn, nghe, ngủi, nếm, hay sờ,

sense organ/ sens'ɔ:gən/ a collection of specialized cells (*receptors), connected to the nervous system, that is capable of responding to a particular stimulus from either outside or inside the body. Sense organs can detect light (the eyes), heat, pain, and touch (the skin), smell (the nose), and taste (the taste buds).

giác quan tập hợp các tế bào đặc biệt (thụ thể) nối với hệ thần kinh, có khả năng đáp ứng với một kích thích đặc biệt từ ngoài hay bên trong cơ thể. Các giác quan có thể phát hiện được ánh sáng (mắt), nhiệt, đau, và sờ (da), mùi (mũi), và vị (các chồi vị giác).

sensibility/ 'sensɪ'bɪlɪtɪ/ *n.* the ability to be affected by, and respond to, changes in the surroundings (see stimulus). Sensibility is a characteristic of cells of the nervous system.

tính mẫn cảm(d) khả năng có thể bị ảnh hưởng bởi, và đáp ứng với, những thay đổi của môi trường chung quanh. Tính mẫn cảm là một đặc điểm của các tế bào hệ thần kinh.

sensitive/ 'sensɪtɪv/ *adj.* possessing the ability to respond to a *stimulus. The cells of the retina, for example, are sensitive to the stimulus of light and respond by sending nerve impulses to the brain. Other *receptors are sensitive to different specific stimuli, such as pressure or the presence of chemical substance.

nhạy cảm(t) có khả năng đáp ứng với một kích thích. *Thí dụ* các tế bào võng mạc nhạy cảm với kích thích ánh sáng và đáp ứng bằng

cách gửi những xung lực thần kinh đến não. Các thụ thể khác nhạy cảm với những kích thích đặc hiệu khác nhau, như áp suất hay khí gấp các hóa chất.

sensitivity/ 'sensɪtɪvɪtɪ/ *n.* (in preventive medicine) a measure of the reliability of a *screening test based on the proportion of people with a specific disease who react positively to the test (the higher the sensitivity the fewer false negatives). This contrasts with **specificity**, which is the proportion of people free from disease who react negatively to the test (i. e. the higher the specificity the fewer the false positives). Though these are theoretically independent variables, most screening tests are so designed that if the sensitivity is increased the specificity is reduced and the number of false positives may rise to wasteful proportions.

độ nhạy cảm(d) (trong y học dự phòng) phép đo độ tin cậy của một thử nghiệm sàng lọc* dựa trên tỷ lệ những người có bệnh đặc hiệu có phản ứng dương tính với thử nghiệm. (độ nhạy cảm càng cao càng ít có trường hợp âm tính giả). Điều này ngược với độ đặc hiệu là tỷ lệ những người không có bệnh có phản ứng âm tính với thử nghiệm (tức độ đặc hiệu cao sẽ ít các trường hợp dương tính giả). Dù trên lý thuyết hai điều này là những biến số độc lập, hầu hết các thử nghiệm sàng lọc đều được trắc nghiệm sao cho mức độ nhạy cảm tăng thì độ đặc hiệu sẽ giảm, và số dương tính giả sẽ lên đến mức hao phí.

sensitization/ 'sensɪtaɪ'seɪʃn/ *n.* 1. alteration of the responsiveness of the body to the presence of foreign substances. In the development of an *allergy, an individual becomes sensitized to a particular allergen and reaches a state of *hypersensitivity. The phenomena of sensitization are due to the production of antibodies. 2. (In behaviour therapy) a form of *aversion therapy in which anxiety-producing stimuli are associated with the unwanted behaviour. In *covert sensitization* the behaviour and an unpleasant feeling (such as disgust) are evoked simultaneously by verbal cues.

gây nhạy cảm(d) 1. thay đổi tính đáp ứng của cơ thể với các chất lạ khi bị dị ứng*, một cơ thể trở nên nhạy cảm với một dị ứng

nguyên đặc hiệu, và tiến đến trạng thái tăng nhẹ cảm. Hiện tượng gây nhạy cảm có do sản sinh các kháng thể. 2. (trong liệu pháp cư xử) một dạng của liệu pháp ác cảm*, dùng các kích thích gây lo âu kết hợp với một cư xử không mong muốn. Trong gây mẫn cảm ngầm, cách cư xử và cảm giác khó chịu (như ghét bỏ) được gây ra đồng thời bằng các âm hiệu ngắn ngủi.

sensory /'sensəri/ adj. relating to the input division of the nervous system, which carries information from "receptors throughout the body towards the brain and spinal cord.

(**thuộc cảm giác**) (tl) liên quan đến việc phân chia dữ liệu nhập của hệ thần kinh khi mang các thông tin từ các thụ thể* trên khắp cơ thể đến não và dây cáp sống.

sensory cortex /'sensəri 'kɔ:tɛks/ the region of the cerebral cortex responsible for receiving incoming information relayed by sensory nerve pathways from all parts of the body. Different areas of cortex correspond to different parts of the body and to the various senses. Compare motor cortex.

võ cảm giác vùng vỏ não chịu trách nhiệm nhận các thông tin do các đường thần kinh cảm giác tiếp nhận từ tất cả các bộ phận trên cơ thể. Nhiều vùng khác nhau trên vỏ não tương ứng với các bộ phận cơ thể và các giác quan khác nhau. So sánh với vỏ vận động.

sensory nerve /'sensəri nɜ:v/ a nerve that carries information inwards, from an outlying part of the body towards the central nervous system. Different sensory nerves convey information about temperature, pain, touch, taste, etc., to the brain. Compare motor nerve.

thần kinh cảm giác dây thần kinh mang thông tin từ các bộ phận bên ngoài cơ thể vào bên trong, tới hệ thần kinh trung ương. Các dây thần kinh cảm giác khác nhau mang các thông tin về nhiệt độ, đau, sờ, nếm, vv. So sánh với thần kinh vận động.

separation anxiety /'sepə'reɪʃn æŋ'zɪəti/ a state of distress and fear at the prospect of leaving secure surroundings, such as is experienced by some children when they must leave parents to go to school. It is often caused by insecure *attachment.

ment.

lo sợ phản ly trạng thái buồn rầu sợ hãi với viễn cảnh phải xa rời nơi an toàn, như một số trẻ em thường bị khi phải xa cha mẹ để đi học. Điều này thường do lo sợ mất an toàn.

sepsis /'scpsɪs/ n. the putrefactive destruction of tissues by disease-causing bacteria or their toxins.

nhiễm khuẩn huyết (dt) sự phá hủy gây thối rữa các mô do các vi trùng gây bệnh hay độc tố khác của chúng.

sept- (septi-) prefix denoting 1. seven. 2. (or septo-) a septum, especially the nasal septum. 3. sepsis.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. bảy. 2. (hay septo-) vách ngăn, đặc biệt vách mũi. 3. nhiễm khuẩn huyết.

septal defect a hole in the partition (septum) between the left and right halves of the heart. This abnormal communication is congenital due to an abnormality of heart development in the fetus. It may be found between the two atria (atrial septal defect) or between the ventricles (ventricular septal defect). A septal defect permits abnormal circulation of blood from the left side of the heart, where pressure are higher, to the right. This abnormal circulation is called a shunt and results in excessive blood flow through the lungs.

*Pulmonary hypertension develops and *heart failure may occur with large shunts. A heart *murmur is normally present. Large defects are closed surgically but small defects do not require treatment.

khuyết tật vách ngăn có một lỗ trong vách ngăn giữa hai nửa tim bên phải và bên trái. Sự thông thường bất thường này là bẩm sinh do phát triển tim trong thai nhi không được bình thường. Lỗ này có thể ở giữa hai tâm nhĩ (khuyết tật vách ngăn tâm nhĩ) hay giữa hai tâm thất (khuyết tật vách ngăn tâm thất). Khuyết tật vách ngăn làm máu lưu thông không bình thường từ phổi trái tim có áp suất cao sang bên phải. Sự tuần hoàn không bình thường này gọi là rẽ dòng và làm máu lưu thông quá nhiều qua phổi. Khi có rẽ dòng lớn, bệnh nhân có thể bị tăng huyết áp phổi và bị suy tim. Thường có tiếng phổi* tim. Khuyết tật lớn phải đóng lại bằng phẫu thuật nhưng khuyết tật nhỏ không cần chữa trị.

septic/ 'septik/ adj. relating to or affected with *sepsis

(thuộc) nhiễm trùng huyết (tt) liên quan đến hay bị nhiễm trùng huyết

septicaemia/ 'sep'ti:simēə/ n. widespread destruction of tissues due to absorption of disease causing bacteria or their toxins from the bloodstream. The term is also used loosely for any form of "blood poisoning. Compare pyaemia, sapraemia toxæmia.

nhiễm trùng huyết (dt) tình trạng các mô bị phá hủy lan tràn do hấp thu các vi trùng gây bệnh hay độc tố của chúng từ dòng máu. Từ này cũng dùng theo nghĩa rộng để chỉ "mối đang ngộ độc máu". So sánh với nhiễm mù huyết, hoại huyết, nhiễm độc huyết.

septrin n. see co-trimoxazole
(dt) xem co-trimoxazole

septum/ 'septəm/ n. (pl. **septa**) a partition or dividing wall within an anatomical structure. For example, the atrioventricular septum divides the atria of the heart from the ventricles. **-septal adj.** **-septate adj.**

vách ngăn (dt) vách ngăn cách hay thành phần chia trong một cấu trúc giải phẫu. *Thí dụ vách nhĩ thất phân chia tâm nhĩ với tâm thất.* **-septal** (tt) **-septate** (tt)

sequela/ 'sikwə:lə/ n. (pl. **sequelae**) any disorder or pathological condition that results from a preceding disease or accident.

di chứng (dt) bất kỳ rối loạn hay tình trạng bệnh lý nào do một bệnh hay tai nạn trước đó gây ra.

sequestration/ ,sikwe'streɪʃn/ n. the formation of a fragment of dead bone (see sequestrum) and its separation from the surrounding tissue.

(sự) tạo mảnh (dt) sự thành lập một mảnh xương chết (xem mảnh xương mục) và phần cách mảnh này với phần mô chung quanh.

sequestrectomy n. surgical removal of a *sequestrum.

lấy mảnh xương mục (dt) phẫu thuật lấy đi một mảnh xương mục*

sequestrum n. (pl. **sequestra**) a portion of dead bone formed in an infected bone in chronic *osteomyelitis. It is surrounded by an envelope (*involutrum*) of sclerotic bone and

fibrous tissue and can be seen as a dense area within the bone on X-ray. It can cause irritation and the formation of pus, which may discharge through a *sinus, and is usually surgically removed (*sequestrectomy*).

mảnh xương mục (dt) một phần xương chết tạo thành trong xương bị viêm xương tuyêt mẩn. Mảnh này được bao bọc bằng một bao (vỏ) xương cứng và mỏ xo, khi chụp X-quang thấy như một vùng đậm trong xương. Mảnh xương mục có thể gây kích thích và có mủ có thể chảy qua một xoang*, và thường phải phẫu thuật lấy đi (lấy mảnh xương vụn).

ser- (sero) prefix denoting 1. serum. 2. serous membrane.

tiếp đầu ngũ chi 1. huyết thanh. 2. màng thanh dịch

serine n. see amino acid.

(dt) xem amino acid.

serofibrinous adj. describing an exudate of serum that contains a high proportion of the protein fibrin.

thanh dịch fibrin (tt) mô tả sự rỉ huyết thanh có tỷ lệ protein cao.

serology n. the study of blood serum and its constituents, particularly their contribution to the protection of the body against disease. See agglutination, complement fixation, precipitin. **-serological adj.**

huyết thanh lọc (dt) khoa học về huyết thanh và các phần cấu thành huyết thanh, đặc biệt vai trò của chúng trong việc bảo vệ cơ thể chống lại bệnh. Xem ngưng kết, cố định bô thể, precipitin. **-serological** (tt)

seropus n. a mixture of serum and pus, which forms, for example, in infected blisters.

thanh dịch mù (dt) hỗn hợp huyết thanh và mủ, thí dụ trong một bọng nước bị nhiễm trùng.

serosa n. see serous membrane.

thanh dịch (dt) xem màng thanh dịch.

serositis n. inflammation of a *serous membrane, such as the lining of the thoracic cavity (pleura). See polyserositis.

viêm thanh mạc (dt) viêm một mảng thanh dịch*, thí dụ mảng lót xoang ngực (lát mạc). Xem viêm da thanh mạc.

serotherapy *n.* the use of serum containing known antibodies (see antiserum) to treat a patient with an infection or to confer temporary passive "immunity upon a person at special risk. The use of antisera prepared in animals carries its own risks (for example, a patient may become hypersensitive to horse protein); the risk is reduced if the serum is taken from an immune human being.

huyết thanh liệu pháp (*dt*) việc dùng huyết thanh có chứa các kháng thể đặc biệt (xem kháng huyết thanh) để chữa một bệnh nhân bị nhiễm trùng hay để gây miễn dịch thu đông tạm thời cho một người bị rủi ro đặc biệt. Việc dùng các kháng huyết thanh chế tạo từ sức vật tự nó cũng có nhiều rủi ro (thí dụ một bệnh nhân có thể bị tăng nhạy cảm với protein ngựa); rủi ro này được giảm đi nếu huyết thanh lấy từ một người đã có miễn dịch.

serotonin (α -hydroxytryptamine) *n.* a compound widely distributed in the tissues, particularly in the blood platelets, intestinal wall, and central nervous system. It is thought to play a role in inflammation similar to that of histamine and it also possibly concerned with the process of sleep.

(*dt*) một hợp chất có phân bố rộng trong các mô, đặc biệt trong tiểu cầu máu, thành ruột, và hệ thần kinh. Người ta cho rằng serotonin có vai trò trong sự viêm tương tự như vai trò của histamine, và cũng có thể hoạt động như một chất dẫn truyền thần kinh, đặc biệt liên quan đến tiến trình ngủ.

serotype *n.* a category into which material is placed based on its serological activity, particularly in terms of the antigens it contains or the antibodies that may be produced against it. Thus bacteria of the same species may be subdivided into serotypes that produce slightly different antigens. The serotype of an infective organism is important when treatment or prophylaxis with a vaccine is being considered.

týp huyết thanh (*dt*) từ dùng để phân loại một chất liệu căn cứ trên hoạt động của chất này về huyết thanh học, đặc biệt về các kháng nguyên có trong chất này hay các kháng thể có thể sinh ra để chống lại nó. Như vậy một loại vi trùng có thể phân nhóm thành týp huyết thanh, các týp huyết thanh này sẽ

sinh ra các kháng nguyên hơi khác nhau. Cán xác định týp huyết thanh của một sinh vật gây nhiễm khi trị liệu hay khi áp dụng vắc xin phòng.

serous /'sɪərəs/ *adj.* 1. relating to or containing serum. 2. resembling serum or producing a fluid resembling serum.

(thuộc) huyết thanh, như huyết thanh (*dt*) 1. liên quan đến hay có chứa huyết thanh. 2. giống như huyết thanh hay sản sinh ra dịch giống như huyết thanh.

serous membrane (serosa) /'sɪərəs'mbrɪn/ a smooth transparent membrane, consisting of mesothelium and underlying elastic fibrous connective tissue, lining certain large cavities of the body. The peritoneum of the abdomen, pleura of the chest, and pericardium of the heart are all serous membranes. Each consists of two portions: the parietal portion lines the walls of the cavity, and the visceral portion covers the organs concerned. The two are continuous, forming a closed sac with the organs essentially outside the sac. The inner surface of the sac is moistened by a thin fluid derived from blood serum, which allows frictionless movement of organs within their cavities. Compare mucous membrane.

màng thanh dịch (thanh mạc) /máng'mɛm v̄ tr̄ng sūt/ gồm có trung biểu mô và mô liên kết xơ dày phía dưới, lót một số xoang lớn trong cơ thể. Phức mạc* trong bụng, phế mạc* trong ngực, và ngoại tâm mạc* của tim tất cả đều là những màng thanh dịch. Mỗi màng thanh dịch gồm hai phần: phần vách lót ở thành xoang và phần tạng bao bọc cơ quan liên hệ. Hai màng này nối tiếp nhau, tạo thành một túi kín với các cơ quan bên ngoài túi. Mát trong túi được làm ấm bằng một lớp dịch mỏng có nguồn gốc từ huyết thanh, để cho các cơ quan có thể chuyển động trong xoang mà không bị co rút. So sánh với màng nhầy.

serpiginous *adj.* having an indented or wavy margin; applied to certain skin lesions.

vân uốn (*dt*) có bờ có răng cưa hay đơn sóng, dùng cho một số thương tổn da.

serratus /'sɛrətəs/ *n.* any of several muscles arising from or inserted by a series of

processes that resemble the teeth of a saw. An example is the *serratus anterior*, a muscle situated between the ribs and shoulder blade in the upper and lateral parts of the thorax. It is the chief muscle responsible for pushing and punching movements.

cơ răng cưa bất kỳ cơ nào trong số nhiều cơ phát sinh từ hay được lồng vào bởi một loạt các môm giống như răng một lưỡi cưa. Thị dụ như cơ răng cưa trước là cơ ở giữa xương sườn và xương vai ở các phần ngực trên và bên. Đây là cơ chính chịu trách nhiệm về chuyển động đẩy và đấm.

sertoli cells found in the walls of the seminiferous tubules of the testis. Compared with the germ cells they appear large and pale. They anchor and probably nourish the developing germ cells, especially the spermatids, which become partly embedded within them.

tế bào sertoli các tế bào thấy trong thành những tiểu quản sinh tinh ở tinh hoàn. Các tế bào này có vẻ lớn hơn và lat hơn so với các tế bào mầm. Các tế bào sertoli giữ chặt và có lẽ nuôi dưỡng các tế bào mầm đang phát triển, đặc biệt các tinh tử có một phần gắn vào trong các tế bào này.

serum (blood serum)/ 'siərəm/ n. the fluid that separates from clotted blood or blood plasma that is allowed to stand. Serum is essentially similar in composition to plasma but lacks fibrinogen and other substances that are used in the coagulation process.

huyết thanh(dt) dịch tách ra khỏi cục máu đông hay huyết tương khi để lắng. Huyết thanh có thành phần tương tự như huyết tương nhưng không có fibrinogen và các chất dùng trong tiến trình đông máu.

serum hepatitis/ 'siərəm ,hepə'taɪtɪs/ see hepatitis

viêm gan huyết thanh. xem viêm gan.

serum sickness/ 'siərəm 'sɪknɪs/ a reaction that sometimes occurs 7-12 days after injection of a quantity of foreign serum, such as horse serum used in the preparation of antitetanus injections. The usual symptoms are rashes, fever, joint pains, and enlargement of the lymph nodes. The reaction is due

to the presence of antigenic material still in the circulation by the time that the body has started producing antibodies against it; it is therefore a form of delayed "hypersensitivity reaction. The condition is rarely serious.

bệnh huyết thanh phản ứng dời khi xảy ra 7-12 ngày sau khi chích một lượng huyết thanh ngoài lai, như huyết thanh ngựa dùng chế tạo thuốc chích chống uốn ván. Các triệu chứng thường là phát ban, sốt, đau khớp, và các hạch bạch huyết lớn ra. Phản ứng do các chất liệu kháng nguyên vẫn còn trong tuần hoàn cơ thể để bắt đầu sản sinh ra kháng thể để chống lại chúng, vì thế đây là một dạng của phản ứng tăng nhạy cảm muộn. Tình trạng này ít khi trở thành nghiêm trọng.

sesamoid bone an oval nodule of bone that lies within a tendon and slides over another bony surface. The patella (kneecap) and certain bones in the hand and foot are sesamoid bones.

xương vũngmột xương nhỏ hình bầu dục nằm trong gân và lướt trên một mặt xương khác. Xương bánh chè và một số xương ở bàn tay và bàn chân là các xương vũng.

sessile/ 'seksaɪl/ adj. (of a tumour) having no stalk.

không cuống(tl) (về khái niệm) không có cuống

seton/ 'sɪ:tən/ n. an outmoded form of treatment in which a thread was passed through a pinch of skin and tied in a loop. This acted as a counterirritant to pain elsewhere and produced a running sore thought to be useful for the drainage of harmful materials from the body.

xuyên chỉ(dt) một dạng trị liệu không còn dùng nữa: xuyên một sợi chỉ qua một nhóm da rồi cột lại thành vòng. Điều này tác động như một cách chống kích thích đau ở một chỗ nào đó và gây ra một vết loét có chảy dịch được coi là có ích để dẫn lưu các chất có hại ra khỏi cơ thể.

sex chromatin/ seks 'kroʊmətɪn/ chromatin found only in female cells and believed to represent a single X chromosome in a nondividing cell. It can be used to discover the sex of a baby before birth by examination of cells obtained by amniocentesis. There

are two main kinds: (1) the *Barr body*, a small object that stains with basic dyes, found on the edge of the nucleus just inside the nuclear membrane; (2) a drumstick-like appendage to the nucleus in neutrophils (a type of white blood cell).

nhiêm sắc chất giới tính *nhiêm sắc chất chỉ thấy ở phụ nữ, và được tin rằng là tiêu biểu cho nhiễm sắc thể X trong một tế bào không phân chia. Nhiễm sắc chất này dùng phát hiện giới tính của thai nhi trước khi sanh bằng cách xét nghiệm các tế bào lấy được khi chọc dò màng đى. Có hai loại chính: (1) thể Barr là một vật nhỏ nhuộm bằng thuốc nhuộm kiềm ở bờ nhán ngay trong màng nhán. (2) một phụ bộ giống như túi trống của nhân bạch cầu trung tính.*

sex chromosome/ *seks 'krɔməso:m/* a chromosome that is involved in the determination of the sex of the individual. Women have two "X chromosomes; men have one X chromosome and one "Y chromosome. Compare autosome.

nhiêm sắc thể giới tính *nhiêm sắc thể liên quan đến việc xác định giới tính của một cá thể. Phụ nữ có hai nhiễm sắc thể X, đàn ông có một nhiễm sắc thể X và một nhiễm sắc thể Y. So sánh với nhiễm thể định hình.*

sex hormone/ *seks 'hɔr'mo:n/* any steroid hormone, produced mainly by the ovaries or testes, that is responsible for controlling sexual development and reproductive function. "Oestrogens and "progesterone are the female sex hormones; androgens are the male sex hormones.

hormone sinh dục *bởi ký hormone steroid nào chủ yếu do các noãn sào và tinh hoàn sản sinh ra, chịu trách nhiệm về kiểm soát phát triển sinh dục và chức năng sinh sản. Các oestrogen và progesterone là hormone sinh dục nữ, các androgens là hormone sinh dục nam.*

sex-limited/ *seks - 'lmitid/ adj. describing characteristics that are expressed differently in the two sexes but are controlled by genes not on the sex chromosomes, e. g. baldness in men.*

hạn chế giới tính(t) *mô tả các tính chất có biểu lộ khác nhau trên hai phái nhưng do*

các gen không ở trên nhiễm sắc thể giới tính kiểm soát, thí dụ chứng hói đầu ở dân ông.

sex-linked/ *seks - linkt/ adj. describing genes (or the characteristics controlled by them) that are carried on the sex chromosomes, usually the "X chromosome. The genes for certain disorders, e. g. "haemophilia, are carried on the X chromosome. Since these sex-linked genes are "recessive, men are more likely to have the diseases since they have only one X chromosome; women can carry the genes but their harmful effects are usually masked by the dominant (normal) alleles on their second X chromosome.*

liên kết giới tính(t) *mô tả các gen (hay các tính chất do các gen này kiểm soát) ở trên vai nhiễm sắc thể giới tính, thường là những sắc thể X". Các gen về một số rối loạn, thí dụ bệnh la chảy máu thấy trên nhiễm sắc thể X. Vì các gen liên kết giới tính là gen liết, dân ông thường bị những bệnh này nhiều hơn vì chỉ có một nhiễm sắc thể X, phụ nữ có thể mang các gen này nhưng tác động gây hại của chúng thường không lộ ra vì còn có các allele trội (bình thường) trên nhiễm sắc thể X thứ hai.*

sexology n. the study of sexual matters, including anatomy, physiology, behaviour and techniques.

tình dục học(t) *khoa học về các vấn đề sinh học, gồm giải phẫu, sinh lý học, cư xử, và kỹ thuật.*

sex ratio/ *seks 're:tjəʊə/* the proportion of males to females in a population, usually expressed as the number of males per 100 females. The primary sex ratio, at the time of fertilization, is in theory 50% male. The secondary sex ratio, found at birth, usually indicates slightly fewer girls than boys.

tỷ lệ giới tính *tỷ lệ giữa phái nam và phái nữ trong một quần thể, thường ghi bằng số nam trên 100 phái nữ. Tỷ lệ giới tính gốc, khi thu tinh, trên lý thuyết là 50% nam. Tỷ lệ giới tính bậc hai, thấy khi sanh, thường cho thấy phái nữ hơi ít hơn phái nam.*

sextigravida n. a woman who has been pregnant six times.

mang thai sáu lần(dt) *một phụ nữ đã*

sextipara

mang thai sáu lần.

sextipara *n.* a woman who has been pregnant at least six times and who has given birth to an infant capable of survival after six pregnancies.

sanh sáu lần *(dt)* một phụ nữ đã mang thai ít nhất sáu lần và đã sanh được một bé nhỏ có khả năng sống sót vào mỗi lần trong sáu lần mang thai.

sexual abuse /'sekj(j)nləʊ ə'bju:s/ sexual activity by an adult involving a child. See also paedophilia.

lạm dụng tình dục hoạt động tình dục của một người lớn với một đứa trẻ. Cũng xem (sự) yêu tình trẻ em.

SGOT /'es dʒi: ə:tʃi:/ serum glutamic oxaloacetic transaminase. See glutamic oxaloacetic transaminase.

xem *glutamic oxaloacetic transaminase*

SGPT /'es dʒi: pi:tʃi:/ *n.* serum glutamic pyruvic transaminase. See glutamic pyruvic transaminase.

(dt) xem *glutamic pyruvic transaminase*

shaking palsy /'ʃekɪŋ 'pa:lzi:/ an archaic name for "parkinsonism".

hiệt rung tên cũ dùng chỉ hội chứng hiệt rung parkinson.

shaping /'ʃeɪpiŋ/ *n.* a technique of *behaviour modification used in the teaching of complex skills or in encouraging rare forms of behaviour. At first the therapist rewards actions that are similar to the desired behaviour; thereafter the therapist rewards successively closer approximations, until eventually only the desired behaviour is rewarded and thereby learned.

tạo dáng *(dt)* kỹ thuật thay đổi tư thế dùng huấn luyện các kỹ năng phức tạp hay để khuyễn khích các dạng tư thế hiếm. Lúc đầu người chữa trị thường cho các hành động tương tự như cách tư thế mong muốn, sau đó người chữa trị chỉ thường cho các hành động càng ngày càng gần hơn, cho tới khi chỉ có cách tư thế mong muốn mới được thưởng và nhờ đó được học hỏi.

sheath /ʃeθ/ *n.* (in anatomy) the layer of connective tissue that envelops structures such as nerves, arteries, tendons, and muscles.

baord *(dt)* (trong giải phẫu học) lớp mỏ liên kết bao bọc các cấu trúc như dây thần kinh, động mạch, gân, và cơ.

sheltered housing /'ʃel:təd 'haʊzɪŋ/

specially converted (or adapted) accommodation, often in the form of a flatlet, designed to meet the special needs of the elderly who are capable of self-care. A warden is generally in attendance. The extent to which meals and other services are provided on a continuous basis varies; so too in Britain does the *per capita* payment from the appropriate social service department.

nhà nương tựachỗ ở được cải tạo đặc biệt, thường dưới dạng một căn hộ nhỏ, để đáp ứng những yêu cầu đặc biệt của các người già còn khé năng tự chăm sóc. Thường có người trông coi. Các bữa ăn và các dịch vụ khác được cung cấp liên tục tùy theo tình hình. Ở vương quốc Anh có các cơ sở dịch vụ xã hội trả những chi phí theo đầu người này.

Shigella *n.* a genus of nonmotile rodlike Gram-negative bacteria normally present in the intestinal tract of warm-blooded animals and man. They ferment carbohydrates without the formation of gas. Some species are pathogenic. *S. dysenteriae* is associated with bacillary dysentery.

(dt) một giống vi trùng Gram âm, hình que, không di động, thường thấy trong ruột các động vật máu nóng và người. *Shigella* lên men carbohydrate và không sinh hơi. Có một số loại gây bệnh. *S. dysenteriae* là nguyên nhân gây bệnh kiết lỵ vi trùng.

shigellosis *n.* an inflammation of the digestive system by bacteria of the genus *Shigella*, causing bacillary dysentery.

bệnh shigella *(dt)* nhiễm hệ tiêu hóa do vi trùng thuộc giống *Shigella*, gây bệnh kiết lỵ vi trùng.

shingles /'ʃɪŋglz/ *n.* herpes zoster (see herpes).

bệnh zona *(dt)* bệnh herpes zoster (xem herpes).

shock /ʃɒk/ *n.* the condition associated with circulatory collapse, when the arterial blood pressure is too low to maintain an adequate supply of blood to the tissues. The patient

has a cold sweaty pallid skin, a weak rapid pulse, irregular breathing, dry mouth, dilated pupils, and a reduced flow of urine. Shock may be due to a decrease in the volume of blood, as occurs after internal or external haemorrhage, dehydration, burns, or severe vomiting or diarrhoea. It may be caused by reduced activity of the heart, as in coronary thrombosis, myocardial infarction, or pulmonary embolism. It may also be due to widespread dilation of the veins so that there is insufficient blood to fill them. This may be caused by the presence of bacteria in the bloodstream (*bacteraemic shock*), a severe allergic reaction (*anaphylactic shock*; see anaphylaxis), overdosage with such drugs as narcotics or barbiturates, or the emotional shock due to a personal tragedy or disaster (*neurogenic shock*). Sometimes shock may result from a combination of any of these causes, as in *peritonitis*. The treatment of shock is determined by the cause.

sốc (dt) tình trạng đi kèm với truy tuẫn hoàn, khi huyết áp động mạch xuống quá thấp nên không cung cấp được đủ máu cho các mô. Bệnh nhân có da tái, lạnh, ẩm, và ra mồ hôi, mạch nhanh và yếu, thở không đều, khó miêng, gián đồng tử, và giảm tiết nước tiểu. Sốc có thể do giảm thể tích máu, như khi bị xuất huyết hay xuất huyết nội, bị mất nước, bị phỏng, hay bị nôn hay tiêu chảy nặng. Cũng có thể do giảm hoạt động tim như khi bị huyết khối mạch vành, nhồi máu cơ tim, hay nghẽn mạch phổi. Sốc cũng có khi do bị giảm đồng thời nhiều tĩnh mạch nên không có đủ máu để lấp đầy chúng. Điều này có thể do có vi trùng trong máu (sốc nhiễm huyết), phản ứng dị ứng nặng (sốc phản vệ; xem phản vệ). Dùng quá liều các loại thuốc mê hay barbiturate, hay bị xúc động do có bi kịch hay thảm họa cá nhân (sốc do thần kinh). Đôi khi sốc có thể do kết hợp của bất kỳ nguyên nhân nào trong số các nguyên nhân này, như khi bị viêm phúc mạc. Chữa trị sốc tùy theo nguyên nhân.

**short-sightedness/ ʃɔ:t'saɪtɪdnəs/ n.
see myopia**

cận thị(dt) xem phản ứng chờ myopia .
shoulder girdle (pectoral girdle)

/ 'ʃaʊldə:gɪ:dəl/ the bony structure to which

the bones of the upper limbs are attached. It consists of the right and left scapulas (shoulder blades) and clavicles (collar bones).

đai vai (đai ngực)cấu trúc xương cho các xương của chi trên bám vào. Đai vai gồm hai xương bả vai phải và trái và các xương đòn.

shunt/ ʃʌnt/ n. (in medicine) a passage connecting two anatomical channels and diverting blood from one to the other. It may occur as a congenital abnormality or be surgically created. See also anastomosis.

ống dẫn(dt) (trong y học) một ống nối hai đường ống giải phẫu học, và chuyển máu từ ống này sang ống khác. Điều này có thể là một bất thường bẩm sinh hay dùng phẫu thuật tạo ra. Cũng xem nối.

sial- (sialo-) prefix denoting 1. saliva, 2. a salivary gland.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. nước bọt, 2. tuyến nước bọt.

sialadenitis n. inflammation of a salivary gland.

viêm tuyến nước bọt(dt) viêm một tuyến nước bọt.

sialic acid an amino sugar. Sialic acid is a component of some 'glycoproteins', 'gangliosides', and bacterial cell walls.

một đường amin. Sialic acid là chất tạo thành của một số glycoproteins*, gangliosides*, và thành phần vi trùng.

sialogogue n. a drug that promotes the secretion of saliva. 'Parasympathomimetic drugs have this action.'

thuốc lợi tiết nước bọt(dt) một loại thuốc gây phản tiết nước bọt. Các loại thuốc giống phô giao cảm đều có tác động này.

sialography (ptyalography) n. X-ray examination of the salivary glands, after introducing a quantity of radio-opaque material into the ducts of the salivary glands in the mouth. It enables the presence of any obstruction to be detected.

chụp X-quang tuyến nước bọt(dt) xét nghiệm X-quang các tuyến nước bọt sau khi đã cho một lượng chất cản quang vào ống dẫn các tuyến nước bọt trong miệng. Điều này giúp phát hiện các nghẽn tắc.

sialolith /'sialəlɪθ/ n. s stone (calculus) in a salivary gland or duct, most often the duct of the submaxillary gland. The flow of saliva is obstructed, causing swelling and intense pain.

sỏi tuyến nước bọt (dt) sỏi trong tuyến nước bọt hay ống dẫn, thường thấy nhất trong ống dẫn của tuyến dưới hám. Đóng chảy nước bọt bị tắt, gây sưng và đau dữ dội.

sialorrhoea n. see ptalism.

tổng tuyến nước bọt. (dt) xem phản dịch chủ ptalism.

Siamese twins/ 'sai'meɪz twɪnz/

identical that are physically joined together at birth. The condition ranges from twins joined only by the umbilical blood vessels (i. e. *alanto-angi-o-pagous twins*) to those in whom conjoined heads or trunk are inseparable.

Sanh đôi Thái Lan cặp sanh đôi cùng trứng có thể định vào nhau khi sanh. Tình trạng này thay đổi từ định nhau ở các mạch máu dày rắn (tức sanh đôi kết mạch niêm nang) đến định cả đầu và thân và không thể tách ra được.

sibi /sibɪ/ n. see sibling.

anh chị em (dt) xem phản dịch chủ sibling.

sibilant/ 'sɪbɪlənt/ adj. whistling or hissing. The term is applied to certain abnormal sounds heard through a stethoscope.

(có) **âm xuất** (tl) huýt gió huýt sao. Từ này dùng chỉ một số âm bất thường nghe được qua ống nghe.

sibling (sib)/ 'sɪblɪŋ/ n. one of a number of children of the same parents, i. e. a brother or sister.

anh chị em (dt) một trong số các trẻ em có cùng cha mẹ. tức một anh chị hay em trai, em gái.

sickle-cell disease (drepanocytosis)

/ 'sɪkələsəl dɪ'zi:zɪs/ n. a hereditary blood disease that affects negroes. It is characterized by the production of an abnormal type of haemoglobin - sickle cell haemoglobin (Hbs) - in the red blood cells. Hbs becomes insoluble when the blood is deprived of oxygen and precipitates, forming elongated crystals that distort the blood cell into the characteristic sickle shape: this process is

known as sickling. Sickle cells are rapidly removed from the circulation, leading to anaemia. There is no satisfactory treatment, but patients with this disease are resistant to infection with *Plasmodium falciparum*, which causes a serious form of malaria.

bệnh hồng cầu liêm (dt) một bệnh máu di truyền ánh hưởng tới người da đen, có đặc trưng sản sinh ra một loại haemoglobin bất thường - haemoglobin hồng cầu liêm (Hbs) trong các hồng cầu. Hbs trở nên không tan khi máu bị thiếu oxy và kết tủa lại, tạo thành các tinh thể dài gây biến dạng hồng cầu thành hình liêm đặc trưng, tiền trình này gọi là tạo liêm. Các hồng cầu liêm được mau lẹ thải ra khỏi tuần hoàn và đưa đến thiếu máu. Hiện chưa có cách trị liệu thỏa đáng, nhưng các bệnh nhân bị bệnh này lại có tính đề kháng với *Plasmodium falciparum* là một dạng gây sốt rét nặng.

sickling/ 'sɪklɪŋ/ n. see sickle-cell disease.

tạo liêm bệnh hồng cầu liêm.

sickness benefit/ 'sɪksəts 'benɪfɪt/ (in Britain) weekly payments made to those who are unable to work through illness, provided they have made the necessary number of consecutive contributions under the terms of the National Insurance Act. The rate is higher for married men and there is also increased payment for each dependent child. Those who claim may do so initially on the basis of a personal affidavit. However, in the long term they are required to provide supporting evidence of incapacity, normally a medical certificate provided by their general practitioner. Those who do not qualify may be eligible for similar payments as supplementary benefits under the terms of the *National Assistance Act. When incapacity arises from an injury at work or through contact with toxic substances (e. g. lead) at work, payment is made at a higher rate and there is also no qualifying period (*injury benefit*). The same conditions apply to those incapacitated by certain industrial diseases where the nature of the work is a recognized hazard (e. g. tuberculosis in mortuary attendants).

phúc lợi bệnh hoạn (ở trong vương quốc Anh) tiền trả hàng tuần cho những người

không thể làm việc do bệnh, miễn là người này đã có một số đóng góp liên tục cần thiết theo các điều luật của bảo hiểm toàn quốc. Tiền trả nhiều cho các đàn ông có gia đình và cũng có trả thêm cho mỗi con cần phải nuôi dưỡng. Những người yêu cầu có thể làm như vậy trên cơ sở một bản khai cá nhân có tuyên thệ. Tuy nhiên, về lâu dài, họ sẽ phải đưa ra chứng cứ xác nhận sự mất khả năng, thường là một chứng chỉ y khoa* do bác sĩ da khoa cấp. Những người không đủ tiêu chuẩn cũng có thể được nhận những khoản tiền tương tự như một phúc lợi bổ sung, theo các điều khoản của Luật trợ giúp toàn quốc*. Khi bị mất năng lực do tổn thương trong khi làm việc hay do tiếp xúc với các chất độc (thí dụ chì) khi làm việc, sẽ được trả cao hơn và cũng không có thời kỳ chuẩn bị đầy đủ điều kiện (phúc lợi tổn thương). Các điều kiện này cũng áp dụng cho những người bị mất năng lực do một số bệnh công nghiệp mà bản chất công việc đã được xác nhận là có nguy cơ (thí dụ bệnh lao ở những người phục vụ mai táng).

side-effect /'saɪd ɪ'fekt/ *n.* an unwanted effect produced by a drug in addition to its desired therapeutic effects. Side-effects are often undesirable and may be harmful.

tác động phụ (*dt*) tác động không muốn có do một loại thuốc gây ra thêm vào tác động trị liệu mong muốn. Tác động phụ thường không mong muốn và có thể có hại.

sidero- prefix denoting iron.

tiếp đầu ngữ chỉ sắt.

sideroblast *n.* a red blood cell precursor (*erythroblast) in which iron-containing granules can be demonstrated by suitable staining techniques. Sideroblasts may be seen in normal individuals and are absent in iron deficiency. A certain type of anaemia (*sideroblastic anaemia*) is characterized by the presence of abnormal ringed sideroblasts. *-sideroblastic adj.*

nguyên bào sắt (*dt*) tế bào tiền thân của hồng cầu (nguyên hồng cầu*) có những hạt sắt thấy được khi nhuộm bằng các kỹ thuật thích hợp. Nguyên bào sắt có thể thấy trong các cá thể bình thường, nhưng sẽ không có khi bị thiếu sắt, có loại thiếu máu (thiếu máu nguyên bào sắt) đặc biệt có các nguyên bào

sắt có vòng không bình thường. *-sideroblastic (lt)*

siderocyte *n.* a red blood cell in which granules of iron-containing protein (*Pappenheimer bodies*) can be demonstrated by suitable staining techniques. These granules are normally removed by the spleen and siderocytes are characteristically seen when the spleen is absent.

huyết cầu sắt (*dt*) hồng cầu có các hạt protein chứa sắt (thể Pappenheimer) có thể thấy được khi nhuộm bằng các kỹ thuật thích hợp. Các hạt này bình thường được lách lấy đi và các hồng cầu sắc chỉ thấy được đặc biệt khi không có lách.

sideropenia *n.* iron deficiency. This may result from dietary inadequacy; increased requirement of iron by the body, as in pregnancy or childhood, or increased loss of iron from the body, usually due to chronic bleeding. The most important manifestation of iron deficiency is *anaemia, which is readily corrected by iron therapy.

sự thiếu sắt (*dt*) việc thiếu sắt có thể do chế độ ăn uống không đầy đủ, do tăng yêu cầu sắt trong cơ thể như khi mang thai hay còn trẻ thơ, hay do tăng mất sắt khỏi cơ thể, thường do xuất huyết mạn tính. Biểu lộ quan trọng nhất của sự thiếu sắt là bệnh thiếu máu*, chữa bằng liệu pháp cấp sắt.

siderosis *n.* the deposition of iron oxide dust in the lungs, occurring in silver finishers, arc welders, and haematite miners. Iron oxide itself is inert, but pulmonary *fibrosis may develop if fibrogenic dusts such as silica are also inhaled.

bệnh nhiễm sắt (*dt*) lắng đọng oxyd sắt trong phổi, thấy ở các thợ làm bạc ở giai đoạn cuối, thợ làm hồ quang, và thợ mỏ haematite. Oxyd sắt tự nó có tính trơ, nhưng có thể bị xơ hóa* phổi nếu cũng hút phải các bụi sinh xơ như silica.

siemens /sɪ'monɪz/ *n.* the *SI unit of electrical conductance, equal to the conductance between two points on a conductor when a potential difference of 1 volt between these points causes a current of 1 ampere to flow between them. Symbol: S.

(dt) đơn vị SI về độ dẫn điện, bằng độ dẫn*

giữa hai điểm trên một chất dẫn điện khi một hiệu số điện thế 1 volt giữa các điểm này gây ra một dòng điện 1 ampe chảy giữa hai điểm đó. Ký hiệu: S.

sievert *n.* the SI unit of dose equivalent, being the dose equivalent when the absorbed dose of ionizing radiation multiplied by the stipulated dimensionless factors is 1 J kg^{-1} . As different types of radiation cause different effects in biological tissue a weighted absorbed dose, called the dose equivalent, is used in which the absorbed dose is modified by multiplying it by dimensionless factors stipulated by the International Commission on Radiological Protection. The sievert has replaced the rem. Symbol: Sv.

(dt) đơn vị SI* về dương lượng liều, bằng dương lượng liều khi liều hấp thụ mỗi bức xạ ion hóa nhân với các nhân tố không thử nguyên ấn định là 1 J kg^{-1} . Vì các тип bức xạ khác nhau gây nên những tác động khác nhau trên mô sinh học, người ta dùng một liều hấp thụ làm nặng thêm gọi là dương lượng liều, trong đó liều hấp thụ được biến đổi bằng cách nhân với các nhân tố thử nguyên ấn định bởi Ủy ban quốc tế về bức xạ và phóng xạ. Sievert đã thay thế cho đơn vị rem*. Ký hiệu: Sv.

sigmoid- prefix denoting the sigmoid colon. Example: sigmoidotomy (incision into)

tiếp đầu ngữ chỉ đại tràng sigma. Thị dụ sigmoidotomy (rạch đại tràng sigma).

sigmoid colon (sigmoid flexure) the S-shaped terminal part of the descending colon, which leads to the rectum.

đại tràng sigma (khúc cong sigma) phần tận cùng hình chữ S của đại tràng lên, dẫn tới trực tràng.

sigmoidectomy *n.* removal of the sigmoid colon by surgery. It is performed for tumours, severe diverticular disease, or for an abnormally long sigmoid colon that has become twisted (see volvulus).

cắt bỏ đại tràng sigma(dt) phẫu thuật lấy đi phần đại tràng sigma. Điều này được thực hiện khi các khối u, bị bệnh chi nang nặng, hay khi đại tràng sigma dài bất thường và bị xoắn lại (xem xoắn ruột).

sigmoidoscope *n.* an instrument inserted through the anus in order to inspect the interior of the rectum and sigmoid colon. In its commonest from it consists of a steel or chrome tube, 25 cm long and 3 cm illumination and a bellows to inflate the bowel.

ống soi đại tràng sigma(dt) một dụng cụ dùng lướn qua hậu môn để khảo sát màng trong trực tràng và đại tràng sigma. Dạng thường thấy nhất là một ống bằng thép hay crôm, dài 25 cm và đường kính 3 cm, có một cách chiếu sáng nào đó và một ống thổi để làm phồng ruột.

sigmoidoscopy *n.* examination of the rectum and sigmoid colon with a sigmoidoscope. It is used in the investigation of diarrhoea or rectal bleeding, particularly to detect colitis or cancer of the rectum. A general anaesthetic is sometimes given, especially if the procedure is expected to be painful or uncomfortable.

phép soi đại tràng sigma (dt) khám nghiệm trực tràng và đại tràng sigma*, dùng khi điều nghiên tiêu chảy hay xuất huyết đại tràng, đặc biệt để phát hiện viêm đại tràng hay ung thư trực tràng. Đôi khi cũng cần gây mê toàn thân nếu thấy phương pháp có thể gây đau hay bất tiện.

sign/sain/ *n.* an indication of a particular disorder that is observed by a physician but is not apparent to the patient. Compare symptom.

dấu hiệu(dt) chỉ dẫn về một rối loạn đặc biệt do bác sĩ quan sát được nhưng bệnh nhân không biết. So sánh với triệu chứng.

significance/ sig'niifikans/ *n.* (in statistics) a relationship between two groups of observations indicating that the difference between them (e. g. between the percentages of smokers and nonsmokers respectively who die from lung cancer) is unlikely to have occurred by chance alone. An assumption is made that there is no difference between the two populations from which the two groups come (*null hypothesis*). This is tested and a calculation indicating that there is a probability of less than 5% ($p < 0.05$) that the observed difference or a larger one could have arisen by chance is regarded as being statistically significant.

tically significant and the null hypothesis is rejected. Some tests are *parametric*, based on the assumption that the range of observations are distributed by chance in a *normal* or *Gaussian distribution*, with 95% within two standard deviations of the mean (*Student's t*-test to compare means). Nonparametric tests (*Mann-Whitney U* tests) make no assumptions about distribution patterns. See also frequency distribution, standard error.

ý nghĩa (dt) (trong thống kê học) mối liên hệ giữa hai nhóm quan sát chứng tỏ rằng khác biệt giữa hai nhóm này (thí dụ giữa tỷ lệ người hút thuốc và người không hút lần lượt chết vì ung thư phổi) không phải đã xảy ra chỉ do tình cờ. Người ta thừa nhận rằng không có khác biệt giữa hai quần thể có hai nhóm quan sát (giả thuyết không). Điều này được thử lại, và khi tính được có một xác suất nhỏ hơn 5% ($p < 0.05$), tức là khác biệt quan sát được hay một khác biệt lớn hơn có thể phát sinh do tình cờ được coi như có ý nghĩa thống kê và giả thuyết không loại bỏ. Một số trắc nghiệm là trắc nghiệm thám số, căn cứ trên sự thừa nhận rằng biến độ quan sát được phân bố tinh cờ theo phân bố bình thường hay phân bố Gauss, với 95% ở trong hai độ lệch chuẩn* của số trung bình* (trắc nghiệm Student để so sánh các số trung bình). Các trắc nghiệm không thám số (trắc nghiệm Mann-Whitney U) không có thừa nhận về kiểu mẫu phân bố. Cũng xem phân bố tần số, sai số chuẩn.

silicosis/ silikoysis/ n. a lung disease - a form of pneumoconiosis - produced by inhaling silica dust particles. It affects workers in mineral mining, quarrying, stone dressing, sand blasting, and boiler scaling. Silica stimulates fibrosis of lung tissue, which produces progressive breathlessness and considerably increased susceptibility to tuberculosis (but not to lung cancer).

bệnh nhiễm silic (dt) một bệnh phổi - một dạng của bệnh bụi phổi - gây ra do hít phải các hạt bụi silic. Bệnh này ảnh hưởng tới các công nhân khai mỏ kim loại, khai thác đá, phun tuồng cát, và cao sét nồi hơi. Silic kích thích xơ hóa mô phổi, gây khó thở diễn tiến và tăng rõ rệt tính mẫn cảm với bệnh lao (nhưng không với ung thư phổi).

silver nitrate/ 'sɪlva 'nætrɪt/ a salt of silver with *caustic, *astringent, and *disinfectant properties. Its solutions or creams to destroy warts and to treat skin injuries, including burns. Continued application the skin black, and ingestion of silver nitrate may cause severe poisoning.

nitrat bạc một muối bạc có tính chất ăn mòn*, làm se* và tẩy trùng. Thuốc dùng thoa dưới dạng dung dịch hay kem để phá hủy các mọt côn và để chữa tổn thương ngoài da, kể cả các vết phỏng. Thoa liên tục sẽ làm da chuyển sang màu đen, và nuốt phải nitrat bạc sẽ gây ngộ độc nghiêm trọng.

Simmond's disease/ 'saɪməndz dɪ'zɪz/ loss of sexual function, loss of weight, and other features of failure of the pituitary gland (*hypopituitarism) occurring in women after childbirth complicated by bleeding (postpartum haemorrhage).

bệnh Simmond mất chức năng sinh dục, sụt cân, và có các đặc trưng khác của suy tuyến yên (giảm năng tuyến yên*), xảy ra ở phụ nữ sau khi sinh có biến chứng xuất huyết (xuất huyết hậu sản).

Simulium n. see black fly.

(dt) xem ruồi đen.

sinew/ 'sɪnu:/ n. a tendon.

gân (dt) đồng nghĩa với tendon.

singultus n. see hiccup.

náu (dt) xem náu cát.

sinistr- (sinistro-) prefix denoting left or the left side.

tiếp đầu ngữ chỉ phía trái hay bên trái.

sino- (sinu-) prefix denoting 1. a sinus. 2. the sinus venosus.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. xoang. 2. xoang tĩnh mạch.

sinoatrial node (SA node) the pacemaker of the heart: a microscopic area of specialized cardiac muscle located in the upper wall of the right atrium near the entry of the vena cava. Fibres of the SA node are self-excitatory, contracting rhythmically at round 70 times per minute. Following each contraction, the impulse spreads throughout the atrial muscle and into fibres connecting the SA node with the *atrioventricular node. The SA node is supplied by fibres of the

autonomic nervous system: impulses arriving at the node accelerate or decrease the heart rate.

nút xoang nhĩ (nút SA) một trung tâm tự động của tim: một vùng rất nhỏ của cơ tim chuyên hóa ở thành trên tâm nhĩ phải gần lối vào của tĩnh mạch chủ. Các sợi nút xoang nhĩ có lịch tự kích thích, có thất nhịp nhàng khoảng 70 lần mỗi phút. Sau mỗi lần co thắt, xung lực sẽ lan ra khắp cơ tim nhĩ và vào các sợi nối nút SA với nút nhĩ thất*. Nút SA được cung cấp bởi các sợi của hệ thần kinh tự trị, các xung lực đến nút sẽ làm tăng hay giảm nhịp tim.

sinus/ 'saɪnəs/ *n.* 1. an air cavity within a bone, especially any of the cavities within the bones of the face or skull (see paranasal sinus). 2. any wide channel containing blood, usually venous blood. *Venous sinuses* occur, for example, in the dura mater and drain blood from the brain. 3. a pocket or bulge in a tubular organ, especially a blood vessel; for example, the 'carotid sinus'. 4. an infected tract leading from a focus of infection to the surface of the skin or a hollow organ. See pilonidal sinus.

xoang(d) 1. một xoang khí trong xương, đặc biệt các xoang trong xương mặt hay sọ (xem xoang cảnh mũi). 2. bất kỳ ống dẫn lớn nào có chứa máu, thường là máu tĩnh mạch. *Thí dụ xoang tĩnh mạch trong màng cứng dẫn máu ra khỏi não.* 3. một túi hay một chỗ nhô ra trong một cơ quan hình ống, đặc biệt một mạch máu: *thí dụ xoang cảnh**. 4. một đường nhiễm dẫn từ ruột ổ nhiễm tới bề mặt da hay một cơ quan rỗng. Xem xoang ổ lồng.

sinus arrhythmia a normal variation in the heart rate, which accelerates slightly on inspiration and slows on expiration. It is common in healthy individuals.

loạn nhịp xoang biến thiên bình thường về nhịp tim, hơi tăng lên khi hít vào và chậm lại khi thở ra. Điều này thường thấy ở những người mạnh khỏe.

sinusitis/ .saɪnə'saɪtɪs/ *n.* inflammation of one or more of the mucous-lined air spaces in the facial bones that communicate with the nose (the paranasal sinuses). It is often caused by infection spreading from the nose. Symptoms include headache and tender-

ness over the affected sinus, which may become filled with a purulent material that is discharge through the nose. In persistent cases treatment may require the affected sinus to be washed out or drained by a surgical operation.

viêm xoang(dt) viêm một hay nhiều khoảng khép kín nằm mac trong xương mặt thông với mũi (các xoang cảnh mũi). Điều này thường do nhiễm trùng trong mũi lan tràn đến. Triệu chứng gồm như đau và sờ thấy mềm trên các xoang nhiễm: các xoang này có thể chứa đầy chất liệu có mùi và chảy ra khỏi mũi. Trong các ca dài ngày, xoang bệnh có thể cần rửa sạch hay dẫn lưu bằng thủ thuật phẫu thuật.

sinusoid/ 'saɪnʊsɔɪd/ *n.* a small blood vessel found in certain organs, such as the adrenal gland and liver. Large numbers of sinusoids occur in the liver. They receive oxygen-rich blood from the hepatic artery and nutrients from the intestines via the portal vein. Oxygen and nutrients diffuse through the capillary walls into the liver cells. The sinusoids are drained by the hepatic veins. See also portal system.

vòng huyết quản(dt) một mạch máu nhỏ thấy trong vài cơ quan như tuyến thượng thận và gan. Trong gan có một số lớn vòng huyết quản, vòng huyết quản nhận máu giàu oxy từ động mạch gan và nhận dưỡng chất từ ruột qua tĩnh mạch cửa. Oxy và dưỡng chất phân tán qua các thành mao mạch vào trong tế bào gan. Các vòng huyết quản chảy ra những tĩnh mạch gan. Cũng xem hệ cửa.

sinus venosus a chamber of the embryonic heart that receives blood from several veins. In the adult heart it becomes part of the right atrium.

xoang tĩnh mạch một phỏng trong tim phai thai nhận máu từ nhiều tĩnh mạch. Khi trưởng thành xoang này trở thành một phần tâm nhĩ phải.

siphonage/ 'saɪfəneɪdʒ/ *n.* the transfer of liquid from one container to another by means of a bent tube. The procedure is used in gastric lavage, when the stomach is filled with water through a funnel and rubber tube, and the tube is then bent downwards to act as a siphon and empty the stomach of its

contents.

truyền theo ống (dt) truyền một chất lỏng từ vật chứa này sang vật chứa khác bằng cách dùng một ống cong. Phương pháp này dùng khi rửa dạ dày: sau khi dùng phễu và ống cao su cho nước vào đầy trong dạ dày, ống này được uốn cong xuống dưới và hoạt động như một ống dẫn, và sẽ hút ra hết các chất chứa trong dạ dày.

Siphunculina *n.* a genus of flies. *S. funicola*, the eye fly of India, feeds on the secretions of the tear glands and in landing on or near the eyes contributes to the spread of 'conjunctivitis'.

(dt) một giống ruồi. *S. funicola* là ruồi mắt Ấn Độ, sống bằng các chất tiết của tuyến lệ, và khi đậu trên mắt hay gần mắt sẽ làm lan tràn bệnh viêm kết mạc.

sirenomelia *n.* see syndactyly.

quá trình người cá (dt) xem phản dịch chữ syndactyly.

sito- prefix denoting food.

tiếp đầu ngữ chỉ thực phẩm.

sitz bath/ sitz bāθ/ a fairly shallow hip bath in which the person is seated. Sitz baths of cold and hot water, rapidly alternated, were formerly used for the treatment of a variety of sexual disorders.

tắm ngồi một chậu tắm hồng khá nóng cho một người ngồi vào. Tắm ngồi bằng nước nóng và nước lạnh thay đổi nhanh trước đây dùng chữa trị một số rối loạn tình dục.

SI units (Système International d'Unités)/ sɪ ət jú:nɪts/ the international agreed system of unit now in use for all scientific purposes. Based on the metre-kilogram-second system, SI units have seven base units and two supplementary units. Measurements of all other physical quantities are expressed in derived units, consisting of two or more base units. Tables 1 and 2 (Appendix) list the base units and the derived units having special names; all these units are defined in the dictionary. Decimal multiples of SI units are expressed using specified prefixes; where possible a prefix representing 10 raised to a power that is a multiple of three should be used. Prefixes are listed in table 3. (Appendix).

hệ đơn vị SI (hệ thống đơn vị quốc tế) hệ thống đơn vị được toàn thế giới công nhận, nay được dùng cho tất cả các mục đích khoa học. Căn cứ trên hệ mét-kilogram-giây, hệ thống đơn vị SI có bảy đơn vị căn bản và hai đơn vị bổ sung. Đơn lượng về tất cả các đơn lượng vật lý khác được diễn tả bằng các đơn vị căn xuất, gồm hai hay nhiều đơn vị cơ bản. Bảng 1 và 2 (phụ lục) có ghi các đơn vị căn bản và các đơn vị căn xuất có tên đặc biệt, tất cả những đơn vị này đều được định nghĩa trong từ điển. Các bài số thập phân của hệ đơn vị SI được diễn đạt bằng các tiếp đầu ngữ đặc biệt, mỗi khi có thể, nên dùng tiếp đầu ngữ chỉ tăng 10 cho đến lũy thừa 3. Các tiếp đầu ngữ ghi trong bảng 3. (phụ lục).

Sjögren's syndrome a condition in which the patient complains of a dry mouth, caused by wasting of the salivary glands. It is associated with rheumatoid arthritis and dryness of the eyes.

Hội chứng Sjögren tình trạng bệnh nhân than phiền bị khô miệng do kiệt các tuyến nước bọt. Điều này thường kết hợp với viêm khớp dạng thấp và khô mắt.

skatole (methyl indole) *n.* a derivative of the ani-mo acid tryptophan, excreted in the urine and faeces.

(dt) chất dẫn xuất của axit ani-mo acid tryptophan bài tiết ra trong nước tiểu và phân.

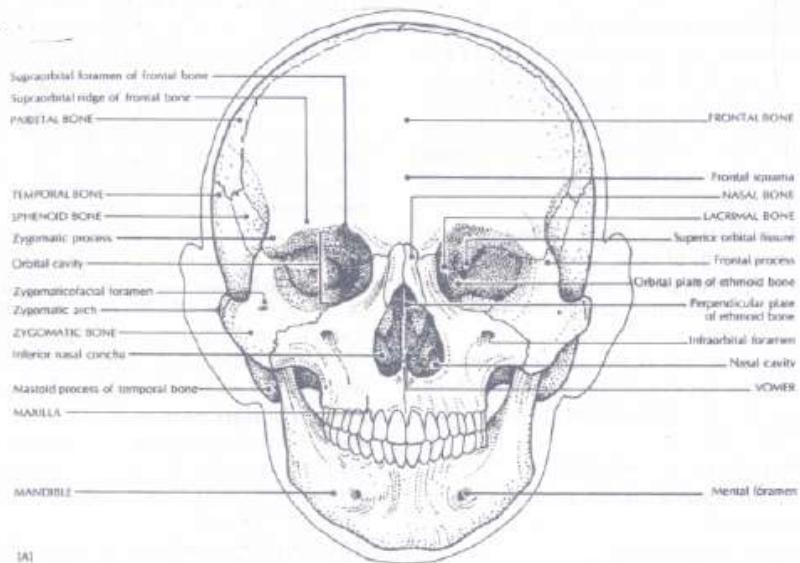
skeletal muscle/ 'skelɪtl 'masl/ see striated muscle.

cơ xương xem cơ vân.

skeleton/ 'skelɪtn/ *n.* the rigid framework of connected bones that gives form to the body, protects and supports its soft organs and tissues, and provides attachments for muscles and a system of levers essential for locomotion. The 206 named bones of the body are organized into the axial skeleton (of the head and trunk) and the appendicular skeleton (of the limbs). (See illustration.) - skeletal *adj.*

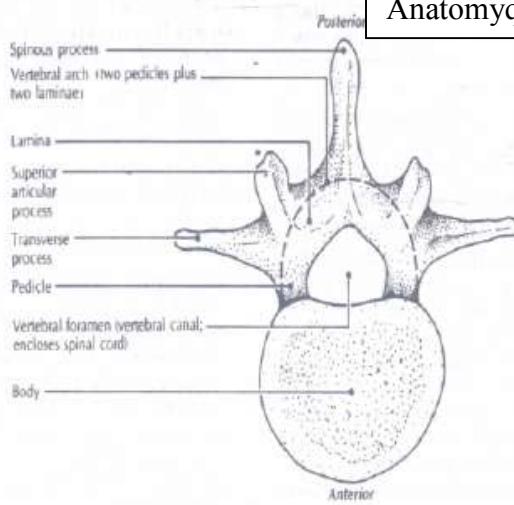
bộ xương (dt) bộ khung cứng gồm các xương nối tiếp với nhau tạo thành hình dạng cơ thể, bảo vệ và nâng đỡ các cơ quan và mô mềm của cơ thể, tạo nơi bám cho các cơ và làm thành một hệ thống đòn bẩy thiết yếu cho

(A)

Copyright by
Anatomyquiz.book

chuyển động. Có tất cả 206 xương trong cơ thể, chia ra thành bộ xương trục (gồm đầu và thẳn) và bộ xương phu (gồm các chi) (xem hình). -skeletal (dt)

skew¹ /skju:/ n. a disorder of relationships within a family, in which one parent is overpowering and the other is submissive and there is a general avoidance of anxiety-provoking situations. It was proposed as a specific cause of schizophrenia in the children, but this has not been confirmed.

bất xứng^(dt) rối loạn về quan hệ trong gia đình, trong đó một trong hai cha mẹ có vai trò chè ngự còn người kia phục tùng; và cả hai thường tránh những tình huống gây lo âu. Điều này được đề nghị coi như một nguyên nhân đặc hiệu của tâm thần phân liệt nói trên, nhưng chưa được xác định.

skew deviation /skju:dɪ'veɪʃn/ a rare condition of the eyes in which one eye turns down and inwards while the other turns up and outwards. It is sometimes seen in disorders of the *cerebellum.

lệch lạc bất xứng một tình trạng mắt hiếm, có một mắt quay xuống và vào trong, trong khi mắt kia lại quay lên và ra ngoài. Điều này đôi khi thấy trong các rối loạn của tiểu não.

skia- prefix denoting shadow.
tiếp đầu ngữ chỉ bóng tối.

skiagram /'skætəgræm/ n. a shadow-photograph, such as an X-ray photograph produced in radiography. -skiagraphy n.

ánh bóng tối^(dt) một ánh chụp bóng tối, như một ánh X-quang có được khi chụp X-quang. -skiagraphy (dt)

skin¹ /skɪn/ n. the outer covering of the body, consisting of an outer layer, the *epidermis, and an inner layer, the *dermis (see illustration). Beneath the dermis is a layer of fatty tissue. The skin has several functions. The epidermis protects the body from injury and from invasion by parasites. It also helps to prevent the body from becoming dehydrated. The combination of erectile hairs, *sweat glands, and blood capillaries in the skin form part of the temperature-regulating mechanism of the body. When the body is too hot, loss of heat is increased by sweating and by

the dilation of the capillaries. When the body is too cold the sweat glands are inactive the capillaries contract, and a layer of air is trapped over the epidermis by the erected hairs. The skin also acts as an organ of excretion (by the secretion of *sweat) and as a sense organ (it contains receptors that are sensitive to heat, cold, touch, and pain). The layer of fat underneath the dermis can act as a reservoir of food and water. Anatomical name: cutis.

da^(dt) lớp bao bọc bên ngoài cơ thể, gồm một lớp ngoài gọi là biểu bì* và lớp trong gọi là bì* (xem hình). Dưới bì có một lớp mỡ mỏ. Da có nhiều chức năng. Biểu bì bảo vệ cơ thể khỏi bị tổn thương và bí các ký sinh xâm nhập. Biểu bì cũng giúp ngăn cơ thể không bị mất nước. Việc kết hợp các lông cơ thể dựng lên được, các tuyến mồ hôi* và các mao mạch trong da tạo thành một phần cơ chế điều hòa nhiệt độ cơ thể. Khi cơ thể quá nóng, nhiệt sẽ thoát đi bằng cách ra mồ hôi và giãn các mao mạch. Khi cơ thể quá lạnh, các tuyến mồ hôi không hoạt động, các mao mạch co lại, và các lông dựng lên để giữ một lớp không khí trên biểu bì. Da cũng hoạt động như một cơ quan bài tiết (bằng cách tiết mồ hôi) và như một giác quan (vì có những thụ thể nhạy cảm với nhiệt, lạnh, sờ, và đau) lớp mỡ dưới bì có thể hoạt động như một nguồn dự trữ thực phẩm và nước. Tên giải phẫu học: cutis.

skin graft¹ /skɪn grɑ:t/ a portion of healthy skin cut from one area of the body and used to cover a part that has lost its skin, usually as a result of injury, burns, or operation. A skin graft is normally taken from another part of the body of the same patient (an *autograft), but occasionally skin may be grafted from one person to another as a temporary healing measure (a *homograft). The full thickness of skin may be taken for a graft (see flap) or the surgeon may use three-quarters thickness, thin sheets of skin (see Thiersch's graft), or a pinch skin graft. The type used depends on the condition and size of the damaged area to be treated.

ghép đam một miếng da lành mạnh cắt từ một vùng cơ thể, dùng bao phủ phần da bị mất da, thường do tổn thương, phỏng, hay phẫu

thuật. Miếng da ghép thường lấy từ một phần cơ thể trên cùng một bệnh nhân (tự ghép) nhưng đôi khi có thể lấy da người này ghép cho người khác như một biện pháp làm lành tạm thời (đóng ghép*). Có thể lấy toàn bộ bё́ dё́y da để ghép (xem vат ghép), hay nhá phẫu thuật có thể dùng ba phần tư bё́ dё́y, các tám da mỏng (xem ghép Thiersch), hay một nhóm da ghép. Kiểu ghép dùng tùy theo tình trạng và kích thước vùng tổn hại cần được chữa trị.

skull/ skʊl/ *n.* the skeleton of the head and face, which is made up of 22 bones. It can be divided into the cranium, which encloses the brain, and the face (including the lower jaw (mandible)). (See illustration.) The cranium consists of eight bones. The frontal, parietals (two), occipital, and temporals (two) from the vault of the skull (calvaria) and are made up of two thin layers of compact bone separated by a layer of spongy bone (diploe). The remaining bones of the cranium - the sphenoid and ethmoid - form part of its base. The 14 bones that make up the face are the nasals, lacrimals, inferior nasal conchae, maxillae, zygomatics, and palatines (two of each), the vomer, and the mandible. All the bones of the skull except the mandible are connected to each other by immovable joints (see suture). The skull contains cavities for the eyes (see orbit) and nose (see nasal cavity) and a large opening at its base (foramen magnum) through which the spinal cord passes.

sọ(dt) bộ xương của đầu và mặt, gồm tất cả 22 xương. Sọ có thể chia thành hộp sọ bao bọc não và mặt, bao gồm cả hàm dưới (xem hình). Hộp sọ gồm tám xương, xương trán, các xương đinh (hai), xương chẩm, và các xương thái dương (hai) tạo thành vòm hộp sọ và được tạo thành bởi hai lớp mỏng xương đặc có một lớp xương sốp ở giữa (tủy sọ). Các xương còn lại là xương bướm và xương sàng tạo thành một phần dày hộp sọ.

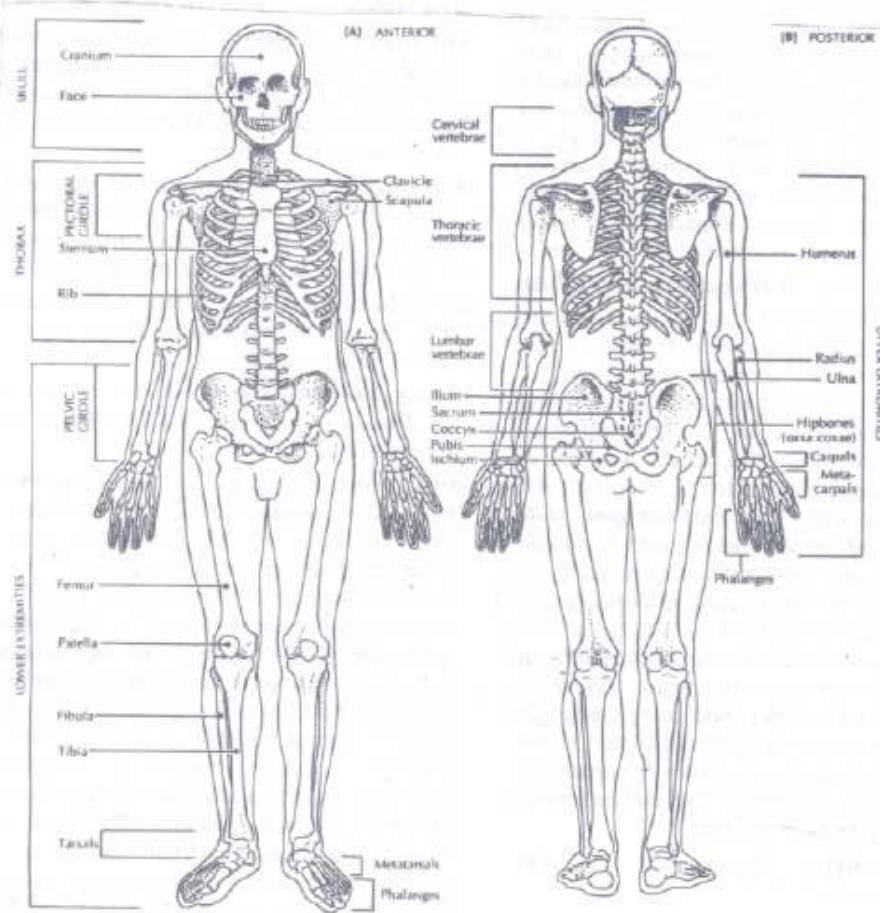
Mười bốn xương tạo thành mặt là các xương mũi, xương lè, xương xoắn mũi dưới, xương hàm trên, xương gò má, xương vòm miệng (mỗi loại hai xương), xương lá mía, và xương hàm dưới. Tất cả các xương sọ trừ xương hàm dưới đều nối với nhau bằng các khớp

bết động (xem đường khớp). Sọ có các xoang dành cho mắt (xem ổ mắt) và mũi (xem xoang mũi) và một lỗ mở lớn ở đây (lỗ chẩm) để dây cột sống đi qua.

sleep/ slɪ:p/ *n.* a state of natural unconsciousness, during which the brain's activity is not apparent (apart from the continued maintenance of basic bodily functions, such as breathing) but can be detected by means of an electroencephalogram (EEG). Different stages of sleep are recognized by different EEG wave patterns. Drowsiness is marked by short irregular waves; as sleep deepens the waves become slower, larger, and more irregular. This slow-wave sleep is periodically interrupted by episodes of paradoxical, or *REM (rapid-eye-movement) sleep, when the EEG pattern is similar to that of an awake and alert person. Dreaming occurs during REM sleep. The two states of sleep alternate in cycles of from 90 to 90 minute, REM sleep constituting about a quarter of the total sleeping time.

giấc ngủ(dt) trạng thái không có ý thức tự nhiên, trong thời gian này hoạt động não không thấy rõ (ngoài việc tiếp tục duy trì các chức năng cơ thể căn bản như hô hấp) nhưng có thể phát hiện bằng cách làm điện não đồ (EEG). Các giai đoạn khác nhau trong giấc ngủ được nhận biết bằng các kiểu sóng EEG khác nhau. Khi buồn ngủ, các sóng ngắn và không đều; khi ngủ sâu, các sóng chậm hơn, lớn hơn và không đều hơn. Giấc ngủ sóng ngắn bị ngắt quãng định kỳ bằng các giấc ngủ nghịch thường còn gọi là REM* (chuyển động mắt nhanh), khi đó kiểu sóng EEG giống như của người thức và tỉnh táo. Giấc mơ xảy ra trong giấc ngủ REM. Hai trạng thái này luân phiên nhau theo các chu kỳ từ 90 - 90 phút; giấc ngủ REM chiếm khoảng một phần tư tổng số thời gian ngủ.

sleeping sickness / sli:pɪŋ 'sɪknɪs/ a disease of tropical Africa caused by the presence in the blood of the parasitic protozoans **Trypanosoma gambiense* or *T. rhodesiense*. The parasites are transmitted to man through the bite of 'tsatse flies. Initial symptoms include fever, headache, and chills, followed later by enlargement of the lymph nodes, anaemia, and pains in the

Copyright by
Anatomyquiz.book

limbs and joints. After a period of several months or even years, the parasites invade the minute blood vessels supplying the central nervous system. This causes drowsiness and lethargy, and ultimately - if untreated - the patient dies. Rhodesian sleeping sickness is the more virulent form of the disease. The drugs suramin and pentamidine are used to treat the early curable stages of sleeping sickness; drugs containing arsenic (see tryparsamide) are administered after the brain is affected. Eradication of tsetse flies helps prevent spread of the infection.

bệnh ngủ (bệnh trypanosoma Châu Phi) một bệnh ở Châu Phi nhiệt đới do trong máu có các động vật nguyên sinh ký sinh *trypanosoma gambiense* hay *T. rhodesiense*. Ký sinh truyền sang người theo vết đốt của ruồi *tsetse**. Các triệu chứng lúc đầu gồm sốt, nhức đầu, và ớn lạnh, sau đó các hạch bạch huyết bị lớn ra, thiếu máu, đau các chi và khớp. Sau một thời gian nhiều tháng, có khi nhiều năm, ký sinh trùng xâm nhập vào các huyệt quản cục nhỏ cung cấp cho hệ thần kinh trung ương. Điều này sẽ gây ra buồn ngủ và ngủ lịm, và sau cùng - nếu không chữa trị - bệnh nhân chết. Bệnh ngủ Rhodesian là dạng bệnh đặc hơn. Các thuốc suramin* và pentamidine dùng trong giai đoạn sớm còn chữa được của bệnh ngủ, các thuốc có chứa arsenic (xem tryparsamide) khi nào đã bị ảnh hưởng. Tán diệt ruồi *tsetse* sẽ giúp ngăn bệnh lan tràn.

sleep-walking/ slip-walking/ n. see somnambulism.

mộng du xem phần dịch chữ somnambulism.

sling/ slɪŋ/ n. a bandage arranged to support and rest an injured limb so that healing is not hindered by activity. The most common sling is a *triangular bandage tied behind the neck to support the weight of a broken arm. The arm is bent at the elbow and held across the body.

băng chéo(d) cách băng chéo dùng nâng đỡ và để một chi bị tổn thương được nghỉ ngơi sau cho tiến trình lành không bị các hoạt động làm trở ngại. Loại băng chéo thường thấy nhất là băng tam giác cột sau cố đỡ nâng đỡ cánh tay bị gãy. Cánh tay được gấp

lai ở khuỷu tay và giữ ngang cơ thể.

slipped disc/ slɪpt disk/ a colloquial term for a *prolapsed intervertebral disc.

trợt đĩa từ thông dụng chỉ sa đĩa liên sống.

slit lamp/ slit ləmp/ a device for providing a narrow beam of light, used in conjunction with a special microscope. It can be used to examine minutely the structures within the eye, one layer at a time.

đèn có khép thiết bị để cung cấp một chùm sáng hẹp, dùng kết hợp với một kính hiển vi đặc biệt. Đèn này có thể dùng để quan sát ti mì các cấu trúc trong mắt, mỗi lớp một lần.

slough/ sləʊf/ n. dead tissue, such as skin, that separates from healthy tissue after inflammation or infection.

mảng mô hoại tử(dt) một mô chết, thi da, tách ra khỏi mô lành sau khi bị viêm hay nhiễm trùng.

smallpox/ smɔ:lpuks/ n. an acute infectious virus disease causing high fever and a rash that scars the skin. It is transmitted chiefly by direct contact with a patient. Symptoms commence 8-18 days after exposure and include headache, backache, high fever, and vomiting. On the third day, as the fever subsides, red spots appear on the face and spread to the trunk and extremities. Over the next 8-9 days all the spots (macules) change to pimples (papules), then to pea-sized blisters that are at first watery (vesicles) but soon become pus-filled (pustules). The fever returns, often causing delirium. On the eleventh or twelfth day the rash fever abates. Scabs formed by drying out of pustules fall off 7-20 days later, leaving permanent scars. The patient remains infectious until all scabs have been shed. Most patients recover but serious complications such as nephritis or pneumonia may develop. Treatment with *thiosemicarbazone is effective. An attack usually confers immunity; immunization against smallpox has now totally eradicated the disease. Medical name: variola. See also alastrim, cowpox.

bệnh đậu mùa(dt) một bệnh nhiễm virút cấp, gây sốt cao và phát ban hóa sẹo trên da. Bệnh truyền chủ yếu do tiếp xúc trực tiếp với bệnh nhân. Triệu chứng bắt đầu 8-18

ngày sau khi tiếp cận, gồm nhức đầu, đau lưng sốt cao, và nôn. Vào ngày thứ ba, khi con sỏi đã xuất hiện trên mặt rồi lan tới thận và các chi, khoảng 8-9 ngày sau đó, tất cả các điểm chuyển thành nốt sần rồi thành các bóng hình hạt đậu lúc đầu có nước (mụn nước) nhưng không lâu sẽ chua đầy mủ (mụn mủ). Bệnh nhân bị sốt lại, thường bị mệt mỏi. Vào ngày mười một hay mười hai, phát ban và sốt hạ xuống. Các vảy tạo thành trên trên những mụn mủ khô đi sẽ tróc ra từ 7-20 ngày sau, để lại các vết se vĩnh viễn. Bệnh nhân vẫn còn tùy nhiệm cho tới khi tất cả các vảy đã rụng đi. Hầu hết bệnh nhân đều bình phục nhưng các biến chứng nghiêm trọng như viêm thận hay viêm phổi có thể xảy ra. Chữa trị bằng thiocarbonylzone* có kết quả tốt. Sau khi bị bệnh thường có miễn dịch. Ngày nay bệnh đã hoàn toàn bị tiêu diệt nhờ tiêm chủng. Tên y học: varicella. Cũng xem bệnh đậu nhẹ, ngứa đậu.

smear/ smir/ *n.* a specimen of tissue or other material taken from part the body and smeared on a microscope slide for examination. See cervical smear.

kính phết(dt) máu mủ hay các chất liệu khác lấy từ một bộ phận cơ thể và phết trên kính tiêu bẩn để xét nghiệm dưới kính hiển vi. Xem kính phết cổ tử cung

smegma *n.* the secretion of the glands of the foreskin (*prepuce), which accumulates under the foreskin and has a white cheesy appearance. It becomes readily infested by a harmless bacterium that resembles the tubercle bacillus.

bụa sinh dục(dt) chất tiết của các tuyến ở da quy đầu (bao quy đầu*) tích tụ lại dưới da quy đầu và có dạng như phomát trắng. Chất này sẵn sàng bị nhiễm bởi các vi trùng và hại như trực khuẩn lao.

smooth muscle (involuntary muscle)/ smu:f 'mʌsl/ muscle that produces slow longterm contractions of which the individual is unaware. Smooth muscle occurs in hollow organs, such as the stomach, intestines, blood vessels, and bladder. It consists of spindle-shaped cells within a network of connective tissue (see illustration) and is under the control of the autonomic nervous system. Compare striated muscle.

cơ trơn (cơ không chủ động) cơ gây ra những cơ thắt dài hơn chậm mà cơ thể không hay biết. Cơ trơn thấy trong các cơ quan rỗng như dạ dày, ruột, mạch máu, và bàng quang. Cơ này gồm các tế bào hình thoi giữa một dãy mô liên kết (xem hình) và chịu sự kiểm soát của hệ thần kinh tự trị. So sánh với cơ vân.

snare/ snær/ *n.* an instrument consisting of a wire loop designed to remove polyps, tumours, and other projections of tissue, particularly those occurring in body cavities (see illustration). The loop is used to encircle the base of the tumour and is then pulled tight. See also diathermy.

quai(dt) một dụng cụ gồm một vòng dây kim loại dùng cắt bỏ các polyp, khối u và các phần mỏ nhô ra khác, đặc biệt khi các loại này xảy ra trong xoang cơ thể (xem hình). Vòng dùng bao quanh đáy khối u và sau đó xiết chặt lại. Cũng xem phép thấu nhiệt.

sneeze/ sni:z/ *1. n.* an involuntary violent reflex expulsion of air through the nose and mouth provoked by irritation of the mucous membrane lining the nasal cavity. *2. vb.* to produce a sneeze.

hắt hơi *1. (dt)* phản xạ mạnh mà không chủ ý để tống hơi qua mũi và miệng, do kích thích niêm mạc xoang mũi gây ra. *2. dt.* phả ra một cái hắt hơi.

Snellen chart the commonest chart used for testing sharpness of distant vision (see visual acuity). It consists of rows of capital letters, called *test types*, the letters of each row becoming smaller down the chart. The large letter at the top is of such a size that it can be read by a person with normal sight from a distance of 60 metres. A normally sighted person can read successive lines of letters from 36, 24, 18, 12, 9, 6, and 5 metres respectively. There is sometimes a line for 4 metres. The subject sits 6 metres from the chart and one eye is tested at a time. If he can only read down as far as the 12-metre line the visual acuity is expressed as 6/12. Normally sighted people can read the 6-metre line, i. e. normal acuity is 6/6, and many people read the 5-metre line with ease. A smaller chart on the same principle is available for testing near vision.

biểu đồ Snellen **biểu đồ** thường thấy nhất để thử nghiệm tinh sắc nét khi nhìn xa (xem thị lực). Biểu đồ này gồm nhiều hàng chữ cái gọi là тип thử nghiệm, các chữ trên mỗi hàng nhỏ dần về phía dưới biểu đồ. Chữ lớn nhất trên cao có kích thước sao cho một người có thị lực bình thường có thể thấy được ở khoảng cách 60 mét. Mọi người bình thường có thể đọc được các hàng chữ kể tiếp từ 36, 24, 18, 9, 6 và 5 mét. Đổi khi cũng có một hàng chữ cho khoảng cách 4 mét. Độ tương quan sát ngồi cách biểu đồ 4 mét và mỗi lần thử một mắt. Nếu người này có thể đọc xuống hàng 12 mét, thị lực được ghi 6/12. Người chính thức có thể đọc được hàng 6 mét, tức thị lực bình thường là 6/6, và nhiều người có thể đọc dễ dàng đọc được hàng 5 mét. Cũng có một biểu đồ nhỏ hơn dựa trên nguyên tắc này để thử nghiệm việc nhìn gần.

snore/ sno:l 1. *vb.* to breathe in such a way as to cause vibration of the soft palate of the roof of the mouth, resulting in a hoarse noise. Snoring usually occurs during sleep. 2. *n.* the sound made by breathing in this way.

1. ngày. 2. tiếng ngày 1. *dt.* thở làm rung vòm miệng mềm trên trên miệng, gây ra một âm khàn. Ngày thường xảy ra khi ngủ. 2. *(dt)* âm gây ra khi thở như vậy.

snow blindness/ 'snou 'blaindnis/ a painful disorder of the cornea of the eye due to excessive exposure to ultraviolet light reflected from the snow. Recovery usually follows within 24 hours of covering the eyes.

mù tuyêt rối loạn đau ở giác mạc mắt do tiếp cận quá mức với tia tử ngoại phản chiếu trên tuyết. Bệnh nhân thường bình phục sau khi che mắt 24 giờ.

snuffles/ 'snafiz/ *n.* 1. partial obstruction of breathing in infants, caused by the common cold. 2. (formerly) discharge through the nostrils associated with necrosis of the nasal bones; seen in infants with congenital syphilis.

ngạt mũi, chảy mũi (*dt*) 1. tắc một phần đường thở ở trẻ thơ do cảm lạnh gây ra. 2. trước đây dùng chỉ chảy nước mũi kết hợp với hoại tử các xương mũi thấy ở các trẻ thơ bị giang mai bẩm sinh.

social class/ 'seɔʃl klɑ:s/ any one of the

subdivisions of the population made by the Office of Population Censuses and Surveys based on occupation, as indicated in the ten-yearly census. Such groupings are intended to stratify the population according to standard of living and income (married women children up to school-leaving age are classified in accordance with the occupation of husband/father). Five classes are recognized: I professional/self employed; II administrative; III (non-manual) clerical and (manual) skilled manual workers; IV semi-skilled; V unskilled. An alternative subdivision into *socioeconomic groups* is believed by many sociologists to reflect employment grades more accurately, but it is more complicated and tends to be less generally applied.

tầng lớp xã hội một trong các phân hạng dân chúng của các điều tra và nghiên cứu dân số căn cứ trên nghề nghiệp, theo số liệu của các cuộc điều tra dân số mỗi năm. Sự chia nhóm này có mục đích phân hạng dân chúng theo tiêu chuẩn sống và mức thu nhập (phụ nữ có chồng và trẻ em chưa đến tuổi rời trường phân loại theo chức nghiệp của chồng/cha). Đã ghi nhận năm tầng lớp xã hội: I chuyên nghiệp / chủ nhân, II hành chính; III nhân viên văn phòng và thư chuyền mòn; IV thư bánh chuyên mòn; V lao động giản đơn. Nhiều nhà xã hội học cho rằng thay thế bằng cách chia thành các nhóm kinh tế - xã hội sẽ phản ánh được mức độ nghề nghiệp chính xác hơn, nhưng điều này phức tạp hơn và ít được áp dụng phổ biến.

social medicine/ 'seɔʃl 'medsin/ see community medicine.

y học xã hội xem y học cộng đồng.

social services/ 'seɔʃl 'sesvɪsɪz/ advice and practical help with problems due to social circumstances. Every local authority is responsible for establishing and starting a social service department, though block exchequer grants meet some of the costs. An increasing proportion of the social workers in these departments are professionally trained. The present policy is to train generic social workers, but there are special workers with medical and psychiatric training who are seconded for work in hospitals (see medical so-

cial worker). Social workers assess eligibility of clients for such social services as home helps and meals on wheels or refer them to the appropriate statutory or voluntary services. Case work involves identifying the cause of the client's problem and, where appropriate, advising how best to correct it and/or adapt to the circumstances.

dịch vụ xã hội *khuyến cáo và giúp đỡ thực tế các vấn đề do hoàn cảnh xã hội gây ra. Các chính quyền địa phương đều có nhiệm vụ thiết lập và điều hành một phòng dịch vụ xã hội, cho dù ở cấp tài chính quy mô sẽ phải chịu nhiều phi tốn. Tỷ lệ các nhân viên xã hội trong các phòng này được huấn luyện chuyên nghiệp đang ngày càng tăng. Khuynh hướng hiện nay là huấn luyện các nhân viên xã hội chung, nhưng cũng có những nhân viên xã hội được huấn luyện về y khoa và tâm thần học để giúp việc trong các bệnh viện (xem nhân viên xã hội y khoa). Các nhân viên xã hội sẽ đánh giá để lựa chọn những người được hưởng các dịch vụ xã hội như chăm sóc tại gia và các bữa ăn trên xe đẩy hay chuyển họ tới các cơ quan do luật pháp quy định hay tình nguyện. Công tác trường hợp gồm xác định nguyên nhân gây vấn đề cho khách hàng và, khi thích hợp, sẽ khuyến cáo làm cách nào tốt nhất để sửa chữa điều này/hay thích nghi với hoàn cảnh.*

social worker/ 'soʊʃl 'wɜ:kə/ see social services

nhân viên xã hội *xem dịch vụ xã hội.*

socio-economic group *see social class.*

nhóm kinh tế xã hội *xem tầng lớp xã hội.*

socket/ 'sɒkɪt/ *n. (in anatomy) a hollow or depression into which another part fits, such as the cavity in the alveolar bone of the jaws into which the root of a tooth fits. See also dry socket.*

ổ, hốc *(trong giải phẫu học) một chỗ trống hay chỗ lõm gắn vừa với một bộ phận khác, thí dụ các ổ chân răng ở xương hàm để gắn các chân răng. Cũng xem hốc khô.*

sodium/ 'soʊdɪəm/ *n. a mineral element and an important constituent of the human body (average sodium content of the adult body is 4000 mmol). Sodium control the volume of extracellular fluid in the body and*

*maintains the acid-base balance. It also helps maintain electrical potentials in the nervous system and is thus necessary for the functioning of nerves and muscles. Sodium is contained in most foods and is well absorbed, the average daily intake in the UK being 200 mmol. The amount of sodium in the body is controlled by the kidneys. An excess of sodium leads to the condition of *hypernatraemia*, which often results in *oedema*. This may develop in infants fed on bottled milk, which has a much higher sodium content than human milk. Since babies are less able to remove sodium from the body than adults the feeling of a high-sodium diet to babies is dangerous and may lead to dehydration. Sodium is also implicated in hypertension: a high-sodium diet is thought to increase the risk of hypertension in later life.*

(đi) một nguyên tố kim loại và là một phần cấu thành quan trọng trong cơ thể người (cơ thể người trưởng thành chứa trung bình 400 mmol sodium). Sodium kiểm soát thể tích dịch ngoài tế bào trong cơ thể và giữ cân bằng acid-kaliêm. Chất này cũng giúp duy trì điện thế trong hệ thần kinh và như vậy cần cho hoạt động của các dây thần kinh và cơ. Sodium có trong hầu hết các loại thực phẩm và được hấp thu tốt, lượng tiêu thụ trung bình hàng ngày ở vương quốc Anh là 200 mmol. Số lượng sodium trong cơ thể do thận kiểm soát. Khi có quá nhiều sodium sẽ bị tăng natri huyết và thường bị phù nề. Các trẻ sơ sinh bú sữa bình có thể bị tình trạng này vì sữa bình có hàm lượng sodium cao hơn sữa người. Vì các em nhỏ ít có khả năng bài tiết sodium ra khỏi cơ thể so với người lớn, việc dùng chế độ ăn có nhiều sodium cho các em nhỏ là điều nguy hiểm và có thể dẫn tới mất nước. Sodium cũng được lưu ý trong tăng huyết áp, chế độ ăn uống nhiều sodium được cho là đã làm tăng rủi ro bị tăng huyết áp khi lớn tuổi.*

sodium aminosalicylate/ 'soʊdɪəm a'mi:nəsæ'lɪsɪleɪt/ a drug with effects and uses similar to those of *para-aminosalicylic acid. Trade name: *Paramisan*.

*một loại thuốc có tác động và công dụng tương tự như para-aminosalicylic acid. Tên thương mại: *Para-misan*.*

sodium bicarbonate / 'soʊdɪəm

sodium fluoride /'sodium fl'aʊraɪd/ a salt of sodium that neutralizes acid and is used to treat stomach and digestive disorders, *acidosis, and sodium deficiency. It is administered by mouth or injection; high doses may cause digestive upsets. See also antacid.

một loại muối sodium trung hòa được acid, dùng chữa trị các rối loạn dạ dày và tiêu hóa, nhiễm acid*, và thiếu sodium. Thuốc dùng uống hay chích, liều cao có thể gây rối loạn tiêu hóa. Cũng xem kháng acid.

sodium fluoride /'sodium fl'aʊraɪd/ a salt of sodium used to prevent tooth decay. It is administered by mouth or applied to the teeth as paste or solution. Taken by mouth, it may cause digestive upsets and large doses may cause fluorine poisoning. See also fluoridation.

một loại muối sodium dùng phòng ngừa sâu răng. Thuốc dùng uống hay thoa trên răng dưới dạng kem hay dung dịch. Dùng uống có thể gây rối loạn tiêu hóa, liều cao có thể gây ngộ độc fluor. Cũng xem cáp fluor.

sodium fusidate an *antibiotic used mainly to treat infections caused by *Staphylococcus. It is administered by mouth or injection or applied in an ointment for skin infections; common side-effects are mild digestive upsets. Trade name: Fueldin.

một kháng sinh* chủ yếu dùng chữa các bệnh nhiễm do *Staphylococcus** gây ra. Thuốc dùng uống hay chích hay dưới dạng pommat để thoa trên da các nhiễm trùng da. Tác động phụ thường thấy là rối loạn tiêu hóa nhẹ. Tên thương mại: Fueldin.

sodium hydroxide (caustic soda)

/'sodium hə'droksaɪd/ a powerful alkali in widespread use as a cleaning agent. It attacks the skin, causing severe chemical burns that are best treated by washing the area with large quantities of water. When swallowed it causes burning of the mouth and throat, which should be treated by giving water, milk, or other fluid to dilute the stomach contents and by gastric lavage.

(sút ăn da)một chất kiềm mạnh dùng phủ biến như một tác nhân làm sạch. Chất này công phà da, gây phóng hóa chất nặng, chưa tốt nhất bằng cách rửa vùng phóng với rất nhiều nước. Nếu nuốt phải, sodium hydrox-

ide sẽ gây cháy miệng và họng, chữa bằng cách cho nước, sữa, hay một loại dịch khác để pha loãng chất chưa trong dạ dày, và rửa dạ dày.

sodium nitrite /'sodium 'naɪtrایt/ a sodium salt used, with sodium thiosulphate, to treat cyanide poisoning. It is administered by injection and may cause digestive upsets, dizziness, headache, fainting, and cyanosis. It also has effects similar to *glyceryl trinitrate and has been used to treat angina.

một loại muối sodium dùng cùng với sodium thiosulphate để chữa ngộ độc cyanide. Thuốc dùng chích và có thể gây rối loạn tiêu hóa, choáng váng, nhức đầu, mệt lả, và xanh tím. Thuốc cũng có tác động tương tự như glyceryl trinitrate* và đã được dùng chữa cảm đau thất ngực.

sodium salicylate /'sodium seɪ'lɪslæt/ a drug with actions and side-effects similar to those of *aspirin. It is used mainly to treat rheumatic fever. Trade name: Entrosalyl.

một loại thuốc có tác động và tác động phụ tương tự như aspirin*, chủ yếu dùng chữa sốt thấp khớp. Tên thương mại: Entrosalyl.

sodium thiosulphate a salt of sodium used, with *sodium nitrite, to treat cyanide poisoning. It is administered by intravenous injection.

một loại muối sodium dùng cùng với sodium nitrite* để chữa ngộ độc cyanide. Thuốc dùng chích tĩnh mạch.

sodium valproate an *anticonvulsant drug used to treat all types of epilepsy. It is administered by mouth; side-effect may include digestive upsets, drowsiness, and muscle incoordination. Trade name: Epilim.

một loại thuốc chống co giật dùng chữa tất cả các dạng động kinh. Thuốc dùng uống; tác động phụ có thể gồm rối loạn tiêu hóa, buồn ngủ, và mất điều hòa cơ. Tên thương mại: Epilim.

sodokosis n. see rat-bite fever.

bệnh sodoku(d) xem sốt chuột cắn.

sodomy /'sɒdəmɪ/ n. sexual intercourse using the anus. This may be homosexual, heterosexual, or the between man and beast. See also perversion.

kẽ gian (dt) giao hợp đường hậu môn, có thể là đồng phái, khác phái, hay giữa người và sinh vật. Cũng xem đổi truy.

soft sore (chancroid) /soft so:/ a venereal disease caused by the bacterium *Haemophilus ducreyi*, resulting in enlargement and ulceration of lymph nodes in the groin. Treatment with sulphonamides is effective.

loét mềm (hạ cam mềm) một bệnh hoa liễu do vi trùng *Haemophilus ducreyi* gây ra, có các hạch bạch huyết bị lớn và loét. Chữa bằng các sulphonamides có kết quả tốt.

solarium /soʊ'leəriəm/ n. a room in which patients are exposed to either sunlight or artificial sunlight (a blend of visible light and infrared and ultraviolet radiation directed from special lamps).

nhà tắm nắng (dt) một phòng cho bệnh nhân phơi ánh sáng mặt trời hay nắng nhân tạo (hỗn hợp ánh sáng thấy được và các tia hồng ngoại do các đèn đặc biệt chiếu ra).

solar plexus (coeliac plexus) /'sɔːləkliːəs/ a network of sympathetic nerves and ganglia high in the back of the abdomen.

tùng mặt trời (tùng phu tang) m. t

mang các sợi và hạch thần kinh giao cảm ở

trên cao phía sau bụng.

soleus /'sɔːləs/ n. a broad flat muscle in the calf of the leg, beneath the 'gastrocnemius' muscle. The soleus flexes the foot, so that the toes point downwards.

cơ dép (dt) một cơ dép rộng trong bắp chân, ở phía dưới cơ sinh đới của cơ tam đầu bắp chân. Cơ dép dùng gấp bàn chân, sao cho các ngón chân chỉ xuống dưới.

soma n. 1. the entire body excluding the germ cells. 2. the body as distinct from the mind.

(dt) 1. toàn bộ cơ thể ngoại trừ các tế bào sinh dục. 2. thể chất phân biệt với tâm trí.

somat- prefix denoting 1. the body. 2. somatic.

tiếp đầu ngũ chỉ 1. cơ thể. 2. (thuộc soma).

somatic /sɔː'mætɪk/ adj. 1. relating to the nonreproductive parts of the body. A somatic mutation cannot be inherited. 2. relating to the body wall (i. e. excluding the viscera), e.

g. somatic *mesoderm. Compare splanchnic.
3. relating to the body rather than the mind.

(thuộc) soma (t) 1. liên quan đến các bộ phận cơ thể không sinh sản. Đột biến soma có tính di truyền. 2. liên quan đến thành cơ thể (tức không kể nội tạng), thí dụ trung bì *soma. So sánh với (thuộc) nội tạng.
3. liên quan đến cơ thể hơn là đến tâm trí.

somatopleure n. the body wall of the early embryo, which consists of a simple layer of ectoderm lined with mesoderm. The amnion is a continuation of this structure outside the embryo. Compare splanchnopleure.

lá phổi soma (dt) thành cơ thể của phổi ở giai đoạn sớm, gồm một lớp đơn giản ngoài bì có lót một lớp trung bì. Màng ối là cấu trúc màng kéo dài ra ngoài phổi. So sánh với lá tang phổi.

somatotrophin n. see growth hormone.

(dt) xem hormone tăng trưởng.

somatotype n. see body type.

(dt) xem тип cơ thể.

somite n. any of the paired segmental divisions of mesoderm that develop along the length of the early embryo. The somites differentiate into voluntary muscle, bones, connective tissue, and the deeper layers of the skin (see dermatome, myotome, solerotome).

tiền đốt sống (dt) bất kỳ đoạn nào trong số các đốt trung bì phân đốt chạy dọc theo chiều dài phổi ở giai đoạn sớm. Các tiền đốt sống sẽ phân hóa thành các cơ chủ động, xương, mô liên kết, và các lớp sâu của da (xem dao cắt bì, dao cắt cơ, dao cắt cung mạc).

somnambulism (noctambulation)

/sɔːm'næmbjʊlɪzəm/ n. sleep-walking: walking about and performing other actions in a semiautomatic way during sleep without later memory of doing so. It is common during childhood and may persist into adult life. It can also arise spontaneously, as the result of stress or hypnosis. •some-nambulistic adj.

mộng du (miễn hành) (dt) đi trong khi ngủ: di lại và thực hiện các động tác khác một cách bán tự động trong khi ngủ và sau này không nhớ được đã làm như vậy. Điều này thường thấy trong tuổi thơ và có thể vẫn còn khi đã trưởng thành. Mộng du có thể là tự

phát, do stress hay bị thôi miên. -somenambulistic (t)

somniloquence *n.* talking in one's sleep.
See also somnambulism.

nói mê(dt) nói chuyện trong khi ngủ. Cũng xem mộng du.

somnolism *n.* a hypnotic trance. See hypnosis.

giảm ngủ thời miên(dt) trạng thái hồn mê do thời miên. Xem thời miên.

sonoplacentography *n.* the technique of using "ultrasound waves to determine the position of the placenta during pregnancy. This has the advantage over using X-rays that the fetus is not subjected to possibly harmful radiation.

chụp siêu âm nhau thai(dt) kỹ thuật dùng các sóng siêu âm để xác định vị trí nhau thai trong khi mang thai. Điều này có lợi hơn việc chụp X-quang vì thai nhi không phải chịu các bức xạ có thể gây hại.

sonotopography *n.* the use of "ultrasound waves to determine the position of structures within the body, such as the position of a fetus within the womb or the midline of the brain within the skull.

chụp hình siêu âm(dt) dùng các sóng siêu âm để xác định vị trí các cấu trúc trong cơ thể, như vị trí thai nhi trong tử cung hay đường giữa của não trong hộp sọ.

soporific/ .sɔ:pə'rifɪk/ n. see hypnotic.

thuốc gây ngủ(dt) xem thuốc ngủ.

sorbitol *n.* carbohydrate with a sweet taste, used by diabetics as a substitute for cane sugar. It is also used in disorders of carbohydrate metabolism and in drip feeding. It is administered by mouth or injection; large doses taken by mouth may cause digestive upsets.

(dt) một carbohydrate có vị ngọt, dùng thay đường mía cho các bệnh nhân đái tháo đường. Chất này cũng dùng trong các rối loạn về chuyển hóa carbohydrate và dùng cho ăn bằng cách truyền nhỏ giọt. Thuốc dùng uống hay chích, uống liều cao có thể gây rối loạn tiêu hóa.

sordes pl. n. the brownish encrustations that form around the mouth and teeth of patients

suffering from fevers.

chết gọn(dt) lớp cản màu xanh nhạt tạo thành quanh miệng và răng ở các bệnh nhân bị sốt.

sore/ so:/ n. a lay term for any ulcer or other open wound of the skin or mucous membranes, which may be caused by injury or infection. See also bedsore, soft sore.

loét(dt) từ thông dụng chỉ bất kỳ vết loét nào hay các vết thương ở da hay niêm mạc, có thể do tổn thương hay nhiễm trùng. Cũng xem loét do nằm liệt giường, loét mềm.

sore throat/ so:θrəʊt/ pain at the back of the mouth, commonly due to bacterial or viral infection of the tonsils ("tonsillitis") or the pharynx ("pharyngitis"). In infection persists the lymph nodes in the neck may become tender and enlarged (cervical adenitis).

họng loét đau ở phía sau miệng, thường do nhiễm vi trùng hay virus ở amidan (viêm amidan) hay họng (viêm họng). Nếu nhiễm dai dẳng, các hạch bạch huyết trong cổ có thể bị mềm và lớn ra (viêm hạch cổ).*

sotalol *n.* a drug (see beta blocker) used to treat abnormal heart rhythm, angina, and high blood pressure and to relieve symptoms in "thyrotoxicosis. It is administered by mouth or injection; side-effect may include digestive upsets, tiredness, and dizziness. Trade names: Beta-Cardone, Sotacor.

(dt) một loại thuốc (xem phong bế beta) dùng chữa nhịp tim bất thường, cảm đau thắt ngực, và huyết áp cao, và để giảm các triệu chứng trong bệnh tăng năng tuyến giáp. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ có thể gồm rối loạn tiêu hóa, mệt mỏi, và choáng váng. Tên thương mại: Beta-Cardone, Sotacor.*

souffle/ 'su:fəl/ n. a soft blowing sound heard through the stethoscope, usually produced by blood flowing in vessels.

tiếng thở(dt) tiếng thở nhẹ được nghe qua ống nghe, thường gây ra do máu chảy trong các huyết quản.

sound/ saund/ (in surgery) 1. *n.* a long rod-like instrument, often with a curved end, used to explore body cavities (such as the bladder) or to dilate strictures in the urethra or other canals. 2. *vb.* to explore a cavity using a

sound.

1. ống dò. 2. dò ống (trong phẫu thuật) 1. (dt) một dụng cụ dài hình que thường có đầu cong, dùng thăm dò các xoang cơ thể (như bằng quang) hay để nong các chỗ kín hẹp trong tiêu quản hay các ống nghe. 2. dt. thăm dò xoang bằng một ống dò.

Southey's tubes /'saʊθeɪz tju:bz/

fine-calibre tubes for insertion into subcutaneous tissue to drain excess fluid. They are rarely used in practice today.

ống Southey các ống có kích thước nhỏ luồn vào các mô dưới da để dẫn lưu dịch. Hiện nay các ống này ít dùng trong thực tiễn.
space maintainer/ spes meɪnt'reneɪ/ an orthodontic appliance that maintains an existing space in the dentition.

dụng cụ giữ khoảng trống một thiết bị chỉnh hình dùng duy trì khoảng trống có sẵn trong bộ răng.

Spanish fly /'spænɪʃ flɪ/ the blister beetle, *Lytta vesicatoria*: source of the irritant and toxic chemical compound "cantharidin".

ruồi Tây Ban Nha bọ cánh cứng gây giập da *Lytta vesicatoria*, là nguồn của cantharidin", hợp chất hóa học độc và có tính kích thích.

sparganosis n. a disease caused by the migration of certain tapeworm larvae (see *Sparganum*) in the tissues beneath the skin, between the muscles, and occasionally in the viscera and brain. The larvae, which normally develop in frogs and reptiles, are accidentally transferred to man by eating the uncooked flesh of these animals or by drinking water contaminated with minute crustaceans infected with the tapeworm larvae. The larvae cause inflammation, swelling, and fibrosis of the tissue. Treatment of the condition, common in the Far East, involves intravenous injections of neosalvarsan and surgical removal of the larvae.

bệnh Sparganum dt, bệnh gây ra do một loại ấu trùng sán dây (xem *Sparganum*) di trú trong mô dưới da, giữa các cơ, và đôi khi trong nội tạng của não. Các ấu trùng bình thường phát triển ở ếch nhái và bò sát, tinh cờ nhiễm vào người do ăn phải thịt các động vật này nấu chưa chín, hay uống phải nước

các loài giáp xác nhỏ bị nhiễm ấu trùng sán lá. *Sparganum* gây viêm, sưng, và xơ hóa mô. Tình trạng này thường thấy ở vùng viêm đồng và chữa bằng cách chích tĩnh mạch neosalvarsan và phẫu thuật lấy đi các ấu trùng.

Sparganum n. the larvae of certain tape-worms, including species of "*Diphyllobothrium*" and *Spirometra*, which may accidentally infect man (see *sparganosis*). They are actually "plerocercoids, but the generic *Sparganum* is given to them since they fail to develop into adults and definite classification of the species is not possible from the larvae alone.

(dt) ấu trùng một số sán lá gồm các loài *Diphyllobothrium* và *Spirometra* có thể tình cờ nhiễm vào người (xem bệnh *sparganosis*). Thực ra đây là các ấu trùng *plerocercoids*, nhưng đặc biệt tên giống là *Sparganum* vì chúng không phát triển được tới giai đoạn trưởng thành, và khi chỉ có ấu trùng sẽ không thể định loại được.

spasm /'spæzəm/ n. a sustained involuntary muscular contraction, which may occur either as part of a generalized disorder, such as a "spastic paralysis", or as a local response to an otherwise unconnected painful condition. *Carpopedal spasm* affect the muscles of the hands and feet and is caused by a deficiency of available calcium in the body.

co cứng (dt) co thắt cơ không chủ ý và kéo dài, có thể xảy ra như một phản ứng của một rối loạn toàn thân như liệt co cứng", hay như một đáp ứng cục bộ với tình trạng đau không liên hệ khác. Co cứng bắn tay-bắn chân ánh hưởng tới các cơ bàn tay và bàn chân do thiếu calcium sử dụng được trong cơ thể.

spasmo- prefix denoting spasm.

tiếp đầu ngữ chỉ co cứng.

spasmodic/ spez'modɪk/ adj. occurring in spasms or resembling a spasm.

thuộc co cứng (t) xảy ra trong khi co cứng hay giống như co cứng.

spasmolytic n. a drug that relieves spasm of smooth muscle, e. g. "anisomophylline", "papaverine, or "piperidolate". Spasmolytics may be used as "bronchodilators to relieve spasm in bronchial muscle, to stimulate the heart in

the treatment of angina, or to relieve colic due to spasm of the digestive system.

thuốc trừ co cứng (dt) một loại thuốc dùng giảm co cứng các cơ trơn, như amio-phylline*, papaverine*, hay piperidolate*. Các loại thuốc trừ co cứng có thể dùng như thuốc giãn phế quản* để giảm co thắt các cơ phế quản, để kích thích tim khi chữa trị cơn đau thắt ngực, hay để giảm cơn đau bụng do co cứng hệ tiêu hóa.

spasmus nutans a combination of symptoms including a slow nodding movement of the head, *nystagmus (involuntary movements of the eyes), and spasm of the neck muscle. It affects infants and it normally disappears within a year or two.

gật đầu co cứng kết hợp các triệu chứng gồm cử động gật đầu chậm, rung giật nhăn cầu* (cử động mắt không chủ ý) và co cứng các cơ cổ. Điều này thấy ở các trẻ sơ sinh thường biến mất trong vòng một hoặc hai năm.

spastic colon/ 'spæstɪk 'keələn/ see irritable bowel syndrome

dại tràng co cứng xem **hội chứng ruột kích thích**.

spasticity n. resistance to the passive movement of a limb that is maximal at the beginning of the movement and gives way as more pressure is applied. It is a symptom of damage to the corticospinal tracts in the brain or spinal cord. It is usually accompanied by weakness in the affected limb (see spastic paralysis). Compare rigidity.

tinh co cứng (dt) tình trạng một chi để kháng với chuyển động thu động, tinh để kháng mạnh nhất lúc khởi đầu nhưng sẽ mất đi khi tăng thêm áp lực. Đây là triệu chứng tồn tại đường hô hấp sống trong não và dây cột sống. Điều này thường đi kèm với yếu chi liên hệ (xem liệt co cứng). So sánh với tinh cứng.

spastic paralysis/ 'spæstɪk pe'reləsɪs/ weakness of a limb or limbs associated with increased reflex activity. This results in resistance to passive movement of the limb (see spasticity). It is caused by disease affecting the nerve fibres of the corticospinal tract, which in health not only initiate movement but

also inhibit the stretch reflexes to allow the movements to take place. See cerebral palsy.

liệt co cứng yếu một hay nhiều chi kết hợp với tăng hoạt động phản xạ. Điều này làm chi để kháng với chuyển động thu động (xem tinh co cứng). Sự để kháng này do bệnh ánh hưởng đến các sợi thần kinh của đường hô hấp sống, đường này bình thường không những chỉ khởi động chuyển động, mà còn ức chế các phản xạ cuối để chuyển động được thực hiện. Xem liệt não.

spatula/ 'speɪtʃʊlə/ n. an instrument with a blunt blade used to spread ointments or plasters and, particularly in dentistry, to mix materials.

que tròn (dt) một dụng cụ có đầu cùn dùng trái pommat hay thạch cao và đặc biệt trong nha khoa, dùng trộn các vật liệu.

special hospitals/ 'speʃl 'hɒspɪtlz/ hospitals for the care of mentally ill patients who are also dangerous and must therefore be kept securely. There are four in the UK: Broadmoor, Rampton, Moss Side, and Carstairs. Most (but not all) patients are there compulsorily under a hospital order made by a court according to the "Mental Health Act".

bệnh viện đặc biệt các bệnh viện dùng chăm sóc những bệnh nhân tâm thần nguy hiểm và vì vậy cần phải được giữ ở nơi chắc chắn. Có bốn bệnh viện như vậy ở Vương quốc Anh: Broadmoor, Rampton, Moss Side, và Carstairs. Hầu hết (nhưng không phải tất cả) đều cưỡng chế nhập viện theo lệnh của tòa án dựa trên Luật sức khỏe tâm thần.

Specailist in Community Medicine (SCM) / 'speʃl ɪn ka'mju:nɪtɪ 'medsɪsɪ/ see community physician

chuyên gia y học cộng đồng (S C M) xem bác sĩ cộng đồng

special school/ 'speʃl skul:/ (in Britain) an education establishment for handicapped children. The discovery and assessment (ascertainment) of those needing to attend a special school may occur long before school age (2 years or younger); the responsibility for deciding who attends a special school lies with the local education authority. Special

schools exist for each of the following 11 groups of handicapped children: the blind, the partially sighted, the deaf, those with partial hearing, the delicate (those with such medical handicaps as congenital heart disease or cystic fibrosis), the educationally subnormal, the mentally handicapped (in which learning potential is limited and independent living may prove impossible), the maladjusted (those with behavioral difficulties), the physically handicapped (by such conditions as poliomyelitis, muscular dystrophy, or limb absence from thalidomide), the epileptic, and those with speech defects. Some special schools cater for combinations of two or more of these handicaps. Special education for the blind and for those with other severe handicaps may start as early as 2 years, deaf children requiring special education from the date of discovery.

trường đặc biệt (*đ. vương quốc Anh*)
 trường học dành cho các trẻ em kém năng lực. Việc phát hiện và đánh giá (tim hiểu chẩn đoán) các trẻ cần theo học tại các trường đặc biệt có thể xảy ra một thời gian dài trước khi đến tuổi đi học (2 tuổi hay nhỏ hơn); trách nhiệm quyết định ai sẽ theo học một trường đặc biệt thuộc về các giới chức giáo dục địa phương. Hiện có các trường đặc biệt cho mỗi trong 11 nhóm trẻ kém năng lực sau: mù, chỉ thấy được từng phần, điếc, chỉ nghe được một phần, thể chất kém (những trẻ bị kém năng lực về y học như bị bệnh tim bẩm sinh hay xơ hóa nang) dưới bình thường về giáo dục, kém năng lực tâm thần (chỉ có khả năng học giới hạn và có thể không sống tự lập được), kém điều chỉnh (các trẻ có khó khăn với cùi xù), kém năng lực cơ thể (do các tình trạng như bại liệt trẻ em, tèo cơ, hay không có chi do thalidomide), động kinh, và có khuyết tật ngôn ngữ. Một số trường học đặc biệt chăm sóc cho các trẻ em có hai hay nhiều trong số các loại kém năng lực này. Giáo dục đặc biệt cho các trẻ em mù và cho các trẻ em kém năng lực có thể bắt đầu ngay từ năm hai tuổi, trẻ em điếc cần giáo dục đặc biệt từ ngày phát hiện.

species/ 'spi:ɔ:sɪz/ n. the smallest unit used in the classification of living organisms. Members of the same species are able to inter-

breed and produce fertile offspring. Similar species are grouped together within one "genus".

loại (*dt*) đơn vị nhỏ nhất trong phân loại sinh vật. Các thành viên cùng một loại có thể giao phối và sinh ra con có khả năng sinh sản. Các loại tương tự hợp thành một giống*.

specific/ spa'sifik/ 1. n. a medicine that has properties especially useful for the treatment of a particular disease. 2. adj. (of a disease) caused by a particular microorganism that cause no other disease. 3. adj. of or relating to a species.

1. **thuốc đặc trị**. 2. **(bệnh) đặc hiệu**.

3. **(thuốc) loại** 1. (*dt*) một loại thuốc có những tính chất đặc biệt có ích trong việc điều trị một bệnh đặc biệt. 2. **bệnh do một vi sinh vật đặc biệt gây ra, và vi sinh vật này không gây một bệnh nào khác**. 3. **thuốc hay liên quan tới loại**.

specificity/ spa'si'fisit/ n. (in screening tests) see sensitivity.

tính đặc hiệu (*dt*) (trong thử nghiệm sàng lọc) xem **tính nhạy cảm**.

spectinomycin n. an antibiotic used to treat various infections, particularly gonorrhoea. It is administered by injection; side-effects may include nausea, dizziness, fever, and rash. Trade name: Trobicin.

(*dt*) một kháng sinh dùng chữa nhiều bệnh nhiễm khác nhau, đặc biệt bệnh lậu. Thuốc dùng tiêm. Tác động phụ có thể gồm buồn nôn, choáng váng, sốt, và phát ban. Tên thương mại: **Trobicin**.

spectrograph/ 'spektrogra:f/ n. an instrument (a spectrometer or "spectroscope") that produces a photographic record (spectrogram) of the intensity and wavelength of electromagnetic radiations.

quang phổ ký (*dt*) một dụng cụ (quang phổ ký hay kính quang phổ) dùng ghi hình ảnh (quang phổ đồ) về cường độ và độ dài sóng các bức xạ điện tử.

spectrometer/ spek'trometə/ n. any instrument for measuring the intensity and wavelengths of visible or invisible electromagnetic radiations. See also **spectroscope**.

quang phổ kế (*dt*) bất kỳ dụng cụ đo cường độ và độ dài sóng các bức xạ điện tử thấy

được hay không thấy được. Cũng xem kính quang phổ.

spectrophotometer *n.* an instrument (a spectrometer) for measuring the intensity of the wavelengths of the components of light (visible or ultraviolet).

quang phổ quang kế(*dt*) *một dụng cụ (quang phổ kế) dùng đo cường độ dài sóng các thành phần ánh sáng (thấy được hay từ ngoài).*

spectroscope/ 'spektroskɔ:p/ *n.* an instrument used to split up light or other radiation into components of different wavelengths. The simplest spectroscope uses a prism, which splits white light into the rainbow colours of the visible spectrum.

kính phổ quang(*dt*) *một dụng cụ dùng tách ánh sáng hay các bức xạ khác thành các thành phần có độ dài khác nhau. Kính quang phổ đơn giản nhất dùng một lăng kính để tách ánh sáng trắng thành một cầu vồng màu của phổ thấy được.*

specular reflection/ 'spekjula riflekʃn/ *(In 'ultrasonics) the reflection of sound waves from the surface of an internal structure, which can be used to produce a picture of the surface as an echogram (see echography). A specular reflection contrasts with vaguer diffuse echoes produced by minor differences in tissue density.*

phản chiếu long lanh(trong siêu âm)
phản chiếu các sóng siêu âm trên bề mặt của cấu trúc nội, có thể dùng tạo ra hình ảnh như một âm vang đồ (xem chụp vang siêu âm). Phản chiếu long lanh tương phản với các âm vang phản tán mở hơn do những khác biệt nhỏ về tỷ trọng mỏ.

speculum/ 'spekjuləm/ *n. (pl. specula) a metal instrument for inserting into and holding open a cavity of the body, such as the vagina, rectum, or nasal orifice, in order that the interior may be examined (see illustration).*

phèn soi (*máy vịt*) *một dụng cụ bằng kim loại dùng luồn vào một xoang cơ thể và giữ cho xoang mở ra, như với trực tràng, âm đạo, lỗ mũi, để có thể khám nghiệm mệt trong xoang.*

speech therapy/ spi:tʃ/ *the rehabilitation*

of patients who are unable to speak coherently because of congenital causes, accidents, or illness (e. g. stroke). Speech therapists have special training this field but are medically registered.

trị liệu ngôn ngữ *phục hồi các bệnh nhân không thể nói được mà lạc vì các nguyên nhân bẩm sinh, tai nạn hay bệnh (thí dụ đột quỵ). Các nhà trị liệu ngôn ngữ có huấn luyện đặc biệt trong lãnh vực này nhưng không đăng ký theo ngành y tế.*

sperm *n.* see spermatozoon.

tinh trùng(*dt*) *xem phần dịch chử spe. ma-ta-zoon.*

sperm- (*sperm(i)o-*- *spermo-*)/ spɜ:m/ *prefix denoting sperm or semen.*

tiếp đầu ngữ chỉ tinh trùng hay tinh dịch.

spermat- (*spermato-*) *prefix denoting 1. sperm. 2. organs or ducts associated with sperm.*

tiếp đầu ngữ chỉ 1. tinh trùng. 2. cơ quan hay ống dẫn kết hợp với tinh trùng.

spermatic artery *either of two arteries that originate from the abdominal aorta and travel downwards to supply the testes.*

động mạch tim*một trong hai động mạch bắt nguồn từ động mạch chủ bụng và chạy xuống dưới để cung cấp cho các tinh hoàn.*

spermatic cord *the cord, consisting of the vas deferens, nerves, and blood vessels, that runs from the abdominal cavity to the testicle in the scrotum. The *inguinal canal, through which the spermatic cord passes, becomes closed after the testes have descended.*

dây tinh*dây gồm các ống dẫn tinh, dây thần kinh, và mạch máu chảy từ xoang bụng tới dịch hoàn trong bìu. Dây thần kinh đi qua ống ben*, ống này sẽ đóng lại sau khi tinh hoàn di xuống.*

spermatid *n.* a small cell produced as an intermediate stage in the formation of spermatozoa. Spermatids become embedded in "Sertoli cells in the testis. They are transformed into spermatozoa by the process of spermiogenesis (see spermatogenesis).

tinh tử(*dt*) *một tế bào nhỏ thuộc giai đoạn trung gian trong sự tạo tinh trùng. Các tinh tử được bao bọc trong những tế bào Sertoli**

trong tinh hoàn. Tinh tử biến đổi thành tinh trùng bằng tiến trình hình thành tinh trùng (xem sự tạo thành tinh trùng).

spermatocele *n.* a cystic swelling in the scrotum containing sperm. The cyst arises from the epididymis (the duct conveying sperm from the testis) and can be felt as a lump above the testis. Needle aspiration of the cyst reveals a milky opalescent fluid containing sperm. Treatment is by surgical removal.

u tinh dịch(*dt*) một chỗ sưng thành nang trong bìu có chứa tinh trùng. Nang này phát sinh từ mào tinh hoàn (ống chuyển chỗ tinh trùng từ tinh hoàn), sở thấy như một bướu trên tinh hoàn. Dùng kim hút nang sẽ thấy một chất dịch đặc như sữa có chứa tinh trùng. Chứa bằng phẫu thuật cắt bỏ nang.

spermatocyte *n.* a cell produced as an intermediate stage in the formation of spermatozoa (see spermatogenesis). Spermatocytes develop from spermatogonia in the walls of the seminiferous tubules of the testis. They are known as either primary or secondary spermatocytes according to whether they are undergoing the first or second division of meiosis.

tinh bào(*dt*) một tế bào trung gian trong sự tạo thành (xem sự tạo thành tinh trùng). Tinh bào phát triển từ các tinh nguyên bào trong thành các tiểu quản sinh tinh trong tinh hoàn. Các tinh bào được gọi là tinh bào bậc một hay tinh bào bậc hai tùy theo đã trải qua gián phân lần thứ nhất hay lần thứ hai.

spermatogenesis *n.* the process by which mature spermatozoa are produced. Mature spermatozoa are produced in the testis (see illustration). Spermatogonia, in the outermost layer of the seminiferous tubules, multiply throughout reproductive life. Some of them divide by meiosis into spermatocytes, which produce haploid spermatids. These are transformed into mature spermatozoa by the process of spermiogenesis. The whole process takes 70-80 days.

sự tạo tinh trùng(*dt*) tiến trình sản sinh các tinh trùng trưởng thành trong tinh hoàn. Các tinh nguyên bào trong lớp ngoài cùng của những tiểu quản sinh tinh được phân chia nhiều lần trong suốt đời sống sinh sản. Một

số tinh nguyên bào trải qua gián phân để trở thành các tinh bào*, rồi các tinh bào sẽ sinh ra các tinh tử*. Các tinh tử này sẽ biến đổi thành những tinh trùng trưởng thành trong tiến trình hình thành tinh trùng. Toàn bộ tiến trình mất 70-80 ngày.

spermatogonium *n.* (*pl. spermatogonia*) a cell produced at an early stage in the formation of spermatozoa (see spermatogenesis). Spermatogonia first appear in the testis of the fetus but do not multiply significantly until after puberty. They act as stem cells in the walls of the seminiferous tubules, dividing continuously by mitosis and giving rise to spermatocytes.

tinh nguyên bào(*dt*) tế bào ở giai đoạn đầu trong việc tạo thành tinh trùng (xem sự tạo tinh trùng). Các nguyên bào xuất hiện đầu tiên trong thai nhi nhưng không phân chia rõ rệt cho tới sau khi dậy thì. Các tế bào này hoạt động như những tế bào mầm trong thành những tiểu quản sinh tinh, phân chia liên tục bằng gián phân và sinh ra các tinh bào.

spermatorrhoea *n.* the involuntary discharge of semen without orgasm. Semen is usually produced by ejaculation at orgasm and does not normally discharge at other times. If, however, the mechanism of ejaculation is lost, spermatorrhoea may occur.

di tinh(*dt*) tinh dịch chảy ra không chủ ý và không có cực khoái. Thường tinh dịch chỉ sản sinh lúc phóng tinh khi cực khoái, và không chảy ra ngoài vào lúc khác. Tuy nhiên, nếu mất cơ chế phóng tinh, có thể có di tinh.

spermatozoon (sperm)/ ,spa:mətəʊ- 'zəʊn/ *n.* (*pl. spermatozoa*) a mature, male sex cell (see gamete). The tail of a sperm enables it to swim, which is important as a means for reaching and fertilizing the ovum (although muscular movements of the womb may assist its journey from the vagina). See also acrosome, fertilization.

tinh trùng(*dt*) tế bào sinh dục nam trưởng thành (xem giao tử). Đầu tinh trùng nam giúp tinh trùng bơi được, điều này quan trọng cho việc di chuyển đến và thụ tinh noãn (dù các chuyển động cơ tử cung cũng có thể giúp vào hành trình của tinh trùng từ âm đạo). Cũng

xem **thể định, sự thụ tinh.**

spermaturia *n.* the presence of spermatozoa in the urine. Spermatozoa are occasionally seen on microscopic examination of the urine and their presence is not abnormal. If present in large numbers, the urine becomes cloudy, usually towards the end of micturition. Abnormal ejaculation into the bladder on orgasm (retrograde ejaculation) may occur after *prostatectomy or other surgical procedures or in neurological conditions that destroy the ability of the bladder neck to close on ejaculation.

tinh niệu (*dt*) tình trạng có tinh trùng trong nước tiểu. Đôi khi xét nghiệm nước tiểu thấy có tinh trùng nhưng điều này không phải là bất thường. Nếu có tinh trùng với số lượng lớn, nước tiểu sẽ bị đặc, thường vào lúc để bài niệu gần xong. Cũng có việc phóng tinh bất thường vào bàng quang khi cút khoái sau phẫu thuật cắt bỏ tuyến tiền liệt hay phẫu thuật khác (phóng tinh nghịch hành), hay trong các tình trạng thần kinh làm cút bàng quang bị mất khả năng đóng lại khi phóng tinh.

sperm count /spə:m kɔ:nt/ *n.* an estimate of the concentration of spermatozoa in ejaculated semen, which is used as a measure of male fertility. Between 300 million and 500 million spermatozoa in the total ejaculate is normal; less than 60 million is usually accompanied by *sterility.

đếm tinh trùng *ước lượng* nồng độ tinh trùng trong tinh dịch phóng ra để đo lượng khả năng sinh sản của phái nam. Bình thường trong tổng số tinh dịch phóng ra có từ 300 - 500 triệu tinh trùng; nếu có ít hơn 60 triệu thường bị vô sinh.

spermicide *n.* an agent that kills spermatozoa. Creams and jellies containing chemical spermicides are used - in conjunction with a *diaphragm - as contraceptives. **-spermicidal** *adj.*

chất diệt tinh trùng (*dt*) một tác nhân giết được các tinh trùng. Có nhiều loại kem và sữa chứa các hóa chất diệt tinh trùng dùng kết hợp với màng chắn* để tránh thai. **-spermicidal** (*lt*)

spermogenesis *n.* the process by which

spermatids become mature spermatozoa within the seminiferous tubules of the testis.

See spermatogenesis.

sự hình thành tinh trùng (*dt*) tiến trình các tinh tử trở thành tinh trùng trưởng thành trong các tiểu quản sinh tinh ở tinh hoàn. Xem **sự tạo tinh trùng.**

spheno- prefix denoting the sphenoid bone. Examples: *sphenomaxillary* (relating to the sphenoid and maxillary bones); *sphenopalatine* (relating to the sphenoid bone and palate).

tiếp đầu ngữ chỉ xương bướm. *Thí dụ:* *sphenomaxillary* (liên quan đến xương bướm và các xương hàm); *sphenopalatine* (liên quan đến xương bướm và vòm miệng).

sphenoid bone a bone forming the base of the cranium behind the eyes. It consists for a body, containing air spaces continuous with the nasal cavity (see paranasal sinus); two wings that form part of the orbits; and two pterygoid processes projecting down from the point where the two wings join the body. See skull.

xương bướm *một* xương tạo thành đáy hộp so ở phía sau mắt. Xương này gồm một thân có các khoảng khí thông với xoang mũi (xem các xoang cảnh mũi); hai cánh tạo thành một phần ở mắt; và hai mõm chấn bướm nhỏ xuống từ điểm nơi hai cánh khớp với thân. Xem **so.**

spherocyte *n.* an abnormal form of red blood cell (*erythrocyte) that is spherical rather than disc-shaped. In blood films spherocytes appear smaller and stain more densely than normal red cells. Spherocytes tend to be removed from the blood as they pass through the spleen, resulting in anaemia. *See also* spherocytosis.

hồng cầu hình cầu (*dt*) *một* dạng hồng cầu* bất thường có hình cầu và hình *lla*. Trong các tiểu bản máu, hồng cầu hình cầu thấy nhỏ hơn và nhuộm đậm hơn hồng cầu bình thường. Hồng cầu hình cầu có khuynh hướng bị loại ra khỏi máu khi máu đi qua lách, và sẽ gây thiếu máu. Cũng xem bệnh tăng hồng cầu hình cầu.

spherocytosis *n.* the presence in the blood of abnormally shaped red cells (*spher-

cytes). Spherocytosis may occur as a hereditary disorder (*hereditary spherocytosis*) or in certain haemolytic anaemias.

bệnh tăng hồng cầu hình cầu (*disease of increased erythrocytes*) tình trạng trong máu có những hồng cầu có dạng bất thường (hồng cầu hình cầu). Bệnh tăng hồng cầu có thể là mót rối loạn di truyền (bệnh tăng hồng cầu di truyền) hay cũng xảy ra trong một số bệnh thiếu máu tan huyết.

sphincter /'sfɪŋktər/ *n.* a specialized ring of muscle that surrounds an orifice. Contractions of the sphincter partly or completely close the orifice. Sphincters are found, for example, around the anus (*anal sphincter*) and at the opening between the stomach and duodenum (*pyloric sphincter*).

cơ thắt (*dt*) một vùng cơ đặc biệt bao quanh một lỗ. Cơ thắt cơ thắt từng phần hay toàn bộ làm lỗ đóng lại. Cơ thắt thấy ở quanh hậu môn (cơ thắt hậu môn) hay ở lỗ mở giữa dạ dày và tá tràng (cơ thắt môn vị).

sphincter- prefix denoting a sphincter
tiếp đầu ngữ chỉ cơ thắt.

sphincterectomy *n.* 1. the surgical removal of any sphincter muscle. 2. surgical removal of part of the iris in the eye at the border of the pupil.

1. cắt bỏ cơ thắt. 2. tách mảng mống mắt. (*dt*) 1. phẫu thuật cắt bỏ bất kỳ cơ thắt nào. 2. phẫu thuật tách một phần mống mắt ở bên bờ đồng tử.

sphincterotomy *n.* surgical division of any sphincter muscle.

mở cơ thắt (*dt*) phẫu thuật chia một cơ thắt.

sphingomyelin *n.* a phospholipid that contains sphingosine, a fatty acid, phosphoric acid, and choline. Sphingomyelins are found in large amounts in brain and nerve tissue.

(*dt*) một phospholipid có chứa sphingosine là một acid béo, phosphoric acid, và choline. Sphingomyelin thấy với số lượng lớn trong não và các mô thần kinh.

sphingosine *n.* a lipid alcohol that is a constituent of sphingomyelin and cerebrosides.

(*dt*) một lipid có chứa rượu, thành phần của sphingomyelin và các cerebroside.

sphygmo- prefix denoting the pulse.

tiếp đầu ngữ chỉ mạch.

sphygmocardiograph *n.* an apparatus for producing a continuous record of both the heart beat and the subsequent pulse in one of the blood vessels. The recording can be shown on a moving tape or on an electronic screen.

mạch tim lý (*dt*) một thiết bị dùng ghi liên lạc cả hai loại nhịp tim và mạch theo huyết quản. Có thể ghi trên một băng chuyển động hay trên màn hình điện tử.

sphygmograph *n.* an apparatus for producing a continuous record of the pulse in one of the blood vessels, showing the strength and rate of the beats.

mạch ký (*dt*) một thiết bị dùng ghi liên tục mạch ở một trong số các huyết quản, cho thấy cường độ và tần số đập.

sphygmomanometer *n.* an instrument for measuring blood pressure in the arteries. It consists of an inflatable cuff connected via a rubber tube to a column of mercury with a graduated scale. The cuff is applied to a limb (usually the arm) and inflated to exert pressure on a large artery until the blood flow stops. The pressure is then slowly released and, with the aid of a stethoscope to listen to the pulse, it is possible to determine both the systolic and diastolic pressures (which can be read on the scale).

mạch áp kế (*dt*) một dụng cụ dùng để huyết áp trong các động mạch. Dụng cụ này gồm một băng bơm được nối qua một ống cao su với một cột thủy ngân có chia độ. Băng này được bao quanh một chi (thường là cánh tay) và bơm để tạo áp suất trên một động mạch lớn cho tới khi dòng máu ngừng lại. Khi đó áp suất từ từ giảm đi và người đó sẽ chú ý nghe mạch bằng ống nghe, từ đó có thể xác định được cả huyết áp tâm thu và tâm trương (đọc trên bản chia độ).

sphygmophone *n.* a device to record the heart beat or pulse in the form of amplified sound waves played through a loudspeaker or earphones.

máy nghe mạch (*dt*) một thiết bị dùng ghi nhịp đập tim hay mạch dưới dạng sóng âm thanh khuếch đại truyền qua một loa hay nút tai.

sphygmoscope *n.* a device for showing the heart beat or pulse as a visible signal, especially a continuous wave signal on a cathode-ray tube.

máy soi mạch (*dt*) một thiết bị dùng biểu lộ nhịp đập tim hay mạch thành một tín hiệu thấy được, đặc biệt tín hiệu sóng liên tục trên ống tia âm cực.

spica /'spaɪkə/ *n.* a bandage wound spirally around an injured limb. At each turn it is given a twist so that the slack material is taken up at the overlap.

băng xéo (*dt*) băng bó vết thương theo hình xoắn quanh một chi bị tổn thương. Khi chuyển hướng, người băng sẽ tạo một vòng xoắn để phần dư được giữ lại ở vùng che.

spicule /'spaɪkju:l/ *n.* a small splinter of bone.

trâm (*dt*) một mảnh xương nhỏ.

spina bifida (rachischisis) /'spɪnə bɪfɪdə/ a developmental defect in which the newborn baby has part of the spinal cord and its coverings exposed through a gap in the backbone. The symptoms may include paralysis of the legs, incontinence, and mental retardation from the commonly associated brain defect, hydrocephalus. Spina bifida is associated with abnormally high levels of alpha-feto-protein in the amniotic fluid surrounding the embryo. The condition can be diagnosed at about the 16th week of pregnancy by a test on the amniotic fluid (see amniocentesis), so making termination of the pregnancy possible. See also neural tube defects

tật nứt đốt sống một khuyết tật phát triển, trẻ sinh ra có một phần dây và bao dây cột sống lộ ra qua một khe ở cột sống. Các triệu chứng có thể gồm liệt các chân, không chủ động được tiêu tiểu, và chậm phát triển tâm trí vì thường có kết hợp với khuyết胎 não (trên dịch não). Tật nứt đốt sống kết hợp với mức độ cao bất thường các alpha-feto-protein trong dịch ối bao quanh phổi. Tình trạng này có thể chẩn đoán khi mang thai vào khoảng tuần thứ 16 bằng thử nghiệm trên dịch ối (xem chọc dò màng ối), như vậy có thể chấm dứt được thai kỳ. Cũng xem các khuyết tật ống thần kinh.

spinal accessory nerve /'spɪnəl ə'sesɔri na:v/ see accessory nerve.

thần kinh tủy sống phuy xem dây thần kinh phuy.

spinal anaesthesia /'spɪnəl ænæsthezɪə/ 1. suppression of sensation in part of the body by the injection of a local anaesthetic into the space surrounding the spinal cord. There are two types used for surgery: *subarachnoid* and *epidural*. In the latter the anaesthetic is injected into the outer lining of the cord. The injection site for subarachnoid spinal anaesthetics is in the lumbar region of the vertebral column, the needle being inserted between the vertebrae (anywhere between the second and fifth). For epidural anaesthetics, the sacral region may also be used. The extent of the area anaesthetised depends upon the amount and strength of local anaesthetic injected. Spinal anaesthesia is useful in patients whose condition makes them unsuitable for a general anaesthetic, perhaps because of chest infection; for certain obstetric procedures; or in circumstances where a skilled anaesthetist is not readily available to administer a general anaesthetic. The technique is more commonly used in Scandinavia and the USA than in Britain. 2. loss of sensation in part of the body as a result of injury or disease to the spinal cord. The area of the body affected depends upon the site of the lesion: the lower it is in the cord the less the sensory disability.

gây mê tùy sống 1. triệt tiêu cảm giác trong một phần cơ thể bằng cách chích thuốc gây mê cục bộ trong khoảng chung quanh dây cột sống. Có hai kiểu dùng trong phẫu thuật: dưới màng nhện và ngoài màng cứng, trong gây mê ngoài màng cứng, thuốc gây mê được chích vào lớp ngoài dây. Khi gây mê dưới màng nhện, chích trong vùng các đốt sống thắt lưng, kim được luồn vào giữa các đốt sống ở bất cứ khoảng nào giữa đốt thứ hai và đốt thứ năm. Khi gây mê ngoài màng cứng có thể dùng vùng đốt sống cùng. Biên độ vùng bị gây mê tùy theo số lượng và độ mạnh của thuốc gây mê cục bộ chích vào. Gây mê tùy sống có lợi cho các bệnh nhân có tình trạng không thích hợp với gây mê toàn thân, có lỗ vi nhiễm trùng ngực; cho một số phẫu

thuật sản khoa, hay trong các trường hợp không có chuyên viên gây mê để gây mê toàn thân. Kỹ thuật này được dùng nhiều ở bán đảo Scandinavia và Mỹ hơn là ở Anh. 2. Mất cảm giác trong một phần cơ thể do tổn thương hay bệnh ở dây cột sống. Vùng cơ thể bị ảnh hưởng tùy theo vị trí tổn thương; thường tổn càng ở dưới dây cáng ít bị mất cảm giác.

spinal column/ 'spinal 'kuləm/ see backbone.

cột sốngxem phần dịch chữ backbone.

spinal cord/ 'spinal kɔ:d/ the portion of the central nervous system enclosed in the vertebral column, consisting of nerve cells and bundles of nerves connecting all parts of the body with the brain. It contains a core of grey matter surrounded by white matter (see illustration). It is enveloped in three layers of membrane, the meninges, and extends from the medulla oblongata in the skull to the level of the second lumbar vertebra. From it arise 31 pairs of spinal nerves.

dây cột sốngphần hệ thần kinh trung ương được bao bọc trong cột sống, gồm các tế bào thần kinh và các bộ sợi thần kinh nối tất cả các bộ phận cơ thể với não. Dây cột sống chứa một lõi chất xám có chất trắng bao quanh (xem hình), và có ba lớp màng bao bọc tạo thành mảng tủy*. Dây cột sống chạy từ hông tủy trong hộp sọ tới mức đốt sống thứ lưng thứ hai và phát sinh ra 31 đôi dây thần kinh tủy sống*.

spinal nerves/ 'spinal nə:s/ the 31 pairs of nerves that leave the spinal cord and are distributed to the body, passing out from the vertebral canal through the spaces between the arches of the vertebrae. Each nerve has two *roots, an anterior, carrying motor nerve fibres, and a posterior, carrying sensory fibres. Immediately after the roots leave the spinal cord they merge to form a mixed spinal nerve on each side.

thần kinh tủy sống31 đôi thần kinh rời khỏi dây cột sống và phân bố trong cơ thể, đi ra khỏi ống sống qua những khoảng giữa các cung đốt sống. Mỗi dây thần kinh có hai rẽ*, rẽ trước mang các sợi thần kinh vận động và rẽ sau mang các sợi cảm giác. Ngay sau khi rời khỏi dây cột sống, các rẽ này hợp lại

để tạo thành một dây thần kinh tủy sống hồn họp ở mỗi bên.

spindle/ 'spindl/ n. a collection of fibres seen in a cell when it is dividing, the fibres radiate from the two ends (poles) and meet at the centre (the equator) giving a structure shaped like two cones placed base to base. It plays an important part in chromosome movement in *mitosis and *meiosis and is also involved in division of the cytoplasm.

thoi(dt) tập hợp các sợi thấy trong tế bào đang phân chia. Các sợi này tỏa ra từ hai đầu (cực) và gặp nhau ở trung tâm (xích đạo) tạo nên cấu trúc có hình như hai hình nón úp các đáy lại với nhau. Thoi có vai trò quan trọng trong việc di chuyển nhiễm sắc thể trong giàn phân* và giảm phân* và cũng liên quan đến việc phân chia bào tương.

spine/ spīn/ n. 1. a sharp process of a bone. 2. the vertebral column (see backbone). -spinal adj.

1. gai. 2. cột sống.(dt) 1. một chỗ xương nhọn nhỏ lên. 2. cột sống, đồng nghĩa với chữ backbone. -spinal (tt)

spino- prefix denoting 1. the spine. 2. the spinal cord.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. gai. 2. dây cột sống.

spinocerebellar degeneration any of a group of inherited disorders of the cerebellum and corticospinal tracts in the brain. They are characterized by *spasticity of the limbs and cerebellar *ataxia.

thoái hóa dây sống tiểu nãobất kỳ chứng nào trong số các rối loạn do di truyền của tiểu não và các đường vòi-tủy sống trong não. Các rối loạn này có đặc điểm co cứng* các chi và mất điều hòa* tiểu não.

spiral bandage/ 'spɪərəl/ a bandage wound round a part of the body, overlapping the previous section at each turn.

băng xoắnbăng bó vết thương quanh một bộ phận cơ thể, chồng lên phần trước mỗi khi chuyển hướng.

spiral organ/ 'spɪərəl/ see organ of Corti.

cơ quan xoắnxem cơ quan Corti.
Spirillum n. a genus of highly motile rigid spiral-shaped bacteria usually found in fresh and salt water containing organic matter.

They bear tufts of flagella at one or both ends of the cell. Most species are saprophytes, but *S. minus* causes "rat-bite fever".

(dt) một giống vi trùng hình xoắn, cứng, có tính di động cao, thường thấy trong nước ngọt và nước mặn có chứa các chất hữu cơ. Spiroillum có các chùm chìa mao ở một hay cả hai đầu tế bào. Hầu hết các loại đều sống hoai sinh, trừ *S. minus* gây bệnh sốt chuột cắn.

spiro- prefix denoting 1. spiral. 2. respiration.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. xoắn. 2. hô hấp.

spirochaete n. any one of a group of spiral-shaped bacteria that lack a rigid cell wall and move by means of muscular flexions of the cell. The group includes the species "Borrelia", "Leptospira", and "Treponema".

xoắn khuẩn(dt) bất kỳ loài nào trong nhóm các vi trùng hình xoắn không có thành tế bào cứng và chuyển động bằng cách uốn cơ tế bào. Nhóm này gồm các loài Borrelia", "Leptospira", và treponema".

spiograph n. an instrument for recording breathing movements. The record (a tracing) obtained is called a *spirogram*. -*spiography*.

phế động ký(dt) dụng cụ này ghi những chuyển động thở. Đồ thị có được gọi là **phế động đồ**.

spirometer/ ,spa'rimitər/ n. an instrument for measuring the volume of air inhaled and exhaled. It is used tests of "ventilation". -*spirometry* n.

phế dung kế(dt) dụng cụ dùng để đo thể tích không khí hít vào và thở ra, dùng trong các thử nghiệm về thông khí". -*spirometry* (dt)

spironolactone n. a synthetic corticosteroid that inhibits the activity of the hormone "aldosterone" and is used to treat heart failure, high blood pressure, and fluid retention (oedema). It is administered by mouth; side-effects may include headache, stomach upsets, and drowsiness. Trade name: Aldactone.

(dt) một loại corticosteroid tổng hợp, có tính ức chế hoạt động của hormone aldosterone"; dùng chữa suy tim, cao huyết áp, và lưu giữ

dịch (phè nổ). Thuốc dùng uống, tác động phu có thể gồm nhức đầu, rối loạn dạ dày, và buồn ngủ. Tên thương mại: Aldactone.

Spitz-Holter valve a one-way valve used to drain cerebrospinal fluid in order to control hydrocephalus. The device is inserted into the ventricles of the brain and passes via a subcutaneous tunnel to drain into the right atrium.

ván Spitz-Holtermột loại van một chiều dùng dẫn lưu dịch não tự do kiểm soát trên dịch não". thiết bị này được luồn vào trong các não thất và đi theo đường dưới da để dẫn lưu vào tâm nhĩ phải.

splanchn- (splanchno-) prefix deno-ing the viscera.

tiếp đầu ngữ chỉ nội tang.

splanchnic adj. relating to the viscera, e. g. splanchnic "mesoderm. Compare somatic (def 2).

(**thuộc nội tang**)(tt) liên quan đến nội tang, thí dụ trung bộ tang. So sánh với (thuộc) soma (định nghĩa 2).

splanchnic nerves the series of nerves in the sympathetic system that are distributed to the blood vessels and viscera, passing forwards and downwards from the chain of sympathetic ganglia near the spinal cord to enter the abdomen and branch profusely.

thần kinh nội tang chuỗi dây thần kinh trong hệ giao cảm phân bố cho các huyết quản và nội tang, đi về trước và xuống phía dưới từ chuỗi các hạch giao cảm gần đây cột sống để đi vào bụng và phân ra nhiều nhánh.

splanchnocranum n. the part of the skull that is derived from the "pharyngeal arches, i. e. the mandible (lower jaw).

hộp sọ tang(dt) phần hộp sọ phát xuất từ cung họng", tức xương hàm dưới.

splanchnopleure n. the wall of the embryonic gut, which consists of a layer of endoderm with a layer of mesoderm outside it. The yolk sac is continuation of this structure. Compare somatopleure.

lá tang phổi(dt) thành của ruột phổi, gồm một lớp nội bì cùng với một lớp trung bì bên ngoài. Túi noãn hoàng là phần nội tiếp của cấu trúc này. So sánh với lá phổi soma.

spleen/ splēn/ *n.* a large dark-red ovoid organ situated on the left side of the body below and behind the stomach. It is enclosed within a fibrous capsule that extends into the spongy interior - the *splenic pulp* - to form a supportive framework. The pulp consists of aggregates of lymphoid tissue (*white pulp*) within a meshwork of reticular fibres packed with red blood cells (*red pulp*). The spleen is a major component of the reticuloendothelial system, producing lymphocytes in the newborn and containing phagocytes, which remove worn-out red blood cells and other foreign bodies from the bloodstream. It also acts as a reservoir for blood and, in the fetus, as a source of red blood cells. Anatomical name: *lien*. *-splenic adj.*

lách(dt) một cơ quan lớn hình tròn màu đỏ đậm ở bên trái cơ thể, bên dưới và phía sau dạ dày. Lách được bao bọc trong một nang xo, nang này cũng chạy vào phần xốp trong -tủy lách- để tạo thành một khung nang đỡ. Tủy lách gồm một kết tập các mô dạng lympho (tủy trắng) trong một mang các sợi lưới chia dây hồng cầu (tủy đỏ). Lách là thành phần quan trọng của hệ lưới nội mô, sản sinh các lympho bảo vệ trẻ sơ sinh, và có nhiều thực bào dùng loại bỏ các hồng cầu già và các vật lạ khác ra khỏi dòng máu. Lách cũng hoạt động như một nơi dự trữ máu và, ở thai nhi, như một nguồn hồng cầu. *Tên giải phẫu học: lien. -splenic (lt)*

splen- (*spleno*) prefix denoting the spleen. Example: *splenorenal* (relating to the spleen and kidney).

tiếp đầu ngữ chỉ lách. *Thí dụ spleno-renal (liên quan đến lách và thận).*

splenectomy *n.* surgical removal of the spleen. This is sometimes necessary in the emergency treatment of bleeding from a ruptured spleen and in the treatment of some blood diseases.

cắt bỏ lá lách(dt) phẫu thuật cắt bỏ lá lách. Điều này đòi hỏi cần thực hiện để chữa trị khẩn cấp tình trạng xuất huyết do vỡ lách và khi điều trị một số rối loạn về máu.

splenitis *n.* inflammation of the spleen. See also perisplenitis.

viêm lách(dt) viêm ở lách. Cũng xem viêm

lá lách.

splenium *n.* the thickest part of the corpus callosum, rounded and protruding backwards over the thalamus, the pineal body, and the midbrain.

splenomegaly *n.* enlargement of the spleen. It commonly occurs in **malaria*, **schistosomiasis*, and other infections; in blood disorders, including some forms of anaemia and lack of platelets (**thrombocytopenia*); in **leukaemia*; and in **Hodgkin's disease*. See also hypersplenism.

phì đại lách(dt) lách lớn ra. Điều này thường xảy ra khi bị sốt rét*, bệnh schistosoma*, và các rối loạn khác do ký sinh; khi bị nhiễm trùng; trong các rối loạn máu, gồm một số dạng thiếu máu và thiếu tiểu cầu*, và trong bệnh Hodgkin*. Cũng xem tăng nồng lách.

splenorenal anastomosis a method of treating **portal hypertension* by joining the splenic to the left renal vein. Compare portacaval anastomosis.

nối lách thậnmột phương pháp chữa tăng huyết áp cửa*, bằng cách nối tĩnh mạch lách với tĩnh mạch thận trái. So sánh với nối tĩnh mạch cửa - tĩnh mạch chủ.

splint/ splint/ *n.* a rigid support to hold broken bones in position until healing has occurred.

thanh nẹp(dt) một giá cứng để giữ xương gãy tại vị trí cho đến khi lành.

spondyl- (*spondylo*) prefix denoting a vertebra or the spine.

tiếp đầu ngữ chỉ một đốt sống hay cột sống.

spondylitis *n.* inflammation of the synovial joints of the backbone. *Ankylosing spondylitis* is a rheumatic disease involving the backbone and sacroiliac joints (see *sacroiliitis*) and sometimes also causing arthritis in the shoulder and hip. The resultant pain and stiffness of the backbone are treated by analgesics and regular daily exercises. In severe cases the spine becomes completely rigid, through fusion of its joints, and **kyphosis* results. See also ankylosis.

viêm đốt sống(dt) viêm các khớp hoạt dịch của cột sống. Viêm cứng khớp đốt sống là một bệnh thấp khớp liên quan đến cột sống

về các khớp cung chậu (xem viêm Khớp cung chậu) và đổi khi gây viêm khớp ở vai và hông. Bệnh gây đau và cứng cột sống, chữa bằng các thuốc giảm đau và luyện tập đều mỗi ngày. Trong các ca nặng, cột sống bị cứng hoàn toàn do các khớp dính lại, và bệnh nhân sẽ bị gù". Cũng xem chứng cứng khớp.

spondylolisthesis *n.* a forward shift of one vertebra upon another, due to a defect of the joints that normally bind them together. This may be congenital or develop after injury. The majority of cases in which pain is present are treated with rest and a surgical belt or corset; in a small minority, showing severe disability or pressure on nerve roots, surgical fusion may be required.

bệnh trượt đốt sống (*dt*) tình trạng một đốt sống bị trượt ra phía trước trên một đốt sống khác do các khuyết tại ở khớp (binh thường buốt các đốt sống lại với nhau). Điều này có thể là bẩm sinh hay phát triển sau khi bị tổn thương. Độ số các ca có đau chữa bằng cách nghỉ ngơi và dùng đai hay nút phẫu thuật. Trong một số nhỏ trường hợp bị mất năng lực nghiêm trọng hay các rễ thần kinh bị ép, có thể cần phẫu thuật nối tiếp đốt sống.

spondylosis *n.* degeneration of the intervertebral discs in the cervical, thoracic, or lumbar regions of the backbone. Symptoms include pain and restriction of movement. Spondylosis produces a characteristic appearance on X-ray, including narrowing of the space occupied by the disc and the presence of "osteophytes"; these features of the disease (*radiological spondylosis*) may not be accompanied by any signs and symptoms. Pain is relieved by wearing a collar (when the neck region is affected) or a surgical belt (for the lower spine), which prevents movement. Very severe cases sometimes require surgical fusion.

thoái hóa đốt sống (*dt*) thoái hóa các đĩa liên sống ở các vùng cổ, ngực, hay thắt lưng. Triệu chứng gồm đau và giới hạn chuyển động. thoái hóa đốt sống gây ra một vẻ đặc biệt khi chụp X-quang, gồm hẹp khoảng đĩa liên sống và có các chồi xương"; các đặc trưng bệnh này (thoái hóa đốt sống thuộc X-quang) có thể không đi kèm với bất kỳ triệu chứng hay dấu hiệu nào. Giảm đau bằng

cách mang vòng cổ (khi vùng cổ bị ảnh hưởng) hay đai phẫu thuật (cho cột sống phía dưới) để ngăn chuyển động. Các ca rất nặng đổi khi phẫu thuật nối tiếp đốt sống.

spondylosyndesis *n.* surgical fusion of the intervertebral joints of the backbone.

bất động cột sống (*dt*) phẫu thuật nối tiếp các khớp liên sống của cột sống.

spongioblast *n.* a type of cell that forms in the early stages of development of the nervous system, giving rise to "astrocytes" and "oligodendrocytes".

nguyên bào xốp (*dt*) một loại tế bào tao thành trong các giai đoạn đầu của việc phát triển hệ thần kinh, sinh ra những tế bào hình sao" và các tế bào ít dưới gai.

spongioblastoma *n.* see glioblastoma

u nguyên bào xốp xem **u nguyên bào thần kinh đậm**.

spontaneous *adj.* arising without apparent cause or outside aid. The term is applied in medicine to certain conditions, such as pathological fractures, that arise in the absence of outside injury; also to recovery from a disease without the aid of specific treatment.

tự phát (*tt*) phát sinh ra không có nguyên nhân rõ rệt hay giúp đỡ từ bên ngoài. Từ này dùng trong y khoa cho một số trường hợp gây xương bệnh lý xảy ra khi không có tổn thương gì bên ngoài, cũng dùng cho trường hợp khỏi bệnh mà không cần trị liệu đặc hiệu.

sporadic / spa'radik/ *adj.* describing a disease that occurs only occasionally or in a few isolated places. Compare endemic, epidemic.

rải rác (*tt*) mô tả một bệnh dời khi mới xảy ra hay chỉ xảy ra ở một ít địa điểm cách biệt. So sánh với **dị ứng**, **phương**, **dịch bộc phát**.

spore / spo:/ *n.* a small reproductive body produced by plants and microorganisms. Some kinds of spores function as dormant stages of the life cycle, enabling the organism to survive adverse conditions. Other spores are the means by which the organism can spread vegetatively. See also endospore.

bào tử (*dt*) thể sinh sản của thực vật và vi-

sinh vật. Một số loại bào tử hoạt động như một giai đoạn đóng miền trong vòng đời, giúp sinh vật sống sót được qua những tình trạng khắc nghiệt. Các bào tử khác là phương tiện giúp sinh vật có thể lan tràn theo cách sinh dưỡng. Cũng xem **nội bào tử**.

sporicide *n.* an agent that kills spores (e.g. bacterial spores). Some disinfectants that liberate chlorine are sporicides, but most germicides are ineffective since spores are very resistant to chemical action. **-sporicidal adj.**

chất diệt bào tử (*dt*) một tác nhân giết được bào tử (thí dụ bào tử vi trùng). Một số chất tẩy trùng giải phóng chlorine là các chất diệt bào tử, nhưng hầu hết các chất diệt mầm sống đều không có công hiệu vì bào tử rất dễ kháng với tác động hóa học.

sporocyst *n.* the second-stage larva of a parasitic "fluke", found within the tissues of a freshwater snail. A sporocyst develops from a first stage larva (see miracidium) and gives rise either to the next larval stage (see redia) or daughter sporocysts. The latter develop directly into the final larval stage (see cercaria) without the intermediate redia stage.

(bào tử nang) (*dt*) giao đoạn ấu trùng thứ hai của một sán lá' ký sinh thấy trong não một loài ốc nước ngọt. Sporocyst phát triển từ giai đoạn ấu trùng thứ nhất (xem miracidium) và sẽ sinh ra giai đoạn ấu trùng tiếp theo (xem redia) hoặc các sporocysts con. Các sporocyst con này phát triển trực tiếp thành giai đoạn ấu trùng sau cùng (xem cercaria), thông qua giai đoạn redia trung gian.

sporogony *n.* the formation of "sporozoites during the life cycle of a sporozoan. The contents of the zygote, formed by the fusion of sex cells. Divide repeatedly and eventually release a number of sporozoites. Compare schizogony.

sự tạo thoi trùng (*dt*) sự thành lập thoi trùng trong vòng đời một động vật nguyên sinh thuộc bộ sporozoa. Các chất chứa trong hạch tử, tạo thành do hợp nhất các tế bào sinh dục, phân chia liên tục và sau cùng phồng thích ra nhiều thoi trùng. So sánh với **lịt phân**.

sporotrichosis *n.* a chronic infection of the

skin and superficial lymph nodes that is caused by the fungus *Sporotrichum schenckii* and results in the formation of abscesses and ulcers.

bệnh nấm sporotrichum (*dt*) một bệnh nhiễm mẩn tính ở da và các hạch bạch huyết bề mặt do nấm *Sporotrichum schenckii*, gây ra các áp xe và loét.

Sporozoa *n.* a group of parasitic Protozoa that includes **Plasmodium*, the malaria parasite. Most sporozoans do not have cilia or flagella. Sporozoan life cycles are complex and usually involve both sexual and asexual stages. Some sporozoans are parasites of invertebrates, and the parasites are passed to new hosts by means of spores. Sporozoans that parasitize vertebrates are transmitted from host to host by invertebrates, which act as intermediate hosts. For example, the mosquito *Anopheles* is the intermediate host of *Plasmodium*.

(*dt*) một nhóm động vật nguyên sinh ký sinh bao gồm *Plasmodium*, ký sinh trùng sốt rét. Hầu hết các sporozoa không có tiêm mao hay chiên mao. Vòng đời các sporozoa thường phức tạp, gồm cả các giai đoạn hữu tính và vô tính. Một số sporozoa là ký sinh của các động vật không xương sống, và ký sinh truyền sang các ký chủ mới bằng bào tử. Các sporozoa ký sinh động vật có xương sống truyền từ ký chủ này sang ký chủ khác bằng các động vật không xương sống hoạt động như ký chủ trung gian. Thí dụ muỗi *Anopheles* là ký chủ trung gian của *Plasmodium*.

sporozoite *n.* one of the many cells formed as a result of "sporogony during the life cycle of a sporozoan. In *Plasmodium* sporozoites are formed by repeated divisions of the contents of the "oocyst inside the body of the mosquito. The released sporozoites ultimately pass into the insect's salivary glands and await transmission to a human host at the next blood meal.

thoi trùng (*dt*) một trong số nhiều tế bào hình thành trong việc tạo tinh trùng" trong vòng đời một sporozoa. Trong *Plasmodium* thoi trùng tạo thành do phân chia liên tục chất chứa trong noãn nang" trong cơ thể muỗi. Các thoi trùng phồng thích ra sau cùng sẽ ối

vào các tuyến nước bọt của côn trùng và chờ được truyền sang người trong lần hút máu tiếp theo.

spotted fever/ sputid 'fi:vəl/ see cerebrospinal fever. Rocky Mountain spotted fever, typhus.

sốt chấm xem sốt náo tuy, sốt châm nui Rocky, sốt ban.

sprain/ sprain/ n. Injury to a ligament, caused by sudden overstretching. As the ligament is not severed it gradually heals, but this may take several months. Sprains should be treated by cold compresses (ice-packs) at the time of injury, and later by restriction of activity.

bong gân(d) tổn thương gân do bất chợt bị căng quá mức. Nếu gân không bị đứt sẽ dần dần lành lại nhưng có khi phải mất nhiều tháng. Bong gân cần chữa bằng cách đắp lạnh (tức nước đá) khi bị tổn thương, và sau đó băng cách giới hạn hoạt động.

Sprengel's deformity n. congenital abnormality of the scapula (shoulder blade), which is small and positioned high in the shoulder. It is caused by failure of the normal development of this bone.

biến dạng Sprengel một bất thường bẩm sinh có xương bả vai nhỏ và ở trên cao vai. Điều này do xương bả vai không phát triển được bình thường.

sprue (psoriasis)/ spru:/ n. deficient absorption of blood due to disease of the small intestine. Tropical sprue is seen in people from temperate regions who stay in tropical climates for weeks or months. It is characterized by diarrhoea (usually "steatorrhoea), inflamed tongue (glossitis), anaemia, and weight loss; the lining of small intestine is inflamed and atrophied, probably because of infection. Treatment with antibiotics and "folic acid is usually effective, but the condition often improves spontaneously on return to a temperate climate. See also coeliac disease (nontropical sprue), malabsorption.

bệnh spure (bệnh viêm ruột loét miệng) thiếu hụt hấp thu thực phẩm do bệnh ở ruột non. Bệnh spure nhiệt đới thấy ở dân vùng ôn đới sống trong khí hậu nhiệt đới trong nhiều tuần hay nhiều tháng. Bệnh có

đặc điểm tiêu chảy (thường đi phân mờ*), lưỡi bị viêm (viêm lưỡi), thiếu máu, và sút cân; niêm mạc ruột non bị viêm và teo dại, có lẽ do nhiễm trùng. Chữa bằng các kháng sinh và folic acid* thường có công hiệu, nhưng tình trạng này thường tự cải thiện khi trở lại khí hậu ôn đới; Cũng xem bệnh thể tang (bệnh spure không nhiệt đới), kém hấp thu.

spud/ spʊd/ n. a blunt needle for removing foreign bodies embedded in the cornea of the eye.

kim rút(dt) một kim đầu tê dùng lấy đi các vật lạ nằm trong giác mạc mắt.

spur/ spa:/ n. sharp projection, especially one of bone.

cưa(dt) một phần nhô nhọn, đặc biệt ở xương.

sputum/ 'spju:təm/ n. saliva mixed with mucus coughed up from the respiratory tract. A sputum-productive cough occurs in many conditions in which examination of the sputum for microorganisms, cells, and other substances may help diagnosis.

dàm(dt) nước bọt lẫn với chất nhầy ho ra khỏi đường hô hấp. Ho có dàm xảy ra trong nhiều bệnh, và xét nghiệm dàm tim các vi sinh vật, tế bào, và các chất khác có thể giúp chẩn đoán.

squalene n. an unsaturated hydrocarbon (a terpene), synthesized in the body, from which "cholesterol is derived.

(dt) một loại hydrocarbon không bão hòa (một terpene) tổng hợp trong cơ thể, từ đó sẽ sinh ra cholesterol*.

squama/ 'skwæma/ n. (pl. squamae) 1. a thin plate of bone. 2. a scale, such as any of the scales from the cornified layer of the epidermis.

vảy(dt) 1. một miếng xương mỏng. 2. bất kỳ vảy nào ở lớp sừng trên biểu bì.

squamo- prefix denoting 1. the squamous portion of the temporal bone. 2. squamous epithelium.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. phần vảy của xương thái dương. 2. biểu mô vảy.

squamous bone/ 'skeiməs ba:n/ see temporal bone.

xương vảy xem xương thái dương

squamous epithelium / 'skeiməs

epi'θɪlɪəm/ see epithelium.

biểu mờ *váyxem biều mờ.*

squint/ skwɪnt/ n. see strabismus.

lé(dt) xem phần dịch chữ strabismus.

stadium/ 'steɪdiəm/ n. a stage in the course of a disease; for example, the stadium invasionis is the period between exposure to infection and the onset of symptoms.

thời kỳ(dt) một giai đoạn tiến trình bệnh, thi du thời kỳ xâm nhập là thời kỳ khi tiếp cận với bệnh nhiễm tối khi phát ra các triệu chứng.

stage/ steɪdʒ/ vb. (in oncology) to determine the presence and site of metastases from a primary tumour in order to plan treatment. In addition to clinical examination, a variety of imaging and surgical techniques may be employed to provide a more accurate assessment.

chuẩn bị tấn công(dt) (trong ung thư học) xác định sự có mặt và vị trí di căn từ một khối u nguyên thủy để đặt kế hoạch chữa trị. Thêm vào khám nghiệm lâm sàng, có thể dùng một số kỹ thuật tạo ảnh hay phẫu thuật để đánh giá được chính xác hơn.

stagnant loop syndrome a condition in which a segment of the small intestine (e. g. jejunal "diverticulum) is out of continuity with the rest of the intestine or in which progress of contents through the small intestine is delayed by an obstruction (such as a "stricture or "Crohn's disease) that allows an overgrowth of bacteria, causing *malabsorption and the passing of fatty stools (see steatorrhoea).

hội chứng ứ quai (tình trạng một đoạn ruột non (thí dụ một chi nang Không tràng) mất liên tục với phần ruột còn lại, hay có chậm trễ trong việc di chuyển các chất chứa trong ruột non vì một nghiên tắc (như khi bị chít hẹp* hay bệnh Crohn) làm cho vi trùng tăng trưởng quá mức gây kém hấp thu* và bài tiết phân có mỡ (xem phân mỡ).

stain/ steɪn/ 1. n. a dye used to colour tissues and other specimens for microscopical examination. In an acid stain the colour is carried by an acid radical and the stain is taken up by parts of the specimen having a basic (alkaline) reaction. In a basic stain the

colour, carried by a basic radical, is attracted to parts of the specimen having an acidic reaction. Neutral stains have neither acidic nor basic affinities. A contrast stain is used to give colour to parts of a tissue not affected by a previously applied stain. A differential stain allows different elements in a specimen to be distinguished by staining them in different colours. 2. vb. to treat a specimen for microscopical study with a stain.

1. thuốc nhuộm. 2. nhuộm/ (dt) thuốc nhuộm dùng nhuộm màu các mô và các mẫu vật khác để xét nghiệm dưới kính hiển vi. Trong thuốc nhuộm acid có một gốc acid mang màu và các phần mẫu vật có phản ứng kiềm sẽ bắt màu. Trong thuốc nhuộm kiềm, màu do các gốc kiềm mang sẽ được hút vào các phần mẫu vật có phản ứng acid. Các thuốc nhuộm trung tính không có ái lực acid cũng như ái lực kiềm. Thuốc nhuộm tương phản dùng nhuộm màu cho các phần mô không ăn màu trong các lần nhuộm trên. Thuốc nhuộm phân biệt giúp phân biệt các yếu tố khác nhau trong mẫu vật bằng cách nhuộm với các mẫu khác nhau. 2. xử lý các mẫu vật để nghiên cứu dưới kính hiển vi với một loại thuốc nhuộm.

stammering (stuttering)/ 'stæməriŋ/ n. halting articulation with interruptions to the normal flow of speech and repetition of the initial consonants of words or syllables. It usually first appears in childhood and the symptoms are most severe when the stammerer under any psychological stress. It is not a symptom of organic disease and it will usually respond to the re-education of speech by a trained therapist. Medical name: dysphemia. -stammerer n.

tật nói lắp(dt) phát âm ngập ngừng, có gián đoạn đồng ngôn ngữ bình thường và lắp lại các phụ âm hay nguyên âm đầu của chữ. Tật này xuất hiện lần đầu trong thời thơ ấu và phát ra nặng nhất khi người nói lắp bị bất kỳ stress tâm lý nào. Đây không phải là một triệu chứng của bệnh hữu cơ và thường đáp ứng với việc cải tạo ngôn ngữ do một nhà trị liệu có huấn luyện thực hiện. Tên y học: dysphemia. -stammerer (dt)

standard deviation / 'stændəd di:vɪ'siʃn/ (in statistics) a measure of the

scatter of observations about their arithmetic mean, which is calculated from the square root of the variance of the readings in the series. The arithmetic sum of the amounts by which each observation varies from the mean must be zero, but if these variations are squared before being summated, a positive value is obtained; the mean of this value is the variance. In practice a more reliable estimate of variance is obtained by dividing the sum of the squared deviations by one less than the total number of observations. See also significance.

độ lệch chuẩn (trong thống kê học) một phép đo tính phân tán của các quan sát với số trung bình số học của chúng, tính bằng căn số bậc hai của biến số các kết quả trong chuỗi tổng số học các số lượng mỗi quan sát thay đổi từ số trung bình phải bằng không. Nhưng nếu bình phương những thay đổi này rồi cộng lại, ta sẽ có được một số liệu dương. Trung bình của số liệu này gọi là biến số. Trong thực tiễn, có cách tính biến số đáng tin cậy hơn là chia tổng số bình phương các độ lệch với tổng số quan sát trừ đi một. Cũng xem ý nghĩa.

standard error/ 'stændədər/ (of a "mean") the extent to which the means of several different samples would vary if they were taken repeatedly from the same population. Differences between means are said to have statistical significance when they are greater than twice the standard error of those means, since the probability of this difference or a larger one occurring by chance is less than 5%.

sai số chuẩn (của số trung bình) biến độ thay đổi các số trung bình của nhiều mẫu khác nhau nếu lấy nhiều lần trong cùng một quần thể khác biệt giữa các số trung bình được coi như có ý nghĩa thống kê khi chúng lớn hơn hai lần sai số chuẩn của các số trung bình này, vì xác suất của sự khác biệt này hay một khác biệt lớn hơn xảy ra do tình cờ là ít hơn 5%.

stanolone *n.* a synthetic male sex hormone with "anabolic" activity, used to treat wasting disease, such as osteoporosis and anorexia, and breast cancer. It is administered by mouth. Trade name: Anabolex.

(dt) một hormone sinh dục nam tổng hợp có tác động đồng hóa, dùng chữa các bệnh gây hao mòn như bệnh loãng xương và chứng chán ăn, và bệnh ung thư vú. Thuốc dùng uống. Tên thương mại: Anabolex.

St Anthony's fire a popular name for inflammation of the skin associated with ergot poisoning. See ergotism.

Lika thánh Anthony tên dùng trong nhân dân chỉ viêm da kết hợp với ngộ độc nấm cua gà. Xem nhiễm độc.

stapedectomy *n.* surgical removal of the third ear ossicle (stapes); part of the treatment for deafness due to "otosclerosis".

cắt bỏ xương bàn đạp (dt) phẫu thuật cắt bỏ tiểu cốt tai thứ ba (xương bàn đạp): một phần của cách chữa điều do xơ cứng tai.

stapes/ 'steipzə/ *n.* a stirrup-shaped bone in the middle ear that articulates with the incus and is attached to the membrane of the fenestra ovalis. See ossicle.

xương bàn đạp (dt) xương hình bàn đạp trong tai giữa, khớp với xương đà và đinh với màng cửa sổ bầu dục. Xem tiểu cốt.

staphylectomy *n.* surgical removal of the uvula (the back of the soft palate).

cắt bỏ lưỡi gà (dt) phẫu thuật cắt bỏ lưỡi gà (phản sau vòm miệng mềm).

Staphylococcus *n.* a genus of Gram-positive nonmotile spherical bacteria occurring in grapelike clusters. Some species are saprophytes; others parasites. Many species produce "exotoxins". The species *S. aureus* is commonly present on skin and mucous membranes; it causes boils and internal abscesses. *S. pyogenes albus* and *S. pyogenes aureus* are associated with most suppurative infections. Other species produce toxins causing "food poisoning".

(dt) một giống vi trùng hình cầu, không di động, Gram dương, thấy thành các bó như chùm nho. Một số loài là hoại sinh, các loại khác ký sinh. Nhiều loại sinh ra ngoại độc tố". *S. aureus* thường thấy trên da và niêm mạc, gây ra nhọt và các áp xe nội. *S. pyogenes albus* và *S. pyogenes aureus* liên quan tới các bệnh nhiễm ra mủ nhiều nhất. Các loại khác sinh độc gây ngộ độc thực phẩm.

staphyloma *n.* abnormal bulging of the cor-

nea or sclera (white) of the eye. **Anterior staphyloma** is a bulging scar in the cornea to which a part of the iris is attached. It is usually the site of a healed corneal ulcer that has penetrated right through the cornea; the iris blocks the hole and prevents the further leakage of fluid from the front chamber of the eye. In **ciliary staphyloma** the sclera bulges over the ciliary body as a result of high pressure inside the eye-ball. A bulging of the sclera at the back of the eye (**posterior staphyloma**) occurs in some severe cases of short-sightedness.

u lồi mắt (dt) giác mạc hay cứng mạc (trắng) của mắt nhô ra bất thường. **U lồi mắt trước** là một sẹo lồi trong giác mạc kết hợp với một phần móng mắt. Đây thường là vị trí của một vết loét giác mạc đã lành thẩm nhấp thẳng qua giác mạc; móng mắt chặn lỗ lồi và ngăn dịch thoát thêm ra khỏi tiền phòng mắt. Trong **u lồi mắt thế mi**, cứng mạc nhô ra trên thế mi do áp suất cao trong nhân cầu. Cứng mạc nhô ra ở phía sau mắt (**u lồi mắt sau**) xảy ra trong một số ca cận nặng.

staphylorrhaphy (palatorrhaphy uraniscorrhaphy) *n.* surgical suture of a cleft palate.

khâu vòm miệng (dt) phẫu thuật khâu khe vòm miệng.

starch/ sta:tʃ/ *n.* the form in which carbohydrates are stored in many plants and a major constituent of the diet. Starch consists of linked glucose units and occurs in two forms, α -*amylose* and *amylopectin*. In α -*amylose* the units are in the form of a long unbranched chain; in *amylopectin* they form a branched chain. The presence of starch can be detected using iodine: α -*amylose* gives a blue colour with iodine; *amylopectin* a red colour. Starch is digested by means of the enzyme *amylase*. See also dextrin.

tinh bột (dt) dạng tồn trữ carbohydrates trong nhiều loại thực vật, và là thành phần chính của chế độ ăn uống. Tinh bột gồm nhiều đơn vị glucose liên kết với nhau và có hai dạng, α -*amylose* và *amylopectin*. Trong α -*amylose*, các đơn vị có dạng chuỗi phân nhánh. Có thể phát hiện sự hiện diện của tinh bột bằng iodine: α -*amylose* sẽ cho màu xanh và *amylopectin* cho màu đỏ. Tinh bột

dược tiêu hóa bằng enzyma amylose. Cứng xem dextrin.

Starling's law/ 'sta:lɪŋz laʊ/ a law stating that a muscle, including the heart muscle, responds to increased stretching at rest by an increased force of contraction when stimulated.

Luật Starling luật về các cơ, gồm cả cơ tim, đáp ứng với sự tăng duỗi khi nghỉ bằng sự tăng lực co thắt khi được kích thích.

starvation/ 'stærveɪʃn/ *n.* see malnutrition.

thiếu ăn (dt) xem suy dinh dưỡng.

stasis *n.* stagnation or cessation of flow, for example, of blood or lymph whose flow is obstructed or of the intestinal contents when onward movement (peristalsis) is hindered.

ứ đọng (dt) đinh trệ hay ngưng dòng chảy, thí dụ máu hay bạch huyết bị tắc dòng chảy, hay các chất chưa trong ruột bị trói ngay khi chuyển động về phía trước (nhu động).

-stasis suffix denoting stoppage of a flow of liquid; stagnation. Example: haemostasis (of blood).

hiệp vi ngữ chỉ ngưng dòng chảy một chất lỏng, ứ đọng. Ví dụ: haemostasis (ứ máu).

static reflex the reflex maintenance of muscular tone for posture.

phản xạ tĩnh phản xạ giữ trường lực cơ tư thế.

status asthmaticus an attack of asthma lasting more than 24 hours. This causes great distress and there is a risk of death from respiratory failure or exhaustion. Treatment with corticosteroid drugs may be life-saving and artificial respiration may be needed. Sedation is risky, and these cases require skilled care.

trạng thái suyễn một cơn suyễn kéo dài trên 24 giờ. Điều này rất nguy hiểm và có rủi ro tử vong do suy hô hấp hay kiệt sức. Chữa bằng các corticosteroid có thể cứu được tính mạng và có thể cần hô hấp nhân tạo. Thuốc làm dịu có nhiều rủi ro, và các ca này cần chăm sóc kỹ lưỡng.

status epilepticus the occurrence of repeated epileptic fits without any recovery of consciousness between them. Its control is a

medical emergency, since prolonged status epilepticus causes a serious imbalance of the salts (electrolytes) in the body, which may lead to the patient's death. During each fit, the breathing is arrested and the body is deprived of oxygen, resulting in further damage to the brain cells.

trạng thái động kinh có nhiều cơn động kinh liên tiếp và không có hồi tĩnh giữa các cơn. Đây là một tình trạng cấp cứu vì trạng thái động kinh kéo dài sẽ gây mất cảm giác nghiêm trọng về mũi (các chất điện phân) trong cơ thể và có thể dẫn đến tử vong. Trong mỗi cơn động kinh, hô hấp bị ngưng lại nên cơ thể sẽ bị hụt oxy, gây thêm tổn hại cho các tế bào não.

status lymphaticus enlargement of the thymus gland and other parts of the lymphatic system, formerly believed to be a predisposing cause to sudden death in infancy and childhood associated with hypersensitivity to drugs or vaccines.

trạng thái bạch huyết tủy và các phần khác trong hệ bạch huyết bị lớn ra, trước đây được tin là nguyên nhân dẫn đến chết đột ngột của em bé và trẻ em kết hợp với tăng nhạy cảm với thuốc hay vắc-xin.

steapsin n. see lipase.

(dt) xem lipase.

stearic acid/ stɪ'ærɪk 'æsɪd/ see fatty acid.

xem acid béo.

steat- (steato) prefix denoting fat; fatty tissue.

tiếp dầu ngũ cốc chất béo, mỡ mỡ.

steatoma n. see sebaceous cyst. The term is also used for any tumour of a sebaceous gland.

u mỡ(dt) xem nang bã nhầy. Từ này cũng dùng chỉ bất kỳ khối u nào của tuyến bã nhầy.

steatopygia/ ,sti:təʊ'paɪdʒɪə/ n. the accumulation of large quantities of fat in the buttocks. In the Hottentots of Africa this is a normal condition, thought to be an adaptation that allows fat storage without impeding heat loss from the rest of the body.

mông nhiều mỡ(dt) mông có tích tụ một khối lượng mỡ lớn bất thường. Đối với người

Hottentot ở Châu Phi, đây là một tình trạng bình thường, được cho là một cách thích nghi, giúp tồn trữ được mỡ mà không cần trả sự mất nhiệt ở phần cơ thể còn lại.

steatorrhoea n. the passage of abnormally increased amounts of fat in the faeces (more than 5 g/day) due to reduced absorption of fat by the intestine (see malabsorption). The faeces are pale, smell offensive, may look greasy, and are difficult to flush away.

chitung phân mỡ(dt) có khối lượng mỡ tăng bất thường ra theo phân (hơn 5 g/ngày) do giảm hấp thu mỡ trong ruột (xem kém hấp thu). Phân có màu tái, mùi rất hôi, trông có vẻ trơn láng, và khó xối nước cho sạch.

stellate fracture a star-shaped fracture of the kneecap caused by a direct blow. The bone may be either split or severely shattered; if the fragments are displaced, the bone may need to be surgically removed (patellectomy).

gãy xương hình sao gãy xương bánh chè có hình ngôi sao do bị đụng trực tiếp. Xương có thể bị nứt hay vỡ nặng. Nếu các mảnh xương bị dời chỗ, có thể phải phẫu thuật cắt bỏ (cắt bỏ xương bánh chè).

stellate ganglion a star-shaped collection of sympathetic nerve cell bodies in the root of the neck, from which sympathetic nerve fibres are distributed to the face and neck and to the blood vessels and organs of the thorax.

hạch hình sao tập hợp các thân tế bào thần kinh giao cảm có hình sao ở rễ cổ, từ nơi này các sợi thần kinh giao cảm được phân bố tới mặt và cổ, và tới các mạch máu và các cơ quan trong ngực.

Stellwag's sign apparent widening of the distance between the upper and lower eyelids (the palpebral fissure) due to retraction of the upper lid and protrusion of the eyeball. It is a sign of exophthalmic goitre.

dấu hiệu Stellwag mở rộng rõ rệt khoảng cách giữa các mi mắt trên và mi mắt dưới (khe mi mắt) do co thắt mi trên và nhún cầu lồi ra. Đây là một dấu hiệu của bướu giáp lộ nhãn.

steno- prefix denoting 1. narrow. Example: stenoccephaly (narrowness of the head). 2.

constricted.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. hẹp. Thí dụ: stenoccephaly (dầu hẹp); 2. bị co lại.

stenopaeic *adj.* (in ophthalmology) describing an optical device consisting of an opaque disc punctured with a fine slit or hole (or holes), which is placed in front of the eye in the same position as glasses and enables sharper vision in cases of gross long- or short-sightedness or astigmatism. It reduces distortion in the image formed on the retina because it confines the light reaching the eye to one or more fine beams. The same principle is used in the pin-hole camera.

thu hẹp (*n*) (trong nhãn khoa) mô tả một thiết bị quang học gồm một đĩa mờ có đục một khe hoặc một hay nhiều lỗ nhỏ. Thiết bị này đặt trước mắt ở vị trí của kính đeo sẽ giúp nhìn rõ hơn trong các trường hợp cận thị. Kính thu hẹp giảm được độ mèo mỏ của hình ảnh tạo trên võng mạc vì giới hạn ánh sáng tới mắt chỉ còn một hay hai chùm nhỏ. Nguyên tắc này cũng dùng trong máy ảnh lỗ kim.

stenosis *n.* the abnormal narrowing of a passage or opening, such as a blood vessel or heart valve. See aortic, mitral, pulmonary, and pyloric stenosis.

chít hẹp (*dt*) hẹp bất thường một ống thông hay một chỗ mỏ, như một mạch máu hay van tim. Xem hẹp lỗ động mạch chủ, hẹp van hai lá, hẹp lỗ động mạch phổi và hẹp môn vị.

stenostomia (stenostomy) *n.* the abnormal narrowing of an opening, such as the opening of the bile duct.

hở miệng (*dt*) hẹp bất thường một chỗ mỏ, như lỗ ống dẫn mật.

Stensen's duct the long secretory duct of the parotid salivary gland.

ống Stensen ống phân tiết dài của tuyến bướu bợt dưới mang tai.

stent/ stent/ *n.* a splint left inside the lumen of a duct at operation to aid healing of an anastomosis by draining the contents away. *J-stents or double J-stents* are those with a 'pig-tail' curve on one or both ends of the splint to prevent extrusion. Stents are increasingly used in the ureter to overcome obstruction by draining the renal pelvis into the bladder.

thanh dẫn (*dt*) một thanh nẹp đặt trong lòng một ống dẫn khi phẫu thuật để giúp lành một chỗ nối bằng cách dẫn các chất chứa di. **Thanh dẫn hình J** hay **hình J** đối là các thanh có "đuôi heo" cong ở một hay cả hai đầu để khỏi bị đẩy ra. **Thanh dẫn ngày càng** được dùng nhiều trong niệu quản chống nghẽn tắc bằng cách dẫn lưu bể thận vào bàng quang.

sterco- prefix denoting faeces.

tiếp đầu ngữ chỉ phân.

stercobilin *n.* brownish-red pigment formed during the metabolism of the bile pigments biliverdin and bilirubin, which are derived from haemoglobin. Stercobilin is subsequently excreted in the urine or faeces.

(*dt*) một sắc tố máu nâu nhạt tạo thành trong chuyển hóa các sắc tố mật biliverdin và bilirubin, có nguồn gốc từ haemoglobin. Stercobilin sau đó được tiết ra theo nước tiểu và phân.

stercolith *n.* a stone formed of dried compressed faeces.

sỏi phân (*dt*) sỏi tạo thành do phân bị ép khô.

stercoraceous *adj.* composed of or containing faeces.

(thuộc) phân (*tt*) gồm hay có chứa phân.

stereognosis *n.* the ability to recognize the three-dimensional shape of an object by touch alone. This is a function of the association areas of the parietal lobe of the brain. See also agnosia.

nhận thức lập thể (*dt*) khả năng nhận biết được hình dạng ba chiều của một vật bằng cách sờ. Đây là một chức năng của các vùng liên hợp* trong thùy đỉnh của não. Cũng xem mất nhận chức.

stereoisomers *n.* compounds having the same molecular formula but different three-dimensional arrangements of their atoms. The atomic structures of stereoisomers are mirror images of each other.

chất đồng phân lập thể (*dt*) các hợp chất có cùng công thức phân tử nhưng khác nhau về cách sắp xếp ba chiều các nguyên tử. Cấu trúc nguyên tử các chất đồng phân lập thể là hình ảnh trong gương của nhau.

stereoscopic vision / ,steriə'skɒpɪk

vị giác/ perception of the shape, depth, and distance of an object as a result of having *binocular vision. The brain receives two distinct images from the eyes, which it interprets as a single three-dimensional image.

thị giác lập thể nhận thức hình dạng, độ sâu và khoảng cách một vật do có thị giác hai mắt. Não nhận được hình ảnh riêng biệt từ các mắt, và thể hiện thành một hình ảnh ba chiều.

stereotaxy n. a relatively recent surgical procedure in which a deep-seated area in the brain is operated upon after its position has been established very accurately by three-dimensional measurements. The operation may be performed using an electrical current or by heat, cold, or mechanical techniques. See also leucotomy.

phẫu thuật lập thể(dt) một thủ pháp phẫu thuật mới được thực hiện tương đối gần đây để giải phẫu một vùng nằm sâu trong não sau khi đã xác định vị trí vùng này rất chính xác bằng phép đo ba chiều. Thảo tác này thể hiện bằng cách dùng dòng điện, hay bằng nhiệt, độ lạnh, hay bằng các kỹ thuật cơ học. Cũng xem mổ thùy não.

stereotypy/ 'stɪrətɔpi/ n. the constant repetition of a complex action, which is carried out in the same way each time. It is seen in *catatonia and infantile *autism; sometimes it is an isolated symptom in mental "subnormality". It is more common in patients who live in institutions where they are bored and unstimulated. It can prevent a patient from carrying on normal life, and sometimes causes physical injury to the patient. Drugs, such as "phenothiazines", and behaviour therapy are sometimes used in treating the condition.

chứng rập khuôn(dt) sự lặp lại liên tiếp một động tác phức tạp, lặp nào cũng theo cùng một cách. Chứng này thấy khi bị tăng trương lực* và trong bệnh tự kỷ* tuổi thơ, đôi khi là một triệu chứng riêng biệt của "điếc binh thường" tâm trí. Chứng này thường thấy hơn ở những bệnh nhân sống trong các viện vì bị buồn chán và không có kích thích. Điều này có thể dẫn trở bệnh nhân thực hiện được một cuộc sống bình thường và đôi khi cũng gây tổn thương cho cơ thể người bệnh. Các

thuốc như phenothiazines*, và liệu pháp cư xử đôi khi được dùng để chữa tình trạng này.

sterile/ 'sterɪl/ adj. 1. (of a living organism) barren; unable to reproduce its kind (see sterility). 2. (of inanimate objects) completely free from bacteria, fungi, viruses, or other microorganisms that could cause infection.

1. **vô sinh**. 2. **vô trùng(dt)** 1. (với các sinh vật sống) không sản sinh, không thể sinh ra được loài của mình. 2. (với các vật dụng) hoàn toàn không có vi trùng, vi nấm, vi rút, hay các vi sinh vật khác có thể gây bệnh.

sterility/ 'ste'riliti/ n. inability to have children, due either to *infertility or (in someone who has been fertile) to a surgical operation (see sterilization). Sterility may be an incidental result of an operation done for other reasons, such as removal of the womb (*hysterectomy) for cancer.

(suz) **vô sinh(dt)** mất khả năng có con do không có khả năng sinh sản*, hay (ở người đã từng sinh sản) do thao tác phẫu thuật (xem triệt sản). Vô sinh cũng có thể là hậu quả phụ của một thao tác thực hiện vì các lý do khác, như cắt bỏ tử cung* vì ung thư.

sterilization/ .sterɪlai'zeʃn/ n. 1. a surgical operation or any other process that induces *sterility in men or women; for example, by cutting the vasa deferentia in men (see vasectomy) and the Fallopian tubes in women (see salpingectomy) or by castration. 2. any means of rendering objects, wounds, etc, free of bacteria that would otherwise cause disease. Surgical instruments and dressings can be sterilized by being subjected to steam in an *autoclave. *Disinfectants and *antiseptics are chemicals used to destroy bacteria.

1. **triệt sản**. 2. **tiệt trùng**. 1. dt, theo tác phẫu thuật hay một tiến trình khác gây ra vô sinh cho đàn ông hay phụ nữ, thí dụ bằng cách cắt ống dẫn tinh ở đàn ông (xem cắt ống dẫn tinh) và các vòi Fallopain ở phụ nữ (xem cắt bỏ noãn quản) hay bằng cách thiến. 2. bất kỳ cách nào làm các vật dụng, vết thương, vv. Không còn vi trùng, nếu không để gây bệnh. Các dụng cụ phẫu thuật và băng bó có thể được tiệt trùng bằng hơi nước trong lò hấp*. Các chất tẩy trùng* và sát trùng* là các hóa chất dùng tiêu diệt vi trùng.

stern- (*sterno-*) / *stān/ prefix denoting the sternum. Example: sternocostal (relating to the sternum and ribs).*

Hép dầu ngữ chỉ xương ức. Thi dụ: sternocostal (liên quan đến xương ức và các xương sườn).

sternebra n. (*pl. sternebrae*) one of the four parts that fuse during development of form the body of the sternum.

đốt ức(dt) một trong bốn phần sẽ định lại trong khi phát triển để tạo thành thân xương ức.

sternocleidomastoid muscle *see sternomastoid muscle*

cơ ức-dòn-chữm *xem cơ ức chữm.*

sternohyoid n. a muscle in the neck, arising from the sternum and inserted into the hyoid bone. It depresses the hyoid bone.

cơ ức-móng(dt) một cơ trong cổ phát sinh từ xương ức và luồn vào xương móng. Cơ này hở xương móng xuống.

sternomastoid muscle (sternocleidomastoid muscle) a long muscle in the neck, extending from the mastoid process to the sternum and clavicle. It serves to rotate the neck and flex the head.

cơ ức-chữm (cơ ức-dòn-chữm)một cơ dài trong cổ, chạy từ móm chữm tới xương ức và xương đòn. Cơ này quay cổ và gấp đầu.

sternomastoid tumour a small painless nonmalignant swelling in the lower half of the sternomastoid muscle, appearing a few days after birth. It occurs when the neck of the fetus is in an abnormal position in the womb, which interferes with the blood supply to the affected muscle, and it is most common after breech births. The tumour may cause a slight tilt of the head towards the tumour and turning of the face to the other side. This can be corrected by physiotherapy aimed at increasing all movements of the body, but without stretching the neck.

u ức-chữm một chỗ sưng nhỏ không ác tính và không đau ở nửa dưới cơ ức chữm; xuất hiện vài ngày sau khi sinh. U này xảy ra khi cổ thai nhi ở vị trí bất thường trong tử cung, gây trở ngại cho việc cung cấp máu đến cơ liên quan, và thường thấy nhất sau khi sinh

ở ngót mông. Khối u này có thể làm đầu hơi nghiêng về phía nó và làm mặt quay về hướng kia. Điều này có thể điều chỉnh bằng liệu pháp sinh lý có mục đích tăng toàn bộ các cử động cơ thể, nhưng không được kéo giãn cổ.

sternotomy n. surgical division of the breastbone (sternum), performed to allow access to the heart and its major vessels.

cắt xương ức(dt) phẫu thuật tách xương ức để tối được tim và các huyết quản chính của tim.

sternum /'sternəm/ n. (*pl. sterna*) the breastbone: a flat bone, 15-20 cm long, extending from the base of the neck to just below the diaphragm and forming the front part of the skeleton of the thorax. The sternum articulates with the collar bones (*see clavicle*) and the costal cartilages of the first seven pairs of ribs. It consists of three sections: the middle and longest section - the body or *gladiolus* - is attached to the manubrium at the top and the *xiphoid* (or ensiform) process at the bottom. The manubrium slopes back from the body so that the junction between the two parts forms an angle (*angle of Louis or sternal angle*). -*sternal adj.*

xương ức(dt) còn gọi là xương ngực, là một xương dẹp, dài 15-20 cm, chạy từ dây cổ đến ngay dưới mỏ hoành và tạo thành phần trước bộ xương vùng ngực. Xương ức khớp với xương đòn (xem xương đòn) và các sụn sườn của bảy đốt xương sườn đầu tiên. Xương ức gồm ba đoạn: đoạn giữa dài nhất là thân ức nối với chuỗi ức ở trên và móm ức* (hay mõm ức) ở dưới. Chuỗi ức dốc về sau so với thân ức nên nối tiếp giáp giữa hai phần tạo thành một góc gọi là góc Louis hay góc ức. -*sternal (tl)**

sternutator n. an agent that produces sneezing.

chất gây hắt hơi(dt) một tác nhân sinh ra hắt hơi.

steroid /'stirɔɪd/ n. one of a group of compounds having a common structure based on the *steroid nucleus*, which consists of three six-membered carbon rings and one five-membered carbon ring. They naturally occur-

ring steroids include the male and female sex hormones ("androgens and "oestrogens), the hormones of the adrenal cortex (see corticosteroid), "progesterone, "bile salts, and "sterols. Synthetic steroids have been produced for therapeutic purposes.

(dt) một trong nhóm các hợp chất cùng có cấu trúc nhân steroid, gồm ba vòng carbon lục giác và một vòng carbon ngũ giác. Các steroid có tự nhiên gồm các hormone sinh dục nam và nữ (các androgen" và oestrogen), các hormone vỏ thượng thận (xem corticosteroid), progesterone", các muối mặn", và các sterol. Cũng đã sản xuất được steroid tổng hợp dùng cho các mục đích trị liệu.

sterol *n.* one of a group of "steroid alcohols. The most important sterols are "cholesterol and "ergosterol.

(dt) một trong nhóm các cồn steroid". Các sterol quan trọng nhất là cholesterol" và ergosterol.

stertor/ 'stɔ:tər/ *n.* a snoring type of noisy breathing heard in deeply unconscious patients.

ngáy sổng(dt) một kiểu ngáy to ở các bệnh nhân bất tỉnh.

steth- (stetho-) prefix denoting the chest, tiếp đầu ngực chỉ ngực.

stethograph *n.* an instrument for recording chest movements during breathing. - stethograph *n.*

máy ghi ngực thở(dt) một dụng cụ dùng ghi chuyển động ngực trong khi thở.

stethometer *n.* an instrument for measuring the expansion of the chest during breathing.

máy đo ngực(dt) một dụng cụ dùng đo ngực nở ra trong khi hô hấp.

stethoscope/ 'steθɔsko:p/ *n.* an instrument used for listening to sounds within the body, such as those in the heart and lungs (see auscultation). A simple stethoscope usually consists of a diaphragm or an open bell-shaped structure (which is applied to the body) connected by rubber or plastic tubes to shaped earpieces for the examiner. More complicated devices may contain electronic amplification systems to aid diagnosis.

ống nghe(dt) một dụng cụ dùng nghe các

âm thanh trong cơ thể, như các âm tim và phổi (xem tim phổi). ống nghe đơn giản thường gồm một màng hay một cấu trúc hình chuông mở (để áp vào cơ thể) nối với các ống plastic hay cao su đến phần nghe dành cho người khám nghiệm. Các thiết bị phức tạp khác có thể có hệ thống khuếch đại điện tử để giúp chẩn đoán.

sthenia *n.* a state of normal or greater than normal strength. Compare asthenia. - sthenic *adj.*

cường lực(dt) một trạng thái bình thường hay tăng sức mạnh nhiều hơn bình thường. So sánh với suy nhược. -sthenic (t)

stibophen *n.* a sodium-containing salt of antimony used to treat "schistosomiasis. It is administered by injection; side-effects may include digestive upsets, slow heart rate, and anaemia.

một loại muối antimony có chứa sodium dùng chữa bệnh schistosoma. Thuốc dùng chích; tác động phụ có thể gồm rối loạn tiêu hóa, nhịp tim chậm, và thiếu máu.

stigma/ 'stɪgma:/ *n.* (pl. stigmata) 1. a mark that characterizes a particular disease, such as the café-au-lait spots characteristic of neurofibromatosis. 2. any spot or lesion on the skin.

vết đốm(dt) 1. một dấu hiệu đặc trưng của một bệnh đặc biệt, như các chấm cà phê sữa đặc trưng của bệnh u xơ thần kinh. 2. bất kỳ chấm hay tổn thương nào trên da.

stilboestrol *n.* synthetic female sex hormone (see oestrogen) used to relieve menstrual disorders and symptoms of the menopause, to treat prostate and breast cancer, and to suppress lactation. It is administered by mouth or injection; side-effects are those of other synthetic oestrogens.

(dt) một loại hormone sinh dục nữ tổng hợp (xem oestrogen) dùng giảm các rối loạn kinh nguyệt và các triệu chứng của thời kỳ mãn kinh, để chữa ung thư tuyến tiền liệt và ung thư vú, và để ngưng tiết sữa. Thuốc dùng uống hay chích, tác động phụ như của các oestrogen tổng hợp khác.

stilet (stylet, stylus) *n.* 1. a slender probe. 2. a wire placed in the lumen of a catheter to give it rigidity while the instrument

is passed along a body canal (such as the urethra).

1. kim trâm. 2. que thông(dt) 1. một cây đũa mảnh. 2. một dây sết đặt trong lồng ống thông để giữ cho ống này được cung khi luồn theo một ống cơ thể (như niệu quản).

stillbirth *n.* birth a fetus that shows no evidence of life (heart beat, respiration, or independent movement) at any time later than 28 weeks after conception. The number of such births expressed per 1000 births (live and still) is known as the *stillbirth rate*. Viability is deemed to start at the 28th week of pregnancy and a fetus born dead before this time is known as an *abortion* or *miscarriage*. There is no reason why a child born alive before the 28th week should not survive if properly nurtured, though the small size will greatly increase the risk of neonatal death (see infant mortality rate).

sanh thai chết(dt) sanh ra một thai nhi không có biểu lộ gì về sự sống (tim đập, hô hấp hay cử động độc lập) ở bất cứ thời điểm nào sau khi mang thai 28 tuần. Số lần sanh thai chết trên 1000 lần sanh (sống và chết) được gọi là lý lẽ sanh thai chết. Người ta cho rằng sự sống bắt đầu khi mang thai tới tuần 28, và các thai nhi đã chết khi sanh ra trước thời gian này được gọi là *xảo thai** hay *sảy thai*. Những trẻ sinh trước 28 tuần mà còn sống vẫn có thể sống sót được nếu được nuôi dưỡng đúng cách, dù kích thước nhỏ sẽ làm tăng rõ rệt rủi ro sơ sinh (xem tỷ lệ tử vong ấu nhí).

Still's disease chronic arthritis developing in children before the age of 16. There are several different forms of arthritis affecting children, and some authorities confine the diagnosis of Still's disease to the following: a disease of childhood marked by arthritis (often involving several joints) with a swinging fever and a transitory red rash. There is often severe illness affecting the entire body and the condition may be complicated by enlargement of the spleen and lymph nodes and inflammation of the pericardium and iris.

bệnh Still viêm khớp mãn tính phát triển ở trẻ em nhỏ hơn 16 tuổi. Có nhiều dạng viêm khớp khác nhau ảnh hưởng đến trẻ em, và các nhà chuyên môn giới hạn chẩn đoán

bệnh Still vào các điểm sau: bệnh của trẻ em có dấu hiệu viêm khớp (thường liên quan đến nhiều khớp), có sốt dao động và phát ban đỏ tạm thời. Thường có bệnh nặng ảnh hưởng đến toàn cơ thể và tình trạng này có thể có biến chứng lách và các hạch bạch huyết lớn ra, và viêm ngoài tâm mạc và móng mỉm.

stimulant/ 'stimjulont/ *n.* an agent that promotes the activity of a body system or function. *Amphetamine and *caffeine are stimulants of the central nervous system.

chất kích động(dt) một tác nhân gây hoạt động của một hệ thống hay chức năng cơ thể. Amphetamine và caffeine là các chất kích động thần kinh trung ương.

stimulus/ 'stumjuls/ *n.* (pl. **stimuli**) any agent that provokes a response, or particular form of activity, in a cell, tissue, or other structure, which is said to be sensitive to that stimulus.

chất kích thích(dt) bất kỳ tác nhân nào gây ra một đáp ứng hay một dạng hoạt động đặc biệt trong một tế bào, mô hay các cấu trúc khác, được gọi là nhạy cảm với chất kích thích này.

stippling/ 'stipling/ *n.* a spotted or speckled appearance, such as is seen in the retina in certain eye diseases or in abnormal red blood cells stained with basic dyes.

chấm lốm đốm(dt) có nhiều chấm hay lốm đốm như trong võng mạc ở mắt bị một số bệnh hay trong hồng cầu bất thường nhuộm với các thuốc nhuộm kiềm.

stirrup/ stiʃ/ *n.* (in anatomy) see stapes.

bàn đập(dt) (trong giải phẫu học) xem xuong bàn đập.

stitch *n.* a sharp localized pain, commonly in the abdomen, associated with strenuous physical activity (such as running), especially shortly after eating. It is a form of cramp. 2. see suture.

1. đau xót. 2. khâu/ fi) 1. đau dữ dội tại chỗ, thường thấy ở bu: 1. kết hợp với hoạt động cơ thể quá sức (như chạy), đặc biệt không lâu sau khi ăn. Đây là một dạng chuột rút. 2. xem khâu.

stock culture/ stuk 'kaltʃuər/ see culture.
nuôi cây dự trữ xem nuôi cây

Stokes-Adams syndrome (Adams-Stokes syndrome) attacks of temporary loss of consciousness that occur when blood flow ceases due to ventricular fibrillation or "asystole". This syndrome may complicate "heart block". It is treated by means of a battery-operated "pacemaker".

hội chứng Stokes Adams (hội chứng Adams Stokes) các cơn bất tỉnh tạm thời xảy ra khi máu ngừng chảy do rung "tâm thất hay suy tim". Hội chứng này có thể có biến chứng блок tim", chữa bằng máy kích động tim" chạy pin

stoma *n.* (*pl. stomata*) 1. (*in anatomy*) the mouth or any mouthlike part. 2. (*in surgery*) the artificial opening of a tube (*e. g.* the colon or ileum) that has been brought to the abdominal surface (*see colostomy, ileostomy*). are nurses specially trained in the care of these artificial openings and the appliances used with them. -*stomal adj.*

miệng (dt) 1. miệng hay bất kỳ bộ phận nào giống như miệng. 2. (*trong phẫu thuật*) lỗ mở nhân tạo của một ống (*như đại tràng hay hôi tràng*) mang tới bề mặt bụng (*xem mở thông đại tràng, mở thông hôi tràng*). Các nhà trị liệu miệng mở là các điều dưỡng có huấn luyện đặc biệt để chăm sóc các lỗ mở nhân tạo và các thiết bị kèm theo. -*stomal (tt)*

stomach /'stɔmək/ *n.* a distensible saclike organ that forms part of the alimentary canal between the oesophagus (gullet) and the duodenum (*see illustration*). It communicates with the former by means of the *cardiac orifice* and with the latter by the *pyloric sphincter*. The stomach lies just below the diaphragm, to the right of the spleen and partly under the liver. Its function is to continue the process of digestion that begins in the mouth. *Gastric juice, secreted by gastric glands in the mucose, contains hydrochloric acid and the enzyme *pepsin, which contribute to chemical digestion. This - together with the churning action of the muscular layers of the stomach - reduces the food to a semiliquid partly digested mass that passes on to the duodenum.

dạ dày (dt) một cơ quan hình túi có gián được tạo thành phần ống tiêu hóa giữa thực quản

và tá tràng. Dạ dày thông với thực quản ở tâm vị, và với tá tràng bằng cơ thắt môn vị. Dạ dày nằm ngang với mỏ hoành, ở bên phải lách và một phần ở dưới gan. Dạ dày có chức năng tiếp tục tiến trình tiêu hóa bắt đầu ở miệng. Dịch vị* do các tuyến vị trong niêm mạc dạ dày tiết ra, có chứa hydrochloric acid và enzyme pepsin để góp phần vào việc tiêu hóa học. Điều này - cùng với tác động khuấy của các lớp niêm mạc dạ dày - sẽ chuyển thực phẩm thành một khối nửa lỏng để tiêu hóa một phần để đưa vào tá tràng.

stomachic/ stəʊ'mækɪk/ *n.* an agent that stimulates the secretory activity of the stomach, used as a tonic to improve the appetite.

chất kích thích dạ dày(dt) một tác nhân kích thích hoạt động phân tiết dạ dày, dùng làm thuốc bổ để tăng thêm ăn.

stomat- (*stomato-*) prefix denoting the mouth.

tiếp đầu ngữ chỉ miệng

stomatitis/ 'steɪmətɪtɪs/ *n.* inflammation of the mucous lining of the mouth.

viêm miệng (dt) viêm ở niêm mạc miệng.

stomatolo-gy *n.* the branch of medicine concerned with diseases of the mouth.

khoa miệng (dt) ngành y học liên quan đến các bệnh ở miệng.

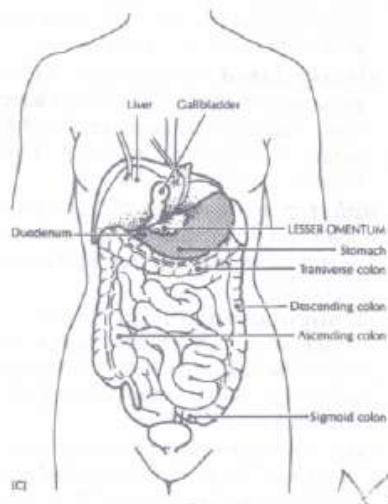
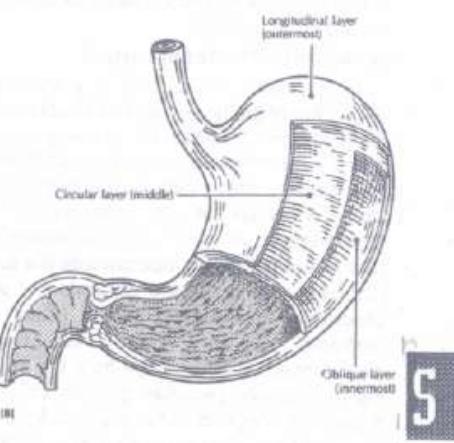
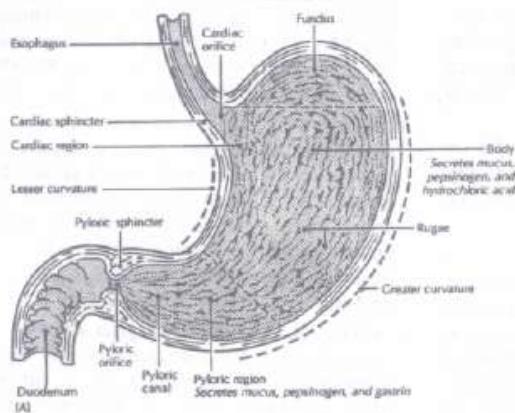
stomodeum *n.* the site of the embryo-nic mouth, marked by a depression lined with ectoderm from which the teeth develop. The membrane separating it from the foregut breaks down by the end of the first month of pregnancy. Compare proctodeum.

nguyên khâu (dt) vị trí của miệng phôi, đánh dấu bằng một chỗ lõm có một lớp ngoại bì, lớp này sau sẽ phát triển thành răng. Mảng ngăn cách nguyên khâu với tiền tràng vỡ ra vào cuối tháng thứ nhất trong thai kỳ. So sánh với nguyên hậu môn.

-stomy (-ostomy) suffix denoting a surgical opening into an organ or part. Example: *colostomy* (*into the colon*).

*tiếp đầu ngữ chỉ một lỗ mở phẫu thuật vào trong một cơ quan hay bộ phận. Ví dụ: colostomy (*mở thông đại tràng*).*

stone/ stoun/ *n.* see calculus.

sát (dt) xem phần dịch chữ calculus.

stool/ stu:l/ n. faeces discharged from the anus.

phân (dt) phân ra khỏi hậu môn.

stop needle/ stop 'ni:dl/ a surgical needle with a shank that has a protruding collar to stop it when the needle has been pushed a prescribed distance into the tissue. A stop needle has the eye at the tip.

kim ngừng kim phẫu thuật có tay cầm có một vòng nhô ra để ngừng lại sau khi đã đẩy vào mô được một khoảng cách đã định. Kim ngừng có mắt ở đầu.

strabismus (heterotropia)

/ strə'bɪzmas/ n. squint: any abnormal alignment of the two eyes. The strabismus is most commonly horizontal -convergent strabismus (*esotropia*) or divergent strabismus (*exotropia*) - but it may be vertical (*hypertropia*, in which the eye looks upwards, or *hypotropia*, in which it looks downwards). In rare cases both eyes look towards the same point but one is twisted clockwise or anti-clockwise in relation to the other (*cycloptropia*). Double vision is always experienced, but the image from the deviating eye usually becomes ignored. In cycloptropia the image is not separated from the normal one but tilted across it. Most strabismus is *concomitant*, i. e. the abnormal alignment of the two eyes remains fairly constant, in whatever direction the person is looking. This is usual with childhood squints. Strabismus acquired by injury or disease is usually *incomitant*, i. e. the degree of misalignment varies in different direction of gaze. See also cover test, heterophoria.

mắt lẹ (dt) mắt lác: bất kỳ sự sáp hàng không bình thường nào của hai mắt. Thường thấy nhất là lè ngang - lè trong hay lè ngoài - nhưng cũng có thể có lè dọc (lè trên có các mắt nhìn lên trên, hay lè dưới có các mắt nhìn xuống dưới). Trong một số ca hiếm gặp, cả hai mắt cùng nhìn về một điểm, nhưng một mắt xoay chiều kim đồng hồ hoặc ngược chiều so với mắt kia (lè nhìn lóa). Bệnh nhân thường có chứng song thị, nhưng hình ảnh từ mắt bị lệch thường bị bỏ đi. Trong lè nhìn lóa, hình ảnh không tách ra khỏi hình bình thường

nhưng nghiêng qua hình bình thường. Hầu hết các trường hợp mắt lè đều là đi đôi, tức sự sáp hàng không bình thường vẫn giữ nguyên khi người bệnh nhìn về bất kỳ hướng nào. Điều này thường thấy ở các trường hợp mắt lè trẻ thơ. Mắt lè mắc phải do tổn thương hay bệnh thường không đi đôi, tức độ thẳng hàng thay đổi theo các hướng nhìn khác nhau. Cũng xem thử nghiêm che, lè tiểm tảng.

strain/ strain/ 1. n. excessive stretching or working of a muscle, resulting in pain and swelling of the muscle. Compare sprain. 2. a group of organisms, such as bacteria, obtained from a particular source or having special properties distinguishing them from other members of the same species. 3. vb. to damage a muscle by overstretching.

1. căng. 2. nöt. 3. làm quá sức. 1. (dt) cơ bị căng hay làm việc quá sức, gây đau và sưng cơ. So sánh với bong gân. 2. (dt) một nhóm sinh vật như vi trùng, lấy từ một nguồn đặc biệt hay có những tính chất đặc biệt phân biệt chúng với các thành viên khác cùng loại. 3. làm tổn hại cơ do căng quá mức.

strangulated/ 'stræŋgjuleɪt/ adj. describing a part of the body whose blood supply has been interrupted by compression of a blood vessel, as may occur in a loop of intestine trapped in a *hernia.

nghẹt (tl) mổ tă một bộ phận cơ thể bị gián đoạn cung cấp máu do các mạch máu bị nghẹt như trường hợp quai ruột bị kẹt trong một thoát vị.

strangulation/ ,stræŋgju'læʃn/ n. the closure of a passage, such as the main airway to the lungs (resulting in the cessation of breathing), a blood vessel, or the gastrointestinal tract.

(suy) bóp nghẹt (dt) tình trạng một đường thông bị đóng lại, như ở đường thở chính dẫn tới phổi (gây ngưng hô hấp), ở một mạch máu, hay ở đường dạ dày ruột.

strangury n. severe pain the urethra referred from the base of the bladder and associated with an intense desire to pass urine. It occurs when the base of the bladder is irritated by a stone or an indwelling catheter. It is also noted in patients with an invasive cancer of the base of the bladder or severe

*cystitis or *prostatitis, when the strong desire to urinate is accompanied by the painful passage of a few drops of urine.

chứng dài són đau (dt) đau dữ dội trong niệu quản liên quan đến đáy bàng quang kết hợp với thúc đẩy mạnh mẽ muốn đi tiểu. Điều này xảy ra khi đáy bàng quang bị kích thích do sỏi hay một ống thông đặt tại chỗ. Chứng này cũng gặp ở người bị ung thư lan tràn ở đáy bàng quang hay bị viêm bàng quang hoặc viêm tuyến tiền liệt, khi đó ước muốn bài niệu đi kèm với són ra vài giọt nước tiểu.

stratum /'strə:təm/ n. a layer of tissue or cells, such as any of the layers of the *epidermis of the skin (the *stratum corneum* is the outermost layer).

tảng (dt) một lớp mỏ hay tế bào, như bất kỳ lớp nào của biểu bì (tảng sừng là lớp ngoài cùng).

streak /'stri:k/ n. (in anatomy) a line, furrow, or narrow band. See also primitive streak.

dái (dt) (trong giải phẫu học) một đường, ranh, hay băng hẹp. Cũng xem dài nguyên phát.

Streptobacillus n. a genus of Gram-negative aerobic nonmotile rodlike bacteria that tend to form filaments. The single species, *S. moniliformis*, is a normal inhabitant of the respiratory tract of rats but causes *rat-bite fever in man.

(dt) một giống vi trùng hình que, không di động, hiếu khí, gram âm, có khuynh hướng tạo sợi. Loại duy nhất *S. moniliformis* sống bình thường trong đường hô hấp các loài chuột, nhưng sẽ gây sót chuột cắn ở người.

Streptococcus /'streptə:kus/ n. a genus of Grampositive nonmotile spherical bacteria occurring in chains. Most species are saprophytes; some are pathogenic. Many pathogenic species are haemolytic, i. e. they have the ability to destroy red blood cells in blood agar. This provides a useful basis for classifying the many different strains. Strains of *S. pyogenes* (the β -haemolytic streptococci) are associated with many infections, including *scarlet fever, and produce many *exotoxins. Strains of *S. viridans* (the α -haemolytic streptococci) are associated with

bacterial *endocarditis. The species *S. pneumoniae* (formerly *Diplococcus pneumoniae*) - the pneumococcus - is associated with pneumonia. It occurs in pairs, surrounded by a capsule (see quellung reaction). See also Lancefield classification, streptokinase.

(dt) một giống vi trùng hình cầu không di động, Gram dương, thường thấy thành chuỗi. Hầu hết các loại đều là hoại sinh. Nhiều loại gây bệnh có tính tan huyết, tức có khả năng tiêu diệt hồng cầu trong môi trường thạch máu. Điều này là một cơ sở có ích trong việc phân loại nhiều nòi khác nhau. Các nòi *S. pyogenes* (chuỗi cầu trùng tan huyết beta) liên quan đến nhiều bệnh nhiễm, gồm cả sốt tinh hồng, và sinh ra nhiều ngoại độc tố. Các nòi *S. viridans* (chuỗi cầu trùng tan huyết alpha) liên quan đến viêm nội tim mạc nhiễm trùng. Loại *S. pneumoniae* (trước đây gọi là *Diplococcus pneumoniae*) tức phế cầu liên quan đến viêm phổi. Loại này xếp thành từng đôi và có nang bao bọc (xem phản ứng quellung). Cũng xem phân loại Lancefield, streptokinase.

streptodornase n. an enzyme produced by some haemolytic bacteria of the genus *Streptococcus* that is capable of liquefying pus. See also streptokinase.

(dt) một enzyme do một số vi trùng tan huyết thuộc giống *Streptococcus* sinh ra, có khả năng làm lỏng mủ. Cũng xem streptokinase.

streptokinase n. an enzyme produced by some haemolytic bacteria of the genus *Streptococcus* that is capable of liquefying blood clots. It is injected to treat blockage of blood vessels; including infarction and pulmonary embolism. It is also used in combination with streptodornase, applied topically or taken by mouth or injection, to liquefy pus and relieve inflammation. Side-effects may include digestive upsets, fever, and haemorrhage.

(dt) một enzyme do một số vi trùng tan huyết thuộc giống *streptococcus* sinh ra, có khả năng làm tan các cục máu, kể cả nhồi máu và nghẽn mạch phổi. Cũng dùng kết hợp với streptodornase, thoa tại chỗ, uống hay chích để làm lỏng mủ và giảm viêm. Tác động phụ có thể gồm rối loạn tiêu hóa, sốt, và xuất huyết.

streptolysin n. an "exotoxin that is produced by *Streptococcus pyogenes* and destroys red blood cells.

(dt) một ngoại độc tố do *Streptococcus pyogenes* tiết ra, tiêu diệt được hồng cầu.

Streptomyces n. a genus of aerobic mouldlike bacteria. Most species live in the soil, but some are parasites of animals, man, and plants; in man they cause "Madura foot. They are important medically as a source of such antibiotics as "streptomycin", "actinomycin", "chloramphenicol", and "neomycin".

(dt) một giống vi trùng hiểu khỉ giống như men. Hầu hết các loại sống trong đất, một số là ký sinh của súc vật, người, thực vật. Ở người, *streptomyces* gây bệnh chân Madura". Vì trùng này quan trọng trong y học vì là nguồn của các kháng sinh như streptomycin", "actinomycin", "chloramphenicol", và "neomycin".

streptomycin/ streptō'maisin/ n. an "antibiotic, derived from the bacterium *Streptomyces griseus*, that is effective against a wide range of bacterial infections; it is administered by mouth or intramuscular injection. Streptomycin is an important drug in tuberculosis therapy but is usually given in conjunction with other drugs (e. g. "isoniazid) because bacteria soon become resistant to it. Side-effects causing ear and kidney damage may develop in some patients.

(dt), một kháng sinh* có nguồn gốc từ vi trùng *Streptomyces griseus*, có hiệu lực chống lại nhiều bệnh nhiễm trùng. Thuốc dùng uống hay chích thịt. Streptomycin là một thuốc quan trọng để trị bệnh lao, nhưng thường dùng kết hợp với các thuốc khác (như isoniazid") vì vi trùng sẽ mau chóng trở nên đề kháng. Một số bệnh nhân có thể bị tác động phụ gây tổn hại cho tai và thận.

stress/ stres/ n. any factor that threatens the health of the body or has an adverse effect on its functioning, such as injury, disease, or worry. The existence of one form of stress tends to diminish resistance to other forms. Constant stress brings about changes in the balance of hormones in the body.

(dt) bất kỳ nhân tố nào đe dọa đến sức khỏe cơ thể hay có tác động có hại cho các chức năng cơ thể, như tổn thương, bệnh hay lo âu.

Một dạng stress đã có có khuynh hướng giảm để kháng với dạng khác. Bị stress liên tục sẽ gây thay đổi về cân bằng hormone trong cơ thể.

stretch receptor/ strētch'resپرٹ/ a cell or group of cells found between muscle fibres that responds to stretching of the muscle by transmitting impulses to the central nervous system through sensory nerves. Stretch receptors are part of the "proprioceptor system necessary for the performance of coordinated muscular activity.

thú thể duỗi một tế bào hay một nhóm tế bào thấy giữa các sợi cơ, đáp ứng sự duỗi cơ bằng cách truyền những xung lực tới hệ thần kinh trung ương qua các sợi thần kinh cảm giác. Các thụ thể duỗi là một phần của hệ thụ thể bản thể* cần cho việc thực hiện và điều hòa hoạt động cơ.

stretch reflex (myotatic reflex)

/ strēt'жrifɛks/ the reflex contraction of a muscle in response to its being stretched.

phản xạ duỗi phản xạ co cơ đáp ứng với sự duỗi ra.

stria/ 'strīə/ n. (pl. *striae*) (in anatomy) a streak, line, or thin band. The *striae gravidarum* are the lines that appear on the skin of the abdomen of pregnant women, due to stretching and rupture of the elastic fibres. Pinkish during pregnancy, they become white after delivery. The *stria terminalis* is a white band that separates the thalamus from the ventricular surface of the caudate nucleus in the brain.

vân dt, một dài, một đường hay một băng mảnh. Vân thai nghén là các đường thấy trên da bụng phụ nữ khi mang thai do các sợi đàn hồi bị căng và đứt. Trong khi mang thai các vân này có màu hồng nhạt, nhưng sẽ chuyển thành màu trắng sau khi sanh. Vân tận cùng là một dài trắng phân chia đôi não với mặt não thất của nhau cuối trong não.

striated muscle/ 'straɪə'teɪd 'mʌsl/ a tissue comprising the bulk of the body's musculature. It is also known as *skeletal muscle*, because it is attached to the skeleton and is responsible for the movement of bones, and *voluntary muscle*, because it is under voluntary control. Striated muscle is composed of

parallel bundles of multinucleate fibres (each containing many myofibrils), which reveal crossbanding when viewed under the microscope. This effect is due to the alternation of actin and myosin protein filaments within each myofibril (see illustration). When muscle contraction takes place, the two sets of filaments slide past each other, so reducing the length of each unit (*sarcomere*) of the myofibril. The sliding is caused by a series of cyclic reactions resulting in a change in orientation of projections on the myosin filaments; each projection is first attached to an actin filament but contracts and releases it to become reattached at a different site.

cơ vân mô tạo thành khối lượng của hệ cơ trong cơ thể. Còn gọi là *cơ xương* vì bám vào bộ xương và chịu trách nhiệm về chuyển động các xương. Cũng gọi là *cơ chủ động* vì do ý thức kiểm soát. Cơ vân gồm nhiều bó sợi da nhán song song (mỗi bó có nhiều sợi cơ), thấy như những dải ngang khi nhìn dưới kính hiển vi. Điều này do các sợi protein actin và myosin luân phiên nhau trong mỗi sợi cơ (xem hình). Khi cơ co lại, hai bộ sợi lướt lên nhau, làm giảm chiều dài của mỗi đơn vị trong sợi cơ (đốt cơ). Sự lướt này do một loại các phản ứng tuần hoàn làm đổi hướng các phần nhỏ ra trên những sợi myosin. Mỗi phần nhỏ ra lúc đầu bám vào một sợi actin, nhưng co lại và nhả ra để bám lại vào một vị trí khác.

stricture/ 'striktʃə/ *n.* a narrowing of any tubular structure in the body, such as the oesophagus (gullet), bowel, urete, or urethra. A stricture may result from inflammation, muscular spasm, growth of a tumour within the affected part, or from pressure on it by neighbouring organs. For example, a *urethral stricture* is a fibrous narrowing of the urethra, usually resulting from injury or inflammation. The patient has increasing difficulty in passing urine and may develop 'retention'. The site and length of the stricture is assessed by 'urethrography and urethroscopy, and treatment is by periodic dilatation of the urethra using 'sounds', 'urethrotomy', or 'urethoplasty'.

cơ hẹp(dt) sự thu hẹp của bất kỳ cấu trúc hình ống nào trong cơ thể, như thực quản,

ruột, niệu quản, hay niệu đạo. Cơ hẹp có thể do viêm, co cứng cơ, có khối u mọc trong bộ phận bị ảnh hưởng, hay bị một cơ quan lấn cản đè ép. Thí dụ cơ hẹp niệu quản là xơ hẹp niệu quản, thường do tổn thương hay viêm. Bệnh nhân bị khó bài niệu tăng dần và có thể bị bí tiểu". Vị trí và chiều dài cơ hẹp được đánh giá bằng phép chụp niệu quản* và sond niệu quản, và chữa trị bằng cách nong định kỵ niệu quản, bằng cách dùng ống đờ", rạch niệu quản*, hay tạo hình niệu quản.

stridor *n.* the noise heard on breathing in when the trachea or larynx is obstructed. It tends to be louder and harsher than *wheeze, thở rít(dt) âm nghe được lúc hít vào khi khí quản hay thanh quản bị tắc. Tiếng thở rít nghe lớn hơn và khàn hơn khò khè".

strobila *n.* (pl. atrobiliae) the entire chain of segments that make up the body and of an adult "tapeworm".

thân sán(dt) toàn bộ chuỗi các đốt tạo thành cơ thể một sán dây* trưởng thành.

stroke (apoplexy)/ strɔk/ *n.* a sudden attack of weakness affecting one side of the body. It is the consequence of an interruption to the flow of blood to the brain. The primary disease is in the heart or blood vessels and the effect on the brain is secondary. The flow of blood may be prevented by clotting (*thrombosis*), a detached clot that lodges in an artery (*embolus*), or rupture of an artery wall (*haemorrhage*). A stroke can vary in severity from a passing weakness or tingling in a limb to a profound paralysis, coma, and death. See also cerebral haemorrhage.

đột quỵ (tràn máu não)(dt) một cơn yếu ớt bất lực chợt ảnh hưởng đến một bên cơ thể. Đây là hậu quả của sự ngưng dòng máu chảy tới não. Bệnh nguyên thủy là ở tim hay các huyết quản, tác động trên não là thứ phát. Dòng máu cơ thể bị ngăn lại do đông máu (chứng huyết khối), do một cục đông tách ra và đóng lại trong một động mạch (vết nghẽn mạch), hay do vỡ thành động mạch (xuất huyết). Đột quỵ cơ thể thay đổi mức nghiêm trọng, từ một cơn yếu ớt thoáng qua hay có cảm giác kiến bö trong chi, cho tới liệt sâu, hôn mê, và tử vong. Cũng xem xuất huyết não.

stroma *n.* 1. the supportive tissue of an organ, as opposed to the functional tissue (*parenchyma*). 2. the spongy framework of protein strands within a red blood cell in which the blood pigment haemoglobin is packed.

mô đậm *(dt)* 1. mô nâng đỡ của một cơ quan, ngược lại với mô chức năng (như mô). 2. mô khung xốp gồm các sợi protein hồng cầu trong đó có sắc tố máu haemoglobin.

Strongyloides *n.* a genus of small slender nematode worms that live as parasites in the small intestines of mammals. *S. stercoralis* infects the human small intestine (see strongyloidiasis); its larvae, which are passed out in the stools, develop quickly into infective forms.

(dt) một giống giun dài nhỏ sống ký sinh trong ruột non các loài có vú. *S. stercoralis* nhiễm vào ruột non người (xem bệnh strongyloides), áu trùng ra theo phân sẽ nhanh chóng phát triển thành dạng gây nhiễm.

strongyloidiasis (strongyloidosis)

n. an infestation of the small intestine with the parasitic nematode worm *Strongyloides stercoralis*, common in humid tropical regions. Larvae, present in soil contaminated with human faeces, penetrate the skin of a human host and may produce an itching rash. They migrate to the lungs, where they cause tissue destruction and bleeding, and then via the windpipe and gullet to the intestine. Adult worms burrow into the intestinal wall and may cause ulceration, diarrhoea, abdominal pain, nausea, anaemia, and weakness. Treatment involves use of the drugs thiabendazole and *dithiazanine.

bệnh strongyloides *(dt)* nhiễm giun ký sinh *Strongyloides stercoralis* trong ruột non, thường thấy trong các vùng nhiệt đới ẩm. Áu trùng thấy trong đất có nhiễm phân người, đi xuyên qua da ký chủ người và có thể gây phát ban ngứa. Áu trùng di trú tới phổi, gây hủy diệt mô và xuất huyết phổi, sau đó theo khí quản và thực quản đến ruột non. Giun trưởng thành đào trong thành ruột và có thể gây loét, tiêu chảy, đau bụng, buồn nôn, thiếu máu, và yếu ớt. Chữa bệnh bằng các thuốc thiaben-dazole và dithiazanine.

strontium */'strɒntɪəm/ n.* a yellow metallic element, absorption of which causes bone damage when its atoms displace calcium in bone. The radioactive isotope strontium-90, which emits beta rays, is used in radiotherapy for the 'contact therapy of skin and eye tumours. Symbol: Sr.

(dt) một nguyên tố kim loại màu vàng, hấp thu nguyên tố này sẽ gây tổn hại xương vì các nguyên tử strontium-90 phát ra các tia beta được dùng trong xạ trị cho liệu pháp tiếp xúc 'các khối u ở da hay mắt. Ký hiệu: Sr.

struma *n.* (*pl. strumae*) a swelling of the thyroid gland (see goitre). *Riedel's struma* is a rare chronic inflammation of the thyroid (see thyroïditis), which becomes firm and enlarged and is eventually destroyed.

bướu giáp *(dt)* một chỗ sưng ở tuyến giáp (xem bướu cổ). *Bướu giáp Riedel* là một dạng viêm tuyến giáp mãn hiếp gấp (xem viêm tuyến giáp) là tuyến chắc lại và lớn ra, và sau cùng bị hủy diệt.

strychnine */'striknɪn/ n.* a poisonous alkaloid produced in the seeds of the East Indian tree *Strychnos nux-vomica*. In small doses it was formerly widely used in 'tonics'. Poisoning causes painful muscular spasms similar to those of tetanus; the back becomes arched (the posture known as *opisthotonus*) and death is likely to occur from spasm in the respiratory muscle.

(dt) một loại alkaloid độc trích từ hạt cây *Strychnos nux-vomica* ở Đông Ấn Độ. Trước đây chất này được dùng rộng rãi ở liều nhỏ làm "thuốc bổ". Ngộ độc Strychnine sẽ gây co cứng cơ rất đau tương tự như bệnh uốn ván, lưng bị cong lại trong tư thế gọi là cơn co uốn ván (còn người) và có khả năng bị tử vong do co cứng các cơ hô hấp.

Student's test see significance.

trắc nghiệm Student xem ý nghĩa.

stupé */stju:p/ n.* any piece of material, such as a wad of cottonwool; soaked in hot water (with or without medication) and used to apply a poultice.

miếng đắp *(dt)* bất kỳ miếng vật liệu nào, như nùi hay bông gòn, có thấm nước nóng (có hay không có thuốc) và dùng đắp thuốc đắp.

stupor *n.* a condition of near unconsciousness, with apparent mental inactivity and reduced ability to respond to stimulation.

sưng sờ(d) tình trạng gần như bất tỉnh, có vẻ không hoạt động tinh trí và giảm khả năng đáp ứng với kích thích.

Sturge-Weber syndrome *see* angioma.

hội chứng Sturge-Weber xem u mạch.

stuttering/ 'stʌtərɪŋ/ *n.* see stammering.

nói lắp bắp(d) xem tật nói lắp.

St. Vitus' dance an archaic name for Sydenham's chorea.

diệu nhảy Thánh Vitus tên cũ chỉ chứng múa vòn 'Sydenham'.

styel/ 'stail/ *n.* acute inflammation of a gland at the base of an eyelash, caused by bacterial infection. The gland becomes hard and tender and a pus-filled cyst develops at its centre. Styes are treated by bathing in warm water or removal of the eyelash involved. Medical name: hordeolum.

leo(d) viêm cấp tuyến ở đáy lông mi do nhiễm trùng. Tuyến bị cứng và dễ vỡ và có một nang dây mủ phát triển ở giữa. Leo chữa bằng cách ngâm nước nóng hay nhổ bỏ lông mi liên quan. Tân y học: *hordeolum*.

stylet/ 'staɪlt/ *n.* see stilet.

kim thâm(d) xem phẩn dịch chử stilet.

stylo- prefix denoting the styloid process of the temporal bone. Example: styломastoid (relating to the styloid and mastoid processes).

tiếp đầu ngũ chi móm trâm ở xương thái dương. Thủ dù stylomastoid (liên quan đến các móm trâm và các móm châm).

styloglossus *n.* a muscle that extends from the tongue to the styloid process of the temporal bone. It serves to draw the tongue upwards and backwards.

cơ trâm thiệt(d) cơ chạy từ lưỡi đến móm trâm của xương thái dương. Cơ này kéo lưỡi lên trên và về phía sau.

stylohyoid *n.* a muscle that extends from the styloid process of the temporal bone to the hyoid bone. It serves to draw the hyoid bone backwards and upwards.

cơ trâm-móng(d) cơ chạy từ móm trâm ở xương thái dương đến xương móng. Cơ này kéo xương móng về phía sau và lên trên.

styloid process 1. a long slender downward-pointing spine projecting from the lower surface of the temporal bone of the skull. It provides attachment for muscles and ligaments of the tongue and hyoid bone. 2. any of various other spiny projections; occurring, for example, at the lower ends of the ulna and radius.

móm trâm 1. một gai dài mỏng chỉ xuống dưới, nhô ra khỏi mặt dưới của xương thái dương" trên hộp sọ. Móm này tạo nơi bám cho các cơ và dây chằng của lưỡi và xương móng. 2. bất kỳ phần nhô ra hình gai nào khác, thí dụ ở đầu dưới xương trụ và xương quay.

stylus/ 'staɪləs/ *n.* 1. a pencil-shaped instrument, commonly used for applying external medication, for example, to apply silver nitrate to warts. 2. *see* stilet.

1. bút trâm 2. kim trâm (d) 1. một dụng cụ hình cây viết chì, thường dùng đắp các thuốc ngoài da, thí dụ để thoa nitrat bạc trên các mụn cám. 2. xem dịch chử stilet.

styptic/ 'stɪptɪk/ *n.* *see* haemostatic.

thuốc cầm máu(d) xem phẩn dịch chử haemostatic.

sub- prefix denoting 1. below; underlying. Example: subcostal (below the ribs); sublingual (below the tongue); submandibular (below the mandible). 2. partial or slight.

tiếp đầu ngũ chi 1. ở dưới, nằm dưới. Thủ dù: subcostal (dưới các xương sườn); sublingual (dưới lưỡi); submandibular (dưới xương hàm). 2. một phần hay nhẹ.

subacute *adj.* describing a disease that progresses more rapidly than a "chronic condition but does not become "acute".

bản cấp (lt) mô tả một bệnh tiến triển nhanh hơn tình trạng mãn tính nhưng không trở thành cấp tính.

subacute combined degeneration of the cord the neurological disorder complicating a deficiency of "vitamin B12 and pernicious anaemia. There is selective dam-

age to the motor and sensory nerve fibres in the spinal cord, resulting in "spasticity of the limbs and a sensory 'ataxia'. It may also be accompanied by damage to the peripheral nerves and the optic nerve and by dementia. It is treated by giving vitamin B₁₂ injections.

thoái hóa dây kết hợp bán capacità ó i loạn thần kinh họa biến chứng của sự thiếu vitamin B₁₂ và thiếu máu ác tính. Có tổn hại chọn lọc các sợi thần kinh cảm giác và vận động của dây cột sống, gây co cứng các chi và mất điều hòa cảm giác. Điều này cũng có thể kèm theo tổn hại các dây thần kinh ngoại biên và thần kinh thị giác, và sa sút trí tuệ. Chữa bằng cách chích vitamin B₁₂.

subarachnoid haemorrhage bleeding into the subarachnoid space surrounding the brain, which causes severe headache with stiffness of the neck. The usual source of such a haemorrhage is a cerebral "aneurysm" that has burst. The diagnosis is confirmed by finding blood-stained cerebrospinal fluid at "lumbar puncture". Identification of the site of the aneurysm, upon which decisions about treatment will be based, is achieved by cerebral "angiography".

xuất huyết dưới nhện chảy máu trong khoảng dưới nhện bao quanh não, gây nhức đầu dữ dội và cứng cổ. Xuất huyết này thường do một phình mạch não bị vỡ ra. Xác định chẩn đoán bằng cách chọc đốt sống thất lưng* và thấy dịch não tuy có nhuộm máu. Xác định vị trí phình mạch để căn bản cho việc chữa trị bằng phép chụp X-quang mạch não*.

subarachnoid space the space between the arachnoid and pia ("meninges" of the brain spinal cord), containing circulating cerebrospinal fluid and large blood vessels. Several large spaces within it are known as *cisternae*.

khoảng dưới nhện khoảng giữa màng nhện và màng của não và dây cột sống, có chứa dịch não tuy tuần hoàn và các mạch máu lớn. Nhiều khoảng lớn trong khoảng dưới nhện được gọi là bồn.

subclavian artery either of two arteries supplying blood to the neck and arms. The right subclavian artery branches from the innominate artery; the left subclavian arises directly from the aortic arch.

dòng mạch dưới đòn một trong hai dòng mạch cung cấp máu cho cổ và cánh tay. Động mạch dưới đòn phải phân nhánh từ động mạch không tên, động mạch dưới đòn trái phát sinh trực tiếp từ cung động mạch chủ.

subclinical adj. describing a disease that is suspected but is not sufficiently developed to produce definite signs and symptoms in the patient.

dưới lâm sàng(tl) mô tả một bệnh có bị nghi ngờ nhưng không phát triển đủ để gây ra những dấu hiệu và triệu chứng rõ rệt trên bệnh nhân.

subconscious adj. 1. describing mental processes of which a person is not aware. 2. (in psychoanalysis) denoting the part of the mind that includes memories, motives, and intentions that are momentarily not present in consciousness but can more or less readily be recalled to awareness. Compare unconscious.

(thuộc) tiềm thức(tl) 1. mô tả các tiến trình tâm trí mà người ta không nhận biết được. 2. (trong phân tâm học) chỉ phần tâm trí gồm trí nhớ, nguyên cớ, và khái niệm, nhất thời không hiện diện trong ý thức, nhưng ít nhiều vẫn sẵn sàng được gợi lên trong ý thức. So sánh với vô thức.

subcutaneous adj. beneath the skin. A *subcutaneous injection* is given beneath the skin. *Subcutaneous tissue* is loose connective tissue, often fatty, situated under the dermis.

dưới da(tl) ở phía dưới da. Chích dưới da là chích thuốc vào phía dưới da. Mô dưới da là mô liên kết lỏng, thường có mỡ, ở dưới bì.

subdural adj. below the dura mater (the outermost of the meninges); relating to the space between the dura mater and arachnoid. See also haematoma.

dưới màng cứng(tl) ở dưới màng cứng (lớp ngoài cùng của màng não tuy), liên quan đến khoảng giữa màng cứng và màng nhện. Cứng xem u máu.

subinvolution n. failure of a part of the body to return to its normal size after being enlarged. In *uterine subinvolution* the womb does not revert to its normal size during the

six weeks following childbirth. Compare hyperinvolution.

thoái triển nửa chùng (dt) tình trạng một bộ phận cơ thể không trở lại được kích thích bình thường sau khi đã lớn ra. Tử cung thoái triển nửa chùng là tử cung không trở lại kích thích bình thường trong sáu tuần sau khi sinh con. So sánh với thoái triển quá mức.

sublimation/ ,sʌblɪ'meɪʃn/ n. the replacement of socially undesirable means of gratifying motives or desires by means that are socially acceptable. See also defence mechanism, repression.

thăng hoa(dt) thay thế các phương cách không được xã hội ưa thích để đạt được những mục tiêu hay ước muốn bằng các phương pháp xã hội chấp nhận được. Cũng xem cơ chế bảo vệ, dè nén.

subliminal/ ,sʌb'lɪmɪnl/ adj. subconscious: beneath the threshold of conscious perception.

(thuật) tiêm thức(tt) đồng nghĩa với chủ subconscious: dưới ngưỡng tri giác ý thức.

sublingual gland one of a pair of salivary glands situated in the lower pair of the mouth, one on either side of the tongue. The sublingual glands are the smallest salivary glands; each gland has about 20 ducts, most of which open into the mouth directly above the gland.

tuyến dưới lưỡi một trong đôi tuyến nước bọt ở phần dưới miệng, mỗi tuyến ở một bên lưỡi. Các tuyến dưới lưỡi là những tuyến nước bọt nhỏ nhất, mỗi tuyến có khoảng 20 ống dẫn, hầu hết mở vào miệng ngay trên tuyến.

subluxation n. partial dislocation of a joint, so that the bone ends are misaligned but still in contact.

trật khớp nhẹ(dt) sai khớp một phần, các đầu xương không còn thẳng hàng nhưng vẫn tiếp xúc với nhau.

submandibular gland (submaxillary gland) one of a pair of salivary glands situated below the parotid glands. Their ducts (Wharton's ducts) open in two papillae under the tongue, on either side of the frenulum.

tuyến dưới hàm (tuyến dưới xương hàm) một trong đôi tuyến nước bọt dưới các tuyến mang tai. Ông dẫn các tuyến này (ống Wharton) mở trong hai nhú ở dưới lưỡi, ở hai bên hàm lưỡi.

submaxillary gland see submandibular gland.

tuyến dưới xương hàm xem tuyến dưới hàm.

submentovertical (SMW) adj. (in radiology) denoting a horizontal view of the base of the skull.

thẳng đứng dưới cằm(SMW) (tt) (trong x-quang học) chỉ mặt nhìn ngang của đáy hộp sọ.

submucosa n. the layer of loose connective ('areolar') tissue underlying a mucous membrane, for example, in the wall of the intestine. **-submucosal adj.**

hà niêm(dt) lớp mô liên kết mỏng (mô quang) ở dưới niêm mạc (ví dụ trong thành ruột non). **-submucosal (tt)**

subnormality n. a state of arrested or incomplete development of the mind. **Mental subnormality** is essentially an administrative concept, describing the state of those whose intellectual powers have failed to develop to such an extent that they are in need of care and protection. This depends in part on social circumstances, for a person who is subnormal in a demanding culture may manage well in a simpler environment. It is also known as *mental retardation*, *mental deficiency*, and *amentia*. **Intellectual subnormality** is a scientific concept, denoting the state of those whose intellectual powers fall below some point on a standardized 'intelligence test'. Mildly subnormal people (with an IQ approximately 50-70) often make a good adjustment to life after special help with education. The moderately and severely subnormal (with an IQ of approximately 20-50) usually need much more help; most are permanently dependent on other people. The profoundly subnormal (with an IQ less than about 20) usually need constant attention. There are very many causes of intellectual subnormality, including *Down's syndrome*, inherited metabolic disorders, brain injury, and gross

psychological deprivation: some are preventable or treatable. Good education alters the course of the handicap, but many patients need residential care in local authority homes or in hospitals.

dưới bình thường (dt) trạng thái tâm trí ngưng phát triển hay phát triển không đầy đủ. Dưới bình thường tâm trí chủ yếu là một khái niệm hành chánh, mô tả trạng thái của những người có năng lực trí tuệ không phát triển tới mức cần được giúp đỡ và bảo vệ. Điều này phần nào cũng tùy thuộc vào hoàn cảnh xã hội, những người được coi như dưới bình thường trong nền văn hóa đòi hỏi cao có thể vẫn cư xử được tốt trong một môi trường đơn giản hơn. Dưới bình thường tâm trí còn được gọi là chậm phát triển tâm trí, thiếu năng lực trí tuệ và thiếu năng tâm thần. Dưới bình thường về thông minh là một ý niệm khoa học, chỉ trạng thái của những người có năng lực trí tuệ xuống dưới mức nào đó trong trắc nghiệm thông minh tiêu chuẩn. Người dưới bình thường nhẹ (có IQ khoảng 50-70) thường điều chỉnh tốt với đời sống sau khi được giáo dục và giúp đỡ đặc biệt. Người dưới bình thường trung bình và nặng (có IQ khoảng 20-50) thường cần nhiều giúp đỡ hơn, hầu hết đều phải thường xuyên túc thuốc vào người khác. Người dưới bình thường rất nặng (có IQ nhỏ hơn 20) thường cần chú ý thường xuyên. Có rất nhiều nguyên nhân dưới bình thường về thông minh, gồm hội chứng Down*, rối loạn chuyển hóa di truyền, tổn thương não, bị tước đoạt thô bạo về tâm lý, một số có thể ngừa được hay chữa được. Giáo dục tốt sẽ thay đổi được cách cư xử của người kém năng lực, nhưng nhiều bệnh nhân cần chăm sóc cư trú trong những nhà của chính quyền địa phương hay trong bệnh viện.

subphrenic abscess a collection of pus in the space below the diaphragm, usually on the right side, between the liver and dia-phragm. Causes include postoperative infection (particularly after the stomach or bowel have been opened) and perforation of an organ (e. g. perforated peptic ulcer). Prompt treatment by antibiotics may be effective, but more frequently the abscess requires surgical drainage.

áp xe dưới mỏ hoành tích tụ mủ trong khoang dưới mỏ hoành, thường ở bên phải, giữa gan và mỏ hoành. Các nguyên nhân gồm nhiễm trùng hậu phẫu (đặc biệt khi mổ dạ dày hay ruột) và lồng mỏ cơ quan (thí dụ loét tiêu hóa gây lồng). Chữa trị đúng cách kháng sinh có thể công hiệu, nhưng thường phải phẫu thuật dẫn lưu áp xe.

substitution/ ,səbstɪ'tju:ʃn/ n. 1. (in psychoanalysis) the replacement of one idea by another; a form of "defence mechanism. 2. **symptom substitution** is the supposed process whereby removing one psychological symptom leads to another symptom appearing if the basic psychological cause has not been removed. It is controversial whether this happens.

thay thế(dt) 1. (trong phân tâm học) thay thế ý tưởng này bằng một ý tưởng khác, một dạng của cơ chế bảo vệ*. 2. triệu chứng thay thế là tiến trình giả định rằng từ bỏ một triệu chứng tâm lý sẽ dẫn tới việc xuất hiện một triệu chứng khác nếu không loại bỏ được nguyên nhân tâm lý căn bản. Vẫn còn tranh cãi về việc này.

substitution therapy / ,səbstɪ'tju:ʃn/ 'terapi/ treatment by providing a less harmful alternative to a drug or remedy that a patient has been receiving. It is used when the patient has become addicted to a drug or is placing too much reliance upon a particular remedy. The patient is weaned off the "hard-drug to which he has become addicted by the gradual substitution of a nonaddictive drug with a similar or a sedative effect.

liệu pháp thay thế chữa trị bằng cách cung cấp một loại ít gây hại hơn thay cho loại thuốc hay cách chữa trị đã áp dụng cho bệnh nhân. Điều này dùng khi bệnh nhân đã bị nghiện thuốc hay đã đặt quá nhiều niềm tin vào một cách chữa trị đặc biệt. Bệnh nhân được cai loại thuốc cùng- vì đã bị nghiện bằng cách thay thế dần với một loại không gây nghiện có tác động tương tự hay có tính làm dịu.

substrate n. the specific substance or substances on which a given 'enzyme acts. For example, starch is the substrate for salivary amylase; RNA is the substrate for ribonu-

please.

cơ chất (dt) chất đặc hiệu hay các chất do một enzyme* đã biết tác động tới. Thị dụ tinh bột là cơ chất của amylase nước bọt, RNA là cơ chất của ribonuclease.

subsultus n. abnormal twitching or tremor of muscles, such as may occur in feverish conditions.

chấn động nhẹ (dt) giật và rung cơ bất thường như khi bị xúc động.

subtertian fever a form of *malaria resulting from repeated infection by *Plasmodium falciparum* and characterized by continuous fever.

sốt bán cách nhát (một dạng sốt rét*) do bị nhiễm trùng *Plasmodium* nhiều lần, có đặc điểm sốt liên tục.

subthalamic nucleus a collection of grey matter, shaped like a biconvex lens, lying beneath the *thalamus and close to the *corpus striatum, to which it is connected by nerve tracts. It has connections with the cerebral cortex and several other nuclei nearby.

nhân dưới đồi tập hợp chất xám có hình thấu kính hai lõi nằm dưới đồi não* và ở gần thể vân*, và nối với các nồi này bằng những đường thần kinh. Nhân dưới đồi cũng nối với vỏ não và nhiều nhân khác gần đó.

succus n. any juice or secretion of animal or plant origin.

dịch tiết (dt) bất kỳ dịch hay chất tiết nào có nguồn gốc động vật hay thực vật.

succus entericus (intestinal juice)

the clear alkaline fluid secreted by the glands of the small intestine. It contains mucus and digestive enzymes, including *enteropeptidase, *crepsin, *lactase, and *sucrase.

dịch trắng (dịch ruột) dịch kiềm trong suốt do các tuyến trong ruột non tiết ra. Dịch trắng này có chứa chất nhầy và các enzyme tiêu hóa, gồm enteropeptidase*, crepsin*, lactase*, và sucrose*.

succussion n. a splashing noise heard when a patient who has a large quantity of fluid in a body cavity, such as the pleural cavity, moves suddenly or is deliberately shaken.

tiếng sóng vỏ (dt) tiếng nước văng lên nghe

được khi bệnh nhân có một lượng dịch lớn trong xoang cơ thể (như trong xoang ngực) chuyển động đột ngột hay cố tình được làm lay động.

sucrase n. an enzyme, secreted by glands in the small intestine, that catalyses the hydrolysis of sucrose into its components (glucose and fructose).

(dt) một enzyme do các tuyến trong ruột non tiết ra, xúc tác việc thủy phân sucrose thành các loại đường cấu thành (glucose và fructose).

sucrose n. a carbohydrate consisting of glucose and fructose. Sucrose is the principal constituent of cane sugar and sugar beet; it is the sweetest of the natural dietary carbohydrates. The increasing consumption of sucrose in the last 50 years has coincided with an increase in the incidence of dental caries, diabetes, coronary heart disease, and obesity.

(dt) một loại carbohydrate gồm có glucose và fructose. Sucrose là thành phần chính của đường mía và đường cùi cải, đây là loại ngọt nhất trong số các carbohydrate thực phẩm thiên nhiên. Sự gia tăng tiêu thụ sucrose trong 50 năm qua đã trùng hợp với sự gia tăng về tỷ lệ phát bệnh sâu răng, đái tháo đường, bệnh động mạch vành tim, và chứng béo phì.

suction /'sakʃən/ n. the use of reduced pressure to remove unwanted fluids or other material through a tube for disposal. Suction is often used to clear secretions from the airways of newly born infants to aid breathing. During surgery, suction tubes are used to remove blood from the area of operation.

hút (dt) việc dùng áp suất thấp để lấy đi các dịch không mong muốn hay các chất liệu khác qua một ống thoát. Thường hút để làm sạch các chất tiết trong đường thở trẻ sơ sinh để giúp hô hấp. Trong phẫu thuật, các ống hút thường dùng lấy máu ra khỏi vùng thao tác.

sudamen n. (pl. sudamina) a white blister caused by sweat collecting in the sweat ducts or in the layers of the skin.

ban bạch (dt) một bọng nước trắng do mồ hôi tích lu trong các ống dẫn mồ hôi hay trong các lớp da.

Sudan stains/ su'da:n steinz/ a group of azo compounds used for staining fats. The group includes *Sudan I*, *Sudan II*, *Sudan III*, *Sudan IV*, and *Sudan black*.

thuốc nhuộm Sudan một nhóm các hợp chất azo dùng nhuộm các chất béo. Nhóm này gồm *Sudan I*, *Sudan II*, *Sudan III*, *Sudan IV* và *Sudan đen*.

sudek's atrophy rapid development of osteoporosis in a hand or foot, resulting from injury, infection, or normalignancy.

teo Sudek phát triển loãng xương nhanh ở bàn tay hay bàn chân, gây ra do tổn thương, nhiễm trùng, hay do ác tính.

sudor *n.* see sweat.

mồ hôi(dt) xem phản dịch chữ sweat.

sudorific/ ,su:də'rifik/ *n.* see diaphoretic.

gây ra mồ hôi(dt) xem phản dịch chữ diaphoretic.

suffocation/ ,sʌfə'keɪʃn/ *n.* cessation of breathing as a result of drowning, smothering, etc., leading to unconsciousness or death (see asphyxia).

ngạt thở(dt) ngưng thở do chết đuối, khói, v.v. dẫn tới bất tỉnh hay tử vong (xem ngạt).

suffusion/ sə'fju:ʒn/ *n.* the spreading of a flush across the skin surface, caused by changes in the local blood supply.

ứng đỏ(dt) ứng đỏ lan tràn trên bề mặt, gây ra do thay đổi cung cấp máu tại chỗ.

sugar/ 'ʃʊgə/ any carbohydrate that dissolves in water, is usually crystalline, and has a sweet taste. Sugars are classified chemically as *monosaccharides or *disaccharides. Table sugar is virtually 100% pure sucrose and contains no other nutrient; brown sugar is less highly refined sucrose. Sugar is used as both a sweetening and preserving agent. See also fructose, glucose, lactose.

đường(dt) mọi carbohydrate tan trong nước, thường kết tinh, và có vị ngọt. Đường được phân loại về mặt hóa học thành những monosaccharide* hay disaccharide. Đường ăn là sucrose tinh khiết 100% và không chứa đường chất nào khác; đường nấu là sucrose ít tinh luyện hơn. Đường vừa dùng làm ngọt vừa làm chất bảo quản. Cũng xem fructose,

glucose, lactose.

suggestion/ sə'dʒestʃn/ *n.* (in psychology) the process of changing a person's beliefs, attitudes, or emotions by telling him that they will change. It is sometimes used as a synonym for *hypnosis. See also autosuggestion.

ám thi(dt) (trung tâm lý học) tiến trình làm thay đổi sự tin tưởng, thái độ hay cảm xúc của một người bằng cách nói cho người này biết rằng những điều này sẽ thay đổi. Từ này đôi khi dùng đồng nghĩa với thói miên*. Cũng xem tự ám thi.

suicide/ 'su:said/ *n.* self-destruction as a deliberate act. Distinction is usually made between attempted suicide, when death is averted although the person concerned intended to kill himself (or herself), and parasuicide, when the attempt is made for reasons other than actually killing oneself. In the UK deliberate overdosing is the commonest cause of admission to hospital medical wards and it is estimated that some 85% of attempted suicides are happy to have survived. Death by suicide in the UK declined by some 36% in the period 1963-75, contrary to the general trend in other Western countries. This fall is claimed to have resulted from the work of the *Samaritans, a voluntary suicide-prevention organization that grew into a nationwide service over this period.

tự tử(dt) tự hủy diệt do một hành động cố ý. Người ta thường phân biệt tự tử có dự mưu khi ngăn chặn được tử vong dù người liên hệ có ý định giết mình, và tự tử do sai lầm khi ý định thực hiện vì các lý do khác hơn thực sự muốn giết mình. Ở vương quốc thống nhất Anh, cố tình dùng quá liều là nguyên nhân thông thường nhất trong các trường hợp nhập viện, và có khoảng 85% người tự sát có dự mưu cảm thấy hạnh phúc khi được cứu sống. Tử vong do tự sát ở vương quốc thống nhất Anh giảm khoảng 36% trong thời gian từ 1963-1975, ngược lại với khuynh hướng chung trong các nước phương tây khác. Sự giảm này được cho là do công tác của hội Samaritans* là một tổ chức tình nguyện phòng ngừa tự tử đã phát triển thành một dịch vụ toàn quốc trong thời kỳ này.

sulcus n. (pl. sulci) 1. one of the many clefts

or infoldings of the surface of the brain. The raised outfolding on each side of a sulcus is termed a *gyrus*. 2. any of the infoldings of soft tissue in the mouth, for example between the cheek and the alveolus.

rãnh (dt) 1. một trong nhiều khe hạy nếp gấp trên bề mặt não. Các nếp nhô cao ở hai bên rãnh gọi là hõi xảo. 2. bất kỳ nếp gấp nào của các mô mềm trong miệng, thí dụ giữa má và ở răng.

sulphacetamide *n.* a drug of the *sulphonamide group that is used in eye drops to treat such infections as conjunctivitis. Transient irritation may occur with higher doses. Trade names: *Albucid, Ocusol*.

(dt) một loại thuốc thuộc nhóm sulphonamide* dùng làm thuốc nhỏ mắt để chữa các bệnh nhiễm như viêm kết mạc. Liều cao có thể gây kích thích thoáng qua. Tên thương mại: *Albucid, Ocusol*.

sulphadimidine *n.* see sulphonamide.
(dt) xem sulphonamide.

sulphadoxine *n.* see sulphonamide.
(dt) xem sulphonamide.

sulpha drug see sulphonamide.

thuốc sulpha (dt) xem sulphonamide.

sulphaguanidine *n.* see sulphonamide.
(dt) xem sulphonamide.

sulphamethizole *n.* see sulphonamide.
(dt) xem sulphonamide.

sulphamethoxazole *n.* a drug of the *sulphonamide group. It is taken by mouth and is effective in the treatment of infections of the respiratory tract (including bronchitis), the urinary and gastrointestinal tracts, and the skin. The drug is frequently administered in a combined preparation with trimethoprim (see co-trimoxazole (Bactrim, Septrin)).
Trade name: *Gantanol*.

(dt) một loại thuốc thuộc nhóm sulphonamide*. Thuốc dùng uống và có công hiệu trong trị liệu các bệnh nhiễm trùng đường hô hấp (kể cả viêm phế quản), đường niệu, đường da dày ruột, và ngoài da. Thuốc thường dùng kết hợp với trimethoprim (xem co-trimoxazole (Bactrim, Septrin)). Tên thương mại: *Gantanol*.

sulphaphenazole *n.* see sulphonamide.
(dt) xem sulphonamide.

sulphasalazine *n.* a drug of the *sulphonamide group, used in the treatment of ulcerative colitis. It is given by mouth or in the form of suppositories. The most common side-effects are nausea, loss of appetite, and raised temperature. Trade name: *Salazopyrin*.
(dt) một loại thuốc thuộc nhóm sulphonamide dùng chữa viêm loét đại tràng. Thuốc dùng uống hay chích dưới dạng thuốc đạn. Tác động phụ thường thấy nhất là buồn nôn, mất ăn ngon, và tăng thân nhiệt. Tên thương mại: *Salazopyrin*.

sulphinpyrazone *n.* a *uricosuric drug given by mouth for the treatment of chronic gout. The main side-effect are nausea and abdominal pain; the drug may also activate a latent duodenal ulcer and it should not be taken by patients with impaired kidney function. Trade name: *Anturan*.

(dt) một loại thuốc uric-niệu* dùng uống để chữa thông phong mãn tính. Tác động phụ chính là buồn nôn và đau bụng. Thuốc cũng có thể làm hoạt hóa loét tá tràng tiềm tàng và không được dùng cho các bệnh nhân bị suy yếu chức năng thận. Tên thương mại: *Anturan*.

sulphomyxin *n.* an antibiotic, similar to *polymyxin B, given by local application or intramuscular injection to treat infections of the skin, mucous membranes, eyes, and ears caused by *Pseudomonas*. Common side-effects include flushing, dizziness, blurred vision, and weakness.

(dt) một loại kháng sinh tự nhiên như polymyxin B* dùng dắp tại chỗ hay chích thịt để chữa các bệnh nhiễm nguy hiểm mạc, mắt, và tai do *Pseudomonas* gây ra. Tác động phụ thường thấy là đỏ mặt, choáng váng, nhìn mờ, và yếu ớt.

sulphonamide (sulpha drug)

/ sulphonamid/ *n.* one of a group of drugs, derived from sulphanilamide (a red dye), that prevent the growth of bacteria (i. e. they are bacteriostatic). Sulphonamides are usually given by mouth and are effective against a variety of infections. Most of them, including *sulphamethoxazole and sulphaphenazole, are rapidly absorbed from the stomach and small intestine and should be taken at frequent intervals. Some, such as sulphadoxine

(used for leprosy and malaria) and *sulphametopyrazine* are along-acting and need be taken only once a day. Others, including *sulphaguanidine*, are poorly absorbed and are therefore used to treat infections of the gastrointestinal tract, such as bacillary dysentery and gastroenteritis. Prolonged use of these sulphonamides may lead to the development of resistant strains of microorganisms in the gut. Many sulphonamides are rapidly excreted and very soluble in the urine and are used to treat infections of the urinary tract; examples are *sulphadimidine*, *sulphafurazole*, and *sulphamethizole*. A variety of side-effects may occur with sulphonamide treatment, including nausea, vomiting, headache, and loss of appetite. In acute infections these are unimportant compared with benefit produced by the drugs. More severe effects include *cyanosis, blood disorders, skin rashes, and fever. Sulphonamides should be avoided in jaundice and kidney disease and in patients allergic to these drugs. In general, patients treated with sulphonamides should avoid exposure to direct sunlight.

(thuốc sulpha) (dt) một loại hay một nhóm thuốc có nguồn gốc từ *sulphanilamide* (một thuốc nhuộm màu đỏ), có tác động ngăn cản vi trùng phát triển (tức có tính kim khuẩn). Các sulphonamide thường dùng uống và có công hiệu chống lại được nhiều bệnh nhiễm. Hầu hết các sulphonamide, gồm cả *sulphamethoxazole* và *sulphaphenazole*, được hấp thụ nhanh qua dạ dày và ruột non và có thể dùng nhiều lần cách друг nhau. Một số như *sulphadoxine* (dùng chữa bệnh cùi và bệnh sốt rét) và *sulphametopyrazine* có tác động lâu dài và chỉ cần uống mỗi ngày một lần. Các loại khác bao gồm *sulpha-guanidine* rất ít được hấp thu nên được dùng chữa các bệnh trong đường dạ dày ruột, như kiết lỵ vi trùng và viêm dạ dày ruột. Dùng lâu dài các loại sulphonamide này có thể dẫn tới việc phát triển các vi sinh vật để kháng ruột. Nhiều loại sulphonamide được bài tiết mau và hòa tan tốt trong nước tiểu nên được dùng chữa các bệnh nhiễm trùng đường niệu, thí dụ như *sulphadimidine*, *sulphafurazole*, và *sulphamethizole*.

Nhiều tác động phụ xảy ra khi trị liệu bằng

sulphonamide như buồn nôn, nôn, nhức đầu, và mất ăn ngon. Trong các bệnh nhiễm cấp, điều này không quan trọng so với công hiệu do thuốc mang lại. Các tác động nghiêm trọng hơn gồm chứng xanh tim*, rối loạn máu, phết bên ngoài da, và sốt. Cần tránh dùng sulphonamide khi bị vắng da hay có bệnh thận, và cho các bệnh nhân dị ứng với những thuốc này. Nói chung, các bệnh nhân chữa trị với các sulphonamide cần tránh ánh sáng mặt trời trực tiếp.

sulphone/ sʌl'fən/ *n.* one of a group drugs closely related to the "sulphonamides" in structure and therapeutic actions. Sulphones possess powerful activity against the bacteria that cause leprosy and tuberculosis. The best known sulphone is "dapsone".

(dt) một trong nhóm thuốc có liên hệ mật thiết với các sulphonamide* và cấu trúc và tác động trị liệu. Các sulphone có tác động mạnh chống lại các vi trùng gây bệnh cùi và bệnh lao. Loại sulphone được biết nhiều nhất là dapsone*.

sulphonylurea *n.* one of a group of drugs, derived from a sulphonamide, that reduce the level of glucose in the blood. These drugs are given by mouth and are used in the treatment of diabetes mellitus. They include *chlorpropamide, *tolazamide, and *tolbutamide.

(dt) một trong nhóm thuốc có nguồn gốc từ một sulphonamide, làm giảm mức glucose trong máu. Các thuốc này dùng uống để chữa bệnh đái tháo đường, gồm chlorpropamide*, tolazamide*, và tolbutamide.

sulphur/ 'sʌlfər/ *n.* a nonmetallic element that is active against fungi and parasites. It is a constituent of ointments and other preparations used in the treatment of skin disorders and infections (such as psoriasis and dermatitis).

lưu huỳnh*(dt)* một nguyên tố phi kim có tác động chống nấm và ký sinh. Đây là một thành phần trong các pommat và các chế phẩm khác dùng trị liệu các rối loạn và nhiễm trùng ngoài da (như bệnh vẩy nến và viêm da).

sulphuric acid/ sʌl'fjuərɪk 'æsɪd/ *a* powerful corrosive acid, H_2SO_4 widely used in industry. Swallowing the acid causes severe burning of the mouth and throat and difficulty in breathing, speaking, and swal-

lowing. The patient should drink large quantities of milk or water or white of egg; gastric lavage should not be delayed. Skin or eye contact should be treated by flooding the area with water.

một loại acid ăn mòn mạnh, H_2SO_4 , dùng rộng rãi trong công nghiệp. Nuốt phải acid này sẽ bị phỏng nặng ở miệng và họng, và có khó thở, khó nói, và khó nuốt. Bệnh nhân cần uống một lượng lớn sữa hay nước hay lòng trắng trứng, và cần được rửa dạ dày ngay. Nhiễm trên da hay mắt chữa bằng cách xối thật nhiều nước trên vùng phỏng.

sulthiamc *n.* an "anticonvulsant drug used in the treatment of severe forms of epilepsy. The drug is given by mouth and mild side-effects may develop in some patients, including muscular incoordination, loss of appetite, and headache. Trade name: Ospolot.
(dt) một loại thuốc chống co giật dùng chữa trị các dạng động kinh nặng. Thuốc dùng uống, một số bệnh nhân có thể bị các tác động phụ nhẹ như mất điều hòa cơ, mất ăn ngon, và nhức đầu. Tên thương mại: Ospolot.

sunburn/ 'sʌnbərn/ *n.* damage to the skin by prolonged or unaccustomed exposure to the sun's rays. Sunburn may vary from reddening of the skin to the development of large painful fluid-filled blisters, which may cause shock if they cover a large area (see burn). Fair-skinned people are more susceptible to sunburn than others.

cháy nắng(dt) *tổn hại da do tiếp cận lâu hay không quen với tia sáng mặt trời. Cháy nắng có thể thay đổi từ đỏ da cho tới việc bị nhiều bong nước lớn đầy dịch và đau có thể gây sốc nếu bị trên một khoảng rộng (xem phỏng). Người có da trắng nhạy cảm với cháy nắng hơn những người khác.*

sunstroke/ 'sʌnstrɔ:k/ *n. see heatstroke.*
say nắng(dt) xem say nóng.

super- *prefix denoting 1. above; overlying. 2. extreme or excessive.*

tiếp đầu ngữ chỉ 1. ở trên, nằm trên. 2. cực độ hay quá mức.

superciliary adj. *of or relating to the eyebrows (supercilia).*

thuộc lòng máy(tt) *thuộc hay liên quan*

đến lòng máy

superego *n. (in psychoanalysis) the part of the mind that functions as a moral conscience or judge. It is also responsible for the formation of ideals for the "ego. The superego is the result of the incorporation of parental injunctions into the child's mind.*

(dt) (trong phân tâm học) phần tâm trí hoạt động như lương tâm hay người phán xét đạo đức, cũng chịu trách nhiệm về sự thành lập các ý tưởng cho ego". Superego là kết quả của việc sáp nhập những huấn lệnh của cha mẹ và tâm trí đứa trẻ.

superfecundation/ ,su:pə'fɛndʒən/

n. the fertilization of two or more ova of the same age by spermatozoa from different males. See superfetation.

thụ tinh đồng bộ(dt) *thụ tinh hai hay nhiều noãn đồng tuổi bởi tinh trùng của nhiều con đực khác nhau. Xem thụ tinh dị bộ.*

superfetation *n. the fertilization of a second ovum some time after the start of pregnancy, resulting in two fetuses of different maturity in the same womb.*

thụ tinh dị bộ(dt) *thụ tinh một noãn thứ hai một thời gian sau khi bắt đầu mang thai, gây ra sự có hai thai nhi ở mức trưởng thành khác nhau cùng ở trong một tử cung.*

superficial/ ,su:pə'fiʃl/ *adj. (in anatomy) situated at or close to a surface. Superficial blood vessels are those close to the surface of the skin.*

(đ) bề mặt(tt) (trong giải phẫu học) ở trên hay gần bề mặt. Các mạch máu bề mặt là các mạch máu ở gần bề mặt da.

superinfection/ ,su:pərɪn'fekʃn/ *n. an infection arising during the course of another infection and caused by a different microorganism, which is usually resistant to the drugs used to treat the primary infection. The infective agent may be a normally harmless inhabitant of the body that becomes pathogenic when other harmless types are removed by the drugs or it may be a resistant variety of the primary infective agent.*

bột nhiễm(dt) *một bệnh nhiễm phát sinh trong khi một bệnh nhiễm khác đang tiến triển và do một vi sinh vật khác gây ra, vi sinh vật sau này thường để kháng với loại thuốc*

dùng chữa bệnh nhiễm lúc đầu. Tác nhân gây nhiễm có thể là một cơn dân bình thường không gây hại trong cơ thể, và trở thành gây bệnh khi các loại vòi họng khác bị thuốc dùng tiêu diệt, hay có thể là một loại để kháng của tác nhân gây nhiễm ban đầu.

superinvolution /su:pərɪn've:lju:ʃn/ n.
see hyperinvolution.

thoái triển qua mucus (dt) xem phân dịch chử hyperinvolution.

superior /su:p'riər/ adj. (in anatomy) situated uppermost in the body in relation to another structure or surface.

(ó) **trên** (tl) (trong giải phẫu học) ở trên hết trong cơ thể so với một cấu trúc hay bề mặt khác.

supernumerary /su:pə'nju:marɪ/ n.
(in dentistry) an additional tooth.

răng dư (dt) (trong nha khoa) một răng có thêm.

supination /sju:pɪneɪʃn/ n. the act of turning the hand so that the palm is uppermost. Compare pronation.

lật ngửa (dt) động tác xoay bàn tay sao cho lòng bàn tay ở phía trên. So sánh với úp sấp.

supinator /sju:pɪneɪtər/ n. a muscle of the forearm that extends from the elbow to the shaft of the radius. It supinates the forearm and hand.

cơ ngửa (dt) một cơ ở cánh tay trước chạy từ khuyển tay tới thân xương quay. Cơ này dùng lật ngửa cánh tay trước và bắn tay.

supine /su:pain/ adj. 1. lying on the back or with the face upwards. 2. (of the forearm) in the position in which the palm of the hand faces upwards. Compare prone.

1. **nằm ngửa**. 2. **lật ngửa** (tl) 1. nằm trên lưng hay úp mặt xuống. 2. (về cánh tay) ở vị trí sao cho lòng bàn tay ở phía trên. So sánh với nằm sấp.

supplementary benefit /səplɪ'menٹəri
'benɪfɪt/ see National Assistance Act (1945).

phúc lợi bổ sung xem luật giúp đỡ toàn quốc (1945).

suppository /so:pʊzɪtɔ:rɪ/ n. a medicinal preparation in solid form suitable for insertion into the rectum or vagina. *Rectal supposito-*

ries may contain simple lubricants (e. g. glycerin); drugs that act locally in the rectum or anus (e. g. corticosteroids, local anaesthetics); or drugs that are absorbed and act at other sites (e. g. bronchoclastics). Vaginal suppositories are used to treat some gynaecological disorders (see pessary).

thuốc đạn (dt) một chế phẩm được ở dạng cứng, thích hợp cho việc luồn vào trực tràng hay âm đạo. Các thuốc đạn trực tràng có thể chứa chất làm trơn đơn giản (thí dụ glycerin), các thuốc có tác động tại chỗ trong trực tràng hay hậu môn (thí dụ các corticosteroid, các thuốc gây mê tại chỗ), hay các loại thuốc được hấp thu và hoạt động ở các vị trí khác (như các chất giãn phế quản*). Các thuốc đạn âm đạo dùng chữa một số rối loạn phụ khoa (xem viêm đại âm đạo).

suppression /sə'preʃn/ n. 1. the cessation or complete inhibition of any physiological activity. 2. treatment that removes the outward signs of an illness or prevent its progress. 3. (in psychology) a "defence mechanism by which a person consciously and deliberately ignores an idea that is unpleasant to him.

1. **chặn**. 2. **giữ kín** (tl) 1. làm ngừng hay ức chế toàn bộ một hoạt động sinh lý học. 2. trị liệu làm mất đi các dấu hiệu bên ngoài của bệnh hay ngăn bệnh tiến triển. 3. (trong tâm lý học) một cơ chế bảo vệ* nhờ đó một người cố ý không biết đến một ý tưởng không được vừa lòng.

suppuration /səpju'reɪʃn/ n. the formation of pus.

mưng mũi (dt) tạo thành mủ.

supra- /'su:prə/ prefix denoting above; over. Examples: *supraclavicular* (above the clavicle); *suprathyroid* (above the hyoid bone); *suprarenal* (above the kidney).

tiếp đầu ngữ chỉ ở trên, trên. Thí dụ *supraclavicular* (ở trên xương đòn), *suprathyroid* (trên xương máng), *suprarenal* (trên thận).

supraorbital /su:p'rə:ɔ:bɪtl/ adj. of or relating to the area above the eye orbit.

trên ổ mắt (tl) thuộc hay liên quan đến vùng trên ổ mắt.

supraorbital reflex /su:p'rə:ɔ:bɪtl
'rifleks/ the closing of the eyelids when the

supraorbital nerve /sə'prəʊrbɪtl/ *n.* the nerve that passes over the orbit and supplies the skin of the forehead and nose.

phản xạ trên ổ mắt /sə'fæn ʃeɪz trən ɒz mæt/ *n.* a reflex action of the eye caused by pressure on the optic nerve at the optic canal.

suprarenal glands /sə'prə'renl ɡlændz/ *n.* see adrenal glands.

tuyến thượng thận /sə'tjuɛ̃n sə'θən/ *n.* see adrenal glands.

supravital staining /sə'prə'vetəl steɪnɪŋ/ *n.* the application of a stain to living tissue, particularly blood cells, removed from the body.

nhiuộm tưởi /nju'əm tu'zi/ *n.* huộm mօ sống, đặc biệt các huyết cầu, lấy ra khỏi cơ thể.

suramin /sə'rəmɪn/ *n.* nonmetallic drug used in the treatment of trypanosomiasis. It is usually given by slow intravenous injection. Side-effects, which vary in intensity and frequency and are related to the nutritional state of the patient, include nausea, vomiting, shock, and loss of consciousness.

(dt) một loại thuốc không kim loại dùng chữa bệnh trypanosomiasis. Thuốc thường dùng chích tĩnh mạch chậm. Các tác động phụ thay đổi về cường độ và tần số và liên quan đến trạng thái dinh dưỡng của bệnh nhân, gồm buồn nôn, nôn, sốt và bối rối.

surfactant /sə'fɔːktænt/ *n.* a wetting agent: a substance, such as a detergent, that reduces surface tension. A surfactant is secreted by the cells ('pneumocytes) lining the alveoli of the lungs to prevent the alveolar walls from sticking together. In its absence, as in the immature lungs of premature babies and in some diseases, the lungs tend to collapse. See atelectasis, respiratory distress syndrome.

chất giám hoạt bề mặt /sə'fæt ɡɪ'mæt hət bə' mæt/ *n.* một tác nhân làm ướt: một chất, như chất gội rửa, làm giảm sức căng bề mặt. Chất giám hoạt bề mặt các tế bào lót trong những phế nang (phế bào) tiết ra để ngăn thành phế nang dính lại với nhau, khi không có chất giám hoạt bề mặt, như trong phổi chưa trưởng thành ở các trẻ sơ sinh hay bị mắc một số bệnh phổi có khuynh hướng bị xẹp lại. Xem xẹp phổi, hội chứng suy kiệt hô hấp.

surgeon /'sɜːdʒən/ *n.* a qualified medical practitioner who specializes in surgery. See

doctor.

phẫu thuật viên /fəʊb θuət vɪən/ *n.* một người hành nghề y khoa có đủ trình độ và chuyên về phẫu thuật. Xem bác sĩ.

surgery /'sɜːdʒəri/ *n.* the branch of medicine that treats injuries, deformities, or disease by operation or manipulation. See also cryosurgery, microsurgery. -**surgical** adj.

phẫu thuật /fəʊb θuət/ *n.* ngành y học chữa trị các tổn thương, dị dạng hay bệnh bằng mổ xé hay thao tác. Cũng xem phẫu thuật lạnh, vi phẫu thuật. -**surgical** (t)

surgical neck /'sɜːdʒɪkl nek/ *n.* the constriction of the shaft of the humerus, below the head. It is frequently the point at which fracture of the humerus occurs.

cổ phẫu thuật /kɔ:b θuət/ *n.* phần thấp lại của thân xương cánh tay, phía dưới đầu xương. Đây thường là điểm gãy của xương cánh tay.

surgical spirit /'sɜːdʒɪkl 'spɪrɪt/ *n.* methylated spirit, usually with small amounts of castor oil and oil of wintergreen: used to sterilize the skin before surgery, injections, etc.

cồn phẫu thuật /kɔ:b θuət/ *n.* cồn có pha methy-nol, thường có một lượng nhỏ dầu thầu dầu và dầu lõc để, dùng tiệt trùng da trước khi phẫu thuật hay trước khi chích, vv.

surrogate /'sərəgət/ *n.* (in psychology) a person or object in someone's life that functions as a substitute for another person. In the treatment of sexual problems, when the patient does not have a partner to cooperate in treatment, a surrogate provided by the therapist acts as a sexual partner who gives service to the patient up to and including intercourse. According to psychoanalysts, people and objects in dreams can be surrogates for important individuals in a person's life.

người hay vật thay thế /nju'əm hæv vət teɪ θe/ *n.* (trong tâm lý học) một người hay một vật trong đời sống một người nào đó có nhiệm vụ thay thế cho một người khác. Khi chữa trị các vấn đề sinh dục, nếu bệnh nhân không có vợ chồng để hợp tác trong trị liệu, người chữa trị sẽ dùng người hay vật thay thế hoạt động như một bạn tình để giúp bệnh nhân tái lực và kể cả trong giao hợp. Theo các nhà phân tâm học,

người và các vật trong mơ có thể thay thế cho những cá thể quan trọng trong đời sống người ta.

susceptibility/ sə'spektibləti/ *n.* lack of resistance to disease. It is partly a reflection of general health but is also influenced by vaccination or other methods of increasing resistance to specific diseases.

tính mẫn cảm(dt) thiếu đề kháng với bệnh. Điều này phản ánh phần ảnh hưởng của việc tiêm chủng hay các phương pháp khác làm tăng đề kháng với một bệnh đặc hiệu.

suspensory bandage /sə'spensəri 'bændɪdʒ/ a bandage arranged to support a hanging part of the body. Examples include a sling used to hold an injured lower jaw in position and a bandage used to support the scrotum in various conditions of the male genital organs.

băng treo băng bó sắp xếp sao cho nâng đỡ được một bộ phận treo của cơ thể. Thí dụ như một dây đeo để giữ hàm dưới bị tổn thương ở vị trí, hay băng dùng nâng đỡ bìu trong nhiều tình trạng của cơ quan sinh dục nam.

suspensory ligament /sə'spensəri 'lɪgəmənt/ a ligament that serves to support or suspend an organ in position. For example, the suspensory ligament of the lens is a fibrous structure attached to the ciliary processes (see ciliary body) by means of which the lens of the eye is held in position.

dây chằng theo dây chằng dùng nâng đỡ hay treo một cơ quan tại vị trí. Thí dụ dây chằng treo của thủy tinh thể là một cấu trúc xơ nối với các bờ mi (xem thể mi) nhờ đó thủy tinh thể giữ tạo vị trí.

sustentaculum *n.* any anatomical structure that supports another structure. - **sustentacular adj**

giá đỡ(dt) bất kỳ cấu trúc giải phẫu nào dùng nâng đỡ một cấu trúc khác. -**sustentacular (t)**

suture/ 'sʊ:tʃə/ *1. n.* (in anatomy) a type of immovable joint, found particularly in the skull, characterized by a minimal amount of connective tissue between the two bones. The cranial sutures include the coronal su-

ture, between the frontal and parietal bones; the lambdoidal suture, between the parietal and occipital bones; and the sagittal suture, between two parietal bones (see illustration).

2. n. (in surgery) the closure of a wound or incision with material such as silk or catgut, to facilitate the healing process. There is a wide variety of suturing techniques developed to meet the differing circumstances of injuries to and incisions in the body tissues (see illustration). *3. n.* the material - silk, catgut, nylon, or wire - used to sew up a wound. *4. vb.* to close a wound by suture.

1. đường khớp. 2. đường khâu. 3. chỉ khâu. 4. khâu *1. (dt)* (trong giải phẫu học) một kiểu khớp bất động, đặc biệt thấy ở hộp sọ, có đặc điểm chỉ có một lượng tối thiểu mô liên kết giữa hai xương. Các đường khớp hở sơ gồm đường khớp trán-thái dương giữa xương trán và xương đinh, đường khớp lambda giữa xương đinh và xương chẩm (xem hình). *2. (dt)* (trong phẫu thuật) việc đóng lại một vết thương hay đường rạch bằng các vật liệu như chỉ tơ hay chỉ tiêu để giúp máu lành. Có rất nhiều kỹ thuật khâu để đáp ứng các trường hợp khác nhau về tổn thương và các đường rạch trong mô cơ thể (xem hình). *3. (dt)* vật liệu như chỉ tơ, chỉ tiêu, nylon, hay dây kim loại dùng khâu một vết thương. *4. đóng một vết thương bằng đường khâu.*

suxamethonium *n.* a drug that relaxes voluntary muscle (see muscle relaxant). It is administered by intravenous injection and is used mainly to produce muscle relaxation during surgery carried out under general anaesthesia and to reduce muscular movements during electroconvulsive therapy. Trade name: Scoline.

(dt) một loại thuốc làm giãn các cơ chủ động (xem thuốc giãn cơ). Thuốc dùng chích tĩnh mạch và chủ yếu dùng gây giãn cơ trong khi thực hiện phẫu thuật có gây mê toàn thân, và để giảm hoạt động cơ trong liệu pháp co giật điện. Tên thương mại: Scoline.

swab/ swab/ *n.* a pad of absorbent material (such as cotton), sometimes attached to a stick or wire, used for cleaning out or applying medication to wounds, operation sites, or body cavities. In operations, gauze swabs

are used to clean blood from the site; such swabs are always carefully counted and contain a "radio-opaque tag" to facilitate identification should it by mischance remain in the body after operation.

miếng gạc (dt) một miếng vật liệu thấm (như bông gòn), đai khi buộc vào một que hay dây kim loại, dùng chùi sạch hay đắp thuốc cho các vết thương, nốt giải phẫu, hay các xoang cơ thể. Trong phẫu thuật, các miếng gạc dùng chùi máu khỏi nơi thao tác, các miếng này được đếm kỹ lưỡng và có chứa một "thé" cản quang để dễ dàng xác định nếu không may miếng này vẫn còn trong cơ thể sau khi thao tác.

swallowing (deglutition)/'swɔ:lənɪŋ/
n. the process by which food is transferred from the mouth to the oesophagus (gullet). Voluntary raising of the tongue forces food backwards towards the pharynx. This stimulates reflex actions in which the larynx is closed by the epiglottis and the nasal passages are closed by the soft palate, so that food does not enter the trachea (windpipe). Lastly, food moves down the oesophagus by peristalsis and gravity.

(sx) **nướt (dt)** tiến trình đưa thực phẩm từ miệng đến thực quản: *Chủ động nâng lưỡi lên sẽ bắt buộc thực phẩm đi ra sau về phía họng. Điều này kích thích các hoạt động phản xạ để tiểu thiết đóng thành quản lại và vòm miệng mềm che kín các đường mũi, vì thế thực phẩm sẽ không đi vào khí quản. Sau cùng thực phẩm di chuyển vào thực quản bằng như động* và trong lực.*

sweat/ sweɪt/ *n.* the watery fluid secreted by the 'sweat glands'. Its principal constituents in solution are sodium chloride and urea. The secretion of sweat is a means of excreting nitrogenous waste; at the same time it has a role in controlling the temperature of the body - the evaporation of sweat from the surface of the skin has a cooling effect. Therefore an increase in body temperature causes an increase in sweating. Other factors that increase the secretion of sweat include pain, nausea, nervousness, and drugs ("diaphoretics"). Sweating may be reduced by colds, diarrhoea, and certain drugs. Anatomical name: **sudor**.

mồ hôi (dt) dịch chúa nước do các tuyến mồ hôi tiết ra. Các thành phần chính trong dung dịch là sodium chloride và urê. Phản tiết mồ hôi là một phương cách bài tiết chất thải nitơ; cùng lúc đó sự phản tiết này có vai trò kiểm soát nhiệt độ cơ thể - mồ hôi bốc hơi trên bề mặt da có tác động làm lạnh. Vì vậy tăng thân nhiệt sẽ tăng tiết mồ hôi. Các nhân tố khác làm tăng tiết mồ hôi gồm đau, buồn nôn, bồn chồn, và thuốc (thuốc gây tiết mồ hôi). Lạnh, tiêu chảy và một số thuốc làm giảm ra mồ hôi. Tên giải phẫu học: **sudor**.

sweat gland/ swet glænd/ a simple coiled tubular *exocrine gland that lies in the dermis of the *skin. A long duct carries its secretion ("sweat") to the surface of the skin. Sweat glands occur over most of the surface of the body: they are particularly abundant in the armpits, on the soles of the feet and palms of the hands, and on the forehead.

tuyến mồ hôi/một tuyến ngoại tiết* hình ống xoắn đơn giản, nằm trong lớp bì của da. Một ống dẫn dài mang chất phản tiết của tuyến (mồ hôi) đến bề mặt da. Các tuyến mồ hôi thấy trên hầu hết bề mặt da, đặc biệt có nhiều ở nách, lòng bàn chân và lòng bàn tay, và trên trán.

sycosis *n.* inflammation of the hair follicles caused by bacterial infection. It commonly affects the beard area (*sycosis barbae*) and may cause intense itching. The infection usually spreads unless treated by allowing the beard to grow and applying antibiotic ointments.

bệnh sycosis (dt) viêm mang lông do nhiễm trùng. Bệnh thường ảnh hưởng đến vùng râu (*sycosis râu*) và có thể gây ngứa dữ dội. Nhiều trường hợp lan tràn trừ khi được chữa trị bằng cách để râu mọc và thoa pomade có kháng sinh.

symbiosis/ simbi'əʊzɪs/ *n.* an intimate and obligatory association between two different species of organism (*symbionts*) in which there is mutual aid and benefit. Compare commensal, mutualism, parasite.

cộng sinh (dt) kết hợp mật thiết và bắt buộc giữa hai loại vi sinh vật khác nhau (sinh vật cộng sinh), trong đó có giúp đỡ lẫn nhau và cùng có lợi. So sánh với: *hội sinh, hỗ sinh, ký sinh*.

sinh.

symplepharon *n.* a condition in which the eyelid adheres to the eyeball. It is usually the result of acid or alkali burns to the conjunctiva lining the eyelid and eyeball.

dính mi - nhăn cầu (*dt*) *tình trạng các mi mắt bị dính vào nhăn cầu. Điều này thường do phồng acid hay kiềm ở kết mạc lót mi mắt và nhăn cầu.*

symbolism /'simbɔltizəm/ *n.* (in psychology) the process of representing an object or an idea by something else. Typically an abstract idea is represented by a simpler and more tangible image. Psychoanalytic theorists hold that conscious ideas frequently act as symbols for unconscious thoughts and that this is particularly evident in dreaming, in free association, and in the formation of psychological symptoms. According to this theory, a symptom (such as difficulty in swallowing) might be a symbolic representation of an unconscious idea (such as a fantasy of oral intercourse). **-symbolic adj.**

chuỗi nghĩa biểu tượng (*dt*) *(trong tâm lý học) liên trình hình dung một vật hay một ý tưởng bằng một vật khác. Ý tưởng là một ý tưởng trừu tượng được hình dung bằng một hình ảnh đơn giản hơn và cụ thể hơn. Các nhà lý thuyết về phân tâm học tin rằng những ý tưởng của ý thức thường là biểu tượng của tư tưởng thay tiềm thức, điều này đặc biệt thấy rõ khi nằm mơ, kết hợp tự do, và trong khi hình thành những triệu chứng tâm lý. Theo lý thuyết này, một triệu chứng (như khó nuốt) có thể là một hình dung biểu tượng của một ý tưởng trong tiềm thức (như tưởng tượng kỳ quặc về giao hợp đường miệng).*

symmetria *n.* a developmental abnormality in which the legs appear to be fused.

quái thai dính chân (*dt*) *một bất thường phát triển có các chân dính lại với nhau.*

symmetry /'simetri/ *n.* (in anatomy) the state of opposite parts of an organ or parts at opposite sides of the body corresponding to each other.

tình đối xứng (*dt*) *(trong giải phẫu học) tình trạng các phần cơ quan đối nhau hay các bộ phận ở các bên đối nhau trên cơ thể tương ứng với nhau.*

sympathectomy *n.* the surgical division of sympathetic nerve fibres. It is done to minimize the effects of normal or excessive sympathetic activity. Most often it is used to improve the circulation to part of the body; less commonly to inhibit excess sweating or to relieve the "photophobia induced by an abnormally dilated pupil of the eye.

cắt dây giao cảm (*dt*) *phẫu thuật phân đoạn* các dây thần kinh giao cảm, thực hiện để giảm thiểu tác động của hoạt động giao cảm bình thường hay quá độ. Điều này thường thực hiện nhất để cải thiện tuần hoàn đến một bộ phận cơ thể, đôi khi ức chế ra mồ hôi quá độ hay để giảm chứng sợ ánh sáng do đóng từ mắt giàn bết thường.

sympathetic nervous system

/sɪm'paθe'tik 'na:vəs 'sistəm/ one of the two divisions of the autonomic nervous system, having fibres that leave the central nervous system, via a chain of ganglia close to the spinal cord, in the thoracic and lumbar regions. Its nerves are distributed to the blood vessels, sweat glands, salivary glands, heart, lungs, intestines and other abdominal organs, and the genitals, whose functions it governs by reflex action, in balance with the parasympathetic nervous system.

hệ thần kinh giao cảm *một trong hai phần của hệ thần kinh tự trị*, có các sợi ra khỏi hệ thần kinh trung ương, qua một chuỗi hạch gần dây cột sống trong vùng ngực và vùng thắt lưng. Các dây thần kinh giao cảm phân bố tới những huyết quản, tuyến mồ hôi, tuyến nước bọt, tim, phổi, ruột và các cơ quan khác trong ổ bụng, và hệ sinh dục. Hệ thần kinh giao cảm chỉ phối chức năng của các cơ quan này bằng hoạt động phản xạ, cân bằng với hệ thần kinh phó giao cảm.

sympathin *n.* the name given by early physiologists to the substances released from sympathetic nerve endings, now known to be a mixture of adrenaline and noradrenaline.

(dt) tên do các nhà sinh lý học thời trước đặt cho các chất do các mút thần kinh giao cảm phóng thích ra, ngày nay được biết là một hỗn hợp adrenaline và noradrenaline*.

sympathoblast *n.* one of the small cells

formed in the early development of nerve tissue that eventually become the neurones of the sympathetic nervous system.

nguyên bào thần kinh giao cảm (dt) mồi trong các tế bào nhỏ tạo thành vào đầu giai đoạn phát triển mô thần kinh, sau sẽ trở thành các nơron của hệ thần kinh giao cảm.

sympatholytic *n.* a drug that opposes the effects of the sympathetic nervous system. Drugs such as "guanethidine and "methyl-dopa block the transmission of impulses along adrenergic nerves; they are used to treat high blood pressure. Drugs such as "phentolamine, "phenoxybenzamine, and "tolazoline block alpha-adrenergic receptors, causing - in particular - dilation of peripheral blood vessels; they are used for disorders of the circulation or to lower the blood pressure. Other sympatholytic drugs are "beta blockers, which selectively block the beta-adrenergic receptors and principally affect the heart.

thuốc kim huỷ giao cảm (dt) thuốc chống lại tác động của hệ thần kinh giao cảm. Các loại thuốc như "guanethidine" và "methyl-dopa" phong bế dần truyền các xung lực do các sợi thần kinh tiết adrenaline, dùng chữa cao huyết áp. Các thuốc như "phentolamine", "phenoxybenzamine", và "tolazoline" phong bế các thụ thể alpha tiết adrenaline, đặc biệt gây giãn các mạch máu ngoại biên, dùng cho các rối loạn tuần hoàn hay để giảm huyết áp. Các thuốc kim huỷ giao cảm khác là các chất phong bế beta, có tính phong bế chọn lọc các thụ thể beta tiết adrenaline và ảnh hưởng chủ yếu đến tim.

sympathomimetic *n.* a drug that has the effect of stimulating the sympathetic nervous system. The actions of sympathomimetic drugs are *adrenergic* (resembling those of "noradrenaline). Alpha - adrenergic drugs, e.g. "phenylephrine, constrict blood vessels in the skin and intestine and are used in nasal decongestants; beta-adrenergic drugs, e.g. "salbutamol, relax bronchial smooth muscle and are used as "bronchodilators. "Ephedrine and "isoprenaline are less selective and have both alpha- and beta-adrenergic effects; if used as bronchodilators, these drugs may have unwanted side-effects on the

heart.

thuốc giึง giao cảm (dt) thuốc có tác động kích thích hệ thần kinh giao cảm. Các tác động của những thuốc giึง giao cảm là giải phóng adrenaline (tương tự như tác động của "noradrenaline"). Các thuốc alpha tiết adrenaline, như phenylephrine làm co các mạch máu ở da và ruột, dùng trong các thuốc giảm xung huyết mũi. Các thuốc beta tiết adrenaline như salbutamol làm giãn các cơ trơn phế quản và dùng như thuốc giãn phế quản. Ephedrine và isoprenaline ít chọn lọc hơn và có cả hai tác động alpha và beta tiết adrenaline, nếu dùng như thuốc giãn phế quản, các thuốc này có tác động phụ không mong muốn trên tim.

sympathy /'simfəθi/ *n.* (in physiology) a reciprocal influence exercised by different parts of the body on one another.

đảng cảm (dt) (trong sinh lý học) ảnh hưởng hổ tương của các bộ phận khác nhau trong cơ thể.

symphiectomy *n.* removal of a part of the bone at the front of the pelvis (pubic symphysis) in order to aid childbirth.

cắt khớp mu (dt) lấy đi một phần xương ở phía trước khung chậu (khớp mu) để giúp sinh con.

symphiotomy (syphyseotomy)

n. incision into the bone at the front of the pelvis (pubic symphysis) in order to enlarge the diameter of the birth passage and aid delivery.

rạch khớp mu (dt) rạch trong xương ở phía trước khung chậu (khớp mu) để đường sinh được lớn ra và giúp cho việc sinh con.

symphysis *n.* 1. a joint in which the bones are separated by fibrocartilage, which minimizes movement and makes the bony structure rigid. Examples are the *pubic symphysis* (the joint between the pubic bones of the pelvis) and the joints of the backbone, which are separated by intervertebral discs (see illustration). 2. the line that marks the fusion of two bones that were separate at an early stage of development, such as the symphysis of the "mandible.

khớp đinh (dt) 1. khớp có sụn cơ nối các xương với nhau làm giảm thiểu chuyển động

và làm cứng cấu trúc xương. Thí dụ như khớp mu (khớp giữa các xương mu trong khung chậu), và các khớp ở cột sống phân cách bằng các đĩa liên sống (xem hình). 2. đường đánh dấu nối hai xương trước đây không dính với nhau vào dấu giai đoạn phát triển nhưng nay đã liền lại, như khớp dính của xương hàm dưới.

sympodia (sirenomelia) *n.* a developmental abnormality in which there is fusion of the legs with absence of the feet.

quái thai người cá (*dt*) một khuyết tật phát triển có các chân dính lại với nhau và không có bàn chân.

symptom/ 'simptəm/ *n.* an indication of a disease or disorder noticed by the patient himself. A *presenting symptom* is one that leads a patient to consult a doctor. Compare sign.

triệu chứng (*dt*) một biểu lộ của bệnh hay rối loạn do bệnh nhân tự thấy được. Triệu chứng trình diễn là triệu chứng khiến cho bệnh nhân đi khám bác sĩ. So sánh với dấu hiệu.

symptomatology (semeiology) *n.* 1. the branch of medicine concerned with the study of symptoms of disease. 2. the symptoms of a disease, collectively.

triệu chứng học (*dt*) 1. ngành y học liên quan đến việc nghiên cứu các triệu chứng bệnh. 2. tập hợp các triệu chứng của một bệnh.

syn- (*sym-*) prefix denoting union or fusion. Tiếp đầu ngữ chỉ liên hợp hay hợp nhất.

synalgia *n.* see referred pain.

đau liên hợp (*dt*) xem đau tham chiếu.

synapse/ 'saɪnæps/ *n.* the minute gap across which nerve impulses pass from one neurone to the next, at the end of a nerve fibre. Reaching a synapse, an impulse causes the release of a "neurotransmitter", which diffuses across the gap and triggers an electrical impulse in the next neurone. Some brain cells have more than 15,000 synapses. See also neuro-muscular junction.

liên hợp thần kinh (*dt*) khoảng cách rất nhỏ ở đoạn cuối một sợi thần kinh, qua đó các xung lực thần kinh di từ nơron này sang nơron tiếp theo. Khi đến nơi liên hợp, xung

lực sẽ gây phóng thích một chất dẫn truyền thần kinh, chất này распростран qua chỗ trống và gây phát một xung lực điện trong nơron tiếp theo. Một số tế bào não có tới hơn 15000 liên hợp thần kinh. Cũng xem tiếp hợp thần kinh-ca.

synarthrosis *n.* an immovable joint in which the bones are united by fibrous tissue. Examples are the cranial sutures. See also gomphosis, schindylesis.

khớp bất động (*dt*) một khớp không chuyển động trong đó các xương được hợp nhất với nhau bằng các mô xơ. Thí dụ như các đường khớp ở hộp sọ. Cũng xem khớp đóng khít, khớp lỏng lẻo.

synchilia (syncheilia) *n.* congenital fusion of the lips.

tật dính mồi (*dt*) mồi bám sinh dính lại với nhau.

synchondrosis *n.* a slightly movable joint (see amphiarthrosis) in which the surfaces of the bones are separated by hyaline cartilage, as occurs between the ribs and sternum. This cartilage may become ossified in later development, as between the "epiphyses" and shaft of a long bone.

khớp bán động sụn (*dt*) một khớp chuyển động nhẹ (xem khớp bán động) có một lớp sụn trong suốt phân cách các bề mặt xương, như khớp giữa các xương sườn và xương ức. Lớp sụn này có thể bị cát hóa vào cuối giai đoạn phát triển, như giữa các đầu xương và thân xương của một xương dài.

syncope (fainting) /'sɪkəpə/ *n.* loss of consciousness induced by a temporarily insufficient flow of blood to the brain. It commonly occurs in otherwise healthy people and may be caused by an emotional shock, by standing for prolonged periods, or by injury and profuse bleeding. An attack comes on gradually, with lightheadedness, sweating, and blurred vision. Recovery is normally prompt and without any persisting ill-effects.

con ngất (*dt*) bất tỉnh do tạm thời không có đủ máu dẫn tới não. Điều này xảy ra ở những người mạnh khỏe về mặt khác, và có thể gây ra do sốc vì xúc động, do đứng quá lâu, hay do tổn thương và chảy máu nhiều. Con ngất đến từ từ, cùng với việc thấy đầu óc quay

cuống, ra mồ hôi, và nhìn mờ đi. Bệnh nhân thường phục hồi mau và không bị tác động xấu nào kèm theo.

syncytiotrophoblast *n. see plasmidotrophoblast.*

hợp bào lá nuôi (*dt*) *xem plasmid lá nuôi.*

syncytium *n. (pl. syncytia)* a mass of *protoplasm containing several nuclei. Muscle fibres are syncytia.

hợp bào (*dt*) *một khối nguyên sinh chất có chứa nhiều nhân. Các sợi cơ là những hợp bào.*

syndactyly *n. congenital fusion of the fingers or toes. It varies in severity from no more than marked of two or more fingers to virtually complete union of all the digits.*

tật đính ngón tay (*dt*) *đính bẩm sinh các ngón tay hay ngón chân. Mức nghiêm trọng thay đổi từ việc chỉ có các móng da giữa hai hay nhiều ngón cho đến hợp nhất hoàn toàn tất cả các ngón tay.*

syndesm- (*syndesmo*) *prefix denoting connective tissue, particularly ligaments.*

tiếp đầu ngữ chỉ mô liên kết, đặc biệt các dây chằng

syndesmology *n. the branch of anatomy dealing joint and their components.*

khớp-dây chằng lọc (*dt*) *ngành phẫu thuật học liên quan đến các khớp và các phần cấu thành khớp.*

syndesmophyte *n. a vertical outgrowth of bone from a vertebra, seen in ankylosing spondylitis, *Reiter's syndrome, and *psoriatic arthritis. Fusion of syndesmophytes across the joints between vertebrae contributes to rigidity of the spine, seen in advanced cases of these diseases.*

chồi khớp (*dt*) *tăng sinh xương thẳng đứng từ đốt sống, thấy khi bị viêm cứng khớp đốt sống*. hội chứng Reiter, và viêm khớp vẩy nến*. Các chồi xương liên lại với nhau qua các khớp đốt sống sẽ làm cốt sống cứng lại, thấy khi các bệnh này đã tiến triển.*

syndesmosis *n. an immovable joint in which the bones are separated by connective tissue. An example is the articulation between the bases of the tibia and fibula (see illustration).*

khớp liên kết (*dt*) *một loại khớp bất động có các xương phân cách nhau bằng mô liên kết. Thị dụ như khớp giữa các dây của cương chạy và xương mác (xem hình).*

syndrome /'sɪndrəʊm/ *n. a combination of signs and/or symptoms that forms a distinct clinical picture indicative of a particular disorder.*

hội chứng (*dt*) *kết hợp các dấu hiệu và/hay triệu chứng tạo thành một hình ảnh lâm sàng riêng biệt của một rối loạn đặc biệt.*

synechia *n. an adhesion between the iris and another part of the eye. An anterior synechia between the iris and the cornea or the part of the sclera that normally hides the extreme outer edge of the iris from view. A posterior synechia is between the iris and the lens.*

đinh móng mắt (*dt*) *đinh giữa móng mắt và một bộ phận khác trong mắt. Đinh móng mắt trước là móng mắt đính với giác mạc hay phần cứng mạc bình thường vẫn che bớt ngoài cùng móng mắt. Đinh móng mắt sau là móng mắt đính với thủy tinh thể.*

syneresis /sɪ'nɛrəsɪs/ *n. contraction of a blood clot. When first formed, a blood clot is a loose meshwork of fibres containing various blood cells. Over a period of time this contracts, producing a firm mass that seals the damaged blood vessels.*

thành hình cục máu (*dt*) *cục máu co lại. Khi mới thành lập, cục máu là một mạng sợi lỏng có chứa nhiều loại huyết cầu. Sau một thời gian mạng này co lại, tạo thành một khối cứng để hàn lại huyết quản bị tổn hại.*

synergist /'sɪnədʒɪst/ *n. 1. a drug that interacts with another to produce increased activity, which is greater than the sum of the effects of the two drugs given separately. For example sodium aminosalicylate and streptomycin are used together to treat tuberculosis. Some synergists may have dangerous effects, as when MAO inhibitors enhance the effects of barbiturates. 2. a muscle that acts with an *agonist in making a particular movement. -synergism n.*

1. thuốc cộng lực. 2. trợ lực (*dt*) *1. một loại thuốc tương tác với một thuốc khác để làm tăng hoạt động, tác động có được lớn*

hơn tổng số tác động của hai loại này khi dùng riêng biệt. Thủ dù sodium aminosalicylate và streptomycin dùng cùng với nhau để chữa bệnh lao. Một số thuốc công lực có thể có tác động nguy hiểm, như các loại thuốc ức chế MAO làm tăng tác động của các barbiturate. 2. một cơ hoạt động với một chủ vận để tạo nên một chuyển động đặc biệt.

-synergism (dt)

syngraft *n. see isograft.*

ghép cùng loại (dt) *xem ghép cùng loại.*

synoptophore *n. see amblyoscope.*

bộ khám và chữa lẹ mắt (dt) *xem kính luyện thị lực*

synostosis *n. the joining by ossification of two adjacent bones. It occurs, for example, at the 'sutures between the bones of the skull.*

dính liền khớp (dt) *hai xương liền nhau nối lại bằng sự cốt hóa. Điều này xảy ra thí dụ như ở các đường khớp giữa các xương hộp sọ.*

synovectomy *n. surgical removal of the synovium of a joint. This is performed in cases of chronic synovitis, when other measures have been ineffective, in order to reduce pain in the joint and prevent further destruction.*

cắt bỏ hoạt dịch (dt) *phẫu thuật cắt bỏ bao hoạt dịch ở một khớp. Điều này thực hiện trong các ca viêm bao hoạt dịch mãn, khi các biện pháp khác đã tỏ ra không có công hiệu, để giảm đau ở khớp và ngăn hủy diệt nhiều hơn.*

synovia (synovial) /'saɪ'nəʊviə/ *the thick colourless lubricating fluid that surrounds a joint or a bursa and fills a tendon sheath. It is secreted by the synovial membrane.*

dịch hoạt dịch *dịch làm tròn không màu dày bao quanh một khớp hay một bao và làm đầy một bao gân. Dịch này do màng hoạt dịch tiết ra.*

synovial joint /'saɪ'nəʊviəl dʒɔɪnt/ *see diarthrosis.*

khớp hoạt dịch *xem khớp động.*

synovial membrane (synovium)

/'saɪ'nəʊviəl 'membriən/ *the membrane,*

composed of mesothelium and connective tissue, that forms the sac enclosing a freely movable joint (see diarthrosis). It secretes the lubricating synovial fluid.

màng hoạt dịch *màng gồm trung biểu mô và mô liên kết tạo thành một túi bao bọc một khớp chuyển động tự do (xem khớp động).* Màng này tiết ra dịch hoạt làm tròn.

synovioma *n. a benign or malignant tumour of the synovial membrane. Benign synoviomas occur on tendon sheaths; malignant synoviomas (synovial sarcomas) may occur where synovial tissue is not normally found, e. g. in the oesophagus.*

u màng hoạt dịch (dt) *một khối u lành tính của màng hoạt dịch. U màng hoạt dịch lành tính thấy ở các bao gân, u màng hoạt dịch ác tính (sarcoma màng hoạt dịch) có thể xảy ra nơi bình thường không có màng hoạt dịch, thí dụ trong thực quản.*

synovitis /'saɪnəʊvɪtɪs/ *n. inflammation of the membrane (synovium) that lines a joint capsule, resulting in pain and swelling (arthritis). It is caused by injury, infection, or rheumatic disease. Treatment depends on the underlying cause; to determine this, samples of the synovial fluid or membrane are taken for examination.*

viêm màng hoạt dịch (dt) *viêm lớp màng (màng hoạt dịch) lót trong xoang khớp, gây đau và sưng (viêm khớp), gây ra do tổn thương, nhiễm trùng, hay bệnh thấp khớp. Chữa trị tùy theo nguyên nhân chính, và để xác định được nguyên nhân này, cần xét nghiệm các mẫu dịch hay màng hoạt dịch.*

synovium *n. see synovial membrane.*

màng hoạt dịch (dt) *xem phản dịch chư synovial membrane.*

syphilide (syphilid) *n. the skin rash that appears in the second stage of 'syphilis, usually two months to two years after primary infection. Syphilides occur in crops that may last from a few days to several months. They denote a highly infectious stage of the disease.*

ban giang mai (dt) *phát ban ngoài da xuất hiện trong giai đoạn hai của bệnh giang mai, thường từ hai tháng tới hai năm sau khi nhiễm lần đầu. Ban giang mai xuất hiện theo từng*

cum và có thể kéo dài từ vài ngày tới nhiều tháng. Ở giai đoạn này bệnh rất lây.

syphilis /'sifɪlɪs/ n. a chronic venereal disease caused by the bacterium *Treponema pallidum*, resulting in the formation of lesions throughout the body. Bacteria usually enter the body during sexual intercourse, through the mucous membranes of the vagina or urethra, but they may rarely be transmitted through skin wounds or scratches. Bacteria may also pass from an infection pregnant woman across the placenta to the developing fetus, resulting in the disease being present at birth (*congenital syphilis*). The primary symptom - a hard ulcer ('chancre) at the site of infection - forms 2-4 weeks after exposure. Neighbouring lymph nodes enlarge about two weeks later. Secondary stage symptoms appear about two months after infection and include fever, malaise, general enlargement of lymph nodes, and a faint red rash on the chest that persists for 1-2 weeks. After months, or even years, the disease enters its tertiary stage with widespread formation of tumour-like masses ('gummas). Tertiary syphilis may cause serious damage to the heart and blood vessels (*cardiovascular syphilis*) or to the brain and spinal cord (*neurosyphilis*), resulting in 'tabes dorsalis', blindness, and 'general paralysis of the insane'. Treatment with penicillin is fully effective if administered in the early weeks of the infection. Syphilis can be diagnosed by the 'Wasserman reaction. Compare bejel. -syphilitic adj.

bệnh giang mai(dt) bệnh hoa liễu mãn tính do vi trùng *Treponema pallidum*, gây ra các thương tổn trên khép cơ thể. Vi trùng thường vào cơ thể trong khi giao hợp, qua niêm mạc âm đạo hay niệu đạo, nhưng đôi khi cũng có thể truyền qua những vết thương ngoài da hay vết cao. Vi trùng cũng có thể di từ một phụ nữ mang thai nhiễm bệnh, qua màng nhau đến thai nhi đang phát triển, nên trẻ bị bệnh ngay từ khi sinh (giang mai bẩm sinh).

Triệu chứng ban đầu - một vết loét cứng (hẹ cam') ở nơi nhiễm xuất hiện vào 2-4 tuần sau khi tiếp cận. Các hạch bạch huyết lan rộng ra khoảng hai tuần sau. Các triệu chứng

ở giai đoạn hai xuất hiện khoảng hai tháng sau khi nhiễm, gồm sốt, khó chịu, toàn bộ các hạch bạch huyết lớn ra, và có ngoại ben đỏ nhạt trên ngực kéo dài 1-2 tuần. Sau nhiều tháng, có khi nhiều năm, bệnh tiến đến giai đoạn ba với nhiều khối như u (gồm giang mai). Giang mai giai đoạn ba có thể lây tồn tại nghiêm trọng đến tim và các mạch máu (giang mai tim mạch), hay đến não và dây cột sống (giang mai thần kinh), gây bệnh tabes tulý sống"; mù, và liệt toàn thân ở người mất trí.

Chữa trị bằng penicillin có công hiệu rất tốt nếu bắt đầu trong những tuần đầu tiên sau khi bị nhiễm. Giang mai có thể chẩn đoán bằng phản ứng Wasserman". So sánh với bệnh bejel. -syphilitic (lt)

syring- (*syringo*) prefix denoting a tube or long cavity, especially the central canal of the spinal cord.

tiếp đầu ngữ chỉ một ống hay một xoang dài, đặc biệt ống trung tâm của dây cột sống.

syringe /'sɪrɪndʒ/ n. an instrument consisting of a piston in a tight-fitting tube that is attached to a hollow needle or thin tube. A syringe is used to give injections, remove material from a part of the body, or to wash out a cavity, such as the outer ear.

ống chích(dt) một dụng cụ gồm một ống bơm và một ống vừa khít có gắn một kim rỗng hay một ống nhỏ. Ống chích dùng chích, dùng lấy đi các chất trong một bộ phận cơ thể, hay để rửa một xoang như tai ngoài.

syringobulbia n. see syringomyelia.

bụng rỗng hành não(dt) xem bụng rỗng tuy sống

syringocystadenoma (syringoma)

n. a multiple benign tumour of the sweat glands, which shows as small hard swelling in the skin.

u nang hạch tuyến ống (u tuyến ống)
u lành tính ở nhiều tuyến mổ hỏi, thấy như các chỗ sưng cứng nhỏ trong da.

syringomyelia n. a disease of the spinal cord in which longitudinal cavities form within the cord in the cervical (neck) region. The centrally situated cavity (syrix) is especially likely to damage the motor nerve cells

5

and the nerve fibres that transmit the sensations of pain and temperature. Characteristically there is weakness and wasting of the muscle in the hands with a loss of awareness of pain and temperature. An extension of the cavitation into the lower brainstem is called *syringobulbia*. Cerebellar ataxia, a partial loss of pain sensation in the face, and weakness of the tongue and palate may occur.

bệnh rỗng tuy sống (dt) bệnh của dây cột sống, có các xoang đặc trong dây sống ở vùng cổ. Xoang ở trung tâm đặc biệt có khả năng gây tổn hại các tế bào thần kinh vận động và các sợi thần kinh truyền cảm giác đau và cảm giác nhiệt độ. Bệnh điển hình có yếu ớt và hao mòn các cơ ở bàn tay cùng với mất nhận biết về đau và nhiệt độ. Khi xoang lan tràn tới cuống não dưới sẽ gây bệnh rỗng hành não, có thể có các triệu chứng mất điều hòa tiểu não, mất một phần cảm giác đau trên mặt, và bị yếu lười và vùm miệng.

system n. (in anatomy) a group of organs and tissues associated with a particular physiological function, such as the *nervous system or *respiratory system.

hệ (dl) (trong giải phẫu học) một nhóm cơ quan hay mô liên kết hợp với một chức năng sinh lý đặc biệt, như hệ thần kinh* hay hệ hô hấp.

systemic /sɪ'stemɪk/ adj. relating to or affecting the body as a whole rather than individual parts and organs.

toàn thân (tt) liên quan đến hay ảnh hưởng đến toàn bộ cơ thể hơn là đến từng bộ phận hay cơ quan riêng biệt.

systemic circulation /sɪ'stemɪk

/sɪ'leɪʃn/ the system of blood vessels that supplies all parts of the body except the lungs. It consists of the aorta and all its branches, carrying oxygenated blood to the tissues, and all the veins draining deoxygenated blood into the vena cava. Compare pulmonary circulation.

tuần hoàn toàn thân hệ thống các mạch máu cung cấp cho tất cả các bộ phận cơ thể ngoại trừ phổi. Hệ này gồm động mạch chủ và tất cả các nhánh, mang máu đã có oxy tới các mô, và tất cả các tĩnh mạch dẫn lưu máu đã nhả oxy vào tĩnh mạch chủ. So sánh với tuần hoàn phổi.

systole /'sistəl/ n. the period of the cardiac cycle during which the heart contracts. The term usually refers to ventricular systole, which lasts about 0.3 seconds. Atrial systole lasts about 0.1 seconds. -**systolic** adj.

tâm thu (dt) thời kỳ trong chu kỳ tim vào lúc tim co lại. Từ này thường dùng chỉ kỳ tâm thu tâm thất dài khoảng 0.3 giây. Tâm thu nhị não kéo dài khoảng 0.1 giây. -**systolic** (tt)

systolic pressure see blood pressure.

huyết áp tâm thu xem **huyết áp**.

T

Copyright by Anatomyquiz.book

tabes dorsalis (locomotor ataxia)

a form of neurosyphilis occurring 5-20 years after the original venereal infection. The infecting organisms progressively destroy the sensory nerves. Severe stabbing pains in the legs and trunk, an unsteady gait, and loss of bladder control are common. Some patients have blurred vision caused by damage to the optic nerves. Penicillin is used to arrest the progression of this illness. See also syphilis, general paralysis of the insane.

tabes tuý sống (mất điều hòa vận động) một dạng giang mai thần kinh xảy ra 5-20 năm sau khi nhiễm bệnh hoa liễu lần đầu. Sinh vật gây nhiễm huỷ diệt ngày một nhiều các sợi thần kinh cảm giác. Thường thấy đau nhói ở các chân và thân mình, đi không vững, và mất kiểm soát bàng quang. Một số bệnh nhân bị mất do tổn hại các dây thần kinh thị giác. Penicillin dùng chặn diện tiến bệnh. Cũng xem giang mai, liệt toàn thân ở người mất trí.

tablet /'teblɪt/ n. (in pharmacy) a small disc containing one or more drugs, made by compressing a powdered form of the drug(s). It is taken by mouth.

viên nén (dt.) (trong dược khoa) một viên thuốc nhỏ hình đĩa chứa một hay nhiều loại thuốc, chế tạo bằng cách ép một dạng bột của (các) thuốc. Viên này dùng uống.

tabo-paresis *n.* a late effect of syphilitic infection of the nervous system in which the patient shows features of "tabes dorsalis" and "general paralysis of the insane".

liệt tabes (dt.) một tác động muộn của nhiễm giang mai hệ thần kinh, người bệnh có các đặc trưng của bệnh tabes tuý sống" và bệnh liệt toàn thân ở người mất trí".

TAB vaccine a combined vaccines used to produce immunity against the diseases typhoid, paratyphoid A, and paratyphoid B.

vắc-xin TAB một vắc-xin kết hợp dùng gây miễn dịch chống lại các bệnh thương hàn, phó thương hàn A, và phó thương hàn B.

tachy- prefix denoting fast; rapid.
tiếp đầu ngữ chỉ nhanh.

tachycardia *n.* an increase in the heart rate above normal. Sinus tachycardia may occur normally with exercise or excitement or it may be due to illness, such as fever. Arrhythmias may also produce tachycardia (ectopic tachycardia).

nhịp tim nhanh (dt.) nhịp tim nhanh hơn bình thường. Nhịp xoang tim nhanh có thể xảy ra bình thường khi luyện tập hay bị kích động, hay cũng có thể do bệnh như khi bị sốc. Loạn nhịp* cũng có thể gây nhịp tim nhanh (nhịp tim nhanh lạc vị).

tachyphrasia *n.* rapid and voluble speech, such as that encountered in *mania.

chứng nói nhanh (dt.) nói nhanh và lưu loát, như khi bị hung cảm.

tachyphrenia n. excessive rapidity of the mental processes, as in "mania".

tinh thần nhanh (dt.) các tiến trình tâm trí nhanh quá mức, như trong hung cảm.

tachyphylaxis n. a falling-off in the effects produced by a drug during continuous use or constantly repeated administration, common in drugs that act on the nervous system.

giảm nhanh tác động (dt.) suy giảm tác động của một loại thuốc khi dùng liên tục hay dùng lặp lại nhiều lần, thường thấy ở các thuốc tác động trên hệ thần kinh.

tachypnoea n. rapid breathing.

nhịp thở nhanh (dt.) hô hấp nhanh.

tactile/ tactilis adj. relating to or affecting the sense of touch.

(thuộc) xúc giác (lt.) liên quan đến hay ảnh hưởng đến xúc giác.

taenia n. (pl. taeniae) a flat ribbon-like anatomical structure. The *taeniae coli* are the longitudinal ribbon-like muscles of the colon.

dải (dt.) một cấu trúc giải phẫu hình dải dẹp. Dải đại tràng là các cơ dọc hình dải trên đại tràng.

Taenia n. a genus of large tapeworms, some of which are parasites of the human intestine. The 4-10m long beef tapeworms, *T. saginata*, is the commonest tapeworm parasite of man. Its larval stage (see cysticercus) develops within the muscles of cattle and other ruminants, and man becomes infected on eating raw or undercooked beef. *T. soleum*, the pork tapeworm, is 2-7m long. Its larval stage may develop not only in pigs but also in man, in whom it may cause serious disease (see cysticercosis). See also taeniasis.

(dt.) một giống sán dây lớn, có một số loại ký sinh trong ruột người. Sán dây thịt bò, *T. saginata* dài từ 4-10 m là sán dây ký sinh thường thấy nhất trên

người. Giai đoạn ấu trùng của sán dây này (xem cysticercus) phát triển trong cơ của bò và các loài nhai lại khác, và người bị nhiễm khi ăn phải thịt bò sống hay chưa nấu chín. Sán dây thịt heo *T. solium* dài từ 2-7 m. Giai đoạn ấu trùng của sán dây này có thể phát triển không những chỉ trên heo mà còn ở cả người, và gây bệnh nghiêm trọng cho những người này (xem bệnh gạo). Cũng xem bệnh taenia.

taeniocide (taenieicide) n. an agent that kills tapeworms.

thuốc diệt sán dây (dt.) một tác nhân giết được các sán dây.

taeniafuge n. an agent, such as "dichlorophen", that eliminates tapeworms from the body of their host.

thuốc trực sán (dt.) một tác nhân, như dichlorophen*, loại trừ được sán dây ra khỏi cơ thể ký chủ.

taeniasis n. an infestation with tapeworms of the genus "Taenia". Man becomes infected with the adult worms following ingestion of raw or undercooked meat containing the larval stage of the parasite. The presence of a worms in the intestine may occasionally give rise to increased appetite, hunger pains, weakness, and weight loss. Worms are expelled from the intestine using various anthelmintics, including niclosamide, dichlorophen, and quinacrine hydrochloride. See also cysticercosis.

bệnh taenia (dt.) bệnh nhiễm sán dây thuộc giống *Taenia*. Người bị nhiễm sán trưởng thành sau khi ăn phải thịt sống hay chưa nấu chín có chứa giai đoạn ấu trùng của ký sinh. Việc nhiễm sán trong ruột đôi khi có thể làm tăng thèm ăn, đau khi đói, yếu ớt và sút cân. Ký sinh trùng tổng ra khỏi ruột bằng cách dùng nhiều loại thuốc chống giun sán* như niclosamide, dichlorophen, và quinacrine hydrochloride. Cũng xem bệnh gạo.

Tagament n. see cimetidine.

(dt.) xem cimetidine.

tal- (talo-) prefix denoting the ankle bone (talus).

tiếp đầu ngữ chỉ xương mắt cá chân (xương sên).

talipes n. see club-foot.

bàn chân vẹo (dt.) xem phần dịch chữ club-foot.

talus (astragalus) n. the ankle bone. It forms part of the tarsus, articulating with the tibia above, with the fibula to the lateral (outer) side, and with the calcaneus below.

xương sên (dt.) xương mắt cá chân. Xương này tạo thành một phần nhóm xương cổ chân, khớp với xương chùng ở trên, xương móc ở mặt bên (mặt ngoài), và với xương gót ở dưới.

tambour / 'tæmbuə(r)/ n. a recording-drum consisting of an elastic membrane stretched over one end of a cylinder. It is used in various instruments for recording changes in air pressure.

trống (dt.) một trống ghi gồm một màng đàn hồi căng trên đầu một hình trụ. Trống này được dùng trong nhiều dụng cụ ghi thay đổi áp suất.

tamoxifen n. a drug used in the treatment of advanced breast cancer. It combines with hormone receptors in the tumour to inhibit the effect of oestrogens. Side-effects are uncommon but include facial flushing, tumour pain, and hypercalcaemia. Trade name: Nolvadex.

(dt.) một loại thuốc dùng chữa ung thư vú đã tiến triển. Thuốc này kết hợp với các thụ thể hormone trong khối u để ức chế tác động của oestrogen. Tác động phụ thường không xảy ra, nhưng có thể gồm đỏ mặt, đau chỗ u, và tăng calci huyết. Tên thương mại: Nolvadex.

tampon / 'tæmpən/ n. a pack of gauze, cotton, wool, or other absorbent material

used to plug a cavity or canal in order to absorb blood or secretions. A vaginal tampon is commonly used by women to absorb the menstrual flow.

nút thấm (dt.) một miếng gạc, bông gòn, hay một chất liệu thấm khác, dùng bit một xoang hay ống để thấm máu hay các chất tiết. Nút thấm âm đạo thường được các phụ nữ dùng thấm máu kinh nguyệt.

tamponade n. 1. the insertion of a tampon. 2. abnormal pressure on a part of the body; for example, as caused by the presence of excessive fluid between the pericardium (sac surrounding the heart) and the heart.

1. nhét nút thấm. 2. chèn ép. (dt.)

1. đặt một nút thấm. 2. áp suất bất thường trên một bộ phận cơ thể. thí dụ khi có quá nhiều dịch giữa tâm mạc (lùi bao quanh tim) và tim.

Tatalum / 'tæntələm/ n. rare heavy metal used in surgery as it is easily moulded and does not corrode. For example, tantalum sutures and plates are used for repair of defects in the bones of the skull. Symbol: Ta.

(dt.) một kim loại nặng hiếm, dùng trong phẫu thuật vì dễ nóng chảy và không bị ăn mòn. Thí dụ các đường ráp và các mảnh tantalum dùng chữa tật của các xương hộp sọ. Ký hiệu: Ta.

tapetum n. 1. a layer of specialized reflecting cells in the choroid behind the retina of the eye. 2. a band of nerve fibres that form the roof and wall of the lower posterior part of the corpus callosum.

thẩm (dt.) 1. một lớp tế bào phản chiếu đặc biệt trong mạch mạc ở sau võng mạc mắt. 2. một băng sợi thần kinh tạo thành trần và thành của phần dưới sau thế chai.

tapeworm n. any of a group of flatworm that have a long thin ribbonlike body and lives as parasites in the intestines of man and other vertebrates. The body of a tapeworm consists of a head (scolex), a short

neck, and a strobila made up of a chain of separate segments (*proglottides*). Mature proglottides, full of eggs, are released from the free end of the worm and pass out in the host's stools. Eggs are then ingested by an intermediate host, in whose tissue the larval stages develop (see plerocercoid, cysticercus, hydatid). Man is the primary host for some tapeworms (see *Tae-nia*, *Hymenolepis*). However, others general are also medically important (see *Diphyllobothrium*, *Dipylidium*, *Echinococcus*).

sán dây (dt.) bất kỳ loại nào trong nhóm giun dẹp có cơ thể hình dải dài và sống ký sinh trong ruột người và các loài có xương sống khác. Cơ thể sán dây gồm một đầu (scolex), một cổ ngắn, và một thân (strobila) tạo thành bởi một chuỗi các đoạn phân biệt (đốt sán). Các đốt sán trưởng thành chứa đầy trứng rồi ra khỏi phần cuối thân sán và di ra ngoài theo phân ký chủ. Sau đó một ký chủ trung gian ăn phổi trứng, và các giai đoạn ấu trùng phát triển trong mô ký chủ trung gian. (xem plerocercoid, cysticercus, hydatid). Người là ký chủ chính của một số sán dây (xem *Taenia*, *Hymenolepis*). Tuy nhiên, các giống khác cũng quan trọng trong y khoa (xem *Diphyllobothrium*, *Dipylidium*, *Echinococcus*).

tapotement n. a technique used in massage in which a part of the body is struck rapidly and repeatedly with the hands. Tapotement of the chest wall in bronchitis within the air passages so that it can be coughed up.

vỗ (dt.) một kỹ thuật xoa bóp*, dùng bàn tay dập nhanh và liên tục trên một bộ phận cơ thể. Vỗ thành ngực các bệnh nhân viêm phế quản thường giúp làm long các chất nhầy trong đường thở để có thể ho ra.

tapping n. see paracentesis

chích ráu (dt.) xem phản ứng chích paracentesis.

target cell /'ta:gɪt sel/ (in haematology) an abnormal form of red blood cell (erythrocyte) in which the cell assumes the ringed appearance of a target in stained

blood films. Target cells are a feature of several types of anaemia, including those due to iron deficiency and abnormalities haemoglobin structure.

tế bào mục tiêu (trong huyết học) một dạng hồng cầu bất thường có hình khuyết giống như một mục tiêu trong các máu mèu nhuộm. Tế bào mục tiêu là đặc trưng của nhiều loại thiếu máu, gồm cả thiếu máu do thiếu sắt và các cấu trúc bất thường về hemoglobin.

target organ the specific organ or tissue upon which a hormone, drug, or other substance acts

cơ quan mục tiêu cơ quan hay mô đặc hiệu là nơi tác động của một loại hormone, thuốc, hay một chất khác.

tar- (tarso-) prefix denoting 1. the ankle; tarsal bones. 2. the edge of the eyelid. tiếp đầu ngữ chỉ 1. mắt cá chân, nhóm xương ở chân. 2. bờ mi.

tarsal /'ta:səl/ 1. adj. relating to the bones of the ankle and foot (tarsus). 2. adj. relating to the eyelid, esp. to its supporting tissue (tarsus). 3. n. any of the bones forming the tarsus.

1. (thuộc) xương cổ chân. 2. (thuộc) bờ mi. 3. (thuộc) xương cổ chân 1. (tt.) liên quan đến các xương của mắt cá chân và chân (nhóm xương cổ chân). 2. (tt.) liên quan đến mi mắt, đặc biệt là nâng đỡ mi (bờ mi). 3. (dt.) bất kỳ xương nào trong xương cổ chân.

atarsalgia n. aching pain arising from the tarsus in the foot.

đau xương cổ chân (dt.) đau nhức ở cổ chân.

tarsal glands see meibomian glands.

tuyến cổ chân xem tuyến meibomius.

tarsectomy n. 1. surgical excision of the tarsal bones of the foot. 2. surgical removal of a section of the tarsus of the eyelid.

1. cắt bỏ xương cổ chân. 2. cắt bỏ bờ mi (dt.) 1. phẫu thuật lấy ra các xương cổ chân. 2. phẫu thuật cắt đi một đoạn bờ

mi.

tarsitis *n.* inflammation of the eyelid.

vịt mờ mi (*dt.*) xem mờ mắt.

tarsoplasty *n.* see blepharoplasty.

tạo hình bờ mi (*dt.*) xem tạo hình mi.

tarsorrhaphy *n.* an operation in which the upper and lower eyelids are joined together, either completely or along part of their length. It is performed to protect the cornea or to allow a corneal injury to heal.

khâu bờ mi (*dt.*) thao tác nối hai mi mắt trên dưới với nhau, nối toàn bộ hay một phần chiều dài thực hiện để bảo vệ giác mạc và giúp tổn thương giác mạc lành lại.

tarsus *n.* (*pl. tarsi*) 1. the seven bones of the ankle and proximal part of the foot (see illustration). The tarsus articulates with the metatarsals distally and with the tibia and fibula proximally. 2. the firm fibrous connective that forms the basis of each eyelid.

1. nhóm xương cổ chân. 2, bờ mi.
(*dt.*) 1. bảy xương của mắt và phần gần bàn chân (xem hình). Các xương cổ chân khớp với các xương bàn chân ở phía xa và với xương chày và xương mác ở đoạn gần.
2. mô liên kết xơ chắc tạo thành đáy môi mi mắt.

tartar /'ta:tə(r)/ *n.* an obsolete term for "calculus, the hard deposit that forms on the teeth.

cao răng (*dt.*) từ xưa dùng chỉ lớp sỏi là phần đóng cứng hình thành trên răng.

tartar emetic see antimony potassium tartrate.

xem antimony potassium tartrate.

taste /'teɪst/ *n.* the sense for the appreciation of the flavour of substances in the mouth. The sense organs responsible are the "taste buds on the surface of the tongue, which are stimulated when food dissolves in the saliva the mouth. It is generally held that there are four basic taste sensations - sweet, bitter, sour, and salt - but two others - alkaline and metallic - are sometimes added to this list.

vị giác (*dt.*) giác quan dùng nhận biết mùi vị của các chất trong miệng. Cơ quan chịu trách nhiệm về việc này là các chồi vị giác* trên bề mặt lưỡi. Các chồi này được kích thích khi được phảm trong miệng hòa tan trong nước bọt. Người ta thường công nhận bốn cảm giác cơ bản: ngọt, đắng, chua, và mặn, nhưng hai vị khác - kiềm và kim loại - đôi khi cũng được thêm vào danh sách này.

taste buds the sensory receptors concerned with the sense of taste (see illustration). They are located in the epithelium that covers the surface of the tongue, lying in the grooves around the papillae, particularly the circumvallate papillae. Taste buds are also present in the soft palate, the epiglottis, and parts of the pharynx. When a taste cell is stimulated by the presence of a dissolved substance impulses are sent via nerve fibres to the brain. From the anterior two-thirds of the tongue impulses pass via the facial nerve. The taste buds in the posterior third of the tongue send impulses via the glossopharyngeal nerve.

chồi vị giác thụ thể cảm giác liên quan tới vị giác (xem hình). Các thụ thể này ở trong lớp biểu mô trên bề mặt lưỡi*, nằm trong các rãnh quanh nhú, đặc biệt các nhú hình vành. Cũng có các chồi vị giác ở vòm miệng mềm, tiểu thiệt và một phần họng, khi một chồi vị giác được kích thích bởi các chất hòa tan, chồi sẽ gửi đi các xung lực theo các dây thần kinh tại não. Các xung lực từ hai phần ba trước lưỡi đi qua dây thần kinh mặt. Các chồi vị giác ở một phần ba sau lưỡi gửi các xung lực qua dây thần kinh thiệt báu.

taurine *n.* an amino acid this a constituent of the "bile salt taurocholate and also functions as a neurotransmitter in the central nervous system.

(*dt.*) một amino acid thành phần của muối mật taurocholate và cũng hoạt động như một chất dẫn truyền thần kinh* trong hệ thần kinh trung ương.

taurocholic acid see bile acids.

taurocholic acid Xem acid mật

taxic n (in surgery) the returning to a normal position of displaced bones, organs, or other parts by manipulation only, unaided by mechanical devices.

chuyển hồi (dt) (trong phẫu thuật) đặt trở lại vị trí bình thường các xương, cơ quan hay các bộ phận khác chỉ bằng cách thao tác, không cần tới các thiết bị cơ học.

Tay-Sachs disease (amaurotic familial idiocy) an inherited disorder of lipid metabolism (see lipodosis) in which abnormal accumulation of lipid in the brain leads to blindness, mental retardation, and death in infancy. The gene, responsible for the disorder is "recessive", and the disease can now be largely prevented by genetic counselling in communities known to be affected.

bệnh Tay-Sachs (bệnh ngứa và mù già đình) một rối loạn bẩm sinh về chuyển hóa Lipid (Xem bệnh nhứt ẩm lipid), có tích tụ bất thường lipid trong não dẫn tới mù, chậm phát triển trí tuệ, và tử vong trong thời thơ ấu. Gén chịu trách nhiệm về rối loạn này là gen liệt, và hiện nay bệnh đã có thể phòng ngừa được bằng cách khuyến cáo về di truyền học trong các cộng đồng có bệnh.

TCP Trade name, a solution of tri-chlorphenol; an effective *antiseptic for minor skin injuries. Irritations. It may also be used as a gargle for colds and sore throats.

TCP tên thương mại, dung dịch trichlorphenol; một chất sát trùng có công hiệu với tổn thương và kích thích nhẹ ngoài da. Chất này cũng có thể dùng làm thuốc súc miệng khi bị cảm lạnh hay loét họng.

tear gas any of the several kinds of gas used in warfare and by the police to produce temporary incapacitation. Most tear gases produce stinging pain in the eyes and streaming from the eyes and nose. See also CS gas.

hở cay bất kỳ chất nào trong số nhiều loại

hở cho quản đội hay cho cảnh sát dùng để gây mê khả năng tạm thời. Hầu hết hơi cay đều gây đau nhói ở mắt và làm mắt và mũi chảy nước dữ dội. Cũng xem hơi CS.

tears/ nước mắt pl. n. the fluid secreted by the lacrimal glands (see lacrimal apparatus) to keep the front of the eyeballs moist and clean. Tears contain "lysozyme", an enzyme that destroys bacteria. Irritation of the eye, and sometimes emotion, cause excessive production of tears. See also blinking.

nước mắt (dt) dịch do các tuyến lệ tiết ra (xem hệ tiết lệ) để giữ cho mắt trước nhãn cầu được ẩm và sạch. Nước mắt có chứa "lysozyme" là một enzyme tiêu diệt được vi trùng. Nước mắt sản sinh quá mức khi mắt bị kích thích hay đổi khi do xúc động. Cũng xem chớp mắt.

technetium-99m n. an isotope of the artificial radioactive element technetium. It emits gamma radiation and is used as a tracer for the examination of the brain and the thyroid gland in the technique of scintigraphy.

technetium-99m (dt) chất đồng vị của nguyên tố phóng xạ nhân tạo technetium. Chất này phát ra bức xạ gamma và được dùng như một nguyên tố đánh dấu để khám nghiệm não và tuyến giáp trong kỹ thuật chụp lắp lánh.

tectospinal tract a tract that conveys nerve impulses from the midbrain, across the midline as it descends, to the spinal cord in the cervical (neck) region. It contains important *motor neurones.

đường nọc tủy đường chuyên chở các xung lực thần kinh từ não giữa, đi ngang qua đường giữa xuống tới dây cột sống trong vùng cổ. Đường này có nhiều nơron vận động quan trọng.

tectum n. the roof of the *midbrain, behind and above the *cerebral aqueduct. From the nerve tissue protrude two pairs of rounded swellings called the *superior* and *inferior colliculi*, which contains cells concerned with reflexes involving vision and hearing, respectively.

nóc (dt) "mái não giữa", ở phía sau và trên ống não*. Từ trong mô thần kinh có nhô ra hai đồi ư lôi tròn gọi là gó trên và gó dưới. Lần lượt chứa những tế bào liên quan đến phản xạ về nhìn và nghe.

teeth /tiːθ/ pl. n. see tooth.

răng (dt) xem phần dịch chữ tooth.

tegmen n. (pl. tegmina) a structure that covers an organ or part of an organ. For example the *tegmen tympani* is the bony roof of the middle ear.

trán (dt) cấu trúc che phủ một cơ quan hay một phần cơ quan. Thí dụ trán tai giữa là nóc xương của tai giữa.

tegmentum n. the region of the "midbrain below and in front of the "cerebral aqueduct. It contains the nuclei of several cranial nerves, the "reticular formation, and other ascending and descending nerve pathways linking the forebrain and the spinal cord.

chòm não (dt) vùng não giữa" ở dưới và ở trước cổng não". Chòm não có chứa các nhân của nhiều dây thần kinh số, cấu tạo lưỡi*, và các đường thần kinh lên và xuống, nối não trước với dây cột sống.

teichopsia n. shimmering coloured lights, accompanied by blank spots in the visual field (*transient scotomata*), often seen by sufferers at the beginning of an attack of migraine.

ám điểm lấp lóe (dt) ánh sáng có màu lung linh, kèm theo các điểm đen trong thị trường (ám điểm thoáng quan), thường thấy khi bắt đầu lên cơn nhức nửa đầu.

tel- (tele-, telo-) prefix denoting 1. end or ending. 2. distance.

tel- (tele-, telo-) tiếp đầu ngữ chỉ 1. Đoạn cuối hay phần cuối. 2. Khoảng cách.

tela n. any thin weblike tissue, particularly the *tela choroidea*, a folded double layer of "pia mater containing numerous small blood vessels that extends into several of the "ventricles of the brain.

mô mang (dt) mô hình mạng mỏng, đặc biệt mô mạch mạc là một lớp gấp đôi của "màng muối* có chứa nhiều huyết quản nhỏ

đi vào các não thất*.

telangiectasis (pl. telangiectases) a localized collection of distended blood capillary vessels. It is recognized as a red spot, sometimes spidery in appearance, that blanches on pressure. Telangiectases may be found in the skin or the lining of the mouth, gastrointestinal, respiratory, and urinary passages. The condition in which multiple telangiectases occur is termed telangiectasia. It may be seen as an inherited condition associated with a bleeding tendency (*haemorrhagic telangiectasia*). Accessible bleeding telangiectases (e.g. in the nose) may be obliterated by cauterization.

sự giãn mao mạch tập hợp tại chỗ các mao mạch bị giãn, thấy như các chấm đỏ dài khi có hình mang nhện, các chấm này trắng ra khi bị ép. Giãn mao mạch có thể thấy ngoài da hay ở niêm mạc miệng, dạ dày ruột, đường hô hấp và đường tiêu. Tình trạng có nhiều mao mạch bị giãn gọi là chứng giãn mao mạch.. Đây là một tình trạng di truyền liên quan đến khuynh hướng mất huyết (chứng giãn mao mạch xuất huyết). Các nơi giãn mao mạch xuất huyết tối được (thí dụ trong mũi) có thể được đốt sạch.

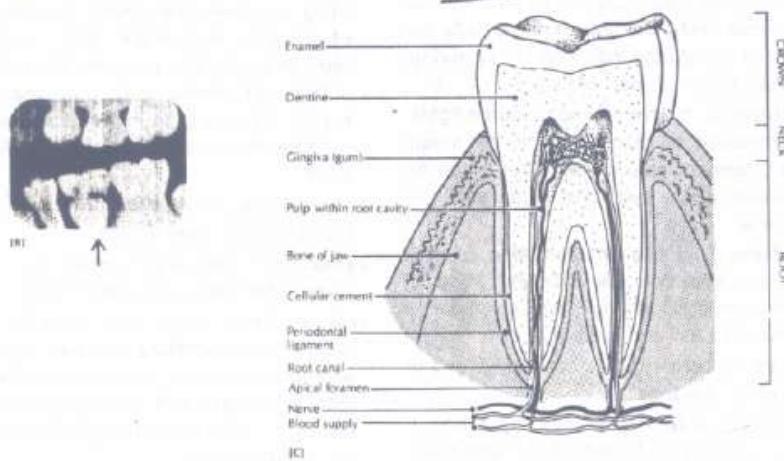
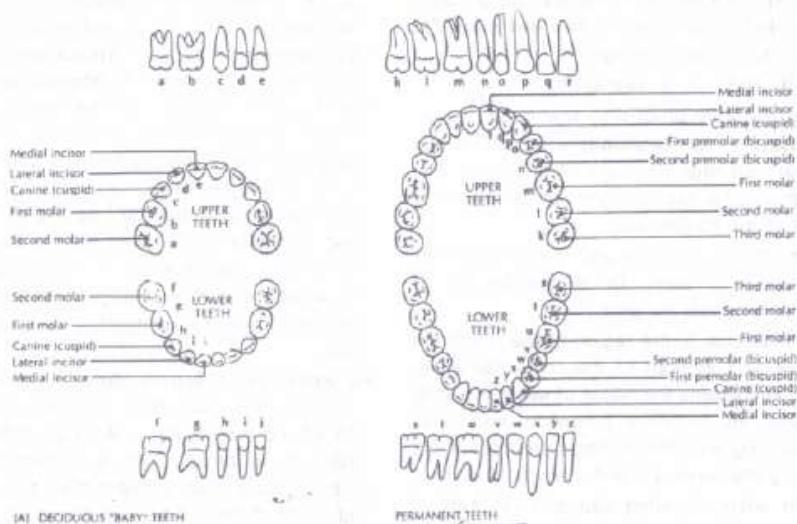
telangiitis n. inflammation of the smallest blood vessels (see angitis).

viêm mao mạch (dt) viêm các huyết quản nhỏ nhất (xem viêm mạch).

teleceptor n. a sensory "receptor that is capable of responding to distant stimuli. An example is the eye, which is capable of detecting changes and happening at a great distance, unlike touch receptors, which require close contact.

viễn thu thế (dt) thu thế cảm giác có khả năng đáp ứng với các kích thích từ xa. Thí dụ như mắt có thể phát hiện được những thay đổi và những việc xảy ra ở rất xa, khác với các thụ thể xúc giác cần tiếp xúc gần.

telecurietherapy n. a form of "radiotherapy in which penetrating radiation is directed at a patient from a distance.

Originally radium was used as the radiation source; today artificial radioactive isotopes, such as cobalt-60, are used.

liệu pháp curie từ xa (dt) một dạng "liệu pháp bức xạ", dùng các bức xạ xuyên thấu hướng tới bệnh nhân từ xa. Lúc đầu nguồn bức xạ dùng là radium, hiện nay là các đồng vị phóng xạ nhân tạo như cobalt-60.

teleony n. the unsubstantiated theory that mating with one male has an effect on the offspring of later matings with other males.

di truyền xa (dt) một nguyên lý không chắc chắn cho rằng giao hợp với một đàn ông (hay con đực) sẽ có ảnh hưởng tới con cái của những lồng giao hợp sau với các đàn ông (hay con đực) khác.

telencephalon n. see cerebrum.

não định (dt) xem não.

teleradiography n. a form of radiography in which the X-ray source is situated about 2 metres from the patient, which produces X-ray pictures with less distortion.

chụp X-quang từ xa (dt) một dạng "chụp X-quang" dùng nguồn tia X đặt cách bệnh nhân khoảng 2 mét để hình chụp đỡ bị méo mó.

telocentric n. a chromosome in which the centromere is situated at either of its ends.

-telocentric adj.

tầm xa (dt) một nhiễm sắc thể có hạt giữa ở một trong hai đầu. -telocentric (lt.)

telodendron n. one of the branches into which the axon of a neurone divides at its destination. Each telo-dendron finished as a terminal bouton, which takes part in a synapse or a neuromuscular junction.

duôi xa (dt) một trong các nhánh do sợi trục" của một nốt分裂 phân chia khi tái đích. Mỗi duôi xa có một nút tận cùng, góp phần trong một liên hợp thần kinh* hay một tiếp hợp thần kinh cơ*.

telophase n. the final stage of mitosis and of each of the divisions of meiosis, in which the chromosomes at each end of the cell become long and thin and the nuclear

membrane reforms around them. The cytoplasm begins to divide.

chung kỳ (dt) giai đoạn sau cùng trong "giám phân" và của mỗi lần phân chia trong "giám phân", khi các nhiễm sắc thể ở mỗi cuối tế bào trở nên dài và mảnh, và màng nhân lại hình thành quanh chúng. Bào tử bắt đầu phân chia.

temple n. the region of the head in front of and above each ear.

thái dương (dt) vùng đầu ở trước và trên các tai

temporal /'tempərəl/ adj. of or relating to the temple

(thuộc) **thái dương** (lt) thuộc hay liên quan tới thái dương.

temporal arteritis see arteritis.

viêm động mạch thái dương xem viêm động mạch.

temporal artery a branch of the external carotid artery that supplies blood mainly to the temple and scalp.

động mạch thái dương một nhánh của động mạch cảnh ngoài, cung cấp máu chủ yếu cho thái dương và da đầu.

temporal bone either of a pair of bones of the cranium. The **squamous** portion forms part of the side of the cranium. The **petrous** part contributes to the base of the skull and contains the middle and inner ears. Below it are the **mastoid process**, **styloid process**, and **zygomatic process** (see zygomatic arch). See also skull.

xương thái dương một trong đôi xương của hộp sọ. Phần vây tao thành một phần mặt bên hộp sọ. Phần đáy góp phần tạo thành đáy sọ và chứa tai giữa và tai trong. Dưới xương thái dương là mõm chũm, mõm trâm, và xương gó má (xem cung gó má). Cũng xem sọ.

temporalis n. a fan-shaped muscle situated at the side of the head, extending from the temporal fossa to the mandible. This muscle lifts the lower jaw, thus closing the mouth.

cơ thái dương (dt) cơ hình quạt ở mặt

bản đầu, chạy từ hố thái dương tới xương hàm dưới. Cơ này dùng nâng hàm dưới, tức là làm miệng ngậm lại.

temporal lobe one of the main divisions of the "cerebral cortex in each hemisphere of the brain, lying at the side within the temple of the skull and separated from the frontal lobe by a cleft, the *lateral sulcus*. Areas of the cortex in this lobe are concerned with the appreciation of sound and spoken language.

thùy thái dương một trong các phần chia chính của vỏ não*, trong mỗi bán cầu não nằm ở mặt bên trong xương thái dương của hộp sọ và phân cách với thùy thái dương bằng một khe gọi là rãnh bên. Các vùng vỏ não trong thùy này liên quan với việc nhận biết âm thanh và lời nói.

temporal lobe epilepsy *see* epilepsy.

động kinh thùy thái dương xem động kinh

temporo- prefix denoting 1. the temple. 2. the temporal lobe of the brain.

temporo- tiếp đầu ngữ chỉ 1. thái dương
2. thùy thái dương trong não.

temporomandibular joint the articulation between the *mandible and the *temporal bone; a hinge joint (see ginglymus).

khớp thái dương-hàm khớp giữa xương hàm dưới* và xương thái dương*; một khớp bắn lề (xem khớp bắn lề).

temporomandibular joint syndrome a condition in which the patient has painful temporomandibular joints, tenderness in the muscles that move the jaw, clicking of the joints, and limitation of jaw movement.

hội chứng khớp thái dương-hàm tình trạng bệnh nhân bị đau ở khớp thái dương-hàm, các cơ chuyển động hàm mềm đi, các khớp kêu lách cách, và chuyển động hàm bị giới hạn.

tenaculum *n.* 1. a sharp wine hook with a handle. The instrument is used in surgical operations to pick up pieces of tissue or the

cut end of an artery. 2. a band of fibrous tissue that holds a part of the body in place.

dây nén (*dt*) 1. một móc bằng dây kim loại nhọn có cán, dùng lấy ra các mảnh mô hay phần cuối một động mạch đã bị cắt. 2. một băng mỏ xơ dùng giữ một bộ phận cơ thể tại chỗ.

tendinitis *n.* inflammation of a tendon. It occurs most commonly after excessive overuse but is sometimes due to bacterial infection (e.g. *gonorrhoea), or a generalized rheumatic disease (e.g. *rheumatoid arthritis, ankylosing spondylitis). Treatment is by rest, achieved sometimes by splinting the adjacent joint, and corticosteroid injection into the tender area around the tendon. tendinitis at the insertion of the suprapinatus muscle is a frequent cause of pain and restricted movement in the shoulder. See also tennis elbow. Compare tenosynovitis.

viêm gân (*dt*) viêm gân thường xảy ra nhất sau khi gân bị sử dụng quá mức, nhưng đôi khi cũng do nhiễm trùng (ví dụ bệnh lâu) hay do bệnh thấp khớp toàn thân (như viêm khớp dạng thấp*; viêm cứng khớp đốt sống). Chữa trị bằng cách nghỉ ngơi, đôi khi bằng cách bó nẹp khớp tiếp giáp, và chích corticosteroid vào vùng mềm quanh gân. Viêm gân ở nơi lồng cơ ngửa trên thường là nguyên nhân gây đau và giới hạn chuyển động vai. Cũng xem khuỷu tay quần vợt. So sánh với viêm bao hoạt dịch gân.

tendon /'tēdən/ *n.* a tough whitish cord, consisting of numerous parallel bundles of collagen fibres, that serves to attach a muscle to a bone. Tendons are inelastic but flexible; they assist in concentrating the pull of the muscle on a small area of bone. Some tendons are surrounded by tendon sheaths - there are tubular double-layered sacs lined with synovial membrane and containing synovial fluid. Tendon sheaths enclose the flexor tendons at the wrist and ankle, where they minimize friction and facilitate movement. See also aponeurosis - tendinous adj.

gân (dt) một dây cứng màu trắnglet gồm nhiều bô sợi collagen song song, dùng bám mội cơ vào xương. Gân không có tính đàn hồi nhưng có thể uốn được. Gân giúp tập trung sức kéo cơ trên một vùng xương nhỏ. Một số gân có bao gân bao bọc - dây là các túi hình ống có hai lớp màng, có lót màng hoạt dịch và có chứa dịch hoạt dịch. Bao gân bọc ngoài các gân gấp ở cổ tay và mắt cá chân để làm giảm cọ sát và giúp chuyển động. Cũng xem cân. - **tendon** (lt.).

tendon organ (Golgi tendon organ) a sensory *receptor found within a tendon that responds to the tension or stretching of the tendon and relays impulses to the central nervous system. Like stretch receptors in muscle, tendon organs are part of the *proprioceptor system.

cơ quan gân (cơ quan gân Golgi) thụ thể cảm giác thấy trong gân đáp ứng với sự căng hay duỗi gân phát ra những xung lực tới hệ thần kinh trung ương. Giống như các thụ thể dưới trong cơ, cơ quan gân là một phần của hệ thụ thể bản thể.

tendovaginitis (tenovaginitis) n. inflammatory thickening of the fibrous sheath containing one or more tendons, usually caused by repeated minor injury. It usually occurs at the back of the thumb (*de Quervain's tendovaginitis*) and results in pain on wringing the wrist. Treatment is by rest, injection of cortisone into the tendon sheath, and, if these fail, surgical incision of the sheath.

viêm bao gân (dt) sưng xơ chứa một hay nhiều gân bị dày lên, thường do bị tổn thương nhẹ nhưng lặp lại nhiều lần. Điều này thường xảy ra ở mặt lưng ngón cái (viêm bao gân De Quervain) và gây đau khi vặn cổ tay. Chữa trị bằng cách nghỉ ngơi, chích cortisone trong bao gân, và nếu các điều này thất bại cần phẫu thuật rạch bao.

tenesmus n. a sensation of the desire to defecate, which is continuous or recurs frequently, without the production of significant amounts of faeces (often small amounts of

mucus or blood alone are passed). This uncomfortable symptom may be due to *proctitis, prolapse of the rectum, rectal tumour, or, *irritable bowel syndrome.

cảm giác buốt mỏi (dt) cảm giác hay ý muốn bài tiết phân, xảy ra hay tái phát thường xuyên, nhưng không bài tiết được một lượng phân đáng kể (thường chỉ ra một ít chất nhầy và máu). Triệu chứng này có thể do viêm trực tràng, có khối u trực tràng, hay hội chứng kích thích ruột.

tennis elbow / 'tenis/ a painful inflammation of the tendon at the outer border of the elbow, caused by overuse of the forearm muscles. Treatment is by rest, massage, and local corticosteroid injection. See also tendinitis.

khuỷu tay quần vợt viêm đau gân ở bê ngoài khuỷu tay do dùng quá mức các cơ cánh tay trước. Chữa trị bằng cách nghỉ ngơi, thoa bôi, và chích corticoid tại chỗ. Cũng xem viêm gân.

teno- prefix denoting a tendon.

tiếp đầu ngữ chỉ gân

Tenon's capsule / 'tenən/ the fibrous tissue that lines the orbit and surrounds the eyeball.

nang Tenon mô xơ lót trong ổ mắt và bao lọc nhãn cầu.

tenoplasty n. surgical repair of a ruptured or severed tendon.

tạo hình gân (dt) phẫu thuật sửa chữa một gân bị đứt hay bị cắt.

tenorrhaphy n. the surgical operation of uniting the ends of divided tendons by suture.

khâu gân (dt) thao tác phẫu thuật nối liền các đầu gân đã bị phân cắt bằng cách khâu.

tenosynovitis (peritendinitis) n. inflammation of a tendon sheath, producing pain, swelling, and an audible creaking on movement. It may result from a bacterial infection or occur as part of a rheumatic disease causing *synovitis.

viêm bao hoạt dịch gân (viêm

quanh gân (dt) viêm một bao gân, gây đau, sưng và có tiếng kêu cót két khi chuyển động. Điều này có thể do nhiễm trùng hay xảy ra như một phản ứng thấp khớp gây viêm bao hoạt dịch.

tenotomy n. surgical "division of a tendon. This may be necessary to correct a joint deformity caused by tendon shortening or to reduce the imbalance of forces caused by an overactive muscle in a spastic limb. See also scissor leg.

mở gân (dt) phẫu thuật phân cắt" một gân. Điều này có thể cần thực hiện để sửa chữa biến dạng khớp do gân ngắn lại, hay để giảm mất cân bằng các lực do cơ hoạt động quá độ ở một chi bị co cứng. Cũng xem chân lưỡi kéo.

tenovaginitis n. see tendovaginitis.

viêm bao gân (dt) xem phản ứng chư tendovaginitis.

tensor n. any muscle that causes stretching or tensing of a part of the body.

cơ căng (dt) bất kỳ cơ nào gây sức căng trên một bộ phận cơ thể.

tent / tent/ n. 1. an enclosure of material (usually transparent plastic) around a patient in bed, into which a gas or vapour can be passed as part of treatment. An oxygen tent is relatively inefficient as a means of administering oxygen; a face mask or intranasal oxygen are used where possible. 2. a piece of dried vegetable material, usually a seaweed stem, shaped to fit into an orifice, such as the cervical canal. As it absorbs moisture it expands, providing a slow but forceful means of dilating the orifice.

lều. 2. cuống nong (dt) 1. một lồng bao bọc thường bằng plastic trong suốt, quanh một bệnh nhân trên giường, dùng chứa một loại khí hay hơi nước để giúp trị liệu. Lều oxy là một phương cách cấp oxy trong mũi mỗi khi có thể. 2. một miếng chất liệu thực vật khô, thường là một sợi rong biển, có hình dạng vừa với một lỗ, như ống cổ. Khi hấp thu ẩm, sợi này nở ra, tạo thành một phương pháp châm nhung có

hiệu lực để làm giãn lỗ.

tentorium n. a curved infolded sheet of "dura mater that dips inwards from the skull and separates the cerebellum below from the occipital lobes of the cerebral hemispheres above.

lá chẩm (dt) một nếp gấp cong của màng cứng nhô ra trong so, ngăn cách tiểu não phía dưới với các thùy chẩm của hai bán cầu não phía trên.

terat- (terato-) prefix denoting a monster or congenital abnormality.

terat- (terato-) tiếp đầu ngữ chỉ quái thai hay dạng bẩm sinh.

teratogen n. any substance, agent, or process that induces the formation of developmental abnormalities in a fetus. Known teratogens include such drugs as thalidomide and alcohol; such infections as German measles and cytomegalovirus; and irradiation with X-rays and other ionizing radiation. Compare mutagen. -teratogenic adj.

chất sinh quái thai (dt) bất kỳ chất, tác nhân hay tiến trình nào gây ra những bất thường phát triển trong thai nhi. Các chất sinh quái thai đã biết gồm những thuốc như thalidomide và rượu, các bệnh nhiễm trùng như sởi Đức và nhiễm cytomegalovirus, và chiếu xạ với tia X hay các bức xạ ion hoá khác. So sánh với chất gây đột biến.

teratogenesis n. the process leading to developmental abnormalities in the fetus.

(sus) sinh quái thai (dt) tiến trình dẫn đến các bất thường phát triển trong thai nhi.

teratology n. the study of developmental abnormalities and their causes.

quái thai học (dt) ngành học về các bất thường phát triển và nguyên nhân của những bất thường này.

teratoma n. a tumour composed of a number of tissue not usually found at that site. Teratomas most frequently occur in the testis and ovary, possibly derived from remnants of embryological cells that many

types of tissue. *Malignant teratoma of the testis* is found in young men; it is most common in the undescended testis. Like "seminoma", it frequently occurs as a painless swelling of one testis (pain is not a good indication that the swelling is being). Treatment is by "orchidectomy" avoiding an incision into the scrotum. The tumour can spread to lymph nodes, lungs, and bone, treatment of which may involve the use of radiotherapy and drugs such as vinblastine, bleomycin, and platinum compounds. Teratomas often produce "alpha-fetoprotein", beta human chorionic gonadotrophin, or both; the presence of these substances in the blood is a useful indication of the amount of tumour and the effect of treatment.

u quái (dt) một khối u gồm các mô hình bình thường không thấy ở vị trí đó. U quái thường thấy nhất ở tinh hoàn và não sọ, có lẽ có nguồn gốc từ phần còn lại của các tế bào phôi có khả năng phân hoá thành nhiều loại mô. U quái tinh hoàn ác tính thấy ở đàn ông trẻ, thường ở tinh hoàn không sa xuống. Giống như u tinh*, u này thường thấy như một chỗ sưng không đau ở một tinh hoàn (đau không có nghĩa là sưng lành tính). Chữa trị bằng cách cắt bỏ tinh hoàn*. Khối u có thể lan đến các hạch bạch huyết, phổi, và xương, lúc này cần chữa trị bằng bức xạ liệu pháp và các thuốc như vinblastine, bleomycin, và các hợp chất platinum. U quái thường sản sinh ra alpha-fetoprotein*, beta gonadotrophin, nhau thai người hoặc cá hai; vì vậy có các chất này trong máu là chỉ dẫn có ích về khối lượng khối u và hiệu quả chữa trị.

terbutaline n. a "bronchodilator drug used in the treatment of asthma, bronchitis, and other respiratory disorders. It may be given by mouth, injection, or inhalation; common side effects include nervousness and dizziness. Trade name: Bricanyl.

terbutaline (dt) một loại thuốc giảm phế quản dùng chữa trị bệnh suyễn, viêm phế quản, và các rối loạn hô hấp khác. Thuốc

dùng uống, chích, hay xông hơi. Tác động phụ thường thấy là bồn chồn và choáng váng. Tên thương mại Bricanyl.

teres n. either of two muscles of the shoulder, extending from the scapula to the humerus. The *teres major* draws the arm towards the body and rotates it inwards; the *teres minor* rotates the arm outwards.

cơ tròn (dt) một trong hai cơ ở vai, chạy từ xương bả vai tới xương cánh tay. Cơ tròn lớn kéo cánh tay về phía cơ thê và quay vào trong; cơ tròn nhỏ xoay cánh tay ra ngoài.

terpene n. any a group of unsaturated hydrocarbons many of which are found in plant oils and resins and are responsible for the scent of these plants (e.g. mint). Larger terpenes include vitamin A, squalene, and the carotenoids.

terpene (dt) bất kỳ chất nào trong nhóm các hydrocarbon không no, nhiều loại thấy trong dầu và nhựa thực vật, và tạo mùi cho các loại thực vật này (ví dụ: bạc hà). Các terpene lớn hơn gồm vitamin A, squalene, và carotenoid.

Terramycin n. see oxytetracycline.

Terramycin (dt) xem oxytetracycline.

tertian fever see malaria.

sốt cách nhát xem sốt rét.

tertigravida (trigravida) n. a woman who has been pregnant three times.

mang thai ba lần (dt) phu nu da mang thai ba lan.

tertipara (tripara) n. a woman who has been pregnant at least three times and who has given birth to an infant capable of survival after each of three pregnancies.

sanh ba lần (dt) một phu nu da mang thai ít nhất ba lần và da sanh được một ấu nho có khả năng sống sót vào mỗi lần trong số ba lần mang thai.

tesla n. the "SI unit of magnetic flux density, equal to a density of 1 weber per square metre. Symbol: T.

tesla (dt) đơn vị "SI về mật độ luồng từ, bằng mật độ 1 weber trên mỗi mét vuông.

Ký hiệu: T.

testicle /'testɪkl/ n. either of the pair of male sex organs within the scrotum. It consists of the *testis and its system of ducts (the vasa efferentia and epididymis).

bộ tinh hoàn (dt) *một trong đôi cơ quan sinh dục nam ở trong bìu. Bộ tinh hoàn gồm tinh hoàn và hệ thống ống dẫn (ống dẫn tinh và mào tinh hoàn).*

testis /'testɪs/ n. (pl. **testes**) either of the pair of male sex organs that produce spermatozoa and secrete the male sex hormone *androgen under the control of *gonadotrophins from the pituitary gland. The testes of the fetus form within the abdomen but descend into the scrotum in order to maintain a lower temperature that favours the production and storage of spermatozoa. The bulk of the testis is made up of long convoluted seminiferous tubules (see illustration), in which the spermatozoa develop (see spermatogenesis). The tubules also contain *Sertoli cells, which may nourish developing sperm cells. Spermatozoa pass from the testis to the *epididymis to complete their development. The interstitial (Leydig) cells, between the tubules, are the major producers of androgen.

tinh hoàn (dt) *một trong đôi cơ quan sinh dục nam sản sinh ra tinh trùng và tiết ra hormone sinh dục nam androgen* dưới sự kiểm soát của các gonadotrophin* não thùy. Các tinh hoàn của thai nhi hình thành trong bụng nhưng sẽ di xuống bìu để có được nhiệt độ thấp hơn thuận lợi cho việc sản sinh và tồn trữ tinh trùng. Khối lượng tinh hoàn do các tiểu quản sinh tinh dài và uốn khúc tạo thành (xem hình). Tinh trùng phát triển trong các tiểu quản này (xem sự tạo tinh trùng). Các tiểu quản cũng chứa những tế bào Sertoli*, có lẽ có nhiệm vụ nuôi dưỡng những tế bào tinh trùng đang phát triển. Tinh trùng di từ tinh hoàn đến mào tinh hoàn* để hoàn thành giai đoạn phát triển. Các tế bào gian khe (tế bào Leydig) giữa các tiểu quản là nơi sản xuất chính các androgen.*

test meal /'test-mi:/ a standard meal given to stimulate secretion of digestive juices, which can then be withdrawn by tube and measured as a test of digestive function. A *fractional test meal* was a gruel preparation to stimulate gastric secretion, whose has been replaced by tests using histamine or pentagastrin as secretory stimulants. The *Lundh test meal* is a meal of oil and protein to stimulate pancreatic secretion, which is withdrawn from the duodenum and its trypsin content measured as a test of pancreatic function.

bữa ăn thử nghiệm *cấp thức ăn tiêu chuẩn để kích thích phân tiết các dịch tiêu hoá, sau đó dùng ống hút ra và đo lượng để thử nghiệm chức năng tiêu hoá. Bữa ăn thử nghiệm từng phần là một chế phẩm cháo nghiên để kích thích phân tiết dịch vị và đo hàm lượng acid dịch vị. Bữa ăn này được thay thế bằng các thử nghiệm dùng histamin hay pentagastrin làm các chất kích thích phân tiết. Bữa ăn thử nghiệm Lundh là bữa ăn có dầu và protein để kích thích phân tiết tụy tăng, thức ăn được rút ra ở tá tràng và đo hàm lượng trypsin để thử nghiệm chức năng tuyến tụy.*

testosterone /'te'stɒstərəʊn/ n. the principal male sex hormone (see androgen).

testosterone (dt) *hormone sinh dục nam chính (xem androgen).*

test-tube baby a baby born to a woman as a result of fertilization of one of her ova by her husband's sperm outside her body (*in vitro fertilization*). This technique, pioneered in Britain, resulted in the birth of a live baby girl in July 1978. It is useful when the woman has blocked Fallopian tubes or some similar defect in the reproductive system. The mother-to-be is given a short course of hormones, causing several ova to mature at the same time. Several ova are removed using a *laparoscope. The ova are mixed with sperm in a culture medium and incubated until the *blastocyst forms. The blastocyst is then implanted in the mother's womb and the pregnancy continues.

ues normally thereafter.

em bé ống nghiệm em bé sinh ra do thụ tinh một noãn của người vợ với tinh trùng của chồng bên ngoài cơ thể (thụ tinh trong ống nghiệm). Kỹ thuật này thực hiện lần đầu ở vương quốc Anh đã có kết quả sanh được một bé gái sống vào tháng 7/1978. Điều này có ích khi người bị tắc với Fallope hay có một số khuyết tật tương tự trong hệ sinh sản. Bà mẹ tương lai được dùng hormone trong một thời gian ngắn đưa đến việc có nhiều noãn trưởng thành cùng một lúc. Dùng phép soi ổ bụng lấy ra nhiều noãn, trộn với tinh trùng trong môi trường nuôi cấy và ủ cho tới khi tạo thành phôi bào. Sau đó phôi bào được cấy vào tử cung người mẹ và thai kỳ tiếp tục bình thường.

tetan- (tetano-) prefix denoting 1. tetanus. 2. tetany.

tetan- (tetano-) tiếp đầu ngữ chỉ 1. bệnh uốn ván. 2. co cứng cơ.

tetanolyisin n. a toxin produced by tetanus bacilli in an infected wound, causing the local destruction of tissues.

(dt) độc tố của vi trùng uốn ván sinh ra trong một vết thương, gây nên sự phá hủy mô tại đó.

tetanospasmin n. a toxin produced by tetanus bacilli in an infected wound. The toxic diffuses along nerves, causing paralysis, and may reach the spinal cord and brain, when it causes violent muscular spasms and the condition of lockjaw.

(dt) độc tố của vi trùng uốn ván sinh ra trong một vết thương nhiễm trùng. Độc tố này lan tràn dọc theo các dây thần kinh, gây té liệt, và có thể tới dây cột sống và não, khi đó sẽ gây ra các cơn đau co cứng cơ dữ dội và tình trạng cứng hàm.

tetanus (lockjaw) n. an acute infectious disease, affecting the nervous system, caused by the bacterium *Clostridium tetani*. Infection occurs by contamination of wounds

by bacterial spores. Bacteria multiply at the site of infection and produce a toxin that irritates nerves so that they cause spasmodic contraction of muscles. Symptoms appear 4-25 days after infection and consist of muscle stiffness, spasm, and subsequent rigidity, first in the jaw and neck then in the back, chest, abdomen, and limbs; in severe cases the spasm may affect the whole body, which is arched backwards (see opisthotonus). High fever, convulsions, and extreme pain are common. If respiratory muscles are affected, a "tracheostomy" is essential to avoid death from asphyxia. Mortality is high in untreated cases but prompt treatment with penicillin and antitoxin is effective. An attack does not confer immunity. Immunization against tetanus is effective but temporary. **-tetanic** adj.

bệnh uốn ván (bệnh cứng hàm)

(dt) một bệnh nhiễm cấp ánh hưởng tới hệ thần kinh do vi trùng *Clostridium tetani* gây ra. Bệnh xảy ra do các bào tử vi trùng nhiễm vào vết thương. Vi trùng sinh sản ở nơi nhiễm và sinh ra một độc tố kích thích các dây thần kinh và gây co cứng cơ. Triệu chứng xuất hiện 4-25 ngày sau khi nhiễm và gây cứng cơ, co cứng, và sau đó là tình trạng cứng, lúc đầu ở hàm và cổ, rồi ở lưng, ngực, bụng, và các chi. Trong các ca nặng có thể co cứng toàn thân và cơ thể bị cong về phía sau (Xem còn co uốn cong người). Thường bị sốt cao, co giật, và đau cực độ. Nếu các cơ ngực bị ảnh hưởng, nhất thiết phải mở thông khí quản để tránh tử vong do ngạt thở. Tỷ lệ tử vong cao trong những ca không chữa trị, nhưng chữa trị đúng lúc với penicillin và kháng độc tố thường có công hiệu. Sau khi bị bệnh cơ thể không được miễn dịch. Gây nhiễm chống bệnh uốn ván có công hiệu nhưng chỉ tạm thời. **-tetanic** (tt.)

tetany n. spasm and twitching of the muscles, particularly those of the face, hands, and feet. Tetany is caused by a reduction in the blood calcium level, which may be due to underactive parathyroid glands, rick-

sts, or "alkalosis.

co cứng cơ (dt) co cứng và giật các cơ, đặc biệt các cơ mặt, bàn tay và bàn chân. Co cứng cơ do giảm mức kali-huyết, có thể vì tuyến phó giáp trạng khí hoạt động bị bệnh cồi xương, hay nhiễm kiềm".

tetra- prefix denoting four.

tiếp đầu ngữ chỉ bốn.

tetrachloroethylene n. an "anthel-mintic drug used in the treatment of hookworm disease. It is given by mouth. Toxic side-effects are rare, but vertigo and headache frequently occur and patients with severe anaemia may collapse during treatment.

tetrachloroethylene (dt) một loại thuốc chống giun sán" dùng chữa bệnh giun móc. Thuốc dùng uống. Hiếm có tác động phụ độc, nhưng thường xảy ra chóng mặt và nhức đầu, và các bệnh nhân thiếu máu nặng có thể bị trụy trong khi điều trị.

tetracycline n. 1. one of a group of antibiotic compounds derived from cultures of *Streptomyces* bacteria. These drugs, which include "chlortetracycline, doxycycline, oxytetracycline, and tetracycline, are effective against a wide range of bacterial infections. They are usually given by mouth to treat various condition, including respiratory-tract infections, syphilis, and acne. Side effects such as nausea, vomiting, and diarrhoea are fairly common. In addition, suppression of normal intestinal bacteria may make the patient susceptible to infection with tetracycline-resistant organisms. Tetracycline should not be administered after the fourth month of pregnancy and their use should be avoided in young children to prevent unsightly staining of the permanent teeth. 2. a particular antibiotic of the tetracycline group. Trade names: **Achromycin**, **Steclin**.

tetracycline (dt) 1. một nhóm hợp chất kháng sinh" có nguồn gốc từ các ruồi cấy vi trùng *Streptomyces*. Các thuốc này, gồm chlortetracycline*, doxycycline, oxytetracycline* và tetracycline, có hiệu lực chống lại một số lớn bệnh nhiễm trùng. Thuốc thường dùng uống để chữa nhiều bệnh,

gồm cả nhiễm trùng đường hô hấp, giang mai, và trứng cá. Các tác động phụ như buồn nôn, nôn, và tiêu chảy xảy ra khá thường. Thêm vào đó, sự tiêu diệt các vi trùng bình thường trong ruột có thể làm bệnh nhân mẫn cảm với các bệnh nhiễm do những sinh vật dễ kháng với tetracycline. Các tetracycline không được dùng cho phụ nữ mang thai sau tháng thứ tư, cũng không dùng cho trẻ em để các răng vĩnh viễn không bị nhuộm màu khó coi. 2. một kháng sinh đặc biệt trong nhóm tetracycline. Tên thương mại: **Achromycin**, **Steclin**.

tetrad n. (in genetics). 1. the four cells resulting from meiosis after the second telophase. 2. the four chromatids of a pair of homologous chromosomes (see bivalent) in the first stage of meiosis.

tứ tú (dt) (trong di truyền học) 1. bốn tế bào sinh ra do giảm phân sau chung kỳ thứ hai. 2. bốn nhiễm sắc tử của một đới nhiễm sắc thể tương đồng (xem lưỡng giá) ở giai đoạn đầu tiên trong giảm phân.

tetradactily n. a congenital abnormality in which there are only four digits on a hand or foot.

bốn ngón (dt) bốn thường bẩm sinh chỉ có bốn ngón ở bàn tay hay bàn chân.

tetrahydrocannabinol n. a derivative of marijuana that has antiemetic activity and also produces euphoria. These two properties are utilized in the prevention of chemotherapy-induced sickness.

tetrahydrocannabinol (dt) một chất dẫn xuất của cần sa có tác động chống nôn và cũng gây sảng khoái. Hai tính chất này được dùng trong việc phòng bệnh do hoá liệu pháp gây ra.

tetrahydrozoline n. a drug that constricts blood vessels and is used as a nasal decongestant. See vasoconstrictor.

tetrahydrozoline (dt) một loại thuốc có mạnh dùng giảm xung huyết mũi. Xem chất co mạch.

tetralogy of Fallot a form of congeni-

tal heart disease in which there is "pulmonary stenosis, enlargement of the right ventricle, a ventricular "septal defect, and in which the origin of the aorta lies over the septal defect. The affected child is blue (cyanosed) and frequently squats. The defect is corrected surgically.

tử chứng Fallot một dạng bệnh tim bẩm sinh có hợp lỗ động mạch phổi", lún tâm thất phải, khuyết tật vách ngăn" tâm nhĩ, và gốc động mạch chủ nằm chỗ có khuyết tật vách ngăn. Trẻ bệnh xanh tim và thường ngồi xổm. Chữa bằng phẫu thuật điều chỉnh khuyết tật.

tetraplegia *n.* see quadriplegia.

liệt tứ chi (*dt*) xem phần dịch chữ quadriplegia.

T-group *n.* a group of people who meet in order to increase their sensitivity and their skills in human relationships by discussing themselves and their relationships. Such groups are sometimes formed in the training of psychiatric staff (the *T* stands for *training*).

nhóm T (*dt*) một nhóm người gặp nhau để tăng tình nhạy cảm và kỹ năng trong liên hệ giữa người và người bằng cách thảo luận về họ và các liên hệ của họ. Các nhóm này đôi khi được thành lập để huấn luyện các nhân viên tâm thần học (chữ *T* they cho từ *training* tức huấn luyện).

thalam- (*thalamo-*) prefix denoting the thalamus. Example: *thalamo-lenticular* (relating to the thalamus and lenticular nucleus of the brain).

thalam- (*thalamo-*) tiếp đầu ngữ chỉ đồi não. *Thí dụ:* *thalamo-lenticular* (liên quan đến đồi não và nhân hình hạt đậu trong não).

thalamencephalon *n.* the structures, collectively, at the anterior end of the brain-stem, comprising the "epithalamus, "thalamus, "hypothalamus, and subthalamus, all of which are concerned with the reception and processing of information entering from sensory nerve pathways.

gian não (*dt*) tập hợp các cấu trúc ở trước phần cuối cuống não, gồm vùng trên đồi, vùng đồi, vùng dưới đồi, và vùng gần đồi. Tất cả các vùng này đều quen đến việc nhận và xử lý thông tin do các đường thần kinh cảm giác đưa tới.

thalamic syndrome a raised threshold to pain stimuli combined with a highly unpleasant burning quality to any pain that is experienced once the threshold is exceeded. It is caused by disease affecting the "thalamus at the upper end of the brain-stem.

hội chứng đồi não tăng ngưỡng kích thích đau kết hợp với cảm giác bỏng rát rất khó chịu đối với bất kỳ cơn đau nào vượt qua được trên phần cuối cuống não.

thalamotomy *n.* an operation on the brain in which a lesion is made in a precise part of the "thalamus. It has been used to control psychiatric symptoms of severe anxiety and distress, in which cases the lesion is made in the dorsomedial nucleus of the thalamus, which connects with the frontal lobe. See also psychosurgery.

máy đồi não (*dt*) thao tác não tạo nên một thương tổn trong một phần chính xác ở đồi não. Điều này dùng kiểm soát các triệu chứng tâm thần có lo âu và đau khổ quá mức. Trong các trường hợp này, thương tổn được thực hiện trong nhân giữa tung đồi não nối với thùy trán. Cũng xem phẫu thuật thần kinh.

thalamus / 'θæləməs/ *n.* (*pl. thalami*) one of two egg-shaped masses of grey matter that lie deep in the cerebral hemispheres in each side of the forebrain. The thalami are relay stations for all the sensory messages that enter the brain, before they are transmitted to the cortex. All sensory pathways, except that for the sense of smell, are linked to nuclei within the thalamus, and it is here that the conscious awareness of messages as sensations - temperature, pain, touch, etc. - probably begins.

đồi não (*dt*) một trong hai khối chất xám hình trứng nằm sâu trong bán cầu não ở

mỗi bên não trước. Các đồi não là những trạm tiếp sóng cho tất cả những thông báo cảm giác đi vào não trước khi chuyển tới vỏ não. Tất cả những đường cảm giác: trừ đường khứu giác, đều nối với các nhân trong đồi não; và cũng chính tại đây có lẽ đã bắt đầu các nhận thức có ý thức về cảm giác như nhiệt độ, đau, xúc giác, vv.

thalassaemia (Cooley's anaemia)

n. a hereditary blood disease, widespread in the Mediterranean countries, Asia, and Africa, in which there is an abnormality in the protein part of the 'haemoglobin molecule. The affected red cells cannot function normally, leading to anaemia. Other symptoms include enlargement of the spleen and abnormalities of the bone marrow. Individuals inheriting the disease from both parents are severely affected (*thalassaemia major*), but those inheriting it from only one parent are usually symptom-free. Patients with the major disease are treated with repeated blood transfusions. The disease can be detected by prenatal diagnosis, including amniocentesis.

bệnh thiếu máu vùng biển (thiếu máu Cooley) (dt) một bệnh máu bẩm sinh, phổ biến trong các xứ vùng Địa Trung Hải, Châu Á, và Châu Phi, có bất thường trong phần protein của phân tử hemoglobin. Các hồng cầu bị ảnh hưởng không thể hoạt động bình thường, và đưa đến thiếu máu. Các triệu chứng khác gồm lợn lách và có những bất thường ở tuy xương. Người được di truyền bệnh này từ cả hai cha mẹ sẽ bị phát bệnh nghiêm trọng (thiếu máu vùng biển gốc) nhưng những người chỉ nhận di truyền từ một trong hai cha mẹ thường không có triệu chứng. Chữa bệnh nhân bị bệnh gốc bằng cách truyền máu nhiều lần. Bệnh có thể phát hiện bằng chẩn đoán tiền sanh, gồm cả phương pháp chọc dò màng ối.

thalassotherapy n treatment by remedial bathing in sea water.

liệu pháp tắm biển (dt) chữa bệnh bằng cách tắm trong nước biển.

thalidomide /θə'lɪdəmɪd/ n. a drug that was formerly used as a sedative. If taken during the first three months of pregnancy, it was found to cause fetal abnormalities involving limb malformation; i.e. it has a teratogenic effect. For this reason thalidomide has now been withdrawn from clinical use.

thalidomide (dt) một loại thuốc trước đây dùng làm dịu. Nếu dùng khi mang thai trong ba tháng đầu tiên; người ta đã thấy thuốc gây ra các bất thường cho thai nhi về dạng chi, tức thuốc có tác động sinh quái thai. Vì lý do này thalidomide đã bị cấm dùng trong y học.

thallium n. a leadlike element that has several dangerously poisonous compounds. The poison is cumulative and causes liver and nerve damage and bone destruction. The victim's hair is likely to fall out and does not grow again. Treatment is by administration of "chelating agents. Symbol: Tl.

thallium (dt) một nguyên tố giống như chì có nhiều hợp chất độc nguy hiểm. Chất độc có tính tích tụ, gây tổn hại gan và dây thần kinh, và tiêu hủy xương. Tóc nạn nhân bị rụng và không mọc lại được. Chữa trị bằng cách cấp các tác nhân chelat hoá. Ký hiệu: Tl.

thanat- (*thanato-*) prefix denoting death.

thanat- (*thanato-*) tiếp đầu ngữ chỉ chết.

theca n. a sheathlike surrounding tissue. For example, the *theca folliculi* is the outer wall of a "Graafian follicle.

mô vò (dt) mô bao bọc. Ví dụ mô vò tiểu nang là thành ngoài của tiểu nang DeGraaf.

theine n. the active volatile principle found in tea (see caffeine).

theine (dt) hoạt chất hay hơi trong trà (xem caffeine).

thenar n. 1. the palm of the hand. 2. the fleshy prominent part of the hand at the base of the thumb. Compare hypothenar. -thenar adj.

mô gó cái (dt) 1. lồng bàn tay. 2. phần thịt nhô ra ở bàn tay. ở đáy ngón cái. So sánh với mô dưới bàn tay. -*thenar* (lt.)

theobromine n. an alkaloid, occurring in cocoa, that has a weak diuretic action and dilates coronary and other arteries. It was formerly widely used to treat angina.

theobromine (dt) một alkaloid trong quả dừa có tác động lợi tiểu nhẹ và làm giãn động mạch vách và các động mạch khác. Chất này trước đây được dùng chữa cảm đau thắt ngực.

theomania n. a delusional belief that one is God.

chứng cuồng thánh (dt) hoang tưởng tin rằng mình là thần thánh.

theophylline n. an alkaloid, occurring in the leaves of the tea plant, that has a diuretic effect and relaxes smooth muscles, especially of the bronchi. Theophylline preparations, particularly *aminophylline, are used mainly to control bronchial asthma.

theophylline (dt) một alkaloid thấy trong lá trà, có tác động lợi tiểu và làm giãn các cơ trơn, đặc biệt giãn các phế quản. Các chế phẩm theophylline, đặc biệt aminophylline, chủ yếu dùng kiểm soát suyễn phế quản.

theotherapy n. faith healing.

tiệu pháp thần thánh (dt) giúp lành bằng niềm tin.

therapeutics /θərə'pjɔ:tɪks/ n. the branch of medicine that deals with different methods of treatment and healing (therapy), particularly use of drugs in the cure of disease.

diều trị học (dt) ngành y học chuyên về các phương pháp khác nhau dùng trị liệu và giúp lành (tiêu pháp), đặc biệt việc dùng thuốc để chữa bệnh.

therm /θɜ:m/ n. a unit of heat equal to 100,000 British thermal units. 1 therm = 1.055×10^8 joules.

therm (dt) đơn vị nhiệt bằng 100.000 đơn vị nhiệt Anh. 1 therm = 1.055×10^8 joule.

therm- (*thermo-*) prefix denoting 1. heat 2. temperature.

therm- (*thermo-*) tiếp đầu ngữ chỉ 1. nhiệt 2. nhiệt độ.

thermoalgesia (*thermalgesia*) n. an abnormal sense of pain that is felt when part of the body is warmed. It is a type of *dysaesthesia and is a symptom of partial damage to a peripheral nerve or to the fibre tracts conducting temperature sensation to the brain.

nhiệt thống (dt) cảm giác đau bất thường thấy khi một phần cơ thể bị nóng lên. Đây là một kiểu rối loạn cảm giác* và là triệu chứng bị tổn hại một phần thần kinh ngoại biên hay các đường dẫn truyền cảm giác nhiệt độ tới não.

thermoesthesia n. absence of the ability to recognize the sensations of heat and coldness. When occurring as an isolated sensory symptom it indicates damage to the spinothalamic tract in the spinal cord, which conveys the impulses of temperature to the thalamus.

mất cảm giác nóng lạnh (dt) mất khả năng nhận biết các cảm giác nóng và lạnh. Khi cảm giác là một triệu chứng đơn độc, tức là có tổn hại đường dây sống-đồi não trong dây cột sống dẫn truyền các xung lực nhiệt độ tới đổi não.

thermocautery n. the destruction of unwanted tissues by heat (see cauterize).

đốt nhiệt (dt) dùng nhiệt để tiêu hủy các mô không mong muốn (xem phép đốt).

thermocoagulation n. the coagulation and destruction of tissues by cautery.

nhiệt đông (dt) dùng phép đốt để làm đông và tiêu hủy các mô.

thermography n. a technique for measuring recording the heat produced by different parts of the body; by using photographic film sensitive to infrared radiation. The picture produced is called a *thermogram*. The heat radiated from the body varies in different parts according to the flow of blood through the vessel; thus areas of poor cir-

culation produce less heat. On the other hand a tumour with an abnormally increased blood supply may be revealed on the thermogram as a "hot spot". The technique has been used in the diagnosis of tumours of the breast (*mammothermography*).

phép nhiệt ký (dt) kỹ thuật đo và ghi nhiệt do các bộ phận khác nhau trong cơ thể sinh ra, bằng cách dùng phim ảnh nhạy cảm với bức xạ hồng ngoại. Hình có được là nhiệt độ. Nhiệt tỏa ra trong cơ thể thay đổi theo bộ phận, tùy theo dòng máu chảy qua các huyệt quản, như vậy các vùng có tuần hoàn kém sẽ sán sinh & nhiệt hơn. Mặt khác, một khối u có cung cấp máu tăng bất thường có thể thấy như những "điểm nóng" trên nhiệt đồ. Kỹ thuật này đã được dùng chẩn đoán các khối u trong vú (nhiệt ký vú).

thermolysis n. (in physiology) the dissipation of body heat by such processes as the evaporation of sweat from the skin surface.

tiêu nhiệt (dt) (trong sinh lý học) giảm nhiệt độ cơ thể bằng các tiến trình như làm bốc hơi mồ hôi trên da.

thermometer n. a device for registering temperature. A *clinical thermometer* consists of a sealed narrow-bore glass tube with a bulb at one end. It contains mercury, which expands when heated and rises up the tube. The tube is calibrated in degrees, and is designed to register temperature between 35°C (95°F) and 43.5°C (110°F). An *oral thermometer* is placed in the mouth; a *rectal thermometer* is inserted into the rectum.

nhiệt kế (dt) thiết bị dùng ghi nhiệt độ. Nhiệt kế y khoa gồm một ống thủy tinh kín cổ nhỏ, một đầu có bầu. Nhiệt kế này có chứa thủy ngân, chất này sẽ nở ra khi gặp nắng và dâng lên trong ống. Ống này có ghi độ và được chế tạo để ghi nhiệt độ khoảng 35°C (95°F) và 43.5°C (110°F). Nhiệt kế miệng dùng đặt trong miệng, nhiệt kế trực tráng dùng luồn trong trực tráng.

thermophilic adj. describing organism,

especially bacteria, that grow best at temperatures of 48-85°C. Compare mesophilic, psychrophilic.

ua nhiệt (t) mô tả các sinh vật, đặc biệt vi trùng, sinh sản tốt nhất ở nhiệt độ từ 48-85°C. So sánh với *binh nhiệt ua lạnh*.

thermophore n. any substance that retains heat for a long time, such as kaolin, which is often used in hot poultices.

giữ nhiệt (dt) bất kỳ chất nào giữ được sức nóng trong một thời gian dài, như Kaolin, thường dùng trong các thuốc đắp nóng.

thermoreceptor n. a sensory nerve ending that responds to heat or to cold. Such receptors are scattered widely in the skin and in the mucous membrane of the mouth and throat.

thu thế nhiệt (dt) mút sợi thần kinh cảm giác đáp ứng với nhiệt hay với lạnh. Các thu thế này rải rác rộng rãi trong da và trong niêm mạc miệng và họng.

thermotaxis n. the physiological process of regulating or adjusting body temperature.

huấn động nhiệt (dt) tiến trình sinh lý điều hòa hay điều chỉnh nhiệt độ cơ thể.

thermotherapy n. the use of heat to alleviate pain and stiffness in joints and muscles and to promote an increase in circulation. Diathermy provides a means of generating heat within the tissues themselves.

liệu pháp nhiệt (dt) dùng nhiệt để giảm đau và cứng khớp hay cơ và gây tăng tuần hoàn. Phép thử nhiệt* là một phương cách sinh nhiệt trong chính các mô.

thiacetazone (thioparamizone) n. a drug used in the treatment of leprosy and in combination with isoniazid in tuberculosis. The drug is administered by mouth. Toxic effects, though infrequent, are severe and include anorexia, hepatitis, and exfoliative dermatitis.

thiacetazone (thioparamizone) (dt) một loại thuốc trị cúm và (kết hợp với isoniazid) trị lao. Thuốc dùng uống. Tác động gây độc, dù không thường xảy ra, vẫn

là nghiêm trọng và gồm chán ăn, viêm gan, và viêm da tróc vảy.

thiamin *n* see vitamin B₁.

thiamin *(dt)* xem vitamin B₁.

Thiersch's graft (split-skin graft)

a type of skin graft in which thin partial thicknesses of skin are cut in narrow strips and placed onto the wound area to be healed.

ghép Thiersch (ghép tách da) *một kiểu ghép da, dùng một phần bê dày da cắt thành những dải hẹp, đặt trên vùng bị thương để giúp lành.*

thioguanine *n*. a drug that prevents the growth of cancer cells and is used in the treatment of leukaemia. It is given by mouth and commonly reduces the numbers of white blood cells and platelets. Other side-effects include nausea, vomiting, loss of appetite, and jaundice. Trade name: Lanvis.

thioguanine *(dt)* một loại thuốc ngăn tế bào ung thư tăng trưởng, dùng chữa bệnh bạch cầu. Thuốc dùng uống và thường giảm số bạch cầu và tiểu cầu. Tác động phụ khác gồm buồn nôn, nôn, mất ăn ngon, và vàng da. Tên thương mại: Lanvis.

thioparamizone *n*. see thiacetazone.

thioparamizone *(dt)* xem thiacetazone.

thiopentone *n*. a short-acting "barbiturate". It is given by intravenous injection to produce general anaesthesia or as a pre-medication prior to surgery. Possible complication of thio-pentone anaesthesia include respiratory depression, laryngeal spasm, and thrombophlebitis. The drug is not used when respiratory obstruction is present. Trade name: Penthal.

thiopentone *(dt)* một loại barbiturate tác động ngắn. Thuốc dùng chích tĩnh mạch để gây mê toàn thân hay làm thuốc tiền mê trước khi phẫu thuật. Gây mê thiopentone có thể có những biến chứng suy nhát hô hấp, co cứng thanh quản, và viêm tĩnh mạch huyết khối, không được dùng thuốc khi có tắc hô hấp. Tên thương mại: Pen-

tothal.

thiophilic *adj.* growing best in the presence of sulphur or sulphur compounds. The term is usually applied to bacteria.

ua lưu huỳnh *(tt)* mọc tốt nhất khi có lưu huỳnh hay các hợp chất lưu huỳnh. Từ này thường dùng cao các vi trùng.

thiopropazate *n*. a major "tranquillizer" similar to "chlorpromazine" in its actions and effects. It is given by mouth to treat agitated psychotic patients with anxiety states and to control nausea and vomiting. Trade name: Dertalan.

thiopropazate *(dt)* một loại thuốc an thần" chính tương tự như chlorpromazine" về tác động và công hiệu. Thuốc dùng uống để chữa các bệnh nhân tâm thần kích động với các trạng thái lo âu, và để kiểm soát buồn nôn và nôn. Tên thương mại: Dertalan.

thioridazine *n*. a major "tranquillizer" used in the treatment of a wide range of mental and emotional disturbances, including schizophrenia and senile dementia. The drug is given by mouth; side-effects include faintness, dizziness, dry mouth, and impairment of sexual function. Trade name: Melleril.

thioridazine *(dt)* một loại thuốc an thần" chính dùng chữa nhiều loại rối loạn xúc động và tâm thần, gồm tâm thần phân liệt và sa sút trí tuệ tuổi già. Thuốc dùng uống, các tác động phụ gồm bất tỉnh, choáng váng, khó miếng, và tổn hại chức năng sinh dục. Tên thương mại: Melleril.

thiotepa *n*. a "cytotoxic drug". It is given by injection to treat cancer of the breast or ovary, lymphoma, and sarcoma. The most serious side-effects are on the blood-forming tissue, resulting in a reduction in white blood cells and platelets. Headache, nausea, and vomiting may also occur. *(dt)* một loại thuốc gây độc tế bào", dùng chỉ để chữa ung thư vú hay xoắn sào, u lympho và sarcoma. Tác động phụ nghiêm trọng nhất là với các mô tạo máu, làm giảm bạch cầu và tiểu cầu. Cũng có thể bị nhức

dầu, buồn nôn, và nôn.

thiouracil *n.* a drug that is used in the treatment of overactivity of the thyroid gland (thyrotoxicosis). It is given by mouth; side-effects include fever, skin reactions, jaundice, and agranulocytosis.

thiouracil (*dt*) một loại thuốc dùng trị tăng hoạt động tuyến giáp (tăng năng tuyến giáp). Thuốc dùng uống, các tác động phụ gồm sốt, phản ứng da, vàng da, và mất bạch cầu hạt.

thorae- (*thoraco-*) *prefix denoting the thorax or chest.*

thorae- (*thoraco-*) tiếp đầu ngữ chỉ ngực.

thoracectomy *n.* an operation in which the chest cavity is opened (thoracotomy) and a rib or part of a rib is removed.

cắt thành ngực (*dt*) thao tác mở xoang ngực (mở ngực) và lấy đi một hay một phần xương sườn.

thoracentesis *n.* see pleurocentesis.

chọc dò ngực (*dt*) xem chọc dò mảng phổi.

thoracic cavity the chest cavity. See thorax.

xoang ngực Xem ngực.

thoracic duct one of the two main trunks of the lymphatic system. It receives lymph from both legs, the lower abdomen, left thorax, left side of the head, and left arm and drains into the left innominate vein.

ống ngực một trong hai thân chính của hệ bạch huyết, ống ngực nhận bạch huyết từ hai chân, bụng dưới, ngực trái, bên trái đầu, và cánh tay trái rồi dẫn lưu vào tĩnh mạch không bên trái.

thoracic vertebrae the 12 bones of the backbone to which the ribs are attached. They lie between the cervical (neck) and lumbar (lower back) vertebrae and are characterized by the presence of facets for articulation with the ribs. See also vertebra.

dốt sống ngực 12 xương của cột sống có các xương sườn bám vào. Các đốt sống ngực nằm giữa những đốt sống cổ và đốt

sống thắt lưng, đặc biệt có những mảng khớp với xương sườn. Cũng xem đốt sống.

thoracocentesis *n.* see pleurocentesis.

chọc dò ngực (*dt*) xem chọc dò mảng phổi.

thoracoplasty *n.* the surgical repair of abnormalities or defects of the thorax.

tạo hình ngực (*dt*) phẫu thuật sửa chữa các bất thường hay các khuyết tật ngực.

thoracotomy *n.* surgical opening of the chest cavity to inspect or operate on the heart, lungs, or other structures within.

mở ngực (*dt*) phẫu thuật mở xoang ngực để kiểm tra hay thao tác tim, phổi, và các cấu trúc khác trong ngực.

thoroscope *n.* an instrument used to inspect the pleural cavity.

ống soi phổi (*dt*) một dụng cụ dùng kiểm tra trong xoang ngực.

thorax /'θɔ:ræks/ *n.* the chest: the part of the body cavity between the neck and the diaphragm. The skeleton of the thorax is formed by the sternum, costal cartilages, ribs, and thoracic vertebrae of the backbone. It encloses the lungs, heart, oesophagus, and associated structures. Compare abdomen. **-thoracic** *adj.*

ngực (*dt*) phần xoang cơ thể giữa cổ và cơ hoành. Bộ xương ngực gồm xương ức, các sụn sườn, xương sườn, và các đốt sống của cấu trúc liên quan. So sánh với bụng. **-thoracic** (*dt*)

thorium-X *n.* the radioactive isotope radium-224, which emits alpha radiation and has several applications in radiotherapy. See also radium.

thorium-X (*dt*) chất đồng vị phóng xạ radium-224, phát ra các bức xạ alpha và có nhiều ứng dụng trong xạ trị. Cũng xem radium.

threadworm /θred wɔ:m/ *n.* see pinworm.

giun kim (*dt*) xem phần dịch chữ pinworm.

threonine *n.* an essential amino acid. See also amino acid.

threonine (dt) một amino acid thiết yếu.
Cũng xem amino acid.

threshold/ 'θreʃəʊld/ n. (in neurology) the point at which a stimulus begins to evoke a response, and therefore a measure of the sensitivity of a system under particular conditions. A "thermoreceptor that responds to an increase in temperature of only two degrees is said to have a much lower threshold than one that will only respond to a change in temperature of ten degrees or more. In this example the threshold can be measured directly in term of degrees.

ngưỡng (dt) (trong thần kinh học) điểm khi một kích thích bắt đầu gây ra đáp ứng, vì vậy là phép đo tính nhạy cảm của một hệ thống trong những điều kiện đặc biệt. Một thụ thể nhiệt có đáp ứng khi nhiệt độ chỉ tăng lên hai độ được gọi là có ngưỡng thấp hơn nhiều so với thụ thể chỉ đáp ứng với thay đổi nhiệt độ tới mươi độ hay hơn. Trong thí dụ này ngưỡng có thể do lượng trực tiếp bằng độ.

thrill/ ٹریل/ n. a vibration felt on placing the hand on the body. A heat murmur that is felt by placing the hand on the chest wall is said to be accompanied by a thrill.

rung minh (dt) cảm giác rung động khi đặt bàn tay trên cơ thể. Tiếng thở tim cảm thấy khi đặt bàn tay lên thành ngực được cho là đi kèm với việc rung minh.

-thrix suffix denoting a hair or hairlike structure.

-thrix tiếp vĩ ngữ chỉ tóc lông hay cấu trúc giống như tóc lông.

thromb- (thrombo-) prefix denoting 1. a blood clot (thrombus). 2. thrombosis. 3. blood platelets.

thromb- (thrombo-) tiếp đầu ngữ chỉ 1. một cục máu (cục đông). 2. chứng huyết khối. 3. tiểu cầu.

thrombasthenia n. a hereditary blood disease in which the function of the 'platelets is defective although they are present in normal numbers. The manifestations are

identical to those of thrombocytopenic *purpura.

bệnh nhược tiểu cầu (dt) một bệnh máu di truyền có khiếm khuyết về chức năng tiểu cầu dù số lượng của chúng vẫn bình thường. Bệnh biểu lộ giống như trong ban xuất huyết do giảm tiểu cầu.

thrombectomy n. a surgical procedure in which a blood clot (thrombus) is removed from an artery or vein (see endarterectomy, plebectomy).

tẩy bỏ cục nghẽn mạch (dt) thủ pháp phẫu thuật tẩy đi một cục máu (cục đông) trong một động mạch hay tĩnh mạch (xem cắt bỏ nội mạc động mạch, huyết khối tĩnh mạch).

thrombin n. a substance (*coagulation factor) that acts as an enzyme, converting the soluble protein fibrinogen to the insoluble protein fibrin in the final stage of *blood coagulation. Thrombin is not normally present in blood plasma, being derived from an inactive precursor, prothrombin.

thrombin (dt) một chất (yếu tố đông máu) hoạt động như một enzyme, biến đổi protein hòa tan fibrinogen thành protein không hòa tan fibrin trong giai đoạn đông máu sau cùng. Bình thường thrombin không có trong máu, mà chỉ có dạng tiền thân không hoạt động của nó là prothrombin.

thromboangiitis obliterans see Buerger's disease.

viêm mạch nghẽn tắc xem bệnh Buerger.

thrombocyte n. see platelet.

tiểu cầu (dt) xem phần dịch chữ platelet.

thrombocythaemia n. a disease in which there is an abnormal proliferation of the cells that produce blood 'platelets' (*megakaryocytes), leading to an increased number of platelets in the blood. This may result in an increased tendency to form clots within blood vessels (thrombosis); alternatively the function of the platelets may

be abnormal, leading to an increased tendency to bleed. Treatment is by radiotherapy or by "cytotoxic drugs".

tăng tạo tiểu cầu (dt) bệnh tăng bất thường các tế bào tạo tiểu cầu huyết (tế bào nhân không lõi), đưa tới tăng số tiểu cầu trong máu. Điều này có thể gây tăng khuynh hướng tạo cục đông trong các huyêt quản (chứng huyết khối), nhưng cũng có thể có bất thường về chức năng tiểu cầu, làm tăng khuynh hướng xuất huyết. Chữa trị bằng liệu pháp bức xạ hay bằng các thuốc gây độc tế bào".

thrombocytopenia n. a reduction in the number of "platelets" in the blood. This results in bleeding into the skin (see purpura), spontaneous bruising, and prolonged bleeding after injury. Thrombocytopenia may result from failure of platelet production or excessive destruction of platelets. -thrombocytopenic adj.

chứng giảm tiểu cầu (dt) giảm số tiểu cầu* trong máu, gây xuất huyết trong da (xem ban xuất huyết), bầm tím phát, và chảy máu kéo dài sau tổn thương. Chứng giảm tiểu cầu có thể do thiếu khả năng tạo tiểu cầu hay do tiểu chảy quá mức tiểu cầu. -thrombocytopenic (it)

thrombocytosis n. an increase in the number of "platelets" in the blood. It may occur in a variety of diseases, including chronic infections, cancers, and certain blood diseases and is likely to cause an increased tendency to form blood clots within vessels (thrombosis).

chứng tăng tiểu cầu (dt) tăng số tiểu cầu* trong máu. Điều này có thể xảy ra trong nhiều bệnh, gồm các bệnh nhiễm mản tính, ung thư, và một số bệnh máu, và thường gây tăng khuynh hướng tạo cục máu trong huyêt quản (chứng huyết khối).

thromboembolism n. the condition in which a blood clot (thrombus), formed at one point in the circulation, becomes detached and lodges at another point. It is most commonly applied to the association of phlebo-thrombosis and "pulmonary em-

bolism (pulmonary thromboembolic disease).

nghẽn mạch huyết khối (dt) tình trạng một cục máu đông (cục đông) tạo thành ở một nơi trong hệ tuần hoàn, bị tách ra và đóng tại một vị trí khác. Từ này thường dùng nhất cho việc kết hợp chứng huyết khối tĩnh mạch và nghẽn mạch phổi" (bệnh nghẽn mạch phổi do huyết khối).

thromboendarterectomy n. see endarterectomy

lấy bỏ cục đông nội mạc động mạch (dt) xem cắt bỏ nội mạc động mạch.

thromboendarteritis n. thrombosis complicating "endarteritis", seen in temporal arteritis, "polyarteritis nodosa", and syphilis. It may cause death of part of the organ supplied by the affected artery.

viêm nội mạc động mạch huyết khối (dt) biến chứng huyết khối của viêm nội mạc có nốt" và giang mai. Điều này có thể gây chết ở phần cơ quan do động mạch bị ảnh hưởng cung cấp.

thrombokinase n. see thromboplastin (dt) xem thromboplastin.

thrombolysis n. the dissolution of a blood clot (thrombus) by the infusion of an enzyme, such as "streptokinase", into the blood. It may be used in the treatment of "phlebotrombosis" or "pulmonary embolism".

(sự) **tan cục máu** (dt) hóa tan một cục máu (cục đông) bằng cách tiêm truyền một loại enzyme như Streptokinase". Điều này có thể dùng chữa trị chứng huyết khối tĩnh mạch* hay nghẽn mạch phổi".

thrombolytic adj. describing an agent that break up blood clots (thrombi). See anticoagulant.

gây tan cục máu (dt) mô tả một tác nhân làm vỡ các cục máu (cục đông). Xem thuốc kháng đông.

thrombophlebitis n. a condition in which thrombosis is associated with inflammation of a vein wall (see phlebitis).

viêm tĩnh mạch huyết khối (dt) tình

trạng có chứng huyết khối kết hợp với viêm thành tĩnh mạch (xem viêm tĩnh mạch).

thromboplastin (thrombokinase)

n. a substance formed during the earlier stages of "blood coagulation. It acts as an enzyme, converting the inactive substance prothrombin to the enzyme "thrombin".

thromboplastin (thrombokinase)

(dt) một chất tạo thành trong các giai đoạn đông máu đầu tiên. Chất này hoạt động như một enzyme, biến đổi dạng prothrombin không hoạt động thành enzyme thrombin*.

thrombopoiesis n. the process of blood *platelet production. Platelets are formed as fragments of cytoplasm shed from giant cells (*megakaryocytes) in the bone marrow by a budding process.

(sự) **tạo tiểu cầu** (dt) tiến trình tạo tiểu cầu* huyết. Tiểu cầu hình thành như các mảnh bào tương tróc ra khỏi các tế bào khổng lồ (tế bào nhán khổng lồ*) trong tủy xương bằng cách nảy chồi.

thrombosis /θruːm'bō̄sɪs/ n. a condition in which the blood changes from a liquid to a solid state and produces a blood clot (*thrombus*). Thrombosis may occur within a blood vessel in diseased states. Thrombosis in an artery obstructs the blood flow to the tissue it supplies; obstruction of an artery to the brain is one of the causes of a *stroke and thrombosis in an artery supplying the heart - *coronary thrombosis - results in a heart attack (see myocardial infarction). Thrombosis can also occur in a vein, and it may be associated with inflammation (see phlebitis, phlebothrombosis). The thrombus may become detached from its site of formation and carried in the blood to lodge in another part (see embolism).

chứng huyết khối (dt) tình trạng máu thay đổi từ trạng thái lỏng sang trạng thái đặc và sinh ra một cục máu (cục đông). Chứng huyết khối có thể xảy ra trong một huyết quản ở trạng thái bệnh. Chứng huyết khối trong động mạch làm tắc động máu

chảy tối mô do động mạch này cung cấp: tắc một động mạch dẫn tới não là nguyên nhân gây đột quỵ*, và chứng huyết khối trong một động mạch cung cấp cho tim - huyết khối mạch vành* - gây ra cơn đau tim (xe, nhồi máu cơ tim). Chứng huyết khối cũng có thể xảy ra trong tĩnh mạch có thể kết hợp với viêm (xem viêm tĩnh mạch, huyết khối tĩnh mạch). Cục đông có thể rời khỏi nơi thành lập và theo dòng máu tới đóng tại một bộ phận khác (xem nghẽn mạch).

thrombus n. a blood clot (see thrombosis).

cục đông (dt) một cục máu (xem chứng huyết khối).

thrush /θraʊʃ/ n. see candidiasis.

dịen (dt) bệnh nấm *Candida*.

thym- (thymo-) prefix denoting the thymus.

thym- (thymo-) tiếp đầu ngữ chỉ tuyến hung (tuyến ức).

thymectomy n. surgical removal of the thymus gland.

cắt bỏ tuyến ức (dt) phẫu thuật cắt bỏ tuyến ức.

-thymia suffix denoting a condition of the mind. Example: cyclothymia (marked alternation of mood).

-thymia tiếp vi ngữ chỉ một tình trạng tâm trí. Thị dụ cyclothymia (xoay chuyển tình khi rõ rệt).

thymic aplasia failure of development of the thymus glands. This was formerly thought to predispose to hypersensitivity reactions and to infection and so to death in childhood (see status lymphaticus), a concept no longer held.

bất sản tuyến ức tuyến ức không phát triển được. Điều này trước đây cho là nguyên nhân đưa đến các phản ứng tăng nhạy cảm* và bị nhiễm trùng, vì vậy sẽ đưa đến tử vong trong thời thơ ấu (xem trạng thái bạch huyết). Tuy nhiên khái niệm này hiện không còn đúng vững.

thymidine n. a compound containing

thymine and the sugar ribose. See also nucleoside.

thymidine (dt) một hợp chất có chứa thymine và đường ribose. Cũng xem nucleoside

thymine n. one of the nitrogen-containing bases (see pyrimidine) occurring in the nucleic acids DNA and RNA.

thymine (dt) một trong các base có chứa nitơ (xem pyrimidine) thấy trong các nucleic acid DNA và RNA.

thymitis n. inflammation of the thymus gland (the mass of lymphatic tissue behind the breastbone).

viêm tuyến ức (dt) viêm ở tuyến ức (khối mô lympho sau xương ức).

thymocyte n. a lymphocyte within the *thymus.

tế bào tuyến ức (dt) một lympho bào trong tuyến ức.

thymoma n. a benign or malignant tumour of the *thymus gland. It is sometimes associated with *myasthenia gravis, a chronic disease in which muscles tire easily. Surgical removal of the tumour may result in improvement of the muscle condition, but the response is often slow.

u tuyến ức (dt) một khối u lành tính hay ác tính ở tuyến ức. U này đôi khi kết hợp với chứng nhược cơ nặng là một bệnh mãn tính có các cơ dễ dàng bị mệt. Phẫu thuật cắt bỏ khối u có thể cải thiện được tình trạng cơ, nhưng đáp ứng thường chậm.

thymoxamine n. a drug that causes peripheral blood vessels to dilate (see vasodilator). It is administered by mouth in the treatment of Raynaud's disease and similar conditions. Side-effects include mild nausea, diarrhoea, headache, and flushing. The drug should be used with caution in patients with diabetes mellitus or heart disease. Trade name: Optilon.

thymoxamine (dt) một loại thuốc làm giảm các mạch máu ngoại biên (xem thuốc giãn mạch). Thuốc cũng uống để chữa bệnh Raynaud và cao huyết áp tương tự.

Tác động phụ gồm buồn nôn nhẹ, tiêu chảy, nhức đầu, và đỏ mặt. Dùng thuốc cần thận trọng với các bệnh nhân dài tháo đường và có bệnh tim. Tên thương mại: Optilon.

thymus n. a bilobed organ in the root of the neck, above and in front of the heart. The thymus is enclosed in a capsule and divided internally by cross walls into many lobules, each full of lymphocytes (white blood cells associated with antibody production). In relation to body size the thymus is largest at birth. It doubles in size by puberty, after which it gradually shrinks, its functional tissue being replaced by fatty tissue. In infancy the thymus controls the development of lymphoid tissue and immune response to microbes and foreign proteins (accounting for allergic response, autoimmunity, and rejection of organ transplants). Its function in the adult is unclear. -thymic adj.

tuyến ức (dt) một cơ quan có hai thùy ở chân cổ, ở trên và phía trước tim. Tuyến ức có một nang bao bọc, và bên trong có nhiều vách ngang phân chia thành nhiều thùy, mỗi thùy chứa đầy các lympho bào (bach huyệt cầu liên quan đến việc sản sinh kháng thể). So với kích thước cơ thể, tuyến ức là tuyến lớn nhất khi sanh ra. Kích thước tuyến tăng gấp đôi lúc dậy thi, sau đó dần dần co lại và các mô chức năng trong tuyến được thay bằng mô mỡ. Trong thời thơ ấu tuyến ức kiểm soát sự phát triển các mô dạng lympho và đáp ứng miễn dịch với vi trùng và các protein lạ (giải thích cho các đáp ứng dị ứng, sự tự miễn, và loại trừ các cơ quan ghép). Không rõ chức năng tuyến ức trong tuổi trưởng thành. -thymic (tt.)

thyro- prefix denoting the thyroid gland. Example: *thyroglossal* (relating to the thyroid gland and tongue), *tiếp đầu ngữ chỉ tuyến giáp*. Thị dụ: *thyroglossal* (liên quan đến tuyến giáp và lưỡi)

thyrocalcitonin (calcitonin) n. a hormone, produced by certain cells in the

thyroid gland, that lowers the levels of calcium and phosphate in the blood. Thyrocalcitonin is given by injection to treat hypercalcaemia and Paget's disease of the bone. **Compare** parathyroid hormone.

(dt) một hormone do một số tế bào trong tuyến giáp sản sinh ra, làm giảm các mức calcium và phosphate trong máu. Thyrocalcitonin dùng kích thích để chữa chứng tăng calci huyết và bệnh Paget xương. So sánh với hormone tuyến cận giáp.

thyrocele *n.* a swelling of the thyroid gland. See goitre.

bướu giáp (dt) *sưng tuyến giáp*. Xem bướu cổ.

thyroglobulin *n.* a protein in the thyroid gland from which the "thyroid hormones (thyroxine and triiodothyrosine) are synthesized.

(dt) một protein trong tuyến giáp dùng tổng hợp các hormone tuyến giáp (thyroxine và triiodothyrosine).

thyrohyoid *adj.* relating to the thyroid cartilage and hyoid bone. The thyrohyoid ligaments form part of the larynx; contraction of the thyrohyoid muscle raises the larynx.

móng giáp (tl) liên quan đến sụn giáp và xương móng. Các dây chằng móng giáp tạo thành một phần thanh quản; có cơ móng giáp sẽ nâng thanh quản lên.

thyroid cartilage /'θraɪəd/ the main cartilage of the larynx, consisting of two broad plates that joint at the front to form a V-shaped structure. The thyroid cartilage forms the Adam's apple in front of the larynx.

sụn giáp sụn chính ở thanh quản, gồm hai miếng sụn rộng nối với nhau ở phía trước, tạo thành một cấu trúc hình chữ V. Sụn giáp tạo thành quả táo Adam ở trước thanh quản.

thyroidectomy *n.* surgical removal of the thyroid gland. In *partial thyroidectomy*, only the diseased part of the gland is removed;

in *subtotal thyroidectomy*, a method of treating "thyrotoxicosis", the surgeon removes 90% of the gland.

cắt bỏ tuyến giáp (dt) *phẫu thuật cắt bỏ tuyến giáp*. Trong cắt bỏ tuyến giáp tung phần, chỉ lấy đi phần tuyến bị bệnh. Trong cắt bỏ tuyến giáp gần toàn bộ là phương pháp dùng chữa bệnh tăng năng tuyến giáp", bác sĩ phẫu thuật sẽ lấy đi 90% tuyến.

thyroid gland a large endocrine gland situated in the base of the neck (see illustration). It consists of two lobes, one on either side of the trachea, that are joined by an *isthmus* (sometimes a third lobe extends upwards from the isthmus). The thyroid gland consists of a large number of closed follicles inside which is a jelly-like colloid, which contains the principle active substances that are secreted by the gland. The thyroid gland is concerned with regulation of the metabolic rate by the secretion of "thyroid hormone, which is stimulated by "thyroid-stimulating hormone from the pituitary gland and requires trace amounts of iodine. Thyroid extract is used in the treatment of thyroid deficiency disease.

tuyến một tuyến nội tiết lớn ở đáy cổ (xem hình). Tuyến này gồm hai thùy, mỗi thùy ở một bên khí quản, hai thùy này nối với nhau bằng một eo (đôi khi có một thùy thứ ba chạy từ eo tuyến giáp lên phía trên). Tuyến giáp gồm một số lớn các tiểu nang có chứa một chất dịch keo như sữa, dịch này chứa những hoạt chất do tuyến tiết ra. Tuyến giáp liên quan đến việc điều hoà tốc độ chuyển hoá bằng cách tiết ra hormone tuyến giáp; sự tiết hormone tuyến giáp lại được kích thích bởi hormone kích thích tuyến giáp của tuyến yên, và cần một số lượng nhỏ iodine. Chất trích tuyến giáp được dùng chữa trị các bệnh thiếu năng tuyến giáp.

thyroid hormone an iodine-containing substance, synthesized and secreted by the thyroid gland, that is essential for normal metabolic processes and mental and

physical development. There are two thyroid hormones, *triiodothyronine* and *thyroxine*. Lack of these hormone gives rise to 'cretinism' in infants and 'myxoedema' in adults. Excessive production of thyroid hormones gives rise to 'thyrotoxicosis'.

hormone tuyến giáp một chất có chứa iodine do tuyến giáp tổng hợp và tiết ra. Hormone này có vai trò thiết yếu cho các tiến trình chuyển hoá bình thường, và cho việc phát triển tâm trí và cơ thể. Có hai hormone tuyến giáp là triiodothyronine và thyroxine. Thiếu các hormone này sẽ sinh ra "đần dại" ở trẻ em và "chứng phì niêm" ở người trưởng thành. Sản sinh quá độ hormone tuyến giáp sẽ gây ra bệnh tăng năng tuyến giáp'.

thyroiditis n. inflammation of the thyroid gland. Acute *thyroiditis* is due to bacterial infection; *chronic thyroiditis* is commonly caused by an abnormal immune response (see autoimmunity) in which lymphocytes invade the tissues of the gland. See Hashimoto's disease struma.

viêm tuyến giáp (dt) viêm ở tuyến giáp. Viêm tuyến giáp cấp do nhiễm trùng; viêm tuyến giáp mãn thường do đáp ứng miễn dịch bất thường (xem từ miến) trong đó các lympho bào sẽ xâm lấn các mô tuyến. Xem bệnh Hashimoto, bướu giáp.

thyroid-stimulating hormone (thyrotrophin, TSH) a hormone, synthesized and secreted by the anterior pituitary gland under the control of 'thyrotrophin-releasing hormone', that stimulates activity of the thyroid gland. Defects in TSH production lead to over-or under-secretion of 'thyroid hormone'. TSH may be given by injection to test thyroid gland function.

hormone kích thích tuyến giáp (thyrotrophin, TSH) một hormone kích thích hoạt động tuyến giáp do tuyến yên trước tổng hợp và tiết ra dưới sự kiểm soát của hormone phóng thích thyrotrophin. Các khuyết khuyết trong sản sinh TSH sẽ dẫn tới việc tăng hay giảm phân tiết các hormone tuyến giáp". TSH có thể dùng

chích để thử nghiệm chức năng tuyến giáp. **thyrotomy** n. surgical incision of either the thyroid cartilage in the neck or of the thyroid gland itself.

rach sụn giáp (hay tuyến giáp)

(dt) phẫu thuật rạch mở sụn giáp trong cổ hay rạch ngay chính tuyến giáp.

thyrotoxicosis n. the syndrome due to excessive amounts of thyroid hormones in the bloodstream, causing a rapid heart beat, sweating, tremor, anxiety, increased appetite, loss of weight, and intolerance of heat. Causes include simple overactivity of the gland, a hormone-secreting benign tumour or carcinoma of the thyroid, and Graves's disease (exophthalmic goitre), in which there are additional symptoms including swelling of the neck (goitre) due to enlargement of the gland and protrusion of the eyes (exophthalmos). Treatment may be surgical removal of the thyroid gland, administration of radioactive iodine to destroy part of the gland, or by the use of drugs (such as 'carbimazole' or 'propylthiouracil') that interfere with the production of thyroid hormone. **-thyrotoxic** adj.

bệnh tăng năng tuyến giáp (dt) hội chứng do có quá mức các hormone tuyến giáp trong máu, gây nhịp tim nhanh, ra mồ hôi, run, lo âu, tăng thêm ăn, sút cân, và không dung nạp nhiệt. Nguyên nhân gồm tăng hoạt động đơn thuần ở tuyến giáp, có khởi u lành tính phân tiết hormone hay ung thư biểu mô tuyến giáp và bệnh Graves (bướu giáp Ký nhân). Trong bệnh này có thêm các triệu chứng sưng cổ (bướu giáp) do tuyến bị lớn ra và mắt nhô ra (chứng Ký nhân). Chữa trị gồm phẫu thuật cắt bỏ tuyến giáp, cấp iodine phóng xạ để hủy diệt một phần tuyến giáp, hay dùng thuốc (như carbimazole' hoặc propylthio-uracil) để ngăn sản sinh các hormone tuyến giáp. **-thyrotoxic** (lt.)

thyrotrophin n. see thyroid-stimulating hormone.

thyrotrophin (dt, xem hormone kích thích tuyến giáp).

thyrotrophin-releasing hormone (TRH) a hormone-like substance from the hypothalamus (in the brain) that acts on the anterior pituitary gland to stimulate the release of * thyroid-stimulating hormone. TRH is given by intravenous injection to test thyroid gland function and to estimate reserves of thyroid-stimulating hormone in the pituitary.

hormone phóng thích thyrotrophin (TRH) một chất giống như hormone do vùng dưới đồi (trong não) tiết ra, có tác động trên tuyến yên trước để kích thích việc phóng thích hormone kích thích tuyến giáp*. TRH dùng chích tĩnh mạch để thử nghiệm chức năng tuyến giáp và ước định mức dự trữ hormone kích thích tuyến giáp trong tuyến yên.

thyroxine *n.* one of the hormones synthesized and secreted by the thyroid gland (see thyroid hormone). Thyroxine can be administered by mouth to treat underactivity of the thyroid gland (see cretinism, myxedema).

thyroxine (*dt*) một trong các hormone do tuyến giáp tổng hợp và tiết ra. (xem hormone tuyến giáp). Thyroxine có thể dùng uống để chữa giảm hoạt động tuyến giáp (xem chứng dần dần, chứng phù niêm)

tibia /'tibɪə/ *n.* the shin bone; the inner and large bone of the lower leg (see illustration). It articulates with the *femur above, with the *tibia below, and with the *fibula to the side (at both ends); at the lower end is a projection, the medial *malleolus, forming part of the articulation with the talus.

xương chày (*dt*) xương ống chân: xương lớn hơn ở phía trong cẳng chân (xem hình). Xương chày khớp với xương dài* ở trên, với xương sên ở dưới, và với xương mỏc* ở bên (ở cả hai đầu); ở đầu dưới là một chỗ nhô ra gọi là mắt cá, tạo thành một phần khớp với xương sên.

tibialis *n.* either of two muscles in the leg, extending from the tibia to the metatarsal bones of the foot. The *tibialis anterior* turns

the foot inwards and flexes the toes backwards. Situated behind it, the *tibialis posterior* extends the toes and inverts the foot.

cơ căng chân (*dt*) một trong hai cơ ở cẳng chân, chạy từ xương chày tới các xương bàn chân. Cơ căng chân trước quay bàn chân vào trong và gấp các ngón chân về sau. Sau cơ này là cơ căng chân sau dùng duỗi các ngón chân và xoay bàn chân vào trong.

tibio- prefix denoting the tibia. Example: *tibiofibular* (relating to the tibia and fibula).

tiếp đầu ngữ chỉ xương chày. Thí dụ: *tiniofibular* (liên quan đến xương chày và xương mỏc).

tic /tɪk/ *n.* a repeated and largely involuntary movement varying in complexity from the twitch of a muscle to elaborate well-coordinated actions. Tics most often become prominent when individuals are exposed to emotional stress.

tic (*dt*) cử động không chú ý lặp lại nhiều lần, thay đổi về tính phức tạp từ việc giật cơ cho đến các hoạt động tinh vi có phối hợp kỹ lưỡng. Tic thường thấy rõ nhất khi bị stress xúc động.

tic douloureux see neuralgia.

tic đau Xem đau thần kinh.

tick /tɪk/ *n.* a bloodsucking parasite belonging to the order of arthropods (Acarina) that also includes the *mites. Tick bites can cause serious skin lesions and occasionally paralysis (see *Ixodes*, *Amblyomma*), and certain tick species transmit *typhus and *relapsing fever. Dimethyl phthalate is used as a tick repellent. There are two families: Argasidae (soft ticks), including *Ornithodoros*, with mouthparts invisible from above and no hard shield (*scutum*) on the dorsal surface; and Ixodidae (hard ticks), including *Dermacentor*, *Haemaphysalis*, and *Rhipicephalus*, with clearly visible mouthparts and a definite scutum.

ve (*dt*) ký sinh hút máu thuộc bộ Acarina của lớp Tiết tủy, bộ này cũng gồm các loại mạt*. Bị ve đốt có thể gây thương tổn

nghiêm trọng ngoài da và đôi khi bị liệt (xem *Ixodes, Amblyomma*), một số loại ve truyền bệnh sốt ban* và sốt hối quy*. *Dimethyl phthalate* là thuốc đuổi ve. Có hai họ ve: họ *Argasidae* (ve mềm) bao gồm giống *Ornithodoros*, có các phu bộ miệng không thấy được trừ từ phía trên và không có lỗ nhan chấn cứng (*scutum*) ở mặt lưng, và họ *Ixodidae* (ve cứng) gồm *Dermacentor*, *Haemaphysalis*, và *Rhipicephalus*, có phu bộ miệng thấy rõ và có scutum rõ rệt.

tick fever any infectious disease transmitted by ticks, especially *Rocky Mountain spotted fever.

sốt ve bất kỳ bệnh nhiễm nào do ve truyền ái, đặc biệt bệnh sốt châm núi Rocky*

Tietze's syndrome (costochondritis) a painful swelling of a rib in the region of the chest, over the junction of bone and cartilage. The cause is unknown and the condition usually resolves without treatment, but in some cases local injection of corticosteroids are required.

Hội chứng Tietze (viêm sụn sườn) Sưng đau một xương sườn trong vùng ngực, ở nơi tiếp giáp xương và sụn. Nguyên nhân không rõ và tình trạng thường tự lành không cần chữa trị, chỉ đợi khi mới cần chích corticosteroid tại chỗ.

time sampling /taɪm səmplɪŋ/ (in psychology) a way of recording behaviour in which the presence or absence of particular kinds of behaviour is noted during each of several fixed prearranged periods of time. See also event sampling.

tẩy mẫu thời gian (trong tâm lý học) một cách ghi cư xử, ghi nhận các loại cư xử đặc biệt xảy ra hay không thấy trong những khoảng thời gian cố định đã sắp xếp trước. Cũng xem **tẩy mẫu sự kiện**.

tincture /'tɪŋktʃə(r)/ n. an alcoholic extract of a drug derived from a plant.

cồn thuốc (dt) chất trích tan trong cồn của một loại thuốc có nguồn gốc thực vật.

tinea n. see ringworm.

tinea (dt) xem mầm biểu bi.

tinnitus n. any noise (buzzing, ringing, etc.) in the ear. The many causes include wax ('cerumen') in the ear, damage to the eardrum; disease of the inner ear, such as 'otosclerosis and 'Meniere's disease'; drugs such as aspirin and quinine, and abnormalities of the auditory nerve and its connections within the brain.

ù tai (dt) bất kỳ tiếng ồn (tiếng vù vù, va va, v.v) trong tai. Có nhiều nguyên nhân như ráy (ráy tai*) trong tai, tổn hại màng nhĩ, bệnh ở tai trong như xơ cứng tai* hay bệnh Meniere*, dùng thuốc như aspirin và quinine; và các bất thường về thần kinh thính giác và những mối liên lạc của dây này trong não.

tintometer n. an instrument for measuring the depth of colour in a liquid. The colour can then be compared with those standard charts so that the concentration of a particular compound in solution can be estimated.

máy đổi chiều màu (dt) dụng cụ dùng để đố dâm màu trong một dung dịch. Đem đổi chéo màu này với các màu trên một biểu đồ sẽ có thể ước định được nồng độ một hợp chất đặc biệt trong dung dịch.

tissue /'tɪʃʊə/ n. a collection of cells specialized to perform a particular function. The cells may be of the same type (e.g. in nervous tissue) or of different types (e.g. in connective tissue). Aggregations of tissue constitute organs.

mô (dt) tập hợp* các tế bào đặc biệt hoá để thực hiện một chức năng đặc biệt. Các tế bào này có thể cùng loại (như trong mô thần kinh) hay gồm nhiều loại khác nhau (như trong mô liên kết). Tập hợp mô tạo thành cơ quan.

tissue culture the culture of living tissue, removed from the body, in a suitable medium supplied with nutrients and oxygen.

nuôi cây mô nuôi cây các mô sống lấy từ cơ thể ra trong một môi trường thích hợp có cung cấp dưỡng chất và oxy.

titre n. (in immunology) the extent to which

a sample of blood serum containing antibody can be diluted before losing its ability to cause agglutination of the relevant antigen. It is used as a measure of the amount of antibody in the serum.

chuẩn độ (dt) (trong miễn dịch học) độ pha loãng của một mẫu huyết thanh có chứa kháng thể trước khi mất khả năng ngưng kết với kháng nguyên tương ứng. Đây là cách dùng do số lượng kháng thể trong huyết thanh.

titubation n. a rhythmical nodding movement of the head, sometimes involving the trunk. Occasionally the use of this term is extended to include a stumbling gait.

lúc lác, loạng choạng (dt) chuyển động gật đầu nhịp nhàng, đôi khi bao gồm cả thân. Đôi khi từ này dùng theo nghĩa rộng để chỉ dáng đi vấp váp.

tobacco /tə'bækəʊ/ n. the dried leaves of the plant *Nicotiana tabacum* or related species, used in smoking and as snuff. Tobacco contains the stimulant but poisonous alkaloid "nicotine, which enters the bloodstream during smoking. The volatile tarry material also released during smoking contains chemicals known to produce cancer in animals.

thuốc lá (dt) lá khô của cây *Nicotiana tabacum* hay các loại cây tương tự, dùng hút hay làm thuốc hít. Thuốc lá có chứa alkaloid nicotine*, có tính kích thích nhưng gây độc, chất này đi vào máu khi hút thuốc. Các chất nhựa bay hơi cũng phóng thích khi hút thuốc có chứa các hóa chất gây ung thư cho sức vật.

toco- prefix denoting childbirth or labour.
toco- tiếp đầu ngữ chỉ sanh con hay đau đẻ.

tocopherol n. see vitamin E.

tocopherol (dt) xem vitamin E.

Todd's paralysis (Todd's palsy)

/tɒd/ transient paralysis of a part of the body that has previously been involved in a focal epileptic fit (see epilepsy). It is thought to be due to the exhaustion of the

cells of the motor cortex of the brain.

Liệt Todd liệt nhất thời một bộ phận cơ thể trước đây đã có liên quan trong một cơn động kinh cục bộ (xem động kinh). Người ta cho rằng bệnh liệt này do suy kiệt các tế bào vỏ não vận động.

Tofranil n. see imipramine.

Tofranil (dt) xem imipramine.

tolazamide n. a drug administered by mouth in the treatment of maturity-onset diabetes. Side-effects include nausea, loss of appetite, diarrhoea, weakness, and lethargy. Trade name: Tolanase. See also sulphonylurea.

(dt) một loại thuốc dùng uống để chữa dài tháo đường phát ra khi đã đến kỳ hạn. Tác động phụ gồm buồn nôn, mất ăn ngon, tiểu chảy, yếu ớt, và ngủ lịm. Tên thương mại: Tolanase. Cũng xem sulphonylurea.

tolazoline n. a vasodilator drug, given by mouth for the treatment of peripheral vascular disorders, such as *Raynaud's diseases. Side-effects include flushing, nausea, vomiting, diarrhoea, and a fall in blood pressure on standing. The drug should not be given to patients with peptic ulcers or heart disease. Trade name: Priscol.

(dt) một loại thuốc giãn mạch dùng uống để trị các rối loạn mạch ngoại biên như bệnh Raynaud*. Tác động phụ gồm đỏ mặt, buồn nôn, nôn, tiểu chảy, và giảm huyết áp khi đứng. Thuốc không được dùng cho bệnh nhân bị loét tiêu hoá hay có bệnh tim. Tên thương mại: Priscol.

tolbutamide n. a drug given by mouth in the treatment of diabetes mellitus. It is believed to act directly on the pancreas to stimulate insulin production and is particularly effective in elderly patients with mild diabetes. Side-effects are similar to those of the *sulphonamides and include skin reactions and transient jaundice. Trade

names: **Pramidex, Rastinon.**

(dt) một loại thuốc dùng uống để chữa đái tháo đường. Người ta tin rằng thuốc này tác động trực tiếp trên tuyến tụy để kích thích sản sinh insulin. Thuốc đặc biệt có công hiệu với các bệnh nhân lớn tuổi bị đái tháo đường nhẹ. Tác động phụ giống như với các sulphonamide, gồm phản ứng da và vàng da thoáng qua. Tên thương mại: **Pramidex, Rastinon.**

tolerance /'tolərəns/ n. the reduction or loss of the normal response to a drug or other substance that usually provokes a reaction in the body. Drug tolerance may develop after taking a particular drug over a long period of time. In such cases increased doses are necessary to produce the desired effect. Some drugs that cause tolerance also cause "dependence. See also glucose tolerance test, immunological tolerance, tachypyphylaxis.

dung nạp (dt) giảm hay mất đáp ứng thường có với một loại thuốc hay một chất khác bình thường hay gây phản ứng trong cơ thể. Dung nạp có thể phát triển sau khi dùng lâu dài một loại thuốc đặc biệt. Trong các trường hợp này cần tăng liều để có được hiệu quả mong muốn. Một số thuốc gây dung nạp cũng gây nghiên". Cũng xem thử nghiệm dung nạp glucose, dung nạp miễn dịch, phòng ngự nhanh.

tolnaftate n. an antiseptic applied topically as a cream, powder, or solution in the treatment of various fungal infection of the skin, including ringworm. It is not effective in candidiasis. Trade names: **Tinactin, Tinaderm.**

(dt) một chất sát trùng dùng tại chỗ dưới dạng kem, phấn hay dung dịch để chữa nhiều loại nhiễm nấm da, gồm cả nấm biểu bì. Thuốc này không có hiệu lực với nấm *Candida*. Tên thương mại: **Tinactin, Tinaderm.**

toluidine blue a dye used in micro-

copy for staining "basophilic substances in tissue specimens.

xanh toluidine (dt) một thuốc nhuộm dùng cho các xét nghiệm dưới kính hiển vi để nhuộm các chất ái kiềm trong các mẫu mỏ.

-tome suffix denoting a cutting instrument.

Example: **microtome** (instrument for cutting microscopical sections)

tiếp đầu ngữ chỉ một dụng cụ cắt. thí dụ: **microtome** (dụng cụ dùng cắt hắt để xem xét dưới kính hiển vi).

tomo- prefix denoting 1. section or sections.

2. surgical operation.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. lát cắt hay những lát cắt. 2. thủ pháp phẫu thuật.

tomography n. the technique of using X-rays or ultrasound waves to produce an image of structures at a particular depth within the body, bringing them into sharp focus while deliberately blurring structures at other depths. The visual record of this technique is called a tomogram (see also orthopantomogram). See computerized axial tomography, positron emission tomography.

chụp cắt lớp (dt) kỹ thuật dùng X-quang hay siêu âm để có được hình ảnh các cấu trúc ở một độ sâu đặc biệt trong cơ thể, chỉ chụp rõ nét các cấu trúc ở độ sâu này, và cố tình làm mờ đi các cấu trúc ở những độ sâu khác. Hình ảnh được khi dùng kỹ thuật này gọi là ảnh cắt lớp (cũng xem ảnh cắt lớp thẳng toàn bộ). Xem chụp cắt lớp điện toán theo trực, chụp cắt lớp phát positron.

tomotocia n. the delivery of a baby by cutting open the mother's abdomen and womb (see Caesarean section).

sanh phẫu thuật (dt) sanh con bằng cách rạch mở bụng và tử cung người mẹ (xem mở lối thai).

-tomy (-otomy) suffix denoting a surgical incision into an organ or part. Example: **gastrotomy** (into the stomach).

tiếp vĩ ngữ chỉ phẫu thuật rạch vào

một cơ quan hay một bộ phận. *Thí dụ: gastrootomy (rach dạ dày).*

tone /təʊn/ n. *see tonus.*

trương lực (dt) *xem phẩn dịch cơ tonus.*

tongue /tʌŋ/ n. a muscular organ attached to the floor of the mouth. It consists of a body and a root, which is attached by muscles to the hyoid bone below, the styloid process behind, and the palate above. It is covered by mucous membrane, which is continuous with that of the mouth and pharynx. On the undersurface of the tongue a fold of mucous membrane, the *frenulum linguae*, connects the midline of the tongue to the floor of the mouth. The surface of the tongue is covered with minute projections (*papillae*), which give it a furred appearance (*see illustration*). Taste buds are arranged in grooves around the papillae, particularly the fungiform and circumvallate papillae. The tongue has three main functions. It helps in manipulating food during mastication and swallowing; it is the main organ of taste; and it plays an important role in the production of articulate speech. Anatomical name: **glossa**.

lưỡi (dt) một cơ quan cơ gần với sàn miệng. Lưỡi gồm thân và rẽ có các cơ gần với xương móng phía dưới, với móm trâm phía sau, và với vòm miệng phía trên. Lưỡi có niêm mạc bao phủ, niêm mạc lưỡi nối tiếp với niêm mạc miệng và họng. Ở mặt dưới lưỡi có một nếp gấp niêm mạc gọi là halm lưỡi nối đường giữa lưỡi với sàn miệng. Bên mặt lưỡi có những chỗ lồi nhỏ (nhú) bao phủ nên có vẻ như lồng tơ (*xem hình*). Các chồi vị giác* sắp xếp trong những rãnh quanh nhú, đặc biệt các nhú hình nón và hình vánh. Lưỡi có ba chức năng chính, giúp thao tác thức ăn trong khi nhai và nuốt, là cơ quan vị giác chính, và có vai trò quan trọng trong việc tạo ra lời nói rõ ràng. Tên giải phẫu học: **Glossa**.

tonic /'tɔnɪk/ 1. adj. a. relating to normal muscle tone. b. marked by continuous tension (contraction), e.g. a tonic muscle

*spasm. 2. n. a medicinal substance taken to increase vigour and liveliness and produce a feeling of well-being.

1.(thuốc) trương lực. 2. thuốc nổ

1. (tt) a. liên quan đến trương lực cơ bình thường. b. có tính căng (co) liên tục, thí dụ co thắt cứng cơ. 2. (dt) một loại thuốc làm tăng sức mạnh và hăng hái, và để gây ra cảm giác sảng khoái.

tonicity n. 1. the normal state of slight contraction, or readiness to contract, of healthy muscle fibres. 2. the effective osmotic pressure of a solution. See hypertonic, hypotonic, osmosis.

trương lực (dt) 1. trạng thái cơ thắt nhẹ bình thường hay tình sẵn sàng co thắt của các sợi cơ lành mạnh. 2. áp suất thẩm thấu có tác động của một dung dịch. Xem du trương, nhược trương, thẩm thấu.

tono- prefix denoting 1. tone or tension. 2. pressure.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. trương lực hay sức căng. 2. áp suất.

tonofibril n. a tiny fibre occurring in bundles in the cytoplasm of cells that lie in contact between adjacent cells. See desmosome.

tơ nang (dt) sợi nhỏ thấy thành từng bó trong bào tương các tế bào nằm ở vị trí tiếp xúc nhung trong biểu mô. Các tơ nang liên quan đến việc giữ tiếp xúc giữa các tế bào gần nhau. Xem tiểu thể cầu gian bào.

tonography n. measurement of the pressure within the eyeball in such a way as to allow a record to be made on a chart of variations in pressure occurring over periods of several minutes at a time.

phép ghi nhận áp (dt) do áp suất trong nhau cầu sao cho có thể ghi được trên một áp suất những thay đổi về áp suất xảy ra trong các thời kỳ nhiều phút vào một lúc.

tonometer n. an instrument for measuring pressure in a part of the body, e.g. the eye (*see ophthalmotonometer*).

áp kế (dt) dụng cụ dùng đo áp suất trong một bộ phận cơ thể thí dụ ở mắt (*xem nhau*

ép kẽ).

tonsil /'tɒnsɪl/ n. a mass of lymphoid tissue on either side of the back of the mouth. It is concerned with protection against infection. The term usually refers to either of the *palatine tonsils*, but below the tongue is another pair, the *lingual tonsils*. See also adenoids (pharyngeal tonsils).

amydan (hạch hạnh nhân) (dt) một khối mô lymphă ở mỗi bên phia sau miệng. Amydan liên quan đến việc bảo vệ chống lại bệnh nhiễm. Từ này thường dùng chỉ amydan vòm miệng, nhưng ở dưới lưỡi cũng có một đôi hạch khác là amydan lưỡi. Cũng xem sùi vòm họng (amydan họng).

tonsillectomy n. surgical removal of the tonsils.

cắt bỏ amydan (dt) phẫu thuật cắt bỏ các hạch hạnh nhân.

tonsillitis n. inflammation of the tonsils due to bacterial or viral infection, causing a sore throat, fever, and difficulty in swallowing. If tonsillitis due to streptococcal infection is not treated (by antibiotics) it may lead to rheumatic fever or nephritis.

viêm amydan (dt) viêm các hạch hạnh nhân do nhiễm vi trùng hay vi rút, gây loét họng, sốt, và khó nuốt. Viêm amydan do chuỗi cầu trùng nếu không chữa trị (bằng kháng sinh) có thể sẽ đưa đến sốt thấp khớp hay viêm thận.

tonsillotomy n. surgical incision of a tonsil or removal of part of a tonsil.

rạch amydan (dt) phẫu thuật rạch hạch hạnh nhân hay cắt bỏ một phần amydan.

tonus (tone) n. the normal state of partial contraction of a resting muscle, maintained by reflex activity.

trương lực (dt) trạng thái co thắt từng phần bình thường của một cơ khi nghỉ; do hoạt động phần xa duy trì.

tooth /təʊθ/ n. (pl. teeth) one of the hard structures in the mouth used for cutting and chewing food. Each tooth is embedded in a socket in part of the jawbone (mandible or maxilla) known as the *alveolar bone* (or

alveolus), to which it is attached by the periodontal membrane. The exposed part of the tooth (crown) is covered with enamel and the part within the bone (root) is coated with cementum; the bulk of the tooth consists of dentine enclosing the pulp (see illustration). The group of embryological cells that gives rise to a tooth is known as the *tooth germ*.

There are four different types of tooth (see canine, incisor, premolar, molar). See also dentition.

răng (dt) một trong các cấu trúc cứng trong miệng dùng cắn và nhai thức ăn. Mỗi răng được bao bọc trong một hốc xương hàm (hàm dưới hay hàm trên) gọi là hốc xương hay ổ răng và gắn vào do các màng nha chu. Phần nhô ra ngoài (thân răng) có men bao bọc, và phần ở trong xương (chân răng) được bọc một lớp xi măng; khối bên trong răng là ngà răng bao quanh tủy (xem hình). Nhóm tế bào phôi sẽ sinh ra răng được gọi là mầm răng.

Có tất cả bốn loại răng (xem răng nanh, răng cửa, răng tiền hàm, răng hàm). Cũng xem bộ răng.

tooth extraction see extraction.

nhổ răng xem phần dịch chữ extraction.

topagnosis n. inability to identify a part of the body that has been touched. It is a symptom of disease in the parietal lobes of the brain. The normal ability to localize touch is called *topagnosis*.

mất nhận thức vị trí (dt) mất khả năng xác định khi sờ vào một bộ phận cơ thể. Đây là một triệu chứng bệnh ở thùy đỉnh trong não. Khả năng bình thường định vị được khi sờ vào gọi là nhận thức vị trí.

topectomy n. an obsolete operation for the control of psychiatric symptoms by excising selected areas of the cerebral cortex. See also psychosurgery.

cắt bỏ vùng não (dt) thao tác trước đây dùng kiểm soát các triệu chứng tâm thần bằng cách cắt bỏ nhiều vùng chọn lọc trên vỏ não. Cũng xem phẫu thuật tâm thần.

tophus *n. (pl. tophi)* a hard deposit of crystalline uric acid and its salts in the skin, cartilage (especially of the ears), or joints; a feature of "gout".

sạn urate (*dt*) chất lắng đọng cứng của các tinh thể uric acid và các muối của nó trong da, sụn (đặc biệt trong tai), hay khớp; một đặc trưng của bệnh thông phong.

topical /'tɒpɪkl/ *adj.* local; used for the route of administration of a drug that is applied directly to the part being treated (e.g. to the skin or eye).

tại chỗ (*tl*) *cực bộ*: dùng cho đường cấp thuốc dập trực tiếp lên phần cần chữa trị (thí dụ trên da hay mắt).

topo- prefix denoting place, position; location.

tiếp đầu ngữ chỉ nơi chốn, vị trí, định vị.

topography /'tə:pogrəfi/ *n.* the study of the different regions of the body, including the description of its parts in relation to the surrounding structures. -topographical *adj.*

định vị học (*dt*) khoa học về các vùng khác nhau trong cơ thể, gồm cả việc mô tả các bộ phận cơ thể liên quan đến các cấu trúc chung quanh. -topographical (*tl*)

termina *n.* see colic.

cơn đau bụng dữ dội (*dt*) xem cơn đau bụng.

torpor *n.* a state of sluggishness and diminished responsiveness; a characteristic of certain mental disorders and a symptom of certain forms of poisoning or metabolic disorder.

sưng sù (*dt*) trạng thái uế oài và suy giảm đáp ứng, đặc trưng của một số rối loạn tâm trí, và là triệu chứng của một số dạng ngô độc hay rối loạn chuyển hóa.

torsion /'tɔ:ʃn/ *n.* twisting. Abnormal twisting of a testis within the scrotum or of a loop of bowel in the abdomen may impair blood and nerve supplies to these parts and cause severe damage.

xoắn, vặn (*dt*) dịch hoan bị xoắn bít

thường trong bìu hay một quai ruột bị vặn bít thường trong bụng. Điều này gây trở ngại cho việc cung cấp máu và thần kinh tới các bộ phận này và gây tổn hại nghiêm trọng.

torticollis (wryneck) *n.* an irresistible turning movement of the head that becomes more persistent, so that eventually the head is held continually to one side. The spasm of the muscles is often painful and the patient is sensitive about his appearance. It may be caused by a birth injury to the sternomastoid muscle (see sternomastoid tumour). Relief may be obtained by cutting the motor nerve roots of the spinal nerves in the neck region.

vẹo cổ (*dt*) chuyển động xoay đầu không cưỡng lại được và căng lực căng trở nên dai dẳng hơn, sau cùng đầu bị giữ thường xuyên ở một bên. Các cơ bắp co cứng thường gây đau đớn và bệnh nhân trở nên nhạy cảm về dáng vẻ của mình. Điều này có thể do tổn thương cơ ức châm khi sanh (xem u ức châm). Chứng vẹo cổ có thể giảm được bằng cách cắt các rễ thần kinh vận động của những dây thần kinh tuy ở vùng cổ.

toruloma *n.* a tumour-like lesion in the lungs resulting from cryptococcosis.

u nấm Torula (*dt*) thương tổn giống như một khói u trong phổi do bệnh nấm Cryptococcosis.

torulosis *n.* see cryptococcosis.

bệnh nấm Torula (*dt*) xem bệnh nấm Cryptococcus.

tourniquet /'taʊnɪkət/ *n.* a device to press upon an artery and prevent flow of blood through it, usually a cord, rubber tube, or tight bandage tightened around a limb. Tourniquets are no longer recommended as a first-aid measure to stop bleeding from a wound because of the danger of reducing the supply of oxygen to other tissue (direct pressure on the wound itself is considered less harmful). However, a temporary tourniquet to increase the distension of veins when a sample of blood

is being taken does no harm.

garô xoắn (dt) một cách tạo sức ép trên một động mạch và ngăn dòng máu chảy qua đó, thường là một dây, ống cao su, hay một băng buộc chặt quanh một chi. Garô xoắn hiện không còn được khuyến cáo dùng như một biện pháp cấp cứu để chặn xuất huyết từ một vết thương vì có nguy hiểm giảm cung cấp oxy cho các mô khác (ép trực tiếp trên chính vết thương được coi như ít có hại hơn). Tuy nhiên dùng garô tạm thời để tăng đỡ giãn tĩnh mạch khi cần lấy máu không có hại gì.

tow /taʊ/ n. the teased-out short fibres of flax, hemp or jute, used in swabs for cleaning, in *packs or *stupes for the application of poultices, and for a variety of other purposes.

xơ (dt) các sợi ngắn rút ra từ cây lanh, gai, hay dây, dùng trong các miếng gạc để lau chùi, trong khăn đắp* hay miếng đắp* để đắp thuốc đắp, và cho nhiều mục đích khác.

Towne's projection a *posteroanterior X-ray film to show the entire skull and mandible.

phép chiếu Towne chụp phim X-quang theo mặt trước sau* để thấy được toàn bộ hộp sọ và xương hàm dưới.

tox- (toxi-, toxo-, toxic(o)-) prefix denoting 1. poisonous; toxic. 2. toxins or poisoning.

tiếp đầu ngũ chỉ 1. có chất độc, có độc tố. 2. các độc tố hay ngộ độc.

toxaemia n. blood poisoning that is caused by toxins formed by bacteria growing in a local site of infection. It produces generalized symptoms, including fever, diarrhoea, and vomiting. Compare pyaemia, sepsæmia, septicaemia.

nhiễm độc huyết (dt) nhiễm độc máu do các độc tố tạo thành bởi các vi trùng sinh sản ở một vị trí nhiễm cục bộ. Nhiễm độc huyết gây ra những triệu chứng toàn thân gồm sốt, tiêu chảy và nôn. So sánh với nhiễm mủ huyết, hoại huyết, nhiễm trùng

huyết.

toxaemia of pregnancy an illness of unknown cause affecting pregnant women. It includes the conditions of *pre-eclampsia and *eclampsia.

nhiễm độc huyết thai nghén m. ô, t bệnh không rõ nguyên nhân ảnh hưởng tới các phụ nữ mang thai. Điều này gồm các tình trạng tiền kinh giật* và kinh giật*.

toxic /'toksɪk/ adj. having a poisonous effect; potentially lethal.

độc (m) có tác động gây độc, có tiềm năng gây tử vong.

toxicity /'toksɪ'tɪsəti/ n. the degree to which a substance is poisonous. See also LD₅₀.

độc tính (dt) mức độ độc của một chất. Cũng xem LD₅₀.

toxicology /'toksɪ'kɒlədʒɪ/ n. the study of poisonous materials and their effects upon living organisms. -toxicologist n.

độc chất học (dt) khoa học về các chất độc và tác động của những chất này trên các sinh vật sống. -toxicologist (dt).

toxicosis n. the deleterious effects of a toxin; poisoning; includes and disease caused by the toxic effects of any substances.

bệnh nhiễm độc (dt) các tác động gây hại của một độc tố, sự ngộ độc; gồm bất kỳ bệnh nào do các tác động gây độc của bất kỳ chất nào gây ra.

toxin /'toksɪn/ n. a poison produced by a living organism; especially by a bacterium (see exotoxin). In the body toxins act as *antigens, and special *antibodies (antitoxins) are formed to neutralize their effects.

độc tố (dt) chất độc do một sinh vật sống sản sinh ra, đặc biệt chất độc vi trùng (xem nội độc tố, ngoại độc tố). Trong cơ thể, độc tố hoạt động như một kháng nguyên*, và cơ thể tạo ra những kháng thể đặc biệt (kháng độc tố) để trung hòa tác động của chúng.

Toxocara n. a genus of large nematode worms that are intestinal parasites of ver-

tebrates, *T. canis* and *T. cati*, the common roundworms of dogs and cats respectively, have life cycles similar to that of the human roundworm, *Ascaris lumbricoides*. See toxocariasis.

(dt) một giống giun lán ký sinh trong ruột các loài có xương sống. *T. canis* và *T. cati* là các loại giun thường thấy lán lướt ở chó và mèo, có vòng đời tương tự như giun đũa người, *Ascaris lumbricoides*. Xem bệnh toxocara.

toxocariasis (visceral, larva migrans) n. an infestation with the larvae of the dog and cat roundworms, *Toxocara canis* and *T. cati*. Man, who is not the normal host, becomes infected on swallowing eggs of *Toxocara* present on hands or in food and drink contaminated with the faeces of infected domestic pets. The larvae, which migrate around the body, cause destruction of various tissue; the liver becomes enlarged and the lungs inflamed (see pneumonitis). Symptoms may include fever, joint and muscle pains, vomiting, an irritating rash, and convulsions. Larvae can also lodge in the retina of the eye where they cause inflammation and *granuloma. The disease, widely distributed throughout the world, primarily affects children. There is no satisfactory treatment.

bệnh toxocara (Ấu trùng di trú nội tang) (dt) nhiễm ấu trùng giun của chó và mèo, *Toxocara canis*, và *T. cati*. Người vốn không phải là ký chủ bình thường, bị nhiễm khi nuốt phái trứng *Toxocara* có trên tay hay trong thực phẩm và thức uống bị nhiễm giá súc có ký sinh. Ấu trùng di trú quanh cơ thể làm tiêu hủy nhiều mô, gan lớn ra và phổi bị viêm (xem viêm phổi). Triệu chứng có thể gồm sốt, đau khớp và cơ, nôn, phát ban kích thích, và co giật. Ấu trùng cũng có thể đến vòm mạc mắt gây viêm và u hạt*. Bệnh phân bố rộng rãi trên khắp thế giới, chủ yếu ảnh hưởng tới trẻ em. Không có cách chữa thỏa đáng.

toxoid n. a preparation of the poisonous

material (toxin) that is produced by dangerous infective organisms, such as those of tetanus and diphtheria, and has been rendered harmless by chemical treatment while retaining its antigenic activity. Toxoids are used in *vaccines.

biến độc tố (dt) chế phẩm gồm chất độc (độc tố) sản sinh bởi các sinh vật gây nhiễm nguy hiểm như của các bệnh uốn ván và bạch hầu đã được làm vô hại bằng cách xử lý hóa học, nhưng vẫn giữ được hoạt động kháng nguyên. Biến độc tố dùng trong các vắc-xin.

Toxoplasma n. a genus of crescent-shaped sporozoans that lives as parasites within the cells of various tissues and organs of vertebrate animals, especially birds and mammals, and complete their life cycle in a single host. *T. gondii* infects sheep, cattle, dogs, and man, sometimes provoking an acute illness (see toxoplasmosis).

(dt) một giống Sporozoa hình liềm sống ký sinh trong tế bào thuộc nhiều mô và cơ quan khác nhau của những động vật có xương sống, đặc biệt ở loài chim và loài có vú, và hoàn thành vòng đời của chúng chỉ trong một ký chủ. *T. gondii* gây nhiễm cừu, trâu bò, chó, và người, đôi khi gây bệnh cấp (xem bệnh Toxoplasma).

toxoplasmosis n. a disease of mammals and birds due to the protozoan *Toxoplasma gondii*, which is transmitted to man via undercooked meat, contaminated soil, or by direct contact. Generally symptoms are mild but severe infection of lymph nodes can occur. Congenital toxoplasmosis, in which a woman infected during pregnancy transmits the organism to her fetus, can produce blindness or mental retardation in the newborn. Severe cases are treated with sulphonamides and pyrimethamine.

bệnh Toxoplasma (dt) một bệnh của loài có vú và loài chim do động vật nguyên sinh *Toxoplasma gondii* gây ra. Bệnh lây sang người qua thịt nấu chưa chín, đất

nhiễm hay do tiếp xúc trực tiếp. Các triệu chứng thường nhẹ nhưng có thể bị nhiễm nặng các hạch bạch huyết. Bệnh Toxoplasma bẩm sinh là bệnh do người mẹ bị nhiễm trong khi mang thai truyền sang cho thai nhi, có thể gây mù và chậm phát triển tâm trí cho trẻ sơ sinh. Các ca nặng chưa bằng những sulphonamides và pyrimethamine.

trabecula *n. (pl. trabeculae)* 1. any of the bands of tissue that pass from the outer part of an organ to its interior, dividing it into separate chambers. For example, trabeculae occur in the penis. 2. any of the thin bars of bony tissue in spongy "bone".
-trabecular *adj.*

1. *bó dây. 2 sợi xương (dt) 1. bất kỳ bó nào trong số các băng mô đi từ phần ngoài một cơ quan vào trong, chia cơ quan này thành các phòng riêng biệt. Ví dụ các bó dây trong dương vật. 2. bất kỳ thanh mô xương mỏng nào trong xương" sợi. -trabecular (tt.)*

trabeculectomy *n. an operation for glaucoma, one part of which is the removal of a small segment of tissue from part of the wall of "Schlemm's canal. This area is known as the trabecular meshwork.*

cắt bỏ bó dây (dt) khí phẫu thuật trong bệnh tăng nhãn áp, có phần việc cắt bỏ các đoạn mô nhỏ trong một phần thành ống Schlemm. Vùng này gọi là mạng bó dây.

tracer /treɪsər/ *n. a substance that is introduced into the body and whose progress can subsequently be followed so that information is gained about metabolic processes. Radioactive tracers, giving off radiation that can be detected on a "scintigram or with a "gamma camera, are used for a variety of purposes, such as the investigation of thyroid disease or possible brain tumours.*

nguyên tố đánh dấu (dt) một chất đưa vào cơ thể và sau đó theo dõi đường đi của nó để có được thông tin về tiến trình chuyển hoá. Các nguyên tố đánh dấu phóng xạ có phát ra những bức xạ nên có

thể phát hiện được trên lắp kính đồ" hay bằng một máy chụp tia gamma, được dùng cho nhiều mục đích khác nhau, như khi cần điều nghiên bệnh tuyến giáp hay các khối u có thể có trong não.

trache- (*tracheo-*) prefix denoting the trachea.

tiếp đầu ngữ chỉ khí quản.

trachea / tra'kiə/ *n. the windpipe; the part of the air passage between the "larynx and the main "bronchi, i.e. from just below the Adam's apple, passing behind the notch of the "sternum (breastbone) to behind the angle of the sternum. The upper part of the trachea lies just below the skin, except where thyroid gland is wrapped around it.*

*-tracheal *adj.**

khi quản (dt) phần đường thở giữa thanh quản và hai phế quản chính, tức ngang dưới quả táo Adam, đi từ sau mặt đòn của xương ức" (xương ngực) tới sau góc xương ức. Phần trên khí quản nằm ngay dưới da, trừ nơi có tuyến giáp bao bọc chung quanh.

-tracheal (tt.)

tracheal tugging a sign that is indicative of an "aneurysm of the aortic arch: a downward tug is felt on the windpipe when the finger is placed in the midline at the root of the neck.

giật khí quản dấu hiệu cho thấy có phình mạch" ở cung động mạch chủ: cảm thấy thực quản giật xuống dưới khi đặt ngón tay trên đường giữa ở chân cổ.

tracheitis *n. inflammation of the "trachea, usually secondary to bacterial or viral infection in the nose or throat. Tracheitis causes soreness in the chest and a painful cough and is often associated with bronchitis. In babies it can cause asphyxia, particularly in "diphtheria. Treatment includes appropriate antibacterial drugs, humidification of the inhaled air or oxygen, and mild sedation to relieve exhaustion due to persistent coughing.*

viêm khí quản (dt) viêm khí quản thường là thứ phát của nhiễm trùng hay

nhiễm virút ở mũi hay họng. Viêm khí quản gây ra đau nhức trong ngực, ho đau, và thường kết hợp với viêm phế quản. Ở đâu nhi bệnh có thể gây ngạt thở, đặc biệt trong bệnh bạch hầu. Chữa trị gồm dùng thuốc kháng vi trùng thích hợp, hít không khí hay oxy ấm, và dùng thuốc làm dịu nhẹ để giảm kiệt sức so ho dai dẳng.

tracheostomy (tracheotomy)

/træk'ɒtəmi/ n. a surgical operation in which a hole is made into the *trachea through the neck to relieve obstruction to breathing, as in diphtheria. A curved metal, plastic, or rubber tube is usually inserted through the hole and held in position by tapes tied round the neck. It may be possible for the patient to speak by occluding the opening with his fingers. The tube must be kept clean and unblocked. It often helps breathing if secretions are sucked out of the bronchial tree.

mở thông khí quản (mở khí quản)

(dt) thao tác phẫu thuật tạo một lỗ trong khí quản qua cổ để giảm nghẽn tắc hô hấp như trong bệnh bạch hầu. Thường luôn một ống kim loại, plastic, hay cao su qua lỗ và giữ tại vị trí bằng băng buộc quanh cổ. Bệnh nhân vẫn có thể nói được bằng cách lấy ngón tay bit lỗ lại. Ông mở cần được giữ sạch và không bị tắc. Ông này thường giúp hô hấp nếu các chất tiết được hút ra khỏi cay phế quản.

tracheotomy /træk'ɒtəmi/ n. see tracheostomy.

mở khí quản (dt) xem mở thông khí quản.

trachoma /tre'kaʊma/ n. a chronic contagious eye disease - a severe form of *conjunctivitis - caused by the virus-like organism *Chlamydia trachomatis*, it is common in tropical regions. The conjunctiva of the eyelids becomes inflamed, leading to discharge of pus. If untreated, the conjunctiva becomes scarred and shrinks, causing the eyelids to turn inwards so that the eyelashes scratch the cornea (*trichiasis); blindness usually follows. treatment with

tetracyclines is effective.

bệnh mắt hột (dt) bệnh lây蔓 tính ở mắt - một dạng viêm kết mạc* nặng - do sinh vật giống như virus *Chlamydia trachomatis* gây ra, thường thấy trong vùng nhiệt đới. Kết mạc ở các mí mắt bị viêm, dẫn tới chảy mủ. Nếu không chữa trị, kết mạc sẽ bị hoà sụp và co lại, làm các mí mắt quay vào phía trong nên lông cờ vào giác mạc (chứng lồng quăm*), sau đó thường bị mù. Chữa trị bằng các tetracycline có công hiệu tốt.

tract /træk/ n. 1. a group of nerve fibres passing from one part of the brain or spinal cord to another, e.g. the spinothalamic tract, pyramidal tract, and corticospinal tract. 2. an organ or collection of organs providing for the passage of something, e.g. the digestive tract.

đường (dt) 1. một nhóm sợi thần kinh đi từ một phần não hay dây cột sống tới một phần khác, tạo nên một đường riêng biệt. Thị dụ đường đối não - tủy sống, đường thấp, đường tủy sống - vỏ não. 2. một cơ quan hay tập hợp cơ quan cung cấp đường đi cho một vật nào đó, thí dụ đường tiêu hoá.

traction /'trækʃn/ n. the application of a pulling force as a means of counteracting the natural tension in the tissues surrounding a broken bone. This tension makes correct alignment of the fragments difficult. Considerable force, exerted with weights, ropes, and pulleys, may be necessary to ensure that a broken femur is kept correctly positioned during the early stages of healing.

(suy) kéo (dt) dùng lực kéo để chống lại sức căng tự nhiên trong các mô bao quanh xương gãy. Sức căng này gây khó khăn cho việc đặt lại các mảnh xương gãy thẳng hàng và đúng chỗ. Có khi phải cần lực kéo rất lớn tạo ra bằng các vật nặng, dây thừng, và ròng rọc để bảo đảm rằng một xương dùi bị gãy được giữ tại vị trí đúng trong các giai đoạn bắt đầu lành.

tractotomy n. a neurosurgical operation

for the relief of intractable pain. The nerve fibres that carry painful sensation to consciousness travel from the spinal cord through the brainstem in the spinothalamic tracts. This procedure is designed to sever the tracts within the medulla oblongata. See also cordotomy.

cắt đường thần kinh (dt) *thao tác* (phẫu thuật) thần kinh để giảm đau không thể ngửi được. Các sợi thần kinh mang cảm giác đau đến ý thức đi từ dây cột sống qua cuống não trong các đường dây - tủy sống. Thủ pháp này dùng cắt các đường trong hành tủy. Cũng xem cắt dây tủy sống.
tragus n. the projection of cartilage in the 'pinna' of the outer ear that extends back over the opening of the external auditory meatus.

gò bình tai (dt) phần sụn nhỏ ra trong lỗ tai ở tai ngoài chạy về phía sau trên lỗ mở ống tai ngoài.

Training Opportunities Scheme
see Employment Service Division.

Kế hoạch tạo cơ hội huấn luyện
xem Ban dịch vụ lao động.

Training Services Division see Employment Services Division.

Ban dịch vụ huấn luyện xem Ban dịch vụ lao động.

trance /træns/ n. a state in which reaction to the environment is diminished although awareness is not impaired. It can be caused by hypnosis, meditation, catalysis, hysteria, drugs (such as hallucinogens), and religious ecstasy.

xuất thần (dt) trạng thái suy giảm phản ứng với môi trường chung quanh dù nhận thức vẫn không bị suy giảm. Xuất thần có thể do thôi miên, nhập định, tăng trưởng lực, hysteria, thuốc (như các chất gây ảo giác), và tin ngưỡng.

tranquillizer /'træŋgwɪlɪzər/ n. a drug that produces a calming effect, relieving anxiety and tension. Major tranquilizers, such as the phenothiazines (e.g. 'chlorpromazine', and 'trifluoperazines'), and 'halop-

eridol', are used to treat severe mental disorders (psychoses), including schizophrenia and mania. Minor tranquilizers, such as the benzodiazepines (e.g. 'chlordiazepoxide' and 'diazepam') and 'meprobamate', are used to treat neuroses and to relieve anxiety and tension due to various causes. Some drowsiness and dizziness are side-effects of most tranquilizers, and abnormal muscle action and movements sometimes occur with major tranquilizers at high doses. Minor tranquilizers sometimes cause 'dependence with prolonged use.'

thuốc an thần (dt) một loại thuốc có tác động trấn tĩnh, làm giảm lo âu và căng thẳng. Các thuốc an thần chính như các phenothiazine (thí dụ chlorpromazine' và trifluoperazine') và haloperidol' dùng chữa những rối loạn tâm trí nặng (bệnh tâm thần), gồm cả tâm thần phân liệt và hưng cảm. Các thuốc an thần nhẹ như các benzodiazepine (thí dụ chlordiazepoxide' và diazepam') và meprobamate' dùng chữa các chứng loạn thần kinh và để giảm lo âu và căng thẳng do nhiều nguyên nhân. Buten ngú và choáng váng có mức độ là tác động phụ của hầu hết các loại thuốc an thần, hoạt động và cử động cơ bất thường đôi khi xảy ra khi dùng các thuốc an thần chính với liều cao. Các thuốc an thần nhẹ đôi khi gây nghiện' khi dùng lâu dài.

trans- /træns/ prefix denoting through or across. Example: transurethral (through the urethra).

tiếp đầu ngữ chỉ qua hay ngang qua.
Thí dụ: transurethral (qua niệu đạo).

transaminase n. an enzyme that catalyses the transfer of an amino group from an amino acid to an α -keto acid in the process of 'transamination'. Examples are 'glutamic oxaloacetic transaminase (GOT)', catalysing the transamination of glutamate and oxaloacetate to α -ketoglutarate and aspartate, and 'glutamic pyruvic trans-aminase (GPT)', converting glutamate and pyruvate to α -ketoglutarate and alanine.

(dt) enzym xúc tác việc chuyển một

nhóm amin từ một acid đến một α-keto acid trong tiến trình chuyển amin*. Thi dụ như *glutamic oxaloacetic transaminase** (GOT) xúc tác việc chuyển amin của glutamate và oxaloacetate tới α-keto-glutarate và aspartate, và *glutamic pyruvic transaminase* (GPT) biến đổi glutamate và pyruvate thành α-ketoglutarate và alanine.

transamination *n.* a process involved in the metabolism of amino acids in which amino groups (-NH₂) are transferred from amino acids to certain alpha-keto acids, with the production of a second keto acid and amino acid. The reaction is catalysed by enzymes (see transaminase), which require pyridoxal phosphate as a coenzyme.

(sự) **chuyển amin** (dt) *tiến trình liên quan đến việc chuyển hoá các amino-acid, trong đó các nhóm amin (-NH₂) được chuyển từ những amino acid tới một số alpha-keto acid, cùng với việc sản sinh ra một keto acid và amino acid thứ hai. Phản ứng này do các enzyme xúc tác (xem transaminase), và cần một coenzyme là pyridoxal phosphate.*

transcription / træn'skriʃn/ *n.* the process in which the information contained in the *genetic code is transferred from DNA to RNA: the first step in the manufacture of proteins in cells. See messenger RNA, translation.

phiên mã (dt) *tiến trình chuyển thông tin trong mã di truyền* từ DNA sang RNA: bước đầu trong việc chế tạo protein trong tế bào. Xem RNA thông tin, dịch mã.*

transduction *n.* the transfer of DNA from one bacterium to another by means of a *bacteriophage (phage). Some bacterial DNA is incorporated into the phage. When the host bacterium is destroyed the phage infects another bacterium and introduces the DNA from its previous host, which may become incorporated into the new host's DNA.

chuyển nạp (dt) *tiến trình chuyển DNA từ vi trùng này sang vi trùng khác bằng cách dùng thực khuẩn*. Một số DNA vi trùng được gắn vào thực khuẩn. Khi vi trùng ký chủ bị tiêu diệt, thực khuẩn vào một vi trùng khác và đưa vào DNA từ ký chủ trước. DNA này có thể được gắn với DNA của ký chủ mới.*

transection *n.* 1. a cross section of a piece of tissue. 2. cutting across the tissue of an organ (see also section).

cắt ngang (dt) *1. cắt ngang một miếng mề. 2. cắt ngang qua một mô hay cơ quan (cũng xem cắt rạch)*

transferase *n.* an enzyme that catalyses the transfer of a group (other than hydrogen) between a pair of substrates.

(dt) *một loại enzyme xúc tác việc chuyển một nhóm (khác với hydro) giữa hai cơ chất.*

transference *n.* (in psychoanalysis) the process by which a patient comes to feel and act towards the therapist as though he were somebody from the patient's past life, especially a powerful parent. The patient's transference feelings may be of love or of hatred, but they are inappropriate to the actual person of the therapist. *Countertransference* is the reaction of the therapist to the patient, which is similarly based on his own past relationships.

chuyển thái (dt) *(trong phân tâm học) tiến trình một bệnh nhân cảm thấy và hành động với nhà chữa trị như thể họ là một người nào đó trong quá khứ của bệnh nhân, đặc biệt người cha hay người mẹ đầy quyền uy. Cảm giác chuyển thái của bệnh nhân có thể do yêu mến hay ghét bỏ, nhưng điều này không thích hợp với con người thực của nhà chữa trị. Phản chuyển thái là phản ứng của nhà chữa trị với bệnh nhân, cũng đặt cơ sở trên những mối liên hệ trong quá khứ của chính người điều trị.*

transferrin (siderophilin) *n.* a *glycoprotein, found in the blood plasma, that is capable of binding iron and thus acts as

a carrier for in the bloodstream.

(dt) một *glucoprotein** thấy trong huyết tương có khả năng kết hợp với sắt, như vậy hoạt động như một chất chuyên chở sắt trong dòng máu.

transfer RNA /trænsfə:(r) / a type of RNA whose function is to attach the correct amino acid to the protein chain being synthesized at a ribosome. See also translation.

RNA vận chuyển một loại RNA có chức năng gắn đúng loại amino acid vào chuỗi protein đang được tổng hợp trên một ribô thể. Cũng xem dịch mă.

transfusion n. 1. the injection of a volume of blood obtained from a healthy person (the donor) into the circulation of a patient (the recipient) whose blood is deficient in quantity or quality, through accident or disease. Direct transfusion from one person to another is rarely performed; usually bottles of carefully stored blood of different *blood groups are kept in *blood banks for use as necessary. During transfusion the blood is allowed to drip, under gravity, through a needle inserted into one of the recipient's veins. Blood transfusion is routine during major surgical operation in which much blood is likely to be lost. 2. the administration of any fluid, such as plasma or saline solution into a patient's vein by means of a *drip.

(sự) **truyền** (dt) 1. cách một thể tích máu của một người mạnh khỏe (người cho) vào hệ tuần hoàn của bệnh nhân (người nhận) có máu bị thiếu hụt về số lượng hay chất lượng do tai nạn hay bệnh. Ít khi thực hiện truyền máu trực tiếp từ người này sang người khác, thường có các chai máu tốn trữ cần thận thuộc nhiều nhóm máu khác nhau* được giữ trong các ngăn hàng máu để dùng khi cần thiết. Trong khi truyền, máu được để nhỏ giọt theo trọng lực qua kim luồn vào một tĩnh mạch người nhận. Truyền máu là việc làm thường lệ trong các ca đại phẫu vì có khả năng mất nhiều máu.

2. Việc cấp bất kỳ loại dịch nào, như huyết tương hay dung dịch muối, vào tĩnh mạch bệnh nhân bằng một bộ nhỏ giọt.

transillumination n. the technique of shining a bright light through part of the body to examine its structure. Transillumination of the sinuses of the skull is a means of detecting abnormalities.

phương pháp soi qua (dt) kỹ thuật chiếu ánh sáng chói qua một bộ phận cơ thể để xem xét cấu trúc. Phương pháp soi qua các xoang hộp sọ là một cách phát hiện những bất thường.

translation / træn'zleɪʃn / n. (in cell biology) the manufacture of proteins in a cell, which takes place at the ribosomes. The information for determining the correct sequence of amino acids in the protein is carried to the ribosomes by *messenger RNA, and the amino acids are brought to their correct position in the protein by *transfer RNA.

dịch mă (dt) (trong sinh học tế bào) việc chế tạo protein trong tế bào ở các ribô thể. Thông tin dùng xác định sự tiếp nối các amino acid trong protein do RNA thông tin mang tới các ribô thể, và RNA vận chuyển sẽ mang các amino acid đến đúng vị trí trong protein.

translocation n. (in genetics) a type of chromosome mutation in which part of a chromosome is transferred to another part of the same chromosome or to a different chromosome. This changes the order of the genes on the chromosomes and can lead to serious genetic disorders, e.g. chronic myeloid leukaemia.

chuyển vị (dt) (trong di truyền học) một loại đột biến nhiễm sắc thể, trong đó một phần nhiễm sắc thể được chuyển đến một phần khác trên cùng một nhiễm sắc thể hay đến một nhiễm sắc thể khác. Điều này làm thay đổi thứ tự các gen trên nhiễm sắc thể và có thể dẫn đến các rối loạn di truyền nghiêm trọng, thí dụ ung thư cầu tụy bao mán.

transmethylation n. the process

whereby an amino acid donates its terminal methyl (-CH₃) group for methylation of other compounds. Methionine is the principal methyl donor in the body and the methyl group may subsequently be involved in the synthesis of such compounds as choline or creatinine or in detoxification processes.

(sự) xuyên methyl (dt) tiến trình một amino acid cho đi nhóm methyl (-CH₃) tên cùng của nó để methyl hoá các hợp chất khác. Methionine là chất cho methyl chính trong cơ thể và nhóm methyl cho đi sau đó có thể liên quan đến việc tổng hợp các hợp chất như choline hay creatinine hay trong tiến trình giải độc.

transmigration / trænzmɪgrɪeɪʃn/ n. the act of passing through or across, e.g. the passage of blood cells through the intact walls of capillaries and venules (see diapedesis).

xuyên (mạch) (dt) đi qua hay ngang qua, như các huyết cầu đi qua thành các mao mạch hay tiểu tĩnh mạch còn nguyên vẹn (xem (sự) xuyên mạch).

transplantation n. the implantation of an organ or tissue (see graft) from one part of the body to another or from one person (the donor) to another (the recipient). Skin and bone grafting are examples of transplantation techniques in the same individual. A kidney transplant involves the grafting of a healthy kidney from a donor to replace the diseased kidney of the recipient. Heart transplants have also been carried out with limited success and a few liver transplants have also been attempted. Transplanting organs or tissue between individuals is a difficult procedure because of the natural rejection processes in the recipient of the graft. Special treatment (e.g. with immunosuppressive drugs) is needed to prevent graft rejection.

ghép (dt) cấy một cơ quan hay mô (xem mang ghép) từ phần cơ thể này sang một phần cơ thể khác, hay từ một người (người cho) sang người khác (người nhận). Ghép da và xương là những thí dụ về các kỹ

thuật ghép trên cùng một cá thể. Ghép thận là lấy thận lành mạnh của người cho, ghép cho người nhận để thay thế thận bệnh. Ghép tim cũng đã được thực hiện nhưng kết quả còn hạn chế và cũng đã thực hiện được một ít ca ghép gan. Ghép cơ quan hay mô giữa các cá thể là một công việc khó khăn vì tiến trình loại thải mô ghép tự nhiên ở người nhận. Cần có trị liệu đặc biệt (thí dụ với các thuốc ức chế miễn dịch) để ngăn việc chống bỏ mô ghép.

transposition n. the abnormal positioning of a part of the body such that it is on the opposite side to its normal site in the body. For example, it may involve the heart (see dextrocardia).

đảo vị (dt) vị trí bất thường của một bộ phận cơ thể ở phía đối diện so với vị trí bình thường trong cơ thể. Thị dụ đảo vị trái tim (xem tim sang phải).

transposition of the great vessels

a congenital abnormality of the heart in which the aorta arises from the right ventricle and the pulmonary artery from the left ventricle. Life is impossible unless there is an additional abnormality, such as a septal defect, that permits the mixing of blood between the pulmonary and systemic (aortic) circulations. Few of those untreated survive infancy and childhood, but the defect may be improved or corrected surgically.

đảo vị huyết quản bất thường bẩm sinh ở tim, có động mạch chủ đi từ tâm thất phải và động mạch phổi từ tâm thất trái. Bệnh nhân không thể sống được trừ khi có thêm bất thường khác như khuyết tật vách ngăn giúp trộn lẫn máu giữa tuần hoàn phổi và đại tuần hoàn. Một số ca không chữa trị sống sót được qua giai đoạn đầu nhí hay thời trẻ thơ, nhưng khuyết tật này có thể cải thiện hay điều chỉnh bằng phẫu thuật.

transsexualism / træn'sekʃʊəlɪzəm/ n. the condition of one who firmly believes that he (or she) belongs to the sex opposite to his (or her) biological gender. The roots of such a belief usually go back to childhood.

Children with such beliefs are treated with encouragement to engage in the activities appropriate to their biological sex and to work through their difficulties in psychotherapy. Adults with such beliefs can seldom be persuaded to change them; surgical sex reassignment is sometimes justifiable, to make the externals of the body conform to the individual's view of himself (or herself). **-transsexual adj.**

chuyển giới tính (dt) tình trạng một người khăng khăng tin rằng mình thuộc giới tính ngược lại với giới tính sinh học của họ. Nguyên nhân sâu xa của sự tin tưởng này thường ở trong thời thơ ấu. Trẻ em tin tưởng như vậy được chữa trị bằng cách khuyến khích tham gia các hoạt động thích hợp với giới tính sinh học của chúng và giúp vượt qua những khó khăn bằng vật lý trị liệu. Người đã trưởng thành mà còn niềm tin này ít khi chịu thay đổi, và đôi khi được phẫu thuật thay đổi giới tính để cho bề ngoài thích hợp với quan điểm cá nhân của họ. **-transsexual (ft)**

transudation n. the passage of a liquid through a membrane, especially of blood, through the wall of a capillary vessel. The liquid is called the *transudate*.

(sự) **thấm (dt)** trường hợp một chất lỏng đi qua một màng, đặc biệt máu đi qua thành mao mạch. Dịch đi qua này gọi là *dịch thấm*.

transurethral resection (TUR) see resection.

cắt đoạn qua niệu đạo (TUR) xem cắt đoạn.

transverse /'trænzvə:z/ adj. (in anatomy) situated at right angles to the long axis of the body of an organ.

ngang (ft) (trong giải phẫu học) nằm thẳng góc với trục dọc của cơ thể hay cơ quan.

transverse process the long projection from the base of the neural arch of a vertebra.

móm ngang phần nhô ra dài từ dây cung thân kinh trên một đốt sống.

transvestitism n. the condition in which sexual pleasure is obtained by dressing in the clothes of the opposite sex. It may occur in both heterosexual and homosexual people and may be directly related to masturbatory or other sexual behaviour. Treatment may be by behavioural techniques such as aversion therapy, but is not always needed. See also *perversion*. **-transvestite n.**

luyến ái giả trang (dt) tình trạng đạt được khoái lạc tình dục bằng cách mặc quần áo của người khác phái. Điều này có thể xảy ra ở những người có hoạt động tình dục bình thường và người đồng tính luyến ái, và có thể liên hệ trực tiếp đến sự thử dâm hay các cách cư xử tình dục khác. Có thể chữa trị bằng các kỹ thuật cư xử như liệu pháp ghét bỏ nhưng không phải lúc nào cũng cần đến. Cũng xem đối truy. **-transvestite (dt)**

tranylcypromine n. an antidepressant drug - one of the *MAO inhibitors - given by mouth for the treatment of severe mental depressive states. Common side-effects include restlessness, insomnia, giddiness, and a fall in blood pressure. Trade name: Parnate.

(dt) một thuốc chống trầm cảm - một trong các chất ức chế MAO* - dùng uống để trị các trạng thái suy sụp tinh thần nặng. Tác động phụ thường thấy là bồn chồn, mất ngủ, chóng mặt, và giảm huyết áp. Tên thương mại: Parnate.

trapezium /'træpi:ziəm/ n. a bone of the wrist (see carpus). It articulates with the scaphoid bone behind and with the first metacarpal in front.

xương da giác lớn (dt) một xương ở cổ tay (xem nhóm xương cổ tay), khớp với xương thuyền phia sau và xương bắn tay thứ nhất phia trước.

trapezius n. a flat triangular muscle covering the back of the neck and shoulder. It is important for movements of the scapula

and it also draws the head backwards to either side.

cơ thang (dt) một cơ tam giác dẹp che phủ mặt sau cổ và vai. Cơ này cắn cho các chuyển động của xương bả vai và cũng kéo đầu về phía sau đến mỗi bên.

trapezoid bone /'træpɪzɔɪd/ a bone of the wrist (see carpus). It articulates with the second metatarsal bone in front, with the scaphoid bone behind, and with the trapezium and capitate bones on either side.

xương da giác nhỏ một xương ở cổ tay (xem nhóm xương cổ tay), khớp với xương bán tay thứ hai phía trước, với xương thuyền phía sau, và với xương da giác lớn ở mỗi bên.

trauma /'trəʊmə/ n. 1. a physical wound or injury, such as a fracture or blow. 2. (in psychology) an emotionally painful and harmful event. Theorists have speculated that some events (such as birth) are always traumatic. Symptoms of neurosis may follow an overwhelmingly stressful event, such as battle or serious injury. -**traumatic** adj.

chấn thương (dt) 1. bị thương hay tổn thương vật lý, như gây xương hay bị đánh. 2. (trong tâm lý học) một biến cố đau đớn và vô hại về cảm xúc. Các nhà lý thuyết ức đoán rằng một số biến cố (như sanh con) luôn luôn gây chấn thương. Các triệu chứng loạn tâm thần có thể theo sau một biến cố gây stress quá mạnh, như chiến trận hay tổn thương nặng. -**traumatic** (lt.)

traumatic fever /trə'mætɪk/ a fever resulting from a serious injury.

sốt chấn thương sốt do chấn thương nặng.

traumatology n. accident surgery; the branch of surgery that deals with wounds and disabilities arising from injuries.

chấn thương học (dt) phẫu thuật tai nạn; một ngành phẫu thuật liên quan đến các vết thương và bất lực do tổn thương.

travel sickness (motion sickness) /'trævl/ nausea, vomiting, and headache

caused by motion during travel by sea, road, or air. The symptoms are due to overstimulation of the balance organs in the "inner ear" by repeated small changes in the position of the body and are aggravated by movements of the horizon. Antihistamine drugs provide effective treatment.

say tàu xe (say chuyển dịch) buồn nôn, nôn, và nhức đầu do chuyển dịch trong khi đi du lịch bằng đường biển, đường bộ, hay đường hàng không. Triệu chứng xảy ra vì các cơ quan cân bằng ở tai trong bị kích thích quá mức do những thay đổi nhô liên tục về vị trí cơ thể, và bị trầm trọng hơn do chuyển động của đường chân trời. Trị liệu bằng các thuốc kháng histamine có kết quả tốt.

trematode n. see fluke.

trematode xem sán lá.

tremor /'trɛmə/ n. a rhythmical alternating movement that may affect any part of the body. The **physiological tremor** is a feature of the normal mechanism for maintaining posture. It may be more apparent in states of fatigue or anxiety. **Essential tremor** is slower and particularly affects the hands. It can be embarrassing and inconvenient but it is not accompanied by any other symptoms. A similar tremor may also occur in several members of one family or in elderly people. Tremor is a prominent symptom of **parkinsonism**. An **intention tremor** occurs when a patient with disease of the cerebellum tries to touch an object. The closer the object is approached the wilder become the movements.

run, rung (dt) chuyển động luân phiên nhịp nhàng có thể ánh hưởng tới bất kỳ bộ phận cơ thể nào. Run sinh lý là một đặc trưng của cơ chế duy trì tư thế bình thường, có thể thấy rõ hơn khi mệt hay lo âu. Run bắp chân chậm hơn và đặc biệt ánh hưởng tới bàn tay. Điều này có thể gây rối và bất tiện nhưng không đi kèm theo một triệu chứng nào khác. Tình trạng run tương tự cũng có thể xảy ra trong nhiều thành viên trong một gia đình hay ở người lớn tuổi.

Run cũng là một triệu chứng nổi bật của hội chứng liệt rung Parkinson'. Run hữu ý xảy ra khi một bệnh nhân có bệnh trong tiểu não có gắng sờ một vật gì. Khi càng đến gần vật càng run mạnh hơn.

trench foot (immersion foot) /trentʃ fʊt/ blackening of the toes and the skin of the foot due to death of the superficial tissues and caused by prolonged immersion in cold water.

chân trong chiến壕 (chân ngâm nước) các ngón chân và da bàn chân bị đen lại do chết các mô trên bề mặt vì ngâm lâu ngày trong nước lạnh.

Trendelenburg position a special operating-table posture for patients undergoing surgery of the pelvis or for patients suffering from shock. The patient is laid on his back with the pelvis higher than the head, inclined at an angle of about 45°.

vị trí Trendelenburg tư thế đặc biệt trên bàn giải phẫu cho các bệnh nhân đang được phẫu thuật khung chậu hay cho các bệnh nhân bị sốc. Bệnh nhân được đặt nằm trên lưng, có khung chậu cao hơn đầu, nghiêng một góc khoảng 45°.

trephine n. a surgical instrument used to remove a circular area of tissue, usually from the cornea of the eye or from bone (the latter for microscopical examination). It consists of a hollow tube with a serrated cutting edge.

khoan nhô dt. dụng cụ phẫu thuật dùng lấy đi một vùng mô tròn, thường trong giác mạc mắt hay trong xương (khoan xương để xét nghiệm dưới kính hiển vi). Khoan này gồm một ống rỗng và một mặt cắt có răng cưa.

Treponema n. a genus of anaerobic spirochaete bacteria. All species are parasitic and some cause disease in animals and man: *T. carateum* causes *pinta, *T. pallidum* *syphilis, and *T. pertenue* *yaws.

(dt.) một giống xoắn khuẩn yếm khí. Tất cả các loại đều sống ký sinh, có một số gây bệnh trên sức vật và

người: *T. carateum* gây bệnh pinta*, *T. pallidum* bệnh giang mai*, và *T. pertenue* bệnh ghé cóc.

treponematoses n. any infection caused by spirochaete bacteria of the genus *Treponema*. See pinta, syphilis, yaws.

bệnh Treponema (dt.) bất kỳ bệnh nhiễm nào do xoắn khuẩn thuộc giống *Treponema* gây ra. Xem bệnh pinta, bệnh giang mai, bệnh ghé cocz.

triad /'traɪəd/ n. (in medicine) a group of three united or closely associated structures of three symptoms or effects that occur together. A *portal triad* in a portal canal of the liver consists of a branch of the portal vein, a branch of the hepatic artery, and an interlobular bile tubule.

bộ ba, tam chứng (dt.) (trong y học) một nhóm ba cấu trúc hợp nhất hay liên kết chặt chẽ với nhau, hoặc ba triệu chứng hay tác động cùng xảy ra. Bộ ba cửa trong ống của gan gồm một nhánh tĩnh mạch cửa, một nhánh động mạch gan, và một tiểu quản mật gian thông.

triamcinolone n. a synthetic corticosteroid hormone with uses similar to *cortisone; it reduces inflammation but does not cause salt and water retention. It is administered by mouth and common side-effects include dizziness, headache, somnolence, muscle weakness, and a fall in blood pressure, particularly on the sudden withdrawal of treatment. Trade name: Adcortyl, Ledercort.

(dt.) một hormone corticosteroid tổng hợp có công dụng như cortisone*, có tính giảm viêm nhưng không gây lưu giữ dịch hay muối. Thuốc dùng uống, tác động phụ thường thấy là choáng váng, nhức đầu, buồn ngủ, yếu cơ, và giảm huyết áp, đặc biệt khi ngưng điều trị đột ngột. Tên thương mại: Adcortyl, Ledercort.

triامترنے n. a diuretic that is given by mouth and produces an effect within two

hours. It causes the loss of sodium and chloride from the kidneys and is used in the treatment of various forms of fluid retention (oedema). Common side-effects include nausea, vomiting, weakness, reduced blood pressure, and digestive disorders. Trade name: **Dytac**.

(dt.) một loại thuốc lợi niệu* dùng uống và có tác động trong vòng hai giờ. Thuốc gây mất sodium và chloride từ thận và dùng chữa nhiều dạng lưu giữ dịch (phú nề). Tác động phụ thường thấy là buồn nôn, nôn, yếu ớt, giảm huyết áp, và rối loạn tiêu hóa. Tên thương mại: **Dytac**.

triangle /'traɪəŋg(ə)l/ n. (in anatomy) a three-sided structure or area; for example, the "femoral triangle".

tam giác dt. (trong giải phẫu học) một cấu trúc hay một vùng có ba cạnh, thí dụ tam giác đùi.

triangular bandage /trai'æŋgjuler/ 'bændɪdʒ/ a piece of material cut or folded into a triangular shape and used for making an arm sling or holding dressings in position.

băng tam giác một miếng vật liệu cắt hay gấp thành Hình tam giác dùng làm băng đeo cánh tay hay giữ các băng bó tại chỗ.

Triatoma n. a genus of bloodsucking bugs (see reduviid). *T. infestans* is important in transmitting "Chagas" disease in Argentina, Uruguay, and Chile.

(dt.) một giống rệp không hút máu (xem rệp reduviid). *T. infestans* có vai trò quan trọng trong việc truyền bệnh *Chagas** ở Argentina, Uruguay, và Chile.

triaziquone n. a drug used in the treatment of various forms of cancer and administered by mouth, injection, or directly into the tumour. It has toxic actions on normal tissues, particularly the bone marrow; other side-effects include nausea, vomiting, loss

of hair, and skin reactions. Trade name: **Trenimon**.

(dt.) một loại thuốc dùng trị nhiều loại ung thư, dùng uống, chích, hay cấp trực tiếp vào trong khối u. Thuốc có tác động gây độc với các mô bình thường, đặc biệt với tủy xương; tác động phụ khác gồm buồn nôn, nôn, rung lông tóc, và phản ứng da. Tên thương mại: **Trenimon**.

triceps /'trisɛps/ n. a muscle with three heads of origin, particularly the *triceps brachii*, which is situated on the back of the upper arm and contracts to extend the forearm. It is the "antagonist of the "brachialis".

cơ ba đầu dt. một cơ có ba đầu gốc, đặc biệt cơ ba đầu cánh tay ở phía lưng cánh tay trên và co lại để duỗi cánh tay trước. Đây là cơ đối kháng* với cơ cánh tay trước*.

trich- (tricho-) prefix denoting hair or hairlike structures.

tiếp đầu ngữ chỉ tóc, lông hay cấu trúc giống như tóc, lông.

trichiasis n. a condition in which the eyelashes rub against the eyeball, producing discomfort and sometimes ulceration of the cornea. It may result from inflammation of the eyelids, which makes the lashes grow out in abnormal directions, or when scarring of the conjunctiva (lining membrane) turns the eyelid inwards. It accompanies all forms of entropion.

lông quặm (dt.) tình trạng các lông mịn chè vào nhau, gây khó chịu và đổi khí loét giác mạc. Điều này có thể do viêm lông mịn làm cho mị mọc ra theo một hướng bất thường, hay do hóa sẹo kết mạc (mảng lót) làm quay mị mắt vào trong. Lông quặm đi kèm theo tất cả các dạng entropion.

Trichinella n. a genus of minute parasitic nematode worms. The adults of *T. spiralis* live in the small intestine of man, where the females release large numbers of larvae. These bore through the intestinal

wall and can cause disease (see trichinosis). The parasite can also develop in pigs and rats.

(dt.) một giống giun ký sinh nhỏ. Giun trưởng thành *T. spiralis* sống trong ruột non người, tại đây giun cái sinh sản ra một số lớn ấu trùng. Các ấu trùng này xuyên qua thành ruột và có thể gây bệnh (xem bệnh giun xoắn). Ký sinh trùng này cũng có thể phát triển ở heo và chuột.

trichiniasis n. see trichinosis.

bệnh Trichinella (dt.) xem bệnh giun xoắn.

trichinosis (trichiniasis) n. a disease of cold and temperate regions caused by larvae of the nematode worm **Trichinella spiralis*. Man contracts trichinosis after eating imperfectly cooked meat infected with the parasite's larval cysts. Larvae, released by females in the intestine, penetrate the intestinal wall and cause diarrhoea and nausea. They migrate around the body and may cause fever, vertigo, delirium, and pains in the limbs. The larvae eventually settle within cysts in the muscles, and this may result in pain and stiffness. Trichinosis, rarely a serious disease, is treated with thiabendazole.

bệnh giun xoắn (bệnh trichi-nella)
 dt. một bệnh ở các vùng ôn đới và hàn đới do ấu trùng giun *Trichinella spiralis* gây ra. Người bị nhiễm bệnh giun xoắn sau khi ăn phải thịt chưa nấu chín có nhiễm các nang ấu trùng ký sinh. Giun cái để ấu trùng trong ruột, ấu trùng di vào thành ruột gây tiêu chảy và buồn nôn. Các ấu trùng di trú quanh cơ thể và có thể gây sốt, chóng mặt, mệt mỏi và đau từ chi. Các ấu trùng sau cùng sẽ định cư trong các nang trong cơ, điều này có thể gây đau và cứng cơ. Bệnh ít khi có giai đoạn nghiêm trọng, và chưa được bằng thiabendazole.

trichloracetic acid an astringent used in solution for a variety of skin conditions. It is also applied topically to produce

sloughing, especially for the removal of warts.

một chất làm se dùng dưới dạng dung dịch cho nhiều bệnh ngoài da. Thuốc cũng dùng đắp tại chỗ để gây lở da, đặc biệt để loại trừ các mụn cám.

trichobezoar n. hairball; a mass of swallowed hair in the stomach. It may be the patient's own hair or animal hairs. See bezoar.

dị vật tóc lông (dt.) một nắm lông tóc, một khối lông tóc nuốt vào dạ dày. Có thể đây là lông tóc chính bệnh nhân hay lông súc vật. Xem dị vật dạ dày.

Trichocephalus n. see whipworm.

(dt.) xem giun tóc.

trichoglossia n. hairiness of the tongue, due to the growth of fungal organisms infecting its surface.

lưỡi tơ (dt.) lưỡi như có lông do nhiễm nấm trên mặt.

trichology n. the study of hair.

lông tóc học (dt.) khoa học về lông tóc.

Trichomonas n. a genus of parasitic flagellate protozoans that move by means of a wavy membrane, bearing a single flagellum, projecting from the body surface. *T. vaginalis* often infects the vagina, where it may cause severe irritation and a foul-smelling discharge (see vaginitis), and sometimes also the male urethra; it can be transmitted during sexual intercourse. *Metronidazole is used in treatment. *T. hominis* and *T. tenax*, which live in the large intestine and mouth respectively, are not believed to cause disease.

(dt.) một giống động vật nguyên sinh có chiêm mao sống ký sinh, di chuyển bằng một màng bì động, có mang một chiêm mao nhỏ ra trên mặt cơ thể. *T. vaginalis* thường nhiễm vào âm đạo, gây kích thích dữ dội và có chất tiết nặng mùi (xem viêm âm đạo), đôi khi cũng nhiễm vào niệu đạo* phái nam,

và có thể lây truyền trong khi giao hợp. Chữa trị bằng Metronidazole*. *T. homminis* và *T. hominis* và *T. tenax* lần lượt sống trong ruột già và miệng. Hai loại này được cho là không gây bệnh.

trichomoniasis n. 1. an infection of the digestive system by the protozoan *Trichomonas hominis*, causing dysentery. 2. an infection of the vagina due to the protozoan *Trichomonas vaginalis* causing inflammation of genital tissues with vaginal discharge. It can be transmitted to males in whom it causes urethral discharge. Treatment with *metronidazole is effective.

bệnh Trichomonas (dt.) 1. nhiễm động vật nguyên sinh trichomonas homminis trong hệ tiêu hóa, gây ra chứng kiết lỵ. 2. Nhiễm động vật nguyên sinh *Trichomonas vaginalis* ở âm đạo, gây viêm mô sinh dục và tiết dịch âm đạo. Bệnh có thể truyền sang đàn ông gây tiết dịch niệu đạo. Chữa bằng metronidazole* có công hiệu.

trichomycosis n. any hair disease caused by infection with a fungus

bệnh nấm lông tóc (dt.) bất kỳ bệnh nào ở tóc lông do nhiễm nấm.

Trichophyton n. a genus of fungi parasitic to man, that frequently infect the skin, nails, and hair and cause 'favus' and 'ringworm'.

(dt.) một giống nấm ký sinh ở người, thường nhiễm ở da, móng, và tóc lông và gây bệnh favus và bệnh nấm biểu bì.

trichorrhexis n. a condition in which the hairs break easily. It may be due to a hereditary condition or it may occur as a consequence of repeated physical or chemical injury. The latter condition may follow the use of heat or bleach on the hair or be caused by persistent rubbing.

bệnh tóc giòn (dt.) tình trạng tóc dễ dàng bị gãy. Điều này có thể do di truyền hay do liên tiếp bị tổn thương vật lý hay

hóa học. Tình trạng tổn thương này có thể bị sau khi dùng nhiệt hay thuốc tẩy cho tóc, hay do chà liên tục.

trichosis n. any abnormal growth or disease of the hair.

bệnh lông tóc (dt.) lông tóc mọc bất thường hay có bệnh

Trichosporon n. a genus of fungi parasitic to man, that infect the scalp and beard (see piedra)

(dt.) một giống nấm ký sinh ở người, nhiễm trên da đầu và râu (xem bệnh piedra).

trichotillomania n. loss of hair caused by a person persistently and neurotically rubbing or pulling it.

chứng giật tóc (hay lông râu) (dt.) mất tóc lông hay râu do người này cứ khăng khัง muốn chà hay giật đi.

trichomatic adj. describing or relating to the normal state of colour vision in which a person is sensitive to all three of the primary colours (red, green and blue) and can match any given colour by a mixture of these three. Compare dichromatic, monochromat.

tam sắc (it.) mô tả hay liên quan đến trạng thái màu nhôm bình thường, nhạy cảm với cả ba màu chính (đỏ, lục, và xanh) và có thể phối hợp ra bất kỳ màu nào bằng cách trộn ba màu này. So sánh với nhì sắc đơn sắc.

trichuriasis n. an infestation of the large intestine by the whipworm, *Trichuris trichiura*; it occurs principally in humid tropical regions. Man acquires the infection by eating food contaminated with the worm's eggs. Symptoms, including bloody diarrhoea, anaemia, weakness, and abdominal pain, are evident only in heavy infestations. Trichuriasis can be treated with various anthelmintics, including thiabendazole and piperazine salts.

bệnh giun tóc (bệnh Trichuris)

(dt.) nhiễm giun tóc *Trichuris trichiura* ở ruột già, xảy ra chủ yếu ở các vùng nhiệt

đời ấm. Người bị nhiễm do ăn phải thực phẩm nhiễm trứng ký sinh. Triệu chứng gồm tiêu chảy có máu, thiếu máu, yếu ớt, và đau bụng, chỉ thấy rõ khi bị nhiễm nặng. Bệnh Trichuris có thể chữa được bằng nhiều loại thuốc chống giun sán, gồm thiabendazole và các muối piperazine.

Trichuris n. *see whipworm.*

(dt.) *xem giun tóc.*

triclofos n. a *sedative and *hypnotic, given by mouth, usually as a syrup. It is used to induce sleep or as a daytime sedative, particularly in children. Prolonged administration may lead to dependence. It is similar in its actions and effects to *chloral hydrate. Trade name: Tricloryl.

(dt.) một loại thuốc làm dịu* và thuốc ngủ* dùng uống, thường dưới dạng sirô. Thuốc dùng gây ngủ hay làm dịu ban ngày, đặc biệt ở trẻ em. Dùng lâu dài có thể bị nghiện. Thuốc có tác động và công hiệu như chloral hydrate*. Tên thương mại: Tricloryl.

tricuspid valve the valve in the heart between the right atrium and right ventricle. It consists of three cusps that channel the flow of blood from the atrium to the ventricle and prevent any backflow.

van ba lá van trong tim ở giữa tâm nhĩ phải và tâm thất phải. Van này gồm ba lá, tạo đường cho máu chảy từ tâm nhĩ đến tâm thất và ngăn mọi chảy ngược.

tridactyly n. a congenital abnormality in which there are only three digits on a hand or foot.

chứng ba ngón (dt.) thường bẩm sinh chỉ có ba ngón tay ở bàn tay và bàn chân.

trifluoperazine n. a major *tranquillizer with uses and effects similar to those of *chlorpromazine. Common side-effects include drowsiness, dizziness, dryness of mouth, muscular spasm and tremor, and amenorrhoea. Trade names: Stelazine, Terfluzine.

(dt.) một loại thuốc an thần chích có

công dụng và tác động tương tự như chlorpromazine*. Tác động phụ thường thấy là buồn ngủ, choáng váng, khô miệng, co cứng cơ và run, và vô kinh. Tên thương mại: Stelazine, Terfluzine.

trifocal lenses lenses in which there are three segments. The upper provides a clear image of distant objects; the lower is used for reading and close work; and the middle one for the intermediate distance. Musicians sometimes find middle segment useful for reading the score during performance.

kính ba tầng thấu kính có ba đoạn. Đoạn trên cho hình ảnh rõ của các vật ở xa, đoạn dưới dùng đọc và làm việc cần nhìn gần, và đoạn giữa cho các khoảng cách trung gian. Các nhạc sĩ đôi khi thấy đoạn giữa có ích cho việc đọc các nốt nhạc trong khi trình diễn.

trigeminal nerve the fifth and largest *cranial nerve (V), which is split into three divisions: the ophthalmic, maxillary, and mandibular nerves (see illustration). The motor fibres are responsible for controlling the muscle involved in chewing, while the sensory fibres relay information about temperature, pain, and touch from the whole front half of the head (including the mouth) and also from the meninges.

thần kinh sinh ba dây thần kinh số thứ năm (V) và là dây lớn nhất, tách ra làm ba phần: dây thị giác, dây hàm trên, và dây hàm dưới (xem hình). Các sợi vận động chịu trách nhiệm kiểm soát các cơ liên quan đến sự nhai, trong khi các sợi cảm giác tiếp sóng thông tin về nhiệt độ, đau, và xúc giác từ toàn bộ nửa trước của đầu và từ màng não.

trigeminal neuralgia (tic douleuroux) *see neuralgia.*

dau thần kinh ba (tic đau) x e m đau thần kinh.

trigeminy n. a condition in which the heart beats can be subdivided into groups of

three. The first beat is normal, but the second and third are premature beats (see ectopic beat).

(nhịp) trùng tam (dt.) *tình trạng nhịp đập tim có thể chia thành các nhóm ba. Nhịp đập đầu tiên là bình thường, nhưng các nhịp thứ hai và thứ ba là nhịp sớm (xem đập lạc vị).*

trigger finger /'trɪgə(r) 'fɪŋgə(r)/ *an impairment in the ability to extend a finger, resulting either from a nodular thickening in the flexor tendon or a narrowing of the flexor tendon sheath. On unclenching the fist, the affected finger (usually the third or fourth) at first remains bent and then, on overcoming the resistance, suddenly straightens ('triggers'). Treatment is by incision of the tendon sheath.*

ngón tay cò súng *suy yếu về khả năng duỗi ngón tay, hoặc do có nốt dây ở gân gấp hoặc bị hẹp bao gân gấp. Khi mở nắm tay ra, ngón tay bị ảnh hưởng (thường là ngón thứ ba hay thứ tư) lúc đầu vẫn cong lại, sau đó khi đã vượt qua được sức đề kháng sẽ bắt chốt thẳng ra ("bóp cò"). Chữa trị bằng cách rạch bao gân.*

triglyceride *n. a lipid or neutral fat consisting of glycerol combined with three fatty-acid molecules. Triglycerides are synthesized from the products of digestion of dietary fat; they are the form in which fat is stored in the body.*

(dt.) một lipid hay chất béo trùng tinh gồm có glycerol kết hợp với ba phân tử acid béo. Triglyceride được tổng hợp từ những sản phẩm tiêu hóa chất béo trong chế độ ăn uống: đây là dạng tồn trữ chất béo trong cơ thể.*

trigone *n. a triangular region or tissue, such as the triangular region of the wall of the bladder that lies between the openings of two ureters and the urethra.*

vùng tam giác (dt.) *một vùng hay mô hình tam giác như vùng tam giác ở thành bàng quang nằm giữa lỗ mở của hai niệu quản và niệu đạo.*

trigonitis *n. inflammation of the tri-gone (base) of the urinary bladder. This can occur as part of a generalized 'cystitis' or it can be associated with inflammation in the urethra, prostate or neck of the womb. The patient experiences an intense desire to pass urine frequently; treatment includes the clearing of any underlying infection by antibiotic administration.*

viêm vùng tam giác (dt.) *viêm vùng tam giác (day) bàng quang. Điều này có thể xảy ra như một phần viêm toàn bàng quang* hay kết hợp với viêm niệu quản, viêm tuyến tiền liệt, hay viêm cổ tử cung. Bệnh nhân thường xuyên có cảm giác muốn bài niệu. Chữa trị bằng cách dùng kháng sinh loại trừ nhiễm trùng.*

trigonocephaly *n. a deformity of the skull in which the vault of the skull is sharply angled just in front of the ears, giving the skull a triangular shape. -trigonocephalic adj.*

đầu tam giác (dt.) *dị dạng sọ có vòm sọ có góc nhọn ngay trước các tai làm sọ có hình tam giác. -trigonocephalic (dt.)*

trigravida *n. see tertigravida.*

mang thai ba lần (dt.) *xem phần dịch chữ tertigravida.*

triiodothyronine *n. one of the hormones synthesized and secreted by the thyroid gland. See thyroid hormone.*

(dt.) một trong các hormone do tuyến giáp tổng hợp và tiết ra. Xem hormone tuyến giáp.

trimeprazine *n. an 'anti-histamine' drug (a 'phenothiazine derivative') that also possesses sedative properties. Given by mouth, it is mainly used in the treatment of pruritus (itching) and as a preoperative medication, especially in children. Common side-effects include drowsiness, dizziness, dryness of mouth, muscular tremor and incoordination, and confusion. Trade name: Vallerian.*

(dt.) một loại kháng histamine (dẫn xuất của phenothiazine) cũng có tính*

chất làm dịu. Thuốc dùng uống, chủ yếu để chữa ngứa và làm thuốc tiêm phẫu, đặc biệt ở trẻ em. Tác động phụ thường thấy là buồn ngủ, choáng váng, khô miệng, run và mệt điểu hòa cơ, và tần lộn. Tên thương mại: *Valergan*.

trimester / trai'mestər / n. (in obstetrics) any one of the three successive three-monthly periods (the first, second, and third trimesters) into which a pregnancy may be divided.

kỳ ba tháng (dt.) (trong sản khoa) bảy kỳ
giai đoạn nào trong ba kỳ ba tháng nối tiếp
nhau (kỳ ba tháng thứ nhất, thứ hai, và thứ
ba) trong khi mang thai.

trimethoprim n. an antiseptic that is active against a range of microorganisms. It is used mainly in the treatment of chronic urinary-tract infections and malaria and is often administered, by mouth, in a combined preparation with sulphamethoxazole (see co-trimoxazole (Bactrim, Septrin)). Long-term treatment may cause depression of the bone marrow function.

(dt.) một loại thuốc kháng khuẩn có tác động chống lại nhiều loại vi sinh vật. Thuốc chủ yếu dùng trị nhiễm đường niệu và sốt rét, thường dùng uống, kết hợp với sulphamethoxazole (xem co-trimoxazole (Bactrim, Septrin)). Dùng lâu dài có thể làm suy giảm chức năng tủy xương.

trimipramine n. a tricyclic antidepressant drug that also possesses sedative properties. It is given by mouth or by injection for the treatment of acute or chronic mental depression. Common side-effects include drowsiness, dizziness, dry mouth, and a fall in blood pressure. Trade name: *Surmontil*.

(dt.) một loại thuốc chống trầm cảm ba vòng cũng có tác động làm dịu. Thuốc thường uống hay chích để trị

suy giảm tâm trí cấp hay mẩn tính. Tác động phụ thường gặp là buồn ngủ, choáng váng, khô miệng và giảm huyết áp. Tên thương mại: *Surmontil*.

trinitrophenol n. see picric acid.
(dt.) xem picric acid.

triose n. a carbohydrate with three carbon units; for example, glyceraldehyde.

(dt.) một carbohydrate có ba đơn vị carbon, thí dụ glyceraldehyde.

tripara n. see tertipara.

sanh ba lần (tl.) xem phân dịch chữ tertipara.

triploid adj. describing cells, tissue, or individuals in which there are three complete chromosome sets. Compare haploid, diploid. -*triploid* (dt.)

tam bội (tl.) mô tả các tế bào, mô, hay cá thể có ba bộ nhiễm sắc thể đầy đủ. So sánh với đơn bội, nhị bội. -*triploid* (dt.)

triquetrum (triquetal bone) n. a bone of the wrist (see carpus). It articulates with the ulna behind and with the pisiform, hamate, and lunate bones in the carpus.

xương tháp (dt.) một xương ở cổ tay (xem nhóm xương cổ tay), khớp với xương trụ phía sau và với xương hạt đậu, xương móc, và xương bán nguyệt trong cổ tay.

trismus n. spasm of the jaw muscles, keeping the jaws tightly closed. This is the characteristic symptom of "tetanus" but it also occurs less dramatically with overuse of the "pheno-thiazine" drugs and in disorders of the "basal ganglia".

cứng hàm (dt.) co cứng các cơ hàm, giữ hàm khép chặt lại. Đây là triệu chứng đặc biệt của bệnh uốn ván", nhưng cũng xảy ra ít mạnh liệt hơn khi dùng quá đà các thuốc phenothiazine" hay trong các rối loạn ở hạch dày".

trisomy n. a condition in which there is one extra chromosome present in each cell in addition to the normal (diploid) chromosome set. A number of chromosome disorders are due to trisomy, including "Down's syndrome

and "Klinefelter's syndrome. -tri-somic adj. **nhiễm thể tam đồng** (dt.) tình trạng có một nhiễm thể phụ trong mỗi tế bào thêm vào bộ nhiễm thể bình thường (lưỡng bội). Một rối loạn nhiễm thể do các nhiễm thể tam đồng, gồm cả hội chứng Down' và hội chứng Klinefelter. -trisomic (lt.)

tritanopia n. a rare defect of colour vision in which affected persons are insensitive to blue light and confuse blues and greens. Compare deuteranopia, protanopia.

chứng mù màu lam (dt.) một khuyết tật nhìn màu hiếm gặp, người bị chứng này không nhạy cảm với ánh sáng xanh (lam) và lẫn lộn màu xanh với màu lục. So sánh với chứng mù màu lục, chứng mù màu đỏ.

tritium / 'tritjəm/ n. an isotope of hydrogen that emits beta particles (electrons) during its decay. It has been used as a "tracer in the investigation of diseases of the heart and the lungs. Symbol: T or 3H . (dt.) một chất đồng vị của hydro, phát ra các hạt beta (electron) trong khi phân hủy. Tritium đã được dùng làm nguyên tố đánh dấu* để điều nghiên các bệnh tim và phổi. Ký hiệu: T or 3H .

trocar n. an instrument used to draw off fluids from a body cavity (such as the peritoneal cavity). It comprises a metal tube containing a removable shaft with a sharp three-cornered point; the shaft is withdrawn after the trocar has been inserted into the cavity.

dùi chọc hút (dt.) dụng cụ dùng hút dịch ra khỏi một xoang cơ thể (như xoang phế mạc). Dùi này gồm một ống kim loại có chứa một thân rút được, thân này có đầu nhọn hình ba góc và được rút ra sau khi đã luôn được dùi vào trong xoang.

trochanter n. either of the two protuberances that occur below the neck of the "femur.

mẫu chuyển (dt.) một trong hai mẫu loài ở dưới cổ xương đùi.

troche n. a medicinal lozenge, taken by mouth, used to treat conditions of the mouth or throat and also of the alimentary canal.

viên ngậm dẹp (dt.) một loại viên ngậm có thuốc, ngậm trong miệng để chữa các tình trạng trong miệng hay họng và cả đường tiêu hóa.

trochlea n. an anatomical part having the structure or function of a pulley, for example the groove at the lower end of the humerus or the fibrocartilaginous ring in the frontal bone (where it forms part of the orbit), through which the tendon of the superior oblique eye muscle passes. -trochlear adj.

ròng rọc (dt.) một bộ phận giải phẫu học có cấu trúc và chức năng như một ròng rọc, thí dụ rãnh ở phần dưới xương cánh tay" hay vòng sun xà ở xương trán (nơi tạo thành một phần ổ mắt). Gắn cơ mắt nghiêng trên đi qua vòng này. -trochlear (lt.)

trochlear nerve the fourth cranial nerve (IV), which supplies the superior oblique muscle, one of the muscle responsible for movement of the eyeball in its socket. The action of the trochlear nerve is coordinated with that of the "oculomotor and "abducens nerves.

thần kinh ròng rọc (thần kinh cám động) dây thần kinh số thứ tư (IV) cung cấp cho cơ nghiêng trên là một trong những cơ chịu trách nhiệm chuyển động nhãn cầu trong ổ mắt. Hoạt động của dây này có phối hợp với các dây vận nhãn chung* và dây vận nhãn ngoài.

trochoid joint (pivot joint) a form of "diarthrosis (free movable joint) in which a bone moves round a central axis, allowing rotational movement. An example is the joint between the atlas and axis vertebrae.

khớp ròng rọc (khớp chốt) một dạng khớp động* (khớp chuyển động tự do) có xương di chuyển chung quanh một trục trung tâm, dành cho chuyển động quay. Thí dụ như khớp giữa các đốt sống đồi và đốt sống trực.

Trombicula n. a genus of widely distributed mites - the harvest mites. The six-legged parasitic larvae (chiggers) are common in fields during the autumn and frequently attack man, remaining attached to the skin for several days while feeding on the lymph and digested skin tissue. Their bite causes intense irritation and a severe dermatitis. Various repellents, e. g. benzyl benzoate can be applied clothing. *Trombicula* larvae are responsible for transmitting scrub typhus in Southeast Asia.

(dt.) một giống hạt phân bố rộng - mạt mùa gặt ấu trùng ký sinh có sáu chân (chiggers) thường thấy trên đồng ruộng trong mùa thu và thường tấn công người, bám vào da trong nhiều ngày để sống bằng bạch huyết và bằng các mô da đã tiêu hóa. Vết đốt của chúng gây ngứa dữ dội và viêm da nặng. Có thể dùng nhiều loại thuốc xua như benzyl benzoate thoa trên quần áo. Ấu trùng *trombicula* là tác nhân truyền bệnh sốt ban bụi hoang ở đông nam Á.

trometamol n. a diuretic that also reduces the acidity of body fluids. It is given by intravenous injection in conditions of acidosis to adjust the pH of the blood to normal levels. Trade name: Tham-E.

(dt.) một loại thuốc lợi niệu cũng có tính chất giảm độ acid các dịch cơ thể. Thuốc dùng chích tĩnh mạch trong các tình trạng nhiễm acid để điều chỉnh pH máu tới mức bình thường. Tên thương mại: Tham-E.

troph- (**tropho**) prefix denoting nourishment or nutrition.

tiếp đầu ngữ chỉ nuôi dưỡng hay dinh dưỡng.

trophoblast n. the tissue that forms the wall of the blastocyst. At implantation it forms two layers, an inner cellular layer (cytotrophoblast) and an outer syncytial layer

(plasmidiotrophoblast), which forms the outermost layer of the placenta and attains direct contact with the maternal bloodstream. *Trophoblast sampling* is a new screening technique for the prenatal diagnosis of congenital disorders, such as Down's syndrome and thalassaemia, as early as the ninth week of pregnancy. Still being developed, the technique involves the extraction of cells of the trophoblast, by suction through a flexible tube inserted through the cervix of the uterus, and their subsequent examination for genetic abnormalities.

dưỡng mạc (lá胎膜) (dt.) lá mỏ tạo nên thành túi phôi*. Khi làm tổ, lá này tạo thành hai lớp, một lớp tế bào phía trong (nội dưỡng mạc) và một lớp hợp bào bên ngoài (ngoại dưỡng mạc), lớp này tạo thành lớp ngoài cùng của nhau thai và được tiếp xúc trực tiếp với dòng máu mẹ.

Lấy mẫu dưỡng mạc là một kỹ thuật sàng lọc mới để chẩn đoán tiền sanh các rối loạn bẩm sinh, như hội chứng Down và bệnh thiếu máu vùng biển, có thực hiện rất sớm, vào tuần thứ chín của thai nhi. Kỹ thuật này hiện còn đang phát triển, gồm việc trích các tế bào dưỡng mạc bằng cách hút qua một ống nhỏ luồn qua cổ tử cung, sau đó đem xét nghiệm về các bất thường di truyền.

trophozoite n. a stage in the life cycle of the malarial parasite (*Plasmodium*) that develops from a merozoite in the red blood cells. The trophozoite, which has a ring-shaped body and a single nucleus, grows steadily at the expense of the blood cell; eventually its nucleus and cytoplasm undergo division to form a schizont containing many merozoites.

dưỡng thể (dt.) một giai đoạn trong vòng đời ký sinh trùng sốt rét (*Plasmodium*) phát

triển từ một tiểu thể hoa cuc trong các hồng cầu. Dưỡng thể có thân hình nhẵn và một nhân, phát triển đều đặn nhờ vào huyết cầu, sau cùng nhân và bào tương dưỡng thể phân chia để tạo ra một lịet thể có chứa nhiều tiểu thể hoa cuc.

-trophy suffix denoting nourishment, development, or growth. Example: dystrophy (defective development).

tiếp vĩ ngữ chỉ nuôi dưỡng, phát triển, hay tăng trưởng. *Thí dụ:* dystrophy (khuyết tật phát triển).

tropic suffix denoting 1. turning towards. 2. having an affinity for; influencing. Example: inotropic (muscle).

tiếp vĩ ngữ chỉ 1. quay về phía. 2. có ái lực với, ảnh hưởng đến. *Thí dụ:* inotropic (hưởng cơ).

tropical medicine /'trɒpɪkl 'medsn/ the study of disease more commonly found in tropical regions than elsewhere, such as *malaria, *trypano-somisis, *schistosomiasis, and *lei-hmaniasis.

y học nhiệt đới khoa học về các bệnh thường thấy ở vùng nhiệt đới hơn là ở nơi khác, như bệnh sốt rét*, bệnh trypanosoma, bệnh schistosoma, và bệnh leishmania.

tropical ulcer (Naga sore) /'trɒpɪkl 'ʌlsə(r)/ a skin disease prevalent in wet tropical regions. A large open sloughing sore usually develops at the site of a wound or abrasion. The ulcer, commonly located on the feet and legs, it often infected with spirochaetes and bacteria and may extend deeply and cause destruction of muscle and bones. Treatment involves the application of mild antiseptic dressings and intramuscular doses of *penicillin. Skin grafts may be necessary in more serious cases. The exact cause of the disease has not yet been determined.

loét nhiệt đới (xem Naga) một bệnh ngoài da lưu hành ở các vùng nhiệt đới ẩm. Một vết loét hở lớn và có tróc da thường phát triển ở nơi bị thương hay bị trầy. Vết

loét thường định vị ở bàn chân, thường bị nhiễm xoắn khuẩn và vi trùng, và có thể ăn sâu, làm tiêu hủy các cơ và xương. Chữa trị gồm băng với thuốc sát trùng nhẹ và chích thịt penicillin. Có thể cần ghép da cho các ca nặng hơn. Nguyên nhân chính xác của bệnh chưa được xác định.

tropocollagen n. the molecular unit of *collagen. It consists of a helix of three collagen on the fibres structural stability and resistance to stretching.

(dt.) đơn vị phân tử của collagen*, gồm một hình xoắn ốc của ba phân tử collagen. Cách sắp xếp này giúp cho cấu trúc sợi có được tính ổn định và đề kháng với sức căng.

trroxidone n. an *anticonvulsant drug given by mouth, alone or in conjunction with other drugs, in the treatment of epilepsy. It is highly toxic and, in addition to producing nausea, vertigo, visual disturbances, and skin reactions, it can affect the bone marrow and cause anaemia. Trade name: Tridione.

(dt.) một loại thuốc chống co giật* dùng uống, đơn độc hay kết hợp với các thuốc khác, để chữa động kinh. Thuốc có độc tính cao, và, ngoài việc gây buồn nôn, chóng mặt, rối loạn thị lực, và phản ứng ngoài da, thuốc còn có thể ảnh hưởng tới tủy xương và gây thiếu máu. Tên thương mại: Tridione.

truncus n. a *trunk a main vessel or other tubular organ from which subsidiary branches arise.

thân (dt.) một huyết quản chính hay cơ quan hình ống khác có chia ra nhiều nhánh phụ.

truncus arteriosus the main arterial trunk arising from the fetal heart. It develops into the aorta and pulmonary artery.

thân động mạch thân động mạch chính phát sinh từ tim thai nhi. Thân này sẽ phát triển thành động mạch chủ và động mạch phổi.

trunk /trʌŋk/ *n.* 1. the main part of a blood vessel, lymph vessel, or nerve, from which branches arise. 2. the body excluding the head and limbs.

thân (dt.) 1. phần chính của một mạch máu, mạch bạch huyết, hay dây thần kinh, từ đó chia ra nhiều nhánh. 2. phần cơ thể ngoại trừ đầu và các chi.

truss /trʌs/ *n.* a device for applying pressure to a hernia to prevent it from protruding. It usually consists of a pad attached to a belt with straps or spring strips and it is worn under the clothing.

nịt giữ thoát vị (dt.) một dụng cụ dùng tạo sức ép trên một thoát vị để ngăn thoát vị này nhô ra. Nịt này thường gồm một vạt đệm nối với một dây lưng bằng các đai hay các dây lò so và mang dưới quần áo.

trypanocide *n.* an agent that kills trypanosomes and is therefore used to treat infestations caused by these parasites (see trypanosomiasis). The main trypanocides are arsenic-containing compounds.

thuốc diệt trypanosoma (dt.) một tác nhân giết được các loại trypanosoma dùng chữa các bệnh nhiễm do ký sinh này gây ra (xem bệnh trypanosoma). Các thuốc diệt trypanosoma chính là những hợp chất có chứa arsenic.

Trypanosoma *n.* a genus of parasitic protozoans that move by means of a long trailing flagellum and a thin wavy membrane, which project from the body surface. Trypanosomes undergo part of their development in the blood of a vertebrate host. The remaining stages occur in invertebrate hosts, which then transmit the parasites back to the vertebrates. *T. rho-desiense* and *T. agmblense*, which are transmitted through the bite of "tsetse" flies, cause "sleeping sickness" in Africa. *T. cruzi*, carried by "reduviid" bugs, causes Chagas' disease in South America.

(dt.) một giống nguyên sinh động vật ký sinh di chuyển bằng một chiên mao mở đường dài và một màng ba động

mỏng nhô ra trên bề mặt cơ thể. Các trypanosoma trải qua một giai đoạn phát triển trong máu một ký chủ có xương sống. Các giai đoạn còn lại xảy ra trong cơ thể các ký chủ không xương sống, các loại này truyền ký sinh trở lại các loài có xương sống. *T. rho-desiense* và *T. gambiense* được truyền qua vết đốt của ruồi tsetse*, gây bệnh ngủ* ở Châu Phi. *T. cruzi* có vector là các loài rệp reduviid, gây bệnh chagas* ở Nam Mỹ.

trypanosomiasis *n.* any disease caused by the presence of parasitic protozoans of the genus "Trypanosoma". The two most important diseases are "Chagas' disease" (South American trypanosomiasis) and sleeping sickness (African trypanosomiasis).

bệnh trypanosoma (dt.) bất kỳ bệnh nào do có động vật nguyên sinh thuộc giống trypanosome. Hai bệnh quan trọng nhất là bệnh chagas* (bệnh trypanosoma Nam Mỹ) và bệnh ngủ (bệnh trypanosoma Châu Phi).

tryparsamide *n.* a drug used in the treatment of trypanosomiasis (sleeping sickness). Usually given injection, it penetrates the cerebrospinal fluid and is highly active against infective organism (*Trypanosoma gambiense*). Trade name: Tryparsam.

tryparsamide (dt.) một loại thuốc dùng chữa bệnh Trypanosomiasis (bệnh ngủ). Thuốc thường dùng chích, và xâm nhập vào dịch não nề. Thuốc có hiệu lực cao chống lại sinh vật gây bệnh (*Trypanosoma gambiense*). Tên thương mại: Tryparsam.

trypsin *n.* an enzyme that continues the digestion of proteins by breaking down peptides into smaller peptide chains (see peptidase). It is secreted by the pancreas in an inactive form in the duodenum to trypsin by the action of the enzyme enteropeptidase.

(dt.) enzyme tiếp tục tiêu hóa protein

bằng cách phá vỡ peptone thành các chuỗi peptide nhỏ hơn (xem peptidase). Trypsin do tuyến tụy tiết ra dưới dạng không hoạt động gọi là trypsinogen, ở tá tràng dạng này sẽ được biến đổi thành trypsin do tác động của enzyme enteropeptidase.

trypsinogen *n.* see trypsin.
(dt) xem trypsin.

tryptophan *n.* an essential amino acid. See also amino acid.
(dt) một amino acid thiết yếu. Cũng xem amino acid.

tsetse *n.* a large bloodsucking fly of tropical Africa belong to the genus *Glossina*. Tsetse flies, which have slender forwardly projecting biting mouthparts, feed during the day on man and other mammals. They transmit the blood parasites that cause 'sleeping sickness'. *G. palpalis* and *G. tachinoides*, which are found along river banks, transmit *Trypanosoma gambiense*, *G. morsitans*, *G. swynnertoni*, and *G. pallidipes*, which are found in savannah country, transmit *T. rhodesiense*.

(dt) một loại ruồi hút máu thuộc giống *Glossina*, ở Châu Phi nhiệt đới. Ruồi tsetse có phụ bộ miệng đốt nhô ra và thon về phía trước, nuốt sống vào ban ngày nhờ người và các loài có vú khác, và truyền các ký sinh trùng màu gây bệnh ngủ. *G. palpalis* và *G. tachinoides* thấy dọc theo các bờ sông, truyền *Trypanosoma gambiense*, *G. morsitans*, *G. swynnertoni*, và *G. pallidipes*, thấy trong các vùng thảo nguyên, truyền *T. rhodesiense*.

TSH see thyroid-stimulating hormone.
xem hormone kích thích tuyến giáp.

tsutsugamushi disease see scrub typhus.

bệnh tsutsugamushi xem sốt ban bụi hoang.

tubal pregnancy (oviducal pregnancy) see ectopic pregnancy.

mang thai trong vòi mang thai noãn quản xem mang thai lạc vị.

tube /tju:b/ *n.* (in anatomy) a long hollow cylindrical structure, e.g. a Fallopian tube.

vòi, ống (dt) (trong giải phẫu học) một cấu trúc dài hình trụ rỗng, thí dụ vòi Fallope.

tuber /tju:bo(r)/ *n.* (in anatomy) a thickened or swollen part. The tuber cinereum is a part of the brain situated at the base of the hypothalamus, connected to the stalk of the pituitary gland.

củ (dt) (trong giải phẫu học) một phần dày lên hay phồng lên. Củ xám là phần não ở đáy vùng dưới đồi, nối với cuộn tuyến yên.

tubercle /'tju:bkl/ *n.* 1. (in anatomy) a small rounded protuberance on a bone. For example, there are two tubercles at the upper end of the humerus. 2. the specific nodular lesion of tuberculosis.

1. **máu cá**. 2. **nốt củ** (dt) 1. (trong giải phẫu học) một phần nhô tròn nhô trên xương. Thí dụ xương cánh tay ở hai máu củ ở đầu trên. 2. thương tổn có nốt đặc hiệu trong bệnh lao".

tubercular /tju:'bækjulə/ *adj.* having small rounded swellings or nodules, not necessarily caused by tuberculosis.

có nốt củ (dt) có các chỗ phồng hay nốt tròn nhô phản ứng nhất thiết do bệnh lao.

tuberculid *n.* a papular lesion in the skin, probably due to an allergic reaction to tuberculosis infection.

ban lao (dt) thương tổn sần trên da, có lẽ do phản ứng dị ứng với nhiễm lao.

tuberculin *n.* a protein extract from cultures of tubercle bacilli, used to test whether a person has suffered from or been in contact with tuberculosis. In the Mantoux test a quantity of tuberculin is injected beneath the skin and a patch of inflammation appearing in the next 18-24 hours is regarded as a positive reaction, meaning that a degree of immunity is present.

lao tố (dt) một protein chiết xuất từ nuôi

cấy vi trùng lao, dùng thử nghiệm xem một người đã mắc hay đã tiếp xúc với bệnh lao hay chưa. Trong thử nghiệm Mantoux, chích một lượng lao tố dưới da, nếu có một mảng viêm xuất hiện 18-24 giờ sau thì phản ứng được coi như dương tính, có nghĩa là đã có một mức độ miễn dịch nhất định.

tuberculoma *n.* a mass of cheese-like material resembling a tumour, seen in some cases of *tuberculosis. Tuberculomas are found in a variety of sites, including the lung or brain, and a single mass may be the only clinical evidence of disease. Treatment is by surgical excision together with antituberculous drugs

u lao (*dt*) một khối vật liệu như phô mát giống như một khối u, thấy trong một số ca lao. U lao thấy trong nhiều vị trí, kể cả phổi và não, và với một khối u này có thể là dấu hiệu lâm sàng duy nhất của bệnh. Chữa bằng cách cắt bỏ phẫu thuật, cùng với việc dùng các thuốc chống lao.

tuberculosis /tju:bikjʊ'ləsɪs/ *n.* an infection disease caused by the bacillus *Mycobacterium tuberculosis* (first identified by Koch in 1882) and characterized by the formation of nodular lesions (*tubercles*) in the tissue.

In *pulmonary tuberculosis* - formerly known as *consumption* and *phthisis* (wasting) - the bacillus is inhaled into the lungs where it sets up a primary tubercle and spreads to the nearest lymph nodes (the *primary complex*). Natural immune defences may heal it at this stage; alternatively the disease may smoulder for months or years and fluctuate with the patient's resistance. Many people become infected but show no symptoms. They can, however, act as carriers, transmitting the bacillus by coughing and sneezing. Symptoms of the active disease include fever, night sweats, weight loss, and the spitting of blood. In some

cases the bacilli spread from the lungs to the bloodstream, setting up millions of tiny tubercles throughout the body (*miliary tuberculosis*), or migrate to the meninges to cause tuberculous "meningitis". Bacilli entering by the mouth, usually in infected cow's milk, set up primary complex in abdominal lymph nodes, leading to *peritonitis, and sometimes spread to other organs, joints, and bones (see *Pott's disease*).

Tuberculosis is curable by the antibiotics streptomycin, isoniazid (INH), and para-aminosalicylic acid (PAS). Preventive measures in the UK include the detection of carriers X-ray screening of vulnerable populations and inoculation with *BCG vaccine of those with no immunity to the disease (the "tuberculin test identifies which people require vaccination).

bệnh lao (*dt*) một bệnh nhiễm trực khuẩn *Mycobacterium tuberculosis* (do Koch xác định lần đầu năm 1882), có đặc điểm tạo thành những thương tổn nốt (nốt cù) trong các mô.

Trong bệnh phổi - trước đây gọi là *consumption* hay *phthisis* (gây hao mòn) trực khuẩn được hít vào phổi và sẽ tạo ra ở đây một nốt cù ban đầu, rồi có thể tới các hạch bạch huyết gần nhất (phức hợp ban đầu). Bệnh có thể lành ở giai đoạn này do cơ chế bảo vệ miễn dịch tự nhiên trong cơ thể, nếu không bệnh sẽ âm ỉ trong nhiều tháng hoặc nhiều năm và dao động theo sức đề kháng của bệnh nhân. Nhiều người có thể bị nhiễm lao nhưng không có triệu chứng nào. Tuy nhiên họ có thể có tác động như những người lành mang trùng và truyền bệnh khi ho và hắt hơi. Triệu chứng của

bệnh đang hoạt động là sốt, ra mồ hôi ban đêm, sút cân, và khạc ra máu. Trong một số ca, trực khuẩn lan từ phổi vào dòng máu, tạo nên hàng triệu nốt cù nhỏ trên khắp cơ thể (lao hạt kê) hay di trú tới màng não, gây viêm màng não* do lao. Khi xuất phát trực khuẩn, thường trong sữa bò nhiễm bệnh, một phức hợp ban đầu sẽ tạo nên trong các loại hạch bạch huyết ruột, gây ra viêm phúc mạc*, và đối khi lan tràn đến các cơ quan khác, khớp, và xương (xem bệnh Pott).

Bệnh lao chưa được bằng các kháng sinh streptomycin, isoniazid (INH), và para-aminosalicylic acid (PAS). Các biện pháp phòng ngừa tại vương quốc thống nhất Anh gồm phát hiện những người lành mang trùng bằng sàng lọc X-quang trong những quần thể dễ bị tấn công, và tiêm chủng vắcxin BCG cho những người không có miễn dịch lao (thử nghiệm leo tố sẽ xác định, người nào cần tiêm chủng).

tuberose /'tjʊberəs/ see tuberous.

cơ nốt cù xem có nốt

tuberosity *n.* a large rounded protuberance on a bone. For example, there is a tuberosity at the upper end of the tibia.

máu lốt (*dt*) một phần nhỏ tròn lớn trên xương. Thị dụ xương chày có một máu lốt ở đầu trên.

tuberous (tuberose) /'tju:bərəs/ *adj.* knobbed; having nodules or rounded swellings.

có nốt (có nốt cù) (*dt*) có nút, có nốt hay các chỗ phồng tròn.

tuberous sclerosis (epiloia)

/'tju:bərəs skə'raʊsɪs/ a congenital disorder in which the brain, skin, and other organs are studded with small plaques or tumours. Symptoms include epilepsy and mental retardation.

xơ cứng có nốt (xơ não cù) một rối loạn bẩm sinh trong đó, não, da và các cơ quan khác có lõm đốm những mảng hay khối u nhô. Triệu chứng gồm động kinh và chậm phát triển tinh thần.

tubo- prefix denoting a tube, especially a Fallopian tube or auditory tube (meatus).

tiếp đầu ngữ chỉ vòi hay ống, đặc biệt với Fallope hay ống thính giác (ống tai ngoài).

tuboabdominal *adj.* relating to or occurring in a fallopian tube and the abdomen.

(thuộc) bụng vòi (*dt*) liên quan đến hay xảy ra trong vòi Fallope và bụng.

tubocurarine *n.* a drug given by intravenous injection to produce relaxation of voluntary muscles before surgery and in such conditions as tetanus, encephalitis, and poliomyelitis (see muscle relaxant). Toxic side-effects are usually only seen with over-dosage, when respiratory muscles may occur. Trade name: Tuba-rine.

tubocurarine (*dt*) một loại thuốc dùng chích tĩnh mạch để gây giãn các cơ chủ ý trước khi phẫu thuật, và trong các tình trạng như uốn ven, viêm não, và bại liệt trẻ em (xem thuốc giãn cơ). Thường chỉ tác động phụ độc khi dùng quá liều, khi đó suy hô hấp do liệt các cơ hô hấp có thể xảy ra. Tên thương mại: Tuba-rine.

tubo-ovarian *adj.* relating to or occurring in a Fallopian tube and an ovary.

(thuộc) noãn sào-noãn quản (*dt*) liên quan đến hay xảy ra trong một vòi Fallope và một noãn sào.

tubotympanal *adj.* relating to the tympanic cavity and the *Eustachian tube.

thuộc mảng nhĩ và vòi (*dt*) liên quan đến xoang mảng nhĩ và vòi Eustache*.

tubule /'tju:bju:l/ *n.* (in anatomy) a small cylindrical hollow structure. See also renal tubule, seminiferous tubule.

tiểu quản (*dt*) (trong giải phẫu học) một cấu trúc hình trụ rỗng nhỏ. Cũng xem tiểu quản thận, tiểu quản sinh linh.

tularaemia (rabbit fever) n. a disease of rodents and rabbits, caused by the bacterium *Pasteurella tularensis*, that is transmitted to man by deer flies (see Chrysops), by direct contact with infected animals, by contamination of wounds, or by drinking contaminated water. Symptoms include an ulcer at the site of infection, enlarged lymph nodes, headache, aching pains, loss of weight, and a fever lasting several weeks. Treatment with chloramphenicol, streptomycin, or tetracycline is effective.

bệnh tularemia (bệnh thỏ) (dt) bệnh của loài gặm nhấm và thỏ do vi trùng *Pasteurella tularensis* gây ra, truyền sang người do ruồi nai (xem chrysops), do tiếp xúc trực tiếp với súc vật nhiễm bệnh, do các vết thương bị lây nhiễm, hay do uống nước có mầm bệnh. Triệu chứng gồm loét ở nơi nhiễm, các hạch bạch huyết lớn ra, nhức đầu, đau nhức, sốt cao, và sốt kéo dài trong nhiều tuần. Chữa trị bằng Chloramphenicol, streptomycin, hay tetracycline có công hiệu tốt.

tulle grass /'tju:ligras/ a soft dressing consisting of open-woven silk (or other material) impregnated with a waterproof soft paraffin wax.

tuyn mỏ một băng mềm làm bằng ta dệt lồng (hay các vật liệu khác) có thấm sáp paraffin mềm không thấm nước.

tumbu fly a large non-bloosucking fly, *Cordylobia anthropophaga*, widely distributed in tropical Africa. The female fly lays her eggs on ground contaminated with urine or excreta or on clothing tainted with sweat or urine. The maggots are normally parasites of rats, but if they come into contact with man they penetrate the skin, producing boil-like swellings (see also myiasis). The maggots can be gently eased out by applying oil to the swellings.

ruồi tumbu một giống ruồi không hút máu lớn, *Cordylobia anthropophaga*, phân bố rộng ở Châu Phi nhiệt đới. Ruồi cái đẻ trứng trên đất có nhiễm nước tiểu hay phân,

hay trên quần áo có thấm mồ hôi hay nước tiểu. Giới thường là ký sinh của chuột, nhưng nếu tiếp xúc với người giỏi sẽ xuyên qua da, gây các chỗ sưng như nốt (cũng xem bệnh giời). Có thể nhổ dấu trên các chỗ sưng để giới nhẹ nhàng di ra.

tumefaction /'tju:mefækʃn/ n. the process in which a tissue becomes swollen and tense by accumulation within it of fluid under pressure.

sưng căng (dt) tiến trình mô bị sưng và căng lên do tích tụ dịch có áp suất.

tumescence /'tju:mesns/ n. a swelling, or the process of becoming swollen, usually because of an accumulation of blood or other fluid within the tissue.

sưng phì (dt) một chỗ sưng hay tiến trình sưng lên, thường do tích tụ máu hay các dịch khác trong mô.

tumid /'tju:mɪd/ adj. swollen.

sưng lên (tt) phồng lên.

tumor n. swelling: one of the classical signs of inflammation in a tissue, the other three being "calor (heat)", "rubor (redness)", and "dolor (pain)". The swelling of an inflamed area is due to the leakage from small blood vessels of clear protein-containing fluid, which accumulates between the cells.

tumor (dt) sưng: một trong các dấu hiệu cổ điển của sự viêm trong mô, ba dấu hiệu khác là "calor" (nóng), "rubor" (đỏ), và "dolor" (đau), vùng viêm bị sưng do các dịch trong suối có chứa protein thoát ra khỏi các huyết quản nhỏ, và tích tụ giữa các tế bào.

tumour /'tju:mər/ n. any abnormal swelling in or on a part of the body. The term is usually applied to an abnormal growth of tissue, which may be "benign" or "malignant". Compare cyst.

khối u (dt) bất kỳ khối u bất thường nào ở trong hay trên một bộ phận cơ thể. Từ này thường dùng chỉ mô tăng sinh bất thường, tăng sinh này có thể lành tính" hay ác tính. So sánh với nang.

Tunga n. a genus of sand fleas found in

tropical America and Africa. The fertilized female of *T. penetrans*, the chigoe or jigger, burrows beneath the skin of the foot, where it becomes enclosed in a swelling of the surrounding tissues and causes intense itching and inflammation. Surgical removal of the head is recommended.

Tunga (dt) một giống bọ chét ở Châu Mỹ và Châu Phi nhiệt đới. Bọ chét cái đẻ thụ tinh thuộc loại *T. penetrans*, gọi là chigoe hay jigger, đào dưới da bàn chân, sau đó bị bọc lại trong vùng mô chung quanh bị sưng lên, gây ngứa dữ dội và viêm. Cần phẫu thuật lấy ra các ký sinh.

tunica n. a covering or layer of an organ or part; for example, a layer of the wall of a blood vessel (see adventitia, intima, media). The tunica albuginea is a fibrous membrane comprising one of the covering tissues of the ovary, penis, and testis.

áo (dt) lớp hay màng bao bọc một cơ quan hay bộ phận, thí dụ một thành của huyết quản (xem áo mạch ngoài, áo mạch trong, áo mạch giữa). Áo trắng là lớp màng xơ bao bọc các mô của noãn sào, dương vật, và tĩnh hoàn.

tunnel /'tʌnl/ n. (in anatomy) a canal or hollow groove. See also carpal tunnel.

đường hầm (dt) (trong giải phẫu học) một ống hay một rãnh rộng. Cũng xem đường hầm cổ tay.

TUR (transurethral resection) see resection.

TUR (cắt đoạn qua niệu đạo) xem cắt đoạn.

turbinate bone see nasal concha.

xương cuộn mũi xem xương xoắn mũi.

turbinectomy n. the surgical removal of one of the bones forming the nasal cavity (nasal conchae, or turbinate bones).

cắt bỏ xoắn mũi (dt) phẫu thuật lấy đi một trong các xương lạo thành xoang mũi (xương xoắn mũi hay xương cuộn mũi).

turgescence /tɜ:gɛnsəs/ n. a swelling, or the process by which a swelling arises in tissues, usually by the accumulation of

blood or other fluid under pressure.

cương (dt) mót chỗ sưng, hay tiến trình mõ sưng lên, thường về tích tụ máu hay các dịch khác do áp suất

turgor n. a state of being swollen or distended.

tiền phổi (dt) trạng thái bị sưng hay căng.

Turner's syndrome a genetic defect in women in which there is only one X chromosome instead of the usual two. Affected women are infertile; they have female external genitalia but no ovaries and therefore no menstrual periods (see amenorrhoea). Characteristically they are short, mentally retarded, and have a webbed neck; other developmental defects are common.

hội chứng Turner khuyết tật di truyền ở phụ nữ, chỉ có một nhiễm sắc thể X thay vì bình thường là hai. Người bệnh bị vô sinh, có bộ phận sinh dục ngoài là nữ nhưng không có noãn sào, vì vậy cũng không có chu kỳ kinh nguyệt (xem vô sinh). Các phụ nữ này đặc biệt đều luôn chậm phát triển tâm trí, và có mảng cổ.

turicephaly n. see oxycephaly.

tát đầu hình tháp (dt) xem tát đầu nhọn.

tussis n. the medical name for "coughing."

tisis (dt) tên y học chỉ ho.

twilight state /'twailjt steɪt/ a condition of disturbed consciousness in which the individual can still carry out some normal activities but is impaired in his awareness and has no memory of what he has done. It is encountered after epileptic attacks, in alcoholism, and in organic states of confusion. It may be associated with other symptoms, such as physical and mental slowing, episodes of rage, and hallucinations. Twilight states last only for a short time, commonly a few hours.

trạng thái chàng vong trạng thái loạn ý thức, người bệnh vẫn có thể thực hiện được một số động tác bình thường nhưng có suy yếu về nhận thức và không nhớ được đã làm gì. Tình trạng này thấy

sau những cơn động kinh, khi say rượu, hay trong các trạng thái l่าน lờn hâu cơ. Trạng thái chang vang có thể kết hợp với các triệu chứng khác, như châm chích trong suy nghĩ và hành động, các cơn giật dữ, hay bị ảo giác. Trạng thái này chỉ kéo dài trong một thời gian ngắn, thường là vài giờ.

twins /twinz/ n. two individuals who are born at the same time and of the same parents. *Fraternal* (or *dizygotic*) twins are the result of the simultaneous fertilization of two egg cells; they may be of different sexes and are no more alike than ordinary siblings. *Identical* (or *monozygotic*) twins result from the fertilization of a single egg cell that subsequently divides to give two separate fetuses. They are of the same sex and otherwise genetically identical; any differences in their appearance are due to environmental influences. See also Siamese twins.
trẻ sanh đôi (dt) hai cá thể có cùng cha mẹ sanh ra cùng một lúc. Sanh đôi anh em hay sanh đôi hai hợp tử do hai noãn cùng được thụ tinh một lúc, các trẻ này có thể có phái tính khác nhau và cũng không giống nhau hơn các anh em bình thường. Trong sanh đôi đồng nhất hay sanh đôi một hợp tử, chỉ có một trứng duy nhất được thụ tinh nhưng sau đó sẽ phân chia để tạo ra hai thai nhi. Các trẻ này có cùng phái tính và giống hệt nhau về mặt di truyền, mọi khác biệt bê ngoài của chúng đều do ảnh hưởng môi trường. Cũng xem sanh đôi Thái Lan.

tylosis n. the development of a callus on the skin (see callosity).

(sự) **tạo chai** (dt) phát triển chai trên da (xem chai tay chân).

tympan- (*tympano-*) /'timpən/ prefix denoting 1. the eardrum. Example: *tympanectomy* (surgical excision of). 2. the middle ear.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. màng nhĩ. Thị dụ *tympanectomy* (phẫu thuật cắt bỏ màng nhĩ). 2. tai giữa.

tympanic cavity /tɪm'pænɪk 'kevətɪ/

see middle ear.

xoang tai giữa xem mảng nhĩ.

tympanic membrane (eardrum)

/tɪm'pænɪk 'membrən/ the membrane at the inner end of the external auditory meatus, separating the outer and middle ears. It is formed from the outer wall of the lining of the tympanic cavity and the skin that lines the external auditory meatus. When sound waves reach the ear the tympanum vibrates, transmitting these vibrations to the malleus - one of the auditory 'ossicles' in the middle ear - to which it is attached.

mảng nhĩ mảng ở cuối ống tai ngoài, phân cách tai ngoài và tai trong. Mảng nhĩ được tạo thành từ thành ngoài của mảng lót xoang tai giữa và da lót ống tai ngoài. Khi các sóng âm thanh đến tai, mảng nhĩ rung động và truyền những dao động này đến xương búa - một trong các tiêu cốt thính giác tai giữa - là xương gắn với mảng nhĩ.

tympanites (meteorism) n. distension of the abdomen with air or gas: the abdomen is resonant (drumlike) on 'percussion'. Causes include intestinal obstruction, 'irritable bowel syndrome', and 'aerophagy'.

bụng trương hơi (dt) bụng căng ra do có hơi hay không khí, khi gõ khám thấy có âm vang như tiếng trống. Nguyên nhân gồm tắc ruột, hội chứng ruột kích thích, và chứng nuốt hơi.

tympanoplasty n. see myringoplasty.

tạo hình mảng nhĩ (dt) xem myringoplasty

tympanotomy n. see myringotomy.

rách mảng nhĩ (dt) xem myringotomy.

tympanum /'timpənəm/ n. the 'middle ear (tympanic cavity) and/or the eardrum (tympanic membrane).

tai giữa - mảng nhĩ (dt) 'tai giữa' (xoang tai giữa) và/hay mảng nhĩ.

typhlitis n. inflammation of the caecum: formerly a common diagnosis of the condition now recognised as appendicitis.

viêm manh tràng (dt) viêm ở manh

tràng, trước đây là từ chỉ tình trạng này được biết là viêm ruột thừa.

typhlosis *n.* an obsolete term for 'blindness'

mù (dt) từ đồng nghĩa với blindness, nay ít dùng.

typho- prefix denoting 1. typhoid fever. 2. typhus.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. sốt thương hàn. 2. sốt ban.

typhoid /'taifɔɪd/ 'feɪvə/ fever an infection of the digestive system by the bacterium *Salmonella typhi*, causing general weakness, high fever, a rash of red spots on the chest and abdomen, chills, sweating, and in serious cases inflammation of the spleen and bones, delirium, and erosion of the intestinal wall leading to haemorrhage. It is transmitted through food or drinking water contaminated by the faeces or urine of patient or carriers. In most cases recovery occurs naturally but treatment with ampicillin or chloramphenicol reduces the severity of symptoms. Vaccination with 'TAB' provides temporary immunity. Compare paratyphoid fever.

sốt thương hàn nhiễm vi trùng *Salmonella typhi* trong hệ tiêu hoá, gây yếu ớt toàn thân, sốt cao, phát ban chấm dứt trên ngực và bụng, ớn lạnh, ra mồ hôi, và trong các ca nặng có viêm lách và xương, mề sống, và sói mòn thành ruột đưa đến xuất huyết. Bệnh truyền qua thức ăn hay nước uống có nhiễm phân hay nước tiểu bệnh nhân hay người lành mang trùng. Hầu hết ca bệnh đều lành tự nhiên, nhưng chữa trị bằng ampicillin hay chloramphenicol sẽ giảm được mức nghiêm trọng của các triệu chứng. Chích vắcxin TAB* sẽ gây được miễn dịch tạm thời. So sánh sốt phó thương hàn.

typhus (spotted fever) /'taifəs/ *n.* any one of a group of infections caused by 'rickettsiae and characterized by severe headache, a widespread rash, prolonged high fever, and delirium. They all respond

to treatment with chloramphenicol or tetracyclines. *Epidemic typhus* (also known as *classical* or *louseborne typhus*) is caused by infection with *Rickettsia prowazekii* transmitted by lice. It was formerly very prevalent in overcrowded insanitary conditions (as during wars and famines), with a mortality rate approaching 100%. *Endemic typhus* (*murine or flea-born typhus*) is a disease of rats due to *Rickettsia mooseri*; it can be transmitted to man by rat fleas, causing a mild typhus fever. There are in addition several kinds of tick typhus (in which the rickettsiae are transmitted by ticks), including 'Rocky Mountain spotted fever', and typhus transmitted by mites (see *rickettsial pox*, scrub typhus).

sốt ban (sốt chấm) bất kỳ bệnh nào trong nhóm bệnh nhiễm do các rickettsiae gây ra, có đặc điểm như: sốt cao dài, phát ban lan tràn, sốt cao kéo dài, và mề sống. Các loại bệnh này đều đáp ứng với chữa trị bằng chloramphenicol hay các tetracycline. Dịch sốt ban bốc phát (cũng gọi là sốt ban cổ điển hay sốt ban do chảy rận) do nhiễm *Rickettsia prowazekii* do chảy rận truyền đi. Trước đây bệnh lưu hành cao trong các tình trạng sống chen chúc và mất vệ sinh (như trong chiến tranh hay khi có nạn đói) và có tỷ lệ tử vong tới gần 100%. Dịch sốt ban địa phương (sốt ban chuột hay sốt ban do bọ chét) là bệnh của chuột do *Rickettsia mooseri*, có thể truyền sang người do bọ chét chuột, gây sốt ban nhẹ. Cũng có thêm nhiều loại sốt ban do ve rickettsiae truyền đi, gồm sốt chấm núi Rocky; và sốt ban do mạt truyền đi (xem sốt ban do rickettsia, sốt ban bụi hoang).

tyramine *n.* an amine naturally occurring in cheese. It has a similar effect in the body to that of 'adrenaline'. This effect can be dangerous in patients taking 'MAO inhibitors' (antidepressants), in whom blood pressure may become very high. Cheese is therefore not advised when such drugs are prescribed.

tyramine (dt) một loại amin có tự nhiên

trong phổi mát. Chất này có tác động tương tự như "adrenaline". Tác động này có thể nguy hiểm với các bệnh nhân đang dùng các loại thuốc ức chế MAO* (thuốc chống trầm cảm) vì huyết áp những người này có thể trở nên rất cao. Vì vậy không nên dùng phổi mát trong khi đang dùng các thuốc chống trầm cảm.

Tyrglyphus n. see *Acarus*.

(dt.) xem *Acarus*.

tyroine n. see amino acid.

(dt.) xem amino acid.

tyrosinosis n. an inborn defect of metabolism of the amino acid tyrosine causing excess excretion parahydroxyphenylpyruvic acid in the urine, giving it abnormal reducing power.

rối loạn chuyển hóa tyrosine (dt.)

một khuyết tật bẩm sinh về chuyển hóa

amino acid tyrosine, gây bài tiết quá mức parahydroxyphenyl-puruvic acid trong nước tiểu, làm nước tiểu có lực bất thường.

tyrothricin n. an antibiotic derived from the bacterium *Bacillus brevis*. It is used, alone or in combination with other drugs, mainly in the treatment of infections of the mouth, throat, skin, wounds and burns; it is applied topically as it is very toxic if taken into the body. Trade name: Hydrotricline.

(dt.) một kháng sinh* có nguồn gốc từ vi trùng *Bacillus brevis*, dùng một mình hay kết hợp với các thuốc khác, chủ yếu để chữa trị các bệnh nhiễm ở miệng, họng, da, các vết thương và vết phỏng. Thuốc dùng đắp tại chỗ và rất độc nếu được đưa vào cơ thể. Tên thương mại: *Hydrotricline*.

U

Copyright by Anatomyquiz.book

ubiquinone *n.* a "coenzyme that acts as an electron transfer agent into the mitochondria of the cell (see electron transport chain).

(dt.) một coenzyme* hoạt động như một tác nhân chuyển chở electron trong các ty lạp thể tế bào (xem chuỗi chuyển chở electron).

ulcer /'ʌksəl/ *n.* a break in the skin or in the mucous membrane lining the alimentary tract that fails to heal and is often accompanied by inflammation. Ulcers in the skin include varicose ulcers complicating varicose veins, due to defective circulation; *bedsores (decubitus ulcers), due to pressure; and *rodent ulcers, due to malignant growth. For ulcers of the alimentary tract, see aphtha, duodenal ulcer, gastric ulcer, peptic ulcer.

loét *dt.* một chỗ nứt trên da hay niêm mạc lót đường tiêu hóa không lành lại được, thường có kèm theo viêm. Các vết loét ngoài da gồm loét giãn tĩnh mạch là biến chứng của bệnh giãn tĩnh mạch do thường tồn tuấn hoán, loét nằm liệt giường* (loét từ thế nằm) do áp suất, và loét gặm nhấm* do tăng sinh ác tính. Về loét đường tiêu hóa, xem aphtha, loét tá tràng, loét dạ dày, loét tiêu hóa.

ulcerative colitis inflammation and ulceration of the colon and rectum. See colitis.

tis.

viêm loét đại tràng viêm và loét ở đại tràng và trực tràng. Xem viêm đại tràng.

ulcerative gingivitis acute painful gingivitis with ulceration, in which the tissues of the gums are rapidly destroyed. Occurring mainly in debilitated patients, it is associated with anaerobic microorganisms (see *Borrelia*, *Fusobacterium*) and is accompanied by an unpleasant odour. Treatment is with *metronidazole and a careful and thorough regime of oral hygiene supplemented with oxidizing mouthwashes. In the past ulcerative gingivitis has been called *Vincent's angina*; in its severe form it is known as *noma.

viêm loét nướu viêm nướu đau cấp có loét, và có tiêu hủy nhanh chóng mô nướu. Bệnh xảy ra chủ yếu ở các bệnh nhân suy yếu, thường kết hợp với các vi sinh vật ký khí (*xem Borrelia*, *Fusobacterium*), và có kèm theo mùi khó chịu. Chữa bằng metronidazole* và chăm sóc kỹ lưỡng vệ sinh răng miệng, cùng với các loại thuốc súc miệng có tính oxy hóa. Trước đây viêm loét nướu là viêm họng Vincent, dạng nặng còn được gọi là cam tẩu mồ.

ule- (*ulo-*) prefix denoting 1. scars; scar tissue. 2. the gums.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. sẹo, mô sẹo. 2. nướu.

ulna /'ʌlnə/ *n.* the inner and longer bone

of the forearm (see illustration). It articulates with the humerus and radius above and with the radius and indirectly with the wrist bones below. At its upper end is the *olecranon process and *coronoid process; at the lower end is a coneshaped *styloid process*. **-ulnar** (adj.)

xương trụ (dt.) xương dài hơn và ở phía trong cánh tay trước (xem hình). Xương trụ khớp với xương cánh tay và xương quay ở trên, với xương tay và gián tiếp với nhóm xương cổ tay phía dưới. Đầu trên xương trụ có mõm khuỷu* và mõm vẹt*, ở đầu dưới là mõm trâm hình nón. **-ulnar** (tt.)

ulnar artery /'ʌlnər 'a:təri/ a branch of the brachial artery arising at the elbow and running deep within the muscles of the medial side of the forearm. It passes into the palm of the hand, where it unites with the arch of the radial artery and gives off branches to the hand and fingers.

động mạch trụ một nhánh của động mạch cánh tay phát sinh từ khuỷu tay và chạy sâu trong các cơ ở mặt giữa cánh tay trước. Động mạch trụ đi vào lòng bàn tay, kết hợp với cung động mạch quay tại đây rồi chia thành nhiều nhánh tới bàn tay và các ngón tay.

ulnar nerve /'ʌlnər 'nɜ:v/ one of the major nerves of the arm. It originates in the neck, from spinal roots of the last cervical and first thoracic divisions, and runs down the inner side of the upper arm to behind the elbow. In the forearm it supplies the muscles with motor nerves; lower down it divides into several branches that supply the skin of the palm and fourth and fifth fingers.

thân kinh trụ một trong các dây thần kinh chính của cánh tay. Dây này bắt nguồn trong cổ, từ rễ tuỷ của các phần chia của đốt sống cổ sau cùng và đốt sống ngực đầu tiên, rồi chạy xuống mặt trong cánh tay trước, dây này cung cấp cho các cơ những dây thần kinh vận động, xa hơn phía dưới sẽ chia làm nhiều nhánh cung cấp cho da

lòng bàn tay và các ngón tay thứ tư và thứ năm.

ultra-/ ultra- prefix denoting 1. beyond. 2. an extreme degree (e.g. of large or small size).

tiếp đầu ngữ chỉ 1. bên kia. 2. mức độ tốt bức (thì) dù về kích thước lớn hay nhỏ).

ultracentrifuge n. a centrifuge that works at extremely high speeds of rotation: used for separating large molecules, such as proteins.

siêu ly tâm (dt.) một máy ly tâm có tốc độ quay rất cao, dùng phân chia các phần tử lớn như protein.

ultrafiltration n. filtration under pressure. In the kidney, blood is subjected to ultrafiltration to remove the unwanted water, urea, and other waste material that goes to make up urine.

siêu lọc (dt.) lọc dưới áp suất. Trong thận, máu được siêu lọc để lấy ra các chất không mong muốn gồm nước, ure và các chất thải khác để tạo thành nước tiểu.

ultramicroscope n. a microscope for examining particles suspended in a gas or liquid under intense illumination from one side. Light is scattered or reflected from the particles, which can be seen through the eyepiece as bright objects against a dark background.

kính siêu hiển vi (dt.) kính hiển vi dùng quan sát các hạt treo trong chất khí hay chất lỏng bằng ánh sáng có cường độ lớn chiếu từ một bên. Các hạt này sẽ phản tán hay phản chiếu ánh sáng, nhìn qua thị kính thấy như các vật sáng chói trên nền đen.

ultramicrotome n. an instrument for cutting extremely thin sections of tissue (not more than 0.1 µm thick) for electron microscopy. See also microtome.

dao siêu vi phẫu (dt.) dụng cụ dùng cắt các lát cắt mỏng (không dày hơn 0.1 µm) dùng quan sát dưới kính hiển vi điện tử. Càng xem dao vi phẫu.

ultrasonics /'ultra 'soniks/ n. the study of the uses and properties of sound waves

of very high frequency (see ultrasound). - **ultrasonics** adj.

siêu âm học (dt.) nghành học về cách dùng và tính chất của những sóng Âm thanh có tần số cao (xem siêu âm). - **ultrasonics** (tt.)

ultrasonography n. the use of 'ultrasound to produce pictures of structures within the body.

chụp siêu âm (dt.) dùng siêu âm để có được hình ảnh các cấu trúc trong cơ thể.

ultrasonotomography (echotomography) n. the use of 'ultrasound to examine the internal structure of the body by producing images of the reflections from different depths. A picture of the structures within a 'slice' of the body can be built up, much in the same way as X-rays can be employed to produce a tomogram (see tomography).

chụp siêu âm cắt lớp (chụp vang siêu âm cắt lớp) (dt.) việc dùng siêu âm để quan sát các cấu trúc bên trong cơ thể bằng cách chụp các ảnh phản chiếu ở những độ sâu khác nhau. Một hình ảnh các cấu trúc trong một "lát cắt" cơ thể có thể được dựng lên cũng như khi dùng X-quang chụp ảnh cắt lớp (xem chụp X-quang cắt lớp).

ultrasound (ultrasonic waves) n. sound waves of extremely high frequency (above 20,000 Hz), inaudible to the human ear. Ultrasound can be used to examine the structure of the inside of the body, in the same way that X-rays can be used to build up pictures but with the advantages that the patient is not submitted to potentially harmful radiation and that structures not opaque to X-rays can be seen. The vibratory effect of these sound waves can also be used in the treatment of various disorders of deep tissue, and even to break up stones in the kidney or elsewhere. See also echography.

siêu âm (sóng siêu âm) (dt.) các sóng Âm thanh có tần số cao (trên 20,000 Hz), tai người không nghe thấy. Siêu âm có

thể dùng xem xét những cấu trúc bên trong cơ thể, cũng bằng cách như khi dùng X-quang để có được những ảnh chụp, nhưng có lợi điểm là bệnh nhân không phải chịu những tiêm nǎng gây hại do bức xạ, và các cấu trúc không cần X-quang cũng nhìn thấy được. Tác động gây chấn động của những sóng Âm thanh này cũng có thể dùng chữa nhiều rãnh loạn ở các mô nằm sâu trong cơ thể, và ngay cả để phá sỏi trong thận hay ở một nơi nào khác. Cũng xem chụp vang siêu âm.

ultraviolet rays invisible short-wavelength radiation beyond the violet end of the visible spectrum. Sunlight contains ultraviolet rays, which are responsible for the production of both suntan and - on overexposure - sunburn. The dust and gases of the earth's atmosphere absorb most of the ultraviolet rays in sunlight (see ozone). If this did not happen, the intense ultraviolet radiation from the sun would be lethal to living organisms.

tia tử ngoại bức xạ không thấy được có độ dài sóng ngắn ở bên kia cực màu tím trong quang phổ thấy được. Ánh nắng mặt trời có chứa các tia tử ngoại gây rám nắng và - khi phơi nắng quá mức - phỏng nắng. Bụi và các khí trong khí quyển hấp thu hầu hết các tia tử ngoại trong ánh sáng mặt trời (xem ozone). Nếu không có việc này, các bức xạ tử ngoại có cường độ lớn của mặt trời sẽ gây chết cho các sinh vật sống.

umbilical cord /ʌm'bilikl ko:d/ the strand of tissue connecting the fetus to the placenta. It contains two arteries that carry blood to the placenta and one vein that returns it to the fetus. It also contains remnants of the 'allantois' and 'yolk sac' and becomes ensheathed by the 'amnion'.

dây rốn dây dài nối thai nhi với nhau thai. Dây rốn có chứa hai động mạch mang máu tới nhau thai và một tĩnh mạch đưa máu trở lại thai nhi. Dây rốn cũng chứa những phần còn lại của niệu nang* và túi noãn hoàng*, và được bọc trong màng ối*.

umbilicus (omphalus) /ʌm'bilikes/

n. the navel: a circular depression in the centre of the abdomen marking the site of attachment of the umbilical cord in the fetus. **-umbilical adj.**

rốn (dt.) rún: một chỗ lõm tròn ở giữa bụng
ghi dấu nơi bám của dây rốn khi còn là thai
nhí. **-umbilical** (tt.)

umbo /'ʌmbəʊ/ n. a projecting centre of round surface, especially the projection of the inner surface of the eardrum to which the malleus is attached.

điểm nhú (dt.) điểm nhô ra ở giữa một
mặt phẳng tròn, đặc biệt điểm nhô ra ở mặt
trong mang nhí nơi xương búa bám vào.

unciform bone /'ʌnsɪfɔ:m bəʊn/ see
hamate bone.

xương móc xem phần dịch chữ hamate
bone.

uncinate fits /'ʌnsɪneɪt fits/ a form of temporal lobe epilepsy in which hallucinations of taste and smell and inappropriate chewing movements are prominent features.

com móc một dạng động kinh* thay thái
dương đặc biệt có những ảo giác về vị giác
và khứu giác và các cử động nhai không
thích đáng.

unconscious /ʌn'kɒnʃəs/ adj. 1. in a state of unconsciousness. 2. describing mental processes of which a person is not aware. 3. (in psychoanalysis) denoting the part of the mind that includes memories, motives and intentions that are not accessible to awareness and cannot be made conscious without overcoming resistances. Compare subconscious.

1. **bất tỉnh.** 2. **ngoài trí giác.** 3. **vô thức** (tt.) 1. ở trạng thái bất tỉnh. 2. mô tả tiền trinh tâm trí ngoài khả năng nhận biết của một người. 3. (trong phân tâm học) chỉ phần tâm trí gồm ký ức, động cơ hành động và chú ý không nhận thức được và không thể tạo thành ý thức nếu không vượt qua được các đố kháng. So sánh với tiềm thức.

unconsciousness /ʌn'kɒnʃəsɪs/ n. a condition of being unaware of one's surround-

ings, as in sleep, or of being unresponsive to stimulation. An unnatural state of unconsciousness may be caused by factors that produce reduced brain activity, such as lack of oxygen, a blow on the head, poisoning, blood loss, and many disease or it may be brought about deliberately during general anaesthesia. See also coma.

mắt ý thức bất tỉnh (dt.) tinh trạng
không nhận biết được môi trường chung
quanh, như khi ngủ, hay không đáp ứng với
kích thích. Trạng thái mắt ý thức không tự
nhiên (bất tỉnh) có thể do các nhân tố gây
giảm hoạt động não như thiếu oxy, bị đánh
vào đầu, ngô độc, mất máu, và nhiều bệnh,
hay có tình gáy ra như khi gáy mè* toàn
thân. Cũng xem hôn mê.

uncus n. any hook-shaped structure, especially a projection of the lower surface of the cerebral hemisphere that is composed of cortex belonging to the temporal lobe.

máu móc (dt.) bất kỳ cấu trúc nào hình
móc, đặc biệt phần nhô ra ở mặt dưới bán
cầu não gồm vỏ não thuộc thùy thái dương.

undecenoic acid an antifungal agent, applied to the skin in the form of powder, ointment, lotion, or aerosol spray of the treatment of such infections as athlete's foot. Trade name: Mycota.

một tác nhân kháng nấm dùng ngoài da
dưới dạng bột, pomade, thuốc nước, hay
phun sương để chữa các bệnh nhiễm nấm
như chân ván động viên. Tên thương mại:
Mycota.

undine /'ʌndɪn/ n. a small rounded container, usually made of glass, for solutions used to wash out the eye. It has a small neck for filling and a long tapering spout with a narrow outlet to deliver a fine stream of fluid to the eye.

bình rửa mắt (dt.) một bình tròn nhỏ
thường bằng thủy tinh đựng các dung dịch
dùng rửa mắt. Bình có một cổ nhỏ để cho
thuốc vào và một vòi thon dài có lỗ hẹp để
tạo thành một dòng nước nhỏ chảy tới mắt.

undulant fever /'ʌndjolənt 'fi:vər/ see
brucellosis.

sốt gợn sóng xem bệnh brucella.

ungual adj. relating to the fingernails or toenails (tongues).

(thuốc) móng (tl.) liên quan đến các móng tay hay móng chân.

unguentum (in pharmacy) n. an ointment.

thuốc bôi dẻo (trong dược khoa) (dt.) pommát.

unguis n. a fingernail or toenail. See nail.

móng (dt.) móng tay hay móng chân. Xem phân tích chữ nail.

uni prefix denoting one.

tiếp đầu ngữ chỉ một.

unicellular /ju:n'i:sələlə/ adj. describing organisms or tissues that consists of a single cell. Unicellular organisms include the Protozoa, most bacteria, and some fungi.

đon bào (tl.) mô tả các sinh vật hay mô chỉ gồm một tế bào. Các sinh vật đơn bào gồm các động vật nguyên sinh, hầu hết vi trùng, và một số nấm.

unigravida n. see primigravida.

mang thai một lần (dt.) xem mang thai con so.

unilateral /ju:n'lɪtərəl/ adj. (in anatomy) relating to or affecting one side of the body or one side of an organ or other part.

một bên (tl.) (trong giải phẫu học) liên quan đến hay ảnh hưởng một bên cơ thể, hay một bên cơ quan hay bộ phận khác.

union /'ju:nɪən/ n. (in a fractured bone) the successful result of healing of a fracture in which the previously separated bone ends have become firmly united by newly formed bone. Failure of union (non-union) may result if the bone ends are not immobilized or from infection or bone disease. Compare malunion.

nối liền (dt.) (trong một xương gây) xương gây lành lại trong tình trạng tốt, các đầu xương trước đây bị tách rời nay đã kết hợp lại chắc chắn bằng một xương mới tạo thành. Xương không liền được (không nối liền) khi các đầu xương không giữ bất động

hay khi bị nhiễm trùng hoặc bị các bệnh xương. So sánh với nối liền không hoàn toàn.

unipara n. see primipara.

sanh lán một (dt.) xem so sánh con so.

unipolar adj. (in neurology) describing of a neurone that has one main process extending from the cell body. Compare bipolar.

đon cục (tl.) mô tả một neuron có một chỗ tối chính nhô ra trên thân tế bào. So sánh với tương tự.

urachus n. the remains of the cavity of the allantois, which usually disappears during embryonic development. In the adult it normally exists in the form of a solid fibrous cord connecting the bladder with the umbilicus, but it may persist abnormally as a patent duct. -urachal adj.

dây niệu nang (dt.) phần còn lại của xoang niệu nang đã mất đi trong khi phát triển phôi. Ở người trưởng thành thường thấy dưới dạng một dây xơ cứng nối bằng quang với rốn, nhưng có thể thấy dưới dạng không bình thường như một ống dẫn rò rỉ. -urachal (tl.)

uracil n. one of the nitrogen-containing bases (see pyrimidine) occurring in the nucleic acid RNA.

dt. một trong các base chứa nitơ (xem pyrimidine) thấy trong nucleic acid RNA.

uraemia /jʊə'rɪəmɪə/ n. the presence of excessive amounts of urea and other nitrogenous waste compounds in the blood. These waste products are normally excreted by the kidneys in urine; their accumulation in the blood occurs in kidney failure and results in nausea, vomiting, lethargy, drowsiness, and eventually (if untreated) death. Treatment may require haemodialysis on a kidney machine. -uraemic adj.

urê huyết (dt.) tình trạng có quá mức urê và các chất thải chưa nitơ khác trong máu. Các chất thải này bình thường do thận bài tiết ra trong nước tiểu, chúng tích tụ trong

máu khi bị suy thận và gây buồn nôn, nôn, ngứa lịm, buồn ngủ, và sau cùng (nếu không chữa trị) là chết. Chữa trị có thể gồm cả việc thẩm tách máu trong một thận nhân tạo. -uraemia (fl.)

uramustine *n.* a cytotoxic drug used in the treatment of various forms of cancer, particularly chronic lymphatic leukaemia. It is administered by intravenous injection and is highly toxic; common side-effects are nausea, vomiting and diarrhoea, and depression of bone marrow function. Trade name: **Uracil Mustard**.

(dt.) một loại thuốc gây độc tế bào dùng chữa trị nhiều dạng ung thư, đặc biệt ung thư bạch cầu lympho bao mản. Thuốc dùng chính tĩnh mạch và có độc tính cao, tác động phụ thường thấy là buồn nôn, nôn, và tiêu chảy, và suy giảm chức năng tuy xương. Tên thương mại: **Uracil Mustard**.

uran (urano-) *prefix denoting the palate.*
tiếp đầu ngữ chỉ vòm miệng.

uraniscorrhaphy *n.* see staphylorrhaphy.

khóu vòm miệng (dt.) xem phản ứng chữ staphylorrhaphy.

uranism *n.* lead poisoning. See lead.

ngô độc chì (dt.) xem chì.

urataemia *n.* the presence in the blood of sodium urate and other urates, formed by the reaction of uric acid with bases. In "gout" urataemia leads to deposition of urates in various parts of the body.

urate huyết (dt.) tình trạng trong máu có sodium urate và các urate khác tạo thành do phản ứng của uric acid với các base. Trong bệnh thống phong, chứng urate huyết đưa đến việc lắng đọng urate trong nhiều bộ phận cơ thể.

uraturia *n.* the presence in the urine of urates (salts of uric acid). Abnormally high concentrations of urates in urine occur in "gout".

urate niệu (dt.) tình trạng có các urate (muối của uric acid) trong nước tiểu. Nồng độ urate cao bất thường trong nước tiểu

thấy khi bị bệnh thống phong*.

urea /ju'ri:ə/ *n.* the main breakdown product of protein metabolism. It is the chemical from which unrequired nitrogen is excreted by the body in the urine. Urea is formed in the liver from ammonia and carbon dioxide in a series of enzyme-mediated reactions (the urea cycle). Accumulation of urea in the bloodstream together with other nitrogenous compounds is due to kidney failure and gives rise to "uraemia".

urê (dt.) sản phẩm phản ứng chính của chuyển hóa protein. Đây là dạng hóa học để bài tiết nitơ không sử dụng trong cơ thể ra theo nước tiểu. Urê tạo thành trong gan từ ammonia và carbon dioxide trong một chuỗi phản ứng qua trung gian enzyme (vòng urê). Tích tụ urê trong dòng máu cùng với các chất thải nitơ khác khi bị suy thận và sẽ gây chứng urê-huyết.

urease *n.* an enzyme that catalyses the hydrolysis of urea to ammonia and carbon dioxide.

(dt.) enzyme xúc tác việc thủy phân urê thành ammonia và car bon dio-xide.

urecchysis *n.* the escape of uric acid from the blood into spaces in the connective tissue.

tích tụ uric (dt.) tình trạng uric acid thoát ra khỏi máu vào các khoảng trống trong mô liên kết.

ureter /ju'ri:tə/ *n.* either of a pair of tubes, 25-30 cm long, that conduct urine from the pelvis of kidneys to the bladder. The walls of the ureters contain thick layers of smooth muscle, which contract to force urine into the bladder, between an outer fibrous coat and an inner mucous layer. -ureteral, ureteric *adj.*

niệu quản (dt.) một trong dôi ống dài từ 25-30 cm, dẫn nước tiểu từ bể thận tới bàng quang. Thành niệu quản có những lớp cơ trơn dày (xem lớp này co lại để đẩy nước tiểu vào bàng quang) ở giữa một lớp xơ ngoài và một lớp niêm mạc bên trong. -ureteral, ureteric *(fl.)*

ureter- (*uretero-*) prefix denoting the ureter(s). Example: *ureterovaginal* (relating to the ureters and vagina).

tiếp đầu ngũ chỉ (các) niệu quản. *Thí dụ ureterovaginal (liên quan đến các niệu quản và âm đạo).*

ureterectomy *n.* surgical removal of a ureter. This usually includes removal of the associated kidney as well (see nephroureterectomy). If previous nephrectomy has been performed to remove a kidney destroyed by *vesicoureteric reflux or because of a tumour of the renal pelvis, subsequent ureterectomy may be necessary to cure reflux into the stump of the ureter or tumour in the ureter, respectively.

cắt bỏ niệu quản (*dt.*) phẫu thuật cắt bỏ một niệu quản. Điều này thường cũng thực hiện cùng với việc cắt bỏ thận liên hạch (xem cắt bỏ thận - niệu quản). Nếu trước đây đã thực hiện việc cắt bỏ thận bị tiêu hủy bởi hối lưu bàng quang niệu quản hay vì một khối u trong bể thận, có thể phải thực hiện tiếp tục việc cắt bỏ niệu quản để chữa trị hối lưu trong cuống niệu quản hay khối u trong niệu quản.

ureteritis *n.* inflammation of the ureter. This usually occurs in association with inflammation of the bladder (see cystitis), particularly if caused by *vesicoureteric reflux. Tuberculosis of the urinary tract can also cause ureteritis, which progresses to *stricture formation.

viêm niệu quản (*dt.*) viêm niệu quản thường kết hợp với viêm bàng quang (xem viêm bàng quang), đặc biệt nếu do lực bàng quang niệu quản gây ra. *Bệnh lao đường niệu* cũng có thể gây viêm niệu quản diễn tiến với việc hình thành chít hẹp.

ureterocele *n.* a cystic swelling of the wall of the ureter at the point where it passes into the bladder. It is associated with stenosis of the opening of the ureter and it may cause impaired drainage of the kidney with dilatation of the ureter and *hydronephrosis. If urinary obstruction is present, the ureterocele should be dealt with surgically.

bọc niệu quản (*dt.*) một nang xương thành niệu quản ở điểm đi vào bàng quang.

Bọc này thường kết hợp với chít hẹp lỗ mở niệu quản, và có thể gây phong họai cho việc dẫn lưu vào bàng quang, làm niệu quản giãn ra và thận bị út mước*. Nếu bị tắc niệu quản phải xử lý bằng phẫu thuật.

ureteroenterostomy *n.* an artificial communication, surgically created, between the ureter and the bowel. In this form of urinary diversion, which bypasses the bladder, the ureters are attached to the sigmoid colon (see uretersigmoidostomy).

mở thông niệu quản - ruột (*dt.*) phẫu thuật tạo ra một đường nhẫn tạo giữa niệu quản và ruột. Trong việc làm lách hướng đường niệu bỏ qua bàng quang này, niệu quản được nối với đại tràng sigma (xem mở thông niệu quản - đại tràng sigma).

ureterolithotomy *n.* the surgical removal of a stone from the ureter (*see calculus*). The operative approach depends upon the position of the stone within the ureter. If the stone occupies the lower portion of the ureter, it may be extrated by *cystoscopy, thus avoiding open surgery.

lấy sỏi niệu quản (*dt.*) phẫu thuật lấy sỏi trong niệu quản (xem sỏi). Phẫu pháp thao tác tùy theo vị trí sỏi trong niệu quản. Nếu sỏi ở phần dưới niệu quản, có thể lấy ra bằng phép sỏi bàng quang*, như vậy tráng được phẫu thuật mở.

ureteroneocystostomy *n.* the surgical reimplantation of a ureter into the bladder. This is most commonly performed to cure *vesicoureteric reflux. The ureter is reimplanted obliquely through the bladder wall to act as a valve and prevent subsequent reflux. The operation is usually referred to as an antireflux procedure or simply reimplantation of ureter.

tái mở thông niệu quản bàng quang (*dt.*) phẫu thuật nối lại niệu quản vào bàng quang. Điều này thường được thực hiện để chữa hối lưu bàng quang - niệu quản. Niệu quản được ghép lại

nghiêng qua thành bằng quang để hoạt động như một van ngăn hối lưu sau này. Thảo tác này thường được gọi là thủ pháp chống hối lưu hay ghép lại niệu quản.

ureteronephrectomy n. *see nephroureterectomy.*

cắt bỏ niệu quản - thận (dt.) *xem cắt bỏ thận - niệu quản.*

ureteroplasty n. surgical reconstruction of the ureter using a segment of bowel or a tube of bladder (*Boari flap*). This is necessary if a segment of ureter is damaged by disease or injury.

tạo hình niệu quản *ct. phẫu thuật tái tạo niệu quản, dùng một đoạn ruột hay một ống của bằng quang (vết ghép Boari).* Điều này cần thực hiện khi một đoạn niệu quản bị tổn hại do bệnh hay tin thương.

ureteropyelonephritis n. inflammation involving both the ureter and the renal pelvis (*see ureteritis, pyelitis*).

viêm thận - bể thận - niệu quản (dt.) *viêm liên quan đến cả niệu quản và bể thận (xem viêm niệu quản, viêm bể thận).*

ureterosigmoidostomy n. the operation of implanting the ureters into the sigmoid colon (*see ureterenterostomy*). This method of permanent urinary diversion may be used after cystectomy or to bypass a diseased or damaged bladder. The urine is passed together with the faeces, and continence depends upon a normal anal sphincter. The main advantage of this form of diversion is the avoidance of an external opening and appliance to collect the urine; the disadvantages include possible kidney infection and acidosis.

mở thông niệu quản - đại tràng sigma (dt.) *thao tác ghép niệu quản vào đại tràng sigma. Phương pháp chuyển hướng đường niệu quản vĩnh viễn này có thể dùng sau khi cắt bỏ bằng quang* hay để bỏ qua bằng quang bị bệnh hay tổn hại. Nước tiểu sẽ được bài tiết ra cùng với phân, và việc tự chủ tiêu tiểu sẽ tùy vào cơ thắt hậu môn*

bình thường. Lợi điểm chính của dạng là chuyển hướng này là tránh được việc mở ra ngoài và dùng dụng cụ thu gom nước tiểu, bất lợi gồm có thể bị nhiễm trùng thận và nhiễm trùng acid.

ureterostomy n. the surgical creation of an external opening into the ureter. This usually involves bringing the ureter to the skin surface so that the urine can drain into a suitable appliance (*cutaneous ureterostomy*). The divided dilated ureter can be brought through the skin to form a spout, but ureters of a normal size need to be implanted into a segment of bowel used for this purpose (*see ileal conduit*) to avoid narrowing and obstruction.

mở thông niệu quản (dt.) *phẫu thuật tao ra một lỗ mở bên ngoài cho niệu quản. Điều này thường gồm việc mang niệu quản đến bề mặt da để nước tiểu chảy vào một dụng cụ thích hợp (mở thông niệu quản qua da). Niệu quản đã bị giãn có thể được mang qua da để tạo thành một vòi, nhưng niệu quản có kích thước bình thường cần được ghép vào một đoạn ruột dùng cho mục đích này (xem ống hối tràng) để tránh hẹp và nghẽn tắc.*

ureterotomy n. surgical incision into the ureter. The commonest reason for performing this is to allow removal of a stone (*see uroterolithotomy*).

rạch hiệu quản (dt.) *phẫu thuật rạch vào trong niệu quản, thường để lấy sói (xem lấy sói niệu quản).*

urethr (urethro-) prefix denoting the urethra.

tiếp đầu ngút chỉ niệu đạo.

urethra /ju'ri:θra/ n. the tube that conducts urine from the bladder to the exterior. The female urethra is quite short (about 3.5 cm) and opens just within the *vulva, between the clitoris and vagina. The male urethra is longer (about 20cm) and runs through the penis. As well as urine, it receives the secretions of the male accessory sex glands (prostate and Cowper's glands and seminal vesicles) and spermatozoa

from the *vas deferens; thus is also serves as the ejaculatory duct.

nieu đao (dt.) ống dẫn nước tiểu từ bàng quang ra ngoài. Nieu đao ở phụ nữ khá ngắn (khoảng 3,5 cm) và mở ra ngay trong âm hộ, giữa âm vật và âm đạo. Nieu đao ở đàn ông dài hơn (khoảng 20 cm) và chạy qua dương vật. Cũng như nước tiểu, nieu đao nhận phân tiết của các tuyến sinh dục nam (tuyến tiền liệt, các tuyến Cowper và các túi tinh) và tinh trùng từ ống dẫn tinh, như vậy nieu đao cũng dùng như một ống phóng tinh.

urethritis n. inflammation of the urethra. This may be due to gonorrhoea (*specific urethritis*), a nonspecific venereal infection (*nonspecific urethritis*), or to the presence of a catheter in the urethra. The symptoms are those of urethral discharge with painful or difficult urination (*dysuria). Treatment of urethritis due to infection is by administration appropriate antibiotics after the causative organisms have been isolated from the discharge. Untreated or severe urethritis results in a urethral *stricture.

viêm niệu đao (dt.) viêm niệu đao có thể do bệnh lâu (viêm niệu đao đặc hiệu), do một bệnh hoa liễu không đặc hiệu (viêm niệu đao không đặc hiệu) hay do có ống thông trong niệu đao. Triệu chứng gồm tiết dịch niệu đao cùng với đau và khó bài niệu (chứng khó tiểu*). Chữa trị viêm niệu đao nhiễm trùng bằng cách cấp khẩn sinh, thích hợp sau khi đã phân lập được sinh vật gây nhiễm trong chất tiết. Viêm niệu đao không chữa trị hay bị nặng sẽ dẫn tới chít hẹp* niệu đao.

urethrocele n. 1. a pouch formed from a weakened portion of the wall of the *urethra that encroaches on the vaginal canal. It may result from infection or from the pressure of the fetal head in prolonged labour. 2. downward displacement (prolapse) of the female urethra through its external opening.

1. **bọc niệu đao.** 2. **sa niệu đao** (dt.) 1. một túi tạo thành ở một phần yếu của thành niệu đao và lấn qua đường âm

đạo. Túi này có thể do nhiễm trùng hay do sức ép của đầu thai nhỏ khi sanh lâu. 2. niệu đao chuyển vị về phía dưới (sa) qua khỏi lỗ mở ra bên ngoài ở phụ nữ.

urethrography n. X-ray examination of the urethra, after introduction of a *radio-opaque fluid, so that its outline and any narrowing or other abnormalities may be observed in X-ray photographs (*urethograms*). In *ascending urethrography* a radio-opaque jelly is injected up the urethra using a special syringe and penile clamp. In *descending urethrography*, (*micturating cystourethrography, MCUG*), X-rays of the urethra can be taken during the passing of water-soluble contrast material previously inserted into the bladder.

chụp X-quang niệu đao (dt.) chụp X-quang niệu đao sau khi đã chích dịch cản quang để có thể thấy được đường nét và các chẽ hẹp hay bất thường trên ảnh X-quang (hình X-quang niệu đao). Khi chụp X-quang niệu đao ngược ngược dòng, tiêm dịch động của quang lên trên niệu đao bằng một ống chích và một kẹp đặc biệt. Khi chụp X-quang niệu đao xuôi dòng (chụp X-quang bằng quang - niệu đao trong bài niệu, MCUG), có thể có được hình X-quang niệu đao trong khi chất liệu cản quang tan trong nước trước đó đã được đưa vào bằng quang đang đi qua.

urethroplasty n. surgical repair of a urethral *stricture. The operation entails the insertion of a flap or patch of skin from the scrotum or perineum into the urethra at the site of the stricture, which is laid widely open. The operation can be performed in one stage, although two stages are usual in the reconstruction of a posterior urethral stricture (see *urethrostomy*).

tạo hình niệu đao (dt.) phẫu thuật sửa lại một chẽ chít hẹp niệu đao. Thảo tác này gồm việc lườn một vạt ghép hay một miếng da từ bìu hay vùng dây chậu vào niệu đao ở nơi chít hẹp để được mở rộng. Thảo tác này có thể thực hiện trong một giai đoạn và khi tái tạo một chẽ chít hẹp ở phần sau

niệu đạo thường phải thực hiện qua hai giai đoạn (xem mở rộng niệu đạo).

urethrorrhaphy *n.* surgical restoration of the continuity of the urethra. This may be required following laceration of the urethra.

khâu niệu đạo *(dt.)* phẫu thuật giúp niệu đạo được thông suốt, lại thường thực hiện sau khi bị rách niệu đạo.

urethorrhoea *n.* a discharge from the urethra. This is a symptom of "urethritis".

tiết dịch niệu đạo *dt.* có dịch chảy ra khỏi niệu đạo. Đây là một triệu chứng của viêm niệu đạo.

urethroscope *n.* an "endoscope, consisting of a fine tube fitted with a light and lenses, for examination of the interior of the male urethra, including the prostate region." -*urethroscopy* *n.*

ống soi niệu đạo *(dt.)* một loại ống nội soi, gồm một ống nhỏ gắn với một đèn và các thấu kính, dùng khám nghiệm mệt trong niệu đạo phái nam, kể cả vùng tuyến tiền liệt. -*urethroscopy* *(dt.)*

urethrostenosis *n.* a "stricture of the urethra".

hẹp niệu đạo *dt.* một chỗ chít hẹp ở niệu đạo.

urethrostomy *n.* the operation of creating an opening of the urethra in the perineum in man. This can be permanent, to bypass a severe "stricture of the urethra" in the penis, or it can form the first stage of an operation to cure a stricture of the posterior section of the urethra ("urethroplasty").

mở thông niệu đạo *dt.* thao tác tạo nên một lỗ mở niệu đạo trong vùng đáy chậu phái nam. Chỗ mở này có thể là vĩnh viễn để vượt qua một nơi chít hẹp" niệu đạo trong đường vật, hay có thể là giai đoạn đầu trong thao tác chữa trị một chỗ chít hẹp ở đoạn sau niệu đạo. (tạo hình niệu đạo).

urethrotomy *n.* the operation of cutting a "stricture in the urethra. It is usually performed with a *urethrotome*. This instrument,

a type of "endo-scope, consists of a sheath down which is passed a fine knife, which is operated by the surgeon viewing the stricture down an illuminated telescope.

rách niệu đạo *dt.* thao tác cắt một chỗ chít hẹp" trong niệu đạo, thường thực hiện bằng một dao rách niệu đạo. Dụng cụ này là một ống nội soi" gồm một ống có một dao nhỏ luồn bên trong, do bác sĩ phẫu thuật điều khiển bằng cách nhìn chỗ chít hẹp qua một viền kính có chiếu sáng.

uria *prefix dehaling.* 1. a condition of urine or urination. Example: *polyuria* (passage of excess urine). 2. the presence of a specified substance in the urine. Example: *haematuria* (blood in).

tiếp vĩ ngữ chỉ 1. một tình trạng của nước tiểu hay việc bài niệu. Thí dụ: *polyuria* (tiết ra quá nhiều nước tiểu). 2. tình trạng có một chất đặc hiệu trong nước tiểu. Thí dụ: *haematuria* (có máu trong nước tiểu).

uric acid /'jurik'æsid/ a nitrogen-containing organic acid that is the end-product of nucleic acid metabolism and is a component of the urine. Crystals of uric acid are deposited in the joints of people suffering from "gout".

một acid hữu cơ có chứa nitơ, là vật phẩm sau cùng của chuyển hóa nucleic acid và là một thành phần của nước tiểu. Trong khớp các bệnh nhân thống phong" có lắng đọng nhiều tinh thể uric acid.

uricosuric drug a drug, such as "probenecid" or "sulphinpyrazone", that increases the amount of "uric acid excreted in the urine. Uricosuric drugs are used to treat gout and other conditions in which the levels of uric acid in the blood are increased, as during treatment with some "diuretics. Uricosuric drugs are sometimes administered with certain antibiotics (such as penicillin) to maintain high blood levels since they inhibit their excretion.e

thuốc gây uric niệu một loại thuốc như "probenecid" và "sulphinpyrazone", làm tăng lượng uric acid tiết ra trong nước tiểu. Các thuốc gây uric niệu dùng chữa bệnh

thống phong và các tình trạng khác có tăng mức uric acid trong máu, như trong khi chữa trị với một số thuốc lợi niệu*. Các thuốc gây mê uric niệu dài khi cũng dùng với một số kháng sinh (như penicillin) để giữ mức độ cao trong máu vì chúng ức chế được việc bài tiết kháng sinh.

uridine *n.* a compound containing uracil and the sugar ribose. See also nucleoside. (dt.) một hợp chất chứa uracil và đường ribose. Cũng xem nucleoside.

uridrosis *n.* the presence of excessive amounts of urea in the sweat; when the sweat dries, a white flaky deposit of urea may remain on the skin. The phenomenon occurs in *u-raemia.

ra mồ hôi urê (dt.) tình trạng có quá mức urê trong mồ hôi; khi mồ hôi khô đi, có thể còn lại urê lắng đọng trên da như những vẩy trắng. Hiện tượng này thấy khi bị urê-huyết.

urin- (**urino-**, **uro-**) prefix denoting urine or the urinary system.

tiết dầu ngũ chỉ nước tiểu hay hệ tiết niệu.
urinalysis *n.* the analysis of *urine, using physical, chemical and microscopical tests, to determine the proportions of its normal constituents and to detect alcohol, drugs, sugar, or other abnormal constituents.

xét nghiệm nước tiểu (dt.) phân tích nước tiểu bằng các thử nghiệm vật lý, hóa học, hay xem xét dưới kính hiển vi để xác định tỷ lệ các phần cấu thành bình thường, và để phát hiện cồn, thuốc, đường hay các chất cấu thành bùi, đường khác.

urinary bladder /'juərinəri 'blædə/ see bladder.

bong dài (dt.) xem bàng quang.

urinary tract /'juərinəri 'trækٹ/ the entire system of ducts and channels that conduct urine from the kidneys to the exterior. It includes the ureters, the bladder, and the urethra.

đường niệu toàn bộ hệ thống các ống dẫn và đường dẫn nước tiểu từ thận ra bên ngoài. Đường niệu gồm các niệu quản,

bàng quang, và niệu đạo.

urination (micturition)

/juəri'neʃn/ *n.* the periodic discharge of urine from the bladder through the urethra. It is initiated by voluntary relaxation of the sphincter muscle below the bladder and maintained by reflex contraction of the muscles of the bladder wall.

bài niệu (tiểu niệu) (dt.) tiết nước tiểu định kỳ ra khỏi bàng quang qua niệu đạo. Khi bắt đầu bài niệu, cơ chủ động giãn cơ co thắt dưới bàng quang và giữ bàng quang xa cơ thắt các cơ thành bàng quang.

urine /'juərin/ *n.* the fluid excreted by the kidneys, which contains many of the body's waste products. It is the major route by which the end-products of nitrogen metabolism - *urea, *uric acid, and *creatinine - are excreted. The other major constituent is sodium chloride. Over 100 other substances are usually present, but only in trace amounts. Biochemical analysis of urine is commonly used in the diagnosis of disease (for example, there are high levels of urinary glucose in diabetes and of ketone bodies in ketonuria) and in *pregnancy tests.

nước tiểu (dt.) dịch do thận tiết ra, có chứa nhiều chất thải của cơ thể. Đây là đường bài tiết chính các sản phẩm chuyển hóa nitơ sau cùng - urê*, uric acid*, và creatinine*. Sodium chloride cũng là một thành phần chính trong nước tiểu. Cũng có hơn 100 chất khác nhau nhưng chỉ ở dạng vết. Phân tích sinh hóa nước tiểu thường dùng chẩn đoán các bệnh (ví dụ có mức glucose cao trong bệnh đái tháo đường và các thể ketone trong bệnh ketone-niệu) và dùng thử thai.

uriniferous tubule see renal tubule.

tiểu quản niệu xem tiểu quản thận.

urinogenital (urogenital) *adj.* of or relating to the organs and tissues concerned with excretion and reproduction, which are anatomically closely associated.

niệu dục (lt.) thuộc hay liên hệ đến các

cơ quan và mô liên quan tới bài tiết và sinh sản vốn kết hợp chặt chẽ với nhau về mặt giải phẫu học.

urinogenital sinus the duct in the embryo that receives the ureter and mesonephric and paramesonephric ducts and opens to the exterior. The innermost portion forms most of the bladder and the remainder forms the urethra with its associated glands. Part of it may also contribute towards the vagina.

xoang niêm duc ổng trong phổi, nhẫn niêu quản và các ống trung thận và phó trung thận, và mở ra bên ngoài. Phần trong cũng sẽ tạo thành phần lớn bàng quang, và phần còn lại tạo thành niêu quản và các tuyến kèm theo. Một phần xoang niêm duc cũng góp phần tạo thành âm đạo.

urinometer *n.* a hydrometer for measuring the specific gravity of urine.

niêu kế (*dt.*) một máy đo tỷ trọng nước dùng do tỷ trọng đặc hiệu của nước tiểu.

urobilinogen *n.* a colourless product of the reduction of the bile pigment bilirubin. Urobilinogen is formed from bilirubin in the intestine by bacterial action. Part of it is reabsorbed and returned to the liver; part of it is excreted in the faeces (a trace may also appear in the urine). When exposed to air, urobilinogen is oxidized to a brown pigment, *urobilin*.

(*dt.*) một chất khử không màu của sắc tố một bilirubin. Urobilinogen tạo thành từ bilirubin trong ruột do tác động vi trùng. Một phần urobilinogen được tái hấp thu và trở lại gan, một phần được bài tiết ra theo phân (cũng có thể có vết trong nước tiểu). Khi gặp không khí urobilinogen bị oxy hóa thành một sắc tố nâu là urobilin.

urocele *n.* a cystic swelling in the scrotum, containing urine that has escaped from the urethra. This may arise following urethral injury. Immediate treatment is to divert the urine by suprapubic cystotomy, local drainage of the swelling, and antibiotic administration.

bọc niêu (*dt.*) một nang sưng trong blu có

chứa nước tiểu thoát ra khỏi niệu đạo. Bọc niêu có thể phát sinh sau khi bị tổn thương niệu đạo. Chữa trị tức thời bằng cách mở bàng quang* trên xương mu để chuyển hướng nước tiểu, dẫn lưu tại chỗ bọc niêu, và cấp kháng sinh.

urochesia *n.* the passage of urine through the rectum. This may follow a penetrating injury involving both the lower urinary tract and the bowel.

bài niêu qua thực tràng (*dt.*) nước tiểu đi qua thực tràng. Điều này có thể xảy ra sau khi bị tổn thương xuyên thấu liên quan đến cả ruột và đường niệu.

urogenital adj. see urinogenital.

niêm duc (*lt.*) xem phản dịch chủ urinogenital.

urography *n.* see pyelography.

chụp niêu (*dt.*) xem chụp bể thận.

uroolith *n.* a stone in the urinary tract. See caulus.

sỏi niêu (*dt.*) sỏi trong đường tiểu. Xem sỏi.

urology /juə'rɒlədʒɪ/ *n.* the branch of medicine concerned with the study and treatment of disease of the urinary tract.
-urological adj. urologist *n.*

niêu lọc (*dt.*) nghành y học liên quan đến nghiên cứu và chữa trị bệnh đường tiểu.

-urological (*lt.*) urologist (*dt.*)

uroporphyrin *n.* a porphyrin that plays an intermediate role in the synthesis of protoporphyrin IX. It is excreted or significant amounts in the urine in porphyria.

(*dt.*) một porphyrin có vai trò trung gian trong tổng hợp protoporphyrin IX*. Uroporphyrin được bài tiết trong nước tiểu với số lượng lớn trong rối loạn chuyển hóa porphyrin.

urticaria (hives, nettle rash) / ,ɜːtɪ'keəriə/ *n.* an acute or chronic allergic reaction in which red round wheals develop on the skin, ranging in size from small spots to several inches across. These itch intensely and may last for hours or days; the cause is sensitivity to certain foods, such

as shellfish or strawberries. Sometimes urticaria may affect areas other than the skin, causing swelling on the tongue and lips: this serious variety, angioneuro-totic oedema, needs urgent medical attention.

máy đay (dt.) phản ứng dị ứng cấp tính hay mẩn tinh, có các nốt trên đó phát triển trên da, kích thích thay đổi từ các châm nhỏ đến từng vùng lớn có bê ngang nhiều inch. Mày đay gây ngứa dữ dội và có thể kéo dài trong nhiều giờ hay nhiều ngày, nguyên nhân do nhạy cảm với một số thực phẩm như sô hay dầu tẩy. Đôi khi mày đay ảnh hưởng đến những vùng khác hơn da, gây sung sướng trên lưỡi và môi, đang nghiêm trọng này gọi là loạn thần kinh mạch phu và cần chăm sóc y khoa khẩn cấp.

uter- (utero) /'ju:tərə/ prefix denoting the womb (uterus). Examples: *uterocervical* (relating to the cervix (neck) of the womb); *uterovaginal* (relating to the womb and vagina); *uterovesical* (relating to the womb and bladder).

tiếp dầu ngũ cốc dạ con (tử cung). *Thí dụ:* *uterocervical* (liên quan đến cổ tử cung và tử cung); *uterovaginal* (liên quan đến tử cung và âm đạo); *uterovesical* (liên quan đến tử cung và bàng quang).

uterine /'ju:tərɪn/ adj. of or relating to the womb (uterus).

(thuộc) **tử cung** (lt.) thuộc hay liên quan đến tử cung.

uterocele n. see *hysterоcele*

thoát vị tử cung (dt.) xem phần dịch chữ *hysterоcele*.

uterogestation n. the development of a fetus in the womb, i.e. a normal pregnancy. Compare ectopic pregnancy.

mang thai tử cung (dt.) phát triển thai nhi trong tử cung tức mang thai bình thường. So sánh với mang thai lạc vị.

uterography n. *radiography of the womb.

chụp X-quang tử cung chụp X-quang dạ con.

utero-ovarian adj. relating to or oc-

curring in the womb and an ovary.

tử cung - noãn sào (lt.) liên quan đến hay xảy ra trong tử cung và một noãn sào.

uterosalpingography (hysterosalpingography) n. *radiography of the interior of the womb and the Fallopian tubes following injection of a *radio-opaque fluid.

chụp X-quang tử cung - noãn quản (dt.) chụp X-quang* phản ứng trong tử cung và các vòi Fallopian* sau khi đã chích dịch cản quang

uterus (womb) /'ju:tərəs/ n. the part of the female reproductive tract that is specialized to allow the embryo to become implanted in its inner wall and to nourish the growing fetus from the maternal blood. The nonpregnant uterus is a pear-shaped organ, about 7.5 cm long. It is suspended in the pelvic cavity by means of peritoneal folds (ligaments) and fibrous bands. The upper part is connected to the two *Fallopian tubes and the lower part joins the vagina at the cervix. The uterus has an inner mucous lining (*endometrium) and a thick wall of smooth muscle (*myometrium). During childbirth the myometrium undergoes strong contractions to expel the fetus through the cervix and vagina. In the absence of pregnancy the endometrium undergoes periodic development and degeneration (see menstrual cycle). -uterine adj.

tử cung (dạ con) (dt.) bộ phận thuộc hệ sinh sản phụ nữ, được chuyên hóa để giúp phôi cây được vào thành trong và nuôi dưỡng thai nhi đang phát triển bằng máu người mẹ. Tử cung không mang thai là một cơ quan hông trái là dài khoảng 7.5 cm, treo trong khung chậu bằng cách sáp gấp phúc mạc (dây chằng) và các băng xoè. Phần trên tử cung không với hai vòi Fallope*, và phần dưới nối với âm đạo ở cổ tử cung. Tử cung có một lớp màng nhầy lót bên trong (nội mạc tử cung) và một thành cơ tròn dày (cơ tử cung). Khi sanh con, cơ tử cung co thắt mạnh liệt để đẩy thai nhi qua cổ tử cung và âm đạo. Khi không mang thai, cổ tử cung trải qua các chu kỳ phát triển và

thoái hóa (xem chu kỳ kinh nguyệt. -uterine (ft.)

utricle (utricle) /'jotrikl/ n. 1. the larger of the two membranous sacs within the vestibule of the ear; it forms part of the membranous labyrinth. It is filled with fluid (endolymph) and contains a "macula. This responds to gravity and relays information to the brain about the position of the head. 2. a small sac (the *prostatic utricle*) extending out of the urethra of the male into the substance of the prostate gland.

1. thông nang. 2. túi báu dục (dt.)
1. túi lớn hơn trong hai túi màng ở tiêu đỉnh tai, tạo thành một phần mõi đạo" màng. Thông nang có đóng dịch (nội dịch) và chứa một vết mõi để đáp ứng với trọng lượng và truyền thông tin tới não về vị trí đầu. 2. một túi nhỏ (túi báu dục tuyến tiền liệt) dí ra khỏi niệu đạo ở phía nam vào trong tuyến tiền liệt.

uvea (uveal tract) n. the vascular pigmented layer of the eye, which lies beneath the outer layer (sciera). It consists of the "choroid body, and "iris. -uveal adj.

màng mạch nhọ (màng bồ đào)
(dt.) lớp sắc tố có mạch máu trong mắt; nằm dưới lớp ngoài (cung mạc). Màng này gồm "mạch mạc", "thể mi" và mồng mắt. -uveal (ft.)

uveal tract see uvea.

màng bồ đào xem màng mạch nhọ.

uveitis n. inflammation of any part of the uveal tract of the eye, either the iris (*iritis*), ciliary body (*cyclitis*), or choroid (*choroiditis*). Inflammation confined to the iris and ciliary body, which are commonly inflamed together, is called *anterior uveitis*, that confined to the choroid is termed *posterior uveitis*. In general, the causes of anterior and posterior uveitis are different; anterior uveitis (unlike choroiditis) is usually painful. All types may lead to visual impairment, and uveitis is an important cause of blindness. In most cases the disease appears to originate in the uveal tract itself, but it may occur secondarily to disease of other parts

of the eye, particularly of the cornea and sclera. Treatment consists of the use of drugs that suppress the inflammation, combined with measures to relieve the discomfort and more specific drug treatment if a specific cause of the uveitis is found. The drugs may be given as drops, injections, or tablets, often in combination.

viêm màng mạch nhọ (dt.) viêm bất cứ phần nào thuộc màng bồ đào, có thể là mồng mắt (viêm mồng mắt), thể mi (viêm thể mi) hay mạch mạc (viêm mạch mạc) giới hạn ở mồng mắt và thể mi (hai nơi này thường cùng bị viêm một lúc) gọi là viêm màng mạch nhọ trước, viêm giới hạn ở mạch mạc gọi là viêm màng mạch nhọ sau. Nói chung, viêm màng mạch nhọ trước và sau có nguyên nhân khác nhau; viêm màng mạch nhọ trước (không giống như viêm mạch mạc) thường gây đau. Tất cả các dạng viêm đều có thể dẫn tới tổn hại thị lực, và viêm màng mạch nhọ là một nguyên nhân gây mù quan trọng. Hầu hết ca bệnh có vẻ bắt nguồn ngay màng mạch nhọ, nhưng cũng có thể là thứ phát của các bệnh trong những vùng mắt khác, đặc biệt ở giác mạc và cung mạc. Chữa trị gồm dùng các thuốc giảm viêm, kết hợp với các thuốc giảm khói bụi và các thuốc đặc hiệu hơn nếu biết được nguyên nhân chính xác. Có thể dùng các loại thuốc giọt, thuốc chích hay thuốc viên, thường kết hợp với nhau.

uveoparotitis (uveoparotid fever)

n. inflammation of the iris, ciliary body, and choroid regions of the eye (the uvea) and swelling of the parotid salivary gland: one of the more common varieties of the chronic disease "sarcoidosis".

viêm màng mạch nhọ - tuyến mang tai (sốt mạch nhọ - tuyến tai) (dt.)

viêm các vùng mồng mắt, thể mi, và mạch mạc trong mắt (màng mạch nhọ) và sưng tuyến nước bot mang tai: một trong các dạng thường thấy của bệnh sarcoid* mún.

uvula /'juvju:lə/ n. a small soft extension of the soft palate that hangs from the roof

of the mouth above the root of the tongue. It is composed of muscle, connective tissue, and mucous membrane.

lưỡi gà (dt.) phần kéo dài mềm nhô của vòm miệng mềm, treo trên trên miệng ở phía trên cuống lưỡi. Lưỡi gà gồm có cơ, mô liên kết, và màng nhầy.

uvulec'tomy n. surgical removal of the uvula.

cắt bỏ lưỡi gà (dt.) phẫu thuật cắt bỏ lưỡi gà.

uvulitis n. inflammation of the uvula.

viêm lưỡi gà (dt.) viêm ở lưỡi gà.

V

Copyright by Anatomyquiz.book

vaccination /'vækstɪ'neɪʃn/ *n.* a means of producing immunity to a disease by using a vaccine, or a special preparation of antigenic material, to stimulate the formation of appropriate antibodies. The name was applied originally only to treatment with vaccinia (cowpox) virus, which gives protection not only against cowpox itself but also against the related smallpox. However, it is now used synonymously with inoculation as a method of immunization against any disease. Vaccination is often carried out in two or three stages, as separate doses are less likely to cause unpleasant side-effects. A vaccine is usually given by injection but may be introduced into the skin through light scratches; for some diseases, oral vaccines are available.

tiêm chủng (*dt.*) một phương pháp gây miễn dịch với một bệnh bằng cách dùng vắcxin, hay một chế phẩm kháng nguyên đặc biệt, để kích thích ra các kháng thể tương ứng. Chủ vaccination có nguồn gốc từ liệu pháp dùng virút ngưu đậu (vaccinia) để cơ thể được bảo vệ chống lại không chỉ với bệnh ngưu đậu mà còn với các bệnh đậu liên quan. Nhưng đến nay từ này đã được dùng đồng nghĩa với từ miễn truyền, là phương pháp gây miễn dịch* để chống lại bất kỳ bệnh nào. Tiêm chủng thường thực hiện qua hai ba giai đoạn, vì chia liệu

ra sẽ ít có khả năng gây những tác động phụ không wanted. Vắcxin thường dùng chích, nhưng cũng có thể cấy vào da qua các vết gatch nhẹ, với một số bệnh có vắcxin uống.

vaccine /'væksin/ *n.* a special preparation of antigenic material that can be used to stimulate the development of antibodies and thus confer active immunity against a specific disease or number of diseases. Many vaccines are produced by culturing bacteria or viruses under conditions that lead to a loss of their virulence but not of their antigenic nature. Other vaccines consist of specially treated toxins (*toxoids) or of dead bacteria that are still antigenic. Examples of live but attenuated (weakened) organisms in vaccines are those against tuberculosis, rabies, and smallpox. Dead organisms are used against cholera and typhoid; precipitated toxoids are used against diphtheria and tetanus. See immunization.

vắcxin (*dt.*) một chế phẩm kháng nguyên đặc biệt có thể dùng kích thích phát triển kháng thể, như vậy gây được miễn dịch chủ động chống lại bệnh đặc hiệu hay một số bệnh. Nhiều vắcxin được sản xuất bằng cách nuôi cấy vi trùng hay virút trong những điều kiện làm mất đi độc lực của chúng nhưng không mất đi tính chất kháng nguyên. Các vắcxin khác gồm những độc

tối được xử lý đặc biệt (biến đặc tố) hay các vi trùng chết nhưng vẫn còn linh kháng nguyên. Các thí dụ về các vi sinh vật sống nhưng đã được giảm độc (lâm yếu dí) dùng làm vắcxin là các vắcxin chống bệnh lao, bệnh da, và bệnh đậu mùa. Các sinh vật chết dùng chống lại bệnh dịch tả và sốt thương hàn, các biến đặc tố kết tủa dùng chống bệnh bạch hầu và uốn ván. Xem gây miễn dịch.

vaccinia *n.* see cowpox.

ngưu đậu (dt.) xem đậu bò.

vaccinoid *adj.* resembling a local infection with vaccinia (cowpox) virus. A vaccinia reaction is one of the possible results of vaccination against smallpox in individuals who already have partial immunity. The swelling, reddening, and blistering are considerably less than the so-called primary reaction that occurs after the inoculation of a person with no immunity against smallpox.

giá đậu (lt.) giống gây nhiễm virút ngưu đậu (đậu bò) tại chỗ. Phản ứng giá đậu là một trong những kết quả có thể xảy ra khi tiêm chủng chống lại bệnh đậu mùa trên nhưng cá thể đã có miễn dịch từng phần. Vùng sưng, đỏ, và nổi bóng nước ít hơn rất nhiều so với điều gọi là phản ứng nguyên thủy xảy ra sau khi nhiễm truyền một người chưa hề có miễn dịch chống lại đậu mùa.

vacuole /'vekjuəl/ *n.* a space within the cytoplasm of a cell, formed by infolding of the cell membrane, that contains material taken in by the cell. White blood cells form vacuoles when they surround and digest bacteria and other foreign material.

không bao (dt.) mảng khoảng trống trong bao tương tế bào, tạo thành bằng cách mảng tế bào vào bên trong để chứa các chất liệu được đưa vào bên trong tế bào. Các bạch cầu tạo nên những không bao khi chúng bao bọc và tiêu hóa vi trùng và vật lạ khác.

vacuum extractor /'vækjʊəm ɪk'stræktə/ a suction cup that can be attached to the head of a fetus in order aid delivery.

máy hút chân không mót dụng cụ hút có thể đặt vào đầu thai nhi để giúp sanh con ra.

vagin- (*vagino-*) /və'dʒain/ prefix denoting the vagina.

tiếp đầu ngữ chỉ âm đạo.

vagina /və'dʒaina/ *n.* the lower part of the female reproductive tract; a muscular tube, lined with mucous membrane, connecting the cervix of the uterus (womb) to the exterior. It receives the erect penis during coitus; semen is ejaculated into the upper part of the vagina and from there the sperms must pass through the cervix and womb in order to fertilize an ovum in the Fallopian tube. The wall of the vagina is sufficiently elastic to allow the passage of the newborn child. -**vaginal** *adj.*

âm đạo (dt.) bộ phận phía dưới đường sinh sản ở phụ nữ: một ống cơ có lót màng nhầy, nối cổ tử cung ra tới bên ngoài. Âm đạo nhân dương vật đang cương trong khi giao hợp: tình dịch được phóng vào phần trên âm đạo, từ đây các tinh trùng phải đi qua cổ tử cung vào tử cung để thụ tinh noãn trong với Fallope. Thành âm đạo có độ đàn hồi để cho một trẻ sơ sinh di qua. -**vaginal** (lt.)

vaginismus *n.* sudden and painful contraction of the muscle surrounding the vagina, usually in response to the "vulva or vagina being touched. Sexual intercourse may be impeded, and the condition may be associated with fear of or aversion to coitus. Other causative factors include vaginal injury or ulceration, dryness or shrinkage of the lining membrane of the vagina, and inflammation of the vagina or bladder. See also dyspareunia.

có đau âm đạo (dt.) có đột ngột các cơn đau quanh âm đạo và gây đau, thường bị khi dùng vào âm hộ hay âm đạo, làm trở ngại cho việc giao hợp. Tình trạng này có thể kết hợp với sợ hay ghét giao hợp. Các nguyên nhân khác gồm tổn thương hay loét âm đạo, niêm mạc âm đạo bị khô hay co lại, và viêm âm đạo hay bàng quang. Cứng

xem giao hợp đau.

vaginitis n. inflammation of the vagina, which may be caused by infection (commonly with **Trichomonas vaginalis*), ill-fitting contraceptive devices, dietary, often irritation, increased vaginal discharge, and pain on passing urine. Vaginitis may indicate the presence of venereal disease. Postmenopausal vaginitis is caused by a deficiency of female sex hormones.

viêm âm đạo (dt.) viêm âm đạo có thể do nhiễm trùng (thường với *Trichomonas vaginalis*), do phương cách tránh thai không thích hợp, thiếu dinh dưỡng, hay thiếu vệ sinh, thường có kích thích, tăng tiết dịch âm đạo), và đau khi bài niệu. Viêm âm đạo có thể cho thấy bị bệnh hoa liễu. Viêm âm đạo sau tắt kinh do thiếu hormone sinh dục nữ.

vaginoplasty (colpoplasty) n. a tissue-grafting operation on the vagina.

tạo hình âm đạo (dt.) thao tác ghép mô trên âm đạo.

vaginoscope n. see colposcope.

ống soi âm đạo (dt.) xem phần dịch chữ colposcope.

vago- prefix denoting the vagus nerve.
tiếp đầu ngũ chi thần kinh phế vị.
vagotomy n. the surgical cutting of any of the branches of the vagus nerve. This is usually performed to reduce secretion of acid and pepsin by the stomach in order to cure a peptic ulcer. Truncal vagotomy is the cutting of the main trunks of the vagus nerve; in selective vagotomy the branches of the nerve to the gall bladder and pancreas are left intact. Highly selective or proximal vagotomy is the cutting of the branches of the vagus nerve to the body of the stomach, leaving the branches to the outlet (pylorus) intact; this makes additional surgery to permit emptying of the stomach contents unnecessary.

cắt thần kinh phế vị (dt.) phẫu thuật cắt bất kỳ nhánh nào của dây thần kinh phế vị. Điều này thường thực hiện để giảm phản tiết acid và

pepsin trong dạ dày để chữa loét tiêu hóa. Cắt thần kinh phế vị là cắt các nhánh chính của thần kinh phế vị; trong cắt thần kinh phế vị chọn lọc cao nhánh thần kinh tới túi mật và tuyến tụy không bị đứt rời. Cắt thần kinh phế vị chọn lọc cao hay cắt đoạn gần là cắt các nhánh thần kinh phế vị tới thân dạ dày, không đứt rời các nhánh đến mòn vị, điều này làm cho phẫu thuật tiếp theo để làm rỗng dạ dày trở nên không cần thiết.

vagus nerve the tenth cranial nerve (X), which supplies motor nerve fibres to the muscles of swallowing and parasympathetic fibres to the heart and organs of the chest cavity and abdomen. Sensory branches of the vagus carry impulses from the viscera and the sensation of taste from the mouth.

thần kinh phế vị dày thần kinh số thứ mười (X), cung cấp các sợi vận động cho các cơ nuốt và các sợi phó giao cảm tới tim và các cơ quan trong xoang ngực và bụng. Các nhánh cảm giác của thần kinh phế vị mang những xung lực từ nội tạng và cảm giác nếm từ miệng.

valgus adj. describing any deformity that displaces the hand or foot away from the midline. See club-foot (talipes valgus), knock knee (genu valgum).

vẹo ra (lt.) mô tả bài kỳ biến dạng nào làm chuyển vị bàn tay hay bàn chân ra khỏi đường giữa. Xem bàn chân vẹo ra (talipes valgus), đầu gối lệch vào trong (genu valgum).

validity/və'lidəti/ n. an indication of the extent to which a clinical sign or test is a true indicator of disease. Reduced validity can arise if the tests produce different results when conducted several times on the same person under identical conditions (i. e. reduced reproducibility, reliability, or repeatability). This may be because the same observer gets different results on successive occasions (intraobserver error) or because a series of different observers fail to obtain the same result (interobserver error). Such errors may arise because of a true differ-

ence in observation and / or interpretation or because of a preconceived notion (often unconscious) by the observer, which influences either his judgment or the tone and manner with which he questions the patient. Compare intervention study.

có hiệu lực (dt.) mức độ cho thấy một dấu hiệu lâm sàng hay một thử nghiệm thực sự là biểu thị của bệnh. Thử nghiệm có hiệu lực nếu cho những kết quả khác nhau khi thực hiện nhiều lần trên cùng một người và trong những điều kiện như sau (tức giám định sao chép, độ tin cậy, hay tính lặp lại). Điều này có thể do cùng một người quan sát thấy những kết quả khác nhau trong những kế tiếp nhau (sai số trong người quan sát) hay một loạt những người quan sát khác nhau không có được những kết quả như nhau (sai số giữa những người quan sát). Các sai số này có thể phát sinh vì khác biệt thực sự khi quan sát và/hay suy luân, hay vì một định kiến (thường ngoài trí giác) của người quan sát ảnh hưởng tới xét đoán hay tới giọng và cách người này hỏi bệnh nhân.

valine n. an *essential amino acid. See also amino acid.

(dt.) một amino acid thiết yếu. Cũng xem amino acid.

Valium /'væliəm/ n. see diazepam.

(dt.) xem diazepam.

vallecula n. a furrow or depression in an organ or other part. On the undersurface of the cerebellum a vallecula separates the two hemispheres.

khe nhỏ (dt.) một ranh hay chỗ lõm trong một cơ quan hay bộ phận khác. Ở mặt dưới tiểu não có một khe nhỏ phân chia hai bán cầu.

valve /vælv/ n. a structure found in some tubular organs or parts that restricts the flow of fluid within them to one direction only. Valves are important structures in the heart, veins, and lymphatic vessels. Such a valve consists of two or three "cusps fastened like pockets to the walls of the vessel.

Blood flowing in the right direction flattens the cusps to the walls, but when flow is reversed the cusps become filled with blood or lymph and dilate to block the opening (see illustration). See also mitral valve, tricuspid valve, semilunar valve.

ván (dt.) cấu trúc thấy trong một số cơ quan hay bộ phận hình ống để giới hạn dòng chảy dịch trong đó chỉ đi theo một hướng. Các ván là những cấu trúc quan trọng trong tim, các tĩnh mạch, và các mạch bạch huyết. Mỗi ván gồm hai hay ba lá* như những túi định chất vào thành mạch. Máu chảy theo hướng đúng sẽ ép các lá sát vào thành mạch, nhưng nếu chảy theo hướng ngược lại, lá sẽ chứa đầy máu hay bạch huyết và giãn ra để bít lỗ mở (xem hình). Cũng xem ván hai lá, ván ba lá, ván bán nguyệt.

valvotomy (valvulotomy) n. surgical cutting through a valve. The term is usually used to describe the operation to relieve obstruction caused by stenosed valves in the heart.

rạch van (dt.) phẫu thuật cắt qua một ván. Từ này thường dùng mô tả thao tác làm giảm nghẽn tắc do chít hẹp các ván trong tim.

valvula /'vævju:lə/ n. (pl. valvulae) a small valve. The valvulae conniventes are circular folds of mucous membrane in the small intestine.

ván (nhỏ) (dt.) một ván nhỏ, ván tròn lá các nếp gấp tròn của niêm mạc trong ruột non.

valvulitis n. inflammation of one or more valves, particularly the heart valves. This may be acute or chronic and is most often due to rheumatic fever (see endocarditis).

viêm (van) (dt.) viêm một hay nhiều ván, đặc biệt các ván tim. Viêm ván có thể cấp hay mãn và thường do sốt thấp khớp (xem viêm nói tâm mạc).

vancomycin n. an *antibiotic, derived from the bacterium *Streptomyces orientalis*, that is effective against most Gram-positive organisms (e. g. streptococci and staphylo-

cocci). It is given by intravenous infusion for infection due to strains that are resistant to other antibiotics. It usually has a low toxicity but may cause deafness or thrombo-phlebitis. Trade name: Vancocin.

(dt.) *một kháng sinh có nguồn gốc từ vi trùng Streptomyces orientalis có hiệu lực chống lại hầu hết các vi trùng gram dương (như chuỗi cầu trùng hay tụ cầu trùng). Thuốc thường dùng tiêm truyền tĩnh mạch cho các bệnh nhiễm các nòi đã kháng với những kháng sinh khác. Thuốc thường có độc tính thấp nhưng có thể gây biến chứng tinh mạch huyết khối. Tên thương mại: Vancosin.*

van den Bergh's test a test to determine whether jaundice in a patient is due to haemolysis or to disease of the liver or bile duct. A sample of serum is mixed with sulphaniilic acid, hydrochloric acid, and sodium nitrite. The immediate appearance of a violet colour is called a *direct reaction* and indicates that the jaundice is due to liver damage or obstruction of the bile duct. If the colour appears only when alcohol is added, this is an *indirect reaction* and points to haemolytic jaundice.

thử nghiệm van Bergh thử nghiệm xác định bệnh nhân bị vàng da do tan huyết hay do bệnh ở gan hoặc ống dẫn mật. Trộn một mẫu huyết thanh với sulphaniilic acid, hydrochloric acid, và sodium nitrite. Thấy màu tím lập tức hiện ra là phản ứng trực tiếp và cho thấy vàng da do tồn tại gan hay do tắc ống dẫn mật. Nếu màu chỉ hiện ra sau khi đã cho thêm cồn, đây là phản ứng gián tiếp và chứng tỏ vàng da do tan huyết.

vaporizer /'veipərəzər/ *n.* a piece of equipment for producing an extremely fine mist of liquid droplets by forcing a jet of liquid through a narrow nozzle with a jet of air. Vaporizers are used to produce aerosols of various medications for use in inhalation therapy.

bình phun hơi dt. một thiết bị nhỏ dùng tạo ra một làn sương cực nhỏ các giọt chất

lỏng bằng cách phun một lỗ nhỏ qua một vòi hẹp với một lỗ không khí. Bình phun hơi dùng tạo ra dạng khí dùng cho nhiều loại dược phẩm để dùng trong việc liệu pháp xông hít.

Vaquez-Osler disease see polycythaemia vera.

bệnh Vaquez-Osler xem *bệnh tăng hồng cầu vô căn*.

variable /'verətabl/ *n.* (in biostatistics) a characteristic (e. g. morbidity, life style, or habit) relating to single individual or group. Qualitative variables are descriptive characteristics, such as sex, race, or occupation; quantitative variables relate to a numerical scale and are subdivided into discrete variables, found only at fixed points (e. g. number of children), and continuous variables, found at any point on a scale (e. g. weight).

biến số (dt.) (trong thống kê học) một đặc tính (như tính chất gây bệnh, lối sống, hay thói quen) liên quan tới một cá thể hay một nhóm. Biến số định tính là các đặc tính mô tả như phái tính, chủng tộc, hay nghề nghiệp; biến số định lượng liên quan đến một thang điểm số học, và được chia thành biến số gián đoạn (thí dụ số con) và biến số liên tục có thể thấy ở bất kỳ điểm nào trên thang điểm (thí dụ trọng lượng).

varinace /'veəriəns/ *n.* see standard deviation.

biến thiên (dt.) xem độ lệch chuẩn.

varicectomy *n.* see phlebectomy.

cắt tĩnh mạch gián xem *cắt tĩnh mạch*.

varicella /vərɪ'sɛlə/ *n.* see chickenpox.

thuỷ đậu (dt.) xem phản dịch chũ chick-enpox.

varices /'værɪsɪz/ *pl. n.* see varix.

giãn tĩnh mạch (dt.) xem phản dịch chũ varix.

varicocele *n.* a collection of dilated veins in the spermatic cord, more commonly affecting the left side of the scrotum than the right. It usually produces no symptoms.

apart from occasional aching discomfort. In some cases varicocele is associated with a poor sperm count (see oligospermia) sufficient to cause infertility. Surgical correction of the varicocele in such patients (varicocelectomy) usually results in a considerable improvement in the quality and motility of the sperm.

giãn tĩnh mạch tinh (dt.) một tập hợp các tĩnh mạch bị giãn trong dây tinh, thường ảnh hưởng đến bên trái bliu hơn là bên phải. Chứng này thường không gây triệu trứng trừ đối khi gây đau khó chịu. Một số ca giãn tĩnh mạch tinh có kết hợp với giảm số lượng tinh trùng (xem giãn tĩnh trùng) dễ để gây vô sinh. Phẫu thuật chữa trị giãn tĩnh mạch cho các bệnh nhân này (cắt tĩnh mạch bị giãn) thường đưa đến việc cải thiện rõ rệt về chất lượng và tinh di động của tinh trùng.

varicose veins /'værɪkəs veɪns/ veins that are distended, lengthened, and tortuous. The superficial veins (saphenous veins) of the legs are most commonly affected; other sites include the rectum ('haemorrhoids) nad testes ('varicocele). There is an inherited tendency to varicose veins but obstruction to blood flow is responsible in some cases. Complications including thrombosis, 'phlebitis, and haemorrhage may occur. Treatment includes elastic support and 'sclerotherapy, but 'avulsion (stripping) or excision ('phlebectomy) is required in some cases.

cảng giãn tĩnh mạch tĩnh mạch bị cảng ra, dài ra, và uốn khúc. Các tĩnh mạch bề mặt (tĩnh mạch hiển) ở cảng chân thường bị ảnh hưởng nhất, các vị trí gồm trực tràng (trí) và tĩnh hoàn (giãn tĩnh mạch tinh). Chứng cảng giãn tĩnh mạch có khuynh hướng di truyền nhưng một số ca cũng do tắc dòng máu. Các biến chứng huyết khối, viêm tĩnh mạch, và xuất huyết có thể xảy ra. Chữa trị gồm băng đan hỏi và liệu pháp gây xơ cứng, nhưng đôi khi cũng vẫn cắt bỏ' (lột) hay cắt lọc (cắt tĩnh mạch).

varicotomy n. incision into a varicose vein (see phlebectomy).

cắt tĩnh mạch căng giãn (dt.) rạch tĩnh mạch căng giãn (xem cắt tĩnh mạch).

variola /və'rūlə/ n. see smallpox.

bệnh đậu mùa (dt.) xem bệnh đậu mùa.

varioloid /'vəriəlɔɪd/ 1. n. a mild form of smallpox in people who have previously had smallpox or have been vaccinated against it. 2. adj. resembling smallpox.

dạng đậu 1. (dt.) một dạng đậu nhẹ ở những người trước đây đã bị bệnh đậu hay đã được chủng ngừa bệnh đậu. 2. (lt.) giống như bệnh đậu.

varix /'vərɪks/ n. (pl. varices) a single varicose vein.

tĩnh mạch giãn (dt.) một tĩnh mạch giãn.

varus adj. describing any deformity that displaces the hand or foot towards the midline. See bowleg (genu varum), club-foot (talipes varus).

vẹo vào (lt.) mô tả bất kỳ biến dạng nào làm chuyển vị bàn tay hay bàn chân về phía đường giữa. Xem chân vòng kiềng (genu varum), bàn chân vẹo vào (talipes varus).

vas /væs/ n. (pl. vasa) a vessel or duct.

ống dẫn dt. một mạch hay ống dẫn.

vas- (vaso-) prefix denoting 1. vessels, especially blood vessels. 2. the vas deferens.

tiếp đầu ngũ chỉ 1. mạch, đặc biệt các mạch máu. 2. ống dẫn tinh.

vasa efferentia (sing vas efferens) the many small tubes that conduct spermatozoa from the testis to the epididymis. They are derived from some of the excretory tubules of the embryonic 'mesonephros.'

mạch ra nhiều ống nhỏ dẫn tinh trùng từ tĩnh hoàn tới mào tĩnh hoàn. Các mạch ra này có nguồn gốc từ một số tiểu quản phân tiết của 'trung thận' phổi.

vasa vasorum pl. n. the tiny arteries and veins that supply the walls of blood vessels.

mạch mang huyết quản (dt.) các

động mạch và tĩnh mạch các nhó cung cấp cho thành các mạch máu.

vascular /'væskjʊlər/ *adj.* relating to or supplied with blood vessels.

(thuộc) **huyết quản** (tt.) liên quan đến các mạch máu hay được các mạch máu tới cung cấp.

vascularization *n.* the development of blood vessels (usually capillaries) within a tissue.

phân bố mạch (dt.) sự phát triển các mạch máu (thường là mao mạch) trong mô.

vascular system /'væskjʊlər/ 'sistēm/ see cardiovascular system.

hệ mạch xem hệ thần kinh.

vasculitis *n.* see angitis.

viêm mạch (dt.) xem phản ứng viêm.

vas deferens /væs'defərəns/ (pl. *Vasa deferentia*) either of a pair of ducts that conduct spermatozoa from the 'epididymis to the 'urethra on ejaculation. It has a thick muscular wall the contraction of which assists in ejaculation.

ống dẫn tinh một trong hai ống dẫn tinh trùng từ mào tinh hoàn' đến niệu đạo' khi phóng tinh. Ống này có thành cơ dày và sẽ co lại để giúp phóng tinh.

vasectomy /væ'sektəmɪ/ *n.* the surgical operation of cutting the duct (vas deferens) connecting the testis to the seminal vesicle and urethra. Vasectomy of both ducts causes sterility and is an increasingly popular means of birth control. Vasectomy does not affect sexual desire or potency.

cắt bỏ ống tinh (dt.) thao tác phẫu thuật cắt ống dẫn (ống tinh) nối tinh hoàn với túi tinh và niệu đạo. Cắt cả hai ống dẫn tinh sẽ gây vô sinh, phương pháp này ngày càng nhiều hơn để kiểm soát sinh sản. Cắt ống dẫn tinh không ảnh hưởng đến khả năng ham muốn tình dục.

vaso- /'veɪzəʊ/ prefix. see *vas-*

vasoactive *adj.* affecting the diameter of blood vessels, especially arteries. Exam-

ples of vasoactive agents are emotion, pressure, carbon dioxide, and temperature. Some exert their effect directly, others via the "vasomotor centre in the brain."

kích hoạt mạch (tt.) ảnh hưởng đến đường kính các mạch máu, đặc biệt động mạch. Thí dụ về các tác nhân kích hoạt mạch gồm xúc động, sức ép, carbon dioxide, và nhiệt độ. Một số gây tác động trực tiếp, một số khác qua các trung tâm vận mạch" trong não.

vasoconstriction *n.* a decrease in the diameter of blood vessels, especially arteries. This results from activation of the "vasomotor centre in the brain, which brings about contraction of muscular walls of the arteries and hence an increase in blood pressure.

(suz) **co mạch** (dt.) giảm đường kính các huyết quản, đặc biệt động mạch. Điều này xảy ra do tác động của các trung tâm vận mạch" trong não, gây co thắt các thành cơ động mạch và như thế sẽ làm tăng huyết áp.

vasoconstrictor *n.* an agent that causes narrowing of the blood vessels and therefore a decrease in blood flow. Examples are "cyclopentamine," "methoxamine," and "phenylephrine." Vasoconstrictors in disorders of the circulation, shock, or severe bleeding and to maintain blood pressure during surgery. Some vasoconstrictors (e.g. "xylocaine") have a rapid effect when applied to mucous membranes and may be used to relieve nasal congestion. If the blood pressure rises too quickly headache and vomiting may occur. A vasoconstrictor is often added to local anaesthetic solutions used in dentistry to prolong their effectiveness.

thuốc co mạch (dt.) một tác nhân làm các huyết quản hẹp lại, như vậy sẽ làm giảm động mạch chảy. Thí dụ như cyclopentamine", "methoxamine", và "phenylephrine." Các thuốc co mạch dùng tăng huyết áp trong các rối loạn tuần hoàn, khu bị sốc, hay bị xuất huyết nặng, và để

giảm huyết áp trong khi phẫu thuật. Một số thuốc co mạch (như xylometazoline) có tác động nhanh khi đắp vào các mảng nhạy và có thể dùng giảm xung huyết mũi. Nếu huyết áp tăng lên quá nhanh, có thể bị nhức đầu và nôn. Thuốc co mạch thường được thêm vào các dung dịch gây mê tại chỗ dùng trong nha khoa để kéo dài tác động.*

vasodilatation *n.* an increase in the diameter of blood vessels, especially arteries. This results from activation of the "vasomotor centre in the brain, which brings about relaxation of the arterial walls and a consequent lowering of blood pressure.

(sử) **giãn mạch** (dt.) *tăng đường kính các huyết quản, đặc biệt động mạch. Điều này xảy ra do hoạt động của các trung tâm "vận mạch" trong não, làm giãn thành động mạch và do đó làm giảm huyết áp.*

vasodilator *n.* a drug that causes widening of the blood vessels and therefore an increase in blood flow. Vasodilators are used to lower blood pressure in cases of hypertension. Coronary vasodilators, such as "glyceryl trinitrate" and "pentaerithrytol", increase the blood flow through the heart and are used to relieve and prevent angina. Large doses of coronary vasodilators cause such side-effects as flushing of the face, severe headache, and fainting. Peripheral vasodilators, such as cyclandelate, "phenoxybenzamine, and "tolazoline, affect the blood vessels of the limbs and are used to treat conditions of poor circulation such as acrocyanosis, chilblains, and Raynaud's disease.

thuốc giãn mạch (dt.) *một loại thuốc làm nở ra các huyết quản và như vậy sẽ làm tăng dòng máu chảy. Các thuốc giãn mạch dùng hạ huyết áp trong các ca tăng huyết áp. Các thuốc giãn mạch vành như glyceryl trinitrate* và pentaerithrytol* làm tăng dòng máu chảy qua tim, dùng giảm và ngừa cơn đau thắt ngực. Thuốc giãn mạch vành dùng liều cao sẽ gây những tác động phụ như đỏ mặt, nhức đầu dữ dội, và*

ngất xỉu. Thuốc giãn mạch ngoại biên như cyclandelate, phenoxybenzamine*, và tolazoline tác động với mạch máu ở các chi, dùng chữa các tình trạng tuần hoàn khác như xanh tim dầu chi, cước, và bệnh Raynaud.*

vaso-epididymostomy *n.* the operation of joining the vas deferens to the epididymis in a side-to-side manner in order to bypass an obstruction to the passage of sperm from the testis. The obstruction, which may be congenital or acquired, is usually present in the mid-portion or tail of the epididymis. Vaso-epididymostomy is therefore usually performed by anastomosing the head of the epididymis to a longitudinal incision in the lumen of the adjacent vas.

nối thông mào tinh - ống tinh (dt.) *thao tác nối ống tinh với mào tinh hoàn bằng cách nối song song để vượt qua một nghẽn tắc trên đường tinh trùng đi ra khỏi tinh hoàn. Chỗ tắc này có thể là bẩm sinh hay mắc phải, thường thấy ở phần giữa hay phần dưới mào tinh hoàn. Vì vậy thường thực hiện nối thông mào tinh - ống tinh - bằng cách nối đầu mào tinh hoàn với một đường rạch dọc trong lòng ống tinh tiếp giáp.*

vasoligation *n.* the surgical tying of the vas deferens (the duct conveying sperm from the testis). This is performed to prevent infection spreading from the urinary tract causing recurrent epididymitis. It is sometimes performed at the time of prostatectomy to prevent the complication of epididymitis in the postoperative period.

thắt ống tinh (dt.) *phẫu thuật cột ống dẫn tinh (ống dẫn tinh trùng ra khỏi tinh hoàn). Điều này được thực hiện để ngăn nhiễm trùng từ đường tiểu len tràn ra, gây viêm mào tinh hoàn* tái hồi. Bởi khi cung thắt ống tinh vào lúc cắt bỏ tuyến tiền liệt* để ngăn biến chứng viêm mào tinh hoàn trong giai đoạn hậu phẫu.*

vasomotion *n.* an increase or decrease in the diameter of blood vessels, particularly

the arteries. See vasoconstriction, vasodilation.

(sự) **vận mạch** (dt.) tăng hay giảm đường kính các huyết quản, đặc biệt các động mạch. Xem co mạch, giãn mạch.

vasomotor adj. controlling the muscular walls of blood vessels, especially arteries, and therefore their diameter.

vận mạch (lt.) kiểm soát các thành cơ huyết quản, đặc biệt các động mạch. Vì vậy cũng kiểm soát đường kính mạch.

vasomotor centre a collection of nerve cells in the medulla oblongata that receives information from sensory receptors in the circulatory system (see baroreceptor) and brings about reflex changes in the rate of the heart beat and in the diameter of blood vessels, so that the blood pressure can be adjusted. The vasomotor centre also receives impulses from elsewhere in the brain, so that emotion (such as fear) may also influence the heart rate and blood pressure. The centre works through 'vasomotor nerves of the sympathetic and parasympathetic systems.

trung tâm vận mạch tập hợp những tế bào thần kinh trong hành tủy nhận thông tin từ các thụ thể cảm giác trong hệ tuần hoàn (xem thụ thể áp suất) gây ra các phản xạ làm thay đổi tốc độ tim đập và đường kính các huyết quản, như vậy có thể điều chỉnh được huyết áp. Trung tâm vận mạch cũng nhận các xung lực từ đâu đó trong não nên xúc động (như sợ hãi) cũng có thể ảnh hưởng đến nhịp tim và huyết áp. Trung tâm này hoạt động qua các thần kinh vận mạch thuộc các hệ giao cảm và dây giao cảm.

vasomotor nerve any nerve, usually belonging to the autonomic nervous system, that controls the circulation of blood through blood vessels by its action on the muscle fibres within their walls or its action on the heart beat. The *vagus nerve slows the heart and reduces its output, but sympathetic nerves increase the rate and output of the heart and increase blood pressure by

causing the constriction of small blood vessels at the same time.

thần kinh vận mạch bất kỳ dây thần kinh nào, thường thuộc hệ thần kinh tự trị, kiểm soát tuần hoàn máu qua các huyết quản bằng cách tác động trên những sợi cơ trong thành mạch máu hay trên nhịp đập tim. Thần kinh phế vị làm chậm nhịp tim và giảm lượng máu chảy ra, nhưng các sợi giao cảm làm tăng nhịp đập tim và tăng lượng máu ra khỏi tim, và làm tăng huyết áp bằng cách cùng lúc đó cũng gây co thắt các mạch máu nhỏ.

vasopressin n. a hormone, released by the pituitary gland, that increases the reabsorption of water by the kidney, thus preventing excessive loss of water from the body. Vasopressin also causes constriction of blood vessels. It is administered either nasally or by injection to treat *diabetes insipidus.

(hormone giảm bài niệu, ADH) hormone do tuyến yên phóng ra, làm tăng tái hấp thu nước trong thận, như vậy ngăn được cơ thể khỏi bị mất nước quá nhiều. Vasopressin cũng gây co các huyết quản thuộc cấp theo đường mũi hay đường chích để trị đái tháo nhạt.

vasopresso adj. stimulating the contraction of blood vessels and therefore bringing about an increase in blood pressure.

gây co mạch (lt.) kích thích co thắt các mạch máu, vì thế sẽ làm tăng huyết áp.

vasospasm n. see Raynaud's disease.

co cứng mạch (dt.) xem bệnh Raynaud.

vasotomy n. a surgical incision into the vas deferens (the duct conveying sperm from the testis). This is usually undertaken to allow catheterization of the vas and the injection of radio-opaque contrast material for X-ray examination (vasography), to test for patency of the duct in patients with *azoospermia.

rạch mò ống tinh (dt.) phẫu thuật rạch ống dẫn tinh (ống dẫn tinh trùng ra khỏi tinh hoàn). Điều này thường thực hiện để

đặt ống thông ống tinh và để chích chất cản quang khi xét nghiệm X-quang (chụp X-quang ống tinh) để khảo sát tình trạng thông ống ở các bệnh nhân bị chứng vô tinh trùng'.

vasovagal adj. relating to the action of impulses in the 'vagus nerve on the circulation. The vagus reduces the rate at which the heart beats, and so lowers its output.

(thuộc) **phế vị huyết quản** (tl.) *hiện quan đến tác động của những xung lực của dây thần kinh phế vị trên hệ tuần hoàn. Thần kinh phế vị làm nhịp tim chậm lại và như vậy sẽ làm giảm lượng máu ra khỏi tim.*

vasovagal attack excessive activity of the vagus nerve, causing slowing of the heart and a fall in blood pressure, which leads to fainting. See syncope.

con phế vị - huyết quản *thần kinh phế vị hoạt động quá mức, làm tim đập chậm lại và giảm huyết áp, và dẫn tới ngất xỉu. Xem con ngất.*

vasovasostomy n. the surgical operation of reanastomosing the vas deferens after previous vasectomy: the reversal of vasectomy, undertaken to restore fertility.

tai nỗi thông ống dẫn tinh (dt.) *theo tác phẫu thuật nối lại ống dẫn tinh mà trước đó đã cắt bỏ; đây là công việc ngược lại với sự cắt bỏ ống dẫn tinh, thực hiện để lập lại khả năng sinh sản.*

vasovesiculitis n. inflammation of the 'seminal vesicles and 'vas deferens. This usually occurs in association with 'prostatitis and caused pain in the perineum, groin, and scrotum and a high temperature. On examination the vasa and seminal vesicles are thickened and tender. Treatment includes administration of antibiotics.

viêm túi tinh - ống tinh (dt.) *viêm túi tinh và ống dẫn tinh'. Điều này thường kết hợp với viêm tuyến tiền liệt và gây đau ở vùng đáy chậu, bẹn, và blu, và có sốt cao. Kham nghiệm thấy ống tinh và túi tinh bị dày lên và mềm đi. Chữa trị bằng cách cấp kháng sinh.*

vastus n. any of three muscle (*vastus intermedius, vastus lateralis, and vastus medialis*) that form part of the 'quadriceps muscle of the thigh.'

cơ rộng (dt.) *bất kỳ cơ nào trong ba cơ (cơ rộng trung gian, cơ rộng bên, và cơ rộng giữa) tạo thành một phần cơ bốn đầu' trong đùi.*

vectis n. a curved instrument used to assist the delivery of an infant.

(dt.) *một dụng cụ trợ sinh có hình cong.*

vector/ 'vekta/ n. an animal, usually an insect or a tick, that transmits parasitic microorganisms - and therefore the diseases they cause - from person to person or from infected animals to human beings. Mosquitoes, for example, are vectors of malaria, filariasis, and yellow fever.

(dt.) *một động vật, thường là côn trùng hay ve, truyền các vi sinh vật ký sinh - tức truyền bệnh do chúng gây ra - từ người này sang người khác hay từ sức vật bị nhiễm sang người. thí dụ muỗi là vector các bệnh sốt rét, giun chỉ, và sốt vàng.*

vectorcardiography n. see electrocardiography.

ghi vecto điện tim (dt.) xem điện tâm ly.

vegetation/ 'vedʒɪ'teɪʃn/ n. (in pathology) an abnormal outgrowth from a membrane, fancied to resemble a vegetable growth. In ulcerative endocarditis, such outgrowths, consisting of 'fibrin with enmeshed blood cells, are found on the membrane lining the heart valves.

sùi (dt.) *(trong bệnh học) tăng sinh bất thường ở một mảng, thấy giống như tăng trưởng thực vật. Trong viêm loét nội tâm mạc, tăng sinh như vậy gồm có fibrin' bao bọc những huyệt cầu thấy trên mảng loét các van tim.*

vagetative/ 'vedʒɪtətɪv/ adj. 1. relating to growth and nutrition rather than to reproduction. 2. functioning unconsciously; automatic.

1. dinh dưỡng. 2. (thuộc) thực vật
(tt) 1. liên quan đến tăng trưởng và dinh
dưỡng hơn là tới sinh sản. 2. hoạt động
ngoài tri giác, tự tri.

vehicle /'vi:kli/ n. (in pharmacy) any substance that acts as the medium in which a drug is administered. Examples are sterile water, isotonic sodium chloride, and dextrose solutions.

chất dẫn thuốc (dt.) (trong dược khoa)
bất kỳ chất nào hoạt động như một môi trường cấp thuốc. *Thí dụ* nước vô trùng, sodium chloride đẳng trương, và các dung dịch dextrose.

vein /vɛɪn/ n. a blood vessel conveying blood towards the heart. All veins except the pulmonary vein carry deoxygenated blood from the tissues, via the capillaries, to the vena cava. The walls of veins consist of three tissue layers, but these are much thinner and less elastic than those of arteries (see illustration). Veins contain "valves" that assist flow of blood back to the heart. Anatomical name: *vena*. -*venous* adj.

tĩnh mạch (dt.) huyết quản dẫn máu trở về tim. Tất cả tĩnh mạch, ngoại trừ tĩnh mạch phổi, đều mang máu đã nhả oxy từ các mô, qua các mao mạch, đến tĩnh mạch chủ. Thành tĩnh mạch gồm ba lớp, nhưng các lớp này mỏng hơn nhiều và ít đàn hồi hơn các lớp ở động mạch (xem hình). Tĩnh mạch có những van để giúp máu chảy về tim. *vena*. -*venous* (tt.)

velamen (*velamentum*) n. a covering membrane.

màng bọc (dt.) một lớp màng bao bọc.

vellus n. the fine hair that occurs on the body before puberty is reached.

lông tơ dt. lông mịn trên cơ thể trước khi dày lên.

velum /'vi:ləm/ n. (in nantomy) a veil-like covering. The medullary velum is either of two thin layers of tissue that form part of the roof of the fourth ventricle of the brain.

màn (dt.) (trong giải phẫu học) một màn bao bọc. Màn tuy là một trong hai lớp mỏ

mỏng tạo thành một phần trán não nhất thứ tư.

vena /'vɛ:nə/ n. (pl. *venae*) see vein.

tĩnh mạch (dt.) xem phần dịch chữ *vein*.
vena cava /vɛ:nə'keɪvə/ either of two main veins, conveying blood from the other veins to the right atrium of the heart. The *inferior vena cava*, formed by the union of the right and left common iliac veins, receives blood from parts of the body below the diaphragm. The *superior vena cava*, originating at the junction of the two innominate veins, drains blood from the head, neck, thorax, and arms.

tĩnh mạch chủ một trong hai tĩnh mạch chính chuyên chở máu từ các tĩnh mạch khác đến tâm nhĩ phải. Tĩnh mạch chủ dưới tạo thành do sự hợp nhất hai tĩnh mạch chủ chung, nhận máu từ các bộ phận cơ thể ở dưới mõ hoành. Tĩnh mạch chủ trên bắt nguồn từ nơi tiếp giáp của hai tĩnh mạch không tên, dẫn lưu máu từ đầu, cổ, ngực, và các cánh tay.

veno- (veno-) prefix denoting veins.

tiếp đầu ngữ chỉ tĩnh mạch.

venene n. a mixture of two or more venoms; used to produce antiserum against venoms (antivenene).

nọc hổn hợp (dt.) hổn hợp hai hay nhiều nọc độc, dùng sản xuất kháng huyết thanh chống các nọc độc (kháng lọc hổn hợp).

venepuncture (*venipuncture*) n. the puncture of a vein for any therapeutic purpose; for example, to extract blood for laboratory tests. See also phlebotomy.

chọc chích tĩnh mạch (dt.) chọc chinh tĩnh mạch cho bất kỳ mục đích chữa trị nào, thí dụ dùng lấy máu xét nghiệm. Cũng xem rạch tĩnh mạch.

venereal disease (VD) /vɛ'nɪərɪəl dɪ-zɪz/ an infectious disease transmitted by sexual intercourse. The most important are "soft sore" (chancre), "gonorrhoea", and "syphilis".

bệnh hoa liễu bệnh truyền do giao hợp. Quan trọng nhất là "loét mềm" (ba can

mêm); bệnh lậu*, và bệnh giang mai*.

venereology *n.* the study of venereal disease, including syphilis and gonorrhoea.

bệnh hoa liễu (*dt.*) ngành học về các bệnh hoa liễu, gồm bệnh giang mai và bệnh lậu.

venesection *n.* see phlebotomy

rạch mò tĩnh mạch (*dt.*) Xem phlebotomy.

veno- prefix. see *vene-*.

tiếp dầu ngũ xem *vene-*.

venoclysis *n.* the continuous infusion into a vein of saline or other solution.

tiêm truyền tĩnh mạch (*dt.*) tiêm truyền liên tục vào tĩnh mạch dung dịch muối hay các dạng dịch khác.

venography (phlebography) *n.*

X-ray examination to show up the course of veins in a particular region of the body. A 'radio-opaque' contrast medium is injected slowly into a vein and X-ray photographs (*venograms*) taken as the compound is carried towards the heart. Damage, obstruction, or abnormal communication with other vessels will be seen where the medium does not fill the vein properly or apparently leaks from it. See also angiography.

chụp X-quang tĩnh mạch (*dt.*) xét nghiệm X-quang cho thấy đường các tĩnh mạch chảy trong một vùng cơ thể đặc biệt. Chích từ từ một mồi trưởng cản quang trong một tĩnh mạch rồi chụp hình X-quang (tĩnh mạch đố) khi hợp chất này chảy về tim. Có thể thấy được những tổn hại, nghẽn tắc hay các lỗ thông bất thường khác ở những nơi mồi trưởng không lan tràn đầy đủ trong tĩnh mạch hay thoát ra khỏi tĩnh mạch.

venom /'venom/ *n.* the poisonous material produced by snakes, scorpions, spiders, and other animals for injection into their prey or enemies. Some venoms produce no more than local pain and swelling; others produce more general effects and can prove lethal.

nọc độc (*dt.*) chất độc do các loài rắn, bọ cạp, nhện hay các sinh vật khác sản sinh

ra để chích vào con mồi hay kẻ thù của chúng. Một số nọc độc chỉ gây đau và sưng tại chỗ, các nọc độc khác gây tác động rộng hơn và có thể gây chết.

venosclerosis *n.* see phlebosclerosis.

xo cứng tĩnh mạch (*dt.*) xem phần *dịch chữ phlebosclerosis*.

ventilation /'ventileɪʃn/ *n.* the passage of air into and out of the respiratory tract. The air that reaches only as far as the conducting airways cannot take part in gas exchange and is known as *dead space ventilation* - this may be reduced by performing a 'tracheostomy'. In the air sacs of the lungs (alveoli) gas exchange is most efficient when matched by adequate blood flow ('perfusion'). Ventilation/perfusion imbalance (ventilation of under-perfused alveoli or perfusion of under-ventilated alveoli) is an important cause of 'anoxia' and 'cyanosis'.

không khí (*dt.*) không khí đi vào hay ra khỏi đường hô hấp. Phần không khí chỉ tối được những nơi đường dẫn khí không tham dự vào việc trao đổi khí gọi là khoảng không khí chết - khoảng này có thể giảm đi bằng cách mở thông khí quản*. Ở các túi khí trong phổi (phế nang), việc trao đổi khí được thực hiện tốt nhất khi có được dòng máu chảy thích hợp (*cấp máu**). Mất cân bằng không khí cấp máu (không khí trong các phế nang có cấp máu kém hay cấp máu trong các phế nang thông khí kém) là một nguyên nhân quan trọng của chênh gián bão hòa oxy-mô và chứng xanh tim.

ventilator /'ventileɪtə/ *n.* 1. a device to ensure a supply of fresh air. 2. equipment that is manually or mechanically operated to maintain a flow of air into and out of the lungs of a patient who is unable to breathe normally. See also respirator.

máy thông khí (*dt.*) 1. thiết bị dùng bảo đảm cung cấp không khí trong lánh. 2. trang bị điều khiển bằng tay hay cơ học để giữ dòng khí đi vào và ra khỏi phổi một bệnh nhân không thể thở bình thường.

Cứng xem máy hổ hép.

ventouse *n.* a cupping glass: a bell-shaped glass from which the air can be removed, used for drawing blood to the surface of the skin. *See* cupping.

ống giác (dt.) ống dùng giác hơi: một bình thủy tinh hình chuông có thể rút được không khí ra, dùng hút máu trên bề mặt da. Xem giác hơi.

ventral *adj.* relating to or situated at or close to the front of the body or to the anterior part of the organ.

mặt bụng (lt.) liên quan đến, ở tại, hay ở gần mặt trước cơ thể hay phần trước một cơ quan.

ventricle /'ventrikəl/ *n.* 1. either of the two lower chambers of the heart, which have thick muscular walls. The left ventricle, which is thicker than the right, receives blood from the pulmonary vein via the left atrium and pumps it into the aorta. The right ventricle pumps blood received from the venae cavae (via the right atrium) into the pulmonary artery. 2. one of the four fluid-filled cavities within the brain (see illustration). The paired first and second ventricles (*lateral ventricles*), one in each cerebral hemisphere, communicate with the third ventricle in the midline between them. This in turn leads through a narrow channel, the *cerebral aqueduct*, to the fourth ventricle in the hindbrain, which is continuous with the spinal canal in the centre of the spinal cord. Cerebrospinal fluid circulates through all the cavities. *-ventricular adj.*

1. tâm thất. 2. não thất (dt.) 1. một trong hai ngăn ở phía dưới tim có thành cơ dày. Tâm thất trái dày hơn tâm thất phải, nhận máu từ tĩnh mạch phổi qua tâm nhĩ trái và bơm vào động mạch chủ. Tâm thất phải bơm máu nhận từ các tĩnh mạch chủ (qua tâm nhĩ phải) vào động mạch phổi. 2. một trong bốn xoang chứa đầy dịch não (xem hình). Hai não thất thứ nhất và thứ hai (các não thất bên), mỗi não thất ở một bên bao cầu não, thông với não, thông với

não thất thứ ba ở giữa. Não thất thứ ba lại có một đường hầm hẹp gọi là cổng não thông với não thất thứ tư ở não sau, não thất này nối tiếp với ống sống ở giữa dây cột sống. Dịch não tuy lưu thông qua tất cả các xoang nói trên. *-ventricular (lt.)*

ventrieul- (*ventriculo-*) *prefix* denoting a ventricle (of the brain or heart).

tiếp đầu ngữ chỉ não thất hay tâm thất.

ventricular folds / vən'trikjə fɔldz/ *see* vocal cords.

nếp phòng xem dây thanh âm.

ventriculitis *n.* inflammation in the ventricles of the brain, usually caused by infection. It may result from the rupture of a cerebral abscess into the cavity of the ventricle or from the spread of a severe form of meningitis from the subarachnoid space.

viêm não thất (dt.) viêm trong các não thất, thường do nhiễm trùng. Điều này có thể do một áp xe não bị vỡ ra trong các xoang não thất hay do viêm màng não ở dạng nặng lan ra từ khoảng dưới nhện.

ventriculostomy *n.* an operation for the relief of raised pressure due to the build-up of cerebrospinal fluid that occurs in hydrocephalus. Using a system of catheters, the fluid is drained into the jugular vein in the neck.

nối thông não thất - tâm nhĩ (dt.) phẫu thuật làm giảm áp suất tăng cao do tích tụ dịch não tuy khi bị tràn dịch não bằng cách dùng một hệ thống ống thông dẫn lưu dịch vào tĩnh mạch cảnh trong cổ.

ventriculography *n.* X-ray examination of the ventricles of the brain after the introduction of a contrast medium, such as air or radio-opaque material.

chụp X-quang não thất (dt.) xét nghiệm X-quang các não thất sau khi đã đưa vào một môi trường tương phản như không khí hay chất cản quang.

ventriculoscopy *n.* observation of the ventricles of the brain through a fiberoptic instrument. *See* endoscope, fibre optics.

phép soi não thất (dt.) quan sát các

não thất qua một dụng cụ sợi quang học
Xem ống nội soi, sợi quang học.

ventriculostomy *n.* an operation to introduce a hollow needle (cannula) into one of the lateral ventricles (cavities) of the brain. This may be done to relieve raised intracranial pressure, to obtain cerebrospinal fluid from the ventricle for examination, or to introduce antibiotics or contrast material for X-ray examination.

mở thông não thất (dt.) thao tác đưa một kim rỗng (cannula) vào một trong các não thất bên. Điều này có thể thực hiện để giảm, tăng áp suất nội soi, để lấy não từ trong não thất để xét nghiệm, hay để chích kháng sinh hay chất cản quang dùng xét nghiệm X-quang.

ventro- prefix denoting 1. ventral. 2. the abdomen.

tiếp đầu ngũ chỉ 1. mắt bụng. 2. bụng.

ventrofixation *n.* an operation to secure a retroverted womb to the wall of the abdomen.

cố định bụng (dt.) thao tác giữ chặt tử cung bị ngã ra sau vào thành bụng.

ventrosuspension *n.* the stitching of the round ligaments of a displaced womb to the abdominal wall.

treo bụng (dt.) khâu các dây chằng tròn của tử cung bị chuyển vị vào thành bụng.

venule *n.* a minute vessel that drains blood from the capillaries. Many venules unite to form a vein.

tiểu tĩnh mạch (dt.) một mạch nhỏ dẫn lưu máu từ các mao mạch. Nhiều tiểu tĩnh mạch hợp lại tạo thành một tĩnh mạch.

verbigeration *n.* repetitive utterances of the same words over and over again. This is a kind of stereotypy affecting speech and is most common in institutionalized schizophrenics.

(chứng) nội day (dt.) nói một chữ lặp đi lặp lại nhiều lần. Đây là một dạng của chứng rập khuôn* ánh hưởng tới ngôn ngữ và thường thấy nhất ở các bệnh nhân tâm thần phân liệt trong bệnh viện.

vermicide /'vɜ:mɪsایd/ *n.* a chemical agent used to destroy parasitic worms living in the intestine. Compare vermifuge.

thuốc diệt giun sán (dt.) một tác nhân hóa học dùng tiêu diệt các giun sán ký sinh trong ruột. So sánh với : thuốc trực giun sán

vermiform appendix /'vɜ:mɪfɔ:m ə'pendɪks/ see appendix.

ruột thừa xem phần dịch chữ appendix.

vermifuge *n.* any drug or chemical agent used to expel worms from the intestine. See also anthelmintic.

thuốc trực giun sán (dt.) bất kỳ thuốc hay tác nhân hóa học nào dùng tổng giun sán ra khỏi ruột. Cũng xem thuốc chống giun sán.

vermis *n.* the central portion of the cerebellum, lying between its two lateral hemispheres and immediately behind the pons and the medulla oblongata of the hindbrain.

thủy nhộng (dt.) phần giữa tiểu não ở giữa hai bán cầu bên và ở ngay sau sau cầu não và hành tủy ở não sau.

vermix *n.* the vermiform appendix.

trùng tràng (dt.) ruột thừa.

vernier /'vɜ:nɪər/ *n.* a device for obtaining accurate measurements of length, to 1/10th 1/100th or smaller fractions of a unit. It consists of a fixed graduated main scale against which a shorter vernier scale slides. The vernier scale is graduated into divisions equal to nine-tenths of the smallest unit marked on the main scale. The vernier scale is often adjusted by means of a screw thread. A reading is taken by observing which of the markings on the scales coincide.

(dt.) thiết bị dùng để chỉnh xác chiều dài, tới mức 1/10, 1/100 hay nhỏ hơn của một đơn vị. Thiết bị này gồm một hệ thống chia độ cố định chính, trên đó có một hệ thống chia độ vernier di động. Hệ thống chia độ vernier có gạch những phần chia bằng chín phần mươi đơn vị nhỏ nhất trên hệ thống chia độ chính. Hệ thống chia độ vernier

thường được điều chỉnh bằng một đinh ốc. Đac kết quả bằng cách quan sát khoảng chia nào trên hai hệ thống này trùng với nhau.

vernix caseosa the layer of greasy material that covers the skin of a fetus or newborn baby. It is produced by the oil-secreting glands of the skin and contains skin scales and fine hairs.

bã nhòn thai nhi lớp chất nhòn bao phủ trên da thai nhi hay trẻ sơ sinh. Lớp này do các tuyến tiết nhòn trên da tiết ra và có chứa các vảy da và lông tơ.

verruca /'və:rʊ:kə/ n. see wart.

mụt cóc (dt.) xem mụn cóm.

verrucous carcinoma an "indolent pre-invasive wartlike carcinoma of the oral cavity, which is associated with chewing tobacco."

carcinoma mục cóm carcinoma giống như mục cóm không đau ở giai đoạn tiến lan tràn, kết hợp với việc nhai thuốc lá.

version n. the changing or the position of a fetus in the womb. This may be done to facilitate delivery by applying manual pressure to the outside of the abdomen, by inserting the hand into the womb, or by combining both methods (see cephalic version, podalic version). In spontaneous version the position of the fetus alters because of the natural contraction of the womb muscle.

xoang thai (dt.) *thay đổi vị trí thai nhi trong tử cung. Điều này có thể thực hiện để giúp sanh được dễ dàng bằng cách dùng tay tạo áp suất bên ngoài bụng, bằng cách lườn bắn tay vào trong tử cung hay bằng cách kết hợp cả hai phương pháp này (xem xoay đầu thai, xoay chân thai). Trong xoay thai tự động, vị trí thai nhi thay đổi vì các cơ thắt tự nhiên của cơ tử cung.*

vertebra /'və:tibrə/ n. (pl. vertebrae) one of the 33 bones of which the 'backbone' is composed. Each vertebra typically consists of a *body*, or *centrum*, from the back

of which arises an arch of bone (the *neural arch*) enclosing a cavity (the *vertebral canal*, or *foramen*) through which the spinal cord passes. The neural arch bears one *spinous process* and two *transverse processes*, providing anchorage for muscles, and four *articular processes*, with which adjacent vertebrae articulate (see illustration). Individual vertebrae bound together by ligaments and *intervertebral discs*. -*vertebral adj.*

đốt sống (dt.) một trong 33 xương tạo thành cột sống. Mỗi đốt sống điển hình gồm một thân hay phần trung tâm, sau thận có một cung xương (cung thần kinh) bao bọc một xoang (ống đốt sống hay lỗ đốt sống) chứa dây cột sống. Cung thần kinh có một mõm gai và hai mõm ngang làm nơi bám cho các cơ, và bốn mõm khớp là nơi khớp các đốt sống tiếp giúp nhau (xem hình). Các đốt sống riêng biệt được buộc vào nhau bằng các dây chằng và các đĩa liên sống". -*vertebral* (lt.)

vertebral column /'və:tibrəl 'kələm/ see backbone.

cột sống xem xương sống.

vertigo /'və:tɪgəʊ/ n. a disabling sensation in which the affected individual feels that either he himself or his surroundings are in a state of constant movement. It is most often a spinning sensation but there may be a feeling that the ground is tilting. It is a symptom of disease either in the 'labyrinth of the inner ear or in the 'vestibular nerve or its nuclei in the brainstem, which are involved in the sense of balance.

chóng mặt (dt.) cảm giác mất khă năng hoạt động. Người bị chóng mặt cảm thấy hoắc chính mình hoặc môi trường chung quang đang ở trong trạng thái chuyển động thường xuyên. Thường thấy nhất là cảm giác quay cuồng, nhưng cũng có thể thấy mặt đất bị nghiêng dì. Đây là một triệu chứng bệnh hoặc ở mè dao" tại trong hoặc của dây thần kinh tiền đình" hay nhán của dây này trong não thất liên quan đến cảm giác cân bằng.

vesical /'vesikal/ *adj.* relating to or affecting a bladder, especially the urinary bladder.

(thuộc) túi, (thuộc) bàng quang
liên quan đến hay ảnh hưởng tới một túi, đặc biệt là bàng quang.

vesicant (epispastic) *n.* an agent that causes blistering skin.

làm gopy da (dt.) một tác nhân làm nổi các bong nước trên da.

vesicle /'vesikl/ *n.* 1. a very small blister in the skin, often no bigger than a pinpoint, that contains a clear fluid (serum). Vesicles occur in a variety of skin disorders, including eczema and herpes. 2. (in anatomy) any small bladder, especially one filled with fluid. **-vesicular** *adj.*

1. mụn nước. 2. túi (dt.) 1. một bong nước rất nhỏ trên da thường không lớn hơn đầu kim, có chứa dịch trong (huyết thanh). Mụn nước thấy trong nhiều bệnh da, gồm cả eczema và herpes. 2. (trong giải phẫu học) bất kỳ túi nhỏ nào, đặc biệt túi có đầy dịch. **-vesicular** (*th.*)

vesico- prefix denoting the urinary bladder. Example: *vesicovaginal* (relating to the bladder and vagina).

hếp đầu ngũ chỉ bàng quang. Thị dụ *vesicovaginal* (liên quan đến bàng quang và âm đạo).

vesicofixation *n.* see cystopexy.

cố định bàng quang (dt.) xem phần dịch chữ *aptopeny*.

vesicoureteric reflux the backflow of urine from the bladder in to the ureters. This is due to defective valves (which normally prevent reflux). Infection is conveyed to the kidneys, causing recurrent attacks of acute pyelonephritis and scarring of the kidneys in childhood. Children with urinary infection must be investigated for reflux by cystoscopy; if the condition does not settle with antibiotic therapy corrective surgery must be performed.

hồi lưu bàng quang - niệu quản
nước tiểu chảy ngược từ bàng quang vào

niệu quản. Điều này do khuyết tật van (bình thường ngăn hồi lưu). Nhiễm trùng bị chuyển tới thận, gây các cơn viêm thận - bể thận tái hồi và hóa sẹo thận ở trẻ em. Trẻ em bị nhiễm trùng đường tiểu cần được điều nghiên về hồi lưu bằng cách soi bàng quang*. Nếu tình trạng không ổn định được bằng liệu pháp kháng sinh, phải thực hiện phẫu thuật điều chỉnh.

vesicular breathing see breath sounds.

tiếng rì rào phế nang xem tiếng thở.

vesiculectomy *n.* surgical removal of a seminal vesicle. This operation, which is rarely undertaken, may be preformed for a tumour of the seminal vesicle.

cắt bỏ túi tinh (dt.) phẫu thuật cắt bỏ túi tinh*. Thảo tác này ít khi được thực hiện, trừ khi có một khối u trong túi tinh.

vesiculitis *n.* inflammation of the seminal vesicles. See vasovesiculitis.

viêm túi tinh (dt.) viêm các túi chứa tinh. Xem viêm ống tinh, túi tinh.

vesiculography *n.* X-ray examination of the seminal vesicles. This is usually performed by injecting radio-opaque contrast material into the exposed vasa deferentia. It can also be undertaken by inserting a catheter into the ejaculatory duct (which discharges semen from the vesicle into the vas deferens) via an endoscope. This examination is rarely undertaken for the specific purpose of outlining the seminal vesicles; it is more commonly performed to test for the patency of the vas deferens in patients with azoospermia.

chụp X-quang túi tinh (dt.) xét nghiệm X-quang các túi tinh. Điều này thực hiện bằng cách chích chất tương phản cần quang trong phần ống dẫn tinh lộ ra. Cũng có thể thực hiện bằng cách luồn một ống thông vào ống phong tinh là ống chuyên tinh dịch từ túi tinh vào ống dẫn tinh qua một ống nội soi*. Xét nghiệm này ít khi được thực hiện chỉ vì mục đích chụp ống dẫn tinh, mà thường làm để thử nghiệm về sự thông suốt của ống dẫn tinh trong các

tình nhân bị chưng và tình trùng.

vesiculopapular adj. describing a skin condition typified by having both vesicles (blisters) and papules (raised spots).

có sần - mụn nước (lt.) mô tả một tình trạng da đặc biệt có cả các mụn nước (bóng nước) và nốt sần (diêm nhỏ cao).

vesiculopustular adj. describing a skin condition that has both vesicles (blisters) and pustules (pus-filled blisters).

có mụn mủ - mụn nước (lt.) mô tả một tình trạng ngoài da có cả các mụn nước (bóng nước) và mụn mủ (bóng đầy mủ).

vessel /'vesl/ n. a tube conveying a body fluid, especially a blood vessel or a lymphatic vessel.

mạch (dt.) một ống chuyên chở dịch cơ thể, đặc biệt mạch máu hay mạch bạch huyết.

vestibular glands /və'stɪbjʊlə glændz/ the two pairs of glands that open at the junction of the vagina and vulva. The more posterior of the two are the *greater vestibular glands* (Bartholin's glands); the other pair are the *lesser vestibular glands*. Their function is to lubricate the entrance to the vagina during coitus.

tuyến tiền đình hai đôi tuyến mở ra ở nơi tiếp giáp âm hộ và âm đạo. Đôi tuyến phía sau là tuyến tiền đình chính (Bartholin), đôi kia là các tuyến tiền đình phụ. Các tuyến này có chức năng làm trơn đường vào âm đạo trong khi giao hợp.

vestibular nerve /və'stɪbjʊlər nɜːv/ the division of the *vestibulocochlear nerve that carries impulses from the semicircular canals, utricle, and saccule of the inner ear to the brain, conveying information about the body's posture and movements in space and allowing coordination and balance.

thần kinh tiền đình nhánh của thần kinh tiền đình - óc tai, mang xung lực từ các ống bánh khuyên, thông nay, và tiểu nay, trong tai giữa tới não, chuyển những thông tin về tư thế cơ thể và các chuyển động trong khoảng không và giúp phối hợp

và cân bằng.

vestibule /'vestɪbjʊl/ n. (in anatomy) a cavity situated at the entrance to a hollow part. The vestibule of the ear is the cavity of the bony labyrinth that contains the *saccule and *utricle - the organs of equilibrium.

tiền đình (dt.) (trong phẫu thuật học) một xoang ở lối vào một bộ phận rỗng. Tiền đình tai là xoang của mè đạo xương, có chứa tiểu nang* và thông nang* là các cơ quan về cân bằng.

vestibulocochlear nerve (acoustic nerve, auditory nerve) the eighth cranial nerve (VIII), responsible for carrying sensory impulses from the inner ear to the brain. It has two branches, the *vestibular nerve* and the *cochlear nerve*. The cochlear nerve carries impulses from the spiral *cochlea and is therefore the nerve of hearing, while the vestibular nerve serves equilibrium, carrying impulses from the semicircular canals, utricles, and saccules with information about posture, movement, and balance.

thần kinh tiền đình - óc tai (thần kinh thanh âm, thần kinh thính giác) dây thần kinh số thứ tám (VIII), chịu trách nhiệm chuyển chở các xung lực cảm giác từ tai trong tới não. Dây này có hai nhánh là thần kinh tiền đình và thần kinh óc tai. Dây thần kinh óc tai mang các xung lực từ óc tai đi, vì vậy là dây thần kinh về nghe, trong khi dây thần kinh tiền đình giúp cân bằng, mang các xung lực từ các ống bánh khuyên, thông nay và tiểu nay, cùng với thông tin về tư thế, chuyển động, và cân bằng.

vestigial /və'stɪdʒɪəl/ adj. existing only in a rudimentary form. The term is applied to organs whose structure and function have diminished during the course of evolution until only a rudimentary structure exists.

(còn) vết tích (lt.) chỉ còn dưới dạng thô sơ. Từ này dùng cho các cơ quan mà cấu trúc và chức năng đã biến mất dần

trong tiến trình tiến hóa cho tới khi chỉ còn lại một cấu trúc thô sơ.

viable /'viəbl/ adj. capable of surviving. The term is applied to a fetus from about the 28th week of gestation at which stage it can survive.

có thể sống được (lt.) có khả năng sống sót. Từ này dùng cho thai nhi từ tuần 28 trong thai kỳ là lúc có thể sống sót được.

Vibramycin n. see doxycycline.

(dt.) xem doxycycline.

vibrator /vibrətər/ n.a machine used to generate vibrations of different frequencies, which have a stimulating effect when applied to different parts of the body. A vibrator may also be used to loosen thick mucus in the sinuses or air passages.

máy rung động (dt.) máy dùng phát ra các tần số khác nhau, có tác động kích thích khi áp vào các bộ phận khác nhau trên cơ thể. Máy rung động cũng có thể dùng làm long các chất nhầy dính trong các xoang hay đường khí.

Vibrio n. a genus of Gram-negative motile comma-shaped bacteria widely distributed in soil and water. Most species are saprophytic but some are parasites, including *V. cholerae*, which causes 'cholera.'

(dt.) một giống vi trùng hình phẩy, di động Gram âm, phân bố rộng trong đất và nước. Hầu hết sống hoại sinh, một số sống ký sinh như *V. cholerae* gây bệnh dịch tả.

vibrissa n. (pl. vibrissae) a stiff coarse hair, especially one of the stiff hairs that lie just inside the nostrils.

lông cưng (dt.) lông thô cưng, đặc biệt các sợi lông cưng nằm ngay trong lỗ mũi.

vicarious /vɪkəriəs/ adj. describing an action or function performed by an organ not normally involved in the function. For example, *vicarious menstruation* is a rare disorder in which monthly bleeding occurs from places than the vagina, such as the sweat glands, breasts, nose, or eyes.

uy nhiệm (lt.) mô tả một hoạt động hay chức năng thực hiện bởi một cơ quan bình

thường không liên quan đến chức năng này. Thị dụ hành kinh ủy nhiệm là một rối loạn ít gặp trong đó việc ra máu hàng tháng xảy ra ở những nơi khác âm đạo, như ở các tuyến mồ hôi, vú, mắt, hay mũi.

villus n. (pl. villi) one of many short finger-like processes that project from some membranous surfaces. Numerous *intestinal villi* line the small intestine. Each contains a network of blood capillaries and a lacteal. Their function is to absorb the products of digestion and they greatly increase the surface area over which this can take place. *Chorionic villi* are folds of the chorion (the outer membrane surrounding a fetus). They are particularly numerous in the placenta, where they provide an extensive area for the exchange of oxygen, carbon dioxide, food, and waste products between maternal and fetal blood. See also arachnoid villus.

nhung mao (dt.) một trong nhiều mảng ngắn hình ngón tay nhô ra trên bề mặt một số mảng. Trong ruột non có nhiều nhung mao ruột. Mỗi nhung mao có một mạng mao mạch và một ống dẫn dưỡng chất. Nhung mao có nhiệm vụ hấp thu các vật phẩm tiêu hóa và làm bể mảng để hấp thu được tăng lên nhiều lần. Nhung mao mảng đậm là các nếp gấp trên mảng đậm (mảng bao bọc bên ngoài thai nhi). Nhung mao mảng đậm đặc biệt thấy nhiều trong nhau thai để tăng vùng trao đổi oxy, carbon dioxide, thực phẩm, và các chất thải giữa máu người mẹ và máu thai nhi.

vinblastine n. a cytotoxic drug that is given by intravascular injection mainly in the treatment of cancers of the lymphatic system, such as Hodgkin's disease. It is highly toxic, since it also acts on normal tissues; common sideeffects include nausea, vomiting, diarrhoea, and depression of bone marrow function. Trade names: Velban, Velbe.

(dt.) một loại thuốc gây độc tế bào dùng chích tĩnh mạch chủ yếu để chữa trị các bệnh ung thư hệ bạch huyết như bệnh

Hodgkin. Thuốc có độc tính cao và cũng có tác động trên các mô bình thường, tác động phụ thường thấy gồm buồn nôn, nôn, tiêu chảy, và suy giảm chức năng tuy xương. Tên thương mại: *Velan, Vel-be.*

Vincent's angina / 'vɪnsənt's æŋ'dʒaɪnə/ an obsolete term for 'ulcerative gingivitis.'

vết họng Vincent từ xưa dùng chỉ loét bung.

vincristine n. a cytotoxic drug with uses and side-effects similar to those of vinblastine. Trade name: *Oncovin.*

(dt.) một loại thuốc gây độc tế bào có công dụng tác động phụ tương tự như vinblastine. Tên thương mại: *Oncovin.*

vinculum / 'vɪŋkjʊləm/ n. (pl. *vincula*) a connecting band of tissue. The *vincula tendinum* are threadlike bands of synovial membrane that connect the flexor tendons of the fingers and toes to their point of insertion on the phalanges.

hầm (dt.) một băng mô nối. Hầm gân là các băng hình sợi của màng hoạt dịch nối các gân gấp ngón tay ngón chân với điểm bắn trên các xương ngón.

vindesine n. a cytotoxic drug with similarities to 'vinblastine and vincristine. additional side-effects include alopecia and peripheral neuropathy. Trade name: *Eldisine.*

(dt.) một loại thuốc gây độc tế bào tương tự như vinblastine và vincristine. Thuốc này có thêm tác động phụ gây rụng lông và bệnh thần kinh ngoại biên. Tên thương mại: *Eidi-sine.*

vinyl ether a general anaesthetic, used mainly for inducing anaesthesia and for minor surgery under short anaesthesia. Both induction and recovery are more rapid than with ether. It is not used alone for long operations because of the dangers of over dosage and liver damage, but it is sometimes given in combination with nitrous oxide or ether. Trade name : *Vinyl ether.*

một loại thuốc gây mê toàn thân, chủ yếu dùng khi bắt đầu gây mê và trong các tiểu

phẫu cầm gây mê ngắn hạn. cả hai tác động dẫn đến gây mê và bình phục đều nhanh hơn ether. Thuốc không dùng một tình trạng các phẫu thuật cần thời gian lâu vì có nguy hiểm dùng quá liều và tổn hại gan, nhưng đôi khi có dùng kết hợp với nitrous oxide hay ether. Tên thương mại : *Vinyl ether.*

viomycin n. an 'antibiotic derived from bacteria of the genus *Streptomyces*. It is given by intramuscular injection in the treatment of tuberculosis, particularly against those that are resistant to other antibiotics (such as *streptomycin and *isoniazid). Side-effects, including ear and kidney damage, many occur in some patients. Trade name : *Vioclin.*

(dt.) một kháng sinh có nguồn gốc từ vi trùng thuộc giống *Streptomyces*. Thuốc dùng chích thịt để chữa bệnh lao, đặc biệt chống lại các nồi đã kháng với những kháng sinh khác (như Streptomycin* và Isoniasid*). Một số bệnh nhân có thể bị tác động phu gồm tổn hại tai và thận. Tên thương mại : *Vioclin.*

vipryinium n. a drug administered by mouth for the treatment of threadworm infestation. It has low toxicity but may cause nausea and vomiting. It turns the stools a red colour. Trade name: *Vanquin.*

(dt.) thuốc uống dùng chữa nhiễm giun kim. Thuốc có độc tính thấp nhưng có thể gây buồn nôn. Khi uống thuốc phân sẽ bị nhuộm đỏ. Tên thương mại: *Vanquin.*

viraemia n. the presence in the blood of virus particles.

nhiễm virút huyết (dt.) có các hạt virut trong máu.

virilism n. the development in a female of a combination of increased body hair, muscle bulk, and deepening of the voice (*masculinization) and male psychological characteristics.

(suz) nam hóa (dt.) tình trạng một phụ nữ có nhiều lông cơ thể, tăng khối lượng cơ, và trầm giọng (nam tính hóa) và có

các đặc điểm tâm lý học của phái nam.

virilization *n.* the induction in a female of increased body hair, muscle bulk, and deepening of the voice as a result of hormone imbalance or hormone therapy.

gây nam hóa (dt.) gây cho một phụ nữ bị tăng lông cơ thể, tăng khối lượng cơ và trầm giọng vì mất cân bằng hormone hay liệu pháp hormone.

virology *n.* the science of viruses. See also microbiology.

virus học (dt.) Khoa học về các virus. Cũng xem vi sinh vật học.

virulence /'vɪrələns/ *n.* the disease-producing (pathogenic) ability of a microorganism. See also attenuation.

độc lực (dt.) khả năng gây bệnh (sinh bệnh) của một vi sinh vật. Cũng xem giảm độc lực.

virus *n.* a minute particle that is capable of replication but only within living cells. Viruses are too small to be visible with a light microscope and too small to be trapped by filters. They infect animals, plants, and microorganisms (see bacteriophage). Each consists of a core of nucleic acid (DNA or RNA) surrounded by a protein shell. Some bear an outer lipid capsule. Viruses cause many disease, including the common cold, influenza, measles, mumps, chickenpox, herpes, smallpox, polio, and rabies. Antibiotics are ineffective against them, but many viral diseases are controlled by means of vaccines. *-viral adj.*

virus (dt.) một hạt rất nhỏ có khả năng sinh sản nhưng chỉ trong các tế bào sống. Virus có kích thước rất nhỏ nên không thể thấy trong kính hiển vi quang học và đi qua được các ống hay màng lọc. Virus nhiễm vào các động vật, thực vật, và vi sinh vật (xem thực khuẩn). Mỗi virus gồm một lõi nucleic acid (DNA hay RNA) có một vỏ protein bao bọc, một số còn mang một nang lipid bên ngoài. Virus gây nhiều bệnh, bao gồm cảm lạnh, cúm, sởi, quai bị, thủy đậu, herpes, đậu mủ, bại liệt trẻ em, và đại. Các khang sinh không có hiệu lực chống lại vi rút, nhưng

nhiều bệnh virus được kiểm soát bằng các vắcxin. *-viral (lt.)*

viscera /'vɪsərə/ *pl. n. (sing. viscus)* the organs within the body cavities, especially the organs of the abdominal cavities (stomach, intestines, etc.). *-visceral adj.*

nội tạng (dt.) những cơ quan trong các xoang cơ thể, đặc biệt những cơ quan trong xoang bụng (da dày, ruột, vv.). *-visceral (lt.)*

visceral arch /'vɪsərəl ɔ:tʃ/ see pharyngeal arch.

cung tăng xem cung họng

visceral cleft /'vɪsərəl klef/ see pharyngeal cleft.

khe tăng xem khe họng.

visceral pouch /'vɪsərəl paʊtʃ/ see pharyngeal pouch.

túc tăng xem túi tăng.

viscero- prefix denoting the viscera.

tiếp đầu ngữ chỉ nội tạng.

viscus *n.* see viscera.

nội tạng (dt.) xem phần dịch chữ viscera.

visual acuity /'vɪʒʊəl ə'kjwɔ:tʃi/ sharpness of vision. How well one sees things depends on how well they are illuminated and upon such factors as practice and motivation, but the essential requirements are a healthy retina and the ability of the eye to focus incoming light to form a sharp image on the retina. The commonest way of assessing visual acuity is the 'Snellen chart, which measures the resolving power of the eye.

thị lực tính sắc nét khi nhìn. Người ta nhìn các sự vật rõ được tối mức nào tùy thuộc theo vật đó được chiếu sáng tới đâu, và tuỳ vào các nhân tố như luyện tập và động cơ thúc đẩy, nhưng thiết yếu phải có một võng mạc lành mạnh và mắt phải có khả năng hội tụ các tia sáng đi vào để tạo được hình rõ nét trên võng mạc. Cách thông thường nhất để đánh giá thị lực là dùng biểu đồ Snellen* để đo năng lực phân tích của mắt.

visual field /'vɪʒʊəl fɪeld/ the area in

front of the eye in any part of which an object can be seen without moving the eye. With both eyes open and looking straight forward it is possible to see well-illuminated objects placed anywhere in front of the eyes, although the eyebrows and eyelids reduce the extent of the field somewhat. This is the *binocular visual field*. With only one eye open the field is *unocular* and is restricted inwards by the nose. If the object is small or poorly illuminated it will not be seen until it is moved closer to the point at which the eye is actually looking, i.e. nearer to the centre of the visual field. Similarly coloured objects are not seen so far away from the centre as are white objects of the same size and brightness. This is because the retina is not uniformly sensitive to light of different colours or intensities (see rod, cone): retinal sensitivity increases towards its centre (the *macula). Thus, while there is an absolute visual field beyond which things cannot be seen, no matter how large or bright they are, a relative field exists for objects of different brightness, size, and colour. See also campimetry, perimeter.

thị trường (vùng nhìn) *vùng nhìn* *phía trước mắt* bao gồm các vật có thể nhìn thấy được mà không phải chuyển động mắt. Khi mở cả hai mắt và nhìn thẳng về trước, có thể thấy các vật có chiếu sáng tốt đặt ở bất cứ nơi nào trước các mắt, dù lông mày và mi mắt đã phần nào làm biến đổi thị trường bị giảm đi. Đây là thị trường hai mắt. Nếu chỉ mở một mắt, ta có thị trường một mắt và thị trường này bị mũi giới hạn ở phía trong. Vật quá nhỏ hay không được chiếu sáng đủ sẽ không nhìn thấy được trừ khi vật này di chuyển tới gần điểm mắt đang thực sự nhìn vào, tức gần gần trung tâm thị trường hơn. Cũng tương tự như vậy, các vật có màu ở xa trung tâm cũng không nhìn được rõ bằng các vật trắng có cùng kích thước và độ sáng. Có điều này vì vùng mạc không nhạy cảm đồng đều với các ánh sáng có màu sắc và cường độ khác nhau

(xem *tế bào hình que*, *tế bào hình nón*): độ nhạy cảm vòng mạc tăng về hướng trung tâm (diểm vàng*). Vì vậy ngoài thị trường tuyệt đối, tức các vật ở ngoài vùng này không thể thấy được cho dù lớn hay sáng tới đâu, còn có một thị trường tương đối cho các vật có độ sáng, kích thước, và màu sắc khác nhau. Cũng xem *phép đo thị trường*, *thị trường kế*.

visual purple /'vɪʒʊəl paɪpl/ *see rhodopsin*

sắc tia thị giác *xem rhodopsin*

vital vapacity the maximum volume of air that a person can exhale after maximum inhalation. It is usually measured on an instrument called a *spirometer*.

dung tích phổi sống *thể tích không khí* *cực đại* *một người* *có thể thở ra sau khi da hít vào tối đa*. Dung tích phổi sống thường được đo bằng một phế dung kế.

vital centre /'vɪtəl sentə/ any of the collections of nerve cells in the brain that act as governing centres for different vital body functions - such as breathing, heart rate, blood pressure, temperature control etc - marking reflex adjustments according to the body's needs. Most lie in the hypothalamus and brainstem.

trung tâm sống *bất kỳ* *các tập hợp tế bào thần kinh nào* *trong não* *hoạt động* *núi* *các trung tâm chỉ phổi* *những hoạt động sống* *còn* *của cơ thể* - *nhiều hô hấp, nhịp tim, huyết áp, điều hòa nhiệt độ v.v...* *tạo nên* *những điều chỉnh phản xạ* *tùy theo yêu cầu* *cơ thể*. Hầu hết nằm trong vùng dưới đồi và cuống não.

Vitallium *n.* Trademark, an alloy of chromium and cobalt that is used in instruments, prostheses, surgical appliances, and dentures.

(dt.) *nhẫn hiệu*, *một hợp kim chromium và cobalt dùng trong các dụng cụ, bộ phận giả, trang bị phẫu thuật, và làm răng giả*.

vital staining (intravital staining)

/'vɪtəl steɪnɪŋ/ *the process of staining a living tissue by injecting a stain into the or-*

ganism. Compare supravital, -strainning.

nhuộm tươi (nhuộm sinh phẩm)

tiến trình nhuộm một mảng sống bằng cách chích thuốc nhuộm trong sinh vật. So sánh với nhuộm sống.

vital statistics /'vital stə'tistiksl see biostatistics.

thống kê sinh đẻ giá thú xem biostatistics

vitamin /'vitamɪn/ n. any of a group of substances that are required, in very small amounts, for healthy growth and development; they cannot be synthesized in the body and are therefore essential constituents of the diet. Vitamins are divided into two groups, according to whether they are soluble in water or fat. The water-soluble group includes the vitamin B complex and vitamin C; the fat-soluble vitamins are vitamins A, D, E, and K. Lack of of sufficient quantities of any of the vitamins in the diet results in specific vitamin deficiency diseases.

(dt.) bất kỳ chất nào trong nhóm chất cần với số lượng rất nhỏ cho việc tăng trưởng và phát triển bình thường; các chất này không thể tổng hợp được trong cơ thể, vì vậy là thành phần thiết yếu trong chế độ ăn uống. Các vitamin có thể chia làm hai nhóm tùy theo tính hòa tan trong nước hay trong dầu. Nhóm tan trong nước gồm phức hợp vitamin B và vitamin C; nhóm tan trong dầu có các vitamin A, D, E và K. Thiếu hụt bất kỳ vitamin nào trong chế độ ăn uống sẽ gây các bệnh thiếu vitamin đặc hiệu.

vitamin A (retinol) /'vitamɪn eɪ/ a fat-soluble vitamin that occurs performed in foods of animal origin (especially milk products, egg yolk, and liver) and is formed in the body from the pigment β-carotene, present in some vegetable foods (for example cabbage, lettuce, and carrots). Retinol is essential for growth, vision in dim light, and the maintenance of soft mucous tissue. A deficiency causes stunted growth, *night blindness, *xerophthalmia, *night blindness,

*xerophthalmia, *keratomalacia, and eventual blindness. The recommended daily intake is 750 µg retinol equivalents for an adult (1 µg retinol equivalent = 1 µg retinol or 6 µg β-carotene).

một sinh tố tan trong dầu có sẵn trong các thực phẩm gốc động vật, (đặc biệt các sản phẩm sữa, lòng đỏ trứng, và gan), và được tạo thành trong cơ thể từ sắc tố β-carotene có trong một số thực phẩm có nguồn gốc thực vật (thí dụ bắp cải, rau diếp, và cà rốt). Retinol có vai trò thiết yếu trong tăng trưởng, nhìn trong bóng mờ, và duy trì các mô nhầy mềm. Thiếu vitamin A sẽ gây còi cọc, quáng gà*, khô mắt*, nhuyễn giác mạc*, và sau cùng là mù. Lượng khuyến cáo dùng hàng ngày là 750 µg đương lượng retinol (1 µg đương lượng retinol = 1 µg retinol hay 6 µg β-carotene).

vitamin B /'vitamɪn/ any one of a group of watersoluble vitamins that, although not chemically related, are often found together in the same kinds of food (milk, liver, cereals, etc.) and all function as *coenzymes. See vitamins B₁, B₂, B₆, B₁₂, biotin, folic acid, nicotinic acid, pantothenic acid.

bất kỳ vitamin nào thuộc nhóm tan trong nước, dù không liên hệ nhau về mặt hóa học, nhưng thường cũng thấy trong một số loại thực phẩm (sữa, gan, ngũ cốc vv.) và tất cả đều hoạt động như những coenzyme. Xem các vitamin B₁, B₂, B₆, B₁₂, biotin, folic acid, nicotinic acid, pantothenic acid.

vitamin B₁ (thiamin, aneurin)

/'vitamɪn/ a vitamin of the B complex that is active in the form of *thiamin pyrophosphate*, a coenzyme in decarboxylation reactions in carbohydrate metabolism. A deficiency of vitamin B₁ leads to *beriberi. Good sources of the vitamin are cereals, beans, meat, potatoes, and nuts. The recommended daily intake is 1 mg for an adult.

một vitamin thuộc nhóm B hoạt động dưới dạng thiamin pyrophosphate, một coenzyme trong các phản ứng khử carboxyl trong chuyển hóa carbohydrate. Thiếu viat-

min B1 sẽ dẫn tới beriberi. Nguồn nhiều vitamin B1 là ngũ cốc, dầu, thịt, khoai tây, và quả hạch. Lượng khuyến cáo dùng hàng ngày là 1 mg cho người trưởng thành.*

vitamin B₂ (riboflavin) /'vิตามิน/ a vitamin of the B complex that is a constituent of the coenzymes "FAD (flavine adenine dinucleotide) and "FMN (flavine mononucleotide). Riboflavin is therefore important in tissue respiration. A deficiency of riboflavin causes a condition known as "riboflavinosis, which is not usually serious. Good sources of riboflavin are liver, milk, and eggs. The recommended daily intake for an adult is 1.7 mg.

vitamin nhóm B thành phần của coenzyme FAD (flavine adenine dinucleotide) và FMN* (flavine mono-nucleotide). Vì vậy riboflavin có vai trò quan trọng trong hô hấp mao. Thiếu riboflavin sẽ gây tình trạng gọi là bệnh thiếu riboflavin * nhưng không nghiêm trọng. Nguồn giàu riboflavin là gan, sữa, và trứng. Liều khuyến cáo dùng hàng ngày là 1.7 mg.*

vitamin B₆ (pyridoxine) /'vิตามิน/ a vitamin of the B complex from which the coenzyme "pyridoxal phosphate, involved in the transamination of amino acids, is formed. The vitamin is found in most foods and a deficiency is therefore rare.

vitamin nhóm B là nguồn gốc tạo thành co-enzyme pyridoxal phosphate liên quan trong việc chuyển amin của các amino acid. Vitamin này có trong hầu hết các thực phẩm, vì vậy ít khi thấy bị thiếu hụt.*

vitamin B₁₂ (cyanocobalamin)

/'vิตามิน/ a vitamin of the B complex. The form of vitamin B₁₂ with coenzyme activity is 5-deoxyadenosyl cobalamin, which is necessary for the synthesis of nucleic acids, the maintenance of "myelin in the nervous system, and the proper functioning of "folic acid, another B vitamin. The vitamin can be absorbed only in the presence of *intrinsic factor*, a protein secreted in the stomach. A deficiency of vitamin B₁₂ affects nearly all the body tissues, particularly

those containing rapidly dividing cells. The most serious effects of a deficiency are "pernicious anaemia and degeneration of the nervous system. Vitamin B₁₂ is manufactured only by certain microorganisms and is contained only in foods of animal origin. Good sources are liver, fish, and eggs. The daily recommended adult intake is 3-4 µg.

một vitamin nhóm B. Dạng vitamin với hoạt động coenzyme là 5-deoxyadenosyl cobalamin, cần cho sự tổng hợp các nucleic acid, duy trì myelin trong hệ thần kinh, và cho folic acid* là một sinh tố B khác hoạt động được tốt. Vitamin này chỉ hấp thu được khi có nhân tố nội tại là một protein do dạ dày tiết ra. Thiếu vitamin B₁₂ sẽ ảnh hưởng tới hầu hết các mô cơ thể, đặc biệt các mô có chứa những tế bào đang phân chia nhanh. Tác động nghiêm trọng nhất của việc thiếu vitamin B₁₂ là thiếu máu ác tính* và thoái hóa hệ thần kinh. Vitamin B₁₂ chỉ được chế tạo bởi một số vi sinh vật và chỉ có trong thực phẩm có nguồn gốc động vật. Nguồn giàu vitamin B₁₂ là gan, cá, và trứng. Liều khuyến cáo dùng cho người lớn là 3-4 µg.*

vitamin C (ascorbic acid)

/'vิตามิน/ a watersoluble vitamin that is essential in maintaining healthy connective tissue and the integrity of cell walls. It is necessary for the synthesis of collagen. A deficiency of vitamin C leads to "scurvy. The recommended daily intake is 30 mg for an adult; rich sources are citrus fruits and vegetables.

một vitamin tan trong nước có vai trò thiết yếu trong việc duy trì các mô liên kết và tình trạng toàn vẹn của thành tế bào. Vitamin C cũng cần thiết cho sự tổng hợp collagen. Thiếu vitamin C sẽ dẫn đến bệnh scurvy. Liều cần dùng hàng ngày cho người lớn là 30 mg, nguồn giàu vitamin C là các quả họ cam, chanh và rau.*

vitamin D /'vิตามิน/ a fat-soluble vitamin that enhances the absorption of calcium and phosphorus from the intestine and promotes their deposition in the bone. It oc-

cur in two forms: *ergocalciferol* (vitamin D₂, calciferol), which is manufactured by plants when the sterol ergosterol is exposed to ultraviolet light, and *cholecalciferol* (vitamin D₃), which is produced by the action of sunlight on 7-dehydrocholesterol, a sterol widely distributed in the skin. A deficiency of vitamin D, either from a poor diet or lack of sunlight, leads to decalcified bones and the development of "rickets and osteomalacia. Good sources of vitamin D are liver and fish oils. The recommended daily intake is 10 µg for a child up to five years and 2.5 µg thereafter. Vitamin D is toxic and large doses must therefore be avoided.

sinh tố tan trong dầu, làm tăng hấp thu calcium và phospho trong ruột và đẩy mạnh việc lắng đọng các khoáng này trong xương. Vitamin D thấy dưới hai dạng: ergocalciferol (vitamin D₂, calciferol) do thực vật chế tạo khi sterol ergosterol được phai ra từ cục tim, và cholecalciferol (vitamin D₃) sản sinh do tác động ánh sáng mặt trời trên 7-dehydrocholesterol, là một sterol phân bố rộng trong da. Thiếu hụt vitamin D, do chế độ ăn uống kém hay do thiếu ánh sáng mặt trời, sẽ dẫn tới sự phát triển chứng "cái xương" và khuyết xương". Nguồn giàu vitamin D là gan và dầu cá. Liều khuyến cáo dùng hàng ngày là 10 µg cho trẻ em tới năm tuổi và 2.5 µg sau đó. Vitamin D có độc tính, vì vậy cần tránh dùng liều cao.

vitamin E /'vิตามิน/ any of a group of chemically related compounds (tocopherols and tocotrienols) that have antioxidant properties and are thought to stabilize cell membranes by preventing oxidation of their unsaturated fatty acid components. The most potent of these is α -tocopherol. Good sources of the vitamin are tocopherol. Good sources of the vitamin are vegetable oils, eggs, butter, and wholemeal cereals. It is fairly widely distributed in the diet and a deficiency is therefore unlikely.

bất kỳ chất nào trong nhóm các hợp chất liên quan về mặt hóa học (các tocopherol và tocotrienol) có tính chất kháng sinh oxy

hóa và được coi là ổn định được màng tế bào bằng cách ngăn oxy hóa các acid béo không no cấu thành màng tế bào. Trong các chất này α -tocopherol có tác động mạnh nhất. Nguồn giàu vitamin E là dầu thực vật, trứng, bơ, và ngũ cốc không rây. Vitamin E có phân bố khá rộng trong chế độ ăn uống và ít có khả năng bị thiếu hụt.

vitamin K /'vิตามิน/ a fat-soluble vitamin occurring in two main forms: phytomenadione (of plant origin) and (of animal origin) and menaquinone (of animal origin). It is necessary for the formation of prothrombin in the liver, which is essential for blood clotting, and is also regulates the synthesis of other clotting factors. A dietary deficiency does not often occur as the vitamin is synthesized by bacteria in the large intestine and is widely distributed in green leafy vegetables and meat.

sinh tố tan trong dầu có dưới hai dạng chính: phytomenadione (có nguồn gốc thực vật) và menaquinone (có nguồn gốc động vật). Vitamin K cần cho sự tạo thành prothrombin* trong gan có vai trò thiết yếu trong sự đông máu, và cũng điều hòa sự tổng hợp các yếu tố đông máu khác. Thường không có việc thiếu vitamin K trong chế độ ăn uống vì vitamin này được tổng hợp bởi các vi trùng trong ruột già, và có phân bố rộng trong các loại rau lá xanh và thịt.

vitellus n. the yolk of an ovum.

noãn hoàng (dt.) lòng đỏ trứng.

vitilligo (leucoderma) n. a condition in which areas of skin lose their pigment and become white. There are no other changes, but the white patches, which appear anywhere, grow in size until much of the body is affected. The cause is unknown and treatment is unsatisfactory in Europeans.

bệnh bạch biến (long trắng) (dt.) tình trạng các vùng da bị mất sắc tố và trắng ra. Không có thay đổi nào khác, nhưng các mảng trắng có thể xuất hiện bất kỳ nơi nào ngày càng lớn hơn cho tới khi

ảnh hưởng tới nhiều phần cơ thể. Nguyên nhân không rõ, và không có chữa trị thỏa đáng ở Âu Châu.

vitrectomy *n.* the removal of the whole or part of the vitreous humour of the eye.

tay bô pha lê dịch (*dt.*) lấy đi toàn bộ hay một phần pha lê dịch trong mắt.

vitreous humour (vitreous body)

/ 'vitraʊs 'hjuːmər/ the transparent jelly-like material that fills the chamber behind the lens of the eye.

pha lê dịch (dịch kính) chất như nước đóng suốt chứa đầy ở phòng sau thủy tinh thể của mắt.

viviparous / vɪ'vɪpərəs/ *adj.* describing animal groups (including most mammals) in which the embryos develop within the body of the mother so that the young are born alive rather than hatch from an egg. -viviparity *(dt.)*

sanh con (*tt.*) mô tả các nhóm động vật (bao gồm hầu hết các loài có vú) có phôi phát triển trong cơ thể mẹ và sẽ sanh con sống thay vì nở con ra từ trứng. -viviparity *(dt.)*

vivisection / vɪvɪ'sekʃn/ *n.* a surgical operation on a living animal for experimental purposes.

giải phẫu sinh thể (*dt.*) thao tác phẫu thuật trên một sức vật sống vì mục đích thử nghiệm

vocal cords (vocal folds) / 'veɪkəl kɔ:dz/ the two folds of tissue which protrude from the sides of the larynx to form a narrow slit (glottis) across the air passage (see illustration). Their controlled interference with the expiratory air flow produces audible vibrations that make up speech, song, and all other vocal noises. Alterations in the vocal cords themselves or in their nerve supply by disease or in their nerve supply by disease interferes with phonation.

dây thành âm (nếp thành âm) *haɪ* / nếp mỏ nhô ra từ hai bên thành quản/ để tạo thành một kho hép (thanh môn) ngang qua đường thông khí (xem hình). Sự can

thiệp có kiểm soát của các dây này trên dòng khí thở ra tạo ra những rung động nghe được giúp tạo thành tiếng nói, lời ca, và tất cả các âm khác. Những thay đổi ở ngay trong các dây thành âm hay ở dây thần kinh cung cấp cho các bộ phận này do bệnh sẽ gây trở ngại cho việc phát âm. **vocal fremitus** / 'veɪkəl 'fremətəs/ see fremitus.

tiếng rung khi phát âm xem tiếng rung.

vocal resonance / 'veɪkəl 'rezonans/ the sounds heard through the stethoscope when the patient speaks ("ninety nine"). These are normally just audible but become much louder (bronchophony) if the lung under the stethoscope is consolidated, when they resemble the sounds heard over the trachea and main bronchi. Vocal resonance is lost over pleural fluid except at its upper surface, when it has a bleating quality and is called aegophony. See also pectoriloquy.

tiến vang thành âm các âm nghe được qua ống nghe khi bệnh nhân nói ("ninety nine"). Bình thường các âm này chỉ vừa đủ nghe, nhưng sẽ trở thành lớn hơn nhiều (tiếng vang phế quản) nếu vùng phổi ở dưới ống nghe bị đặc lại. Khi đó tiếng nghe được giống như các âm nghe thấy trên khì quán hay các phế quản chính. Tiếng vang thành âm mất đi trên những vùng có dịch màng phổi, trừ ra ở mặt trên, khi đó sẽ thấy như kèn be be nén được gọi là tiếng dế. Cũng xem tiếng ngực.

volar *adj.* relating to the palm of the hand or the sole of the foot (the vola)

(thuộc) lòng bàn tay hay gan bàn chân (*tt.*) liên quan đến lòng bàn tay hay gan bàn chân.

volsella (vulsella) *n.* surgical forceps with clawlike hooks at the ends of both blades.

kẹp móc (*dt.*) kẹp phẫu thuật có móc ở đầu cả hai lá.

volt / vault/ *n.* the "SI unit of electric potential, equal to the potential difference be-

tween two points on a conducting wire through which a constant current of 1 ampere flows when the power dissipated between these points is 1 watt. Symbol: V.

(dt.) đơn vị SI' về điện thế. bằng hiệu số điện thế giữa hai điểm trên một dây dẫn điện có dòng điện không đổi là 1 ampe chạy qua khi công suất phát ra giữa các điểm này là 1 watt. Ký hiệu: V.

voluntary admission /'vɒlətɔri əd'mɪʃn/ entry of a patient into a psychiatric hospital with his (or her) agreement. Compare compulsory admission.

tinh nguyện nhập viện nhện một bệnh nhân cao bệnh viện tâm thần có sự đồng ý của họ. So sánh với cưỡng chế nhập viện.

voluntary muscle /'vɒlətɔri mʌsl/ see striated muscle.

cơ chủ ý. xem cơ vận.

volvulus n. twisting of part of the digestive tract, usually leading to partial or complete obstruction and sometimes reducing the blood supply, causing gangrene. A volvulus may untwist spontaneously or by manipulation, but surgical exploration is usually performed. *Gastric volvulus* is a twist of the stomach, usually in a hiatus hernia. *Small-intestinal volvulus* is twisting of part of the bowel around an adhesion. *Sigmoid volvulus* is a twist of the sigmoid colon, usually when this loop is particularly long.

xoắn ruột (dt.) xoắn một phần đường tiêu hóa, thường gây tắc một phần hay toàn bộ, và đôi khi làm giảm cung cấp máu và gây hoại tử. Xoắn ruột có thể mở ra tự nhiên hay do vận động bằng tay, nhưng thường phải phẫu thuật thám dò. Xoắn dạ dày là dạ dày bị xoắn lại, thường khi bị thoát vị khe Winslow. Xoắn ruột non là xoắn một phần ruột chung quanh một điểm bẩm sinh. Xoắn sigma là xoắn ở đại tràng sigma, thường khi quai quá dài.

vomer n. a thin plate of bone that forms part of the nasal septum (see nasal cavity). See also skull.

xương lá mía (dt.) miếng xương mỏng tạo thành một phần vách mũi (xem xoang mũi). Cũng xem sọ.

vomica n. 1. an abnormal cavity in an organ, usually a lung, sometimes containing pus. 2. the abrupt expulsion from the mouth of a large quantity of pus or decaying matter originating in the throat or lungs.

1. **xoang mũi.** 2. **nôn mũi** (dt.) 1. xoang bất thường trong một cơ quan đặc biệt ở phổi, đôi khi có chứa mủ. 2. bất thình lình tổng ra khỏi miệng một lượng lớn mủ hay chất liệu đang phân hủy có nguồn gốc họng hay phổi.

vomit /'vomɪt/ 1. vb. to eject the contents of the stomach through the mouth (see vomiting). 2. n. the contents of the stomach ejected during vomiting. Medical name: vomitus.

1. **nôn.** 2. **chất nôn** 1. (dt.) phóngh các chất trong dạ dày ra khỏi miệng (xem: (sự) nôn). 2. dt. chất chứa trong dạ dày phóngh ra khi nôn. Tên y học: vomitus.

vomiting /'vɒmɪtɪŋ/ n. the reflex action of ejecting the contents of the stomach through the mouth. Vomiting is controlled by a special centre in the brain that may be stimulated by drugs (e. g. apomorphine) acting directly on it; or by impulses transmitted through nervous pathways either from the stomach (e. g. after ingesting irritating substances, in gastritis and other stomach diseases), the intestine (e. g. in intestinal obstruction), or from the inner ear (in travel sickness). The stimulated vomiting centre sets off a chain nerve impulses producing coordinated contraction of the diaphragm and abdominal muscle, relaxation of the muscle at the entrance to the stomach, etc., causing the stomach contents to be expelled. Medical name: emesis.

(sự) nôn (dt.) hoạt động phóngh các chất chứa trong dạ dày qua khỏi miệng. Trong não có một trung tâm đặc biệt kiểm soát nôn, trong tâm này có thể bị kích thích bởi một số thuốc tác động trực tiếp trên nó (như apomorphine), hay bởi các xung lực

truyền qua những đường thần kinh, hoặc từ da dày (thí dụ khi nuốt phải các chất kích thích, khi bị viêm da dày hay các bệnh da dày khác), ruột (thí dụ khi bị tắc ruột), hoặc từ tai trong (khi bị say chuyển dịch). Khi bị kích thích, trung tâm não sẽ phát ra một chuỗi các xung lực thần kinh, gây co thắt mô hoành và các cơ bụng, giãn cơ ở lối vào dạ dày, vv, làm cho các chất chứa trong dạ dày bị tống ra. *Tên y học: emesis (thổ).*

von Hippel-Lindau disease a syndrome in which "haemangioblastomas, particularly in the cerebellum, are associated with renal and pancreatic cysts, "angiomas in the retina, cancer of the kidney cells, and red birthmarks.

bệnh von Hippel-Lindau một hội chứng có u nguyên bào mạch máu, đặc biệt trong tiểu não, kết hợp với các nang ở thận và tuyến tụy, u mạch" trong võng mạc, ung thư các tế bào thận, và các vết bớt đỏ.

von Recklinghausen's disease 1. a syndrome due to excessive secretion of "parathyroid hormone (hyperparathyroidism), characterized by loss of mineral from bones, which become weakened and fracture easily, and formation of kidney stones. Medical name: osteitis fibrosa. 2. see neurofibromatosis.

bệnh von Recklinghausen 1. một hội chứng do phân tiết quá độ hormone tuyến cận giáp" (tăng năng tuyến cận giáp) có đặc điểm bị mất khoáng trong xương làm xương yếu đi và dễ bị gãy, và tạo thành các sỏi thận. *Tên y học: osteitis fibrosa (viêm xương cơ).* 2. xem bệnh u xơ thần kinh.

voyeurism / vwa:'jɔərizəm/ n. the condition of obtaining sexual pleasure by watching other people undressing or enjoying sexual relations. See also perversion. -voyeur n.

thị dâm (dt.) tình trạng đạt được khoái lạc

tình dục bằng cách nhìn người khác đang thoát y hay đang thụ hưởng quan hệ tình dục. Cũng xem dõi truy. -voyeur (dt.)

vulsellula n. see volvella.

kép từ cung (dt.) xem kép có móc.

vul- (**vulvo-**) prefix denoting the vulva.
tiếp đầu ngữ chỉ âm hộ.

vulva /'vʌlvə/ n. the female external genitalia. Two pairs of fleshy folds - the *labia majora* and *labia minora* - surround the openings of the vagina and urethra and extend forward to the clitoris (see illustration). See also vestibular glands.

âm hộ (dt.) cơ quan sinh dục nữ bên ngoài. Có hai đới nếp thịt - mép lớn và mép nhỏ - bao quanh các lỗ mở của âm đạo và niệu đạo và chạy về phía trước tới âm vật (xem hình). Cũng xem tuyến tiền đình.

villectomy n. surgical removal of the external genitals (vulva) of a woman.

cắt bỏ âm hộ (dt.) phẫu thuật lấy đi cơ quan sinh dục ngoài (âm hộ) của một phụ nữ.

vulvitis n. inflammation of the vulva, which is often accompanied by intense itching and burning pain. It may be caused by infection with the fungus *Candida albicans* or the bacterium *Neisseria gonococcus* or by ill-fitting underwear (which causes the lips of the vulva to rub together).

viêm âm hộ (dt.) viêm âm hộ thường kèm theo ngứa dữ dội và đau rát. Viêm âm hộ do nhiễm nấm *Candida albicans* hay vi trùng *Neisseria gonococcus*, hay do quần lót không vừa (làm các mép âm hộ cà vào nhau).

vulvovaginitis n. 1. inflammation of the vulva and vagina (see vaginitis, vulvitis). 2. see Bartholinitis.

viêm âm hộ - âm đạo (dt.) 1. viêm ở âm hộ và âm đạo (xem viêm âm đạo, viêm âm hộ). 2. viêm tuyến Bartholin.

Copyright by Anatomyquiz.book

wafer /'weifə/ *n.* a thin sheet made from moistened flour, formerly used to enclose a powdered medicine that is taken by mouth.

viên nhện (*dt.*) một miếng mỏng làm bằng bột ẩm, trước đây dùng bọc thuốc bột, dùng uống.

waiting list /'weitɪŋ lɪst/ a list of the names of patients who are awaiting admission to hospital after having been assessed either as an out-patient or on a domiciliary consultation involving a specialist. In general the patients are offered places in the order in which their names were placed on the list, but in certain circumstances (e.g. if the condition is potentially dangerous or painful) the consultant may recommend urgent or even immediate admission. One of the factors recorder in relation to hospital admission is the length of time between the name being placed on the list and the patient being admitted (*waiting time*). General practitioners may also request *direct admission* (immediate) for urgent cases who have not been seen by the consultant; such as admission may be arranged by phone with the consultant or his deputy or channelled through the accident and emergency department of the hospital.

danh sách chờ đợi danh sách bệnh nhân chờ nhập viện sau khi đã được chữa trị, hoặc như một bệnh nhân ngoại trú,

hoặc tại gia liên quan đến một chuyên khoa. Bình thường bệnh nhân được cung cấp chỗ nằm theo thứ tự trên danh sách, như trong một số trường hợp (thí dụ nếu tình trạng có tiềm năng nguy hiểm hay đau đớn), bác sĩ tham vấn có thể khuyến cáo nhập viện gấp hay túc khắc. Một trong những dữ kiện ghi nhận liên quan đến sự nhập viện là khoảng thời gian từ khi ghi tên cho đến khi nhập viện (thời gian chờ đợi). Các bác sĩ da khoa cũng có thể yêu cầu nhập viện trực tiếp (ngay lập tức) đối với các ca khẩn cấp chưa được bác sĩ tham vấn khám nghiêm, trường hợp nhập viện này có thể thu xếp bằng cách điện thoại với bác sĩ tham vấn hay bác sĩ phụ tá của ông này, hay bằng cách theo đường qua khoa cấp cứu và tai nạn của bệnh viện.

Walcher's position a position in which the patient lies on the back with the legs hanging down: sometimes adopted to aid childbirth.

vị trí Walcher vị trí bệnh nhân nằm ngửa và thả hai chân xuống, dài khi thực hiện để giúp sinh con.

Waldeyer's ring the ring of lymphoid tissue formed by the tonsils.

vòng Waldayer vòng mô dạng lympho do các amyden tạo nên.

warfarin /'wo:fərin/ *n.* an anticoagulant used mainly in the treatment of coronary or

venous thrombosis to reduce the risk of embolism. It is given by mouth or injection. The principal toxic effect is local bleeding, usually from the gums and other mucous membranes. Warfarin has also been used as a rat poison. Trade name: Coumadin, Marevan.

(dt.) một loại thuốc kháng đông chủ yếu dùng trị huyết khối u mạch vành hay tĩnh mạch để giảm nguy cơ nghẽn mạch. Thuốc dùng uống hay chích. Tác động gây độc chính là xuất huyết cục bộ, thường ở nướu và các màng nhầy khác. Warfarin cũng được dùng làm thuốc diệt chuột. Tên thương mại: Coumadin, Marevan.

wart / wɔ:t/ *n.* a small (often hard) benign growth in the skin. Caused by a virus, warts are commoner in young people, usually occurring on the face, fingers, hands, elbows, and knees. There are several types. Juvenile warts occur profusely on the hands and face of children; common warts are larger, with a rougher surface, and occur on the hands. Plantar warts occur on the sole of the foot; they are subject to pressure and are therefore painful may be covered by a thick callus. They spread rapidly in communities, such as schools. Venereal warts are found on the genitals or around the anus in both sexes. Warts usually disappear spontaneously but there is a wide range of treatment, including local application of chemicals, removal with a "curette", and "electrocautery". Medical name: verruca.

mụn cám (mụn cóc) (dt.) tăng sinh lành tính nhỏ (thường cứng) trên da. Mụn cám do virus gây ra, thấy thường hơn ở người trẻ tuổi, thường xuất hiện trên mặt, ngón tay, bàn tay, khuỷu tay và đầu gối. Có nhiều loại mụn cám. Mụn cám thiếu niên xuất hiện nhiều trên bàn tay và mắt trẻ em, mụn cám thông thường lớn hơn và có bề mặt thô hơn thấy trên các bàn tay. Mụn cám bàn chân thấy trên bàn chân, các mụn này phải chịu áp suất nên gây đau và có thể mót lớp chai dày bao bọc. Mụn cám lan tràn nhanh trong các cộng đồng như

trường học. Mụn cám hoa liễu thấy trên bộ phận sinh dục ngoài hay quanh hậu môn ở cả hai phái. Các mụn cám thường tự biến đi, nhưng cũng có nhiều cách trị liệu, gồm việc dùng hóa chất dập tan chỗ, hay làm tiêu di bằng nạc* hay đốt điện*. Tên y học verruca.

Wassermann reaction the most commonly used test for the diagnosis of "syphilis". A sample of the patient's blood is examined, using a "complement-fixation reaction", for the presence of antibodies to the organism *Treponema pallidum*. A positive reaction (WR +) indicates the presence of antibodies and therefore infection with syphilis.

phản ứng Wassermann thử nghiệm được dùng nhiều nhất để chẩn đoán giang mai*. Dùng phản ứng cố định bổ thể* để xét nghiệm một mẫu máu bệnh nhân tìm kháng thể của *Treponema pallidum*. Dùng phản ứng dương tính (WR +) chứng tỏ kháng thể, tức đã bị nhiễm giang mai.

water bed / wɔ:tə bed/ a bed with a flexible water-containing mattress. The surfaces of the bed adapts itself to the patient's posture, which leads to greater comfort and fewer bedsores.

giường nước giường có nệm mềm chứa đầy nước. Mát giường sẽ tự thích nghi với tư thế bệnh nhân, làm bệnh nhân được thoải mái hơn và ít khi bị loét do nằm liệt giường hơn.

waterbrash / wɔ:təbræʃ/ *n.* a sudden filling of the mouth with dilute saliva. This often accompanies dyspepsia, particularly if there is nausea.

miệng ngáp nước (dt.) miệng bất chợt có dây nước bọt loãng. Điều này thường đi kèm với chứng khó tiêu, đặc biệt là buồn nôn.

Waters' projection / wɔ:təz' prə'dʒekʃn/ a "posteroanterior X-ray film to show the maxillae, maxillary sinuses, and zygomatic bones.

phép chiếu walter phim X-quang chụp

từ trước ra sau để thấy được xương hàm dưới, các xoang hàm dưới và xương gó má.
watt / wɔ:t/ n. the *SI unit of power, e-equivalent to 1 joule per second. In electrical terms it is the energy expended per second when a current of 1 ampere flows between two points on a conductor between which there is a potential difference of 1 volt. 1 watt = 10^7 ergs per second. Symbol: W.

(dt.) đơn vị SI* về công suất bằng một joule mỗi giây. Trong thuật ngữ điện học, dây là năng lượng tiêu thụ mỗi giây khi một dòng điện 1 ampe chạy giữa hai điểm trên một dây dẫn điện có hiệu số điện kế là 1 volt. 1 watt = 10^7 erg mỗi giây. Ký hiệu: W.

weal / wi:l/ n. see wheal.

mảng đay (dt.) xem phản ứng chử wheal.
weber / 'wi:bə/ n. the *SI unit of magnetic flux, equal to the flux linking a circuit of one turn that produces an e. m. f. of 1 volt when reduced uniformly to zero in 1 second. Symbol: Wb.

(dt.) đơn vị SI* về thông lượng, bằng thông lượng nói nới một mạch của một vòng sinh ra một thông lượng điện từ bằng 1 volt khi giảm đều tới không trong giây. Ký hiệu: Wb.

Weber-Christain disease / 'wi:bə - 'kristʃən dɪ'zɪ:z/ see panniculitis.

bệnh Weber-Christian xem viêm mô mỡ dưới da.

Weber's test / 'wi:bə's test/ a hearing test in which a vibrating tuning fork is placed at the midpoint of the forehead. A normal individual hears it equally in both ears, but if one ear is affected by conductive deafness the sound appears louder in the affected ear.

thử nghiệm Weber thử nghiệm nghe, đặc một ấm thoa rung động ở giữa trán. Người bình thường sẽ nghe thấy như nhau ở hai tai, nhưng nếu có một tai bị điếc dẫn truyền, tai này sẽ nghe thấy lớn hơn.

Wegener's granuloma a disease predominantly affecting the nasal passages, lungs, and kidneys, characterized by

*granuloma formation in addition to arteritis. It is usually fatal but can be controlled (sometimes for years) with steroids and / or cyclophosphamide.

u hạt Wegeher bệnh ánh hưởng chủ yếu tới đường mũi, phổi, và thận, có đặc điểm tạo thành u hạt* thâm vào chứng viêm động mạch. Bệnh thường gây tử vong nhưng có thể kiểm soát được (đôi khi trong nhiều năm) với các steroid và/hay cyclophosphamide.

Weil-Felix reaction a diagnostic test for typhus. A sample of the patient's serum is tested for the presence of antibodies against the organism *Proteus vulgaris*. Although this relatively harmless organism is not the cause of typhus, it possesses certain antigens in common with the causative agent of the disease and can therefore be used instead of it in laboratory tests. Typhus is suspected if antibodies are found to be present.

phản ứng Weil-Felix thử nghiệm chẩn đoán bệnh thương hàn. Lấy máu huyết thanh bệnh nhân xét nghiệm tìm kháng thể chống *Proteus vulgaris*. Dù loài vi trùng tương đối vô hại này không phải là nguyên nhân gây sốt thương hàn, nhưng có một số kháng thể chung với tác nhân gây bệnh vì vậy có thể dùng thay trong việc xét nghiệm. Nếu thấy có kháng thể tức có khả năng bị thương hàn.

Weil's disease see leptospirosis.

bệnh Weil xem bệnh leptospira.

Welch's bacillus see Clostridium.

trục khuẩn Welch xem Clostridi-um.

wen / wen/ n. see sebaceous cyst.

u mờ (dt.) xem nang bã nhầy.

Wernicke's encephalopathy mental confusion or delirium occurring in combination with paralysis of the eye muscles, *nystagmus, and an unsteady gait. It is caused by a deficiency of vitamin B₁ (thiamin) and is most commonly seen in alcoholics and in patients with persistent vomiting. Treatment with thiamin relieves

the symptoms.

bệnh não Wernicke lâm lợn tâm lý hay hoang tưởng kết hợp với liệt các cơ mắt, rung giật nhèn cầu*, và đáng di không vững. Bệnh này gây ra do thiếu vitamin B₁ (thiamin) và thường thấy nhất những người nghiện rượu và những người bị nôn dai dẳng. Chữa bằng thiamin sẽ giảm được các triệu chứng.

Wertheim's hysterectomy an operation performed for cancer of the womb or ovary, in which the womb, Fallopian tubes, ovaries, upper vagina, broad ligaments, and regional lymph nodes are removed.

cắt bỏ tử cung Wertheim phẫu thuật dùng cho ung thư tử cung và noãn sào, cắt bỏ tất cả tử cung, các vòi Fallope, noãn sào, phần âm đạo trên, các dây chằng rộng, và các hạch bạch huyết trong vùng.

Wharton's duct /'wɔ:tən's dʌkt/ the secretory duct of the submandibular "salivary gland.

ống Wharton ống phân tiết của tuyến nước bọt dưới hàm.

Wharton's jelly /'wɔ:tən's dʒeli/ the mesoderm tissue of the umbilical cord, which becomes converted to a loose jelly-like "mesenchyme surrounding the umbilical blood vessels.

nước đóng Wharton mô trong bì dày rốn biến đổi thành trung mô giống như nước đóng bao quanh các huyết quản dày rốn.

wheal (weal) n. a temporary red or pale raised area of the skin, often accompanied by severe itching. Wheals may be caused by scratching or rubbing the skin and are sometimes the sign of a local or general allergy (see urticaria). See also dermatographia.

mày dày (dt.) một vùng da bị nhô lên tam thời màu đỏ hay tái, thường kèm theo ngứa dữ dội. Mày dày có thể do gai hay chà da, và đôi khi là dấu hiệu của dị ứng toàn thân hay cục bộ (xem phản ứng chớ urticaria).

Cũng xem chứng vách da vỗ nổi.

wheeze / wi:z / n. low-pitched breathing sounds associated with "broncho-spasm, such as occur in asthma and byssinosis. Compare stridor.

khó khè (dt.) biến thở trầm kết hợp với co cứng phế quản* như khi bị suyễn hay bị bệnh phổi bụi bông. So sánh với: thở rít.

whiplash injury /'wiplæʃ - ɪndʒəri/ damage to the ligaments, vertebrae, spinal cord, or nerve roots in the neck region, caused by sudden jerking back of the head and neck. At its most severe death or permanent paralysis ("quadriplegia" or "paraplegia") may result. Sudden deceleration in a motor accident is the commonest cause. Immobilization using a special collar is the principal treatment.

tổn thương dây rốn tổn hại các dây chằng, dây cột sống, hay các rễ thần kinh trong cổ, do đau và cổ đốt ngọt bị giật về phía sau. Ở mức nghiêm trọng nhất có thể bị tử vong hay liệt vĩnh viễn (liệt tứ chi* hay liệt nửa người*). Nguyên nhân thường nhất là giảm tốc độ thình lình trong tai nạn xe hơi. Giữ bất động bằng một vòng cổ đặc biệt là cách chữa trị chính.

Whipple's disease /'wipl's dr'zi:z/ a rare disease, occurring only in males, in which absorption of digested food in the intestine is reduced. As well as symptoms and signs of "malabsorption" there is usually skin pigmentation and arthritis. Diagnosis is made by "jejunal biopsy"; microorganisms have been found in the mucosa, and the disease usually responds to prolonged antibiotic treatment.

bệnh Whipple một bệnh ít gặp, chỉ xảy ra ở đàn ông, có chứng giảm hấp thu thực phẩm đã tiêu hóa trong ruột. Cùng với các triệu chứng và dấu hiệu về kém hấp thu, thường có nhiễm sắc tố da và viêm khớp. chẩn đoán bằng cách làm sinh thiết không tráng*, và đã thấy các vi sinh vật trong niêm mạc. Bệnh thường đáp ứng tốt với liệu pháp kháng sinh lâu dài.

Whipple's operation /'wipl's ope're-

sí/ see pancreatectomy.

phù thuật Whipple xem cát bô tuyễn tụy

whipworm *n.* a small parasitic whip-like nematode worm, *Trichuris trichiura* (*Trichcephalus dispar*), that lives in the large intestine. Eggs are passed out of the body with the faeces and human infection (see trichurisis) results from the consumption of water or food contaminated with faecal materal. The eggs hatch in the small intestine but mature worms migrate to the large intestine

giun tóc *dt.* một loại giun ký sinh nhỏ giống như tóc, *Trichuris trichiura* (*Trichcephalus dispar*) sống trong ruột già. Trứng theo phân ra ngoài cơ thể, và người bị nhiễm (xem bệnh giun tóc) do thức ăn hay nước uống bị lây nhiễm phân. Trứng nở trong ruột non nhưng giun trưởng thành sẽ di trú đến ruột già.

white blood cell /'waɪt blud sel/ see leucocyte.

bạch huyết cầu xem bạch cầu.

white leg (milk leg) /'waɪt leg/ a condition that may affect women after childbirth in which there is clotting and inflammation in a vein in the leg. The leg becomes pale, swollen, and tense and is painful; the condition resolves only slowly. Medical name: phleggmasia alba dolens.

chân trắng (chân sùa) tình trạng có cục đông và viêm trong tĩnh mạch chân, có thể ảnh hưởng tới phụ nữ sau khi sinh con chân bị tái, sưng lên, căng, và tiêu di rất chậm. Tên y học: phleggmasia alba dolens (viêm tĩnh mạch trắng đau).

white matter /'waɪt 'mætə/ nerve tissue of the central nervous system that is paler in colour than the associated 'grey matter because it contains more nerve fibres and thus larger amounts of the insulating material 'myelin'. In the brain the white matter lies within the grey layer of cerebral cortex; in the spinal cord it is between the arms of the X-shaped central core of grey matter.

chất trắng mô thần kinh của hệ thần kinh trung ương có màu lat hơn phần chất xám* kết hợp với nó, vì chứa nhiều sợi thần kinh hơn tức có khối lượng chất ngắn cách myelin* lớn hơn. Trong não, chất trắng nằm trong lớp xám của vỏ não, còn trong dây cột sống, chất trắng nằm giữa các cánh của lõi chất xám trung tâm hình chữ X.

whites *n.* see leucorrhoea.

khi hư *(dt.)* xem phản dịch chữ leucorhoea.

whitlow (felon) /'wɪtlou/ *n.* an abscess affecting the pulp of the fingertip. See also paronychia.

chin mé *(dt.)* một áp xe ở trong đầu ngón tay. Cũng xem phản dịch chữ paronychia.

whoop / hu:p/ *n.* a noisy convulsive drawing in of the breath following the spasmodic coughing attack characteristic of 'whooping cough'.

tiếng kho khúc khác *(dt.)* thở co thắt gây tiếng động sau một cơn ho ngắt quãng đặc trưng của bệnh ho gà".

whooping cough /'hu:pɪŋkɒf/ an acute contagious disease, primarily affecting children, due to infection of the mucous membranes lining the air passage by the bacterium *Haemophilus pertussis*. After an incubation period of 1-2 weeks catarrh, mild fever, coughing, and loss of appetite gradually develop and persists for 1-2 weeks. The cough becomes paroxysmal: series of short coughs are followed by involuntary drawing in of the breath, which produces the whooping sound. Bleeding from the nose and mouth and vomiting often occur after a paroxysm. This stage lasts about two weeks and the child is infectious throughout. Over the following 2-3 weeks symptoms slowly decline but the cough may persist for many weeks. Whooping cough is seldom serious but the child is susceptible to pneumonia and tuberculosis. Immunization reduces the incidence and severity of the disease: the vaccine is usually given in a combined form (see DPT vaccine). An attack usually also confers immunity. Medical name: pertussis.

bệnh ho gà bệnh lây nhiễm chủ yếu ánh hưởng tới trẻ em, do các mảng nhầy lót trong đường thở bị nhiễm vi trùng *Haemophilus pertussis*. Sau thời gian ủ bệnh khoảng 1-2 tuần, dần dần có xuất tiết, sốt nhẹ, ho, và mất ăn, các chứng này kéo dài trong 1-2 tuần. Ho trở nên kịch phát: nhiều chuỗi ho ngắn sau là việc hít vào Không chủ ý phát ra tiếng khúc khác. Sau cơn kịch phát thường có xuất huyết ở mũi, miệng, và nôn. Giai đoạn này kéo dài khoảng hai tuần và đưa trẻ có thể truyền bệnh trong suốt thời gian này. Các triệu chứng giảm dần trong 2-3 tuần sau đó, nhưng trẻ vẫn còn có thể bị ho trong nhiều tuần. Bệnh ho gà ít khi đưa đến tình trạng nghiêm trọng nhưng trẻ sẽ bị mẫn cảm với bệnh viêm phổi và bệnh lao. Gây miễn dịch sẽ giảm được tỷ lệ phát bệnh và mức nghiêm trọng của bệnh: vắcxin thường cấp dưới dạng kết hợp (xem vắcxin DPT). Sau cơn bệnh thường có miễn dịch. **Tân y học:** *pertusels*.

Widal reaction an 'agglutination test for the presence of antibodies against the *Salmonella* organisms that cause typhoid fever. It is thus a method of diagnosing the presence of the disease in a patient and also a means of identifying the organisms in infected material.

phản ứng Widal thử nghiệm ngừng kết tinh kháng thể chống lại vi trùng *Salmonella* gây sốt thương hàn. Vì vậy đây là một phương pháp chẩn đoán dùng cho bệnh nhân và cũng là một cách xác định vi trùng trong vật phẩm nhiễm.

Wilms' tumour see nephroblastoma.

xem u nguyên bào thận.

Wilson's disease /'wilsonz dr'ziz/ an inborn defect of copper metabolism in which there is a deficiency of "caeruloplasmin (which normally copper). The free copper may be deposited in the liver, causing jaundice and cirrhosis, or in the brain, causing mental retardation and symptoms resembling "parkinsonism. There is a characteristic brown ring in the cornea (the

Kayser-Fleischer). If the excess copper is removed from the body by regular treatment with "penicillamine both mental and physical development may be normal. Medical name: hepatolenticular degeneration.

Wilson một khuyết tật bẩm sinh và chuyển hóa đồng trong đó thiếu hụt caeruloplasmin" (bình thường kết hợp với đồng để tạo thành một phức hợp không có đặc tính). Đồng tự do có thể lắng đọng trong gan, gây vàng da và xơ gan, hay trong não, gây chậm phát triển tâm trí và các triệu chứng giống như hội chứng liệt rung parkinson". Đặc biệt có vòng nâu trong giác mạc (vòng Kayser-Fleischer). Nếu lấy ra được đồng dư thừa trong cơ thể bằng cách chữa trị đều với penicillamine", phát triển tâm trí và cơ thể bình thường. **Tân y học:** *hepatolenticular degeneration* (thoái hóa gan nhân đậu).

windigo n. a delusion of having been transformed into a windigo, a mythical monster that eat human flesh. It is often quoted as an example of a syndrome confined to one culture (that of some North American Indian tribes, such as the Cree).

(dt.) hoang tưởng cho rằng mình đã hóa thành windigo là một quái vật ăn thịt người trong huyền thoại. Bệnh này thường được nhắc đến như một ví dụ về một hội chứng giới hạn trong một nền văn hóa (văn hóa của một số bộ lạc da đỏ Bắc Mỹ như bộ lạc Cree).

windpipe /'windpyp/ n. see trachea.

khi quản (dt.) xem phản ứng thử tra hea.

wisdom tooth /'wisdəm tu:θ/ the third "molar tooth on each side of either jaw, which erupts normally around the age of 20.

răng khôn răng hàm thử ba ở mỗi bên mỗi hàm, bình thường mọc vào tuổi khoảng 20.

with hazel (hamamelis) / wiθ'heɪzl/ a preparation made from the leaves and bark of the tree *Hamamelis virginiana*, used as an 'astringent, especially for the treatment of sprains and bruises.

lá phù thủy (hamamelis) ché phẩm
lâm bằng lá và vỏ cây *Hamamelis virginiana* dùng như chất lâm se*, đặc biệt để trị bong gân và các vết bầm.

withdrawal / wið'draʊəl/ n. 1. (in psychology) the removal of one's interest from one's surroundings. *Thought withdrawal* is the experience of one's thoughts being removed from one's head, which is characteristic of "schizophrenia". 2. see colitus interruptus.

rút (dt.) 1. (trong tâm lý học) rút bỏ những quan tâm của bản thân tới môi trường chung quanh mình. Rút lại tư tưởng là cảm thấy tư tưởng của mình ra khỏi đầu, đây là đặc trưng của bệnh tâm thần phân liệt*. 2. xem giao hợp giàn đoạn.

withdrawal symptoms / wið'draʊəl sɪmptəmz/ see dependence.

hội chứng rút thuốc xem nghiên.

Wohlfahrtia n. a genus of non-blood-sucking flies. The females of *W. magnifica* and *W. vigil* deposit their parasitic maggots in wounds and the openings of the body. This cause "myiasis", particularly in children. (dt.) một giống ruồi không hút máu. Ruồi cái *W. magnifica* và *W. vigil* để ra đốt ký sinh trong các vết thương và tại các lỗ mổ trên cơ thể, gây ra bệnh giòi*, đặc biệt ở trẻ em.

Wolffian body see mesonephros.

thể Wolffian xem trung thận.

Wolffian duct the mesonephric duct (see mesonephros).

ống Wolffian ống trung thận (xem trung thận).

womb / wɔ:m/ n. see uterus.

dạ con (dt.) xem tử cung.

wood point / wud pɔɪnt/ see tooth pick.

kim gỗ xem tăm xỉa răng.

word blindness / 'wɜ:d blɪndnɪs/ see alexia.

mù chữ xem mù đọc.

worm / wa:m/ n. any member of several groups of soft-bodied legless animals, in-

cluding flatworms, nematode worms, earthworms, and leeches, that were formerly thought to be closely related and classified as a single group - *Vermes*.

giun (dt.) bất cứ loại nào trong nhiều nhóm động vật thân mềm và không có chân, gồm giun hép (sán), giun tròn, giun đất, và dia, trước đây được coi là liên hệ gần và cùng được phân loại trong một nhóm - *Vermes*.

wormian bone one of a number of small bones that occur in the cranial sutures.

xương con sâu một trong các xương nhỏ thấy trong các đường khớp hộp sọ.

wound / wo:nd/ n. a break in the structure of an organ or tissue caused by an external agent. Bruises, grazes, tears, cuts, punctures, and burns are all example of wounds.

vết thương (dt.) nứt vỡ cấu trúc một cơ quan hay mô do tác nhân bên ngoài. Các vết bầm, ráy, rách, cắt, đâm, và các vết phỏng là những thí dụ về vết thương.

wrist / rɪst/ n. 1. the joint between the forearm and hand. It consists of the proximal bones of the "carpus", which articulate with the radius and ulna. 2. the whole region of the wrist joint, including the carpus and lower parts of the radius and ulna.

cổ tay (dt.) 1. khớp giữa cánh tay trước và cánh tay, gồm các xương gần của nhóm xương cổ tay khớp với xương trụ và xương quay. 2. toàn bộ vùng khớp cổ tay, gồm nhóm xương cổ tay và phần dưới xương trụ và xương quay.

wrist drop / rɪst drɒp/ paralysis of the muscle that raise the wrist, which is caused by damage to the "radial nerve". This may result from compression of the nerve against the humerus in the upper arm or from selective damage to the nerve, which is a feature of "lead poisoning".

sa cổ tay liệt liệt các cơ nâng cổ tay do tổn hại thần kinh quay. Điều này có thể vì dây thần kinh bị ép vào xương cánh tay trong cánh tay trước, hay vì tổn hại chon lọc dây thần kinh đặc trưng của chứng ngộ độc chì.

wryneck / 'rʌyneck/ n. see torticollis.

vẹo cổ (dt.) xem phần dịch chữ *torticollis*.

Wuchereria n. a genus of white threadlike parasitic worms (see filaria) that live in the lymphatic vessels. *W. bancrofti* is a tropical and subtropical species that causes "elephantiasis, lymphangitis, and chyluria. The immature forms concentrate in the lungs during the day. At night they become more numerous in the blood vessels of the skin, from which they are taken up by blood-sucking mosquitoes, acting as carriers of the disease they cause.

(dt.) một giống giun ký sinh hình sợi trắng (xem giun chi) sống trong các mạch bạch huyết. *W. bancrofti* là loài giun nhiệt đới và bán nhiệt đới gây bệnh da voi, viêm mạch bạch huyết, và đường chắp niệu. Dạng chưa trưởng thành tập trung trong phổi ban ngày. Ban đêm chúng có nhiều trong các mạch máu ngoài da, từ đó được đưa vào cơ thể các loại muỗi hút máu - như vậy muỗi hoạt động như một côn trùng mang truyền bệnh.

X

Copyright by Anatomyquiz.book

xanthaeemia (carotenaemia) n. the presence in the blood of the yellow pigment "carotene, from excessive intake of carrots, tomatoes, or other vegetables containing the pigment.

xanthine huyết (carotene huyết)
(dt.) có sắc tố máu vàng" carotene trong máu do ăn quá nhiều cà rốt, cà chua, hay các thực vật khác có sắc tố này.

xanthelasma n. one or more yellow deposits of fatty material in the skin around the eyes. In elderly people it is quite common and of no more than cosmetic importance, but severe cases may be seen in certain disorders of fat metabolism.

ban vàng mí mắt (dt.) một hay nhiều lảng động chất liệu mỡ máu vàng ở da quanh mắt. Điều này thường thấy ở người già và chỉ có tầm quan trọng về mặt thẩm mỹ, nhưng cũng có thể thấy các ca nặng trong một số rối loạn chuyển hóa mỡ.

xanthine n. a nitrogenous breakdown product of the purines adenosine and guanine. Xanthine is an intermediate product of the breakdown of nucleic acids to uric acid.

(dt.) một sản phẩm phân hủy có nitơ của các purine adenosine và guanine. Xanthine là vật phẩm trung gian trong việc phân hủy nucleic acid thành uric acid.

xanthinuria n. excess of the purine derivative "xanthine in the urine, usually the

result of an inborn defect of metabolism. It is both rare and symptomless.

xanthine niệu (dt.) có quá mức các chất dẫn xuất của purine là xanthine" trong nước tiểu, thường do một khuyết tật bẩm sinh về chuyển hóa. Chứng này rất ít gặp và cũng không có triệu chứng.

xantho- prefix denoting yellow colour.
tiếp đầu ngữ chỉ màu vàng.

xanthochromia n. yellow discoloration, such as may affect the skin (for example, in jaundice) or the cerebrospinal fluid (when it contains the breakdown products of haemoglobin from red blood cells that have entered it).

nhiêm hoàng sắc (dt.) chuyển thành màu vàng, như trên da (thí dụ trong bệnh vàng da) hay trong dịch não tủy (có chứa các vật phản ứng của haemoglobin trong hồng cầu).

xanthoma n. (pl. xanthomata) a yellowish swelling, nodule, or plaque in the skin resulting from deposits of fat. The presence of xanthomata is usually accompanied by a raised blood cholesterol level. There are several types; for example, xanthomata palpebrarum, in which the plaques appear on the eyelids in the elderly (see xanthelasma). See also xanthomatosis.

u vàng (dt.) một chỗ sưng, nốt nhỏ, hay mảng màu vàng nhạt trên da do lắng đọng

các chất béo. Các u vàng thường thấy cùng với việc tăng mức cholesterol* huyết. Có nhiều loại u vàng, thí dụ u vàng mi mắt có các mảng vàng ở mi mắt người lớn tuổi (xem ban vàng mi mắt). Cũng xem bệnh đau vàng.

xanthomatosis *n.* the presence of multiple small fatty tumours in the skin, the eyes, and the internal organs due to an excess of fats in the blood (hyperlipidaemia). See xantho-ma.

bệnh da u vàng (*dt.*) tình trạng có nhiều khối u mỡ nhỏ trên da, mắt, và các cơ quan nội tạng do có quá mức chất béo trong máu (tăng lipid huyết). Xem u vàng.

xanthophyll *n.* a yellow pigment found in green leaves. An example of a xanthophyll is lutein.

diệp hoàng tố (xanthophyll) (*dt.*) sắc tố màu vàng thấy trong lá xanh. Thí dụ như lutein.

xanthopsia *n.* yellow vision: the condition in which all objects appear to have a yellowish tinge. It is sometimes experienced in digitalis poisoning.

chứng thấy sắc vàng (*dt.*) nhìn ra màu vàng: tình trạng mọi vật đều có vẻ có sắc vàng. Điều này đôi khi thấy trong ngộ độc digitalis.

X chromosome the sex chromosome present in both sexes. Women have two X chromosomes and men one. Genes for some important genetic disorders, including haemophilia, are carried on the X chromosomes; these genes are described as "sex-linked". Compare Y chromosome.

nhiễm sắc thể X nhiễm sắc thể X thấy ở cả hai phái. Phụ nữ có hai nhiễm sắc thể X và đàn ông chỉ có một. Các gen về một số rối loạn di truyền quan trọng, gồm cả bệnh u chảy máu, được mang trên nhiễm sắc thể X, những gen này được gọi là "lên kết giới tính". So sánh với nhiễm sắc thể Y.

xeno- prefix denoting different; foreign; alien.

tiếp đầu ngữ chỉ khác; xa la; ngoại lai.

xenodiagnosis *n.* a procedure for diagnosing infections transmitted by insect carriers. Uninfected insects of the species known to carry disease in question are allowed to suck the blood of a patient suspected of having the disease. A positive diagnosis is made if the disease parasites appear on the insects. This method has proved invaluable for diagnosing Chagas' disease, using reduviid bugs (the carriers), since the parasites are not always easily detected in blood smears.

chẩn đoán dị tật (*dt.*) phương pháp chẩn đoán các bệnh nhiễm do côn trùng mang bệnh di truyền đi. Cho côn trùng không nhiễm thuộc loại mang bệnh đang cần chẩn đoán hút máu bệnh nhân nghi có bệnh. chẩn đoán là dương tính nếu thấy được ký sinh trùng gây bệnh trong côn trùng. Phương pháp này đã được chứng tỏ là không có giá trị trong việc chẩn đoán bệnh chagas bằng các loại rệp reduviid (côn trùng mang bệnh) vì không phải lúc nào cũng dễ dàng phát hiện được ký sinh trong các vết phết máu.

xenograft *n.* see heterograft.

ghép ngoại lai (*dt.*) xem ghép dị loại.

xenophobia *n.* excessive fear of strangers and foreigners. See phobia.

ám ánh sợ người lạ (chứng bài ngoại) (*dt.*) rất sợ những người lạ và người nước ngoài. Xem ám ánh sợ.

Xenopsylla *n.* a genus of tropical and subtropical fleas, with some 40 species. The rat flea, *X. cheopis*, occasionally attacks man and can transmit plague from an infected rat population; it also transmits murine typhus and two tapeworms, **Hymenolepis nana* and *H. diminuta*.

(*dt.*) một giống bọ chét nhiệt đới và bán nhiệt đới, có khoảng 40 loài. Bọ chét chuột *X. cheopis* đôi khi tấn công người và có thể truyền bệnh dịch hạch từ một quần thể chuột nhiễm bệnh. Bọ chét chuột cũng có thể truyền bệnh sốt ban chuột và hai loại

sán dây *Hymenolepis** và *H diminuta*.

xero- prefix denoting a dry condition.

tiếp đầu ngữ chỉ tình trạng khô.

xeroderma n. a mild form of the hereditary disorder "ichthyosis, in which the skin develops slight dryness and forms branlike scales.

chứng khô da (dt.) một dạng nhẹ của bệnh vẩy cá (một số rối loạn di truyền). Da bị khô nhẹ và tạo thành những vẩy như cám.

xerophthalmia n. a progressive disease of the eye due to deficiency of vitamin A. The cornea and conjunctiva become dry, thickened, and wrinkled. This may progress to kerato-malacia and eventual blindness.

chứng khô mắt (dt.) bệnh mắt diễn tiến do thiếu vitamin A. Giác mạc và kết mạc bị khô đi, dày lên, và nhăn lại. Điều này có thể diễn tiến tới chứng nhuyễn giác mạc và sau cùng là mù.

xerosis n. abnormal dryness of the conjunctiva, the skin, or the mucous membranes. Xerosis affecting the conjunctiva is due not to decreased production of tears but to changes in the membrane itself, which becomes thickened and grey in the area exposed when the eyelids are open.

bệnh khô hạn (dt.) kết mạc, da, và niêm mạc bị khô bất thường. Bệnh khô hạn ở kết mạc phải do giảm phân tiết nước mắt, nhưng do những thay đổi ở ngay trong máng, làm máng bị dày lên và biến thành màu xám trong vùng lõi ra khi mở mắt.

xerostomia n. dryness of the mouth resulting from diminished secretion of saliva. The phenomenon may be caused by drugs or poisons or be associated with disease. Compare ptyalism.

chứng khô miệng (dt.) khô miệng do giảm phân tiết nước bọt. Hiện tượng này có thể do thuốc hay chất độc, hay do bệnh. So sánh tăng tiết nước bọt.

xiphi- (*xipho-*) prefix denoting the xiphoid process of the sternum. Example: xiphocostal (relating to the

xiphoid process and ribs).

tiếp đầu ngữ chỉ mólm ức (thuộc xương ức).

Thí dụ: xiphocostal (liên hệ đến mólm ức và các xương sườn).

xiphisternum see xiphoid process.

mõlm ức xem mólm ức.

xiphoid process (xiphoid cartilage) the lowermost section of the breastbone (see sternum); a flat pointed cartilage that gradually ossifies until it is completely replaced by bone, a process not completed until after middle age. It does not articulate with any ribs. Also called: ensiform process or cartilage, xiphisternum.

mõlm ức (sụn ức) phần dưới cùng của xương ức (xem phần dịch chữ sternum); sụn dẹp nhọn được cốt hóa dần dần cho tới khi hoàn toàn được thay thế bằng xương, tiến trình này chỉ được thực hiện xong vào tuổi trung niên. Mõlm ức không khớp với xương sườn nào. Còn được gọi là mólm hay sụn gươm, mũi ức.

X-rays /eks'rei/ n. electromagnetic radiation of extremely short wavelength (beyond the ultraviolet), with great penetrating power in matter opaque to light. X-rays are produced when high-energy beams of electrons strike matter. They are used in diagnosis in the techniques of radiography and also in certain forms of radiotherapy. Great care is needed to avoid unnecessary exposure, because the radiation is harmful in large quantities to all living things. See radiation sickness.

tia X (dt.) bức xạ điện từ có độ dài sóng cực ngắn (dưới tia tử ngoại), có lực xuyên thấu mạnh qua các chất liệu cản ánh sáng. Tia X được sinh ra khi các chùm điện tử có năng lượng cao đụng phải vật chất. Tia X dùng chẩn đoán trong kỹ thuật chụp X-quang* và

cũng dùng trong một số dạng bức xạ liệu pháp. Dùng tia X cần rất thận trọng để tránh phơi bày không cần thiết vì với số lượng lớn, bức xạ này có hại cho tất cả các vật sống. Cũng xem bệnh bức xạ.

xylene (dimethylbenzene) n. a liquid used for increasing the transparency of tissues prepared for microscopic examination after they have been dehydrated. See clearing.

(dt.) một chất lỏng dùng tăng độ trong suốt của các mô đang được chuẩn bị để xem xét dưới kính hiển vi sau khi đã khử nước. Xem làm trong.

xylometazoline n. a drug that constricts blood vessels (see vasoconstrictor). It is rapidly acting and long lasting

and is applied topically as a nasal decongestant in the relief of the common cold and sinusitis. Toxic effects are rare. Trade name: Otrivine.

(dt.) một loại thuốc co thắt mạch máu (xem thuốc co mạch). Thuốc có hoạt động nhanh và tác động lâu, được dùng đắp tại chỗ làm chất giảm xung huyết mũi để giảm cảm lạnh và viêm mũi. Hiếm khi có tác động gây độc. Tên thương mại: Otrivine.

xylose /'zaɪləʊs/ n. a pentose sugar (i.e. one with five carbon atoms) that is involved in carbohydrate interconversions within cells. dt. một loại đường pentose (tức đường có năm nguyên tử carbon) liên quan đến việc chuyển đổi qua lại carbohydrate trong tế bào.

Copyright by Anatomyquiz.book

yawning /jɔ:nɪŋ/ *n.* reflex action in which the mouth is opened wide and air is drawn into the lungs then slowly released. It is a result of drowsiness, fatigue, or boredom.

ngáp (dt.) phán xạ mở lớn miệng và rít không khí vào phổi sau đó từ từ thở ra. Phản xạ này do buồn ngủ, mệt, hay chán nản.

yaws (pain, framboesia) /jɔ:z/ *n.* a tropical infectious disease caused by the presence of the spirochaete *Treponema pertenue* in the skin and its underlying tissue. Yaws occurs chiefly in conditions of poor hygiene. It is transmitted by direct contact with infected persons and their clothing and possibly also by flies of the genus *Hippobates*. The spirochaetes enter through abrasions on the skin. Initial symptoms include fever, pains, and itching, followed by the appearance of small tumours, each covered by a yellow crust of dried serum, on the hands, face, legs, and feet. These tumours may deteriorate into deep ulcers. The final stage of yaws, which may appear after an interval of several years, involves destructive and deforming lesions of the skin, bones, and periosteum (*see also* gangosa, goundou). Yaws, which commonly affects children, is prevalent in hot humid lowlands of equatorial Africa, tropical

America, the Far East, and the West Indies. It responds well to treatment with *penicillin and other antibiotics.

ghè cóc (bệnh pain) (dt.) bệnh nhiệt đới do nhiễm xoán trùng *Treponema pertenue* trong da và các mô bên dưới. Ghè cóc phát ra chủ yếu trong các tình trạng kém vệ sinh. Bệnh truyền do tiếp xúc trực tiếp với người nhiễm bệnh hay quần áo của họ, và cũng có thể do ruồi thuộc giống *Hippobates*. Xoán trùng xâm nhập qua các vết trầy trên da. Triệu chứng ban đầu gồm sốt, đau, và ngứa, sau đó xuất hiện các khối u nhỏ, mỗi u đều có vẩy vàng hay thanh dịch khô bao bọc, ở trên bàn tay, mặt, chân và bàn chân. Những khối u này có thể tiến triển thành các vết loét sâu. Giai đoạn cuối của bệnh có thể chỉ xuất hiện sau nhiều năm, gồm các thương tổn hủy hoại và biến dạng ở da, xương, và cốt mạc (cũng xem bệnh gangosa, bệnh goundou). Ghè cóc thường ánh hưởng tới trẻ em, lưu hành trong các vùng thấp nóng ẩm ở Châu Phi xích đạo, Châu Mỹ nhiệt đới, vùng Viễn Đông, và quần đảo West Indies. Bệnh đáp ứng tốt với trị liệu bằng penicillin* và các kháng sinh khác.

Y chromosome a sex chromosome that is present in men but not in women; it is believed to carry the genes for maleness. Compare X chromosome.

nhiễm sắc thể Y nhiễm sắc thể giới tính có ở đèn ông, không thấy ở phụ nữ. Nhiễm sắc thể này được tin rằng có mang các gen về nam tính. So sánh với nhiễm sắc thể X.

yeast /jɛst/ n. any unicellular fungus of the genus *Saccharomyces*. Yeasts reproduce asexually by budding and sexually by the formation of spores. They ferment carbohydrates, producing alcohol and carbon dioxide, and are important in brewing and breadmaking. Yeasts are a commercial source of proteins and of vitamins of the B complex.

men (dt.) bãy cù nấm đơn bào não thuộc giống *Saccharomyces*. Men sinh sản và tính bằng cách nảy chồi và hữu tính bằng cách tạo bào tử. Men lên men các carbohydrate, sinh ra cồn và carbon dioxide, và có vai trò quan trọng trong việc làm rượu và làm bánh mì. Men là nguồn protein và các vitamin nhóm B trong thương mại.

yellow fever /'jeləʊ'fiːvə/ an infectious disease, caused by an arbovirus, occurring in tropical Africa and the northern regions of South America. It is transmitted by mosquitoes, principally *Aedes aegypti*. The virus causes degeneration of the tissues of the liver and kidneys. Symptoms, depending on severity of infection, include chill, headache, pains in the back and limbs, fever, vomiting, constipation, a reduced flow of urine (which contains high levels of albumin), and jaundice. Yellow fever often proves fatal, but recovery from a first attack confers subsequent immunity. The disease can be prevented by vaccination.

sốt vàng một bệnh nhiễm do arbo-virus gây ra, thấy ở Châu Phi nhiệt đới và các vùng phía bắc Nam Mỹ. Bệnh do muỗi, đặc biệt *Aedes aegypti* truyền đi. Virus gây thoái hóa các mô gan và thận. Triệu chứng, tùy theo mức nghiêm trọng của bệnh, gồm ớn lạnh, nhức đầu, đau lưng và các chi, sốt, nôn, táo bón, giảm tiết nước tiểu (nước tiểu có mức albumin cao), và vàng da*. Sốt vàng thường gây tử vong, nhưng nếu phục

hồi được sau cơn bệnh đầu tiên thì sau đó sẽ có miễn dịch. Có thể phòng bệnh được bằng cách tiêm chủng.

yellow spot /'jeləʊ sɒpt/ see macula (lutea).

điểm vàng xem phần dịch chữ macula (lutea).

yolk (deutoplasm) /jɔ:k/ n. a substance, rich in protein and fat, that is laid down within the egg cell as nourishment for the embryo. It is absent (or nearly so) from the eggs of mammals (including man) whose embryos absorb nutrients from their mother.

noãn hoàng (bào tương dự trữ)

(dt.) một chất giàu protein và mỡ, có trong tế bào trứng dùng nuôi dưỡng phôi. Noãn hoàng không có (hay gần như không có) trong trứng các loài có vú (gồm cả người) vì phôi hấp thu dưỡng chất từ cơ thể mẹ.

yolk sac (vitelline sac) /jaʊk sæk/

the membranous sac, composed of mesoderm lined with endoderm, that lies ventral to the embryo. Its initially wide communication with the future gut is later reduced to a narrow duct passing through the umbilicus. It probably assists in transporting nutrients to the early embryo and is one of the first sites where blood cells are formed.

túi noãn hoàng (túi vitelline) /tui/ i mang tạo thành bởi trung bì có lót nội bì, nằm ở mặt bụng phôi. Lúc đầu túi có đường rộng thông với ruột tương lai nhưng sau đường này hẹp lại dần chỉ còn một ống hẹp đi qua rốn*. Có lẽ túi noãn hoàng đã giúp chuyên chở dưỡng chất tới phôi ở giai đoạn sớm và là một trong những nơi đầu tiên tạo thành các huyết cầu.

yttrium-90 /'itriəm/ n. an artificial radioactive isotope of the element yttrium, used in radiotherapy. Yttrium-90, which emits beta rays, can be used in the form of 1 mm spheres scattered around a tumour or injected directly into a tumour in the form of a solution.

(dt.) một chất đồng vị phóng xạ nhân tạo của nguyên tố yttrium, dùng trong liệu pháp

bức xạ. Yttrium 90 phát ra các tia beta, có thể dùng dưới dạng các hình cầu 1 mm rãnh rắc quanh một khối u, hay chích trực tiếp vào khối u dưới dạng dung dịch.

Copyright by Anatomyquiz.book

zein *n* a protein found in maize.

(dt.) một loại protein thấy trong bắp (ngô).

zinc chloride /'zink 'klor'aide/ a 'caustic substance having strong 'astringent properties. It is used as solution for cleansing wounds and ulcers and also as a mouth wash and deodorant; in paste form it is the main component of zinc dental cement. Toxic effects essentially due to poisoning ingestion.

clorua kẽm một chất ăn da* có tính làm se mạnh. Thuốc dùng dưới dạng dung dịch để chùi các vết thương và vết loét, cũng làm thuốc xịt miệng và khử mùi, dưới dạng bột nhão, đây là thành phần chính của xi măng kẽm dùng trong nha khoa. Tác động gây độc chủ yếu là ngô độc do nuốt phải.

zinc oxide /'zink 'oksaid/ a mild 'astringent used in various skin conditions, usually mixed with other substances. It is applied as a cream, ointment, dusting powder, or as a paste, sometimes in the form of an impregnated bandage.

oxy kẽm một chất làm se nhẹ dùng chữa nhiều tình trạng ngoài da, thường trộn với các chất khác. Thuốc dùng thoa dưới dạng kem, pommat, phấn rắc, hay bột nhão, đôi khi dưới dạng băng thấm.

zinc sulphate /'zink 'salfat/ an 'astringent applied in a lotion for the treatment of ulcers of the skin and mouth and to assist

wound healing. It is also used in eye drop and, occasionally, as an emetic.

sulphat kẽm một chất làm se dùng trong thuốc nước để chữa các vết loét trên da hay miếng, và giúp lành vết thương. Thuốc cũng dùng nhỏ mắt, và đôi khi làm thuốc gây nôn.

zinc undecenoate (zinc undecylenate) /'zink/ an antifungal agent with uses similar to those of 'undecanoic acid'.

undecenoat kẽm (undecylenate kẽm) một tác nhân chấm nấm có công dụng tương tự như 'undecanoic acid'.

Zollinger-Ellison syndrome a rare disorder in which there is excessive secretion of circulating 'gastrin, which is produced by a pancreatic tumour (benign or malignant) or an enlarged pancreas. The high levels of stomach acid cause peptic ulcers, which may be multiple, in unusual sites (e.g. jejunum), or which quickly recur after 'vagotomy' or partial 'gastrectomy'. Treatment with a histamine-blocking drug, by removal of the tumour (if benign), or by total gastrectomy is usually effective.

hội chứng Zollinger-Ellison m ô, i hội chứng hiếm gặp, có phản ứng quá mức dịch vị do có mức độ gastrin* tuấn hoàn cao, chất này được sản sinh bởi một khối u (lành tính hay ác tính) trong tuyến tụy hay bởi tuyến tụy đã bị lớn ra. Mức độ acid

dà dày cao sẽ gây loét tiêu hóa, có thể thấy ở nhiều nơi và những vị trí bất thường (như không tràng). Loét tiêu hóa sẽ nhanh chóng tái phát sau khi cắt tháo kinh phế vị* hay cắt bỏ dạ dày* tùng phẩn. Chữa trị bằng cắt bỏ khối u (nếu lành tính) hay cắt bỏ dạ dày toàn bộ thường có công hiệu.

zona pellucida the thick membrane that develops around the mammalian oocyte within the ovarian follicle. It is penetrated by at least one spermatozoon at fertilization and persists around the *blastocyst until it reaches the womb. See ovum.

vùng thấu quang màng dày phát triển quanh noãn bào có vú, ở trong noãn sào. Màng này bị lợt nhất một tinh trùng xâm nhập khi thụ tinh, và tồn tại quanh phôi bào* cho tới khi phôi bào đến được tử cung. Xem noãn.

zonula *n.* see zonule.

vùng nhô (*dt.*) xem tiêu đới.

zonule (zonula) *n.* (in anatomy) a small band or zone; for example the *zonule of Zinn* (*zonula ciliaris*) is the suspensory ligament of the eye. *-zonular adj.*

tiêu đới (vùng nhô) (*dt.*) (trong giải phẫu học) một băng hay vùng nhô, thí dụ tiêu đới Zinn (tiêu đới mi) là dây chằng treo của mắt. *-zonular (dt.)*

zonulolysis *n.* dissolution of the suspensory ligament of the lens of the eye (the *zonule of Zinn*), which facilitates removal of the lens in cases of cataract. A small quantity of a solution of an enzyme that dissolves the zonule without damaging other parts of the eye is injected behind the iris a minute or two before the lens is removed.

hủy tiêu đới (*dt.*) phản hủy dây chằng treo thủy tinh thể trong mắt (tiêu đới Zinn) giúp việc lấy bỏ thủy tinh thể khi bị đục thủy tinh được dễ dàng. Chính một lượng nhỏ dung dịch enzyme để hòa tan tiêu đới mà không gây tổn hại cho các phần khác trong mắt vào phía sau móng mắt, khoảng một hai hai phút trước khi lấy thủy tinh thể ra.

zoo- / zu:/ prefix denoting animals.

tiếp đầu ngữ chỉ sức vật.

zoonosis *n.* an infectious disease of animals that can be transmitted to man. See anthrax, brucellosis, cat-scratch fever, cpwpox, glanders, Q fever, Rift Valley fever, rabies, rat-bite fever, toxoplasmosis, tularemia, typhus.

bệnh sức vật truyền sang người

(*dt.*) một bệnh nhiễm của sức vật có thể truyền được sang người. Xem bệnh than, bệnh Brucella, bệnh mèo cáo, bệnh ngưu dê, bệnh cam ngực, sốt Q, sốt thung lũng Rift, bệnh đại, sốt chuột cắn, bệnh toxoplasma, bệnh tularemia, bệnh sốt ban.

zoophilism *n.* sexual attraction to animals, which may be manifest in stroking and fondling or in sexual intercourse (*bestiality*). *-zoophile adj.*

tra sức vật (*dt.*) bị lôi cuốn về tình dục với sức vật, biếu lô bằng vuốt ve, mon trán, hay bắng giao hợp (loan đầm sức vật). *-zoophile (dt.)*

zoophobia *n.* excessive strong fear of animals. See phobia.

ám ánh sợ sức vật (*dt.*) rất sợ sức vật. Xem ám ánh sợ.

zoopsia *n.* visual hallucinations of animals. These can occur in any condition causing hallucinations but are most typical of *delirium tremens.

đo giác sức vật (*dt.*) đo giác thấy các sức vật. Các đo giác này có thể xảy ra trong bất kỳ tình trạng gây đo giác nào, nhưng điển hình nhất trong cuồng say rượu cồn.

witterion *n.* an ion that bears a positive and a negative charge. Amino acids can yield witterions.

(ion Lưỡng tính) (*dt.*) một ion có điện tích dương và điện tích âm. Các amino acid có thể như những witterions.

zygoma / zī'gōmə / *n.* see zygomatic arch, zygomatic bone.

móm gó má (*dt.*) xem cung gó má, xương gó má.

zygomatic arch (zygoma) the horizontal arch of bone on either side of the face, just below the eyes, formed by connected processes of the zygomatic and temporal bones. See skull.

cung gò má (móm gò má) cung xương nằm ngay ở môi bên mắt, ở ngay dưới mắt, tạo thành bởi các móm xương gò má và thái dương nối lại với nhau.

zygomatic bone (zygoma, malar bone) either of pair of bones that form the prominent part of the cheeks and contribute to the orbits. See skull.

xương gò má (móm gò má) một trong đôi xương tạo thành phần nhỏ ra ở má và góp phần tạo thành ổ mắt. Xem so.

zygote *n.* the fertilized ovum before cleavage begins. It contains both male and female pronuclei.

hợp tử (*dt.*) *những thụ tinh trước khi bắt đầu phân chia*. Hợp tử chứa cả hai tiền nhân nam và nữ.

zygotene *n.* the second stage of the first prophase of meiosis, in which the homologous chromosomes form pairs (bivalents).

kỳ hiệp ty (*dt.*) *giai đoạn thứ hai của tiền kỳ đầu tiên trong giám phân*, trong đó các nhiễm sắc thể tương đồng tạo thành từng đôi (lưỡng già).

zym- (*zymo-*) *prefix denoting* 1. *an enzyme*. 2. *fermentation*.

tiếp đầu ngữ chỉ 1. *một enzyme*. 2. *lén men*.

zymogen *n.* see proenzyme.

tiền men (*dt.*) *xem tiền enzyme*.

zymology *n.* the science of the study of yeasts and fermentation.

men học (*dt.*) *khoa học về men và sự lên men*.

zymolysis *n.* the process of fermentation or digestion by an enzyme.

tiêu men (*dt.*) *tiến trình lên men** hay tiêu hóa bởi một enzyme.

zymosis /zɪ'moʊsɪs/ *n.* 1. the process of fermentation, brought about by yeast organisms. 2. the changes in the body that occur in certain infectious disease, once thought to be the result of a process similar to fermentation. -*zymotic* *adj.*

(sí) lên men (*dt.*) 1. *tiến trình lên men do men gây ra*. 2. *những thay đổi trong cơ thể xảy ra trong một số bệnh nhiễm, có lúc được cho là do một tiến trình tương tự như sự lên men*. -*zymotic* (*tt.*)

zymotic disease /zɪ'motɪk dɪ'zɪz/ *n.* an old name for a contagious disease, which was formerly thought to develop within the body following infection in a process similar to the fermentation and growth of yeast.

bệnh lên men *tên cũ dùng cho một bệnh nhiễm, trước đây cho là phát triển trong cơ thể sau khi bị nhiễm bằng một tiến trình tương tự như sự lên men và tăng trưởng men*.

GIÁ TRỊ DINH DƯỠNG CỦA THỰC ĂN (NUTRIENTS VALUE OF FOODS)

Acid béo

Thực ăn, đơn vị, và trọng lượng xấp xỉ (Trọng lượng của phần ăn được mà thôi)	Nước	Năng lượng thực phẩm	Protein		Dầu béo	Béo hòa	Không béo hòa	Không béo hòa
			Gram	Phần trăm	Calo	Gram	Gram	Gram
Rượu								
Bia	12 fl oz.	360	92	150	1	0	0.0	0.0
- Thường	12 fl oz.	355	95	95	1	0	0.0	0.0
- Nhẹ	1½ fl oz.	42	64	105	0	0	0.0	0.0
Gin, rum, vodka, whiskey								
86 độ	3½ fl oz.	103	77	140	Tr	0	0.0	0.0
Rượu vang								
Trắng miếng	3½ fl oz.	102	88	75	Tr	0	0.0	0.0
Bang	3½ fl oz.	102	87	90	Tr	0	0.0	0.0
Bé								
Trắng	12 fl oz.	355	100	0	0	0	0.0	0.0
Cacbonat								
Xoda chung	12 fl oz.	369	89	160	0	0	0.0	0.0
Lata Cola								
- Thường	12 fl oz.	355	100	Tr	0	0	0.0	0.0
- Chế độ ăn uống, ngot nhân tạo	12 fl oz.	366	91	125	0	0	0.0	0.0
- Nước giải khát có úp gừng	12 fl oz.	370	89	165	0	0	0.0	0.0
- Bia gáo	6 fl oz.	180	100	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr
Cà phê								
Pha	6 fl oz.	182	89	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr
Pha chế, lọc thi (2 muỗng cà phê với 6 fl oz nước)	6 fl oz.	190	88	85	Tr	0	0.0	0.0
Thức uống trái cây, không cac-bonat	6 fl oz.	187	86	100	Tr	0	0.0	0.0
Dong hộp								
Đồ uống pít trái cây	6 fl oz.	187	87	90	Tr	Tr	Tr	Tr
Đồ uống trái nhỏ								
Đồ uống nước nhỏ thon								
Các loại nước trái cây Xem loại bên dưới								
Trái cây và nước trái cây								
Trà	6 fl oz.	240	100	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr
Pha								
Pha chế, bột, lọc thi								
Không ngọt (1 muỗng cà phê với 6 fl oz nước)	6 fl oz.	241	100	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr
Ngot (3 muỗng cà phê bột với 6 fl oz nước)	6 fl oz.	262	91	85	Tr	Tr	Tr	Tr
CAC SAN PHẨM KHÔ								
Phomat								
Thiên nhiên	1 oz.	28	42	100	6	8	5.3	2.2
Xanh								0.2

Phụ lục A

1114

Phụ lục A

Cholesterol	Carbohydrate	Canxi	photopho	sắt	kali	natri	Giá trị vitamin A		Vitamin B1	Vitamin B2	Niacin	Vitamin C
							(IU)	(RE)				
Milligrams	Milligrams	grams	Milligrams	Milligrams	Milligrams	Milligrams	bóng đường retinol	Milligrams	Milligrams	Milligrams	Milligrams	
0	13	14	50	0.1	115	18	0	0	0.02	0.09	1.8	0
0	5	14	43	0.1	64	11	0	0	0.03	0.11	1.4	0
0	Tr	Tr	Tr	Tr	1	Tr	0	0	Tr	Tr	Tr	0
0	8	8	9	0.2	95	9	(*)	(*)	0.01	0.02	0.2	0
0	3	8	18	0.4	113	5	(*)	(*)	0.00	0.03	0.1	0
0	3	9	14	0.3	83	5	(*)	(*)	0.00	0.01	0.1	0
0	0	18	0	Tr	0	78	0	0	0.00	0.00	0.0	0
0	41	11	62	0.2	7	18	0	0	0.00	0.00	0.0	0
0	Tr	14	39	0.2	7	32	0	0	0.00	0.00	0.0	0
0	32	11	0	0.1	4	29	0	0	0.00	0.00	0.0	0
0	42	15	0	0.2	4	48	0	0	0.00	0.00	0.0	0
0	Tr	4	2	Tr	124	2	0	0	0.00	0.02	0.4	0
0	1	2	6	0.1	71	Tr	0	0	0.00	0.03	0.6	0
0	22	15	2	0.4	48	15	20	2	0.03	0.04	Tr	*61
0	26	2	2	0.3	9	11	Tr	Tr	0.01	0.01	Tr	*64
0	23	13	7	0.9	97	24	60	6	0.06	0.04	0.5	*100
0	Tr	0	2	Tr	36	1	0	0	0.00	0.03	Tr	0
0	1	1	4	Tr	61	1	0	0	0.00	0.02	0.1	0
0	22	1	3	Tr	49	Tr	0	0	0.00	0.04	0.1	0
21	1150	110	0.1	73	396	200	65	0.01	0.11	0.3	0	

Các axit béo

Thực ăn, đơn vị, và trọng lượng xấp xỉ (Trọng lượng của phần ăn được má thời)	Nước	Năng lượng thực phẩm	Protein	Chất béo	Béo hòa			Không béo hòa	
					Gram	Phần trăm	Calo	Gram	Gram
Thức uống									
Các sản phẩm khô									
Camembert (3 wedges trong mỗi thùng 4oz)									
Phô mai Cheddar									
Miếng	1 wedge- -	38	52	115	8	9	5.8	2.7	0.3
Miếng nhỏ	1 oz- -	28	37	115	7	9	6.0	2.7	0.3
Phô mai trắng (phô mai đông khô không ép):	1 lb ² - -	17	37	70	4	6	3.6	1.6	0.2
Chất béo thấp (2%)	1 cup- -	113	87	455	28	37	23.8	10.6	1.1
Đá lấy hết kem (phô mai đông khô trắng, dưới 1% chất béo)	1 cup- -	226	79	205	31	4	2.8	1.2	0.1
Kem									
Feta	1 cup- -	145	80	125	25	1	0.4	0.2	Tr
Mozzarella, làm bằng Toàn sữa	1 oz- -	28	54	100	2	10	6.2	2.8	0.4
Parmesan lớn:									
Thịt xúp	1 thiia	1 oz- -	28	54	80	6	6	3.7	1.9
Guncse	1 oz- -	28	54	80	6	6	3.7	1.9	0.2
Provolone	1 tháp- -	5	16	25	2	2	1.0	0.4	Tr
Ricotta, làm bằng Toàn sữa	1 oz- -	28	18	130	12	9	5.4	2.5	0.2
Sữa gần mặt phán chất béo	1 cup- -	246	72	430	28	32	20.4	8.9	0.9
Thuy sỹ	1 cup- -	240	74	340	28	19	12.1	5.7	0.6
Phô mai tiệt khuẩn Mỹ	1 oz- -	28	37	105	8	8	5.0	2.1	0.3
Thuy sỹ	1 oz- -	28	39	105	6	9	5.6	2.5	0.3
Thực phẩm, sữa tiết trùng, Mỹ	1 oz- -	28	42	95	7	7	4.5	2.0	0.2
Kem, ngọt:									
Một nửa - một nửa (kem và sữa)	1 oz- -	28	43	95	6	7	4.4	2.0	0.2
Cà phê, nhạt	1 thiia	1 cup- -	242	81	315	7	28	17.3	8.0
	1 tbsp- -	15	81	20	Tr	2	1.1	0.5	0.1
xup Đào, không đào (khối lượng khoảng gấp đôi khi đào) ..	1 cup- -	240	74	470	6	46	28.8	13.4	1.7
	1 tbsp- -	15	74	30	Tr	3	1.6	0.8	0.1
Nhẹ	1 thiia	1 tbsp- -	15	64	45	Tr	5	2.0	1.4
Nặng	1 thiia	1 tbsp- -	15	58	50	Tr	6	3.5	1.6
xup Đầu đào (đều hoa xúp áp suất) ..	1 thiia	1 tbsp- -	3	61	10	Tr	1	0.4	0.2
Hương kem	1 thiia	1 tbsp- -	12	71	25	Tr	3	1.6	0.7
Sản phẩm kem, già (làm bằng chất béo thực vật)									

(Tr chỉ chất dinh dưỡng hiện có và lượng vết)

Cho- les- tero- hyate	Carbo- hydrate	Canxi	phospho- sát	kali	natri	IU;	(RE)	Giá trị vitamin A				
								Lượng đạm quốc tế	dioxinol	Vita- min B1	Vita- min B2	Niacin
Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams
27	Tr	147	132	0.1	71	320	350	96	0.01	0.19	0.2	0
30	Tr	204	145	0.2	28	176	300	96	0.01	0.11	Tr	0
18	Tr	123	87	0.1	17	105	180	52	Tr	0.06	Tr	0
119	1	815	579	0.8	111	701	1,200	342	0.03	0.42	0.1	0
19	8	155	340	0.4	217	918	160	45	0.05	0.42	0.3	Tr
10	3	46	151	0.3	47	19	40	12	0.04	0.21	0.2	0
31	1	23	30	0.3	34	84	400	124	Tr	0.06	Tr	0
25	1	140	96	0.2	18	318	130	36	0.04	0.24	0.3	0
22	1	147	105	0.1	19	106	220	68	Tr	0.07	Tr	0
4	Tr	60	40	Tr	5	93	40	9	Tr	0.02	Tr	0
22	1	390	229	0.3	30	528	200	49	0.01	0.11	0.1	0
20	1	214	141	0.1	39	248	230	75	0.01	0.09	Tr	0
124	7	509	389	0.9	257	207	1,210	330	0.03	0.48	0.3	0
76	13	660	449	1.1	307	307	1,060	278	0.05	0.46	0.2	0
26	1	272	171	Tr	31	74	240	72	0.01	0.10	Tr	0
27	Tr	174	211	0.1	46	406	340	82	0.01	0.10	Tr	0
24	1	219	216	0.2	61	388	230	65	Tr	0.08	Tr	0
18	2	163	130	0.2	79	337	260	62	0.01	0.13	Tr	0
89	10	254	230	0.2	314	98	1,050	259	0.08	0.36	0.2	0
8	1	16	14	Tr	19	6	70	16	0.01	0.02	Tr	Tr
159	9	231	192	0.1	292	95	1,730	437	0.08	0.36	0.1	2
10	1	14	12	Tr	18	6	110	27	Tr	0.02	Tr	Tr
17	Tr	10	9	Tr	15	5	170	44	Tr	0.02	Tr	Tr
21	Tr	10	9	Tr	11	6	220	63	Tr	0.02	Tr	Tr
2	Tr	3	3	Tr	4	4	30	6	Tr	Tr	Tr	0
5	1	14	10	Tr	17	6	90	23	Tr	0.02	Tr	Tr

Thực ăn, đơn vị và trọng lượng xấp xỉ (trọng lượng của phần ăn được mài nhão)	Nước	Năng lượng thực phẩm	Protein	Chất béo	Các axit béo			
					Gram	Phản hiệu	Gram	Gram
Thức uống	Gram		Gram	Gram	Gram		Gram	Gram
Các sản phẩm khô								
Ngopi	1 taza	2	2	10	Tr	1	0.7	Tr
Gan kem:								
Bột	1 thìa	1 cup	75	50	240	1	19	16.3
Dầu dừa:	1 tbsp	4	50	15	Tr	1	0.9	0.1
Dòng lạnh	1 tbsp	12	75	20	Tr	2	1.6	0.2
Kem. Xem tráng miệng sữa, đóng lạnh								
Sữa đóng lạnh. Xem tráng miệng sữa, đóng lạnh								
Sữa	1 cup	244	88	150	8	8	5.1	2.4
Lòng								
Toàn phần (3.3% chất béo)	1 cup	244	89	120	8	5	2.9	1.4
Chất béo thấp (2%)	1 cup	244	90	100	8	3	1.6	0.7
Không thêm sữa đặc								
Sữa béo	1 cup	245	91	85	8	Tr	0.3	0.1
Dòng hộp	1 cup	245	90	100	8	2	1.3	0.6
Làm khô								
Sữa toàn phần								
Sữa gan chất béo	1 cup	262	74	340	17	19	11.6	5.9
khô	1 cup	255	79	200	19	1	0.3	0.2
Không chất béo, ăn ngay được:								
Bịch 3.2 oz trữ bì trong tủ lạnh								
Thức uống bằng sữa	1 envelope	91	4	325	32	1	0.4	0.2
Sữa chocolate (thường nghiệp):								
Thường								
Chất béo (2%) thấp	1 cup	250	82	210	8	8	6.3	2.6
Coca và thức uống hương vị chocolate	1 cup	250	84	180	8	5	3.1	1.5
Eggnog (thường nghiệp)	1 cup	264	74	340	10	19	11.3	5.7
Sữa mạch nha								
Chocolate:								
Bột								
Pha chế (6oz sữa béo toàn phần capp cộng ½ bột)	1 serving	265	81	235	9	9	5.5	2.7
Lắc, đóng đặc:								
Chocolate bịch 10 oz		283	72	336	9	8	4.8	2.2
Vani bịch 10 oz		283	74	315	11	9	5.3	2.5

Phụ lục A

1118

Phụ lục A

Cholesterol	Carbohydrate	Canxi	photopho	sắt	kali	natri	Giá trị vitamin A		Vitamin B1	Vitamin B2	Niacin	Vitamin C
							(IU)	(RE)				
Milli-grams	Milli-grams	Milli-grams	Milli-grams	Milli-grams	Milli-grams	Milli-grams	bằng đơn vị quốc tế	dương retinol	Milli-grams	Milli-grams	Milli-grams	Milli-grams
0	1	Tv	8	Tr	16	4	Tv	Tr	0.00	Tv	0.0	0
0	17	5	6	0.1	14	19	650	65	0.00	0.00	0.0	0
0	1	Tv	Tr	Tr	1	1	30	9	0.00	0.00	0.0	0
1	1	14	10	Tr	19	6	Tr	Tr	Tr	0.02	Tv	Tv
33	11	291	228	0.1	370	120	310	76	0.09	0.40	0.2	2
18	12	297	232	0.1	377	122	500	139	0.10	0.40	0.2	2
10	12	300	235	0.1	381	123	500	144	0.10	0.41	0.2	2
4	12	302	247	0.1	406	126	500	149	0.09	0.34	0.2	2
9	12	286	219	0.1	371	257	80	20	0.08	0.38	0.1	2
74	26	657	510	0.5	764	267	610	136	0.12	0.80	0.5	5
9	29	738	497	0.7	845	293	1,000	296	0.11	0.79	0.4	3
17	47	1,120	896	0.3	1,552	499	2,160	746	0.38	1.59	0.8	5
31	26	280	251	0.6	417	149	300	73	0.09	0.41	0.3	2
17	26	284	254	0.6	422	151	500	143	0.09	0.41	0.3	2
149	34	330	278	0.6	420	138	890	203	0.09	0.48	0.3	4
34	29	304	265	0.5	500	168	330	80	0.14	0.43	0.7	2
30	60	374	357	0.9	634	314	240	59	0.13	0.63	0.4	0
33	50	413	326	0.8	517	270	320	79	0.08	0.55	0.4	0

Các axit béo

Thực ăn, độ lượng, đơn vị, và trọng lượng kali xi (Trọng lượng của phần ăn được mà thôi)	Nước	Năng lượng thực phẩm	Protein	Chất béo	Bao hòa	Không da bảo hòa	Không da bảo hòa
Thức uống	Gram	Phần trăm	Calo	Gram	Gram	Gram	Gram
Các sản phẩm khô							
Tráng miệng sữa, đông lạnh:							
Kem, vani:							
Thường (khoảng 11% chất béo):							
Cứng 1 cốc							
Ăn mềm (món ăn trứng đông lạnh) 50	133	61	270	5	14	8.9	4.1
Giò (khoảng 16% chất béo)	50	61	100	2	5	3.4	1.6
Làm cứng 1 cốc	173	60	376	7	23	13.5	6.7
Sữa kem, vani:							
Cứng (khoảng 4% chất béo) 148	148	59	350	4	24	14.7	6.8
Ăn mềm (khoảng 3% chất béo) 131	131	69	185	5	6	3.6	1.6
Ăn mềm (khoảng 3% chất béo) 175	175	70	225	8	5	2.9	1.3
Nước trái cây luống (khoảng 2% chất béo)	193	66	270	2	4	2.4	1.1
Sữa chua yaourt							
Với sữa đặc:							
Làm với sữa có chất béo thấp							
Hương vị							
trái cây bịch 8 - oz	227	74	230	10	2	1.6	0.7
Đơn giản bịch 8 - oz	227	86	145	12	4	2.3	1.0
Làm với sữa không chất béo bịch 8 - oz	227	86	125	13	Tr	0.3	0.1
Tr							
TRUNG							
Trứng, lớn (24 oz 12 trứng)	50	75	80	6	6	1.7	2.2
Khô: Nguyên	33	88	15	3	Tr	0.0	0.0
Toàn phần:	17	49	65	3	6	1.7	2.2
không vỏ 1 trứng							
Lòng trắng 1 trắng	46	68	95	6	7	2.7	2.7
Lòng đỏ 1 lòng đỏ							
Nấu nướng:							
Chiên với bơ 1 trứng	50	75	80	6	6	1.7	2.2
Nấu chín, bóc vỏ .. 1 trứng	50	74	80	6	6	1.7	2.2
Chần nước							
sôi bỏ vỏ 1 trứng	64	73	110	7	8	3.2	2.9
Chiên (thêm sữa) với bơ, Kế ca trứng trắng 1 trứng							
CHẤT BÉO VÀ DẦU							
Bơ (4 sticks mỗi lb):	14	16	100	Tr	11	7.1	3.3
Thia xúp (1/3 xúp chicken) 1 thia							
5	16	35	Tr	4	2.5	1.2	0.2
Khô cánh mè nhà (1 khosoanh vuông 1/3 cao; 90 trong 1lb) .. 1 pat	13	0	115	0	13	3.3	5.6
Chất béo, nấu nướng xúp (lại thực vật) .. 1 thia	13	0	115	0	13	5.1	5.9
Mỡ 1 thia							
Dầu thực vật (margarin):	14	58	50	Tr	5	1.1	2.2
Giò (khoảng xúp 40% chất béo), mềm 1 thia							

Chu- les- tero	Carbo- hydrate	Canxi	pho- pot- pho	sắt	kali	natri	Giá trị vitamin A		Vita- min B1	Vita- min B2	Niacin	Vita- min C
							(IU)	(RE)				
	Milli- grams	Milli- grams	Milk- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	đơn vị quốc tế	tương dương retinol	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams
59	32	176	134	0.1	267	116	540	133	0.05	0.33	0.1	1
22	12	66	51	Tr	96	44	200	50	0.02	0.12	0.1	Tr
163	38	236	199	0.4	336	153	790	199	0.08	0.45	0.2	1
88	32	151	115	0.1	221	108	900	219	0.04	0.28	0.1	1
18	29	176	129	0.2	265	105	210	52	0.08	0.35	0.1	1
13	38	274	202	0.3	412	163	175	44	0.12	0.54	0.2	1
14	59	103	74	0.3	198	86	190	39	0.03	0.09	0.1	4
10	43	345	271	0.2	442	133	100	25	0.08	0.40	0.2	1
14	16	415	326	0.2	531	159	150	36	0.10	0.48	0.3	2
4	17	432	355	0.2	579	174	20	5	0.11	0.53	0.3	2
274	1	28	90	1.0	65	69	260	78	0.04	0.15	Tr	0
0	Tr	4	4	Tr	45	50	0	0	Tr	0.09	Tr	0
272	Tr	26	86	0.9	15	8	310	94	0.04	0.07	Tr	0
278	1	28	91	1.1	66	162	320	94	0.04	0.14	Tr	0
274	1	28	90	1.0	65	69	260	78	0.04	0.14	Tr	0
273	1	28	90	1.0	65	146	260	78	0.03	0.13	Tr	0
282	2	54	109	1.0	87	176	350	102	0.04	0.18	Tr	Tr
31	Tr	3	3	Tr	4	*116	*430	*106	Tr	Tr	Tr	0
11	Tr	1	1	Tr	1	*41	*150	*38	Tr	Tr	Tr	0
0	0	9	0	0.0	0	0	0	0	0.00	0.00	0.0	0
12	0	0	0	0.0	0	0	0	0	0.00	0.00	0.0	0*
0	Tr	2	2	0.0	4	*134	*460	*139	Tr	Tr	Tr	Tr

Các axit béo

Thực ăn, do lượng, đơn vị, và trọng lượng xếp xì (Trọng lượng của phần ăn được mà thôi)	Nước	Năng lượng thực phẩm	Protein	Chất béo	Bảo hành	Không bảo hành	Không da
Thức uống	Gram	Phần trăm	Calo	Gram	Gram	Gram	Gram
Chất béo và dầu							
Thường (khoảng 80% chất béo):							
Cứng (4 sticks trong 1lb)	14	16	100	Tr	11	2.2	6.0
Thia xúp (1/8 stick)	5	16	35	Tr	1	0.8	1.8
xúp 1 thia xúp	5	16	35	Tr	1	0.8	1.8
Khoanh mỏ nhỏ (1 vuông, 1/3 cao 90 trong 1lb) 1 khoanh	14	16	100	Tr	11	1.9	4.0
Mềm 1 thia xúp							
Mỡ rỗng (khoảng 60% chất béo)	14	37	75	Tr	9	2.0	3.6
Cứng (4 sticks trong 1lb)	14	37	75	Tr	9	2.0	2.5
Thia xúp (1/8 stick)	5	37	25	Tr	3	0.7	1.3
Khoanh mỏ nhỏ (1 vuông, 1/3 cao, 90 trong 1lb) 1 pat	227	37	1,225	1	138	29.1	71.5
Mềm bịch 8 oz	14	37	75	Tr	9	1.8	4.4
Dầu, xà lách hoặc dầu nấu ăn:	14	0	125	0	14	1.8	3.4
Dầu ngô hép xúp .. 1 thia xúp	14	0	125	0	14	1.9	1.2
Dầu ô-liu 1 thia xúp	14	0	125	0	14	2.4	6.6
Dầu đậu phộng 1 thia xúp	14	0	125	0	14	1.3	1.7
Dầu hướng dương .. 1 thia xúp							
Dầu đậu nành, hydro hóa (làm cứng tung phản) 1 thia xúp	14	0	125	0	14	2.1	6.0
Dầu bông vải, dầu nành pha trộn, hydro hóa ..	14	0	125	0	14	2.5	6.7
Dầu hướng dương .. 1 thia xúp							
Dầu trộn xà lách							
Thường nghiệp:	15	32	75	1	8	1.5	1.8
Phó-mát xanh .. 1 thia xúp	16	35	85	Tr	9	1.4	4.0
Pháp:	16	75	25	Tr	2	0.2	0.3
Thường 1 thia xúp							
Cao thấp 1 thia xúp							
Ý:	15	34	80	Tr	9	1.3	3.7
Thường 1 thia xúp	15	86	5	Tr	Tr	Tr	Tr
Cao thấp 1 thia xúp							
Sốt Mayomie	14	15	100	Tr	11	1.7	3.2
Thường 1 thia xúp	15	63	35	Tr	3	0.5	0.7
Giả 1 thia xúp	15	40	60	Tr	5	0.7	1.4
Loại Mayonnaise 1 thia xúp	14	34	75	Tr	8	1.2	2.6
Sốt Tartar 1 thia xúp							
Loại Island thousand	15	46	60	Tr	6	1.0	1.3
Thường 1 thia xúp	15	69	25	Tr	2	0.2	0.4
Cao thấp 1 thia xúp							
CÁ VÀ SỐ HÈN	16	69	25	1	2	0.5	0.6
Con ngao:							
Thịt ngao sống 3 oz	85	82	66	11	1	0.3	0.3
Cứng ráo nước,	85	77	86	13	2	0.5	0.5
đóng hộp..... 3 oz	85	77	86	13	2	0.5	0.4
Thịt cua đóng hộp .. 1 cup	135	-	135	23	3	0.5	1.4

Chất	Carbo-	hyd-	Cacxi	pho-	sat	kali	natri	Giá trị vitamin A		Vita-	Vita-	Vita-
								(IU)	(RE)			
Milli-	Milli-	Milli-	Milli-	Milli-	Milli-	đơn vị	tương	Milli-	Milli-	Milli-	Milli-	Milli-
grams	grams	grams	grams	grams	grams	quốc tế	retinol	grams	grams	grams	grams	grams
0	Tr	4	8	Tr	6	"132	"460	"139	Tr	0.01	Tr	Tr
0	Tr	1	1	Tr	2	"47	"170	"50	Tr	Tr	Tr	Tr
0	Tr	4	0	0.0	6	"151	"460	"139	Tr	Tr	Tr	Tr
0	0	3	2	0.0	4	"139	"460	"139	Tr	Tr	Tr	Tr
0	0	1	1	0.0	1	"50	"170	"60	Tr	Tr	Tr	Tr
0	0	47	37	0.0	68	"2,256	"7,510	"2,254	0.02	0.06	Tr	Tr
0	0	3	2	0.0	4	"139	"460	"139	Tr	Tr	Tr	Tr
0	0	0	0	0.0	0	0	0	0	0.00	0.00	0.0	0
0	0	0	0	0.0	0	0	0	0	0.00	0.00	0.0	0
0	0	0	0	0.0	0	0	0	0	0.00	0.00	0.0	0
0	0	0	0	0.0	0	0	0	0	0.00	0.00	0.0	0
0	0	0	0	0.0	0	0	0	0	0.00	0.00	0.0	0
0	0	0	0	0.0	0	0	0	0	0.00	0.00	0.0	0
8	1	12	11	Tr	6	164	30	10	Tr	0.02	Tr	Tr
0	1	2	1	Tr	2	188	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr
0	2	6	5	Tr	3	306	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr
0	1	1	1	Tr	5	162	30	3	Tr	Tr	Tr	Tr
0	2	1	1	Tr	4	136	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr
8	Tr	3	4	0.1	5	80	40	12	0.00	0.00	Tr	0
4	2	Tr	Tr	0.0	2	75	0	0	0.00	0.00	0.0	0
4	4	2	4	Tr	1	107	30	13	Tr	Tr	Tr	0
4	1	3	4	0.1	11	182	30	9	Tr	Tr	0.0	Tr
4	2	2	3	0.1	18	112	50	15	Tr	Tr	Tr	0
2	2	2	3	0.1	17	150	50	14	Tr	Tr	Tr	0
9	2	13	14	0.1	19	117	70	20	0.01	0.02	Tr	Tr
43	2	59	138	2.6	154	102	90	26	0.09	0.15	1.1	9
54	2	47	116	3.5	119	102	90	26	0.01	0.09	0.9	1
135	1	61	246	1.1	149	1,350	50	14	0.11	0.11	2.6	0

Thực ăn, đơn vị và trọng lượng xấp xỉ (Trọng lượng của phần ăn được mà thôi)	Nước	Phần trăm	Calo	Gram	Gram	Các axit béo			
						thực phẩm	Protein	Chất béo	Bão hòa
Thức uống	Gram								
Cá và sò									
Cá lát, đóng lạnh, hâm nóng lại. (lát 4 x 1 x 1/2 in)	1 lát								
Cá bơn, nướng với nước chanh:	28	52	70	6	3	0.8	1.4	0.8	
Với bơ 3 oz									
Với margarin 3 oz	85	73	120	16	6	3.2	1.5	0.5	
Không thêm chất béo 3 oz	85	73	120	16	6	1.2	2.3	1.9	
Cá tuyết, bọc bột mì, chiên ¹⁴ 3 oz	85	78	80	17	1	0.3	0.2	0.4	
Cá bơn luộc ngọt, nướng với bơ và nước chanh 3 oz	85	61	175	17	9	2.4	3.9	2.4	
Cá mồi, ngâm dấm 3 oz	85	59	190	17	13	4.3	4.6	3.1	
Cá peca biển, bọc bột mì, chiên 1 lát	85	59	185	16	11	2.6	4.6	2.8	
Sò									
Thịt sống (tuyến trung bình 13 - 19) 1 cup	240	86	160	20	4	1.4	0.5	1.4	
Bọc bột 1 sô	45	66	90	6	5	1.4	2.1	1.4	
Cá hồi									
Đóng hộp (hồng) đặc và lỏng 3 oz	85	71	120	17	5	0.9	1.5	2.1	
Nướng (đỏ) 3 oz	85	67	140	21	5	1.2	2.4	1.4	
Hun khói 3 oz	85	59	150	18	8	2.6	3.9	0.7	
Cá hồi dầu đại tây dương đóng hộp. lán khô nước 3 oz	85	62	175	20	9	2.1	3.7	2.9	
Còn điệp, bọc bột mì, đóng băng, hâm nóng lại 6 điệp	90	59	196	16	10	2.5	4.1	2.5	
Tôm									
Đóng hộp, nấu chín, không bơ và nước chanh .. 3 oz	85	70	100	21	1	0.2	0.2	0.4	
Cá thu đóng hộp rút hết nước									
Vỗ bao dầu. khúc nhỏ 3 oz	85	61	165	24	7	1.4	1.9	3.1	
Vỗ bao nước trắng đặc 3 oz	205	63	975	33	19	3.3	4.9	9.2	
Cá thu xà lách ¹⁵									
TRÁI CÂY VÀ NƯỚC ÉP TRÁI CÂY									
Táo									
Tươi:									
Không gọi vỏ, không lõi trái đường kính $2\frac{3}{4}$ -in (khoảng ba trái)									
1 lb có lõi) 1 trái	138	84	80	Tr	Tr	0.1	Tr	0.1	
Trái đường kính $3\frac{1}{2}$ -in (khoảng 2 trái 1lb có lõi)1 trái	212	84	125	Tr	1	0.1	Tr	0.2	
Khô, xông lưu huỳnh 10 khoanh	64	32	155	1	Tr	Tr	Tr	0.1	
Nước ép trái táo, chai hoặc hộp 1 cup	248	88	115	Tr	Tr	Tr	Tr	0.1	
Nước sốt táo, đóng hộp ngọt 1 cup	255	80	195	Tr	Tr	0.1	Tr	0.1	

Cholesterol	Carbohydrate	Canxi	phosphorus	sắt	kali	natri	(IU)	(RE)	Giá trị vitamin A			
									Vitamin B1	Vitamin B2	Niacin	Vitamin C
									Milligrams	Milligrams	Milligrams	Milligrams
									26	4	11	58
									0.3	94	53	20
58	Tr	13	187	0.3	272	145	210	54	0.05	0.08	1.6	1
56	Tr	14	187	0.3	273	151	230	69	0.05	0.08	1.6	1
59	Tr	13	187	0.3	286	101	30	10	0.06	0.08	1.7	1
76	7	34	183	1.0	270	123	70	20	0.06	0.10	2.9	0
62	Tr	14	206	0.7	441	103	610	174	0.06	0.07	7.7	1
85	0	29	128	0.9	85	850	110	33	0.04	0.18	2.8	0
66	7	31	191	1.2	241	138	70	20	0.10	0.11	2.0	0
120	8	226	343	15.6	290	175	740	223	0.34	0.43	6.0	24
35	5	49	73	3.0	64	70	150	44	0.07	0.10	1.3	4
34	0	167	243	0.7	307	443	60	18	0.03	0.15	6.8	0
60	0	26	263	0.6	305	55	290	87	0.18	0.14	5.5	0
51	0	12	206	0.8	327	1,700	260	77	0.17	0.17	6.8	0
65	0	371	424	2.6	349	425	190	56	0.03	0.17	4.6	0
70	10	39	203	2.0	369	298	70	21	0.11	0.11	1.6	0
128	1	98	224	1.4	104	1,965	50	15	0.01	0.03	1.5	0
168	11	61	154	2.0	189	384	90	26	0.06	0.09	2.8	0
71	Tr	26	259	1.0	297	122	230	60	0.07	0.07	2.3	1
55	0	7	190	1.6	298	303	70	20	0.04	0.09	10.1	0
48	0	17	202	0.6	255	468	110	32	0.03	0.10	13.4	0
80	19	31	281	2.5	531	877	230	53	0.06	0.14	13.3	6
0	21	10	10	0.2	160	Tr	70	7	0.02	0.02	0.1	8
0	32	15	15	0.4	244	Tr	110	11	0.04	0.03	0.2	12
0	42	9	24	0.9	268	"36	0	0	0.00	0.10	0.6	2
0	29	17	17	0.9	295	7	Tr	Tr	0.05	0.04	0.2	"2
0	51	10	18	0.9	156	8	30	3	0.03	0.07	0.5	"4

Thức ăn, do lượng, đơn vị, và trọng lượng xấp xỉ (Trọng lượng của phần ăn được mà thôi)	Nước	Năng lượng thực phẩm		Protein	Chất béo	Các axit béo			Không bão hòa	Không bão hòa
		Gram	Phần trăm			Gram	Gram	Gram		
Thức uống										
TRÁI CÂY VÀ NƯỚC ÉP TRÁI CÂY										
Không làm ngọt thêm 1 cup										
Trái mọng	244	88	105	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr
Tươi, không lõi (khoảng 12 trái 1 lb có lõi) 3 trái	106	36	50	1	Tr	Tr	Tr	0.2	0.1	
Đóng hộp (trái và long)										
Đóng hộp xí xốp đậm 3 nửa trái	85	78	70	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	
Đóng hộp nước ép trái cây 3 nửa trái	84	87	40	1	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	
Khô										
Không nấu (28 nửa trái lớn hoặc 37 nửa trái vừa trong một cốc) 1 cup	130	31	310	5	1	Tr	0.3	0.1		
Trái cây nấu chín, không làm cho ngọt thêm 1 cup	250	76	210	3	Tr	Tr	0.2	0.1		
251	86	140	1	Tr	Tr	0.1	Tz			
Mứt mịn đóng hộp 1 cup										
Lê tươi cá trái, không vỏ và hột 1 trái	173	73	306	4	30	4.6	19.4	3.6		
California (khoảng 2 trái 1 lb với vỏ và hột) 1 trái										
Florida (khoảng 1 trái 1 lb với vỏ và hột) 1 trái	304	80	340	5	27	5.3	14.8	4.5		
Thuốc tuồi bóc vỏ:										
Cá trái (khoảng 2 $\frac{1}{2}$ lb với vỏ) 1 trái	114	74	106	1	1	0.2	Tr	0.1		
150	74	140	2	1	0.3	0.1	0.1			
Cát lát 1 cup	144	86	76	1	1	0.2	0.1	0.1		
Đu đủ dâu tằm tuồi 1 cup	145	86	80	1	1	Tr	0.1	0.3		
Đu đủ dâu xanh:										
Tươi 1 cup	284	77	230	1	Tr	Tr	0.1	0.2		
Đóng băng, ngọt hộp 10 oz	230	77	165	1	Tr	Tr	Tr	0.1		
Đu đủ, xem đu đủ hấu										
Quả anh đào:										
Chua đỏ, rổ, đóng hộp, đóng gói với nước 1 cup	244	90	90	2	Tr	0.1	0.1	0.1		
Ngot, tươi, không hột trái và cuống 10 quả	68	81	50	1	1	0.1	0.2	0.2		
Sốt quả mứt viet quất ngọt, đóng hộp 1 cup	253	86	145	Tr	Tr	Tr	Tr	0.1		
Quả chà là										
Nguyên quả không hột 1 quả	83	23	230	3	Tr	0.1	0.1	Tr		
Quả vỏ, khô 10 quả	187	28	475	6	2	0.4	0.5	1.0		
Nước trái cây đóng hộp, quả và nước										
Xirô đậm đóng gói 1 cup	265	80	185	1	Tr	Tr	Tr	0.1		
Nước ép trái cây đóng gói 1 cup	248	87	115	1	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	

Cholesterol	Carbohydrate	Protein	Fiber	Phosphorus	Iron	Potassium	Sodium	Giá trị vitamin A		Vitamin B1	Vitamin B2	Niacin	Vitamin C
								(IU)	(RE)				
Milligrams	Milligrams	Milligrams	Milligrams	Milligrams	Milligrams	Milligrams	Milligrams	tương đương retinol	Milligrams	Milligrams	Milligrams	Milligrams	Milligrams
0	28 7	17	0.3	163 5		70	7	0.03	0.06	0.6	0.3	0.3	0.3
0	12 15	20	0.6	314 1	2,770	277	0.03	0.04	0.6	11			
0	18 8	10	0.3	119 3	1,050	106	0.02	0.02	0.3	3			
0	10 10	17	0.3	139 3	1,420	142	0.02	0.02	0.3	4			
0	80 59	152	6.1	1,791 13	9,410	947	0.01	0.20	3.8	3			
0	56 40	103	4.2	1,222 8	5,910	591	0.02	0.06	2.4	4			
0	36 18	23	1.0	286 8	3,300	330	0.02	0.04	0.7	2			
0	12 19	73	2.0	1,097 21	1,080	108	0.19	0.21	3.3	14			
0	27 33	119	1.6	1,484 15	1,860	186	0.33	0.37	5.8	24			
0	27 7	23	0.4	451 1	90	9	0.05	0.11	0.6	10			
0	36 9	30	0.5	694 2	120	12	0.07	0.15	0.8	14			
0	18 46	30	0.8	282 Tr	240	24	0.04	0.06	0.6	30			
0	20 9	15	0.2	129 9	160	16	0.07	0.07	0.6	19			
0	62 17	20	1.1	170 3	120	12	0.06	0.15	0.7	3			
0	50 14	18	0.9	138 2	100	10	0.06	0.12	0.6	2			
0	22 27	24	3.3	239 17	1,840	184	0.04	0.10	0.4	5			
0	11 10	13	0.3	152 Tr	150	15	0.03	0.04	0.3	5			
0	38 8	3	0.4	61 10	10	1	0.01	0.04	0.1	108			
0	108 11	17	0.6	72 80	60	6	0.04	0.06	0.3	6			
0	61 27	98	1.0	541 2	40	4	0.07	0.06	1.8	0			
0	122 260	127	4.2	1,331 21	260	25	0.13	0.16	1.3	1			
0	48 15	28	0.7	224 15	520	52	0.05	0.05	1.0	5			
0	29 20	35	0.5	236 10	760	76	0.03	0.04	1.0	7			

Thực ăn, đơn vị, và trọng lượng xấp xỉ (Trọng lượng của phần ăn được má (hoặc))	Nước	Các axit béo						
		Năng lượng thực phẩm	Protein	Chất béo	Bao hòa	Không bao hòa	Kháng da bao hòa	
Thức uống	Gram	Phần trăm	Calo	Gram	Gram	Gram	Gram	Gram
TRÁI CÂY VÀ NƯỚC ÉP TRÁI CÂY								
Trái nhỏ:								
Táo, không vỏ, trái mảng và nhũ hạt (3 ½ - in đường kính, 1 lb 1 oz.)	120	91	40	1	Tr	Tr	Tr	Tr
cá trái, kê cá dù) ½	254	84	150	1	Tr	Tr	Tr	0.1
Nho cắt xiên đường hộp 1 cup	247	90	95	1	Tr	Tr	Tr	0.1
Nước ép trái nhỏ tươi 1 cup	247	90	95	1	Tr	Tr	Tr	0.1
Đóng hộp không đường 1 cup								
Đóng băng đậm đặc không đường								
Hòa với 3 phần nước								
1 bình 1 cup								
Nho loại Áo châu (đa dinh), tươi	247	89	100	1	Tr	Tr	Tr	0.1
Nho Thompson trái không hạt 10 trái	50	81	35	Tr	Tr	0.1	Tr	0.1
Nho loại Tokay và Emperor, loại không hạt 10 trái	57	81	40	Tr	Tr	0.1	Tr	0.1
Nước nho ép:								
Đóng hộp hoặc chai 1 cup	253	84	156	1	Tr	0.1	Tr	0.1
Quả kivi tươi, không vỏ (khoảng 5 quả 1 lb công vỏ) 1 trái	76	83	45	1	Tr	Tr	0.1	0.1
Chanh tươi, không hạt và vỏ (khoảng 4 trái 1 lb với vỏ và hạt) 1 trái	58	89	15	1	Tr	Tr	Tr	0.1
Nước chanh ép:								
Tươi 1 cup	244	92	50	1	1	0.1	Tr	0.2
Đóng hộp hoặc chai, không tầm cho ngọt hơn 1 cup	15	92	5	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr
Nước ép trái quất	246	90	65	1	Tr	Tr	Tr	0.1
Fudi 1 cup	246	93	50	1	1	0.1	0.1	0.2
Đóng hộp, không tầm cho ngọt hơn 1 cup	207	82	135	1	1	0.1	0.2	0.1
Quả xoài, tươi, không vỏ và hạt (khoảng 1 1/2 1 lb với vỏ và hạt) 1 quả								
Quả chanh tươi, không vỏ và ruột								
Cam Cantaloup (đường kính 5 - in, 2 ½ lb, toàn phần với vỏ và ruột) ½ trái	267	90	95	2	1	0.1	0.1	0.3
Chanh Honeydew trái ngọt thơm dịu (đường kính 6 ½ - in 5 ½ lb, toàn phần với vỏ và ruột) ½ trái	129	90	45	1	Tr	Tr	Tr	0.1

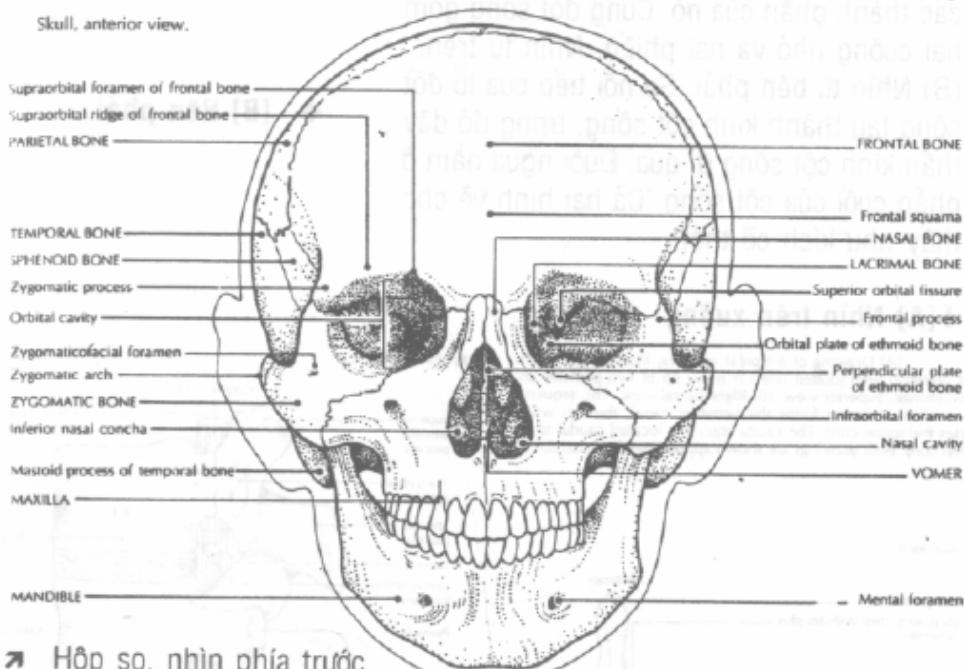
Cholesterol	Carbohydrate	Canxi	phốt-pho	sắt	kali	natri	(IU)	(RE)	Giá trị vitamin A			
									tương quốc tế retinol	đơn vị tương đường retinol	Vitamin B1	Vitamin B2
Milligrams	Milligrams	grams	Milligrams	Milligrams	Milligrams	Milligrams						
0	10	14	10	0.1	167	Tr	"10	"1	0.04	0.02	0.3	41
0	39	36	25	1.0	328	5	Tr	Tr	0.10	0.06	0.6	54
0	23	22	37	0.5	400	2	20	2	0.10	0.06	0.5	34
0	22	17	27	0.5	378	2	20	2	0.10	0.06	0.6	72
0	24	20	35	0.3	396	2	20	2	0.10	0.06	0.5	83
0	9	6	7	0.1	93	1	40	4	0.06	0.03	0.2	5
0	10	6	7	0.1	105	1	40	4	0.06	0.03	0.2	6
0	38	23	28	0.6	334	6	20	2	0.07	0.09	0.7	"Tr
0	11	20	30	0.3	252	4	130	13	0.02	0.04	0.4	24
0	5	15	9	0.3	80	1	20	2	0.02	0.01	0.1	31
0	21	17	15	0.1	303	2	50	5	0.07	0.02	0.2	112
0	16	27	22	0.3	249	"51	40	4	0.10	0.02	0.5	61
0	1	2	1	Tr	15	"3	Tr	Tr	0.01	Tr	Tr	4
0	22	22	17	0.1	268	2	20	2	0.05	0.02	0.2	72
0	16	30	25	0.6	185	"39	40	4	0.08	0.01	0.4	16
0	36	21	23	0.3	323	4	8,060	806	0.12	0.12	1.2	57
0	22	29	45	0.6	825	24	8,610	861	0.10	0.06	1.5	113
0	12	8	13	0.1	360	13	60	5	0.10	0.02	0.8	32

Thực ăn, do lượng, đơn vị, và trọng lượng xấp xỉ (Trọng lượng của phần ăn được mài thái)	Nuôi	Năng lượng thực phẩm	Các axit béo						
			Phần trăm	Cals	Gram	Gram	Gram	Gram	Gram
Thực uống	Gram								
TRÁI CÂY VÀ NUÔI ÉP TRÁI CÂY									
Quả xuân đào tươi, không lõi (khoảng 3 trái/lb với lõi).....	1 quả	136	86	65	1	1	0.1	0.2	0.3
Cà tím:									
Cà trái, không vỏ và hạt (2 5/8 - in đường kính, khoảng 2 1/2 1 lb với vỏ và hạt).....	1 quả								
Nước cam ép:									
Tươi, mọi loại.....	1 cup	131	87	60	1	Tr	Tr	Tr	Tr
Đóng hộp, không làm ngot hơn.....	1 cup	248	88	110	2	Tr	0.1	0.1	0.1
Lạnh.....	1 cup	249	89	105	1	Tr	Tr	0.1	0.1
Đóng bằng đầm đặc:									
Hòa với 3 phần nước theo khối lượng.....	1 cup	249	88	110	2	Tr	Tr	Tr	Tr
Nước ép cam và nho, đóng hộp.....	1 cup	247	89	105	1	Tr	Tr	Tr	Tr
Đu đủ tươi, 1/2 - in khối.....	1 cup	140	86	65	1	Tr	0.1	0.1	Tr
Quả dâu:									
Tươi: Cà trái, 2 1/2 - in đường kính, đối vỏ, lấy hạt (khoảng 4 trái/1 lb với vỏ và hạt).....	1 quả	87	88	35	1	Tr	Tr	Tr	Tr
Trái cây và nước đóng hộp:									
Xirô đậm đặc đóng quả gói.....	1/2	81	79	60	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr
Nước ép trái cây quả đóng gói.....	1/2	77	87	35	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr
Khô:									
Không nấu.....	1 cup	258	78	200	3	1	0.1	0.2	0.3
Nấu, không làm cho ngọt hơn, quả và nước.....	1 cup	284	75	265	2	Tr	Tr	0.1	0.2
Đóng lạnh/lát:									
Lát cho ngọt hơn	hộp 10 oz								
	1 cup								
Quả lê:									
Tươi, cà vỏ, có lõi:									
Bartlett, 2 1/2 - trái/in đường kính (khoảng 2 1/2 trái/1 lb với lõi và cuống).....	1 quả	166	84	100	1	1	Tr	0.1	0.2
Bosc, 2 1/2 - in đường kính (khoảng 3 quả/1 lb với lõi và cuống).....	1 quả	141	84	85	1	1	Tr	0.1	0.1
Anjou, 3 - in đường kính (khoảng 2 quả/1 lb với lõi và cuống).....	1 quả	200	84	120	1	1	Tr	0.2	0.2
Trái cây và nước ép đóng hộp:									
Xirô đậm đặc đóng gói 1/2 gói									
Nước trái cây đóng gói 1/2 gói									
Quả dưa:									
Tươi, thái hạt lựu....	1 cup								

Cho- les- tero-	Carbo- hyd- rate	Canxi	phot- pho	sát	kali	natri	Giá trị vitamin A		Vita- min B1	Vita- min B2	Niacin	Vita- min C
							(IU)	(RE)				
Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	đơn vị quốc tế	tương đường retinol	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams	Milli- grams
0	16	~	22	0.2	288	Tr	1,000	100	0.02	0.06	1.3	7
0	15	52	18	0.1	237	Tr	270	27	0.11	0.06	0.4	70
0	26	27	42	0.5	496	2	500	50	0.22	0.07	1.0	124
0	25	20	35	1.1	438	5	440	44	0.15	0.07	0.8	86
0	25	25	27	0.4	473	2	190	19	0.28	0.06	0.7	82
0	27	22	40	0.2	473	2	190	19	0.20	0.04	0.6	97
0	25	20	36	1.1	390	7	290	29	0.14	0.07	0.6	72
0	17	35	12	0.3	247	9	400	40	0.04	0.04	0.5	92
0	10	4	10	0.1	171	Tr	470	47	0.01	0.04	0.8	6
0	16	2	9	0.2	75	5	270	27	0.01	0.02	0.6	2
0	9	5	13	0.2	99	3	290	29	0.01	0.01	0.4	3
0	98	45	190	6.5	1,594	11	8,460	346	Tr	0.34	7.0	8
0	51	23	98	3.4	826	5	510	51	0.01	0.06	2.9	10
0	68	9	31	1.1	369	17	810	81	0.04	0.10	1.9	"268
0	60	8	28	0.9	325	15	710	71	0.03	0.09	1.6	"236
0	25	18	18	0.4	208	Tr	30	3	0.03	0.07	0.2	7
0	21	16	16	0.4	176	Tr	30	3	0.03	0.06	0.1	6
0	30	22	22	0.6	250	Tr	40	4	0.04	0.06	0.2	8
0	15	4	6	0.2	51	4	Tr	Tr	0.01	0.02	0.2	1
0	10	7	9	0.2	74	3	Tr	Tr	0.01	0.01	0.2	1
0	19	11	11	0.6	175	2	40	4	0.14	0.06	0.7	24

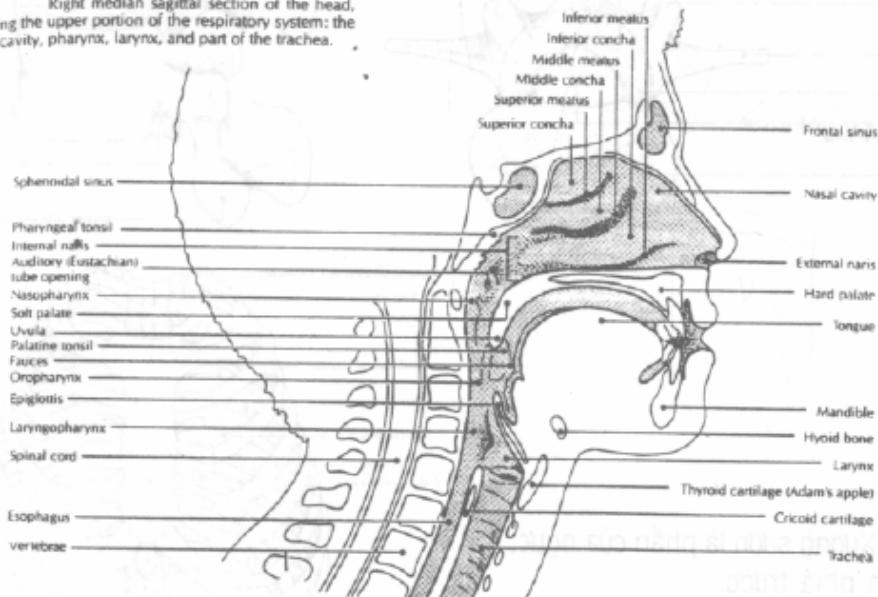
Giải phẫu học cơ thể con người - Human Anatomy

Skull, anterior view.

➤ Hộp sọ, nhìn phía trước

Right median sagittal section of the head, showing the upper portion of the respiratory system: the nasal cavity, pharynx, larynx, and part of the trachea.

➤ Cắt ngang nửa đầu phải cho thấy phần trên của hệ hô hấp, hốc mũi họng, thanh quản và phần của khí quản.

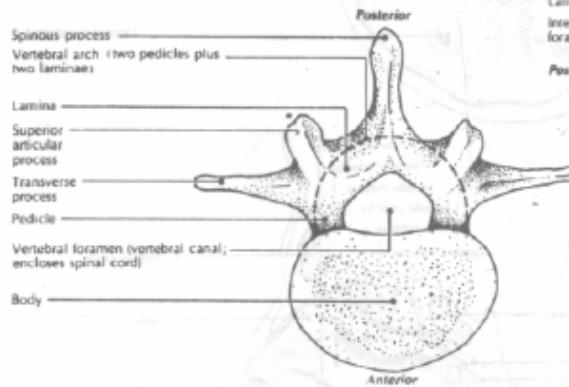
(A) Vẽ một đốt sống điển hình, minh họa các thành phần của nó. Cung đốt sống gồm hai cuống nhỏ và hai phiến. Nhìn từ trên.

(B) Nhìn từ bên phải. Sự nối tiếp của lỗ đốt sống tạo thành kinh cột sống, trong đó dây thần kinh cột sống đi qua. Đầu ngựa nằm ở phần cuối của cột sống. Cả hai hình vẽ cho thấy như kích cỡ thật.

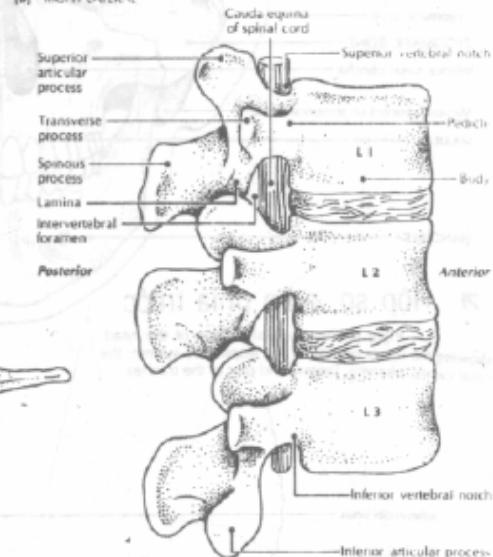
↓[A] Nhìn trên xuống

(A) Drawing of a typical vertebra, illustrating its parts. The vertebral arch (dotted lines) is made up of two pedicles and two laminae. Superior view. (B) Right lateral view. The sequence of vertebral foramina forms the vertebral canal, through which passes the spinal cord. The cauda equina is located caudal to the spinal cord. Both drawings are shown approximately actual size.

[A] SUPERIOR

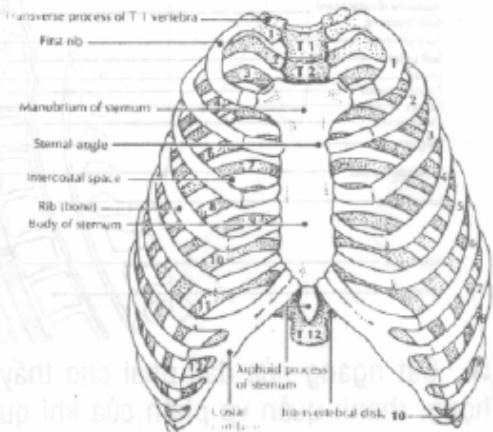
[B] RIGHT LATERAL

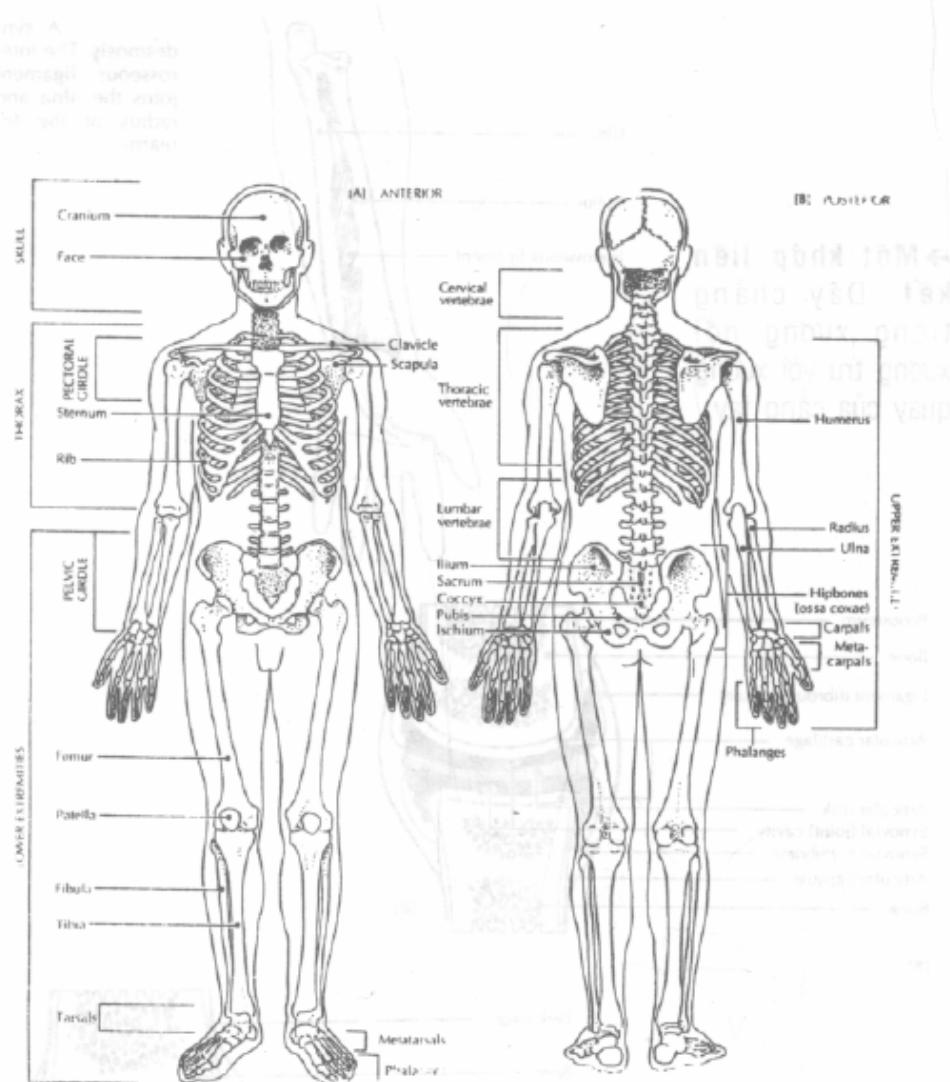

Copyright by
Anatomyquiz.book

➔ Xương sườn là phần của ngực, nhìn phía trước.

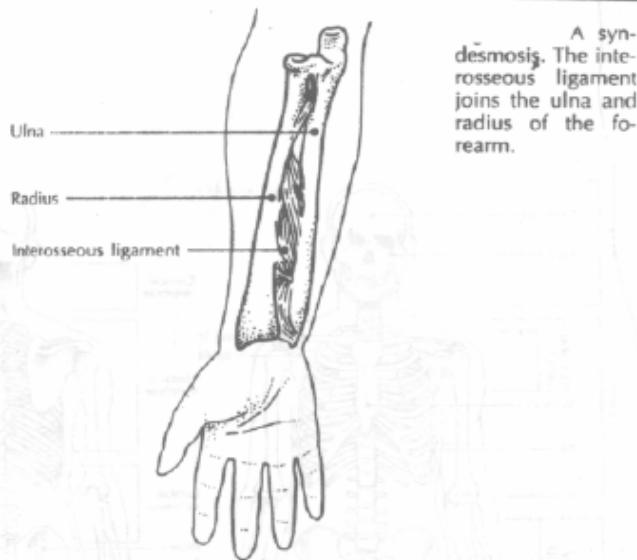
Chú ý: các xương sườn gồm xương và sụn sườn.

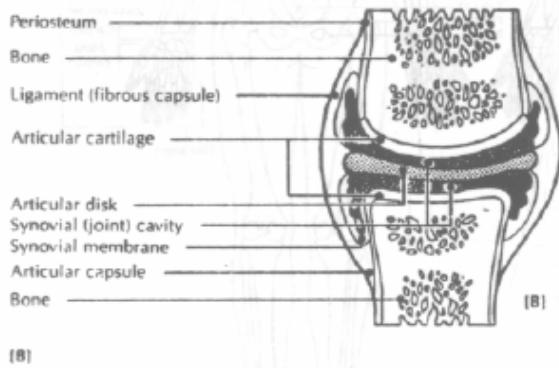

↗(A) Bộ xương nhìn từ phía trước;

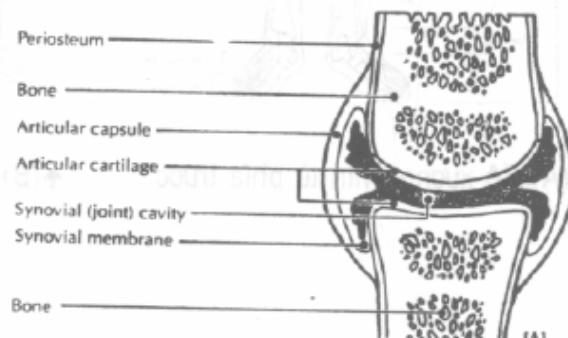
↑(B) Bộ xương nhìn từ phía sau.

→ Một khớp liên kết. Dây chằng trong xương nối xương trụ với xương quay của cẳng tay.

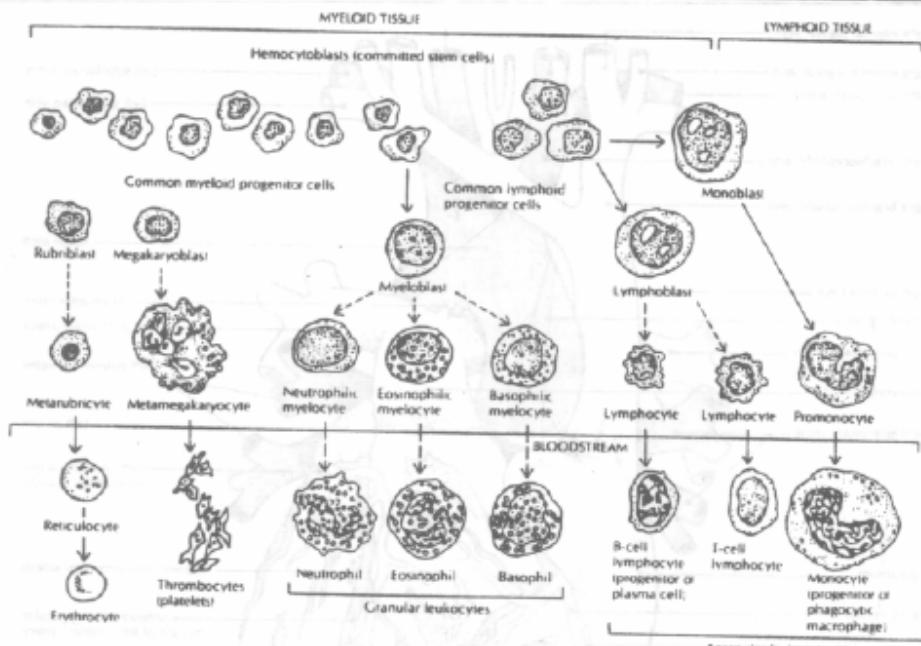

Copyright by
Anatomyquiz.book

như khớp gối, khớp vai

↗ Các khớp hoạt dịch (khớp động). Một khớp hoạt dịch điển hình (A) không có dĩa khớp và (B) với một dĩa khớp.

➤ Nguồn gốc và sự phát triển của tế bào máu. Bảng các dòng chỉ sự thiếu sót của một số giai đoạn trung gian. Các tế bào đã trưởng thành được nhìn thấy lớn hơn.

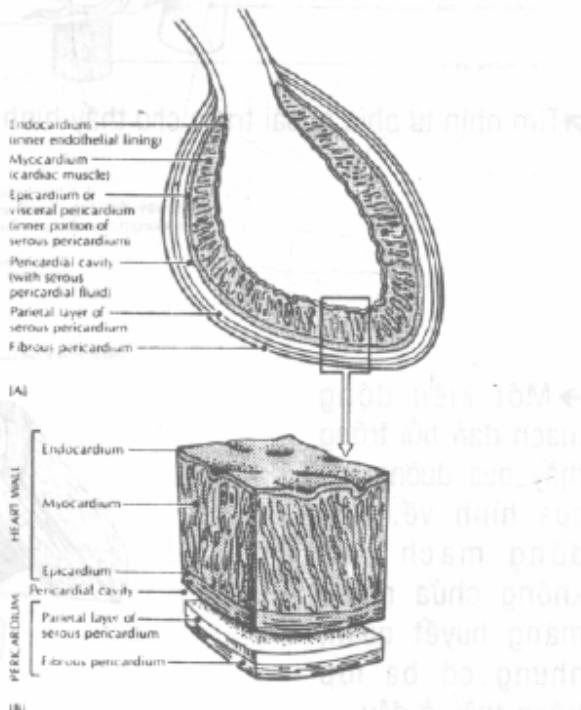
nội dung mới nhất và cập nhật liên tục tại website: www.tuyensinhtructuyen.com

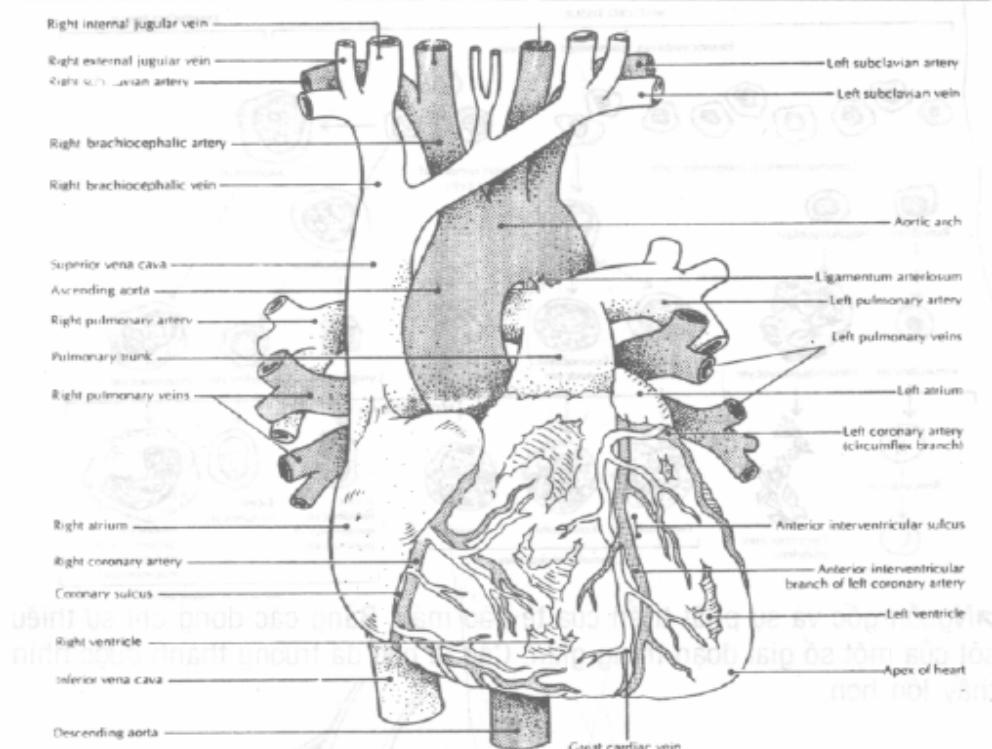
→ Màng bao và thành tim

A Các lớp của túi ngoại tâm mạc và thành tim

B Cấu trúc phóng đại của ngoại tâm mạc và thành tâm thất, nhìn bên trong

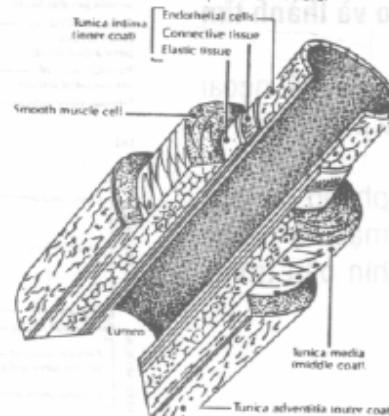
Scar

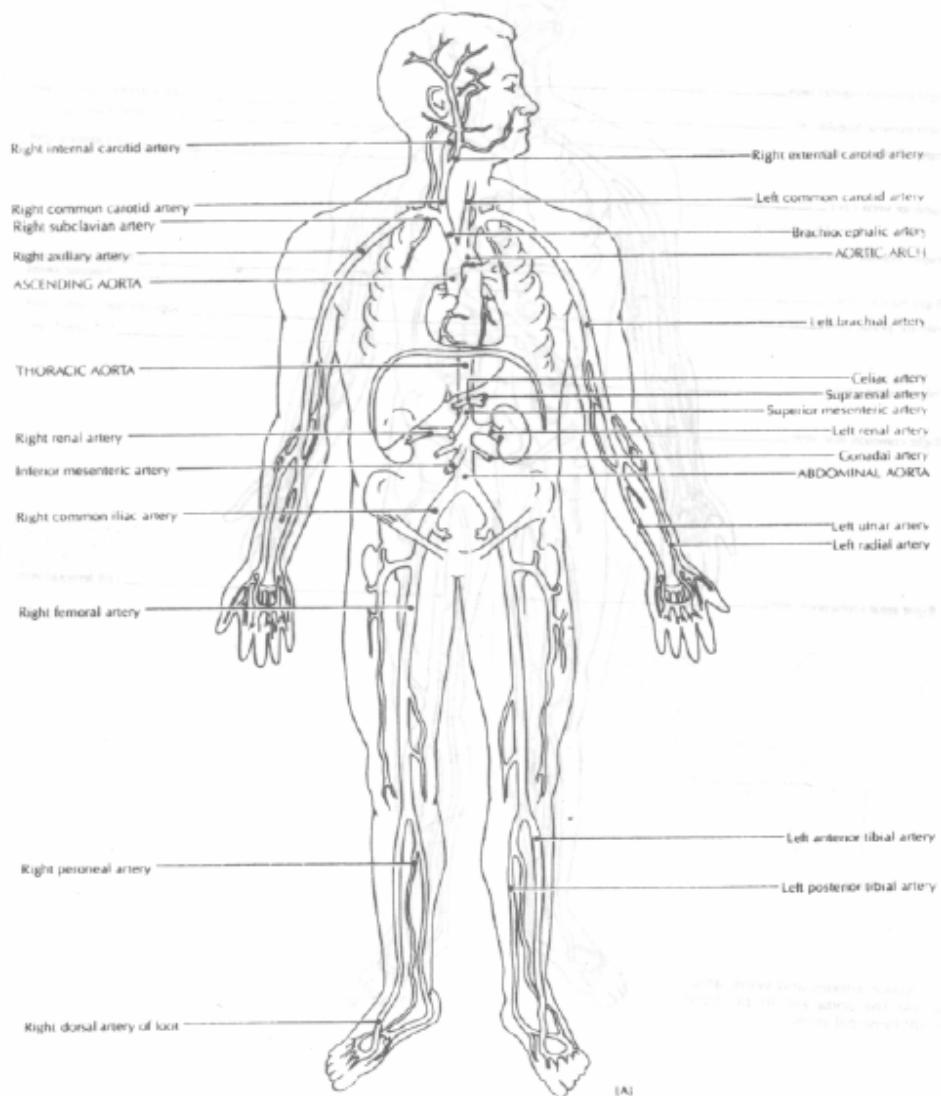

➤ Tim nhìn từ phía ngoài trước cho thấy hình bể mặt và các mạch máu lớn.

A typical elastic artery is shown in this cutaway drawing. Small arteries do not contain the vasa vasorum, but do have the three layers shown here.

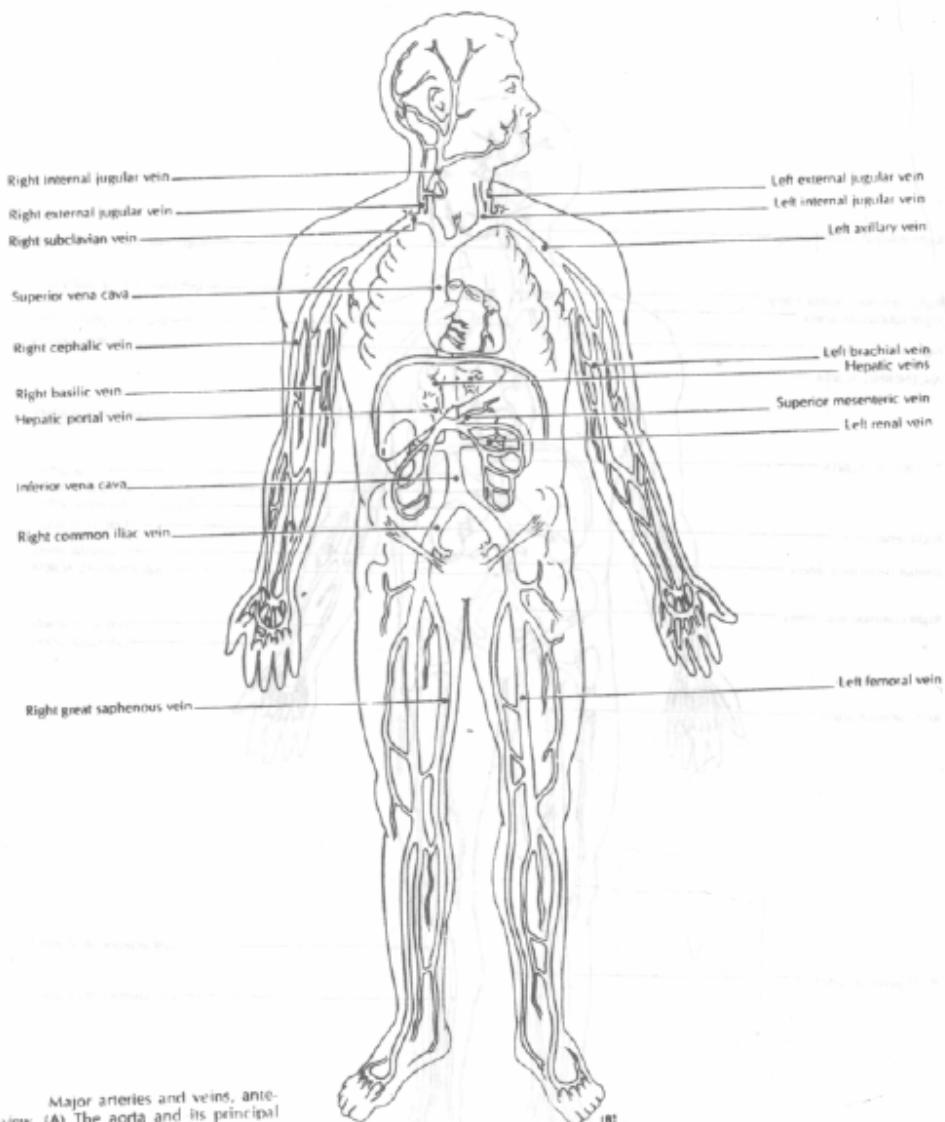

➤ Một kiểu động mạch đòn hồi trống thấy qua đường cắt của hình vẽ. Các động mạch nhỏ không chứa mạch màng huyết quản, nhưng có ba lớp trông thấy ở đây.

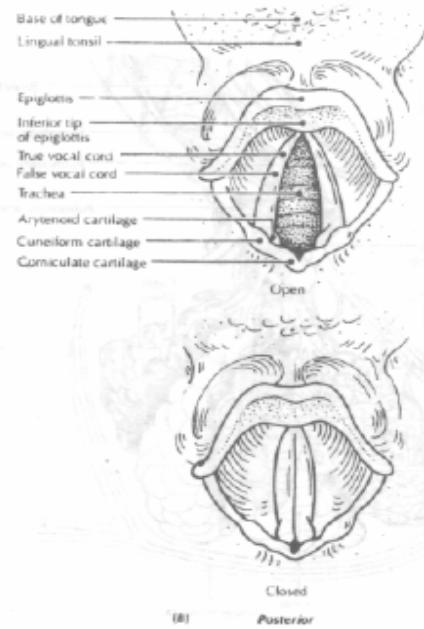
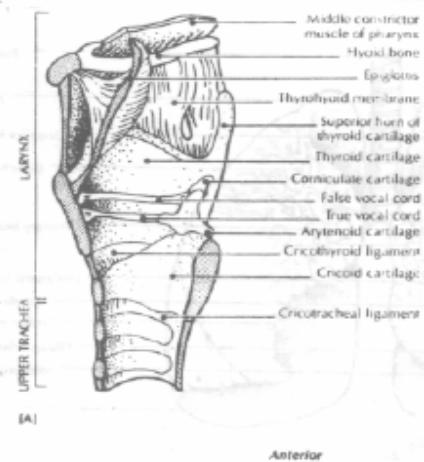

(A)

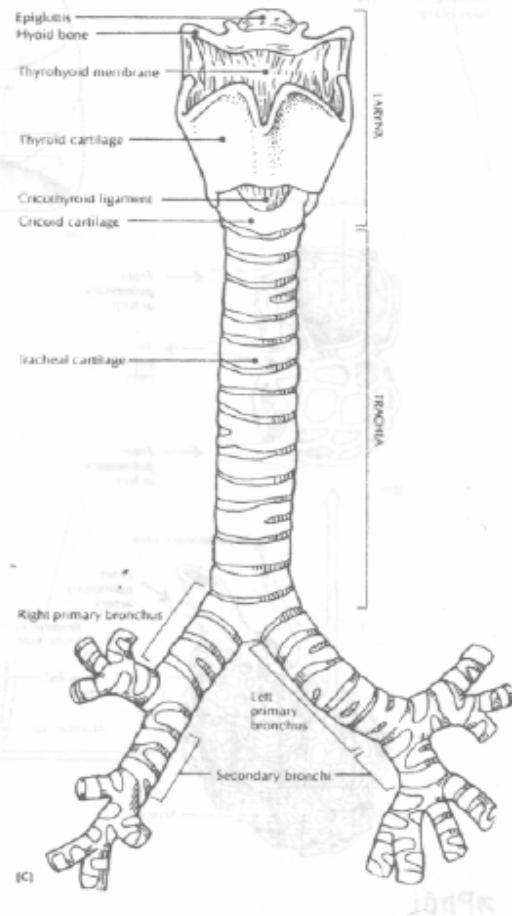
☞ Các động mạch và tĩnh mạch lớn nhìn từ phía trước. (A). Động mạch chủ và những nhánh chính của nó.

☞ Các động mạch và tĩnh mạch lớn nhìn từ phía trước. (B). Các tĩnh mạch chính.

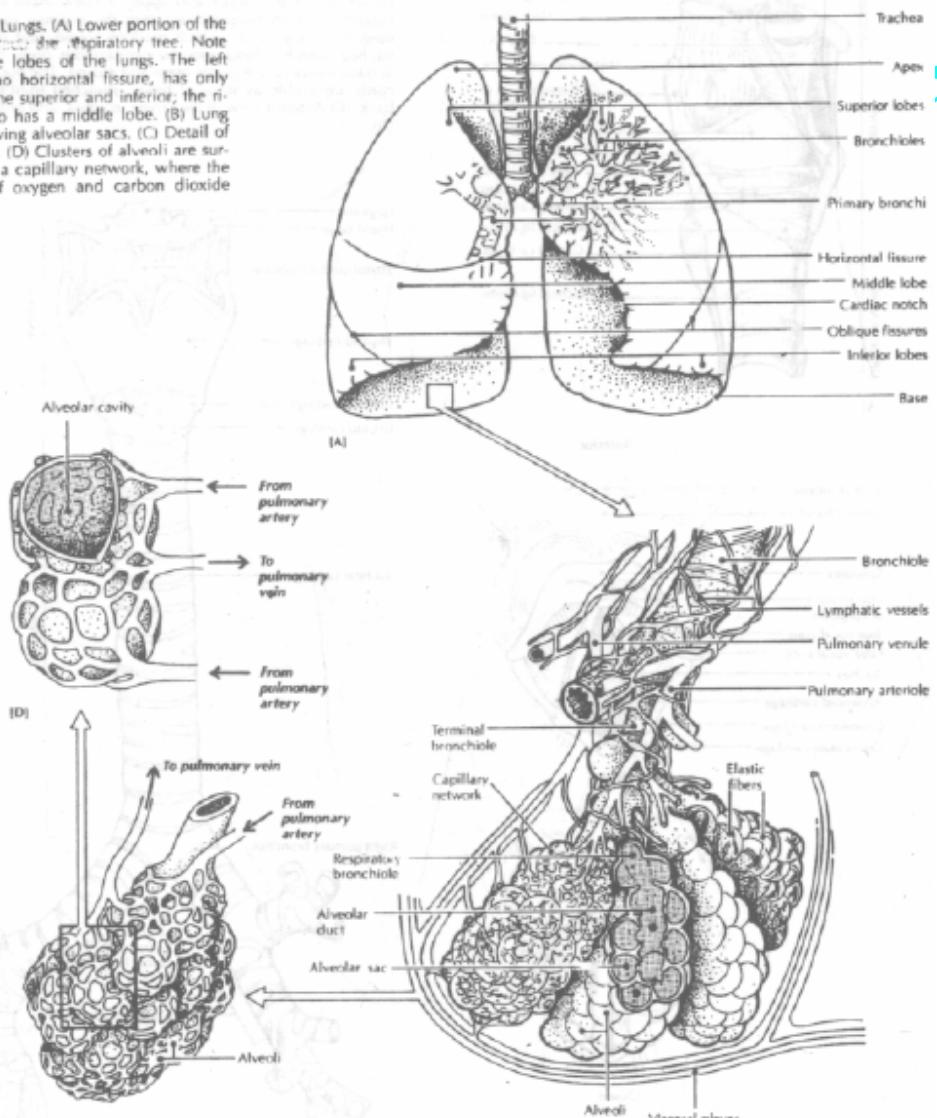
Larynx and trachea. (A) Right median sagittal section of the larynx and upper trachea. Note the epiglottis, which hinges down over the tracheal opening; the vocal cords, which produce sound, and the trachea, which is held open by cartilaginous rings. (B) Surface views of the glottis open and closed. The vocal cords are visible as strips of tissue, stretched front-to-back. (C) Anterior view of the larynx, trachea, and bronchi.

Thanh quản và khí quản

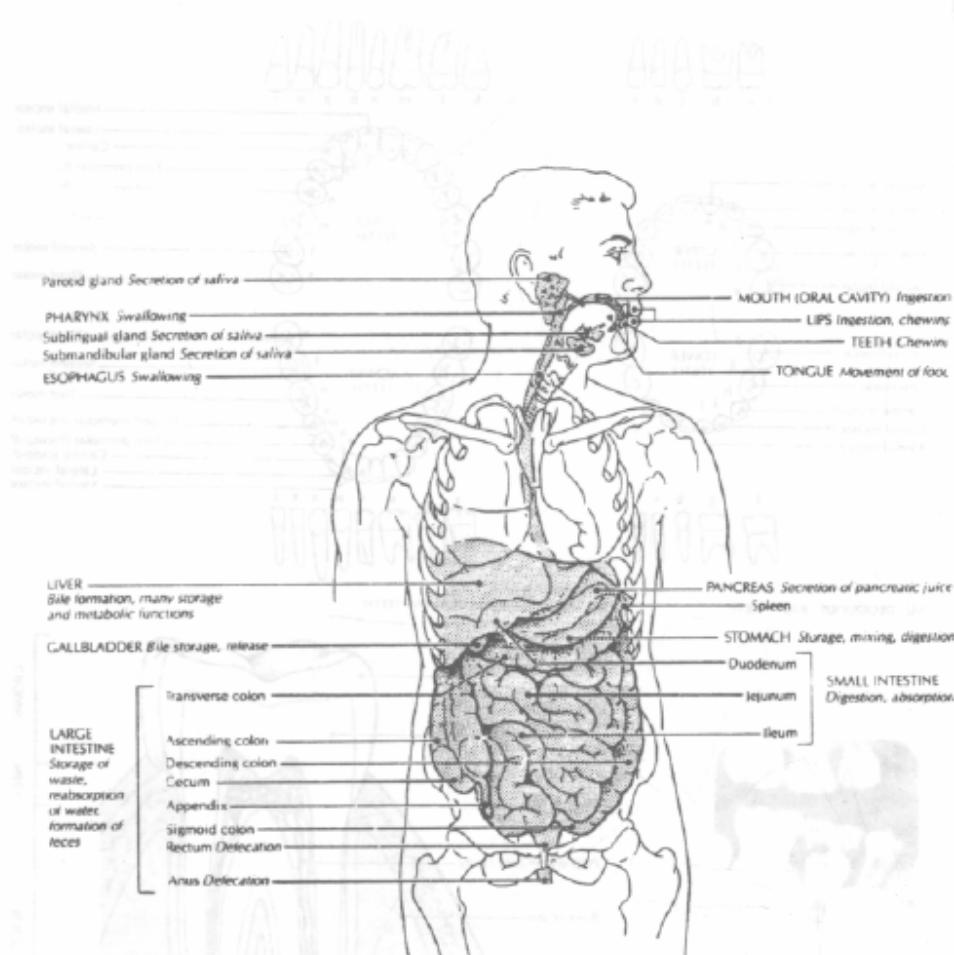
- (A) Mặt cắt dọc của thanh quản và khí quản trên. Ghi chú: tiểu thiêt nối phía dưới trên khí quản mở; các dây thanh âm tạo tiếng; và khí quản được giữ mở bằng những vòng sụn.
 (B) Nhìn phía mặt của thanh môn mở và đóng. Dây âm thanh được nhìn thấy như một dải mỏ kéo dài từ trước ra sau.
 (C) Thanh quản, khí quản và phế quản nhìn từ phía trước, ở vị trí ion

Lungs. (A) Lower portion of the respiratory tree. Note detail of the lobes of the lungs. The left lung, with no horizontal fissure, has only two lobes, the superior and inferior; the right lung also has a middle lobe. (B) Lung lobe, showing alveolar sacs. (C) Detail of alveolar sac. (D) Clusters of alveoli are surrounded by a capillary network, where the exchange of oxygen and carbon dioxide takes place.

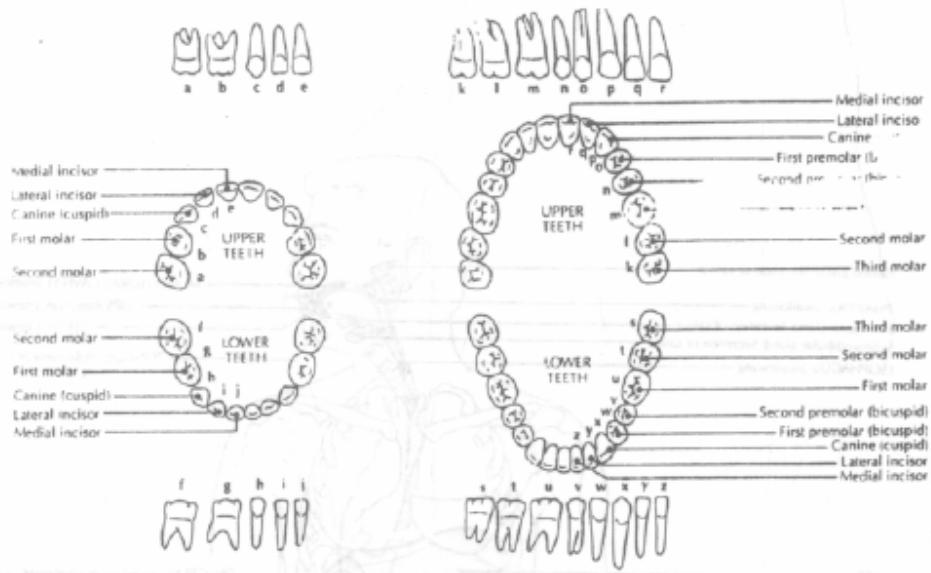
☞ Phổi

- Phần dưới của ống hô hấp: cây hô hấp . Những chi tiết các thùy của hai phổi. Phổi trái, không có đường nứt ngang chỉ có hai thùy, thùy trên và thùy dưới. Phổi phải cũng có một thùy giữa.
- Thùy phổi cho thấy các túi phế nang.
- Chi tiết của túi phế nang.
- Các cụm của phế nang được bao quanh bởi một mạng lưới mao mạch, nơi đây có sự trao đổi oxy và khí cacbonic.

↗ Hệ tiêu hóa

Cho thấy cấu trúc và chức năng của ống tiêu hóa phối hợp với các cấu trúc chằng hạn như gan và tuyến tụy.

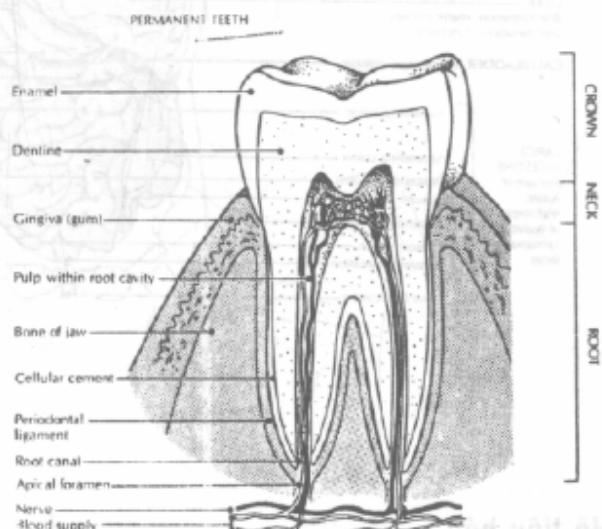
(A) DECIDUOUS "BABY" TEETH

(B) X-RAY OF DECIDUOUS AND PERMANENT TEETH

(C) SECTION OF A TOOTH

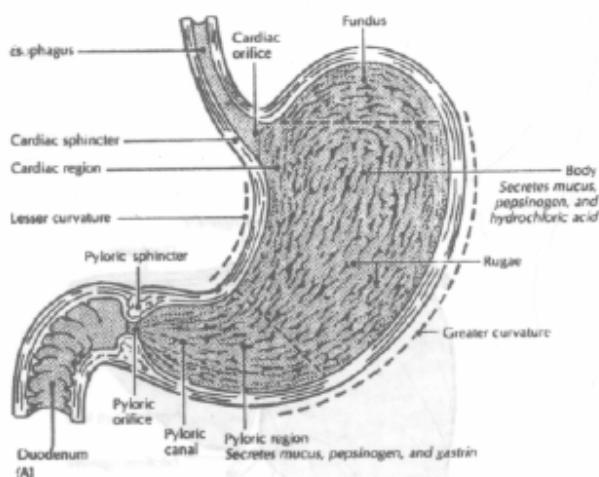

Teeth. (A) Deciduous and permanent teeth in the upper and lower jaws. (B) X-ray showing the permanent second premolar (arrow) in place beneath the deciduous tooth of a 10-year-old child. (C) Vertical section of a tooth

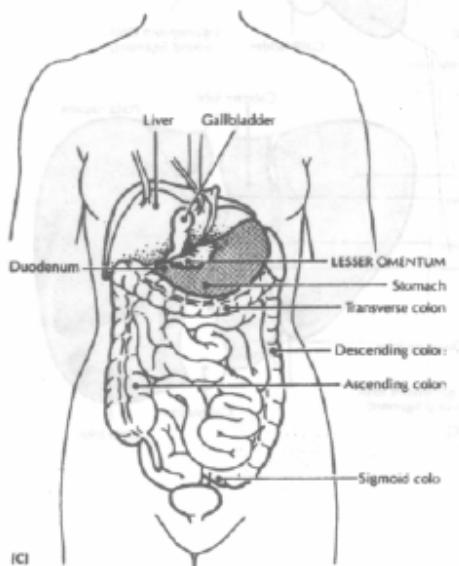
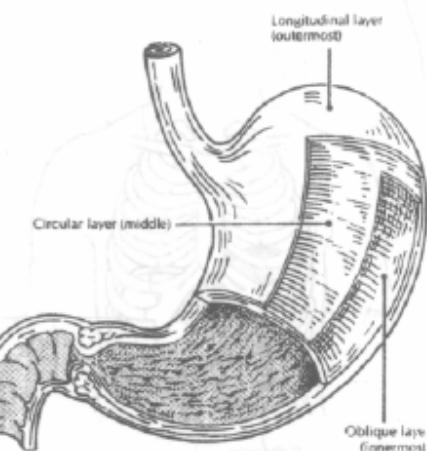

như sau: Răng sữa và răng vĩnh viễn ở hàm trên và hàm dưới
➤Răng

- Răng sữa và răng vĩnh viễn ở hàm trên và hàm dưới
- Chụp hình quang tuyến X cho thấy răng tiền hàm thứ hai (mũi tên chỉ) ở chỗ bên dưới của răng sữa ở trẻ 10 tuổi.
- Răng cắt dọc

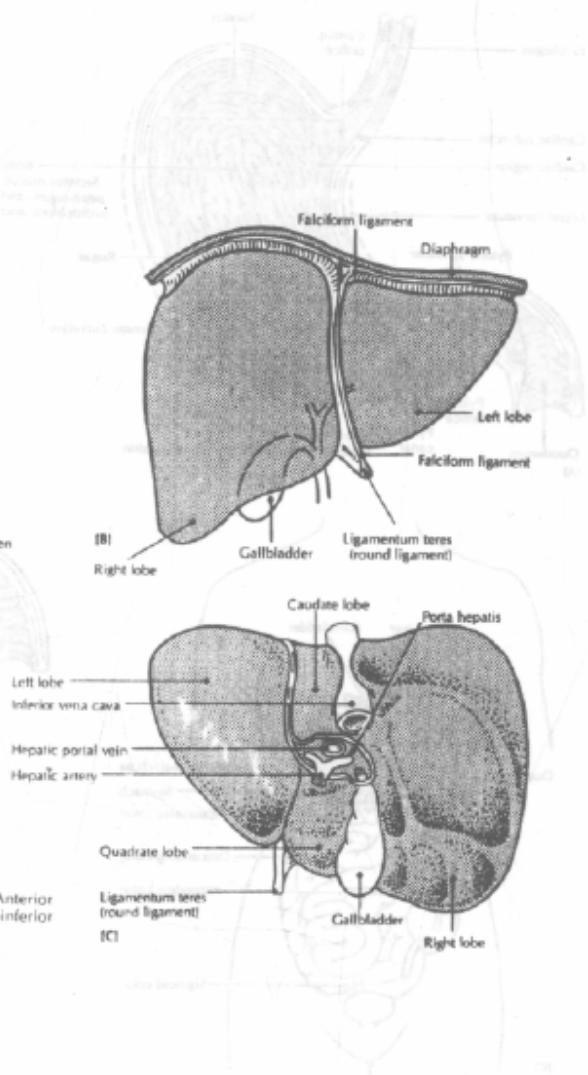
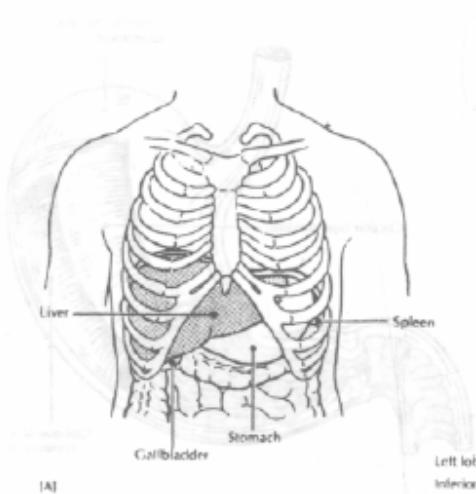
Stomach. (A) Longitudinal section of stomach, anterior view, showing interior folds (rugae), entrance from the esophagus, and exit to the duodenum of the small intestine. The four major regions of the stomach and the muscular sphincters are also shown. (B) Layers of smooth muscle of the muscularis externa of the stomach. (C) Lesser omentum, with greater omentum deleted and liver and gallbladder lifted.

☞ Dạ dày

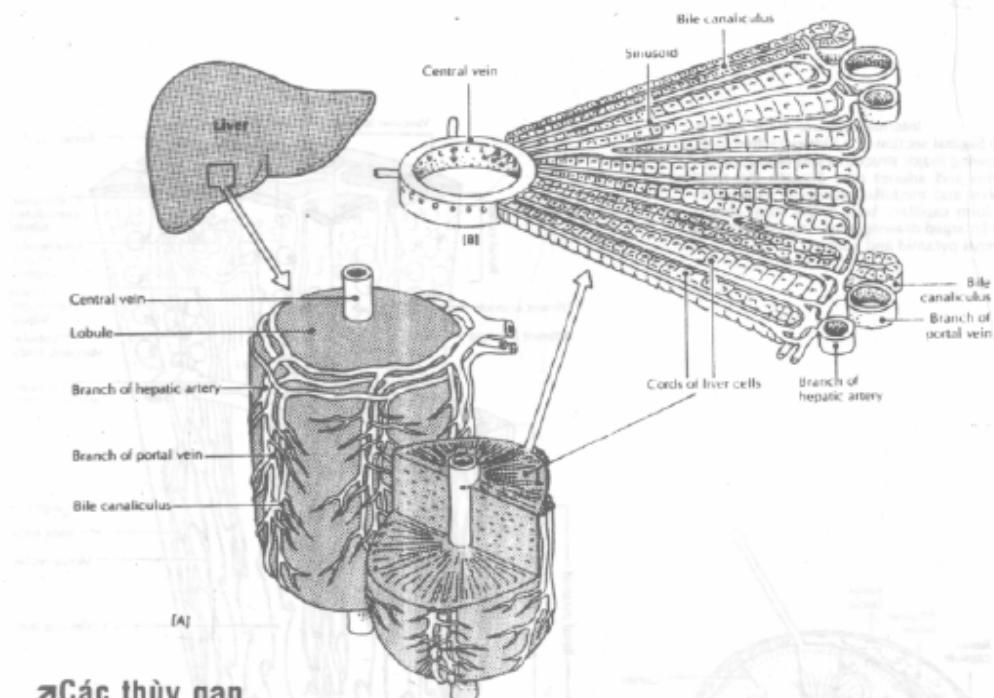
- Dạ dày cắt dọc, nhìn từ phía trước cho thấy những nếp nhăn bên trong đường đi vào từ thực quản và đi vào tá tràng của ruột non. Bốn vùng lớn của dạ dày và các cơ thắt được trình bày.
- Các lớp cơ trơn của cấu trúc ngoài của dạ dày
- Màng nối nhỏ hơn với màng nối lớn được xóa bỏ, gan và túi mật được nâng lên.

Để xác định một khối u trong ổ bụng, cần xác định rõ vị trí của nó. Các cơ quan nằm trong ổ bụng có thể chia thành các nhóm sau: 1) Cơ quan nằm bên ngoài ổ bụng, bao gồm ruột già, ruột non, tạng mạc, màng bụng, màng tinh và màng nhầy ổ bụng; 2) Cơ quan nằm trong ổ bụng, bao gồm gan, thận, tụy, tụy thừa, màng túi, màng tinh, màng nhầy ổ bụng; 3) Cơ quan nằm sâu trong ổ bụng, bao gồm tim, phổi, màng nhầy ổ bụng.

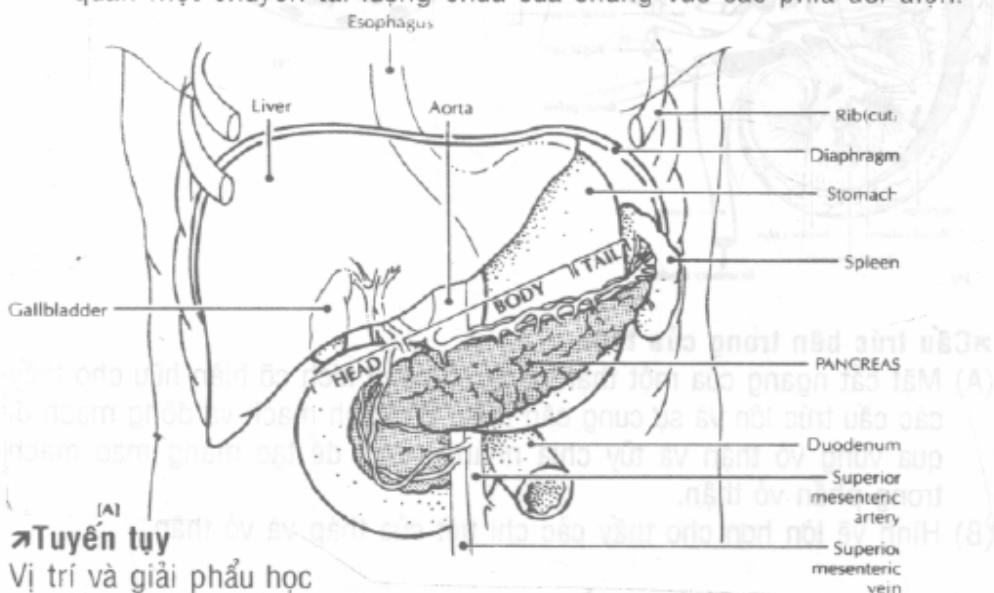
Liver. (A) Position of the liver. (B) Anterior view, showing right and left lobes. (C) Postero-inferior view, showing caudate and quadrate lobes.

- **Gan**
- (A) Vị trí của gan
 - (B) Nhìn từ phía trước thấy thùy phải và thùy trái
 - (C) Nhìn từ phía sau dưới cho thấy các thùy đuôi và phần tư.

☞ Các thùy gan

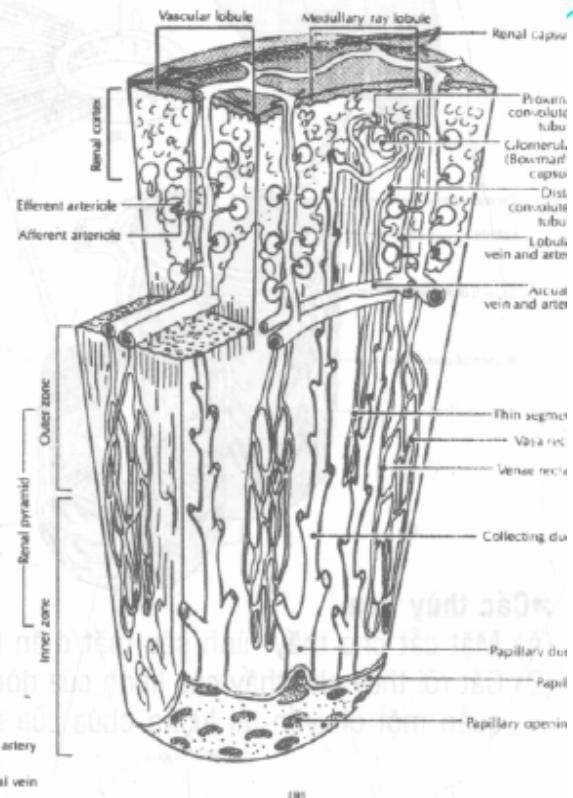
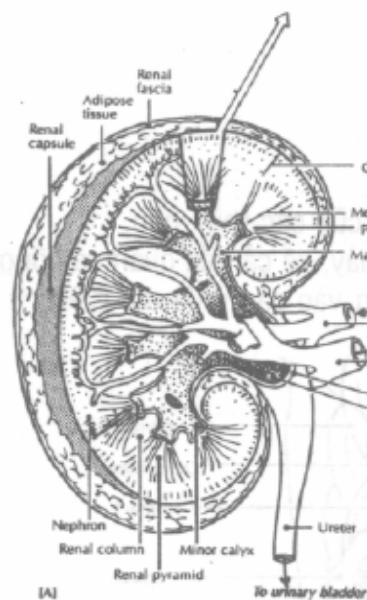
- (A) Mặt cắt cho thấy hình sáu mặt điển hình của các thùy gan.
 (B) Cắt rời thùy cho thấy các kẽm của dòng chảy, kẽ cản tiểu quản và vòng quản một chuyển tải lượng chứa của chúng vào các phía đối diện.

☞ Tuyến tụy

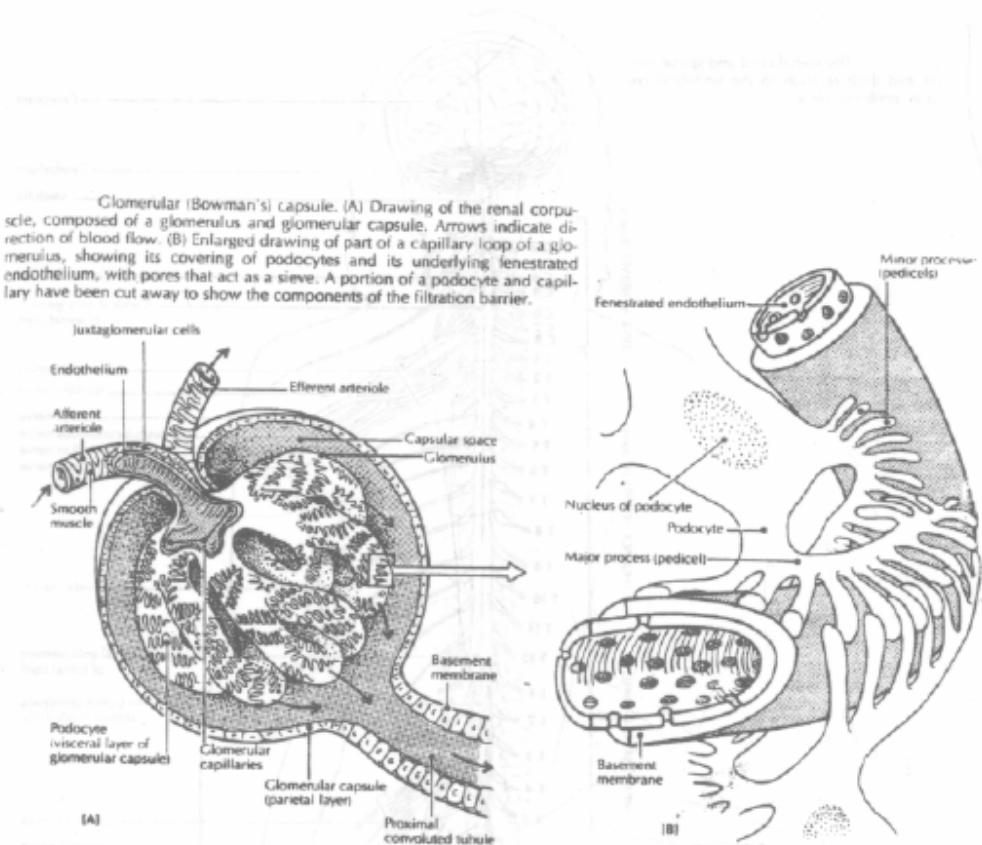
Vị trí và giải phẫu học

Internal structure of the kidney.
 (A) Sagittal section of a kidney (actual size), showing major structures and blood supply. Veins and arteries pass through the renal pelvis and medulla, branching extensively to form capillary beds in the renal cortex.
 (B) Enlarged drawing, showing the details of a renal pyramid and cortex.

→ Cấu trúc bên trong của thận

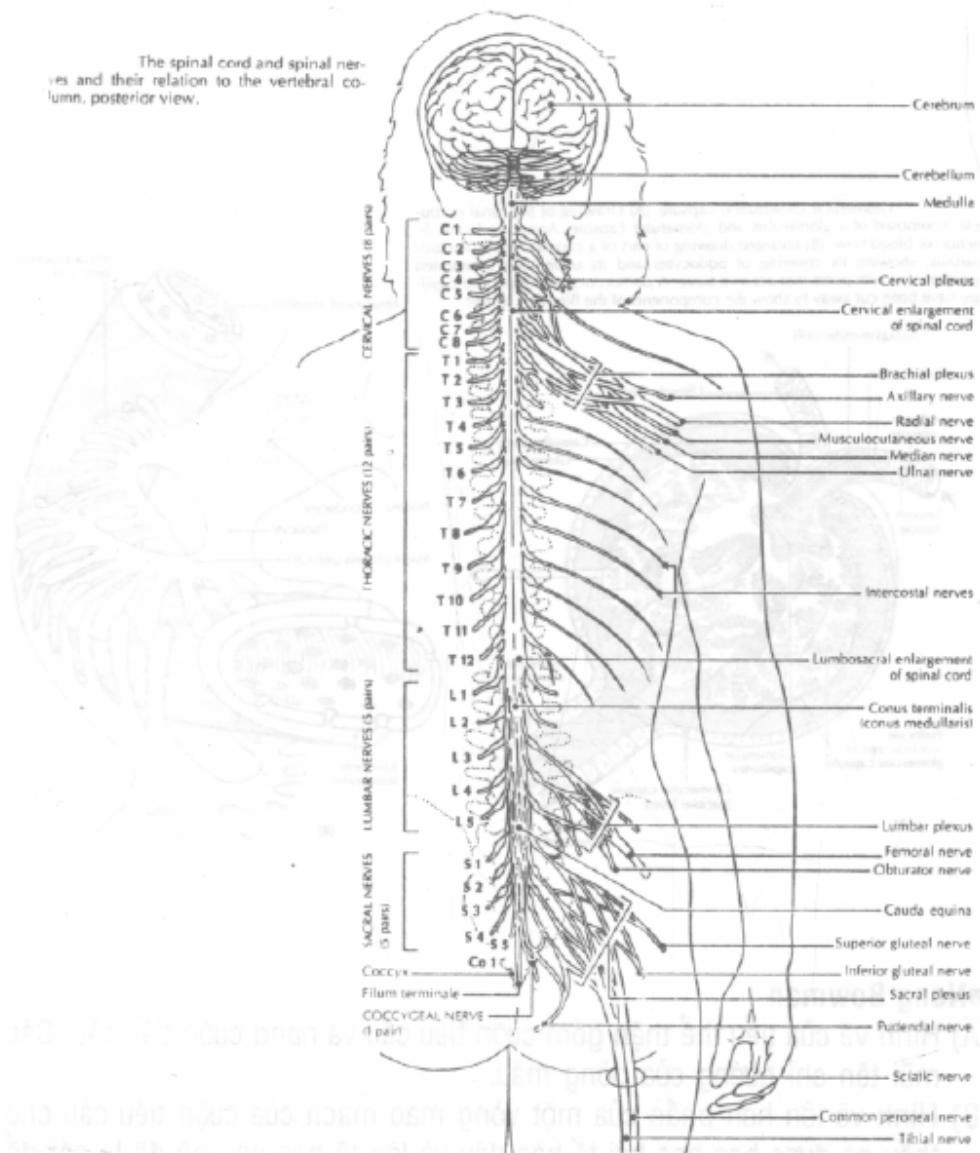
- (A) Mặt cắt ngang của một thận, kích cỡ bằng kích cỡ hiện hữu cho thấy các cấu trúc lớn và sự cung cấp máu. Các tĩnh mạch và động mạch đi qua vùng vỏ thận và tủy chia nhánh riêng để tạo màng mao mạch trong phần vỏ thận.
- (B) Hình vẽ lớn hơn cho thấy các chi tiết của tháp và vỏ thận.

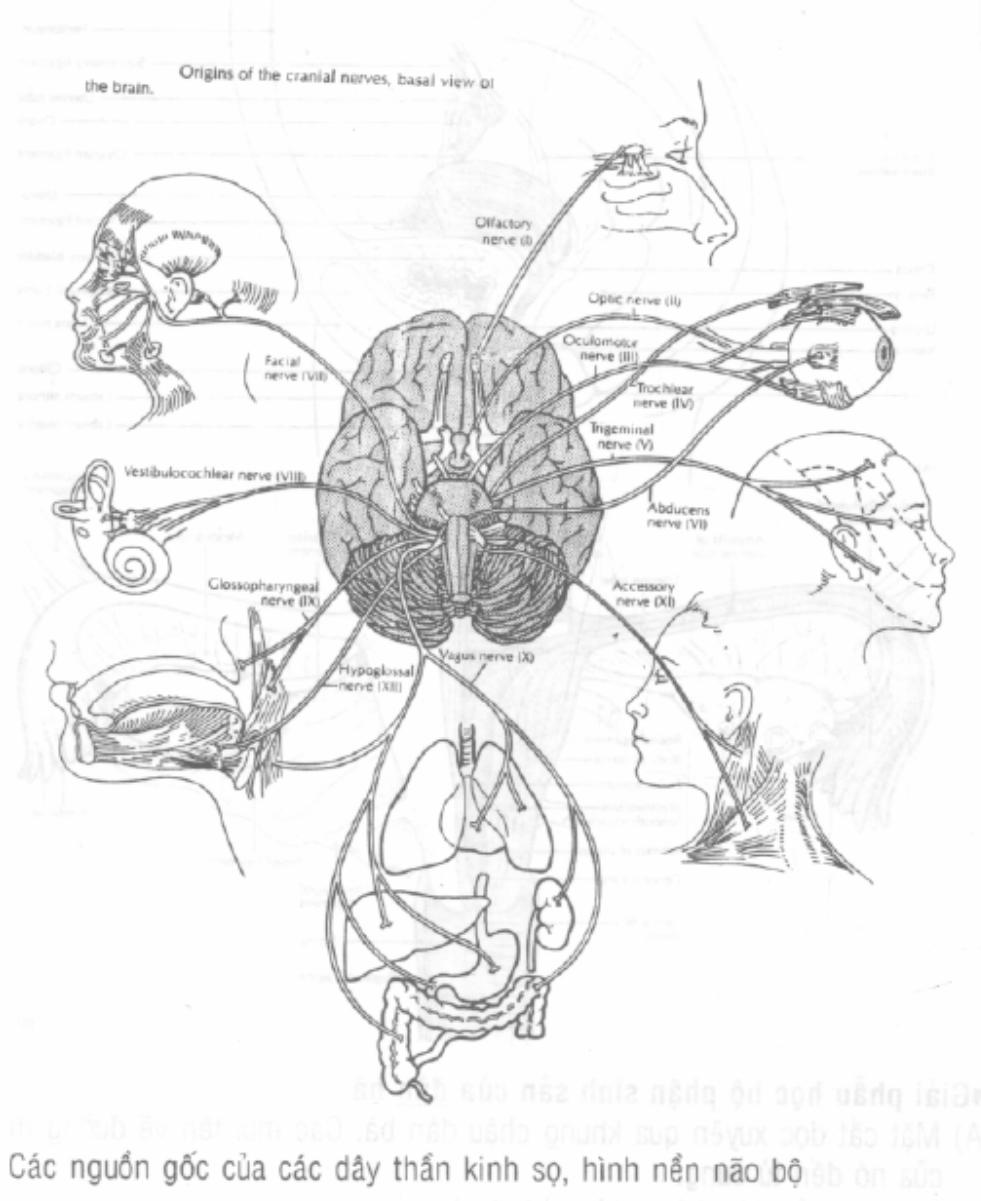
Nang Bowman

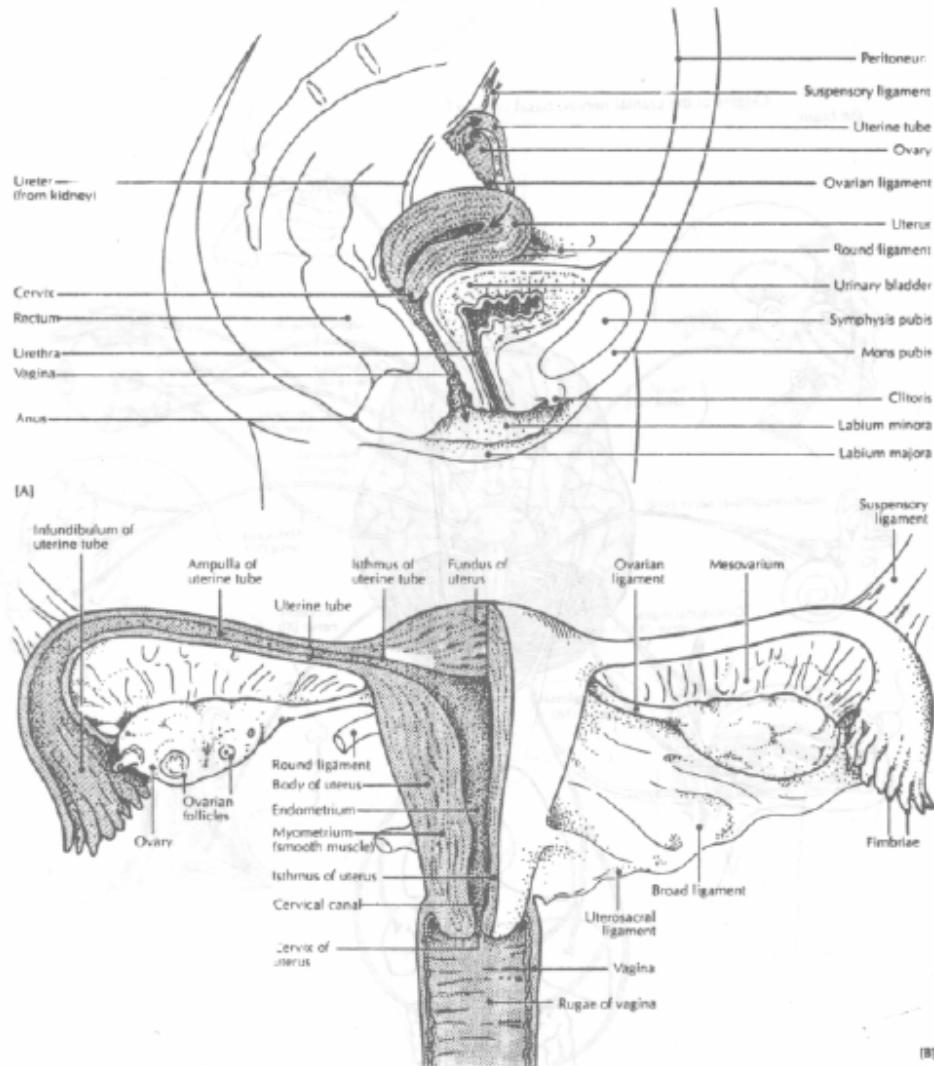
- (A) Hình vẽ của tiểu thể thận gồm cuộn tiểu cầu và nang cuộn tiểu cầu. Các mũi tên chỉ hướng của dòng máu.
- (B) Hình vẽ lớn hơn phần của một vòng mao mạch của cuộn tiểu cầu cho thấy nó được bao bọc bởi tế bào đáy và lớp tế bào nội mô đã bị cắt để làm phơi bày các thành phần của lá chắn lọc.

The spinal cord and spinal nerves and their relation to the vertebral column, posterior view.

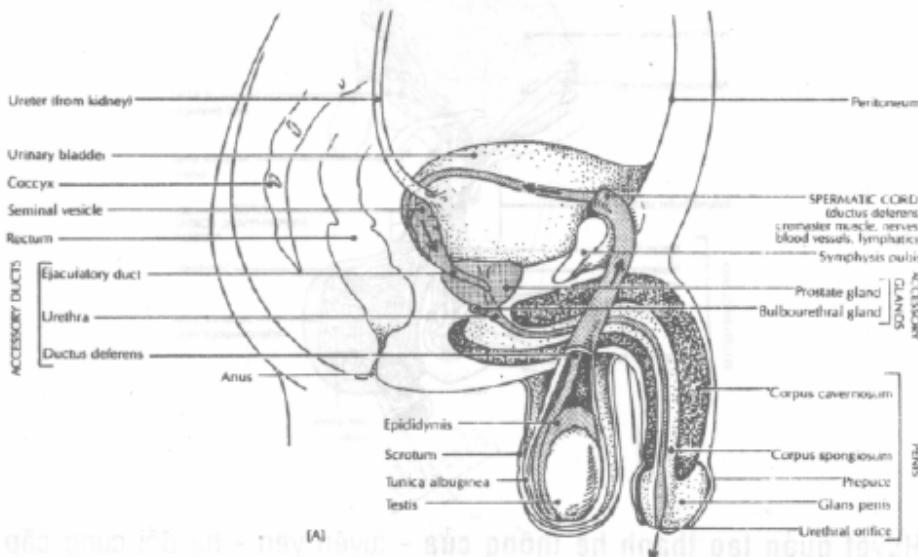
☞ Dây tủy sống và thần kinh tủy sống với những liên hệ của chúng với cột sống nhìn phía đằng sau.

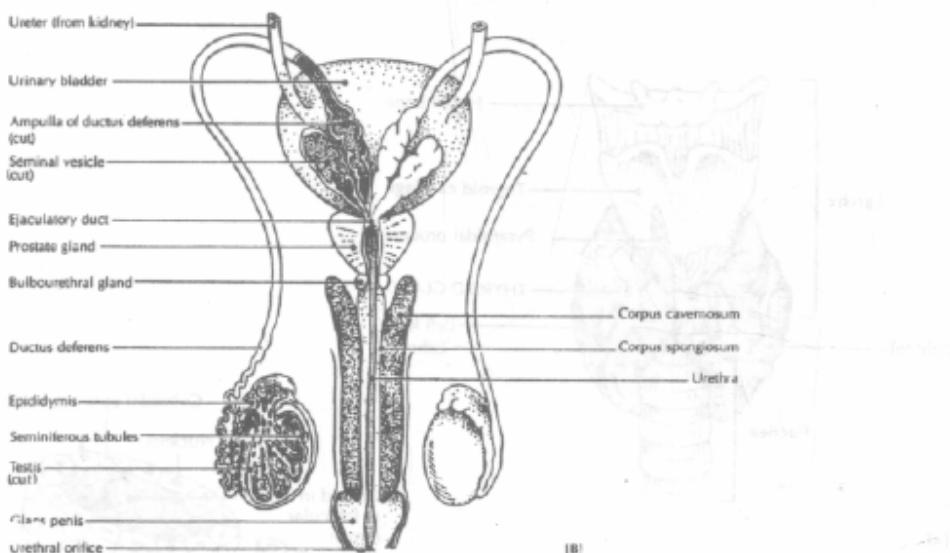

➤ Giải phẫu học bộ phận sinh sản của đàn bà

- (A) Mặt cắt dọc xuyên qua khung chậu đàn bà. Các mũi tên vẽ đường đi của nó đến tử cung.
- (B) Hệ sinh sản đàn bà - nhìn phía trước

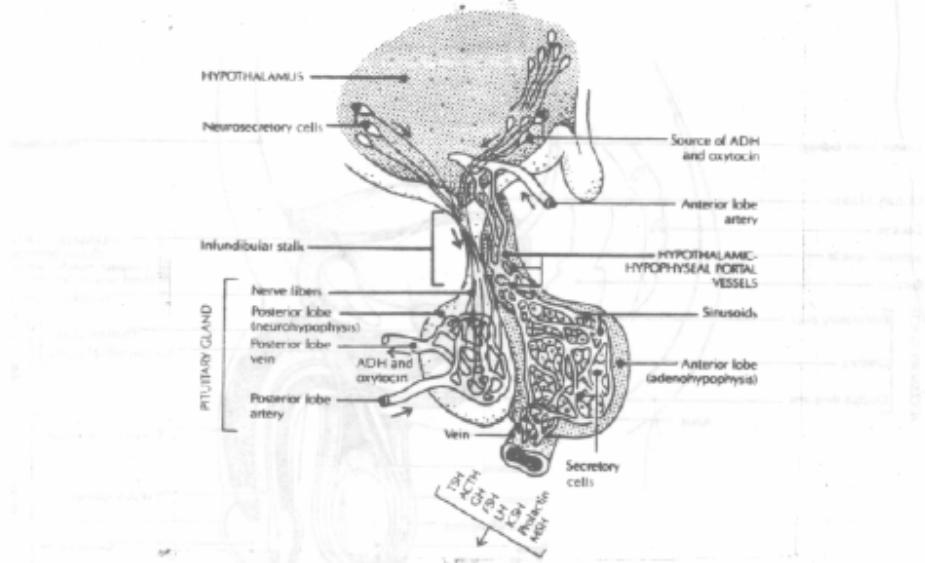

Hình ảnh cắt dọc - (A) Quang - bộ phận sinh dục nam với màng bìu
này cung cấp một khái niệm rõ ràng về cách nó được đặt.

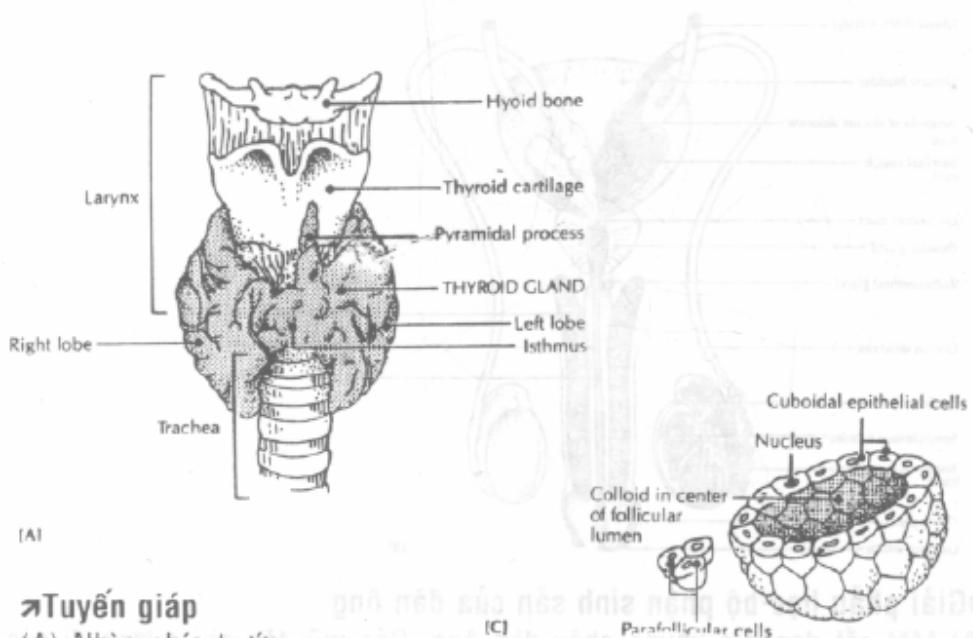

→ Giải phẫu học bộ phận sinh sản của đàn ông

- (A) Mặt cắt dọc của khung chậu đàn ông. Các mũi tên chỉ đường đi của tinh dịch khi phát ra từ các tinh hoàn qua lỗ niệu đạo trong dương vật; sự xuất tinh thực hiện qua dương vật cương (không vẽ).
- (B) Hệ sinh sản đàn ông nhìn phía trước. Phần của dương vật và tinh hoàn phải đã được lấy đi để cho thấy cấu trúc bên trong.

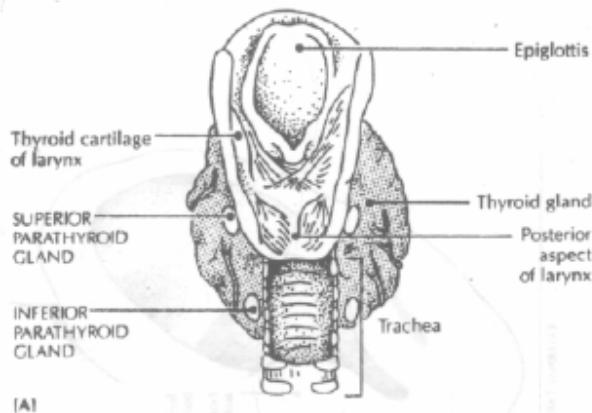
↗ Huyết quản tạo thành hệ thống cửa - tuyến yên - hạ đồi cung cấp sự liên hệ giữa hạ đồi và thùy trước tuyến tùng của tuyến yên.

↗ Tuyến giáp

- (A) Nhìn phía trước
 (B) mặt cắt của một nang tuyến giáp. các tế bào biểu bì hình khói tạo một khoảng trống trong đó dự trữ các hormone tuyến tụy. Một số tế bào phô

Scar

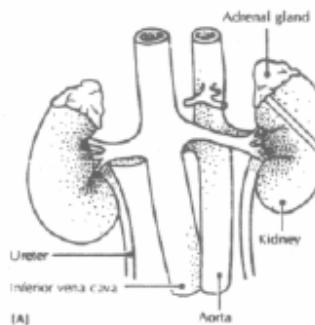

[A]

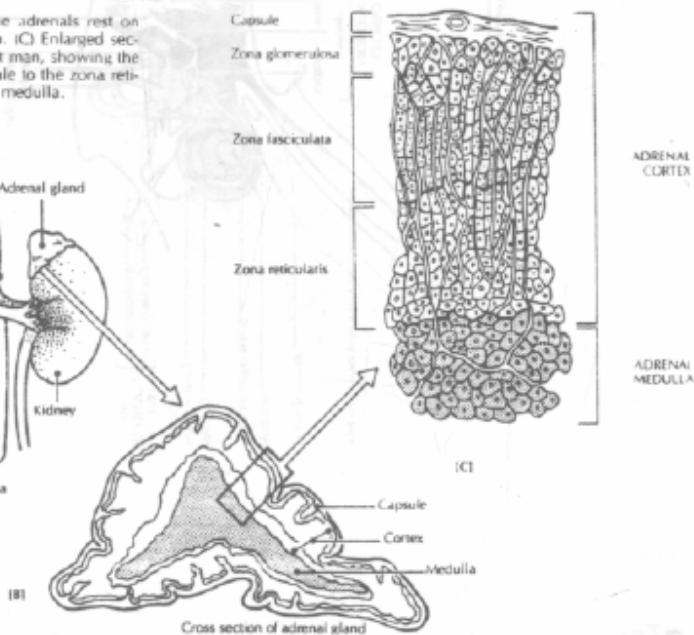
→Tuyến phó giáp trạng

Nhìn phía sau

Adrenal glands. (A) The adrenals rest on top of the kidneys. (B) Cross section. (C) Enlarged section of the adrenal cortex of an adult man, showing the layered regions from the outer capsule to the zona reticularis, which merges with the inner medulla.

(A)

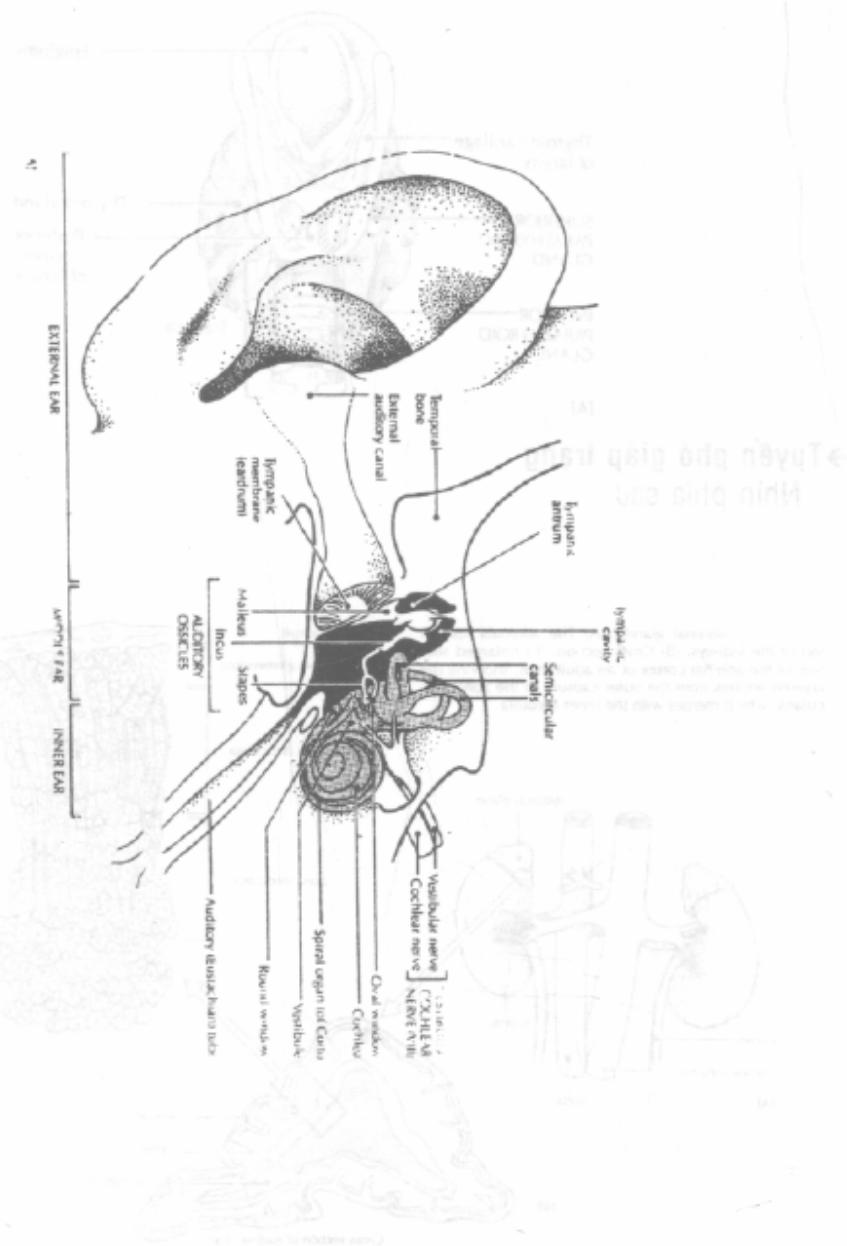
(B)

Cross section of adrenal gland

(C)

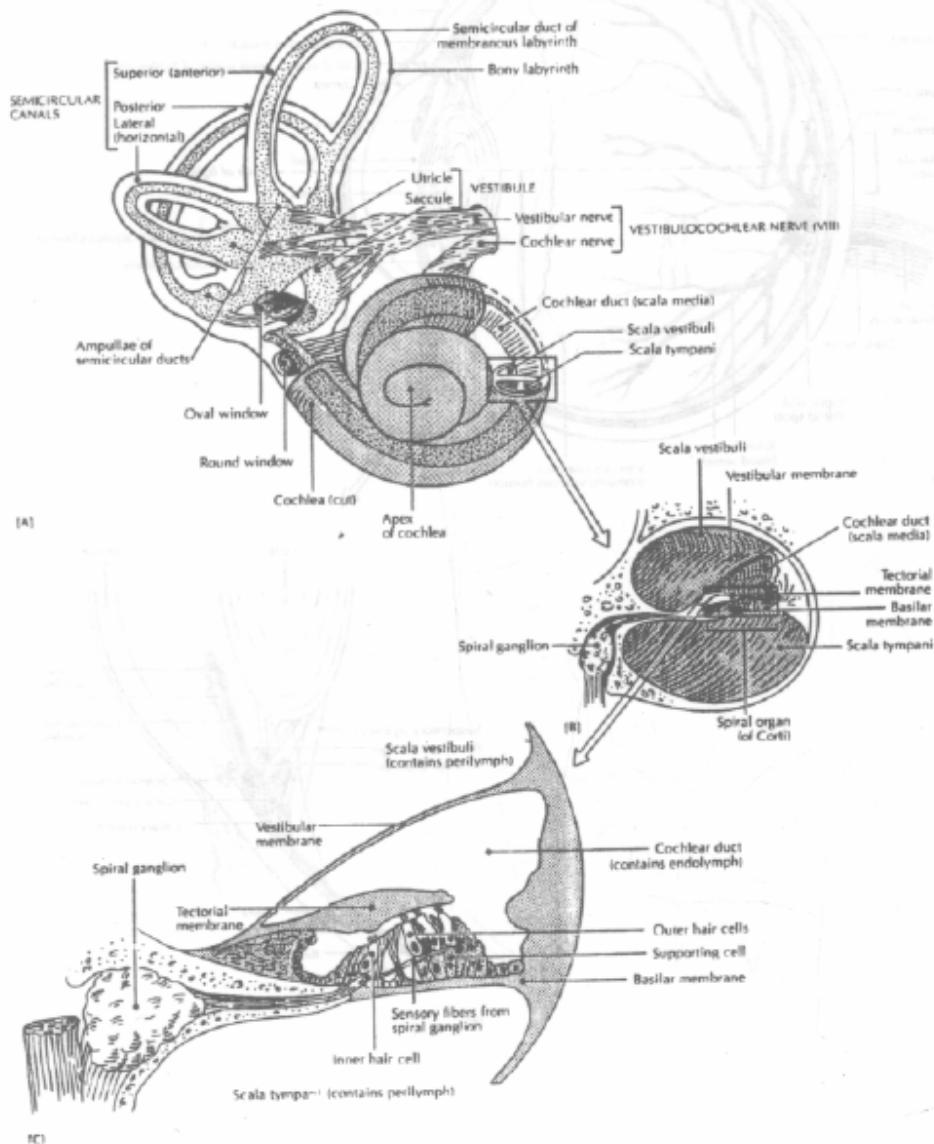
↗Tuyến thượng thận

- (A) Tuyến thượng thận nằm trên đỉnh thận
- (B) Mặt cắt
- (C) Mặt cắt phóng đại của vỏ thượng thận ở người trưởng thành nam, cho thấy các vùng lớp từ vỏ ngoài đến vùng lưới, lộ ra với vùng túy tràng.

Tai

Biểu đồ mặt cắt của tai phải cho thấy tai ngoài, tai giữa và tai trong. Một đoạn cắt của ống tai đã bị lấy đi để cho thấy cơ quan xoắn ốc.

Mê đạo (tai trong) và cơ quan xoắn ốc

(Hình 16/14)

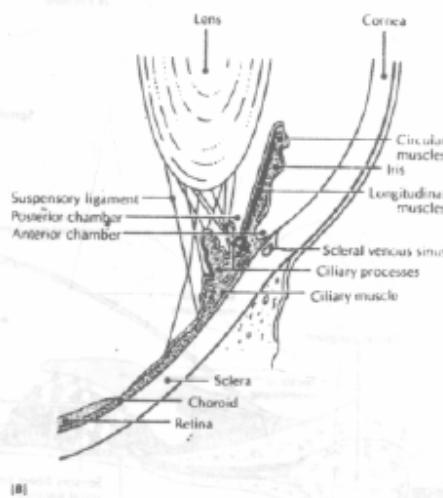
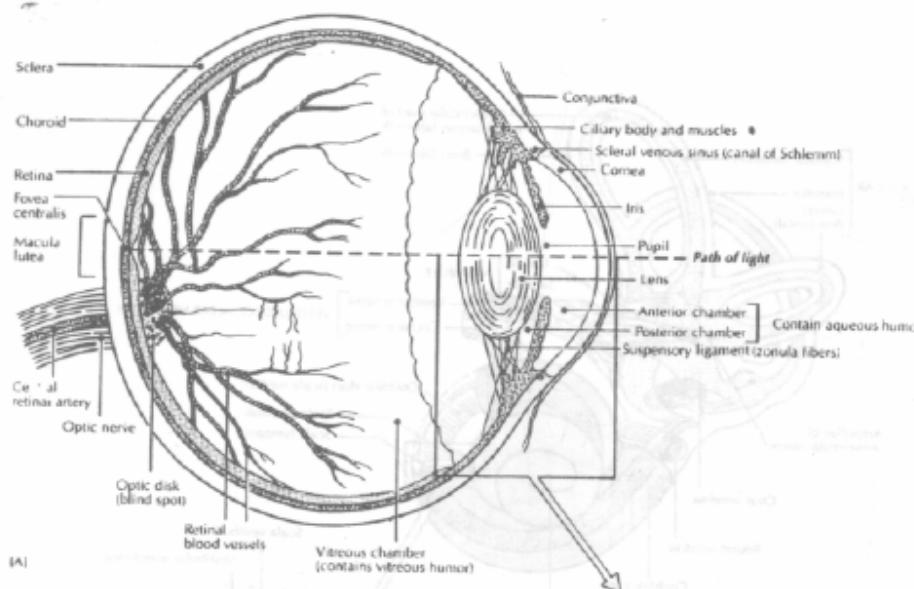
(A) Mê đạo phải nhìn từ phía trước

têm súp gheognathus tôm (A)

(B) Mặt cắt chi tiết phóng đại của ốc tai

súp hέvux gheognathus tôm (B)

(C) Chi tiết phóng đại của cơ quan xoắn ốc

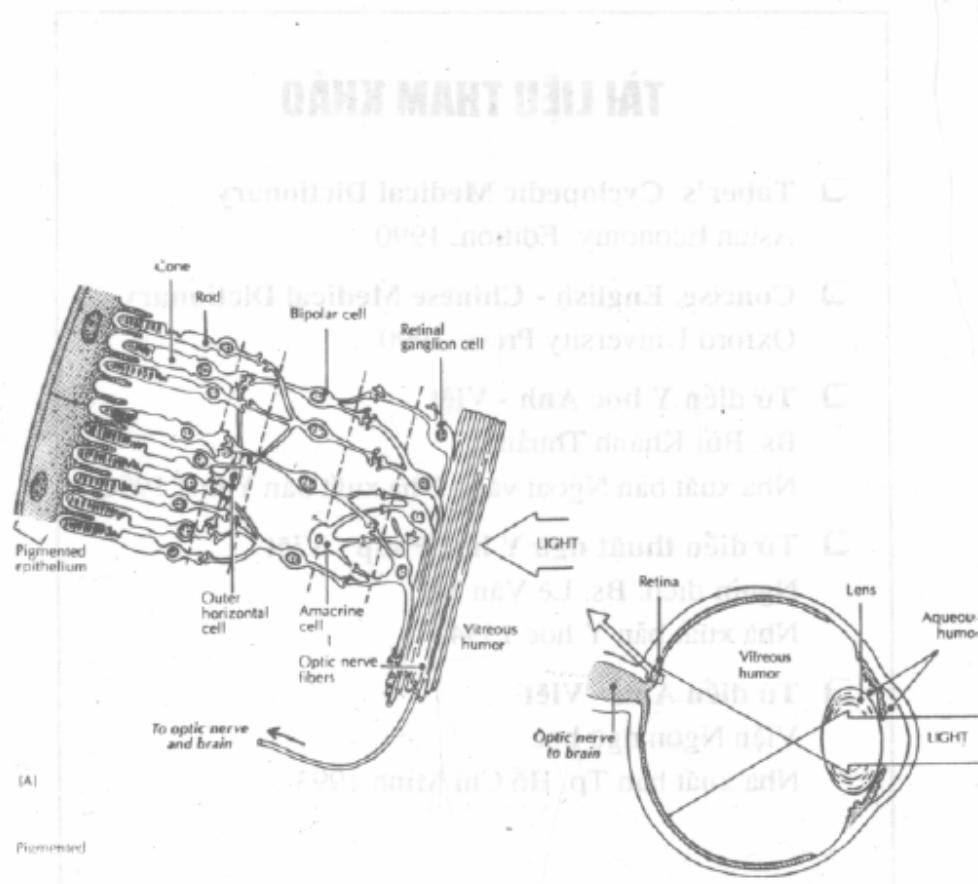

☞ Mắt người

(A) Mắt cắt ngang của mắt

(B) Mắt cắt ngang xuyên qua phần trước của mắt (hình vẽ phóng đại)

The human eye. (A) Horizontal section through the eye. (B) Horizontal section through the anterior portion of the eye (enlarged drawing).

Võng mạc

Biểu đồ mặt cắt qua võng mạc. Trước tiên, ánh sáng đi qua pha lê dịch (dịch kính), chất thạch đẩy phông pha lê dịch của nhãn cầu. Ánh sáng đi qua nhiều lớp tế bào trước khi đến các tế bào hình que và hình nón nhạy ánh sáng. Bên dưới các tế bào hình que và hình nón là lớp biểu mô, màu hấp thu ánh sáng và để phòng sự phản xạ từ phía sau võng mạc khi năng lượng ánh sáng kích thích một tế bào hình que hoặc hình nón, năng lượng được chuyển thành điện lượng của một tiềm nang thụ thể. Sự kích thích được chuyển từ các tế bào thụ thể qua một bộ trung gian của các tế bào lưỡng cực và cuối cùng đến các tế bào hạch mà các sợi trực tạo nên thần kinh thị giác.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Taber's Cyclopedic Medical Dictionary
Asian Economy Edition, 1990
- Concise English - Chinese Medical Dictionary
Oxford University Press, 1990.
- Từ điển Y học Anh - Việt
Bs. Bùi Khánh Thuần
Nhà xuất bản Ngoại văn - Nhà xuất bản Y học 1991
- Từ điển thuật ngữ Y học Pháp - Việt
Người dịch: Bs. Lê Văn Tri
Nhà xuất bản Y học 1994
- Từ điển Anh - Việt
Viện Ngôn ngữ học
Nhà xuất bản Tp. Hồ Chí Minh 1993

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC

Copyright by Anatomyquiz.book

TÙ ĐIỂN Y HỌC ANH VIỆT

Chịu trách nhiệm xuất bản:

HOÀNG TRỌNG QUANG

Chịu trách nhiệm bắn thảo:

QUANG HÙNG

Sửa bắn in:

CAO TUẤN

Trình bày:

TRẦN NGỌC LOAN

MS $\frac{61 - 610}{YH - 2007}$ 97 - 2007

In 1.000 cuốn khổ 14,5 x 20,5cm.tại Cty TNHH Long Hưng Thịnh
Giấy đăng ký KHXB số 22-2007/CXB/355-151/YH

Quyết định XB số 198/QĐ-YH ngày 22-5-2007

In xong và nộp lưu chiểu tháng 8/2008.

Bác sĩ
PHẠM NGỌC TRÍ

TƯ DIỂN
yhoc
ANH-VIỆT

ẤN PHẨM MỚI - ĐẦY ĐỦ - CẬP NHẬT
ENGLISH - VIETNAMESE

MEDICAL
DICTIONARY

Scar

Giá: 150.000đ